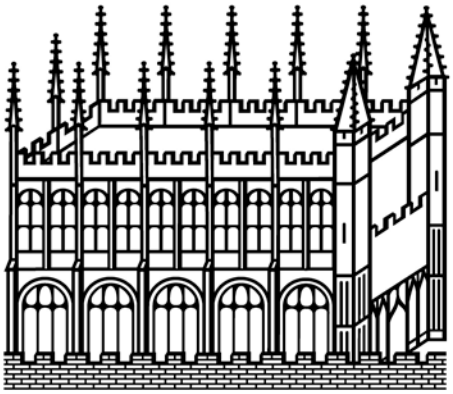

Bodleian Libraries
UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

BY NC SA

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

~~G. 1. D. 27~~

Indian Institute, Oxford.

THE MALAN LIBRARY
PRESENTED
BY THE REV. S. C. MALAN, D.D.,
VICAR OF BROADWINDSOR,
January, 1885.

62. C. 27

Arm. d. 547

NEW DICTION

ARMENIAN-ENGL H

BY

REV. MATTHIAS BEDROSSIAN M. M.

D. D.

> « *Tous les autres auteurs peuvent aspirer à la louange ; les Lexicographes ne peuvent aspirer qu'à échapper aux reproches* ».
>
> ANDRIEUX

VENICE
S. LAZARUS ARMENIAN ACADEMY
1875–79

... Դժուարին թուի ինձ հայ լեզուն որ յերկուս ազգս բաժանի, — ի գրոց և յաշխարհիկն —, այլ ոչ անյաղթելի, որպէս յուսամս. յառաջ դիմեցից...։ Ճոխ է բարբառս, և առատապէս փոխատրեսցէ զվաստակս յուսումն նորին տքնելոց ։

ԼՈՐՏ ՊԱՅՐՆ

Nor

ՆՈՐ ԲԱՌԳԻՐՔ

ՀԱՅ-ԱՆԳԼԻԱՐԷՆ

REV. S. C. MALAN BROADWINDSOR

NEW DICTIONARY

ARMENIAN-ENGLISH

Nor Parakirk

ՆՈՐ ԲԱՌԳԻՐՔ

Haï Ankliarên

ՀԱՅ-ԱՆԳԼԻԱՐԷՆ

Ի

Հ. ՄԱՏԱԹԵԱՅ Վ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Մ. Մ.

> «Այլուամ ամենայն մատենագրէ մարթ է ակն ունել դրուատեաց. այլ որոյ Բառագրայօրինէն՝ շատ է և զերծ յեպերանացն ձաղու»։
>
> ԱՆՏՐԻԷՈՅ

ՎԵՆԵՏԻԿ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
ՌՅԻԴ—ԻԸ

DEDICATED

TO

GWENDOLEN

WIFE OF JOHN

THIRD MARQUESS OF BUTE

BY WHOSE AID

THIS WORK FOR A TIME SUSPENDED

WAS CARRIED TO COMPLETION

ԱՌ ՀԱՆԴԻՊՈՂՍ

Ուսումն բազմութեան լեզուաց վնասել վնասէ արդարև յըստակութեան լեզուի ազգի միոյ, այլ բազում անգամ և ընդարձակէ զսահմանս մտաց ազգին, յաճախէ զնորանոր դարձուածս, զազդու և զգեղեցիկ ոճս մուծանէ նորոգ և ճոխացուցանէ զայն։ Անդստին ի վաղուց հայկական լեզուս մեր հանդիպեալ է միշտ ճոխ և ընտիր լեզուաց, յորոց բազում ինչ ամբարեալ է գանձս, որպիսի ոմանք են՝ Յոյն, Ասորի և Լատին բարբառքն. որք ճարտարութեամբ թարգմանչաց մերոց հնոց և նորոց՝ նոր իմն գրեթէ ասպարէզ բացեալ են հայ բարբառոյս և ընդարձակեալ զոլորտս գաղափարաց նորա՝ իւրեանց նրբին և գողտր փափկութեամբն։ Եթէ ոչ նոյնպիսի, թերեւս ոչ յոյժ նուազ օգտութիւնս բերցեն ի գաղափարս մեր և նոր արդի լեզուք, որ այժմ եւրոպականքն յորջորջին, առաւել ծանօթք մերայոց գոգցես ամենեցուն, մանաւանդ որք գաղթականութեամբ բնակեն ի կողմանս պետութեանց եւրոպացւոց, և ընդ նոսա ելանեն և մտանեն յիրս տուրեւառիկս վաճառաց։ Ո՛րչափ արդարև շահս չգործեաց մեզ գալլիականն բարբառ, որ այսչափ ամք են՝ զի փութով և ջանիւ ուսեալ է ի հայ ազգէն, մինչև սոսկականք իսկ և ռամիկ մարդիկն չթողուն ի ձեռանէ զքերականութիւնս գալլիարէն լեզուի, և փոքր ի շատէ հասկանան և բարբառին ի նոյն լեզու։ Նմին բաղդի հանդիպեալ է կամ հանդիպեսցի տակաւ և անգլիականն բարբառ. թէպէտ ոչ նոյնպէս՝ որպէս զգալլիացին՝ դիւրին և հեշտ իցէ յուսումն, — քանզի դժուարութիւն հնչմանց թերևս վհատեցուսցէ զոմանս —. սակայն պանծալի ճոխութիւն նորա, որ ոչ սակաւ յորդորէ զբաղումն յուսումն նորին, յընթեռնուլ զմատեանս նոցա զքերթողականս և զհմտականս, այլ և անհրաժեշտ կարևորութիւն այնր ակն յայտնի երևի այժմ որոց ի վաճառաշահութեան և ի գրագրութեան արուեստս թարթափիցեն, կամ յայլ զինչ և իցէ տեսակս ճարտարութեանց, եթէ ձեռագործականքն իցեն, եթէ փաստաբանիցն ուսումն և եթէ գեղեցիկ դպրութիւնքն ։

Վկայեսցէ և կարևորութեան այսր լեզուի և ընդարձակութիւն գաղթականութեանցն՝ զոր ընդ իւրեւ գրաւեալ ունի անգլիականն պետութիւն. Թող ի բաց զայնոսիկ՝ որ բուն իսկ ի քաղաքս Մեծին Բրիտանիոյ բնակեալն իցեն, յիշեսցուք նեթ զնոսա՝ որ արտաքոյ այնր սահմանաց, պանդխտեալ նժդեհին ի Հնդկային աշխարհէ՝ ուսումնասէր Հայք՝ և համբակք և արք կատարեալք, որ ցանկացողք միշտ լեալ են ի պանդխտութեան անդ իւրեանց հայրենական լեզուի, և յիշեն ըղձմամբ զանունս և զլեզուս ՀԱՅ ։ Աւաղ զի մնեալ թուին բազում անգամ յոճ լեզուի նոցա քան եթէ յիւրեանց բնիկ ազգային բարբառս ։ Այլ զի մի իսպառ անգլիականացեալ կորուսցեն զհայրենի իւրեանց շնորհս լեզուին, գործածութիւն հմուտ բառագրոց կարևոր է յոյժ այնպիսեաց ։ Նուիրական իմն պարտս համարիմք մեզ՝ մերովսանն ընուլ զիղձս և զփափաք նոցա, նոքօք և այլոցն ամենեցուն ուսումնատենչ հայասիրաց, մերովս այսու հրատարակմամբ. և յուսամք զի յօգուտ ի վար արկեալ՝ պիտանի լիցի նոցա և առիթ յառաջադէմ զարգացման ։ Եւ յայսպիսի աշխատութիւն, եթէ չիցեմք առաջինք, սակայն և ոչ կամիմք զվերջին ունել տեղիս. ի յորդորել զայլս յուսումն և ի գիտութիւն ընտիր և ճոխագոյն լեզուաց ։

Եղև մեզ և ա՛յլ կէտ նպատակի յաշխատութեանս յայսմիկ, զի և բանասէրք և հմուտք անգլիացիք, որ փափաքենն ուսանել զհայ բարբառ, ունիցին առձեռն իւրեանց դիւրամատոյց և օգտակար իմն գործի, որով և դիւրաւ իմանայցեն և ընթեռնուցուն զմեր մատենագիրս ։ Քանզի ոչ սակաւ և առ նոսա տարածեալ է ուսումն և փափաք ուսանելոյ զհայերէն բարբառս մեր ։ Եւ ահա այսու երկոքումբք ևս պիտանի կարիցեմք լինել, մերայոցս՝ ի զարգացումն անգլիական լեզուի, և անգլիացւոց՝ սիրելի և ցանկալի յորդորել զհայկականս բարբառ ։

Յետ ամաց ինչ հրատարակելոյ երկրորդ տպագրութեամբ զԱնգլիարէն-Հայ Բառգիրս Աւգերեան Հ. Յ. Վարդապետի մերոյ, — յոր ոչ սակաւ աշխատ եղաք յաւելմամբ, ջնջմամբ, և որչափ մարթն էր՝ ուղղելով զբառս —, ընծայեմք ահա ի լոյս և զայս ՆՈՐ ՀԱՅ-ԱՆԳԼԻԱՐԷՆ ։

Նախկինն Հայ-Անգլիարէն Բառգիրք, երկասիրեալ ի նմին վաստակասէր Ուխտիս վարդապետէ՝ աջակցութեամբ անգլիացի Ճոն Պրէնտ ասպետի (տպ. 1825), թէպէտև արժանաւոր եղև մեծի ընդունելութեան ի ժամանակին յանգլիացւոց և ի համազգեաց, այլ յետ կիսովն չափ դարու ըստ ծաղկել մատենագրութեան՝ և փոփոխմունս մեծամեծս տակաւ կարեւոր թուեցաւ յաւելուլ ի նոյն, եթէ ի բառս եւ եթէ յոճս բանից։ Զայս զգացեալ բազմաց ոչ միայն ի կրօնակից եղբարց, այլ և յԱզգայնոց՝ մեծաթախանձանօք խնդրէին զնոյն միւսանգամ ի լոյս ընծայել ճոխագոյն բառիւք և ոճովք. զորս հաճել կամեցեալ՝ ձեռն արկաք յայս գործ տարժանական՝ աշխատ լեալ զցայգ և զցերեկ։

Առ այս զառաջինն զհետ չոգաք փոքր ի շատէ հին Բառագրոց Աւգերեան Վ. այլ յընթացս անդ գործոյս տեսեալ զի ոչ էր բաւական այնու միայն լնուլ զփափաք խնդրողացն, — քանզի բազում ինչ ջնջել և յաւելուլ հարկ լինէր, — փոփոխեցաք ամենևին զոճ բառագրոցս, և ընտրեալ կալաք մեզ զայլս յարգի բառագրոց եւրոպականաց. որպէս յայտնի երևի այս յառաջին թերթս, յորս պակասէ ճոխութիւն վերջնոցն։

Եւ քանզի առաւել քան զչափ ստուարանայր մատեանս, զամենայն փոյթ ի մէջ առաք՝ զի մի անհեթեթ իմն լիցի գիրս և անտանելի և դժուարատար ի հասարակաց կիրառութիւն. վասն որոյ, փոխանակ երկրորդելոյ ընդ վայր՝ ա. զհայ բառս որ ի տողագլուխս, բ. զտողադիր զանգլիարէնսն, և գ. զառաջին մասնիկս բարդ անուանց երկաքանչիւր լեզուաց, ի գործ ածաք զգծիկդ (—) հորիզոնական։ Այսպէս իմա. ա. բ. կարագ butter; թարմ —, fresh —. փոխանակ երկրորդելոյ յանպէտս զկարագ և զbutter բառսն։ գ. Մեծաբան magniloquent; −հոգի magnanimous; −պանծ boastful; −րգեմ, −րեմ to respect; −ւոր, −փոր, −քիթ, և այլն, և այլն. փոխանակ գրելոյ մի առ մի ուրոյն ի տողագլուխս Մեծաբան, Մեծահոգի, Մեծապանծ, Մեծարգեմ, Մեծարեմ, և այլն, և այսպէս խորշեցաք ի հնդապատկելոյ, տասնապատկելոյ և հարիւրապատկելոյ ի զուր ամենևին զմի և զնոյն Մեծա մասնիկն։

Ըստ նմին օրինակի ի բաց թողաք և զսեռականս բառից յանգելոց՝

ա. ի թիւն, որպէս բնութիւն. որոյ սեռականն է միշտ թեան, այս է բնութեան. բ. ի գոյն, սեռ. գունի, գունից, բազմագոյն, −գունի, −գունից. գ. ի ան, սեռ. ի, աց, բնակարան, −ի, −աց. դ. ի անք, սեռ. անաց, բամբասանք, −անաց. ե. ի ումն, սեռ. ման, գլորումն, −ման, որպէս և յոգն. ուղղ. գլորմունք, սեռ. −մանց. զ. ի կից, սեռ. կցի, կցաց, դատակից, −կցի, −կցաց. է. ի ուհի, սեռ. ուհւոյ, ուհեաց, երանուհի, −ուհւոյ, −ուհեաց. ը. ի իչ, սեռ. չի, չաց, զարթուցիչ, −ցչի, ցչաց. թ. ի ող, սեռ. ղի, ղաց, երգող, −ղի, −ղաց. ժ. ի ղէն, սեռ. ղինի, ղինաց, ընչեղէն, −ղինի, −ղինաց. ժա. ի որ, սեռ. րի, րաց, թագաւոր, −րի, −րաց. ժբ. ի կան, սեռ. ի, աց, ժողովական, -ի, -աց, ԺԳ. ի այնի, սեռ. այնոյ, այնոց, իւրայնի, -այնոյ, -այնոց. ԺԴ. ի ելի և ալի, սեռ. լւոյ, լեաց, լսելի, -լւոյ, -լեաց և բանալի, -լւոյ, -լեաց. ԺԵ. ի ենի և անի, սեռ. նւոյ, նեաց, Նռնենի, -նւոյ, -նեաց և ականի, -նւոյ, -նեաց. ԺԶ. ի ոց, սեռ. ի, աց, խնկանոց, -ի, -աց:

Նշանակելով զսեռականս ամենայն արմատ բառից, դիւրին եղև մեզ յապաւել և զսեռականս ածականաց կազմելոց յարմատոց անտի. զոր օրինակ. ածականքն բարդեալք միով յարմատոցս միտ, ծին, գէտ, և այլն, որպէս ծանրամիտ, պտղածին, բանագէտ, ունին զսեռ. վերջնոյ արմատոյն. այս է միտ, մտի, մտաց, ծին, ծնի, ից, գէտ, գիտի, գիտաց: — Զնոյն իմանալ արժան է և զբարդ գոյականաց, ևս և զբայից. զայսոցիկ վերջնոցս ի բաց բարձաք յաճախ զկատարեալ ժամանակն, որպէս. փոխանակ գրելոյ Մեղմացուցանեմ, ցուցի, թողաք զցուցի կրկնութիւնն, որ է կատարեալ ցուցանեմ բային: — Զեդաք և ոչ զածականաբար վարեալ սեռականս անցեալ ժամանակաց բայից, անփոփոխ յանգելով միշտ ելոյ, ելոց, որպէս, օրհնեալ, -ելոյ, -ելոց: — Ի սեռականս յանգեալս յ'ի յեզական և յ' ից կամ աց ի յոգնական, վասն ոչ կրկնելոյ հանդէպ ամենայն բառից երկիցս ի, ից կամ աց, բարձաք զեզ. թողլով միայն զյոգն. զոր օրինակ, փոխանակ դնելոյ, բալ, ի, ից, մուրհակ, ի, աց, եդաք՝ բալ, ից, մուրհակ, աց: — Զնոյն իմա և զայլոց ամենայն սեռականաց յանգելոց ի ոյ, ոց. ու, ուց. եղան, եղանց. որպէս, աթոռ, ոյ, ոց. արջ, ու, ուց. բաղեղն, եղան, եղանց:

Զանգլիարէն բառս ըստ այլ և այլ նշանակութեանց հայոյն կարգեցաք. յորս զնոյնանիշսն որոշեցաք ստորակիտիւ (,), և ըզտարբերութիւնս նշանակութեանց՝ մերթ միջակիտիւ և ստորակիտիւ միանգամայն (;), և մերթ կրկին կիտիւ (:) ուրանօր կարի իմն տարբեր էին նշանակութիւնքն:

Ի հայ բառսն՝ զհետ գնացաք ըստ կարի մերոյս Առձեռն Բառարանի (Բ տպ. 1865), ծաղկաքաղ արարեալ գրեա թէ զհամօրէն ընտիր բառս մատենագրաց մերոց, ի բաց պարուրելով զումպէտսն և զանսովորս և զխորթս և զբազմութիւն բարդ բառից՝ զորոց զնշանակութիւնս դիւրին իցէ և օտարի ումեք իմաստասիրել յարմատոց անտի: Եւ փոխանակ այնոցիկ աստղանիշ (*) եդաք բազում բառս ռամկականս կամ գաւառականս, զոր լուեալ և ընթերցեալ էր մեր ուրեք ուրեք: Իսկ եթէ երբեք բառ ինչ անծանօթ և անստոյգ ել մեզ ընդ առաջ, եւրոպացի հարցական նշանակաւ (?) յայտ արարաք՝ իբր երկբայականս: Բաց ի սոցանէ կարևոր յոյժ թուեցաւ յաւելուլ և զայն բառս, որ ոչ գտանէին ի գիրս նախնեաց՝ վասն անծանօթ լինելոյ առ նոսա և ուսմանցն, որպիսի են՝ բառք ուսումնականք և արուեստականք. Եւս և

Նորոգ իմն բառս ճարտարապէս յօրինեալս յորդի քաջ հմտից հայկականս բարբառոյ։ Բայց զի մի մերովքս եւեթ վաստակովք թուիցիմք պանծալ, ի դէպ էր արդեօք յիշատակել զհմտագոյնն ի նոցանէ յայսմ ուսումնական ասպարիզին, որպիսի ոք եկաց Վ. Հ. Մանուէլ Վ. մեր Քաջունի, որում պարտիմք զբառս տարրաբանականս եւ զմեքենականս, կամ զչափագիտականն եւ զաստեղաբաշխականն. որ յոգնաբեղուն արդեամբք եւ ջանիւք զոյգես առաջին եկաց յազգիս՝ որ խնամով ճգնեցաւ ի զարգացումն այսպիսի ուսմանց, եւ եթող արձան յաւերժական երախտեաց ի սիրտ եւ ի միտս հայկազուն մանկանց։

Յանգլիական մասին առաջնորդ կալաք զընդարձակ Բառգիրս մեծանուն D. Johnsonի եւ A. Boyerի. որպէս եւ զԱռձեռնս Alfred Elwallի, John Millhouseի, J. P. Robertsի, E. Cliftonի եւ զեռալեզու Արուեստական Բառգիրս (տպ. 1873) A.-L. Tolhausenի. որոց ամենեցուն կիրառութիւն մեծ է յամենայն եւրոպացի ճեմարանս եւ ի վարժարանս։

Ի սկզբան հատորոյս եդաք զՏարերս Հայ Քերականութեան, որպէս եւ ի վախճանի Ցանկս երկուս համառօտս, մին՝ յատուկ անուանց մարդոց, եւ այլն, եւ միւս այլ՝ քաղաքաց, տեղեաց, եւ այլն։

Այսչափ ինչ դոյզնաբանեալ վասն փոքու աշխատութեանս, ոչ այլում իմիք փոխարինի ակն ունիմք, բայց զներողամտութիւն եւեթ գտանել ի բարեսէր կամաց Հանդիպողացս. զայս աղաչելով՝ զի մի անաչառ դատաւորք միայն եւ քննողք լինիցին այսմ, յուշ ածեալ զբան մեծին Յ. Սքալիկերեայ. Եթէ դատաւոր ի խիստ պատուհասս կամիցի զոք արկանել, մատնեսցէ զնա ի բառագիրս յօրինել։ Զի արգահատութեան թէ գոյր արժանի մերս այս ջան, սրտապնդեսցի արդեօք եւ աշխատող նորին ոչ ինչ վեհերել արկանել ձեռն եւ յայլ նմանօրինակ վաստակս՝ յօգուտ եւ ի պատիւ Թորգոմեան գրոհիս, որոյ անուն եւ սէր միշտ վառեաց զաջ եւ զսիրտս որդւոց Մխիթարայ՝ ճգնել ի զարգացումն նորին։

Ս. Ղազար, ի ձ Մեհեկանի ռՅԻԸ

Հ. Մ. Պ.

. . . . I find the Armenian language – which is twin, the literal and the vulgar – difficult, but not invincible; at least I hope not. I shall go on . . . It is a rich language, and would amply repay any one the trouble of learning it.

LORD BYRON
to Messrs Moore and Murray
4 and 5 dec. 1816.

PREFACE

The Armenian language, celebrated for its antiquity, is modelled in a great measure by the Greek and Syriac, the richest idioms in the world; but it has undergone since its origin numerous and considerable alterations both in syntax and by the adoption of words from foreign languages. This is especially observed in the translations of Greek and Syriac authors during the VI, VII, X and XII centuries of our æra.

The progress of philology permitting us at present to study accurately our language, if not to be absolutely it's masters, it behoves us to endeavour to prevent the influence of modern languages, such as French and English, from making too many encroachments. The first of these languages, written and spoken by so many foreigners, has become very familiar to many of our Armenian fellow-countrymen. The second, owing to the extension of British power in the East, visited to it's extremities by English ships, and to the foundation of that vast Indian empire, could not fail to attract the attention of the Armenians. It's study became a necessity for their commercial transactions; and they found also in its literature treasures of a varied, rich and original style. It is strange to say, and yet it is an undeniable fact, that many Armenians know the English language better than their mother-tongue! Far from opposing this partiality for it, we wish to promote it, regulating and directing the study of that language, by means of good grammars and dictionaries.

This is no new idea of our's. The Armenian Academy of St. Lazarus has worked for many years, and is still seriously occupied in spreading the knowledge of the English language in Armenia, by publications of this kind.

All living languages require to be modified according to the progress of time. New objects require new names; nothing more rational. But it is an imperious duty for learned men to control these innovations so as to prevent too great an abuse of neology, that gnawing worm, which alters, corrupts and distorts the most beautiful languages. To attain this object, all friends of science should unite together to oppose with all their might such abuses, and the help of the most humble assistant is not to be despised.

Scholars of the highest order and distinguished compatriots, whose commendation is precious to me, have imposed a heavy task on me, requesting me to publish a new dictionary. I have done my best to repay their confidence. The stock of the first dictionary being exhausted, and having found it incomplete, it was necessary to consult several Armenian and English works, and to have recourse to a new method, and change the rules adopted by the Rev. F. Paschal Awker, that learned divine who has rendered great services.

As regards the number of words, our New Dictionary is much richer than the former one and at the same time more purified. It contains besides the terms of the Armenian language used by ancient authors, a great number of popular words in daily use at present in our country, the synonymes of which exist only partially in works of our classic authors. It contains also a scientific nomenclature, composed by the first scholars of our nation, and by our best Academicians more particularly, of words relating to astronomy, physic, anatomy, natural history, chemistry and alchymy. We have included also some « current » words; that is to say, words generally made use of in good society, making a judicious use of them, and explaining as well as possible their meaning.

It is some years since we published the second edition of the English-Armenian Dictionary; which we have revised, making additions, corrections, suppressions etc.; and now we have the pleasure of presenting to the public this ARMENIAN-ENGLISH NEW DICTIONARY.

The old Armenian-English Dictionary (pub. 1825) – compiled by the above-mentioned Rev. Father, with the assistance of J. Brand Esq. the eminent Armenian scholar, – was undoubtedly a most excellent work and was very favourably received by the literary world of that period ; but the many researches and studies made in both languages during the half century which has elapsed since the publication of that book, have caused a very detailed revision of the original work indispensable. That is what we have tried to do in as accurate and extensive a manner as possible, and we have done it most willingly as it seemed to us as necessary for our own countrymen as for foreigners.

We have done our utmost to make this dictionary as compact as possible, preferring to offer it to the public in a convenient portable size, so that its small dimensions may render it accessible to all. For this reason we have omitted the genitives of words terminating :

1st in *թիւն*, such as *բնութիւն*, whose gen. is always *թեան*, that is to say, *բնութեան*.

2dly in *գոյն*, gen. *գունի*, *գունից*, *բազմագոյն*, *–գունի*, *–գունից*.

3dly in *ան*, gen. *ի*, *աց*, *բնակարան*, *–ի*, *–աց*.

4thly in *անք*, gen. *անաց*, *բամբասանք*, *–անաց*.

5thly in *ումն*, gen. *ման*, *գլորումն*, *–ման*, as well as the nominative plural *գլորմունք*, gen. *–մանց*.

6thly in *կից*, gen. *կցի*, *կցաց*, *դատակից*, *–կցի*, *–կցաց*.

7thly in *ուհի*, gen. *ուհւոյ*, *ուհեաց*, *երանուհի*, *–ուհւոյ*, *–ուհեաց*.

8thly in *իչ*, gen. *չի*, *չաց*, *զարթուցիչ*, *–ցչի*, *–ցչաց*.

9thly in *ող*, gen. *ղի*, *ղաց*, *երգող*, *–ղի*, *–ղաց*.

10thly in *ղէն*, gen. *ղինի*, *ղինաց*, *ընչեղէն*, *–ղինի*, *–ղինաց*.

11thly in *որ*, gen. *րի*, *րաց*, *թագաւոր*, *–րի*, *–րաց*.

12thly in *կան*, gen. *ի*, *աց*, *ժողովական*, *–ի*, *–աց*.

13thly in *ային*, gen. *այնոյ*, *այնոց*, *իւրային*, *–այնոյ*, *–այնոց*.

14thly in *ելի* and *ալի*, gen. *լւոյ*, *լեաց*, *լսելի* and *բանալի*, *–լւոյ*, *–լեաց*.

15thly in *ենի* and *անի*, gen. *նւոյ*, *նեաց*, *նռնենի* and *ականի*, *–նւոյ*, *–նեաց*.

16thly in *ոց*, gen. *ի*, *աց*, *խնկանոց*, *–ի*, *–աց*.

As we have indicated the gen. of all the roots, we have naturally suppressed also the genitive of compound adjectives with the roots *միտ*, *ծին*, *գէտ*, etc., such as *ծանրամիտ*, *պտղածին*, *բանագէտ*, etc. having the same genitive as their final radical; that is to say : *միտ*, *մտի*, *մտաց*; *ծին*, *ծնի*, *ծնից*; *գէտ*, *գիտի*, *գիտաց*. — This occurs also in all compound words and also in the verbs, of which we have often omitted the preterit tense: instead of putting մեղմացուցանեմ, ցուցի, we left the repetition ցուցի, which is at the same time the preterit of the verb ցուցանեմ. — We have also suppressed the genitives of participles employed as adjectives, as they are invariably ելոյ, ելոց: օրհնեալ, -ելոյ, -ելոց.

In those genitives which are declined in ի in the singular and ից or աց in the plural, not to repeat unnecessarily before every word ի, ից, or աց, we have suppressed the singular, and employed only the plural. For instance: instead of putting բալ, ի, ից, մուրհակ, ի, աց, we have made use of բալ, ից, մուրհակ, աց. — We have adopted this system for all other genitives declined in ոյ, ոց; ու, ուց; եղան, եղանց; as, աթոռ, ոյ, ոց; արջ, ու, ուց; բաղեղն, եղան, եղանց.

We have arranged the English words according to their different significations in Armenian; the synonymes are always divided by a comma only (,) and the different significations are separated sometimes by a semicolon (;) at other times by a colon (:) where there is a different signification. — Not to repeat the Armenian words which are at the head of the article, or the English words and phrases in the middle, we have employed the following small horizontal line (–), as also in compound words formed from it by the addition of a syllable or another word, when they follow in the same paragraph.

In the series of Armenian words, we have adopted as much as possible the method of our Armenian Academic Dictionary, making a summary of nearly all the words chosen from our classic authors; obsolete words being excluded, as also a number of compound words, the meaning of which would easily be understood even by those unacquainted with the Armenian language. All these words have been substituted by other recent terms referring to arts, sciences and trades, adopted by our best modern writers and grammarians. And if we met sometimes with doubtful or unknown words, we have expressed this uncertainty by making use of an interrogative point (?), thus denoting the word as an unknown one. As well as all popular terms or phrases are preceded by an asterisk (*).

For the English words we have followed the method adopted in the very extensive Dictionaries of the two most famous lexicographers D. Johnson and A. Boyer; as well as the Dictionaries of Alfred Elwall, John Millhouse, J. P. Roberts, E. Clifton and the Technological Dictionary in three languages of A.-L. Tolhausen, (pub. 1873); all which are much in use in many European Lyceums and schools.

This Preface is followed by a Table of the Armenian Alphabet. It contains a better and more correct explanation of the sounds of the Armenian letters in English characters, which has not been so fully explained hitherto. We have added also a Short Accidence of the Armenian language. At the end of the dictionary two lists will be found; one containing Proper Names, the other Geographical and Historical ones.

These details are given for the information of our Readers, but in no wise to lessen the merits of the works of our predecessors. Besides the compilation of a dictionary is a work of time, and if one can say so of industry and ingenuity – which brings neither glory nor profit to the Author, particularly so, if the critic discovers faults therein.

> . . . . Quas aut incuria fudit,
> Aut humana parum cavit natura. . . . .
>
> HORACE

The wisest thing is to attribute inevitable imperfections to inadvertency and to human weakness, and to appeal, without the patronage of the poet, to the indulgence of the Reader.

St. Lazarus, the 24th *February* 1879.

F. M. B.

are also used as
to the Alphabet
eight which are
are pronounced

IN	NUMBERS
	1
ear	2
p	3
	4
ter	5
	6
	7
	8
	9
	10
	20
	30
	40
	50
	60
	70
	80
	90
	100
	200
	300
	400
	500
	600
	700
	800
	900
	1000
	2000
	3000
	4000
	5000
	6000
	7000
	8000
	9000

master's

SHORT ARMENIAN GRAMMAR

WORD

Words in the Armenian language consist of eight parts of speech; Nouns, Pronouns, Verbs, Participles, Prepositions, Adverbs, Conjunctions, Interjections.

NOUN

In nouns six peculiarities are to be considered: Gender, Form, Species or Kind, Number, Case, Declension.

GENDER

In the Armenian language the genders are distinguished by their natural significations, as

MASCULINE

Ադամ *Adam.* Պետրոս *Peter.* Գրիգոր *Gregory.* Վարդան *Vardan*, &c.

Հայր *father.* ուստր *son.* Թագաւոր *king.* ցուլ *bull.* եղջերու *a stag.* աքաղաղ *cock*, &c.

Ատեան *tribunal.* զօր *soldiers.* հեծելազունդ *cavalry, horse-troops*, &c.

FEMININE

Եւայ *Eve.* Մարիամ *Mary.* Շուշան *Susanna.* Վարդուհի *Rose*, &c.

Մայր *mother.* քոյր *sister.* հարսն *bride.* Թագուհի *queen.* կով *cow.* երինջ *heifer.* մաքի *ewe.* մարի *hen.* եղն *hind*, &c.

COMMON

Մարդ *man.* զաւակ *child.* տղայ *infant.* ժառանգ *an heir.* Թռչուն *bird.* ձագ *chick, chicken.* հաւ *fowl.* ոչխար *sheep.* աղաւնի *dove.* ձի *horse.* շուն *dog*, &c.

NEUTER

Ջուր *water.* օդ *air.* հող *earth.* մարմին *body.* երկինք *heaven.* լոյս *light.* ծառ *tree.* ձեռք *hand.* ոտք *foot.* հոգի *soul, spirit.* միտք *mind.* տուն *house.* աթոռ *chair.* կեանք *life.* մահ *death.* համբերութիւն *patience.* անիրաւութիւն *injustice*, &c.

FORM

The forms of the nouns are three: simple, as, մարդ *man*: Preceded by a particle, as, անմարդ *inhuman*: Composed of entire words, as, մարդասէր *human, kind.*

The different modes of producing compound epithets and words, are the treasure and ornament of the Armenian language; a thousand varieties of compounded words may be made in this tongue.

SPECIES or KIND

There are two kinds of words: Primitive, as, մարդ *man*: and Derivative or Derived having at the termination a particle, as, մարդկային *human.*

The Derivatives are most abundant in the Armenian language.

NUMBER

Numbers are two: Singular, as, մարդ *man*: and Plural, as, մարդք or մարդիկ *men.*

The plural of some nouns is formed in a particular manner, as, *կին woman, կանայք women. վանք convent, վանորայք* or *վանորեայք convents. գիր* or *գիրք book, գրեան books. մանուկ child, boy, մանկտի children, boys.*

CASE

The cases in the Armenian language according to the modern authors are *ten* (10) in number.

1 Nominative *մարդ the man.*
2 Genitive *մարդոյ of the man.*
3 Dative *մարդոյ* or *ի մարդ to the man.*
4 Accusative *զմարդ the man.*
5 Ablative *ի մարդոյ from the man.*
6 Narrative *զմարդոյ concerning the man.*
7 Instrumental *մարդով by means of man.*
8 Circumdative *զմարդով about the man.*
9 Commorative *ի մարդ* or *ի մարդում in the man.*
10 Vocative *ով մարդ o man!*

According to the ancient authors the cases are properly only *six* (6).

1 Nominative.	4 Accusative.
2 Genitive.	5 Ablative.
3 Dative.	6 Instrumental.

And these will be followed in the present grammar.

DECLENSION

Concerning the number of declensions of the nouns, the opinions of authors are various: we will number *ten* (X), dividing them into two classes.

The first class contains six *simple* or *regular* declensions, and the second four *mixed* or *irregular* declensions: and they are distinguished from the second and sixth cases in this manner.

Regular declensions

	SINGULAR		PLURAL	
	Gen.	Instr.	Gen.	Instr.
1	*ի,*	*իւ.*	*ից,*	*իւք.*
2	*ի,*	*աւ.*	*աց,*	*օք.*
3	*ոյ,*	*ով.*	*ոց,*	*ովք.*
4	*ան,*	*ամբ.*	*անց,*	*ամբք.*
5	*ու,*	*ու.*	*ուց,*	*ուք.*
6	*եր,*	*երբ* or	*երց,*	*երբք* or
	եղ,	*եղբ.*	*եղց,*	*եղբք.*

Irregular declensions

	SINGULAR		PLURAL	
	Gen.	Instr.	Gen.	Instr.
1	*ու,*	*ով* or	*եաց,*	*ովք* or
		եաւ.	*եայց,*	*եօք.*
2	*ին,*	*ամբ.*	*անց,*	*ամբք.*
3	*ոջ,*	*աւ* or *ամբ.*	*անց,*	*ամբք.*
4	*այ* or *եայ,*	*աւ* or *եաւ.*		

I

SINGULAR

Արքայ the king.
Արքայի of the king.
Արքայի or *յարքայ, ցարքայ* to the king.
զԱրքայ the king.
յԱրքայէ from the king.
Արքայիւ with or by the king.

PLURAL

Արքայք the kings.
Արքայից of the kings.
Արքայից or *յարքայս, ցարքայս* to the kings.
զԱրքայս the kings.
յԱրքայից from the kings.
Արքայիւք with or by the kings.

II

SINGULAR

Կարգ the order.
Կարգի of the order.
Կարգի or *ի կարգ, առ կարգ* to the order.
զԿարգ the order.
ի Կարգէ from the order.
Կարգաւ with or by the order.

PLURAL

Կարգք the orders.
Կարգաց of the orders.
Կարգաց or *ի կարգս* to the orders.
զԿարգս the orders.
ի Կարգաց from the orders.
Կարգաւք or *կարգօք* with or by the orders.

III

SINGULAR

Մարդ the man.
Մարդոյ of the man.
Մարդոյ or *մարդում* or *ի մարդ* to the man.
զՄարդ the man.
ի Մարդոյ from the man.
Մարդով with or by the man.

PLURAL

Մարդք the men.
Մարդոց of the men.
Մարդոց or ի մարդս to the men.
զՄարդս the men.
ի Մարդոց from the men.
Մարդովք with or by the men.

IV

SINGULAR

Հիմն the foundation.
Հիման of the foundation.
Հիման or ի հիմն to the foundation.
զՀիմն the foundation.
ի Հիմանէ from the foundation.
Հիմամբ with or by the foundation.

PLURAL

Հիմունք the foundations.
Հիմանց of the foundations.
Հիմանց or ի հիմունս to the foundations.
զՀիմունս the foundations.
ի Հիմանց from the foundations.
Հիմամբք with or by the foundations.

V

SINGULAR

Գանձ the treasure.
Գանձու of the treasure.
Գանձու or ի գանձ to the treasure.
զԳանձ the treasure.
ի Գանձէ from the treasure.
Գանձու with or by the treasure.

PLURAL

Գանձք the treasures.
Գանձուց of the treasures.
Գանձուց or ի գանձս to the treasures.
զԳանձս the treasures.
ի Գանձուց from the treasures.
Գանձուք with or by the treasures.

VI

SINGULAR

Աղբիւր the fountain.
Աղբեր of the fountain.
Աղբեր or յաղբիւր to the fountain.
զԱղբիւր the fountain.
յԱղբերէ or յաղբիւրէ from the fountain. [fountain.
Աղբերբ or աղբերաւ with or by the

PLURAL

Աղբերք or աղբիւրք the fountains.
Աղբերց or աղբերաց of the fountains.
Աղբերց, աղբերաց or յաղբերս, յաղբիւրս to the fountains.
զԱղբերս or զաղբիւրս the fountains.
յԱղբերց or յաղբերաց from the fountains. [fountains.
Աղբերբք or աղբերաւք with or by the

VII

SINGULAR

Տեղի the place.
Տեղւոյ of the place.
Տեղւոյ or տեղւոջ or ի տեղի to the [place.
զՏեղի the place.
ի Տեղւոյ or ի տեղւոջէ from the place.
Տեղեաւ with or by the place.

PLURAL

Տեղիք the places.
Տեղեաց of the places.
Տեղեաց or ի տեղիս to the places.
զՏեղիս the places.
ի Տեղեաց from the places. [places.
Տեղեաւք or տեղեօք with or by the

VIII

SINGULAR

Բեռն the burden.
Բեռին of the burden.
Բեռին or ի բեռն to the burden.
զԲեռն the burden.
ի Բեռանէ from the burden.
Բեռամբ with or by the burden.

PLURAL

Բեռինք the burdens.
Բեռանց of the burdens.
Բեռանց or ի բեռինս to the burdens.
զԲեռինս the burdens.
ի Բեռանց from the burdens.
Բեռամբք with or by the burdens.

IX

SINGULAR

Կին the woman or the wife.
Կնոջ of the woman.
Կնոջ or ի կին to the woman.
զԿին the woman.
ի Կնոջէ from the woman.
Կնաւ or կանամբ with or by the woman.

PLURAL

Կանայք the women or the wives.
Կանանց of the women.
Կանանց or առ կանայս to the women.
զԿանայս the women.
ի Կանանց from the women.
Կանամբք with or by the women.

The following are declined in this manner.

SINGULAR

Գիւղ or գեօղ the village.
Գեղջ of the village.
Գեղջ or ի գիւղ to the village.
զԳիւղ the village.
ի Գեղջէ from the village.
Գիւղիւ with or by the village.

PLURAL

Գիւղք the villages.
Գիւղից of the villages.
Գիւղից or ի գիւղս to the villages.
զԳիւղս the villages.
ի Գիւղից from the villages. [villages.
Գիւղիւք or գիւղօք with or by the

SINGULAR

Տէր the Lord, the Master.
Տեառն of the lord.
Տեառն or ցտէր to the lord.
զՏէր the lord.
ի Տեառնէ or ի Տեռնէ from the lord.
Տերամբ with or by the lord.

PLURAL

Տեարք the Lords, the Masters.
Տեարց or տերանց of the lords. [lords.
Տեարց , տերանց or ցտեարս to the
զՏեարս the lords.
ի Տեարց or ի տերանց from the lords.
Տերամբք with or by the lords.

SINGULAR

Աւր or օր the day.
Աւուր of the day.
Աւուր or յաւր or յօր to the day.
զԱւր or զօր the day.
յԱւրէ or յօրէ from the day.
Աւուրբ with or by the day.

PLURAL

Աւուրք the days.
Աւուրց of the days.
Աւուրց or յաւուրս to the days.
զԱւուրս the days.
յԱւուրց from the days.
Աւուրբք with or by the days.

SINGULAR

Հայր the father.
Հաւր or հօր of the father.
Հաւր , հօր or ցհայր to the father.
զՀայր the father.
ի Հաւրէ or ի հօրէ from the father.
Հարբ with or by the father.

PLURAL

Հարք the fathers.
Հարց or հարանց of the fathers.
Հարց , հարանց or ցհարս to the fathers.
զՀարս the fathers.
ի Հարց or ի հարանց from the fathers.
Հարբք with or by the fathers.

X

SINGULAR

Տիգրան Tigranes.
Տիգրանայ of Tigranes.
Տիգրանայ or ի Տիգրան to Tigranes.
զՏիգրան Tigranes.
ի Տիգրանայ from Tigranes.
Տիգրանաւ with or by Tigranes.

SINGULAR

Հեղինէ Helena.
Հեղինեայ of Helena.
Հեղինեայ or առ Հեղինէ to Helena.
զՀեղինէ Helena.
ի Հեղինեայ from Helena.
Հեղինեաւ with or by Helena.

ADJECTIVES

Adjectives in the Armenian language admit besides the number or case the degrees of comparison.

The Comparatives are formed in

three modes : 1. with the particle գոյն, as բարի, *good*, բարեգոյն, *better*. 2. with the prepositions քան, ըստ, առաւել, as, մեծ, *great*, մեծ քան, մեծ ըստ, առաւել մեծ, *greater*. 3. with different cases of the substantive, as, մեծն ի մարգարէից, *greater than all prophets*; մեծն ի մարգարէս, *greater amongst the prophets*.

The Superlatives are also formed in three manners: 1. with the particles ամէն, գեր, մեծ, երեք or եռ put before them, as, ամենաբարի, *best*. ամենիմաստուն, *wisest*, գերամաքուր, *most clean*. մեծավայելուչ, *most convenient*. եռամեծ, *greatest*. 2. by adding to them some adverbs, as, ևս մեծագոյն or մեծագոյն ևս, *greatest*. յոյժ վատթարագոյն, անհնարին չար, *worst*. ամենևին գեղեցիկ, *most handsome*. երիցս եղկելի, *most miserable*. 3. by redoubling the positives, as, մեծամեծ, *greatest*. չարաչար or չար առաւել քան զչար, *worst*.

PRONOUNS

Pronouns supply the place of nouns and, like them, have case, number, and particularly the first, second and third persons, as, ես I, դու *thou*, նա *he*.

In Armenian they have no genders.

There are four kinds of pronouns : Substantive or Personal, as, ես I, դու *thou*, ինքն *he*, *himself*, իւր *own*, *himself*. Definitive, as, սա *this*, դա *that*, նա *that*, *he*, *she*, *it*. Possessive, as, իմ or իմոյին *my*, *mine*, մեր or մերոյին *our*, *our's*, քո or քոյին *thy*, *thine*, ձեր or ձերոյին *your*, *your's*, իւր or իւրային *his*, *hers*, *its*, իւրեանց, *their*, *their's*; & Relative, as, որ *who*, *which*, *that*, *what*.

The three letters ս, դ, ն, are called Articles-distinctive-of-the-persons; and joined to the terminations of words and verbs, shew their persons or order, and are used as personal, possessive, and definitive pronouns; as: մարդս, *I who am a man* or *my man*, or *this man*; մարդդ *thou who art a man*, or *thy man*, or *that man*; մարդն *he who is a man*, or *his man* or *that man*.

DECLENSIONS OF THE PERSONAL PRONOUNS

Ես I.
Իմ of me, mine or my.
Ինձ, ցիս, առ իս to me.
զԻս me.
յԻնէն from me.
Ինեւ with or by me.

Մեք we.
Մեր of us, our or our's.
Մեզ, ցմեզ, առ մեզ to us.
զՄեզ us.
ի Մէնջ from us.
Մեւք or մեօք with or by us.

Դու thou.
Քո of thee, thine or thy.
Քեզ, առ քեզ, ցքեզ to thee.
զՔեզ thee.
ի Քէն from thee.
Քեւ with or by thee.

Դուք ye or you.
Ձեր of you, your or your's.
Ձեզ, ցձեզ, առ ձեզ to you.
զՁեզ you.
ի Ձէնջ from you.
Ձեւք or ձեօք with or by you.

Ինքն he or himself.
Ինքեան of him or his.
Ինքեան or առ ինքն to him.
զԻնքն him.
յԻնքենէ from him.
Ինքեամբ with or by him.

Ինքեանք they or themselves.
Ինքեանց of them, their or their's.
Ինքեանց or առ ինքեանս to them.
զԻնքեանս them.
յԻնքեանց from them.
Ինքեամբք with or by them.

VERBS

The Conjugations of the verbs are four, and are distinguished by the last vowels of their indicatives, which are, է, ա, ու, ի.

The indicative of the First conjugation ends with the vowel է as, շարժեմ, *I move*; of the Second with ա as, լուանամ, *I wash*; of the Third with ու as, հեղում, *I pour out*; of the Fourth with ի as, ուսանիմ, *I learn*.

Specimen of the four conjugations of the regular verbs with their moods, tenses, numbers and persons.

INDICATIVE — *Present*

Sing. Pers.	Plur. Pers.
Շարժ-եմ-ես-է·	շարժ-եմք-էք-են·
Լուան-ամ-աս-այ·	լուան-ամք-այք-ան·
Հեղ-ում-ուս-ու·	հեղ-ումք-ոյք-ուն·
Ուսան-իմ-իս-ի·	ուսան-իմք-իք-ին·

Imperfect

Շարժ-էի-էիր-էր·	շարժ-էաք-էիք-էին·
Լուան-այի-այիր-այր·	լուան-այաք-այիք-ային·
Հեղ-ուի-ուիր-ոյր·	հեղ-ուաք-ուիք-ուին·
Ուսան-էի-էիր-էր·	ուսան-էաք-էիք-էին·

Perfect

Շարժ-եցի-եցեր-եաց·	շարժ-եցաք-եցիք-եցին·
Լուա-ցի-ցեր-լուաց·	լուա-ցաք-ցիք-ցին·
Հեղ-ի-եր-հեղ·	հեղ-աք-իք-ին·
Ուս-այ-ար-աւ·	ուս-աք-այք-ան·

Future

Շարժ-եցից-եսցես-եսցէ·	շարժ-եսցուք-եսջիք-եսցեն·
Լուա-ցից-սցես-սցէ·	լուա-սցուք-սջիք-սցեն·
Հեղ-ից-ցես-ցէ·	հեղ-ցուք-ջիք-ցեն·
Ուս-այց-ցիս-ցի·	ուս-ցուք-ջիք-ցին·

IMPERATIVE — *Present*

Շարժեա՛, մի՛ շարժեր·	Շարժեցէ՛ք, մի՛ շարժէք·
Շարժեսցէ՛, մի՛ շարժեսցէ·	Շարժեսցե՛ն, մի՛ շարժեսցեն·
Լուա՛, մի՛ լուանար·	Լուացէ՛ք, մի՛ լուանայք·
Լուասցէ՛, մի՛ լուասցէ·	Լուասցե՛ն, մի՛ լուասցեն·
Հե՛ղ, մի՛ հեղուր·	Հեղէ՛ք, մի՛ հեղուք·
Հեղցէ՛, մի՛ հեղցէ·	Հեղցե՛ն, մի՛ հեղցեն·
Ուսի՛ր, մի՛ ուսանիր·	Ուսարո՛ւք, մի՛ ուսանիք·
Ուսցի՛, մի՛ ուսցի·	Ուսցի՛ն, մի՛ ուսցին·

Future

Շարժեսջի՛ր or շարժեսցե՛ս, շարժեսցէ·	Շարժեսցո՛ւք, շարժեսջի՛ք, շարժեսցե՛ն·
Լուասջի՛ր or լուասցե՛ս, լուասցէ՛·	Լուասցո՛ւք, լուասջի՛ք, լուասցե՛ն·
Հեղջի՛ր or հեղցե՛ս, հեղցէ·	Հեղցո՛ւք, հեղջի՛ք, հեղցե՛ն·
Ուսջի՛ր or ուսանիջի՛ր, ուսցի՛·	Ուսցո՛ւք, ուսջի՛ք or ուսանիջի՛ք, ուսցի՛ն·

SUBJUNCTIVE

The Present is formed like that of Indicative.

Future

Շարժ-իցեմ-իցես-իցէ·	շարժ-իցեմք-իցէք-իցեն·
Լուան-այցեմ-այցես-այցէ·	լուան-այցեմք-այցէք-այցեն·
Հեղ-ուցում-ուցուս-ուցու·	հեղ-ուցումք-ուցուք-ուցուն·
Ուսան-իցիմ-իցիս-իցի·	ուսան-իցիմք-իցիք-իցին·

INFINITIVE

Շարժ-ել· Լուան-ալ· Հեղ-ուլ· Ուսան-իլ or ել·

PARTICIPLE — *Present*

Շարժող or Շարժեցող· Լուացող· Հեղող· Ուսանող·

Past

Շարժեալ· Լուացեալ· Հեղեալ· Ուսեալ·

Future

Շարժելոց or Շարժելի· Լուանալոց or Լուանալի·
Հեղլոց or Հեղլի· Ուսանելոց or Ուսանելի·

CONJUGATION OF SUBSTANTIVE VERBS

Defective verb ԵՄ, *I am.*

INDICATIVE — *Present*

Եմ I am ես thou art է he is.
Եմք we are էք you are են they are.

Imperfect

Էի I was էիր thou wast էր he was.
Էաք we were էիք you were էին they were.

IMPERATIVE

Ե՛ր be thou or do thou be.
Է՛ք or երո՛ւք be you or do you be.

SUBJUNCTIVE

Իցեմ I be իցես thou be իցէ he be.
Իցեմք we be իցէք you be իցեն they be.

INFINITIVE

Ել to be.

PARTICIPLE — *Past*

Եալ been or having been.

Future

Ելոց which is to be or about to be.

—

Defective verb ԳՈՄ *I am* or *I exist.*

INDICATIVE — *Present*

Գոմ I am գոս thou art գոյ he is.
Գոմք we are գոյք you are գոն they are.

Imperfect

Գոյիր thou wast գոյր he was.
Գոյին they were.

SUBJUNCTIVE — *Future*

Գուցէ he be, it may be, it would be.
Գուցեն they be, they may be.

INFINITIVE

Գոլ to be, to exist.

PARTICIPLE — *Present*

Գոյող being.

—

Substantive verb ԵՂԱՆԻՄ *I am made or done.*

INDICATIVE — *Present*

Եղանիմ I am made եղանիս thou art made եղանի he is made.
Եղանիմք we are made եղանիք you are made եղանին they are made.

Imperfect

Եղանէի I was made եղանէիր thou wast made եղանէր he was made.
Եղանէաք we were made եղանէիք you were made եղանէին they were made.

Perfect

Եղէ or եղայ I have been եղեր thou hast been եղև he has been.
Եղաք or եղեաք we have been եղէք or եղայք you have been եղեն they have been.

Future

Եղէց I shall be եղիցիս thou shalt be եղիցի he shall be.

IMPERATIVE — *Present*

Մի՛ եղանիր be thou not եղիցի let him be.
Եղերո՛ւք be you մի՛ եղանիք be you not եղիցին let them be.

SUBJUNCTIVE

The Present is formed like that of the Indicative.

Future

Եղիցիմ or եղանիցիմ I shall be made եղիցիս thou shalt be made եղիցի he shall be made.
Եղիցիմք or եղանիցիմք we shall be made եղիջիք or եղիցիք you shall be made եղիցին they shall be made.

INFINITIVE

Եղանիլ to be, to be made, to be done.

PARTICIPLE — *Past*

Եղեալ been, made, done, having been.

Future

Եղանելոց or եղանելի which is to be.

—

Substantive verb ԼԻՆԻՄ *I am, I am made or done.*

INDICATIVE — *Present*

Լինիմ I am լինիս thou art լինի he is.
Լինիմք we are լինիք you are լինին they are.

Imperfect

Լինէի I was լինէիր thou wast լինէր he was.
Լինէաք we were լինէիք you were լինէին they were.

Future

Լիցիմ I shall be լիցիս thou shalt be լիցի he shall be.
Լիցուք we shall be լիցիք or լիջիք you shall be լիցին they shall be.

IMPERATIVE — *Present*

Լեր be thou մի՛ լինիր be thou not լիցի let him be.
Լի՛ք or լերո՛ւք be you մի՛ լինիք be you not լիցին let them be.

Future

Լիջիր or լինիջիր or լիցիս be thou լիցի let him be.
Լիցո՛ւք let us be լիջիք or լինիջիք be you լիցին let them be.

SUBJUNCTIVE

Present is like that of the Indicative.

Future

Լինիցիմ I be or may be լինիցիս thou be լինիցի he be.
Լինիցիմք we be լինիջիք you be լինիցին they be.

INFINITIVE

Լինել to be.

PARTICIPLE — *Present*

Լինող being.

Past

Լեալ or լիեալ been, having been.

Future

Լինելոց or լինելի which is to be.

FIRST CONJUGATION

Active ՇԱՐԺԵՄ *To move.*

INDICATIVE — *Present*

Շարժեմ I move շարժես thou movest շարժէ he moves.
Շարժեմք we move շարժէք you move շարժեն they move.

Imperfect

Շարժէի I moved or was moving շարժէիր thou movedst or wast moving շարժէր he moved or was moving.
Շարժէաք we moved or were moving շարժէիք you moved or were moving շարժէին they moved or were moving.

Perfect

Շարժեցի I moved շարժեցեր thou movedst շարժեաց he moved.
Շարժեցաք we moved շարժեցիք you moved շարժեցին they moved.

Future

Շարժեցից I shall move շարժեսցես thou shalt move շարժեսցէ he shall move.

Շարժեսցուք we shall move շարժեսջիք you shall move շարժեսցեն they shall move.

IMPERATIVE — *Present*

Շարժեա՛ move thou մի՛ շարժեր move thou not շարժեսցէ՛ let him move.

Շարժեցէ՛ք move you մի՛ շարժէք move you not շարժեսցե՛ն let them move.

Future

Շարժեսջի՛ր or շարժեսցե՛ս move thou շարժեսցէ՛ let him move.

Շարժեսցո՛ւք let us move շարժեսջի՛ք move you շարժեսցե՛ն let them move.

SUBJUNCTIVE

The Present is like that of the Indicative.

Future

Շարժիցեմ I move, I may, might, could, should, would move շարժիցես thou move, &c. շարժիցէ he move, &c.

Շարժիցեմք we move, &c. շարժիցէք you move, &c. շարժիցեն they move, &c.

INFINITIVE

Շարժել to move.

PARTICIPLE — *Present*

Շարժող or շարժեցող moving, who moves.

Past

Շարժեալ or շարժեցեալ having moved.

Future

Շարժելոց which has to move.

—

Passive ՇԱՐԺԻՄ *To be moved*

INDICATIVE — *Present*

Շարժիմ I am moved շարժիս thou art moved շարժի he is moved.

Շարժիմք we are moved շարժիք you are moved շարժին they are moved.

Imperfect

Շարժէի I was moved շարժէիր thou wast moved շարժէր or շարժիւր he was moved.

Շարժէաք we were moved շարժէիք you were moved շարժէին they were moved.

Perfect

Շարժեցայ I have been moved շարժեցար thou hast been moved շարժեցաւ he has been moved.

Շարժեցաք we have been moved շարժեցայք you have been moved շարժեցան they have been moved.

Future

Շարժեցայց I shall be moved շարժեսցիս thou shalt be moved շարժեսցի he shall be moved.

Շարժեսցուք we shall be moved շարժիջիք you shall be moved շարժեսցին they shall be moved.

IMPERATIVE — *Present*

Շարժեա՛ց or շարժեցի՛ր be thou moved մի՛ շարժիր be thou not moved շարժեսցի let him be moved.

Շարժեցարո՛ւք be you moved մի՛ շարժիք be you not moved շարժեսցի՛ն let them be moved.

Future

Շարժեսջի՛ր or շարժիջի՛ր be thou moved շարժեսցի՛ let him be moved.

Շարժեսցո՛ւք let us be moved շարժիջի՛ք be you moved շարժեսցի՛ն let them be moved.

SUBJUNCTIVE

Present is like that of the Indicative.

Future

Շարժիցիմ I shall be moved շարժիցիս thou shalt be moved շարժիցի he shall be moved.

Շարժիցիմք we shall be moved շարժիցիք you shall be moved շարժիցին they shall be moved.

INFINITIVE

Շարժիլ or շարժել to be moved.

PARTICIPLE — *Past*

Շարժեալ or *շարժեցեալ* moved, being moved.

Future

Շարժելոց or *շարժելի* which is to be moved.

In this manner many neuter-passive and common verbs are conjugated.

—

SECOND CONJUGATION

Active ԼՈՒԱՆԱՄ *To wash*

INDICATIVE — *Present*

Լուանամ I wash *լուանաս* thou washest *լուանայ* he washes.
Լուանամք we wash *լուանայք* you wash *լուանան* they wash.

Imperfect

Լուանայի I washed or was washing *լուանայիր* thou washedst or wast washing *լուանայր* he washed or was washing.
Լուանայաք we washed or were washing *լուանայիք* you washed or were washing *լուանային* they washed or were washing.

Perfect

Լուացի I washed *լուացեր* thou washedst *լուաց* he washed.
Լուացաք we washed *լուացիք* you washed *լուացին* they washed.

Future

Լուացից I shall wash *լուասցես* thou shalt wash *լուասցէ* he shall wash.
Լուասցուք we shall wash *լուասջիք* you shall wash *լուասցեն* they shall wash.

IMPERATIVE

Present and *Future*

Լուա՛, *լուասջի՛ր* or *լուասցե՛ս* wash thou *մի՛ լուանար* wash thou not *լուասցէ՛* let him wash.
Լուասցո՛ւք let us wash *լուացէ՛ք* or *լուասջի՛ք* wash you *լուասցե՛ն* let them wash.

SUBJUNCTIVE — *Future*

Լուանայցեմ I wash, may wash, might wash, I could, should, would wash *լուանայցես* thou wash, &c. *լուանայցէ* he wash, &c.
Լուանայցեմք we wash *լուանայցէք* you wash *լուանայցեն* they wash.

INFINITIVE

Լուանալ to wash.

PARTICIPLE — *Present*

Լուացող washing, who washes.

Past

Լուացեալ having washed.

Future

Լուանալոց who has to wash.

—

Passive ԼՈՒԱՆԻՄ *To be washed*

INDICATIVE — *Present*

Լուանիմ I am washed *լուանիս* thou art washed *լուանի* he is washed.
Լուանիմք we are washed *լուանիք* you are washed *լուանին* they are washed.

Perfect

Լուացայ I have been washed *լուացար* thou hast been washed *լուացաւ* he has been washed.
Լուացաք we have been washed *լուացայք* you have been washed *լուացան* they have been washed.

Future

Լուացայց I shall be washed *լուասցիս* thou shalt be washed *լուասցի* he shall be washed.
Լուասցուք we shall be washed *լուասջիք* you shall be washed *լուասցին* they shall be washed.

IMPERATIVE

Present and *Future*

Լուա՛, *լուացի՛ր* or *լուասջի՛ր* be thou washed *լուասցի՛* let him be washed.
Լուասցո՛ւք let us be washed *լուասջի՛ք*

be you washed *լուասցի՛ն* let them be washed.

SUBJUNCTIVE

Լուանայցիմ I may be washed *լուանայցիս* thou mayest be washed *լուանայցի* he may be washed.
Լուանայցիմք we may be washed *լուանայցիք* you may be washed *լուանայցին* they may be washed.

INFINITIVE

Լուանիլ to be washed.

PARTICIPLE — *Past*

Լուացեալ washed.

Future

Լուանալի which is to be washed.

The passives of the second conjugation are not so harmonious to the ear, whence they are sometimes formed by means of the verbs substantive, or the actives are adopted with a passive sense.

THIRD CONJUGATION

Active ՀԵՂՈՒՄ *To pour out*

INDICATIVE — *Present*

Հեղում I pour out *հեղուս* thou pourest out *հեղու* he pours out.
Հեղումք we pour out *հեղուք* you pour out *հեղուն* they pour out.

Imperfect

Հեղուի I poured out or was pouring out *հեղուիր* thou pour'dst out or wast pouring out *հեղոյր* he poured out or was pouring out.
Հեղուաք we poured out or were pouring out *հեղուիք* you poured out or were pouring out *հեղուին* they poured out or were pouring out.

Perfect

Հեղի I poured out *հեղեր* thou pour'dst out; *եհեղ* or *հեղ* he poured out.
Հեղաք we poured out *հեղիք* you poured out *հեղին* they poured out.

Future

Հեղից I shall pour out *հեղցես* thou shalt pour out *հեղցէ* he shall pour out.
Հեղցուք we shall pour out *հեղջիք* you shall pour out *հեղցեն* they shall pour out.

IMPERATIVE

Present and *Future*

Հե՛ղ, հեղջի՛ր or *հեղցե՛ս* do thou pour out *մի՛ հեղուր* do thou not pour out *հեղցէ՛* let him pour out.
Հեղցո՛ւք let us pour out *հեղէ՛ք* or *հեղջի՛ք* do you pour out *մի՛ հեղուք* do you not pour out *հեղցե՛ն* let them pour out.

SUBJUNCTIVE — *Future*

Հեղուցում I pour out, I may, might, could, should, would pour out *հեղուցուս*, thou pour out, &c. *հեղուցու* he pour out, &c.
Հեղուցումք we pour out, &c. *հեղուցուք* you pour out *հեղուցուն* they pour out.

INFINITIVE

Հեղուլ to pour out.

PARTICIPLE — *Present*

Հեղող pouring out.

Past

Հեղեալ having poured out.

Future

Հեղլոց who has to pour out.

Passive ՀԵՂԱՆԻՄ *To be poured out*

INDICATIVE — *Present*

Հեղանիմ I am poured out *հեղանիս* thou art poured out *հեղանի* he is poured out.
Հեղանիմք we are poured out *հեղանիք* you are poured out *հեղանին* they are poured out.

Perfect

Հեղայ I have been poured out *հե-*

ղար thou hast been poured out հեղաւ he has been poured out.
Հեղաք we have been poured out հեղայք you have been poured out հեղան they have been poured out.

Future

Հեղայց I shall be poured out հեղցիս thou shalt be poured out հեղցի he shall be poured out.
Հեղցուք we shall be poured out հեղջիք you shall be poured out հեղցին they shall be poured out.

IMPERATIVE

Հեղիր or հեղցիս be thou poured out հեղցի let him be poured out.
Հեղարո՛ւք or հեղջի՛ք be you poured out հեղցին let them be poured out.

INFINITIVE

Հեղանիլ to be poured out.

PARTICIPLE — *Past*

Հեղեալ poured out.

Future

Հեղլի which is to be poured out.

The deficiencies of the third conjugation passive are supplied from it's active.

FOURTH CONJUGATION

Common verb ՈՒՍԱՆԻՄ *To learn*

INDICATIVE — *Present*

Ուսանիմ I learn ուսանիս thou learnest ուսանի he learns.
Ուսանիմք we learn ուսանիք you learn ուսանին they learn.

Imperfect

Ուսանէի I learned or was learning ուսանէիր thou learnedst or wast learning ուսանէր he learned or was learning.
Ուսանէաք we learned or were learning ուսանէիք you learned or were learning ուսանէին they learned or were learning.

Perfect

Ուսայ I have learned ուսար thou hast learned ուսաւ he has learned.
Ուսաք we have learned ուսայք you have learned ուսան they have learned.

Future

Ուսայց I shall learn ուսցիս thou shalt learn ուսցի he shall learn.
Ուսցուք we shall learn ուսջիք you shall learn ուսցին they shall learn.

IMPERATIVE — *Present*

Ուսի՛ր learn thou մի՛ ուսանիր learn thou not ուսցի let him learn.
Ուսարո՛ւք do you learn մի՛ ուսանիք do you not learn ուսցին let them learn.

Future

Ուսջի՛ր or ուսանիջի՛ր learn thou ուսցէ let him learn.
Ուսցո՛ւք let us learn ուսջի՛ք or ուսանիջիք do you learn ուսցին let them learn.

SUBJUNCTIVE

The Present is like that of the Indicative.

Future

Ուսանիցիմ I learn, may, might, could, should, would learn ուսանիցիս thou learn, &c. ուսանիցի he learn, &c.
Ուսանիցիմք we learn, &c. ուսանիցէք you learn ուսանիցին they learn.

INFINITIVE

Ուսանիլ or ուսանել to learn.

PARTICIPLE — *Present*

Ուսանող learning, who learns.

Past

Ուսեալ having learned.

Future

Ուսանելոց or ուսանելի who has to learn.

Thus are also conjugated the common verbs, which in the first person of the Perfect terminate in ցայ.

They are at the same time active and passive.

IRREGULAR VERBS

The Irregular Verbs are changed in their Perfect Tenses in the following manner.

Infinitive	Indicative-Present	Perfect
Առնել to do.	առնեմ I do.	արարի I did.
Դնել to put.	դնեմ I put.	եդի I have put, I put.
Լսել to hear.	լսեմ I hear.	լուայ I heard.
Ճանաչել to know.	ճանաչեմ I know.	ծանեայ I have known, I knew.
Մեղանչել to sin.	մեղանչեմ I sin.	մեղայ I have sin, or sinned.
Յառնել to rise.	յառնեմ I rise.	յարեայ I have been risen, I rose.
Տալ to give.	տամ I give.	ետու I have given, I gave.
Գալ to come.	գամ I come.	եկի I came, or I was come.
Ուտել to eat.	ուտեմ I eat.	կերայ I have eaten, I ate or eat.
Ըմպել to drink.	ըմպեմ I drink.	արբի I drank.
Ունել to take.	ունիմ I take.	կալայ I took, or I have taken.
Երթալ to go.	երթամ I go.	չոգայ I went, or I am gone.

VERBS IMPERSONAL

Ամպէ, it begins to cloud.
Անձրևէ it rains; it is raining.
Ցօղէ the dew falls.
Հեղեղատէ it comes pouring, it runs [over.
Ձիւնէ it snows.
Ճառագայթէ it shines.
Առաւօտէ it begins to be day-light.
Մրրկէ it blows very hard.
Փայլատակէ it lightens.
Պտղաբերէ it produces fruit.
Մռնչէ it bellows, it roars.
Կաղկանձէ it howls.
Բառաչէ it bellows, it roars.
Այգանայ it clears up.
Առաւօտանայ it dawns.
Երեկոյանայ it darkens; the night falls.
Գիշերանայ it is become night.
Լուսանայ it brightens.
Խաւարանայ it grows dusky.
Հրանայ it kindles.
Որոտայ it thunders.
Ասի it is reported, they say.
Երևի it appears, it seems.
Թուի it seems.
Կարծի 'tis believed, it is thought.

Լսի it is noised abroad.
Հասանէ or հասանի it happens, it falls [out.
Պատահէ it happens.
Հանդիպի it happens.
Պիտի one must.
Ցաւէ or ցաւի it pains.
Անկ է it becomes, it is fit, must.
Արժան է it is convenient, it becomes.
Անհնար է it is impossible.
Բարւոք է it is good, it is well.
Խիստ է it is hard.
Կամ է or կամք են it is wished, it wills.
Հարկ է it must, it is necessary.
Մարթ է it may be.
Յայտ է it is clear.
Շատ է it is enough, it sufficies.
Պարտ է it must.
Վայել է it is fit, it is proper.
Պէտք են it must, it is necessary.
Օրէն է or են 't is lawful, it allows.
Փոյթ է it is cared for.
Օգուտ է it is expedient.
Ի դէպ է it is suitable, or convenient, it becomes, it is fit.

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ — ABBREVIATIONS

a. af.	adjective, adjective feminine	ածական, ած. իգական
ad.	adverb	մակբայ
agr.	agriculture	երկրագործութիւն
alg.	algebra	գրահաշիւ
anat.	anatomy	անդամազննութիւն
Ar.	Arabic	արաբերէն
arith.	arithmetic	թուաբանութիւն
art.	article	յօդ
ast.	astronomy	աստղաբաշխութիւն
bot.	botany	տնկաբանութիւն
Chald.	Chaldaic	քաղդէարէն
chem.	chemistry	տարրաբանութիւն
com.	commerce	վաճառականութիւն
conj.	conjunction	շաղկապ
fig.	figurative	փոխաբերական
Fr.	French	գաղղիարէն
geog.	geography	աշխարհագրութիւն
geol.	geology	երկրաբանութիւն
geom.	geometry	երկրաչափութիւն
gr.	grammar	քերականութիւն
Gr	Greek	յունարէն
H.	Hebrew	եբրայեցերէն
int.	interjection	միջարկութիւն
L.	Latin	լատիներէն
mar.	marine, sea-term	ծովային
math.	mathematics	չափագիտութիւն
mech.	mechanics	մեքենականութիւն
med.	medical term	բժշկութիւն
mus.	music	երաժշտութիւն
pn. or *np.*	proper name	յատուկ անուն
Pers.	Persian	պարսկերէն
phil.	philosophy	իմաստասիրութիւն
phys.	physics	բնագիտութիւն
pl.	plural	յոգնակի
poss.	possessive	ստացական
pr.	preposition	նախադրութիւն
pron.	pronoun	դերանուն
rhet.	rhetoric	ճարտասանութիւն
S.	See	Տես
s. sf.	substantive, substantive feminine	գոյական, գոյ. իգական
Syr.	Syriac	ասորերէն
Turk.	Turkish	տաճկերէն
v.	verb	բայ
va.	— active	— ներգործական
v. aux.	— auxiliary	— օժանդակ
vd.	— defective	— պակասաւոր
v. imp.	— impersonal	— դիմազուրկ
vn.	— neuter	— չէզոք
vna.	— —-active	— —-ներգործական
vp.	— passive	— կրաւորական
v. pron.	— pronominal	— դերանունական
w.	word	բառ
zool.	zoology	կենդանաբանութիւն
•	popular	ռամկական

ՆՈՐ ԲԱՌԳԻՐՔ

ՀԱՅ — ԱՆԳԼԻԱՐԷՆ

Ա

Ա (*ipe*) *այբ,ից s.* the first letter & the first vowel of the alphabet; *ա, ա̄,* one; first; *ա́,* ten thousand.

— It is sometimes changed for *ե, է, ը* & *օ*, as, *աղախիւր-եղախիւր, Աւրոպա-Եւրոպէ, անկողին-ընկողին, աճառ-օճառ.* And sometimes it is used for ornament; as, *ատեամ-ատեմ, դեակ-դեկ.*

Ա՛, Ա՛ա́, *int.* ah! oh! alas! oh heavens! *ա́ ա́, տէր տէր,* alas! o Lord God! *ա́ թշուառական,* o miserable! o villain! o rascal!

Աբ *s.* ab, the twelfth month of the Hebrews.

Աբաս, Աբբաս, *ու s. H. w.* father; abbot.

Աբարբբի, *-ոն s. Gr. w.* euphorbium.

Աբբայ, *ից s. Syr. w.* abba; S. **Աբաս**; - or *-ահայր s.* abbot, superior; *ընդհանրական -,* abbot general; *-յական a.* abbatial; *-յարան s.* abbey; *-յութի s.* abbey, abbacy, abbotship.

Աբբանա *s. H. w.* Bamah, high place.

Աբբասուհի *sf.* abbess, superioress.

Աբեթ, *ի s.* tinder.

Աբելուհի *sf.* Abel's sister.

Աբեղաթաղ *s.* monk's funeral.

Աբեղայ, *ից s.* monk, friar; *- լինել,* to turn or become monk; *-ական a.* monachal; *-աճաշ s.* monk's food; *-ութիւն* or

Աբեղութի *s.* monachism, monastic life.

Աբեղեան *s. pl.* monks.

***Աբեղուկ** *s. zool.* lark, tit-lark; *երգէ -,* the - carols.

Աբիոն, *-այի a. H. w.* poor; Ebionitan; *pn.* Ebion.

Ագաթէս *s. Gr. w.* agate.

Ագահ, *աց a.* avaricious, stingy, grasping, sordid; *դժոխային -,* very greedy or insatiable avaricious; *-աբար ad.* avariciously, niggardly; *-ամիտ a.* very covetous, griping, miserly; *-անամ* or *-եմ, եցի vn.* to be avaricious, niggard, to save sordidly; to be sparing of, to hoard avariciously; *- զագահութի,* to be given to covetousness; *- ի ժամանակն,* to be sparing of one's time; *-ութի s.* avarice, niggardness, stinginess.

Ագաղաղ S. **Աբաղաղ.**

Ագան *a.* early-rising, diligent.

Ագանելիք, *լեաց s.* clothes, attire, dress, garb, raiment; *- ոտից,* shoes, slippers; *-նիմ, գայ, գիր, գեալ* or *գուցեալ vn.* to clothe or dress oneself, to wear, to put on: to take lodgings, to pass the night, to sojourn, to dwell; to stay; *- զրահս,* to put on a breast-plate or cuirass.

Ագանոթ, *այ s. H. w.* liquid vessel.

Ագապ, *աց s. Gr. w.* agapæ, love-feasts.

Ագատ, ի *a.* bob-tailed; docked, tailless.

Ագարակ, աց *s.* farm, land, field; country, village; - տեղիք, rural or country places; -աքաշխ *s.* farm-guardian, or inspector; -ային *a.* agrarian; rural, rustic, country; - օրէնք, agrarian law; -անամ *vn.* to be deserted, unpeopled; -իկ *s.* small field.

Ագետակ *s.* the under part of the tail.

Ագեւոր *a.* tailed; - աստղ, comet.

Ագի, ագւոյ *s.* tail.

Ագոյցք, ուցից *s.* lever, bar, crowbar; ring; enchasing, jointing, staple of a lock.

Ագոն, ի *s. G. w.* agon, fight, Olympic game; -ադիր, դրաց *s.* agonothete; -ադաշտ *s.* arena; -ավար, -արար *s.* athlete, wrestler; -իստայք *s.* athletes.

Ագոռանք *s.* dung-hill.

Ագուգայք, յից *s. Gr. w.* pipe, tube, conduit, canal, aqueduct.

Ագուռ *s.* palm, hollow of the hand: brick; *a.* hard.

Ագուցանեմ, ցի *va.* to clothe, to dress; to enchase, to set, to fit in: to harbour, to lodge; - կօշիկս, to put on the shoes of; - մատանիս ումեք, to put a ring in a person's finger.

Ագուցիկ *a.* enchased. [& Կռնչեմ.

Ագռաւ, ու *s.* raven, crow; S. Կռչեմ

*Ագռմէջ *s.* the groin.

Ագցան S. Աքցան.

Ադամաթուզ *s.* banana-fig, plantain; -թզենի *s.* banana-tree.

Ադամանդ, ի *s.* diamond; S. Մագնիս; -եայ *a.* adamantine; adamantean, hard; magnetic. [of the Hebrews.

Ադար, այ *s.* adar, the sixth month

Ադեն, ի, Ադին, այ *s. H. w.* Eden, paradise. [Lord God.

Ադոնայ, -յի *s. H. w.* Adonaï, the

Ազազանամ, ացայ *vn.* to grow dry or lean, to fade, to wither.

Ազազեմ, եցի *va.* to cause to fade, to tarnish, to dry.

Ազազիմ S. Ազազանամ.

Ազազու *s. bot.* carpesium.

Ազազուն *a.* dry, arid, dead; lean, slender, wasted away.

Ազատ, աց *a.* free, independent; freed, affranchised, redeemed, quit, ransomed; large, vast; noble; - Մասիս, the great Ararat; - առնել S. Ազատել; - կացուցանել, to dispense, to exempt; - or

Ազատաբար *ad.* freely; nobly; -բանեմ, եցի *vn.* to speak freely, frankly; -բերան *a.* plain- or free-spoken, --tongued, frank, bold; *ad.* freely, boldly; -դիր, դրաց *s.* freed-man, libertine; -գունդ *s.* the noble corps, corps of nobles; *a.* formed, composed of nobles; -դրեմ *va.* to set free, to enfranchise; -դրութիւն *s.* libertinism, enfranchisement; -դէմ *ad.* openly, frankly; -զարմ, -զգի, -զնեայ *a.* of noble birth, high-born, illustrious; -զօր *s.* regiment of nobles; -ժողով, -խումբ S. Ազատագունդ; -խօս S. Համարձակախօս; -կ *a.* very noble; -կան *a.* liberal; free; noble; -կանութի *s.* liberty; liberality; generosity; nobleness; -կին *sf.* gentlewoman, dame, lady; -կից *a. s.* free-companion; -կոյտ *s.* the nobility; -կրօն *s.* free-thinker; -ղաց *s.* public free mill; -միտ *a.* noble-minded, free-hearted; generous, liberal; -մտութի *s.* free-heartedness; liberalism; -նամ, ացայ *vn.* to free or rid oneself, to shake off, to break away; to be ennobled or exalted; -նի, -տեարք *s. pl.* the nobility, the aristocracy, the court; -սէր, սիրաց *a.* fond of liberty, liberal; -սիրութի *s.* love of liberty; liberalism; -տոհմ S. Ազատազարմ; -տոհմութիւն *s.* noble birth, nobility of family; -րար, աց *a. s.* liberator, saver, deliverer; -քայլ *a.* free-footed.

Ազատեմ, եցի *va.* to liberate, to deliver, to save; to enfranchise, to emancipate; to free, to exempt, to disentangle, to disengage; -եցուցանեմ *va.* to free.

Ազատորդի *s.* free-born, son of a noble, nobleman; -որեար *s. pl.* the nobility, the peers.

Ազատութիւն *s.* liberty, freedom; exemption; privilege; emancipation, deliverance, enfranchisement; nobleness; generosity; frankness.

Ազատուհի *sf.* gentlewoman. [բուս.

Ազատքեղ *s. bot.* parsley, S. Փեղակա-

Ազատօրէն S. Ազատաբար.

Ազբախումբ *a.* very close, serried.

Ազբն, բին *s.* weft, woof, warp.

Ազբոց *s.* simple stick.

Ազգ, աց *s.* nation, people; generation; race; gender; kind, sort, quality; sex, age, epoch; century; manner, way; Գիրք -աց, Book of Judges; յ-է յ-, from age to age, from generation to generation; - *Հայոց*, the Armenian nation; *Անգղիացի յ-է*, of the English nation, English; *Ամերիկացի եմ -աւ*, I am American by birth; -*կանանց*, the female sex, the fair sex, the woman kind; - *մարդկան*, the human kind, humanity; -*ով*, with all the nation; *մի* -, the same, the same manner, equally; -*ք* -*ք բանասիրութեան*, the different kinds of literature; -*ք և ազինք*, all nations, all people.

Ազգաբան *s*. genealogist.

Ազգաբանական *a*. genealogical.

Ազգաբանեմ, *եցի* *va*. to draw or write a genealogy, to number ancestors.

Ազգաբանութիւն *s*. genealogy.

Ազգ ազգ, **Ազգի ազգի** *s*. many nations, many people; *a*. various, different, manifold.

Ազգագով *a*. admirer of his country, who praises his country.

Ազգադաւ, **Ազգադրուժ** *a*. who betrays his country.

Ազգադղորդ *a*. who shakes, overthrows, upsets the nation.

Ազգաթիւ *s*. relation; genealogy: lineage.

Ազգաժողով *a*. united by nationality; *s*. national assembly.

Ազգախառն *a*. relation, consanguineous. [consanguinity.

Ազգախառնութիւն *s*. relationship,

Ազգախռով *a*. who agitates, disturbs the nation.

Ազգածանօթ *a*. known by the nation; known to the nation.

Ազգական *s*. relation, kinsman or kinswoman; *մերձաւոր* -, next of kin; *a*. like, analogous.

Ազգականութեն *s*. relationship, consanguinity, kin, cognation; race, family; likeness, analogy; *զօդք ազգականութեն*, the ties of relationship.

Ազգականուհի *sf*. kinswoman.

Ազգակեղծ *a*. who hides or dissimulates his nationality. [his nation.

Ազգակեցոյց *a*. who rescues, liberates

Ազգակից *s*. parent, compatriot; *a*. national, of the same nation; allied to, near, like, similar, analogous.

Ազգակցիմ, *եցայ* *vn*. to make alliance by marriage.

Ազգակցութեն *s*. consanguinity: affinity, alliance by marriage: analogy, likeness, resemblance.

Ազգահամար *s*. census; enumeration; - *առնել*, to make the census of a nation or people.

Ազգահատութիւն *s*. extinction of a nation, race. [or race.

Ազգահաւ *s*. chief, father of a nation

Ազգային *a*. national: related, allied to by marriage; *s*. parent, relation; - *բարք*, national character; *աւանդութիւն* -, national tradition; - *ժողովն Հայոց*, the national assembly or synod of the Armenians.

Ազգայօդ *a*. which unites the nation; *s*. national tie.

Ազգանուէր *a*. devoted to the nation; offered by the nation. [nation.

Ազգապանծ *a*. who is proud of his

Ազգապետ *s*. chief, governor of a nation or family.

Ազգապետութիւն *s*. charge or office of a governor of the people.

Ազգապիղծ *a*. incestuous.

Ազգապղծութիւն *s*. incest.

Ազգասէր *a*. loving his country or nation, patriotic.

Ազգասիրութիւն *s*. attachment to his country or nation, patriotism.

Ազգավայել *a*. worthy or becoming to the nation. [mily or race.

Ազգատ առնել *va*. to extirpate a fa-

Ազգատեաց *a*. who hates his nation.

Ազգատեցութիւն *s*. hatred of one's nation. [tion, progeny.

Ազգատոհմ *s*. family, house, genera-

Ազգովիմք, **Ազգովին** *ad*. throughout the nation, nationally.

Ազգութիւն *s*. nationality.

Ազդ *s*. sensation, feeling; advice; -*առնել*, to give notice or information, to notify; to instruct; to advise, to admonish; to announce, to publish; - *առնել յառաջագոյն՝* or *կանխաւ*, to precaution, to premonish, to put on guard; - *լինել*, to be aware of, to be informed of; to be announced or published.

Ազդական *a*. advising, monitorial: penetrative, energetic, efficacious.

Ազդարան *s*. place where a public notice is proclaimed: instrument with which notice is given, horn, trumpet.

Ազդարար *a*. monitorial, advising; *s*. monitor, adviser.

Ազդարարութիւն *s*. advice, admonition, counsel; warning, summons; notice, information.

Ազդելի *a*. sensible; sensitive.

Ազդելիք *s. pl.* the senses.

Ազդեմ, եցի *va.* to inform, to advertise, to announce; to influence, to inspire, to dictate; to work upon, move or affect; to suggest, to insinuate.

Ազդեցական, Ազդեցիկ *a.* efficacious, energetic.

Ազդեցութիւն, Ազդեցումն *s.* notice, warning, admonition; perception, instinct; inspiration; suggestion, instigation: efficacy, force, power; emphasis, energy.

Ազդեցուցանեմ S. **Ազդեմ.**

Ազդիչ *a.* efficacious, energetic: *s.* adviser.

Ազդողաբար *ad.* efficaciously, energetically.

Ազդողական *a.* efficacious, energetic.

Ազդողութիւն S. **Ազդեցութիւն.**

Ազդոյ, Ազդու *a.* efficacious, strong, energetic, penetrative; pathetic, expressive, emphatic, significative; active, vehement, spirituous, violent.

Ազդումն S. **Ազդեցութիւն.**

Ազդր, դեր *s.* thigh; back.

Ազն, ազին, զնիք, զանց *s.* nation, people, generation; S. **Ազգ.**

Ազնիւ, նուի, ուաց *a.* fine, good, exquisite, excellent, precious, rare, choice, worthy; noble, great; genteel, civil; *ad. int.* well! very well! bravo!

Ազնուաբար *ad.* genteelly, civilly; nobly, generously.

Ազնուաբարոյ, ից *a.* genteel, civil, well-mannered; noble, generous.

Ազնուագին *a.* precious, dear, rare.

Ազնուագութ *a.* benign, clement, kind, merciful, humane.

Ազնուազարմ *a.* noble, illustrious, of a noble family.

Ազնուազգի *a.* of noble nation, race.

Ազնուազգութն *s.* nobility of nation, race.

Ազնուախոհ *a.* who has noble sentiments.

Ազնուական *a.* civil, genteel, noble, generous: *s.* gentleman.

Ազնուականութիւն *s.* nobility, birth, gentility: civility, genteelness; generosity, nobleness.

Ազնուամիտ *a.* of good sentiments, noble, generous.

Ազնուամտութիւն *s.* nobility of sentiments.

Ազնուանամ, ացայ *vn.* to grow better, to mend: to receive a grant of nobility: to be ennobled, to become noble.

Ազնուապաշտօն *a.* pious, religious, devout.

Ազնուապետ, ի *s.* aristocrat.

Ազնուապետական *a.* aristocratic.

Ազնուապետութիւն *s.* aristocracy.

Ազնուասիրտ *a.* who has a noble heart.

Ազնուասրտութն *s.* nobility of heart.

Ազնուատոհմ *a.* noble, of a noble family.

Ազնուատոհմութիւն *s.* nobility of family, high birth.

Ազնուացուցանեմ, ուցի *va.* to improve, to civilize; to refine: to confer a title, to grant nobility, to ennoble.

Ազնուութիւն *s.* fineness, goodness, costliness, excellence, rarity; genteelness, civility: dignity, nobility.

Ազոխ, ից *s.* sour grapes.

Ազոխաջուր *s.* verjuice.

Աթար *s.* dry cow's dung.

Աթոռ, ոց *s.* chair, seat; stool; throne; bench; *նստուցանել յ—*, to make one sit on a throne or chair; to throne; *նստել յ—*, to sit on a chair or throne; *—ս արկանել*, to give seats or chairs; *ելանել յ—ոյ*, to rise up, to get up.

Աթոռագործ *s.* chair-maker.

Աթոռաժառանգ *s.* possessor, successor to any place or dignity.

Աթոռակ, աց *s.* stool; foot-stool.

Աթոռակալ, աց *s.* vicar; vice-president: successor.

Աթոռակալութիւն *s.* vicarship, vicarage; possession of a chair, succession to a dignity.

Աթոռակից *s.* colleague or companion in the same dignity, or on the same throne.

Աթոռակցութիւն *s.* company on the same throne.

Աթութայք, յից *s.pl.* elements, letters, characters, alphabet.

Աթուր S. **Ար աթուր.**

Աժան *a. ad.* cheap, cheaply; – *գնել*. to buy cheaply.

Աժէք, էից *s. pl.* value, price.

Ալ S. **Ալի.**

Ալապաստր *s.* alabaster.

Ալաւունք, Ալաւսունք *s. pl.* the pleiades or pleiads; S. **Բազմաստեղք.**

Ալեզարդ *a.* gray-haired, gray-headed.

Ալեսաստ S. **Ալիսաստ.**

Ալերախառն *a.* farinaceous, mixed with flour, mealy.

Ալերավաճառ *s.* meal-man.

Ալեւոյթ S. Ալեւորութիւն.

Ալեւոր *s.* gray-haired; old man.

Ալեւորիմ, եցայ *vn.* to grow gray-haired, to grow old.

Ալեւորութիւն *s.* old age, the state of being gray-haired.

Ալէլուիա *s.* hallelujah.

Ալէխառն *a.* gray, gray-haired.

Ալէծուփ, Ալէկոծ *a.* subject to tempests, tempest-beaten, floating, agitated, troubled; – *ածնեմ* S. Ալէկոծեմ. – *լինիմ* S. Ալէկոծիմ.

Ալէկոծեմ, եցի *va.* to beat to and fro; to agitate violently, to trouble.

Ալէկոծիմ, եցայ *vn.* to float, to chafe, to grow troubled or agitated.

Ալէկոծութիւն, Ալէկոծումն *s.* agitation of the sea, storm, tempest: trouble, agitation.

Ալէտանջ, Ալէտատան *a.* floating, swelling, rough.

Ալի, ալւոյ, Ալ, ի *s.* axle; millstone; pulley; phantom.

Ալիատաստ *a.* having large waves, swelling, stormy; subject to tempests.

Ալիւր, ալեր *s.* meal, flour; *ցանել զ–ի վերայ*, to powder or whiten with flour.

Ալիք, ալեաց *s.pl.* wave, billow, surge, swell of the sea: gray hairs, old age; *ծաղկիլ ալեաց, խոնարհիլ յալիս*, to grow gray-haired, to get old; *ալիս յարուցանել*, to agitate the waves; *հերձանել՝ պատառել զալիս*, to cleave the waves.

Ալոճ, ից *s.* a small medlar.

Ալոճենի *s.* small medlar-tree.

Ալոջ, ի, աց *sf.* she-kid.

Ալուց, ալցի *s. a.* hollow, cavity, inside: hollow, interior, deep.

Ալփաբետք, Ալփավիտք *s.pl.* alphabet.

Ալք, ալուց, ալից *s. pl.* S. Ալուց.

Ալքիմիա *s.* alchemy.

Ախ S. Աղխ.

Ա՜խ *int.* ah! alas!

Ախաղ *s.* ermine.

Ախախիա *s.* acacia.

Ախամախ *a.* foolish, gross-headed.

Ախատորոյզ *a.* highwayman; indocile, ferocious.

Ախաւեղադէս *s.* hanging cornice.

Ախերակ *a.* vain.

– յԱխերական, յԱխերկան *ad.* vainly.

Ախժինք, Ախժիք *s.* dregs.

Ախճապակ S. Ցախճապակ.

Ախմար, etc. S. Տխմար, etc.

Ախոյան, ից, աց, Ախոյեան, ենի, ից *s.* antagonist, adversary, opponent; rival, competitor: champion, hero; triumpher.

Ախոյանաբար *ad.* as an antagonist; valiantly, heroically.

Ախոնդրանոտ *a.* hypochondriac.

Ախոնդրանք, նաց, Ախոնդրիք, դեաց *s. pl.* hypochondria: entrails, intestines, pluck.

Ախոռ, ոյ *s.* stall, stable.

Ախոռապան, աց *s.* groom.

Ախոռապետ *s.* equerry; groom.

Ախորժ *a.* savoury; sweet, agreeable, delicious; – *բանք*, agreeable words; – *վայրք*, enchanting places; – *յօժարութեամբ* *ad.* with great pleasure, willingly.

Ախորժք, ից *s. pl.* appetite; desire, wish; savour, taste; satisfaction, pleasure; *ըստ մտացն ախորժից, ըստ ախորժից իմն*, capriciously.

Ախորժաբար *ad.* with appetite; with pleasure, readily, willingly.

Ախորժաբեր *a.* appetizing, attractive.

Ախորժալից *a.* full of pleasure, agreeable.

Ախորժալուր *a.* who grants, accords, listens willingly; pleasurable to the ear, gratifying.

Ախորժակ, աց *s.* taste; appetite; affection, will, inclination, willingness; passion, sentiment; *ունել –*, to be hungry; to have a taste; *չունել – իմիք*, to have a taste for nothing; *պակասութիւն –ի*, want of appetite; *–աւ ուտել*, to eat with appetite; *շարժել՝ բանալ զ–*, to excite the appetite; *բառնալ զ–*, to take away the appetite; *ընտիր՝ կիրթ, անկիրթ –*, good, bad taste; *ըստ իմոյս –ի*, according to my tast.

Ախորժական *a.* pleasing, agreeable, sweet, amiable, delightful.

Ախորժահամ, Ախորժաճաշակ *a.* pleasing to the taste, savoury, sweet; good to eat, savoury.

Ախորժանք *s. pl.* appetite; desire, pleasure; *ախորժանօք*, with appetite; with pleasure. [agreeable.

Ախորժելի *a.* desirable, pleasing,

Ախորժեմ, եցի *va.* to taste of, to relish, to like; to love, to take pleasure in; to desire, to aim at; *ոչ –*, to take a disgust for or to; *թէ ախորժէք*, if you please.

Ախորժեցուցանեմ, ուցի *va.* to inspire gratification, taste, pleasure.

Ախորժիմ Տ. Ախորժեմ.

Ախորժութիւն, **Ախորժումն** *s.* pleasure, taste.

Ախտ, *ից s.* illness, disease, indisposition; affection, passion; vice, bad habit: menses: seed of man; — *ցաւոց՝ դառնութեան*, calamity, plague, disaster, any thing troublesome; — *արտասուաց*, tears; — *քնոյ*, sleep; — *մահու՝ մահացու*, mortal malady; *զ—ս մահու ջեռանիլ*, to be seriously, mortally ill; — *մարդահաճութեան*, adulation, flattery; *ապաս ունել —ի, մեծարել զ—*, to give one's self up to vice, pleasure.

Ախտաբան *s.* pathologist.

Ախտաբանական *a.* pathological.

Ախտաբանութիւն *s.* pathology.

Ախտաբար *ad.* viciously, passionately. [illness.

Ախտաբեկ *a.* crushed, oppressed by

Ախտաբեր *a.* morbific, engendering diseases or passions.

Ախտաբոյժ *s.a.* physician: that cures diseases, restorative.

Ախտագնիմ, *եցայ vn.* to be ill, indisposed, sick.

Ախտամէտ, *մետաց a.* sick, ill, of a bad constitution or temperament; unhealthy.

Ախտամէտութիւն *s.* bad temperature, indisposition, languor, sickness, cacochymy.

Ախտալից *a.* full of diseases, ill: vicious, bad, passionate. [passions.

Ախտակիր *a.* subject to diseases or

Ախտակից *a.* that has the same sickness: compassionate; *—լինել ումեք*, to have compassion, pity on some one, to compassionate.

Ախտակրեմ, *եցի vn.* to be ill, to suffer.

Ախտակրութիւն *s.* illness, sickness, distemper; suffering. [pity.

Ախտակցաբար *ad.* with compassion,

Ախտակցեմ, *եցի*, **Ախտակցիմ**, *եցայ vn.* to have compassion, to compassionate, to pity. [vice, passion.

Ախտակցութիւն *s.* compassion, pity;

Ախտահալած *a.* that drives away or cures diseases.

Ախտամոլ, *ից a.* vicious; lascivious.

Ախտամոլութիւն *s.* concupiscence, luxury.

Ախտանամ, *ացայ vn.* to be sick or ill: to have bad habits, to be vicious.

Ախտաւէր *a.* that loves vices, vicious, devoted to passions.

Ախտասիրութիւն *s.* sensuality, love of vice, dishonest desires.

Ախտասպան *a.* that mortifies or controls his passions.

Ախտարակք, *կաց s. pl.* lot, disposition, nature, fate; *a.* natural, physical; *յախտարակաց ad.* physically, naturally.

Ախտարար *a.* morbific.

Ախտարծարծ *a.* that excites illness, bad passions; — *կերպարան*, voluptuous image.

Ախտարմոլ, **Ախտարմախ** *s.* astrologer, one who professes judiciary astrology, magician, sorcerer.

Ախտարք, *րաց s. pl.* horoscope, nativity, stars.

Ախտացեալ *a.* ill, unwell.

Ախտացոյց *a.* symptomatic. [one ill.

Ախտացուցանեմ, *ուցի va.* to make

Ախտաւոր *a.* vicious, passionate; ill, infirm; morbid.

Ախտաւորութիւն *s.* illness, malady: bad disposition, vice, passion.

Ած, *ածք s.* shooting, slip, cutting.

Ածական *a.* adjective.

Ածականաբար *ad.* adjectively.

Ածանցական *a.* derivative.

Ածանցեմ, *եցի va.* to derive.

Ածանցիմ, *եցայ vn.* to be derived from, to come from.

Ածանցութիւն, **Ածանցումն** *s.* derivation, origin, formation.

Ածելեմ, *եցի va.* to raze.

Ածելի *s.* razor.

Ածեմ, *ածի va.* to carry, to fetch, to bring; to strike; — *ընդ իւր*, to conduct; — *'ի ներքս, 'ի մէջ*, to introduce; — *'ի վերայ* or — *թափել*, to infer; — *'ի* or *վերածել*, to reduce; — *ընդ քարշ*, to drag along; — *զբոցով*, to pass through flame, to enflame, to burn; — *զմտաւ*, to consider, to think, to reflect; — *զբռամբ*, to seize, to lay hold of; — *զձու*, to lay eggs; *առանց ընդ բանս ինչ ածելոյ*, without making any objection, readily; — *զհերս*, to raze; — *զիւրն՝ յինքն*, to seduce, to entice.

Ածխագործ *s.* coal-man; charcoal-dealer. [coal.

Ածխակէզ առնեմ *va.* to burn like

Ածխահանք *s.* coal-pit, coal-mine.

Ածխանամ, *ացայ vn.* to become coal.

Ածխանոց *s.* coal-house.

Ածխավաճառ Տ. Ածխագործ.

Ածու, *ոյ s.* nation, people: bed of a garden; parterre.

Ածուխ, ածխոյ *s.* coal; charcoal.

Ակահ *a.* having a knowledge of, well versed.

Ակաղձեալ, **Ակաղձուն** *a.* filled, full; — պտղով ծառք, trees loaded with fruit.

Ակամայ *ad.* involuntarily; by force, with regret, reluctantly; եթէ կամաւ, եթէ —, willing or unwilling.

Ակամայ, ից, այց *a.* involuntary; forced, constrained.

Ակամայութիւն *s.* the state of being involuntary; repugnance, reluctance, constraint, necessity. [mine.

Ական *s.* mine, moat; — հատանել, to

Ականակապ *a.* ornamented or inlaid with precious stones, worked in jewels.

Ականակիտ *a.* limpid, clear.

Ականակուռ S. Ականակապ.

Ականահատ, աց *s.* miner; thief, a body snatcher.

Ականամոմ *s.* propolis.

Ականայեռ S. Ականակապ.

Ականատ *s.* trap; — մկանց, rat-trap, mouse-trap.

Ականատես, ից, աց *a.* ocular, witnessed by the eye; visible, apparent; — վկայ, eye-witness; — ճշմարտութիւն, an evident truth; *ad.* visibly, seeing with one's own eyes; — լինել, to see with one's own eyes.

Ականատեսութիւն *s.* act of seeing with one's own eyes.

Ականաւոր *a.* that has eyes: signal, illustrious, famous.

Ականեմ, եցի *va.* to look at, to see, to cast eyes upon.

Ականի *a.* that has eyes, that sees.

Ականողք, ղեաց *s.pl.* the eyes, the looks.

Ականջ, ի, ջաց *s.* ear; — ծովու, cove, creek; — ձկան, mussel; ձգել զ— ուրուք, to pinch the ear of some one; to rub his ears; խցուլ զ—ս, to stop one's ears; ուղղել զ—ս, to prick up one's ears; ասել՝ խօսել յ—ս, to speak in one's ear; ցաւ —աց, ear-ache; քչփորիկ —աց, ear-picker; դեղ —աց, ear-wax.

Ականջալուր *a.* auricular: that has heard; that is heard; — վկայ, auricular witness; —, յ—ս, *ad.* auricularly; յ—ս լսել, to hear with one's own ears; յ— գալ, to be heard.

Ականջաման *s.* pavilion (of the ear).

Ականջամուտ *s.* ear-wig.

Ականջատ *a.* whose ears are cut.

Ականջացաւ *s.* ear-ache; *a.* who suffers malady of the ear.

Ականջեմ, եցի *vn.* to listen, to hear, to be attentive.

Ականջթոռ *s.* lobe of the ear.

Ականջկրկիտ *s.* ear-pick.

Ակառուանք *s.* garrison; the inhabitants of the citadel.

Ակառն *s.* citadel, castle, fortress.

Ակաստան *s.* surety, shelter; մնալ՝ կալ յ-ի, to fortify one's self, to sustain one's self in a position.

Ակատ, աց *s.* agate: boat, skiff.

Ակիշ, ակշի *s.* hook, hasp; a sort of iron shovel.

Ակճիռ *s.* sole of the foot; յ—ս կալ, յաթիռս և յ—ս կալ, to listen, to look at with admiration, attention, to be all eyes, all ears, in suspens, enchanted.

Ակմբահոյլ *a.* assembled in a circle.

Ակմբիմ, եցայ *vn.* to assemble, to form a circle.

Ակն, ական *s.* eye: sight, look; bud, germ; hope, expectation; opinion, suspicion; յականէ յանուանէ, by name, specially, expressly; յական թօթափել, in the twinkling of an eye, instantaneously; — առնուլ, to shew a respect of persons, to be partial; — արկանել, to cast eyes upon; յ— արկանել, to shew; to review, to read; ընդ ակամբ ակնարկել, to scowl; — ունել, to hope, to expect; — յայտնի, — յանդիման, in presence of, visibly, openly; — յանդիման առնել, to represent, to lay before; առ ական դիպիլ, to see by accident; առ ականէ, ostentatiously; յ—առնուլ, to have an eye to, to watch, to take care of; — ի խոնարհ, quite confused; կորովաբիբ —, Argus-eyed, piercing eye; — կառուցեալ հայել, to look fixedly.

Ակն, ական, ականք *s.* precious stone, jewel, gem; pearl; cameo; — բազմագունի, — վանի, S. Բազմագունի and Վանի.

Ակն, ական, ակունք *s.* source, origin; water-spout, spring; hole, stitch; ring, link; — լուսոյ՝ արեւու՝ տուընջեան, day-star, the sun; — գերեզմանի, grave, tomb; — տապարի, the orifice of the hatchet, axe; ակունք լուսարձակք,

Ակնաբոյժ *s.* oculist. [glass.

Ակնագործ *s.* jeweller, lapidary, worker of precious stones.

Ակնագործութն *s.* jeweller's trade, jewelry or jewellery.

Ակնախտիղ, Ակնախտիտ *a.* dazzling.

Ակնածել, եցի, Ակն ածել, ածի *vn.* to respect, to reverence, to esteem highly; to fear; to take care of, to super-intend. [spire respect.

Ակնածեցուցանել, ուցի *va.* to in-

Ակնածու, աց *a.* respectful; careful.

Ակնածութիւն *s.* respect, consideration; fear, constraint, circumspection: care, superintendence.

Ակնակապիճք, պճաց *s. pl.* socket of the eye: bezil of a ring in which a precious stone is set.

Ակնակառոյց S. **Ակնկառոյց.**

Ակնահաճոյ, Ակնապարար *a.* attractive; charming; delightful.

Ակնահարել, Ակնահարիմ S. **Ակնհարել, Ակնհարիմ.**

Ակնառել S. **Աչառել.**

Ակնառու, աց *a.* that pays respect to persons, partial. [partiality.

Ակնառութիւն *s.* respect of persons,

Ակնավճիտ S. **Ականակիտ.**

Ակնատ S. **Ականատ.**

Ակնարկել, եցի *vn.* to make signs with the eyes: to indicate, to shew, to mark, to denote, to signify: to regard, to see, to revise: to concern, to belong to: to permit; – *ընդ ակամբք*, to scowl.

Ակնարկի առնել *va.* to make signs with the eyes, to indicate; to laugh at, to make fun of, to mock at.

Ակնարկութիւն *s.* sign, mark: meaning, signification: permission given with a sign.

Ակներև *a.* evident, clear, visible, palpable; *ad.* evidently, visibly, in presence of.

Ակնթարթ, ի *s.* wink; twinkling.

Ակնկալել, եցի *va.* expect, to hope.

Ակնկալիք S. **Ակնկալութիւն.**

Ակնկալու *a.* hoper, expecter.

Ակնկալութիւն *s.* expectation, hope.

Ակնկառոյց *a.* that looks attentively; – *լինել*, to regard with attention or pleasure.

Ակնկոր *a.* ashamed, confounded; sad.

Ակնկորիմ, եցայ *vn.* to be confounded or ashamed.

Ակնկորութն *s.* consternation, shame.

Ակնհար *a.* fascinated, enchanted; – or *առ* –, *s.* scare-crow, bug-bear.

Ակնհարել, եցի *va.* to fascinate.

Ակնհարիմ, եցայ *vn.* to be fascinated.

Ակն յայտնի, Ակն յանդիման S. **Ակն.**

Ակնոց, աց *s.* spectacles; spy-glass; *-ագործ*, spectacles-maker.

Ակն ունիմ, ակն կալայ *vn.* S. **Ակն.**

Ակնջցաւութիւն *s.* ear-ache.

Ակն վանի S. **Վանի.**

Ակութ *s.* hearth, fire side.

Ակումբ, ակմբից *s.* circle, assembly, company: banquet, feast: mattress, canopy-bed, sofa; – *բոլորել՝ առնուլ*, to assemble, to sit in a circle: to feast together.

Ակքան *s.* thistle.

Ակօս, ից, աց *s.* furrow; – *ձգել*, to make a –, to plough.

Ակօսաբեկ *a.* furrowed.

Ակօսաձիգ *a.* that ploughs.

Ակօսել, եցի *va.* to plough.

Ա՜հ *int.* oh! ha!

Ահ, ից *s.* fear, dread, fright, terror; – *արկանել*, to frighten, to terrify, to intimidate; *յահի լինել՝ զահի հարկանիլ*, to fear, to be seized with alarm; *առ ահի* *ad.* for fear, lest; – *ընդ* –, with fear, with a timid air.

Ահա՛ *ad.* behold!

Ահա աւադիկ, Ահա աւանիկ, Ահա աւասիկ *ad.* behold here, there, yonder.

Ահաբեկ *a.* terrified, dismayed, thunder-struck; – *առնել*, to terrify, to frighten, to dismay; – *լինել*, to be frightened or dismayed.

Ահաբեկել S. **Ահաբեկ առնել.**

Ահաբեկիմ S. **Ահաբեկ լինիմ.**

Ահաբեկութն *s.* dismay, fear, fright, terror.

Ահագին, գնից *a.* terrible, alarming, frightful; horrible, hideous, monstrous.

Ահագինս, Ահագին իմն, Ահագնագոյնս *ad.* terribly, frightfully, horribly, atrociously; hideously. [hear.

Ահագնալուր *a.* frightful, terrible to

Ահագնատեսիլ *a.* frightful, shocking to the sight; horrible, hideous.

Ահագնութիւն *s.* enormity, atrocity; dreadfulness, hideousness, terribleness, fearfulness.

Ահապարանոց S. **Ահիպարանոց.**

Ահարկել, եցի, կեալ *va.* to terrify, to affright.

Ահարկու, աց *a.* frightful, horrible, awful, terrible.

Ահարկութիւն *s.* terror, dismay, affright, intimidation.

Ահացուցանել, ուցի *va.* to terrify, to intimidate.

Ահաւադիկ․ Ահաւանիկ․ Ահաւասիկ *ad.* behold here, there or yonder.

Ահաւոր, *աց a.* frightful, alarming, terrible.

Ահաւորագոչ S. **Ահեղագոչ**.

Ահաւորալուր S. **Ահագնալուր**.

Ահաւորանամ, *ացայ vn.* to be terrible or frightful. [dreadfully.

Ահաւորապէս *ad.* horribly, fearfully,

Ահաւորատես *a.* formidable aspect.

Ահաւորափայլ *a.* that shines in a frightful manner.

Ահաւորութիւն *s.* enormity; terribleness, frightfulness; majesty, grandeur.

Ահափետ, *փետոք a. s.* S. **Ահաբեկ**, **Ահաբեկութիւն**; – *առնեմ* S. **Ահաբեկեմ**.

Ահեակ, *եկի*, *եկաց a.* left, on the left side: *s.* the left hand, the left; *յաջմէ և յահեկէ*, right and left, on both

Ահեկագործ *a.* lefthanded. [sides.

Ահեկակողմն *s.* left, left side.

Ահեկան *a.* that is to the left: *s.* the ninth ancient month of the Armenians: S. **Ամիս**.

Ահեկեայ, *եայք*, *եաց*, **Ահեկին**, *ինք a. s.* that who is to the left.

Ահեղ, *ից a.* formidable, terrible.

Ահեղաբար *ad.* in a formidable manner, terribly.

Ահեղագոչ *a.* roaring terribly, making an awful noise, loud.

Ահեղակերպ, **Ահեղահրաշ** *a.* wonderful, prodigious, formidable, awful.

Ահեմ, *եցի va.* to terrify, to intimidate. [ble.

Ահընկէց *a.* frightful, horrible, terri-

Ահիպարանոց *a.* that carries its neck proudly, spirited (applied to horses).

Ահուր S. **Ցահուր**.

Աղ, *ից*, *ոց s.* salt; – *ուխտի*, *ուխտ աղի*, – *կնքեալ*, sign of true friendship; – *և հաց*, commensality, love; – *առնուլ*, – *և հաց ուտել*, to eat in company, to be social, to be convivial.

Աղաբողոն, *ի s.* great coat, surtout, cloak, mantle, gown. [sake.

Աղագ, *ի s.* reason, cause, account,

Աղագաւ *ad.* by reason of; in reason; *Էր* –, why? for what reason?

Աղախարշանք *s.* vexation, grief.

Աղախին, *խնոյ*, *նայք*, *նայց*, *նաց*, *նանց*, *նեայք*, *նեայց sf.* maid-servant, housekeeper: female slave; nursery-maid, child's maid. [or maid-servant.

Աղախնածին *a.* born of a female slave

Աղախնորդի *s.* son of a female slave or maid-servant.

Աղախնութիւն *s.* the condition of a female slave or maid-servant, domesticity, menial condition.

Աղածրի *a.* tender, delicate, young.

Աղածք *s. pl.* salt food: the action of salting.

Աղակատանք *s.* debauch, debauchery; excess; *յաղակատանս հասանել*, to fall into debauchery.

Աղաղ *s.* the action of tanning; *յ– դնել*, to tan.

Աղաղակ, *ի s.* cry, scream, clamour, uproar, alarm, racket, noise, shout: scolding: voice; exclamation; – *հարկանել*, to cry, to make a noise, to alarm.

Աղաղակեմ, *եցի vn.* to cry, to make a loud noise, to halloo, to shout; to scold: to make an exclamation.

Աղաղոց *s.* tan-house, tan-pit.

Աղամ, *ացի va.* to grind; to pound, to reduce to powder.

Աղաման *s.* salt-cellar.

Աղամասուկ ածեմ *va.* to destroy, to throw down, to overthrow, to ruin.

Աղամար S. **Տխմար**.

Աղամարութիւն S. **Տխմարութիւն**.

Աղամող *a.* stray, misled; dissipated, absent.

Աղամողեմ, *եցի*, **Աղամողիմ**, *եցայ vn.* to stray, to dissipate.

Աղամողումն *s.* wandering, wildness; dissipation.

Աղանդանոյն *s.* laudanum.

Աղանդ, *ոց*, *աց s.* sect, false doctrine; school, doctrine: magic, charm, enchantment, sorcery.

Աղանդագործ, **Աղանդահնար** *a.* inventor of a sect. [*դաւոր*.

Աղանդամիտ, **Աղանդապաշտ** S. **Աղան-**

Աղանդագլուխ, **Աղանդապետ** *s.* chief of a sect, heresiarch.

Աղանդաւոր *s.* sectary: magician, enchanter, sorcerer.

Աղանդեմ, *եցի va.* to seduce, to deceive, to lead into error, to teach a false doctrine.

Աղանդեր *s.* dessert.

Աղանդինք, **Աղանդիք**, **Աղանդութիւն** *s.* formule of a sect: amulet, phylactery; heresy.

Աղանձեմ, *եցի va.* to brown, to roast, to broil, to toast.

Աղանձումն *s.* roasting.

Աղաչանք *s. pl.* supplication, prayer, orison, entreaty, humble request; – or Նամակ աղաչանաց, petition.

Աղաչաւոր, Աղաչելի *a.* suppliant, petitionary.

Աղաչելութիւն S. Աղաչանք.

Աղաչեմ, եցի *vna.* to supplicate, to pray, to conjure.

Աղաչողութիւն S. Աղաչանք.

Աղապատանք *s. pl.* sympathy, affection, tenderness. [ed.

Աղաջուր *s.* brine: *a.* flagitious, wick-

Աղարծի S. Աղածրի.

Աղարձան or Աղ արձան *s.* pillar of salt, statue of salt.

Աղարտ վարեմ *va.* to spoil, to desolate, to ruin, to destroy.

Աղարտանք *s.* destruction, devastation, ruin: disparagement, defamation.

Աղարտեմ, եցի *va.* to besprinkle with salt: to spoil, to desolate: to cast a stain upon, to wound the reputation of, to slander, to calumniate.

Աղարտութիւն S. Աղարտանք.

Աղացիկ *a.* ground, bruised, broken.

Աղաւաղ *a.* spoiled, vitiated, corrupted, adulterated, tainted, impaired; disordered, discomposed.

Աղաւաղեմ, եցի *va.* to spoil, to corrupt, to adulterate, to taint, to impair, to disorder, to discompose, to vitiate.

Աղաւաղիչ *a.* destructive.

Աղաւաղութիւն *s.* deterioration, destruction. [form of a dove.

Աղաւնակերպ *a.* like a dove, in the

Աղաւնաձագ S. Աղաւնեակ.

Աղաւնավաճառ, Աղաւնեվաճառ *s.* dealer in doves or pigeons.

Աղաւնարօտ S. Աղաւնիճ.

Աղաւնեակ, նեկի, կաց *s.* a young pigeon; pigeon.

Աղաւնետուն S. Աղաւնոց.

Աղաւնի, նւոյ, նոյ, նեաց *s.* dove, pigeon; վայրի –, stock-dove, wood-pigeon, wild pigeon.

Աղաւնիճ *s.* vervain. [dove-cot.

Աղաւնոց *s.* dove-house, pigeon-house,

Աղբ, ոց, ից *s.* excrement, dung, fæces; muck, manure; – արկանել, to manure, to muck.

Աղբակոյտ *s.* muck-heap, dung-hill.

Աղբանոց *s.* privy: sink. [tious.

Աղբեղէն *a.* excremental, excremen-

Աղբեմ, եցի *vn.* to go to stool, to dung: *va.* to dung, to manure.

Աղբերաբար *ad.* like a fountain, fluently; abundantly, copiously.

Աղբերակն, ական, կունք *s.* spring of water, source, fountain.

Աղբերահոս *a.* flowing like a fountain, fluent, streaming; copious, abundant.

Աղբերանամ, ացայ *vn.* to flow as a fountain, to stream; to abound.

Աղբերացուցանեմ, ուցի *va.* to make to flow as a fountain, to make to flow or gush out; to pour forth abundantly.

Աղբեւք, եւաց *s.pl.* excrement, dung; muck, manure; filth; place for the reception of all filth.

Աղբիկք, Աղբիւկք *s. pl.* sweepings, filth. S. Աղբեւք.

Աղբիւր or Աղբեւր, բերց, բերաց *s.* fountain, source, spring, brook; origin.

Աղբիւրաբար S. Աղբերաբար.

Աղբիւրանամ S. Աղբերանամ, etc.

Աղբոտ *a.* slovenly, dirty, filthy, nasty.

Աղբորակ *s.* saltpetre, nitre.

Աղբոց S. Աղբանոց:

Աղեբեկ S. Աղէբեկ.

Աղեկապ S. Աղէկապ.

Աղեկատ S. Աղէկատ.

Աղեկարծ S. Յեղակարծ.

Աղեկէզ S. Աղէկէզ. [sharp.

Աղեհամ *a.* salted, brackish, pungent,

Աղեղն, եղան, ղունք, ղանց *s.* bow: arc of a circle, arch; – երկնից, rainbow; այր աղեղան, archer. [ver.

Աղեղնաբուն, Աղեղնակապարճ *s.* qui-

Աղեղնաձեւ *a.* arched, bent in form of a bow.

Աղեղնաւոր *s.* archer: Sagittarius.

Աղեղնաւորութիւն *s.* archery.

Աղեմ S. Յաղեմ.

Աղետաբեր, Աղետալի, Աղետական, Աղետակոծ, Աղետաւոր S. Աղէտաբեր, etc.

Աղերս, ից *s.* supplication, petition, deprecation, entreaty; – արկանել, յ– մատչել, – մատուցանել, to supplicate, to implore, to pray, to request.

Աղերսաբան *s.* suppliant; flattering, adulator. [to pray.

Աղերսաբանեմ, եցի *va.* to supplicate,

Աղերսաբանութիւն *s.* supplication, entreaty, instance.

Աղերսագիր *s.* written entreaty, petition, memorial.

Աղերսալի, Աղերսալից *a.* full of supplication, suppliant.

Աղերսանք *s. pl.* supplication, petition; գիր աղերսանաց S. Աղերսագիր.

Աղերսարկու, աց *a.* suppliant.

Աղերսարկութիւն S. **Աղերսանք.**

Աղերսեմ, եցի *va.* to supplicate, to implore, to entreat, to petition.

Աղէ *int.* now! now then! come on!

Աղէբեկ *a.* gray-haired; S. **Աղէթափ.**

***Աղէթափ** *a.* bursten, hernious, ruptured.

a**Աղէթափութիւն** *s.* hernia.

Աղէխարշ, Աղէխորով *a.* pitiable, worthy of compassion: afflicted with grief; heart-breaking.

Աղէկապ, ի *s.* truss, bandage.

Աղէկատ, ի *s.* distaff.

Աղէկեր *a.* eating bowels, that eats its young: cruel, barbarous, inhuman, devoid of pity.

Աղէկէզ *a.* pitiable: afflicted with grief.

Աղէկիզիմ, եցայ *vn.* to yearn with compassion, to be compassionate.

Աղէկտուր *a.* pitiable, that excites compassion.

Աղէյարմար *a.* well-chorded, well-tuned: adapted, suitable.

Աղէտ, ետից *s.* misfortune, misery, evil, calamity, disaster; *ով աղետիցս*, alas! oh how unfortunate I am!

Աղէտաբեր, Աղէտալի, Աղէտական, Աղէտակոծ, Աղէտաւոր *a.* fatal, calamitous, bringing evil, disastrous, grievous, mournful; full of misery, piteous, exciting pity.

Աղթարք S. **Ախտարք.**

Աղի, աղւոյ *a.* salt, saline, brackish; S. **Աղիք.**

Աղիճ, աղճի *sf.* prostitute, whore.

Աղիողորմ *a.* miserable, pitiable, unfortunate, calamitous, grievous.

Աղիւս, ոյ *s.* brick; tile.

Աղիւսագործ *s.* brick-maker.

Աղիւսագործութիւն *s.* the employment, the art of making bricks.

Աղիւսակ, աց *s.* little brick: tablet: draught-board : arithmetical table, logarithm.

Աղիւսարկ, Աղիւսարկութիւն S. **Աղիւսագործութիւն.**

Աղիւսարկու *s.* brick-maker.

Աղիւսեայ *a.* made of brick, brick.

Աղիւսեմ, եցի *va.* to floor with tiles; to imitate brick.

Աղիք, աղեաց *s. pl.* bowels, guts; tripe, garbage; intestines, entrails: strings, chords; *խռովին-իմ*, I have pity, compassion; *որդի աղեաց*, well loved son.

Աղխ, ից *s.* buckle, ring: button: lock: baggage, equipage: goods and chattels.

Աղխապղխեմ. եցի *va.* to join together, to chain, to fasten, to buckle: to button: to lock.

Աղխամաղխ, ի, Աղխամաղխեայ *s.* moveables, goods, effects, commodities.

Աղխատրոյզ *a.* rude, barbarous, coarse, uncivilized, gross: that has a disagreeable sound.

Աղխեմ, եցի *va.* to lock, to fasten, to enclose, to shut up; to stop or close up: to button.

Աղծապիղծ *a.* unchaste, lascivious.

Աղծապղծութիւն *s.* unchastity, lewdness.

Աղծեալ *a.* salted.

Աղկաղկ, աց *a.* destitute, indigent, poor, necessitous.

Աղկաղկութիւն *s.* indigence, destitution, poverty, beggarliness.

Աղկեր *s.* sardel, sardine.

Աղկիոն, աց *s.* kingfisher: halcyon.

Աղճատաբան *s.* idle talker, chatterer, prattler, babbler.

Աղճատաբանեմ, եցի *va.* to talk extravagantly, to chatter, to prattle, to be tedious in conversation.

Աղճատաբանութիւն *s.* talkativeness, loquacity, garrulity.

Աղճատախօս S. **Աղճատաբան.**

Աղճատանք *s. pl.* idle words, frivolous discourse, chitchat, nonsense: S. **Աղճատաբանութիւն.**

Աղճատիմ, եցայ *vn.* to grow childish, to dote, to rave, to talk nonsense; to stagger, to reel, to waver; *աղճատեալ ծեր*, garrulous and decrepit old man.

Աղճատիչ *a.s.* loquacious, chattering, prating: putting into disorder, that spoils, ruinous, that causes the loss of reputation.

Աղմկալից *a.* tumultuous, noisy, full of confusion.

Աղմկայոյզ, Աղմկասէր *a.* mutinous, seditious, turbulent, inclined to excite sedition.

Աղմկեմ, եցի *va.* to trouble, to disquiet; to alarm; to put into disorder, to jumble, to mix, to confound.

Աղմկութիւն S. **Աղմուկ.**

Աղմուկ, մկի, մկաց *s.* alarm, noise, uproar, tumult, bustle; squabble, fray, scuffle, broil, quarrel, contest; disorder, confusion; clamour, riot, rising, sedition, revolt, revolution; plot, intrigue; — *յարուցանել՝ առնել, յարու-*

ցանել–ս շփոթից, –ս յուզել, to trouble, to disturb, to alarm, to embroil, to excite to mutiny or sedition; *զաղմկաւ լինել,* to be troubled, in confusion, agitated, embroiled.

Աղու *a.* soft, sweet, agreeable, affable; delicious, tender, delicate: knavish, dodge.

Աղուամազ *s.* soft hair, down; hair.

Աղուաշ, Աղուաշիկ *a.s.* half-witted, apish, trifling, silly, that plays the fool: ninny, simpleton.

Աղուաշութիւն *s.* silliness, buffoonery, foolery, low jesting. [crafty.

Աղուեսաբարոյ *a.* cunning, artful,

Աղուեսացաւ *s.* alopecy, fox-evil.

Աղուեսենի, *s.* skin of a fox, fox-case.

Աղուէս, *ուեսուց* *s.* fox; *կորիւն աղուեսու,* fox's cub.

Աղութիւն *s.* saltness.

Աղուհացք, *ցից* *s. pl.* lent.

Աղուճակ, *ի* *s.* rock-salt.

Աղունք, *ունց* *s. pl.* bitterness, grief, trouble: crime.

Աղուութիւն *s.* sweetness, insinuation: knavery, craft.

Աղուրայ, Աղուրի, *րեաց* *s.* slip, cutting (to plant), layer.

Աղպար *s.* collyrium, eye-salve.

Աղջամղջին *a.* dark, obscure, gloomy, black. [rity.

Աղջամուղջ, *մղջի* *s.* darkness, obscu-

Աղջիկ, *ջկունք, կանց* *sf.* maid, girl, virgin: chamber-maid, female servant; nursery-maid, child's maid.

Աղջկորդի *s.* bastard.

Աղջութիւն S. **Աղջամուղջ.**

Աղջուր *s.* brine; the action of salting in brine.

Աղտ, *ոյ, ից* *s.* grease, scurf, stain, grease-spot, dirt, impurity: sweat: saltness: after-birth; *ծով աղտից,* salt-marsh.

Աղտաղտ, Աղտաղտին, Աղտաղտուկ *a.* salt, saline, brackish.

Աղտաղտուտք *s. pl.* salt-mine.

Աղտեղանամ, *ացայ* *vn.* to be stained or soiled, to grow greasy or dirty.

Աղտեղասէր *a.* that likes filth or dirt.

Աղտեղացուցանեմ, *ուցի,* **Աղտեղեմ,** *եցի* *va.* to soil, to dirty, to stain, to besmear with filth or grease, to befoul, to bedaub, to sully, to tarnish, to grease.

Աղտեղի *a.* soiled, dirtied, spotted, befouled, stained: impure, filthy, obscene; greasy, muddy, mucky, nasty, dirty.

Աղտեղութի *s.* greasiness, dirtiness, foulness, stain, impurity: turpitude, excess: sweepings: excrement; *տուն աղտեղութեան,* privy, necessary; *անօթ աղտեղութեան,* chamber-pot or -utensil. [water.

Աղտիւր *s.* marsh, swamp of stagnant

Աղտոր *s.* sumach-tree: sumach.

Աղցան, *ի* *s.* salad.

Աղցաւոր *a.* miserable, wretched, sorrowful; raging, violent. [sery.

Աղցաւորութիւն *s.* wretchedness, mi-

Աղցք, *ցից* *s.pl.* evil, misery, grief, pain.

Աղքատ, *աց* *s.a.* beggar, mendicant, pauper; poor, indigent, needy, necessitous, miserable, beggarly.

Աղքատաբար *ad.* poorly, beggarly, like a beggar.

Աղքատակերութիւն *s.* act of spoiling the poor, extortion of the poor.

Աղքատամիտ *a.* of poor abilities, weak, foolish, imbecile.

Աղքատանամ, *ացայ* *vn.* to grow, to get poor, to render one's self poor, to become impoverished.

Աղքատանոց *s.* poor-house, alms-house, hospital for the poor.

Աղքատանք *s.pl.* poverty.

Աղքատասէր *a.* that loves the poor, charitable.

Աղքատասիրութիւն *s.* love of the poor, charity. [uncharitable.

Աղքատատեաց *a.* that hates the poor,

Աղքատատեցութիւն *s.* hatred aversion to the poor. [poverish.

Աղքատացուցանեմ, *ցուցի* *va.* to im-

Աղքատիկ *a.s.* rather poor, poor.

Աղքատիմաստ, Աղքատիմաց *a.* poor in understanding, shallow, empty, witless. [contemptible.

Աղքատին *a.* poor, sorry, pitiful, vile,

Աղքատութիւն *s.* poverty, indigence, beggary, want, necessity, penury: meanness.

Աղքատոսիրութի S. **Աղքատասիրութի.**

Աղքատօրէն S. **Աղքատաբար.**

Աղքար *s.* mineral salt.

Աղօթագիրք *s.pl.* prayer-book.

Աղօթական *a.* of or belonging to prayers: *s.* that prays to God.

Աղօթակեր, Աղօթակիր, Աղօթկեար, Աղօթկեր *s.* that prays to God; *a.* suppliant.

Աղօթամատոյց *a.* that prays to God, that addresses his prayers to God: *s.* prayer-book.

Աղօթանոց *s.* chapel, house of prayer.

Աղօթանուէր *a.* that offers up his prayers to God; suppliant.

Աղօթասէր *a.* that loves prayers.

Աղօթատուն *s.* chapel, place of prayer.

Աղօթարան *s.* small chapel, chapel.

Աղօթարար *a. s.* that prays to God; that addresses God in prayer.

Աղօթեմ, *եցի vn.* to pray, to address one's self to God in prayer: to supplicate; to intercede.

Աղօթկեւոր, etc. S. **Աղօթակեր**, etc.

Աղօթք, *թից s.pl.* prayer, orison, supplication; *աղօթս առնել, կանխել յաղօթս, յաղօթս կալ* S. **Աղօթեմ**.

Աղօտ, *տից a.* obscure, dull, dim, cloudy, dark, hidden, without lustre; tawny; wan: feeble, indistinct, small; *— լոյս*, darkness visible, glimmer, faint light; *ընդ — տեսանել՝ ակնարկել*, to catch a glimpse of, to see indistinctly, to blink.

Աղօտաբար *ad.* obscurely, darkly, indistinctly, dimly.

Աղօտագոյն *a.* more obscure or dim; very small or feeble.

Աղօտաձայն *a.* having a feeble voice.

Աղօտաճաճանչ *a.* having a very feeble light.

Աղօտանամ, *ացայ vn.* to grow dim, to become obscure, to grow dark; to grow tarnished, to lose its lustre or polish: to grow feeble, to be diminished.

Աղօտացուցանեմ, *ուցի va.* to obscure, to cloud, to diminish the splendour of any thing or person, to eclipse, to extinguish; to tarnish, to sully, to take away the polish from any thing: to slander: to enfeeble, to debilitate, to diminish.

Աղօտութիւն *s.* obscureness, darkness.

Աղօրէպան *s.* miller.

Աղօրի, *րւոյ*, *րեաց s.* mill: the teeth called grinders; *— ձեռաց*, hand-mill.

Աճ *s.* growth: S. **Աճումն**.

Աճալ *s. bot.* senna.

Աճական S. **Աճելական**.

Աճապարեմ, *եցի vna.* to make haste, to use diligence; to forward, to hasten, to press or push forward; to prevent, to anticipate, to get the start.

Աճառ, *աց s.* cartilage, gristle: soap: S. **Օճառ**.

Աճառապատ, **Աճառապինդ** *a.* cartilaginous.

Աճելութիւն S. **Աճումն**.

Աճեմ, *եցի vn.* to grow, to increase, to be augmented, to grow tall or stout: to make progress: to vegetate, to sprout, to come up; to be multiplied; to be heightened, to grow upon or out of: to grow dear.

Աճելական, **Աճեցական** *a.* vegetable, vegetative.

Աճեցողութիւն, **Աճեցութիւն** *s.* vegetation.

Աճեցուն *a.* grown, augmented.

Աճեցուցանեմ, *ուցի va.* to increase, to make to grow, to augment, to enlarge, to heighten, to make stout, to multiply; to exaggerate; to make dear, to raise the price of.

Աճեցուցիչ *a.s.* that makes to grow or increases, augmentative: increaser.

Աճիմ, *եցայ* S. **Աճեմ**.

Աճիւն, *ի*, *ոյ s.* ashes; *յ— դարձուցանել՝ դառնել*, to reduce to ashes.

Աճիւնախառն *a.* mixed with ashes, dirtied.

Աճիւնացուցանեմ, *ցուցի va.* to reduce to ashes.

Աճողական S. **Աճելական**.

Աճողականութիւն, **Աճողութիւն** S. **Աճումն**.

Աճումն *s.* growth, augmentation, increase, enlargement, progress, extension, amplification, multiplication; exaggeration; augment: vegetation.

Աճուն S. **Աճեցուն**.

Աճունաճիւղ *a.* bushy, thick, full of branches.

Աճպարար, *աց s.* juggler; conjurer.

Աճպարարութիւն *s.* juggle, juggling.

Աճուրդ *s.* public sale, auction: *արկանել՝ հանել յ—*, to sell by auction.

Ամ, *աց s.* year; *ամի ամի, — յամէ, — ըստ ամէ*, yearly, annually, a year, every year; *յամէ եւ*, the following year, the year after; *յառաջիկայ —ի*, next year; *յանցելում —ի*, last year; *զայս —, յայսմ —ի*, this year; *զ—ն ողջոյն*, all the year; *'ի վերջ կոյս —ին*, towards the end of the year.

Ամազոն *s.* amazon.

Ամաթեղջիւր *s.* horn of plenty.

Ամամ, *ացի va.* to pour out, to empty, to discharge; to cast forth or emit.

Ամայաբնակ *a.* deserted, uninhabited; solitary.

Ամայանամ, *ացայ vn.* to become desert, to be uninhabited or uninhabitable.

Ամայացուցանեմ, *ուցի va.* to devastate, to deprive, to spoil.

Ամայեմ, *եցի va.* to pour out, to empty; to collect together; S. Ամանեմ; — ծարիր յաչս, to colour the eyes with prepared antimony.

Ամայի *a.* desert, uninhabited, deserted, uninhabitable, solitary, uncultivated, desolate.

Ամայութիւն *s.* solitude: desolation, depopulation; abandonment.

Աման, ոց *s.* vase, vessel, pot; bag, sack, purse, cloak-bag; ոտից —, shoe.

Ամանակ *s.* time; time or measure in music; S. Ժամանակ.

Ամանեմ, եցի *va.* to put in a vessel or bag, to bag.

Ամանոր, ոյ, այ *s.* new year; տօն ամանորայ, new-year's day.

Ամաչեմ, եցի *vn.* to be ashamed, to blush with shame, to be confounded.

Ամաչեցուցանեմ, ուցի *va.* to make ashamed.

Ամառն, արան, րունք *s.* summer.

Ամառնամուտ *s.* beginning of summer.

Ամառնային, Ամարային *a.* of or belonging to summer: *s.* summer-time; ամարայնի, ամարանի, in summer-time, during summer.

Ամարանոց *s.* a summer-residence, summer-house, summer-quarters.

Ամարաստան, Ամարաստուն S. Ամարանոց.

Ամբ S. Ամպ.

Ամբառնալիք *s. pl.* lever, a piece of wood to raise or move any burden.

Ամբառնամ, բարձի *va.* to raise, to raise up, to take up, to heighten, to lift up.

Ամբառնամ, բարձայ *vn.* to rise, to get up, to go up, to ascend.

Ամբաստան *s.* accuser, informer, plaintiff, complainant, prosecutor.

Ամբաստանեմ, եցի *va.* to accuse, to inform against, to charge, to complain against: to plead guilty, to confess.

Ամբաստանութն *s.* accusation, complaint, information, action; imputation.

Ամբար *s.* provision: S. Համբար.

Ամբարանոց S. Համբարանոց.

Ամբարեմ, եցի *va.* to provide, to store: S. Համբարեմ.

Ամբարիշտ, Ամպարիշտ, րշտի, տաց *a.* ungodly, impious, irreligious, sacrilegious, unholy, unrighteous, profane, extremely wicked, flagitious.

Ամբարհաւաճ, ից *a.* proud, haughty, presumptuous, arrogant.

Ամբարհաւաճեմ, եցի *vn.* to grow proud, to grow arrogant, to be presumptuous.

Ամբարհաւաճեցուցանեմ, ուցի *va.* to make proud, to render arrogant,· to cause te be presumptuous.

Ամբարհաւաճութն *s.* presumptuousness, haughtiness, pride, arrogance.

Ամբարձումն *s.* elevation, exaltation: advancement, promotion.

Ամբարշտաբար *ad.* impiously; irreligiously, ungodlily, sacrilegiously, unrighteously, profanely.

Ամբարշտական *a.* impious, irreligious, unrighteous, profane.

Ամբարշտանամ, ացայ, Ամբարշտեմ, եցայ *vn.* to be irreligious, to be ungodly, to be sacrilegious, to be profane, to be impious or unrighteous.

Ամբարշտութիւն *s.* impiety, irreligion, ungodliness, iniquity, unrighteousness, profaneness, wickedness, flagitiousness.

Ամբարումն *s.* victualling, supply.

Ամբարտակ, աց *s.* bank, dam, dike, mound; beach, strand, bank of a river; mole, pier; tower.

Ամբարտաւան *a.* proud, haughty, stiff, high, arrogant, vain, conceited, presumptuous; —ս *ad.* haughtily, proudly, highly.

Ամբարտաւանական *a.* haughty, proud.

Ամբարտաւանատեաց *a.* that hates the proud.

Ամբարտաւանիմ, եցայ *vn.* to be proud, haughty, presumptuous.

Ամբարտաւանութիւն *s.* pride, haughtiness, arrogance, presumptuousness.

Ամբիծ, բծի, բծաց *a.* unsoiled, clean, neat; immaculate, spotless, pure, innocent, honest, just.

Ամբիոն, Ամբոն *s.* pulpit.

Ամբծութիւն *s.* cleanliness, purity, integrity, honesty, probity.

Ամբոխ, ոյ, ից *s.* mob, riotous assembly, bear-garden; crowd, multitude; rabble, populace, the vulgar; riot, tumult; *a.* tumultuous.

Ամբոխալից *a.* turbulent, riotous, seditious; crowded, thronged, full of people.

Ամբոխեմ, եցի *va.* to crowd; to embroil, to put in confusion, to disturb; to stir up or excite to sedition.

Ամբոխիմ, եցայ *vn.* to be in confusion; to be embroiled, disturbed, to riot, to be in commotion.

Ամբոխութիւն *s.* perturbation; commotion.

Ամբոխումն *s.* turbulence, disorder, confusion, perturbation.

Ամբոկ *s.* finishing; *յ— գործոյն ժամանել*, to attain one's end or object, to complete, to bring to a conclusion.

Ամբողջ, ից *a.* entire, complete; whole, total; neat, perfect, exact.

Ամբողջական *a.* integral.

Ամբողջանամ, ացայ *vn.* to be an integer; to be entire or perfect.

Ամբողջապէս *ad.* entirely, completely, wholly, totally.

Ամբողջացուցանեմ, ուցի *va.* to make whole, entire, to complete, to perfect.

Ամբողջութի̃ *s.* entire state, totality, completeness, whole; accomplishment.

Ամբոն S. **Ամբիոն.**

Ամբրաւ S. **Արմաւ.**

Ամեթ *a.* strong, firm, solid, massive.

Ամեթոս, Ամեթիստոս *s.* amethyst; granite. [intrepidly.

Ամեհաբար *ad.* furiously, audaciously,

Ամեհեմ, եցի *vna.* to become wild, to be unruly; to make ferocious, ungovernable.

Ամեհի *a.* fierce, ferocious, savage, wild, unruly, untameable; raging, furious. [savageness; fury.

Ամեհութիւն *s.* ferocity, fierceness,

Ամեն S. **Ամէն** and **Ամենայն.**

Ամենաբարեպաշտ, Ամենաբարեպաշտիկ *a.* very pious, religious, devout.

Ամենաբարի *a.* all-bountiful, superexcellent, most excellent, best.

Ամենաբարւոք *a. ad.* very good, best, very excellent: very well, excellently, exceedingly well.

Ամենաբժիշկ *a.* curing all diseases..

Ամենաբաւական *a.* all-sufficient, omnipotent.

Ամենագեղ, Ամենագեղեցիկ *a.* very pretty, very handsome, charming, very genteel; extremely agreeable, most beautiful. [all-wise.

Ամենագէտ *a.* omniscient, most wise,

Ամենագթած *a.* most merciful, most compassionate, most kind, most tender.

Ամենագով, Ամենագովելի *a.* most praise-worthy, very laudable, most commendable.

Ամենագութ S. **Ամենագթած.**

Ամենադժնդակ, Ամենադժնեայ *a.* very hard, burdensome, very troublesome, severe.

Ամենադժոխ, Ամենադժուար, Ամենադժպատեհ *a.* very difficult, grievous, rigid.

Ամենադից մեհեան *s.* pantheon.

Ամենազգաստ *a.* very vigilant, watchful, diligent: very sober, moderate, most temperate.

Ամենազուարճ *a.* very amusing, full of pleasure.

Ամենազօր *a.* omnipotent, all-sufficient; most powerful, very strong.

Ամենազօրութիւն *s.* omnipotence.

Ամենաթագաւոր *s.* king of the universe, the Creator.

Ամենաթշուառ *a.* very unfortunate, most miserable, most calamitous.

Ամենաժողով *a.* of general assembly.

Ամենալաւ *a.* best, finest, choicest, most exquisite; excellent, worthiest.

Ամենախնամ *a.* that takes care of all his creatures, all-provident.

Ամենածախ *a.* all-consuming.

Ամենակալ *a.* preserving or governing all things, omnipotent, all-powerful.

Ամենակալութիւն *s.* omnipotency.

Ամենակատար *a.* all-perfect; very perfect. [tent, all-powerful.

Ամենակար, Ամենակարող *a.* omnipo-

Ամենակեցոյց *a.* that saves all; all-preserving. [pleasant.

Ամենահաճոյ *a.* most agreeable, very

Ամենահամ *a.* very savoury, very highseasoned, most delicious.

Ամենահայեաց *a.* all-seeing.

Ամենահայր *s.* father of all men, the Creator.

Ամենահարուստ *a.* very wealthy, very rich, very opulent. [peaceable.

Ամենահեզ *a.* mildest, very gentle or

Ամենահեշտ *a.* easiest, very light or easy.

Ամենահնար *a.* very ingenious, very artful, very dexterous, skilful, most able.

Ամենահրաշ *a.* most miraculous, very prodigious, wonderful, amazing, astonishing. [certain.

Ամենաճշմարիտ *a.* most true, very

Ամենամեղ *a.* very sinful, most criminal; *s.* great sinner.

Ամենայաղթ *a.* all-conquering, subduing all enemies, very victorious, that gains the advantage always.

Ամենայն, ից *a.s.* all, total, whole; each, every: all, every thing; *— ոք*, every one; who ever, whosoever, whatever, whatsoever; – *ինչ*, every thing, whatever; *ամենայնիւ*, *յամենայնի*, altogether, entirely, quite; – *ուստեք*, from all sides, from all parts; – *ուրեք*, *ընդ – տեղիս*, every where, in all places; *գիշերին* –, all the night; *զ– աւուրս*, every day; *յառաջ քան զ–*, before all; *յետ –ի*, after all; *պատրաստ լինել –ի*, to be ready for every thing; *ի վեր քան զ–*, above all or every thing.

Ամենայորդոր, **Ամենայօժար** *a.* very prompt, very willing, very eager, very ready, very much inclined, very well disposed, very diligent. [little.

Ամենանուազ *a.* least, smallest, very

Ամենանուշակ *a.* very sweet, very savoury, very good, very delicate.

Ամենաչար *a.* worst, very bad; very wicked, very malicious, execrable, abominable.

Ամենապայծառ *a.* very bright, very clear, very shining; very splendid, very illustrious: most honourable, right honourable.

Ամենապատիր *a.* very deceitful, very fraudulent, very knavish, very roguish.

Ամենապատիւ *a.* very venerable, very respectable, very estimable: right or most reverend: most honourable.

Ամենապատրաստ *a.* very well prepared, quite ready.

Ամենապարգեւ, **Ամենապարգեւող** *a.* that gives to all, generous, liberal: given to all.

Ամենապարկեշտ *a.* very modest.

Ամենապարտ *a.* much obliged, much indebted.

Ամենապիղծ *a.* very unclean, most impure, execrable, detestable.

Ամենապոռնիկ *a.s.* notoriously prostitute, abandoned to prostitution.

Ամենառատ *a.* very abundant, most plentiful; very generous, most liberal.

Ամենասուրբ *a.* holiest, very sacred, very holy; – or *ամենասրբուհի* Կոյս, the very holy Virgin.

Ամենաստեղծ, *ի*, **Ամենաստեղծիչ**, **Ամենաստեղծող** *a.* that has created all things, all-creating, omnipotent.

Ամենասփիւռ *a.* diffused every where, spread far and wide, very extensive.

Ամենասքանչ *a.* most wonderful, very admirable.

Ամենավայելուչ *a.* most becoming, decent, suitable, appropriate, very convenient.

Ամենավարան *a.* most perplexed, very anxious, very embarrassed; very irresolute, full of inquietude.

Ամենատարած *a.* diffused every where, very extensive, most ample.

Ամենատենչ *a.* most desirable: most desirous.

Ամենատես *a.* all-seeing.

Ամենատեսուչ *a.* all-watchful, that superintends all things.

Ամենատէր *s.* the Lord or Creator of all things. [all-creating.

Ամենարար *a.* that has made all things,

Ամենարուեստ *a.* very skilful, ingenious; very instructive; most wise.

Ամենափայլ *a.* most shining, brightest, very bright, resplendent, shiny, glittering, blazing or beamy.

Ամենափափաքելի *a.* very much to be wished, most desirable.

Ամենափրկիչ *s.* saviour of all.

Ամենեւիմք, **Ամենեւին** *ad.* not at all, by no means, no wise, not in the least: quite, wholly, totally, entirely.

Ամեներանեան, **Ամեներջանիկ** *a.* most blessed.

Ամեներջանիկ *a.* very happy.

Ամենեքեան, **Ամենեքին**, *նեցունց* *a.* all men, all persons, every body, as many as, whoever.

Ամենիմաստ *a.* most wise, – scientific, – learned. [universe.

Ամենիշխան *s.* prince or master of the

Ամենողորմ *a.* very merciful.

Ամենունակ, **Ամէնունակ** *a.* containing all: most capacious.

Ամենօրհնեալ, **Ամէնօրհնեալ**, **Ամէնօրհնեան** *a.* most blessed.

Ամէն, *մենից* *a.* S. **Ամենայն**; *ad.* amen, so be it, verily, truly, certainly, positively.

Ամիկ, *մկի* *sm.* he-kid.

Ամիճ, *մճոյ* *s.* dainty, daintiness.

Ամիս, *մսոյ*, *մսեան*, *մսոց* *s.* month; – *յամսոյ*, *ամսոյ ամսոյ*, every –; *առաջին օր ամսոյ*, the first day of the –; *ի սկիզբն ամսեան*, the beginning of the –; *ի վերջ ամսոյ*, the end of the –; *ի մէջ կոյս ամսեան*, towards the middle of the –.

THE ARMENIAN ANCIENT AND MODERN MONTHS

1	Նաւասարդ	30	8	Օգոստոս	August
2	Հոռի	30	9	Սեպտեմբեր	September
3	Սահմի	30	10	Հոկտեմբեր	October
4	Տրէ	30	11	Նոյեմբեր	November
5	Քաղոց	30	12	Դեկտեմբեր	December
6	Արաց	30	1	Յունուար	January
7	Մեհեկան	30	2	Փետրուար	February
8	Արեգ	30	3	Մարտ	March
9	Ահեկան	30	4	Ապրիլ	April
10	Մարերի	30	5	Մայիս	May
11	Մարգաց	30	6	Յունիս	June
12	Հրոտից	30	7	Յուլիս	July
	Աւելեաց	5			Epagomenes.

Ամիրայ, ից *s.* knight; sir, esquire, master.

Ամիրապետ *s.* caliph.

Ամլածին *a.* born of a barren woman.

Ամլանամ, ացայ *vn.* to be or become barren.

Ամլորդի *s.* son of a barren woman; St. John-Baptist.

Ամլութիւն *s.* sterility, infecundity, barrenness.

Ամղան, ի *s.* great coat, riding-coat or hood, cloak. [couple.

Ամոլ, լոյ, Ամոլք, լոց *s.* yoke: pair,

Ամոլաջիլ *s.* ham-string, tendon of the ham.

Ամոխախ, աց *s.* brought up together, comrade, companion, play-fellow; *a.* familiar.

Ամովսածին *a.* born of Amos, Isaiah.

Ամորձատ *a.* castrated, cut, gelded.

Ամորձատեմ, եցի *va.* to castrate, to cut, to geld.

Ամորձիք, ձեաց *s.pl.* testicles; պարկ ամորձեաց, scrotum; – շան, orchis, satyrion.

Ամուլ, մլոց *a.* steril, barren.

Ամուսին, սնի, սնոյ, նաց *s.* consort, husband: wife, spouse.

Ամուսնական *a.* conjugal, matrimonial, nuptial. [wed.

Ամուսնանամ, ացայ *vn.* to marry, to

Ամուսնասէր *a.* that loves his or her consort.

Ամուսնացեալ *a.* married, wedded.

Ամուսնացուցանեմ, ուցի *va.* to marry, to give in marriage, to wed.

Ամուսնաւոր *a.* married.

Ամուսնաւորեմ S. Ամուսնացուցանեմ.

Ամուսնաւորութիւն *s.* the married state, wedlock; S. Ամուսնութիւն.

Ամուսնութիւն *s.* marriage, nuptials, wedding; matrimony, wedlock; առնուլ յ–, to take in marriage; եղծանել ըզպսակն ամուսնութեան, to annul or do away a marriage; գալ յ–, to marry.

Ամուր *a.* solid, stable, durable, tough, lasting; hard, strong, firm, fast; compact, massive, thick: locked, fastened.

Ամուր, ամրի, րաց, րոյ, րոց *s.* fort, fortification, fortress: grotto, cave, cavern.

Ամուրի, րւոյ, րեաց *s.* unmarried person, maid, bachelor; that is about to be married, that is in a marriageable state; վիճակ ամուրեաց, celibacy.

Ամոք, Ամոքախառն *a.* soft, sweet, gentle, agreeable, inviting, engaging, winning, attractive, affable, conciliating, persuasive.

Ամոքանք *s.pl.* seasoning, sauce.

Ամոքեմ, եցի *va.* to soften, to calm, to compose; to conciliate, to appease, to allay, to pacify, to reconcile; to affect, to move, to touch; to abate, to diminish; to sooth, to caress; to engage, to win over, to persuade.

Ամոքումն *s.* appeasement, assuagement, moderation, abatement; inducement, persuasion.

Ամպ, ոց *s.* cloud; – փոշւոյ՝ ծխոյ, a cloud of dust, smoke.

Ամպագոյն *a.* having the colour or appearance of a cloud.

Ամպախաղաց *a.* moving towards the clouds, rising to the clouds.

Ամպածին *a.* which produces clouds.

Ամպահարեմ, եցի *va.* to strike with a thunderbolt or by lightning.

Ամպահարիմ, եցայ *vn.* to be struck by lightning.

Ամպամած *a.* covered with clouds, cloudy, misty.

Ամպանամ, ացայ *vn.* to be transformed into clouds, to become clouds.

Ամպաշու *a.* that travels in the clouds, reaching the clouds.

Ամպաշուեմ, եցի *vn.* to travel, to be or to rise in the clouds.

Ամպապատ S. **Ամպամած.**

Ամպարիշտ, etc. S. **Ամբարիշտ**, etc.

Ամպեմ, եցի *vn.* to grow cloudy, to be clouded or cloudy.

Ամպիոն S. **Ամբիոն.**

Ամպհովանի *s.* canopy, awning; a pall; a portable canopy.

Ամպրոպ, աց *s.* thunder-clap, thunder: noise, explosion, crash, report.

Ամպրոպային *a.* thundering, loud, noisy.

Ամսագիր *s.* monthly news paper.

Ամսագլուխ *s.* first day of the month, calends.

Ամսաթիւ *s.* day of the month.

Ամսական *a.* monthly: *s.* menses: monthly pay.

Ամսամուտ *s.* beginning of the month, calends.

Ամսաւոր, Ամսեայ, Ամսօրեայ, րէից *a.* lasting a month, of a month's duration; – *մի ժամանակ*, a month's time, space of a month.

Ամրագոյն *a.* more solid or strong, very durable, well fortified.

Ամրածածուկ *a.* very secret, very private; very intricately fortified: protecting, sheltering.

Ամրական *a.s.* inhabiting a fortified place: guard of a fortress.

Ամրակառոյց *a.* strongly built, very strong or solid.

Ամրակողմն *s.* strongest side of a fortress, most fortified part; citadel, castle, fortress.

Ամրակուռ *a.* extremely strong or solid, very hard: made hard under the hammer.

Ամրանամ, ացայ *vn.* to establish one's self, to fortify one's self, to be intrenched, strongly posted.

Ամրաշէն S. **Ամրակառոյց.**

Ամրապահ, աց *a.* that guards well; strongly guarded.

Ամրապահեստ S. **Ամրապահ.**

Ամրապարիսպ *a.* strongly walled.

Ամրացուցանեմ, ուցի *va.* to fortify, to garrison, to put in a state of defence; to re-enforce, to strengthen, to confirm, to corroborate, to establish, to settle, to cement; to encourage, to hearten, to animate, to imbolden; to prop, to support, to sustain, to stay, to keep up, to hold up; to bar, to fasten, to shut, to stop up, to close.

Ամրափակ *a.* well shut or locked, strongly barred, well fastened.

Ամրափակեմ, եցի *va.* to shut up strongly, to lock well, to preserve; to fasten, to bar, to close.

Ամրոց, աց *s.* castle; citadel; fort, fortress; redoubt, outwork.

Ամրութիւն *s.* solidity, durability, strength; re-enforcement, establishment, confirmation, settlement, corroboration; fort, fortification; redoubt, outwork.

Ամփոփ *a.* gathered together, close, concentrated; – *ունել*, to keep together, to hold collected.

Ամփոփեմ, եցի *va.* to assemble, to concentrate; to enclose, to confine; to fold, to furl, to tighten, to pack, to tuck; to shorten, to restrain, to contract; to straiten, to stint, to limit, to bound; – *զմիտս՝ զանձն*, to recollect one's self, to collect one's ideas; – *զմեռեալն*, to bury the dead, to inter; – *զսուրն*, to sheathe a sword.

Ամփոփիմ, եցայ *vn.* to contain, to be closed or shut up; to draw closer, to be restringed, concentrated, to assemble; to fold up; to fall back; to reflect.

Ամփոփուկ S. **Պատկառուկ.**

Ամփոփութիւն, Ամփոփումն *s.* restriction, modification, contraction, limitation; – *մտաց*, attention.

Ամօթ, ոյ *s.* shame, confusion, abashment; bashfulness; ignominy, turpitude; baseness; *յ– ածել*, to put to shame, to confound; *յ– լինել՝ զամօթի հարկանիլ*, to be ashamed, to be confounded, to blush; *–ք*, privy parts.

Ամօթալի, Ամօթալից *a.* shameful, disgraceful, ignominious, scandalous.

Ամօթալիք, լեաց *s.pl.* turpitude, obscenity; privy parts.

Ամօթանք *s.pl.* shame, confusion, abashment; bashfulness; parts of shame.

Ամօթապարտ, Ամօթապարտեալ *a.* abashed, confounded, put to shame, shamed, overwhelmed with confusion; bashful.

Ամօթերես *a.* abashed, put to the

blush, confounded; shamefaced.

Ամօթլեած, Ամօթխած, աց *a.* bashful, modest.

Ամօթխածութիւն *s.* bashfulness, modesty.

Ամօթոյ, ոյք S. **Ամօթալիք.**

Ա՛յ *int.* oh! ho! ho there!

Այբբեն, Այբեբենք, Այբուբենք, ից *s.* alphabet.

Այբուբենական *a.* alphabetical.

Այգ, գոյ, գու, ուէ, գուց *s.* day-break, dawn, aurora: day-light, morning; *ընդ -ն, յայգուէ, ընդ -ս այգուն, այգուն* or *այգուցն*, at day-break, at the dawn of day, in the morning; *-լինել*, S. **Այգանամ**; *յայգուէ մինչեւ ցերեկոյ*, from morning till night.

Այգանամ, ացայ *vn.* to dawn, to grow light, to be light, to be day-light.

Այգաւէտ *a.* wine-growing, planted with vines, full of vines.

Այգեգործ, աց *s.* vine-dresser, husbandman, that cultivates the vine, wine-grower.

Այգեգործութիւն *s.* cultivation of [the vine.

Այգեկիթք, Այգեկութք, կթոց *s.pl.* vintage; time of vintage.

Այգեկութ, կթի, թաց *s.* vintager.

Այգեստան, Այգեստանեայք, Այգեստանի *s.* vineyard, large extent of country planted with vines.

Այգետէր *s.* wine-grower, owner or master of the vineyard.

Այգեւէտ S. **Այգաւէտ.**

Այգի, գւոյ, գեաց *s.* vineyard, land planted with slips of the vine; *տնկել զայգին*, to plant the vineyard; *կթող այգւոյ*, S. **Այգեկութ**; *տէր այգւոյ*, S. **Այգետէր**; *պահապան այգւոյ*, keeper or guard of the vineyard.

Այգողք *s.pl.* funerals performed the day after death.

Այգորդ S. **Այգեգործ.**

Այգուն, Այգուցն *ad.* at day-break, at the dawn of day, in the morning; - -, every morning.

Այդ, այդր, այդորիկ, այդու, այդուիկ *pron.* that, this, the.

Այդանօր *ad.* there, in that place.

Այդչափ *a. ad.* so much, so many: so, so much, to such a degree.

Այդպէս *ad.* so, thus, in this manner.

Այդպիսի, սւոյ, սեաց *a.* such, like, similar, so.

Այդր, Այդրէն *ad.* just there, in the same place: from the same place, again, over again, anew, afresh.

Այդրէնածին *a.* indigenous.

Այդքան S. **Այդչափ.**

Այեր, ի *s.* air, atmosphere: Juno.

Այթիու, յԱյթիու or *յԱյթիուս կամ*, S. **Ակճիռ.**

Այժմ *ad.* now, at present, at this time; just now, immediately, instantly, by and by; recently, newly, freshly; *- իսկ*, presently; just now.

Այժմածին *a.* new-born.

Այժմեան *a.* recent, modern, new.

Այժմէն *ad.* from this moment or time, henceforth, henceforward.

Այժմիկ *ad.* now, at present.

Այժմու, ուց S. **Այժմեան.**

Այժմուս, յԱյժմուս, զԱյժմոյս S. **Այժմ.**

Այլ, լոյ, լում, լմէ *a.* another, other; different, unlike: some; *-ով ճանապարհաւ*, by another way; *-ով օրինակաւ*, in another manner; *-ոք*, another; *եւ ոչ -ոք*, not even another; *յ-մէ կողմանէ*, another side, the other side; *-է ասել եւ -գործել*, it is one thing to say, another to do; *եւ -ն, -ովքն համանգերձ*, etc., and so on; *- ընդ -ոյ*, one for another, pellmell; *- յ-մէ լինել*, to lose one's presence of mind, to be overcome by joy or fear; *ոչ - իւիք*, in no other way; *- ընդ -ոյ ասել*, to say equivocally, ambiguously.

Այլ, Այլ արդ *conj.* but, yet, still, however; only, but; now, then.

Այլ *ad.* besides, moreover, more.

Այլաբան, ից *a.s.* that says or speaks otherwise; allegorical.

Այլաբանաբար *ad.* differently, otherwise: allegorically, enigmatically.

Այլաբանական *a.* allegorical, enigmatical, mystical; typical, symbolical; emblematic; figurative, metaphorical.

Այլաբանեմ, եցի *va.* to use allegories in speech; to use the figures of rhetoric; to allegorize.

Այլաբանութիւն *s.* allegory; symbol, type; emblem; figure, metaphor; enigma, riddle, rebus.

Այլաբանօրէն *ad.* S. **Այլաբանաբար.**

Այլաբուն, Այլագոյ *a.* of a different nature or kind, heterogeneous.

Այլագոյն *a.* of a different colour; unlike, different.

Այլագունեմ, եցի, Այլագունիմ, եցայ *vna.* to discolour, to tarnish, to stain; to turn pale. [stain, paleness.

Այլագունուի *s.* discoloration, tarnish, Այլադէն *a.s.* of a different religion; infidel.

Այլադէմ *a.* of a different aspect; different, unlike. [dissimilar.

Այլազան, ից *a.* different, unlike,

Այլազանեմ, եցի *va.* to vary, to change, to diversify.

Այլազանութիւն *s.* variation, diversity, difference, dissimilarity, variety.

Այլազգ *a.* of another kind, other, different; *ad.* otherwise, differently; else.

Այլազգաբար *ad.* in a different manner, otherwise, differently: as an infidel, as a pagan, as a heathen.

Այլազգագոյն *a.* very or more different; -ս, *ad.* very differently.

Այլազգի, գւոյ, գեաց, Այլազն, զնի, զանց *s.a.* foreigner, stranger: pagan, gentile, heathen: foreign; different, unlike. [nism.

Այլազգութիւն *s.* paganism, heathe-

Այլազնեայ *a.* foreign, strange.

Այլալեզու *a.* who speaks another language; foreign.

Այլակարծիք *a.* of a different opinion.

Այլակդէն S. Այլաղանդ.

Այլակերպ *a.* transformed, transfigured; changed, metamorphosed; different, unlike: disguised, masked; յ-ս, incognito, in disguise; յ-ս լինել, to be masked, to be in disguise, to disguise one's self; to be transfigured; to be metamorphosed, to be transformed; - յորջորջումն, allegory, metaphor.

Այլակերպեմ, եցի *va.* to transform; to disguise, to mask, to change; to transfigure; to metamorphose.

Այլակերպիմ, եցայ *vn.* to be transformed; to be disguised; to be transfigured.

Այլակերպութիւն, Այլակերպումն *s.* transfiguration; metamorphosis; transformation, disguise.

Այլակրօն *a.* of a different religion.

Այլակրօնութիւն *s.* heterodoxy.

Այլահաւատ *a.s.* of a different belief, sectary: pagan: heterodox.

Այլաձայն *a.* of a different voice; discordant, dissonant. [gure.

Այլաձև *a.* of a different form or fi-

Այլաղանդ *a.s.* of another sect, of a different faith: sectary.

Այլամիտ *a.* of a different sentiment or opinion; whose ideas wander, flighty, lightheaded.

Այլամտիմ, եցայ *vn.* to be lightheaded, to undergo an alienation of mind, to be delirious.

Այլամտութիւն *s.* alienation of mind, flightiness, delirium.

Այլայլախառն *a.* variegated; diversified; mixed. [various, different.

Այլայլակ *a.* changeable, variable;

Այլայլասեռ *a.* of a different sex or kind; mixed.

Այլայլեմ, եցի *va.* to alter, to change; to vary, to diversify; to corrupt; to disaffect, to alienate; to discountenance; to falsify, to counterfeit; to distemper, to disorder.

Այլայլիմ, եցայ *vn.* to vary, to be altered, to change; to degenerate, to become corrupt; to be disaffected, to be alienated; to be indisposed.

Այլայլութիւն, Այլայլումն *s.* alteration, changement, variation, mutation; emotion, perturbation; corruption, degeneration; falsification; distemper, disorder, indisposition.

Այլանդակ, աց *a.* whimsical, odd, capricious, fanciful, fantastical, extravagant, mad, ridiculous, extraordinary, singular, strange, enormous, uncouth; grotesque, distorted.

Այլանդակիմ, եցայ *vn.* to be extravagant or whimsical; to be distorted, disfigured, spoiled; to be dissolute.

Այլանդակութիւն *s.* extraordinariness, uncouthness, extravagance, strangeness, oddness; dissoluteness, irregularity of conduct.

Այլանշան *a.* of another sign or mark.

Այլանուն *a.* allonymous.

Այլաշուրթն *a.* who speaks differently to what he thinks, double-faced or dealer. [նութիւն.

Այլաշրջիկ յորջորջումն S. Այլաբա-

Այլապէս *ad.* otherwise, differently, in another manner.

Այլասացիկ *a.* allegorical; - յորջորջումն, allegory.

Այլասեռ, Այլասեր *a.* of a different sex; of a different gender, kind or species; heterogeneous, of a different nature or quality.

Այլասեռութիւն *s.* difference of sex, gender, nature and quality.

Այլասերեմ, եցի *va.* to change to a different gender or kind; to make degenerate, to spoil. [fashion, manner.

Այլատարազ *a.* of a different mode,

Այլատոհմ *a.* of another family, nation.

Այլափառ, աց *a.* heterodox.

Այլափառեմ, եցի, Այլափառիմ, եցայ *vn.* to apostatize, to be heterodox, heretical; to teach heresy; to err in the catholic faith.

Այլափառութիւն *s.* heterodoxy.

Այլափոխ *a.* changed, altered, converted, turned; degenerate; different; allegorical; *ad.* differently.

Այլափոխեմ, եցի *va.* to change, to alter; to counterfeit; to metamorphose; to diversify.

Այլափոխիմ, եցայ *vp.* to change; to grow worse, to degenerate.

Այլափոխութիւն *s.* change, transmutation, conversion; metamorphosis; corruption, degeneration.

Այլեւ *conj.* besides, over and above, moreover, also, more, in addition.

Այլեւայլ *a.* different, distinct, va-[ried.

Այլ եւս *conj.* S. Այլ եւ.

Այլ ընդ այլս *ad.* differently, on the contrary; S. Այլ *a.*

Այլ թէ *conj.* but, but if, but that.

Այլ յայլմէ S. Այլ.

Այլ ինչ, այլս իրիք, այլով իւիք *a.* some other, other, another (thing).

Այլ ոմն, այլոյ ուրումն, այլով ոմամբք *a.s.* another, other (person).

Այլուսումն *a.* of a different doctrine; of or belonging to a sect.

Այլուստ *ad.* from another place or situation: otherwise.

Այլուստեք *ad.* from some other place, from somewhere else.

Այլուր *ad.* elsewhere, in another place, in some other place.

Այլուրեմն, Այլուրեք S. Այլուր.

Այլ ոք S. Այլ ոմն.

Այլ սակայն *conj.* but, yet, nevertheless, however, notwithstanding.

Այլորինակ *a.* different; *ad.* differently.

Այծ, ից, Այծի, ծւոյ, ծիք, ծեաց *s.* goat, she-goat.

Այծամարդ *s.* satyr.

Այծարած, աց *s.* goat-herd, peasant who drives the goats to feed.

Այծաքաղ *s.* chamois, wild goat.

Այծեամն, եմանց *s.* wild goat; roe; buck, hart; deer.

Այծեայ, ծէից *s.a.* goat's hair; stuff made of goat's hair: of or belonging to goats.

Այծեղջիւր *s.* Capricorn.

Այծեմնիկ *s.* fawn of a roe.

Այծենակաձ *s.* stuff made with the hair of goats.

Այծենի S. Այծեայ.

Այծերամակ *s.* flock of goats.

Այծէք *s.pl.* goat's hair.

Այծոտն *a.* goat-footed.

Այծորդ *s.* goat-herd.

Այծքաղ S. Այծաքաղ.

Այն, այնր, այնորիկ, այնու, այնուիկ *pron.* that, it, the.

Այնզի *conj.* because; where as; even as: more than, rather: since, that, seeing that.

Այն է, Այն ինքն է, Այն իսկ է *conj.* that is to say, to wit, namely, i: e:, viz or videlicet.

Այն մինչ *ad.* whilst, as long as, so long as: recently, freshly, newly.

Այնուզի *conj.* in as much as, because.

Այնուհետեւ *conj.* ever, since, from that time, thenceforward, thenceforth.

Այն ոք *pron.* such, such one.

Այնչափ *a.* so great; such; *ad.* so, so much, in such a manner.

Այնպէս *ad.* so, also, equally, as much, in like manner, likewise, as well as.

Այնպիսի, սւոյ, սեաց *a.* such, similar, like; equal, same; as great, as much.

Այնր աղագաւ *conj.* for that reason, [therefore.

Այնքան S. Այնչափ.

Այո *ad.* yes, even so, truly.

Այպանալից *a.* full of derision, mockable, laughable.

Այպանեմ, եցի *va.* to jeer, to make a jest of, to ridicule, to mock, to deride, to hold in contempt, to despise, to scoff at, to scorn, to banter, to rally, to rail at, to revile, to abuse; to treat with contempt, with abuse or ridicule.

Այպանութիւն, Այպանումն *s.* derision, mockery, raillery, ridicule, scorn, contempt.

Այպանող *s.a.* that derides, ridicules: contemptuous, scornful; abusive, insulting.

Այպն *s.* raillery, mockery, derision; – *կատականաց*, ignominy, contempt; – *առնել*, – *եւ կատակ առնել*, – *կատականաց առնել*, to jeer, to deride, to mock, to ridicule, to rail, to insult, to despise, to scorn; – *լինել*, to be derided or a laughing-stock.

Այպնակատակ գուսան *s.* mime, buffoon.

Այպնակատակ լինիմ S. Այպանեմ.

Այպնարարութիւն S. Այպանութիւն.

Այոլկք *s.* noise, brawling; gormandizing, gormandizer.

Այս, այսր, այսորիկ, այսու, այսուիկ *pron.* this; ասացից զայս ինչ և զայն, I shall say this and that, so and so.

Այս, այսոյ, սու, սոց *s.* evil genius, evil spirit, demon, devil; genius, spirit, ghost, apparition; goblin, imp, sprite, hobgoblin, familiar, elf, fairy; tempest, storm; thundering noise, hurlyburly.

Այսաբեկ, Այսաբնակ, Այսակիր *a.* possessed with a devil or evil genius, tormented with a devil, demoniac.

Այսախառն *a.* possessed with a devil.

Այսահալած *a.* that drives away devils.

Այսահար, աց *a.s.* possessed with a [devil, demoniac.

Այսահարեալ *a.* possessed with a devil: mad, phrenetic, frantic.

Այսահարիմ, եցայ *vn.* to be possessed with a devil: to roar, to make a dreadful noise; to rave, to be frantic, to storm, to be furious.

Այսահարութիւն *s.* the state of a demoniac or of a person possessed with a devil: madness, phrenzy, fury, franticness.

Այսամուտ S. Այսահար.

Այսանակ *a.* such, like, in this manner or fashion.

Այս անգամ *ad.* this time, this once.

Այս անուն *a.* such-a-one.

Այսգոյն S. Այսպիսի.

Այսգունակ S. Այսպէս.

Այսինքն, Այսինքն է *ad.* namely, that is to say, to wit. [mark, such.

Այս նիշ *a.* marked thus, having this

Այսու ամենայնիւ *ad.* still, nevertheless, as for the rest.

Այսուհետեւ *ad.* henceforth, henceforward, hereafter, for the future: as for the rest; now, then, but.

Այսչափ, ից *a.* to this degree, in this quantity, so great; *ad.* so much, so.

Այսպէս *ad.* thus, in this manner, in the same manner; so.

Այսպիսի, սւոյ, սեաց *a.* such, like, in this manner, of this sort; such, so great.

Այսր *ad.* here, in this place; hither, to this place; — աղագաւ, therefore, for this reason.

Այսրէն *ad.* back, again; եկից — ընդհուպ. I shall return here immediately, I shall be back presently.

Այսքան, ոյ, ից, Այսքանի, նւոյ, նեաց *a.* in this quantity, such, so numerous, thus great.

Այսօր *ad.* to-day, this day; ց—, մինչև ց—, մինչև ց— ժամանակի, to this day, up to this time.

Այսօրածին *a.* born to-day, new-born.

Այտ, ից *s.* cheek; համբուրել զայտս, to embrace, to kiss the cheek.

Այտի *ad.* thence, from that place.

Այտնում, տեայ, տուցեալ *vn.* to swell, to puff, to be inflamed, to be bloated.

Այտոյց, ուցի *s.* swelling, protuberance, enlargement; excrescence, hump, wart, corn, wen, push, pimple, pustule; tumour, inflammation, tumefaction.

Այտումն *s.* inflammation, tumefaction, swelling, protuberance, enlargement: S. Այտոյց.

Այտուցանեմ, ուցի *va.* to swell, to inflame, to tumefy.

Այր, առն, յառնէ, արամբ, արք, արանց *s.* man: husband, spouse: person: youth, young man; — երևելի, personage; — իւրաքանչիւր, every one, every person, every body; — ոք, a person, some one; — ընդ արամբ, — զարամբ, in competition; with emulation; — ցընկեր, one to another; ընդ — և ընդ կին, the men as well as the women, both men and women; առ —, յ—, each person, a head, a man; առն առլ, to marry; առն՝ արանց լինել, to get, to be married; վատ արանց, coward; քաջ արանց, brave, courageous; — խաղաղութեան, peaceful man; — գործոյ, ingenious, active man; — զօրութեան, valorous man; — մահու, guilty, worthy of death; — պատերազմի, belligerous, warlike, martial; արք արեանց, sanguinary, bloody men; — Աստուծոյ, man of God.

Այր, ից *s.* antre, cavern, grotto, den.

Այրաբար *ad.* manfully, vigorously; valiantly, bravely, courageously.

Այրաթող, աց *a.* that abandons her husband.

Այրական *a.* virile, manly.

Այրաձև *a.* manlike, manly.

Այրանամ S. Այրիանամ, Արիանամ.

Այրասէր *a.* that loves her husband.

Այրասիրութիւն s. love of the wife for her husband, conjugal affection.

Այրասպան a. that has killed her husband.

Այրատ, etc. S. Յայրատ, etc.

Այրացաւեր առնեմ, to burn and to ravage.

Այրեաց (յ) տամ, to burn; յայրեաց և յաւեր դարձուցանել, to burn and to ravage.

Այրեմ, եցի va. to burn, to enflame, to fire; to torrefy, to scorch, to parch, to dry.

Այրենոց s. hospital for widows.

Այրեցած, ի, ոյ s. burning, deflagration; burn, mark caused by fire; soot; torrid. [caustic.

Այրեցող a. burning, scorching; s.

Այրեցուած, ոյ s. burn, burning.

Այրեցումն s. conflagration, deflagration, combustion, burning.

Այր եւ ձի, առն եւ ձիոյ s. cavalry, horse. [wer.

Այրի, րւոյ, րեաց s.a. widow; wido-

Այրիանամ, ացայ vn. to become a widow or widower, to be a widow or widower. S. Արիանամ.

Այրիութիւն S. Այրութիւն.

Այրոցեմ, եցի va. to burn.

Այրութի s. virile age, age of manhood, virility, manhood: widow-hood.

Այրուկ s. dwarf, very little man.

Այրուձի, ձիոյ, or առնուձիոյ s. horseman; trooper; horse-soldiers, cavalry.

Այրումն s. burning.

Այց s. visit; search; inspection; — առնել, յ— ելանել, to visit, to go to see, to make a visit; — և խնդիր առնել, յ— և ի խնդիր ելանել, to search, to examine, to observe. [tor: bishop.

Այցելու, ուի, աց s. visitor; inspec-

Այցելութիւն s. visit; visitation; search; inspection; examine.

Այցեմ, եցի va. to visit; to search.

Անագ, ի, ոյ s. tin; օծանել՝ դրուագել անագաւ, to tin, to cover with tin; օծումն անագաւ, act or employment of tinning.

Անագան ad.a. late, behindhand, tardily, long, slowly: late, tardy; long, slow, not ready, not prompt; — ուրեմն, — երբեք, too late, very late; at latest, at the latest.

Անագանեղ a. produced, done, born, created too late. [ning, at a late hour.

Անագանի ad. late, late in the eve-

Անագանիմ, եցայ, Անագանեմ, եցի vn. to delay, to linger, to loiter, to tarry, to stay: to arrive late, to be late.

Անագանութիւն s. tardiness, slowness, lateness; sluggishness.

Անագեայ a. made of tin; plated or covered with tin.

Անագեմ, եցի va. to tin.

Անագիչ, Անագող s. tinman.

Անագորոյն, Անագորոն, Անագորուն a. perfidious, disloyal, traitorous, treacherous, treasonable, faithless; cruel, ferocious, inhuman, barbarous.

Անագորոյնութիւն or րունութիւն s. perfidy, treachery, disloyalty: cruelty, inhumanity, ferocity, barbarity.

Անազատ a. not free, dependant; mean, ignoble, niggardly.

Անազատութիւն s. want of nobility; niggardness, lowness.

Անազգակցութիւն s. want of affinity; dissimilarity.

Անազգի a. ignoble, vulgar, of low extraction, of mean birth.

Անազդ a. unexpected, sudden.

Անազդակ, աց a. strange, extraordinary; undutiful, insolent, impudent, froward, obstinate, stubborn; rascally, wicked. [dient, insolent.

Անազդակեմ, եցի vn. to be disobe-

Անազդելի a. insensible.

Անաթեմայ s. anathema.

Անաթեմայեմ, եցի va. to anathematize, to excommunicate.

Անալի S. Անաղ.

Անալոճադոյն a. insipid, tasteless; pernicious; very unproductive.

Անալութ S. Ընձուղտ.

Անախորժ, Անախորժակ, Անախորժելի a. insipid, tasteless, unsavoury; hated, disliked.

Անախտ a. not subject to diseases or passions; innocent, pure.

Անախտաբար ad. without vices or passions, honestly, innocently.

Անախտակիր a. not subject to diseases or passions.

Անախտութիւն s. apathy, dispassion; integrity, purity: good constitution, health.

Անակնածութիւն s. irreverence.

Անակնառու S. Անաչառ.

Անակնառութիւն S. Անաչառութիւն.

Անակնկալ a. hopeless, despondent, desperate: unexpected, unforeseen, unlooked-for, sudden.

Անակնունելի S. Անակնկալ.

Անահ *a.* fearless.

Անահիտ or Արտեմիս *sf.* Venus, Diana (anagram of Անահիտ written invertedly). [Venus or Diana.

Անահտական *a.* of or belonging to

Անաղ, Անաղի *a.* without salt, unsalted; insipid, tasteless.

Անաղարտելի *a.* incorruptible, unalterable; incontestable.

Անաղաց *a.* not ground or pounded.

Անաղելի *a.* not salted.

Անաղտ *a.* unspotted, unstained, unsullied, pure. [neatness.

Անաղտութիւն *s.* cleanliness, purity,

Անաղօտ *a.* shining, clear, bright.

Անաճ, Անաճական, Անաճելի *a.* that does not grow, decreasing. [tion.

Անաճելութիւն *s.* decrease, diminu-

Անամանակ S. Անժամանակ.

Անամուսին *a.* unmarried.

Անամուսնութիւն *s.* celibacy.

Անամպ *a.* cloudless, clear, serene.

Անամօթ *a.* shameless, unblushing, impudent; audacious, insolent.

Անամօթաբար *ad.* without shame, impudently; audaciously.

Անամօթանամ, ացայ, Անամօթիմ, եցայ *vn.* to lose all shame, to be shameless.

Անամօթութիւն *s.* impudence, audacity, effrontery. [tably, constantly.

Անայլայլաբար *ad.* invariably, immu-

Անայլայլակ, Անայլայլելի *a.* invariable, unalterable, immutable.

Անայլայլութիւն *s.* invariability, immutability.

Անայր *a.* unmarried (woman).

Անայցելու *a.* abandoned, forlorn, helpless. [prehensible.

Անանգոսնելի *a.* irreproachable, irre-

Անանձն, Անանձնաւոր *a.* inanimate, lifeless; impersonal. [one's self.

Անանձնգով *a.* that does not praise

Անանձուկ *a.* unconfined, wide, large: disagreeable.

Անանձրեւ *a.* without rain, arid, dry.

Անանուխ, նխոյ *s.* mint.

Անանուն *a.* anonymous; ignoble.

Անանջատ, Անանջատելի *a.* inseparable, indivisible.

Անանջատաբար *ad.* indivisibly. [ble.

Անանջրպետ *a.* undivided, insepara-

Անանց, Անանցական, Անանցանելի *a.* that passes not away, eternal: impassable.

Անանքատ *a.* free from want, rich, affluent.

Անաշխատ *a.* unfatigued, fresh: easy, not difficult; *ad.* easily, without fatigue or trouble.

Անաշխարհիկ *a.* banished or driven from his country; captive, enslaved: strange, foreign.

Անաչառ *a.* impartial, shewing no respect of persons, upright, disinterested, just, fair, righteous, exact; strict, austere, severe, rigid, rigorous.

Անաչառ, Անաչառաբար or պէս *ad.* impartially, without respect of persons, justly; rigorously, strictly, austerely.

Անաչառատես *a.* that takes an impartial view, sincere, ingenuous.

Անաչառասփիւռ *a.* that scatters impartially, that diffuses liberally.

Անաչառութիւն *s.* impartiality, disinterestedness, uprightness, justness, sincerity; strictness, rigour, austerity, severity. [eyes; blinded.

Անաչեայ, Անաչք *a.* blind; without

Անապակ, աց *a.* pure, unmixed, neat, unadulterated.

Անապական *a.* incorruptible; pure, chaste, inviolate. [purity, chastity.

Անապականութիւն *s.* incorruption;

Անապաշաւ, Անապաշխար *a.* impenitent, hardened, obdurated. [obduracy.

Անապաշխարութիւն *s.* impenitence,

Անապատ, ից, աց *s.a.* desert, hermitage, solitude: solitary, uninhabited, lonely, unfrequented.

Անապատաբնակ, Անապատակեաց *a.* living in a lonely place, eremitical.

Անապատական, Անապատային *a.s.* solitary, eremitical: hermit, anachorite.

Անապատանամ, ացայ *vn.* to become a desert, to be deserted; to fall, to decay.

Անապատասէր [illegible] loving solitude, or retired situations, retired, solitary.

Անապատասուն *a.* bred in a desert.

Անապատացուցանեմ, ուցի *va.* to cause to be deserted, to lay waste, to unpeople.

Անապատաւոր S. Անապատական.

Անապաւէն *a.* without refuge, destitute, unprotected.

Անառակ, աց *a.* dissolute, debauched, libertine, licentious, wanton, lewd: prodigal, profuse.

Անառակաբար *ad.* dissolutely, lewdly, wantonly: prodigally, lavishly.

Անառակիմ, եցայ *vn.* to be dissolute, to be debauched, to be a libertine; to be prodigal or lavish.

Անառակութիւն *s.* debauchery, dissoluteness, libertinism, excess, disorderly life, wantonness, lasciviousness, lust; inchastity, prostitution.

Անառաջնորդ *a.* without a guide or chief, indirected. [ble.

Անառիկ *a.* impregnable, inexpugna-

Անառողջ *a.* unhealthy.

Անասելի *a.* unspeakable, ineffable.

Անասնաբար *ad.* brutally, coarsely.

Անասնաբարոյ, ից *a.* brutal, rude, ill-mannered. [animals or cattle.

Անասնաբոյծ *a.* that rears, breeds

Անասնագէտ *a.* guilty of an unnatural crime with a beast, bestial.

Անասնագիտութ՟ն *s.* unnatural knowledge of a beast, bestiality.

Անասնագոյն *a.* more brutal or coarse.

Անասնազանց, etc. S. Անասնագէտ, etc.

Անասնազեն, Անասնազոհ *a.* that sacrifices or immolates beasts.

Անասնազենութիւն, Անասնազոհութիւն *s.* immolation of beasts.

Անասնախառն, Անասնական *a.* of or belonging to the brute creation, animal; brutal, brutish.

Անասնակենցաղ *a.* that lives like a beast, brutal, bestial.

Անասնակերպ, Անասնաձեւ *a.* having the form of a beast, brutish. [գէտ.

Անասնամեղ, Անասնամոլ S. Անասնա-

Անասնամոլութ՟ն S. Անասնագիտութ՟ն.

Անասնամիտ *a.* having the understanding of a brute, stupid, dull.

Անասնամտութ՟ն *s.* stupidity, dullness.

Անասնային S. Անասնական.

Անասնանամ, ացայ *vn.* to become quite a brute, to lead the life of a brute; to be clownish or churlish, to be besotted.

Անասնասնոյց S. Անասնաբոյծ.

Անասնավայել *a.* fit for a brute, brutal, bestial.

Անասնեղէն S. Անասնական.

Անասնիկ *s.* a small beast; animalcule; a lean beast.

Անասնութիւն *s.* nature of the brute creation; brutality, bestiality.

Անասուն, սնոց *a.* irrational: *s.* animal, brute.

Անաստառ *a.* without lining.

Անաստուած *a.* atheistic, atheist; ungodly, irreligious.

Անաստուածութիւն *s.* atheism; ungodliness, irreligion.

Անաստուածպաշտութիւն *s.* idolatry.

Անատակ *a.* impotent, imbecile, feeble.

Անարատ, ից *a.* immaculate, without sin, innocent, irreproachable; clear, refined; intact, pure, whole, perfect.

Անարատաբար *ad.* holily, inviolably.

Անարատութիւն *s.* purity, uprightness, integrity, entire state. [hol y.

Անարատուհի *af.* immaculate, pure,

Անարար *a.* increate.

Անարբ *a.* sober, abstemious.

Անարգ, աց *a.* worthless, contemptible, vile, abject, despicable, ignoble.

Անարգաբար *ad.* unworthily, basely, dishonourably, vilely, meanly.

Անարգահատելի *a.* disconsolate; inconsolable.

Անարգամահ *a.* by an ignoble death, dying ingloriously. [humble.

Անարգամեծար *a.* that honoures the

Անարգանամ, ացայ *vn.* to be debased; to become abject or contemptible; to lose value; to humble or abase one's self.

Անարգանք *s. pl.* affront, offence, wrong, insult; indignity, slight, contempt, disgrace, shame, opprobrium, discredit, blame.

Անարգասաւոր *a.* unfertile, unfruitful, poor, barren, sterile.

Անարգասաւորութիւն *s.* barrenness, poorness, sterility. [ugly, rugged.

Անարգաւոր *a.* formless, deformed,

Անարգել *a. ad.* free, unembarrassed; without obstacle, freely.

Անարգելութիւն *s.* freedom, state of any thing free from obstacle or hinderance.

Անարգեմ, եցի *va.* to offend, to shock; to despise, to depreciate, to disparage; to disapprove, to disallow, to refuse, to reject; to blame, to find fault with.

Անարգիկ S. Անարգ.

Անարգիչ, Անարգու *a.* contemptuous, disdainful, haughty, offensive.

Անարգութիւն *s.* offence, slight, refusal, reprobation; humiliation; vileness, meanness, worthlessness; *յ- ի-ջանել*, to demean, to degrade one's self.

Անարդ, Անարդակ uneven, unpolished.

Անարդար *a.* unjust, partial. [quity.

Անարդարութիւն *s.* unjustness, ini-

Անարդիւն *a.* unproductive, fruitless, useless; worthless.

Անարդութիւն *s.* deformity.

Անարեւ *a.* without sun, dark, cloudy.

Անարժան, ից, այ *a.* unworthy, unfit, improper; condemnable, blamable, illegal, dishonest; – համարել, to disdain. [unworthily.

Անարժանաբար, Անարժանապէս *ad.*

Անարժանաւոր *a.* unworthy.

Անարժանի S. Անարժան; յ–, *ad.* unworthily.

Անարժանութիւն *s.* unworthiness.

Անարի, րւոյ, րեաց *a.* weak, feeble, unmanly, timid, pusillanimous, cowardly; gigantic, enormous, monstrous.

Անարիագոյն *a.* more or very feeble, – weak, – timid. [wardly.

Անարիական *a.* timorous, fearful; co-

Անարիութիւն *s.* timidity, pusillanimity, fearfulness, cowardice; gigantic size.

Անարիւն *a.* that has no blood, bloodless; that does not bleed.

Անարծաթ *a.* moneyless, poor; gratuitous, gratis.

Անարծաթասէր *a.* that does not love money, generous, liberal.

Անարծարծելի *a.* that cannot be revived, or rekindled, not renewable, extinct. [up.

Անարմատ *a.* without roots, rooted

Անարուեստ *a.* of no trade, or profession; artless; guileless; immaterial, simple, natural; rough, rude.

Անարուեստութիւն *s.* simplicity; rudeness.

Անարութիւն S. Անարիութիւն.

Անարտաբերելի *a.* that cannot be pronounced distinctly, difficult to articulate.

Անարօր, Անարօրադիր *a.* uncultivated, waste; intact, chaste.

Անաւագ *a.* feeble, poor, low, humble, petty; minor. [humble, to abase.

Անաւագեմ, եցի *va.* to weaken, to

Անաւագութիւն *s.* weakness, debility, lowness, inconsiderableness.

Անաւարտ *a.* infinite, interminable, endless, continual, perpetual; not finished.

Անբաժ *a.* without portion, destitute, unprovided for; indivisible, inseparable. [ded, inseparable.

Անբաժան, Անբաժանելի *a.* undivi-

Անբաժանաբար *ad.* indivisibly.

Անբաժանութիւն *s.* indivisibility.

Անբաժին S. Անբաժ.

Անբախտ, Անբախտելի *a.* unfortunate, unhappy. [fortune, adversity.

Անբախտութիւն *s.* unhappiness, mis-

Անբաղադրելի *a.* simple, uncompounded.

Անբաղայ *a.* irreproachable, irreprehensible; frank, sincere; *ad.* irreproachably; frankly, openly.

Անբաղդատ *a.* incomparable, matchless; incongruous, disproportionate.

Անբամբաս *a.* that does not calumniate, that does not detract; irreproachable, irreprehensible.

Անբան, ից *a.s.* irrational; dumb; animal; blockhead.

Անբանս, Անբանաբար *ad.* stupidly, irrationally, like a dumb animal.

Անբանական *a.* like a dumb animal, stupid; irrational.

Անբանագոյն *a.* very stupid, more irrational or brutal.

Անբանանամ, ացայ va. to brutify.

Անբանաւոր *a.* irrational; unreasonable, unjust. [ality, brutality.

Անբանութիւն *s.* stupidity, irration-

Անբառաչ *a.* without bellowing, – roaring, – bleating.

Անբասիր *a.* innocent, irreproachable; – առնել, to exculpate.

Անբարբառ *a.* dumb, speechless, mute, silent.

Անբարբառութիւն S. Անխօսութիւն.

Անբարդ, Անբարդելի *a.* simple, uncompounded.

Անբարեկամ *a.* without friends. [ed.

Անբարեսէր *a.* malevolent, evil-mind-

Անբարի *a.* bad, wicked.

Անբաց *a.* shut, closed, covered.

Անբացատրելի *a.* inexplicable, inexpressible.

Անբաւ, ից *a.* infinite, unbounded, unlimited, innumerable, immense.

Անբաւազօր *a.* whose power is infinite.

Անբաւածաւալ *a.* vasting in extent, immense, unlimited. [ble.

Անբաւական *a.* insufficient, incapa-

Անբաւականութիւն *s.* insufficiency, incapacity. [rable parts.

Անբաւայօդ *a.* composed of innume-

Անբաւանամ, ացայ *vn.* to grow or increase excessively, to be immense.

Անբաւելի *a.* incomprehensible, immeasurable, infinite.

Անբաւութիւն *s.* infinity, immensity.

Անբեկանելի *a.* infrangible.

Անբեղնաւոր, **Անբեղուն**, **Անբեր** *a.* barren, sterile; unfruitful, unproductive. [infertility.

Անբեղնաւորութիւն *s.* barrenness;

Անբերան *a.* mouthless, speechless.

Անբերելի *a.* intolerable, insupportable. [ness.

Անբերութիւն *s.* infertility, barren-

Անբթելի *a.* that cannot be blunted, unblunted, sharp. [ble.

Անբժշկական, **Անբժշկելի** *a.* incura-

Անբժշկութիւն *s.* incurability.

Անբիծ S. **Ամբիծ**.

Անբնաբար *ad.* supernaturally.

Անբնակ *a.* houseless; uninhabited, desert; — *առնել*, to depopulate, to unpeople.

Անբնական *a.* artificial, unnatural.

Անբնակութիւն *s.* depopulation.

Անբոկ S. **Ամբոկ**.

Անբոյժ *a.* incurable.

Անբոյս *a.* unfruitful, barren.

Անբովանդակ, **Անբովանդակելի** *a.* incomprehensible, inconceivable.

Անբովանդակութիւն *s.* infinity, immensity.

Անբոց *a.* without flame.

Անբոցակէզ *a.* uninflammable.

Անբուժ, **Անբուժական**, **Անբուժելի** *a.* incurable, irremediable.

Անբուն *a.* of a different nature, bastard, spurious.

Անբռնաբար *ad.* without force, willingly, freely. [ble.

Անբռնադատ *a.* voluntary; inviola-

Անգ S. **Անկ**.

Անգամ *ad. conj.* once, at one time; even, notwithstanding; *այս* —, this once; *այլ* —, another time; *առաջին* —, the first time; *մի* —, only once; *բազում* —, many times, often; *միւսանգամ*, once more, over again; *առ* — *մի*, at once, this time; *քանիցս* —, every time; how many times?

Անգամագիւտ *a.* unsuccessful, unsatisfied.

Անգայթ, **Անգայթակղ**, **Անգայթակղելի** *a.* not liable to stumble, surefooted; not liable to scandal.

Անգայռադեղ S. **Անգառադեղ**.

Անգայտ, *ից* *a.* thin, incompact, porous; rare, subtile; soft, liquid.

Անգայտանամ, *ացայ* *vn.* to be dilated, to rarefy; to become liquid, to liquefy.

Անգայտացուցանեմ, *ուցի* *va.* to rarefy; to liquefy. [faction.

Անգայտութիւն *s.* rarefaction; lique-

Անգառադեղ *a.* that cannot be kept in a cage, wild, untameable.

Անգար, *ի* *s.* megrim.

Անգարշ *a.* that does not disgust; — *լինել*, not to disgust.

Անգեղ *s.* handle.

Անգեղ, **Անգեղագէշ**, **Անգեղեայ**, **Անգեղեցիկ** *a.* deformed, ugly.

Անգէղ *a.* unspotted; not freckled.

Անգէտ *a.* ignorant, unlearned, stupid, awkward; *յ-ս*, ignorantly, inadvertently; at all events, at all hazards; *յ-ս լինել*, to connive, to dissemble.

Անգթաբար *ad.* cruelly, unmercifully.

Անգթական, **Անգթասէր** *a.* hardhearted, delighting in cruelty, cruel.

Անգթութիւն *s.* cruelty, inhumanity.

Անգիծ *a.* not described, not marked, not written; that cannot be marked, hard. [without price.

Անգին *a.* inestimable, invaluable,

Անգիներբու *a.* that drinks no wine, abstemious.

Անգիտակ *a.* ignorant.

Անգիտանամ, *ացայ* *vn.* to be ignorant; to forget one's self.

Անգիտելի *a.* not to be understood, incomprehensible.

Անգիտութիւն *s.* ignorance, inexperience; *անգիտութեամբ*, ignorantly.

Անգիր *a.ad.* without letters, – print; unwritten, verbal, oral; ignorant, uninstructed; verbally, by word of mouth.

Անգիւտ *a.* unfindable, rare, precious, dear.

Անգլուխ *a.* without a head, headless; without a leader or chief. [hard.

Անգծելի *a.* that cannot be marked,

Անգղ, *գեղ*, *գեղց*, *եղաց* *s.* vulture.

Անգղիաբան *a.* who employs English phrases; who knows how to speak English. [English idioms.

Անգղիաբանեմ, *եցի* *vn.* to employ

Անգղիաբանութիւն *s.* anglicism.

Անգղիախօս *s.* who speaks English.

Անգղիական *a.* English; – *եկեղեցի*, the Anglican church; – *բարբառ*, the English language; *ոճ* –, anglicism.

Անգղիարէն *ad.* in English; after the English manner; *s.* English, the English language; – *ուսանել՝ խօսել*, to learn, to speak English. [glishman.

Անգղիացի, *ցւոց* *a.* English; *s.* En-

Անգոհ *a.* ungrateful, unthankful; discontented, dissatisfied.

Անգոյ, ից *a.s.* not existing, having no being; non-existence, non-entity; nothing; *արար Աստուած զաշխարհս յանգոյից*, God created the world from nothing; *յանգոյս*, vainly.

Անգոյն *a.* colourless.

Անգոյութիւն *s.* nothingness, nothing.

Անգոսնեմ, եցի *va.* to despise, to slight, to reprove, to blame; to jeer, to ridicule, to mock.

Անգոսնելի *a.* contemptible, despicable, blamable, condemnable.

Անգործ *a.* idle, inactive, indolent, lazy; ineffectual, inefficacious, ineffective; unexecuted, incomplete; uncultivated; *երկիր* –, waste land.

Անգործադրելի *a.* impracticable.

Անգործադրութիւն *s.* inexecution, non-performance; unfinished state.

Անգործածութիւն *s.* disuse, obsoleteness. [indolence; inefficacy.

Անգործութիւն *s.* idleness, inaction,

Անգութ *a.* incompassionate, unpitying, inhuman: cruel, barbarous, implacable.

Անգուշակ *a.* not foretold, not predicted.

Անգտական, Անգտանելի S. **Անգիւտ**.

Անգրագէտ *a.* illiterate, ignorant.

Անգրիճեմ S. **Հանգրիճեմ**.

Անգօտի *a.* without girdle.

Անդ, ոյ, ից *s.* field; fallow, soil; *–ք*, the fields, country.

Անդ *ad.* there, yonder, in that place; *– ի ներքս*, therein, within; *ի վեր –*, there above, yonder above; *– ի վայր*, down there, below; *–... աստ*, then... and now; *աստ եւ –*, here and there.

Անդադար *a.* incessant, continual; restless, agitated; *ad.* incessantly, continually.

Անդաճեմ, եցի *va.* to examine, to search; to think, to meditate.

Անդամ, ոց *s.* limb, member; *– – յօշել*, to dissect, to dismember, to anatomize, to carve.

Անդամազննական *a.* anatomical.

Անդամազնին *s.a.* anatomist.

Անդամազննութիւն *s.* anatomy; *– առնել*, to anatomize.

Անդամազննօրէն *ad.* anatomically.

Անդամաթիւ *s.* the dissected parts.

Անդամալոյծ, լուծի, այ, ծից *a.s.* paralytic, palsical.

Անդամալուծիմ *vn.* to be struck with a palsy, to have a paralytic stroke.

Անդամալուծութիւն *s.* palsy, paralysis.

Անդամախեղ *a.* laimed, crippled.

Անդամախեղութիւն *s.* lameness.

Անդամանդ S. **Ադամանդ**.

Անդանդաղ *a.ad.* prompt, diligent: diligently, promptly, without delay.

Անդանօր *ad.* there, yonder.

Անդառնալի *a.* irrevocable; S. **Անդարձ**.

Անդաստակ, աց *s.* portico, porch.

Անդաստան, աց *s.* cultivated land, fields; village.

Անդաստիարակ *a.* without education, uneducated, ungoverned.

Անդատ *a.* not sentenced, not condemned.

Անդատապարտ *a.* not deserving condemnation, blameless.

Անդարձ, ից *a.* irrevocable, irreclaimable; impenitent; held in mortmain.

Անդարձ, Անդարձաբար *ad.* irrevocably.

Անդարման, Անդարմանելի *a.* irremediable, irreparable, incurable.

Անդեայ, դէոց, էից, դեայց *s.* flock, herd, cattle; fields, country.

Անդեդեւ, Անդեդեւուն *a.* unshaken, firm, resolute.

Անդեղայ, ից, Անդեղեայ, եղաց *s.* antidote, counter-poison.

Անդէն *ad.* there; *–, – առ նմին, – վաղվաղակի, – իսկ, – եւ անդ*, on the spot, immediately, out of hand, without delay.

Անդէորդ, աց *s.* herdsman, shepherd.

Անդէորդական *a.* bucolic.

Անդէորդութիւն *s.* herd.

Անդէպ *a.* indecent, unbecoming, unseasonable; absurd, clumsy, extravagant, ridiculous; *յ–ս*, indecently, unbecomingly; awkwardly, unseasonably.

Անդժուար, Անդժուարանալի, Անդժուարին *a.* complaisant, easy, gracious, condescending.

Անդժրելի *a.* inviolable; that cannot be contravened or mistaken; irrefragable.

Անդիմադարձ *a.ad.* irresistible; irresistibly, beyond contradiction.

Անդլակի S. **Անդուլ**. [ble, firm.

Անդղորդելի, Անդղրդելի *a.* immova-

Անդնդաբնակ *a.* dwelling in the abyss; infernal: spread over the abyss.

Անդնդավէր *a.ad.* swallowed up in an abyss, sunk deeply; to a great depth.

Անդնդախոր a. deep as an abyss, unfathomable.

Անդնդական S. **Անդնդային**.

Անդնդահերձ *a.* dividing the abyss.

Անդնդայեղց *a.* sunk in an abyss; very deep. [hellish.

Անդնդային *a.* very deep; infernal,

Անդնդապետական *a.s.* belonging to the prince of hell; prince of hell.

Անդնդապտոյտ *a.* making a deep vortex; turning itself in the abyss.

Անդնդասոյզ, **Անդնդասուզեալ**, **Անդընդավիժակ** *a.* plunged, submerged, precipitated in an abyss; engulfed; – *ընկնել*, to plunge, to engulf, to sink to the bottom; – *առնել*, to submerge, to precipitate, to sink.

Անդնդափոս *a.* fortified by a deep trench; very deep.

Անդոհ, **Անդոհական** *a.* vexatious, grievous; melancholy.

Անդոհութիւն *s.* melancholy, grief.

Անդողդոջ *a.* unshaken, firm.

Անդոյր S. **Անդորր**. [tain, peak.

Անդորրդանք *s.pl.* summit of a moun-

Անդորր *a.* quiet, still, tranquil, calm, mild, peaceable; easy, convenient, comfortable; – or *յանդորրու*, peaceably, in tranquillity; comfortably, at ease; – *առնել*, *յ– հանել*, to calm, to quiet, to soften, to appease, to comfort.

Անդորրագիր *s.* receipt, discharge, quittance.

Անդորրամիտ *a.* possessing a tranquil mind, calm, of a peaceable disposition; magnanimous.

Անդորրանամ, *ացայ vn.* to compose one's self; to be easy, to be comfortable.

Անդորրացուցանեմ, *ուցի*, **Անդորրեմ**, *եցի*, **Անդորրեցուցանեմ**, *ուցի va.* to calm, to pacify; to comfort, to soften, to alleviate.

Անդորրիմ, *եցայ* S. **Անդորրանամ**.

Անդորրիչ *a.* quieting, calming, tranquillizing.

Անդորրութիւն *s.* tranquillity, calm, repose; ease, comfort.

Անդուլ *a.ad.* assiduous, continual; assiduously, continually, incessantly.

Անդունդք, *դնդոց s.pl.* abyss, gulf; precipice; the infernal regions, hell, tartar.

Անդուռն *a.* without gates, open; – *բերան՝ լեզու*, tattler, person of an unbridled tongue. [from above.

Անդուստ *ad.* thence; – *'ի վերուստ*,

Անդ ուրեմն, **Անդր ուրեմն** *ad.* there; S. **Անդ** *ad.*

Անդպրութիւն S. **Անուսումնութիւն**.

Անդստին *ad.* from, since, as soon as, when; radically, originally, naturally; anew, afresh: even then; – *'ի մանկութենէ իմմէ*, from my infancy; – *յարարչութենէ աշխարհի*, from the creation of the world.

Անդր *ad.* there; beyond, on the other side; yonder; *'ի քաղաք* –, to the city; – *քան*, *pr.* beyond, further than, on the other side of, over; – *քան զծով*, beyond the sea. [position.

Անդրաբերութիւն *s.* metaphor; trans-

Անդրագիր *s.* inscription.

Անդրագոյն *a.* further.

Անդրադարձ *a.s.* reciprocal, mutual; inverse; retrograde: requital, return, exchange.

Անդրադարձութիւն *s.* retrogression; reverberation, repercussion; reflection; rebound.

Անդրադարձուցանեմ, *ուցի va.* to drive back; to reverberate; to reflect; to repel, to cause to rebound.

Անդրանամ, *ացայ vn.* to go beyond, to go further, to pass, to go before.

Անդրանիկ, *նկի* or *նկան*, *կաց a.s.* eldest, first-born.

Անդրանկածախ *a.* that destroys the first-born.

Անդրանկածին *a.* first-born.

Անդրանկածնունդ S. **Անդրանիկ**.

Անդրանկանամ, *ացայ vn.* to be eldest; to claim primogeniture.

Անդրանկարար *a.* that gives the right of primogeniture.

Անդրանկացուցանեմ, *ուցի va.* to make eldest, to give the right of primogeniture.

Անդրանկութիւն *s.* seniority, primogeniture, right of primogeniture.

Անդրավարտիք *s.pl.* breeches, hose, trousers.

Անդրդուելի *a.* immoveable, firm, constant; inflexible.

Անդրդուութիւն *s.* firmness, constancy, resolution.

Անդրէն *ad.* again, anew, afresh; from or to the same place, in the same situation; – *դառնալ*, to return; – *սկսանել*, to recommence; – *ածել*, to repeat or say over again; S. **Անդէն**. [լի.

Անդրժելի *a.* inviolable: S. **Անդժրե-**

Անդրի, *րւոյ*, *րեաց* *s.* statue; bust; – *վիթխարի*, colossus. [tor.

Անդրիագործ, *աց* *a.* statuary, sculp-

Անդրիագործութիւն *s.* sculpture.

Անդրիանդ, *աց* S. **Անդրի**.

Անդրիանդագործ, **Անդրիաստեղծ** S. **Անդրիագործ**.

Անդրոյթք *s.* eructation.

Անդրոշմ, *աց* *a.* uninscribed; without mark; unsealed; not ratified; without confirmation. [nag, hackney.

Անդրուար, **Անդրուվար**, **Անդրվար** *s.*

Անդր քան S. **Անդր**.

Անեզր, **Անեզրական** *a.* interminable, boundless.

Անել, **Անելանելի** *a.* much embarrassed, much perplexed, inextricable, without escape; – *և անմուտ առնել*, to hem in on all sides, to cut off all means of escape from; – *փողոց*, blind alley; street or court with only one entrance. [uncreate.

Անեղ, *ից*, **Անեղական** *a.* uncreated,

Անեղածին *a.* born of increated God.

Անեղակերտ *a.* made by increated God.

Անեղանելի *a.* that cannot be created.

Անեղաշէն S. **Անեղակերտ**.

Անեղբայր *a.* without brother.

Անեղծ, *ից*, **Անեղծական**, **Անեղծանելի** *a.* incorruptible, indissoluble; indelible, not to be effaced; inviolable.

Անեղծութիւն *s.* incorruption, indissolubleness.

Անեղութիւն *s.* uncreated state.

Անեպեր *a.* unblamable.

Աներ, *ոյ* *s.* wife's father, father-in-law; – **Լիբանանու** or **Լիբանաներ**, Antilibanus.

Աներաժիշտ *a.* unmusical.

Աներաժշտութիւն *s.* ignorance of music.

Աներանամ, *ացայ* *vn.* to become father-in-law, brother-in-law.

Աներասան, **Աներասանակ** *a.* not broken in, unruly; unbridled, unreined, ungoverned, debauched. [nal.

Աներբ *a.* not bounded by time, eter-

Աներեկ, **Աներեկոյ** *a.* that has no night, that always enjoys the light; eternal, endless.

Աներեւակ, **Աներեւական**, **Աներեւակի**, *յ***Աներեւակի** *a.ad.* invisible, hidden, obscure; ignoble: invisibly.

Աներեւակայելի *a.* unimaginable.

Աներեւան S. **Աներեւակ**.

Աներեւոյթ, *ւութից* *a.ad.* invisible, vanished; imperceptible, insensible; *gr.* infinitive; *յ–ս*, *աներեւութաբար*, invisibly; –, *յ–ս լինել*, to vanish, to disappear; – *լինելն*, disappearance.

Աներեւութանամ, *ացայ* *vn.* to vanish, to disappear.

Աներեւութացուցանեմ, *ուցի* *va.* to cause to disappear, to hide. [hidden.

Աներեւութերակ *a.* whose veins are

Աներեւութիւն, **Աներեւութութիւն** *s.* disappearing, disappearance.

Աներկաթ *a.* without iron, – chains.

Աներկբայ, **Աներկբայաբար**, **Աներկբայապէս**, **Աներկբայելի** *a.* doubtless, indubitable, sure, certain, unquestionable, incontestable, indisputable; *ad.* doubtless, indubitably, certainly.

Աներկբայութիւն *s.* certainty, certitude.

Աներկեւան *a.* safe, free from danger; bold, fearless; certain, doubtless; infallible, faithful; *ad.* safely, in safety; certainly; boldly, fearlessly.

Աներկեւանութիւն *s.* safety; confidence, security; boldness.

Աներկիւղ, *յ***Աներկիւղս**, **Աներկիւղաբար** *a.ad.* fearless, bold, courageous, intrepid; fearlessly; courageously, intrepidly. [God, irreligious.

Աներկիւղած *a.* that has no fear of

Աներկիւղածութիւն *s.* irreligion.

Աներկիւղութիւն *s.* fearlessness.

Աներկմիտ, **Աներկմտելի** *a.* without hesitation, resolute, certain.

Աներկուանալի S. **Անյերկուանալի**.

Աներկրագործելի *a.* that cannot be cultivated.

Աներկրպագու *a.* that does not adore, indevout, irreligious. [in-law's son).

Աներորդի *sm.* brother-in-law, (father-

Անեփ *a.* not enough cooked, raw.

Անզանազան *a.* indifferent.

Անզանազանութիւն *s.* indifference.

Անզարդ *a.* unadorned, without embellishment; unpolished, uncivilized.

Անզարդանամ, *ացայ* *vn.* to be divested of ornament.

Անզարդացուցանեմ, *ուցի* *va.* to divest of ornament, to despoil, to disfigure.

Անզարդիմ, *եցայ* *vn.* S. **Անզարդանամ**.

Անզարդութիւն *s.* state of any thing without ornament, disfiguration, despoliation.

Անզաւակ, *աց a.* childless; barren.

Անզաւակեմ, *եցի*, **Անզաւակեցուցանեմ**, *ուցի va.* to deprive of childring, to kill children.

Անզաւակիմ, *եցայ vn.* to be bereaved of children.

Անզաւակութիւն *s.* state of a person bereft of children; barrenness.

Անզբաղ *a.* at leisure, disengaged, unemployed, undisturbed.

Անզբաղութ̃ի *s.* leisure, tranquillity.

Անզբօս S. **Անզբաղ**.

Անզբօսութիւն S. **Անզբաղութիւն**.

Անզգալի *a.* insensible, imperceptible.

Անզգամ, *աց a.* rascally, knavish, roguish, wicked; foolish, mad.

Անզգամաբար *ad.* foolishly, stupidly; imprudently, perversely.

Անզգամեցուցանեմ, *ցուցի va.* to enrage, to make wicked.

Անզգամիմ, *մեցայ vn.* to be rascally, to be knavish, to be wicked; to become mad, to grow mischievous.

Անզգամութիւն *s.* roguery, knavery; malignity, ill turn, wicked action.

Անզգայ, *ից a.* insensible, inanimate, dull, stupid; besotted, infatuated, stupified.

Անզգայ, **յԱնզգայ**, **յԱնզգայս**, **Անզգայաբար** *ad.* insensibly, imperceptibly; stupidly.

Անզգայական S. **Անզգայ** *a.*

Անզգայանամ, *ացայ vn.* to be insensible, to be stupid; to be infatuated.

Անզգայացուցանեմ, *ուցի va.* to infatuate, to stupify, to hebetate; to deprive of reason.

Անզգայիմ, *եցայ* S. **Անզգայանամ**.

Անզգայութիւն *s.* insensibility, stupidity, apathy, indolence, lethargy.

Անզգայուն, *յնոց a.* insensible.

Անզգաստ, *ից a.* not vigilant, careless, inattentive; *յ-ս*, *յ-ից ad.* insensibly.

Անզգաստութիւն *s.* want of a vigilance, carelessness, inattention.

Անզգոյշ, *գուշից a.* incautious, uncircumspect, inconsiderate, imprudent, unwary, heedless.

Անզգոյշ, **Անզգուշաբար** *ad.* without precaution, inadvertently, imprudently.

Անզգուշութիւն *s.* want of circumspection, unwariness, imprudence, inconsiderateness, negligence.

Անզգօն, *ից a.* stupid, foolish, senseless, indiscreet.

Անզեղջ, *ից a.* impenitent, irreclaimable; irrevocable.

Անզերծ *a.* inextricable.

Անզէն *a.* unarmed.

Անզիրկ *a.* undeprived.

Անզղջական S. **Անզեղջ**.

Անզղջանալի *a.* not to be repented of, not to be regretted.

Անզղջութ̃ի *s.* impenitence, obduracy.

Անզնին, **Անզննական**, **Անզննելի** *a.* inconsiderable, imperceptible.

Անզոհ *a.* without sacrifice; unworthy to be sacrificed.

Անզոյգ *a.* odd, not a pair; different, dissimilar; – *գործել*, to spoil the pair, to render dissimilar.

Անզովանալի *a.* that cannot be refreshed.

Անզուգական *a.* matchless, incomparable, unparalleled, unequalled.

Անզուգականութ̃ի *s.* matchlessness, incomparableness, excellence.

Անզուգակցութիւն *s.* disjunction, separation: virginity.

Անզուգութիւն *s.* disparity, inequality; disjunction, separation; discord, division, dissension, disunion: virginity.

Անզրաւ, **Անզրաւական** *a.* interminable, infinite, perpetual.

Անզօշաքաղ *a.* disinterested.

Անզօր, *աց a.* without power, weak, impotent, feeble; unmanly, fainthearted; inefficacious, insufficient; invalid.

Անզօրանամ, *ացայ vn.* to lose strength, to be feeble.

Անզօրացուցանեմ, *ուցի va.* to render feeble, without force, to render powerless.

Անզօրութիւն *s.* weakness, feebleness; invalidity.

Անէ, *էից*, **Անէակ** *a.s.* that does not exist, null, none: nothing, non-entity.

Անէծք, *նիծից s.pl.* imprecation, malediction; execration, horrour, detestation.

Անէութիւն *s.* nothingness.

Անըղձալի, **Անըղձանալի** *a.* not desirable, detestable.

Անըմբեր, **Անըմբերելի** *a.* impatient; intolerable, insupportable.

Անըմբռնելի *a.* that cannot be taken; incomprehensible, inconceivable.

Անընդդիմաբանելի, **Անընդդիմադրելի** *a.* incontestable, indisputable.

Անընդդիմակ, **Անընդդիմակայ**, **Անընդդիմակաց** *a.* unresisting; resistless, irresistible.

Անընդդիմահար *a.* not opaque, transparent.

Անընդել, etc. S. *Անընտել*, etc.

Անընդհատ *a.* uninterrupted, continual, successive; *ad.* uninterruptedly, successively.

Անընդմիջաբար *ad.* immediately.

Անընդմիջական *a.* immediate.

Անընդմիջելի *a.* inseparable, indivisible; continual.

Անընդոստ *a.* that cannot be jolted out of its place, fast; firm, steadfast.

Անընդունակ *a.* incapable, unqualified, insufficient.

Անընդունակութիւն *s.* incapacity, inability.

Անընդունելի *a.* inadmissible.

Անընթեռնլի *a.* illegible, unreadable.

Անընթրիք *a.* supperless.

Անընկալ S. *Անընդունելի*; – *լինել*, to be inadmissible.

Անընկեր *a.* without companion, alone.

Անընկերական *a.* unsociable; unsocial.

Անընկերականութիւն *s.* unsociableness.

Անընկերասէր *a.* that loves not his companions.

Անընկճելի *a.* indomitable, invincible, inflexible, unconquerable.

Անընչուճ *s.* want of fortune, poverty.

Անընտել *a.* not familiar, strange; unaccustomed; indocile, wild, savage.

Անընտելութիւն *s.* want of familiarity; disuse; indocility, ferocity.

Անընտրաբար, *Անընտրողաբար* *ad.* indiscreetly, imprudently.

Անընտրող *a.* indiscreet, imprudent.

Անընտրողութիւն *s.* indiscretion, imprudence.

Անըստգիւտ S. *Անստգիւտ*.

Անըստերիւր S. *Անստերիւր*.

Անթ S. *Անութ*.

Անթագաւոր *a.* kingless.

Անթախանձ *a.* without importunity, – intrusion.

Անթաղ *a.* unburied.

Անթանոցիկ *s.* armful, any thing carried under the arm-pit.

Անթառամ *a.* unfading; incorruptible: *s.* amaranth.

Անթատակ *s.* arm-pit.

Անթարգման, *Անթարգմանելի* *a.* without interpreter; that cannot be translated; inexplicable.

Անթարգմանաբար , *Անթարգմանապէս* *ad.* inexplicably.

Անթարթ, *Անթարթափ* *a.* earnest, steadfast; with fixed eyes.

Անթարշամ S. *Անթառամ*.

Անթաց *a.* dry.

Անթափ *a.* unspilt; raw, unprepared.

Անթափանց, *Անթափանցիկ* *a.* opaque, impenetrable.

Անթափանցկութիւն *s.* opacity, impenetrability.

Անթաքուն, *Անթաքուստ*, *Անթաքչելի* *a.* inconcealable, manifest, evident, public.

Անթեղ, *ի* *s.* wood embers; – *հարկանել*, to cover the fire with ashes.

Անթեղայ S. *Անդեղայ*.

Անթերի *a.* entire, complete, perfect; *ad.* entirely, completely.

Անթեւ, *ից* *a.* without wings.

Անթեփ *a.* peeled, scaled.

Անթեքելի *a.* inflexible, stiff.

Անթեքութիւն *s.* inflexibility, stiffness, hardness.

Անթիպատոս, *Անթիհիւպատոս* *s.* proconsul.

Անթիպատոսութիւն *s.* proconsulship.

Անթիւ *a.* innumerable, immense.

Անթլփատ *a.* uncircumcised.

Անթլփատութիւն *s.* uncircumcision; prepuce.

Անթող, *Անթողլի* *a.* unpardonable, inexpiable.

Անթոյն *a.* without poison.

Անթոշակ *a.* without pension, wages; without the last Sacrament.

Անթոռն *a.* without nephews or nieces.

Անթուական, *Անթուելի* *a.* innumerable.

Անթուրծ *a.* unbaked; – *սափոր*, urn not baked.

Անժամ *a.* too late; unseasonable; unforeseen, unexpected.

Անժաման *a.* that cannot arrive; not arrived, slow, tardy.

Անժամանակ *a.* not limited or subject to time, eternal; unseasonable.

Անժամանակաբար or *պէս* *ad.* unseasonably; eternally.

Անժամանակաւոր, *Անժամանակեալ*, *Անժամանակեայ*, *Անժամանակեան* S. *Անժամանակ*.

Անժամութիւն *s.* mischance, disappointment; unseasonableness.

Անժառանգ *a.* heirless.

Անժառանգեմ, *եցի* *va.* to deprive of heirs; to disinherit.

Անժառանգութիւն *s.* heirless state, want of succession; disinherison.

Անժխտելի *a.* incontestable, undeniable.

Անժոյժ *a.* intolerant, impatient; incontinent, intemperate, immoderate; violent.

Անժուժաբար *ad.* impatiently; intemperately.

Անժուժանամ, *ացայ* *vn.* to lose patience, to grow impatient.

Անժուժելի *a.* intolerable, insupportable. [nent, intemperate.

Անժուժկալ *a.* impatient; inconti-

Անժուժկալութիւն, **Անժուժութիւն** *s.* impatience; intolerance; incontinence, intemperance; immoderation, violence.

Անժպիտ *a.* sorrowful, grave, serious (in countenance).

Անիծ, *անծոյ* *s.* nit. [curse.

Անիծաբանութիւն *s.* malediction,

Անիծաբեր *a.* that bears a curse; that curses. [imprecation.

Անիծագրութե *s.* malediction, curse,

Անիծակուռ, **Անիծակուր** *a.* loaded with curses; – *առնել*, to load with maledictions.

Անիծանեմ, *իծի*, **Անիծեմ**, *եցի* *va.* to curse, to imprecate; to detaste, to loathe, to abhor, to forswear, to deny upon oath. [S. **Անիծակուռ**.

Անիծապարտ *a.* worthy to be cursed;

Անիծեալ *a.* cursed.

Անիմայ S. **Անիմաստ**.

Անիմանալի *a.* unintelligible, inconceivable, incomprehensible.

Անիմանալիութե *s.* unintelligibility; incomprehensibility.

Անիմաստ *a.* foolish, senseless, insipid; irrational, absurd.

Անիմաստասէր *a.* that does not love wisdom, ignorant; unphilosophical.

Անիմաստասիրութիւն, **Անիմաստութիւն** *s.* folly, senselessness, absurdity.

Անիմաց *a.* incomprehensible; insensible. [nothingness.

Անինչ, *ընչից* *a.* pennyless, poor; *s.*

Անիշխան *a.* without a prince, – chief, – governor, in anarchy; vulgar, plebeian.

Անիշխանութիւն *s.* anarchy.

Անիսկ, *ից* *a.* not real, false; accidental.

Անիսոն, *ի* *s.* anise.

Անիրան *a.* bodiless, difformed.

Անիրաւ, *աց* *a.* unjust, iniquitous, wicked; injurious, offensive; perfidious, disloyal; false, illegitimate; tyrannical; *ad.* –, *յ–ի*, *յ–ս*, unjustly, iniquitously.

Անիրաւատեաց *a.* that hates the unjust or the injustice.

Անիրաւացի *a.ad.* unjust; *ad.* unjustly.

Անիրաւեմ, *եցի* *va.* to offend, to sin against, to wrong, to injure, to abuse, to hurt.

Անիրաւիմ, *եցայ* *vn.* to be unjust, to be unrighteous; to sin, to fail in duty.

Անիրաւութիւն *s.* injustice, iniquity; injury, wrong, offence, affront; trespass; oppression.

Անիւ, *նուոյ*, *նուի*, *ուաց* *s.* wheel; – *մեքենայի*, – of a machine; –*յեսանի*, grindstone; – *խորակաց*, jack; – *տղայոց*, gig; – *առաջակողման նաւին*, capstern, capstan.

Անլեզու *a.* without a tongue, dumb.

Անլիութիւն *s.* imperfection, fault; – *հասակի՝ ամաց*, youth.

Անլիր *a.* incomplete, imperfect.

Անլուկ *a.* free from vexation, tranquil.

Անլծակից, **Անլծորդ** *a.* disjoined, separate; that cannot be united; virgin.

Անլոյծ, *լուծից* *a.* indissoluble; insoluble.

Անլոյս *a.* dark, obscure.

Անլու *a.* disobedient. [pure.

Անլուայ, **Անլուաց** *a.* unwashed, im-

Անլուծական, **Անլուծանելի** *a.* indissoluble, incorruptible; insoluble, not to be decomposed; that cannot be deciphered. [ble.

Անլուծիչ *a.* indissoluble, incorrupti-

Անլուութիւն S. **Անլսողութիւն**.

Անլուսին *a.* moonless, dark.

Անլուր *a.* unheard of, new, extraordinary; deaf; disobedient; without news, – tidings.

Անլռաբար, **Անլռական**, **Անլռելի** *a.* that never ceases to speak; incessant; *ad.* incessantly.

Անլսող *a.* deaf; disobedient.

Անլսողութիւն *s.* disobedience.

Անլսուրդ S. **Անլսող**.

Անխաբ *a.* infallible; sure.

Անխախուտ, **Անխախտ**, **Անխախտական**, **Անխախտելի** *a.* firm, unshakeable; indissoluble, incorruptible; inviolable.

Անխակ *a.* ripe. [peace, turbulent.

Անխաղաղասէր *a.* that loves not

Անխաղաց *a.* without movement, stationary; indeclinable.

Անխայեմ, *եցի* *vna.* to be economical; to spare, to except; to respect; to preserve.

Անխայութիւն *s.* economy; respect; exemption; preservation.

Անխառն *a.* unmixed, simple, pure.

Անխառնութիւն *s.* purity, unmixed state; intemperance.

Անխարդախ *a.* sincere, ingenuous; loyal, faithful; simple, unadulterated; well disposed; *ad.* sincerely; loyally, faithfully, with simplicity, innocently.

Անխարխար *a.* unruined, solid.

Անխարիսխ *a.* without base or foundation; anchorless.

Անխարշ *a.* not boiled, raw.

Անխաւար *a.* clear, luminous, bright.

Անխափան *a.* incessant, unintermitted, unceasing, continual; unobstructed; *ad.* without opposition or intermission, constantly, incessantly, continually.

Անխզելի *a.* indivisible, infrangible.

Անխէթ *a.* unsuspicious; sincere.

Անխիղճ *a.* not scrupulous; unexceptionable.

Անխիտ *a.* thin, uncompact, porous.

Անխղճական S. *Անխիղճ.*

Անխմոր, *ից* *a.* unleavened, azymous, unfermented. [stitute.

Անխնամ *a.* unprotected, forlorn, de-

Անխնամակալու *a.* that does not protect; unprotected, forlorn.

Անխնամեմ, *եցի* *va.* to be careless.

Անխնամութիւն *s.* carelessness, heedlessness.

Անխնայ, *յ–*, *a.ad.* without compassion; indiscreetly, prodigally, profusely.

Անխնայեմ, *եցի* *vn.* to be lavish, to be prodigal; to be void of compassion.

Անխնայութիւն *s.* cruelty; prodigality, profusion.

Անխնդիր *a.* unsought, unsearched.

Անխոհեմ *a.* imprudent, indiscreet; inconsiderate, unadvised, rash.

Անխոհեմաբար *ad.* imprudently.

Անխոհեմութիւն *s.* imprudence.

Անխոյզ *a.* that does not search or examine; unsought, unsearched; inscrutable, unsearchable.

Անխոնարհելի *a.* that cannot be humbled, stern, undaunted: firm.

Անխոնաւ *a.* unmoist, dry.

Անխոնջ *a.* indefatigable; fresh, unfatigued; stubborn, obstinate; *ad.* indefatigably. [diment.

Անխոչ *a.* without obstacle or impe-

Անխոռ *a.* not stolen, not purloined, not undermined, entire, perfect.

Անխոտոր, *Անխոտորնակ* *a.* that does not wander; straight. [artless.

Անխորամանկ *a.* ingenuous, naive,

Անխորհուրդ *a.* inconsiderate, rash, imprudent.

Անխորհուրդ, *Անխորհրդաբար* *ad.* imprudently, inconsiderately, without riflection. [ness.

Անխորհրդածութիւն *s.* thoughtless-

Անխորհրդապահ, *աց* *a.* that does not keep secret, indiscreet.

Անխորհրդապահութի̅ *s.* indiscretion.

Անխորհրդութիւն *s.* inconsiderateness, rashness, temerity.

Անխորշ *a.* without a bay.

Անխորշելի *a.* inevitable.

Անխոց, *Անխոցելի* *a.* invulnerable.

Անխոցութիւն *s.* invulnerability.

Անխուզ *a.* indestructible; inconsiderate, blind, unthinking.

Անխուճապ *a.* intrepid, calm.

Անխռով *a.* unruffled, calm, peaceable.

Անխռով, *Անխռովաբար* *ad.* without perturbation. [lity.

Անխռովութիւն *s.* calmness, tranquil-

Անխտիր, *յԱնխտիրս*, *Անխտրաբար* *a. ad.* indifferent; indiscreet; indifferently; indiscreetly.

Անխտրոց *a.* without interval or intermedium. [cretion.

Անխտրութիւն *s.* indifference; indis-

Անխրախոյս, *Անխրախուսելի* *a.* disheartened, dispirited, cowardly.

Անխրամ, *Անխրամատելի* *a.* breachless, solid.

Անխրատ, *ից*, *Անխրատական* *a.* undisciplined, irregular, licentious, incorrigible.

Անխրատութիւն *s.* indocility; irregularity, licentiousness; incorrigibleness.

Անխօս *a.* dumb; irrational.

Անխօսանամ, *ացայ* *vn.* to become dumb; to be dumb; to be silent.

Անխօսութիւն *s.* dumbness; irrationality.

Անխօսուն, *սնոց* S. *Անխօս.*

Անծագելի *a.* that cannot be enlightened, dark, gloomy.

Անծախ, *Անծախական* *a.* inconsumable; incombustible.

Անծախաբար, *Անծախապէս* *ad.* without being consumed.

Անծաղիկ *a.* that does not flower or blossom. [serious.

Անծաղր *a.* that never smiles, grave,

Անծաղրածու, *աց* *a.* that does not

ridicule, not scornful, not apt to deride. [tough.

Անծամ *a.* that cannot be chewed,

Անծանակ *a.* that is not mocked; free from shame.

Անծանօթ, *ից* *a.* ignorant; unknown; foreign; ignoble, obscure; *յ-ս*, *ad.* ignorantly, unwittingly; incognito, without being known; *յ-ս լինել*, to be in disguise; to feign or counterfeit.

Անծանօթանամ, *ացայ* *vn.* to be unknown; to be disguised.

Անծառ *a.* treeless.

Անծառայ *a.* free; without servants.

Անծառայական *a.* that is not servile, free.

Անծամքելի S. ***Անծամ.*** [tile.

Անծաւալելի *a.* irreducible; not duc-

Անծեղ, *ագ* *s.* magpie, pie.

Անծեր, ***Անծերական***, ***Անծերանալի*** *a.* not subject to the effects of age, perpetual, durable. [ren, steril.

Անծին *a.* unbegotten, unborn; bar-

Անծնելութիւն *s.* unborn state.

Անծնութիւն *s.* barrenness: S. ***Անծնելութիւն.*** [steril.

Անծննդական, ***Անծնունդ*** *a.* barren,

Անծննդութիւն *s.* sterility.

Անծուծ *a.* that does not give suck; that no longer suckles.

Անծուփ *a.* not agitated by the waves, calm, peaceable.

Անկ, *ից* *a.* proper, fit; *– է*, *v.imp.* it ought, it is right, it is proper; *յ– ելանել*, to be completed, accomplished, finished.

Անկազմ *a.* unbuilt, unfurnished, unprepared, not ready; unbound.

Անկազմութիւն *s.* want of construction, unfurnished state, imperfection.

Անկախ *a.* independent, free; free from all attachment, disengaged.

Անկախութիւն *s.* independence, freedom.

Անկած, *ից* *a.* fallen; abject, vile, despicable; booty, spoil.

Անկածութիւն *s.* fallen state, humiliation. [*ad.* involuntarily.

Անկամ *a.* involuntary, forced; *յ-ս*,

Անկամակութիւն, ***Անկամութիւն*** *s.* unwillingness, constraint, compulsion.

Անկայ, ***Անկայական***, ***Անկայան***, ***Անկայուն*** *a.* unestablished, unfounded, unsupported, uncertain, frail.

Անկան, *ից* *s.* mortar; *լեսուլ յ-ի*, to pound or beat in a mortar.

Անկանգնելի *a.* that cannot rise again; that cannot be reestablished.

Անկանեմ, *անկի* *va.* to lay the groundwork of lace; to weave; to twine.

Անկանիմ, *անկայ* *vn.* to fall; to chance, to happen; to descend, to flow; to steal away, to slip away, to escape; to fall to ruin, to decay, to be impaired, to decline, to fail; to place one's self, to fix one's self, to belong, to have relation to; to put down, to deposit; to pass away; *– ընդ*, to undergo; to sink under; *– երեսաց*, to be put out of countenance, to be abashed; *– զբանիւք*, to hold a long discourse; *– յոք*, to associate with (any one), to be intimate with, to confide in; *– ի միտս*, *զմտօք*, *ի սիրտ*, to remember, to recall; *– ի ճանապարհ*, *ի չու*, *յուղի*, to voyage, to travel; *– ի վերայ*, to come upon unawares, to attack, to surprise; *– ի մտաց*, to become made, to lose one's reason; *– ի կենաց*, to die, to lose one's life; *– ի յուսոյ*, to lose hope, to become desperate; *– ի վերայ երեսաց*, to fall upon one's face, to prostrate; *– յոտս ուրուք*, to throw one's self or fall at the feet of some one; *– ի ձեռս ուրուք*, to fall in the hands or power of some one; *– ընդ ումեք*, *ընդ միմեանս*, *այր ընդ այր*, to come to blows, to fight, to combat, to quarrel, to dispute; *– յիշխանութենէ*, to lose one's authority, to fall from one's power.

Անկանոն *a.* irregular, anomalous.

Անկանոնութիւն *s.* irregularity, anomaly. [the apocrypha.

Անկանոնական *a.* apocryphal; *– գիրք*,

Անկաշառ, ***Անկաշառառու*** *a.* that does not take bribes, incorruptible, honest.

Անկապ *a.* loose, untied, free.

Անկապուտ, ***Անկապտելի*** *a.* that cannot be plundered or robbed.

Անկասելի *a.* incessant, unceasing.

Անկասկած, *ից* *a.* sure, certain, indubitable.

Անկասկած, ***Անկասկածելի***, ***յԱնկասկածի***, ***յԱնկասկածս***, ***Անկասկածաբար*** *ad.* surely, certainly, doubtless.

Անկատակ *a.* not in jest, serious.

Անկատար *a.* imperfect, incomplete, defective, faulty; *ad.* imperfectly, incompletely, faultily; *s. gr.* imperfect tense.

Անկատարած *a.* infinite, endless.

Անկատարելութիւն, ***Անկատարութի***

s. imperfection, incomplete state; defectiveness, want, faultiness.

Անկար *a.* seamless; not sewed: incapable, unable, weak, feeble, impotent; impossible; – *է*, it is impossible.

Անկարանամ, *ացայ* *vn.* to be unable, to be incapable, to be insufficient.

Անկարգ *a.* without order, in disorder, disorderly, irregular, confused, indistinct, not methodical; intemperate, inordinate, immoderate, excessive, licentious.

Անկարգ, **յԱնկարգ**, **Անկարգաբար**, **Անկարգապէս** *ad.* disorderly, out of order, in confusion, irregularly; inordinately, excessively, intemperately.

Անկարգեմ, *եցի* *va.* to disorder.

Անկարգութիւն *s.* disorder, confusion, irregularity; inordinateness, intemperance, excess, immoderation.

Անկարելի S. **Անհնարին**.

Անկարեկան S. **Անախտ**.

Անկարեկիր, **Անկարեկից** *a.* incompassionate, cruel, inhuman; inflexible, inexorable.

Անկարեկցութիւն *s.* want of compassion, insensibility.

Անկարծ, **Անկարծելի** *a.* unexpected, unforeseen, extraordinary, unaccountable; *յ—ս*, *ad.* suddenly.

Անկարկատ, **Անկարկատելի** *a.* not mended, not repaired; irreconcilable.

Անկարող *a.* unable, feeble, incapable.

Անկարողանամ S. **Անկարանամ**.

Անկարութիւն *s.* impossibility; incapacity.

Անկարօտ *a.* not indigent, not in want.

Անկարօտաճեմ *a.* not compelled to move on the ground.

Անկարօտութիւն *s.* plenitude, fulness, abundance.

Անկաւոր S. **Ցանգաւոր**.

Անկելանոց, *աց* *s.* hospital.

Անկեղակարծ *a.* certain, sure.

Անկեղծ, *ից*, **Անկեղծական**, **Անկեղծաւոր**, **Անկեղծիկ** *a.* sincere, candid, frank, ingenuous; true, loyal, faithful; *ad.* sincerely, ingenuously, candidly.

Անկեղծութիւն *s.* sincerity, candour; loyalty, fidelity; honour, truth.

Անկեղտ *a.* unsullied, pure.

Անկենդան *a.* lifeless, dead; cold, without ardour, – animation; inanimate; *s. chem.* azote.

Անկեր, **Անկերակուր** *a.* that does not eat; not eaten: that has nothing to eat, famished.

Անկերակրութիւն *s.* want of food; hunger: phthisis.

Անկերպ, **Անկերպարան** *a.* shapeless; unformed, imperfect; ugly.

Անկերպագրելի *a.* that cannot be figured; not to be described; unimaginable. [*s.* deformity.
Անկերպարանութիւն, **Անկերպութի**

Անկերպաւոր S. **Անկերպ**.

Անկէզ, **Անկիզելի** *a.* unburnt; incombustible. [pause, eternal.
Անկէտ *a.* without a point; without

Անկիզանող *a.* not fit to burn; that will not burn.

Անկին *a.m.* unmarried.

Անկիր *a.* not subject to passions; impassive, incapable of suffering.

Անկիրթ *a.* uncultivated, uncivilized, unpolished; indocile, untractable.

Անկից *a.* not united, separate; not closed, not healed.

Անկիւն, *կեանց* *s.* angle; corner, nook; – *ճանապարհի*, turning of the road; *բութ* –, obtus-angled, obtusangular; *սուր* –, acute-angled; – *հաստանել*, S. **Ական հաստանել**.

Անկիւնական *a.* angular; – *վէմ*, *քար*, corner-stone.

Անկիւնաչափ *s.* goniometer.

Անկիւնաչափութիւն *s.* goniometry.

Անկիւնաւոր *a.* angulous, angular.

Անկղ S. **Անգղ** and **Անղեղ** *s.* [lute.
Անկղխտանամ, *ացայ* *vn.* to be disso-

Անկնդրուկ *a.* without incense, – oblation.

Անկնիք, **Անկնքելի** *a.* not marked, unsealed: not baptized.

Անկշիռ, **Անկշռելի** *a.* that cannot be weighed; inestimable, incomparable.

Անկոխ, **Անկոխելի** *a.* untrodden, desert.

Անկողին, *ղնոյ*, *նից*, *նաց* *s.* bed; mattress; nuptial couch; – *անպիտան*, *անարգ*, truckle-bed; *խորշ անկողնոյ*, alcove; *դնել յանկողնի*, *ննջեցուցանել*, to put to bed; *գնալ յ–*, *ննջել*, to go to bed: *փետրալից* –, feather-bed; *յարդալից* –, straw-bed; *–ս արկանել*, to make a bed; *մտանել յ–*, to go to bed; *յառնել յանկողնէ*, to get up; *յարդարել զ–*, to make the bed; *անկեալ դնել յանկողնի*, to take to one's bed.

Անկողնագործ *s.* mattress-maker.

Անկողնակից *s.* bed-fellow.

Անկողնակցութիւն *s.* bed-fellowship.

Անկողնարկ լինիմ *vn.* to make a bed.

Անկողոպուտ, **Անկողոպտելի** *a.* that cannot be plundered, not subject to devastation.

Անկոչ *a.* uncalled, not named; uninvited; – *բազմական*, parasite, smell-feast, trencher-friend.

Անկոտոր *a.* infrangible, hard.

Անկործան *a.* not fallen; that cannot fall or be thrown down.

Անկորուստ *a.* that cannot be lost, imperishable; *ad.* without loss.

Անկուած, *ոց* *s.* weaving, texture; weft.

Անկուածոյ, *ից* *a.* woven.

Անկումն *s.* fall, tumble; overthrow, ruin, subversion; degradation; cadence; *վերստին* –, second fall; relapse.

Անկուշեմ, *եցի* *va.* to kick, to strike with the hind feet; to resist, to reject.

Անկուռ *a.* rough, rude, uneven, rugged.

Անկոփ *a.* not carved, unpolished, rough.

Անկռինչ *a.* without cries; unable to cry out.

Անկռիւ *a.* without contention, – resistance, – quarrel.

Անկռուելի *a.* impregnable; invincible.

Անկտակ *a.* intestate.

Անկրական *a.* impassive, insensible.

Անկրելի *a.* unable to bear; insupportable.

Անկրթական S. **Անկիրթ**.

Անկրթութիւն *s.* want of discipline, indocility, rudeness.

Անկրօն, *ից* *a.* irreligious.

Անկրօնութիւն *s.* irreligion.

Անկցորդ *a.* disjoined, separate; that does not participate, that takes no share.

Անկքելի *a.* inflexible.

Անհագագ *a.* speechless; without aspiration; breathless.

Անհալ *a.* not fusible; indissoluble; indigest.

Անհակառակելի *a.* indisputable, irresistible.

Անհակառակութի *s.* pacific conduct.

Անհաղորդ, *ից* *a.* that does not participate; incommunicable: that does not receive the communion.

Անհաղորդական *a.* incommunicable.

Անհաճոյ *a.* unpleasant, disagreeable, offensive; disgustful; – *իմն օրինակաւ*, disagreeably; – *լինել*, to displease; to disgust.

Անհաճոյանամ, *ացայ* *vn.* to displease, to be disagreeable.

Անհամ, *ից* *a.* insipid, unsavoury; nauseous, disgustful.

Անհամաձայն *a.* discordant, dissonant, incongruous; S. **Անմիաբան**.

Անհամաձայնութիւն *s.* discord, dissension, misunderstanding; disconvenience, incongruity, unsuitableness; S. **Անմիաբանութիւն**.

Անհամանամ, *ացայ* *vn.* to grow insipid, to be nauseous, to be disgustful.

Անհամառօտ *a.* not brief, not concise, prolix.

Անհամար *a.* innumerable, infinite.

Անհամբաւ S. **Վատահամբաւ**.

Անհամբաւեալ *a.* not divulged or made public.

Անհամբեր *a.* impatient; intolerant.

Անհամբերութիւն *s.* impatience; intolerance.

Անհամբոյր *a.* haughty, unsociable, reserved, austere, churlish, uncivil, morose, sullen, surly, harsh, forbidding.

Անհամեմատ, **Անհամեմատական**, **Անհամեմատելի** *a.* disproportionate; incomparable, unparalleled, matchless.

Անհամեմատաբար *ad.* incomparably, disproportionally.

Անհամեմատութիւն *s.* disproportion; inequality.

Անհամեստ *a.* immodest, unchaste, obscene.

Անհամեստութիւն *s.* immodesty.

Անհամիմ S. **Անհամանամ**.

Անհամոզելի *a.* unpersuadable.

Անհամութիւն *s.* insipidity, ill flavour; nauseousness.

Անհայր *a.* fatherless.

Անհանգէտ *a.* not conformable, dissimilar, unequal; inconsequent, not inferible.

Անհանգիստ *a.* restless, fretful, agitated; turbulent, unquiet, tumultuous; *ad.* incessantly, always; – *կալ*, to fret, to be agitated, to fidget; – *առնել*, to fret, to agitate.

Անհանգիտութիւն *s.* disparity, inequality.

Անհանգստութիւն *s.* inquietude, uneasiness; agitation.

Անհանդարտ *a.* fidgety, inquiet, noisy.

Անհանդարտութիւն S. **Անհանգստութիւն**.

Անհանդերձ *a.* unclad, naked.

Անհանդուրժակ, **Անհանդուրժական**, **Անհանդուրժելի** *a.* intolerable, insupportable.

Անհանճար, ից, աց *a.* foolish, imprudent, ill-advised.

Անհանճարաբար *ad.* foolishly, imprudently.

Անհանճարագոյն *a.* more or very foolish.

Անհանճարական S. **Անհանճար.**

Անհանճարութիւն *s.* folly, imprudence; insipidity, dulness.

Անհաշիւ S. **Անհամար.**

Անհաշտ, Անհաշտական, Անհաշտելի *a.* implacable, irreconcilable.

Անհաս, ից *a.* imperceptible, incomprehensible, inconceivable; unripe.

Անհասակայ, Անհասական, Անհասանելի S. **Անհաս.**

Անհասութիւն *s.* incomprehensibility: unripeness.

Անհաստատ *a.* inconstant, changeable, variable, alterable: fragile.

Անհաստատութն *s.* inconstancy, instability, mutability, frailty: fragility.

Անհատ, ից *a.* undivided, indivisible, inseparable; incessant, continual; *s.* individual, one, atom.

Անհատաբար *ad.* indivisibly, inseparably; individually.

Անհատական *a.* individual, atomic.

Անհատահոս *a.* that flows incessantly.

Անհատուած, Անհատուածելի *a.* indivisible, inseparable.

Անհատութիւն *s.* inexhaustibleness; individuality.

Անհատուցումն *a.* that cannot be payed.

Անհարազատ *a.* illegitimate, bastard, base-born, natural; altered, corrupted, false.

Անհարազատութիւն *s.* bastardy; falseness, alteration.

Անհարթ *a.* crooked, uneven, rough, rugged; awkward, rude, unpolished, coarse.

Անհարթութիւն *s.* unevenness, inequality of surface; want of politeness, rudeness, awkwardness, harshness, roughness, coarseness; – *օդոց*, intemperance.

Անհարթչելի *a.* inevitable; fearless, assured.

Անհարկ *a.* exempt from tax or impost.

Անհարսն, Անհարսնական, Անհարսնացեալ *a.f.* unmarried; whose marriage has not been consummated, virgin.

Անհարց *a.ad.* without asking.

Անհաց *a.* without bread, – the means of subsistence.

Անհաւան, ից *a.* incredulous, who makes difficulties; obstinate, stubborn, headstrong.

Անհաւանական, Անհաւանելի *a.* improbable, unlikely.

Անհաւանիմ, եցայ *vn.* to differ in opinion, to disagree; to be obstinate; to disapprove, to disallow.

Անհաւանութիւն *s.* incredulity; disapprobation; obstinacy.

Անհաւասար *a.* unequal.

Անհաւասարապէս *ad.* unequally.

Անհաւասարութիւն *s.* inequality, disparity, disproportion.

Անհաւաստի *a.* uncertain, unassured, doubtful; contingent, casual.

Անհաւաստութիւն *s.* incertitude, doubt, uncertainty; contingency.

Անհաւատ, ից *a.* incredulous, unbelieving, infidel, irreligious; incredible; – *լինել*, to disbelieve.

Անհաւատալի *a.* incredible.

Անհաւատամ, ացի, Անհաւատանամ, ացայ *vn.* to disbelieve.

Անհաւատարիմ *a.* unfaithful, disloyal, perfidious.

Անհաւատարմութիւն *s.* infidelity, disloyalty, treason, perfidy.

Անհաւատեմ, Անհաւատիմ S. **Անհաւատամ.**

Անհաւատութիւն *s.* incredulity, infidelity, irreligion.

Անհեդեդ, Անհեթեթ *a.* unfit, inept, foolish, absurd, fantastical, whimsical, grotesque, ridiculous, extravagant, silly, ill-shaped, ill-contrived, awkward; *–ս*, *ad.* absurdly, fantastically, ridiculously, awkwardly.

Անհեդեդութիւն, Անհեթեթութիւն *s.* absurdity, whim, extravagance; awkwardness, unfitness.

Անհետ *a.* without vestige, untraced; – *առնել*, to annihilate; – *լինել*, to be annihilated.

Անհետազօտ, Անհետազօտելի *a.* that cannot be traced or investigated; impenetrable, inscrutable.

Անհետանամ, Անհետիմ S. **Անհետ լինել.**

Անհերքելի *a.* irrefutable; undeniable, incontestable.

Անհզօր S. **Անզօր.**

Անհիմն *a.* without foundation, – base.

Անհիւթ, Անհիւթական *a.* sapless, marrowless; incorporeal, immaterial, spiritual.

Անհմուտ *a.* unpractised, untried, new, inexperienced, ignorant.

Անհմտաբար *ad.* inexperienced, without ability, – knowledge of.

Անհմտութիւն *s.* inexperience, unskilfulness, ignorance.

Անհնազանդ *a.* disobedient, refractory, rebellious; – *լինել*, to disobey.

Անհնազանդիմ, *եցայ vn.* to disobey, to rebel. [transgression.

Անհնազանդութիւն *s.* disobedience,

Անհնար, *ից a.* impossible; *յ–ս մտանել*, to get embarrassed, to be entangled, to want resources, to be reduced to extremities, not to know what to do; *յ–իցն է*, it is impossible.

Անհնարագոյն *a.* quite impossible; very difficult.

Անհնարաւոր *a.* impossible; imaginary; excessive, violent.

Անհնարիմ, *եցայ vn.* to be impossible; to be irremediable, to be desperate.

Անհնարին *a.ad.* impossible; extremely difficult; insupportable, intolerable; extreme, violent, excessive, enormous, horrible, terrible.

Անհնարութի *s.* impossibility. [old.

Անհնութիւն *s.* act of never growing

Անհոգ, *աց a.* negligent, heedless, indifferent, inattentive; confident, sure; –, *յ–ս*, *ad.* negligently, carelessly; confidently; indifferently; *յ–ս կալ լինել*, to be negligent or indifferent.

Անհոգանամ, *ացայ vn.* to be neglectful, inattentive, indifferent.

Անհոգի *a.* without soul; spiritless; inanimate.

Անհոգութի *s.* negligence, heedlessness, carelessness, inattention, lethargy.

Անհոլով *a.* indeclinable.

Անհողմ *a.* not agitated by the wind, calm, serene. [serenity.

Անհողմութիւն *s.* want of wind, calm,

Անհովիւ *a.* without shepherd, unattended.

Անհոտ *a.* without smell.

Անհուն *a.* not fordable; unfathomable, immense.

Անհուպ *a.* that does not approach, come near, touch; inaccessible; distant, far. [need of fire.

Անհուր *a.* without fire; that has no

Անհպատակ *a.* insubordinate; not subject. [tion.

Անհպատակութիւն *s.* insubordina-

Անհպարտ *a.* not haughty, humble, unpretending.

Անհպարտութիւն *s.* freedom from pride, humility.

Անհպելի S. **Անհուպ**.

Անհրաժեշտ *a.* inevitable, indispensable, necessary; irrevocable; *ad.* indispensably, necessarily, inevitably, irrevocably.

Անհրահանգ S. **Անկիրթ**.

Անհրաման *a.* without permission or licence. [seduce.

Անհրապոյր *a.* that does not allure or

Անհրաւէր *a.* who invites nobody: S. **Անկոչ**.

Անձայն *a.* without voice; mute, without sound; consonant.

Անձայնութի *s.* loss of voice; aphony.

Անձանձիր, **Անձանձրոյթ** *a.* indefatigable, diligent; *ad.* indefatigably, diligently.

Անձաւ, *աց s.* cavern, den, cave.

Անձաւախիտ *a.* cavernous.

Անձեռագործ, **Անձեռակերտ** *a.* not made by hands, natural, spiritual.

Անձեռն *a.* handless; without succour.

Անձեռնարկելի *a.* that cannot be taken in hand, extremely difficult; untractable. [wild.

Անձեռնընտել *a.* untameable, savage,

Անձեռնկալ *a.* helpless, without succour.

Անձեռնհաս *a.* that cannot reach or accomplish, incapable, unskilful.

Անձեռոց, *աց s.* towel.

Անձեռոցիկ *s.* napkin.

Անձեւ, *ից a.* unformed.

Անձեւանամ, *ացայ vn.* to lose shape, to become deformed.

Անձիր *a.* unproductive, unfruitful; ungrateful, unthankful.

Անձխոտ *s. bot.* fumitory.

Անձկաբեկ *a.* panting with desire, very desirous. [sirable.

Անձկալի, **Անձկական** *a.* narrow; de-

Անձկակարօտ S. **Անձկայրեաց**.

Անձկամ, *ացայ vn.* to desire, to wish; to aspire to, to sigh for, to long for.

Անձկայրեաց *a.* burning with desire, sighing after. [**Անձկամ**.

Անձկանամ, *ացայ vn.* to be narrow; S.

Անձկանք *s.* lively desire, impatience; *անձկանօք*, *ad.* impatiently; *սպասել անձկանօք*, to wait impatiently.

Անձկացուցանեմ, *ուցի va.* to reduce to extremities, to force; to narrow, to contract, to restringe.

Անձկութիւն *s.* narrowness, contractedness; pressure; constraint; anxiety, inquietude, chagrin, trouble, vexation, care, affliction, tribulation, anguish.

Անձն, ձին, ձանց *s.* person; hypostasis, personality; creature, being; soul; mind; heart; myself, thyself, himself; *անձամբ*, personally; *անձամբ անձին*, by one's self, personally; *զանձամբ դառնալ*, to turn back; *զանձամբ արկանել*, to put on; *յանձին բերել*, to imitate; *յանձին ունել*, to accept, to approve; *չառնուլ յ–*, to refuse, to deny; *սիրէ նա զ– իւր*, he loves himself; *վասն անձին եւեթ տամ պատասխանի*, I only answer for myself; *երդնում յ– իմ, թէ այդ այդպէս է*, on my soul, it is so; *զգաստանալ յանձին*, to revive, to recover one's senses; *փոյթ ունի նա վասն անձին*, he takes care of himself; *անձին առնել*, to commit suicide; *ձեռն յանձին հարկանել*, to boast of, to flatter one's self, to prick one's self; *յ– առնել*, to recommend, to confide; *յ– լինել*, to commend one's self, to have confidence in, to confide in, to be committed.

Անձնագեղ, ղոյ *a.* well formed, elegant, handsome, beautiful.

Անձնագով *a.* boasting, blustering, swaggering.

Անձնագովութիւն *s.* self-praise, vainglory, arrogance; egotism.

Անձնադատ *a.* that condemns himself.

Անձնադիր *a.* that gives bail for another, responsible.

Անձնադիւր S. **Անձնդիւր.**

Անձնադսրով *a.* that blames himself.

Անձնախորոխ *a.* vain, presumptuous, haughty.

Անձնակամ *a.* voluntary, with good will; free; *– կամօք*, *ad.* willingly.

Անձնական *a.* personal; hypostatical; own.

Անձնակից *a.* unanimous, with one accord.

Անձնակործան, Անձնակորոյս *a.* that ruins himself.

Անձնահաճ, Անձնահաճոյ *a.* presumptuous, vain.

Անձնահաճութիւն *s.* presumption, pride, vanity.

Անձնահամբոյր *a.* unanimous, consentaneous.

Անձնամատն *a.* that betrays himself; *– լինել*, to betray one's self.

Անձնանախատ *a.* that reproaches himself.

Անձնանուէր *a.* self-devoted.

Անձնանուիրութիւն, Անձնանուիրումն *s.* self-devotion, self-sacrifice.

Անձնապահ *a.* on guard, cautious; *s.* royal guard, body-guard; *– լինել*, to be cautious, to be on guard.

Անձնապահապետ *s.* the commander or captain of the guard.

Անձնապանծ *a.* boastful, full of vanity; *– լինել*, to be extolled.

Անձնապաշտ *a.* that adores himself, interested, selfish, egoistical.

Անձնապարար *a.* that pampers himself, dainty, delicate.

Անձնապէս *ad.* personally; properly; hypostatically.

Անձնապուր, Անձնապուրծ *լինել՝ երթալ* *vn.* to escape, to fly, to have a narrow escape, to run away.

Անձնասէր *a.* selfish, self-interested; guilty of egotism; mild, courteous.

Անձնասիրութիւն *s.* selfishness, self-love; egotism.

Անձնասպան, այ *a.* that has committed suicide; *s.* self-murderer.

Անձնասպանութիւն *s.* suicide, self-murder.

Անձնավաճառ *a.* that sells himself.

Անձնատէր S. **Անձնիշխան.**

Անձնատոչոր *a.* that burns himself.

Անձնատուր *a.* that surrenders; addicted, subject; determined, desperate; *– լինել*, to abandon himself, to be addicted; to surrender, to capitulate; to refer.

Անձնացոյց *a.* ostentatious, pompous, full of affectation.

Անձնացուցանեմ, ուցի *va.* to be the vital or principal to an organized body, to animate; to vivify, to personify, to personate.

Անձնաւոր *a.* animated, alive, rational; personal; hypostatical.

Անձնաւորաբար *ad.* personally; hypostatically.

Անձնաւորական *a.* personal; hypostatical.

Անձնաւորեմ, եցի *va.* S. **Անձնացուցանեմ.**

Անձնաւորիմ, եցայ *vn.* to have a soul; to be animate; to live, to exist.

Անձնաւորութիւն *s.* personality; hypostasis; person.

Անձնդիւր *a.* given to pleasure, to one's own comforts, lazy, dissipated; selfish; comfortable.

Անձնդիւրութիւն *s.* dissipation; egotism, selfishness; comfortableness; անձըն-դիւրութեամբ շրջել, to live delicately.

Անձնեայ, Անձնեղ a. personable, of good appearance, tall, well made, fine limbed.

Անձնընտիր լինել, առնել va. to seek for quiet, tranquillity, ease, to look after one's interests; - առնել, to choose among men.

Անձնիշխան a. free, that has freewill, [independent.

Անձնիշխանութիւն s. freewill, choice, free agency, independence.

Անձնիւր S. **Անցնիւր**.

Անձնյարգութիւն s. self-esteem, presumption.

Անձնուրացութիւն s. self-denial, ab- [negation.

Անձուկ, ձկի, ձկոյ a.s. narrow, strait; narrow passage, defile, strait, pass; desire, wish; - ունել, to desire, to wish.

Անձրեւ, ի, ոյ, աց s. rain; - իջանել, to rain; - արտասուաց, a flood of tears; յորդ -, violent, pouring rain; անձրեւաչափ (գործի), rain-guage.

Անձրեւաբախ a. beaten by the rain.

Անձրեւաբեր a. that brings rain, rainy.

Անձրեւաթաց a. wet with rain.

Անձրեւաթիւք s. drop of rain.

Անձրեւածին a. that engenders rain; copious.

Անձրեւակ s. fine rain.

Անձրեւակաթք S. **Անձրեւաթիւք**.

Անձրեւաձիր a. that gives or engenders rain.

Անձրեւային a. rainy, that abounds in rain, formed from rain.

Անձրեւայորդ a. rainy.

Անձրեւայորդք s. shower, violent [rain.

Անձրեւանամ, ացայ vn. to fall like rain.

Անձրեւաշիթ, -ք S. **Անձրեւաթիւք**.

Անձրեւաչափ գործի s. rain-guage.

Անձրեւաջուր s. rain-water.

Անձրեւասնունդ a. produced by rain.

Անձրեւեմ, եցի vna. te rain, to shower, to pour down; անձրեւէ, it rains.

Անձրուկ s. anchovy.

Անճահ a. inconvenient, unbecoming; -ս, ad. unseemly.

Անճաճանչ a. not brilliant, gloomy.

Անճանաչելի a. unrecognizable.

Անճանապարհ S. **Անշաւիղ**.

Անճաշակ a.ad. that fasts, fasting; without eating.

Անճառ, ից a. ineffable, unspeakable.

Անճառագայթ a. without rays, - light.

Անճառահրաշ a. very wonderful, [prodigious.

Անճառաշնորհ a. of wonderful grace, very graceful, admirable; very abundant.

Անճառապատկեր a. that has an admirable figure or appearance.

Անճառելի S. **Անճառ**.

Անճառութիւն s. ineffability; unspeakableness.

Անճար, Անճարակ a. unskilful, incapable; irreparable, irremediable.

Անճարակութիւն s. inability, incapacity.

Անճարանամ, ացայ vn. to be incapable; to be without remedy, to despair.

Անճարութիւն S. **Անճարակութիւն**.

Անճետ a. without posterity; - առնել S. **Անճիտեմ**.

Անճիտեմ, եցի va. to destroy the race of, to extirpate the posterity of.

Անճնշական, Անճնշելի a. incompressible.

Անճշդութիւն s. inaccuracy.

Անճողոպրելի a. inextricable.

Անճոռնի a. gigantic, enormous, monstrous; grotesque, extravagant, absurd, ridiculous, unseemly.

Անճոռնութիւն s. monstrosity, absurdity.

Անմախասէր a. not envious, not ma- [licious.

Անմահ, ից a. immortal.

Անմահաբեր a. that immortalizes, immortal.

Անմահական a. immortal; - ճաշակ, [ambrosia.

Անմահաճաշակ a. that does not taste death, immortal; that has a foretaste of immortality.

Անմահանամ, ացայ vn. to be immor- [talized.

Անմահարար S. **Անմահաբեր**.

Անմահացուցանեմ, ուցի va. to immortalize, to eternize.

Անմահացուցիչ a. that immortalizes.

Անմահութիւն s. immortality.

Անմայր a. motherless.

Անմասն a. without share or portion, that does not participate; bereft, destitute; - լինել, to be destitute, to be bereft; - առնել, to deprive.

Անմատոյց, Անմատչելի a. inaccessible, unapproachable.

Անմարդ, Անմարդաբնակ a. uninhabited; uninhabitable, desert, unfrequented, lonely.

Անմարդագոյն *a.* more or very inhuman, - fierce, - unkind.

Անմարդանամ, *ացայ* *vn.* to be deserted, to be dispeopled.

Անմարդացուցանեմ, *ուցի* *va.* to depopulate, to dispeople, to desolate.

Անմարդի *a.* inhuman; unkind, uncivil, brutal; desert, uninhabited; – *կացուցանել՝ դնել*, to unman, to divest of humanity; to depopulate.

Անմարդութիւն *s.* depopulation; inhumanity, barbarity; incivility, brutality.

Անմարթ *a.* impossible; very difficult; indecent, unseemly; – *է*, it is not fit; it is impossible.

Անմարմին, **Անմարմնաւոր** *a.* incorporeal, immaterial.

Անմարմնական, **Անմարմնային** S. **Անմարմին.**

Անմարմնութիւն *s.* incorporality.

Անմարս *a.* undigested.

Անմարսութիւն *s.* indigestion.

Անմարտ, **Անմարտնչելի** *a.* impregnable, invincible.

Անմաքուր, **Անմաքրական** *a.* impure, filthy, indecent, obscene, vile.

Անմաքրապէս *ad.* impurely, indecently.

Անմաքրասէր *a.* that does not love purity, uncleanly, filthy, indecent.

Անմաքրութիւն *s.* impurity, uncleanness, filthiness, indecency.

Անմեծար *a.* vile, abject, degraded.

Անմեծարգի *a.* who desires not honour or preferment.

Անմեծարգութիւն *s.* want of ambition, indifference to honour.

Անմեծարութիւն *s.* want of respect; – *հիւրոց*, inhospitality.

Անմեկին *a.* not clear, indistinct, not evident, not explicit, not plain: indivisible.

Անմեկնելի *a.* inseparable, indivisible; inexplicable, inexpressible.

Անմեղ, *ի*, *աց* *a.* impeccable; innocent; harmless, silly; – *կացուցանել*, to acquit.

Անմեղաբար, **Անմեղս** *ad.* innocently.

Անմեղադիր *a.* that excuses, pardons; – *առնել*, to excuse, to pardon; – – *զանձն*, to excuse one's self, to justify himself.

Անմեղադրելի *a.* excusable, pardonable.

Անմեղադրութի *s.* excuse, apology.

Անմեղանամ, *ացայ* *vn.* to be innocent.

Անմեղանչական *a.* impeccable; innocent.

Անմեղացուցանեմ, *ուցի* *va.* to acquit, to declare innocent, to clear.

Անմեղկելի *a.* not to be softened, hardhearted, inflexible, inexorable.

Անմեղութիւն *s.* innocence; impeccability.

Անմեռ S. **Անմահ.**

Անմեռուկ *s. bot.* purslain.

Անմերձենալի *a.* not to be accosted, inaccessible; untouched.

Անմի առնեմ *va.* to leave not one, to exterminate.

Անմիաբան *a.* discordant, different, dissonant, diverse, divided, not agreed, at variance, contrary; irreconcilable; – *լինել*, to differ, to disagree.

Անմիաբանիմ S. **Անմիաբան լինիմ.**

Անմիաբանութիւն *s.* discord, dissension, disagreement, difference, misunderstanding; - *ձայնի*, discordance, dissonance.

Անմիասնական *a.* discordant, incompatible, inconsistent.

Անմիասնականութիւն *s.* incompatibility, inconsistency.

Անմիջաբար, **Անմիջապէս** *ad.* immediately, directly.

Անմիջական *a.* immediate, direct.

Անմիջնորդ *a.ad.* without mediator.

Անմիս *a.* fleshless; without meat.

Անմիտ *a.* mad, silly, brainless, senseless, stupid, foolish, irrational, crazy.

Անմխիթար *a.* disconsolate, inconsolable; *ad.* disconsolately.

Անմնայական *a.* inconstant, variable, uncertain, transitory.

Անմշակելի *a.* incapable of cultivation.

Անմոլար, **Անմոլոր** *a.* infallible, unerring; – *աստեղք*, fixed stars.

Անմոլորութիւն *s.* infallibility.

Անմոլորապէս *ad.* infallibly.

Անմոռանալի, **Անմոռաց** *a.* that does not forget; unforgotten; that cannot be forgotten; *ad.* without fail, infallibly.

Անմոռացութիւն *s.* eternal remembrance.

Անմուլ, *մլից* *a.* indomitable, unbroken.

Անմուտ *a.* the entrance to which is shut; without entrance; impenetrable, inaccessible.

Անմօրուս *a.* beardless.

Անմռնչելի, **Անմռունչ**, *մռնչի* *a.* mute, speechless; that will not speak.

Անմտաբար *ad.* foolishly, stupidly, inconsiderately, ignorantly, rashly, madly.

Անմտագոյն a. more or very senseless, – foolish, – stupid.

Անմտադիր a. inattentive, careless, inconsiderate, unmindful.

Անմտադրութիւն s. inattention, want of application, carelessness, inconsiderateness, inadvertence.

Անմտանամ, ացայ vn. to lose senses, to become crazy or stupid.

Անմտութիւն s. madness, craziness, fatuity; phrensy; folly, silliness, imprudence, extravagancy, absurdity.

Անմօրուք, Անմօրուս S. *Անմուրուս.*

Անյագ, աց a. insatiable, greedy, gluttonous; – *ուտել,* to devour.

Անյագ, Անյագաբար ad. insatiably, greedily, gluttonously.

Անյագութիւն s. insatiableness, greediness, gluttony.

Անյաղթ, Անյաղթելի a. invincible, unconquered, insurmountable, ungovernable.

Անյայտ, ից a. not evident, not manifest, obscure, hidden, secret; apocryphal.

Անյայտագոյն a. more or very obscu-[re.

Անյայտեմ, եցի va. to annihilate; to hide.

Անյայտիմ, եցայ vn. to be annihilated, to vanish, to disappear.

Անյայտնութիւն, Անյայտութիւն s. obscureness, occultness, secretness.

Անյանգ a. rhymeless.

Անյապաղ a. prompt, diligent; *ad.* promptly, diligently, without delay.

Անյաջող, Անյաջողակ a. unfavourable, unlucky, unfortunate, disadvantageous.

Անյաջողակ a. awkward, incapable.

Անյաջողակութիւն s. unskilfulness, awkwardness.

Անյաջողութիւն s. unfavourableness, unfortunateness, disadvantage.

Անյաջորդ a. without successour, – succession; unchangeable.

Անյատակ, Անյատակելի a. bottomless; very deep.

Անյատուկ a. improper.

Անյարդար a. unpolished, unfurnished, unprovided, unprepared, out of order; hard, cold, raw; *կին* –, slut.

Անյարիր a. that cannot rise.

Անյարկ a. shelterless, without roof, houseless.

Անյարմար a. incongruous, unsuitable, unbecoming, not appropriate; unskilful, insufficient, incapable.

Անյարմարագիր a. that writes in an unbecoming manner; indecently written.

Անյարմարութիւն s. incongruity, impropriety; incapacity, insufficiency.

Անյաւ a. infinite, interminable.

Անյեղ, Անյեղլի, Անյեղյեղուկ a. immutable, unchangeable, constant.

Անյեղաբար, Անյեղապէս ad. immutably.

Անյեղաշրջելի, Անյեղափոխելի S. *Անյեղ.*

Անյեղութիւն s. immutability.

Անյերկուանալի a. indubitable.

Անյիշաչար a. that easily forgives, that does not bear malice.

Անյիշաչարութիւն s. forgiveness, amnesty, pardon.

Անյիշատակ a. forgotten; immemo-[rial.

Անյիշատակութիւն s. forgetfulness.

Անյիշելի a. immemorable.

Անյիշողութի, Անյիշութի s. amnesty.

Անյողդողդ a. unshakeable, firm, immovable.

Անյոյլ a. inscrutable.

Անյոյս, յուսից, աց a. hopeless, desperate; despaired of; unhoped, unexpected; *ad.* desperately; – *առնել,* to render hopeless; – *լինել,* to despair, to give way to despair.

Անյուշ a. forgotten; – *առնել,* to bury in oblivion.

Անյուսագոյն a. more or very despe-[rate.

Անյուսալի, Անյուսալից a. desperate, despaired of; unhopeful.

Անյուսանամ, ացայ vn. to despair.

Անյուսութիւն s. despair.

Անյօդ, Անյօդական, Անյօդաւոր a. inarticulate; not joined, simple.

Անյօժար a. without desire, – wish or inclination; involuntary, forced.

Աննախանձ a. not envious; liberal, generous; *ad.* without envy; generously, abundantly.

Աննախանձաւորութիւն, Աննախանձութիւն s. absence of all feeling of envy.

Աննահանջելի a. irrevocable.

Աննաւագնաց a. unnavigable.

Աննենգ a. artless, guileless, sincere, upright, ingenuous; *ad.* artlessly, ingenuously.

Աննենգութիւն s. sincerity, simplicity, ingenuousness.

Աններգործելի a. not susceptible; inefficacious.

Աններելի *a.* unpardonable; intolerable.

Աններհուն S. Անհմուտ.

Աննեցուկ *a.* without support.

Աննիազ *a.* not indigent; opulent.

Աննիազաբար *ad.* abundantly.

Աննիրհ, Աննիրհելի *a.* sleepless, watchful.

Աննիւթ, ից, Աննիւթական *a.* immaterial.

Աննիւթութիւն *s.* immateriality.

Աննկար *a.* without painting, figure or device; unformed, imperfect, shapeless.

Աննկարագիր, Աննկարագրելի *a.* indescribable.

Աննկուն *a.* invincible, tameless, insuperable.

Աննման, ից *a.* unlike, dissimilar, different; not uniform; incomparable.

Աննմանելի *a.* inimitable.

Աննմանութիւն *s.* unlikeness, dissimilitude, difference; unsuitableness, disproportion.

Աննշան, ից *a.* without mark, – sign, – character; ignoble, unknown, obscure; – վարել կեանս, to leave retired.

Աննշմար, Աննշմարելի *a.* unobservable.

Աննշոյլ *a.* without lustre, dull, gloomy, dark.

Աննորոգելի *a.* irreparable.

Աննուազ *a.* inexhaustible.

Աննուաղ *a.* inextinguishable.

Աննուաճ S. Աննկուն.

Աննուէր, ուիրաց, րից *a.* without offering; implacable, inexorable, cruel.

Աննուիրական *a.* that cannot be offered, not sacred, profane.

Անշահ, ից *a.* unprofitable, useless, vain.

Անշահախնդիր *a.* disinterested.

Անշահախնդրութիւն *s.* disinterestedness.

Անշահասէր, etc. S. Անշահախնդիր, etc.

Անշահաւէտ, Անշահեկան, Անշայեկան S. Անշահ.

Անշահութիւն *s.* unprofitableness, uselessness.

Անշաղախ *a.* free from dirt, clean; not contaminated, pure, clear.

Անշամանդաղ *a.* unclouded, clear.

Անշարադիր *a.* uncompounded, simple.

Անշարժ, ից *a.* immovable, fixed, stable, firm; not commutable; real, not personal.

Անշարժաբար *ad.* immovably, firmly.

Անշարժութիւն *s.* immobility, immovableness, stability, firmness.

Անշաւիղ *a.* pathless, trackless.

Անշեղ *a.* not oblique, straight, direct.

Անշէն *a.* uninhabited, desert.

Անշէջ *a.* inextinguishable.

Անշնորհ, ից, աց *a.* ill-favoured, disfigured, deformed; ungracious, ungraceful, unpleasant; unfortunate, unlucky; ungrateful, unthankful.

Անշնորհակալ, Անշնորհակալու, աց *a.* ungrateful, unthankful.

Անշնորհակալութիւն *s.* ingratitude.

Անշնորհութիւն *s.* deformity, ugliness, ill-favouredness; ingratitude.

Անշնչական *a.* breathless, dead; inanimate, senseless.

Անշնչանամ, ացայ *vn.* to expire, to die; to commit suicide by suffocation.

Անշնչացեալ *a.* asphyxiated.

Անշնչացուցանեմ, ուցի *va.* to asphyxiate.

Անշնչութիւն *s.* expiration, death; asphyxia.

Անշշուկ, Անշշունչ *a.* dumb with amazement, astonished, surprised; – լինել, to be astonished, to wonder; – լռութիւն, utter or profound silence.

Անշունչ, շնչից, ոց *a.* inanimate, senseless.

Անշուշտ *a.* incontestable, sure, certain, assured, infallible; *ad.* assuredly, incontestably, certainly.

Անշուք *a.* inglorious, unhonoured, ignoble, vile; ill-favoured, deformed; – վարել կենցաղ, to live retired.

Անշրջելի *a.* unchangeable; that cannot be overturned.

Անշփոթ, ից *a. ad.* without confusion; unperplexed, not embarrassed; tranquil.

Անշփոթութիւն *s.* imperturbability, calm.

Անշքանամ, ացայ *vn.* to become vile, to grow despicable; to grow ugly, to fade.

Անշքացուցանեմ, ուցի *va.* to disfigure, to deform, to spoil.

Անշքութիւն *s.* awkwardness, deformity, ugliness.

Անշօշափելի *a.* impalpable.

Անոլորտ *a.* unbounded, unlimited, infinite.

Անոխակալ, աց *a.* without malice, not revengeful, not malignant.

Անոխակալութիւն, Անոխութիւն *s.* absence of maliciousness, freedom from revenge or hatred.

Անողորկ *a.* unpolished, uneven, rough.

Անողորմ, ից *a.* unpitying, imcompassionate, inhuman, barbarous, cruel, brutal.

Անողորմ, Անողորմաբար *ad.* cruelly, barbarously, atrociously; – *չարչարել*, to tyrannize.

Անողոք, Անողոքելի *a.* implacable, severe, inflexible, inexorable.

Անողջախոհ *a.* unchaste, incontinent, impure, immodest.

Անողջանալի *a.* insanable, incurable.

Անոճ *a.* without style, orderless, confused; – *իմն*, pellmell, promiscuously.

Անոյժ *a.* without force, feeble.

Անոյշ, նուշից, ուշունք *a.* sweet, agreeable; *հոտ – բուրել*, to give an agreeable odour; *հոտ անուշից*, perfume.

Անոյշք, ուշից *s.* sweetness, suavity.

Անոպայ, ից *a.* untoward, rude, rough, rustic; uncivil, disobliging; awkward, unbecoming.

Անոստ *a.* without branches; that does not rise or stir.

Անոտն *a.* footless, apode; baseless; *յանոտից* *ad.* at the feet.

Անոտնաձայն առնեմ *va.* to walk on tip-toe; *vn.* to walk on the tip of one's toes.

Անորակ *a.* without quality or accident.

Անորդի *a.* childless, heirless; steril, barren; – *մեռանել*, to die without children.

Անորդիմ, եցայ *vn.* to remain without children, to lose one's children.

Անորդութիւն S. **Անզաւակութիւն**.

Անորիշ *a.* inseparable, indivisible.

Անորոճ *a.* that does not ruminate or chew the cud.

Անորոշ *a.* undetermined, indefinite, uncertain; vague, indistinct, confused; inarticulate; contingent.

Անորոշ, Անորոշաբար *ad.* indefinitely; confusedly, indistinctly; implicitly.

Անորոշութիւն *s.* indecision, indetermination.

Անուաձեւ, ի *a.* in the shape of a wheel.

Անուանադիր *a.* that gives a name to, that names.

Անուանադրեմ, եցի *va.* to give a name to, to name.

Անուանադրութիւն *s.* nomenclature.

Անուանակիր *a.* that bears the name of another.

Անուանակից *a.* of the same name; homonymous.

Անուանակոչեմ, եցի *va.* to name, to call.

Անուանակոչութիւն *s.* denomination; nomenclature.

Անուանակրութիւն *s.* act of bearing the same name, homonymy.

Անուանակցիմ, եցայ *vn.* to share the same name.

Անուանակցութիւն S. **Անուանակրութիւն**.

Անուանաշատ *a.* that has many names.

Անուանարկ, աց *a.* infamous, notorious; shameful, scandalous, disgraceful, vile; – *առնել*, to disgrace, to bring to shame, to dishonour.

Անուանարկութիւն *s.* defamation, discredit.

Անուանափոխութիւն *s.* metonymy, change of name.

Անուանեմ, եցի *va.* to name, to call, to denominate, to term.

Անուանի *a.* renowed, famous, illustrious; – *լինել*, to become illustrious.

Անուանումն *s.* nomination.

Անուաւոր *a.* that has wheels, wheely.

Անութ, նթի, թոյ, թոց *s.* arm-pit.

Անուղիղ *a.* crooked; indirect.

Անուղղակի *ad.* indirectly.

Անուղղայ, ից *a.* incorrigible, perverse.

Անուն, նուան, ուանք, անց *s.* name; renown, glory, reputation, honour, title; – *բայի*, *gr.* nominative; noun, substantive; – *շքոյ*, title.

Անունադրեմ, etc. S. **Անուանադրեմ**, etc.

Անունակ *a.* that does not contain, that has not; poor, needy.

Անունջ առնեմ *va.* to destroy the name, the race.

Անունկնդիր *a.* disobedient; contumacious.

Անունկնդրութիւն *s.* disobedience; contumacy.

Անունող S. **Անունակ**.

Անուշադիր *a.* inattentive.

Անուշադր *s.* sal ammoniac.

Անուշադրութիւն *s.* inattention.

Անուշակ, աց *a.* sweet, agreeable to the taste, savoury, delicate; benign, gracious.

Անուշահամ *a.* sweet, savoury.

Անուշահոտ *a.* sweet, odoriferous, delicate; – *առնել*, to perfume, to scent.

Անուշահոտեմ, եցի *vn.* S. **Անուշահոտ առնել**.

Անուշահոտիմ, եցայ *vn.* to smell sweet, to be odoriferous.

Անուշահոտութիւն *s.* sweetness of smell, perfume.

Անուշաճաշակ S. **Անուշահամ**.

Անուշամտութիւն *s.* mirth, gaiety, joy.

Անուշարար *a.* that makes sweet: *s.* confectioner.

Անուշեմ, եցի *va.* to sweeten.

Անուշութիւն *s.* sweetness; delicacy, exquisite flavour; affability, cheerfulness.

Անուշունք *s. pl.* perfumes, odours; S. **Անոյշք**.

Անուշօդ *a.* mild weather.

Անուորդ *s.* windlass; gin or triangle for pullies; engine.

Անուս, ից, Անուսումն *a.* ignorant, unlettered; stupid.

Անուսութիւն, Անուսումնութիւն *s.* illiterateness, ignorance, want of science.

Անուստեք S. **Անուրեք**.

Անուտելի *a.* uneatable, unfit for food.

Անուր, անրոյ *s.* iron collar (of a pillory); collar; ring.

Անուրեք *a.* not confined to one place, unbounded, infinite: houseless, homeless.

Անուրջք, նրջոց, ջից *s. pl.* dream, vision, revery.

Անոք *a.* destitute, abandoned by all, helpless.

Անչար *a.* not vicious, harmless, void of malice.

Անչարութի *s.* ingenuousness, goodness, simplicity of character.

Անչարչար, Անչարչարելի *a.* impassible.

Անչարչարութիւն *s.* impassibility.

Անչափ, ից *a.* immense, infinite; extreme, excessive, enormous, immoderate, superfluous, superabundant; intemperate, disordinate; dreadful, violent, grievous.

Անչափ, յԱնչափս *ad.* immensely, infinitely, beyond measure, excessively; intemperately, immoderately; hyperbolically.

Անչափագիր S. **Անպարագիր**.

Անչափակցութիւն *s.* want of symetry, disproportion.

Անչափահաս, ից *a.* not adult, not arrived at puberty.

Անչափութիւն *s.* immensity; enormity; superfluity, superabundance, exuberance; immoderation, intemperance.

Անպախարակելի *a.* irreproachable.

Անպակաս, Անպակասելի *a.* faultless, perfect, accomplished, complete; unfailing; indefectible, inexhaustible; *ad.* perfectly; without fail; incessantly.

Անպակասելութիւն *s.* indefectibility, continuance.

Անպահակիմ, եցայ *vn.* to be irresolute, to hesitate, to delay; S. **Ըմպահկեմ**.

Անպահակ, Անպահապան *a.* without a guardian or guard.

Անպահեստ *a.* not preserved.

Անպահպանաբար, or **պէս** *ad.* negligently, without observation.

Անպահպանութիւն *s.* want of observation, negligence, infringement, infraction.

Անպաճոյճ, ճուճից *a.* unadorned, simple, plain, unpolished.

Անպաճուճաբար *ad.* without ornament, simply, plainly.

Անպայման *a.* unlimited, immense; *ad.* without condition.

Անպատասխանի *a.* without answer; – **առնել**, to confound.

Անպատեհ *a.* unbecoming, improper, unsuitable, unfit, absurd, unseemly.

Անպատեհութիւն *s.* absurdity, unsuitableness, incongruity, impropriety.

Անպատերազմասէր *a.* that loves not war, peaceable.

Անպատժեմ, եցի *vn.* to remove punishment, not to punish.

Անպատիժ *a.* unpunished; *ad.* with impunity.

Անպատժութիւն *s.* impunity.

Անպատիր *a.* not deceitful, sincere; that cannot be deceived.

Անպատիւ, տուից *a.* dishonoured, dishonourable, abject, base, vile; *ad.* dishonourably, vilely: – **դրամ**, false money.

Անպատկան, Անպատկանաւոր S. **Անպատեհ**.

Անպատկառ, ից *a.* impudent, disrespectful, irreverent, immodest, shameless; *ad.* impudently, without shame, irreverently, disrespectfully.

Անպատկառութիւն *s.* effrontery, impudence, shamelessness; irreverence, disrespect.

Անպատկեր *a.* without image.

Անպատճառ *a.* without cause, – principle, causeless; without reason or motive; *ad.* absolutely, peremptorily.

Անպատմելի S. **Անպատում**.

Անպատշաճ, etc. S. **Անպատեհ**, etc.

Անպատուագիր *a.* disrespectful.

Անպատուասէր *a.* that does not love honours.

Անպատուաստ, Անպատուաստելի *a.* not grafted; that cannot be grafted; that cannot be united.

Անպատուար S. Անպարիսպ.

Անպատուեմ, եցի *va.* to dishonour.

Անպատուհաս *a.* unpunished.

Անպատում *a.* unspeakable, unutterable, inexpressible, ineffable.

Անպատուութիւն *s.* irreverence; dishonour.

Անպատսպար, **Անպատսպարան** *a.* unsupported, unprotected, abandoned.

Անպատրաստ, ից *a.* unprepared, unfurnished, unprovided; յ-ից *ad.* without preparation, unawares, unexpectedly.

Անպատրաստութիւն *s.* want of preparation; unfurnished state.

Անպարագիծ, **Անպարագիր** S. Անպարոյր.

Անպարագրութիւն *s.* immensity.

Անպարապ *a.* busy, not at leisure; not engaged in business.

Անպարապանամ, ացայ *vn.* to be busy, to be occupied.

Անպարապութիւն *s.* want of leisure, business.

Անպարիմանալի *a.* incomprehensible.

Անպարիսպ *a.* without rampart, unwalled.

Անպարծ *a.* without bragging, modest.

Անպարծութիւն *s.* want of boasting.

Անպարկեշտ, ից *a.* immodest, unchaste, indecent, bawdy, obscene; dissolute, debauched; -ս, *ad.* indecently.

Անպարկեշտութիւն *s.* immodesty.

Անպարոյր *a.* uncircumscribed; unbounded, immense; incomprehensible.

Անպարունակ, **Անպարունակելի** S. Անպարոյր.

Անպարսաւ *a.* irreproachable; *ad.* irreproachably.

Անպարսպաւոր S. Անպարիսպ.

Անպարտ, ից *a.* unblamable, innocent; not due; - առնել՝ կացուցանել, to clear, to acquit.

Անպարտադոյն *a.* very or more innocent.

Անպարտական *a.* not guilty; innocent.

Անպարտակիր *a.* that suffers innocently, innocent.

Անպարտասելի *a.* indefatigable.

Անպարտելի *a.* invincible, unconquered; insurmountable, unsubdued.

Անպարփակ S. Անվայրափակ.

Անպէտ *a.* useless, vain, frivolous, insignificant; vile, abject, miserable, despicable, worthless; - առնել, to render useless, to spoil; յ-, յ-ս *ad.* vainly.

Անպիտան S. Անպէտ.

Անպիտանանամ, ացայ *vn.* to be useless, to become useless, to spoil.

Անպիտանացուցանեմ, ուցի *va.* to render useless.

Անպիտանութի *s.* inutility; littleness, insignificance; baseness, vileness.

Անպիտոյք, ոյից *s. pl.* useless things.

Անպիտութիւն S. Անպիտանութիւն.

Անպղերգ *a.* not lazy, diligent.

Անպղտոր *a.* un troubled, unclouded, clear, pure.

Անպողոտայ *a.* pathless.

Անպռոյգ *a.* without a dower.

Անպսակ *a.* without a crown.

Անպտղաբեր S. Անպտուղ.

Անպտղաբերութիւն, **Անպտղութիւն** *s.* infertility, unfruitfulness; unprofitableness.

Անպտուղ *a.* unprofitable, useless; unfertile, unfruitful, barren; *ad.* unprofitably, uselessly.

Անջախջախ *a.* that cannot break; unbroken.

Անջան *a.* careless, remiss, negligent; *ad.* easily.

Անջատ *a.* separated, divided, disjoint.

Անջատեմ, եցի *va.* to separate, to detach, to disjoin, to disunite; to uncouple.

Անջատումն *s.* separation, disjunction.

Անջինջ, **Անջնջելի** *a.* indelible: slovenly.

Անջուր, **Անջրդի**, դւոյ, **Անջրդին** *a.* without water, dry, arid, anhydrous.

Անջրդութիւն *s.* dryness, aridity.

Անջրելի *a.* indelible; indissoluble; incontestable.

Անջրպետ, ից, աց *s.* intermedium, space, interval, interstice; partition, boundary.

Անջրպետարան *s.* curtain of partition.

Անջրպետեմ, եցի *va.* to separate, to cut off, to shut out, to exclude.

Անջրպետութիւն *s.* space, interval; separation, partition.

Անսահման, **Անսահմանաւոր**, **Անսահմանելի** *a.* infinite, unbounded; interminable; unlimited; indefinite; incomprehensible.

Անսահմանաբար *ad.* without limit; indefinitely; indeterminately.

Անսաղարթաբեր *a.* leafless, dead.

Անսամ, ացի *vn.* to listen, to obey, to give ear to, to acquiesce, to yield, to consent, to submit; չ-, to turn a deaf ear, to refuse consent, to disobey.

Անսայթաք, **Անսայթաքելի** *a.* that is not slippery; that does not stumble; firm, sure; infallible.

Անսանձ *a.* without bridle, – reins; unbridled, unrestrained; unruly, ungovernable.

Անսասան, **Անսասանելի** *a.* unshaken, immovable, firm.

Անսաստ, **Անսաստելի** *a.* ungovernable, unruly, disobedient, obstinate, incorrigible.

Անսաստեմ, *եցի* *vn.* to disobey, to resist, to be refractory.

Անսաստութիւն *s.* disobedience, contumacy, obstinacy.

Անսեղան *a.* without having a table for eating.

Անսեր *a.* steril.

Անսերմն, **Անսերմնաւոր** *a.* without seed; unfruitful, barren.

Անսէր *a.* without love, – affection; cold, unfeeling.

Անսին *a.* without nourishment.

Անսիրելի *a.* who has neither lovers nor friends; antipathetic.

Անսիրելութիւն, **Անսիրութի** *s.* want of love or affection; antipathy.

Անսիրտ *a.* heartless.

Անսխալ *a.* without fault; infallible, impeccable; *ad.* infallibly.

Անսխալութիւն *s.* infallibility.

Անսխուր *a.* without salary, unpaid, unrewarded.

Անսկզբնաբար *ad.* without beginning.

Անսկզբնական *a.* without beginning, that has existed from all eternity.

Անսկզբնակից *a.* equally without beginning, coeternal.

Անսկզբնութիւն *s.* uncreatedness, eternal existence.

Անսկիզբն *a.* without beginning, eternal: baseless.

Անսնունդ S. **Անսին**.

Անսովոր *a.* unaccustomed; unusual; strange, extraordinary, new; irregular.

Անսուաղ *a. ad.* hungry, unfed, troubled with hunger; fasting; without food; *լինել՝ կալ –*, to fast.

Անսուաղանամ, *ացայ* *vn.* to fast; to be hungry.

Անսուաղութիւն *s.* hunger; fasting state.

Անսուգ *a.* without mourning, – affliction.

Անսուտ *a.* real, true, certain.

Անսուրբ *a.* impure, unclean; unholy, profane.

Անսպառ, **Անսպառական**, **Անսպառելի** *a.* infinite, interminable; perpetual, durable; inexhaustible.

Անսպառութի *s.* inexhaustible state.

Անսպի *a.* unscarred.

Անստահակ *a.* docile, submissive.

Անստացուած, *ից* *a.* without means, – property, poor.

Անստացութիւն *s.* want of means, poverty.

Անստգիւտ *a.* irreproachable, unblemished, pure, blameless; *ad.* irreproachably.

Անստեղծ, **Անստեղծական** *a.* uncreated.

Անստերիւր *a.* infallible, sure, unerring, without mistake.

Անստին *a.* without breast or udder; without milk.

Անստոյգ *a.* uncertain.

Անստուգութիւն *s.* incertitude.

Անստուեր *a.* unshadowed, unclouded, clear, light.

Անստուերագիծ, **Անստուերագիր** *a.* evident, manifest; indelible.

Անստուերափայլ *a.* glittering, luminous, brilliant, bright.

Անստութիւն *s.* veracity, without falsehood.

Անսրբութիւն *s.* uncleanness, impurity.

Անսրտնութիւն *s.* good-humour, mildness.

Անսփոփ, **Անսփոփելի** *a.* inconsolable.

Անվախճան *a.* endless, eternal.

Անվաճառ *a.* unsaleable.

Անվայել, **Անվայելուչ** *a.* unbecoming, indecent, unsuitable, improper, unfit; dishonourable; *–ս*, *ad.* indecently, improperly; dishonourably.

Անվայելչութիւն *s.* indecency, impropriety; deformity.

Անվայրափակ *a.* unlimited, unbounded; incomprehensible.

Անվան, **Անվանելի** *a.* that cannot be repulsed or put to flight, invincible, impregnable.

Անվաստակ *a.* indefatigable; idle, lazy; *ad.* without fatigue.

Անվար *a.* uncultivated.

Անվարժ, *ից* *a.* inexperienced, rude, unpractised, unskilled, unexercised.

Անվարժութիւն *s.* unskilfulness, inexperience.

Անվարկ *a.* unforeseen, unexpected; vile, without esteem.

Անվարձ *a.* without salary, unpaid; without merit or recompense.

Անվաւեր, **Անվաւերական** *a.* invalid, null, illegal, insufficient; apocryphal; *– առնել*, to invalidate.

Անվաւերաբար *ad.* illegally, insufficiently.

Անվաւերութիւն *s.* invalidity, nullity, illegality.

Անվեհեր *a.* intrepid, fearless, courageous, bold; *ad.* intrepidly, fearlessly, boldly.

Անվեհերութիւն *s.* intrepidity.

Անվերակացու *a.* without inspector, – superintendent.

Անվերարկելի *a.* inconcealable, without pretext.

Անվերարկու *a.* without cloak or mantle.

Անվերծանելի *a.* illegible.

Անվերնագիր *a.* without title or inscription.

Ան վէր *a.* unwounded, invulnerable.

Անվթար, **Անվթարելի** *a.* exact, precise, perfect; *ad.* exactly, precisely.

Անվթարութիւն *s.* exactness.

Անվիճելի *a.* indisputable.

Անվիշտ *a.* without pain, that has nothing to suffer.

Անվիրաւոր, **Անվիրաւորելի** *a.* invulnerable.

Անվկայ *a.* unwitnessed.

Անվհանգ *a.* firm, determined, steady, resolute, invincible, inexpugnable.

Անվճար *a.* invaluable; unpaid; infinite, endless.

Անվնաս *a.* harmless, innocent, innoxious; unhurt, undamaged, safe and sound; *ad.* harmly.

Անվնասելի *a.* not liable to injury.

Անվստահ *a.* distrustful, suspicious; – *լինել*, to distrust, to suspect.

Անվստահութի *s.* mistrust, diffidence.

Անվտանգ *a.* out of danger, safe; unhurt, free from harm.

Անվտիտ *a.* fat, plump.

Անվրդով *a.* untroubled, tranquil; *ad.* peacefully, quietly.

Անվրդովութիւն *s.* tranquillity, undisturbed state.

Անվրէպ *a.* unfailing, punctual, exact, regular, correct, sure, certain; *ad.* without fail, punctually, precisely, exactly, correctly.

Անտաղտկալի, **Անտաղտուկ** *a.* unwearied; not tedious, not wearisome.

Անտանելի *a.* insupportable, intolerable, heavy, burdensome; incomprehensible, inconceivable.

Անտամուկ *a.* without moisture, dry.

Անտաշ, *ից* *a.* rough, unpolished; hard.

Անտառ, *ի*, *աց* *s.* forest, wood; – *փոքր*, grove, copse, thicket; – *թաւ*, thickest part of a forest; *վերակացու անտառի*, ranger of a forest, forester.

Անտառաբոյծ *a.* brought up in a forest.

Անտառախիտ *s. a.* strong, tough; thick; bushy; woody.

Անտառակ, *ի* s. grove, thicket.

Անտառամոլ *a.* become a forest, overgrown with wood.

Անտառային *a.* silvan.

Անտառանամ, *ացայ* *vn.* to become a forest.

Անտառասնունդ S. **Անտառաբոյծ**.

Անտատան *a.* unwavering.

Անտարակոյս *a.* indubitable, certain; *ad.* without doubt, – difficulty.

Անտարբեր *a.* indifferent.

Անտարբերաբար *ad.* indifferently.

Անտարբերութիւն *s.* indifference; neutrality.

Անտարտամ *a.* resolute, determined.

Անտարր, **Անտարրական** *a.* immaterial, incorporeal.

Անտեղագոյն *a.* more or very absurd, – extravagant.

Անտեղեակ *a.* ignorant, unlearned, unskilful.

Անտեղեկութիւն *s.* unskilfulness, ignorance.

Անտեղի *a.* not confined to one place, uncircumscribed; absurd, extravagant; unbecoming, unsuitable.

Անտեղիտալի *a.* hard, inflexible.

Անտեղութիւն *s.* absurdity, extravagance, incongruity, unsuitableness, unfitness, impropriety.

Անտենչիկ *a.* who does not aspire, unaspiring, unambitious; – *աւագութե*, not desiring honour.

Անտես, *ից* *a.* invisible; incomprehensible; – *առնել*, to neglect, to take no care of, to despise, to quit, to abandon.

Անտեսաբար *ad.* invisibly.

Անտեսակ *a.* formless, shapeless.

Անտեսական, **Անտեսանելի** *a.* invisible; incomprehensible.

Անտեսեմ, *եցի* *va.* to neglect, to abandon, to slight; to connive at.

Անտեսութիւն *s.* invisibility; incomprehensibility; blindness; connivance.

Անտերունչ *a.* without master or governor; unassisted, forlorn, abandoned.

Անտեւական *a.* which does not last, inconstant.

Անտէր *a.* free, independent; S. **Անտերունչ**.

Անտէրընչութիւն, **Անտէրութիւն** *s.* anarchy, interregnum.

Անտի *ad. a.* thence; there; *'ի լեռնէ*

–, from yonder mountain; *աստի և –*, from each side.

Անտի, *ից* s. the world to come; *pl.* the blessings of the world to come.

Անտիական *a.* young; childish.

Անտիպ *a.* without type; unlike; shapeless, deformed.

Անտիս S. **Անտիական**.

Անտիքրիստոս *s.* antichrist.

Անտխեղծ *ad.* without deformity, -defect, perfect.

Անտխուր *a.* joyful, gay.

Անտկար *a.* strong, able.

Անտղաբար *ad.* inseparably.

Անտղելի *a.* inseparable.

Անտնօրինելի *a.* indispensable.

Անտոհմ *a.* of low birth, ignoble.

Անտուն *a.* without habitation, houseless; *ad.* like a pilgrim.

Անտրտում *a.* joyful, cheerful; *ad.* without sorrow.

Անրակ, *աց* *s.* clavicle, collar-bone.

Անրջական *a.* that relates to dreams; visionary.

Անց *s.* abortive: Easter; S **Անցք**.

Անցագիր *s.* passport; – *տալ*, to give a –; *հաստատել զ–*, to viser the –.

Անցական S. **Անցաւոր**.

Անցանել, *անցի* *vn.* to pass; to flow, to run; to pass away, to end, to cease; to pass over, to omit; – *զանցանել*, to exceed; to surpass, to excel; – *զբանիւ՝ ըստ հրամանն*, to infringe, to transgress, to violate, to break; – *ընդ մէջ*, to cross; to pierce, to penetrate; – *վերստին*, to repass; – *ի տեղի այլոյ*, to succeed; – *ընդոստ*, to leap; – *արագ*, to hasten; – *զաւուրբք*, to grow old; – *ճրագի*, to be extinguished; – *ժամանակի*, to elapse; – *անցից*, to happen; – *յաշխարհէ*, to die, to expire; *հատանել* –, to cross, to traverse; – *ըստ չափ՝ ըստ սահման*, to surpass, to exceed, to go beyond the limit; – *հապճեպ զբազում իրիք*, to pass rapidly over many things; *սակաւ ինչ* – *բանիւ*, to speak briefly.

Անցասուն *a.* soft, affable.

Անցարան *s.* passage.

Անցաւ *a.* healthy, free from pain; insensible; *ad.* without pain.

Անցաւոր *s.a.* passenger, traveller; fugitive, transitory, perishable, temporal, frail, vain.

Անցաւորութիւն *s.* instability, frailty, vanity.

Անցաւութի *s.* health, freedom from pain; insensibility; apathy, inaction; impassibility.

Անցեալ *a.* passed; – *զաւուրբք*, old, advanced in age; – *ժամանակ*, the time past.

Անցիկ *a.* passenger, traveller; *s.* Easter.

Անցնիւր *a.* each, every.

Անցողական *a.* transitive.

Անցորդ, *աց* *s.* passenger.

Անցութիւն, **Անցումն** *s.* journey, passage; transition.

Անցուկ *a.* open to the public, frequented by passengers; – *փողոց*, great thoroughfare.

Անցուցանել, *ուցի* *va.* to pass, to cause to pass; to transmit; to dissipate, to drive away; to consume, to employ; to transport; to carry back; to pierce; to twine; to enchase; to omit, to pass over; to surpass, to excel; – *զմեղս*, to pardon sins; – *զաւուրս՝ զժամանակ կենաց*, to pass away the time, to live; – *զճրագ՝ զհուր*, to extinguish or put out the candle or fire; – *ընդ սուր՝ ՚ի սայր սուսերի*, to put to the sword; – *դրամ փոխանակաւ* or *՚ի ձեռն դրամափոխութեան*, to remit money, to send letters of change; – *զզաւակն*, to miscarry in child-birth; – *զանցուցանել*, to excel, to surpass; – *ընդ թիւ*, to count, to enumerate; – *զցասումն*, to appease anger; – *զքննութիւն իւր*, to pass one's examination; *չարիս* – *ընդ*, to hurt some one.

Անցուցեալ *a.* passed, transmitted; *s.* abortive child.

Անցոփութիւն *s.* modesty, chastity.

Անցք, *ցից* *s. pl.* passage, journey; pass, defile; street, lane; avenue; channel, canal; hole, opening; gate; accident, event; leap; flux; – *բնակարանաց՝ սենեկաց*, gallery, corridor; – *ժամանակի*, space of time, lapse of time; – or *բերան անօթոց*, orifice; – *անց և անց առնել*, to pass, to go; *անց և դարձ առնել*, to come and go, to traverse; *բազում* – *անցին ընդ իս*, I have suffered much; *պատմէին իրերաց որ ինչ* – *ընդ իւրեանս անցեալ էին*, they told each other every thing that had happened them.

Անփախուստ, **Անփախչելի** *a.* inevitable.

Անփակ *a.* unclosed, open.

Անփառ, **Անփառացի** *a.* inglorious, unhonoured, abject.

Անփառութիւն *s.* inglorious state, abject condition, vileness, baseness.

Անփառունակ S. **Անփառ.**

Անփոխ S. **Անփոփոխ.**

Անփոխադրելի *a.* immutable, not liable to change, invariable.

Անփոխան, Անփոխանակելի *a.* immutable, invariable.

Անփոխանորդ *a.* which cannot be replaced.

Անփոխելի S. **Անփոփոխ.**

Անփոյթ *a.* negligent, careless, inattentive, indifferent, indolent; – *առնել. լինել.* to neglect, to slight.

Անփոյթութիւն *s.* negligence, carelessness.

Անփորձ, ից *a.* that does not put to the test; that is not tried or put to the test; inexperienced, untried, new; pure, chaste.

Անփորձութիւն *s.* want of temptation; inexperience.

Անփութութիւն S. **Անփոյթութիւն.**

Անփուտ *a.* not rotten, incorruptible, not liable to decay.

Անփոփոխ, Անփոփոխական, Անփոփոխելի *a.* immutable, invariable, unalterable, uniform, constant; *ad.* immutably, invariably.

Անփոփոխութիւն *s.* immutability, invariableness, constancy.

Անփտութիւն *s.* want of rottenness, incorruptibility.

Անփրկանաւոր *a.* that cannot be ransomed or redeemed.

Անքակ *a.* indestructible, indissoluble; insoluble; inherent; *ad.* indissolubly.

Անքակութն *s.* indissolubility.

Անքաղաք *a.* without a city or country.

Անքաղաքագէտ *a.* who does not understand politics.

Անքաղաքավար *a.* impolitic, uncivil, unpolite, uncourteous.

Անքաղաքավարութիւն *s.* incivility, unpoliteness, rudeness.

Անքայլ *a.* that does not walk.

Անքանակ *a.* without measure or quantity.

Անքաշքնելի *a.* intrepid, fearless, bold.

Անքատ *a.* indigent, necessitous, poor, forlorn.

Անքատանամ, ցայ, Անքատիմ, եցայ *vn.* to be indigent, to be poor.

Անքատութիւն *s.* indigence, poverty.

Անքաւելի *a.* inexpiable, irremissible, unpardonable.

Անքէն *a.* void of malice, not vindictive.

Անքթթելի, Անքթիթ *a.* that does not wink the eye; *ad.* without winking, with fixed eyes.

Անքիլոս S. **Կողամայր.**

Անքնին, Անքննելի *a.* inscrutable, impenetrable, hidden, secret.

Անքննութիւն *s.* inscrutability; want of examination.

Անքոյթ *a.* safe, secure.

Անքոյթութիւն *s.* security, safety.

Անքուն *a.* awake, wakeful, sleepless, watchful; – *լինել, կալ,* to be awake; to be wakeful, sleepless.

Անքօղ *a.* without veil; without pretext, plain.

Անօգնական *a.* helpless, succourless.

Անօգնականիմ, եցայ *vn.* to be unassisted, to be helpless.

Անօգուտ *a.* useless, fruitless, vain, unprofitable; *յ–ս* *ad.* unprofitably, vainly.

Անօթ, ոց,ից *s.* vase, vessel, pot; box; piece of furniture; tool, instrument; *–ք խոհակերոցի,* kitchen-range, set of pots and kettles; *յ– առնուլ. խնդրել.* to borrow; *յ– տալ,* to lend.

Անօթագրութիւն *s.* angiography.

Անօթի S. **Նօթի.**

Անօթութիւն S. **Անսուաղութիւն.**

Անօսր, ից *a.* slender; rare; fine, subtile, thin, delicate; feeble, meager, lean; light.

Անօսրագոյն *a.* more or very thin, very subtile.

Անօսրաթեւ *a.* that has light wings.

Անօսրամասն *a.* composed of thin or subtile particles.

Անօսրամարմին *a.* that has a body subtile, thin.

Անօսրանամ, ացայ *vn.* to rarefy; to become thin; to be diminished; to waste; to become fine or subtile.

Անօսրացուցանեմ, ուցի *va.* to rarefy; to make thin; to lessen, to diminish, to subtilize.

Անօսրեմ S. **Անօսրացուցանեմ:**

Անօսրիմ S. **Անօսրանամ.**

Անօսրութիւն s. subtilty, thinness.

Անօրէն *a.* unjust, wicked; impious; untoward; illicit, base; profane.

Անօրէնութիւն *s.* iniquity, malice; impiety.

Անօրինաբար *ad.* illegally, unjustly.

Անօրինակ *a.* unexampled, unparalleled, unequalled.

Անօրինեմ, եցի, **Անօրինիմ**, եցայ *vn.* to be iniquitous, to be unjust; to sin, to transgress.

Աշալուրշք, **Աշալուրջք** *s.* aurora, dawn, day-break; ընդ արշալուրշն *ad.* at dawn, at break of day.

Աշակերտ, ի, աց *s.* disciple, student, pupil, scholar; foster-child; sectator, follower; - արուեստի, apprentice.

Աշակերտաբար *ad.* like a scholar or disciple.

Աշակերտակից *s.* fellow-student, companion, school-fellow, comrade.

Աշակերտանոց *s.* school.

Աշակերտասէր *a.* that loves his scholar or disciple.

Աշակերտեմ, եցի *va.* to have in tuition, to teach, to instruct.

Աշակերտութիւն *s.* pupillage; apprenticeship.

Աշակերտուհի *sf.* school-girl.

Աշակերտօրէն S. **Աշակերտաբար**.

Աշորայ, ից *s. bot.* rye.

Աշխատ առնեմ *va.* to give trouble, to fatigue, to harass, to incommode, to disquiet, to disturb; to torment, to plague, to rack; to weary; to importune, to pester; - լինել, to take trouble.

Աշխատաժիր, **Աշխատախոնջ** *a.* active, diligent.

Աշխատանք S. **Աշխատութիւն**.

Աշխատաջան, **Աշխատասէր** *a.* laborious, active, diligent, industrious.

Աշխատասիրաբար *ad.* diligently, carefully.

Աշխատասիրեմ, եցի *va.* to labour diligently; to compose, to write.

Աշխատասիրութիւն *s.* diligent labour, elaborate study, industry; work, production.

Աշխատաւոր *a. s.* that works, that labours; servant; - եղբայր, lay-brother.

Աշխատեմ, եցի, **Աշխատեցուցանեմ**, ուցի *va.* to fatigue, to trouble, to incommode, to disquiet, to disturb.

Աշխատեցուցիչ, **Աշխատեցուցանող** *a.* troublesome, tedious; which makes work, fatiguing.

Աշխատիմ, եցայ *vn.* to work, to take trouble, to toil, to labour.

Աշխատութիւն *s.* fatigue, trouble, labour, care, endeavour, effort; work, business; exercise; fabrication; - մտաց, stretch of the mind, intense application; աշխատութեամբ *ad.* with difficulty, with great trouble.

Աշխար *s.* mourning, lamentation, complaint. [lamentation.

Աշխարան, ի *s.* a place for tears or

Աշխարանուագ *a.* plaintive, mournful, lamentable.

Աշխարեմ, եցի *va.* to complain of, to lament, to mourn, to deplore.

Աշխարելի *a.* deplorable, lamentable.

Աշխարհ, ի, աց *s.* world, universe; land, country, region; փոքր -, microcosm; հանդերձեալ -, the other world, future life; ընդ ամենայն -, through all the world; - ամենայն, all the world or people, every body; ըստ - հանել, to expatriate, to exile; ելանել, փոխիլ յ-է, to go in the other world; գալ յ-, to be born, to come into the world; յաչս -ի, in the eyes of the world; թողուլ զ-, to leave the world.

Աշխարհաբնակ *a.* that inhabits the world or a country; cosmopolitan.

Աշխարհագիր *s.* geographer; cosmographer; geography; cosmography, poll-tax; - առնել, to take a census.

Աշխարհագոյժ առնեմ *va.* to proclame every where or with a loud voice, to divulge, to noise abroad.

Աշխարհագոչ *a.* published or that publishes throughout the world.

Աշխարհագով *a.* praised by all the world.

Աշխարհագովութիւն *s.* the reception of universal praise; universal praise.

Աշխարհագործ *s.* Creator of the world. [the world.

Աշխարհագործութիւն *s.* creation of

Աշխարհագումար S. **Աշխարհախումբ**.

Աշխարհագունդ *s.* geographical globe.

Աշխարհագրական *a.* geographical.

Աշխարհագրութիւն *s.* geography; - բնական, physical -; - քաղաքական, political -.

Աշխարհադիտեմ, եցի *vn.* to observe or spy a country. [of warriors.

Աշխարհազօր *a.* composed of all sorts

Աշխարհաժողով S. **Աշխարհախումբ**.

Աշխարհալից *a.* that fills the universe.

Աշխարհալոյս *a.* that gives light to all the world.

Աշխարհալուր *a.* heard throughout the world.

Աշխարհախորհ *a.* thought or done by universal consent.

Աշխարհախումբ *a.* in universal or general assembly; universal, general.

Աշխարհածանօթ *a.* acknowledged by all the world; notorious, manifest; - *հրատարակութիւն*, notoriety.

Աշխարհածուհի *sf.* empress, queen, princess.

Աշխարհածուփ *a.* that agitates or troubles the world; agitated or troubled in the world.

Աշխարհակալ, *ի, աց s.* conqueror; monarch, emperor, prince.

Աշխարհակալութիւն *s.* conquest.

Աշխարհական *a.* worldly, temporal; secular, lay; universal, general; *s.* lay or secular man; - *առնել*, to secularize; - *վիճակ՝ կարգ*, a secular life.

Աշխարհականացեալ *a.* secularized; married.

Աշխարհականութիւն *s.* secular life.

Աշխարհակեաց *a.* secular, laical, temporal. [universe.

Աշխարհակեր *a.* that consumes the

Աշխարհակերպ *a.* worldly, secular.

Աշխարհակեցոյց *a.* that saves, redeems the world. [world.

Աշխարհակիր *a.* that sustains the

Աշխարհակոյտ S. Աշխարհախումբ.

Աշխարհակործան, Աշխարհակորոյս *a.* that destroys the world.

Աշխարհակուլ *a.* that absorbs or swallows up the world.

Աշխարհահայր *s.* father of the world.

Աշխարհամած *a.* that surrounds all the world.

Աշխարհամար or Աշխարհահամար *s.* list or register of the people, census of the population: *a.* that keeps the register of the people; *առնել գիր զ-*, to register the number of the people.

Աշխարհամէջ *s.* public square or place in a town or country.

Աշխարհամուտ *a.* open to public entrance, frequented, resorted to; - *Դուռն*, Court.

Աշխարհային *a.* worldly, profane; secular, lay, temporal.

Աշխարհանազ *a.* esteemed or respected by all men.

Աշխարհաշէն *a.* that causes a country to flourish; blooming, in bloom.

Աշխարհապահ *a.* that preserves the universe.

Աշխարհապատում *a.* that relates from the creation of the world.

Աշխարհապարունակ *a.* thatsurrounds the world, (Ocean).

Աշխարհասէր *a.* worldly, attached to the wordly vanities.

Աշխարհասիրութիւն *s.* love of the world.

Աշխարհաստեղծ, *ից a.* that created the world.

Աշխարհավար *a.* political; secular.

Աշխարհավար *լինիմ*, Աշխարհավարիմ, *եցայ vn.* to live according to the rules of good policy; to live a secular life. [lar life.

Աշխարհավարութիւն *s.* policy; secu-

Աշխարհատած *a.* that takes care of the people.

Աշխարհատարած *a.* spread throughout the universe.

Աշխարհատեաց *a.* that detests the world, that is not attached to the vanities of the world.

Աշխարհատես *a.* that has seen much of the world; known by all, notorious, public, manifest; - *ցուցանել*, to publish, to make known.

Աշխարհատէր *s.* master ofthe world, conqueror; prince. [victress.

Աշխարհատիկին *sf.* queen; princess,

Աշխարհարար S. Աշխարհաստեղծ.

Աշխարհարարութիւն *s.* creation of the world.

Աշխարհացոյց *s.* map; *համատարած* -, map of the world.

Աշխարհաւանդ, *ից s.* public-house; pot-house; wine-shop.

Աշխարհաւանդիկ *s.* publican; tavern keeper. [the world.

Աշխարհաւեր *a.* that ruins, destroys

Աշխարհաքաղաքացի *s.* cosmopolite.

Աշխարհիկ *a.* secular; lay, vulgar, popular; - *լեզու*, vulgar tongue.

Աշխարհօրէն *ad.* secularly; vulgarly; generally, universally. [tion.

Աշխարումն *s.* complaint, lamenta-

Աշխէտ *a.* reddish; of a fiery colour; - *ձի*, chesnut horse.

Աշխոյժ, *խուժից a.* ardent, spirited, lively, sprightly, mettlesome, fiery; adroit, skilful; alert, vigilant; - *ձի*, a spirited horse.

Աշխոյժութիւն, Աշխոյժք, *ուժից*, Աշխուժութիւն *s.* vivacity, spirit, gaiety, sprightliness; rapture; mettle.

Աշնանային *a.* autumnal.

Աշնանամուտ *s.* beginning of autumn. [the autumn.

Աշնանի *s.* autumn; *a. ad.* of or in

Աշուն, *շնան s.* autumn.

Աշտ S. Յաշտ.

Աշտանակ, ի, աց s. candle-stick.

Աշտանակամազ a. hair on end, bristly.

Աշտանակեմ, եցի vn. to be on horseback, to ride, to mount a horse; to break in a horse.

Աշտարակ, ի, աց s. tower; donjon; watch-tower.

Աշտարակագործ a. that builds a tower.

Աշտարակագործութիւն s. construction of a tower.

Աշտարակազարդ a. set round with towers or turrets, turreted.

Աշտարակաձև a. which has the forme of a tower, turreted.

Աշտարակաշէն S. Աշտարակագործ.

Աշտարակեալ, **Աշտարակեայ** a. having towers, set round with towers.

Աշտեայ, **Աշտէ**, էից s. pike; javelin, dart, lance.

Աշտենաւոր s. lancer.

Աշտիճան S. Աստիճան.

Աշտուճ a. dry; — հաց, dry bread.

Աչադար a. who has bad or sore eyes.

Աչագեղ, ոյ, **Աչագեղեայ** a. that has beautiful eyes.

Աչալուրջ a. alert, sprightly, vigilant, active, gay; circumspect.

Աչալրջութիւն s. vigilance, circumspection; frankness; spirit.

Աչակաքաւ a. that moves the eyes.

Աչամէջք s. pl. space between the two eyes.

Աչառանք S. Աչառութիւն.

Աչառեմ, եցի, **Աչառիմ**, եցայ vn. to have respect to the appearance of persons.

Աչառու, ի, աց a. that respects the appearance of persons, partial.

Աչառութիւն s. respect of persons, partiality.

Աչարձակութիւն s. look of love, longing eye, amorous glance, lust.

Աչացաւ a. that has bad eyes: s. ophthalmy.

Աչացաւութիւն s. complaint, pain in the eyes; ophthalmy.

Աչացու, **Աչիկայ** S. Զաչացու.

Աչեայ, չէից a. that has eyes, that sees.

Աչեղ, ի, աց a. that has a fine eye.

Աչեր, **Աչիկ**, **Աչկունք** S. Աչք.

*__Աչխփիկ__, *__Աչկապուկ__ s. blindman's-buff.

Աչոց S. Ակնոց.

Աչք, աչաց s. pl. eyes, sight, look; աչս արձակել՝ արկանել, to cast eyes upon, to desire; ըստ աչս դատել, to judge by first sight; յաչս դնել, to despise; առ աչս հայել, to pay respect to persons; յաչաց հանել, to render odious; յաչաց ելանել, to be in disgrace, to lose the good graces of any one; առ աչօք, fantastical, fanciful, chimerical; visibly; առ աչօք ինչ տեսիլ, երևոյթ, spectre, phantom, ghost; vision, illusion; կալ աչաց, to become blind; թերաբաց —, half-closed eyes; յաչս դնել, to be bold, to brave, to defy; — յարտասուս, tears in the eyes, weeping; զաչս ի վայր արկանել, to lower the eyes; ցաւ աչաց S. Աչացաւ, —ութիւն.

Ապա, **Եւ ապա** ad. afterwards, then, immediately afterwards; consequently, in consequence; finally, at last; secondly; conj. then, therefore; առ յապա, one day, some day; for the future; յ—յս, առ ի յ—յս, henceforth, for the future; առ ի յ—յն յիշատակ, a monument for posterity, for the remembrance or memory; առ յ—յք s. the future; future things; յիշեա, որդեակ, զառ յ—յն, remember, son, the future.

Ապաբան a. without reason, - answer, - reply.

Ապաբանութիւն s. eulogy, praise.

Ապագայ, ից, այց a. that is to come, future, posterior.

Ապագովանք, **Ապագովութիւն** s. blame, dispraise.

Ապագովեմ, եցի va. to dispraise, to blame.

Ապա եթէ S. Ապա թէ.

Ապազէն a. unarmed; յ— մարտնչել, to fight without weapons.

Ապա թէ conj. but if, if, in case that; — ոչ, if not, otherwise, else.

Ապաթարց s. gr. apostrophe.

Ապաթոյն a. without venom, - poison.

Ապաժամ a. tardy, too late; out of season.

Ապաժաման a. that comes or happens too late, tardy; out of season.

Ապաժոյժ, ժուժի a. intolerable, insufferable, insupportable: s. menses: blood, river or shedding of blood; տապալիլ յարիւն յ—, յ— թաւալիլ, յարիւն և յ— համակիլ, արեամբ և ապաժուժաւ թաւալիլ, to be bloody, stained with blood; ընդ արիւն և ընդ — գալ, ընդ քիրտն և ընդ — գալ, to sweat blood and water, to make great force, to fatigue one's self to death; – *բերումն*, intemperateness, violence.

Ապալէր, **Ապալէրկ** *a.* desert, uncultivated.

Ապախուրեմ, *եցի va.* to take off one's hat.

Ապախտ *a.* vain, useless, neglected, slighted, forgotten; – *առնել*, to neglect, to forget, to slight, to violate, to infringe.

Ապախտանամ, *ացայ vn.* to forget, to be ungrateful.

Ապախտարք, *րաց s. pl.* bad omen, sad destiny.

Ապախտաւոր *a.* ungrateful.

Ապախտաւորութիւն, **Ապախտանք** *s.* ingratitude.

Ապակագործ, *ի*, *աց s.* glass-maker; glazier.

Ապակագործութիւն *s.* art of making glass; glass-house, glass-works, glass-trade; glazing, glazier's work.

Ապական *a.* corrupted, corruptive.

Ապականագործ *a.* that corrupts, corrupter, destructive.

Ապականասէր *a.* that likes corruption.

Ապականարար S. **Ապականագործ**.

Ապականացու *a.* corruptible.

Ապականեմ, *եցի va.* to corrupt, to spoil; to alter, to change, to falsify; to contaminate, to soil, to dirt, to spot; to cause to rot, to putrefy; to deform, to disfigure; to deprave, to seduce; to pollute, to profane; to poison, to infect; to vitiate; to debauch, to lead astray; – *զկոյս*, to deflour, to debauch; – *զսիրտ*, to corrupt the heart; – *զտեսիլ մօրուաց*, to shave; – *զառողջութիւն*, to ruin the health; – *զբարս*, to corrupt the morals; – *զօդ*, to infect the air; – *զհամբաւ*, to libel; – *հրոյ զլերինս*, to consume, to burn, to devour the mountains; – *զխորհուրդս ուրուք*, to render useless advice; – *զմիտս*, to seduce.

Ապականիմ, *եցայ vp.* to be corrupted, ruined, spoiled; to dirty one's self; – *ընդ ումեք*, to sin with some one.

Ապականիչ *a.* corruptive, contagious, infectious.

Ապականութիւն *s.* corruption; destruction, ruin; contamination, infection; depravity, perversion, degeneration; putrefaction, rottenness, sourness, staleness, rancidity; – *կուսի*, defloration, debauchment; *տեղի՝ գուբ ապականութեան*, sepulchre, tomb; – *բարուց*, corruption, depravation of morals or manners; *յ– դնել, դարձուցանել, կարգել, հասուցանել*, S. **Ապականեմ**; *յ– դառնալ, լինել, անցեալ գնալ*, S. **Ապականիմ**; *ձմեռն ապականութեան*, the winter destroyer or spoiler.

Ապակեայ, **Ապակեղէն** *a.* made of glass.

Ապակի, *կւոյ*, *կեաց s.* glass; drinking-glass; bottle; – *պատուհանաց*, window-glass.

Ապահար, *ից a.* menstrual; having menses: excrement: privy.

Ապահարզան, *ի s.* repudiation, divorce; *գիր*, *թուղթ –ի*, act of divorce.

Ապահարիտ S. **Ապահար**.

Ապահարկ *a.* exempt from taxes; – *առնել*, to exempt one from taxes.

Ապահարկեմ S. **Ապահարկ առնեմ**.

Ապահարկութիւն *s.* exemption, freedom from taxes, franchise, immunity.

Ապահով *a.* sure, safe, assured; *յ–ս ad.* assuredly; *յ–ս լինել*, to be sure, to be certain.

Ապահովանամ, *ացայ*, **Ապահովիմ**, *եցայ vn.* to be sure, to be assured.

Ապահովացուցանեմ, *ուցի*, **Ապահովեմ**, *եցի va.* to make sure, to assure; to give security for.

Ապահովութիւն *s.* surety, security.

Ապաշաւ *s.* repentance, regret; remorse; penitence, compunction, contrition; – *առնուլ*, *զեղջ և – լինել*, to repent, to feel regret.

Ապաշաւանք S. **Ապաշաւ**.

Ապաշաւեմ, *եցի va.* to regret, to repent of, to lament.

Ապաշխարանք *s.pl.* penance.

Ապաշխարեմ, *եցի va.* to repent of, to regret.

Ապաշխարող *s.* penitent.

Ապաշխարողահայր *s.* penitentiary.

Ապաշխարութիւն *s.* repentance, penitence; mortification.

Ապաշնորհ *a.* ungrateful; vain; vile, disagreeable.

Ապաշնորհութիւն *s.* ingratitude.

Ապաշուք *a.* vile, base, abject.

Ապա ուրեմն *conj.* then, therefore; *ad.* finally, at last.

Ապառաժ, *ից s.* rock: *a.* rocky, rugged, hilly, stony; *–ն* **Արաբիա**, stony Arabia.

Ապառաժուտ *a.* rugged, rough, stony, rocky.

***Ապառիկ** *a.* on credit; – *գնել*, *վաճառել*, to buy or sell on credit.

Ապառնի, *նւոյ*, *նեաց s.* futurity; *a.*

future; – *ժամանակ բայից*, *gr.* future tense.

Ապառում *a.* insolent, pert, bold, audacious; *–ս ad.* insolently, pertly.

Ապաստան, *ի*, *աց s.* asylum, refuge, place of safety, shelter; *a.* sheltered, placed under protection; – *առնել*, to confide, to intrust; to secure; – *լինել*, to take refuge; to confide, to trust, to be confident; *յոգիս – լինել*, *յոգւոցն պարզել – լինել*, to be in the last agonies, to be at the point of death.

Ապաստանապահ *a.* kept in a place of safety. [retreat.

Ապաստանարան *s.* refuge, asylum;

Ապաստանեմ S. **Ապաստան** *առնել*.

Ապաստանիմ S. **Ապաստան** *լինել*.

Ապաստանութիւն *s.* refuge, trust, confidence.

Ապատ S. **Ճէն**.

Ապատոհմ, **Ապատոհմիկ** *a.* ignoble, obscure, low, plebeian.

Ապարահ S. **Ապահար**.

Ապարահանոց, **Ապարահեղ** *s.* privy.

Ապարահեղք *s.* excrement.

Ապարահիտ S. **Ապահար**.

Ապարանազարդ *a.* ornamented by palaces or mansions.

Ապարանջան, *ից*, *աց s.* bracelet.

Ապարանք *s.pl.* palace, court, regal mansion; house, dwelling.

Ապարասան, *ից a.* unbridled, unrestrained, licentious, insolent, impudent. [bridled, licentious, insolent.

Ապարասանեմ, *եցի vn.* to be un-

Ապարասանութիւն *s.* insolence, effrontery, impudence, licentiousness.

Ապարթանեմ S. **Մեծաբանեմ**.

Ապարում *s.* border or edge of a tent or pavilion, fringe. [frontlet.

Ապարօշ, *ից s.* turban, head-band,

Ապացոյց, *ցուցից s.* index, sign, mark; example, model; proof, argument, reason, evidence, testimony; demonstration; *յայտնի* –, evident proof.

Ապացուցական *a.* demonstrative.

Ապացուցանեմ, *ուցի va.* to demonstrate.

Ապաւանդակ, *աց s.* cord, string, line.

Ապաւառ, *աց s.* excrement.

Ապաւարտակ *a.* dirty, unclean.

Ապաւէն, *ւինի*, *նաց s.* asylum, refuge, retreat; confidence, assurance.

Ապաւինեմ, *եցի*, **Ապաւինեցուցանեմ**, *ուցի va.* to confide, to attract.

Ապաւինիմ, *եցայ vn.* to trust, to confide, to rely; to take refuge, to take shelter.

Ապաւինութիւն *s.* refuge, resource; confidence, security.

Ապաքէն *conj.* then, therefore; perhaps; already; in effect, in fact, indeed, truly, really; – *ցապաք ad.* nevertheless, however, yet, notwithstanding.

Ապաքինացուցանեմ, *ուցի*, **Ապաքինեմ**, *եցի va.* to cure, to restore to health; to take away, to cause to cease.

Ապենիաղ S. **Աննիաղ**.

Ապերախտ, *ից a.* ungrateful.

Ապերախտիմ, *եցայ vn.* to be ungrateful.

Ապերախտութիւն *s.* ingratitude.

Ապերասան, etc. S. **Ապարասան**, etc.

Ապիզակ *s.* brooch.

Ապիկած *a.* varnished.

Ապիկար *a.* impotent, weak, feeble.

Ապիկարութիւն *s.* impotence, feebleness.

Ապիկի *s.* varnish: S. **Ապակի**.

Ապիրատ, *ից a.* wicked, iniquitous, rascally, roguish, flagitious.

Ապիրատախօս *a.* slanderous.

Ապիրատութիւն *s.* wickedness, iniquity, malice, flagitiousness, villainy.

Ապխտեմ, *եցի va.* to dry salt-meat, to cure hams. [to wonder.

Ապշանամ, *ացայ vn.* to grow stupid,

Ապշեցուցանեմ, *ուցի va.* to astonish, to surprise, to enchant, to enrapture, to amaze.

Ապշիմ, *եցայ vn.* to be astonished, surprised, enraptured, amazed; to grow stupid. [by force.

Ապշոպեմ, *եցի va.* to seize; to take

Ապշութն *s.* astonishment, surprise, amazement, stupor; dulness, heaviness, stupidity; lethargy; *յ– կործանել*, to hebetate; S. **Ապշեցուցանեմ**; *յ– կործանիլ*, *ընկղմիլ* S. **Ապշիմ**.

Ապուզնայ, *ից s.* monkey.

Ապուխտ *s.* salted and dried meat; ham; *–ք*, pig-meat.

Ապուշ *a.* stupid, dull, heavy, foolish, silly; astonished, surprised, amazed; *յ– կրթել*, *հարկանել*, *արկանել*, *դարձուցանել*, to strike with astonishment, to surprise, to amaze; *յ– կրթիլ*, *հարկանիլ*, *դառնալ*, *լինել*, to be struck with astonishment, to be surprised, amazed, to wonder. [fish-hook.

Ապուռ, *ապռից s.* booty, plunder:

Ապուր *s.* pottage, soop; nourishment: S. Ապուռ.

Ապուռեմ, եցի *va.* to plunder, to pillage, to ravage.

Ապսպարեմ, եցի *va.* to recommend.

Ապստամբ, ի, աց *a.* rebellious, disobedient, refractory, contumacious, factious, seditious; *-ք*, conspirators; *ժողով, միաբանութիւն -աց*, conspiracy.

Ապստամբական *a.* insurrectional.

Ապստամբեմ, եցի, Ապստամբիմ, եցայ *vn.* to rebel, to revolt, to mutiny, to conspire; *- ի հաւատոց*, to apostatize, to abjure religion.

Ապստամբեցուցանեմ, ուցի *va.* to excite to sedition, to stir up to rebellion, to cause to revolt.

Ապստամբող S. Ապստամբ.

Ապստամբութիւն *s.* rebellion, revolt, mutiny, sedition, faction, revolution.

Ապտակ, աց *s.* slap, box, tap; *- ածել՝ հանել՝ մատուցանել*, to slap; *- առնուլ՝ ըմպել՝ ուտել*, to receive a box on the ear.

Ապտակալից, Ապտակակոծ առնեմ *va.* to slap, to buffet.

Ապտակատու, ի *a.* that gives a box on the ear.

Ապտակեմ, եցի *va.* to box, to slap, to cuff.

Ապրանք, նաց *s.pl.* life, duration of life; *ոչ լինել ապրանաց*, to be in a dying state, to be dying.

Ապրդում S. Ապրիշում.

Ապրեցուցանեմ, ուցի *va.* to deliver, to set at liberty; to save, to preserve.

Ապրեցուցիչ *a.* that saves, preserves, delivers.

Ապրիլ. Ապրիէլ, ի *s.* April.

Ապրիմ, եցայ *vn.* to live; to obtain freedom, to escape, to fly.

Ապրիշում, շմի, շմոյ *s.* silk; S. Մետաքս.

Ապրուստ *s.* livelihood, subsistence, maintenance, provision.

Ապրսամ S. Բաղսամոն.

Ապփողլթ *s.* pail, vessel to hold water.

Ապօրինաւոր *a.* illegal, illicit, unlawful.

Աջ, ոյ, ու *a.s.* right; right hand; *ընդ աջմէ*, to the right; *աջոյ ձեռամբ յաջողակ*, right-handed; *յաջմէ և յահեկէ՝ յաջուց և յահեկաց*, to the right and left, on each side; *- թև բանակի*, right wing of an army; *- հաւանութեան՝ կարկառել ումեք*, to offer one's hand, to consent; *յ- և յահեակ*, right or wrong.

Աջակից *a.s.* coadjutor; assistant, helper; confederate.

Աջակողմ S. Աջակողմն.

Աջակողմեան *a.* to the right, on the right side; *յ- դաստու*, to the right.

Աջակողմն *s.* right side, right hand; *- նաւու*, starboard; *յաջակողմման*, to the right.

Աջակոյս S. Աջակողմն.

Աջակցիմ, եցայ *vn.* to aid, to assist, to succour; to league, to confederate.

Աջակցութիւն *s.* coadjuvancy; aid, assistance, succour; confederation, league, alliance.

Աջահամբոյր *s.* kissing of the hand; homage; compliments.

Աջեայ, եայք or *աջիք, եայց, եաց*: S. Աջակողմեան.

Աջող, etc. S. Յաջող, etc.

Առ, ից *s.* taking, capture, seizure; plunder, pillage; *- աւար, - և ապուռ* S. Աւար; *յ- յապուռ*, *ad.* plundering, sacking, pillaging.

Առ *pr.* at; near; among; in comparison of; with regard to; relatively to; during, in, under; against; with; towards; next to; by; for; on; in presence of, before; *առ իս է յամենայն ժամ*, he is always near me; *արդարացուցջիք զնա առ հօր իւրում*, make excuses for him to his father; *աղէտք քո ոչինչ են առ իմովս*, your misfortune is nothing in comparison of mine; *գնաց առ դուքսն*, he is gone to the duke; *առ Հայս և առ Յոյնս*, among the Armenians and Greeks; *ոչ է նոյնպէս առ Անգղիացիս*, it is not even among the English; *սակաւ ինչ է այդ առ պարտեօքս՝ զոր ունիմ առ քեզ*, it is little in comparison of what I owe you; *յարգոյ՝ մեծարու է առ ամենեսին*, he is respected by all men; *կայթել* or *խայտալ առ խնդութեան*, to leap for joy; *պարտ է լինել ազնուաբարոյ առ անձն և առ այլս*, it is right to respect one's self as well as others; *առ բարեկամս ունիմ զնա*, I keep him for my friend; *նստել, բազմել առ ումեմն* or *առ ումեք*, to sit down near any one; *առ թագաւորութեամբ Տրդատայ*, under the reign of Tiridates; *առ ի տեսանել զնա*, to see him; *առ արտաքս*, on the outside; *առ երի*, near, towards; *առ երկրաւ*, on the ground; *առ այր*, to each person, apiece; *առ չարութեան*, for malice, through malice; *առ ահի, երկիւղի*, for or through fear; *առ նովին ժամանակաւ*, at that time, then.

Առագաստ, *ից*, *աց* s. curtain, veil, net; pretext; nuptial couch: gynaeceum: bed-curtain; pavilion, sail of a ship; *մանկունք -ի*, young persons that accompany the bridegroom, paranymphs; *- պարզել, վերացուցանել*, to sail; *իջուցանել զ-*, to strike sail.

Առագաստակալ, *աց* s. *mar.* sail-yard. [sail.

Առագաստաձեւ *a.* in the shape of a

Առագաստաձիգ *a.* that draws the curtain; that veils; that sets sail.

Առագաստանուէր *a.* given to the nuptial couch.

Առագաստասպաս *a.* for the service of the nuptial room.

Առագաստափակ *a.* veiled, covered with a veil or curtain.

Առագաստեմ, *եցի* *va.* to veil, to cover with a veil or curtain; to cloak under a pretence, to mask; to set sail, to make sail, to sail. [ascribe.

Առադրեմ, *եցի* *va.* to attribute, to

Առադրեմ, *եցի* *va.* to prefix, to put before; to set, to apply, to put, to join, to add; to establish, to appoint, to make.

Առադրութիւն, **Առդրութիւն** s. apposition, addition; proposition.

Առաթուր *կոխել՝ առնել՝ հարկանել* *va.* to tranple under foot.

Առած, *ից* s. adage, proverb, saying, aphorism, sentence, apophthegm; axiom, maxim, general proposition, rule, principle: oracle.

Առակ, *աց* s. proverb, adage; figure, enigma; parable, simile, allegory; apologue, fable; spectacle; *-աւ*, proverbially; *առ -է*, to be exposed to public laughter or contempt; *յ-ս տալ*, to expose to public attention or censure; *յ-ս, -նշաւակի լինել*, to be exposed to public view, to lay open to public contempt; *ըստ -ին*, according to the proverb; *- արկանել, -օք խօսել*, to tell a proverb, parable, fables; to proverb; to give an enigma or charade to guess or divine; *յ- ածել*, to give an example, to quote; *յ- գալ, յ-ս լինել*, to become proverbial or a proverb.

Առակաբան *a.* that speaks in proverbs; fabulist.

Առակաբանեմ, *եցի* *va.* to proverb, to speak proverbs; to speak figuratively.

Առակաբանութիւն s. figurative discourse, parable; enigma.

Առակագիր *a.* that writes proverbs or moral fables.

Առակագրութիւն s. book of proverbs or moral fables; the act of writing fables.

Առակախօս, etc. S. **Առակաբան**, etc.

Առակական *a.* proverbial; enigmatical.

Առականեմ, *եցի* *va.* to expose to public notice: to conceal, to hide; to dissemble, to play the hypocrite.

Առականք *s.pl.* ignominy; private parts, nakedness.

Առակարկու, *աց* *a.* who propounds enigmas; who talks in proverbs.

Առակաւոր S. **Առակական**.

Առակեմ, *եցի* *va.* to allegorize, to make use of parables; to confront, to compare, to resemble; to expose to public censure.

Առակումն s. simile, allegory, parable; public censure. [poise.

Առակռունք, **Առկրունն** s. counter-

Առակօրինակ *a.* mysterious; *- հրաման, վարդապետութիւնք հաւատոյ*, eminent, sublime, mysterious dogma.

Առաձգական *a.* elastic.

Առաձգութն s. elasticity; spring.

Առամսեայք s. menses.

Առ այժմ S. **Այժմ**.

Առանձին, **Առանձինն** *a.* peculiar, singular, special; insulated; solitary, lonely, obscure; specific; *- յատկութն*, speciality; *ad.* particularly, especially, expressly; singularly, specifically, narrowly; apart, in reserve, secretly, aside, separately, solitarily.

Առանձնախօսութիւն s. soliloquy.

Առանձնական *a.* peculiar, singular; lonely, solitary; own.

Առանձնականութիւն s. peculiarity; propriety; solitude.

Առանձնակեաց, *կեցից* *a.* solitary.

Առանձնակեցութիւն s. solitude, state of living alone. [withdrow.

Առանձնանամ, *ացայ* *vn.* to retire, to

Առանձնաշնորհութիւն s. prerogative, privilege, exemption, immunity.

Առանձնասէր *a.* that loves the solitude. [propriate.

Առանձնաւորիմ, *եցայ* *vn.* to be ap-

Առանձնաւորութիւն s. singularity; propriety.

Առանձնոց s. solitude, monastery.

Առանձնութիւն *s.* solitude, retreat.

Առանց *pr.* without, except, save; — իմ, without me.

Առանցանեմ, ցի *vn.* to lose one's head, to rave, to talk nonsense; to surpass, to go to extremes.

Առանցանք, Առանցիկ *a.* false, feigned, imaginary, fabulous.

Առանցք, ցից *s.pl.* axis; pivot; passage.

Առաշող *a.* distinct; *ad.* distinctly.

Առապար, աց, Առապարին *a.* stony, rugged, craggy, uneven, rough; *s.* rugged or rough road.

Առաջ, ոյ, Առաջք *s.* front, head; arm, division, branch; —ք գետոյ, arm of a river; յ—ոյ or յ—ոյ կողմանէ, before, in front, at the head of; զ—ս ունել, առնուլ, to obviate, to be beforehand, to prevent; — նաւու, head, prow, bow of a ship; — զօրաց, division of forces; ընդ — գնալ, ելանել, to go to meet.

Առաջադահ S. Յառաջադահ.

Առաջագնաց S. Յառաջագնաց.

Առաջադիր *a.* placed before, set before, proposed..

Առաջադրեմ, եցի *va.* to set before, to place before, to propose; to intend, to design.

Առաջադրութիւն *s.* proposition, object; purpose, resolution.

Առաջակայ, Առաջակաց *s.* joint, commissioner, assessor: S. Առաջիկայ.

Առաջակայութիւն *s.* assistance, joint-commission: S. Առաջիկայութիւն.

Առաջակողմն *s.* front, fore-part.

Առաջապահ, աց *s.* vanguard, van; guard; — նաւաց, pilot, steersman.

Առաջապահեստ, ից *s.* outpost, outguard.

Առաջարկեմ, եցի *va.* to propose, to offer; to propose for consideration.

Առաջարկութիւն *s.* proposition, proposal, project, question; establishment, introduction, motion; arrangement; theme; problem; discourse; —ք, premises.

Առաջաւոր, աց *a.* proposed; precedent, prior, first; —ք, first-fruits.

Առաջաւորութիւն *s.* proposition, proposal; first-fruits.

Առաջեայք, էից *s.* offering.

Առաջեւ, զԱռաջեաւ *ad.* before; զառաջեօք անկանել, to go to meet (a person), to advance before (the enemy).

Առաջընթեր *a.* present.

Առաջի *pr. ad.* before, in presence of, in front of, opposite; forward; — իմ, before me, in my presence; գնալ —, to go before, to precede; — առնել, դնել, արկանել, to propose, to assert, to project, to offer, to represent, to produce to decree, to exhibit; to explain, to declare; — կալ, to present one's self, to appear; to resist, to oppose; — կայ, *v. imp.* which is or are in front, forward, before; որ —ս կայ խրատ, the present maxim; կամքն — կան ինձ, I have the will before me; ինձ չարն — կայ, the ill is near me; զոր ասել կայ մեզ —, what we have to say; ամենեցուն մեզ յանդիման լինել կայ —, it is necessary for us all to appear before.

Առաջիկայ, ից *a.* present; near, close; *s.* assistant; — տարի, the current year; — ամիս, present month; յ— շաբաթու, in the next week; — լինել, to be present, to interpose; յերեսուն — ամսեան, the thirtieth inst.; յ—ան *ad.* for the future, henceforth.

Առաջիկայութիւն *s.* presence, assistance, intervention.

Առաջին, ջնում, ջնոյ, ջնմէ, ջնոց *a.* first; prior, antecedent; ancient, primitive, chief; previous, original; precocious; in the first place; —ք, *s.* ancestors, predecessors; the ancients; —, յառաջնմէ, յառաջնում *ad.* before, at first.

Առաջնապտուղք S. Երախայրիք.

Առաջնաստեղծ *a.* that is created first.

Առաջներորդ, աց *a.* first.

Առաջնորդ, ի, աց *s.* author, creator; captain, chief, conductor, guide, escort, director, guardian, rector: ordinary, principal, provost, overseer, prelate, superior, father; — կարգել, to set over.

Առաջնորդական *a.* belonging to a prelate: that conducts, that regulates.

Առաջնորդապետ *s.* chief of authors or prelates.

Առաջնորդասիրութիւն *s.* immoderate thirst of dignity or power.

*__Առաջնորդարան__ *s.* residence of a prelate, – presbyter or ordinary.

Առաջնորդեմ, եցի *vn.* to conduct, to lead, to guide, to command, to head, to rule, to govern, to direct, to escort, to accompany.

Առաջնորդութիւն *s.* conduct, command, governance, direction; provostship, prelature.

Առաջնութիւն *s.* antiquity, priority, primacy.

Առաջոյ *ad.* forward, before; – *կողմանէ*, in front of, in presence of; *յ-քան pr.* before.

Առասան, *ից, աց s.* packthread, string; waxed thread; rope, cord, line; thread.

Առասանեմ, *եցի va.* to tie with string; to cord.

Առասանութիւն *s.* name, title; diction, elocution; tale, recital.

Առասպել, *աց s.* fable, fiction, tale, romance, novel; apologue; mythology; enigma.

Առասպելաբան, *ից a. s.* narrator, fabulist; mythologist; romancer; quack, story-teller.

Առասպելաբանեմ, *եցի vn.* to tell tales, to talk nonsense.

Առասպելաբանութիւն *s.* tale, fable, story; tales, idle talk; quackery, romancing; mythology.

Առասպելագիր, **Առասպելախօս** S. **Առասպելաբան**.

Առասպելական *a.* romantic, fabulous.

Առասպելապատում *a.* who tells idle stories, novelist, who spreads news; fabulist; fabulous.

Առասպելարկու S. **Առասպելաբան**.

Առասպելեմ S. **Առասպելաբանեմ**.

Առասպելօրէն *ad.* fabulously.

Առաստաղ, *ի, աց s.* ceiling, roof; floor; garret. [canopy.

Առաստաղակալք, *ալաց s.* wainscot;

Առատ, *ի, աց a.* abundant, superabundant, copious; rich, full, plentiful; liberal, generous; simple, plain, clear.

Առատաբաշխ *a.* who gives or distributes bountifully, liberal, generous.

Առատաբաշխութիւն *s.* generosity, liberality, abundance. [fertile.

Առատաբեր *a.* fruitful, abundant,

Առատաբերութիւն *s.* abundance, fertility. [ly, abundant.

Առատաբուղխ *a.* that flows copious-

Առատագութ S. **Բազմագութ**.

Առատահոս S. **Առատաբուղխ**.

Առատաձեռն *a.* liberal, generous, bountiful: *ad.* plentifully, liberally, abundantly.

Առատաձեռնեմ, *եցի va.* to give bountifully, liberally, to gratify, to favour.

Առատաձեռնութիւն *s.* liberality, generosity, bounty, munificence, favour, gift, privilege.

Առատաձիր *a.* who gives liberally; that is given adundantly, abundant, copious.

Առատամիտ *a.* liberal, noble, generous, magnanimous; ingenious, intelligent.

Առատամտութիւն *s.* generosity, liberality; abundance, fertility of mind, intelligence.

Առատանամ, *ացայ vn.* to abound, to increase, to augment; to overflow; to run over: to be bountiful, generous; to be proud; to be angry, to be in a passion. [*ռատաձիր*.

Առատաշնորհ, **Առատապարգեւ** S. **Ա**

Առատապէս *ad.* abundantly, superabundantly, copiously, plentifully, liberally, greatly, nobly, richly, splendidly; profusely; fruitfully.

Առատատուր S. **Առատաբաշխ**.

Առատացուցանեմ, *ուցի va.* to fill, to heap up; to augment.

Առատութիւն *s.* abundance, plenty, superabundance, exuberance, copiousness; fulness, repletion; fertility, fecundity; *անչափ* –, profusion. [cord.

Առատուկ, **Առատիկ**, *տկաց s.* small

Առարկական *a.* objective. [end.

Առարկայ, *ից s.* object; subject; aim;

Առարկանեմ, *արկի*, **Առարկեմ**, *եցի va.* to object, to oppose.

Առարկու, *աց s.* antagonist, adversary, rival, opponent.

Առարկութիւն *s.* objection; proposition; purpose.

Առաւել, *աւ, օք, ովք a.* redundant, superfluous, excessive; trascendent: – *ad.* more, rather; too much; – *եւ*, more, over and above, besides, so much, the more; – *քան*, more than; – *քան զ*–, –*ագոյն*, more and more, too much; – *եմ*, *լինիմ*, *գտանիմ* S. **Առաւելում**.

Առաւելաբանութիւն S. **Աւելաբանութիւն**. [dition, apposition.

Առաւելադրութիւն *s.* increase, ad-

Առաւելազանց *a.* excessive, exaggerated. [geration.

Առաւելազանցութի *s.* excess, exag-

Առաւելահրաշ *a.* admirable, excellent, magnificent, superb.

Առաւելապէս *ad.* principally, especially, chiefly, rather.

Առաւելաստաց *a.* greedy, eager; avaricious.

Առաւելում, *ելի va.* to favour, to advantage; to increase, to augment, to enlarge, to grow, to multiply, to accumulate, to amass; to raise, to enhance.

Առաւելում, ելոյ *vn.* to grow, to increase, to augment; to abound, to superabound, to overflow; to be redundant; to overcome, to surpass, to exceed, to excel, to predominate, to prevail; to remain.

Առաւելութիւն s. growth, increase, addition, augmentation, redundancy, superabundance, superfluity, exuberance, diffusion, transcendency; enhancement of price; excess; prerogative, distinction, superiority.

Առաւիր or **Առ աւիր** *ad.* in vain.

Առաւուշտ *s.* bladder.

Առաւուր *a.* diurnal, daily.

Առաւօտ, ուց *s.* morning; *ողջոյն* –, forenoon; *ընդ –ն, ընդ –ս*, the –; *ընդ –ս ընդ –ս*, every –; *յառնել ընդ –ն, վաղքաջ ընդ –ն, – առնել*, to rise early or betimes; *յ–է մինչև ցերեկոյ*, from – till evening.

Առաւօտանամ, ացայ *vn.* to dawn, to get light.

Առաւօտեան *a.* morning, early; – *ժամերգութիւն*, matins.

Առաւօտեմ S. **Առաւօտ առնեմ.**

Առաւօտին *a.* morning, early; *յ–ն* *ad.* every morning.

Առաւօտու, ուց *ad.* very early in the morning.

Առաքեալ, ելոց *a.s.* envoy, messenger; apostle; emissary; missionary.

Առաքելաբար *a.* apostolically.

Առաքելագործ *a.* who does or lives after the manner of the apostles; – *մատեան*, the Acts of the Apostles.

Առաքելախօս *a.* that is said or spoken like an apostle.

Առաքելական *a.* apostolic.

Առաքելակից *s.* companion of the apostles, – of mission.

Առաքելանշան *a.* who has the sign of the apostles; who performs miracles like the apostles.

Առաքելաշնորհ *a.* who has the gifts of the apostles.

Առաքելապետ *s.* chief of the apostles.

Առաքելաւանդ *a.* that is founded or transmitted by the apostles, apostolic.

Առաքելութիւն *s.* mission; apostleship.

Առաքելուհի *sf.* who fills the office of an apostle.

Առաքելօրէն *ad.* after the manner of the apostles, apostolically.

Առաքեմ, եցի *va.* to send, to dispatch, to expedite; *անդրէն* –, to send back, to return.

Առաքինաբար *ad.* virtuously; bravely, courageously.

Առաքինագոյն *a.* more or very virtuous; very courageous.

Առաքինագործ *a.* who acts virtuously or bravely; virtuous; courageous.

Առաքինազարդ *a.* adorned with virtues, virtuous.

Առաքինակից *a.* companion of virtue or bravery.

Առաքինանամ, ացայ *vn.* to labour, to strive, to take pains, to have or show bravery; tu be virtuous.

Առաքինաջան *a.* virtuous, brave.

Առաքինասէր *a.* who loves virtue or bravery, virtuous.

Առաքինարան *s.* place for the practise of virtue or bravery.

Առաքինացուցանեմ, Առաքինեցուցանեմ, ուցի *va.* to render valiant, to inspire courage; to render virtuous.

Առաքինի, նւոյ, նեաց *a.* valiant, courageous; virtuous, honest.

Առաքինիմ S. **Առաքինանամ.**

Առաքինութիւն *s.* valour, bravery; virtue, probity; goodness; politics, government; conduct, behaviour.

Առաքինուսոյց *a.* who teaches virtue; who is taught by virtue, virtuous.

Առաքինօրէն S. **Առաքինաբար.**

Առաքիչ, Առաքող *a.* sender.

Առաքումն *s.* mission, emission.

Առբերեմ, բերի *va.* to bring, to carry; to present, to offer.

Առդին *s.* pattern, sample, specimen.

Առդնող *a.* broker, agent.

Առդնեմ, եդի *va.* to propose, to set over; to put, to insert; to suppose, to believe.

Առեղ, աց *s.* pole (of a coach).

Առեղծանելի *a.* dissolvable; explicable; that dissolves; that explains.

Առեղծանեմ, ծի *va.* to undo; to untie, to dissolve, to ruin; to explain an enigma.

Առեղծուած, ոց *s.* dissolution; explication; enigma, proverb; *–ս արկանել*, to propose an enigma or charade, to tell a parable, to proverb.

Առ ետեղ S. **Ետող.**

Առ երբ *ad.* when? until when?

Առ երեկս *ad.* towards the evening.

Առ երեսս S. **Երեսք.**

Առ երի S. **Երի.**

Առեւանգ, աց *s.* rape, abduction; – *առնել* S. **Առեւանգեմ.**

Առեւանգեմ, եցի *va.* to rap, to seize, to carry off.

Առեւանգութիւն S **Առեւանգ.**

Առեւգնայ տանեմ S. Առեւանգեմ.

Առեւգնաց տանեմ. to take away, to carry off.

Առէջ, Առէջք, իջս, իջից *s.* chain (threads stretched lengthwise on a weaver's loom).

Առընթեր *pr. ad.* near, next, close, contiguous, nigh, beside; նստել - ումեք, to sit near some one; դիտել -, to observe closely; - ինձ, near me; կալ 'ի սպասու - ումեք, to serve some one; գայ -, he comes near; տուն նորա է - իմումս, his house is close to mine; լինել -, to be near or close; բնակէ նա - այն ինչ պալատի, he lodges quite close to such a palace; - կալ, to attend, to be present, to wait; - դնել, to put, to place near, to join.

Առընթերակայ *a. s.* assistant.

Առընթերակայութիւն *s.* presence.

Առընկենուլ, կեցի *va.* to throw, to push; to despise, to abandon.

Առթեմ, եցի *va.* to occasion, to cause, to produce, to engender.

Առժամադիւտ *a.* new found, recent, new fashion.

Առժամայն *a.* recent, new; *ad.* presently, immediately; soon, forthwith, directly, suddenly; առժամայս, at present, now; for the present.

Առժամայք *s. pl.* the present world, things temporal; the moderns.

Առժամանակ մի S. Ժամանակ.

Առժամանակեայ *a.* temporal, perishable; provisional.

Առժամեայ, Առժամեան S. Առժամանակեայ.

Առժամ մի S. Ժամ.

Առ 'ի *pr.* to; from; for; by; towards, with respect to; in order to; - նոսա, to them; - մէնջ, from us; - սրբել, in order to purify; - յիշատակ, for the memory, for the remembrance; - չգոյէ, not having, because he had not; - մահ վիրաւորեալ, wounded to death or mortally wounded; - մահ մեղանչել, to commit a deadly sin; - հօրէ, from the father; paternal; - չգիտելոյ, ignorantly; - զարդ, ornamental, by way of ornament.

Առիգած, աց *s.* apron.

Առիթ, առթաց *s.* occasion, opportunity, accurrence; subject, cause, matter, motive, convenience, conjuncture, object. [cause or reason?

Առ ի՞մ, Առ իմէ՞ *ad.* why? for what

Առ 'ի յետոյք *s. pl.* things past.

Առ 'ի ներքոյ *pr.* under.

Առ ինչ *ad.* how? why? for what cause? - իցէ ինձ, no matter to me! what does it matter to me? - իցեն այն ամենայն, of what use is all that?

Առինչ, առընչից S. Առնչութիւն.

Առինչունակ S. Առնչական.

Առիւծ, ոյ or **ու, ոց** or **ուց** *s.* lion; մատակ -, lioness; կորիւն -ու, lion's whelp, young lion; մռնչիւն, մռնչել -ու, roaring, to roar.

Առիւծաբար *ad.* lionlike.

Առիւծախոտ *s. bot.* an evergreen shrub. [bles an ape.

Առիւծակապիկ *s.* lion that resem-

Առիւծակորիւն *s.* lion's cub, lion's whelp. [like a lion.

Առիւծանամ, ացայ *vn.* to become

Առիւծանման, Առիւծապէս S. Առիւծաբար.

Առիւծասիրտ *a.* lion-hearted.

Առիւծացուցանեմ, ուցի *va.* to make to become like a lion.

Առիւծենի *s.* skin of a lion.

Առիւծոսկր *s.* bone of a lion.

Առլեզ S. Յարալէզ.

Առլի *a.* full, replete, brimful.

Առլնում, լցի *va.* to fill, to fill to the brim, to brim.

Առխեթեմ S. Խթեմ.

Առկախեալ *a.* suspended, in suspense: hung up, pendulous, declivous.

Առկայանամ, ացայ *vn.* to settle, to fix, to determine. [fix, to constitute.

Առկայեմ, եցի *va.* to establish, to

Առկայծիմ, եցայ *vn.* to flame very little, to be nearly extinguished.

Առ հասարակ *a.* common, general, universal; *ad.* generally, universally.

Առհաւատչեայ, չէից *s.* earnest, earnest money; pledge, essay, token, sign, testimony.

Առձայնեմ, եցի *va.* to call.

Առձայնութիւն *s.* appeal, call, voice

Առձեռն *a.* ready to the hand, handy, manual, portatif; *s.* in part payment, on account; - տալ, to give in part payment; - բառարան, pocket dictionary.

Առձեռնպատրաստ *a. ad.* prompt, ready; imminent, threatening; evident, clear, manifest; promptly, quickly; - դրամ, ready money, cash.

Առյապայ *ad.* in future, henceforth; -ք, S. Ապագայ.

Առն, *ռինք*, *ռանց* *s.* he-lamb.

Առնաբար *ad.* manly, vigorously.

Առնազգեստ *a.* that wears a man's dress.

Առնազէն *s.* armour; *a.* armed.

Առնակերպ, **Առնաձեւ** *a.* manly, virile; manly figure.

Առնակին *sf.* married woman.

Առնակնութիւն *sf.* condition of a married woman.

Առնակոյս *sf.* an affianced, betrothed.

Առնամոլի, etc. S. **Արուագէտ**, etc.

Առնանոց *s.* men's room or dwelling.

Առնապատկեր *s.* figure or statue of a man.

Առնապէս S. **Առնաբար**.

Առնացի *a.* manly, masculine; — *անդամք*, *s.* genitals.

Առնելի *a.* feasible; making, maker.

Առնելիք *s. pl.* actions, acts, deeds.

Առնեմ, *արարի* *va.* to make, to do, to form, to produce, to compose, to fabric, to operate, to act, to render, to commit, to effectuate, to execute, to cause; — *յոչնչէ*, to create; — *վերստին*, to remake; *կին* —, to marry; *ատելի* —, to make odious; *բարւոք*, *չարւոք առնել*, yo do well, — ill; *բարի*, *չարիս*, *վնաս* — *ումեք*, to do good, ill, wrong to some one; *ինչ ոչ արարի քեզ*, I have done nothing to you; *զինչ* — *իցէ զայս*, what to do with that? *չգիտեմ որպէս* —, I do not know how to do that; *չգիտեմ զինչ* —, I know not what to do; *ձայն* — *հաւուց*, the singing of birds; — *ողջակէզ*, to sacrifice, to immolate; *խնդիր*, *մոռացումն*, *յիշատակ*, *ծառայութիւն*, *զյարձակումն*, *դատաստան*, *վախճան* —, to seek; to forget; to remember; to serve; to assail; to judge; to finish or end.

Առնէտ, *նիտոյ* *s.* dormouse.

Առնի *a.* virile; — *անդամք*, genitals.

Առնիխօսութիւն *s.* espousals, nuptials.

Առնութիւն *s.* virile mind, bravery, strength of mind, courage; virtue.

Առնում, *առի* *va.* to receive, to take, to accept, to admit, to collect, to welcome; to reap, to derive, to gather; to have, to occupy; to take away, to carry off, to ravish, to rob; — *վերստին*, to retake; — *ապտակս*, to receive a box on the ear; — *զատամունս*, to set the teeth on edge; — *արմատ*, to take root; — *զգրունս*, to surround, to enclose; — *երգս*, to sing; *ի մէջ* —, to encompass; *խորհուրդ* —, *խորհուրդ 'ի մէջ* —, to consult, to deliberate; *'ի միտ* —, to conceive, to comprehend, to understand; to learn by heart; *խումբ* —, to assemble; *մեղս* —, to sin, to be culpable; *'ի բաց* —, to substract, to take away; to remove; *սուգ* —, to mourn, to be afflicted; *առիթ* —, to take the opportunity, to profit by it; — *ընդ կատակս*, to take a thing in jest; *կասկած* —, to suspect; — *ի կին*, *ի կնութիւն*, to marry; — *ողջոյն հրաժարական*, to take leave of, to bid adieu to; — *օրինակ*, to take example; *շունչ* —, to breathe; *զէն* —, to take arms, to arm one's self; *մարմին* —, to incarnate, to be incarnate; *ծագումն* —, to take birth, to shoot out; *առնո՜յր առնէր ոք*, how I should wish that some one had done it!

Առնչական *a.* relative.

Առնչակից *a.* correlative.

Առնչութիւն *s.* relation.

Առոգանեմ, *եցի* *va.* to pronounce words regularly: to sprinkle, to wet.

Առոգանութիւն *s.* prosody; pronunciation.

Առոգեմ S. **Առոգանեմ**.

Առոգումն *s.* watering, sprinkling.

Առողջ, *աց*, *ից*, *ոց* *a.* healthy; alive, vivacious; salubrious, wholesome; valid, entire, complete, perfect.

Առողջագոյն *a.* very or more wholesome.

Առողջամիտ *a.* who is in his senses, whose judgement is sound; lively.

Առողջամտութիւն *s.* good sense, reason, sensibleness.

Առողջանամ, *ացայ* *vn.* to be cured, to heal, to recover health.

Առողջարար, *ի*, *աց* *a.* healthy, salubrious, salutary.

Առողջացեալ *a.* cured; *նորոգ* — or *թերառողջ*, convalescent.

Առողջացուցանեմ, *ուցի* *va.* to cure, to heal, to restore to health or to life, to resuscitate; — *զմիտս*, to undeceive.

Առողջութիւն *s.* health, life; salubrity, healthfulness; cure, recovery of health; *յ— ձեր*, to your health! *հաստատիլ յառողջութեան*, to be convalescent, to return in health; *քնքուշ*, *տկար*, *յեղյեղուկ* —, a delicat, feeble, wavering health; *պահպանել զ*—, to keep one's health; *խանգարել զ*—, to destroy, to ruin the health; *զօրանալ տակաւ յ*—, to be convalescent.

Առոյգ *a.* young, blithe, lively, gay, brisk.

Առոյգաբարձ *a.* whose haunches are young, that has firm hips.

Առոյգանամ, *ացայ vn.* to grow young, to become young again.

Առոյգանձն *a.* young, robust.

Առոյգացուցանեմ, *ուցի va.* to make young, to make look younger.

Առոյգութիւն *s.* youth, bloom, growing young again; prime of life, vigour.

Առոշոգի *ad.* privately, apart, separately.

Առու, *ից*, *ոց s.* trench, channel; brook, small stream of water; *հեղուլ՝ հոսել -ս արտասուաց*, to shed tears profusely.

Առուակ, *աց s.* rivulet.

Առուակարկաչ *a.* that runs like a rivulet with a great noise.

Առուահանք *s.* channel, aqueduct.

Առուամէջք *s.* trench, channel, ditch.

Առուգանամ etc. S. **Առոյգանամ**, etc.

Առումն *s.* taking, reception, capture, possession; acceptation, sense, signification; assumption (in logic); lemma; receipt.

Առունկնճառ *a.* whisperer; informer, accuser, denunciator.

Առուոյտ, *ուտից s. bot.* lucerne.

Առպատրաստ *a.* prompt, prepared; *-լինել*, to be prompt, to prepare one's self.

Առտնին *ad.* at home, at one's house: *a.* domestic, belonging to the house; familiar; *- ուսուցանել*, to teach at home; *- անկարգութիւնք*, family discords; *- պատերազմ*, civil war; *- ճաշել*, to dine at home; *- իրք*, domestic affairs; *- հանդերձ*, house dress; morning-gown.

Առօրեայ, **Առօրէական** *a.* diurnal; ephemeral; daily; inconstant, uncertain, temporal, perishable.

Առօրին *ad.* the same day, immediately.

Ասացած, *ի*, **Ասացուած**, *ոց s.* saying, word, term, expression; proverb; dictate; recital.

Ասեղն, *ասղան*, *ղունք*, *ղանց s.* needle; *ծակ ասղան*, eye of a –; *մագնիսեալ –*, magnetic –; *անցուցանել դերձան ընդ ծակ ասղան*, to thread a –.

Ասեմ, *ասացի va.* to say, to express, to speak, to relate, to recite, to tell, to recount, to declare, to pronounce, to utter, to dictate; *– յառաջագոյն*, to foretell; *– վերստին*, to repeat; *բարիս*, *չարիս – զումեքէ*, to speak well, badly of a person; *ասա՛ ինձ*, tell me; *պարտ է –*, one must say; *որպէս ասացաք*, as we have said; *համառօտ –*, briefly, in one word; *չգիտեմ զինչ –*, I know not what to say; *զինչ ասիցեն զքէն*, what will they say of you? *անհիմն է զոր ասեսդ*, what you say is without foundation; *չգիտէ զոր ինչ ասէ*, he does not know what he says; *ցանդ զնոյն –*, to repeat always the same thing; *– զկարծիս իւր զիմեքէ*, to give one's opinion on some thing; *սուտ –*, to tell falsehoods or lies; *– զճշմարտութիւն*, to speak the truth; *– այո՛, ոչ –*, to say yes, no; *զինչ կամիցի – այս*, what does that mean? *այլ զինչ ասեմս*, but what do I say? *ըստ ասելոյ իւրաքանչիւր*, as every one says; *– ընդ միտս*, to say to one's self; *զայս իբրև ասաց*, when he has said that, at these words; *զայս ասացեալ*, that said.

Ասիական *a.* asiatic.

Ասղանի *s.* needleful, thread, string; *անցուցանել զ– ընդ ծակ ասղան*, to thread a needle.

Ասղանոց *s.* needle-case.

Ասղնագործ, *աց s.* embroiderer; *a.* embroidered; *-ք*, embroidery; lace; vellum lace.

Ասղնագործեմ, *եցի va.* to embroider; to purfle or purflew.

Ասղնագործութիւն *s.* embroidery.

Ասղնանի *s.* amulet.

Ասղնեգործ S. **Ասղնագործ**.

Ասորեակ, *եկաց s.* rocket.

Ասորերէն *a. s.* syriac.

Ասուեայ, *ւէից* S. **Ասուի**.

Ասուեղ *a.* woolly, fleecy.

Ասուի, *ւոյ*, *եաց a.* woollen; *s.* blanket; cloth, stuff; flannel; drapery.

Ասուն, *անոց a.* that is endowed with the faculty of speaking, reasonable, gifted with reason.

Ասուպ *s.* shooting star.

Ասպազէն *s.* iron armour, horse armour; trooper, horseman; *a.* caparisoned.

Ասպազինեմ, *եցի va.* to caparison (a horse).

Ասպականասպաս *s.* hound.

Ասպականի *s.* huntsman, hunter.

Ասպահապետ *s. a.* cavalry general.

Ասպանդակ, **Ասպատանգ** *s.* stirrup; *փոկ -ի*, stirrup-strap or —leather.

Ասպատան, *աց s.* stable; drove of horses, horses.

Ասպատանիկ *a.* brought up in a stable (horse).

Ասպատակ, *աց s.* straggler, marauder; inroad, incursion; — ծովու, corsair, pirate, sea-robber; — տալ, դնել, սփռել, to go marauding, to infest.

Ասպատակաւոր *s.* marauder, freebooter, straggler.

Ասպատակեմ, եցի *vna.* to go marauding, to go plundering, to plunder, to infest; — ի ծովու, to scour the sea, to rob at sea.

Ասպատակի, յԱսպատակի *ad.* runing, rushing.

Ասպատակութիւն *s.* cruise, excursion, incursion, descent, irruption, marauding, plundering; — ի ծովու, piracy.

Ասպար, այ *s.* shield, buckler.

Ասպարաբեկ *s.* fragment of a shield; small shield.

Ասպարակիր *s.* bearing a shield.

Ասպարապետ S. Սպարապետ.

Ասպարաւոր S. Ասպարակիր.

Ասպարափակ *a.* surrounded, protected by shields or bucklers.

Ասպարեմ, եցի *vn.* to use a buckler.

Ասպարէզ or **էս, իզաց** *s.* career, course, horse-race; furlong; field, place, area, arena; — ըմբշամարտութե, wrestling place; դիմել, իջանել, խաղալ, ելանել յ—, to throw one's self, to brave, to descend, to fling, to rush, to hurl in the arena.

Ասպարընկէց *a.* who throws away, who abandons his shield or buckler.

Ասպարիզաճեմ *a.* that walks in the lists.

Ասպարիսեմ, եցի *vn.* to run in the race.

Ասպետ, աց *s.* equerry, knight, squire, cavalier.

Ասպետութիւն *s.* knighthood.

Ասպնջական, ից, աց *s.* receptacle, dwelling, inn, shelter; *a.* hospitable, who willingly shelters strangers.

Ասպնջականեմ S. Հիւրընկալեմ.

Ասպնջականութիւն *s.* reception; hospitality; lodging.

Ասպուղան *s. bot.* marigold.

Աստ *ad.* here, in this place; — է, he or it is here; — և անդ, here and there, this way, that way.

Աստակոս *s.* lobster.

Աստանդական *a.* wandering, vagrant, vagabond; — շրջիլ. S. Աստանդիմ.

Աստանդեմ, եցի *va.* to lead about, to lead up and down, to walk about.

Աստանդիմ, եցայ *vn.* to rove, to ramble, to wander.

Աստանդութե *s.* absence (of mind), evagation, dissipation.

Աստանօր *ad.* here, in this place.

Աստառ, աց *s.* lining.

Աստեղաբան *s.* astronomer; astrologer, observer of the stars.

Աստեղաբանութիւն *s.* astronomy; astrology.

Աստեղաբաշխ, ից *s.* astronomer.

Աստեղաբաշխական *a.* astronomical.

Աստեղաբաշխութիւն *s.* astronomy.

Աստեղագէտ S. Աստեղաբան.

Աստեղագիտութիւն S. Աստեղաբանութիւն.

Աստեղադէտ *s.* observer of the stars.

Աստեղազարդ, Աստեղալից *a.* full of stars, starry, studded with stars.

Աստեղազարդեմ, եցի *va.* to decorate, to stud with stars.

Աստեղանիշ *a.* starlike, that has the shape of a star; *s.* asterisk.

Աստեղատուն *s.* constellation.

Աստեւոր *a.* sure, infallible, constant.

Աստէն *ad.* here; hence.

Աստի *ad. a.* hence, thence; here; this, present; գնասցուք —, come let us go hence; — սկսանի թագաւորութիւնն Արշակայ, here begins the reign of Arsaces; — առ յապայ, henceforward; ի մարդոյ —, from this man; ի տանէ —, from this house; — կեանք, this life, the present life; — և անտի, here and there, on each side.

Աստի, տւոյ, տիք, տեաց *s.* present life, world, temporal things; youth, young people, young folks; vigour, force, freshness; *a.* firm, sure; vehement, impetuous, strong; յ—ս մանկութեան, in the flower of age; յ—ս երիտասարդութեան, in all the vigour of youth.

Աստիճան, աց *s.* stair, step; pace; stair-case; steps; gradation; graduation; story; degree, dignity, character, class, condition, honour, place; quality, rank; — եկեղեցական, holy orders; հոսել ընդ —ս 'ի վայր, to run down stairs; տալ —, բարձանել յ—ս, to graduate.

Աստիճանաւոր *s. a.* dignitary, graduated; gradual.

Աստիճանեմ, եցի *vna.* to graduate; to ascend gradually, to go by degrees.

Աստիք, տեաց S. Աստի, իք *a. s.*

Աստղ, տեղ, եղաց *s.* star; asterisk; — գիշերոյ, star of night, the moon; — տուընջեան, star of day, the sun; —

առաւօտին, morning-star, Venus, Lucifer; – սլացեալ, թռիչ –, shooting, flying star; բեւեռային, հաստատուն –, polar, fixed star. [etc.

Աստղաբաշխ, etc. S. Աստեղաբաշխ,

Աստղագուշակ *a.* that is announced by a star; prognosticator.

Աստղագուշակութիւն *s.* prognostic.

Աստղադիտակ *s.* astrolabe; telescope.

Աստղալից S. Աստեղալիր.

Աստղակերպ *a.* that has the form of a star.

Աստղահմայ *s.a.* astrologer. [logy.

Աստղահմայութիւն *s.* judicial astro-

Աստղանման S. Աստղակերպ.

Աստղանշան S. Աստեղանիշ.

Աստղավառ *a.* studded with stars, starry.

Աստղիկ, տղկան or կայ *sf.* Venus, Lucifer; morning-star; Venus, goddess of love and beauty.

Աստղկեան *a.* venereal; of Venus.

ԱՍՏՈՒԱԾ, Աստուծոյ *s.* God, the Supreme Being. [false gods, idols.

Աստուածք, ածոց *s.pl.* heathen gods,

Ած̃աբան *s.* theologian.

Ած̃աբանական *a.* theological.

Ած̃աբանեմ, եցի *vn.* to write, to discourse or speak theologically.

Ած̃աբանութի̃ *s.* theology; – հեթանոսաց, or դիցաբանութի̃, mythology.

Ած̃աբանօրէն *ad.* theologically.

Ած̃աբար *ad.* godlike, divinely.

Ած̃աբարբառ *a.* declared by God.

Ած̃աբնակ *a.* where God dwells.

Ած̃աբուղխ *a.* produced by God.

Ած̃աբուն *a.* that partakes of the nature of God, that belongs to God, divine.

Ած̃ագէտ *a.* who has the knowledge of God.

Ած̃ագիծ, Ած̃ագիր *a.* written or engraved by God. [of God.

Ած̃ագնաց *a.* who walks in the ways

Ած̃ագործ *a.* made by God; that consecrates, that causes God to descend; divine, sacred.

Ած̃ագործեմ, եցի *va.* to render godlike; to consecrate.

Ած̃ագործութիւն *s.* resemblance, conformity with God; consecration.

Ած̃ագութ *a.* who is divinely merciful. [by God.

Ած̃ադիր *a.* established or ordained

Ած̃ադրոշմ *a.* imprinted or marked by God.

Ած̃ազան *a.* divine.

Ած̃ազարդ, Ած̃ազարդեալ *a.* adorned by God, or with the grace of God.

Ած̃ազգեաց, Ած̃ազգեստ *a.* that bears God; carried by God.

Ած̃ազդեցիկ *a.* inspired of God.

Ած̃ազդեցութիւն *s.* inspiration of God; enthusiasm.

Ած̃ազուգ *a.* joined by God.

Ած̃ազօր *a.* strengthened by God; who has divine strength.

Ած̃ախառն *a.* who is united to God.

Ած̃ախնամ *a.* cared for by God; – տեսչութիւն, divine Providence.

Ած̃ախոյզ *a.* who seeks God.

Ած̃ախումբ *a.* brought together by the inspiration of God.

Ած̃ախրատ *a.* instructed by God.

Ած̃ախօս *a.* who speaks of God; declared by God.

Ած̃ախօսեմ, եցի *vna.* to speak, to discourse of God or with God; to talk divinely.

Ած̃ախօսութիւն *s.* discourse of God or with God; theology.

Ած̃ածագ *a.* produced by, born of or proceeding from God.

Ած̃ածանօթ *a.* who has the knowledge of God.

Ած̃ածանօթութի̃ *s.* knowledge of God.

Ած̃ածին *a.* Mother of God.

Ած̃ակազմ *a.* constructed or made by God. [to God.

Ած̃ակամ *a.* willed by God, agreeable

Ած̃ական *a.* divine; –ն, *s.* God, divinity, divineness. [by God.

Ած̃ակարգ *a.* ordained or established

Ած̃ակեաց *a.* who lives with God or according to the will of God.

Ած̃ակերպ *a.* godlike, in the form of God, divinely.

Ած̃ակերտ *a.* made or built by God.

Ած̃ակիր *a.* that bears God.

Ած̃ակից *a.* that participates in the divine nature or grace.

Ած̃ակոխ *a.* where God has walked or placed his foot.

Ած̃ակողմն *s.* side or part of God.

Ած̃ակոյս կողմն S. Ած̃ակողմն.

Ած̃ակոչ *a.* called by God; where God was invited.

Ած̃ակրօն *a.* pious, religious. [God.

Ած̃ահաճոյ *a.* agreeable to or pleases

Ած̃ահայր *s.* father of God.

Ած̃ահաշտ *a.* that calms or appeases the anger of God.

Ա̃ծահար *a.* chastised or punished by God.

Ա̃ծահրաման *a.* ordained or commanded by God.

Ա̃ծահրաշ *a.* done by a miracle or divinely.

Ա̃ծահրաւէր *a.* invited or called by God.

Ա̃ծաձիր *a.* given by God.

Ա̃ծաճառ *a.* declared by God; who discourses of God.

Ա̃ծամայր *s.* Mother of God.

Ա̃ծամարդ *s.* God and man conjointly.

Ա̃ծամարտ *a.* that wars against Heaven, that is repugnant to God; *յմարտչել*, to declare against Heaven.

Ա̃ծամերձ *a.* that is near God.

Ա̃ծամոռաց *a.* who has forgotten God.

Ա̃ծամուխ *a.* who is profoundly learned or versed in divine things; who is familiar with God; hardened by God.

Ա̃ծամուտ *a.* where God enters or dwells.

Ա̃ծայայտնութիւն *s.* Epiphany.

Ա̃ծային *a.* divine, belonging to God; sacred, pious.

Ա̃ծայնութիւն *s.* state of a divine or sacred thing.

Ա̃ծայրական *a.* divine and human conjointly.

Ա̃ծանամ, ացայ *vn.* to make one's self God; to become God; to unite one's self, to join one's self to God; to resemble God.

Ա̃ծանման *a.* that resembles God, godlike.

Ա̃ծաշէն *a.* built by God.

Ա̃ծաշնորհ *a.* given by God; full of the grace of God.

Ա̃ծաշունչ *s.* inspired by God, divine, holy: Bible, holy Scripture.

Ա̃ծաշուք S. **Ա̃ծապատիւ.**

Ա̃ծաչարչար *a.* who has caused God to suffer: who holds the doctrine that God is amenable to suffer.

Ա̃ծաչարչարութիւն *s.* passibleness of divine nature.

Ա̃ծապահ *a.* preserved or protected by God.

Ա̃ծապաշտ *a.* who worships God, pious, religious, devout, spiritual.

Ա̃ծապատիւ *a.* honoured by God, who has divine honour.

Ա̃ծապատում *a.* who relates, narrates, speaks of God.

Ա̃ծապարգեւ *a.* given by God.

Ա̃ծապէս S. **Ա̃ծաբար.**

Ա̃ծապսակ *a.* crowned by God.

Ա̃ծառաք *a.* sent by God.

Ա̃ծասաստ *a.* chastised by God; that comes of divine wrath.

Ա̃ծասէր *a.* that loves God, pious.

Ա̃ծասիրութիւն *s.* love of God, piety, religion, devotion.

Ա̃ծասնունդ *a.* cherished by God; brought up in the fear of God.

Ա̃ծասպան *a.* that has put God to death.

Ա̃ծասպանութիւն *s.* deicide.

Ա̃ծաստեղծ *a.* created by God.

Ա̃ծասքանչ S. **Ա̃ծահրաշ.**

Ա̃ծավայելուչ *a.* that befits, becomes God.

Ա̃ծատեաց *a.* that hates God.

Ա̃ծատես *a.* that has seen, that sees God.

Ա̃ծատեսիլ *a.* that resembles God, divine.

Ա̃ծատեսութիւն S. **Ա̃ծտեսութիւն.**

Ա̃ծատեցութիւն *s.* hatred, aversion of God.

Ա̃ծատուր *s.* given by God, infused: *np.* Deodatus.

Ա̃ծարար *a.* made by God; that deifies.

Ա̃ծարեալ *a.* strengthened by God; friend of God or familiar with God; divine, holy; – *հայրապետ*, holy pontiff.

Ա̃ծացուցանեմ, ուցի *va.* to make a god of any thing, to deify, to admit into the number of gods, to idolize.

Ա̃ծացուցիչ *a.* that makes a god of any thing; that deifies.

Ա̃ծացուցումն *s.* deification, apotheosis.

Ա̃ծաւանդ *a.* given, transmitted or taught by God.

Ա̃ծափախոյց *a.* that drives away, that causes God to remove far off: unpleasant to God.

Ա̃ծափայլ *a.* bright, brilliant, that shines divinely.

Ա̃ծաքարոզ *a.* who preaches God.

Ա̃ծգիտութիւն *s.* knowledge of God, theodicy.

Ա̃ծեան *a.* divine; *s.* deist.

Ա̃ծեղէն *a.* divine.

Ա̃ծըմպելի *s.* drink of the gods, nectar.

Ա̃ծընդդէմ *a.* repugnant to God.

Ա̃ծընկալ *a.* that has received God; received or accepted of God, agreeable to God.

Ա̃ծընտիր *a.* chosen of God.

Ա̃ծիմաստ, Ա̃ծիմաց *a.* that has the wisdom of God, instructed by heaven.

Ա̃ծխօսութիւն *s.* oracle: S. **Ա̃ծախօսութիւն.**

Ա̃ծորդի *s.* Son of God.

Ա̃ծութիւն *s.* divinity; deity; God.

Ա̃ծուհի *sf.* goddess.

Ած̃ունակ *a.* that has received or embraced God.

Ած̃ուսոյց *a.* instructed by God.

Ած̃ուստ, յԱստուծուստ *ad.* heavenly, by God, of God, divinely.

Ած̃ուրաց *a.* atheist; *s.* apostate.

Ած̃պաշտութիւն *s.* piety, religion, love or worship of God.

Ած̃պետական *a.* theocratical.

Ած̃պետութիւն *s.* theocracy; divine majesty.

Ած̃սիրութիւն *s.* love of God, charity, [piety.

Ած̃ատեսութիւն *s.* vision of God, divine intuition.

Ած̃օրէն *ad.* divinely, godly.

Աստուճ S. Աշտուճ.

Աստուստ *ad.* hence, thence.

Աստստին *ad.* hence; here.

Ասր, րու, րոյ or սու *s.* fleece, wool.

Ասրաբեր *a.* lanigerous.

Ասրագործ, աց *a.s.* dealer in wool.

Ասրագործութիւն *s.* wool-trade.

Ասրալից *a.* woolly.

Ասրեայ, Ասրեղէն *a.* lanigerous, woolly; woollen.

Ասք S. Ասացուած.

Ատակ *a.* clever, capable; – լինել, to be capable.

Ատակեմ, եցի *va.* to be capable, to [be clever.

Ատաղձ, ից *s.* matter; timber; timber-work, carpentry.

Ատաղձագործ, աց *s.* carpenter, joi- [ner.

Ատաղձագործութիւն *s.* carpentry, joinery.

Ատամահան S. Ատամնահան.

Ատամացեմ, եցի *va.* to bite.

Ատամացի S. Ատամնացի.

Ատամն, ման, մունք, մանց *s.* tooth; պարք, շարք ատամանց, set, row of teeth; յօրինել ատամունս, to indent; խորտակել, փշրել զատամունս, to break the teeth, to notch, to break off; – ածել, to bite; առնուլ ատամանց, to set the teeth on edge; հանել զ–, to extract or draw out a tooth; ցաւ ատամանց, tooth-ache; ցաւէ – իմ, I have the tooth-ache; փուտ –, carious tooth; մաքրել զատամունս, to brush or clean the teeth; կրճտել զատամունս, to gnash, to show the teeth.

Ատամնաբոյժ *s.* dentist, tooth-drawer.

Ատամնաթափ (գործի) *s.* forceps; *a.* toothless; – լինիմ, to lose the teeth.

Ատամնալից առնեմ *va.* to bite.

Ատամնախիլ առնեմ *va.* to extract or draw out a tooth.

Ատամնակրկուտ *s.* tooth-pick, tooth-picker.

Ատամնահան *s.* forceps: dentist.

Ատամնաձեւ *a.* denticulated, notched, indented; – գործել, to notch, to break a piece off.

Ատամնառու *a.* that sets the teeth on [edge.

Ատամնառութիւն *s.* setting on edge.

Ատամնավէր *a.* bit or bitten; – առնել, to bite, to wound with the teeth.

Ատամնացի *ad.* with the teeth.

Ատամնաւոր *a.* toothed, notched, dented.

Ատեան, տենից *s.* tribunal, court, audience, auditory, assembly of judges, seat, bar; magistrate; senate; յ– մատնել, to call before a tribunal or council; գումարել զ–, to convoke, to call together an assembly.

Ատելի *a.* hateful, odious; tiresome, disagreeable, unpleasant; that bears hatred, malevolent.

Ատելութիւն *s.* hate, aversion, horrour, rancour, enmity, dislike.

Ատեմ, եցի *va.* to hate, to abhor, to detest; to become tired of, to take a dislike to.

Ատենաբան *s.* speaker, orator, de- [claimer.

Ատենաբանական *a.* oratorical, declamatory.

Ատենաբանեմ, եցի *vn.* to harangue, to speak in public, to declaim.

Ատենաբանութիւն *s.* harangue, public speech, oration, declamation.

Ատենագրեմ, եցի *va.* to report, to stenograph.

Ատենագրութիւն *s.* reporting, judician report.

Ատենադպիր *s.* secretary: chancellor.

Ատենադպրութիւն *s.* secretaryship, secretary's office.

Ատենախօս S. Ատենաբան.

Ատենակալ, աց *s.* magistrate, sena- [tor.

Ատենակալութիւն *s.* magistracy.

Ատենական *a.* that belongs to courts of justice, judicial; public, oratorical; *s.* orator; magistrate; judge; practitioner.

Ատենապետ, աց *s.* chief-justice, [judge.

Ատենաքարշ լինիմ *vn.* to be summoned before a tribunal.

Ատլաս, ից *s.* atlas.

Ատոք *a.* full, fat, abundant, fertile; – հասկ, eared, an ear (of corn).

Ատոքանամ, ացայ *vn.* to fill, to be full, fertile or fat.

Ատոքատեսիլ S. Ատոք; -հասկք, yellow ear (of corn).

Ատոքացուցանեմ, ուցի *va.* to fill, to make full or fat.

Ատոքութիւն *s.* fulness, abundance, fertility, ripeness.

Ատտիկական, **Ատտիկեցի** *a. s.* attic.

Ատրագոյն *a.* red, of a fiery colour.

Ատրաշէկ *a.* fiery, ardent, burning, red-hot, inflamed.

Ատրճանակ, աց *s.* pistol.

Ատրուշան, աց *s.* fire-temple (of Persians).

Արագ, ունք, ագք *a.* quick, prompt, dexterous, nimble; rapid, swift; expeditious; frequent; *ad.* quickly, promptly, adroitly, swiftly, speedily; --, very quickly, very soon.

Արագաբան *a.* that talks fluently, [quickly.

Արագաբանութիւն *s.* quickness of speech, verbosity; facility of expression.

Արագագիր *a.* that writes quick.

Արագագնաց *a.* that walks or goes quick, swift, rapid.

Արագագոյն *a.* very quick, quicker.

Արագագրութիւն *s.* tachygraphy.

Արագալ, ից *s.* toil, net to catch animals: S. Ցանց, Վարմ.

Արագաթեւ, **Արագաթռիչ** *a.* that flies fast, winged, swift, rapid, nimble, prompt.

Արագալուր *a.* that hears, understands easily or readily; that has fine ears. [quick.

Արագախաղաց *a.* that moves, stirs

Արագախամուր *a.* that fades, withers or dries soon.

Արագախօս *a.* that speaks rapidly.

Արագահաս *a.* that happens, arrives or comes quickly. [ty, clever.

Արագամիտ *a.* acute, ingenious, wit-

Արագաշարժ *a.* that moves quick, light, active, nimble, quick, dexterous.

Արագաշարժութիւն *s.* agility, lightness, quickness, dexterity; flexibility.

Արագավախճան *a.* that is soon ended or dead.

Արագափոխ *a.* that soon changes.

Արագաքայլ *a.* that walks fast, quick, nimble.

Արագեմ, եցի *vn.* to hurry one's self, to hasten, to be diligent.

Արագեցուցանեմ, ուցի *va.* to hasten, to press, to accelerate, to dispatch.

Արագընթաց *a.* that runs quick, swift.

Արագիլ, գլի, գլաց *s.* stork.

Արագոտն S. Արագաքայլ.

Արագութիւն *s.* celerity, velocity, acceleration, rapidity, nimbleness, swiftness, speed.

Արագուն S. Արագ.

Արագուսումն *a.* who learns quickly.

Արալէզ S. Յարալէզ.

Արած, ոց, ից *s.* ulcer, ulceration; cicatrice; spot, stain.

Արածգէմ *a.* marked or pitted with the small pox.

Արածեմ, եցի *va.* to graze, to pasture, to keep, to take care of; -զհողմս, to cherish vain hopes, to build castles in the air.

Արածիմ, եցայ *vn.* to pasture, to feed.

Արական *a.* male; *gr.* masculine; -ք, S. Առականք; -թիւ, odd; - or արեկան, jaundice.

Արահետ *a.* public; -ճանապարհ, պողոտայ, road much frequented, thoroughfare.

Արամազդ *s.* Jupiter, Jove.

Արամազնեայ *a.* Armenian.

Արամբի, բւոյ, բեաց *a. sf.* married woman; - առնել, to impregnate, to violate.

Արամեան *a.* Armenian.

Արաստոյ *a.* hard, strong.

Արատ, ոց *s.* spot, stain, blemish; vice, fault, defect; sign, natural mark; blot, disgrace; յ- հայել, to regard amorously or indecently.

Արատահայեաց *a.* that regards indecently or amorously, immodest.

Արատաւոր *a.* vitious, faulty.

Արատաւորութիւն *s.* stain, contamination; vice, defect, imperfection; deficiency.

Արատեմ, եցի *va.* to spot, to stain, to soil, to spoil, to blot, to vitiate, to contaminate.

Արար, ոց *s.* act, action, fact, deed, work; production, creation; -ք երեւելի, exploit, achievement.

Արարած, ոց *s.* creature, created being; creation; generation; work, deed, action.

Արարածապատում *a.* who writes the creation of the world, (Moses).

Արարատեան *a.* of Ararat; - թագաւորութիւն, the kingdom of Armenia.

Արարիչ *s.* creator; author.

Արարողապետ *s.* master of the ceremonies.

Արարողութիւն *s.* rite, ceremony; — պատարագի or պատարագամատոյց, liturgy. [an act of theatre.

Արարուած *s.* action; work, deed;

Արարչագիր *a.* written by the hand or by the inspiration of the creator.

Արարչագործ *s.* creator.

Արարչագործեմ, եցի *va.* to create.

Արարչագործութիւն *s.* creation.

Արարչադիր *a.* established or ordained by the creator.

Արարչական *a.* that belongs to the creator; that creates; efficient, plastic.

Արարչակերտ *a.* made or constructed by the creator. [carries the creator.

Արարչակիր *a.* that has carried or

Արարչակից *a.* associate in the creation.

Արարչապետ *s.* creator, author.

Արարչատես *a.* that has seen the creator; that is seen by the creator.

Արարչատիպ *a.* that resembles the creator, that is made after the image of the creator. [by the creator.

Արարչատուր, **Արարչաւանդ** *a.* given

Արարչութիւն *s.* creation.

Արաց *s.* sixth ancient month of the Armenians.

Արբանեակ, եկի, եկաց *s.* footman, groom, waiter; servant; — մոլորակի, *ast.* satellite.

Արբանեկեմ, եցի *vn.* to serve; — ցանկութեանց, to be the slave of one's passions.

Արբանեկութիւն *s.* service.

Արբեալ *a.* drunk, inebriated, intoxicated; գան —, whipped, beaten with a stick.

Արբելիք *s.* inebriety, drunkenness.

Արբենամ, եցայ *vn.* to get drunk, to intoxicate, to drink to excess.

Արբեցող *s.* drinker.

Արբեցութի *s.* drunkenness, intoxication, inebriation; — ախտից, intoxication of the passions; — հրճուանաց, transport of joy; զմայլել —թեամբ, to enjoy drunkenness.

Արբեցուցանեմ, ուցի *va.* to intoxicate, to inebriate; to soak, to make drink.

Արբշիռ, շռաց *s.* tippler, tipsy.

Արբշռութիւն *s.* drunkenness, inebriation; յ— հատանել, to intoxicate, to get drunk, tipsy.

Արբումն *s.* act of drinking; drink.

Արբունք, ունց *s. pl.* puberty, age of puberty; յ—ս հասանել, to attain the age of puberty, to grow; յ—ս հասեալ, adult, pubescent, marriageable.

Արբուցանեմ, ուցի *va.* to give to drink, to soak; to water, to steep.

Արբուցիչ *a.* who makes one drink.

Արբուցումն *s.* the act of making one drink; the act of watering.

Արգահատանք *s. pl.* S. **Արգահատութիւն**.

Արգահատեմ, եցի *vna.* to have pity or compassion, to grieve, to console, to comfort; to conjure, to entreat, to demand, to intercede.

Արգահատութի *s.* compassion, care; consolation, comfort; prayer, supplication, intercession.

Արգանակ, աց *s.* broth.

Արգանդ, ի or ոյ *s.* matrix, womb, belly, bosom; abdomen; փող, անցք —ի, vagina.

Արգասաւոր, աց *a.* fertile, fruitful, abundant, fecund.

Արգասաւորութիւն *s.* fertility, fecundity, abundance.

Արգասիք, սեաց *s. pl.* fruit, production; benediction, grace, favour; effect, work.

Արգաւանդ *a.* fertile.

Արգաւանդահող *a.* fertile soil.

Արգաւանդութիւն *s.* fertility.

Արգել, **Արգելք** *s.* hinderance, obstacle, opposition, impediment, embarrassment, difficulty, delay, obstruction; encumbrance; prohibition, forbiddance, inhibition, interdiction; arrest; detention, prison; contrary, opposing; — եկեղեցական, interdict; — առնել, արկանել, լինել, to arrest, to hinder, to contradict, to oppose, to embarrass; յարկանել, to arrest, to imprison, to immure, to encloister.

Արգելական *a.* encloistered, arrested, enclosed, detained, imprisoned.

Արգելան, **Արգելանոց** *s.* arrest, detention, prison: lazaretto, quarantine; դնել յ—ս, to arrest, to imprison.

Արգելավանք *s. pl.* cloister.

Արգելեմ, եցի S. **Արգելում**.

Արգելոց *s.* park, close; cloister.

Արգելում; ելի *va.* to hinder, to obstruct, to arrest; to close, to shut, to enclose; to sequester, to hold, to imprison; to forbid, to interdict, to prohibit; to amuse, to occupy; to interrupt, to disturb.

Արգելումն *s.* forbiddance, prohibition, interdiction; retention, hinderance; – *եկեղեցական*, interdict.

Արգոյ *a.* important, considerable; efficacious; working; –*օր*, a working day.

Արդ *conj. ad.* now; accordingly; at present, now, presently, recently, lately; – *իսկ*, just now, directly, newly, very lately.

Արդածին *a.* new-born.

Արդատունկ *a.* new planted.

Արդար, *ոց* *a.* just, upright, faithful, honest, loyal, well disposed, worthy, equitable, reasonable, legitimate; *ad.* justly, equitably, truly.

Արդարաբան *a.* veracious, just.

Արդարագնաց, **Արդարագնացիկ** *ad.* just, upright, honest, innocent.

Արդարագործ *a.* just, equitable, upright; justifying.

Արդարագործութիւն *s.* justice, equity, integrity, probity; justification, act of justifying.

Արդարադատ *a.* that judges equitably, just, equitable.

Արդարադատութ̃ն *s.* equitable judgement.

Արդարալլուկ *a.* justly tormented.

Արդարախոհ *a.* that thinks justly, that is just, equitable in his judgement.

Արդարախօս S. **Արդարաբան.**

Արդարակ *a.* just, equitable, upright, innocent.

Արդարակշիռ *a.* who weighs, judges equitably, just, equitable.

Արդարակորով *a.* very just, upright.

Արդարամիտ *a.* innocent, just, honest.

Արդարանամ, *ացայ* *vn.* to justify one's self, to prove one's innocence; to be justified.

Արդարապէս *ad.* justly, equitably, deservedly, rightly, fitly, exactly.

Արդարասէր *a.* that loves justice, just, upright.

Արդարավճիռ *a.* sentenced or judged equitably; who sentences justly.

Արդարացի *a. ad.* just, equitable, legitimate; justly, legitimately.

Արդարացուցանեմ, *ուցի* *va.* to justify, to declare innocent, to acquit, to excuse, to exculpate, to clear, to absolve, to save; – *զանձն*, to make excuses; –*ն*, justification.

Արդարացուցիչ *a.* justifying, justificative.

Արդարեւ *ad.* truly, in truth, certainly, surely, yes, yes truly, yes indeed, really.

Արդարութիւն *s.* justice, equity, right, uprightness, loyalty, fidelity; rectitude, reason.

Արդեան S. **Արդի.**

Արդեօք *ad.* perhaps, never, if, not, still, even; certainly, undoubtedly, indeed; *կամի՞ք* –, will you? *ոչ կարեմ* –, I cannot; *այնչափ իմաստուն է, որպիսի ոչ ոք* –, he is as learned as any one; *չգիտեմ առարի՞ց* – *թէ ոչ*, I know not whether I shall do it or not? *հարցանէք թէ* – *սիրեցի՞մ զձեզ*, you ask if I love you? *մի՛* –, God forbid!

Արդէն, **Արդէն իսկ** *ad.* already, even now; before.

Արդի, *դեաց* *a.* present, new, recent, modern; – *ծնեալ*, newly born; –*ք*, the moderns.

Արդիւն S. **Արդիւնք.**

Արդիւնաբեր, **Արդիւնական** *a.* meritorious, fruitful, useful, profitable.

Արդիւնանամ, *ացայ* *vn.* to be carried into effect, to produce some effect or fruit.

Արդիւնաշատ, **Արդիւնատու** S. **Արդիւնաբեր.**

Արդիւնատրեմ, *եցի* *va.* to fructify, to bear fruit, to make a favourable impression, to be advantageous.

Արդիւնատրութիւն *s.* production, fruit, utility.

Արդիւնարար *a.s.* fruitful; husbandman.

Արդիւնարարութիւն *s.* production; tillage, agriculture.

Արդիւնացուցանեմ, *ուցի* *va.* to make useful or fruitful, to produce, to fructify; to effect, to execute, to complete.

Արդիւնաւոր, *աց* *a.* meritorious, useful, fruitful.

Արդիւնաւորիմ, *եցայ* *vn.* to be meritorious or fruitful.

Արդիւնաւորութիւն *s.* fecundity; fruit, utility.

Արդիւնք, *դեանց* *s. pl.* production, fruit, utility; work; merit; deed, effect, operation; price; reality; *արդեամբք*, *ad.* in effect, really, actually, positively; *ի–ս ածել*, to effect, to execute, to fulfil; *բանքն* – *լինէին*, the words were fulfilled, realized; *իրացն իսկ* – *աղաղակեն և վկայեն*, the actions speak for themselves; – *իրաց*, experience; *յարդեանց իրացն*, by experience.

Արդկեմ, *եցի* *va.* to polish up; – *զկտաւս*, to iron linen.

Արդհարսունք *sf. pl.* new-brides.

Արդն, *դունք* *s.* lance, spear.

Արդնակիր, **Արդնաւոր** *a.* javelin-bearer, pikeman.

Արդնընկէց *a.* tilter; - լինել, to tilt; - խաղարկութիւն, joust, tournament.

Արդու, այ *s.* artabe, epha, (an ancient measure of the capacity of 65 litres).

Արեգ, ի *s.* sun: the eighth ancient month of the Armenians; - քաղաք, *np.* city of the sun, Heliopolis; յ- կուսէ, on the eastern side.

Արեգակն, ական, կունք, կանց *s.* sun; S. Արեւ.

Արեգակնաբար *ad.* sunlike.

Արեգակնակ *s.* balcony.

Արեգակնակէզ *a.* burnt by the sun, tanned.

Արեգակնաձեմ *a.* where the sun shoots or enters, bright; solar.

Արեգակնային *a.* solar.

Արեգակնապէս S. Արեգակնաբար.

Արեգակնատես *a.* where the sun shines or shoots, luminous, clear.

Արեգակնափայլ *a.* shining like the sun, brilliant, resplendent, clear.

Արեգաւէտ *a.* bright, luminous.

Արեգդէմ *a.* exposed to the sun.

Արեգունի *a.* sunny. [warm.

Արեգջեր *a.* warmed by the sun,

Արեկ *a.* strong, violent.

Արեկան *s.* jaundice.

Արենակից *a.* of the same blood, consanguineous, kindred, relation.

Արենակցութիւն *s.* consanguinity, kindred.

Արենաձեմ *a.* bloody, sanguinary.

Արեւ, ու *s.* sun; light; life, day; յ-ու գալ, to come in broad, day-light, to come before the sun sets; յ-ն երդնուլ, to swear by one's days or life; զքաղցր -ն յաչաց հանել, զրկել յ-է, to deprive of light, to blind; յ-է արկանել, զ- հատանել, to murder, to kill; to lose one's life; ի մտանել -ու, the setting of the sun; յելանել, ի ծագել -ու, the rising of the sun; ըմպել յ-ուրուք, to drink to the health of some one, to toast; մուտք, ելք -ու, sun set or --down, sun rise.

Արեւագալ, ի *s.* day-break, dawn, sun rise.

Արեւադարձ *s.* tropic.

Արեւադէմ *s. bot.* vanilla; heliotrope.

Արեւադիտակ *s.* helioscope.

Արեւածաղիկ *s. bot.* litmus, turnsole, sun-flower.

Արեւածայրք S. Արեւագալ.

Արեւակայք *s.* solstice.

Արեւակէզ *a.* tanned; - լինել, to be sun-burnt. [stroke.

Արեւահար լինիմ *vn.* to have a sun-

Արեւահարք S. Արեւագալ.

Արեւամերձ, Արեւամերձութիւն *s.* perihelion.

Արեւանմանութիւն *s.* parhelion.

Արեւաչափ (գործի) *s.* heliometer.

Արեւապաշտ *a.* who worships the sun.

Արեւացոյց (գործի) *s.* gnomon.

Արեւացուցակ *s.* sun-dial.

Արեւափառ *a.* splendid, brilliant.

Արեւելագէտ *s.* orientalist.

Արեւելաժառանգ *a. s.* conqueror or master of the eastern regions.

Արեւելակողմն, Արեւելակոյս *s.* eastern region, East.

Արեւելանշան *a.* that has appeared or shone in the East.

Արեւելեայ, եայց *a. s.* oriental; -ք, արեւելիք, the orientals; the eastern regions.

Արեւելեան *a.* oriental, eastern; հողմն -, east-wind; երկիր, կողմն -, East, eastern region.

Արեւելք, ելից *s. pl.* East; sun rise; eastern regions, the orientals; դարձուցանել յարեւելս, to set towards the East; կորուսանել, շփոթել զարեւելս, to turn from the East. [ing term).

Արեւիկ *s.* little or sweet sun (jest-

Արեւիշուշտ *a.* ungrateful.

Արեւկայ *a.* a sunny day; fine weather.

Արեւմուտք, մտից *s. pl.* West; sun set; the western nations; յարեւմուտս կոյս, westerly, towards the west.

Արեւմտեայ, եայց *s.* west; -ք, the western nations.

Արեւմտեան *a.* westerly, western, west; հողմն -, west, westerly wind; կողմն -, west, western region.

Արեւշատութիւն *s.* health; toast; ըմպել յ- ուրուք, to give a toast, to drink to the health of some one.

Արեւորդիք *s. pl.* sons or worshippers of the sun.

Արղն *s.* alum.

Արէս, ի *s.* Mars, (god and planet); -ի or -եան դաշտ, field of Mars.

Արթմնի, յ- *ad.* awake.

Արթնական *a.* watchful, vigilant.

Արթնանամ, ացայ *vn.* to awake.

Արթնութի *s.* watch; want of sleep: vigilance, diligence, precaution, care.

Արթուն, թնոց *a.* watchful, that does not sleep; alert, lively, vigilant, diligent, careful; – կալ, to watch; քուն ընդ –ս լինիմ, to doze, to drowse, to be half asleep.

Արժան, ից a. worthy, proper, suitable, fit; cheap; s. dignity; right, equity, justice; – է, it suits, it befits, it is necessary; ոչ է –, it is not just, necessary, convenient; – համարել, to judge worthy; to deign; ոչ – համարիլ, to disdain, to judge unworthy; – ինչ էր, was it necessary? – և իրաւ է, it is just to, fit; յ–ս, – տալ, վաճառել, գնել, to give, to sell, to buy cheap or cheaply.

Արժանագով a. laudable, praise-worthy.

Արժանաժառանգ a. worthy heir.

Արժանալուր a. that deserves to be heard.

Արժանահայց a. justly demanded; that demands worthily.

Արժանահաս a. that happens deservedly, worthy.

Արժանահատոյց a. paid justly.

Արժանահաւատ a. credible, worthy of being believed, faithful, worthy to be trusted or believed.

Արժանանամ, ացայ vn. to be worthy, to deserve, to make one's self worthy.

Արժանապատիւ a. worthy of honour, honourable, that deserves respect, respectable.

Արժանապատուութիւն s. dignity, eminent quality, greatness, honour, character.

Արժանապէս ad. worthily.

Արժանավայել a. worthy, just; very suitable, becoming.

Արժանացուցանեմ, ուցի va. to make worthy.

Արժանաւոր a. that deserves, worthy, just, meritorious.

Արժանաւորեմ, եցի va. to deserve, to render worthy; to obtain, to procure.

Արժանաւորիմ, եցայ vn. to be worthy, to merit.

Արժանաւորութիւն s. dignity, merit.

Արժանափառ a. worthy of glory, that deserves to be glorified.

Արժանեմ, եցի va. – արժանս, to coin, to mint; to stamp, to impress.

Արժանընդունակ, Արժանընկալ a. that is worthy of being received or granted, agreeable.

Արժանի a. worthy, that deserves something; just, convenient, suitable, decent, proper; – համարել, to deign; գնալ –, to go worthily, conformably; –, ըստ արժանւոյն, յ–, ad. worthily, justly, suitably; – լինել, to be worthy, to deserve; – առնել S. Արժանաւորեմ.

Արժանիք, նեաց s.pl. dignity, merit, importance; ըստ արժանեաց, worthily, meritoriously.

Արժանք s. pl. dignity, merit: coin, stamp.

Արժեմ, եցի vn. to cost, to amount, to stand in; to be worth; հաւասար –, to be equivalent.

Արժեցուցանեմ, ուցի va. to estimate, to price, to value.

Արժէգին s. prime cost, cost price.

Արժէք, Արժողութիւն s. value, price.

Արի, րւոյ, րեաց a. valiant, valorous, courageous, manly, strong, bold, intrepid, brave; Արիք, the Persians.

Արիաբար ad. valiantly, valorously, courageously, manly, bravely, strongly, vigorously; resolutely, generously, magnanimously.

Արիական a. masculine, manly, strong; valiant, courageous; – ազգ, the Persian nation.

Արիանամ, ացայ vn. to have courage, energy, to be strong, to be notable for courage.

Արիանոս, ի s. Arian.

Արիացուցանեմ, ուցի va. to encourage, to embolden, to strengthen.

Արիութիւն s. valour, courage, bravery, boldness, firmness, steadiness.

Արիւն, րեանց s. blood, kin; – խաղողոյ, unpressed wine, must, wine; արեամբ ներկել՝ շաղախել, to imbrue with blood, to spot with blood; – հեղուլ, to shed blood, to kill, to wound; – հանել, to bleed; հոսումն արեան, hemorrhage; կցորդ արեան, who sheds blood with another, consanguineous, of the same blood, related; S. Ապաժոյժ.

Արիւնագոյն a. of a blood colour, red, sanguine.

Արիւնաղանգ a. bloody.

Արիւնաթաթաւ a. bloody, dyed, stained with blood.

Արիւնալից a. full of blood.

Արիւնախանձ a. bloody, bloodthirsty, sanguinary, cruel, that delights in shedding human blood; that loves blood.

Արիւնախառն a. bloody, mixed with blood.

Արիւնակալ, աց s. vessel to hold blood, cup of libation.

Արիւնահան, **Արիւնահեղ** *a. s.* sanguinary; murderous, bloodshedder.

Արիւնահեղութիւն *s.* bloodshed, slaughter, massacre, carnage, bloodiness.

Արիւնահոս *a.* bleeding, bloody.

Արիւնայեղցութիւն *s.* abundance of blood.

Արիւնալին *a.* sanguine, that abounds in blood, sanguineous.

Արիւնանամ, *ացայ vn.* to be turned or changed into blood; to become red.

Արիւնաներկ *a.* coloured with blood.

Արիւնանշան *a.* marked with blood.

Արիւնաշատ *a.* who has much blood, sanguine. [blood shed.

Արիւնապարտ *a.* responsible for

Արիւնասակաւ *a.* who has little blood.

Արիւնասէր *a.* that loves blood, sanguinary.

Արիւնարբու *a.* blood-sucking, bloody, sanguinary, bloodthirsty.

Արիւնացայտ *a.* who emits blood, bloody.

Արիւնեմ, *եցի va.* to bleed.

Արիւներանգ *a.* colour of blood, red, bloody.

Արիւնընծայ *a.* offered with the blood.

Արիւնհեղութիւն S. **Արիւնահեղութի.**

Արիւնհոսութիւն *s.* hemorrhagy.

Արիւնոռոգ *a.* watered with blood.

Արիւնոտ *a.* sanguine, full of blood.

Արիւնորակ *a.* having the colour of blood, sanguine, red.

Արիւնռուշտ *a.* bloody, full of blood; sanguinary, bloodthirsty.

Արծաթ, *ոյ s.* silver; coin, money, species; *-ոյ տալ, վաճառել*, to sell for ready money; *քերել զ-*, to take or wear the silver off; *անօթ -ոյ*, a silver vase. [*s.* slave.

Արծաթագին *a.* bought for money;

Արծաթագոյն *a.* silvery, having the colour of silver.

Արծաթագործ, *ի, աց s.* silversmith; *a.* silver. [silversmith.

Արծաթագործութիւն *s.* trade of a

Արծաթազօծ *a.* silvered.

Արծաթազօծեմ, *եցի va.* to silver, to plate, to wash with silver.

Արծաթածրար *a.* that hides or has hidden the money. [silver.

Արծաթահանք, *հանաց s.pl.* mine of

Արծաթաձոյլ, *ձուլից s.* melter of silver, silversmith; *a.* melted or made with silver; that is entirely of silver.

Արծաթաճաճանչ S. **Արծաթափայլ.**

Արծաթապատ *a.* silvered.

Արծաթառու *a.* that has received or borrowed money.

Արծաթասէր *a.* that loves money, avaricious, covetous, too fond of money.

Արծաթավաճառ *s.* silversmith, who sells silver-plate; money-changer.

Արծաթարար, *աց s.* silversmith.

Արծաթափայլ *a.* shining or polished like silver, silvery, having the colour of silver.

Արծաթեղէն *a.* silvery, made of silver; *s.* silver plate.

Արծաթեմ, *եցի va.* to silver.

Արծաթի *a.* silvery, made of silver; *s.* silver-coin.

Արծաթումն *s.* silvering.

Արծաթունակ *s.* trunk; poor-box.

Արծաթսիրութիւն, **Արծաթքաղցութիւն** *s.* love of money, avarice.

Արծարծանեմ, *ծի*, **Արծարծեմ**, *եցի va.* to stir, to poke, to blow the fire; to incense, to animate, to irritate; to revive, to renovate, to renew.

Արծարծիչ *a.* kindler.

Արծարծումն *s.* rekindling.

Արծիւ S. **Արծուի.**

Արծնեմ, *եցի va.* to enamel.

Արծուառիւծ *s.* griffin.

Արծուաքար *s.* eagle-stone.

Արծուենշան *a.* that has the sign of an eagle; *s.* eagle (standard).

Արծուի, *ծուոյ, ծուեաց s.* eagle; *ձագ արծուոյ*, eaglet; *էգ -*, eagless.

Արծոռնկն *a.* that has an aquiline nose.

Արկած *a.* endorsed, cloathed.

Արկած, *ից s.* misfortune, disaster, calamity, mischance, mishap, danger, peril, risk, hazard, chance, adversity, storm, tempest, evil.

Արկանելի *s.a.* clothing, dress, apparel; cloak; that throws, that puts, that pours.

Արկանեմ, *արկի va.* to cast, to throw, to shoot; to put away, to reject; to reduce to, to bring to; to sow, to scatter, to spread; to pour out, to shed; to mix; *ի մէջ - զանձն*, to intermeddle, to intrude, to enter; *- ի մէջ, ի ներքս*, to thrust in, to introduce, to mix; *- ի միտս*, to insinuate; *- զանձն ընդ, ի ներքոյ*, to undergo; *- զիւրեւ, զանձամբ*, to endorse, to put on one's back; to put on, to dress one's self; -

աղիւս, to make bricks; - զկալ, to winnow corn; - ողորմութիւն, to pity; - ընդ յեսան, ընդ սրոց, to whet, to sharpen; - ընդ սղոցաւ, to saw; - ջուր, to pour water; գութս -, to pity; խունկ -, to cense, to perfume with incense; ի խնդիր -, to seek, to trouble one's self to find; ձայն -, to cry, to scream, to shriek; վարձս, սակ -, to bargain, to make an agreement, to contract; վիճակ -, to cast or draw lots; ի կիր, ի վար, ի գործ -, to use, to employ, to make use of; ձեռն -, to undertake; - ընդ տարակուսանօք, to make doubtful, to doubt; - ի մոռացօնս, to forget; - զանձն ի վտանգ, to place one's self in danger; - ի յուսահատութիւն, to reduce to despair.

Արկանիմ, արկայ *vp.* to throw one's self, to fall; to dress one's self.

Արկղ, կեղաց *s.* chest; caisson; trunk, box; դնել յարկեղ, to pack up, to put in a chest; հանել յարկեղէ, to unpack.

Արկղագործ, **Արկղակերտ** *s.a.* trunk-maker, box-maker; made like a box or trunk.

Արկղակալ, աց *s.* cashier.

Արկղիկ *s.* casket, cash-box, small [box.

Արկնոց S. **Վանդակ**.

Արկուած S. **Արկած** *s.a.*

Արհամարհ *a.* despicable, contemptible, vile, abject, low, poor, sorry.

Արհամարհանք *s.pl.* contempt, disdain; outrage, offence, injury; արհամարհանօք *ad.* disdainfully, contemptuously.

Արհամարհեմ, եցի *va.* to despise, to repulse, to disdain; to aggrieve, to offend; to vex; to debase.

Արհամարհիչ, **Արհամարհոտ** *a.* contemptuous, despicable, disdainful, offensive.

Արհամարհութիւն *s.* contempt, disdain, abjection, shame; vexation, offence, humiliation.

Արհաւիրք, աւրաց *s.* fright, terrour, great and sudden fear, dread, consternation, shock.

Արհեստ, etc. S. **Արուեստ**, etc.

Արձագանգ, աց *s.* echo; resound, repercussion; - տալ, to echo.

Արձակ, աց *a.* free, loose, untied; open, unsealed; vast, spacious; ample; licentious, rash, dissolute, debauched, unbridled; prosaic; - բան, prose; - համարձակ, boldly, frankly; - -, freely.

Արձակաբան *s.* prose-writer.

Արձակահեր S. **Հերարձակ**.

Արձակավայրք *s.* suburbs; outskirts (of a town).

Արձակաքաղաք *s.* open town, country town; without fortification.

Արձակաքայլ *a.* free, that goes without hinderance, freely.

Արձակեալն *sf.* woman divorced by her husband.

Արձակեմ, եցի *va.* to untie, to loosen, to detach, to break; to unchain, to slacken; to unpack, to unfold; to unload, to deliver; to dispatch, to expedite, to send; to release, to let go; to relax; to throw, to thrust, to fling, to shoot; to discharge, to disband, to dismiss; - ի մեղաց, to absolve; - քարինս պարսատկաւ, to sling; ձայն -, to scream, to cry; աչս -, to ogle, to cast eyes on; - ճառագայթս, to cast a brilliancy, to shine; բոցս, կայծակունս -, to sparkle; կիցս -, to fling, to yerk; նետս -, to draw the bow; հրացան -, to let off a gun; հրետ -, to fire a cannon; - զկին, to divorce; - զատեան, to dismiss the session; - զոք, to dismiss a person; փուք -, to fart, to break wind.

Արձակերասան, **Արձակերասանակ** *a. ad.* unbridled, unruly; helter-skelter.

Արձակիմ, կեցայ *vn.* to be untied, delivered, detached, liberated.

Արձակիչ *a.* who delivers, unties, liberates.

Արձակումն *s.* deliverance; shoot; disbanding troops; dismission; - ՚ի մեղաց, absolution; - հրացանի, discharge; - կնոջ, divorce.

Արձակուրդ *s.* leave, holidays; S. **Արձակումն**.

Արձան, աց *s.* column; statue, figure, image, idol; instrument, writing; Հերակլեան -ք, the pillars of Hercules; կալ - անմոռաց, to become an eternal monument.

Արձանագիր, գրաց *s.* inscription, title; epitaph; trophy, protocol; matriculation.

Արձանագործ *a.* stone, stony; *s.* S. **Անդրիագործ**.

Արձանագործութիւն S. **Անդրիագործութիւն**.

Արձանագրեմ, եցի *va.* to inscribe, to write; to enrol, to check; to register; to record, to draw deeds; to enter a will.

Արձանագրութիւն *s.* acts, registers; enrolment, writing, deed, book, roll, record, protocol; inscription; account, list, memorial; calendar of the ancient Romans.

Արձանական *s.* register; epitaph; funeral sermon.

Արձանանալ, *ացայ* *vn.* to become like a statue, to be firm, fixed; to stop; to stand, to stand upright.

Արձանացուցանել, *ուցի* *va.* to convert into a statue; to raise, to erect; to establish; to exhibit, to represent; to inscribe, to write; to register, to record.

Արձանութիւն, **Արձանումն** *s.* stability; representation; establishment.

Արձանունակ S. Վիմածին.

Արձէնք *s. pl.* pitch-fork.

Արձոյլ *s.* hoop-net, net, snare, toils.

Արճիճ S. Կապար.

Արմ, *ի* *s.* stump, root; stem, set, block, chump; *առ արմամբ խլել*, to eradicate; *առ արմին դնել*, to place near the root.

Արմանալ, *ացայ* *vn.* to be benumbed; to be stunned; to be astonished.

Արմատ, *ոյ* *s.* root; stump; trunk, stem; source, origin, cause; *—ս առնուլ, արձակել*, to take root.

Արմատագէտ *s.* botanist.

Արմատախիլ առնել, **Արմատախլել**, *եցի* *vn.* to eradicate, to pull up, to extirpate.

Արմատական *a.* radical. [herbs.

Արմատակեր *a.* that eats roots or

Արմատանալ, *ացայ* *vn.* to take root, to take hold, to grow.

Արմատաջինջ *a.* extirpated.

Արմատապէս *ad.* rootedly, radically; *— խլել*, to pull up by the roots, to eradicate, to displant, to grub up; *— խլումն*, eradication. [phenix.

Արմաւ, *ու*, *ոց* *s.* date; date-tree;

Արմաւաստան *s.* spot planted with palm-trees.

Արմաւենի *s.* palm-tree, date-tree; palm; branch of a palm-tree, palm; *իւղ արմաւենւոյ*, palm-oil.

Արմն S. Արմ.

Արմնիմ S. Արմատանամ.

Արմուկ, **Արմունկն** *s.* elbow; fore-arm; *արմկամբ խթել, մղել*, to elbow, to push or thrust with the elbow.

Արմտիք, *տեաց* *s.* corn, corn-crops; production, fruit, product.

Արշալոյս, **Արշալուրշք** *s.* dawn, day-break, twilight, aurora; S. Աշալուրշք.

Արշաւ *s.* course.

Արշաւակի *ad.* currently, rapidly.

Արշաւահանդէս *a.* that runs, races; olympic.

Արշաւան, *նաց* *s.* course; erruption, invasion, incursion, excursion, descent; expedition; *—ք ձիոյ*, league (four kilometres, two and a half English miles).

Արշաւասոյր *a.* that runs rapidly.

Արշաւեմ, *եցի* *vn.* to run; to go quick and with impetuosity, to run as fast as possible; to gallop; to make an incursion or excursion, to pursue.

Արշաւեմ, *եցի*, **Արշաւեցուցանեմ**, *ուցի* *va.* to gallop, to cause to gallop; to make run; to force one to make an excursion, invasion.

Արոյր, *արուրի* *s.* latten, brass.

Արու, *ուաց* *a.* male.

Արուագէտ *a.s.* sodomite.

Արուագիտութիւն *s.* sodomy.

Արուախեղդ *a.* that chokes the males.

Արուական *a.* male, masculine.

Արուամոլ S. Արուագէտ.

Արուայիկ *a.* arabian.

Արուարձական, **Արուարձային** *a.* bordering, frontier, neighbouring.

Արուարձան, *աց* *s.* suburb.

Արուարձանեայք, *եայց* *s. pl.* inhabitants of a suburb; outskirts, suburbs.

Արուդ *a.* meager, thin, dry, barren.

Արուեստ, *ից* *s.* art, trade, profession, study, condition, office; artifice, expedient, means, invention, ingenuity; sign, miracle; *ազատական, մեքենական, գեղեցիկ —ք*, the liberal, mechanical, fine arts.

Արուեստաբար *ad.* artistically.

Արուեստագէտ *a.s.* artisan, artist, master, author.

Արուեստագիտութիւն *s.* knowledge of arts; state of one skilled in the arts; qualification to become master, skilfulness.

Արուեստագիր *s. a.* calligrapher; that is skilfully written.

Արուեստագիւտ *a. s.* inventor, author, master.

Արուեստախառն *a.* artificial.

Արուեստախօս, etc. S. Ճարտարախօս, etc.

Արուեստական *a. s.* technical, artificial; artful; factitious; skilful; musical; musician, composer; music, symphony.

Արուեստակեալ a. affected, studied, formal, stiff, finical.

Արուեստակեմ, եցի va. to make with art or cunning; to invent, to affect, to pry into.

Արուեստակիտուած s. manufacture; -ս յօրինել, to manufacture; a. embroidered with art; delicately painted in miniature.

Արուեստակից s. companion, associate in the same art.

Արուեստակութ՟ն s. artifice; affectation, scrutiny.

Արուեստահանդէս s. exhibition.

Արուեստահիւսակ a. woven or made with art. [fitted.

Արուեստայարմար a. well made, well

Արուեստանոց s. workshop, workroom. [made.

Արուեստաշէն a. well made; skilfully

Արուեստապետ s. master of arts, foreman, overseer; chief artist.

Արուեստապէս ad. skilfully, ingeniously, with art.

Արուեստասէր a. industrious, who works diligently, skilful, ingenious, artful.

Արուեստաւոր s. artisan, artist, workman, manifacturer, maker; a. artificial, ingenious; artful.

Արուեստաւորեմ, եցի va. to make with art; to invent, to find.

Արուեստաւորութիւն s. artifice.

Արուեստգիտութիւն S. Արուեստագիտութիւն.

Արուեստեմ S. Արուեստակեմ.

Արուէգ, ւիգաց s. hermaphrodite, androgyne.

Արութիւն, Արիութիւն s. virility, manhood; courage, valour; fortitude, virtue; male sex; seed of man.

Արուսեակ, սեկի s. Venus, Lucifer; devil.

Արջ, ոյ, ուց s. bear; — մատակ, she-bear; կորիւն արջու or արջուկ, bear's cub.

Արջային a. arctic.

Արջապան s. bear-ward.

Արջառ, ոց s. ox; -ք, cattle.

Արջառամահ s. mortality of cattle.

Արջառամորթ s. skin or hide of an ox.

Արջառաջիլ s. pizzle; whip.

Արջասպ, ոյ, Արջասպն, ի s. vitriol.

Արջնագռաւ s. raven, crow.

Արջնազգեստ a. dressed in a black or dark coat.

Արջնաթոյր a. black, dark; dull, sad, melancholy.

Արջնատես, Արջնատեսակ a. dull, dark, black, gloomy, sad, melancholy.

Արջնդեղ s. *bot.* fennel-flower.

Արջմակ s. *bot.* truffle. [soil.

Արտ, ոց s. field, piece of arable land,

Արտաբերեմ, եցի va. to utter, to pronounce.

Արտաբերութիւն s. pronunciation.

Արտադրեալ a. produced; -ն, product. [express.

Արտադրեմ, եցի va. to produce; to

Արտադրութիւն s. production, generation, reproduction; expression; — հաւատոյ, creed. [sate.

Արտաղեղում, եղայ vn. to extrava-

Արտաղեղումն s. extravasation.

Արտալած a. driven out, banished, exiled.

Արտալածեմ, եցի va. to drive out, to banish, to exile. [dem.

Արտախոյր, ուրի s. tiara, mitre, dia-

Արտախուրակ, աց s. cover, veil; S. Արտախոյր.

Արտախուրեմ, եցի va. to crown.

Արտակեդրոն a. excentric.

Արտակեդրոնութ՟ն s. excentricity.

Արտահալածեմ S. Արտալածեմ.

Արտայայտ a. ad. evident, clear; evidently.

Արտայայտեմ, եցի va. to declare, to express, to utter.

Արտաշէկ S. Ատրաշէկ.

Արտաշիկագոյն a. very or more ardent, much inflamed.

Արտաշիկանամ, ացայ vn. to become ardent or red, to catch fire, to inflame.

Արտաշիկութիւն s. ignition.

Արտաշնչանամ, չացեալ vn. to expire, to die.

Արտաշնչեմ, եցի vna. to expire, to die; to exhale; to exude, to perspire, to transpire.

Արտաշնչութիւն s. perspiration, exudation, exhalation; vapour.

Արտաչափ s. land-surveyor.

Արտաչափեմ, եցի va. to survey; to measure (land).

Արտաչափութիւն s. land-surveying.

Արտապողոտայ a. strayed, out of the road.

Արտասահմանեմ S. Աքսորեմ.

Արտասահմանութիւն S. Աքսոր.

Արտասանեմ, *եցի va.* to pronounce, to utter, to articulate, to sound, to recite.

Արտասանութիւն *s.* pronunciation, articulation, recitation.

Արտասուաբեր *a.* that causes, produces tears, that weeps.

Արտասուագին *a. ad.* melting in tears, all in tears, weeping; lamentably.

Արտասուագոչ *a.* that cries while weeping.

Արտասուաթոր *a.* lachrymal, that sheds tears.

Արտասուալիր, **Արտասուալից** *a.* tearful, all in tears; weeping.

Արտասուախառն *a.* mixed with tears; weeping, tearful.

Արտասուակաթ S. **Արտասուաթոր**.

Արտասուակից, **Արտասուակցորդ** *a.* that weeps with, that partecipates in the sorrow of another; – *լինիմ*, to weep together; to console.

Արտասուայեղց *a.* melting in tears, weeping.

Արտասուեմ, *եցի vn.* to weep, to shed tears; to lament, to groan, to complain; to deplore. [rable.

Արտասուելի *a.* lamentable, deplo-

Արտասուք, *սուաց s. pl.* tears, lamentation; *յարտասուս հարկանել, լուծանել*, to melt in tears; *արտասուօք*, with tears; *ջերմ արտասուս հեղուցանել, լալ ջերմ արտասուօք*, to cry bitterly; *աչք յարտասուս*, with tears in the eyes; *արտասուօքն թանալ, ոռոգել*, to water with tears; – *հոսէին յաչաց նորա*, the tears ran from his eyes; *սրբել զարտասուս յաչաց*, to dry one's tears.

Արտավար, *աց s.* husbandman; ground for tillage, arable land.

Արտափայլեմ, *եցի va.* to shine, to sparkle, to be resplendent; to glitter.

Արտաքին, *քնոյ a.* exterior, external, extrinsic; superficial; profane.

Արտաքնայարդար *a.* that is only outwardly clean, false, feigned, pretending; – *առաքինութիւն*, pretending, deceptive virtue.

Արտաքնոց *s.* privy, necessary.

Արտաքոյ *pr. ad.* out, abroad; outwardly, outward, externally; – *քաղաքին*, out of town; – *ժամու*, beyond the hour.

Արտաքոյք *s.pl.* outward appearance, external part.

Արտաքուստ *ad.* out, outwardly, externally; *սուգն – միայն է*, mourning is merely outward shown.

Արտաքս *ad.* out, outwardly.

Արտաքսեմ, *եցի va.* to put out, to drive out, to exclude.

Արտաքսումն *s.* exclusion; expulsion.

Արտեմիս, **Արտեմուհի** S. **Անահիտ**.

Արտեւան, *ի, նաց s.* top, summit, the highest part of a mountain, of an edifice; – *ունք pl.* eye-lid, eye-lash.

Արտիկ *s.* wild sheep.

Արտոյտ, *տուտի s.* lark, skylark.

Արտորայ, *ից*, **Արտորեայ**, *րէից s.* field, country.

Արտուղի *a.* stray, misled; – *շաւիղ*, by-way; *ըստ – անկանել, մոլորել*, to go wrong way, to err.

Արտունութիւն, **Արտօնութիւն** *s.* privilege, prerogative, right, favour, exemption, immunity.

Արտօսր *s.* tear; S. **Արտասուք**.

Արտօսրաբեր, etc. S. **Արտասուաբեր**, etc. [weeps.

Արտօսրահառաչ *a.* that sighs and

Արտօսրահոս S. **Արտասուաթոր**.

Արփ S. **Արփի**.

Արփազեղք *s. pl.* sun and moon.

Արփաթեւեմ *vn.* to fly in the air.

Արփամերձ *a.* near the sun.

Արփեան, *փենից*, **Արփենի** *a.* sôlar; luminous, bright, celestial.

Արփի, *փւոյ, փեաց s.* sun, luminary; heaven, ether; light, brightness, splendour. [or light.

Արփիաբնակ *a.* that dwells in heaven

Արփիագեղ *a.* beautiful, luminous like the sun, bright, brilliant.

Արփիագնաց *a.* that walks boldly in the light; that goes to heaven or towards the sun.

Արփիազարդ *a.* adorned by the sun or light, luminous, bright.

Արփիական S. **Արփենի**.

Արփիահրաշ, *հրատ* or *ճաճանչ a.* very luminous, extremely bright, brilliant, resplendent.

Արփիաճեմ *a.* that walks in the light; that goes like the sun; bright, luminous.

Արքայ, *ից s.* king; prince, monarch, potentate, sovereign; *արքայից* –, king of kings, emperor; *կեցցէ՛* –, God save the King! long live the King!

Արքայաբար *ad.* royally.

Արքայագունդ *s.* royal regiment or guard.

Արքայազն, զունք, զանց *s.* royal prince.

Արքայական *a.* royal.

Արքայակերպ *a.* royal; *ad.* kinglike, kingly, royally.

Արքայանիստ *a.* where the king resides; — քաղաք, *s.* capital.

Արքայաշէն *a.* made or built by the king; royal, magnificent.

Արքայաշուք, **Արքայապատիւ** *a.* that has royal honour; royal.

Արքայաջուր *s.* aqua-regia.

Արքայասպան *s.* regicide.

Արքայատուր *a.* given by the king.

Արքայարան *s.* palace or city of the king.

Արքայիկ օձ *s.* basilisk (lizard).

Արքայկաղնի *s.* walnut-tree or almond-tree.

Արքայորդի *s.* son of the king, prince.

Արքայութիւն *s.* royalty, reign, kingdom; heaven, paradise.

Արքայուհի *sf.* queen; կեցցէ՜ —, God save the Queen!

Արքեան *a.* royal; — թագաւորութիւն, reign; — տիկին, queen, royal princess.

Արքեպիսկոպոս *s.* archbishop, metropolitan.

Արքեպիսկոպոսական *a.* archiepiscopal.

Արքեպիսկոպոսարան *s.* archbishopric.

Արքեպիսկոպոսութիւն *s.* archiepiscopacy.

Արքիմանդրիտ *s.* archimandrite.

Արքունական *a.* royal; — ճանապարհ, great thouroughfare, high-road.

Արքունատուր *a.* given by the king or Court.

Արքունի *a.* royal; aulic; — ճանապարհ, պողոտայ, high-way, road-way.

Արքունիք, նեաց *s.* palace, royal residence; court, courtier; յարքունիս առնուլ, գրաւել, to confiscate.

Արքունուստ, յ— *ad.* from the Porte or Grand-Seignior's court; from the public treasure.

Արոս, ի *s.* bustard.

Արոսի *s.* sorb-tree, beam-tree; sorb, sorb-apple.

Արօտ, ից *s.* pasturage, pasture, pasture-ground, herbage.

Արօտական *a. s.* that pastures, eats grass, at pasture, at feed; that leads cattle to pasture, herdsman, shepherd; pasturage.

Արօր, ոյ, ի *s.* plough; — առնեմ, to plough.

Արօրադիր *s.* ploughman, plougher, husbandman; *a.* ploughed up, tilled; —, արօրաձիգ առնել, to plough up, to till; — լինել, to be ploughed up or tilled.

Արօրադրեմ, եցի S. Արօրադիր առնել.

Արօրադրութի *s.* tillage, ploughing.

Աւագ, աց *a.* greater, eldest, oldest, senior; chief, first, noble, nobleman; prior, superior; — շաբաթ, holy-week; — ուրբաթ, good-friday; — սեղան, խորան, high altar.

Աւագագոյն *a.* older.

Աւագախումբ *a.* composed of nobility; — ատեան, assembly of emperors, kings, etc.

Աւագամեծար *a.* noble, excellent, much honoured, very estimable.

Աւագանամ, ացայ *vn.* to ennoble one's self.

Աւագանի *s.* court, nobility, grandee.

Աւագափող *s.* trombone.

Աւագերէց *s.* archpriest, parish-priest.

Աւագոյթ *s.* old age.

Աւագորեար *s.* court, nobility.

Աւագութիւն *s.* greatness, excellence, sublimity, dignity, degree, degree of honour, nobility; majority.

Աւագուհի *sf.* lady; — վանաց, prioress, abbess.

Աւադիկ *ad.* there is, here is.

Աւազ, ոյ *s.* sand, gravel; powder; — ցանել, to gravel; խրել յ—ի, to run upon a sand, to stick fast in the sand; շփել —ով, to scour with sand; տեղի, փոս —ոյ, sand-pit; ժամացոյց յ—ոյ, hour-glass.

Աւազակ, աց *s.* thief, robber, rifler; assassin, brigand, high-wayman.

Աւազակաբար *ad.* like brigands.

Աւազականոց *s.* receptacle for thieves.

Աւազակապ *a.* bound or confined by sand.

Աւազակապետ *s.* captain of robbers.

Աւազակեմ, եցի *va.* to assassinate, to plunder, to rob.

Աւազակոյտ *s.* sand-banks, shelves, quick-sands, downs; *a.* gathered together like sand, numerous.

Աւազակութիւն *s.* robbery, depredation, assassination.

Աւազակուտ *a.* full of robbers; who loves robbery.

Աւազահիմն *a.* built on the sand.

Աւազաման *s.* pounce-box, sand-box.

Աւազան, *աց s.* basin of a fountain; bath, bathing tub; pool, reservoir of water; horsepond; basin; – *մկրտութեան*, font, baptistery. [ble.

Աւազանման *a.* like sand, innumera-

Աւազաշեղջ S. **Աւազակոյտ**.

Աւազաշէն S. **Աւազահիմն**.

Աւազափուլ *a.* fallen or ruined from having been built on sand.

Աւազեղէն *a.* sanded, sandy, sandish.

Աւազեմ, *եցի va.* to sand, to gravel.

Աւազին, **Աւազուտ** *a.* sandy, gravelly; *-ք*, sand-banks, quick-sands, downs; sand-pit; *խրել յ-ս*, to run upon a sand. [plain, to lament.

Աւա՜ղ *int.* alas! *-ս արկանել*, to com-

Աւաղաձայնութիւն *s.* complaint, moan, lamentation.

Աւաղեմ, *եցի va.* to pity, to complain, to bewail, to lament, to be displeased.

Աւաղելի, **Աւաղուկ** *a.* lamentable, deplorable.

Աւան, *աց s.* small market town, borough, village.

Աւանագիւղ *s.* small town.

Աւանանամ, *ացայ vn.* to become a borough.

Աւանդ, *ից s.* deposit; consignment; tradition; offer; *յ- տալ*, *դնել յ-ի*, to consign, to deposit. [traditions.

Աւանդագիտութիւն *s.* knowledge of

Աւանդակիր, **Աւանդապահ**, *աց a.* that keeps a deposit; that preserves the tradition, depositary; sacrist, sexton.

Աւանդառու, *աց a.* that has received a deposit, depositary, trustee.

Աւանդատու, *աց a.* that deposits; who has given, who is the author of a tradition.

Աւանդատուն *s.* vestry, sacristy.

Աւանդեմ, *եցի va.* to consign, to deposit; to leave, to commit, to deliver, to remit, to transmit; to recommend; to teach; to give; – *հոգի*, to give up the ghost, to die.

Աւանդիչ *a.* that consigns, deposits; that teaches; that gives.

Աւանդութիւն *s.* consignment, deposit; tradition.

Աւանդումն S. **Աւանդութիւն**; – *հոգւոյ*, commendation of the soul.

Աւանիկ *ad.* see there, see here; here is, there is.

Աւաշ, *ոյ*, *ի a.* voice, sound; melody, harmony; – *ասել*, to sing.

Աւաշական *a.* tender, mild.

Աւասիկ S. **Աւանիկ**.

Աւատ, *ոյ s.* faith; fidelity; *յ- գործել*, to make, to work faithfully.

Աւար, *աց s.* booty; pillage, sack, capture, recapture, prey; plunder, marauding; devastation, depredation, disorder; – *առնուլ*, *ածել*, *հարկանել*, *յ-մատնել*, *յ-ի առնուլ*, *տանել*, to spoil, to make booty, to pillage, to sack, to plunder, to ravage; *լիաձեռն աւարաւ*, charged with plunder; *յ- մատնիլ*, to be a prey, to be given to pillage.

Աւարաբաշխ *a.* that distributes the booty.

Աւարաբար *ad.* with plunder.

Աւարամասն *s.* portion of plunder.

Աւարառու, *ռուաց a.* plunderer, depredator, freebooter, marauder.

Աւարառութիւն *s.* sack, pillage.

Աւարեմ, *եցի va.* to make booty; to sack, to pillage, to ravage.

Աւարումն *s.* pillage, sack; devastation.

Աւարտ, *ի s.* termination, completion, consummation, end, term, point, extremity, issue, exit, conclusion; fall, termination, cadence; – *դնել*, to end.

Աւարտաբանութի *s.* epilogue, concluding discourse. [shape.

Աւարտահասակ *a.* having a finest

Աւարտեմ, *եցի va.* to terminate, to finish, to end, to complete, to consummate, to close, to conclude, to make an end. [end, completion.

Աւարտումն *s.* termination, term,

Աւարտուն *a.* ended, finished.

Աւաքեմ, *եցի va.* to cure, to deliver from sickness; S. **Հաւաքեմ**.

Աւել, *ի*, *աց s.* broom; hair or feather broom; brush; coat-brush; – *ածել*, to sweep; to brush; to dust.

Աւելաբան *a.* that is redundant in words.

Աւելաբանութիւն *s.* pleonasm, redundancy of words.

Աւելագոյն *a.* very abundant, much.

Աւելադրեմ, *եցի va.* to join, to add, to increase.

Աւելազանց *a.* excessive.

Աւելազանցութիւն *s.* excess.

Աւելախօս S. **Աւելաբան**.

Աւելած *s.* sweepings.

Աւելածու, *աց s.* sweeper.

Աւելածութիւն *s.* sweeping.

Աւելաստաց *a.* avaricious, greedy.

Աւելաստացութիւն *s.* acquisition of superfluous things, avidity.

Աւելեմ, եցի S. **Աւել ածել.**

Աւելի, ելեաց *a. ad.* exceeding, superfluous; more, above, beyond; *աւելեաց բանք*, exaggeration; *աւելեաց s.* the five epagomene days of the Armenian calendar.

Աւելորդ, աց *a.* exceeding, redundant, superfluous, too much; *s.* rest; *-ք որովայնի*, excrement.

Աւելորդապաշտ *a.* superstitious.

Աւելորդապաշտութիւն *s.* superstition.

Աւելորդութիւն *s.* redundance, superfluity.

Աւելուկ, լկի *s. bot.* dock; *-ք*, sweepings.

Աւեղկեմ, եցի *va.* to regret, to be sorry for.

Աւետ S. **Աւետիք.**

Աւետաբան *a.* that gives, brings good news.

Աւետաբանեմ, եցի *va.* to give, to announce good news.

Աւետաբեր *a.* that brings good news, messenger.

Աւետագիր *s.* copy or writing of good news; *a.* that writes good news.

Աւետագրեմ, եցի *va.* to write good news.

Աւետագրութիւն *s.* writing of good news.

Աւետալուրք *s.pl.* good news.

Աւետապատճէն S. **Աւետագիր.**

Աւետապարգեւ, **Աւետատու** *a.* that gives good news; that is given with good news.

Աւետարան, աց *s.* Gospel; *պատմել, քարոզել զ-*, to preach the –.

Աւետարանագիր, գրաց *s.* evangelist.

Աւետարանագործ or *կան a.* evangelic.

Աւետարանեմ, եցի *va.* to give good news, to announce; to evangelize, to preach the Gospel.

Աւետարանիչ *s.* evangelist.

Աւետարանութիւն, **Աւետարանումն** *s.* notification of good news; preaching the Gospel.

Աւետաւոր *a.* that has, brings good news.

Աւետաւորեմ, եցի, **Աւետեմ** *va.* to give, to bring good news, to announce.

Աւետիք, տեաց *s.* good news, notification of good news; *երկիր աւետեաց*, land of promise; *-ս տալ*, S. **Աւետեմ**; *տօն* **Աւետեաց**, Lady-day.

Աւետչեայ *s.* present given to one who brings good news.

Աւեր *a.* ruined, destroyed, desolated; *s.* ruin, destruction; demolition, dismantling, overthrow; waste, damage; havock, devastation, desolation; *յ– լինել, կալ, մնալ, դառնալ*, to be ruined, te decay, to be desolate; *յ– դարձուցանել, յ– անմարդի դնել*, to ruin, to destroy, to ravage, te desolate, to harass, to infest.

Աւերած, ից, ոց *s.* ruin, demolition, destruction, desolation.

Աւերակ, աց *a.* ruined, desolated; *s.* ruin, rubbish.

Աւերանք *s.pl.* ruin, desolation, ravage, devastation.

Աւերեմ, եցի *va.* to ruin, to destroy, to demolish, to undo, to overthrow; to ravage, to desolate, to break, to spoil.

Աւերուած, **Աւերումն** S. **Աւերած.**

Աւթիմոն *s. bot.* spanish camomile, pellitory of Spain.

Աւիշ, **Աւիշկ**, **Աւիշք** *s.* lymph, humour, fluid substance, serosity, liquid.

Աւիւն *s.* fury, transport, enthusiasm.

Աւշակ S. **Օշակ.**

Աւշինար S. **Օշինդր.**

Աւոլոց ելանեմ *vn.* to run away, to vanish, to drop off.

Աւողական S. **Տրմուղ.**

Աւսարդ or **Օսարդ** *s.* old woman.

Աւր *s.* bile; dysentery.

Ափ, ոյ *s.* palm of the hand, handful; *-յ-ոյ ad.* in haste, on a sudden; *-ս զ-ի հարկանեմ*, to clap the hands, to applaud.

Ափափայք, այից *s. pl.* summit, side, declivity of a mountain, rock, high and steep place.

Ափիբերան առնել, **Ափիբերանեմ, եցի** *va.* to confound, to stop the mouth of some one, to silence; – *լինել*, to be confounded, to be unable to answer.

Ափիոն, ի *s.* opium.

Ափլափեմ S. **Խարխափեմ.**

Ափն, ափին, ափանց *s.* shore, bank, brink, coast; steep bank, bold shore.

Ափնածիր *a.* confined by the shore.

Ափնի *s.* glean.

Ափշիմ, etc. S. **Ապշիմ**, etc.

Ափսեայ, **Ափսէ, էից** *s.* plate, dish; bowl; tray.

Ափսինդ S. **Օշինդր.**

Ափսոսամ, **Ափսոսեմ** *vna.* to regret.

Ափսոսանք *s.pl.* regret, repentance, grief.

Ափրոդիսեան, Ափրոդիտեան *a.* venereal, syphilitic; – *ախտ*, syphilis.

Ափրոդիտէ S. **Աստղիկ.**

Աք, ից *s.* leg.

Աքաղաղ, ի, աց *s.* cock; *գագագել –ի*, crowing of a cock.

Աքացեմ, եցի *vn.* to kick, to kick up one's heels.

Աքացի *ad.* kicking; – *ծեծել*, to kick.

Աքացիք, ցեաց *s. pl.* feet, legs.

Աքացող *a.* kicking.

Աքեացք S. **Աքացիք.**

Աքիս, քսից *s.* weasel; – *սպիտակ*, ermine.

Աքստեմ, եցի *va.* to leap, to skip, to bounce; S. **Աքացեմ.**

Աքսոր, Աքսորանք *s.* exile, ban, banishment, transportation.

Աքսորեմ, եցի *va.* to exile, to banish, to transport, to send away, to confine, to proscribe.

Աքցան *s.* tongs, pincers; – *ատամնախիլ*, forceps.

Աքցոտեմ S. **Աքացեմ.**

Աֆիոն S. **Ափիոն.**

Բ

Բ (pēn) *բեն* *s.* the second letter of the alphabet and the first consonant; its sound is between *պ* and *փ*; *բ, բ̄*, two; second.

Բա *conj.* that; *ասացի բա*, I have said that; *ad.* truly, indeed, really; *int.* hey! bah!

Բաբ *s.* door.

Բաբախեմ, եցի *vna.* to strike; to palpitate, te beat; – *զձեռս*, to clap the hands; – *սրտի*, to palpitate.

Բաբախիւն, Բաբախումն *s.* pulsation, palpitation, irregular beating of the heart.

Բաբան *s.* balister; swing, see-saw; *խաղալ բաբանաւ*, to swing, to see-saw.

Բաբանաքար *s.* stone of a balister.

Բաբելական, Բաբելացի *a.s.* babylonian.

Բա՛բէ *int.* oh! ha! fy! alas!

Բաբէական *a.* admirable, surprising, astonishing.

Բագ, ի *s.* barnacle, muzzle; part, portion; *արկանել գ– 'ի ցռուկն*, to muzzle; – *արկանել*, to participate.

Բագին, գնաց *s.* altar of an idol; idol, statue of a false god; altar; temple.

Բագհամաբար *ad.* collectively.

Բագհամական *a. gr.* collective.

Բագհամեմ, եցի *va.* to amass, to gather, to collect.

Բագհամումն *s.* collection.

Բագնաձեւ *a.* in the shape of idolatrous temples.

Բագնապետ *s.* keeper of the temple; priest of the idol; pontiff of the heathens.

Բագնասէր *a.* idolatrous, lover of idols.

Բագորդ S. **Հաղորդ.**

Բադ, ուց *s.* drake; *էգ* –, duck; *ձագ –ու*, duckling; – *ընտանի*, tame duck; – *վայրենի*, wild duck, teal; *դրդրայ –ն*, the duck quacks.

Բադեան, Բադէն *s.* sacerdotal robe.

Բադրոն, Բադրոնակ *s.* bench; bedstead; sofa.

Բազայ, Բազէ, ից *s.* falcon; merlin; gerfalcon; hawk.

Բազէակալ, Բազէկիր, Բազէպան *a.* that fowls with, carries or has a falcon, falconer.

Բազէպանութիւն *s.* falconry.

Բազկակից helper, coadjutor.

Բազկաձիգ *a.* that stretches out the arm; received with open arms.

Բազկամրցութիւն *s.* wrestling.

Բազկաստածու *a.* that puts forth branches, ramous (tree), branchy.

Բազկատարած *a.* that stretches out its arms, spread; *ad.* with open arms.

Բազկատարածութիւն *s.* stretching of the arms.

Բազկարձակ S. **Բազկաստածու.**

Բազկացի *ad.* with the arms.

Բազկեմ, եցի *va.* to divide into several branches; to cut, to cut off; to abridge, to resume in a few words.

Բազկուրար S. **Բազպան.**

Բազմաբան *a.* verbose; talker.

Բազմաբանեմ, եցի *vn.* to talk much, to be verbose.

Բազմաբանութիւն *s.* redundancy of words, verbosity, polylogy.

Բազմաբաշխ *a.* that distributes, gives much; that is given abundantly, abundant: polynomial. [words.

Բազմաբառութիւն *s.* abundance of

Բազմաբարբառ *a.* that speaks, contains many languages; polyglot; — քնար, an harmonious lyre.

Բազմաբեղ, Բազմաբեղուն *a.* very fertile, very abundant, fruitful.

Բազմաբեր *a.* S. Բազմաբեղուն; *ad.* fruitfully.

Բազմաբերանեան *a.* that has many mouths or branches; Ճրագ —, chandelier.

Բազմաբերձ *a.* very high.

Բազմաբերութիւն *s.* much fertility.

Բազմաբիծ *a.* that has many stains.

Բազմաբիւր, Բազմաբիւրաւոր *a.* very numerous; that has many forces.

Բազմաբնակ *a.* very populous.

Բազմաբուղխ *a.* that flows abundantly. [good scent.

Բազմաբուրեան *a.* that spreads much

Բազմագանձ *a.* wealthy, opulent, very rich; precious, very dear.

Բազմագերան *a.* that has many beams.

Բազմագէտ *a.* very learned.

Բազմագթելի *a.* very slippery, where one slips, stumbles often or very easily.

Բազմագթութիւն *s.* abundance of mercy or clemency.

Բազմագին, Բազմագնի *a.* very dear, precious.

Բազմագիտութիւն *s.* polymathy.

Բազմագիր *a.* written in many manners; polygraph.

Բազմագլխեան, Բազմագլխի, Բազմագլուխ *a.* that has many heads.

Բազմագնաց *a.* very frequented (road).

Բազմագոյն *a.* of many colours; more, much, various.

Բազմագով, Բազմագովեստ *a.* very celebrated: very praiseworthy; that praises or is praised much.

Բազմագութ *a.* very mild, merciful, full of fondness, compassionate.

Բազմագումար *a.* of a great assembly.

Բազմագունակ, Բազմագունեան *a.* that has many colours or shapes, diverse, multifarious.

Բազմագունդ *a.* very numerous, of many forces.

Բազմագունի *a.* of several colours or shapes, diverse, multifarious; — ակն, succinum (yellow amber).

Բազմադարեան *a.* of several ages; — հնութիւն, remote antiquity; — ժամանակ, a long suite of centuries.

Բազմադարման *a.* that is carefully nourished, of which much care is taken.

Բազմադեւ *a.* who is possessed by demons; idolator of many gods.

Բազմադէզ *a.* much hoarded up.

Բազմադէմ, Բազմադիմի *a.* polyedrical; equivocal; multiform, diverse, manifold, multifarious; *ad.* of many different manners.

Բազմադուռն *a.* of many doors.

Բազմազան *a.* very various, of many kinds. [diversity.

Բազմազանութիւն *s.* great variety,

Բազմազարդ *a.* that is adorned magnificently; that has many ornaments.

Բազմազաւակ *a.* that has many children.

Բազմազբաղ *a.* wandering; busy, eager; meddlesome.

Բազմազգեան *a.* of many nations.

Բազմազգի *a.* of several species, sorts or kinds, diverse, manifold.

Բազմազեղ, Բազմազեղուն *a.* copious, abundant.

Բազմազուարճ *a.* full of pleasures, very amusing.

Բազմազօր *a.* very strong, very powerful: *s.* numerous army.

Բազմաթել *a.* filaceous.

Բազմաթերթ *a.* polypetalous.

Բազմաթիւ *a.* very numerous.

Բազմաթիւր *a.* very wrong; perverse.

Բազմաժամանակ, Բազմաժամանակեայ or կեան *a.* long since, old, ancient, antique.

Բազմաժանի *s.* harpoon.

Բազմաժողով *a.* populous, numerous; *s.* great assembly, meeting, party; crowd, multitude.

Բազմալար *a.* of many chords.

Բազմալեզու *a.* polyglot.

Բազմալի *a.* surgy, billowy, tempestuous, agitated.

Բազմալոյս *a.* full of lights.

Բազմախաբ *a.* that deceives or that is much or often deceived.

Բազմախաղ *a.* gambling, sporting place. [materials.

Բազմախաղաղ *a.* composed of various

Բազմախառն *a.* much mixed; in various voices. [ed, mischievous.

Բազմախարդախ *a.* very false, wick-

Բազմախիտ *a.* very thick; very frequented (way); very difficult; very abundant.

Բազմախխայթ or *խղխայթ* *a.* ulcerated, full of wounds. [care.

Բազմախնամ *a.* careful; kept with

Բազմախնդիր *a.* that asks, demands much; liable to many discussions or disputes; much sought.

Բազմախնճոյ *a.* feastful, joyful, splendid, pompous.

Բազմախողխող *a.* that kills much.

Բազմախոյզ *a.* much sought; – *լինիմ*, to make researches; to be curious, inquisitive.

Բազմախորան *a.* that has many tabernacles; – *սաղաւարտ*, helmet of many crests.

Բազմախորտիկ *a.* full of victuals, splendid, magnificent entertainment or fare.

Բազմախուզեմ, եցի *va.* to seek much.

Բազմախումբ S. **Բազմաժողով** *a.*

Բազմախուռն *a.* of a great concourse; thick, thronged, mixed.

Բազմախտեան *a.* unhealthy, that is subject to many maladies.

Բազմախօս, etc. S. **Բազմաբան**, etc.

Բազմածախ *a.* expensive, costly; splendid, sumptuous, rich, magnificent.

Բազմածաղիկ *a.* that has many flowers.

Բազմածին, **Բազմածնունդ** *a.* that generates much, fruitful, fertile. [ted.

Բազմածուփ *a.* stormy, much agita-

Բազմակ, աց *s.* socket; snuffer-tray; candle; candle-light.

Բազմակալ, աց *s.* candlestick; snuffers: guest; S. **Բազմակ**.

Բազմական *s.* guest, invited person: table, banquet; carpet, mattress, couch, sofa; bench, seat; *–ս –ս բաշխել*, to divide the guests, to form several banquets apart; *–ս արկանել*, to offer chairs or seats.

Բազմականակից *a.* messmate, commensal. [feast or banquet.

Բազմականատու, ի *a.* that gives a

Բազմակապ *a.* that is joined or tied with many strings. [wants.

Բազմակարօտ *a.* who has many

Բազմակերութիւն *s.* voracity.

Բազմակերպ *a.* in several shapes, diverse, various. [polygamist.

Բազմակին *a.* having many wives,

Բազմակնճիռ *a.* embarrassing, very entangled, complicated, embroiled.

Բազմակնութիւն *s.* polygamy.

Բազմակոխ *a.* that is trampled on or oppressed much or often; – *ճանապարհ*, public or much frequented road.

Բազմակոհակ *a.* that has many waves.

Բազմակոյտ *a. s.* of a great assembly, where there are many people; in great quantity, many; crowd; assembly.

Բազմահամ *a.* savoury, that has much savour.

Բազմահամար S. **Բազմաթիւ**.

Բազմահամբար *a.* that has much provision, well provided with necessary things.

Բազմահամբաւ *a.* very renowned.

Բազմահանդէս *a.* pompous, with great solemnity; glorious, victorious.

Բազմահանճար *a.* that has much wisdom, very wise, – learned.

Բազմահառաչ *a.* that sighs much, lamentable, grievous.

Բազմահատոր *a.* voluminous.

Բազմահատուած *a.* divided into several parts or sections.

Բազմահարկի *a.* very honourable, – respectful; splendid, magnificent.

Բազմահարուստ *a.* very rich.

Բազմահաւաք *a.* that amasses, collects many things. [or ways.

Բազմահետ *a.* that has many tracks

Բազմահիացիկ *a.* astonishing, surprising.

Բազմահիւս, **Բազմահիւսակ** *a.* well woven, that has much web, closely woven.

Բազմահմուտ *a.* very skilful, full of erudition, very learned.

Բազմահմտութիւն *s.* great erudition.

Բազմահնար *a.* very ingenious, dexterous; several, diverse, in several ways.

Բազմահոգ *a.* pensive, gloomy, anxious, full of care or anxiety.

Բազմահոլով *a.* that has many windings or ways.

Բազմահոմանի, **Բազմահոմեան** *a.* that has many lovers, gallants.

Բազմահոյլ *a.* very numerous, immense, infinite.

Բազմահոս, **Բազմահոսան** *a.* that flows or spreads abundantly, copious.

Բազմահունձ *a.* having an abundant harvest, that has much fruit.

Բազմահունչ *a.* that has much sound;

that has several sounds, very sonorous; polyacoustic.

Բազմահռչակ S. *Բազմահամբաւ.*

Բազմահրաշ *a.* astonishing, wonderful.

Բազմաձայն *a.* that has several sounds, that speaks several languages, resounding; in various voices.

Բազմաձեռն *a.* powerful, strong; numerous, much, in several manners.

Բազմաձեռնութիւն *s.* hand, power, great number of people.

Բազմաձեւ *a.* multiform.

Բազմաձիգ *a.* that is thrown or spread several times.

Բազմաղաղակ *a.* very noisy, loud.

Բազմաղէտ *a.* very unhappy, distressful, pitiful, unfortunate.

Բազմաղի S. *Բազմալար.*

Բազմաճաճանչ *a.* full of rays or light, splendid, brilliant.

Բազմաճամուկ *a.* of many and various colours.

Բազմաճիւղ or *ճիղ* *a.* polypetalous, branchy, ramous, full of boughs.

Բազմամագիլ *a.* that has many claws or fangs.

Բազմաման or *մանուած* *a.* that is well or in several ways woven, that has many turns and windings, tortuous.

Բազմամանկութիւն *s.* having many children.

Բազմամանուկ *a.* who has many children.

Բազմամասն or *մասնեայ* *a.* that is formed of several parts; diverse, various, multifarious.

Բազմամատոյց *a.* given much or abundantly.

Բազմամարդ *a.* populous; – *առնել, բազմամարդացուցանել,* to people.

Բազմամարդութիւն *s.* state of an inhabited town; great population.

Բազմամբոխ *a.* peopled; of great concourse, numerous; tumultuous.

Բազմամբոխութիւն *s.* great multitude of people; tumult, great noise with confusion and disorder.

Բազմամեայ or *մեան* *a.* old, 'aged, ancient, of old date.

Բազմամեղ *a.* burdened with many sins, great sinner.

Բազմամետաքս *a.* abounding in silk.

Բազմամեքենայ *a.* furnished with many machines; full of machinations, very cunning.

Բազմամթեր S. *Բազմահամբար.*

Բազմամիս *a.* plump.

Բազմամիտ *a.* wise, learned.

Բազմամութիւն *s.* longevity.

Բազմամուսին *a.* who has had many wives or husbands; polygamist.

Բազմամուսնութիւն *s.* polygamy.

Բազմամօր *a.* dirty.

Բազմայածեան *a.* that wanders; tortuous, devious.

Բազմայաղթ *a.* much renowned in wars, victorious.

Բազմայանց S. *Բազմամեղ.*

Բազմայեղց *a.* plentiful, abundant.

Բազմայոլով *a.* much, numerous.

Բազմայոյզ *a.* tumultuous, much agitated, uneasy.

Բազմայորդ *a.* copious.

Բազմայորդոր *a.* active, very diligent.

Բազմայր *af.* who has many husbands: populous (town).

Բազմայօդ *a.* that has many joints; false: *ad.* piecemeal.

Բազմանամ, ացայ *vn.* to increase, to grow in great numbers, to shoot, to multiply, to enlarge; to abound, to overflow.

Բազմանդամ *a.* that has many members: polynomial.

Բազմանիստ *a.* polyhedron.

Բազմանիւթ *a.* that abounds in materials; that contrives in several ways.

Բազմանկար *a.* provided with many pictures; various·

Բազմանկիւն *a.* polygonal.

Բազմանկողին *af.* prostituted, whoremonger; prostitute; S. *Բազմայր.*

Բազմանձուկ *a.* very affectionate, enamoured.

Բազմանշան or *նշանակ* *a.* that has many significations, equivocal, ambiguous; that has many marks.

Բազմանշոյլ S. *Բազմաճաճանչ.*

Բազմանուագ *a.* that is composed of, or has many tunes; harmonious, melodious.

Բազմանուն *a.* that has many names.

Բազմաշահ *a.* very useful, profitable.

Բազմաշառաւիղ S. *Բազմաճիւղ.*

Բազմաշարժ *a.* trembling; mutable.

Բազմաշաւիղ *a.* thas has many tracks or turns; tortuous.

Բազմաշխատ *a.* laborious, that loves work, that has worked much; laborious, painful, heavy, difficult, hard; *ad.* laboriously, with much difficulty and work.

Բազմաշնորհ *a.* that does many favours, that gives bountifully; that abounds in favours.

Բազմաշրջիկ *a.* rover, roamer, vagabond.

Բազմաշրջութիւն *s.* state of a vagabond.

Բազմաչար *a.* very wicked.

Բազմաչարչար *a.* that has suffered much.

Բազմաչափ *a.* immense, vasty.

Բազմաչեայ or չեան or չի *a.* furnished with many eyes.

Բազմապաճոյճ *a.* well adorned, embellished.

Բազմապայծառ *a.* very clear, brilliant, most illustrious.

Բազմապատիկ *a.* multiple; diverse, much, several; magnificent; – առնել, – լինել, to multiply; *ad.* more, moreover.

Բազմապատիր *a.* that deceives much, very cunning.

Բազմապատիւ *a.* much honoured, very honourable, respectful.

Բազմապատկառ *a.* very bashful.

Բազմապատկեմ, եցի *va.* to multiply; to repeat.

Բազմապատկելի *s.* multiplicand.

Բազմապատկեր S. Բազմանկար.

Բազմապատկիչ or կող *s.* multiplicator.

Բազմապատկութիւն *s.* multiplication.

Բազմապարգեւ *a.* that gives or is given abundantly.

Բազմապարունակ *a.* that contains much; multitudinous, much.

Բազմապարտ *a.* that owes much; much obliged.

Բազմապետութիւն *s.* polyarchy.

Բազմապիսի *a.* of many forms or fashions, diverse, various, many.

Բազմապտուղ *a.* that abounds in fruit, that produces much, fruitful.

Բազմաջան *a.* painful, fatiguing; laborious, busy, diligent, careful; *ad.* diligently.

Բազմառատ *a.* superabundant.

Բազմասեղեխ *af.* prostitute.

Բազմասերեմ, եցի *va.* to multiply, to increase by propagation.

Բազմասխալ *a.* subject to many faults.

Բազմաստեղն, ստեղնեան *a.* that has many branches, boughs or parts.

Բազմաստեղք *s.pl.* *ast.* pleiades.

Բազմաստղ S. Բազմաստեղք, Սայլ *ast.*

Բազմաստուած, Բազմաստուածեան *a.s.* polytheist; –ք, idols.

Բազմաստուածութիւն *s.* polytheism.

Բազմավանկ *a.* polysyllabic.

Բազմավաճառ *a.* mercantile.

Բազմավառ *a.* ardent, inflamed.

Բազմավէպ *a.* that relates many things, polyhistor.

Բազմավէր *a.* much wounded, that has many sores.

Բազմավիշտ *a.* tormenting, painful; gloomy, grievous.

Բազմավտանգ *a.* very perilous, dangerous.

Բազմավրդով *a.* turbulent, much agitated, stormy.

Բազմավրէպ S. Բազմասխալ.

Բազմատագնապ *a.* tormenting, gloomy, painful, sad.

Բազմատարած *a.* far extended, very extensive.

Բազմատեղեակ S. Բազմահմուտ.

Բազմատենչիկ *a.* very desirous, eager, anxious.

Բազմատես S. Բազմաչեայ.

Բազմատեսակ *a.* of many kinds or sorts.

Բազմատեսիլ *a.* of many looks, aspects or forms.

Բազմատերեւ *a.* polypetalous.

Բազմատիպ *a.* of many forms, editions or types; various, different.

Բազմատխուր *a.* very sad, grieved or melancholy; very vexatious.

Բազմատոհմ *a.* of many species or kinds; populous.

Բազմարան S. Բազմոց.

Բազմարդիւն *a.* very useful, profitable; very meritorious; full of merit, well deserved.

Բազմարժանի *a.* very worthy, very meritorious.

Բազմարծաթ *a.* very rich, opulent.

Բազմարուեստ *a.* ingenious, full of cunning, of ingenuity, artful; polytechnic.

Բազմացեղ *a.* of many tribes; S. Բազմատեսակ.

Բազմացուցանեմ, ուցի *va.* to augment, to grow, to enlarge, to increase, to multiply; to accumulate; to re-inforce; to fill, to people, to repeople.

Բազմաւաղելի *a.* very deplorable, pitiable, miserable.

Բազմաւոր or րական *a.* multitudinous, numerous; plural.

Բազմաւորութիւն *s.* plurality.

Բազմափայլ *a.* very shiny, bright, brilliant.

Բազմափորձ *a.* very experienced, practised.

Բազմաքանդակ *a.* that has many fine sculptures; well engraved; well worked.

Բազմաքանքար *a.* very clever; very valuable, rich, precious; very heavy.

Բազմաքննին *a.* scrutinizing, very inquisitive.

Բազմերախտ *a.* full of kindness, very obliging.

Բազմերամ *a.* of several flocks, orders or ranks, numerous.

Բազմերան *a.* very happy, blessed.

Բազմերանգ *a.* of several colours, variegated.

Բազմերգութիւն *s.* frequent use of songs.

Բազմերջանիկ S. **Բազմերան**.

Բազմերփեան *a.* of a thousand different colours.

Բազմեցուցանեմ, *ուցի va.* to set, to place, to lay down, to put.

Բազմեփեաց *a.* well cooked; cooking mixed things.

Բազմըռուխշտ *a.* very avaricious, tenacious.

Բազմիմ, *եցայ vp.* to sit down, to sit, to place one's self.

Բազմիմաստ *a.* very wise, learned.

Բազմիշխանութիւն *s.* polyarchy.

Բազմիցս S. **Բազում**.

Բազմոյթ S. **Սայլ** *ast.*

Բազմոստ *a.* knotty, nodous; S. **Բազմաձիւղ**.

Բազմոտանի *a.* having many feet; *s.* polypous.

Բազմորակ *a.* having many qualities or accidents; of many colours.

Բազմորդի *a.* having many children.

Բազմորդութիւն *s.* state of a person having many children.

Բազմորոգայթ *a.* full of snares or springes, dangerous, perilous.

Բազմոց, *ի s.* altar or resting-place; chair, seat; mattress; couch, sofa.

Բազմութիւն *s.* multitude, great number, quantity, crowd, gross, heap, mass, bulk, body; abundance, increase, inundation; multiplicity, plurality, infinity; people, troops, regiment, force, retinue.

Բազմունակ *a.* that contains much or many things.

Բազմուսումն *a.* very wise, learned, skilful, scientific.

Բազմուսումնութիւն *s.* great knowledge.

Բազմօրեայ, *րէից a.* many days since; old, that has existed a long time.

Բազմօրինակ *a.ad.* in several ways or manners, divers, various; in many shapes.

Բազուկ, *զկի*, *զկաց s.* arm, forearm; power; branch, bough; *bot.* beet, strawberry-spinach; — *աւ* — *մարտնչել*, *կարկառել*, to come to blows, to fight; — *աւ* — *գնալ*, to hold by the hand, to give each other the hand, to go arm in arm, together.

Բազում, *զմի*, *զմաց a.* several, diverse, much, thick, great, large, full, abundant, copious, numerous, considerable, frequent, very, too much, excessive; *ոչ* —, but little, not much; — *անգամ*, *բազմիցս*, several times, often, frequently; — *ինչ պէտք են*, it is necessary much trouble, many things; *յետ ոչ* — *աւուրց*, in a few days; *ի բազմաց հետէ*, a long time ago; —*ք*, many people; —*ք ի մարդկանէ*, the most part of men; —*ս*, — *ինչ*, *ad.* much, too much; — *ինչ գոչել ծովու*, roaring of the waves; —*ս չարչարիլ*, to suffer much; *ընդ* — *ժամանակս*, for a long time.

Բազումողորմ S. **Բազմագութ**.

Բազպան, *աց s.* sacerdotal maniple; bracelet.

Բազրիք, *րաց s.pl.* flight (of stairs), balusters, balustrade (—): bed.

Բազրոան *s.* stair, step.

Բաժ, *ից s.* impost, duty, tax, contribution, levy, custom; — *անցից*, toll.

Բաժակ, *աց s.* cup, glass, mug, goblet; chalice; bumper.

Բաժակալ *s.* saucer.

Բաժակակալ *s.* salver.

Բաժակեմ, *եցի va.* to soak, to water; — *զդետինն*, *զտունկս*, to water the ground, the plants.

Բաժակիկ *s.* small cup.

Բաժամիտ *a.* distrustful.

Բաժամտութիւն *s.* mistrust, suspicion.

Բաժանաբար *ad.* dividedly, separately.

Բաժանակալ *s.* heir.

Բաժանական *a.* divisible.

Բաժանականութիւն *s.* divisibility.

Բաժանակից *a.* that partakes with another.

Բաժանարար *s.* distributer; divisor.

Բաժանելի *a.* divisible; *s.* dividend.

Բաժանեմ, *եցի va.* to divide, to separate; to share, to distribute; to cut, to decompound, to disjoin, to uncouple, to disunite, to split, to cleave, to scatter, to behead, to make an incision; — *վիճակաւ*, to allot.

Բաժանորդ, *աց a.s.* partaker, concerned, participant; subscriber, sharing; — *լինել*, to participate, to subscribe.

Բաժանորդութիւն *s.* participation; share, subscription.

Բաժանումն s. division, share, distribution, partition, repartition, dispensation; decomposition, dismemberment, disengagement, disjunction, distraction, dissolution; stitch, rupture, departure; separation, disunion, scission, retrenchment, section, segregation.

Բաժապետ s. custom-house officer.

Բաժառու, աց s. receiver of duties or taxes, custom-house officer.

Բաժեմ, եցի va. to tax, to levy a duty.

Բաժին, ժնից s. part, share, portion, quota, proportion, distribution, equality, parcel, piece; dose; lot; — հարկաց, assessment.

*__Բաժկամամն__ S. Ժամանոց.

Բաժատուն s. custom-house.

Բալ, ից s. cherry; large black cherry; morello cherry; fog, mist; pale colour, paleness.

Բալածիգ a. nebulous, misty, foggy; —ք, dull weather.

Բալասան, աց s. balm; balsam; balsam-tree.

Բալատեսիլ a. dark, gloomy.

Բալենի s. cherry-tree.

Բալխիր s. sledge.

Բալլինջ s. gad-fly.

Բալուտ s. acorn, tassel; a. cloudy, gloomy.

Բախած, ից a. foolish, wanton, mad, cracked.

Բախածութիւն s. folly.

Բախեմ, եցի va. to strike, to beat; to shock, to knock; to touch; to scourge; — ի քարի զոտս, to strike one's foot in a stone; — հողմոց զտուն, raging of the wind against the houses; — զդուռն, ի դրան, to knock at the door; — զկուրծս, to beat one's breast; — զքնար, to touch a cithern, harp, lyre; — ճառագայթից զաչս, to dazzle the eyes; բախեալ արտասուօք, burst into tears.

Բախեցուցանեմ, ուցի va. to knock one against another.

Բախիմ, եցայ vn. to be beaten; to fight, to combat, to attack; — ընդ միմեանս, to fight together, to knock, to dash against each other.

Բախիւն, Բախումն s. beating, percussion, blow; knock, shock; rencounter, combat.

Բախտ, ից s. fortune, prosperity, luck; destiny, fate, fatality; chance, hazard; Fortune, Good Genius; չեղև ինձ —, I have not had the happiness; ըստ չար —ին, by ill luck, unfortunately; ըստ յաջողելոյ —ի, ըստ յաջողուածոյ —ի, ըստ —ի եղեւ նորա մեռանի թշնամին, by chance, fortunately his enemy dies.

Բախտագիւտ a. prophetical; s. diviner, foreteller.

Բախտախնդիր a. adventurous; — լինել, to seek fortune, to adventure.

Բախտանոց s. Temple of Fortune.

Բախտացի ad. fortunately, luckily; at all events or hazards, by chance, by good luck.

Բախտաւոր a. fortunate, lucky.

Բախտաւորութի s. happiness, good fortune, luck.

Բախտիմ, եցայ vn. to have fortune or chance.

Բակ, ից, աց s. porch, portico; halo, red circle round the sun or moon; sheepfold, fold; circumference, round, circuit; — առնուլ, ունել, արկանել, to encompass, to surround, to begird.

Բակառեմ, եցի va. to encompass, to begird; to contain, to comprehend.

Բակեղաթ, ի s. wallet, bag.

Բակլայ, ից s. bean; lupine.

Բակուղ s. stick, staff.

Բահ, ից s. spade, hoe; mattock; բահեմ, to hoe.

Բահուանդ, ից s. necklace, diamond to hang on the neck; iron collar.

Բաղադրեմ, եցի va. to compose, to conjoin; to ally; to mingle, to mix; to compound.

Բաղադրութիւն s. compound, composition, synthesis, combination, condition, confection, formation, mixture.

Բաղաղան a. suitable.

Բաղաղանեմ, եցի va. to conform, to make conformable.

Բաղաղանութիւն or **նումն** s. fitness, relation, conformity, connection: alliance.

Բաղաձայն a. consonant; unanimous.

Բաղաձայնութիւն s. consonance.

Բաղայք, այից or **այց** s. pretext, excuse, subterfuge; suspicion; stain, fault; cause, reason; բաղայս ի վերայ դնել, զբաղայցն յօդել պատճառս, to seek excuses or pretexts; բաղայս ստութեան կարկատել ի վերայ, to calumniate, to slander; առանց բաղայց, innocent, inculpable, blameless; ad. inexcusably.

Բաղանապետ or **պան** s. bath-keeper, bather; sf. bath-woman.

Բաղանիք, նեաց *s.pl.* baths, bath-house; bathing place; տաշտ բաղանեաց, bathing-tub; վերարկու բաղանեաց, bathing-gown; եղանակ բաղանեաց, bathing season; սրահ, սենեակ բաղանեաց, bath-room; ի բաղանիս մտանել, բաղանիս առնուլ, to bathe, to take a bath; ի բաղանիս երթալ, to go to the baths; գետոյ, ծովու —, river-baths, sea-baths; — գոլորշւոյ, բժշկական —, vapour, medicated bath; նստական —, hip bath; ցուրտ, ջերմ ջրոյ —, cold, hot or warm baths.

Բաղանունութիւն S. Փաղանունութիւն. [compound.

Բաղարկեմ, եցի *va.* to assemble, to

Բաղարջ, ից *a.* unleavened, azymous; *s.* unleavened bread, azyme.

Բաղարջակերք, րաց *s. pl.* the feast of unleavened bread.

Բաղափուշտ *s.* bladder.

Բաղբաղայք, յից, **Բաղբաղանք** *s. pl.* pretext, colour, cloak; calumny, false accusation; S. Բաղայք.

Բաղբաղեմ, եցի *va.* to pretend, to conceal under a pretext; to calumniate; to accuse, to impeach.

Բաղբանջանք S. Բաջաղանք.

Բաղդ S. Բախտ.

Բաղդատական *a.* comparative.

Բաղդատեմ, etc. S. Համեմատեմ, etc.

Բաղեմ, եցի *va.* to join.

Բաղեղն, եղանց *s. bot.* ivy.

Բաղխսար, աց *s.* stone-bow; cross-bow; catapult; dart, arrow; small dagger.

Բաղխեմ, etc. S. Բախեմ, etc.

Բաղխոհական *a.* deliberative.

Բաղկակից *a.* conjoined.

Բաղկակցիմ, եցայ *vn.* to conjoin, to be united.

Բաղկանամ, ացայ *vn.* to consist; to be composed, constructed, constituted.

Բաղկացութիւն *s.* consistency, composition, conjunction.

Բաղկացուցանեմ, ուցի *va.* to constitute, to compose.

Բաղկացուցիչ *a.* constituent.

Բաղհիւսական *a.* copulative.

Բաղհիւսեմ, եցի *va.* to make an intermixture, to conjoin.

Բաղձալի, etc. S. Փափագելի, etc.

Բաղշտակ *s. bot.* acorus; yellow water-flag.

Բաղսամոն S. Բալասան.

Բաղրջուկ S. Մոլոշ.

Բաճկոն, աց *s.* vest; waistcoat; flannel waistcoat; night waistcoat; bodice; cloak, mantle; tunic.

Բաճկոնակ, աց *s.* waistcoat; jacket; little old cloak; short cloak.

Բամ *conj.* that; ասացի —, I said that.

Բամա *s.* altar.

Բամբ, ից *s. mus.* basse, base: *a.* thorough base. [wadding.

Բամբակ, աց *s.* cotton; — ագնիւ,

Բամբակենի *s.* cotton-plant.

Բամբաս, ից *s.* guilt; S. Բամբասանք.

Բամբասական *a.* slanderous.

Բամբասանք *s. pl.* detraction, slander, defamation.

Բամբասասէր *a.* that loves slander.

Բամբասաւոր *a.* slanderous.

Բամբասեմ, եցի *va.* to detract, to slander, to speak ill of, to calumniate, to defame, to backbite.

Բամբիշ, բշի, **Բամբիշն**, բշան *sf.* lady; princess; queen. [pers.

Բամբիռն, բռանց *s.* castanets, snap-

Բամբոց *s.* gum ammoniac; bamboo: agasyllis.

Բայ S. Բա, Բամ.

Բայ, ից *s. gr.* verb; word, speech, discours; S. Բայոց. [verb.

Բայածական *a.* derived from the

Բայանամ, ացայ, **Բայիմ**, եցայ *vn.* to be clayed, to hide one's self in a den.

Բայանուն *s.* supine; verbal.

Բայոց, աց *s.* den, cave, lair, haunt, kennel.

Բայց *conj.* but, yet, notwithstanding, however, nevertheless, though, still; save, except, without; — եթէ, except; unless; — միայն, if, provided, with the exception of, excepted, but, besides; if not; — սակայն, yet, however, nevertheless.

Բան, ներ, նեար *s.* thing; S. Բան.

Բան, ից *s.* speech, word, term, saying, dictate, expression, oration, discourse, language, history; proposal, treaty, promise; thing; reason, intellect; understanding, intelligence; oracle: the Word; *bot.* myrobalan (fruit, tree and oil); acorn (fruit); 'ի —ի առնել, to interpose, to employ; ընդ —իւ առնել, to excommunicate; — առ —, word for word; միով —իւ, in a word; զ—իւք առնել, to converse, to speak; ի —ս արկանել, ի —ի առնել, to persuade, to convince, to gain; զ—իւք անկանել, to converse with, to hold a conversation; *ի –ս հրապուրանաց արկանել. ի –ս ելոյ առնել*, to charm or to allure with one's words; *–ս ընդ իրեարս դնել. –ունել ընդ ումեք, –կապել առ ոք*, to understand, to be understood, to come to an understanding; *ըստ իմում –ի, որպէս իմ –ս է*, according to me; *ի –տանել, արկանել*, to employ, to serve one's self; *–ել, կալաւ*, it is said; *զոյգ ընդ –իցս*, at these words; *ասել –չարութեան զումեքէ, –ս բարեաց խօսել վասն*, to speak ill or well of some one; *զինչ է –ս այս*, what is this? *–տալ*, to promise, to give one's word; *Թողէք ի բաց զ–երդ*, leave these things; *–ի գործ առնել*, to begin to speak; *վախճանել զ–ս իւր*, to finish one's discourse; *–վճարել*, to do some thing; *ոչ եւս ընդ –ս ինչ ածեալ*, without any hesitation; *–ինչ է ինձ առ քեզ*, I have a word to say to you; *ըստ –ի ամենեցուն*, according to every body; *վասն քո –իդ*, upon your word; *ըստ –ի քո*, according to what you have said; *գիտես ընդ ում է –դ*, you know well with whom you have to do; *մինչդեռ –քն ի բերան նորա կային*, hardly had he spoken; *–ք ինչ են իմ ընդ ումեք*, I have a suspicion of some one; I have intrigues or connections with some one; *–ք ինչ ոչ էին* or *ոչ գոյին նոցա ընդ ումեք ի մարդկանէ*, they have neither society nor commerce with other men; *առանց –ի պոռնկութե*, except for cause of adultery.

Բանաբերութիւն *s.* embassy.

Բանագէտ *a.* lettered, learned, wise, experienced, versed.

Բանագիր *s.* writer, author.

Բանագնաց *լինել*, to parley, to enter into a treaty of peace.

Բանագնացութիւն *s.* treaty.

Բանագող *s.* plagiary.

Բանագողութիւն *s.* plagiarism.

Բանագովութիւն *s.* eulogy, panegyric, praise.

Բանադատակ *լինիմ vn.* to excuse one's self, to pretend; to feign, to allege. [composition.

Բանադրութիւն *s.* writing, work,

Բանադրանք *s. pl.* excommunication, anathema.

Բանադրեմ, *եցի va.* to excommunicate, to anathematize.

Բանադրութիւն S. **Բանադրանք**.

Բանալեպան S. **Փականակալ**.

Բանալի *s.* key; lock: explainer, expounder; *– նուագարանաց*, a tuning key; *– հասարակաց*, master-key; *– ժամացուցի*, watch key; *գաղտ –*, false key.

Բանախոյզ, *խուզաց a.* examiner.

Բանախօս *a.* orator.

Բանախօսութիւն *s.* oration, discourse, sermon.

Բանակ, *աց s.* camp; army; encampment; castramentation; *–առնուլ, հարկանել*, to encamp, to pitch a camp; *բառնալ զ–ն*, to remove the camp.

Բանակակից *a.* companion of the field.

Բանակամէջ *s.* the middle or centre of a camp or army.

Բանական *a.* reasonable, endowed with reason, discursive, intelligent; logical; *–ն*, *s.* logic. [standing.

Բանականութիւն *s.* reason, under-

Բանակատեղ, **Բանակետղ**, *եաեղ, ղաց s.* camp, campaign, place where an army is encamped.

Բանակեցուցանեմ, *ուցի va.* to encamp, to pitch one's camp.

Բանակիմ, *եցայ vn.* to encamp, to place one's self, to pitch the camp.

Բանակորով *a.* eloquent.

Բանակռիւ *a.* contentious, that is fond of disputing, captious, cavillous; *–լինել*, to cavil, to carp, to chicane, to dispute; *– լինել յոչինչ պէտս*, to dispute about trifles.

Բանակռուիմ, *եցայ vn.* S. **Բանակռիւ** *լինել*. [disputation.

Բանակռուութիւն *s.* logomachy;

Բանակրկիտ *a.* curious, that researches much; *s.* critic, censurer.

Բանակցութի *s.* conference, parley.

Բանահիւս, *ի* or *ոյ, աց a.s.* writer, author; poet: newsmonger.

Բանահիւսութիւն *s.* composition; poetry.

Բանաճառեմ, *եցի vn.* to reason, to narrate, to discourse.

Բանաճարակ *a.* examiner.

Բանամ, *բացի va.* to open, to discover, to disclose, to develop, to explain; to loosen; to perforate, to pierce, to bore; to spread, to enlarge, to extend; to unfold, to untwist, to unlink; to rub; *– զգլուխ*, to take off one's hat; *– ումեք զսիրտ իւր*, to unbosom, to open one's heart; *– զախորժակ*, to excite appetite; *– զշիշ*, to uncork a bottle; *ծակ –*, to perforate, to pierce, to bore; - զկնիք, to unseal; - զմիտս, to illuminate, to enlighten the mind; - զխցանն, to unstop; - զծրարն, to unpack; - ճանապարհ, to trace, to mark out a path; to open a way, to make a road.

Բանամ, Բանիմ, բացայ vp. to open; to be detached one from another.

Բանամարտ S. Բանակռիւ.

Բանասէր s. philologist; -ք, literary men.

Բանասիրական a. philological; - հմտութիւն or ուսմունք, literature, humanity.

Բանասիրութիւն s. philology; humanities; letters.

Բանաստեղծ, ից s. poet; յոռի or գձուձ —, poetaster, rhymer.

Բանաստեղծական a. poetical.

Բանաստեղծեմ, եցի va. to poetize, to versify.

Բանաստեղծութիւն s. poetry; poem.

Բանաստեղծուհի sf. poetess.

Բանաստեղծօրէն ad. poetically.

Բանավաճառ a. boaster, braggart; - լինել, to boast, to exaggerate; to swagger.

Բանավճար S. Բանբեր.

Բանարար a. poet; writer, composer; complaisant, obedient; *delegate, deputy.

Բանարարութիւն s. composition, work of sense; poem, poetry; *delegation, deputation.

Բանաւոր a. reasonable; intelligent, wise; vocal; rational.

Բանաւորագոյն a. wiser, more reasonable.

Բանաւորութիւն s. reason; intelligence; rationality, understanding, intellect; prudence, wisdom.

Բանաքաղ a.s. plagiary; compiler; curious.

Բանաքաղութիւն s. plagiarism.

Բանաքնին s. critic, reviewer.

Բանաքննութիւն s. critic, review.

Բանբեր, աց s. messenger, envoy.

Բանգ s. *bot.* hen-bane.

Բանգիտութիւն s. erudition, learning, literature, science; վերնային —, astronomy.

Բանդ S. Բանտ.

Բանդագուշանք s.pl. folly, extravagance, revery, idle talking, delirium, enthusiasm; chimera.

Բանդագուշիմ, եցայ vn. to talk extravagantly, to talk nonsense, to rave, to dote; to vacillate, to totter, to stagger.

*Բանդակ, ոց s. jelly.

Բանդեմ S. Բանտեմ.

Բանդիռն S. Բամբիռն, Փանդիռն.

Բանեար s. feud, quarrel, dispute, wrangling; S. Բան, ներ, նեար.

Բանեղ, աց a. verbose, eloquent, voluble, fluent.

Բանընդդէմ լինիմ vn. to contradict.

Բանիբուն a. learned, skilful, experienced, versed, wise; eloquent.

Բանիկ, բանկունք a. tale, story, trifle, bawble.

Բանիմաստ, Բանիմաց a. intelligent, reasonable.

Բանկալ, բանքկան a. confidential, authorized, accredited, estimable, influential.

Բանկն, կունք s. coarse language; tale, story, fable.

Բանորսակ, աց S. Բանաքաղ, Բանակրկիտ.

Բանջար, ոյ, աց s. herb, herbage, pot-herbs, vegetables; beet.

Բանջարանոց s. kitchen-garden.

Բանջարավաճառ s. green-grocer; -կին, herb-woman.

Բանջարեղէն a. herbaceous.

Բանսարկեմ, եցի va. to slander, to calumniate, to report.

Բանսարկու, աց s. tell-tale, tale-bearer, sycophant, opponent, adversary; satan, devil, tempter.

Բանսարկութիւն s. tale, slander, false accusation, calumny; contrariety, opposition; witchcraft.

Բանտ, ից s. prison, gaol; դնել'ի -ի, արկանել'ի -, to imprison; խուսել ի -է, to make one's escape from prison, to escape; հանել ի -է, to let out of prison; ելանել ի -է, to go out of prison.

Բանտակալ, Բանտական, Բանտամուտ S. Բանտարգել.

Բանտապահ, Բանտապան, Բանտապետ s. gaoler, keeper of a prison.

Բանտարգել a. prisoned; - առնել, to imprison.

Բանտարգելութիւն s. imprisonment, detention.

Բանտարկեալ, Բանտաւոր S. Բանտարգել.

Բանտեմ, եցի va. to imprison.

Բաշ, ից s. horse hair, mane.

Բաշխ, ից s. distribution; assessment; share, lot; division: weevil, mite.

Բաշխեմ, եցի va. to distribute, to share, to part, to divide, to dispense, to assess; to disseminate.

Բաշխիշ s. gratuity, drink-money.

Բաշխոյք, ոյից *s.pl.* gift, present, gratuity, donation.

Բաշխութիւն, Բաշխումն *s.* distribution, apportionment, division.

Բաշոտ *s.* a kind of falcon.

Բաչիւն S. Բառաչ.

Բաջաղանք *s.pl.* silly story, idle talk, stories, nonsense, prattle, quackery.

Բաջաղեմ, եցի *vn.* to tattle, to prattle, to talk idly, to tell idle tales, to speak of trifles.

Բաջաղկոտ *a.* prattler, great talker.

Բառ, ից *s.* word, term, speech, expression; air, song; – առ –, word for word; ըստ բառին, literally.

Բառագիրք S. Բառգիրք.

Բառաչ, ոյ *s.* bellowing, lowing; roaring. [to roar.

Բառաչեմ, եցի *vn.* to bellow, to low;

*Բառարան S. Բառգիրք.

Բառացի *a.* renowned, famous, excellent; rich. [cellence, beauty.

Բառացութիւն *s.* renown, glory, ex-

Բառգիրք *s.* dictionary, vocabulary, lexicon, glossary. [handle.

Բառնալիք *s.pl.* lever; porringer;

Բառնամ, բարձի *va.* to take away, to remove, to carry off, to displace; to retrench; to derogate, to suppress, to withdraw; to cause to cease, to destroy, to dispel, to efface, to extinguish, to stifle; to take away, to ravish, to take, to steal, to rob; to lift up, to raise; to bear, to support, to sustain; – 'ի վերայ, to put, to put on, to load; – 'ի հաշուէ, to discount, to deduct, to abate; – զօրէնս, to repeal a law, to cancel, to annul; – զխոչս, to clear, to extricate; – զցանկն, to unbar; – զմանուկն յարգանդէ, to deliver a woman; – թողուլ, բարձի թողի առնել, to abandon, to forsake entirely; – ի լուծ կշռոյ, to weigh; – զգլուխ, to behead; աղաղակ, կական, կառաչ, ճիչ, ձայն –, to scream, to cry out; to weep; – ի միջոյ, to carry away, to stroy, to annul; – զամենայն դժուարութիւն, to take away all difficulty; – զկեանս ուրուք, to take away the life of some one, to kill, to murder; բողոք –, to appeal, to invoke, to lament; – զցաւս, to support pain; – ուստեք, to go away, to depart; – զթիւ, to subtract; – արձակել, to dismiss; բարձեալ բերել, to carry.

Բառնամ, Բառնիմ, Բարձեալ լինիմ, բարձայ *vp.* to be carried or brought; to liken, to compare; to be taken away; to be destroyed; to be estinguished; բարձիր և անկիր ի ծով, be thou removed and cast into the sea; – մտաց հպարտութեամբ, to be proud of; արք արդարք բառնին, the just perish; Դամասկոս բարձցի ի քաղաքաց, Damascus will soon be no longer a city; բարձաւ ուխտն, the pact is broken; – ի կենաց, to die; նմա բարձին զխաչն, they put on him the cross.

Բասիլիսկոս S. Արքայիկ օձ.

Բասիր S. Բասրելի.

Բաստ, ից *s.* fortune, luck; destiny, fate; wager, bet, stake; –ս արկանել, to lay a wager, to bet. [buke.

Բասրանք *s.pl.* reproach, blame, re-

Բասրեմ, եցի *va.* to reproach, to blame, to condemn, to rebuke, to censure.

Բասրելի *a.* reproachable, blamable.

Բարար *s.* shuttle.

Բարակ, աց *a.* subtile; – ցաւ, ջերմ, phthisis; S. Նուրբ: brach (sporting dog): nitre; S. Բորակ.

Բարականման *a.* that spins or weaves finely; finely spun or woven.

Բարակավիզ *a.* a skinny neck; a long or thin neck.

Բարաշխ *a.* hard: soft. [porter.

Բարապան, Բարապետ *s.* usher,

Բարառնական *a.* personified; – բան, prosopopœia. [legory.

Բարառնութիւն *s.* prosopopœia; al-

Բարաւոր *s.* lintel, door-post, doortree.

Բարաւորութիւն *s.* manners, custom.

Բարբանջ, Բարբաջ, ից, Բարբանջումն, Բարբաջանք *s.* idle tales, nonsense, tiresome repetitions, silly story, prating, gossip, dotage.

Բարբանջեմ, Բարբաջեմ, եցի *vn.* to make tiresome repetitions, to chat, to prattle, to bawl, to tattle.

Բարբառ, ոյ *s.* speech, voice, accent, language, idiom, dialect; acclamation, exclamation; cry, clamour; sound; կերկերեալ, դողդոջ, ընդհատ, սպառնալից –, a hoarse or gruff, trembling, interrupted, menacing voice; յօդել –, to offer a word, to speak; ածել ի –, to make one speak; – արձակել, to cry, to raise the voice, to exclaim; հնչեցին օդք ի – ցնծութեան, the air was filled with cries or a thousand cries of joy; ի Հայ –, in the Armenian language; –

ամպոց, որոտման, thunder, noise; – ամբոխին, clamour, cry; – փողոյ, հաւուց, վահանաց, հողմոց, blast of trumpets, ruff; cackling; noise or clashing of shields; whistling or bluster of the wind; – առիւծու, գազանաց, S. Մռընչիւն; – աղաղակի, rumour.

Բարբառիմ, եցայ *vn.* to speak; to cry out, to exclaim.

Բարբարանք *s.* haggling, hesitating.

Բարբարիկ, Բարբարիկոն S. Բարբարոս.

Բարբարիմ, եցայ *vn.* to hesitate, to haggle; to be busy, embroiled, perplexed.

Բարբարոս, աց *a. s.* barbarous, savage; barbarian, cruel.

Բարբարոսութիւն *s.* barbarity, cruelty, grossness.

Բարբուտ *s. mus.* cithern.

Բարգաւաճ, ից *a.* signal, illustrious; cheerful; increased, flourished, flourishing, civilized.

Բարգաւաճանք *s. pl.* increase, abundance; profit, improvement, bloom, lustre, splendour, renown.

Բարգաւաճեմ, եցի *va.* to make flourish; to civilize.

Բարգաւաճիմ, եցայ *vn.* to increase, to flourish, to be in repute, in honour, in vogue, to profit, to improve.

Բարգաւաճութիւն S. Բարգաւաճանք.

Բարդ, ից *s. a.* hay-rick; heaped up, piled, bound up; polypetalous; – անուն, բառ, *gr.* compound word.

Բարդեմ, եցի *va.* to accumulate, to hoard; to bind up; to compound, to conjoin.

Բարդութիւն *s.* accumulation, heap; composition, formation. [others.

Բարեասաց *a.* that speaks well of

Բարեատեաց *a.* that hates the good, evil, malicious, wicked.

Բարեացակամ *a.* benevolent.

Բարեացապարտ *a.* well deserved, worthy, obliging.

Բարեաւ *ad.* well, right; safely; – եկիք, be welcome; – մնա՛, adieu! – մնալ ասել, to bid farewell, to take leave; to renounce, to forsake.

Բարեբախտ, Բարեբախտիկ *a.* fortunate, lucky; prosperous, happy, favourable, propitious.

Բարեբախտաբար *ad.* fortunately, happily, luckily.

Բարեբախտանամ, ացայ *vn.* to prosper, to be fortunate, to succeed, to be happy.

Բարեբախտութիւն *s.* fortune, happiness, prosperity, chance, destiny.

Բարեբաղդ S. Բարեբախտ.

Բարեբան *a.* that praises.

Բարեբանակից *a.* that praises with another or together.

Բարեբանեմ, եցի *va.* to bless, to praise. [encomium.

Բարեբանութի̃ *s.* benediction praise,

Բարեբաշխ *a.* beneficent, bounteous, that does good, liberal.

Բարեբաշխութիւն *s.* bounty, benefit, favour, liberality.

Բարեբաստ, Բարեբաստիկ S. Բարեբախտ. [Բարեբախտանամ.

Բարեբաստանամ, Բարեբաստիմ S.

Բարեբաստութիւն S. Բարեբախտութիւն.

Բարեբարոյ, ից *a.* good-natured, good-tempered, civil, benign, affable, kind.

Բարեբարոյութիւն, Բարեբարութի̃ *s.* excellent character, good-nature.

Բարեբեր *a.* productive of good, fruitful, fertile, abundant.

Բարեբերութիւն *s.* fertility, fructification.

Բարեբողբոջ *a.* that has good suckers, shoots or sprouts.

Բարեբոյս *a.* that produces good fruit fruitful; good-natured.

Բարեբուղխ *a.* that causes good to come forth.

Բարեբուն *a.* naturally good, that has a good disposition, humane.

Բարեգեղ *a.* beautiful, graceful, charming, genteel, pretty, handsome.

Բարեգթութիւն *s.* benignity, clemency, mercy. [verses, lives well.

Բարեգնաց *a.* that runs, walks, con-

Բարեգործ *a.* beneficent, virtuous, pious, that does good. [good.

Բարեգործեմ, եցի *vn.* to do well,

Բարեգործութիւն *s.* bounty, beneficence; good works.

Բարեգութ *a.* benign, humane, merciful, compassionate, tender, charitable, flexible. [proper.

Բարեդէպ *a.* becoming, suitable, fit,

Բարեդիպութիւն *s.* decorum, fitness; prosperity, luck.

Բարեդրուժ *a.* ungrateful. [ed.

Բարեզարդ *a.* well adorned; reform-

Բարեզարդեմ. եցի va. to embellish, to adorn; to reform.

Բարեզարդութիւն s. embellishment, ornament, finery; reformation, reform.

Բարեզարմ a. of good family, noble.

Բարեժառանգութիւն s. inheritance of great property; good inheritance.

Բարելաւ a. very good, very useful.

Բարելաւութիւն s. great goodness, good-nature, nobleness, gentility.

Բարեխառն a. sober, temperate, moderate.

Բարեխառնեմ, եցի va. to temper, to moderate, to soften, to modify.

Բարեխառնութիւն s. temperance; temperature, moderation, modification, mitigation; – *օդոյ*, temperature of the air.

Բարեխնամ a. careful, that provides for wants, for an affair. [to provide.

Բարեխնամեմ, եցի va. to be careful,

Բարեխնամող S. *Բարեխնամ.*

Բարեխնդիր a. that asks for, that seeks for good things.

Բարեխոհ, Բարեխորհուրդ a. that thinks of good things.

Բարեխրատ a. that gives good advice, good instruction; well instructed.

Բարեխօս, աց a.s. intercessor, mediator.

Բարեխօսեմ, եցի vn. to intercede.

Բարեխօսութիւն s. intercession, mediation.

Բարեկամ, աց s. friend; familiar, dear; *մտերիմ, անկեղծ, ճշմարիտ, անձնանուէր, սիրելի, սուտ* –, intimate, sincere, true, devoted, dear, false friend.

Բարեկամաբար ad. friendly, familiarly, domestically.

Բարեկամական a. amicable, friendly.

Բարեկամանամ, ացայ vn. to be friendly, familiar, to make one's self familiar.

Բարեկամութիւն s. friendship, familiarity, attachment; *սերտ* –, intimacy; *անկեղծ* –, cordiality.

Բարեկամուհի sf. friend.

Բարեկարգ a. well regulated, corrected, reformed, policed.

Բարեկարգեմ, եցի va. to order properly, to dispose, to put in order; to amend, to reform.

Բարեկարգութիւն s. good order, organization; reform, reformation; discipline; policy.

Բարեկեաց S. *Բարեկեցիկ.*

Բարեկենդան, աց s. carnival, holyday time; *բուն* –, the day before lent, shrovetuesday, shrovetide.

Բարեկենդանութիւն s. happiness, felicity, prosperity, rejoicing.

Բարեկերպ a. that has a good figure, handsome, graceful, genteel, pretty, well-made. [shape, grace, gentility.

Բարեկերպութի s. fine figure, good

Բարեկեցիկ a. happy, prosperous, in good circumstances, rich.

Բարեկեցութիւն s. happiness, felicity, ease, contentment, comfort.

Բարեկիր a. good, honest, virtuous.

Բարեկիրթ a. well instructed, civil.

Բարեկրթութիւն s. good education, good-breeding, politeness.

Բարեկրօն, ից a. of good morals, pious, virtuous, honest, religious.

Բարեկրօնութիւն s. good morals, honesty, probity, piety, religion, goodness.

Բարեհաճիմ, ճեցայ vn. to vouchsafe, to accept, to receive favourably, to please.

Բարեհաճոյ a. very agreeable.

Բարեհաճոյանամ, ացայ vn. to be very agreeable or very amiable.

Բարեհաճութի s. approbation, consent, benevolence, favour, friendship.

Բարեհամ a. tasteful, savoury.

Բարեհամբաւ a. of good renown, of great reputation, famous, renowned, celebrated.

Բարեհամբաւեմ, եցի va. to celebrate, to publish with praise.

Բարեհամբաւութիւն s. good name, renown, reputation, fame, praise.

Բարեհամբոյր a. agreeable, amiable, graceful, polite, civil, gentle, tractable, humane, kind, courteous, complaisant, beneficent. [things.

Բարեհայց a. that demands good

Բարեհանճար a. very sensible, – wise, – learned. [or stature.

Բարեհասակ a. having a fine shape

Բարեհատոյց a. rewarder, that recompenses well, that does good.

Բարեհաւան a. obedient, submissive.

Բարեհնար a. very ingenious, – clever.

Բարեհռչակ, etc. S. *Բարեհամբաւ*, etc. [to good things.

Բարեհրաւէր a. that invites, exhorts

Բարեձեւ a. of a good shape, well made, genteel; graceful.

Բարեձեւութիւն s. fine figure, gracefulness, decorum.

Բարեձիր S. *Առատաձիր*.

Բարեմասն a. well matched, lucky, fortunate.

Բարեմասնութիւն s. good fortune, happiness, participation of good; goodness, perfection.

Բարեմարդիկ a. coaxer, cajoler, gallant, complaisant; – *լինել* to please, to flatter, to coax, to cajole, to adulate.

Բարեմարդութիւն s. flattery, adulation, complaisance.

Բարեմիտ a. sincere, ingenuous, frank, naive; innocent, good, well disposed.

Բարեմոյն a. peaceable, flexible, good-natured, good-humoured.

Բարեմոռաց a. unthankful, ungrateful.

Բարեմտաբար ad. ingenuously, frankly, naively.

Բարեմտութիւն s. sincerity, innocence, goodness, indulgence.

Բարեյաջող a. favourable, prosperous; – *լինել*. to prosper.

Բարեյարմար a. well adjusted, well agreed; symmetrical.

Բարեյիշատակ a. of happy memory, whose memory is venerated.

Բարեյոյս a. of good or of great hope.

Բարեյորդոր a. that exhorts to good things; well inclined, very willing.

Բարեյուսութիւն s. good hope.

Բարեյօժար a. well inclined, very willing, benevolent.

Բարենախանձ a. zealous.

Բարենշան a. of good sign; signalized, remarkable, famous.

Բարեշէն a. well settled, rich, happy, prosperous.

Բարեշնորհ a. that grants or does favours, that gratifies; handsome, graceful, agreeable, charming.

Բարեշնորհութիւն s. bounty, goodness; gracefulness, elegance, charms.

Բարեշունչ a. mild (speaking of the wind), the mild zephyr.

Բարեշուք a. splendid, magnificent; superb, graceful, pretty; venerable; modest, chaste, bashful; *առնուլ զիւրեաւ ծածկոյթ* –. to cover one's self with a veil for modesty.

Բարեշքեղութիւն, *Բարեշքութիւն* s. splendour, magnificence, pomp, lustre, refulgence; honesty, modesty.

Բարեչափ a. well measured or proportioned, exact, well made.

Բարեչափութիւն s. exactness, beauty, exact proportion.

Բարեպաշտ a. s. pious, religious, devout.

Բարեպաշտեմ, *եցի* vn. to be religious, to lead a pious life, to do good works.

Բարեպաշտութիւն s. piety, religion.

Բարեպաշտուհի af. pious, religious.

Բարեպաշտօն S. *Բարեպաշտ*.

Բարեպատեհ a. very convenient, proper, decent, fit, worthy.

Բարեպարիշտ S. *Բարեպաշտ*.

Բարեսէր, *սիրաց* a. good, virtuous, pious, religious; benevolent, indulgent, obliging.

Բարեսիրութիւն s. bounty, goodness, kindness, obligingness.

Բարեսնութիւն s. good education.

Բարեսնունդ a. well instructed, – brought up, – educated.

Բարեվայելուչ a. becoming, conformable, convenient, proper, handsome, pretty; graceful.

Բարեվայելչութիւն s. fitness, convenience; lustre, splendour.

Բարեվիճակ a. well settled, fortunate.

Բարեվստահութիւն s. good assurance, certainty, boldness.

Բարետաւիղ a. that sounds well, sweet, harmonious, well adjusted or organized.

Բարետեսակ, *Բարետեսիլ* a. having a good prospect, aspect or countenance, handsome, charming, graceful, genteel, delicate, pretty, agreeable.

Բարետիպ a. becoming, proper; of good figure, genteel.

Բարետոհմ, *Բարետոհմիկ* a. that is of good family, noble, illustrious.

Բարետոհմութիւն s. nobility; noble birth; grandeur; fertility.

Բարետրութիւն s. gratification; production, fruit, profit, advantage.

Բարերար, *աց* a. beneficent, benefactor, friend, obliging, indulgent, favourable, kind.

Բարերարեմ, *եցի* vn. to do good, to gratify, to favour, to oblige.

Բարերարութիւն s. benefit, bounty, good, beneficence, kindness, favour, service, pleasure, gratification, liberality.

Բարերջանիկ a. blissful.

Բարերջանկութիւն s. blissfulness; good fortune, happiness.

Բարեփառ *a.* glorious, illustrious, splendid, magnificent.

Բարեփառութիւն *s.* splendour, grandeur, magnificence, majesty.

Բարեփորձ *a.* well tried, – proved.

Բարեքեմ, եցի *va.* to hide, to veil, to dissimulate. [agreeable.

Բարեքի, քիկ *a.* personable, genteel,

Բա՛րէ *conj.* at least, at the least.

Բարժանեմ S. **Բաժանեմ.**

Բարի, րւոյ, րեաց *a.* good, nice, kind, indulgent; fit; fine, handsome; *ad.* well, right; *s.* good, benefit, favour; goods; – է, it is good; – առնել, to do well; – or բարեաւ եկիք, be welcome! համբաւ բարեաց, good reputation; ոչ գիտել զ– կամ զչար, to ignore the difference between good and evil; զինչ – գործեցից, what shall I do well? հատուցեր ինձ –ս, you have done me good; ընկալար անդէն զ–ս քո, you have received good in your life; յորժամ – լինիցի քեզ, when will you be happy; S. **Բարեաւ.**

Բարիոք *a.* good; *ad.* well, softly, leisurely; ծածկել – է, it is better to hide it; – է, it is well; որպէս և – թուի քեզ, as you like it, if you please.

Բարկ *a.* sharp, pungent, acrid; acid, sour, rough. [Թթուածին.

***Բարկածին** *s. chem.* oxygen; S.

Բարկանամ, ացայ *vn.* to be angry, provoked, to storm, to rage.

Բարկասիրտ *a.* passionate, apt to be angry, fretful, pettish, peevish, impatient. [ged.

Բարկացայտ *a.* angry, vexed, enra-

Բարկացող S. **Բարկասիրտ.**

Բարկացողութիւն *s.* irascibility, ire.

Բարկացուցանեմ, ուցի *va.* to exasperate, to irritate, to anger, to displease, to offend, to enrage.

Բարկութիւն *s.* anger, wrath, ire, indignation, passion; harshness; disgrace; դիջանել, ցածնուլ, դառնալ 'ի բարկութենէ, to be appeased, to allay one's anger; թափել զ–, to give vent to one's anger; – or հրացան –, thunder-bolt; սրտմտիլ բարկութեամբ, to rage, to get into a passion; – սրտմտութեան, սրտմտութ̄ի բարկութ̄ե, fury, ire, wrath.

Բարձ, ից *s.* cushion; bolster, pillow; squab, mattress, divan; bench, sofa: hip, thigh: dignity, degree, throne: floor or board of a ship; փետրալից –, downy pillow; – երեսաց, pillow; առաջին –, first place, place of honour; – տալ ումեք, to confer a dignity of some one.

Բարձաբեկութիւն *s.* fracture of the leg, broken leg.

Բարձակից *a. s.* that sits on the same mattress, that is partaker of the same banquet or dignity; colleague.

Բարձակռիւ *s.* competitor.

Բարձաձգութ̄ի *s.* search of dignity, pursuit of honour; competition, rivalry, ambition.

Բարձապան, աց *s.* cuish.

Բարձառու լինիմ *vn.* to obtain some dignity.

Բարձերես *s.* pillow-beer, – -case.

Բա՛րձերէց *s.* president; – ատեղի or –ք, the first place, honourable place.

Բարձընտիր *a.* that seeks the first place, fixed in an honourable place; – լինել, to seek the first place.

Բարձի թողի առնեմ *va.* to abandon, to leave, to forsake entirely.

Բարձիկ *s.* small cushion, bolster: compress. [shions, pillows.

Բարձիկնեար, ներոյ *s. pl.* small cu-

Բարձուենեակ, նեկաց *s. bot.* southernwood.

Բարձումն *s.* act of raising; carriage; subtraction; exception; suppression, repeal, derogation; degradation, dissolution, extinction; deduction, defalcation. [burden.

Բարձուցանեմ, ուցի *va.* to load, to

Բարձր, ձու, ձունք, ձանց *a.* high, elevated; sublime, eminent, great, excellent; հոսել 'ի բարձուէ, to fling, to throw from above; 'ի ձայն բարձր, – ձայնիւ, ձայնիւ բարձու, *ad.* aloud, loudly; – առնել, to elevate, to raise on high; to magnify, to exalt; – լինիմ, to be elevated, glorified; ճանաչել զբարձունս, to know sublime or profound things; սեղան –, splendid, sumptuous dinner, banquet; 'ի բարձուէ, from above; – ոճ, elevated style; – քանդակ, relief, basso-rilievo.

Բարձունք, ձանց *s. pl.* height, top, summit, eminence, elevation; heaven; թագաւոր բարձանց, king of heaven; թռչունք բարձանց, birds of air.

Բարձրաբազուկ *a.* that has a strong arm, strong hand, valiant; vigorous.

Բարձրաբարբառ *a.* that has a strong voice; sounding, that has a loud or shrill sound; resounding, clamorous, sonorous, clangous; *ad.* loudly, aloud.

Բարձրաբերձ *a.* very high, much elevated, lofty.

Բարձրաբուն *a.* that has a long stalk.

Բարձրագագաթն *a.* whose summit is very high, lofty.

Բարձրագահ *s. a.* seat, the chair, the highest place; president, the most honourable; high, elevated; *-ք*, the first place, precedence.

Բարձրագեղ *a.* very pretty, charming, excellent, supreme.

Բարձրագէտ *a.* that knows sublime or profound things.

Բարձրագլուխ *a.* high, elevated; bold, frank, honourable; *ad.* boldly, highly.

Բարձրագոյն *a.* higher, sublime; supreme, grand; -, *-ս*, *ad.* highly, sublimely, boldly.

Բարձրագոչ S. **Բարձրաբարբառ.**

Բարձրադէզ *a.* much accumulated.

Բարձրադիտակ *a.* very high, to wering; *s.* observatory.

Բարձրաթռիչ *a.* that flies above.

Բարձրախորհուրդ *a.* mysterious, profound.

Բարձրակայ *a.* high, great, supreme, sublime, excellent. [very high.

Բարձրակատար *a.* whose summit is

Բարձրակոհակ or *կուտակ* *a.* subject to large waves, stormy. [sublime.

Բարձրահայեաց *a.* that looks above;

Բարձրահասակ *a.* that has a large size, tall. [mous, celebrated.

Բարձրահռչակ *a.* very renowned, fa-

Բարձրաձաղկ *a.* that has very high branches.

Բարձրաձայն S. **Բարձրաբարբառ.**

Բարձրամիտ *a.* proud, lofty, arrogant, presumptuous. [high place.

Բարձրամուր *a.* fortified in a very

Բարձրամտեմ, *եցի*, **Բարձրամտիմ**, *եցայ* *vn.* to be proud of, to be selfconceited.

Բարձրամտութիւն *s.* presumption, pride, arrogance, haughtiness.

Բարձրայօն *a.* lofty, proud, supercilious, haughty.

Բարձրայօնութիւն *s.* haughtiness, pride, arrogance.

Բարձրանամ, *ացայ* *vn.* to rise, to ascend, to re-ascend, to surmount, to exceed, to surpass; to increase, to grow; to be proud, to pride one's self.

Բարձրանշան *a.* remarkable, signal, signalized, famous, renowned.

Բարձրաշէն *a.* built very high.

Բարձրաչափութիւն *s.* altimetry.

Բարձրապատիւ *a.* very honourable, much esteemed.

Բարձրապատում *a.* that relates sublime things, sublime, profound.

Բարձրապարանոց *a.* puffed up, arrogant, proud; *- շրջիլ*, to be puffed up, to be proud of, to bridle up. [walls.

Բարձրապարիսպ *a.* that has high

Բարձրասրուն *a.* with long legs.

Բարձրավարս *a.* that has high branches: covered with many leaves, leafy.

Բարձրավզանամ, *ացայ*, **Բարձրավզիմ**, *եցայ* *vn.* to be puffed up, to be proud of, to bridle up, to assume airs of importance.

Բարձրավզութիւն *s.* pride, haughtiness, arrogance.

Բարձրավիզ S. **Բարձրապարանոց.**

Բարձրացուցանեմ, *ուցի* *va.* to elevate, to lift up, to raise, to exalt, to raise higher, to raise again, to ascend, to promote, to advance.

Բարձրաւանդ, **Բարձրաւանդակ**, *աց* *s.* height, hill, eminence, summit, top, ridge, hillock; promontory, cape; *a.* high, elevated.

Բարձրաքանդակ *s.* bass-relief, basso-rilievo. [High.

Բարձրեալ *as.* very high; the Most

Բարձրութիւն *s.* height, eminence, elevation, act of raising up, summit, sublimity, grandeur, highness.

Բարձրուղէշ S. **Բարձրաձաղկ.**

Բարձք, *ձից* *s.* leg; S. **Բարձ.**

Բարոյագէտ *s.* moralist.

Բարոյագիտութի̃ *s.* moral, morality.

Բարոյախօս *a.* moralist; S. **Բնախօս.**

Բարոյախօսեմ, *եցի* *vn.* to moralize.

Բարոյածին *a.* natural.

Բարոյական *a.* moral, belonging to morals; *s.* moralist; moral; *- իմաստասիրութիւն*, ethics; *- գիտութիւն*, morality, ethies; *- իմաստ*, morality; *առնել - խորհրդածութիւնս*, to moralize, to make moral reflections.

Բարոյականութիւն *s.* morality.

Բարոյակից *a.* that has the same disposition or humour. [morally.

Բարոյապէս, **Բարոյականապէս** *ad.*

Բարոյք, *ոյից* S. **Բարք.**

Բարութիւն *s.* goodness, probity; benignity, mildness, clemency; proceeds, produce.

Բարունակ, *աց* *s.* vine-branch; branch, bough, shoot.

Բարուրանք, **Բարուրք** *s.* crimination, imputation, calumny, false accusation; pretext; motive. [lust.

Բարսգիտութիւն *s.* concupiscence,

Բարտի, *տւոյ*, *տեաց* *s.* *bot.* aspen (poplar).

Բարրանք S. **Բարուրանք**.

Բարրեմ, *եցի*, **Բարրիմ**, *եցայ* *vn.* to pretend, to feign.

Բարւոք, *ոց* *a.* good; *ad.* well; *եթէ — թուի առաջի* or *յաչս քո*, if you please or like; *— ծերութիւն*, a prosperous old age; *— վարդապետութիւն*, good or sound doctrine; *— այր*, a good man; *— խոտել*, to despise or to scorn well; *— է մեզ աստ լինել*, it is a good thing for us to remain here; *— է* or *— է բանդ, վարդապետ*, you say well, master; *ոչ է — մարդոյդ միայն լինել*, it is not well for man to be alone; *տուժել զայր արդար չէ —*, it is not a good thing to do ill to the just.

Բարւոքագոյն *a.* better.

Բարւոքեմ, *եցի* *va.* to benefit, to do good to.

Բարք, *րուց* *s.pl.* manners, custom, disposition, inclination, conduct, manner of acting; *բոյս բարուց*, nature, character, natural, disposition, inclination; *— քաղցունք*, good manners, morals; *անբիծ*, *անարատ —*, pure morals; *խրոխտ —*, proud character; *խանգարել*, *եղծանել զբարս*, to corrupt the morals; *ամոքել զբարս*, to soften the morals; *յիւրոց բարուցն*, *ի կամաց բարուցն*, *կամաւոր բարուք*, *բարուք յօժարութե*, willingly, spontaneously.

Բարօրութիւն *s.* happiness, prosperity, well-being.

Բաց *a.* open, uncovered; *բացագլխով*. with an uncovered head, bareheaded; impudently; *աչօք —օք* or *—աւ աչօք ոչ զոք տեսանէր*, with the eyes open, he saw nothing; *—աւ երեսօք* or *—օք երեսօք*, with the face uncovered; *թողուլ ի — զքաղաքն*, to leave open the gates of a city; *ի — է դուռն*, the door is open; *ի — ունել զգլուխն*, to have the head uncovered; *ի — գնա՛*, go away! *ի — գնացէք յինէն*, go away from me! *—է ի —*, *ի —*, *ad.* far, very far; quite; out, abroad; *— ի —*, openly, evidently; *բացուստ ի —*, from afar; far; *ի —ի*, in a field, out of the city, in the country, in the open air, under the open sky; *ի — առնել*, to remove, to send away; *քաջ ի — անցանել զբազմօք*, to surpass many; *ի — բառնալ*, to take away; *երթալ ի —*, *ի — գնալ*, to go away, to depart; *ի — եգաւ ձմեռնային ցրտութիւն*, the rigour of winter is past; *ի — քակել զաղաղակն*, to cease from crying; *ի — տար*, *ի — անդր տար*, *int.* never! no! God forbid! come along! fy! *— 'ի*, *pr.* except, excepted, besides, save; without.

Բացագանչեմ, *եցի* *vn.* to cry out, to scream; to exclaim.

Բացագանչութիւն *s.* exclamation.

Բացագլուխ, **Բացագլխաւ**, **Բացագլխով** *a.* *ad.* with uncovered head, bareheaded.

Բացագոյն *a.* distant, far off: diluted; pale; *—*, *—ս* *ad.* far, at a great distance, very far; *— կանաչ*, sea-green.

Բացադէմ *a.* bold-faced; shameless.

Բացակայ, *ից* *a.* absent, distant, remote, far off.

Բացակայիմ, *եցայ* *vn.* to absent one's self, to go away.

Բացակայութիւն *s.* absence, rimoval, non-residence, distance.

Բացական, **Բացաձիգ** S. **Բացակայ**.

Բացականագոյն *a.* very or farther removed.

Բացահայեաց գիծ *s.* divergent; *— աչօք*, *ակամբ*, with open eyes.

Բացայայտ, *ից* *a.* evident, manifest, clear, intelligible; formal, express.

Բացայայտակի or *պէս* *ad.* evidently, manifestly, intelligibly; formally, expressly.

Բացայայտեմ, *եցի* *va.* to declare, to set forth, to explain, to utter; to unfold, to clear.

Բացայայտիչ *a.* declarative, determinative, significative, apodictical.

Բացայայտութիւն *s.* evidence; explanation; developement, disentanglement.

Բացանցութիւն *s.* looseness, flux, diarrhœa; excrement.

***Բացառական** *s.* *gr.* ablative.

Բացառութիւն *s.* exception, abstraction.

Բացասաբար *ad.* negatively.

Բացասական *a.* negative. [vow.

Բացասեմ, *սեցի* *va.* to deny, to disa-

Բացասութիւն *s.* denial, disavowal.

Բացավայր *s.* camp, campaign, plain.

Բացաստ, աց *a. s.* distant, far off; camp; suburb; interval.

Բացատրելի *a.* explainable, expressible.

Բացատրեմ, եցի *va.* to explain, to set forth, to declare, to specify, to express; to comment; to remove, to scatter.

Բացատրիչ *a.* explicative.

Բացատրորոշեմ, եցի *va.* to remove, to distinguish, to discern, to divide, to separate.

Բացատրութիւն *s.* explanation, exposition, enunciation, elucidation; commentary, gloss; առանձին —, specification; — նշանագրաց, the act of deciphering.

Բացարան *a.s.* that opens; key, picklock; dilator.

Բացարձակ, աց *a.* much extended, vast, ample, full; absolute, independent, despotic; free; distant, far.

Բացարձակապէս *ad.* absolutely, indispensably; boldly, resolutely.

Բացարձակութիւն *s.* distance, interval, great extent, breadth.

Բացեայ, ի — *a. ad.* remote, distant, far; ի — լինել, to absent one's self, to quit.

Բացերես *a.* barefaced, open; frank, candid.

Բացերեսութիւն *s.* barefacedness, evidence; frankness, candour.

Բացերեւ *a.* evident, clear, open; *ad.* evidently, plainly, openly, clearly.

Բացէ, 'ի — *ad.* very far; from afar; out; S. **Բաց**.

Բացէ ի բաց S. **Բաց**.

Բացընկեցիկ *a.* abject, despicable, low, vile.

Բաց ի բաց S. **Բաց**.

Բացխփիկ or **Բացխփնիկ** խաղամ, to unveil; to lose all shame, to be shameless.

Բացուած, ոց *s.* opening; hiatus.

Բացումն *s.* act of opening, opening, discovery, expansion, extent.

Բացուստ, ի — *ad.* far, very far; — ի բաց S. **Բաց**.

Բացօթեագ, եգի, գաց, **Բացօթեայ**, թէից *a.* who lives, sleeps in the open air; shelterless; *ad.* uncovered, in the open air, under the open sky; — լինել, to sleep, to lodge in the open air or under the stars; to pass the night in the fields.

Բաւ *s.* end, limit; sufficiency; — է, *v. imp.* it suffices, it is enough; իմաստութ̃ե նորա ոչ գոյ —, his wisdom is without measure.

Բաւական *a.* sufficient, fit, capable, competent, qualified; *s.* worthy, capacity, ability; —ն or Աստուած —, God, Omnipotent, Almighty; — լինել, to suffice, to be capable; — լինել անձին, to content one's self; — առնել, to enable, to capacitate; to content, to satisfy; *ad.* sufficiently, enough; ըստ —ի, passably, tolerably, so-so; — է, it is enough, it suffices; չէ —, it is not enough or sufficient.

Բաւականազօր *a.* powerful, omnipotent.

Բաւականանամ, ացայ *vn.* S. **Բաւական լինել**.

Բաւականացուցանեմ, ուցի *va.* S. **Բաւական առնել**.

Բաւականութիւն *s.* capacity, ability, competence, aptness.

Բաւանդակ S. **Բովանդակ**.

Բաւեմ, եցի *vn.* to suffice, to be capable, to be able; to furnish; to suffer.

Բաւեցուցանեմ, ուցի *va.* to render sufficient, to give sufficiently; to satisfy, to content; to suffice.

Բաւիղ, ւղի, ղաց, **Բաւղակ** *s.* maze, labyrinth.

Բաւղակաձեւ *a.* in the shape of a labyrinth.

Բբիւն *s.* noise, confused sound.

Բբուկ, բբկաց *s.* crest, comb, coxcomb.

Բդեաշխ, **Բդեշխ**, աց *s.* consul; mayor; prince; փոխանակ —ի, proconsul.

Բդեշխութիւն *s.* consulate.

Բեդեկ *s.* repair.

Բեղակ, **Բեղեկ** *s.* sun; light; thunderbolt.

Բելիար, այ *s.* Belial; devil, demon.

Բեկ *a.* broken; deject.

Բեկանեմ, բեկի *va.* to break; to break to pieces; to crack, to split; to dishearten.

Բեկանիմ, բեկայ *vp.* to break; to lose courage, to be discouraged; to reflect.

Բեկանուտ *a.* brittle, frail; refrangible.

Բեկար *s.* tribute, impost: vicar.

Բեկբեկ *a.* broken; interrupted, discontinued: full of caresses, effeminate, soft, affectedly delicate, affected; *s.* affected woman.

Բեկբեկեմ, եցի, **Բեկբեկիմ**, եցայ *vna.* to break, to break to pieces; to reflect; to prim; to stammer, to stutter; *mus.* to quaver.

Բեկբեկումն *s.* fracture; refraction;

inflection; quaver; affected ways, lolling, grimace.

Բեկոր, ոց s. fragment, piece, morsel; -ք քարանց, շինուածոց, rubbish.

Բեկումն s. breaking; rupture, fracture; fraction; refraction; rebuff; - ոգւոյ, discouragement, despondency.

Բեկանեմ, եցի va. to break to pieces, to break.

Բեհեզ, ոց s. byssus, muslin.

Բեհեզեայ, **Բեհեզեղէն** a. of byssus.

Բեղմնաւոր, **Բեղնաւոր** a. fruitful, fecund.

Բեղնաւորեմ, եցի va. to make fruitful, to fecundity, to produce.

Բեղնաւորութիւն s. fecundity.

Բեմ, **Բեմք**, ոց, աց s. step; sanctuary; seat, bench, bar; tribunal.

Բեմական a. s. that beholds the altar or sanctuary; clerk, clergyman.

Բեմասացութիւն s. oration or discourse delivered from the chancel, the pulpit or the tribunal.

Բենկորճ s. a note in music.

Բեռն, ռին, ռանց s. burden, load, weight; cargo; duty; bale.

Բեռնաբարձ, **Բեռնակիր** s. porter, bearer, labourer; waggoner.

Բեռնակրութիւն s. carriage, conveyance; cargo.

Բեռնաւոր a. burdened.

Բեռնաւորեմ, եցի va. to load, to burden.

Բեռնաւորիմ, եցայ vn. to be burdened.

Բե՛ր int. come now! come on!

Բեր, ոց, ից s. product, fruit: a not in music.

Բերան, ոց s. mouth; entrance, opening; narrow entrance of a harbour; orifice; defile; anus; -ի-, face to face; ի -, ի -ոյ, by heart, by rote; ի - գիտել, ուսանել, առնուլ, ունել, to learn by heart; - սրոյ, edge; - գետոյ, mouth; արկանել, կոտորել ի - սրոյ, հարկանել -ով սուսերի, to kill with the sword, to put to the sword; ի - սովուն, at the beginning of the famine; ըստ -, each, so much a head, apiece; աղաղակէր ամենայն -, every one or body cried out, all the people cried out; - ժողովոյն, orator of the assembly or council; նա եղիցի քեզ -, he will speak for you; գրել ինչ ի -ոյ ուրուք, to write under dictation; ի -ս լինել, հարկանիլ, տապալիլ, - ի վայր անկանիլ, to fall upon one's face; գոյժ ի - առնուլ, to bring bad news; երգս ի - առնուլ, to sing, to warble; ի -ոյ ուրուք, on account of or in the name of some one; ի մի -, ընդ մի -, ի միոջէ -ոյ, with one voice, unanimous; - ի վայր, ի վերայ -ոյ, lying upon one's face; ընդ - ածել, to repeat incessantly; բանս ի - դնել, to suggest, to hint; -ք ճրագաց S. Բազմակալ.

Բերանաբաց a. that has the mouth open, open-mouthed; delighted to admiration; *ad.* open-mouth, open-mouthed; - մնալ, կալ յակճիռս, պշուցեալ or լեալ հայել, to gape after, at, for, to desire ardently, to long for impatiently, to contemplate open-mouth.

Բերանալիր a. *ad.* with the mouth full.

Բերանալոյծ a. that says whatever comes uppermost; not fasting; gluttonous.

Բերանալուծութիւն s. too great a freedom of speech; gluttony; state of a person who is not fasting.

Բերանակալ s. lid; cork.

Բերանակապ s. bit, bridle, gag; a. with the mouth shut, dumb, speechless; - լինել, to become dumb.

Բերանանամ, ացայ vn. to form itself a mouth, to open, to flow away, to stream.

Բերանացաւ a. that has a pain in the mouth; s. sore mouth.

Բերանացի *ad.* with the mouth.

Բերանացուցանեմ, ուցի va. to make a mouth, an aperture, to open.

Բերդ, ից s. fortress, castle.

Բերդակալ, աց s. governor of a castle, commander of a fortress, castellan; -ք, garrison.

Բերդակալք, **Բերդակալեանք** s. *pl.* guard of a fortress, garrison.

Բերդամարտութիւն s. war against a fortress.

Բերդամէջ s. the interior or centre of a fortress.

Բերդապահ S. Բերդակալ.

Բերդարգել a. imprisoned in a fortress.

Բերդեան s. *pl.* fortresses, castles; garrison.

Բերեմ, բերի va. to carry, to bring, to bear; to produce; to conduct, to lead back, to drag along; to provoke; to refer; to render; to suffer, to support; - զնմանութիւն, to imitate; to resemble, to be like; յինքեանս - զկեղծիս, to feign, to dissimulate, to pretend; – *ընդ միոյ երեսուն*, to give thirty for one; – *վճիռ*, to give sentence; – *լռութիւն*, to be silent, to hold one's tongue; *ոչ բերէ ասել կարգ բանիս*, the order of mine discourse does not permit me to say; – *ատելութիւն ընդ ումեք*, to hate, to dislike some one; *նախանձ – ընդ ումեք*, to envy some one; – *սրտմտութիւն ընդ ումեք*, to be angry with some one; to be offended; *ի գործ* –, to make use of; *խորհուրդ – ընդ ումեք*, to consult, to take counsel with some one; *ոգի* –, to strengthen one's self, to become strong; *ոչ – զփառս ուրուք*, to envy the glory of some one; *ի համար*, *ի հաշիւ* –, to count, to enumerate; *տալ* –, to cause to be conveyed, to despatch; *ի միտս*, *ի յուշ* –, to remember; *օտարացուցիչս իմն բերես ի լսելիս մեր*, you tell us strange things.

Բերիմ, *բերայ* *vp.* to go; to carry or to bear one's self; to be inclined, to lean; to behave one's self, to act; *զինչ օգուտ յայնմանէ բերցի*, what advantage will result from it? – *ի վերայ ջրոց*, to walk on the waters; *ընդ երկիր* –, to travel, to voyage; to be busy with mundane things; *առ երկրաւ* –, to travel round the world; to shed on the earth; *անխտիր ընդ մեղս* –, to be given up to sin; *այսր անդր* – or *բերեալ լինել*, to go here and there; to be taken hither and thither; *շուրջ – զօրինօք Աստուծոյ*, to observe the laws of God; – *ի կործանումն*, *ի վայր*, to fall into ruin, to fall down; *ի նախանձ* or *նախանձու* –, to envy, to covet; *ի բարկութի̃* or *բարկութե̃* –, to get angry; *ընդ քիրտն* –, to sweat, to perspire; *և այլ որ ընդ սոքօք բերին, և որ զկնի բերին ասացեալքն*, and so on for the rest, as follows.

Բերկրալի, **Բերկրալիր**, **Բերկրալից**, **Բերկրական** *a.* joyful, delicious, delightful, pleasant, diverting, delectable; content, cheerful.

Բերկրամիտ *a.* joyful, cheerful.

Բերկրանոց *s.* belveder, stage.

Բերկրանք *s. pl.* joy, mirth, pleasure, content, delight; *բերկրանօք* *ad.* deliciously.

Բերկրապատար *a.* joyful, joyous, cheerful.

Բերկրարար *a.* gay, joyful, that gives joy, delightful, pleasant.

Բերկրեմ, *եցի*, **Բերկրեցուցանեմ**, *ուցի* *va.* to rejoice, to give joy, to recreate, to divert, to delight, to enliven, to please.

Բերկրիմ, *եցայ* *vn.* to rejoice, to be delighted, pleased.

Բերկրութիւն *s.* joy, mirth, contentment, pleasure, delight, gaiety, agreeableness, satisfaction, complaisance, mildness.

Բերումն *s.* portage, carriage; exigence; tendency; proneness, propension, inclination; fertility.

Բերրի *a.* fruitful, fertile.

Բեւեկն, *ոց* *s.* turpentine.

Բեւեկնի *s.* turpentine-tree; juniper-tree; *բեւեկնոյ խէժ* or *կռէզ*, colophony, rosin.

Բեւեռ, *ի*, *աց* *s.* nail: pole; *դարբնոց բեւեռաց*, nail-trade; *բեւեռօք հաստատել*, to nail; *հանել զբեւեռն*, to unnail; *բեւեռով զ– թափել*, one ill chases another; (diamond cut diamond).

Բեւեռագործ *s.* nailer, nail-maker; –*ութիւն*, nailery.

Բեւեռակապ, **Բեւեռապինդ** *a.* nailed, fastened with nails.

Բեւեռաձեւ *a.* cuneiform.

Բեւեռեմ, *եցի* *va.* to nail, to nail up, to fasten with nails.

Բեք, **Բէք** *a.* rich, potent; *int.* o! oh!

Բզաք *s.* goat castrated.

Բզզամ, *ացի*, **Բզզեմ**, *եցի* *vn.* to buzz, to hum, to murmur.

Բզզումն, **Բզզանք** *s.* buzz, hum.

Բզէզ, *եզոյ*, **Բզեզ**, *զոյ* *s.* scarab, beetle; stag-beetle; cockchafer.

Բզրուկ *s. bot.* myosotis, mouse-ear, forget-me-not.

Բէեղզեբուղ *s.* Beelzebub; satan, devil.

Բէժ, **Վէժ** *s.* cover; curtain.

Բէկ *s.* prince, bey.

Բէշկ *մշկոյ*, *բեշկի մշկոյ* *s.* beaver, civet, civet-cat.

Բէջ, **Բէճ** *s.* back, shoulder; handle of a weaver's comb.

Բթամիտ *a.* stupid, dull, heavy, obtuse.

Բթանամ S. **Բթիմ**.

Բթանկիւն *a.* obtuse-angled, obtusangular.

***Բթանշան** *s. gr.* grave accent.

Բթացուցանեմ, *ուցի*. **Բթեմ**, *եցի*, **Բթեցուցանեմ** *va.* to blunt, to make less sharp or piercing, to take off the point, to rust; to stupify, to make stupid or heavy.

Բթիմ, եցայ *vn.* to make one's self dull, less keen; to be dull, stupid, to grow rusty.

Բժաբեր, **Բժակն** *a.* blear, bleared; S. Գիճակն.

Բժժագործ *a.* talismanic, that makes talismans or amulets.

Բժժանք *s. pl.* talisman, amulet, phylactery.

Բժիշկ, բժշկի, բժշկաց *s.* physician, doctor.

Բժշկական *a.* medical.

Բժշկականութ̃ն *s.* physic, medicine.

Բժշկապետ *s.* first physician.

Բժշկարան *s.* place of cure; doctor's shop; medical book.

Բժշկելի *s.* curable.

Բժշկեմ, եցի *va.* to cure, to physic, to remedy, to dress.

Բժշկութիւն *s.* cure, attendance, recovery, dressing; medicament, medecine, remedy.

Բժոտ *a.* bleared.

Բժոտիմ, եցայ *vn.* to have bleared eyes.

Բժոտութիւն *s.* blearedness.

Բիբ, բբի, բբաց *s.* pupil, apple of the eye.

Բիբեմ, եցի *vn.* to pip, to chirp.

Բիբլոս *s.* papyrus; bark, peel, skin; parchment, book.

Բիժ, բժոյ *s.* blearedness.

Բիլ *s.* azure, bright blue.

Բիծ, բծից, բծոց *s.* spot, stain; sunburning; blot, blemish; soil; small pustule; *a.* spotty, nasty; — աչաց, web; — ի մարմնի, mole, mark, spot; —ք ադամանդի, flaws, specks in a diamond; — դնել, —ս կարկատել, չփել, արկանել, ի — տանել, ի ներքոյ բծի դնել, to blame, to find fault with, to accuse, to criticise, to censure, to calumniate.

Բիտ *s.* spur of a cock, etc.

Բիր, բրի, բրաց *s.* large stick, club, cudgel.

Բիրտ *a.* big, coarse, aukward, rude, clownish, rough, rustic, wild, base, ungenteel, clumsy, heavy, impolite, dull, ignorant, brutal.

Բիւր, ոց, ուց *s.* myriad; ten thousand; *a.* much, many, several; —, —ս, —իցս *ad.* ten thousand times, several times, often.

Բիւրաբեղուն *a.* very fruitful, very abundant.

Բիւրագոյն *a. ad.* of a thousand colours.

Բիւրազգի, **Բիւրակերպ**, **Բիւրապատիկ** *a. ad.* of several shapes or kinds, several, many, multitudinous.

Բիւրականեայ *a.* having many precious stones.

Բիւրապետ *s.* commander of ten thousand soldiers.

Բիւրասպի *a.* that has ten thousand horses; that has many wounds.

Բիւրաստեղն *a.* having many branches or boughs.

Բիւրաւոր *a.* ten thousand or ten millenaries; thousand, many, immense, numberless.

Բիւրեղ, աց *s.* beryl; crystal.

Բիւրեղանման *a.* crystalline.

Բիւրեղանամ, ացայ, **Բիւրեղացուցանեմ**, ուցի *vna.* to crystallize.

Բիւրեղացումն *s.* crystallization.

Բլթակ, ի, աց *s.* lobe of the ear; — սրտի, auricles of the heart; — լերդի, lobe of the lungs.

Բլիթ, բլթոյ *s.* loaf; cake, bun.

Բլշակն *s. a.* cover, lid; that has a cataract in the eye, blind.

Բլշակնիմ, եցայ *vn.* to have a cataract in the eye.

Բլշակնութիւն *s.* state of a person who has a cataract or web in the eye, obscurity of vision.

Բլշանամ S. Բլշակնիմ.

Բլշացուցանեմ, ուցի, **Բլշեցուցանեմ** *va.* to obscure the sight, to blind; to blunt, to rust.

Բլուր, բլրոյ *s.* hill, hillock.

Բլրակ, աց *s.* hillock, knoll.

Բլրացի, ցւոյ *a.s.* inhabitant of a hill.

Բծախառն, **Բծաւոր** *a.* spotted, stained, faulty.

Բծաւորեմ, եցի *va.* to spot, to soil.

Բծեմ S. Բիծ դնեմ.

Բծիծ *s.* louse; քաղել զ—ս, to louse, to free from lice.

Բծկան *a.* spotted, soiled, vicious, dishonest, ugly.

Բծկանութիւն *s.* spot, soil, fault, ugliness, deformity.

Բղխեմ, եցի, **Բղխեցուցանեմ**, ուցի *va.* to produce, to cause; to spread; to pour.

Բղխիմ, եցայ *vn.* to flow, to drop, to gush, to stream, to spout out; to derive, to emanate, to come, to proceed, to arise, to spring from.

Բղխումն *s.* source, gush, eruption; emission, spiration, proceeding, emanation.

Բղուկ, **Բղուղ** *s.* pot, earthen vessel.

Բղջախոհ, աց *a.* luxurious, lascivious, lewd, lecherous.

Բղջախոհութիւն *s.* luxury, licentiousness, incontinence, lasciviousness.

Բճիճ, բճճայ *s.* cell of a honeycomb.

Բնաբան *s.* theme, text.

Բնաբանութիւն *s.* physics.

Բնաբար *ad.* naturally.

Բնաբարձ առնել S. Բնաջինջ առնել.

Բնաբնակ *a.* native, natural; — գաւառ, native country.

Բնաբոյս *a.* natural, innate.

Բնագաւառ *s.* native country.

Բնագէտ *s.* natural philosopher.

Բնագիտական *a.* physical.

Բնագիտութիւն *s.* physics.

Բնագիր *s.* original, text.

Բնագիր *s.* camp, encampment.

Բնազանցական *a.* metaphysical.

Բնազանցութիւն *s.* metaphysics.

Բնազանցօրէն *ad.* metaphysically.

Բնազնին *s.* physiognomist; natural philosopher.

Բնազննական *a.* physiognomic; physical.

Բնազննութի *s.* physiognomy; physics.

Բնալոյծ *s.* chymist.

Բնալուծական *a.* chymical.

Բնալուծարան *s.* laboratory.

Բնալուծութիւն *s.* chymistry.

Բնախօս *s.* physiologist; moralist; apologist; veridical, truth-telling.

Բնախօսական *a.* physiological.

Բնախօսեմ, եցի *vn.* to philosophize; to discourse of natural things.

Բնախօսութին *s.* physiology; physics.

Բնածին *a.* innate, natural.

Բնակ, աց *a.s.* inhabitant, native, indigenous; inherent; habitation, dwelling; sepulchre, tomb.

Բնակակից *a.* that dwells together; cohabitant.

Բնակակցութիւն *s.* cohabitation.

Բնական *a.* natural; —, — իմաստասէր, այր, philosopher; physician; —ն, physics; —ք արուաց, genitals; —ք, — լոյս, օրէնք, light of nature, natural law.

Բնականաբար *ad.* naturally.

Բնականամ S. Բնակեմ.

Բնականապէս *ad.* naturally.

Բնականութիւն *s.* nature, naturalness; simplicity.

Բնակարան *s.* habitation, house, home, lodging, dwelling, chamber.

Բնակաւէտ *a.* adapted for lodging; full of habitations.

Բնակաւոր *a.* settled resident; natural.

Բնակեմ, եցի, Բնակիմ, եցայ *vn.* to inhabit, to dwell, to lodge, to reside, to make abode, to sojourn, to settle, to occupy; — ի միասին, to cohabit.

Բնակետղ *s.* dwelling, lodging, residence, abode, station.

Բնակեցուցանեմ, ուցի *va.* to lodge.

Բնակիչ *a.s.* inhabiting, dwelling; inhabitant.

Բնակից *a.* of the same nature or essence, consubstantial; that dwells together, cohabitant.

Բնակութիւն *s.* habitation, inhabitation, inhabitance, dwelling, residence; station, lodging, home, establishment, house; habit, custom.

Բնակունակ կայանք. sepulchres.

Բնակցութիւն *s.* consubstantiality; cohabitation.

Բնաձոր *s.* extensive valley.

Բնամատեան *s.* original.

Բնանամ S. Բնաւորիմ.

Բնաշխարհ *s.* country, reign.

Բնաշխարհիկ *a.* of the same country, native; *s.* countryman, compatriot.

Բնապատմութիւն *s.* natural history.

Բնաջինջ առնել *va.* to exterminate, to destroy entirely, to extirpate; — լինել, to be exterminated or extirpated.

Բնատէր *s.* true owner, master, prince.

Բնաւ, ից *a.* all, total, entire; — ոչ, ոչ —, — իսկ ոչ, not, none, never, nothing; —, — իսկ *ad.* totally, entirely, absolutely; ընդ —, everywhere; throughly.

Բնաւիմք, Բնաւին S. Բնաւ *ad.*

Բնաւոր *a.* natural, innate; — յօժարութիւն, temper, inclination.

Բնաւորեմ, եցի. Բնաւորեցուցանեմ, ուցի *va.* to habituate, to accustom.

Բնաւորիմ, եցայ *vn.* to custom or habituate one's self.

Բնաւորութիւն *s.* habit, custom; character, temper, disposition, nature, humour, inclination, genius.

Բնդեռն, դռանց *s.* cantharides.

Բնի, Բնիկ *a.* natural, innate, original, proper, radical, native, natural, indigenous; — քաղաքակցութիւն, state of a native; —ք, *s.* aborigines.

Բնիոն, ից *s.* mite, farthing, obole.

Բնութենակից *a.* of the same nature, consubstantial.

Բնութիւն *s.* nature; essence, substance; being, entity; the elements; disposition, constitution, temper; humour, inclination, genius; birth, naturalism; person, hypostasis; quality, manner; sex; *ստուեր է և ոչ – ինչ*, it is a shadow and not a substance; *ամ – գազանաց և թռչնոց*, all kinds of flesh and fowl; *հատուցանել զհարկ բնութեան*, to pay the tribute of nature; *գլորգին արարածոց –ք*, all nature is in commotion or confounded; *են սոքա բնութեամբ Գերմանացի*, these are by origin Germans; *մի թէ յիւրմէ՞ բնութենէ եդ զբանն*, did he say it out of his own head? *բնութեամբ ad.* naturally; really, truly; physically; personally, hypostatically.

Բնուստ, *ի – ad.* naturally, originally, radically. [roar.

Բնչեմ, *եցի vn.* to bellow, to low, to

Բնչումն *s.* bellow, roar; sound.

Բոբ *s.* basket; sack.

Բոբոզոն *s.* buffalo.

Բոգ, *ոյ s. bot.* gentian.

Բոզ, *ից*, *աց sf.* whore, prostitute, strumpet, street-walker.

Բոզաբոյծ, **Բոզահոմանի**, **Բոզարած** *a.* whoremonger, whoremaster, that keeps a strumpet, that frequents brothels, lewd, lecherous, lecher.

Բոզանամ, *ացայ vn.* to prostitute one's self, to whore. [dy house.

Բոզանոց, **Բոզատուն** *s.* brothel, baw-

Բոզաւագ *s.* pimp, go-between.

Բոզորդի *s.* illegitimate child, bastard, whoreson.

Բոզութիւն *s.* whoredom, prostitution, whoring.

Բոզատուն S. **Բոզանոց**.

Բոժոժ, *աց s.* bell, small bell, handbell, rattle; coral.

Բոլոր, *ից a.s.* all, total,'entire; garland, crown, circle; bud, button; environs; *– գիր*, primer. [cular.

Բոլորածիր *a.* circular, round, orbi-

Բոլորակ *a.s.* round, circular; circle, circuit, orb. [make round.

Բոլորակեմ, *եցի va.* to round, to

Բոլորակութիւն *s.* roundness, rotundity, circle, orb.

Բոլորաձեւ *a.* round, circular, orbicular; *ad.* roundly, circularly.

Բոլորանիստ *a.* circularly situate.

Բոլորանուէր *a.* all offered, very devoted.

Բոլորաշէն *a.* rotund. [caust.

Բոլորապտուղ *a.* all offered; *s.* holo-

Բոլորեմ, *եցի va.* to round; to crown, to finish; to environ, to surround, to begird; to bring together.

Բոլորեքեան, *եցունց*, **Բոլորեքին**, *եցուն s.pl.* all, every body, every one, all things. [rotund.

Բոլորշի *a.* round, circular, orbicular;

Բոլորովիմբ, **Բոլորովին** *ad.* all, entirely, totally, quite, utterly; *a.* all.

Բոլորութիւն *s.* whole, total; roundness, rotundity.

Բոլորումն *s.* rotundity; roundness, circle; completion, accomplishment, end.

Բոկ *a. ad.* barefooted.

Բոկագնաց *a.* that walks barefooted.

Բոկանամ, *ացայ vn.* to pull off one's shoes or stockings.

Բոկացուցանեմ, *ուցի va.* to pull off stockings or shoes. [nel.

Բոկեղ *s.* ring biscuit, simnel, crack-

Բոկոտն *a.* barefoot, -ed. [person.

Բոկութիւն *s.* state of a barefooted

Բոհ *s.* slaver: dark.

Բոհբոհեմ, *եցի vn.* to foam, to slaver; to grunt.

Բոհմունք *s.pl.* threat.

Բողբոջ, *ից*, *աց*, *ոց s.* shoot, sprout, scion; bud, germ.

Բողբոջազարդ *a.* having many shoots.

Բողբոջեմ, *եցի vn.* to bud, to bud again, to pullulate, to shoot, to germinate, to sprout.

Բողբոջումն *s.* germination.

Բողկ, *ից s.* horse-radish; *կարմիր –*, radish. [little horn.

Բողկուկ *s.* new horn of animals,

Բողոն S. **Աղաբողոն**, **Փիլոն**.

Բողոք, *ոյ*, *աց s.* appeal; complaint, recourse; claim, lodging an appeal; *– բառնալ*, *հարկանել*, *ունել*, *կարդալ*, *արկանել*, S. **Բողոքեմ**.

Բողոքական *s.a.* protestant.

Բողոքականութիւն *s.* protestantism.

Բողոքեմ, *եցի vn.* to appeal, to complain, to claim; to lodge an appeal; to complain.

Բոմբիւլոս *s.* silk-worm.

Բոմբիւն *s.* sound, resound, detonation, crash, great noise, explosion; echo; *–ս արձակել*, to resound, to clap; to crack.

Բոյթ, *բութի*, *թաց*, **Բոյթն**, *բութին*, *թանց s.* thumb: a tuning pin.

Բոյժ *s.* cure; remedy.

Բոյլ, բուլից *s.* company, body, assembly; -ք, *ast.* pleiades.

Բոյծ *s.* nourishment; expedient.

Բոյն, բունոյ *s.* nest; niche; dwelling, lodging; - դնել, կառուցանել, to nestle, to make one's nest; հանել ի բունոյ, to take out of the nest.

Բոյս, բուսոյ *s.* herb, plant, simple; vegetative body; - բարուց, -ք բնութեան, բարք բուսոյ, nature, temper, natural character; - արձակել, to bud, to pullulate.

Բոյրք, բուրից *s. pl.* scent, smell; aroma.

Բոնոս, **Բոնասոս** *s.* wild ox.

Բոնջաս *s. bot.* yellow southernwood.

*__Բոշայ__, ից *s.* gipsy man or woman.

Բոչոյ, **Բուչոյ** *s.* nag.

Բոռ, ոց *s.* hornet, drone.

Բոսոր *a.* blood- colour.

Բոսորած *a.* reddened.

Բոսորային, **Բոսորատիպ** *a.* reddish, red, dyed red; colour of blood.

Բով, բովք, վուց *s.* furnace, forge, coppel; mine; chimney, stove: grief, affliction: heat, ardour.

Բովանդակ *a.* all, total, entire, perfect, complete; -ն, the whole, the total, together.

Բովանդակ, **Բովանդակապէս** *ad.* all, entirely, totally, completely.

Բովանդակեմ, եցի *va.* to assemble, to gather; to complete, to accomplete, to accomplish, to finish; to contain, to inclose, to comprehend; ի համառօտ -, to abridge.

Բովանդակութիւն *s.* total, totality, sum, amount; summary, abridgement, contents; completion.

Բովեմ, եցի *vn.* to be able; to suffer; to wait, to expect.

Բովխճայք *s.* aromatics, spice; incense; perfume.

Բովհրեմ, եցի *vn.* to torrefy, to toast, to brown, to parch.

Բովք S. **Բով**.

Բոտոտ, ից *s.* mow-worm; moth, wood-fretter.

Բոտոտակեր *a.* mothy, worm-eaten; - լինել, to get moth-eaten.

Բոր, ոյ *s.* leprosy, itch, scurf; - դրաստուց, farcy.

Բորակ, ի *s.* nitre, borax; հանք -ի, vein of nitre.

Բորբ, ի, ոյ *s.* brightness; heat; dark, mist; *a.* abundant.

Բորբոս, ի, ոյ *s.* mould, mouldiness, mustiness; ունել զհոտ -ի, to smell musty.

Բորբոսահամ, **Բորբոսային** *a.* mouldy.

Բորբոսիմ, եցայ *vn.* to mouldy, to grow mouldy, to become musty.

Բորբորիտ, **Բորբորիտոն** *a.* that loves mire or mud; lascivious, lewd.

Բորբոք *s.* heat, violent heat, inflammation, fire; effervescence; fervour, rapture.

Բորբոք, **Բորբոքախառն** *a.* hot, inflamed, with great heat.

Բորբոքեմ, եցի, **Բորբոքեցուցանեմ**, ուցի *va.* to inflame, to kindle, to set on fire, to burn; to warm, to heat; to rekindle, to revive.

Բորբոքիմ, եցայ *vn.* to be inflamed, kindled, to flame, to crackle; to be in a passion; to be mad.

Բորբոքիչ *a.* inflammatory.

Բորբոքումն S. **Բորբոք**.

Բորեան, ենից, **Բորենի**, **Բորէ**, **Բորէն**, ից *s.* hyena.

Բորեղ S. **Բոռ**.

Բորկոնիմ *s.* thistle.

Բորոտ, ից, աց *a.* leprous; scabby, itchy, scurvy.

Բորոտեմ, եցի, **Բորոտեցուցանեմ**, ուցի *va.* to render leprous or scurvy.

Բորոտանամ, ացայ, **Բորոտիմ**, եցայ *vn.* to be or become leprous or scurvy.

Բորոտութիւն *s.* leprosy.

Բոց, ոյ *s.* flame; fury; - արձակել, to flame.

Բոցագոյն *a.* flame-colour.

Բոցախառն *a.* mixed with flame, ardent, inflamed.

Բոցածագումն *s.* brilliancy, lustre, brightness.

Բոցածաւալ *a.* that flames, flaming, blazing.

Բոցակէզ *a.* inflamed; kindled, burnt.

Բոցակիզեմ, եցի *va.* to flame, to pass above the flame; to burn, to kindle.

Բոցակիզութիւն *s.* burning, inflammation, deflagration.

Բոցակիծ *a.* that burns, consumes like flame.

Բոցակնագոյն *a.* that has sparkling eyes.

Բոցաճաճանչ, **Բոցանիչ** *a.* flaming, blazing, bright, brilliant, sparkling.

Բոցանիւթ *a.* made or composed of flame or fire, luminous; *s.* angel.

Բոցանշան, **Բոցանշոյլ** S. **Բոցաճաճանչ**.

Բոցաշնչութիւն *s.* act of sending out flames.

Բոցաշունչ *a.* that sends out flames.

Բոցատես, Բոցատեսիլ, Բոցատիպ *a.* like a flame, flaming, blazing, sparkling, bright, brilliant.

Բոցատերեւ *a.* furnished with red [leaves.

Բոցափայլ S. Բոցաճաճանչ.

Բոցեղէն *a.* of flame, luminous; *s.* angel.

Բու, ոց *s.* owl.

Բուէճ *s.* horned-owl.

Բութ, բթի *a.* blunt, dull, whose edge is worn; stupid, heavy; – անկիւն, obtuse angle; –, –շեշտ, ոլորակ, *gr.* grave accent.

Բութակ, աց *s.* thumb; prop, support; pin, peg; coppel, crucible; cork; ring put on the thumb.

Բութանկիւն *s.* obtuse angle.

Բուժակ, Բուժական, Բուժիչ *a.* curative; medicinal.

Բուժեմ, եցի *va.* to cure, to heal, to physic; to deliver; – զծարաւ, to quench or slake thirst.

Բուժումն *s.* cure, recovery of health; treatment, dressing of some disease or wound; medicament, remedy.

Բուիճակ *s.* little horned-owl.

Բուիճենիկ *s.* aromatics, perfume, fragrance; drugs, groceries.

Բուխերիկ *s.* chimney.

Բուծ, բծաց *s.* sucking lamb.

Բուծական *s.* nourishing; therapeutic.

Բուծանեմ, բուծի *va.* to nourish, to feed; to treat, to dress; to fatten.

Բուծարան *s.* park; food.

Բուծեմ S. Բուծանեմ.

Բուծին, ծնոյ *s.* wick, match.

Բուծումն *s.* nourishment, maintenance.

Բուղխ *s.* bud, germ, offset.

Բուճուճ *s.* husk of chestnuts.

Բուն, բնից, ոց *s.* nature, native, origin, spring, root; stock, stalk, trunk, set, stake, stem: baggage: camp, army; ancestor; chief: *a.* own, natural, real, original, radical, true, principal; – աշտանակի, socket; – սեան, shaft of a column; ի –, ց–, մինչեւ ի –, մինչեւ ց–, ի բնի, to the end, entirely; զգիշերն ի –, all the night; –, ի բնէ *ad.* naturally, by origin; – ի ներս մտանել, to enter precisely, exactly; ի – իսկ ուսանել, to learn thoroughly; դուք որ – անարգ էք, you who are by nature vile; ի քաղաքին ի – նոցա, in their own capital; ի – իսկ յերկինս, in the heaven itself; ի բնին իսկ ի զատկի, in the same day of Easter; – բարեկենդան, quinquagesima Sunday; – բարեկամ, intimate friend.

Բունեմ, եցի, Բունիմ, եցայ *vn.* to nestle, to make one's nest; to place one's self.

Բունիկ *s.* small nest.

Բունծ *s.* clod, glebe.

*Բունկալ *s.* nest-egg.

Բունկէն *a.* cells, pigeon-holes.

Բուշտ, բշտոյ, տի *s.* chyst; bladder; bubo; carbuncle.

Բուռ, բռոյ *s.* lime; plaster; varnish.

Բուռն, բռանց *s.* fist; hand; violence, force, tyranny; *a.* tyrant, usurper; impetuous, furious, fiery, spirited, energetic, unruly, vehement, vigorous, angry, enraged, tyrannical, predominant, powerful; *ad.* violently, ardently; with violence; – մի, a handful; – տանել, լինել, ի վերայ դնել, to force, to offer violence; – հարկանել, to undertake; ի – արկանել, առնուլ, զբռամբ ածել, արկանել, ընդ բռամբ ունել, to take, to grasp, to arrest; to rule, to conquer, to subjugate; – հարկանել զօձեաց, to take by the nack; ի բռին ունել, դնել զոգի or զոգիսն, to risk, to hazard, to expose one's self to peril; ի – գալ, անկանել, to be taken, seized, arrested; – դէտ or դէպ ունել, to aim at.

Բուսաբեր *a.* vegetative.

Բուսաբերութիւն *s.* vegetation.

Բուսազգեստ *a.* adorned with herbs or vegetables.

Բուսակ, աց *s.* small plant; herb, plant, vegetable.

Բուսական *a.* vegetable, vegetative; –ք, plants, vegetables.

Բուսանիմ, բուսայ *vn.* to spring, to grow, to pullutate, to bud, to shoot, to take root, to appear, to vegetate, to sprout out; to grow again.

Բուսարձակ S. Բուսաբեր.

Բուսուցանեմ, ուցի *va.* to produce, to put forth, to shoot, to sprout.

Բուստ *s.* coral.

Բուտ, բտոյ *s.* nourishment, food.

Բուրազուարթ *a.* fragrant, odoriferous.

Բուրանոց *s.* censer.

Բուրաստան *s.* garden; orchard.

Բուրգն, բրգանց *s.* pyramid; tower.

Բուրդ, բրդոց *s.* wool.

Բուրեմ, եցի *vna.* to smell, to exhale, to issue; – *զհոտ անոյշ*, to embalm, to perfume; – *ժահահոտ*, to stink, to have a bad smell.

Բուրուառ, աց *s.* censer.

Բուրումն *s.* smell, odour; flavour; fumigation; – *անուշից*, perfume, pleasant scent.

Բուրվառ S. **Բուրուառ.**

Բուք, բքոյ *s.* snow-storm; tribulation.

Բչամ, Բչեմ S. **Բնչեմ.**

Բչիւն S. **Բնչումն, Բառաչ.**

Բջիջ S. **Բճիճ.**

Բզզանք *s.* buzzing, hum.

Բռածեփ *a.* plastered.

Բռեմ, եցի *va.* to plaster; to whitewash; to roughcast.

Բռնաբար *ad.* violently, forcibly, tyrannically.

Բռնաբարեմ, եցի *va.* to violate, to force.

Բռնաբարու S. **Բռնադատ.**

Բռնաբարութիւն S. **Բռնադատութն.**

Բռնադոյն *a.* stronger, very violent, very impetuous.

Բռնադատ *a.* violent, coercive, troubled, constrained, forced.

Բռնադատանք *s. pl.* violence, force, constraint.

Բռնադատեմ, եցի *va.* to violate, to force, to oblige, to necessitate, to compel, to convince, to subject, to constrain, to exact, to persecute.

Բռնադատութիւն *s.* violence, force, constraint, assault, persecution, extortion; violation, rape.

Բռնազբօսեմ S. **Բռնադատեմ.**

Բռնազբօսիկ *a.* forced, constrained, affected.

Բռնազբօսութիւն S. **Բռնադատութիւն.**

Բռնալիր *ad.* with unsparing hand, by handfuls, liberally.

Բռնակալ, աց *a. s.* tyrant, despot, usurper.

Բռնակալեմ, եցի *va.* to tyrannize.

Բռնակալու S. **Բռնակալ.**

Բռնակալութիւն *s.* tyranny; despotism.

Բռնական *a.* violent, tyrannical.

Բռնակռիւ *s.* wrestler; wrestling.

Բռնահարեմ, եցի *va.* to force, to oppress, to molest; to fist.

Բռնահարութիւն *s.* vexation, oppression.

Բռնամահ *a.* died by a violent death, killed, murdered; *s.* self-murderer.

Բռնամարտիկ *s.* wrestler, pugilist, boxer, athlete, martial, warlike; inexpugnable.

Բռնամարտիկ կռիւ, Բռնամարտիկն, Բռնամարտութիւն *s.* pugilism, wrestling, boxing, fisticuffs.

Բռնանամ, ացայ *vn.* to encroach, to invade, to subject, to tyrannize, to rule, to reign.

Բռնաշունչ *a.* violent (wind).

Բռնապատակ *s.* blow with the fist, fisticuffs; *բռնապատակօք ձեռնակոծել*, to beat with the fist, to thrash, to thump.

Բռնատեղ *s.* handle.

Բռնաւոր *a.* violent, impetuous; *s.* tyrant, usurper.

Բռնաւորաբար *ad.* tyrannically.

Բռնաւորական *a.* tyrannical, violent.

Բռնաւորեմ, եցի *vna.* to force; to tyrannize, to encroach.

Բռնաւորութիւն *s.* tyranny.

Բռնաքար *s.* stone thrown with the hand.

Բռնեմ S. **Ըմբռնեմ.**

Բռնի *ad.* violently, forcibly, in spite of, by all means, involuntarily; *a.* forced, violent, involuntary, constrained; bound.

Բռնիխէթք *s.* cuff, boxing-match.

Բռնութիւն *s.* violence, force, concussion, constraint; usurpation, tyranny; push, assault, vehemence, vivacity, transport; fury, phrensy, impetuosity.

Բռնցի *ad.* with fist; – *հարկանել*, to cuff, to box, to fist; – *հարուած*, fisticuffs.

Բռշոպ *a.* carried off by force; tumultuous, troubled.

Բտեմ S. **Բուծանեմ.**

Բտկան *a.* fattened.

Բրաբիոն, աց *s.* recompense, prize, laurel, palm; *bot.* tuberose.

Բրած *s.* hollow, cavity.

Բրածեծ *a.* struck with a stick; – *առնել*, to bastinade, to beat with a stick; – *գան*, bastinado.

Բրածոյ *a.* hollowed; *–ք s.* fossil.

Բրաւոր *s.* that carries a stick.

Բրգաձեւ *a.* pyramidal.

Բրդազգեաց *a.* hairy, furnished with wool, covered with mourning, woolly.

Բրդզգեալ *a.* ragged, tattered.

Բրդեմ, եցի *va.* to crumble; – *ի բարկութիւն*, – *ի սրտմտութիւն բարկութեան*, to be on a passion, to be angry, mad.

Բրդուն *s.* crumb, morsel.

Բրդոռ *s.* ospray.

Բրեմ, եցի *va.* to dig, to hoe, to dig with a mattock, to hollow, to trench, to sink, to undermine; to scratch.

Բրէտ *s.* wasp.

Բրինձ, բրնձոյ *s.* rice: prince.

Բրիչ, բրչաց *s.* hoe, pickaxe, spade, mattock.

Բրուտ, բրտից, տաց *s.* potter.

Բրտաբար *ad.* rudely, unmannerly.

Բրտանամ, ացայ *vn.* to become rude, rough, gross or uncivil; to thicken.

Բրտարան *s.* pottery.

Բրտացուցանեմ, ուցի *va.* to make hard, coarse, thick or rusty.

Բրտերախ S. **Խստերախ.**

Բրտութիւն *s.* harshness, asperity, roughness, crudity, aridity; rusticity, incivility, rudeness, impoliteness, brutality, caprice; – *մարմնոյ*, callosity, callus.

Բքաբեր, Բքալից, Բքայոյզ, Բքարար *a.* stormy; snowy, full of snow.

Բօթ, ի, ոյ *s.* sorrowful news.

Բօթաբեր, ից, աց *a.* that brings sad news, sorrowful; bearer of unhappy news.

Բօթալի *a.* full of sad news, sorrowful, vexatious.

Բօթեմ S. **Գուժեմ.**

Գ

Գ (*kim*) *գիմ* or *գեմ* *s.* the third letter of the alphabet and the second of the consonants. It is sometimes confounded with or used for the letters *կ* and *ք* : *գ*, *գ̃*, three; third.

Գաբ, ի *s. bot.* rhubarb (the root); muzzle, snout; hook.

Գաբծիլ *s. bot.* rhubarb (the plant).

Գագաթն, թանց *s.* top of the head, skull, head; height, summit, top, ridge, pinnacle, extremity, end, brow.

Գագաթնակէտ *s.* zenith.

Գագաթնահայեաց *a. ad.* vertical; vertically.

Գագաթնամաշկ *s.* pericranium.

Գագաչիմ, եցայ *vn.* S. **Բանդագուչիմ.**

Գագաշոտ *a.* lecherous, lewd, immodeste.

Գագացեմ *vn.* to crow (of a cock).

Գադիշ, դշի *s.* heap of sheaves or bundles of cut corn.

Գազ, ի *s. bot.* tragacanth; milk-vetch: cubit.

Գազախ, Գազազ, աց *s.* embers; ashes.

Գազազանամ, ացայ *vn.* to be reduced to ashes, to burn to ashes.

Գազազացուցանեմ, ուցի *va.* to reduce to ashes, to burn.

Գազան, աց *s.* wild beast; brute, animal, beast.

Գազանաբար *ad.* brutally, fiercely, cruelly.

Գազանաբարոյ, or *բու* *a.* brutal, beastly, fierce, inhuman, savage, wild, rude.

Գազանաբարոյութիւն or *բութիւն* *s.* bestiality; cruelty.

Գազանաբեկ, Գազանադէշ *a.* torn by a wild beast.

Գազանաբնակ *a.* desert, where the beasts live.

Գազանաբոյծ *a.* keeper of a menagery.

Գազանադոյն *a.* ferocious, savage.

Գազանակ *s.* small wild beast.

Գազանական *a.* brutal, beastly, fierce, wild.

Գազանակեաց *a.* brutal, beastly, that lives like a beast.

Գազանակեր *a.* devoured by beasts.

Գազանակերպ *a.* like a wild beast.

Գազանակուր *a.* devoured or torn by a wild beast.

Գազանամարտ or *մարտիկ* *a. s.* that fights with wild beasts; combat and place to combat with wild beasts; – *լինել*, to combat with wild beasts.

Գազանամարտութիւն *s.* combat with wild beasts.

Գազանամիտ *a.* brutal, beastly, fierce, savage, inhuman, cruel.

Գազանամտութիւն S. **Գազանաբարոյութիւն.**

Գազանայլին S. **Գազանական.**

Գազանանամ, ացայ *vn.* to become cruel, savage, to be fierce.

Գազանասիրտ *a.* ferocious heart.

Գազանասնոյց *a.* that produces or nourishes wild beasts.

Գազանացուցանեմ, ուցի *va.* to render fierce or cruel.

Գազանեղէն *a.* brutal, beastly, like a beast.

Գազանընկէց *a.* thrown before wild beasts.

Գազանութիւն *s.* brutality, bestiality; fierceness, ferocity, inhumanity, barbarity, cruelty, rage, madness.

Գազանուտ *a.* abounding in wild beasts.

Գազար *s. bot.* carrot; parsnip.

Գազերբուակ *s.* sort of aromatic gum.

Գազի խէժ or խիժ or կոէժ *s.* pitch, gum tragacanth.

Գազպէն *s.* honey-dew, manna.

Գալար, ից *s.* turn, rotation; tenderness of heart, bowel.

Գալարագի *a.* pitiful, that has a tender heart.

Գալարափող *s.* horn, trumpet; – անօթ, matrass, retort.

Գալարեմ, եցի, Գալարեցուցանեմ, ուցի *va.* to roll, to roll up; to twist, to writhe, to bend; to shrivel; to curl.

Գալարիմ, եցայ *vp.* to wriggle, to shrink, to curl, to roll up; to squat.

Գալարումն *s.* roll; fold, contraction, shrink; wrench, sprain, distortion, twisting, tortuosity.

Գալարուն *a.* tortuous, puckered.

Գալուստ, լստեան *s.* arrival, approach, accession.

Գահ, ից, ուց *s.* throne; seat, chair; dignity; precipice, high and very steep place; անկանել ի –է, –է ի – կործանիլ. հոսիլ ի –ից, ի –ից վիժել, to be precipitated, to be thrown or to fall from one precipice to another; ի –ից մղել, to precipitate.

Գահագլխութիւն S. Գահերիցութի.

Գահագլուխ *s.* first rank, head, first place; president.

Գահակ, աց *s.* chair: ring, link.

Գահակալ, աց *s.* successor; vicar.

Գահակալեմ, եցի *vn.* to succeed to the throne, to take the place of some one in dignity.

Գահակալութիւն *s.* succession to the throne orto some dignity.

Գահակից *s.* partner of the same throne or dignity.

Գահակցիմ, եցայ *vn.* to sit on the same throne, to have the same dignity as another.

Գահակցութիւն S. Աթոռակցութի.

Գահամեծար *a.* honourable, primary; – իշխանք, grandee, court, nobility.

Գահանշան *a.* remarkable in dignity, royal prince.

Գահասէր *a.* ambitious, desirous of grandeur or dignity.

Գահասիրութիւն *s.* ambition, immoderate desire of honour and grandeur.

Գահավէժ *a.* precipitated; – առնել, to precipitate, to throw from a precipice; – լինել, to be precipitated, to fall from above; – տեղի, precipice; –, – բերմամբ *ad.* precipitately, hurriedly.

Գահավիժեմ, եցի *va.* to precipitate.

Գահավիժութիւն *s.* precipitation; high precipice.

Գահաւանդ, աց, Գահաւանդակ *s.* cap, height, ele vation, precipice, very high and steep place.

Գահաւոր *a. s.* that keeps a seat; page of the back stairs; throne.

Գահաւորակ, աց *s.* throne; palanquin; high canopy; gridiron.

Գահեմ, եցի *va.* to beat, to strike.

Գահերէց *s.* president, principal; primate; dean.

Գահերիցութիւն *s.* presidency; primacy; deanery.

Գահընկէց առնեմ *va*. to dethrone.

Գահընկէցութիւն *s.* dethronement.

Գահինք *s.* precipice.

Գահոյլ, ոյց *s.* a hunter's net.

Գահոյք, յից *s. pl.* throne; high canopy, arm-chair; state-bed, palanquin.

Գաղատոս, աց *s.* stone-cutter.

Գաղափար, աց *s.* idea, notion, image; opinion, thought; design, project, plan, conception; pattern, model, exemplar, form, example, cast, mould; copy, apograph.

Գաղափարական *a.* ideal.

Գաղափարեմ, եցի *va.* to conform, to imitate; to copy, to transcribe.

Գաղթ, ից *s.* transmigration, emigration, flight; journey; pilgrimage; the colony, the settlers or fugitives.

Գաղթական *a. s.* fugitive, refugee, settler; colony.

Գաղթականութիւն S. Գաղթ.

Գաղթանոց *s.* refuge, retreat.

Գաղթայր *s.* settler, fugitive.

Գաղթեմ, եցի *va.* to send abroad or from home.

Գաղթեմ, եցի, Գաղթիմ, եցայ *vn.* to leave one's home or country, to emigrate; to steal away, to escape, to flee; to take refuge, to retire.

Գաղձն, ձին *s. bot.* monk's rhubarb.

Գաղղիաբան *a.* who employs French phrases; who knows French.

Գաղղիաբանեմ, *եցի* *vn.* to frenchify.

Գաղղիաբանութիւն *s.* gallicism.

Գաղղիախօս *s.* who speaks French.

Գաղղիական *a.* french; – *եկեղեցի*, the gallican church; – *բարբառ*, the French language; *ոճ – լեզուի*, gallicism.

Գաղղիանամ, *ացայ* *vp.* to become French, frenchified.

Գաղղիարէն *ad.* in French; after the French manner; *s.* French, the French language; – *գիտել, ուսանել, խօսիլ*, to know, to learn, to speak French; *խօսի՞ք* –, do you speak French? *չգիտեմ, Տէր, չխօսիմ* –, I do not know, Sir, I cannot speak French.

Գաղղիացի, *ցւոյ* *a.s.* French; frenchman.

Գաղղիացուցանեմ, *ուցի* *va.* to frenchify.

Գաղութ, *ղթից* S. **Գաղթ**.

Գաղջ, *ից* *a.* tepid, lukewarm.

Գաղջանամ, *ացայ* *vn.* to cool, to grow tepid, lukewarm; to slacken.

Գաղջացուցանեմ, *ուցի* *va.* to cool, to make lukewarm.

Գաղջութիւն *s.* lukewarmness, tepidity, coolness, slackness: indevotion.

Գաղտ, **Գաղտաբար** *ad. pr.* in secret, secretly, by stealth, unknown, underhand; – *ընդ* –, covertly, clandestinely.

Գաղտագնաց *լինիմ* *vn.* to steal away, to slip away.

Գաղտագողի *ad.* by stealth, clandestinely, secretly; *a.* secret, furtive, stealthy.

Գաղտագողօնք *s. pl.* theft; *ի գաղտագողօնս անկանիմ*, to conceal one's self, to hide.

Գաղտակեր *a.* that eats by stealth or secretly.

Գաղտակծութն *s.* cheat, imposture.

Գաղտակուր, *կրայ*, **Գաղտիկրայ**, *ից*, *այց* *s.* oyster; mother-of-pearl.

Գաղտաձիգ *a.* who throws secretly; that is thrown secretly.

Գաղտամարտ *a.* that makes war secretly or invisibly.

Գաղտամեստ *ad.* secretly, artfully, cunningly, cheatingly.

Գաղտանոց *s.* hiding-place.

Գաղտառու, *աց* *a.* that takes by stealth, deceitful, malicious.

Գաղտիկ S. **Գաղտուկ**.

Գաղտիկուր *s. bot.* borage.

Գաղտնագործ *a.* that does, that works in secret; –*ք*, concealments, hidden actions, secret.

Գաղտնագրութիւն *s.* steganography.

Գաղտնածածուկ *a.* secret, occult, hidden, impenetrable; furtive, stolen.

Գաղտնակուր S. **Գաղտակեր**.

Գաղտնաձիգ S. **Գաղտաձիգ**.

Գաղտնամարտ S. **Գաղտամարտ**.

Գաղտնաշշունջ *a.* that speaks or whispers in secret, informer.

Գաղտնի, *նւոյ*, *նեաց* *a.* secret, occult, latent, hidden; stolen, furtive; clandestine.

Գաղտնի, *նեաւ*, *նեօք*, *ի* –*ս* *ad.* clandestinely.

Գաղտնիք, *նեաց* *s. pl.* secret, mystery; hidden or private place.

Գաղտնորոգայթ *a.* that lays snares in secret, insidious.

Գաղտնութիւն *s.* occultation, hiding, concealment; secret.

Գաղտորսակ *a.* that takes, pursues in secret.

Գաղտուկ *ad.* secretly.

Գաճ, *ի* *s.* gypsum, plaster; *պատել* –*իւ*, to plaster.

Գաճաճ, *ից* *s.* pigmy, dwarf.

Գաճային *a.* ygpseous, chalky.

Գամ, *եկի* *vn.* to come; to arrive, to attain; to behave, to demean one's self, to act; to be inclined; to apply one's self with ardour; *յառաջ* –, to spring, to proceed, to emanate, to rise, to derive, to result; – *ի միտս*, *յինքն*, to recover one's senses; – *ի լաւութի*, to amend, to reform; – *ի յոռութիւն*, to grow worse; *ընդ արհամարհանս* –, to be despised; *եկն ի վախճանել*, he was near death; – *աւուր*, it is getting light; *ի* – *աւուրն*, at the break of day, at dawn; *ի* – *երեկոյին*, towards evening; – *ի վտանգ*, to run into danger or peril; – *ի զարմացումն*, to admire; – *ի հարցումն*, to interrogate; *յերկիւղ* –, to fear; – *յողորմութիւն*, to have pity; – *ի զղջումն*, to repent; – *յիմն*, to undertake; *ի քննին* –, to examine; – *ի կարծիս ուրուք*, to consent; *յաղերս* –, to grant, to become compassionate; *ընդ ձեռամբ* –, to fall into the hands of; – *ընդ աղբ* or *ապաւառ*, to stain, to soil one's self; – *ընդ ծուխ*, *ընդ փոշի*, to be smoked; to cover with dust; – *ընդ կուսական արգանդ*, to be born of a virgin; *ընդ ուրուք կեանս* –, to examine the life of some one; – *ըստ կամաց* or *ըստ բանի ուրուք*, to listen, to give attention; *ըստ կարծեաց ուրուք* –, to speak according to the opinion of some one; *սիրով – զմատնիչսն*, to love traitors; – *զայլ արամբք*, to love another person's husband; – *զտամբք իւրով*, to take care of one's own household; *զերկրաւ* –, to turn, to travel round the world; – *զիւիք*, to applicate one's self, to give one's self to; *գինւոյ – զակամբք*, to see double from wine; *զօրինօք* –, to keep the laws; *զանառակութե* –, to be inclined to debauchery; – *զարբեցութեամբ*, *զընչիւք* –, to give one's self to drink, – to avarice; *զբանիւք* –, to chatter, to tattle; *որքան – է քեզ*, according to your strength; *որչափ իւր – էր*, as much as he could; –*'ի վերայ*, to assail, to come upon; to happen some misfortune.

Գամ, *մոյ* or *մու* *s.* means, resources, remedy; hold, crack, opening; time, retaking; *ոչ կարել –ս գտանել*, not to know where to put the hands or feet, to be without remedy; –*ս և ճարս գտանել*, to find the way to do a thing; *ոչ կարացին – և մուտ գտանել*, they could not do more; – *մի*, *ad.* once; –*ու*, –*ու*, many times, successively, always; – *քան զ*–, little at a time, more and more.

Գամագիծ գտանեմ, **Գամագիտ** or **Գամագիւտ լինիմ** *va.* to find means or place, to take, to lay, to have hold; to find the means of vanquishing or to wrong, to obtain one's intention or design; to succeed; *ոչինչ – լինել*, to succeed never; *իբրև չլինէր – պաշարմանն*, despairing to take the city by siege.

Գամփռ *s.* bull-dog, mastiff.

Գայթ, *ից* *s.* slip, slide; scandal; obstacle, stumbling: fart; –*ս արձակել*, to fart, to break wind; –*'ի* –, –*'ի* –*ի*, *a.* hesitating, uncertain, inconstant; *ad.* irresolutely, remissly, in stumbling.

Գայթագղական *a.* scandalous; scandalized.

Գայթագղանք S. **Գայթագղութիւն.**

Գայթագղեմ S. **Գայթագղիմ.**

Գայթագղեմ, *եցի*, **Գայթագղեցուցանեմ**, *ուցի* *va.* to scandalize, to supplant; to stumble, to trip.

Գայթագղեցուցիչ *a.* scandalous, who causes scandal.

Գայթագղիմ, *եցայ* *vn.* to be scandalized, offended, to take offence, to be in a passion; to stumble, to slip, to trip.

Գայթագղոտ *a.* slippery, slippy, sliding; who is easily scandalized.

Գայթագղութիւն, **Գայթագղումն** *s.* scandal; stumble; obstacle.

Գայթակղիմ, etc. S. **Գայթագղիմ**, etc.

Գայթեմ, *եցի*, **Գայթիմ**, *եցայ* *vn.* to stumble, to trip, to glid, to slip.

Գայթոտ, *այ* *a.* that stumbles, trips; slippery.

Գայիսոն *s.* lance.

Գայլ, *ոց* *s.* wolf; – *մատակ*, she-wolf; *կորիւն* –*ոյ*, wolf's cub; *ցնկնիլ* –*ոյ*, to whelp; *ոռնալ* –*ոյ*, to howl.

Գայլ, *ի* *s.* gag; – *'ի բերան ածել*, *արկանել*, *հարկանել*, to gag.

Գայլախազ, *ից* *s.* pebble, flint.

Գայլախազեայ *a.* made of pebble or flint.

Գայլակորիւն *s.* wolf's cub.

Գայլանամ, *ացայ* *vn.* to be like a wolf; to be ravenous.

Գայլենի *s.* wolf's skin.

Գայլիկոն, *ի* *s.* trepan, awl; wimble.

Գայլխոտ *s.* *bot.* hop.

Գայռ, *ից* *s.* mud, mire, filth; slough.

Գայռալիր *a.* muddy, miry, dirty.

Գայռամ, *ացի*, **Գայռեմ**, *եցի* *vn.* to lie down.

Գան, *ից* *s.* bastinado, blows with a stick, whip, lash, whipping; scourge, chastisement, punishment; – *հարկանել* to cudgel, to strike with a stick, to whip; – *ըմպել*, to receive a bastinade, beating, blows, to be beaten with a stick or whip.

Գանալից *a.* much cudgeled, punished, chastised; – *ածել*, to give a heavy blow with a stick, to strike with a stick; – *լինել*, to be struck with a stick.

Գանահար *a.* that which beats; – *լինիմ*, **Գանահարիմ** S. **Գան ըմպել.**

Գանգ S. **Գանկ.**

Գանգաչեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to ring (the bells), to resound, to echo.

Գանգատ *s.* complaint, lament, quarrel, woe, claim; – *ունել*, *առնել* S. **Գանգատիմ.**

Գանգատիմ, *եցայ* *vn.* to complain, to implore, to grumble; – *զմիմեանց*, to quarrel together.

Գանգիւն *s.* sound; echo.

Գանգուր *a.* frizzled, curled; –*ք*, curl; –*ք ջրոց*, *ալեաց*, little waves, bubbles.

Գանգրագեղ *a.* curled, frizzled, adorned with curls.

Գանգրահեր *a.* curled, frizzled; whose hair is curled.

Գանգրեմ, եցի *va.* to frizzle, to curl, to crisp, to buckle.

Գանգք, գից S. **Գանգիւն.**

Գանեմ, եցի *va.* to cudgel, to scourge, to whip, to thump, to beat.

Գանկ, ից *s.* skull, cranium.

Գանկաբան *s.* craniologist.

Գանկաբանական *a.* craniologic.

Գանկաբանութիւն *s.* craniology.

Գանձ, ուց, ից *s.* treasure; heap; hymn; – *արքունի*, exchequer, finances; *տուն –ու*, treasure, treasury; – *արքայի*, privy purse of the king.

Գանձակ, աց *s.* abdomen, bowel.

Գանձահատ, աց *a.* peculator, cut-purse, pick-pocket.

Գանձահատութիւն *s.* peculation.

Գանձանակ, աց *s.* box, chest, casket; alms-box; poor-box; treasure, treasury; – *մանկուոյ*, money-box.

Գանձապահ, Գանձապետ *s.* treasurer.

Գանձապետութիւն *s.* treasury.

Գանձատուն, Գանձարան *s.* treasure, treasury; casket, chest, box (wherein money is put).

Գանձաւոր *s.* treasurer; receiver.

Գանձեմ, եցի *va.* to treasure up, to hoard, to amass treasures; to lay up in a trunk; to pocket.

Գանձող *s.* hoarder.

Գանումն *s.* bastinade; torment.

Գանչեմ, եցի *vn.* to cry, to scream.

Գառագեղ, գղաց *s.* cage, park; menagery; den, haunt; prison; *դնել ի –*, to shut up in a cage.

Գառագեղեմ, եցի *va.* to imprison.

Գառացուցանեմ, ուցի *va.* to stretch on the ground, to lay down.

Գառեմ, ացի, Գառիմ, եցայ *vn.* to stretch or to lay one's self down.

Գառն, ռին, ռանց *s.* lamb; – *մայէ*, the – baas.

Գառնադմակ *s. bot.* stone-crop, sorrel.

Գառնազգեստ *a.* dressed in lambskins; hypocritical.

Գառնազեն *a.* belonging to the pascal lamb; *s.* immolation of the pascal lamb, Easter.

Գառնալեզու *a. bot.* plantain.

Գառնածին *a.* that brings forth lambs.

Գառնամոլք *s. pl.* a couple of lambs.

Գառնանամ, ացայ *vn.* to become like a lamb.

Գառնենի *s.* lamb-skin.

Գառնիկ *s.* lambkin.

Գավարս, ից *s. bot.* cornel.

Գավլին *s.* theorbo.

Գարգափումն, Գարգափք *s.* cracking, noise of planks; *ի գարգափս յառնեմ*, to jump, to dance, to stamp.

Գարգմանակ, աց *s.* crest, tuft, plume.

Գարեթան *s.* barley broth.

Գարեհատ, աց *s.* grain (sort of weight).

Գարեհաց, ից *s.* barley bread.

Գարեղէն *a.* of barley, that is made of barley.

Գարեջուր *s.* orgeat, beer; *հանել, յօրինել գ–*, to brew, to make beer.

Գարի, րւոյ, րեաց *s.* barley; grain; *a.* of barley.

Գարնային, Գարնայնի *a. s.* vernal, spring; spring.

Գարնայնի or **նոյ** *ad.* of or belonging to spring.

Գարնանաբեր *a.* that brings spring; that is produced in spring.

Գարնանագեղ *a.* vernal; green.

Գարնանաղայր *a.* increased in spring.

Գարնանամուտ *s.* entrance or commencement of spring.

Գարնանային S. **Գարնային.**

Գարնանի S. **Գարնայնի** *a. ad.*

Գարշ, ից *a.* execrable, ugly, deformed, slovenly; excrementitious; impure; unchaste, smutty, obscene, lewd.

Գարշաբանութիւն *s.* immoral discourse, impudent, immodest words.

Գարշահոտ *a.* stinking, fetid; *s.* stink; *ad.* stinkingly.

Գարշահոտութիւն *s.* stink, rank or bad smell, infection, fetidness.

Գարշանամ, ացայ *vn.* to be execrable; to soil one's self.

Գարշանք *s. pl.* execration, abomination, horrour; stain.

Գարշապար, աց *s.* heel; sole of the foot.

Գարշատեսիլ *a.* ugly, deformed; hideous, horrible.

Գարշելի *a.* execrable, abominable, detestable; deformed, ugly, frightful, slovenly, dirty, filthy, fetid, loathsome, bad, base, infamous.

Գարշելիք *s.pl.* abomination, abominable thing or person; excrement: idols.

Գարշեմ S. **Գարշիմ.**

Գարշեցուցանեմ, ուցի *va.* to cause to abhor; to abhor, to detest; to make execrable.

Գարշեցուցիչ *a.* that causes to abhor; that abhors, detests.

Գարշիմ, եցայ *vn.* to abhor, to abominate, to detest, to hate.

Գարշութիւն *s.* abomination, detestation, horrour, execration; ugliness, deformity, the act of growing ugly; dirt, filth, ordure, stain, nastiness, filthiness.

Գարշումն *s.* disgust; abhorrence.

Գարշունակ S. Գարշելի.

Գարուն, րնան *s.* spring.

Գարունաբեր S. Գարնանաբեր.

Գարօղի *s.* beer.

Գաւազ *s.* small hawk.

Գաւազան, աց *s.* stick; rod, switch, whip; wand; cudgel; crook; flail; bar; sprig, shoot; twig; stock, lineage; – իշխանութեան, sceptre; – եպիսկոպոսական, crosier.

Գաւազանագիրք *s. pl.* book containing the history or the series of kings and patriarchs of a nation, catalogue, list, index, series; chronicle.

Գաւազանակիր *s.* crosier-bearer; verger, mace-bearer.

Գաւազանահերձ *a.* divided by the rod (sea, stone).

Գաւազանաձեւ *a.* in the form of a rod.

Գաւազանասաստ *a.* that has punished or is punished with a rod.

Գաւազանաւոր *a.* that carries a stick or sceptre: S. Գաւազանակիր.

Գաւազանեմ, եցի *va.* to beat with a stick, to whip, to cudgel.

Գաւազաներգութիւն *s.* rhapsody.

Գաւաթ S. Բաժակ.

Գաւակ, աց *s.* croup.

Գաւառ, աց *s.* province, region, country; sky, climate; native land.

Գաւառակ, աց *s.* small province.

Գաւառակալ S. Գաւառապետ.

Գաւառական *a.* provincial; native.

Գաւառակից *a. s.* of the same province, compatriot.

Գաւառակոյտ *a.* provincial; assembled from several provinces.

Գաւառապետ *s.* governor of a province, prefect; agent, manager; – միանձանց, provincial.

Գաւառապետութիւն *s.* dignity of a provincial; prefecture; – վանորէից, provincialship. [vernor of a province.

Գաւառատէր *s.* master, prefect, go-

Գաւարս, ից *s.* yellow millet.

Գաւիթ, ւթաց *s.* vestibule, court, forecourt, porch, portico, –, – ոչխարաց, sheepfold, sheepcote; – եկեղեցւոյ, parvise.

Գբայաթ *s.* home, house.

Գբացի, **Գբեցի** *a.* that dwells in a pit.

Գգուանք *s. pl.* caresses, cajolery, flattery, endearments.

Գգուեմ, եցի, **Գգուեցուցանեմ**, ուցի *va.* to caress, to cajole, to coax, to fondle, to flatter, to cocker, to dandle.

Գգուիչ *a.* caressing, fawning.

Գդակ, աց *s.* cap, bonnet, coif; biggin; – ծաղկանց, calix.

Գեգգուր S. Հէն. [mark.

Գեղ, **Գեղութիւն** *s.* slit, rent, stain,

Գել, գելք *s.* S. Գելարան. *a.* tight, stiff; intwined, twisted.

Գելաթիւր, **Գելակի** S. Խոտորնակի.

Գելանիմ, լայ *vn.* to twist, to wring, to writhe; to distress, to break one's heart; to grow tender, to be moved, to pity.

Գելարան, **Գելոց**, ոց *s.* an instrument of torture, press, gag, torture, fetters. [ding, distressing.

Գելիչ *a.* heart-breaking, heart-ren-

Գելում, գելի *va.* to tighten, to press, to close; to wring, to distress.

Գելումն *s.* distortion, contortion, sprain, strain, wrench, twist: commotion. [flock, herd.

Գեհ *s.* valley; ditch, trench; grave:

Գեհեան *s.* furnace.

Գեհեն, ի, ոյ *s.* gehenna, hell.

Գեհենաժառանգ *a.* heir or worthy of hell. [nal, hellish.

Գեհենական, **Գեհենահոտ** *a.* infer-

Գեղ, ոյ *s.* beauty, charm, attraction, allurement, good grace.

Գեղ, եց *s.* village, fields.

Գեղաբնակ *a.* countryman.

Գեղագոյն *a.* very handsome.

Գեղագրեմ, եցի *va.* to paint, to adorn; to write beautifully.

Գեղագրութիւն *s.* caligraphy.

Գեղազան *a.* handsome, charming, polite, pretty, genteel, graceful.

Գեղազատ, **Գելազատ** *s.* courser, steed. [pretty, spruce.

Գեղազարդ *a.* well adorned, polite,

Գեղազարդեմ, եցի *va.* to ornament, to embellish.

Գեղազարդութիւն *s.* embellishment.

Գեղածիծաղ *a.* smiling, graceful.

Գեղածուփ, **Գեղածփեալ** *a.* undulating gracefully. [fully.

Գեղածփիմ, եցայ *vn.* to float grace-

Գեղակ *s.* small village; villa.

Գեղականութիւն *s.* the condition of a peasant; peasant-life.

Գեղահրաշ *a.* of an admirable beauty, enchanting.

Գեղադէշ *a.* pretty, genteel, charming.

Գեղայօրէն S. Գեղապաճոյճ.

Գեղանի S. Գեղեցիկ.

Գեղանուիճ *a.* happy, lucky.

Գեղապաճոյճ *a.* well adorned, adjusted, compounded; embellished, decorated; – զարդարել. to embellish; to adorn, to decorate.

Գեղապայծառ *a.* pretty, charming; splendid, shining.

Գեղապանծ *a.* glorious, graceful, charming, superb, excellent.

Գեղապատշաճ *a.* becoming, well made, pretty, graceful.

Գեղապար *a.* beautiful, attractive: that dances well.

Գեղապարեմ, եցի *vn.* to dance prettily: to advance excellently.

Գեղապարոյր *a.* encompassed or endowed with beauty, very handsome, graceful, charming.

Գեղապարութն *s.* dance or agreeable movement of the feet.

Գեղապաճնեմ, եցի *va.* to adorn, to embellish, to deck, to decorate.

Գեղասաղարթ *a.* adorned with leaves, very leafy.

Գեղաստանեայք *s.pl.* villages, fields.

Գեղատիպ *a.* well looking.

Գեղատխուր *a.* undecked; fair and sad.

Գեղարդն, դեանց, դանց *s.* dart, javelin, lance, halberd; – արձակել. to dart, to lance, to throw a dart.

Գեղարդնախոց *a.* broken or opened by a lance.

Գեղարդնաւոր *s.* lancer.

Գեղարուեստք *s.* fine arts.

Գեղաւոր *a.* handsome, graceful, pretty, charming; *s.* dancer.

Գեղափայլ *a.* noble, illustrious; charming, graceful.

Գեղաքաղաք S. Գիւղաքաղաք.

Գեղգեղ *s.* rotation, turning, rolling, wallowing.

Գեղգեղաձայն *a.* modulated, melodious.

Գեղգեղանք *s.* modulation, melody, trill, shake, quaver.

Գեղգեղափայլ *a.* brilliant, resplendent, fulgid.

Գեղգեղեմ, եցի *va.* to trill, to modulate, to quaver, to shake, to sing agreeably.

Գեղգեղումն S. Գեղգեղանք.

Գեղեր *s.pl.* villages.

Գեղերեսեմ, եցի *vna.* to polish; to paint, to plaster; to paint one's self.

Գեղերփնեմ, եցի *va.* to embellish, to adorn with good colour.

Գեղեցիկ, ցկի, ցկաց *a.* handsome, pretty, genteel, gallant, agreeable, smiling, graceful, cheerful; polite, becoming, proper, decent, light, elegant, happy, good; –, –ս, – իմն *ad.* well, very well, prettily, politely, decently; bravely, excellently, gallantly; – դպրութիւնք, fine letters.

Գեղեցկաբան *a.* well spoken, eloquent, fluent.

Գեղեցկաբանեմ, եցի *vn.* to speak well, elegantly, to have a fine language, a florid style.

Գեղեցկաբանութիւն *s.* fine speaking, eloquence, elegance of expression.

Գեղեցկաբուղխ *a.* that flows agreeably.

Գեղեցկադեղ *a.* very pretty, graceful, charming.

Գեղեցկագիծ *a.* well written.

Գեղեցկագին *a.* very pretty, genteel, charming.

Գեղեցկագիր *s.* writing-master, caligrapher; *a.* caligraphic; – լինել. to have a fine caligraphy.

Գեղեցկագիւտ *a.* ingenious, rare, excellent.

Գեղեցկագոյն *a.* very pretty, – agreeable, genteel, graceful, charming.

Գեղեցկագործ *a.* who works well; done or composed elegantly.

Գեղեցկագրութիւն *s.* caligraphy.

Գեղեցկադէմ, Գեղեցկադիտակ *a.* well looking, handsome, graceful.

Գեղեցկադիր *a.* becoming, decent, well made, situated, placed.

Գեղեցկազարդ S. Գեղազարդ.

Գեղեցկաթոյր *a.* of fine colour.

Գեղեցկախայտուց *a.* very speckled, much spotted or diversified with colours.

Գեղեցկախօս S. Գեղեցկաբան.

Գեղեցկածաղիկ *a.* furnished with good flowers.

Գեղեցկակարգ *a.* well ordered, – placed.

Գեղեցկակերպ *a.* well shaped, handsome, graceful.

Գեղեցկակերտ *a.* well made, – built, – constructed.

Գեղեցկահայեաց *a.* good looking; of a fine aspect.

Գեղեցկահասակ *a.* of a fine form.

Գեղեցկահեր *a.* who has fine hair.

Գեղեցկահիւս *a.* well woven, – composed, – made.

Գեղեցկահրաշ *a.* charming, astonishing, wonderfully fine or handsome.

Գեղեցկաձայն *a.* that has a good voice, sweet, euphonical.

Գեղեցկաձայնեմ, եցի *vn.* to sing or speak agreeably.

Գեղեցկաձայնութիւն *s.* euphony, good voice, sweet sound.

Գեղեցկաձեւ *a.* of fine form.

Գեղեցկաձիգ, Գեղեցկաղեղն *a.* that is an excellent archer.

Գեղեցկաճեմ *a.* a graceful walk.

Գեղեցկամարմին *a.* of a fine form or shape, handsome, well shaped.

Գեղեցկամօրու *a.* who has a handsome beard.

Գեղեցկայարմար *a.* worthy, proper, becoming, fit, well made, shaped, arranged, proportioned.

Գեղեցկանազ *a.* very handsome, graceful, glorious.

Գեղեցկանամ; ացայ *vn.* to become handsome.

Գեղեցկանիստ *a.* that has a fine situation.

Գեղեցկանուագ *a.* that sings, that is sung agreeably, sweet, harmonious.

Գեղեցկանուն *a.* that has a good or mystical name; renowned, famous.

Գեղեցկանուհի S. Գեղանուհի.

Գեղեցկաշար *a.* well composed, made.

Գեղեցկաշէն S. Գեղեցկակերտ.

Գեղեցկապանծ S. Գեղապանծ.

Գեղեցկապէս *ad.* very well, prettily, divinely, elegantly.

Գեղեցկապտուղ *a.* provided with good fruit.

Գեղեցկասէր *a.* who loves the beautiful, who admires fine things.

Գեղեցկասիրութի *s.* love of beauty.

Գեղեցկաստեղն *a.* furnished with good branches or shoots.

Գեղեցկատես, Գեղեցկատեսիլ *a.* having a good aspect, well looking, handsome, graceful, agreeable.

Գեղեցկատիպ *a.* well shaped, made, printed, pretty.

Գեղեցկացուցանեմ, ուցի *va.* to embellish, to adorn; to enrich, to fashion, to revive, to render handsome.

Գեղեցկափայլ S. Գեղափայլ.

Գեղեցկողկոյզ *a.* beautiful bunch of grapes.

Գեղեցկոտն *a.* that has good feet or legs.

Գեղեցկութիւն *s.* beauty, charms, graces, delicacy, gentility, decency, neatness, elegance; ornament, enamel, flower, embellishment, bloom; – տեղւոյ, amenity.

Գեղեցկուղէշ S. Գեղեցկաստեղն.

Գեղեցկօրէն S. Գեղեցկապէս.

Գեղձ, ից *s. bot.* yew: cartilage, kernel, gland: S. Գեղձումն.

Գեղձամ, ացայ, Գեղձիմ, եցայ *vn.* to desire, to wish, to be inclined, moved, to grow tender.

Գեղձումն *s.* strong or intense desire, eagerness, wish, longing.

Գեղմն *s.* fleece, wool.

Գեղմնաբարձ, Գեղմնաւէտ or ւոր *a.* woolly, hairy.

Գեղնման *s.* sketch, outline, rough-draught; plan.

Գեղուղէշ S. Գեղեցկաստեղն.

Գեղջային *s.* peasant, countryman; *a.* rustic, rural, country.

Գեղջաւագ *s.* burgomaster, major of a village.

Գեղջերէց *s.* country priest.

Գեղջկաբանեմ *va.* to speak vulgarly or like a peasant.

Գեղջկապէս S. Գեղջկօրէն.

Գեղջկութիւն *s.* rusticity, incivility, rudeness, coarseness, impoliteness.

Գեղջկօրէն *a.* in a rural manner, rustically, rudely.

Գեղջուկ, ջկի, ջկաց *s.* peasant, villager, countryman, boor, plebeian; *a.* rustic, unpolite, uncivil, vulgar, low.

Գեղցեմ, եցի *vn.* to modulate the voice.

Գեղօն, ից *s.* dancing music; dancing with singing; pomp, show.

Գեղօրէք, էից *s.pl.* villages, fields.

Գեռ S. Գայռ.

Գեստրաս *s.* huntsman.

Գետ, ոյ, ից *s.* river.

Գետաբերան *s.* mouth of a river.

Գետախառնունք *s.* confluence, conflux.

Գետածին *a.* engendered or produced in a river.

Գետակ *s.* stream, rivulet.

Գետակուր, Գետահեղձ, Գետահեղձիկ *a.* drowned or suffocated in a river; – առնել, ծածկել, կորուսանել, to drown, to drown in a river; – լինել, ծածկիլ, կորնչիլ, to drown one's self, to die in a river.

Գետահետեմ, եցի, տեալ *vna.* to flow or to make flow like a river.

Գետահերձ *a.* that divides a river.

Գետահոսեմ S. Գետահետեմ.

Գետաձի *s.* hippopotamus.

Գետամեռ *a.* dead in the river; -ք, death in the river.

Գետամէջ *s.* the space between two rivers.

Գետամոյն S. Գետակուր.

Գետայարոյցք *s.pl.* over-flow of the river, inundation, flood.

Գետապատ *a.* surrounded by a river.

Գետառու *s.* a branch or arm of a river.

Գետասոյզ or Գետավէժ առնել *va.* to drown, to throw in the river; - լինիմ *vn.* to submerge, to drown one's self in the river.

Գետարծուի *s.* ospray, sea-eagle.

Գետափն, Գետառ, Գետեզր *s.* edge of a river, bank, shore; beach; quay.

Գետընկէց *a.* thrown into a river; - or գետընկեցիկ առնել, to throw into a river.

Գետին, տնոց *s.* ground, earth, soil, land, place; զգետնի, ընդ —, ի գետնի, ի —, on the ground, in the earth; կորացեալ մռանել or ակնուլ ընդ —, covered with confusion to look on the ground; անկեալ ի — երկիր պագանել, prostrated to worship; հարկանել ըզգլուխն ի —, to knock one's head on the ground; զարկանիլ, հարկանիլ զգետնի, to throw one's self violently on the ground; զարկուցանել, հարկանել զգետնի, S. Զգետնել; գետնի աղիք or ալտուղ, earth-worm.

Գետնաբեկ S. Գետնախշտեայ.

Գետնաբիր *a.* that burrows in the earth.

Գետնագնաց *a.* reptile, that creeps, crawls on the ground; tortuous; - ճանապարհորդել, to travel or to go on foot.

Գետնաթաւալ *a.* that rolls on the ground.

Գետնախնձոր *s.* potato, truffle: *bot.* camomile.

Գետնախշտեայ, Գետնախշտի *a.* that stretches itself, that lies on the ground.

Գետնախշտի or տիկ լինիմ, Գետնախշտիմ, եցայ *vn.* to stretch one's self, to lie on the ground.

Գետնախշտութիւն *s.* the lying down on the ground.

Գետնակոխ *a.* that treads on the earth, that walks on the earth, mortal.

Գետնակոչ, Գետնահարց, Գետնաձայն *s.* enchanter with earth, geomancer.

Գետնակոչութիւն *s.* geomancy.

Գետնամած *a.* attached to earth; prostrate.

Գետնամածիմ, եցայ *vn.* to attach one's self to earth; to prostrate one's self.

Գետնամուտ *a.* that sinks, hides itself under the earth.

Գետնայարկ *s.* ground-floor.

Գետնանախանձ *a.* that loves the ground, that stretches itself on the ground; attached to the vanities of the world, secular, mundane; low, vile.

Գետնանախանձութ̃ *s.* attachment to earth, love of the vanities of the world.

Գետնաշարժ, իզ *s.* earth-quake.

Գետնաչափ *s.* land-surveyor.

Գետնաչափեմ, եցի *va.* to survey, to measure (land).

Գետնաչափութ̃ *s.* land-surveying.

Գետնառիւծ *s.* chameleon.

Գետնասող *a.* creeping, crawling; low, mundane, mean.

Գետնատարած *a.* prostrate or stretched on the ground; - անկողին, pallet.

Գետնատարածութ̃ *s.* prostration; the lying down on the ground.

Գետնատուն *s.* cellar, vault, subterraneous place; ground-floor; the inferior part of the honey-comb.

Գետնափոր *a.* hollowed; subterraneous; -ք *s.pl.* catacombs: drain; S. Գետնաբիր.

Գետնաքարշ *a.* that crawls on the ground, creeping; mundane; vile, low; - տանել, to drag on the ground; - լինել S. Գետնաքարշիմ.

Գետնաքարշիմ, եցայ *vn.* to crawl on the ground.

Գետօրէն *ad.* like a river.

Գեր *s.* weeping, wailing, noise; - գործել, to weep: -, *pr. ad.* on, up, above; more, very, much.

Գերաբնութիւն *s.* superior or excellent nature; state of a supernatural thing.

Գերաբուն *a.* supernatural; sublime, excellent, divine.

Գերագահ *a.* principal; *s.* president.

Գերագգուեմ, եցի *va.* to caress with tenderness.

Գերագոյ, Գերագոյակ *a.s.* supernatural; supreme; Supreme Being.

Գերագոյն *a.* supreme, sublime, excellent, superior, eminent.

Գերագոյութիւն *s.* essence or excellent nature; supreme being.

Գերագասեմ, եցի *va.* to elevate, to

raise, to put higher or in the first place; to prefer.

Գերադրական *a.s.* superlative.

Գերադրեմ, եցի *va.* to elevate, to prefer; to augment, to benefit.

Գերադրութիւն *s.* elevation, sublimity; preference; excellence, advantage.

Գերազանց *a.* excellent, sublime, eminent, superior, magnificent, extraordinary; – *իմն օրինակաւ*, excellently, eminently, supremely.

Գերազանցեմ, եցի *vn.* to surpass, to surmount, to excel, to exceed.

Գերազանցութիւն *s.* excellence, sublimity.

Գերազանցօրէն *ad.* excellently; too much.

Գերազարդ *a.* well ornamented, rich, superb.

Գերազօր *a.* powerful.

Գերալիր *a.* heaped up, very full.

Գերալոյս *a.* very bright, brilliant, luminous.

Գերածայր or *բեալ* *a.* excellent, high, sovereign, extreme.

Գերածաւալ *a.* much spread.

Գերակայ, ից *a.* eminent, pre-eminent, supreme.

Գերակայիմ, եցայ *vn.* to excel, to surpass, to surmount.

Գերակայութիւն *s.* eminence, height, pre-eminence, superiority.

Գերակատար *a.* supreme, highest, greatest: *s. gr.* preterpluperfect.

Գերահռչակ *a.* very celebrated, famous, renowned.

Գերահռչակեմ, եցի *va.* to celebrate, to praise publicly, to render famous.

Գերահրաշ *a.* astonishing, surprising, marvellous, very admirable, miraculous.

Գերաճաճանչ *a.* full of rays, effulgent, brilliant.

Գերաճումն *s.* increase, advantage.

Գերամաքուր *a.* very clean, very pure, spotless; very holy.

Գերամբարձ *a.* very elevated, lofty, high.

Գերամեծար *a.* very honourable, - respectable; very reverend.

Գերան, ից, աց *s.* beam, rafter, joist.

Գերանալից *a.* full of beams.

Գերանակիր *a.* that bears, supports a beam.

Գերանաձեւ *a.* in the shape of a beam.

Գերանանամ, ացայ *vn.* to become a beam, to make one's self a beam.

Գերանաւեմ, եցի *vn.* to navigate with the waves.

Գերանդազէն *a.* armed with scythes.

Գերանդալից *a.* full of or furnished with scythes.

Գերանդի, դեաց *s.* scythe, sickle.

Գերաշխարհ, Գերաշխարհիկ *a.* celestial, divine, supernatural, extraordinary; excellent, rare, peculiar.

Գերապայծառ *a.* most illustrious; splendid, brilliant; –, – *տէր*, my Lord, your Lordship.

Գերապանծ *a.* glorious, illustrious, superb, excellent.

Գերապատիւ *a.* very honourable, most reverend.

Գերապատուութիւն *s.* reverence.

Գերարտօսր *s.* torrent of tears, bitter tears.

Գերարտօսրալից *a.* very full of tears, melting into tears; *ad.* with tears in the eyes.

Գերարփի *a.* very luminous, splendid, brilliant.

Գերափայլ *a.* brilliant, splendid.

Գերափայլեմ, եցի *vn.* to shine, to sparkle.

Գերափառ *a.* glorious, excellent, magnificent.

Գերբնական *a.* supernatural.

Գերբնաբար or *պէս* *ad.* supernaturally.

Գերդաստական *s.* servants.

Գերդաստան, աց *s.* goods, possessions; fireside, family, house.

Գերդաստանակից *s.* fellow-servant.

Գերդաստանիկ *s.* domestic; maid-servant.

Գերեդարձ *s.* repurchase, emanicipation of slaves, deliverance, redemption; *a.* that delivers, frees, emanicipates slaves.

Գերեզման, աց *s.* grave, sepulchre, pit, tomb, monument, vault; church-yard; *հանել 'ի –է*, to dig out of the ground, to disinter.

Գերեզմանագիր *s.* epitaph.

Գերեզմանական *a.* sepulchral, funeral; – *վայրք*, cemetery, burial-ground; –*ք*, the deads.

Գերեզմանակից *a.* buried together.

Գերեզմանակուր *a.* that is consumed in the grave.

Գերեզմանակրկիտ, կրկտաց *a. s.* that strips sepulchres or the burried dead.

Գերեզմանասէր *a.* who diligently visits and ornaments sepulchres.

Գերեզմանատեղի, Գերեզմանատուն *s.* cemetery, church-yard.

Գերեկից *a. s.* enslaved with another, companion of a captive or slave.

Գերեթափ, Գերեհան *a. s.* redeemer, that delivers slaves.

Գերեմ, եցի *va.* to make prisoner, to enslave; to take captive, to take: to seduce, to gain.

Գերեվար, աց *a. s.* that makes prisoner, that leads into slavery, captivity, that takes captive.

Գերի, րեաց *s.* captive, slave, prisoner; – *վարիլ,* to be prisoner; – *ունել,* to keep prisoner; – *վարել,* to bring captive.

Գերիմ, եցայ *vn.* to become a prisoner, to go into captivity.

Գերիմաստ S. *Հանճարեղ.*

Գերիմաց *a.* incomprehensible.

Գերիմացական *a.* inconceivable.

Գերիչ S. *Գերեվար.*

Գեր ի վերոյ *a.* supreme, superior, excellent, sublime, pre-eminent, higher; – *քան ad. pr.* over, upon, above, beyond; – *լինել,* to be above, to excel, to surpass, to surmount.

Գերծանեմ, ծի, Գերծեմ, եցի, Գերծում, ծի *va.* to shave; to make bald. [ing bald.

Գերծումն *s.* act of shaving or mak-

Գերմակ, ոյ *a.* fine, thin, subtile, delicate; white; – *ալեւր,* fine flour; – *հաց,* finest bread.

Գերմանաբանութիւն *s.* germanism.

Գերմանախօս *s.* who speaks German.

Գերմանական *a.* germanic.

Գերմանացի, ցւոյ *a. s.* German.

Գերմաներէն *ad.* in german; *s.* German, the German language; – *ուսանել, գիտել, խօսել,* to learn, to know, to speak German.

Գերմաստ, ոյ *s. bot.* lupine.

Գերմարդկային *a.* superhuman.

Գերյարգոյ *a.* very estimable, most reverend.

Գերութիւն *s.* captivity, slavery, servitude, yoke; tie; transmigration; *ի – վարեմ, վարիմ. ի գերութեան վարեմ* S. *Գերեմ, Գերիմ.* [cellent.

Գերունակ *a.* sublime, eminent, ex-

Գերունակութիւն *s.* sublimity, pre-eminence, excellence.

Գերփանք S. *Գերփումն.*

Գերփեմ, եցի *va.* to ravage, to ruin, to pillage, to sack.

Գերփիչ *a.* that ravages, plunderer.

Գերփումն *s.* ravage, ruin, pillage.

Գեր քան *pr.* above, beyond.

Գերօրինակ *a.* extraordinary, excellent, rare, transcendent.

Գեւղ, Գեօղ, գեղջ, գիւղից *s.* village, country.

Գեօղեան *s. pl.* villages.

Գզաթ, ու, ի *s.* fleece, wool.

Գզեմ, եցի *va.* to card, to comb (wool); to tear; *ի հուր – և ի ջուր աղալ.* to make ropes of sand.

Գզեռեմ, եցի *va.* to attract, to grapple, to grasp, to catch.

Գզիչ *s.* carder. [*ւագ.*

Գզիր, զրաց *s. bot.* rush; S. *Գեղձա-*

Գզրոց, աց *s.* casket, drawer, small box, till; desk.

Գզրոցիկ *s.* little box.

Գէղ S. *Գեղ.* [again.

Գէթ *conj.* at least, however; only,

Գէշ, գիշոց *s.* corpse, carrion, dead body: *a.* bad, ill; – *արկանել,* to devour or make beasts eat.

Գէշապէշ, Գէշ գէշ *ad.* in several pieces, by bits, piecemeal.

Գէջ, գիջոյ, ջաց *a.* humid, moist; lewd, libidinous; – *ականջաց,* ear-wax.

Գէս, գիսոյ, սաց *s.* hair, head of hair, long hanging hair.

Գէտ, գիտոց, տաց *s.* skilful, learned man; magician, sorcerer, astrologer, prophetic. [full.

Գէր, գիրաց *a.* fat; corpulent, plump,

Գթած, ի *a.* clement, compassionate, merciful, humane, benign, mild, charitable, flexible, tender.

Գթամ, ացի *vn.* to compassionate, to pity, to be moved to compassion, to pardon, to grow tender.

Գթասէր S. *Գթած.*

Գթասիրաբար *ad.* tenderly.

Գթասիրեմ S. *Գթամ.*

Գթասիրութիւն *s.* tenderness.

Գթեմ, եցի *vn.* to stumble, to trip; to commit a fault; to fail.

Գթեմ, Գթեցուցանեմ, ուցի *va.* to stumble, to make one stumble; to seduce, to pervert.

Գթութիւն *s.* clemency, mildness, pity, compassion, mercy, humanity.

Գթումն *s.* stumble, false step.

Գժդմիմ, մեցայ, Գժդմնիմ, նեցայ *vn.* to pout, to be sulky with, angry, offended, in a passion; to take offence.

Գժդմնութիւն *s.* vexation, sulkiness, anger.

Գժիռ *a.* harsh, unpleasant.

Գժտիմ, տեցայ *vn.* to differ, to disagree, to quarrel.

Գժտութիւն *s.* altercation, contention, dispute, quarrel, discord, dissension, disagreement.

Գի, ոյ *s.* juniper-tree.

Գիլ *s. a.* stone easily thrown by the hand; *ի – գալ*, to wheel.

Գիծ, գծից *s.* line, stroke, dash, trace; notch, incision, cut; flourish; hyphen.

Գիճագոյն, etc. S. **Գիջագոյն**, etc.

Գին, գնոյ *s.* price; value; tax, estimate, valuation; rate, tariff; purchase, bargain; *– հատանել, արկանել*, to rate, to appreciate, to value, to estimate, to tax, to set a price on a thing; *անարգ – հատանել*, to undervalue; *գնոյ առնուլ, գնոց ստանալ*, to buy, to purchase for money; *գնոյ ըմպել զջուր*, to drink water that has cost money; *գնոց գնել*, to buy dearly; *բարձրացուցանել, աճեցուցանել, իջուցանել, նուազեցուցանել զ–*, to raise, to augment, to reduce, to lower the price; *վիճել վասն գնոյ*, to bargain; *սովորական –*, price-current; *որոշեալ –*, no abatement; *գնելով գնեցից ի քէն գնոց*, I will pay you the price.

Գինարբու, աց *a.* wine-bibber, drunk, intemperate, drunkard.

Գինարբուք, ուաց *s. pl.* crapulence, intemperance, gluttony, feasting, drunkenness.

Գինաւէտ S. **Գինեւէտ**.

Գինդ, գնդայ, դից *s.* ear-ring, buckle, ear-drop.

Գինեակ, եկաց *s.* small wine.

Գինեբեր, Գինեբուղխ *a.* that produces much wine, abounding in wine.

Գինեգոյն *a.* wine-colour.

Գինեղէն *a.* tipsy, intoxicated.

Գինելից *a.* tipsy, drunk.

Գինեխում S. **Գինարբու**.

Գինեծախ S. **Գինեվաճառ**.

Գինեծաղիկ *s.* flowered sour grapes or verjuice; flower of the wild wine.

Գինեկարաս *s.* barrel or vase of wine.

Գինեկէզ S. **Գինեհար**.

Գինեհամ *a.* that has the flavour of wine, winy, vinous.

Գինեհան *s.* wine-taster (instrument).

Գինեհատութիւն *s.* abstinence from wine.

Գինեհար *a.* drunk, tipsy.

Գինեհարբիմ, եցայ *vn.* to get drunk, intoxicated, to fuddle, to tipple.

Գինեհարբութիւն *s.* drunkenness.

Գինեհոտ *a.* smelling of wine.

Գինեճան *a.* drunk, tipsy.

Գինեճանութիւն *s.* drunkenness.

Գինեմ, եցի *vn.* to be seasoned with wine.

Գինեման S. **Գինեկարաս**.

Գինեմոլ, աց *a.* great drunkard, toper, sucking-bottle.

Գինեմրուր *s.* dregs, sediment of [wine.

Գինենամ, եցայ *vn.* to get drunk, tipsy.

Գինեսէր *a.* that loves to drink, [drinker, tippler.

Գինեվաճառ *a. s.* tavern keeper, wine-merchant or seller; *–ք*, selling of wine, wine-shop.

Գինեվաճառիկ արուեստ *s.* commerce of wine.

Գինետու *a.* who offers wine.

Գինետուն *s.* tavern, wine-cellar: wine-shop.

Գինեըրբու, ուք S. **Գինարբու, ուք**.

Գինեւէտ *a.* abounding in wine.

Գինըմպելիք S. **Գինարբուք**.

Գինըմպու S. **Գինարբու**. [*արբուք*.

Գինըմպութիւն, Գինըմպուք S. **Գին-**

Գինի, նւոյ, նեաց *s.* wine; *զուարթանալ սրտի 'ի գինւոյ, ընդ գինիս մտանել, զգինեօք անկանել, 'ի գինւոջ լինել*, to be merry with wine, to drink, to get drunk; *թափել զ–, սթափել ի գինւոյ*, to sleep one's self sober; *զուարթացուցանել ի գինւոյ*, to make tipsy, to fuddle; *պարզել զ–*, to clear the wine.

Գինձ, գնձոյ *s.* coriander.

Գինութիւն *s.* intoxication.

Գինտ S. **Գինդ**.

Գիշադէշ S. **Գէշադէշ**.

Գիշախանձ, Գիշակեր *a.* that eats dead bodies, carnivorous, ravenous.

Գիշատեմ, եցի *va.* to tear, to devour; *–զմիմեանս*, to tear each other, to tear one another to pieces.

Գիշատիչ *a.* ravenous,

Գիշեմ, եցի S. **Գիշատեմ**.

Գիշեր, ոյ, ի, աց *s.* night; darkness, obscurity; *–աւ, ի –ի* *ad.* by night, during the night; nightly; *զ–ն ողջոյն* or *ի բուն*, all the night, *անքուն –*, sleepless night; *– յաւիտենական*, eternal night, night of the tomb; *հեշտալի, աննշոյլ –*, delicious, impenetrable night; *զտիւն ամենայն և զ–ն ամենայն*, all day and night; *զհասարակ –աւ*, at mid-night; *գ—՝ իւր օգնական առեալ*, hidden by the night or darkness; *անքուն անցուցանել գ—ն*, to pass a sleepless or bad night; *—ի տուընջեան եղեւ*, the day changed into night; *տիւ առնել գ—ն*, to turn night into day; *ընդ մութ —ոյն*, in the darkness of night; *ագանել ուրեք գ—ն*, to set up all night, to pass the whole night; *մաշել զերկայնութիւն —ացն յերգս*, to pass every night in singing; *մինչդեռ կայր եւս —ոյ*, while it was yet dark.

Գիշերագնաց, *ից* *a.* that walks, goes by night.

*Գիշերազուարճ *s.* marvel of Peru.

Գիշերաժամ *s.* hour of night; nocturn.

Գիշերախառն *ad.* by night, nightly.

Գիշերական *a.* nocturnal.

Գիշերակերպ *a.* obscure, dark.

Գիշերահաւ *s.* bat.

Գիշերահաւասար *s.* equinox; *գիծ —ից*, equinoctial line.

Գիշերաղուէս *s.* great mole.

Գիշերամարտ or *մարտիկ* *a.* that makes war during the night.

Գիշերամարտ, Գիշերամարտութիւն *s.* nocturnal combat.

Գիշերամուկն *s.* bat.

Գիշերայած or *յածու* *a.* noctivagant.

Գիշերային *a.* nocturnal.

Գիշերայն *ad.* by night, nightly, in the night time.

Գիշերանամ, *ացայ* *vn.* to grow dark, to become obscure.

Գիշերանման S. Գիշերակերպ.

Գիշերաշրջիկ *a. s.* noctambulist, somnambulist; night-rambler.

Գիշերաշրջութիւն *s.* noctambulism, somnambulism.

Գիշերապահ, *աց* *a. s.* nocturnal guard; *—ք*, *—ութիւն* *s.* bivouac, patrol, sentinel.

Գիշերապաշտօն *s.* nocturn.

Գիշերասէր *a.* that loves night or darkness.

Գիշերավար, *ի* *s.* Venus, the evening star; S. Գիշերագնաց.

Գիշերաց, Գիշերի, Գիշերոյն S. Գիշերայն.

Գիշերեմ, *եցի*, Գիշերօթ *առնեմ*, Գիշերօթիմ *vn.* to pass the whole night; to sit up or to watch all night in the open air.

Գիշտ *s.* fur-coat, pelisse.

Գիջագոյն *a.* more damp or moist; bleared.

Գիջակն, *կանց* *a.* blear-eyed.

Գիջային, Գիջին *a.* damp, moist; lascivious, wanton.

Գիջանամ, *ացայ* *vn.* to get humid, to become damp; to pollute one's self.

Գիջութիւն *s.* humidity, moisture; pollution, masturbation, onanism; impurity.

Գիսաբուղխ *a.* that which makes the hair grow.

Գիսագերծ *a.* cut or shaved head of hair.

Գիսախռիւ *a.* dishevelled hair.

Գիսակ, *աց* *s.* head of hair, long hair.

Գիսակալ S. Ծամակալ.

Գիսարձակ S. Հերարձակ.

Գիսաւոր, *աց* *a.* hairy, long-haired: *s.* comet: Greek monk.

Գիտագոյն *a.* more learned.

Գիտակ, *աց* *a.* knowing, wise, experienced.

Գիտակից *a.* conscious, acquainted, confident.

Գիտակցութն *s.* conscience; knowledge.

Գիտանամ, *ացայ* *vn.* to know, to have commerce or intimate relations with some one.

Գիտացուցանեմ, *ուցի* *va.* to acquaint, to instruct, to inform.

Գիտելի *a.* that may be known, perceivable; *—ք*, *s.* note, remark.

Գիտեմ, *տացի* *va.* to know, to perceive; to learn, to understand; to feel, to recognize; to be able; to consider, to observe, to note; to believe: to know, to have a carnal connection with; *ոչ —*, to be ignorant of, not to know; *—զայր* or *զկին*, to lie with a man or woman; *ոչ գիտէ զամօթ*, he has no shame; *քաջ, ճարտար գիտեմ զայն*, I know it throughly; *չգիտեմ*, I do not know, I am ignorant of it; *գիտասջիր*, know! *չ— զինչ առնել*, to be at a loss what to do.

Գիտնաբար *ad.* learnedly; scientifically.

Գիտնագոյն *a.* very learned.

Գիտնական S. Գիտուն.

Գիտնականութիւն S. Գիտութիւն.

Գիտող *s.* scholar, learned man; prophet.

Գիտութիւն *s.* science, knowledge; doctrine, understanding, wisdom, study, art; *—լիցի*, know, you are informed, you must know; *գիտութեամբ*, knowingly.

Գիտուն, *տնոց* *a.s.* learned, lettered, literate, wise, knowing, well performed; skilful, intelligent: diviner, foreteller; - *լիցի*, know, you are informed, you must know; - *առնել*, to inform.

Գիր, *գրոյ* s. letter, character; book, volume, writing; letter, epistle; letters, science, literature; holy scripture, Bible; - or *թուղթ մեկնելոյ*, act of divorce; S. **Ապահարզան**; - *առնել*, *հանել*, to publish, to write; - *հաստատել*, to post up or stake on the wall a bill, writing or advertisement; *ի* -, *ընդ գրով անկանել*, *լինել*, to be written or registered; *զգրով* or *զգրովք գալ*, to dedicate one's self to reading; *ի* - *արկանել*, *հանել*, *դրոշմել*, *արձանացուցանել*, *ի գիր առնել*, *զգրի հարկանել*, to write, to write down, to registrate; to treat a subject; to circumscribe.

Գիրանամ, *ացայ* vn. to fatten, to grow fat.

Գիրապարար a. fat, plump, corpulent; fertile, abundant.

Գիրացուցանեմ, *ուցի* va. to fatten, to make fat; to make clammy.

Գիրացուցիչ a. fattening.

Գիրգ a. delicate, soft, downy, tender, genteel.

Գիրկ, *գրկի*, *գրկաց* s. the two arms extended, open arms; bosom, breast: fathom; -*ս արկանել*, - *ընդ* -*ս խառն լինել*, to embrace, to hug one another; *ընդ* -*ս մտանել*, - *ընդ աղեղն լինել*, to draw the bow well; *այն ինչ լինէր զոգիան ի* -*ս իւր թափել*, whilst he drew his bow tight; - *ընդ* - *խառնիլ* or *խառն լինել*, - *ընդ խառն* or *գրկընդխառն* or *գրկախառն լինել*, to wrestle, to struggle with one; - *ընդ խառն կռիւ* or *մարտ*, wrestling.

Գիրութն̃ s. plumpness, corpulence.

Գիրք, *գրոյ* S. **Գիր** and **Գրեան**.

Գիւղ, *գեղջ*, *ղից* s. village; country; *գնալ*, *բնակել ի* -, to go to or live in the country.

Գիւղակ s. little village; villa.

Գիւղական s. peasant, clown.

Գիւղաւան, **Գիւղաքաղաք** s. small town, borough.

Գիւղապետ S. **Գեղջաւագ**.

Գիւղեան, **Գիւղօրէք**, *էից* s.pl. villages, country.

Գիւտ, *ից* s. invention, discovery, finding; profit: artifice: salvation: finder; *առ չ*-, for the want of; *չքնաղ* -*ք*, fine or rare inventions or discoveries; -*ք ձկանց*, fishing; - *որսոյ*, hunting; -*ք որովայնի*, tape-worm; *եղիցի քեզ անձն քո ի* -*ս*, you will save your soul; *ի* - *ածել*, to invent; *ի* - *ածիլ*, to be invented.

Գիւտական S. **Գիւթական**.

Գլաթաւալ ad. in rolling, tumbling down.

Գլան, *ի*, *աց* s. cylinder.

Գլանակ s. rolling pin.

Գլանաձեւ a. cylindrical.

Գլանամ, *ացայ* vn. to become blunted, to get dull.

Գլաջարդ առնեմ va. to break, to bruise with a stone. [noise.

Գլգլունք s. pl. gurgling; murmur;

Գլեմ, *եցի* vna. to roll; to wheel; to surpass, to excel; to bend, to incline; - *զձեռն*, to extend or stretch out the hand; - *զոք զինքեամբ*, to win over, to attract, to gain one's favour; *զՅունովք* - *խորհրդովն*, to be on the Greeks side, to be a partisan of the Greeks; - *զփայլումն արեգական*, to din, offuscate, darken or eclipse the splendour of the sun.

Գլխադար, *աց* a. that has a headache; dizzy, giddy; whose brains are disordered, mad; - *թմբրութիւն*, dizziness.

Գլխադարութն s. head-ache; madness; giddiness.

Գլխագերծ, *աց* a. whose head is shaven: barefaced.

Գլխագիր, *գրաց* s. initial, capital letter; inscription, title.

Գլխադիր, *դրի* s. coif, head-dress: where is the head of a Saint preserved.

Գլխածանրութիւն s. heaviness of the head. [pudent.

Գլխակառ a. headstrong; bold, im-

Գլխակարգութիւն s. division into several chapters, order, arrangement; summary, compendium; index.

Գլխակոր a. ashamed, confused.

Գլխակորիմ, *եցայ* vn. to be ashamed.

Գլխահատեմ, etc. S. **Գլխատեմ**, etc.

Գլխահար s. oppressor; tomahawk.

Գլխահարկ, *աց* s. poll-tax, capitation, head-money.

Գլխան ձուկն s. chub, mullet.

Գլխանի s. pl. the heads.

Գլխանոց, *աց* s. cap; helmet.

Գլխաշուք կապաւ. head-dress, veil.

Գլխապահ, *աց* a.s. life-guard.

Գլխապան S. **Գլխանոց**.

Գլխապատ, *ից* s. turban, head-band.

Գլխապարտ, աց *a.* capital, that deserves capital punishment.

Գլխապետ *s.* general.

Գլխապետութիւն *s.* generalship.

Գլխատ *a.* headless. [behead.

Գլխատեմ, եցի *va.* to decapitate, to

Գլխատութիւն, **Գլխատումն** *s.* decapitation, execution.

Գլխարկ, աց *s.* hat; cap, bonnet.

Գլխարկիմ, եցայ *vn.* to bend one's head. [ache.

Գլխացաւ, աց *a.* that has a head-

Գլխացաւութիւն *s.* head-ache.

Գլխաւոր, աց *s.a.* prince, master, superior, deacon; capital, principal, fundamental, essential, first.

Գլխաւորաբար or պէս *ad.* principally.

Գլխաւորեմ, եցի *va.* to finish, to end, to terminate; to abridge, to reduce.

Գլխաւորիմ, եցայ *vn.* to have the pre-eminence, to be at the head: to be finished: *bot.* to bud.

Գլխաւորութիւն *s.* superiority, presidency, priority, supremacy.

Գլխեմ, եցի *va.* to decapitate the idols, to destroy; to turn about: S. Գլխաւորեմ.

Գլխիբաց *ad.* the head uncovered.

Գլխիվայր *ad.* the head downwards.

Գլխիվեր *ad.* the head upright.

Գլխովին, ի – *ad.* himself, personally, in person; all, totally, entirely.

Գլոր *ad.* in rolling, tumbling down.

Գլորեմ, եցի, **Գլորեցուցանեմ**, ուցի *va.* to roll.

Գլորիմ, եցայ *vn.* to sink, to fall.

Գլորումն *s.* roll, downfall.

Գլուխ, գլխոյ *s.* head; chief; summit, top; individual; the first place, the first rank; – գրոց, chapter; – նաւի, prow; – գործոց, master-piece; – ցամաքի, point, cape; – անկեան, angular stone; – սեան, capital; – դրամոց, capital, funds, principal, capital or principal sum; ըստ գլխոյ, ըստ գլխոց, ըստ –, առ –, by head, for each person; so much a head; զայն ութ օրն 'ի –, all this week; ծածկել –, to be covered, to put on one's hat; բանալ զ–, to uncover, to take off one's hat; 'ի – հանել, տանել, ածել, to finish, to conclude, to bring to a head, to end, ի – ելանել, հասանել, գալ, երթալ, to be finished or brought to a close, to end, to come to an end; – ամսոյ, the first day of the month, new moon; – տարւոյ, new year's day; – բանից, exordium, preamble; point, article; – ճանապարհաց, end of the street; – տողին, beginning of a verse; առնու Տէր զտէրդ ի գլխոյ քումմէ, the Lord will take away thy master from thee; առնուլ զթիւ գլխոց որդւոցն, to take the number of the children; քանի՞ –ք պատժոց, how many punishments? հանել ընդ –ն or ընդ կառափն զյանցանս ուրուք, to have one's revenge, to punish; – ամբառնալ, to revolt; անկանիլ զգլխով, to fall suddenly on the enemy; դնել զ– ի կշիռ, to put one's life in jeopardy; կալ ի –, to put one's self at the head, to be the leader; – բանիցս, finally, at length, in conclusion.

Գլումն *s.* defeat, ruin.

Գխտոր, ոյ or ի *s.* gall, gall-nut, oak-leaf apple.

Գխտորահամ *a.* that tastes like gall.

Գծագիր, գրաց *a.* traced, sketched: *s.* designer; draught; drawing; sketch; writing, letter.

Գծագրեմ, եցի *va.* to trace, to draw, to delineate, to design; to project, to describe, to paint; to sketch; to write, to form.

Գծագրութիւն *s.* dash, trace; drawing, design; sketch, draught; form, delineation; writing.

Գծած, աց *s.* ruled.

Գծաւորութիւն S. Գծագրութիւն.

Գծեմ, եցի *va.* to strike out; to erase, to mark with a flourish; to write; to cut, to scratch.

Գծծութիւն *s.* baseness; filthiness, meanness, sordidness, niggardness.

Գծուծ, գծծի *a.* vile, abject; sordid, niggardly.

Գծօրէն *ad.* as a line.

Գձձեմ, եցի *va.* to abject, to humble.

Գձձիմ, ձեցայ *vn.* to be debased, to become abject or contemptible.

Գձձութիւն S. Գծծութիւն.

Գձուձ, գձձոյ S. Գծուծ.

Գղեր, ի, գղերք, երց *s.* clergyman, ecclesiastic.

Գղերիկոս S. Կղերիկոս. [arrow.

Գղզիկ or զուկ, զկոյ *s.* notch of an

Գղթոր S. Գխտոր.

Գղթորահամ S. Գխտորահամ.

Գճիմ, եցայ *vn.* to kneel down, to sit squat.

Գմբեթ, աց *s.* dome, cupola, vault, arched roof.

Գմբեթազարդ *a.* adorned with vaults; vaulted.

Գմբեթաձեւ, **Գմբեթայարդ**, **Գմբեթայարկ**, **Գմբեթաչէն**, **Գմբեթարդ**, **Գմբեթաւոր** *a.* in the shape of a dome, vaulted, convex. [that has a ceiling.

Գմբեթեայ *a.* vaulted, wainscotted,

Գմբէթ S. Գմբեթ.

Գմեմ, եցի, **Գմեղեմ**, ցի *va.* to lie down.

Գնածոյ, ից *a.* bought, purchased.

Գնահատ, աց *s.* appraiser; auctioneer and appraiser.

Գնահատեմ, եցի *va.* to appraise, to estimate, to value, to tax.

Գնահատութիւն *s.* estimate, valuation, taxation, tariff.

Գնամ, ացի *vn.* to go, to walk, to repair; to abandon; to behave one's self, to conduct one's self; to flow, to flow away; to be in circulation; to act, to prevail; to run, to overflow; – զկնի, զհետ –, to follow; – զճանապարհ, զճանապարհաւ, ընդ ճանապարհ, զկողմամբք, to walk; – ի վերայ ջրոց, to swim; – ի չորս, to go on hands and feet, to grope; որ գնայ ի ձեռս or ի վերայ ձեռաց, that walks on its hands, or who walks on his hands; յապականութիւն անցեալ –, to be corrupted; ի բաց –, to go away; to depart; – յաշխարհէ, to die; ոչ ինչ գնան առ նոսա բանք սպառնալեացն, the threats make no impression on them; ընդդէմ –, to resist; – արուեստի, to be in use, vogue or fashion; գործք գնացեալք, things that are past; ի գնացելում աւուր, yesterday, the other day; գնացեալ, deceased.

Գնայուն *a.* ambulatory; moveable.

Գնաց, **Գնացք**, ցից *s. pl.* gait, step, pace, course; passage; walk; departure; circuit; way, journey; current; conduct, behaviour, demeanour, manners, custom; գնացին երից աւուրց գնաց ճանապարհի՝ յերկիր անապատ, they walked three days through the desert; դառնալ ի գնացից չարաց, to reform, to lead a better life.

Գնացական, աց *a.* ambulatory, that walks; fuggitive; dying; deceased.

Գնացումն *s.* gait, carriage; deportment; – ջրոց, course.

Գնացուցանեմ, ուցի *va.* to cause to walk or run. [that moves.

Գնացուցիչ *a.* that causes to walk,

Գնդածաղիկ *s. bot.* southernwood.

Գնդակ, աց *s.* globule, globe, bowl, spherical or round body; pincushion; apple; – խաղու or խաղալիկ, ball, bowl; ball (at tennis); – մեղուաց, swarm of bees; – հրացանից, ball; bullet, large ball; – ձեռնածուաց, juggler's cork-ball; – որթոյ, bud, button.

Գնդակալ *s.* ring of an ear-ring.

Գնդակախաղութիւն *s.* tennis.

Գնդակից S. Դաստակից.

Գնդակոծեմ, եցի *va.* to bombard.

Գնդակոծութիւն *s.* bombardment.

Գնդաձեւ *a.* round, spherical, orbicular, spheroidal.

Գնդաձեւութիւն *s.* sphericity.

Գնդանամ, ացայ *vn.* to be spherical or round; *bot.* to bud.

Գնդապետ, աց *s.* brigadier, colonel.

Գնդասեղն, սղան *s.* pin; small pin; bodkin.

Գնդեմ, եցի *va.* to make round or spherical; to condense; to become round.

Գնեմ, եցի *va.* to buy, to purchase for money, to take; արժան –, to buy cheap; թանկագնի –, to buy dear.

Գնող, աց *s.* purchaser, buyer.

Գնչու, **Գնչուտ** *a.* gipsy.

Գնտակ S. Գնդակ.

Գշկուր *s.* dry cow-dung.

Գոգ, ոյ *s.* bosom; lap; hollow, cavity; – լերանց or վիմաց, grotto, cavern, den; – ծովու, handle; creek; – նաւու, hold of a ship; – գործել or –ս առնուլ, to be concave or filled.

Գո՛գ, գոգջիր, ջիք, գցես, ցուք, ցեն *vd.* to say.

Գո՛գ, **Գոգցես** թէ or իմն *ad.* well, as, about, almost, nearly.

Գոգած *s.* hollow, cavity.

Գոգաձեւ S. Գոգաւոր.

Գոգանամ, ացայ *vn.* to be hollow, to become hollow.

Գոգաւոր *a.* hollow, concave.

Գոգեմ, եցի *va.* to dig, to hollow; to contain, to include.

Գոգցես S. Գո՛գ *ad.*

Գոգենոց S. Ուրկանոց. [real.

Գոդի, դւոյ, դեաց *a.* leprous; vene-

Գոդութիւն *s.* leprosy; syphilis.

Գող S. Մէղ.

Գողբերան *s.* urethra.

Գոլ, ոյ, ով *s.* being, existance, that is: *vd.* to come; coming.

Գոլ, ի *s.* heat.

Գոլախառն *a.* burning, ardent.

Գոլանամ, ացայ *vn.* to warm one's self.

Գոլացուցանեմ, ուցի *va.* to warm.

Գոլոշի, Գոլորշի, շւոյ, շեաց *s.* vapour, exhalation, smoke, expiration.

Գոլորշանամ, ացայ *vp.* to evaporate.

Գոլորշացումն *s.* evaporation.

Գոհ *a.* content, easy, satisfied; – լինել, to be content, satisfied, to take it kindly.

Գոհաբան *s.* that praises, thanks.

Գոհաբանեմ, եցի *va.* to praise, to thank.

Գոհաբանութիւն *s.* praise, thanks.

Գոհանամ, ացայ *vn.* to thank, to return thanks.

Գոհար, այ *s.* precious stone, gem, diamond; a precious thing; սուտ –, false stone, paste; անկիւն –այ, facet.

Գոհարան *s.* place or instrument of praise, of thanks. [gem.

Գոհարեղէն *s.* precious thing, jewel,

Գոհացողական *a.* that praises, returns thanks.

Գոհացողութիւն, Գոհութի *s.* grace, thanksgiving, thanks; – or Խորհուրդ գոհութեան, Eucharist. [sharper.

Գող, ոց *s.* thief, robber, bandit;

Գողաբար *ad.* like a thief.

Գողակից *s.* companion of the thief.

Գողամիտ *a.* that is addicted to theft.

Գողանամ, ացայ *va.* to rob, to steal, to take clandestinely, to take away, to purloin; to pillage, to filch; to embezzle, to misapply; գաղտ –, to juggle; հնարիւք –, to cheat; զմիտս, զսիրտ, to captivate, to entice.

Գողանք S. Գողօն.

Գողացիկ *a.* clandestine, stealthy.

Գողեմ, եցի *va.* to hide, to conceal; to rob.

Գող 'ի գող *ad.* by stealth, secretly.

Գողութիւն *s.* theft, robbery, rapine, expilation; extortion, plunder.

Գողումն *s.* robbery; stealth.

Գողուղի *s.* by-road.

Գողուն, Գողունի *a.* stolen, robbed; unlawful, natural.

Գողտր *a.* mild, delicate, soft, morbid.

Գողտրաբարբառ *a.* who has a fine language or tender voice, soft or gentle in speaking; alluring.

Գողտրիկ S. Գողտր.

Գողօն, Գողօնք, նից *s.* theft, larceny, thing stolen.

Գոճազմ, ի *s.* turkois; lapis lazuli.

Գոճամորու *s. bot.* salsify, goat's beard.

Գոճմակ *s. bot.* colt's-foot.

Գոմ, գոս, գոյ, գոյր, գուցէ, գոլ, գոլով *vd.* to be, to exist, to subsist.

Գոմ, ոց *s.* stable, sheepfold, stable for oxen. [stable.

Գոմամուտ լինիմ *vn.* to retire into a

Գոմէշ, մշոյ, մշաց *s.* buffalo.

Գոմիզ S. Գումիզ.

Գոմոր *s.* sort of measure.

Գոյ,ից *s.* being, existence, that is, substance; goods; ըստ գոյին, գոյիւ, գոյիւ իւրով, գոյիւ չափ *ad.* as much as his means or property allow, as much as he had; entirely, completely; ի – ածել, to create, to cause to exist.

Գոյակ, այ *a.* extant; *s.* being.

Գոյական, այ *a.* that exists; *s. gr.* substantive.

Գոյականութի *s.* existence, essence.

Գոյակից *a.* of the same nature; consubstantial, coexistent.

Գոյակցութիւն *s.* consubstantiality, coexistence.

Գոյանամ, ացայ *vn.* to be created, to exist, to be; to be formed, produced.

Գոյապետ, Գոյարան or արար *s.* that causes to exist, creator.

Գոյապէս *ad.* substantially.

Գոյացական *a.* substantial; essential.

Գոյացութիւն *s.* substance; reality; essence, being, creature.

Գոյացուցանեմ, ուցի *va.* to create, to give existence; to produce.

Գոյացուցիչ *s.* creator, that gives existence or being.

Գոյաւոր *a.* existing, extant: rich, opulent, wealthy.

Գոյաւորիմ, եցայ *vn.* to be created, to exist; to be formed, produced; to grow rich.

Գոյաւորութիւն *s.* existence; substance; creature. [tiate.

Գոյափոխեմ, եցի *va.* to transubstan-

Գոյափոխութի *s.* transubstantiation.

Գոյեղ *a.* substantial.

Գոյեղաբար *ad.* substantially.

Գոյեղական *a.* substantial.

Գոյեղինաբար *ad.* substantially.

Գոյեղինութիւն *s.* substance.

Գոյեղուտ *a.* substantial.

Գոյժ, գուժից *s.* lamentation, complaint accompanied with groans and cries; sad news; – առնուլ, – ի բերան առնուլ, – դնել, to lament, to deplore;

- արկանել, տանել, տալ, to bring bad news.

Գոյխբուսակ *s.* a kind of aromatic.

Գոյն, գունոյ *s.* colour; complexion, ornament; tint, dye: jaundice; թափել, հատանել or բառնալ զ-, to discolour; *pr.* as, like; *ad.* so, thus, in this manner.

Գոյնագոյն *ad.* in divers colours.

Գո՛յշ, **Գո՛ւշ**, **Գո՛յշ թէ**, **Գո՛յշ ուրեք** *ad.* God preserve us from it, God forbid; take care.

Գոյութի *s.* existence, being, nature, essence, substance, reality; goods.

Գոնդեղ, աց *s.* turnip.

Գոնեա, **Գոնեայ**, **Գոնէ** *conj.* at least, above all things, however; only, yet.

Գոնջ *a.* scurfy.

Գոնջանամ, ացայ *vn.* to have the scurf.

Գոնջութիւն *s.* scurf.

Գոշ S. Գորշ and Փարչ.

Գոչեմ, եցի *vn.* to cry, to exclaim, to cry out; to call; to bellow, to roar.

Գոչեցուցանեմ, ուցի *va.* to sound, to cause to sound or resound.

Գոչիւն, **Գոչումն** *s.* clamour, great cry, crash, noise, voice, exclamation; hue and cry, uproar; bellowing, roar.

Գոչողական *a.* sonorous.

Գոռ *a.* fierce, bold, haughty, warlike, martial; *s.* noise, anger, crash, attack, assault.

Գոռամ, ացի *vn.* to make a great noise, to be violently angry; to assault, to attack; to insult.

Գոռեխ or ռեղ *s.* wasp; gad-fly; horse-fly.

Գոռոզ, աց *a.* arrogant, proud, haughty, imperious, insolent; *s.* tyrant.

Գոռոզաբար *ad.* haughtily, proudly.

Գոռոզանամ, ացայ *vn.* to be proud of, puffed up, elated.

Գոռոզութիւն *s.* pride, haughtiness; insolence, arrogance, presumption; lordliness, tyranny.

Գոռոչ *s.* noise, shriek, cry.

Գոռութիւն, **Գոռումն** *s.* anger, violence, noise; haughtiness.

Գոս, գոսք, or գոսեր *s.* kettle-drum; գոսերս գոչել, to beat the kettle-drum.

Գով *s.* praise, eulogy.

Գովաբան *a. s.* that praises, praiser.

Գովաբանեմ, եցի *va.* to praise.

Գովաբանութիւն *s.* praise, eulogy.

Գովանք S. Գովասանութիւն.

Գովասան, ից *s.* that praises, praiser.

Գովասանական *a.* of praise.

Գովասանեմ, եցի *va.* to praise.

Գովասանութիւն *s.* praise, eulogy.

Գովելի *a.* praise-worthy, plausible.

Գովեմ, եցի *va.* to praise, to glorify, to exalt, to magnify, to applaud, to celebrate, to renown; to cense; - կարի իմն or յանչափս, to extol, to commend excessively; - զանձն, to glory, to boast.

Գովեստ, ից *s.* praise, eulogy, panegyric; incense; glory.

Գովիչ *a. s.* praiser.

Գովութիւն, **Գովումն** *s.* praise, eulogy; honour, glory; գովութեամբ, laudably.

Գորգ *s.* carpet.

Գործ, ոյ *s.* work, affair, thing, deed, action, operation, business, trade, negotiation, practice, agency, enterprise, labour; commission; fact, effect, merit; manufacture; make; - քաջութեան, esploit, signal action in war; այր -ոյ or -ոց, an active man, a clever man; օր -ոյ, a working day; - է գտանել, it is difficult to find; - առնել, ընդ - արկանել, ի - արկանել, դնել, to make use of, to employ, to use; to practise, to effect, to accomplish, to execute, to realize; ի - ածել, to use, to employ, to make use of; բանս ի - առնել, to establish, to advance, to take for granted, to agree; ձեռն ի - արկանել, to undertake, to begin, to commence; -, or -ք Առաքելոց, the Acts of the Apostles; նովին ինկ -ով, ipso facto, caught in the act; - առ -ով, - ընդ -ով, transitorily, indifferently; ի - or ընդ - մտանել, to enter on one's duties; - ունել ընդ ումեք, to have to do with some one, to have business with some one; ի - արկանել զերկիր, to cultivate or till the ground; - դնել հողմոյ, to make use of the wind; - օրական, journeywork.

Գործադիր *s.* actor, executor.

Գործադրեմ, եցի *vn.* to execute; to practise.

Գործադրութիւն *s.* execution; practice.

Գործած, ոյ *s.* work, manufacture; web, weaving.

Գործածական *a.* usual.

Գործածեմ, եցի *vn.* to use, to employ.

Գործածութիւն *s.* use, employ, practice, exercise, management.

Գործակ, աց *s.* maker, worker.

Գործակալ, աց s. officer, minister, commissary, commissioner; manager, agent, factor, negotiator; attorney.

Գործակալութիւն s. place, office; agency, business of an agent; procuration.

Գործական a. practical, active.

Գործականապէս ad. practically.

Գործականեմ, եցի vn. to make, to operate.

Գործականութիւն s. act, deed, action, operation.

Գործակատար s. diplomatic agent.

Գործակից s. cooperator; associate, coadjutor; – լինել, to cooperate; to contribute, to concur.

Գործակցութի s. cooperation, concurrence, coadjuvancy.

Գործանոց s. workshop, laboratory.

Գործառնութիւն s. act, affair, work, enterprise, business, office, place, employment. [builder.

Գործառու, աց s. contractor; master-

Գործասէր a. laborious, active, diligent.

Գործասիրութիւն s. activity, love of work or labour.

Գործավար, աց s. intendant, officer; foreman, overseer.

Գործատեաց a. lazy, idle.

Գործատուն s. manufactory.

Գործարան, աց s. manufactory; instrument; organ. [organical.

Գործարանական, Գործարանաւոր a.

Գործարար, աց s. negotiator, correspondent, agent. [gency.

Գործարարութիւն s. negotiation, a-

Գործաւոր, աց s. a. maker, workman, labourer, worker; husbandman, farmer: efficacious; – օրական, journeyman; դաս –աց, working-class.

Գործաւորութիւն s. work; labour.

Գործելի a. feasible; maker; s*. coal.

Գործեմ, եցի va. to work, to make, to do, to fashion, to manufacture; to commit, to perpetrate; to knit; to twist; – զերկիր, to cultivate, to labour, to till; – զերկաթ, to forge; չար գործեցէք զոր արարէք, you have done very wrong; զի՞նչ գործ գործեցեր դու ընդ մեզ, why have you done this to us? – զանօրէնութիւն, to do wrong; to commit a crime; – զարդարութիւն, to act with justice; – զփրկութիւն, to effect salvation; – զհանդերձս, to make clothes; խորշս խորշս – զտապանն, to make small compartments in the ark; ճաշ –, to give a dinner; ճանապարհ –, to open up a way.

Գործի, ծւոյ, ծեաց s. instrument, machine, tool; organ; utensil, furniture.

Գործիական a. instrumental.

Գործնական S. Գործական.

Գործողութիւն s. act, action, proceeding, function, operation.

Գործուած, ոց s. fabrication, work.

Գործուն, Գործօն, աց or ից a. ploughed land; S. Գործունեայ.

Գործունեայ, Գործօնեայ, նէից or նեայց, եաց s. a. workman, maker; minister; active, busy; efficacious.

Գործունէութի s. efficacy; activity.

Գորշ, ից a. ash-coloured, gray.

Գորշախայտ, Գորշախարիւ a. dapple; grayish, grizzly. [ring.

Գորշապահանգ, աց s. ear-drop, ear-

Գորով, ոյ s. tenderness, sensibility, pity, compassion; fondness, sympathy; a. affectionate, tender.

Գորովագին, Գորովագութ, Գորովալի, լեր, լից, կան a. tender, affectionate, sensible, affecting, charitable; compassionate, feeling; pathetic; ad. tenderly, feelingly. [touching.

Գորովաղէտ a. affecting, moving,

Գորովամայր a. affectionate towards one's mother, or who has an affectionate mother; s. pia-mater.

Գորովանք S. Գորով; գորովանօք ad. tenderly.

Գորովասէր a. affectionate, tender, feeling, charitable.

Գորովեմ, եցի vna. to be affected, touched with compassion; to affect, to flatter, to caress.

Գորովումն s. affection, compassion, fondness, sympathy.

Գորտ, ոց or ից or ուց s. frog; – թունաւոր, toad; – կարկաչէ, the - croaks.

Գուբ, գբոց s. ditch, hollow; well, cistern; abyss; subterraneous place; cell of honeycomb.

Գուգազ s. union of irregular troops.

Գութ, գթոյ s. pity, compassion, tenderness, commiseration, feeling, mercy, sensibility, tender heart; ի – շարժել, ածել, – արկանել, ի – խանդաղատանաց շարժել, to move, to soften, to entreat tenderly; փակել զ–ս իւր յումեքէ, to harden one's heart against another; -ք նորա առաւել ևս են ի ձեզ, he loves you more intensely; առ – տոհմի նորա, for the love of his race; յիմարիլ ի – երեսաց ուրուք, to go mad on account of the beauty of some one; – մեր առաջի երեսաց քոց, let our supplications find favour in thy sight; կին առնուլ ի նմանէ զի – անկցի, to marry into his family for the purpose of strengthening the bonds of friendship: -ք, *np.* the Goths, the nation of Goths.

Գութա or այ, ի *s.* several pair of oxen to draw the plough.

Գուժաբեր, աց *a. s.* that brings sad news, sad, fatal; bearer of unhappy news. [plore.

Գուժամ, ացի *vn.* to lament, to de-

Գուժապարտ *a.* lamentable, deplorable, worthy to be deplored.

Գուժատար, Գուժատու, Գուժարկու S. Գուժկան.

Գուժարկեմ, եցի *vn.* to lament, to deplore; to carry or give sad news.

Գուժաւոր S. Գուժկան.

Գուժեմ, եցի *vn.* to bring or give sad news; to lament, to deplore, to cry, to scream; to sound.

Գուժիւն S. Գուժումն.

Գուժկան, աց *a. s.* that carries or gives sad news; bearer of unhappy news; weeping, in tears; sad news.

Գուժումն *s.* lamentation, complaint, cry, groan.

Գուլ *a.* blunt, dull.

Գուլպայ, ից *s.* sock; short-stocking; երկայն –, stocking, hose; հանել զ–ս, to pull off the stockings; դնել զ–ս, to put on one's stockings.

Գուձ or ձն *s.* handful.

Գուղձ or ձն *s.* glebe, clod.

Գուճ, -ք *s.* knee, knees; ի գուճս իջանել, խոնարհիլ, անկանել, or հարկանիլ, կալ, to bend the knees, to prostrate one's self; to squat.

Գում or Գումարտակ առնեմ S. Գումարեմ. [harness of a carriage.

Գումակ *s.* large waggon or cart; the

Գումապետ *s.* colonel.

Գումար, ից or աց *s.* assembly, session; action; addition, summing up; sum, amount; – առնուլ, to assemble; – դնել ընդ ումեք, to fight or quarrel with some one.

Գումարահոլով S. Բազմահոլով.

Գումարեմ, եցի *va.* to assemble; to convoke; to gather together, to add, to sum.

Գումարիմ, եցայ *vp.* to assemble together, to gather together; to be astonished amazed, surprised, confused.

Գումարութիւն, Գումարումն *s.* assembly; mob; sitting; addition.

Գումարտ *a.* assembled, gathered together.

Գումարտակ, աց *s.* assembly, assemblage, mob, band, corps, forces; *a.* assembled, gathered together; – նաւուց, squadron; – դնել, կազմել, սփռել, կարգել, առնել, to assemble, to gather together; to levy troops, to send a body of troops; ի –ի, in war.

Գումարտական *a.* of an assembly.

Գումիղ *s.* urine: mud, dirt: all-flower's water: *bot.* soap-wort.

Գուն *s.* effort; – գործել, դնել, – ի գործ առնել, to study, to devise, to strive, to try, to labour, to intrigue.

Գունագեղ *a.* adorned with fine colours.

Գունագեղեմ, եցի *va.* to colour.

Գունագոյն *a.* in divers colours.

Գունազարդեմ S. Գունագեղեմ.

Գունաթափ S. Գունատ.

Գունակ, աց *a.* similar, equal, like; *s.* dye, colour; kind, sort; manner; difference; – –, in several colours; various, different; – –, –ս –ս, *ad.* differently, variously.

Գունակաւորեալ S. Գունագեղ.

Գունակեմ, եցի *va.* to colour, to illuminate; to dye.

Գունակութիւն *s.* colouring; dye; variety. [ral colours.

Գունապաճոյճ *a.* adorned with seve-

Գունատ *a.* tarnished; pale, pallid, wan.

Գունատեմ, տիմ *vna.* to tarnish; to discolour, to tan; to fade.

Գունատութիւն *s.* loss of colour; paleness, wanness.

Գունաւոր, աց *a.* coloured; dyed; having several colours; quick, diligent, violent. [lour.

Գունաւորեմ, եցի *va.* to dye, to co-

Գունաւորութիւն *s.* colour, dye, tint.

Գունափոխիմ, Գունափոխ լինիմ S. Գունատիմ.

Գունափոխութիւն *s.* transfiguration.

Գունդ, գնդի, դաց *s.* assemblage, band; troops, brigade, battalion, regiment, legion, cohort, phalanx: globe; sphere; ball, bowl; pincushion; pommel; sounding line, plummet; – *փոքրիկ*, bullet; globule; – *անուոյ*, nave of a wheel; – *կշռոց*, weight; – *կապարեայ*, lead; *չափել գծով գնտով*, to sound.

Գունդ Գունդ, *Գունդագունդ* *ad. a.* in several regiments; in a crowd, like a crowd; large, much.

Գունդխաղ *s.* tennis.

Գունդսալար S. *Սալար*, *Սպասալար*.

Գունդստապլ *s.* constable.

Գունեայ, *Գունեան*, *Գունեղ* *a.* of fine colour, fine, graceful.

Գունեմ S. *Գունանկեմ*.

Գուներանգ *a.* of good colour or of many colours.

Գունչ S. *Գոնչ*, *Գնչու*.

Գունտ, *գնտոյ* S. *Գունդ* and *Գնդակ*.

Գուշակ, *աց* *s. a.* diviner, conjurer, prognosticator; informer, denunciator; sign, mark; that expounds, manifests; *մատն և – լինել*, to denounce, to impeach, to accuse.

Գուշակական *a.* judicial.

Գուշակաւոր *a.* already predicted; very evident.

Գուշակեմ, *եցի* *va.* to predict, to prophesy; to foresee, to presage, to conjecture, to guess, to augur, to cast one's nativity, to prognosticate; to denounce.

Գուշակութիւն, *Գուշակումն* *s.* prophecy; presage, omen, prognostic; augury, auspice, divination, denunciation.

Գուպար, *ից* or *աց* *s.* war, combat; wrestling; assembly; dispute; *-ս նստիլ*, to assemble or sit down altogether; *ի – կռուոյ մտանել*, to enter the lists, to wrestle.

Գուպարադիր *s.* fencing-master or chief of gladiators.

Գուպարած *s.* struggle, wrestling, fight; duel; war; dispute; – *դնել*, to fight, to attack.

Գուպարայաղթ *a.s.* conqueror in a wrestling match.

Գուպարեմ, *եցի*, *Գուպարիմ*, *եցայ* *vn.* to make war, to fight; to dispute.

Գուպարումն *s.* war, combat; conflict.

Գուսան, *աց* *smf.* singer, musician; player; actor.

Գուսանական *a.* musical; theatric; *s.* song, ballad.

Գուսանամոլ *a.* passionately fond of operas or opera-singers; mad for musicians.

Գուսանամուտ *a.* where a singer or musician enters; – *առնել*, to receive opera-singers into one's house; – *լինել*, to visit the opera-singers.

Գուսանութիւն *s.* music, drama, comedy, ballad.

Գուրպայ S. *Գուլպայ*.

Գուցէ, – *երբեք*, – *թէ* *ad.* perhaps; for fear of, lest.

Գչիր *s.* wimble, auger; – *փոքրիկ*, small auger; – *տակառաց*, piercer, gimlet.

Գռգռամ, *ացի* *vn.* to croak; to gargle, to bubble.

Գռեհ, *ից* or *աց* *s.* street, road.

Գռեհիկ, *հկաց* *a. s.* plebeian, clownish, rude, coarse; peasant, clown.

Գռեհկանամ, *ացայ* *vn.* to become rude or clownish, to keep low company.

Գռզի, *զւոյ* *s. bot.* scorzonera (viper's grass).

Գռիճ *s.* rock-salt, mineral salt.

Գռոհ, *Գռոյթ* *s.* crew, band, crowd; assault, attack; – *տալ*, to assault, to attack.

Գռուզ S. *Գանգուր*.

Գտակ, *աց* *s.* cap, bonnet: calix, flower-cup: inventor, author; – *լինել*, to invent; *-աւ*, *ad.* exactly, surely, precisely.

Գտանեմ, *գտի* *va.* to find, to invent, to discover, to find out; to gain, to have; to meet; – *շնորհս առաջի ուրուք*, to gain or acquire the heart, friendship, goodwill of some one; to regain the favour of some one.

Գտանիմ, *գտայ* *vp.* to find one's self; to appear, to show one's self; *հաւատարիմ –*, to be faithful.

Գտանք *s.* the finding again; fiction, invention; *գրան –*, fiction, fable.

Գտիչ *s.* finder, inventor.

Գտողական *a.* inventive.

Գտումն *s.* invention, discovery.

Գրաբանական *a.* written, literal.

Գրաբառ *s.* literary language; *ad.* in the literary language; *a.* literal.

Գրագէտ, *գիտաց* *a.* book-learned, literate, lettered.

Գրագիտական *a.* literary.

Գրագիտութիւն *s.* book-learning, literature, letters, learning.

Գրագիր, *գրաց* *s.* copier, transcriber; author, writer; secretary.

Գրագրութիւն *s.* office of a copier.

Գրադարձ *s.* the dividing of words into syllables for the end of the line.

Գրադեղ s. ink.

Գրախեց S. Նշանախեց.

Գրակ, աց s. small writing.

Գրակազմ s. book-binder.

Գրակազմութիւն s. binding.

Գրակալ, աց s. desk; reading desk.

Գրական S. Գրագէտ.

Գրականութիւն s. literature; grammar.

Գրակարդաց s. reader.

Գրակէս S. Նշանախեց.

Գրակոնաքիկոն, ի s. enamel.

Գրահաշիւ s. algebra.

Գրամար s. penny-weight; scruple.

Գրամարտիկ, Գրամարտիկոս, աց s. grammarian, literate.

Գրամոլ s. bibliomaniac.

Գրամոլութիւն s. bibliomania.

Գրայարկ. Գրանոց s. library.

Գրաշար, աց s. compositor; composing stick.

Գրապահ տեղի or տուն, archives, library.

Գրապան, աց s. hem, border, list: collar of a coat; ephod.

Գրապանակ, աց s. phylactery, amulet; letter case; pocket: ephod.

Գրապետ, աց s. librarian.

Գրասեղան s. desk, writing-table, study, bureau, secretary.

Գրասենեակ s. bureau, office, reading-room.

Գրասէր, սիրաց a. studious, that loves study, bibliophilist.

Գրաստ, ուց s. led-horse, beast for the saddle, sumpter, sorry horse, ass, short or thick horse, animal, beast, tit; – մատակ, mare.

Գրաստամիտ a. stupid.

Գրավաճառ, աց s. book-seller.

Գրավաճառանոց, աց s. book-shop, book-store.

Գրավաճառութիւն s. book-trade.

Գրատ, ի s. great coat, loose coat, Persian dress.

Գրատուն, Գրարան s. library; book-case.

Գրաւ, ից, աց, ուց s. earnest money, assurance, security, pledge, engagement; mort-gage; wager, bet; detention; – դնել, to wager, to lay a bet; to hire, to give wages or salary; – առնել ընդ ումեք, to lay a wager.

Գրաւադիր, դրաց s. better, wagerer.

Գրաւական s. pledge, assurance; earnest money; mortgage.

Գրաւականեմ, եցի va. to hire, to engage; to mortgage; to detain, to occupy.

Գրաւահարկ s. exaction by sequestration; collector; a. who exacts by seizure.

Գրաւեմ, եցի va. to hire, to engage, to secure; to redeem; to hold, to detain, to usurp, to occupy, to seize, to appropriate, to encroach; to stride; to prepossess, to preoccupy; – յարքունիս, to confiscate.

Գրաւոր, աց, Գրաւորական a. written; literary, literal.

Գրաւումն s. detention, encroachment, usurpation, occupation, seizure; – յարքունիս, confiscation.

Գրաքննիչ s. critic.

Գրաքննական a. critic, critical.

Գրաքննեմ, եցի va. to critic.

Գրաքննութիւն s. critic; censure.

Գրգամ, ացայ vn. to cluck; to cocker.

Գրգանամ, ացայ vn. to enjoy, to amuse, to cocker one's self, to live a merry life.

Գրգանք s. pl. delicacy, effeminacy; delight, pleasure, voluptuousness; caress, cockering.

Գրգարան, աց s. place of pleasure, of delight, paradise.

Գրգեմ, եցի, Գրգեցուցանեմ, ուցի va. to fondle, to treat delicately or effeminately, to caress; to feed delicately.

Գրգիմ S. Գրգամ.

Գրգիչ a. caressing.

Գրգիռ s. defiance, provocation, challenge, incitement, impulse, instigation, inducement, solicitation, suggestion, temptation, allurement, stimulation, motive.

Գրգլեակ, լեկաց, Գրգլիք, լեաց s. old dress, rag.

Գրգուանք, Գրգութիւն S. Գրգանք.

Գրգռեմ, եցի, Գրգռեցուցանեմ, ուցի va. to irritate, to excite, to provoke; to incite, to alarm, to inflame, to instigate, to move, to foment, to nettle, to urge, to rekindle, to revive, to rouse, to rebel.

Գրգռիչ a. exciter, provoker.

Գրգռութիւն s. incitement, impulse, provocation; contest, quarrel.

Գրգրամ vn. to cluck.

Գրդամ vn. to grunt; to murmur.

Գրդանք s. whirlpool, vortex, gulf.

Գրեա՛ թէ, Գրեթէ ad. conj. nearly, almost, about; hardly, like, well.

Գրեայ S. Գրէ.

Գրեան, ենոյ, եանք, ենոյ s. pl. books; writings.

Գրեթէ S. Գրեա թէ.

Գրեալք s.pl. writings.

*Գրեխ, աց s. clyster, injection, syringe.

Գրեղէն a. written.

Գրել, եցի va. to write, to compose; to engrave, to carve; to paint; to esteem, to value; ոչ ինչ —, to despise, to disesteem.

Գրէ, ից s. crane (bird).

Գրէ՛ թէ S. Գրեա՛ թէ.

Գրթախաղաց a. stumbling (stone); seducer. [pieces.

Գրթահարել va. to break, to cut in

Գրթաղ, աց S. Գրթախաղաց.

Գրթել va. to stumble; to deceive; to seduce.

Գրթիչ s. cheater, sharper.

Գրթցել, եցի va. to knock, to strike.

(Ա.) Գրիգորի խոտ s. bol. marjoram.

Գրիկ s. small book.

Գրիլ, եցայ vn. to be inscribed; to be steemed or valued.

Գրիչ, գրչաց s. writer, scribe, author; pen; — երկաթի, style; graver; steel-pen; փետուր —, goose-quill; — նկարչի, pencil.

Գրիւ, գրուաց s. bushel.

Գրկալիր a. full bosomed; — աղեղն, a bow well drawn.

Գրկախառն a. embraced; ad. with embracements; — սիրով ողջունել զմիմեանս, to salute by embracing each other; — լինել, to embrace; S. Գիրկ ընդ խառն լինել.

Գրկախառնիլ, եցայ vn. to embrace; S. Գիրկ ընդ խառն լինել. [embrace.

Գրկախառնութիւն s. embracement,

Գրկակից S. Գրկախառն.

Գրկակցութիւն s. familiarity, union of love: consubstantiality.

Գրկանք s. embrace.

Գրկաչափ s. fathom.

Գրկատարած ad. with open arms.

Գրկարան s. embracer.

Գրկել, եցի va. to embrace.

Գրկընդխառն S. Գիրկ ընդ խառն.

Գրկընկալ a. who is in the arms or at the breast (a baby).

Գրկոյք, Գրկունք, Գրկուք S. Գրքուկ.

Գրճակ S. Գոճմակ.

Գրմունչ s. bird's crop.

Գրոհ, ի s. assault, irruption; nation, people; — տալ, to storm; S. Գռոհ, etc.

Գրոհել, եցի vn. to assault, to storm.

Գրոց s. burin.

Գրուած, ոյ s. writing.

Գրուան, աց s. bushel.

Գրութիւն s. writing.

Գրուիճ s. grasshopper.

Գրչագիր a. s. written; manuscript.

Գրչաման, ի s. inkstand.

Գրչութիւն s. writing, manner of writing.

Գրպան, աց s. pocket; purse; դնել ի —ի, to pocket.

Գրքլիք S. Գրգլիք.

Գրտակ, աց s. small loaf, roll.

Գրտանակ, Գրտնակ s. rolling-pin.

Գրքոյկ, Գրքուկ, քուկաց s. small book, manual, small treatise.

Գօշել, եցի va. to bite, to sting; to mangle, to lacerate.

Գօս, ից a. dry, arid, dead; benumbed, impotent. [come dry.

Գօսանալ, ացայ vn. to dry, to be-

Գօսացուցանել, ուցի va. to dry.

Գօսութիւն s. dryness, aridity.

Գօտելած a. girdled. [dle.

Գօտելոյծ a. that has untied his gir-

Գօտեւած a. who girdles; s. the girdling one's self.

Գօտեւոր, աց a. girdled, girt.

Գօտեւորել, եցի, Գօտեւորիլ, եցայ vn. to gird one's self.

Գօտէկռիւ, Գօտէմարտ s. wrestler; — լինել, to wrestle. [թիւն.

Գօտէկռուութիւն S. Գօտեմարտու-

Գօտէմարտիլ, եցայ vn. wrestle.

Գօտէմարտուն s. wrestling, struggle.

Գօտէպինդ a. girt; prompt, active, diligent; — լինել, to gird one's self; to be prompt.

Գօտէպնդիլ S. Գօտեւորիլ.

Գօտի, ւոյ, տեաց s. girdle; twist; belt; zone; — ածել, — ընդ մէջ ածել, to gird, to tie or to draw close round the body; to be prompt; այրեցած, բարեխառն, սառուցեալ —, torrid, temperate, glacial zone; — լերանց, chain of mountains; — աստուածական, աերունեան, Արամազդայ, rain-bow.

Գօտխածու, աց a. that girds the body; that girds on the sword.

Դ

Դ (tā) դա s. the fourth letter of the alphabet and the third of the consonants. It is sometimes used for, or confounded with the letters տ and Թ: դ, դ̃, four; fourth.

Դ s. *article* and *pron.* thou, thee, you; this, that, it; these; սուրբդ սրբոց, you who are the holy of holy ones; կորուսեր զհոգիդ և զինչսդ, you have lost your soul and your property; արձակեա՛ զժողովուրդդ, let this or the people go; որ խօսիդ ընդ քեզ, he who talks to you.

Դա, դորա, դոքա, դոցա *pron.* that, [this.

Դա՛ աւադիկ *conj.* here is, there is; see here; behold; but; now; դա՛ և դուք աւադիկ, there you too.

Դաբիր, այ s. sanctuary; altar of the oracle.

Դաբիրայօրէն *a.* that resembles the [sanctuary.

Դաբնային *a.* of laurel.

Դաբնի, նւոյ, նեաց s. laurel.

Դաբր S. Դաւիր.

Դագ S. Դեգ.

Դագաղ, Դագաղք, ղաց s. bier, coffin; litter, sedan; gridiron, grate.

Դադար s. cessation, rest; pause; establishment, dwelling; station; -ք գազանաց, den; -ք խաշանց, անասնոց, stable; -ք հաւուց, roost; perch; -ք նաւուց, harbour.

Դադարեմ, եցի *vn.* to cease, to stop, to interrupt; to become calm, to give over; to desist, to rest one's self, to remain; to drain.

Դադարեցուցանեմ, ուցի *va.* to cease, to stop, to calm, to interrupt; to extinguish, to stanch, to quench; to drain.

Դադարիմ, եցայ S. Դադարեմ.

Դադարումն s. cessation, desistance, repose, rest, pause; discontinuance, vacation; extinction, redemption, act of stanching; silence; interruption; inaction.

Դաժան, այ *a.* hard, harsh, rough, sharp, sour, atrocious, austere, morose, blunt, cross, froward, difficult, inaccessible, cruel, merciless.

Դաժանաբարոյ or բու *a.* wild, fierce, savage; rude, cruel.

Դաժանաբոյս *a.* whose productions are harsh or hard.

Դաժանագոյն *a.* harder or very hard; very harsh; haughty, cruel.

Դաժանական S. Դաժան.

Դաժանահոտ *a.* that has a bad smell, stinking.

Դաժանանամ, ացայ *vn.* to become cruel or atrocious.

Դաժանատեսակ, Դաժանատեսիլ *a.* deformed, ugly, horrible.

Դաժանիմ, եցայ *vn.* to be angry, mad, to sour, to turn sour, to get worse.

Դաժանութիւն s. atrocity, haughtiness, austerity, harshness; sharpness, asperity.

Դալ, ի s. yellowish: colostrum; S. [Դայլ.

Դալակիմ, եցայ *vn.* to endeavour, to study, to labour.

Դալապր s. sabre, sword.

Դալար, ի or ոյ *a.* green, that is not dry; fresh; -, դեղ -, s. verdure, herb, grass, greens.

Դալարաբեր *a.* that produces ver[dure, grass.

Դալարաբեր լինիմ, Դալարաբերեմ, եցի *vna.* to produce verdure; to become green, to become green again.

Դալարագեղ, Դալարագոյն, Դալարազարդ, Դալարազգեաց *a.* green, covered with verdure, verdant, fresh.

Դալարահեր *a.* furnished with new hair.

Դալարանամ, ացայ *vn.* to become green, verdant, to sprout.

Դալարավայր s. meadow, pasture-field; *a.* verdant.

Դալարարար *a.* what produces green[ness.

Դալարացուցանեմ, ուցի. Դալարեմ, եցի *va*. to make green; to renew, to restore.

Դալարեղէն s. herbs, greens.

Դալարիմ, եցայ S. Դալարանամ.

Դալարի, րւոյ, րեաց s. verdure, grass, herbage, vegetables.

Դալարութիւն s. green, verdure.

Դալարուտ *a.* green, fresh.

Դալափիլ *a.* horrible, dreadful.

Դալկահար, Դալկաւոր, Դալնկոտ *a.* icterical.

Դալուկն, լկան *s.* jaundice.

Դակու, ուաց *s.* adze, axe.

Դահ *a.* hard, old, ancient.

Դահադրամ *s.* ten pence, coin of ten pence.

Դահամունք, մանց *s.pl.* meat: offering, oblation: bribe, fee.

Դահանակ, Ակն —. *s.* dark green emerald; corundum.

Դահեկան, աց *s.* penny; drachm; gold coin; coin; — *հատանել*, to coin, to mint.

Դահեկանահատ *a.* forger, counterfeiter.

Դահիճ, հճաց *s.* hangman, executioner; attendant; torturer.

Դահլիճ, լճաց *s.* closet; hall; portico; gallery, corridor.

Դահճապետ, աց *s.* chief of hangmen; officer.

Դահճնայ *s.* butcher's axe, hatchet.

Դահուկ *s.* sledge.

Դահուճ *s.* god-wit; heath-cock.

Դաղձ, ի, Դաղձն, ձին *s.* wild mint; calamint; origan.

Դամ *s.* snare, toil: *mus.* accord.

Դամարիմ, եցայ *vn.* to be amazed, blind.

Դամարձակ, Դէմականչ *s.* assembly, meeting.

Դամբան, աց *s.* tomb, sepulchre, mausoleum.

Դամբանագիր *s.* epitaph.

Դամբանական *a.* sepulchral, funeral; *s.* funeral oration.

Դամբարան, աց *s.* vault, charnel-house, catacombs, church-yard; S. **Դամբան.**

Դամբարանեմ, եցի *va.* to inter, to bury.

Դամոն, ի *s.* prune, damson, damask plum.

Դայեակ, եկաց *s.* wet-nurse; nurse; midwife; preceptor; tutor, governor.

Դայեակորդի S. **Դայեկորդի.**

Դայեկաբար or *պէս* *ad.* like a foster-father or nurse.

Դայեկասնունդ, Դայեկասուն, Դայեկատոհմ *s.* foster-brother; *a.* of a foster-brother.

Դայեկեմ, եցի *va.* to nourish, to bring up, to educate.

Դայեկորդի *s.* foster-brother.

Դայեկութիւն *s.* nurse's office; bringing up, education.

Դայլ *s.* the first milk of a cow, colostrum.

Դայլայլիկք *s.* trill, modulation, quaver, warbling.

Դան, Դանակ, աց *s.* knife; clasp-knife; *սրել դ—*, to sharpen a knife.

Դանակագործ, -վաճառ *s.* cutler.

Դանգ, Դանկ, աց *s.* mite, penny, obole.

Դանդաղ *a.* slow, tardy, idle, heavy.

Դանդաղագին, -գոյն, -կան *a.* very slow.

Դանդաղամած *a.* thickened, thick; standing (water).

Դանդաղամիտ *a.* awkward, clumsy.

Դանդաղանք S. **Դանդաղութիւն.**

Դանդաղիմ, եցայ *vn.* to loiter, to trifle, to slumber, to dally, to waver.

Դանդաղկոտ S. **Դանդաղ.**

Դանդաղութիւն, Դանդաղումն *s.* slowness, tardiness, delay, frivolity, idleness, indolence.

Դանդան *s.* tooth, notch.

Դանդանաւանդ, ից or *աց* *s.* bit, curb; bridle; gag.

Դանդանաւանդակապ *a.* tied, bitted, curbed.

Դանդաչ, Դանդաչանք S. **Դանդաչումն.**

Դանդաչական S. **Դանդաչկոտ.**

Դանդաչեմ, եցի *vn.* to waver, to hesitate; to grope; to talk idly, to dream.

Դանդաչեցուցանեմ, ուցի *va.* to cause to waver or tinkle, to resound.

Դանդաչկոտ *a.* wavering.

Դանդաչութիւն, Դանդաչումն *s.* vacillation; delirium.

Դանդաչուն S. **Դանդաչկոտ.**

Դանդիոն *s.* sepulchral darkness, horror or rottenness.

Դանկ S. **Դանգ.**

Դաշխուրան, աց *s.* drinking vessel, cup or pot.

Դաշն, շին, շանց *s.* contract, convention, bargain, treaty, engagement; condition, capitulation; compact, agreement; concurrence, alliance: harmony; *a.* sweet, agreeable to the ear; *ad.* with a low voice; *դաշինս կռել, հաստատել, ի — մտանել*, to contract, to make an agreement; to stipulate, to transact; to confederate; — *խօսիլ*, to speak very mildly; — *նայիլ*, to look tenderly, affectionately, or sweetly on one; *անցանել զդաշամբ*, to break the conditions, the alliance or faith; *անցանել զամուսնութեան, զառն դաշամբք*, to be unfaithful to the marriage-bed; — *հաւատոյ*, the Creed; — *քաղաքական*, civil contract.

Դաշնագիր, գրոյ *s.* contract, agreement; charter.

Դաշնագիր, *գրաց s. a.* contractor, that contracts; – *լինել*, to contract, to make an agreement, to negotiate.

Դաշնագրութիւն *s.* contract, pact, covenant, treaty, compact, engagement; stipulation; capitulation; alliance.

Դաշնակ, *աց s.* poniard, cimeter, cutlass, dagger, sabre: piano; – *հարկանել*, to play on the piano.

Դաշնակահար *s.* pianist.

Դաշնականք *s.* harmonious, sweet song.

Դաշնակաւոր *a.* harmonious.

Դաշնակաւորութիւն *s.* harmony.

Դաշնակեմ, *եցի va.* to harmonize; to tune. [tuner.

Դաշնակիչ, **Դաշնակող** *s.* harmonist;

Դաշնակից *s.* confederate, leaguer; conspirator; – *լինել*, to confederate, to unite, to league, to accede.

Դաշնակութիւն, **Դաշնակումն** *s.* harmony.

Դաշնակցութիւն *s.* confederacy, league, alliance, connexion; treaty; plot, conspiracy.

Դաշնաւոր *a.* confederate, allied; stipulated, conventional.

Դաշնաւորիմ, *եցայ vn.* to agree; to confederate, to ally; to conspire, to plot. [federacy, league.

Դաշնաւորութիւն *s.* convention; con-

Դաշոյն, *շունի s.* sabre, cutlass; hanger, poniard.

Դաշտ, *աց s.* field, country, soil, heath, fallow ground, plain; *Ելիւսեան –ք*, Elysian fields; *Արիսեան –ք*, field of Mars.

Դաշտաբերան *s.* opening or entrance to a plain or field.

Դաշտագետին *a.* campestral, flat; – *վայր*, plain, flat country, meadow.

Դաշտական *a.* rural; flat, level; *s.* villager, countryman.

Դաշտակողմն *s.* part or side of the country.

Դաշտաձեւ *a.* plain, in form of a plain.

Դաշտամուխ *լինիմ vn.* to enter into an open country.

Դաշտային S. **Դաշտական**.

Դաշտան, *աց s.* menses; *a.* monthly.

Դաշտանամ, *ացայ vn.* to become a plain, to be flat.

Դաշտանիկ *a.* monthly.

Դաշտավայր, *աց s.* plain, heath, country, field.

Դաշտացուցանեմ, *ուցի*, **Դաշտեմ**, *եցի va.* to plain, to level.

Դաշտաւէտ *a.* abounding in open country, in fields.

Դաշտաւորիմ S. **Դաշտանամ**.

Դաշտեմ S. **Դաշտացուցանեմ**.

Դաշտորայք, *րէից s. pl.* the fields, the open country.

Դառն, *ռին a.* bitter; sour, acrid, sharp, harsh, grievous, painful, disagreeable, tiresome, tedious, disgraceful, fatal, sad, tormenting, austere; maddening; biting, satirical.

Դառնաբարոյ *a.* vexatious, proud, tiresome, crabbed, cross. [ness.

Դառնաբեր *a.* that produces bitter-

Դառնագոյն *a.* very bitter; –, *–ս ad.* bitterly. [bitter.

Դառնադաժան, **Դառնադառն** *a.* very

Դառնադեղ *s.* bitter remedy.

Դառնադէմ *a.* of a horrible aspect.

Դառնաթոյն *a.* that has dangerous venom.

Դառնաթորմի *a.* furnished with, or full of bitterness, very bitter.

Դառնալի, *–լեր a.* full of bitterness.

Դառնալուր *a.* disastrous (news).

Դառնախայրի *a.* productive of bitter or deleterious fruit. [famous.

Դառնածաղր *a.* very shameful, in-

Դառնածեր *s.* bad old man.

Դառնակոծ *a.* deploring with much bitterness. [bitterly, painfully.

Դառնակոռոչ or *կորոչ a.* groaning

Դառնակսկիծ *a.* bitter, painful.

Դառնահամ *a.* that has a bitter taste, bitter, sharp, acrid, harsh, sour.

Դառնահամբոյր *a.* inhuman, cruel.

Դառնահայեաց *a.* sullen, grim.

Դառնահառաչ *a.* who sighs bitterly.

Դառնահաւ *a.* thoroughly bitter, or bitter indeed. [ed heart.

Դառնահոգի *a.* who has an afflict-

Դառնահոսան *a.* bitter, harsh.

Դառնահոտ *a.* that stinks.

Դառնաճաշակ S. **Դառնահամ**; – *լինիմ*, to taste gall or anything bitter.

Դառնամ, *դարձայ vn.* to turn, to turn about, to return, to go or come back again; to repair; to be converted; *–յետս* or *ընդ կրունկն*, to recede; *ընդդէմ –*, to object, to resist, to oppose; – *ի քրիստոնէութիւն*, to become a christian; – *առ Տէր*, to repent, to reform; – *յԱստուծոյ*, to rebel against God; – *աւուր*, to draw towards night;

ի — տարւոյն, the year after; ի զէն —, to arm one's self, to take arms.

Դառնամահ *a.* of a painful or violent death.

Դառնամաղձ *a.* melancholy, irascible.

Դառնանամ, *ացայ vn.* to become bitter, to turn sour; to be offended, irritated; to be tired, displeased.

Դառնանիրհ *a.* lethargic sleep.

Դառնաշունչ *a.* rough, violent; bad, venemous.

Դառնապէս *ad.* bitterly, harshly, [sourly, painfully.

Դառնապտուղ S. **Դառնենի.**

Դառնասիրտ *a.* cruel, barbarous, ferocious.

Դառնավէր *a.* deep, mortal (wound).

Դառնատեսիլ *a.* of a horrid aspect.

Դառնարբոյց *a.* bitter (to drink).

Դառնարմատ *a.* whose root is bitter.

Դառնացող *a.* vexatious, offensive, irritating, maddening.

Դառնացուցանեմ, *ուցի va.* to imbitter; to sour, to irritate, to offend, to tire, to displease.

Դառնացուցիչ *a.* that imbitters, irritates.

Դառնենի *a.* whose fruits are bitter.

Դառնիճ, *նճի s. bot.* endive; wild lettuce; *a.* bitter.

Դառնոստեան *a.* whose branches are [bitter.

Դառնորակ S. **Դառնահամ.**

Դառնութիւն *s.* bitterness, disgust, sharpness, gall, distaste; grief, displeasure, vexation; rigour; enormity; mordacity.

Դաս, *ուց s.* order, rank, division, body, class; choir; place; lesson, precept, dictate, instruction; — *ասել ումեք*, to lecture, to read, to teach.

Դասաբանեմ, *եցի va.* to arrange, to put in order.

Դասագլուխ *s.* chorister, master of [the choir.

Դասագրիմ, *եցայ vn.* to enrol one's self.

Դաս դաս, **Դասադաս** *ad.* in several orders or assemblages, in several companies.

Դասալիք *a.* deserter; — *լինել*, to desert; to apostatise.

Դասալքութիւն *s.* desertion.

Դասախմբութիւն *s.* meeting, assem- [bly.

Դասախումբ *a.* ordered, assembled.

Դասակ, *աց s.* troop, order, division; flock (of sheep, etc.); herd (of oxen, etc.).

Դասական *a.* ordinal; classical; ar- [ranged, divided.

Դասակարգ *s.* order, class.

Դասակարգեմ, *եցի va.* to put in order, to associate, to enrol.

Դասակարգութիւն *s.* order, sign; enrolment; choir; hierarchy; category.

Դասակից *a.* of the same order or class; *s.* colleague, comrade.

Դասակցիմ, *եցայ vn.* to be in the same class or society, to enrol one's self.

Դասակցութիւն *s.* admission, company.

Դասապետ, *աց s.* the first of an order or class; chorister, precentor, master of the choir.

Դասապետեմ, *եցի vn.* to be the first or chief in an assemblage.

Դասապետութիւն *s.* office of a master of the choir; hierarchy.

Դասասաց, etc. S. **Դասատու**, etc.

Դասավար S. **Դասագլուխ.**

Դասատու, *աց s.* lecturer, professor, teacher.

Դասատուն *s.* school-house.

Դասատուութիւն *s.* instruction, lesson.

Դասաւորեմ S. **Դասեմ.**

Դասաւորութիւն *s.* order, ordonnance, arrangement; system; — *բանից*, syntax.

Դասեմ, *եցի*, **Դասեցուցանեմ**, *ուցի va.* to put in order, to order, to arrange, to distribute; to enrol, to associate.

Դաստ *s.* hand.

Դաստակ, *աց s.* wrist; hand, palm; — *սրոյ*, hilt of a sword; —*ս դնել*, to haft, to set in a handle.

Դաստակապք *s. pl.* manacles, hand- [cuffs.

Դաստակետղ, *ետեղ s.* place where one rests the wrist or hand.

Դաստակերտ, *աց s.* manufactory, edifice, building; estate, village, country house, villa.

Դաստապանք *s. pl.* exquisite food [or cakes.

Դաստապան, *աց s.* hilt of a sword; guard (of a gun).

Դաստառակ, *աց s.* handkerchief; towel, napkin.

Դաստիարակ, *աց s.* preceptor, tutor, [pedagogue.

Դաստիարակարան *s.* place of education; preceptor.

Դաստիարակեմ, *եցի vn.* to bring up, to educate, to instruct, to train up, to discipline.

Դաստիարակութիւն *s.* education, instruction, discipline; pedagogy.

Դատ, *ից s.* lawsuit, cause, litigation;

justice ; - *վարել, դնել,* to proceed, to sue in law, to bring an action; - *առնել,* to do justice; to judge a lawsuit; - *տալ, հատուցանել,* to judge one's self, to condemn one's self, to be condemned; *ի* - *կոչել,* to summon, to cite.

Դատագրութիւն *s.* sentence pronounced or written.

Դատախազ, *աց s.* accuser, informer, plaintiff; - *լինել,* - *դնել ընդ*, S. **Դատախազեմ.**

Դատախազեմ, *եցի vn.* to accuse, to denounce; to oppose.

Դատախազանք , **Դատախազութիւն** *s.* accusation.

Դատախնդիր *s.* judge; pleader; - *լինել,* to litigate, to pleade, to contest; to be revenged.

Դատակից *a.* litigant, pleading.

Դատակնիք, *կնքի, կնքաւ s.* sentence; condemnation, proscription, censure, fulmination.

Դատակնքեմ, *եցի va.* to sentence, to execute, to condemn, to censure, to proscribe, to fulminate.

Դատակշիռ *լինիմ.* to judge rightly.

Դատան, *անք* S. **Դատաստան.**

Դատապարտ *a.* condemned; *s.* crime; - *առնել,* to condemn; - *լինել,* to be condemned.

Դատապարտանք *s.* punishment.

Դատապարտեալ *a.* damned.

Դատապարտելի *a.* damnable.

Դատապարտեմ, *եցի va.* to condemn, to damn, to censure, to reprobate; to sentence, to execute. [that damns.

Դատապարտիչ *a.* that condemns;

Դատապարտութիւն *s.* condemnation, damnation, perdition.

Դատաստան, *աց s.* judgement, discernment, criticism; sentence, condemnation; act, arbitration, judgement; justice; cause, lawsuit, proceedings; -*աւ*, judicially; *կոչել ի* -, to summon, to cite before a judge; - *տալ,* to be condemned. [of laws.

Դատաստանագիրք *s.* codex, code

Դատաստանական *a.* judicial, done by legal authority.

Դատաստանարան, **Դատաստանոց** *s.* tribunal, court of justice.

Դատավճիռ S. **Դատակնիք.**

Դատարան S. **Դատաստանարան** and **Դատաստան.**

Դատարկ, *աց a.* empty, void; hollow; vain, useless; idle, indolent, unoccupied, lazy; - *ինչ ad.* in vain.

Դատարկաբան , *ից a.* that speaks in vain.

Դատարկաբանեմ, *եցի vn.* to speak to no purpose or in vain. [course.

Դատարկաբանութիւն *s.* useless dis-

Դատարկաժամ *s.* leisure-time.

Դատարկախոյզ *a.* very inquisitive.

Դատարկակեաց *a.* slothful, lazy, idle, unoccupied.

Դատարկաձեռն *a. ad.* emptyhanded, without a present, without offering.

Դատարկամիտ *a.* lazy, slothful; mad, foolish.

Դատարկայած *a.* vagabond, sauntering, lounging; - *լինել,* to lounge, to saunter, to stroll.

Դատարկանամ, *ացայ vn.* to be vacant, void; to be empty; to be useless; to be idle or unoccupied.

Դատարկանձն, *ձնունք* S. **Դատարկակեաց.**

Դատարկաշրջիկ S. **Դատարկայած.**

Դատարկաշրջութիւն *s.* sauntering, rambling.

Դատարկապէս *ad.* uselessly.

Դատարկապորտ , **Դատարկասուն** *a.* blackguard, rogue, rover, vagabond; - *կեանս վարել,* to play the blackguard.

Դատարկարան *s.* place of vacation.

Դատարկացուցանեմ, *ուցի* to empty, to evacuate, to clear; to exhaust.

Դատարկութիւն *s.* emptying, vacuum, space; evacuation; vacuity; vacancy; exhaustion; idleness, slothfulness, laziness, leisure.

Դատաւոր, *աց s.* judge; arbiter; counsellor, corrector; bailiff; police-officer; censurer, critic.

Դատաւորաբար *ad.* like a judge, in justice, with authority.

Դատաւորական *a.* judicial, done by authority of justice.

Դատաւորանոց , **Դատաւորարան** *s.* court, seat of justice, tribunal.

Դատաւորութիւն *s.* judicature, office of judge, bailiwic, officialty, administration.

Դատափետ *a.* summoned; ill-treated; - *առնել,* to condemn, to blame, to reprobate, to ill-treat, to offend in words. [*նեմ.*

Դատափետեմ S. **Դատափետ** *առ-*

Դատեմ, *եցի*, **Դատիմ**, *եցայ vn.* to judge; to discern; to criticize; to know; to think, to esteem; to reason; to condemn; - ընդ ումեք, to bring an action against some one; հրով, ի հուր -, to burn, to consume by fire; սրով, ի սուր -, to kill with a stroke of a sword.

Դատինք S. Դատանք.

Դատիչ, Դատող s. judge.

Դատողական a. judicial; critical.

Դատողութիւն s. judgement.

Դատուհի sf. wife of a judge.

Դատումն s. judgement, opinion, sentiment, advice, understanding; judgement, reasoning, criticism; discernment, decision.

Դար, ուց s. age; century; ոսկի, ոսկեղինիկ -, the golden age; միջին -, the middle ages; ի մերում -ու, in our times; -ուց ի -ս, from age to age, for ever and ever.

Դար, ից s. height, hill, eminence, precipice; a. even number; -իւ եւ -իւ գալ, to come, to flow in many waves or surges; - եւ կոճատ խաղալ, to play at even or odd.

Դարադլուխ s. completion of a century.

Դարալիր a. nearly overflowing the embankment.

Դարակ, աց s. shelf: little hill.

Դարակոճատ, աց a. s. even and odd (number).

Դարահոս առնել, գործել, Դարահոսել, եցի va. to precipitate; -լինիմ, to throw, to precipitate one's self, to tumble down.

Դարաճակատ a. having a high forehead.

Դարան, աց s. cupboard: watch, ambush, ambuscade; trap, caltrop, gin, snare; subterraneous passage; plot, cheat, deceit, intrigue; - գործել or դնել, ի - մտանել, to lay an ambush, to lie in ambuscade, to be on the watch; to dupe, to cheat, to plot; - մատենից, book-case.

Դարանագործ, Դարանակալ, աց a. s. insidious, footpad, plotter; - լինել, to seek to surprize some one, to watch, to beset, to supplant.

Դարանակալութիւն s. ambush, ambuscade, obsession.

Դարանակեմ, եցի va. to dilucidate.

Դարանամուտ S. Դարանակալ.

Դարանայոյզ առնեմ va. to investigate or observe the ambushes, to beware of.

Դարանապետ s. chief of footpads.

Դարանիմ, եցայ vn. to lie in ambuscade, to be on the watch, to suborn, to circumvent; to hide one's self.

Դարանաւանդք տան s. ceiling, roof.

Դարապան, աց s. porter.

Դարապաս S. Դարպաս.

Դարապետ S. Դարապան.

Դարապղպեղ s. pimento.

Դարաստան, աց s. garden; orchard, place planted with trees.

Դարաւանդ, աց s. height, eminence, precipice: eyebrow; -ք S. Դարանաւանդք.

Դարափին s. river-bank.

Դարափոս, Դարափոր, ից s. cavern, cave, hollow.

Դարբին, բնաց s. forger; brasier; lock-smith; ironmonger.

Դարբնական a. belonging to a smith; -ն, smithcraft.

Դարբնասալ s. anvil.

Դարբնեմ, եցի vn. to forge.

Դարբնոց, աց s. forge, smithery, smithy.

Դարբնութիւն s. lock-smith's trade or work, ironmonger's trade, ironware, smithcraft.

Դարբուկ S. Դերբուկ.

Դարգիճ, գճի s. bed, litter.

Դարգճակալ a. that lies on a litter, thatis ill in bed.

Դարեմ, եցի vn. to roost, to perch; to remain, to stay.

Դարեւանդ S. Դարաւանդ.

Դարժան, etc. S. Դաժան, etc.

Դարիճակ, աց s. pattern, model.

Դարիճենիկ, Դարխենի s. cinnamon.

Դարձ, ից s. turn, circuit, return; reference; reduction; increase; burden (of a song); conversion, change; - յետս or ընդ կրունկն, recoil, putting or drawing back, retreat; - հիւանդութեան, paroxysm; - փոխարինի, recompense, return; retaliation, compensation, retribution; - առնել, to turn, to turn about, to return; - ad. again.

Դարձադարձ s. return; relapse; new fall; - առնել, to turn or return several times.

Դարձառած a. of routine, habitual.

Դարձառածութիւն s. routine, habit.

Դարձասէր a. that loves to turn often.

Դարձարան s. penitentiary.

Դարձաւոր a. that turns; that is converted.

Դարձաւորութիւն s. return; conversion.

Դարձդարձիմ, եցայ vn. to vault.

Դարձեալ a. turned, returned; converted.

Դարձեալ ad. again, anew; moreover, besides, otherwise, even, likewise; bis; also.

Դարձընթաց լինիմ vn. to pass by; to return running.

Դարձուած, ոց s. circuit, return; reward, retribution; answer, report, signification; – *բանից*, phrase, sentence, style.

Դարձումն s. return; repentance.

Դարձուցանեմ, ուցի va. to return, to turn; to avert; to restore; to bring or carry back, to reinstate; to bring back, to recall; to return, to send back; to make over again; to reduce; to distract; to abate; to resolve; to convert; – *յետս* or *ի բաց*, to revoke; to reject; to reflect; – *անդրէն*, to cede, to resign, to yield; – *զերախտիս*, to renumerate ;– *զմաղձ*, to vomit.

Դարման, ոց, ից s. cure, dressing; culture; remedy, reparation; refreshment; provender, provision, victuals; subsistence, nourishment, maintenance; – *տամ*, S. *Դարմանեմ*.

Դարմանական a. remediable, curative.

Դարմանաւոր a. curing.

Դարմանելի a. curable.

Դարմանեմ, եցի va. to nourish, to sustain, to feed; to fodder; to cherish, to foment; to physic, to dress, to heal; to repair.

Դարմանիչ a. careful of; who nourishes.

Դարմանոց s. hospital.

Դարմանութիւն S. *Դարման*.

Դարչին S. *Դաչին*.

Դարչունակալ S. *Սուսերաւոր*.

Դարում, այ s. end, term, limit.

Դարումն S. *Դադարումն*.

Դարունաճ s. *bot.* corn-poppy, corn-rose.

Դարուփոս a. scabrous, scraggy.

Դարպաս s. palace, royal house, court.

Դարպասպան s. courtier.

Դաւ, ոյ or *ու, ով* s. stratagem, fraud, contrivance, machination, cheat, circumvention, deceit, trick, imposture, plot, snare, trap, device; – *դնել* or *գործել*, to conspire, to circumvent, to plot, to lie in wait; – *անձին առնել*, to kill one's self; –*ով*, deceitfully, treacherously.

Դաւաբեր, *Դաւագործ* a. s. factious; contriver.

Դաւագործութիւն s. stratagem; faction; rebellion.

Դաւաճան, աց a. s. fraudulent, fallacious, disloyal; impostor; felon, cheat, prevaricator, sycophant, traitor.

Դաւաճանաբար, *Դաւաճանեաւ* ad. deceitfully, craftily, slily.

Դաւաճանեմ, եցի va. to betray, to defraud, to deceive, to prevaricate.

Դաւաճանող S. *Դաւաճան* a.

Դաւաճանութիւն, *Դաւաճանումն* s. treason, deceit, intrigue, rebellion, fraud, prevarication; stratagem; ambush.

Դաւանակից, *Դաւանահամբոյր* a. that holds the same faith.

Դաւանարան S. *Վկայարան*.

Դաւանաւոր a. that has or gives the confession of faith.

Դաւանեմ, եցի, *Դաւանիմ, եցայ* vn. to confess, to avow, to profess, to protest.

Դաւանիչ S. *Դաւանաւոր*.

Դաւանութիւն, *Դաւանումն* s. confession or declaration of faith.

Դաւանք S. *Դաւ*.

Դաւեմ, եցի va. to defraud, to cheat, to contrive.

Դաւիլ s. charter-party.

Դաւողութիւն, *Դաւումն* s. fraud, deception, cheat.

Դափ s. tambour; cymbal, tambourine.

Դափեմ, եցի vn. to strike or sound the tabour.

Դափիւն, *Դափումն* s. the sound of a tabour; uproar, noise, rumour.

Դափնէ or *նի* S. *Դաբնի*.

Դափր հատանեմ vn. to tap, to stamp with the foot, to scrape the ground.

Դգալ S. *Դրգալ*.

Դղրչեմ, *Դղնչեմ* S. *Խոխոջեմ*.

Դղրչիւն, *Դղրչումն*, *Դրղընչումն* s. noise, murmuring of a river; uproar, noise, cry.

Դդմաճ, ի s. macaroni, macaroon.

Դդմենի s. pumpkin, gourd.

Դդում, դդմոյ s. pumpion; calabash, gourd; – *դառն*, *bot.* colocynth, coloquintida.

Դեգ a. odd, fantastical, morose, difficult, extravagant, surly, humoursome man, peevish, unsociable, intractable, froward, untoward, restive.

Դեգերանք s. *pl.* frequenting company; evagation, distraction, dissipation.

Դեգերիմ, եցայ vn. to frequent company; to trifle; to wander, to recreate one's self.

Դեգերումն S. *Դեգերանք*.

Դեգութիւն *s.* caprice, oddness.

Դեգեւեմ, եցի *va.* to vacillate, to stagger, to totter.

Դեգեւիմ, եցայ *vn.* to vacillate, to totter, to waver, to shake, to fluctuate.

Դեգեւկոտ *a.* vacillating, wavering.

Դեգեւումն *s.* vacillation, unsteadiness, uncertainty, irresolution.

Դելփին, *փնի* or *փինի* *s.* dolphin, porpus.

Դեկան S. *Դահեկան*.

Դեկտեմբեր, *ի* *s.* december.

Դեհ, *ից* *s.* side, part; S. *Կողմն*.

Դեհկան, *ի* *s.* governor of a province; S. *Կողմնակալ*.

Դեհկանութիւն *s.* government of a province; office or dignity of the governor of a province; S. *Կողմնակալութիւն*.

Դեհպետ S. *Դեհկան*.

Դեղ, *ոց* or *ից* *s.* remedy, medicine, medicament, purgative, potion, draught; spice, drug; cure, dressing; poison, venom; ink; die, colour; amulet, talisman; — *դալար*, grass, herbage, green; verdure; *ամենաբոյժ* —, panacea; — *մատուցանել*, to physic, to dress; — *առնուլ*, to take a remedy; to take poison; *անոյշ*, *դառն*, *սաստիկ*, *զօրաւոր*, *ազդու* —, sweet, bitter, violent, powerful, efficacious remedy.

Դեղաբանական *a.* pharmaceutical.

Դեղաբանութիւն *s.* pharmacopœia, pharmaceutic.

Դեղագործ, *աց* *s.* apothecary; that prepares tinctures, physic or poison.

Դեղագործեմ, եցի *vn.* to prepare physic or tinctures.

Դեղագործութիւն *s.* pharmacy; art of preparing tinctures or physic: painting.

Դեղադիր, *դրի* or *դրոյ* *a.* who applies a plaister or administers medicine; *s.* hair-pencil to dye the eyes.

Դեղախունկ *s.* spice, aromatic or medicinal drug.

Դեղակուր *a.* poisoned; — *առնել*, *կորուսանել*, to poison, to give poison, to infect with poison; — *լինել*, to be poisoned.

Դեղահատ, *ից* *s.* pill; bolus: S. *Դեղատու*.

Դեղահունդ *s.* seed; dried fruit for table. [skirt, border.

Դեղանի *s.* beggar's pouch or wallet;

Դեղանկար *a.* painted in colours.

Դեղառեալ *a.* poisoned.

Դեղավաճառ, *աց* *s.* druggist, grocer, quack, apothecary; seller of tinctures.

Դեղատու, *աց* *s.* that gives medicaments; poisoner; sorcerer, bewitcher.

Դեղատուեմ, եցի *va.* to physic, to cure; to poison.

Դեղատութիւն, *Դեղատուութիւն* *s.* medicament, remedy, medicine, cure; poisoning, act of giving poison; witchcraft, enchantment.

Դեղարան *s.* pharmacy, apothecary's or chemist's shop; drug-box.

Դեղարար S. *Դեղագործ*.

Դեղբ *s.* yellow.

Դեղդիր S. *Դեղադիր*.

Դեղեխ S. *Դաւաճան*.

Դեղեմ, եցի *va.* to poison, to infect with poison; to physic; to dye.

Դեղըմպու *s.* that takes physic; that takes poison.

Դեղթափ, *ից* *s.* antidote, counterpoison; — *քար*, bezoar.

Դեղին, *ղնոյ* or *ղնի* *a.* yellow; fallow; wan, pale, palid.

Դեղիչ *a.* empoisoner; sorcerer.

Դեղձ, *ից* *s.* peach.

Դեղձան, *ի* *a.* yellowish, light.

Դեղձանամազ *a.* fair-haired.

Դեղձանիկ *s.* canary-bird.

Դեղձենի, *Դեղձի*, *ձւոյ* *s.* peach-tree.

Դեղձուկ *s.* small peach.

Դեղնագոյն or *գունեան* *a.* yellow.

Դեղնախունկ *s.* ochre; yellow incense.

Դեղնաներկ *s.* massicot.

Դեղնացաւ *s.* jaundice.

Դեղնափայլ *a.* yellow, rather red.

Դեղնդեղ S. *Դեղնախունկ*.

Դեղնիմ, եցայ *vn.* to become yellow; to become fair; to grow red; to become pale.

Դեղնոտ, *աց* *a.* become yellow, grown pale.

Դեղնութիւն *s.* yellow colour; jaundice; paleness.

Դեղնուց, *ի* *s.* yolk of an egg.

Դեղոտ, *ից* *a.* venemous, poisoned.

Դեղօրայք, *րէից* *s. pl.* spices; drugs.

Դեմետր, *ի* *np.* Ceres; *s.* earth, ground, soil. [terrestrial.

Դեմետրածին *a.* sprung from earth,

Դեն, *ից s.* religion, faith, sect, belief (of infidels).

Դենադարձ, **Դենակորոյս** *a.* that has forsaken his religion, irreligious.

Դենար, *ի s.* penny, denier, denarius.

Դենիմազդեզն *s.* Persian réligion.

Դենպետ, *աց s.* head of religion or sect.

Դեռ, *-եւս ad.* still, yet, to this hour; newly, recently.

Դեռաբողբոջ, **Դեռաբոյս**, **Դեռաբուսիկ** *a.* born, grown or produced recently; young, new.

Դեռագիւտ *a.* new found.

Դեռադեռ *a.* recent, new; *ad.* recently, newly.

Դեռախօս *a.* that has recently begun [to speak.

Դեռածաղիկ *a.* recently blossomed.

Դեռածին *a.* recently born or produced; that has recently engendered.

Դեռակայ *a.* present.

Դեռակիթ *a.* fresh; *- կաթն, ձու,* fresh milk, new-laid eggs.

Դեռակիրթ *a.* new, inexperienced.

Դեռահասակ *a.* young, junior.

Դեռահաւակ *a.* new, recently begun.

Դեռահաւատ, *ից a.* neophyte, newly converted to christianity.

Դեռամուսին *a.* new married.

Դեռավարժ S. **Դեռակիրթ**.

Դեռափթիթ S. **Դեռաբոյս**.

Դեռընտիր *s.* conscript, recruit.

Դեսպակ, *աց s.* litter, palankeen.

Դեսպան, *աց s.* ambassador, messenger, envoy; legate.

Դեսպանագնաց լինիմ *vn.* to go on an embassy.

Դեսպանաժողով, *ոյ s.* congress.

Դեսպանատուն *s.* embassy.

Դեսպանութիւն *s.* embassy, message; legation; nunciature.

Դեսպանուհի *sf.* ambassadress.

Դերայ, *ի s.* antichrist; * priest.

Դերանդերձապետ *s.* vice-prefect; treasurer.

Դերանիկ *s.* first-born granted [through a vow.

Դերանուն *s.* pronoun.

Դերանունական *a.* pronominal.

Դերանունութիւն *s.* antonomasia.

Դերասան, *աց s.* buffoon, mime; acor, comedian.

Դերասանական *a.* comical.

Դերասանութիւն *s.* histrionism; quackery, puffing, mime.

Դերաքրիստոս *s.* antichrist.

Դերբայ, *ի s. gr.* gerund, supine.

Դերբուկ, *բկաց a.* rough, stiff, rude; *s.* scabrous place.

Դերեւ *a.* eluded, vain, useless, frustrated; *-, ի -. ի -ս առնել, կացուցանել, հանել,* to frustrate, to deceive, to deprive, to elude, to avoid, to render vain, to render abortive, to make useless; to annul, to invalidate; *-, -ս լինել, ելանել,* to deceive one's self, to be frustrated, to deprive one's self, to be vain, useless, to miscarry, to escape.

Դերեւանամ S. **Դերեւ ելանեմ**.

Դերեւանք *s. pl.* vanity, uselessness, privation, want.

Դերեւացուցանեմ, **Դերեւեցուցանեմ** S. **Դերեւ առնեմ**.

Դերեւիմ S. **Դերեւ լինիմ**.

Դերեւումն S. **Դերեւանք**.

Դերձակ, *աց s.* maker of clothes, tailor; shoemaker.

Դերձակութիւն *s.* art of making [clothes.

Դերձան S. **Ասղանի**.

Դերձիկք *s.* tumult, uproar.

Դերփուկ *s. bot.* centaury.

Դեւ, *դիւաց s.* demon, devil, evil spirit; gnome, spirit, genius.

Դեւպետ *s.* Satan.

Դզի *s.* courser.

Դէզ, *դիզի* or *զոյ s.* heap, assemblage, collection, confused collection, mass, pile.

Դէզադէզ *a. ad.* much heaped up; in great quantity.

Դէմ, *դիմի* S. **Դէմք**; *- դնել,* to propose, to purpose, to design; *զ- ունել,* to oppose, to resist, to face, to endure, to thwart, to cross; *ի դիմի* or *զդիմի հարկանել,* to encounter, to assail, to attack; to strike, to oppose; *- ընդդէմ pr. ad.* opposite; directly, diametrically; *- յանդիման pr. ad.* before, opposite, in presence; publicly, openly, in face; *- ի -, - առ -,* face to face, man to man; *ի դիմի,* before, opposite to.

Դէմք, *դիմաց s. pl.* aspect, sight, visage, front; face, presence; air, mien, countenance; manner, fashion, form; regard, consideration; person, hypostasis; *- բայից,* the persons of verbs; *- դերանուանց,* the persons of pronouns; *ի դիմաց,* in front, before; *ասա նմա ի դիմաց իմոց,* tell him from me; *ի դէմս ածել,* to represent, to remonstrate; to reproach, to object; *դեղնեալ* or *այլագունեալ, առոյգ, տխուր, զուարթ, խոժոռ, խորշոմ, մե-*

ռելատիպ, այլանդակեալ –, pale, florid, sad, serene, severe, wrinkled, livid, disfigured countenance; դիմի ելանել, to run up to one; յամենայն դէմս, thoroughly.

Դէն *int.* bravo! o! oh!

Դէպ, դիպի *a.* fit, proper, suitable, decent, convenient; accident, case, incident, hazard, chance; ի – լինել, to suit, to be proper or fit; ի – ժամանակի, in due time; – լինել, to chance, to happen, to fall out accidentally; ի – գալ, պատահել, ելանել, տալ, to agree, to suit, to be convenient; to succeed, to happen; ի – է, it is becoming, necessary; – է, it is possible; – թուիլ, to appear suitable; եթէ – տայցէ, if by chance; – եղև ինձ, it has happened to me; – եղև ի միում աւուրց, it happened one day; – *pr.* towards, with respect to, in the place where; to the side of; – եւ –, very suitable; properly; –ու– *ad.* fixedly, attentively; – նկատել, to look at with surprise or astonishment.

Դէպուղիղ, Դէպուղղակի *ad.* straight, directly.

Դէպ վերայ *pr.* above, over, on.

Դէպք, դիպաց *s. pl.* occurrence, accident, chance, event, incident, hazard, fortune, fate, conjuncture, circumstance, contingency; season, place; ըստ դիպաց, ի դիպաց իմն *ad.* fortuitously, by chance, incidentally, occasionally.

Դէտ, դիտաց *s.* guard, guardian, inspector; spy; sentinel, sentry; informer, emissary; examiner: object, design, end: observatory; – ունել, առնել, to look, to observe attentively.

Դէտակն ունիմ, կալայ *vn.* to regard, to look attentively; to be on the watch, to lie in wait; – ի վեր ունել, ամբառնալ, to look with attention, to raise the eyes.

Դըդըչիւն, Դընդընչումն S. Դդըչիւն.

Դժաբան *a.* having a tart tongue.

Դժակ, Դժական *a.* barbarian.

Դժականութիւն *s.* barbarity.

Դժար S. Դժուար.

Դժբախտ, Դժբաղդ, ի *a.* unfortunate, disgraced, unlucky, fatal.

Դժբախտաբար *ad.* unfortunately.

Դժբախտութիւն *s.* misfortune, ill luck, disgrace, disaster, adversity.

Դժգըմիմ, Դժգըմնիմ S. Դժգմնիմ.

Դժգոհ *a.* discontented, dissatisfied.

Դժգոհ լինիմ, Դժգոհեմ, եցի *vn.* to complain, to be dissatisfied.

Դժգոհութի *s.* complaint, discontent.

Դժգոյն *a.* discoloured, dead, pale.

Դժգունիմ, եցայ *vn.* to be discoloured, to fade, to lose colour.

Դժգունութիւն *s.* paleness.

Դժխեմ *a.* obstinate, headstrong, insolent.

Դժխեմութիւն, Դժխմութիւն *s.* obstinacy, stubbornness, insolence.

Դժկամ, Դժկամակ *a.* involuntary, disgusted, tired; disastrous, disagreeable; – լինել, գտանիլ, to be angry, displeased.

Դժկամակեմ, եցի, Դժկամակիմ, եցայ, Դժկամակից լինիմ *vn.* to be angry, displeased, tired, to dislike, to grieve; to disobey, to oppose.

Դժկամակութիւն *s.* disgust, aversion, dislike, distaste, vexation; resistance.

Դժկերպութիւն *s.* ugliness.

Դժմիտ *a.* malignant.

Դժնաբարք *a.* cruel, inhuman.

Դժնաբոյս *a.* of a bad plant; whose production is bad.

Դժնահայեաց *a.* that has a bad or malignant look or aspect; haggard.

Դժնդակ, աց *a.* painful, troublesome, uneasy, tiresome, bitter, odious, cruel; haughty, austere, grievous, vexatious, mortal, terrible.

Դժնդակաբար *ad.* rigorously, tediously, cruelly.

Դժնդակագոյն *a.* very troublesome, very harsh, haughty, wicked.

Դժնդականամ, ացայ *vn.* to be angry, to make one's self odious, rude or troublesome.

Դժնդակատեգ *a.* that wounds; that penetrates like a fatal dart.

Դժնդակարմատ *a.* that has a bad or bitter root.

Դժնդակութիւն *s.* atrocity, enormity; cruelty, inhumanity, inclemency; bitterness; harshness; intemperateness.

Դժնեակ, Դժնեայ, նէից *a.* atrocious, haughty, violent, tyrannical; harsh, grievous, severe, austere, difficult.

Դժնեմ, եցի *vn.* to be angry, haughty, to become atrocious or fierce.

Դժնէաբար *ad.* atrociously, severely.

Դժնէատեսիլ, Դժնեատեսիլ *a.* of a horrible aspect.

Դժնէհոտութիւն, **Դժնահոտութիւն** *s*. stench, bad smell.

Դժնէութիւն *s*. atrocity, asperity; *- հայեցուածոյ*, hurtful aspect.

Դժնիկ, *նկաց* *s*. buck-thorn.

Դժոխ *a*. hard, harsh, austere, vexatious, difficult.

Դժոխաբնակ *a*. that dwells in hell.

Դժոխաբոյժ S. **Դժուարաբոյժ**.

Դժոխագոյն *a*. more vexatious, very bad.

Դժոխազնեայ *a*. infernal.

Դժոխալուր *a*. harsh to the ear, that has a disagreeable sound.

Դժոխախեռ *a*. very bad, wicked, atrocious, fierce, wild.

Դժոխակամ *a*. vexatious, obstinate.

Դժոխակամութիւն *s*. vexation, obstinacy.

Դժոխական *a*. infernal.

Դժոխակէզ *a*. what burns or is burnt in hell.

Դժոխակուլ *a*. devoured by hell.

Դժոխահաւատալի *a*. very difficult to believe.

Դժոխահեռ *a*. implacable, inexorable.

Դժոխամարտ *a*. inexpugnable; that wars against the devil.

Դժոխային *a*. infernal.

Դժոխաշարժ, *շարժելի* *a*. moved with much difficulty.

Դժոխապետ *s*. chief or prince of hell, Satan.

Դժոխապէս *ad*. infernally.

Դժոխատանջ *a*. cruel, fierce, very tormenting.

Դժոխատեսիլ, **Դժոխատիպ** *a*. very hideous, horrible.

Դժոխարմատ *a*. whose root is bad.

Դժոխաքար *s*. lunar caustic.

Դժոխելանելի *a*. very diffiicult to ascend or to issue.

Դժոխերասան *a*. unruly, insolent.

Դժոխերես *a*. haggard, rude, severe; ugly, deformed.

Դժոխըմբեր or *բերելի* *a*. hard, insupportable, intolerable.

Դժոխըմբերագոյն *a*. more or very hard, very insupportable.

Դժոխընկալ *a*. obdurate, disobedient.

Դժոխորովայն *a*. voracious, gluttonous.

Դժոխք, *խոց* *s*. hell; limbo; sepulchre, tomb.

Դժուար *a*. difficult, vexatious, incommodious; rough, rugged; *-ք լեռանց*, rock, cragged or steep place; *ի - լինել*, to be in agony; *ի - անկանել*, to run the risk, to be in danger; *-ք բերել*, to be afflicted.

Դժուարաբան *a*. obscure, difficult to understand.

Դժուարաբառնալի *a*. burdensome, onerous.

Դժուարաբարոյ or *բարք* *a*. whimsical, odd, capricious, humoursome, hard, impracticable.

Դժուարաբաց *a*. obscure, that is not clear or open.

Դժուարաբեռն *a*. very heavy, troublesome; very tired.

Դժուարաբոյժ or *բուժելի* *a*. difficult to cure.

Դժուարագիւտ *a*. rare, curious, difficult to find.

Դժուարագնալի or *գնաց* *a*. difficult to walk, rough, rugged.

Դժուարագործ *a*. difficult, painful.

Դժուարադէպ *a*. rare, extraordinary, that happens with difficulty.

Դժուարաթափ *a*. that can be freed or set at liberty with difficulty.

Դժուարաժայռ *a*. steep; rough, rugged.

Դժուարալոյծ *a*. difficult to be untied or explained.

Դժուարալուր *a*. hard of hearing, rather deaf; inexorable, hard, inflexible.

Դժուարախիլ or *խլելի* *a*. difficult to root out or detach.

Դժուարածին *a*. that brings forth with difficulty.

Դժուարակատար *a*. impracticable, difficult to execute.

Դժուարակէզ *a*. difficult to burn.

Դժուարակիր *a*. burdensome, onerous, heavy; difficult, painful, vexatious.

Դժուարակնճիռ *a*. full of difficulties, very complicated, embarrassed.

Դժուարակոխ *a*. rough, rugged, impracticable.

Դժուարակութ *a*. difficult to gather.

Դժուարակռիւ *a*. warlike, invincible.

Դժուարահալ *a*. indissoluble; indigestible, difficult to digest.

Դժուարահաճ or *հաճոյ* *a*. discontented, disgusted, weary; disgusting, unpleasant, disagreeable, tiresome.

Դժուարահամ *a*. bitter, disgusting.

Դժուարահամութիւն *s*. disgust, bitterness.

Դժուարահայեաց *a*. nasty, disgusting, unpleasant.

Դժուարահաս *a*. obscure, difficult to understand.

Դժուարահաւան *a*. incredulous, obstinate, stubborn.

Դժուարահաւատ *a.* incredible, unheard of.

Դժուարահաւաք *a.* difficult to collect.

Դժուարահուն *a.* difficult to pass.

Դժուարաձեռն *a.* impracticable, difficult, painful.

Դժուարաճառ *a.* difficult to explain, difficult, obscure.

Դժուարամահ S. Դժուարամեռ.

Դժուարամատոյց *a.* inaccessible, steep, cragged.

Դժուարամարս *a.* raw, indigested, difficult to digest.

Դժուարամարսութիւն *s.* indigestion.

Դժուարամարտ or մարտիկ S. Դժուարակռիւ.

Դժուարամեռ *a.* that dies with difficulty.

Դժուարամիզութիւն *s.* strangury.

Դժուարամիտ *a.* incredulous, capricious, peevish, odd.

Դժուարամուտ *a.* difficult to enter.

Դժուարամոքելի *a.* inexorable, inflexible.

Դժուարամտութիւն *s.* oddness, caprice.

Դժուարայաղթ *a.* difficult to conquer.

Դժուարանամ, ացայ *vn.* to be difficult, to have trouble; to be angry, perplexed.

Դժուարանք S. Դժուարութիւն.

Դժուարաշարժ or շարժելի *a.* slow, tardy; cold; heavy.

Դժուարաշնչութիւն *s.* asthma; suffocation.

Դժուարաշունչ *a.* asthmatic; out of breath; broken-winded.

Դժուարապահ *a.* difficult to keep or preserve.

Դժուարապատում *a.* difficult to explain or narrate.

Դժուարաջնջ or ջնջելի *a.* difficult to strike out.

Դժուարասեպ *a.* steep, cragged.

Դժուարաստաց *a.* difficult to gain or acquire.

Դժուարավայր *a.* rough, rugged; steep.

Դժուարավաստակ *a.* difficult to cultivate, rough, hard, uncultivated; painful.

Դժուարավէճ *a.* difficult to contradict.

Դժուարավիճող *a.* contentious.

Դժուարատես *a.* that sees, comprehends with difficulty; obscure.

Դժուարատեսութիւն *s.* difficulty or trouble of seeing, of understanding; obscurity.

Դժուարարգել or գելի *a.* difficult to impede or hinder.

Դժուարարթուն *a.* difficult to awake, profound (sleep).

Դժուարարձակ *a.* indissoluble, difficult to loose.

Դժուարացուցանեմ, ուցի *va.* to render difficult, to embarrass, to entangle.

Դժուարաւ *ad.* with difficulty, hardly, painfully.

Դժուարափակ *a.* shut or enclosed in a narrow compass.

Դժուարափոխ or փոփոխ *a.* that changes with difficulty, immutable.

Դժուարափուտ *a.* rotting with difficulty.

Դժուարաքակ S. Դժուարարձակ.

Դժուարաքայլ *a.* who staggers in walking.

Դժուարաքիրտն *a.* most painful.

Դժուարաքննին *a.* difficult to examine, to scrutinize.

Դժուարընդել or ընտել *a.* difficult to tame, to domesticate.

Դժուարընկալ *a.* that has trouble in conceiving or understanding; difficult to understand, obscure.

Դժուարիմ, եցայ *vn.* to be angry, enraged, vexed, offended; to have trouble or difficulty.

Դժուարիմաց *a.* difficult to understand, obscure, unintelligible.

Դժուարին *a.* difficult, hard, impracticable, painful, laborious, fatiguing, grievous, unpleasant, vexatious, thorny, delicate, imposing; heavy, weighty, onerous, rough, rugged.

Դժուարոտ *a.* vexatious, difficult.

Դժուարորս or որսալի *a.* difficult to be caught in hunting or fishing.

Դժուարութիւն *s.* difficulty, trouble, fatigue, distress, perplexity, intrigue, inconvenience, contrariety; difficult point, knot, hinderance, obstacle; asperity, rigidity; բայց ոչ առանց -թեան, but not without fatigue; բառնալ դ-, to smoothe difficulties; - կրել, to meet with difficulties; -ս հանել, to make difficulties; յաղթել -թեանց, to overcome difficulties.

Դժուարուսումն *a.* difficult to learn; who learns with difficulty.

Դժուարուտ *a.* rugged, impracticable, rude, rough.

Դժուարուտելի *a.* hard, raw, harsh.

Դժուարք S. Դժուար.

Դժպաշտութիւն *s.* impiety.

Դժպատեհ *a.* indecent, unsuitable,

unbecoming, unworthy, impertinent, loathsome; –ս or –ս իմն *ad.* indecently, impertinently, slovenly.

Դժպատեհութիւն *s.* indecency, indignity, impertinence.

Դժպարտեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to confound, to convince, to cover with shame.

Դժպհի *a.* refractory, discordant, contrary, opponent, disagreeable, vexatious.

Դժպհիմ, *եցայ* *vn.* to be angry, enraged; to resist, to oppose.

Դժպհութի̃ *s.* dissension, resistance; vexation, regret, displeasure.

Դժրամիտ *a.* perfidious; traitorous, disloyal; wicked, malicious.

Դժրանք S. *Դժրողութիւն*.

Դժրեմ, *եցի* *vna.* to defraud; to deceive.

Դժրողութիւն, *Դժրութիւն* *s.* fraud, infidelity, perfidy, non-observance; snare, contravention; deceit.

Դժրիչ, *Դժրող* *a.* *s.* cheat, infidel, perfidious, disloyal, traitorous.

Դի, *ոց* *s.* dead body, corpse; carcass.

Դիագող *a.* who lifts or plunders dead bodies; who steals idols.

Դիազարդ, *աց* *s.* that dresses a dead body.

Դիազարդեմ, *եցի* *va.* to dress a dead body; to embalm; to bury.

Դիազարդութիւն *s.* act of dressing a dead body; act of embalming; burial. [to strip dead bodies.

Դիազերծ առնեմ *va.* to disinter,

Դիաթաղ, *աց* *s.* grave-digger.

Դիաթաւալ *a.* dead, killed, stretched on the ground; – *կացուցանել*. *արկանել*. *առնել*. *յերկիր կործանել*, to overturn, to throw down dead bodies, to strike stiff to the ground.

Դիաթիկ *s.* testament, will.

Դիակապուտ *a.* that strips dead bodies. [the dead.

Դիակիր *a.* *s.* that carries, buries

Դիակն, *կանց* *s.* corpse, dead body; *պաճուճել զեզովք զ–*, to embalm; *առնել – անթուելի*, to make great carnage; *դիակունք կռոց*, destruction of idols.

Դիականանամ, *ացայ* *vn.* to become a corpse, to die.

Դիակողոպուտ S. *Դիակապուտ*.

Դիակոյտ or *կուտեալ* *s.* heap of corpses.

Դիակոն *s.* deacon.

Դիահանութիւն, *Դիահանք* *s.* burial, funeral procession, obsequies.

Դիանամ S. *Դիեմ*.

Դիապահ *s.* guardian of the dead.

Դիապաշտութիւն *s.* idolatry.

Դիապատեմ S. *Դիազարդեմ*.

Դիապատիկ S. *Դիազարդ*.

Դիապատութիւն S. *Դիազարդութի̃*.

Դիասնունդ, *Դիասուն լինիմ* *vn.* to be nourished with a mother's milk, to suck milk from the breast.

Դիացիկ S. *Դիեցիկ*.

Դիդրաքմայ, *իջ* *s.* didrachm, piece of money; S. *Երկդրամեան*.

Դիեմ, *եցի* *va.* to suck, to suck milk from the breast.

Դիեցիկ, *ցկաց* *a.* suckling, that sucks.

Դիեցումն *s.* act of sucking.

Դիեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to suckle, to nourish with milk, to give suck.

Դիզադէզ *a.* *ad.* much heaped up, in a heap.

Դիզան *a.* piled, raised.

Դիզանամ, *ացայ* *vn.* to gather; to rise; – *հերաց*, to bristle up, to stand.

Դիզանեմ, *դիզի* *va.* to amass, to gather, to heap up, to pile, to accumulate, to sheaf; to pile up; to raise, to make straight.

Դիզանիմ S. *Դիզանամ*.

Դիզեմ, *Դիզում* S. *Դիզանեմ*.

Դիթաւալ S. *Դիաթաւալ*.

Դիկտատոր *s.* dictator.

Դիկղիկոն, *Դիկղիդոն* *s.* omentum.

Դիկտամոն *s.* *bot.* dittany.

Դիմաքանեմ S. *Ընդդիմաքանեմ*.

Դիմաքանութիւն S. *Ընդդիմաքանութիւն*.

Դիմաքար *ad.* on the contrary.

Դիմադրաւ, *իջ* *a.* that exposes himself, that ventures, adventurous, hazardous; adventurer; bold, insolent; *ad.* boldly; – *լինել*, to expose one's self, to venture.

Դիմադրաւեմ, *Դիմադրաւիմ* S. *Դիմադրաւ լինիմ*. [rage, assurance.

Դիմադրաւութիւն *s.* boldness, cou-

Դիմադարձ, *աց* *a.* that resists, opposes; contumacious, disobedient, contrary.

Դիմադարձեմ, *եցի*, *Դիմադարձիմ*, *եցայ* *vn.* to oppose, to resist.

Դիմադարձութիւն *s.* opposition, resistance, contrariety.

Դիմադրական *a.* opponent, contrary.

Դիմադրեմ S. *Դիմադարձեմ.*

Դիմադրութիւն s. antiperistasis; S. *Դիմադարձութիւն.*

Դիմազուրկ a. *gr.* impersonal.

Դիմախօսեմ S. *Ընդդիմաբանեմ.*

Դիմակ, աց s. facet; face, visage, presence; sort, manner, fashion; mask; *-ս արկանել*, to mask, to put a mask on the face; *բառնալ զ-*, to unmask; --, several, in several ways or manners.

Դիմակալ լինիմ, Դիմակալեմ, եցի vn. to oppose, to resist, to abide by.

Դիմակաց S. *Դիմադարձ.*

Դիմակաւոր a.s. masked; mask, person masked.

Դիմակաւորութիւն s. masquerade.

Դիմակերպութիւն s. resemblance.

Դիմակցիմ, etc. S. *Դիմադարձիմ*, etc.

Դիմահար a. opaque; S. *Ընդդիմահար.*

Դիմահարութիւն s. opacity.

Դիմամարտ or *մարտիկ* a.s. opponent, contrary, enemy, adversary.

Դիմամարտիմ, եցայ vn. to oppose, to resist.

Դիմամարտութիւն s. war, contrast, opposition, resistance, enmity, adversity.

Դիմանամ S. *Ընդդիմանամ.*

Դիմառական a. of prosopopœia, that partakes of prosopopœia; allegorical, metaphorical.

Դիմառնութիւն s. prosopopœia.

Դիմառութի s. metaphor, allegory.

Դիմաւոր a. personal, having the person.

Դիմեմ, եցի vn. to run, to fall upon one, to run to, to rush, to dart; to have recourse, to apply.

Դիմեցումն s. tendency, decline; ejaculation: recourse.

Դիմեցուցանեմ, ուցի va. to make run or to rush on.

Դիմումն S. *Դիմեցումն.*

Դինար S. *Դենար.*

Դիպակ, աց s. gold stuff, brocade.

Դիպակագործ a. brocaded.

Դիպակազգեստ a. furnished or dressed in brocade.

Դիպակակիտուած a. embroidered on a stuff; furnished with embroidered stuff.

Դիպական S. *Դիպաւոր.*

Դիպահ s. arrest; prison; *ի -ոջ*, arrested, prisoner; *դնել ի -ոջ*, to arrest some one; to make prisoner; *լինել ի -ոջ*, to be arrested, detained or under arrest.

Դիպաձգութիւն s. the art of drawing the bow.

Դիպաղեղն a. that shoots very well with a bow.

Դիպան a. suitable, proper, decent, fit; *- պատահեմ, ելանեմ*, to brave, to attack, to touch.

Դիպանաւոր S. *Դիպաւոր.*

Դիպանեմ S. *Դիպան պատահեմ.*

Դիպաւոր a. suitable, proper, fit.

Դիպաւորութիւն s. fitness, convenience.

Դիպեցուցանեմ, ուցի va. to cause to touch or strike.

Դիպիմ, եցայ vn. to happen, to arrive by chance; to match, to suit.

Դիպող S. *Դիպան.*

Դիպողութիւն s. opportunity.

Դիպուած, ոյ s. chance, accession, accident, adventure, event, incident, luck, hazard, lot; contingency.

Դիպուածական, Դիպուածոյ a. casual, eventual, accidental; contingent.

Դիպումն s. accident, occurrence, chance; meeting, rencounter; collision.

Դիտակ, աց s. watch-tower; scuttle of a mast; mark at which one aims in shooting; summit or top of plants, flowers etc.; observer, guard; aspect, sight, face: writing: telescope; binocle, double opera-glass; *- տեղիք*, box (at a theatre).

Դիտակագործ or *վաճառ* s. optician.

Դիտակավայելուչ a. that has a fine face, elegant, charming.

Դիտանոց s. observatory; watch-tower; height, elevated place.

Դիտապատ անկանիմ vn. to be killed on the spot; *- արկանել* or *առնել*, to kill one on the spot.

Դիտապետ, աց s. the chief shepherd, or overseer; archbishop.

Դիտարան S. *Դիտանոց.*

Դիտաւոր s. sentinel, sentry.

Դիտաւորեմ S. *Դիտեմ.*

Դիտաւորութի s. intention, design, counsel; destination, end, regard, look.

Դիտեմ, եցի vn. to consider, to look, to observe, to remark, to recognise, to see, to stare; to leer; to spy, to watch; to examine, to study; to speculate, to contemplate; to consult; to look, to aim; to aim at, to tend; to expect, to mean, to intend.

Դիտող, աց s. observer: bishop.

Դիտողութիւն *s.* observation; remark; speculation: episcopacy; — *առնել*, to observe.

Դիտումն *s.* sight, aim; intention.

Դիր, *դրից* *s.* position, situation, posture; state, place, figure, seat; system; theme; application; tomb, sepulchre; — *օճառի*, bar, stick of soap; — *գրոց*, size of a book; — *և տար առնել*, to scatter, to disperse.

Դիրտ S. **Մրուր**.

Դիցաբան *s.* mythologist.

Դիցաբանական *a.* mythological.

Դիցաբանութիւն *s.* mythology.

Դիցախումբ *a.* composed by the gods.

Դիցակարգութիւն *s.* deification, apotheosis.

Դիցամոլ *a.s.* idolatrous.

Դիցամոլութիւն *s.* idolatry.

Դիցանոյշ *sf.* goddess.

Դիցանուէր *a.* consecrated (to idols), holy.

Դիցապաշտ, **Դիցակրօն** *a.s.* idolatrous, idolator.

Դիցապաշտութիւն *s.* idolatry.

Դիցասէր S. **Կռամոլ**.

Դիցաւան *s.* small town where idols are worshipped.

Դիւաբաղխ S. **Դիւահար**.

Դիւաբար *ad.* diabolically.

Դիւաբնակ *a.* where demons dwell.

Դիւագին *a.* devilish, furious, desperate.

Դիւագնիմ, *նեցայ* *vn.* to be furious, enraged, to play the devil.

Դիւագունդ *a.* assembly of demons.

Դիւազգեաց or *զգեցիկ* *a.* demoniac.

Դիւազգի *a.* whose origin is of the devil.

Դիւալլուկ *a.* possessed, demoniac.

Դիւախառն *a.* diabolic, where the devil is concerned.

Դիւածին *a.* produced by the devil.

Դիւակամ *a.* that has a devilish will; that is desired by the devil, diabolic.

Դիւական *a.* diabolic; enraged.

Դիւահաղորդ *a.* that has a communication with the devil.

Դիւահար, *աց* *a.* demoniac; tormented, possessed.

Դիւահարեմ, *եցի*, **Դիւահարիմ**, *եցայ* *vn.* to be possessed; to play the devil, to be enraged.

Դիւահարութիւն *s.* being possessed by the devil, possession.

Դիւահմայ *s.* sorcerer, magician.

Դիւահմայութիւն *s.* sorcery, magic.

Դիւաձոյլ *a.* melted or made to honour the devil.

Դիւաճենճեր *a.* sacrificed to the devil.

Դիւամոլ or *մոլոր* *a.* devoted to the worship of the devil.

Դիւային S. **Դիւական**.

Դիւան, *աց* *s.* court, seat of justice; chancery; archives; library; control, register; court of records.

Դիւանագիր *s.* comptroller; register.

Դիւանադպիր *s.* chancellor; recorder; register.

Դիւանամ, *ացայ* *vn.* to torment, to play the devil, to enrage.

Դիւանապան, **Դիւանապետ** *s.* keeper of the records; librarian; great officer.

Դիւանապետութիւն *s.* office of great officer or of keeper of the records.

Դիւանատուն *s.* chancery; court of records.

Դիւանուէր *a.* dedicated or sacrificed to the devil.

Դիւաշունչ *a.* inspired by the devil, diabolic.

Դիւապաշտ *a. s.* that worships the devil.

Դիւապաշտութիւն *s.* idolatry.

Դիւապատիր *a.* deceived by the devil; diabolic.

Դիւասարսուռ *a.* agitated by the devil.

Դիւատանջ *a.* tormented by the devil, possessed.

Դիւատեսակ *a.* like the devil, diabolic.

Դիւատուր S. **Դիւական**.

Դիւթ, *ից* *s.* charmer, enchanter, sorcerer, magician.

Դիւթական *a.* magical, enchanted.

Դիւթարան *s.* place of witchcraft.

Դիւթեմ, *եցի* *va.* to charm, to enchant, to conjure, to fascinate.

Դիւթութիւն *s.* charm, incantation, enchantment, witchcraft, sorcery, magic, theurgy.

Դիւութիւն *s.* devilry, witchcraft, wickedness, bad humour.

Դիւր, *ից* *s.* plain; ease; contentment; convenience; *a.* easy, convenient; flat, bare; *ի —ի*, *ի —ոջ լինել*, to live comfortably; — *առնել*, to facilitate; to relieve; to give convenience; *ըստ անձին* or *ըստ մտաց —ի*, at his ease, as he likes; *ի —ի*, *ի —ոջ*, in a plain.

Դիւրաբեկ *a.* easy to break, brittle, fragile, frail; refrangible; tender.

Դիւրաբեկութիւն *s.* fragility.

Դիւրաբոյժ *a.* easy to be cured, curable.

Դիւրաբոյս *a.* what buds easily.

Դիւրաբորբոք S. Դիւրալոյց.

Դիւրագայթ or գայթակղ, Դիւրագայթոտ, Դիւրագթելի *a.* decayed, fragile, weak, slippery.

Դիւրագին *a.* very cheap, of little value, vile, common; – վաճառել, to sell at a very low price.

Դիւրագիւտ *a.* common, ordinary; easy to be found or understood; – լինել, to be found easily.

Դիւրագնաց or գնալի *a.* easy to walk, commodious, easy. [dious.

Դիւրագոյն *a.* easier, very commo-

Դիւրագործ *a.* that makes or is made easily, easy.

Դիւրագորով *a.* tender, pitiful.

Դիւրագրգիռ *a.* hasty, fretful; susceptible.

Դիւրագրգռութիւն *s.* irritability.

Դիւրադուճ *a.* flexible, supple.

Դիւրադարձ or դարձիկ *a.* that turns easily, mutable, changeable; convertible. [versatility.

Դիւրադարձութիւն *s.* volubility;

Դիւրադաւ *a.* that is easily deceived.

Դիւրազգած *a.* sensible, tender, delicate, susceptible.

Դիւրազերծ *a.* that escapes easily.

Դիւրաթառամ *a.* that fades easily.

Դիւրաթաւալ *a.* rolling, that is easily rolled.

Դիւրաթեք *a.* flexible, compliant, supple, pliable, pliant.

Դիւրաթեքութն̃ *s.* flexibility, suppleness, fickleness.

Դիւրալոյծ *a.* dissoluble.

Դիւրալոյց *a.* easily kindled or inflamed.

Դիւրալուր *a.* condescending, compliant; gentle, easy, commodious.

Դիւրախաբ *a.* easily deceived, that can be taken, dupe.

Դիւրախաղաց *a.* moveable.

Դիւրախորտակ *a.* refrangible; fragile, frail.

Դիւրածալ *a.* pliable, pliant.

Դիւրածախ *a.* easily consumed.

Դիւրածան *a.* easy to recognise.

Դիւրածեմ, ածի *va.* to bear or produce easily. [ders easily.

Դիւրածին or ծնունդ *a.* that engen-

Դիւրակէզ *a.* that burns or is burnt easily.

Դիւրակիրթ *a.* docile, disciplinable.

Դիւրակոր *a.* flexible, supple.

Դիւրակործան *a.* decayed, ruinous, that falls easily.

Դիւրակորութիւն *s.* flexibility.

Դիւրակրելի *a.* portable, that can easily be carried. [easily.

Դիւրահալ *a.* that liquefies or melts

Դիւրահակ S. Դիւրակոր.

Դիւրահամար *a.* that can be easily related. [tle.

Դիւրահամբոյր *a.* mild, affable, gen-

Դիւրահաշտ *a.* that agrees easily with his enemies.

Դիւրահաս *a.* that happens quickly; easy, conceivable, that can be easily understood. [to comprehend.

Դիւրահասոյց *a.* that causes easily

Դիւրահաւան *a.* easy, condescending; credulous; credible, that can be easily believed. [simplicity.

Դիւրահաւանութիւն *s.* credulity,

Դիւրահաւատ *a.* credulous, that believes easily.

Դիւրահաւատութիւն *s.* credulity, facility of believing readily.

Դիւրահեշտ *a.* very easy.

Դիւրահեշտի *ad.* easily, with great facility· [spoils.

Դիւրահիւծ *a.* that easily decays or

Դիւրահնազանդ *a.* that obeys easily, ready or easy to obey. [ble.

Դիւրահնար *a·* very easy, or possi-

Դիւրահոս *a.* flowing, that flows easily. [ble.

Դիւրահուպ *a.* easy of access, affa-

Դիւրամած *a.* adhesive, viscous.

Դիւրամածութիւն *s.* tenacity, viscosity, adhesive quality.

Դիւրամաշ *a.* what soon wears out.

Դիւրամատոյց *a.* accostable, accessible·

Դիւրամարզ *a.* disciplinable, docile.

Դիւրամարզութիւն *s.* docility.

Դիւրամարս *a.* easy to digest, light.

Դիւրամեռ *a.* easy to die.

Դիւրամերձ S. Դիւրահուպ.

Դիւրամէտ *a.* inclined.

Դիւրամոռաց S. Մոռացկոտ.

Դիւրամուտ *a.* that enters easily, insinuating; – լինել, to enter easily.

Դիւրամոքելի *a.* gentle, affable, tractable, flexible, supple; sweet, agreeable to the taste.

Դիւրամտութն̃ S. Յօժարամտութն̃.

Դիւրայաղթ *a.* what is soon overcome. [per, becoming, convenient.

Դիւրայարմար *a.* very suitable, pro-

Դիւրայեղ *a.* mutable, changeable, easily changed.

Դիւրայոյս *a.* easy to hope; full of hope, hopeful.

Դիւրայրեաց or *այրելի* S. *Դիւրակէզ*.

Դիւրանամ, ացայ *vn.* to make one's self easy; to accomodate one's self; to be at one's ease, to make one's self at home.

Դիւրանուաց *a.* easy, gentle, obedient, plaint, flexible, supple, condescending, docile.

Դիւրանց. *Դիւրանցուկ* *a.* transitory, transient, of short duration.

Դիւրաշահ *a.* easy to be gained.

Դիւրաշահութիւն *s.* great gain or business; opulence, wealth.

Դիւրաշարժ *a.* nimble, moveable, light, lithe, active, free.

Դիւրաշարժութիւն *s.* agility, pliableness, mobility, versatility, fickleness.

Դիւրաշրջիկ *a.* versatile, fickle; active.

Դիւրաշօշափ *a.* easy to touch, palpable.

Դիւրապատիր *a.* that deceives himself easily; easily deceived.

Դիւրապատում *a.* intelligible.

Դիւրապատրաստ *a.* active, prompt, nimble, resolute.

Դիւրապուր *a.* easily got rid of.

Դիւրառ, *-առնլի*, *-առու* *a.* expugnable, that can be easily taken.

Դիւրասահութիւն *s.* fragility; lubricity.

Դիւրասասղաք, *-սայթաք* *a.* slippery; fragile, weak.

Դիւրասխալ *a.* easy to miss or mistake.

Դիւրասնունդ *a.* delicate, brought up delicately.

Դիւրասուն S. *Դիւրանուաց*.

Դիւրաստաց *a.* easy to gain, to acquire.

Դիւրավառ *a.* inflammable, easily inflamed.

Դիւրավառութիւն *s.* inflammability.

Դիւրավնաս *a.* delicate, sinsible.

Դիւրատար *a.* light; portable; condescending.

Դիւրարհամարհ *a.* very vile, very despicable.

Դիւրացուցանեմ, ուցի *va.* to facilitate; to lighten, to relieve; to give repose; to soften, to alleviate.

Դիւրաւ *ad.* easily, with facility, at pleasure; pliantly; currently.

Դիւրաւոր *a.* easy, commodious.

Դիւրափխուր, *-փխրելի*, *-փշրելի*, *-փուխր* *a.* friable, easy to reduce to powder.

Դիւրափխրութիւն *s.* friability.

Դիւրափոխ, *-փոխելի*, *-փոփոխ* *a.* that changes easily, changeable, mutable, variable, versatile.

Դիւրաքակ *a.* very dissoluble.

Դիւրաքայլ *a.* easy, commodious; that walks easily; *ad.* currently.

Դիւրեաւ S. *Դիւրաւ*.

Դիւրեղծ *a.* easily cancelled or soon effaced.

Դիւրեմ, եցի *va.* to facilitate, to make easy; to accommodate; to allay, to solace, to relax, to soften; to unravel; to level; to defer; to untie; to abate.

Դիւրերասան *a.* tameable, that can be easily tamed, pliable.

Դիւրըմբեր *a.* tolerable, supportable.

Դիւրըմբռնելի *a.* easy to take; easy to understand.

Դիւրընթաց S. *Դիւրաքայլ*.

Դիւրընկալ *a.* susceptible, sensible, easy to understand, acceptable.

Դիւրընտել *a.* tameable, tractable.

Դիւրիմաց *a.* easy to understand, intelligible, plain, clear, expressive.

Դիւրին *a.* easy, light, gentle, commodious; flat.

Դիւրիչ *a.* that makes easy.

Դիւրողոք *a.* soft, flexible.

Դիւրութիւն *s.* facility, means; ease, comfort, convenience, well-being, leisure, utterance, liberty; alleviation, relief.

Դիւցաբան, etc. S. *Դիցաբան*, etc.

Դիւցազն *s.* hero.

Դիւցազնաբանութիւն *s.* epopee.

Դիւցազնաբար *ad.* heroically.

Դիւցազնական *a.* heroic; epic.

Դիւցազնային, *-ազնացեալ*, *-ազնեալ*, *-ազնեայ* *a.* that is become a hero, heroic.

Դիւցազներգակ *a.* epic.

Դիւցազներգութիւն *s.* epopee.

Դիւցազնութիւն *s.* heroism.

Դիւցազնուհի *sf.* heroine.

Դիւցախառն *a.* deified, placed in the number of heroes or gods; heroic.

Դիւցամոլեար *a.* excessively devoted to idolatry.

Դիւցական *a.* of idols, of gods.

Դիւցակատար *a.* sacrificer to idols.

Դիւցակարգութիւն *s.* apotheosis, deification.

Դիւցակրօն *a.* idolatrous.

Դիւցամոլ, -պաշտ S. Դիցամոլ. etc.

Դիւցընկէց լեառն, բարձունք s. Olympus.

Դիք, դից s. pl. divinity, false god; idol; կարգել ընդ դիս, to deify, to place in the number of gods; դաշտային –, the rural gods.

Դլամ or **Դղամ**, ացայ or ցի vn. to discontinue, to cease.

Դլբին, **Դլփին** S. Դելփին. [trivet.

Դլփունք երեքոտնեանք s. tripod;

Դկուղ or **Դկուլ** s. kidney–bean.

Դղեակ, եկաց s. fortress, dungeon, fort; redoubt.

Դղորդ s. shivering, shudder, horrour.

Դղորդեմ, **Դղրդեմ**, եցի va. to shake; to move, to shake off, to agitate; to raise commotions in a state.

Դղորդիմ S. Դղրդիմ.

Դղորդումն S. Դղրդիւն.

Դղրդեցուցանեմ, **Դղորդեցուցանեմ** S. Դղորդեմ. [to be agitated.

Դղրդիմ, եցայ vp. to shake, to stir,

Դղրդիւն, **Դղրդումն** s. shock, concussion, agitation; disturbance.

Դմակ, աց s. tail of a sheep.

Դմին իրի *conj.* therefore, for that cause, on account of.

Դնդեր, աց s. muscle.

Դնդերային *a.* muscular.

Դնդիւն S. Թնդիւն.

Դնդղանք s. pl. wave, billow: contest, contrariety.

Դնդնչումն S. Դնդչումն.

Դնդող *a.* trembling, moveable.

Դնդչեմ, եցի *vn.* to make a noise; to murmur, to grumble: S. Հնչել.

Դնեմ, եդի *va.* to lay, to set, to put, to place; to constitute, to found, to establish; to apply; – ի վերայ, to impose; to put on; – ընդ մէջ, to interpose; վերստին –, to reinstate; անուն –, to give a name, to name; մարտ –, to make war; պատիւ –, to honour, to show honour and respect; – զունկն, to obey; – արծաթ ի շահ, to place money, to invest; – գիրս, to compose books; – ի սրտի, to think; – առաջի, to propose; – զանձն ի ձեռին, – զոգի ի բռին, to expose ones' life; to dedicate one's self; – յապականութիւն, to destroy; մեղս –, վնաս ինչ or բաղայս ի վերայ –, to blame; to accuse, to impute; – բանս, բան – ընդ ումեք, to agree, to come to an understanding; to promise, to make an appointment; վէրս –, վէրս ի վերայ –, to wound; – ի դպրոց, to send to a boarding-school; – զոք ի նախատինս ազգաց, to make one the shame or laughing-stock of nations; ի պահ –, to reserve, to put by; խորհուրդ յանձին –, to take a resolution or decision; պատուէր –, to give orders, to command; – առ միմեանս, ընդդէմ միմեանց, to compare, to confront; ընդդէմ բանս –, to speak against, to contradict, to oppose; ձայն զկնի – ուրուք, to cry after some one, to call; կեանս և մահ – ընդ ումեք, to agree to live or die together; զգիշեր տիւ –, to turn night into day; քայլս – ի գնալ, to begin to walk; եդից զքեզ յազգս, I will make thee a father to nations; եդից զքեզ յանապատ, I will turn thee into a desert; սուր ի վերայ եդեալ կոտորել, to condemn to be shot; (to put to the sword); հանդըստեան և դիւր կենաց – զանձն, to abandon one's self to dissipation; դսրովանս, թշնամանս –, to outrage, to offend, to insult; ասպատակ –, to ravage with troops; արշաւանս –, to make inroads; to plunder; երկիւղ մահու – ի վերայ, to threaten with death; աղաղակ –, to cry; աշխար –, to weep; – առ իմիք, to add, to subjoin; – զանձն ուրուք, to kill some one, to slay.

Դնիմ, եդայ *vp.* to place one's self; to become; եդաւ դուռն, the door was shut; եդաւ զթագ, he crowned himself.

Դշխեմ S. Դժխեմ.

Դշխոյ, ից *sf.* queen, empress, princess.

Դշխոյակերպ *a.* like a queen.

Դշխոյահաւ s. wood-hen, water-quail. [queen.

Դշխոյութիւն s. dignity, state of a

Դողդող S. Դոնդող.

Դոխն, խին s. mill-hopper.

Դող, ի s. tremor, trembling, shivering, fear; դ–ի հարկանիլ, to tremble; ի –ի եւ յերերի կալ, to shake, to stir, to shudder; ի –ի կացուցանել, to cause to tremble.

Դողամ, ացայ or ացի *vn.* to totter, to stagger; to tremble; to start; to shudder; to quake, to shiver.

Դողանի· դ– հարկանիմ, to tremble.

Դողացուցանեմ, ուցի *va.* to shake, to push, to move; to astonish; to cause to tremble, to agitate.

Դողացուցիչ *a.* which frightens; tremendous, frightful, terrible, horrible.

Դողդոչ, **Դողդոջ** *a.* vacillating, trembling, staggering, reeling.

Դողդոջագին *ad.* in trembling.

Դողդոջամ, *-ջեմ*, *եցի vn.* to vacillate, to totter, to waver; to shudder.

Դողդոջոտ, *-ջուն* S. **Դողդոջ**.

Դողդոջումն *s.* vacillation, staggering; *ast.* nutation.

Դողութիւն, **Դողումն** *s.* trepidation; start; shudder, horrour; convulsive motion; whim; shiver, shivering; *ի դողման լինել, կալ, զդողման հարկանիլ*, to tremble; *ահիւ և դողութեամբ*, with fear and trembling; *եմուտ — յոսկերս իմ*, (the shudder penetrated to my bones); I trembled with fright, I shuddered with fear; *— կալցի ի քէն լերինս*, at thy presence the mountains will tremble; *— երկրի*, earth-quake.

Դոճ, **Դոճի** *խէժ s.* shell-lac; sealing wax.

Դոյզն *a.* very little, exiguous; small; frivolous, light; *— ինչ*, very little; pinch, drop.

Դոյզնագիւտ *a.* rare.

Դոյլ, *դուլից s.* pail; tub; *— կաթի*, churn; S. **Խնոցի**.

Դոյն, *դորին pron.* this, that; same.

Դոյն, **Դոյն** *ինչ* S. **Դուն**, **Դոյզն**.

Դոյնգունակ S. **Դոյնպէս**.

Դոյնչափ *ad.* as much as.

Դոյնպէս *ad.* so, in such a manner.

Դոյնօրինակ *a. ad.* such; in such a manner.

Դոն, *ից s.* tunny: loaf; biscuit; *— յաղեալ*, pickled tunny.

Դոնդող *s.* jelly. [bushel.

Դորակ, *աց s.* jar, pitcher; half a

Դորսովիմ, *եցայ vn.* to languish, to grow weak, to die of hunger.

Դու, *քո pron.* thou, thee; *ի քէն*, from, by or of thee; thyself; *զքէն*, upon thee; of thee.

Դուար, *աց s.* cattle.

Դուգաք S. **Թութակ**.

Դուզնաբանեմ, *եցի vn.* to make a short discourse.

Դուզնաքեայ, *քէից a.* little, very little, moderate, small, light, thin.

Դուժ, *ից a.* barbarous; savage.

Դուլ *s.* cessation, intermission, pause, relaxation, truce; *— եւ դադար լինել*, to cease; *— եւ պատուէր տալ*, to permit; to give directions; to order, to bid, to command; to exhort; *— տալ*, to cause to cease; to give rest, to repose; *— առնել*, to halt; to pause; *— առնուլ*, to cease, to break off, to take rest or relaxation, to stop; *— զինուց*, armistice, truce.

Դուկան *s.* beam.

Դում, *դմոյ s.* catarrh; S. **Հարբուխ**.

Դուն, *— ինչ* S. **Դոյզն**; *— ուրեք*, seldom, rarely.

Դուն S. **Դաշոյն**.

Դունոյ *հատիկ s.* kidney-bean.

Դունչ *s.* chin.

Դուռայ *s.* coat, dress.

Դուռէճ *s.* heat-cock: venison.

Դուռն, *դրանց*, **Դուրք**, *դրաց s.* door, entrance; sluice; *— մեծ*, portal; — or *— արքունի*, the Ottoman or Sublime Port; the Court; *դրան մարդիկ*, the courtiers; *դրան երէց*, almoner, chaplain; *արտաքին դրունք*, porch, portico; *դրանց ի դուրս*, *դրանէ ի —*, from door to door; *դրօք փակելովք*, with closed doors; *դուրք դրանն*, the street door, the gate, portal; *ի դուրս*, out; *ի դուրս մերձեալ, եկեալ, հասեալ*, impending, very near; *առ դուրս մահու*, at death's door; *դրունք դժոխոց*, the gates of Hell.

Դուստր, *դստեր*, *աց sf.* daughter, girl; *— եղբօր* or *քեռն*, niece; *— որդւոյ* or *դստեր*, grand daughter; *դստերք քաղաքի*, villages, suburbs; *— Սիոնի*, the old and new church; *— վերին Սիոնի*, the church triumphant.

Դուստրիկ S. **Դստրիկ**.

Դուր, *դրոյ* or *դրի s.* carpenter's tool, plane; auger; *— պայտառաց*, butteris, horse-picker.

Դուրգն, *դրգան s.* potter's wheel.

Դուրք, *դրաց* S. **Դուռն**.

Դուքս, *դքսի s.* duke; general, chief.

Դոփեմ, *եցի vn.* to tap, to stamp with the foot. [feet.

Դոփիւն, **Դոփումն** *s.* stamping of

Դպիր, *դպրաց s.* lecturer; scholar, one brought up at a seminary; transcriber; notary; scribe, copyist; *արքունի* or *յիշատակաց —*, chancellor; *հրովարտակաց —*, secretary of State.

Դպրանոց S. **Դպրոց**.

Դպրապետ, *աց s.* protonotary; chancellor; chief lecturer.

Դպրատուն, **Դպրոց**, *աց s.* school; college; *տալ (զոք) ի —*, to send to a boarding-school.

Դպրոցական *a*. school; of a scholar, of a school-boy.

Դպրոցակից *s*. school-fellow.

Դպրութիւն *s*. office of notary; literature, letters; book, register; lecture, study; order of lecturers; *այր առանց դպրութեան*, an idiot, ignorant, unlettered, illiterate person; *գեղեցիկ -ք*, the belles lettres, or polite literature.

Դռնակ, *ակ* *s*. wicket; door of a carriage, etc.

Դռնահար *s*. knocker of a door.

Դռնապահ, **Դռնապան**, *աց* *s*. porter, usher, door-keeper.

Դռնապանութիւն *s*. porter's office or employment.

Դռնապանուհի *sf*. portress.

Դռնափակ, *աց* *s*. latch, small bolt; lock, bar.

Դռներակ *s*. the vena portæ.

Դռնչեմ, *եցի*, **Դռնչեցուցանեմ**, *ուցի* *va*. to make ring, to resound, to toll, to ring.

Դռնչիմ, *եցայ* *vn*. to toll, to ring; *դռնչեն ականջք իմ*, my ears tingle.

Դռնչիւն *s*. tinkling, ringing in the ears.

Դռոյթ S. **Գռոյթ**.

Դռոհ or **Դռոյթ տամ** S. **Գռոհ տամ**.

Դստերագիր *sf*. adopted daughter.

Դստիկոն, *աց* *s*. story, floor.

Դստրիկ *sf*. a little girl.

Դսրով *s*. blame, reprehension; *- առնել*, to blame; *- լինել*, to be blamed.

Դսրովանք S. **Դսրով**.

Դսրովեմ, *եցի* *va*. to blame, to condemn, to reprove.

Դսրովելի *a*. blamable, condemnable.

Դսրովիչ *a*. contemner, blamer.

Դսրովութիւն, **Դսրովումն** S. **Դսրով**.

Դրագմէ, **Դրաքմայ** *s*. drachm, dram; penny.

Դրազարկու *s*. that knocks at a door.

Դրախտ, *ից*, *աց* *s*. paradise; garden, orchard; *- կորուսեալ*, Paradise Lost.

Դրախտահաւ *s*. bird of paradise.

Դրախտաճուն *a*. grown or born in paradise, in the garden.

Դրախտապան *s*. gardener.

Դրական *a*. positive.

Դրականաբար, *-պէս*, *-օրէն* *ad*. positively.

Դրակից *a*. *s*. neighbour; that resides near, that dwells in the neighbourhood.

Դրակոնդիկոն *s*. *bot*. dragon's wort, grass plantain; S. **Ցաւաշարիւն**, **Նուիճ**.

Դրակցութիւն *s*. neighbourhood.

Դրամ, *ոց* *s*. drachm; coin, money; penny; *-ովք վճարել*, to pay ready cash; *- հատանել*, *հարկանել*, *կոփել*, *դրել զ-*, to coin, to make money.

Դրամագէտ *s*. numismatist.

Դրամագիտական *a*. numismatic.

Դրամագիտութիւն *s*. numismatics.

Դրամագլուխ *s*. funds, capital.

Դրամագործութիւն *s*. act of coining money.

Դրամագրութն *s*. numismatography.

Դրամաթուղթ *s*. bill of exchange; banknote, bankbill.

Դրամաժողով *a*. that amasses money; collector, gatherer; tributary; *s*. collection; *- առնել*, *լինել*, to collect money.

Դրամական *a*. numismatic; pecuniary; [nummary.

Դրամակէս *s*. half-penny; half a drachm; two pence half-penny.

Դրամակշիռ *s*. drachm, penny.

Դրամակոփ, *ից* *s*. forger, counterfeiter.

Դրամահատ *s*. minter, coiner, money- [er.

Դրամահատութիւն *s*. coining, minting of money.

Դրամանոց *s*. money-box or -case; bank.

Դրամաշահ *s*. agio.

Դրամատէր *s*. capitalist.

Դրամափոխ *s*. money-changer.

Դրամափոխութիւն *s*. change; exchange.

Դրամափորձ *s*. assayer.

Դրամեմ, *եցի* *va*. to buy or farm for [money.

Դրանդ, *ից*, **Դրանդի**, *դեաց* *s*. jamb, threshold; door-posts; portal, entry.

Դրանիկ, *նկաց* *s*. courtier.

Դրանկ *a*. *s*. beggar, that begs from door to door.

Դրասանգ *s*. festoon.

Դրասանգեմ, *եցի* *va*. to festoon; to work in festoons.

Դրաստ S. **Դրախտ**, **Դարաստան**.

Դրացի, *ցւոյ*, *ցեաց* *a*. *s*. neighbour.

Դրացութիւն *s*. neighbourhood.

Դրաքմայ S. **Դրագմէ**.

Դրգալ, *ի* *s*. spoon; *- մի*, spoonful; *խորոփիկք -ի*, bowl of a spoon.

Դրդեմ, *եցի*, **Դրդեցուցանեմ**, *ուցի* *va*. to incite, to solicit, to instigate, to induce, to raise.

Դրդիչ *a*. *s*. abettor, instigator, ex- [citer.

Դրդնջիւն S. **Դրդջիւն**.

Դրդուալեմ *vn*. to stammer, to lisp.

Դրդուեմ, եցի, **Դրդուեցուցանեմ, ուցի** *va.* to shake, to stagger, to move, to agitate, to excite.

Դրդուիմ, եցայ *vp.* to stagger, to move, to stir.

Դրդումն, **Դրդուումն** *s.* suggestion, instigation.

Դրդչիւն, **Դրդչումն** *s.* prattle, chattering, chitchat.

Դրժանք *s.* infringment, contravention, faithlessness. [contravene.

Դրժեմ, եցի *va.* to fail, to infringe, to

Դրժող *s.* violator, transgressor; *a.* faithless. [S. Դրժանք.

Դրժողութիւն, **Դրժութի**, **Դրժումն**

Դրիճ *s.* talisman, amulet.

Դրնգեմ, եցի *vn.* to tap, to stamp with the feet; to toll. [tinkling.

Դրնգիւն *s.* stamping with the feet;

Դրոյլ *s.* porter, usher.

Դրոյսք *s.* hair-band.

Դրոշմ, ի or **աց** *s.* character, mark, print, note, impression, stamp; seal; bodkin; blemish; confirmation.

Դրոշմած *s.* medal.

Դրոշմաւոր *a.* marked.

Դրոշմեմ, եցի *va.* to print, to mark, to stamp, to decipher, to register; to seal; to confirm; – *խարանաւ*, to mark with a hot iron.

Դրուագ, աց *s.* incrustation; sculpture; ceiling, wainscoting; thin plate of metal; emblem; well finished work.

Դրուագական *a.* emblematic.

Դրուագեմ, եցի *va.* to incrust; to sculpture; to ceil; to wainscot; to ornament, to embellish, to plaster.

Դրուագիչ *s.* veneerer; plater.

Դրուատ, ից *s.* eulogy, praise.

Դրուատեմ, եցի *va.* to praise, to give praises, to celebrate.

Դրուատիք, **Դրուատումն** S. Դրուատ.

Դրուգ S. Դուղթ.

Դրութիւն *s.* act of putting or laying down; place, position, posture, situation; system; theme, thesis.

Դրուժ S. Դրժանք.

Դրուժ, **Դրուժան** S. Դրժող.

Դրսող, etc. Դարսող, etc.

Դրօշ, ուց or **ից** *s.* banner, ensign, flag, standard; gonfalon: idol, statue; *-ս արձակել*, to hoist a flag; *իջուցանել դ-*, to lower the flag, to strike one's colours. [ture.

Դրօշագործութիւն *s.* statuary, sculp-

Դրօշած S. Դրօշեալ.

Դրօշակ, աց *s.* hem, skirt; streamer, pennant; flag; banner, ensign, standard, colour; S. Դրօշ.

Դրօշակիր, կրաց *s.* ensign, standard-bearer; gonfalon-bearer; banneret.

Դրօշաւոր *a.* banneret; ensign.

Դրօշեալ, ելոց *s.* sculpture, image, idol, statue; – *գիրք նուիրականք*, hieroglyphics. [images.

Դրօշեմ, եցի *va.* to sculpture, to make

Դրօշուած, ոց *s.* sculpture, image.

Դքսական *a.* ducal.

Դքսութիւն *s.* duchy, dukedom.

Դքսուհի *sf.* duchess.

Դօդօշ *s.* toad; stellion (lizard).

Դօլ S. Դոյլ.

Ե

Ե (*yĕtch*) *եչ* *s.* the fifth letter of the alphabet and the second of the vowels. It is sometimes used for, or confounded with the letters *է*, *ի*, *ա*; for example; *երէց*, *էրէց*; *երէ*, *էրէ*; *իւղ*, *եւղ*; *աղբիւր*, *աղբեւր*; *ապերասան*, *ապարասան*; *եղինձ*, *աղինձ*; *ե*, *Ե̄*, five; fifth.

Եաւթն, etc. S. **Եօթն**, etc.

Եբենագործ, աց *s.* cabinet-maker.

Եբենագործութիւն *s.* cabinet-work.

Եբենեայ *a.* ebon.

Եբենոս, ի *s.* ebony; ebon; ebony-tree.

Եբիճաղ, ի *s.* hooded cloak.

Եբրայական *a.* hebrew; – *բարբառ*, hebrew, the hebrew language; – *ոճ*, hebraism, hebrew idiom.

Եբրայագէտ *s.* hebraist.

Եբրայեցերէն *ad.* in hebrew, in the hebrew language.

Եբրայեցի, ցւոց *s. a. ad.* jew; hebrew; *-ք*, the Hebrews, the Jews.

Եգիպտական *a.* egyptian, of Egypt.

Եգիպտակործան *a.* that has destroyed or ruined Egypt.

Եգիպտահատ *s.* maize, Indian corn or wheat: buck-wheat.

Եգիպտահաւ *s.* turkey-cock: ibis.

Եգիպտայք *s.* egyptian alphabet, or life of the holy fathers of Egypt.

Եգիպտացի, *ցւոց* *s. a.* egyptian.

Եգիպտացորեան S. *Եգիպտահատ*.

Եգիպտուհի *sf.* egyptian woman.

Եգիս, *ի* *s.* ægis, shield.

Եդեմ, *այ* *s.* Eden; the terrestrial paradise.

Եդեմաբուղխ, *–ծին* *a.* that has its origin in Eden, born or produced in Eden.

Եդեմական, *–մեան* *a.* of Eden.

Եդեմահիւս *a.* composed of the flowers of Eden; of choice flowers.

Եդեմատունկ *a.* planted or placed in Eden.

Եզ, *ոյ* *a.* one, alone. [alone.

Եզաբան *a.* unanimous: that speaks

Եզաբանութիւն *s.* soliloquy.

Եզաբար *ad.* solely, only.

Եզաբուն *a.* sole, only, even.

Եզախմբեմ, *եցի* *va.* to assemble, to unite.

Եզակ, *աց* *a.* one, sole, only; *s.* unity.

Եզական, *աց* *a. gr.* singular.

Եզականապէս *ad.* singularly.

Եզականութիւն *s.* singularity.

Եզակի *a. gr.* singular; *s.* singular number; *ad.* singularly.

Եզաձայն *a.* of one voice only; unanimous.

Եզաձի *s.* a cavalier, rider, horseman; *ad.* with a single horse: small boat.

Եզանամ, *ացայ* *vn.* to assemble, to be united.

Եզառած *s.* enthymeme.

Եզերանամ, *ացայ*, *Եզերեմ*, *եցի*, *Եզերիմ*, *եցայ* *vn.* to terminate, to finish; to confine.

Եզերումն *s.* end, term.

Եզերաք, *անց* *s. pl.* confines, limits, boundaries; horizon.

Եզն, *զին*, *զանց* *s.* ox; *ast.* Taurus; *եզին ագի* *bot.* mullein; *եզին աչք* *bot.* camomile; S. *Եզնակն*.

Եզնագի *s. bot.* mullein, shepherd's-club.

Եզնալեզու *s.* bugloss, ox-tongue.

Եզնալուծ *s.* team, yoke.

Եզնակ *s.* calf; *Աստուծոյ –*, *ոսկի –*, cockchafer, may-bug.

Եզնակն *s.* chasselas. [couple.

Եզնամոլ or *մոլի* *s.* a couple of oxen;

Եզնանոց, *Եզնոց*, *աց* *s.* ox-stall.

Եզնավար, *Եզնող*, *Եզող* *s.* cow-herd; ploughman; *Եզող*, *ast.* Bootes.

Եզնաքաղց *s.* bulimy.

Եզր, *եզերք*, *րաց* *s.* border, extremity, end; limit; term; shore; edge; *– ունել*, *յ– ելանել*, to end, to terminate.

Եզրածիրանի *s.* prætexta (a long white robe fringed with purple).

Եզրակացութիւն *s.* conclusion; result; epilogue.

Եզրակացուցանեմ, *ուցի* *va.* to conclude, to infer.

Եզրացուցանեմ, *ուցի* *va.* to conclude, to terminate.

Եզրացուցիչ *a.* conclusive.

Եզրեղի *s.* laurel; *եզրեղոյ պտուղ*, laurel's berry.

Եթեր, *աց* *s.* ether; heaven; *chim.* ether; *– ծծմբական*, sulphuric –; *– քացախական*, empyreumatic acetic spirit.

Եթերախաղաց, *կան*, *ձեմ*, *յին*, *նման*, *ընթաց* *a.* ethereal, aerial; celestial.

Եթերածին *s. chim.* ethyle.

Եթէ *conj.* if; provided, on condition; perhaps; be it so; *– սիրէք զիս*, if you love me; *– ասեն քեզ*, if you be told; *– արասցէ եւ – ոչ*, whether he do it or not; *– իցէ*, whether; perhaps; *– ոչ*, save, if not, except; unless.

Եթիայ or *Եթիւայ*, *այց* or *աց* *s.* plungeon. [thiopian.

Եթէովպացի, *Եթիովպացի* *a. s.* E-

Ել S. *Ելք*; *–ի աղագ*, means, expedient; *–ի աղագս գտանել*, to devise, to find means, to remedy; *ոչ էր նոցա ոչ – եւ ոչ մուտ*, they could not neither get out nor in; *ոչ գիտեմ զ– եւ զմուտ իմ*, I do not know how to act.

Ել, *ելոյ*, *լով* S. *Եմ*.

Ելագ or *Ելակ*, *աց* *s.* straw-berry; arbute-berry; *տունկ –ի*, straw-berry-plant.

Ելամուտ, *տք* *s.* place through which one goes and enters.

Ելանելի *s.* ladder, scale; stairs, stair-case; *a.* of going out or going up; *– շրջանակաւ*, a round stair-case.

Ելանեմ, *ելի* *vn.* to go out, to go from the inside to the outside; to ascend, to go to a higher place; to be born, to take rise, to be produced, to proceed, to emanate, to flow from, to derive; to attain, to arrive; to agree, to be proper and suitable; to surmount, to surpass, to go beyond, to overflow, to advance; to stray; *ելանէ արեգակն*, the sun rises or begins to appear on the horizon; – *ի վեր* or *ի վերայ*, to reascend; to leap over, to cross; to gush out; – *աքաղաղն ի վերայ մարւոյն*, to tread the hen; – *ի վերայ մատակի*, to cover a mare, a bitch; – *ի ցամաք*, to disembark; – *յորջոյ*, to dislodge; – *զմիմեամբք*, to concur; to surpass; *յոգւոց* –, to sigh; *ի գլուխ*, *ի լրումն* –, to be ended, finished; – *ի կենաց*, *ի կենցաղոյս*, to make one's exit from this world, to depart this life, to die, to decease; to become defunct; – *ի հիւանդութենէ*, to recover; – *ընդ սուր*, *զէնս*, to commit suicide, to run one's self through with a sword; *ի պատիւ* –, to exalt or raise one's self to honour; – *յանկողինս ուրուք*, to commit adultery; to seduce; *անմասն*, *դատարկ* –, to have no part, to be excluded; – *զհետ ուրուք*, to pursue, to give chase; *յաչաց* –, to render one's self hateful or odious, to fall in disgrace; – *ըստ չափ*, to pass beyond, to exceed; – *կուսին ըստ չափ*, to pass the flower of her youth; – *ըստ ձեռն*, *ընդ իշխանութիւն ուրուք*, to revolt, to rebel, to rise up against; – *ըստ քաղաքն*, *ըստ դուռն քաղաքին*, to leave the city; – *ի նաւ*, to embark; – *ի կառս*, *ի ձի*, to mount in carriage, on horseback; – *ընդ առաջ*, to meet, to go out to meet; – *ի պատերազմ*, to go to battle; *ի յորս* –, to go hunting; – *յանկողինս մահճաց*, to go to bed; *ընդ հակառակս* –, to oppose one's self to, to resist; – *ընդ ինչ*, to occupy one's self, to dedicate one's self to; *ի չարեաց ի չարիս ելին*, from one perverseness they passed to another; *յայլոց յայլ ճառս* –, to pass from one subject of discourse to another; *ընդ գին* –, to buy, to traffic; – *ի միտս*, to think, to conceive an idea; to hope; *զարդարիլ եւ ընդ ոսկի* –, to clothe or adorn one's self with golden apparel; – *իմիք յայգ*, to remain, to rest over for the next day; – *յաջողութեան գործոյն ի ձեռս ուրուք*, to progress, to succeed, to promote an affair by another person's means; *օրհնեալ լիցիս դու յեւ ի մտանել քում*, (blessed be thy going out and coming in), God be with you, good luck to you.

Ելեկտրադէտ *s.* electroscope.

Ելեկտրածագք, *-ծայրք* *s. phys.* electrode.

Ելեկտրական *a.* electric; – *մեքենայ*, – machine: – *ցնցումն*, – shock.

Ելեկտրականութիւն *s.* electricity.

Ելեքտրակիր *s.* electrophorus.

Ելեկտրամագնիս *s.* electro-magnet.

Ելեկտրամագնիսական *a.* electro-magnetic.

Ելեկտրամագնիսութիւն *s.* electro-magnetism.

Ելեկտրանամ, *ացայ* *vp.* to become electric, electrified.

Ելեկտրաչափ *s.* electrometer.

Ելեկտրացուցանեմ, *ուցի* *va.* to electrify.

Ելեկտրացուցիչ *s.* electrifier.

Ելեկտրոն *s.* yellow amber.

Ելեկտրութ̃ի S. **Ելեկտրականութիւն**.

Ելեւել, *-ս առնեմ*, to concur, to vie with, to emulate; to surpass; *-ս զմիմեամբ առնելով*. with emulation, vying with each other, in concurrence; *ճառ զճառից – արարից*, I will pass from one subject to another.

Ելեւէջք՝ զելեւէջս *s.* act of ascending and descending; undulation, wavy motion; *mus.* gamut, scales; *-ս առնել*, to go up and down; to swing, to undulate, to wave; – *ձայնից*, *երգոց*, modulation, cadence, trill, quaver, tune.

Ելեւմուտք, *մտից* *s.* act of going out and in; expenditure and income; vestige, foot-step, trace; *զ- երկրիս եկեալ էք տեսանել*, to spy the nakedness of the land you are come.

Ելեփանդական *a.* belonging to elephantiasis; affected with elephantiasis; – *ախտ*, *բորոտութիւն*, elephantiasis.

Ելլադական *a.* that belongs to Greece; Grecian, Greek.

Ելլենախոհ *a.* philhellenist, philhellene, philhellenic.

Ելլենացի *a. s.* Greek.

Ելող, *աց* *a.* that which comes out of, which proceeds from.

Ելողութ̃ի *s.* proceeding, emanation.

Ելուզակ, *աց* *s.* highwayman, robber, bandit, vagabond.

Ելուզակաբար *ad.* highwayman-like.

Ելուզակկից *s.* companion of a highwayman, of a robber.

Ելուզակութիւն *s.* depredation, robbery.

Ելուզանեմ, *զի* *va.* to extract; to produce; — զքառակուսի արմատ *math.* to extract the square root.

Ելուզումն *s.* shoot, sprout, production; extraction; — արմատոյ *math.* evolution.

Ելութիւն *s.* being, existence.

Ելումն *s.* proceeding, emanation, birth, emission.

Ելումուտ S. **Ելևմուտք**.

Ելունդն, ընդան *s.* carbuncle, boil; pimple, blister, bubo, malignant tumour; — ելանել, հանել յանութս, to form a gathering under the arm-pits; — քանդակաց, alto-relievo.

Ելք, ելից *s. pl.* elevation, ascension; act of going up; gushing out; issue, exit; proceeding, emanation, birth, production; end, term; effect, event, success; resort, resource; the east, sun-rise; disbursement, current expenses; death, decease; opening, aperture, market; excrement; — հնարից, means, expedient; — ճանապարհի, the turning of the street; — ի կենաց, յաշխարհէ, decease; — ձախողակ, յաջողակ, disaster; success; —, Գիրք ելից, Exodus; զելս իրաց գտանել, իմանալ, հնարել, խորհել, յարդարել, to devise, to find means, to remedy; յելս արեւու, առաւօտու, at sun-rise, at day-break, at dawn; յելս գարնայնոյ, towards the end of spring; ելս ի մտի դնել, to bethink one's self, to reflect, to exercise one's ingenuity, to find a means; առ ելիւք սահմանաց նոցա, at their bounds, limits, confines; յարեւմտից ի յելս արեւու, յելից մինչեւ ի մուտս, from east to west; եկաց նա զհազար ամաց ելս, he lived a thousand years; յելս պիտոյից է, he is in the privy; ուղիղ —, *ast.* right ascension.

Եկ *s.* act of coming, arrival.

Եկ, աց *s. a.* alien, foreigner; external; —ք, income; ի վերայ —ք, accident, misfortune. [come now!

Ե՛կ, — բեր! — դու! *int.* come on!

Եկակոչ *a.* summoned, cited; — առնել, to summon, to cite, to go to law.

Եկամուտ, մտից or աց *s. a.* revenue, income, settled income, annuity, interest, rent; proselyte, neophyte; foreign, extrinsic, exotic, false; —ք արքունի, finances; — տարեկան, revenue, annual income; ստանալ զ—ն, to receive one's income.

Եկաւոր, աց *a.* that comes, foreign.

Եկաւորեմ, եցի, **Եկաւորիմ**, եցայ *vn.* to come. [arrival.

Եկաւորութիւն, **Եկելութիւն** *s.* coming,

Եկեղեցախորան *s.* field or camp-chapel.

Եկեղեցական *a.* ecclesiastic, belonging to the church; *s.* ecclesiastic, clergyman.

Եկեղեցականութիւն *s.* clericalism; holy orders; թողուլ զ—, to abandon the career or state of a clergyman, to throw off the surplice or the cowl.

Եկեղեցակապուտ or կողոպուտ *a.* sacrilegious, despoiler of the Church.

Եկեղեցանամ, ացայ *vn.* to assemble, to be convoked.

Եկեղեցապահ, —պան S. **Եկեղեցպան**.

Եկեղեցապատում մատենագիր *s.* historian of the Church, ecclesiastic historian.

Եկեղեցացուցանեմ, ուցի *va.* to assemble, to convoke.

Եկեղեցեպան S. **Եկեղեցպան**.

Եկեղեցի, ցւոյ, ցեաց *s.* church, assembly of the faithful; temple consecrated to God; assembly; զինուորեալ —, the church militant; յաղթական —, the church triumphant.

Եկեղեցպան, աց *s.* church-warden; patron of a church; sacrist.

Եկեղեցպանութիւն *s.* office of church-warden; office of patron of a church, of a sacrist. [of a church.

Եկեղեցօրհնէք, նեաց *s.* consecration

Եկղեսիաստէս *s.* Ecclesiastes or the Preacher; Ecclesiasticus (book).

Եկքան *s.* thistle; chard.

Ե՛հ, **Եհէ** *int.* oh!

Եղ S. **Իւղ**.

Եղագ, աց *s.* way; means.

Եղական, աց *a.* created, made.

Եղականապէս *ad.* with creation; like a created being.

Եղականացուցանեմ, ուցի *va.* to create, to cause to exist.

Եղաման *s.* cruet, vial for oil.

Եղան, աց *s.* fork, pitch-fork.

Եղանակ, աց *s.* mode, modification; form, formule, make, manner, way; sort, kind, quality, condition, conduct; means, expedient; turn, trick; *mus.* air, tone, modulation; time, measure; *gr.* mood; — տարւոյ, season; անգործ —, dead season.

Եղանակաւոր *a.* harmonious.

Եղանակաւորեմ, եցի *va.* to modify.

Եղանակաւորումն *s.* modification.

Եղանակեմ, *եցի va.* to sing harmoniously.

Եղանիմ, *եղէ* or *եղայ vn.* to be, to become, to be created; to happen; - *ուրեք*, to sojourn; - *ընդ կնոջ*, to know a woman; *եղիցի լոյս եւ եղեւ լոյս*, let there be light! and there was light; *եղիցի* or *եղիցի եղիցի*, amen, so be it, be it so; *մի եղիցի*, God forbid!

Եղանութիւն *s.* creation; being, creature.

Եղար, *այ sf.* spouse, wife.

Եղարամայր S. **Եղերամայր**.

Եղարկեմ, *եցի va.* to anoint, to oil.

Եղբայր, *բօր*, *բարց s.* brother; *մեծ*, *աւագ*, *երէց* -, eldest -; *կրտսեր* -, youngest -; - *հօր* or *մօր*, uncle; *աշխատաւոր* -, lay -; - *ի Քրիստոս*, - in Christ-Jesus.

Եղբայրաբար *ad.* fraternally, brotherly; - *կեալ ընդ միմեանս*, to live together like brothers.

Եղբայրագիր, *գրի s.* adopted brother.

Եղբայրադաւ, *դաւու* S. **Եղբայրասպան**.

Եղբայրական *a.* fraternal. [ber.

Եղբայրակից *s.* fellow, fellow-mem-

Եղբայրակցութիւն *s.* fraternity, brotherhood; fellowship. [member.

Եղբայրանամ, *ացայ vn.* to be fellow-

Եղբայրանոց *s.* monastery.

Եղբայրասէր, *սիրաց a.* that loves his brother. [deceives his brother.

Եղբայրասպան *a.* fratricide, that

Եղբայրասպանութիւն *s.* fratricide, murder of a brother. [brother.

Եղբայրատեաց *a.* that hates his

Եղբայրատեցութիւն *s.* hatred, ill will towards a brother. [hood.

Եղբայրութիւն *s.* fraternity; brother-

Եղբայրսիրութիւն *s.* charity, brotherly love.

Եղբորոս *s. bot.* hellebore.

Եղբօրորդեակ, *եկաց*, **Եղբօրորդի**, *դւոյ* or *դեաց s.* son of a brother; nephew.

Եղեամն, *ղեման s.* hoar-frost, rime, frost; *իջանել եղեման*, to drizzle.

Եղեբորոս S. **Եղբորոս**.

Եղեգնաբնակ, *աց a.* dwelling in places planted with reeds or canes.

Եղեգնախունկ *s.* sweet calamus.

Եղեգնախոլիւ *s.* heap of broken canes.

Եղեգնաձեւ *a.* in the form of a cane.

Եղեգնաշամբ, *-պուրակ s.* reedy fen; place planted with canes.

Եղեգնացուպ *s.* walking stick, cane.

Եղեգնափող *s.* pipe, flute.

Եղեգնափրփուր *s.* species of acquatic vegetation found in stagnant pools.

Եղեգնեայ *a.* made of cane; - *գաւազան*, cane, stick made of cane.

Եղեգնիկ *s.* small cane.

Եղեգնուտ *a.* reedy; *s.* reedy fen.

Եղելութիւն S. **Եղանութիւն**.

Եղեմնախառն *a.* loaded with hoar frost, frosty. [drizzling rain.

Եղեմնախար *a.* drizzled, spoilt by

Եղեմնապատ *a.* covered with drizzling rain.

Եղեմնարկու *a.* that casts, produces drizzling rain.

Եղենգնաքար S. **Եղնգնաքար**.

Եղեռն, *ռան* or *րան*, *երունք* or *եղերք s.* rascality, offence, misdeed, malice, crime, wickedness, fatality; catastrophe; *յ- անկանել*, to commit a crime; - *գտանել*, to experience misfortune, losses; to risk, to be in danger. [ed, rascally.

Եղեռնագործ, *աց a.* flagitious, wick-

Եղեռնագործութիւն *s.* villany, wickedness, heinous crime.

Եղեռնական, *-յին*. *-ւոր a.* flagitious, wicked, rascally; bad, malicious; enormous, atrocious.

Եղեռնութն *s.* rascality, wickedness.

Եղեր, **Եղերք**, *րունք s.* complaint, lamentation; tragedy.

Եղերական *a.* mournful, dismal, dreary; lamentable, plaintive; tragic; - *կատակերգութիւն*, tragi-comedy; - *վախճան*, *մահ*, tragic end or death; - *տեսիլ*, tragic, sad spetacle, tragedy.

Եղերամայր *sf.* weeper, mourner.

Եղերդ, **Եղերդակ**, *աց s.* wild lettuce; succory, endive.

Եղերերգակ, *-գական a.* elegiac.

Եղերերգու, *աց a.* elegiac; *s.* elegist.

Եղերերգութիւն *s.* funeral song; elegy.

Եղեւին, *եւնոյ s.* pine; fir; cedar; mugwort, artemisia; kidney-bean; southernwood.

Եղեւնափայտ, *ից s.* cedar; cedar wood; fir-tree; fir-wood.

Եղեւնափայտեայ, **Եղեւնեայ**, *նէից*, **Եղեւնի**, *նեայ a.* cedrine.

Եղէդ, *եղեդի s.* endive, succory.

Եղէգն, *ղեգանց s.* reed, cane; pen; stem, stalk of corn; rush; straw, stubble: perch, pole: sweet calamus; walking-stick, stick, cane; – *ապակագործաց*, glass-blower's pipe, blowing-iron, bunting-iron; – *շաքարի*, sugar cane; –*հնդկային*, bamboo; – *տարրաքանական*, (glass or brass) blow-pipe.

Եղէգնաշաքար *s.* sugar-cane.

Եղէգնիկ, etc. S. **Եղեգնիկ**, etc.

Եղի, *եղւոյ* *s.* green corn; – *խանձեալ*, roasted corn or grain; S. **Մուրկ**.

Եղիճ, **Եղինճ** *s. bot.* nettle; *մկան* –, indigo; *եղճի սերմն*, *bot.* ivy.

*__Եղիշոյ__ *a.* delicate, tender; smooth, glossy.

Եղիսական or **Եղիսեան** *դաշտք* *s.* Elysian fields.

Եղիցի S. **Եղանիմ**; – *թէ*, suppose, supposing that, that being supposed.

Եղծ *s.* destruction; refutation; *a.* spoilt, corrupted, misshapen, bad; – *զեղծ* *ad.* disorderly, confusedly.

Եղծագործ *a.* ruinous, corruptive, destructive, noxious.

Եղծագործիմ, *ծեցայ* *vn.* to fall, to ruin, to decay, to crumble, to be destroyed by time or accident.

Եղծագործութիւն *s.* wicked action, iniquity.

Եղծական, **Եղծանելի** *a.* corruptible; fragile; that may be effaced.

Եղծանեմ. *եղծի* *va.* to corrupt, to spoil; to vitiate, to destroy, to ruin, to undo, to efface; to erase, to scratch out; to disfigure; to abolish, to abrogate, to annul, to cancel; to disconcert, to put out of tune, to disorder; to overthrow; to waste; to notch, to mar, to choke, to bruise; to cross out; – *զկեանս ի ճշմարտութենէ*, to deprive one's self of, to shut one's ears to the truth.

Եղծանիմ, *եղծայ* *vn.* to corrupt, to spoil, to destroy; to disfigure.

Եղծանուտ S. **Եղծական**.

Եղծեմ, *ծեցի*, **Եղծնում**, *ծի* S. **Եղծանեմ**. [destroyer.

Եղծիչ *a. s.* destroying, destructive;

Եղծուած, *ոյ*, **Եղծումն** *s.* corruption, depravity, decay; destruction, exstinction; blot, erasure; abolition, abrogation; *յ– եւ յապականութիւն հասուցանել. յ– դնել*, to destroy, to ruin, to annihilate; *յ– աւերանաց բերել, յ– դնիլ, մատնիլ*, to waste one's self, to throw one's self away, to consume one's self, to wear one's self out; to faint.

Եղկ *a.* lukewarm, tepid.

Եղկական *a.* plaintive, mournful.

Եղկանամ, *ացայ* *vn.* to cool, to become tepid. [tepid.

Եղկացուցանեմ, *ուցի* *va.* to make

Եղկելի *a.* lamentable, deplorable, unfortunate, miserable.

Եղկութիւն *s.* misfortune, misery, disaster, calamity: lukewarmness.

Եղձանամ, *ացայ* *vn.* to implore, to beseech, to conjure.

Եղն, *եղին*, *եղանց* *sf.* hind; roe.

Եղնգնաքար, *աց*, **Եղնգնեայ** *քար* *s.* onyx, sardonyx.

Եղնորթ, *ուց* *s.* fawn.

Եղուկ *s.* disgrace, misfortune, disaster; *a.* wretched, unhappy, miserable, unfortunate; *int.* alas! what a pity! how unlucky! – *զիս*! – *եմ ես*! woe is me! wretch that I am! oh! how unfortunate I am! unlucky me! –*ս կարդալ անձին*, to believe one's self unfortunate; *յ– անկանել*, to supplicate, to entreat, to beseech, to expose one's griefs, to pray, to implore on hended knees.

Եղունգն, *եղընգանց* *s.* nail; claw, talon; hoof: onyx.

Եղուչ *s.* hinderance, obstacle.

Եղուտ, *եղտի* *a.* substantial.

Եղջերագեղ *a.* horned, having fine horns.

Եղջերախէժ *s.* gutta-percha.

Եղջերակնճիթ *s.* rhinoceros.

Եղջերաւոր, *աց* *a.* horned.

Եղջերեայ, *եաւ*, *եայց* *a.* horny, corneous; *s.* trumpet, horn.

Եղջերենի *s.* carob-tree; carob-bean.

Եղջերիկ *s.* cerastes, horned serpent: cornelian: *a.* brazen-faced, bold, shameless. [–, the stag bells.

Եղջերու, *աց* *sm.* stag; hart; *բառաչէ*

Եղջերուաքաղ, *ից* *s.* chimæra, fabulous monster.

Եղջերուկ, *րկաց* *s.* tame jack-daw.

Եղջերցեմ, *եցի* *va.* to butt (as a ram); to gore.

Եղջիւր, *ջեր*, *ջերաց* or *ջերց* *s.* horn; huntsman's horn, French horn; vessel or cup made of horn; salient angle: power, forcc; glory, honour, praise: *cupping-glass: *bot.* carob-bean: *chem.* retort; – *խողովակաւոր*, tubulated –; – *ածել* S. **Եղջերցեմ**; to puff one's self up with pride; to threaten, to menace; – *ամբառնալ*, *բարձրացուցանել զ–ս*, *համ-*

բառնալ ի բարձունս զ–ս, բարձրանալ եղջեր ամբարտաւանութեան, to lift up the horns, to become insolent, arrogant, proud, tyrannical; to raise one's crest, to rebel; *փշրել. խորտակել զ– ամբարտաւանութեան*, to break the horns, to humble, to humiliate, to break down, to lower the pride; – *փրկութեան իմոյ*, horn of my salvation; reliance, support, strength, prop; *բարձր եղիցի – արդարոյ*, the just shall lift up his head; the righteous shall be exalted.

Եղջիւրաբոյս *a.* horned, cornigerous.

Եղջիւրիկ, etc. S. **Եղջերիկ**, etc.

Եղտիւր S. **Աղտիւր**.

Եմ, *ես, է. էի, էիր, էր. Էր. իցեմ. եղէ. եալ.* *v. auxiliary.* to be; *է զի, էր զի, է ուրեք, է երբեք զի...*, sometimes; it happens, it turns out; *ես եմ Աստուած՝ որ Էն*, I am that I am; *ես եմ՝ ես եմ նոյն որ ջնջեմ*, I am, it is I, it is I who blot out and pardon; *առն միոջ էին երկու որդիք*, a certain man had two sons; *էր ամաց երկոտասանից*, he was twelve years old; *յուտել եմ*, I am eating.

Եմակ, *աց s.* dark or obscure place, valley, side.

Եմիփորոն, *ի, աւ*, **Եմփորոն** *s.* pall, pallium.

Ենթ *pr.* under; S. **Ընդ**.

Ենթադրաբար *ad.* hypothetically.

Ենթադրական *a.* hypothetical.

Ենթադրեմ, *եցի va.* to submit, to subdue, to subject: to suppose, to presuppose.

Ենթադրութիւն *s.* submission, subjection; supposition, assertion, demand; hypothesis.

Ենթալուսնեայ *a.* sublunary.

Ենթակայ, *ից s.* subject.

Ենթակայական *a.* hypostatical; constitutive.

Ենթակայանամ, *ացայ vn.* to subsist; to exist.

Ենթակայացուցանեմ, *ուցի va.* to cause to subsist or exist.

Ենթակայութիւն *s.* existence; hypostasis.

Ենթակէտ S. **Ստորակէտ**.

Ենթաձգութիւն *s.* subjection, submission.

Ենթաղ *s. chem.* basic salt, subsalt.

Ենթամնայ, *ի s.* hyphen, mark of division of a word (‿).

Ենթանրակ *s.* subclavian.

Ենքեղէս *s.* eel.

Ենքեր *s.* towel.

Եպարքոս, *աց s.* prefect; viceroy, vizier.

Եպարքոսութիւն *s.* prefecture; viceroyalty, vizirate.

Եպենէս, *ի s.* pinna-marina.

Եպերանք *s. pl.* blame, contempt.

Եպերելի *a.* reprehensible.

Եպերեմ, *եցի va.* to blame, to despise.

Եպերիչ *a. s.* blamer, contemner.

Եպերումն S. **Եպերանք**.

Եպիկուրեան *s.* epicurean.

Եպիմանիկոս *s.* sacerdotal maniple.

Եպիսկոպոս, *աց s.* bishop.

Եպիսկոպոսական *a.* episcopal.

Եպիսկոպոսակից *s.* suffragan, companion of a bishop.

Եպիսկոպոսանիստ *a.* where a bishop's see is; – *եկեղեցի*, cathedral.

Եպիսկոպոսանոց S. *–արան*.

Եպիսկոպոսապետ *s.* archbishop.

Եպիսկոպոսապետութիւն *s.* archbishopric.

Եպիսկոպոսարան *s.* bishop's see, bishop's palace.

Եպիսկոպոսեան *s. pl.* the bishops.

Եպիսկոպոսութիւն *s.* episcopate, dignity of bishop, bishopric.

Եռ *s.* ebullition, bubbling: three; *a.* boiling: third.

Եռաբաժին առնեմ *va.* to trisect.

Եռաբաշխ *s.* trinomial.

Եռաթիւ, *–թուեան a.* three, composed of three numbers; ternary.

Եռաթթուուկ *s.* tritoxide.

Եռաժանի S. **Երեքժանի**.

Եռալուսեակ *a. chem.* triphanous.

Եռալուսեան *a.* having three lights.

Եռականգուն *a.* of three cubits or fathoms.

Եռակերպ *a. chem.* trimorphous.

Եռակլմպանոց *a.* furnished with three couches or seats.

Եռակի *ad.* trebly.

Եռակողմեան, *–կողմի a.* trilateral.

Եռահատոր *a.* in three volumes.

Եռահիւսակ, *–հիւսեակ a.* that consists of three things or words; – *նուագ*, trisagion.

Եռահրաշ *a.* wonderful, astonishing, surprising.

Եռաճեղ *a.* having three branches.

Եռամ, *ացի vn.* to boil; to bubble; to shudder; to swarm; to crawl.

Եռամանակ *a.* of three times or measures.

Եռամասն, *–մասնեայ a.* that consists of three parts; tripartite.

Եռամեայ, *–մեան a.* triennial.

Եռամեծ *a.* supreme, very great; trismegistus.

Եռամիլիոն, *ից s.* trillion. [months.

Եռամսեակ, *եկի s.* quarter, three

Եռամսեայ *a.* of three months; -*ժամանակ*, term of three months, quarter. [*mar.* three-decker.

Եռայարկ *a.* of three stories (house);

Եռանդ, *ի s. ad.* two days ago, day before yesterday. [fervently, devoutly.

Եռանդագին *a.* fervent, ardent; *ad.*

Եռանդեան *a.* of yesterday.

Եռանդն, *դեան s.* ardour, heat; warmth, bubbling, ebullition, overheating, effervescence; fervour, fire, fury, rapture, zeal, devotion; activity, vivacity, vigour; abundance; – *մտաց*, enthusiasm; – *ածել ումեք*, to inspire one with ardour; – *մարտի*, ardour for battle. [ous, eager.

Եռանդնալից *a.* fervid, ardent, zeal-

Եռանդնակայծակ *a.* sparkling; fiery.

Եռանդնաշարժ S. **Եռանդնոտ**.

Եռանդնասէր *a.* devout, spiritual.

Եռանդնոտ, *այ a.* boiling, hot; fervent, ardent; fiery, spiritual; devout.

Եռանդումն S. **Եռանդն**.

Եռանդուն S. **Եռանդնոտ**.

Եռանկիւն *s.* triangle. [trical.

Եռանկիւնաչափական *a.* trigonome-

Եռանկիւնաչափութիւն *s*, trigonometry.

Եռանկիւնի *a.* triangular.

Եռանձնեայ *a.* of three persons.

Եռանուն *a.* of three names.

Եռաչափ *a.* verse of three measures; *s.* trimeter. [times.

Եռապատիկ *a.* triple; *ad.* trebly, three

Եռապատկել, *եցի va.* to triple.

Եռապատկութիւն *s.* trebleness, triplicity, triplication.

Եռապետ, *աց s.* triumvir.

Եռապետական *a.* triumviral.

Եռապետութիւն *s.* triumvirate.

Եռավանկ *a.* trisyllabical; triphthong.

Եռատեսութիւն *s. phys.* triplopy.

Եռատութիւն *s. math.* trisection.

Եռատրոհ *a.* divided into three parts, divided trebly, trisected.

Եռացեալակն S. **Սուտակն**.

Եռացումն *s. chem.* boiling, ebullition; S. **Եռանդն**.

Եռացուցանել, *ուցի va.* to make to boil; to warm, to give heat; to make to swarm or crawl.

Եռացուցիչ *s. mech.* boiler, water-space (in the steam-engine).

Եռիէս *s.* priest.

Եռմոս *s.* melody, song.

Եռոտանի *s.* tripod, trivet.

Եռօրեայ *a.* triduan, of three days.

Ես, *իմ*, *ինձ pron.* I; *ես ինքն*, myself; *յինէն կողմանէ*, as for me, for my part; *ըստ իս*, in my opinion; *ահաւասիկ ես*, here I am, here am I; *ես եմ*, it is I; *ոչ եմ ինձ և յիս*, I am beside myself, distracted, I am not master of my self-possession, I am driven mad.

Ետեղակալ, *այ s.* lieutenant, vicegerent; successor; *a.* stationary, firm, stable.

Ետեղաշարժ *s. mech.* movable, travelling steam-engine; locomotive.

Ետեղապահ, *այ s.* vicegerent, vicar.

Ետեղապահութիւն *s.* lieutenancy.

Ետ ընդ ետ *ad.* very soon, as soon as, immediately; *ետ զետէ*, successively, by degrees.

Ետղ, *ետեղ s.* place, spot, stead; *առ ետեղ ad.* there, in that very place, in the same place; immediately, directly, forthwith; *զ– առնուլ*, to stop, to cease to go. [S. **Էր**.

Եր, be; *ողջ* –, live, fare thee well;

Երագ, *ի*, *գք* or *ունք a.* quick, nimble, prompt, rapid, swift, current; – – or –*ս ad.* quickly, currently; very soon.

Երագաբար S. **Երագ** *ad.*

Երագագիր S. **Արագագիր**.

Երագագնաց *a.* that goes, that walks quick, rapid, prompt.

Երագաղ S. **Արագաղ**.

Երագաթռիչ S. **Արագաթռիչ**.

Երագալուր S. **Արագալուր**.

Երագախաղաց S. **Արագախաղաց**.

Երագածագ *a.* that points, that begins to appear soon. [fied.

Երագահալ *a.* soon thawed or lique-

Երագահաս S. **Արագահաս**.

Երագաճեմ *a.* that runs rapidly (steed). [ingenious, sly.

Երագամիտ *a.* subtle, brisk, cunning,

Երագամտութիւն *s.* subtilty, slyness.

Երագայեղ *a.* soon changed.

Երագանցուկ S. **Վաղանցուկ**.

Երագաշարժ S. **Արագաշարժ**.

Երագապէս *ad.* quickly, rapidly.

Երագասլաց *a.* that darts forward, that runs quick, quick.

Երագասխալ *a.* that fails, soon or easily mistaken.

Երագավախճան *a.* that passes, that dies soon, transitory, transient.

Երագաւեր *a.* soon ruined.

Երագափոյթ *a.* quick, nimble, prompt, diligent.

Երագափոփոխ S. **Երագայեղ.**

Երագաքայլ S. **Արագաքայլ.**

Երագեմ, *եցի vna.* to make haste, to hasten; to double the pace, to go quicker, to run, to trot; to accelerate, to hasten, to press.

Երագընթաց *a.* quick, that runs quick, nimble, swift.

Երագոտն *a.* light or swift of foot; brisk, nimble.

Երագութիւն *s.* quickness, celerity, velocity, swiftness; expedition; acceleration; frequency; *phys.* velocity, speed; – *անկիւնային*, angular, circular velocity.

Երագումն *s.* velocity, swiftness; haste, hurry; acceleration.

Երազ. *ոց s.* dream; fancy; vision; – *տեսանել*, to dream, to have a dream, to dream a dream; *եւ ոչ յ–ի անգամ տեսանել*, not even to dream of; *գեղեցիկ –ս տեսանել*, to have pleasant, or bright dreams; *ցնորք զահանդելի խօլական –ոց*, spectres or monstruous visions, dreadful, ghastly, frightful dreams; *յ–ս լինել. յ–ի անցք անցանել*, to have a nocturnal pollution, a lascivious dream; – *է կեանք մարդոյ*, life is but a dream.

Երազագէտ *a. s.* that explains dreams.

Երազագիտութիւն *s.* oneiromancy.

Երազակոծ S. **Երազափորձ.**

Երազահան S. **Երազահմայ**; – *երազոց*, dreamer, visionary. [dreams.

Երազահանութիւն *s.* explanation of

Երազահմայ *s.* oneirocritic, diviner by means of dreams; – *լինել*, to divine by means of dreams.

Երազայոյզ *a.* fanatical, visionary.

Երազանամ S. **Յերազանամ.**

Երազատես *s.* dreamer; visionary, enthusiast, fanatic.

Երազացոյց *a. s.* that shows, that explains dreams.

Երազափորձ *a.* subject to pollution during sleep.

Երազափորձութիւն *s.* pollution which happens during sleep.

Երազընդհան S. **Երազահան.**

Երազիմ, *զեցայ vn.* to dream, to fancy, to see things in a dream.

Երազող *s.* dreamer.

Երաժիշտ, *ժըշտաց s.* musician, composer; music; *–քն*, the Muses.

Երաժշտակ *s. a.* singer.

Երաժշտական *a.* musical; *s.* musician; *–ն*, music.

Երաժշտականութիւն *s.* music.

Երաժշտապետ *s.* music-master; chief of musicians, leader of the band.

Երաժշտարան *s.* academy of music; music-school.

Երաժշտեմ, *եցի vn.* to play music.

Երաժշտութիւն *s.* music; – *առնել*, to play –; *ձայնական*, *գործիական* –, vocal, instrumental –.

Երախ, *աց s.* mouth, muzzle.

Երախակալ, *աց s.* haft, hilt.

Երախաձգութիւն *s.* act of leading by the mouth. [catechumen.

Երախայ. *ից s.* child, little boy, babe;

Երախայանամ, *ացայ vn.* to cause one's self to be instructed in the mysteries of the faith.

Երախայացուցանեմ, *ուցի va.* te instruct in the mysteries of the faith, to catechise, to teach the catechism.

Երախայութիւն *s.* state of a catechumen. [first-fruits.

Երախայրիք, *րեաց s.* early fruits,

Երախան, *աց s.* assembly, company, circle, banquet, table-companions; *բազմել –ս –ս*, to sit down by companies or groups; *–ք*, mouth, lip.

Երախանիմ, *եցայ vn.* to eat by companies. [etc).

Երախճան, *աց s.* muzzle (for dogs,

Երախտագէտ *a.* thankful, grateful; – *լինել*, to be thankful, grateful.

Երախտագիտութիւն *s.* thankfulness, acknowledgment, gratitude.

Երախտագիւտ *a.* favoured, that has received a favour, a kindness, a benefit.

Երախտագործ, *աց* a. beneficent, obliging. [grateful.

Երախտակորոյս *a.* unthankful, un-

Երախտահատոյց *a.* that recompenses, grateful; – *լինել*, to be thankful; *–ք*, *s.* thankfulness. [*կորոյս.*

Երախտամոռ, *–մոռաց* S. **Երախտա-**

Երախտանք *s.* act of reminding some one of benefits received.

Երախտապարգեւ S. **Երախտաւոր.**

Երախտապարտ *a.* obliged; – *լինել*, *գտանել ումեք*, to be obliged, indebted, or to owe obligations to some one; – *առնել*, *կացուցանել զոք*, to oblige a person highly.

Եռամեծ *a.* supreme, very great; trismegistus.

Եռամիլիոն, ից *s.* trillion. [months.

Եռամսեակ, եկի *s.* quarter, three

Եռամսեայ *a.* of three months; -ժամանակ, term of three months, quarter. [*mar.* three-decker.

Եռայարկ *a.* of three stories (house);

Եռանդ, ի *s. ad.* two days ago, day before yesterday. [fervently, devoutly.

Եռանդագին *a.* fervent, ardent; *ad.*

Եռանդեան *a.* of yesterday.

Եռանդն, դեան *s.* ardour, heat; warmth, bubbling, ebullition, overheating, effervescence; fervour, fire, fury, rapture, zeal, devotion; activity, vivacity, vigour; abundance; - մտաց, enthusiasm; - ածել ումեք, to inspire one with ardour; - մարտի, ardour for battle. [ous, eager.

Եռանդնալից *a.* fervid, ardent, zeal-

Եռանդնակայծակ *a.* sparkling; fiery.

Եռանդնաշարժ S. **Եռանդնոտ**.

Եռանդնասէր *a.* devout, spiritual.

Եռանդնոտ, աց *a.* boiling, hot; fervent, ardent; fiery, spiritual; devout.

Եռանդումն S. **Եռանդն**.

Եռանդուն S. **Եռանդնոտ**.

Եռանկիւն *s.* triangle. [trical.

Եռանկիւնաչափական *a.* trigonome-

Եռանկիւնաչափութ *s.* trigonometry.

Եռանկիւնի *a.* triangular.

Եռանձնեայ *a.* of three persons.

Եռանուն *a.* of three names.

Եռաչափ *a.* verse of three measures; *s.* trimeter. [times.

Եռապատիկ *a.* triple; *ad.* trebly, three

Եռապատկեմ, եցի *va.* to triple.

Եռապատկութիւն *s.* trebleness, triplicity, triplication.

Եռապետ, աց *s.* triumvir.

Եռապետական *a.* triumviral.

Եռապետութիւն *s.* triumvirate.

Եռավանկ *a.* trisyllabical; triphthong.

Եռատեսութիւն *s. phys.* triplopy.

Եռատութիւն *s. math.* trisection.

Եռատրոհ *a.* divided into three parts, divided trebly, trisected.

Եռացեալակն S. **Սուտակն**.

Եռացումն *s. chem.* boiling, ebullition; S. **Եռանդն**.

Եռացուցանեմ, ուցի *va.* to make to boil; to warm, to give heat; to make to swarm or crawl.

Եռացուցիչ *s. mech.* boiler, water-space (in the steam-engine).

Եռիէս *s.* priest.

Եռմոս *s.* melody, song.

Եռոտանի *s.* tripod, trivet.

Եռօրեայ *a.* triduan, of three days.

Ես, իմ, ինձ *pron.* I; ես ինքն, myself; յինէն կողմանէ, as for me, for my part; ըստ իս, in my opinion; ահաւասիկ ես, here I am, here am I; ես եմ, it is I; ոչ եմ ինձ և յիս, I am beside myself, distracted, I am not master of my self-possession, I am driven mad.

Ետեղակալ, աց *s.* lieutenant, vicegerent; successor; *a.* stationary, firm, stable.

Ետեղաշարժ *s. mech.* movable, travelling steam-engine; locomotive.

Ետեղապահ, աց *s.* vicegerent, vicar.

Ետեղապահութիւն *s.* lieutenancy.

Ետ ընդ ետ *ad.* very soon, as soon as, immediately; ետ զետէ, successively, by degrees.

Ետղ, ետեղ *s.* place, spot, stead; առ ետեղ *ad.* there, in that very place, in the same place; immediately, directly, forthwith; զ– առնուլ, to stop, to cease to go. [S. **Էր**.

Եր, be; ողջ –, live, fare thee well;

Երագ, ի, գք or ունք *a.* quick, nimble, prompt, rapid, swift, current; – – or –ս *ad.* quickly, currently; very soon.

Երագաբար S. **Երագ** *ad.*

Երագագիր S. **Արագագիր**.

Երագագնաց *a.* that goes, that walks quick, rapid, prompt.

Երագաղ S. **Արագաղ**.

Երագաթռիչ S. **Արագաթռիչ**.

Երագալուր S. **Արագալուր**.

Երագախաղաց S. **Արագախաղաց**.

Երագածագ *a.* that points, that begins to appear soon. [fied.

Երագահալ *a.* soon thawed or lique-

Երագահաս S. **Արագահաս**.

Երագաձեմ *a.* that runs rapidly (steed). [ingenious, sly.

Երագամիտ *a.* subtle, brisk, cunning,

Երագամտութիւն *s.* subtilty, slyness.

Երագայեղ *a.* soon changed.

Երագանցուկ S. **Վաղանցուկ**.

Երագաշարժ S. **Արագաշարժ**.

Երագապէս *ad.* quickly, rapidly.

Երագասլաց *a.* that darts forward, that runs quick, quick.

Երագասխալ *a.* that fails, soon or easily mistaken.

Երագավախճան *a.* that passes, that dies soon, transitory, transient.

Երագաւեր *a.* soon ruined.

Երագափոյթ *a.* quick, nimble, prompt, diligent.

Երագափոփոխ S. Երագայեղ.

Երագաքայլ S. Արագաքայլ.

Երագեմ, եցի *vna.* to make haste, to hasten; to double the pace, to go quicker, to run, to trot; to accelerate, to hasten, to press.

Երագընթաց *a.* quick, that runs quick, nimble, swift.

Երագոտն *a.* light or swift of foot; brisk, nimble.

Երագութիւն *s.* quickness, celerity, velocity, swiftness; expedition; acceleration; frequency; *phys.* velocity, speed; – *անկիւնային*, angular, circular velocity.

Երագումն *s.* velocity, swiftness; haste, hurry; acceleration.

Երազ, ոյ *s.* dream; fancy; vision; – *տեսանել*, to dream, to have a dream, to dream a dream; *եւ ոչ յ—ի անգամ տեսանել*, not even to dream of; *գեղեցիկ —ս տեսանել*, to have pleasant, or bright dreams; *ցնորք զահանդելի խօլական —ոյ*, spectres or monstruous visions, dreadful, ghastly, frightful dreams; *յ—ս լինել, յ—ի անցք անցանել*, to have a nocturnal pollution, a lascivious dream; – *է կեանք մարդոյ*, life is but a dream.

Երազագէտ *a. s.* that explains dreams.

Երազագիտութիւն *s.* oneiromancy.

Երազակոծ S. Երազափորձ.

Երազահան S. Երազահմայ; – *երազող*, dreamer, visionary. [dreams.

Երազահանութիւն *s.* explanation of

Երազահմայ *s.* oneirocritic, diviner by means of dreams; – *լինել*, to divine by means of dreams.

Երազայոյզ *a.* fanatical, visionary.

Երազանամ S. Յերազանամ.

Երազատես *s.* dreamer; visionary, enthusiast, fanatic.

Երազացոյց *a. s.* that shows, that explains dreams.

Երազափորձ *a.* subject to pollution during sleep.

Երազափորձութի̃ *s.* pollution which happens during sleep.

Երազընդհան S. Երազահան.

Երազիմ, զեցայ *vn.* to dream, to fancy, to see things in a dream.

Երազող *s.* dreamer.

Երաժիշտ, ժշտաց *s.* musician, composer; music; *–քն*, the Muses.

Երաժշտակ *s. a.* singer.

Երաժշտական *a.* musical; *s.* musician; *–ն*, music.

Երաժշտականութիւն *s.* music.

Երաժշտապետ *s.* music-master; chief of musicians, leader of the band.

Երաժշտարան *s.* academy of music; music-school.

Երաժշտեմ, եցի *vn.* to play music.

Երաժշտութիւն *s.* music; – *առնել*, to play –; *ձայնական, գործիական –*, vocal, instrumental –.

Երախ, այ *s.* mouth, muzzle.

Երախակալ, այ *s.* haft, hilt.

Երախաձգութիւն *s.* act of leading by the mouth. [catechumen.

Երախայ, ից *s.* child, little boy, babe;

Երախայանամ, ացայ *vn.* to cause one's self to be instructed in the mysteries of the faith.

Երախայացուցանեմ, ուցի *va.* te instruct in the mysteries of the faith, to catechise, to teach the catechism.

Երախայութիւն *s.* state of a catechumen. [first-fruits.

Երախայրիք, րեաց *s.* early fruits,

Երախան, աց *s.* assembly, company, circle, banquet, table-companions; *բազմել –ս –ս*, to sit down by companies or groups; *–ք*, mouth, lip.

Երախանիմ, եցայ *vn.* to eat by companies. [etc).

Երախճան, աց *s.* muzzle (for dogs,

Երախտագէտ *a.* thankful, grateful; – *լինել*, to be thankful, grateful.

Երախտագիտութիւն *s.* thankfulness, acknowledgment, gratitude.

Երախտագիւտ *a.* favoured, that has received a favour, a kindness, a benefit.

Երախտագործ, աց a. beneficent, obliging. [grateful.

Երախտակորոյս *a.* unthankful, un-

Երախտահատոյց *a.* that recompenses, grateful; – *լինել*, to be thankful; *–ք*, *s.* thankfulness. [*կորոյս*.

Երախտամոռ, –մոռաց S. Երախտա-

Երախտանք *s.* act of reminding some one of benefits received.

Երախտապարգեւ S. Երախտաւոր.

Երախտապարտ *a.* obliged; – *լինել, գտանել ումեք*, to be obliged, indebted, or to owe obligations to some one; – *առնել, կացուցանել զոք*, to oblige a person highly.

Երախտապարտութիւն *s.* obligation.

Երախտառու S. **Երախտագիտ**.

Երախտաւոր, *աց a.* thankful; *s.* benefactor, beneficent, obliging.

Երախտաւորիմ, *եցայ vn.* to be favoured, to receive benefits.

Երախտաւորութիւն *s.* bounty, beneficence, obligingness.

Երախտեմ, *եցի vn.* to remind some one of benefits received.

Երախտիք, *տեաց s.* favour, kindness, benefit, service, pleasure; – *առնել*, to oblige, to please, to do an act of kindness, to deserve well, to favour.

Երակ, *աց s.* vein; string, filament, fibre; metallic vein; slender thread; pulse; *սփնդել զ—ս*, *զննել զթնդիւնս —ի*, to feel the pulse of; *զարկ*, *թնդիւն —ի*, beating, throbbing; – *առնուլ*, *հատանել*, to breathe a vein, to bleed, to let blood; *զննել զ—*, *fig.* to sound.

Երակաբուն *s.* vena cava.

Երակահատ, *աց s.* bleeder; lancet.

Երակահատութիւն *s.* blood-letting, phlebotomy, bleeding.

Երակալից *a.* veiny, veined.

Երակաձեւ *a.* in form of a vein.

Երահ, **Երահիկ** *a.* glorified; delighted.

Երամ, *ոց*, *ից* or *աց s.* troop, flock; assembly, company; *a.* gathered, assembled; – – *ad.* in several troops, in company; – *թռչնոց*, flight; – *հօտից*, *անդեայց*, flock, herd.

Երամախմբիմ, *եցայ vn.* to go in a flock, in company, to associate. [flock.

Երամախմբեալ, *-խումբ a. ad.* in a

Երամակ, *աց s.* herd, flock, cattle; – *ձիոց*, stud; – *այծից*, *ոչխարաց*, flock of goats, of sheep; – *խոզից*, herd of swine. [sociable.

Երամական *a.* that goes in company,

Երամակապան, *աց s.* shepherd.

Երամակից *a.* of the same flock, or company. [of children.

Երամաղ, *ի*, **Երամաղի**, *ղւոյ s.* a troop

Երամանամ, *ացայ vn.* to assemble in troops, to flock, to go in company.

Երամապետ, *աց s.* chief, keeper of a flock, or herd, shepherd.

Երամապետութիւն *s.* state of a person at the head of a troop.

Երամասէր *a.* social, loving its own kind or species.

Երամացուցանեմ, *ուցի*, **Երամեմ**, *եցի va.* to assemble in company, to gather together, to associate.

Երամովին, *-օրէն ad.* in company, in several troops.

Երանագոյն *a.* happier, very happy.

Երանալից *a.* happy, full of felicity.

Երանական *a.* happy, blissful; beatific. [fortunate.

Երանանամ, *ացայ vn.* to be happy,

Երանաշնորհ *a.* happy, blessed.

Երանատու *a.* that gives, announces felicity.

Երանացուցանեմ, *ուցի va.* to beatify.

Երանացուցիչ *a.* beatific.

Երանացուցումն *s.* beatification.

Երանաւետեալ *a.* happy; that is declared happy.

Երանաւետեմ, *եցի va.* to make happy; *-իմ vn.* to be happy.

Երանաւէտ S. **Երանալից**.

Երանաւոր S. **Երանելի**.

Երանգ, *ոց* or *աց s.* dye, colour, hue; – – *ad.* in many colours, variegated.

Երանգեմ, *եցի va.* to colour, to stain.

Երանգիչ *s.* colourist; colourer.

Երանեալ *a.* happy; – *է այր որ*, blessed is the man that. [Fortunate.

Երանեակ S. **Երանելի**; *npf.* Felicity,

Երանելի *a.* happy, blessed; – *առնել*, to make happy; – *լինել*, to be happy.

Երանեմ, *եցի va.* to declare happy, to felicitate.

Երանի *a. int.* happy! *s.* S. **Երանութիւն**; – *թէ*, if it please God! would to Heaven! – *նմա որ*, happy he who; – *քեզ*! how happy you are! lucky fellow! fortunate man! – *տալ*, *—ս կարդալ ումեք*, to deem or consider some one happy.

Երանիկ S. **Երանեակ**.

Երանութիւն *s.* felicity, happiness, beatitude; *-ք աշխարհի*, fortune, wealth; *-ք Տեառն*, the beatitudes of J. C.; *-քո*, *ձեր*, *իւր*, thy, your, his blessedness, your holiness; Your Grace.

Երանուհի *af.* happy; blessed; *np.* Fortunate.

Երանք, *նաց s. pl.* groin; loins, reins; hip, haunch, thigh; knees; lap; *առաջակողմն —նաց*, mons Veneris; *քունջ —նաց*, groin; *ելանել յ—նաց ուրուք*, to be born of, to spring from the loins of; *լինել յ—նս հօր իւրոյ*, to be yet in the loins of his father; *զ—նս ածել ի վերայ*, to infork, to mount, to ride.

Երաշխ *a.* S. **Աշխէտ**.

Երաշխ, *ից*, **Երաշխիք**, *խեաց s.* pledge, caution, guarantee; *յ—խի առնուլ*, առնել, to take in pledge; to give caution, to become bail, to answer for, to become security for.

Երաշխաւոր, աց *s.* pledge, guarantee, surety, answerable, responsible; assurer, certifier; — լինել, կալ, to be, to become surety or guarantee; S. Երաշխաւորեմ.

Երաշխաւորեմ, եցի *vna.* to guaranty, to bail, to promise, to become answerable, to assure.

Երաշխաւորութիւն *s.* guarantee, gage, bail, assurance, protestation, promise, surety; տալ զանձն or անկանիլ յ—, S. Երաշխաւորեմ.

Երաշխէպ, խէպք *s.* torment, great pain, trouble; scar, seam; wound.

Երաշտ, ի or ոյ *a.* dry, arid, parched; S. Երաշտութիւն.

Երաշտահաւ *s.* tom-tit, tit-mouse.

Երաշտանամ, ացայ *vn.* to dry, to become dry (speaking of earth or air).

Երաշտութիւն *s.* dryness, aridity.

Երասան, **Երասանակ**, աց *s.* bridle, curb, rein, snaffle; halter; scatch, bit; — արկանել, to bridle, to put on a halter.

Երասանակալ *a. s.* that holds the bridle or the rein, coachman, driver; conductor, leader.

Երաստ, ից or ուց *s.* assembly, company.

Երաստանք *s.* buttock, arse, fundament; հարկանել զ—նս, to flog; հարուած, գան —նաց, flogging; հարկանիլ յ—նս, to be subject to, or afflicted with hemorrhoids.

Երասխ S. Արասխ.

Երբ. երբի, զերբն *s.* time, moment, hour; *ad.* when, in what time; — եւ է, no matter when; —? առ —? when? ց—? մինչև յ—? or ց—? how long? — իցէ՛ զի, please God! o! when shall I be! when will it be that!

Երբեմն *ad.* sometimes, now and then, from time to time; —, էր —, յ— ժամանակի, once, in days of yore, in byegone times, of old, of yore, already, formerly, in time past; — ..., — ..., now ..., now ...; at times ..., at other times ...; some-times ..., sometimes ...; at one time ..., at another; one while ... onother while; — այս ինչ՝ —այն ինչ, now one thing, now another.

Երբէք *ad.* sometimes, from time to time; never, at no time; —, ոչ —, մի —, never, no, not, for ever; ոչ — եկեսցէ, — ոչ եկեսցէ, he will never come; մի —, — մի զլանար, do not refuse him; է —, էր —, — —, from time to time, now and then, ever and anon; — ուրեք, sometimes.

Երբուծ, բծոյ *s.* breast of an animal.

Երգ, ոց *s.* chant, song, canticle; air; hymn; recitative; ballad; canto; language, voice; — համառօտ, canzonet; —ս առնուլ, to sing; յ— արկանել, to sing or compose a song; to make songs on, to lampoon; յ— անկանիլ, to be the subject of a song; — անհեթեթ, bad song; նուագարան —ոց, musical instrument; — երգոց, the song of songs, the song of Solomon.

Երգաբան, ից *a. s.* ballad-maker, singer; singing.

Երգաբանեմ, եցի *vn.* to sing, to celebrate, to praise.

Երգաբանութիւն *s.* song, canticle, hymn; praise.

Երգագիր *s.* book of songs; song-writer.

Երգագրութիւն *s.* song-writing; song, praise.

Երգագրեմ, եցի *va.* to make or compose songs.

Երգակ S. Երգեցիկ.

Երգակից *s.* that sings together or with another; — լինել S. Երգակցիմ.

Երգակցիմ, եցայ *vn.* to sing together, to accompany.

Երգակցութիւն *s.* song in company, accompaniment.

Երգահան *s.* tragic poet; *mus.* composer.

Երգայարդար *s.* comic writer; *mus.* composer.

Երգարան *s.* singing book; place of songs; musical instrument; — տարրաբանական, chemical harmonicon.

Երգեհոն S. Երգիոն.

Երգեմ, եցի *va.* to sing; to praise; to play; — թռչնոց, to warble, to chirp; — քնարաւ, to play on the lyre.

Երգեցիկ *s.* singer, songster, songstress.

Երգեցող *s.* singer; song-writer, composer; musician; chorister.

Երգեցողութիւն *s.* singing.

Երգիծաբան *s.* satirist; lampooner.

Երգիծաբանական *a.* satirical.

Երգիծաբանեմ, եցի *va.* to satirize, to lampoon.

Երգիծաբանութիւն *s.* satire, taunt, acrimony.

Երգիծական *a.* satiric, pungent.

Երգիծանեմ, գիծի *va.* to bite, to tear, to jeer, to cavil, to nettle, to irritate.

Երգիծանիչ, —նող *a.* that blames, that finds fault; mocking, taunting, scoffing.

Երգիծանութիւն, -ծանք, -ծանումն s. laceration; sarcasm; satire, jeering, taunting.

Երգիծեցուցանեմ, **Երգիծուցանեմ**, S. **Երգիծանեմ**.

Երգեհոն, աց s. organ; - հարկանել, to play on -.

Երգեհոնահար, աց s. organist.

Երգիչ, **Երգող** S. **Երգեցող**.

Երգութիւն s. act of singing; song, canticle. [roof, house, family.

Երդ, ոց s. dormer window, sky-light;

Երդակից a. s. neighbour.

Երդիք s. dormer window.

Երդմնազանց, ից a. perjured, forsworn; -գտանիլ, լինել, to perjure one's self, to break an oath, to take a false oath.

Երդմնազանցութիւն s. perjury.

Երդմնախոր, -կեր S. **Երդմնազանց**.

Երդմնակից s. conspirator, plotter.

Երդմնակուռ a. swearer, that swears; sworn. [juration, plot.

Երդմնակցութիւն s. conspiracy, con-

Երդմնահար S. **Երդմնազանց**.

Երդմնահար լինիմ, **Երդմնահարիմ**, եցայ vn. to perjure one's self, to swear, to utter oaths. [ութիւն.

Երդմնահարութիւն S. **Երդմնազանց**-

Երդմնասէր s. a. swearer.

Երդմնասուտ s. forswearer; S. **Ստեր**-դումն. [serts on oath.

Երդմնելի s. the fact which one as-

Երդմնեմ, եցի vn. to swear, to take an oath.

Երդմնեցուցանեմ, ուցի va. to make swear; - զդեւս, to conjure, to adjure, to exorcise.

Երդմնեցուցիչ s. exorcist.

Երդմնեցուցչութիւն s. exorcism, adjuration, conjuration.

Երդմնի s. oath; a. swearer; - առնել, լինել, to swear, to affirm or ratify by oath.

Երդմնուրաց S. **Երդմնազանց**.

Երդմնստութիւն s. false oath, perjury.

Երդնլի S. **Երդմնելի**.

Երդնող, աց s. swearer.

Երդնում, դուայ vn. to swear, to take an oath; to curse, to detest; սուտ -, to swear falsely, to perjure one's self, to take a false oath; - յանձն իւր, to swear to one's self; - յԱստուած, ի դիս or աստուածովք, to swear by one's God, by all that is sacred.

Երդուիմ, եցայ S. **Երդնում**.

Երդումարդ, աց or ոց s. family, house.

Երդումն, դման s. oath; սուտ -, perjury, false oath; - դնել, տալ, to take an oath; - տալ հաւատարմութեան, to take the oath of fidelity, to swear fidelity; ստել զ-, to take a false oath, to break an oath; անհաստատ -, an unstable oath, a drunkard's oath; արձակել յերդմանէ, to unbind, to liberate from an oath, to release from an engagement.

Երեակ S. **Երեկ**.

Երեամ s. three years; a. of three years; -, զ-, յ-, ad. in or during three years, every three years.

Երեխայ, etc. S. **Երախայ**, etc.

Երեխայրիք S. **Երախայրիք**.

Երեկ s. eve, even, evening, afternoon; the evening star; west; ընդ, առ -ս, about or towards evening, at the close of day; յ-ս կոյս, towards evening; to the west; զօրն ց-, from morning till night; դարձաւ օրն յ-ս, the daylight fades, the day wanes, the day is going down; որպէս or իբրեւ յ-ն եւ յեռանդն, as heretofore; ընդ -ս է, it grows late; S. **Երէկ**.

Երեկանամ, ացայ, **Երեկեմ**, եցի vn. to amuse one's self until the evening, to pass the whole day, to stay till the evening; to remain, to pass the day; - յանկողնի, to sleep very late.

Երեկոյ, ի s. evening; ընդ -ս, ց-ն ad. towards -; բարի -, good -, good night.

Երեկոյանայ, կոյացաւ v. imp. the day is going down, the day wanes, it is getting dusky.

Երեկոյի, **Երեկոյին** a. of the evening; երեկոյին, towards evening.

Երեկորեայ, եայց a. of the evening; westerly; s. evening; յ-, ad. from the evening; the evening; -ց ծով, the Atlantic Ocean.

Երեկորեան a. of the evening; - պաշտօն, vespers.

Երեկորի, րւոյ, րեաց s. evening; ad. towards evening.

Երեկորին a. of the evening; ad. the evening.

Երեկորնական, **Երեկորնեայ** a. of the evening; western; - պարտէզք, the Hesperides.

Երեկութիւն S. **Յերեկութիւն**.

Երեկուն *s.* evening; *a.* of the evening; *ad.* the evening, about or towards evening.

Երեկօթք, թից, թիւք *s.* night's lodging; -ս առնել, առնուլ, to take a night's lodging; to remain, to pass the night in some place.

Երեկօրի S. Երեկորի.

Երեմեան, մենից, Երեմենի *a.* triennial.

Երեշխաւոր S. Երաշխաւոր. etc.

Երես, ի, Երեսք, սաց *s.* visage, face, look, countenance, mien, air; forehead; exterior, surface; person; eyes, sight; body; reputation, honour, respect; meaning, sense, explanation; mask; *geom.* area, superficies, surface; - կօշկաց, vamp; վերին -ք յարկաց, roof; - եւ աստառ, outside and lining; - գրոց, page; -ք մի հողոյ, stratum, layer, bed; ոչ -ք ինչ երեւելիք էին, they were not remarkable or important personages; եւ քո -ք երթիցեն առաջի նորա, and thou shalt be in their midst or among them; ըստ ժամանակի եւ -աց, according to the period and people; զ-օք ջուրց, at the water's level; upon the face of the deep; զ-ն քարի տացէ, so much the worse for him; to his harm or damage; հոտոյ ընդ -ս հարկանիլ, to perceive the odour, bad smell, stink; տալ զ-ս խնդրել զՏէր, to turn his face towards, to seek God, to be converted; զ-ս հաստատել, դնել, to turn towards, to go to; դնել զ-ս իւր առնել ինչ, to turn the mind or attention towards, to form or conceive an idea; -ս առնել, to have regard for, to respect; յ-ս բերել, գալ, to manifest, to show, to display, to make known, to discover; to appear, to present one's self; յ-ս անկանիլ, to appear; անկանել ի վերայ -աց, to fall prone, to prostrate one's self; խոնարհիլ անկանիլ -աց, to sulk, to be in ill humour; ելանել յ-աց ուրուք, to go out of the presence of; յանդիման լինել միմեանց -օք, to see one another, to meet; թաքչել յ-աց ուրուք, to hide or conceal one's self, to keep out of sight of some one; հատանիլ քնոյ յ-աց, to have the sleep broken or troubled, to be unable to sleep more; ակն առնուլ -աց ուրուք, to honour, to respect a person; ի խոնարհ կախիլ -աց, to knit one's brows, to be melancholy, to frown, to look displeased, sullen or vexed; զ-ս ծռել, to make wry faces; առնուլ զ-ս ուրուք, to assume the appearance of some one, to sustain a part or character, to bear a part; յ-աց, for, on account of; յ-աց նորա, for his sake; յ-աց հօր քոյ, from your father, in your father's name; առաջի -աց Տեառն, in presence or before the face of God; յ-ս, to one's face; in the face of; - -, - առ -, face to face; man to man; ինձ - արա, I entreat you! listen to me! do me the favour! առ -ս, ի վերին -ս, externally, apparently; բացաւ -օք, with the face uncovered; unmasked (man), unveiled (woman); barefaced, impudent; frankly, openly; ընդ ամենայն -ս երկրի, over or throughout the whole earth; հաց -աց, S. Առաջաւորութիւն; օծանել զ-ս անոյշ իւղով, S. Իւղ; որով -օք, with what an air! with what audaciousness! ազնիւ -օք, of a handsome countenance.

Երեսագիր, գրոյ *s.* address, direction, superscription.

Երեսան S. Երասան.

Երեսանակ S. Երասանակ.

Երեսանամ S. Երեսեմ.

Երեսաւոր *a.* bold, courageous.

Երեսեմ, եցի *vn.* to offer one's self; to appear; to see one another.

Երեսնամեայ, -մեան, -մենի, -մի *a.* of thirty years; thirty years old.

Երեսնաւոր *a.* that contains thirty units.

Երեսնեակ, եկի *a. s.* thirty.

Երեսնեմեան, -մի S. Երեսնամեայ.

Երեսներորդ, աց *a.* thirtieth.

Երեսնիցս *ad.* thirty times.

Երեսնօրեակ, -օրեայ *a.* of thirty days.

Երեսուն, սնից *a.* thirty.

Երեսպաշտութիւն S. Մարդահաճութիւն.

*__Երեսսրբիչ__ *s.* towel; wrapper.

Երեսփոխան, աց *s.* vicegerent; deputy.

Երեսք S. Երես.

Երեր, ի *s.* tremour, motion, agitation, vacillation; wavering; *a.* trembling; - եւ տատան լինել, to wander up and down, to ramble, to rove, to stroll, to range; յ-ի կալ, զ- հարկանիլ, S. Երերիմ.

Երերածուփ *a.* much agitated, stormy.

Երերանք S. Երեր.

Երերեմ, եցի *va.* to move, to agitate, to swing.

Երերիմ, եցայ *vn.* to tremble, to move, to shake, to be agitated; to quake like a simpleton; to wander.

Երերումն S. Երեր.

Երերուն *a.* trembling; wandering; vagrant; *ast.* erratic.

Երեւակ, ի *s.* Saturn (planet); S. Երեւոյթ, Տեսիլ.

Երեւակայական *a.* imaginary, fantastical; imaginative.

Երեւակայեմ, եցի *va.* to imagine, to fancy, to dream. [gination.

Երեւակայոտ *a.* fraught with ima-

Երեւակայութիւն *s.* imagination, fancy, whim, idea; վառ —, lively imagination. [shadow.

Երեւակերպք *s. pl.* phantom, gost;

Երեւակի *ad.* visibly, openly, manifestly. [show.

Երեւակութն *s.* imagination; pomp,

Երեւան *s.* apparition; *a.* remarkable, notable; յ— հանել, ածել, to show, to make evident, to develop; յ— գալ, to be evident; to show one's self, to appear.

Երեւելաբար S. Երեւելապէս.

Երեւելագոյն *a.* more illustrious, famous.

Երեւելապէս *ad.* evidently, visibly.

Երեւելի *a.* visible, palpable, evident; celebrated, eminent, signal, illustrious, heroic, high, serious, great, glorious, famous, brilliant, important, memorable, noble, principal, solemn, splendid; — առնել, to illustrate, to render illustrious or famous; to manifest; — լինել, to signalize or distinguish one's self, to acquire undying fame. [ance.

Երեւելութիւն *s.* visibility; appear-

Երեւեցուցանեմ, ուցի *va.* to make appear, to represent, to show, to make, to figure; to feign; to produce, to bud, to sprout; — զերեսս, to visit.

Երեւիլ, ի *s.* weevil.

Երեւիմ, եցայ *vn.* to appear, to show one's self, to offer one's self; to dawn; to bud; երեւի, it appears; I think.

Երեւոյթ, ութից *s.* appearance, exterior; vision; air, aspect, face, mien, sight; colour, semblance, indication, display; feint, false appearance, illusion; shadow, figure, image; exhibition, show; phenomenon; —ք լուսնի, phases; —ք բնութեան, the phenomena of nature; *a.* visible, palpable; notable; ridicule; whimsical, chimerical; առ —ս, externally, outwardly, in appearance.

Երեւութական *a.* fantastic, ideal.

Երեւութանամ, ացայ *vn.* to appear, to present itself, to be represented.

Երեւութիւն, **Երեւումն** *s.* apparition, manifestation; appearance; representation.

Երեփս, երեփսունք *s.* priest.

Երեք, երից, **Երիս** *a.* three; three times; third.

Երեքալեան *a.* much agitated, stormy.

Երեքամեայ, —մեան S. Եռամեայ.

Երեքամսեայ, —մսեան S. Եռամսեայ.

Երեքանկիւն, —անկիւնի S. Եռանկիւն.

Երեքանձնեայ *a.* of three persons.

Երեքարիւր S. Երեքհարիւր.

Երեքարձէն, —ձի, —ձին *s.* trident, fork with three prongs.

Երեքդանգեան *a.* that is worth three pence; vile, despicable.

Երեքեան, —քին, եցունց or ցուն *a.* all three. [sed.

Երեքերանեան *a.* very happy, bles-

Երեքթեւեան *a.* of three wings.

Երեքթզեան *a.* of three spans. [te.

Երեքթշուառեան *a.* very unfortuna-

Երեքժանի *a.* of three prongs; *s.* fork, trident.

Երեքին S. Երեքեան.

Երեքկանգնեան *a.* of three cubits.

Երեքկարգեան *a.* of three orders, or degrees.

Երեքկին *a. ad.* triple; trebly, threefold; *s.* thrice wived or married (man).

Երեքկնարօր առնեմ *va.* to till three times; *fig.* to examine thoroughly.

Երեքկնեմ, եցի *va.* to triple; to make triple.

Երեքկուղ *a.* triple, tripled.

Երեքկուսի *a.* that has three sides or angles, triangular.

Երեքհազարեան *a.* of three thousand.

Երեքհարիւր, ոց *a. s.* three hundred.

Երեքհարիւրեքին *a. s.* every three hundred.

Երեքհեգեան *a.* trisyllabical.

Երեքձեղուանեայ *a.* of three stories.

Երեքճղի *a.* of three branches or forks.

Երեքմասնեայ, —մասնեան *a.* composed of three parts, tripartite; of three sorts, triple. [branches.

Երեքմատնի *a.* of three fingers or

Երեքնուկ *s. bot.* French grass, sainfoin.

Երեքշաբաթի, թու *s.* tuesday; գէր —, shrove —; աւագ, մեծ —, — before Easter.

Երեքպատիկ *a. ad.* triple; trebly.

Երեքսայրի *a.* having three edges.

Երեքսրահեան *a.* having three porches or vestibules.

Երեքսրբեան, *բենի a. s.* composed of three holies; praised with the Trisagion; — *երգ*, *օրհնութիւն*, Trisagion.

Երեքվտակեան *a.* of three brooks [(river).

Երեքտակեան, *-կէն a.* triple, of three strings (of pearls).

Երեքտասան, *ից a.* thirteen.

Երեքտասանամեայ, *-մեան*, *մենից a.* thirteen years.

Երեքտասաներորդ, *այ a.* thirteenth.

Երեքտասանեքեան, *նեցունց s. a.* every thirteen.

Երեքտերեւուկ *s.* trefoil.

Երեքփառաւորեան *ad.* much glorified, very holy; glorified with the Trisagion.

Երեքփափաքեան *a.* much to be wished, very desirable.

Երեքքաղաքեան *a.* that belongs to Tripoli, or to the three towns.

Երեքքարեան *a.* built or furnished with three stones.

Երեքօրեայ, *օրէից a.* of three days; *ad.* the third day.

Երեքօրիմ, *օրեցայ vn.* to stay, to remain or sojourn in a place three days.

Երէ, **Էրէ**, *ոց s.* deer, fawn-coloured animals; game; venison.

Երէզ, *րիզաց a.* desert, uncultivated; *s.* sandy plains.

Երէկ, *երեկի*, *յերեկէ*, *յերիկէ*, *զերէկն s. ad.* yesterday.

Երէց, *երիցու*, *րիցունք*, *ցանց a.* elder, senior; *s.* eldest brother: priest; *երիցանց* —, pontiff; — *գահ*, the first or highest place.

Երէցաւուրց *a.* elder.

Երէցեղբայր *s.* a priest's brother.

Երէցութիւն S. **Երիցութիւն**.

Երթ, *ից s.* walk, way, gait, departure, journey; S. **Տօմսակ**.

Երթամ, *չոգայ*, *ե՛րթ vn.* to go, to march, to repair, to follow a road; — *առ հարս*, *զՃանապարհ ամենայն երկրի*, to sleep with one's fathers, to die; — *զիւրովին*, to kill one's self; — *զիւիք*, to give one's self up to, to apply one's self; — *ջրոյ*, to go to fetch water; to make water; — *հետի* or *հետիոտս*, to go on foot, to walk; — *հետի յոչ կամս*, *նեղութեամբ* or *դժուարաւ*, to trudge along; — *հեծեալ ի ձի*, to go on horseback, to ride; — *կառօք*, to go or ride in a carriage; — *սուրհանդակաւ*, to travel post; — *շոգեմուղ կառօք*, *երկաթուղեաւ*, to go or travel by rail; — (*ելանել*) *ի կարիս որովայնի*, to go to the water-closet, to stool, to the privy; *երթայ* (*դիմէ*) *ի կորուստ իւր*, he hastens to his ruin; *այս Ճանապարհ երթայ ի....*, this road leads to...; *զհետ*, *զկնի* —, to follow; *փախստեայ* —, to flee, to take to flight; *յաւարի* —, to be sacked or plundered; *ի գլուխ* —, to finish, to come to an end; *յերդումն* —, to swear, to take oath; *գուլամբ* — *ձիոյ*, to trip, to fall headlong as a horse; *ե՛րթ ի բաց*, *ե՛րթ յետս իմ*, begone, go away, get you gone, get away, or off with you, be off; *ե՛րթ խաղաղութեամբ*, part in peace! adieu! *ողջ երթ*, *երթ ողջամբ*, adieu! God be with you! luck be with you!

Երթանամ S. **Երթամ**.

Երթեւեկ, *կաց a. s.* that goes and comes; going to and fro; turn, walk: life, conduct; *-ս առնուլ*, *առնել*, to go to and fro; to go and come; to make several cruises; — *ծովու*, the ebb and flow.

Երթեւեկեմ, **Երթեւեկիմ** S. **Երթեւեկս առնեմ**.

Երթեւեկութիւն *s.* going to and fro.

Երթումն *s.* walk, step.

Երի, *երւոյ s.* spine, or part of the back of animals; —, *առ* —, *յ*—, *pr.* on the edge, towards, on the side of, near; *առ* — *ընթանալ*, to go, to rank, to put on the same footing with, to agree, to be of one mind.

Երիզ, *ի* or *ոյ s.* band, bandage, ligature, fillet, string.

Երիզապատ, *-պինդ a.* bound.

Երիզապնդեմ, *եցի va.* to bind, to tie with a band.

Երիզուտ վայրք *s.* sandy plains.

Երիթ, *աց s.* wedge, peg, stake; bolt, square bolt, iron-pin.

Երիթամածեալ, *-թացեալ a.* driven in like a wedge.

Երիթանամ, *ացայ vn.* to sink down, to waste, to be consumed, to grow lean.

Երիկամնաժետութիւն *s.* nephritis.

Երիկամնաժէտ, *ժետաց a.* nephritic.

Երիկամունք, *մանց s.* reins, kidney; bowels, entrails; *խորտակել զ-նս*, to break or sprain one's back.

Երիկեան *a.* of yesterday; – *վարդապետ*, ignorant doctor.

Երիկուն, *յ–ն* *ad.* towards evening.

Երինջ, *երնջոց* or *ջուց* *sf.* heifer, young cow: *fig.* wife, spouse.

Երիվար, *աց* *s.* horse, palfrey; saddle or riding-horse; – *քաջընթաց*, pad, ambling nag, stead; S. **Ձի**, etc.

Երիվարաբոյծ *s.* horse-breeder.

Երիվարական *a.* horse, of a horse, equestrian.

Երիվարաշատ *a.* having many horses.

Երիվարեմ *vna.* to ride; to lead, to guide. [horse.

Երիվարութիւն *s.* cavalcade, riding-

Երիտասարդ, *աց* *s.* young man, young gentleman; *թէ գոյր –ի գիտութիւն եւ ծերոյն զօրութիւն*, if young folks had experience, and old ones strength.

Երիտասարդական *a.* youthful, juvenile, young.

Երիտասարդանամ, *ացայ* *vn.* to be or become a young man, to make one's self look young again. [circus.

Երիտասարդանոց, *աց* *s.* gymnasium,

Երիտասարդապէս *ad.* youthfully.

Երիտասարդութիւն *s.* youth, youthfulness, adolescence; young people, young folks; *յաստիս –թեան*, in earliest youth; *եւ – անցանէ*, young men will be young men.

Երիտասարդուհի *sf.* young woman, girl, maiden, lass.

Երիր *a. s. ad.* third; three; thirdly.

Երից *անգամ* S. **Երիցս**.

Երիցագոյն *a.* more ancient, ancient, elder, eldest, senior; first, principal.

Երիցախումբ *a.* group of priests.

Երիցական *a.* presbyterian.

Երիցականութն *s.* presbyterianism.

Երիցակին *sf.* priest's wife; priestess.

Երիցակից *a. s.* companion of a senior or of a priest.

Երիցանի *s. pl.* the priests.

Երիցապետ, *աց* *s.* archpriest.

Երիցացուցանեմ, *ուցի* *va.* to make senior, to raise, to advance.

Երիցութիւն *s.* antiquity, seniority, full age; priesthood.

Երիցուկ, *ցկի* *s.* camomile.

Երիցուհի *sf.* priestess.

Երիցունիք S. **Երիցանի**.

Երիցս *ad.* three times, trebly; very, much; – *ատելի*, very hateful, very odious; – *երանելի*, very happy, thrice happy, blessed; – *անգամ*, three times.

Երիւար S. **Երիվար**.

Երիւրեմ S. **Յերիւրեմ**.

Երկ, *ոց* *s.* work, labour; endeavour; pain, trouble, toil; *–ս արկանել*, to strive hard, to make an effort to, to tire one's self; to endeavour, to try.

Երկաբնակ, *աց* *a.* believing in two natures in Jesus Christ: having two dwelling-places.

Երկադիտակ *a.* that looks through two apertures; – *զգայարանք*, the eyes.

Երկազն, *–զնի* *a.* of two kinds, double.

Երկաթ, *ոյ* *s.* iron; iron weapon, sword, razor, nail; – *կակուղ*, soft, malleable iron; – *դիւրահերձ*, red-short iron, hot-short iron, red shear or sear iron; – *կալուանացեալ*, galvanized iron; – *կռանահար*, forged, tilted, bar, or malleable iron; – *հայելական*, specular, oligist iron, iron ore; – *հրաբեր*, pyrophoric iron; – *սպիտակ կամ թանագ*, plate, white iron, tinned iron plate, tin, tin plate; *–ք*, irons, chains, fetters, gyves; – *հնոտի*, old iron; *կոտորք –ոյ*, grape shot; *սայր –ոյ*, tag; *վաճառական –ոյ*, smith, blacksmith; *պատել –ով*, to bind or mount with iron; *բազմախողխող –*, sharp; *–ի դար*, iron age; *կռանել զ– մինչ տաքաշէկն է*, to beat the iron while it is hot.

Երկաթագամ *a.* furnished with iron; fastened with iron, nailed.

Երկաթագիր *a. s.* written with a style or large needle, capital; capital letter.

Երկաթագործ, *աց* *s.* blacksmith, forger; S. **Երկաթագամ**. [of iron.

Երկաթագործի, *ծեաց* *s.* instrument

Երկաթախառն *a.* ferruginous.

Երկաթակապ *a.* chained, bound with iron; – *առնել*, to enchain, to put in chains or fetters.

Երկաթակուճ *s.* basalt.

Երկաթակուռ *a.* made or furnished with iron; – *շաւիղ* S. **Երկաթուղի**.

Երկաթակորութիւն, **Երկաթահանք** *s.* iron mine.

Երկաթահատ, *տաց* *s.* miner; *–ք* or – *մետաղք* S. **Երկաթահանք**.

Երկաթապատ *a.* bound, furnished with iron. [chained.

Երկաթապինդ *a.* closed with iron;

Երկաթափրփուր *s.* scoria, cinders, slag.

Երկաթեղէն, Երկաթի *a.* of iron; -գործիք, tool, instrument of iron.

Երկաթուղի *s.* railway, railroad, line; - ամերիկեան, tramway, American railway; օդամուղ -, atmospheric, or pneumatic railway; հիւսիսային -, the Northern railway or line; գնալ -ղեաւ, to go or travel by rail; շոգեմուղ ձեպընթացիւք, մեղմընթացիւք -ուղւոյ, by express; by goods train; հանգոյց -ուղւոյ, railway station or --terminus; բաժ, պարտաթուղթ -ուղւոյ, railway-share; ժամանիշ -ուղւոյ, railway-guide or --tables; տոմսակ -ուղւոյ, railway ticket; կառք, սայլ -ուղւոյ, railway carriage, waggon, car; ուղեւորութի, երթեւեկ, ձեմք -ղեաւ, run, trip, excursion on a railway; արկածք -ուղւոյ, railway accident; ուղղիչ -ուղւոյ, railway guard, guard; brakeman; գործավար -ուղւոյ, public servant on a railway, railroad clerk; ռահահորդ -ուղւոյ, railway guard, watchman, warder, line-keeper; վերատեսուչ -ուղւոյ, railway inspector; S. Կառատորմ, Հանգոյց, Տոմսակ, Շոգեկառք.

Երկախառնեմ, իմ *vn.* to cooperate.

Երկախումբ *a.* that consists of two sets; two, double.

Երկածին *s. chem.* body composed of two substances.

Երկակ, աց *s.* binary, two; - եռակ or կի, six, (three times two are six).

Երկակենդան, -կենցաղ *a.* amphibious, that lives on land and in water.

Երկակի *a. ad.* two, double, binary; twice, doubly.

Երկակին *a.* bigamist (man).

Երկակիսակ *s.* twice two and a half, (five).

Երկակշիռ *a.* that measures two opposite things; *s. mech.* beam, lever of an engine; - դրամահատ, lever for coining; - փոխարինիչ, compensating balance.

Երկակողմ, -կողմանի *a.* having two sides; two sided, reciprocal.

Երկակտուր *s.* diameter.

Երկահանք *s. chem.* amphibole, hornblende, tremolite.

Երկաձիւ *a.* two footed, biped.

Երկամ *s.* two years, duration of two years; S. **Երկեամ.**

Երկամանակ *a.* that has two times or measures.

Երկամեայ *a.* biennial; S. **Երկեմեան.**

Երկամասն *a.* bipartite.

Երկամուսին *s. a.* bigamist.

Երկամուսնութիւն *s.* bigamy.

Երկայն, ի *a.* long, extended; far; փոքր մի -, rather long.

Երկայնաբազուկ S. **Երկայնաձեռն.**

Երկայնաբան *a.* prolix, too diffusive, too long, long-tongued.

Երկայնաբանեմ, եցի *vn.* to be prolix in discourse, to make long tiresome speeches.

Երկայնաբանութիւն *s.* prolixity, tiresome length in a discourse.

Երկայնագոյն *ad.* too long.

Երկայնադէզ, դիզաց *a.* too long or extended, gigantic.

Երկայնածնօտ *a.* having a long jaw, long-jawed.

Երկայնակեաց *a.* that lives long; - լինել քան զոք, to outlive, to survive.

Երկայնակեցութիւն *s.* longevity.

Երկայնահասակ *a.* of too long or extraordinary a size, tall.

Երկայնահեր *a.* long-haired.

Երկայնահոգի S. **Երկայնամիտ.**

Երկայնաձգեմ, եցի *va.* to prolong, to extend.

Երկայնաձեռն *a.* long-handed.

Երկայնաձեւ *a.* long, extended; parallelogram, oblong.

Երկայնաձիգ *a.* very long, elongated; that lasts long; far.

Երկայնաճիւղ *a.* furnished with long branches.

Երկայնամիտ, մտաց *a.* patient, that suffers patiently, that perseveres; - լինել S. **Երկայնամտեմ.**

Երկայնամտեմ, եցի *vn.* to be patient, to suffer patiently, to persevere.

Երկայնամտութիւն *s.* longsuffering, patience.

Երկայնամօրուս *a.* longbearded.

Երկայնանամ S. **Երկայնիմ.**

Երկայնանիստ *a.* extended, great.

Երկայնաչափ *a.* very long.

Երկայնաչափութիւն *s.* length; longimetry.

Երկայնապատում *a.* prolix, too diffuse.

Երկայնասրունք *a.* long-legged, longshanks.

Երկայնատարած *a.* much extended.

Երկայնատուտն *a.* long-tailed.

Երկայնացուցանեմ S. **Երկայնեմ.**

Երկայնաւուրք *s.* long life, long days; -րս or -րց *a.* long lived; -րս լինել S. **Երկայնօրեայ.**

Երկայնաքիթ *a.* long-nosed.

Երկայնքանութիւն S. **Երկայնաքանութիւն.**

Երկայնեմ, *եցի va.* to lengthen, to extend, to stretch, to draw, to draw out; to prolong; – *զոտս* or *զսրունս*, to stride, to straddle.

Երկայնժամանակեայ, *-կեան a.* that lives or lasts long; of a long while or time.

Երկայնիմ, *եցայ vn.* to extend or stretch one's self; to be prolonged.

Երկայնմտութիւն *s.* longsuffering, patience.

Երկայնորդ *s. mech.* lengthening piece; adjutage, tube or pipe for waterworks.

Երկայնութիւն *s.* length; court; longitude; depth; *geog.* longitude; – *աւուրց, կենաց*, long days; length of days, long life, longevity; *խաղալ գնալ ընդ – գետոյն*, to skirt, to run along the river; *յ–*, of the length of; to the...

Երկայնօրեայ *լինիմ vn.* to live long.

Երկայր *sf.* bigamist: two men.

Երկան, *աց s.* mill; mill-stone; grindstone; – *իշոյ*, mill-stone turned by an ass; *վերին* –, upper mill-stone; *ներքին* –, lower mill-stone; S. **Երկանաքար.**

Երկանաղաց *s.* miller.

Երկանաքար (*վէմ, արձան*) *s.* millstone; mill-stone quarry; *a.* of millstone; – *հաստատուն*, bedstone, bed mill-stone, lower mill-stone; – *շարժական*, runner, upper mill-stone, top mill-stone.

Երկանաւոր *մեքենայ s.* winding-machine or engine, whim-engine.

Երկանիւ *a.* of two wheels; *s.* cabriolet, one-horse chaise; two-wheel-carriage, cab, hack-cab.

Երկանուն *a.* binominous, having two names.

Երկապաշտ, *-պաշտեայ a.* parasitic.

Երկասեր *a.* hermaphroditic.

Երկասէր, *սիրաց a.* that loves work, laborius, diligent.

Երկասիրեմ, etc. S. **Աշխատասիրեմ.**

Երկավանգ or *վանկ, ից a.* dissyllabic.

Երկավլտակ S. **Կրկնավլտակ.**

Երկատեսակ *a.* of two kinds; – *աղ s. chem.* amphid salts.

Երկատեմ, *եցի va.* to divide into two kinds, to divide.

Երկատութիւն *s.* division into two parts; – *լուսնոյ*, dichotomy.

Երկար, *աց a.* long, extended, ample; prolix: slow, tardy; *s.* length; –, *ընդ* – *ad.* long, a long while; at length.

Երկարաբան, etc. S. **Երկայնաբան**, etc.

Երկարակեաց S. **Երկայնակեաց.**

Երկարաձգեմ, *եցի va.* to lengthen, to prolong, to drag, to delay; to draw back; to continue.

Երկարաձգութիւն *s.* elongation, prolonging; duration, length, prolongation; act of going back.

Երկարաձիգ *a.* long, extended, that lasts a long time, durable. [diffuse.

Երկարապատում *a.* long, prolix,

Երկարատեւ *a.* long, that lasts long, durable.

Երկարատեւութն *s.* duration, length.

Երկարաւոր *a.* long, extended; removed, distant.

Երկարեմ, *եցի va.* to lengthen, to prolong, to stretch, to extend; to suspend; to delay, to temporize.

Երկարութիւն, **Երկարումն** *s.* length, elongation, extent, reach; prolixity.

Երկաւոր, **Երկաւորեակ**, **Երկաւորիք** S. **Երկուորեակ**, **Երկուորք.**

Երկաւուրբ, *ւուրս, ւուրց ad.* of, or for two days.

Երկաքանչիւր, *ոց a. s.* both, each, every.

Երկբայ *a.* doubtful, uncertain, undetermined, perplexed; *յ–ս լինել*, to doubt, to have doubts; to scruple, to demur; *յ–ս արկանել*, to call into question; *յ–ս ածել*, to bring into suspicion, to make suspicious.

Երկբայաբար *ad.* uncertainly, doubtfully.

Երկբայական *a.* suspicious, doubtful, problematic, uncertain.

Երկբայանամ S. **Երկբայիմ.**

Երկբայանք S. **Երկբայութիւն.**

Երկբայիմ, *եցայ vn.* to doubt, to suspect, to hesitate, to mistrust.

Երկբայութիւն *s.* doubt, hesitation, perplexity, irresolution; suspicion; incertitude, ambiguity.

Երկբան, *ից a.* amphibological, double, ambiguous; double-dealing, double-tongued.

Երկբանութիւն *s.* amphibology, ambiguous discourse, ambiguity.

Երկբաշխ *a. s.* binomial; – **Նեւտոնի**, Newton's binomial theorem.

Երկբաշխական *a.* binomial.

Երկբարբառ *a. s.* diphthong.

Երկբացիկ *a.* that opens on two sides or doubly, double; — դուռն, folding-door; — խեցեմորթ, bivalve.

Երկբերան, -նեան, -նի *a.* that has two apertures; two edged, double-biting, two-bladed.

Երկբոյս *a.* born or produced doubly, double; having two qualities.

Երկգլխի, խւոյ, **Երկգլուխ** *a.* bicipital; two-headed; double-headed.

Երկգնդիմ, եցայ *vn.* to assemble in two troops or regiments.

Երկգոգաւոր *s. phys.* bi-concave, double concave.

Երկգոյն *a.* of two colours.

Երկ գունակ *a.* of two sorts, diverse.

Երկդիմեան, -դիմի *a.* of two faces; of two sorts, diverse; deceitful, counterfeit; doubtful, equivocal, ambiguous, amphibological.

Երկդիմութիւն *s.* equivocation; dissimulation, duplicity, falsehood.

Երկդրամեան, մենից *s.* didrachm, two drachms or pence.

Երկեակ *a.* binary.

Երկեամ *a.* of two years; biennial; ղ-, lasting two years.

Երկեղ, etc. S. **Երկիւղ**, etc.

Երկեղուկ *s.* fear; -ս արկանել, to terrify, to frighten.

Երկեղուտ *a.* frightful.

Երկեմեան, մենից *a.* of two years, two years old; յերկեմենից եւ ի խոնարհ, from two years old and under.

Երկեռեակ, **Երկերեան** *a.* twice three, six.

Երկերիւր, ոց *a.* two hundred.

Երկեցուցանեմ, ուցի *va.* to intimidate, to frighten, to terrify, to cast down; to startle.

Երկեւան, **Երկեւանութիւն** *s.* doubt, suspicion, fear.

Երկթերթի *a.* of two leaves or [sheets.

Երկթեւեան *a.* of two wings.

Երկթթուուկ *s.* deutoxide.

Երկժանի *s.* fork, prong; table-fork; - զսպանակաւոր, trigger, brake with spring.

Երկին, կնի, **Երկինք**, կնից *s.* heaven; heavens, the sky, the firmament; paradise, dwelling of the blessed; air, ether; ելանել յերկինս, to ascend up into heaven; յերկինս ամբառնալ, to raise to the skies; կապուտակ —, the blue sky; կամար երկնից, the arch or vault of heaven; հուր, շանթ երկնից, the bolts of heaven; ցասումն երկնից, the wrath of heaven; —ք եւ երկիր, heaven and earth; —ք! արդա՛ր —ք, heavens! good heavens! ջինջ, պարզ, անամպ, ամպամած —, clear, serene, cloudless, cloudy sky; հրեղէն —, the Empyrean.

Երկիջեան *a.* of two columns (page).

Երկիր, կրի *s.* earth, globe; ground, land, territory, soil, district, department, jurisdiction; land, country, province, region, climate; the world; the earth; յ— անկանել, խոնարհիլ, to prostrate one's self; — ծննդեան, birth-place; յ— կործանել (դիաթաւալ), to strike dead on the spot; յ— օտար, in a foreign land; թնդայր — յընթացս մեր, the ground shook beneath our feet; —! —! land! land! — աւետեաց, the Holy Land.

Երկիր *a.* second; *ad.* secondly, in the second place.

Երկիր պագանեմ, պագի *vn.* to worship, to adore; to prostrate one's self; — կռոց, to idolize, to adore idols.

Երկիցս *ad.* twice; — անգամ, two times.

Երկիւղ, ի, իւ *s.* fear, timidity; terror, apprehension, fright, dread; doubt, distrust; առ —ի, for fear of; յ— անհնարին վարանել, զ—ի հարկանիլ, to fear, to apprehend, to be much afraid; — արկանել յոք, to frigthen, to startle, to strike with terror; խօլական —, a panic; — մահու անկաւ ի վերայ իմ, the terror of death is fallen upon me; երկեան երկիւղ մեծ, they were sore afraid.

Երկիւղաբեկ S. **Ահաբեկ**.

Երկիւղագին *a.* frightful, dreadful, terrible; timid.

Երկիւղալի է, it is to be feared.

Երկիւղալիր, -լից *a.* timorous, timid, astonished, fearful. [with fear.

Երկիւղախառն *ad.* mixed with fear,

Երկիւղած, այ *a.* timorous, conscientious, scrupulous, pious, religious.

Երկիւղածութիւն *s.* fear of God, piety, religion, conscience; -թեամբ, religiously, conscientiously.

Երկիւղամեծար *a.* pious, timorous.

Երկլեզու *a.* deceitful, ambiguous, equivocal; S. **Երկբան**.

Երկլուսնեայ *a.* of two moons; — աւուրք, duration of two moons, two months.

Երկխօս S. **Երկլեզու**.

Երկծծըմբատ *s.* bisulphate.

Երկծով *a.* enclosed or placed between two seas.

Երկկայմ, *ի s. mar.* brig.

Երկկանամբի S. **Երկկին**.

Երկկանգուն *a.* of two cubits.

Երկկերպեան, *–պի a.* of two kinds or shapes.

Երկկերպութիւն *s. chem.* dimorphism.

Երկկին *a.* bigamist.

Երկկնութիւն *s.* bigamy.

Երկկորնթարդ *s. phys.* bi-convex, double convex.

Երկհազարեակ *a.* two thousandth, that contains twice a thousand.

Երկհատոր *a.* in two volumes.

Երկձայն *s.* diphthong: discordant.

Երկձի *a.* two horsed; *s.* carriage, equipage.

Երկճիղ, *–ճիւղ*, *–ճղի a.* forked; cleft; separated in two, of two branches; S. **Երկժանի**.

Երկմատենի, *–մատնի a.* having two points or fingers, forked; S. **Երկժանի**; *երկմատնի երաժշտաց* S. **Զայնդիւտ**.

Երկմիլիոն, *ի s.* billion, one million millions.

Երկմիտ, *մտաց a.* irresolute, perplexed, wavering, distrustful, suspicious, doubtful; –, *յ–ս լինել* S. **Երկմտել**.

Երկմտել, *եցի*, **Երկմտիմ**, *եցայ vn.* to be irresolute, to suspect, to distrust, to waver, to demur; *– ի հաւատոց*, to be unbeliever.

Երկմտեցուցանել, *ուցի va.* to make doubt or waver.

Երկմտութն *s.* irresolution, vacillation, doubt, distrust.

Երկն, *կան*, **Երկունք**, *կանց s.* pang, work, labour in child-birth; pains, labour, trouble, fatigue; *երկունք ծննդականի*, throes; *յերկունս լինել*, *յերկն հարկանիլ*, *ունել երկանց*, *պատել երկանց*, to be in labour, in the pangs of child-birth, to labour.

Երկնաբանութիւն *s.* uranology.

Երկնաբերձ *a.* sky-high, much elevated.

Երկնաբնակ *a.* that dwells in heaven, inhabitant of heaven, celestial.

Երկնագէտ *s.* astronomer.

Երկնագնաց *a.* that hastens, presses on towards heaven. [blue.

Երկնագոյն *a.* blue, sky-blue, dark

Երկնագոչ *a.* that cries to heaven.

Երկնագումար *a.* composed of a celestial troop; divine assembly.

Երկնագունտ, *գնտոյ s.* celestial globe, sphere, orb.

Երկնագրական *a.* uranographic; *– գործի*, – machine.

Երկնագրութիւն *s.* uranography.

Երկնաթռիչ *a.* that flies, rushes to heaven.

Երկնաժառանգ *a.* possessing heaven, heir of heaven.

Երկնալոյս *a.* full of heavenly light, celestial, divine.

Երկնախոհ or *խորհ a.* contemplating, meditating on divine matters.

Երկնախումբ S. **Երկնագումար**.

Երկնածաղիկ *a.* blooming divinely, or by the power of God, celestial, divine.

Երկնակաճառ *a.* adorning the sky.

Երկնակամար *s.* arch of heaven, vault, roof.

Երկնակառոյց *a.* founded in heaven, celestial.

Երկնակեաց, *–կենցաղ a.* whose conduct is heavenly, that lives like an angel.

Երկնակերպ S. **Երկնահանգէտ**.

Երկնակրօն S. **Երկնակենցաղ**.

Երկնահայեաց *a.* looking to heaven.

Երկնահանգէտ, *–հանդոյն a.* resembling heaven, celestial, divine.

Երկնահանդէս S. **Երկնակեաց**.

Երկնահանճար *a.* full of heavenly or divine wisdom.

Երկնահաս *a.* reaching heaven, very high, very elevated.

Երկնահար *a.* struck by heaven.

Երկնահոյլ, *հուլից s.* celestial assembly; S. **Երկնագումար**.

Երկնահոս *a.* flowed or come from heaven, celestial.

Երկնաձեւ S. **Երկնահանդոյն**.

Երկնաձիր *a.* given by heaven, celestial, divine.

Երկնաճեմ *a.* that walks in heaven; celestial.

Երկնամիջոց *s.* sky, firmament.

Երկնային *a.* celestial; ethereal; *– մարմինք*, celestial bodies, planets, etc.; *– բարկութիւն*, the wrath of heaven.

Երկնաշնորհ S. **Երկնաձիր**.

Երկնաչափ *a.* reaching heaven.

Երկնաչափութիւն *s.* uranometry.

Երկնաչու *a.* that goes, that leads to heaven, celestial.

Երկնապատիկ *a.* that makes a circuit or a course in heaven.

Երկնապարգեւ S. **Երկնաձիր**.

Երկնապիշ S. **Երկնահայեաց**.

Երկնառատ *a.* that flows, that falls from heaven abundantly.

Երկնառաք *a.* sent from heaven.

Երկնասլաց *a.* that rushes to heaven, ejaculatory. [heaven.

Երկնաստեղծ *a.* that has created

Երկնավտակ S. **Երկնահոս**.

Երկնատեղաց *a.* that has flowed or fallen from heaven, celestial.

Երկնատուր S. **Երկնաձիր**.

Երկնացոյց *տախտակք* *s.* astronomical chart.

Երկնաւոր *a.* celestial, divine; *հայրն մեր* –, our heavenly father.

Երկնաքաղաքացի *a. s.* inhabitant of heaven. [stone.

Երկնաքար *s.* aerolite, bolid, falling

Երկնեմ, *եցի* *va.* to be in labour, to bring forth a child: to suffer; to be pained or grieved; to think, to contemplate, to ponder over; to elaborate.

Երկնընթաց S. **Երկնաչու**.

Երկնուղեշ *a.* having branches very high or reaching to heaven.

Երկնուստ, *յ–* *ad.* from heaven, from on high.

Երկնչիմ, *կեայ*, *կեր* *vn.* to fear, to be afraid of, to dread, to apprehend, to be frightened, to tremble; to distrust; *մի երկնչիք*, don't be afraid, never fear.

Երկնչոտ, etc. S. **Երկչոտ**, etc.

Երկնօրէն *ad.* like heaven.

Երկշաբաթ or *թի* *s.* monday.

Երկոտանի *a. s.* two-footed, biped.

Երկոտասան, *ից* *a.* twelve; – *յունիսի*, the 12th. of June, the twelfth instant. [12mo.

Երկոտասանածալ *a. s.* duodecimo,

Երկոտասանամեայ, *-մեան*, *մենից* *a.* of twelve years, twelve years old.

Երկոտասանանիստ *s. geom.* dodecahedral.

Երկոտասանանկիւն *s.* dodecagon.

Երկոտասանեակ, *նեկի* *s.* dozen.

Երկոտասաներորդ, *աց* *a.* twelfth.

Երկոտասանեքեան, *-նեքին*, *եցունց* *a.* all the twelve.

Երկոտասանիցս *ad.* twelve times.

Երկոտանաչափ *a.* bipedal.

Երկորեակ *s.* mark of abbreviation or elision (″); e. g. *ք″ ղ՛ ք*, *քաղաք*; **Կոմ.″ Կոմիտաս**.

Երկու, *երկուք*, *կուց*, *կուս* *a.* two; pair; *ad.* second; besides, moreover.

Երկուանամ, etc. S. **Յերկուանամ** etc.

Երկունք S. **Երկն**.

Երկուշաբաթ, *-թի* *s.* monday; *գեր* –, shrove- –; *աւագ*, *մեծ* –, – before Easter. [twins.

Երկուորածին *a.* that brings forth

Երկուորական *a.* dual; double.

Երկուորեակ, *եկաց*, **Երկուորի**, *րւոյ*, *րիք*, *րեաց* *a.* that brings forth, that has twins; couple, pair; *s.* twin; *-ք*, testicles.

Երկուցանեմ S. **Երկեցուցանեմ**.

Երկոքեան, *-քին*, *կոցուն* or *ցունց* *a. s.* both. [animous, cowardly.

Երկչոտ, *աց* *a.* timid, fearful, pusill-

Երկչոտիմ, *եցայ* *vn.* to feel intimidated, to get frightened.

Երկչոտութիւն *s.* timidity, pusillanimity, cowardice.

Երկպառակ *a.* divided, discordant.

Երկպառակեմ, *եցի* *va.* to divide, to disunite, to set at variance.

Երկպառակիմ, *եցայ* *vn.* to be divided, disunited, discordant.

Երկպառակութիւն *s.* disagreement, variance, discord, dissension, division, disunion, quarrel.

Երկպառականեմ S. **Երկպառակեմ**.

Երկպատիկ, *տկաց* *a. ad.* double; doubly.

Երկպատկեմ, *եցի* *va.* to double.

Երկպատկութիւն *s.* duplicity, state of that which is double or doubled.

Երկպետ, *տաց* *s.* duumvir.

Երկպետութիւն *s.* duumvirate.

Երկսայրաբանութիւն *s.* dilemma.

Երկսայր, *-րի* *a.* two edged.

Երկստուեր, *-րեան* *a.* amphiscian.

Երկվերարկու *a.* that has two cloaks.

Երկտիրեան *a.* having two masters.

Երկտող *a. s.* two lines; – *ոտանաւոր*, distich.

Երկրաբան, *ից* *s.* geologist.

Երկրաբանական *a.* geological.

Երկրաբանութիւն *s.* geology.

Երկրաբաշխական *a.* geodetical.

Երկրաբաշխութիւն *s.* geodesia, geodesy. [world, or of the earth.

Երկրաբնակ *a.* inhabitant of the

Երկրաբուղխ *a.* that is produced, that springs from the earth.

Երկրագիտութիւն *s.* geognosy.

Երկրագնաց *a.* that walks on the earth.

Երկրագործ, *աց a. s.* agriculturist; planter, husbandman, labourer.

Երկրագործեմ, *եցի va.* to till, to cultivate, to plough.

Երկրագործութիւն *s.* agriculture, tillage, culture. [globe.

Երկրագունտ, *գնտոյ s.* terrestrial

Երկրագիր, *-գրութիւն* S. **Աշխարհագիր**, *-գրութիւն*.

Երկրալիր *a.* that fills the world.

Երկրածին, *-ծնեալ*, *-ծնունդ a.* produced by the earth, terrestrial.

Երկրածուփ *a.* that torments, or agitates the world; tormented or agitated on the earth.

Երկրակալ, etc. S. **Աշխարհակալ**, etc.

Երկրական *a.* terrestrial.

Երկրակեաց, *-կենցաղ a.* that lives on earth, terrestrial, worldly.

Երկրակոխ *a.* that treads, walks on earth; terrestrial.

Երկրակործան S. **Աշխարհաւեր**.

Երկրահեռութիւն *s. ast.* apogee.

Երկրահմայ, etc. S. **Գետնակոչ**, etc.

Երկրամած S. **Գետնամած**.

Երկրամերձ, *-ութիւն s. ast.* perigeum, perigee.

Երկրային *s.* terrestrial; worldly.

Երկրանախանձ S. **Գետնանախանձ**.

Երկրաշարժ S. **Գետնաշարժ**.

Երկրաչափ, *ից* or *աց s.* geometrician.

Երկրաչափական *a.* geometrical; *-ն*, geometry.

Երկրաչափութիւն *s.* geometry.

Երկրաչափօրէն *ad.* geometrically.

Երկրապատեան վերարկու *s.* sepulchre, tomb. [ing.

Երկրապարար *a.* manuring, fertiliz-

Երկրապարփակ *a.* that surrounds the earth (sea).

Երկրապիշ *a.* worldly-minded.

Երկրասէր *a.* mundane, worldly; patriot. [terrestrial.

Երկրասնունդ *a.* maintained on earth,

Երկրասոյզ *a.* rooted in the earth.

Երկրաստեղծ *a.* that has created the world; created of earth, terrestrial.

Երկրատարած *a.* spread in the world or throughout the world; stretched on earth.

Երկրաւոր S. **Երկրային**.

Երկրաւորութիւն *s.* worldly vanities.

Երկրաքարշ, *ից a.* worldly; S. **Գետնաքարշ**; *այր -*, carnal-minded, lustful.

Երկրաքարշութիւն *s.* worldliness; sensuality.

Երկրմայր *s.* earth-worm.

Երկրորդ, *աց a.* second; secondary, accessory; *ad.* secondly, in the second place; *- օրէնք*, Deuteronomy; *-ք*, bigamists; *- անգամ*, once again, once more, a second time. [cessorily.

Երկրորդաբար *ad.* secondarily, ac-

Երկրորդական *a.* secondary, accessory, subaltern.

Երկրորդեմ, *եցի va.* to say again, to repeat, to reiterate; to repeat often, to resume; *- համառօտիւ*, to recapitulate; *- ի միտս*, to pass again.

Երկրորդութիւն, **Երկրորդումն** *s.* repetition, resumption, reiteration; *- օրինաց*, Deuteronomy.

Երկրորդուստ *s.* list, roll.

Երկրպագեմ S. **Երկիր պագանեմ**.

Երկրպագու, *աց a. s.* worshipper.

Երկրպագութիւն *s.* adoration, worship; prostration; *- կռոց*, idolatry; *- մատուցանել*, to worship.

Երկցեղ, **Երկփեղկ**, *յ-ս լինիմ* S. **Երկպառակ**, **Երկպառակիմ**.

Երկփեղկեմ, *եցի va.* to divide in two, to cleave.

Երկք S. **Երկ**. [days.

Երկօթի աւուրք *s.* space between two

Երկօթիմ S. **Երեկօթս անեմ**.

Երկօրեայ *a.* of two days; in two days.

Երմոս S. **Եռմոս**.

Երնեմ, *եցի va.* to fan; S. **Հոսեմ**.

Երնեակ S. **Երանի**.

Երնջակ, *-ջան*, *-ջնակ*, *ի s. bot.* thistle (eryngium); *երնջնակի տակ*, *bot.* gentian; S. **Բոգ**.

Երշիկ, *շկի s.* sausage.

Երուխ *s.* flock of cotton.

Երունք *s.* wild beasts.

Երջանիկ, *նկաց a.* happy, blessed, prosperous, fortunate, lucky; *- լինել*, to be happy.

Երջանկաբար *ad.* happily.

Երջանկազարմ *a.* of a happy family.

Երջանկակրօն *a.* happy, blessed, holy, pious, angelical. [to be fortunate.

Երջանկանամ, *ացայ vn.* to prosper,

Երջանկաւէտ *a.* very happy, blessed, full of felicity.

Երջանկափառ *a.* very happy, superb, magnificent.

Երջանկութիւն *s.* happiness, fortune, prosperity, beatitude, felicity.

Երր s. cariosity, cancer, rottenness, mouldiness.

Երրադարձ a. much agitated, stormy.

Երրակի a. ad. triple; trebly.

Երրեակ a. ternary, three; s. trey.

Երրորդ, *աց* a. s. ad. third; third part; thirdly.

Երրորդական a. ternary.

Երրորդեմ, *եցի* va. to treble, to triple, to repeat three times.

Երրորդութիւն s. Trinity; triplicity.

Երրօրեայ S. **Եռօրեայ**, **Երեքօրեայ**.

Երփն, *ի*, *փունք*, *փնից* s. colour, hue, dye; fashion, form.

Երփն երփն a. speckled, variegated, diversified with colours; s. diversity of colours; ad. in several colours or manners; – *հարկանիլ*, *հատանիլ*, to shine with many colours; – *երանգօք*, of a thousand colours, party-coloured.

Երփնագեղ a. having good colours.

Երփնագոյն a. of many colours, variegated.

Երփնաներկ a. dyed of many colours.

Երփնափայլ a. having a shining colour.

Երփներանգ S. **Երփնագոյն**.

Եւ or *և* conj. and; also, likewise; – ..., – ..., both..., and; – *ոչ*, neither, no, nor; *ոչ մին* – *ոչ միւսն*, neither; neither one nor the other; – *երիտասարդք* – *ծերք*, both young and old; – *այլն* ad. et cætera, and so on; – *այն զի*, – *այս զի*, the more so; –*արդ*, now, then; –*եթ* ad. only, solely; – *եւս* conj. ad. also, more, over, still, moreover, likewise; – *զի*, – *քանզի*, since, because.

Եւթն S. **Եօթն**.

Եւղ S. **Իւղ**.

Եւողադուռն s. phys. aelopile.

Եւս conj. also, still, more; – *առաւել* ad. the more so; – *քան զ*–, more and more, instantly.

Եւրոպական s. European.

Եւրոպացի, *ցւոյ* a. s. European.

Եփ, *ոյ* s. cooking, dressing; *յ–արկանել*, to cook.

Եփեմ, *եցի* va. to cook, to dress, to do; – *ի փուռն*, to bake; – *ի տապակի*, to fry; – *ի կասկարայի*, to broil.

Եփենէ or **Փենէ** s. ossifrage.

Եփիչ, **Եփող** s. cook.

Եփոյ, *ից*, **Եփոց**, *աց* s. cooked meat; cooling draught, decoction.

Եփուկ s. fusion of bronze.

Եփումն S. **Եփ**; – *մետաղաց*, *ապակւոյ*, annealing of metals or glass.

Եփուտ s. ephod.

Եքինէիս s. remora.

Եքինոս s. sea-hedgehog, sea-urchin.

Եօթանասնամեայ, *-մեան* a. seventy years old.

Եօթանասնեակ, *եկաց* s. seventy.

Եօթանասնեկի, *-եկին* a. seventy; ad. seventy times.

Եօթանասնեմի a. seventy years old.

Եօթանասներորդ, *աց* a. seventy; – *կիրակէ*, Septuagesima Sunday.

Եօթանասուն, *սնից* a. seventy; –*ք*, the Septuagint.

Եօթանեքեան, *–քին*, **Եօթնեքեան**, *–նեքին*, *նեցունց* s. a. all the seven.

Եօթն, *թան*, *թին*, *թանք*, *թանց* a. seven; – *անգամ*, – times, many times.

Եօթնագլուխ, *–գլխի* a. seven-headed.

Եօթնաթիւ a. septenary, that consists of seven numbers or letters.

Եօթնալոյս a. that has seven lights.

Եօթնածին a. that has engendered seven times.

Եօթնակի a. ad. septenary; seven [times.

Եօթնակողմեան a. s. heptagon.

Եօթնաղի a. s. heptachord.

Եօթնաճրագ a. of seven candles or lights (chandelier).

Եօթնամեայ, *–մեան* a. septennial, seven years old.

Եօթնամսեայ :. of seven months.

Եօթնանկիւն a. s. heptagon.

Եօթնաշող S. **Եօթնալոյս**.

Եօթնաջահեան a. of seven branchs (chandelier).

Եօթնաստեղեան a. having seven branchs or columns; of seven stars.

Եօթնաստեղն S. **Եօթնաջահեան**.

Եօթնարփեան, *–փենի*, *–փի* S. **Եօթնալոյս**.

Եօթնեակ, *եկաց* a. s. septenary, [seven; week.

Եօթնեկին ad. seven times.

Եօթնեմեան a. seven years old.

Եօթներեակ, *եկաց* a. s. septenary; week.

Եօթներորդ, *աց* a. s. ad. seventh; [week; seventhly.

Եօթներորդեմ, *եցի* va. to repeat seven times.

Եօթնեւտասն, *սանց* a. seventeen.

Եօթնեքեան, *–քին* S. **Եօթանեքեան**.

Եօթնհազարեակ, *–րեան* a. of seven thousand years.

Եօթնուտասնամեայ, *–ամի* a. of seventeen years.

Եօթնուտասներորդ, աց *a*. seventeenth. [times as many.

Եօթնպատիկ *a*. *ad*. sevenfold, seven

Եօթնպարսպեան *a*. having seven walls.

Եօթնօրեայ, րէից *a*. of seven days.

Զ

Զ (zā) զա *s*. the sixth letter of the alphabet and the fourth of the consonants; զ, զ̃, six; sixth.

It is sometimes changed for, or confounded with the letter ս: զդեստ, սդեստ; սքօղել, զքօղել; զգալ, սգալ.

- *art*. that marks the accusative: սիրել զԱստուած, to love God; տեսանել զարեգակն, to see the sun; ուտել զհաց, to eat bread. This article is sometimes understood, for example: Մնայր՝ զի բերցէ խաղող, եւ եբեր փուշ (instead of զխաղող, զփուշ). – It is often repeated: որք միշտ փրփրեն զիւրեանց զանձանց զամօթ (instead of զամօթ անձանց իւրեանց). – It often changes its place: Ետուն նմա գիրս զԵսայեայ (usually զգիրս Եսայեայ).

– It marks the narrative or sixth case, *on*, *of*, *for*: երթալ զոսկւոյ, to go and fetch gold, or in order to bring gold; առաքել զջրոյ, to send in order to bring water; խօսել զնմանէ, to speak of him.

– It marks the eighth case, *round*, *about*, *on*, *above*: արկանել զնովաւ, to put on him; ածել զբոցով, to pass above the flame, to singe; անցուցանել զամենեքումբք, to surpass, to surmount, to excel more than all.

– augmentative letter: դրդուել, զդրդուել; եղծանել, զեղծանել; անցանել, զանցանել.

Զազիր, զրաց or րից *a*. ugly, deformed, slovenly; dirty, filthy, indecent, impure, lewd, obscene.

Զազրաբան *a*. obscene in words or language.

Զազրաբանեմ, եցի *vn*. to discourse obscenity, to hold filthy language.

Զազրաբանութիւն *s*. coarse expressions or language, obscene words.

Զազրաբերան *a*. unchaste, lascivious, obscene in words.

Զազրագործ, աց *a*. unchaste, lascivious, obscene; luxurious, dissolute.

Զազրագործեմ, եցի *va*. to be lewd, dissolute.

Զազրագործութն *s*. lewdness, turpitude in actions.

Զազրադէմ *a*. nasty-looking, ugly.

Զազրաթորմի *a*. nasty, ugly, impure.

Զազրալի, -լից S. Զազիր.

Զազրալուր *a*. that wounds chaste ears, obscene.

Զազրախօս S. Զազրաբան.

Զազրահոտ, etc. S. Գարշահոտ, etc.

Զազրաձայն *a*. having a bad voice; of perverse doctrine.

Զազրանամ, ացայ *vn*. to loathe, to nauseate; S. Ազտեղանամ.

Զազրասէր S. Զազրագործ.

Զազրատես, -տեսակ, -տեսիլ *a*. nasty-looking, ugly, deformed, unpleasant to the sight.

Զազրացուցանեմ, ուցի *va*. to disfigure, to make ugly or dirty, to soil.

Զազրիմ S. Զազրանամ.

Զազրոտի, տւոյ, տեաց *a*. dirty, ugly, impure; *s*. idol.

Զազրութիւն *s*. ugliness, filth, act of growing ugly; deformity, uncleanness; impurity, dirtiness, nastiness, foulness, lewdness.

Զածած *a*. small, mean.

Զականեմ, եցի *va*. to look, to cast eyes on some thing.

Զակատիմ, եցայ *vn*. to be extremely fond, to become excessively affectionate, to love with too much passion, to bend one's whole soul to; to get furious; – ի խաղս, ի զբօսանս, to give one's self up to gambling, to pernicious amusement; – զհետ գեղարուեստից, to be devotedly fond of the fine arts.

Զահանդելի *a*. dreadful, ghastly, frightful.

Զահանդիմ S. Երկնչիմ.

Զահի հարկանիմ, հարայ *vn*. to dread, to fear much; S. Ահ.

Զահոմիմ, եցայ *vn*. to be suitable.

Զաղփ առնում *vn*. to grow weak.

Զաղփաղփուն *a.* inconstant, unstable, not solid, slippery.

Զաղփումն S. Գթումն.

Զամբիկ *sf.* mare.

Զամբիղ. -բիւղ. բղից, աց or ոց *s.* basket; - մի, *a* - full; - զգեստուց, գործոյ, պտղոյ, հացի, clothes- -, work- -, - of fruit, bread- -.

Զայգոյ *ad.* till to-morrow, to-morrow morning.

Զայրագին *a.* passionate, desperate, furious, turbulent; grievous; -, -գնաբար *ad.* abruptly, turbulently, angrily.

Զայրագնեցուցանեմ, ուցի *va.* to anger, to rouse the wrath or ire, to incense, to provoke, to exasperate, to drive to extremities.

Զայրագնիմ, նեցայ *vn.* to be angry, to fire up, to feel wroth, to become incensed.

Զայրագնութիւն S. Զայրոյթ.

Զայրանամ, ացայ *vn.* to grow angry, to be enraged, to put one's self in a passion, to fly into a passion, to bluster, to be angry, vexed, exasperated, to lose patience, to fret, to be mad, to inveigh.

Զայրանք *s.* increase, irritation.

Զայրացեալ *a.* irritated, vexed, angry, fretful; furious, outrageous, mad.

Զայրացկոտ, աց *a.* hasty, passionate, fiery, wrathful.

Զայրացութիւն, -ցուկք, -ցումն *s.* anger, indignation; passion.

Զայրացուցանեմ, ուցի *va.* to irritate, to put in a passion, to enrage, to anger, to make angry, to fret, to vex, to nettle, to affront, to provoke.

Զայրոյթ *s.* flight, gust of passion, anger, wrath, spite, vexation, indignation, fury, rage, revolt; առ -, in despite of.

Զայրուկք, -ումն, -ուցք S. Զայրոյթ.

Զանազան, ից *a.* diverse, different, various, distinct.

Զանազանակ S. Զանազան, -ութիւն.

Զանազանեալ *a.* variegated.

Զանազանեմ, եցի *va.* to distinguish, to diversify, to discern, to vary.

Զանազանիմ, եցայ *vn.* to signalize one's self (by), to excel, to surpass.

Զանազանութիւն, -նումն *s.* distinction; difference; diversity, variety.

Զանալութ S. Ընձուղտ.

Զանակ *s.* piece, bit.

Զանապ *s. ast.* dragon's tail.

Զանգակ, աց *s.* bell; clock bell; hand bell, small bell hung on the neck of cattle; - ելեքտրական, electric chimes; - բուսոց, bell-glass; - կանթեղի, lamp-glass, glass-globe, glass-shade; զանգիւն -ի, stroke of a bell; ձուլիչ -աց, bell-founder; չուան -ի, bell-rope, bell-pull; - հարկանել, to ring the bell; - - վասն ննջեցելոց, to toll for the dead; հնչէին -ք պատարագի, the bells were ringing for church.

Զանգակագանչ *a. ad.* at the ringing [of a bell.

Զանգակածաղիկ *s. bot.* bell-flower.

Զանգակահար *a. s.* bell ringer, ringer.

Զանգակաձեւ *a.* bell-fashioned, bell shaped.

Զանգականի *s. pl.* the bells.

Զանգակատուն *s.* steeple, bell-tower, belfry; ելանել ի -, to go up on the -.

Զանգակեմ, եցի *vn.* to adorn with little horse-bells.

Զանգակիկ *s.* little bell, hand-bell; *bot.* hare-bell, blue-bell.

Զանգանեմ, գի, Զանգեմ, եցի *va.* to knead, to bake; to adhere; to mix mortar; to mix; - իւղով. to butter.

Զանգիկ *s.* uvula, epiglottis; *chem.* receiver.

Զանգիտակ S. Զանգիտող.

Զանգիտանամ S. Զանգիտեմ.

Զանգիտանք *s.* fear, dread, apprehension, fright, dismay.

Զանգիտեմ, եցի *vn.* to fear, to be afraid of, to dread; to doubt.

Զանգիտեցուցանեմ, ուցի *va.* to make afraid, to frighten, to terrify, to dismay.

Զանգիտութն, -ումն S. Զանգիտանք.

Զանգիտող *a.* timid, fearful, afraid.

Զանգուած, ոյ *s.* dough, leaven; mole; mass, mixture; amalgam.

Զանգուածիկ *s.* particle.

Զանդիկ, դկաց *s. a.* follower of Zoroaster; manichean; - աղանդ, manicheism.

Զանխլաբար S. Զանխուլ *ad.*

Զանխլանամ, ացայ *vn.* to hide one's self, to steal away, to retire; to be ignorant of.

Զանխլանք S. Զանխլութիւն.

Զանխլացուցանեմ, ուցի *va.* to hide, to conceal.

Զանխլութիւն *s.* state of a thing hidden, secret, concealment, hiding.

Զանխուլ *a.* hidden, secret; *ad.* secretly, clandestinely, by stealth, incognito, without being known; *s.* hiding-place, lurking-place; – *ի ներքս սպրդել*, to creep, to slip, to steal stealthily.

Զանկ S. **Զանգակ**.

Զանկապան, *այ* s. stocking, hose.

Զանկիկ s. uvula.

Զանց s. passage, transition; – *առնել*, to pass, to omit, to skip, to leave, to neglect, to fail; – *լինել*, to be wanting, to fail; – *առնուլ*, to flee, to run away.

Զանցանել, *զանցի* vn. to pass; to surpass, to surmount, to excel; to go beyond, to exceed; to escape, to leap; to be wanting, to fail; S. **Անցանել**; – *զհասակաւ*, *ծերութեամբ*, to grow old; – *զարամբ*, *զամուսնութբ*, to be unfaithful to the husband's or marriage bed.

Զանցառու, *այ* a. negligent, careless; indolent, sluggish.

Զանցառութիւն s. omission, negligence, carelessness.

Զանցումն S. **Օրինազանցութիւն**.

Զանցուցանել, *ուցի* va. to pass, to surpass; to go beyond; to cause to fail or be wanting, to make to sin; *անցուցանել* –, to excel, to exceed.

Զաչացու, *այ* s. blind, sightless, eyeless.

Զառածանել or *ծիմ*, *ծի*, **Զառածանիմ**, or *ծիմ*, *ծայ* vna. to avert, to scatter, to distract; to render useless; to mislead, to deceive; to pervert; *ի տխուր խորհուրդս* –, to have the spleen or blue-devils; *յախտս իւր* –, to give a loose to one's passions; *զանձամբ* –, to come to one's self again, to recover one's self.

Զառածանք, **Զառածումն** s. wandering, error, bad conduct, perversion, perversity.

Զառածեալ a. averted, scattered.

Զառամ, *այ* a. decrepit, broken down, crazy. [or extremely old.

Զառամանամ, *ացայ* vn. to be decrepit

Զառամացեալ, **Զառամեալ** S. **Զառամ**.

Զառամութիւն s. decrepitude, decrepit age.

Զառանցանք s. delirium, raving, frenzy, dotage, madness, fanaticism, rage. [changed, past.

Զառանցեալ a. delirious, fanatic;

Զառանցել, *եցի* vn. to go astray; to dote, to rave, to muse.

Զառանցութիւն S. **Զառանցանք**.

Զառանցուցանել, *ուցի* va. to turn aside, to mislead, to deceive; to make to rave.

Զառաջաւոր a. precedent; first, chief; before, present.

Զառաջաւորութիւն s. proposal; *հաց –թեան*, show-bread. [sence of.

Զառաջեաւ, *ջեօք* ad. before, in pre-

Զառաջեմ S. **Յառաջեմ**.

Զառաջին a. first, chief, principal; *–ն* or *–ան* ad. first, at first, at first sight; originally.

Զառ ի թափ, *ի* a. inclining, that bends, that goes stooping; s. slope, declivity, brow, side of a hill.

Զառիկ s. arsenic; *tinsel; – *կարմրագոյն*, realgar, red arsenic, orpiment; – *ոսկեգոյն*, orpiment.

Զառիկակ s. arsenite. [senical.

Զառիկական, *–կային* a. arsenic, ar-

Զառիկատ s. arsenate. [*ի թափ*.

Զառ ի կող. **Զառ ի կողեալ** S. **Զառ**

Զառիկուկ s. arseniuret.

Զառ ի հետ a. flat, level.

Զառինա s. orpiment.

Զառ ի վայր, *ից* s. down-hill, slope, declivity, descent, brow, hill; a. sloping, inclining, down-hill.

Զառ ի վեր, *ի* s. steepness, acclivity, up-hill, ascent, steep mountain; hillock, rising ground; a. steep, hilly, uphill.

Զառ ի վերակ s. knoll, little hill, ascent or acclivity.

Զառնաւուխտ, *ի* s. satin; brocade.

Զառքաշ, **Առքաշ** s. trailing gown, tail coat.

Զատ a. isolated, separate; ad. apart, aside; pr. except; – *ի* –, different, various; ad. diversely. [disjoined.

Զատական a. disjunctive; separate,

Զատանամ, *ացայ* vn. to be separated, disjoined.

Զատանել, *զատի*, **Զատել**, *եցի* va. to separate, to divide, to distract, to scatter, to disjoin, to detach, to dry up, to disunite, to take to pieces, to disentangle, to pick.

Զատանիմ, *տայ*, **Զատիմ** vn. to separate; to retire.

Զատիկ, *տկի* s. Easter; – *Հրէից*, the Passover; *գառն զատկի*, paschal lamb; *խթումն զատկի*, – -eve.

Զատկածաղիկ s. bot. Easter-daisy.

Զատկական a. paschal; *ընդունել զհաղորդութիւն*, to receive the Sacrament at Easter.

Զատկաշաբաթ, *ու* s. holy-week, Passion-week.

Զատնում, զատայ *vn.* to part, to retire. [distinction.

Զատութիւն, Զատումն *s.* separation,

Զատուցանեմ, ուցի *va.* to separate; to divide; to distinguish, to discern: to consecrate, to offer.

Զատուցեալ *a.* insulated, separate: offered: excommunicated; *s.* offering: excommunication; *-ք*, suburb, farm.

Զատուցումն *s.* insulation.

Զատչիմ, տեայ S. **Զատնում.**

Զարամուր *a.* violent; dense, thick; *s.* impetuosity; density.

Զարգանամ, ացայ *vn.* to grow, to increase, to improve, to profit; *- իմաստութեամբ եւ հասակաւ*, to increase in wisdom and stature.

Զարգանք *s.* bombast, pompous nonsense.

Զարգացումն *s.* profit, progress.

Զարգացուցանեմ, ուցի *va.* to increase, to promote.

Զարգուն *a.* adult, of age.

Զարդ, ուց *s.* ornament, finery, embellishment, preparation, furniture, clothes, fringe, decoration; dress, toilette; attire; - or *-ք երկնից*, the stars; *առնուլ զ- զանձամբ, - առնուլ*, to adorn one's self; *ի զէն եւ ի - վառիլ*, to arm one's self, to fly to arms.

Զարդագեղ *a.* embellished, adorned, beautified.

Զարդագիր *s.* ornamentor, ornamentist: ornamental letter.

Զարդագրութիւն *s.* ornamenting, ornamentation.

Զարդախօս *a.* who speaks with politeness or embellishments; bragger.

Զարդակից *a.* uniform in ornaments.

Զարդանկար, Զարդանք *s.* ornament.

Զարդասէր *a.* that loves ornaments, that decks him or herself; dandy, coxcomb, coquettish.

Զարդասիրութիւն *s.* love of dress; affectation in dress; coquettishness, coquetry.

Զարդար, Զարդարանք S. **Զարդ, Պաճուճանք.**

Զարդարեմ, եցի *va.* to adorn, to deck, to embellish, to fashion, to enrich, to furnish, to decorate; to enliven, to enamel, to trim, to polish, to set off, to stuff; *- գլուխն*, to dress or tire the head; *-իմ vn.* to adorn or bedeck one's self; *յարեաւ զարդարեցաւ զարդու իւրով ըստ զարդու կանանց*, she arose and arrayed herself in all her woman's attire; *- փետրովք սիրամարգի*, to deck one's self in borrowed feathers.

Զարդարեցուցանեմ S. **Զարդարեմ.**

Զարդարիչ *s.* decorator; *a.* adorning.

Զարդարկոտ S. **Զարդասէր.**

Զարդարուած, ոյ *s.* ornament.

Զարդարուն *a.* ornamented, polished, spruce, smart. [rich.

Զարդափայլ *a.* splendid, magnificent,

Զարդափայլեմ, իմ *vna.* to adorn pompously; to be richly embellished, to be splendid.

Զարդեր, երք *s. pl.* ornaments.

Զարդի, Զարդիս *a.* recent, new; S. **Արդի**; *-ս ad.* at present, presently, now.

Զարդուն S. **Զարդարուն.**

Զարթիմ S. **Զարթնում.**

Զարթխում *a.* awakened after a debauch, drowsy, heavy; *turk.* *մահմուր.*

Զարթնական S. **Արթնական.**

Զարթնանամ S. **Արթնանամ.**

Զարթնում, թեայ *vn.* to awake, to rise; to be sensible of; *- յանկարծ ի քնոյ, - ընդոստ*, to wake up with a start; to start out of one's sleep.

Զարթումն *s.* awaking, waking; *ի զարթման հարկանիլ, լինել*, to wake up, to sit up; *ի զարթմնի ad.* wakefully.

Զարթուն S. **Արթուն.**

Զարթուցանեմ, ուցի *va.* to awake, to raise; to move, to incite, to reanimate, to sharpen, to revive; *- յանկարծ (ի քնոյ)*, to startle out of one's sleep; *- զաչս ուրուք*, to open one's eyes; to comprehend, to become aware of; *- զախորժակ*, to make one's mouth water; S. **Ախորժակ.**

***Զարթուցիկ** *s.* time of awaking, alarm-clock or watch, alarum.

Զարթուցիչ *s.* S. **Զարթուցիկ**; *a.* awakening, who awakens or arouses; who excites or animates.

Զարթուցումն *s.* the awaking.

Զարթչիմ S. **Զարթնում.**

Զարկ, այ *s.* impulse, motive: pulse, basilic vein; *mus.* time; *- բազկի*, pulsation, beating of the pulse; S. **Երակ, Զարկուած.**

Զարկած S. **Զարկուած.**

Զարկանեմ, կի *va.* to beat down, to beat, strike, to knock, to thump; *- զգետնի*, to beat down, to throw on the ground, to strike down; *- զգլուխն* *զորմով.* to strike one's head against the wall; – *որդամբք*, to breed worms (in the members).

Զարկանիմ, *կայ* *vn.* to hit, to strike; – *զգետնի* S. **Գետին**; – *նաւուն ի վէմ*, to collide, to strike against a rock.

Զարկուած, **Զարկումն** *s.* percussion, striking, friction, knock, shock, conflict, blow.

Զարկուցանեմ S. **Զարկանեմ**.

Զարհուրագին *a.* astonishing; frightful, horrible.

Զարհուրական *a.* dreadful; timid.

Զարհուրանք *s. pl.* horror, terror, fright, fear, agony, trouble; *ի զարհուրանաց գիշերոյ*, because of fear in the night.

Զարհուրելի *a.* hideous, dreadful, formidable; horrible, execrable.

Զարհուրեմ, *եցի*, **Զարհուրեցուցանեմ**, *ուցի* *va.* to astonish, to frighten, to intimidate, to afflict, to terrify, to shake, to scare, to fright away.

Զարհուրեցուցիչ S. **Զարհուրելի**.

Զարհուրիմ, *եցայ* *vn.* to be frightened, terrified, to dread, to be much afraid, to tremble, to be alarmed; to be confounded.

Զարհուրումն S. **Զարհուրանք**; *լինել ի զարհուրման* S. **Զարհուրիմ**; – *ածել*, S. **Զարհուրեցուցանել**.

Զարմ, *ից* *s.* family, house, blood, race, stock, line; nation.

Զարմանազեղ *a.* charming, very fine, genteel.

Զարմանագործ, *աց* *a.* charming, admirable; wonder-working; *-ք*, *s.* miracles, wonders, prodigies.

Զարմանագործեմ, *եցի* *va.* to do admirably; to perform miracles or wonders.

Զարմանագործութիւն *s.* wonderful action; miracle.

Զարմանագրեմ, *եցի* *va.* to write admirably, or wonders.

Զարմանազան, *-զանեալ* *a.* in several admirable ways, very admirable, wonderful, surprising, excellent.

Զարմանազանութիւն *s.* variety or admirable beauty, magnificence.

Զարմանալի *a.* admirable, astonishing, surprising, miraculous, wonderful, bewitching, incredible, extraordinary, excellent; *-ք* *s.* wonder; miracle; admiration; *-ք առնուլ զոք*, to be astonished.

Զարմանակերտ *a.* admirably made, magnificent, charming.

Զարմանահրաշ, *-սքանչ* *a.* wonderful, surprising.

Զարմանամ, *ացայ* *vn.* to admire, to wonder, to be astonished; to be enraptured.

Զարմանաւոր S. **Զարմանալի**.

Զարմանուհի *af.* charming, admirable, excellent.

Զարմանք S. **Զարմացումն**; wonder, miracle; S. **Զարմ**; *զարմանալ -ս*, *-ս առնել* or *համարիլ*, *ընդ -ս գալ*, to be astonished or amazed, to be struck with admiration, to wonder, to marvel; *ի -ս ածել*, *կրթել*, *կացուցանել*, to astonish, to amaze; *ի -ս ըմբռնել*, to strike with amazement; *որպիսի՛ – կալան զիս մինչ…*, what was my surprise when…; – *կալան զամենեսին*, they were all amazed; *զի՞նչ – իցեն*, what is there astonishing in that? – *են*, it is wonderful, strange, surprising; *չեն ինչ –*, *ոչինչ են –*, there is nothing wonderful in that; no wonder, no marvel.

Զարմացական *a.* of admiration; -*նշան* (´), a note of – (!).

Զարմացումն *s.* admiration, astonishment, surprise; enchantment, stupefaction, stupor; ecstasy; wonder; *ի զարմացման լինել*, to be wrapped in wonder; *ի – գալ*, to be in raptures; – *էառ զիս*, I was struck with wonder, I was surprised; *զարմացաւ Իսահակ – մեծ յոյժ*, Isaac wondered exceedingly; *զարմացայ տեսեալ զնա – մեծ*, I wondered with great admiration.

Զարմացուցանեմ, *ուցի* *va.* to astonish, to surprise, to be seized with admiration.

Զարմացուցիչ *a.* surprising, astonishing.

Զարտուղեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to mislead, to lead astray, to turn, to take a person out of his way.

Զարտուղի *a.* misled, led astray: anomalous, heteroclitical; – *գնալ*, *ընթանալ*, *անկանիլ* S. **Զարտուղիմ**; *-հանել*, to seduce, to pervert.

Զարտուղիմ, *եցայ* *vn.* to be led astray, to lose one's way, to deviate, to turn aside; to lose one's self.

Զարտուղումն *s.* going astray, wandering, deviation, digression; *ast.* anomaly; – *աստեղաց*, aberration.

Զարօշ, *ի* *s.* *bot.* germander.

Զաւակ, աց s. child, son, blood, infant; descendants, descent, generation, posterity. [forth children.

Զաւակագործեմ, եցի va. to bring

Զաւակասերութիւն s. act of propagating, generation, production. [dren.

Զաւակասէր a. that loves his chil-

Զաւեշտ, ից s. joke, jest; farce.

Զաւեշտարար S. *Կատակերգու.*

Զաւշան S. *Ճօշ.*

Զաֆրան s. saffron; S. *Քրքում.*

Զբաղական a. occupied, busy.

Զբաղանք s. intrigue, affair, traffic; occupation; evagation, distraction; motion; care.

Զբաղասէր a. intriguing, that meddles with many intrigues; fond of play or trifles (child).

Զբաղեմ, եցի, Զբաղեցուցանեմ, ուցի va. to intrigue; to occupy, to amuse; to distract, to busy.

Զբաղիմ, եցայ, Զբաղնում, ղեցայ vn. to be occupied or busy, employed in doing something; to intrigue, to be embarrassed, to meddle; to be distracted or agitated.

Զբաղկոտ, Զբաղոտ a. very occupied, busy, engaged.

Զբաղութիւն, Զբաղումն s. occupation; distraction.

Զբօսանամ, ացայ, Զբօսանիմ, սայ S. *Զբօսնում*; to take some relaxation, to unbend one's mind.

Զբօսանք s. diversion, relaxation, refreshment, recreation, pastime, sport, amusement, toy; occupation, distraction, care; pleasure; trouble, agitation, flutter of spirit; water, torrent, the ebb and flow; – *ծովու*, waves, fluctuation, storm; – *ջրոց*, watering places, well watered pleasure-grounds or gardens, lake scenery; – *բարձանց*, irrigated uplands; – *հովտաց*, pleasant valleys; – *աչաց*, proud or haughty glance.

Զբօսասէր a. that loves amusement or pleasures. [or pleasure.

Զբօսասիրութիւն s. love of diversions

Զբօսացուցանեմ, Զբօսեցուցանեմ S. *Զբօսուցանեմ.*

Զբօսնում, զբօսայ vn. to divert one's self, to make merry, to relax one's self, to unbend one's mind, to take some diversion, to recreate one's self; to play, to amuse one's self; to refresh one's self; – (*մտաց յաղօթս*), to be dissipated, to get heedless.

Զբօսումն s. diversion, sport, pastime.

Զբօսուցանեմ, ուցի va. to divert, to recreate, to make joyful, to relax.

Զբօսեցուցիչ, Զբօսուցիկ, Զբօսուցիչ a. entertaining, amusing, diverting.

Զգալապէս ad. sensibly; sensually; materially; openly.

Զգալի a. sensible, perceptible, palpable; *-ք*, the senses; intellectual faculties; *ընդ -ս պշնուլ*, to abandon one's self to passions; – *ad.* really, truly.

Զգածիմ, ծայ, Զգածնում, ծայ vn. to be infected; to fly into a passion: to clothe, or to dress one's self.

Զգածումն s. infection; sensibility: act of dressing.

Զգամ, ացի vna. to feel, to be sensible of, to hear, to have a glimpse of, to learn, to know; to scent; *-յառաջագոյն*, to foresee; *անձին* –, – *խելաց, մտաց*, to come to one's senses, to recover one's wits. [ly.

Զգայաբար ad. sensibly; intellectual-

Զգայազերկ a. that has lost all sensation or sentiment, insensible.

Զգայական a. sensitive; sensible; sensual; discreet, vigilant; *-ք*, the sensible things; the beasts, brutes; the senses.

Զգայականութիւն s. sensuality; sensation; sensibility. [te.

Զգայակից լինիմ vn. to compassiona-

Զգայապէս ad. sensibly.

Զգայասէր a. sensual, carnal.

Զգայասիրութիւն s. sensuality.

Զգայարան, աց s. the five senses or wits, senses, sensorium, seat of sense; *a.* sensible; – *երկագիտակ* or *հայելեաց*, the eyes; – *հանճարոյ, մտաց, իմաստից*, intellect, mind, understanding; – *սրտի*, the heart. [intellective.

Զգայաւոր a. sensible; rational,

Զգային a. sensitive; sensible.

Զգայութիւն s. sensation; sense; reason, understanding; *ի – գալ*, to recover, to recover one's senses; *ընդ -թեամբ անկանել*, to come under the senses; to stand to reason; – *առնել, տալ. բերել ի* –, to inform, to advise; – *առնուլ. ի -թեան լինել*, to perceive, to be sensible of; *-ք*, the senses.

Զգայուն a. sensitive, that has the faculty of feeling; lively, brisk; witty, intelligent, judicious; *-ք*, the senses.

Զգայունական a. sensual, carnal.

Զգայռ, *ից* s. belch, eructation, rising (of the stomach).

Զգայռեմ, *եցի*, **Զգայռիմ**, *եցայ* vna. to eruct, to belch; to vomit, to throw up; to blow, to fetch one's breath; – or *զգառիմ աղտեղութեամբ պղծութեան*, to soil, to dirty, to daub one's self, to cast one's self in the mire.

Զգայռութիւն, **Զգայռումն** s. belch, eructation; vomiting; eruption; – *արձակել*, to eruct, to belch.

Զգաստ, *ից* a. vigilant, discreet; clever, alert; sober, moderate; wise, prudent; honest; – *առնել*, to warn, to admonish; to apprize of, to give notice; – *լինել*, to perceive.

Զգաստանամ, *ացայ* vn. to awake, to come to one's senses; to repent, to reflect; to restrain one's self; to correct, to disabuse, to undeceive one's self, to recover one's wits.

Զգաստասէր a. sober, honest, moderate; philosopher.

Զգաստասիրութիւն s. sobriety; philosophy.

Զգաստացուցանեմ, *ուցի* va. to awake, to lead back, to recall, to correct, to undeceive, to disabuse, to put out of conceit, to teach wisdom.

Զգաստութիւն s. recovery of senses, return to sense, amendment; wisdom, prudence; sobriety, chastity; watchfulness, watching; *-թեամբ* ad. soberly; – *ի կերակուրս*, abstemiousness; – *մըտաց*, readiness of wit, presence of mind; *դառնալ, գալ ի* –, to recover one's self, or one's wits, to come to one's self again; to be cured (of), weaned (from); *ածել ի* – S. **Զգաստացուցանեմ**.

Զգաստուն, *տնոց* S. **Զգաստ**.

Զգացումն s. sensation, feeling; advice.

Զգացուցանեմ, *ուցի* va. to warn, to advise, to notify, to instruct, to inform, to announce.

Զգենլի a. wearable.

Զգենլիք s. pl. clothes, garments.

Զգենում, *գեցայ* vna. to clothe, to dress one's self, to put on one's back, to put on, to wear, to put on clothes; – *հանդերձ սգոյ*, to put on mourning; – *հանդերձս ուրախութեան*, to put on garments of gladness; *մի՛ զգեցցի այր զգեստ կանացի*, man shall not put on the garments of woman; *բարւոք զգենու*, he dresses well, with taste; *մարմին* –, to incarnate, to take on himself human nature; – *զարդարութիւն*, to clothe one's self with justice; to do good works; *փառս եւ պատիւ* –, to clothe one's self with glory and honour; *զօրութիւն* –, to clothe one's self with strength, to gather strength; – *զպատկեր ուրուք*, to assume the appearance of another person, to resemble.

Զգեռ հանեմ, **Զգեռեմ** S. **Զգայռեմ**.

Զգեստ, *ուց*, *ից* s. dress, robe, garment, clothes; – *յօրինել ումեք*, to dress, to make a dress for one; – *ամէնօրեայ*, every day clothes; – *հարսանեաց*, wedding garb; – *այրութեան*, widow's weeds; *սեաւ –ք*, dress coat; *պաշտօնական* –, regimentals; *հասարակաց –ուք*, in plain or private clothes; – *աւազանին*, baptismal grace; *ծառայական* –, towel, napkin; – *ոտին*, boot, shoe; *մերկ ի –ուց*, undressed, disrobed, naked; *դարան –ուց*, clothes-press; S. **Հանդերձ**, **Զեւ**, **Պատմուճան**, **Աքեմ**, etc.

Զգեստակալ, *ի* s. clothes-peg; portmanteau.

Զգեստապարոյր a. clothed, dressed; as a dress, that serves to clothe one's self with; surrounded, covered with a dress.

Զգեստառութիւն S. **Աքեմառութի**.

Զգեստասէր, *սիրաց* a. loving to array one's self in finery.

Զեստասիրութիւն s. love of fine clothes, of dressing showily, dandyism.

Զգեստաւորեմ, *եցի*, **Զգեստաւորեցուցանեմ** S. **Զգեցուցանեմ**.

Զգեստաւորիմ, *րեցայ* S. **Զգենում**.

Զգեստիկ s. bad dress; little coat, small garment.

Զգետնեմ, *եցի* va. to fling down, to throw on the ground, to beat down, to overturn; *զգետնեաց զնա դեւն ի մէջ անդ*, the devil had thrown him in the midst.

Զգեցութիւն, **Զգեցումն** s. dressing or robing one's self; *մարմնոյ զգեցմամբ*, clothing himself in flesh.

Զգեցուցանեմ, *ուցի* va. to clothe, to dress, to put a dress on any one; to furnish with clothes, to adorn; *եթէ զխոտն ի վայրի Աստուած այնպէս զգեցուցանէ*, if God so clothe the grass of the field.

Զգեցուցիչ a. that robes or dresses.

Զգլխեմ գինւով vn. to inebriate, to

get tipsy; to fly to the head as wine does.

Զգնամ, ացի *vn.* to walk, to take a walk, a turn, to walk out; – *ի վերայ տանեաց, ի բուրաստանի*, to walk upon the roofs, in the garden; – *ընդ եզր ծովուն*, to wander along the sea shore.

Զգոյշ, զգուշից *a.* sly, circumspect, considerate, guarded, wary; sure, safe, secure; – *լինել, կալ* S. *Զգուշանամ*; *ի զգուշի առնել* S. *Զգուշացուցանեմ*; – *վայր*, place of safety.

Զգուշաբար *ad.* silly, cautiously, prudently.

Զգուշագոյն *a.* very or more circumspect, very strict, rigorous; more sure; – *առնիցէք զորդիսն Իսրայէլի ի պղծութեանց նոցա*, you shall cause the children of Israel to avoid their uncleanness.

Զգուշալի *a.* hurtful, to be abstained from or avoided; important, imposing, considerable; cautious, circumspect; certain, secure, sure.

Զգուշակ *a.* that renders cautious; that announces, warns.

Զգուշական *a.* hurtful; to be avoided; S. *Զգուշաւոր*; sober, moderate; – *կենցաղ, կեանք*, ascetic life.

Զգուշահայեաց *a.* cautious, circumspect; smart, open-eyed.

Զգուշանամ, ացայ *vn.* to take care, to provide one's self, to watch, to superintend, to look after, to be cautious, to defend one's self, to mistrust; to evade, to fly, to keep, to stand out of the way; to manage with economy; to abate, to secure one's self, to observe, to parry, to consider, to reserve to one's self, to act up to one's dignity, to retain; – *անձին*, to take care of one's self, to be on one's guard; – *յառաջ*, to await the future; – *պահել*, – *ի կերակրոց*, to fast; to diet; – *զոտս ուրուք ի փայտի*, to put in irons, to lay by the heels; – *ի կառաց*, to get out of the way.

Զգուշանք S. *Զգուշութիւն*.

Զգուշապէս S. *Զգուշաբար*.

Զգուշացող *a.* cautious, wary, circumspect, prudent; *ոչ* –, inconsiderate, unwary, negligent.

Զգուշացուցանեմ, ուցի *va.* to precaution; to forewarn, to preserve; – *զբերան իւր*, to guard one's tongue, to keep the tongue between the teeth.

Զգուշացուցիչ *a.* preservative.

Զգուշաւոր, աց *a.* provident, circumspect, considerate; exact, just, punctual, scrupulous; sly, politic; sober, moderate; wary, mature.

Զգուշեաւ *ad.* with circumspection, slily; strictly, punctually.

Զգուշողական *a.* that conserves or keeps in safe custody.

Զգուշութիւն *s.* sliness, precaution, circumspection, consideration, guard, watch, attention, measure, constraint, preservation, management, heed, admonition, defence; discretion; exactitude, accuracy, punctuality; foresight; reserve; diet; sobriety; *դնել ի -թէ*, to heed, to assure; *դնել ծովու* –, to set a bar to the sea, to put a dyke; – *տալ*, to prohibit, to forbid; – *ի կերակրոց*, diet, regime; *յառաջատես* –, foresight; – *եղեալ նմա՝ զոր նայն խոկայր*, he having divined his thoughts; *-թեամբ* *ad.* S. *Զգուշաբար*.

Զգրգռեմ, եցի *va.* to provoke, to incite, to excite, to irritate, to incense.

Զգրգռիմ, եցայ *vn.* to grow angry, to become incensed, provoked, exasperated, to chafe at.

Զգօն, ից *a.* wise, learned, skilful; sober, discreet, prudent; tame, familiar, gentle.

Զգօնաբարոյ, *Զգօնամիտ* *a.* good, well-behaved, peaceful, quiet, affable, courteous. [to grow familiar.

Զգօնանամ, ացայ *vn.* to become wise;

Զգօնացուցանեմ, ուցի *va.* to render wise; to tame, to subdue, to humanize.

Զգօնութիւն *s.* wisdom, maturity, good sense, good judgment; mildness, gentleness, benignity, affability; –, *Գիրք -թէ*, the Book of Wisdom and the Proverbs of Solomon; *սկիզբն -թեան երկիւղ Տեառն*, the fear of the Lord is the beginning of wisdom.

Զեան *s.* damage, loss, prejudice; – *առնել*, to damage, to injure.

Զելանեմ, զելի *vn.* to go out, to free one's self, to set one's self at liberty.

Զեխ, etc. S. *Զեղխ*, etc.

Զեկ *s.* advice, news.

Զեկուցանեմ, ուցի *va.* to warn, to announce, to declare, to notify, to learn, to instruct, to inform; – *կանխաւ*, to foretell.

Զեկուցիչ *a. s.* declarative; declarer; *alg. arith.* exponent, index.

Ձեկուցումն *s.* declaration, notification, warning, advice.

Ձեղանիմ, ղայ *vn.* to flock together, to abound, to overabound, to flow, to inundate, to overflow, to purge, to run over, to gush out; to diffuse itself, to spread itself; to rush upon one, to assault; S. Ձեղում.

Ձեղխ, ից *a.* intemperate, lewd, debauched, luxurious, dissolute, spoiled; slippery, lubricous, inconstant, voluble; frail, weak; –ք են ճանապարհք նորա, his ways are dissolute.

Ձեղխագործութիւն *s.* licentiousness, luxury, wantonness.

Ձեղխալից *a.* brimful, heaped up, overloaded.

Ձեղխանամ S. Ձեղխիմ.

Ձեղխանք *s. pl.* habitual debauch.

Ձեղխասէր *a.* debauched, lewd.

Ձեղխեմ, եցի, Ձեղխիմ, եցայ *vn.* to abandon one's self to luxury, excess, debauch, to be dissolute; to be intemperate, licentious, prodigal, extravagant; – ի գինւոջ, to drink hard, to gormandize; ըստ մոլորութեանն Բաղաամու ձեղխեցան զհետ վարձուց, they ran greedily after the error of Balaam for reward.

Ձեղխութիւն, Ձեղխումն *s.* intemperance, orgies, debauch, luxury, excess, extravagance, extremity, depravation, lust, licentiousness.

Ձեղծ, ից *a.* dissolute, incontinent, free, wanton, debauched; spoiled; careless, neglected, indolent, sluggish; *s.* negligence, carelessness, inattention; *ad.* negligently.

Ձեղծագործ *a.* destroying, injurious; badly done, wicked.

Ձեղծամտեալ *a.* corrupted, spoiled, [perverse.

Ձեղծանեմ, ծի, Ձեղծեմ, եցի, Ձեղծեցուցանեմ, ուցի *va.* to spoil, to ruin; to abuse, to deceive, to delude, to seduce, to beguile; to rob, to steal, to ravish; ձեղծեմ զդատաւորս (ընչիւք), to corrupt judges.

Ձեղծանիմ, ծայ, Ձեղծիմ, ծայ or **ծեցայ** *vn.* to be spoiled, ruined; to be abused, corrupted; to make a bad use of, to misuse; – իշխանութեամբն, to abuse one's power.

Ձեղծմտութի *s.* mental aberration, madness, folly.

Ձեղծութիւն *s.* corruption, depravation, debauchery; disorder.

Ձեղծուցանելի *a.* fallacious, deceitful.

Ձեղծուցանեմ S. Ձեղծանեմ.

Ձեղուած *s.* plenty, abundance.

Ձեղում, ղի *va.* to shed, to pour out, to spill; to fill up; – ումեք, (յոք) զվարդապետութիւն, to preach redundantly, to be verbose; բազում ծաղր զեղեալ հեղուլ, to laugh immoderately; զեղուին զնովաւ զամենայն ամբոխին, the people crowded around him.

Ձեղում, եղայ *vn.* S. Ձեղանիմ; – խնդութեամբ, to be filled with joy; – ծովու, to be at the flood; – իմիք ի յուշոյ, to slip one's memory, to forget; – զոմամբ, to embrace, to clasp to one's bosom; զեղաւ սիրտ նորա, his heart swelled with emotion, overflowed, outpoured itself.

Ձեղումն *s.* affluence, abundance, exuberance; breaking out, overflowing, defluxion; shedding, effusion; jet, eruption; – խնդութեան, transport, rapture; – շնորհաց, fullness or abundance of grace; – սրտի, overflowing, outpouring, effusion, largeness of heart; – վտակաց, overflowing or inundation.

Ձեղուն *a.* heaped, brimful, redundant; թաթաղուն, շարժուն եւ –, pressed down, shaken together and running over.

Ձեղուցանեմ, ուցի *va.* to heap, to overflow.

Ձեղչական *a.* elliptical.

Ձեղչեմ, եցի *va.* to restrain, to retrench, to contract; to throw into the shade, to eclipse, to darken, to obscure, to cloud; *com.* to discount, to cash.

Ձեղչումն *s.* ellipsis; *com.* discount; – առնել, to discount bills.

Ձեղջ, ղջի *s.* regret, compunction, penitence; remorse; *a.* repentant, contrite; – լինել մտաց ՚ուրուք, to scruple; to have qualms of conscience, to be smitten with remorse; – լինել ումեք, – ապաշաւ անկանիլ ի միտս, զղջի ունել զոք, ի – գալ, հարկանիլ, ի – ապաշաւանաց գալ, – ընդունել, to repent, to afflict one's conscience; ի – ածել, – բերել, to cause to repent, to reform; որպիսի՛ – կալցի զմեզ, how we shall repent!

Ձեմեղ or **մուղ** S. Ձետեղ; – պահել, to place in safety.

Զեմեղեմ *vn.* to have pity or compassion; to free from danger.

Զեն, **Զենագործութիւն** S. Զոհ, etc.

Զենածոյ, *ից a.* sacrificed, immolated.

Զենական S. Զենլի.

Զենակար *a.* hurtful, pernicious.

Զենանիմ, *զենայ vnp.* to be sacrificed or immolated.

Զենարան, *աց s.* shambles, slaughter-house; altar; the Cross, the Holy Rood.

Զենարար S. Զենակար.

Զենելութիւն S. Զոհ.

Զենիթ S. Գագաթնակէտ.

Զենլի, *լեաց s.* victim, that is ready to be sacrificed; immolation.

Զենում, *նի va.* to slaughter, to kill; to immolate, to sacrifice.

Զենումն *s.* act of slaughtering; victim, sacrifice.

Զեռալութիւն *s.* tossing, tide, ebb and flow.

Զեռամ, *ացի* or *ացայ vn.* to creep; to swarm; to crawl; – *եռալ*, to burn, to be fervid; – *ցանկութեամբ*, to burn with concupiscence; *յամենայն զեռնոց որ զեռայցեն ի վերայ երկրի*, from all creeping things that creep upon the earth.

Զեռնական *a.* creeping.

Զեռնում *vn.* to boil, to bubble up; to be inflamed, to be on fire.

Զեռումն *s.* crawling, creeping.

Զեռուն, *ռնոց s.* reptile, creeping animal; acquatic insects; *a.* creeping, crawling.

Զեսուբէս *s.* arabian wolf, hyena.

Զետեղ *s.* place, spot; *a.* placed, arranged; assured, firm; – *առնուլ*, to place one's self, to put one's self, to stop, to stand still, to halt.

Զետեղանամ, *ացայ vn.* to be placed, established.

Զետեղեմ, *եցի*. **Զետեղեցուցանեմ**, *ուցի va.* to place, to deposit, to put, to establish, to dispose, to plant, to install, to procure a situation or place for.

Զետեղիմ, *ղեցայ vn.* to place one's self, to install or settle or establish one's self; to find a situation, to obtain or find a place.

Զետեղուած, **Զետեղութիւն**, **Զետեղումն** *s.* placing, settlement, installation; disposition, arrangement, ordering.

Զետվաղեղ առնում S. Արշաւեմ.

Զերդ S. Զերթ.

Զերեամ *ad.* triennially, three years.

Զերթ *pr.* as, the same as, as well as, like.

Զերծ *a.* exempt, frank, free; safe, sure; *s.* deliverance, safety; – *առնել*, S. Զերծանեմ; – *կալ*, *լինել*, to be secure from, sheltered from, exempt from; – *կացուցանել*, to shelter, to secure, to screen; to exempt, to free, to dispense from.

Զերծանեմ, *ծի va.* to take away, to carry off; to detach; to strip, to despoil, to rob.

Զերծանիմ, *ծայ*. **Զերծիմ**, **Զերծնում** *vn.* to be freed, delivered, to escape, to make one's escape, to disengage one's self, to save one's self, to run away, to detach one's self; to slip off, to slide away; – *յառողջութիւն*, to be cured; – *ի խաւարէ ի լոյս*, to pass from darkness to light; – *յամուսնոյ*, to be widowed, deprived of one's husband.

Զերծում, *ծի va.* to dispossess, to strip, to carry away; to snatch, to deprave, to ravish, to pull off; – *vn.* to free one's self, to get rid of, to have ricourse to, to escape to, to take refuge.

Զերծումն *s.* deliverance, liberation, freedom; stripping off, spoiling, divesting; – *ելից*, decease, death.

Զերծուցանեմ, *ցի va.* to deliver, to free, to save, to undo, to disengage, to liberate, to preserve, to get out; – *ի մահու պարտեաց*, to reprieve from capital punishment, from death.

Զերծուցիչ *a. s.* deliverer, rescuer.

*__Զեւայ__ *s.* square; – *երկաթի*, iron knee.

Զեւս *s.* Jupiter; S. Արամազդ.

Զեփիւռ, **Զեփիւռոս**, *ից s.* zephyr; *քաղցրաշունչ* –, the gentle –s; *զովարար* –, refreshing breeze; S. Էրան.

Զզուանք *s. pl.* oppression, vexation, vexatious measures; nausea, disgust, aversion, loathing, rising of the stomach; horror, detestation, abomination.

Զզուելի *a.* disgusting, abominable, [detestable, hateful.

Զզուեմ, *եցի va.* to disgust, to vex, to persecute, to importune; to revile, to abuse, to outrage.

Զզուիմ, *ւեցայ vn.* to be disgusted, tired, to hate, to abhor, to abominate, to detest.

Զէն, *զինուց* or *ից s.* arm, weapon; armament, armour, munition, harness; *հին -ն*, woman, female; *- եւ զարդ*, armour, arming; *- ի ձեռին*, in arms; armed, arms in the hands; *զինու զօրութեամբ*, with arms; by main strength; *-ս կրել*, to carry, to bear arms; *ի - գնալ, ընթանալ, դառնալ, - առնուլ, զգենուլ, ի վեր առնուլ, ի - վառիլ*, to fly to arms, to buckle on one's armour, to take up arms, to arm one's self; *- առնուլ ընդդէմ*, to bear arms against; *ի - վառել*, to put under arms; *ի բաց թողուլ զ-ս*, to lay down one's arms; *հրաման կրելոյ -ս*, license to shoot; *հրաթափ -ք* (*հրազէնք*), fire arms, guns, muskets, rifles; *հատու -ք* (*սուսեր սուին*), side arms, weapons, cutting, edge; *վառեալ ի - եւ ի զարդ*, armed from head to foot; *առաջին փորձ զինուց*, one's first passage in arms; *այր զինու*, man at arms; *ազգ կիրթ ի հրահանգս զինուց*, a nation inured to war; *ի* -! *ի* -! to arms! *- ի վեր*! *- յառաջ*! *- ի վայր*! carry, present, ground arms! *կա՛զմ ի* -! ready! *- կալէք*, *- առէք*, *- ի ձեռս*! support arms! *սպանանել զինուք*, to put to the sword; *ելանել ընդ -ս* S. **Ելանեմ**; *դուլ զինուց*, a truce; *սահմանք քաջաց -ն իւրեանց*, the arms of the brave decide the limits of their power.

Զէնընկէց *a.* that abandons, throws away his arms, fugitive; *- փախստեայ գնալ*, to throw down one's arms and flee; *- լինել*, to lay down one's arms, to unarm, to surrender; *- առնել*, to unarm, to disarm.

Զէնընկէցութիւն *s.* disarming.

Զէնընտիր *a.* splendidly armed, well mailed; *- ժողովել*, to riunite well-armed troops or persons.

Զըմբաղ, **Զըմբիմ**, **Զընդամ**, **Զընդան** S. **Զմբաղ**, etc.

Զընկենում, *եցի va.* to throw, to thrust, to cast far from one; to drive away, to remove; *- զամօթ*, to throw off all sense of shame, to become immodest.

Զթափ անցանեմ S. **Թափ անցանեմ**.

Զի *conj.* for, because, in order that, to the end that; that; *զի՞ ad.* what? what thing? why? for what reason? *զի՞ կայ իմ եւ քո*, what do you want, or what do you want of me? *զի՞ է զի*, what is the motive for which? why? what is it? why then? *զի՞ է զի յարեւու եկիք այսօր*, how happens it that you are returned before sun-down? *քեզ զի՞ փոյթ է*, what does it matter to you? *զի՞ է որդեակ*, what do you want my son? *զի՛ int.* how! how much! *զի՛ անգութ ես*, how cruel you are! *զի՛ բարի կամ զի՛ վայելուչ*, how good and how pleasant!

Զիարդ *ad.* how, of what sort, in what manner, according to; what? how? why? for what reason? *int.* how! how much! *- դժուարին է*! how difficult it is! *-ն*, *զ-ն s.* condition, quality, how, the why, the wherefore; *գիտել զ-ն ամենայնի*, to know the why and the wherefore of every thing.

Զի՞ արդեօք *ad.* what? how? what is it? *- Պետրոսն եղեւ*? what has happened to Peter? [pleasure.

Զիարդուպէտ *ad.* at one's will or

Զիգն *s.* hammer-headed shark.

Զիլ *s. mus.* first string; treble voice, soprano.

Զիղջ *s.* regret, grief; *- է ինձ*, I regret, I repent; *- մեծ է ինձ*, I bitterly reproach myself, I am very sorry; S. **Զեղջ**.

Զի մի, **Զի մի երբէք** *conj.* lest, for fear that, that never.

Զինագործ, *աց s.* armourer.

Զինագործութիւն *s.* trade of making arms; arming, armament.

Զինադադար, **Զինադադարումն** *s.* armistice, truce; *- առնել*, to make a truce.

Զինազարդ, **Զինազգեստ** *a.* armed, invested, furnished with arms; *- լինել*, to arm one's self, to take, to bear arms.

Զինազարդիմ, *եցայ vn.* to arm one's self, to put on arms.

Զինազգեստ S. **Զինազարդ**.

Զինազգեստիմ S. **Զինազարդիմ**.

Զինախաղ *s.* fencer; S. **Զինախաղութիւն**; *- առնել*, to fence; *ուսուցիչ -ի*, fencing-master; *մարզարան -ի*, fencing-school.

Զինախաղութիւն *s.* fencing.

Զինակիր, *կրաց s.* that carries arms; squire; soldier, swordsman; officer.

Զինակից *a.* companion (in arms), fellow-soldier, comrade.

Զինակրութիւն *s.* the carrying of arms, armament.

Զինակցիմ, եցայ *vn.* to fight together, to accompany in battle.

Զինակցութիւն *s.* accompanying in war; alliance.

Զինահամբարձեալ լինիմ, to arm against, to rebel.

Զինահար *a.* struck by love, or sadness.

Զինահարիմ, եցայ *vn.* to be wounded with a weapon.

Զինամարտիկ *a.* armed combatant.

Զինամարտութիւն *s.* armed warfare.

Զինանոց, աց *s.* arsenal, magazine of arms.

Զինաշարժ, ից *a.* that fences, fencer; S. **Զինախաղ**, etc.

Զինապատեանք *s.* sheath, scabbard.

Զինապետ *s.* corporal.

Զինավաճառ, աց *s.* armourer; — *հրացանից*, gunsmith; — *սրազինուց*, sword-cutler.

Զինատեաց *a.* avoiding, abhorring war, desiring peace at all price.

Զինարան S. **Զինանոց**.

Զինաւոր, etc. S. **Զինուոր**, etc.

Զինաքաղ *a.* gathering the arms of the fallen.

Զինեմ, եցի *va.* to arm, to provide with arms, to man, to equip; to provide with, to fortify.

Զինիմ, եցայ *vn.* to arm one's self, to take up arms, to oppose; to provide one's self with.

Զինկ, ի *s.* zinc.

Զինուոր, աց *s.* militia-man, warrior, soldier; *իբրեւ զ—*, in a military manner; — *սոսկական*, private or common soldier; *հետեւակ* —, foot-soldier; *հեծեալ* —, horse-soldier.

Զինուորաբար *ad.* in a military way, like a soldier.

Զինուորագրութիւն *s.* conscription, enlistment; *ինքնակամ* —, enlisting.

Զինուորական *a.* military, soldierly, soldier-like; *s.* soldier; — *արուեստ*, tactics.

Զինուորակից *s.* fellow-soldier; —*ք իմ*, my comrades, my brothers in arms.

Զինուորանամ, ացայ *vn.* to be a soldier, to turn soldier.

Զինուորանոց *s.* barracks.

Զինուորապէս *ad.* in a military manner.

Զինուորեալ եկեղեցի, the church militant.

Զինուորեմ, եցի, Զինուորեցուցանեմ, ուցի *va.* to enlist, to maintain soldiers; to exercise in the art of war; to arm.

Զինուորիմ, եցայ *vp.* to take up arms, to fly to arms, to arm one's self; to oppose; to take up the profession of arms; *ո՞ք երբեք զինուորիցի իւրովք թոշակօք*, who goeth a warfare any time at his own charges? *զի դու զինուորիցիս նոքօք զգեղեցիկ զինուորութիւն*, that thou by them mightest war a good warfare.

Զինուորութիւն *s.* militia, arms, profession of war; army; armament; tactics; soldiership; *մտանել, գրիլ ի* —, to enlist; — *հրեշտակաց, զուարթնոց, անմարմնոց*, choir, or host of angels.

Զի՞նչ *s. a.* who? which? what? *ad.* how? why? *pr. ad.* that, which, what; — *կերիցուք*, *կամ* — *արբցուք*, *կամ* — *զգեցցուք*, what ye shall eat, or what ye shall drink, what ye shall put on; — *եւ իցէ*, whatever, whichever; — *է ինձ*? what does it matter? — *կամիք*? what do you like? — *խնդրէք*? what are you seeking? — *աղագաւ*? why? for what cause? — *օրինակ*? in what manner? — *ասիցեն*? what will they say? — *ինչ*? what? — *ինչ առնել էր եւ ես ոչ արարի*? what is that which I ought to have done and have not done? — *ապա*? what? what then?

Զինչէն, էին, էուին *s.* nature, substance, state of a thing.

Զինչուզինչ *a. s.* how? what can it be? how can it be?

Զինչպէտ *a.* futile, vain, frivolous; *ad.* capriciously.

Զինչպիսի *a.* what? in what manner? how?

Զինչպիտակէն *ad.* capriciously, conceitedly.

Զինչպիտակութիւն *s.* caprice, whim, freak, humour, fantasy; *ի կամս անձին —թեան բերիլ*, to follow one's own caprice or fancy; *թողուլ զոք ի կամս անձին —թեան*, to leave one to his ways or caprices.

Զիջադոյն *a.* lower, sunk.

Զիջական *a.* mild, humble, condescending, complaisant.

Զիջանեմ, ջի, Զիջանիմ, ջայ *vn.* to calm one's self, to relent, to grow tranquil, to yield, to cool, to comply; to acquiesce, to listen, to condescend, to connive; to become extinct; — *յառաջին զուարթութենէն*, to lose one's cheerfulness; — *յաղաչանս*, to be moved by entreaties, to acquiesce in, to comply with, to yield to; *զիջանէր տակաւ երթայր ջուրն եւ թուլանայր յերկրէ*, the waters returned from off the earth continually; էջ եւ զիջիր ի խորս երկրի, yet shalt thou be brought down unto the nether parts of the earth.

Զիջութիւն, **Զիջումն** *s.* calmness, tranquillity; subsiding; condescension, connivance, deference; indulgence.

Զիջուցանեմ, ուցի *va.* to calm; to cool; to extinguish; – զոք առ ի վշտակցութիւն, to soften, to render compassionate.

Զիստ, զստից *s.* thigh; haunch; – կենդանեաց, leg; – կամրջի, stern; – նաւու, keel of a ship.

Զիրարեմ, րիմ *vna.* to raise a tumult or disturbance; – զաղանդ, to divulge, to publish.

Զիրկ *a.* destitute, deprived; – լինել, դառնիլ, to be –.

Զիւրովին երթալ, գնալ, to kill one's self, to put one's self to death.

Զլանամ, ացայ *va.* to deny, to retract, to refuse, to deprive, to retain.

Զլացող *a.* that denies, refuses; ungrateful.

Զլացողութիւն, **Զլացութիւն**, **Զլացումն** *s.* denial; recantation, refusal; wrong.

Զկեռ *s.* medlar; medlar-tree.

Զկծանք *s. pl.* chagrin, grief, vexation, crabbedness.

Զկծեմ, եցի *va.* to embitter, to afflict, to torment; S. **Զկծիմ**.

Զկծեցուցանեմ, ուցի *va.* to displease, to vex, to trouble, to offend, to chagrin; to nettle, to sting, to peck at; զկծեցուցից եւ ես զձեզ բանիւք, I will sting you with my words.

Զկծեցուցիչ *a.* sharp, biting, piquant; – բանք, biting words, sarcasm.

Զկծիմ, եցայ *vn.* to be vexed, grieved, concerned, moved, soured, exasperated; – գինւով, to intoxicate, to get drunk.

Զկծումն S. **Զկծանք**.

Զկնի *pr.* after, since; behind, back, backward; *ad.* after, since, then, afterwards, hereafter, underneath, behind, one after another, next to, subsequently; Տրայիանոս կալաւ զինքնակալութիւնն – Ներուասայ, Trajan was emperor after Nerva; – միմեանց, զմիմեանց կնի, մի զմիոյ կնի, one after the other, subsequently, blow upon blow; – երկուց ամաց, two years ago; – ոչ բազում աւուրց, some days after; – ապա, at length; զերիս ամս ամ զամի –, during three successive years; եկայք – իմ, follow me; որ զմեր կնի ոչ շրջի, who is not of us; զդրունս ձգել – իւր, to shut the door behind or after one; մի զմիոյ կնի կցեալ, one tied to another; linked; եւ որ ինչ – այսորիկ, եւ որ –, and so on, &c. etc.; – բնութեան, suitable or according to the nature, natural, like nature; – գալ, գնալ, երթալ, ընթանալ –, to follow; – պնդիլ, մտանել, լինել, to pursue, to follow up, to hunt, to persecute; – խոտորիլ, to be allured; to be carried away; մոլորիլ – խրատու, to be swayed by bad advice; – կամաց իւրոց ածել զոք, to make the slave of one's will.

Զկնիս, զկնեաց *s.* that which follows, following, posterity, future, hereafter; *ad.* afterwards.

Զկրկտանք S. **Զգայռ**.

Զհետ *pr. ad.* after, then, since; with, together; – առաքել, to send for; – բերել, to add, to subjoin; – գալ, to follow, to come after; to result; to depend; գնալ, երթալ –, – շրջել, to follow, to go after; to imitate; – երթալ դատարկութեան, to love idleness; – ելանել, ընթանալ, հեծանել, մտանել, յարձակիլ, ունել, պնդիլ, վարել, to run after, to pursue, to overtake, to follow, to persecute, to be at the heels, to give chase; իւրաքանչիւր – միմեանց, one near the other, close to; – լինել ճանապարհաց ուրուք, te follow tracks; զհաց ոչ առաք – մեր, we have brought no bread with us; մի զմիոյ հետ, one after the other, a little at a time, by degrees; զո՞ր – ելեալ ես, who is he whom thou pursuest?

Զհետերթանք *s. pl.* consequences; accessories.

Զհետերթութիւն *s.* the following.

Զղալ, ի *s.* cornelian cherry, cornel; cornel tree.

Զղեար, երոյ S. **Զկեռ**.

Զղջական *a.* plaintive; penitent.

Զղջամ, ացի, **Զղջանամ**, ացայ *vn.* to repent; to be sorry, to regret, to complain, to acknowledge one's fault.

Զղջասիրտ *a.* tender, affected, plaintive, moaning. [grieved.

Զղջացեալ *a.* repentant, contrite,

Զղջացուցանեմ, ուցի *va.* to make repent, to affect, to move.

Զղջութիւն, **Զղջումն** *s.* compunction, repentance, contrition; penitence; ի

– գալ. ի զղջման լինել. to repent; ի – ածել. to make repent.

Զճանապարհայն *ad.* by way of, by the way, on the way.

Զմայլական S. Զմայլեցուցիչ.

Զմայլանամ S. Զմայլիմ.

Զմայլեցուցանեմ, ուցի *va.* to charm, to please extremely, to fill with rapture, to enchant, to put in extasy; to satiate, to satisfy, to sate.

Զմայլեցուցիչ *a.* charming, surprising; enchanting.

Զմայլիմ, եցայ *vn.* to be charmed, delighted; to enjoy; to take one's fill of, to glut one's self with, to be satiated, glutted, to be intoxicated, enraptured.

Զմայլութիւն, Զմայլումն *s.* satiety; delight, transport, rapture; witchery, enchantment.

Զմբաղ *s.* anguish, affliction, anxiety, trouble, tribulation, consternation; whimsy, wild fancy, phantom.

Զմբաղիմ, եցայ *vn.* to torment one's self, to toss about, to tumble and toss.

Զմբուլ S. Սմբուլ.

Զմբրիմ. Զմրիմ. եցայ *vn.* to grow torpid, stiff, numb, to be benumbed, dulled; to lose one's senses, to be stunned; to feel giddy.

Զմելին, ի, աւ *s.* pen-knife.

Զմէ՞ *ad.* why?

Զմուռս, զմռսոյ, սով *s.* myrrh.

Զմռաբեր, Զմռնաբեր *a.* producing myrrh.

Զմռանամ, ացայ *vn.* to be perfumed with myrrh.

Զմռեմ S. Զմռսեմ.

Զմռնենի *s.* myrrh tree.

Զմռնիտ *s.* emery.

Զմռսալիր, -լից *a.* full of myrrh.

Զմռսեալ *a.* mixed with myrrh; embalmed.

Զմռսեմ, եցի *va.* to mix or fill with myrrh; to embalm.

Զմռսումն *s.* embalming.

Զմտաւ ածեմ, ածի *va.* to think, to regard, to consider; S. Միտ.

Զմտաւածութիւն *s.* thought, consideration, reflection, meditation.

Զմրիմ S. Զմբրիմ.

Զմրխտեայ, -տի *a.* emerald, made of emerald.

Զմրուխտ, րխտոյ or տի *s.* emerald.

Զնդամ, ացի *va.* to spare, to save, to be careful; *vn.* to tremble, to shiver; to throb, to palpitate.

Զնդան, ի *s.* prison; տալ ի –, արգելուլ –աւ, to put in –, to throw into a dungeon; S. Բանտ.

Զնդանարգել, –աւոր S. Բանտարգել.

Զնդանեմ S. Բանտեմ.

Զնդացումն *s.* care, sparing; heart-breaking, grief.

Զնին, զննոյ *s.* observation, examination; spectacle, view; ի – երթալ, մատչել, կալ, to visit, to go to see; to look at, to observe, to examine; ի – գալ. to come within view, to be observed.

Զնիստ *a.* low, lower.

Զնկաղօծումն *s.* zinking or galvanizing.

Զնկատ *s.* zincate.

Զննական *a.* S. Զննելի; observing, examiner.

Զննարան *s.* judgment hall; court of justice, tribunal.

Զննելի *a.* visible, tangible, palpable.

Զննեմ, եցի *va.* to look at, to observe, to stare at, to aim at, to contemplate; to examine, to study, to discuss; to remark, to clear up, to recognize; to visit; to feel, to touch.

Զննիչ *s.* observer; examiner.

Զննութիւն, Զննումն *s.* observation, speculation, theory; visit.

Զնստադոյն *a.* lower or very low, sunk.

Զնստանիմ, Զնստիմ, տայ *vn.* to settle, to grow calm, to relent.

Զնստուցանեմ, ուցի *va.* to weigh down, to cause to sink; to depress, to calm.

Զոդիակոս S. Կենդանակամար.

Զոհ, ից *s.* victim, sacrifice, immolation, host; – ողջակէզ, holocaust; – մատուցանել, to make a sacrifice; – առնել (զոք), to kill.

Զոհագործ, աց *s.* that immolates, sacrificer.

Զոհագործեմ S. Զոհեմ.

Զոհագործութիւն *s.* immolation, sacrifice.

Զոհական S. Նուիրական.

Զոհակեր *a.* eating the flesh of sacrifices.

Զոհամատոյց *a.* sacrificing.

Զոհասպաս *s.* assistant to the sacrificer.

Զոհատուն *s.* heathen temple.

Զոհանոց. Զոհարան, աց *s.* altar of sacrifice; vase of immolation.

Զոհարար S. Զոհագործ.

Զոհաւոր, աց *a.* immolated, sacrificed; sacrificial.

continually; Էջ եւ զիջիր ի խորս երկրի, yet shalt thou be brought down unto the nether parts of the earth.

Զիջութիւն, **Զիջումն** *s.* calmness, tranquillity; subsiding; condescension, connivance, deference; indulgence.

Զիջուցանեմ, ուցի *va.* to calm; to cool; to extinguish; – զոք առ ի վշտակցութիւն, to soften, to render compassionate.

Զիստ, զստից *s.* thigh; haunch; – կենդանեաց, leg; – կամրջի, stern; – նաւու, keel of a ship.

Զիրարեմ, րիմ *vna.* to raise a tumult or disturbance; – զաղանդ, to divulge, to publish.

Զիրկ *a.* destitute, deprived; – լինել, գտանիլ, to be –.

Զիւրովին երթալ, գնալ, to kill one's self, to put one's self to death.

Զլանամ, ացայ *va.* to deny, to retract, to refuse, to deprive, to retain.

Զլացող *a.* that denies, refuses; ungrateful.

Զլացողութիւն, **Զլացութիւն**, **Զլացումն** *s.* denial; recantation, refusal; wrong.

Զկեռ *s.* medlar; medlar-tree.

Զկծանք *s. pl.* chagrin, grief, vexation, crabbedness.

Զկծեմ, եցի *va.* to embitter, to afflict, to torment; S. **Զկծիմ**.

Զկծեցուցանեմ, ուցի *va.* to displease, to vex, to trouble, to offend, to chagrin; to nettle, to sting, to peck at; զկծեցուցից եւ ես զձեզ բանիւք, I will sting you with my words.

Զկծեցուցիչ *a.* sharp, biting, piquant; – բանք, biting words, sarcasm.

Զկծիմ, եցայ *vn.* to be vexed, grieved, concerned, moved, soured, exasperated; – գինւով, to intoxicate, to get drunk.

Զկծումն S. **Զկծանք**.

Զկնի *pr.* after, since; behind, back, backward; *ad.* after, since, then, afterwards, hereafter, underneath, behind, one after another, next to, subsequently; Տրայիանոս կալաւ զինքնակալութիւնն – Ներուայ, Trajan was emperor after Nerva; – միմեանց, զմիմեանց կնի, մի զմիոյ կնի, one after the other, subsequently, blow upon blow; – երկուց ամաց, two years ago; – ոչ բազում աւուրց, some days after; – ապա, at length; զերիս ամս ամ զամի –, during three successive years; Եկայք – իմ, follow me; որ զմեր կնի ոչ շրջի, who is not of us; զդուռն ձգել – իւր, to shut the door behind or after one; մի զմիոյ կնի կցեալ, one tied to another; linked; եւ որ ինչ – այսորիկ, եւ որ –, and so on, &c. etc.; – բնութեան, suitable or according to the nature, natural, like nature; – գալ, գնալ, երթալ, ընթանալ –, to follow; – պնդիլ, մտանել, լինել, to pursue, to follow up, to hunt, to persecute; – խոտորիլ, to be allured; to be carried away; մոլորիլ – խրատու, to be swayed by bad advice; – կամաց իւրոց ածել զոք, to make the slave of one's will.

Զկնիս, զկնեաց *s.* that which follows, following, posterity, future, hereafter; *ad.* afterwards.

Զկրկտանք S. **Զդայռ**.

Զհետ *pr. ad.* after, then, since; with, together; – առաքել, to send for; – բերել, to add, to subjoin; – գալ, to follow, to come after; to result; to depend; գնալ, երթալ –, – շրջել, to follow, to go after; to imitate; – երթալ դատարկութեան, to love idleness; – ելանել, ընթանալ, հեծանել, մտանել, յարձակիլ, ունել, պնդիլ, վարիլ, to run after, to pursue, to overtake, to follow, to persecute, to be at the heels, to give chase; իւրաքանչիւր – միմեանց, one near the other, close to; – լինել ճանապարհաց ուրուք, te follow tracks; զհաց ոչ առաք – մեր, we have brought no bread with us; մի զմիոյ հետ, one after the other, a little at a time, by degrees; զո՞ր – ելեալ ես, who is he whom thou pursuest?

Զհետերթանք *s. pl.* consequences; accessories.

Զհետերթութիւն *s.* the following.

Զղալ, ի *s.* cornelian cherry, cornel; cornel tree.

Զղեար, երոյ S. **Զկեռ**.

Զղջական *a.* plaintive; penitent.

Զղջամ, ացի, **Զղջանամ**, ացայ *vn.* to repent; to be sorry, to regret, to complain, to acknowledge one's fault.

Զղջասիրտ *a.* tender, affected, plaintive, moaning. [grieved.

Զղջացեալ *a.* repentant, contrite,

Զղջացուցանեմ, ուցի *va.* to make repent, to affect, to move.

Զղջութիւն, **Զղջումն** *s.* compunction, repentance, contrition; penitence; ի

-գալ. ի զղջման լինել. to repent; ի -ածել. to make repent.

Զճանապարհային *ad.* by way of, by the way, on the way.

Զմայլական S. Զմայլեցուցիչ.

Զմայլանամ S. Զմայլիմ.

Զմայլեցուցանեմ, ուցի *va.* to charm, to please extremely, to fill with rapture, to enchant, to put in extasy; to satiate, to satisfy, to sate.

Զմայլեցուցիչ *a.* charming, surprising; enchanting.

Զմայլիմ, եցայ *vn.* to be charmed, delighted; to enjoy; to take one's fill of, to glut one's self with, to be satiated, glutted, to be intoxicated, enraptured.

Զմայլութիւն, Զմայլումն *s.* satiety; delight, transport, rapture; witchery, enchantment.

Զմբաղ *s.* anguish, affliction, anxiety, trouble, tribulation, consternation; whimsy, wild fancy, phantom.

Զմբաղիմ, եցայ *vn.* to torment one's self, to toss about, to tumble and toss.

Զմբուլ S. Ամբուլ.

Զմբրիմ. Զմրիմ. եցայ *vn.* to grow torpid, stiff, numb, to be benumbed, dulled; to lose one's senses, to be stunned; to feel giddy.

Զմելին, ի, աւ *s.* pen-knife.

Զմէ՞ *ad.* why?

Զմուռս, զմռսոյ, սով *s.* myrrh.

Զմռաբեր, Զմռնաբեր *a.* producing myrrh.

Զմռանամ, ացայ *vn.* to be perfumed with myrrh.

Զմռեմ S. Զմռսեմ.

Զմռնենի *s.* myrrh tree.

Զմռնիտ *s.* emery.

Զմռսալից, -լեց *a.* full of myrrh.

Զմռսեալ *a.* mixed with myrrh; embalmed.

Զմռսեմ, եցի *va.* to mix or fill with myrrh; to embalm.

Զմռսումն *s.* embalming.

Զմտաւ ածեմ, ածի *va.* to think, to regard, to consider; S. Միտ.

Զմտաւածութիւն *s.* thought, consideration, reflection, meditation.

Զմրիմ S. Զմբրիմ.

Զմրխտեայ, -ափ *a.* emerald, made of emerald.

Զմրուխտ, րխտոյ or տի *s.* emerald.

Զնդամ, ացի *va.* to spare, to save, to be careful; *vn.* to tremble, to shiver; to throb, to palpitate.

Զնդան, ի *s.* prison; տալ ի -, արգելուլ -աւ, to put in -, to throw into a dungeon; S. Բանտ.

Զնդանարգել, -աւոր S. Բանտարգել.

Զնդանեմ S. Բանտեմ.

Զնդայումն *s.* care, sparing; heartbreaking, grief.

Զնին, զննոյ *s.* observation, examination; spectacle, view; ի - ելանել. մատչել. կալ. to visit, to go to see; to look at, to observe, to examine; ի - գալ. to come within view, to be observed.

Զնիստ *a.* low, lower. [ing.

Զնկազօծումն *s.* zinking or galvaniz-

Զնկատ *s.* zincate.

Զննական *a.* S. Զննելի; observing, examiner.

Զննարան *s.* judgment hall; court of justice, tribunal.

Զննելի *a.* visible, tangible, palpable.

Զննեմ, եցի *va.* to look at, to observe, to stare at, to aim at, to contemplate; to examine, to study, to discuss; to remark, to clear up, to recognize; to visit; to feel, to touch.

Զննիչ *s.* observer; examiner.

Զննութիւն, Զննումն *s.* observation, speculation, theory; visit. [sunk.

Զնստագոյն *a.* lower or very low,

Զնստանիմ, Զնստիմ, տայ *vn.* to settle, to grow calm, to relent.

Զնստուցանեմ, ուցի *va.* to weigh down, to cause to sink; to depress, to calm.

Զողիակոս S. Կենդանակամար.

Զոհ, ից *s.* victim, sacrifice, immolation, host; - ողջակէզ, holocaust; - մատուցանել, to make a sacrifice; - առնել (զոք), to kill.

Զոհագործ, աց *s.* that immolates, sacrificer.

Զոհագործեմ S. Զոհեմ.

Զոհագործութիւն *s.* immolation, sacrifice.

Զոհական S. Նուիրական. [rifices.

Զոհակեր *a.* eating the flesh of sac-

Զոհամատոյց *a.* sacrificing. [ficer.

Զոհասպաս *s.* assistant to the sacri-

Զոհատուն *s.* heathen temple.

Զոհանոց. Զոհարան, աց *s.* altar of sacrifice; vase of immolation.

Զոհարար S. Զոհագործ.

Զոհաւոր, աց *a.* immolated, sacrificed; sacrificial.

Զոհեալ *a.* sacrificed, immolated; *s.* things offered to idols, flesh of the victims.

Զոհեմ, եցի *va.* to immolate, to sacrifice.

Զոհիչ *s.* sacrificer, immolator.

Զոհումն *s.* immolation, act of immolating, sacrifice.

Զողալ S. Զղալ, Հղին.

Զոմ, ոյ *s.* draw-bridge.

Զոյգ, զուգից *a.* even; conjoined, united, equal, alike, similar; *ad.* level, without odds, equally; close to; conjointly, with, together; *s.* pair, couple; –ք, –ք կշռոց, balance; a coach and two or four; – պարանոցին, nape of the neck; – մի եզանց, a yoke of oxen or bullocks; –ք իշոց, a couple of asses; –ք կաքաւուց, ատրճանակաց, brace of partridges, of pistols; – մի կօշկաց, a pair of boots; –, – ընդ, directly, forthwith, as soon; – ընդ բանին եղեւ, no sooner said than done; –ս –ս, in pairs, by twos, two and two.

Զոյգանուն *a. gr.* synonymous; equivocal; S. Համանուն.

Զոյգերկնային *a.* God-like, divine.

Զոյգընթաց S. Զուգընթաց.

Զոյգոստատ, աց *s.* aid-de-camp.

Զոշ, Զոշոտեմ, etc. S. Զօշ, etc.

Զոպայ, ի, իւ *s.* hyssop; holy-water sprinkler, asperges-brush.

Զով *a.* fresh, cold; *s.* cool, freshness.

Զովական *a.* fresh; refreshing.

Զովամարմին *a.* chilly, sensible to cold.

Զովանամ, ացայ *vn.* to cool, to grow cool, to become cool.

Զովարար *a.* refreshing, cooling, refrigerative; *s.* refreshment.

Զովացութիւն *s.* refrigeration.

Զովացումն *s.* refreshment.

, **Զովացուցանեմ, ուցի** *va.* to refresh; to give freshness; to refrigerate.

Զովացուցիչ S. Զովարար.

Զովող or **Զուող, աց, Զովողակից** *s.* companion, fellow, comrade, mate; school-fellow, fellow-student; associate, partaker; accomplice, party, abettor, follower.

Զովողութիւն *s.* company, society; correspondence, intelligence; participation.

Զովութիւն *s.* coolness, freshness, refreshment, refrigeration; ի –թեան երեկոյի, in the cool of the evening.

Զոր օրինակ *conj.* for example, as; *ad.* as well as, as, how.

Զուարակ, աց *s.* bullock, steer; ox; bull; *ast.* Taurus, the Bull.

Զուարակագլուխ S. Ցլագլուխ.

Զուարակազենութիւն *s.* immolation of bullocks or steers.

Զուարակափիղ *s.* chimera partaking of the bull and the elephant.

Զուարակափակ, Զուարափակ *s.* ox-stall.

Զուարթ *a.* joyful, cheerful, smiling; gay, sprightly, lively, merry; serene, clear.

Զուարթագեղ *a.* blithesome, smiling, cheerful; – մանկութիւն, joyful youth.

Զուարթագին S. Զուարթ; *ad.* joyfully, gaily; – են աչք նորա ի գինւոյ, his eyes are merry with wine.

Զուարթադէմ S. Զուարթերես.

Զուարթածաղիկ *a.* smiling, florid, young, graceful; – հասակ, sprightly youth, youthfulness; – մանկութիւն, infancy, childhood, the prime of life, best time of life; – ալիք, gray-beard.

Զուարթակից *a.* rejoicing together; – լինել, to congratulate, to share one's joy, happiness or satisfaction; – առնել, to make a sharer in one's joy.

Զուարթահայեաց *a.* of gentle aspect, mild looking, laughing, joyous, happy.

Զուարթաճաճանչ *a.* bright, shining splendidly, fulgid.

Զուարթամիտ *a.* sweet or good-tempered, gay, sprightly; joyful, merry.

Զուարթամտութիւն *s.* good humour, joyfulness, gaiety; generosity, benignity.

Զուարթանամ, ացայ *vn.* to be joyful, to rejoice, to be diverted; to rouse one's self, to give one's self up to gaiety; *fig.* to shine, to enlighten, to cheer up, to be kindled; to be vigilant, sober, to watch; – ի գինւոյ, to be seasoned with wine; զուարթացեալ ի գինւոյ, tipsy; S. Գինի; զուարթացաւ սիրտ նորա, his heart was merry, expanded, dilated; զուարթացան երեսք նորա, his countenance brightened up; – հրոյ, to relight, to rekindle.

Զուարթաշար *a.* malignant, crafty, cunning.

Զուարթառատ *a.* generous, liberal; – տուրք, liberality.

Զուարթատեսիլ *a.* of fine aspect, pretty, beautiful, handsome; – դէմք, երեսք, cheerful countenance, serene aspect.

Զուարթարար *a.* jesting, that makes merry, diverting; that gives joy, joyful.

Զուարթացուցանեմ, ուցի *va.* to divert, to exhilarate; to drive away melancholy, to enliven, to animate, to revive; – *զմիտս*, to cheer, to soothe the spirit; – *զլսելիս*, to delight the ears, to please, to solace.

Զուարթերես *a.* blithe, smiling, graceful, cheerful, laughing, pleasant looking; shameless, bold.

Զուարթութիւն *s.* gaiety, joy, good humour; activity, vigilance.

Զուարթուն, *թնոյ* *a.* sprightly, lively, vigilant; *s.* angel.

Զուարճ S. *Զուարթ*; –, *-աբար* *ad.* joyously, merrily.

Զուարճաբան *a.* facetious, pleasant, joker, comic fellow; jocose, waggish, droll.

Զուարճաբանեմ, եցի *vn.* to joke, to jest.

Զուարճաբանութի *s.* facetiousness, pleasantry, jest, facetious saying.

Զուարճաբոյս *a.* green, flourishing, covered with leaves.

Զուարճալի, *-լից* *a.* pleasing, recreative, delectable, delicious, diverting, mild, agreeable; jocose, merry, pleasant, jovial, smiling; *-ք*, pleasures, enjoyments of this world.

Զուարճախառն *a.* mixed with joy.

Զուարճախօս S. *Զուարճաբան*; – *լինել*, to amuse, to joke, to tell stories; *այր* –, an amusing fellow; story-teller.

Զուարճախօսութիւն S. *Զուարճաբանութիւն*.

Զուարճական S. *Զուարճալի*.

Զուարճակից S. *Զուարթակից*.

Զուարճաձայն *a.* sweet-throated.

Զուարճանալի *a.* pleasing, enjoyable, fo be enjoyed; S. *Զուարճալի*.

Զուարճանամ, ացայ *vn.* to enjoy, to rejoice, to delight in any thing, to be delighted, to amuse one's self, to be diverted, to play; to laugh, to jest, to divert one's self; *fig.* to flourish; – *սրտի*, to rejoice one's heart, to solace; – *ընդ գեղ*, to be delighted with beauty; – *իբրեւ զդալարի*, to flourish like an herb; *զուարճացեալ ալիք*, grey hairs, hoariness.

Զուարճանք S. *Զուարճութիւն*.

Զուարճարան *s.* abode of happiness.

Զուարճացումն *s.* rejoicing, happiness, delight; flourishing anew, growing green again.

Զուարճացուցանեմ, ուցի *va.* to rejoice, to recreate, to delight, to divert, to drive away melancholy, to amuse, to give pleasure.

Զուարճութիւն *s.* joy, enjoyment, rejoicing, pleasure, deliciousness, delight, diversion, cheerfulness; contentment, complaisance, pleasure, pleasantry; amusement, recreation, pastime; gaiety, frolicsomeness; – *տեղւոյ*, amenity.

Զուգաբան *a.* unanimous, with one opinion or voice.

Զուգաբանեմ, եցի *vn.* to agree, to be of one mind.

Զուգաբանութի *s.* analogy, proportion.

Զուգաբարբառ S. *Համաձայն*.

Զուգաբնակ *a.* that lives or dwells together, neighbouring, adjacent.

Զուգագին *a.* of equal price.

Զուգադոյն *a.* equal, companion; *ad.* equally.

Զուգագործ *a.* that works or labours together, that does the same thing.

Զուգադասեմ, եցի *va.* to range together, to put in the same class.

Զուգադիր *a.* combined; *phys.* coefficient.

Զուգադրեմ, եցի *va.* to combine; to compose.

Զուգադրութիւն *s.* combination; composition, conjunction.

Զուգազանութիւն *s.* equidifference.

Զուգազօր *a.* *phys.* isodynamic.

Զուգաթիւ *a.* even; equal, alike; of the same number; consubstantial.

Զուգաթոռ S. *Աթոռակից*.

Զուգաթուեմ, եցի *va.* to relate, to join together.

Զուգախաղաց *a.* that stirs together, that walks with another.

Զուգախառն *a.* combined, mixed.

Զուգախառնեմ, եցի *va.* to mix together, to compose, to allay.

Զուգախառնութիւն *s.* combination, mixture, medley, miscellany; –, *-նումն* *phys.* inflection.

Զուգախնդիր *s.* competitor.

Զուգախոտոր *a.* *phys.* divergent.

Զուգածիրանի *a.* clothed with the same purple, that has the same dignity.

Զուգական *a.* even, alike, equal; *s.* counterpart.

Զուգականութիւն *s.* likeness, equality; equivalent.

Զուգակարգեմ, եցի *va.* to put in order, to dispose; to put into verse.

Զուգակերպ *a. chem.* isomorphous.

Զուգակերպութիւն *s. chem.* isomorphism.

Զուգակիր *a.* alike, partaking.

Զուգակից *a.* alike, equal, same; *s.* spouse (man or woman).

Զուգակշիռ *a.* equivalent, equipollent; just, equal; *s.* equilibrium; compensation.

Զուգակշռեմ, եցի *va.* to reduce to an equilibrium, to render equivalent; to equal, to compare; to counterbalance, to make up for, to counterveil.

Զուգակշռութիւն S. *Զուգակշիռ* *s.*

Զուգակողմն *a.* equilateral.

Զուգակրօն *a.* of the same religion.

Զուգակցեմ, եցի *va.* to join together.

Զուգակցորդ *a.* participant; equal.

Զուգակցութ̅ի *s.* participation, equality; coupling, match, union.

Զուգահակ *a. phys.* at an equal level.

Զուգահայր *a.* of the same paternity, that has the same quality as the father.

Զուգահասակ *a.* of equal age; of the same height.

Զուգահաւան *a.* unanimous.

Զուգահաւասար *a.* equal, just, equivalent; alike, same.

Զուգահաւաքումն *s.* assemblage.

Զուգահեռագիծ, գծի *s.* parallelogram; – *զօրութեանց*, – of forces; – *յօդաւոր*, parallel joint.

Զուգահեռական *a. s.* parallel.

Զուգահեռականութ̅ի *s.* parellelism.

Զուգահեռանիստ *s.* parallelopiped.

Զուգահետ *ad.* together, contiguous.

Զուգաձայն *a.* correspondent, equal, unanimous; joining in accord; *ad.* of one accord; – *գտանիլ*, to come to terms, to agree, to be of one mind; *mus.* to be in tune.

Զուգաձայնեմ, եցի *va. mus.* to form an accord, to put in tune, to make harmony; *-իմ* *vn.* to agree with, to correspond; *mus.* te sing in concert.

Զուգաձայնութ̅ի *s.* correspondence, union, equality, concord; unison, symphony; *mus.* accompaniment. [(lines).

Զուգաձմեռնային *a. phys.* isocheimal

Զուգամանակ *a. mech.* isochronal.

Զուգամանակութ̅ի *s. mech.* isochronism, uniformity of vibration. [(lines).

Զուգամառնային *a. phys.* isotheral

Զուգամասն *a.* participant.

Զուգամասնեմ, եցի *va.* to impart, to make partake of.

Զուգամասնութիւն *s.* participation; *chem.* isomeria.

Զուգամերձ *a. phys.* convergent.

Զուգայարմարեմ, եցի *va.* to accomodate, to adjust. [to join.

Զուգանամ, ացայ *vn.* to be united,

Զուգանկիւն *a.* isogonous.

Զուգաշար *s. gr.* syllable.

Զուգաշաւիղ *a.* that holds the same course, companion on the road.

Զուգաշուրթն *a.* of the same tongue or language. [symmetrical.

Զուգաչափ *a.* of the same measure,

Զուգաչափութիւն *s.* exact proportion, symmetry.

Զուգապատիւ S. *Հանգիտապատիւ*.

Զուգապատուութիւն *s.* the same dignity, participation in the same dignity.

Զուգապարակցեմ, եցի *va.* to receive or rank in the same company, to associate.

Զուգապարիմ, եցայ *vn.* to mix in the same company or circle.

Զուգապարութ̅ի *s.* the same company, participation in the same company.

Զուգապէս *ad.* equally, alike, likewise.

Զուգաջերմ *a. phys.* isothermal.

Զուգաստուած *a.* equal to God; (the Man-God).

Զուգավանկ *a. gr.* parisyllabic.

Զուգավերակ *s. ast.* S. *Տեղումն*.

Զուգատուն *a. ast.* in the same constellation. [together.

Զուգատօնեմ, եցի *va.* to celebrate

Զուգաց *ad.* together, conjointly; – *նստել*, to sit beside, contiguous; – –, by twos, two and two, in pairs.

Զուգաւորեմ, եցի *va.* to join together, to couple, to pair, to match, to tie or put two by two, to unite, to join; to liken, to compare; to marry, to join in wedlock.

Զուգաւորութիւն *s.* conjunction, union; coition, embrace; parity, equality; the equinox; relation, connexion; union, match, marriage; *երջանիկ – գարնայնոյ ընդ աշնան*, happy union of spring and autumn.

Զուգաքանակ *a.* of the same measure, equal, equivalent.

Զուգեմ, եցի S. *Զուգաւորեմ*; – *զթիւս*, *math.* to sum up; – *զկերակուրս*, to season, to flavour; – *զսապատ*, to make basket-work; – *զոք ընդ աշխարհ*, to join in wedlock.

Զուգերգող S. Երգակից.

Զուգընթանամ, ացայ *vn.* to concur; to coincide.

Զուգընթաց *a.* that runs together, that accompanies, concomitant; - *զօրութիւն*, concurrent.

Զուգընթացական *a. ast.* synodical; - *շրջաբերութիւն*, synodic revolution.

Զուգընթացութիւն *s.* concourse, concomitance, accompanying; coincidence; coexistence.

Զուգիմ, եցայ *vn.* to couple, to join together, to be united; to pair, to yoke, to match; to be connected with, in correspondence, in communication, to have friendly intercourse.

Զուգիցս *ad.* in like manner, likewise, equally, as much; twice, double.

Զուգորդ, ի *s. geom.* parabola.

Զուգորդական *a.* parabolic.

Զուգորդաձեւ *a. s.* paraboloid.

Զուգորդեմ S. *Զուգակցեմ*.

Զուգութն *s.* conjunction, coupling; equality, likeness; union, concord, agreement; coupling, pairing; conjunction, union, wedlock; communication, intercourse; *կչիռ -թեան բերել (ընդ ումեք)*, to be like, to resemble, to seem like.

Զուգօրեայ *a.* equinoctial.

Զուգօրութիւն *s.* the equinox.

Զուխրակ, աց *s. bot.* origanum, wild marjoram.

Զուլամբիմ, եցայ *vn.* to splay, to fall headlong, to dislocate or sprain the shoulder, to put the shoulder out of joint; S. Երթամ.

Զուկ *s.* udder; -, -ի S. Ստաշխն, Ստիւրակ, Ճեր; *չոր -ի*, storax; *-ի ձէթ*, liquid storax.

Զուսպ *a.* close, narrow; subdued; *- եւ զերծ ի մարդկանէ (տեղի)*, distant, far from, isolated.

Զուտ, զտոց *a.* pure, refined, clean.

Զուր *a.* vain, useless, futile, trifling, frivolous; *-, ի -, ընդ -, - ուրեմն* *ad.* vainly, in vain, uselessly, invalidly, unjustly; *- սարջանք*, unavailing regrets; *- ջան, անօգուտ վաստակ*, labour lost; *- խօսել (զումեքէ)*, to calumniate, to impute, to accuse; *ի - ճգնել*, to labour in vain.

Զուրավաստակ S. *Զրավաստակ*.

Զուրկ S. *Զիրկ*.

Զոփամ, ացայ or *ացի* *vn.* to tremble, to shudder, to shake, to quiver, to take fright, to be scared, startled; to be uneasy, alarmed, to concern one's self; *- ի ցրտոյ*, to shiver with cold.

Զոքանչ, ի *sf.* mother-in-law, mother of the wife.

Զչարանամ, ացայ, Զչարիմ, եցայ *vn.* to be exasperated, irritated, to put one's self in a passion, to take offence, to resent, to be vexed, to bear malice; to grieve, to complain, to lament.

Զչարութիւն *s.* disgust, aversion, dislike.

Զռամ; Զռնչամ; ացի *vn.* to bray.

Զռնչիւն, -չումն *s.* braying of an ass.

Զսպանակ, աց *s.* spring; *- պարուրաձեւ*, spiral -.

Զսպանակաւոր *a.* with a spring; *- անկողին*, spring-mattress.

Զսպեմ, եցի *va.* to bind, to tie close, to press; to subdue, to hold, to hinder; to draw, to draw again.

Զտարան *s.* refinery.

Զտեմ, եցի *va.* to clear, to cleanse, to fine, to refine; to clarify, to filter, to purify; to rectify; to revive.

Զտիչ *s.* refiner; *a.* depurative; *- սիւնակ* *chem.* refiner, beater.

Զտողական *a.* cleansing.

Զտութիւն, Զտումն *s.* cleaning, fining, refining, purification; filtration.

Զրաբան *a.* that speaks uselessly or unjustly; *s.* everlasting or great talker, chatterer; accuser.

Զրաբանեմ, եցի *vn.* to speak uselessly or unjustly, to talk nonsense; to calumniate.

Զրաբանութիւն *s.* useless discourse, idle talk, nonsensical stuff; calumny.

Զրադատ *a.* that judges uselessly; false, untrue; *ad.* falsely, wrongfully.

Զրադաշտական *a.* that belongs to Zoroaster.

Զրախնդիր *a.* that seeks uselessly; vain, inquisitive.

Զրախորհուրդ *a.* that thinks uselessly, vain, foolish.

Զրախօս, etc. S. *Զրաբան*, etc.

Զրահ, Զրահք, հից *s.* cuirass; corslet; coat of mail, small coat of mail; breast-plate.

Զրահաբարձ *s.* knight's attendant, esquire.

Զրահագործ, աց *s.* cuirass-maker.

Զրահազգեստ *a.* armed with a cuirass, cuirassier.

Զրահանք *s.* heap, mass, pile.

Զրահապատ, -վառ, -ւոր *s.* armed with a cuirass, cuirassier.

Զրահաւորիմ, եցայ *vn.* to arm one's self with a cuirass.

Զրահեղեղ *a.* that flows, inundates uselessly or unjustly.

Զրահեմ, եցի *vn.* to cuirass, to arm with a cuirass; -իմ S. Զրահաւորիմ.

Զրահետ վարիմ, բերիմ, լինիմ *vn.* to run or seek uselessly.

Զրահետական *a.* vain, useless, false.

Զրապանծ, -պարծ *a.* vainglorious, proud, boastful, braggart.

Զրաջան *a.* vain, labouring in vain, fatiguing uselessly; - լինել, to labour in vain, to work without result, to make a hole in the water, to make ropes of sand, to miscarry; - վաստակ, labour lost.

Զրավաստակ *a.* that labours in vain.

Զրաւ *s.* limit, end; - տանել, to end, to finish; - առնել կենաց (ուրուք), to exterminate, to extirpate; - լինել, to end, to be bounded.

Զրաւամահ լինիմ *vn.* to die, to cease to live, to be killed.

Զրաւեմ, եցի *va.* to terminate, to finish; - ի կենաց, to kill, to take away life, to put to death, to slay, to cut the thread of one's days; -իմ *vn.* to put an end to, to end, to come to a conclusion, to draw to an end; - ի կենցաղոյս, յաստեացս, to depart this life, to die.

Զրաւեցուցանեմ, ուցի *va.* to take away, to deliver.

Զրափառ S. Զրապանծ.

Զրափառութիւն *s.* vain glory, self-conceitedness.

Զրեւանդ *s. bot.* birth-wort, snake-root.

Զրկահարանք *s.* injustice; privation.

Զրկանք *s. pl.* extortion, exaction, encroachment, injustice, insult, rapine; breach, diminution, loss, grief, wrong, injury, hardship; despoiling, privation, degradation, exclusion, dispossession.

Զրկեմ, եցի *va.* to deprive, to rob, to despoil, to commit rapine; to defraud, to frustrate; to vex; to strip, to displace, to depose, to leave destitute; - զանձն, to deprive, to debar one's self from; -իմ *vn.* to deprive one's self of; to abstain from.

Զրկիչ *a.* that deprives; oppressive.

Զրկողութիւն, Զրկութիւն, Զրկումն S. Զրկանք.

Զրոյ, ից *s.* nought, cipher; - ջերմաչափի, freezing point, zero.

Զրոյց, զրուցաց *s.* term, word, discourse, recital, narrative, narration; talk, conversation, familiar chat; news, hearsay, rumour; - տանել, բերել, տալ, to bring, to give news, to announce, to recount, to inform, to relate; - արկանել, to talk, to converse; ի - or ի -ս լինել, to become a by-word; ընդ հանճարեղս եղիցի - քո, let thy conversation be with the wise; ել -, the tale spreads, the report prevails.

Զրուցաբան *s.* talker; *a.* narrative, historical.

Զրուցաբանեմ *va.* to recount, to narrate.

Զրուցաբանութիւն S. Զրոյց.

Զրուցասէր *a.* talkative.

Զրուցատար *a.* who brings news; - լինիմ, to bring news.

Զրուցատեղ *s.* parlour.

Զրուցատրեմ, եցի *va.* to narrate, to relate, to discourse, to talk.

Զրուցատրութն *s.* recital, discourse, narration, dialogue.

Զրուցեմ, եցի S. Զրուցատրեմ.

Զրպարտ, ի *s.* calumnious, unjust; false; *s.* calumny; - առնել S. Զրպարտեմ.

Զրպարտանք *s.* calumny, slander.

Զրպարտեմ, եցի *va.* to calumniate, to be censorious; to slander.

Զրպարտիչ *s.* calumniator, imposter; *a.* slandering, defaming.

Զրպարտութիւն *s.* calumny, imposture, inculpation, slander; -թեամբ *ad.* calumniously.

Զփախչիմ *vn.* to flee hurriedly, to run away.

Զօդ, ից *s.* withe, band; tie, bond, link, joint, union.

Զօդակապութիւն *s.* binding, junction, fastening, conjunction.

Զօդամնեալ *a.* tied, joined, annexed, connected; malicious, cunning, hidden, embroiled.

Զօդեմ, եցի *vn.* to tie, to bind, to fasten, to attach; to salder.

Զօդուած, Զօդումն *s. chem.* seam, joint, suture; S. Յօդ, Յօդուած.

Զօշ *a.* immodest, impudent; filthy, shameful.

Զօշաքաղ, ից *a.* avaricious, sordid, stingy, niggardly, miserly.

Զօշաքաղեմ, եցի *va.* to seek unlawful profits, to gain illecitly, to procure by fraud; to flatter, to allure.

Զօշաքաղութիւն *s.* sordid interest,

avarice; sordidness, niggardness, stinginess; *թիւրիլ զհետ –թեան*, to turn aside after lucre.

Զօշոտ S. **Զօշ.**

Զօշոտեալ *a*. lascivious, wanton; covetous.

Զօշոտեմ, եցի *va.* to dazzle, to charm; to effeminate; *գեղ նորա զօշոտէր զաչս ամենեցուն*, her beauty attracted every one's gaze. [dazzling.

Զօշոտիչ *a*. witching, enchanting;

Զօշոտութիւն *s.* covetousness, lust; ogling, wooing; filthiness, lewdness.

Զօր, ու, աց *s.* army, host, soldiery, militia, soldiers, forces, troops; *հետեւակ –ք*, infantry, foot-soldier; *– առնել, հաստանել* S. **Զօրաժողով լինել**; *ընտիր ընտիր –ուց*, the flower of the troops, the best troops in an army; *– ծանր, ստուար, բազմաձեռն*, great army, numerous troops, overwhelming forces; *քաջակիրթ, պատերազմափորձ, մարզիկ –*, disciplined, experienced, troops inured to war; *–ք երկնից, երկնաւոր –ք*, the host of angels; –, strength, vigour, force; *մինչդեռ –ն եւ ոգիքն անդէն կային*, and still breathing, giving signs of life.

Զօրաբար *ad.* bravely, valorously.

Զօրագլխական *a*. belonging to a general, or to his command.

Զօրագլխեան *s.* staff, staff-corps.

Զօրագլուխ, գլխոյ *s.* general, commander, leader; *– հաւատոյ*, author of the faith.

Զօրագոյն *a.* stronger.

Զօրազուարճ *a.* amusing the army.

Զօրաժողով *s.* levy of troops, enrolment, recruiting; *– առնել, լինել*, to levy soldiers, to enrol troops, to subsidize an army, to recruit; *– է նա*, he is gathering together an army; he is ready with an army; *– առնել հոգւոց*, to select, to separate, or to gather together souls.

Զօրախաղաց լինիմ *vn.* to lead troops against, to make an expedition, to enter on a campaign.

Զօրական, աց *s.* army, guards, soldiery, militia; soldier, militiaman; *a.* soldierlike, military; strong, robust, valorous.

Զօրականուհի *sf.* female soldier.

Զօրահանդէս *s.* review; *– առնել*, to pass in review, to review troops, to review.

Զօրակից *a.* fellow-soldier, comrade.

Զօրահատոյց առնել, լինել *vn.* to detach troops, to expedite forces.

Զօրամարտ, –մարտութիւն *s.* fierce combat, bloody battle.

Զօր ամենայն *ad.* every day; always.

Զօրանամ, ացայ *vn.* to grow stronger, to recover one's self; to take root; to revive; to reign, to predominate; to grow, to increase; to be able; *– անդրէն*, to collect one's strength, to gather strength, to recover; to fortify one's self; *զօրասցին ձեռք քո*, courage! thy arms shall be strengthened; *զօրացիր*, take heart! courage! cheer up!

Զօրանիստ, նստի *a.* garrisoned; *s.* quarters, barracks; head-quarters.

Զօրապետ, աց *s*. commander in chief, supreme head of the army, generalissimo.

Զօրապետեմ S. **Զօրավարեմ.**

Զօրապէս *ad*. valorously, courageously; energetically, efficaciously.

Զօրավար, աց *s.* general, commandant.

Զօրավարեմ, եցի *vn.* to command, to lead an army.

Զօրավարութիւն *s.* command of an army, generalship.

Զօրավիգն *a. s.* aid, support, help; defender, partisan; succour, reinforcement; –, *– օգնականութեան լինել*, to aid, to help, to bring succour; *– ունել զոք*, to be sustained, or supported by; *որդեակ, – լեր ծերութեան հօր քում*, my son, help thy father in his age.

Զօրացուցանեմ, ուցի *va.* to fortify, to strengthen, to sustain, to harden, to fence, to establish, to secure, to repair, to reinforce, to restore, to corroborate; to brighten up, to comfort, to embolden, to reanimate, to revive, to cheer up, to make revive; *– զձեռս* or *զբազուկս ուրուք*, to lend or bring help, to succour, to aid; *ի յաղթութիւն – զոք*, to render victorious, to give the victory.

Զօրացուցիչ *a.* strengthening, comforting; corroborative, cordial; fortifier.

Զօրաւիգն S. **Զօրավիգն.**

Զօրաւոր, աց *a.* strong, vigorous; powerful; energetic, pathetic; possible, efficacious; valorous. [might.

Զօրաւորութիւն *s.* strength, power,

Զօրեղ S. **Զօրաւոր.**

Զօրեղապէս S. Զօրապէս.

Զօրեղութիւն *s.* valour, vigour.

Զօրեմ, եցի *vn.* to be able, worth; to govern; to act, to produce an effect.

Զօրէն *pr. ad.* as, like, so that; as if; almost; for instance; – անասնոց, like beasts; *ad. conj.* for instance.

Զօրընտիր լինիմ *vn.* to assemble the staff; S. Զօրաժողով; to pick out or unite the flower of the army.

Զօրհանապազ *ad.* daily, every day, always.

Զօրութենաբանութիւն *s. mech.* dynamics.

Զօրութենաբար *ad.* virtually.

Զօրութենական *a.* virtual; dynamic; – միութիւն, dynamic unity.

Զօրութենականութիւն *s.* virtuality.

Զօրութենակիր *a.* virtuous, powerful.

Զօրութենաչափ *s. mech.* dynamometer.

Զօրութիւն *s.* power; authority, vigour, valour, heart, courage, nerve, force, spirit, faculty; corroboration, supply, reinforcement, aid, energy, efficacy, virtue; resource; sense, meaning, signification; weight, importance; prodigy, miracle, virtue; army; person; distinct substance or person; –ք երկնից, the angels; celestial bodies, stars, &c.; –ք մտաց, the faculties, qualities of the mind; Տէր –թեանց, the Lord of hosts; այր, կին –թեան, valorous man, virtuous woman; ըստ առն եւ – իւր, as the man is, so is his strength; դո՞ւ ագուցեր ձիոյ –, hast thou clothed the horse with strength? զինու –թեամբ, with arms; by main strength; գիտել զ– արուի, to lie with a man; –թեամբ *ad.* powerfully, emphatically; understood; by virtue of; with all one's strength; բարձրացո՛ –թեամբ զբարբառ քո, lift up thy voice loudly; սիրել յամենայն –թենէ, to love with all one's heart; անկանել ի –թենէ, to be weakened or exhausted; – խաչի քո Քրիստոս, զի..., upon my faith! i' faith! – *arith.* &c. square; *mech.* &c. force; – անգործութե̃, vis inertiæ; դիմակալ –, resistance; ելեքտրական –, electric –; զուգահեռական –, parallel –; կեդրոնական –, central –; կեդրոնախոյս –, centrifugal –; կեդրոնաձիգ –, centripetal –; կենդանի –, vis viva; կենսական –, vital power; ձգողական –, attractive power; մագնիսական –, magnetic –; մասնըկային –, molecular –; շարժիչ –, motive –; վանողական –, repulsive –; օդընկէց –, projectile force.

Է

Է (ē) է *s.* the seventh letter of the alphabet and the third of the vowels; է, է̃, seven; seventh.

– It is sometimes changed for, or confounded with the letters ե and ա, for example: երէ, էրէ; երէկ, երեկ: բազէ, բազայ; Եւրոպէ, Եւրոպա.

– It often enters into the composition of words, for example: ալէկոծ, հողէփողոտ, ոսկէօղ.

– prefixed to a missive letter signifies the Supreme Being.

Է, ի, Էն or Էնն, Էին *s.* that exists, existence; that is of itself, the Supreme Being, the Most High, God; ես եմ որ Էն, I am that I am; որ Էն առաքեաց զիս առ ձեզ, I AM sent me unto you; Էք *pl.* the divine persons, the Trinity.

Է,ից *s.* being, existence, that exists; creature, matter; *v. aux.* he is; անդ է տեսանել, one saw there, one sees; գեղով էիցս զուարճացեալ, intoxicated with the beauties of nature.

Է՜ *int.* eh! hey! oh! o! alas! է՜ Պետրէ, oh Peter!

Է՛ զի, է երբեմն, է ուրեք, էր զի *ad.* sometimes; now and then.

Է՛ որ, են որ *s.* some, some one; one ... and the other; some ... others; some ... some; *ad.* sometimes.

Էակ, աց *s.* being, existence, that exists; creator, that causes to exist, that extracts from nothing.

Էակաբանական *a.* ontological.

Էակաբանութիւն *s.* ontology.

Էական, աց *a.* that exists, that is of itself, increate; essential, substantial; – բայ *gr.* substantive, auxiliary.

Էականամ S. Էանամ.

Էականութիւն S. Էութիւն.

Էակից *a.* that partakes of the same existence, consubstantial, coexistent.

Էակցութիւն *s.* consubstantiality, identity of substance. [to subsist.

Էանամ, էացայ *vn.* to be, to exist,

Էապէս *ad.* essentially, really, in reality, in fact.

Էացուցանեմ, ուցի *va.* to cause to exist, to extract from nothing, to create. [– sex.

Էգ, իգաց *a. s.* female; – ազգն, the

Էկորձ *s. mus.* an Armenian note (⁀).

Է՜հ *int.* ah! oh!

Էմք *s.* key-hole.

Էն *s.* God; S. Է, Որ էն.

Էշ. իշոյ, շուց *s.* ass, jackass, donkey: machine of war, (battering-ram): *mus.* bridge of a violin, &c.; – մատակ, she-ass, donkey; կաթ իշոյ, ass's milk; հեծանել յ–, to ride on a donkey; խանչէ, անրուկէ, զռնչէ –, the ass brays; զոյգք իշոյ S. Ջոյգ.

Էշայծեամն *s.* she-goat that resembles an ass; deer; chamois.

Էութիւն *s.* essence, nature, constitution; existence; substance; divinity, God; property, fortune, wealth; յածել, յօրինել, to create.

Էջ. իջի *s.* page (of a book); descent, going down; declivity; –ս առնել, to descend, to go down; –ս եւ ելս առնել, to go up and down; ահա գեղապանծ – կենաց նորա, this is the brightest page in his life; – սնդկի ի ծանրաչափի, falling of the mercury.

Է՞ր. է՞ր աղագաւ, է՞ր ընդէր, էրո՞ւմ, էրասկս, է՞ր վասն, վասն է՞ր *pr. ad.* why? for what reason or cause? յէ՞ր վերայ, on what? on which?

Էրան *s.* gentle breeze, pleasant wind, zephyr; քեզ շունչ համայն պախըրցի, ինձ – շունչ փոթորկի, each breeze for you is a furious blast, while to me the blast is a gentle breeze.

Էրէ S. Երէ.

Էփիմերոսեղ *s.* ephemeris; S. Աստեղացոյց.

Ը

Ը (yēt) ըթ *s.* the eighth letter of the alphabet and the fourth of the vowels; ը, ը̄, eight; eighth.

– At the beginning of words it is sometimes redundant, for example: շտապ, ըշտապ; ստոյգ, ըստոյգ; ըստ, ընդ, 'ստ, 'նդ.

– Between two or more consonants it is always understood; but in the division of words it is actually put, for example: ծնունդ, ծննդեան, ծը-նունդ, ծը-նըն-դեան; ննջել, դրդել, նըն-ջել, դըր-դել. As also in poetry: ըզկողածնին ջընջեաց ըզմեղս (զկողածնին ջնջեաց զմեղս). [ah!

Ըէհ, ըհ, ըհը *int.* alas! alack! oh!

Ըղեղ S. Ուղեղ.

Ըղերձեմ S. Ուղերձեմ.

Ըղձալի *a.* desirable, to be wished for, amiable; desirous, anxious; – է ինձ, I wish. [cordial.

Ըղձակաթ *a.* desirous, longing after;

Ըղձական S. Ըղձալի; *gr.* optative (mood); – դիւթութիւն, witchcraft, sorcery, spell, charm.

Ըղձականութիւն *s.* desire, wish.

Ըղձակերտ *a.* desirable, to be wished for; desirous, longing, greedy, thirsty, eager; – or –ս առնել, to render desirable, to make valuable, interesting, to excite desire; – լինել, to desire, to wish for, to aspire after, to covet, to long after, to be greedy of.

Ըղձակերտութիւն *s.* desire, wish.

Ըղձաձայնութիւն *s.* agreeable song or voice.

Ըղձամ, ացի, Ըղձանամ, ացայ *vna.* to desire, to wish, to long for; to guess, to divine; ողջ լինել ձեզ –, I wish you health, I hope you will enjoy good health; adieu! good bye!

Ըղձանք s. *pl.* strong desire, longing, eagerness; - առաջնորդութեան, ambition.

Ըղձապատում a. conjuror, diviner.

Ըղձաւոր a. eager, greedy; lovely, affectionate.

Ըղձափափաք a. very desirable; - առնել, to make one's mouth water; - լինել, to desire passionately.

Ըղձիկ լինիմ S. Ըղձակերտ լինիմ.

Ըղձութիւն s. desire, wish; divination, augury, omen.

Ըղձումն s. desire, wish, fancy.

Ըղտապան S. Ուղտապան.

Ըմբան s. throat, pharynx.

Ըմբերանեմ, եցի va. to shut a person's mouth, to put to silence; to leave one not a word to say, to dispirit, to convince, to put to a nonplus; - զեզն կալոտի, to muzzle the ox; -իմ vn. to keep silence, to hold one's tongue, to remain silent, to be struck dumb, to be tongue-tied.

Ըմբերելի a. tolerable, bearable, [light.

Ըմբերեմ, Ըմբերութիւն S. Համբերեմ, &c.

Ըմբիշ, բշաց s. athlete, wrestler; [*fig.* champion.

Ըմբշական a. athletic; - մրցութիւն, wrestling.

Ըմբշամարտ, ից s. wrestler; a. athletic; -, -ք, wrestling. [tler.

Ըմբշամարտիկ, տկաց s. athlete, wres-

Ըմբշամարտիմ, եցայ vn. to wrestle, to contend in wrestling.

Ըմբշամարտութիւն, -մրցութիւն s. wrestling.

Ըմբոն a. proper, suitable, convenient; probable; - է, it is proper, right.

Ըմբոշխնեմ, եցի, -իմ, եցայ vna. to taste, to eat, to feed on: to enjoy, to delight in, to take pleasure in; to gain, to obtain, to possess: to chew, to masticate, to break with the teeth; - զպատիւ, զվարձս, զփառս, զպսակ, to obtain honours, to gain recompense, or reward, to acquire glory, to win crowns; - զուսումն, զմահ, զեպերանս, to acquire knowledge; to die; to be despised, contemned, abused.

Ըմբոստ a. refractory, contumacious, disobedient, indocile, crabbed, stubborn, peevish, rebellious.

Ըմբոստանամ, ացայ vn. to resist, to kick, to disobey, to revolt, to mutiny; to grow insolent, bold, proud.

Ըմբոստութիւն s. disobedience, insolence, impertinence.

Ըմբռնաղ s. 23rd. November (the day on which sheep are folded).

Ըմբռնեմ, եցի va. to take, to surprise, to hold, to seize; to entrap, to catch again, to retake, to grapple, to match; to reach; to comprehend, to conceive, to undertake; ձուկն -, to catch fish, to fish; - զոք բանիւք, to surprise, to convince or confound one in argument; to address or question with art, insidiously.

Ըմբռնետղ s. handful, hold; pin.

Ըմբռնիմ, եցայ vn. to let one's self be taken, to be taken, surprised; - յորոգայթ, to be caught in a trap; to entangle one's self; - ի շնութեան, to be taken in adultery; - խաւարաւ, to be surrounded by darkness; - յարատոյ մեղաց, to be contaminated, or stained by sin; - բանիւ բերանոյ իւրոյ, to be surprised, or convinced in argument, to be confounded; - ի պատրանս, to be deceived, caught, duped; - մտաց, to wonder; - աչօք, to be deceived by the eyes, to deceive one's self; - ցաւով երկանց, to be in travail, to be surprised by the pains of childbirth; ըմբռնեցան ծածուկք նորա, his secrets were discovered. [vice.

Ըմբռնիչ a. holding; s. a mechanic's

Ըմբռնողական a. having the virtue or power to take, to apprehend, to understand; - մէգ, surrounding, circumambient; foggy; - կոկորդ, attracting, swallowing.

Ըմբռնողութիւն, Ըմբռնումն s. hold, retention, surprise; comprehension, perception; - ախտից, attack, fit, stroke.

Ըմպակ, աց s. cup, drinking-glass.

Ըմպակից a. commensal, mess-mate.

Ըմպահկանք s. *pl.* contempt; insolence, impudence.

Ըմպահկեմ, եցի, -կիմ, եցայ vn. to resist, to grow proud, ferocious, to rebel.

Ըմպահկեմ, Ըմպահկեցուցանեմ, ուցի va. to restrain, to bridle, to repress, to tame, to break in.

Ըմպահկող a. contumacious, stubborn, rebellious, ferocious.

Ըմպահկումն S. Ըմպահկանք.

Ըմպանակ s. drinking vase; dish, mug, cup.

Ըմպանոց S. Ըմպակ.

Ըմպելական a. potable, drinkable, fit to be drunk.

Ըմպելի a. potable, drinkable; s. drinker; drink, draught, beverage, liquor, potation; S. *Ըմպակ*; *զովացուցիչ* —, refreshing draught; *կերակուր եւ* —, food and drink; *Թակոյկք եւ —ք*, vessels and drink; *ի տուն ըմպելեաց մի մտանիցես նստել ընդ նոսա՝ ուտել եւ ըմպել*, thou shalt not go into the house of feasting, to sit with them to eat and to drink; *անուշակ* — S. *Օշարակ*; *—ք դից* S. *Նեկտար*.

Ըմպեմ, արբի, արբ vn. to drink; — *անյագաբար*, — eagerly, greedily; — *սաստիկ յոյժ*, — hard or deep, — like a piper, to tipple, to tope, to be a hearty toper; — *ի կենդանութիւն թագաւորի*, — the king's health; — *ի յաջողութիւն*..., — to the success of; *գան* —, to receive a thrashing, a blow; *ապտակ* —, to be struck in the face; *զջուր գնոյ* —, to obtain water by dint of money, to pay for water —; *որ ըմպէ զանօրէնութիւնս հանգոյն ըմպելւոյ*, who drinks iniquity like water; *տուր ինձ* —, give me... —; pour me out some; S. *Արբեալ*, *Արբենամ*, &c.

Ըմպիկ, *Ըմպոց* S. *Ըմպակ*.

Ըմպող a. drinking; s. a drinker.

Ըմպումն s. the act of drinking.

Ընբերանեմ, &c. S. *Ըմբերանեմ*, &c.

Ընդդղայք s. pl. fabulous monsters, Erinnys, Furies.

Ընդոյզ S. *Ընկոյզ*.

Ընդ pr. to, at, towards, by; through; among, in the midst, into, in; with; for; under, below; upon; soon, as soon as; in the place, instead of; *հայել — երկինս*, to look at the sky; *թագաւորել — նորա*, to reign instead of him, to succeed him; *տուր — իմ եւ — քո*, give for me and for you; — *աղօտ*, obscurely; — *ամենայն*, totally, in all; — *ակամբ հայել*, to look upon one with an evil eye or with aversion; — *ձեռն*, with or by the hand; — *մէջ*, in; into, inside, in the midst; through; — *մէջ կտրել*, to split, to pass or go across; — *աջմէ*, to the right; — *գիրկս մտանել*, to draw the bow strongly; — *ժամս ժամս*, sometimes; — *խաբս*, fraudulently, erroneously; — *խաղ*, *կատակս*, ludicrously, facetiously; — *այր եւ — կին*, as much the man as the woman; — *ծառով*, under a tree; *փոխանակ — այնր*, for it; — *մի բերան*, with one voice, unanimously; *դիր զգիրսդ — այլս*, put these books with the others; *եկ — իս*, come away with me; — *անցանելն*, going along; — *ո՞ր ճանապարհ*, by what road? — *արեւելս*, towards the East; — *ամենայն երկիր*, in all countries; *անցանել — Կարին*, — *այն*, to pass through Erzerum, to go that way; — *ջուր եւ — ցամաք*, by sea and land; — *երկինս եւ — երկիր*, between heaven and earth; — *հեծեալ եւ — հետեւակ*, between cavalry and infantry together; — *աւուրսն — այնոսիկ*, — *ժամանակսն — այնոսիկ*, — *այնու ժամանակաւ*, in those days, at that time; — *շատ եւ — փոքր*, more or less, a little more, a little less; — *այս եւ — այն*, between this and that; altogether, unitedly; *ընկենուլ — պատուհանն*, to throw out of window; — *ամենայն տեղիս*, every where; — *մահճօք*, under the bed; — *երկնիւք*, under heaven; — *իւրեւ* or *իւրեաւ*, under him; — *պատրուակաւ*, under pretence; — *առաւօտն*, *այգն*, at break of day; — *երեկս*, *երեկոյս*, or *երեկոյն*, towards the evening; *մեկնեցաւ — լուր համբաւոյ գալստեան նորա*, he set out on the report of his coming; — *հակառակն*, on the contrary; cross-wise; — *միտ ածել* or *հարկանել*, to think, to reason in one's mind; — *ոտն հարկանել*, to trample under foot; — *թիւ մտանել*, to be reckoned among; — *ամս տասն*, during ten years; *եօթանասուն եւ հինգ ամք — ութ հարիւրով*, eight hundred and seventy five years; — *փթթելն եւ գօսասցի*, it will fade as soon as it uncloses.

Ընդաբեր a. leguminous.

Ընդաբոյս a. innate, native, natural, habitual.

Ընդաբուտ a. fed with pulse.

Ընդաթուր հարկանեմ, to put to the sword, to kill with the sword; to trample under foot.

Ընդածին S. *Ընդաբոյս*.

Ընդակաղամբ s. cauliflower.

Ընդ ակամբ հայիմ S. *Ակն*. *Ընդ*.

Ընդականութիւն s. mild or gentle looking, affectionate or tender care, protection.

Ընդակեր a. that eats pulse.

Ընդակից a. dwelling with; neighbouring, familiar; s. playfellow, comrade.

Ընդ աղօտ *ad.* S. Աղօտաբար; *a.* near sighted; hazy, obscure; *իբրեւ – իմն շունչ յըռնգունս ունէին,* they were at the last gasp.

Ընդաղօտատեսիլ *a.* seeing dimly; – *առնել,* to darken, to obscure.

Ընդաճեմ S. Անդաճեմ.

Ընդանեկան, &c. S. Ընտանեկան, &c.

Ընդանթական *a.* under the armpits; – *մազք,* the hair growing –.

Ընդ աջմէ S. Աջ.

Ընդ առաջ *pr.* before, against; – *գալ, յառնել, գնալ, ելանել, լինել,* to go to meet; to anticipate, to obviate, to prevent, to meet, to affront, to face.

Ընդառաջեմ S. Ընդ առաջ ելանեմ.

Ընդառաջայք *s. pl.* vanguard, van.

Ընդասուն *a.* tamed, domestic, familiar; sedentary, home-keeping; delicate, nice.

Ընդարձակ, *այ* *a.* free; large, ample, vast, spacious, great; diffuse; – *ժամս,* for a long time, or duration; – *ի նեղութիւնս,* magnanimous, long-suffering, patient; – *կեանք,* a dissolute life; – *է,* it is lawful, permitted, it is not prohibited; – *կեալ,* to live daintily; – *գնալ,* to live dissolutely; – *առնել,* to facilitate; –, *–ս* *ad.* at length, lengthily; diffusely; dissolutely; *յ–ի,* freely, at large; *յ–ի լինել,* to be free, in liberty, at large; to be unbound.

Ընդարձակաբան *a.* diffuse, extended; prolixious. [tious.

Ընդարձակագնաց *a.* dissolute, licen-

Ընդարձակագոյն *a.* larger, vast; very long, lengthy, more diffuse, very prolix; *ad.* more diffusely, minutely, in all its details.

Ընդարձակաձեռն *a.* liberal, generous. [patient.

Ընդարձակամիտ *a.* magnanimous,

Ընդարձակամտութիւն *s.* magnanimity, long-suffering, patience.

Ընդարձակայարկ *a.* vast, spacious, extended. [amply.

Ընդարձակապէս, *–բար* *ad.* widely,

Ընդարձակասուն *a.* reared in ease, dainty, delicate, commodious; unbridled, dissolute.

Ընդարձակասրահ *s.* saloon. [ձակ.

Ընդարձակատար, *–տարր* S. Ընդար-

Ընդարձակեմ, *եցի* *va.* to dilate, to enlarge, to make greater, to increase, to augment, to extend, to prolong; to disband, to relax, to spread, to widen, to reach, to stretch, to give ground, to amplify; – *բանիւ,* to exaggerate; – *fig.* to relax, to give repose to; to tranquilize; *ընդարձակելով – զձեռն յոք* or *ումեք,* to open the hand, to give freely, to be generous; – *ումեք,* to give rest or repose, liberty, license; *–իմ* *vn.* to extend, to widen, to spread, to dilate; to be generous; *սիրտք մեր ընդարձակեալք... ընդարձակեցարուք եւ դուք,* our heart is enlarged... be ye also enlarged; *ընդարձակեալ է,* it is allowed or permitted, it is lawful.

Ընդարձակերասանակ S. Արձակ–.

Ընդարձակեցուցանեմ S. *–կեմ.*

Ընդարձակութիւն, *–կութ՟ն* *s.* extent, extension, size, latitude, greatness, width, amplitude, amplification, enlargement; diffusion; field; capacity, capaciousness; *fig.* disengagement, relaxation, freedom, liberty.

Ընդարմ S. Ընդարմացեալ.

Ընդարմանամ, *ացայ* *vn.* to grow stupid, numb, to fall asleep; *fig.* to be benumbed, dulled; – *ի ցրտոյ,* to be benumbed with cold, to be frozen, to become torpid; – *աչօք յիմն,* to gaze at, to stare at; – *զբաղանօք,* to preoccupy one's self, to plunge in, to engulf one's self; *զբազմակոյտ ոսկերաց նորա ընդարմացոյց,* «he has benumbed the multitude of his bones.» [stupid.

Ընդարմացեալ *a.* numbed, dull; chill,

Ընդարմացութ՟ն *s.* stupidity, numbness, inaction; stupor.

Ընդարմացուցանեմ, *ուցի* *va.* to benumb, to lull asleep; to chill; *fig.* to stupefy.

Ընդարմացուցիչ *a.* that chills, lulls asleep; charming.

Ընդարմիկ *s. zool.* torpedo (fish).

Ընդաւազեմ, *եցի* *va.* to cover with sand, to bury.

***Ընդբերանեմ** S. Ըմբերանեմ.

Ընդգեղձանիմ, *ձայ* *vn.* to cry outright, or loudly.

Ընդգճիմ, *եցայ* *vn.* to fall on one's knees; to coil one's self up.

Ընդգոգեմ, *եցի* *va.* to take or receive to one's bosom, to make welcome.

Ընդգրկեմ, *եցի* *va.* to embrace, to clasp in one's arms, to clasp or throw one's arms round, to hug; to undertake;

- զձեռն ի վերայ լանջաց , to remain with the arms crossed. [together.

Ընդգօտեմ, եցի *va.* to unite, to tie

Ընդդէմ, դիմաց *a.* contrary, opposed; opposite, inimical; unfortunate; - պատասխանի , an adeguate or prompt reply; *pr.* against, on the contrary, the wrong side, outward, the wrong way; before, in face; - դառնալ, կալ, դառնել, հարկանել, to oppose, to resist, to counteract, to make head against, to cope with; - յառնել, to rise up against; to combat; - գանձանակին, opposite the money-box; վէմ - դնել դրան , to place a stone against the door; զդուրս - դնել, to close the doors; բանիցն - բերել, to reply opportunely, to respond; - եղեւ նոցա իրն , they succeeded badly in that affair; յետս - ընթեռնուլ, to cavil, to sophisticate; -, յընդդիմէն , զ-ն *ad.* instead, otherwise, on the contrary; - հակառակութիւն S. Ընդդէմդարձութիւն; - յանդիման S. Դէմ ի դէմ.

Ընդդէմդարձութիւն *s.* contrariety, contradiction, teasing.

Ընդդէմերկիր *s.* antipodes.

Ընդդիմաբաժանեմ *va.* to divide in opposite parts, to place one against the other.

Ընդդիմաբախ *a.* resistent, solid, hard, compact, opaque; -իմ, - լինիմ, to come in contact with, to strike against. [hardness, solidity.

Ընդդիմաբախութիւն *s.* resistance,

Ընդդիմաբան, ից *a.* opposite; contradictory; *s.* contradicter, opponent; - լինել S. Ընդդիմաբանեմ.

Ընդդիմաբանական *a.* contradictory; after hearing both sides.

Ընդդիմաբանեմ, եցի *vn.* to contradict, to counteract, to contest, to answer; *va.* to object, to oppose.

Ընդդիմաբանութիւն *s.* contradiction, disputation; antiphrasis.

Ընդդիմաբար *ad.* on the contrary, in a contrary manner.

Ընդդիմագագաթն անկիւնք *s. geom.* opposed angles.

Ընդդիմադարձ *a.* opposite, contrary; - կալ. լինել, -ձիմ *vn.* to oppose, to resist.

Ընդդիմադարձութիւն *s.* opposition, resistance; antiperistasis.

Ընդդիմադիր , դրաց *a.* opposed, contrary; opposite.

Ընդդիմադրեմ, եցի *va.* to oppose, to object. [jection.

Ընդդիմադրութն *s.* opposition, ob-

Ընդդիմախօս &c. S. -աբան &c.

Ընդդիմակ, աց *a.* contrary, opposite; *s.* opposite extremes, adversity, disgrace, calamity; - զօրութիւն, coercive power; -ս դնել. to oppose, to contract.

Ընդդիմակալ լինիմ, **Ընդդիմակայեմ**, եցի *vn.* to oppose, to resist.

Ընդդիմակալութիւն *s.* resistance.

Ընդդիմակայ S. Ընդդիմակաց; - ցաւք or -ք, adversity, calamity.

Ընդդիմակայութիւն, -յումն *s.* opposition, resistance; confutation, refutation, dispute, controversy.

Ընդդիմակաց, աց *a.* that resists, opposite, contrary.

Ընդդիմակացութիւն *s.* opposition, resistance. [nist.

Ընդդիմակից *a. s.* adversary, antago-

Ընդդիմակողմն *s.* opposite side, reverse, wrong side.

Ընդդիմակրութիւն *s.* antipathy.

Ընդդիմակցութն S. Դիմամարտութն.

Ընդդիմահար, աց *a.* opposite, that opposes, resists; hard, solid, opaque.

Ընդդիմահարիմ, եցայ *vn.* to resist; to repel, to repercute.

Ընդդիմահարութիւն *s.* opposition, resistance; counterblow, rebound; *phys.* impenetrability.

Ընդդիմամարտ, ից, -մարտիկ, տկաց *a.* contrary, inimical, opposite; *s.* adversary, antagonist.

Ընդդիմամարտութիւն *s.* opposition, resistance, action, combat.

Ընդդիմանամ, ացայ *vn.* to resist, to contrast, to be repugnant, to mutiny.

Ընդդիմասովոր *a.* refractory, restive; S. Հակառակասէր.

Ընդդիմարգել, ից *s.* barricade; - կանգնել, to raise a -; կործանել զ- , to force a - .

Ընդդիմաքննութն *s.* contrary thought or sentiment. [des.

Ընդդիմոտունք, ոտից *s. pl.* antipo-

Ընդդիմութիւն *s.* resistance, opposition; contradiction, contrariety, discord; hinderance, obstacle; strife; dislike, aversion, repugnance, conflict, trouble, implication.

Ընդել, -ակ , -ական *a.* familiar, domestic, tame, easy, mild, tractable, approachable.

Ընդելակից *a.* familiar, intimate, bosom, linked or knit together in the closest bonds of friendship, intimately acquainted ; – *լինել* S. *Ընդելակցիմ.*

Ընդելակցիմ, *եցայ vn.* to grow familiar, to make acquaintance.

Ընդելանիմ, *լայ vn.* to grow familiar, to become familiar; to make acquaintance; to get used or accustomed to, to habituate one's self. [tic.

Ընդելասէր *a.* familiar, tame, domes-

Ընդելացուցանեմ, *ուցի va.* to make familiar, to tame; to instruct; to tame, to render mild and less ferocious.

Ընդելուզած S. *Ընդելուզուած.*

Ընդելուզանեմ, *ուզի va.* to enchase, to fit into, to set, to mount, to enchase, to set in a bezel; to string pearls, to interweave, to entwine, to braid, to form a tress; *ընդելուզեալ ակամբք, մարգարտով, ոսկւով,* adorned, set with jewels or pearls, ornamented with gold, or arabesqued; *ընդելուզեալ յոսկի*, set in gold.

Ընդելուզուած, **Ընդելուզումն** *s.* setting, mounting, enchasing, fitting in; weaving, web, braid, texture.

Ընդելութիւն *s.* familiarity; acquaintance; custom; *յ– ածել.* to familiarize with; – *ունել ընդ ումեք*, to be familiar with.

Ընդելուցանեմ S. *Ընդելացուցանեմ.*

Ընդեղէնք *s pl.* all kinds of pulse.

Ընդեղձանեմ, *-նիմ vn.* to supplicate, to implore, to beseech, to entreat, to beg.

Ընդերաբանութիւն *s.* enterology.

Ընդերական *a.* intestinal.

Ընդերահմայ, *ից s.* aruspex, soothsayer. [evening.

Ընդերեկ, *-կք*, *-կս ad.* towards

Ընդերկայնաձիգ S. *Երկայնաձիգ.*

Ընդերկայնիմ, *եցայ vn.* to extend.

Ընդերկար *a.* long, extended; prolix; *ad.* long, at length; long time; amply, diffusely, tediously; – *առնել*, to prolong; – *լինել*, to be prolonged.

Ընդերկարաձգեմ; **Ընդերկարեմ**, *եցի vna.* to prolong, to make last a long time; to extend; to defer, to spin out, to great length.

Ընդերկարաձիգ *a.* very long.

Ընդերկարանամ, *ացայ vn.* to last a long time.

Ընդերկարութիւն *s.* length, extent, duration; – *կենաց*, long life, longevity.

Ընդերկնահաչ *a.* baying the moon; barking at in vain.

Ընդերկուանամ, *ացայ*, *-կուիմ, եցայ* S. *Յերկուանամ.*

Ընդերք, *րաց s.* entrails, guts, bowels, intestine, tripe; cæcum, blindgut; *զսուրս նոցա –րաց իւրեանց մատուցանել*, to slay others with their own swords.

Ընդէ՞ր *ad.* why? for what reason? wherefore? – *ոչ*? why not? [&c.

Ընդիկ *s.* a few pulse, pease, beans,

Ընդիկտիոն, *ի s.* Indiction; *շրջան –ի*, cycle of –.

Ընդլայնեմ, *եցի va.* to amplify.

Ընդլայնումն *s.* amplification; *chem.* ductility.

Ընդլծեալ *a.* yoked together; bearing the same yoke. [to intermix.

Ընդխառնեմ, *եցի va.* to incorporate,

Ընդխառնիմ, *եցայ vn.* to become incorporated; to intermeddle; to come to blows, to come to battle, to join battle; *ընդխառնեցաւ պատերազմն*, the battle was commenced.

Ընդխառնութիւն *s.* incorporation.

Ընդհայեցողական *a.* dioptric.

Ընդհայեցողութիւն *s.* dioptrics.

Ընդհանուր *a.* universal, general, common; *–ք*, or – *տիեզերք*, the universe, the whole world, or earth; – *առնել*, to generalize; *ad.* every where; in general.

Ընդհանրական *a.* universal, general, catholic; – *եկեղեցի*, the catholic or universal church; S. *Թուղթ*, *Ժողով.*

Ընդհանրանամ, *ացայ vn.* to become general.

Ընդհանրապէս *a.* universally, generally, commonly, absolutely.

Ընդհանրացուցանեմ, *ուցի va.* to generalize. [erality.

Ընդհանրութն *s.* universality, gen-

Ընդհատ, *ից s.* interval, space; *a.* discontinued, intermittent; loose; different, separate; less, lesser; *mech.* intermittent; *ad.* differently, otherwise; nor more nor less; *ամք սակաւ ինչ – ի բիւրուց*, a little less than 10,000 years; *ի՞ւ իւիք իցեմք – ի նոցանէ*, in what do we differ from them? *ոչ ինչ – է ի նմանէ*, he differs not from him; *նուազ ինչ – ի փչմանէ լինել շնչոյն*, to be almost at the last extremity, or last gasp; *չեն – յերազոց*, they resemble dreams.

Ընդհատեմ, *եցի* *va.* to interrupt, to discontinue, to cease; *-իմ* *vn.* to break off, to interrupt one's self.

Ընդհատիչ *s.* interrupter.

Ընդհատութիւն, *-ութե* *s.* interruption, intermittence, intermission, discontinuance, relaxation, cessation.

Ընդհարկանեմ, *հարի* *va.* to knock, to clash, to strike, to beat; *- զերկաթ*, to strike fire.

Ընդհարկանիմ, *հարայ* *vn.* to fight, to smite, to knock, to strike, to thump at; *- ընդ միմեանս*, to knock against each other; to encounter each other; *- զգլուխն ընդ որմն*, to knock one's head against a wall; *- ընդ ճանապարհ*, to be on the way to ...; *- ի խղճէ մտաց*, to have remorse.

Ընդհարումն *s.* collision, shock, conflict.

Ընդ հուպ S. **Հուպ**.

Ընդձեռնեմ, *եցի* *va.* to give, to put into one's hands, to grant; to take away, to appropriate to one's self.

Ընդ ձեռն *pr.* by means of, through.

Ընդ մէջ S. **Մէջ**.

Ընդմիմեամբ *a.* subaltern.

Ընդմիջաբար *ad.* by means of, by some expedient.

Ընդմիջական *a.* immediate.

Ընդմիջաշաւիղք *s.* the middle of a way, or road, carriage-road, pitching.

Ընդմիջարկութիւն *s.* interposition, intermission, obstacle; partition wall.

Ընդմիջեմ, *եցի* *va.* to interrupt, to discontinue; to divide into two parts; to separate, to hinder; to intermeddle; *- զխօսս ուրուք*, to interrupt, to break in upon; *- զճանապարհն*, to go half the way; *յ- կենաց իւրեանց սատակիլ*, to die halfway on the road of life.

Ընդմիջիմ, *եցայ* *vn.* to be split, to be in half; to discontinue; *իբրեւ տօնն ընդմիջեցաւ*, passed the middle of the feast.

Ընդմիջութիւն *s.* mediocrity, mediation, middle way.

Ընդմտանեմ, *մտի* *vn.* to penetrate, to pierce, to strike through or pass across; to insinuate one's self; to pass through a filter.

Ընդմտանող *a.* piercing, keen, sharp.

Ընդմտաւոր, *աց* *a.* touchy, easily offended, sensible, feeling; thoughtful, pensive, anxious, gloomy, full of care.

Ընդոծին, *ծնաց* *s. a.* born in the house of one's master, domestic, servant; *-ք*, family; S. **Ընդաբոյս**.

Ընդոզնեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to render proud, insolent, impertinent.

Ընդոզնիմ, *նեցայ* *vn.* to lie down at length, supine; to become idle, negligent, feeble: to adorn one's self magnificently, gorgeously; to make an ostentatious display, to dress pretentiously; to become vain or insolent.

Ընդոյր *a.* quiet; good.

Ընդոստ *a.* that leaps, that bounds; jumping, starting; *ad.* by stealth, stealthily; rebounding, by fits and starts; - -, by skips and jumps; palpitating, bounding; *- ի քնոյ լինել*, to awake suddenly, to start from sleep; *- ի քնոյն զարթուցանել*, to rouse suddenly, hurriedly; *- կալ*, to leap, to hop, to rebound; to start back with fear, to be startled, to retire, to frighten; *- - խաղալ*, to leap, to jump up, to rouse one's self; *- - երթալ*, to go with fear and trembling; to go by leaps; *- - խաղացումն ուսոց, շարժումն թիկանց, աչաց*, shrugging of the shoulders; nervous twitching of the eyes; *- անցանել*, to leap, to leap over.

Ընդոստախօս *a.* boaster, braggart.

Ընդոստական S. **Ընդոստուցիչ**.

Ընդոստնում, **Ընդոստչիմ**, *տեայ* *vn.* to leap, to recoil, to start with fear; to be aroused, frightened, dismayed; to shy, to be restive; to be disturbed, disconcerted; to get angry.

Ընդոստումն *s.* leap, reboud; shaking, concussion.

Ընդոստուցանեմ, *ուցի* *va.* to cause to leap or recoil; to shake, to move; to impel, to push, to spur on, to thrust; to awaken, to excite.

Ընդոստուցիչ *a.* exciting; stimulating, spurring on.

Ընդոտնեմ, *եցի* *va.* to trample under foot; to despise; to dishearten, to humble, to subdue, to drive out, to push.

Ընդոտնոց *s.* foot-stool.

Ընդուլնեմ, *եցի* *va.* to twist or break the neck; to tame, to bridle.

Ընդունակ, *աց* *a.* receiving, welcoming; capable, susceptible; acceptable, agreeable.

Ընդունակութիւն *s.* acceptance; capacity, reach; participation; *chem.* capacity; – ջերմութեան, heating –.

Ընդունայն *a.* vain, void, useless; empty; indolent, idle; *ad.* in vain, uselessly, empty; – առնել զակնկալութիւն, to deceive, to disappoint, to frustrate, to destroy the illusions of; ամենայն ինչ – է, all is vanity.

Ընդունայնաբան, ից *a.* romancing, prattling, chattering, prating; *s.* chatterer, idle talker.

Ընդունայնաբանութիւն *s.* prate, prattle, chitchat, nonsense, chattering.

Ընդունայնախօս S. Ընդունայնաբան.

Ընդունայնամիտ *a.* vain, frivolous, foolish.

Ընդունայնանամ, ացայ *vn.* to be vain or empty; to vanish, to pass away, to come to nothing; to seek vanities.

Ընդունայնապարծ *a.* vain, proud, vain-glorious.

Ընդունայնաջան S. Զրաջան.

Ընդունայնութիւն *s.* vanity, frivolity, futility; nothing.

Ընդունարան, աց *s.* vase, vessel, receptacle; recipient, reservoir: asylum, refuge, shelter; *mech.* well, tank, cistern; – օդոյ, air-box; – շոգւոյ, steam-chamber; – ջերմ ջրոյ, hot-water well.

Ընդունելի *a.* acceptable, admissible; agreeable, welcome; obtainable; that accepts, that receives.

Ընդունելութիւն *s.* reception, taking, acceptance, admission, obtaining, acquisition; cheer, feast, entertainment; *gr.* participle; – փոխանագրոյ, acceptation of a letter of credit, of a bill of exchange; – առնել ումեք, to welcome, to feast, to entertain; – առնել օտարաց, to lodge strangers; – առնել ցրտագին, to receive coldly, to give a cool reception; – գոյր յարքունիս, ի դեսպանատան, there was a reception at court, at the embassy; յ– լինել Աստուծոյ, to believe in God.

Ընդունիմ, ընկալայ *vn.* to receive, to take, to admit, to embrace, to accept, to make welcome; to gather together; to derive; to impetrate, to obtain; to suit, to agree; to approve, to confess, to consent, to acknowledge; ոչ –, to deny, to disavow, to disapprove; – զոք յաւազանէ, to stand godfather, godmother to a child; մեղս –, to fall into sin; – մտաց աչօք, to conceive, to seize mentally; պատուով – զոք, to receive with honour; ոչ բարւոք – զոք, to give a bad reception; – յիմքեան, to learn by heart; յաստուածս ընկալաւ զնոսա, he has made of them his gods; ի քէն ընկալայ զկեանս, I owe you my life.

Ընդունիչ, Ընդունող *a. s.* who receives, receiver, acceptor; recipient; –նող ի մկրտութենէ, godfather, godmother; –նող խոստովանութեան, confessor.

Ընդունչսարկու *a.* griming, grimacing, mimicking; grumbling.

Ընդուստ S. Ընդոստ.

Ընդպահկեմ, եցի *va.* to abandon, to despise; to compel to walk; to vex, to harass.

Ընդ վայր *ad.* in vain, uselessly; – հարկանել, to throw away, to abandon, to despise; – յածիլ, to run here and there, to rove, to wander; – խօսել, to talk in vain, right or wrong, at random; – պայքարումն, idle dispute.

Ընդվայրաբան *a.* quack, charlatan, who talks in vain.

Ընդվայրաբանութիւն *s.* quackery, idle talk.

Ընդվայրաբեր *a.* vagabond.

Ընդվայրաբոյս *a.* wild, savage.

Ընդվայրագնաց S. Ընդվայրաբեր.

Ընդվայրախոյզ *a.* seeking vain and foolish things; inquisitive.

Ընդվայրախօս *a.* S. Ընդունայնաբան, &c. *s.* magician, enchanter.

Ընդվայրահաչ *a.* barking at in vain, brawling.

Ընդվայրահար *a.* abject, vile, despicable, useless, vain.

Ընդվայրամիտ S. Զրախորհուրդ.

Ընդվայրայած *a.* vagabond; prating, chattering.

Ընդվայրայածութիւն *s.* vagrancy.

Ընդվայրպայօն *a.* shameless, lewd; – պչրանք, coaxing, dalliance, coyness, affectation, coquetry.

Ընդվայրապաճոյճ *a.* coquettish.

Ընդվայրասնունդ *a.* savage.

Ընդվայրասուն *a.* ill-bred, rough, rude; idle, lazy, sluggish, unoccupied.

Ընդվայրաքարշ S. Գետնաքարշ.

Ընդվայրաքարշիմ, շեցայ *vn.* to be dragged along the ground, to be fastened to the ground.

Ընդվայրաքննին *a.* curious, that seeks after useless things.

Ընդվայրաքննութիւն *s.* inquisitiveness, curiosity.

Ընդվայրընկեցիկ S. Ընդվայրահար.

Ընդվայրընկէց առնեմ va. to debase, to vilify; to despise.

Ընդվզանք s. haughtiness, pride.

Ընդվզեմ, եցի va. to twist, to wring the neck; -իմ vn. to revolt, to resist, to disobey, to rebel, to throw off the yoke; to lift up the horn, to become proud, arrogant, haughty, ostentatious; to turn the back disrespectfully; to throw one's self headlong, to precipitate; ընդվզեալ ի բաց վարել յիշխանութենէ, to free from domination, to shake off the yoke.

Ընդօրինակեմ, եցի va. to copy, to take a copy, to transcribe.

Ընդօրինակող a. perspective; s. painter of perspectives; copist.

Ընդօրինակութիւն s. perspective; transcription.

Ընթադրեմ, եցի va. to trample under foot; to subdue, to submit; to strike, to knock; to drive away, to disperse.

Ընթադրութիւն s. trampling upon; subjection; project, purpose, design; տապանել ձիախրոխտ -թեամբ, to ride over and trample to death.

Ընթանալի a. that runs, that walks; current; - ճանապարհ, practicable, passable.

Ընթանամ, ացայ vn. to run, to run to; to apply; to slide; to gallop; to walk; to go, to depart, to pass; արշաւասոյր -, to run full speed, to rattle along full speed; երամովին, խուռն -, to run in company, in crowds, in a throng, to rush, to crowd, to flock; - զհետ ուրուք, to follow, to run after; - զհետ հետոց, շաւղաց ուրուք, to follow the tracks, to tread in the steps; - զճանապարհս իւր, to follow one's career; այսր անդր -, to dip into, to run over a book; ընթանալով ասել, to say in few words, to touch lightly; - ի ճանապարհս պատուիրանաց, to observe or obey the commandments; բարւոք ընթանան իրք, affairs are thriving, business is prosperous; S. Գէն, &c.

Ընթանոց S. Ղենջակ.

Ընթաց, ի, Ընթացք, ցից s. course, race, gait, step, pace, way, means; progress, succession, train, trace, thread; method; -ս առնուլ, to run; -ից գործի, the feet; - մի, walking distance; հետի -, foot-race; - մտաց, flight of thought; - կենաց, life's career; յ-ս կենաց, in the course of life; յ-ից ճանաչել զոք, to know one by his gait; բարւոք լնուլ զ-ս իւր, to fulfil the duties of one's station, to discharge one's functions honourably; արգելուլ զ-ս բանին, to say concisely, to shorten discourse; -ք հողմոյ, direction of the wind; -ք արեգական, լուսնի, եղանակաց, course of the sun, moon, seasons; -ք սակարանի, վաճառանոցի, հրապարակի, course of Exchange, of the market.

Ընթացական a. racing; swift.

Ընթացակից a. concurring; accompanying; agreeing, concordant; coincident; concomitant.

Ընթացակցութիւն s. concurrence; accompanying; concomitance; retinue; coincidence.

Ընթացատեղ, Ընթացարան s. gymnasium or place for gymnastic exercises; S. Ասպարէզ.

Ընթացիկ s. mech. slider, cursor, [index.

Ընթացող s. walker, pedestrian.

Ընթացուցանեմ, ուցի va. to cause to run.

Ընթայք S. Ընթաց.

Ընթեռնլի a. legible, readable; s. reader, lecturer.

Ընթեռնում, երցայ vn. to read; - ընդ միտս, գաշն ձայնիւ, - to one's self; - ի ձայն, բարձրաձայն -, - aloud; - յականջս ուրուք, - in the presence of; անսայթաք -, - currently; կակազելով -, - hesitatingly; to stammer; - հարեւանցի, վեր ի վերոյ, to look through, or to skim over a book; յառաջ վարել զ-ն, - on; կրկին եւ երեքկին -, - over and over again; տալ -, to cause -; մանուկ քո գիտէ՞ -, can your boy read? ընթերցեալ զթուղթդ, after the perusal of your letter; յետս ընդդէմ -, S. Ընդդէմ.

Ընթեր S. Առընթեր.

Ընթերակայ, ից, -կաց, այ a. adjacent, adjoining; assisting, present.

Ընթերցակից a. reading together.

Ընթերցանելի a. legible; s. reader, lecturer.

Ընթերցանեմ, -նիմ vn. to read.

Ընթերցանութիւն s. reading.

Ընթերցասէր, սիրաց a. that loves study, studious, well-read.

Ընթերցասիրեմ vn. to study, to read with pleasure.

Ընթերցասիրութիւն *s.* love of study.

Ընթերցարան *s.* reading book; lesson; school; *reading room.

Ընթերցիչ, -ցող *s.* reader, lecturer; ազդ առ -ցողն, advertisement, address to the reader; ներողամիտ -ցող, gentle reader.

Ընթերցողութիւն *s.* reading; lectureship, order of lecturers in the church.

Ընթերցուած, ոց *s.* lecture; lesson.

Ընթերցուածագիր *s.* catechism (of S. Cyril).

Ընթերցուածասէր S. Ընթերցասէր.

Ընթերցումն *s.* lecture; տալ յ–, to give to read; to cause to read.

Ընթրակից S. Հացակից.

Ընթրատու *a.* who gives a supper.

Ընթրարան *s.* dining-room, supper-room; tea-garden; eating-, chop-house.

Ընթրեկերք *s.* supper-time.

Ընթրեմ, եցի *vna.* to sup, to take the evening's repast.

Ընթրիք, րեաց *s. pl.* supper, evening's repast; – տէրունեան, the Lord's –, the Last –; -ս առնել, գործել, տալ, to invite to –, to give a banquet; -ս առնել առ ումեք, to sup with...; ի ժամ ընթրեաց, at supper-time.

Ընծախօս S. Ընձախօս.

Ընծայ, ից *s.* present, gift, offer, offering; – առնել, տալ, մատուցանել, to give, to make a present.

Ընծայաբեր, ից or աց *a.* that carries presents or offerings; – լինել S. Ընծայաբերեմ.

Ընծայաբերեմ, եցի *vna.* to carry presents, to offer, to make a present.

Ընծայաբերութիւն *s.* offer, offering; offertory.

Ընծայական, աց *a.* sacred; *s.* dedication; – գիր, թուղթ, dimissory letter, testimonials; – – դեսպանաց, credentials; – – բարեկամաց, letter of recommendation.

Ընծայամատոյց *a.* that offers; that [is offered.

Ընծայանամ, այայ *vn.* to be presented, given.

Ընծայատար S. Ընծայաբեր.

Ընծայարան, աց *s.* place of offering, altar.

Ընծայաւոր S. Ընծայաբեր.

Ընծայեմ, եցի *va.* to offer, to present, to sacrifice, to give, to dedicate, to attribute, to lend, to propose, to refer, to confer, to devote, to render, to ascribe; to make, to furnish; to impose, to inscribe; ի լոյս –, S. Լոյս; – զոք ի կեանս, to give life to; to vivify; – զոք առատ պարգեւօք, to load with presents; to confer great services; -իմ *vn.* to offer, to present one's self; to shew, to make one's self seen; – առաջի ուրուք, to introduce one's self to the presence of; մահու –, to die.

Ընծայեցուցանեմ, ուցի *va.* to offer, to present; to show, to expose, to place in sight; to recommend, to introduce; զանձն –, to pass one's self off for another, to counterfeit; այլ իմն միտս –, to possess, or bear another meaning; սիրելի զանձն –, to make one's self beloved.

Ընծայեցուցիչ *a.* that presents; producing, productive.

Ընծայութիւն *s.* offer, offering, dedication; presentation; թուղթ -թե, letter of recommendation; Կոչումն -թեան, catechism; S. Ընթերցուածագիր; – լուսնի, new moon.

Ընծայումն *s.* act of offering, of dedicating one's self; presentation; offering, present; – Ս. Կուսի, Presentation of the B. V. M.; առաջնորդ ընծայման, godfather; – լուսնի, new moon.

Ընծուիմ, ուեցայ *vn.* to rise, to shine, to blaze forth, to glitter, to sparkle, to glare, to be bright.

Ընծուղտ S. Ընձուղտ.

Ընկալուչ, լչի *a.* that receives; *s.* betrothed, husband; խօսեալ –, affianced wife; –, *mech.* receiver.

Ընկապճիմ, ճեցայ *vp.* to bind one's self closely, to adhere to, to entwine one's self with.

Ընկենլի *a.* to be thrown away, to be despised.

Ընկենում, եցի *va.* to throw, to cast, to hurl, to repulse, to fling, to pour; to destitute, to depose, to deprive; – յերեսաց, to drive from his presence, to despise, to abandon; – յերկիւղ, to frighten; – յոք զհոգս իւրք, to confide the care of, to confide to; – զանձն իւր յառաջ, to present one's self, to throw one's self forward, to expose one's solf; – զզէնս, to throw down one's arms, to surrender; – ի կալանս, to thrust in prison; – յերկիր, to throw down, to slay, to fell to the earth; –

արտաքս. to thrust out, to hunt or drive away: to empty the stomach; - քարինս, to throw stones; կիցս -, S. Կիցք; to despise; - զխարիսխ, to cast anchor; զաստուածութեամբն -, to attribute to God; ի վերայ միմեանց - զպանցանս, to lay the blame on one another; -, *vn.* to be thrown, or cast away; - արտաքս, արտաքոյ դրան, to be thrown out, driven away; - ի ճանապարհի, to be cast on the streets, to be thrown out on the common way.

Ընկեր, աց *s.* companion, comrade, partner; female companion; consort; fellow; agent; neighbour; partaker; peer; clerk; assistant; չիք իմ -, I am peerless, I have no equal; - զ-, այր զ-, one to another, mutually; երդուան այր -ի իւրում, they bound themselves by mutual oaths.

Ընկերաբար *ad.* as a companion or comrade, friendly.

Ընկերագիր, գրաց *s.* subscriber; - առնել S. Ընկերագրեմ; - լինել S. Ընկերագրիմ.

Ընկերագրեմ, եցի *va.* to subscribe to; -իմ *vn.* to become a subscriber to.

Ընկերագրութիւն *s.* subscription; մտանել յ-, to subscribe to; ելանել յ-թենէ, to cease to subscribe, to be no longer a subscriber; պայմանք -թեան, terms of -.

Ընկերադաւ *a.* that betrays or kills his neighbour.

Ընկերական *a.* social, sociable.

Ընկերակից *s.* companion, comrade, colleague; associate, partner; fellow-member, friar.

Ընկերակցիմ, ցեցայ *vn.* to accompany one's self, to associate one's self, to become a partner.

Ընկերակցութի *s.* association; society.

Ընկերահաշտ, -հաշտեայ *a.* supporting social, or public harmony.

Ընկերահաշտեայք, տից, -հաշտիք, տեաց, -հաշտք S. Ընկերհաշտութիւն.

Ընկերահեղձոյց *a.* that suffocates his neighbour; annoying, molesting one's friends.

Ընկերանամ, ացայ S. Ընկերակցիմ.

Ընկերանի *s. pl.* companions.

Ընկերասէր, սիրաց *a.* that loves his neighbour, charitable; sociable, companionable.

Ընկերատեաց *a.* that hates his neighbour.

Ընկերեմ, եցի *vn.* to accompany, to escort, to follow; to pair; to associate; to convoy; to aid, to assist.

Ընկերհաշտութիւն *s.* social harmony under various forms of government, monarchic, oligarchic, or democratic.

Ընկերշակեմ, եցի *vn.* to associate with, to conspire, to plot.

Ընկերութիւն *s.* company, society; accompanying, assistance, partnership, match; train, retinue; fraternity, brotherhood, congregation, order, commonalty, body; conversation: knowledge; sociability.

Ընկերսիրութիւն *s.* love of one's neighbour, charity; sociability.

Ընկերող *a.* that accompanies, that assists.

Ընկեցիկ *a.* thrown away, cast off, flung off; abject, vile; exposed, abandoned; *mech.* projectile; - շարժումն, projection; - ինչ, refuse; - առնել, to throw, to cast; - առնել զմանկունս ի գետ, զկարասիս ի ծով, to throw the children in the river, merchandize in the sea; - առնել զմանուկ, to expose a child; - լինել, to be thrown out, abandoned.

Ընկեցումն *s.* cast, projection, outcast; *phys.* projection.

Ընկիճեալ կամ *vn.* to resist, to act as an obstacle, to hinder; ի ծունր -, to kneel down..

Ընկլնում, կլայ S. Ընկղմիմ.

Ընկլնում, կլի, Ընկլուզանեմ, ուզի, կլա S. Ընկղմեմ.

Ընկլուզիչ *a.* submerging, engulphing, swallowing.

Ընկլուզումն, Ընկլումն S. Ընկղմումն.

Ընկղմական *a.* immersive.

Ընկղմեմ, եցի *va.* to sink, to deepen, to submerge; to flow, to inundate, to drown, to plunge, to absorb, to bury; to dim, to cloud; նիրհմամբ -, to lull, to make sleepy.

Ընկղմեցուցանեմ S. Ընկղմեմ.

Ընկղմիմ. եցայ *vn.* to founder, to sink, to be plunged; to lose one's self; - ի քուն, to sleep soundly; յանհնարին տրտմութիւն, յանմխիթար սուգ -, to abandon one's self to melancholy, to be plunged in inconsolable grief; - ի ծով փափկութեանց, to swim in pleasure, in delight; ի նախանձ -, to envy, to be jealous of.

Ընկղմիչ *a.* immersing, submerging; *s.* corsair, pirate, buccaneer.

Ընկղմութիւն, Ընկղմումն *s.* depression; immersion, submersion.

Ընկճեմ, եցի *va.* to oppress, to humble, to bring down, to debase, to throw down, to subdue, to humiliate; to blunt; -իմ *vn.* to sink, to faint, to succumb; - գոլ, to be a hindrance, or stumbling block to; - ընդ բեռամբ, to bow beneath a weight; to be overwhelmed, or disheartened; ընկճեալ յամաց, ընդ ամօք, bowed by the weight of years; - զիմն, to retire, to withdraw; to impede, to hinder.

Ընկողին S. Անկողին.

Ընկողմանեցուցանեմ, Ընկողմնեց-, ուցի *va.* to stretch, to lay down, to put to bed.

Ընկողմանիմ, եցայ, -մնիմ, -միմ, -ղնիմ *vn.* to stretch one's self in bed, to lie down, to go to bed.

Ընկողմանումն *s.* going to bed: the back of a chair. [to be a partisan.

Ընկողնակից *s.* bed-fellow; - լինել,

Ընկոյզ, Ընգոյզ, կուզեց or գայ *s.* walnut; - մշկահոտ, nutmeg; - հնդկաց, cocoa-nut; - արքայական, the finest quality of -; - ործացուցիչ, nux vomica; կեղեւ ընկուզի, nut-shell; S. Կորճ, Փեճեկ; կանանչ կեղեւ ընկուզի, green husk of -; S. Կղեզ, Ոզոխ; (ներքին) մաշկ ընկուզի, epidermis or brown cuticle of -; S. Պոպոկ, Փեճեկ; միջուկ ընկուզի, the kernel of -; S. Կթուն; ծառ ընկուզի, --tree; S. Ընկուզի; փայտ ընկուզի, - wood; գործի ի բեկանել զ-, nut-cracker; S. Ընկուզաբեկ; ի գոյն ընկուզի, nut-brown; S. Ընկուզագոյն; քաղել -ս, to nut; երթալ ի քաղել -ս, to go a-nutting; գաւազան ի ժողովել -ս, nut-hook; S. Թափիչ.

Ընկուզաբեկ (գործի) *s.* nut-cracker.

Ընկուզագոյն *a.* nut-brown, hazel.

Ընկուզազարդ, -ձեւ *a.* made like a nut. [walnut wood.

Ընկուզենի, Ընկուզի *s.* walnut-tree;

Ընկուզուտ *a.* full of walnut trees; abounding in walnuts.

Ընկրկեմ, եցի *va.* to reject; to draw back, to pull back; to subdue; to roll; -իմ *vn.* to recede, to retreat, to flinch; to be repulsed, driven back; - անուոյ, turning of the wheel; - յաղքատս, to compassionate the poor; to pardon; - երասանաւ, to be restrained, bridled, reined in; պատերազմաց - ընդ ձեռամբ ուրուք, to take by force, to storm, to subdue, to conquer.

Ընձախոտ *s. bot.* choke-weed, orobanche.

Ընձանակ *s.* earthen flower-pot.

Ընձառիւծ, ուց *s.* leopard.

Ընձենի *s.* leopard skin.

Ընձեռայք, յից *s. pl.* gift, present, drink-money.

Ընձեռեմ, եցի *va.* to consign, to place in the hands of some one; to lend, to give; to undertake, to prove; to transmit, to refer, to leave in writing; -իմ *vn.* to receive from, to take, to obtain; to be given, consigned, recommended; թողութիւն -, to pardon, to forgive; կոչմունս - աստեղաց, to give names to the stars.

Ընձեռութիւն *s.* giving; tradition, treatise, discourse.

Ընձիւղ, ոյ *s.* sucker, bud, shoot, spring, button, gem.

Ընձիւղեմ, եցի *vna.* to bud, to shoot, to put forth, to sprout, to germinate, to blossom.

Ընձիւղումն *s.* budding, sprout.

Ընձուիմ, եցայ *vn.* to unclose, to blossom, to be born; to dawn, to appear, to show one's self.

Ընձուղտ, ըղտուց *s.* giraffe, cameleopard.

Ընչաթափ առնեմ, -փեմ, լինիմ, -փիմ *vna.* to deprive one of his property, to despoil, to exhaust, to extenuate, to reduce to the last shifts; to be deprived of one's property, &c.

Ընչաժողով *a.* avaricious, greedy, desirous. [created.

Ընչանամ, ացայ *vn.* to exist, to be

Ընչաշատ S. Ընչաւէտ.

Ընչապտուկ *a.* grimacing (as a monkey).

Ընչասէր *a.* loving riches, avaricious, greedy, covetous; - լինիմ, -սիրեմ, to hoard up, to save sordidly, to be niggardly.

Ընչասիրութիւն *s.* passion for riches, avarice, avidity, greediness.

Ընչատացու *a.* accumulating, gathering, acquiring wealth.

Ընչավատն *a.* spendthrift, prodigal.

Ընչատեաց *a.* despising worldly wealth.

Ընչայ, յ- S. Ոչնչ.

Ընչաւէտ, ւէտաց *a.* rich, fortunate, monied, opulent; loaded with riches;

-*լինել*, to be rich, to have one's nest well feathered; *անթիւ* –, very wealthy, extravagantly rich; *ըստ երկրի մասանց* –, well off, in easy circumstances.

Ընչաւէտանամ, *ացայ* *vn.* to be enriched, to become wealthy.

Ընչաւէտութիւն *s.* riches, abundance of wealth.

Ընչաքաղց, *ից* *a.* avaricious, niggardly, miserly, sordid.

Ընչաքաղցութիւն *s.* avidity for wealth, insatiable avarice; *անյագ* –, insatiable thirst for riches.

Ընչեղ S. **Ընչաւէտ**; *-ագոյն* *a.* richer.

Ընչեղանամ S. **Ընչաւէտանամ**.

Ընչեղէն *a.* created; visible, sensible.

Ընչեղութիւն S. **Ընչաւէտութիւն**.

Ընչիկ, *-չուկ* *s.* trifles, gewgaws, small matters, toys.

Ընչո՞ւ *ad.* why?

Ընձովլին S. **Արմատաւքի**.

Ընձուղ, *ձղայ* or *ղու* *s.* heifer, bullock, calf of a year old.

Ընտանակցիմ *vn.* to have affinity, to approach.

Ընտանակցութիւն *s.* familiarity, participation.

Ընտանամ, **Ընդ**–, *ացայ* *vn.* to seed, to come to seed.

Ընտանանամ S. **Ընտանենամ**.

Ընտանասուն S. **Ընտասուն**.

Ընտանացուցանեմ S. **Ընտանե**–.

Ընտանեակ, *եկաց* *a. s.* familiar, one who is of the family, acquaintance, intimate friend.

Ընտանեբար *ad.* familiarly, domestically, confidently.

Ընտանեգոյն *a.* very familiar; proper.

Ընտանեկան *a.* familiar; – *կեանք*, domestic life.

Ընտանեկոտոր *a. s.* murderer of one's family, parricide, &c.

Ընտանեկցութիւն *s.* familiarity; cohabitation.

Ընտանենամ, *եցայ* *vn.* to familiarize one's self, to grow tame, familiar with, to keep company, to frequent, to communicate; to get inured, to accustom one's self; *անապատի* –, to be accustomed to a hermit's life; – *կանոնի հաւատոյ*, to observe the precepts of the Faith.

Ընտանեսէր *a.* loving one's family.

Ընտանեսուն S. **Ընտասուն**.

Ընտանեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to render familiar, to tame, to civilize, to humanize; to accustom.

Ընտանի, *նւոյ*, *նեաց* *a. s.* familiar, domestic; proper; native; tamed; intimate, friend, relation; domestic; –*ք*, family; *հայր* –*նեաց*, the father of a family; – *պատերազմ*, intestine strife, domestic broils; civil war; – *դաւաճան*, *թշնամի*, traitor, intestine foe; – *հաւատոյ*, faithful to the Truth; – *լինել գրոց*, to be familiar with, or versed in literature.

Ընտանութիւն *s.* familiarity, confidence, communication, frequentation; habit; intimacy; friendship; – *ընդ կնոջ*, carnal intercourse with a woman; *յ*– *կոչել*, to domesticate, to tame.

Ընտանուհի *sf.* female neighbour, intimate friend; house-maid, servant.

Ընտանուստ S. **Ընտուստ**.

Ընտասուն, *-սնունդ* *a.* familiar, brought up in the house; S. **Ընդասուն**.

Ընտել, *-ութիւն* S. **Ընդել**, &c.

Ընտեղակաց *a.* immovable, firm in one place.

Ընտիր *a.* chosen, worthy; fine, good; civil, of good family, elegant, excellent, exquisite, nice, genteel, pretty, noble, polished, precious, pure, singular, sovereign, superb; – –, the best, the most excellent, the choice, the select, the flower, the cream; *զ*– – *զարդուցն եղին ի հպարտութիւն*, precious ornaments served to beget pride; *զ*– –*ս Գաղղիոյ սատակեաց*, he beat down the choice troops, the flower of France; *գումարել զ*– – *նահատակս*, *զօրս*, to re-unite the bravest warriors, the picked soldiers; – – *անասունք*, very fat animals; – *յոյժ*, best, first quality; S. **Ընտրելագոյն**; – *մատենագիր*, classic author; *ընդ* –*ս հանել*, to select, to make choice of, to elect; *յ*– *առնել*, to give the choice, to permit the selection; – *առնել*, to choose, to make choice of, to appreciate; *ընտրոյ տէր*, he who has the choice, arbiter; *զնոսա թողացոյց ընտրոյ տեարս լինել*, he left them the choice.

Ընտոծին S. **Ընդոծին**.

Ընտուստ *ad.* by one's self, or itself; of one's self, naturally; of one's own head; of the house, from one's home; of the family possessions, of one's own wealth.

Ընտրական *a.* elective, eligible, electoral; better, singular, exquisite.

Ընտրականութիւն *s.* elegance, goodness, excellence; examination.

Ընտրան *s.* choicest, flower; *-աւ* *a.* select, choice, picked; *ad.* by choice, by selection; *մանկունք -աւ*, the flower of the youth; *կաշառք -աւ*, rich or precious gifts.

Ընտրանք *s. pl.* choice, election, prime; act of picking; garbling; *արծաթ -նոյ*. pure silver.

Ընտրեալ *a.* select, elect; virtuous, honest, upright.

Ընտրելագոյն *a.* better, excellent, very good, preferable.

Ընտրելակից *a.* elected with another.

Ընտրելաշնորհ *a.* elect and graceful.

Ընտրելի *a.* eligible; most select, best; *- է քեզ զմի յայսցանէ*, you must choose one of these alternatives.

Ընտրեմ, եցի *va.* to elect, to choose; to pick, to sort, to cull; to discern; to judge; to distinguish, to difference, to know; to decide; to love, to embrace, to prefer; *- զարժանն*, to discern what is just; *- զժամանակն*, to choose the time, to select the opportunity; *անկիւնս անկիւնս ընտրեալ*. angular; *ընտրեալ կալաւ*, he has chosen; *ընտրեցից մեռանել*, I would prefer to die.

Ընտրիչ *a.* choosing, electing; *s.* elector.

Ընտրող S. **Ընտրիչ**; discreet, prudent, judicious, wise.

Ընտրողական *a.* able to discern, having judgment, rational; of one's free will; wise, discreet; *s.* judgment, criterion, free will or choice.

Ընտրողութիւն *s.* choice, election; discernment, discretion, judgment, understanding; *-թեամբ* *ad.* discreetly.

Ընտրութիւն *s.* choice, election, suffrage, choosing, wish; arbitration, deliberative, decision, discernment, distinction, discretion; option; scrutiny, taste; *անօթ -թեան*, a vessel of mercy, chosen instrument; *- ինքնակամ*, liberty, free will; *- առնել*, to distinguish; *-թեամբ* *ad.* by election, or choice.

Ընտրուկք *s. pl.* rebuff, refuse, trash, offal, scum, cheat.

Ընտրումն S. **Ընտրանք**.

***Ընքուլ** S. **Յօնք**.

Ըռազեան *s. bot.* fennel.

Ըռնգեղջիւր S. **Ռնգեղջիւր**.

Ըռնգունք S. **Ռնգունք**.

Ըստ *pr.* according to, in relation to, as for, conformably with, agreeably to; proportionably, at the rate of; after; near, relatively; for, as for; on; of; out; *- իս*, *- իմում կարծեաց*, according to me, in my opinion; *- իւրում կարի*, according to capacity, to the best of one's ability; *այր - սրտին Աստուծոյ*, a man after God's own heart; *կին իցէ քո - միտս*, if thou hast a wife after thine own heart; *- բախտի եղեալ նորա*, fortunately; *- պատկերի մերում եւ - նմանութեան*, in our image and likeness; *- հիւսիսոյ Կարնոյ*, north of Erzeroum; *- անձին*, upon one's back; wearing upon, - the shoulders, - the body; *- ճանապարհին*, about the streets; *- հրապարակս գնալ*. to pass through, or to wander about the public places; *- բնութեան բարի*, naturally or essentially good; *ի չափու կալայց զանձն - օրինակի նորա*, I shall be governed by his example; *ելանել - քաղաքն*, to go out of town; *այր - առնէ*, one after the other; *ամ - ամէ*, annually, every year; *օր - օրէ*, daily, every day; *- նախահօրն յանցանաց*, for the sin of the first father; *- չափու եկամտիցն*, in proportion to his income; *- աչս դատել*. to judge from the appearance; *- իրերաց պատշաճեալ*. well proportioned, symmetrical; *- տեղիս տեղիս եւ - աշխարհս աշխարհս*, according to the various places and different provinces; *- տունս ազգացն՝ ոչխար - երդ*, a lamb for every family and every house; *հրաժարել - նմանութիւն*, to have no equal, unique; *անցանել - սահմանս քո*, to pass through your confines; *- բանս անցանել*. to be inexpressible; *- միտս անցանել*, to be beyond understanding, to be past finding out, inconceivable, incomprehensible; *անցանել - չափ*. to go beyond; *- ակն լինել յումեքէ*, to be far from the sight of, alienated; *- ինքեան*, of one's self; naturally, essentially; *- ամենայնի*. totally, in all, entirely; *- այնմ*. as is said; as they say; *- իրիք*, *- իմիք*, in some part, in a certain sense, in some way, or manner; in part; *- որում*. as; since; therefore; *- որում...*, *- նմին*, or *նոյնպէս*, or *այսպէս*, as.... as: so..., as; *- օրէն*, like, after the fashion of; *- նմանէ*, after him; -

այսմանէ , like this, similarly, equally; եւ որ - այսմանէ , &c. &c. and so on.

Ըստանձնեմ, եցի *va.* to assume, to take, to put on, to put on one's back, to embrace, to undertake.

Ըստանձնութիւն *s.* the wearing, the clothing.

Ըստգիւտ , եց *s.* accusation, blame, reprimand, censure, reprehension, reproach, stain, imputation, criticism; defect, fault, wrong; *a.* blamable, reprehensible; - լինել, to be blamed, or scolded; to accuse, to charge with, to blame, to scold, to censure, to condemn: to know, to be informed of, to understand; - լինել իմիք , to obtain, to succeed in, to enjoy, or realize one's wishes; - յանձն առնուլ, to be blameworthy, to be in the wrong; - *ad.* reprehensibly; culpably; with shame, or remorse.

Ըստգտանեմ, գտի *va.* to accuse, to blame, to reprove, to censure, to condemn, to reproach, to rebuke, to jeer, to reprimand, to impute.

Ըստգտանք S. Ըստգիւտ.

Ըստերիւր , &c. S. Ստերիւր , &c.

Ըստերջ S. Ստերջ.

Ըստընդդիմաց S. Սանդիմաց.

Ըստիմանիմ, եցայ *vn.* to shoe, to put on shoes, or boots.

Ըստմասնեայք , նեայց, -սունք , սանց *s. pl.* individuals, particulars.

Ըստմիոջէք *s. pl.* all the rest, all; each one. [companions.

Ըստնմայք , այց *s. pl.* their fellows,

Ըստնմանէք *s. pl.* the following, successors, posterity.

Ըստ որում S. Ըստ.

Ըստ օրէն S. Ըստ.

Ըրջուն S. Որջուն.

Թ

Թ (toe or tow) թօ *s.* the ninth letter of the alphabet and the fifth of the consonants; թ . թ̃ , nine; ninth.

- It is sometimes confounded with the letters դ and տ . for example: քաղերթ , քաղերդ ; թակարթ , թակարդ ; կաթսայ , կատսայ .

Թագ, ից or աց *s.* crown, diadem, royal crown; the Crown or regal authority, kingdom; glory, honour; - պապական, tiara, the pope's crown; - եպիսկոպոսական, mitre; - ազնուականաց , coronet; - ոսկի , crown of gold; S. Պսակ; - առնուլ, to become king, to reign; - դնել, կապել (անձին) *vn.* to crown one's self, to put on the crown, to bind on the diadem; - - (այլում) *va.* to crown, to place a crown on the head of, to cause to rule; եդաւ զ- զասիացւոց , he crowned himself with the diadem of Asia; -աւ or -իւ պսակիլ, to be crowned; առնուլ զ- ուրուք , to mount another's throne; - ի գլուխ , crowned, wearing a crown on the head.

Թագագանգուր *a.* curled in form of crown or diadem, curled, crisp.

Թագագլուխ *a.* crowned, having a crown on the head.

Թագադիրակ *a.* royal, regal, kingly; crowned.

Թագադիր , դրաց *a.* placing the crown on the king's head; having the hereditary office of crowning the king at his coronation; - լինել, to crown.

Թագադրութիւն *s.* coronation; հանդէս -թեան , inauguration.

Թագազարդ, -զարդեան *a.* crowned, adorned with a crown.

Թագազարդեմ, եցի *va.* to crown, to adorn with a crown. [ազն.

Թագազարմ, Թագազն S. Թագաւոր-

Թագազարմուհի *af.* princess (of the royal family).

Թագաժառանգ, աց *a.* inheriting the crown; *s.* heir to the throne.

Թագակալ, աց *a.* crowned, that has a crown, reigning, that holds a crown; - դշխոյ, queen.

Թագակապ, &c. S. Թագադիր, &c.

Թագակից *a.* that shares a crown; that reigns jointly.

Թագատու *a.* that gives a crown, that crowns.

Թագաւոր, աց *s.* king; *bridegroom; - -աց, the - of -s; - Հայոց, the - of Armenia; կեցցէ -, long live the -! God save the -! - կենդանեաց, the - of beasts, (lion); - թռչնոց, - of birds, (eagle); - ծաղկանց, queen (Arm. king) of flowers, (rose); - իմ S. Արքայիկ օծ; -ք, certain hymns of the Armenian Church; - կալ յումեքէ ի վերայ աշխարհի ուրուք, to be made - of some country; - առնել, to make -, to cause to reign.

Թագաւորաբար *ad.* kingly, royally.

Թագաւորաքնակ S. Արքայանիստ.

Թագաւորադիր մատեանք *s.* The Book of Kings.

Թագաւորազարմ, աց, -զգի, զւոյ, զեաց, -զն, -զուն, զնի, զանց *a.* of royal race, blood or house, descending from kings; *s.* prince (royal).

Թագաւորական *a.* royal, regal; *s.* royalist; - ճանապարհ, the king's highway, main road, the highway; - օծ, իմ S. Արքայիկ օծ.

Թագաւորականութիւն *s.* royalism.

Թագաւորակաց քաղաք S. Արքայանիստ.

Թագաւորակերպ *a.* king-like, like a king, regal, royal.

Թագաւորակից S. Թագակից; - լինիմ, -կցիմ *vn.* to reign together; to reign contemporarily.

Թագաւորանիստ *a.* capital, where the king resides.

Թագաւորանք *s.* court, courtiers.

Թագաւորապէս S. -աբար.

Թագաւորասաստ *a.* with royal threats.

Թագաւորեալ *a.* crowned; - քաղաք, royal or capital city, seat of government.

Թագաւորեմ, եցի *vn.* to be crowned; to reign.

Թագաւորեցուցանեմ, ուցի *va.* to make king, to crown; -ուցի ձեզ թագաւոր, I have given you a king; - զճշմարտութն, to preach the truth publicly.

Թագաւորող *a.* reigning; *s.* reigning prince, a crowned head.

Թագաւորորդի S. Արքայորդի.

Թագաւորութիւն *s.* reign, empire; royalty, crown; kingdom; միջոց պարապոյ -թեան, interregnum; - or -ք, The Book of Kings. [crown.

Թագեմ, եցի *vn.* to make king, to

Թագընկալութիւն *s.* coronation.

Թագընկէց *a.* that refuses a crown; - առնել, to dethrone.

Թագնաբար &c. S. Թաքնաբար, &c.

Թագուած *s.* hiding-place, lurking-place.

Թագուհի *sf.* Queen; *fig.* church: moon; -ն Սաթինիկ, - Sathinice; մայր -հւոյն, the - mother; կեցցէ -ն, long live the -! God save the -!

Թագուհութիւն, Թագուհւոյութի *s.* dignity of queen.

Թագուստ, Թագուցանեմ, Թագչիմ &c. S. Թաքուստ, &c.

Թադեմ, եցի *vn.* to run.

Թաթ, ից *s.* hand; palm of the hand; - ոտից, foot; the sole of the foot; - կենդանեաց, paw, claw, talon; - երկաթի, gauntlet; (գործի առանձնական) fang, claw, grappling iron; - կշռոյ, scale; S. Նժար.

Թաթախ *a.* covered, overspread; wet, moistened, immersed, soaked, imbued; dirty, muddy.

Թաթահատ *a.* mutilated, maimed, cut off.

Թաթահերձ *a.* cloven-footed, cloven-hoofed, fissiped.

Թաթաղեմ, եցի *va.* to fill to the brim, to load; S. Թաթաւեմ.

Թաթաղուն *a.* full to the brim, loaded, overflowing.

Թաթառ, Թաթիռ, Թռոյ, Թաթ առն *s.* whirlwind, water-spout.

Թաթաւ *a.* S. Թաթախ; *s.* *rain.

Թաթաւեմ, եցի, Թաթաւեցուցանեմ *va.* to plunge, to immerse, to soak, to steep, to drench, to imbue; -իմ *vn.* to plunge, to dive, to bathe one's self, to be imbrued; - ի քիրտն, - յաւիշ քրտան, to be reeking with sweat; — ընդ աղբեաւ or յաղտեղութիւնս, to wallow in the mire, to grovel in filth, to drag in the mud; — արեամբ or յարեան, to be imbrued or covered with blood, to wade, to welter; — տղմով, to get splashed, covered with mud; — մարմնոց զազրութ̄բ որդանց, to be covered with filth, to be full of vermin; — ի բանս մտաւենից, to apply one's self with the greatest attention, to study with diligence.

Թաթաւումն *s.* soaking, drenching, dipping.

Թաթաւուն, -ուչ *a.* full, very full; running over, full to the brim; furnished; endowed; adorned.

Թաթեմ, եցի *va.* to supplant, to trip up; to insnare, to dupe, te deceive.

Թաթուլ, թլոյ *s.* paw, foot.

Թաթպան, աց *s.* glove; S. Ձեռնէք, Ձեռնոց.

*Թաժահ. -ժայ S. Թարմ.

Թալամ, **Թալանամ**, ացայ *vn.* to faint, to loose feeling, to become insensible; — ի ծաղուէ, to laugh till one faints, to split one's sides with laughing, to choke, to burst.

Թալաս or **Թալասմեղ** *s.* an ewe; wether.

Թալթալ *s.* acre; — խաղամ *vn.* to struggle, to writhe in the agonies of death, to be in convulsions, in agony.

Թալխայ *s.* fine thread.

Թալկամ *vn.* to abhor, to detest.

Թալկանամ, ացայ *vn.* to fall into a fainting fit, to faint, to swoon, to fall in a swoon; to feel giddy, dizzy, to have a swimming in the head.

Թալկացումն *s.* swoon, fainting, lipothymy.

Թալկացուցիչ *a.* that causes fainting.

Թալուկ *s.* fainting fit, swoon, swimming in the head, giddiness; nausea, disorder or rising in the stomach; — զսրտիւն տալ, to turn the stomach, to disgust, to loathe, to be sick or ready to vomit.

Թախանձ, եց *s.* importunity, instance, solicitation, entreaty; grief, sorrow, trouble; -ք, dowry, marriage-portion, dower; — արկանել, to solicit earnestly, to importune, to entreat.

Թախանձագին S. **Թախանձանօք**.

Թախանձանք S. **Թախանձ**; -նօք *ad.* humbly, in a suppliant manner, earnestly, urgently.

Թախանձելի *a.* troublesome, importunate, annoying, tedious, tiresome, disgusting.

Թախանձեմ, եցի, **Թախանձեցուցանեմ**, ուցի *va.* to solicit earnestly, to importune, to entreat with earnestness; to molest, to annoy, to vex, to torment, to cease not from entreating, or causing annoyance.

Թախանձեցուցիչ *a.* importunate, urgent, troublesome, tedious.

Թախանձիմ, եցայ *vn.* to wish for, to desire; to have need of, to want; to sadden, to afflict. [**Թախանձանք**.

Թախանձութիւն, **Թախանձումն** S.

Թախթ S. **Թաղդ**.

Թախիծ *s.* affliction; grief; *a.* grievous, afflicting, disconsolate, forlorn; -ք դժնդակք, black bile, deep sadness; -ք մտաց, compunction, regret, remorse; ընկենուլ զ- սրտի, to console, to cheer up; -ս արկանել առաջի ուրուք, to supplicate, to beseech, to implore.

Թախծագին *a. ad.* sorrowful, mournful; sorrowfully, mournfully.

Թախծադէմ *a.* of a mournful countenance, melancholy, sorrowful, sad.

Թախծալի, -լից *a.* full of sadness, of bitter grief, very sad, painful, bitter; — առնել զոք, to afflict, to sadden, to cast down.

Թախծական *a.* sorrowful, grievous, melancholy.

Թախծանք S. **Թախծութիւն**.

Թախծեալ *a.* sorrowful, afflicted, melancholy, gloomy.

Թախծելի S. **Թախծական**.

Թախծեցուցանեմ, ուցի *va.* to sadden, to afflict, to make desolate.

Թախծիմ, ծեցայ *vn.* to grieve, to be afflicted, to mourn.

Թախծողական S. **Թախծական**.

Թախծութիւն *s.* sorrow, grief, sadness, affliction, melancholy; mourning.

Թակ. ի. **Թակն**, կան *s.* mallet; large hammer; paver's beetle, rammer; -ն կոչկոճիչ զգլխոյ ձերմէ կամէք զիս, you will make me your scourge.

Թակալակ *s.* dalmatica.

Թակակոփ *a.* beating with a sledge-hammer; hardening with the hammer.

Թակաղ, **Թակաղաղ** *s.* mallet, mall, sledge-hammer, beetle.

Թակաղակ *s.* small beetle: architrave; — or -ղաղ, capital (of a pillar); — նաւու, top (in the rigging of a ship).

Թակարդ or *-րթ*, *ից* or *աց* *s.* trap, snare, gin, net; *-օք որսալ, պարփակել, փակել, արկանել ի -*, to draw into a snare, to entrap, to catch; *շաղիլ ի -ի, ի -ի հարկանիլ*, to fall into a snare, to be entrapped; *-աւ ջուր բերել*, to beat the water, or the air, to toil in vain, to have one's labour for one's pains; *որպէս - զհողմն՝ անցուցանել զխրատ*, to be heedless, to disregard warning or admonition, " in at one ear, out at the other; " S. **Որոգայթ**.

Թակարդադիր *s.* he who lays snares or spreads nets.

Թակարդապատ, *-եալ* *a.* trapped; ensnared; S. **Թակարդադիր**.

Թակարդապատիր *a.* that entraps, ensnares; deceitful.

Թակարդափակեմ, *եցի* *va.* to envelope or take in nets or snares, to entrap, to entangle, to catch.

Թակարդեմ, *եցի* *va.* to entrap, to ensnare, to decoy; to take in a net, to catch, to lace; to entangle, to allure, to dupe; *- զմեքենայս*, to spread a net, to lay snares.

Թակեմ, *եցի* *va.* to hammer; to beat; to ram.

Թակնակուռ S. **Թակակոփ**.

Թակոյկ, *կուկայ* *s.* pitcher, water-vessel, jug, jar, water-pot, vessel, pot; cup, mug, goblet, bowl: the saveall of a candlestick.

Թաղ, *ից* *s.* quarter, ward, district; part; neighbourhood; - or *-ի*, felt; *-եաւ պատել*. to felt.

***Թաղաթափ** *a.* unveiled (female).

Թաղակ, *աց* *s.* felt head-piece.

Թաղակից լինիմ, **Թաղակցիմ**, *եցայ* *vn.* to be buried together.

Թաղանթ, *-նդ*, *ոց*, *ից*, *աց* *s.* membrane, cuticle, pellicle, tegument; omentum, caul, reticulum; diaphragm.

Թաղանթագեղ, *-զարդ* *a.* furnished with a membrane, membranous.

Թաղանթաթեւ *a.* bat-winged, having membranous wings.

Թաղանթային *a.* membranous.

Թաղանթապատեալ *a.* enveloped with, or in a membrane.

Թաղանթիմ *vn.* to produce or form a pellicle.

Թաղասմաւոր, **Թաղամսաւոր**, *աց* *a.* castrated, gelt.

Թաղար, *աց* *s.* earthen-pot or vessel, basin; flower-pot.

Թաղեայ *a.* worked in felt.

Թաղելութիւն S. **Թաղումն**.

Թաղեմ, *եցի* *va.* to inter, to bury, to entomb, to inhume; to bury in the ground, to pay the last honours; to hide; *-իմ* *vn.* to be buried; *- կենդանւոյն*, to bury alive; *ի ցաւս թաղեալ*. sunk in grief.

Թաղերգիչ *s.* tragedian.

Թաղերգութիւն *s.* tragedy.

Թաղէգործ *s.* felt-maker.

Թաղթ, *ից* *s.* *bot.* cyclamen, sow-bread.

Թաղի *s.* felt cloak; S. **Թաղ**, **Կաճ**; *bot.* wild artichoke.

Թաղխանամ, *ացայ* *vn.* to harden, to become hardened.

Թաղկ *s.* talc.

Թաղկանամ S. **Թաղկիմ**.

Թաղկավարս *a.* rumpled, disordered, discomposed.

Թաղկիմ, *եցայ* *vn.* to grow tighter, thick, to condense, to be condensed.

Թաղկումն *s.* thickness, condensation.

Թաղհար, *աց*, **Թաղհալ** *s.* woman's cap (in form of an earthen pot).

Թաղմանական *a.* funeral, funereal; *- հանդէս*, funeral, burial, funeral rites, procession or train.

Թաղնորդ *a.* living in the same neighbourhood.

Թաղումն *s.* sepulture, burial, interment; funeral; *զ- իշոյ թաղել*. to be buried like an ass.

Թաղուն *a.* thick, close, compact, dense; *chem.* stable.

Թամ *s.* enemy, foe.

Թամբ, *աց* *s.* saddle; pack-saddle: calf of the leg; *- վասն կանանց, կողմնակի -*, side-saddle, pillion; *աշտանակել, ոստնուլ ի -*, to mount, to vault into the saddle; *-ս հարկանել. - ի նուս դնել*. to saddle; *բառնալ զ-ն*, to throw off the saddle, to dismount.

Թամբագործ, *աց* *s.* saddle-maker, saddler.

Թամբակալ S. **Թանգ**.

Թամբահարեմ S. **Թամբեմ**.

Թամբատեակ, *-տոց* *s.* rag, tatter, old clothes; *a.* old, ragged, shabby, threadbare, all in rags; S. **Գրդլեակ**.

Թամբեմ, *եցի* *va.* to saddle, to harness.

Թայլ S. **Թաղթ**.

Թայրաթունք *s. pl.* the relations, the kindred.

Թան, ից s. soup, porridge, broth; skimmed milk; – ոսպնեայ, pottage of lentiles, lentile soup; dish of pottage.

Թանագ, ից s. sheet-iron; *turk*. Թէնէքէ.

Թանահատ, ից a. abstaining from soups.

Թանամ, թացի va. to wet, to bathe, to dip, to drench, to soak; to moisten, to bedew, to water; – զանկողին իւր արտասուօք, to bathe one's pillow with tears; արտասուօք – զոտս ուրուք, to bathe the feet with one's tears; – զսուր ի պարանոց ուրուք, to cut the throat, to massacre; – յարիւնս բազմաց, to butcher, to slaughter, to shed much blood, to swim in blood; – ի գինի, to soak, to steep in wine; գնացին առանց թանալոյ ի վերայ ծովուն, they passed the sea dry-shod.

Թանաման, ից s. soup-tureen.

Թանաք, ի, աւ s. ink; սեաւ –, black ink; կարմիր –, red-ink; S. Կարմրադեղ; կապոյտ –, blue-ink; տպագրութեան, printing-ink; – Ճենաց, Indian or China ink; անեղծ –, indelible, indestructible ink; համակիր, ծածկագիր –, sympathetic, invisible, secret ink; – նշանագրութեան, marking-ink; արատ, բիծ –ի, ink-spot, ink-stain; արատել –աւ, to ink; մրճոտիլ, աղտեղիլ –աւ, to be inked all over; պոյտն, շիշ –ի, ink-pot, ink-bottle; աման –ի, ink-horn, inkstand; S. Կաղամար.

Թանգ a. S. Թանկ, &c.; s. saddle-girth.

Թանգար, այ s. merchant; shop-keeper; retailer; inn-keeper.

Թանգարական a. mercantile, commerciale; esteemed, precious, dear.

Թանգարան, այ s. treasure, treasury; museum; cabinet, collection; – Բրիտանեան, the British Museum; – Աղեքսանդրեան, the Museum of Alexandria.

Թանգուցեմ, եցի vn. to shun, to elude, to set one's self free, to steal, or to get away, to escape, to fly from, to avoid; to be ashamed, to shuffle, to use chicanery; –զելով խօսել, to speak with respect or reverence.

Թանթ s. fine blade, thin plate; fine membrane, pellicule; – ապակւոյ, window-glass.

Թանթրուենի s. elder-tree.

Թանիկ s. a little broth, pottage.

Թանկ, –գ a. dear, high priced; precious; – է, it is dear; փոքր մի –, rather dear; – մարմնով. corpulent.

Թանկա S. Դանկ.

Թանկագին S. Թանկ; – առնել, to make dear; – վաճառել, գնոյ տալ, to sell dear; – գնոյ առնուլ, գնոց ստանալ, to buy at a high price.

Թանկար S. Թանգար.

Թանկուղի S. Փորանկեալ.

Թանկութիւն s. dearness, high price, dearth, famine, scarcity; տրտունջ ունել զ–թենէ իրաց, to complain of the high price of things.

Թանձր, ձու, ձունք a. thick, big, great; fat; dense; deep; coarse, gross; rude, clumsy, rough; *gr.* deep, flat, low (sound); *mus.* barytone; s. *zool.* bustard; *ad.* in great quantity, thickly; – միտք. dull-witted, stupid; – տգիտութիւն, gross ignorance; – մարմին, weighty, heavy; corpulent; – անտառ, մօրուք, dense wood; thick or bushy beard; – քուն, deep sleep.

Թանձրաբարբառ a. of a gruff voice; stammering.

Թանձրաբարոյ a. coarse, rude, unpolished, clumsy, awkward.

Թանձրաբնութիւն S. Տխմարութիւն.

Թանձրագոյն a. very thick, very dense; heavy, weighty, coarser; *ad.* more intelligibly.

Թանձրադանդաղ a. heavy and slow, lubber.

Թանձրաթաղանթ a. very fat.

Թանձրաթափ S. Թանձրատարափ.

Թանձրաթել s. tow (hemp or flax); S. Քուղ.

Թանձրաթուփ a. thickly branched, woody.

Թանձրալար a. of thick cords or ropes.

Թանձրալեզու a. of an hard language; who speaks thick, indistinctly; of a strange speech.

Թանձրախիտ, –խուռն a. thick; dense; leafy, wooded, full of branches; heaped up, heaped together.

Թանձրախոր մօր. very deep mud; pond, marsh.

Թանձրահոծ a. very thick, very dense.

Թանձրահող a. thick with earth, fertile.

Թանձրամած a. thickened, condensed; heavy, hard; viscous, curdled, clotted, congealed; bushy.

Թանձրամածութիւն s. thickness; viscidity, tenacity.

Թանձրամայրի *a.* bushy, thick, woody, wooded, sylvan, woodland.

Թանձրամարմին *a.* heavy; plump, fat, corpulent, obese, fleshy, bulky.

Թանձրամիս *a.* fleshy, muscular, plump, fat, greasy.

Թանձրամիտ *a.* thick-sculled, stupid, dull, block-headed, dull-witted, awkward.

Թանձրամորթ *a.* thick-skinned.

Թանձրամսութիւն *s.* obesity, stoutness, corpulency.

Թանձրամտութիւն *s.* stupidity, dulness, heaviness of mind, slowness of apprehension. [well-bearded.

Թանձրամօրուս *a.* thick-bearded,

Թանձրայատակ *a.* thick bottomed; having a solid foundation.

Թանձրանամ, *ացայ vn.* to thicken, to grow thick; to grow hard; to curdle, to coagulate, to clot; to augment, to increase, to accumulate; – *ի մարմնի*, to become incarnate; *Թանձրացաւ սիրտ ժողովրդեանս*, this people's heart is waxed gross; *Թանձրանայր աղաղակն, երկիւղն*, the uproar increased; the fear redoubled; *Թանձրացեալ* *a. s.* thickened, thick; concrete; *լեառն* –, very fertile hill; *ջուր* –, impure water.

Թանձրապորտ *a.* big-bellied, corpulent, thick. [leafy.

Թանձրասաղարթ *a.* densely leaved,

Թանձրասիրտ *a.* thick-witted, rustic, stupid, half-witted, hard, obstinate.

Թանձրասփիւռ, *–տարած a.* spread thickly over a great space, scattered, spread everywhere; very thick, crowded.

Թանձրատարափ *a.* that pours, that falls thick like hail, heavy, abundant, closed, compact; – *նետք*, countless arrows; – *ամպք նետից*, a shower of arrows.

Թանձրացեալ S. **Թանձրանամ.**

Թանձրացուցանեմ, *ուցի*, **Թանձրեմ**, *եցի va.* to thicken, to condense; to coagulate, to congeal.

Թանձրափուշ *a.* thorny, having many hard thorns. [board.

Թանձրաքարտ *s.* paste-board; card-

Թանձրութիւն *s.* thickness; solidity, density, bigness; concretion, coagulation, condensation; consistence; fatness, plumpness; plenty, abundance; rusticity, awkwardness; stupidity, dullness; – *ծերութեան*, great old age.

Թանչ, *ի*; **Թանչք**, *չից s.* diarrhœa, looseness; dysentery; piles, hemorrhoids; colic; fistula. [morrhoids.

Թանչակալ *a.* affected with the he-

Թանչեմ *va.* to mutter, to grumble on awakening.

Թանց *pr.* without, except; S. **Առանց.**

Թաշկինակ, *աց s.* handkerchief; towel; – *ռնգաց*, *քրտան*, pocket –; – *պարանոցի*, neckcloth, neckerchief; – *մետաքսեայ*, silk-–.

Թաշտ *s. mus.* an Armenian note (⌣).

Թաչեմ, *եցի vn.* to mumble, to mutter.

Թապութ S. **Դրիճ.**

***Թապուլ** S. **Սիմակ.**

Թառ, *ի s.* roosting place, perch; bar, stake for supporting vines: *–, swing; see-saw.

Թառամ *a.* faded, tarnished.

Թառամեցուցանեմ, *ուցի va.* to cause to fade, to wither, to tarnish.

Թառամիմ, *մեցայ vn.* to fade, to wither, to decay; to be tarnished.

Թառամութիւն, *–ումն s.* fading, withered state, decay.

Թառանչ, *ից*, **Թառանչանք**, **Թառաչ**, *ից s.* sigh, groan: colic, bowel complaint.

Թառանչեմ, **Թառաչեմ**, *եցի vn.* to sigh, to groan: to lament, to weep; to have a severe colic.

Թառանչումն S. **Թառանչ**; – *եղջերուաց*, belling of the stag.

Թառափ, *ի s.* sturgeon.

Թառիմ, *եցայ vn.* to perch, to roost, to go to roost.

Թաս, *ի s.* cup, mug.

Թասակ *s.* white skull-cap.

Թասամ, *ացի*, **Թասեմ**, *եցի vn.* to wheeze, to pant, to be out of breath, to breath short, to breath gaspingly; *Թասել ոգւոց*, to be asthmatic, to have difficulty in breathing.

Թասու, *աց s.* farthing.

Թասուն *a.* panting for breath, asthmatic, short-breathed, wheezy; – or *Արքունի գինի*, Taxos wine; strong, generous wine.

Թատերախաղք, *ղուց s.* dramatic representation, play, piece; *հարկանին* –, *բանի վարագոյրն*, the play-begins, the curtain rises.

Թատերական *a.* theatrical.

Թատերասէր *s.* a play-goer, lover of theatrical representations.

Թատերասիրութիւն *s.* fondness for theatres and public spectacles.

Թատր, *տերց* or *տերաց* *s.* theatre, play-house; drama, play; the audience, the spectators; *խաղատեղ թատերի*, scene, stage; *հրապարակ թատերի*, pit; *օթեակ թատերի*, box; *դիտակ տեղիք*, *աստիճանք*, *կայք թատերի*, tiers of boxes; *տոմսակ*, *պիտակ թատերի*, ticket for the play; *ծանուցումն թատերի*, play-bill; *շուրջ հաւաքեալ գումարեալ կալ թատերն*, to crowd to the play; *շուրջ զթատերբն այրեցաւ*, the amphitheatre was burnt; — *իմն են տիեզերք*, all the world's a stage; S. **Թատերախաղք**.

Թատրատես, *աց* *s.* spectator.

Թատրոն S. **Թատր**.

Թատրոնական *a.* theatrical, scenic; — *նկարք*, scenery, scene; — *բանաստեղծութիւն*, dramatic poetry, the drama.

Թարախ, *ոյ*, *աց* *s.* matter, sanies, corrupted matter.

Թարախալից, *-ածոր* *a.* purulent, sanious.

Թարախածուծ *a.* that draws off corrupted matter.

Թարախարգել *a.* hindering the discharge of purulent matter.

Թարախեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to render sanious, to make purulent, to corrupt.

Թարախիմ, *եցայ* *vn.* to become sanious, to be purulent, full of corrupted matter.

Թարգման, *աց* *s.* translator; commentator, paraphrast; interpreter; translation; — *կալ. լինել ումեք*, to be an interpreter.

Թարգմանելի *a.* translatable.

Թարգմանեմ, *եցի* *va.* to translate; to interpret, to explain; — *յանգղիական լեզուէ ի հայ բարբառ*, to translate from English into Armenian; — *յանպատրաստից*, *ափ յափոյ*, to translate off hand, extemporally, fluently; — *բառ առ բառ*, to translate literally, word for word.

Թարգմանիչ *s.* translator; interpreter; *-ք*, The Seventy, (translators of the Septuagint); the Interpreters of the Armenian Scriptures, (S. Isaac, S. Mesrob, &c.)

Թարգմանութիւն *s.* translation, version; interpretation, explanation; *ճոխադոյն*, *ընդարձակ* —, paraphrase; *ազատ* —, *բառական* —, free translation; literal —. [lators.

Թարգմանչագիր *a.* written by trans-

Թարգմանօրէն *ad.* by translation; by interpretation.

***Թարթ**, **Թարթափ** *s.* twinkling of an eye, wink, twinkling, trice; *ի —ական*, in a twinkling, in a trice, in a wink, in no time; *-ք*, eye-lid.

Թարթափանք S. **Թարթափումն**.

Թարթափեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to cause to loiter, or wander about, to lounge, to idle; to skirmish, to divert; to keep at bay, to occupy with, to distract; to lull with vain hopes.

Թարթափիմ, *եցայ* *vn.* to wander, to loiter, to lounge about; to be involved in difficulty, perplexed with business; to haunt, to frequent; *ի —ական* S. **Թարթափ**.

Թարթափումն *s.* loitering, idling, lounge, sauntering; perplexity, entanglement in business; frequent resort; — *ական* S. **Թարթափ**. [wink.

Թարթել or **Թարթիլ** *ական*, *աչաց*, to

Թարթեւանք S. **Արտեւան** *pl.*

***Թարխ** *s.* sketch, essay.

Թարխանութիւն *s.* freedom from taxation. [tender.

Թարմ *a.* fresh, young, green, soft,

Թարմատար, *աց* *a.* vain, frivolous, useless; vile, abject, inferior; superadded, false, factitious, artificial; *gr.* expletive. [greenness.

Թարմութիւն *s.* freshness, verdure,

Թարշամեցուցանեմ, *-միմ*, *-մութիւն* S. **Թառամեցուցանեմ**, &c.

Թարշիշ, *շշի*, **Թարսիս**, *սի* or *սայ* *np.* Tarsus; *ակն* **Թարշշի**, jacinth, precious stone of a flame colour.

Թարց *pr.* without; S. **Առանց**.

Թաց, **Թացանամ**, **Թացութիւն** S. **Խոնաւ**, **Գէջ**, &c.

Թացան, *ի* *s.* victuals eaten with bread, made dishes; pittance.

Թաւ, *աց*, *ուց* *a.* thick, bushy; woolly, shaggy; *gr.* grave (accent); *mus.* flat. [long-haired.

Թաւագէս *a.* shock-headed, hairy,

Թաւագլոր S. **Թաւալագլոր**.

Թաւագլուխ *a.* shock-headed.

Թաւագործ *a.* who makes or sews coarse articles.

Թաւաղարդ *a.* full, thick, bushy, leafy, green, branchy.

Թաւաթուփ S. Թաւուտ *a.*

Թաւալ *s.* roll, act or state of rolling; S. Թաւալումն; *a.* rolling, tumbling down; *առ ի* —, on a precipice, steep; — *առնուլ.* to roll, to revolve, to turn round; — *բանից*, a winding discourse; — *տալ արեան*, to cause one to roll in his own blood; — *անկեալ գլոր խաղալ* S. Թաւալագլոր խաղալ.

Թաւալագլոր, *-լգլոր* *ad.* in rolling, revolvingly, rolling along or down; — *խաղալ* (*գլխականց*, *վերաւորաց*), to tumble down, to roll down, to prostrate one's self; to agitate one's self, to fall dead; to be thrown down, to be upset; to throw a somerset; to throw one's self headlong, to precipitate one's self; — *խաղացուցանել*, to roll, to prostrate, to precipitate, to fell, to upset; — *անկաւ յարեան իւրում*, he fell rolling in his blood.

Թաւալագնաց *a.* which goes rolling.

Թաւալական *a.* rolling, that rolls.

Թաւալանիմ S. Թաւալիմ.

Թաւալգլոր S. Թաւալագլոր.

Թաւալեմ, *եցի*, **Թաւալեցուցանեմ**, *ուցի* *va.* to roll, to turn, to set rolling, to revolve, to wheel; to upset, to overturn, to capsize; *ի բաց* —, to turn topsy-turvy, to turn elsewhere; to remove, to take away; *-լիմ* *vn.* to roll, to tumble; to wallow, to plunge in, to penetrate; *յերկիր* —, to roll on the earth; *ընդ մոխիր*, *յաճիւն* —, to get covered with ashes, with dust; *ընդ տիղմ* —, to roll in the mud, to wallow in the mire; — *ի փափկութիւնս մարմնոյ*, to give one's self up to sensual pleasures, to abandon one's self to, to plunge into; *առաջի* —, — *անկանիլ.* — *առաջի ուրուք*, to prostrate one's self at the feet of, to implore; — *առ ինչ*, to give one's self up to, to incline to, to bend towards.

Թաւալոց, *աց* *s.* bog, marsh, muddy place, miry hole, puddle.

Թաւալումն *s.* rolling, turning, wheeling; rotation, revolution; inclination, propension.

Թաւամազ, *-զեայ* *a.* shaggy, woolly, hairy; woollen. [dense woods.

Թաւամուր *a.* rendered safe by

Թաւայաստակ *a.* hairy, hirsute (an epithet of Hercules).

Թաւայօն *a.* heavy eye-browed, beetle-browed.

Թաւանամ, *ացայ* *vn.* to grow thick; to become shaggy or hairy.

Թաւարծի *a.* shaggy, hairy, hirsute; — *այր*, hairy man, covered with hairs.

Թաւացուցանեմ, *ուցի* *va.* to render thick with branches; to make hairy or hirsute.

Թաւիշ *s.* velvet; — *մետաքսեայ*, silk--; *բամբակախառն* —, cotton--; — *ասուեայ*, woollen--, or plush.

**Թաւլի* S. Տապեղ.

Թաւութ *s.* thicket, coppice.

Թաւութիւն *s.* thickness; hairiness; aspiration of letters or sounds; thickness of voice. [briery.

Թաւուտ *a.* thick, bushy, tangled,

Թաւրինջակ S. Խաժուրիկ.

Թափ, *ոյ* or *ու*, *ից* or *ուց* *s.* bottom; depth, profound depth, abyss; fury, passion; fire, spirit; impetuosity, violence; effort, furious attempt, struggle; *-ք*, sheath, scabbard; —, *ընդ* —, or *զ— անցանել*, to penetrate, to pierce, to run through, to bore; to thread, to spit; — *անկանիլ. մտանել*, to run rapidly, to pass through, or traverse with impetuosity, to enter with violence or impetus; — or *ընդ — անցուցանել. հանել. հատուցանել*, to pass, to bore, to pierce, to transfix, to thread, to run through; — *առնուլ*, *զ— առեալ շրջել* S. Թափառիմ; *զ— առնուլ.* to prepare for an effort, to gather one's self up; — *տալ.* to hurl, to launch, to fling, to throw; — *կրից*, fit, outbreak, burst of passion; *ի —ս դժոխոց*, in the depths of hell; — *ընդ* —, *—ն ընդ —ն*, **Թափնթափ** *ad.* penetrative, piercing, with penetration.

Թափան S. Քաղիրդ.

Թափանշոյլ *a.* transparent, clear, pellucid.

Թափանց ածեմ *va.* to reflect, to shine; *Թափանց առնել* S. Թափ անցուցանել.

Թափանցական, *-ցայլին* *a.* penetrative, subtile, piercing, pervious.

Թափանցականութի *s.* penetrability.

Թափանցանց S. Թափանցական; — *ելանել*, *լինել*, *բերել*, to penetrate, to pierce; — *լինել մտաց*, to think, to understand, to penetrate, to perceive.

Թափանցանցութիւն *s.* penetration; penetrability.

Թափանցեմ, *եցի* *vn.* to penetrate, to pierce, to pass through, to enter;

to be filtered through; to search thoroughly, to dive to the bottom of.

Թափանցելի *a.* penetrable, permeable.

Թափանցեցուցանեմ S. Թափ հանեմ.

Թափանցիկ *a.* that penetrates, piercing; transparent, diaphanous; – լինել S. Թափ անցանել.

Թափանցկութի, -ցութիւն *s.* transparency, pellucidity, diaphaneity.

Թափանցումն *s.* penetration, perviousness.

Թափառ *a.* vagrant; *ad.* like a –.

Թափառական *a.* vagabond; vagrant, wandering, roving, rambling; – ասպետ, knight-errant; – Հրեայ, the Wandering Jew; – շրջել S. Թափառիմ.

Թափառականութիւն *s.* a roving or wandering life, vagrancy, vagabondage. [or lounging about.

Թափառանք *s. pl.* the act of idling

Թափառիմ, եցայ *vn.* to wander, to roam, to be vagrant, vagabond; to ramble, to rove, to stroll, to range; – աստ եւ անդ, to wander up and down.

Թափառնակի *ad.* quickly, without delay, incontinent.

Թափառոտ S. Թափառական.

Թափառումն S. Թափառանք.

Թափեալ *a.* emptied; – աստղ, falling star; S. Ասուպ, Աստղ; – ուղեղ, hare-brained, empty-headed, giddy-pated, mad; *s.* giddy-pate, light-witted person, blockhead, idiot, fool, madman.

Թափեմ, եցի *va.* to overturn, to cast down, te fling or throw down; to spill; to empty, to exhaust; to take away, to take by force, to possess one's self of; to cast off; to disengage, to deliver, to release, to relieve; – զատամն, to extract, to pull out, to draw a tooth; – զդրունս, to unhinge the doors; բեւեռովք զբեւեռ –, one nail drives out another, (new things or persons make old ones forgotten); S. Բեւեռ; – կապուտ, աւար քաղում, զկապուտ սաստիկ, to make a great booty, to pillage, to sack; – զոք յիմեքէ, to despoil, to deprive of; – զոգի ուրուք, to harass, to hold in suspense; – զքուն, to rouse one's self, to awaken; – զգինի, to get sober again, to sleep off drunkenness or debauch; – զոք ի ձեռաց ուրուք, to save one from the hands of another, to liberate, to rescue; – զբարկութիւն յումեքէ, to free from the effects of another's resentment, to pardon; – ի բաց զոգի, to die, to perish; – զցասումն, զոխս ի վերայ ուրուք, to vent one's anger, to wreak one's vengeance; – զթոյնս յոք, to give vent to one's angry passions; – զմաղձն, to discharge one's bile, to vent one's spleen; ածել –, to add, to subjoin; to conclude; – զտունն, to remove, to change habitation, to empty a house of its furniture; – զսուր իւր յոք, to draw the sword against, to brandish the sword; – զբաժակ, to drink off the cup to its dregs; to drink up; – զանձն, to escape, to disengāge one's self, to get rid off, to abscond; *fig.* to humiliate, to abase, to lower one's self to; – զինքն ի գրաստէն, to dismount, to leap from horseback; – զինչս, to spend, to dissipate, to waste, to squander; – զոյժ եւ զզօրութիւն, to make great efforts, to employ all one's energy, to do any thing in the world; to strive with all one's heart, to sharpen one's tools, to prepare one's self; – ի լծոյ, to throw off the yoke; – զոք ի կենաց, to deprive of life, to massacre; – ի միմեանց (զարս ի կռուի), to separate the combatants; – զբանն յումեքէ, to interrupt a discourse; Թափեցաւ նաւն զբեռն, the ship is unloaded; Երթ թափեամ զմեզ ի քէն, flee from our hands.

Թափիմ, եցայ *vn.* to pour out, to spread, to flow, to throw down, to overturn; to take refuge, to emigrate; to be deprived of; to get rid of, to free one's self from, to disentangle one's self, to flee, to save one's self by flight; – ի վերայ, to fall on (the enemy); to rush against; to dash, to dart, to rush upon; – յումեքէ ի բաց, to leave, to desert, to abandon; – ի մտաց, ի խելաց, to grow foolish, to become mad, to lose one's mind; – արտմութեան յարտասուաց, to vent one's grief in tears; – աման յամանէ, to be decanted, poured from one vessel to another; – գինւոյ, to recover from intoxication; – յերկնից յերկիր, to descend from heaven; – հրոյ յերկաթոյ, to strike fire, to produce sparks; – գունոյ, to lose colour, to fade; – գրոց, to be dried up, exhausted; ի քաց թափերուք յինէն, երթ թափեաց յինէն, be off! get out! go away! ծունր կրկնեսցի թափեցելումն վասն մեր. let every knee bend before the incarnate Word. [rushing (river).

Թափընթաց *a.* impetuous, violent,

Թափթափիլ սրտի. to palpitate, to flutter, to throb, to go pit-a-pat.

Թափիչ *s.* bleacher: washerwoman, laundress; fuller: a washerwoman's beetle; stick for gathering fruit; – վարոց, the penis of animals; – համոզակեր, a judge, arbiter, he who confers rewards; he who separates combatants; ագարակ. տուն թափչի, bleaching-house; bleaching-field; fuller's field.

Թափումն *s.* effusion, shedding; evacuation, expulsion, egestion; – Միածնին, descent, humiliation, incarnation of J. C.

Թափուտ S. Դագաղ.

Թափչոց *s.* fullery, bleaching-house.

Թափչութիւն *s.* fulling, act of bleaching linen.

Թափուր *a.* vacant, empty; abandoned, forsaken; uninhabited, desert, unpeopled; deprived of; wanting in; – առնել. թողուլ, to make or render desert, to devastate; – լինել, մնալ, to be deserted, desolate, unpeopled; – առնել զտուն, to remove from a house; – ի հանճարոյ, deprived or devoid of talent; –, ի *s.* wooden tray, tea-tray.

Թափուրիմ, եցայ, **Թափրանամ**, ացայ *vn.* to remain empty, without; to be emptied, evacuated; to be uninhabited, devastated; to become desert, desolate.

***Թափառուր** S. **Թանգ.**

Թափրութիւն *s.* emptiness, vacuity.

Թափօր, ի, աւ *s.* religious procession; ի – ելանել, to go in procession; –ական լեառն, mount Tabor; –ապէս *ad.* processionally.

Թաքթաքուն, –քուր *a.* hidden, secret, private, stealthy, clandestine; *ad.* in secret, privately, furtively, by stealth, stealthily, slyly.

Թաքնաբար *ad.* secretly, stealthily, furtively; unknown to others; silently, softly, quietly, noiselessly: enigmatically, allegorically.

Թաքնախորհուրդ *a.* secret, occult, hidden, mysterious, dark, obscure.

Թաքնանամ, ացայ *vn.* to become hidden, to remain concealed.

Թաքնապէս S. –բար. [նաբար.

Թաքնի *a. ad.* S. **Թաքթաքուն**, **Թաք_**

Թաքնութիւն *s.* hiding, occultation, concealment; secrecy, mystery, arcanum.

Թաքնում, **Թաղնում** S. **Թաքչիմ.**

Թաքուն, քնոյ *a.* occult, hidden, secret; *phys.* latent; ի – *ad.* in secret, privately.

Թաքուստ, քստի or քստեան *s.* act of concealing, of being concealed; concealment, secret; hiding-place; retreat; *a.* hidden, occult, secret; թաքստիւ *ad.* secretly, privately, in a hidden manner; թաքստեան լինել. ի – մտանել, նստիլ or թաքչիլ ի թաքըստեան, լինել ի թաքստի, to be concealed, hidden, placed in ambush; – ունել, to hide, to abscond, to lie in ambush; դնել ի թաքստեան, to place or hide upon the sly, or in a dungeon; ի նմանէ չէր ինչ նորա –, he hid nothing from him, he had no secrets with him.

Թաքուցանեմ, ուցի *va.* to hide, to cover, to conceal; to mask, to cover with a pretence; to veil; to envelope; to hide or bury under ground, to inter; որոգայթ –, to lay snares for; չգիտէր ուր – զանձն, he did not know what hole to creep into.

Թաքուցանող, –ցող *a.* that hides, or conceals.

Թաքչիմ, քեայ *vn.* to hide, to be concealed, to lie hid, to abscond; to disappear. [tives.

Թաքստեայք, տէից *s. pl.* the fugi-

Թաքստոյք, տոյից *s. pl.* hidden things, arcana.

Թաքստոցք, **Թաքստոց**, աց *s.* hiding-place; ի թաքստոց լինել, to hide or conceal one's self.

Թեզան, ոյ or ի, աց *s.* woof, warp; S. **Թեզանիք.**

Թեզանատ, աց *s.* sleeveless cloak.

Թեզանաւոր, աց *s.* sleeved cloak.

Թեզանիք, նեաց *s. pl.* sleeves.

Թեթեւ, աց or ոց *a.* light; active, nimble; slender; venial; frivolous; *s.* ease, leisure; –, –ս, –ով *ad.* quickly, lightly, easily; – ոտիւք, light-foot, light-footed, nimble; – թեւօք, light-winged; – ձեռն, վէրք, քուն, light hand; slight wound; light sleep; – գինի, թէյ, կերակուր, սուրճ, light wine; weak tea; slight repast; weak coffee; –ս յանցանել, to commit slight faults; –ս կացուցանել, to lighten, to facilitate; – լինել առ երդումն, to take an oath lightly or inconsiderately; – ինչ թուիցի ձեզ? – ինչ իցէ յաչս ձեր? does that seem to you a light thing? – եղեւ նմա յաշխատութենէ, he rested from his labours.

Թեթեւաբար *ad.* lightly, swiftly; easily.

Թեթեւաբարոյ *a.* giddy, inconsiderate, trifling; volatile, inconstant.

Թեթեւաբարոյութիւն *s.* levity, thoughtlessness, unsteadiness; puerility, childishness.

Թեթեւաբեռն *a.* of light weight, light, easy to carry.

Թեթեւագին *a.* cheap, low-priced.

Թեթեւագնաց, ից *a.* swift, nimble, light.

Թեթեւագնի *ad.* cheaply; – վաճառել, to sell –.

Թեթեւագոյն *a.* lighter, very light; very easy.

Թեթեւագործ *a.* slightly made, slight, light.

Թեթեւաթեւ, –թռիչ *a.* swift-winged, swift flying, active, nimble.

Թեթեւախորտիկ *a.* light, frugal; – սեղան, a light dinner.

Թեթեւակի *ad.* lightly, briskly; slightly, hastily; thoughtlessly.

Թեթեւամիտ *a.* light-minded, light-headed, hare-brained, giddy.

Թեթեւամտիմ, եցայ *vn.* to be giddy, volatile, inconstant.

Թեթեւամտութիւն *s.* weakness of mind, giddiness; levity, inconstancy, fickleness; imprudence.

Թեթեւանամ, ացայ *vn.* to be lightened, disburdened, exonerated; *fig.* to ease ones' self, to relieve one's self.

Թեթեւանդամ *a.* light-limbed, nimble, agile, brisk, active, alert.

Թեթեւանք *s. pl.* levity; inconstancy, volubility; adulation.

Թեթեւաշարժ *a.* agile, lithesome, dexterous; quick, swift.

Թեթեւացուցանեմ, ուցի *va.* to lighten, to disburden; to relieve, to ease; *fig.* to relieve, to alleviate, to assuage, to lighten, to allay; – զձեռն յումեքէ, to withdraw ones' hand, to cease to afflict; ապաշաւ թեթեւացուցանէ զյանցանս, repentance extenuates a fault.

Թեթեւաքայլ *a.* of a light step.

Թեթեւեմ S. **Թեթեւացուցանեմ**.

Թեթեւընթաց *a.* light in the race, rapid, swiftly-rushing, wing-footed, light of foot, light-footed, nimble; *ad.* swiftly, rapidly.

Թեթեւիմ S. **Թեթեւանամ**.

Թեթեւութիւն *s.* lightness; activity, agility; alleviation, exoneration, relief; frivolousness, futility; inconsideration, thoughtlessness, folly; levity; ignominy, scorn, dishonour; *fig.* relief, sollevation.

Թեթեւուկ (ամպիկ) *a.* light or passing (cloud).

Թեթեւումն *s.* relief, ease (from pain).

Թեթուք, ուս *s.* conjecture; proof, essay; ի –ուս մատչել, to conjecture; to put to the proof, to test, to prove, to essay, to try.

Թել, ոց *s.* thread, filament; fibre; *mus.* chord; – ոսկի, արծաթի, երկաթի, gold or silver thread; iron or metal-wire; հատանել –ս –ս, to reduce to filaments; to atomize; – զ–ն. յօրինել, to weave thread by thread; to adorn symmetrically; –ք բանից, պատմութեան, the thread of a discourse or story; հատանել զ– բանին, to break the thread of one's argument; – կենաց, the thread of life; հատանել զ– կենաց, to cut the thread of life, to cut off one's days.

Թելադիր, &c. S. **Հեռադիր**, &c.

Թելադիր *a.* that instigates, that advises; –լինիմ S. **Թելադրեմ**.

Թելադրեմ, եցի *va.* to instigate, to prompt, to incite, to suggest, to inspire, to advise, to counsel, to dictate.

Թելադրութիւն *s.* suggestion, instigation, persuasion, incitement, counsel, advice, dictate.

Թելակ, աց *s.* oar; rudder.

Թելակալ, աց *s.* agent, bailiff, proctor, manager, saving man.

Թելահան, ի *s.* wire drawing-plate.

Թեկն, թիկան *s.* top of the shoulder, acronium; shoulder-bone, shoulder; arm: end of a book; S. **Թիկունք**; – ածել զիրիք, to undertake, to attempt; to aspire to, to pant for, to seek; to embroil; to sell off, to dispose of; *vn.* to explain one's self, to pretend to be; զվարդապետի, զիշխանի – ածել, to pass one's self off for a doctor, for a prince; to play the grandee, to lord it; - *առնել զաւագութեան, զպատուոյ*, to desire eagerly, to covet the primacy, to aspire to honours; - *առնել ումեք*, to favour, to support, to assist, to protect, to aid, to defend; - *առնել ընդդէմ ուրուք*, to rebel, to revolt; - *ի թեկին*, strutting, looking big, playing the swell, walking or acting in a stately, imposing or boastful manner.

Թեղ *s.* a heap of unwinnowed grain.

Թեղեայ ծառ, Թեղի, *ղւոյ s.* pitch-tree; bdellium.

Թեղօշ, *ի s.* oak, oak-tree; holm-oak.

Թեմ, *ի s.* diocese, bishopric; episcopal revenues. [diocese.

Թեմակալ, *-կան a.* diocesan, of the

Թեպեկ *s.* monkey, ape.

***Թեպուր** S. **Փետուր**.

Թեռ *s.* woollen thread.

Թեր, *ի s.* side, part; *ընտրել զքարին ի մի -*, to select, to separate; *լինել ի -է ուրուք*, to sustain, to defend, to side with.

Թերաբաց *a.* half open, half shut, a-jar, on the jar.

Թերագիծ *s. geom.* ellipsis.

Թերագոյն *a.* most imperfect, very defective.

Թերագրեմ, *եցի va.* to write imperfectly or erroneously, to wrest a book (from its proper sense).

Թերաթափ *լինել ի գինւոյ*, to be still half drunk.

Թերալից, *-կատար a.* imperfect, defective, half formed, incomplete, unfinished.

Թերածին *a.* abortive.

Թերակատարութիւն *s.* imperfection, defect, blemish.

Թերակէ S. **Թիւրակէ**.

Թերակղզի *s.* peninsula.

Թերահաւատ, *ից a.* whose belief is imperfect, distrustful, unbelieving, incredulous.

Թերահաւատեմ, *եցի*, *-տիմ*, *եցայ vn.* to be distrustful, mistrustful, to distrust, to suspect.

Թերահաւատութիւն *s.* distrust, mistrust, unbelief, incredulity.

Թերահոգ *a.* negligent, careless.

Թերաձեւ *s. geom.* ellipsoid.

Թերամիտ *a.* mistrustful, irresolute.

Թերամտեմ, *եցի vn.* to be mistrustful, irresolute, to doubt.

Թերամտութիւն *s.* distrust, mistrust, doubt.

Թերանամ, *ացայ vn.* to want, to be deficient, imperfect, defective; to distrust, to doubt, to suspect; - *ի հաւատս*, to deny the faith, to become a renegade; - *ի յուսոյն*, to lose hope; - *ի պարտուց*, to fail in one's duty.

Թերառողջ *a.* convalescent, recovering. [recovery.

Թերառողջութիւն *s.* convalescence,

Թերաստուեր, *ի s.* penumbra, dim light.

Թերավարժ, *ից a.* unpractised, young, unexercised, new, unversed.

Թերատ *s. geom.* ellipsis.

Թերատեան *a.* elliptical.

Թերատես *a.* shortsighted: obscure, not distinct.

Թերացուցանեմ, *ուցի va.* to diminish, to render imperfect.

Թերափ, **Թերափիմ** *s.* household gods, the penates.

Թերաքամ *a.* imperfect; half opened; half shut; scarce, obscure, dark; *ad.* superficially, obscurely, darkly.

Թերաքամեալ *a.* not well placed in the scabbard.

Թերեւս *ad.* perhaps, it may be; certainly, also, already; *եւ - յիրաւի*, in truth, truly, really, indeed; *եւ ոչ -*, *եւ ոչ իսկ -*, *ոչ ինչ -*, certainly not; - *մոռացա՞ն*, have they perhaps forgotten? - *ո՞չ է այսպէս*, is it not so? - *ասել*, to doubt, to have doubts, to question.

Թերըմպեալ *s.* remaining in a glass after drinking.

Թերթ, *ից s.* leaf; *bot.* petal; sheet of paper; lamina, foil, spangle, plate, sheet, leaf; *մի - խաւարտ*, a leaf of salad; *մի - թղթոյ*, a sheet of paper; *ութածալ - (գրոց)*, in octavo.

Թերթաքար *s.* slate.

Թերթիկ *s.* small leaf, leaflet; *bot.* foliole. [to bloom.

Թերթիմ *vn.* to leaf, to put on leaves;

Թերի *a.* imperfect, defective, incomplete, faulty; *ad.* imperfectly, faultily; *s.* the half, moiety; a part, a side; the rest; *երեւի արեգական կէս -*, half the sun is seen eclipsed; *լնուլ զ-ն*, to supply; - *գտանիլ յիմիք*, to be wanting in, in need of, to want for, to lack; to be at a loss.

Թերիակէ S. **Թիւրակէ**.

Թերխաշ, Թերխորով *a.* boiled soft; - *ձու*, boiled egg.

Թերխօս *a.* stammering; *mus.* dissonant, discordant.

Թերութիւն *s.* want, imperfection, incompleteness, defectiveness, faultiness.

Թերուղիղ *a.* not altogether right, not perfectly equitable.

Թեւ, ոց *s.* wing; arm; pinion; flight, rush, dash; *fig.* wing, protection; - *աղօրեաց*, sails of a wind-mill; sweep, fan; - *զօրաց*, wings of an army; - *ձկանց*, fins of fish; - *հանդերձից*, sleeve of a coat; - *նաւու*, rudder, oar, or sail of a ship; -*ք հողմոց*, the wings of the wind; - *դրանց*, leaf, fold of door; - *տաճարի*, towers of the temple; pyramids; - *դառադղի*, portcullis; gratest door of menagery; -*ք երկրի*, the ends of the earth; -*ս առնուլ*, to have wings, feathers; -*ս ածել*, to flutter, to take wing; to fly away; - *արկանել* S. **Թեւարկեմ**; - *ի* -, - *ի* - *խառնեալ* or *յեռեալ*, arm in arm; - *տալ ումեք*, to give one's arm to; *բանալ, պարզել, տարածել զ-ս*, to spread the wings; *հատանել զ-ս*, to clip or crop (a bird's wings); *fig.* to fetter or paralize a person.

Թեւաբերիմ S. **Թեւակոխեմ.**

Թեւաբոյս լինիմ, Թեւաբուսիմ, Թեւաբուսիկ լինիմ *vn.* to fledge, to get feathered; to be winged, to have wings; to begin to fly, to spread the wings for flight.

Թեւաբուսութն *s.* growth of wings.

Թեւազգեաց, -զգեցեալ, -զգեցիկ *a.* winged, furnished with wings, plumed, fledged.

Թեւազուարթ *a.* having fine wings.

Թեւաթափ *a.* plucked, without feathers, clipped; - *առնել*, to pluck, to clip, to crop.

Թեւաթափիմ, եցայ *vn.* to be plucked; *fig.* to be put to shame.

Թեւալի *a.* well feathered.

Թեւածածուկ լինիմ S. **Թեւաքօղիմ.**

Թեւածեմ, ծի *vn.* to flutter, to flap the wing, to beat or flutter the wings; to fly, to fly about; to study, to exercise one's self, to apply one's self to; - *մորթոյ*, the growing of the hairs.

Թեւածութիւն *s.* flutter, flapping of wings.

Թեւակ, աց *s.* small wing, pinion: clavicu, lacollar-bone: skirt, lappet, fringe.

Թեւական *a.* winged, flying. [thers.

Թեւակիզիմ *vn.* to burn one's fea-

Թեւակից *a.* of the same party; allied; - *լինել*, to take wing; *առնուլ զոք իւր* -, to take aid.

Թեւակոխեմ, եցի, -խիմ, եցայ *vn.* to flap, flutter or beat the wings, to soar up, to wing one's flight, to spread the wings for flight; *fig.* to try, to endeavour, to compel one's self to, to apply one's self to, to do without help; to occupy one's self with; to undertake, to follow; - *ի*, to be bordering on; *յապստամբութիւն* -, to insurge, to revolt; *յուսմունս* -, to give one's self up to study; - *զմիմեամբք*, to help mutually or one another, to assist each other; *ի տուրեւառս* -, to devote one's self to commerce.

Թեւակոխութիւն, -ումն *s.* effort, eagerness, alacrity, earnestness, assiduity; inclination; application; occupation, study.

Թեւակուռ լինիմ S. **Թեւակոխեմ.**

Թեւակցիմ. եցայ *vn.* to join, to unite wings; to assist each other.

Թեւամուխ լինիմ S. **Թեւակոխեմ.**

Թեւանամ, ացայ *vn.* to fly.

Թեւանեցուկ *s. mech.* diagonal brace or piece. [wings; to fly.

Թեւապարեմ, -իմ *vn.* to stretch

Թեւապարփակ *a.* that keeps under the wings; kept under the wings; that protects; protected.

Թեւապետ *s.* the commander of one wing of an army, brigadier.

Թեւաքօղեմ, եցի *va.* to shelter with the wings, to cover.

Թեւատարած *a.* with spread wings; - *ընդունել զոք*, to receive with open arms or wings.

Թեւատեալ S. **Թեւաթափ.**

Թեւարկեմ, եցի *vn.* to extend the wings; to be a protector, to patronize: to obtain possession.

Թեւարկու *a.* that protects, that patronizes; *s.* protector; - *լինել, հանդիսանալ*, to be the protector, to protect, to sustain, to support.

Թեւարկութիւն *s.* protection, patronage; S. **Թեւածութիւն.**

Թեւարկումն *s.* manner of working or managing a rudder or oar, act of steering or rowing.

Թեւացեմ *vn.* to beat with the wings.

Թեւաւոր, աց *a.* winged, that has wings; – *անիւ, mech.* paddle-wheel; –*շղթայ*, chain-pump, chain of buckets.

Թեւաւորիմ, եցայ *vn.* to fledge, to get feathered.

Թեւաւորութիւն *s.* the being winged or feathered.

Թեւեմ, եցի *vn.* to fly.

Թեւիկ *s.* small wing, pinion; fin; little arm.

Թեւճակ, աց *s.* oar, scull; *mech.* fastening bar, tringle; – *ի ժամացուցի*, appendix.

Թեւնոց *s.* ruffle; muff; *woman's maniple or sleeves; *mech.* casing.

Թեփ, ոց *s.* bran; – *ձկանց*, scale; – *գլխոյ*, scurf of the head, dandruff; *քերել զ-ս ձկան*, to scale.

Թեփամորթ *a.* scaly, that has a scaly skin; crustaceous, shelly with joints; –*ք s.* crustacean, crustata.

Թեփաւոր, –փոտ, –տեալ *a.* scaly, squamous, covered with scales.

Թեփուկ, փկան *s.* white scab, furfur; impetigo, moist tetter; ringworm.

Թեքակն S. **Ճիլ.**

Թեքեմ, եցի *va.* to edge, to sharpen, to point, to grind; to forge, to fashion, to fabbricate; to twist, to warp; *fig.* to bend, to incline; to exercise, to instruct, to inform; –*զլեզու*, to become biting or sarcastic.

Թզաչափ, Թզեան մի *s.* span, palm, hand; *a. ad.* a palm long.

Թզենապատ, –նեկասփած *a.* girded with leaves of the fig-tree.

Թզենի *s.* fig-tree; –*ք*, orchard of fig-trees. [fig-ground.

Թզենոց *s.* plantation of fig-trees;

Թզկերուկ *s.* becafico, fig-eater.

Թզուկ, Թզկաց *s.* pigmy, dwarf, shrimp. [**Թզենոց.**

Թզուտ *a.* loaded with figs; *s.* S.

Թէ *conj.* if; that; whether; perhaps; – *առնէք զայդ*, if you do it; *ոչ գիտեմ – արարից զայդ եթէ ոչ*, I do not know whether I shall do it or not; *կարծեմ – եկեսցէ*, I think that he will come; – *արասցէ եւ եթէ ոչ*, whether he do it or no. [supposed.

Թէական *a.* conditional, hypothetical,

Թէապէս *ad.* conditionally, hypothetically.

Թէատրասէր, Թէատրոն S. **Թատերասէր**, &c. [notwithstanding.

Թէեւ *conj.* even if, although, though,

Թէկն S. **Թեկն** and **Թիկունք.**

Թէյ, ի, իւ *s.* tea; – *կանանչ*, green –; – *սեաւ*, black –; *տունկ –ի*, —shrub, —plant; *տերեւք –ի*, —leaves; *տուրեւառ –ի*, —trade; *արկղիկ –ի*, —chest; *տուփ –ի*, —caddy, —canister; *կազմածք, սպասք –ի*, —service, —set, —things; *ափսեայ –ի*, —board, —tray; *սափոր –ի*, —urn; *ջեռուցիչ –ի*, —kettle; *կուժ, անօթ –ի*, —pot; *սկահակ, բաժակ –ի*, —cup, cup of –; *Թաս մի –*, —cupful; *դրդալ –ի*, —spoon; *դրդալ մի –*, —spoonful; *դաստապակք, ծաղք, հաստեայք, բլիթք, մանր պաքսիմատք –ի*, —cake; *ըմպել –, առնուլ – ի յումպ*, to drink –; to take –; *հրաւիրել ի –*, to give a —party; *հաճի՞ս գալ առ իս եւ ըմպել –*, will you come and take – with me?

Թէյաման (**Չայնիկ**) *s.* tea-pot.

Թէութիւն *s.* condition, clause, hypothesis, supposition.

Թէպէտ, –եւ *conj.* even if, although, though; whether; –..., –..., whether ..., or ...; either ..., or ...; –*եւ իցէ*, however, whatever.

Թթենի *s.* mulberry-tree. [yeast.

***Թթխմոր, Թթու խմոր** *s.* leaven,

Թթու, ոց *a.* acid, sour, tart, sharp; bitter, harsh, grievous, sad; *s. chem.* acid; *– *խմոր* S. **Թթխմոր.**

Թթուաբար, –գին *ad.* rudely, ruggedly, fiercely.

Թթուաբեր *a.* that bears sour fruit.

Թթուածին, ծնի *s. chem.* oxygen.

Թթուածնաղ *s.* acid salt.

Թթուածնեալ *a.* oxygenized, oxygenated.

Թթուածնելի *a.* oxydable.

Թթուակենցաղ *a.* austere.

Թթուահամ *a.* sour-tasted.

Թթուաշ *a.* acidulated, sourish, somewhat or rather sour, half-sour half-sweet.

***Թթուարաշ** S. **Թթուկիչ.**

Թթուենի S. **Թթուաբեր**; –*ք*, *s.* acid fruits in general, lemons, oranges, limes, &c.

Թթուեցուցանեմ, ուցի *va.* to acidulate, to sour; *fig.* to exasperate, to provoke.

Թթութիւն S. **Թթուութիւն.**

Թթուիկ *a.* subacid, sourish; *s.*

weak or small wine, thin watery wine.

Թթուիլ, *եցայ* *vn*. to sour, to turn sour; *fig*. to be soured; to be exasperated.

Թթուութիւն, **Թթուումն** *s*. acidity, sourness; – *գինւոյ*, acescence.

Թթուուկ *s*. *chem*. oxyd, oxide; *–անամ*, to oxydate, to oxydize; *–ացումն*, oxydation; *–իկ*, protoxide.

Թթուուտ *a*. S. **Թթուաշ**; *s*. *pickles; *-կաղամբի*, *վարունգի*, &c., pickled cabbage, cucumber, &c.; *chem*. acid, salt of hydrogen; – *հեղանիւթ*, liquid –; – *ջրախառն*, diluted –; – *տկար*, weak –; – *բարկ*, concentrated –; *Թրթնջական* –, oxalic –.

Թթուուտաչափ *s*. acid-meter.

Թթուկիչ, **Թթունիչ** *s*. *bot*. sorrel.

Թի, *ոյ*, **Թիակ**, *աց* *s*. shovel; blade of an oar, oar; rudder, helm: bagnio, hulks; *թի պարտիզի*, spade, shovel; *թի փռան*, a baker's shovel; *թիակ կրակարանի*. fire-shovel; – *փայտեայ*, wooden shovel; – *վարել* S. **Թիավարեմ**; – *վարել ուժգին*, to row vigorously; *քառեակ թիակօք*, four-oared; *թիակ ուսոյ*, shoulder-blade, blade-bone, scapula.

Թիաբուն *s*. row-lock, (that part of a boat's gun-wale in which the oar rests in rowing).

Թիավար, *աց* rower, oarsman, boatman, bargeman, waterman.

Թիավարեմ, *եցի* *va*. to row, to pull, to oar.

Թիավարութիւն *s*. the art or act of rowing.

Թիզ, *թզի*, *թզաւ* *s*. span; palm; *թզաւ յերկայնութիւն*, a palm's length; *թանձրութիւն նորա թզաւ*, four inches thick.

Թիթեղն, *թղան* *s*. plated metal, plate, lamina; tin, tin-plate.

Թիթեղնագործ, *աց* *s*. tinman; gold-beater.

Թիթեղնագործութիւն *s*. tin wares.

Թիթեղնոց *s*. *mech*. flatting-mill.

Թիթեռն, *թռան*, *թռունք*, **Թիթեռնիկ** *s*. butterfly, papilio; *փոխարկիլ ի* –, to become a butterfly.

*__Թիթէն__ or **Թիթրէն** *s*. dried cow-dung.

Թիթղոն *s*. mica, ammochrysos.

Թիլ. *թլի* *s*. suburb, village.

Թիլ. *թլոյ*, *թլեր* *s*. amulet, talisman.

Թիկն S. **Թեկն**, **Թիկունք**.

Թիկնաթոռ, *ոց* *s*. elbow-chair, arm-chair.

Թիկնախիլ *a*. having one's back injured, or one's shoulders out of joint.

Թիկնակից *a*. who succours, supports, takes the part of, *backs up.

Թիկնամէջ, *մէջք* *s*. chine, back-bone, back.

Թիկնանոց, *աց* *s*. frock, mantle, plaid.

Թիկնապահ, *աց* *s*. body guard, life-guardsman, yeoman of the guard, satellite; guard, guardsman; *–ք*, life-guards, body-guards.

Թիկնացաւութիւն *s*. pain in the back or shoulders.

Թիկնաւէտ, **Թիկնեղ**. *աց* *a*. strong-backed, broad-shouldered.

Թիկնոց, *աց* *s*. frock-coat, surtout; S. **Թիկնանոց**.

Թիկնոցակ, *ի* *s*. dress coat, habit.

Թիկունք, *կանց* *s*. back, shoulders; back, hind part; *fig*. aid, succour, assistance, *backing up; *բարձրացաւ-քան զամենայն ժողովուրդն թիկամբք չափ ի վեր*, he was taller than all the people from the shoulders upward, (head and shoulders taller than all the people); *ձեռին ուրուք լինել ի վերայ թիկանց թշնամեաց իւրոց*, to place one's hand on the necks of one's enemies; to put one's enemy under, to subjugate; *–նս դարձուցանել*. to turn the back, to take to flight, to flee; *–նս տալ արեւելից*, to turn to the west; *–նս առնել* or *–նս օգնականութեան առնել*, to form an alliance, to enter into an alliance, to confide in, to recur to, to rely on; *զ–նս հաստ առնել*, to strengthen one's self, to be reinforced; *ի –նս հասանել*. *կալ*. *իջանել*. to fly to the rescue, to send aid or reinforcements, to give a helping hand; *դառնալ ի –նս* or *ի –նս կոյս*, to turn back, to turn one's back, to fly; *ի –նս առաքել*, to send back, away; – *նաւին*, poop; *ի թիկանց*. *ի –նս* or *ի –նս կոյս*. *զթիկամբք*, behind, from behind, backward.

Թին, *թնոյ* *s*. grape-stone.

Թինդ, **Թունդ**, *թընդի* *s*. noise, sound, din, uproar, crash; resounding, booming, echo; wriggling, frisking; *–ոտից*, stamping of the feet; *–հրճուանաց*, transport of joy; *–ս առնուլ*. to make a noise, to resound; to wriggle; to rebound, to jump, to frisk or turn about; to thrill.

Թիռ, **Թիռք** S. Թռիչք; desire, eagerness, longing.

Թիրախ S. Թիւրախ.

Թիւ, *թուոյ s.* number; enumeration; list, order, rank; quantity; era, epoch; number of chapters (in a book); *gr.* number; *-ք*, arithmetic; *վերացեալ –*, abstract number; *-ք* or *Գիրք Թուոց*, Book of Numbers; – 10դ. N° 10; *ոչ էր* or *ոչ գոյր նոցա –, բազում էին քան զ–*, their multitude was innumerable; *թուով ամք, մարդիկ*, few years; few men, persons; *թուով են առաքինիք*, virtuous people are rare; *ի թուոյ փախչել*, to be innumerable, numberless; *անցուցանել ընդ –, ի –* or *ընդ – արկանել, – համարոյ առնել, ունել զ– համարոյ*, to number, to count, to calculate; to range, to set in order; *ի – արկանել զզօրս, – համարոյ առնել զօրաց*, to review the troops; *ի –* or *ընդ – մտանել, ի – անկանել*, to be of, or among the number; *կարգել ի – այլոց*, to reckon or rank among; *կարգել զոք ի – սրբոց*, to canonize, to number among the saints; *ի – ասել*, to recite; *ի – գիտեմ, ուսեալ եմ*, I know by heart, memory or rote; *– համարուց, – համարոյ ամենայնի*, the detail; the sum total; S. Ոսկեթիւ.

Թիւմ, *այ*, **Ըթիւմայք**, *այց s. bot.* thyme.

Թիւն, &c. S. Թոյն, &c.

Թիւնամուխ *a.* poisoned (arrow).

Թիւնիկ *s.* mackerel (fish).

Թիւնոս, *այ s.* tunny (fish).

Թիւր, *ից* or *ոց a.* twisted; crooked, oblique; stunted; erroneous, mistaken; perverse, froward; *ad.* wrongfully; awry, obliquely; crookedly; *– մեկնել, խօսել*, to interpret malignantly, to misconstrue, to put an ill construction on; to preach a perverse doctrine; *– ճանապարհ*, unfrequented, winding, tortuous road.

Թիւրաբան *a.* erroneous.

Թիւրաթեք *a.* very crooked.

Թիւրախ *s.* butt, mark, aim, target.

Թիւրակ, *այ s.* storax (odoriferous gum); S. Ստիւրակ. Ծեր.

Թիւրակէ, *ի s.* theriac.

Թիւրակից լինիմ *vn.* to fall in error together, to stray.

Թիւրակն S. Ծիլ.

Թիւրաշուրթն *a.* double tongued, deceiving.

Թիւրասիրտ *a.* perverse, malign, wicked.

Թիւրեմ, *եցի va.* to turn aside; to wrest, to sprain, to wring, to twist, to make crooked, to bend; *fig.* to deprave, to pervert, to lead astray; *-իմ vn.* to be sprained, wrung; to turn aside, to err; *– զիրաւունս*, to give unjust judgments; *– զճանապարհս խոնարհաց*, to cause the steps of the weak to err; *– զնաւն*, to run aground, to run on the rocks; *– զհետ զօշաքաղութեան*, to run after error for reward, to become corrupt through avarice.

Թիւրութիւն *s.* sprain, twist; distortion, crookedness; *fig.* depravation, perversion.

Թլահ առնեմ *va.* to despise.

Թլայք, *ցաց* S. Թիլ. Թլոյ.

Թլիփ, *թլփի s.* hem, border: the privy parts; prepuce; *– ածել*, to border, to hem; to ornament, to trim, to embellish; *– ածեալ պաճուճել զանտառս արտեւանանց*, to tint the eyelashes carefully.

Թլկապ *s.* the reins.

Թլուատ, &c. S. Թոթով. &c.

Թլփայորդ *a.* obscure, dark, gloomy round about.

Թլփատ, *ի s.* circumcised member; prepuce; foreskin.

Թլփատեմ, *եցի va.* to circumcise; *զգերեզման –*, to desecrate sepulchres and despoil the dead.

Թլփատութիւն *s.* circumcision.

Թխագոյն *a.* of a dark colour, brown, dusky, dun.

Թխակն *a.* brown-eyed.

Թխամորթ *a.* that has a dark skin, brown, dusky, tawny, swarthy, sunburnt.

Թխանամ, *ացայ vn.* to become brown; to grow gloomy, to darken; to be brown.

Թխատեսակ, *-տիպ a.* brown, dark, obscure, blackish.

Թխացուցանեմ, *ուցի va.* to make brown, to tan.

Թխեմ, *եցի vna.* to sit on eggs, to sit brooding, to hatch, to brood: to bake.

Թխկատար *s.* tom-tit; black-hooded wren.

Թխութիւն *s.* darkness, swarthiness, brown-colour.

Թխումն *s.* the sitting on eggs, incubation.

Թխպահոծ *a.* very dark, very gloomy, very foggy (sky or weather).

Թխսեմ S. **Թխեմ.**

Թխսմայր, *մօր s.* bird that broods; sitting hen.

Թխտենի *s. bot.* birch-tree, birch.

Թղթաբաշխ, *-բեր*, *աց s.* letter carrier, postman, courier, post, messenger.

Թղթագիր, *-գրող s.* scrivener, writer, clerk.

Թղթագործ, *աց s.* paper-maker, seller.

Թղթագործութիւն *s.* paper-making.

Թղթագրութիւն S. **Թղթակցութիւն.**

Թղթագրամ S. **Դրամաթուղթ.**

Թղթախաղ *s.* card-playing, game at cards; *ընկերակցիլ ի –*, &c. S. **Թուղթ.**

Թղթակազմ *a.* stitched, sewed; *s.* stitched book, pamphlet.

Թղթակազմեմ, *եցի va.* to stitch, to sew.

Թղթակազմող *s.* stitcher.

Թղթական *a.* of paper, like paper; epistolary, literary; *gr.* dative.

Թղթակից *s.* correspondent.

Թղթակցիմ S. **Թղթեմ.**

Թղթակցութիւն *s.* correspondence (by letters).

Թղթահատ *s.* paper-knife.

Թղթամատոյց լինիմ *vn.* to present a letter or petition.

Թղթապահ, *-պան s.* keeper of the rolls; notary; chancellor.

Թղթառաջ, *ից s.* heading of a letter.

Թղթավաճառ, *աց s.* paper-seller, stationer.

Թղթատարութիւն *s.* carriage of letters.

Թղթատուն S. **Նամակատուն.**

Թղթարան *s.* paper-mill, paper warehouse.

Թղթեան, **Թղթեր** *s. pl.* letters, epistles; certificates, instruments, documents.

Թղթեմ, *եցի va.* to write or send a letter.

Թմբի *s.* lime-tree, linden; *turk. օգլամուր.*

Թմբիչ, **Դմբիչ** *s.* slice; rod, stick.

Թմբիր *s.* torpor, numbness, sluggishness; narcotic medicine; hemlock, poison; *a.* narcotic, benumbing; *թափել զ–*, to recover from a state of torpor, to be one's self again; *– առնուլ*, to take poison, to grow torpid.

Թմբիւն S. **Թնդիւն**, **Բոմբիւն.**

Թմբկահար, *աց s.* drummer; *-իկ*, a drummer boy or girl.

Թմբկահարութիւն *s.* the drum-beat, beat of drum.

Թմբուկ, *բկաց s.* drum; big drum, kettledrum; side drum; tambourine, tabor; child's rattle; *– ականջաց*, drum, tympanum; *դափիւն թմբկի*, beat or sound of the drum; a tattoo; *դափել, հարկանել –*, to drum, to beat the drum; *– – ի գումար զօրաց*, to beat the tattoo or evening retreat; *դափիչ թմբկի*, drum-stick; *մորթ թմբկի*, drum-head; *– քօղապատ*, muffled drum; *ի ձայն թմբկի*, to the sound of drums, drums beating.

Թմբրաբեր *a.* producing torpor or stupefaction, narcotic, opiate, stupifying, soporific.

Թմբրադեղ, *ոյ s.* narcotic medicine, stupifier.

Թմբրաձուկն S. **Ընդարմիկ**, **Նարկա.**

Թմբրացաւ *s.* lethargy; *a.* lethargic.

Թմբրեմ, **Թմբրեցուցանեմ**, *ուցի va.* to lull asleep, to make sleepy, drowsy, lethargic, to benumb.

Թմբրեցուցիչ *a.* soporific, sleepy, somniferous, opiate; narcotic.

Թմբրիմ, *եցայ vn.* to fall asleep, to doze, to be lethargic, drowsy; to be astonished, thunder-struck, to get deranged; *– ի գինւոյ*, to get intoxicated, to be plunged in drunkenness; *թմբրեալ սիրտ*, a sluggish understanding.

Թմբրիա *s. chem.* narcotine, (one of the active principles of opium).

Թմբրութիւն *s.* numbness, stupefaction; sleepiness, drowsiness, doziness; *թօթափել զ–*, to awake up from one's stupor; *անկանել ի խոր –*, to fall in a profound lethargy.

Թմրացաւ S. **Թմբրացաւ.**

Թմրեցուցանեմ, &c. S. **Թմբրեցուցանեմ**, &c.

Թնահատ S. **Թին.**

Թնաստ *s.* sultana raisins (without stones).

Թնդամ, *ացի*, **Թնդեմ**, *եցի*, **Թնդիմ**, *եցայ vn.* to tremble, to quake, to agitate; to move, to disturb, to get angry; to beat, to palpitate.

Թնդանօթ, &c. S. **Հրետ**, &c.

Թնդեմ, *եցի*, **Թնդեցուցանեմ**, *ուցի va.* to resound, to boom, to make a noise or uproar, to echo; to shake, to agitate violently; to stun, to stupify with noise, to deafen.

Թնդիւն, **Թնդումն** *s.* sound, noise, detonation; sound of bells, gingle, clatter; crash; *– արձակել*, to resound, to make a noise; *թնդմամբ հարկանիլ*, to be perturbed by the uproar, to be alarmed or frightened; - *սրտի*, palpitation, throbbing of the heart; - *երակի*, throbbing, beating, pulsation; *զննել զ-նս երակի*, to feel the pulse; -, *կայթիւն ձեռաց*, clapping; -, *դոփիւն ոտից*, tramp, trampling; - *ժամացուցի*, tick, tick-tack; -, *զանգիւն զանգակաց*, peal; -, *բաղխիւն դրան*, slam, bang; -, *շաչիւն կառաց*, rattling; -, *թմբիւն* or *գոռոչ որոտման*, peal of thunder, thundering noise, rumbling, roll; -, *դափիւն թմբկի*, roll; -, *շառաչիւն զինուց*, clash, clang; -, *բոմբիւն հրետից*, boom; -, *շվահիւն գնդակաց* (*հրազինուց*), whiz.

Թնդուխ *s.* pulp, brawn, the calf of the leg.

Թնդռշուկ *s. bot.* monk's rhubarb, dock.

***Թնթղուց** S. **Գնդեղ**.

Թնճկամ, Թնձկամ, *ացի vn.* to yelp, to whine, to howl.

Թնջուկ *s. bot.* boletus, laseras, the most beautiful of mushrooms.

***Թնաիր** S. **Թոնիր**, **Ծունիկ**.

***Թշեմ** *vn.* to stuff one's self, to eat voraciously.

Թշնամաբար *ad.* in a hostile manner, offensively.

Թշնամական *a.* hostile, inimical, adverse.

Թշնամանաբար *ad.* injuriously, reproachfully, offensively, outrageously.

Թշնամանագիր, *գրաց a.* libellous, opprobrious, defamatory.

Թշնամանալից *a.* full of enmity; injurious.

Թշնամանակամ *a.* malevolent, ill-minded.

Թշնամանամ, *ացայ vn.* to become hostile; to be hostile.

Թշնամանատեր *a.* insulting, provoking; S. **Թշնամանակամ**.

Թշնամանեմ, *եցի va.* to offend, to enrage, to insult, to shock, to affront, to jure; to reprove, to scold, to upbraid; - *զայլոյ ամուսնութիւն*, to violate or defile another's bed.

Թշնամանիկ. *-նիչ*, *-նող a.* offensive, insulting, injurious, outrageous, insolent, saucy, impertinent; *-նիկ բանք*, offensive words or expressions.

Թշնամանք *s. pl.* insult, affront, offence, injury, outrage; *-նս դնել ումեք*, to abuse, to scold, to slang, to revile, to affront; *ի -նս լինել*, to be despised, to fall in ignominy or opprobrium; to be put in the pillory, to be object of insult; *-նօք ad.* injuriously, insultingly, offensively.

Թշնամենամ, Թշնամիմ S. **Թշնամանամ**.

Թշնամի, *մւոյ*, *մեաց s.* enemy, foe, adversary, opponent, antagonist; *աներեւոյթ* or *հասարակաց* -, the Devil, the invisible enemy of mankind, demon; - *լինել* S. **Թշնամանամ**; *լինել ումեք ի -յաւիտենից*, to be one's eternal enemy; *-ս յարուցանել*, to raise up enemies; *-ք առն ընտանիք իւր*, a man's foes shall be they of his own household; S. **Ընտանի**.

Թշնամութիւն *s.* enmity, hostility, hatred, aversion, misunderstanding; *ի - դառնալ*, to become an enemy; *-թեամբ լինել, կալ ընդ ումեք*, to be at enmity, in contest with, on bad terms; *-թբ ad.* in a hostile manner.

Թշու *s.* horse's clog, fetters.

Թշուառ, *աց a.* unfortunate, unhappy, miserable, pitiable, poor, wretched, pitiful; disastrous, calamitous.

Թշուառաբար *ad.* miserably, unhappily, unfortunately, wretchedly, poorly, pitiably; fatally, deplorably.

Թշուառական *a.* unfortunate, melancholy, miserable.

Թշուառայեղց *a.* full of misery, miserable.

Թշուառանամ, *ացայ vn.* to become miserable; to be miserable.

Թշուառանք S. **Թշուառութիւն**.

Թշուառապէս S. *-բար*.

Թշուառացուցանեմ, *ուցի va.* to render miserable.

Թշուառաքիրտ *a.* painful, disastrous, unfortunate.

Թշուառելի *a.* deplorable, lamentable, pitiable.

Թշուառութիւն *s.* misery, misfortune, evil, calamity, wretchedness, disastrous state; *ի - անկանել*, to fall into misfortune or misery; *դառնալ ի* -, to be unfortunate.

Թշուառուհի *af.* miserable, unhappy.

Թոբեկ, *բեկաց s.* mole; S. **Թեպեկ**.

Թոդ S. **Թղք**.

Թոդան *s.* cuttle-fish.

Թոպոփա S. **Աղոցեղջիւր**.

Թոթով. **Թոթովախօս** *a.* tongue-tied, stuttering, stammering, that speaks thick.

Թոթովեմ, *եցի vn.* to stammer, to stutter; to lisp, to speak thick.

Թոթովութիւն *s.* act of stuttering, impediment of speech, lisping, stammering.

Թոժիւն, *եց s.* young one, little one; - *գազանաց*, cub; - *արջոյ*, bear's cub; S. Կորիւն.

Թոխոր *s.* pole-cat.

Թոխորն, *աց s.* viper; aspic, asp.

*__Թոկ__ *s.* cord.

Թոհ եւ բոհ, **Թոխ եւ բոխ** *s.* chaos, abyss, gulf, pit, hell, the bottomless pit; - *Ովկիանու*, the deep, the great deep, or the depths of Ocean.

Թող *ad.* leave off! come on! *pr.* save, excepting, besides that; - *անդր*, set aside, leave out, pass over, nonsense! go! get away, or out! fy! pooh! - *թէ*, so much the more, more than, rather than; - *զայն*, - *զի*, not only; - *լիք լինել*, to be abandoned, outcast.

Թողանամ, *ացայ vn.* to be left, given, conceded; to be abandoned, outcast, rejected, derelict, forlorn, permitted, allowed, conceded, lawful; to relent, to slacken; - *ի հաւատոց*, to waver or vacillate in the faith; - *ի մտաց իւրոց*, to change opinion; - *ըղձախոհութեամբ*, to give one's self up to luxury, to lead a dissolute life; *թողացեալ կին*, divorced woman.

Թողարան, *աց*, **Արձակարան** *s.* starting-post, barrier.

Թողացուցանեմ, *ուցի va.* to permit, to let, to allow, to concede, to forego, to relax.

Թողութիւն *s.* remission, relaxation, pardon, discharge, release, deliverance; defection; - *խնդրել*, to ask pardon, to make excuses; - *տալ. շնորհել*, to pardon, to grant pardon; - *արա ինձ*, I beg pardon, excuse me; have the goodness; with permission, by your leave; - *առնել ումեք*, to pardon, to condone, to absolve; - *առնել երկրին*, to remit taxes or tribute; to condone the burdens of taxation, to lighten; to let the earth lie fallow; - *առնել ի կապանաց*, to unbind, to release; *արձակել զնեղեալս -թեամբ*, to set prisoners free; - *լինել մեղաց ումեք*, to be absolved, or freed from the effects of sin; -, *տարի* or *ամ -թեան*, the sabbatical year, or year of jubilee.

Թողում, *թողի va.* to let, to permit, to allow; to commit, to abandon, to resign, to yield, to give up, to forsake, to cast off, to leave, to desert, to get rid of; to deliver, to free, to pardon, to remit, to release, to acquit, to forego, to pass over, to tolerate; to repudiate; to renounce; - *ասել*, to omit, to leave out, to pass over in silence; - *զմեղս*, to pardon, to absolve, to remit; to expiate; - *զինն ի գլուխ ուրուք*, to let one go one's own way; *ձայն* -, to cry out; - *առնել*, to permit, to allow; - *առ ժամանակ մի*, to suspend; - *զոք ի մահուանէ*, to free from death; *չ-*, to refuse, to hinder, not to allow; *սիրտ իմ եթող զիս*, my heart failed me; *ի բաց թողցուք զայս*, let us leave that aside; -, *թողանիմ*, *ղայ vp.* to be left, abandoned.

Թողումն *s.* abandonment, resignation, desertion, cession, renunciation, alienation, estrangement; permission.

Թոյլ, *թուլոյ* or *լից a.* languid, faint, feeble, weak, soft, delicate, tender; - *առնել*, *տալ*, to permit, to accord, to give leave; - *առնել պարտուցն*, to remit or cancel debts; - *լինել*, to be permitted, accorded, conceded; - *տալ ումեք աւուրս ինչ*, to concede a few days, to give time; - *տուր ինձ*, let me, permit me, allow me; - *տուր ինձ զհամբերութիւն*, don't make me lose patience; leave me at peace, let me alone; - *տուր մինչեւ ցայդ վայր*, enough of that, enough; - *տալովն Աստուծոյ*, *ըստ* - *տալոյ բարեբարին*. God willing, by divine permission.

Թոյլանդամ *a.* whose limbs are weak, feeble, languid, faint.

Թոյլտուութիւն *s.* permission, allowance, concession, grant; alienation; toleration.

Թոյն, *թունից* or *նոց s.* poison, venom; *fig.* spite, virulency, venom; *թափել զ-*, to remove or extract the venom, to give antidotes; *թափել զ-ս յոք*, to give vent to one's anger, rage, malice, to grow fierce or ferocious; S. Թափեմ; - *առնուլ*, to take poison; - *մահացու*, mortal poison; - *մահու արբուցանել*, to cause one to drink a mortal poison; - *դառնութեան*, bitter poison.

Թոյր, *ից* S. Երանգ.

Թոյրաթուխ *a.* blackish, brown, [swarthy.

Թոնդրուք, **Թոնիր**, *նրոյ* or *րի s.* eastern stove and oven, (tandoor).

Թոնծ *a.* crippled, lame, maimed, mutilated.

Թոնճ *s.* shell-fish.

***Թոշ** or **Թորշ** *s.* film of any substance on the surface of waters.

Թոշակ, *աց s.* provision; viaticum; pay, wages, hire, salary, stipend; pension; – *եկեղեցական*, benefice; *ուսանել -աւ*, to be in a boarding-school; –*յետին*, *վերջին*, viaticum; *տալ*, *պաշտել ումեք զյետին* –, to administer the viaticum.

Թոշակակեր, *-աւոր a. s.* stipendiary; that has a benefice; hired person; pensionary, pensioner; beneficed clergyman.

Թոշակեմ, *եցի va.* to hire, to keep in pay; to pension; to purvey.

Թոշոմիմ S. **Թառամիմ.**

Թոպամահ *a.* that suffered a violent death, that died a death of torture; – *լինել*, to be beaten to death; – *առնել*, *սպանանել*, to belabour, to maul, to beat to death.

Թոպեմ, *եցի va.* to torment, to torture, to vex; to treat with violence, to beat, to strike, to cudgel, to hit, to bemaul, to beat to death; *-իմ vn.* to be cruelly beaten; to be killed by blows; – *ի սուր սուսերի*, to be slain.

Թոպիւն, **Թոպումն** *s.* beating, thrashing, blow, stroke; torment, vexation.

Թոպոլոց *s.* cudgel; pruning-knife, hedging-bill.

Թոռակուռ *s.* awl; packing-needle.

Թոռապ S. **Թոռոպ.**

Թոռն, *ռին*, *ռանց s.* grandson; granddaughter, grandchild; *Թոռունք* or *Թոռանց Թոռունք*, descendants, children's children, progeny, race, lineage, family.

Թոռնեայ *sfm.* great grand-child.

Թոռնորդի, **Թոռորդի** *s.* great grandson.

Թոռոպ, *ից s.* rag, tatter; mail, coat [of mail.

Թովեմ, **Թովիչ**, **Թովչութիւն** S. **Դիւթեմ**, **Դիւթ**, **Դիւթութիւն.**

Թոր *a.* that flows down, drops, falls; – *աչք*, blear eyes; *-ք s.* fall; tear; – *աչաց*, blearedness.

Թորած *s.* anything distilled or obtained drop by drop; anything filtered.

Թորանոց, *աց s.* alembic; still; *chem.* cucurbite, pelican.

Թորացուցանեմ S. **Թորե–.**

Թորգոմածին, *-կան*, *-մեան a.* descended from Togarmah, Armenian.

Թորեմ, *եցի va.* and *n.* to distil; to flow down, to drop; to sweat; – *արութեանց մարմնոյ*, to suffer gonorrhea.

Թորեցուցանեմ, *ուցի va.* to distil; to cause to drop or sweat.

Թորեցուցիչ *(գործի) a.* distillatory; S. **Թորանոց.**

Թորթ or **Թորթն** *s. bot.* scammony.

Թորթոշ *a.* rank, flourishing.

Թորթորիմ, *եցայ vn.* to distil; to drop, to fall drop by drop.

***Թորիծ** *s.* bore in the ears for earrings; a hole made in planks or beams for a drag-rope.

Թորումն, **Թորեցումն** *s.* distillation; ejection, evacuation.

Թուաբան, *ից s.* arithmetician.

Թուաբանական *a.* arithmetic.

Թուաբանութիւն *s.* arithmetic, ciphering, science of numbers; algorism; *ուսուցիչ -թեան*, ciphering master.

Թուաբանօրէն *ad.* arithmetically.

Թուաբերութիւն *s.* supputation, reckoning; epoch, date.

Թուագէտ, &c. S. **Թուաբան.** &c.

Թուագիր *s.* arithmetical letter, number.

Թուագրեմ, *եցի va.* to number.

Թուագրութիւն *s.* numbering.

Թուական *a.* numeral, numerical; *s.* date; epoch; era; *դնել զ–*, to put the date, to date; *-աւ*, dated; *ան–*, undated; *-ն*, arithmetic.

Թուականագիր *s.* datary.

Թուականագրութիւն *s.* datary's employment or office.

Թուականութիւն *s.* ciphering; calculation, account; era, epoch.

Թուակարգութիւն *s.* date.

Թուակից *a.* of the same number, counted together; *s.* fellow.

Թուակցեմ, *եցի va.* to aggregate.

Թուակցութիւն *s.* aggregation.

Թուահամար *s.* number; enrolment.

Թուայ, *ից s.* S. **Թոնիր**; kitchen-stove with a frying-pan.

Թուանշան, *աց s.* cipher, figure; number; mark.

Թուանշանակ, *աց s.* logarithm.

Թուանշանեմ, *եցի va.* to number, to mark.

Թուարկեմ, *եցի va.* to number, to count.

Թուարկութիւն *s.* numeration.

Թուելականն *s.* ciphering, arithmetic.

Թուելութիւն *s.* opinion, judgment, mind, advice.

Թուեմ, եցի *va.* to number, to count, to calculate; to rank, to range, to reckon; *եւ զի՞ մի մի –*, in a word; *–իմ vp.* to be numbered, counted, enumerated; to be numbered among, aggregated; to seem, to appear; to esteem, to believe, to imagine, to fancy; *թուի իմն, թուի թէ*, it seems, it appears that; *թուէր զի*, it seemed, it appeared that; *թուի ինձ, ինձ այսպէս թուի*, it seems to me, I think, I fancy, I believe; *զիա՞րդ թուի քեզ*, what do you think of it? *բարւոք թուի ինձ*, I think it good, I think well of it; *բարւոք թուեցաւ նմա*, he thought it proper, right, fit, meet, he deemed it expedient; *չար թուեցաւ առաջի աչաց նորա*, he dit not approve of it; he was very indignant at it; *եթէ բարւոք թուի քեզ*, if you agree to it, if you think fit; *արա որ ինչ բարի թուի առաջի աչաց քոց*, do as you think fit; *որպէս ճշմարտութեանն՝ եւ ինձ թուի*, as it is in fact, so it seems to me; *չար –*, to displease; *չար թուեցաւ նմա*, or *յաչս նորա*, it displeased him.

Թուեցեալն S. **Թուելութիւն**.

Թուեցուցանեմ, ուցի *va.* to cause to appear, or to seem; to show, to make believe.

Թուզ, թզոյ *s.* fig; *պաղատիտ թզոյ*, dried-fig; *բլիթ թզոյ*, cake of figs; *ծառ թզոյ* S. **Թզենի**.

Թութ, թթոյ *s.* mulberry; *սպիտակ կամ սեաւ –*, white or black –; *թթոյ օշարակ*, a drink made from mulberries; *ծառ թթոյ* S. **Թթենի**: – or *–ք*, piles, hemorrhoides.

Թութակ, աց *s.* parrot; *էգ –*, female –; *փոքրիկ –*, paroquet; – *խօսի*, the parrot talks.

Թութի աչաց or *աչաց –* *s.* collyrium, eye-water.

Թուի S. **Թուեմ**.

Թուիք, ւեաց *s. pl.* opinion, sentiments.

Թուլաբար, -կի *ad.* faintly, effeminately, feebly, softly, languishingly.

Թուլամիտ *a.* weak of mind, spiritless, effeminate, pusillanimous.

Թուլամորթ, աց *s.* effeminate, delicate, feeble.

Թուլամորթութիւն *s.* effeminacy, feebleness, delicateness, softness.

Թուլամտութիւն *s.* weakness of mind, want of spirit, cowardice.

Թուլանամ, ացայ *vn.* to grow faint-hearted, to be dispirited, to grow weak, to abate, to slacken, to be loosened, relaxed; to decrease.

Թուլասիրտ, սրտաց or *տից* *a.* faint-hearted, cowardly, pusillanimous.

Թուլասրտութիւն *s.* faint-heartedness, cowardice, pusillanimity.

Թուլատարր *s.* soft; flabby; *s.* mollusk.

Թուլարան *s.* race-course, race-ground; (hippodrome, circus).

Թուլացուցանեմ, ուցի *va.* to loosen, to relax, to slacken, to unbend, to untie; to enfeeble, to enervate, to effeminate, to debilitate; to let, to permit; – *զաղեղն*, to unstring the bow; – *ի խնամոց*, to neglect, to abandon; *առանց Աստուծոյ –նելոյ*, without God's permission.

Թուլութիւն *s.* looseness, relaxation, slackness; weakness, feebleness, debility; faintness, languour; enervation, effeminacy, softness; – *տանել*, to give relief; to set at liberty; to permit, to allow.

Թուխ, թխոյ *a.* brown, tawny, swarthy, dark; – *հաց*, brown bread; – or *–ս զգենուլ, ի –ս համակիլ*, to wear mourning, to dress in mourning, to put on mourning; to be in mourning, to go into mourning; to be plunged in grief; – *զգեցուցանել, ի –ս համակել*, to clothe in mourning, to dress in black, to put into mourning; to throw into mourning, to plunge in grief; *ի –ս համակեալ*, in deep mourning: *–ք s.* brood, covey; *ի –ս նստել*, to brood; S. **Թխեմ**.

Թուխու *s. zool.* porpoise, sea-hog.

Թուխպ *s.* dark or gloomy weather; fog, mist, cloud.

Թուղթ, թղթի, թղոց *s.* paper; letter, missive, epistle; *com.* bills; – *գրել, առաքել, ընդունել*, to write, to send, to receive a letter; – *աղաչանաց*, an instance; S. **Աղերսագիր**; *ընծայական –* S. **Ընծայական**; *ընդհանրական –ք*, general epistles; S. **Կաթուղիկեայ**; *ընդհանրական –ք հայրապետաց* S. **Շրջաբերականք**; *արժէից, յարգուն –*, paper-money, paper, bills; S. **Դրամաթուղթ**; *պատառ մի –, կտորակ թղթոյ*, a bit of paper; *շրջշրջել զ–ս գրոց*, to turn over the leaves of a book; *ծրարել ի –*, to put in p.; *տոգորել, արատել զ–*, to blot, to waste p.; *դանակ*, *հատիչ թղթոյ*, paper-cutter or --knife; – *գրութեան*, writing p.; – *նամակի*, letter-p.; – *տոմսակի*, note-p.; – *ուրուագրութեան*, drawing p.; *ծծուն* –, blotting or bibulous p.; *թաւ* –, pasteboard; S. **Թանձրաքարտ**; – *ծրարի*, wrapping or packing p.; – *յոռի*, *անպիտան*, waste p., old papers; *մածուցիկ* –, sized p.; – *տպագրութեան*, printing p.; – *մագաղաթեայ*, parchment, vellum, (*աղնիւ*) wove p.; – *Ճենայ*, India p.; – *ծրահանելոյ*, tracing p.; – *ապիկեալ*, *զմռնիտեալ*, emery-p., glass-p., sand-p.; – *մզելոյ*, filtering-p.; – *գունաւոր*, *կճեայ*, *սեկանման*, coloured, marbled or stained p., morocco p.; – *դրոշմեալ*, stamped p.; – *արծնելոյ*, smoothing p.; – *ձիւթեղէն*, brown p., tar p.; – *մեքենական*, machine p.; – *տաշտական* or –*կաղմ*, vat-p., hand-made p.; – *գաղափարեալ*, laid p.; – *խաղու*, *խաղթուղթ*, card, playing card, (*տրցակ*) pack of cards; *խաղ թղթոյ*, *թղթախաղ*, game at cards, card-playing; – or *թղթի խաղալ*, to play at cards; *ընկերակցիլ ի խաղ թղթոյ*, to have a game at cards; *չկի խաղ թղթի ի տան նորա*, there is no card-playing at his house; *նկարէն*, *հզօր*, *թուանիշ* –, court-cards; *սոսկ*, *անդէմ*, *անզօր*, *անթիւ* –, small cards; *սին*, *ունայն*, *թարմատար* –, odd card; *բաժանել զ–ս*, to deal the cards; *խառնել զ–ս*, to shuffle the cards; *քեզ անկ է սկսանել. քո է կարգ թղթոյ*, it is your lead; *բանալ*, *ցուցանել զձեռինն* –, to show one's hand; *գիտել զներքոյս թղթոց*, to be in the secret; *խարդախել ի խաղ թղթի*, to show tricks with cards; *հմայել թղթովք*, to tell fortunes with cards; *ապիկեալ*, *արծնեալ –ք*, glazed, enamelled cards.

Թումբ, *թմբի*, *բոյ* *s.* bank, mole; causeway, pier, dam; – *նաւի*, gunwale, breast-works. [(speech).

Թունաբեր *a.* poisonous; biting

Թունադեղ S. **Դեղթափ**.

Թունաթափ *լինիմ* S. **Թոյն** and **Թափեմ**.

Թունալի, –*լից* *a.* full of poison, venomous, poisonous; envenomed.

Թունատուութիւն *s.* venefice, act of poisoning.

Թունաւոր S. **Թունալի**.

Թունաւորեմ, *եցի* *va.* to poison; to envenom.

Թունաւորութիւն *s.* poisonous quality or state; poisoning.

Թունդ, *թնդոյ* S. **Թինդ**, **Թնդիւն**; *սիրտ իմ էր ի թնդոջ*, my heart throbbed.

Թունեմ S. **Թունաւորեմ**.

***Թունթունալ** *արջոյ*. the growling of a bear.

Թուշ S. **Այտ**.

Թուպ *a.* thin, puny, ill-developed, half-grown (fruit).

Թուռ *s.* mouthful; S. **Թուշ**.

Թուր, *թրոյ* *s.* sabre; sword; *հարուած թրոյ*, sabre-cut, sword-cut; – *ի ձեռին*, sword in hand; *յիւր ապարանն – շողացուցանել*, to boast one's prowess hiding at home; *zool.* sword-fish (*թրաձուկն*): weaver's shuttle; *mus.* an Armenian note (*/*).

Թուրինջ, *րնջոյ* or *ջի* *s.* bitter orange, Seville orange; – *խոտ*, *bot.* balm-mint; *ծառ թուրնջոյ* S. **Թրնջի**.

Թուրծ, *թրծոյ* *s.* cheek: act of baking or burning bricks and earthen vessels; *a.* S. **Թրծուն**.

Թուրմ, **Թուրջ** *s.* bath; infusion; *ի – արկանել*, *դնել*, to bathe, to infuse, to steep, to soak.

Թուփ, *թփոց* *s.* tuft of shrubs, bush, bramble; thicket, copse, underwood.

Թուփայ, *ի* *s.* arbour, summer-house.

Թուք, *թքոյ* *s.* spit, spittle; – *արձակել*, to spit; S. **Թքանեմ**; *աման թքոյ* S. **Թքանոց**.

Թոք, *ոց* *s.* lungs; –*ք ծովական*, sea-nettles, medusa, rhizostoma, acalephans.

Թոքագար, –*ութիւն*, **Թոքաժէտ**, –*ութիւն* S. **Թոքացաւ**, &c.

Թոքախոտ *s. bot.* lung-wort.

***Թոքած** S. **Թոքացաւ**.

***Թոքամ** *vn.* to cough.

Թոքային *a.* pulmonary, pulmonic.

Թոքառաջք *s.* fore part of the lungs, or the part between the stomach and the lungs. [breast, chest.

Թոքատուն, **Թոքտուն** *s.* thorax,

Թոքացաւ *s.* consumption, phthisis; *a.* consumptive, phthisical.

Թոքացաւութիւն S. **Թոքացաւ** *s.*

***Թոքչ** *a.* tough, difficult to masticate.

Թռալիր *a.* whose cheeks are full, puffy, bloated.

Թռական S. **Թռչական**.

Թռանիմ, *թռեայ* S. **Թռչիմ**.

Թռթռամ, *ացի*, **Թռթռեմ**, *եցի* *vn.*

to flutter, to flap, to fly about; – *սրտի* S. Թափթափիլ.

Թռիչ, or -*ք* s. flight, soaring; – *աստղ*, falling star; -*ք մտաց*, flight of fancy; -*չս տալ մտաց, գրչի, երեւակայութեան*, to give loose to one's genius or pen; to let one's fancy ramble; -*չս առնուլ, արձակել*, to take wing or flight, to wing one's flight, to soar on high; *ի -չս*, flying, on the wing, as it flew by, in the air.

Թռուցանեմ, *ուցի* va. to cause to fly; *fig.* to elevate, to raise, to exalt the mind; – *զթեւս*, to spread out the wings.

Թռչական a. flying, volatile.

Թռչականութիւն s. volatility.

Թռչան s. flight; *ի թռչանի*, in flight, in flying.

Թռչարան s. wing; – *նաւու*, sail of a ship; *mech.* fly-wheel.

Թռչիմ, *թռեայ* vn. to fly, to take flight, to soar; – *ի մտաց*, to escape one's memory, to go out of one's mind, to be forgotten; – *բանին*, to divulge immediately, to make public.

Թռչնաբան, *ից* s. ornithologist.

Թռչնաբանութիւն s. ornithology.

Թռչնահմայութիւն s. ornithomancy.

Թռչնաճանճ, *ից* s. humming-bird.

Թռչնավաճառ, *աց* s. dealer in birds, bird-seller.

Թռչնարան s. aviary; bird-cage.

Թռչնաքաշտ, *ից* s. large black kite.

Թռչնիկ s. young or little bird.

Թռչնորս, *աց* s. bird-catcher, fowler.

Թռչնորսութիւն s. bird-catching; *երթալ ի* –, to go shooting, fowling, bird-catching.

Թռչող a. flying.

Թռչումն s. the flight, the flying.

Թռչուն, *չնոց* s. bird, fowl; – *բնութիւն*, the winged tribe; a. flying, volatile; -*ք*, the feathered songsters, the singing birds; – *օձ*, winged serpent or dragon; – *բան*, word or expression slipped by chance; *արու* –, cock bird; *էգ* –, hen bird; *երգեցող* –, singing or song-bird; *բոյն թռչնոյ*, a bird's nest; *գողանալ ի բնոյ զ-ս*, to go a bird's nesting; *վանդակ թռչնոյ*, bird-cage; *ճռուողիւն թռչնոյ*, warbling, twittering, chirping; – *որսալ*, to fowl; S. Թռչնորս, -*ութիւն*; – *արագութեամբ հասանել*, to arrive like lightning; to fly as swift as a bird; – *զմիտսն գործել*, to elevate, to exalt the mind; *լաւ է – մ'ի ձեռին՝ քան թէ երկուք ի ծառին*, a bird in the hand is worth two in the bush.

Թրախաղ, &c. S. Զինախաղ, &c.

Թրածեծ *առնեմ* va. to strike with the flat of a sabre.

Թրաձուկն s. sword-fish.

Թրայիանէ, **Թրանէ** s. phenix (bird).

Թրեմ, *եցի* va. to knead; *chem.* to amalgamate.

Թրթնջական (*թթուուտ*) a. *chem.* [oxalic (acid).

Թրթնջատ s. *chem.* saccharate, oxalate.

Թրթնջուկ, *ջկի* s. *bot.* sorrel; *turk.* [*գուզու գուլագը*.

Թրթուր, *թրոյ* s. caterpillar, grub.

Թրթռեմ, *եցի* vn. to vibrate; to shudder; to tremble.

***Թրթռիչ** S. Թթռկիչ.

Թրթռումն s. vibration; quake, tremour.

Թրթռուն, **Թրթրական** a. vibrating; oscillating; trembling; that shudders, quakes; – *ձայն*, thrilling voice.

Թրթրակ s. good speaking, flattering, fawning, deceitful.

Թրթրական a. creaking (wheels).

Թրիք, *թրքաց* s. cow's dung; manure, soil, compost.

Թրծեմ, *եցի* va. to bake or burn (bricks or earthen vessels).

Թրծոց, *աց* s. brick-kiln.

Թրծումն s. burning, baking.

Թրծուն, **Թրծեալ** a. burnt, baked; – *աղիւս*, *հող*, brick; terra cotta.

Թրկապ s. belt, shoulder-belt.

Թրմեմ, *եցի* va. to wet, to soak, to steep; to knead or mix with water; *chem.* to dilute.

***Թրմնջամ** S. Մրմնջեմ.

Թրմուս s. *bot.* lupine.

Թրնջի, *ջւոյ* s. bitter-orange-tree.

Թրուկ s. *bot.* gladiolus, sword lily, corn-flag.

Թրուշայ, *ից* s. rag, tatter; glass beads, rings, &c.; trifles, toys.

Թրջած a. bathed, wetted, moistened; s. S. Թուրջ.

Թրջեմ, *եցի* va. to bathe, to wet, to moisten; to drench, to soak; to macerate; -*իմ* vn. to wet one's self; – *գինւով*, to get tipsy, to booze; – *ամօթով* or *առ ամօթոյ*, to perspire from shame; to blush for shame.

ի **Թրջոց** *դնեմ* vn. to steep, to soak, to macerate.

հատիչ թղթոյ, paper-cutter or --knife; – *գրութեան*, writing p.; – *նամակի*, letter-p.; – *տոմսակի*, note-p.; – *ուրուագրութեան*, drawing p.; *ծծուն* –, blotting or bibulous p.; *թաւ* –, pasteboard; S. **Թանձրաքարտ**; – *ծրարի*, wrapping or packing p.; – *յոռի*, *անպիտան*, waste p., old papers; *մածուցիկ* –, sized p.; – *տպագրութեան*, printing p.; – *մագաղաթեայ*, parchment, vellum, (*ազնիւ*) wove p.; – *Ճենաց*, India p.; – *ծրահանելոյ*, tracing p.; – *ապիկեալ*, *զմռնիտեալ*, emery-p., glass-p., sand-p.; – *մզելոյ*, filtering-p.; – *գունաւոր*, *կճեայ*, *սեկանման*, coloured, marbled or stained p., morocco p.; – *դրոշմեալ*, stamped p.; – *արծնելոյ*, smoothing p.; – *ձիւթեղէն*, brown p., tar p.; – *մեքենական*, machine p.; – *տաշտական* or –*կաղմ*, vat-p., hand-made p.; – *գաղափարեալ*, laid p.; – *խաղու*, *խաղթուղթ*, card, playing card, (*տրցակ*) pack of cards; *խաղ թղթոյ*, *թղթախաղ*, game at cards, card-playing; – or *թղթի խաղալ*, to play at cards; *ընկերակցիլ ի խաղ թղթոյ*, to have a game at cards; *չկի խաղ թղթի ի տան նորա*, there is no card-playing at his house; *նկարէն*, *հզօր*, *թուանիշ* –, court-cards; *սոսկ*, *անդէմ*, *անզօր*, *անթիւ* –, small cards; *մին*, *ունայն*, *թարմատար* –, odd card; *բաժանել զ–ս*, to deal the cards; *խառնել զ–ս*, to shuffle the cards; *քեզ անկ է սկսանել. քո է կարգ թղթոյ*, it is your lead; *բանալ*, *ցուցանել զձեռինն* –, to show one's hand; *գիտել զներքոյս թղթոց*, to be in the secret; *խարդախել ի խաղ թղթի*, to show tricks with cards; *հմայել թղթովք*, to tell fortunes with cards; *ապիկեալ*, *արծնեալ –ք*, glazed, enamelled cards.

Թումբ, *թմբի*, *բոյ* *s.* bank, mole; causeway, pier, dam; – *նաւի*, gunwale, breast-works. [(speech).

Թունաբեր *a.* poisonous; biting

Թունադեղ S. **Դեղթափ**.

Թունաթափ *լինիմ* S. **Թոյն** and **Թափեմ**.

Թունալի, –*լից* *a.* full of poison, venomous, poisonous; envenomed.

Թունատուութիւն *s.* venefice, act of poisoning.

Թունաւոր S. **Թունալի**.

Թունաւորեմ, *եցի* *va.* to poison; to envenom.

Թունաւորութիւն *s.* poisonous quality or state; poisoning.

Թունդ, *թնդոյ* S. **Թինդ**, **Թնդիւն**; *սիրտ իմ էր ի թնդոջ*, my heart throbbed.

Թունեմ S. **Թունաւորեմ**.

***Թունթունալ** *արջոյ*. the growling of a bear.

Թուշ S. **Այտ**.

Թուպ *a.* thin, puny, ill-developed, half-grown (fruit).

Թուռ *s.* mouthful; S. **Թուշ**.

Թուր, *թրոյ* *s.* sabre; sword; *հարուած թրոյ*, sabre-cut, sword-cut; – *ի ձեռին*, sword in hand; *յիւր ապարանն* – *շողացուցանել*, to boast one's prowess hiding at home; *zool.* sword-fish (*թրաձուկն*): weaver's shuttle; *mus.* an Armenian note (/).

Թուրինջ, *րնջոյ* or *ջի* *s.* bitter orange, Seville orange; – *խոտ*, *bot.* balm-mint; *ծառ թուրնջոյ* S. **Թրնջի**.

Թուրծ, *թրծոյ* *s.* cheek: act of baking or burning bricks and earthen vessels; *a.* S. **Թրծուն**.

Թուրմ, **Թուրջ** *s.* bath; infusion; *ի* – *արկանել*, *դնել*, to bathe, to infuse, to steep, to soak.

Թուփ, *թփոց* *s.* tuft of shrubs, bush, bramble; thicket, copse, underwood.

Թուփայ, *ի* *s.* arbour, summer-house.

Թուք, *թքոյ* *s.* spit, spittle; – *արձակել*, to spit; S. **Թքանեմ**; *աման թքոյ* S. **Թքանոց**.

Թոք, *ոց* *s.* lungs; –*ք ծովական*, sea-nettles, medusa, rhizostoma, acalephans.

Թոքադար, –*ութիւն*, **Թոքաժէտ**, –*ութիւն* S. **Թոքացաւ**, &c.

Թոքախոտ *s. bot.* lung-wort.

***Թոքած** S. **Թոքացաւ**.

***Թոքամ** *vn.* to cough.

Թոքային *a.* pulmonary, pulmonic.

Թոքառաջք *s.* fore part of the lungs, or the part between the stomach and the lungs. [breast, chest.

Թոքատուն, **Թոքտուն** *s.* thorax,

Թոքացաւ *s.* consumption, phthisis; *a.* consumptive, phthisical.

Թոքացաւութիւն S. **Թոքացաւ** *s.*

***Թոքշ** *a.* tough, difficult to masticate.

Թռալիր *a.* whose cheeks are full, puffy, bloated.

Թռական S. **Թռչական**.

Թռանիմ, *թռեայ* S. **Թռչիմ**.

Թռթռամ, *ացի*, **Թռթռեմ**, *եցի* *vn.*

to flutter, to flap, to fly about; – սրտի S. Թափթափիլ.

Թռիչ, or -ք *s.* flight, soaring; – աստղ, falling star; -ք մտաց, flight of fancy; -չս տալ մտաց, գրչի, երեւակայութեան, to give loose to one's genius or pen; to let one's fancy ramble; -չս առնուլ, արձակել, to take wing or flight, to wing one's flight, to soar on high; ի -չս, flying, on the wing, as it flew by, in the air.

Թռուցանեմ, ուցի *va.* to cause to fly; *fig.* to elevate, to raise, to exalt the mind; – զթեւս, to spread out the wings.

Թռչական *a.* flying, volatile.

Թռչականութիւն *s.* volatility.

Թռչան *s.* flight; ի թռչանի, in flight, in flying.

Թռչարան *s.* wing; – նաւու, sail of a ship; *mech.* fly-wheel.

Թռչիմ, թռեայ *vn.* to fly, to take flight, to soar; – ի մտաց, to escape one's memory, to go out of one's mind, to be forgotten; – բանին, to divulge immediately, to make public.

Թռչնաբան, ից *s.* ornithologist.

Թռչնաբանութիւն *s.* ornithology.

Թռչնահմայութիւն *s.* ornithomancy.

Թռչնաճանճ, ից *s.* humming-bird.

Թռչնավաճառ, աց *s.* dealer in birds, bird-seller.

Թռչնարան *s.* aviary; bird-cage.

Թռչնաքաշտ, ից *s.* large black kite.

Թռչնիկ *s.* young or little bird.

Թռչնորս, աց *s.* bird-catcher, fowler.

Թռչնորսութիւն *s.* bird-catching; երթալ ի –, to go shooting, fowling, bird-catching.

Թռչող *a.* flying.

Թռչումն *s.* the flight, the flying.

Թռչուն, չնոց *s.* bird, fowl; – բնութիւն, the winged tribe; *a.* flying, volatile; -ք, the feathered songsters, the singing birds; – օձ, winged serpent or dragon; – բան, word or expression slipped by chance; արու –, cock bird; էգ –, hen bird; երգեցող –, singing or song-bird; բոյն թռչնոյ, a bird's nest; գողանալ ի բնոյ զ-ս, to go a bird's nesting; վանդակ թռչնոյ, bird-cage; ճռուողիւն թռչնոյ, warbling, twittering, chirping; – որսալ, to fowl; S. Թռչնորս, -ութիւն; – արագութեամբ հասանել, to arrive like lightning; to fly as swift as a bird; – զմիտսն գործել, to elevate, to exalt the mind; լաւ է – մ'ի ձեռին՝ քան թէ երկուք ի ծառին, a bird in the hand is worth two in the bush.

Թրախաղ, &c. S. Զինախաղ, &c.

Թրածեծ առնեմ *va.* to strike with the flat of a sabre.

Թրաձուկն *s.* sword-fish.

Թրայխանէ, **Թրանէ** *s.* phenix (bird).

Թրեմ, եցի *va.* to knead; *chem.* to amalgamate. [oxalic (acid).

Թրթնջական (թթուուտ) *a.* *chem.*

Թրթնջատ *s.* *chem.* saccharate, oxalate. [դուզու դուլաղը.

Թրթնջուկ, ջկի *s.* *bot.* sorrel; *turk.*

Թրթուր, թրոյ *s.* caterpillar, grub.

Թրթռեմ, եցի *vn.* to vibrate; to shudder; to tremble.

*__Թրթռիչ__ S. Թթռկիչ.

Թրթռումն *s.* vibration; quake, tremour.

Թրթռուն, **Թրթրական** *a.* vibrating; oscillating; trembling; that shudders, quakes; – ձայն, thrilling voice.

Թրթրակ *s.* good speaking, flattering, fawning, deceitful.

Թրթրական *a.* creaking (wheels).

Թրիք, թրքաց *s.* cow's dung; manure, soil, compost.

Թրծեմ, եցի *va.* to bake or burn (bricks or earthen vessels).

Թրծոց, աց *s.* brick-kiln.

Թրծումն *s.* burning, baking.

Թրծուն, **Թրծեալ** *a.* burnt, baked; – աղիւս, հող, brick; terra cotta.

Թրկապ *s.* belt, shoulder-belt.

Թրմեմ, եցի *va.* to wet, to soak, to steep; to knead or mix with water; *chem.* to dilute.

*__Թրմնջամ__ S. Մրմնջեմ.

Թրմուս *s.* *bot.* lupine.

Թրնջի, ջւոյ *s.* bitter-orange-tree.

Թրուկ *s.* *bot.* gladiolus, sword lily, corn-flag.

Թրուշայ, ից *s.* rag, tatter; glass beads, rings, &c.; trifles, toys.

Թրջած *a.* bathed, wetted, moistened; *s.* S. Թուրջ.

Թրջեմ, եցի *va.* to bathe, to wet, to moisten; to drench, to soak; to macerate; -իմ *vn.* to wet one's self; – գինւով, to get tipsy, to booze; – ամօթով or առ ամօթոյ, to perspire from shame; to blush for shame.

ի **Թրջոց** դնեմ *vn.* to steep, to soak, to macerate.

Թրքաժողով *a.* gathering manure.

Թրքած S. Կղկղանք.

Թրքել, եցի *vna.* to evacuate, to void, to go to stool; - *անասնոց*, to stale, to dung.

Թփատեսակ *a.* like bushes, bushy.

Թփիկ *s.* shrub.

Թփուտ *a.* thick, bushy, full of bushes; -*ք*, *s.* thicket, copse, brushwood, bushes. [S. Թքակոծել.

Թքալից *a.* full of spittle; - *առնել*

Թքակոծ առնել, Թքակոծել, եցի *vn.* to spit upon; *fig.* to scorn, to despise, to shower down abuse on.

Թքաման S. Թքանոց.

Թքանել, թքի *vna.* to spit; to spit out; to spit upon, to fling, to cast, to spout; to vomit, to throw up; *fig.* to slight, to disdain, to contemn openly, to treat with scorn, to point one's finger at, to set at nought; *ստէպ* -, S. Թքթքել; - *ի խօսել*, to sputter; *արիւն* -, to spit blood; - *ընդ երեսս* or *յերեսս ուրուք*, to spit upon a person, in his face.

Թքանոց, Թքարան *s.* spitting-pan or box, spittoon.

Թքաքարբ *s.* ptyas, (sort of asp).

Թքել, եցի S. Թքանել.

Թքթքել, եցի *vn.* to spit often, or continually, to be always spitting.

Թքնուլ, թքի S. Թքանել.

Թքումն *s.* spitting, expectoration; - *արեան*, spitting of blood.

Թօթափել, եցի *va.* to shake, to jolt, to move violently; to beat down; to throw down, to overturn; to drive away, to repel, to remove; to wink; - *զփոշի*, to shake off the dust; - *զանկողին*, to make or shake up the bed; - *զքուն*, to shake off sleep; - *զլուծ*, to throw or shake off the yoke; - *զքաղաքն*, to shake, to tremble; to destroy, to ruin; - *զսուր*, to brandish a sword; - *զոք ի ստացուածոց*, to deprive one of his wealth; *յական* -, in the twinkling of an eye; -*իմ* *vn.* to arouse, to agitate one's self; to go away, to retire; to be dispersed, dissipated; to sparkle, to throw out sparks, or flashes of light; to fall, to be despoiled, deprived of, to lose; *սրտակտուր* -, to become disheartened, to dismay one's self, to lose heart, courage; - (*ախտացելոյ*) *ի հիւանդութենէ*, to gather strength, to get well, to get up, to be cured; *զվաճառօք* -, to devote one's self to commerce; - *ծաղկան*, to shed its leaves, to wither, to lose the flowers; *ծաղիկ թօթափեալ ի փառաց*, a withered or faded flower; *թօթափեցան ի նմանէ*, they removed themselves far from him, they abandoned him.

Թօթափումն *s.* quake, shock; - *սրտի*, palpitation; - *ական*, wink of the eye.

Թօն, ից *s.* humidity, wet; rainy weather, rain; shower.

Թօնընկէցք *s.* shower, storm, tempest; - *են օդք*, it threatens a storm; there is a storm gathering.

Թօնուտ *a.* wet, showery, stormy.

Թօշ *a.* broad, wide (coat, boot).

Թօշնիմ, եցայ *vn.* to grow weak or faint, to decay, to languish, to droop.

Թօսել S. Թաղել.

Ժ

Ժ (zhē) *Ժէ* *s.* the tenth letter of the alphabet, and the sixth of the consonants; *ժ*, *Ժ*, ten; tenth.

- It is sometimes confounded with the letters *շ* and *դ*, for example: *նժդեհ, նշդեհ; աժխոյժ, աշխոյժ; Աժդահակ, Աշդահակ: մագիստրոս, մաժիստր; Դիոգինէս, Դիոժէն.*

Ժաժ *s.* tow: sweepings; earthquake.

Ժաժմունք *s.* witchcraft, sorcery.

Ժաժումն *s.* earthquake.

Ժախ S. Ժահ & Ժախուկ; *-, *Ժեխ, sweepings, filth, dirt. [dust-pan.

*Ժախնոց, *Ժեխնոց *s.* heap of dirt;

Ժախուկ *s. bot.* horse-radish; spurge.

Ժահ, ից or *ուց* *s.* fetid odor, stink;

decaying matter, rottenness, putridity; filth.

ժահադէմ *a.* of a horrible countenance, ugly, hideous, horrible, dreadful, frightful, shocking.

ժահադիմութիւն *s.* ugliness of countenance, ghastly, dreadful look or appearance.

ժահահոտ, ի *a.* stinking, mephitic, infectious, fetid; շունչ —, foul or tainted breath; տեղի —, stinking hole; infected spot; — առնել, to infect, to taint; —, ոյ *s.* S. ժահահոտութիւն.

ժահահոտիմ, եցայ *vn.* to stink, to be fetid, to smell.

ժահահոտութիւն *s.* stink, stench, offensive smell, taint; mephitism, miasma; ընուլ -թեամբ, to stench, to cause to stink, to taint.

ժահին *s. chem.* bromine.

ժահնական (թթուուտ) *a.* bromic (acid).

ժահնակերպ *a.* bromoform.

ժահնատ *s.* bromate.

ժահնուկ *s.* bromide, metallic —.

ժահնուտ ջրածնական *s.* bromhydric acid.

ժահր, ի *s.* venom, virus.

ժամ, ուց or աց *s.* hour; time, moment; proper time, precise time; leisure-time, opportunity, occasion; canonical hours, divine service; season; horoscope, nativity, ascendant; *church; Վրան or Խորան ժամու, Tabernacle; *ast.* time; միջին —, mean —; աստեղական —, sideral —; արեւային —, solar —; ճշմարիտ —, true —; հնչել երկրորդ -ու, to strike two; քանի՞ են -ք, what o'clock is it? what's o'clock? — է երկրորդ, it is two o'clock; -ք երկու եւ վայրկեանք տասն, it is ten minutes past two (o'clock); երկու -ք եւ քառորդ մի, it is a quarter past two; -ք երկու եւ վայրկեանք քսան, twenty minutes past two; -ք երկու եւ կէս, half past two; -ք երկու եւ վայրկեանք յիսուն, it is ten minutes to three; -ք երկու քառորդաւ ընդհատ, a quarter to three; -ք երկու եւ վայրկեանք քառասուն, twenty minutes to three; զերրորդ -ու, about three o'clock; առաջին — եւ կէս, an hour & a half; կէս —, half an hour; քառորդ մի -ու, a quarter of an hour; ի վեցերորդ -ու առաւօտուն, at six (o'clock) in the morning, or at six AM.; յեօթն -ու յետ միջօրէի, at seven in the afternoon, or at seven PM.; ի սմին իսկ -ու or պահու, just now, now; յամենայն -ու, յորում եւ է -ու, every hour in the day, at every moment; ի նշանակեալ -ու or պահու, at the appointed time; ամենայն -ուց են նորա գործք, every hour of his time has its appointed task; ի -ս պարապոյ իմոյ, ի -ս զբօսանաց, in my leisure hours; — առնուլ, գտանել, to take occasion, to find time, or opportunity; — բարեպատեհ, favorable moment; -ու, ի -ու, ի դէպ -ու, in time, in good time, at the proper time; — առնել, դնել, տալ, to appoint an hour, a time, to fix a day; յորժամ — լինիցի, when the opportunity arrives; — է, it is time, it is the fitting moment; այլում -ու եւ ժամանակի սպասել, to wait better times, or for a more favorable occasion; բազում -ս ընդ իմն հանել, to stay some hours with; — հարկանել, to ring the bell; — առնել, to pray; to say the mass; յամենայն —, at all times, always; — ի —, from hour to hour; — ի — առնել, սահմանել, to put off from time to time, to spin out, to prolong; — ի -է, -է ի —, at every moment, hourly, from hour to hour; առ — մի, ընդ -ս, առ -ս, at present, for the moment, now, provisionally; -ս -ս, ընդ -ս -ս, -ս ընդ -ս, from time to time, now and then, sometimes; յառաջ քան զ-ն, out of time, before the time, too soon; եկեալ հասանէր -ն, the moment had arrived; — ճաշոյն, dinner-time, the dinner hour; — ճաշոյ է, it is dinner-time; ըստ -ուն պիտոյից, according to circumstances, seasonableness; զօդուտ -ս, ի բազում -ս, -ս ձիգս, ցմեծ -ս, for hours together, whole hours, hours at a time, a long time; ի -ու եւ տարաժամու, seasonably and unseasonably; հասանել -ու կնոջ, to be near delivery or childbirth; to be near her time; յետին —, dying hour, hour of death, last moments.

– The 12 Hours of the Day are thus called in Armenian:

1	այգ	7	շանթակող
2	ծայգ	8	հրակաթ
3	զայրացեալ	9	հուր փայլեալ
4	ճառագայթեալ	10	թաղանթեալ
5	շառաւիղեալ	11	առաւօտ
6	երկրատես	12	արփող

and those of the Night thus:

1 խաւարակ
2 աղջամուղջ
3 մթացեալ
4 շաղաւոտ
5 կամաւոտ
6 բաւական
7 խօթափեալ
8 գիզակ
9 լուսաճեմ
10 առաւոտ
11 լուսափայլ
12 փայլածու

ժամաբակ *s.* church-yard, yard.

ժամաբաշխ, *ից s.* astrologer, caster of nativities.

ժամագիրք, *գրոց s.* breviary; hours; [prayer-book.

ժամագործ, *աց s.* watch and clock-maker.

ժամագործութիւն *s.* watch and clock-making, clock-work.

ժամագրութիւն *s.* horography.

ժամադէտ *s.* horoscope, nativity.

ժամադիր *a.* appointed, settled, fixed, assigned; *s.* S. **ժամադրութիւն**; — *առնել, լինել*, to make an appointment; to appoint, to assign the place, time, or day of meeting, or rendez-vous.

ժամադրեմ S. **ժամադիր** *լինիմ*; *ի ժամադրեալն պահու*, at the appointed time.

ժամադրութիւն *s.* appointment, time, place of meeting, rendez-vous; fixed time, term, appointed time, assignation.

ժամակալ *լինիմ* S. **ժամադրեմ.**

ժամակալութի S. **ժամադրութիւն.**

ժամական *a.* horary; — *անկիւն*, — angle.

ժամակարգութի *s.* canonical hours, divine service, hours.

ժամակոչ, *ի s.* beadle. [ral.

ժամահամբոյր *a.* transitory, tempo-

ժամահար, *ի*, *—ձայն s.* rattle; bell-ringer.

ժամահար *գործի*, **ժամահարութիւն** *s. mech.* clock-work.

ժամամուտ, *մտի s.* introit.

ժաման *a.* arriving quickly; that which hastens; hurried, hasty, quick, prompt; — *առնել, կացուցանել*, to cause to arrive; to forestall, to anticipate.

ժամանակ, *ի* or *եան*, *աց s.* time; year; century, epoch, period; age; the end of life, death; the present life, our times; season; opportunity, leisure; appointment; *mus.* time; *gr.* tense; *ast.* time; *ճշմարիտ* —, true or correct —; *միջին* —, mean —; *արեւային* —, solar —; *աստեղական* —, sideral —; *գիշերահաւասարային* —, equinoctial season, equinox; *—ք Թագաւորաց*, The Books of Kings; *անցանել զ—օք*, to grow old, to advance in years; — *պատեհի գտանել*, to find a favorable moment; *յօգուտ վարել զ—ն*, to make a good use of time; *կորուսանել, անցուցանել զ—ն*, to lose, to waste one's time, to while away; *դէպ* —, a favorable moment; *—ի հնալ, սպասել*, or *սպասել դիպող —ի*, to wait the favorable moment; — *առնուլ, գտանել*, to find a favorable occasion or opportunity; *ընտրել զ—ն* S. **Ընտրեմ**; *ոչ բազում —ք են*, a short time since, not long since, lately, of late; *ոչ սակաւ —ք են*, a long time since, a long, long while ago, long since; *առ այնու —օք էր տեսանել*, then one saw, it was at that period one saw; *առ —օք Վարդանայ Մեծի*, in the time of Vardan the Great; *յաւուրս —աց սորա*, of his epoch; *ի վաղեմի —ս*, in remote ages; *ի սուղ, ի սակաւ —ի*, in a short time, in a moment; *ի միում, ի նմին —ի*, at the same time; *ի յետին —ս*, in these latter times, years or days; *անդստին ի —աց անտի*, or *յառաջին —աց*, thenceforth, from the earliest or olden times; *առ նովին —օք*, towards this period, about the same time; *հզօր ի —ին*, powerful at that time; — *ինչ*, some time, a short time; *առ — մի*, provisionally, for a certain period, for the present; *—աւ*, with time, in the course of time, in time, in the long run; *ընդ* or *ըստ —ս —ս*, from time to time, at intervals, now and then, ever and anon; *զայնու* or *առ այնու —աւ*, *զայնու —օք*, *ընդ —ս*, or *յամս —ացն այնոցիկ*, *առ սովիմք*, or *զնովին —աւ*, *ընդ —ս ընդ այնոսիկ*, *ընդ ամս —ացն այնոցիկ*, then, at that time, in those times, at that epoch, during that century; *ի —ին՝ յորում...*, in the time when...; *ընդ ամենայն —ս*, at all times; *—աւ*, once upon a time; once there was; formerly; — *ինչ առնել առ ձեզ*, I shall remain some time among you; *—ս ձիգս*, long time; *բազում —ս աշխատ եղէ ի վաստակս այս*, this work has cost me much time; *բազում —ի պէտք են առ այս*, that requires much time; *հասեալ է —քո*, you are no longer a child: the end of thy days is therefore at hand; *անցանէ —ն*, time flies.

ժամանակաբան, &c S. *—ախօս*, &c.

ժամանակաբար *ad.* at a fixed or established time.

ժամանակագիր, գրաց *s.* chronicler, chronologist; *a.* chronological; -ք *s.* chronicle.

ժամանակագրական *a.* chronological.

ժամանակագրեմ, եցի *va.* to chronicle, to write a chronicle; to write on chronology.

ժամանակագրութիւն *s.* chronography; chronology; chronicle; վրիպակք -թեան, anachronism.

ժամանակազանց *a.* advanced in years, aged, stricken in years, very old.

ժամանակախօս, ի *s.* chronologist.

ժամանակախօսական *a.* chronological.

ժամանակախօսութի՟ *s.* chronology.

ժամանակական *a.* of time; temporal, worldly; -ս, recent, modern, of our time.

ժամանակակէտ *s.* expiration, falling due, term, last moment, close; - պայման, appointed time; assignation; expiration of a term agreed upon.

ժամանակակից *a.* contemporary, coetaneous, synchronous, happening at the same time.

ժամանակակցական *a.* synchronical.

ժամանակակցութիւն *s.* synchronism.

ժամանակաչափ *a.* that measures or counts the time; *s.* chronometer, time-keeper, time-piece. [time.

ժամանակացոյց *a.* that shows the

ժամանակաւոր *a.* temporary, of short duration.

ժամանակաւորութիւն *s.* temporariness, transitoriness, perishableness.

ժամանակեայ, կէից, -կեան *a.* temporary; transitory; -կեայ վարձք, temporal or mundane rewards; -կեայք, earthly riches; temporality; -կեան, genitive of ժամանակ.

ժամանակեմ, եցի *va.* to assign, appoint or fix a term.

ժամանեմ, եցի *vn.* to arrive; to happen, to come to pass; to ripen; to be able; to have time or leisure; ոչ -, to have no time; to be unable; - ի գահ թագաւորութեան, to gain the throne, to succeed to the throne; ժամանեցին արդիւնքն՝ բանիցն, the words are realized.

ժամանեցուցանեմ, ուցի *va.* to cause to arrive or happen.

ժամանիմ, եցայ *vn.* to arrive.

ժամանիչ *a.* horal, horary; *s.* time-table; S. Երկաթուղի.

ժամանող *a.* that arrives, or comes; that is able.

ժամանոց, աց *s.* cruet (for the mass).

ժամանութիւն, -նումն *s.* arrival, coming; - պտղոց, the ripening, maturation.

ժամաչար, ի *s.* misfortune, mischance.

ժամապահ *a.* punctual, exact to the time appointed, watchful, vigilant; - լինել, to seek, to look out for, to spy, to watch, to be on the watch, to keep watch; - դարանակալ լինել, to lie in wait for, to be on the watch for.

ժամասացութիւն *s.* canonical hours, divine service.

ժամավաճառ, աց *a.* that kills, or loses time, loitering, lounging, trifling; - լինել, to kill, or lose time, to trifle, to loiter, to while away.

ժամավաճառութիւն *s.* loitering, trifling.

ժամատեղ, -ղի *s.* church, temple, chapel, house of prayer.

ժամատուն *s.* parsonage-house, vicarage; - Հրէից, synagogue, Jewish chapel.

ժամարար, աց *s.* officiating priest.

ժամացոյց, ցուցից *s.* clock; watch; - ճօճանակաւոր, pendulum; - ծովային, chronometer; S. ժամանակաչափ; - ելեքտրական, electric clock; - արեւային, sun-dial; - աւազի, hour-glass; - ջրոյ, clepsydra; խարսխաւոր -, anchor watch; գլանաւոր -, lever watch; գլխալար -, keyless watch; հնչակ -, repeater, repeating watch; զարթուցիչ -, alarum (watch or clock); երաժշտակ -, musical watch; ինքնահընչակ -, striking watch, hour and quarter watch; րոպէացոյց -, seconds-watch; ութօրեայ լարելի -, eight-day clock; ուղղել զ-, to set one's watch right; լարել զ-, to wind up a clock; քակել զ-, to take a clock to pieces; բանալի -ցուցի, watch-key; տուփ, պատեան -ցուցի, watch-case; շղթայ -ցուցի, watch-chain; թնդիւն, զարկ -ցուցի, tick-tack; հնչել -ցուցի, to strike; S. ժամ.

ժամացուցակ *s.* dial, dial-plate; սլաք -ի, the hand, index; արեւային -, sun-dial; աստեղական, գիշերահաւասարային, բեւեռային, հորիզոնական -, sideral, equinoctial, polar, horizontal dial.

ժամերգութիւն *s.* performance of divine service; S. *ժամասացութիւն*; *առաւօտեան* –, matins; *երեկոյեան* –, vespers.

ժամկոչ S. *ժամակոչ*.

ժամուց, *ի* *s.* offering, alms, charity.

ժայթքեմ, *եցի* *va.* to vomit, to throw up; to bubble up; to gush out; *fig.* to pour forth, to vomit, to utter; *արիւն* –, to vomit blood.

ժայթքումն *s.* vomiting; eruption.

ժայռ, *ից* *s.* tooth, indentation; rock; – *ի ծովու*, shoal, reef, shelf, sand-bank, sunken-rock. [shelvy.

ժայռաւոր *a.* rocky; jagged; shoaly,

ժանաւար S. *ժանու*.

ժանգ, **ժանկ**, *ոյ* *s.* rust, verdigris, oxyde; rustiness; venom, poison; moss; blight, mildew: plague, pestilence.

ժանգաբեր, *-բուղխ* *a.* deadly, deleterious, pestilent, venomous, baneful.

ժանգալից *a.* full of rust, quite rusty, rusty. [ous.

ժանգախառն *a.* venomous, pestifer-

ժանգակեր, *-հար* *a.* rusty; corroded with verdigris; mildewed, blighted; – *առնել*, to rust, to oxydize, to mildew, to blight; – *լինել*, to grow rusty, to oxydize. [dation.

ժանգահարութիւն *s.* rustiness, oxy-

ժանգառ, **ժանկառ** *s.* verdigris, rust; *a.* rusty, mildewed, blighted.

ժանգառութիւն *s.* mildewed state; rustiness. [sonous.

ժանգաւոր *a.* rusty; venomous, poi-

ժանգոտեմ, *եցի*, **ժանգոտեցուցանեմ** *va.* to rust, to oxydize; *-տիմ* *vn.* to grow rusty, to oxydize.

ժանդ, &c. S. *ժանտ*, &c.

ժանեղ, **ժանեւոր** *a.* furnished with tusks, tusked, tusky.

ժանէհետ *s.* marks of teeth.

ժանի, *նւոյ*, **ժանիք**, *նեաց* *s.* tusks, teeth of wild beasts; the molars, or grinding teeth; *fig.* face, wry face, look; – *փղաց*, elephant's tusks, ivory; *–ս արկանել յոք*, to seize with the teeth, to force one's teeth into, to bite.

ժանկ, &c. S. *ժանգ*, &c.

ժանու, **ժանուար**, *ի*, *աւ* *s.* palanquin, (kind of carriage used in the East, born on the backs of elephants or camels).

ժանտ, *ից* or *աց* *a.* wicked, bad, profligate; mischievous, hurtful, noxious, injurious, baneful; pestilential, pestiferous, pestilent, contagious; obscene, wanton, lascivious; bitter, sour, harsh to the taste; –, – *ախտ*, plague, contagion; – *օդ*, foul air; *–ք դժոխայինք*, the Furies.

ժանտաբարոյ, *ից* *a.* immoral, wicked, of evil manners, perverse.

ժանտաբեր *a.* pestiferous, malignant, pestilent, pestilential.

ժանտագործ, *աց* *s.* malefactor, scoundrel, rascal; obscene, immodest; pernicious, pestilential, contagious; – *ցաւ*, *հարուած*, pest, plague, pestiferous scourge.

ժանտագործութիւն *s.* misdeed, wickedness, rascality, villany; obscenity, libertinism.

ժանտաթզենի *s.* sycamore-tree.

ժանտաթուզ *s.* sycamore (fruit).

ժանտաժուտ *a.* abandoned to wickedness, very wicked, remorseless, hardened in sin.

ժանտախտ, *ից* *s.* plague; pestilence, contagion, mortality, disease; *հարկանել. վարակել –իւ*, to plague, to infect with the plague; *հարեալ ի –է*, plague-stricken, infected with the plague; *Ճարակեցաւ – ի զօրուն*, the plague broke out in the army; *կեղա –ի*, plague-spot. [tiferous.

ժանտախտական *a.* pestiferous; mor-

ժանտակին *sf.* she-devil, fury.

ժանտահամ *a.* of a harsh taste, crude, sour, bitter.

ժանտահայեաց *a.* of an evil countenance, stern; malignant, malicious.

ժանտահար *a.* infected, plague-stricken; pestiferous.

ժանտահարութիւն *s.* infection.

ժանտահոտ, &c. S. *ժահահոտ*, &c.

ժանտամահ S. *ժանտախտ*.

ժանտանամ, *ացայ* *vn.* to fall into a passion, to become enraged, angry; to become ferocious, cruel; to degenerate; to spoil, to get spoiled, to rot.

ժանտատեսիլ *a.* ill-favoured, of bad aspect, ugly.

ժանտաջուր *s.* acquafortis.

ժանտացուցանեմ, *ուցի* *va.* to render wicked or cruel, to divest of humanity; to irritate, to enrage; to corrupt, to spoil.

ժանտափուշ *s.* *bot.* holly.

ժանտակէն *a.* filthy, dirty, nasty.

ժանտութիւն *s.* bitterness, harshness of taste; rage; ferocity, cruelty; perversity, impurity, vice; *մահ -թե*, plague, pestilence.

ժապաւէն, *ւինաց s.* hem, border of a garment, trimming; purl (of lace); furbelow; riband, string; ferret; galloon; lace.

ժապաւինեմ, *եցի va.* to hem, to border, to trim; to lace, to ornament with lace or ribands.

ժառայծ *s.* chamois, wild goat of the Alps.

ժառանգ, *աց s.* heir, successor; owner, possessor; beneficed clergyman; S. ժառանգութիւն; *արժանաւոր - հայրենականացն առաքինութեց*, worthy inheritor of his father's virtues.

ժառանգակալ S. ժառանգ.

ժառանգական a. hereditary.

ժառանգակից *s.* coheir, coheiress, joint-heir, or -heiress.

ժառանգակցութիւն *s.* co-inheriting, sharing in inheritance.

ժառանգատու *s.* patron of a living, advowe; *a.* that presents a living, that gives an ecclesiastical benefice.

ժառանգատուութիւն *s.* advowson, patronage.

ժառանգաւոր, *աց s.* heir; possessor; beneficed clergyman, incumbent.

ժառանգաւորութիւն *s.* ecclesiastical benefice, living.

ժառանգեմ, *եցի va.* to inherit, to succeed to, to take possession of, to seize; *- զոք*, to inherit from; *- զսիրտ*, to gain the affections; *- զառաքինութիւնս, զփառս նախնեաց*, to inherit the virtues, the glory of one's ancestors; *- զանուն, զպարծանս*, to acquire a glorious or renowned name, glory; *- զամօթ*, to be overwhelmed with shame.

ժառանգեցուցանեմ, *ուցի va.* to make heir, to cause to inherit or possess; *անուն պանծանաց անձին -*, to achieve great renown; *- զկորուստ*, to cause to perish.

ժառանգիչ *s.* he who inherits.

ժառանգորդ, *աց s.* heir, heiress; *անմահից կենաց լինել -*, to inherit eternal life; *հայրենի առաքինութեան լինել -*, to inherit or possess the paternal virtues.

ժառանգութի *s.* inheritance, heritage, patrimony, succession; seizure, possession; diocese; ecclesiastical state, the clergy; *- թողուլ որդւոյ*, to leave an inheritance to one's son; *մերժել, հատանել, զրկել ի -թենէ*, to disinherit, to deprive of inheritance, *to cut off with a shilling; *առնուլ զինն ի -*, to have in inheritance; *ի - ընձեռել զոք*, to place one in the church or ecclesiastical career; *-թբ*, or *ըստ իրաւանց -թեան*, hereditarily, by inheritance.

ժարգոն *s. chem.* zircon, jargoon.

ժարգոնիոն *s. chem.* zirconium.

ժեխ, **ժեխնոց** S. ժախ, ժախնոց.

ժեռ S. ժայռ.

ժեռաւոր S. ժայռաւոր.

ժժան, *աց s.* inflammable matter.

ժժմակ, **ժժմունք** *s.* animalcule, insect, worm; shell, shell-fish: buzzing, humming, buzz; S. Ճպուռն.

ժիժի S. Ճպուռն. [ժժմակ.

ժիժմակ, **ժիժմանք**, **ժիժմունք** S.

*__ժիշտ__ *a.* inattentive, neglectful.

ժիպակ S. Սնդիկ.

ժիտ *a.* that searches, inquisitive; bold, brazenfaced, impudent, importunate, troublesome.

ժիր, *ժրաց a.* active, busy, stirring, diligent, lively, brisk, vigorous; *- լերուք*! now! be lively! courage! cheer up! -, *ի - ad.* diligently, unweariedly; *- գնալ*, to quicken the pace, to advance swiftly, bravely, intrepidly.

ժիրաժիր *a.* very active, very diligent, very brisk, very vigorous.

ժլատ, *ից a.* niggardly, stingy, mean, avaricious, sordid, covetous, tenacious, parsimonious.

ժլատանամ, *ացայ*, **ժլատիմ**, *եցայ vn.* to be niggardly, sordid, parsimonious.

ժլատութիւն *s.* niggardliness, stinginess, sordidness, tenacity, avarice, parsimony.

ժխոր *a.* confused, indistinct; *s.* confusion, tumult, turbulence, uproar, hubbub, clatter, rout, rattle, dreadful or deafening noise; *- կալնուլ*, to go mad or crazy, to be delirious, to rave, to be beside one's self, to wander; *- մեծ է*, there is such a hubbub one cannot hear one's self.

ժխորեմ, *եցի va.* to confound, to confuse, to perplex; to make noise, to alarm, to rouse up.

ժխորումն S. ժխոր *s.*

Ժխտական *a.* negative.

Ժխտելի *a.* deniable, which may be denied.

Ժխտեմ, եցի *vn.* to deny, to gainsay, to disown, to disavow; to falsify, to contradict, to oppose; to be unmindful of favours received, to be ungrateful, unthankful; -իմ *vn.* to simulate; S. Ժտիմ.

Ժխտող *a.* that denies, disavows, disowns; ungrateful.

Ժխտողական *a.* negative.

Ժխտողութիւն, Ժխտութի̃ *s.* ingratitude, unthankfulness, ungrateful conduct.

Ժխտումն *s.* denial, negation, disavowal, contradiction.

Ժղանք *s.* miscellany; diversion, [pastime.

Ժմերա a. insolent, barefaced, impudent.

Ժմերատիմ *vn.* to become insolent, saucy, arrogant.

Ժմիտ S. Ժպիտ.

Ժմիրակ *s.* cassia (purgative).

Ժմտիմ, եցայ *vn.* to smile; to sneer, to laugh in one's sleeve.

Ժմտումն *s.* smile; sneer.

Ժոխ *s. bot.* raspberry.

Ժողխիմ, եցայ *vn.* to liquefy, to melt; to spoil, to get spoiled, to grow corrupt, or putrid, to rot, to fester.

Ժողով, ոց *s.* assemblage, collection; heap; assembly, levy; company, convention, college; chapter, congregation; council, synod, consistory; session, sitting; meeting, assembly, conference, club; crowd, multitude, people; solemnity; synagogue; *a.* assembled, reunited; պատկառելի —, honorable assembly; — հաւատացելոց, assembly of the faithful, church, solemnity; — վանական, chapter, congregation; — եղբարց, convent, monastery; — հայրապետաց, council, synod; — տիեզերական or ընդհանրական, œcumenical council; — քահանայապետական, consistory; — դեսպանաց, congress; — ծերակուտի, աւագանւոյ or պաշտօնէից տէրութեան, Parliament; diet; գումարումն —ոյ ծերակուտին, meeting of Parliament; — յանձնարարական, committee; — հերետիկոսաց, հերձուածողաց, conventicle; — գաղտնի, plot, secret meeting; —, ակումբ երեկոյին or գիշերական, evening party; — ջուրց, mass of water; — առնել, ի — գումարել, to unite in council, in sitting, to hold an assembly, to convoke; արձակել զ—, to dismiss an assembly; — լինել, to be convoked, or convened in council; —ս ժողովել, to excite to rebellion; —ս ժողովել ի վերայ տան ուրուք, to bring down a tempest of misfortune on one's family; —ս կուտել ի վերայ ուրուք, to revolt against; ի —ս մեծամեծաց յաճախել, to frequent fashionable society, or high life.

Ժողովածոյ, -ծու *a.* assembled, collected; —ք, compilation, collection, miscellany.

Ժողովակ, աց *s.* conventicle; plot, secret meeting; club.

Ժողովական *a.* belonging or pertaining to a council or assembly; *s.* member of the council; member of Parliament: Ecclesiastes (sacred book).

Ժողովակոյտ *s.* assembly; multitude.

Ժողովանոց S. Ժողովարան.

Ժողովասէր *a.* social, sociable, companionable.

Ժողովարան, աց *s.* council-hall; committee-room; club, club-house: paradise; church; synagogue; mosque: Ecclesiastes.

Ժողովարար, աց *s.* plotter, conspira- [tor.

Ժողովեղբայրք *s.* congregation, community.

Ժողովեմ, եցի *va.* to assemble, to collect; to heap, to amass, to gather together; to receive, to reap, to gather, to get; to receive, to welcome; to furl; to infer, to deduce, to argue, to conclude; *math.* to add or sum up; — առ իւր, ի տուն, to entertain, to receive hospitably, to welcome; to lodge; — ի մի, to concentrate; — զյետին շունչ ուրուք, to receive the last sigh of; զօրս —, to levy soldiers, to assemble troops; — զկայց մնաց փախստէից, to rally the flying; —իմ *vn.* to convene, to be reunited, brought together; յինքեան —, to be wise or judicious, to have one's wits about one, to return to reason.

Ժողովետղ S. Ժողովարան.

Ժողովիչ *a.* who collects or gathers together.

Ժողովող *s.* convener, convoker: the Wise Man, Solomon, the Preacher; the Book of Ecclesiastes.

Ժողովումն *s.* assemblage, reunion; collection.

ժողովուրդ, վրդեան, վրդոց *s.* people, the multitude, the vulgar; the mob; assembly; synagogue.

ժողովրդական *a.* popular, plebeian; secular, laic; *s.* a private person.

ժողովրդակեր *a.* exterminating, deadly.

ժողովրդանոց *s.* place of assembly; synagogue; S. ժողովարան.

ժողովրդապետ, աց *s.* rabbi; parish priest, archpriest. [parish.

ժողովրդապետական *a.* parochial,

ժողովրդապետութիւն *s.* curacy, parish. [popular.

ժողովրդասէր *a.* loving the people,

ժողովրդասիրութիւն *s.* popularity.

ժոյժ *s.* patience, long-suffering; power, strength; hardihood, boldness; - ունել, առնել, to be patient, to endure suffering, to tolerate, to sustain, to bear, to suffer, to support; - ունել արտասուաց, to withhold one's tears; - ունել պաշարման, to sustain a siege; մեզ առ նոսա մերձենալ ոչ գոյր -, it was impossible for us to approach them; ոչ ունիմ - ի նայելոյ, I cannot refrain from looking at, or contemplating him; չկարեն - ճշմարտութեան, they could not endure or suffer the truth.

ժուայթեմ *vn.* to eat and drink to excess, or voraciously.

ժուժալի *a.* supportable, that can be supported.

ժուժամ, ացայ or ացի, ժուժեմ, եցի S. ժոյժ ունիմ.

ժուժկալ,ից or աց *a.* patient; abstinent, sober, continent, temperate, chaste; - կեանք, continence; - լինել or կալ S. ժոյժ ունիմ, ժուժկալեմ.

ժուժկալեմ, եցի *vn.* to be patient, to suffer patiently; to resign one's self to; to be courageous, to suffer or bear with courage; to oppose, to resist; to abstain from, to be continent; to do without; - ի կերակրոց, to fast, to live on a diet; - ի գինւոյ, to abstain from wine.

ժուժկալութիւն *s.* patience; abstinence, continence, temperance, chastity; sobriety, soberness; fortitude, constancy; fasting, diet; ի -թե կեալ, to live continently.

ժուկ, ժում *s.* time, moment; ժում մի, once, once on a time; sometime.

ժուռ, ժռի *s.* sour grapes; - - քաղել, to gather unripe grapes; -ուտում մեռանել, to die prematurely; ի - գալ, to walk, to take a walk.

ժպիտ *s.* smile; laugh, grin, simper; - ժանտ, երգիծական, կեղծ, քաղցր or ախորժ, չարխիմաց or դժնդակ, malicious, mocking, affected laugh; sweet, sardonic smile; - ելանել ումեք, to wish to laugh.

ժպիրհ, պրհաց *a.* bold, audacious, insolent, rash, presumptuous, impudent.

ժպտանք *s.* sneer.

ժպտեցուցանեմ, ուցի *va.* to cause to smile, to draw a smile (from).

ժպտիմ, տեցայ *vn.* to smile, to sneer, to give a constrained laugh.

ժպտումն *s.* smile, sneer.

ժպրհեցուցանեմ, ուցի *va.* to render insolent, or presumptuous.

ժպրհիմ, եցայ *vn.* to be bold, to have the audacity, to dare.

ժպրհութիւն *s.* boldness, audacity, presumptuousness, insolence, effrontery.

ժռատ *s.* sour grapes.

ժռութն *s.* unripeness, immaturity.

ժտանք *s.* earnest entreaty, solicitation, conjuration, importunity.

ժտեմ, եցի *va.* to entreat earnestly, to conjure, to beseech; to importune, to tease; to dare, to be bold.

ժտեցուցանեմ, ուցի *va.* to embolden, to give or inspire with courage.

ժտիմ, եցայ *vn.* to be importunate, to persist in entreaty; to be bold, audacious.

ժտութիւն *s.* demand, solicitation, instance; importunity, hardihood; վասն -թեան քո, it is at your prayer that I...; վասն -թեանն, on account of his importunity.

ժրագլուխ *a.* courageous, bold, brave; noble, magnanimous; diligent, careful.

ժրահաւ S. Աղկիոն.

ժրանամ, ացայ *vn.* to take courage, to gather spirits, to grow stronger, to put forth one's strength, or courage, to be courageous; to be diligent, active, laborious.

ժրանձնակ S. ժիր, ժրագլուխ.

ժրաջան, -սէր, -վաստակ *a.* industrious, diligent, careful, active, bustling.

ժրացուցանեմ, ուցի *va.* to inspirit, to animate, to encourage.

ժրութիւն *s.* courage, vigour; industry, diligence, activity; assiduity.

Ժքթեմ, *եցի va.* to shake up, to stir, to agitate (the water); S. Շքթեմ.

Ժոռատ *a.* toothless.

Ժոռատութիւն *s.* toothlessness.

Ի

Ի (in or enee) *ին, ինի s.* the eleventh letter of the alphabet and the fifth of the vowels; *ի, ի̅*, twenty; twentieth.

Ի *pr.* to, of, by, for, in, at, upon, during, with; *հայեցաւ ի Պետրոս*, he looked at Peter; *ի ժամ երրորդ*, at three o'clock; *գնալ ի Հայաստան, ի Լոնտրա*, to go to Armenia, to London; *յերկրէ ի յերկինս*, from earth to heaven; *տեղեաց հուր ի Սոդոմ*, he caused fire to fall on Sodom; *ի պատկեր Աստուծոյ*, in the image of God; *ի փրկութիւն առաքեաց*, he sent to save; *բաշխեաց ի մարդ հաց մի*, he distributed a loaf to each person; *մեկնեցաւ ի Փլորենտիոյ*, he departed from Florence; *որ ելանէ ի բերանոյ՝ ի սրտէ անտի գայ*, that which comes out of the mouth comes from the heart; *ոչ կարէր տեսանել ի բազմութենէն*, he could not see on account of the crowd; *շրջել ի ցպոյ*, to walk with a stick; *ի ձախմէ Դամասկոսի*, to the left of Damascus; *նստել ի տան*, to be at home; *ի տեղւոջ անդ*, in that place; *ի տունջեան եւ գիշերի*, by day and night; *ի նմին ամի*, in the same year; *ի գարնան*, in spring; *ի ննջելն*, asleep, sleeping; *ի գնալն*, in going, while going; *ի գլուխ իմ*, on my head; *ի բարկութեան իմում*, in my anger; *ի հանդերձս աղտեղիս*, with soiled clothes.

Ի *բարձուստ, Բարձուստ ad.* from above.

Ի *բաց ad.* far, afar; outside; apart, aside; — *գնալ*, to depart; to steal away; — *կալ*, to keep away, to desist, to leave off; to refrain; — *կալ ի հաւատոյ*, to renounce the faith; — *արձակել*, to deliver up, to abandon; — *խափանել*, to hinder; — *առնել, բառնալ*, to take away, to estrange, to remove; to snatch away; — *առնուլ*, to carry or clear away, to take off, to abstract; — *թողուլ*, to abandon, to leave off, to cease from; — *դնել*, to put on one side, to lay aside or apart; *զոգի* — *դնել*, to affront, to brave death; — *մերժել զերկիւղ*, to drive away fear; *անդր* —, *քաջ* —, very, much; *քաջ* — *քան զնոցա անասնութիւնն գնաս գնացս*, you are filthier than a beast; — *տար*! God forbid! fie! fie upon you! — *գնա*! begone! get out! go away! to the devil with you! S. Բաց.

Ի *բացեայ ad.* afar; S. Բացեայ; — *առնել*, to remove, to put away, to send afar, to drive away, to dispel, to avert; — *առնիլ* or *լինել*, to be removed, sent away, absent, put away, dispelled, averted.

Ի *բացէ ad.* from afar; afar; in an open place, abroad; — *առնել*, to send away; S. Բաց.

Ի *բաց ընկեցիկ a.* cast out, cast off; abject; S. Բացընկեցիկ.

Ի *բացի ad.* in the open air, abroad, out, in an open place; S. Բաց.

Ի *բացուստ ad.* from afar; S. Բացուստ.

Ի *բնէ* S. Բուն.

Իբր *pr. ad conj.* as, like, in the same manner as; whilst, when, while; nearly, within a little, almost, about; as if; — *այն թէ*, — *զի*, — *եթէ*, as if; like as it were; — *ոչ թէ*, not that, not only; —? how? by what means? in what manner? — *ապա*? — *արդեօք*? how then? how ever? — *է*? how is it? — *ոչ*? of course, without doubt.

Իբրեւ *pr.* as; in quality of; nearly, rather like; *ad.* when; —, — *այն թէ*, — *զի*, — *եթէ*, as if, as though; because, seeing that; — *ոչ եթէ*, not as if, not only, as if it were not; — *զմիոյ միոյ լերանց*, like the mountains; – զարմանալով իմն, as if surprised; ամաց – երեսնից, about thirty years of age; – զի! *conj.* how! how much! how many! – գեղեցիկ է առաքինութիւնն! how beautiful is virtue!

Իբրու *pr. ad. conj.* as, so that, like; when; almost, nearly; –, – այն թէ, – թէ, as if, in some way; – զի, as, because; – ոչ եթէ S. Իբրեւ ոչ եթէ.

Իգաբար *ad. gr.* to the feminine gender.

Իգախաղութիւն S. Իգամոլութիւն.

Իգական *a.* feminine, womanlike; effeminate, womanish; *gr.* feminine gender; – տոհմ, the fair sex, women; – ախտ, hemorrhage; –ն *s.* female, woman.

Իգակերպ *a.* that has a female form, like a woman.

Իգամոլ, ոյ or ից, –լի, լեաց *a.* addicted to women, abandoned to the love of women, immoderately fond of women, in love, amorous madman; *s.* slave of the fair sex, general lover.

Իգամոլիմ, եցայ *vn.* to be addicted to women, abandoned to the lust of women.

Իգամոլութիւն *s.* lust of women.

Իգանամ, ացայ *vn.* to become effeminate; to be guilty of sodomy; իգացեալ *a.* effeminate, womanish; *s.* sodomite.

Իգասէր, **Իգատենչ** *a.* loving, fond of women; dandy, coxcomb; gallant; S. Իգամոլ.

Իգացուցանեմ, ուցի *va.* to effeminate, to enervate. [effeminacy.

Իգութիւն *s.* feminality, female sex; effeminacy.

Իգօրէն *ad.* effeminately.

Ի գերեւ, –ս S. Դերեւ.

Ի դէպ S. Դէպ.

Իդոս *s.* idea, kind, sort, form, model; –ք, Ides.

Ի դուրս *ad.* out: – կորզել, to pull out, to extract; S. Դուռն, Դուրք.

Ի զուր *ad.* in vain, vainly, to no purpose; without force; unjustly; S. Զուր.

Ի թիկանց, &c. S. Թիկունք.

Իժ, ից *s.* viper; aspic, asp; adder; *fig.* viper; *a.* malicious; որսորդ իժի, viper-catcher.

Իժաբար *a.* like a viper.

Իժաբարոյ, ից *a.* viperous, malicious, wicked.

Իժախոտ *s. bot.* viper's bugloss, adder's wort.

Իժակորիւն *s.* young viper; young adder.

Իժանամ, ացայ *vn.* to get waspish, to rage.

Իժանման *a.* like or similar to vipers.

Իլ, ոյ *s.* spindle; – փաթութեալ, – մի լի, spindle-ful; իլոյ տալ զմատունս, to twirl the spindle.

Իլաձեւ *a.* spindle-shaped.

Իլենի *s.* spindle-tree.

Իլիկ. իլկի S. Իլ.

Իղձ, ըղձից *s.* desire, wish, will; prayer; avidity, eagerness: magician, sorcerer, foreteller of events; guessing, divination, prophecy; – լինել, to wish for, to envy, to covet, to desire eagerly, to burn with envy, with impatience; լնուլ զ–ս իւր, to satisfy one's desire, one's curiosity.

Իմ, ոյ, ում, իմք, իմոց *pron.* my, mine; *s.* my own, mine, my family, friends, people, &c.; իմ է այս, this is mine; զմելին իմ, գրեանն իմ, my penknife, my books; մին ի բարեկամաց իմոց, a friend of mine; ոչ է իմ մեղ, it is no fault of mine; իմ եւ քո, mine and thine; խաղաղութիւն մեծ յաջողէր ի յերկրի՝ եթէ ի բաց բառնայր անուն իմ եւ քո, peace would be general in the world if there were neither mine nor thine.

Իմածին *a.* begotten, born of me.

Իմանալի *a.* intelligible, comprehensible, perceptible, conceivable; intellectual, intelligent; –ք, spiritual intelligences; – է, it is to be understood, it means.

Իմանամ, ացայ *va.* to understand, to know, to feel; to conceive, to comprehend, to perceive, to learn, to find out, to discover; to think, to consider; to believe; զօրութեամբ –, to understand (something omitted); հնարս –, զելս or զելս իրաց –, to find means, to exercise one's ingenuity, to invent; իմաստս չարս –, to weave a conspiracy, to form a plot, to cabal, to conspire; զանձին – բարի, to seek one's interest, to consult one's own happiness; գիտէ – զամենայն հնարս, he knows how to attain his end, how to manage; –նիմ *vp.* to be known, manifest, evident.

Իմաստ, ից *s.* signification, sense, meaning, substance, drift; acceptation; understanding, good sense, judgment; notion, knowledge; conception; thought, idea, design, project; maxim, axiom; invention; expedient, means; intrigue, machination, plot, snare; -ք ուղղութեան, առաքինութեան, sentiment of probity, of virtue; մեծահրաշ -ք, mysteries; զգայարանք -ից, the mind, intelligence; ուշ -ի or -ից, spirit, thought; յ- եւ ի բան հասանել, to arrive at the years of discretion; գալ յ-, to return to one's self, to recover the senses: to be known, understood; ունել զ-ս իրիք. յ-ս իրիք երթալ, to understand, to seize the meaning, to comprehend; -ս չարս իմանալ S. Իմանամ; զ- խորհրդեան կատարել, to execute the deliberation of council; զ-ս խաբէութեանն լուծանել, to frustrate a plot, to baffle an intrigue; -քն գործք լինէին, the ideas were realized.

Իմաստագործ *a.* intelligent, skilful, clever; well made, well constructed, skilfully made.

Իմաստազեղ, -ղից *a.* replete with wisdom, very learned, very skilful; sententious, pithy; sentimental.

Իմաստախոհ, -խորհուրդ *a.* thinking wisely or judiciously, wise, sensible, judicious, provident, cautious.

Իմաստակ, աց *s.* sophist, pedant, sophister; *a.* sophistical, pedantical; finespun, subtle.

Իմաստակական S. **Իմաստակ** *a.*

Իմաստական *a.* philosophical; intellectual; sensible; sophistical.

Իմաստակեմ, եցի *vn.* to sophisticate, to play the pedant, to subtilize, to quibble. [tive; sensible.

Իմաստակիր *a.* intellectual, intellec-

Իմաստակութիւն *s.* sophism, sophistry, pedantry, cavil, chicanery, quibble, paralogism, paralogy; -թեամբ վարիլ, to pretend to wisdom.

Իմաստակօրէն *ad.* sophistically, pedantically.

Իմաստաճեմ *a.* that studies the sciences, that cultivates wisdom, lettered, learned; - հանճար, elevated genius.

Իմաստայեղց S. **Իմաստազեղ.**

Իմաստանամ S. **Իմաստնանամ.**

Իմաստապէս *ad.* wisely, learnedly.

Իմաստասէր, սիրաց *s.* philosopher; sage, man of science, of learning.

Իմաստասիրաբար *ad.* philosophically; wisely, learnedly.

Իմաստասիրական *a.* philosophical.

Իմաստասիրանամ, ացայ *vn.* to be philosophical; to be virtuous.

Իմաստասիրապէս S. -րաբար.

Իմաստասիրեմ, եցի *vn.* to study the sciences; to philosophize, to reason philosophically; to argue, to conclude, to infer; to live or behave wisely.

Իմաստասիրութիւն *s.* philosophy; wisdom. [senses, mad, foolish.

Իմաստասպառ *a.* that has lost his

Իմաստնաբար *ad.* wisely, learnedly, skilfully, sensibly, prudently, judiciously, ingeniously; discreetly; sentimentally.

Իմաստնախոհ S. **Իմաստախոհ.**

Իմաստնանամ, ացայ *vn.* to grow wise, to learn, to know, to be instructed; to understand, to comprehend.

Իմաստնապէս S. **Իմաստնաբար.**

Իմաստնարան *s.* the seat of wisdom; intellect, sense.

Իմաստնարար *a.* instructive.

Իմաստնացուցանեմ, ուցի *va.* to render wise, to improve in wisdom; to free from infatuation, to disabuse, to undeceive.

Իմաստնացուցիչ S. **Իմաստնարար.**

Իմաստնաւոր, աց *a.* intelligent; knowing, learned.

Իմաստութիւն *s.* wisdom; sense, reason; understanding, knowledge; philosophy; skill, science; գերաբուն -, sovereign wisdom; -, Գիրք -թէ, the Book of Wisdom; -թեամբ, wisely, sensibly, judiciously; prudently, discreetly. [woman.

Իմաստուհի *sf.* wise, sage, learned

Իմաստուն, տնոց *a.* wise, learned; intelligent; prudent, judicious, discreet, sensible; skilful; sentimental; philosopher; -ն, the Wise Man; -, -ս S. **Իմաստութեամբ**; - առնել S. **Իմաստնացուցանեմ.** [**Իմացուցանեմ.**

Իմաց S. **Իմացութի**; - առնել, տալ S.

Իմացական *a.* intellective, intellectual; intelligent; spiritual; -ն *s.* the mind, the intellect, the understanding; -ք, the spirits of light, the Angels.

Իմացականութիւն S. **Իմացութիւն.**

Իմացող *a.* of quick apprehension, attentive, intelligent, discerning.

Իմացողութիւն S. **Իմացութիւն.**

Իմացուած, ոց *s.* intellect, understanding; sense, sentiment; conception; meaning, sense, signification; thought, design.

Իմացութիւն, Իմացումն *s.* intelligence; intellect, understanding, comprehension, perception; sentiment, opinion; thought, design, project; *-ք*, the celestial intelligences, the angels.

Իմացուցանեմ, ուցի *va.* to inform, to apprize, to acquaint.

Ի մէջ S. **Մէջ.**

Ի միասին *ad.* together, at once; conjointly; altogether, wholly, totally, completely, entirely; *գալ -*, to assemble; *- էական*, consubstantial.

Ի՞մ իմիք *ad.* to what end? to what purpose?

Ի միջի *ad.* in the middle, between, among.

Ի միջոյ *ad.* from the middle.

Իմն, իրիք, իմիք, իւիք *a. s.* some, a, an; somewhat; *ad.* really, in effect; *մեծ - է ինձ*, it is a great thing for me; *կամէի -*, I could wish; I would.

Իմն իմն, իրիք իրիք, իւիք իւիք *a.* different, several, many.

Իմնապէս *ad.* in some manner.

Իմոյական, Իմոյին *a.* mine, my.

Իմոյք *s. pl.* my goods and chattels.

Իմովսանն *ad.* as far as I possibly can, as much as is in my power, as much as I can, the best I can; as for me.

Ի մօտոյ, Ի նանիր S. **Մօտ, Նանիր.**

Ինդիկտիոն S. **Ընդիկտիոն.**

Ի ներս, Ի ներքոյ, Ի ներքուստ S. **Ներքոյ**, &c.

Ինծ, ընծուց, Ինձ, ընձուց *s.* leopard.

Ինձէն *ad.* by myself, personally.

Ինն, ինունք, ունց *a. s.* nine; *- մայիսի*, the ninth of May, or May 9th.

Իննակնեան *a.* having nine sources.

Իննամեայ, -մեան, մենից *a.* nine years of age, nine years old; *եղեւ իննսնամեան եւ -*, he had attained the age of ninety-nine years, he was 99 years old.

Իննամսեայ, սէի, -սեան, սենի *a.* of nine months; *ad.* during nine months.

Իննանկիւն *a. s.* enneagon, nonagon.

Իննեակ, Իններեակ, եկի *a.* nine; novenary.

Իններորդ, աց *a. ad.* ninth; ninthly; *Կարոլոս Թ.*, Charles the Ninth.

Իննեւտասն, սին, սանց *a.* nineteen.

Իննեւտասնամեայ *a.* of nineteen years; nineteen years old.

Իննեւտասներորդ, աց *a.* nineteenth.

Իննեքեան, -քին, նեցունց *s. a.* all the nine.

Իննիցս *ad.* nine times.

Իննհարիւր, ոց *a.* nine hundred.

Իննհարիւրամեան *a.* nine hundred years old.

Իննուտասն S. **Իննեւտասն.**

Իննուտասներորդ S. **Իննեւտասներորդ.**

Իննսնամեայ, մէի, -մեան, մենի, -մենի, Իննսնեմեայ *a.* nonagenarian, ninety years of age.

Իննսնեակ *a. s.* ninety (number).

Իննսներորդ, աց *a.* ninetieth.

Իննսնիցս *ad.* ninety times.

Իննսուն, նսնից *a.* ninety.

Իննօրեայ, րէից *a.* of nine days; *s.* novena.

Ինչ, իրիք, իմիք, իւիք *s.* thing, some thing; *a.* some, a, an, one, certain, single, any; *աւուրս -*, some days; *պտուղ -*, some fruit; *չիք -, չէ -*, nothing, it is nothing, no matter; *չըգիտեմ -*, I know nothing, I know nothing about it; **Ի՞նչ**, what? which? *զ- ժամ է*? what o'clock is it? *զ- ասէ*? what says he? *առ զ- իցէ*? to what purpose? S. **Զի՞նչ**; *յ- օրէնս*? in what law? in what religion or custom? **Իւիք իւիք** *ad.* in something, somehow; by which, whereby.

Ինչ, ինչ, իրիք իրիք *s.* something; *զ- ինչ*? what? what thing? S. **Զի՞նչ.**

Ինչ, ընչի *s.* thing, something; *ունիմ - ասել քեզ*, I have something to tell you; *յ- ածել*, to create; *ամենայն որ - իմ է՝ քո է*, all that I have is thine.

Ինչք, ընչից *s. pl.* property, fortune, substance, possessions; riches, effects, goods and chattels; estate, domain; *արկանել յընչից*, to despoil or deprive of one's possessions.

Ինքն, ինքեան, ինքեանք, ինքեանց *pron.* he; she; self; *ես -*, myself; *դու -*, thyself; *նա -*, himself, herself; *ընդ - բարբառել*, to say to one's self, to talk with one's self; *յ- գալ, գալ առ -*, to come to one's self; *յ- ամփոփել միտս*, to concentrate one's ideas, to collect one's thoughts; *յ- արկանել*, to attract, to win, to allure, to draw on, to entice, to gain; *յ- հանել*, to snatch away, to possess one's self of, to appropriate; *ինքեան զօրութեամբ*, by one's own power or force; *ըստ ինքեան*, of oneself.

Ինքնաբար *ad.* by himself, spontaneously, voluntarily, of one's own accord.

Ինքնաբաւ *a.* self-sufficient.

Ինքնաբեր *a.* self-produced, natural, spontaneous. [tion.

Ինքնաբերութիւն *s.* natural produc-

Ինքնաբողբոջ *a.* of natural growth.

Ինքնաբոյս *a.* self-produced, natural; that produces naturally.

Ինքնաբորբոք *a.* that which inflames, or excites itself.

Ինքնաբուղխ *a.* that flows or takes its rise naturally; self-produced; spontaneous, natural.

Ինքնաբուն *a.* natural, innate; – *բարի*, naturally good.

Ինքնագէտ *a.* that knows by himself.

Ինքնագիր *a.* original, autographic; *s.* autograph, original manuscript.

Ինքնագիւտ *a.* found out, discovered or invented by one's self; self-produced, spontaneous.

Ինքնագլուխ *a.* independent, absolute, free; *s.* autocephalus.

Ինքնագոյ, *ի* *a.* self-existent; natural.

Ինքնագոյութիւն *s.* self-existence.

Ինքնագործ *a.* self-created; self-acting, that makes or works for himself, or by himself.

Ինքնագործեմ, *եցի* *va.* to make by himself, to produce.

Ինքնագործութիւն *s.* own work, sole agency, own action, own composition.

Ինքնադէպ *a.* fortuitous, casual.

Ինքնադէմ, *–դիմաբար* *ad.* face to face, personally, in person.

Ինքնադսրով *a.* that blames himself.

Ինքնազարդ *a.* self-adorned, simple, natural; – *շնորհք*, ingenuous grace; – *բանք*, unaffected words. [vereign.

Ինքնազօր *a.* absolute, supreme, so-

Ինքնաթոյն *a.* of a venomous nature.

Ինքնաժառանգ *a.* hereditary, in his own right, possessed by inheritance.

Ինքնալոյս *a.* of a luminous nature, bright, shining.

Ինքնալուր *a.* auricular, that has heard with his own ears; that only takes counsel of himself, or only obeys himself.

Ինքնախաբ *a.* self-deceiving, self-beguiled; – *լինել*, to deceive, or flatter one's self. [self.

Ինքնախաղաց *a.* which flows of it-

Ինքնախորժ *a.* desired by himself, voluntary.

Ինքնախօս *a.* that speaks to himself; that soliloquizes. [nologue.

Ինքնախօսութիւն *s.* soliloquy, mo-

Ինքնածին *a.* self-begotten, self-born; innate, natural.

Ինքնակալ, *աց* *s.* autocrat, monarch, emperor; *a.* self-depending, independent, absolute, free; – *կամք*, free will.

Ինքնակալական *a.* despotical.

Ինքնակալութիւն *s.* autocracy, monarchy, empire. [empress.

Ինքնակալուհի *sf.* female autocrat;

Ինքնակամ *a.* voluntary, spontaneous, willing; wilful, self-willed; capricious; *ad.* voluntarily, willingly, spontaneously; – *կրօնք*, superstition; – *անձնիշխանութիւն*, free will.

Ինքնակամութի *s.* spontaneousness, voluntariness, free will.

Ինքնակայ *a.* that subsists by itself.

Ինքնակայութիւն *s.* distinct substance, hypostasis.

Ինքնակապ *a.* self-bound. [absolute.

Ինքնակատար *a.* perfect, complete,

Ինքնակաց S. **Ինքնակայ**.

Ինքնակերպ *a.* in his own form, in proper form. [innate; primary.

Ինքնակիր *a.* own, proper, natural,

Ինքնակոչ *a.* uninvited, self-invited; – *լինել*, to come without invitation; – *բազմական*, parasite, smell-feast.

Ինքնակործան *a.* self-destroying; self-destroyed, self-ruined.

Ինքնակրական *a.* idiopathical.

Ինքնակրութիւն *s.* idiopathy.

Ինքնահալած *a.* fugitive, that flies of his own accord; – *լինել*, to take to flight.

Ինքնահաճ, *–հաճոյ* *a.* self-admiring, self-conceited, self-pleasing, presumptuous, arrogant; capricious, whimsical; affected.

Ինքնահաճիմ, *եցայ* *vn.* to be arrogant, presumptuous, conceited.

Ինքնահաճութիւն *s.* self-admiration, self-conceit, presumption, vanity, arrogance.

Ինքնահաւան, &c. S. **Ինքնահաճոյ**, &c.

Ինքնահիւսակ *a.* woven by himself.

Ինքնահնար *a.* fantastic, fictitious; S.

Ինքնահոս S. **Ինքնախաղաց**. [*–ագիւտ*.

Ինքնահրաման *a.* self-acting, independent, spontaneous.

Ինքնաձայն *a.* vowel; that has a sound by itself.

Ինքնաձեռագիր S. **Ինքնագիր**.

Ինքնաձեռն *a.* voluntary; powerful; self-sufficient; – *լինել*, to take too much liberty, too great a latitude; – *լինել յինչ*, to dare to undertake some thing, to attempt, to dare, to presume; - լինել յիւր որդիս, to kill one's children with one's own hands; - խեղդամահ սատակել, to strangle, or choke one's self, to commit suicide.

Ինքնամատն S. Անձնամատն.

Ինքնամատոյց *a.* self-devoted; that produces naturally, natural; favorable; *s.* accident, fate, destiny; - դիմագրաւել, to expose one's self, to devote one's self; - տալ զօրինակն, to give an exemple easily imitated.

Ինքնամարտ *a.* that mortifies himself, that wages war against his passions: that wars against self.

Ինքնամեռ *a.* that dies a natural death; - լինել. to die a natural death.

Ինքնամուխ *a.* forward, bold, presumptuous.

Ինքնայորդոր, -յօժար *a.* voluntary, spontaneous, prompt, ready, inclined; - լինել. to crave, to have a longing for, to desire, to want, to long; -յորդոր յօժարութեամբ, of one's own free will, willingly, cheerfully, voluntarily.

Ինքնայօժարութիւն *s.* spontaneity.

Ինքնանախատ *a.* self-upbraiding, self-reproving.

Ինքնանամ, ացայ *vn.* to become a man, a free man; to emancipate one's self; to exist by itself.

Ինքնանուէր *a.* that offers his services, that gives himself, voluntary, free, self-devoted.

Ինքնաշարժ, ից *a.* self-moving, automatic; presumptuous; forward; - մեքենայ, automaton.

Ինքնապանծ *a.* self-glorious, boastful.

Ինքնապատրութիւն *s.* self-deceit, self-deception.

Ինքնապատում *a.* that relates himself; related by himself.

Ինքնապարծ S. Ինքնապանծ.

Ինքնապարսաւ S. Ինքնանախատ.

Ինքնասահման *a.* unbounded, illimited, immense, infinite.

Ինքնասանձ լինիմ *vn.* to restrain oneself, to keep within bounds.

Ինքնասաց *a.* said or pronounced by himself.

Ինքնասէր *a.* self-loving, selfish, egotistical.

Ինքնասիրութն *s.* self-love; egotism, selfishness.

Ինքնասպան S. Անձնասպան; - լինել անձին իւրոյ, to commit suicide, to kill one's self.

Ինքնաստեղծ *a.* self-created, invented; fictitious, imaginary, fancied, fantastical.

Ինքնաստեղծութիւն *s.* fiction; invention.

Ինքնաստորակայ *a.* subsistent, existing by itself.

Ինքնատես S. Ականատես.

Ինքնատէր *a.* one's own master, absolute, independent; - եմք գործոց մերոց, we are masters of our own actions.

Ինքնատէրութիւն *s.* being one's own master, free will, liberty, independence; absolute or supreme dominion.

Ինքնարգոյ *a.* conceited, vain, vainglorious, presumptuous.

Ինքնարշաւ *a.* that runs by itself.

Ինքնաւոր *a.* proper, own, natural.

Ինքնեակ, այ *a.* that comes of his own accord, voluntary; self-produced, fortuitous, natural; *ad.* by chance, naturally.

Ինքնեկ, կաց *s.* deserter, fugitive, turn-coat.

Ինքնեղ *a.* self-existent, uncreated; natural, spontaneous.

Ինքնեղութիւն *s.* self-existence, substance, natural production.

Ինքներկրեայ *a.* indigenous.

Ինքնին *ad.* by himself, personally, in person; դու -, yourself, (thyself); ես - իսկ եմ, it is I (myself); թագաւորն -, the king himself, in person; դուռն - բացաւ, the door opened of itself.

Ինքնիշխան *a.* absolute, sovereign, independent, free, uncontrolled; despotic.

Ինքնիշխանաբար *ad.* absolutely, independently, supremely.

Ինքնիշխանական *a.* absolute, supreme.

Ինքնիշխանութն *s.* absolute power, independence, freedom, despotism.

Ինքնյայտնապէս *ad.* in the very act.

Ինքնյօժար S. Ինքնայօժար.

Ինքնոգոր S. Ինքնամարտ.

Ինքնութիւն *s.* selfhood, individuality, personality; essence, nature, property.

Ինքնուս, -սումն *a.* self-taught; self-educated.

Ինքնուրացութիւն *s.* abnegation, self-denial.

Ինքնուրոյն *a.* particular, separate, peculiar.

Ինքնօրէն *a.* autonomous, independent; *fig.* capricious, fanciful; *ad.* capriciously.

Ինքնօրինութիւն *s.* autonomy, independence, freedom; law established by caprice; *fig.* caprice, whim, humour.

Ի՛շ *int.* Oh! fie! pish! pugh!

Իշակէս *s.* mule.

Իշամեղու *s.* hornet, wasp.

Իշամտրուկ *s.* ass's foal or colt.

Իշայր, *ոյ s.* wild ass.

Իշան S. **Իշեան**.

Իշանամ S. **Գիշանամ**.

Իշանդամ, *ից a.* lascivious; whose flesh is as the flesh of asses.

Իշապան *s.* keeper of asses.

Իշավայր, *ից*, *-ի*, *րուոյ*, *րեաց s.* wild ass, onager.

Իշավար, *աց s.* donkey-driver; goad, spur, stimulus for asses.

Իշացուլ, *ցլուց s.* onocentaur, jumart; S. **Ցուշկապարիկ**.

Իշաքեղ S. **Աղատքեղ** & **Վառվառուկ**.

Իշեան, **Իշեարք** *s. pl.* asses.

Իշխան, *աց s.* prince, sovereign, despot; minister; magistrate; ruler, governor, chief, commander; *-աց -*, *- աշխարհի*, the sovereign, the king; prince, crown-prince, heir-apparent; *- զօրուն*, general of the army; *-երդոց* S. **Դաստապետ**; *- աշխարհի*, *խաւարի*, *մոլորութեան*, the prince of darkness, satan, demon, fiend; *-ք*, the authorities; *-լինել*, to rule, to command, to be in power, in authority; *- տանել զոք*, to give power to some one; *- էր իւրոց ախտից*, he was master of himself, or his own master; *քում գլխոյդ չես -*, you are not lord of your own life; *չէ -*, he cannot, he is not authorised to; S. **Թեկն**.

Իշխանաբար *ad.* as a sovereign, as a commander, authoritatively; magisterially, imperiously; willingly; *- կեալ*, to live like a prince, to lead a princely life.

Իշխանազն, *զին*, *զունք s.* prince, prince royal, prince of the blood; petty sovereign.

Իշխանական *a.* sovereign, imperial; seigneurial, of or belonging to a baron; magisterial; absolute; lordly; noble; ruling, in power, in authority; *- տունջեան*, *գիշերոյ*, the sun; the moon, the stars.

Իշխանականութիւն S. **Իշխանութի**.

Իշխանակին *sf.* sovereign's wife, princess.

Իշխանակից *s.* joint ruler, joint sovereign; partner in dignity, colleague.

Իշխանանամ, *ացայ vn.* to become a prince or sovereign; to rule, to have dominion, to sway, to command.

Իշխանանիստ *a.* where the sovereign resides, capital, metropolitan.

Իշխանապանծ *a.* boastful, haughty.

Իշխանապետ, *աց s.* chief ruler, first prince; prime minister; dictator.

Իշխանապետութիւն *s.* dictatorship.

Իշխանասաստ *a.* imperious, lordly, dictatorial.

Իշխանասէր *a.* ambitious.

Իշխանասիրութիւն *s.* ambition, immoderate thirst of dignity or power.

Իշխանատուն *s.* principality, dominion, lordship, power, rule, state; family or household of a prince, court.

Իշխանաւոր, *աց s.* subject, vassal: dignitary.

Իշխանափոխ լինիմ *vn.* to change one's prince or king.

Իշխանորդի *s.* son of a prince.

Իշխանութիւն *s.* sovereignty, principality, lordship; authority, faculty; empire, dynasty, sway, rule, dominion, domination; absolute power; dignity; right, privilege; government, command, power, jurisdiction; free will, liberty; licence, exclusive permission; place, post; diocese; *-ք*, principalities (the third order in the celestial hierarchy); *հոգեւոր եւ մարմնաւոր -*, spiritual and temporal power; *առաւելագանց -*, too much authority; *յ- հասանել*, to rise to dignities; to get into office, or power; *տալ ումեք զամենայն* or *լիովին -*, to empower, to give carte-blanche, or full powers to; *լինել ընդ -թեամբ ուրուք*, to be in the power of some one, or dependent on some one; *չունենալ -*, not to have the authority to, the power to, not to be able; *այս ի վեր քան զիմս է -*, that is beyond my power, that surpasses my capacity; S. **Զեղծանիմ**, **Ընդվզեմ**.

Իշխանուհի *sf.* princess.

Իշխանօրէն S. **Իշխանաբար**.

Իշխեմ, *եցի vn.* to reign, to rule, to govern, to be master; to be in power, to have power or authority; to presume, to take the liberty, to dare; *- կրից*, *ախտից*, to master, to dominate, or command one's passions; *- մտաց ուրուք*, to hook, to lay one's hand on some one, to influence the thoughts and actions of some one;

երկուց՝ դանգայ ոչ իշխէ, he can't even command a half-penny.

Իշխեցեալ *s.* subject.

Իշխեցող *s.* ruler, prince, governor; *a.* predominant.

Իշխեցուցանել, *ուցի va.* to give power, authority, to cause to dominate; *իշխեցուցեր ի վերայ իմ զմահ*, you placed me in the power of death, you put death in authority over me.

Իշխող S. **Իշխեցող**.

Իշկոյ վարունգ S. **Իշուկ**.

Իշկորնկան S. **Ջուիրակ**.

Իշորդի *s.* ass's foal; mule.

Իշոցք S. **Յիշոցք**.

Իշուկ, *իշկան* or *իշկոյ s.* young ass, foal; great ass, blockhead; *իշկոյ վարունգ bot.* elaterium, wild cucumber; colocynth. [there! holla!

Ի՛շտ *int.* oh! fie! pugh! pish! ho

Իշարմուղ S. **Ջայլամն**.

Իջակ *s.* half a page, little column (of a book).

Իջանել, *իջի*, *էջ vn.* to descend; to fall; to decline; to sink; to settle, to subside; to light, to sit down; to empty itself; to lodge, to stop at, to sojourn; S. **Սերիմ**; *ի ծառայութիւն* –, to lower one's self to servitude, to become a servant; *յաղքատութիւն* –, to impoverish one's self, to become poor; – *ի նաւէ*, *ի կառաց*, *յերիվարէ*, to disembark, to go a-shore, to land; to alight, to get out of a carriage; to dismount or alight, to get off, to get down from a horse; – *ի գերեզման*, *ի հող մահու*, to descend into the grave, to be buried; – *յօթեւան ուրեք*, to put up at an hotel; – *ի հպարտութենէն*, to humiliate one's self; to relent, to soften, to become calmed, appeased; *ի թիկունս* –, to go to the rescue, to succour; – *ի հանդէս մարտի*, to come to blows, to fight; – *գետոց ի ծով*, to discharge, to fall into, to disembogue, to disgorge, to empty itself, to overflow; *այս ճանապարհ իջանէ ի Տրապիզոնէ ի Կարին*, this route leads from Trebizond to Erzerum; *արտասուք զկարմրերփեան ծնօտիւքն իջանէին*, the tears fell down his (or her) rosy cheeks; *էջ մրրիկ հողմոյ ի ծովակն*, a storm broke over the lake.

Իջավան, *աց s.* inn, hotel, lodging; *-ս առնել*, to take lodgings, to lodge; *-ս տալ*, to lodge, to receive into one's hotel, to accomodate with lodgings, to harbour; to entertain.

Իջավանիմ, *եցայ vn.* to lodge, to take up one's abode, to stop, to reside, to dwell, to nestle.

Իջաւան, &c. S. **Իջեվան**, &c.

Իջաւոր, *աց s. a.* traveller, passenger; guest, lodger. [*վան*, &c.

Իջեվան, **Իջեւան**, *-ատուն* &c. S. **Իջա-**

***Իջուածք** *s.* inflammation.

Իջումն *s.* descent; fall; declivity; act of sinking; subsidence.

Իջուցանել, *ցի va.* to make to descend, to cause to fall; to let down, to lower; to pull down, to take down; to unfasten, to untie; to turn out, to discard, to dismiss, to remove; – *զառագաստ նաւու*, to lower sail, to strike sail; *արտասուս* –, to shed tears, to weep. [**Միածան**.

Իռիս, *իռեայ sf.* Iris, rainbow; S.

Ի սակս S. **Սակս**.

Իսկ, *ից* or *ոց s.* essence, reality, substance, truth; *a.* essential, real, effective, true; *conj.* besides, moreover; but, still, yet; in fact, really; even; as for, as to; *զ-ն գիտել*, *զ-ն ասել*, to be thorougly acquainted with; to tell the simple truth; to exhaust a subject; *մեզէն – լուաք*, we ourselves have heard; *ինձ – զլխովին*, to me; to myself; *բնաւ – ոչ*, not at all; *բնաւ – զի՞ լսէք նմա*, why do you listen to him? *չէ եւ չէ* –, by no means, in no way whatever; *յայտ – է*, it is palpable, evident, clear; – *ես*, for me, as for me; – *վասն*, as for; – *արդ*, but, now; – *եթէ*, – *ապ՚եթէ*, if, if really, but if; – *եւ* –, *ad.* in a moment, soon, speedily, immediately, instantly, directly, forthwith; truly, in effect, really.

Իսկական *a.* real, effective, true, essential, natural, proper; *-ն s.* the Eternal, the Everlasting One.

Իսկակից *a.* of the same nature, or essence, consubstantial.

Իսկակցութիւն S. **Էակցութիւն**.

Իսկաճեմ *a.* walking, or flying with a graceful motion: seeking after the truth.

Իսկապէս *ad.* really, in effect, in fact, truly; – *բարի*, essentially good; – *բերկրանք*, true or durable pleasures.

Ի սկզբանէ *ad.* from the beginning, at the beginning; S. **Սկիզբն**.

Իսկիզբն, բան, յիսկզբանէ S. Սկիզբն.

Իսկոյն, – իսկ S. Իսկ եւ իսկ.

Իսկութիւն *s.* reality, truth; essence, substance, nature; naturalness: personality, hypostasis; *chem.* essence, essential or volatile oil; – բեւեկնոյ, spirit, or – of turpentine; – խընկունւոյ, կինամոնի, – of rosemary, cinnamon –; – կիտրոնի, – of citron; – նարընջի, orange –, or neroli; – վարդի, attar, otto of roses; – յասմիկի, – of jasmine; – նարդի, – of lavender; S. Իւղ.

Իսկուհի *sf.* queen; – Կոյս, the Holy Virgin; – երկնից, queen of heaven.

Ի սպառ *ad.* to the end; finally, at length, at last; fully, altogether, wholly, entirely, quite.

Իսպառազէն S. Սպառազէն.

Իսպառասպուռ S. Սպառասպուռ.

Ի ստորև, **Ի ստորէ** S. Ստոր.

Ի վաղիւ, **Ի վայր**, **Ի վեր**, **Ի վայրաձիգ**, **Ի վեր**, **Ի վերայ**, &c. &c. S. Վաղիւ, &c.

Իր, ի, աց *s.* thing; affair; fact, effect, substance; reality; յ– արկանել, to use, to wear; to put in execution; օգնել իւիք, to procure assistance; – ոչ կարեմ առնել –ս ինչ, I can do nothing; –ք առն յառաջադէմ յաջողէին, this man's affairs prospered; այր հմուտ –աց պատերազմի, a man experienced in warfare; կարեւոր –, an important affair; –ք աշխարհին, public business; իրաց իրաց, of various, or many things; յ–ս յ–ս, in various matters; –օք, by deeds; really, effectively; ամենայն –օք, in any way, or manner, at all events; սմին, դմին, նմին –ի, for this, therefore, for this, that reason; բարւոք ընթանան –ք S. Ընթանամ; ընդ բան եւ ընդ – է մեծ ինչ խտիր, saying and doing are two things.

Իրագէտ, գիտի, տաց *a.* well versed, well informed, acquainted, intelligent; – լինել, to be in confidence, to be made acquainted with an affair, to know the case.

Իրագործեմ, եցի *va.* to effect, to do, to execute.

Իրագործութիւն *s.* action, performance, deed.

Իրազգած or –զգաց, **Իրազեկ առնել**, to inform, to initiate, to let into a secret, to make acquainted; – լինել, to be informed, to be made acquainted, to be aware of, to acquaint oneself with, to know; զորոց – եղեն զքէն, those things they have heard about you.

Իրազեկութն *s.* information, knowledge, investigation.

Իրախոյզ *a.* curious, that makes researches.

Իրական *a.* real, effective, actual, substantial, positive; –աց պատմութիւն, the history of events.

Իրակութիւն *s.* action, act, deed.

Իրահամարձակ *a.* meddling, fussy, busy; *s.* factotum, busy-body, meddler.

Իրան, աց *s.* trunk, upper part of the body.

Իրանունք, նաց *s.* temple, (side of the forehead).

Իրապէս *ad.* really, in effect, positively; substantially, physically, naturally.

Իրաւ *s.* justice, equity, law; *a.* just, true, lawful; *ad.* justly, reasonably, rightly; – առնել, to do justice, to justice; դուք ձեզէն տուք զ–ն, be ye yourselves the judges, judge for yourselves.

Իրաւաբան, ից *s.* speaker of truth; lawyer, barrister; *a.* just, true.

Իրաւաբանական *a.* juridical.

Իրաւաբանեմ, եցի *vna.* to speak truth: to plead; to practise law.

Իրաւաբանութիւն *s.* veracity: reasoning, argument; pleading.

Իրաւաբար S. Իրաւապէս.

Իրաւագէտ *s.* jurist, lawyer, counsellor.

Իրաւագիտութիւն *s.* jurisprudence, law, right.

Իրաւադատ *a.* that judges righteously, just, equitable, incorruptible.

Իրաւադատութիւն *s.* justice; right judgment.

Իրաւախոհ or –խորհ, աց or ից *a.* whose thoughts are bent on justice, just, equitable; – լինել, to be composed, adjusted; – առնել, to accord, to conciliate, to reconcile.

Իրաւախոհութիւն *s.* adjustment, accommodation; agreement, articles.

Իրաւախօս *a.* truth-speaking, truthful, veracious.

Իրաւակ, –ան *a.* true and just.

Իրաւակալութիւն *s.* usucaption.

Իրաւակշիռ S. Արդարակշիռ.

Իրաւամերժ *a.* cast out or rejected deservedly.

Իրաւանամ S. Արդարանամ.

Իրաւապէս *ad.* justly, worthily, equitably, deservedly.

Իրաւասէր S. Արդարասէր.

Իրաւասոյզ *a.* unjust, corrupt; that conceals the truth or justice, corrupting, bribing.

Իրաւասութիւն *s.* law, justice; jurisdiction.

Իրաւարար, աց *a.* that renders justice, judging rightly; *s.* judge, arbiter, umpire, mediator; – կացուցանել, to make judge; – անբողոքելի, sovereign judge.

Իրաւացի, ցեաց, -ցիկ *a.* just, equitable, right, reasonable; lawful, legal; honest, worthy, righteous; *ad.* justly, equitably, reasonably; – է, it is right, just.

Իրաւացուցանեմ, ուցի *va.* to justify, to approve, to do justice; – զիրաւունս այրւոյն, to support the cause of widows; – զոք թագաւորել, to confer the right to reign, to legitimate the reign.

Իրաւընտիր *a.* who discerns between and judges, who decides; *s.* judge, arbiter.

Իրաւի S. Իրաւացի & Յիրաւի.

Իրաւորեմ, եցի *va.* to effect, to put in execution, to do.

Իրաւունք, աւանց *s. pl.* right, justice, equity; due; law; duty; reason; rectitude, uprightness; right, faculty, power, competence; իրաւամբք or ըստ իրաւանց *ad.* by right, rightfully, justly, duly, lawfully; որո՛վ իրաւամբք, by what right? with what authority? աստուածային –, divine-right; ամենայն իրաւամբք, with all one's authority; –նս առնել or ընտրել, to render justice, to judge; զ–նս ուրուք ի գլուխ հանել, to justify completely; առնել ումեք –նս ի ձեռաց թշնամեայ, to free one from his adversaries, to acquit; –նս համարել. վարկանել, to think, or repute right, to think it proper, to believe oneself right; –նս տալ, to show with reason, to bring proofs; to justify, or exculpate oneself; զ–նս ցուցանել, to prove one's rights, to adduce or allege proofs in one's defence; to contest, to bring an action against; –նս հանել, to judge rightly; to justify; զ–նս ի նա հանել, to pronounce judgment in one's favour; զ–նս իւր կացուցանել. զ–նս անձին ցուցանել, to put in one's claim, to avail oneself of one's rights; զ–նս խնդրել, to ask for justice, to demand one's right; պինդ կալ յ–նս, պահանջել զ–նս, to sustain one's rights; թիւրել զ–նս, to cavil, to sophisticate, to overstrain the law; –են նոցա բողոք ունելոյ, they have reason for complaint; եւ իրաւամբք արդեօք, that is not without reason.

Իրեար, զիրեար. յիրեար. իրերաց, երօք, եարս *s.* one another, each other; reciprocally; չեն յ–նման, they are not like, they do not resemble each other; շաղկապէ զինքեանս առ–, it unites one to the other, colleagues; ընդ – անկանել, to rise one against the other, to fall out, or disagree among themselves, to quarrel, to come to blows, to fight; անդամք ընդ իրեարս պատշաճ, well proportioned limbs; տեսանել զերեսս իրերաց, to see each other; ի վերայ իրերաց սպանանել, to kill one after the other; անգոսնել զիրերօք, to despise one another; իրերօք օգնել միմեանց, to help one another; զիրերօք անցուցանել, to surpass, to excel, to outdo; ատեն զիրեարս մինչ փարին զիրերօք, they embrace while mutually hating.

*Իրիկացք *s.* evening; ընդ –ն, towards –.

Իրիս, ի. Իրիտէ, տեայ S. Իռիս.

Իրողութիւն *s.* affair, transaction, circumstance; occupation, employment, negotiation of affairs, business, practice; S. Գործ.

Իրոցեմ S. Իրագործեմ.

Իրօրէն S. Իրապէս.

Իցէ, Իցէ՛ արդեօք *ad. conj.* can it be! is it possible? – թէ տեսից? when shall I see? will it ever happen that I shall see? Իցէ՛ թէ, oh that! would to Heaven that! when will it be? please God! Իցէ՛ թէ հաճեսցին դիք, the gods permitting; Իցէ՛ թէ արշաւեսցեն երիվարք ընդ վէմս, can horses run on loose stones!

Իցի՛ւ, – թէ S. Իցէ՛ թէ; Իցիւ *ad.* why? for what reason? խնդրել էր –քո գոնեայ, if you had but, or only asked!

Ի՞ւ, Ի՞ւ իւիք *ad.* in what? with what? in what way, or manner? ի՞ւ գիտացից, how shall I know it? ոչ իւիք, in no way, or manner; S. Ընդհատ, Ինչ, Ի՛մն.

Իւիք իւիք S. Ինչ.

Իւլապատի *s. bot.* jujube; S. Յունապ.

Իւլապենի *s. bot.* zizyphus, lok- or jujube-tree; S. Յունապի.

Իւղ, *ոյ s.* oil; olive-oil; butter; ointment, salve, unguent; pomatum; essence, essential oil, perfume; S. *Իւկութիւն*; — *անոյշ, անուշից, անուշութեան*, perfume, scent, essence; fragrancy; —*ք անուշունք, անուշից*, perfumery; — *օծութեան*, extreme unction; holy oil; chrism; — *ողորմութեան*, alms, charity; *օծանել զերեսս անոյշ —ով*. to anoint one's face with precious ointment; *առնուլ զհոտ —ոյ*, to smell of oil; *զտել զ—*, to clarify oil; *խանութ —ոյ*, oil-shop; *հնձան —ոյ*, oil-press; *վաճառականութիւն —ոյ*, the oil-trade; *շիշ —ոյ*, oil-bottle, or cruet; — *սեղանոյ*, salad-oil; — *կանթեղի*, lamp-oil; — *ծթռեալ*, rancid oil; *chem.* oil; — *կոյս*, virgin, pure —; — *թաղուն* or *սերտ*, fixed, solid —; — *չորացուցիչ*, seccative, drying- —; — *արմաւենւոյ*, palm- —; — *ընկուզի*, nut- —; — *նշոյ*, almond- —; — *կարճի*, scorpion- —; — *կիտի*, whale, fish- or train- —; — *կնճթան* or *շուշմայի*, sesame- —; — *կտաւատի*, linseed —.

Իւղաբեր, *ից a.* that produces, or brings oil, ointment or essence; — *կանայք*, the three Maries. [oily, unctuous.

Իւղաբուղխ *a.* that produces oil,

Իւղագլխեմ, *եցի va.* to anoint the head, to initiate, to consecrate, to ordain; —*խիմ vp.* to be initiated; to be consecrated, ordained; —*խիմ զիւղագլխութն* or *իւղագլխութք*, to be admitted to, or initiated in the mysteries of the pagan rites.

Իւղագլխութն *s.* hair-ointment; sacred unction for the head only; initiation; admission to the rites and mysteries of a religion. [sacred.

Իւղագլուխ *a.* anointed; initiated,

Իւղագործ, *աց s.* perfumer; S. **Իւղարար**; *գինի —աց*, aromatic or perfumed wine.

Իւղագործութիւն *s.* perfumery.

Իւղաթուրմ *a.* steeped in aromatic oil, unctuous, all over oil; — *գլուխ*, perfumed head.

Իւղալի, —*լեր*, —*լեց a.* oily, oleaginous, unctuous, fat, greasy.

Իւղածին *կաղ* S. **Կաղ**.

Իւղաման, *ի s.* cruet-stand; oil-cruet, oil-bottle.

Իւղային *a.* oleaginous.

Իւղայիտ *s. chem.* elaidine.

Իւղաներկ *s.* oil-colours; — *նկար*, *պատկեր*, oil painting; *նկարել —*, to paint in oil.

Իւղավաճառ, *աց s.* oil-man, oil merchant; *կրպակ —ի*, oil-shop; *հնձան —ի*, oil press.

Իւղատ *s. chem.* oleate.

Իւղատերեւ, *ի s. bot.* malabathrum.

Իւղարան *s.* pot, or vase for ointment; the vase for holy oil; place for anointing: *oil factory.

Իւղարար, *ի a.* olefiant, yielding oil, oil-forming; *s.* butter man, dealer in butter.

Իւղարկեմ, *եցի*, **Իւղեմ**, *եցի va.* to oil, to anoint, to grease. [unctuosity.

Իւղաւոր *a.* unctuous; —*ութիւն s.*

Իւղեմ S. **Իւղարկեմ**.

Իւղենի *s.* that produces oleaginous fruits, perfumes, incenses; olibanum, frankincense, incense-tree.

Իւղեփեայ, *փեցաց s.* perfumer.

Իւղեփեցութիւն *s.* perfumery.

Իւղընծիւղ *a.* oil-producing; — *փայտ*, olive-tree.

Իւղիկ *s.* a little oil. [of oil.

Իւղիտ *s. chem.* oleine, elain, fat

Իւր, *ոց pron.* his, her; his own; —*ով անձամբ*, personally, in person; *իբրեւ —ոյ հայէր մեծութեանն*, he considered riches as belonging to himself; — *առնել*, to be appropriated; S. **Իւրացուցանեմ**; *յ— վերայ* or *ի վերայ —*, on him; —*քն*, his relations, friends, dependents, &c.

Իւր or **Իւրեան**, *եանց*, *եամբք pron.* himself; — *վարկանել զիմն*, to think it his own; —*ն հետեւել*, to follow him; *իւրեան գործակցօք*, with his coadjutors; *ունել զիւրեաւ*, to put on, to wear; *զբազումս զիւրեաւ էած*, he attracted many people; *եկին առ իւրեանցն*, they came to their people; *Էնն անեղ իւրեւ*, God who exists by himself; *ըստ — ինքեան ասելոյն*, conformably to what he had himself said. [his habitation.

Իւրաբնակ *a.* where he dwells; of

Իւրագործ *a.* made by himself, his.

Իւրադիր *a.* founded or established by himself.

Իւրածին *a.* produced by himself, his.

Իւրակայան S. **Իւրաբնակ**.

Իւրական, *աց a.* his own, his.

Իւրակերտ *a.* built or constructed by himself. [junction with him.

Իւրակից *a.* the same as he, in con-

Իւրահոգ *a.* egotist, that thinks only of self; – *շահասիրութի*, self-interest.

Իւրային, *յնոյ a. s.* his, his own; -*քն*; his parents, servants, &c.; his works, deeds, property, wealth, goods, &c. [own nature.

Իւրանման *a.* like himself, of his

Իւրապէս *ad.* like him.

Իւրաստեղծ *a.* created by himself.

Իւրացուցանեմ, *ուցի va.* |to appropriate to himself; to usurp.

Իւրաքանչիւր, *ոյ a. s.* each, every; respective; – *ոք*, each individually; – *ոք առանձինն*, each one separately; *մեկնեցան – յեղբօրէ իւրմէ*, brother was separated from brother; *առն –*, to each one; – *ումեք ի նոցանէ*, to each of them; *գործք – ուրուք*, each man's acts; *յ– աւուր*, each day, every day.

Իւրեան, *–ք*, *–ց* S. **Իւր**, **Իւրեան**.

Իւրեանցակուռ *a.* forged by themselves.

Իւրեանցային, *յնոյ s. a.* their, theirs.

Իւրոյին *a.* his, his own. [chance.

Իւրովաբար *ad.* accidentally, by

Իւրովի, *–ն ad.* of or by himself; spontaneously, voluntarily, of his own free will; *a.* his, her; – *զիւր անձն անիծանէ*, he curses himself; *ինքն – կործանէ զանձն չարութիւնն*, malice prepares its own punishment; – *երթալ*, to go personally; *զ– երթալ*, to commit suicide.

Իւրովսանն *ad.* as much as he could, as much as lay in his power, as much as is possible for him, his best.

Իւրութիւն *s.* the act of appropriation; property, substance.

Իւրուրոյն *a.* his, his own.

Իք *v.* is, it, there is; – *սպիտակ մարդ*, there is a white man; *ոչ – ճշմարիտ*, it is not true; *չ– ոք*, there is nobody; – or *–ն s.* what is, what there is; *իքեր*, things.

Լ

Լ (*lewn*) *լիւն s.* the twelfth letter of the alphabet, and the seventh of the consonants; *լ. լ̅.* thirty, thirtieth. — It is sometimes confounded with the letter *ղ*, for example: *լողակ, ղողակ*; *լեղի, ղեղի*; *Լեւոն*, *Ղեւոնդ*, &c.

Լաբիւրինթոս S. **Լամբ–** & **Բաւիղ**.

Լագութիւն *s.* luxury; debauchery, disorderly conduct, excess. [zuli.

Լաղուարդ, **Լաժուարդ** *s.* lapis la-

***Լաթ** S. **Կտաւ**.

Լաժուրդ *s.* ultramarine.

Լալ, *ի s.* balass ruby.

Լալ, *ոյ* S. **Լամ**, **Լալիւն**; *զ– առնուլ, հարկանել, լինել*, to wail, to weep, to lament, to deplore; to be in mourning.

Լալագին *a.* tearful, pitiful, rueful, weeping, in tears; *ad.* tearfully, all in tears.

Լալական, *այ a.* that weeps, plaintive, mournful, dreary, sad; groaning, moaning, wailing; *–ք s.* female mourners, hired female weepers at funerals, mutes; *–ն*, faculty of weeping.

Լալականչ *a.* crying (like a child).

Լալահառաչ *a.* broken by sighs and sobs, groaning, moaning, wailing.

Լալատեղ, *ի*, **Լալետղ**, *ետեղ s.* place for weeping.

Լալի *a.* weeping, in tears.

Լալիւն, **Լալիք**, *լեաց*, **Լալութիւն**, **Լալումն** *s.* weeping, bewailing, tears, lamentation, mourning, groaning; *լալ ի լալիւն*, *լալ ի լալիւն մեծ*, *լալ զլալիւն*, to melt or burst into tears, to weep bitterly, to shed a shower of tears, to shed bitter tears; *լալիս գնել*, to weep, to cry, to groan; *լալիք*, mourning, time of mourning.

Լալկան, **Լալոտ** S. **Լալի**.

Լալօնք, *նից* S. **Լալիւն** & **Լալետղ**.

Լախուր, *ի s.* apium; *նեմէական* – (*ի յաղթանակս ոլիմպեանս*), a crown of apium (in the Nemean games).

Լախտ, իւ *s.* club, mace, mall, bat; ոստախիտ –, knotty club.

Լակ *s.* licking, lapping; *dog-porridge, (made of meal and water for the dogs); bread boiled in water.

Լական S. Կոնք.

Լականադէտ or –գէտ *s. a.* sorcerer by means of a basin full of water.

Լակեմ, եցի *va.* to lap up, to lick up.

Լակիչ S. Ղակիչ.

Լակոնաբան *a.* laconic.

Լակոնաբանութիւն *s.* laconism.

Լակոնական *a.* laconic, short, concise; – ոճ, laconism; – ոճով, laconically, briefly; վարել ոճ –, to be laconic, to speak laconically, to express much in few words.

Լակոնացի *a. s.* Laconic; Spartan; Lacedæmonian. [whelp; S. Սկունդ.

Լակոտ, ի or կոտայ *s.* puppy, pup,

Լաճ *s.* boy, lad; waiter; pot-boy; shop-boy; page, servant; serf.

Լամ, լացի, լաց *vn.* to weep, to shed tears, to cry; – դառնապէս, to weep bitterly, to shed bitter tears; – վայրապար, զ– կեղծաւորիլ, to have tears at command; – ի ծաղուէ, to cry with laughing; – զմեղս իւր, to mourn for, or bewail one's sins; – զոք, or ի վերայ ուրուք, to weep, to bewail, to deplore some one; S. Լալիւն.

Լամա *s.* lama, (the human idol of the Asiatic Tartars); *zool.* lama, (a South American beast of burden).

Լամայականութիւն *s.* lamaism, lama-worship.

Լամբ, ից or աց *s.* ring, circle, hoop, handle; buckle, staple; *mech.* axle-bearing.

Լամբատք, տաց *s. pl.* torches, flambeaux; a sort of meteor like a torch.

Լամբար, **Լամպար** S. Ղամբար & Լապտեր.

Լամբեմ, եցի *vn.* to bear, to carry.

Լամբիւրինթոս, **Լամբրինթ**, ի *s.* labyrinth; – կրետացի, the – of Crete; S. Բաւիղ.

Լայն, ից *a.* large, broad, ample, vast, spacious, extensive; գետ ի– ծաւալեալ, a mighty mass of flowing water, an immense, or overflowing river; բարձր եւ – հասակաւ, a tall and stout man, fleshy, corpulent.

Լայնագոյն *a.* wider, more ample, very extensive; –, –ս *ad.* largely, copiously, amply; –ս եւ պարարտագոյնս ասել, պատմել, to tell, to relate diffusedly.

Լայնադէմ *a.* having a bloated face, whose features are too large.

Լայնադիր *a.* of a wide and roomy situation. [wings (the eagle).

Լայնաթեւ *a.* having very large

Լայնաթիկունք S. Թիկնաւէտ.

Լայնալանջ *a.* high chested, broad chested; – երասանակք, rudders, helms.

Լայնալիճ *a.* well-bent (bow); – դրկօք կորովակի փրթուցանել զնետն, to speed the arrow with a vigorous arm; – աղեղնաւոր, who uses a long bow, who bends the bow vigorously; –, *s.* a well-braced bow, a great and strong bow, a far-shooting bow; լի քարշել պինդ զ–ն, to well draw the stubborn bow.

Լայնալիր S. Լայնատարած.

Լայնախորհուրդ *a.* that has great longanimity, or great forbearance, very patient.

Լայնածաւալ, –ծիր S. –տարած.

Լայնակամար *a.* that has a large girdle, or zone.

Լայնակայլակ *a.* flowing copiously.

Լայնական S. Լայն. [furrows.

Լայնակօս *a.* having wide and deep

Լայնահանճար *a.* of a great wit.

Լայնաձիգ *a.* long-drawn, far stretched, long and large; –ք երկրի, the immense size of the earth. [head.

Լայնաճակատ *a.* having a large fore-

Լայնանամ, ացայ *vn.* to widen, to stretch, to extend, to grow larger, to branch out; – մարմնոյ, թիկանց, to pick up flesh, to fatten, to get fat, plump, chubby, stout. [vast.

Լայնանիստ *a.* spacious, extensive,

Լայնապատկեր S. Լայնադէմ.

Լայնաչիլ S. Ամոլաչիլ. [branched.

Լայնասաղարթ *a.* large-leafed, or

Լայնասփիւռ, –տարած, –տարր *a.* far-spread, great, extensive, ample, vast, spacious; ի – դաշտի, in the middle of a large plain.

Լայնացուցանեմ, ուցի, **Լայնեմ**, եցի *va.* to widen, to enlarge, to extend; to dilate, to stretch; to unfold, to unrol, to draw out, to spread, to open.

Լայնափողոց, աց *s.* wide street; *a.* of wide streets.

Լայնափորտ *s.* a wide dalmatic.

Լայնեղունգն *a.* having wide nails (human), hoofs (horse's).

Լայներես S. Լայնադէմ.

Լայնեցուցանեմ S. Լայնաց–.

Լայնիմ, նեցայ *vn.* to be widened, enlarged, extended; – շրթամբք, to prate, to chatter, to blab, to croak; – ամենայն անցաւորաց ճանապարհի, to abbandon, or prostitute oneself to every passer by.

Լայնշի *a.* rather large, wide; flat.

Լայնողն S. Լայնաթիկունք.

Լայնոտն *a.* large- or web-footed, palmipede.

Լայնութիւն *s.* width, breadth, extent, space, size; enlargement; *geog.* latitude; *ast.* amplitude.

Լայնուածն, Լայնուցք S. Լայնութիւն.

Լայնատերեւի, ւոյ *s. bot.* catalpa.

Լայնատերեւուկ *s. bot.* holy-thistle.

Լայքայ, ի *s.* lake, gum-lake; S. Դոճ.

Լանկախ *s.* amentum, (a leathern thong fastened to the middle of a dart); *bot.* ament, catkins.

Լանջաբերձ *a.* high breasted; up to the breast.

Լանջազեղ *a.* that ornaments the neck; –, – մանեակ, necklace, collar; – կամար *s.* scarf, shawl; stomacher, stays.

Լանջական *a.* thoracic.

Լանջակից *a.* in mutual embrace; – լինիմ, to embrace each other, to be embraced.

Լանջակողմն, մանց *s.* the shoulder, (that part of a mountain which lies between the summit and the middle).

Լանջանոց, աց *s.* neckerchief, brooch; *bodice, stays: Jewish high-priest's rational, the « Urim and Thummim »: stole worn by deacons in the Eastern Churches.

Լանջապահ, –պան, –պանակ, աց *s.* corselet, habergeon, cuirass, breast-plate.

Լանջք, ջաց *s. pl.* lungs, breast, chest; throat, thorax.

Լաշկամաշկ S. Լեշկ–.

Լաշկար, աց *s.* army, troop, power; battalion, regiment.

Լաշհաւ *s. zool.* condor.

*Լաչակ S. Քող.

Լապատ *s. bot.* lapathum (a purgative plant); S. Աւելուկ.

Լապտեր, աց *s.* lantern; – գողոց, dark –; – մոգական, magic –; – նաւուց, ծովեզերաց, նաւահանգստից, ship's –; signal light; light-house, beacon; – ապահովութեան, Davy's lamp, safety-lamp; – ուղղիչ, moderator lamp; – ջրաբաշխական, ելեքտրական, hydrostatic lamp; electric light; S. Կանթեղ.

Լապտերագործ *s.* lantern-maker.

Լապտերակալ *s.* lantern-bearing; – գերան *mech.* the spindle of a lantern.

Լապտերավաճառ *s.* lantern-seller.

Լաստ, ից *s.* train of boats; raft, float; vessel, ship, boat; Noah's ark: bedstead; *mar.* keel of a ship; դադարք –ի, port, haven, harbour.

Լաստակոտոր առնեմ *vn.* to break, or take to pieces, or destroy a raft or ship; to sink.

Լաստափայտ, ից *s.* float or raft of timber; ship; դոյզն –, a light or buoyant ship.

Լաստեմ, եցի *va.* to build or construct; to put in a serviceable state; to get ready.

Լաստենի *s. bot.* alder-tree; timber adapted for shipbuilding.

Լատան *s. med.* laudanum, opiate.

Լատանենի *s. bot.* Bourbon-palm, macaw-tree.

Լատին, ի *a.* latin; – բարբառ, the – language; – եկեղեցի, the – church.

Լատինաբանութիւն *s.* latinism, latin idiom.

Լատինագէտ, գիտաց *a.* latinist, skilled in the latin language.

Լատինական *a.* latin; latinizing.

Լատինականութիւն *s.* latinisation.

Լատինահայ, ոց *s.* latinizing, or romanizing Armenian.

Լատինամոլ, ից *a.* latin-mad.

Լատինամոլութիւն *s.* mania to become latinized or romanized.

Լատինանամ, ացայ *vn.* to be latinized.

Լատինացի *a. s.* latin, roman.

Լատինացուցանեմ, ուցի *va.* to latinize.

Լատիներէն *ad.* in latin; *s.* latin, the latin language.

Լատրատեմ, եցի *vn.* to bark; to speak ill of.

Լար, ից *s.* string, packthread, twine; line, rope; galloon, ribbon; snare, gin, noose; bird-cage: opisthotones, contraction of the tendons of the neck; S. Լորցք; back-bone, or spinal marrow: 30, anciently 60 stadia or furlongs among the Egyptians; *mus.* chord, string; *geom.* chord; – շինողաց, plumb line; – աղեղան, bow-string; – խեղդման. halter, rope ; - անյարդար *mus.* a false chord ; -իւ թակարդել, -ս ձգել յորոգայթ, to lay, or set snares, to inveigle, to set gins.

Լարաբաժին *a.* measured with a surveyor's chain; -, -ք *s.* measurement; Gunter's chain, land surveyor's chord; - առնել, to measure with the chain, to lay out by the line, to survey, to parcel out; - առնել զերկիր, to divide, to portion, or to measure out the land; - բաժանիլ, to be divided, or measured by line.

Լարագիր առնեմ *vn.* to take the measurement and plan.

Լարախաղ S. -ացութիւն.

Լարախաղաց, ի *s.* rope-dancer, funambule; mountebank.

Լարախաղացութիւն *s.* rope-dancing.

Լարախեղդ լինիմ *vn.* to be strangled.

Լարախիլ, -ք *s.* a puppet-show man.

Լարակալ, ի *s. mus.* bridge; S. Էշ.

Լարաձիգ չուանք *s. mar.* braces, brails; tackle, cordage.

Լարանոց *s.* bird-cage.

Լարաչափ *a.* surveying; *s.* land-surveyor; -եմ *vn.* to measure with a line or chain.

Լարեկ, աց *s.* larch-tree.

Լարեմ, եցի *va.* to stretch, to draw, to spread; to set, to fix; - աղեղունս, to shoot with the bow, to be a skilful archer; - որոգայթս, to lay snares, to stretch out nets; - զոք ի պատրանս, to spread a snare, to deceive; - զբիլ, to stretch forth the hand ; խոզի - զբաշն, to bristle up.

Լաց *s.* tears, weeping; S. Լալիւն.

Լացուցանեմ, ուցի *va.* to make to weep.

Լաւ, աց *a.* good, excellent; superior, better; praiseworthy; honest, upright; - համարել, վարկանել, to esteem or love more, to prefer; առ-ս ունել, to hold in honour, to reverence; ի - անդր գալ, to become better, to improve, to ameliorate; - է, it is good, it is better or worth more; - եւս, so much the better; ո՞չ - եւս իցէ, would it not be better? ո՞չ - եմ ես քեզ քան զտասն որդի, am I not worth more than ten sons to you? - էր թէ մեռեալ էաք, would that we also had not survived!

Լաւաբարոյ, -րութիւն S. Բարեբարոյ, -րութիւն.

Լաւագոյն *a.* better; - առնել, to ameliorate, to make better, to improve; - վարկանել, համարել, to consider highly, to prefer; - կեանք, the future life.

Լաւազգի *a.* of good family, noble.

Լաւախօս *a.* fair- or sweet-spoken, courteous.

Լաւակամ *a.* well-minded, well-meant.

Լաւակամութիւն *s.* bounty, benevolence, kindness, good disposition, obligingness.

Լաւակեաց *a.* living comfortably.

Լաւակն *a.* gentle-eyed.

Լաւահայեաց *a.* right-minded, equitable, good-hearted.

Լաւամանկութիւն *s.* the having good sons.

Լաւամտութի̅ *s.* right-mindedness.

Լաւանամ, ացայ *vn.* to grow better, to be ameliorated, to improve.

Լաւաշ S. Ցօթ.

Լաւացուցանեմ, ուցի *va.* to ameliorate, to improve.

Լաւիմաց, աց *a.* knowing, clever, wise.

Լաւորեար, երոյ *s. pl.* good people.

Լաւութիւն *s.* goodness, improvement, excellence, worthiness; good quality; գալ ի -, to amend, to reform; -թեանցն հանդէս, parts.

Լափ, ից *s.* S. Լակ; paste; pap (for the babies); hasty-pudding, hodgepodge.

Լափատեմ, եցի *va.* to devour, to swallow, to drink hard, to gulp down; *fig.* to affront, to outrage.

Լափեմ, եցի *va.* to lap up, to lick up, to eat up greedily, to quaff, to toss down, to swill; to devour, to consume.

Լափլէզ, Լափլիզող *a.* devouring, voracious, consuming.

Լափլիզեմ, եցի *va.* to devour, to eat up, to raven, to gorge, to glut, to consume; - զմատեան, to devour, to be a book-worm, to pore night and day, to read over hastily and greedily.

Լափումն *s.* act of licking or lapping up.

Լեալ. Լիեալ S. Լինիմ.

Լեառն, լերին, րանց *s.* mount, mountain; - տեառն, - նբ, heaven, paradise; լերինք յաւիտենից, յաւիտենական or մշտնջենաւոր, the angels, the prophets, the apostles; արտեւան, գագաթն, կատար լերանց, the summit, the ridge of the mountain; կապան, կիրճ լերանց, strait, defile, pass; գօտի, շղթայ, պար լերանց, chain, ridges of mountains; *հրաբուղխ* –, volcano, a burning mountain; *սառնապատ լերինք*, glaciers; *լողական լերինք*, iceberg; –, or *լերինք*, mountaineers, highlanders; *ast.* *մոլորակային*, *լուսնային լերինք*, the planetary, the lunar mountains; *զ– լեռնային գնալ*, to go from mountain to mountain, or by mountain paths; – *Սինա*, *Մասիս*, mount Sinai, Ararat; *իբրեւ զլերինս ելանէին բարձրանային փրփրադէզ ալիքն*, the foaming waves ran mountains high; *եւ – մուկն ծնաւ*, the mountain brought forth a mouse.

Լեառնական, &c. S. *Լեռնական*, &c.

Լեարդ, *լերդի* s. liver; – *որթու*, calf's –; *ցաւ լերդի*, – complaint; *տապ*, *բորբոքումն լերդի*, hepatite, inflammation of the liver.

Լեգէոն, *Լեգէովն*, *այ* or *ից* s. legion; – *պատուոյ*, – of honour.

Լեգէոնախումբ a. composed of many legions. [legionary.

Լեգէոնական a. numerous; –*ոնեան*,

**Լեզ* s. the licking, lapping up.

Լեզու, *ի* or *ոյ*, *աց* s. tongue; language, speech, idiom; nation, people; – *ապխտեալ*, smoke-dried tongue; – *աղտեղի*, *med.* foul tongue; – *կօշկի*, toe of a boot or shoe; – *զանգակի*, clapper, tongue of a bell; – *երկրի*, *geog.* neck of land; *հայ*, *անգղիական* –, the Armenian, the English language, or the Armenian, the English; *գաւառական* –, dialect, idiom; *մայրենի* –, mother-tongue, vernacular idiom, native language; *կենդանի*, *մեռեալ* –, living, dead language; *ուսուցիչ –աց*, language-master; *վարժապետ գաղղիական –ի*, teacher, professor of french; – *չար*, *սուտ*, *նենգաւոր*, a malicious, slanderous tongue; – *անուշակ*, *մեղրակաթ*, honey-tongued; – *քաջ*, *վսեմ*, eloquent; *խօսել այլ եւ այլ –ս*, to speak many languages; to have the gift of tongues; *–ի տալ*, to speak inconsiderately; to be full of talk; *ի – գալ*, *արձակել* –, to be able to talk, to receive the faculty of speech; *արձակել*, *ձգել առ ոք զ–*, to speak openly against, to contradict; *–ոյ դրունս դնել*, *ունել զ–ն*, *կարճել* or *սանձել զ–ն*, to hold one's tongue; to bridle one's tongue; *մերձ ի ծայր –ին ունել*, to have at one's tongue's end; *–ն ի քիմս կցել*, *դադարեալ –ի*, to lose the use of speech, to be tongue-tied, speechless or dumb, to be struck dumb; *անոսկր է –*, *այլ զոսկերս լեսու*, the tongue has no bones and yet it breaks bones; *որպիսի՜ – շաղակրատ*, what a chatter-box! *կարի քաջ փոխեաց զ– իւր*, he has much changed his language, he now sings quite another tune. [languages.

Լեզուաբանութիւն s. science of

Լեզուագար, *աց* or *ից* a. talkative, loquacious, garrulous, prating.

Լեզուագարեմ, *եցի*, *–րիմ*, *եցայ* vn. to have a great itching to talk, to be all tongue, to let one's tongue run on, to chatter, to prattle.

Լեզուագարութի s. too great a freedom of speech, flippancy of tongue, the being too free with one's tongue, prate, prattle, loquacity.

Լեզուագէտ s. linguist.

Լեզուագիտութիւն s. linguistics, knowledge of languages.

Լեզուագրութիւն s. glossography.

Լեզուազգեաց a. skilled in many languages.

Լեզուախօսութիւն s. the gift of tongues, gift or power of speaking many languages; *med.* glossology.

Լեզուածայր a. pronounced with the tip of the tongue.

Լեզուակ, *աց* s. tongue; epiglottis, uvula; – *գործեաց*, index; – *նուագարանաց*, key; – *սրնգաց*, reed; – or *մէտ կշռոց*, index, tongue; – *զանգակի*, tongue; – or *ձգանք հրազինուց*, trigger of fire-arms.

Լեզուակապ a. tongue-tied.

Լեզուահատ a. having the tongue cut out; *–եմ* va. to cut out the tongue.

Լեզուաձեւ a. tongue-shaped.

**Լեզուաձուկն* s. *zool.* a sole (sea-fish).

Լեզուային, *Լեզուանի* a. *eloquent, fluent; S. *Լեզուագար*; – *լինել*, *Լեզուանիմ*, *եցայ* vn. to have a glib or flippant tongue, *to have the gift of the gab.

Լեզուանութիւն s. loquacity, talkativeness; garrulity, flippancy.

Լեզուավար ախտ s. detraction, slander, evil-speaking, diffamation.

Լեզուատ a. that lisps or stammers; S. *Լեզուահատ*.

Լեզում, *լեզի*, *լեզ* va. to lick; to lap.

Լեղ S. *Լող*, *Լեղի*, *Մաղձ*.

Լեղախառն a. mixed with gall, bitter.

ման․ halter, rope; – անյարդար *mus.* a false chord; -իւ թակարդել, -ս ձգել յորոգայթ, to lay, or set snares, to inveigle, to set gins.

Լարաբաժին *a.* measured with a surveyor's chain; –, -ք *s.* measurement; Gunter's chain, land surveyor's chord; – առնել, to measure with the chain, to lay out by the line, to survey, to parcel out; – առնել զերկիր, to divide, to portion, or to measure out the land; – բաժանիլ, to be divided, or measured by line.

Լարագիր առնեմ *vn.* to take the measurement and plan.

Լարախաղ S. -ացութիւն.

Լարախաղաց, ի *s.* rope-dancer, funambule; mountebank.

Լարախաղացութիւն *s.* rope-dancing.

Լարախեղդ լինիմ *vn.* to be strangled.

Լարախիլ, -ք *s.* a puppet-show man.

Լարակալ, ի *s. mus.* bridge; S. Էշ.

Լարաձիգ չուանք *s. mar.* braces, brails; tackle, cordage.

Լարանոց *s.* bird-cage.

Լարաչափ *a.* surveying; *s.* land-surveyor; -եմ *vn.* to measure with a line or chain.

Լարեկ, աց *s.* larch-tree.

Լարեմ, եցի *va.* to stretch, to draw, to spread; to set, to fix; – աղեղունս, to shoot with the bow, to be a skilful archer; – որոգայթս, to lay snares, to stretch out nets; – զոք ի պատրանս, to spread a snare, to deceive; – զքիլ, to stretch forth the hand; խոզի – զբաշն, to bristle up.

Լաց *s.* tears, weeping; S. Լալիւն.

Լացուցանեմ, ուցի *va.* to make to weep.

Լաւ, աց *a.* good, excellent; superior, better; praiseworthy; honest, upright; – համարել, վարկանել, to esteem or love more, to prefer; առ -ս ունել, to hold in honour, to reverence; ի – անդր գալ, to become better, to improve, to ameliorate; – է, it is good, it is better or worth more; – եւս, so much the better; ո՞չ – եւս իցէ, would it not be better? ո՞չ – եմ ես քեզ քան զտասն որդի, am I not worth more than ten sons to you? – էր թէ մեռեալ էաք, would that we also had not survived!

Լաւաբարոյ, -րութիւն S. Բարեբարոյ, -րութիւն.

Լաւադոյն *a.* better; – առնել, to ameliorate, to make better, to improve; – վարկանել, համարել, to consider highly, to prefer; – կեանք, the future life.

Լաւազգի *a.* of good family, noble.

Լաւախօս *a.* fair- or sweet-spoken, courteous.

Լաւակամ *a.* well-minded, well-meant.

Լաւակամութիւն *s.* bounty, benevolence, kindness, good disposition, obligingness.

Լաւակեաց *a.* living comfortably.

Լաւակն *a.* gentle-eyed.

Լաւահայեաց *a.* right-minded, equitable, good-hearted.

Լաւամանկութիւն *s.* the having good sons.

Լաւամտութ̃ի *s.* right-mindedness.

Լաւանամ, ացայ *vn.* to grow better, to be ameliorated, to improve.

Լաւաշ S. Շօթ.

Լաւացուցանեմ, ուցի *va.* to ameliorate, to improve.

Լաւիմաց, աց *a.* knowing, clever, wise.

Լաւորեար, երոյ *s. pl.* good people.

Լաւութիւն *s.* goodness, improvement, excellence, worthiness; good quality; գալ ի –, to amend, to reform; -թեանցն հանդէս, parts.

Լափ, ից *s.* S. Լակ; paste; pap (for the babies); hasty-pudding, hodgepodge.

Լափատեմ, եցի *va.* to devour, to swallow, to drink hard, to gulp down; *fig.* to affront, to outrage.

Լափեմ, եցի *va.* to lap up, to lick up, to eat up greedily, to quaff, to toss down, to swill; to devour, to consume.

Լափլէզ, **Լափլիզող** *a.* devouring, voracious, consuming.

Լափլիզեմ, եցի *va.* to devour, to eat up, to raven, to gorge, to glut, to consume; – զմատեան, to devour, to be a book-worm, to pore night and day, to read over hastily and greedily.

Լափումն *s.* act of licking or lapping up.

Լեալ. **Լինեալ** S. Լինիմ.

Լեառն, լերին, րանց *s.* mount, mountain; – տեառն, – նք, heaven, paradise; լերինք յաւիտենից, յաւիտենականք or մշտնջենաւոր, the angels, the prophets, the apostles; արտեւան, գագաթն, կատար լերանց, the summit, the ridge of the mountain; կապան, կիրճ լերանց, strait, defile, pass; գօտի, շղթայ, պար լերանց, chain, ridges of mountains; հրաբուղխ —, volcano, a burning mountain; սառնատափ լերինք, glaciers; լողական լերինք, iceberg; —, or լերինք, mountaineers, highlanders; *ast.* մոլորակային, լուսնային լերինք, the planetary, the lunar mountains; զ— լեռնային գնալ, to go from mountain to mountain, or by mountain paths; — Սինա, Մասիս, mount Sinai, Ararat; իբրեւ զլերինս ելանէին բարձրանային փրփրադէզ ալիքն, the foaming waves ran mountains high; եւ — մուկն ծնաւ, the mountain brought forth a mouse.

Լեառնական, &c. S. **Լեռնական**, &c.

Լեարդ, լերդի *s.* liver; — որթու, calf's —; ցաւ լերդի, — complaint; տապ, բորբոքումն լերդի, hepatite, inflammation of the liver.

Լեգէոն, **Լեգէովն**, այ or ից *s.* legion; — պատուոյ, — of honour.

Լեգէոնախումբ *a.* composed of many legions. [legionary.

Լեգէոնական *a.* numerous; —ոնեան,

***Լեզ** *s.* the licking, lapping up.

Լեզու, ի or ոյ, աց *s.* tongue; language, speech, idiom; nation, people; — ապխտեալ, smoke-dried tongue; — աղտեղի, *med.* foul tongue; — կօշկի, toe of a boot or shoe; — զանգակի, clapper, tongue of a bell; — երկրի, *geog.* neck of land; հայ, անգղիական —, the Armenian, the English language, or the Armenian, the English; գաւառական —, dialect, idiom; մայրենի —, mother-tongue, vernacular idiom, native language; կենդանի, մեռեալ —, living, dead language; ուսուցիչ —աց, language-master; վարժապետ գաղղիական —ի, teacher, professor of french; — չար, սուտ, նենգաւոր, a malicious, slanderous tongue; — անուշակ, մեղրակաթ, honey-tongued; — քաջ, վսեմ, eloquent; խօսել այլ եւ այլ —ս, to speak many languages; to have the gift of tongues; —ի տալ, to speak inconsiderately; to be full of talk; ի — գալ, արձակել —, to be able to talk, to receive the faculty of speech; արձակել, ձգել առ ոք զ—, to speak openly against, to contradict; —ոյ դրունս դնել, ունել զ—ն, կարճել or անձկել զ—ն, to hold one's tongue; to bridle one's tongue; մերձ ի ծայր —ին ունել, to have at one's tongue's end; —ն ի քիմս կցել, դադարանալ —ի, to lose the use of speech, to be tongue-tied, speechless or dumb, to be struck dumb; անոսկր է —, այլ զոսկերս լեսու, the tongue has no bones and yet it breaks bones; որպիսի՜ — շաղակրատ, what a chatter-box! կարի քաջ փոխեաց զ— իւր, he has much changed his language, he now sings quite another tune. [languages.

Լեզուաբանութիւն *s.* science of

Լեզուագար, աց or ից *a.* talkative, loquacious, garrulous, prating.

Լեզուագարեմ, եցի, —րիմ, եցայ *vn.* to have a great itching to talk, to be all tongue, to let one's tongue run on, to chatter, to prattle.

Լեզուագարութն *s.* too great a freedom of speech, flippancy of tongue, the being too free with one's tongue, prate, prattle, loquacity.

Լեզուագէտ *s.* linguist.

Լեզուագիտութիւն *s.* linguistics, knowledge of languages.

Լեզուագրութիւն *s.* glossography.

Լեզուազգեաց *a.* skilled in many languages.

Լեզուախօսութիւն *s.* the gift of tongues, gift or power of speaking many languages; *med.* glossology.

Լեզուածայր *a.* pronounced with the tip of the tongue.

Լեզուակ, աց *s.* tongue; epiglottis, uvula; — գործեաց, index; — նուագարանաց, key; — սրնգաց, reed; — or մէտ կշռոց, index, tongue; — զանգակի, tongue; — or ձգանք հրազինուց, trigger of fire-arms.

Լեզուակապ *a.* tongue-tied.

Լեզուահատ *a.* having the tongue cut out; —եմ *va.* to cut out the tongue.

Լեզուաձեւ *a.* tongue-shaped.

***Լեզուաձուկն** *s. zool.* a sole (sea-fish).

Լեզուային, **Լեզուանի** *a.* *eloquent, fluent; S. **Լեզուագար**; — լինել, **Լեզուանիմ**, եցայ *vn.* to have a glib or flippant tongue, *to have the gift of the gab.

Լեզուանութիւն *s.* loquacity, talkativeness; garrulity, flippancy.

Լեզուավար ախտ *s.* detraction, slander, evil-speaking, diffamation.

Լեզուատ *a.* that lisps or stammers; S. **Լեզուահատ**.

Լեզում, լեզի, լէզ *va.* to lick; to lap.

Լեղ S. **Լող**, **Լեղի**, **Մարիր**.

Լեղախառն *a.* mixed with gall, bitter.

Լեղակ, ի *s.* indigo; գործատուն -ի, - -manufactory.

Լեղակաբեր *a.* producing indigo.

Լեղակագոյն *a.* indigo colour, blue.

Լեղակենի, Լեղակի *s. bot.* indigo plant.

Լեղակին *s. chem.* indigotine.

Լեղահամ *a.* of a bitter taste.

Լեղամ, ացայ S. Լողիմ, Լուղամ.

Լեղանդ *s.* a sandwich.

Լեղի, ղւոյ, ղեաց *s.* gall; bile; *fig.* gall, spleen, rancour, malice, wrath, choler; *a.* *bitter; պարկ լեղւոյ, gall-bladder.

Լեղութիւն *s.* bitterness.

Լեղում *vn.* to temper, to dilate, to dissolve.

Լեմոն, &c. S. Լիմոն, &c.

Լեշկ *a.* hairless, napless, worn out, consumed, wasted.

Լեշկամաշկ, աց *s.* hide, skin.

Լեշկեայ, կէի *s.* a fur coat, pelisse.

Լեշկիմ, կեցայ *vn.* to lose the hair; to lose the nap, to wear out.

Լեպեշտի *a.* brazenfaced, bold.

Լեռնաբերձ *a.* high, very high, as high as a mountain.

Լեռնաբլուր *a.* like a mountain (hill).

Լեռնաբնակ *s.* highlander, mountaineer; hermit, anchoret; *a.* dwelling in the mountains; mountainous.

Լեռնագիւղ, ից *s.* mountain-village.

Լեռնագիր *s.* oreographer.

Լեռնագրական *a.* oreographic.

Լեռնագրութիւն *s.* oreography.

Լեռնագնաց *a.* passing or winding among mountains.

Լեռնադաշտ, -ակ, աց *s.* mountain-plain, table-land.

Լեռնախոյզ *a.* seeking among mountains; wandering or roving among mountains.

Լեռնախոյս *a.* ritiring or hiding among mountains.

Լեռնակ, աց *s.* small hill, hillock, eminence.

Լեռնական *a.* mountain, mountainous; *s.* mountaineer; hermit, solitary.

Լեռնակարկառ *a.* steep, rising high, very elevated, very lofty, towering.

Լեռնակեաց, -կեցիկ *a. s.* mountaineer; hermit; - լինել, to live, to dwell in the mountains.

Լեռնակեցութիւն *s.* sojourn, retired life among the mountains; զանձն -թե տալ, to withdraw to the mountains; to live a hermit's life.

Լեռնակողմն, կողմանց *s.* mountain-side, highland, mountainous country, region or place.

Լեռնակոյտ, -կուտակ *a.* heaped up, gathered into a mass, amassed, drifted into a heap like a mountain; լեռնակոյտ կարկառ, heap, mass; rick; pile; լեռնակուտակ ալիք, a heavy sea, mountainous billows.

Լեռնահանդէտ *a.* like a mountain, very high, enormous.

Լեռնահոլով *a.* surrounded by mountains; mountainous, alpine.

Լեռնաձեւ *a.* mountain like, very high; - կուտակիլ, to be heaped up; - կոհակք, waves like mountains, enormous billows.

Լեռնաձոր, Լեռնամէջ S. Լերանցամէջք.

Լեռնամուտ *a.* retired to, or fled in the mountains.

Լեռնային *a.* mountainous, alpine; *s.* mountaineer, highlander.

Լեռնայնկոյս *a.* beyond the mountains.

Լեռնանամ, ացայ *vn.* to become a mountain; to rise like a mountain, to rise aloft, to elevate, to tower.

Լեռնանման S. Լեռնաձեւ.

Լեռնասէր *a.* that loves the mountains, fond of mountainous country.

Լեռնավայրք S. Լեռնակողմն.

Լեռնացուցանեմ, ուցի *va.* to hoard, to accumulate, to heap together.

Լեռնոտեայք, եայց *s. pl.* the dwellers on the slopes, or at the foot of a mountain, lowlanders.

Լեռնոտն, ոտին *s.* foot of a mountain; the country extending from the foot of mountains, lowlands.

Լեռնորդեայք, եայց *s. pl.* mountaineers, mountain population, people dwelling in the mountains.

Լեռնցի *a. s.* mountaineer; աղջիկ -, mountain-lass, --maid; - մանուկ, mountain-lad.

Լեռնօրէն *ad.* like a mountain.

Լեսած *s.* pounded matter, (any substance triturated, pounded, or reduced to small bits or to powder).

Լեսան, ի *s.* slab used by painters for grinding and mixing paints.

Լեսում, լեսի, լես *va.* to grind, to pound, to beat, to powder, to bruise, to crush; *chem.* to levigate.

Լեսումն *s. chem.* levigation.

Լեսուք *s.* places water-worn by currents, or torrents; *chem.* detritus; cinders.

Լեր *int.* now! come on!

Լեռանցամէջք *s.* mountain valley, vale, dale, dell; *սառնակոյտ ի -ջս*, glacier.

Լերդ S. **Լեարդ**.

Լերդաբեկեմ *va*. to frighten, to dread, to terrify, to scare. [lungs).

Լերդաբոյթ, *բութի* *s*. lobe (of the

Լերդագոյն *a*. liver coloured.

Լերդախոտ *s. bot.* germander; *turk.* *գըսսաճըդ մահմուտ*.

Լերդակեղ *a*. whose heart is touched; *fig*. sad, melancholy.

Լերդակից, *-ահատոր* *a*. akin, related, consanguinous; *- արիւն*, relationship, consanguinity, ties of blood. [side.

Լերդակողմն, *-կոյս կողմն* *s*. the liver

Լերդահմայ *s*. haruspex, augur, diviner, soothsayer; *- լինել*, to examine or consult the entrails, to prognosticate like an augur.

Լերդահմայութիւն *s*. soothsaying, (divination by the entrails of victims); augury, omen.

Լերդատունկ *s. bot.* liver-wort; *turk.* *քէչի օթու, գայա գըլնասը*.

Լերդացաւ *s*. consumption, phthisis, decline; *a*. consumptive.

Լերդաքար, **Լերդորակ** *քար* *s*. hepatite, liver-stone.

Լերինաթինդ *a*. causing the mountains to tremble and quake.

Լերկ, *կց* *a*. hairless, bald; *gr*. soft.

Լերկաձայն *a*. *mus*. shrill, acute, sharp. [or skin is without hair.

Լերկամարմին, *-մորթ* *a*. whose body

Լերկանամ, *ացայ* *vn*. to become bald, to peel off, to come off.

Լերկեմ *va*. to peel, to strip off.

Լերկութիւն *s*. baldness, smoothness, nakedness.

Լեւիաթան, *այ* *s*. leviathan.

Լեփ *s*. declivity, incline, slope; steepness, a steep & profound declivity; *առ -, - առ -* *a. ad.* precipitous; in a sloping manner, downwards.

Լէգէոն S. **Լեգէոն**.

Լի, *ոց* *a*. full; superabundant, copious; *ad*. fully, completely, thoroughly, entirely; perfectly; *լի առնել*, to fill, to load, to heap; *զբազում լսելես լի արար բանն*, many have heard him; *լի լինել* S. **Լիանամ**; *լի եւ լի* S. **Լիուլի**; *լի ափով, ձեռօք*, by handsful, profusely, generously; *լի աւարաւ*, loaded with booty; *լի փառօք*, covered with glory; *լի աւուրբք*, full of years, old; *լի մտօք*, sensible, judicious, wise; *լի երախտագիտութեամբ, սիրով, վրիպակօք*, full of gratitude, of affection, of faults; *զաւուրս տասն լի*, ten entire days; *լի կատարեալ. բովանդակ*, perfectly full, entire, complete, perfect; *լուսին լիով լուսով նկարեալ*, full moon; *բաժակ գինի լի արկեալ*, a glass of wine full to the brim; *լի ըզհասակ մարմնոյն ունել*, to be adult, to arrive at man's estate; *լի են բերանք նոցա ծաղու*, they are full of laughter, of merriment; *լի ասացեր*, you are quite right. [very happy, joyful.

Լիաբախտիկ *a*. full of happiness,

Լիաբաշխ *a*. bountiful, generous; plentiful, copious. [ile, fruitful.

Լիաբեր *a*. copious, abundant, fert-

Լիաբերան *a*. open-mouthed, greedy, eager; *ad*. greedily, eagerly.

Լիաբուղխ *a*. copious, abundant; *- սեղանասպաս*, a generous cupbearer.

Լիաբուռն *a*. with full hands; *ad*. bountifully, plentifully, generously; S. **Բռնալիր**.

Լիագիտութն *s*. perfect knowledge.

Լիագիրկ *a*. well-bent (bow); *-ք* *s*. skilful archers.

Լիագոյն *a*. full, abundant, very copious, in the highest perfection.

Լիազօր *a*. who has unlimited authority, plenary powers; *- ոստիկան*, minister plenipotentiary.

Լիալիճ S. **Լայնալիճ** & **Լայնագիրկ**.

Լիալիր *a*. superabundant; brimful.

Լիալուսին *s*. full moon; *ad*. at full moon; by moon-light.

Լիախորտիկ *a*. abundant, plentiful; sumptuous; festive, merry; gluttonous.

Լիածիր *a*. vast, immense (Ocean).

Լիականութիւն S. **Լրականութիւն**.

Լիակատար *a*. plenary, full, complete, absolute; *ad*. perfectly, entirely, fully; *- իշխանութի*. absolute power, full authority; *- իշխանաւոր*, a plenipotentiary; *- ներողութիւն*, plenary indulgence.

Լիահանճար *a*. full of wisdom, sensible, prudent; ingenious, skilful.

Լիաձեռն *a*. with a bountiful hand, liberal, generous. [bent (bow).

Լիաձիգ *a*. skilful in archery; well-

Լիաձիր *a*. abundant, copious; generous, liberal. [claws, or talons.

Լիամագիլ *a*. clawed, armed with

Լիանամ, ացայ *vn.* to be full, to abound; to be filled with, to be satiated.

Լիապատար *a.* heaped up, running over, full to overflowing; complete, perfect. [munificent.

Լիապարգեւ *a.* liberal, bountiful,

Լիապէս *ad.* abundantly, plentifully.

Լիապտուղ *a.* fruitful, fertile, productive, teeming. [vast.

Լիասահման *a.* extensive, spacious,

Լիացասումն *a.* full of anger, angry.

Լիացուցանեմ, ուցի *va.* to fill up, to fill with; to satiate, to fill to overflowing, to load with; to satisfy; to perfect, to finish, to ultimate.

Լիաւոր *a.* full, abounding with; wealthy, opulent.

Լիբանաներ *np.* Anti-Libanon.

Լիբանոն *s.* frank-incense; S. Կնդրուկ. [ant, overflowing.

Լի եւ լի *a.* brimful, replete, abund-

Լիզանեմ, զի *va.* to lick; to lap; to devour, to consume; to destroy, to annihilate. [devour, to exterminate.

Լիզաջինջ առնեմ *va.* to lick up, to

Լիզեմ, եցի, **Լիզում**, զի S. **Լիզանեմ**.

Լիկ, լկի *s.* lake, lagoon; basin; wash-hand basin, wash-pot, tub.

Լիկն, լկան *s.* wash-hand basin.

Լիճ, լճից *s.* lake, mere, pool, pond; *fig.* – լուսոյ or արտասուաց, lake of tears, eye; – հրոյ, lake of fire, hell; – աղեղան, the space between the chord and the arc; առ ափն լճին, on the margin of the lake.

Լիմոն, ի *s.* lemon, citron; օշարակ –ի, or –աջուր, lemonade.

Լիմոնի *s.* lemon-tree.

Լիմպոս, ի *s.* limbo.

Լինգիրոն *s.* lyncurium, tourmalin.

Լինդ, լնդաց *s.* gum; ցաւել լնդաց, to have sore gums. [alogy.

Լինելաբանութիւն *s.* Genesis, gene-

Լինելոց *a.* future, coming, inevitable; *s.* the future, time to come.

Լինելութիւն *s.* being, origin, generation, creation, birth; ի – ածել, to create, to produce from nothing, to call into existence; յանէութենէ or յոչէից ի – գալ, to be created, to exist; – or գիրք –թեան, Genesis; – or –ք, creatures, entities.

Լինիմ, եղէ, լեր, եր, լեալ or լինեալ *v. aux.* to be; to exist, to live; to consist; to become, to turn, to make one's self; to happen, to take place, to occur, to chance; to come to pass; – առն, to marry, to be married; – ընդ կնոջ, ընդ միմեանս, to have commerce with, to be in intimate relation with; – ընդ ումեք, to stay with, to live together; – ուրեք, to sojourn; to dwell; – բերկրութիւն ուրուք, to be the joy or happiness of; – այր, to become a man, to arrive at man's estate; – քահանայ, to be ordained priest; զի՞նչ լինիցի ընդ իս, what shall I do? what will become of me? ի ցնծութիւն եւ ի հիացումն եղեւ աշխարհի, he was the glory and admiration of the whole world; են նորա երկու որդիք, he has two sons; իցեն այսոքիկ որպէս եւ են, whatever it may be; քաւ եւ մի լիցի, God forbid! արանց եւ կանանց լինէին, they married and were given in marriage; որ ինչ լինելոց է եղիցի, happen what may! ողջ լեր or լերուք, adieu! good bye! farewell! [birth, delivery.

Լինումն որդւոց *s.* procreation,

Լինար S. **Լինդ**.

Լիով *ad.* plentifully, abundantly, copiously, fully; completely; amply, largely; diffusely.

Լիութիւն *s.* plenty, abundance, fulness; repletion; riches; կեալ ի –թե, to live in abundance; ի –, in abundance, profusely; ի – բաւականի, sufficiently, enough.

Լիուլի *a.* full, copious; abundant; *ad.* fully, plentifully, abundantly.

Լիսեռն, լսռանց *s.* axle-tree; whirl put to a spindle: shin or shin-bone, the tibia. [ounces); litre.

Լիտր, լտեր, երք, երց *s.* pound (16

Լիր, լրի, լրիւ *s.* fulness, plenitude; – արկանել, to fill a ditch; լրիւ իւրով, totally, entirely, completely; ապականել, կորուսանել զերկիրն լրիւ իւրով, to lay waste the land; to desolate the land in the fulness thereof; Տեառն է երկիր լրիւ իւրով, the earth is the Lord's and all that therein is.

Լիրբ, լրբից *a.* impudent, insolent, impertinent, brazenfaced, bold; immodest, indecent, shameless; cynic.

Լիցք *s.* stuffing; any thing used to fill up a vacancy: knuckle-bones: dice; – խաղալ, to play at knuckle-bones.

Լիւղ, **Լիւղիմ** S. **Լող**, **Լողիմ**.

Լիքա *s. bot.* linden-tree.

Լլկանք, նաց *s.* vexation, torment,

oppression, ill usage; anguish, sorrow, affliction, trouble; – *գիւականք*, obsession; hypochondria, spleen, blue devils.

Լլկեմ, եցի *vna.* to vex, to torment, to oppress, to torture, to maltreat; to afflict, to trouble, to molest; to be possessed by devils; to violate, to deflower, to dishonour; to ravish.

Լլկիչ *a.* that which vexes, torments, oppresses, troubles.

Լլկոց S. *Բոզանոց*.

Լլկութիւն, Լլկումն S. **Լլկանք**.

Լլուկ *s.* torment, vexation; affliction, trouble. [obedient, submissive.

Լծաբարձ *a.* that bears the yoke;

Լծադիր *a.* that imposes a yoke: – *լինել*, to subject, to place under the yoke.

Լծակ, աց *s.* lever; balance; – *քառաթեւեւին*, arms of the cross; *mech.* lever; – *կշռոյ*, beam of an assaying balance; – *թեքեալ* or *արմկնաձեւ*, crook or elbow –; – *արգելիչ*, detent –.

Լծակաւոր մեքենայ *s.* horse-gin.

Լծակից *a. s.* bearing the same yoke, yoke-fellow, companion, fellow, colleague, partner; husband, spouse; *gr.* (letters) of similar sounds; – *հարազատութիւն*, consanguinity; – *լինել*, to be united, accompanied; to be married.

Լծակռիւ լինիմ, Լծակռուիմ, եցայ *vn.* to quarrel (among yoke-fellows); to fall out with one's companions, to make a quarrelsome household; to litigate, to contend, to dispute.

Լծակռուութիւն *s.* yoke-fellow war, dispute among persons subject to the same authority; a quarrelsome household; controversy, dispute, quarrel; law-suit.

Լծակցեմ, եցի *vna.* to place under the same yoke, to harness together; to conjoin, to join, to league, to unite, to confederate; to couple, to pair; to unite in marriage; *–ցիմ, եցայ vn.* to be united, conjoined; to be agreed; to be married.

Լծակցութիւն *s.* conjunction, junction, union, tie; marriage; *ast.* conjunction, syzigy; *gr.* substitution of letters having similar sounds.

Լծաձիգ *a.* yoked; that draws; *վեց – երիվարօք*, drawn by six horses.

Լծարձակ *a.* unharnessed, detached; separated, divorced. [separation.

Լծարձակութիւն *s.* partial divorce,

Լծեմ, եցի *va.* to yoke; to couple, to join; – *զկառս*, to harness the horses to a carriage, to get a coach ready; – *զերիվարս*, to match two horses; to put horses to a coach; – *զանձն յինչ*, to apply oneself to; *gr.* to substitute one letter for another.

Լծընդդէմ *a.* contumacious, rebellious, stubborn, wilful, disobedient.

Լծընկէց *a.* that shakes off the yoke, disobedient, refractory, froward, rebellious; – *լինել*, to shake off the yoke, to obtain liberty; to be refractory. [yoke (oxen).

Լծկան *a.* capable of bearing the

Լծնբարձ S. **Լծաբարձ**.

Լծորդ *a.* united under the same yoke; joined, associated, allied; equal, matched; *gr.* S. **Լծակից**.

Լծորդածին *a.* germane, uterine.

Լծորդեմ, եցի *va.* to join, to conjoin; – *զբայս gr.* to conjugate a verb; *ի մի –*, to unite in one; – *զզգաստութիւն պարկեշտութեան ընդ գեղոյ*, to unite chastity with beauty.

Լծորդութիւն *s.* conjunction, yoke, union; *ast.* conjunction of two planets, syzigy; *gr.* conjunction. [pairs.

Լծորդօրէն *ad.* proportionally; in

Լծվար *s.* acre (land measure).

Լկամ *s.* bridle, reins. [tender; moist.

Լկիմ, եցայ *vn.* to become soft, or

Լկնիմ, եցայ, Լկտամ, Լկտանամ, ացայ *vn.* to be impudent, shameless, insolent; to lose all sense of shame, to lay aside decency, to become shameless, to lead a debauched life: to dare; *լկնիլ աչաց*, to look impudently.

Լկնութի, Լկութի *s.* impudence.

Լկտազարդ S. **Լկտեզարդ**.

Լկտանամ S. **Լկնիմ**.

Լկտանոց *s.* house of ill-fame, brothel.

Լկտանք S. **Լկտութիւն**.

Լկտենամ, եցայ S. **Լկնիմ**, &c.

Լկտեցուցանեմ, ուցի *va.* to render impudent, obscene, filthy.

Լկտեբանութիւն *s.* obscene, filthy, licentious language.

Լկտեզարդ *a.* impudently, immodestly clothed or jewelled.

Լկտի, տւոյ, տեաց *a.* impudent, immodest, shameless, lecherous, lewd, libertine, licentious, insolent, unblushing, brazen-faced; lascivious, wanton, lustful, obscene; - կաքաւել, to dance indecently.

Լկտիմ S. Լկտանամ.

Լկտիք, տեաց s. litter; sedan-chair.

Լկտութիւն s. impudence, effrontery, immodesty, indecency, shamelessness, licentiousness, obscenity, libertinism, dissolute life.

Լճածով, ի or ու s. great lake, sea.

Լճակ, աց s. pool, pond, marsh: molten-sea, laver.

Լճամէջ, միջի s. the middle of a lake, the deepest part.

Լճանամ, ացայ vn. to be stagnant, to stagnate.

Լճափն, Լճեզր s. side, margin, shore of a lake.

Լմակ, այ S. Լկամ.

Լման a. entire, whole, complete; *ad.* entirely, totally, quite.

Լմեմ, եցի va. to press, to squeeze; to soften, to make tender; to knead; *chem.* to combine.

Լմլըմեմ S. Լոմլոմեմ.

Լմշտեմ vn. to dirty the cradle.

Լմշտող S. Որորան.

Լմութիւն s. greediness, gluttony.

Լնդած a. churned.

Լնդեմ va. to churn.

Լնում, լցի va. to fill; to accomplish, to fulfil; to spread, to diffuse; to complete, to consumate; to load, to reload, to fill again; to repeople; to glut; to stuff; - զաղեղն, to bend the bow; - լուսնի, to be at the full (moon); - զօրէնս, to fulfil the law; - զօրէնս բնութեան, to satisfy the laws of nature; - զոք օրինօք տեառն, to instruct in, to fill with knowledge of the divine law; - զքաղց, զծարաւ, to drive away hunger, to satisfy; to quench thirst; - զիղձս, to satisfy or content one's wishes; - զպէտս, to satisfy one's necessities; - զձեռս, to give to the priest, to consecrate; to be consecrated; արեամբ - զձեռս, to dip the hands in blood, to assassinate; - զոք պարգեւօք, to load with gifts; - զտեղի, to take the place of, to substitute, to replace; - մինչ ի վեր, to fill up to the brim; ընդ ամենայն տեղիս - զաւետարանն Քի, to spread the Gospel of Christ everywhere.

Լնում, լցայ vn. to be filled, to come to its highest pitch, to complete; լնու չափ հասակին, he becomes adult.

Լոգանամ, ացայ vn. to wash, to bathe oneself, to take a bath; - բուսոց, տնկոց, to bedew; to water plants.

Լոգանք s. bath, bathing, ablution, washing.

Լոգարան s. bath; bathing-place; lavatory; S. Լոգանք.

Լոգացուցանեմ, ուցի va. to wash, to bathe.

Լոգութիւն, Լոգումն S. Լոգանք.

Լոլիկ s. tomata.

Լոկ, ոյ, ով a. sole, alone, only, simple; empty, desert; deprived of; - օր, work-day; - մնալ ի մարդկանէ, to be, or to remain unpeopled; - եւ մերկ ի սփոփութենէ, disconsolate, very sad; -, or - ի -ոյ ad. only, simply; բանիւ -ով, with the word alone.

Լոկաբար ad. S. Լոկ.

Լոկաւոր a. pennyless, naked, nude.

Լոկիմ, եցայ vn. to be alone, abandoned; to be empty, void, desert; to deprived of.

Լոկութիւն s. privation, want, emptyness, void; - ընչից, poverty, indigence.

Լոհ s. mould for soap.

Լող s. swimming: flying; - քար, stone-roller; ի - անկանել, to swim, to take to the water, to jump into the water; արկանել ի -, to set floating, to float, to launch; ի -, by swimming; ի - հատանել անցանել, to swim over, or across; ի - հասանել ի ցամաք, to swim to the shore; ի - երթալ, to swim to, to swim beyond.

Լողակ, -ան, այ a. that swims, swimming; acquatic; *s.* swimmer; acquatic animal, fish; - օդային, volatile, bird.

Լողամ, ացայ, Լողիմ, եցայ vn. to swim; to float, to be buoyed up; - յօդս, to fly, to float in the air.

Լողարան S. Լոգարան.

Լողացող մարմին *mech.* floating body.

Լողեմ va. to roll, to level with a cylinder.

Լողորդ, աց s. swimmer; diver; *mech.* plunger.

Լողորդութիւն s. art of swimming.

Լողուկ s. *zool.* tipula; podura.

Լոմլոմեմ va. to masticate, to chew.

Լոյծ a. liquid, fluid; loose, free; soft, mellow, tender; - որովայն, open, easy in the bowels; - լինել բնութեան, to be easy in the bowels; to have the diarrhœa, flux, looseness; - հանդերձք, immodest dress; - կեանք, debauchery, dissolute life.

Լոյղ S. Լող.

Լոյս, լուսոյ, սով s. light; brightness, splendour; fire; illumination; day; sun; sky; eye; *fig.* consolation, relief, balm, balsam; - or - անեղ, Eternal Light; - հաւատոյ, - մտաց, the light of faith; light of intellect; - քաղցր, a gentle light; - զոդիակոսի, northern lights, (aurora borealis); - ելեքտրական, electric light; - կազի, gas light; ի -, *ad.* by the light of, in broad daylight, openly, visibly; եղիցի -, եւ եղեւ -, let there be light! and there was light; - Սբ! ողջո՜յն ընդ քեզ. անդրանիկ դու երկնից ծնունդ, եւ կամ՝ մշտընջենին յաւետականից դու ճառագայթ, hail, Holy Light! offspring of heaven first-born, or of the Eternal coeternal beam; չիք - անմթար կամ բաժակ անմրուր, no joy without alloy; ծագել լուսոյ, to dawn; մինչ -ն զգիշերին մերկանայր, it was scarcely break of day, at day break, at early down; ի - գալ, ի - կենաց հասանել, to come out, to appear; to come into the world, to be born; to give birth or life to; կորուսանել զ- աչաց, to lose one's sight; - տալ աչաց, to open the eyes, to cause to perceive, to warn; ամփոփել լուսոյ ուրուք, no longer to behold the light of day, to die; ի - ածել, հանել ի -, to bring to light, to discover, to publish, to illustrate; ի - ընծայել զմատեան, to bring out, to publish a work; - առնուլ, to see the day; to grow light; *fig.* to be enlightened, illuminated; ի - դառնալ, to issue from an eclipse; - տալ, to instruct, to enlighten; - աչաց իմոց, -դ իմ անձկութե, light of my eyes, my life, my heart, my love, my darling, my dearest one, my sweet one; աչք իմ մի տեսցեն զ-, may I be struck blind! *damn my eyes!

Լուսիջոյց երդք s. sky-light; garret-window.

Լոյտք S. Լուտանք.

Լոսդի s. *zool.* salmon.

Լովիաս s. kidney-bean.

Լոր, ի, **Լորամարգ**, աց, **Լորամարգի**, գւոյ s. quail; ձագ -, young -.

Լորանոց s. cage for quails.

Լորձ or **Լորձն**, -ձունք, ձանց s. saliva, spittle, slobber, slaver, drivel; լորձունս ծորեցուցանել, to slaver, to slabber, to drivel; - ձիոյ, foam; - օձի, venomous slime; - խղունջնաց, slime; լորձն գարեջրոյ, yeast, barm.

Լորձնային, **Լորձնատեսակ** *a.* salival.

Լորճեմ, եցի *va.* to set on edge.

Լորուտ s. obscene song.

Լորտ *a.* inert, idle, lazy, sluggish.

Լորտնիմ, եցայ *vn.* to be tired, fatigued, wearied; լորտնեալ մշակ, a wearied peasant.

Լորտնուկ S. Խղունջն.

Լորտու, աց s. adder, a small non venomous yellow serpent adored by the ancient Egyptians.

Լորցք, ցից s. convulsion, violent contracting of the sinews, spasm.

Լու, ոց s. flea; մաքրել. որոնել զ-ս, to flea, to clear from fleas; խայթուած -ոյ, --bite, --biting; խայթեալ ի -ոյ, --bitten.

Լու s. the hearing, the act of hearing; - առնել, to make known, to bring intelligence, to announce, to publish, to divulgate, to spread the news; - լինել, to be heard of, to be announced, to be made known, to be published, promulgated; - եղեն բանք նորա, his words were heard; - ի -, *ad.* publicly, in presence, in the hearing of; եւ ասէ ցնոսա՝ ինձ - ի -, he told them in my hearing.

Լուադեղ, ոյ s. *bot.* flea-bane, --wort; *turk.* պրուտէնկ.

Լուալի, -ք s. bath; wash-house; scullery; privy, watercloset, close-stool; slop-pail; ջուր -լեաց, suds, slop, sink, drain; ջերմ -ք, thermal baths, hot baths.

Լուանալի s. cleansing substance; -ք, washer, scourer, fuller; washer-woman, laundress; bath.

Լուանամ, ացի *va.* to wash, to cleanse, to bathe; to rinse; - զերեսս, to wash the face of; to wash one's face; լուանամ զձեռս, I wash my hands of it, I'll have nothing to do with it; - զոք թշնամանօք, to scold, to upbraid, to reprimand, *to blow up; ջուրք -, to innundate, to wash away, to destroy by floods; աղիւս -, to wash a blackamoor white, to lose one's labour.

Լուանամ, ացայ *vn.* to wash, to wash one's self; to bathe, to bathe one's self; *fig.* to clear one's self from, to wash out a stain of dishonour; - զփոխարէնն, to refuse a recompense; - զսերմն առն, to lose, to abort, to fail, to miscarry, to have an abortion, a premature birth; *զայլս եւս լուանաս քոյովանօրէնութեամբդ*, you contaminate others by your iniquities.

Լուարան *s.* wash-hand basin; basin or tub to wash in; lavatorium: lavabo.

Լուացած *a.* washed.

Լուացան ջուր, **Լուացաջուր** *s.* dish-water, slops, suds; filth, dirt.

Լուացանոց *s.* wash-house, laundry; washing place; bath.

Լուացանք *s.* ablution. [S. **Լուարան**.

Լուացարան *s.* towel; linen napkin;

Լուացարար, *աց s.* washer, bleacher; *-կին*, or *-ուհի*, washer-woman, laundress. [*կոնք* –, washing tub, bath.

Լուայիկ *a.* that serves to wash in;

Լուացու, *-ք*, *-կք* S. **Լուացաջուր**.

Լուացումն *s.* washing, bathing; ablution; *-ցմունք*, bath.

Լուացք, *ցից s.* washing, whitening; bleaching; *օր -ցից*, washing day.

Լուբիա *s.* kidney-beans; *թարմ* –, French-beans; *սպիտակ* –, haricot –; – *սողնական*, scarlet runners.

*__Լուեմ__, *եցի va.* to hem. [&c.

Լութերական, &c. S. **Լուտերական**,

Լուիճ *s.* aphis, plant-louse, wine-fretter, insect blight on plants.

Լուլախ *s.* sleet.

Լուխոտ S. **Լուադեղ**.

Լուծ, *լծոյ s.* yoke; *fig.* yoke, subjection, slavery, bondage; pair, couple; *ast.* libra, the balance (sign of the zodiac); *mar.* yoke; *-ք եզանց*, yoke of oxen; – *կշռոց*, pair of scales; beam of a balance; *բառնալ ինչ ի – կշռոց*, to weigh with scales; *-ք*, a pair; – –, in pairs; – *իմ քաղցր է եւ բեռն իմ փոքրոգի*, my yoke is easy and my burden light; *առնուլ զ- կրօնաւորական կարգի*, to take the cowl (monk), to take the veil (nun), to pronounce the vows, to become a monk or nun; *մտանել ընդ լծով ամուսնութեան*, to bear the yoke of matrimony; *ընդ լծով արկանել*, to place under the yoke; *fig.* to subject, to reduce to slavery; *խոնարհել ընդ լծով*, to bend under the yoke; *fig.* to submit tamely to slavery; *ընդ լծով կալ*, *ընդ լծով ծառայութեան մտանել*, to pass under the yoke, to become a vassal, or tributary; *լուծանել*, *բառնալ զ-*, to unharness; to take off the yoke; *ընկենուլ*, *թօթափել*, *նշկահել զ-*, *ի բաց ընկենուլ զ-ն*, to throw off the yoke, *to slip the collar; *զերծանիլ ի լծոյ*, to be freed.

Լուծական *a.* liquid, fluid; soluble; fusible; volatile; *fig.* fugitive, transitory; – *կերակուր*, flesh, meat food; – *դեղք*, purgative medicine.

Լուծականութիւն *s.* fluidity; solubility; fusibility.

Լուծանելի *a.* soluble; fusible.

Լուծանեմ, *ծի va.* to untie, to unyoke, to unchain, to unbind, to undo, to loose; to dissolve, to decompose, to break; to resolve, to decide; to temper; to dilute, to soften; to unfold, to develope; to dissipate, to disperse; to melt, to dissolve; to explain; to analyse; to change; to violate, to infringe; – *զերկունս*, to free from the pains of labour, to cause to bring forth; – *զերկունս նորա*, to be born of her; – *զքաղց*, *զբերան*, to breakfast, to take refreshment; – *ըզպահս*, to break one's fast; – *զոգի ի կենցաղոյս*, to take away a person's life, to kill, to slay, to murder; – *ըզկեանս աշխարհիս*, *զկեանս իւր*, *զկենցաղ մարդկան*, to end one's days, to depart this life, to cease to live, to die; – *զմեղս*, to absolve, or remit sin; – *զդատակնիք*, to annul a sentence; – *զօրէնս*, to violate the laws, to transgress; – *զշաբաթս*, to break the sabbath; – *զխաւար*, to shed a light in the darkness, to make darkness light; *վրէժս* –, to be punished; – *զլեզու*, to untie, to cause to speak; – *զամուսնութիւն*, to dissolve a marriage; – *զարգանդ կուսին ի պղծութիւն*, to deflower, to violate; – *զսէրն հայրենի*, to act in disregard of paternal love; – *զքուրձ*, to open a sack; – *զորովայն*, to loosen, or move the bowels; to purge; *զարժանին պատուհաս ելոյծ զյանցանացն*, he met with the punishment his crimes deserved.

Լուծանիմ, *ծայ vn.* to get loose, to become untied, to be dissolved, decomposed; to languish, to fall off, to flag; to be consumed, to waste away; to grow soft or slack; to stop, to stay, to lodge with; to be dismissed, destituted, deposed; – *ի վաւաշ ցանկութիւնս*, to give up oneself entirely to luxury; *յարտասուս* –, to melt into tears; – *ի կենաց*, *յաշխարհէ*, to cease to live, to die; – *ի շոգի*, to evaporate; – *ի ծաղու է*, to laugh heartily, S.

թալանամ; լուծան պէտք նոցա, their wants were provided for.

Լուծանք *s.* cessation; the laying waste, ruin, spoiling, destruction.

Լուծեալ *a.* degraded, dismissed; sickly, infirm; languid, faint; paralytic.

Լուծեմ, եցի S. **Լուծանեմ.**

Լուծիչ *a.* solvent, dissolving; *med.* opening, laxative, purgative. [brains.

Լուծլիկք *s.* zygomatic nerves;

Լուծուած, Լուծութիւն *s.* fluidity, liquefaction; weakness, languor.

Լուծումն *s.* solution; decomposition, resolution, dissolution, dispersion; explication, discovery, explanation; dilution; liquefaction; fluidity; abolition; infraction, infringement, violation; fainting; – ամուսնութեան, ժողովոյ, dissolution of matrimony; dissolving of an assembly; – որովայնի, diarrhœa, looseness, flux; – կենաց, death; – սառնամանեաց, thaw.

Լուղ, &c. S. **Լող,** &c.

Լուղակ *s. mech.* float; – ահընկեց, alarm--; S. **Լողակ.**

Լուղապ, ոյ *s.* emulsion.

Լուղիկ *s. zool.* diver. [money.

Լումայ, ից *s.* mite, small piece of

Լումայափոխ, Լումափոխ, ից *s.* money-changer; banker; տուն, սեղան -ի, exchange office; bank.

Լումայափոխութիւն *s.* exchange, change; շահել, կորուսանել -թբ̃, to win, to lose by the exchange; գիր -թեան, bill of exchange, S. **Փոխանակագիր.**

Լուրուցանեմ, ցի *va.* to cause to hear.

Լուռ, լռի, լռայ *a.* mute, silent, taciturn; – բերանով, in silence; – հաւատք, absolute, blind faith; – լինել, կալ, to be silent, to keep silence, to remain mute; – լինել ի թշնամութէ, to cease from being enemies; to conceal enmity; – լինել յաստիճանէ, to be deprived of, to be degraded, deposed; – լեր, silence! hush! hold your tongue! ի – լեր, do not celebrate; չըկարէր – կալ, he could not refrain from speaking.

Լուռ լռուռ, Լուռ մուռ *ad.* silently, tacitly, in silence; զմանկունս – ուսուցանել, to teach the children silence; *a.* S. **Լուռ.**

Լուսաբան *a.* that speaks distinctly.

Լուսաբանեմ, եցի *va.* to speak clearly; to explain, to make clear.

Լուսաբեր, աց *a.* luminous, bright; *s.* window; Lucifer, the Morning-star; heavenly bodies, sun, moon, stars.

Լուսաբնակ *a.* dwelling in light, celestial.

Լուսաբորբոք *a.* fiery, on fire, in flames, bright with heat, red hot.

Լուսաբուղխ *a.* that sheds light, luminous. [diseased; blind.

Լուսագար, աց *a.* whose eyes are

Լուսագարական *a.* ophthalmic.

Լուսագարիմ, եցայ *vn.* to be deprived of sight; to be blind.

Լուսագարութիւն *s.* ophthalmy.

Լուսագեղ *a.* beautiful as light, lucid, clear, luminous, bright.

Լուսագնաց *a.* illuminated, lighted; that walks in light. [globe of light.

Լուսագունտ *s. ast.* photosphere,

Լուսադրուժ S. **Լուսանկար.** [(eyes).

Լուսադուռն *s.* the gates of light

Լուսազարդ *a.* furnished with light, well lighted; -եմ *va.* to furnish with light, to illuminate. [lestial, bright.

Լուսազարմ *a.* illustrious, noble; ce-

Լուսազգեաց, զգեցից, -զգեստ, -զգեցիկ *a.* clothed or surrounded with light, bright, luminous, radiant.

Լուսազուարթ S. -զարդ.

Լուսաթեւ *a.* having bright wings; -եմ *vn.* to fly with bright wings.

Լուսաթոյր *a.* bright, lucid, splendid, shining, radiant. [bright.

Լուսալի, -լիր *a.* full of light, very

Լուսածագ *a.* that sheds light, luminous, brilliant; -իմ *vn.* to shine, to give light, to illuminate.

Լուսածին *a.* engendering, or producing light, photogenic; *phys.* phosphor.

Լուսածնակ *s. phys.* phosphite.

Լուսածնատ *s. phys.* phosphate.

Լուսածնեմ *va. phys.* to phosphorize.

Լուսածնող *a. phys.* phosphoric.

Լուսածնութիւն *s. phys.* phosphorescence.

Լուսածնուկ *s. phys.* phosphuret.

Լուսակազմ *a.* formed of light, bright.

Լուսակալ *a. s.* light-bearing; candlestick; acolyte.

Լուսակերպ *a.* like a light, clear, luminous; -ք *s.* angels.

Լուսակիղն *a.* of very white wool; bright, shining. [inous.

Լուսակիր *a.* that bears a light, lum-

Լուսակրօն *a.* candid, holy, pure, spotless, without stain or blemish.

Լուսահեր *a.* white haired.

Լուսահոգի *a.* of happy memory.

Լուսաճաճանչ, -ճեմ *a.* resplendent, brilliant, sparkling, glittering, twinkling.

Լուսամուտ, մտից *s.* any opening to admit light; sky-light, window, casement, dormer-wiudow. [lamp-shade.

Լուսամփոփ *s.* sun-shade, blind;

Լուսանամ, ացայ *vn.* to be light, to be daylight, to dawn; մինչեւ լուսացի օր, till tomorrow's dawn, till daybreak, tomorrow; օրն լուսանայ, daybreak begins to appear; լուսացաւնոցա ի Պլէւնա, they arrived at Plewna with day-break; ընդ - միաշաբաթին, early on sunday morning; եւ շաբաթ լուսանայր, and saturday commenced to appear; յառաջ քան զաւուրն, before day-break.

Լուսանկար, աց *s.* photography, photograph; photographer; *a.* photographic; մոգական -, photographic puzzle; - գունաւոր *phys.* photochromatic image; բացասական, դրական -ի, negative, positive photograph; գնամ ի տալ հանել զ- իմ, I am going to have my photo taken. [graph.

Լուսանկարեմ, եցի *va.* to photo-

Լուսանն, անուն, անունք, նունց *s.* lynx; ունել աչս լուսանունս, to be lynx-eyed.

Լուսանցոյց, ցուցաց *a.* that permits the light to pass; *s.* S. Լուսամուտ.

Լուսանց or -ք, ցից *s.* margin; - ընութեանց, the eyes; գրել ի -ս, to make marginal notes.

Լուսաշաւիղ S. Լուսագնաց.

Լուսապաճոյճ S. Լուսազարդ.

Լուսաչափ *s.* photometer.

Լուսաչափութիւն *s.* photometry.

Լուսապայծառ *a.* brilliant, bright, luminous, resplendent.

Լուսապատար *a.* full of light; - լուսին, full moon.

Լուսապատկերացոյց *s.* spectroscope.

Լուսապարգեւ *a.* that gives light, that illuminates.

Լուսապսակ *a.* that has a luminous crown; *s.* glory, nimbus, halo.

Լուսասահման *a.* surrounded with light, splendid, bright, luminous.

Լուսասնունդ *a.* furnished with divine light; illustrious, brilliant.

Լուսասփիւռ *a.* that sheds light, resplendent, shining, radiant. [inous.

Լուսավառ *a.* burning, shining, lum-

Լուսավառութիւն *s.* illumination.

Լուսավիմագրութիւն *s.* lithophotography.

Լուսատարմիկ *a.* surrounded by a bright array; - երկնային թռչունք, angels.

Լուսատարր *a.* lucid, very clear.

Լուսատենչիկ *a.* wishing for, longing for light. [(eye); of brilliant aspect.

Լուսատես *a.* that sees the light

Լուսատեսակ, -սիլ, -սիկ, -տիպ *a.* like the light, clear, bright, brilliant; beautiful.

Լուսատու, աց *a.* that gives light, enlightening; - լինել, to teach, to enlighten, to illuminate; - աշտարակ, light-house; -ք, the stars.

Լուսարան *s.* window, casement; *fig.* baptistery; -ք, the eyes.

Լուսարար, աց *s.* sacristan, vestry-clerk, sexton. [shade.

Լուսարգել *s.* screen, fire-screen;

Լուսարփի *a.* sun-lit, bright, splendid.

Լուսացուցանեմ S. Լուսաւորեմ.

Լուսաւոր, աց *a.* clear, bright, brilliant; *s.* luminaries, stars; *fig.* apostles, prophets, doctors, &c. - առնեմ S. Լուսաւորեմ.

Լուսաւորագոյն *a.* very luminous, most splendid; -, -ս *ad.* clearly, evidently, in the clearest manner.

Լուսաւորամիտ *a.* *s.* enlightened-mind; intelligent.

Լուսաւորապէս *ad.* clearly.

Լուսաւորեմ, եցի *va.* to illuminate, to make light, to render clear, to brighten; *fig.* to enlighten, to illumine; to light, to kindle; to make serene; to restore to sight, to open the eyes of; to manifest; *vn.* to shine, to glitter, to sparkle, to brighten; փողոցքն Կալկաթայ լուսաւորեալք են կազիւ, the streets of Calcutta are lighted with gas; յերեկոյին ի գալստեան թագաւորին ճանապարհքն լուսաւորեալ էին լապտերօք, on the evening of the king's arrival the streets were illuminated with lanterns. [րեմ *va.*

Լուսաւորեցուցանեմ S. Լուսաւո-

Լուսաւորիչ *a.* *s.* illuminator; սուրբ Գրիգոր Պարթեւ՝ որ լուսաւորեաց ըզ Հայաստանեայքս, St. Gregory, the - of the Armenian nation.

Լուսաւորութիւն *s.* light, brightness, glare, splendour; illumination; - *կազի*, gas-lighting; *Հրաբուեստական* -, Bengal-lights; - *լուսապնտակօք*, illumination with lanterns.

Լուսափայլ *a.* shining with light, resplendent, glittering, refulgent, dazzling; - *որդն* *s.* glow-worm, S. Փոսուռայ.

Լուսափայլեմ, *եցի*, -*լիմ*, *եցայ* *vn.* to shine, to shed light, to be brilliant.

Լուսափայլութիւն, -*լումն* *s.* light, brightness, splendour; lustre; perspicuity; -*թիւնդ*, your grace; your lordship; your reverence.

Լուսափառ *a.* brilliant, luminous; splendid, illustrious; -*ք* *s.* burning and shining light. [plumage.

Լուսափետուր *a.* having very white

Լուսեղէն *a.* bright, celestial, angelic; -*ք* *s.* angels.

Լուսերակք *s. pl.* optic nerves.

Լուսերամ *a.* belonging to the celestial chorus.

Լուսերանգ S. Լուսաթոյր.

Լուսիկ *s.* small light; rush-light, night-light; an agreeable light.

Լուսին, *սնի* or *սնոյ* *s.* moon, the planet, or the luminary of the night; moon, month; *ծագումն լուսնի*, moonrise; *լոյս լուսնի*, moon-shine, moonlight; *շող լուսնի*, moon-beam; *նոր* or *ամսագլուխ* -, new moon; *կարակնաձեւ*, *ուռճալիր* -, full moon; *աճեցուն*, *նուազուն*, *լուսալիր* -, crescent, waning, harvest moon; *կարմրորակ* -, red moon, April moon; *փուլ լուսնի*, the waning of the moon; *ast.* *տեսիլ լուսնի*, phase; *ընթացք լուսնի*, lunation, the lunar course; S. Քառորդ; *եւ ոչ - կասէ ի մաշել եւ ի լնուլ*, not even the moon ceases to wax and wane; *եւ էր գիշեր պայծառափայլ լուսնիւ*, it was a beautiful moon-lit night, the moon shone bright; - *ձիոյ*, horse-shoe.

Լուսինեակ S. Սոխակ.

Լուսն, *լուսունք* *s.* speck, film, cataract; pearl or web; *բուժել*. *կեղեւել գ-ն*. to couch a cataract.

Լուսնագանչ *s.* lunacy.

Լուսնագրութիւն *s.* selenography.

Լուսնաժէտ S. Լուսնոտ.

Լուսնախաւիրք *s.* superstitious regard for the moon.

Լուսնակ, *ի*, **Լուսնակայ** *s.* moonlight, moon-shine; moon-light night; *ի լուսնակի*, by moon-light, in the moon-light.

Լուսնական *a.* lunar, lunary; monthly; lunatic; epileptic; - *ամիս*, *տարի*, lunar month, - year; *նահանջական* - *ամիս*, embolismic or bissextile lunar month; - *տեսիլք* *ast.* lunar aspects.

Լուսնահար S. Լուսնոտ.

Լուսնաձեւ *a.* moon-shaped; crescent-shaped; orbicular.

Լուսնամէջ *s.* *ast.* interlunium.

Լուսնամուտ *s.* neomenia, (Roman feast of the new moon). [mock-moon.

Լուսնանմանութի *s.* *ast.* paraselene,

Լուսնապաշտ, *ից* *s.* moon-worshipper.

Լուսնապէս *ad.* like the moon.

Լուսնարեւեան *a.* *ast.* lunisolar.

Լուսնացոյց *s.* almanac, calendar.

Լուսնաւոր S. Լուսնական; -*ուն* *s.* *ast.* lunation.

Լուսնաքար *s.* selenite.

Լուսնեակ S. Լուսնոտ. [(planet).

Լուսնթագ, *ի* *s.* *ast.* Jupiter, Jove

Լուսնիկ S. Փոսուռայ.

*__Լուսնկայ__ S. Լուսնակ.

Լուսնոտ, *ից* *a.* lunatic, moonstruck, mad; epileptic.

Լուսնոտիմ, *եցայ* *vn* to be lunatic; to be subject to epileptic fits.

Լուսնոտութի *s.* lunacy, madness; epilepsy, the falling-sickness. [sible.

Լուտալի *a.* blameable, reprehen-

Լուտական *a.* outrageous, offensive.

Լուտամ, **Լուտանամ**, *ացայ* *vn.* to scold, to reproach, to abuse, to imprecate.

Լուտանք *s.* injury, outrage; imprecation.

Լուտոս or **Լոտոս**, *ի* *s. bot.* lotus.

Լուտերական *a. s.* lutheran; -*ութի* *s.* lutheranism.

Լուտուտ *s. bot.* agriot, black-cherry.

Լուր, *լրոյ* *s.* hearing, audition; audience; news, account, report, relation; hearsay, rumour; renown, fame; discourse, sermon; obedience; noise that wakes or rouses; sound, voice, cry; *Աստուած ամէն - է*, the all-hearing God; - *չարեաց*, bad news, ill news; - *առնել*, to warn, to avert; to acquaint; to announce; *զխուլս ի - առնել*, to cause the deaf to hear; - *լինել*, to be heard; to be announced; - *դնել*, to listen; to hear; - *լինել առ ոք*, to come to one's knowledge; *եւա-*

նել լուր ուրուք, to spread one's fame; ի — ականջաց լսել, to hear with one's own ears; ի լուր ad. by hear-say, by current report; —! listen! — a. only; simple, without ornament; — օր, work-day.

Լուրթ, Լուրջ a. greenish-grey, ash-coloured; azure, blue, sky-coloured, sky-blue.

Լուրջ, լրջաց a. gay, joyful; sprightly, lively; sober, grave, imposing, serious; — երեսօք, seriously; ի բարբառ —, with a serious voice; ի լրջեաց, ի լրջուց, ի լրջէ ad. in a waking state.

Լուրա s. spirit, imp; S. Լորտու.

Լուցական a. burning, scorching.

Լուցանեմ, ցի va. to light, to kindle; to inflame, to burn.

Լուցափայտ, Լուցկի, կեաց s. match, tinder; տփիկ լուցկեաց, --box; լուցկի հրազինուց, percussion-cap.

Լուցումն s. lighting or setting on fire; illumination; fire, conflagration.

Լուք or Լոք s. zool. S. Թոդան; shad.

Լպիրծ a. lubricous, slippery.

Լպիրշ S. Լիրբ, Լկտի.

Լպուտ s. bowyer, cotton beater.

Լպրծեմ, եցի, Լպրծիմ, եցայ vna. to cause to slip; to slip; to slide, to glide.

Լպրծուկ s. zool. earth-worm; bot. sea-weed, sea-grass.

Լպրծուտ or -ծոտ S. Լպիրծ.

Լպրշանք S. Լպրշութիւն.

Լպրշեմ, եցի, Լպրշիմ, եցայ S. Լկտանամ.

Լպրշութիւն S. Լկտութիւն.

Լռակաց, ից, Լռանիստ a. taciturn, silent, quiet; solitary, retired.

Լռակեցութն s. silence, taciturnity.

Լռասէր a. fond of silence, taciturn.

Լռասիրութիւն s. taciturnity.

Լռարան s. place of silence; -ք, silence; -ք Պիւթագորացւոց, the five years' silence imposed on his scholars by Pythagoras.

Լռելեայն or -լեան ad. tacitly, by implication; secretly, in secret; silently, without bustle, in a private manner.

Լռելութիւն s. silence.

Լռեմ, եցի vn. to hold one's tongue, to remain silent, to be silent; to keep silence, to cease to speak, to hold one's peace; to cease, to be at rest, to repose, to rest; to be out of work; va. not to mention, to say nothing of, to suppress, to pass over in silence.

Լռեցուցանեմ, ուցի va. to silence, to put to silence, to impose silence; to interrupt, to cause to cease; — զխիղճ մտաց, to stifle one's remorse or compunction.

Լռիկ, Լռին a. taciturn, silent, mute; lonely, solitary; quiet, calm, peaceful; private; secret; ad. tacitly, silently, in silence; without bustle; — կալ, to be silent; լռիկ մնջիկ, silent, mute; ad. silently.

Լռութիւն s. silence, secrecy; taciturnity; calm, quiet, tranquillity; պատուել զ—, to preserve silence; լուծանել, արմկել զ—, to break silence; նստել ի —թեան, to live in tranquillity, to lead a peaceful life; ընդ —թեամբ անցանել, to pass over silently; ի խոր —թեան գիշերոյ, in the deep silence of night; եթէ խօսքն է արծաթի՝ —ն է ոսկի, words are silver, silence is gold; —! silence! hush!

Լռումն s. silence; interruption, cessation.

Լռուն S. Լռիկ.

Լսաբանական a. acoustic.

Լսաբանութիւն s. acoustics.

Լսական a. acoustic.

Լսասէր a. that loves to hear, eager to listen; attentive, obedient.

Լսարան s. hearing, ear; hall of audience, auditory; university.

Լսելափակ a. that stops his ears; that shuts his ears to.

Լսելի a. audible; that hears; — առնել, to cause to hearken to, to cause to grant; — լինել, to be heard or listened to; to be hearkened to; — եղեն աղօթք քո, your prayers have been heard; — եղեն դից մաղթանք նորա, the gods grant him.

Լսելիք, լեաց s. pl. ears; sense of hearing; S. Զուարթացուցանեմ.

Լսելութիւն s. the hearing; granting; obedience.

Լսեմ, լուայ, լո՛ւր, լուեալ va. to hear; to give audience to, to listen to; to grant, to hearken to the prayer of; to understand; — զչար հոտ, to perceive the odour; չլսելոյն, չլուելոյն առնել, to turn a deaf ear to; լուայ զի, I have heard it said that; լուարուք ինձ, listen to me, hear me; լո՛ւր մեզ, hearken to us, grant our prayer; ոչ լսեն ինձ, they do not listen to me.

Լսեռնիկ s. zool. torquilla, wry-neck.

Լսեցուցանեմ, ուցի va. to cause to hear.

Լսնագոյն *a.* whitish, rather white.

Լսնանամ, ացայ *vn.* to become white, to whiten, to bleach.

Լսնացուցանեմ, Լսնե–, ուցի *va.* to whiten, to render white, to bleach.

Լսնոսկի *s.* platina.

Լսող *a. s.* listening, hearing; auditor; scholar, disciple; obedient, docile; *- լինել*, to hear, to hearken to, to lend an ear to. [oustic nerves.

Լսողական *a.* auditive; *- ջիղք*, ac-

Լսողութիւն *s.* hearing, audition; obedience, docility.

Լսու լինիմ. to hear and understand.

Լտուտ S. **Լուտուտ.**

Լտենի *s. bot.* black-cherry-tree.

Լրագիր, գրոյ *s.* gazzette, newspaper; paper, journal; gazzetteer, newsman. [for a newspaper, journalist.

Լրագրապետ, աց *s.* editor, writer

Լրագրութիւն *s.* journalism.

Լրական *a.* perfect, entire, full.

Լրականութիւն *s.* accomplishment, perfection; fulness.

Լրանամ, ացայ *vn.* to be accomplished, finished; to overflow with.

Լրապատար *a.* brimful. [fectly.

Լրապէս *ad.* fully, copiously, per-

Լրացուցանեմ, ուցի *va.* to complete, to accomplish, to finish, to crown, to complete the measure of, to carry to its highest pitch. [ly, with effrontery.

Լրբաբար *ad.* impudently, insolent-

Լրբագոյն *a.* very or most impudent.

Լրբախօս *a.* insolent, impudent, foul-mouthed. [թիւն.

Լրբանամ, Լրբանք S. **Լրբիմ, Լրբու-**

Լրբացուցանեմ, ուցի *va.* to render impudent, to divest of shame.

Լրբենի S. **Լիրբ**; *- երեսք*, brazen-face, bare-face; *- սէր*, illicit love.

Լրբիմ, եցայ *vn.* to be shameless, impudent, bold, brazen-faced; to behave with insolence, to say silly, or impertinent things.

Լրբին S. **Լիրբ.**

Լրբութիւն *s.* impudence, impertinence, insolence, shamelessness, arrogance, cynism; *ի - դարձուցանել*, to render insolent.

Լրթագոյն *a.* bluish grey. [ish grey.

Լրթանամ, ացայ *vn.* to become blu-

Լրթութիւն աչաց. obscurity of vision, indistinct sight.

Լրիկ *s.* side-pavement, foot-way.

Լրութիւն, Լրումն *s.* entire estate, complement, completeness, fulness; accomplishment, completion, perfection, consummation; satiety; reunion, multitude; *- լուսնի*, full moon; *ի - ածել*, to accomplish, to complete, to finish, to crown; *ի - գալ, ելանել, հասանել*, to be accomplished, to be fulfilled; *ի -*, for the completion of; *ի - աղետիցս*, to complete my misfortunes, to give me the finishing blow, to fill up the measure of my misfortunes; *- ժպրհութեան, եղեռան*, the height of insolence; the lowest depth of crime; *- եղեւ փառաց նորա*, his glory was at the highest pitch.

Լրուտես S. **Լրտես.**

Լրջաբար *ad.* merrily.

Լրջաբոյս *s. bot.* woad.

Լրջադէմ *a.* joyful, gay, of a cheerful countenance. [merriment, jollity.

Լրջականութիւն *s.* gaiety, mirth,

Լրջամիտ *a.* lively, sprightly; gay, joyful, merry; *ad.* gaily, joyfully, mer-

Լրջամտանք S. **Լրջմտութիւն.** [rily.

Լրջանամ, ացայ *vn.* to awaken, to wake up; to become sprightly, to indulge in mirth, to make merry.

Լրջացուցանեմ, ուցի *va.* to awaken; to rouse to gaiety, to render merry, to put into good humour; to lighten; to brighten. [smalt.

Լրջաքար *s.* glazing, coarse enamel,

Լրջմիտ S. **Լրջամիտ.**

Լրջմտութիւն *s.* good humour, merriment, jollity, gaiety, joy; vivacity; vigilance, alertness, watchfulness.

Լրջուակ *s. chem.* isatine; *-ւիտ*, isatide.

Լրտես, աց *s.* spy, informer, police-spy; betrayer, traitor; emissary; scout.

Լրտեսեմ, եցի *va.* to spy, to play the spy, to watch, to search narrowly, to observe in secret; to waylay, to lie in wait for.

Լրտեսութիւն *s.* office or employment of a spy, espionage.

Լցարան *s. mar.* ship's hold.

Լցիչ S. **Լցուցիչ.** [tisfying.

Լցողական *a.* that fills; satiating, sa-

Լցուցանեմ, ուցի *va.* to fill, to fill up; to satiate; to accomplish, to complete, to effect. [completes.

Լցուցիչ *a.* that which fills, satiates,

Լքանեմ, լքի *va.* to leave, to abandon, to desert, to forsake, to quit, to give up; to disable; to dismantle; to discourage, to dishearten; -իմ, լքայ *vn.* to grow weak, to be disabled, to languish, to want force; to despair, to be dispirited.

Լքեմ, եցի S. Լքանեմ & Լքուցանեմ.

Լքեցուցանեմ S. Լքուցանեմ.

Լքումն *s.* abandonment; desertion, defection; weakness, debility; lowness of spirits, loss of courage.

Լքուցանեմ, ուցի *va.* to weaken, to enfeeble; to dispirit, to discourage, to dismay, to drive to despair.

Լքուցումն *s.* discouragement.

Լօդիկ, դկի *s.* frock; surtout; cloak.

Լօշ, ի *s.* bannocks, meal cakes; *bot.* cyclamen; S. Թաղթ.

Լօշտակ, ի *s. bot.* bryony, snakeweed; anthropomorphon, mandragora root.

Լօռ or Լոռ, ոյ *s. bot.* moss; lichen; sea-weed.

Լօռադեղ *s.* turnsol, dutch orchal.

Լօռամարգք, գաց *s. pl.* place covered with moss.

Լօռաներկ *s.* cudbear, alga tintoria, orchal.

Լօռասերմ, Լօռի սերմ *s. bot.* betony.

Լօռաւէտ *a.* mossy.

Խ

Խ (*khē*) խէ *s.* the thirteenth letter of the alphabet, and the eighth of the consonants; խ, խ̅, forty, fortieth.

— It is sometimes confounded with the letters Հ & Ղ, for example: խաղբք, հաղբք; խրաստախ, հրաստախ; Մախաբ. Մահապ: բախտ, բաղդ; սանդուխք, սանդուղք; վախճան, վաղճան.

Խաբ, -բք, ից *s.* deceit, fraud, cheating, knavery; *a.* fraudulent, deceitful; deceived, cheated, defrauded, duped; - գործել, տալ, to cheat, to defraud, to dupe, to swindle; ի -ս անկանել, to be deceived, to fall into error; ի -ս ինչ լինել, to be in fault; ընդ -ս գտանել, to detect in fraud; ընդ -ս, ընդ -, *ad.* fraudulently, deceitfully, knavishly, roguishly; cunningly, astutely; - շրթանց, the spell of eloquence; գուցէ ընդ -ս ինչ եղէ, perhaps it was done by mistake.

Խաբանք *s.* fraud, deceit, cheat, roguery, imposture.

Խաբեայ, բէից, Խաբեբայ, ից *a.* deceitful, fraudulent, fallacious; false, treacherous, knavish, crafty, full of imposture, roguish, cunning, villainous, rascally; fleeting, transitory; *s.* sharper, swindler; hypocrite, dissembler; bait, lure, decoy; - ի խաղու, cheat, sharper, trickster; խաբեայ կերպարանք, mask.

Խաբեբայութիւն *s.* deceit, imposition, cheat, imposture.

Խաբեղայ, ից *s.* wicked monk.

Խաբեմ, եցի *va.* to cheat, to deceive; to defraud, to dupe, to trick, to gull, to inveigle, to insnare; to plot, to hatch, to contrive; to pervert, to seduce, to mislead; to mock, to laugh, not to care, to trifle; - ի խաղի, to cheat at play.

Խաբեպատիր, Խաբէական *a.* fraudulent; deceitful, false, illusory, insidious, sophistical.

Խաբէութիւն *s.* fraud, knavery; deceit, cheat, fallacy, trick, artifice, roguishness, imposture, deception; chicanery, dissimulation; villainy, dishonesty; - ի խաղու, cheat, a cheating trick.

Խաբթող *s.* stratagem, artifice.

Խաբիմ, եցայ *vn.* to be cheated, deceived; to be laughed to scorn, to be jeered at.

Խաբիչ *a.* deceitful, fallacious; seducing, insinuating.

Խաբկանք S. Խաբանք.

Խաբու, Խաբուկ *a.* cheating, deceitful, fallacious; crafty, smirking, smooth-tongued.

Խաբուհի *af.* deceitful; *sf.* deceiver.

Խաբուսիկ S. Խաբու.

Խադ *s.* two edged sword.

Խազ, ից *s. mus.* note; line, letter; notch of an arrow; նուագել զ-ս, to solfa; նուագումն -ից, solfeggio; դրոշմել -իւք զեղանակ ինչ, to note an air, to write it down; - *a.* immoderately addicted to: immature, unripe.

Խազեմ, եցի *va.* to draw lines, to roll; to mark out, to delineate, to outline; to mark, to brand.

Խազմ, ից *s.* war; dispute, quarrel, sedition, fight; - առնել, to dispute, to contest, to debate ; to fight, to come to blows.

Խազմագործ*, *Խազմարար *a.* warlike, martial, brave, valiant; troubling, perturbing, seditious, factious.

Խազմուղ*, *մղոյ *s.* must, new wine.

Խաթ *s.* flat side of the carpus in sheep, (small knee-bone used in the game « knuckle-bones »).

Խաթարեմ*, *եցի, *va.* to damage, to spoil; to corrupt; to ruin, to shatter; to rumple, to crumple. [of a pale grey.

Խաժ*, *ից *a.* rude; *gr.* aspirate; - ***գոյն***,

Խաժածին *s. chem.* cyanogen.

Խաժական *a. chem.* cyanic.

Խաժակն *a.* blue-eyed.

Խաժամուժ *a.* low, vulgar, plebeian; -, - ***ամբոխ*, *մարդիկ***, the mob, the rabble, the populace.

Խաժերկաթ *s. chem.* cyanide of iron.

Խաժուկ *chem. s.* cyanuret.

Խաժուրդ *s. chem.* Prussian blue.

Խաժուրիկ*, *ի *s. bot.* primrose ; cowslip. [skin.

Խալ *s.* speck, point; mole on the

Խալամ*, *ի *s.* skull of animals.

Խալամովին *ad.* with the head.

Խալարականք *s.* ornaments on freizes or capitals. [or buildings.

Խալիզոն*, *ի *s.* snail: suit of rooms

Խախալ *s.* coarse sieve, corn sieve.

Խախամոք*, *աց *s.* man-cook. [shout.

Խախանջեմ *va.* to howl, to yell, to

Խախանք *s.* immoderate, derisive laughter.

Խախաց*, *ից *s.* chyle; rennet; curdled milk, curds. [curdle.

Խախացեմ*, *եցի *va.* to coagulate, to

Խախացոյ*, *ի *s.* first stomach, ventricle.

Խախուտ *a.* unstable, ill-built, weak, frail; inconstant, mutable; -***ք*** *s.* emigration; - ***լինել***, to emigrate, to quit one's country. [pleasant; barbarous.

Խախտալուր *a.* rough, harsh, un-

Խախտած *a.* spoiled, ruined; *s.* ruin, waste.

Խախտեմ*, *եցի *va.* to remove, to displace, to dislodge; to move, to change; to shake, to cause to totter; to ruin; to refute, to confute; to emigrate; - ***զանդամս*, *զոսկերս***, to dislocate, to disjoint, to put out of joint; - ***բանիւք***, to tease, to annoy, to torment with idle gossip.

Խախտումն *s.* destruction ; displacing, removal; emigration; - ***ոսկերաց***, dislocation, luxation.

Խած S. ***Հաս եւ խած***.

Խածանեմ*, *ծի *va.* to bite; to chew, to gnaw, to tear in pieces; *fig.* to nettle, to sting, to snarl at, to revile; - ***զմիմեանս***, to bite one another.

Խածանող *a.* biting, pungent; *fig.* satirical, cynical; - ***լեզու***, tart tongue; - ***բարք***, mordacity, sharpness.

Խածատանք *s.* bite.

Խածատեմ*, *եցի *va.* to bite, to nibble.

Խածեակ*, *եկի *s.* bird's crop, craw.

Խածի*, *ծւոյ *s.* gizzard.

Խածիթայ*, *ից *s.* salary; quarterly stipend.

Խածուած*, *ոյ *s.* bite, biting; sting.

Խածումն *s.* act of biting.

Խակ*, *աց *s.* unripe, immature; sour, bitter, harsh; *fig.* harsh, rugged, rough, unkind, cruel, inhuman; inexpert, unpractised, ignorant; ill-bred, boorish, awkward, rude. [harsh.

Խակաբարոյ *a.* hard-hearted, rude,

Խակագործ *a.* seditious, factious, turbulent; - ***ստահակութիւն***, -***ութն*** *s.* sedition, revolt, rebellion.

Խակախորհութն *s.* immature judgment, puerility. [ripe fruit.

Խակակիթ առնեմ *va.* to gather un-

Խակակութ *a.* gathered prematurely, harsh, unripe; new, fresh; premature; - ***իւղ***, pure oil.

Խակամիտ *a.* whose judgment is immature, foolish, puerile.

Խակամտութիւն *s.* want of mature judgment, folly, youthful ignorance or inexperie nce.

Խակութիւն *s.* unripeness, crudity; *fig.* sourness, harshness, cruelty; sedition, rebellion. [cooked meat.

Խահ*, *ից *s.* dish, viand, mess; meat,

Խահագործեմ*, *եցի *va.* to cook.

Խահակեր*, *Խահամոք*, *Խահարար*, *աց *s.* head-cook; ***օգնական*** -***ի***, under-cook.

Խահարան *s.* kitchen; ***աղախին ի*** -***ի***, kitchen-maid; ***լուացաջուր*** -***ի***, dish-water.

Խահարարութիւն *s.* cookery; the dishes served up; seasoning of dishes; dainty meats.

Խահարարուհի *sf.* cook; cook-maid.

Խահուէ, &c. S. ***Սուրճ***, &c.

Խահրեմ*, *եցի *va.* to overdo, to cook too much, to burn, to spoil; to corrupt, to ruin.

Խաղ, *ուց* or *ից* s. play, game; recreation, pastime, amusement, sport; fun, joke, raillery, pleasantery, mockery; mummery, foolery; games; scene, stage, theatre; *mus.* a note; *song, air; *սէր -ուց*, gambling, gaming; *-ք Ողիմպիայ*, Olympic games; *-ք ըմբշամարտից*, wrestling; *գնդակի -*, the game of tennis; *- կճեայ գնդակաց*, game of marbles; *- նարտի*, backgammon; *- տախտակի*, draughts; *- սատրնջոյ*, chess; *- *աչկապուկի*, blind man's buff; *- թղթոյ*, card-playing, S. **Թուղթ**; *- բախտի*, game of chance; *- բառից*, a pun, play upon words; *չլինել կամակ ի -*, to be in no mood for sport, not to be in a sporting mood; *ի - հատանիլ, շահատակիլ ի -ս*, to abandon oneself to amusements; *ի - մտանել*, to join a game; to sit down to play; *լինել յաջողակ ի -ի*, to have a good game; to have a good-hand (*cards*), to be a lucky player; *լինել դժբաղդ ի -ի*, to have ill luck at play; *կորուսանել ի -ի*, to play or to gamble away; *վատնել զամենայն ի -ի*, to gamble away one's fortune, to lose one's fortune by gambling; *դադարել ի -ոյ*, to leave off playing; *- համարել*, to take as a joke; *չէն ինչ -ոյ*, it is not to be trifled with, it is no joke; *- առնել զոք*, *ընդ - արկանել*, to ridicule, to deride, to mock, to make sport or mockery of, to laugh at a person; *ընդ - առնել*, to rally, to joke with, to jest with; to turn to ridicule; *ընդ -*, *ընդ -ս* *ad.* for fun, in jest, for a joke, jestingly; *որչափ - խաղացի ընդ նոսա*, how many tricks I played on them! *Թո՛ղ տուր անդր զ-դ*, *Թո՛ղ զ-դ*, joking apart, in good earnest; *- *կանչել*, to sing a song.

Խաղ, *ից* s. shore, side of a river; meadow; marsh, moor; gulf, roadstead: division, pigeon-hole.

Խաղալիկ, *լկաց* s. player; dancer; game, play, toy, plaything; trifle, trifling amusement, foolery; gewgaw, bawble; *fig.* laughing-stock, butt; *- լինել*, to become the laughing-stock of; *- առնել*, to make game of; *- եղեւ բախտին*, he was fortune's plaything, or the sport of fortune, fortune mocked him; *հողմոց եւ ալեաց -*, at the mercy of winds and waves.

Խաղալիք, *լեաց* s. plaything, toy, knick-knack, trinket; trifle, trash, thing of nought; game, play; *anat.* joint, articulation, socket; touch, feeling; *վաճառող -լեաց*, toy-man; *մի ժամավաճառ լինիր ի -լիս*, do not waste your time with trifles. [skin.

Խաղախ s. boat, barge: *raw hide,

Խաղախորդ, *աց* s. leather-dresser, currier; tanner. [tan.

Խաղախորդեմ, *եցի* *va.* to curry, to

Խաղախորդութիւն s. tanning.

Խաղակ, *աց* *a.* childish, playful.

Խաղակից *a. s.* playfellow, playmate.

Խաղակատակ, &c. S. **Խեղկատակ**, &c.

Խաղահանդէս s. interlude.

Խաղաղ *a.* calm, tranquil, serene, peaceful, undisturbed, quiet; *- միտք*, serene mind; *-*, *-աբար* *ad.* placidly, peacefully, calmly, quietly, serenely.

Խաղաղական *a.* S. **Խաղաղ**; *s.* supplimentary vesper service: certificate of poverty; *- Ովկիանոս*, the Pacific Ocean; *- զոհ*, peace-offering.

Խաղաղածաւալ *a.* calm, placid, tranquil.

Խաղաղակեաց *a.* living in peace.

Խաղաղակոյտ *a.* peacefully assembled.

Խաղաղամերժ *a. s.* peace-breaker, turbulent, unquiet, restless, seditious, rebellious.

Խաղաղանամ, *ացայ* *vn.* to be appeased, tranquillized, to grow calm.

Խաղաղապահ, *ից* *a.* pacific, quiet.

Խաղաղասէր *a.* fond of peace, that loves tranquillity, peaceable, peaceful.

Խաղաղասիգ, *-սիք* *a.* mild, soft, gentle. [moderation.

Խաղաղասիրութիւն s. love of peace,

Խաղաղարար, *աց* *a.* peace-making, pacifying, conciliating; *s.* peace-maker, pacifier, reconciler.

Խաղաղարարութիւն *s.* pacification, reconciliation.

Խաղաղացուցանեմ, *ուցի* *va.* to pacify, to calm; to conciliate, to reconcile. [tranquil, serene.

Խաղաղաւէտ *a.* very calm, peaceful,

Խաղաղեմ, *եցի* *va.* to pacify, to appease, to calm, to allay, to assuage; to conciliate, to reconcile, to accommodate, to adjust; to hide, to conceal, to keep secret; *-իմ*, *եցայ* *vn.* to become calm, to be pacified, tranquillized; to be reconciled; *խաղաղեա՛ց*, be quiet, be tranquil, compose yourself. [quietly, softly, gently.

Խաղաղիկ *ad.* peacefully, calmly,

Խաղաղութիւն *s.* peace; calm, tranquillity, quiet, rest, repose; pacification, conciliation; — *ընդ ձեզ*, peace be with you; — *ոգւոյ, մտաց*, peace of mind; *այր —թեան*, angel or messenger of peace; *քաղցր, խորին, անդորր* —, perfect peace, profound tranquillity, sweet repose; — *առնել*, to make peace; *կեալ ի —թեան*, to live in peace; *առնել — ընդ ումեք*, to make one's peace with; *—թեամբ լինել ընդ ումեք*, to be at peace with; *վայելել ի խոր, յանվրդով —թեան*, to enjoy profound peace; to live in comfort; *աղմկել զ—*, to disturb, to break the peace; *աղաչել, խօսել ի —* or *ի հաշտութիւն —թեան*, to sue for peace; *մերժել զբան —թեան*, to refuse terms of peace, to reject means for reconciliation, to be opposed to conciliatory measures; *—թբ ad.* peaceably, peacefully, in peace; *արտասուահայց —, — ըղձիւք ըղձացեալ*, the longed for peace; *— է ինձ*, I am happy and contented; *— պարգեւեսցէ նմա Տէր*, God rest his soul; peace to his soul; *Երթ ի —, երթայք —թեամբ*, go in peace; God be with you; *մնա՛, մնայք —թբ*, goodbye! adieu!

Խաղամ, ացի *vn.* to play, to sport, to amuse oneself; to jump, to leap, to dance, to gambol, to frolic, to frisk about; *fig.* to ridicule, to mock, to deride; to jest, to joke, to play the fool; to move, to walk, to go, to depart; to go away, to march, to start on a journey; to take the field; to rush at, to swoop down on; to gush out, to spout forth, to spirt; *խաղասցէ ի վերայ քո Հոգի Տեառն*, the spirit of the Lord shall fall upon you; *ամպք զամպօք ելեւել խաղային*, the clouds were gathering round; — *ընդ միմեանս*, to fall in love with, to be smitten with love; — *զոմամբ*, to make game of, to deride, to jeer, to insult; *մուտ եւ ելս* —, to go in and out, to frequent; *ընդ ամուրս խաղալով* —, to laugh, to scorn, to scoff at fortresses; — *ի պատերազմ*. — *ի վերայ մարտիւ պատերազմի*, to move against, to advance to the attack, to rush to battle; — *բանակին*, to decamp; to change quarters; *թաւալգլոր, գլխաթաւալ* —, to fall dead, to drag oneself along, to be thrown down, to roll on the ground; *յառաջ —, — գնալ*, to march, to advance; *յետս* —, to retrograde, to retreat; *ախտօք* or *ախտաւ աչաց — ի վերայ ուրուք*, to scowl at, to menace with threatening looks, to frown; — *բանիւք ի վերայ*, to apostrophize, to rail at or against some one, to revile, to burst into bitter invectives, to inveigh against; — *գթոյ*, to pity, to have compassion on; — *ի մնոտիս*, to trifle, to waste one's time on trivial occupations; — *ի* ..., to play at ...; S. **Թուղթ**, **Խաղ**; *խաղան մանկունքն ի պարտէզի*, the children are playing, are at play in the garden; *ո՞ւմ անկ է —*, whose turn is it to play? whose move is it? *գործն զկնի բանին խաղայր*, no sooner said than done. [brace.

Խաղապատանք *s.* affectionate em-

Խաղապատիմ, եցայ *vn.* to embrace affectionately, to caress, to fondle; to embrace the knees, to supplicate with weeping; *օձապատիկ —եալ*, interwoven, interlaced, entwined like serpents.

Խաղաշ *s.* gargle, gargling; — *առնել*, to gargle. [ments.

Խաղասէր *a.* playful, fond of amuse-

Խաղարան *s.* play-ground; gaming-house; theatre.

Խաղարկութիւն *s.* play, sport, diversion; *թատրոնական —ք*, theatrical representations. [fluid; *s.* S. **Խաղացք**.

Խաղաց, ից *a.* flowing, running,

Խաղացող, աց *s.* player.

Խաղացումն S. **Խաղացք**; *—ցմունք շնորհաց*, inspiration of the Divine Spirit.

Խաղացուցանեմ, ուցի *va.* to cause to move, to march, to transfer, to transport, to carry away; to advance, to drive forward, to push on; to pour out, to spirt; S. **Թաւալգլոր**.

Խաղացք, ից *s.* course, current; pouring out, effusion; forward movement, progress, advance.

Խաղաւարտ, ից *s.* abscess, apostume; swelling; wen; wart; pimple, pustule, tubercle; *եռալ. ի վեր եռալ —ից*, to suppurate, to form an abscess, or tumour.

Խաղբակեմ, եցի *va.* to deceive, to entrap, to draw into a snare, to inveigle; to vex, to trouble.

Խաղբք, բից *s.* snare, trap, ambush; *ընդ աղբ եւ ընդ խաղբ գալ.* to be illclothed, to be poorly or shabbily dressed.

Խաղետղ, *ետեղ* s. play-ground; tennis court; – *թատեր* S. Թատր.

Խաղթուղթ s. card, playing card; *տրցակ խաղթղթոյ*, pack of cards; *հըմայել խաղթղթովք* S. Թուղթ.

Խաղխամ, *աց* s. bars, rails; grating, railing, rail-fence; palissade.

Խաղխամեայ a. grated, cross-barred; open, openwork; – *դուռն*, iron-gate.

Խաղճախուղճ s. gristle, cartilage.

Խաղճմունք s. *anat.* glands.

Խաղող, *ոյ* s. grapes; *պտուղ –ոյ* or *–ապտուղ*, a grape; *կուտ –ոյ*, grape-stone; *խակ –*, *աղոխ*, sour –; *կթել զ–*, to gather –; *արիւն –ոյ*, wine.

Խաղողաբեր a. bearing or producing grapes. [sour.

Խաղողադառն a. whose grapes are

Խաղողախոտ s. *bot.* louse-wort, peduncularia. [coat of the eye.

Խաղողեայ թաղանթ s. uvea, uveous

Խաղողենի s. vine. [cricket.

Խաղողեփեաց s. *zool.* staphylinus;

Խաղողիկ s. currants, small grapes; gooseberry; night-shade, bane-wort, morel; *anat.* uvula.

Խաղտալեզու, *–լուր* a. guttural, rough, harsh, hard, unpleasing, grating to the ear (language).

Խաղտետր s. music-book.

Խամ a. inexpert, unskilled, unpractised, ignorant; s. new wine, must.

Խամանամ, *ացայ* vn. to be unskilful or inexpert; to leave off a habit, to break a custom. [skill, or practice.

Խամութիւն s. ignorance, want of

Խամծերք s. chin.

Խամութ s. traces, (harness).

Խամրանամ, *ացայ* vn. to fade, to wither, to dry, to shrink, to waste away, to languish, to grow weak, to be stunted; to spoil, to tarnish.

Խամրացուցանեմ, *ուցի*, **Խամրեմ**, *եցի*, **Խամրեցուցանեմ** va. to wither, to cause to shrink, to weaken, to stunt, to kill; to tarnish, to spoil.

Խամրիմ, *եցայ* S. Խամրանամ.

Խայթ, *ից* s. sting; spur, goad, prickle; *fig.* incentive; *–ք մտաց*, *խըղճի*, remorse, stings of conscience, compunction.

Խայթահար a. pungent, stinging, sharp; s. *bot.* dwarf holly. [to goad.

Խայթահարեմ va. to sting, to spur,

Խայթեմ, *եցի* va. to sting, to prick; *fig.* to nettle, to pique; *խիղճն խայթէ զնա*, he feels remorse, he scruples at.

Խայթոց, *աց* s. sting; point; prick; *–ք*. S. Խայթուած.

Խայթոցաւոր, *աց* a. stinging, furnished with a sting.

Խայթուած, *ոց* s. sting, prick, insect-bite; bite; – *վիրաբուժական*, puncture.

Խայթումն s. stinging, tingling, prickling; quilting, stitching, pinking.

Խայծ, *ի* s. bait, decoy; slice, bit, piece ,morsel; spot, speckle; *dark or ripening colour of fruits.

Խայծեմ, *եցի*. **Խայծիմ**, *եցայ* vna. to begin to ripen, to ripen, to grow ripe (grapes). [to mature; to ripen grapes.

Խայծեցուցանեմ, *ուցի* va. to ripen,

Խայծոտ a. spotted, speckled.

Խայծուած, *ոց* s. colouring, beginning of ripeness in grapes.

Խայտ, **Խայտաբղէտ** a. spotted, checquered, dappled, speckled, variegated.

Խայտաբղէտութիւն s. odd medly of colours, motley. [icsome.

Խայտալից a. joyful, vivacious, frol-

Խայտախարի, *–իւ* a. speckled, spotted; dapple, motley, sorrel, roan, piebald; *կիճ –*, serpentine marble.

Խայտակն a. mild, pleasing, sweet looking.

Խայտաճամուկ a. spotted, speckled, marked; *գործ –*, inlaid work; – *յօրինել*, to inlay, to mark, to speckle.

Խայտամ, *ացի* vn. to leap for joy, to be in extasy, to frolic, to sport about; – *զիւիք*, to become insolent, to rebel.

Խայտանք s. extasy, transport, thrill of joy.

Խայտապխակ S. Խայտախարիւ.

Խայտառակ a. covered with disgrace, loaded with shame, infamous, ignominious, disgraceful, shameful; –, *–աբար* ad. shamefully, ignominiously, disgracefully, infamously.

Խայտառակամահ a. of an ignominious death.

Խայտառականք S. Խայտառակութի.

Խայտառակեմ, *եցի*, **Խայտառակեցուցանեմ**, *ուցի* va. to put to shame, to shame, to make ashamed; to unmask; to debauch, to ruin, to corrupt; to expose naked; to violate, to dishonour, to blast.

Խայտառակութիւն s. shame, opprobrium, disgrace, ignominy, infamy, turpitude, dishonour; the private parts. [to variegate.

Խայտացուցանեմ, ուցի *va.* to spot,

Խայտուկ *s.* harlequin; *zool.* spotted red-shank.

Խայտուցք *s.* speck, spot, mark.

Խայրի, րւոյ, րեաց *s.* fruit, production; offering, oblation.

Խան, ից *s.* dish, platter, tray; basket, hamper: crumbs; raspings; filings, chips: *inn, hostelry.

Խանաթ *s.* trace, footstep; *ի — անկանել*, to trace, to follow a track.

Խանգար *s.* disorder, confusion, disturbance; waste, ruin, corruption; perversion, depravation; overthrow; *a.* disordered, confused, spoiled; — *առնել* S. **Խանգարեմ.**

Խանգարեմ, եցի *va.* to disorder, to disturb, to confuse, to confound, to disconcert, to put out of countenance; to spoil, to mar, to break, to destroy; to corrupt, to ruin; — *զառողջութիւն*, to ruin the health.

Խանգարիմ, եցայ *vn.* to be out of order, to be spoiled; to give one's self up or over to, to addict one's self to.

Խանգարիչ *a.* causing disorder, spoiling, corrupting, disorganizing; *s.* disturber, corrupter, destroyer; perverter, seducer; perturber.

Խանգարումն S. **Խանգար** *s.*

Խանդ. ից *s.* desire, inclination, wish; fury, transport; poetic fire, genius, enthusiasm; tenderness, affection, love; — *առնել*, to despise, to reproach, to contemn.

Խանդագորով լինիմ *vn.* to be moved, touched, affected.

Խանդակաթ, **Խանդաղակաթ** *a.* tender, compassionate, full of tenderness, affectionate, loving, warmly attached, dotingly fond; affecting, moving, touching, piteous; *ad.* tenderly, affectionately, lovingly; — *սիրել*, to love dearly, to be passionately fond of; — *սէր*. tender love, fondness.

Խանդակաթիմ, թեալ *vn.* to melt with tenderness, compassion or love, to grow attached.

Խանդաղատագին, —տական *a.* tender, fond, loving, affectionate; moving, melting, affecting, pathetic.

Խանդաղատանք *s.* tenderness, affection, emotion, compassion, pity; *ի —նս ածել*, to move, to affect, to touch; *—նօք* *ad.* tenderly, affectionately.

Խանդաղատելի *a.* moving, affecting.

Խանդաղատեմ, եցի *va.* to move to compassion, to excite pity, to compel to tears; *—տիմ*, եցայ *vn.* to melt to tenderness, to be moved with compassion, to have pity; to entreat, to beseech, to supplicate, to implore; *խանդաղատէր սիրտ նորա*, he was deeply moved; *խանդաղատեցաւ զնովաւ*, he took compassion on him; — *ընդ*, to be moved to pity by. [դաղատանք.

Խանդաղատութիւն, —տումն S. **Խան-**

Խանդամ, ացի *vn.* to envy, to be envious of, to grow or to be jealous of, to look at with a jealous eye.

Խանդանք, **Խանդութիւն** *s.* envy, spite, jealousy; desire, covetousness, greed. [net: diamond.

Խանդումանդ, ի *s.* load-stone, mag-

Խանթէփար *s. bot.* dittany.

Խանթուռք *s.* fringe, trimming.

Խանծ, **Խանձ**, ից *s.* bait, lure, decoy; *fig.* allurement, charm, attraction: match; percussion-cap; burn, burning, scorching; odour of burning or scorching, *burnt smell; *—իւ որսալ*, to bait, to allure, to decoy, to entice; — *արկանել*, to kindle, to light; to stir up, to poke a fire; — *փառաց*, *շահու*, the attraction of glory; the allurement of gain.

Խանձառ *a.* burnt.

Խանձատեմ, եցի *va.* to burn, to scorch, to singe; *—տիմ* *vn.* to be burnt.

Խանձարուր, արրոց *s.* swaddling-band, swaddling clothes; cradle; *պատել ի —ս*, to swathe, to swaddle; *արձակել ի խանձարրոց*, to unswathe, to take out of swaddling clothes; *ի խանձարրոց*, *անդստին ի խանձարրոց*, from the cradle, from childhood, from infancy; *ուր —ք են նորա*, his birthplace; *—ք քաղաքակրթութեան*, the cradle of civilization.

Խանձարրապատ *a.* swaddled; — *լինել*, *—տիմ*, to be wrapped in swaddling clothes. [swathe.

Խանձարրեմ, եցի *va.* to swaddle, to

Խանձեմ, եցի *va.* to roast, to broil, to toast, to scorch, to singe, to burn; to set fire to, to kindle; — *զպատերազմ*, to inflame to war, to kindle the flames of war; — *զհուր պատերազմու-*

թեան, to stir up the fire of rebellion.

Խանձեցուցանեմ, *ուցի va.* to allure, to entice; to familiarize, to attach, to attract, to draw with.

Խանձիմ, *եցայ vn.* to roast, to broil, to scorch, to burn, to glow; *fig.* to be fired with, to bend one's whole soul to, to become attached to, to apply one's self to, to get accustomed or inured to, to give one's self up to; to be eager, to long, to burn with envy or desire, to be enamoured of, to be smitten with, to burn with love, to be mad with love for; - *յանառակութիւն*, to be sunk in dissoluteness. [smoke.

Խանձիր *s.* odour of burning, of

Խանձող *s.* brand, fire-brand; live-coal; lava.

Խանձոց *s.* fish-hook.

Խանձրահամ, *-հոտ a.* that has an odour or flavour of burning, having a burnt taste or smell.

Խանութ, *նթից s.* shop; manufactory; treasure; store, warehouse, magazine; *խանթի տիկին sf.* shopkeeper; *ի - նստել*, to keep a shop, to traffic; *-ք ալեաց*, the depths of ocean; *-այք s. pl.* shops.

Խանութպան, *-թպան*, *աց s.* shopkeeper, retailer, tradesman.

Խանչանամ, *ացայ vn.* to be puffed up, proud, swollen with pride.

Խանչեմ, *եցի vn.* to roar, to bellow; to bray; to grunt.

Խանչիւն, *-չումն s.* roaring, bellowing; braying; grunting.

Խանչումն *s.* inflation, distension; *fig.* swelling, puffing up, pride; inclination, propensity.

Խանտ *a.* dishonest, lewd, lascivious.

Խանտատածութիւն *s.* envy.

Խանտամ, **Խանտանք** or **Խանտաւորութիւն** S. **Խանդամ**, **Խանդանք**.

Խաշ, *ի s.* stew of sheeps' trotters; *bot.* pennyroyal.

Խաշար *a.* S. **Խոշոր**; *s.* young tree, shoot, sucker; stake, pile. [eine.

Խաշխաշ S. **Մեկոն**; *-իտ chem.* cod-

Խաշն, *շին*, *շինք*, *շանց s.* flock of sheep, sheep. [herd.

Խաշնաբոյծ, **Խաշնադարման** *a.* shep-

Խաշնադարմանութիւն *s.* shepherd's employment.

Խաշնամահ, *ոյ* or *ի s.* rot, murrain.

Խաշնարած, *աց*, **Խաշնարօտ**, *ից s.* shepherd; *կին*, *աղջիկ* -, shepherdess; *մանուկ* -, shepherd boy.

Խաշնաւէտ *a.* rich in flocks.

Խաշնդեղ, *ոյ s. bot.* rhubarb.

Խաշոյ, **Խաշու** *s.* broth; decoction.

Խաչ, *ի s.* cross; crucifix; *fig.* cross, sorrows, tribulation; *սուրբ* -, the Cross, the Holy Rood; *ի - հանել*, *կախել զ-ե*, to crucify; *ի - ելանել*, to be crucified; - *առնել*, *հանել*, to make the sign of the cross, to cross one's self. [bearer; crusader.

Խաչաբարձ *a.* cross-bearing; *s.* cross-

Խաչագլուխ *a.* cross-headed.

Խաչադրօշ նշանակ S. **Խաչվառ**.

Խաչազգեաց, *-զգեցիկ*, *-զգեստ a.* bearing the cross, enduring patiently, patient; *-զգեստ*, crossed.

Խաչալուայ առնեմ. to bless water by immersing a crucifix. [crucifix.

Խաչակալ, *-ք s.* desk or rest for a

Խաչական *a* crucial, that appertains to the cross.

Խաչակիր, *կրաց a.* cruciferous; *s. bot.* cruciferous plant; cross-bearer; crusader; *-ք*, the crusades, the crusaders.

Խաչակից *a.* companion in crucifixion; crucified together; *-լինել* S. **Խաչակցիմ**. [sign of the cross, to cross.

Խաչակնքեմ, *եցի va.* to make the

Խաչակրութիւն *s.* crusade.

Խաչակրօն *a.* suffering for Christ's sake, patient, austere; christian.

Խաչակցեմ, *ցեալ va.* to crucify together; *-ցիմ*, *եցայ vn.* to be a companion in crucifixion, to be crucified with another.

Խաչակցութիւն *s.* the being crucified with another; participation in the passion of our Lord.

Խաչահան, *-հանու*, *աց s.* crucifier.

Խաչահանութիւն *s.* crucifixion.

Խաչաձեւ *a.* cruciform, crossed; *ad.* cross-wise; - *դնել*, to place across.

Խաչամած *a.* nailed to a cross, crucified.

Խաչամահ *a.* dead on the cross, crucified; - *սպանանել*, to put to death on the cross, to crucify.

Խաչամարտութիւն *s.* hostility to the adoration of the Holy Cross.

Խաչանիշ S. **Խաչաձեւ**; - *փայտ*, the cross; - *հաստանել*, to cross, to place across.

Խաչանման *a.* cross-like.

Խաչանշան S. **Խաչաձեւ**; *s.* the sign of the cross; - *առնել*, to make –.

Խաչաչարչար *a.* crucified, tortured on the cross. [parson.

Խաչապահ *s.* parish priest, country

Խաչապաշտ, *ից s.* worshipper of Christ crucified, christian.

Խաչապէս *ad.* in form of a cross, crosswise; - *ձգել առ իրեարս զձեռս*, to cross the arms.

Խաչափայտ, *ի s.* wood of the cross, cross; crucifix; *bot.* peony; anemone.

Խաչափառ, *ի s.* crab, craw-fish.

Խաչգիւտ *s.* discovery of the Holy

Խաչելեալ *a.* crucified. [Cross.

Խաչելութն *s.* crucifixion; crucifix.

Խաչեմ, *եցի va.* to crucify, to fix on the cross; *-իմ vn.* to be crucified.

Խաչերկաթ *s.* tripod.

Խաչվառ, *աց s.* gonfalon, holy standard; *-ակիր*, gonfalonier. [Holy Cross.

Խաչվերաց, *ի s.* exaltation of the

Խաչօրհնէք *s.* benediction of the

Խառ *s.* thorny shrub. [Holy Cross.

Խառամանեմ *vn.* to twist rope.

Խառան, *աց s.* rope, cord, string; iron collar. [collar or chain.

Խառանաձիգ *a.* collared, wearing a

Խառանեմ, *եցի va.* to chain up; to tie with ropes. [ble; to gnaw, to bite.

Խառատեմ *va.* to destroy, to crum-

Խառատումն *s.* destruction, waste.

Խառեմ, *եցի va.* to wring the neck, to twist, to wrench, to draw, to pull out.

Խառխառոտ սիւն *s.* spiral column.

Խառն, *ից a.* mixed, compound; confused, in disorder; complicated, indistinct; impure, obscene, lewd; *ad.* confusedly, indistinctly; together, conjointly; *s.* mixture, conjunction; coition, copulation, coupling, pairing, rut, rutting; *ի -ս լինել*, to be in rut, on heat, in pairing time; *ի -ս գալ*, to pair, to couple, to leap, to mount, to cover (mares, &c.); *ածել ի -ս*, to yoke, to match, to pair, to couple, to join together.

Խառնաբան *a.* obscure in speech, difficult to understand; indistinct, confused. [chimæra.

Խառնագազան *a.* hybrid; - *հրէշ*,

Խառնագնաց *a.* licentious, dissolute, rakish, libertine. [riegated.

Խառնագոյն *a.* parti-coloured, va-

Խառնագործ *a.* wicked, villanous.

Խառնադեղ, *ղք s.* an emetic.

Խառնաթան *s.* vegetable soup.

Խառնախում S. **Խաժամուժ**. [fame.

Խառնախուց իշտիկք *s.* house of ill-

Խառնախօս, *աց a.* that speaks confusedly or impurely, confused; unchaste, impure.

Խառնախօսութիւն *s.* idle talk, prating; buffoonery, scurrility; confused or impure language, barbarism; obscene discourse.

Խառնակ, *աց a.* mixed, confused, embroiled, complicated; impure, obscene; *s.* tie, bond, union; copulation, pairing; the rabble, the mob.

Խառնակաբան *a. ad.* abusively; improperly said. [*կեաց*.

Խառնակեաց, *եցաց* S. **Միաբանա-**

Խառնակեմ, *եցի va.* to mix, to blend; to confuse, to perplex, to embarrass, to confound; to intrigue; to disturb, to embroil; to twist; to couple or pair; *-իմ vn.* to be mixed, confused, confounded with; to come to blows, to fight; to be in communication with, to haunt, to frequent; to have commerce

Խառնակեցիկ S. **Խառնագնաց**. [with.

Խառնակեցութիւն *s.* licentious life, debauchery. [persons, profaned.

Խառնակոխ *a.* trodden by impure

Խառնակութիւն, *-ումն s.* medley, confusion, disorder, chaos; disturbance, perturbation, tumult; profanation; coition, copulation; *ast.* conjunction; *որդի -թն*, bastard son; *արդարեւ վայր -թն է*, it is a perfect Babel.

Խառնակրօն *a.* incredulous, unbelieving, impious; vulgar; S. **Խառնագնաց**.

Խառնաձայն *ad.* indistinctly, inarticulately; *a.* not clearly audible, indistinct, confused; –, *-ութն s.* resonance; - *հնչել*, to give an uncertain sound; to utter confused cries; - *շշունջ*, confused murmur; *եթէ - արձակիցի փողն*, if the trumpet give an uncertain sound.

Խառնաղանճ ou *-ղանջ*, *ից s.* the mass, the common herd, the multitude, the rabble, the mob; *a.* low, vulgar, plebeian; - *ամբոխ*, the lower classes, the common people, the scum or dregs of the people, the vulgar.

Խառնամաղ կոշտք *s.* siftings. [gled.

Խառնաման, *-եալ a.* twistled, entan-

Խառնամառն, *-եալ a.* mixed, confused. [a disorderly rabble.

Խառնամբոխ *a.* tumultuous; *ad.* with

Խառնապատում *ad*. related indistinctly, confusedly, without method.

Խառնավար *a*. ill-used, ill-treated; - *առնել*, to abuse, to misuse, to make a bad or ill use of.

Խառնարան *s*. goblet, cup, bowl; banquet, feast; crater; *fig*. recipient of the Word (Virgin Mary).

Խառնարձակ *a*. pronounced confusedly, indistinctly; *ad*. in a huddle, pell-mell.

Խառնափնդոր *a*. embroiled, disordered, intricate, confused; *ad*. confusedly, disorderly, pell-mell.

Խառնափնդորեմ, *եցի va*. to throw into disorder or confusion; to embroil, to confuse, to perplex, to disturb.

Խառնափնդորութիւն, *-ումն s*. confusion, disorder, disturbance, embroiling, perplexity.

Խառնելի *s*. cup, goblet, bowl; liquor, beverage, drink, potion, libation; crater; *-ք թեւոց*, the tiller ropes; *խառնել -ս*, to offer, to pour out libations.

Խառնեմ, *եցի va*. to mix, to mingle, to blend; to join, to incorporate, to unite ;to combine, to amalgamate; to confound, to confuse, to perplex; to mix up, to season; to intermix, to intermingle; to intertwine, to interweave; to adulterate, to taint, to tinge; - *բարեկամութեան*, to knit in friendship; *սէր* -, to fall in love with; - *զկերակուրս*, to lay the cloth, to spread the table, to serve up; - *զօղս ընդ ճարմանդս*, to button; to buckle; to unite; - *զձեռն իւր ընդ ձեռն ընկերի*, to take one another by the hand; *խելս* -, to exert all one's powers of ingenuity; - *ի ծով*, to sail in the open sea; *զխորս* -, to swim in the sea; - *զանձն*, to meddle, to intermeddle, to interfere, to interpose, to intrude; *-իմ vn*. to intermingle, to mingle together, to get mixed up, to amalgamate, to meddle; to engage, to entwine; to engage in conflict, to fight, to come to blows; to be joined, to join, to unite; to take a share in, to be concerned in; to conjoin, to have carnal knowledge of; to join, to form a friendship; *խառնեցաւ պատերազմն*, the battle began.

Խառնիխուռն or **Խառն ի խուռն** *ad*. confusedly, tumultuously, disorderly, at random, right and left, right or wrong, helter-skelter, pell-mell; - *բանք*, rigmarole; - *խօսել*, to bungle, to stammer out.

Խառնիճ, *նճայ s. zool*. grasshopper.

Խառնիճաղանճ S. **Խառնաղանճ**.

Խառնիչ *a*. mixing, that mixes; *s*. slice, spatula.

Խառնխօսութիւն *s*. impurity, obscenity in discourse.

Խառնող *s*. intriguer, meddler.

Խառնոց S. **Խառնելի**.

Խառնուած, *ոյ s*. mixture, composition, compound; temper or tempering; paste, luting; complexion, constitution, temperament, nature; junction; consanguinity, relationship; conjunction, union; the sense of feeling, touch; tie, bond; concert, harmony.

Խառնուածոյ, *ից a*. composed, prepared, compounded; seasoned.

Խառնութիւն *s*. mixture, composition; incorporation, junction, union.

Խառնումն *s*. S. **Խառնուած**; - *զօրաց*, engagement, conflict; - *գետոց*, confluence of rivers; - *ստամոքսի*, * rising of the stomach, indigestion.

Խառնուրդ *s*. mixture; jumble, medley; conflict, close fight, engagement, action; union, reunion; carnal connection; confluence.

Խառնչեմ *vn*. to bray; to growl.

Խառուղ *s*. dried grapes, raisins; bun, plum-cake.

***Խատեակ** or *-տեկ s*. fine strong linen.

***Խատուիճ** *s*. wooden mould for pastry.

Խար *s*. grass, hay, forage; food for cattle, pasture; - or *խառ*, thorn; *-ի պտուղ*, hips, haws.

Խարաբուզ *s*. cooper's adze; plane.

Խարադուլ *s. zool*. species of locust, attacus.

Խարազան, *այ s*. rod, switch, whip, knout, lash, scourge, cat-o-nine tails; discipline, flagellum; *հարուած -ի*, stroke of a whip; *հարկանել -աւ*, S. **Խարազանեմ**.

Խարազանաբախ լինիմ *vn*. to thrash oneself with the discipline, to scourge, to flagellate oneself.

Խարազանաբախութիւն *s*. scourging, flagellation, discipline.

Խարազանահալած առնեմ *vn*. to drive away with the whip.

Խարազանեմ, *եցի vn*. to whip, to scourge, to lash, to thrash, to flog.

Խարազն *a*. rude, coarse, rough, of

hair-cloth; *s.* hair-cloth, sack-cloth, hair-shirt; – *զգենուլ*, to wear hair-cloth.

Խարազնազգեաց, *-զգեստ a.* wearing sack-cloth; – *լինել*, to wear hair-cloth.

Խարակ, *աց s.* rock. [rocky.

Խարակաձեւ *a.* steep, cragged,

Խարակաձուկն *s. zool.* gudgeon.

Խարակեմ, *եցի va.* to burn, to scorch, to tan, to brown; to toast; to heat, to warm; to imbibe, to anoint.

Խարակիչ *s.* burning, caustic.

Խարամ *s.* scoria, dross, slag.

Խարամանի *s.* the devil, demon; venomous serpent.

Խարան, *աց s. med.* cautery; cauterization; blister; brand; (*կնիք*) brand-iron; *-ս արկանել, -ս ի վերայ դնել, ի -ս մատչել.* to cauterize; *դարմանել, պատել զ-*, to dress an issue.

Խարանաքար *s.* lunar caustic, nitrate of silver; caustic potash.

Խարափ *s.* ditch; trap, snare.

Խարբ, *ից s.* sword; *a.* flagitious, iniquitous, wicked; ill-bred; lewd.

Խարբալ. *ից s.* sieve, cribble, bolter; *mech.* bolting-mill.

Խարբալեմ, *եցի va.* to sift, to riddle, to bolt; *fig.* to tempt, to try.

Խարբալիչ *s.* sifter. [temptation.

Խարբալումն *s.* act of sifting; *fig.*

Խարբուղ, *բղաց s. zool.* roe-buck.

Խարբութն *s.* iniquity; libertinage.

Խարբուխ, *բխի s.* catarrh, cold; *ծանր, թեթեւ –*, severe, slight cold; *- գլխոյ*, cold in the head; – *լինել, ախտանալ զ-*, to catch a cold; *ըմբռնել խարբխաւ գլխոյ*, to have got a cold in one's head; *պատճառել զ-*, to give a cold, to cause to catch a cold; *բառնալ, փարատել զ-*, to cure a cold.

Խարդախ, *աց a.* knavish, roguish; that falsifies, that forges; false, counterfeit, adulterated. [ious.

Խարդախական *a.* deceitful, fallac-

Խարդախանք S. **Խարդախութիւն**; *-նս նիւթել*, to deceive, to dupe, to entrap.

Խարդախեմ, *եցի va.* to cheat; to falsify, to counterfeit, to forge; to feign, to simulate; to corrupt, to adulterate; to sophisticate; to dissemble; *-ումեք զմահ*, to plot the death of.

Խարդախիչ, *-խող* S. **Նենգիչ**.

Խարդախութիւն, *-ումն s.* fraud, knavery; falsification, forgery, act of counterfeiting; adulteration; chicanery; violation, rape.

Խարդաւանակ *լինիմ va.* to conspire against, to attempt evil, to deceive; *vn.* to risk, to be exposed to danger.

Խարդաւանական *a.* traiterous, deceitful, fraudulent, knavish.

Խարդաւանեմ, *եցի va.* to cheat, to overreach, to circumvent, to defraud; to implicate, to involve, to entangle; to precipitate; to deflower, to violate.

Խարդաւանութիւն, *-անք s.* fraud, deceit, circumvention, crime, outrage; – *կուսի*, violation, deflowering.

Խարեմ, *եցի va.* to cauterize; to brand; to blind with hot irons; *fig.* to stigmatize, to afflict, to distress, to cut to the heart.

Խարի *s. anat.* penis.

Խարիսխ, *րսխաց s.* base, foundation; pedestal; legs, feet; anchor; – *արկանել, ընկենուլ զ-*, to anchor, to cast anchor; – *վերացուցանել, լուծանել զ-ն*, to weigh anchor; – *արկեալ կալ*, to be, to ride or to lie at anchor; – *յուսոյ*, anchor of hope; – *փրկութե*, sheet anchor; *fig.* last resource, last shift.

Խարխալանք *s.* shaking, tottering, ruin; *fig.* perverseness, error, aberration.

Խարխալեմ, **Խարխարեմ**, *եցի va.* to shake, to shatter, to demolish, to ruin, to destroy; to deteriorate, to hurt, to corrupt; to renew pain or grief; – *ըզվէրս*, to tear open healing wounds; *fig.* to irritate, to excite anew; – *զդըժնդակութիւնս*. to renew one's griefs; – *զմիտս*, to vacillate, to waver; *-լիմ vn.* to fall to ruin or decay, to perish.

Խարխարիչ *a.* destructive, ruinous.

Խարխարումն *s.* destruction, waste.

Խարխափ, *ի, -ք. –, առ –, ընդ -ս ad.* gropingly; – *գնալ, շրջել*, to grope along, to feel one's way, to go groping; – *խնդրել*, to grope about for; S. **Խարշափ**. [ing about.

Խարխափանք *s.* groping along, feel-

Խարխափեմ, *եցի vn.* to grope along, to feel one's way; to fumble: to shake, to rustle.

Խարխիմ, **Խարխլիմ** S. **Խարխալիմ**.

Խարխնճեմ *vn.* to bray.

Խարխուլ, *-ուր a.* ruinous, falling, tottering to decay.

Խարձ, *ից*, *ձուձք* s. cane-brake, reedy fen; thorny brake.

Խարմեայ *ակն* s. paste diamond.

Խարշ s. the boiling, boiled meat, &c.

Խարշատեմ, *եցի* va. to burn; *-տիմ* vn. to burn, to scorch, to be parched, to wither; *- ի ծարաւոյ*, to be parched with thirst; *- գորովով, գթով*, to burn with love, with tenderness.

Խարշափ, *-ումն* s. rustling, murmur.

Խարշափեմ, *եցի* vn. to rustle.

Խարշափուն a. rustling, murmuring.

Խարշեմ, *եցի* va. to boil, to stew; to scald; to scorch, to burn.

Խարոյկ, *րուկաց* s. fire, fire-brand; live-coal; pyre, funeral-pile; *- արկանել, վառել, լուցանել*, to light a fire, to set on fire; *- մահահամբոյր*, funeral pile. [disaster.

Խարուանք s. misfortune, calamity,

Խարուիմ vn. to be unhappy, unprosperous, extenuated.

Խարուկածին a. born of, or produced by fire, ardent, luminous, fiery.

Խարուկեմ, *եցի* va. to burn; *-կիմ* vn. to be on fire.

Խարումն s. cauterization.

Խարսխաձեւ a. anchor-shaped.

Խարսխանիշ s. *mar.* buoy.

Խարսխեմ, *եցի* va. to fix, to establish, to found; *- զնաւն*, to cast anchor; *- զյոյս իւր յիմն*, to fix or anchor one's hopes on; *-իմ* vn. to be fixed, established, based, founded.

Խարստի s. stallion, entire horse or

Խարտ, *ից* s. filing. [ass.

Խարտած, *ոյ* s. filings.

Խարտածոյ, *ից* a. filed.

Խարտաւիլակ s. patron of living.

Խարտեաշ, *տեշի*, *-տեշ. ի* a. fair, light, flaxen; fallow.

Խարտեմ, *եցի* va. to file.

Խարտեշագեղ a. fair-complexioned; *- վարսք*, fair-hair, golden-hair.

Խարտեշանամ, *ացայ* vn. to become

Խարտիչ s. filer. [fair or flaxen.

Խարտոց, *ի* s. file. [rough horse-tail.

Խարտոցախոտ s. *bot.* shave-grass,

Խարտոցաձուկն s. *zool.* dab, burt, bret-fish.

Խարտուած, **Խարտուկ** S. **Խարտած**.

Խարտումն s. act of filing.

Խաւ, *ոյ* s. couch, cot, bed; plait, fold; nap on cloth, down on fruit or plants; *- հանածոյից*, stratum, layer, bed; *- ի -*, *- ի -ոյ* a. *ad.* folded, plaited, doubled; in folds, doubly.

Խաւար, *ի*, *աւ* s. darkness, obscurity; *fig.* grief, sorrow, affliction; blindness, delusion, ignorance; hell; devil; a. dark, obscure, gloomy, murky; *ընդ -*, *ի -ի* ad. in the darkness, darkly; *- աղջամուղջ*, utter darkness; *- շօշափելի*, darkness that could be felt; *- գիշերոյ*, the shades of night; *- տգիտութեան*, the darkness of ignorance; *ի - դառնալ*, to get or to grow dark, to become obscure; *ընդ - գնալ*, to walk in darkness; to be ignorant of; *բաժին -ին առնել*, to condemn, to damn; *- կալաւ զամենայն երկիր*, darkness covered the whole earth; S. **Ըմբռնիմ**.

Խաւարաբեր a. bringing darkness, tenebrous.

Խաւարաբնակ a. dwelling in obscurity, obscure, gloomy; *-ք* s. devils, demons.

Խաւարաբորբ a. dark, murky, dim.

Խաւարագնաց a. walking in the darkness.

Խաւարազգած a. dark, gloomy, dismal, sad; *- լինել*, to become darkened, or obscured; *- խափանուլ*, to become blind.

Խաւարազգեաց, *-զգեստ* a. clothed in darkness, surrounded with gloom, [darkling.

Խաւարածիր a. s. ecliptic.

Խաւարակեաց S. **Խաւարաբնակ**.

Խաւարակոյր a. blinded by darkness.

Խաւարակուլ a. that dissipates darkness; plunged in obscurity.

Խաւարակուռ a. utterly dark.

Խաւարահալած a. chasing away darkness.

Խաւարամած a. surrounded with darkness, obscure, gloomy, dark.

Խաւարամոլար a. tortuous & tenebrous.

Խաւարայած S. *-րագնաց*.

Խաւարային S. **Խաւարին**.

Խաւարանամ S. **Խաւարիմ**.

***Խաւարասենեակ** s. camera obscura.

Խաւարասէր a. loving obscurity or darkness. [obscurity.

Խաւարասնունդ a. brought up in

Խաւարասոյզ a. immersed in obscurity, buried in darkness. [darkness.

Խաւարասովոր a. accustomed to

Խաւարարգել a. kept in obscurity, hidden; that keeps in obscurity (tomb), sombre, obscure, black, dark.

Խաւարեայ S. **Խաւարին**. [րիմ.

Խաւարեմ S. *-եցուցանեմ* & **Խաւա-**

Խաւարեցուցանեմ, *ուցի va.* to darken, to spread darkness, to obscure, to dim; to eclipse; to extinguish; to blind; *լուսինն -նէ զարեգակն*, the moon eclipses the sun.

Խաւարիմ, *եցայ vn.* to be darkened, obscured, eclipsed; to be blinded; *խաւարեցաւ արեգակն ընդ ժամս երիս*, the sun remained eclipsed three hours.

Խաւարին *a.* obscure, gloomy, dark.

Խաւարծի *s.* tendril; shoot, offshoot, bud, sprout, germ.

Խաւարծիլ *s. bot.* rhubarb plant; the tendrils of the vine.

Խաւարումն *s.* darkening, offuscation; tenebræ; *ast.* eclipse; *– արեգական, լուսնի*, solar, lunar –; *– բոլորական, մասնական, մանեկաձեւ*, total, partial, annular –.

Խաւարուտ, *-չուտ*, *-չային* *a.* obscure, gloomy, dark; murky, misty, foggy; *ի խաւարչտի*, in the darkness or obscurity.

Խաւարտ, *ից s.* greens, pot-herbs, vegetables, garden-stuff; salad; *-ավաճառ*, green-grocer.

Խաւարտածին *a.* bearing or producing vegetables; reared on vegetables.

Խաւեակ *s.* amphora, urn, earthen pitcher, jug, jar, pot.

Խաւեղ *a.* composed of alternate layers (dish).

Խաւիծ *s.* hasty-pudding.

Խափ, *ի*, *-ք s.* surprise, surprising; seizure, seizing; impediment, hinderance; agitation, transport, fury; *ընդ -ս ad.* by surprise; *ի -ս անկանել*, to be surprised, seized, led away.

Խափական *լինել սրտի*. to palpitate.

Խափան, *աց s.* hinderance, impediment, obstacle; encumbering; inactivity, idleness, sloth; *a.* idle, unoccupied; hindered, prevented; stopped, discontinued; *– առնել*. *լինել*. to hinder, to impede, to prevent; *– կալ*. to be disoccupied; to be in idleness.

Խափանածոյ, *ի*, *-ծու s.* hinderance; delay; idleness, leisure; *a.* revocable.

Խափանեմ, *եցի va.* to hinder, to stop, to impede, to obstruct, to embarrass, to cross, to delay, to interrupt; to intercept; to interdict, to prohibit; to abolish, to abrogate, to annul, to revoke; to take away; to suppress; *– զճանապարհն, զանցս ուրուք*, to stop the way or passage, to stop up, to obstruct, to encumber; *– զերկիր*, to encumber the earth; *-իմ vn.* to be hindered, impeded, prohibited, forbidden; to cease, to remain suspensed; to be abolished; *– սովորութեան*, to fall in disuse.

Խափանիչ *a.* hindering, obstructive.

Խափանուած, *ոյ*, *-նութիւն*, *-ումն* *s.* hinderance, impediment, obstruction, obstacle; difficulty; interdiction, prohibition; diversion; interception; abolition, abrogation; suppression; cessation; *ի -ումն գալ*. *անկանել*. to cease, to fall in desuetude, to be no longer in force.

Խափարական, *-ձայն* S. **Խաղաղալուր**.

Խափնում, *փեայ vn.* to shut; to faint; to be extinguished; to be blinded.

Խափշիկ *a. s.* negro, blackamoor.

Խափուցանեմ, *ցի va.* to hinder; to shut; to extinguish; to blind; *– զճրագ*, to put out the candle, to blow out the light; *– զհուր*, to quench the fire, to extinguish the conflagration.

Խափուցիչ *s.* extinguisher.

Խափշիմ S. **Խափնում**.

Խբարդեայ *s.* incense-box, censer.

Խեդ, **Խեթ**, *ից* or *աց a.* squinting; short-sighted; dim- or blear-eyed; *-ի հայել*, to look askance at, to look surlily, to scowl upon, to look at with aversion or dislike.

Խեթամ, *ացի* or *ացայ vn.* to regard with a rancorous or malevolent eye, to detest, to hate, to envy.

Խեթեմ, *եցի va.* to push, to thrust, to drive forward.

Խեթի *ad.* squintingly; surlily, grimly, bitterly, angrily, crossly; *– գնալ*. to go astray, to fall into knavish practices.

Խեթկեմ, *եցի va.* to strike, to clash, to shock, to knock, to hit; to vex, to torture; *– եղջերօք*, to butt; to toss, to gore.

Խեթկիչ *a.* that butts, clashes.

Խեթկումն *s.* butting, shock, clashing.

Խեթումն *s.* remorse, compunction.

Խելաբերեմ, *եցի va.* to cause one to recover his senses, to restore from fainting.

Խելագար, *աց a.* mad, crazy, lunatic, insane.

Խելագարանք S. **Խելագարութի**.

Խելագարիմ, *եցայ vn.* to become crazy, to go mad, to lose one's senses, to be mad.

Խելագարութիւն *s.* madness, craziness, insanity, lunacy.

Խելաթափ, *-ժէտ* S. **Խելագար**.

Խելամուտ *a.* intelligent, well-informed, skilful, learned; – *առնել, կացուցանել*, to initiate, to instruct, to inform; – *լինել*, to be well-informed, to have profound knowledge, to be well versed in, to understand thoroughly, to know perfectly; – *լինել ապագայից*, to penetrate the future; – *լինել ի մէջ բարւոյ եւ չարի*, to distinguish, to know good from evil; – *լինել յամենայն ճանապարհս իւր*, to behave prudently or wisely; – *լինել ի սրտի իւրում*, to revolve, to turn over in one's mind, to reflect, to consider, to meditate, to ruminate, to ponder; – *լինել ոգւոյ նորա*, to seize the meaning, to enter into the spirit of; – *ամենայն իմաստութեան*, learned in all knowledge.

Խելամտեմ, S. **Խելամուտ** *լինել*. [*նել*.

Խելամտեցուցանեմ S. **Խելամուտ** *առ-*

Խելամտութիւն *s.* understanding, intelligence, comprehension, knowledge, capacity; reflexion, consideration; synecdoche; *յիմաստից ածել –ս*, to teach science; *առ քաջ – իրացդ*, in order thoroughly to understand these things. [ed, cracked, foolish.

Խելայեղ *a.* hare-brained, giddy-pat-

Խելայեղիմ, *ղեալ vn.* to be cracked, to have taken leave of one's senses, to be mad; to lapse into second child-

Խելայեղումն S. **Խելագարումն**. [hood.

Խելաշուրջ *a.* mad, insane.

Խելապատակ, *աց s. anat.* cerebellum, coats of the brains, meninges.

Խելատար, **Խելար** S. **Խելագար**.

Խելացի *a.* intelligent, clever, sensible, judicious, steady, prudent, wise.

Խելացնոր, *ից a.* raving, mad, furious, frantic.

Խելացնորեցուցանեմ, *ուցի va.* to distract, to madden, to craze, to drive to fury, to goad to insanity.

Խելացնորիմ, *եցայ vn.* to be out of one's senses, to rave, to be delirious, mad, crazy, insane; to swoon or faint away, to fall into a swoon.

Խելացնորութիւն *s.* delirium, light-headedness, frenzy, madness.

Խելք, *լաց s.* brains; mind, sense, wit, understanding, intelligence, wisdom; *խելօք ad.* skilfully, ingeniously, cleverly, dexterously; – *նաւի mar.* poop, stern of a ship; bench for rowers; *ի խելս նաւին*, on the poop; – *կամրջաց*, bridge-head; – *գետոց*, source of a river; *–լս ունել*, to be wise, judicious, prudent; *ի խելաց ելանել*, to lose one's reason, to become mad; *գնալ խելօք, յայլ խելս շրջել, յայլոյ խելս լինել*, to be out of one's mind, to turn mad; *ցնորիլ ի խելաց*, to faint, to swoon; *ի խելս գալ*, to come to one's self, to recover one's self; to amend; *խելս խառնել*, to tax one's ingenuity, to contrive, to set one's wits to work, to try, to attempt; to dupe, to outwit, to use artifice, craft, guile; *ի խելս կերպարանեալս*, feignedly, with simulation, in appearance; astutely, cunningly; *բանք բազում – սակաւ*, much tongue and little judgment; *ի խելաց եւ ի մտաց թափեալ*, hair-brained, cracked, foolish, insane, mad; *գինին կալաւ զխելս նորա*, he became intoxicated, tipsy.

Խեխբիմ S. **Խեղբիմ**. [bling about.

Խեկբեկս *ad.* halting, hobbling, stum-

Խեղ, *աց a.* crippled, maimed; infirm, helpless; bad, wicked; ugly; filthy; – *ձեռօք*, crippled in the arm; – *ոտիւք*, lame, crippled in the feet; bandy-legged. [wilful, obstinate.

Խեղաբարոյ *a.* perverse, stubborn,

Խեղաբարութիւն *s.* perversity, caprice; insolence, impertinence.

Խեղաթիւր *a.* bent, crooked, twisted; *fig.* perverse, wicked, villanous, depraved.

Խեղաթիւրեմ, *եցի vna.* to grimace, to grin, to make wry faces; to pervert; *-իմ vn.* to be bent, ill-fashioned, awkward; to be perverted, depraved.

Խեղաթիւրումն *s.* obliquity, crookedness, contortion; grimace, wry face, mouth; *fig.* perversity, depravity.

Խեղախեռ *a.* wayward, stubborn,

Խեղանդամ S. **Խեղ**. [refractory.

Խեղանք S. **Խեղութիւն**.

Խեղախեռութի *s.* waywardness.

Խեղբ S. **Խիղբ**. [bound to.

Խեղբիմ, *եցայ vn.* to be attached or

Խեղդ, *ից s.* halter, rope, noose; bowstring; strangulation, suffocation; *–ք շրթանց*, flattery, wheedling, cajolery; – *արկանել* or *առնել անձին*, *ի – գալ* or *մտաբերել*, to strangle, to choke one's self; – *է անձն ուրուք ար-*

կանել, առ -ս ածել զոք, to put a rope on the neck of, to bring to the halter, to strangle, to throttle, to choke; *- ընդ անձին հեղձամղձուկ պաշարիլ բանիւն*, to be embarrassed & confounded by, not to know what to say or do.

Խեղդամահ *a.* strangled, suffocated; *- առնել*, to strangle, to suffocate; *- լինել*, to be strangled, suffocated.

Խեղդան, *աց*, **Խեղդելիք** *s.* halter, rope; bowstring; gibbet, gallows.

Խեղդեմ, *եցի va.* to strangle, to suffocate, to stifle; to wring, to twist (the neck); to vex, to torment, to do violence to; *-իմ vn.* to choke one's self, to be suffocated, stifled; *fig.* to burst, to crack, to break out, to melt away.

Խեղդումն *s.* strangulation; suffocation.

Խեղեմ, *եցի va.* to cripple, to lame, to maim, to mutilate, to mangle.

Խեղեփ, *ի s.* part, half; *-ք*, twin.

Խեղկատակ, *աց s.* buffoon, jester, banterer, wag, mimic, merry-Andrew, fool; *a.* scurrilous, waggish, jocular, given to buffoonery or raillery.

Խեղկատանք S. **Խեղկատակութիւն**.

Խեղկատակեմ, *եցի vna.* to play the buffoon, to play the fool, to jest, to jeer, to joke, to mimic.

Խեղկատակութիւն *s.* buffoonery, scurrility, lampoon, bantering, jeering, mockery, raillery, jocularity, waggery.

Խեղճ S. **Թշուառ**, **Խիղճ**.

Խեղութիւն *s.* crippled state of a limb, privation of the use of a limb, lameness, palsy, paralysis.

Խեճեպ, *ոյ s.* egg- or nut-shell; *հանել ի -ոյ*, to shell, to husk.

***Խեմ** *s.* thin scantling for making sieves, bandelets, &c.

Խենդ, &c. S. **Ցիմար**, &c.

Խենեշաբար *ad.* immodestly, impudently, with effrontery.

Խենեշանամ, *ացայ vn.* to live in effeminacy, to plunge into voluptuousness and debauchery, to revel, to feast, to be immodest, dissolute, debauched.

Խենեշացուցանեմ, *ուցի va.* to corrupt, to debauch, to make dissolute.

Խենեշութիւն *s.* voluptuous and effeminate life, lasciviousness, debauchery, wantonness, dissoluteness.

Խենէշ. *նեշի*, *աց* or *ից a.* effeminate, luxurious; lascivious, debauched, wanton, dissolute.

Խենթ, &c. S. **Ցիմար**, &c.

Խեշակ *s.* a good horse.

Խեշերանք *s.* minutiæ, trifles; trash, rubbish; parings, leavings.

Խեչ *s.* spot on grapes.

Խեչակ *s.* support, prop; S. **Խէչ**.

Խեչակեմ, *եցի va.* to support, to prop, to prop up, to shore.

Խեչափառ, **Խեչեփառ** *s.* crab; crayfish.

Խեչմայր S. **Սարփինայ**.

Խեռ, *ից a.* froward, wilful, stubborn, perverse, rebellious, refractory; currish, surly, bitter; *s.* rancour, hatred, spite, envy; *- հայել*, to look surlily; *-իւ լինել*, to be enraged or furious with.

Խեռամ, *ացայ vn.* to bear hatred, malice.

Խեռեմ, *եցի vn.* to be disobedient, insubordinate, to rebel, to revolt, to be disheartened; *- ի սանձուց*, not to obey the bridle; *- զայրագին ի վերայ միմեանց*, to be furiously maddened one against the other.

Խեռութիւն *s.* insubordination, disobedience, indocility, obstinacy, stubbornness.

Խեր *s.* dish made from the first milk of a cow.

Խերբեւէշ S. **Լումայ**; *-ս -ս*, piece by piece, little by little, slice by slice.

Խեց, *ի s.* tortoise shell; S. **Խեցի**, **Հեց**.

Խեցագործ S. **Խեցեգործ**.

Խեցակարկառ, **Խեցակոյտ** *a.* built of brick.

Խեցակերտութի S. **Խեցեգործութի**.

Խեցբեկ *a.* badly pronounced, barbarous, corrupted, spurious, harsh.

Խեցբեկագոյն *a.* very barbarous, unpolished, very corrupt, very rude, very harsh.

Խեցբեկեմ, *եցի va.* to jabber; *- զանգլիարէն*, to speak broken English, to talk gibberish.

Խեցգետի, **Խեցգետին** *s.* lobster; *ast.* cancer, crab.

Խեցեգործ, *աց s.* earthen-ware manufacturer; potter; brick- or tile-maker; *գործատուն -աց*, earthen-ware manufactory.

Խեցեգործութիւն *s.* ceramic art, fictile art; the potter's art, pottery.

Խեցեկոյտ վճիռ *s.* ostracism.

Խեցեղէն *a.* made of brick or baked earth; *-ք*, *- անօթք*, crockery, earthen-ware, delft-ware.

Խեցեմորթ, *ից s.* shell-fish; shell, conch; tortoise-shell; nut-shell.

Խեցեցուցանեմ, *ուցի va.* to dry, to

dry up; to parch.

Խեցի, ցւոյ, ցեաց s. brick, tile; pottery, earthen-ware, crockery; porcelain, China-ware, Wedgewood-ware; potsherd, fragment of earthen-ware; fish-shell; shell, conch; —ք, pottery; Wedgewood-ware, —manufactory; *a.* earthen, delft; զ— կարկատել, to beat the air, to pound the water.

Խեցխեզեփ, ից or աց s. accent, point.

Խեփոր, աց s. bivalve-shell; *fig.* allegory.

Խզել, եցի *va.* to cut, to cut off, to break off, to tear off or away; to burst open; — զհերս, to tear out the hair; ներքինիս —, to castrate; —իմ *vn.* to be cut or torn off, to be broken off.

Խզումն s. breaking, rupture, bursting, tearing.

Խէթ, խեթի or խիթի s. knock, blow; obstacle, hinderance, impediment; fraud, cheat; hate, ill will, aversion; jealousy; remorse, scruple; pain, affliction, grief; doubt, distrust, apprehension; gripes, colic; — եւ խութ ընդոտն անկանել, to trip up, to oppose, to obstruct, to embarrass; խեթիւ հայել, տեսանել, to look daggers, to look grim, to scowl; խեթիւ հայել արեգական, to sunburn, to tan, to freckle, to brown.

Խէժ S. Խիժ.

Խէչ, Խեչ, ից s. prop, stay, support; back, back-side: clothes' pocket; *zool.* crab; craw-fish; — դնել S. Խեչակել.

Խթան, աց s. spur, goad; *fig.* spur, incentive; *a.* butting; — էշոյ, ass-goad; ընդդէմ —ի աքացել, to kick against the pricks.

Խթել, եցի *va.* to goad, to spur, to incite, to drive, to spur on, to urge on; կաշառս —, to bribe, to corrupt, to buy over; —իմ *vn.* to thrust one's self in, to creep into.

Խթիմ, Խթնիմ or Խթնում *vn.* to fast on milk-food.

Խթիչ *a.* stimulating.

Խթումն s. vigil; fast-day with milk-food; fasting on milk-food.

Խժաբանութիւն s. barbarism.

Խժաբար *ad.* barbarously, harshly, roughly.

Խժական *a.* barbarous; — բարք, barbarity.

Խժականութիւն s. cruelty, inhumanity, brutality.

Խժայնութիւն s. mucosity.

Խժդան. ի — կալ, to be obstinate, headstrong, stubborn, to persist doggedly.

Խժդժագոյն *a.* very rude, very barbarous; —ս *ad.* barbarously, coarsely, harshly.

Խժդուժ *a.* barbarous, fierce, ferocious, savage; rude, rough, harsh, coarse.

Խժենի s. *bot.* gum-tree.

Խիար, —իկ, —ուկ s. *bot.* S. Վարունգ; citron: pestiliential sore, bubo.

***Խժիժ**, Խժուժ S. Կճիճ.

Խիզախ *a.* bold, courageous, brave, manly, spirited, haughty.

Խիզախել, եցի *vn.* to hector, to swagger, to brave, to bully, to insult; to laugh to scorn, to laugh at; to advance fearlessly, to have the hardihood or boldness, to face, to brave; to attempt, to risk; to rush upon, to assault, to attack; — ի վտանգս, to run risks, to seek perils, to brave or to face dangers; — ի մարտ, to plunge into the thickest of the fight; յաղօթս —, to confide in prayer.

Խիզախեցուցանել, ուցի *va.* to embolden, to encourage, to inspirit, to give heart to.

Խիզախիւն, —ութիւն, —ումն s. boldness, audacity, hardihood, confidence; bravado, rodomontade; insult; assault, rushing.

Խիզան, աց s. a hut & its inhabitants.

Խիզար, Խիզարել S. Ոզոց, Ոզոցել.

Խիթ, խթից, խթոց s. gripes, colic; twinge, twitch, shooting pain; blister, sore, swelling: rock, reef, sand-bank; *zool.* crocodile; — սրբանին, tenesmus; —ք ոտից, gout.

Խիթալ, ացի *vn.* to doubt, to suspect, to disbelieve, to distrust; to look at with an evil eye.

Խիթացուցանել, ուցի, Խիթել, եցի *vna.* te be tortured by remorse; to pain, to afflict, to grieve, to vex.

Խիթումն s. doubt, mistrust, suspicion; remorse.

Խիժ. խժաց s. gum; — արաբացի, —-arabic; — գազի, —-tragacanth; — առաձգական, india-rubber, caoutchouc; գոճի —, —-lac, shell-lac.

Խիժաբեր *a.* gummy; — ծառ, gum-tree.

Խիժալից *a.* gummy.

Խիժակաթ s. gamboge.

Խիժահոյզ s. gum-resin.

Խիժային *a.* mucous, glutinous; viscous; — հիւթ, mucus, snot; — ռետինք, gum-resin.

Խիլ *s.* search, perquisition, investigation, strict inquiry; plucking up, snatching away; – *արկանել*, to search out, to investigate, to rummage, to inquire into.

Խիլայ S. **Խլայ**.

Խիխաւրաս *s.* filth, filthiness, fetid matter.

Խիկար, *ի a.* learned, wise; pedantic.

Խիղ *a.* unclean; profane.

Խիղբ *s.* tendril, clasper; sucker, shoot; fibre, filament, stamen; *–ս արկանել*, to cling to, to hold fast to, to clasp, to strain to; to twine, to entwine; – *արկանել* or *առնուլ*, to be thoughtful, melancholy; to clasp one's knees.

Խիղճ, *խղճի*, *իւ s.* scruple; conscience; doubt, distrust; anguish, sorrow, affliction; *a.* scrupulous, conscientious; – *մտաց*, conscience; scruple; remorse, compunction; *խղճիւ մտաց*, conscientiously, scrupulously; *ազատուն խղճի*, liberty of conscience; *կշտամբանք*, *խայթ խղճի մտաց*, accusation, reproach of conscience; – *պահել*, *ի խղճի լինել մտաց ուրուք*, to pretend to have scruples, to scruple to, to be conscientious; *լռեցուցանել զ– մտաց*, to stifle remorse; *յաղատութիւն խղճի մտացն*, for conscience sake.

Խիճ, *խճից s.* small stone, pebble, gravel; – *նաւու*, ballast; – *երիկամանց med.* gravel; stone.

Խինդ *s.* joy, mirth; *առ խնդին*, for joy.

Խինծ or **Խինձ** *s.* bosom, cavity, hollow; bottom; – *սրտի*, ventricle; *–ք արգանդի*, cavity of uterus.

Խիշտ *s.* lance, spear; *–ք*, *խշտաց* S. **Խշտիք**.

Խիպիլիկ, *լկաց s.* night-mare, incubus; phantom; bug-bear.

Խիստ, *խստից* or *տաց a.* hard, stiff, harsh, tough; sharp, strict, severe, rigorous, rigid, austere; rough, rude; cruel, merciless; haughty, arrogant, supercilious, overbearing; inflexible, obstinate, untoward, stubborn, untamable; difficult, inaccessible; –, *–ս*, *խստիւ ad.* harshly; roughly, cruelly; severely; – *բանք*, harsh words; – *կեանք*, austere, hard life; *խստիւ գնալ*, to be blunt with; to treat with brutality or severity, to maltreat; *–ս բարբառել*, *խօսել ընդ ումեք*, to speak bluntly or harshly to, to say unpalatable things; – *է քեզ*, it is hard for thee.

Խիտ, *խտի s.* thickness, density; *a.* close, dense, thick, serried; compact, dense; crowded, numerous, frequent; full; –, – *առ* –, – *ընդ* – *ad.* thickly, densely; frequently, often, much; – *առ* – *հարուածք*, repeated blows.

Խիր *s.* white violet.

Խիրտ *a.* startling; – – *լինել*, to shy, to start at; to doubt, to fear, to suspect; *–ս ի –ս* or *– ի –ս* *a.* inconstant, vacillating; *ad.* doubtfully, suspiciously; with a start.

Խից *s.* closing or shutting; cork, stopper, bung, plug; valve; *–ս արկանել*, to cork, to bung, to dam, to stop; to hinder, to oppose.

Խիւ *s. zool.* black-bird.

Խիւս, *ի s.* hasty-pudding; gruel; paste; starch.

Խլայ, *ից s.* robe of honour; *–եմ va.* to give a –.

Խլանամ, *ացայ vn.* to become deaf, to be made deaf; *fig.* to stop one's ears, to turn a deaf ear to.

Խլատեռ *s.* outer garment or veil of oriental women.

Խլացուցանեմ, *ուցի va.* to deafen; – *զլսելիս*, to stun.

Խլացուցիչ *a.* deafening, stunning.

Խլեմ, *եցի va.* to pluck up, to root out, to extirpate; to unclasp; to sweep away; to force, to take by force, to extort, to take away; to demolish, to destroy, to pull down, to ruin; – *զատամն*, to draw, to pull out, to extract a tooth; – *զաչս*, to put, to tear the eyes out.

Խլեփ, *ի s.* salix caprea latifolia (species of willow).

***Խլէզ** S. **Մողէզ**.

Խլիկք, **Խլինք** *s.* snot, mucus.

Խլինքային *a.* snotty, mucous; – *մարմին*, *թաղանթ*, mucous body, – membrane.

Խլիչ *s.* rooter out, weeder out, extirpator.

Խլիրդն *s. med.* cancer; *fig.* a shrewd person, a sly one.

Խլխլեմ, *եցի va.* to pull or haul about; to tease, to plague: to neglect, to omit; to counterfeit, to feign, to pretend; to pretend not to understand.

Խլնոտ *a.* snotty; snotty-nosed; mucous.

Խլութիւն *s.* deafness.

Խլումն *s.* pulling out, tearing up, rooting out, extirpation.

Խլուրդ, *լրդից*, **Խլուրդն**, *լրդան s.* mole; *զհողակոյտ խլրդան կարծել Մասեաց արտեւան*, to make mountains of mole-hills.

Խլրդենի *s.* gangrene; *a.* horrid, dark-

Խլրտամ, -տնամ S. -տիմ. [working.

Խլրտեմ, եցի *va.* to move; to stir; to agitate, to shake; -իմ *vn.* to be moved, stirred, shaken; to creep, to insinuate. [agitation.

Խլրտումն *s.* movement, impulse,

Խրխնջական *a.* neighing; -ն *s.* neigh.

Խրխնջեմ, եցի *vn.* to neigh; to shout, to halloo, to roar out, to yell, to hoot.

Խրխնջիւն *s.* neigh, neighing; S. Խր-ղունջն. [լինիմ.

*Խխում, Խխմիմ S. Զրաթաթախ, -

Խծբիծ, բծայ *s.* censure, criticism; discussion, examination, research.

Խծբծեմ, եցի *va.* to censure, to criticize; to discuss, to examine, to debate, to sift. [to stitch.

Խծիպ *s.* quilting; - անել, to quilt,

Խծկեմ, եցի *va.* to stuff, to cram, to gorge; - զորովայն, to gorge one's self.

Խծուծ, խծծոյ *s.* tow, hards of flax or hemp; ծնուլ խծծով, to stop with tow; *mar.* to calk.

Խծպեմ, եցի *vn.* to quilt, to stitch, to pink; -իմ *vn.* to grow narrow, to shrink. [lehem.

Խղատեղի *s.* the manger at Beth-

Խղիկ, ղկան *s.* small cottage, hut, cot; small room, closet, cell.

Խղխայթ, ից *s.* ulceration, suppuration, pus, purulent matter; *fig.* hypocrisy; -ք երկրի, earth-worms; -ք խոտոց, liquid refuse from putrid vegetation.

Խղխայթեմ, եցի *va.* to exulcerate; *fig.* to dissemble, to conceal enmity; to foment, to plot; -իմ *vn.* to be ulcerated, to form an abscess, to gather, to discharge matter, to suppurate.

Խղխթեմ, եցի *vna.* to apply, to devote one's self to; to explore.

Խղճագատ լինիմ *vn.* to be judged by one's own conscience.

Խղճալի S. Եղկելի.

Խղճական *a.* guilty, pricked by conscience: miserable, pitiful.

Խղճահար, աց *a.* scrupulous.

Խղճահարութիւն *s.* scruple.

Խղճամ, ացի *vn.* to scruple; to doubt, to mistrust; to abstain from, to shun: to have pity, compassion.

Խղճամիտ *a.* over-scrupulous, over-nice, too rigid; cowardly, pusillanimous, chicken-hearted.

Խղճեմ, եցի *vn.* to make case of conscience of, to scruple, to doubt; ոչ ինչ խղճեմ, my conscience does not blame me; երթ առանց իրիք -ոյ, go without scruple or hesitation.

Խղճմտանք *s.* conscience, scruple; -նօք *ad.* conscientiously, scrupulously.

Խղճմտութիւն S. Խիղճ.

Խղուրրտիւն *s.* noise, clatter, hubbub, uproar, rumour, turmoil, din, confusion.

Խղունջն, աց *s.* snail; sea-shell, purple shell-fish; - անպատեան, slug.

Խճախառն *a.* gravelly.

Խճաքար, այ *s.* sand-stone.

Խճողեմ, եցի *va.* to fill, to heap up, to stuff, to cram; - զորովայն, to gorge, to gormandize, to stuff or cram one's self, to eat too much. [age.

Խճուղ *s.* stuffing, force-meat; saus-

Խմբագիր, գրաց *s.* collection of national historical facts: editor; compiler. [to contain, to enclose.

Խմբագործեմ, եցի *va.* to assemble;

Խմբագրապետ, ի *s.* chief editor.

Խմբագրեմ, եցի *va.* to compile, to write, to edit. [ship; compilation.

Խմբագրութիւն *s.* editing; editor-

Խմբակից *a.* of the same troop or regiment, comrade, companion; S.

Խմբանդրի *s.* group. [Դասակից. &c.

Խմբարան *s.* assembly; - եկեղեցւոյ, nave. [together.

Խմբաւոր *a.* assembled, gathered

Խմբաւորեմ S. Խմբեմ. [gregation.

Խմբաւորութիւն *s.* assembly, con-

Խմբեմ, եցի *va.* to assemble, to rally, to gather together, to convoke; to excite to blows, to set fighting: to keep, to celebrate a feast; - պատերազմ, խումբս -, to fight, to come to blows, to join battle; -իմ *vn.* to be assembled, convoked, gathered together; to rally, to flock together, to form groups; to be engaged in war; խմբեցաւ պատերազմն, the battle began. [in troops.

Խմբովին *ad.* in company, in crowds,

Խմեմ, եցի *va.* to drink; to imbibe, to suck up, to absorb.

Խմոր, ոյ, ով *s.* leaven, ferment; *fig.* sect; - գարեջրոյ S. Լորձն.

Խմորաչափ *s.* zymosimeter.

Խմորեմ, եցի *va.* to cause to ferment; -իմ *vn.* to ferment, to rise; -եալ S. Խմորուն. [tative.

Խմորեցուցիչ *a.* fermenting, fermen-

Խմորուկ, ըկի s. *bot.* strawberry; բոյս -ըկի, --plant.

Խմորումն s. fermentation.

Խմորուն a. risen, fermented, leavened; - հաց, leavened bread.

Խնամ, ոց s. care, attention, solicitude; nursing, attendance, duty, task; mindfulness, diligence, assiduity; -ով ad. carefully, mindfully, attentively; - ածել, ունել, տանել, to take care of, to be mindful of, to look after; to murse, to tend, to attend; to provide, to procure; զամենայն փոյթ եւ զ- ունել զումեքէ, to take every care of; to take great pains with; տարածել ի վերայ ուրուք զ-ս իւր or զգութ -ոց, to surround with loving cares or kind offices, to be particularly attentive to, to wait assiduously upon; հաստատեալ ի -ս չարին, prone to evil; յուզեցան -ք իմ, my compassion is excited.

Խնամագութ a. careful, mindful, regardful, solicitous, attentive.

Խնամած, -ու, աց a. careful; S. Խնամակալ. [pection, guardianship.

Խնամածութիւն s. care, cure, ins-

Խնամակալ, աց a. tutelar, tutelary; s. guardian; trustee, administrator; regent; prefect; curator, custodian.

Խնամակալեմ S. Խնամարկեմ.

Խնամակալու S. Խնամակալ.

Խնամակալութիւն s. care, attention, solicitude; tutelage; regency; protection, guardiauship; Divine Provid-

Խնամապետ, ի s. regent. [ence.

Խնամապետութիւն s. regency.

Խնամատար, -ութիւն S. Խնամակալ,

Խնամարար S. Խնամակալ. [-ութի.

Խնամարկեմ, եցի va. to take care of, to attend to, to occupy oneself solicitously about, to patronize.

Խնամարկու, -ի S. Խնամակալ, -ուի.

Խնամեխօս, աց s. matrimonial mediator, go-between, match-maker; - լինել, to arrange a wedding between; - գնալ, to go to conclude a marriage.

Խնամեմ S. Խնամարկեմ.

Խնամենամ, ացայ vn. to become related, allied, to be united by marriage.

Խնամի, մւոյ, մեաց s. relation, kindred, connexion; - առնել, to ally, to unite, to match; - լինել S. Խնամենամ.

Խնամոտ, աց a. careful, diligent, attentive; full of regard, of solicitude, benevolent, charitable.

Խնամութիւն s. affinity, alliance, relationship; հոգեւոր -, sponsorship; արկանել -, - առնել ը̄. S. Խնամենամ.

Խնայ առնեմ S. Խնայեմ.

Խնայեամ, **Խնայեմ**, եցի vn. to spare, to be sparing of; to pardon, to respect, to exempt, to privilege; to save, to spare, to husband, to be thrifty, to administer or manage well, to be sparing of expence, to economize; - ի կերակրոյն, to stint one's self; - ի ժամանակն, to economize time; - ի շրթունս, to bridle one's tongue; - ի բարկութիւն, to abstain from wrath.

Խնայեցուցանեմ, ուցի va. to cause to be sparing, to create thrift or economy. [son, house-keeper, house-wife.

Խնայող s. economizer, thrifty per-

Խնայութիւն, -ումն s. regard, compassion, pity; pardon; thriftness, saving, economy, parsimony, frugality.

Խնդագին, -լի, -լից a. joyful, cheerful, gay, merry; *ad*. gaily, cheerfully, merrily; - լինել, to be transported with joy.

Խնդակից a. rejoicing together; - լինել, to rejoice with any one, to compliment, to congratulate, to felicitate.

Խնդակոթ s. *bot.* S. Մոլախինդ.

Խնդակցութիւն s. congratulation, felicitation, complimenting; թուղթ -թեան, letter of congratulation.

Խնդամ, ացի vn. to rejoice, to be merry, delighted, glad; greeting; - ընդ ումեք, to rejoice with; բազում-ասել, to wish good morning, good bye; խնդա՛, rejoice! good morning, good day; adieu, God be with you; Արիստոտել Աղեքսանդրի որդւոյ -, Aristotle to Alexander, greeting!

Խնդամիտ a. gay, merry, cheerful, delighted, glad.

Խնդամոլ, -մոլի a. mad with joy, too merry; s. *bot.* S. Մոլախինդ.

Խնդամտաբար ad. gaily, merrily.

Խնդամտիմ, տեցայ vn. to rejoice, to be joyful, glad. [mour, wantonness.

Խնդամտութիւն s. gaiety, good hu-

Խնդանք S. Խնդութիւն.

Խնդացուցանեմ, ուցի va. to make merry, to rejoice, to give joy, te divert, to recreate.

Խնդբունդ a. unequal, uneven, rugged, winding; -ք s. spot, stain; inequality, unevenness, roughness, ruggedness, asperity.

Խնդիր, դրոյ s. question; interrogation, inquiry, demand; discussion, examination; perquisition, search, quest; visit, inquisition; proposition, thesis; litigation, contest, dispute, debate, quarrel; request, requisition; — *բայի* *gr.* accusative or objective case; *խօսեսցուք զայսր խնդրոյ*, let us discourse on this chapter; — *առնել*, *ի — երթալ*, *գալ*, *ելանել*, *շրջել*, *անկանել*, *արկանել*, to seek, to look for, to search for or after, to make inquiries, to investigate, to examine, to inquire into; *ի — լինել ուրուք*, to trace, to be in search of, to follow the track of; — *ի մէջ առնուլ*, to commence an argument; *-ս յուզել*, to raise a doubt, to create a discussion; — *եղեւ*, there arose a question; a dispute was raised; — *ի միջի կայ*, the question is; — *է ինձ ի քէն*, — *մի ունիմ ի քէն*, I have a favour to beg of you; *ոչ եթէ այնր ինչ ի — է*, it is not what we seek to know; *տացի անձն իմ խնդրոյս իմում*, let my life be given me at my petition.

Խնդումն, *-ման* *s.* joy, mirth, pleasure, gaiety, cheerfulness, merriment.

Խնդրակ, *աց* *s.* seeker-after, inquirer; guardian, trustee; emissary; *-ս արձակել զկնի ուրուք*, to run after, to hunt for or seek after some one.

Խնդրականք *s.* object of research; subject of dispute.

Խնդրակատար *a.* fulfilling another's wish.

Խնդրանք *s.* demand, request.

Խնդրեմ, *եցի* *va.* to search for, to ask, to solicit, to implore; to demand, to claim, to require, to run after, to pursue; to ransack, to rummage; — *զանձն ուրուք*, to seek one's life; *զարիւն նորա ի ձեռաց քոց խնդրեցից*, I will require his blood at your hands; *զքէնս վրիժուց* —, to revenge oneself, to be avenged; — *զերեսս Աստուծոյ*, to seek God's face; *զշահս անձին եւեթ* —, to have no other aim but self-interest.

Խնդրուածք, *ծայ* or *ծոց* *s.* prayer, supplication, demand, request, requisition; *ի -ս պնդել*, to pray devoutly; to fervidly implore.

Խնդրութիւն *s.* search; demand; — *վրիժուց* S. **Վրէժխնդրութիւն**.

Խնծիղք, *ծղից* *s.* laugh, laughter, gaiety, toying, dalliance, rapture.

Խնծղալից *a.* sprightly, gay, merry.

Խնծղամ, *ացայ* or *ցի* *vn.* to laugh, to rejoice, to leap with joy.

Խնծոր S. **Խնձոր**.

Խնկաբեր, *աց* *a.* that bears or produces aromatic or odoriferous gums; S. **Խնկազգեաց**.

Խնկազգեաց, *-զգեստ*, *-զգեցիկ* *a.* carrying incense, aromatic gums, or precious ointments.

Խնկալի, *-լիր* *a.* full of incense, odoriferous; praiseworthy, honourable; *-լից*, drunk with incense and myrrh.

Խնկախառն *a.* mixed with incense.

Խնկածաղիկ *s.* *bot.* salvia, sage.

Խնկածու, *աց* *a.* odoriferous, aromatic.

Խնկակալ, *աց* *s.* altar to burn incense upon; censer.

Խնկահոտ *a.* perfumed, fragrant.

Խնկաղաց, *աց* *s.* mortar for pounding incense; incense-box; perfumer.

Խնկաման, **Խնկանոց**, *աց* *s.* incense-box; censer; pan to burn incense on; perfume-box.

Խնկանուէր *a.* ardent, fervent, ascending like incense.

Խնկարան *s.* incense-box; censer.

Խնկարկեմ, *եցի* *va.* to incense.

Խնկարկու, *աց* *s.* incense-bearer; *fig.* flatterer, fulsome praiser, adulator.

Խնկարկութիւն *s.* incensing.

Խնկաւորութիւն *s.* censing; praise, respect, adoration.

Խնկելի *a.* worthy to be incensed, praiseworthy, honourable.

Խնկեմ, *եցի* *va.* to incense; to perfume; to embalm; to offer up, to offer: to intoxicate; *fig.* to praise, to honour, to adore; to extol, to flatter, to flatter grossly.

Խնկենի *s.* *bot.* incense-tree, oliban, frankincense; incense, perfume.

Խնկեփեաց, *փեցայ* *s.* perfumer.

Խնկիկ *s.* grain of incense.

Խնկիչ *a.* incensing.

Խնկողկուզիկ *s.* *bot.* marjoram.

Խնկունի *s.* *bot.* rosemary.

Խնձոր, *ոյ* or *ի* *s.* apple; apple-tree; pommel, knob, ball, head; — *վայրի*, azarola or Neapolitan-medlar; *գեանի* —, S. **Երիցուկ**; *-ք*, *այտից -ք* *fig.* rosy cheeks.

Խնձորակուլ *s.* *med.* lozenge.

Խնձորենի, **Խնձորի**, *րւոյ* *s.* apple-tree; *-ենիք*, apple-orchard.

Խնձորօղի *s.* cider.

Խնճոյք, *յից* *s.* treat, feast, banquet, great feast, entertainment; feasting, rejoicing; assembly, company; *գահ-*

լիճ -յից, banqueting-hall; -յս խրախճանաց, luxurious entertainment; -յս տանել, յօրինել, տալ, to regale, to feast, to give a treat; -յս ուրախութեան յարդարել ումեք, to feast one with high ceremony. [churn.

Խնոցի, ցւոյ s. churn; շարժել զ-, to

Խնուլ, խցի va. to cork, to stop, to bung; to close, to shut; to oppilate, to constipate; - զբերան ուրուք, to put to silence; - զպատուհան լսելեաց, to turn a deaf ear to, to refuse to listen.

Խնչեմ, եցի vn. to grunt; *to blow

Խնջոյք S. Խնճոյք. [the nose.

Խնտուղ S. Ճնճղի.

Խշտաւոր a. lancer.

Խշտեակ, եկաց, **Խշտիք**, տեաց s. bedstead, pallet, truckle-bed; halting-place; den, haunt, lair, cave of wild beasts; զօղել ի խշտիս, to hide in a den.

*__Խշտուկ__ s. gusset. [able.

Խշտրելի a. contemptible, despic-

Խշտրեմ, եցի vn. to despise.

*__Խշրիմ__ vn. to have a thirsty longing for acid things.

Խոզ, ի or աց s. boar, sow; pig, hog, swine; -ք, spoke of a wheel; *scrofula, king's evil; - մատակ, sow; - մալեալ, hog; - ծովային, sea-hog; Հնդիկ -, guinea-pig; ցնկնել -ի, to farrow, to pig; ծնունդք -ի, litter of pigs; կաթնկեր -, sucking-pig; գոմք -ից, pig-sty; երամակ -ից, herd of swine; միս -ի, pork; ապուխտ -ի, ham; խորխ -ի, rind (of bacon); մորթ -ի, pigskin; խանչէ, քոհքոչէ, կնչէ, գրգայ, կռնչէ -, the hog grunts; -ի փուշ bot. anagyris, bean-trefoil; -ի մազ, S. Զարխոտ.

Խոզաբար ad. hoggishly.

Խոզաբարոյ a. hoggish, behaving like a hog, rude.

Խոզաբոյծ a. swine-fattening.

Խոզաբուտ կերակուր s. hog's wash, food for swine.

Խոզակ, ագ s. fruit of cypress, plane-tree, &c.; - շերամոյ, cocoon. [a pig.

Խոզակերպ, -ձեւ a. hog-shaped, like

Խոզամիտ a. pig-headed; swinish, dir-

Խոզան, աց s. stubble. [ty, filthy.

Խոզանակ, աց s. clothes-brush; whisk; -ագործ, brush-maker; -եմ va. to brush; to whisk.

Խոզանամ, ացայ vn. to be changed into swine; fig. to behave like a hog, to be hoggish. [erect, like stubble.

Խոզանացեալ, **Խոզանեալ** a. bristly,

Խոզանոց s. pig-sty.

Խոզանստեւ s. long bristle.

Խոզատանձ s. bot. wild-pear; med. king's evil, scrofula. [driver.

Խոզարած, աց s. swineherd, pig-

Խոզեան s. pl. hogs, swine.

Խոզենի a. swinish, hoggish; s. pork.

Խոզերամակ, աց s. herd of swine.

Խոզկաղին s. bot. acorn, beech-mast.

Խոզութիւն s. hoggishness; fig. nastiness, filth.

Խոզուկ s. zool. porcupine.

Խոթ s. zool. kingfisher, halcyon; -ական աւուրք, halcyon days.

Խոթոտեմ, եցի vn. to see with displeasure, to scowl at; to despise.

Խոժոռ a. harsh; frowning, surly, threatening; hideous, frightful, horrible, dreadful, shocking; coarse, gross, rude, rough; sad, sorrowful; grave, stern; - դէմք, stern and haughty countenance; - աչք, threatening eye, gloomy eye; - ակնարկել յոք, to look at sternly or angrily, to frown, to scowl, to knit the brows; - հայել, to look surly at, to sulk, to turn a wild haggard look upon.

Խոժոռադեղ, -ադէմ a. gruff-looking, surly-looking, of a stern or austere countenance, scowling, lowering; sorrowful, gloomy, sullen; - ցնորք, frightful spectres. [looking.

Խոժոռահայեաց a. surly- or gruff-

Խոժոռեցուցանեմ, ուցի va. to irritate, to anger, to incense, to chafe, to provoke, to exasperate; - զդէմս, to pucker up one's features, to put on a surly look.

Խոժոռիմ, ռեցայ vn. to frown, to knit one's brows, to be sulky, cross, ill-tempered, to grow angry, to be nettled; to be soured, embittered, exasperated; - երկնից, to cover with gloomy clouds, to lower, to get cloudy, murky.

Խոժոռութիւն s. frown, wrinkle, knitting of the brows, scowling, pouting, sulkiness, sulks, wry face; vexation, sorrow, melancholy. [tumour.

Խոլային a. tumorous; - մարմին,

Խոլեմ, եցի va. to disperse, to scatter, to drive. [nant sore.

Խոլխեցգետի s. med. cancer, malig-

Խոլոմուկ S. Հոլամուկ.

Խոլոր S. Խոժոռ.

Խոլորձ, լըձան s. bot. orchis, beeflower, salep, satyrion.

Խոխ *s.* dressed victuals; S. **Խահ**.

Խոխող *ad.* dreadfully, frightfully.

Խոխոմ *a.* well-watered, abounding in springs, or running waters; *-ք, մաց* *s.* ravine, deep hollow; sylvan valleys, forest; mountain streams, torrents.

Խոխոմաձիգք *s.* gloomy ravines; long valleys.

Խոխոմեմ, *եցի* *va.* to bathe, to water; *-իմ* *vn.* to spring; to inundate.

Խոխոջ, *ից*, **Խոխոջանք**. **Խոխոջիւն** *s.* murmuring, purling, babbling, gurgling; *զառ ի վայր -ջանք*, evacuation, going to stool.

Խոխոջեմ, *եցի* *vn.* to murmur, to purl, to babble, to gurgle; *ի վեր -*, to vomit.

Խոխոտեմ, *եցի*, *-տիմ*, *եցայ* *vna.* to think, to invent, to attempt, to try.

Խոկ, *աց* *s.* thought; *a.* thoughtful, discreet, prudent; *ի - արկանել*, to think, to consider, to ruminate; *- ի միտս կայր նորա*, he had the intention to, he intended to.

Խոկամ, *ացի* *va.* to think, to reflect, to meditate, to consider, to contemplate, to imagine.

Խոկումն *s.* thought, meditation, consideration, contemplation, reflexion, imagination, speculation.

Խոհ, *ից* *s.* S. **Խոկ**; meat, victuals.

Խոհագործ, &c. S. **Խոհակեր**. &c.

Խոհական, *աց* *a.* thoughtful, prudent, wise, judicious, sensible, intelligent, cautious, provident, circumspect, discreet; *-ն* *s.* intellect, intelligence, reason, judgment.

Խոհականաբար *ad.* prudently, wisely, judiciously, sensibly.

Խոհականութիւն *s.* prudence, wisdom, discretion, wariness, circumspection, cautiousness, good sense.

Խոհակեր, *աց* *s.* cook, man-cook; *քաջ -*, capital cook, first rate cook; *-աց տուն*, kitchen; *-ք*, cookery; S. **Խահակեր**.

Խոհակերապետ, *աց* *s.* chief-cook: chief executioner; *օգնական -ի*, under-cook.

Խոհակերեմ S. **Խոհարարեմ**.

Խոհակերոց, *աց* *s.* kitchen; *անօթք -ի*, - utensils; S. **Խահարան**.

Խոհակերութիւն S. **Խահարարութիւն**.

Խոհամանամ *vn.* to precipitate one's self, to fling, to cast or throw one's self headlong.

Խոհանոց S. **Խոհակերոց**.

Խոհավաճառ *s.* eating-house keeper.

Խոհարան *s.* intellect, sense.

Խոհարար, *աց* S. **Խոհակեր**; *-ուհի* *sf.* cook; *քաջ -*, very good, excellent cook.

Խոհարարեմ, *եցի* *va.* to cook, to dress victuals.

Խոհեակ, *եկի* *s.* scullion; *sf.* kitchen-maid.

Խոհեմ, *-աբար*, *-ութիւն* S. **Խոհական**, &c.

Խոհեմազարդ *a.* adorned with prudence, judicious.

Խոհեմամիտ *a.* sober-minded.

Խոհեմանամ, *ացայ* *vn.* to be wise or prudent.

Խոհեմընթաց *a.* circumspect, calm, prudent, judicious.

Խոհեմտութի *s.* sober-mindedness.

Խոհեր, *աց* *s.* filth, dirt, muck, mire, mud; *fig.* filth, obscenity, villany, wantonness; *ի -ի* or *ընդ - թաւալել*, to get splashed, to be be-mired, covered with mud; *-ք պղծութեանց*, defilement; *-ք միմեանց*, sodomites.

Խոհերական *a.* muddy, dirty, filthy, impure, obscene; *- ձեռք*, unclean hands; *ասել բանս -ս*, to talk obscenely.

Խոհերանոց *s.* sink, drain.

Խոհընտիր միտք or *դէմք*. syllogism.

Խողխողեմ, *եցի* *va.* to butcher, to slaughter, to kill, to massacre.

Խողխողումն *s.* act of killing, massacre, carnage.

Խողխոնջեմ *vn.* to hear a loud burst of laughter.

Խողխոջանիմ, *-ջանք*, *-ջեմ* S. **Խոխոջ**, &c.

Խողովակ, **Խողուակ**, *աց* *s.* pipe, tube, canal, conduit; *- ջրոյ*, spout; *- տանեաց*, gutter; *- լուալեաց*, drain; *- շոգենաւու*, steam-pipe; *- ծխնելուզի*, chimney-flue; *- ջրհանի*, engine-hose; *- կազի*, gas pipe, main; *- խօսուն*, speaking-tube; *- ձայնատու*, acoustic-tube; *- ծծողական*, suction pipe.

Խոճկոր, **Խոչքոր**, *-ակ*, *աց* *s.* sucking-pig, porker.

Խոճոճ *s.* thought; *-եմ* *vn.* to be thoughtful, anxious, absorbed in thought.

Խոյ, *ոց* *s.* *zool.* ram; *ast.* Aries, -; *mech.* battering- -; *mar.* windlass, capstan; *ջրաբաշխական -*, hydraulic -.

Խոյակ, *աց* *s.* capital of a column.

Խոյանամ, *ացայ* *vn.* to soar up, to fly on high, to dart forward, to swoop down, to rush headlong on, to dash at, to pounce on, to fall on.

Խոյգողութիւն *s.* conquest of the golden fleece; *fig.* violation, rape, ravishing.

Խոյեանք *s. pl.* rams.

Խոյզ. խուզից *s.* search, inquisition, inquest, perquisition, research, examination; - եւ խնդիր, strict inquiry; - արկանել. ի - եւ ի խնդիր արկանել or լինել, ի - ելանել. անկանիլ. to search, to examine, to inquire strictly, to pry into; - եւ խնդիր առնել ումեք, to be in search of, to trace, to follow the tracks.

Խոյթ, խթից *s. zool.* crocodile.

Խոյլ. խուլից *s.* swelling, blotch; schirrus, scrofula; - պարանոցի, wen, goitre.

Խոյս *s.* flight, running away; - տալ, առնուլ. լինել. to fly, to take to flight, to escape, to decamp, to steal or slip away, to break loose; to be guilty of tergiversation; to avoid, to flee from, to shun.

Խոյր, խուրի *s.* cap, diadem, tiara; - եւրոպական, hat; - տաճիկ, turban; - պապական, tiara.

Խոյրագործ, -արար *s.* cap- or hat-maker, hatter.

Խոյրադիր *a.* crowning, covering another's head.

Խոյօղ, աց *s.* hook; pick-lock.

Խոնարհ, աց *a.* low; humble, submissive, respectful; lower, inferior, mean, base, low; feeble, weak; -, ի - *pr. ad.* low; down, down below; downwards; from top to bottom; at the foot of; beneath, below, underneath; below, lower, under; - առնել, to humble; - լինել. to be humble or meek, to humble one's self; to be humbled; զերեսս ի - արկանել. to be sulky or sullen; - սրտիւք, lowly in heart; աչք ի -, with downcast eyes; յերկեմենից եւ ի -, from two years old and under; ի միջոյն եւ ի -, from the loins downward; ի վեր և ի -, unceasingly, always, at every moment.

Խոնարհաբար *ad.* humbly, submissively.

Խոնարհագոյն *a.* inferior; lower; *ad.* below.

Խոնարհակողմն *s.* the lower part.

Խոնարհահակ *a.* inclining, aslant.

Խոնարհամիտ *a.* humble, meek, modest.

Խոնարհամտեմ *vn.* to humble or abase one's self, to be humble.

Խոնարհամտութիւն *s.* humility, modesty, meekness.

Խոնարհեմ Տ. -եցուցանեմ; - զբայս, to conjugate verbs.

Խոնարհեցուցանեմ, ուցի *va.* to humble, to abase, to subject; to bring down, to lower, to abate, to depress; to bow or bend down, to incline; - զունկն, to lend an ear to, to listen to; - զանձն, to humble oneself; to do penance, to mortify oneself, to fast; - զամբարտաւանութի ուրուք, to lower, to abase, to bring down the pride of; - զԱստուած առ մարդիկ, to move God to compassion, to implore divine mercy; Աստուած -նէ զամբարտաւանս, God humbles the proud.

Խոնարհիմ, հեցայ *vn.* to be humble; to lower oneself, to descend; to yield, to acquiesce; to lean, to bend downwards; to decline; *gr.* to be conjugated; - յամբարտաւանութենէ, to descend from one's haughtiness, to have the pride of one's countenance humbled; յերկիր -, to prostrate oneself; - առաջի Աստուծոյ, to bow before God; - անկանիլ երեսաց, to go downcast, to be dejected; - յիջեւան ուրուք, to deign to dwell in; - յալիս, to grow old; -հի օրն, the daylight fades, the day wanes or is going down; յոտն եկաց յերեսացն խոնարհելոյ, he rose from his prostrate attitude.

Խոնարհութիւն *s.* humility; deference, submission, humiliation, abasement; baseness, lowness, inclination, declination.

Խոնարհումն *s.* abasement; humiliation; fall, decline; *gr.* conjugation.

Խոնաւ, աց *a.* humid, damp, wet, moist; *s.* humidity.

Խոնաւալից *a.* full of humidity, very humid.

Խոնաւալոյծ *a.* deliquescent; -լուծութիւն, deliquescence.

Խոնաւական, -ային *a.* humid, wet, moist.

Խոնաւայօդք *s.* damp weather; wet, rainy weather.

Խոնաւանամ, ացայ *vn.* to grow wet, to become damp or moist.

Խոնաւաչափ, ի *s.* hygrometer; -ական, hygrometric; -ութիւն, hygrometry.

Խոնաւարար *a.* moistening, wetting.

Խոնաւացոյց *s.* hygroscope.

Խոնաւեմ. եցի, -եցուցանեմ, ուցի *va.* to damp, to moisten; to wet, to steep, to bathe.

Խոնաւութիւն *s.* humidity, damp, moisture, wet; humour, radical moisture; - օդոց, damp weather.

Խոնաւուտ a. S. Խոնաւ.

Խոնճ. ի – ad. pr. below; under; inside, within, in. [drawers & trowsers.

Խոնճան, ունք s. running string for

Խոնջ s. fatigue, lassitude; a. fatigued, tired, weary, faint, jaded. [some.

Խոնջական a. fatiguing, hard, toil-

Խոնջան S. Խոնճան; -ք S. Խոնջուճ.

Խոնջեցուցանեմ, ուցի va. to tire out, to fatigue, to weary. [fatigued.

Խոնջիմ, ջեցայ vn. to be tired, weary,

Խոնջութիւն, -ութեն s. fatigue, lassitude, weariness.

Խոշիւն s. noise, murmur. [խողեմ.

Խոշոշ S. Մարդախոշոշ; -եմ S. Խող-

Խոշոտ s. hay; dried herbage.

Խոշոր, ից a. stout; great; thick; rough, rude, rustic, unpolished; awkward, ill-shaped, ill-made; rugged, toilsome, difficult; – զգեստ, coarse cloth; – ձայն, rough voice; harsh sound; – գոյնք, stiff or unconnected colouring. [lished.

Խոշորաբարք a. rude, rough, unpo-

Խոշորադեղ a. coarse featured, hard-favoured, ugly.

Խոշորագոյն a. very rude, very coarse; -ս ad. rudely, coarsely.

Խոշորանամ, ացայ vn. to grow up; to become stout or bulky; to grow rude or rough.

Խոշորացոյց S. Մանրացոյց.

Խոշորեցուցանեմ, ուցի va. to magnify, to increase, to make larger.

Խոշորութիւն s. coarseness, rudeness, want of politeness; bigness.

Խոշտամ, -անամ S. Կաղամ. [ing.

Խոշտանգալից a. tormenting, tortur-

Խոշտանգանք s. torture, torment, punishment, rack, pain.

Խոշտանգեմ, եցի va. to pain, to torment, to torture; to thrash, to beat.

Խոշտար or Խոստար s. boy, son; pupil.

Խոչ, ից s. obstacle, opposition; embarrassment, inconvenience, difficulty, hitch, hinderance, clog; the spines of the hedgehog; – խափանարար, great obstacle, impossibility; ահա – անկոխելի, there is an insurmountable difficulty; – եւ խութ լինել, to hinder, to clog, to embarrass, to prevent, to be a bar to; տապալել զամենայն զ– եւ զխութ, to surmount the greatest obstacles; S. Խութ. [hobble.

Խոչառ լինել vn. to go lame, to

Խոչընդակն s. impediment to the sight; – լինել, to put a stop to, to hinder.

Խոչընդոտն, Խոչոտն s. obstacle, stop, hinderance, embarrassment; – լինել, to oppose, to hinder, to clog, to embarrass. [about.

Խոպամ, ացի vn. to leap or frisk

Խոպան, ի a. uncultivated; s. waste land, desert; ի –ի, waste, fallow.

Խոպանանամ, ացայ vn. to become desert, uncultivated; to lie waste or fallow; to spoil, to deteriorate, to go to ruin.

Խոպանացուցանեմ, ուցի, Խոպանեմ, եցի va. to let lie fallow, to leave uncultivated; to lay waste, to spoil,

Խոպ, Խոպոպ S. Խոպոպիք. [to ruin.

Խոպոպեմ, եցի va. to curl, to frizz, to put in ringlets, to crisp; -իմ vn. to curl one's hair; to fall into curl, to curl of itself.

Խոպոպի a. curled; -ք s. curl, lock, ringlet of hair; -ս առնել, to curl, to frizz. [breach, gap.

Խոռ, -ն s. bol. iva; – պարսպի,

Խոռապետ s. prime minister.

Խոռեմ, եցի va. to hollow out, to excavate. [hole; cavern, den.

Խոռոչ, աց s. hollow, cavity, cave,

Խոռոչանամ, ացայ, Խոռոչիմ, եցայ vn. to become hollow, empty, void.

Խոստ s. confession; promise; ի – ածել, to cause to confess; ի – գալ, to confess, to tell the truth; – լինել, to confess one's sins.

Խոստաբանութիւն s. promise. [rity.

Խոստակդարք s. descendants, poste-

Խոստանամ, ացայ vn. to promise, to engage, to pledge one's word; to vow; to protest; to offer, to proffer; to propose.

Խոստովան առնել, լինել vn. to confess, to own, to acknowledge; to make confession, to confess, to go to confession; – լինել զյանցանս, to acknowledge one's fault; – զմեղս իւր, to confess one's sins.

Խոստովանաբար ad. confessedly, avowedly; in confession. [tent.

Խոստովանադուստր, -քոյր sf. peni-

Խոստովանագրամ s. bribe for confession. [rector of one's conscience.

Խոստովանահայր s. confessor, di-

Խոստովանարան s. confessional.

Խոստովանեցուցանեմ, ուցի va. to confess, to hear confession.

Խոստովանեմ, *եցի*, **Խոստովանիմ**, *եցայ vn.* to own to, to acknowledge, to confess; to protest; to profess; to confess, to make confession; *պարտ է* -, it must be acknowledged; - *զմեղս*, to confess one's sins; - *զյանցանս*, to acknowledge one's faults; *զպարտութ̃ն* -, to acknowledge oneself overcome.

Խոստովանող, *աց s.* confessor to the [faith.

Խոստովանորդի *s.* penitent.

Խոստովանութ̃ն *s.* confession, avowal, acknowledgment, declaration; - *մեղաց*, confession of sins; *երթալ ի* -, to go to confession; *տալ* -, to make confession; *առնուլ զ- ուրուք*, to hear the confession of.

Խոստուկ *s.* colic, gripes, stomach-ache, pain in the bowels; - *ունել*, to have the gripes; - *լինել*, to confess, to own.

Խոստումն *s.* promise, engagement, obligation; word, word of honour, good faith; offer, tender; protestation, declaration; profession; - *տալ*, to give one's word, to promise; *պահել զ-*, *կալ ի խոստման*, to keep one's word or promise; *չպահել զ-*, *չկալ ի խոստման*, to break one's promise, to fail to keep one's word; *մեծամեծ խոստմունս տալ*, to promise mountains of gold, wonders; *սնոտի խոստմունք*, vain or empty promises, fair words only; *սնոտի խոստմամբք պարարել*, to nourish with vain promises. [note (‿).

Խոսրովային *s. mus.* an Armenian

Խոտ, *ոց s.* grass, herbage, turf, verdure; pasture; *չոր* -, hay, forage.

Խոտաբեր *a.* bearing or producing grass, grassy, herbaceous. [on herbs.

Խոտաբուտ *a.* fed on grass; living

Խոտագէտ *s.* herbalist, herborist.

Խոտալից *a.* abounding in grass, full of forage. [getarian.

Խոտակեր *a.* eating vegetables, ve-

Խոտահամբար *s.* hay-cock; haystack.

Խոտաճարակ *a.* herbivorous, pasturing on herbs; - *լինել*, *չրջել*, to pasture, to feed.

Խոտան, *աց a.* abject, vile, base, mean, worthless, despicable; -*աւ ad.* meanly, basely, shamefully; in excess; - *առնեմ* S. **Խոտեմ**.

Խոտանոց *s.* hay-loft. [seller.

Խոտավաճառ *s.* herborist, herb-

Խոտաւէտ *a.* abounding in grass.

Խոտաքաղ *s.* herborizer; - *լինել*, to herborize. [*s.* herbage, vegetables.

Խոտեղէն *a.* grassy; made of grass;

Խոտեմ, *եցի va.* to despise, to contemn, to scorn, to slight, to disdain; to undervalue, to depreciate; -*իմ vn.* to be despised, contemned, disdained.

Խոտոր *a.* oblique, crooked; deluded; strayed, erroneous, wrong; S. **Խոտորնակի**; - *հանել*, to cause to err, to turn aside; - *ելք ast.* oblique ascension.

Խոտորագիտակ *s.* polemoscope.

Խոտորաչափ, *ի s.* declinator.

Խոտորեմ, *եցի*, **Խոտորեցուցանեմ**, *ուցի va.* to turn aside, to mislead, to lead astray; to divert, to distract; to twist, to contort, to bend, to make awry; *fig.* to lead astray, to cause to err, to delude, to unsettle.

Խոտորեցուցիչ *a.* perverting, turning aside, leading astray.

Խոտորիմ, *եցայ vn.* to turn aside, to deviate, to swerve; to go astray, to lose the way; to decline, to shrink from; to slope, to slant; *fig.* to go astray, to err, to be perverted, to abandon oneself to; to avoid, to shun.

Խոտորնակ, *աց a.* oblique, crooked, aslant, aslope, athwart, across, transverse; out of the way, indirect; ill-turned, ill-made; bad, perverse, wicked, froward; *s.* cross beam, traverse; -, -*ս ad.* obliquely, crossly, transversely.

Խոտորնակի *ad.* obliquely, transversely; at random; confusedly.

Խոտորնակիմ, *կեալ vn.* to slant, to slope; to turn aside, to go astray.

Խոտորութիւն, -*ութեան s.* obliquity, crookedness, deviation, declination, winding, sinuosity; turning aside, going astray; *fig.* perversity, error, depravity.

Խոտոց or **Խոտուց** *s. anat.* tibia, shin, shin-bone, shank; articulation.

Խոր, *ոց a.* deep, hollow, excavated; *fig.* profound, deep; *ի* - *ad.* deeply, profoundly; thoroughly; grievously; - *տգիտութիւն*, *վէրք*, profound ignorance; deep wound; *խաւար* -, thick, dreadful darkness; - *աղքատութիւն*, profound misery, abject poverty; - *ծերութ̃ն*, decrepitude; *ի* - *ձմերան*, in the depth of winter; *ի* - *ամարան*, in the middle of summer; *պեղել ի* -, to excavate deeply; *ի* - *խուզել*, *ի* -*մէ* *քննել*, to investigate minutely, to examine thoroughly; – *ի քուն լինել*, to sleep soundly; *ի – խոցել*, to wound severely, mortally; *fig.* to cut to the heart, to grieve deeply, to break one's heart; *ի – խոցիլ*, to be touched to the quick, to be cut to the heart; *իբրեւ ի – խոցեցաւ պատերազմին*, at the hottest moment of the fight; *ի – մոռացութեան անկեալ*, buried in forgetfulness; *խաղացի՛ ի -ն*, go out to the open sea.

Խորք, *րոց* *s.* hollow, cavity, pit, depth, bottom; gulph, abyss; – *ծովու*, the high sea; the open sea; *ի խորս* *mar.* the offing; – *չարեաց*, depth of misery or misfortune; – *սրտից*, the heart's secrets; *ի խորոց սրտէ*, from the bottom of the heart; *ի խորս անտառին*, in the depth of the forest; *ի խորս քարայրին*, at the bottom of the grotto; *բանք նորա ի խորս սրտի իմոյ ազդեցին*, his words touched me to the quick; – *խորհրդոց Աստուծոյ*, the inscrutable designs of God; *ո՜վ – իմաստութեան*, o depth of wisdom!

Խորաբանու̃ի *s.* enigma; dark saying, profound import, hidden meaning.

Խորագէտ *a.* sagacious, shrewd, judicious; sensible, prudent, cautious; wary, subtil, sly, crafty; ingenious, skilful; – *քաղաքավարութիւն*, sagacious policy; sly conduct.

Խորագիտու̃ի *s.* prudence, shrewdness, sagacity; craft, cunning.

Խորագիր *s.* title (of a book).

Խորագնայ or *-գնաց* *a.* sailing on the open sea, navigating the ocean.

Խորագոյն *ad.* to the bottom, profoundly, thoroughly.

Խորազգաց *a.* very skilful, deeply [versed.

Խորազնին *a.* scrutinizing minutely; – *խուզարկու*, accurate observer.

Խորազննութիւն *s.* inscrutable investigation.

Խորախորհուրդ *a.* mysterious, ar[cane; penetrating, acute.

Խորախօս *a.* profound, difficult; enigmatical, obscure; jabbering, talking gibberish.

Խորախօսութ̃ի S. **Խորաբանութ̃ի**.

Խորակն *a.* sunken-eyed.

Խորաձոր *s.* deep valley; *a.* profound, difficult, rugged, scabrous; *ընդ -ս արկանել զմիտս*, to exercise one's mind in inscrutable things.

Խորամանկ, *աց* *a.* cunning, sly, crafty, knavish, wily, roguish, artful; fraudulent, deceitful, rascally, villanous; malicious; – *կեղծաւորութիւն*, profound hypocrisy.

Խորամանկեմ, *եցի*, *-կիմ*, *կեցայ* *vn.* to chicane, to quirk, to quibble, to use stratagem and artifice, to deceive, to cheat; to be cunning, artful, fraudulent, knavish.

Խորամանկութիւն *s.* cunning, artifice, craft, chicane, quibble; cheat, deceit, fraud, base stratagem; knavery, roguery; malice.

Խորամէջ, *-միջոց* *a.* deep & spacious in the center; concave.

Խորամուխ *a.* penetrating, acute, piercing; profound, deep; – *լինել*, to penetrate, to fathom, to dive into, to enter deeply; – *լինել ի ցաւս*, to be swallowed up by, to be plunged in grief; – *ի ներքս խաղալ*, to enter too far, to plunge in too deeply; – *դրոշմել*, to inculcate, to impress deeply on the mind.

Խորամուտ *s.* diver; *a.* S. **Խորամուխ**.

Խորայատակ *a.* profound, deep, hollow.

Խորայոյզ *a.* searching at the bottom; – *լինել*, to search into, to go to the bottom of, to sift, to scrutinize, to investigate.

Խորան, *աց* *s.* pavilion, tent; vault of heaven; altar; residence, habitation, dwelling; *arith.* table; chess-board, back-gammon board, &c.; – *վկայութեան*, the Tabernacle; – *արքունի*, royal palace, court; *աւագ* –, high altar; **գոգնոց -ի*, frontal; – *կանգնել*, *հարկանել*, *պարզել զ–*, to pitch a tent; *բառնալ*, *ամփոփել զ–*, to strike a tent.

Խորանաբնակ *a.* nomad, wandering.

Խորանագործ, *-կար* *s.* tent-maker.

Խորանակից *a.* dwelling in the same pavilion or tent.

Խորանահարութ̃ի *s.* pitching tents; [encamping.

Խորանաձեւ *a.* tent- or bell-shaped.

Խորանամ, *ացայ* *vn.* to become hollow or deep; to dive into, to go to the bottom of.

Խորանայար *a.* pitching a tent.

Խորանայարդար *s.* architect of the Tabernacle.

Խորանայարկ *a.* vaulted, cupola-tent [or bell-shaped.

Խորանանման S. *-աձեւ*.

Խորանաշու *a.* travelling with tents, [camping.

Խորանապահ, աց *s.* tent-guard.

Խորանարդ, ալ *a.* vaulted: cubical, cubic, hexahedral; *s.* cube; — երկնից, vault of heaven; — արմատ, cube root; վերածել ի —, to cube, to raise quantities, to the third power.

Խորանարդաձեւ *a.* cubiform. [volve.

Խորանարդեմ, եցի, to cube, to in-

Խորանաւոր S. **Խորանաբնակ**.

Խորանափեղկ *s.* tent-curtain.

Խորանեմ, եցի *va.* to pitch a tent.

Խորաչափ, ի *s.* bathometer; sounding-line, lead, fathom-line; plummet; -եմ *va.* to sound; -ութիւն, sounding, bathymetry, measure of depth.

Խորաշուրթն *a.* guttural. [able.

Խորաջուր *a.* very deep, unfathom-

Խորասոյզ, սուզի *a.* sunk deeply, deep; *s.* abyss, gulf, pit; — աչք, sunken eyes; — առնել, to submerge, to sink to the bottom, to plunge into, to immerse; — լինել, to dive to the bottom, to sink; *mar.* to founder; — ի ցաւս, sunk in grief; — ի թախիծս մըղաց, plunged in remorse. [նեմ, լինիմ.

Խորասուզեմ, -զիմ S. **Խորասոյզ** առ-

Խորավէմ *s.* grotto.

Խորարթուն *a.* dormant.

Խորարմատ *a.* deeply rooted; — հաստատիլ, կանգաղիլ, to strike deep into the soil, to take deep root, to be deeply rooted.

Խորացուցանեմ, ուցի *va.* to make deeper; to make abstruse, obscure, unintelligible.

Խորափիտ *s.* cavity, hollow, cave, cavern, excavation; -ս հատանել, to excavate, to hollow. [profound.

Խորափոր *a.* deeply excavated, very

Խորաքանդակ *s.* basso-relievo.

Խորաքննին *a.* scrutinizing, investigating; profound, sublime, past finding out.

Խորգ, ոց *s.* hair-shirt, sack-cloth, hair-cloth; ապաշխարել -ով, to repent in sack-cloth. [sack-cloth.

Խորգազգեաց, -հանդերձ *a.* clad in

Խորդ, ոց or ուց *s. zool.* crane.

Խորդամ, ացի *vn.* to snore; to snort, to rattle in the throat; to roar, to bluster (sea).

Խորդաձուկն *s. zool.* pike.

Խորդապար *s.* flight of cranes.

Խորդացող *s.* snorer.

Խորդեան *s. pl.* cranes.

Խորդիւն, -դումն *s.* snoring, snore; snorting; rattling, rattle in the throat.

Խորեմ, եցի *va.* to hollow, to excavate; to fathom; to withhold, to retain; to purloin, to steal, to rob, to embezzle; to peculate.

Խորէջ, իջաց *s.* diver.

Խորթ, ոց *a.* step-son, step-daughter; bastard, natural, illegitimate; degenerate, spurious, false; alien, foreign; *zool.* crane.

Խորթաբարոյ, ից *a.* unsociable, morose; capricious, whimsical.

Խորթանամ, ացայ *vn.* to be degenerated, estranged, spoiled.

Խորթացուցանեմ, ուցի *va.* to change the nature of, to adulterate, to corrupt, to debase, to spoil, to impair.

Խորթութիւն *s.* bastardy, adulteration; degeneracy, corruption, decay.

Խորիմաց *a.* profound, impenetrable, inscrutable; penetrating, profound.

Խորին *a.* deep, high; impenetrable, abstruse, obscure, hidden, difficult to understand; — ականողք, sunken eyes.

Խորիչ *s.* peculator. [ney-cake.

Խորիսխ, րսխոյ *s.* honey-comb; ho-

Խորխ, ի *s.* slough; skin, hide; shell, bark, rind, peel; *spittle, phlegm.

Խորխանամ, ացայ *vn.* to toughen like leather.

Խորխոլիմ, լեցայ *vn.* to fall in, to sink, to give way; -լումն *s.* falling in, sinking; land-slip.

Խորխորատ, ից *s.* gulf, abyss, chasm, [pit.

Խործուիլ S. **Խաւարծիլ**.

Խորհ, **Խորհումն** S. **Խոկ**.

Խորհիմ, հեցայ *vn.* to think, to meditate, to consider, to cogitate, to study; to reason, to reflect; to suppose, to judge, to imagine, to fancy; to bring to memory, to call to mind, to recollect; — ընդ միմեանս, to consult, to advise together, to deliberate, to concert; — ի սնոտիս, to meditate on trifles; խորհիմ մեկնել վաղիւ, I think of leaving, I propose to leave tomorrow; ի -ն անգամ սոսկամ, the mere thought of it makes me shudder; յայն խորհէր հանապազ, he thought of nothing else.

Խորհուրդ, հրդեան or դի, հրդոց *s.* thought; design, intention, resolution; imagination, fancy, inspiration; sentiment, disposition; idea, fantasy, revery; advice, counsel; deliberation, consultation; secret; mystery; symbol; sacrament; խորհրդով *ad.* design-

edly, intentionally, on purpose, purposely; *փրկական* –, the Holy Sacrament; *տուն, տաճար խորհրդոյ*, council-hall; – *պաշտօնէից*, cabinet council; *խորհրդեան դպիր*, secretary; – *չար*, pernicious advice; – *առնել, ի մէջ առնուլ, ունել, ի – մտանել*, to consult, to determine, to decide on, to resolve on; to deliberate, to confer together, to take counsel, to advise with; – *տալ*, to counsel, to give advice, to advise; – *հարցանել*, to ask advice, to consult, to take counsel; *ի մի – միաբանել*, to think together, to deliberate unanimously; *շրջել ի խորհրդոց*, to change or alter one's mind; *շրջել զոք ի խորհրդոց*, to dissuade from, to advise against; – *ի մտի եդի գիտել*, I had conceived the idea of knowing; – *ի միտս իմ անկաւ* or *եղեւ*, I thought of, I had the idea or the intention to; – *արարի ընդ միտս իմ*, I deliberated with myself; – *կալաւ*, he conceived the idea to; *զյանդուգն զայն խորհեցաւ* –, he formed the hardy design to; *մինչդեռ յայսմ խորհրդի էր*, in the midst of these thoughts, while thus deliberating.

Խորհրդաբար *ad.* figuratively; sacramentally; mysteriously; confidently.

Խորհրդագէտ, *-զգած* *a.* astute, shrewd, wary, cautious; initiated, adept; – *առնել*, to let into a secret, to initiate into a mystery; – *լինել*, to be initiated.

Խորհրդազգածութիւն *s.* initiation.

Խորհրդածեմ, եցի *vn.* to reflect, to ponder, to think, to revolve, to meditate, to consider; to imagine, to form an idea of, to suppose; to consult, to deliberate; to explain, to expound, to comment upon; to administer the sacraments; to celebrate mass.

Խորհրդածու, *աց* *s.* thinker; counsellor; the initiated; minister, priest.

Խորհրդածութիւն *s.* thought, reflection; deliberation; secret; mystery; administration of the sacraments; celebration of mass. [mysteries, priest.

Խորհրդակ, *աց* *s.* functionary in

Խորհրդակալ, *աց* *a. s.* confident.

Խորհրդական *a.* mystical; mysterious; sacramental; emblematical, symbolical; rational, thinking, prudent; *s.* adviser, counsellor; – *իմաստ*, rhapsody, religious rapture; – *խոստովանութիւն*, auricular confession.

Խորհրդականութիւն *s.* deliberation, council, consultation; mystery, sacrament; mysticalness, mysteriousness; wisdom, prudence, wariness, cautiousness.

Խորհրդակատար, *աց* *a.* accomplishing, performing.

Խորհրդակիր *a.* mysterious.

Խորհրդակից *s.* adviser, counsellor; confident. [centric.

Խորհրդակորոյս *a.* foolish, odd, ec-

Խորհրդակցեմ, ցեցայ *vn.* to consult, to confer, to hold a parley or conference.

Խորհրդակցութիւն *s.* council, consultation; conference, parley; confid- [ence.

Խորհրդանոց S. *-դարան*.

Խորհրդապահ, *աց* *a.* secret, discreet, prudent. [discretion, prudence.

Խորհրդապահութիւն *s.* secretness,

Խորհրդապետ *s.* prime adviser or counsellor. [book.

Խորհրդատետր, *ի* *s.* missal, mass-

Խորհրդատու *s.* adviser, counsellor.

Խորհրդատուն *s.* place of conference, council-chamber; vestry-room; offertory.

Խորհրդատօնք *s.* mysteries: orgies, drunken revelry, feasts of Bacchus, bacchanals, drinking-bout.

Խորհրդարան *s.* house of Parliament, hall of Assembly, chamber of deputies: place of administration of the sacramants; offering-place; *fig.* mind, intellect.

Խորհրդաւոր *a.* mysterious, mystical, arcane; figurative, emblematic, symbolical; hieroglyphical; – *նշան, պատկեր*, emblem. [fickle.

Խորհրդափոխ *a.* inconstant, voluble,

Խորձուիլ *s. bot.* bryony; tendrils of vine.

Խորձունձ *s.* piece of soiled linen.

Խորշ, *ից* *s.* corner; compartment, division, pigeon-hole; chess-squares, chequers; niche; cell, partition; nook, lurking-place, hidden corner; hollow, cavity; – *հանդերձից*, fold, plait, crease; – *երեսաց, ճակատու*, dimple; wrinkle, puckering; – *գրաշարաց*, printer's box; – *ծովու*, gulf, bay; creek, cove; – *նաւի*, hold of a ship; – *լերանց*, cave, cavern; – *կենդանեաց*, den, haunt, lair; – *թռչնոց*,

eyrie, nest; *ի – մի*, in a corner; *– առնուլ առագաստից*, to swell or fill the sails, to get the wind; *– զ-իւ իջանել*, to fold, to plait, to crease; to become wrinkled, to knit the brow; *–ս քաղել*, to fold variously; *–ս –ս գործել*, to make small rooms or cells: to gather, to plait; *–ս արկանել յայտս*, to wrinkle, to pucker.

Խորշակ, *աց* s. excessive heat; hot dry or parching wind, simoon; drought, dryness, aridity; *– ժանտ*, pestilential blast.

Խորշակահար *a.* sun-burnt, parched by excessive heat, or by a burning wind; *– առնել*, to burn, to parch; *– լինել*, to be burnt, parched.

Խորշակահարութ *s.* sun-stroke.

Խորշակառ *a.* sun-burnt; *– լինել*, to be burnt.

Խորշանկեմ, *եցի* *vna.* to frown, to wrinkle, to pucker: to plait, to fold.

Խորշանք *s.* aversion, antipathy;

Խորշաւոր *a.* cellular. [S. **Խորշումն**.

Խորշաքաղ առնեմ, *ժողովեմ* *va.* to plait, to arrange gracefully, to fit, to adjust with elegance.

Խորշելի *a.* avoidable, evitable.

Խորշեղէն *a.* flowing, waving; *mar.* undulating, flowing gently, rippling.

Խորշեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to cause to avoid or shun.

Խորշիմ, *եցայ* *vn.* to feel an aversion to, to loathe, to turn from with disgust, to avoid, to shun, to eschew, to flee; to be shy, to beware, to show or pay regard to; to be respectful; *–յումեքէ*, to take a dislike to, to avoid of.

Խորշիւն *s.* thunder, noise, uproar, rumour.

Խորշխորշան, *աց* *s.* plait, double, fold, gather; wrinkle, crease; *a.* plaited, folded, turned down; wrinkled, puckered.

Խորշոմերես S. **Խորշմերես**.

Խորշոմիմ, *եցայ* *vn.* to grow wrinkled, to shrink, to shrivel up; *– հանդերձից*, to fold, to plait, to crease.

Խորշումն *s.* aversion, repugnance, dislike, reluctance; reserve, caution; regard, respect.

Խորոպ *s.* the hymen; maidenhead.

Խորոպճին *s.* gynecæum, harem, women's appartments.

Խորոված, *ի* *s.* roast-meat.

Խորովանք *s.* earnest prayer, urgent entreaty, lively instance.

Խորովեմ, *եցի* *va.* to roast, to toast, to brown; to grill, to broil, to fry; *ձուկն –եալ*, broiled fish.

Խորովիմ, *եցայ* *vn.* to suffer, to be afflicted; to sympathise, to have pity or compassion on; to entreat earnestly: to be roasted; *ցրտակէզ –*, to be frost-bitten.

Խորովղք S. **Խորոված**.

Խորովումն, **Խորովք** *s.* roasting; *ի –վս արկանել*, to roast, to fry.

***Խորուզակ** *s.* whooping-cough.

Խորութիւն *s.* depth, profoundity.

Խորոփիք *s.* concavity, cavity.

Խորսխեմ, *եցի* *va.* to make the honey-comb; to fill with honey-cakes.

Խորտաքորտ *a.* ragged, rough, uneven; *–ք* *s.* rough, craggy places, asperity, roughness, unevenness, ruggedness.

Խորտակեմ, *եցի* *va.* to bruise, to crack, to break, to crush, to dash to pieces; *– զթշնամին*, to crush, to bear down, to defeat, to rout, to put the enemy to flight; *– զգունդս*, to disband the troops; *– զդուռն*, to force open the door; *– զգլուխ*, to break the head; *– զմարմին*, *զանձն*, to mortify one's flesh, to do penance; *–կիմ* *vn.* to break, to dash to pieces; to be broken, undone, defeated, destroyed; *անդրէն ի քեզ խորտակեսցին ալիք քո*, here shall thy proud waves be stayed.

Խորտակումն *s.* fracture, break, crack; rout, defeat.

Խորտիկ, *տկաց* *s.* dish, viand, mess; roast-meat; cooked victuals.

Խորտկարան *s.* chop-house.

Խորտկարար, *աց* *s.* cook; chop-house keeper.

Խորտկարարութիւն *s.* cookery.

Խոց, *ից* or *ոց* *s.* wound, sore, ulcer; *a.* wounded; *խորամուխ*, *կարեվէր –*, deep, mortal wound; *– տալ*, *դնել*, to wound; *– մնալ*, to be wounded.

Խոցահարեմ, **Խոցեմ**, *եցի* *va.* to wound, to pierce, to stab; to prick, to smite; *fig.* to pierce or cut to the heart; *– թափանցանց*, to transpierce, to pierce through and through, to run through; *–իմ* *vn.* to be wounded, pierced; *– սիրով ուրուք*, to be smitten with love, to fall in love; S. **Խոր**.

Խոցոտեմ, *եցի* *va.* to wound severely, to cover with wounds; *fig.* to prick the conscience.

Խոցոտիչ *a.* wounding, biting, cutting; poignant, tart..

Խոցոտումն *s.* act of wounding severely. [-ումն, act of wounding.

Խոցուած, ոց, -ումն *s.* wound;

Խուեմ, եցի *va.* to deal harshly with, to ill-use, to maltreat, to vex, to torment, to trouble, to incommode; to worry, to harass, to annoy.

Խուզածք *s.* felt, stuffing, wadding.

Խուզակ, աց *a.* searching, scrutinizing; -լինել, to search, to examine, to explore, to rummage. [quisitive.

Խուզական *a.* curious, searching, in-

Խուզարկ, -ու, աց *a.* curious, inquisitive; *s.* examiner, searcher, observer, busy inquirer, pryer, scrutator; -լինել, to make researches, to seek for, to hunt after.

Խուզեմ, եցի *va.* to search, to inquire, to seek diligently, to hunt after, to pry into; to shear, to shave; to cut off; to strip off.

Խուզողութիւն, -զումն *s.* busy search, curiosity, quest, investigation; shearing; -զումն հերաց, shaving, tonsure.

Խութ, խթից, խթոց *s.* obstacle, embarrassment, hinderance; -եւ խոչ լինել, խէթ եւ -ընդ ոտն անկանիլ, to hinder, to embarrass, to clog; ի բաց առնել զխոչ եւ զ-, to disencumber, to free from embarrassment; -ք, rock, reef, hedge of rocks.

Խուժ, **Խուժադուժ**, ից *a.* barbarous, savage, rude; rough, cruel, inhuman; խուժք եւ դուժք, the barbarians. [rough.

Խուժական, -յին *a.* barbarous,

Խուժան, ի *s.* multitude, populace, the vulgar, crowd; throng, press; hurly burly, confusion, noise, clatter; -աւերանաց զաշխարհաւն զեղուլ or ածել, to devastate, to lay waste.

Խուժդն *s.* obstinacy, stubbornness, pertinacity; ի խժդան եւ յոխորտի կալ, S. **Խժդան**.

Խուժդուժ S. **Խուժադուժ**.

Խուժեմ, եցի *vn.* to invade, to rush on, to fall impetuously on, to flock, to resort in numbers to. [negro.

Խուժիկ, ժկաց *a.* barbarous; black,

Խուլ, խլից *a.* deaf; deaf, dead, dull; *eyeless (needle, &c.); -առնել. to deafen, to stun; -առնել զունկն, -լինել, to turn or give a deaf ear to.

Խուլակոյր *a.* deaf & blind.

Խուլահամր *a.* deaf & dumb.

Խուլինչ *s.* phlegmon, inflammatory tumour on the shoulders.

Խուլղուքրտիւն *s.* cooing of doves.

Խուխ, խխոյ *s.* phlegm, pituite; թքանել զ-, -արկանել. to expectorate; -բերել. to cough up.

Խուղ, խղից *s.* cot, hut; cell, small room; -պահնակաց, sentry-box.

Խուղբ *s.* filth, sweepings, dirt.

Խուճ *s.* scarecrow, bugbear.

Խուճապ, աւ *s.* fright, terror, alarm, dread, haste, hurry, precipitation; -աւ *ad.* in haste, in a hurry; -ք, phantom, spectre.

Խուճապական *a.* alarming, startling, frightful, dreadful; urgent, pressing; precipitate, too hasty.

Խուճապանք *s.* alarm, eagerness, haste, precipitation, flight.

Խուճապեմ, եցի, **Խուճապեցուցանեմ**, ուցի *va.* to startle, to alarm, to frighten, to terrify, to appal, to strike with terror; to frighten away; to hasten, to precipitate.

Խուճապիմ, եցայ *vn.* to be startled, alarmed, terrified; to waver, to be in suspense; to be hasty, precipitate; to flee precipitately.

Խուճապումն S. **Խուճապ**.

Խում *s.* drinking, eating; * tin drinking pot; *mus.* an Armenian note (˜).

Խումբ, խմբից *s.* party, band, troop, detachment, company, regiment, brigade, division, cohort, legion; -կղզեաց, group of islands, archipelago; -առնուլ, to assemble, to flock together; -կազմել զօրաց, to muster, to form into a regiment, to embody, to enlist, to enrol, to collect together; ի խմբէ եօթանց իմաստնոցն էր, he was one of the seven wise men.

Խուն *a.* little; -ինչ, -մի *ad.* a little, very small quantity, however little; -ինչ ժամանակ, a short time; -ինչ իրք են, there is very little; ի -վայրկենի, in a moment, in an instant.

Խունայար *s. chem.* paraffine. [ing.

Խունաւադուճ *s.* seasoning, flavour-

Խունկ *s.* incense; aromatic substances; *fig.* incense, flattery; կարմիր -, storax; Հոռոմի or սպիտակ -, laudanum; -ք անուշից, անուշունք, perfumes, fragrant, drugs; -ս առնել, արկանել, to incense; -տալ, to flatter.

Խունկեղէգն *s. bot.* sweet calamus.

Խունճ *s. mus.* an Armenian note (ˆ).

***Խունչ** *s.* trunk of a tree.

Խուռն, *խռան* *s.* crowd, concourse, multitude, throng of people; affluence, great quantity; noise, tumult, confusion; *a.* thick, close, dense, crowded; many, numerous; *ad.* in crowds, in throngs; – *առ* –, – *ի* –, in a huddle, pell-mell, disorderly, hurriedly; *ի խռան*, among the crowd; *ի խռան մարտին*, in the thickest of the fight; – *բազմութիւն*, a numerous crowd, a throng; – *բազմութեամբ մտանել*, *ելանել*, to crowd in; to crowd out; – *բազմութիւն ժողովրդեան*, immense concourse of people; – *հասանեն աստ օտարականք*, strangers flock here.

Խուռներամ *a.* in many flocks; in vast numbers; – *փունջ*, nosegay of various flowers.

Խուռնընթաց *a. ad.* very numerous, multitudinous, in a crowd; conjointly, together; – *բազմութե*, concourse, crowd.

Խուսակ, *ագ* *s. mech.* escapement; – *ազատ*, *գլանաւոր*, *խարսխաւոր*, chronometer-, cylinder-, anchor-—.

Խուսափական *a.* evasive, shuffling, ambiguous.

Խուսափանք, *-փումն* *s.* flight, evasion; subterfuge, shift, excuse, tergiversation, shuffling.

Խուսափեմ, *եցի*, **Խուսափիմ**, *եցայ* *vn.* to escape, to flee, to take to flight, to steal away; to retreat, to retire, to disappear; to shuffle, to elude, to tergiversate.

Խուսափող, *-կ* *a.* fleeing, taking to flight.

Խուսափումն S. **Խուսափանք**.

Խուսեմ, **Խուսխուսեմ** S. **Խոյս տամ**.

Խուսեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to cause to escape, to save, to extricate.

Խուրձն, *խրձան*, *խրձունք*, *ձանց* *s.* bundle, faggot, bunch, package, packet; – *փայտի*, fascine of wood; – *խոտոյ*, truss of hay; – *ցորենոյ*, sheaf of corn; – *թղթոց*, file or bundle of papers; – *ջրոյ* *mech.* wheat-sheaf jet; *մագնիսական* –, pencil of magnetic rays.

Խուց, *խցի* *s.* chamber; cell.

Խուփ, *-ն*, *խփան* *s.* lid, cover; *mech.* cap, head; – *պատուհանի*, shutters.

Խոփ, *ոց* *s.* coulter, plough-share.

Խպիպ *s.* wen, goitre.

Խռիւ, *խռուոյ* *s.* bushes, briars, brushwood, underwood.

Խռկեմ, *եցի* *va.* to heap, to pile; to fill, to cram, to stuff.

Խռնդատ or **Խռջատակ** *s. bot.* mullein, cow's lungwort.

Խռնեմ, *եցի* *va.* to assemble, to muster; to collect, to gather; to augment, to enlarge; *-իմ* *vn.* to assemble in a crowd, to collect or gather together, to flock, to crowd round; *խըռնէր զնովաւ ժողովուրդն*, the people crowded round him; *խռնեցաւ պատերազմն*, the fight began.

Խռնչեմ, *եցի* *vn.* to emit a gurgling sound; – *շանց*, to howl.

Խռնջայլ, **Խռնչող** *s. zool.* snail; periwinkle.

Խռով *s.* confusion, tumult, trouble, disorder, sedition, insurrection; *a.* confused, confounded, troubled; – *հարկանել*, *արկանել*, to trouble, to cause disorder, to excite sedition, to create factions, to stir up to rebellion; – *կալ*, *լինել ընդ ումեք*, to have quarrelled with, to fall out, to be at variance, to disagree with.

Խռովայոյզ *a.* turbulent, tumultuous, seditious.

Խռովասէր *a.* restless, unquiet, turbulent.

Խռովասիրութիւն *s.* contentiousness, restlessness.

Խռովարար, *-րկու* *a.* factious, mutinous, turbulent, seditious, riotous, unquiet, restless; meddling, mischief-making; revolutionary.

Խռովեմ, *եցի*, *-եցուցանեմ*, *ուցի* *va.* to trouble, to put into disorder, to agitate; to perplex, to disconcert, to disquiet, to disturb; to upset, to unsettle, to distract; to alarm, to rouse; to stir up, to excite to insurrection; – *զմիտս*, to dispirit, to unhinge; – *զսիրտ*, to dishearten, to unnerve.

Խռովեցուցիչ S. **Խռովիչ**.

Խռովիմ, *եցայ* *vn.* to be troubled, disturbed, agitated, perplexed, disquieted, disconcerted; *խռովեալ ես*, you are looking quite confounded, or flurried.

Խռովիչ *s.* perturber; *a.* disturbing, seditious, factious.

Խռովութիւն *s.* bustle; perturbation, confusion, agitation, trouble; tumult, disorder, turbulence, insurrection, sedition, revolt, revolution, mutiny, rebellion; *-ս յուզել*, to foment troubles; *ի -թե են Արեւելք*, affairs are becoming very serious in the East.

Խռուանամ, *ացայ* *vn.* to dry up, to fade, to wither; to grow old, to become extenuated; *խռուացեալ հերք*, bristling hair; dishevelled hair.

Խռուատեսակ *a.* bushy, briery.

Խռչակ S. Խռչափող.

Խռչակունք *s.* tibia, shin-bone.

Խռչափող *s.* wind-pipe; larynx.

Խռչոտիմ *vn.* to breathe with difficulty arising from diseased lungs.

Խռպոտ *a.* rough, unpleasant, disagreeable; ill-natured, ill-tempered; [- ձայն, shrill voice.

Խսիր S. Փսիաթ.

Խստաբախ *a.* severe, hard (winter).

Խստաբանութիւն *s.* harsh, threatening or bitter words.

Խստաբարոյ *a.* severe, harsh, rigorous; -ութ̃ի *s.* austere, severe character.

Խստաբեռունք *s.* heavy loads.

Խստագոյնս *ad.* severely, harshly, hardly, rigorously; - գնալ, to proceed with severity, to take severe steps, to punish with rigour.

Խստակեաց, -կրօն *a.* austere, rigid, severe, hard. [ity, mortification.

Խստակրօնութ̃ի *s.* austerity, sever-

Խստաձայն *a.* having a harsh, rough, disagreeable voice.

Խստամբակ, &c. S. Խեռ, &c. [թ̃ի.

Խստամբեր, -ութ̃ի S. Խստակրօն, -ու-

Խստանամ, ացայ *vn.* to harden, to become hard; to be obstinate, to persist; to be severe, rigorous, austere; - ումեք, to treat mercilessly; - որովայնի, to constipate, to close the bowels. [ous, high, violent (wind).

Խստաշունչ *a.* boisterous, impetu-

Խստապարանոց *a.* stubborn, stiff-necked, pertinacious, opinionative, dogmatic. [wilfulness, stubbornness.

Խստապարանոցութ̃ի *s.* pertinacity,

Խստապինդ *a.* very hard.

Խստասիրտ *a.* hard-hearted, merciless, inflexible, obdurate, insensible, relentless; *fig.* hardened, impenitent.

Խստասրտութ̃ի *s.* hardness of heart, obduracy; pertinacity, obstinacy; *fig.* impenitency.

Խստավարութ̃ի *s.* life of privations & hardships, a Spartan existence.

Խստացուցանեմ, ուցի *va.* to harden, to make hard; to render obstinate; - զսիրտ, to render obdurate or callous, to harden the heart; - զորովայն, to constipate.

Խստացումն *s. chem.* cold-hammering.

Խստացուցիչ *a.* hardening, making hard; - որովայնի, astringent, binding, [costive.

Խստաքար *s.* trachyte.

Խստերախ *a.* hard mouthed, intractable, untamable, ungovernable; inflexible, obstinate, pertinacious, impetuous, headlong, fiery, rebellious; - երիվար, fiery, spirited, high-mettled steed, courser or charger.

Խստիւ *ad.* hardly, harshly, roughly, rudely; cruelly, severely, rigorously; rigidly, strictly; - գնալ ը̃ ումեք, to treat harshly, to maltreat, to rule with a high hand; - պատուհասել, to punish rigorously, severely; - տալ պատասխանի, to reply harshly; S. Խիստ. [branches.

Խստոստեայ *a.* furnished with thick

Խստոր, ոյ or ի *s.* garlic; պճեղն -ոյ, clove of -; փարսախաւ հեռի՝ բուրէ զհոտ -ի, he stank of - fifty yards off; -ակեր, garlic-eater.

Խստորուկ *s.* elephantiasis; venereal disease; *bot.** a Cretan grape; -ք, garlic sauce.

Խստութիւն *s.* hardness; stiffness; roughness, harshness, asperity, austerity, rigidness; rigour, severity, cruelty, inclemency, inflexibility; - սրտի, obduracy, hardness of heart; - բարուց, օրինաց, severity of customs, of laws; - կարծեաց, too great austerity of morals, puritanism; - որովայնի, tightness of the bowels, costiveness, constipation.

Խտական *a.* condensable; -ութիւն *s.* condensability.

Խտանամ, ացայ *vn.* to condense, to thicken, to grow thick, to coagulate, to congeal.

Խտաչափ, ի *s. chem.* densimeter, volumometer; *mech.* condensing-engine.

Խտացումն *s.* condensation, coagulation, concretion, congelation.

Խտացուցանեմ, ուցի *va.* to condense, to thicken, to coagulate, to [congeal.

Խտացուցիչ *s.* condenser.

Խտիր, խտրոց *s.* difference, variety, distinction, disparity, disproportion; -ք, prognostic, augury, omen; առ - մտաց, according to the judgment; մի՛ ածցէ - ընդ բարին եւ ընդ յոռին, he shall not search whether it be good or bad; ոչինչ է - Տեառն ապրեցուցանել բազմօք կամ սակաւուք, the Lord can give the victory to the smaller or the greater number; աւուրք խտրոց, superstitious regard for unlucky days; ի -ս անկանել, to fall into vain or superstitious observances; *ընդ կապանօք խտրոց արկանել զանձն*, to conform oneself to superstitious customs.

Խտղեմ, Խտղտանք S. **Խտղտեմ, Խըտղտումն.**

Խտղտեմ, Խտղտկեմ *va.* to tickle, to titillate; to dazzle, to bedazzle; *fig.* to tickle, to please, to gratify, to delight, to flatter; – *զաչս*, to dazzle the eyes; *-իմ vn.* to be tickled, dazzled; to be delighted, gratified, flattered.

Խտղտումն *s.* tickling, titillation; dazzling; burning desire, prurience, itching, inciting, lust; *fig.* delight, pleasure. [thickness, consistence.

Խտութիւն *s.* condensity, density,

Խտպտանք *s.* softness, effeminacy; deceit, insidious caresses, dalliance.

Խտտիղ, Խտտղանք, Խտտղեմ, Խտըտղտեմ, Խտտղումն S. **Խտղտումն, Խըտըղտեմ.** [-*ուն* *s.* physiognomy.

Խտրադիմայ, *ից a.* physiognomist;

Խտրական *a.* ceremonial.

Խտրանք *s.* observance, ceremony; superstition; prognostic, augury, omen; oddness, imparity.

Խտրեմ, *եցի va.* to distinguish, to discern, to make a difference; to observe rigorously or scrupulously; – *զբարեկամն ի մարդելուզէ*, to distinguish a friend from a fawner.

Խտրողագիւթ *a.* consulting witches.

Խտրոց, *աց s.* interval, space; division, separation; distinction, difference; – *ընդ մէջ անկանիլ*, to interpose; to interfere, to intermeddle.

Խտրոցեմ *vna.* to distinguish, to clas-

Խտրուն S. **Խտրանք, Խտրոց.** [sify.

Խրախ, *ից s.* rejoicing, cheerfulness, merriment; banquet, feast; *a.* joyful, gay, merry, cheerful; *տուն, տաճար -ից*, banqueting-house, --hall; – *մեծ ուրախութեան առնել*, to banquet; – *առնել*, to make merry, to rejoice; – *լինել*, to rejoice, to be delighted.

Խրախակից *a.* that rejoices with, joining in merriment, feasting together; – *լինել*, to rejoice with; to congratulate.

Խրախամիտ *a.* cheerful, merry, joyful, gay, joyous; – *լինել*, to joy, to rejoice.

Խրախանամ, *ացայ vn.* to rejoice, to be joyful; to feast, to make merry with.

Խրախարան *s.* banqueting-room; place of feasting or entertainment.

Խրախարար, *աց a.* feasting, entertaining.

Խրախճանակից *a. s.* boon-companion, fellow guest; – *լինել*, to feast together.

Խրախճանամ S. **Խրախանամ.**

Խրախճանասէր *a.* fond of feasting, of good-living.

Խրախճանութիւն, *-ճանք s.* feast, banquet, entertainment, festivity; rejoicings, public joy.

Խրախոյս, *խուսի s.* shout of encouragement or incitement, encouragement, comfort, incitement; *a.* encouraging, animating; exhorting; – *տալ. մատուցանել*, to encourage, to give heart to or inspirit, to rouse, to excite, to urge on; – *բառնալ, հարկանել*, to shout encouragingly; – *առնուլ*, to take heart, to cheer up, to take courage.

Խրախութիւն S. **Խրախճանութիւն**; *առնել ումեք* –, to give a banquet to.

Խրախունք *s.* rejoicings, feasting, entertainment; *-նս առնել*, to feast, to hold a feast, to give a banquet.

Խրախուսանք S. **Խրախոյս.**

Խրախուսեմ, *եցի vn.* to encourage or excite by mutual shouting, to call loudly, to address with a loud voice; to encourage, to give courage to, to raise the spirits of, to reanimate, to excite, to incite, to embolden; *-իմ vn.* to take courage; – *յոք*, to rely on or confide in.

Խրամ, *ից* or *ոց s.* trench, hollow way, ditch; mine or sap; breach, rupture, rent; division, separation; – *հատանել*, to cut a trench; to make a gap; to open a breach; *յորդիս իմ եղեւ* –, there was a gap among my sons.

Խրամակարկատ, *ից a.* that repairs a breach; – *առնել*, to repair a breach, to patch.

Խրամահատ, *աց a.* breaching, making breaches; separating, dividing.

Խրամահատութի *s.* the opening a breach.

Խրամապահ, *աց s.* trench-guard.

Խրամատ, *ից s.* breach, rupture, opening; hollow way, ditch, trench.

Խրամատեմ, *եցի va.* to breach; to break, to defeat, to disperse; to exterminate; – *զհամբաւ լաւութեան*, to diffame, to destroy one's reputation; – *զգաղտնիս*, to betray a secret.

Խրամատութիւն s. breach; crack, crevice; rupture; division, party.

Խրասախ, ից s. league.

Խրատ, ուց s. admonition, reprimand, reproof; advice, counsel; caution, remonstrance; discipline, instruction; correction, punishment; —ք ուղղութեան, moral maxims; — չար, bad advice; evil counsel; — տալ, to give advice; to lecture, to admonish; տալ —ս բարեաց, to give good advice; զ—ու գալ, to devote oneself to science; ի — ածել, to educate; to discipline; չունել զ—, to be indisciplined, wild, ill-mannered; S. Թակարդ.

Խրատաբանեմ, եցի va. to moralize, to advise, to admonish, to warn.

Խրատաբանութիւն s. admonition, warning, advice, counsel.

Խրատագիր a. admonishing by letter; s. letter or book of admonition.

Խրատական a. admonitory, didactic, moral, instructive. [advice.

Խրատատեաց a. hating, scorning

Խրատատու, աց a. advising; s. admonisher, adviser, instructor.

Խրատեմ, եցի va. to admonish, to advise, to warn; to instruct, to discipline; to reprimand, to reprove; to correct, to chastise, to punish; —եալ ի նմանէ, counselled by him.

Խրատիչ s. councillor, adviser; instructor; chastiser.

Խրատուկ, **Խրատատու**, աց a. advising, giving advice. [ing.

Խրատատուուի s. admonition, warn-

Խրացեմ, եցի va. to put on shoes; to lace on boots or shoes.

Խրացք, ցից s. shoe-lace, shoestring; լուծանել զ—ս կօշկաց, to loosen shoe-latchets.

Խրեմ, եցի va. to thrust in, to plunge; to stick in the mire, to bemire; to run aground, to strand; —իմ vn. to plunge into, to stick fast in the mire, to run aground, to be stranded.

Խրթին a. obscure, dark; *fig.* hidden, enigmatical.

Խրթնաբան a. obscure, enigmatical; —ութիւն s. obscure language, enigma.

Խրթնագրուի s. short-hand, stenography.

Խրթնանամ, ացայ vn. to be difficult to understand; to darken, to become obscure; to lose pristine excellence or beauty, to grow dull, to deteriorate, to get spoiled.

Խրթնացուցանեմ, ուցի va. to darken, to obscure, to dull, to disfigure, to degrade, to spoil; — զփառս, to tarnish the glory.

Խրթնի S. Խրթին; երեկորնեայն —, Venus, Vesper (the evening star).

Խրթնուի s. obscurity; meanness.

Խրխինջ, &c. S. Խխնջիւն, &c.

Խրխոր s. fragment, relic.

Խրձանամ, ացայ vn. to become like a bundle, to be bound in a sheaf; խրձացեալ տուտ սիրամարգին, spread peacock's tail.

Խրճիթ, ճթաց s. cell; hut, cabin.

Խրշմերես a. wrinkled, shrivelled or puckered (face).

Խրոխտ, ից or աց a. imperious, haughty, insolent, proud, arrogant, boastful, supercilious, braggart; s. haughtiness, pride, arrogance; —, —աբար ad. haughtily, proudly, in a bold manner. [haughtiness.

Խրոխտալի, —լիր, —ական a. full of

Խրոխտաձայն a. talking in a lofty or threatening manner.

Խրոխտամ, ացի, —անամ, ացայ vn. to carry the head high, to bid defiance, to bully, to hector, to gasconade, to brag, to laugh to scorn, to rail at, to use insolent language, to swagger, to be disdainful, overnice, to turn up one's nose at, to be proud, pretentious, defiant, arrogant.

Խրոխտանք S. Խրոխտումն.

Խրոխտապանծ a. braggart, boastful, insolent, presumptuous, swagger- [ing.

Խրոխտեմ, —տիմ S. Խրոխտամ.

Խրոխտումն s. gasconade, bravado, empty boast, rodomontade; defiance, insolence, haughtiness; չզիջանել ի խրոխտմանէն, to lose nothing of his arrogance. [—դիչ s. patcher; cobbler.

Խրուանդեմ va. to patch; to cobble;

Խրուկ s. *chem.* cinnabar, vermilion; *bot.* dragon's blood.

Խրումն s. *mar.* stranding.

Խրուտք, տից s. sand-banks, shallows, quick-sands.

Խրշան a. skittish, shy.

Խրտնում S. Խրտչիմ, Ճրտնում.

Խրտուիլ, *—ակ s. scarecrow, bugbear; դոյզն ինչ —, a mere trifle, a nothing.

Խրտուցանեմ, ցի va. to scare, to startle; to scare or fright away.

Խրտուցումն *s.* start, shuddering.

Խրտչիմ, տեայ *vn.* to be scared, to take umbrage, to shy, to start aside, to take fright, to be restive; *խրտչէին միտք իմացողացն*, it scared the mind, it was too difficult to be understood.

Խցահան, աց *s.* corkscrew.

Խցանեմ, խցի S. **Խնում**; *-նիմ vn.* to be shut; *խցան բերանք նոցա*, they are put to silence.

Խցանք *s.* cork, stopper, bung, plug.

Խցարգել, **Խցաւոր** *a.* retired, lone, lonely, solitary.

Խցեմ, **Խցկեմ** S. **Խնում**. [hut, cabin.

Խցիկ, խցկան *s.* small room, cell,

Խցողական *a.* obstructive.

Խցումն *s.* stoppage, obstruction.

Խփանեմ, խփի, **Խփեմ**, խփեցի *va.* to cover; to shut. [milk-pots (cat).

Խփընկէց *a.* thievishly uncovering

Խօթ, ից *a.* sick, sickly, unhealthy, infirm; - է, he is sick. [foolish.

Խօթամիտ *a.* silly, simple; stupid,

Խօթամտութիւն *s.* silliness, foolishness, stupidity, dullness.

Խօթանամ, ացայ *vn.* to be sick, ill, indisposed, unwell, poorly. [sickness.

Խօթապատճառ լինիմ *vn.* to feign

Խօթասիրտ *a.* stupid, dull-witted, idle, lazy, slothful.

Խօթութի *s.* sickness, illness, indisposition, infirmity.

Խօլ, աց *a.* foolish, senseless, inconsiderate, extravagant, rash, absurd; - *առատութի*, profusion; - *մանկութի*, imprudent youth; *ընդ* - *ad.* groundlessly, wildly, inconsiderately.

Խօլագաս *a.* foolish; *-ութի s.* foolishness, want of judgment or understanding.

Խօլական S. **Խօլ**; - *ախտ*, extravagant desire or inclination; - *երկիւղ*, a panic; - *խնդութիւն*, extravagant joy, sportiveness, wantonness; *-ցնորք*, nocturnal phantoms or spectres.

Խօլանամ, ացայ, **Խօլիմ**, եցայ *vn.* to go mad; to become unhappy. [folly.

Խօլութիւն *s.* foolishness, nonsense,

Խօնասէր *a.* fond of refined living.

Խօշիւն *s.* noise, murmur, rumour, uproar.

Խօս *s.* cock-crowing; S. **Խօսք**.

Խօսական *a.* eloquent; S. **Խօսուն**.

Խօսակից *a.* conversing with another; - *լինել*, to have an interview, to converse, to talk, to discourse, to have a chat together, to hold a conversation with.

Խօսակցիմ S. **Խօսակից** *լինիմ*.

Խօսակցութիւն *s.* conference, dialogue, conversation, parley, interview; interlocution; discourse. [lour.

Խօսարան *s.* mouth, tongue; *par-

Խօսեալ, -եցեալ *a.* betrothed.

Խօսելի *a.* speaking, that speaks.

Խօսեցուցանեմ, ուցի *va.* to cause to speak.

Խօսիմ, եցայ *vn.* to speak, to talk, to discourse, to converse; to confer, to treat, to negotiate; to betroth, to affiance; - *լեզուս*, or *ի լեզուս*, to speak many languages; - *եզակի*, to thee-thou; - *ուղիղ*, to speak out, distinctly; - *ի սրտի*, to think, to meditate, to ruminate; - *սպառնալեօք*, to speak threateningly or sharply; - *զքաղաքականութենէ*, to talk politics; *տալ - զանձնէ*, to be talked of; to get a bad name; - *զումեքէ ի մահ*, to compass a person's death; - *չարութիւն*, to speak ill of, to slander; *ընդ օդս* -, *յականջս մեռելոց* -, to preach to the winds; to reprove a fool is but lost labour; - *հաւու*, to crow; *նա խօսեսցի առ ի քէն*, he shall be thy spokesman; - *ումեք զկին*, to betroth, to promise or to give in marriage; - *իւր զկին*, to espouse, to marry; *կոյս խօսեցեալ առն*, a vergin espoused to a man; *խօսեցայց ինձ զքեզ*. I will marry you; S. **Ընդ** *վայր*.

Խօսնակ, աց *s.* mediator, intercessor, advocate; messenger, announcer; chanticleer.

Խօսնական *a.* speaking; *s.* mediator.

Խօսնակից *s.* herald, messenger, negociator; flag of truce; - *լինել*, to parley, to negociate, to treat.

Խօսնայր *s.* betrothed, affianced husband, intended.

Խօսող, աց *a.* speaking, rational; *s.* speaker, orator; *-ութիւն s.* faculty of speech.

Խօսումն *s.* betrothal, betrothing; *ի խօսման լինել, կալ*, to be affianced or betrothed; *խօսման ժամանակ*, interval between betrothal & marriage.

Խօսուն, սնոց *a.* gifted with the faculty of speech; endowed with reason, rational.

Խօսք, սից *s.* word; speech, language, tongue; discourse, sermon;

saying; diction; talk, conversation, chat; word, promise; report, news; – ընդ Աստուծոյ, prayer; – հաւու, cock-crowing; իտալական խօսիւք, in the Italian language; խօսս արկանել. առնել, to speak, to talk; խօսս առնել. գնել, to compose, to write; ի խօսս գալ. մատչել, to begin to speak in one's turn; to converse, to talk; ի խօսս առնել, to cause to speak; ի խօսս լինել, – կանանց or լեզուաց լինել, to be the public scorn, to become a bye-word; կարճել զխօսս ուրուք, to interrupt a person, to break in upon; – քո յայտ առնէն զքեզ, thy speech bewrayeth thee; S. Բան.

Ծ

Ծ (*dzá*) ծա *s.* the fourteenth letter of the alphabet, & the ninth of the consonants; ծ, Ծ, fifty, fiftieth.

— It has much affinity with the letters ձ, ճ & տ, & is sometimes confounded with them, for example: գծուծ, գձուձ; ծկոյթ, ճկոյթ; մածանիլ, մատղիլ, &c.

Ծագ, ագ *s.* apex, head, top, summit, ridge, end, tip, point, extremity; end, conclusion, heaping, over-measure; –ք աշխարհի, the entire globe, the universe; –ք լերանց, the top or summit of mountains; – մատին, the tip of a finger; – մեծութեան, the topmost height or pinnacle of greatness; –է ի –, –աց ի –ս, right through, from one extremity to the other, from beginning to end; from top to bottom, entirely; ի –աց երկրի մինչեւ ի –ս երկնից, from the uttermost part of the earth to the uttermost part of heaven; մինչեւ ի –ս երկրի, to the ends of the earth; լինել ի –ս փառաց, to be at the highest pitch of glory; ածել ի – կատարման, to bring to the acme of perfection.

Ծագեմ, եցի, –եցուցանեմ, ուցի *va.* to irradiate, to cause to shine; to cause to germinate, or to sprout forth; ծագեցից Դաւթի ծագումն արդարութեան, I will cause the Branch of righteousness to grow up unto David; – ումեք, յոք or զոմամբք զողորմութիւն, to spread his mercy on; առաւօտն ծագեաց զլոյս իւր, the sun shone forth, day broke; –իմ, եցայ *vn.* to dawn, to shine, to begin to appear, to rise; to be born; to take rise; to emanate, to proceed from; to sprout, to germinate, to pullulate; to blossom; to ensue, to result, to derive; ի – առաւօտուն, at the peep or break of day, at daybreak; ի – արեգական, at sunrise; ծագեցաւ արեգակն, the sun appeared; արդարքն ծագեսցեն իբրեւ զարեգակն, the righteous shall shine forth as the sun.

*__Ծագկալ__ S. Կոյզկալ.

Ծագումն *s.* dawn, rising; birth, origin, source, rise; emanation; lineage, descent; derivation; զ–ն ունել, to take its rise in, to draw one's origin from; – արեգական, արեւու, sunrise, --rising; – արեւային, տիեզերական, արեւակացական *ast.* heliacal-, cosmical-, acronychal-rising.

Ծալ, ք *s.* fold, plait; wrinkle; –ի– *ad.* in folds, in plaits; – առնուլ, to flow gently, to ripple, to undulate; –ի – առնուլ, to flow loosely, to curl, to float, to wave; S. Ծալ՛. &c.

Ծալած, –ոյ, –ով *a.* pliant, folding, pliable; wrapped up, enveloped; –ոյ թղթեան, roll of papers; –ոյ խորան, աթոռ, portable altar; camp-stool, folding-chair.

Ծալապատակ նստիմ *vn.* to sit cross-legged.

Ծալեմ, եցի *va.* to plait, to ruffle, to fold; to turn in or up, to roll or wrap up.

Ծալիչ *s.* paper-knife; folder.

Ծալող *s.* folder.

Ծալովի *a.* wrapped up, enveloped.

Ծալումն *s.* folding; – ծովու, rippling, undulation; ծալմունք ամպոյ, gathering cloudiness.

Ծախ, ուց *s.* outlay, expenditure; cost, expense; consumption; waste, damage; * sale; մանր –ք, trifling expenses; տարապարտ, աւելորդ, տարապայման –ք, useless, superfluous, exhorbitant expenses; առանց –ուց, gratis; սակաւ –իւք, at a slight cost, cheap; -իւք իմովք, ազգին, բարեկամին, at my, at the nation, at his friends' cost or expense; -ս առնել, առնել -ս մեծամեծս, to expend; to make great expenses, to spend a great deal; to live in great stile.

Ծախեմ, եցի *va.* to spend, to expend: to eat, to use, to consume, to waste, to reduce to nothing, to exhaust; to absorb; to devour; to corrode; *to sell; - զժամանակն, to waste, to throw away one's time; - զինչս, to dissipate one's fortune; զվաստակս -, to lose one's labor, to have one's labor for one's pains; ի զուր զբանսն -, to speak to no purpose, to talk to the winds; հրոյ -, ի հուր -, to consume by fire; - առաւել քան զսովորականն, to exceed the ordinary expenditure.

Ծախիչ *a.* devouring; consuming, wasting; corrosive; -խող *a.* corrosible.

Ծախումն *s.* wast, consumption; corrosion.

Ծածանիմ, եցայ *vn.* to flow gently, to ripple; to wave, to undulate.

Ծածանումն *s.* rippling, undulation, waving motion; - ճօճանակի, oscillation.

Ծածկաբանութիւն *s.* cant-words, jargon, gibberish, slang, cant; խօսել -թեամբ, to talk jargon, slang or rogue's language. [secretly, stealthily.

Ծածկաբար *ad.* in secret, by stealth,

Ծածկագէտ *a.* that knows secrets; -գիտութիւն *s.* the knowing secrets.

Ծածկագրութիւն *s.* cryptography.

Ծածկամիտ *a.* close, dissembling, incomprehensible.

Ծածկամուսնութիւն *s.* cryptogamy.

Ծածկանք *s.* hiding, secret.

Ծածկապէս S. Ծածկաբար.

Ծածկատես *a.* that sees secrets.

Ծածկարան *s.* coverlet; *fig.* shelter.

Ծածկելիք *s.* covering, cover, lid.

Ծածկեմ, եցի *va.* to cover; to hide, to conceal; to dissimulate, to mask, to cloak, to veil; -իմ *vn.* to be covered, hidden, concealed; to remain unknown; - զմեղս ուրուք, to hide, to overlook or pardon another's faults; - զոք իւիք, to surpass, to excel; -եալ *a.* hidden, obscure; secret.

Ծածկիչ *s.* that which conceals or hides: cover, lid.

Ծածկոյթ, կութի *s.* hiding, concealment, secret; cover, covering; dress; եդ զխաւար ի - իւր, he made darkness his secret place; - թաղման, shroud; - անկողնոյ, counterpane; - կահուց, cover; - կառաց, hammer-cloth; - ձիոց, horse-cloth; housing; - նաւուց, awning.

Ծածկոց, աց *s.* veil, muffler; roof, cover, refuge, shelter.

Ծածկութիւն *s.* act of hiding; occultness, secrecy, mystery; cover, covering.

Ծածուկ *a.* hidden, secret, occult; stealthy, clandestine, underhand, furtive; -, ի - *ad.* in secret, privately, secretly, by stealth, clandestinely; -ք *s.* hiding-place; the secrets; the private parts; -ք սրտի, bottom, the inmost recess of the heart; - հրամանք վերին Տեսչութեան, the inscrutable ways of Divine Providence.

Ծակ, ուց *s.* hole; opening, aperture; *a.* bored; perforated; - բանալ, to make or bore a hole; խնուլ զ-, to stop up a gap; ի - կարաս կրել ինչ, to draw water with bottomless buckets, to labour in vain.

Ծակախիթ լինիմ *vn.* to creep into a hole or cavern, to burrow; to shut oneself up, to isolate; to seclude oneself.

Ծակամուտ *a.* burrowing; - առնել, to drive into a hole; to cause to dwell in caverns; - լինել, to enter a hole; -ք np. the Phrygian sectaries.

Ծակեմ, եցի *va.* to bore, to pierce, to perforate, to make a hole; - զբանակ, to break out of camp; -իմ *vn.* to be bored or pierced; ծակեցաւ պալարն, the abscess has broken.

Ծակիչ *a.* boring, perforating.

Ծակոտ *a.* pierced, bored, perforated; porous. [to bore, to pierce.

Ծակոտեմ, եցի *va.* to fill with holes,

Ծակոտկեան, -կէն *a.* porous, spungy; open, in open-work; *s. zool.* pholas, pholades.

Ծակոտկենութիւն *s.* porosity.

Ծակոտուած, ոց *s.* mark of a bite, cicatrix, scar. [pierced.

Ծակուած, ոյ *s.* place bored or

Ծակումն *s.* piercing, opening, per-

Ծակտի, տեաց *s.* pore. [foration.

Ծաղ *s.* tart, pastry.

Ծաղարար, աց *s.* pastry-cook; -ութի, pastry; pastry-cook's business.

Ծաղիկ, *ղկան* or *ղկի*, *ղկանց* *s.* flower; *med.* small-pox; *fig.* beauty, youth, bloom; flower, choice, best; – *աղի*, fine salt; – *գինւոյ*, mother or floating lees of wine; – *պղնձոյ*, verdigris; *ծիծռան* – *bot.* celandine, swallow-wort; *արանց* –, S. **Լօշ**; – *գունոյ*, splendour, vivacity of colour; *ցոյցք ծաղկանց*, --show; *նկարիչ ծաղկանց*, --painter; *աման ծաղկի*, --pot; – *մանր*, floweret; *սուտ* or *զուգցու*, *պարզ*, *բարդ* –, artificial, simple, double –; *գեղեցիկ*, *հոտաւէտ*, *քաղցրաբոյր*, *անհոտ*, *դեռափթիթ*, *գեղափայլ*, *թարշամ*, *սիրուն*, *երփներանգ*, *կարմրագեղ* –, beautiful, sweet, fragrant, inodorous, fresh-blown, splendid, faded or withered, lovely, variegated, scarlet –; *ծաղկէ ի* –, from – to –; *քաղցրաբոյր հոտ ծաղկանց*, the sweet perfume of –s; *ծածկել զերկիր ծաղկօք*, to cover the earth with –s; *ծաղկունս սփռել*, to strew with –s; *փթթին*, *թարշամին ծաղկունք*, the –s are blooming; – fading; *ի* – *մանկութեանն*, in his earliest years; *ի ծաղկի լինել*, to be about to blossom; *fig.* to be in the bloom of youth; *ի ծաղկի* or *ի* – *հասակին*, in the prime of life; in the – of manhood; S. **Թօթափեմ**.

Ծաղկաբեր, *-բուղխ* *a.* floriferous, flowering, bearing flowers.

Ծաղկագիր *s.* ornamental capital letter, flourished or figured initial.

Ծաղկագործ, *այ* *s.* artificial florist.

Ծաղկադարման, *ի* *s.* flower-gardener, florist; *-ութիւն* *s.* floriculture.

Ծաղկազարդ *a.* adorned with flowers, flowery; *s.* palm-sunday; – *բոլորք*, garland, wreath of flowers; – *քարոզումն*, furbished discourse.

Ծաղկազարդեմ, *եցի* *va.* to adorn with flowers. [or loaded with flowers.

Ծաղկազգեաց, *-զգեստ* *a.* covered

Ծաղկազերծ *a.* stripped of flowers; – *լինել*, to shed the blossom.

Ծաղկազուարճ *a.* full of flowers; full blown.

Ծաղկաթափ լինիմ S. **Ծաղկազերծ** –.

Ծաղկաժողով *a.* flower-gathering; – *առնել*, to gather flowers, to cull.

Ծաղկալի, *-լից*, *-խիտ* *a.* full of flowers, in full bloom. [floriferous.

Ծաղկածին *a.* producing flowers,

Ծաղկակալ, *ի* *s.* flower-stand.

Ծաղկահամ, *-հոտ* *a.* fragrant, perfumed with flowers; *-հոտ ըմպելիք*, perfumed drinks; – *գինի*, fragrant wine. [flowers; – *պսակ*, garland.

Ծաղկահիւս *a.* interwoven with

Ծաղկաձեւ *a.* floriform, flower-shaped; *ընդ* – *ալիս ընդխառնիլ*, to sail on placid waters.

Ծաղկանկար, *ի* *a.* flowered, painted with flowers; *s.* flower-painter; flow-

Ծաղկանոց S. **Ծաղկոց**. [er-painting.

Ծաղկապսակ *a.* crowned with flowers; *s.* wreath of flowers.

Ծաղկասէր *a.* fond of flowers; *s.* amateur florist. [with flowers.

Ծաղկասփիւռ *a.* enamelled, strewn

Ծաղկավաճառ *s.* flower-seller; artificial flower-maker.

Ծաղկաւէտութիւն *s.* floweriness, abundance of flowers, full bloom; *chem.* efflorescence.

Ծաղկաւէտանամ, *ացայ*, *-տեմ*, *եցի* *vna.* to blossom, to bloom, to flower, to flourish; *chem.* to exfoliate.

Ծաղկաւէտ *a.* abounding in flowers, flowery; blooming, florid, flourishing; *chem.* efflorescent. [ing, blooming.

Ծաղկափթիթ *a.* flowery, blossom-

Ծաղկաքաղ *a.* culling or gathering flowers: compiling; *s.* extract; abstract; summary, anthology; – *առնել*, to gather flowers, to cull; to extract, to collect, to compile; – *երթալ մեղուաց*, to rifle the flowers, to gather honey.

Ծաղկեայ, *-եղէն* *a.* flowered; party-coloured; figured, embroidered.

Ծաղկեմ, *եցի* *vn.* to blossom, to bloom, to flower, to put forth flowers, to be in flower; *fig.* to flourish, to prospere, to thrive; *med.* to be pitted with small-pox; – *ալեաց*, to become grizzled, to grow grey; *ծաղկին տակաւ հերք իմ*, my hair begins to grow grey. [broidered with flowers.

Ծաղկերանգ *a.* party-coloured; em-

Ծաղկեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to cause to flower or flourish; to adorn with flowers.

Ծաղկընկէց *a.* that has shed its flowers, withered, faded; – *լինել*, to lose the flowers, to fade, to wither.

Ծաղկիմ, *եցայ* S. **Ծաղկեմ**; *սրտի բերկրեցելոյ երեսք ծաղկին*, a merry heart makes a cheerful countenance; *ծաղկին ամենայն ազգք արուեստից*, all the arts flourish.

Ծաղկոց, աց *s.* flower-garden.

Ծաղր, ղու *s.* laugh, laughter, laughing; derision, mockery, raillery, banter; sneer; — առնել, գնել, հեղուլ, to laugh; to joke, to jest; to laugh at, to scorn, to deride, to make sport of, to ridicule; — լինել, կալ, մնալ, to be laughed at, derided, ridiculed, made a jest of, to make oneself the laughing-stock of; — առնել զոք յայտ յանդիման, to scorn, to deride one to his face; զծաղու գալ, ի — հատանիլ, to laugh, to burst out laughing, to suffocate with laughter; S. Ծանակ.

Ծաղրաբան *a.* facetious, witty, sprightly, waggish, jocose; -ել *vn.* to joke, to jest at, to banter; -ութիւն s. joke, sport, pleasantry, jocularity, waggishness.

Ծաղրալից *a.* laughable, funny, ridiculous, ludicrous, burlesque.

Ծաղրախառն *ad.* laughingly, jestingly.

Ծաղրածու, աց *a.* droll, facetious, burlesque, comic; *s.* buffoon, clown, joker, jester.

Ծաղրածութիւն *s.* facetiousness, buffoonery, waggishness; mockery, jeering, bantering.

Ծաղրական S. Ծաղրալից; -ն *s.* risibility; -ութիւն *s.* ridiculousness.

Ծաղրանկար, ի *s.* caricature.

Ծաղրասէր *a.* laughter-loving, humorous, jocose, waggish.

Ծաղրարձակ *a.* laughing loudly.

Ծաղրելի *a.* ridiculous; contemptible.

Ծաղրեմ, եցի *va.* S. Ծաղր առնեմ.

Ծաղրերաստ լինիմ *vn.* to be held up to public scorn.

Ծաղրերես *a.* merry faced, jocund, laughing.

Ծամ, աց, ոց *s.* hair, head of hair; կեղծ —, wig, periwig, peruke; * — S. Սամետէ.

Ծամածուռ *a.* tortuous, winding, anfractuous; շաւիղ —, zigzag.

Ծամածռեմ, եցի *va.* to writhe, to twist, to twine, to wind round; — դերեսս, to grin, to make grimaces at, to jibe.

Ծամածռութիւն *s.* crookedness, sinuosity, winding; *fig.* grimace, contortion of face, distortion.

Ծամակալ, աց *s.* hair-band or ribbon.

Ծամելի, ք *s.* jaw; cheek.

Ծամեմ, եցի *va.* to chew; *fig.* to reflect, to ruminate.

Ծամոն, ի *s.* mastic.

Ծայր, ից *s.* end, extremity; border, edge; summit, head, top, point; the utmost pitch, the highest degree; *fig.* over-measure, excess; — ի —, -իւ եւ -իւ *ad.* from beginning to end, from one extremity to the other; to the full; punctually; քաղել զսաղմոսն — ի —, to recite the whole psalter; ի -ն հասանել. to reach or attain the maximum; -իւք աչաց, glancing slily at; -իւք ականջաց լսել. to listen furtively, to eavesdrop; S. Ծագ.

Ծայրագոյն *a.* supreme, extreme; — խտութի *chem.* maximum density.

Ծայրադիր *s.* eking piece; prolungation.

Ծայրալիր *a.* topful, well filled, very full; complete, fulfilled, perfect; — պարագամամբ, in detail, exactly, minutely, in every particular.

Ծայրախուզ հնձեմ *vn.* to reap ears of corn.

Ծայրածաւալ *a.* dilating everywhere.

Ծայրակարմիր *a.* red at the extremities; — արեգակն, rising sun.

Ծայրակոտոր, -կտուր *a.* blunted, pointless; cut off, mutilated, maimed, mangled; — առնել, to blunt, to render pointless; to cut off the extremities, to mutilate, to maim, to mangle; to lop off; to retrench, to curtail, to abridge.

Ծայրայանգ *s.* chorus, burden of a song, refrain.

Ծայրայեղ *a.* extreme, utmost, in the highest degree; — խոտորմունք, extremes, excess; — իշխանութի. abuse of authority; — զառածանել իւիք, to carry to excess, to abuse; ի — խոտորմունս զառածանել, to proceed to extremities, to commit excesses; — լինել ի սէր, յատելութիւն, to love, to hate to excess.

Ծայրանամ, ացայ *vn.* to excel, to surpass, to arrive at the highest degree of; ծայրացեալ *a.* extreme, utmost, furthest.

Ծայրանուն *s. a.* acrostic.

Ծայրապտուկք, -պտուղք *s.* leaf-buds.

Ծայրատ առնեմ *vn.* to clip one's words; -ատեմ S. Ծայրակտուր առնեմ.

Ծայրատութիւն *s.* mutilation; retrenchment.

Ծայրափթիթ *s.* acrospire.

Ծայրաքաղ առնեմ S. Ծայրակոտոր —; to abridge, to shorten; to cull, to gather, to extract, to compile, to make a collection or selection; to recapitulate; to refer briefly, to touch in passing, to say in few words.

Ծայրաքաղաք *s.* acropolis, citadel.

Ծայրինք *s. arith.* first & last terms.

Ծայրուն *s.* summit, highest pitch; excellence, perfection.

Ծանակ, *աց a.* shameful, contemptible, ridiculous, ignominious, infamous; – or *ծաղր եւ – առնել*, to cover or load with ridicule, to subject to contemptuous merriment; – or *ծաղր եւ – կալ*, to be lost to all sense of shame; –, *–անք s.* shame, reproach, ignominy, infamy, turpitude; derision, mockery, raillery; nakedness, the privy parts.

Ծանակեմ, *եցի va.* to dishonour, to ridicule, to sport with, to turn into ridicule; *–իմ vn.* to be dishonoured, covered with shame; to commit scandalous acts.

Ծանակութիւն S. **Ծանականք**.

Ծանծ, *ոյ s.* chaff, straw.

Ծանծաղ, *աց a.* shallow, fordable; *s.* low ground, flat; *mar.* shallows, banks; *ի – ելանել*, to be disembarrassed, to get rid of, to extricate oneself from, to escape from danger; *ի – հանել*, to liberate, to disembarrass, to relieve.

Ծանծաղամիտ *a.* shallow-brained, giddy-brained or --headed, silly.

Ծանծաղամտութի *s.* vanity, emptiness, levity, folly.

Ծանծաղասիրտ, *–ղուտ* S. **Ծանծաղամիտ**, **Ծանծաղ**.

Ծանծաքեմ *va.* to mumble, to chew.

Ծանուցագիր *s.* advice; notice.

Ծանուցանեմ, *ուցի va.* to warn, to notify, to make known, to signify, to relate, to communicate, to reveal; to declare, to denounce; to divulge, to publish; to manifest, to intimate, to mark, to denote; *կանխաւ –*, to forewarn; *եկէք առ մեզ եւ ծանուսցուք ձեզ բանս*, come & you shall prove the temper of our steel.

Ծանուցումն *s.* notice, advertisement; declaration; intimation; notification.

Ծանր, *նու, նունք, նուանց a.* heavy, weighty; massive, voluminous, great; difficult, hard, onerous, laborious; disagreeable, troublesome, importunate; grievous, serious, preponderating; sluggish, tardy, dull; hard (of hearing); strong, rank; *gr.* grave; – *քուն*, deep sleep; – *կերակուր*, indigestible food; – *շունչ*, bad breath; – *հարուած*, violent blow; – *կին*, woman with child; *ծանունս սխալել*, to be greatly mistaken; *ծանունս լսել*, to give no ear, to pretend not to hear; – *թուիլ*, to take ill, to be displeased, angry, enraged; *մի ինչ – թուեսցի քեզ*, do not take it ill, do not be displeased; – *է քեզ բանդ այդ*, the thing is above your ability; – *է ինձ*, that is a heavy sacrifice for me; – – *երդմունք*, dreadful oaths; *թողէք զ– օրինացն*, you have omitted the weightier matters of the law; –, *ծանունս ad.* heavily; grievously; deeply; vigorously; seriously; painfully.

Ծանրաբան *a.* rigid, severe, biting, sharp, bitter, pungent.

Ծանրաբարոյ *a.* grave, serious; authoritative, staid, reserved, proud, majestic; *–ութի s.* gravity, seriousness.

Ծանրաբեկ *a.* oppressed, sinking.

Ծանրաբեռն, *–բեռնի a.* heavy, onerous; oppressive; difficult.

Ծանրաբեռնեմ, *եցի va.* to oppress, to overload.

Ծանրաբեռնութի *s.* additional burden, surcharge.

Ծանրաբերձ *a.* heavy, ponderous, weighty, burdensome.

Ծանրագին, *գնի a.* dear, costly, of great price, precious; –, *գնի ad.* very dear, very costly; *–գնի գնել, վաճառել*, to buy or sell dear.

Ծանրագնաց, *–խաղաց a.* slowly moving or pacing, sluggish.

Ծանրագործ *a.* flagitious, villanous.

Ծանրաթախիծ *a.* morose, melancholy, sombre; – *տրտմութիւն*, deep grief or sadness.

Ծանրալեզու, *–խօս a.* of a slow tongue or hard language; lisping, stammering, stuttering; – *լինել*, to have an impediment in speech.

Ծանրալուծ, *–նուր a.* whose yoke is heavy; burdenous, hard.

Ծանրալուր *a.* rather deaf, hard of hearing; grating, insupportable.

Ծանրախօսութիւն *s.* impediment in speech.

Ծանրակաց *a.* serious, sedate, steady.

Ծանրակիր *a.* heavy, onerous; insupportable, intolerable.

Ծանրակշիռ *a.* heavy, weighty; of great value.

Ծանրաձայն *a.* of unknown speech, of a foreign tongue.

Ծանրամարմին *a.* corpulent, fleshy, plump.

Ծանրամեղ *a.* sinning much.

Ծանրամիտ *a.* stupid; peevish, obstinate.

Ծանրամտիմ, եցայ *vn.* to be angry; to be obstinate.

Ծանրամտուն̃ *s.* stupidity; peevishness, obstinacy; cowardice.

Ծանրանամ, ացայ *vn.* to weigh, to be heavy, to grow dull; to increase, to grow heavier; to grow worse, to become more grievous; to be angry, enraged; – *աչաց*, to be oppressed by sleep; to become purblind, to lose one's sight; – *ականջաց*, to become hard of hearing; – *կնոջ*, to be with child; – *ումեք*, to be a burden or a charge to, to molest; *ծանրացեալ ի հոգոց*, loaded with anxieties; careworn; *ծանրացեալ ալեօք*, bowed down by the weight of years; *ծանրացեալ էր հասակաւ*, he was very old; *ծանրասցի գործ նոցա*, let more work be laid on them; *ծանրացաւ պատերազմն ի վերայ նորա*, the battle went sore against him.

Ծանրանաւեմ *vn.* to sail slowly.

Ծանրանդամ *a.* heavy limbed.

Ծանրաշարժ *a.* slow, heavy, difficult of motion.

Ծանրաշնչութիւն *s.* asthma, shortness of breath; *-շունչ* *a.* asthmatic.

Ծանրաչափ, ի *s.* barometer; *-ական* *a.* barometrical; *-ութիւն* *s.* gravimetry; S. Եղ.

Ծանրապտուղ *a.* heavily laden with fruit.

Ծանրասիրտ *a.* hard-hearted, flinty-hearted, obdurate, callous, unfeeling, insensible.

Ծանրաստամոք *a.* overloaded with food.

Ծանրասրտութիւն S. Խստա-.

Ծանրատաղտուկ *a.* burdensome, tiresome, wearisome, tedious, importunate, vexatious, insupportable.

Ծանրարթուն *a.* sleepy, drowsy, somnolent; *ի – քուն տալ զանձն*, to sleep profoundly.

Ծանրացասումն *a.* full of anger, wrathful, out of all patience, furious, foaming with passion; – *լինել*, to be enraged, to fume with passion, to become excited, provoked, quite exasperated, to fret & fume, to give oneself up to bursts or fits of rage, to storm with passion; – *եմ*, I am out of all patience.

Ծանրացուցանեմ, ուցի *va.* to increase in weight, to enhance, to weigh down, to load, to render heavy, onerous or grievous, to overload, to oppress, to aggrieve, to aggravate; – *զունկն, զականջս*, to blunt the hearing, to stop the ears; – *զանձն կերակրովք*, to stuff, to cram, to gorge oneself.

Ծանրացուցիչ *a.* aggravating; – *հանգամանք*, – circumstances.

Ծանրաքայլ S. *-գնաց*.

Ծանրաքուն *a.* sleeping soundly.

Ծանրեմ, եցի, Ծանրիմ, եցայ *vn.* to grow heavy or dull.

Ծանրողութ̃ի *s. mech.* gravitation.

Ծանրոց, աց *s.* baggage; furniture; household goods, chattels; wealth, possessions; *mech.* weight.

Ծանրութիւն *s.* heaviness, gravity; weight, load; heaviness, grievousness; importance; heaviness, dullness; uneasiness, low-spirits, dejection; gravity, seriousness; – *գլխոյ, ստամոքայ*, oppression, heaviness in the head; weight on the stomach; – *լսելեաց*, hardness of hearing; – *քնոյ*, lethargic sleep; – *ստգտանաց սրտի*, remorse, compunction.

Ծանօթ, ից *a.* knowing, known, manifest; recognizable; *s.* connoisseur, good judge of; acquaintance; friend; indication, token, sign; disciple, scholar; *-ս տալ*, to make known, manifest, to disclose, to reveal; to make acquaintance with; *-ս տալ զանձնէ*, to make oneself known, to manifest or reveal oneself; *ի -ս գալ*, to be known, manifest or revealed; *-լինել*, to know, to be acquainted with; *-ք մեր*, our acquaintances, friends, the people of our acquaintance.

Ծանօթական S. Ծանօթ.

Ծանօթանամ, ացայ *va.* to take or acquire knowledge of, to inform oneself, to know; to be acquainted, to become or get acquainted with, to make the acquaintance of.

Ծանօթարար *s.* annotator.

Ծանօթացուցանեմ, ուցի *va.* to cause to know or to become acquainted with; – *զանձն*, to make oneself known.

Ծանօթաւոր *a.* known, evident, manifest.

Ծանօթոյք *s.* knowledge; *-յս լինել*, to be known, manifest, evident.

Ծանօթութիւն *s.* knowledge; notion; information; acquaintance, familiarity, friendship; note, annotation, notice, explanation; *-ս առնել, յաւելուլ*, to annotate, to comment on.

Ծառ, *ոյ* *s.* tree; *մատաղատունկ* -, sapling; *հնաւուրց, զառամ* -, old -; *պտղատու* -, fruit--; *թզուկ* -, dwarf--; - *արուեստի*, the ten Aristotelian categories; *ելանել ի* -, to climb -s; to mount a -; *յօտել, յապաւել զ-ս*, to prune; to lop; *պատուաստել զ-ս*, to graft; *ծաղկին -ք*, the -s flourish; *փթթին -ք ծաղկօք, ծաղկազարդին -ք*, the fruit--s are in full bloom or blossom; - *կացուցանել զհերս*, to cause the hair to stand on end; *իւրում-ոյ ի վերայ ելանել*, to do according to one's will or pleasure, to follow one's own bent.

Ծառագարման, *ից* *s.* arborist; *-ութի* *s.* arboriculture. [trees.

Ծառազարդ *a.* ornamented with

Ծառախիտ *a.* abounding in trees, woody, sylvan; - *լինել*, to hide oneself among the trees.

Ծառակոտոր, *-կտուր* *a.* pruning; - *առնել*, to prune, to lop.

Ծառայ, *ից* *s.* man-servant, domestic, waiter, boy, valet, footman; slave; vassal, dependent, subject; *ազնիւ, հաւատարիմ* -, good, faithful servant; *վարձ -ի*, wages, hire; *զգեստ* or *նշանազգեստ -ի*, livery; - *առնուլ*, to hire or engage a servant; *արձակել զ-*, to discharge or dismiss a servant; *ի բաց արձակել զամենայն զ-ս*, to clear the house; *նորոգել զամենայն զ-ս*, to engage new servants.

Ծառայաբար *ad.* servilely, slavishly.

Ծառայաբարոյ *a.* servile, vulgar, low, trivial.

Ծառայազուն, *-ծին* *a. s.* belonging to the family of a servant; born of a servant, servile.

Ծառայական *a.* servile, slavish; *զգենուլ զկերպ* -, *ի* - *խոնարհիլ պատկեր*, to become man, to take the human form. [servant.

Ծառայակերպ *a.* humble, like a

Ծառայակից *s.* fellow-servant, helpmate; colleague, fellow-member, --professor. [together.

Ծառայակցեմ, *-ցիմ* *vn.* to serve

Ծառայամիտ *a.* servile, low, mean, ignoble. [vant or slave, to serve.

Ծառայանամ, *ացայ* *vn.* to be a ser-

Ծառայապէս S. *-բար*.

Ծառայատոհմ *a.* of servile race.

Ծառայեմ, *եցի* *vn.* to serve, to wait upon; - *դանդաղանաց եւ քնոյ*, to fritter away one's time in follies & idleness; - *բանից, մտաց գրոյ*, to translate literally; - freely.

Ծառայեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to enslave, to subject, to subdue; *fig.* to enthral. [jecting.

Ծառայեցուցիչ *a.* enslaving, sub-

Ծառայորեար *s. pl.* the household, vassals, subjects.

Ծառայութիւն *s.* service, office; servitude, slavery, captivity, yoke; vassalage, dependence, subjection; *ի - արկանել, կացուցանել, նուաճել, վարել, ի հարկի -է կացուցանել*, to subjugate, to reduce to slavery; - *առնել, հարկանել, մատուցանել*, to serve, to render service; *ի -է կալ, լինել, է -ք անկանիլ*, to become a servant, subject or slave.

Ծառան *s. anat.* penis.

Ծառանամ, *ացայ* *vn.* to rise, to mount in tree-shaped masses; - *հերաց*, to stand erect or on end; to bristle up. [wood, grove.

Ծառաստան, *աց* *s.* trees, forest,

Ծառատած, *-ութիւն* S. **Ծառագարման**, *-ութիւն*.

Ծառատունկ *s.* place or streets planted with trees, boulevard; S. **Ծառաստան**. [mount up in tree-like masses.

Ծառացուցանեմ *va.* to cause to

Ծառաւէտ *a.* abounding with trees, wooded.

Ծառզարդար S. **Ծաղկազարդ**.

Ծառուղի *s.* walk, avenue, broad walk or alley, vista.

Ծամկեմ, **Ծամքեմ**, *եցի* *vn.* to chew, to grind, to crunch. [teeth.

Ծամքողական *a.* masticatory; *-ք* *s.*

Ծամքումն *s.* mastication.

Ծարաւ, *ոյ*, *ով* *s.* thirst, dryness, drought, thirstiness; *fig.* thirst, panting for; *a.* thirsty, dry; *մեծ, սաստիկ* -, great, over-powering thirst; *շիջուցանել, բժշկել, զովացուցանել զ-*, to quench, to cool, to slake thirst; *պապակիլ, տոչորիլ ի -ոյ*, to be quite choked or parched with thirst; *մեռանիմ ի -ոյ*, I am dying with thirst.

Ծարաւահատ, *-հիւծ* *a.* choked with thirst, very dry or thirsty. [րաւիմ.

Ծարաւանամ, *-ւեմ*, *-ենամ* S. **Ծա-**

Ծարաւեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to cause thirst, dryness or drought.

Ծարաւի, *ւոյ*, *ւեաց* a. thirsty, dry; *fig.* thirsting or panting for, ardent, eager; - *սուր*, slaughterous, exterminating sword; - *արեան*, bloodthirsty, sanguinary; - *եմ յոյժ*, I am very thirsty.

Ծարաւիմ, *եցայ* vn. to be or feel thirsty, to be athirst; - *արեանմբ*, to be greedy of blood.

Ծարաւութիւն, *-ումն* s. thirst.

Ծարաւուտ a. dry, droughty, arid, scorched.

Ծարիր, *րրոյ* s. antimony black; *ածել - յաչս*, to blacken with antimony, to paint the eyebrows; *ի - եւ ի ներկոյր շպարել*, to put on rouge, to paint one's face; - *քար*, *ծարուր*, *ծարրաքար*, antimony, stibium; *ծարրատ*, antimoniate.

Ծարրեմ, *եցի* va. to dye with antimony, to dye one's eyelashes or eyebrows; - *զաչս*, to paint one's eyes.

Ծաւալ, *ալց* s. dilatation, expansion, development, diffusion; *mus.* diesis, sharp; *a.* dilated, spread, diffused; - *առնուլ*, to be dilated, diffused, expanded, spread, extended, propagated.

Ծաւալական, *-կին* a. dilatable, expansive, ductile; *-ութիւն* s. dilatability, expansibility, distensibility; ductility.

Ծաւալանամ S. **Ծաւալ առնուլ**.

Ծաւալեմ, *եցի*, *-եցուցանեմ*, *ուցի* va. to dilate, to expand, to propagate, to spread; to extend, to stretch.

Ծաւալիմ, *եցայ* S. **Ծաւալ առնուլ**.

Ծաւալոց, *ի* s. Propaganda.

Ծաւալումն s. dilatation, expansion, diffusion; propagation; - *ծովու*, *գետոց*, overflowing, inundation; - *Աւետարանին*, propagation of the Gospel; - *հրոյ* *med.* erysipelas; St. Anthony's fire; - *մարմնոց* *phys.* dilatation; - *ջերմութեան*, *լուսոյ*, propagation.

Ծաւի, *-կ* a. blue-eyed, mild-eyed.

Ծափ, *ոյ* s. applause, clapping of hands; * earthen baking-dish; *-ս* or *- ղ-ի հարկանել*, to applaud, to acclaim, to clap the hands; to praise, to approve. [applauder.

Ծափահար, *աց* a. applauding; s.

Ծափահարեմ, *-րութիւն* S. **Ծափս հարկանեմ**, **Ծափ**.

Ծափաձայն a. ad. applauding; approving vociferously; - *գրուատիք*, *գովութիւնք*, cheers, applause.

Ծափեմ, *եցի* vn. to applaud.

Ծափծափեմ vn. to smack the lips.

Ծեթեւեթեմ, *եցի* vn. to lisp, to mutilate or mangle speech, to speak broken English, bad French, &c.

Ծեծ S. **Գան**, **Հարուած**.

Ծեծած, *ոյ* s. small fragments, crushed matter, trash; - *վշոյ*, tow-cardings, fescue.

Ծեծեմ, *եցի* va. to strike, to beat; to crush, to grind, to pound; - *զկուրծս*, to beat the breast.

Ծեղ s. stem, stalk; stubble.

Ծետուկ s. fly-spots; * fly-blow.

Ծեր, *ոց* a. old, aged, stricken or advanced in years; s. old man, elder; *-ք ժողովրդեան*, *քաղաքին*, the senate, seniors, elders; the ancients; *եթէ -ն էր ուժեղ*, *կամ մանուկն էր ուշեղ*, if young folks had experience, and old ones strength; if youth knew & old age could. [old man, or old men.

Ծերաբոյծ լինիմ vn. to nourish an

Ծերածեր a. very old; decrepit.

Ծերական a. senile.

Ծերակոյտ s. senate; assembly of elders; the ancients; *անդամ-կուտի*, senator; *վճիռ -կուտի*, senatus-consultum; -, *-կուտական* a. senatorial.

Ծերանամ, *ացայ* vn. to be no longer young, to grow old or aged, to become old, to grow in years, to be on the wane, to arrive at an advanced age, or at extreme old age. [poor-house.

Ծերանոց s. hospital for the aged,

Ծերատածեմ va. to tend the aged.

Ծերատածուի s. tending the aged.

Ծերաւուրց a. full of years, old.

Ծերիմ vn. to absorb ink, to blot up; * to wither, to fade.

Ծերոյթ, **Ծերութիւն** s. old age; *ալիք -թեան*, *ալեւորեալ*, *խորին*, *զառամ-*, great age, extreme old age; decrepitude; *ի - խոնարհել*, to be getting old; *ի խոր - հասանել*, to attain an advanced age; *մեռանել ի բարւոք -թեան* or *ի - պարարտութեան*; to die in a happy old age. [beard.

Ծերուկ, **Ծերունի** s. old man, grey

Ծերպ, *ից* s. hole, cavity; excavation, cavern; *-եմ* va. to keep half closed.

Ծեփ, *-ած*, *ոց* s. plaster, stucco; cement, mortar; *chem.* lute.

Ծեփելիք s. *med.* poultice, cataplasm; *-իս դնել ի վերայ*, to apply a poultice.

Ծեփեմ, եցի *va.* to plaster, to ce-
Ծեփիչ *s.* trowel. [ment; *chem.* to lute.

Ծեփուկ *s. anat.* prepuce, foreskin.

Ծեփումն *s.* plastering, cementing; *chem.* luting.

Ծեք *a.* bent, crooked; *–աբանեմ vn.* to talk jestingly, to play on words.

Ծեքածուռ *a.* pronounced badly.

Ծեքեմ, եցի *va.* to overstrain, to distort the sense of a passage, phrase or word, to parody.

Ծեքենայք *s.* parody; – *բառից*, quibble, pun, playing upon words, quiddity, quirk.

Ծեքծեքանք *s.* etiquette, ceremony.

Ծեքծեքմունք *s.* affected airs, grimaces.

Ծէս, ծիսից *s.* rite, form, ceremony.

Ծթրիմ *vn.* to grow rancid or rank; to smell rancid.

Ծթրումն *s.* rancidity, rancidness.

Ծիածան, ի, աւ *s.* rain-bow, iris;
halo. [bulb, bulbous root.

Ծիթրայ, –ասին *s.* vegetable pitch;

Ծիլ *s.* bud, budding, shoot, sprout; – *արձակել*, to bud, to put forth buds, to shoot, to sprout, to germinate.

Ծիծ *s.* breast; – *կենդանեաց*, udder; S. **Ստին, Տիտ.**

Ծիծաղ *s.* smile, simper; laugh, laughter; derision, sneering; – *բարձրաձայն*, burst of laughter; S. **Ծաղր.**

Ծիծաղական *a.* laughable; pleasant; ridiculous; laughing; *–ն, –ութիւն s.*
risibility. [funny, droll, comic.

Ծիծաղաշարժ *a.* facetious, jocular,

Ծիծաղասէր S. **Ծաղրասէր.**

Ծիծաղելի *a.* funny, laughable; ridiculous, risible.

Ծիծաղերես S. **Ծաղրերես.**

Ծիծաղեցուցանեմ, ուցի *va.* to raise a laugh, to excite laughter; *յանչափս* –, to set in a roar; *–ցիչ* S. **Ծաղրածու.**

Ծիծաղիմ, եցայ *vn.* to smile, to laugh; to laugh at, to scoff, to deride, to mock; *fig.* to look pleasant, to smile, to laugh; *ընդ քիմս* –, to laugh constrainedly; – *ընդ միտս*, to laugh in one's sleeve; *մեղմ* –, to titter; – *յանդէպս*, to giggle; *բարձրաձայն* –, to burst out laughing, to laugh out; – *յոյժ յոյժ, յանչափս*, to burst, to split one's sides with laughing, to choke with laughter; *չիք ինչ –ղելոյ*, there is nothing to laugh at; *եւ –ղեցան յոյժ*, and they burst out laughing; *ամենայն ծիծաղէր լիութիւն եւ գեղեցկութն*, the whole country laughed with fertility & beauty. [laughter.

Ծիծաղկոտ, աց *a.* laughing, given to

Ծիծառն, ռան, Ծիծեռն, ծռան, ռունք, ռանց *s.* swallow; *վայրի* –, marten, martlet; *ձագ –ռան*, young –; *ճչէ* –, the – twitters; S. **Ծաղիկ**; *մի – ոչ բերէ գարուն*, one – does not make spring; one bee makes no swarm.

Ծիծառնուկ, նկաց *s.* nightingale, philomel.

***Ծիծեռնիկ, –ծռնիկ** *s.* pulley. [stem.

Ծիղ, ծղոյ or **ծղի** *s.* blade; stalk,

Ծին, ծնից, ծնունք *s.* birth, delivery; after-birth; *fig.* origin, source, rise, birth; *anat.* ovarium; *ի ծնէ*, by birth; from one's birth; *կոյր ի ծնէ*, born-blind, blind from his birth; *զծնէ կաղն գնացուցանել*, to cause the born-lame to walk; *– *s.* mole; patch.

Ծիսական *a.* ritualistic, formal, ceremonial.

Ծիսարան *s.* Ritual. [– chirrups.

Ծիտ, ծտի *s.* sparrow; *ճճուէ* –, the

Ծիր, ծրի *s.* circle, circumference; round, circuit; out-line, border; *a.* spread, diffused; – *արտեւանանց*, edge of eye-lids; – *անուոց*, wheel-track; rut; – *հանդերձից*, skirt, border, piping; *–ք geog.* the tropics; – *գնոց*, colure; – *տեսութեան*, horizon; *–ք աստեղաց*, chorus of the stars; – *կաթին*, galaxy, milky way; – *խաւարման*, ecliptic; – *գիշերահաւասարի*, equinoctial; – *ածել*, to gird, to surround; *ը̄ –ս երկրաց*, throughout the world; *որ ոչ ընդ ծրաւ անկանի*, unbounded, infinite. [*ծառ*, –-tree.

Ծիրան, ի or **ոյ** *s. bot.* apricot; –, *–ի*

Ծիրանագոյն *a.* purple-hued, purple,
purplish, carnation. [imperial, royal.

Ծիրանազարդ *a.* adorned with purple;

Ծիրանազգեաց, –զգեստ *a.* clad or arrayed in purple; royal, imperial, august.

Ծիրանածաղիկ *a.* purple flowered; embroidered with purple flowers; *s. bot.* lilac.

Ծիրանածայր *a.* purple-bordered.

Ծիրանածաւալ *a.* purple-coloured.

Ծիրանածին, –ծնունդ *a.* born in the

Ծիրանակիր S. *–զգեաց.* [purple.

Ծիրանանամ, ացայ *vn.* to become purple; to be dyed purple.

Ծիրանաներկ, աց *a.* purple-dyed; *s.*

dyer in purple.

Ծիրանավաճառ s. vendor of purple or of purple stuff: dealer in apricots.

Ծիրանացուցանեմ, ուցի va. to tinge or dye with purple.

Ծիրանաւոր a. S. -զգեաց; s. emperor: cardinal: cardinal (bird).

Ծիրանափայլ a. splendid as purple.

Ծիրանափառ, **Ծիրանեգոյն** S. -ւոր a. -ագոյն.

Ծիրանենի s. *bot.* apricot-tree.

Ծիրանեպատ a. arrayed in purple.

Ծիրաներփնիմ S. **Ծիրանանամ**.

Ծիրանէզարդ, &c. S. -ազարդ, &c.

Ծիրանի s. *zool.* purple-fish, Venus-shell; purple; purple clothes, stuffs; imperial dignity; a. S. **Ծիրանագոյն**; - **Տիւրոսի** or **Ծուրայ**, Tyrian purple; -ս արկանել, to be clad or clothed in purple, to assume the purple; *fig.* to assume the imperial dignity.

*__Ծիրիխոտայ__, **Ծրեխոտակ** s. pan-cake, fritter.

Ծիրտ, **ծրտի** s. excrement of birds, muting; - ճանճից, fly-spots; - աղաւնւոյ, pigeon's dung; - ծովաբադից, guano.

Ծիւ, **ւք** s. piece, patch; flake; - - *ad.* in rags, in tatters.

Ծիւրական a. languishing, consuming, consumptive, hectic; - ախտ, ցաւ, hectic fever or flush; consumption, phthisis, decline; մեռանել - ախտիւ, to die of a decline.

Ծիւրեմ, եցի, -եցուցանեմ, ուցի va. to debilitate, to weaken, to extenuate, to emaciate, to consume, to make lean or hectic; -իմ va. to grow or become lean, to languish, to droop, to pine, to dwindle or fall away, to fall into a decline, to perish with consumption.

Ծիւրութիւն s. debility, extenuation, decay, decline, consumption.

Ծլարձակութիւն s. germination.

Ծլեմ, **Ծլեցուցանեմ**, **Ծլիմ** S. **Ընձիւղեմ**; ծլիմ vn. to be intimidated, timorous or fearful.

*__Ծլուլ__ s. snivel, snot.

Ծխագլան s. cigar; -իկ s. cigarette; տուփ -աց, cigar-case.

Ծխալից a. full of smoke, smoky.

Ծխախառն a. mixed with smoke.

Ծխախոտ s. tobacco; եղէգն -ոյ, --pipe, pipe; քսակ, տուփ or արկղիկ -ոյ, --purse or --pouch; --box; -ավաճառ, tobacconist; ձգել, ծխել զ-, to smoke.

Ծխակալ, **աց** s. cigar-tube; pipe-bowl.

Ծխակեր, **-տէր** s. parish priest, curate.

Ծխահանք, **նաց**, **Ծխան**, **ի** s. chimney; --flue, funnel, shaft; մաքրիչ -ի, --sweeper; յարդարիչ -ի, --builder or repairer; պահպանակ -ի, fire-screen; մաքրել զ-, to sweep, to clean a --.

Ծխամ S. **Ծխիմ**.

Ծխամած a. enveloped in smoke.

Ծխաման s. pipe-bowl.

Ծխանելիք, **լեաց** s. perfumes, aromatic or odoriferous drugs, pastils.

Ծխաշունչ a. smoking, fuming; - ի քրտանէ, reeking with perspiration; - յետս ձգել զսուսերն, to withdraw the reeking sword.

Ծխատուն s. rectory-house.

Ծխափող, **-քարշ**, **իչ** s. pipe, tobacco-pipe; - արեւելեան, chibook or long oriental pipe; - Պարսից, narghileh or flexible pipe; գլուխ, բերան -ի, mouth-piece of -; վառարան, տաշտակ -ի, pipe-bowl; կորտ -ի, drainage from -; աւելուկ -ի, pipe-brush; -քարշ, smoker.

Ծխաքարշութիւն s. smoking; արգել -թեան, no - allowed; սովորական եղեւ -, - has become general.

Ծխելի S. **Ծխանելիք** & **Ծխափող**.

Ծխեմ, եցի va. to burn incense; to send forth, to emit smoke; to smoke-dry; to smoke (tobacco); - խունկս անուշից, to incense, to offer incense, to burn perfumes; - ծխելիս, to smoke the chibook or narghileh.

*__Ծխերդիք__, **-դիս** s. chimney.

Ծխիմ, եցայ vn. to smoke, to emit smoke.

Ծխիչ a. exhaling.

Ծխնելոյզ, **Ծխնի** S. **Ծխահանք**, **Ծղխնի**.

Ծխնիակապ s. *mech.* universal joint, Hood's key.

Ծխող, **աց** s. smoker; սենեակ -աց, smoking-room.

Ծխոտեմ, եցի va. to smoke, to blacken with smoke; -տիմ vn. to be smoked.

Ծխումն s. fumigation.

Ծխուն a. smoking, fumous, smoky.

Ծծակ, **ի** s. *med.* strangles, quinsy.

Ծծելի a. absorbable.

Ծծեմ, եցի va. to suck, to imbibe; to suck up, to absorb; - զկաթն, to suck the breast; - զօդ, to breathe the air; թուղթդ ծծէ, this paper blots.

Ծծիչ, **Ծծող** a. absorbant; S. **Թուղթ**.

Ծծինք s. the sucking place.

Ծծմբաբեր, **-խառն** or **Ծծմբա-** a. sulphurous, mixed with sulphur.

Ծծմբածին a. born of sulphur (fire);

-*համ*, -*հոտ* *a.* having a sulphurous taste or smell; -*հանք* *s.* solfatara, sulphur-mines.

Ծծմբակ *s. chem.* sulphite.

Ծծմբահուր *a.* burnt by sulphur.

Ծծմբաղ *s. chem.* sulphid-salt.

Ծծմբային *a.* brimstony, sulphureous, sulphury; -*քար* *s.* rock-sulphur; -*աւ* *s.* lucifer match, lucifer; S. **Լուցկի**.

Ծծմբատ *s. chem.* sulphate; - *երկաթոյ*, *կալւոյ*, *կշռունկի*, *նատրոնի*, ferrous -, - of potash, of baryta, of soda.

Ծծմբեայ *a.* sulphureous; -*եմ* *va.* to dip in brimstone; to powder with sulphur. [sulphureous; *s.* sulphid.

Ծծմբուկ *s. chem.* sulphuret; -*ուտ* *a.*

Ծծողական *a.* absorbent, absorptive.

Ծծումբ, *ծծմբոյ* *s.* sulphur, brimstone; *պատել*, *օծանել ծծմբով*, to dip in, or to mix with sulphur.

Ծծումն *s.* suction; - *կաղից*, *լուսոյ*, absorption; -*հեղանիւթոց*, imbibition.

Ծծուն *a.* blotting; S. **Թուղթ**.

***Ծկլամ** or **Ձկլամ** *vn.* to reach or stretch oneself out to see.

***Ծկլիկ** *s.* yule-log. [the little finger.

Ծկոյթ, *ութի* or *թոյ*, **Ծկիկ** *մատն* *s.*

Ծղիք, *ծղեաց* *s.* fore-arms; *ծղիս ի վեր ամբառնալ*, *մարզել* or *պարզել*, to turn up one's sleeves, to prepare oneself for. [*ափոց*, hinges.

Ծղխնի, *նեաց* *s.* hinge; pivot; -

Ծղրիդ, *րդի* *s. zool.* cricket.

Ծղօտ, *ից*, *ուց* *s.* stem, stalk, cane, reed; culm.

Ծմակ, *աց* *s.* east-wind; east-side; shady place between mountains, cool & moist valley.

Ծմակային *a.* umbrageous, shady, cool, fresh; -*նիստ*, misty, foggy.

Ծմակեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to shade, to darken, to opacate; *fig.* to cover, to hide, to veil, to obscure.

Ծմել *s. bot.* spinage; beetroot.

Ծմրդիմ *vn.* to become lean, extenuated, weakened, debilitated.

Ծմրիմ, *եցայ* *vn.* to be grieved, cast down, disheartened, unnerved; to take to heart, to fret; *ծմրեալ ի տրտմութենէ*, weighed down with sadness, sorrowful, oppressed with grief.

Ծնանելի *a.* confined, lying-in, parturient; -*ք* *s.* parents.

Ծնանիմ, *ծնայ* *va.* to beget; to give birth, being or life to, to bring forth a child, to lie in, to be delivered; to procreate, to produce; *vn.* to be begotten, engendered, produced, born; to originate, to arise, to spring; to pullulate, to bloom; to emanate, to issue, to proceed; - *կենդանեաց*, to engender, to litter, to bring forth; *վերստին* -, to be regenerate, born again; *fig.* to revive, to come to life again; - **Հօր**, to procreate; *վերստին* - *մկրտութեամբ*, to be new-born or regenerated by grace; *որդիս* -, to bring forth a child, to be delivered of a child; *ծնաւ որդի* or *մանուկ արու*, she brought forth or was delivered of a male; *գոգցես յայն ծնեալ էր*, *թուէր իմն յայն ծնեալ*, he seemed born for; *գետք զխորս ծնանին*, the rivers nourish the sea; *երեսք որ ծնանիցին ի հայելւոջ*, a figure born or reflected in a mirror; *այտի ծնաւ քերթողութիւն*, thence poetry was born.

Ծնգածալ, **Ծնգիմ**, &c. S. **Ծալապատակ**, **Ծնկիմ**, &c.

Ծնգիր *s.* genuflection, kneeling.

Ծնեբեկ, *ի* *s. bot.* asparagus; *կապոց մի* -*աց*, bunch of -.

Ծնելասէր *a.* loving one's progeny; fond, paternal, maternal.

Ծնելիք *s.* parents. [neration.

Ծնելութիւն *s.* child-birth, birth; generation.

Ծներ, **Ծնկներ** *s. mus.* an Armenian note (ͻͻ).

Ծնիչ *a.* generating; *s.* generator; parents, progenitors; *geom.* generant.

Ծնծղայ, *ից* *s.* cymbal; cithern.

Ծնծոյ or *ծոց* *s.* the husk, shell, rind or peel of fruits; *fig.* insignificant, trifle, thing of nought.

Ծնկակապ *a.* knotty, gnarled, jointed, full of knots; *s.* garter.

Ծնկանամ S. **Ծնկիմ**. [ing, timid, shy.

Ծնկասէր *a.* modest, bashful, retiring, timid, shy.

Ծնկեմ, **Ծնգեմ**, *եցի* *va.* to exhaust, to tire out; to depress, to overdo; to mortify, to emaciate, to weaken, to make lean; -*իմ* *vn.* to decay, to pine, to dwindle or fall away, to languish, to sink; to be mortified, emaciated, weakened, to become lean, to lose one's strength; - *ի տգիտութեան*, to live, to abide or to be sunk in ignorance. [knees.

Ծնկնամէջ *s.* space between the knees.

Ծնկոտ *a.* languishing, weakened, faint, lean, emaciated, extenuated, mortified.

Ծնկու չափ *ad.* knee-high, knee-deep, up to the knees.

Ծննդաբախտ *s.* ascendant, birth, nativity.

Ծննդաբան *s.* calculator of nativities, astrologer, genethliatic.

Ծննդաբանեմ, *եցի va.* to write a genealogy, to cite one's ancestors; to profess astrology.

Ծննդաբանութիւն *s.* genealogy, list of ancestors; genethliacs, horoscope, astrology; *- դից*, theogony.

Ծննդաբաշխ *ծննդոց, - բախտ, -ականն, -ութիւն s.* horoscope; ascendant, nativity; *-ութիւն*, classification of animals.

Ծննդագործ, *աց s.* genitor, parent; *a.* engendering; prolific, productive, fruitful.

Ծննդագործեմ *va.* to engender; to give birth to; *fig.* to conceive, to form an idea.

Ծննդագործութիւն *s.* faculty of reproduction, generative faculty.

Ծննդական *a.* lying-in, parturient, bringing forth a child; possessing the faculty of reproduction, generative, fruitful, prolific; fertile; *-ք, - անդամք, մասունք*, genital organs, the privy parts; *- կին*, woman in childbirth; *-ն, -ութիւն s.* generative faculty; fecundity, fertility.

Ծննդակարգ *s.* time for child-birth or delivery.

Ծննդակերութիւն *s.* eating or devouring its young.

Ծննդակից *a.* twin-born, twin; coeval, of the same age; innate, inborn.

Ծննդանոց, **Ծնոց** *s.* male genital organ.

Ծննդապետք *s.* ancestors, forefathers.

Ծննդչեայ, *-չէք s.* Christmas-box.

Ծնող, *աց s.* parents, father, mother; cause; *-ք մեր*, the authors of our being, our parents; *ըստ -ին եւ ծնունդըն*, like produces like; *- ծանունց չարեաց*, source of the greatest evils.

Ծնողաբար *ad.* fatherly, motherly, like a father or mother.

Ծնողագութ *a.* full of parental love.

Ծնողական *a.* concerning or relating to parents, paternal or maternal.

Ծնողասէր *a.* loving, fond of one's parents.

Ծնողութիւն *s.* generation, paternity, maternity.

Ծնունդ, *ծննդեան, դոց s.* childbirth, confinement, delivery, lying-in; birth, nativity, filiation; origin, rise, source; generation, race, offspring; infant or child; fruit, production; effect; *-, -ք*, horoscope, nativity; *-ք*, posterity, children, descendants; *խըթումն ծննդեան*, Christmas-eve; *- Քրիստոսի*, Christmas, Xmas, nativity of our Lord; *շնորհաւոր -!* a happy Xmas to you! I wish you a happy Xmas; *ծառ ծննդեան*, Christmas-tree; *-ք, գիրք ծննդոց*, Genesis; *վերստին -*, regeneration, renewing; *միւսանգամ -*, resurrection; *- մտաց*, conception, conceit; *- լուսնի*, new moon; *- փոխոյ*, interest; usury; *- կենդանեաց*, brood, litter, covey; *մերձ ի -*, near lying-in; about to bring forth young; *կալ ի ծննդոց*, to cease from bearing, to become sterile; *օր ծննդոց*, anniversary of birth-day; *երկիր ծննդեան իմոյ*, my native country or soil, birthplace, home.

Ծնուցանեմ, *ցի va.* to assist a woman in lying-in; to aid in bringing forth.

Ծնուցիչ *s.* man-midwife, surgeon-accoucheur; *sf.* midwife, matron.

Ծնչումն *s.* birth; midwifery, obstetrics.

Ծնրադրումն *s.* genuflection, kneeling.

Ծնօղ S. **Ծնող**.

Ծնօտ, *ից s.* jaw; cheek; edge; frieze; brim; cornice; parapet, breastwork; *ապտակ ածել ի -ն, հարկանել զ-ս ուրուք*, to slap the face, to box the ear; S. **Խչանեմ**.

Ծնօտապարկ *s.* cheek-pouch.

Ծոթոր, *ոյ s. bot.* serpillum, wild thyme; *-ին s.* lemon thyme.

Ծոթրին, *-րուն s.* garden thyme.

Ծոծորակ, **Ծոծրակ**, *աց s.* nape of the neck; occiput, back of the head; *խորոփիք -ի*, nape.

Ծոմ, *ոյ s.* fast, fasting, abstinence; *- կարդալ*, to ordain a fast; *- ունել*, to fast, to abstain from food; *լուծանել զ-ն*, to break one's fast.

Ծոմական *a.* relating to abstinence; *-կաց a.* fasting, abstaining.

Ծոմանամ, *ացայ*, **Ծոմեմ**, *եցի vn.* to fast, to keep a fast.

Ծոմապահ *a.* keeping a fast, abstaining; *- լինել*, to keep a fast; *-ութիւն s.* abstinence.

Ծոմացուցանեմ, *ուցի va.* to cause to fast.

Ծոյլ, *ծուլից a.* idle, lazy, slothful, sluggish, cowardly, dastardly.

Ծոպ, *ից, աց s.* fringe, thrum, trimming; tassels; edge, border.

Ծով, *ուց* s. sea; lake; the molten sea in the Temple; *-ն լայնասփիւռ*, the main sea, the deep, the high or open sea; *անդունդք -ու*, the depths of ocean, the mighty deep; *ի խորս -ու*, far out at sea; *կապուտակն -ուց*, sea-green; *ջուր -ու*, sea-water; *Ճացոյց -ու*, sea-chart; *հէն -ու*, sea-rover, pirate; *ընտել -ու*, accustomed to the sea; *ը̅ ծով եւ ը̅ ցամաք*, by sea & land; *գնալ ը̅ -*, to go to sea, to put to sea, to sail; *անցանել ը̅ -*, to go over or across, to cross the sea; *- հեշտութեանց, ցաւոց* *fig.* a sea of delights, of griefs or sorrows; *զեփիւռ -ու*, sea-breeze; *- հողմախաղաղ, հարթածաւալ -*, calm sea, as smooth as glass; *կապուտակային, անշարժ, խաղաղաւէտ, ը̅արձակ, անհուն -*, blue, still, quiet, vast, immense ocean; *մոլեգնութի̅ -ու*, the raging or fury of the sea, the roughness of the waters; *հեղեղ -ու*, sea-breach; *ալէկոծ, յուզեալ է -ն*, the sea is turbulent, swelling, rolling; *ալէկոծի, փրփրէ -ն*, the sea runs high, foams, froths; *մրրկալից, մոլեգին, զայրագին, փրփրադէզ, որոտընդոստ* or *ահեղագոչ, անսանձ, սպառնալից, անգութ -*, stormy or tempestuous, dreadful or furious, angry or raging, foaming, thundering or roaring, unruly or ungovernable, threatening, pitiless ocean; *- աչեր*, blue or sea-green eyes; *զ- գովեսջիր, այլ ի ցամաքի կացջիր*, praise the sea, & keep on land; S. *Ջգուշուն, Ջեղում*.

Ծովաբաժին լինիմ *vn.* to divide the waters; to plough the sea.

Ծովագայլ s. *zool.* sea-wolf.

Ծովագիր, *գրաց* s. hydrographer; *-գրական* a. -phical; *-գրութի̅* s. -phy.

Ծովագնաց, *ից* a. that voyages or goes by sea, sailing; *-եկ* a. ploughing the sea; *- լինել*, to sail, to navigate; *- ընդ երկիր բերեալ լինել*, to pass over the sea as if by a bridge; *-ութի̅* s. sea-voyage; navigation.

Ծովագոյն a. sea-green; blue, sky-coloured; s. ultramarine.

Ծովագռաւ s. *zool.* cormorant.

Ծովաթաղանթ s. *bot.* sea-weed.

Ծովալիճ s. great lake, inland sea, lagune, loch; *-լօռ* s. *bot.* sea-wrack.

Ծովախառնիճ s. *zool.* lobster; *-խոր* a. very deep, bottomless.

Ծովածաւալ a. stretching like a sea; *-ծին* a. born of or produced by the sea; *-ծիր* a. sea-girt or -surrounded; *-ծոց* s. gulf, port.

Ծովածուփ a. tempestuous, very agitated, stormy, billowy; *fig.* tempestuous as the sea; *-նաւ*, tempest-tossed ship; *- լինել*, to be agitated by waves; *fig.* to be harassed or tossed about, to turn on all sides; *-ծփանք* s. heaving, undulation.

Ծովակ. **Ծովիկ**, *այ* s. sea-pool, lake, pond; *կաթ մի խելք ինձ մանաւանդ եւ ոչ -ս բախտից*, a drop of sense rather than a sea of fortune.

Ծովակալ, *այ* s. lord of the sea; sea-king: admiral; *մեծ -, փոխան -ի, երրորդ -*, high, vice-, rear-admiral; *ատեան, խորհրդարան -աց*, admiralty-board; *նաւ -ի*, flag-ship.

Ծովակալեմ, *եցի* *vn.* to be master or lord of the sea: to command a fleet or squadron of ships of war.

Ծովակալութիւն s. the empire of the sea: admiralty, navy office; *պաշտօնեայ -թե̅*, first lord of the admiralty; *խորհրդական ատենի -թե̅*, lord commissioner of admiralty.

Ծովակաղին s. balanus, glans marina.

Ծովական S. **Ծովային**; *-ք* s. aquatic animals. [*-ութի̅* s. wreck, shipwreck.

Ծովակոծ a. wrecked; shipwrecked;

Ծովակողմն, *-կոյս*, *-կոյս կողմն* s. sea-cost.

Ծովակուլ a. engulphed by the sea; *- լինել*, to be swallowned up by the sea; *-ք* s. loss at sea.

Ծովակուր a. immersed, drowned, wrecked, lost; *- լինել*, to be the prey of the sea; *- կորնչել*, to perish among the waves.

Ծովահայեաց a. facing the sea, that looks towards the sea, maritime, marine; *- քաղաք*, maritime town.

Ծովահար a. sea-sick.

Ծովահեղձ, *-իկ*, *-ոյց*, *-ուկ* a. drowned; *- առնել*, to drown; *- լինել*, to be drowned. [cleaves or ploughs the sea.

Ծովահերձ, *-իկ* a. that cuts, divides,

Ծովահէն s. corsair, pirate, sea-robber or rover. [horse.

Ծովաձի s. *zool.* hippocampus, sea-

Ծովամամուռ s. *bot.* sea-weed, algæ, kelp.

Ծովամարտիկ a. combatting by sea; naval; *- զօրութի̅*, navy, naval service; *-տութի̅* s. sea-fight, battle by sea.

Ծովամաց *a.* casting into the sea.

Ծովամէջք *s.* the offing, the open sea.

Ծովամոյն առնել *va.* to plunge into the sea, to drown.

Ծովամուխ *a.* submerged in the sea; -*լինել*, to go to sea; to stand out to sea.

Ծովայած, -*ուկ* *a.* wandering on the sea (Neptune).

Ծովային *a.* belonging or pertaining to the sea, marine, maritime, naval; -*զօրութիւն*, marines, the navy, the naval strength, maritime forces; -*շուն*, dog-fish; - *օդաթռիչ երիվար*, clipper-vessel; -*ք* *s.* sirens, mermaids.

Ծովայնկոյս *a.* transmarine, ultramarine; *ad.* beyond sea.

Ծովայոյզ *s.* diver.

Ծովանամ, *ացայ* *vn.* to turn into a sea, to fall into; to inundate, to immerse, to cover with water.

Ծովանկար *s.* sea-scape, sea-view; marine-painter.

Ծովանման *a.* resembling the sea.

Ծովաշուն *s. zool.* dog-fish.

Ծովաչափ *a.* sounding; - *գործի*, sounding-line. [*ծիր*, -*կալ*, -*հեղձ*.

Ծովապատ, -*պետ*, -*սոյզ* S. **Ծովա-**

Ծովավաստակ *a.* living by the sea, (sailor, fisher, &c.); -*լինել*, to labour on the sea, to exercise the calling of sailor, fisher, &c.; -*վէժ* *a.* thrown, plunged or precipitated into the sea.

Ծովարտոյտ *s. zool.* frigate-bird, sea-swallow; -*արծուի* *s. zool.* sea-eagle, osprey. [(sea-bull).

Ծովացուլ *s.* sea-monster, chimera;

Ծովացուցանեմ, *ուցի* *va.* to cause to turn into a sea; to inundate, to immerse.

Ծովափն, -*եայ* S. **Ծովեզր**, -*եզերեայ*.

Ծովափրփուր *s.* meerschaum.

Ծովեզերեայ, *ց* *s.* maritime, bordering on the sea; -*ք* *s.* coasts, shores.

Ծովեզր *s.* sea-coast, sea-side, shore, strand, beach; *առ* or *ի ծովեզերին*, on the sea-shore.

Ծովեզրեցի *a.* dwelling on the coast.

Ծովեմ, *եցի* *vn.* to keep out at sea; to stand for the offing.

Ծովեցի զօրք *s.* marines.

Ծովընկէց, -*կեցիկ առնել* *va.* to throw, plunge or precipitate into the sea; -*լինիմ* *vn.* to throw or plunge oneself into the sea.

Ծովորոր *s. zool.* sea-gull, sea-mew.

Ծոր, *ոյ* *s.* dropping, trickling; *bot.* barberry; * new-mown hay.

Ծորածոյ մեղր *s.* virgin honey.

Ծորակ, *ի* *s.* cock, tap; - *դատարկիչ*, *մաքրիչ* *mech.* delivery-, purging-cock.

Ծորան, *այ* *a.* running, flowing, liquid, fluid; *s.* flow, flowing, running [out.

Ծորեմ S. **Ծորիմ**; * to mow.

Ծորենի *s. bot.* barberry-bush; lentisk, mastic-tree.

Ծորեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to set running, to cause to flow; *զմտաւ իսկ ածելն -նէ զբերանս*, the mere thought of it makes my mouth water.

Ծորիմ, *եցայ* *vn.* to trickle, to flow, to leak, to run down or out of, to ooze out, to run or pass away, to ebb; - *մարմնոյ*, to be affected with gonorrhœa.

Ծորին *s.* fluor; *ծորնաքար*, --spar.

Ծործոր, *ոյ*, *այ* *s.* valley, vale; -*ակ* *s.* little valley, dale, dell.

Ծորումն *s.* trickling, dropping; flowing, running; leaking; - *ի մարմնոյ* *med.* gonorrhœa, running of the reins; - *ըստ ամսեանցն*, the menses, menstruation.

Ծորուն, **Ծորուտ** *a.* flowing, fluid.

Ծոց, *ոյ* *s.* bosom, lap; cavity; * pocket; - *ծովու*, gulf, the bosom or depth of the sea; - *գետոյ*, channel of a river; -*նաւու* *mar.* the keel of a ship; *գոգք ամփոփման -ոյ նաւին*, the hold of a ship; -*լերանց*, cavern, grotto; -*կառաց*, the interior of a carriage; -*անկեան*, sinus.

Ծոցածին *a.* born in the bosom; *fig.* the Only Begotten Son.

Ծուաղ, *աց* *s. bot.* laurel-cherry; -*ենի*, cherry-laurel.

***Ծուատ** *s.* lint; -*եմ* *va.* to fray, to unweave; to tear to rags or tatters.

***Ծուեմ** *va.* to sift wheat; to separate wheat from tares.

Ծուէնք *s. pl.* piece of linen, bits, cuttings, shreds, strips, rags, tatters; *ի -նս -նս պատառել*, to tear, to rend, to pull to pieces; *յերկուս -նս պատառել*, to tear in two parts or pieces.

Ծուլալից *a.* very idle or lazy; -*հեղգութիւն*, extreme idleness or [slothfulness.

Ծուլամ S. **Ծուլանամ**.

Ծուլամտութի *s.* idleness; listlessness, carelessness.

Ծուլանամ, *ացայ* *vn.* to idle, to be lazy, slothful or idle, to live in idleness.

Ծուլանք S. **Ծուլութիւն**.

Ծուլապէս *ad.* idly, slothfully, lazily.

Ծուլացուցանեմ, *ուցի va.* to make idle or slothful.

Ծուլացուցիչ *a.* rendering idle.

Ծուլութիւն *s.* idleness, slothfulness, laziness, sluggishness; *ի -ս հատանիլ* S. **Ծուլանամ.**

Ծուխ, *ծխոյ s.* smoke; fume, vapor, exhalation; *fig.* family, hearth, home; *tobacco; *սիւն, սանեղն ծխոյ, - ծառացեալ*, pillar of smoke; *մրրիկ ծխոյ*, clouds or masses of smoke; *ընդ - գալ*, to be in the smoke; *-ս արձակել*, to emit smoke; * *- ծխել. ձգել զ-*, to smoke tobacco; *- որ ընդ մէջ մօրուին եւ ըրջուաց ծխեցի*, unpleasantness or discord engendered between step-mother & step-children.

Ծուծ, *ծծոյ s.* sucking, suction; *marrow, pith; essence; *ուղ եւ -*, quintessence; *-ք s.* the nostrils.

*__Ծուկամ__ *vn.* to be obstinate.

Ծուղակ, *աց s.* snare, trap; net, springe, noose.

Ծուղամ, &c. S. **Ծուլանամ**, &c.

Ծունգ, **Ծունկ**, *ծնգայ s.* knee; *bot.* knot; *mus.* an Armenian note (ͻ); *անկանիլ ի վերայ ծնգաց, ընդգծիլ ի -ս*, to fall on one's knees, to kneel; *խոնարհեցուցանել զ-ս*, to bend the knee; *անկանիլ առ -ս ուրուք*, to fall or throw oneself at the feet of; *փարիլ զծնգովք*, to clasp the knees; *ննջել ի մէջ ծնգաց*, to sleep on the knees of; *ի ծնգաց կալ*, to be kneeling; *ծնգովք կրկնելովք ad.* with bended knees, upon one's knees; *-ք նորա կթուցեալ դեգեւէին*, his legs tottered under him; S. **Ծնկու չափ.**

Ծունր *s.* knee; *bot.* knot; *- դնել, կրկնել. ի - իջանել*, to kneel, to bend the knees, to fall on one's knees; *առ - լալ*, to weep all alone; *- ածել*, to adore, to worship; *արկանել - զծնգաց եւ զսրտի*, to worship on bended knees; *հնապա ի -!* down on your knees! *ի - խոնարհեալ աղաչեմ զքեզ*, I entreat it on my knees, or with bended knees; *- կապել bot.* to be knitted, to be formed with knots or joints.

Ծունրդրութիւն *s.* genuflection.

Ծուպ S. **Ծոպ** & **Ծուփ.**

Ծուռ, *ծռոյ a.* crooked, bent, distorted, oblique; *- առնուլ*, to wind round many times.

Ծուփ, *-ք s.* fluctuation, undulation, wave, billow, surge; *fig.* agitation, trouble, vacillation, wavering; care, anxiety, torment; examination, question; *ընդ -ս մկանանց*, on the surface of the waves; *ի -ս լինել*, to be agitated; *-ս ի մտի դնել*, to care, to be concerned, thoughtful; *ի -ս տարակուսանաց ընկղմել*, to be in great perplexity, to be uncertain or undetermined what course to take, to remain in suspense.

*__Ծոփ__ *s.* large earthen pot.

Ծպնեմ, *եցի va.* to attach, to join.

Ծպտեմ, *եցի va.* to disguise, to travesty; to dissemble, to cloak; *-իմ vn.* to be disguised, dissembled; to shun, to avoid.

Ծպտումն *s.* disguise, dissembling.

Ծռավիզ *a.* wry-necked.

Ծռեմ, *եցի va.* to bend, to bow, to incline; *- զդէմս*, to make grimaces; *-իմ va.* to be bent, to bow down.

Ծռութիւն *s.* inclination, curve, bent; *- դիմաց*, grimace.

Ծրաբոլոր *s.* circle.

Ծրագիր *s.* sketch, outline; project, draught, plan, design; *a.* written, described, traced; *-գրական a.* graphical.

Ծրագրեմ, *եցի va.* to sketch, to trace the contours, to draw the outlines of; to describe, to write, to trace.

Ծրագրիչ *s.* pencil, lead-pencil.

Ծրագրումն *s.* laying out; S. **Ծրագիր.**

Ծրանամ, *ացայ vn.* to grow or become round; to surround, to enclose.

Ծրար, *ից s.* packet; package; roll; envelope, cover; bag of money; *-ք կախարդաց*, fascination, talisman; S. **Թուղթ.**

Ծրարեմ, *եցի va.* to envelop; to pack; to wrap up; to roll; *- զվաճառս*, to pack up; *զխրոխտ գագաթունս յամպս ծրարէին*, they reared their proud heads to the skies; *որոյ գագաթն յամպս ծրարի*, whose top cleaves the skies; *-իմ vn.* to be enveloped or wrapped up; *ծրարեալ* S. **Ներփակեալ.**

Ծրարիչ, **Ծրարող** *s.* packer.

Ծրարումն *s.* packing.

Ծրդիմ, *եցայ vn.* to stain, to soil or dirty oneself.

Ծրունք, *ի մէջ - s.* knot of a cane or reed; internodium, space between two joints or knots in a plant.

Ծրտեմ, *եցի va.* to mute, to guano, to dung as burds; *- ձկանց*, to spawn.

Ծփալից, *-կան a.* wavering, undulating, agitated.

Ծփամ S. Ծփիմ; — ընդ մէջ երկիւղի եւ յուսոյ, to fluctuate between hope & fear.

Ծփանք S. Ծուփ; surging of the sea; wave, billow, swell; *fig.* trouble, care, perturbation; — հերաց, hair floating in the breeze; ի —նի *ad.* afloat; *fig.* in trouble; ի —նի կալ, to waver, to fluctuate, to be agitated, billowy, vacillating.

Ծփեմ, եցի, **Ծփեցուցանեմ**, ուցի *va.* to excite, create or produce a tempest; *fig.* to agitate, to trouble.

Ծփիմ, ծփեցայ *vn.* to fluctuate, to ebb & flow, to undulate; to foam, to grow rough; *fig.* to be troubled, agitated, harassed; to be undecided in purpose, to fluctuate, to waver.

Ծփին. Ծփոց S. Ծփական. Խնոցի.

Ծփումն S. Ծուփ, Ծփանք; խելաց — անել, to waver, to be perplexed; to lose one's senses. [there! stop! I say!

Ծօ, Ծօլա *int.* oh! holla! hallo! ho

Ծօղակ S. Ծուղակ.

*__Ծօփ__ *s. zool.* water-crane.

Կ

Կ (*ghen*) կեն *s.* the fifteenth letter of the alphabet, & the tenth of the consonants; կ, կ̄, sixty, sixtieth.

— It has much affinity with the letters գ & ք, for example: ծունկ, ծունգ; անկ, անգ; կանչիւն, գանչիւն: ծասկել, ծասքել; պասկիլ, պասքիլ; կանոն, քանոն.

Կագ, ի, ոյ *s.* contention, debate, dispute, contest, quarrel, broil, strife, cavil; — յարուցանել, to excite contention, to create strife.

Կագազարթոյց *a.* contentious, quarrelsome, cavilling.

Կագացող *a.* litigious, fractious, quarrelsome, wrangling.

Կագեմ, եցի, **Կագիմ**, եցայ *vn.* to contest, to debate, to dispute, to quarrel, to cavil, to squabble, to wrangle.

Կազ, ի *s.* gauze; *chem.* gas; — լուսաւորութեան, illuminating —; լոյս, լուսաւորութիւն —ի, --light; --illumination; — կրելի, portative —; (մայր) խողովակ —ի, --main; (փոքր) --pipe; բերան or կտուց, լապտեր, յարդարիչ, ընդունարան, գործարան —ի, --burner; --lamp; --fitter; gasometer; --works; ի լոյս —ի, by --light.

Կազագործութիւն *s.* manufacture of gauze; *chem.* distillation of gas.

Կազակերպ, —յին, —եղէն *a.* gasiform; gaseous; aeriform. [to gasify.

Կազանամ, ացայ *vn.* to turn to gas,

Կազաչափ *s.* gas-meter; —րան *s.* gasometer. [ցումն *s.* reduction to gas.

Կազացուցանեմ *va.* to gasify; —ու-

Կազդուրական *a.* corroborative.

Կազդուրացուցանեմ, —րեմ, եցի, —րեցուցանեմ, ուցի *va.* to strengthen, to corroborate, to sustain, to give strength to; to repair, to restore to vigour & good health, to re-establish; to encourage, to give heart to; —րիմ *vn.* to recover, to regain one's strength, to get well again, to be restored; to take heart, to cheer up; —րեմ պատճառս, to pretend, to allege.

Կազդուրեցուցիչ, —րիչ *a.* strengthening, cordial, invigorating, fortifying, analeptic, corroborant.

Կազդուրութիւն, —րումն *s.* restoration, re-establishment, recovery, convalescence.

Կազմ, ոյ, ի *s.* construction; preparation, furniture, ornament; — գրոց, binding of books; *a.* ready, quite ready, prepared; active, diligent; disposed; — լինել, to be ready, prepared; to be disposed to.

Կազմագործում *s.* furniture-making.

Կազմած, ոյ *s.* apparatus; preparing, preparation; goods, furniture, household effects; moveables, utensils; equipage; armour; S. Կազմուած; — մարմնոյ, constitution ,. temper; — պատերազմականք, military stores; — ձիոյ, harness, caparisons, trappings; — նաւու, rigging; —ք *s.* astronomical instruments.

Կազմական *a.* well dressed or cooked.

Կազմակերպ *s.* implement; —եմ *va.* to project, to figure, to form, to fashion, to construct.

Կազմակերպութիւն *s.* form, formation, conformation, organization, construction, accomodating, setting in order. [S. Գործարան.

Կազմարան *s.* book-binder's shop;

Կազմարար, ի *s.* book-binder.

Կազմեմ, եցի *va.* to form, to model, to fashion; to construct, to ereot, to build; to furnish, to provide, to supply; to fit up, to arrange, to set in order; to adjust, to put in repair; to adorn, to embellish; to get ready, to prepaire; to equip; to arm; զունդս –, to enrol soldiers; – զկառս, to harness the horses; պարս ուրախութե –, to give a ball; – գիրս, to bind books; -իմ *vn.* to be formed, constructed; to prepare to, to get ready.

Կազմիկ *a.* well prepared, well done, skilfully executed; – ճաշ, exquisite or choice repast. [paring.

Կազմիչ, -մող *a.* constructing; pre-

Կազմուած S. Կազմած.

Կազմութի *s.* construction, organisation, order, arrangement, mechanism, constitution, formation, structure, composition; preparation, equipment; – մարմնոյ, constitution, temperament, complexion.

Կաթ, ից *s.* drop; – մի, a –, a little; – մի ջրոյ, a – of water; – մի քուն, a nap, short sleep.

Կաթեմ, եցի, Կաթիմ, եցայ *vn.* to drop, to flow drop by drop; to trickle, to run down; to distil; անձրեւ ոչ եւս կաթեաց յերկիր, not a drop of rain fell; – լուսոյ, to shine forth, to appear.

Կաթեցուցանեմ, ուցի *va.* to let fall drop by drop; to distil.

Կաթիլ. Թլոյ S. Կաթ; – առ –, drop

Կաթիկ *s.* little drop. [by drop.

Կաթն, թին. թանց *s.* milk; – կովու, այծու, մաքեաց, իշոյ, cow's, goat's, ewe's, ass's –; – ձկան, soft roe; շիճուկ -ին, butter--; whey; թարմ, թթու –, fresh, sour –; կաթամբ բուծանիլ, to live on milk; – տալ, to suckle; դիել զ–, to suck; կթել –, to milk; անջատել ի կաթանէ, to wean.

Կաթնաբեր *a.* lactiferous, yielding milk. [նել, to suck, to be suckled.

Կաթնաբոյծ *a.* fed with milk; – լի-

Կաթնաբուղխ *a.* flowing with milk,

Կաթնագոյն *a.* milk-white. [milky.

Կաթնալից *a.* abounding in milk.

Կաթնածիր *s.* galaxy, milky way.

Կաթնածուծ *a.* sucking the breast.

Կաթնակեր *a.* sucking; *s.* suckling.

Կաթնակից *s.* baby-companion; -եղբայր, foster-brother. [ablactation.

Կաթնահատութի *s.* weaning; *med.*

Կաթնաձիր, -մատոյց. -ջամբ S. -տու.

Կաթնաղբիւր *a. fig.* breast; udder.

Կաթնանամ, ացայ *vn.* to be changed into milk.

Կաթնաչափ *s.* lactometer. [porridge.

Կաթնապուր, պրի *s.* rice-milk; milk-

Կաթնասնութի *s.* feeding on milk.

Կաթնասուն, -սնունդ *a.* milk-fed; suckling. [maid.

Կաթնավաճառ *s.* milkman; *sf.* milk-

Կաթնատ *s. chem.* lactate; -ատն *s.* milk-teeth, first teeth.

Կաթնատու, ի *a.* suckling; *s.* nurse, wet-nurse; – կով, milch cow.

Կաթնարան *s.* dairy.

Կաթնարբու, Կաթնկեր *a.* babe, unweaned child, suckling.

Կաթնաւէտ, -ւոր *a.* milky, yielding milk, milch.

Կաթնեղբայր *s.* foster-brother.

Կաթնեղէնք *s. pl.* milk-diet, milk-food. [lacteous vessels.

Կաթներակք *s. pl.* lacteal veins,

Կաթոգի, -ն *a.* passionately or dotingly fond, amorous, very affectionate; languishing, eager, very anxious; *ad.* passionately, lovingly, fondly, eagerly; – սիրել, to love to excess; – տենչացեալ, eagerly desired, longed for; – են ընդ միմեանս, they tenderly love each other; – լինել or

Կաթոգնիմ, եցայ *vn.* to love passionately, dotingly, fondly; to be smitten with violent love, to be enamoured, to burn, to languish or long for, to sigh or pant after.

Կաթողիկ. աց *a. s.* catholic; -ութի *s.* catholicism.

Կաթողիկեայ, կէից or **կեայց** *a.* universal, general; catholic; թուղթ -կեայց, epistle, universal letter.

Կաթողիկէ, ի *a.* S. Կաթողիկեայ; *s.* cathedral, basilic.

Կաթողիկոս, աց *s.* an oriental ecclesiastical dignity, patriarch of a people; – Հայոց, Catholicos, Patriarch of the Armenian Church.

Կաթողիկոսական *a.* pertaining to the Catholicos, patriarchal.

Կաթողիկոսարան *s.* patriarchal seat or residence.

Կաթողիկոսութն *s.* patriarchal dignity, patriarchate.

Կաթոտ *a.* lustful, lascivious, libidinous, lewd; ill with the gonorrhœa; *-ն տռփանք*, illicit amours.

Կաթուած, *ոյ*, *-ումն* *s.* dropping, trickling; drop; * apoplexy.

Կաթսայ, **Կատսայ**, *ից* *s.* copper, caldron, kettle, pot; *mech.* boiler.

Կաթսայագործ, *աց* *s.* coppersmith, brazier; *mech.* boiler-maker; *-ութն* *s.* coppersmith's calling; *mech.* boiler manufacture.

Կալ, *ոյ*, *ից* *s.* threshing-floor, barn-floor; corn-sheaves, rick, stack; *ast.* halo; *արկանել. հոսել. սրբել զ-*, to winnow.

Կալական, **Կալանական** S. **Կալանաւոր.**

Կալակառոյց *a.* compound, combined.

Կալանաւոր *a. s.* detained in prison, prisoner, captive; *s.* police-man.

Կալանաւորակապ, *աց* *a.* S. **Կալանաւոր**; *s.* turnkey; lock-smith.

Կալանաւորութն *s.* detention, captivity, imprisonment.

Կալ՛անդեմ, *եցի* *va.* to bind, to reduce a fracture.

Կալանեմ, *եցի* *va.* to arrest, to imprison, to shut up.

Կալանք *s.* arrest, caption; detention; prison; *ի -նս արկանել* S. *-նեմ.*

Կալաքար *s.* soda; alkali; *- կայուն*, *ցնդական*, fixed, volatile alkali.

Կալեւ կապ S. **Կալանք.**

Կալի *s.* potash; *bot.* kali, glass- or salt-wort; *-կ* *s.* calico; *-ոն* *s.* potassium.

Կալլում, **Կալնում** S. **Կալում.**

Կալոտի, *տւոյ*, *տեաց* *s.* that thrashes or treads out corn, thrasher.

Կալովայ, *ից* *s. pl.* barns, granaries.

Կալուած, *ոյ* *s.* possession, domain, land, estate, landed property, fief; farm, arable land; possession, occupancy, holding; dominion, empire, power; **- որովայնի*, costiveness, constipation of bowels.

Կալուածավարձք *s.* rent of a farm.

Կալուածատէր *s.* landed proprietor.

Կալուածատիրութիւն *s.* feudality.

Կալուանական, *-նեան* *a.* galvanic; *- ելեկտրութիւն*, electro-galvanism; *-ութիւն* *s.* galvanism.

Կալուանաձոյլ *a.* galvanoplastic; *-ձուլումն* *s.* -s, electrotypy.

Կալուանաչափ, *ի* *s.* galvanometer.

Կալուինական *a.* calvinistic; *s.* calvinist; *-ութիւն* *s.* calvinism.

Կալուկապլինիմ *vn.* to be attached to.

Կալում, *լի* *va.* to take, to lay hold of, to seize; to arrest; to subjugate, to rule over; to succeed.

Կալումն *s.* the seizing, taking, laying hold on; detention; relation, dipendance; constitution, composition.

Կախ. *ի -* *a.* hanging, dangling, pendent; hung up, suspended; *ի - ունել*, to suspend, to hold in suspense; *ի - մնալ*, to remain in suspense.

Կախաղան, *աց* *s.* gibbet, gallows; *հանել ի -*, to hang by the neck, to hang up a criminal; *արժանի -ի*, that deserves hanging; criminal; *գործ -աւ*, hanging, suspended or pensile work; *բուրաստանք -աւ* or

Կախաղանաբուրաստան, **Կախաղանաւոր բուրաստան** *s.* hanging gardens.

Կախաղանեմ *va.* to hang; *-իմ* *vn.* to hang oneself; to be hung.

Կախարդ, *աց* *s.* charmer, enchanter, sorcerer, wizard, conjurer, magician.

Կախարդագիտուն *s.* fairy or magic art or power, witchcraft, demonology.

Կախարդական *a.* pertaining to sorcery or witchcraft, magical, cabalistic.

Կախարդանք *s.* bewitchment, enchantment.

Կախարդասար, *աց* *a.* practising sorcery, addicted to cabalistic practices; magical; *գիրք -աց*, conjuring books.

Կախարդեմ, *եցի* *va.* to charm, to bewitch, to enchant, to fascinate; to flatter, to allure.

Կախարդիչ *s.* bewitcher, enchanter, magician.

Կախարդուն *s.* charm, enchantment, spell, fascination, sorcery, magic, witchcraft, theurgy.

Կախեմ, *եցի* *va.* to hang, to suspend; to hang on, to attach to; to hang up, to hook, to clasp; *- զբեւեռաց*, to hang from a nail; *գիր զգրոյ* - *gr.* to spell.

Կախիմ, *եցայ*, **Կախեալ** *կամ* *vn.* to hang, to hang oneself: to be hanged or held in suspense; to suspend; to be lowered; to depend, to be dependant, in the power of; to become attached to, to get fond of; *- զսիրոյ ուրուք*, to love tenderly; *- զշրթանց ուրուք*, to listen open-mouthed, to hang on the lips of a speaker; *- զառասպելեաց*, to believe in fables; *ժողովուրդն ամենայն կախեալ կայր զնմանէ ի լսել*, all the people hung on his lips.

Կախորան *s.* swing; see-saw; whirligig.

Կախումն *s.* hanging; suspension; dependance.

Կածան, *ի s.* lane, narrow way, pathway, footway or footpath; *-եմ vn.* to pass through narrow ways.

Կակազ, *-ոտ, աց a.* stammering, stuttering, lisping.

Կակազեմ, *եցի vn.* to stammer, to stutter, to lisp; to hesitate in speech, to have a difficulty in pronouncing words, to speak in a confused manner; to give out-of-the-way answers; *– զդասն*, to stammer out one's lesson.

Կական, *ի, -ումն s.* loud lamentation, grievous complaint, crying, whining, howl, shriek; *– բառնալ*, to lament or cry loudly, to utter or set up loud shrieks & cries, to mourn, to bewail or weep aloud, to complain, to moan, to wail, to squeak, to whine, to howl, to shriek.

Կականաբարձ, *-գոչ a.* bewailing aloud, mourning plaintively, howling with grief; *ad.* lamentably, plaintively, deploringly, with piercing cries.

Կականալի, *-լիր, -ւոր a.* lamentable, rueful, mournful, full of lamentation or complaint.

Կականեմ S. **Կական բառնամ.**

Կակաչ, *-ջ, ի s. bot.* tulip; *արքունի –*, fritillary; *վայրի –*, poppy, corn-poppy; *-ի, -ենի s.* tulip-tree: S. **Կարկաչ**, &c.

Կակժիրակ, *ի s. med.* cassia; conserve of cassia; cassia-tree.

Կակղաբան *a.* sweet-spoken.

Կակղագոյն *a.* very soft, tender or delicate; gentle, mild, meek; *-ս յանդիմանել*, to reprove gently.

Կակղամիս *a.* tender-fleshed; *s.* mollusk.

Կակղամորթ *a.* thin-skinned.

Կակղանամ, *ացայ vn.* to grow soft, to become tender; *fig.* to soften, to relent, to be appeased, to become more tractable; to become effeminate.

Կակղացումն *s.* softening.

Կակղացուցանեմ, *ուցի*, **Կակղեմ**, *եցի va.* to soften, to mollify, to make tender, supple or pliant, to macerate, to steep; *fig.* to soften, to enervate, to move, to affect.

Կակղիչ *a.* emollient, lenitive, softening.

Կակղութիւն *s.* softness, tenderness, delicacy; flessibility, pliability; mildness; effeminacy.

Կակղուղէշ *a.* furnished with flexible branches.

Կակղումն *s.* softening, mollification.

Կակուղ, *կղոց a.* soft, tender, delicate; supple, flexible, pliant; sweet, mellow; *fig.* mild, soft, gentle, meek, affable; *– մետաղ*, soft metal.

Կահ, *ից, ուց s.* furniture, moveables; baggage, luggage; equipage; apparel; utensils; implements, instruments; *– առնել զոք*, to employ, to give occupation to.

Կահակալ, *աց s.* workman; labourer.

Կահակիր, *-վար s.* porter, carrier.

Կահաւորեմ, **Կահեմ**, *եցի va.* to prepare, to fit up, to provide with, to furnish, to stock.

Կահաւորութիւն *s.* conveniency; *-համարել*, to judge suitable.

Կահոյր *s.* pitcher, pot, jug, jar.

Կաղ, *աց a.* lame, halt, crippled, limping; *fig.* defective; *– ի –, – ի -ս, -ս ի -ս, – ը̄ – ad.* halting on one foot, hobbling along, with a halting gait; so so, poorly, somehow or other, as well as may be; *– ի -ս ասել, պատասխանել*, to say or reply undecidedly or doubtfully; *– ի – գիտել*, to know imperfectly.

Կաղաբոյս *s. bot.* bulb, bulbous root.

Կաղակարծ S. **Կեղակարծ.**

Կաղակրկին *a.* wavering, hesitating, undecided; *ad.* hesitatingly, imperfectly.

Կաղաղ, *ոց s.* den, lair, haunt; *-անք s. pl.* dens, caverns, hiding-corners.

Կաղաղիմ, *եցայ vn.* to hide oneself in a den, to creep into a den or hole.

Կաղամ, *ացի*, **Կաղանամ**, *ացայ*, **Կաղիմ**, *եցայ vn.* to limp, to be or go lame, to halt, to hobble; *յերկուս հետս –* *fig.* to hesitate, to waver, to halt between two opinions.

Կաղամախ, *ից, -ի, խեաց s.* poplar.

Կաղամար, *աց s.* inkstand; *– ձուկն*, cuttle-fish.

Կաղամբ, *ից, աց s.* cabbage; *– ընդաւոր*, cauliflower; *– խոպոպի*, savoy –; *– վայրի*, colewort, rapeseed; *-ի տակ*, – stalk, – stump; *-ակուրծ s.* heart of –; *-ավաճառ s.* –-seller; S. **Թթուուտ.**

Կաղամբիտ, *-միտ s.* calamite, dry storax.

Կաղանդ, *ի, -ք, դաց s.* calends, first day of month or year; new-year's day; *շնորհաւոր –!* a happy new-year to you, & many of them.

Կաղանդացոյց *s.* weather-almanack;

calendar, almanack.

Կաղ՛անդեմ, *եցի va.* to give a new-year's gift; S. Կալ՛անդեմ.

Կաղանդիք, *-դչեայ*, *-չէք s.* new-year's gift; *պատուել զոք -չէիւք*, to make -s; *- ընդունել*, to receive -.

Կաղանչան, *-ան s. bot.* euphorbia, spurge, tithyma, milk thistle.

Կաղապար, *այ s.* model, pattern, mould, cast; standard; *- արկանել*, to cite as example; *-եմ va.* to model, to mould, to shape; *-իչ s.* modeller, moulder; *-ումն s.* modelling, moulding.

Կաղացուցանեմ, *ուցի va.* to lame, to make lame.

Կաղաւեմ, *եցի vn.* to remain torpid.

Կաղին, *ղնոյ s.* hazel-nut; acorn; hazel-tree; *արքայական -*, filbert.

Կաղկանձեմ, *եցի vn.* to yelp, to whine, to howl; *-ձիւն s.* yelping, whining, howling.

Կաղնաբեկ *s.* nut-crackers.

Կաղնագոյն *a.* hazel, hazelly.

Կաղնակեր, *այ a.* feeding on acorns.

Կաղնահար, *այ a.* wood-cutter.

Կաղնաներկ *s.* quercitron bark.

Կաղնատու *a.* bearing or producing acorns; *-տուն s.* S. Կաղնիք.

Կաղնի *s.* nut- or hazel-tree; oak-tree; *գետնի - bot.* earth-nut; germander; *-ք*, hazel- or oak-grove.

Կաղութիւն *s.* lameness, hobbling.

Կաղջին *s.* cement.

*****Կաղոիկ** *s.* pruning-axe.

Կաճ, *իւ s.* felt; *-ակուռ թաղիք*, compact felt.

Կաճառ, *այ s.* assembly, meeting; academy, body, company, society; *- բանասիրաց*, academy of belles-lettres; *ակմբահոյլ դիցն -*, Olympus.

Կաճառակից *s.* academician, member of an academy.

Կաճառակցութիւն *s.* membership.

Կաճառանոց *s.* hall of assembly or meeting. [reunite, to meet together.

Կաճառիմ, *եցայ vn.* to assemble, to

Կաճառորդ, *այ s.* one aggregated to an academy, honorary member; S. *-ռակից*; *-ուի s.* honorary membership.

Կաճառումն *s.* conference; discourse.

Կաճեայ, *-ճէ a.* felt, made of felt.

Կաճին, *ճնոյ*, *ճնի s.* root.

Կամ *conj.* or; *- դու - ես*, either you or I; *եւ -*, *- թէ*, or else.

Կամ, *ի*, *աւ*, *ով s.* will, desire; *- է ինձ*, I will, I intend; S. Կամք, Կոր.

Կամ, *կացի vn.* to be, to exist; to remain, to stand; to subsist, to live; to last, to continue, to be permanent; to stop, to stay; to wait; *- մնալ*, to rest, to dwell, to reside; to persist, to persevere; *ի բաց -*, to hold aloof, to give up, to withdraw; *ի վերայ -*, to superintend, to oversee; *fig.* to understand, to comprehend, to perceive; *հաստատուն*, *պինդ -*, to hold fast in, to remain firm; *անկեալ -*, to lie, to lie down; *- առաջի երեսաց ուրուք*, to make head against, to cope with, to resist; S. Առաջի; *ստէպ -*, to apply oneself, to be assiduous; *ստէպ - օրինաց*, to keep the laws; *դատաւոր - ի վերայ*, to be judge or arbitrator; *շուրջ - զոմամբ*, to beset some one; *կայ մնայ նմա*, it is reserved for him; *զիա՞րդ կայք*, how do you do? *զի՞ կաս*, why do you wait? what are you waiting for? *զի՞ կայ իմ եւ ձեր*, what have you to do with me? what does it matter to you? *եկաց*, *կացին*, there has been; there have been; *եկաց զնովին ժամանակօք*, he lived or flourished about the same time or at the same epoch; *կացին ի նմ չքնաղ օրինակք առաքինութե*, they possessed rare examples of virtue; *կացին աչք նր*, he has lost his sight, he has become blind; *չկարեմ ի վերայ - բանիցդ*, I don't know what you mean, I do not understand you; *կալով կացցեն բանք իմ*, my words shall come to pass, my prediction shall be fulfilled. [capricious.

Կամագնաց *a.* voluntary, optional,

Կամաթող լինիմ *vn.* to renounce, to abandon. [eous, free.

Կամածին *a.* voluntary, spontan-

Կամակ *a.* agreeable, sweet, pleasing, delicious; *ad.* agreeably, pleasingly; *- լինել ի*, to be disposed or inclined to; *-ք s. pl.* pleasures, delights: [dainties.

Կամական *a.* voluntary.

Կամակատար, *այ a.* condescending, complaisant, obliging; *- լինել ումեք*, to be complaisant, very kind to, to do the obliging, to comply with the whims of, to oblige, to satisfy.

Կամակատարութի *s.* complaisance, obligingness, kindness.

Կամակար *a.* voluntary, willing, free, spontaneous; *-*, *- մտօք ad.* voluntarily, spontaneously, freely; willingly, at one's will or pleasure, of one's own accord or free will.

Կամակարեմ *vn.* to act according to one's entire will, pleasure or caprice.

Կամակարող *a.* powerful, mighty, potent; – *ի տէգ նիզակի*, skilful at hurling the javelin.

Կամակարութիւն *s.* free-will; spontaneity; *-բ* S. **Կամակար** *ad.* [froward.

Կամակացոյց *a.* wilful, headstrong,

Կամակից *a.* agreeing with, privy to, instrumental in; *s.* accomplice, partaker in; *-լինել*, to be a party to or instrumental in, to agree with, [to approve of, to consent to.

Կամակոր *a.* crooked, bent, curved, tortuous, sinuous; *fig.* indirect, crafty; S. **Յամառ**; – *շաւիղ*, winding path, crooked way; *ad.* crookedly, against the grain.

Կամակորախօս *a.* perverse, froward.

Կամակորեմ, *եցի* *va.* to wring, to twist; to bend, to bow, to curve; *fig.* to distort, to overstrain a phrase, to strain, to misinterpret; to pervert, to deprave; – *զարդարութն*, to pervert justice; *-իմ* *vn.* to be bent, crooked, twisted; *fig.* to deviate, to turn away, to go astray; to be perverted; – *ի ճանապարհս իւր*, to follow or pursue the indirect paths of vice or error; – *յուսմանէ*, to refuse to learn.

Կամակորութն *s.* crookedness, tortuosity, winding; *fig.* perversity, depravation; S. **Յամառութիւն**.

Կամակուն *s.* pleasure, contentment.

Կամակցիմ *vn.* to consent to, to agree with, to approve of. [complicity.

Կամակցութիւն *s.* consent, accord,

Կամահաճոյ, *-ճութիւն* S. **Կամակատար**, *-ութիւն*. [cide.

Կամամահ *լինիմ* *vn.* to commit sui-

Կամամարտ *a.* contentious, litigious.

Կամամտածական *a.* ideal, fantastic, chimerical.

Կամայ, *ից*, *-ական* *a.* voluntary, spontaneous, free; – *եւ ակամայ* *ad.* willingly or unwillingly, nolens-volens, willing or unwilling. [untary.

Կամայորդոր, *-յօժար*, *-սէր* *a.* vol-

Կամապաշտ, *ից* *a.* wilful, selfwilled, stubborn; *-ութն* S. **Յամառութիւն**.

Կամար, *աց* *s.* vault, arch, arcade; porch, portico; girdle, belt; *phys.* sound-wave; – *սրոյ*, baldric, sword-belt; – *յաղթութէ*, triumphal arch; *կապուտակային* –, the arch, vault or canopy of heaven, the vaulted sky.

Կամարածու, *աց* *a.* girdling, girding.

Կամարակալ *s.* flying-buttress.

Կամարակապ *a.* arcaded; *s.* arcade; atrium, porch.

Կամարաձեւ *a.* vaulted, arched; – *գործել*, *յօրինել*, te arch, to vault.

Կամարակիցք *s.* spring of an arch.

Կամարայօն *a.* of finely arched eyebrows. [to stoop, to grow crooked.

Կամարանամ, *ացայ* *vn.* to be bowed,

Կամարանման, *-պատ* S. *-ձեւ*, *-կապ*.

Կամարար, &c. S. **Կամակատար**, &c.

Կամարաւոր *a.* girdled; enclosed.

Կամարիկ *s.* small arch.

Կամաւ *ad.* voluntarily, willingly; knowingly, purposely, designedly, expressly; *a.* voluntary, spontaneous; S. **Կամայ**. [voluntary, free.

Կամաւոր, *-ական* *a.* spontaneous,

Կամաւորաբար, *-պէս* S. **Կամովին**.

Կամաւորութիւն *s.* free-will, spontaneity; *-թբ* *ad.* willingly, freely.

Կամելուն, *-եցողուն* *s.* will, wish.

Կամենամ S. **Կամիմ**.

Կամեցող, **Կամող** *a.* willing, desirous.

Կամեցուցանեմ, *ուցի* *va.* to bend to one's will or wishes, to persuade, to induce.

Կամիմ, *մեցայ* *vn.* to will, to intend, to mean; – *ընդ*, to like, to wish, to please; to be pleased with.

Կամն, *մին*, *մունք*, *-ասայլ* *s.* flail, roller to thrash corn or beat out grain.

***Կամնտայ** *s.* coach-pole.

Կամշանամ, *-շոտիմ* *vn.* to be stubborn, obstinate, obdurate.

Կամշոտ *a.* capricious.

Կամովի, *-ն* *ad.* voluntarily, willingly, of one's own accord or free will.

Կամուրջ, *մրջաց* *s.* bridge; *պատ կամրջի*, parapet –; *շարժական*, *ամերիկեան*, *կախաղանաւ*, *լարապինդ*, *քացքարձիկ*, *չոքկէն* –, draw-, trellis-, suspension--; – of ropes; flying –; swing--; – *արկանել*, *շինել*, *կապել*, to construct a –, to throw a – across; S. **Կամրջեմ**; *անցանել ը -ն*, to cross, to go over or across, to pass by a –; S. **Նաւակամուրջ**.

Կամրջախելք *s.* bridge-head.

Կամրջաձիգ *s.* pontoon-soldier, pontoneer.

Կամրջեմ, *եցի* *va.* to bridge over; to join or communicate with by a bridge.

Կամփսակ, *աց* *s.* oil-bottle; phial.

Կամք, *մաց* s. will, determination, intention, design; wish, desire; humour, fantasy, whim, caprice; *ի կամաց*, *կամօք եւ ախորժիւք*, voluntarily, willingly; *կամօք*, on purpose, designedly; *ըստ կամի*, *ըստ կամս*, at will, ad libitum, arbitrarily, at pleasure; at discretion; *յոչ կամաց*, unwillingly, in spite of oneself, against one's will, reluctantly, grudgingly; *յօժար* –, readiness, inclination, willingness; *հաստատուն*, *անյողդողդ* –, firm will, determination, iron will, resoluteness; *յեղյեղուկ* –, caprice, fickleness; *ինքնիշխան*, *բացարձակ* –, absolute will, arbitrariness, despotism; *անձնիշխան* –, free-will; *անձնահաճ* –, humour, whim, caprice, fancy; *ըստ կամս անձին գնալ*, to indulge one's fancy or caprice; *փոխել զկամս*, to change one's mind; *անձնատուր լինել ի կամս ուրուք*, to submit to the guideness of; to comply with all the whims of; *ի կամս ուրուք դնել զինքն*, to depend on another's will; *եթէ Տեառն – իցէ*, if God wills, God willing; *Տն̃ – լիցի*, God's will be done; *որչափ եւ – իցեն նր̃*, as much as he may desire; *եթէ – իցեն քո*, if you wish or like; *ըստ հաճոյից կամաց քոց*, at your will or pleasure; as well as you could wish; – *էին իմ*, I wished to, I wanted to; – *են իմ ասել*, I would say, I mean; *կամ ոչ – են բանիս ասել*, or rather; – *եղեն նմա*, it pleased him to, he liked to; – *էին նր̃*, he desired or wished; *հակառակ կամաց նր̃*, against his will; *որ ինչ ի կամս մեր*, as much as we can; *ոչ զիարդ եւ – իցեն նց̃*, in any way they like.

Կայ, *-ք*, *ից* s. posture, position, standing still; stage, pause, rest, stop, halt; dwelling, lodge, seat; situation, state; conduct, customs; being, substance; *a.* existing, existent; *զ– առնուլ*, to stop, to pause, to halt, to rest, to cease; *կալ յուղիղ –ի*, to remain in uprightness; *ոչ լինիցի – թաթից ոտից քոց*, neither shall the sole of thy foot have rest; *կա՛ց ի –ի քում*, stand upright!

Կայական *a.* firm, solid, stable, stationary; *-ք* s. chant, plain-song.

Կայան, *ից* s. station, place, post, site; position; dwelling, residence, abode; *ast.* station; *a.* S. **Կայուն**; **-ք*, limbo; *վերին*, *գերակայից -ք*, heaven; *-ք ոտից*, foot-stool. [composed; S. **Կամ**.

Կայանամ, *-նանամ*, *ացայ* vn. * to be

Կայանաւոր S. **Կայուն**.

Կայարան S. **Կայան**; station; railway station; terminus; *mar.* wharf; landing place; – *կառաց*, coach-stand; – *ելից*, *մտից*, departure; arrival; *տեսուչ –ի* or [superintendent.

Կայարանապետ s. station-master,

Կայեան, *ենից* S. **Կայան**.

Կայթ, *ից* s. basket, pannier; S. **Կայթիւն**; *-ք դրուատեաց*, rounds of applause, plaudits; *-ս հարկանել*, *տալ* S. **Կայթեմ**.

Կայթանեմ vn. to gush, to spout out.

Կայթեմ, *եցի* vn. to clap the hands or stamp the feet in sign of joy, to applaud, to load with applause: to dance, to leap, to jump, to caper, to cut capers.

Կայթիւն, **Կայթումն** s. clapping of hands; stamping; shouting, applause, cheers, acclamations; caper; clattering.

Կայթոտ, *այ* a. leaping skittishly here & there, skipping, tripping along.

Կայլակ, *աց* s. drop, globule.

Կայլակահոս a. dropping; distilling.

Կայլականամ, *ացայ*, **Կայլակեմ**, *եցի* vn. to drop, to flow by drops, to fall drop by drop, to trickle; to leak, to run out; to stream, to flow.

Կայլակնացուցանեմ, *ուցի* va. to cause to trickle.

Կայլակումն s. leaking; trickling.

Կայծ, *ից* s. spark; S. **Կարկեհան**.

Կայծախառն, **Կայծակա–** a. mixed with live coals; smouldering.

Կայծականամ, *ացայ* vn. to break out in flames, to blaze.

Կայծակեմ, *եցի* vn. to sparkle, to throw out sparks, to emit rays of light, to lighten; to fulminate.

Կայծակն, *կան*, *կունք*, *կանց* s. lightning, thunder; thunderbolt; spark; live or burning coal, glowing embers; *med.* carbuncle, anthrax; *հրացայտ –կունք*, lively sparks; *–կունս արձակել*, *թօթափել*, to emit sparks; to launch thunderbolts, to blast with lightning.

Կայծականահար a. thunder-struck; thundering; fulminating; *fig.* startling; – *ծառ*, tree struck with lightning, a blasted tree; – *առնել*, *սատակել*, to blast or strike with lightning, to thunderstrike ; – *եղեւ տուն նորա* , his house has been struck with lightning; *–ութիւն* s. fulmination.

Կայծակնաճաճանչ a. sparkling, bright, brilliant.

Կայծակնամաքուր a. purified by fire.

Կայծակնացայտ a. lightening, flashing; *–կումն* s. lightning; thunder.

Կայծանիշ մեղան S. **Կարմրադեղ**.

Կայծաչափ s. *phys.* spintherometer.

Կայծիկ s. little spark.

*__Կայծխոտ__ s. *bot.* S. **Եղերդ**.

Կայծհան s. percussion-cap.

Կայծոռիկ s. furuncle, boil; S. **Փո-**

Կայծքար s. silex, flint. [*սուռայ*.

Կայկայիմ, *եցայ* vn. to be established, consolidated, rooted.

Կայմ, *ից* s. mast; sail; weaver's beam; *առաջակողմն* , *յետս–* –, fore –; mizen –; – *դրօշու*, flag-staff; *կանգնել զ–ն*, to raise a –; *խոնարհեցուցանել զ–ն*, to unmast; to dismast.

Կայուն, *–ումն* s. stability, firmness.

Կայուն a. stable, firm, constant, durable, immoveable ; – *ինչք*, real estate, houses & lands, landed estate; *–ութիւն* s. stability.

Կայռին s. *anat.* penis.

Կայս s. boisterous wind.

Կայսերագիր a. written or signed by the emperor. [or race.

Կայսերազարմ a. of imperial family

Կայսերազն a. imperial; s. imperial prince or princess.

Կայսերական a. imperial.

Կայսերակերպ a. resembling an emperor, like an emperor, imperial.

Կայսերակից a. associated in the empire, ruling jointly.

Կայսերանամ, *ացայ* vn. to rise to imperial dignity, to become or to be crowned emperor. [claim emperor.

Կայսերացուցանեմ, *ուցի* va. to pro-

Կայսերութիւն s. empire ; – **Ռուսաց**, the Russian – ; *ի – ամբառնալ*, to elevate to the purple , or to the imperial dignity.

Կայսր, *սեր* , *ք* , *րաց* s. emperor, cæsar; **Վեհափառ** *–ն* , His Imperial Majesty.

Կայսրընտիր , *տրաց* s. elector; *–ընտրական* a. electoral; *–տրութիւն* s. elec-

Կայսրուհի sf. empress. [torate.

Կայտառ , *աց* a. healthy; active, agile, lively, brisk, sprightly; swift, quick, diligent; gay, merry, jocose, facetious; pretty , pleasing , prepossessing; s. fish; reptile; – *առնել*, *–ս յօրինել*, to reanimate, to revive, to comfort, to invigorate.

Կայտառութիւն s. health, vivacity, loveliness; sprightliness, liveliness, gaiety, sportiveness. [baster.

Կայտեր s. marks or veins in ala-

Կայտիռ s. rejoicing, exultation; capering, friskiness, frolicsomeness, playfulness: aquatic animal, fish.

Կայտռամ, *ացի* , *–ռեմ*, *եցի* , *–ռիմ*, *եցայ* vn. to rejoice, to exult, to leap, to frisk or skip for joy, to romp, to sport, to frolic, to play, to be all alive; *օձք կայտռան զանգամօք իմովք*, the serpents are twining round me. [mal).

Կայտռիկսատակ s. kick (from an ani-

Կայտռունակ a. containing fish or

Կայք , *յից* S. **Կայ**. [aquatic animals.

Կանամբի, *բւոյ* , *բեաց* a. having a wife, married, conjugated.

Կանանի s. *pl.* women, the fair sex.

Կանանոց s. gynecæum; harem, seraglio; nunnery, convent.

Կանանցաբարոյ a. feminine, weak, timid, cowardly, pusillanimous.

Կանանցածին , *ծնաց* a. born of a woman.

Կանանցական a. womanish, feminine.

Կանանցահանդերձ a. petticoated, clothed in woman's garments.

Կանանցապետութիւն s. gynecocracy, petticoat government.

Կանաչ a. green, verdant; s. verdure ; – *բացագոյն* , sea-green ; – *հիրիկ*, iris-green. [fine green colour; greenish.

Կանաչադեղ a. painted green, of a

Կանաչագոյն a. green; dark green.

Կանաչազարդ , *–զգեաց* , *–զգեստ* , *–զուարճ* a. clothed with verdure, covered with leaves or grass, verdant, green.

Կանաչաձեւ a. fresh, blooming.

Կանաչանամ, *ացայ* vn. to become green, to grow green again; to be verdant.

Կանաչասաղարթ a. green leaved.

Կանաչացուցանեմ, *ուցի* va. to paint or stain green, to make green.

Կանաչութիւն s. green, green colour; verdure.

Կանացաբար ad. womanlike, womanly; – *զարդարել*, to adorn or bedeck oneself like a woman.

Կանացի, ցւոյ, ցեաց *a.* female, feminine, womanly, womanish; effeminate; -սեռ, ազգ -, womankind, the fair sex; - ձայն, womanish voice; - զգեստ, woman's garments; - զարդ, female attire or ornaments; զգենուլ -, to dress oneself in female attire; մտանել զմուտ -, ննջել զգործ -, to lie with mankind; -ք *s. pl.* women: the menses.

Կանափ, ի *s.* hemp; tow.

Կանգնագեղ, -կան *a.* standing, upright, straight, erect; - հասակ, beautifully shaped, erect stature.

Կանգնաչափ *s.* cubit measure; *a.* S. Կանգնեան; -ութիւն *s.* measuring by cubits.

Կանգնաւոր S. -գեղ, -նեան.

Կանգնեան *a.* a cubit long; ժանիս -ս երեք, teeth three cubits long.

Կանգնեմ, եցի *va.* to raise, to lift up, to re-instate, to re-establish; to raise up, to erect, to set up, to found, to build, to rebuild, to construct; -իմ *vn.* to get up or rise again, to be built or raised up; to stay, to stop; - յաղթութիւն, - զնշան յաղթութեան, to win or obtain the victory; - դրօշ, to unfurl a flag; - զդրօշ ապստամբութեան, to raise the standard of rebellion; - զհամբաւ, զանուն ուրուք, to re-pristinate, to re-habilitate or restore the reputation or good name of; խորան, սեղան -, to pitch a tent; to erect an altar; - զբան, to reduce words to acts, to carry out a project, to accomplish a design; -իլ երիվարի, to prance, to rear.

Կանգնորդ *a.* upright, standing, erect.

Կանգնութիւն, -ումն *s.* the raising up; re-establishment, building, erection, construction; restoring, reviving; resurrection.

Կանգուն, գնոյ *s.* cubit; *a.* straight, standing, perpendicular, erect, on foot; firm, stable; -, ի - *ad.* quite, totally, entirely; - կալ, to be up or afoot; to rise, to get up; գնալ -, to be haughty, proud, vain; նստաւ -, he sat upright; եկաց -, he stopped, stayed, or did not pass beyond.

Կանգ, ից *s.* male eagle.

Կանգառիմ, եցայ *vn.* to be well established, deeply rooted, well founded, fixed; զաղփաղփուն -ռեալ, unstable, not well fixed; S. Խորարմատ.

Կանգրիւ *s.* large wooden collar.

Կանեփ S. Կանափ; -եայ *a.* hempen, made of hemp; -ի *a.* cannabine; *s.* drill, duck; -հատ *s.* hemp-seed; -ուկ *s.* urtica cannabina.

Կանթ, ից *s.* handle; - պտղոյ, peduncle, stalk.

Կանթար *s.* cantharis, spanish fly.

Կանթեղ, աց *s.* lamp; - լուսաւորութեան, կազի, գիշերոյ, օղւոյ, illumination-, gas--, night-light, spirit--; - ցոլացիկ, հայելի -, street--; նշանատու -(երկաթուղւոյ), signal--; - կիտուածագործի, enameller's- or glass blower's -; անբոց -, aphlogistic -; ինքնաբորբ -, - lighting by itself; անստուեր -, sinumbra -; - մածուցիկ, soldering--; -ք խաղետեղ թատեր, foot--s; յարդարել. վառել, անցուցանել, զ-, to trim, to light, to extinguish or put out a -; S. Լապտեր.

Կանթեղագործ, աց *s.* lamp-maker; -կիր *a.* --bearing; -վաճառ *s.* --seller; -վառ *s.* --lighter; -ւոր *a.* having a -; -խոտ *s. bot.* celandine, tetter-wort.

Կանխաբանութիւն *s.* foretelling, prediction; introduction.

Կանխագէտ *a.* foreknowing, prescient; *s.* diviner, foreboder; prognosticator.

Կանխագիտութիւն *s.* foreknowledge, prescience, gift of prophecy.

Կանխագոյն *ad.* already, before, previously, formerly, antecedently.

Կանխագուշակ *a.* foreboding, foretelling; foreboded or foretold.

Կանխագրական *a.* forewritten.

Կանխագրեմ *va.* to write beforehand, to predict in writing.

Կանխագրութիւն *s.* predicting in writing.

Կանխադրամ *s.* advance; - տալ, to advance sums.

Կանխադրութիւն *s.* introduction.

Կանխազեկոյց *a.* forewarning; forewarned.

Կանխաթիւ *s.* antedate.

Կանխաժաման S. Վաղահաս.

Կանխախօսումն *s.* prediction, prophecy.

Կանխածանօթ *a.* foreknown, foreseen, predicted; -գիտութիւն S. Կանխագիտութիւն.

Կանխակալ, ոյ *a.* ancient, of antiquated date or observance, old, inveterate; - կարծիք, սովորութիւն, prejudice, prepossession, preoccupation; -գիտումն, prescience, foreknowledge; -ութիւն *s.* ancient custom or usage, ancientness; prejudice, prepossession.

Կանխահաս *a.* early, precocious, premature, forward.

Կանխահատոյց *a.* paid in anticipation, advanced; – դրամ, advance; – լինել, to advance, to advance sums.

Կանխահրաւէր *a.* invited precedently.

Կանխաձայնեմ *va.* to foretell, to announce beforehand, to predict; –ձայնութիւն *s.* prediction.

Կանխաճառ *a.* foretold, predicted.

Կանխամուտ *a.* introduced beforehand; – սովորութիւն *s.* prejudice, prepossession.

Կանխասահմանեալ *a.* predestinated; –մանութիւն *s.* predestination.

Կանխասաց *a.* predicting, foretelling; foretold, foreboded; – բանք, predictions; – լինել, to foretell, to predict, to prognosticate; to forewarn; –իկ *a.* prophetic; –ութիւն *s.* prediction.

Կանխատես *a.* provident, wary, cautious, prudent; –ութիւն *s.* foresight, precaution; prevision. [early.

Կանխարկ *a.* thrown down or fallen

Կանխացոյց *a.* foreshown, presaged.

Կանխաւ *ad.* before, antecedently, formerly, anciently, in bygone times.

Կանխեմ, եցի *vn.* to rise or get up early; to arrive early, before daybreak; to hasten, to hurry, to make haste, to arrive beforehand, to anticipate, to go or get before, to precede, to get the start of, to outstrip; – ը̄ առաւօտն, to rise with the dawn, to get up at day-break; – ունել, to preoccupy; – ի կատարումն ըղձից ուրուք, to anticipate one's desires or wishes; –եալ եւ անագանեալ արձանանայր աւուրս խ̄, he drew near morning & evening & presented himself forty days.

Կանխերգ *a.* predicted, foretold; *s. mus.* prelude.

Կանխիկ *a.* in cash, ready (money); – դրամ, ready money, cash; –հատուցանել, to pay in advance. [anticipation.

Կանխութիւն *s.* priority, anteriority;

Կանխումն գիշերահաւասարից *s.* precession of the equinoxes. [or informed.

Կանխուսեալ *a.* already instructed

Կանկար, –կառ, ոյ *s.* thistle-head; ընտանի –, artichoke; տակ –ի, bottom of an artichoke; միս –ի, artichoke-chard; –ի խէժ, S. Կինաբարիս; –անոց *s.* artichoke-ground.

***Կանկիչ** *s.* wooden hook.

Կանճոխ, –ճուխ *s.* rod, stick, switch; pole, perch.

Կանճրակ, ի *s.* rape, rapeseed.

Կանոն, աց *s.* rule, regulation; order, method, law, ordinance, precept, statute, regimen; model, example; canon; հանրական –, as a general rule; ը̄ –ի, according to rule; strictly, regularly; ը̄ –աց, canonically; – լինել, to serve as a rule or precept; պահել, լուծանել զ–, to keep, to break the rules or regulations; – երից *arith.* rule of three, proportion.

Կանոնագէտ *s.* canonist; –գիտութիւն *s.* canon law; –գիրք *s.* book of canons.

Կանոնադիր *s.* law-giver, legislator.

Կանոնադրական *a.* relating to rules or regulations.

Կանոնադրեմ, եցի *va.* to establish rules or laws, to make regulations for: to admit into canon-law.

Կանոնադրութիւն *s.* regulation, statute, constitution. [*s.* –ness.

Կանոնական *a.* canonical; –ութիւն

Կանոնապահ *a.* observant of rules; –ութիւն *s.* observation of rules.

Կանոնաւոր *a.* regular, methodical; –եմ *va.* to regulate, to rule, to put in order; –իչ *s.* regulator; –ութիւն *s.* regularization.

Կանոնեմ, եցի *va.* to regulate, to determine, to order, to dispose, to arrange; to prescribe, to decree, to constitute, to establish : to canonize.

Կանոնիկոս, աց *s.* canon; կեանք –ի, an easy life; –ական *a.* belonging to a –; –ութիւն *s.* –ry; –ուհի *sf.* –ess.

Կանոնլրմունք *s.* appendix or supplement to the canons.

Կանուխ, նխոց *a.* premature, precocious, ripe before the season; prior, anterior; old, ancient; *ad.* before the time, prematurely, very early; պտուղ – եւ անագան, early or first, late or backward fruits; անձրեւ – եւ անագան, the former & the latter rain, vernal & autumnal rain.

Կանչ, ոյ, ի, –ին *s.* cry, scream, shriek; – եւ կառանչ իմ, my cries & shouts.

Կանչեմ, եցի *vn.* to cry, to cry out, to scream; to exclaim; * to call after, to halloo.

Կանչող *a.* crying; * calling after.

Կաշանամ, ացայ *vn.* to become as hard as leather, to grow hard or tough, to shrivel; *fig.* to become rude, coarse, to be clownish.

Կաշառ, աց *s.* bribe, present; fees;

-*օք* *ad.* by force of bribery, through corruption; - *խթել, տալ*, to bribe, to corrupt, to grease the palm; to suborn; -*ս առնուլ*, to take bribes.

Կաշառաբեկ *a.* bribed, corrupted, suborned; venal; -*ս առնել*, to bribe with gifts or with money.

Կաշառագնաց լինիմ *vn.* to suffer oneself to be corrupted, to take bribes.

Կաշառակուրծ S. **Կաշառաբեկ**; - *առնել*, to procure through bribery & corruption; to corrupt, to render venal; - *լինել*, to allow oneself to be corrupted by presents, to be venal.

Կաշառակրծութիւն *s.* bribery, corruption; venality. [rupting.

Կաշառանք *s.* act of bribing or cor-

Կաշառառու, աց *a.* taking bribes, greedy of gifts, corrupted, venal; suborned; - *դատաւոր*, venal or unjust judge; -*թիւն* *s.* the accepting or taking bribes. [presents to corrupt.

Կաշառատու, աց *a.* giving bribes or

Կաշառեմ, եցի *va.* to bribe, to corrupt, to practise upon, to buy over, to suborn, to seduce with bribes. [orner.

Կաշառիչ *s.* briber, corrupter; sub-

Կաշեայ *a.* leathern, made of leather.

Կաշեգործ *s.* currier; -*ութիւն* *s.* currying; S. **Խաղախորդ**, &c.

Կաշի, շւոյ *s.* hide, skin, leather.

Կաշիմ S. **Կաշանամ**.

Կաշկանդեմ, եցի *va.* to bind, to tie fast, to bind tightly, to lash together.

Կաշկառ, աց *s.* heap of stones, mass of rocks.

Կաշմբուռն *a.* strong, sturdy, robust, athletic, muscular, brawny.

Կաչաղակ, ի *s.* magpie, pie.

Կապ, ոյ, ից *s.* tie, fastening, knot; ligature, lace, lashing, band, withe, bandage, swath; rope, cord, string; *gr.* spelling; *fig.* tie, bond, link, obligation; *a.* sour, sharp, harsh, tart.

Կապալ, աց, ոց *s.* tax paid for a dignity or privilege. [joined.

Կապակից *a.* bound together; con-

Կապակտուր լինիմ *vn.* to clear away any obstacles; *fig.* to break a treaty, to repudiate obligations. [sension.

Կապակռիւ *a.* causing strife or dis-

Կապակցեմ, եցի *va.* to bind, to unite, to join together.

Կապակցութիւն *s.* bond, joint, conjunction, connexion; coherence, relation, concatenation.

Կապայ, ի *s.* cassock, monk's gown.

Կապան, ի *s.* pass, defile.

Կապանապահ *s.* gaoler, gaol-keeper.

Կապանաւոր *a. s.* bound, detained, captive, prisoner.

Կապանճ, -ջ *s.* jess, bewits.

Կապանք *s. pl.* bonds; hand-cuffs, fetters, manacles; rope, cord, string: pass, defile: censure, excommunication; *տուն -նաց*, prison, jail, gaol; *ի -նս արկանել*, to fetter, to put in irons; to imprison.

Կապար, աց *s.* lead; *bot.* caper; caper-bush; -*աքուռ* *s.* massicot; -*ագոյն* *a.* lead-coloured; -*ագործ* *s.* plumber; -*ագործութիւն* *s.* lead-works or --manufacture; -, -*ագրիչ* *s.* lead-pencil; -*ակիր գունդ, գերձան* *s.* plummet, plumb-line; -*ահանք, աց* *s.* lead-mine; -*ային* *a.* of the nature of lead; -*այօդ* *a.* leaded; -*եայ* *a.* leaden, made of lead; -*եմ* *va.* to plug or stop with lead, to lead, to plumb; -*ոյ ունդ* *s.* *bot.* anise-seed. [bond, cord.

Կապարան *s.* detention; prison:

Կապարճադարձոյց *a.* deserting, fugitive; rebellious. [bearer.

Կապարճակիր, կրաց *s.* quiver-

Կապարճաւոր, -ճեալ *a.* furnished with a quiver, (archer).

Կապարճք, ճից *s.* quiver; -*ճս դարձուցանել*, to desert, to rebel; to retreat, to flee, to throw down one's arms. [extremities of sausages.

*****Կապգլուխ** *s.* hock of a ham; tied

Կապել'այ, -լ'անոց, -լ'իոն *s.* tavern, public-house; eating-house: brothel.

Կապել'ապետ *s.* -*լ'ուհի* *sf.* tavern or eating-house keeper, publican.

Կապեմ, եցի *va.* to bind, to tie, to fasten; to bind or tie up; to bind fast, to pinion; to cord, to bind with cords; to bind, to connect or link with; to chain, to put in irons, to imprison; *fig.* to bind by friendship, by contract; *gr.* to spell; -, *ը՟ նզովիւք* -, to excommunicate; - *եւ արձակել*, to bind & loose; - *խրձունս*, to bind up in bundles, in fagots; - *պատուհաս, դարովանս ի վերայ*, to chide, to correct, to punish, to chastise; to blame, to censure; - *զլեզու*, to tongue-tie; *անուն - անձին*, to gain celebrity, to win fame, to acquire a great name; -*իմ* *vn.* to be fastened, tied or bound; to thicken; *fig.* to become attached to, to conceive affection for; – *ոգւոյ ընդ ոգւոյ*, – *ը̅ ումեք սիրով*, to knit soul to soul, to be linked in the closest bonds of affection; *կապեալ* a. bound; imprisoned, enchained; *կապեալ ձեռօք եւ կապեալ ոտիւք*, bound hand & foot; *իրք կապեալք* s. rebus.

Կապերտ, *ից* s. piece of linen or of cloth; – *հնոտի*, tatter, rag; – *այծեայ*, sack- or hair-cloth; *պատառել ի –ս*, to tear to shreds, to tatters; * S. *Գորգ*.

Կապերտակ, *–տիկ* s. piece of rag, shred, strip, scrap, cutting of linen or cloth.

Կապէնք, *պինաց* s. price of prostitution.

Կապիկ, *պկաց* s. ape; – *փոքր*, marmoset; – *մեծ*, baboon; – *երկայնաձեռ*, monkey.

Կապիճ, *պճաց* s. cab, hin, ephah, bath: bezel, mounting, setting; *–ք աչաց*, socket or orbit of the eye; *–ք կօշկաց*, vamp of a shoe; iron greaves, armor for the legs; – *ատամանց*, socket, alveolus.

Կապիտոլին, *ի* s. Capitol.

Կապծագ s. stem of a bunch of grapes.

Կապկել, *եցի* vn. to ape, to mimic.

Կապկութիւն s. mimicry.

Կապնդեղ s. *bot.* lovage.

Կապոյտ, *ուտոյ* a. blue, sky-blue, cerulean, azure; s. light blue; *գորշ –*, dark blue; – *դաշտ*, the liquid plain, the watery way, the main, the sea.

Կապութիւն s. sourness, acritude, tartness.

Կապումն s. tie, ligament.

Կապուտ, *ից*, – *կողոպուտ* s. spoils, booty, plunder, loot; a. despoiled, stripped; – *առնել*, *թողուլ*, to despoil, to plunder; *ժողովել զ– անկելոց*, to gather the spoils.

Կապուտագոյն a. blue, azure, cerulean.

Կապուտակ, *աց* a. bluish, rather blue, sky-blue; livid; s. bluish, light blue; – *կամար*, the roof or canopy of heaven, the cerulean vault; *–ն երկնից*, sky-blue; – *ծովու*, ultra-marine; *բրուսիական –*, Prussian blue.

Կապուտակագոյն, *–ագործ*, *–կեալ*, *–կեայ* a. blue, bluish, azure; livid, blackish.

Կապուտակիմ, *եցայ* vn. to become bluish or livid, to approach to blue.

Կապուտակութիւն s. lividness.

Կապպար, **Կապրցախ** S. **Կապար** *bot.*

Կապռաշ a. sky-blue, sky-coloured.

Կապտային a. *chem.* cyanic.

Կապտափայտ s. Brasil-wood.

Կապտեմ, *եցի* va. to despoil, to depredate; to plunder, to loot, to collect booty, to rob, to strip, to deprive of, to bereave.

Կապտուն, *–ումն* s. spoiling, stripping, depredation, pillage.

Կառ հարկանեմ vn. to fix the regards on, to bend, to rivet on.

Կառաբարձ, *–ձիգ* a. harnessed, put to; *–ձիգք* s. team; pair of carriage horses.

Կառաբոյս s. zoophyte.

Կառագործ, *աց* s. coach-maker.

Կառաժուղ s. *zool.* gnat, mosquito.

Կառամ, *ացի* S. **Խենեշանամ**.

Կառամարտ, *–իկ* a. fighting from a chariot; s. fight in chariots.

Կառամուտ, *մտաց* a. harnessed to a coach; – *դուռն*, carriage-gate.

Կառան, *աց* s. cable.

Կառանոց s. coach-house; *կառք –ի*, job-carriage.

Կառանչ, **Կառաչ** s. cry, outcry; bellowing; croaking; *–եմ* vn. to cry, to shout, to utter cries, to bawl; to roar; to low, to bellow; to croak; *–իւն* s. crying; bellowing; croaking.

Կառապետ, *–վար*, *աց* s. coachman, driver: drover; governor, regent, chief, rector; *աթոռակ –վարի*, coachman's box.

Կառավարեմ, *եցի* va. to drive a coach: to conduct, to direct, to guide, to govern, to rule, to regulate; *սրարշաւ –*, to drive, to rattle along at full speed; *–իմ ի թեւս հողմոց*, to be borne on the wings of the wind.

Կառավարութիւն s. act of driving: conduct, regency, direction, government; – *տան*, house-keeping, economy; – *քաղաքի*, policy, politics.

Կառատորմ, *ից* s. carriage- or waggon-train; railway train; – *երթի*, down-train; – *դարձի*, up-train; *երագընթաց կամ յամրընթաց –*, fast, slow train; *հապճեպ*, *կայական*, *համաշխարհիկ*, *բեռնակիր* or *–բարձ*, *երթեւեկաց*, *զբօսանաց –*, express, stopping, mixed, goods- or luggage-, passenger, excursion train; *տեղափոխիկ –*, carriage-truck; *եհաս ահա հինգ եւ կիսոյ ժամուն –*, the half past five o'clock train is just arrived; S. *Երկաթուղի*.

Կառարշաւ, *աց* a. racing in chariots; s. chariot-race.

Կառաւէտ a. having many coaches, waggons or carriages.

Կառափեմ, *եցի va.* to strike on the head; to behead, to execute, to decapitate; *տեղի -ելոյ* or

Կառափետղ *s.* Golgotha, place of the skull, place of execution.

Կառափն *s.* skull, cranium, head; *զ - հանել*, to cut off the head, to behead, to decapitate.

Կառափնատ *a.* whose skull or head is wounded; *-եմ va.* to wound or strike on the head, to knock down; *-ումն, փումն s.* beheading, decapitation.

Կառքնթաց *a.* carriageable, along which a coach may go; *- շաւիղ*, carriage-way. [hawthorn, may-.

Կառն, *ռին s.* prickly artichoke; *bot.*

Կառոյց S. **Կառուցումն**.

Կառուցանեմ, *ուցի va.* to construct, to build, to found, to erect, to set up, to raise, to edify; to establish, to fix; to place, to put; to fasten, to attach; to thicken; *- զաչս յիմն*, to fix eyes on, to gaze at, to stare at.

Կառուցումն *s.* establishment, construction, edifice, erection; elevation.

Կառչիմ, *ռեայ*, *ռուցեալ vna.* to grasp at, to lay hold of, to cling to; to be caught by, bent or fixed on.

Կառք, *ռաց s.* coach, carriage; car, chariot; *- գերանդազէնք*, chariots armed with scythes; *- աղխաղխեալք*, *շոգեմուղ -* S. **Կառատորմ**; **Շոգեկառք**; *- երկանիւ*, *քառանիւ*, two-, four-wheeled carriage; *- քառաձի*, *վեցձիան -*, a coach and four, and six; *համաշխարհիկ -*, *- կառանոցի*, *երագընթաց -*, omnibus; hired-coach; stage-coach; *վարձուոր*, *հասարակաց*, *առանձնական -*, hackney-coach; cab; private coach; *հովանաւոր -*, carriage with awning or curtains; *կայարան կառաց*, cab-stand; *աստիճանք*, *դռնակ*, *աթոռակ*, *կուրծք* or *գոգ*, *կոնք կառաց*, foot-board of a carriage; carriage-door; coachman's box; carriage-seat; hood of a carriage; *վարձ*, *սակ կառաց*, coach-hire, fare; *ելանել*, *մտանել ի կառս*, to get into the coach; *օգնել*, *տալ բազուկ յելեւէջս ի կառաց*, to help into, or down from the coach; *վարել զկառս*, to drive a coach; *երթալ կառօք*, to go or ride in a coach; *կացուցանել զկառսն*, to stop the carriage; *դադարէ -ն*, the coach pulls up; S. **Երկաթուղի**, **Իջանեմ**, **Ծածկոյթ**, **Կաղմեմ**, &c.

Կասդրիոս *s. zool.* beaver, castor; *ast.* Castor. [**Կասիմ**, **Կասում**.

Կասեմ, *եցի vn.* to thrash corn; S.

Կասեցուցանեմ, *ուցի va.* to stop, to detain, to withhold, to keep in, to prevent, to hinder, to hold back, to interrupt. [interrupting.

Կասեցուցիչ *a.* impeding, hindering,

Կասի, *սեայ*, **Կասիա**, *յի s.* cinnamon; *-*, *-մոն* S. **Կակժիրակ**.

Կասիմ, *եցայ vn.* to stop, to cease, to desist, to leave off; to retard, to restrain; to diminish, to lessen: to lose courage. [machine.

Կասիչ *s.* thrasher; *mech.* thrashing-

Կասլայ, *ից s. bot.* laurel, bay-tree.

Կասկ, *ի s.* pearl barley; malt: chestnut? S. **Հերխայ**.

Կասկած, *ի*, *աց s.* suspicion, distrust, surmise, doubt, mistrust, umbrage; *a.* suspicious, distrustful; *- առնուլ*, *- ի միտ ունել*, *ի - անկանել*, *ի -ի լինել*, to conceive suspicion, to be suspicious, to distrust; *փարատել զ-*, to dissipate, to cure of suspicion or distrust; *- է ինձ զնմանէ*, I suspect or doubt him, I have no confidence in him, I am diffident about him.

Կասկածագին, *-գոյն a.* suspicious, doubtful, mistrustful.

Կասկածանք S. **Կասկած**; *-նօք ad.* distrustfully; *տարապարտ -նս ունել զումեքէ*, to suspect wrongfully or without cause.

Կասկածաւոր, *-ծելի a.* suspicious, distrustful, diffident, doubtful; *- լինել ումեք*, to become suspicious of.

Կասկածեմ, *եցի vn.* to suspect, to have a suspicion of, to be doubtful, to doubt, to distrust, to mistrust, to be diffident, mistrustful of.

Կասկածոտ, *աց a.* suspicious, mistrustful, distrustful, umbrageous; apprehensive, uncertain, irresolute; *ի միտս -ս լինել վր*, to suspect, to want confidence in, to be suspicious of; *-ուն s.* diffident or irresolute character.

Կասկամ, *ի s. zool.* owl, owlet.

Կասկաջուր *s.* malt-liquor, beer; *- սեղանոյ*, table-beer; *- ընտիր*, ale; *զօրաւոր* or *սեաւ -*, porter; *- յոռի*, swipes.

Կասկարայ, *եց s.* gridiron: trivet, tripod; *խորովել*, *եփել ի վերայ -ի*, to broil, to grill, to cook upon the gridiron; *միս ի -է*, broiled meat; *- եղին*

գետնախնձորով, beefsteak with potatoes.

Կասկեմ *va.* to profane, to pervert.

Կասկենի *s.* chestnut-tree; *հնդիկ –*, horse--; *-ք* *s.* chestnut-grove.

Կասկումն *s. chem.* malting.

Կասում, սի *va.* to thrash corn; to triturate, to pound, to bruise, to grind.

Կասումն *s.* cessation : thrashing.

Կաստ *s.* pincers.

Կաստանայ, ի *s.* chestnut.

Կատաք *s.* bird living on herbs.

Կատակ, աց *s.* green wood-pecker.

Կատակ, ի *s.* jesting, trifling, pleasantry, trick, facetiousness; derision, mockery, sport; S. **Խաղ**; *a.* jocose, waggish; humorous, diverting, droll, comical; *ը –ս ad.* pleasantly, jestingly, in jest; humorously, jocosely; *թող անդր զ–զ*, joking apart; *– առնել*, to jest, to joke, to play the fool; *ասել ը –ս*, to say jestingly, to cut jokes on; *այպն եւ – առնել*, to laugh at, to mock, to jeer, to rally, to scoff at, to turn into ridicule; *այպն եւ –լինել*, to be laughed at, to be the laughing-stock of.

Կատակաբան *a.* droll, facetious, jocular, waggish; *-ութն* *s.* facetiousness, merry conceit, pleasantry, joseness, humour.

Կատականք *s.* pleasantry, jesting, foolery; mockery, jeering, jeer, scoff, taunting; opprobrium; *ծաղր եւ այպն –նաց առնել*, to laugh, to scoff or jeer at, to cover with ridicule; – or *ծաղր եւ այպն –նաց լինել*, to make oneself ridiculous, to render oneself an object of derision; to be the sport or laughing-stock of.

Կատակասէր *a.* given to waggery or jesting, jocose, waggish, jocular, sportive, playful.

Կատակեմ, եցի *va.* to joke, to jest; to rally, to mock, to laugh at.

Կատակերգ, -ակ, աց *s.* actor; comedian; *a.* comic.

Կատակերգական *a.* comical, burlesque, farcical, facetious.

Կատակերգասէր *a.* fond of comedy.

Կատակերգեմ *va.* to act comedy; *fig.* to jeer, to mock, to rally.

Կատակերգութիւն *s.* comedy; *– յօրինել*, to write –; *– խաղալ, հանդիսացուցանել*, to act a play, to represent plays; *– իմն է*, it is but a farce.

Կատակութիւն S. **Կատականք**.

Կատաղաբար *ad.* furiously, madly, frantically, desperately.

Կատաղախօս *a.* speaking furiously, [roistering.

Կատաղանք S. **Կատաղութիւն**.

Կատաղենի *s. bot.* sycamore-tree.

Կատաղեցուցանեմ, ուցի *va.* to enrage, to drive into a rage, to goad to madness, to drive mad, to plague to death.

Կատաղեցուցիչ *a.* enraging, provok[ing, maddening.

Կատաղի, ղւոյ, ղեաց *a.* furious, impetuous, fierce, frantic, fiery, passionate, violent, unruly, wild, untamed, ferocious.

Կատաղիմ, ղեցայ *vn.* to become furious, to be enraged, to fly into a passion, to put oneself in a fury, to break into a fit of rage, to fall into a violent passion.

Կատաղութիւն, -ումն *s.* fury, impetuosity, rage, ferocity, frenzy, madness; *– հողմոց*, wild rage, the fury of the winds; *–շան*, rage, canine madness.

Կատար, ոյ, ի, աց *s.* summit, top, height; end, conclusion, term, accomplishment; *– հաւու*, cock's comb; crest; tuft; *ի –ն եհաս շնորհաց*, he arrived at the height of favour; S. *-ած*.

Կատարած, ից, աց *s.* end, extremity, term; accomplishment, consummation; end, close, expiration; effect; destiny; *ածել ի –, ի – հասուցանել*, to conduct to the end, to put the finishing touch, to accomplish, to perfect; *նորանշան կալաւ նա –*, strange was his destiny; *մինչեւ ի –ծի*, to the end of time, when time shall be no longer; *այլ չեւ է –*, but the end is not yet.

Կատարեալ *a.* perfect, accomplished, finished, consummated, complete, entire; *gr.* preterite, past tense; *այր –*, man of ripe years, grown up; *fig.* perfect man; *– աւուրբք*, advanced in years, old, aged; decrepit, worn out with age; *լինել եւ եւս –*, to improve; *տալ իշխանութիւն –*, to empower, to give full powers to.

Կատարելագործ *a.* improved; improving; *-եմ* *va.* to finish; to improve, to perfect; *-ութիւն* *s.* improvement, perfection.

Կատարելածին *a.* produced, born in [a perfect state.

Կատարելակից *a.* equally perfect.

Կատարելահասակ *a.* grown up, adult.

Կատարելամիտ, -լիմաստ *a.* of ripe understanding, discreet, prudent, judicious, sage.

Կատարելապէս *ad.* perfectly, in perfection; entirely.

Կատարելիք, լեաց *s.* completion, accomplishment.

Կատարելութիւն *s.* perfection, integrity; crowning, perfecting; completion, accomplishment, consummation: martyrdom: consecration; initiation; *-դ* or *քո -*, your Holiness.

Կատարեմ, եցի *va.* to finish, to end, to accomplish, to complete, to consummate; to crown, to effectuate, to execute, to perfect, to fulfil, to realize; to improve; to consecrate, to hallow, to sanctify; to initiate; *- ըզպարտս*, to perform, to fulfil a duty; *- զխորհուրդ*, to carry out a project; *- զկամս անձին*, to have one's will, to be contented, to do according to one's desire; *- զկամս ուրուք*, to fulfil the wishes of, to humour, to content; *- զսրտմտութիւն իւր յոք*, to glut one's wrath or vengeance on; *- զընթացս, զաւուրս իւր*, to terminate one's career; to end one's days; *- զհոգի*, to give up the ghost, to expire, to die; *-իմ vn.* to be ended, accomplished, finished, crowned; to end, to die.

Կատարիչ *s.* that conducts to the end, finisher, executor: consecrator; *a.* executive.

Կատարողապետ *s.* author of all Mysteries; high-priest; minister, celebrator.

Կատարողուն *s.* administration, celebration; consecration.

Կատարումն *s.* accomplishment, completion, consummation; execution, realization; perfection; end, term, conclusion; end, death; consecration; initiation; *- առնուլ*, to be accomplished, finished; to improve; *- տալ, ի - ածել*, to finish, to terminate, to achieve; to improve, to perfect; S. *Ծագ.*

Կատարուն S. **Կատարեալ**; *-ութիւն s.* entelechia.

Կատաւան *s. bot.* origanum.

Կատու, աց *s.* cat, puss; *- արու*, tom-cat; *- էգ*, she-cat; *- ոչ մալեալ*, he-cat; *ձագ -ի*, kitten, young cat; *- քաջ մկնորս*, a good mouser; *- վայրի*, cat-o-mountain; *նուալ, մլաւել -ի*, to mew, to caterwaul; *մլաւիւն -ի*, mewing; *երաժշտութիւն -աց*, caterwauling; *ցնկնիլ -ի*, to kitten, to bring forth kittens; *-ագլուխ s. bot.* cat's-head; *-ախոտ s. bot.* cat-mint, valerian; *-ականջ s. bot.* anagallis, chickweed; *-ակն s.* cat's-eye; *-աձետ s. bot.* cat's-tail; *-աձուկն s. zool.* skate, ray, thornback; *-իկ s.* kitty, pussy; *-ոտն s. bot.* cat's-foot; *ուր չիցեն -ք, անդ կայտառեն մկունք*, when the cat's away, the mice will play.

Կատուապաշտ, ից *s.* worshipper of cats; *-ութիւն* cat-worship.

Կար, ոյ, ով *s.* cord, line, string, packthread, twine; needlework; sewing; seam; *-ս հարկանել*, to sew, to seam.

Կար, ի, իւ *s.* force, vigour; power; means, faculty, capacity, ability; *- է*, it is possible; *ոչ է -*, it is impossible; *ըստ -ի*, as much as possible; *ըստ -ի փութով*, with all possible speed; *ըստ -ի նուազ*, as little as can be; *իւրաքանչիւր ըստ իւրում -ի*, every one according to his ability; *որչափ ի -ի քում իցէ*, as much as you can or as lies in your power; *ըստ իւրում -ի, որչափ էր նր - եւ զօրութի*, as much as he could or as was possible for him; *ըստ -ի զօրուե իմոյ*, to the utmost of my power, the best I can, all I can; *ոչ գոյ ի ձեռս մեր -*, it is not in our power, we cannot; *ի վեր քան զ- իւրեանց*, beyond their strength.

Կարագ, ի *s.* butter; *թարմ, ընտիր, ծթրեալ -*, fresh, best, rancid -; *-ավաճառ, ի s.* --dealer; S. **Կոգի**.

Կարակին, կնաց *s.* compasses: arch, vault; *- հիւսանց*, mason's plummet, level.

Կարակնաձեւ *a.* in form of a circle, round, circular.

Կարակնեմ, եցի *va.* to measure with a compass; to round.

Կարակում *s.* thick dirt or mire, mud, slough; *a.* miry, muddy.

Կարաձմեռն *s.* rough, hard winter; *a.* wintry, brumal, hyemal, stormy.

Կարամուրք *s.* joints or articulations.

Կարան, ի *s.* seam; suture; *առանց -ի*, without seam.

Կարապ, ոյ *s.* swan; *ast.* cygnus; *ձագ -ի*, cygnet; *երգ -ի*, the tuneful strains of the expiring swan; *-անման պարանոց*, a swan-like neck.

Կարապետ, ի *s.* fore-runner, precursor; out-rider; guide; *a.* precursory; *np.* St. John the Baptist.

Կարապետեմ, եցի *vn.* to fore-run,

to precede; to guide, to conduct: to announce. [sor; fore-running.

Կարապետութիւն s. office of precur-

Կարաս, ոյ s. large jar for wine, cask, barrel; tun; S. Տակ.

Կարասեակ s. light baggage.

Կարասէկիր a. carrying goods; baggage-bearing; s. beast of burden.

Կարասի, սւոյ, սեաց s. moveables, furniture, baggage, equipage; implements, utensils; wealth, riches, money; goods & chattels; գիր –ւոյ, inventory; հարեալ ի –ւոջ, covetous, miserly, niggardly. [s. caravansary.

Կարաւան, այ s. caravan; –ատուն

Կարաւանդք, դից s. seam, joint of a cuirass; *anat.* hypochondria.

Կարգ, աց s. order, rank, rule, class, series, arrangement, disposition; turn, succession, sequel, train, concatenation; rank, state, condition; religious order, institution, congregation; orders, ordination; hierarchy: rank, line, battle-array: stratum, layer, bed; –աւ, ը̅ –ի, – ը̅ –է, – ը̅ –ի *ad.* in order, orderly, regularly, systematically, by turns; one after another, each in his turn, successively; արտաքոյ –ի, extraordinary; – բնութեան, order of nature; –ք ուղղութեան, the laws of probity; դաշնակեալ –ք, harmony; – կանանց, the menses; – բանից, train, style; անդրէն ի – բանին ի վեր ելանել, to return to one's subject, to take up a discourse anew; դնել ի –ի, ի – արկանել, ածել, to put or set in order, to set to rights, to order, to arrange, to settle, to regulate, to dispose; to count, to enumerate, to run over; խանգարել, վրդովել զ–, to trouble, to disturb, to disarrange (the order); զանձն ի –ի ունել, ի – գալ, to regulate oneself, to become discreet, orderly, methodical; ի – անկանիլ, to prepare, to dispose oneself; ի – անկեալ պատմել, to relate or narrate methodically; դնել ի վերայ –, to impose penitence; ի – ծ̃ի մտանել, to get married; եւ որ ի –ին, and so forth; & so on, et cœtera, &c. [regular discourse.

Կարգաբանեմ, եցի *vn.* to make a

Կարգաբանութիւն s. good order, method in oratory.

Կարգագիր a. written regularly; s. register, account book.

Կարգագրեմ *vn.* to write methodically, in order; to set down in writing.

Կարգադիր, դրաց s. orderer, disposer, regulator: tutor.

Կարգադրեմ, եցի *va.* to put in order, to order, to dispose, to arrange.

Կարգադրութիւն s. ordinance, disposition, arrangement; regulation, organisation, constitution.

Կարգաթող a. unfrocked; s. apostate; – լինել, to throw off the cowl, to renounce holy orders.

Կարգած, ոց s. order, command; a. ordered, established.

Կարգակէս s. half a line.

Կարգակից a. of the same religion or order; s. comrade, colleague, companion, fellow.

Կարգապետ s. chief, founder or general of an order: Grand-Master.

Կարգապետութիւն s. hierarchy; supreme or highest order: generalship.

Կարգառութիւն s. succession.

Կարգավար, ի s. inspector.

Կարգաւոր a. well ordered, regular, methodical; s. ecclesiastic, clergyman.

Կարգաւորաբար, –պէս *ad.* orderly, regularly, suitably, methodically.

Կարգաւորեմ, եցի *va.* to order, to set in order or to rights, to regulate, to arrange, to array, to dispose.

Կարգաւորուի̃ s. regularity, order, method; arrangement, regulation; – հասարակաց աղօթից, office, divine service.

Կարգեմ, եցի *va.* to put in order, to arrange, to dispose, to distribute, to put, to place, to plant; to destine, to prescribe, to fix, to assign, to enjoin; to establish, to institute, to found; to constitute, to charge with; to number or place among; to range in battle, to put in order of battle or in battle-array; *to marry, to give in marriage; կարգեալ ը̅ իշխանութ̅ք, subaltern, inferior; խաղաղին յառաջ՝ կարգեալք եւ կազմեալք, they cautiously advanced in good order. [dismissal.

Կարգընկեցութիւն s. degradation,

Կարգընկէց S. Կարգաթող; – առնել, to dismiss, to degrade from one's rank, degree or dignity; to expel from a convent.

Կարդամ, ացի *va.* to call, to call aloud, to send forth or utter cries; to cry to, to call upon, to invoke, to implore; to call, to name; to call, to invite; to raise up, to evoke : to read; *-զանուն ուրուք*, to call on the name of; *- յօգնութիւն*, to cry out for help, succour or assistance; *- զօգնականութիւն*, to implore, to crave the aid of; *երջանիկ - ումեք*, to call any one happy; *վաշ վաշ -*, to insult, to revile, to scoff at; *աւաղ* or *ողբս -*, to deplore, to

Կարդացումն *s.* lecture. [lament for.

Կարդինալ, *աց s.* cardinal; *-ական a.* of a -; *-ութիւն s.* -ship.

Կարելի *a.* possible; *- է*, it is -; *չէ -*, it is im-, it cannot be.

Կարեկիր, *-կից a.* compassionate, feeling, sensible, merciful; *-կիցք մարմնոյ*, intimate friends; relations; *-կից լինել* S. **Կարեկցիմ**.

Կարեկցաբար *ad.* compassionately, with compassion, mercifully, piteously; tenderly, affectionately; *- հայել*, to regard with a compassionate eye.

Կարեկցիմ, *եցայ vn.* to compassionate, to pity, to have compassion on, to take pity, to be pitiful, to feel pity or compassion for, to interest oneself for.

Կարեկցութիւն *s.* compassion, pity; *շարժել ի -*, to move one's compassion, to excite pity.

Կարեմ, *եցի va.* to sew, to join or unite with thread; *- հարեւանցի*, to tack, to baste; *- զոք ը որմն*, to pin against the wall, to transfix.

Կարեմ, *րացի vn.* to be able, to have the power or faculty to, to be in a condition to; *ոչ եւս -*, to be quite exhausted or spent; *չ-*, to be unable; *չկարեմ առնել զայդ*, I cannot do it; *արարից՝ եթէ կարացից*, I will do it if I can. [sary, it is urgent.

Կարեպէտ *է v. imp.* it is very neces-

Կարեսէր *a.* fond of trifles; passionate, vicious.

Կարեվէր *a.* severely, seriously or mortally wounded; *ad.* cruelly, grievously, to death; *- խոցել, առնել*, to wound mortally or to death, to give a death blow or mortal wound. [ish.

Կարեցական *a.* self-interested, self-

Կարեւոր, *աց a.* necessary; urgent, pressing, important, serious; grave, considerable; essential, expedient: devoted, attached; intimate; *ad.* much; *-ք*, the needful or essential, necessaries, what is necessary; *-ք* or *- անդամք*, the private parts; *- հարկ*, great, absolute necessity, urgency; *- սիրելի*, a very amiable person; *- բարեկամ*, intimate friend; *- եւ -*, of great importance, very necessary; *- պէտք*, the real wants; *-ք բնութեան, կենաց*, the wants of nature; the necessities of life; *զրկել ի -աց*, to want the needful; *- համարել, դատել*, to deem necessary; *- զանձն ընծայեցուցանել*, to make oneself necessary; *- լինել*, to be necessary, wanting, needful; *- է զի*, it is important that; *- է մեզ յոյժ զի*, it is of the highest importance to us all that; *առցուք սուղ ինչ -*, let us take a little food, let us eat a little.

Կարեւորագոյն *a.* very necessary, - important, - pressing, urgent, of great or of the highest importance.

Կարեւորութիւն *s.* necessity; importance, urgency.

Կարթ, *ից s.* fish-hook, fishing line; line, rod; spur; hook, crook; nose-ring: shin-bone, tibia; *- ընկենուլ*, to throw a hook, to cast a line.

Կարթակոտոր առնեմ, **Կարթահարեմ**, *եցի va.* to hamstring, to hough, to cut the houghs of.

Կարթաձուկն *s. astr.* cancer.

Կարթեմ, *եցի va.* to fish with a hook or line, to angle; *fig.* to allure, to entice; to decoy, to inveigle; *vn.* to change one's direction, to turn out of one's way, to deviate, to swerve.

Կարթընկէց *s.* fisher with a hook or line, angler.

Կարթուսավանք *s.* Carthusian convent; *-սեան a. s.* Carthusian monk.

Կարժ, *ի s.* skein; *- գործել*, to reel

Կարժառ, *ի s.* reel; winder. [a -.

Կարի *ad.* very, much, very much; *- իմն, յոյժ, քաջ*, enough, sufficient; a great deal, too much, to excess, to distraction, to the utmost, beyond all measure, excessively, unboundedly, supremely; *եւ - քաջ, եւ - իսկ քաջ*, certainly, surely, to be sure, assuredly, undoubtedly; *- յոյժ ձանձրացուցիչ*, excessively annoying, tiresome beyond description; *- քաջ սիրել*, to love to distraction.

Կարիճ, *րճաց s.* scorpion; *ast.* -; *fig.* thorny cudgel or stick; *իւղ կարճի*, - oil. [պաս.

Կարիտոս (Greek word) S. **Պինա-**

Կարիք, *րեաց s.* passion, mental or bodily affection; grief, sorrow, affliction, torment, trouble; pain, illness;

necessity, want, indigence, constraint, extremity: propinquity, nearness; – *որովայնի, մարմնոյ*, excrement; *անհրաժեշտ –*, pressing need, urgent necessity, utmost distress; *ելանել արտաքս մն կարեաց*, to go to the privy or to stool; *կարեօք հասանել ի վերայ*, to assail, to assault or attack in force, to fall upon in crowds; *կարիս առնել*, to pity, to commiserate, to compassionate, to regret, to be sorry for; *ի կարիս իմ*, in my troubles, during my adversity.

Կարծ, *-ք* *s.* opinion; conjecture, hypothesis, supposition; *ի –, ի –ս* *ad.* by conjecture, by guess, hypothetically; *ի – դատել*, to conjecture, to judge by conjecture, to suppose.

Կարծական *a.* conjectural, speculative, of mere conjecture, hypothetical; suspicious, distrustful.

Կարծեալ *a.* remarkable, considerable, conspicuous; accredited, authorized; *–ն իմաստունք*, self-styled, would-be or self dubbed wise men, pretended philosophers; S. *–ծեցեալ*.

Կարծեխօս *s.* docetist; *–ութ̃ի* *s.* -ism.

Կարծելի *a.* presumable, supposable; *– է*, it is to be presumed.

Կարծեմ, *եցի* *va.* to believe, to think, to imagine, to judge, to reckon, to estimate, to repute, to hold as such; to presume, to conjecture; to suspect, to have a suspicion of; *– յանձն իւր*, to believe or think oneself, to look upon oneself as, to think that one is; *–ծէ թէ*, he believes that; *ոմ̃ –ծեմ*, it seems to me.

Կարծեցեալ *a.* thought, believed, supposed, conjectured, imagined; so called, so styled; S. **Կարծեալ**.

Կարծեցուցանեմ *va.* to cause to believe, to persuade.

Կարծի *v. imp.* it seems, it appears; *– թէ*, it is believed that, it is thought that.

Կարծիք, *ծեաց* *s.* opinion; thought, mind, sentiment; conjecture, hypothesis, supposition; suspicion, presumption; fantasy, imagination; *–ծեօք* *ad.* by conjecture, hypothetically; *հասարակաց –*, public or general opinion, common sense; *– ընկալեալ* or *բազմագունից ը̃ունելի*, the generally received opinion, the general conviction, the best established opinion; *նախաժաման –*, prejudice, prepossession; *ազատամիտ, հակառակի –*, free, adverse or contrary opinion; *ի –իս լինել, –իս ի մտի դնել*, to imagine, to fancy, to think, to surmise, to conjecture; *–իս բերել զումեմնէ*, to suspect a person; *տալ զպատշաճ –իս զումեքէ*, to have a good opinion of, to think highly, well, much of; *բերել մեծ ինչ –իս զումեքէ*, to esteem a person highly, to make much of; *զհետ երթալ –ծեաց ուրուք*, to incline to another's opinion, to follow the opinions of; *մեծ ինչ –իս բերել զանձնէ*, to have a high opinion of oneself; *յամառիլ, խրոխտալ ի –իս իւր*, to be wedded to one's opinions; *ը̃ –ծեօք լինել*, to become suspicious; *–իս ինչ տալ ումեք*, to make another suspected; *ը̃ իմում –ծեաց*, in my opinion, according to my way of thinking, to the best of my belief.

Կարծողական S. **Կարծական**; *– զօրութ̃ի*, imaginative faculty, power of thought.

Կարծր, *ծերք* or *ծունք* *a.* hard, rough, harsh; stiff; solid, firm, steady; *fig.* harsh, severe.

Կարծրակեղեւ *a.* having a tough rind, thick-skinned.

Կարծրակուռ *a.* firm, solid, hard, dense, compact, close. [chisel (stone).

Կարծրակոփ *a.* very hard to cut or

Կարծրամիտ *a.* thick-headed, obstinate, perverse, stupid.

Կարծրանամ, *ացայ* *vn.* to harden, to be or become hard, to grow hard or tough, to toughen, to indurate.

Կարծրանիւթ *a.* indissoluble.

Կարծրասիրտ *a.* hard-hearted.

Կարծրարուեստ *a.* of a hard or laborious calling, or occupation.

Կարծրացուցանեմ *va.* to harden, to make or render hard, to temper, to make dense, firm, solid.

Կարծրերախ S. **Խստերախ**.

Կարծրութ̃ի *s.* hardness, firmness, solidity; *fig.* asperity, roughness, inflexibility.

Կարկամ, *ից* *a.* bent, curved, bowed; twisted; contracted, anchylosed, stiff; precluded, impeded, impotent; *fig.* tenacious, niggardly, sordid.

Կարկամեմ, *եցի*, *–եցուցանեմ*, *ուցի* *va.* to bend, to curve, to bow, to twist, to contract.

Կարկամիմ, *մեցայ* *vn.* to be bent, folded, stunted; to bend, to bow, to contract, to shrink, to stiffen, to wrinkle, to shrivel up, to be anchylosed.

Կարկամութիւն *s.* bending, curvature; retraction, retiring, contraction, shrivelling; *fig.* tenacity, sordid avarice, niggardliness; – *երեսաց*, wrinkle.

Կարկանդակ, *աց* *s.* cake, pastry; *մսալից* –, pie, pasty; *պտղալից* –, fruit tart.

Կարկաչ, *ի* *s.* noise; *fig.* prate, chitchat, babble, chatter, tattle; – *ջուրց*, murmur, gurgling, purling, babbling; – *թռչնոց*, warbling, twittering, chirping; – *հաւուց*, clucking, cackling; – *աքաղաղի*, crowing; – *հնդկահաւու*, gobbling; – *ագռաւուց*, cawing; – *գորտոց*, croaking, croak.

Կարկաչանք *s.* burst, peal or shout of laughter.

Կարկաչեմ, *եցի* *vn.* to make a noise; *fig.* to cackle, to prattle, to chatter, to babble: to burst out laughing, to roar with laughter; – *ջուրց*, to murmur, to purl, to gurgle, to babble; – *թռչնոց*, to warble, to twitter, to chirrup, to pip, to chirp; – *հաւուց*, to cackle, to cluck; to crow; to gobble; – *ագռաւուց*, to caw; – *գորտոց*, to croak.

Կարկաչուն *a.* noisy; murmuring; warbling; cackling; chattering, prating, tattling.

Կարկաջ, *–եմ* S. **Կարկաչ**, *–եմ*.

Կարկաջահոս, *–սահ* *a.* rushing or running with a murmuring noise; – *վտակ*, purling brook.

Կարկաջեցուցանեմ *va.* to cause to murmur: to make a crackling noise.

Կարկառ, *աց* *s.* heap of stones.

Կարկառակոյտ *s.* heap, mass, pile.

Կարկառեմ, *եցի*, *–ռում*, *ռի* *va.* to hold out, to stretch forth, to tender, to offer, to present; to heap up, to accumulate; – *զձեռն*, to stretch forth the hand; *ձեռն* –, *ձեռն օգնականութե̄* – *ումեք*, to offer a helping hand, to lend assistance, to help, to succour; – *զմիտս*, *զխորհուրդս ի*, to fix one's mind on, to contemplate intently; –, *–ռիմ*, *ռեցայ* *vn.* to be presented, tendered, stretched out, to move, to bend or lean forward, to stand out, to project; – *ը̄ պատուհանն*, to lean or look out of window; – *զաչս*, to fix one's eyes on, to gaze at intently, to stare at.

Կարկատ, *–անք* *s.* mending, repairing, patching; botching.

Կարկատեմ, *եցի* *va.* to mend, to darn, to patch, to piece; to unite, to join; *fig.* to invent, to imagine, to contrive, to fabricate; *բիծս իմն* or *բաղայս ստութէ* – *ի վերայ*, to find fault with, to lay the blame on, to impute falsely, to accuse wrongfully; *պատրուակս* –, to seek a pretext; *եւ կարկատեսցի անդրէն ջուրդ*, that the waters return to their bed.

Կարկատուն *a.* mended, repaired, pieced, patched; botched; ragged, tattered; *fig.* invented, fictitious, false.

Կարկափանամ *vn.* to be mute, to become dumb, speechless, tongue-tied; – or *–փեմ* *vna.* to roar: to fall furiously on.

Կարկեհան, *աց* *s.* carbuncle, ruby.

Կարկեմ, *եցի*, *–եցուցանեմ* *va.* to disconcert, to dumfound, to dumb, to impose silence on, to put to silence, to hush, to quiet, to still.

Կարկիմ, *եցայ* *vn.* to be disconcerted, put to silence, to hold one's peace, to keep silence; – *ծովու*, to become appeased, to grow calm, tranquil; *կարկեա՛ց*, hold your tongue! silence! hush!

Կարկին S. **Կարակին**; *կարկնաւ չափել* S. **Կարականեմ**.

Կարկինոս, *աց* *s.* crab; *med.* cancer, gangrene; S. **Խեցգետի**.

Կարկնաբոլոր, *–ձեւ* *a.* spherical, circular, round.

Կարկնատուփ *s.* case of mathematical instruments, compass-box.

Կարկուտ, *կտի* *s.* hail; – *մեծ*, *հատ* *–կտի*, --stone; *տեղատարափ* *–կտի*, --storm; *հարուած* *–կտի*, shower of –; *տեղալ*, *արկանել* –, to hail; *հարկանել* *–կտիւ*, to spoil or ravage by –.

Կարկուրայ, *–րէ*, *ից* *s.* ship, vessel; boat; caracore?

Կարկտաբեր, *–ծու* *a.* causing, pregnant with or producing hail; hailing, tempestuous.

Կարկտահար *a.* destroyed by hail; – *առնել*, to destroy by hail.

Կարկտեայ *a.* haily, like hail.

Կարկտեմ, *եցի* *vn.* to hail; *կարկտէ*, it hails.

Կարկաչեմ *vn.* to be stiff or rigid with cold.

Կարճ, *ոյ* *a.* short; little; short, brief, curt, concise, succinct, laconic; – *հասակաւ*, short in stature; *–ոյ ճանապարհ*, the shortest way; *ը̄ –ոյ գնալ*, to take the shortest or nearest way, to take a short cut; *ի -ոյ* or *- ի -ոյ* a. short, brief, abridged, summary; *ad.* in short, briefly, in a few words, laconically, succinctly, summarily; *ի -ոյ*, in a short time, quickly; *ի -ոյ հատանել*, to cut short, to state in few words.

Կարճաբան *a.* laconic, succinct; *ad.* briefly; *-եմ vn.* to speak concisely, to say in few words; to abridge, to retrench; *-ութիւն s.* laconicism, brevity, conciseness; epichirema.

Կարճաբերձ *a.* short, stunted.

Կարճաբուն *a.* short handled; *- գեղարդն*, thyrsus; *- տէգ*, half-pike.

Կարճագի *s.* scorpiure.

Կարճազգեստ *a.* dressed succinctly; *s.* short garment.

Կարճալեզու *a.* close, reserved, of few words.

Կարճակեաց *a.* short-lived, ephemeral.

Կարճակտուր *a.* summary, concise; mutilated, cut short.

Կարճահաս *a.* obtuse, dull, stupid.

Կարճահասակ *a.* short, little, of short stature; dwarf.

Կարճահար *a.* bitten or stung by a scorpion.

Կարճամիտ *a.* impatient, intolerant; pusillanimous; short-witted, silly, simple, foolish, ignorant, dull, stupid, stolid.

Կարճամտեմ, &c. S. **Կարճմտեմ**, &c.

Կարճապատում *ad.* briefly, in a few words.

Կարճապարանոց *a.* short-necked.

Կարճառօտ *a.* short, brief, succinct, concise, laconic; *-*, *-աբար*, *-իւ*, *-իւք*, *-ս ad.* in few words, shortly, succinctly, briefly, concisely, summarily, laconically; *- հատանել*, *-ս կըտրել*, to epitomize, to condense, to state briefly.

Կարճառօտութիւն *s.* brevity, concision.

Կարճաստուեր *s.* brachyscian.

Կարճատեմ, *եցի va.* to shorten, to make short, to abridge, to abbreviate; *vn.* to grow shorter; *-տեն աւուրք*, the days are growing shorter; *-տէ օրն*, *տիւն*, day-light fades, the day wanes or is going down.

Կարճատես *a.* short- or near-sighted; *- լինել*, to be -, to be myope.

Կարճատեսութիւն *s.* near- or short-sightedness, myopy.

Կարճատեւ *a.* of brief duration, transient.

Կարճեմ, *եցի va.* to shorten, to cut short, to abridge, to abbreviate; to lessen, to make short, to render shorter; to mutilate, to lop; to retrench, to curtail; to leave out, to suppress; to hold back, to withhold; to hinder, to prevent, to impede, to debar; to interrupt; to stop; to exhaust, to tire or wear out; *- ի կենաց*, to put to death, to kill; *- զանձն ի կենաց*, to kill oneself, to make away with oneself, to commit suicide; *- զբարբառ ուրուք*, to interrupt, to break in upon; *-իմ vn.* to be shortened or abridged; to become short, less; to discontinue, to leave off, to cease; to be exhausted; *- ի կենաց*, to depart this life, to expire, to die.

Կարճժամանակեայ S. **Կարճատեւ**.

Կարճիկ, *ճկան* S. **Կարճահասակ**.

Կարճմտաբար *ad.* pusillanimously; impatiently.

Կարճինք *s.* root.

Կարճմտեմ, *եցի vn.* to be impatient, to lose patience.

Կարճմտեցուցանեմ, *ուցի va.* to tease, to provoke, to put out of patience.

Կարճմտութիւն *s.* pusillanimity; impatience.

Կարճնովին *ad.* rooting or plucking up with the roots, radically, thoroughly, entirely.

Կարճոգի *a.* pusillanimous; impatient.

Կարճոստ *a.* short-branched.

Կարճոտիւք ասեմ *vn.* to say in few words.

Կարճոտն, *տունք*, *տնայք* *a.* short-footed; *s. zool.* terrier.

Կարճութիւն *s.* brevity, shortness, conciseness.

Կարճումն *s.* shortening, abridging; retrenchment.

Կարճունչ *a.* short-nosed.

Կարճօրեայ *a.* short-lived, transitory.

Կարմելեան *a. s.* Carmelite; *-լուհի sf.* - nun.

Կարմիր, *մրոյ*, *մրով* or *մրաւ a.* red; rubicund, ruddy, rosy; *s.* red, red colour, vermilion.

Կարմրադեղ *a.* bright-red, vermilion, scarlet.

Կարմրագիր *s.* rubric.

Կարմրագոյն *a.* red, reddish; *- ներկել*, to dye red.

Կարմրագունիմ, *նեցայ vn.* to redden, to become red; *- յամօթոյ*, to blush, to redden with shame; *- ի սրտմտութենէ*, to flush, to colour up, to redden with vexation.

Կարմրադեղ *s.* carmine; red ink; red ochre.

Կարմրադեղձ *s.* red peach.

Կարմրազարդ *a.* ornamented with red; *s.* scarlet clothes. [in red.

Կարմրազգեաց, -զգեստ *a.* clothed

Կարմրալանջ *s.* red-breast, robin –.

Կարմրալար, -ծիր *a.* red-bordered or fringed; *-շրթունք*, coral, ruby or

Կարմրախայտ *s. zool.* trout. [rosy lips.

Կարմրախնձոր *s.* red, rosy apple.

Կարմրակտուց *a.* red-beaked.

Կարմրահատ *a.* red-seeded.

Կարմրահեր *a.* red-haired.

Կարմրաձորձ S. **Կարմրազգեստ**.

Կարմրաձուկն *s.* red-mullet.

Կարմրայտ *a.* rosy-cheeked, ruddy.

Կարմրանամ, ացայ *vn.* to redden, to become or turn red; S. **Կարմրագու-**

Կարմրաներկ *a.* dyed red. [նիմ.

Կարմրանիշ *a.* red, reddish; *s. med.* rosy-drop. [fodil.

Կարմրաշուշան *s. bot.* amaryllis, daf-

Կարմրավարդ *s.* red rose.

Կարմրատանձ *s.* red pear. [dish.

Կարմրատեսիլ *a.* red-looking; red-

Կարմրատուտն *a.* red-tailed; *s.* red-tail, red-start.

Կարմրացուցանեմ, ուցի *va.* to redden, to make red; *fig.* to make blush, to put to the blush; - *սնգուրաւ*, to rouge, to paint, to fard.

Կարմրափայլ *a.* glaring with red.

Կարմրափայտ *s.* log-wood.

Կարմրաքար *s.* blood-stone, hematite.

Կարմրերանգ, - երփեան, -երփին *a.* red-coloured, reddish.

Կարմրերես *a.* red-faced, ruddy.

Կարմրիկ *a.* red-coloured.

Կարմրիմ S. **Կարմրանամ**. [(pigeon).

Կարմրոտն, ոտունք *a.* red-footed

Կարմրորակ *a.* rather red.

Կարմրութ̃ի *s.* redness; red colour.

Կարշն, շին *s.* nerve, sinew; *fig.* strength.

Կարշնեղ *a.* nervous, muscular, vigorous, robust, strong, sturdy.

Կարշնեղութ̃ի *s.* robustness, sturdiness, strength, vigour.

Կարող, աց *a.* powerful; able, capable, clever; healthy; rich, wealthy; *-լինել* S. *-անամ*.

Կարողական *a.* potential; *s.* -ity.

Կարողանամ, ացայ *vn.* to be able, capable, to be in a state or a way to.

Կարողապէս *ad.* powerfully, according to one's power, strength or ability.

Կարողացուցանեմ, ուցի *va.* to enable, to make capable, to capacitate, to empower; to strengthen, to invigorate.

Կարողութիւն *s.* power, authority; might, strength, force; faculty, capacity, ability; reach; competence, means, resources, wealth; *-ք*, faculties; *- է*, *է -*, it is possible; *եւ թէ է - ասել*, & if it may be said; *Աստուծոյ միայն է - առնել զայն*, God alone can do it; *ոչ է -*, it is impossible, there is no way or means.

Կարոս, ի *s.* celery; *վայրի -*, parsley.

Կարուակ, աց *s.* shoe-maker; cobbler; *կրպակ -ի*, -'s shop, workshop, cobbler's stall; *-եմ va.* to make boots & shoes; *-ութ̃ի s.* boot & shoe-making, shoe-maker's calling.

Կարութիւն S. **Կար**, **Կարողութիւն**.

Կարուրայ, ի *s.* chamber pot.

Կարօտ, ից *a.* in want of; needy, necessitous, poor, indigent; desirous, anxious, eager; *s.* want, need, necessity, poverty, indigence; desire, wish, longing; *-լինել.* to want, to need, to be or stand in want of; *- մնալ, գտանիլ*, to be in a state of privation, to be unprovided with, to be without; *- ամենայնիւ*, in want of all things, poverty-stricken, destitute; *ոչ ինչ - եմ*, I want for nothing.

Կարօտական *a.* indigent, necessitous.

Կարօտակէզ *a.* very desirous, most anxious, longing, burning for, eager,

Կարօտանամ S. *-անիմ*. [impatient.

Կարօտանք S. **Կարօտութիւն**.

Կարօտացուցանեմ, ուցի *va.* to render indigent, to reduce to poverty.

Կարօտեալ *a.* in want of, unprovided, bare of, out of, without, poor, needy, necessitous, indigent.

Կարօտիմ, եցայ *vn.* to be in want of, to be in needy circumstances, to be indigent or necessitous; to want, to need; to desire, to wish, to long or sigh for, to pant after; *չ- ինչք*, to want for nothing, to possess in plenty, to revel in abundance, to be in the enjoyment of every good thing; *ոչ եւս - ումեք*, to dispense with one's aid or assistance, to do without one; *- հացի, ջրոյ, քնոյ*, to be hungry, thirsty, sleepy.

Կարօտութիւն *s.* indigence, penury, want, necessity, poverty, misery, destitution; desire, wish; *անհնարին, ծայրագոյն -*, great need of; extreme poverty, utter destitution; *փղձկիլ-թ̃ք*, to desire eagerly, to long or sigh for, to pant after; *-թք ուտել զհաց կամ ըմպել զջուր*, to fare hard, to live upon bad cheer; to champ the bit.

Կաց մնաց, Կաց եւ մնաց *s.* remnants of troops, wreck of an army; S. *Ժողովեմ.* [trooper.

Կացաձի *s.* horseman; horse-soldier,

Կացի *s.* child, youth; scholar, pupil.

Կացին, *ցնոյ, ով s.* axe, hatchet.

Կացնաւոր *a.* axe-bearing; *s.* pioneer.

Կացութիւն *s.* staying, standing up; state, position.

Կացուրդ, *ցրդից, դոց s.* solemn or general assembly; reunion, popular gathering; festival day, fair-day; solemnity, pomp; solemn games, spectacle: hymn, canticle.

Կացուցանեմ, *ուցի va.* to establish, to place, to set, to lay, to fix, to put; to constitute, to institute, to create, to destine; to render, to make; to stop, to cause to cease; *իշխան, տէր* –, to constitute chief or master, to promote to high dignity; *շնորհապարտ* –, to favour, to oblige; *ժառանգ* –, to appoint a heir; *հզօր, երջանիկ* –, to make powerful, happy; *զինքեամբ* –, to muster, to assemble or gather round oneself; – *զաչս*, to blind.

Կացրդական *a.* concerning to general assemblies, or to solemn festivals, solemn, festive, pompous; demonstrative (style).

Կացրդիմ, *եցայ vn.* to assemble together, to feast; to make merry.

Կացք, *ցից s.* behaviour, conduct, tenour of life.

Կաւ, *ոյ, ով s.* clay, argil, potter's earth; mud, mire, dirt; *հոռոմ, մասնեհարած* or *նշաւոր* –, bole, bolary-earth; *ծեփել -ով*, to clay, to cover with clay; S. *Հայկաւ.*

Կաւագործ, *աց s.* potter; brick-maker; brick-laying, --work, masonry; *ի -ի կալ.* to make bricks; *-ութի s.* clay- or brick-work.

Կաւածեփ *a.* covered with clay.

Կաւակերպ *a.* argiliform.

Կաւակերտ *a.* made of clay, of brick or terracotta.

Կաւային *a.* argillaceous, clayey.

Կաւանամ, *ացայ vn.* to change into lute or mud.

Կաւառն *s.* canal: bank, dike.

Կաւաստեղծ *a.* formed from the clay.

Կաւատ, *աց s.* ruffian, pander, pimp, go-between; *կին* –, procuress, bawd, go-between; *-ութիւն s.* pimping, a pimp's or bawd's trade, pandarium, procurement.

Կաւատեսակ *a.* clay-like. [silver.

Կաւարծաթ *s.* argil mixed with

Կաւաքար *s.* clay-stone.

Կաւեայ, *-եղէն a.* made of clay, argillaceous, clayey, clayish.

Կաւիճ, *ւճայ s.* chalk; *հանք կաւճի*, --pit; *գծել կաւճաւ*, to chalk out.

Կաւուտ *a.* clayey.

Կափ *s.* club, mace, mall, beetle.

Կափատեմ *va.* to tear in pieces.

Կափարիչ *s.* stone cover for wells or tombs; *mech.* valve; – *սկւոյ*, square pasteboard covering the chalice, pale.

Կափարումք *s.pl.* tomb, grave.

Կափաւոր *s.* mace-bearer, beadle, verger. [beat, to strike.

Կափեմ *va.* to cudgel, to cane; to

Կափիչ *s.* tandoor-cover.

Կափկափեմ, *եցի va.* to gnash, to grind; – *զատամունս*, to gnash one's teeth; – *ի ցրտոյ*, to shake or shiver with cold, to shiver all over.

Կափկափումն *s.* gnashing, chattering of the teeth.

Կափոյց, *ուցի s.* valve; plug.

Կափուղ, *ից s.* snare, trap; pit-fall, foot-trap; *fig.* cloister.

Կափումն, **Կափիւն** *s.* closing the eyes: glueing, pasting: creaking: gnashing or grinding the teeth.

Կափուցանեմ, *ցի va.* to cover, to shut, to close; – *զաչս ուրուք*, to close the eyes of; – *զաչս ի լոյս*, to shut the eyes against conviction; *կափոյց խորխորատն զբերան իւր*, the abyss closed [up.

Կափուցումն *s.* act of covering.

Կափչիմ, *փեայ, փուցեալ vn.* to stick, to cling to, to hold fast by, to adhere.

Կաքաւ, *ուց, աց s.* partridge; *կարմիրոտն* –, red-legged –; *ձագ -ու*, young –; *երամ -ուց*, covey; *կրկչէ* –, the – chucks or churrs; S. *Ջոյգ.*

Կաքաւ, *-ք s.* dance, ball, ballet; *-ք զինուց*, joust, tourney, tilt; *-ս յօրինել, ի -ս իջանել* S. *-եմ.*

Կաքաւաձեւ *ad.* like a dance; dancing, skipping; – *պար*, dance, ball.

Կաքաւանք S. **Կաքաւք.**

Կաքաւասէր *a.* fond of dancing.

Կաքաւարան *s.* ball- or dancing-room.

Կաքաւեմ, եցի *vn.* to dance, to skip, to bound; *fig.* to laugh at, to deride; S. Կոխիւ; *-եցուցանեմ va.* to cause to dance; to dance with.

Կաքաւիկ, -ուկ *s.* young partridge.

Կաքաւիչ *s.* dancer.

Կաքաւութիւն, -ութեան S. Կաքաւք.

Կրնիմ, եցայ *vn.* to cling to, to crawl on the ground.

Կեամ, կեցի, կեցեալ *vn.* to live, to be alive, to breathe; to exist, to subsist; to be; *կելով* -, to be saved, to enjoy eternal life; *բարւոք* -, to be well, to be in good health; - *բարեբաստիկ, առատութ̅բ* -, to live happily; to be comfortable, at one's ease, to have a competency; - *ի ստացուածոց իւրոց*, to live or subsist on one's property, or on one's income; - *յընչից այլոց*, to live at the expense of another; - *անառակութ̅բ*, to lead a dissolute life; *աշխարանաց արժանի կեանս* -, to lead a sad life; *զարժանի քահանայութեն զճշմարիտ կեանս* -, to live like a true priest; *կեցցես*, hail! God save you, good morning; good bye; *զիա՞րդ կեաս*, how do you do? how are you? *ո՞պ կեայ նա*, how does he do? *կեցցէ արքայ*, long live the king; *ը̅է՞ր իցէ ինձ* -, I am tired of life; *յաւիտեան կեաց*, may you live for ever; S. Կեցցես.

Կեանք, կենաց *s.* LIFE; being, days, existence; health; conduct, behaviour, manners, habits; subsistence, living, nourishment; means, circumstances, property, substance, goods, patrimony, inheritance, wealth, possessions, fortune; this -; the world; *ցկեանս*, for -; *ի կեանս իմ*, in all my -; *երբեք ի կեանս իմ*, never in my -; *զա̃մ աւուրս կենաց իմոց*, for my whole lifetime; *յաւիտենական, հանդերձեալ* -, eternal -, the - to come, the next world; *ընթացք, երկարութի եւ վախճան կենաց*, the course, the duration & the end of -; *մեկին* or *ամփոփ, անշուք* or *աննշան* -, a retired -; obscure -. - of obscurity; *խստամբեր, դժոխըմբեր, վտանգաւոր, բազմավրդով, վատ, չարակեաց, անգործ, ունայն* -, an austere, frightful or insupportable, perilous or hazardous, checkered, base, wretched, unoccupied or idle, useless -; - *զերծ ի հոգոց եւ ի կրից*, a - free from passion, uneasiness or anxieties; *անպաճոյճ, սակաւապէտ, շինական, վաստակաւէր, ժիր, զգաստ* -, a simple, frugal, rural, laborious, active, sober -; *անարատ, բարեկարգ, չափաւոր, տեսական, անհոգ* -, a pure, regular, moderate, contemplative, careless -; *անդորրաւէտ, խաղաղաւէտ, փափկասուն, հեշտալի, զուարճալից* -, a quiet or tranquil, peaceful, delectable, effeminate or luxurious, agreeable -; *սոսկական, անզբօս, հովուական վարել կեանս*, to lead a private, serious, pastoral -; *վարել, անցուցանել զկեանս*, to pass one's life; *հասարակաց վարել կեանս*, to live in common; *բերկրալից, հաճոյական վարել կեանս*, to lead a happy, comfortable -; *դողալ ի վերայ կենաց ուրուք*, to tremble for another's - or days; *կեանս պարգեւել*, to grant - to; *շահել զկեանս*, to gain one's living; *ի վտանգ արկանել զկեանս*, to imperil, to hazard or expose one's - to danger; *ազատել կամ կորուսանել զկեանս*, to save or lose the -; *ի կենաց արկանել, զրկել, բառնալ, լուծանել*, to deprive of -, to put to death, to kill; *ը̅ մէջ կենաց եւ մահու լինել*, to be a question of - or death; *ի կենաց անկանել, պակասել*, to lose one's life, to die; *հրաժարել ի կենաց*, to renounce -; *փոխիլ ի կենաց աստի*, to make one's exit from this world; *ելանել ի կենաց*, to depart this -; *սուղ են* -, - is short; *ի վտանգի կան* - *նր̅*, his - is in danger; *ընդ կեանս եւ ը̅ մահ*, half alive & half dead; *տալ տաց զկեանս իմ վ̅ն նր̅*, I would lay down my - for him or her; *ի կեանս եւ ի մահու*, in - & death; *ժամանակն է ոստայն կենաց* or *որ հիւնու զկեանս*, time is the stuff that - is made of; *ը̅ս կենաց եւ վախճանն*, people die as they live; S. Էջ, Ընդունիմ, Կեամ, Երազ, &c.

Կեդրոն, &c. S. Կենդրոն, &c.

Կել, Կէլ *s.* fraud, deceit, trick, cunning.

Կեղ, ոց *s.* ulcer; sore, wound; *-ալից a.* ulcerous.

Կեղակարծ *a.* doubtful, uncertain, ambiguous; undecided, wavering, pusillanimous, irresolute; suspicious, distrustful; - *լինել*, to be suspected, doubted; - *թուիլ*, to seem doubtful; -, *-աբար ad.* doubtfully, uncertainly.

Կեղակարծելի S. -կարծ.

Կեղակարծեմ *vn.* to doubt, to have

doubts about; to suspect, to surmise, to distrust.

Կեղակարծիք, -ծութ *s.* doubt, misgiving, uncertainty, suspicion, mistrust. [ureter).

Կեղանկ *s.* gangrene or fistula (of

*__Կեղար__ *s.* cellar.

Կեղաւարտակ *s.* cupping-glass; -*եմ* *va.* to cup; S. *Շառատեմ.*

Կեղեմ, *եցի* *va.* to wound, to hurt; *fig.* to embitter, to gall, to ulcerate, to vex, to torment. [- nun.

Կեղ՛եստինեան *s.* celestin; - *կուսան*,

Կեղերջ, -*ական* *s.* complaint; -*ական* *a.* plaintive. [shell; *fig.* outside.

Կեղեւ, *ոց* *s.* bark; peel; rind; husk;

Կեղեւանք *s.* scale; shell; S. **Կեղեւ.**

Կեղեւեմ, *եցի* *va.* to bark; to peel, to pare; to shell; to scale.

Կեղեքածք *s.* excoriation, scratch.

Կեղեքեմ, *եցի* *va.* to excoriate, to scratch; to tear, to rend, to lacerate, to flay, to wound; *fig.* to afflict, to vex, to harass, to oppress; - *զսիրտ*, to rend, to harrow, to break the heart; - *զմիմեանս*, to tear each other; *fig.* to revile or malign each other; - *զվէրս*, to rip up old sores, to open wounds afresh.

Կեղեքումն *s.* tearing, rending, laceration; violence, vexation, oppression.

Կեղթ, *ից* *s.* bushel; pannier, basket.

Կեղծ *a.* feigned, dissembled, false, counterfeit, sham, fictitious, artificial, factitious; affected, prim, finical; *s.* S. -*իք*; -*ս ի -ս* *ad.* of an affected manner, under a false aspect, under a feigned or counterfeit appearance; -*ս ի -ս լինել*, to appear under various forms, spectres or phantasms.

Կեղծամ *s.* false hair; S. **Ծամ.**

Կեղծաւոր, *աց* *a.* double-faced, double-dealing, dissembling; *s.* hypocrite, dissembler; -*աբար* *ad.* hypocritically, dissemblingly, like a hypocrite.

Կեղծաւորական *a.* hypocritical, dissembling, fallacious, feigned, simulated. [panion in imposture.

Կեղծաւորակից *s.* fellow cheat, com-

Կեղծաւորանամ, *ացայ*, -*րեմ*, *եցի*, -*րիմ*, *եցայ* *vn.* to play or act the hypocrite, to feign, to dissemble, to counterfeit, to simulate, to pretend to, to affect, to look demure, to assume a borrowed air, to counterfeit another; -*րեալ բարեպաշտ*, false devotee, canting rascal, bigot, hypocrite.

Կեղծաւորութիւն *s.* hypocrisy, dissimulation, duplicity, pretence, fiction, imposture, falsehood; - *ի բարեպաշտութեան*, bigotry, affected devotion, false piety, cant.

Կեղծեմ, *եցի* *vn.* to feign, to dissemble, to mask, to disguise, to hide, to conceal, to clcak, to cover; to counterfeit, to simulate; to pretend, to forge, to invent; *չ- ինչ*, to conceal nothing, to deal all fair & above-board; *խօթութիւն* -, to sham illness, to play the invalid; *մեռանել* -, to counterfeit death.

Կեղծիք, *ծեաց* *s.* dissimulation, feint, sham, fiction, counterfeit, forgery, fable, idle fancy, crotchet, fantasy, chimera; -*ծեօք* *ad.* fictitiously. [ful.

Կեղծուպատիր *a.* fallacious, deceit-

Կեղծօձիք *s.* shirt-collar, false-collar.

Կեղտ, *ոյ*, *ի*, *ոց* *s.* spot, stain, blot, blemish; brand, stigma; *a.* stained, soiled; - *անուն*, infamy, dishonour, discredit, disrepute; *հանել զ-*, to clean, to scour, to take out stains; -*ք* *np.* the Celts.

Կեղտալից *a.* full of spots or stains.

Կեղտահան, *աց* *s.* scourer. [ed.

Կեղտանուն *a.* discredited, blemish-

Կեղտաշոր *s.* dirty cloths or rags; soiled linen. [to dirty.

Կեղտեմ *va.* to spot, to stain, to soil,

Կեղցաւ S. **Քաղցկեղ.** [*s.* rush-mat.

Կեմ, *ոյ*, *ով* *s.* grass-rope; -, -*եղէն*

Կենագործ, -*ակ* *a.* vivifying.

Կենագործեմ *va.* to vivify, to give life to, to quicken, to animate, to revive, to restore.

Կենագործութիւն *s.* vivification.

Կենազրաւ, -*խուզ* *a.* murderous, killing, mortal, deadly, lethal.

Կենակից *s.* comrade, companion, partaker; husband, wife, married couple; - *լինել*, to live together, to cohabit, to keep company with, to get intimate, to frequent, to converse; *չկամիմ բնաւ - առնդ լինել*. I will have no manner of conversation, no dealing with that man.

Կենակցիմ *vn.* S. **Կենակից** *լինիմ*; *ասա ինձ ը̄ ում կենակցիս, եւ ասացից ո՞վ ոք ես*, tell me the company you keep, & I will tell you what you are.

Կենակցութիւն *s.* living together, company, society, cohabitation; intimacy, conversation; matrimony; *այնպիսի սերտ եղեւ իմն – ը…*, my life was so bound up with that of…

կենասերիմ *vn.* to breed, to multiply,

կենասէր *a.* life-loving. [to increase.

կենասպառ *a.* consuming, exhaust-

կենատու *a.* life-giving. [ing life.

կենարար, *աց a.* vivifying, vivifical; *s.* Saviour, Redeemer; *bot.* chamœdrys, S. *Լերդախոտ*. [the zodiac.

կենդակ, *աց s.* constellation, sign of

կենդանաբան *s.* zoologist; *-ական a.* zoological; *-ութիւն s.* zoology.

կենդանաբաշխ *a.* distributing, giving life. [vital, vivifying; *s.* zodiac.

կենդանաբեր, *աց a.* life-bringing,

կենդանաբոյս *s.* animal-plant; S. *կառաբոյս*.

կենդանագիր, *գրաց s.* portrait, likeness, picture; painter; *հասակաչափ, կիսանձնեայ, փոքր, մանրանկար –*, full-length, half-length, head-size, miniature portrait; *գեղեցիկ, ճշգրիտ –*, fine, exact portrait; *տալ հանել զ–*, to get one's picture drawn or painted, to have one's likeness taken; S. *Լուսանկար*. [&c.

կենդանագործ, &c. S. **կենագործ**,

կենդանագրեմ *va.* to take or paint a portrait, to paint; to pourtray, to depict, to paint; to imprint, to figure.

կենդանագրութ̅ի *s.* painting : zoography.

կենդանազննին *s.* zootomist; *-զննական a.* zootomical; *-զննութ̅ի s.* zootomy.

կենդանաողջութիւն *s.* burnt-offering, burnt sacrifice, holocaust.

կենդանախարոյկ *a.* burning another alive; burnt alive; *-րուկեմ vn.* to burn alive. [mammiferous.

կենդանածին, *ծնաց a.* viviparous,

կենդանածնական *a.* prolific, procreating.

կենդանածնեմ, *եցի va.* to litter or bring forth; to breed, to give rise to; *fig.* to vivify, to give life to. [forth.

կենդանածնութ̅ի *s.* birth, bringing

կենդանակ S. **կենդակ**; *-ամար s.* zodiac.

կենդանական *a.* vital, vivifical; animal, living; *-ն s.* sign of the zodiac; *-ու̅ի s.* vitality. [*- պատկեր*, portrait.

կենդանակերպ *s.* sign of the zodiac;

կենդանակէզ առնեմ *va.* to burn alive.

կենդանակիր *a.* containing life.

կենդանահատ, &c. S. *-զննին*.

կենդանաձայն աւանդութի. oral tradi-

կենդանաձիր *a.* life-giving. [tion.

կենդանանամ, *ացայ vn.* to revive, to live again, to come to life again, to be resuscitated; *fig.* to brighten up, to become animated, to glow.

կենդանապահ *a.* conserving life.

կենդանապաշտ *s.* zoolater; *-ութ̅ի s.* zoolatry.

կենդանապարգեւ *a.* granting life.

կենդանասեր S. *-ծին*.

կենդանասէր *a.* desirous of living, fond of life; *s.* zoophilist. [zoophily.

կենդանասիրութիւն *s.* love of life,

կենդանասպառ S. **կենասպառ**.

կենդանաստեղծ S. *-արար*.

կենդանատեսակ S. *-կերպ*.

կենդանատիպ *a.* lively, enlivening.

կենդանատու, *-ր a.* life-giving, vivifying, vivificative; *-տունկ s.* zoophyte.

կենդանարար, *աց a.* vivifying; *-ու̅ի s.* vivification.

կենդանացու *a.* living, alive; vivifying; *մահկանացու ես դու եւ ոչ –*, thou shalt die & not live; *բանք –ք*, words of health, of life.

կենդանացուցանեմ, *ուցի va.* to vivify, to give life to, to animate, to reanimate, to revive; to resuscitate; *-ուցիչ a.* vivifying, reviving.

կենդանաքար *s.* zoolite.

կենդանի *a.* living, alive; animated, lively, vivid, vivacious, sprightly; vital, vivifying, vivificative; *s.* animal, beast; *-նեաւ, -նեօք ad.* in one's lifetime, during one's life; *- լինել*, to be alive, to live; *- առնել*, to give new life to, to reanimate, to vivify; *- պահել զոք*, to save another's live; *երդուաւ ի -ն յաւիտենից*, he swore by the living God, by the Eternal; *- է Տէր եւ - է անձն քո…*, as the Lord lives, & as thy soul lives…; *- է անձն քո, արքայ, թէ գիտիցեմ*, as thy soul lives, o king, I cannot tell; *- է Տէր եթէ մեռանիցի*, I swear by the Lord he shall not die.

կենդանութիւն *s.* life, vitality; vivacity, animation, liveliness, sprightliness; freshness, bloom; * health; *կրել զ–*, to live, to breathe, to be living; *ի -է արկանել*, to deprive of life, to put to death, to kill; *ի -ն իւրում*, in his lifetime, during his life; * *ի - ձեր*! your health! S. *Ըմպեմ*.

կենդանւոյն *ad.* quite alive, yet alive; during life; *a.* alive, living; - *ունել, ըմբռնել զոք*, to take one alive; - *այրեցաւ*, he was burnt with life yet in him.

կենդինար, *ի s.* hundredweight, cwt. [quintal.

կենդոնատ *s.* rag, tatter.

կենդրոն, *ի s.* centre, middle; - *ծանրութե*, centre of gravity; *-ախոյս a.* centrifugal.

կենդրոնական *a.* central; *-ութի s.* [-ity.

կենդրոնակից *a.* concentric.

կենդրոնաձիգ *a.* centripetal.

կենդրոնացումն *s.* concentration.

կենդրոնացուցանել *va.* to concentrate.

կենդրոնաւորել *va.* to centralize, to centre; *-ւորիչ a.* centralizing; *-ւորութի s.* centralization.

կենեղուտ *a.* alive, living; vital; [vivacious.

կենսաբան *s.* biologist; *-ական a.* -gical; *-ութի s.* biology.

կենսաբաշխ S. **կենդանա-**.

կենսաբեր, *-բուղխ a.* bringing, causing or giving life, vivifying.

կենսագիր *s.* biographer; *-գրական a.* -phical; *-գրութի s.* biography; *տանել, յօրինել զ-գրութիւն ուրուք*, to write the biography of.

կենսածին *a.* generating or causing life, & health; - **կոյս**, Mother of Life,

կենսական *a.* vital. [Virgin Mary.

կենսակիր *a.* vivifying, salutary; alive, lively.

կենսատուիթ S. **կենդանատու**.

կենսասէր *a.* fond of life.

կենսատու, *-ր* S. **կենդանատու**.

կենսացուցանել S. **կենդանա-**.

կենսունակ *a.* life containing.

կենսուոյց *a.* salutary, wholesome.

կենցական *a.* which may or ought to live.

կենցաղ, *ոյ s.* life; conduct, behaviour, custom, manners; present life; world; *սոսկական* -, private life; *վարել անփառունակ* -, to pass life in obscurity; *վճարել ի -ոյս*, to depart this life, to die; S. **կեանք**.

կենցաղագէտ *s.* politician; *-գիտութիւն s.* politics.

կենցաղական *a.* earthly, terrestrial, mundane, worldly, temporal, transitory; *-ն s.* biography, life; S. *-օգուտ*.

կենցաղակից, *-կցորդ* S. **կենակից**.

կենցաղասէր *a.* mundane, worldly-minded, fond of life, of this world.

կենցաղավարել, *-րիմ, րեցայ vn.* to live; to subsist; to behave or conduct oneself; to live in society, to frequent, to converse, to talk.

կենցաղավարութիւն *s.* life, tenour of life; conduct, manners, behaviour; good-breeding; conversation.

կենցաղիմ S. *-ղավարիմ*.

կենցաղօգուտ *a.* useful to the world, to every one; of public utility; useful, interesting.

կենցաղօգտութիւն *s.* the being useful; utility, public welfare.

կեշտ, *ից s.* religion; sect; S. **Դէն**.

*__կեռ__ *a.* crooked, hooked; *s.* hook, crook.

կեռ, *աց*, *-իք*, *եաց s.* tusk, tooth, [fangs.

կեռաս, *ից s.* cherry; *-ենի s.* --tree; *-ենիք s.* --orchard; *-օղի s.* --brandy, kirsch-wasser.

կեռիկ *s.* cog, catch, tooth.

*__կեռլիկ__, *լկաց s.* bucket.

կեռնեխ, *աց s.* black-bird; thrush.

կեսար, *ու*, *աց s.* cæsar, emperor; S. **կայսր**, &c. [husband's mother.

կեսուր, *սրի s.* wife's mother-in-law,

կեսրայր *s.* wife's father-in-law, husband's father. [*-գրութի s.* punctuation.

կետադրել, *եցի va.* to punctuate;

կետահարութի *s.* confines, limits.

կետային *a.* cetaceous.

կետոս, *աց s.* whale; *ast.* cetus.

կեր, *ոյ s.* nourishment, food; prey; *fig.* bait, decoy, allurement, lure; - *առնուլ*, to take nourishment; - *արկանել*, to bait, to lure, to allure, to decoy; - *լինել*, to be food for, the prey of; to allow, to let itself to be decoyed or allured; - *լինել սուսերի*, to be put to the sword.

կերակուր, *կրոյ s.* meat, eatables, nourishment, aliment, subsistence, food, victuals; repast; bait, food, provender, pasture; prey; fuel; *ունիք ինչ* -, have you any thing to eat? - *եւ ըմպելի*, eating & drinking; *քաղցր ի* -, sweet to eat; - *վատառողջ*, misdiet; *առողջարար* -, wholesome food; *ազնիւ, քաղցրահամ, փափուկ -ք*, exquisite, delicious, dainty meats; *Թշնամիք մեր՝ - մեր են*, we can eat up our enemies like bread; *մատնեցոյց են նոքա ի - ձեզ*, they shall be your prey; - *տալ, արկանել*, to give to eat, to feed; *առնուլ ի* -, to take for nourishment; - *առնուլ*, to eat, to feed, to take food;

ժուժկալել, զգուշանալ ի -կրոց med. to be on a strict diet, to observe a regimen; - *լինել*, to be the prey of; - *սրոյ առնել*, to put to the sword; - *լինել հրոյ*, to be for fuel to the flames; -*ք որովայնի եւ որովայն -կրոց*, meats for the belly & the belly for meats; S. *Ձուգեմ*.

Կերակրական S. -*կրողական*.

Կերակրակից *s.* table-companion, who eats or messes with another; - *լինել*, to intercommon.

Կերակրանք S. **Կերակուր**.

Կերակրասէր *a*. fond of eating, dainty-mouthed; - *լինել*, to feast, to revel, to give oneself up to feasting.

Կերակրեմ, *եցի va*. to give to eat, to nourish, to keep, to feed; to maintain, to sustain, to treat; to bring up, to rear; -*իմ vn*. to eat, to mess, to nourish or feed oneself, to live, to be fed.

Կերակրիկ *s*. frugal fare, scarce nourishment.

Կերակրիչ *a*. nourishing, feeding; nutritious.

Կերակրողական *a*. nutritive, nutritious; -*ն s.* nutritive power.

Կերակրողութն, -*կրչութն s*. act of nourishing, sustentation; stewardship, administration, management.

Կերատ, *այ s*. carob-seed: carat.

Կերբեցութիւն *s*. gluttony.

Կերիչ *a*. eating, tearing, devouring; gnawing; corroding; *s*. weevil, worm; moth.

Կերկեր *a*. hoarse; - *ձայն*, - voice.

Կերկերիմ, *եցայ vn*. to be or to get hoarse, to make oneself hoarse.

Կերկերումն *s*. hoarseness.

Կերող *a*. eating; *s*. eater; - *եւ արբեցող*, eating & drinking; gluttonous & wine-bibber; *այր* -, a lover of good living; glutton.

Կերողութիւն *s*. stuffing, eating to excess, gluttony.

Կերոն, *ի s*. wax-taper; wax-light.

Կերուած, **Կերած** *s*. moth-hole; rust-hole, corroded part.

***Կերուխում** *s*. eating & drinking, junketing, good living, good cheer, feasting.

Կերպ, *ից s*. form, figure, shape, cut, fashion, make; aspect, look, appearance, air, deportment; -*ս ի -ս a*. in many shapes or forms; in many ways, diverse; -*ս ի -ս լինել*, to assume a borrowed shape or appearance, to be disguised, dissembled or concealed; *ի -ս -ս առնել*, to transform into various shapes; *ի -ս ահագինս*, in the most hideous shapes.

Կերպագրեմ *va*. to form, to figure, to fashion, to make.

Կերպագրութիւն *s*. form, figure, shape.

Կերպակերպ *a*. in many fashions, in various forms, diverse, varied.

Կերպակից *a*. conformable; like, resembling, similar.

Կերպակցութն *s*. conformity; likeness, resemblance, similarity.

Կերպաձեւեմ S. **Կերպագրեմ**.

Կերպամտեմ *va*. to form an idea of.

Կերպանամ, *ացայ vn*. to be formed, to take the form.

Կերպառութիւն *s*. assuming a form, shape, similarity or likeness.

Կերպաս, *ուց s*. silk, silk-stuff; taffeta, light silk; silk goods; *a*. silken; - **Ա**ն*գղիոյ*, court-plaster.

Կերպասաբեր *a*. producing silk; - *որդ s*. silk-worm.

Կերպասագործ, *աց s*. silk-weaver, silk-manufacturer.

Կերպասածին *որդ s*. silk-worm.

Կերպասեայ, -*եղէն*, -*սի a*. made of silk, silken, silky.

Կերպասավաճառ, *ի s*. silk-merchant, silk-mercer.

Կերպարան, *ի better -ք*, *աց s*. form, figure, visage, countenance, face, aspect, look; presence, appearance, mien, bearing, deportment; attitude, posture; image, effigy; semblance, representation; state, condition; character, temper, comportment; rudiment, first element, idea; idle fancy, whim, crotchet; feint, pretext: coat, dress; S. **Կենդանագիր**; -*ք բանից*, sense, meaning or interpretation of a word; *անպաճոյճ -ք*, a simple exterior; *անդրդողդ*, *աղաչաւոր* -, firm countenance; supplicating posture; *մեղկ* -, an effeminate manner; -*լուրջ*, *անժպիտ*, cold, frigid, reserved, constrained air; *լուրջ եւ խիստ* -, serious air, severe manner; - *սէգ և սպառնական*, haughty, disdainful, proud, threatening air or manner; *ի -ս ծառայի*, in the form of a servant; *առնուլ զ-ս ուրուք*, to counterfeit the character of; *ունել զ-*, *զ-ս իրիք բերել յանձին*, to appear like, to seem, to resemble; *ածել ի -ս*, to shape, to form; to figure; *զ-ս ճշմարտութեան ի ներքս բերել*, to be probable, to have some truth in it; -*ս տալ մտացածինս*, to give false a idea of, to create an erroneous or exaggerated impression; *ընդունել զ—ս վանականութեան*, to take the cowl.

Կերպարանակից *a.* conformable; like, similar, resembling; – *առնել*, to conform; – *լինել*, to comply with.

Կերպարանակցութիւն *s.* conformity.

Կերպարանառնութիւն *s.* prosopopea, personification.

Կերպարանաւոր *a.* feigned, disguised, counterfeited; figured.

Կերպարանափոխ *a.* transformed, metamorphosed; transmuted; – *լինել*, to be transformed, metamorphosed, to change from, to bear another aspect; – *առնել*, to counterfeit, to disguise, to transform, to metamorphose; to change the aspect or appearance; – *առնել զաշխարհ*, to change the face or state of the world; to reform; – *եղեն իրքն*, things bear quite another aspect; the tables are turned.

Կերպարանափոխութիւն *s.* metamorphosis, transformation, change.

Կերպարանեմ, եցի *va.* to give form to, to form, to figure, to shape, to fashion, to model; to represent.

Կերպարանիմ, եցայ *vn.* to conform; to take the form, to put on or assume a look, state, manner or appearance, to give oneself airs; to affect, to pretend, to simulate, to feign, to counterfeit, to give oneself out for, to set up as, to pass oneself off for; – *զառաքինութիւն*, to simulate virtue or probity, to affect a sanctimonious exterior; – *զանմեղութիւն*, *զտղայութիւն*, to put on a look of innocence; to play the child; – *զխլութիւն*, *զառատաձեռնութիւն*, to give a deaf ear to: to pretend to be generous, liberal; S. **Խելք**.

Կերպարանութիւն S. **Կերպարան**; fiction, fraud, feint, deceit.

Կերպացուցանեմ S. **Կերպարանեմ**.

Կերպաւոր *a.* formed, figured; resembling, like, conformable; *–եմ* S. **Կերպարանեմ** & **Կերպաձեւեմ**; *–ութիւն* *s.* form, formation; conformation.

Կերպափոխիմ *vn.* to disguise oneself. [shape or manner.

Կերպիկ *s.* mean, base, despicable

Կերտ *s.* building, construction.

Կերտեմ, եցի *va.* to make, to fabricate, to construct, to build, to erect.

Կերտուած *s.* fabric, construction, edifice.

Կեցութիւն *s.* existence, life; health.

Կեցուցանեմ, ուցի *va.* to cause to live, to vivify, to give life to, to animate, to prolong life, to bring to life again, to reanimate, to revive, to revivify; to save; *հաւատք քո կեցուցին զքեզ*, thy faith hath saved thee.

Կեցուցիչ *a.* giving life; *s.* saviour, deliverer.

Կեցցես, **Կեցցէ** *int.* bravo! huzza! hurrah! *–ցէ –ցէ Հայաստան*, Armenia for ever! hurrah for Armenia! prosperity to Armenia! *–ցէս ցնծութեան ձայնել*, to utter cheers or shouts of

Կեփազ *s.* finest gold. [joy.

Կզակ, աց *s.* chin; – *կենդանեաց*, snout, muzzle; *–ն* (*խէժ*) gum damar (for varnish).

Կզակակապ *s.* chin-bandage; chin-strap; – *լինել*, to hold one's tongue, to be silent, speechless.

Կզանամ, ացայ *vn.* to become hunch

Կզաքիս *s.* marten. [or hump-backed.

Կզուի *s.* hunch, hump, humpback.

Կէս, *կիսոյ*, *ով* *s.* half; middle; *a.* half, semi, demi; *ad.* half, in halves, in part; *ի* –, *կիսովչափ*, by half; half done; – *ի* –, in part, half, by halves, imperfectly; – *ժամ*, half an hour; *տասն եւ – ժամու*, at half past ten; – *գիշեր*, midnight; *ի – ճանապարհին*, half way; *հեռի իբր երկու եւ – խրասախօք*, about two leagues & a half distant; *ի կանգնոյ եւ ի կիսոյ*, a cubit & a half; *ի տարւոջ եւ ի կիսում*, in a year & a half; *ի –ն վերածել*, to reduce to half; – *ի – բանիւ խոստանալ*, to make a half promise; to promise with the lips, insincerely; *ի – աւուրց մեռանել*, to die early, in the flower or bloom of youth; *եթէ կիսոյ – ի մէնջ մեռանիցիմք*, if half of us die; *մեծ – աշխարհին աւերեցաւ*, half the country was ruined; *եւ ահա ի – չէ* or *ոչ է ի – զոր պատմեցին ինձ*, not half the truth was told me; that which was told me was not half the truth; *–ք*, *կիսոց* *s.* the one, the others; *–ք* ···, *այլք* ··· some ···, others ···

Կէսօր *s.* midday, noon.

Կէտ, *կէտի* or *կիտի* S. **Կետոս**; point, period, full stop; moment, instant; end, aim; *–նպատակի*, aim, end, scope, object, goal; *ի – մահուն*, at the point of death.

Կէտադրեմ, &c. S. **Կէտա–**, &c.

Կէտանիշ *s.* guiding-mark.

Կէտորս, *աց s.* whaler.

Կթան, *աց a.* milch.

Կթեղէն *s.* milk-diet.

Կթեղի *s.* production, produce.

Կթեմ, *եցի va.* to milk: to gather, to reap, to get in, to harvest, to get in the harvest, to collect the fruits: *to win at play; – *զկովն*, to milk the cow; – *զայգի*, to gather the grapes; *ի քարէ կաթն* –, to skin a flint.

Կթիտ *s. chem.* amygdalin.

Կթղայ *s.* drinking-glass; *–ընկեր s.* bottle-companion.

Կթոտ *a.* tottering; staggering; lingering, languishing, languid, feeble, weak.

Կթոտիմ, *եցայ vn.* to totter, to languish, to grow weak; *կթոտէին բարձք նր̅*, he could hardly keep on his legs; *կթոտէին դողդոջուն ծունկք նր̅*, his trembling knees sank beneath him, or failed under him.

Կթոց, *աց s.* fruit-basket.

Կթուիթ *a.* feeble, weak.

Կթուն *s.* milky kernel of fresh nuts.

Կթուցանեմ, *ցի va.* to enervate, to weaken, to enfeeble, to emasculate; *-ցեալ a.* S. **Կթոտ**; *–ցեալ ծունկք*, feeble, tottering knees.

Կիզ *s.* burning; *a.* burnt.

Կիզական *a.* burning, caustic.

Կիզանեմ, *զի va.* to burn; S. **Կիզում**.

Կիզանողական *a.* burning, sharp, caustic; inflammable; combustible.

Կիզանողութիւն S. **Կիզող–**.

Կիզանուտ *a.* combustible, fit or liable to burn. [**Կիզանուտ**.

Կիզելի *a.* burning, scorching; S.

Կիզեմ, *–եցուցանեմ* S. **Կիզում**.

Կիզիչ, *–զող a.* combustive; caustic;

Կիզն *s.* wool; worsted. [*s.* incendiary.

Կիզողական *a.* incentive; caustic.

Կիզողութիւն, **Կիզումն** *s.* causticity; ignition; combustion; burning; conflagration.

Կիզում, *զի va.* to burn, to set on fire, to set fire to, to fire; *–արեգական*, to tan, to brown, to make swarthy.

Կիթ, *կթոյ* or *կթի s.* act of milking; milk, milk-diet: emulsion; *–ք*, the vintage. [*հարկանել*, to play on the –.

Կիթառ, *ի, ով s.* guitar, cittern; –

*__Կիժ__ *s.* worthless, good for nothing fellow, ne'er do well. [bit, piece.

Կիծ *s.* burn, ustion; smart: crumb,

Կիկղոպ, *աց s.* cyclop.

Կիճ, *կճոյ s.* marble; – *կարծրակուռ*, granit; *հանք կճոյ*, --quarry.

*__Կիճ__ *s.* sting of a bee.

Կին, *կնոջ, կնաւ* or *կանամբ s.* woman; wife, spouse; – *մարդ*, woman; *ազգ կանանց*, womankind, women, the fair sex; *թշնամի կանանց*, woman-hater; S. **Կնատեաց**; – *առնակին*, married woman, wife; *շնորհ, գեղ կնոջ*, the grace, the charm of –; *մանկահասակ* – *գեղեցիկ*, a young beauty; – *խնամածու տան*, house-keeper; – *այրասիրտ*, heroine, courageous woman, championess; *գեղեցիկ, նազելի, առաքինի, բարեպաշտ, ամօթխած, ողջախոհ, հաւատարիմ* –, pretty, charming, virtuous, pious, modest or bashful, chaste, faithful –; *տգեղ, սոսկալի, զարդասէր, թեթեւամիտ, կամայական, փոփոխամիտ, անհաւատարիմ, լկտի, տռփոտ* –, ugly, frightful, coquette, giddy or volatile, capricious, fickle, faithless, immodest, lewd –; *հարկանիլ ի սէր կնոջ*, to be enamoured, smitten, in love with a –; – *առնել, առնուլ*, to take a wife, to wed, to marry, to take in marriage; – *լինել ումեք*, to get married, to be spouse of; – *ածել զդուստր ուրուք*, to marry the daughter of; *կեալ ը̅ կնոջ*, to live with a –; *պատրել, մոլորեցուցանել զ–*, to deceive or seduce a –; *բռնադատել, ապականել զ–*, to force, to dishonour a –; *ծանր նստել կնոջ*, to be with child, pregnant, in the family way; *եւ առ նմա մայր նր̅ – յերկրէն եգիպտացւոց*, & her mother gave him an Egyptian wife; *եւ եղեւ ինձ* –, & I took her to wife; *կանանց տուն* S. **Կանանոց**; *կնոջ լրբենւոյ տեսիլ անշնորհ, շնորհք ի վերայ շնորհաց – ամօթխած*, unchaste woman never was fair; S. **Ըստ**, **Ժամ**, &c.

Կինաբարիս S. **Խրուկ**.

Կինամոմոն, *ի, –ամոն, ոյ s.* cinnamon; – *Հայոց*, an Armenian aromatic root. [*մատակ*, wild sow.

Կինճ, *–ջ. կնճաց s.* wild boar; –

Կինք *s.* sole of the foot; trace, track,

Կիպարիս *s.* cypress. [foot-print.

Կիսաբաժին *a.* divided in halves; *–բաղանիք s.* hip-bath; *–բաց a.* half open; *–բերան ad.* between the teeth, muttered; *–բոլոր, –ակ s.* hemicycle, semicircle, half-circle.

Կիսագիր *s.* half a line; *-գործ a.* half done, imperfect; *-գունդ s.* half-sphere, hemisphere; *-գօս a.* half-withered; half-paralytic.

Կիսադաւան *a.* heretical; *-դիք s.* demi-god; a hero.

Կիսաթափանց *a.* translucid, -lucent; *-իկ a.* semi-transparent, diaphanous; *-թեւ s.* hemipteron; *-թոշակ a.* paying half for pension or board; on half-

Կիսաժամ *s.* half an hour. [pay.

Կիսալիր *a.* half-full; *-լոյս a.* half-luminous. [half cut; half killed.

Կիսախողխող *a.* having the throat

Կիսակ *s.* sharp, diesis; S. *-կատար*; *-կաթուած s.* hemiplegy, -plexy; *-կառք s.* chariot, « coupé »; *-կատար a.* half done, unfinished, imperfect, incomplete; *-կենդան a.* half alive; half dead; *-կեր a.* half eaten; *-կէզ a.* half burnt; *-կուժ s.* half a jug or jarful; *-կտուր a.* cut in two, in half; cut off at the middle, divided in halves or in two, bipartite; *-կօշիկ s.* half-boot.

Կիսահագագ *a.* half uttered; *-բերան,* half-open mouth; *-հասակ a.* young; *-հատ a.* half cut off; *-հաւ s.* harpy, monster half bird half human; *-հաւատ a.* half believing, believing in part.

Կիսաձայն *s.* half-tone; semi-vowel; *mus.* diesis, semi-tone; flat; *-ձայնեմ va.* to mark with a flat; *-ձեռնոց s.* mitten; *-ձի s.* mule.

Կիսամահ *a.* half dead, faint; swooned, fainted; *-մասն a. s. ad.* half; *-մասնեայ a.* half, in part, imperfect; *-մարդ, -մարդի s.* monster, half-human; eunuch; *-մեայ a.* half-yearly; *-մեռ a.* half dead; *-մսեայ a.* half-monthly.

Կիսայար *a.* partly raised, half afoot, half up; *-այր* S. **Կիսամարդ**; *-այրեաց a.* half burnt.

Կիսանդրի *s.* bust, head & shoulders, half-length; *-նիստ a.* hemiedric; *-նկար* or *-պատկեր s.* profile; *-նձն, -նձնեայ a.* down to the waist; *-նուն a.* mutilated (word).

Կիսաչափ *s.* half-measure. [ing half.

Կիսապարգեւ *a.* parsimonious, giv-

Կիսասարկաւագ *s.* subdeacon; *-ութի s.* -ate; -ry.

Կիսասեաւ, *-սեւ a.* brown; *-սեռ a.* epicene; *-աստուածք* S. **Կիսադիք**.

Կիսատ S. **Կիսակտուր**; *-տող s.* hemistich.

Կիսարձան S. **Կիսանդրի**.

Կիսաւեր *a.* half ruined; *-ւուրցն s.* prime of life.

Կիսափակ *a.* half closed; half open.

Կիսաքառորդ *s.* octant: eighth part.

Կիսաքոյր *s.* half-sister.

Կիսեղբայր *s.* half-brother.

Կիսեղկ *a.* half-warm, tepid.

Կիսեմ, եցի *va.* to divide into two parts, to divide in halves.

Կիսենթամնայ *s. gr.* division.

Կիսեփեաց *a.* half or partly cooked.

Կիսէշ *s.* mule, half ass.

Կիսողորակ *s. mus.* semi-tone.

Կիսովին *ad.* half, in part, by halves.

Կիսօրեայ *a.* dead prematurely.

Կիվոս *s. Greek word.* cube.

Կիտադրեմ, եցի *va.* to establish, to determine, to prescribe; S. **Կէտ-**.

Կիտակ, աց *s.* point, rule, guidance.

Կիտակուլ *a.* swallowed by a whale

Կիտանիշ *a.* punctuated. [(Jonah).

Կիտոս S. **Կէտոս**. [maciti.

Կիտին *s. chem.* cetin, cetine, sper-

Կիտուած, ոյ, ով *s.* dotting, pointing; embroidery; enamel; *-ագործ, աց s.* embroiderer; enameller.

Կիտր *s.* citron, lemon, lime; *-ատ s.* citrate; *-ոն s.* cedrat, citron; *-ոնենի, -ոնի s.* cedra, citron-tree.

Կիր, կրոյ, ով *s.* lime; *chem.* calx; *կենդանի, շիջեալ, պարարտ, վտիտ, ջրաբաշխական –,* quick-, slack-, fat- or white-, meagre- or brown-, hydraulic- –; *հռոմէական –,* Roman cement; *փոխարկել ի –, – գործել,* to reduce to –; to calcine.

Կիր, կրի *s.* wooden bowl, vat, trough; *med.* albura, morphew (a malignant itch).

Կիր *s.* the suffering, passion, any exterior influence; –, *ի – արկումն,* use, usage, common practice; *ի – ածել, առնուլ, արկանել,* to put to use, to make use of, to employ, to use; to practise, to put into practice; to exercise; *չարաչար ի – արկանել,* to abuse, to misuse.

Կիրակագիր *s.* domenical letter.

Կիրակամուտ *s.* sunday eve, saturday night.

Կիրակէ, Կիւր–, ի *s.* sunday, the Lord's day; *նոր, կանաչ* or *աշխարհամատրան, կարմիր –,* first, second, third sunday after Easter.

Կիրառութիւն *s.* use, employment;

չարաչար —, misemployment, misuse, misusage.

Կիրթ, *a.* well-bred, well-educated, versed, expert, experienced, practised; — ախորժակ, exquisite taste; ընդ — անցանել, to exercise, to practise, to experience; ը̄ — անցուցանել, to instruct, to teach, to educate, to bring or train up; ի — անկանել զհետ իրիք, to devote, to dedicate oneself to; ի — ձգեալ հասանել ումեք, to gain on or close up with one running; S. -ք.

Կիրթերասան *a.* well-bitted, soft-mouthed, docile, subdued, tractable.

Կիրթք *s.* exercise, practice, experience, instruction, knowledge; ի -թս առաքինութեան մտել, to exercise or practise virtue; անցանել ը̄ -թս իրիք, to get used or accustomed to.

Կիրճ, կրճից. ճաց *s.* pass, defile, narrow passage; straits, channel; neck, isthmus; առնուլ, ունել զ-ս, to hold or defend a pass, to be master of the communications, to hold the roads, to close the passage.

Կիրք, կրից *s.* passions; movement of the soul, emotion, sentiment, feeling; animal passions, sensuality, vice; suffering, pain, torment; accident; attributes, properties; — լուսնի, phases of the moon; յորդք կրից, transports, fits of passion; զաչացու, խօլական, մոլեգին, կատաղի —, blind, extravagant, furious, outrageous passion; յուզել զկիրս, to stir up, to provoke or excite the passions; գգուել զկիրս, to flatter, to soothe one's passions; անձնամատն լինել ի կիրս իւր, to give oneself up, to abandon oneself to one's passions, to indulge, to let loose, to gratify one's passions; ի դժուարին կիրս գտանել, to find oneself in a painful, embarrassing or awkward position; նուաճել զկիրս, to rule, to subjugate or control one's passions, to bring one's passions under subjection; S. Թափ, Իշխեմ, &c.

Կից *a.* united, joined, conjoined, connected, annexed; contiguous, adherent, adhesive, sticking; adjoining, abutting, lying close to; *ad.* conjointly, together, at the same time; — ընթանալ, to run together; to concur with, to cooperate; to compete; — լինել, to be annexed; -ք *s.* joint, conjunction, union: kick, kicking; -ք բանից, composition, texture; -ք ճանապարհի, place where four roads meet or cross, cross-road or -street; -ք անդրեաց, group of statuary; -ս արձակել, ընկենուլ, հանել, to kick, to fling out or kick up the heels.

Կիցընկէց *a.* kicking, vicious, apt to kick.

Կիւ *s.* mastic.

Կիւկիւ *s.* cuckoo.

Կիւս, -ահմայ, ից *s.* soothsayer, conjurer, enchanter.

Կիւսահմայութիւն *s.* demonology, black art.

Կիւրակէ *s.* sunday; սրբել զ-ս, to observe or keep the sabbath.

Կիքրիս *s.* kestrel, small hawk.

Կլայ, ի *s.* castle, fortress, fort.

Կլանեմ, կլի *va.* to swallow; to devour; to ingulf, to absorbe; ոգի —, — զօդս, զշունչ, to breathe, to take breath; — զբանս, to listen eagerly.

Կլափաչարժ *a.* crotaphites.

Կլափն, փին *s.* jaw, jawbone.

*__Կլղտրուկ__ *s.* pimple.

*__Կլթիկ__ S. Հեծկլտուք.

*__Կլիկ__ or **Կիլիկ** *s.* ring-shaped ship-biscuit.

Կլիմ, -այ, ի *s.* clime, climate.

*__Կլուկ__ S. Ատոք.

Կլուցանեմ *va.* to cause to swallow.

Կծանեմ, կծի, **Կծատեմ**, եցի, **Կծեմ**, եցի. **Կծեցուցանեմ**, ուցի *va.* to prick; to sting; to nip, to bite; to pique; կծանել զհաց, to cut or break bread; ձեռն իմ կծէ, my hand itches.

Կծիծ *s.* nibbling, stealing a little at a time; *s.* pickpocket; *fig.* swindler, sharper, cheat.

Կծիկ, կծկի or կծկան *s.* clew of yarn, ball of thread; *a.* wound in a ball, squat, clustered, crouching; պատել ի -ն, to wind up, to wind into balls or skeins; — կալ, to crouch, to squat; to sit on one's heels; to creep.

Կծծի *a.* stingy, saving, scurvy, niggard, beggarly, paltry, shabby, mean, sordid, penurious, parsimonious, avaricious, covetous: filthy, dirty, impure, unchaste.

Կծծանք, **Կծծութիւն** *s.* shabbiness, meanness, avarice, stinginess, penuriousness, sordidness, parsimoniousness, sordid avarice: impurity, foulness.

Կծկեմ, եցի *va.* to wind, to coil up, to make into a clew or coil; to bind, to narrow, to contract, to straiten; — զձեռն յաղքատաց, to shut one's hand from, to be close-fisted, hard with the poor; *-իմ* *vn.* to squat down, to crouch, to cower; to be contracted, shortened; to shrivel up, to grow narrow.

Կծկումն, *-ուման* *s.* shrinking, contraction, shortening, shrivelling; squatting; cramp.

Կծմընծուկ *s. bot.* garden-cresses.

Կծու *a.* sharp to the taste, sour, acid, tart; *fig.* pungent, biting, piquant, slandering, rude, satirical.

Կծուապտեղ *s.* bitter, bitter remedy or cure; *-ս առնուլ*, to drink bitter draughts or a potion made of bitter herbs. [smarting.

Կծուած, *ոյ* *s.* stinging, pricking;

Կծուական *a.* biting, sharp, acute, caustic, poignant: *- առնել*, to burn, to scorch; to pain, to torture. [to pick.

Կծուեմ, *եցի* *va.* to gather, to pluck,

Կծութիւն, **Կծուութիւն** *s.* sourness, sharpness, pungency, acidity, tartness; *fig.* bitterness, acritude, causticity. [shuttle.

Կկեմ, *եցի* *va.* to weave with the

Կկզայօն *a.* scowling, lowering, gloomy, sullen, austere.

Կկզիմ, *եցայ* *vn.* to sit squat, to squat down, to sit on one's heels.

Կկոց, *ի*, *աւ* *s.* weaver's shuttle.

Կկոցիմ, *ցեալ* *vn.* to grow hollow, to sink in; *կկոցեալ աչք*, hollow, sunken eyes; *ի դուրս կկոցեալ աչք*, starting-

Կկու, *աց* *s.* cuckoo. [eyes.

Կկուզնստիմ S. **Կկզիմ**.

Կկչեմ, *եցի* *vn.* to blow, to blossom, to bloom, to open.

Կղարթք *s.* amulet, talisman.

Կղեղ *s.* walnut-husk.

Կղեր, *ից*, *-ական*, *աց* *s.* clerk, clergyman, ecclesiastic; clergy; *-ք*, the clergy, churchmen.

Կղերական *a.* clerical, priestly.

Կղերանոց *s.* seminary.

Կղերիկոս, *աց* S. **Կղեր**; *-ական* *a.* clerical; *-արան* *s.* seminary; *-ութի* *s.* clerkship; holy orders; *ի ձեւ -ի*, in clerical attire.

Կղզային *a.* insular.

Կղզեակ, *եկի* *s.* islet, small isle.

Կղզեցի *a.* insular; *s.* islander.

Կղզի, *զւոյ*, *զեաց* *s.* isle, island; *Բրիտանիական -ք*, the British Islands.

Կղթեմ, *եցի* *va.* to knot, to tie in a knot, to make a knot, to tie up.

Կղթկապ *s.* indissoluble knot.

Կղծկիմ *vn.* to afflict oneself, to be disheartened, discouraged, to grow faint-hearted, to languish.

Կղկաթ *a.* languishing, amorous, affectionate; tenderest, fondest, most heartfelt, passionate, cordial; *-նայիլ*, to look lovingly at; to woo; *-եմ* *vn.* to be enamoured of, smitten with, to burn for, to be ardently attached to, very fond of; to long for, to pant after, to sigh or die for. [S. **Կղկաթեմ**.

Կղկղաթ S. **Կղկաթ**; *- ընիմ*, **Կղկղամ**

Կղկղանք *s.* excrements, evacuation, ordure; *fig.* scum; waste, loss; *- հրահալաց*, scoria, dross, slag; *-նաց սովորութիւն*, old customs, obsolete usages; *իբրեւ զ-նս համարել զամ*, to look upon, or to count all things as but dross.

Կղկղեմ, *եցի* *va.* to strain or pass through a filter or strainer; to defecate, to clear from dregs, to purge of lees or impurities; to fine, to filter, to refine, to clarify.

Կղկղումն *s.* defecation, purification.

Կղմինդր, *-նտր*, *տրի*, *տրոց* *s.* tile, pantile; *- քառանկիւն*, brick; *- տափարակ*, flat tile; *թրծոց*, *փուռն -ոյ*, tile-kiln; *ծածկել -օք*, to tile, to roof; *տանիք ծածկեալ -օք*, tiled roof.

Կղմնտրագործ, *աց* *s.* tiler, tile-maker.

Կղմուխ *s. bot.* elecampane, star-wort.

Կղուիմ, *եցայ* *vn.* to shrivel up, to shrink, to double up, to contract, to collapse, to cuddle or coil up.

***Կղպանք**, **Կղպեմ** S. **Փականք**, **Փակեմ**.

Կճածեփ *s.* stucco; *-յատակ* *a.* marble-paved. [ment.

Կճատալ յատակ *s.* marble-pave-

Կճեայ *a.* of marble, marble, marmorean.

Կճեայարկ *a.* marble-roofed.

***Կճեպ** or **Կպեճ** S. **Կեղեւ**, **Փեճոկ**.

Կճիճ, *կճճոյ* *s.* pot, earthen-pot, [pipkin.

Կճղակ, *աց* *s.* hoof.

Կճղակաբաժին, *-բաշխ*, *-հերձ* S. **Թաթահերձ**. [or callous.

Կճղականամ, *ացայ* *vn.* to grow horny

Կճղակաւոր *a.* hoofed, having hoofs.

Կճղանամ S. **Կճղականամ**.

Կճպեմ, *եցի* *va.* to merely say, to confine oneself to saying; * to bark, to peel. [skeleton; carcass; corpse.

Կմախիք, *խեաց*, **Կմախք**, *խաց* *s.*

Կմբեայ *s.* umbo, the boss of a shield or buckler.

Կմբէթ, &c. S. **Գմբէթ**, &c.

Կմբէթանք *s. pl.* cupolas, domes.

Կմբէթեայ S. **Կմբեայ**.

Կմշտրուկ *s. bot.* mercury, dog's caul.

Կնադիր *sf.* concubine, kept woman.

Կնաթող, *-հան*, *աց* *s.* who puts away his wife.

Կնահանումն *s.* repudiation; divorce.

Կնամարդ, *-ի* *a.* effeminate, timid, weak.

Կնամոլ, *-ի*, *-ութն* S. **Իգամոլ**, &c.

Կնասէր S. **Իգասէր**; *-սիրութիւն* *s.* fondness for women; uxoriousness.

Կնատ, *աց* *a.* S. **Կնամարդ**; faint-hearted, poor-spirited, cowardly, base.

Կնատաձորձ *s.* a sorry garment; rag, tatter.

Կնատեաց, *եցի*, *ցայ* *a.* mysogynous, woman-hating.

Կնատեցութիւն *s.* mysogyny.

Կնատիմ, *եցայ* *vn.* to grow effeminate, to become enervated, feeble, cowardly.

Կնատութն *s.* effeminacy, cowardice, softness, faint-heartedness, pusillanimity.

Կնացեալ *a.* effeminate.

Կնացուցանեմ, *ուցի* *va.* to sensualize, to enervate, to emasculate, to unman.

Կնաւոր S. **Կանամբի**.

Կնդմենի *s.* ermine.

Կնգուղ, *գղի* or *գղոյ* *s.* cowl, hood; monk's gown or frock.

Կնդակ, *աց* *a.* bald; S. **Կնտակ**, &c.

Կնդեմ, *եցի* *va.* to tear out the hair; *to strip off leaves; *fig.* to ill-treat.

Կնդրկաբեր *a.* producing incense, thuriferous; *-խառն* *a.* mixed with frank-incense.

Կնդրկեայ *a.* of oliban.

Կնդրուկ, *րկի*, *կաց* *s.* olibanum, frankincense; benzoin; *- երեւելի*, pure -.

Կնի S. **Զկնի** & **Կնիք**.

Կնիւն, *ոյ*, *ով* *s.* sedge, flag, rush; *-աբեր* *a.* producing -.

Կնիք, *կնքոց* *s.* seal; signet; stamp, impression of a seal; signature; mark, figure, sign, character; proof, witness; confirmation, sentence; sign of the cross; baptism; *mus.* tone, sound; *- Հօր*, the only Begotten Son; *- անմահութեան*, the seal or stamp of immortality; *- անփակ*, flying seal; *- կուսութեան*, maidenhead, hymen; *- ազգատոհմի*, coat of arms, armorial bearings, crest, arms; *- դրամոյ*, die, stamp; *- բանից*, conclusion, end; *- հարկանել*, to affix one's seal to, to seal; *լուծանել*, *պարզել զ-*, to unseal, to break the seal; *- տալ*, to baptize; to seal up, to terminate, to finish; *- առնուլ*, to receive baptism, to be baptized; *առնուլ զոք ի կնքոյ*, to stand godfather or godmother to; *- բանիս*, after all, in fine, in short, in a word; *- դնել բանից*, to wind up a speech, to conclude a discourse.

Կնկղակ *s.* a small hood.

Կնկղաւոր *a.* hooded, wearing a hood or cowl; *s.* capuchin monk or nun.

Կնձաձայն *a.* affected, prim; flattering, wheedling.

Կնձնի *s.* elm; *-ք*, --plantation, grove of -s.

Կնճակ *s.* the extremities of a yoke (for oxen).

Կնճանամ, *ացայ* *vn.* to become as a wild boar; *fig.* to grow haughty, proud, fierce, insolent.

Կնճափող *s.* siphon.

Կնճթադէմ, *-կերպ*, *-ցեալ* *a.* hoggish, resembling a wild hog.

Կնճթեղ *a.* having a large snout.

Կնճիթ, *ճթաց* *s.* snout, muzzle, nose; trunk, proboscis; *- ամպոց*, water-spout.

Կնճիթն, *ճթան* *s.* sesame, sesamum.

Կնճիռն, *ճռան* *s.* knot, tie; pucker, wrinkle; frowning, frown; embarrassment, entanglement, complication, intrigue, scrape, difficulty, hinderance, hitch; *- ծնանել յերեսս*, to contract or knit one's brows, to frown; to look gruff, to put on a surly look; to turn up one's nose, to make wry faces; *հատանել*, *բառնալ զ-ն*, to decide a question, to solve or set at rest a disputed point; *- կտաւոյ*, plaits, folds; *- խաղողոյ*, husks of pressed grapes; S. **Կոխած**.

Կնճռեմ, *եցի* *va.* to wrinkle, to contract, to pucker up; to embarrass, to confuse, to render intricate, to complicate; *-իմ* *vn.* to wrinkle, to be wrinkled; to frown, to knit one's brows, to scowl; to become entangled, complicated.

Կնութիւն *s.* female sex; womanhood; marriage, matrimony; *լինել ումեք -թն*, to marry, to wed a husband; *առնուլ -թն* or *ի -*, to take to wife, to espouse, to take in marriage; *տալ ումեք զդուստր իւր -թն*, to give one's daughter in marriage; *խօսել զաղջիկն՝ որդւոյ իւրում -թն*, to demand a maiden as wife for one's son.

Կնունք *s.* baptism.

Կնչեմ, Գնչեմ, եցի *vn.* to grunt.

Կնչիւն *s.* grunt, grunting; – *կանացի*, caressing, coaxing voice.

Կնճուղտ *s.* beast half camel half wild-boar, chimera.

Կնտակ, աց *a.* bald, --headed or -pated; *ե՛լ* –, *ե՛լ* –, go up, thou bald head, go!

Կնտանամ, ացայ *vn.* to become bald.

Կնտացուցանեմ, ուցի *va.* to make bald, to depilate, to cause the hair to fall off.

Կնտնտոց, աց *s.* plectrum, ivory wand to play on a musical instrument with; bow, fiddle-stick.

Կնտութիւն *s.* baldness, depilation; *chem.* chondrine.

Կնքաբանութիւն *s.* blazon, heraldry.

Կնքադրամ *s.* oblation at baptism.

Կնքազգեաց, -զգեստ *a.* baptized.

Կնքահայր *s.* godfather, sponsor; – *լինել*, to stand godfather; *-ութիւն* *s.* the state of a –.

Կնքամայր *s.* godmother, sponsor; – *լինել*, to stand –; *-ութիւն* *s.* the state or office of a –.

Կնքամոմ *s.* sealing-wax.

Կնքանշան *s.* arms, coat of arms, escutcheon, armorial bearings.

Կնքապահ, -պետ *s.* keeper of the seals, the Lord Keeper, Lord Chancellor.

Կնքատու, աց *a.* baptizing, conferring baptism; *s.* the Institutor of the Sacrament, of Baptism.

Կնքաւոր *a.* baptized; *-ութիւն* *s.* baptism; spiritual affinity.

Կնքեմ, եցի *va.* to seal, to close with a seal, to affix a seal, to seal up; to mark, to stamp, to sign; to hide, to cover, to close, to shut up; to confirm, to ratify, to verify; to conclude, to decide; to pronounce sentence; to seal, to complete, to terminate, to finish; to baptize, to confer baptism; to sign with sign of the cross, to make the sign of the cross; – *նշխարաւ*, to wafer; – *արեամբ*, to seal with blood; *դաշն հաշտութեան* –, to conclude a treaty of peace; *-իմ* *vn.* to be sealed, concluded, baptized, &c.; *կնքեցաւ ուխտ հաշտութեան*, peace was made between.

Կնքիչ *s.* sealer; *a.* conclusive.

Կնքոց, աց *s.* seal, signet-ring.

Կշայ, ից *s.* pitch, bitumen.

Կշիռ, կշռոց *s.* balance; *ast.* Libra, the Balance; steel-yard, weighing machine; weight, heaviness, ponderousness; equilibrium, poise; equivalent, equal value, counterpoise; proportion; parallel, comparison, likening; trial, examination, ponderation, judgment; *a.* equal, just, tantamount, equivalent, proportional; *ad.* equally, justly, exactly, proportionately; perpendicularly, directly over, vertically; *զոյգք* or *լուծք կշռոյ*, scales, pair of scales; *ծանրոցք կշռոյ*, counterpoise, the weights of a steel-yard or beam; *նժար* or *թաթ*, *սլաք*, *լծակք կշռոյ*, the scales, the tongue, the beam of a balance; – *դահեկանաց*, money-scales; – *անօթոց*, tare, tare & tret; – *հաւասարութե*, equilibrium, counterpoise; – *տեսակարար*, *յարաբերական*, *բացարձակ*, specific, relative, absolute weight; – *քաղաքական*, balance of power; – *տաղաչափական*, the scan or measure of verses, prosody; – *գտակաւ*, exactly, precisely; – *վերուստ ի վայր*, in equilibrium; perpendicularly, vertically; *կշռով*. by weight; *զնոյն կշռով*, as much, equally, of like measure or weight; *կանոն կշռոց*, *մայր* –, standard-weight; *պաշտօնեայ կարգեալ յուղղութիւն կշռոց*, officer appointed to mark weights & measures; *սահմանել զ-ս*, to stamp with the public mark; – *արդար*, correct balance, scales; just weight; *-նենգութե*, false weight; *-ստութե առնել*, to falsify weights or scales; *զմէտ կշռոյն անայլայլակ ունել*, to hold the balance evenly; to counter-balance, to --poise, to --vail, to equipoise, to equilibrate; – *գտակաւ գործել ինչ*, to go by rule & compass, to do every thing with weight & measure; *գնել ինչ ի* – *ոսկւոյ*, to pay exceedingly dear for, or at an extravagant rate; *դնել զգլուխ ի -ս*, *տալ զանձն ի -ս*, to risk oneself, to incur danger, to run into jeopardy, to expose oneself to death, to carry one's life in one's hand, to encounter danger or death; *ի* – *մատուցանել*, *դնել ի -ս մտաց*, to ponder, to examine, to consider, to weigh; *ի* – *մտանել*, to be weighed, carefully pondered or considered; *ի* – *դնել զոք ը ումեք*, *ի* – *ը միմեանս արկանել*, to compare with;

ի - բերեալ համեմատել, ի - համեմատութեն բերել, ի - կալ ը̅ ումեք, to be compared with, to compare oneself with; զ-ն ընդունել, առնուլ անդրէն զ-ն, to receive the equivalent, or in exchange; կորուսանել զ- կայից, to lose the balance or equilibrium; - հաշուի, balance, balance-sheet; առնել զ- հաշուի, to strike the balance; - առնել զհաշիւ, to balance or settle an account; պահապանք կշռոյ, պահապանեալք կշռով, door-keeper, porter; S. Զուգութիւն.

Կշռաբանութի̅, -գիտուի̅ *s.* statics.

Կշռագործ, *աց s.* balance- or scale-maker.

Կշռադատեմ *va.* to weigh in the mind, to ponder, to consider, to reflect upon; to compare, to confront; * to conjecture, to judge by guess; *-ութիւն s.* conjecture.

Կշռակի S. **Կշիռ** *a. ad.* [disinterested.

Կշռարար *a.* judging rightly, just,

Կշռացոյց *s.* baroscope.

Կշռաւոր *a.* important, weighty; distinguished, much respected, emi- [nent.

Կշռելի *a.* ponderable.

Կշռեմ, *եցի va.* to weigh, to measure; *fig.* to weigh, to calculate, to examine, to ponder on, to take into consideration; to compare, to confront; to shoot, to dart, to take good aim at, to hit the mark; քաջ -, to weigh well, to ponder, to reflect with mature consideration, to pause; - զխօսս իւր, to be cautious in one's words; - զփոխարէն, to return like for like, to recompense, to reward, to renumerate; - զհարուածն, to strike, to adjust one's blow; - զնիզակն, to poise or cast a javelin; - զամենայն աշխարհս, to be worth the whole world; ըստ կշռելոյ ական, judged by eyesight; եւ ոչ կշռեսցի արծաթ ը̅ գնոյ նորա, neither shall silver be weighed for the price therof. [quiter, rewarder.

Կշռիչ, **Կշռող** *s.* weigher; judge; re-

Կշռորդ, *աց s.* steel-yard; - զսպանակաւ, spring-balance; S. Նժար.

Կշռոց, *աց s.* weighing-machine; S. Կշիռ, Կշռորդ.

Կշռուած, *ոց s.* weighing.

Կշռութիւն *s.* weight, heaviness, weighing; *fig.* examination, judgment, consideration; proportion, equality; comparison; *ast.* libration; մէտ -թե̅, equilibrium. [rytes, baryta.

Կշռուն *s. chem.* barium; *-իկ s.* ba-

Կշտադող *s.* adulterer. [glutted.

Կշտալիր *a.* stuffed full, gorged,

Կշտամբանակ S. *-պանակ.*

Կշտամբանք *s.* reproach, upbraiding, reprimand, admonishing, reproof, reprehension, rebuke, scolding, chiding; correction, admonition: adjuration.

Կշտամբեմ, *եցի va.* to reproach, to reprove, to scold, to reprimand, to admonish, to chide, to reprehend, to rebuke, to censure; to correct, to punish; to raise an outcry against, to cry out, to inveigh against: to adjure, to exorcise. [exorcising.

Կշտամբիչ *a.* scolding, grumbling:

Կշտամբումն S. **Կշտամբանք**. [armlet.

Կշտապանակ, *աց s.* tablet? bracelet,

Կշտապինդ *a.* glutted, surfeited, very much satiated; *ad.* to satiety; - ուտել, վայելել, - պնդիլ, to eat one's belly full, to eat one's fill, to cram oneself. [surfeit, cloyment, repletion.

Կշտապնդութիւն *s.* satiety, fulness,

Կշտացաւ *s. med.* stitch, glancing pain in the side; pleurisy.

Կոգեվաճառ *s.* butter-dealer.

Կոգի, *գւոյ s.* butter; S. **Կարագ**.

Կոզակ, *աց s.* architrave; lateral construction; wood-work, frame work, planks, joists; * back of a house.

Կոզպատ, *աց s.* woman's veil; *-եմ va.* to veil.

Կոզուն, *ուան* or *ունի*, *ուամբ*, * *-ուակ s.* camlet, camelot, camel's colt.

Կոթ *s.* handle; - դանակի, haft of a knife; - աւելի, broom-stick or -handle; S. *-ուն* & **Մեղեխ**.

Կոթող, *աց s.* obelisk; *-եմ va.* to set up, to erect an -.

Կոթուն *s.* stalk, stem; pedicle.

Կոլինջ S. **Խուլինջ**.

Կոլոդ *s. chem.* collodion; *-լոթ s.* female head-dress.

Կոխ *s.* trampling or stamping upon; *a.* trampled upon, trodden underfoot; - ճանապարհ, beaten or frequented track, public road; տալ ի -, to give to be trampled on, to cause to tread on; երկինք չեւ էին -, no one had as yet entered heaven.

Կոխած *s.* husks of grapes, refuse from the wine-press.

Կոխան S. **Կոխ** *s. a.* - առնել, դնել, to tread, to tread upon, to trample or tread under foot; – *լինել*, *կալ*, to be trodden, trampled under foot; – *տալ*, S. *տալ ի* **Կոխ**.

Կոխեմ, *եցի* *va.* to tread under foot, to trample on; to rack, to grind; to press, to crush, to squeeze; *fig.* to trample upon, to grind down, to ride roughshod over, to set at nought; to invade, to make an invasion; *առ ոտն* –, to trample under foot, to stamp upon; – *մարդկան զմիմեանս*, to crowd or crush one another; – *զբանակս*, to surprise, to make oneself master of, to take possession of the enemy's camp; – *զտուն ուրուք*, to make a descent on, to invade; *յիշխանութիւն* –, to attain to dignity or honour, to be invested with power. [pump.

Կոխիչ *a.* trampling; –*ջրհան*, force-

Կոխումն S. **Կոխան** *s.*; *լինել ի* –, to be trodden under foot; *տալ ի* –, to give to be trampled on.

Կոծ, *ոյ*, *ով* *s.* lamentation, complaint, mourning, weeping, tears; blow; undulation; – *դնել*, *առնել*, *առնուլ*, *կոծել* –, *ի* – *մտանել*, to wear mourning, to complain, to lament, to deplore; – *մեծ առնել*, – *դառնութիւն առնուլ ի վերայ ուրուք*, to make great lamentation; to chant mournful hymns, to sing dirges over; – *ջերմացուցանել*, to cause to weep with exceeding bitterness; *ի* – *մրրկաց ծփիլ*, to rise or toss about in waves, to be agitated, billowy.

Կոծագիր *a.* lamenting, weeping.

Կոծական *a.* deplorable; weeping,

Կոծամ S. **Կոծիմ**. [plaintive.

Կոծանք *s.* fluctuation, heaving, swelling of the sea. [ers.

Կոծապար *s.* chorus of hired mourn-

Կոծատեղի *s.* place of tears, house of mourning.

Կոծեմ, *եցի* *va.* to beat, to strike, to reiterate blows; – *զդէմս*, to give a slap on the face, a box on the ear; – *զկուրծս*, to beat one's breast; – *զանձն*, to bruise oneself; – *զոք*, to deplore, to lament, to bewail one; – *զհողմս*, to beat the air, to labour in

Կոծիծ *s.* wart, excrescence. [vain.

Կոծիմ, *եցայ* *vn.* to wear mourning; to deplore, to lament; to be beaten, tormented; to be agitated, to upheave,

Կոծոխուր S. **Մոր** *bot.* [to undulate.

Կոծումն S. **Կոծանք**.

Կոկ *a.* smooth, polished, glossy; tidy, set in order. [bush; bullace-tree.

Կոկան *s.* sloe; bullace; –*ենի* *s.* sloe-

Կոկեմ, *եցի* *va.* to smooth, to polish, to gloss; to put or set in order, to

***Կոկիկ** *a.* clean, neat, tidy. [arrange.

Կոկնուտ *a.* gravelly, sandy, stony.

Կոկող *a.* poor & proud; bombastic.

Կոկողաբան *a.* boastful, bombastic; –*եմ* *vn.* to boast, to brag, to vapour, to talk ostentatiously; to tell boastful stories.

Կոկողաբանութիւն *s.* magniloquence, boasting, bragging, pomposity; sophistry.

Կոկողանամ, *ացայ*, –*ղիմ*, *եցայ* *vn.* to grow proud, puffed up; to walk, to act or to talk in a stately, boastful or imposing manner; to strut, to stalk.

Կոկողանք, –*ղումն* S. –*ղաբանութիւն*.

Կոկողավիզ *a.* puffed up, bluff, haughty, stately, lofty, ostentatious,

***Կոկոլ** *s.* tailless hen. [supercilious.

Կոկոն, *աց*, *ից* *s.* flower-bud; *–*աչք*, protruberant eyes.

Կոկոռ, *ի* *s.* *bot.* nenuphar, water-

***Կոկով** *s.* testicle. [lily.

Կոկովանք *s.* high flown discourse; boasting, swaggering; S. **Կոկով**.

Կոկորդ, *աց* *s.* throat, gullet, gorge; wind-pipe, larynx.

Կոկորդալի, –*լիր* *ad.* at the top of one's voice, with open mouth.

Կոկորդախօս *a.* speaking gutturally;

Կոկորդիլ, –*ոս* *s.* crocodile. [guttural.

Կոկութիւն *s.* rough-hewing, modelling, trimming; cleanness, neatness, tidiness.

Կոհակ, *աց* *s.* billow, wave, swell, surge, breaker; *fig.* mountain, hill, height, eminence, rising ground; *փրփրադէզ* –*ք*, foaming billows.

Կոհակալիր, –*ւէտ* *a.* rough, swelling, billowy. [tossed.

Կոհակակոծ *a.* wave- or tempest-

Կող, *ից* *s.* side, rib, flank; part; *fig.* woman; wife; *ը̄* –*աց* *ad.* aside, awry, sidelong; *առ ի* – S. **Զառ** *ի* –; *անդէն ի* –*ի*, directly, at once, forthwith; *ի* – *լինել*, to stretch or lay oneself down, to lie down, to go to bed; –*ք գրեանց*, cover or binding of a book.

Կողաթոքացաւ *s.* pleuropneumony.

Կողախիթ ջերմն *s.* pleurisy. [(Eve).

Կողածին *a.* produced from a rib

Կողակից *s.* consort, wife, spouse.

Կողահոս a. flowing or issuing from

Կողամաշկ s. pleura. [one side.

Կողամայր s. colia, or -s (fish).

Կողացաւ, -ութիւն s. pleurisy.

Կողաւոր a. strong-sided, heavy-flanked, robust.

Կողաքակ լինիմ vn. to cease being a partisan or adherent, to quit or abandon any one's party, to be disaffected.

Կողեալ ad. leaning or inclining to one side. [*mar.* iron-clad.

Կողինաւոր a. armed with a cuirass;

Կողինձ, ոյ s. bread-crust.

Կողինջ S. *Խղունջն.*

Կողկողագին, -ձայն a. groaning, moaning, wailing; plaintive, mournful, querulous; lamentable, sorrowful; *ad.* painfully, sorrowfully, most sadly, lamentably, pitiably.

Կողկողանք s. whining, groaning, tears, lamentation, complaint; compassion, pity. [or compassion.

Կողկողեցուցանեմ va. to excite pity

Կողկողիթ s. chin; S. *Սոսորդ.*

Կողկողիմ, եցայ vn. to groan, to moan, to wail, to bewail, to bemoan, to complain, to lament; to beseech, to implore, to entreat.

Կողկողումն S. *Կողկողանք.*

Կողմակալ, -մանակալ S. *Կողմնակալ.*

Կողմանագնացիկ a. walking late-

Կողմանակի, -ւոր S. *-մնակի.* [rally.

Կողմանիմ S. *ի Կող լինիմ.*

Կողմանոց s. the jutting or projecting part of a building.

Կողմն, մանց s. flank, side; side, part, party; climate; confine, quarter, canton; country, soil, region, land; *-մանք աշխարհի*, cardinal points; *հակառակ -*, the wrong side; the opposite party; *տկար -*, weak side; *ի մի -*, aside, apart; *առ ի -*, slantingly, awry, sideways, laterally; *ի մի - թողուլ*, to set apart, to lay aside; *ի - լինել. անկանիլ*, to lean on one's side, to lay oneself down, to repose; *ի - առնել ի վերայ մահճաց*, to place in bed, to put to bed; *փոխել - ի -մանէ*, to turn from side to side; *- տալ*. to recede, to retreat, to draw back; *ի - ելանել*. to retire from, to withdraw oneself, to stand aside; *ունել զ- ուրուք*, to take up the cudgels for, to take one's part, to range oneself on the side of, to side with one; *երկոցուն իսկ -մանց հաճոյ լինել*. to run with the hare & hold with the hounds, to contrive, to stand well with opposite parties; *ոչ միում յերկոցունց -մանցն լինել ձեռնտու*, to preserve neutrality, to remain neutral; *ի վտանգել յերկուց -մանց՝ հարկ է զթեթեւն առնուլ ի յանձն*, of two evils choose the least; *նստաւ ի -մանէ նորա*, he sate near him; *ը̅ ո՞ր -*, whence? *յո՞ր -*, which way? *ի կողմանէ տան*, near the house; *յայսմ -մանէ*, on this side; *ի միւս -մանէ*, on the other side; *յերկոցունց -մանց*, on both sides; *ի -մանց -մանց*, from different parts; *ի -մանս -մանս*, in various parts; *ի միոյ -մանէ ցմիւսն*, from one side to the other; through & through, right through; *յա̃մ -մանց*, on all sides or hands; from all quarters, everywhere; *յինէն -մանէ*, on my side; on my part, as for me; *ի ձէնջ -մանէ*, from you; in your name.

Կողմնագրութիւն s. chorography.

Կողմնածու s. partisan. [*-ութիւն.*

Կողմնակալ, -ութիւն S. *Կուսակալ,*

Կողմնական a. oblique, diagonal; crosswise, indirect; *-կի ad.* laterally, obliquely, sideways, indirectly.

Կողմնակից, &c. S. *Կուսակից*, &c.

Կողմնապահ, -պետ S. *Կուսակալ.*

Կողմնասէր a. partial; *-սիրութիւն s.* partiality; party-spirit.

Կողմնացոյց s. compass; *- ծովային*, mariner's- or sea--; *- ծոցոյ*, pocket, portable or travelling -; - *mar.* chorographical-chart. [tial.

Կողմնաւոր ad. S. *Կողմնակի*; *a.* par-

Կողմնափակ a. bounded, limited, circumscribed. [put to bed.

Կողմնեցուցանեմ va. to lay down, to

Կողմնիմ S. *Կողմանիմ.*

Կողնոց s. the ribs of a vessel, knee.

Կո̇ղոք, ից s. a sleeveless tunic; an under waistcoat.

Կողոմեմ va. to conjecture, to guess.

Կո̇ղոն, Կո̇ղոսոս s. colossus.

Կողոպուտ, պտից s. spoils, plunder, booty, pillage, sack, robbery; *a.* spoiled, destitute; *մերկ - կացուցանել զոք ի հանդերձից, յիշխանութենէ*, to despoil of one's clothes, of one's authority; *մերկ - առնել զոք ի զինուց*, to disarm, to strip off.

Կողոպտած S. *Կողոպուտ.*

Կողոպտանք s. spoliation, robbery, deprivation, depredation.

Կողոպտեմ, *եցի va.* to despoil, to strip, to plunder, to sack, to ravage, to rob, to rifle, to pillage; to deprive of, to bereave; *զսեղանս* —, to commit sacrilege. [lager, plunderer, robber.

Կողոպտիչ *s.* spoiler, despoiler, pil-

Կողով, *ոց s.* basket, pannier, frail, hamper; — *պտղոյ*, &c. fruit-basket, &c.; S. **Զամբիղ**.

Կողովագործ, *աց s.* basket-maker; —*ութիւն s.* —making, —work; —*վաճառ s.* —seller. [rattle, toy.

Կողոփ S. **Կողով**; —*ոց s.* knee-pan;

Կողր, *ղերք*, *երց s.* branch, bough.

Կոճ, *ոց s.* astragal; door-post, side-post, jamb: joint, articulation; ankle-bone; knuckle-bones (for play); — *վրացի bot.* hellebore; *դար եւ* — *խաղալ*, to play at cross & pile, or head & tail.

Կոճակ, *աց s.* heel-bone: button; * trunk of a tree; *bot.* bud, germ; — *մեղուաց*, bee-hive or swarm of bees; — *առնուլ սերմանց*, to bud, to sprout, to germogliate, to shoot; *արկանել* —*ս*, to button; *արձակել զ*—, to unbutton.

Կոճակաձիգ *s.* button-hook.

Կոճակարար *s.* button-maker.

Կոճանք *s.* porker, pig; *fig.* corn, callosity. [—*է*, —bread.

Կոճապղպեղ *s. bot.* ginger; *պան ի*

Կոճատ, *այ a.* uneven, odd; *դար եւ* —, odd & even; S. **Դար** & **Կոճ**.

Կոճէք *s.* halter.

Կոճկեմ, *եցի va.* to button; —*իմ vn.* to button one's clothes.

Կոճկենիկ, **Կոճկէն** *a.* ornamented with raised embroidery; *s.* garment of divers colours; corsage, bodice.

Կոճկցեմ *va.* to vex, to torment, to deal harshly with.

Կոճղ, *ճեղ*, *ղաց s.* trunk, log, block; trunk, body; fetters, shackles, stocks; rack, torture; *fig.* parent-stock, race, lineage; *դնել*, *պնդել ի կոճեղ*, to put in stocks or fetters; *ի կոճեղս մատուցանել*, to place on the rack, to put to torture.

Կոճղեղաւոր *a.* bulbaceous, bulbous.

Կոճղէղ, —*ղիղ s.* bulb, bulbous root.

Կոճոպեմ, *եցի va.* to lop off, to trim; to pluck or root up; to cut off, to break in pieces, to shatter, to smash.

Կոճոպումն *s.* lopping off; rooting up; extirpation.

Կոմէս, **Կոմս**, *ի s.* count; earl; —*ութ̃ն s.* county; earldom; —*ուհի sf.* countess.

Կոյ, *ի s.* dung, cattle-dung.

Կոյագնդիռ *s.* dung-beetle.

Կոյանոց *s.* cloaca, sink, common-sewer, cess-pool.

Կոյաջուր *s.* drain, sewer.

Կոյզկապ *s.* point of section in grape-stalk. [flux, dysentery.

Կոյշ *s.* diarrhœa, looseness of bowels,

Կոյս, *կուսից sf.* virgin, maiden; the Holy Virgin; *ast.* Virgo; *a.* virgin, virginal, maiden, maidenly; pure, chaste; uncontaminated, untouched, unmingled, inviolate; mysterious, secret, hidden; — *դեռահասակ*, young virgin, girl, maid; — *թիւ*, the number seven; — *ճանապարհ*, untrodden path; — *գերեզման*, empty tomb; S. **Ելանեմ**.

Կոյս, *կուսայ s.* side; party; S. **Կողմն**; *pr.* towards, in the direction of; *ընդ որ* —, which way? where? *ի կուսէ անտի*, on that side or part; *յամ կուսաց*, on all sides; *յոր* — *եւ կամիցի*, wherever he pleases; *յայս* — *յայն* —, from one side to another, on one side & the other, here & there; *զգնալ յայս* — *եւ յայն* —, to take a walk hither & thither, to & fro; *յայս* — *յայն* — *գետոյն*, on this side & on that of the river, here & there; *յայն* — *ծովուն*, beyond the sea; *ի թիկունս* —, *յետս* —, behind one's back, behind, from behind; *յարեւելից կուսէ*, from the East; *յարեւմուտս* —, towards the West; *ի կայս եւ ի* — *կողմանց հիւսիսոյ*, towards the North; *ի հարաւակողմն կուսէ*, from the South; *ի մէնջ կուսէ*, for us, for our part, as for us; *ի մեր* — *է*, he is on our side, he is favourable to us; *ոմն ի նոր* —, *եւ ոմն ի նոր*, one maintened this & another that; — *մի ընդ միոյ կուսին ընդհարեալ*, one side fought with the other; *ի կատարածն թղթիս*, towards the end of my letter; *ելանել ի բացեայ* —, to retire aside; *ի չորս* — *վիմաց*, of hewn stone.

Կոյտ, *կուտից s.* heap, mass, pile; great crowd, throng; flock, herd, drove; meadows, grazing grounds; — *ձիոյ*, paddock; — *աստեղք*, constellation, cluster of fixed stars. [ter.

Կոյտապան, *աց s.* stud-groom, —mas-

Կոյր, *կուրաց a.* blind, sightless, eyeless; — *գործել*, to blind; — *հնազանդութ̃ն*, *հպատակութ̃ն*, passive, implicit obedience; blind submission;

միով ակամբ –, one-eyed, blind of one eye; լաւ է – աչօք քան – մտօք, is better to be blind of an eye than to want understanding; better want of sight than intellectual blindness; – բաղդ! blind fortune! S. Ծլին; –, *– զկուրայն ad. blindly, blindfold, rashly, unadvisedly, at all risks, inconsiderately.

Կոն, ի s. cone; fir--, pine--; –ագիծք s. conic-sections; –ակտուց a. zool. conirostre; –աձեւ a. conic, -al.

Կոնդակ, աց s. brief, bull, decree.

Կոնդակագիր s. bullist, compiler or writer of bulls; –ք or [of bulls.

Կոնդակարան s. bullary, collection

Կոնիոն, ի s. bot. hemlock. [aziz.

Կոնձեղ s. bot. cyperus; turk. habbul'

Կոնոմ, –ոս S. Տնտես.

Կոնոն, &c. S. Կոն.

Կոնք, ից s. shell, conch-shell; basin, wash-hand basin; dish, bowl, porringer; back or console of a throne; arcade, arch, porch; nuptial-bed.

Կոնքաձեւ a. in form of a cupola; concave, vaulted. [murex.

Կոնքեղ, աց s. conchylia, purple-fish,

Կոնքեռ, ի s. enchirium. [worn away.

Կոշկոծ a. beaten, ruined, destroyed,

Կոշկոծամահ լինիմ vn. to be beaten or cudgelled to death; to die on the rack.

Կոշկոծեմ, եցի va. to beat, to strike, to bemaul, to beat to death, to torture, to put to the rack, to murder, to slay, to massacre, to butcher, to kill in a violent & cruel manner; –իմ vn. to torment or trouble oneself, to be extremely harassed, vexed, weary, very much fatigued.

Կոշկոծումն s. torment, torture, rack; slaughter; fig. suffering, grief, trouble.

Կոշտ, ից, ոց s. lump of clay, clod, sod, glebe; corn, callosity; a. hard, rude, rough, coarse; *rude, unpolished, clownish, boorish, ill-bred, ill-mannered, rough; awkward, clumsy; – աքաղաղի, spur.

*Կոշտութիւն s. grossness, coarseness, indelicacy, rudeness.

Կոշրայեմ va. to form, to shape, to fashion, to figure.

Կոչ s. call, appeal, invitation; – յատեան, writ, summons, citation; – ի մենամարտ, challenge; – զինուորական, muster, roll-call; – առնել զինուորաց, to call over; to beat the drum, the tattoo; գտանիլ ի –ն, to be present at roll-call; տալ –ոյն պատասխանի, to answer a summons.

Կոչական, ի s. gr. vocative.

Կոչելի S. Կոչող.

Կոչեմ, եցի va. to call; to call in; to invite; to call, to name; ի մի վայր –, to convoke, to call together, to assemble; – յօգնութիւն, to call on for help, to invoke; – զոք յետս, to call back, to revoke; to call off, to bring back; յետս – զբանն, to unsay, to recall what one has said, to retract, to recant, to revoke; – ի դատ, to cite, to summon; վկայս –, to subpœna, to summon witnesses; – ի վկայութն, to quote, to cite. [nowned.

Կոչեցեալ a. called, surnamed; re-

Կոչնակ, աց s. rattle; clapper.

Կոչնական, աց s. guest, table-companion; the host. [the house.

Կոչնատէր s. inviter, host, master of

Կոչումն s. calling, call, nomination; appellation, name, nomination, denomination; appeal, summons, citation, assignation; invitation; invocation; vocation; յետս –, retraction, recantation, unsaying, recalling; S. Կոչ, Ընծայութիւն.

Կոչունք, չնոց s. invitation; banquet, feast, entertainment, good cheer, good living; –ս առնել, յօրինել, to give a dinner party, to feast, to treat, to entertain, to give an entertainment, to banquet, to feed well; մեծահաց –ս առնել ումեք, to entertain one in a noble manner, to feed him luxuriously, to treat him nobly, to give him a splendid entertainment; ի –ս ուրախութեան, in the midst of the festivities; ի ժամ կոչնոցն, during the enter-

Կոպ, ք, ից, ոց s. eye-lid. [tainment.

*Կոպալ s. shock of wheat-sheaves.

Կոպար, աց s. confines, boundaries, limits. [gravel; sand-stone.

Կոպիճ, պճոյ s. pebble, shingle,

*Կոպիտ, Կոպտութիւն S. Կոշտ *a. –ութիւն. [sandy.

Կոպճուտ a. pebbly, gravelly, stony,

Կոպտարանձն a. monstruous, enormous, deformed, misshapen, ugly, churlish, rustic, rude, rough.

Կու s. villein or duty service; *S. Վէգ; Գերեզմանատուն; –ն, ռունք S. Կոթուն & Ու.

Կոռավար *a.* working in statute-labour.

*__Կոռոփ__ *s.* buffalo-dung: large phlegm, ugly spittle.

Կով, *ուց* *s.* cow; *շառագոյն*, *խայտաբղէտ* —, russet, spotted or speckled —; *վտիտ*, *պարարակ* or *գէր* —, lean, fat —; *կաթնատու*, *կաթնաւէտ* —, milch-—, dairy-—; *կթել զ—*, to milk a —; *ծանր* —, a — with or in calf; *ծնանել —ու*, to calve; *ապաքինիչ —ուց*, —-leech; *ստինք*, *պտկունք —ու*, udder, dug; *միս —ու*, cow-beef; *կաշի*, *մորթ —ու*, neat-leather; —-hide; *ստեւ —ու*, —-hair; *գոմ —ուց*, —-house; *կու*, *քակոր —ու*, —-dung; *կոգի —ուց*, butter of kine; *բչիւն*, *բառաչ*, *պոչիւն*, *պոռոչիւն*, * *պոռալ —ու*, bellowing, lowing of a —.

Կովադիաց, *-ծուծ* *s.* eft, newt, lacertus facetanus.

Կովակեր *a.* cow-eating, (a great eater).

Կովարած, *ից* *s.* cow-herd, neat-herd; *-ուհի* *sf.* cow-keeper.

Կովեան *s. pl.* cows, kine.

Կովկիթ *s.* cow-milker.

*__Կովնոց__ *s.* cow-house, vaccary.

Կոտակ *a.* little, short of stature.

Կոտիղ *s.* cotyla (measure).

Կոտիմն *s. bot.* cress.

Կոտինդ *s.* mug, drinking-vessel.

Կոտմկեան, *-մնկէ* *a.* hawk-nosed, aquiline-—.

*__Կոտոշ__ S. **Եղջիւր**.

Կոտոր, *ոց* *s.* morsel, part, fragment, slice, bit, piece, lump; — *հացի*, piece of bread.

Կոտորած, *ոց* *s.* carnage, massacre, slaughter, butchery; defeat, rout, overthrow, loss; — *անհնարին ի վերայ ածել*, *գործել մեծամեծ —ս*, to make dreadful slaughter, to cut to pieces, to slay, to rout.

Կոտորակ, *աց* *s.* small bit, piece or slice; — *թուոյ*, fraction; *տասնորդական* —, decimals, decimal fractions.

Կոտորակային *a.* fractional.

Կոտորատեմ *va.* to cut into several pieces.

Կոտորեմ, *եցի* *va.* to break, to break in pieces, to shatter, to smash; to cut, to cut down, to fell; to destroy, to break, to rout, to defeat, to overthrow; to massacre, to kill; to cut, to pull to pieces or tatters; to divide, to share, to part; *մեծամեծս* —, to hector, to brag, to boast, to swagger, to pretend to be of importance, to take much upon oneself, to be impertinent; — *ի սայր սուսերի*, to put to the sword.

Կոտորիչ *s.* destroyer, massacrer; slaughterer, exterminator.

Կոտորուած, *-ումն* S. **Կոտորած**.

*__Կոտտամ__ *vn.* to itch as a cicatrix, as healing wounds.

Կոտրատուն *a.* broken to pieces, smashed, shivered, shattered.

Կոր *a.* curved, bent, crooked, aduncous; *ի* — *a.* bowed, inclined; *ad.* down, below, downwards; *ի — կորացեալ*, depressed, cast down; *ի — կործանել*, to cut down, to overturn, to throw to the ground, to overthrow, to upset; *fig.* to dishearten thoroughly, to strike with dismay, to confound, to abash; *ի — կործանիլ*, to fall, to break down, to sink, to be overthrown; *fig.* to droop, to be disheartened, to give way, to lose heart, to be ashamed, abashed; — *գիծ* *s.* curve.

Կորագիծ *a.* curvilineal, -near.

Կորագլխութիւն S. **Կորանք**.

Կորագլուխ, **Կոր ի գլուխ** S. **Կորակոր**; — *առնել*, to humble, to abase, to humiliate, to overwhelm with shame; — *լինել*, to hang one's head, to get confused, to humble oneself, to lose courage, to be ashamed, abashed, humiliated.

Կորակնեմ, *եցի* *vn.* to have the eyes cast down with shame or confusion, to be humiliated.

Կորակոր *a.* ashamed, confused, depressed, humbled, debased, humiliated; *ad.* with hanging head, humbly, full of shame, quite confused, abashed, ignominiously.

Կորակտուց *a.* hawk-billed, having a curved beak.

Կորամագիլ *a.* armed with curved claws or talons.

Կորանամ, *ացայ* *vn.* to be bent, bowed, crooked, curved, to grow cambered, to stoop, to warp; to fall in, to sink; *fig.* to bend the head, to bow down, to be humbled, depressed, confused, debased; *յետս կոյս — կրնկաց ոտից*, to become bandy- or bow-legged.

Կորանք *s.* humiliation, shame, debasement, confusion, consternation; dishonour, ignominy, infamy, opprobrium; *—նօք մեծաւ*, *ամօթալից —նօք* *ad.* shamefully, ignominiously; *եւ—քան զամ*! o dreadful, o unheard of thing!

Կորացուցանեմ, *ուցի* *va.* to bend, to bow, to crook, to camber; to incline, to fold; to 'arch, to vault; *fig.* to humiliate, to mortify, to dishearten, to deject.

Կորացուցիչ *a.* bending, crooking; humiliating.

Կորափիտ *a.* bent, bowed, huddled up.

Կորաքամակ *a.* hump-backed; *–ութիւն* S. **Կզութիւն.**

Կորբան, *ի s.* corban, gift, alms; alms-basket.

Կորդ, *աց a.* rough, untilled, unploughed, wild, waste; fallow; *s.* waste land.

Կորդակ, *աց s.* helmet, casque.

Կորդանամ, *ացայ vn.* to lie fallow.

Կորդացուցանեմ *va.* to let lie fallow.

***Կորդին**, * **Կուր–** *s.* pack-saddle.

Կորդիւն, *–դոյն s. bot.* savory.

Կորդութիւն *s.* the becoming waste, sterile, uncultivated, desert.

Կորեակ, *եկաց s.* millet; *սեաւ –*, lin-seed.

Կորեկահատ *s.* millet-seed; *–հաց s.* --bread.

Կորեկեղէն *a.* made of millet.

Կորեկօղի *s.* millet-brandy.

Կորզան, *ի s.* draw-plate, drawing-frame, wire drawing-plate, screw-plate; *fig.* proof, experiment.

Կորզեմ, *եցի va.* to snatch, to take away, to wrench, to wrest, to extort, to take by force, to ravish; to deliver, to free, to disengage; *յանձն –*, to win, to gain over.

Կորէ *s.* young girl; *np.* Proserpine; *ի –ս* or *ի կոր եւս ելանել*, to be vanquished, humiliated.

Կոր ի գլուխ, **Կոր ի կոր** S. **Կորագլուխ**, **Կորակոր.**

Կորի *s.* conduit, pipe, tube, spout; drain, channel, gutter.

Կորիզ *s.* kernel, stone; grain, seed; *med.* bubo.

Կորինգն *s. bot.* daisy.

Կորինդոն, *ի s.* corundum, adamantine-spar.

Կորիւն, *բեանց s.* a cub or whelp of any wild beast; *– առիւծու*, lion's whelp; *– արջու*, bear's cub, young bear; *– գայլոյ*, young wolf; *– շան*, puppy, pup, whelp; *– իժից*, young viper.

Կործ *s.* overturning; *ի –* or *–ս լինել*, to upset, to overturn.

Կործան *a.* prostrated, prostrate, prone; *– անկանել*, to fall upon one's face; to fall down; to go to ruin, to sink into decay, to be overthrown, to crumble away, to fall to pieces, to be ruined; *– արկանել*, to throw down, to overthrow, to destroy, to ruin.

Կործանեմ, *եցի va.* to overturn, to subvert, to overthrow, to demolish, to destroy, to ruin; to lay waste; to extirpate, to exterminate; *յերկիր –*, to fell to the earth, to throw, strike or dash to the ground; *– զպարիսպս*, to dismantle, to pull down; *– զոք ի հաւատոց*, to pervert from the faith; *– զմիմեանս*, to throw down, upset or destroy each other; *– զկեանս*, to come to an untimely end; *խաղն կործանեաց զնա*, gaming has been his ruin; *-իմ vn.* to fall backwards or on one's back; S. **Կործան անկանիմ**; *– կործանումն մեծ*, to be routed, dispersed, defeated; to be exterminated, annihilated; *– ի հպարտութէ*, to lay down one's pride or haughtiness, to cease to be puffed up or proud; *ի սուգ –*, to end in mourning; *– պարտեօք*, to be over head & ears in debt; *– յառասպելս*, to subside into fable; *փառքն մեր յաւար -նեցան*, our glory is lost or vanished away.

Կործանեցուցանեմ S. **Կործանեմ.**

Կործանիչ *s.* destroyer, waster; *fig.* perverter; *a.* ruinous.

Կործանումն *s.* overthrow, overturning; ruin, waste, devastation, desolation, destruction, demolition; tumbling, crumbling, sinking; fall, downfall, decay; rout; extermination; *համաշխարհական –*, universal deluge; *– ի վերայ ածել*, to ruin, to destroy, to waste; *ի – բերել, անկանել*, to be on the brink of ruin, to be ready to fall, to fall or go to ruin or to decay; *կանգնել ի կործանմանէն*, to rebuild, to recover from ruin, to build up again, to restore, to repair; *fig.* to recover from disaster or misfortune, to raise again.

Կործեմ, *եցի va.* to empty.

Կորկ, *ի* or *ոյ s.* dirt-spot, dirt, filth, ordure; *caked filth attached to the long tails of oriental sheep.

Կորկոտ, *ի* or *ոյ s.* decorticated wheat.

Կորկոտիճ *s.* speck, spot, speckle.

Կորճ, *ից s.* griffin; S. **Պասկուճ**; *mus.* crotchet; **a.* crooked, hooded; *S. **Փեճեկ.**

Կորճալեզու *s.* jargon, brogue, cant.

Կորճային *a. mus.* chromatic.

Կորնգան, *ի s. bot.* origan.

Կորնթարդ, *ի a.* convex; *–ութիւն*, **–թիք s.* convexity.

Կորնչելի *a.* loseable, evanescent.

Կորնչիմ, *րեայ vn.* to be lost, to disappear; to perish, to decay, to be destroyed; to lose one's way, to lose oneself, to go astray, to err; to go to ruin, to ruin oneself; - սովամահ, to die of starvation, to be starved to death; to be dying of hunger; կորեաւ յիշատակ իմ, all memory of me was lost; կորեաւ յոյս իմ, my hopes have vanished; կորիր յերեսաց իմոց, get you gone, be gone.

Կորոդիոն *s. Gr. w.* coral.

Կորով *a.* S. -ի; - or -ք *s.* vigour, force, strength, might, power; dexterity, skill, proficiency, address, ability, ingenuity; - մտաց, strength of mind; - մարմնոյ, bodily strength, vigor.

Կորովաբան, -խօս *a.* eloquent, fluent.

Կորովաբիբ *a.* keen-eyed, keen, acute, piercing.

Կորովակի *ad.* stoutly, vigorously, valiantly; dexterously, cleverly; *a.* valiant, able, skilful, clever.

Կորովաձիգ *a.* expert at drawing the bow, skilled in archery; well-bent (bow); - աղեղնաւոր, skilful archer.

Կորովամիտ *a.* keen-witted, subtle, penetrating, ingenious, perspicacious, sagacious, acute; shrewd, crafty, cunning.

Կորովամտութիւն *s.* sagacity, ability, perspicacity, acuteness, wit.

Կորովանամ, ացայ *vn.* to recover one's strength, to take courage; *fig.* to tax one's ingenuity, to set one's wits to ...

Կորովեմ, եցի *va.* to take careful aim at, to hit the mark; *fig.* to obtain one's scope or end; to weigh accurately or justly, to do justice.

Կորովի *a.* shooting skilfully, carefully aiming at; skilful in arms; dexterous, expert, skilful, handy; nervous, robust, vigorous, valorous, valiant; intelligent, ingenious, clever, witty, wily, keen; *ad.* S. Կորովակի; - յաղեղն եւ ի սուսեր, skilful with the sword & bow.

Կորովութիւն *s.* ability, dexterity, address; S. Կորովամտութիւն; - բանից, eloquence, fluency of speech; - բբաց, piercing sight.

Կորութիւն *s.* curve, bend, cambering, curvature.

Կորունչ *a.* aquiline-nosed, hook--.

Կորուսանեմ, սի *va.* to lose; to miss, to mislay, to be without; to ruin, to undo, to destroy; to put to death, to kill; to exterminate, to annihilate; - զճանապարհն, to lose one's way, to be lost, to stray; - զհամբաւ, to lose one's reputation or good name, to be defamed, disgraced; - զթել բանին, to lose the clew or the thread of one's speech; - յաչաց, to lose sight of; - զպատեհն, to lose or let slip an opportunity; - զգրաւն, զխաղն, զդատն, to lose a wager; to lose the game; to be cast.

Կորուսանող, -սիչ *s.* loser; *a.* losing.

Կորուստ, կորստեան *s.* loss; waste; damage; disadvantage; misfortune; perdition, ruin, destruction; lost thing; ի - մատնիլ, to perish, to be lost; ի - մատնել, to lose, to cause to perish; to kill; անձամբ զանձն ի - մատնել, to cause one's own ruin; ի - ընթանալ, to hasten to one's destruction; լինել մերձ ի - or յափն կորստեան, to be upon the brink of ruin or destruction; մեծամեծ -ս տուժել, to suffer heavy losses; կորստեամբ վաճառել, to sell at a loss; դիմէ ի - իւր, he hastens to his ruin.

Կորստական *a.* loseable, perishable, transient, transitory; fleeting, vain; admissible; -ութիւն *s.* unstable nature, inconstancy; admissibility.

Կորստապատիր *a.* causing loss; deceitful, delusive.

Կորստաւէր *a.* contriving or scheming the perdition of.

Կու, ոյ *s.* dung, manure, muck.

Կուենի *s.* pinaster, wild pine.

Կուզ, կզեց, կզոց *s.* pole-cat; cat; *hump; *a.* hunch-backed.

Կութք, կթոց *s.* vintage; harvest; կութ մրրախառն, wine-dregs or lees.

Կուժ, կժոց *s.* earthen-pitcher, jug, jar; water-pot.

Կուլ *s.* swallowing; ի - տալ, to swallow, to gulp down.

Կուլակ, ի *s.* tonsure, shaven crown.

Կուլիբայ, Կոլիվայ *s. Gr. w.* colyba, colyva, boiled grain.

Կուլուռիայ, ի *s. Gr. w.* S. Աղպար.

Կուկուլ *s.* hood, cowl.

Կուղ, կղի *s.* plait, fold, doubling; texture; - կարթի, fishing-line.

Կուղբ, կղբու *s.* beaver, castor; կղբու մորթ, beaver; (գլխարկ) beaver-hat; կղբու ձու, castoreum, castor-oil.

Կուղթ or **Կղութ** *s.* large boiler or caldron used in torture.

Կուղխ *a.* gluttonous, greedy.

Կուճ S. Կիճ.

***Կում** *s.* draught, mouthful.

Կումբ *s.* navel, umbo, nombril of a scutcheon, boss of a shield.

Կունդ, *-տ*, *կնտի* *a.* bald, hairless.

Կունդն, *կնդան* *s.* wheel; *nave of a –. [S. *Գուղձն*.

Կունձն, *-ծն*, *կնձունք* *s.* turf, sod;

Կուշտ, *կշտի* *s.* flank, side; belly; **a.* satiated; *մտրակ ի – առնել երիվարաց*, to set spurs to a horse, to spur on, to gallop; *ելից զ– իւր ի փափկութենէ իմմէ*, he hath filled his belly with my delicacies.

Կուպղ. *կպեղ* *s.* lock; padlock.

Կուպպայ *s.* carter's smock, gabardine.

Կուպր, *կպրոյ*, *ով* *s.* bitumen, asphalt, pitch; tar, naphtha; petroleum, rock-oil; S. *Նաւ*.

Կուռ *s.* condensing, thickening; *a.* condensed, compact, firm, solid, hard; beaten, trodden, frequented; massive, large, heavy; carved, sculptured, hammered; pure, refined; *ad.* vehemently, forcibly; unceasingly, unremittingly, incessantly; *– պողոտայ*, common or beaten road, high-road, main thoroughfare; *– վառեալ*, armed with a cuirass, armed cap-a-pié, from head to foot; *– զմիմեամբ*, *– զմիմեանց զհետ՝ զկնի* or *կնի*, continually, one after the other; blow after blow; *– գրել*, to write close; *շուրջանակի – յոսկի համամակիլ*, to load oneself with gold ornaments; *– նիզակ ոսկի*, golden lance; *– – զրեհին* *mus.* refrain, burden of a song.

Կուռն, *կռան* *s.* back; *զ–ռս տալ որմոյ*, to lean against a wall; *առ կռունս կալ*, to be near, present; *մերձ առ կռան կայ*, it is not far distant.

Կուռք, *կռոց* *s.* idol; image, statue.

Կուսազանցութիւն *s.* deflouring, violation, rape, ravishment.

Կուսածաղիկ *s. bot.* pervinca, periwinkle.

Կուսածին *a.* born of a virgin; *s.* Holy Virgin.

Կուսակալ, *աց* *s.* governor, prefect, pacha; *փոխանորդ –ի*, lieutenant governor, sub-prefect.

Կուսակալեմ, *եցի* *vn.* to govern a province; to be governor of a –.

Կուսակալութիւն *s.* government of a province or department, prefecture.

Կուսական *a.* virginal, maiden, maidenly.

Կուսակից *s.* partisan, abettor, adherent, follower; *– լինել*, to espouse a party, to adhere, to favour, to support; *– լինել ումեք*, to side with one, to follow one's party, to be of the party of, to take one's part, to undertake his defence, to be wedded to one's own opinion; *եւ ոչ միումն լինել –*, to rest or remain neuter; S. *Կողմն*.

Կուսակրօն *a.* living in celibacy, virgin, single, unmarried man or woman; *-ութիւն* *s.* unmarried state, single life, celibacy; *sm.* bachelorhood; *sf.* spinsterhood; *կեալ –ութ*, to live single.

Կուսակցեմ S. *Կուսակից լինիմ*.

Կուսակցութիւն *s.* party, partiality, favour; *ոգի –թե*, party-spirit; *թողուլ զ–*, to give up, to desert one's party.

Կուսամայր *s.* Virgin-Mother.

Կուսան, *աց* *s.* virgin; maid; nun; *– լինել*, to go into a nunnery, to take the veil.

Կուսանակ, *ի* *s. ast.* Virgo.

Կուսանամ, *-նանամ*, *ացայ* *vn.* to be pure as a virgin; to lead a life of chastity, to keep one's maidenhood; to take the veil.

Կուսանոց, **Կուսաստան**, *աց* *s.* maiden's apartment; gynecæum; girls' boarding-school; nunnery, convent.

Կուսաստած *sf.* instructress in a nunnery.

Կուսորդի *s.* the Virgin's Son.

Կուսութիւն *s.* virginity; maidenhead, pucelage; *fig.* pudicity; *բառնալ զ–*, *արկանել ի –թէ*, &c. to defile, to ravish, to violate, to deflour; *ի –է իւրմէ*, from her youth; S. *Կնիք*.

Կուտ, *կտոյ* *s.* grain, seed; *fig.* bait, food; S. *Կորիզ*; *– ջամբել ձագուց*, to feed its young birds or chickens, to put into their beaks.

Կուտակ, *աց* *s.* heap, pile, accumulation, mass; vault, roof; swelling; wave, surge; globe, globule; *–ս –ս արկանել զդիականունս*, to slaughter, to heap up the slain, to make havoc, carnage, butchery.

Կուտակադէզ *a.* piled one upon another, heaped up, accumulated.

Կուտական *a.* cumulative; *– բանք*, exaggeration.

Կուտակեմ, *եցի* *vna.* to heap, to pile, to amass, to accumulate; to swell, to heave, to upheave; to exaggerate.

Կուտակութիւն *s.* convexity, sphericity; S. *-ումն*.

Կուտակումն *s.* accumulation, heap; swelling, heaving; exaggeration.

Կուտեմ, *եցի* *va.* to amass, to collect, to heap up, to heap together, to pile.

Կուտկէն s. camel's hump.

Կուտկուտիմ vn. to be covered with rash.

Կուտոց s. mass, pile; body.

*__Կուտուզ__ a. dwarf; S. Կոկոլ.

Կուր, կրի, կրաւ s. skiff; boat, barge, bark; hod, tray; S. Կեր.

Կուրաբար S. Կոյր *ad.*

Կուրամիտ a. mentally blind.

Կուրան, ի s. the Koran.

Կուրանամ, ացայ vn. to become blind, to lose one's sight, to be deprived of sight; *fig.* to shut one's eyes, to be blind to; — *ճանապարհի*, to be no longer practicable, to be stopped, unpassable or impassable (road).

Կուրաշաւիղ s. blind alley.

Կուրապաղատ, -ունի S. Կուսակալ, -ութի.

Կուրացուցանեմ va. to blind, to make blind, to take away the sight, to excecate; to dazzle, to offuscate; *կիրք -նեն զմիտս*, passions cloud or darken the understanding; S. Ճլացուցանեմ.

Կուրծ s. gnawing; core; — *կաղամբի*, cabbage-stump; — *տնկոց*, *ծառոց*, pith; sap-wood.

Կուրծք, կրծից s. breast, bosom, chest; heart, mind; *պղնձեօք զ-ծան տախտակեալ*, armed with a breastplate, cuirassed; *ուշ ի -ծս անկանել, առնել*, to reflect well on, to recollect, to remember; *մօտ առ -ծս կալ*, to be imminent, near to, to impend; *զկրծից հարկանել*, to beat the breast; *զձեռն ի վերայ կրծից հանգուցանել*, to fold the arms in repose; *մաքրել զ-ծս*, to expectorate, to spit.

Կուրութիւն s. blindness, cecity, excecation; *fig.* blindness, ablepsy, delusion; *հարկանել -թբ*, to strike blind; *քանզի մեծի -թեանս*, what a strange blindness!

Կուրտ, կրտաց a. castrated, gelded; s. eunuch.

Կուրօրէն S. Կոյր *ad.*

Կուց s. the hollow of the joined hands; double handful.

Կոփ S. Կուռ s. -ք S. Կոպ.

Կոփած s. carving, sculpture.

Կոփածոյ, ից a. well carved or sculptured; smooth, polished; — *քար*, freestone.

Կոփեմ, եցի va. to cut, to hew, to carve, to sculpture; to polish; to coin; to forge, to fabricate; to beat, to hammer; — *զպատկեր*, to carve an image.

Կոփիչ s. stone-cutter; chisel; hammer, mallet.

Կոփիւն s. crash, din, clash, clashing, noise.

Կոփոն s. blows, beating.

Կոքղի s. *Gr. w.* conch-shell.

*__Կպուր կպուրի գամ__ vn. to come to blows, to fight, to fall to loggerheads, to fall together by the ears.

Կպրաձիւթ s. pissasphalte; *ծեփել -ով*, to caulk, to careen.

Կպրային a. bituminous.

Կպրանաւթ s. petroleum, rock- or mineral-oil.

Կպրանք s. caulking.

Կպրաշաղախ a. tarred, coated with tar.

Կպրեմ, եցի va. to tar, to caulk.

Կպրիչ s. caulker.

Կռած s. plate, sheet, lamina.

Կռածագ a. crooked or bent at the point; — *բեւեռ*, hook, crook.

Կռածոյ, ից a. cut, carved, sculptured; laminated, forged; engraved; coined; *վարսք -ք*, thick, curly hair.

Կռակտուց a. having a crooked or bent beak.

*__Կռահ__ s. conjecture; *-եմ* S. Կողոմեմ.

Կռամոլ, աց a. given to idols, idolatrous; — *պաշտօն* or *-ութիւն* s. idolatry, love of idols.

Կռան, աց s. hammer; pick; chisel.

Կռանագործ, աց s. smith, hammerer.

Կռանակուռ, -կոփ a. beaten with the hammer.

Կռանահար a. hammering, beating with a hammer; s. smith; *-եմ* va. to hammer, to beat with a hammer, to forge, to beat on the anvil; *-ութիւն* s. hammering.

Կռանաձայնք s. clang of the smithy, ring of hammers on the anvil, hammering, noise.

Կռանարկութի s. hammer-stroke.

Կռանելի a. malleable, ductile, soft; *-ութի* s. malleability, ductility.

Կռանեմ, եցի va. to hammer, to beat, to forge.

Կռաշուրթն S. Կորակտուց.

Կռապաշտ, ից a. idolatrous; s. idolater; heathen; *-ական* a. idolatrous, pertaining to idolatry; *-եմ, -իմ* vn. to worship idols, to give up to idols; to idolize; *-ութի* s. idolatry; heathenism, paganism.

Կռապարիշտ S. Կռապաշտ.

Կռապող a. crooked, crumpled horned.

Կռեմ, եցի va. to cut, to dress stones with the hammer; to carve, to hollow, to sculpture, to engrave, to chisel; to hammer, to beat or strike the anvil; to smooth, to polish; *դաշինս* –, to make a convention, to contract, to enter into an engagement, to engage oneself; – *ուխտ*, to conclude an alliance.

Կռզի *s. bot.* S. **Գռզի**; hips & haws.

Կռէզ, Կռէժ, *ի* S. **Խիժ** *տրաբացի*;

Կռթունք *s.* back. [*կուռոյ* –, mastic.

Կռինչ *s.* the least noise, the least thing; a mere nothing.

Կռինչք *s.* crakeing, creaking, cry or noise; – *հաւուց*, cackling; – *թռչնոց*, chattering; – *խորդոց*, crunk, crunkle of the crane; – *ագռաւու*, caw; – *գորտոյ*, croak; – *եղջերուի*, belling of the stag; S. **Կարկաչ**.

Կռիւ, *կռուոյ* *s.* scuffle, struggle; strife, contest, debate, dispute, squabble, difference, contention, quarrel, wrangling; skirmish, combat, battle; – *ոտից*. place to put one's foot; *ի* – *կալ*. *ելանել* or *մտանել ի* –, *ի* – *կաքաւել*, *ի* – *մատչել ընդ*, to oppose, to resist, to contend, to contest, to combat; to come to blows; *ի* – *արշաւել*, to take the field, to open the campaign; *ի* – *կոչել*, to throw down one's glove, to defy, to challenge.

***Կռճիկ**, –*ճուկ* S. **Աճառ**, **Խաղճա‐**

Կռնակ, *ի* S. **Կուռն**, **Թիկունք**. [*խուղճ*.

Կռնչեմ, *եցի* *vn.* to crake, to creak; to make a shrill noise, to cry out, to shriek, to squeak, to scream; to hiss; to whistle; – *գորտանց*, to croak; – *ագռաւուց*, to caw; – *խորդոց*, to crunk, to crunkle; – *խոզից*, to grunt; – *շանց*, to growl; to yelp; – *եղջերուի*, to bell; – *թռչնոց*, to chirp, to chatter; S. **Կարկաչեմ**.

Կռոնոս S. **Երեւակ**. [tenacity.

Կռուական *a.* tenacious; –*ութիւն* *s.*

Կռուակից *a. s.* antagonistic; cham-

Կռուակցութիւն *s.* alliance. [pion; ally.

Կռուան, *ից* *s.* hold; – *գտանել*, *ունել*, to get a hold on.

Կռուանոց, –*ատեղ*, –*րան* *s.* wrestling-place, palœstra, arena, lists, tilt-yard; battle-field.

Կռուասէր *a.* quarrelsome, quarrellous, shrewish; *s.* wrangler, brawler; disputer, caviller, sophist; –*սիրութիւն* *s.* quarrelsomeness, pugnacity.

Կռուարար, *աց* *a. s.* contentious, litigious, quarrelsome, fractious, wrangling, mischief-making, meddlesome; –*ութիւն* *s.* cavil, chicanery, contention, dispute.

Կռուեցուցանեմ *va.* to set by the ears, to incite to strife, to urge to war.

Կռուեմ, **Կռուիմ**, *եցայ* *vn.* to take offence, to wrangle, to strive, to contend, struggle or dispute with, to debate, to contest, to quarrel; to skirmish, to grapple with each other, to clash together, to fight, to come to blows: to take hold of, to cleave to, to cling, adhere or stick to, to hold fast by, to catch or grasp at, to get entangled in; – *ընդ միմեանս*, to beat one another, to fight together; *fig.* to quarrel; *թօթափել զփոշին կռուեալ յոտս*, to shake the dust off one's foot; *ի բեւեռ կռուեցաւ հանդերձ նորա*, his coat is caught by a nail; *սարդ կռուեալ ձեռօք յորմն*, the spider holds on to the wall with its claws; *եւ մի կռուեսցի ի ձեռին քում ի նզովից նորա*, & there, shall cleave nought of the cursed thing to thine hand.

Կռուինչ *s. bot.* parietary, pellitory.

Կռունկ, *կռնկան* *s.* crane; *ast.* the –; *mech.* –.

Կռուփ, *կռփաց* *s.* fisticuff, blow with a fist; *fig.* blame, reproach, &c.; –*ս հանել*, to pommel, to cuff, to box, to beat with the fist. [(of the crane).

Կռչաձայն *աղաղակ* *s.* crunk, crunkle

Կռչեմ, *եցի* *vn.* to caw (as a crow).

Կռփահար *a.* cuffed, beaten; –*եմ* S. **Կռփեմ**; –*ումն* S. **Կռփանք**; –*ութիւն* S. **Կռուփ**.

Կռփամարտ, –*իկ* *s.* boxing-match, fight with fists; pugilism, boxing; *a.* boxer.

Կռփանք *s.* blow with a fist; *fig.* ill treatment, atrocious offence, wrong, injury.

Կռփեմ, *եցի* *va.* S. **Կռուփս հանեմ**; *fig.* to vex, to plague, to use ill, to injure or affront contumeliously, to outrage; – *զանաւագն*, to smite with the fist of wickedness; *fig.* to trample the poor under foot, to oppress.

Կռփիչ *s.* who strikes with the fist; who uses harshly.

Կռփումն S. **Կռփանք**.

Կսկիծ, *կծոյ*, *ծի* *s.* smart, smarting, tingling; twinge, twitch, sharp pain; regret, vexation, displeasure, evil, affliction, heart-rending anguish.

Կսկծագին, –*լի*, –*կան* *a.* smarting, poignant, sharp, acute; bitter, mournful, sorrowful, painful, woeful, sad; *ad.* painfully, &c.

Կսկծալից *a.* caustic, biting, very painful, vexatious.

Կսկծանք *s.* S. **Կսկիծ**; causticity, bitterness, sarcasm, taunt, scoff, mockery; *կսկծանաց բանք*, sharp, cutting, outrageous expressions.

Կսկծելի *a.* biting, cutting, satiric, poignant, tart; witty, sarcastic, mordacious, keen, venomous, taunting, virulent, grievous, harrowing; *բանք –ք*, keen words, bickering, teazing, taunt, rub, wipe.

Կսկծեցուցանեմ *va.* to smart, to make smart, to cause pain; *fig.* to peck at, to bite, to taunt, to scoff; – *զսիրտ*, to break a person's heart, to grieve most deeply, to wound, to rend, to harrow; – *զոք բանիւք*, to nettle, to sting, to pique one with taunting or satirical words; *–ուցիչ a.* S. **Կսկծելի**.

Կսկծիմ, *եցայ vn.* to be in pain, in sorrow or affliction; *fig.* to grieve, to take to heart, to mourn for, to feel very sorry, to be too much vexed; to repine at.

Կսկուծ հաց. well baked bread.

*__Կսմթեմ__ S. **Ոլրեմ**.

*__Կսմիթ__ *s.* pinch; – *տալ*, to pinch.

Կտակ, *աց s.* will, testament, last will & testament; – *առնել*, to make one's will; *կտակաւ տալ, թողուլ*, to bequeath by will, to leave a legacy to; *կատարել զ–*, to execute a will.

Կտակագիր, *գրաց s.* testator; S. **Կտակ**; *մեռանել առանց –գրի*, to die intestate or without a will.

Կտակագրեմ *vn.* to make one's will.

Կտակական *a.* testamentary.

Կտակակատար *s.* executor of a will.

Կտակառու, *աց s.* heir; *sf.* heiress.

Կտակարան *s.* Testament; **Հին**, **Նոր** –, the Old, the New –.

Կտակեր *a.* feeding on grain.

Կտապ, *ի, ոյ s.* bun, cake; ginger-bread.

Կտատեակ *s. bot.* marsh-mallow.

Կտաւ, *ոց s.* flax; linen; linen- or cotton-cloth; linen-garment; *a.* linen.

Կտաւագործ, *աց s.* weaver, linen-manufacturer; linen-draper.

Կտաւամանութիւն *s.* weaving.

Կտաւավաճառ *s.* dealer in linen-manufactures; linen-draper.

Կտաւատ, *ից s.* lin-seed; S. **Իւղ**.

Կտաւեայ, *–եղէն a.* of linen, linen.

Կտաւի S. **Կտաւեայ**; *շապիկ –*, linen-shirt; *–ք*, linen.

Կտաւոտեակ *s.* piece of linen, rag, cloth; swathing linen.

Կտեմ, *եցի va.* to tattoo; to prick down; * to pinch; *գիր կտեալ*, tattooing.

Կտեւ *s.* nut-shell.

Կտիկ *s.* small grain.

Կտին *s.* scallop.

Կտիտ, *կտտի s.* dung, muck.

Կտիրք *s.* portion, dowry, dower.

Կտղանք, *–ղուցք s.* fury, frenzy; erotic madness; tickling, titillation; rutting.

Կտղիմ, *ղեցայ vn.* to become furious, to give up to a frantic transport; to become mad with love, passionate, frenzied with desire or lust; to tickle, to titillate; to be in rutting, in pruriency.

Կտնառք, *ռից s.* crop, craw.

Կտուած, *ոյ s.* keel.

Կտուեմ, *եցի vn.* to lop off, to cut away, to prune, to trim.

Կտուտք S. **Կտտանք**.

Կտուր *a.* cut, cut out; – *լինել ի միմեանց*, to be disunited, at variance.

Կտուրք, *կտրոց s.* sheep-shearing; fleece; *գնալ ի –րս խաշանց*, to go sheep-shearing.

Կտուց, *կտցի, ցաւ s.* beak, mouth: bill; shoe-top; *կտցաւ կեր ջամբել ձագուց*, to feed a young bird, to put into it's beak.

Կտտամահ *a.* putting to death cruelly, barbarously; torturing, excruciating; – *սպանանել, սատակել*, to kill in a cruel manner, to kill with tortures.

Կտտանք *s.* cruel torment, torture, rack; *fig.* biting calunny, stinging outrage or insult, outrageous sarcasm.

Կտտեմ, *եցի va.* to torture, to excruciate, to tear, to lacerate, to set on the rack, to torment atrociously; *fig.* to abuse, to harass, to ill-treat, to vex, to outrage: to play on, to touch; to ring; – *զդաշնակ*, to play on the piano; *կտտած գինի*, soured wine.

Կտրած, *ոյ, ի s.* cut, cutting, incision; cut, shape, fashion; * *a.* cut out.

Կտրատեմ, *եցի va.* to cut up, to cut or tear in pieces.

Կտրեմ, *եցի va.* to cut, to cut off, to lop, to cut down; to divide, to separate; to take away, to discontinue, to retrench: to shear sheep; to cut hair: to castrate, to geld; – *ը̄ մէջ* or *յերկուս*, to divide in halves; – *ի չորս* մասունս, to cut in quarters, to quarter; – զանդամս մարմնոյ, to cut off, to amputate, to maim, to mutilate; – ըզյղիս, to draw, to gut, to disembowel; to run through the bowels; կտրեալ դրամ, false coin.

Կտրիչ s. sheep-shearer; paring-knife.

Կտրողական a. decisive; peremptory.

Կտրոց, աց s. knife; scissors; – մեծ, cleaver, chopper; – զսպանակաւ, clasp-knife; – ծոցոյ, pocket--; – թղթոյ, paper--; – դահեկանաց, clippings, shearings of coins, sizel; վէրք, հարուած -ի, cut or stab with a knife; պատեանք -ի, sheath, --case. [cutlery.

Կտրոցագործ, աց s. cutler; -ու՟ն s.

Կտրուկ խոտոյ s. new-mown grass.

Կտրումն s. cut, cutting.

Կտրուք s. pruning, lopping.

Կտրօն, ի s. cut, cropping, part cut off, cutting, chip, splinter; « coupon », dividend-warrant; *geom.* abscissa.

Կտցահար a. pecking; -ել va. to peck; -ութիւն S. Կտցումն.

Կտցար, ի s. wood-cock; ջրական –, snipe; -իկ s. young –. [tock.

Կտցաւոր a. beaked; – մուրճ, mat-

Կտցել, եցի va. to peck.

Կտցումն s. peck, stroke with the bill.

Կրաբեր a. calcareous.

Կրաբերիմ vn. to be enticed to evil; to be impelled by evil.

Կրագործութիւն s. calcination.

Կրագուբ s. lime-pit.

Կրածին s. calcium.

Կրակ, ի, աւ s. fire, flames; *fig.* fire, heat, flame, spirit, ardour; – լուցանել, վառել, to kindle, to light, to make a fire; արծարծել զ–, to stir, to poke the fire; շիջուցանել զ–, to put out, to extinguish, to quench; S. Հուր.

Կրակաբեր a. carrying fire; igneous; ardent, fiery.

Կրակակալ, աց s. censer; *brazier.

Կրակամոխիր s. burning embers, [live-coal.

Կրական a. passive.

Կրականի s. *pl.* fires; Fire-god of the [Ghebres.

Կրականու՟ն s. passibility.

Կրակապաշտ, ից s. fire-worshipper; -ութիւն s. fire-worship.

Կրակասէր a. fond of fire-side or chimney-corner, idle, lazy.

Կրակասպան a. fire-extinguishing.

Կրակավառ, ի s. fire-lighting; -ու՟ն s. bonfire.

Կրակատեղաց a. raining fire; – բարկու՟ն, thunderbolt.

Կրակատուն s. fire-temple.

Կրակարան s. fire-place, hearth, heart-stone; brazier, chafing-dish or --pan; stove, furnace; chimney; fire-temple; S. Ծխնելոյզ; առձեռն –, fire-basket; – ոտից, foot-stove; ծխահանք -ի, fire-tube; շրջանակ or զարդ -ի, chimney-piece, mantle-piece or -shelf; վանդակ -ի, fire-guard; թիակ -ի, fire-shovel; ունելիք -ի, tongs, fire-tongs; փայտ -ի, fire-wood.

Կրակետղ s. fire-place, brazier; burning or live coals; wood fire.

Կրակից a. subject to the same passions or weaknesses.

*Կրակուբոց a. fiery, ardent, lively, sprightly, brisk, spirited, high-mettled, active.

Կրակոյտ s. lime-heap; -համ a. lime-[flavoured.

Կրամած a. plastered with lime.

Կրամ, ի s. gramme.

Կրայ, ից s. turtle, tortoise; խեցի -ի, [tortoise-shell.

Կրային a. chalky, calcareous.

Կրայրեաց a. burnt by chalk.

Կրանալի a. calcinable.

Կրանամ vn. to calcine.

Կրաշաղախ a. strongly built; s. lime, [cement.

Կրաջուր s. lime-water.

Կրաս s. caw, croak.

Կրացումն s. calcination.

Կրացուցանեմ va. to calcine.

Կրաւորաբար ad. passively.

Կրաւորական a. passive; – բայ, – verb; – քուեայ, – voice.

Կրափուռն s. lime-kiln.

Կրաքար s. lime-stone.

Կրելի a. wearable; portable; s. bearer, carrier; litter; *fig.* mother.

Կրեմ, եցի va. to bear, to carry; to convey, to transport; to carry, to wear, to have on; *fig.* to bear, to sustain, to support, to endure, to suffer, to undergo; – գժնդակս, to be pained, grieved, to suffer cruelly, to support ill treatment, to be very ill used, to be treated severely; – զպատուհաս յանցանաց, to pay dear for, to smart for, to bear the consequences, to suffer the punishment of one's crime; – զծանրութ՟ն գործոց, to bear the burden of affairs; – անուն գեղեցիկ, to bear a distinguished name, to be renowned; զամօթ –, to remain confused; ա̅ կրելոյն, in name only.

Կրեփեաց, եցաց s. lime-burner.

Կրթակ a. exercising, that exercises.

Կրթական *a.* instructive, adapted to exercise; *-ութիւն* S. **Կրթութիւն.**

Կրթանք *s. pl.* exercises; – *մարմնոյ*, the –.

Կրթարան *s.* gymnasium.

Կրթեմ, *եցի va.* to exercise, to train up, to inure, to form; to instruct, to discipline, to accustom, to civilize; to educate, to polish; – *զմիտս*, to inform the mind; *ի զարմանս* or *յապուշ* –, to astonish, to surprize.

Կրթիմ, *եցայ vn.* to exercise oneself, to improve, to be formed, to acquire instruction or knowledge, to instruct oneself, to improve one's mind; to become civilized; to conduce, to lead to, to tend, to incline to; to give oneself up to, to apply oneself; to be attributed, imputed; – *յոք*, to trust or abandon oneself to, to confide in; *զհետ* –, to run or follow after, to pursue, to persecute; *յապուշ* –, to be surprized, astonished, to fall from the clouds, to be thunderstruck, to marvel, to wonder; – *ընդ ծերպս վիմաց*, to trail through a hole, to crawl on the belly; *ազատութիւնն յապերասանութիւն կրթէր*, the liberty tended to licence; *զհետ մարմնոյ կրթեալ*, given to pleasure, sensual, voluptuous.

Կրթիչ *a.* instructive.

Կրթութիւն *s.* exercise, practice; discipline, instruction; *հոգեւոր* –, spiritual exercises; – *մարմնոյ*, gymnastics.

Կրիայ S. **Կրայ.**

Կրիկ *s.* trough, drawer of a bird-cage.

Կրիչ *a.* weak, subject to the passions.

Կրիտիս *s.* censor, critic.

Կրծաբախ *a.* penitent; bigot; *ad.* beating the breast.

Կրծազգեստ *s.* bodice, body.

Կրծախտ *s.* consumption; *a.* consumptive.

Կրծական *a.* thoracic.

Կրծանոց *s.* pectoral, breast-plate; – *քահանայապետին*, –, – of the high-priest; – *կանանց*, stays.

Կրծացաւուն *s.* pain in the breast.

Կրծեմ, *եցի*, **Կրծում**, *կրծի va.* to gnaw, to nibble; to corrode, to canker; to eat, to consume, to destroy; to take or carry away.

Կրծլի *a.* rapacious, ravenous, greedy.

Կրծկալ, *ի s.* bib.

Կրծող *s.* gnawer.

Կրկէս, *կիսաց s.* circus; course, race-ground; riding-school; *խաղք կրկեսի*, games of the circus.

Կրկին, *կնոյ*, *ով a.* double, doubled, iterated; *ad.* doubly, two-fold, twice, as much again; – *անգամ*, afresh, again, anew; – *եւ* –, repeatedly, many times; – *մեծ*, twice greater; – *թուով*, two; – *գոչել*, *կարդալ*, to encore, to demand the repetition; – *նորոգութիւն*, renewal, renewing.

Կրկնաբան *s.* twaddler; tautologist; *-եմ va.* to say again, to repeat, to twaddle, to say over & over again; *-ութիւն s.* useless repetition, idle twaddle, tautology; *rhet.* anaphora.

Կրկնագիր *a.* writing again; twice written, transcribed, copied, written in duplicate; *-գրեմ va.* to write again, to copy, to transcribe.

Կրկնադատ *a.* twice condemned.

Կրկնազատիկ *s.* first sunday after Easter, Domenica in albis.

Կրկնաթուեմ *va.* to reckon again.

Կրկնած *a.* repeated.

Կրկնակ, *աց* S. **Կրկին**; *a.* binary; – or *-նաւոր տառք gr.* double consonants with one sound, as *ch*, *sh*, &c; – *թիւ arith.* binary scale; *-ք*, folds, foldings, plaits.

Կրկնակի *a.* double; *ad.* doubly; a second time, again; in two ways; S. **Կրկնոց.**

Կրկնաղ *s. chem.* double salt.

Կրկնակնիք, *-կնունք*, *կնքաց s.* anabaptist.

Կրկնաձիր *a.* twice given.

Կրկնամածեալ *a.* doubly plaited; *-ման s.* seconds; *-մեռ a.* doubly dead.

Կրկնայարկ *a.* two storied (house); *-նաւ*, two decker.

Կրկնանուն *a.* having two names.

Կրկնաշահ *a.* gaining two-fold.

Կրկնապատիկ *a.* double; *ad.* two-fold, twice; *ad.* doubly; again; *-պատկեմ va.* to double, to redouble, to fold; *-պատկութիւն s.* duplication.

Կրկնապարիսպ *a.* double walled.

Կրկնապարոյր *a.* crooked & hooded.

Կրկնավանկ *s. gr.* dissyllable.

Կրկնավերտ *s.* camlet.

Կրկնավտակ *a.* having two springs; *ուղխք – աղի արտասուաց*, two torrents of bitter tears; *աչք նր – աղբիւրք արտասուաց*, her eyes had became two fountains of tears.

Կրկնարօր առնեմ, *-րեմ va.* to hoe a second time; *fig.* to re-examine, to examine more minutely or thoroughly; *-րումն s.* second hoeing.

կրկնաւոր *gr.* S. կրկնակ.

կրկնաքայլ *s.* pace (measure).

կրկնել, եցի *va.* to double, to redouble, to increase; to fold, to plait, to turn down or in; to tell or say again, to repeat, to reiterate; to reply, to rejoin, to resume; *ստէպ – զբանն*, to inculcate; *– ցաւոց*, to relapse; *երիցս, երեքկին –*, to triple, to treble; S. Ծունր.

կրկնեռաց *a.* boiled up or again.

կրկներեւոյթ *s.* mirage, looming.

կրկնեփ *s.* reheating; annealing.

կրկնոց, աց *s.* mantle, cloak; hooded cloak; pilot-coat. [ignorance.

կրկնոց, ից *s.* bigamy contracted in

կրկնուած, ոց *s.* fold, plait; joint, articulation, juncture; **– ցաւ*, relapse, return of unfavourable symptoms.

կրկնութիւն, –ութեան *s.* increase; repetition, reiteration, reply, answer, rejoinder; *mus.* da capo; *gr.* reduplication; *med.* paroxysm; *– հիւանդութեան*, relapse.

կրկոմլիմ, Կոկոմլիմ *vn.* to have the eyes starting from their sockets.

կրկուտ, կտի *s.* sprig, twig; fagots, fallen-wood, brambles, bushes, briars.

կրկջաձայն *a.* chucking. [S. Կաքաւ.

կրկջել, եցի *vn.* to chuck, to churr;

կրկտակերտ *a.* constructed with twigs.

կրկտաքաղ *a.* gathering small wood.

կրկտել, եցի *va.* to seek, to search, to rummage; *fig.* to sift, to dive into, to examine, to explore; S. Կարկտչել.

կրճատ, ած *a.* docked, cropped, short-tailed; mutilated; circumcised; *–ական, –եալ* *a.* circumcised; castrated; mutilated; *–ել* *va.* to castrate; to circumcise; to cut off, to amputate, to mutilate, to crop, to dock, to curtail, to maim; *– զձայնաւոր* *gr.* to make an elision, to elide, to cut out; *–ում, –ումն* *s.* circumcision; maiming, mutilation; amputation; *med.* aphæresis; syncope; *– ձայնաւորի*, elision.

կրճել, եցի *va.* to gnash, to grind, to grate, to snap, to chatter; *– ատամանց*, gnashing, grinding of the teeth; *– զատամունս*, to gnash one's teeth.

կրճիմ, –ն *s.* interval, space, bar, division; difference, distinction; objection, resistance, embarrassment, let, hinderance, obstacle, hitch; *ի – մէջ արկանել զանձն*, to bring oneself into trouble, into a scrape, to be in an intricate, embarrassed or entangled state.

կրճիւն, –ճման *s.* gnashing, grinding or chattering of the teeth.

կրճտել S. կրճել; *– զատամունս ի վերայ ուրուք*, to gnash the teeth at, to threaten. [unbroken state.

կրմզութիւն *s.* wild, untamed or

կրմուղ *a.* unbroken, untamed.

կրունկ, կրկան, կրկունք, Կրունկն, կրնկան *s.* heel; back, hind part; *դառնալ ընդ –, դարձ ընդ – առնել*, to fall or go back, to recede, to go backwards, to retreat; *յետս ընդ – դառնալ, ընդ – նահանջել*, to turn back, to retrace one's steps; S. Կորանամ.

կրպակ, աց *s.* shop; tavern, wine-shop or --vault; *–ամուտ* *a.* frequenting shops; tavern-haunting; *–անոց* *s.* street of shops; *–ապետ, –աւոր* *s.* shop-keeper, tradesman; tavern-keeper; *–աւորութիւն* *s.* shop- or tavern-keeping.

կրսեր, Կրտսեր, աց *a.* younger, junior; minor; inferior; *– որդի*, younger son; *քանի՞ ամաց է քոյր քո –*, how old is your youngest sister? *եօթնամեայ – է քան զիս*, she is seven years younger than I.

կրտսերագոյն *a.* younger; *– յոյժ քան զժամանակս նորա*, much prior to his time. [rity.

կրտսերութիւն *s.* minority; inferio-

կրօն, –ք, նից *s.* religion, faith; religious order, monastic life; law, right, custom, usage; manners, conduct, life; sect; *– ճշմարտութե*, the true faith; *խարազնաւոր –*, a life passed in sack-cloth; *fig.* an austere or severe life; *փոխել զ–նս*, to change one's religion; *դառնալ ի –նս*, to embrace or espouse the religion; *մտանել ի –նս*, to take the cowl or veil; S. Ինքնակամ.

կրօնադիտուի *s.* religious teaching.

կրօնազգեաց *a.* religious, pious,

կրօնական *a.* dogmatic. [devout.

կրօնակից *s.* coreligionary.

կրօնակրթուի *s.* religious exercises.

կրօնամոլ, ից *a. s.* fanatic; *–ութի* *s.*

կրօնահայր *s.* abbot, prior. [-ticism.

կրօնասէր, սիրաց *a.* religious, pious, devout; *–սիրութիւն* *s.* religious zeal, piety, devotion.

կրօնաստան S. Մենաստան.

Կրօնաւոր *s.* friar, monk, cenobite; *-նորընծայ*, novice; *-ուխտեալ*, professed monk; *-լինել*, to enter a convent, to take the cowl, to turn monk; *-ական* *a.* monastic, monacal, monkish.

Կրօնաւորիմ, *եցայ* *vn.* S. **Կրօնաւոր** *լինիմ*; to accustom oneself to the monastic life; to deprive oneself, to abstain.

Կրօնաւորութիւն *s.* monastic life; religion, piety; *թողուլ զ-*, to throw off the cowl.

Կրօնաւորուհի *sf.* nun; *- լինել*, to take the veil.

Կրօնաքննական *a.* inquisitorial; *-քըննիչ* *s.* inquisitor; *-քննուն* *s.* inquisition.

Կցաթեւ *a.* having the wings tied together.

Կցածեմ S. **Կցացեմ**.

Կցակ, *ի* *s.* sea-biscuit : account, memorandum.

Կցան, *ի* *s.* junction; *ի -ի հարկանել*, to join, to unite, to tie.

Կցատեմ, **Կցայեմ** *va.* to kick, to kick out, to fling out the heels; *fig.* to be refractory, to kick against the pricks.

Կցեմ, *եցի* *va.* to join, to unite, to tie, to bind, to fasten; to reunite, to tie again, to rejoin; to insert, to annex, to add; to proceed, to repeat; *mus.* to accompany; *- զվէրս*, to close, to cicatrize; *եւ ես կցէի զամէնն*, amen I replied; *-իմ* *vn.* to be joined, united; to cling or stick to, to hold fast by; *- վիրաց*, to close up, to cicatrize, to skin over, to heal; *- գետոց*, to be frozen (of rivers); *յաստեղս կցի*, it reaches the stars.

Կցիր *a.* shabby, beggarly, mean, stingy, scurvy, niggardly, close-fisted, covetous, sordid, miserly.

Կցկտուր S. **Կցկցոտ**.

Կցկցանք *s.* affectation, fiction, quibbling, shuffling.

Կցկցեմ *va.* to conjoin, to bind together, to tie up; *fig.* to affect, to invent, to forge, to shuffle, to quibble, to quirk, to trump up, to borrow; *կցկցեալ* or

Կցկցոտ , **Կցկցուն** *a.* patched up, botched, adventitious, forged, invented, contrived, fictitious, borrowed.

Կցողական *a.* curing, healing.

Կցորդ, *աց* *a.* participating, partaking, having part or share in; *s.* party, companion, associate; partaker, partner, consort ; S. **Կցուրդ**; *կենաց -*, living together; consort, husband, wife; *կարեաց -*, compassionate; assisting, helping, relieving; *արեան -*, consanguineous, related; *- չարեաց*, accomplice, accessory; *- առնել*, to impart, to acquaint with, to inform, to communicate; *- լինել* S. **Կցորդիմ**.

Կցորդակից, *-կցուն* S. **Կցորդ**, *-ուն*.

Կցորդեմ, *եցի* *va.* S. **Կցորդ** *առնեմ*; to join, to unite, to fasten; - or

Կցորդիմ, *եցայ* *vn.* to partake, to participate, to share in, to have a share or hand in; to join in, to associate, to be connected with, in communication or connexion with ; to have an understanding together, to agree, to be agreed; *mus.* to accompany ; *կցորդէին միմեանց ի վտանգ եւ ի փառս* , they shared the perils & the glory.

Կցորդութն *s.* communication, participation, relations, connexion, association ; *mus.* accompaniment, concert; *- կենաց*, company, society; *-արեան*, consanguinity, affinity; *-չարեաց*, the being an accomplice; *ճանապարհ -ն*, roads, means of communication; *-ունել ը̄ ումեք*, to be connected, in communication with, to form a connexion with; *-թ̄բ* *ad.* in compliance with.

Կցուած, *ի* or *ոյ* *s.* joining, union, joint; insertion, annex; *-ոյ* *a.* adventitious, additional.

Կցումն S. **Կցուած**.

Կցուրդ, *կցրդաց* *s.* anthem.

Կցրեմ, *եցի* *va.* to be stingy, miserly, covetous; *- զատամունս*, to grind the teeth at, to threaten.

Կքեմ, *եցի*, **Կքեցուցանեմ** *va.* to curve, to bend, to bow.

Կքիմ, *կքեցայ* *vn.* to be bent, folded; *fig.* to be humbled, dejected.

Կքումն *s.* curving, bending, flexion; falling in; *fig.* humiliation.

Կքրիմ, *կքրեցայ* *vn.* to make head against, to cope with, to withstand, to face, to dare, to brave, to beard, to set at defiance; *ը̄դէմ -*, to oppose, to resist, to withstand; *թշնամի -*, to declare oneself enemy, to bear enmity.

Կօշ *s.* gourd, bottle-—, calabash.

Կօշարայ *s.* essence-bottle.

Կօշեմ, *եցի* *vn.* to roar.

Կօշիկ, *կօշկի*, *կաց* *s.* boot; shoe; *fig.* drink-money; *ներկել, մաքրել զ-*, to black, to polish or clean boots or shoes; *ագանել -ս*, to put on one's boots or shoes; հանել զ–ս, to take or pull off one's boots; կաղապար կօշկաց, boot-tree, --last; S. Զոյգ. Խրայք.

Կօշկագործութիւն *s.* boot or shoe-making, shoe-maker's calling.

Կօշկակար, աց *s.* boot-maker, cordwainer, boot & shoe-maker; կրպակ –ի, shoe-maker's shop; տեսի զ– զի ատամամբ պարզէր զմորթ. I saw a shoe-maker stretching the leather with his teeth.

Կօշկաձեւ *a.* boot-shaped; –ձիգ *s.* shoe-horn; boot-hook; –ներկ *s.* shoe-blacking.

*__Կօտ__ *s.* nut-shell; tortoise shell.

Հ

Հ (*hoe*) հո *s.* the sixteenth letter of the alphabet, & the eleventh of the consonants; հ, Հ, seventy; seventieth.

— It has much affinity with the letters խ & ւ, & is sometimes used for or confounded with them; for example: նահապետ, նախ–; հարամանի, խար–; հոյ, խոյ: հիւթել, ւիւթել; հիւծեալ, ւիւծեալ; հիւսել, ւիւսել.

— It is often eliminated at the beginning of a word; as, համբառնալ, հսկայ, հապա, ամբ–, սկայ, ապա; Հեբրայեցի, Հեղիաս. Եբր–, Եղիա.

Հա. **Հա՛յ** *int.* come! come now! well! now then! courage! *ad.* yes, truly; *pr.* behold! lo! here is, there are.

Հագագ, աց *s.* breath, respiration; throat, gullet, larynx; aspiration; pronunciation; –ային *a.* guttural; –այք *s.* aspiration, pronunciation.

Հագագասփիւռ *a.* pronounced, uttered from the throat; –սփռութիւն *s.* pronunciation.

Հագածիմ, եցայ *vn.* to become addicted, to give oneself up, to yield; to cram oneself, to feed well, to feast.

Հագանիմ S. Ագանիմ, Զգենում.

Հագներգաբար *ad.* rhapsodically.

Հագներգող *s.* rhapsodist.

Հագներգութիւն *s.* rhapsody; passage or extract from, part of a poem, canto; book, chapter.

Հագնի *s. bot.* agnus-castus.

*__Հագռուակ__ *s.* hook, tenter-–.

Հագաղակ, աց *s.* demi-john, flagon; goat-skin.

Հազ, ի, ոյ *s.* cough; անը̅հատ, չոր –, – հիւծիչ, a continual, dry, churchyard –; շնչարգել – մանկանց, hooping- or chin--; –ի դեղ, tussilago, colt's foot, horse-foot; նեղիլ ի –ոյ, to suffer from a –; դառն – կալաւ զիս, I caught a violent –.

Հազամ, ացի *vn.* to cough; անդադար –, to do nothing but cough; հազաց զգիշերն ողջոյն, he coughed all night.

Հազար, աց *a.* thousand; immense, innumerable; –, –ս *ad.* thousand times; –ք –աց, million; –ս հինգ արանց, five thousand men; զօրութբ̅ – –օք, with an army a million strong; քոյր մեր, եղիցես ի –ս եւ ի բիւրս, o sister! may your posterity be as the sand of the sea-shore; – եւ բիւր դէպ եթէ գայցի ոք, if by chance, it happens; ամն արժանի յիշատակաց – ութ հարիւր եօթանասուն եւ ութ, the memorable year one thousand eight hundred & seventy eight. [–, lettuce.

Հազար, ոյ *s. bot.* cos lettuce; վայրի

Հազարալիտր *s.* kilolitre; –կրամ *s.* kilogram; –մետր *s.* kilometer.

Հազարակրամետր *s.* kilogramometer.

Հազարամեայ, ց or մէից, –մեան, ենից *a.* of a thousand years; –մեայ ժամանակ, millenium; –ամեանք *s.* the Millenarians.

Հազարապատիկ *ad.* a thousand-fold, a thousand times as much.

Հազարապետ *s.* chiliarch, chief of a thousand men, colonel; governor, prefect, lord lieutenant; steward, agent, major-domo, controller, intendant; house-steward, manager; –ութ̅ն *s.* command, office or dignity of a chiliarch; prefecture; stewardship, intendance, ministry, administration.

Հազարաւոր *a.* millenary.

Հազարեակ S. Հազար *a.*

Հազարերորդ, աց *a.* thousandth.

Հազարորդալիտր s. millilitre; -կրամ s. milligram; -մետր s. millimeter.

Հազարատերեւուկ s. bot. milfoil, yarrow.

Հազիւ, -թէ, -իմն, -հազ, -ուրեմն or ուրեք, -- ad. hardly, scarcely, barely. [-րենի s. --tree.

Հազորան s. sorb apple; crab-apple;

Հազրեվարդ s. queen-rose.

Հալ s. melting; smelting; fusion; -առնուլ, to melt; to smelt; to thaw.

Հալածական a. persecuted, expelled, fugitive; -առնել, տանել, արկանել, to persecute, to pursue, to expel, to chase, to give chase to, to thrust or push back or aside, to scatter, to dislodge, to drive out or away; -լինել, երթալ, to be persecuted, driven away, expelled, to flee, to flee away, to take to flight.

Հալածանք s. persecution; pursuit, expulsion; fig. trouble, vexation.

Հալածեմ, եցի va. S. Հալածական [առնեմ.

Հալածիչ s. persecutor.

Հալածոյ, ից a. melted, smelted, [cast.

Հալածումն S. Հալածանք.

Հալածչութի s. state of a persecutor.

Հալական a. apt to be melted, fusible; dissoluble; -ութիւն s. fusibility; -ք, metals.

Հալանք s. fusion, draining off; fig. exhaustion, consumption, decay.

Հալարան s. foundry, smelting-house, [furnace.

Հալաւ S. Զգեստ.

Հալեմ, եցի va. to melt, to smelt, to found, to cast, to smelt down; to dissolve; to liquefy; to exhaust, to drain, to consume; to digest; -իմ vn. to melt, to be founded or cast; to dissolve, to liquefy; to melt to nothing, to dwindle away, to be exhausted, to go to decay, to run to waste, to be consumed; -սառնամանեաց, to melt, to thaw; -մաշիլ, to pine away, to wear out, to fall away, to exhaust oneself; to grow lean, to be withered. [decline.

Հալեւմաշ s. consumption, phthisis,

Հալեւորիկ s. bot. marum, chamædris [maritima.

Հալիչ a. melting.

Հալիք s. black, white or red-heart- [cherry.

Հալողական S. Հալական.

Հալողութիւն s. liquation.

Հալոց, աց s. furnace; foundry; crucible, coppel; -պառակաւոր, muffle-furnace or --mill. [fusion.

Հալուած, ոց s. smelting, melting;

Հալուէ, ից s. aloes.

Հալումն s. melting, liquefaction, fusion; dissolution; consumption, decay; -ջրեղէն, հրեղէն, aqueous, igneous fusion; -կերակրոց, digestion; -սառնամանեաց, thaw.

Հալուն S. Հալական. [bag, sack, pack.

Հակ a. contrary, opposed to; s. bale,

Հակաբամբ s. mus. counter- or double -bass. [-բեռն s. ballast.

Հակաբան, &c. S. Հակառակաբան;

Հակադարձ a. inverse, inverted; -դիր a. antithetic, opposite; -դրեմ va. to oppose; -դրութիւն s. opposition; contrast; antithesis. [reaction.

Հակազդակ a. reactive; -դեցութի s.

Հակակ a. equal, even, exact.

Հակակայ a. opposite, contrary; -իմ vn. to oppose, to withstand; -ութի s. opposition, resistance; antiperistasis.

Հակակիր a. antipathetic.

Հակակշիռ s. counterpoise; -գոլ, to counterbalance.

Հակակրութիւն s. antipathy.

Հակաճառ s. contradictor, disputer, debater, controversialist; dialectician; -եմ vn. to contradict, to dispute, to debate; -ութիւն s. contradiction, controversy, dispute, discussion; dialectics; ոգի -ութեան, spirit of contradiction. [-ութի S. Հակառակամ-.

Հակամարտ a. opposing, adversary;

Հակամէտ a. leaning, inclined; prone, bent, disposed; - ի չարն, prone to evil, inclined to mischief; -միտեմ vn. to lean, to incline, to be prone to, to feel inclined or disposed for, to lean to the side of, to have an inclination to; -միտութի s. decline, inclination, proneness, tendency, propensity, disposition; idiopathy; -մրցեմ vn. to emulate; to rival, to vie with, to antagonize; -մրցութի s. emulation, competition, strife, contention.

Հակապապ s. antipope.

Հակառակ, աց a. contrary, opposite; adversary, hostile, unfavourable, inimical; discordant; incompatible; pr. ad. against, contrary to; opposite, facing, in front of; զնորին -ն, նմին or նորին -, ի -էն, ը -ն ad. on the contrary, on the wrong side; against the grain, in a contrary sense, backwards; ամենեւին իսկ -, directly or diametrically opposite, quite the reverse; -ուղիղ մտաց, in spite of sense & reason; - կամաց նորա, against his will or grain, in spite of him; forcibly; – *կալ*, to stand, remain, stay or stop in the face of, in front; *fig.* to oppose, to withstand, to resist, to make head against, to cope with; – *լինել*, to be contrary, to oppose; *ը̅ –ս լինել միմեանց*, to be at variance; –, *ի –ն* or *ը̅ –ս ելանել, մտանել, ընթանալ, լինել*, to oppose, to form an opposition to, to rise up or against, to go against, to run counter, to withstand, to counteract, to thwart, to cross; *ը̅ –ս ելանել* S. *Հակամտեմ*.

Հակառակաբան *s.* contradictor; *a.* contradictory, thwarting; *–եմ* *vn.* to contradict; *–ութիւն* *s.* contradiction; antilogy, antiphrasis; *–բար* *ad.* in a contrary manner, in opposition.

Հակառակաբարբառ *a.* *mus.* dissonant, discordant. [trary.

Հակառակագնաց *a.* running con-

Հակառակադասութիւն *s.* controposition; *–դեղ* *s.* counter-poison, antidote; *–դէմ* S. *Խոտորնակի*; *–դիր* *a.* opposed; opposing, adverse; *–դրութի*, S. *Հակադրութիւն*.

Հակառակաթոռ *a.* occupying a station, an office to the prejudice of another; – *պատրիարք*, pseudopatriarch.

Հակառակախօս, *–ութ* S. *–բան*, &c.

Հակառակածնոյց *a.* peace-breaking, seditious, factious.

Հակառակակայ S. *Հակակայ*.

Հակառակաձայն S. *–բարբառ*.

Հակառակամարտ *a.* opponent, adversary, antagonist; *s.* contest, resistance; combat, conflict; *–ութիւն* *s.* antagonism.

Հակառակայորդոր S. *–ծնոյց*.

Հակառակասէր *a.* quarrelsome, mischief-making, meddlesome, seditious, mutinous, litigious; – *միտք*, spirit of contradiction, of contrariety; *–սիրութ* *s.* love of contention, factious spirit.

Հակառակատիպ *a.* contrary, adverse, opposite. [to excite.

Հակառակեցուցանեմ *va.* to stir up,

Հակառակիմ, եցայ *vn.* to oppose, to resist, to thwart, to object, to be repugnant to, to revolt, to cross, to withstand, to impugn; to clash, to rencounter; to contest, to dispute, to debate; to cavil; to quarrel; to disagree; – *ը̅ ումեք*, to rival, to vie with; *առանց –կելոյ*, without resistance.

Հակառակոստխ լինիմ S. *–ռակիմ*.

Հակառակորդ, աց *s.* adversary, antagonist, rival, enemy; demon; *–ութ* or

Հակառակութիւն *s.* contrariety, opposition, resistance, hostility, adversity; contestation, dispute, quarrel, contest; combat, conflict; – *յուզել զիմեքէ*, to strive for; – *կրել*, to experience adversities; *եղեւ – ի մէջ նոցա*, a dispute arose between them; – *ի ներքս անկեալ*, in consequence of disagreement; – *ձիոյ*, horse-racing.

Հակառակքրիստոս S. *Նեռն*.

Հակասաբան *s.* contradictor; *–բար* *ad.* -torily. [*բարբառել*, to contradict.

Հակասական *a.* contradictory; *–ս*

Հակասութիւն *s.* contradiction.

Հակաստուերք *s.* antiscii.

Հակաստուփող *s.* anti-concubine.

Հակարաշ S. *Հակառակ*.

Հակարջային *a.* antarctic, southern; – *բեւեռ*, the south pole; – *շրջանակ*, antarctic circle.

Հակաքարշ *s.* counterpoise, weight.

Հակեմ, եցի *va.* to incline, to lean, to bend, to bow; *–իմ* *vn.* to lean, to incline, to stoop, to bend or hang down; to give way, to yield; *fig.* to feel inclined or disposed for, to have an inclination to.

Հակերգ *s.* contro-choir.

Հակընդդէմ *a.* opposed, against.

Հակիրճ *a.* brief, concise, precise, succinct, summary.

Հակոտնեայք, նէից *s.* antipodes.

Հակումն *s.* declination, inclination; *fig.* decline, inclination, attachment; *geom.* inclination; – *ծրի խաւարման*, obliquity of the ecliptic.

Հաղ քան զհաղ S. *Գամ քան զգամ*.

Հաղարջ, ի *s.* currant; *–ենի* *s.* --bush.

Հաղբք, բից *s.* springe, snare, noose, trap; *fig.* snare, toils; *արկանել ի –բս*, to draw into snare, to entrap, to inveigle; *անկանել ի –բս*, to fall into a [snare.

Հաղիկա *s.* alica.

Հաղորդ, ից *a.* participating, sharing; sociable, social; *s.* Holy Communion; *–ս առնել*, to share, to give a share; to acquaint with, to impart, to communicate; – *լինել*, to participate in, to share in, to partake of, to have a share or hand in; – *չարեաց*, accomplice; – *տալ*, to administer the Holy Sacrament to; – *առնուլ*, to communicate, to receive the Holy Sacrament.

Հաղորդադրամ s. oblation at the Communion.

Հաղորդական a. communicative; communicable; *-ուն̃ s.* conductibility.

Հաղորդակից S. *Հաղորդ a.*

Հաղորդակցիմ, եցայ vn. to be in communication with, in correspondence with, to participate in, to share with, to impart to, to partake of.

Հաղորդակցութիւն s. communication, participation, correspondence; copartnership.

Հաղորդասէր a. communicative.

Հաղորդատուփ s. pyx, box, sacred vase, ciborium.

Հաղորդարար a. conductible; S. *-դիչ*; *-ութիւն s.* conductibility.

Հաղորդելի a. communicable.

Հաղորդեմ, եցի va. to communicate, to transmit, to hand down, to impart, to acquaint with, to inform; to communicate, to administer the Sacrament of the Lord's Supper; S. *-դիմ*; *- զախտ*, to infect with disease.

Հաղորդեցուցանեմ S. *-դեմ.*

Հաղորդընկալ a. communicating.

Հաղորդիմ, եցայ vn. to communicate, to be communicated, to participate, to share, to be in communication with; to conjoin, to have carnal connexion with; to be communicative; to lead on, to be conducive; S. *Հաղորդ առնում.*

Հաղորդիչ s. phys. conductor, good [−; *- թել*, conducting wire.

Հաղորդող s. communicant.

Հաղորդութիւն s. communication, participation, connexion; relations; intercourse; correspondence; communion; carnal communion; *Սուրբ -*, the Eucharist, the Lord's Supper; *զատկական -*, pascal communion; *աղօթք յետ -թեան*, post-communion; *- տալ, առնուլ* S. *Հաղորդ -.*

Հաճ, ոյ a. content, contented, pleased, satisfied; consenting; *s.* satisfaction, contentedness; *- առնել*, to content, to satisfy; *- լինել*, to be content, satisfied, pleased.

Հաճար, ոյ, ով s. rye; S. *Հայքար*; *-ի, -ուկ s. bot.* sand-box tree.

Հաճելի a. pleasant, agreeable.

Հաճեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to content, to please, to satisfy, to humour, to gratify; *- զմիտս ուրուք*, to condescend, to please, to humour; *- զախտս*, to gratify the passions; *- զպարտս*, to pay a debt; *ի - զնա*, to oblige him, to satisfy him; *-եցուցիչ a.* satisfactory.

Հաճիմ, եցայ vn. to be contented, satisfied, pleased, gratified; to agree, to acquiesce, to consent, to approve; to be reconciled, to become friends again; to deign; to taste; *չ- ը̄*, to disapprove, to dislike; *հաճեալ է նա ը̄ քեզ*, you please him; *հաճեսցի տէր իմ արքայ*, may it please your Majesty.

Հաճոյ, ից a. agreeable, pleasant, pleasing, complaisant, grateful, acceptable; *- լինել*, to please, to humour, to agree, to have pleasure; *զի՞նչ - է ձեզ*, what do you think of it? *ոպ̄ - թուեսցի քեզ*, as you please or choose, as you like; *- աչաց հայելոյ*, comely to the eye; *- եղեւ նա աչաց իմոց*, he or she pleased me; *- թուեցաւ նմա*, it pleased him, he thought fit or proper, he approved of it; *- եւս էր նմա*, he preferred; *արա նմա զինչ - է առաջի աչաց քոց*, do with him as you will.

Հաճոյական a. agreeable, pleasing; *-ուն̃ s.* amiableness, affability; *-կատար a.* kind, condescending, complaisant; *-կից լինիմ vn.* to consent, to approve.

Հաճոյանամ, ացայ vn. to please, to humour; to like, to be pleased with, to consent.

Հաճոյատեսիլ a. graceful, charming, [genteel, nice, pretty.

Հաճոյարար S. *Կամակատար.*

Հաճոյացուցանեմ va. to make pleas- [ant.

Հաճոյութի s. satisfaction; complacency, consent, willingness.

Հաճոյք, յից s. will, pleasure, good will, willingness; caprice, humour, fancy, whim; *ը̄ -յս ad.* at one's will or pleasure, according to, at sight, at discretion; negligently, carelessly; *ը̄ -յից իր̄*, according to his caprice; *գործել ը̄ -յս*, to do according to one's liking, fancy or humour, to follow one's own bent, to listen to nobody; *անձնատուր լինել ի -յս ուրուք*, to abandon oneself entirely to another's caprice or discretion; *այր իւրաքանչիւր զ-յս առաջի աչաց իւրոց առնէր*, every man did that which was right in his own eyes.

Հաճութիւն s. agreement, satisfaction; accord, approbation, consent, complaisance, acquiescence, compliance; desire, wish, pleasure, will; *-ք*, grace, sweetness, loveliness, amiableness; *առանց քոյին -թէ*, without your consent, in spite of you; *արա ը̄ իս ը̄ -թէ կամաց քոց*, do with me according to your pleasure.

Համ, ոց s. savour, taste; check, moderation; *-ք* *anat.* the lower belly; *-դնել*, to moderate, to check.

Համաբան a. concord, agreeing, unanimous, conformable; *-եմ* vn. to agree, to be of one mind; *-ութիւն* s. concord, agreement, good understanding, unanimity, intelligence.

Համաբարբառ a. concordant, unanimous; s. concordance.

Համաբարոյ a. of similar disposition, character or customs.

Համաբնակ, -ից S. *Բնակակից, Բնակից*.

Համաբնեայ a. connatural, homogeneous; consubstantial; *-բնութիւն* s. homogeneousness, connaturality, consubstantiality.

Համաբոլոր a. universal, all, whole.

Համաբուն S. *-բնեայ*.

Համագոյ, -ական, -ակից a. consubstantial; *-գոյք*, creation, all creatures, the universe, nature; *-ապէս* ad. consubstantially; *-ութի̄* s. consubstantiality.

Համագործ a. cooperative; s. cooperator; *-ութի̄* s. cooperation.

Համագումար a. assembled, gathered together; universal, general; *ad.* all together, unitedly; s. *arith.* sum.

Համագունդ a. S. *-գումար*; flocked together, gathered in crowds or in a mob; *ad.* in a united company, with all the company, in crowds; *-թռչել*, to fly in flocks or swarms.

Համադրեմ vn. to compose; *-դրութիւն* s. composition.

Համադամ, ոյ a. agreeable to the taste, delicate, delicious, dainty, exquisite, savoury, succulent; *-ք*, dainties, delicacies, tid-bits; *-ասէր* a. fond of dainties, epicurean; s. epicure.

Համադաս a. of the same class, order or rank; *-եմ* va. to range, to rank, to draw up, to place in order, to put together; *-իմ* vn. to be classified together, placed in the same order; *-ութիւն* s. being of the same rank, equality in rank.

Համադրական a. synthetical; *-դրութի̄* s. synthesis.

Համազարմ a. of the same race, family or generation.

Համազգային a. national.

Համազգեստ S. *Գրաստ*.

Համազգի a. of the same nation, family, kind or sort; national; related; homogeneous; *-գութի̄* s. nationality; relationship; homogeneousness.

Համազն a. of the same nation or race; *-զոյգ* a. equal, even, alike, similar; *-զուն* S. *Համազն*.

Համազօր a. equal in power; equivalent, equipollent, adequate; *-լինել*, to be equivalent; *-ութիւն* s. equivalence, equipollence.

Համաթիւ a. of the same number or quantity, equal; *-թոռ* a. co-reigning.

Համալայնութիւն s. co-latitude; *-լեզու* a. of the same language; *-լծակից, -լծորդ, -լուծ* a. bearing the same yoke; s. colleague; companion, partner; *-լուր* a. that can be heard, or heard every where; *-լսարան* s. academy; university, faculty.

Համախմբեմ vna. to gather or put together, to muster, to collect, to convoke; *-բումն* s. meeting, assembly.

Համախոհ, -խորհ, -խորհուրդ a. of the same opinion or mind, unanimous, agreeing, concordant; s. adherent, partisan; *-լինել*, to agree with; to be of the same mind; *-խոհութիւն* s. intelligence, concord, good understanding, harmony; league, alliance, compact; *-խումբ* S. *-գումար*; *-խօս* a. concordant, analogous.

Համածին a. connate, twin; uterine; natural.

Համակ, այ a. S. *Գորշախայտ*; *ad.* all, entirely, totally; only; always.

Համակամ, աց a. of the same will, concordant; obedient to the will of, resigned; *-իմ* vn. to agree, to be of one mind, to consent with; to be resigned, to submit oneself; *-ութի̄* s. concord, unanimity, agreement, union, consent; *-ութի̄ ը̄ կամացն Այ*, obedience to God's will, resignation, trust in God.

Համակայ a. coexistent; *-կառք* s. omnibus; *-կարգ* a. put in the same order or number; *-կարգածք* s. co-ordinate; *-կարգեմ* va. to co-ordinate, to put in the same order; *-կարիք* a. subject to the same passions; compassionate, feeling, sensible.

Համակդէն a. well versed in the Persian religion; coreligionary.

Համակեաց a. still living with another.

Համակեմ, եցի a. to affect, to fill with, to immerse; S. *Թուխ*.

Համակեդրոն a. concentric, homocentric.

Համակերպ *a.* of the same form or manner; conformable; resigned; *-իմ* *vn.* to comply with, to conform or submit to, to be resigned; *-ութիւն* *s.* submission; resignation.

Համակերտ *a.* similar, like; *-ք*, all beings, all creatures.

Համակիմ, կեցայ *vn.* to be affected, filled or covered with, immersed, sunk in; to array, clothe or invest oneself with, to bury oneself in; *յոսկի — եւ ի քարինս պատուականս*, to be completely covered with gold & precious stones; *ի թախծութի, ի խոր տրտմութիւն —*, to give oneself up to melancholy, to be filled with sadness; *— ի սուգ*, to dress in mourning; S. *Թուխ*; *պաճարք -կեալք ի գիրութե*, fatted cattle.

Համակիր S. *-կրական*.

Համակործան *a.* utterly destroying, exterminating; *— քանդումն*, utter ruin, extermination; *— կորուստ*, total loss; *— պատուհաս*, exterminator; *-կորոյս* *a.* destroying, exterminating; *-կուլ* *a.* swallowing up, all-devouring.

Համակրական *a.* sympathetic.

Համակրութիւն *s.* sympathy; *ունել —*, to sympathize with, to feel a – for; *չունել զ—*, to have no – for or with.

Համակրօն *a.* coreligionary.

Համահաղոյն *ad.* together, at the same time, at once.

Համահամ S. *Համադամ*.

Համահայր *a.* born of the same father, consanguineous; *— եղբայր, քոյր*, half-brother, half-sister, by the father's side.

Համահանդերձ *a.* clothed alike, in uniform; *-հասակ* S. *Հասակակից*; *-հարզ, ից* *a.* aid-de-camp; adjutant; *-հաւաքեմ* S. *Համախմբեմ*; *-հրաւէր* *a.* convoking or inviting all; *-հրեշտակ* *a.* angelic.

Համաձայն *a.* concordant, consonant, conformable; *mus.* in unison; *ad.* unanimously; *-եմ* *va.* to accord, to bring to agree; to conciliate, to reconcile; *mus.* to tune; *-իմ* *vn.* to agree, to concord with, to be agreed; to grant, to come to terms, to comply with; *mus.* to be in tune; *-ութի* *s.* concord, unison, consonance, concordance; *fig.* conformity, unanimity, union; *mus.* unison, tune; *gr.* concordance.

Համաձեւ *a.* of the same form or shape, conform; *— առնել զկամս*, to be of one mind; *-ուկք* *s.* configuration.

Համաճարակ *a.* entirely consumed; all-consuming, all-devouring, epidemic, epizootic, contagious.

Համամայր *a.* born of the same mother; *— եղբայր*, uterine, by the mother's side; *-մեայ* *a.* coetaneous, of the same age.

Համամիտ *a.* of the same mind or opinion, unanimous; *— լինել ումեք*, to perfectly agree with, to enter into the views of; *— են ցանգ*, they always agree in opinion, « they are two fingers of the same hand »; *-մտութիւն* *s.* unanimity, concord, consent, conformity of opinion.

Համայարկ *a.* cohabitant; dwelling under the same roof.

Համայն, ից *a.* whole, entire, total, complete; *ad.* all, entirely; together, all together, together with; even, yet, still; *—, -իւ*, totally, completely, wholly, thoroughly; *— եւ այնպէս*, even though, even if, however, nevertheless; *— եւ այնպէս ոչ յագեցա՞ր*, what, & you are not yet satiated? *-ասել, ասացեալ*, in short, in a word.

Համայնաչափ *s.* pantometer.

Համայնապատում *a.* relating all; encyclopedian; S. *Հանրագէտ*.

Համայնաջինջ S. *Համաջինջ*.

Համայնասերմն *s.* pansperm.

Համայնացոյց *s.* panorama.

Համայնաւեր *a.* universally destroying.

Համանդամայն *a.* whole, universal; *ad.* all, all together, generally; even, yet, still.

Համանդամք *s.* all the members.

Համանիւթ *a.* of the same matter.

Համանման *a.* equal, alike, similar; conformable, analogous; imitating, following; *ad.* equally, alike.

Համանմանակի, -նմանեալ, -նմանի S. *-նման* *a.*

Համանմանութի *s.* similarity, conformity, analogy.

Համանշան *a.* having the same sign; *-ակ* *a.* having the same meaning or signification, synonomous; *-ակութի* *s.* synonomy.

Համանոյնութիւն *s.* unanimity.

Համանուն *a.* S. *Անուանակից*; *s.* name-sake; *-աբար* *ad.* homonymously; *-ութիւն* *s.* homonymy.

Համաշխարհ *s.* the whole country, the public; countryman; *-ագործ* *a.* done by every body, general, universal; *-ական* a. universal, general, common, public; *-իկ* a. of the same country; s. countryman.

Համաշնչութիւն s. unanimity; *-շունչ* a. of the same opinion, agreeing, unanimous.

Համաչափ a. of the same measure, equal, proportioned, symmetrical; commensurable; *-ութիւն* s. equality, proportion, symmetry; commensurability; *-չուեմ* vn. to depart together.

Համապայծառ a. quite clear, bright, shining, luminous, resplendent; *-պաշտօն* a. having the same office or function, colleague; *-պատասխան* a. corresponding; *-խանեմ* vn. to correspond; *-խանիչ* a. corresponding; *-պատիւ* a. equally glorified, equally adorable; equal in rank or honour, having the same dignity; *-պատշաճ* a. congruent, suitable, convenient; *-պատուութիւն* s. equal honour, rank or dignity; *-պարփակ* a. all-surrounding; - *վիհ*, chaos.

Համաջինջ, *-ջունջ* a. destroying, exterminating all; - *կործանումն*, entire destruction, extermination; - *առնել*, to exterminate, to root out, to utterly destroy; - *լինել*, to be totally exterminated.

Համառօտ, *ից* a. brief, short, abridged, concise, succinct, summary; peremptory; -, *-ս*, *-աբար* ad. succinctly, briefly, summarily, precisely; peremptorily; s. compendium, abridgement; final or irrevocable sentence; *-հատանել*, to cut short; - *ասել*, - *ասացից*, *եւ* - *իսկ ասացեալ*, in short, in a word.

Համառօտագիծ a. briefly traced, succinct; - *բովանդակութիւն*, an abridgement; - *պատկեր*, sketch, short notice, cursory view; *-գիր* a. written briefly, in a few words; *-գրութիւն* s. abbreviation.

Համառօտեմ, *եցի* va. to abridge, to diminish, to shorten; to digest, to resume, to recapitulate; to reduce, to contract, to extract; *ուղիղ* -, to understand thoroughly & cause to be perfectly well understood; - *զօրէնս*, to transgress, to break a law; - *քորեպսին զեկեղեցիս*, to make a visitation of the diocese.

Համառօտիւ, *-ք* S. *Համառօտ* ad.

Համառօտութիւն s. brevity, conciseness, shortness; abbreviation; compendium, abridgement, summary, abstract, epitome.

Համասեղան S. *Սեղանակից*; *-սեռ* a. congeneric, homogeneous; *-սեռութիւն* s. congenerousness, homogeneousness; *-սեր* a. of the same race or stock; *-սերմ* a. produced from the same seed; *-սերունդ* a. of a common origin; *-սէր* a. mutually fond; *-սընունդ*, *-սուն* a. nourished, brought up together.

Համասպրամ a. fragrant, odoriferous, sweet-smelling or -scented.

Համաստեղծ a. innate, natural.

Համաստեղութիւն s. asterism; S. *Աստեղատուն*.

Համասփիւռ a. spread, diffused, propagated throughout; - *ծաւալել*, to be -.

Համավկայ ad. of a common attestation or avowal.

Համատակք s. string of pearls.

Համատարած a. spread throughout, very extended, universal, general; *-ծով*, the Ocean; - *օդ*, atmosphere; -, *-ութիւն* s. extent, very great extent; *-տարր* a. composed of the same element or matter; *-տեսակ* a. of the same kind or sort, equal, conformable; *-տիպ* a. resembling, similar, like, conform; *-տիք* a. of the same age, coetaneous; *-տոհմ*, *-տոհմիկ* a. of the same family, related.

Համար, *ոյ* s. account, calculation, computation, enumeration, numeration; number; catalogue, list; roll-call, muster; examination, inventory, statement, account; esteem, respect, value, regard, station, degree; presentation or rendering of accounts; comparison; lesson; verse; *ի* -, *ի -ի*, * - pr. for, on account of; *ը մի* -, same, same thing; - *առնուլ*, *պահանջել*, to ask for an account of, to require one to account for; - *առնել*, to find out an explication of, to examine; to take or draw up an inventory of; to take stock; - *տալ*, to render an account; to give a reason; to be responsable, to account for; - *առնուլ ի մէջ ծառայից իւրոց*, to make an account with his servants; *ի* - *ածել*, *արկանել*, *դնել*, to count, to calculate, to compare; *մտանել ի* -, to be reckoned, numbered, esteemed among; *ի -ի լինել*, to be counted as, to pass for, to be reputed, esteemed; *ը̄ մարդկան կալ ի -ի*, to be taken for a man; *- դնել ը̄ ումեք*, to dispute; *հանել թիւ -ոյ*, to draw or cast lots; *տուր զհամար տնտեսութե̄ քո*, give an account of thy stewardship; *ոչ եղեւ ի -ի բանի իմ*, no attention was paid to my words; *չէ ինչ ի -ի*, it is unimportant; no matter; *թուով -ով էր ա̃մ*, all was counted; *-ովք թուոց կատարեալ*, a clever arithmetician; *- առնուլ*, to take lessons; *գիտել, ուսանել, ասել զ-ն*, to know, to learn, to say or repeat one's lesson; S. *Թիւ*.

Համարագիր s. numeral letter.

Համարակալ, -կար, աց s. reckoner, calculator, book-keeper, accountant, auditor of accounts; *տուն, տեղի -ի*, counting-house; accountant's office, ciphering; *-ութի̄* s. accounts, book-keeping.

Համարահատ s. control.

Համարառու, աց s. comptroller; *-թիւն* s. control.

Համարատու, աց a. rendering account; *-ութիւն* s. control, giving in or rendering of accounts.

Համարեմ, եցի va. to count, to number, to calculate; to esteem, to reckon, to consider.

Համարիմ, եցայ vn. to sum, to number, to count; to calculate, to compute; to esteem, to repute, to judge; to presume, to suppose, to reckon; to attribute; to pass for, to be reputed or deemed; *լաւ -*, to prefer; *պատուական -*, to appreciate; *մեծ ինչ -*, to value, to esteem, to repute, to rely on; *առ ոչ ինչ -*, not to keep any account of, not to care about, to have little esteem for, to despise; *- զանձն*, to look upon oneself as, to believe, deem or account oneself, to think that one is; *ը̄ մի - զիմ̃ ը̄ ումեմ̃*, to mistake; *երանելի զանձն -*, to think oneself happy; *-իմք եթէ, -րեսցուք այնպէս թէ*, let us suppose that; *մի -իք թէ*, do not believe that; *-րեալ* a. reputed, deemed, looked upon as; *ը̄ մեռեալս -*, thought to be dead; *չ-ն յազգս*, not numbered among the nations, without genealogy; *ոչ էր - արծաթ թէ իցէ ինչ*, silver was made no account of.

Համարիչ s. numerator.

Համարիւն a. of the same blood, consanguineous, related.

Համարձակ a. frank, free, bold; plain, sincere, without ceremony; determined, resolute; wide, extended; *-, -աբար* ad. frankly, freely, boldly, plainly; resolutely, firmly; clearly, openly, ingenuously; *կարի իմ̃ -*, too free, bold, rash, audacious, too daring.

Համարձակաբարբառ a. plain-spoken, frank, open-hearted, ingenuous; ad. frankly, openly, freely, ingenuously, without reserve.

Համարձակագոյն a. more openly, &c. *-, -ս* S. *Համարձակ* ad.

Համարձակախօս S. *-բարբառ* a. *-լինել*, to speak freely, frankly, openly, to be plain with, to be accustomed to speak one's mind; *-ութի̄* s. frankness of speech, openness, unreservedness, free-heartedness.

Համարձակահայեաց a. seeing clearly, penetrating, perspicacious.

Համարձակաձայն a. speaking frankly, freely; *- բարբառով*, aloud, openly, publicly.

Համարձակապէս S. *Համարձակ* ad.

Համարձակատես S. *-հայեաց*.

Համարձակեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to embolden, to make bold or courageous, to reassure; to permit, to allow; to render impertinent.

Համարձակերես a. with an open countenance, frank, free, bold.

Համարձակիմ, եցայ vn. to grow bold, to have the boldness to, to take the liberty of, to allow oneself, to have the courage, to be daring, to dare, to venture; *կարի իմ̃ -*, to presume, to take liberties; *-իչ* a. emboldening.

Համարձակութի̄ s. frankness, hardihood, licence, courage, liberty; boldness, forwardness; *կարի իմ̃ -*, audacity, temerity, venturesomeness; *-առնուլ*, to take the liberty to, to permit or allow oneself to; *կարի իմ̃ - տալ*, to render impertinent, impudent; *պարտ է -թբ̃ ասել*, it must be acknowledged; *-բ̃* S. *Համարձակ* ad.

Համարմատ a. produced from the same root; innate, inborn.

Համարող s. reckoner, arithmetician; *-ական* a. arithmetical; *-ականն, -ութի̄* s. arithmetic, ciphering.

Համարուեստ a. having the same trade or calling; s. fellow-craftsman.

Համարում̃ s. value, esteem, reputation, respectability; S. *Յարգ*.

Համացեղ a. of the same race or

family; homogeneous; -ուի՟ s. relationship; homogeneousness.

Համափառ a. of equal glory or honour.

Համաքանակ a. aliquot, even.

Համբակ, աց s. little child, boy; lad; apprentice, novice, beginner; scholar, disciple; a. new, raw, inexperienced; ignorant; - կրպակաց, shop-boy; - կապէլայի, pot-boy; - նաւաստուոյ, cabin-boy; -աբար ad. like a child, childishly; -ութիւն s. apprenticeship; inexperience.

Համբառնամ, բարձի va. to elevate, to raise, to lift up, to take up; - ձեռն, to stretch forth or raise the hands; to raise the hand against; to rebel.

Համբառնամ, բարձայ vn. to rise up, to ascend, to mount, to go up; to raise oneself, to rise, to get up; - մտօք առ Աստուած, to raise the heart to God; հակառակ, ը̅դէմ -, to revolt, to rise, to rise against, to rebel; ի մտաց -, to grow proud; դատախազ -, to accuse of, to charge with, to arraign, to impeach.

Համբար, աց, ոց s. warehouse, storehouse, granary, loft; larder, pantry; provisions, furnishing, supplying, victualing; - զօրաց, magazine; stores, ammunition; - անասնոց, fodder, provender; forage.

Համբարածու, աց contractor, purveyor, furnisher; forager.

Համբարակ, աց s. store, deposit; warehouse: purveyor; երկինք նմա - ցօղոյ, the heavens shall drop down dew; -ան s. anat. matrix; -ապետ s. intendant, steward, furnisher, purveyor, provider, contracter.

Համբարան s. anat. uterus, the womb; -, -ոց s. larder or pantry; granary; magazine, mart; emporium.

Համբարապան, աց s. store-keeper; -պետ s. intendant.

Համբարեմ, եցի va. to warehouse; to provide, to furnish food, to victual, to revictual, to lay in a stock of, to store; to lay by, to hold in reserve, to amass, to gather, to treasure up.

Համբարձումն s. lifting up, elevation, ascension, rising, ascent; Ascension-day.

Համբարոց S. Համբարանոց.

Համբարու, աց, -րի, րեաց s. mermaid, siren; fairy, elf, fay; faun, sylvan god.

Համբարտակ s. S. Ամբարտակ; a. towering, puffing up.

Համբաւ, աց, ոց, ուց s. credit, honour, repute; renown, fame, reputation, name, glory, celebrity; news, intelligence, rumour, report, tidings; արագաթեւ -, flying report, swift, speedy renown; - բարեաց, good repute; յեղակարծ, սուտ, չար -, strange, false, ill news; - մեծ ստանալ, to win a great reputation; վնասել անձին -ոյ, to damage one's reputation; աղարտել զ- իւր, to tarnish one's renown; կորուսանել զ-ն, to get an ill name; չունել զ-, to be unknown, of no reputation or renown; աղարտել զ- ուրուք, to blacken or ruin the reputation of; -ի հարկանիլ, to become public, to divulge; to become famous, renowned, celebrated, far-famed, to be in vogue, request or fashion; ձախողակի - հանել or ընթացուցանել զումեքէ, to spread abroad an evil report about one; - հանել, տարածել, to raise, sow or spread the news; - ընթանայ, it is said that; the story runs; ելանէր, հնչէր, տարածէր, ի դուրս յածէր -, the report spread; - քաջութեանն ը̅ ա̅մ կողմանս ընթանայր, the fame of his courage spread every where; եւ ել - զնմանէ ը̅ ա̅մ կողմանս գաւառին, & there went out the fame of him through all the region round about; -ի հարեալ է խաղս, this play is very popular; S. Ճռինդն.

Համբաւաբեր s. messenger, newsbringer; -կոծ առնեմ S. Համբաւեմ; -հան a. spreading false reports; mischief-making, meddlesome; -տենչ, -ւոր a. having a name worthy of envy, famous, renowned, far-famed.

Համբաւեմ, եցի va. to celebrate, to sing the praises of, to praise; to make public, to divulge, to let out, to noise or rumour abroad, to publish, to make known every where; -իմ vn. to be renowned, to become celebrated; to be divulged, spread or noised abroad.

Համբեր a. patient; s. patience; time, delay; -ական, -ատար a. patient, suffering, enduring; -ելիք s. affairs requiring patience, annoyances, troubles.

Համբերեմ, եցի vn. to have patience, to be patient, to endure, to suffer, to support, to bear, to undergo, to sustain; to persevere, to remain firm & constant, to persist; to wait; - յամուսնութէ, to live single; to live continently, chastely; որ համբերեսցէ իսպառ՝ նա կեցցէ, he that shall endure unto the end, the same shall be saved.

Համբերող *a.* patient, enduring.

Համբերութի̄ *s.* patience, suffering; hope, expectation, confidence; time, delay; տանել -թ̄բ, to be patient, to bear with patience; կորուսանել զ-, to lose one's patience, to grow impatient; տալ կորուսանել զ-, to put quite out of patience; S. Թոյլ.

Համբոյր, բուրից *s.* kiss, embrace; * buss; *fig.* sweetness, affability, familiarity; union, joint, joining together; *gr.* spondee; *a.* sweet-tempered, affable, benign, gentle, mild, meek; propitious, favourable; agreeing, unanimous; - ձեռաց, hand-kissing; - Յուդայի, մատնչի, a traitor's kiss; - տալ ումեք, to embrace, to kiss; to buss; տալ միմեանց - խաղաղութեան, to give the kiss of peace; ի - ածել, to familiarize, to tame, to domesticate; հաշտ եւ - առնել, - յարդարել, to appease, to calm, to pacify, to reconcile; գալ ի -, to get or grow tame, familiar, to be tamed; - եւ կամակ բարս ստանալ, to be good-tempered, gentle, amiable. [not, not at all.

Համբուն *ad.* totally, entirely; no,

Համբուրասէր *a.* fond of kissing; *s.* kisser; *fig.* fond of peace, pacific.

Համբուրեմ, եցի *va.* to kiss, to embrace; * to buss; - զմիմեանս, to kiss or embrace each other; - ակամայ, to kiss unwillingly; ստէպ -, to be always kissing; - զձեռս, զաջ ուրուք, to kiss the hands; համբուրեաց ը̄ նմա, he kissed him; -եցուցանեմ *va.* to familiarize, to domesticate.

Համբուրումն *s.* osculation.

Համեղ *a.* flavorous, savoury, sweet, delicious; -աբան *a.* sweet-spoken; -ահամ, -աճաշակ *a.* well flavoured, pleasant to the taste, savoury; -անամ *vn.* to become well flavoured, sweet, appetizing; to be agreeable to; -ացուցանեմ *va.* to render savoury, to sweeten, to season; -ութիւն *s.* exquisite flavour, agreeable taste, relish.

Համեմ, աց *s.* amomum; spice; - or -անք *s.* aromatics, spice; sauce, seasoning, stew, ragout, high seasoned sauce; dressing of meat, condiment; -անօթ *s.* sauce-boat.

Համեմատ, ից *a.* proportionate, equal, conformable, corresponding, analogous, regular, symmetrical, adequate; - գործել, to proportion; դընել -, to compare; եթէ իցեն ի քեզ առաքինութի̄ք -ք մեծ ճակատագրիդ, if your virtues correspond with your high destiny; ը̄ -ի, -աբար *ad.* S. -ութ̄բ; -ական *a.* proportional, analogical; comparative; -ելի *a.* comparable.

Համեմատեմ, եցի *va.* to compare, to confront, to confer; to put in comparison with, to equal, to parallel; to be in symmetry; - զգիրս, to collate.

Համեմատութի̄ *s.* comparison, confront; proportion; analogy, relation, conformity, correspondence, harmony, eurythmy, symmetry; *math.* ratio, proportion; - գրոց, collation; բառնալ զ-ն, to disproportion; -թ̄բ *ad.* proportionably, in proportion, proportionally, symmetrically; comparatively, in or by comparison, relatively, in reference. [aromatic, spicy, fragrant.

Համեմաւոր *a.* seasoned, flavoured;

Համեմեմ, եցի *va.* to season, to flavour; to scent, to aromatize, to spice, to powder; - աղիւ, to sprinkle with

Համեմիչ *s.* seasoner. [salt, to salt.

Համեմուկ *s. bot.* vanilla.

Համեստ, ից *a.* modest, decent; reserved, moderate, temperate; -աբար *ad.* modestly; -անամ *vn.* to become modest or wise, to put on a modest look; -ացուցանեմ *va.* to make modest or moderate; -ութի̄ *s.* modesty, moderation, reserve, temperance, probity; politeness; -ութ̄բ *ad.* modestly, decently; -ուհի *sf.* modest woman.

Համետ, ից *s.* saddle; pack--; harness; կողմնակի -, side-saddle; pillion; կոճղ -ի, saddle-tree; հանել ի բաց զ-ն, to unsaddle; S. Թամբ; -ագործ *s.* saddle & harness maker; -արան *s.* saddlery; saddle-room; -եմ *va.* to saddle, to harness; հոյակապ -եալ, in superb trappings.

Համերամ S. Երամովին.

Համերասանակ ընթանամ *vn.* to run together; *fig.* to compete; to concur, to coincide.

Համէութիւն S. Համաբնութիւն.

Համընթաց, &c. S. Զուգընթաց.

Համիմաստ, -իմաց, &c. S. Համամիտ.

Համհարզ, -հօրեայ, -մօրեայ S. Համահարզ, -հայր, -մայր.

Համշիրակ s. foster-brother.

Համոզակեր, աց a. persuading; persuasive; – *լինել*, to persuade, to convince; S. *Թափիչ*.

Համոզեմ, եցի va. to persuade, to induce, to gain or bring over; to impel, to urge; to calm, to appease, to reconcile.

Համոզիչ a. persuasive; reconciling.

Համոզումն s. persuasion.

Համոյ a. regular, moderate; *-ք* s. moderate things.

Համորովայն S. *Համամայր*. [S. *Միա-*.

Համուռ, *-ն* s. crowd, multitude; *ad.*

Համտակք s. skirt of a garment.

**Համտեսեմ* va. to taste, to savour.

Համր, մերց a. dumb; speechless, mute, tongue-tied; – *ի ծնէ*, born-dumb, dumb from one's birth; – *բնութիւնք*, babies; – *լինել* or

Համրանամ, ացայ, *Համրիմ, եցայ* vn. to become or to remain dumb, to be speechless, to lose the use of speech; – *ի զարմանաց*, to be struck dumb with surprise, to be tongue-tied.

Համրացուցանեմ va. to make or strike dumb. [dumbness.

Համրութի s. state of a dumb person,

Համօրէն a. whole, total, entire, universal; *ad.* all, entirely, totally, wholly; *ընդ* – ⁓, throughout the world; – *կալ ի վերայ*, to understand perfectly, to know to the bottom, to penetrate deeply, to pierce to the inmost parts.

Հայ, ոց s. a. Armenian; *-ք*, Armenia; *-ք* or *-եր*, the -s, the – nation; *-լեզու, բարբառ*, the – language; *թարգմանել ի –, յեղուլ ի – բան*, to translate into –, into the – language.

Հայաբարբառ a. speaking Armenian; *-բնակ* a. inhabited by Armenians.

Հայագէտ s. armenist; *-գունդ* a. composed of Armenians; s. Armenian troops.

Հայադաւան a. armenizing, having religion, persuasion, the policy, the customs of the Armenians; *-դրօշ* s. Armenian flag, colours, banner, en-

Հայազարմ, -զն S. *Հայկազն*. [sign.

Հայախառն a. mixed with Armenian; *-խնամ* a. having the care of the Armenians; nurtured by the Armenians; *-խումբ* S. *-կոյտ*. [menian.

Հայածին, -ծնունդ a. born of an Ar-

Հայակողմն s. the Armenian country; *-կոյտ* a. composed of Armenians.

Հայամեծար a. honouring the Armenians; honoured by the Armenians.

Հայանախատ a. maltreating the Armenians; unworthy of an Armenian; *-նման* a. resembling an Armenian; *-նշան* a. bearing the emblem of Armenia; – *դրօշ* S. *Հայադրօշ*.

Հայավայել a. worthy of an Armenian, of Armenians.

Հայասեռ a. Armenian, of – race; *-քս*, we Armenians; *-սէր* a. fond of Armenians, philarmene; *-սիրութիւն* s. philarmenia; *-սիրտ* a. having an Armenian heart.

Հայաստան, ի s. Armenia; – ⁓, –; – *ազգ*, the Armenian nation; *-եայք, եայց* s. the Armenians; *-ցի* s. a. Armenian; S. *Կեցցէ*.

Հայարան s. the sight, the eye-sight.

Հայացի a. Armenian.

•*Հայբորակ* s. natron.

Հայեացք, եցից s. look, sight, view.

Հայելաբանական a. catoptrical; *-բանութիւն* s. catoptrics.

Հայելագործ, աց s. looking-glass maker; *-ութիւն* s. – manufacture.

Հայելական a. specular. [rors.

Հայելապատ a. surrounded by mir-

Հայելավաճառ S. *-գործ*; *-ութի* s. looking-glass trade.

Հայելարան s. view, panorama.

Հայելացոյց s. kaleidoscope.

Հայելաքար s. foliated gypsum.

Հայելի s. looking-glass, mirror, speculum; *-ք* fig. eyes; a. visible, observable; – *կիզիչ*, burning glass. [vidette.

Հայեկ, ի s. mar. top, mast-head,

Հայերէն a. Armenian; ad. in –; – *գիր*, – writing; – *տառիւք*, in – letters or characters; – *լեզու, դպրութի*, the – language, literature; *ուսանել զ–*, to learn, to study –; – *թարգմանել*, to translate into –; – *գիտէ՞ք, խօսի՞ք*, do you know –? do you speak –?

Հայերէնագէտ s. armenist; *-խօս* a. speaking Armenian. [tal.

Հայեցական a. contemplative; men-

Հայեցի a. Armenian.

Հայեցիկ a. serving to see or to look.

Հայեցող s. contemplator; *-ական* a. contemplative; speculative; *-ութիւն* s. contemplation; speculation; theorem.

Հայեցուած, ոց s. glance, look, peep; sight, view; aspect, appearance, presence; spectacle, prospect; *անյողդողդ* –, firm, steady look; *ի խոնարհ* *ունել զ-ս*, to cast down the eyes; *ակն տալ* or *դնել -ովք աչաց*, to cast an amorous eye upon, to ogle; to dote

Հայեցումն, *-ուման* S. *-ուած*. [upon.

Հայեցուցանեմ *va.* to cause to see, to view; to incline, to dispose towards; to apply; *յինքն - զոք*, to attract, to draw another's eye on oneself.

Հայթայթամտեմ *vn.* to set one's wits to work, to tax one's ingenuity, to contrive.

Հայթայթանք or *Հայթհայ-* *s.* invention, expedients, means, shift, device, way; provisions, food, victuals; relief, solace; pretext, subterfuge, pretence; *- կենաց*, subsistence, means, necessities of life; S. *Հնարք*.

Հայթայթեմ, *եցի* *vna.* to invent, to find the means or a way to do any thing, to contrive, to devise; to provide, to provision, to procure; to solace, to assuage; to pretend.

Հայիմ, *եցայ* *vn.* to look, to give a look, to cast the eyes on, to see; to look upon, to gaze on, to consider attentively, to look in the face, to observe, to contemplate, to speculate, to weigh well; to take care; to concern, to regard; to have in view, to aspire to, to aim at; to face, to front, to look on, to overlook; *գեղեցիկ հայելով*, handsome, elegant, beautiful, charming; *- ի վեր*, to look up; *- ընդ պատուհանն*, to peep or look in at the window or through the window; *- գաղտագողի*, to look stealthily at; *պշուցեալ - յոք անյագ*, to gaze with greedy or devouring eyes at, to stare at; *- յայրատս* or *յայրատութ̅բ*, to look at impudently, lustfully, lewdly; *- յոք սիրով*, *գորովալից աչօք*, to look at lovingly or tenderly, to look sweet upon, to cast sheep's eyes on, to ogle; *- խանդաղատանօք*, to gaze on dotingly, with fondness, with glistening eyes; *ը̅ ակամբ - յոք*, to look scornfully at or with contempt; *- մտօք*, to contemplate, to muse on; *ոչինչ հայեցեալ ի*, in spite of, despite; *մինչդեռ նա այսր անդր հայէր*, as he looked about or around. [*a.* Armenian.

Հայխունկ *s.* Armenian incense; *-խոս*

Հայկ, *ի*, *այ* *s.* Haïg (the earliest hero of the Armenian nation, called after him *հայ* *Haï* or Armenian); *ast.* Orion.

Հայկաբան *a.s.* armenist, who speaks & writes pure Armenian; armenism, pure Armenian. [ly, courageously.

Հայկաբար *ad.* like Haïg, valorous-

Հայկազարմ *a.* of the race of Haïg, Armenian.

Հայկազեան, *-զն*, *-զնեայ*, *-զնեան*, *-զուն* *a.* Haïganian, Armenian; *-զունք* *s.* the descendants of Haïg, Armenian nation, the Armenians; *-զեան Բառգիրք*, the Armenian Standard Dictionary.

Հայկական *a.* Haïganian, Armenian.

Հայկաշէն *a.* built by Haïg; *-չափ* *a.* gigantic; *-սիրտ* *a.* Haïg-hearted, courageous, dauntless, intrepid, valiant, bold, manly. [Armenian anthology.

Հայկարան *s.* the centre of Armenia:

Հայկաւ *s.* Armenian bole.

Հայկեան *a.* Haïghian, Armenian; *-գրոհ*, the - nation. [blasphemy.

Հայհոյական *a.* blasphemous; *- բան*,

Հայհոյանք S. *Հայհոյութիւն*.

Հայհոյեմ, *եցի* *va.* to curse & swear, to blaspheme; to talk scandal; to revile, to abuse, to slander, to traduce, to defame, to speak ill of. [pheming.

Հայհոյիչ *s.* blasphemer; *a.* blas-

Հայհոյութիւն *s.* blasphemy, swearing; abuse, slander, scandal, backbiting, defamation. [Armenian nobility.

Հայորեար *s. pl.* the Armenians, the

Հայու̅ի *s.* the Armenian nationality.

Հայուհի *sf.* Armenian woman, lady, girl. [*նել*, to knead.

Հայս, *ից* *s.* paste; dough; *- հարկա-*

Հայր, *հօր*, *հարց* *s.* father; papa, pa; * daddy, dad; father, chief; founder; author, inventor; *- մեր*, the Lord's prayer; *- երկնաւոր*, *գթութե̅*, &c., heavenly Father, God of mercy; *-ն Յովսէփ*, St.-Joseph; *հարք եկեղեցւոյ*, the fathers of the church; *հարք միանձունք*, old anchorites; *հարք մեր*, our fathers, forefathers, ancestors; *-Ծի*, Adam; *Յարգոյ -*, Reverend Father; *բարեյիշատակ -ն Իսահակ*, Father Isaac of blessed memory; *- սբ̅*, holy father; *- խոստովանութե̅*, confessor; *հոգեւոր -*, spiritual father; *- հայրենեաց*, *ժողովրդեան*, *աղքատաց*, father of his country, of the people, of the poor; *քերթողաց -*, father of Armenian literature, Moses of Khoren; *- պատմագրաց*, father of history, Herodotus; *- եւ մայր*, father & mother, parents;

որդի ի հօրէ, from father to son; իբրեւ զ–, like a father, fatherly, paternal; ազնիւ, բարեգութ –, good, tender father; սիրտ, գութ, սէր հօր, the heart, tenderness, love of a father, paternal, fatherly affection; սիրել, պատուել զ–, զօրավիգն լինել հօրն, to love, honour & succour one's father; յաւելուլ առ հարս, to go the way of all flesh, to go to kingdome come, to die; ննջեաց ընդ հարս իւր, he slept with his fathers; – որդւովք բերկրեալ, a father happy in his children; – մարդպետ, kislar-agasì, master of eunuchs.

Հայրաբար *ad.* paternally, fatherly; –ոյ *a.* like or resembling his father, following in the steps of his father; like a father; –բուղխ *a.* proceeded from the Father; –բուն *a.* paternal.

Հայրադիր *s.* adopted father; –ղեղծ, –խեղդ *a.* parricidal; –խնամ *a.* paternal or filial (care); –խողխող, –խոշոշ *s.* parricide.

Հայրածին *a.* born of the Father.

Հայրակամ *a.* willed by the Father; –կան *a.* paternal, belonging to the father; –կեր *a.* parricidal; –կոչ լինիմ *vn.* to name after the father.

Հայրահալած լինիմ *vn.* to persecute one's father. [ther.

Հայրամեծար *a.* honouring one's fa-

Հայրանամ, ացայ *vn.* to be or become a father; –նարգ, –ու *a.* despising, contemning one's father; –նենգ *a.* deceiving one's father; –նման *a.* resembling one's father.

Հայրանուն *a.* bearing the father's name; –ական *a.* patronymic.

Հայրաշարժ S. –բուղխ.

Հայրապետ *s.* patriarch, pontiff; –ական *a.* patriarchal, pontifical; –անամ *vn.* to become patriarch, pontiff, bishop; –անոց, –արան *s.* seat, residence of a patriarch, &c.; –ուի̄ *s.* patriarchate, pontificate.

Հայրասէր *a.* loving one's father; –սպան, աց *a.* parricidal; *s.* a parricide; –սպանութիւն *s.* parricide.

Հայրատեաց *a.* hating one's father; –տունկ *a.* planted & cultivated by the Father; –տուր S. Հայրենատուր.

Հայրենաբուն *a.* indigenous, native.

Հայրենադրուժ *s.* traitor to one's country.

Հայրենական *a.* paternal; patrimonial; – ստացուածք, patrimony, inheritance.

Հայրենասէր, սիրաց *a.* fond of one's country, patriotic; *s.* patriot; ճշմարիտ, անձնանուէր –, a genuine, devoted patriot; –սիրական *a.* patriotic; –սիրութիւն *s.* patriotism, love of one's country. [ther or country.

Հայրենավրէժ *s.* avenger of one's fa-

Հայրենատուր *a.* left by a father, transmitted from the ancients; paternal, ancestral.

Հայրենաւանդ *a.* transmitted or inherited from one's father or forefathers, hereditary.

Հայրենի *a.* paternal; native, natal; – ժառանգութիւն, patrimony; – գաւառ, ☞, երկիր or

Հայրենիք, նեաց *s.* native country, – land, country, birth place, home; parentage; patrimony, paternal property, fortune; հող –նեաց, fatherland; սէր, յիշատակ –նեաց, patriotism; remembrance of one's native land; անձուկ, կարօտ –նեաց, longing for home; home-sickness, nostalgia; վտարել զոք ի –նեաց, to expatriate; ելանել ի –նեաց, to go abroad, to leave one's native land; թողուլ զ–նիս, to quit one's country; երթալ, դարձ առնել ի –նիս, to return to one's country; մտանել ի –նիս, to return home, to regain one's native land; արժանի լինել –նեաց, to deserve well of one's country; ծառայել –նեաց, to serve one's country; նուիրել զանձն –նեաց, զանձն դնել ի վերայ –նեաց, to devote oneself to the service of one's country, to consecrate oneself to one's country's welfare.

Հայրիկ *s.* dear father, papa; ը̄էր ոչ ուտես –, dear papa, why don't you [eat?

Հայրորդի *a.* having sons.

Հայրութիւն *s.* paternity.

Հայրօրէն S. Հայրաբար.

Հայց *s.* demand, request; ը̄ – անկանիլ. – եւ խնդիր լինել, to ask, to demand, to request, to be in search of, to [look for.

Հայցական *s.gr.* accusative.

Հայցելի *s.* the article required, thing asked for; առնել զ–ն, to hear, to hearken to the prayer of; ը̄ունել զ–ն, to obtain by dint of entreaty.

Հայցեմ, եցի *va.* to request, to ask; to entreat, to beg earnestly, to beseech, to implore, to solicit, to pray;

to seek, to search; - օգնութ̃ի, to implore aid or succour; շնորհ -, to entreat a favour.

Հայցող s. solicitor, postulant.

Հայցուած, ոյ s. request, solicitation, entreaty, humble demand, prayer. [proof.

Հայցումն s. the asking; exaction;

Հայքար s. armenite, armentine, Armenian stone; turquoise.

Հան s. grand-mother, --mamma, * granny, grandam.

Հանածոյ, ից a. mineral; ore, mineral; - բիւրեղական, երիկամնաձեւ, հատաձեւ, հողային, ձուաքարային, crystallized, kidney-shaped, globular or granular, earthy or earth-coloured, oolithic or lenticular ore. [away.

Հանանիմ vn. to be driven or cast

Հանապ s. a large drinking-glass.

Հանապազ ad. always, at all times, continually, constantly, ever; assiduously.

Հանապազաբուղխ a. flowing continually; -խօս լինիմ vn. to have constant intercourse with; -ծին a. continually proceeding, arising; -կիր a. ad. always wearing; -հիւանդ a. always ailing; -հոս a. running or flowing continually; -մեռ a. daily mortifying; -ջան a. always endeavouring, always careful, industrious, active, assiduous; -ստու a. always lying, mendacious; -տարած a. always extended; -տես a. always visible; -փակ a. always shut; -փոխ a. continually changing, inconstant.

Հանապազորդ, աց a. quotidian, daily; continual; assiduous, frequent; ad. S. Հանապազ; - պատարագ, perpetual sacrifice. [պազորդ a.

Հանապազորդեայ, -եան S. Հանա-

Հանապազորդեմ, եցի vn. to continue, to persevere, to last, to endure; to frequent; ոչ -, to discontinue, to interrupt, to cease; - յաղօթս, to continue instant in prayer; -դիչ a. persevering, steady; -դութ̃ի s. assiduity, perseverance, persistence.

Հանապազօր ad. every day, always; -եայ a. quotidian, daily.

Հանգամանք s. condition, quality, state; kind, species, nature; details, circumstances, particulars; attribute, disposition, situation; way, manner; model; proof; - ժամանակին, actual state of things; ստիպողական -, emergency; յամ̃ -նս ad. in any way, at all events.

Հանգանակ, աց s. assessment, rating; club, clubbing, contribution, share, portion; - հաւատոյ, symbol, creed; -աւ, in clubbing together; -աւ կոչունս առնել, to club for a dinner; -ակից s. partner in the reckoning, contributor, boon companion; -աւոր a. rated, contributed, clubbed together; -եմ vna. to rate, to club, to contribute, to club together, to subscribe; to contribute, to have a share in, to be accessory to; -ութ̃ի s. reckoning; subscription. [conformable.

Հանգէտ a. similar, like, equal, same,

Հանգիստ, գստեան s. repose; refreshment, relaxation, recreation; ease, tranquillity; convenience, well-being, leisure; pause, rest, intermission, truce, cessation; station, abode; *fig.* tomb; repose, sleep, death; a. quiet, tranquil, peaceful; -գստեամբ ad. conveniently, comfortably; at one's ease or leisure, leisurely; -գստեան ժամ, compline; -գստեան շարական եւ աւետարան, hymns & gospel in burial-service; -գստեան պաշտօն, requiem; - առնուլ, to take rest, to be at rest, to repose; - տալ, to rest, to repose; թողուլ ի -գստեան, to leave or let alone; - առնել բանի, to end a dis- [course.

Հանգիտակ S. Հանգէտ.

Հանգիտանամ, ացայ vn. to be equal, like, to resemble.

Հանգիտապատիւ, տուաց a. having the same honour, equally honoured or honourable.

Հանգիտարագ a. of the same speed; equally swift; -ափառ a. of equal glory. [blance, parity, conformity.

Հանգիտութիւն s. equality, resem-

Հանգոյն ad. as, like, after the manner of; almost, nearly; a. S. -գունակ.

Հանգոյց, գուցից s. knot; tie, bond; station, post, stage, resting-place; S. Կայարան; *bot.* knot, joint; *fig.* knotty point, rub, difficulty, intricacy, tangle; *mus.* note; գորդեան -, the Gordian knot; վերելից or վերամբարձ, վայրաբեր - *ast.* ascending, descending node; գիծ -գուցից, nodal line; - առնել, to make or tie a knot, to knot; արձակել զ-ն, to untie, to loosen or undo a knot; լուծանել զ-ան *fig.* to untie or cut the knot of a difficulty or question, to delucidate; - *ի -դուցէ փախչել*, to flee by post, or by relays of horses.

Հանգունակ, *-ան*, *-ից*, *-անատիպ*, *-աւոր* *a.* like, similar, conformable, equal, uniform.

Հանգուչն *a.* turned or tucked up, close; *fig.* modest, reserved; cautious, wary; *ad.* gathering up, picking up, closely; modestly, decently; cautiously.

Հանգուցանեմ, *ցի* *va.* to repose, to give repose, to leave to rest; to recruit, to relax, to refresh, to ease, to recreate; to lay, to set, to put, to place; to finish, to end; to bury, to inter; to translate, to remove to heaven; to make happy, to beatify, to glorify; - *յերկոց տուընջեան*, to rest from daily labour, to repose.

Հանգուցեալ *a.* refreshed, reposed, unbound; dead, deceased, defunct; *-ն*, the deceased, the defunct; - *հայրն իմ*, *ամուսինն իմ*, my deceased father, my defunct spouse; - *թագաւորն Իտալիոյ Վ. Է.*, the late king of Italy V.E.

Հանգուցիչ *a.* giving or procuring rest, reposing.

Հանգչիմ, *գեայ* *vn.* to repose, to take repose, to be at ease; to rest, to cease from work, to relax, to refresh oneself; to end, to stop, to stand still, to halt, to be settled; to lodge, to sojourn; to cease, to end; to die, to depart this life; to be buried; to rest in heaven; - *ի վաստակոց*, to take rest from work, to pause from labour; - *ի խաղաղութե*, to rest in peace; *Հանգիր ի սրտմտութէ*, let your anger cease; *եմուտ անդ* -, he went in to ease himself. [ly, at one's ease.

Հանգստաբար *ad.* quietly, tranquil-

Հանգստական *a.* commodious, tranquil, easy; *s.* Quietist; *-ութիւն* *s.* quietism; *-կայք*, *-տանոց* *s.* tombs, cemetry, catacombs; *-տասէր* *a.* too fond of one's ease; *-տարան* *s.* place of rest; temporary altar; *fig.* tomb, sepulchre; *-տարար* *a.* comforting, restoring, refreshing, recreating, reviving; *s.* Therapeutæ; *-տաւէտ* *a.* very convenient, very comfortable; *-տոց*, * աց* *s.* tomb; *-տութիւն* *s.* repose, quiet, tranquillity, ease, convenience.

Հանգրէճ *s.* tucking or turning up; *-րիճածեւ* *a.* tucked or turned up.

Հանգրիճեմ, *եցի* *va.* to tuck, turn or truss up; to take in, to tighten; - *զհանդերձս*, to tuck up one's clothes or gown; - *զբազուկս*, to turn up the sleeves; - *զմիտս* *fig.* to retire within oneself, to collect one's thoughts.

Հանգրիճումն S. *Հանգրէճ*.

Հանգրուան, *աց* *s.* lodging, abode, dwelling; suburb, village, hamlet; stable; cattle-shed, sheep-fold; S. *Կայարան*; - *նաւաց*, road, roadstead, harbour, port; -, sanctuary, relic.

Հանդարտ, *ից* *a.* peaceable, quiet, calm, tranquil, mild; moderate, staid, sedate, grave, sober; -, *-ս* *ad.* gently, softly, mildly, tranquilly, slowly; - *լինել*, *կալ*, to remain quiet or tranquil; - *լինել*, to have patience, to be patient.

Հանդարտաբարոյ *a.* good-tempered, peaceful, gentle, mild, meek, affable; *-գնաց*, *-հետ* *a.* walking slowly; flowing peacefully or placidly; *-ձայն* *a.* soft, pronounced or sung softly; *-միտ* *a.* equanimous; *-նամ* S. *-տիմ*; *-սիրտ* *a.* tranquil, imperturbable, peaceful, calm; *-քայլ* *a.* going slowly, having a slow pace.

Հանդարտեմ, *եցի* *va.* to tranquillize, to appease, to calm; to render tranquil, to soften; *vn.* to be appeased, calmed, tranquillized; to abate, to be settled, to diminish, to assuage; to hold one's peace, to keep silence; to support, to endure, to suffer, to resist, to be able; - *զկիրս*, *զամբոխեալ միտս ուրուք*, to calm the passions, to relieve anxiety. [*տեմ* *va.*

Հանդարտեցուցանեմ S. *Հանդար-*

Հանդարտիկ *a.* slowly, softly, gently, quietly, smoothly.

Հանդարտիմ S. *-տեմ* *vn.* [philosophy.

Հանդարտողական *s.* ethics, moral

Հանդարտութիւն *s.* tranquillity, stillness, repose, quiet, peace, silence; phlegm, calmness, coolness, composure; - *կրից*, moderation; - *ծովու*, calm at sea, calm, smooth sea, dead calm; - *հոգւոյ*, *մտաց*, peace of soul or mind.

Հանդերձ, *ից* *s.* coat, clothes, garb, attire, wearing apparel; old clothes; preparation, show, pomp, magnificence; *-շքեղ*, *լայն*, magnificent, flowing robe; - *առանց խորշխորշանի*, garment without folds; - *արքայական*, royal robe; *հեծելազն -ք* or *-անք*, riding habit; *-բաղանեաց*, bathing gown; *-ք նորք*, a suit of new clothes; S. *Պատմուճան*, *Սքեմ*, &c.; *- հարսանեաց*, wedding garb; *- սգոյ*, mourning; *-ք աղտեղիք* S. Ի *pr.*; *արկանել զիւրեւ - այրութէ*, to wear widow's weeds; *ի բաց հանել զ- այրութեան*, to put off widow's weeds.

Հանդերձ *pr.* with, along with, together with; *եղբարբքն -*, with his brothers; *- այնու*, withal, besides, moreover; *- այսու ա̃միւ*, all the same, in spite of all that; after all, however; *- ա̃մ թերութ̃իքն*, in spite of all his faults or defects; *- սոքիմբք*, with all that; at the same time; *այլովքն -*, et cetera, &c., & so of the rest, so on, so forth.

Հանդերձան, ի, -ք *s.* dressing, seasoning; provisioning, furnishing, furniture; dress, attire, garb, apparel; sumptuous attire; show, pomp, solemnity, gorgeousness, gaudiness, splendour; arrangement, preparatives, disposition; goods, luggage; apparatus, machinery; implement; attendance, equipage; construction; -*-նաւու*, equipment, manning, fitting out; *-ք կերակրոց*, sauce, seasoning, condiment.

Հանդերձանի *s.* clothes, garments, dress; drapery, woollen stuffs.

Հանդերձապետ *s.* master of the king's wardrobe; wardrobe-keeper; intendant, steward, manager; *-տուն*, *-րան* *s.* wardrobe; linengoods; *-րար* *s.* tailor.

Հանդերձաւորուի *s.* business, occupation, calling; work.

Հանդերձեալ *a.* prepared, composed; furnished, equipped; splendid, magnificent, sumptuous; future, to come, hereafter, that is to be, coming; *-ք* *s.* the future, futurity, time to come; *պատմուճան -*, coat in reserve, put by or kept for future use; *- կեանք*, ՟, the future life, the life to come, the other world; *ի -ձելումն*, in the other life.

Հանդերձեղէն *a.* linen, of linen.

Հանդերձեմ, եցի *va.* to dress, to get ready, to prepare; to make or get up; to put in order, to arrange, to dispose, to fit up, to settle; to provide, to furnish, to garnish, to set off, to deck, to adorn, to embellish, to clothe; to equip, to arm, to fit out; to construct.

Հանդերձիկ *s.* cheap little dress; bad, ugly coat.

Հանդերձիմ, եցայ *vn.* to prepare oneself, to get ready, to be in readiness, to set about, to fall to, to be about to, on the point of, going to; to dress, to put on one's clothes, to clothe oneself; *- ի չու*, to get ready or prepare for a journey; *-ձեալ էր դարձ առնել ի տուն*, he was ready to return, or was on the point of returning home; *-ձիչ* *a.* getting ready, preparing.

Հանդէպ *pr.* before, in face, in presence of, in front, opposite; *ad.* against; *a.* convenient, fit, proper; *ի -*, *ի -դիպէ*, *ի -դիպոյ* or *-պոջ* *ad.* before, in front.

Հանդէս, դիսի, սաց *s.* feast, public rejoicing; procession, solemnity, religious ceremony; pomp, show, display, gala, exhibition, parade, state; scene, spectacle, show; arena; proof, argument, demonstration; declaration, witness, testimony, evidence; trial, experience, essay; exercise, practice; audit, examination, inspection, investigation; deed, fact, act; effects; fight, assault, combat; care, diligence; bravery, great deeds; account; review (journal); *-դիսիւ* *ad.* pompously, solemnly; *համ՟ական -*, exhibition; *- թաղման*, burial, funeral obsequies; *- զօրաց*, review, muster; *- յաղթանակի*, triumphal rejoicings; *- թատրոնական*, theatre, spectacle, play; *- առաքինութէ*, brilliant action; *- լաւութեց*, shining qualities; *ի - մարտից*, among combats; *- առնել*, to pass in review, to make a diligent investigation, to examine; to make a show or display of, to show off, to display, to expose to view, to put or set forth; to turn to account, to improve; to exercise, to practise; *- առնել զօրաց*, *ի -դիսի անցուցանել զզօրս*, to review, to muster, to pass in review; *- համարոյ առնել*, to examine, to register, to make a numbering or enumeration of; *- առնել քաջութէ*, to prove, to signalize one's valour, to signalize oneself by prowess, gallantry, bravery; *- առնել զօրութէ*, to use or exert one's power; *- առնել պերճուէ*, *գիտուէ*, to make a show of one's science; *- առնել ի-*

մաստութեան իւրոյ, to display one's wisdom; – *առնել հանճարոյ*, to heighten, to set off, to enhance, to give zest to one's parts or talent, to show one's wit, to play the sprightly, ingenious or witty; *ի – ածել*, to exhibit, to expose to view, to display, to show off; to represent, to play, to act; *ի – անցանել*, to compete, to rival, to vie with; to appear; *ի – մտանել*, to enter the lists; to be ranked among; *ի – մատուցանել*, to put to the trial, to the test, to prove; *զ– առնուլ*, to examine, to prove, to know by experience.

Հանդիպաբլուր s. opposite hill.

Հանդիպակաց a. opposed, opposite; s. object; *-ութիւն* s. opposition.

Հանդիպահայեաց a. perspective.

Հանդիպաւորութիւն S. *-պումն*.

Հանդիպեցուցանեմ va. to cause to succeed or happen; to apply, to adapt, to suit.

Հանդիպիմ, եցայ vn. to meet, to fall in with, to arrive, to come; to find, to gain, to obtain, to attain; to happen, to chance, to occur, to befall, to offer, to coincide, to tally, to jump together, to agree; – *միմեանց*, to meet each other, to encounter; to attack each other in front, to clash, to meet face to face; *չարեօք* –, to happen unluckily; *մեծամեծաց* – *շնորհաց*, to receive great favours; *հանդիպի* v. imp. it happens, it comes to pass.

Հանդիպող S. *Դիպող*; – *միտք*, ingenious, witty, subtle; *-աբար* ad. seasonably, beffittingly, becomingly.

Հանդիպութ՟ն, *-ումն* s. encounter; coincidence; *-ումն միմեանց*, interview, meeting.

Հանդիսաբան, &c. S. *Ատենաբան*.

Հանդիսադիր, դրի, դրաց s. agonotheta, gymnasiarch, agonistarch; president or chief of a ceremony, assembly, combat, show; * expositor, exhibiter.

Հանդիսական a. solemn, pompous; s. spectator, assistant; *-կից* s. companion in an assembly or solemnity; companion in arms, fellow-soldier, comrade.

Հանդիսանամ, ացայ vn. to enter the lists, to fight, to wrestle, to vie with; to labour hard, to strive, to endeavour, to try, to attempt; to signalize or distinguish oneself, to render oneself illustrious, to be celebrated, renowned, to be made public with praise; to show one's courage or mettle, to figure, to shine; to assemble at a public festival or ceremony, to celebrate; *քաջայաղթ* –, to make stupendous conquests, to do or work wonders; *յաղթող* –, to remain victorious; *յաղթող* – *իրիք*, to be victorious over, to be conqueror.

Հանդիսապետ S. *-դիր*; *-պէս* ad. in a procession, with pomp, gloriously.

Հանդիսասէր a. fond of pomp, solemnity, display; fond of shows, plays, public spectacles. [spectacle.

Հանդիսատեան s. arena; battle-field;

Հանդիսատես, աց s. spectator; – *լինել, կալ*. to be a –, present at, to assist; *-ք*, the –s, the audience; the lookers on, the by-standers, the public.

Հանդիսարան s. lists, arena; court of justice; gallery, saloon; exhibition; scene, spectacle; *-րար* a. exciting to war, warlike, martial.

Հանդիսացուցանեմ va. to solemnize, to celebrate with pomp or display; to signalize; to count, to enumerate; *թատերախաղ* –, to play, to act, to perform; *անպարտելի* –, to render invincible; *-ուցումն* s. solemnization; representation, performance.

Հանդիսաւոր a. pompous, solemn; public; s. combatant, athlete, champion; *-իմ* S. *-սանամ*. [prove oneself.

Հանդիսեմ, եցի vna. to exercise, to

Հանդոյրժ a. patient. [able.

Հանդուրժական, *-ժելի* a. support-

Հանդուրժեմ, եցի vn. to suffer, to support, to sustain; to last, to endure, to resist; to be able. [gulf of Venice.

Հանդրին անդունդք s. Adriatic sea, or

Հանեալ a. taken away: repudiated; *ի բաց* –, exclusively, to the exclusion of, except, but, save.

Հանելի a. drawing out.

Հանելուկ S. *Առեղծուած*.

Հանեմ, նի va. to draw or pull out, to take away, to abstract, to remove, to displace; to dislodge; to raise, to lift up, to carry up; to divulge, to let out, to publish; to offer, to present; *arith.* to subtract, to take away; – *զքառակուսի արմատ թուոյ*, to extract the square root of a number; – *իրաւունս*, to do justice to; – *անուն չար*, to defame, to decry, to slander, to belie; - *յաչաց*, to cause to lose the favour or affection of; - *յաչաց ժողովրդեան*, to render unpopular; *ի վեր* -, to inform of, to discover, to disclose, to reveal, to unveil, to unmask; - *ը̅ ծ*, to publish, to divulge every where; *ի բանս* -, to delude, to beguile, to seduce, to betray, to deceive; *յինքն* -, to appropriate to oneself, to take possession of, to assume wrongfully; - *ինչ յոք*, to ascribe, to attribute, to impute; - *յոք զպատճառս ամ̃ չարեաց*, to accuse of every evil; - *յոք զիմի*, to apply to; *ի բաց* -, to exclude; to scatter; to send back or away, to dismiss, to discharge; - *բռնի* or *բռնաբար*, to extort, to wrest, to seize by force, to take by violence; - *յարմատոյ*, to root up, to extirpate; *- *զթեփ*, to scale; to pearl or decorticate seed; - *զվրէժ քինուն*, or *զփոխարէն չարեացն*, to avenge oneself, to be revenged; to turn the tables upon; - *օգուտ*, to turn to account, to profit by, to derive benefit from, to avail oneself of, to improve; - *հետեւանս*, to desume a consequence; - *զոք ի ձեռս ուրուք*, to give, to deliver up; - *զօրս*, to levy soldiers, troops; - *աւուրս*, *զգիշերն*, to pass the days, the night; - *աւուրս բազումս*, to remain a long time; - *ի ժառանգութենէ*, to dispossess; - *յայլ լեզու*, to translate into; - *ողջակէզ*, to sacrifice; - *լեզու*, to put out one's tongue; to loll out one's tongue; *վիճակ* -, to draw, to cast lots; - *զկարասիս*, to unfurnish, to strip; - *զկինն*, to repudiate; - *կանանց զյօնսն*, to paint one's eyebrows; - *զջուր*, to draw water, to draw up, to fetch up; - *ի նաւէ*, to disembark; to land, to set on shore; - *ճանապարհի*, *դրան*, to lead to, to run into, to abut or end in; - *առ ոք*, to present, to introduce; - *զսուրն ի պատենից*, to unsheathe; - *ընդ սուր*, to put to the edge of the sword; - *զհոգին*, to give up the ghost, to expire, to die; - *զօրհնութի̃*, to bless, to praise; *հան զիս աստի*, take me out of this; S. *Գլուխ*, *Կառափ*, &c. &c.

Հանի, *նւոյ*, **Հանիկ**, *հանկան* S. *Հան*.

Հանճար, *ոյ* *s.* intelligence, intellect, understanding, wit, sense; genius, talent; wisdom, prudence; reason, sense, judiciousness; *rhet.* enthymeme; - *բազմայեղանակ*, a rare talent.

Հանճարաբան *a.* of fine genius, of great wit; speaking wisely, clever, ingenious; sententious; *-ուի̃* *s.* witty or sententious phrase, flash of wit, sally, witticism; *-բար* *ad.* ingeniously, wisely, judiciously.

Հանճարագիտութիւն *s.* foresight, insight, sublime science; wisdom; sagacity.

Հանճարական, *-կուռ*, *-միտ*, *-յեղց*, *-ւոր*, *-եղ* *a.* full of wit, of ingenuity, of sense, witty, ingenious, intelligent, wise, sensible, clever, clear-sighted, judicious, prudent, right-minded; *-եղ այր*, a genius, man of great parts, of rare talent; *-եղք* *s.* men of wit.

Հանճարեղութիւն *s.* intelligence, wit, ingenuity.

Հանճարեմ, *եցի*, *-րիմ* *vn.* to tax one's ingenuity, to set one's wits to, to contrive, to invent, to devise, to frame.

Հանճարիմաստ, *ի*, *-մաց* S. *-ճարեղ*.

Հանճարիչ *s.* inventor.

Հանութ S. *Խանութ*.

Հանում, *նայ* *vn.* to weave, to plait.

Հանումն *s.* drawing or taking out; extraction; *arith.* subtraction.

Հանուր, *նրոց*, *նուրց* *a.* each, every, all, general, universal; *ընդ* -, every where; *-ց ազանց*, to all peoples. [ly.

Հանրաբար *ad.* generally, universal-

Հանրագիր *s.* encyclopedist; *-ք*, -pedia; *-գէտ*, *-գիտական* *a.* -pedian.

Հանրական *a.* general, universal.

Հանրահաշիւ or *Գրա-* *s.* algebra; *-շուական* *a.* algebraic; *-շուող* *s.* algebraist; *-շուօրէն* *ad.* algebraically.

Հանրահռչակեմ *va.* to divulge or publish every where. [sides.

Հանրամածեալ *a.* surrounded on all

Հանրա̃ծ *s.* pantheist; *-ուի̃* *s.* pan-

Հանրաչափ *s.* holometer. [theism.

Հանք, *աց* *s.* mine; - *ոսկւոյ*, *երկաթոյ*, *ածխոյ*, gold -; iron -; coal--.

Հանքաբան *s.* mineralogist; *-ական* *a.* -logical; *-ուի̃* *s.* -logy. [colliery.

Հանքածուխ *s.* coal mine, coal pit,

Հանքային *a.* mineral; - *ջուր*, *աղ*, - water; rock-salt; - *ածուխ* S. *Հանքածուխ*.

Հաշ *a.* lean, lank; wasted, languid; *-անք* *s.* leanness; extenuation, weakness, languor, faintness; *-եմ* *va.* to consume, to exhaust, to drain, to render lean, to make languish; *–իմ vn.* to grow thin, to languish, to be consumed, to decay, to pine, to dwindle away.

Հաշիւ, շուի *s.* account, reckoning, calculation, computation; – ընտրութն, exact, correct account; comparison, likening; ճիշդ, մանրամասն, վերջին –, accurate, detailed, final account; բոլորակ, * կլոր –, in round numbers; խառն –, confused account; սովորական –, running account, account current; ի –, on account; ի – իւր, on one's own account; ի – or հաշուով տալ, to pay on account; – առնել, to make out an account; to calculate; – տալ, to give an account; *fig.* to conform, to agree; ի – ածել, արկանել, to count, to calculate, to compute, to reckon, to number, to enumerate; – ցուցանել, ընդունել, քննել, ճշդել, մաքրել or սրբել զ–, to present, to receive, to examine, to verify, to audit an account; փակել, աւարտել զ–, to close, end or conclude, to settle or balance an account; մտանել ի – ընտրութեան ընդ ումեք, to be compared, confronted with; առանց հաշուի, incomparable, matchless; S. Կշիռ.

Հաշմ, ից, –անդամ *a.* crippled, impotent; – ձեռօք, one-handed; left-handed; – ոտիւք, lame; – անդամովք, paralytic, that has lost the use of his limbs; – մտօք, booby, noodle, blockhead, dolt, dunce, dullard. [maim.

Հաշմեցուցանեմ *va.* to cripple, to

Հաշմիմ, եցայ *vn.* to be crippled,

Հաշմոտ *a.* crippled. [maimed.

Հաշմութիւն *s.* state of a crippled person; crippleness, lameness.

Հաշուատեղան, –րան *s.* bank, counting-house, counter.

Հաշուեգիր, –մատեան *s.* account-book, day-book, journal; մայր –, ledger; *–կալ s.* book-keeper; *–կալուն s.* book-keeping; *–տումար s.* pocket-book; *–ցուցակ s.* invoice, bill of parcels. [correspondent.

Հաշուընկեր *s.* partner, associate;

Հաշուիմ, եցայ *va.* to count, to calculate, to compute, to number; to repute, to esteem, to think, to deem, to judge, to believe; *vn.* to pass for, to counterfeit; յառասպելս –, to treat as fables. [dwindling away, languor.

Հաշումն *s.* consumption, decay,

Հաշտ, ից *a.* reconciled; propitious, favourable, friendly, kind, kindly, benevolent; – առնել, to conciliate, to reconcile; to render propitious, to propitiate; – լինել, to be reconciled; to be propitious, favourable.

Հաշտադրամ *s.* piece of money worth about two thirds of a penny.

Հաշտարան *s.* propitiatory.

Հաշտարար, աց s. conciliator, reconciler, peace-maker, pacifier; *a.* conciliating, pacifying; *–ութի s.* conciliation, reconcilation, pacification.

Հաշտելի *a.* reconcileable.

Հաշտեմ, եցի, –եցուցանեմ *va.* to conciliate, to reconcile, to pacify; to agree, to make up.

Հաշտեցուցիչ *a.* conciliatory.

Հաշտիմ, եցայ *vn.* to be reconciled, to agree, to make peace, to become friends; մերձ էր արեւն ի – *fig.* the sun was about to set.

Հաշտութիւն, –ումն *s.* conciliation, re-, arrangement, peace; propitiation; S. Կնքեմ, &c.; ի – ածել S. Հաշտեմ; – առնել S. Հաշտիմ.

Հաշեմ, –շիւն, –շումն S. Հաչեմ, –չիւն; Հեծեմ, –ծութիւն.

Հապ *ad.* in haste, hastily, very soon; –, *–ա ad.* afterwards, next, then, & then, after; *int.* come! now! well! come on! go! away! make haste! come now! quick!

Հապալաս, ի *s.* S. Պտուղ մրտենւոյ; –ի S. Մրտենի.

Հապճեպ *s.* haste, speed, hurry, diligence, promptitude, precipitation, headlong haste; –, –իւ, *–ով ad.* in haste, hastily; expeditiously, diligently, promptly, swiftly, rapidly, quickly; – տագնապաւ, with all possible speed, in a hurry, precipitately; – *տալ vn.* to hasten, to make haste, to be quick; *va.* to expedite, to hasten, to urge on, to quicken, to hurry; to despatch; *–եմ* S. Հապճեպ տալ *vna.*

Հապստէպ *ad.* often, frequently, very often, again & again.

Հաչաղ *s.* veil.

Հաչեմ, եցի *vn.* to bark, to bay, to growl; to howl, to yelp; *fig.* to cry out, to clamour, to brawl, to snarl.

Հաչեցուցանեմ *va.* to cause to bark.

Հաչիւն, –չումն *s.* barking, baying.

Հաչող *s.* barker; *a.* barking, yelping, growling; *–ական a.* having the faculty of barking; *–ութիւն s.* faculty of barking.

Հառաչ․ք S. *-անք*; *-ալից* *a.* full of sighs; *-ական* *a.* sighing, plaintive, doleful; *-ակուլ* *a.* panting, out of breath, short-winded.

Հառաչանք *s.* sighs; groans, lamentation, weeping; *մեծ, խոր -նս արձակել*. to fetch deep or heavy sighs, to sigh heavily; *հեղձամղձուկ զ-նսն առնել*. to stifle one's sighs; *- հեղձամըղձուկ զնա առնէին*, his sighings stifled his utterance; *-նօք* *ad.* with a sigh; *-նօք ի խորոց սրտէ ասաց*, after profoundly sighing he said.

Հառաչեմ, եցի *vn.* to sigh; *- ի խորոց սրտէ*. to sigh deeply; *- զանլռելի զհեծութիւն*, to groan incessantly; *- առ խաղաղութիւն*, to sigh for peace.

Հառաչիւն, -չումն *s.* sigh.

Հաս, ից *s.* ripeness, maturity; arrival, coming; tax, duty, dues; income, rent; funds, annuity; gift, offering; *ի - գալ*. to arrive at maturity, to ripen, to grow ripe, to mature.

Հասակ, աց *s.* shape, stature, size, height; age, years, time of life; *կաթնաբոյծ -*, babyhood; *անտխական, մատաղ, տխեղծ -*, tender age, infancy, childhood; *ի սկզբնարոյս -ին*, from one's earliest years; *ի տղայութե̃ -ի նր̃*, in his infancy; *ի ծաղկեալ -ի*, in the prime of life; *աճումն -ի*, growth, growing; *երիտասարդ -աւ*, young; *կայտառ, սթափ -*, a slender waist; *- անձնեայ*, large stature; *ուղղորդ -*, straight figure; *բարձր -աւ*, of lofty stature, tall; *միջակ -աւ*, middle-sized; *վայելուչ -աւ*, good-sized; *չափաւոր -աւ*, middling-sized; *կարճ՝ -աւ*, short, little; *հասուն -*, in ripe years, years of discretion; *այրական -*, man's estate, manhood; *ծերացեալ -, - ծերութե̃*, old age, age, years; *ծերացեալ-աւ*, aged, in years, old, stricken in years; *ի - եւ ի տիս հասանել*. to reach, to attain, to grow to man's estate; *զարգանալ -աւ*, to increase in age; *ի - գալ*, to arrive at the age of puberty; *ի միտս եւ ի - լինել*. to be of age; *- նր̃ բարւոք կերպարանի*, his figure is becoming well developed; *եւ մեռաւ ի -ի երեսուն եւ երից ամաց*, he died at the age of thirty three; *- գարնայնոյ*, spring-time, spring.

Հասակաբեր, -գեղ *a.* finely-shaped, tall; *-լից* *a.* full grown, grown up; *-ծին, -կից* *a.* of the same age, coetaneous; *-չափ* *a.* adult, of age, pubescent, marriageable; *-ւոր, -կեայ, -կեղ* *a.* grown up; of lofty stature, tall.

Հասանելի *a.* comprehensible.

Հասանեմ, սի *vn.* to arrive at, to attain, to reach; to catch, to take, to surprise; to get, to obtain, to gain; to be destined, allotted or obliged to; to ripen, to become ripe; to understand; *- ի վերայ*, to comprehend, to conceive, to understand, to apprehend, to catch at; to penetrate, to break into; *յեղակարծում, յանակնկալս ի վերայ -*, to surprise, to catch; to overtake, to come on like a thunderclap; *- ի պաշտօն*, to obtain, to get hold of a place or post; *ի պատիւ -*. to rise to dignities, to be promoted to high rank; *- զքաղաքաւ*, to assault the city; *- ի վերայ իրաց Տ̃ին*, to assume the direction of, to take in hand public affairs; *- ի ցամաք*, to disembark, to land, to arrive; *- վիրաց*. to draw to a head, to gather; *եթէ զնա ոչ -նէ ինձ տեսանել*, if I should not happen to see him; *թէեւ մեռանել ինձ -նիցէ ը̃ քեզ*. even were I to die with thee; *-նէ քեզ դարձեալ մարգարէանալ*, you must prophesy anew; *գուցէ -նիցէ քեզ անձրեւ*, lest the rain should surprise you; *ծերացեալ հասեալ յարս*, old, among the elders; *հասեալ ժամ*, present.

Հասարակ, աց, ուց *a.* common, ordinary, usual, trivial, vulgar, low; common, public; equal, alike; half, semi, demi; *ad.* in common, together, equally, generally; *gr.* appellative; *- անուն*, common gender; *- բայ*, deponent verb; *-, - օր*, noon, noon-tide, midday; *ի - աւուրն, զ- աւուրբ*, at noon; *ց- օր*, till noon; *- գիշեր*, midnight; *- տարի*, one year with another; *- տեղիք* *rhet.* the common places, general topics; *-աց կեանք*, common life; *թշնամի -աց*, the common enemy; *միտք, կարծիք -աց*, common sense; *-աց հաւանութբ̃*. with one accord; *օգուտ -աց*, the public interests; *իրք -աց*, public affairs; *ծախիւք -աց*, at the public expense; *-աց վարել կեանս*, to live in common; *-աց ունէին զինչս*, they had every thing in common.

Հասարակաբար S. *-օրէն*.

Հասարակագործեմ *va.* to co-operate; *-ծութիւն* *s.* co-operation.

Հասարակախառն a. common, general; -խօսութիւն s. introduction.

Հասարակած, ի, աւ s. moiety; equator; զ-աւ գիշերոյ, at midnight; -իր s. equinoctial line.

Հասարակական a. common, public, general; ordinary; s. communist; -ութիւն s. communism; -կշիռ S. Զուգակշիռ.

Հասարակապատիւ S. Համապատիւ; -պետական a. s. republican; -պետութիւն s. republic.

Հասարակասէր a. zealous for the public welfare; -ստեղծ a. common, proper to all creatures. [Հասարակ.

Հասարակաց a. common, public; S.

Հասարակաւորութիւն s. equality, parity; - աւուր, equinox.

Հասարակեմ, եցի va. to equal, to divide in two parts, in halves; to share, to part equally, to portion out; to accomplish; - զսէրն ընդ ամենեսին, to love impartially, to be large-hearted; մի -եսցեն զաւուրս իւրեանց, they shall not live out half their days; -իմ vn. to be divided into halves, to be equally divided; to be half way; to share in, to partake of; to be complete, accomplished; -կեցաւ մահն յաղքատս եւ ի փարթամս, death overtook both poor & rich; -կէ գիշերն, it is midnight.

Հասարակորդ, աց a. participating equally, partaking, sharing; equal; s. companion, fellow, partner; -ս առնել, to equalize, to equal, to compare; fig. to appraise, to estimate; -ս մեզ արարեր զդ̃ս, you have made them equal unto us. [public; moiety.

Հասարակութիւն s. community; the

Հասարակօգուտ a. of public utility; s. the common weal; -օր s. noon; -օրեայ a. meridian; equinoctial; -օրէն ad. commonly, ordinarily, generally; -օրութիւն s. equinox.

Հասեւառիկ s. pancratium.

Հաս եւ խած լինիմ vn. to eat greedily, to devour voraciously.

Հասկ, աց, ոց s. ear or head of corn, of barley, &c.; ոսկեփայլ -ք, golden ears; -ս արձակել, to shoot into ears, to ear; to spire; քաղել -, to glean; -աբեր a. producing, bearing ears; -լինել, -աբերեմ vn. to ear; -ագեղ a. of fine ear; -աթուռ a. well-eared, well in the ear; -ահանեալ a. threshed, husked; -ահաս or -սուն a. of which the ears are ripe; -ահասուի s. ripeness of ear; -աձեւ a. shaped like an ear.

Հասկանամ, ացայ vn. to understand.

Հասկացումն, -ցողութիւն S. Հասողութիւն; -ցուցանեմ va. to cause to understand.

Հասկաքաղ a. gleaning; s. gleaner; gleanings; - առնել, to glean.

Հասողութիւն s. comprehension, understanding, intelligence, perception.

Հասոյթ, ութի, Հասոյք s. income; pension; salary.

Հասու a. happening: lively, clever, intelligent; - լինել, to arrive, to reach, to attain; to seize, to take, to catch, to entrap; fig. to comprehend, to conceive, to penetrate, to discover, to recognize. [s. pensioner.

Հասութատէր s. fund-holder; -ւոր

Հասուկ a. ripe-minded, clever, intelligent. [Հասողութիւն.

Հասումն s. the arriving, arrival; S.

Հասուն a. ripe, mature, grown up; wise, prudent, judicious; - հասակ, ripe or advanced age; - այր, man of mature age, a discreet sober-minded man; - օրիորդ, marriageable young lady; - խորհուրդ, միտք, mature judgment; - խաղաւարտ, ripe imposthume; -գործել, to ripen, to make ripe, to mature, to bring to maturity.

Հասունանամ, ացայ vn. to ripen, to grow ripe; - պալարի, to come or draw to a head, to gather, to suppurate.

Հասունացուցանեմ S. Հասուն գործեմ. [ness.

Հասունութիւն s. maturity, ripe-

Հասուցանեմ, ցի va. to cause to arrive, reach or attain; to bring, to refer; to cook, to dress, to get ready, to prepare; to ripen, to mature; հասոյց ինձ անբաւ աշխատութիւն այս բառագիրք, this dictionary has cost much labour.

Հաստ, ից a. solid, stable, firm; strong, robust; thick, coarse, large; -, -ք s. stability, firmness, hardness, steadiness; կալ ի -ի, to stand firm; ի -ոջ պահել, to hold fast; ի -ոջ ունել, to preserve, to keep.

Հաստաբազուկ a. strong-armed, having large & powerful arms, robust, vigorous, sturdy, stout; -բեստ a. firm, solid, strong; hard, compact; -կաշի a. pachydermous; -կապ a. well bound, tight, strong; -կառոյց a. well built, solid, stable ; -հարուստ *a.* strong, robust, vigorous ; -հեղոյս *a.* well nailed or fastened ; -հիմն *a.* well based or built, firm, solid, stable ; -առնել, ամրացուցանել, to strengthen, to confirm ; -ձեղուն *a.* having a solid ceiling ; -ձիգ *a.* well-bent (bow) ; valiant, skilful (archer) ; -աղեղն *a.* furnished with a very strong or heavy bow ; -մագիլ *a.* furnished with very strong claws or talons ; -մէստ *a.* strong, robust; -յարկ *a.* strong roofed.

Հաստանամ , *ացայ vn.* to grow stronger, to be strengthened or confirmed ; * to become larger, to increase in bulk. [robust.

Հաստանդամ *a.* well limbed, stout,

Հաստաշինած *a.* stable, firm, well built ; -պինդ *a.* hard, firm, solid ; -ջիլ *a.* nervous , robust, vigorous ; -ջոլ. -ստեղն *a.* flourishing, well branched ; -վէրգ *a.* of unhewn stone.

Հաստատ *a.* solid, firm, stable ; sure, certain , positive ; *s. geom.* solid ; *ad.* solidly , firmly , strongly , steadily ; surely, truly, positively ; resolutely.

Հաստատաբան *a.* truth-speaking, veracious , exact , accurate , correct ; -բար S. Հաստատ *ad.* -գոյն *a.* very firm, very solid ; *ad.* firmly, surely ; -գրական *a.* stereographic ; -գրութիւն *s.* stereography ; -դէտ *s.* stereoscope ; -դիտութիւն *s.* stereoscopy ; -կան *a.* firm, solid, immutable ; -բան *s.* affirmative ; -հատութիւն *s.* stereotomy ; -ձգութիւն *s.* skilful archery.

Հաստատանամ, *ացայ vn.* to be confirmed, strengthened, to take root in.

Հաստատաչափ *a.* stereometric ; *geom.* solid ; -ութիւն *s.* stereometry ; -պէս S. Հաստատ *ad.* ; -տիպ *a.* stereotype ; *s.* stereotyping ; -դրոշմեմ or -տպեմ *va.* to stereotype ; -տպող *s.* stereotyper, -typist ; -տպութիւն *s.* stereotyping.

Հաստատեմ, *եցի va.* to affirm, to sustain ; to prop, to confirm, to consolidate ; to fortify, to comfort, to invigorate, to strengthen, to encourage ; to restore, to mend, to revive, to refresh ; to assure, to guarantee, to attest, to certify, to witness, to approve, to corroborate ; to legalize, to ratify ; to institute, to found, to erect ; to create, to make ; - անդրէն , to re-establish ; - զերեսս , զձեռն , զմիտս , to set out, to start, to proceed, to move on ; to deliberate, to resolve, to purpose ; to conduct or comport oneself, to act ; to threaten ; - զառողջութիւն , to recover, improve or restore health ; -եալ էր ի խորհրդեան , he was resolute & decided in action.

Հաստատիմ, *եցայ vn.* to grow harder, to become stronger ; to be confirmed, to take root in ; to settle oneself firmly in, to stay ; to be certified, assured, proved, confirmed ; to hope for, to rely on, to confide in, to be created ; to recover, to be restored, to come round again ; -տեցաւ ոգի նորա, he recovered his strength, his senses ; -տեցան որդիք նր̄ , his children are grown up ; -տեցաւ յառողջութե̄ , he has recovered his health. [firmatory.

Հաստատողական *a.* affirmative, con-

Հաստատութիւն *s.* stability , firmness, solidity, fixidness, consistence ; constancy, resolution ; strengthening, consolidation , confirmation ; prop , stay, support, base ; affirmation, assertion, acknowledgment, authorization, certifying, approbation, ratification ; *chem.* solidification ; - երկնից , the firmament ; - մտաց , constancy, firmness of purpose ; - առնուլ , to be vouched for, of a certainty, to prove true, to be confirmed, attested, certified ; -թ̄ք S. Հաստատ *ad.* -թ̄ք եդեալ էր ի մտի , he was resolved, he has taken a resolution, he decided to.

Հաստատուն , *տնոյ a.* firm , solid, stable, fixed ; certain, sure, positive ; immoveable , constant ; permanent, persevering ; determined ; *s. geom.* solid ; *ad.* S. Հաստատ ; - կերակուր , solid food. [support ; counterfort.

Հաստարան *s.* stanchion, prop, stay,

Հաստարմատ *a.* well or deep-rooted, well established, firm, solid ; - առնել. կանգնել, to strengthen, to root, to establish.

Հաստեայք , *յց s.* paste ; pie, pasty.

Հաստեմ, *եցի va.* to create, to produce, to make ; to strengthen, to confirm, to consolidate ; - զոք ի բարիս , to confirm in the right way ; -իմ *vn.* to be created, produced ; to be confirmed, strengthened : to marry, to wed, to espouse.

Հաստիչ *s.* creator, producer.

Հաստոյժ *a.* prudent, cautious.

Հաստոյր *a.* serious, grave, mortal ;

- վէրք, a deep wound; տալ - հարուածս, to give the finishing stroke or death-blow, to despatch.

Հաստորոշ a. having wide steps or [stairs.

Հաստուած, ոց s. creature, created being; construction, structure.

Հաստումն s. creation; production; strengthening, consolidation, confirmation, re-establishment, restoration.

Հաստուն, տնոյ a. firm, solid.

Հաստչութիւն s. creation.

*Հասցէ S. Երեսագիր.

Հատ, ից, ոց s. cut, cutting, section; fraction, fragment, morsel, piece; corn, grain; *one, one only; -ս առնել ճանապարհաց, to rob, to take to the highway; -աքեկ s. *zool.* grossbeak; -ալից a. full of corn or grain; granular.

Հատագործեմ va. to reduce into grains, to granulate; -ծի s. granulating machine; -ծութիւն s. granulation.

Հատած, ոց, ից s. section, paragraph; *gr.* cæsura; a. cut, cut out; -ք կոնի, conics, conic sections.

Հատական S. Հատու; -կարկատ a. pieced, patched; composed; -կեր a. granivorous; -կոտոր s. bit, piece, morsel; remnant, shred, fragment; - առնել, կոտորել, to cut up, to cut in pieces; to break, dash or smash to pieces; to mutilate, to curtail, to change, to alter.

Հատահարց, -հմայ s. diviner by means of grains; -ութիւն s. divination [by -.

Հատաձեւ a. grain-shaped.

Հատանեմ, հատի va. to cut, to cut off, to break; to carve, to cut; to divide, to separate; to retrench, to diminish, to curtail; to castrate; to resolve, to decide, to determine; to cross, to traverse, to pass; to stop, to interrupt; - գծից զմիմեանս, to cross one another; - զծովլ, to plough, cross or traverse the sea; - զծովլ եւ զցամաք, to run over, to over-run or scour both sea & land; - ճանապարհ, to open, to pave a way or road; to progress towards, to bend one's steps to, to traverse, to travel; - անցանել, to cross, to traverse, to pass, to travel over or through, to go over; - ի ստեանէ, to wean; - զծառս, to fell, to cut down; to clear; դատ -, to sentence, to judge, to decide; ական -, to mine, to dig, to hollow; - զգլուխ, to cut off the head, to behead, to decapitate; - զանդամս, to cut off limbs, to amputate; - յարքունիս, to confiscate, to forfeit; - ի կենաց, to slay, to deprive of life, to kill; - զանձն ի փափկութիւն, to give oneself up to effeminacy; ի վատութիւն -, to make a coward of; - զծարաւ, to quench, to slake the thirst; - զանձն յիմեքէ, to abstain, to keep from, to refrain, to forbear, to deprive or debar oneself of, to do without, to dispense with; ակօս -, to plough, to furrow; - գունդ մի, to detach, to form a detachment; - լուսոյ զգիշեր, to drive away darkness; - զբոց հրոյ, to spark, to sparkle, to emit sparks; - զբանակն, to fray a way, to pass through, to cross; *- զգրիչ, to make a pen; գետն զդաշտն -նէ, the river traverses the plain; S. Ջոր, Կարճառօտ, &c., &c.

Հատանիմ, տայ vn. to be cut, separated, divided; to be exhausted, to decline, to fail, to desist; to abstain, to refrain; to shine, to glitter, to sparkle; to yield, to give way, to fall into; - գունոյ, to turn pale; to be discoloured, tarnished, to lose colour, to fade, to grow pale; - ի յուսոյ, to lose hope, to cease to hope, to despair; յանգործութիւն -, to foment, to cherish idleness; յանմտութիւն -, to be without even the shadow of common sense; ի զեղխութիւնս -, to plunge into debauchery; ի չարութիւն -, to abandon oneself to wickedness; - բոցոյ, to flame, to cast a glare, to shine; զհետ -, to apply oneself to; ի վաճառս -, to deal, to traffic; ի գինեվաճառս -, to keep a wine-shop, a tavern; իբրեւ զկարկուտ հատեալ յամպոց, like hail fallen from the clouds; ա̃մ ուրեք ոսկւոյ եւ ականց նշոյլք -նէին, all was brilliant with gold & precious stones; փայլատակունք -նէին, thunderbolts fell; գունդ մի հատեալ, a detachment of troops; հատեալ ի յուսոյ, desperate; բան հակիրճ հատեալ, brief, succinct discourse; S. Քուն, Մայր, Թել, Ցոյս, &c. &c.

Հատանող s. cutter; paper-cutting machine; *geom.* secant; a. S. -տու.

Հատաջուր s. *med.* ptisan; orgeat, barley-water.

Հատավաճառ s. money-changer.

Հատեալ a. cut; castrated, gelded.

Հատընտիր a. select, chosen, choice; -, -*բանք*, chrestomathy, anthology, collection; - *լինել*, to gather, to collect, to make a collection of authors.

Հատիկ s. small grain.

Հատիճ s. kernel.

Հատկլիմ, եցայ vn. to be out of breath, to become breathless, to gasp for breath; *ի հեկեկանացն -կլեալ*, hindered by sobs.

Հատկտաւ s. linseed.

Հատոր, ոց s. part, bit, shred, fragment, stump; volume, tome; - *հոգւոյս*, my life! my darling! my love!

Հատու a. sharp, trenchant; *fig.* decisive, peremptory; *s.* pickpocket, cutpurse; S. *Զէն*.

Հատուած, ոց, ից s. cut, shape, fashion; section, division; part, portion; bit, piece, fragment; retrenchment, separation; emigration, transmigration, colony; article, head, point; *geom.* segment; -*ք կոնի*, conics; *առաջանիւթ - օրագրի*, leading article; - *գնալ ուրեք*, to emigrate; *գրել* -, to write an article; - *տալ բանին*, to interrupt, to break in upon.

Հատուածակողմեան a. prismatic; -*կողմն* s. prism; - *անգունական*, achromatic -.

Հատուածիմ, եցայ vn. to remove, to separate or detach oneself; to retire, to go away, to cut & run; to change one's abode, to emigrate, to colonize, to settle oneself as a colonist or planter.

Հատուածող s. *geom.* sector; -*ծոյ* a. of many pieces, composed; -*ծութիւն* s. desertion, running away.

Հատուկճիր, -*կտիր* a. cutting or reducing to pieces; -*առնել*, to reduce to pieces, to atoms; to exterminate.

Հատումն s. cut, incision; division, separation; - *անդամոց*, amputation.

Հատուցանելի a. payable, solvent; -*ութիւն* s. solvency.

Հատուցանեմ, ցի vn. to render, to restore, to give back; to pay, to discharge, to acquit; to disburse, to lay out; to recompense, to satisfy, to make amends, to compensate, to idemnify: to cut; - *ի ստենէ*, to wean, to take from the breast; - *զփոխարէնն*, to render like for like, to requite; - *զվնասն*, to make up for, to indemnify for; - *չար փոխանակ բարւոյ, չար - երախտեաց*, to render evil for good; - *զմեղս հարանց՝ որդւոց*, to revenge the sins of the fathers upon the children; -*ցեր ինձ բարիս, եւ ես -ցի քեզ չարիս*, I have rendered you evil for good; *Աստուած հատուսցէ քեզ ի բարիս*, may God reward you; S. *Հատուցումն*, *Սէր*, &c.

Հատուցանող, -*ցիչ* s. who renders, restores or gives back; payer; remunerator.

Հատուցումն s. restitution; payment, reimbursement; remuneration, recompense; compensation, gift, offering, fine, amends: cutting; - *վնասուց*, damages, indemnity, reparation; - *փոխարինի*, compensation; exchange, any thing given in return; *ի* -, in payment; in return; *օր -ցման*, the Last Judgment; - *առնել*, to reward, to requite, to recompense; to make amends for; *հատուցանել ումեք զ-*, to give tit for tat, to make a return for, to requite; to avenge, to punish; *հատուցանել զ- ի թշնամիս*, to revenge oneself on one's enemies.

Հարազատ, այ a. legitimate, authentic, genuine; true, frank, sincere; intimate, cordial; related, near, familiar; *s.* brother; - *որդի*, legitimate son; -*աբար*, -*ապէս* ad. legitimately; brotherly; sincerely, intimately.

Հարազատանամ, ացայ, -*տիմ, եցայ* vn. to be legitimated; to become familiar or brotherly; to contract an alliance with; *եղբայր -տեալ*, own brother.

Հարազատութիւն s. legitimacy, authenticity, genuineness; fraternity, brotherhood; kindred, consanguinity.

Հարած, ոյ, ի s. wound; ulcer.

Հարակաշ s. associate, partner.

Հարամանի S. *Խարամանի*.

Հարամղիմ vn. to be pushed.

Հարանք S. *Հարուած*.

Հարաւ, ոյ, ով s. south wind; the south; *արեւելեան* -, south east, S.E.; *արեւմտեան* -, south west, S.W.; *հողմ -ոյ*, the south wind; *շնչէ* -, it blows from the south; -*ակողմ*, -*ակոյս* s. the south, south side; *a.* on the south side; -*ահողմ* s. south wind, auster.

Հարաւայգ s. aurora australis, southern light.

Հարաւային a. southern, meridional, austral, southerly; - *արեւելեան հողմ*, sirocco.

Հարաւունք s. fields, country; seed- or sowing-time, tillage, ploughing.

Հարբուխ S. *Խարբուխ*.

Հարեւանցի, ի - a. superficial, light; futile, frivolous, vain, transitory, fleeting; *ad.* superficially, slightly, for form's sake, negligently, in passing, with an absent look; - *անցանել ը̅*, to graze, to pass close to, to glide by; to skim along or over, to glance at; to touch lightly or briefly on.

Հարեւանցիկ առնեմ, -ցեմ va. to pass quickly, to skip, to omit, to pass over in silence.

Հարեւր. *Հարէժ* S. *Հարիւր*. *Խերեւէշ*.

Հարթ, ից a. plain, flat, even, level; polished, smooth; uniform, alike, equal; *ad.* unitedly; evenly, plainly; - *հաւասար*, on a level with, even with; - *եւ ուղիղ հասակ*, fine-shaped, of a fine stature or figure; - *առնել*. to level, to smooth; to facilitate; *եղիցին առապարքն ի - ճանապարհս*, the rough places shall be made smooth.

Հարթածաւալ a. equally stretched, plain, flat; *-յատակ* a. even with the ground, plain, flat, on the same floor, on a level, levelled; - *առնել*. to pull down or raze to the ground, to level with the ground, to raze; to level, to make even.

Հարթակ or *Արդուկ* s. iron, smoothing -; *-եմ* or *արդուկեմ* va. to iron, to hot-press, to smooth.

Հարթաչափ, ի s. level; - *ջրեղէն*, water-mark or -line; - *պղպջակաւոր*, spirit-level; *-եմ* va. to level; *-ութ̃ի* s. levelling.

Հարթ-գոգաւոր s. plano-concave; *--կորնթարդ*, *--ուռուցիկ* s. plano-convex.

Հարթեմ, եցի va. to plain, to smooth, to make even or equal; to plane, to polish; to level, to put on a level with; to pull or beat down, to demolish, to cast to the earth, to overthrow, to destroy, to raze.

Հարթիչ s. planisher, polisher, leveller.

Հարթնում, թեայ vn. to start with fear, to be scared, to take fright or umbrage at, to start or fly off, to bound away.

Հարթութ̃ի s. level, levelling, planing, smoothing; equality.

Հարթուցանեմ, ցի va. to give umbrage, to scare, to startle, to fright away, to estrange, to alienate, to remove; - *զվարս*, to cause the hair to stand on end.

Հարիչ s. beater; plectrum.

Հարիւր, ոց a. hundred; s. -, cent; *տասն առ* -, ten per cent, 10 p. $^0/_0$; *-ագլխի* a. hundred-headed; *-ադուռն* (*Թեբէ*) a. hundred-gated (Thebes); *-աժողով* a. collecting taxes at 1 p. cent; *-ալիտր* s. hectolitre; *-ակալ* s. hectare; *-ակնեան* a. having a hundred precious stones; *-ակրամ* s. hectogram; *-աձեռանի* or *ձեռն* (*Բրիարէ*) a. hundred-handed (Briareus); *-աման* a. centigrade; *-ջերմաչափ*, - thermometer; *-ամեայ*, *մէից*, *-ամեան*, *մենից* a. a hundred years old, centenary; of every hundred years, centurial; *զ-ամենիւք ուրեմն էր*, he was about an hundred years old; *-ամետր* s. hectometer; *-ապատիկ* a. centuple, a hundredfold, hundred times as much; *-ապատկեմ* va. to centuple, to increase or multiply a hundredfold; *-ապետ* s. centurion, captain; *-ապետութ̃ի* s. centurion's or captain's rank.

Հարիւրաւոր a. a hundred, centenary; centuple; *ad.* by hundreds, in great numbers; s. centurion; *-իմ* vn. to be centuplicated.

Հարիւրբերանեան a. hundred-mouthed; - *դիցուհի*, the hundred-tongued goddess, Fame, the goddess of report.

Հարիւրեակ, *եկի*, *կաց* s. a hundred; century; *-եմեան* a. of a hundred years old; *-երորդ* a. hundredth; s. hundredth part, centime.

Հարիւրթերթի s. rosa centifolia.

Հարիւրոտնեան s. centipede.

Հարիւրորդ S. *Հարիւրերորդ*; *-ալիտր* s. centilitre; *-ակալ* s. centiare (100th part of an are; one square meter); *-ական* a. centesimal; *-ակրամ* s. centigram; *-ամետր* s. centimeter.

Հարկ, *աց* s. tribute; tax, impost, duty, excise; necessity, want, exigency; constraint, obligation; homage, duty, service; *հարկ վերադիր*, additional tax; - *տարապայման*, over-assessment; - *դժնդակ*, shocking necessity; *առանց -ի*, without necessity; *-աւ*, *ի -է*, *առ -ի* ad. necessarily, of necessity, essentially; inevitably, indispensably; by force, by compulsion, forcibly; *ը̅ -աւ արկանել*, *ի -ի կացուցանել*, to place or lay under contribution, to tax, to load or burden with imposts, to levy contributions, to render tributary, to subdue, to subject, to enslave, to subjugate; – *հանել*, to gather in, to exact tribute, to raise money, to put a tax on; *–ս հարկանել*. to pay a tribute; to be tribute to; *ի –ի կալ. մտանել ի –*, to serve, to subject oneself to, to submit, to be tributary to; – *առնել*, to force, to constrain, to use violence; *հատուցանել զ– շնորհապարտ մեծարանացն*, to pay the tribute of gratitude; *– է*, one must, it is necessary; *չէ –*, *չէ ինչ –*, it is not necessary, there is no need, no matter; *– ի վերայ կայ ինձ*, necessity obliges me to; *– եղեւ նմա բողոքել ի կայսրն*, he was obliged to appeal to Cæsar; *ը̄ –ի ժամանակին*, according to the wants of the age; *– էր*, it was necessary; *– եղեւ մեզ առնել*. we were obliged, compelled or constrained to do; *– է ինձ երթալ*. I must go; *մեռցուք եթէ – լիցի*, let us die if it must be!

Հարկադիր, *դրաց* a. imposing of a tax or burden; forcing, offering violence; *–դրեմ* va. to force, to constrain, to oblige; *–դրիմ* vn. to be forced, obliged; *–դրութիւն* s. constraint, violence, force; impost.

Հարկաժողով. *–հան*, *աց* s. tax-collector, --gatherer.

Հարկահանութիւն s. the collecting of taxes, exaction or recovery of tribute or imposts; *նեղել –թբ̄*, to oppress, squeeze, grind or vex with excessive taxation, to load or burden with extortions.

Հարկահար, *աց* s. tributary; thrall, bondsman, serf, slave, servant.

Հարկանելի a. to be beaten; S. *–նող*.

Հարկանեմ, *հարի* va. to beat, to strike, to give or deal a blow; to strike or sweep the chords of the lyre, to vibrate, to touch, to play or perform on; to ring; to knock, to thump; to prick, to bite; to wound, to hurt, to harm; to knock down, to beat to death, to kill; to spoil, to taint, to gnaw, to eat away; to ill-treat, to punish, to abuse; to strike against, to shock : to feel remorse : to pay tribute : to write down, to put into writing, to set down; *– զքաղց եւ զծարաւ*, to stay hunger; to quench, slake or allay thirst; *– այսոյն պղծոյ*, to possess with a devil; *ի շամփուր –*, to spit, to put on the spit; *– զոք ի ցից*, to empale; *– ի մահ*, *– զոք յոգի*, to give the death-blow, to despatch, to slay, to kill; *– ի գլուխն*, to cause a headach; *– գինւոյ ի գլուխն*, to mount to the head; to intoxicate; *տաւիղ կամ ջութակ –*, to harp, to play on the harp or violon; *խորան –*, to set up a pavilion; *– զմիմեանս*, to strike one another, to knock against each other; to come in collision, to collide, to come into contact with; *– ընդ միմեանս*, *ը̄ միմեանս – համեմատութբ̄*, to compare, to confront with; *– զճանապարհս*, to go, to be on a journey, to travel; *մարտ ը̄ միմեանս –*, to fight, to combat, to make war; *– զպատերազմ*, to gain the battle, to conquer; *– զթշնամին*, to beat the enemy, to discomfit, to defeat, to rout; *հուր – զտամբ*. to set a house on fire; *– գաւազանաւ*, to cudgel, to cane, to whip, to thrash, to belabour; *խրախոյս խնդութե –*, to shout with joy; *– զպէտս ուրուք*, to supply the needs of, to provide or furnish the needful; *– ըզմիտս*, to strike, to impress; *– զամանակ* mus. to beat the measure; *զծայրս –*, to dawn, to rise; *– զանձն*, to be afflicted, grieved, mournful, desperate; *ը̄ միտ –*, to think, to reflect; *–նէ զԴաւիթ սիրտն իւր, հարեալ գտանի ի խղճէ մտաց*. David is struck by or eaten up by remorse; *ը̄է՞ր –նէ զքեզ սիրտ քո*, why is your conscience afflicted & why is your heart heavy within you? *արեւն ը̄ ծայրս –նէր*, the sun gilded the mountain tops; *ժանգն –նէ զերկաթ*, rust consumes iron; *կօշիկ իմ –նէ զոտս*, my shoe pinches; S. *Գան*, *Լալ*, *Խռով*, *Ծափ*, *Ցորեան*, &c.

Հարկանիմ, *հարայ* vn. to be beaten, struck, wounded; to be smitten with, enamoured of; to approach, to incline to; *– զագահութե*, to be avaricious, too fond of riches; *– զախտի*, to addict oneself to vice; *– ի վերայ ուրուք*, to assault, to attack; *– ի սէր ուրուք*, to fall in love with, to conceive a great affection for, to be desperately in love with; *ի գութ –*, to be moved, touched with compassion; *ը̄ զգայութիւնս –*, to strike the senses; *– զեւիք*, to tend do, to have the mind occupied with; *– յա̃ծս օտարս*, to idolize; *ի* չահս կամ ի գնողս –, to traffic; ը̅ միտս –, to be understood; այսր անդր –, to waver, to be unsettled, bewildered, in doubt, to hesitate; – յոք, to incline to some one, to become too familiar or very friendly with; ցաւ –նի որովայնիս, I have a stomach ache; I have the colic; հարաւ ի գեղ նր̅, he was smitten with her beauty; հարաւ ի մորմոք սիրտ նր̅, his heart was filled with pain or grief; երփն երփն –նէր ի նշէ, they shone brilliantly with many colours; –նէր ի նշէ հոտ անոյշ, they spread a perfume around; կարեվէր հարայ յոգիս, my heart was pierced with a hundred wounds; S. Ամօթ, Բերան, Գուճ, Դէմ, Փայց, &c., &c.

Հարկանող, Հարող *s.* striker; knocker; – ցուլ, a butting or mad bull.

Հարկապահանջ, ից *s.* exactor, tax-gatherer, collector, receiver; –ութիւն *s.* tax-gathering, collection of taxes; –պետ *s.* receiver-general.

Հարկատու, աց *a.* tributary; vassal; liege, subject; ածել ի –ս, – առնել, to subject to tribute, to render tributary; – լինել, to be tributary; –ութիւն, –տրութիւն *s.* act of paying tribute; thraldom, servitude.

Հարկաւոր, աց *a.* necessary, important, essential; intimate; ministering, serving; *s.* necessaries; –աբար, –ապէս *ad.* necessarily; of course; –եմ, եցի *va.* to necessitate, to oblige, to force; –իմ, եցայ *vn.* to be constrained, forced; –ութիւն *s.* necessity, want; ministry, office, service; servitude.

Հարկեմ, եցի, –եցուցանեմ *va.* to necessitate, to constrain, to force, to compel, to oblige; to impose tributes, to render tributary; S. Հարկիմ.

Հարկեցուցիչ *a.* pressing, urgent, earnest; – պէտք, pressing need.

Հարկեւոր *a.* respectable, venerable.

Հարկիմ, եցայ *vn.* to contribute; to pay homage, to serve, to be constrained, forced.

Հարկիք. կեաց *s.* necessity: yoke; yoke of oxen.

Հարկք S. Խնչուք.

Հարհար *s. mus.* an Armenian note (՛).

Հարճ, ից *sf.* concubine; –որդ, ից *s.* who keeps a –; –որդի *s.* son of a –; –ութիւն *s.* concubinage.

Հարուած, ոց *s.* blow, knock, beating, striking, percussion; bastinado; slash, cut, wound; bruise, contusion; sore; *fig.* scourge, blow, chastening, tribulation, misfortune; repulse, rout, defeat, overthrow, considerable loss; –ք *mus.* pæan; –ք Եգիպտոսի, the plagues of Egypt; օրհասաբեր –, mortal blow; –ս ածել, to give many blows, to cudgel, to chastise; հարկանել ի –ս մեծամեծս, to make great slaughter, havoc, carnage, butchery; –աբեկ լինիմ *vn.* to be beaten most unmercifully; *fig.* to be harassed, vexed; –եմ, եցի *va.* to beat, to strike; to cudgel, to cane; to chastise, to punish.

Հարութող առնեմ *va.* to set free.

Հարուկ *s.* forge-scales of iron or copper.

Հարում, րի *va.* to beat, to strike; to drive in, to thrust, to push; to toss, to shake, to agitate; – զատամունս, to set the teeth on edge; ձու –, to beat eggs.

Հարումն *s.* blow, beating.

Հարուստ, րստաց *a.* powerful, potent; strong, vigorous; monied, rich, opulent, fortunate; much, abundant; numerous; long since, remote, old; – մի, enough, sufficient, much; – մի ժամ, ժամանակ, long, a long while or time, a great while; ի – դարուց, many centuries since; – մի յառաջ, long time before; յետ – ժամանակաց, long time after; – միտք, ingenious; զունդ –, a strong force; – ձգմամբ, for a long time; – ինչ ամաց ի վերայ անցելոց, after many years.

Հարսանեակ, եկաց *s.* bridesman, one of the wedding-party.

Հարսանեկան *a.* nuptial, hymeneal, bridal, spousal; – զօդ, hymen; – սէր, conjugal love; զգեստ –, nuptial robe.

Հարսանիթ *s. med.* measles; *bot.* wild poppy.

Հարսանիք, նեաց *s.* wedding, nuptials; hymen, marriage, union, wedlock; հանդէս –նեաց, espousals, wedding-, nuptial- or bridal-feast; չա̃ծ –նեաց, Hymen; ջահ –նեաց, the torch of hymen; երգ –նեաց, marriage-song, epithalamium; ճառ –նեաց, discourse on marriage; հանդերձ –նեաց, wedding garb or garment; չօթ, բլիթ –նեաց, bride-cake; օրհնութիւն –նեաց, nuptial blessing; առագաստ –նեաց, wedding-, bridal- or marriage-bed; –նիս առնել, to celebrate a wedding; չառնել –իս, not to celebrate the wedding; երթալ ի –իս, to go to a wedding;

գողանալ զ-իս, to be beforehand with one's spouse, * to get some jobs before the wedding-day.

Հարսն, սին, սունք s. a newly married, bride, spouse; betrothed, affianced bride; daughter-in-law; nymph; larvæ; *յաւերժ* —, nymph; *—սունք լեռնայինք*, oreads, mountain nymphs; *խօսիլ* —, to betroth, to affiance.

Հարսնադեղեմ va. to array or adorn as a bride.

Հարսնազգեաց, -զգեստ a. dressed like a bride; *-զգեստեմ* va. to dress like a bride.

Հարսնախօսութիւն s. betrothal, betrothing.

Հարսնածու, աց s. paranymph, match-maker; *-կան, -մատն* S. *Հարսանեկան. Հարսնամատ*; *-մոլութիւն* or *կաղուցք արգանդի* s. uterine fury, hysterics.

Հարսնանամ, ացայ vn. to become a bride, to marry, to wed, to be or get married.

Հարսնապաճոյճ a. arrayed, attired or dressed like a bride.

Հարսնարան s. marriage-place; bride-chamber; talamus, nuptial-bed; *fig.* Holy Church, &c.

Հարսնացու sf. marriageable girl; *-ցանեմ* va. to marry, to join in wedlock, to give or take in marriage.

Հարսնաւէր s. bridesmaid; paranymph; *-ներգ* s. epithalamium.

Հարսնեակ s. S. *Հարսանեակ*; chrysalis, aurelia; *-եղբայր* S. *Հարսնածու.*

Հարսնմատ s. *bot.* nenuphar, water-lily.

Հարսնոյ ծաղիկ s. *bot.* poppy, corn-poppy.

Հարսնութիւն s. marriage, wedding; wedlock; *ածել -թն*, to marry, to wed, to espouse; *գնալ ումեք ի -թն*, to be married.

Հարսնուկ S. *Հարսնոյ ծաղիկ.*

Հարսնուհի sf. bride, spouse.

Հարստաբուռն a. strong in number, powerful, numerous; *-լիր* a. abundant, full; — *ձեռամբ*, liberally, largely; *-կող* a. long-sided, heavy-flanked, robust, stout, vigorous.

Հարստահար a. oppressed; oppressor; *-ական* a. oppressive, vexatious; *-եմ* va. to oppress, to subdue by violence, to vex, to molest, to crush, to overburden, to surcharge, to extort, to maltreat; — *զիւր կամս*, to persist doggedly, to be obstinately resolved, to be stubborn; *-իչ, -ող* s. oppressor; *-ութիւն* s. oppression, violence, vexation, exaction, extortion.

Հարստամիտ a. learned, clever, wise; *-յեղց* a. very mighty; very rich, opulent; *-յոյս* a. hopeful.

Հարստանամ, ացայ vn. to become powerful, to be predominant, to domineer, to lord it, to rule over, to reign; to get or grow rich, to prosper, to thrive; to abound; — *զբարեպաշտութիւն*, to be rich in piety, to be very pious.

Հարստացուցանեմ va. to make potent or glorious; to strengthen, to brace, to fortify; to make rich, to enrich; *-ուցիչ* a. enriching.

Հարստեմ, եցի va. to drive in, to thrust down, to push, to fix, to establish, to consolidate; to tie tight.

Հարստի a. corpulent, big-bellied; strong- or large-limbed.

Հարստութիւն s. dynasty; power, sway, rule, domination; riches, wealth, opulence, fortune; abundance.

Հարց, ից s. demand, interrogation, question, examination; S. *-ն*; — *եւ խնդիր առնել*, to ask, to make inquiries, to inquire about; *ի — եւ ի փորձ արկանել, անկանել*, to question, to examine; *ի — եւ ի խնդիր մտանել ընդ ումեք*, to discuss, to argue, to dispute.

Հարցաբանեմ S. *Հարցանեմ.*

Հարցագիտութի s. inquisitiveness.

Հարցական a. interrogative: magical; — *կէտ*, note of interrogation.

Հարցանեմ, ցի va. to ask, to inquire, to interrogate, to question; — *ի Տնէ*, to consult the Lord; — *զողջունէ ուրուք*, to ask news of, or about some one; — *զումեքէ ի խաղաղութիւն*, to salute with gentle words; — *զոք բանիւք բազմօք*, to overload with questions.

Հարցանող, -ցող s. questioner, interrogater.

Հարցասէր a. asking, questioning or seeking after, eager to learn, desirous of information; inquisitive; *-սիրութի* s. desire of knowledge, of information, of learning; inquisitiveness.

Հարցափորձ, ի s. interrogation, examination, question, inquiry, proceeding, inquisition; *ի — մուծանել, մտանել* or *-եմ* va. to interrogate, to question, to examine, to inquire; *-ուկ* S. —.

Հարցաքննին լինիմ or *-քննեմ* va. to question, to examine; *-քննութիւն* s.

examination; interrogation.

Հարց եւ փորձ S. Հարցափորձ.

Հարց եւ քննին առնեմ va. to examine, to inquire into.

Հարցկութիւն s. divination; -ս առնել, to divine, to prognosticate.

Հարցն, ցին, ցիցն s. the Song of the Three Children; -ափառ s. certain short Armenian canticles or hymns so called.

Հարցուած, ոց s. demand, interrogation, question; -ս առնել, մատուցանել, to ask or address questions, to question.

Հարցուն s. demand; divination.

Հարցուկ, ցկաց s. soothsayer, conjurer; sorceress; այս -, spirit of divination, Pythoness.

Հարցումն S. Հարցուած.

Հարցուփորձ, Հարցփորձ S. Հարցափորձ.

Հարօրանամ, ացայ vn. to alight or settle on the ground (birds).

Հաց, ից s. bread; food, victuals, livelihood; meal, repast, table; - առաջաւորութեան, առաջադրութեան or երեսաց, show-bread; - կենաց, երկնաւոր -, the bread of life; the Eucharist; - սգոյ, նեղութեան, the bread of pain, of affliction; թարմ, կակուղ, քաջեփ or կակուծ, ջերմ -, new, soft, well baked, hot bread; օթեկ՝ գահ or քարթու, կարծր, անեփ -, stale, hard, half-baked bread; սպիտակ, սեաւ or թուխ -, white, brown bread; տան, հացագործի -, household, baker's bread; - համեմաւոր, gingerbread; անխմոր -, unleavened bread; - գետնոյ, hog's-wort, sow-bread; կեղեւ -ի (կողինձ), bread-crust; ներքին կամ վերին կեղեւ, under- or upper-crust; միջուկ -ի, crumb; շերտ -ի կոգեղանգ, slice of bread & butter; կտոր -ի, a morsel of bread; փշրանք -ի, crumbs; - յարգանակի, sopped bread, panado; - խորովեալ, toast, slice of toast; քրտամբք երեսաց իւրոց գտանել զ- իւր, to get one's bread by the sweat of one's brow; - թրել, գործել, to make, to bake bread; - ունել, to have bread; առանց -ի լինել, not to have bread to eat; չոր - ուտել, to eat dry bread; թանալ զ- իւր արտասուօք, to eat the bread of affliction; - ի բերան վարձու գործել, to serve for his bread; ի - կոչել զոք, to invite to dinner; - մեծ գործել, to give a grand dinner; հաղորդիլ ը̄ ուրուք -իւ, to eat with one; արկանել -, to serve up; to give to eat; - կտրել, բեկանել, բրդել, to cut or break bread; to crumble, to crum; կեղեւել զ-, to cut off the crust, to chip it off; հատանել զ- քաղցելոց, to keep the bread from the hungry; անարժան է -ին զոր ուտէ, he is not worth his salt.

Հացաբաշխ a. bread-distributing; -բոյծ a. nourished with bread; -գործ S. -րար; -գործութիւն s. *chem.* panification; -գեղ s. *bot.* ammi, bishop's-weed; -գիր s. bread-basket; shepherd's-scrip, pouch, bag, satchel; -թան s. panada, -do, sop, soup; -լից a. abounding in bread, in victuals; sated; -ծառ s. bread-tree; -կարօտ a. wanting bread; -կից s. messmate; guest; fellow-boarder, table-companion; - լինել, to eat together; -կցութիւն s. commensality, company at table; -հատ a. abstaining from bread; -մոլ a. abounding in bread or in corn, producing much corn.

Հացանամ, ացայ vn. to become bread, to be made into bread.

Հացանոց S. Հացարարոց; -շատ S. -մոլ; -վաճառ s. bread-seller, baker; -րան s. bake-house; -րար, աց s. baker, bread-maker; -րարոց, աց s. baker's shop; bake-house; - զօրաց, army bakery; -րարութիւն s. bread-making; baker's trade; -ւէտ a. producing corn in abundance.

Հացերէց s. president of the wedding banquet; bridesman, paranymph; -եփ, եփեաց s. baker, oven-keeper.

Հացընթրիք s. meal, repast.

Հացի s. ash-tree; հացեաց դրախտ, ash-grove; - ծառոյ սերմն S. Ճնճղկալեզու.

Հացիկ, ցկան s. roll, small loaf; morsel of bread.

Հացկատակ s. parasite, spunger, trencher-friend, toad-eater; -ութիւն s. spunging; -կերոյթ, ութի, -կերութիւն s. good cheer; banquet, feast; կոչել ի -, to invite to dinner; -կից S. Հացակից.

Հացհամեմ s. anise, dill; fenugreek.

Հացմիջուկ s. crumb of bread.

Հացուտ a. abounding in ash-trees.

Հացտու, ուց a. bread or dinner-giving.

Հացքուլեփ, ի a. gluttonous, insatiable, insatiate.

Հաւ, ուց s. bird; hen; cock: grandfather, --sire, --dad: beginning, rise, origin; -ք. poultry; ձագ հաւու, վառեակ. chicken, poult; աղբ -ուց, hen-dung; վանդակ -ուց, hen-coop; դադարք -ուց, hen-roost, --house; վաճառական -ուց, poulterer; վաճառանոց -ուց, poultry-market; միս -ու, fowl; - խորովեալ, roast fowl; -ն դրդռայ, the hen clucks; եւ խօսեցաւ -, & the cock crowed; -ոյ հայր, great-grand-father; -ոյ -, great-great-grand-father; - առնել, to commence.

Հաւագէտ s. augur, diviner by augury; - լինել, to augur, to divine by -; -դիտութիւն, -դիւթականն s. augurial science.

Հաւալոյ, այց s. hen-house; lurking- or hiding-place; -լուսն, լսան s. pelican; onocrotalus.

Հաւախօս, ի s. cock-crowing; cock-crow, day-break; ի -ի ad. at cock-crowing, at the peep or break of day.

Հաւակ, աց s. commencement, rise, origin; author; -եր, ի s. food for birds; ի -երի դնել, ի սատակումն գազանագէշ -երի նուիրել, to give a prey to the fowls of heaven.

Հաւահալած s. scare-crow; -հարց, -հմայ S. -գէտ; -հմայք, -հմայութիւն s. augury, presage; -մրգի s. bot. heath.

Հաւան s. consent, persuasion; * S. Սանդ; a. consenting, persuaded, convinced; - գտանիլ է̄, to consent, to assent; ի - ածել S. -եցուցանեմ; ի - գալ, S. -իմ; - հաճութբ̄, willingly, with pleasure; -ք. եւ հաւասարք, agreeing together, unanimous; -աբար ad. consentingly, willingly; -ագոյն a. likely, probable; persuasive; -ական a. persuasible, likely, probable, plausible; - է, չէ -, it is likely; unlikely; -ականաբար ad. probably, likely; -ականուի̄ s. probability, likelihood, plausibility; -ականուէ̄ց հաշիւք math. calculation of probabilities; -ելի S. -ական; -եմ, եցի va. S. -եցուցանեմ; vn. S. -իմ; -եցուցանեմ va. to persuade, to induce to believe, to convince; to advise, to induce to do; -եցուցիչ a. persuasive, convincing; -ընկերք s. pair, couple; -իմ, եցայ vn. to be persuaded, convinced; to acquiesce, to hear, to consent, to agree, to condescend; to accept, to admit, to approve; չ-, to disapprove; որ̄ -եալ եմ, as I believe, as I think; որ լռէ՝ -ի, silence gives consent; -իմ, -իմ է̄ այս, I agree to it; -ողական a. probable; persuasive.

Հաւանոց s. roost, hen-- or --house.

Հաւանութիւն s. persuasion, consent, agreement, acquiescence; approbation, suffrage; միաշունչ, միաբան -թբ̄, unanimously, by common accord or agreement, in concert, by a common or unanimous consent, jointly; by mutual agreement; ի հասարակ -թէ, by common consent; - բերել, to consent, to accord, to agree; ձեռն տալ -թե, to consent to, to assent; ի - ածել S. -նեցուցանեմ; առանց քոյին -թե, without your consent; -ումն s. consent; persuasion.

Հաւապատիր s. madge-owlet, brown [or grey owl.

Հաւասար, աց, ից a. equal, like, same, conformable; straight, plain, even, level; s. equal, companion; pendant, fellow; -, առ - ad. equally, alike, likewise, conformably, in the like manner; -, - թղթոյն, copy, duplicate; - գտանիլ, լինել, to equal, to match, to be on a par or level with; to rank, to be at par; - հրամանին առնուլ զկատարումն, to be executed according to orders or command; զանձն - առնէր Այ̄, he made himself equal with God; զօրութի եւ դաւ - են առաջի նր̄, force or stratagem are the same to him.

Հաւասարաբաշխ a. equally distributing; -գործ a. equally acting; -զօր a. of the same power; isodynamic; equivalent, equipollent; -կից s. companion, fellow, comrade, mate, partner; -կշիռ a. of the same weight; equivalent, equal; - լինել, to counterbalance, to countervail; կատարելութիւք նր̄ - ախտից են, his good qualities compensate his vices; -կշռութիւն s. equilibrium, equipoise, poise; -կող, -կողմ, -կողմեան a. equilateral; -ձմեռ s. isochimene; -ամառն s. isothere; -անկիւն a. isagon, equiangular; -նջատ a. equidistant; -չափ a. of equal measure, just, equal; -չափութի s. isomeria; -պատիւ a. S. Համա-; -պէս ad. equally; -ջերմ s. isotherme; -սէր a. just, equitable; -սրուն a. equicrural, isosceles; -տիպ a. conformable, equal.

Հաւասարեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to render equal, to equal; to equalize, to level, to make even, level or smooth; to equal, to compare; to counterbalance, to -poise; to communicate, to make a sharer or partaker; *-եմ* or *-իմ, եցայ* *vn.* to equal, to match, to be on a par or level with, to liken oneself to, to make oneself equal or conformable with, to be compared, confronted with; to communicate, to participate, to share; *-իմ ը̄ կնոջ*, to be united, to conjoin.

Հաւասարորդ, աց *a.* participating, -pant, equal; *s.* companion, partner.

Հաւասարութիւն *s.*equality, parity; uniformity, conformity; comparison, likening; equalization; participation, sharing; union, concord, agreement; *գալ ի - ը̄*, to equal; - or *-ումն* *math.* equation.

Հաւաստաբանեմ, եցի *va.* to reason.

Հաւաստապէս, -տեաւ *ad.* certainly, truly, doubtlessly, assuredly, positively, upon good grounds.

Հաւաստեմ, եցի *va.* to show, to prove, to confirm; to justify, to vindicate; to certify, to assure; to search into, to go to the bottom of, to sift, to investigate.

Հաւաստի *a.* certain, true, indubitable, sure, convincing, conclusive, incontestable, positive; demonstrative, justificative; *ad.* S. *-տեաւ*; *- կորուստ*, certain loss; *- գիտել*, to know for certain; *- առնել*, to assure, to convince, to prove; *- իմն է զի*, it is certain that.

Հաւաստիք, տեաց *s.* certitude, assurance, good authority, best source; demonstration, token, testimony, proof; *- բարձր ակնածութե̄*, assurance of the highest regard; *ընդունել զ̄իս մեծարանաց*, to be assured of his highest esteem.

Հաւաստութի̄, -ումն S. *-տիք*.

Հաւավաճառ *s.* poulterer, poultryman; bird-fancier.

Հաւատ, ոյ, -ք, տոց *s.* faith, belief, creed; trust, confidence; fidelity, faithfulness, good faith, sincerity; proof, testimony, evidence; Creed; *-ք, յոյս եւ սէր*, faith, hope & charity; *քրիստոնէական -ք*, the Christian religion; *դաւանութի̄ -ոյ*, profession of faith; *Լոյս, ջահն -ոյ*, the light of faith; *մասունք, սահմանք -ոց*, articles of faith; *կենդանի, անյողդողդ* or *հաստատուն, դայթ ի դայթի, մեռեալ -ք*, lively, resolute, constant or unshaken, tottering or wavering, dead faith; *անխտիր ի -ս*, indifferent as to religious matters; *դաւանել զ-ս*, to confess the faith; *ունել -ս*, to have faith; *չունել ոչ -ս ոչ օրէնս*, to regard neither law nor gospel; *գալ, դառնալ ի -ս*, to become converted; *ածել, ձգել ի -ս*, to convert; *հաստատուն լինել ի -ս*, to be true to the faith; *-ս ի ներքս բերել, -ս բերել*, to believe, to give credit to; *-ս ընծայել*, to believe in, to give faith to; *-ս ունել յոք*, to trust, to place faith in, to put trust in; *- տալ միմեանց*, to make a contract, to contract an alliance, to enter into an engagement, to bind oneself; *ուրանալ զ-ս*, to deny or abjure the faith; *յորում ոչ գոյ -*, unbelief; *անցանէ ը̄ -ս*, it is incredible; *-ոյ*, worthy of credit; S. *Թւրանամ*.

Հաւատադրժութիւն *s.* perfidiousness, perfidy, guile, perjury, infidelity; *-դրուժ* *a.* false-hearted, faithless, perfidious, unfaithful, disloyal; perjured, forsworn; *- լինել*, to infringe or break one's faith, to be false.

Հաւատալի *a.* credible, worthy of belief, to be believed; *չ- իմն է*, one can hardly believe it, it is incredible; *-ութիւն* *s.* credibility.

Հաւատակից *a.* of the same belief, faith or religion, coreligionary; *-ակցութիւն* *s.* having the same religion or faith.

Հաւատամ, ացի *vn.* to believe, to give credit to; to confess; to persuade oneself; to commit oneself, to trust to, to confide in, to rely on; *չ-*, to disbelieve; *- յԱծ̄*, to believe in God; *- բոլորով սրտիւ*, to believe firmly, with all one's heart; *- ամ̃ բանի*, to believe every thing; *- զոք*, to side with, to second, to lend an ear to.

Հաւատամք *s.* Belief, Creed.

Հաւատասահման *a.* establishing, setting forth the articles of faith.

Հաւատարիմ, րմի, մաց *a.* faithful, loyal, honest, trusty, trustworthy; confident; true, sure, certain, real; *ad.* S. *-րմաբար*; *- լինել*, to be verified, confirmed, proved; to be justified; to be trusted, believed, adopted, or accepted; *- կալ, մնալ*, to rest or remain faithful to; *- առնել*, to prove, to justify, to verify, to accredit, to give credit to, to make credible; *- առնել* զոք, to assure, to cause to believe, to persuade.

Հաւատարմաբար, -պէս *ad.* faithfully, loyally, truly, accurately; -գոյն *a.* more faithful; *ad.* more faitfully.

Հաւատարմանամ, ացայ *vn.* to be faithful; to be confirmed, verified, justified; -նայ լուրս, this news gains credit.

Հաւատարմացուցանեմ *va.* to make credible, to give to believe, to persuade, to convince; to sanction, to certify, to confirm, to affirm, to assure.

Հաւատարմութիւն *s.* fidelity, loyalty; good faith, honesty, plain-dealing, sincerity; confidence, security; certitude, certainty, assurance.

Հաւատացեալ *a.* faithful, believing; faithful, loyal; trusted; *s.* believer; Ճշմարիտ -քն, the true believers; -ցուցանեմ *va.* to cause to believe, to persuade, to convince; to impose upon.

Հաւատաւոր *sf.* nun.

Հաւատափոխ *a.* abjuring, changing one's faith; - լինել, to change one's faith, to renounce one's belief, to abjure one's religion; -ութիւն *s.* abjuration, change of faith.

Հաւաք *a.* assembled, gathered together.

Հաւաքաբան *s.* syllogist; -ական *a.* syllogistic; -եմ, եցի *vn.* to make a syllogism; -ութ̃ի *s.* syllogism; -բար *ad.* collectively.

Հաւաքածոյք *s.* collection; -կան *a.* collective; -րան *s.* place of assembly; receptacle.

Հաւաքեմ, եցի *va.* to assemble, to gather together, to collect; to amass, to hoard, to accumulate, to heap up; to infer, to conclude; to concentrate; to compile; to stock; - զանձն, զխորհուրդս or զմիտս, to retire within oneself; to collect one's thoughts, to meditate.

Հաւաքիչ, -քող *a.* gathering, assembling, collecting; *s. phys.* collector; -քում̃ն *s.* collection, gathering, receipt; congestion; assemblage, set, body; argument, reasoning; concentration; compilation.

Հաւեղ, աց *a. gr.* palimbacchus.

Հաւեմ, -իմ *vna.* to begin.

Հաւիկ, -ուկ *s.* little bird, nestling a pretty -; chicken, chick.

Հաւկթաձեւ, Հաւկիթ S. Ձուաձեւ, Ձու.

Հաւձագ *s.* chicken; -նոց, -տուն *s.* poultry-house, hen-roost; -որս, աց *s.* bird-catcher, fowler; bird of prey; bird-call; -որսութ̃ի *s.* bird-catching, fowling; եղանակ -թ̃ե, shooting season; -փալ S. Հօփալ; * -քաշ *s.* merry-thought; -քաջ S. Քաջահաւ.

Հափափեմ S. Առեւանգեմ.

Հդնի *a.* curved, gibbous.

Հեբրայական, &c. S. Եբրայական.

Հեգ, ից *s.* spelling; syllable; -արան *s.* spelling-book, syllabar; primer; -եմ, եցի *va.* to spell.

Հեգեմոն, -իգէս *s. Gr. w.* chief, governor, leader.

Հեգենայ, ից *s.* syllable.

Հեգնաբանեմ, եցի *va.* to speak ironically, to laugh at, to jeer, to taunt; -նութ̃ի *s.* ironical speech or discourse, irony, quizzing, jeering, taunting, sarcasm; -բար *ad.* ironically.

Հեգնական *a.* ironical, sarcastic, derisive, taunting, mocking.

Հեգնեմ, եցի *va.* to quiz, to deride, to ridicule, to jeer; to gibe, to despise; -նութ̃ի *s.* irony, sarcasm, taunt, jeer, scoff, derision, mockery; *rhet.* irony; -նօրէն *ad.* ironically, gibingly.

Հեզ, ոց *a.* mild, meek, gentle, affable; calm, tranquil, still; *ad.* softly, gently.

Հեզաբան, -իկ *a.* sweet-spoken; - լինել or -եմ *vn.* to speak, utter or pronounce gently, gracefully; -ութ̃ի *s.* kind things; -բար *ad.* gently, mildly, meekly; softly; -բարոյ *a.* mild-tempered, affable, tractable, easy; -գնաց *a.* soft, gentle, slow; *ad.* softly, gently; -խօս *a.* sweet-toned; -համբոյր *a.* sweet-tempered; -հոգի, -միտ *a.* mild, meek, gentle, affable, good-humoured.

Հեզանք S. Հեզութիւն.

Հեզաշարժ, -սահ *a.* flowing gently; -սաղարթ *a.* whose leaves tremble gently.

Հեզացուցանեմ *va.* to render mild, affable, pleasing, agreeable, to soften, to appease, to pacify, to calm, to quiet.

Հեզիկ *ad.* gently, softly, quietly, mildly; *a.* S. Հեզ.

Հեզութիւն *s.* sweetness of temper or disposition, mildness, gentlness, sweetness, affability, kindness, courteousness.

Հեթանոս, աց *s.* heathen, pagan, paynim, gentile; infidel, idolater, barbarian; nation, people; -ք, the heathen.

Հեթանոսաբար *ad.* heathenishly;

-կան *a.* heathenish, pagan, gentile; -կիր *a.* peculiar to the gentiles; -միտ *a.* heathen-minded, paganish.

Հեթանոսանամ, ացայ *vn.* to become a pagan; -սացուցանեմ *va.* to gentilize, to paganize, to heathenize, to convert to gentilism.

Հեթանոսութիւն *s.* heathenism, paganism, gentilism. [pagan.

Հեթանոսօրէն *ad.* heathenishly; *a.*

Հեթեթանք S. Հայթայթանք.

Հելլէն, աց *s.* Hellene, Greek; *a.* greek, grecian; -աբանութի̃ *s.* hellenism; -ադէտ *s.* hellenist; -ական *a.* hellenic, grecian, greek; -ասէր *a.* philhellene; -ասիրութի̃ *s.* philhellenism; -այի S. Հելլէն; - լեզու, the greek tongue or language; - գրել. խօսել, to write in greek; to speak greek.

Հեծ S. Հեծութիւն.

Հեծան, աց *s.* beam, rafter, joist; -ակ *s.* small -; -ահերձ *a.* that splits or cuts joists or rafters; -աձգութի̃ *s.* order or position of rafters; woodwork, frame-work; *mech.* shaft, thill.

Հեծանելիք *s.* beast, nag; vehicle.

Հեծանիմ, ծայ *vn.* to mount, to ride; - ի կառս, ի ձի, to mount or enter a carriage or vehicle; to ride, to mount on horseback; - ի նաւ, to go on shipboard, to embark; անհամետ -, to ride bare-back; յորս -, to go a hunting or shooting; զհետ -, to chase, to give chase to, to persecute, to set off in pursuit of, to pursue; յաւար -, to plunder, to pillage, to sack; ապրեցաւ հեծեալ ձիով, he fled on horseback; S. Կառք, &c. [rake.

Հեծանոց *s.* winnowing-fan; hay

Հեծեալ *a.* mounted; *s.* horseman, rider; horse-soldier, trooper; *fig.* versifier; -ք, cavalry, horse.

Հեծելագունդ *s.* cavalry; -ազն *s.* cavalier, gentleman; S. Հանդերձ; -զօր *s.* cavalry, horse-soldiers, horse; horseman; -խումբ S. -գունդ; -պետ *s.* master of the horse.

Հեծելութիւն *s.* riding; horsemanship, equitation; հանդերձ -թե̃, riding habit; կրկէս -թե̃, manege; race-ground, course; hippodrome; մարզիչ եւ մարզարան -թեան, riding-master; --school. [complaint.

Հեծեծանք *s.* heavy sighs, groaning,

Հեծեծելի *a.* lamentable, deplorable.

Հեծեծեմ, եցի *vn.* to groan, to lament, to sigh for, to fill the air with sighing.

Հեծեծութի̃, -ումն S. Հեծեծանք.

Հեծեմ, եցի S. Հեծեծեմ.

Հեծկամ, ացի, ցայ, -կլտամ, այի *vn.* to sob, to hiccup, to have the hiccups.

Հեծկլտանք, *-տուք *s.* sob, hiccup, hiccough; - մահուան, death-sob.

Հեծնում S. Հեծանեմ.

Հեծութիւն *s.* groaning, lamentation, complaint, woes. [horseman.

Հեծուկ *s.* the fork, the seat of a

Հեծուցանեմ *va.* to make mount, to put on.

Հեկեկամ, ացի *vn.* to sob, to sigh, to groan; -անք *s.* sobs, crying; mock-

Հեկեկեմ S. -կամ & Հեգնեմ. [ery.

Հեղական *a.* infused; inspired; - շնորհք, infused gifts.

Հեղանիմ, ղայ *vn.* to flow, to be poured out, to spread over; to be shed; -նիւթ *s.* fluid; S. Հոսանուտ.

Հեղգ, աց *a.* idle, lazy, slothful, sluggish, tardy, dull, slow, lukewarm, cowardly; listless, careless; -աբար *ad.* idly, slothfully; indifferently, coldly; -ագնաց *a.* slow, slothful; *ad.* slowly, with tardy steps; -ալուր *a.* turning a deaf ear, listless, disobedient; - լինել, to turn a deaf ear, to simulate deafness, to disobey.

Հեղգամ, ացի, -անամ, ացայ *vn.* to be idle, lazy, indolent, slothful.

Հեղգամիտ *a.* slow-witted.

Հեղգանք S. Հեղգութիւն.

Հեղգասիրտ *a.* heavy-hearted; - ի հաւատալ, slow of heart, slow to believe. [lukewarm, indifferent.

Հեղգացուցանեմ *va.* to make idle,

Հեղգութիւն *s.* idleness, laziness, supineness, slowness, tardiness, listlessness, negligence, lukewarmness, indifference.

Հեղեղ, աց *s.* torrent, flood, inundation, overflow; - ջրոց, deluge; - հրոյ, torrent of flame; - մարդկան, throng of people, crowd, immense concourse; -ս արտասուաց հեղուցանել, to shed a flood of tears; հոսէին արտասուք իբրեւ զ-, tears ran down in torrents; -աբար *ad.* like a torrent, impetuously; -ամած *a.* inundated, overflowed, flooded; -[illegible] *a.* punishing with a deluge; -ավայր *s.* dried bed of a torrent.

Հեղեղատ, աց *s.* torrent, ravinè;

-եմ, -ղեմ, եցի va. to inundate, to submerge, to cover with water; to overflow, to lay under water; to hurl or fling down, to precipitate.

Հեղեղումն s. effusion.

Հեղինակ, այ S. *Առաջնորդ, Գլուխ, Մատենագիր; -ութիւն s.* authority.

Հեղէք s. produce, product, production.

Հեղձ, -ական S. *-ումն, -ուցիչ.*

Հեղձամահ a. choked; strangled; drowned; *- լինել,* to be -; *- առնել,* to choke, to stifle, to suffocate, to drown.

Հեղձամղձուկ a. suffocated, choked, oppressed, agitated, disquieted, grieved, anxious; suffocating, stifling; *- օդ կամ ջերմութիւն,* sultry weather or heat; *- հազ,* a stifling cough; hooping cough; *- ձայնիւ,* in a stifled voice; *- ի վշտացն,* loaded with grief; woebegone; *- արտասուք,* repressed tears; *- առնել,* to stifle, to choke; to smother, to suffocate; to drown; *- լինել ի բարկութէ,* to be half choked with rage or anger; *- լինէր սիրտ իմ,* my heart was ready to break, was oppressed with grief; S. *Հառաչանք.*

Հեղձանախանձ a. very envious, dying of envy.

Հեղձանեմ S. *-ուցանեմ.*

Հեղձանիմ, Հեղձիմ, Հեղձնում or *ձում, ձայ vn.* to choke, to be suffocated, stifled, drowned.

Հեղձումն s. suffocation; choking; pressure; *-ուցանեմ va.* to suffocate, to choke, to strangle, to drown; to oppress.

Հեղձուցեալ, -ցիկ, -ձիկ a. suffocated, choked; *-ցիկ առնել, լինել* S. *-ցանեմ, -ձանիմ; -ցիչ a.* suffocating, choking.

Հեղոյս, ուսից s. nail; S. *Բեւեռ.*

Հեղուած, ոց s. cast, casting; impasting.

Հեղուկ, հեղկի a. s. liquid; liquor; *-աչափ s.* areometer, hydrometer, hydrostatic balance; *-ացումն s.* liquefaction.

Հեղում, ղի va. to pour, to pour out, to empty, to pour forth, to shed; to diffuse, to scatter, to disperse, to spread; *- զանձն առաջի Տն̃,* to pour out one's soul before the Lord; *- զսիրտ իւր առաջի ուրուք,* to open one's heart, to unbosom oneself to; *- զբարկութի, զսրտմտութի̃ իւր ի վերայ ուրուք,* to give vent to anger, to discharge one's wrath upon; *- կռոց նուէրս,* to pour out libations to idols; *- արիւն բազում, արեան ճապաղիս -,* to cause immense bloodshed, to shed torrents of blood; *արտասուս -,* to shed tears; *- զարիւն իւր,* to shed one's blood.

Հեղում, ղայ vn. to be poured out, to flow, to spread; to be shed, scattered, diffused; to rush, to fall; to burst; *հեղաւ ամ̃ փոր նր̃,* all his bowels gushed out; *անկաւ հեղաւ զհետ կռոցն,* he followed idols; *հեղեալ ցասմամբ,* very angrily, wrathfully.

Հեղումն s. outpouring, spreading abroad; effusion, dispersion.

Հեղուսեմ, սի va. S. *Բեւեռեմ;* to write, to compose.

Հեղք, ղից s. cottage, hut.

Հեճուկք s. spite, despite; *-կս առնել,* to do any thing out of spite or through spite, to despite, to spite, to vex; *իբրեւ ումեք -կս առնելոյ,* in spite of one, to vex one.

Հեմ ad. now, at present.

Հենգն, ի s. jeer, scoff, taunt; mockery, jeering, irony, derision; rivalry, strife, contest; spite; *ը̃ -, ը̃ -գս ad.* ironically, derisively, tauntingly; against, in dispite of, in contempt of, in defiance of; *ը̃ - ելանել. ի - արկանել,* to scoff at, to laugh at, to ridicule, to quiz, to deride, to taunt, to jeer at; *կալ ի -ի* or *ի -ոջ,* to do in spite of, to despite, to object to, to dispute or wrangle; to vie with.

Հենգնական, &c. S. *Հեգնական.*

Հենում, նի va. to weave, to warp, to plait; *զչարութիւն ի ներքոյ ստայն -,* to machinate, to plot, to hatch wickedness.

Հեշմակապաշտ a. idolatrous.

Հեշտ, ից a. ease, convenience, comfort, pleasure; facility; *a.* easy, commodious; voluptuous; *- պաշտօն,* volunteer service; *- ցանկութի,* voluptuousness, concupiscence, lust; *ը̃ -ի ad.* at will, at pleasure, at one's ease; *- եւ համբոյր մտօք,* affably, benignly, kindly, condescendingly; *զ- ցանկուէ զհետ անցանել,* to give oneself up to pleasures; *ը̃ իւրեանց -ի գնալ,* to go one's own way, at one's leisure, at one's ease; to live as one likes, to follow the bent of one's own inclinations.

Հեշտաբան a. sweet-spoken; *-ք s.* flattering words; *-բար ad.* easily, commodiously, with pleasure, willingly;

-լի, -լեր, -լից a. delectable, agreeable, sweet, relishing, amusing; delicious; voluptuous; -լուր a. tractable, docile; mild, complaisant, condescending.

Հեշտախտութիւն s. effeminate life, voluptuousness.

Հեշտախօս a. singing sweetly, canorous; -ծին a. easily produced; -կամ a. condescending; voluntary; prompt; -կան a. easy; delicious, delightful, pleasing; -ք s. pleasures, delights; -կանութ̅ի s. convenience, ease, leisure; pleasure, amusement, sport; voluptuousness; -կեցութիւն s. well-being, ease, competency, comfort.

Հեշտանամ, ացայ vn. to delight, to rejoice, to amuse, enjoy or divert oneself, to take pleasure or delight in, to lead a voluptuous life, to live in the midst of luxury, to give oneself up to

Հեշտանք S. Հեշտութ̅ի. [amusement.

Հեշտաշունչ a. blowing gently; -հողմ, zephyr; -պաշտօնեայ a. devoted, trusty, faithful; -սէր a. voluptuous, libidinous, sensual, lewd; -սիրութ̅ի s. voluptuousness, sensuality, lewdness; -սուն a. delicate, soft, effeminate; - գրգարան, paradise of delights.

Հեշտացուցանեմ va. to make easy, to facilitate; to rejoice, to divert, to cheer; to delight, to please, to charm.

Հեշտեաւ ad. easily, with ease, naturally; conveniently, comfortably.

Հեշտընկալ a. easy to comprehend, obvious, plain, intelligible, clear, evident; pleasant, commodious.

Հեշտի a. easy, commodious, agreeable; ad. easily; -ն a. easy; -ւ S. Հեշտեաւ.

Հեշտոց, աց s. soft or downy place of repose; stuffed chair; spring sofa, feather bed, &c.

Հեշտութիւն s. ease, convenience, facility, commodity, comfort; delights, joys, pleasure, voluptuousness; -ք̅ ad.

Հեջուպ s. Chamberlain. [S.-տաքար.

Հեռ, իւ s. discord, strife, wrangling; hate, spite, ill-will, rancour; a. spiteful, rancorous, quarrelsome; stubborn.

Հեռաբնակ a. living far off, remote, distant; -գիր, գրաց s. telegraph; - ելեկտրական, գրաւոր or տպող, նշանաւոր, ստեղնաւոր, ցուցակաւոր, ծովածածուկ, կրելի, electric, printing, signal, keyed, dial, submarine, portable -; -գնաց a. far, distant; removed far away; -գոյն a. very far, farther; ad. far, from afar, afar off; -գրական a. telegraphic; - լուր, telegram, telegraphic despatch; -գրատուն s. telegraph, - office; -գրեմ va. to telegraph; -գրութ̅ի s. telegraphy; -դէտ s. theodolite; -դիտակ s. telescope; - գիշերային, night-glass; - անդրադարձութ̅բ, բեկբեկմամբ, reflecting, refracting telescope; -դիտական a. telescopic; -կայ a. absent; distant; -կայութ̅ի s. absence; distance; -կէտ s. fig. highest pitch, tip-top; - երկրի, apogee; - արեգական, aphelion, aphelium; -հալած առնեմ va. to drive away, to exile.

Հեռաձայն s. telephone; -ական a. telephonic; -ութ̅ի s. telephony; -եմ va. to telephone; -ձիգ S. Հեռաւոր.

Հեռամ, ացի vn. to dispute, to contend for, to quarrel; to bear a hatred to, to loathe, to hate, to bear or owe a grudge, malice or ill-will.

Հեռանամ, ացայ vn. to remove, to go away or far, to leave, to swerve, to deviate, to depart, to start; to absent oneself; to withdraw; S. Մերժ.

Հեռաստան, ի a. far off, distant, remote; s. distant place or country, the distance; ի -է ad. from afar, afar off, at a great distance; -եայ, ց S. - a.; -եայք s. who are remote or distant.

Հեռատես a. far-sighted, presbyte; - միտք, witty, subtle, ingenious, perspicacious, sharp; provident; -ութ̅ի s. long-sightedness, long-sight, pres-

Հեռարձակ S. -ռաստան a. [byopy.

Հեռացումն s. remoteness; phys. mar. declination; ast. elongation.

Հեռացուցանեմ va. to remove, to put or set aside, to scatter; to avert, to keep off; -ցո՛ ի քէն զկագ, avoid quarrelling.

Հեռաւոր a. remote, removed, distant, far off; absent; -ութ̅ի s. remoteness, distance; absence; length, space, interval; - ի ցամաքէ mar. sea-room.

Հեռի a. remote, distant; ad. far; - առնել, տանել, to remove far off; to scatter; to turn aside or away, to avert, to ward off; - ունել, to keep away, or at a distance; - ունել զանձն յիմեքէ, to keep off, to avert; to abstain, to refrain; - առնիմ, լինիմ S. Հեռանամ; Ա̃ծ իմ, մի - առնիր յինէն, remove not Thyself, o God, from me!

Հեռութիւն S. Հեռ. -աւորութիւն.

Հեռուստ, ի – *a.* afar, distant; *ad.* far, from afar.

Հեսկ, ոյ, -եան *s.* long fillets or bandages for the legs; S. Կեմ; -ք առագաստեայ, sail-rope or cordage.

Հեսում *va.* to weave.

Հեստ, ի *a.* contumacious, refractory, froward, wayward, wilful, disobedient, transgressing, restive, stubborn; rebellious; –, -անք S. -ութիւն.

Հեստանամ, Հեստեմ, եցի, -իմ, եցայ *vn.* to contravene, to transgress, to infringe, to disobey, to oppose; to be refractory, disobedient, to mutiny, to revolt, to rebel.

Հեստութիւն *s.* transgression, disobedience, refusal, contumacy, opposition, resistance; rebellion.

Հետ, ոյ, -ք, տոց *s.* trace, track, print, foot-mark; vestige, footstep; pace, step; way, path; -ք *mech.* iron rail, rail; *ad. pr.* after, behind; near; together; ի -ոյ, from behind, from the rear; -ք նաւու, track of a ship; -ք կառաց, cart-rut, wheel-rut; -ք ամպոց, traces of cloud; -ք գազանաց, trail, track or scent of animals; -ք վիրաց, cicatrix, scar; վաղվաղակի – կամ զ–, quick! come on! courage! կորուսանել զ-ս, to lose the traces of; զ– լինել, to apply oneself, to give or addict oneself to; ընդունայն զ– եղեն, they have attempted or tried in vain; S. Զհետ, Ընթանամ, Կաղամ, &c.

Հետագայ, ից *a.* following, next, subsequent; -գիծ *s. mech.* trajectory.

Հետազօտ, ից *a.* inquiring, curious, inquisitive; *s.* inquirer, investigator, examiner; -եմ, եցի *vna.* to trace out, to try to find out, to pry into, to search, to hunt or ferret out, to inquire, to investigate, to examine, to scrutinize; խորագնին –, to search into, to go to the bottom of, to sift, to investigate; – զպատճառս, to trace back to the first cause, origin or principle, to ascend to the original source; -իչ S. –; -ութի *s.* investigation, search, inquiry, examination; curiosity.

Հետախաղաղ առնեմ, ծածկեմ *va.* to hide, to put out of sight; to destroy, to exterminate; – կորնչել յամպս, to be lost in the clouds, to be cloud-topped; -խոյզ *a.* scenting, tracking; prying, hunting, investigating, pursuing; inquisitive.

Հետակորոյս առնեմ *va.* to utterly destroy, to cause to disappear, to wipe out, to obliterate, to exterminate; -լինել *vn.* to be lost, destroyed, obliterated, exterminated; -կառուր *s.* outrider, guide; -կառուր առնել, to open the way, to guide; -հան *a.* tracing out; *s.* ichneumon; -հաս լինիմ, to arrive with, to catch one; -ձգեմ *va.* to draw behind or after.

Հետամուտ *a. s.* pursuing, hunting; eager, forward, aspiring or longing for; candidate, competent, concurrent; rival, emulous; – լինել, to pursue, to run after, to chase, to give chase to, to follow close; *fig.* to aspire, to aim at, to concur, to compete; – լինել թշնամւոյն, to fall upon the enemy; -մտեմ, եցի *vn.* to pursue, to run after; to accompany, to go with, to attend; to compete; -մտութի *s.* pursuit, search; competition, concurrence, rivalry.

Հետայոյզ S. -խոյզ; -վար լինիմ *vn.* to set off in pursuit, in search of, to pursue; -վարեմ *va.* to send after, to cause to pursue; -րան *s.* stool; pedestal; -ւոր *a.* successive, progressive; -քննին *a.* inquisitive, curious; – լինել, to be –; to examine, to investigate, to search into; -քրքիր S. -քննին; -քրքրաբար *ad.* curiously, inquisitively, pryingly; -քրքրական *a.* curious, rare; -քրքրաշարժ *a.* interesting; -քրքրութի *s.* curiosity, inquisitiveness; գրգռել, շարժել զ–, to excite, to stir up one's curiosity.

Հետեւաբանութի *s.* syllogism; -բար *ad.* consequently, in consequence, of course.

Հետեւակ, աց *a.* going on foot, pedestrian: four-footed; *fig.* hackneyed, trite, common-place, trivial, ordinary; in prose, prosaic; *s.* foot-soldier: quadruped; ի -ուց *ad.* on foot, afoot; -ք, – զօրք, infantry, foot-soldiers; – արձան, անդրի, pedestrian statue; – կրթութի, pedestrian exercise; – որսորդութի, hunting on foot; – հաղթութի, infantry triumph; – բանք, trite, hackneyed or common-place saying, vulgarity of expression; – գովութք, vulgar praises; – երթալ, to go on foot; -ս խօսել, to talk common-place.

Հետեւակագնաց *a.* pedestrian, going on foot; -գնացութի *s.* walking or travelling on foot; -գունդ, -զօր, -խումբ *s.* foot-soldiers, infantry ; –մարտ *a.* fighting on foot; –ք or – գունդ *s.* infantry; –ք or –մարտութիւն *s.* foot-fight.

Հետեւական *a.* ambulatory.

Հետեւակեմ, եցի *vn.* to go on foot, to walk; կորուսանել զկիրթ –կելոյ, to lose the habit of walking.

Հետեւակութիւն *s.* triviality, vulgarity.

Հետեւանամ S. Հետեւիմ.

Հետեւանք *s.* consequence, result; *geom.* corollary; –նս հանել, to deduce, to infer; ծանր լիցին – գործոյս, this affair will have unpleasant or serious consequences.

Հետեւապէս S. Հետեւաբար.

Հետեւեցուցանեմ *va.* to cause to follow, to induce; to infer, to conclude, to draw a conclusion.

Հետեւեմ, եցի, –ւիմ, եցայ *vn.* to follow, to accompany, to attend, to go with; to follow, to follow in the steps of, to imitate; to follow, to go or come after, to result, to derive, to proceed or come from; –շաւղաց ուրուք, to follow in the steps of, to go after; –ի մօտոյ, to follow closely, near; –ւի *v. imp.* it ensues, it follows.

Հետեւող *s.* follower, imitator; –լինել, գտանիլ. to follow, to imitate; –ութիւն *s.* consequence; inference, conclusion; imitation; –թեամբ *ad.* in imitation of; in the manner or style of.

Հետեւորդ *a. s.* consequent.

Հետեւութիւն, –ութեան S. –ւողութիւն.

Հետզհետէ *ad.* successively, by turns, one after another, consecutively; in proportion; by degrees.

Հետէ, ի – *pr.* from; after, since; ի մանկութենէ –, from infancy, from the cradle; յայնմ ժամանակէ –, from that time; յայնմ –, since then, ever since, since that epoch; ի բազմաց –, long since, of old; ի սկզբանէ –, from the beginning; յայսմ – եւ անդր, յայնմ – եւ այսր, henceforward, henceforth, hereafter; յայսմ – եւ առ յապա, henceforth; ի տասն ամաց –, ten years since, ten years ago; յայգուէ –, since morning; ի Սամուէլէ –, since Samuel.

Հետ ըստ հետ *ad.* immediately, forthwith, directly, in a moment, at once.

Հետընթաց *a.* pursuing hotly.

Հետի *pr.* after; after that; – աղագս գտանել. to shut the stable door when the horse is stolen.

Հետի *a.* going on foot; –, ի – *ad.* on foot, afoot; – ընթանալ, to run or hasten on foot.

Հետիոտ, –ս, ի –ս, –ին, –իւք, –ից *ad.* on foot; – գնալ, ընթանալ, to go on foot, to walk; գնալ – նեղութեամբ, to trudge along.

Հեր, աց *s.* hair; –ք, head of hair; S. Մազ; անբոյս ի –աց, bald; հոպոպիք –աց, curls, ringlets; հիւսք –աց, tress or lock of hair, tresses, plait of hair; S. Հիւսք; բուսանել –աց, growth of hair; թափիլ –աց, falling of the hair; փոքրել, հատանել, խուզել, կարել զ–ս, to cut the hair; to crop; to shave the head; ճողել, փետտել զ–ս առ ցաւոյն or յուսահատութենէ, to tear one's hair for grief or despair; ունել, կալնուլ, ձգել զ–աց, to hold, to pull one by the hair; զմիմեանց ձգձգել զ–ս, զմիմեանս ձգել զ–աց, to take one another by the hair; խոպոպել, գանգրել, ծնրել զ–ս, to curl, to put on ringlets, to friz the hair; սանտրել զ–ս, to comb one's hair; ներկել զ–ս, to dye one's hair; խրձացուցանել, խոզանել, հարթուցանել զ–ս, to cause the hair to stand on end; to ruffle the hair; S. Ծառ; քստմնիլ, խրձանալ –աց, to bristle, to stand on end; թափել զ–ս, to destroy hair, to depilate; –ք նախաբոյսք են քան զմօրուս, the hair grows before the beard; դեռաբոյս –ք ի ծնօտս տիգեալ, new beard; –ք ծնրեալ եւ գանգրեալ, –քն ծալ ի ծալ, curly, frizzed hair; –ք քստմնեալ ի վեր դիզացեալ, with bristling hair; with hair upstanding; քստմնեալ դիզանին –ք զգլխով, the hair stood on end; blood ran cold; սպիտակին, ծաղկին –ք իմ, my hair grows grey, I begin to grow grey-haired, I begin to get grey.

Հերա, յ or այի *sf.* Juno.

Հերագանգուր *a.* curled, frizzed; –գործ *a.* hair-producing, --growing; –թափ *a.* depilatory; depilated, bald; –թափութիւն *s. med.* alopecia, fox-evil; depilation; –թափումն *s.* scraping the hair from hides.

Հերակլեան *a.* herculean, of Hercules; – արձանք, the pillars of Hercules.

Հերակարութիւն *s.* tonsure.

Հերաձեւ *a.* capillary; – խողովակ, – tube; –ութիւն *s.* capillarity.

Հերապանծ *a.* having a superb head of hair, long-haired, bushy-haired;

proud of his hair; *fig.* leafy, branchy, bushy.

Հերատ *a.* hairless, bald; –ուկ *af.* brazen-faced, impudent; *sf.* vixen, scold,hussy,jade,slut. [– hair or locks.

Հերարձակ *a.* dishevelled; *ad.* with

Հերաւոր *a.* hairy, long-haired; –ութի *s.* hairiness. [one by the hair.

Հերաքարշ առնել *va.* to hold or pull

Հերեսիովտ, աց, ից *s.* heretic; –ապետ *s.* heresiarch, arch-heretic; –ութի, –սիութի, –սութի *s.* heresy.

Հերետիկոս, աց *s.* heretic; –ական *a.* –al; –ապետ *s.* heresiarch; –ութիւն *s.* heresy.

*Հերիսայ or Հարիսա *s.* herissa or kesh-kek, an oriental dish, (a thick soup composed of fowl & pearl barley or wheat beaten up together, well boiled, & eaten with powdered cinnamon). [pricker.

Հերիւն, րան, րեան *s.* bodkin; awl,

Հերիք *a.* sufficient, enough; capable, able; – է, it is enough, sufficient, it suffices; – համարիլ, to be content, to content oneself; – լինել յամս, to be adult, of age; երբեք – ոչ ասէ, he never says, hold! enough! –անամ, ացայ *vn.* to suffice, to be sufficient or enough; to be adequate.

Հերկ, ի *s.* tillage, plough, culture, tilth; ploughed land; – or –ս հարկանել, –ս հերկել S. Հերկեմ.

Հերկագործ, աց S. –հար; –եմ *va.* to plough, to furrow; –ութիւն *s.* tillage, ploughing,digging, culture, husbandry

Հերկահար, Հերկարար, աց *s.* ploughman, husbandman, cultivator, labourer

Հերկելի *a.* arable.

Հերկեմ, եցի *va.* to plough, to till, to cultivate; –կումն *s.* ploughing.

Հերհեր *s.* carder's thistle, comb or card; –եմ *va.* to card.

Հերձ, ից *a.* split, cloven, riven; cracked; *s.* cleft, split, crevice, rift, fissure; –աթեւ *a.* cloven-winged.

Հերձած, ոյ *s.* crack, crevice; fur-

Հերձակ, աց *s.* arrow, dart. [row.

Հերձական *a.* anatomic; – տեսութի, anatomy.

Հերձանեմ, ձի, Հերձեմ, եցի *va.* to cleave, to split, to divide, to cut; to chop; to crack; to tear; to dissect, to anatomize; to cleave diamonds, &c.; *fig.* to disunite, to sow division, to make a breach between, to bring out a scission; – զմորթ մարմնոյ, to chap; – զապակիս, to crack; – նաւի զծով, to plough the sea, to run a-head, to have head-way.

Հերձանող or –ձող *a.* cleaving; incisive; – ատամն, Հերձատամն *s.* incisor.

Հերձասէր *a.* sowing discord or division. [to crack, to chop, to cut, to tear.

Հերձատեմ, եցի *va.* to split, to rive;

Հերձաքար *s.* schiste.

Հերձի *s.* lentisk, mastic-tree.

Հերձնում, ձայ *vn.* to be split or cloven, to crack, to burst; to be torn or rent. [–եմ S. –ձատեմ.

Հերձոտ *a.* cloven, split, cracked;

Հերձուած, ոյ *s.* division, separation; scission, rupture, disunion, discord, dissent, schism; sect; heresy; – առնել, to bring about a scission; to sow discord; եղեւ – ի ժողովրդեանն վա̃ նորա, there was a division among the people because of him; դարձեալ – լինէր ի մէջ Հրէից, there was a dissension therefore again among the Jews; – անկեալ էր ի մէջ նոցա, they were divided among themselves; they were at variance. [retical.

Հերձուածական *a.* schismatical; he-

Հերձուածապետ *s.* chief of a schism, of a sect; heresiarch. [ed, separated.

Հերձուածիմ, ծեցայ *vn.* to be divid-

Հերձուածող *s.* dissenter, schismatic; heretic; sectary; –ական *a.* schismatical; heretical; –ութի, –ծութիւն *s.* schism; heresy; sect.

Հերձում S. Հերձանեմ; –ն *s.* cleavage, cleaving; greet; S. Հերձուած; – որովայնի, gastrotomy; –ուցանեմ S. Հերձանեմ.

Հերմէս, մեայ or մեսի *s.* Mercury.

Հերու, ի –ն հետէ, –ն հետէ *ad.* last year, since last year; long time since, for a long time past, long ago, long since.

Հերքեմ, եցի *va.* to repulse, to reprove, to refute, to contradict; ի բաց –, to refuse, to reject; *vn.* to suffice, to be sufficient. [confutation.

Հերքումն *s.* refutation; – բանից,

Հեց or Խեց *s.* tire of a wheel.

Հեւամ, ացի *vn.* to pant, to puff, to be breathless; S. Թասեմ. [incisors.

Հեւան *s.* front-teeth, cutting-teeth,

*Հեւք *s.* panting, shortness of breath.

Հեփեստոս, ի or տեայ *s.* Vulcan.

Հզօր, աց *a.* strong, powerful, mighty, vigorous, valiant; robust, lusty, stout; potent, energetic, efficacious; -ն, -ն երկնից եւ երկրի, the Almighty, Omnipotent; -ք, the mighty of the earth; - զօրութք, very strong, most valiant, mighty; - թեւարկու, a professed or open protector.

Հզօրագին S. Հզօր; -գոյնս ad. strongly, vigorously, stoutly, powerfully, mightily, potently.

Հզօրանամ, ացայ vn. to grow stronger, to become more powerful, to make or render oneself potent, mighty; to gather strength, to be strengthened.

Հզօրապէս S. -գոյնս.

Հզօրացուցանեմ va. to render stronger, more powerful; to strengthen, to invigorate, to fortify.

Հզօրեղ a. sturdy, robust, very strong, very stout; -ապէս S. -ագոյնս.

Հզօրիչ a. strengthening, invigorating.

Հզօրութիւն s. force, strength, power, might.

Հէ. - թէ. Հը՜ Հը՜ int. oh! ah! alas!

Հէն, հինից s. marauder, rover, robber, brigand; - ծովու, sea-robber, pirate, free-booter, corsair, sea-rover; -ք, marauding, plundering; piracy; հինից պարապիլ, to become a highwayman, to rob, to plunder; հինի or հինիւ ելանել, to take to the highway, to over-run or scour, to make incursions; զի՞նչ է զայն - եւ աղաղակ կայցէ, what can be more grievous or more barbarous than that?

Հէք, հէքի, -քայ a. unhappy, unfortunate, miserable, wretched.

Հիադք s. pl. Hyades; անձրեւածին -, the watery -.

Հիահրաշ, Հիանալի a. wonderful, surprising, marvellous, astonishing, stupendous, ravishing, charming.

Հիանամ, ացայ vn. to wonder, to marvel, to be astonished, surprised, amazed; to fall into ecstasies or raptures, to fall from the clouds; հիացեալ զարմանամ, I am lost in wonder, I am filled with admiration.

Հիանշմար a. charming, ravishing, surprising, stupendous, admirable; -չքնաղ a. of marvellous beauty; -պատում a. unutterable, inexpressible, wonderful; -սքանչ a. wonderstruck, enraptured; -ցական a. admiring, of admiration; ecstatic.

Հիացութիւն, -ումն s. admiration, astonishment, surprise, wonder; charm, enchantment; ecstasy; ա̃ծահրաշ -, rapture, trance, divine ecstasy; - or ի - ածել, - արկանել S. -ուցանեմ; լինել ի -, to be the admiration of; արկանել - ի վերայ ուրուք, to plunge into ecstasies, to enrapture; - է մտաց լսել, it is surprising to hear; -ուցանեմ va. to astonish, to surprise, to amaze, to astound, to enchant, to charm to admiration, to strike with amazement.

Հիքար S. Որպէս.

Հիդրա, յ or այի s. hydra.

Հիկէն conj. as, for example.

Հիլոս s. ichneumon.

Հիճրէթ s. Hegira.

Հիմ ad. why? for what reason?

Հիմէն, մենի s. hin(measure); hymen; chem. matrass; balloon.

Հիմն, մանց s. foundation; base, basis; foot, bottom; back, back part; foundation, establishment; - աղանալի chem. salifiable base; - ի վեր, from top to bottom; thouroughly, utterly; - ի յատակ, to its very foundations; down to the ground, to the bottom; - or հիմունս արկանել, to lay the foundations of, to found; - ի վեր առնել, կործանել, տապալել, յատակել, to cast to the earth, to throw, cast or pull down, to overthrow, to overwhelm, to subvert, to demolish, destroy or ruin utterly; ի հիմանց կործանիլ, to be overthrown; - լինել իրիք, to be the foundation of; անկանիլ հիման, to have laid the foundation; ի վերայ հաստատուն հիման, on a solid foundation.

Հիմնադիր, դրաց s. founder; institutor; -դրեմ, եցի va. to found, to build, to lay the foundations; to institute, to establish; -դրութի s. foundation; establishment, institution; -կան a. fundamental; -խիլ or -յատակ առնեմ va. to demolish, to raze, to level with the ground; -ձայն s. a. mus. tonic.

Հիմնանամ, ացայ vn. to be founded, established, built.

Հիմնապէս ad. fundamentally, thouroughly, to the bottom.

Հիմնարկ, -ու, -եմ, -ումն S. Հիմնադիր, -դրեմ, -դրութիւն.

Հիմնացուցանեմ, Հիմնաւորեմ, Հիմնեմ, եցի va. to found, to establish, to lay the foundation, to build.

Հիմնափայլեմ va. to found magnificently.

Հիմնափոր a. excavating or digging the foundation.

Հիմնեցուցանեմ S. Հիմնեմ.

Հիմնովին ad. thouroughly, to the bottom; – գիտել, ուսանել, to know, to learn –.

Հին, հնոյ a. old, worn, decayed; ancient, antique; –ք s. the ancients; antiquity; ի հնումն ad. anciently, formerly, a longtime since, in days of yore; ի – or ի հնոց ժամանակաց, ի հնոց ժամանակաց հետէ, ab antiquo; – կտակարան, the old testament; – մատեանք, ancient codes; ի հնումն եւ ի նորումն, in ancient & modern law; – լուսին, waning moon; – աւուրց, old, aged, in years, grown old; – աւուրցն, Ancient of days, the Eternal, the Most High; – աւուրց մանուկն, the Eternal Son; – աւուրց զօրական, a veteran; անտառ – աւուրց մայրեաց, a forest of ancient cedars; – աւուրց ատելութի, rancour, inveterate hate.

Հինաբար ad. like a sea-rover or corsair.

Հինախաղաց ժամանակ s. periodical incursion.

Հինածաղիկ s. bot. balsam.

Հինահալած արշաւանք s. aggression, assault by brigands.

Հինահար, աց s. marauder, plunderer, robber, brigand; – առնել, to go marauding, to plunder, to pillage, to sack, to ravage, to rifle; –ութի s. marauding, plundering, invasion, pillage.

Հինամեայ a. hoary, grey-headed; inveterate.

Հինայ, եց s. alkanet, red dye; bot. henna.

Հինաւանդ a. barbarous.

Հինգ, հնգից a. s. five; fifth; երիւք հնգօք ամօք, for fifteen years, for three *lustra*; պակաս ք զյիսուն հնգիւ չափ, forty five; որ օր – էր ամսոյն, on the fifth day of the month.

Հինգակատար a. of five hills; quinquejugum; –ձեւ a. ad. in five manners; –ղի s. pentachord; –մանակ gr. of five feet, pentametrical; –մասն, –մասունք a. of five parts; s. two fifths; –մեայ a. of five years, five years old; – շրջան ուսմանց, quinquennium; –մեան, մենից a. quinquennial; S. –մեայ; –մսեայ a. of five months; –նկիւն s. pentagon; –նկիւնի a. pentagonal, quinquangular.

Հինգեմեան, –ետասան, &c. S. Հինգամեան, Հնգետասան.

Հինգերորդ, աց a. fifth; ad. fifthly; s. the fifth part; –եմ, եցի va. to contribute the fifth part of, to take up or give the fifth part of the fruits.

Հինգիլիոն s. quintillion; –խուռչեան a. bot. pentacapsular; –կանգնեայ or –ն a. of five cubits; –կին S. Հնգապատիկ; –կնեմ, եցի va. to quintuple, to increase five fold; –կրկին a. folded in five.

Հինգհազար a. five thousand; –եան a. of –.

Հինգհանգրուան s. cinque-ports.

Հինգհարիւր a. five hundred; –եակ a. of – years; –եակ բոլոր, Dionisian or Victorian period, 532 years; –ամեայ a. of five hundred years; –ամենի a. five hundred years old; –երորդ or –որդ, աց a. the five hundredth.

Հինգհեգեան a. pentasyllabic.

Հինգճախարակեայ մեքենայ s. pentapast, tackle with five pullies.

Հինգշաբաթ, ի, –ի, թւոյ s. thursday; աւագ, մեծ –, holy –; գէր –, shrove –; –եան a. of thursday: of five weeks.

Հինգոտնեան a. of five feet; s. pentameter.

Հինգպատիկ a. fivefold; ad. five times as much; –սիւնակ սրահ s. pentastyle; –սրահեան a. of five halls or saloons; –տերեւեան a. bot. pentapetalous; s. cinque-foil, potentilla; –տողեան a. s. pentastic; –քաղաք s. Pentapolis; –օրեայ a. of five days; s. thursday, the fifth day; – ջերմն, quintan, five-day fever; S. Հնգա…, &c., &c.

Հինենայ, ի s. med. Peruvian bark; bot. cinchona, quinquina.

Հինխնամ, ացի vn. to pant.

Հինխնումն s. panting, shortness of breath.

Հինուած s. weaving; texture; –ում, Հինեմ S. Հանում. Հրոսակեմ.

Հինօր, –եայ, րէից a. old, aged, in years; inveterate; – հիւանդութիւն, chronic distemper.

Հիպատ: Հիպէս S. Հիւպատոս: Որպէս.

Հիւ s. turn; – գալ, to turn round & round; to revolve; – շրջանակել, to turn, to turn or whirl round, to revolve.

Հիր, ի s. purple; – garment; –իկ s. Iris, rainbow; bot. flag, iris; –լճասէր, halophila, sword-grass, yellow water-flag.

Հիւանդ, աց a. sick, ill, unwell, unhealthy, diseased; suffering, patient; invalid, infirm; – լինել S. –անամ; լինել մահացու, վտանգաւոր –, լինել –ի

մահ, to fall seriously ill, dangerously ill; դարմանել. խնամել զ—, հսկել առ -ին, to nurse, to take care of, to tend, to assist, to watch by, to sit up by; այց ելանել —աց, to visit patients; — հոգւով եւ մարմնով, ill both in body & mind; — եղէ, I have been ill.

Հիւանդաբար ad. like a sick person; -գին a. sickly; very ill; ad. S. -բար; -կից լինիմ vn. to be or fall sick together; to be struck with the same illness; —կցութն s. the falling sick together; *fig.* compassion, fellow feeling; -միտ a. slow-witted; slothful.

Հիւանդանամ, ացայ vn. to fall sick, [to be ill.

Հիւանդանի s. pl. the sick.

Հիւանդանոց, -րան s. hospital, infirmary; sick-ward.

Հիւանդապաշտ, ից, —պահ, աց s. nurse, attendant on the sick; -տես a. visiting the sick; - գալ. to visit the sick; -բար a. causing illness.

Հիւանդացուցանեմ va. to cause to fall sick, to make ill or infirm.

Հիւանդաքայլ a. tottering, vacillating or walking slowly or feebly like a sick person.

Հիւանդոտ a. weakly, sickly, of unsound constitution, infirm, valetudinary.

Հիւանդութիւն s. indisposition, ailing, illness, sickness, infirmity, disease, complaint, disorder, malady, distemper; passion; թեթեւ, դժնդակ, վտանգաւոր, մահացու, ծանր —, slight, painful, dangerous, serious, fatal illness; հիւանդանալ —, անկանել ի —, to catch, to contract a disease; ախտանալ — անբուժելի, to be seized with an incurable malady; զայրացուցանել կամ մեղմացուցանել զ—, to increase, to alleviate pain or sickness; բժշկել զ—, to cure; անցուցանել զ—, բժշկիլ, կազդուրիլ ի —թէ, to get well, to be cured, recovered from illness; կեղծել զ—, to feign sickness; S. Թօթափիմ, Հինօրեայ. [—ութիւն.

Հիւանդքաղ. -ութն S. Թերառողջ.

Հիւթ, ոյ s. humour; moisture; succulency; — պտղոց, juice; syrup; — բուսոց, sap; — մսոյ, gravy; — փորոտեաց, intestinal juices; — ստամոքսային, gastric juice; ապակային —, vitreous humour.

Հիւթաբեր a. producing humour or matter; -կան a. material, corporeal; -կանութն s. materiality; -ային S. -կան; -նիւթ a. material; s. – things, matter; root; -ւոր S. -կան.

Հիւթեղ, աց a. full of humours, plethoric; juicy, succulent; – երկիր, fertile, fruitful land. [pose of matter.

Հիւթեմ, եցի va. to form, to com-

Հիւլէ, ի s. atom, corpuscle; molecule; particle; -ական a. atomical, corpuscular; molecular; – փիլիսոփայ, atomist; – դրութիւն, atomism.

Հիւծ a. lean, emaciated, thin, extenuated; shrivelled, shrunk, withered; -ական a. emaciating, extenuating; -անեմ, -եցուցանեմ va. to make lean, to extenuate, to emaciate; -անիմ, այ, -իմ, եցայ vn. to grow lean, to get thin, to shrink, to waste, to fall or pine away, to wither, to languish, to droop, to dwindle away, to decay; – լուսնի, to wane; -եալ a. lean, meagre, poor, thin, puny; լուսին –, waning moon; -ումն s. decay, decline, dwindling away, leanness, marasmus, consumption.

Հիւղ, Հիղ, Հեղ, ից s. cottage, hut; S. Հիւղէ; -իկ s. cot, hovel, cabin; booth; cell; -ոս s. ichneumon.

Հիւպատ, ից, -ոս, աց s. consul; փոխան -ի, vice--; ի -տոջն, during the consulate of; -տեան s. pl. the consuls; – or -սական a. of a consul, consular; -սարան s. consulate; -տութն, -սութն s. consulship, consular dignity. [ter.

Հիւպերէտ s. *Gr.w.* servant or minis-

Հիւս, ոյ, -ք, սից s. texture, tissue; tress; braid; intertwining, interweaving, wreathing; knit; դեղձան -ք, golden tresses; S. Հեր, Մազ, &c.; – ձեան, avalanch, snow-slip; -ածոյ a. woven, plaited. [վարսից, tresses, plait of hair.

Հիւսակ, աց s. tress; braid; plait; –

Հիւսեմ, եցի va. to weave; to plait; to braid; to twist, to enlace, to entwine, to interwine; to knit; *fig.* to compose, to write; – զնենգութն, to hatch wickedness, to frame or get up a plot, to machinate, to devise.

Հիւսիչ s. platter; knitter.

Հիւսիս, ոյ or ի, -ի s. the north, septentrion; north-wind, aquilon, Boreas; զոռ, ամեհի –, the bleak north-wind, the lowering boreal winds.

Հիւսիսաբնակ a. inhabiting the north, northern, northerly, boreal, septentrional, hyperborean.

Հիւսիսակ, ի s. cold wind, aquilon; *-ան* S. *-ային*; *-ողմ s.* north-side, the north, northward or -s; *ի - կղզւոյն*, to the north of the isle.

Հիւսիսահողմ s. north-wind, aquilon; *-այգ s.* aurora borealis, northern-lights; *-ային a.* northern, septentrional, hyperborean, boreal.

Հիւսկէն a. woven, plaited; twisted, knit; open, in open-work; *s.* lace, bone-lace; *գուլպայք* -, open-worked stockings.

Հիւսն, սանց s. carpenter, joiner; *-ական a.* of a carpenter; *-ն* or *-արուեստ s.* joiner's-calling; *-եմ, եցի va.* to carpenter, to work in carpentry; *-ոց s.* carpenter's shop; *-ութ͞ի s.* carpentry.

Հիւսուած, ոյ s. texture, tissue; tress, plait, braid; entwining, interweaving, contexture, composition; *- բազմախորշ, ցանցակերպ, բազմանօթ*, cellular, reticular, vascular texture; *-ոյ a.* S. *Հիւսածոյ*.

Հիւսում, սի. -ումն S. *Հիւսեմ. Հիւսուած.* [ger; *- անդնդոց fig.* Jonah.

Հիւր, ոց, ից s. guest, visitor, stran-

Հիւրաբար ad. like a guest; *-դաւ a.* inhospitable; *-մեծար a.* most hospitable, practising hospitality or liberality towards strangers; *-մեծարութ͞ի s.* hospitable reception, hospitality; *-մերժ a.* very inhospitable; *-նամ, ացայ vn.* to be a guest, to receive hospitality; *-նոց s.* hospice; guest's apartment; *-սէր a.* fond of receiving or entertaining strangers, generous, hospitable; *-սիրութ͞ի s.* hospitality; *-սպանութիւն s.* slaying strangers; *-ատեաց, եցից a.* inhospitable; *-ատես s.* superintendant of the guest's apartment; *-ատեցու͞ի s.* inhospitality; *-տուն* S. *-նոց*.

Հիւրընկալ, աց a. receiving or lodging strangers, hospitable; *-եմ, եցի vn.* to receive travellers, to welcome, to entertain, to lodge, to shelter; *-ութ͞ի s.* hospitality, welcome, kind reception.

Հիւրոյթք or *րոյք* S. *Հիւրընկալու͞ի*.

Հիւրութիւն s. quality of a guest or stranger; pilgrimage; *-ուհի sf.* female guest or stranger. [miserable, pitiable.

Հիքագոյն a. very poor, wretched,

Հիքացուցանեմ va. to render unhappy or wretched, to ruin.

Հիքութ͞ի s. misfortune, misery, adversity, wretchedness.

Հլու, աց a. good-natured, condescending, complying, docile; pliant, supple, yielding; *- բնութ͞ի*, pliant or flexible temper; *-ական a.* docile, submissive; *-թիւն s.* obedience, docility, deference, pliancy; *ի - ածել*, to render docile or obedient.

Հծծանք s. whispering, whisper; murmur, rumour, hum.

Հծծեմ, եցի vn. to whisper; to murmur; *- ումեք յունկանէ* or *յունկն*, to whisper in a person's ear.

Հծծող s. whisperer.

Հմակեր, աց a. eating raw flesh, crudivorous, omophagous; ferocious; *-ութ͞ի s.* omophagy; ferocity. [*թու͞ի*.

Հմայական S. *Դիւթական*; *-ն* S. *Դիւ-*

Հմայեակ, եկաց s. talisman, amulet, phylactery; *a.* S. *Հմուտ*.

Հմայեմ, եցի vn. to divine, to augur, to prognosticate, to bewitch, to conjure, to charm, to enchant; *հմայեալ հայելիք*, magic glass; S. *Թուղթ*.

Հմայութիւն, Հմայք, յից s. divination, augury, prognostication, witchcraft, sorcery, conjuration, enchantment; *- յանուանէ*, onomancy, nomancy; *չարագոյժ* -, evil presage; *-թիս առնել, հմայս հմայել*, to seek a sign or augury; to believe in divination; S. *Հմայեմ*; *հմայից անսալ*, to have faith in diviners; *լուծան հմայք*, the charm is broken. [man, barbarous.

Հմացեալ a. cruel, ruthless, inhu-

Հմու͞ի s. rawness, crudity; *fig.* cruelty.

Հմուտ, հմտաց a. well versed, erudite, learned; practised, expert, experienced, skilful, skilled.

Հմտաբար ad. learnedly, eruditely; scientifically; cleverly.

Հմտանամ, ացայ vn. to be well instructed, informed, versed, experienced. [*-ու͞ի s.* great skill or ability.

Հմտավարժ a. well versed, skilful;

Հմտացուցանեմ va. to inform, to instruct, to teach, to train.

Հմտութ͞ի s. knowledge, erudition, science, ability; experience, practice.

Հնաբուն a. old, ancient, antiquated; -, *-գէտ, -գիտակ a.* learned in the knowledge of antiquities; *s.* antiquary, antiquarian; *-գէտ պատմութիւն*, ancient annals; *-գիտութ͞ի s.* antiquity; *-գիր, գրի s.* paleograph; ancient historian; writer of ancient history; -մատեան, ancient manuscript; -գրական a. paleographic; -գրեանք s. ancient codes; -գրութ̅ի s. paleography.

Հնազանդ, ից a. obedient; - առնել, to cause to obey, to make oneself obeyed; - լինել, to obey, to yield, to be obedient, docile; - առնել ը̅ իւրեւ, to compel obedience, to reduce or bring to obedience.

Հնազանդեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to reduce to obedience or subjection, to subject, to subdue, to subjugate; -դիմ, եցայ vn. to obey, to submit, to subject oneself.

Հնազանդութիւն s. obedience, submission, subjection; homage, vassalage; կրաւորական, կոյր -, passive or blind obedience; non-resistance; լաւ է - քան զզոհ ընտիր, obedience is better than sacrifice; ի - ածել, to reduce to obedience; գալ ի -, to return to obedience; ունել ի -թ̅ե, to maintain or hold in obedience. [missively.

Հնազանդօրէն ad. obediently, sub-

Հնաժողով s. rag-gatherer, --picker; -խոյզ s. antiquarian.

Հնախօս, աց s. archæologist; -, -ական a. -logical; -ութ̅ի s. -logy.

Հնակաղ a. lame long since; -կան a. perishable, of limited duration, subject to the effects of age; -կարկատ s. mender, botcher; -հազ a. affected with inveterate cough, broken winded; asthmatical.

Հնամի a. old, olden, ancient, antique.

Հնանամ, ացայ vn. to grow old; to wear out, to waste; - լուսնի, to wane; - ախտից, to grow inveterate, to get rooted, to take root, to become chronic, inveterate, rooted; - սովորութ̅ե, to become obsolete, disused; - ուրեք, to make a lengthened sojourn, to pass many years in a place; հնացեալ մոլորութ̅ի, inveterate or rooted error; հնացեալ աւուրբք or ծերութ̅բ, հնացեալ եւ մաշեալ ալեւոր, wasted, worn out with old age, aged, very old, in years, decrepit; հնացեալ աւուրբք չարութ̅ե, aged in guilt.

Հնապատմութիւն s. ancient history; -տում a. narrated by the ancients; s. ancient writer or historian; -սէր a. fond of antiquities; -վաճառ s. dealer in second hand goods, old clothes, rags, &c.

Հնար, ի, -ք, րից s. means, way, expedient; way, egress; resource; solicitude, utmost diligence; industry, invention, ingenuity; deceit, artifice, insidiousness, fraud, trick, intrigue; style, method; *rhet.* enthymeme; -ք պատերազմի, stratagem; -ք հայթայթանաց, remedy, means, way; -ք բժշկութ̅ե, remedy, cure, medicament, medicine, physic; չարարուեստ, չարիմաց, ճարտարիմաց or խորամանկ -ք, artfulness, craft, shuffling, artifice, cunning, dodge, intrigue, wiles & shifts; -իւք, -իւք իմ̃ ad. by means of, artfully, craftfully, cunningly; -ս հնարել, խորհել, իմանալ, ի -ս հայթայթանաց մտանել, to bethink oneself of a device or expedient, to tax one's ingenuity, to contrive, to adopt or employ means to; հնարել ումեք -ս, to deceive, to cheat, to dwindle, to defraud; to plot, to machinate; իմանալ զա̃մ -ս, to be fertile in expedients; յանհնար -ս մտանել, to be wavering, irresolute, to vacillate, to hesitate; to know not which way to turn oneself; զա̃մ -ս հնարել, ի զանազան -ս մտանել, to bend all one's mind to, to task all one's powers of ingenuity & application, to do one's utmost, to use one's utmost endeavours, to do all or any thing one can, to strive with might & main, to try every art, to leave nothing untried, to leave no stone unturned, to move heaven & earth; ոզ̃ի -ս եւ իմանայցէ ոք, whatever artifice one may employ; բիւր ազգի ազգի -ս հնարէր, he used a thousand stratagems; -իւք իմ̃ ուղղեցի, I found means to rectify; - է, - ինչ իցէ *v. imp.* it is possible, it can be done, it may be; չէ -, չիք -, չիք ինչ -, it is impossible, it can't be; it is done; եթէ գոյր -, if it were possible; որքան - է, as much as possible, as much as one can; - էր նմա, he could have done it; որ -դ ես անհնարից, Thou, to whom nothing is impossible.

Հնարագէտ a. ingenious, shrewd, sharp, clever; crafty, cunning, artful; -գիտութիւն s. ingenuity, cleverness, dexterity; industry, manufacture, art; չարարուեստ -, machination, plot, contrivance, intrigue; -գիւտ s. inventor, contriver; a. inventive, ingenious, clever; - լինել, to invent, to contrive, to find out; *-դիր* s. deceiver, plotter, traitor, artful person; *-դրութիւն* s. snare, artifice, deceit; *-կերտ* a. possible, feasible, practicable; *-պէս* ad. ingeniously; *-ցոյց* a. teaching, informing, instructing, suggesting; *-ւոր* a. possible, feasible, that can be made or done; powerful, potent; S. *-գէտ*.

Հնարաւորեմ, եցի, -րիմ, եցայ vn. to invent, to find means or expedients, to contrive, to excogitate.

Հնարաւորութիւն s. possibility, feasibility; invention; means, expedient.

Հնարեմ, եցի, -րիմ, եցայ vn. to invent, to find out, to imagine a device, to conceive a project, to contrive; to strive, to endeavour, to exert oneself; to bend or apply one's mind to, to study; to counterfeit, to feign; S. *Հնարք*.

Հնարիմաց a. artful, sly, subtle, cunning, crafty; *-ուի̃* s. artifice, cunning, trickery, wile, shift, craft.

Հնարին a. possible.

Հնարողուի̃ s. invention, industry, art.

Հնացուցանեմ va. to make old; to wear out, to use up, to waste, to consume.

Հնգագլխեան a. five headed; *- գիրք Մովսէսի*, the Pentateuch; *-լեզու* a. pentaglot, in five languages; *-թի ցռուկանաւ* s. quinqueremis; *-հատոր* a. five-volumed, in five volumes; *-ձայն* s. *mus.* fifth; *-ամ* s. lustrum, space of five years; *-մատեան* s. Pentateuch; *-մատնեան* a. five-fingered; *-մարտիկ* a. victorious at the pentathlon; *- կռիւ* or *-մարտութ̃ի* s. quinquertium, pentathlon; *-միլիոն* s. quintillion; *-նիստ* a. pentaedrous; *-շարժ* a. having five movements; *-չափ* s. pentameter; *-պատիկ* a. quintuple; *ad.* five times as much; *-պատկեմ, եցի* va. to quintuple, to increase fivefold; *-պետ* s. chief of five soldiers; *-քաղաքք* s. Pentapolis; S. *Հինգ...*, &c., &c.

Հնգեակ, եկաց a. s. five; fifth; the fifth part; *-եկին* S. *Հնգապատիկ*.

Հնգետասան, ից a. fifteen; fifteenth; *-ամեայ, մէից, -մեան, մենից* a. of fifteen years, 15 years old; *-անկիւն* a. pentadecagon; *-երորդ, աց* a. ad. fifteenth; *-եքին, եցունց* a. s. all the fifteen.

Հնգերեակ, եկաց s. a. five.

Հնգեքեան, -քին, քեցունց s. a. all five.

Հնգիցս ad. five times.

Հնգոտանի a. five-footed, of five feet.

Հնդիկ, դկաց s. a. Indian; black, negro; *-ք*, India; *- փայտ*, ebony, ebon; *- եղէգն*, bamboo; *- ընկոյզ*, nutmeg; *- որդն*, silk-worm; *- մրջիւն*, ant-lion; *- հաւ*, turkey, turkey-cock; *գնալ ի -ս*, to go to the Indies.

Հնդկագոյն a. brown, black.

Հնդկա-եւրոպացի a. indo-european; *--գերմանական, --գերմանիկ* a. indo-german; *-թզենի* s. Indian fig-tree, prickly pear; *-խոզ* s. *zool.* babi-roussa; *-հաւ* s. turkey, turkey-cock or -hen, mushroom; *ձագ -ու* or *-հաւուկ*, young turkey; *սնուցիչ -ուց*, breeder of turkeys; *գլգլալ -, - գլգլունս արձակէ*, the turkey gobbles.

Հնդկական, -յին a. Indian.

Հնդկանչի s. cocoa-tree; *-ք*, --plantation; *-նուշ* s. cocoa, cocoa-nut.

Հնդկաստան, ի s. Hindoostan, India.

Հնդկավան a. conquering India; *-փայտ* s. log-wood, Campeachy wood.

Հնդկեղէգն s. bamboo; *-ղէն* or *րէն* a. in Indian, in the Indian language; s. the Hindoostanee language.

Հնծան. Հնձան, աց s. press; wine-press; vat, trough of a wine-press; *գուբ -*, must-vessel; *- հարկանել*, to press, to tread grapes; *fig.* to trample, to oppress; *-ակ* s. tub, small vat; *-ահար, աց* s. wine-presser; *-ահարութ̃ի* s. pressing of grapes; *-այարկ* s. wine-press-room; *-եանն* s. Bacchus.

Հնձեմ, եցի va. to cut down, to reap, to mow; to gather, to get in.

Հնոտի a. old, worn, worn out; *-ք* s. old lumber, trash, rubbish; *-տեաց վաճառիչ*, old clothes-man.

Հնոց, ի s. stove, furnace, oven; *-հալողութ̃է, բարձր, կոնաձեւ, ցոլացուցիչ, խառնարանի, պառակաւոր*, melting-, blast-, shaft-, reverbatory-, puddling-, muffle-furnace; *-անամ* vn. to burn like a furnace; *-ացուցանեմ* va. to enflame, to make a furnace of; *-իկ* s. stove.

Հնութիւն s. oldness; age, old age, decay; antiquity; relic of antiquity; old rubbish; *-ք Անւոյ*, the antiquities, the ancient monuments of Ani; *-ծերութ̃է* or *ալեաց*, extreme old age, hoary old age; decrepitude; *- օձից*, the slough or cast off skin of serpents.

Հնչական a. sounding, echoing, resounding, sonorous; *-ութ̃ի* s. sonorousness; -կցութիւն *s. mus.* the accompanying.

Հնչեմ, եցի *vna.* to sound, to resound, to boom, to echo; - *պղնձոյ*, to toll, to ring, to gingle, to tinkle; - *ծովու*, to murmur, to roar; - *հողմոց*, to blow, to whistle, to rustle; - *հրացանի*, to whizz, to whistle; - *հրետի*, to boom; - *բանից*, to announce, to spread abroad, to publish; - *զբառս*, to pronounce; *ոչ բարւոք - ականջաց*, to grate upon, to offend the ear; - *դրամոց*, to chink.

Հնչեցուցանեմ *va.* to sound, to resound; to ring, to toll; to divulge, to publish, to make public; S. Փող. &c.

Հնչիւն, *Հնչումն* *s.* sound, noise, rumour; echo; - *զանգակաց*, tinkling, peal, jingle, ringing; - *հողմոց*, *ծովու*, murmur, roar; - *խորտակելոյ ալեաց*, rushing, dashing; - *որոտման*, rumbling, roll; - *անձրեւոյ*, pattering; - *հրոյ*, crackling; - *հրետից*, boom, roar; - *թմբկի*, roll; - *կառաց*, rumble; - *խարազանի*, crack; - *զինուց*, clash, clang; - *շղթայից*, clank, clanking; - *ժամացուցի*, tick; - *բարբառոյ*, aspiration; - *հանել*, to make a noise; *եղեւ* -, a noise was heard; - *դրամոց*, chink.

Հնչող, -*ական* S. *Հնչական*; -*ութիւն* S. *Հնչիւն*; *պղնձագործ -թեամբ*, with the tinkling of bells & the clash of cymbals.

Հոգ, *ոց* *s.* care, solicitude, concern, trust, custody; care, anxiety, solicitude, inquietude, mental pain; -*ք անդոհականք*, *տխուր*, gloomy cares; - *տանել*, *տանել*. - *յանձին բերել*, *ունել*, to care, to mind, to take care for, to be mindful; - *ունել*, *ի մտի արկանել*, to care, to be concerned, to reck, to be anxious about; -*ս ցուցանել բարեխնամս*, to show or express a lively interest, to take great pains with; *թող ինձ զ-դ զայդ*, *յիմ վերայ -դ այդ*, leave that to me; - *տար վ՟ բարի անուան*, take care of your reputation; *մաշեալ*, *ծիւրեալ ի -ոց*, care-worn.

Հոգաբարձ, *ից*, -*ու*, *աց* *a. s.* guardian, trustee; intendant, steward, agent, purveyor; inspector, overseer, surveyor; - *լինել*, to care, to take care of; -*ութիւն* *s.* guardianship, trusteeship; charge, custody, inspection, superintendence; administration, direction; watchful care, solicitude; -*բեկ* *a.* care-worn, torn with anguish, steeped in grief, sorrowful.

Հոգած, *ի* *a.* attentive, careful, mindful, solicitous; gloomy, anxious, uneasy, pensive, thoughtful, troubled, disquieted; -*ու*, *աց* *a.* full of care, solicitous; -*ութիւն* S. *Հոգաբարձութիւն*.

Հոգամ, *ացայ* or *ացի* *vn.* to provide, to provision; to furnish, to garnish, to store, to procure; to take care of, to preserve with care, to keep, to husband; to care, to mind; - *վ՟ ուրուք* or *զումեքէ*, to grow or be anxious about, disquieted, uneasy, thoughtful, to trouble one's head or oneself about, to torment oneself, to fret about; *չ-վ՟ վաղուի*, to take no thought for the morrow; *մի ինչ -այք*, don't be uneasy, do not distress yourself.

Հոգատար, -*ութիւն* S. *Հոգած*, -*ութիւն*.

Հոգացող, -*ութիւն* S. *Հոգած*, *Հոգողութիւն*.

Հոգեբան *s.* psychologist; -*ական* *a.* -logical; -*ութիւն* *s.* -logy; -*բարձու* S. *Հոգա*-; -*բերիմ* *vn.* to recover oneself, to come to oneself again; -*բուղխ* *a.* spiritual, divine; -*գէշ* *a.* very sinful; *s.* shade, ghost, vision; -*գումար* *a.* assembled by the Holy Spirit; - *ժողով* *s.* sacred council; -*դարձ լինիմ* S. -*բերիմ*; -*զուարճ* *a.* joyous, gay, jovial, jocund, jolly; -*լի*, *լիր*, *լից* *a.* full of the Holy Spirit; -*խառն* *a.* divinely inspired; prophetic; divine, spiritual; -*խօսութիւն* *s.* pneumatology; -*ծին* *a.* born in the spirit, spiritual; -*կան* *a.* spiritual, incorporeal; psychical; -*կանութիւն* *s.* spirituality; -*կեցոյց* *a.* soul-saving, salutary, wholesome, vivifying, reviving; -*կիր* *a.* inspired by the Holy Spirit, holy, divine; *s.* prophet; -*կորոյս* *a.* soul-destroying; -*կրօն* *a.* living according to the spirit, spiritual, virtuous; religious; -*հան* *a.* dying, in agony; -*հանգիստ* *s.* Requiem; -*հանճար* *a.* furnished with the wisdom of the Holy Spirit; -*հաց* *s.* soul-mass-cakes; -*ղէն* *a.* spiritual, intellectual, immaterial; angelic; *s.* angel; -*մաշ* *a.* soul-corrupting; -*մասն բաժին* *s.* soul-scot; -*մատեան* *a.* written by inspiration of the Holy Ghost; -*մարտ* *a.* warring against, or denying the divinity of the Holy Spirit; *s.* follower of the doctrine of Macedonius; -*մարտութիւն* *s.* denying the divinity of the Holy Spirit, the heresy of Macedonius; *-մուխ* *a.* deep in the mysteries of the Holy Spirit; endowed with the Holy Spirit; *-նկար* *a.* formed by the Holy Spirit; *-նորոգ* *a.* soul-refreshing, --reviving; renewed by the Holy Ghost; refreshing or reanimating the spirit; *-նուագ* *a.* singing or sung by inspiration of the Holy Spirit; *-շահ* *a.* salutary, useful or profitable to the soul, spiritual; *-շահութ̅ի* *s.* winning souls, spiritual gain; *-շարժ* *a.* moved by the Holy Spirit; soul-stirring, pathetic, moving, touching, affecting; *-շնորհ* *a.* granted by the Holy Spirit; adorned with or full of the gift or grace of the Holy S.; communicating the Holy Spirit; *-շունչ* *a.* inspired by the Holy S.; *-պաշտութիւն* *s.* spirit-worship; *-պատում* *a.* narrated by Divine Inspiration; treating or narrating by -; *-պարգեւ* S. *-շնորհ*; *-պէս* *ad.* spiritually, according to the spirit, divinely; allegorically, mystically; *-ռանդն* *a.* ardent, spiritual, fervent, devout; *-սէր* *a.* benign, soul-pitying, soul-saving; spiritual, devout, pious; *-սիրութիւն* *s.* piety, devotion; *-սնունդ* *a.* nourished or brought up spiritually; *-սպանութ̅ի* *s.* loss of souls, perversion; *-վար*, *այ* *a.* dying, agonizing, expiring, at the last gasp, in the pangs of death; *-ք* *s.* pangs, agony, death-struggle; *լինել ի -ս*, to be in agony, dying, giving up the ghost, to be in the last gasp or at the point of death; *-տես*, *այ* *a.* knowing the inmost thoughts or secrets of the soul; *-տեսութ̅ի* *s.* the gift of penetrating the secrets of the heart; *-երգող* *s.* psalmist; *a.* singing by inspiration of the Holy Spirit; *-ցատուր* S. *-մասն բաժին*.

Հոգեւոր *a.* spiritual; devout, pious; animated, lively, spirited; *-ք* *s.* spiritual things; *-ական* *a.* spiritual; *-ապէս* S. *Հոգեպէս*; *-եմ* *va.* to give life to, to vivify, to enliven; *-իմ* *vn.* S. *Հոգիանամ*; *-ութիւն* *s.* spirituality.

Հոգեփոխութ̅ի *s.* transmigration of souls, metempsycosis. [busy, meddling.

Հոգընկեց *a.* hazardous, bold; fussy,

Հոգի, *գւոյ* *s.* soul, spirit, ghost; the Holy Ghost, Paraclete; spirit, angel; soul, person, individual; soul, breath; soul, spirit, life, heart; wind, breath; sprite, fiend, goblin; soul, essence, motive, principle, spirit; meaning, character, spirit; desire, genius, turn of the mind, disposition, inclination; *երկնային*, *ա̃ծային*, *վեհ*, *անմահ* –, celestial or blessed, divine, sublime, immortal soul; *դիւցազնական*, *առաքինի*, *գեղեցիկ*, *ազնուական*, *դիւրազգած* –, heroic, virtuous, high or elevated, noble or great, tender or sensible mind, soul or spirit; *նուաստ*, *անարգ*, *յուզեալ*, *մոլորեալ* –, mean or grovelling, low, vile or ungenerous, troubled, erring spirit or mind; – *բանական*, *զգայական եւ տնկական*, rational, animal & vegetable life or existence; – *իմաստութ̅ե*, intellect, spirit of knowledge; – *բանաստեղծական*, poetic fire, genius or enthusiasm; *-ք հրեղինաց*, heavenly spirits, spirits of light; *-ք խաւարի*, spirits of darkness, devils; *հրաժարեալ -ք*, the dead, the defunct, the deceased; *դատապարտեալ -ք*, the damned; *խաղաղութիւն հոգւոյ*, tranquillity or peace of mind, heartsease; *վեհանձնութ̅ի հոգւոյ*, magnanimity, generosity; *կարողութիւնք հոգւոյ*, the faculties of the soul; *հոգւով* *ad.* in spirit; spiritually; feelingly, warmly; *-ք իբր հարիւր հազար են ի քաղաքին Կարնոյ*, there are a hundred thousand souls or inhabitants in the city of Erzerum; *Ճշմարտութ̅ին է – պատմութ̅ե*, truth is the soul or life of history; *մարմին ջանայ հակառակ հոգւոյ եւ – հակառակ մարմնոյ*, the flesh is at war with the spirit, & the spirit with the flesh; *խաղաց – Տեառն ի վերայ ն̅ր*, the spirit of God fell upon him; *սիրել ա̃մ հոգւով*, to love with all one's heart or soul; *աւանդել զ-ն*, to render or give up the ghost, soul or spirit; *փչել*, *հանել զ-ն*, to expire, to die; *աղօթել վ̅ր հոգւոցն ննջեցելոց*, to pray for departed souls; *հանգուսցէ Տէր զ- ն̅ր*, God rest his, her soul; S. *Ոգի*; *հոգւոյ տուն*, guest's house.

Հոգիախաղաց *a.* divine, inspired by God; *-ծութ̅ի* S. *-եփոխութ̅ի*; *-հրաշ* or *հոգե-* *a.* having an excellent soul, an elevated or high spirit; adorned with divine grace.

Հոգիանամ, *ացայ* *vn.* to become spiritual; to brighten up, to become animated, inspirited, to revive, to take heart.

Հոգիացուցանեմ *va.* to spiritualize,

to purify; *fig.* to inspirit, to animate, to vivify, to reanimate, to give new life to, to raise the spirits of; to restore to life.

Հոգիումն *s.* spirituality; the proceeding of the Holy Ghost.

Հոգող S. Հոգած; -ութիւն *s.* care, solicitude.

Հոլաթեւեան *a.* open-winged; -թեւեմ *vna.* to open or extend the wings; to cover with the wings.

Հոլամուկ *s.* bat, vampire.

Հոլանեմ, եցի *va.* to undress, to take off one's clothes, to bare, to strip; *fig.* to make known or evident, to reveal, to disclose.

Հոլանի *a.* bare-headed, unveiled, uncovered; naked, bare, undressed; *ad.* openly, manifestly, publicly; - առնել S. -նեմ; - լինել or

Հոլանիմ, Հոլոնիմ, եցայ *vn.* to undress, uncover or strip oneself; to unveil, to put off one's hat or veil, to stand bare-headed.

Հոլարան *s.* apodyterium, dressing room, green room.

Հոլեմ, Հոլոնեմ *va.* to bring or gather together, to assemble, to collect; -իմ *vn.* to come together, to be gathered together.

Հոլով, ից *s.* rolling, circular motion, circulation; *gr.* case; - անուանց, oblique cases; -աբար *ad.* rolling along or down; -ական *a.* rolling, circular; *gr.* declinable; -եմ, եցի *va.* to roll, to turn; to move, to change; *gr.* to decline; -եցուցանեմ S. -եմ; -իմ, եցայ *vn.* to roll, to wind, to turn; to wallow; *gr.* to decline; -ումն *s.* rolling, rotation, whirling; movement, turn, vicissitude; *gr.* declension.

Հոծ, ից *a.* dense, thick, compact, condensed; full, quite full, abundant; -եմ, եցի *va.* to thicken, to condense; -իմ, եցայ *vn.* to be condensed, to grow thick; to fill, to be filled; հոծեալ բերան, thickened utterance; -իչ S. Հերհեր; -ութի *s.* density, thickness, denseness.

Հոկտեմբեր, ի *s.* October.

Հող. ոյ. ով *s.* earth, clay, dust; ground, land, soil; land, territory, dominions; *fig.* tomb; նախնական, երկրորդական, երրորդական, անցողական, ողողական -ք, primitive or primordial, secondary, tertiary, transport, alluvial soil or rock; - թափչի, fuller's earth; - ի գլուխ լինել, - արկանել զգլխով, to throw dust or ashes on one's head; ի - իջանել or ննջել. to be buried; -ոյ եւ պատանաց չլինել արժանի, to be unworthy of burial, of funeral honours; to be left unburied, without a tomb; տալ -ոյ զմարմին, to inter, to bury, to entomb.

Հողաբարդ *s.* alluvion; -բեր *a.* produced by the earth; -բիր *a.* digging the earth; -բլրակ *s.* ridge, border, shelving-bed; -բլուր *s.* bank of earth, embankment, mound, dike, dam, mole, break-water; causeway; rampart, intrenchment; -ս կանգնել, to intrench, to fortify with trenches; -բոյս *a.* born of, or produced by the earth; -ք *s.* produce of the earth; -գոյն *a.* earth-coloured; -գործ, աց *s.* agriculturist, farmer, cultivator, husbandman, ploughman; -գործութի *s.* husbandry, agriculture, tillage; -գունտ *s.* terrestrial globe, the globe; -դարան *a.* living in the earth; earthed; -դրամ *s.* burial-tax; land-tax; -զանգուած *a.* kneaded or formed of earth, earthly, terrestrial; -թաւալ *a.* rolling on the earth, or in the dust; *fig.* mundane, worldly; -թափ, ից *s.* slipper; pump; list-shoe; -խառն *a.* mixed with earth; earthy; -խշափ S. Գետնա-; - հանգիստ, resting place in earth, grave, sepulchre, tomb; -ծին, ծնեալ *a.* earth-born; -ծուխ *s.* turf, peat; -կալ. աց *s.* land-holder; -կեր, աց *a.* earth-eating, feeding on earth; -կերտ *a.* made of earth, earthen; -կոյտ, - բլուր S. -բլուր; -կոշտ *s.* clod of earth, glebe; -հարկ *s.* land-tax; -հեղձ *a.* smothered by the earth; -հերձ *a.* quite full of earth: earth-cleaving; -հմայ *s.* geomancer; -հմայութիւն *s.* geomancy; -մալ *s. zool.* diver, coot; cormorant; -ք *s.* dust; atom, corpuscle, mote; -մասն S. -հարկ; -յին S. Հողեղէն; *chem.* humic; որդն -, earth-worm, maw-worm.

Հողանամ, ացայ *va.* to be reduced to earth, to return to dust.

Հողանիւթ, -եայ *a.* S. Հողեղէն; *s.* vegetable mould, mould, soil, humus; -նման *a.* like earth, earthy; -պատեան *a.* covered or surrounded with earth; -սէր *a.* fond of earthly life; -ստեղծ *a.* earth-created; -վաստակ S. -գործ; -տէր S. -կալ.

Հողացուցանեմ *va.* to reduce or change to earth; քաղաք -ուցեալ, a city built on a hill.

Հողաքար s. tufa.

Հողեալ a. overthrown, fallen to the earth. [earthly.

Հողեղէն a. earthen; terrestrial,

Հողմ, ոց s. wind; air; *չորք –ք*, the four winds, four quarters of heaven; *ք* med. jaundice; – *շրջանաւոր*, monsoon; *–ք տարեւորք, կանոնաւորք*, the trade-winds; *հարուած, բաղխիւն –ոյ*, gust of wind; gale; S. *Ընթացք*; *թեթեւ, քաղցր, զովարար, յաջող, անհաստատ –*, light or gentle breeze; soft, fresh, fair, changing wind; *ցրտաշունչ, կատաղի, մոլեգին, մրրկալից, սաստկաշունչ, ուժգին, ահեղագոչ –*, cold, angry or raging, furious, stormy, impetuous, violent, roaring wind; *ի թեւս –ոյ*, on the wings of the wind; – *շնչէ, մռնչէ, փոխի, դադարէ*, the wind blows, roars, changes, calms or falls; – *գոյ*, it is windy, gusty; – *ելանէ*, the wind is rising; *հակառակ է –*, the wind is contrary; *ը̄դէմ –ոյ նաւարկել*, to sail against the wind, or in the wind's eye, to sail with a head wind, to haul the wind; *յաջողակ –ով նաւարկել*, to sail before the wind, to be to leeward, to have a fair wind, a wind right aft, to scud; *fig.* to prosper; *տալ –ոյ զառագաստս*, to unfurl the sails, to spread the canvass; – *աջողակ ուռնոյր՝ լնոյր զառագաստս մեր*, a favourable wind filled our sails; *տալ –ոյ*, to throw to the winds; *շրջել յա̃մ –ոյ*, to turn with every wind (of fortune), to be a weather-cock, a time-server; *զ–ս արածել*, to feed on air, to cherish vain hopes, to build castles in the air; *ջանալ –ոյ*, to labour or strive in vain, to lose one's pains; *գնալ զ–ով*, to vanish, to dissolve into air, to disappear; *զ–ս ժառանգել*, to be reduced to one's last shifts, on one's last legs, to amuse oneself with idle expectations, to buoy oneself up with vain hopes; *ը̄ շնչելոյ –ոց եւ վարելոյ ալեաց*, at the mercy of the winds & waves; *մարգարէքն մեր էին ի –ն*, our prophets prophesied to the wind.

Հողմաբեր a. bringing, causing or producing wind; *–գիր* s. anemographer; *–գուշակ* a. weather-wise; *–գրութի̄* s. anemography; *–դէտ* s. weather-spy; *–դիտակ* s. anemoscope; *–խաղաղ* a. sheltered, secure from winds; tranquil, calm, peaceful; *–խառն* a. accompanied with wind; *–ծաղիկ* s. *bot.* wind-flower, anemone; S. *Պուտ, Փեննայ*; *–ծին* a. wind bearing; *–կոծ* a. storm-beaten, agitated by the wind; squally, tempestuous; – *տանել*, to agitate with wind; *–կոծիմ* vn. to be agitated, tossed, troubled by the wind; to hull or float at the mercy of the winds; *fig.* to fluctuate, to waver, to be irresolute or wavering, bewildered, in doubt; *–կոծութիւն* s. storm of wind, squall, tempest; *fig.* agitation, trouble; *–հար, աց* a. weather-beaten, tempest tossed; s. fan; S. *Ճանճավան*; – *հրացան*, air-gun; *–հարիմ* vn. to lash away flies with the tail; S. *Հովահարիմ, –րեմ*; *–ձայն* a. howling, whistling like the wind; *–ղաց, ից* s. wind-mill; *–մաղ* a. dispersed by the wind; *–յոյզ* S. *–կոծ*; *–ք* s. impetuous wind, squall, hurricane, heavy gale, whirl-wind; *–նիշ* s. rhumb-line; *–շարժ* a. shaken, agitated by the wind; *–շունչ* a. windy; raising or causing wind; s. *mech.* fanner, blower; *–չափ* s. anemometer; *–չափութի̄* s. anemometry; *–վար* a. weather-driven; whirled about by the wind; *–վարդ* s. *bot.* wind-flower; *–րդել* s. folding-screen; *–ցոյց* s. weather-cock, vane; *mar.* mariner's card; S. *–դիտակ*; *–փայտ* s. *bot.* celandine, swallow-wort.

Հողմելոյզ s. *phys.* æolipyle.

Հողմընթաց a. swift as the wind; *–լինիմ* vn. to go like the wind, to rattle along full speed, to go full speed.

Հողմիկ s. gentle wind, pleasant breeze.

Հողմուռոյց a. swelled by the wind.

Հողմուտ a. windy, gusty; cold.

Հողմօրէն ad. like the wind.

Հողուտ a. earthen; earthly.

**Հողվարք* s. cemetery.

Հոմաբան a. equivocating; s. –tor; *–եմ* vn. to equivocate; *–ութի̄* S. *Երկդիմութի̄*; *–ձայն*, &c. S. *Երկդիմի, Երկբան*, &c.

Հոմանի sm. lover.

Հոմանուն, &c. S. *Համ–, Երկդիմի*. &c.; a. equivocal; *–աբար* ad. –ly; *–ութի̄* s. –, –ness, –vocation.

Հոմերական, –րոսեան a. homeric, of Homer or his poetry; poetic; *–անամ* vn. to resemble Homer; to become a clever poet; *–ապէս* ad. after the manner of Homer or his heroes, in the style of Homer; poetically.

Հոմիշխան S. *Իշխանակից*.

Հոյ, ոյ s. battering-ram; S. Խոյ; *fig.* dismay, dread, fright, terror, fear.

Հոյակապ a. grand, magnificent, superb, splendid; great, excellent, eminent; – *քաղաք*, topping, most eminent city; – *այր*, a great man; – *իշխան*, illustrious prince; – *բժիշկ*, celebrated doctor; *–ութիւն s.* magnificence.

Հոյանուն a. renowned, celebrated; *-շէն a.* superb, stately, splendid.

Հոյզ. հուզից s. sap, juice; extract; mucilage.

Հոյլք, հուլից s. assembly, company, party, troop, band; – *երէոց*, herd, drove; – *թռչնոց*, flight; – *մեղուաց*, swarm; *հոյլ ի հոյլ ad.* in troops, by companies; in crowds; *ծաղկունք հոյլ ի հոյլ գեռափթիթք*, a thousand new-budding flowers. [cherry; --tree.

Հոն, հունի s. cornel, cornelian

Հոպոպ արուսեկի s. bot. phaseolus

Հոպոպիք S. Խոպոպիք. [caracalla.

Հոռի s. the second month of the ancient Armenian calendar.

Հոռոմ, ոյ s. a. roman, latin; greek; *-արէն* or *–երէն ad.* in latin or greek.

Հոս, -ք, սից s. flux, fluxion; effluvia; effusion. [fluidity.

Հոսական S. *Հոսանուտ*; *–ութիւն s.*

Հոսանուտ a. flowing, running, fluid; *fig.* transitory, transient; *s.* fluid; *ելեկտրական* –, electric fluid.

Հոսանք s. stream of water, water-course; overflowing, flowing out; water-fall; *phys.* current, stream; – *Հոգւոյն*, the gifts of the Spirit; – *հրոյ*, volcanic eruption; torrent of flame; – *չարեաց*, a torrent of ills; *–նս ջուրց իջուցին աչք իմ*, my eyes have become water-brooks, my eyes run down with rivers of water.

Հոսակիր s. reophore. [chine.

Հոսելի մեքենայ s. winnowing ma-

Հոսեմ, եցի va. to shed, to spill, to pour out; to flow, to fall, to drop; to gush, to stream, to run; to scatter, to disperse; to winnow, to fan; to precipitate; – *յորդաբուխ արտօսր*, – *իբրեւ գետեղեղ զարտասուս*, to shed tears abundantly, in torrents; – *հողմոյ*, to cast to or throw to the winds; S. *Հոսիմ.* [*mech.* to discharge.

Հոսեցուցանեմ va. to cause to flow;

Հոսիմ, եցայ vn. to run or flow out, to flow, to stream; to drain, to trickle or run down, to drop, to leak or ooze out; to be scattered, dispersed, diffused, spread; to rush on; to fling, to precipitate, to fall; *յերազս* – S. Երազ.

Հոսիչ a. shedding, pouring out; scattering, spreading; dispersing; *s.* winnowing-fan. [crowd in or out.

Հոսհոսիմ vn. to flow, to run; to

Հոսումն s. flowing out, outpouring, effusion, discharge; leakage.

Հով, ոյ a. cool, fresh, bracing; *s.* cool, coolness, freshness; * S. *Հողմն*; folds caused by the wind; draping; –, *տեղիք –ոց*, *–ոց գետնին*, cool, shady places; country residence; *ի – ելանել*, to go into the country, to breathe the fresh air of the country.

Հովաբեր a. airy, well aired.

Հովահար, աց s. fan; *-եմ, եցի va.* to fan, to blow, to revive a fire; *-ուի*, *–ումն s.* ventilation, airing.

Հովայ int. holla! oh! hoy! alas!

Հովանամ, ացայ vn. to grow cold, to become cool, to get fresh; to grow cool or cold, to cool down, to become lukewarm or careless; – *օդոյ*, to grow chilly.

Հովանանամ, ացայ vn. to overshadow, to shade, to shadow; to seat or repose oneself in the shade; *fig.* to take under one's protection, to protect, to defend, to shelter.

Հովանացուցանեմ va. to extend or spread a shade over, to shade.

Հովանաւոր a. shaded, shady, covered; *fig.* covering, protecting; – *ապարանք*, house shaded by trees; *դահոյք* –, bed with testers; *–եմ, եցի va.* to shade, to cover with shade, to cast a shadow upon; *fig.* to protect, to take under one's shadow or patronage; *–ութիւն s.* shadow, shade; protection, patronage. [S. *-նոց*.

Հովանեակ, եկի s. marquee; awning;

Հովանի s. shadow, shade, umbrage; *fig.* auspice, conduct, shield, defence, guard; *ը̄ –նեաւ ad.* in the shade, under the shadow of; *fig.* with the protection or under the auspices of; – *լինել*, *առնել* S. *–նաւորեմ*; *աւուրք իմ ոպ̄ – անցին*, my life has passed away like a shadow.

Հովանոց s. belvidere, terrace, kiosk, turret; baldaquin, cover; blind; parasol or umbrella; –, *տուն* –, summer-residence; *–աբեր a.* umbelliferous; *–ակ s.* parasol; *–անամ* S. *–նանամ*.

Հովանուտ *a.* shady, umbrageous, overshadowing; -շունչ *a.* refreshing, cooling, airy; -սուն *a.* airy, well-aired, fresh, cool; brought up in a fresh, breezy place; - վայրք, cool, airy places.

Հովացուցանեմ *va.* to cool, to refresh, to make cold; to chill; *fig.* to cool, to relent, to slacken, to abate, to relax. [air in.

Հովեմ, եցի *va.* to fan; to air, to let

Հովիտ, վտի, տաց *s.* valley, vale, dale; plain.

Հովիւ, վուի, վուաց *s.* pastor, shepherd, herdsman, neatherd; հովուի գաւազան or բիր *bot.* shepherd's rod or staff, wild thistle, dipsacus sativus, damasonium; մանուկ –, shepherd-boy; աղջիկ –, shepherdess, shepherd-girl, --lass. [-բար *ad.* pastorally.

Հովուաբան, &c. S. -երգակ, &c.;

Հովուական *a.* pastoral, pastorly, shepherdly; - գաւազան, shepherd's crook; crosier; - թուղթ, կոնդակ, pastoral letter; - կեանք, կենցաղ, pastoral life; - մախաղ, շուն, shepherd's bag, scrip; shepherd's dog; -ն or -ութի̃ *s.* the pastoral art, shepherdism; -կից *s.* pastor's companion, fellow pastor; bishop's colleague, coadjutor.

Հովուանոց *s.* shepherd's dwelling.

Հովուապետ *s.* chief shepherd; *fig.* J.-Christ; pontiff, archbishop; -պէս *ad.* like a pastor, pastorally; -սէր *a.* loving, faithfully following the shepherd; -վանք *s.* shepherd's hut; -փող *s.* shepherd's pipe, flageolet.

Հովուեմ, եցի *va.* to tend, to pasture, to feed one's flocks; *fig.* to have the cure of souls; to lead, to conduct, to guide; մահ -եսցէ զն̃ս, death will pasture on them.

Հովուերգակ *s.* bucolic poet; -ան *a.* bucolic, pastoral, rural; -գութիւն *s.* eclogue, pastoral poem, bucolic, pastoral.

Հովուի̃ *s.* cool, freshness, coolness; *fig.* coldness, indifference, cold-heart-

Հովուիկ *s.* shepherd-lad. [edness.

Հովուութի̃ *s.* pastorate, pastorship; *fig.* pastoral care, cure of soils.

Հովուուհի *sf.* shepherdess.

Հովտաձեւ *a.* valley-shaped, valleyed; concave.

Հովտանամ, ացայ *vn.* to sink, to give way, to fall in.

Հոտ, ոյ, ով *s.* odour, smell; perfume, scent; sign, indication; - անոյշ, անուշից or անուշութե̃, grateful odour, sweet, savory smell, perfume, fragrance; քաղցր, ախորժելի, թեթեւ, սաստիկ, չար –, sweet or fine, agreeable or delicious, slight, strong, disagreeable or bad odour or smell; - գարշ, stench; - առնուլ, հանել, to perceive an odour, to smell, to scent; - ունել, to smell, to be odorous; - հարկանել, բուրել, to spread, to exhale an odour; S. Հարկանիմ; ի հեռաստանէ առնու զ- պատերազմի, he smelleth the battle afar off; ի -ոյ ջրոյ ծաղկեսցի, it will shoot up as soon as the moisture effects it.

Հոտառու *a.* having a keen sense of smelling; -թիւն *s.* smelling, smell.

Հոտարան *s.* garden of odoriferous flowers; perfumery.

Հոտաւէտ, Հոտեղ, Հոտեւան *a.* sweet-smelling, --scented, odoriferous, fragrant. [odour, a nice smell.

Հոտաւորիմ *vn.* to have a grateful

Հոտեմ, եցի *va.* to render stinking, fetid; to rot, to putrefy, to stink.

Հոտիմ, եցայ *vn.* to have a nasty smell, to smell, to smell nasty, to stink; հոտեալ, stinking, fetid; rotten, corrupted, putrefied.

Հոտոտամ S. Հոտոտիմ.

Հոտոտելիք, լեաց *s.* the smell, the sense of smelling, nose. [smell to.

Հոտոտեցուցանեմ *va.* to cause to

Հոտոտիմ, եցայ, -տեմ, եցի *vn.* to smell, to scent; to sniff up, to breathe; to touch, to approach; - ի հոտ անուշից, to accept the sweet savour or odour. [ditch-gully.

Հոր, ոյ, ով *s.* well, cistern, tank;

Հոր, ից *s.* son-in-law.

*Հորանոց *s.* dung-hole or pit.

Հորդ *a.* trodden, frequented.

Հորդան տամ *va.* to cause to advance, to lead on, to conduct, to drive forward; *vn.* to flock in crowds, to fall upon, to rush impetuously on, to overspread.

Հորդեմ, եցի *va.* to chalk out, to pave, to plane, to trace, to mark; to clear, prepare or open the way; անձն իւր –, to open a road for oneself; - իւր զճանապարհ՝ զասպարէզ փառաց, to open to oneself a way to glory.

*Հորեմ *va.* to store up corn in pits.

Հորիզոն, ի s. horizon; fig. –; – զգալի, երեւոյթ, ուսումնական, իմանալի, sensible, apparent, mathematical, rational –; քաղաքական –ն մթագնի, ամպէ, the political – begins to lower, to become cloudy; –ն սկսանի պարզել. the – begins to clear up; –աբար ad. -tally; –ական a. -tal.

Հորձք, ձից s. heat, ardour, outburst of passion, sally or fit of wrath.

Հորմայք, յից s. Gr. w. necklace, necklet, string of pearls.

Հու s. purulent blood.

Հուժկու a. strong, vigorous, robust; powerful, potent, mighty.

Հուհայ s. mus. an Armenian note(ծ).

Հուղկահար, –ու, աց s. highwayman; robber, brigand, assassin; –ութիւն s. highway-robbery.

Հում, հմոյ a. raw, unripe, sour, hard; half-cooked; fig. cruel, ruthless, inhuman.

Հուն, հնի s. ford, shallow passage, way; bot. S. Հոյն; a. fordable, passable; – մի ad. a little, something; briefly, succinctly; ի – ելանել, to obtain one's scope; *–աւոր a. finite, limited.

Հունդ, հնդոյ s. seed, grain.

Հունձք, հնձոց s. harvest; crop; summer; – խոտոյ, hay-making; ժամանակ հնձոց, reaping, harvest-time, mowing-time; (խոտոյ) hay-time; երգ հնձոց, harvest-home; առատ –, abundant harvest; ոսկեփայլ, –փունջ –, golden barvest; յաւուրս հնձոց, in harvest-time.

Հունչ or **Հինչ**, հնչից, չիւք s. sound.

Հո՛ւչ int. S. Յա՛յ յո՛ւ.

Հուպ, հպոյ or հպի a. near, nigh, close, adjacent; pr. near, close to, by, by the side of; –, ը –, – ը –, – առ –, ի հպոյ ad. near, close, at hand; by & by, shortly, soon, very soon, in a short time; – լինել, երթալ, մատչել, to be near, to approach, to draw near, to go or come near to, or towards, to go closer to; to touch.

Հուսկ a. last; – յետին, վերջին, the last, the last of all, the hindmost; – յետոյ, – ուրեմն ad. after all, at last, lastly, finally.

Հուր, հրոյ s. fire; fig. fire, heat, spirit, ardour; passion, love, flame; a. fiery, igneous; –ն անշէջ, hell, hell-fire; շրջմոլիկ –, night-fire, Will-o' the-wisp, Jack-o' lantern, ignis fatuus; – արկանել, վառել, to set on fire, to light, to kindle, to make a fire; – հարկանել, արկանել, տալ, հրով or –ք դատել, &c., to set fire to, to burn, to set on fire, to inflame, &c.; ի – եւ ի սուր սպառել, մաշել զամ՛, to put every thing to fire & sword, to destroy by burning; to chastise with fire & sword, to punish severely; ի – այրիլ, տոչորիլ, to be burnt, consumed by fire; իւղ արկանել զհրով, to add fuel to the flames; – առնուլ, to catch or take fire, to fire or blaze up; չառնուլ –, to miss fire; – վառեալ բորբոքէր ի Գաղղիա, all France was on fire, all in a blaze; ի –! ի –! – հարաւ զտանէ, fire! fire! the house is on fire! առ սէր քո տայր զինքն or մատնէր զանձն եւ ի –, he would go through fire & water for your sake; S. Գեղել, Զուարթանալ, Կրակ, Հրդեհ, Ճարակ, &c.

Հուրաստաց a. cold, cool.

Հուրբակ s. fire-temple.

Հպատակ, աց s. subject; vassal, serf; a. dependent, inferior, subordinate, obedient, obsequious; attentive, careful; – լինել, to be attentive; – կալ, to be obedient, to obey; –անք S. –ութիւն; –եմ, եցի, –իմ, եցայ vna. to subject, to subdue; to subject oneself, to submit to, to obey; to serve, to wait upon; –ութիւն s. subjection, dependence; vassalage; submission, obedience, deference, subordination; devotedness, devotion; care, attention; – օրինաց, veneration, respect for the laws; –օրէն ad. dependently, with subjection or submission.

Հպարտ, ից a. proud, arrogant, haughty, lofty, lordly, overbearing, imperious, supercilious, vain; –աբան s. boaster, braggart, vaunter; –աբար, –ագոյնս ad. proudly, haughtily, vaingloriously; –ական a. vain-glorious, boastful; –անամ, ացայ vn. to be proud, to swell with pride, to be puffed up; – ը տոհմ իւր, to boast of one's descent or birth; –ացուցանեմ va. to make proud, to puff up, to inflate, to render haughty; –ութիւն s. pride, arrogance, haughtiness, vain-glory, superciliousness; S. Իշխանեմ.

Հպաւոր S. Հուպ a.; –իմ, եցայ vn. to approach, to go or come near to; –ութիւն s. proximity, vicinity, neighbourhood; touch; intimacy; habit.

Հպեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to approach. [touch, to handle.

Հպիմ, հպեցայ vn. to approach; to

Հպութի, -ումն S. *Հպաւորութիւն.*

Հպտանք s. exaggeration or affectation in dress or ornament, ridiculous medley, dandyism, finery, spruceness, puerile ornament, bibs & tuckers; *fig.* affectation, affected ways, mincing air, simpering.

Հպտիմ, եցայ vn. to deck, to trim or bedizen oneself out, to spruce up, dress or adorn oneself in a studied or affected manner.

Հռետոր, աց s. rhetor, rhetorician, orator; *-աբան* a. eloquent; s. rhetorician; *-աբար* ad. rhetorically, eloquently; *-ական* a. rhetorical, oratorial; *-այք, յից* s. the rhetors, orators; *-անամ* vn. to be an orator, to harangue, to speak in public; *-ութի* s. the rhetorical art, rhetoric, oratory.

Հոլիկ գամ vn. to turn; *շուրջ* —, to turn round; to turn all around.

Հոնչիւն s. snorting or rattling in the throat; — *մահուան*, death-rattle.

Հռոգ, ի, իւ s. salary; bursary; *-ակեր* s. stock-holder; bursar scholar, exhibitioner; *-եմ* va. to pay a salary.

Հռոմ, Հռովմ a. s. roman, latin; s. Rome; *-ք*, the Romans; *-այական* a. roman; *-այերէն* a. latin; ad. in latin; *-այեցի* a. s. roman; *-էական* a. roman.

Հռչակ, աց s. S. *Համբաւ*; exultation, rejoicing; solemnity, pomp; *-աւ* ad. solemnly, pompously; — *հարկանել* S. *-եմ*; — *լինել*, to be heard, published, divulged; — *հարկանիլ*, to be spread the fame of; *եւ ելանէր — զնմանէ ը̅ ա̅մ կողմանս*, & the fame of him went out into every place of the country round about; — *ընթանայ*, it is reported, there is a report, they say; the report is spread; it is rumoured.

Հռչակագեղ a. very beautiful, handsome, fair, fine; *-կան, -նուն, -ւոր* a. famous, renowned, celebrated, far-famed; *-կելի* a. praiseworthy, commendable, laudable.

Հռչակեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to make famous, to trumpet, to sound the fame of, to praise, to exalt; to publish, to divulge, to make public, to noise or rumour abroad; to chant, to celebrate, to solemnize.

Հռչակիմ, եցայ vn. to be renowned, celebrated; to be divulged, published, to get or take wind.

Հսկայ, ից s. giant; *-աբար* ad. like a giant, in a giantlike manner; *-ազն, -ազուն* s. giant; *-ազօր* a. having the strength, vigour of a giant, very strong; *-ական* a. giant's, giantlike, gigantic; *-աձեւ* a. gigantic, huge, colossal, colossean; — *անդրի*, colossus, colosse, colossal statue; *-աքայլ* a. ad. with giant strides; — *ընթանալ*, to walk or advance —; — *յառաջադիմել*, to make rapid progress, *fig.* — great improvement; *-ութի* s. giantship.

Հսկեմ, եցի vn. to watch, to abstain from sleep; *fig.* to watch over, to guard, to oversee, to take care of, to have an eye upon; S. *Հիւանդ*, &c.

Հսկեցող, Հսկող s. watcher; a. watchful, vigilant; np. Gregory.

Հսկողութիւն, Հսկութիւն s. watching, wakefulness, sleeplessness; vigilance. [of a feast.

Հսկումն s. watch, vigil; vigil, eve

Հսկուն a. awake. [ade, buffoonery.

Հտպտանք, &c. S. *Հպ-*; s. harlequin-

Հրաբաժակ s. fire-cup; *fig.* punishment by fire; a. fiery, full of fire; *-բանութի* s. pyrology; *-բեր* a. igniferous, producing fire; *chem.* pyropherous; *-բերան* a. fire-mouthed; *-բղխային* a. volcanic; *-բորբ* or *ոք* a. all on fire, in flames, burning, glowing, blazing, flaming; — *սրտմտութի*, gust of passion; impetuous, fiery wrath; *-բոց* s. phlegethon; *-բուղխ* a. ignivomous, fire-breathing; s. burst of flame, eruption, volcano; *-բուն* a. fiery, igneous; *fig.* spiritual, celestial, divine; *-գղթորական* a. *chem.* pyrogallic; *-գինեմրրական* a. *chem.* pyrotartaric; *-գոյն* a. flame-coloured, red, red as fire; *-գունդ* or *գնդակ* s. fire-ball; *-դէղ* a. heaping up fire; *-զէն* S. *-հար*; *-ք* s. fire-arms, guns, muskets, rifles; artillery, ordnance; *-զինեակ, եկաց* s. artillery-man, gunner; *-զինեմ* va. to arm or furnish with fire; *fig.* to inflame, to kindle; *-զինութիւն* s. artillery; *-թոյն* a. very poisonous.

Հրաժարական a. renouncing, abdicating, resigning, taking leave of; s. resignation; leave of absence; *տալ ողջոյն*, to take one's leave, to say good-bye, to bid farewell to; — *կեանք*, retired or solitary life.

Հրաժարեալ *a.* that has resigned; deceased; S. *Հրաժարեմ.*

Հրաժարելի *a.* unbecoming, indecent; prohibited, forbidden.

Հրաժարեմ, եցի *va.* to cause to renounce or abdicate; to dismiss, to discharge; to forbid, to prohibit, to interdict; *vn.* to renounce, to abstain, to deprive oneself of, to forego, to forbear, to refrain, to desist, to resign; to deny, to disown, to refuse; to take leave of, to bid farewell to; to die, to decease; — *յաղանդոյ*, to abjure, to recant, to renounce; — *յաշխարհէ*, to renounce the world; to enter a convent; — *յիշխանութենէ*, to abdicate, to resign, to tender, to lay down or throw up one's commission; — *ի թագաւորութենէ*, to abdicate the crown; *աղաչեմ զքեզ կալ զիս հրաժարեալ.* I pray thee have me excused, I beg you excuse me, I pray you to be kindly indulgent towards me; *—եցուցանեմ* S. — *va.*

Հրաժարիմ S. *Հրաժարեմ* *vn.*; *հրաժարեցան ի միմեանց*, they left each other, they separated.

Հրաժարութիւն, —ումն *s.* renouncing, giving up, resignation, renunciation, abdication; dismission; departure from this life, decease, death; monastic life; *—ումն յանձնէ, ի կամաց անձին*, resignation, self-denial, thorough self-forgetfulness, abnegation.

Հրաժեշտ, ի *s.* renunciation, renouncing, relinquishment; abdication; resigning, resignation; denial, refusal; leave of absence; dismission, discharge; permission; parting, leave; farewell, adieu, good-bye; — *առնուլ, տալ* S. *տալ Հրաժարական ողջոյն*; to renounce, to give over, to relinquish, to resign; to retire from, to leave off; to bid adieu or farewell; *ի —ի կացուցանել.* to dismiss, to discharge, to send or turn away; *առնուլ — անդարձ*, to bid an eternal farewell, to bid adieu for ever.

Հրալից *a.* full of fire, ardent, burning; *—լուցիկ առնեմ* *va.* to consume with fire; *—լուսածնական* *a. chem.* pyrophosphoric; *—խաղ, ի* *s.* pyrotechnician, fire-work maker; *—խաղաց, ի* *a.* accompanied with fire; *—խաղութիւն* or *—խաղք* *s.* fire-works; *հանդէս —թէ*, display of —; *առնել —թիս*, to set or let off —; *—խառն* *a.* mixed with fire; *—ծին* *a.* producing fire; *—ծնեալ* *a. chem.* pyrogenic; *—ծորան* *a.* diffusing or spreading fire; *—կաթ* *a.* phlogistic; *—կատար* *a.* fire-topped; *—կերպ* or *պեան* *a.* fire-like, flame-shaped; — *զաւք* or *—ք* *s.* angels; *—կէզ առնեմ, —կիզեմ* *va.* to burn, to fire, to set on fire; *—կիզուն, —ումն* *s.* burning; inflammation; *—կիր* *a.* containing fire, igniferous; *s.* pyrophorus; *—ակն* *s.* carbuncle (stone); *—հալ, աց* *s.* metal; *—ք*, metals; *—հալելի* *a.* metallic; *—հալոց* *s.* crucible; *—հան, ի* *s.* steel (for striking fire).

Հրահանգ, ք, գաց *s.* instruction, tuition, education, discipline, teaching; knowledge, information; regulations; system, rules; diet, regimen, low diet; *—ք զինուորութեան*, military discipline; *—ք զինուորաց*, military exercises; evolutions; *ի —ս կրթութեան վարժել զզօրս*, to exercise, to drill soldiers; *—ք մարմնոյ*, bodily exercises; *—ապետ* *s.* chief usher; gymnasiarch; *—արան* *s.* scholastic institution; gymnastic ground; *—եմ, եցի* *va.* to instruct, to teach, to exercise, to drill, to discipline, to tutor, to train up, to form, to regulate, to civilize, to polish, to fashion; *—իմ* *vn.* to exercise oneself, to practise, to acquire instruction or knowledge, to improve one's mind; *—իչ* *a.* instructive; instructing; *s.* instructor, teacher, tutor; *—ութիւն* S. *—ք.*

Հրահատ *a.* red-seeded (pomegranate); *—հար, ի* *s.* carabine, carbine; *—հարակիր* *s.* carbineer; *—հմայ,ից* *s.* pyromancian; *—ք* or *—ութիւն* *s.* pyromancy; *—հոս* or *սան* *a.* fire spreading, shedding fire on; *—հոսանք* *s.* torrent, river of fire; *—հոսեմ* *vn.* to flow like a torrent of fire; *—ձգութիւն* S. *Հրձ—*; *—ձեւ* *s.* pyramid; *a.* S. *—կերպ.*

Հրամայական *a.* imperative, imperious, lordly, dictatorial; *s. gr.* imperative mood.

Հրամայեմ, եցի *va.* to command, to order, to enjoin, to impose, to prescribe; to permit, to allow, to authorize; to establish, to settle, to dispose; *ոչ* —, to forbid, to prohibit, to proscribe, to interdict.

Հրաման, աց *s.* command, order, injunction, ordination, behest; permission, authorization, license, leave; decree, edict; *հակառակ* —, counterorder; *-ք*, destiny, fate, lot, fatality; doom; *- հաւատոյ*, doctrine of faith; *- պատասխանւոյ*, oracle; *անդարձ -*, irrevocable order; *- հանել, դնել, տալ*, to command, to order, to dispose; to appoint, to decree; to give leave, to permit; *- առնուլ, - պատուիրանի առնուլ*, to obtain leave; to receive orders or directions; *- տալ վ̃ն տանն իւրոյ*, to make one's will; *ես եդի զ-ս զայս, յինէն ել -ս այս*, I have signed this decree; S. Ձէն; -, fire-pot.

Հրամանաբանեմ vn. to deliver the oracle; *-բանութիւն* s. oracle; *-բար* ad. imperatively; with authority, authoritatively; imperiously; *-բեկ լինիմ* vn. to perish miserably; *-բեր* s. courier, messenger; envoy, ambassador; *-գիր* s. ordinance, order, warrant; letters patent; monitory; *- ձեռնադրութե.* letters dimissory; S. Անցագիր; *-դրեմ* vn. to give orders; to impose; to decree; *-զանց լինիմ* vn. to break an order, to transgress; *-կան* a. imperative, imperious, lordly; *-կատար* s. executor, proxy; mandatary; a. obedient; *-կարգ բան* or *-կարգք* s. tenet, dogma; *-առու, աց* a. receiving an order; *-տար, աց* s. commander; *-տարութիւն* s. command, authority; *-տու, աց* a. commanding, permitting; *-տուութի̃, -տրութի̃* s. command, order, ordination; leave, license, permission; *-տրեմ* va. S. Հրաման տամ; to deliver an oracle.

Հրամանուած a. woven with fire; *-մենք* s. afternoon lunch; *-մուխ* a. tempered (iron, &c.), *- նետք սիրոյ*, the fiery shafts of love; *-մուշկ* s. zool. Indian or Tibet-musk; pyrausta.

Հրային a. igneous, fiery, pyric, ardent.

Հրայրեաց a. burnt, consumed by fire; burning, consuming by fire; *-ք*, *-եցութիւն* s. burning; conflagration, fire, flames.

Հրայրք s. fig. fire, heat, ardour.

Հրանամ, ացայ vn. to ignite, to become fire, to be on fire, to kindle, to be inflamed; to catch or take fire, to burn, to be lighted, set on fire; fig. to take fire, to be all fire, blaze or excitement.

Հրանիւթ, -եայ S. Հրեղէն; *- փոշի*, gunpowder; *-նշոյլ* a. fire-flashing, sparkling, luminous, gleaming; *-նունկ* s. bot. ranunculus, crow-foot; *-նուռ* a. all fire, ardent, burning; *-նօթ* s. stink-pot; cannon; cannon-ball; *-անտ* s. chem. augite, pyroxene; *-անց* s. fire-tube, flue, chimney.

Հրաշ, ի s. S. *-ք*; a. wonder-struck, astonished; *- առ -* ad. admirably, wonderfully; *-աբուսեալ* a. born or produced in a wonderful manner; *-ագեղ* a. charming, graceful, of admirable beauty; *-ագործ*, &c. S. Սքանչել-, &c.; *-ագէտ* a. fond of portents or prodigies; s. soothsayer, conjurer; *-ագիտակ* a. of a fine figure, of charming aspect, of wonderful grace, of singular beauty; *-ազան* a. admirable, wonderful; astonishing, surprising; *-ազարդ* a. wonderfully ornamented or embellished with; *-ազարդեմ* va. to ornament or adorn wonderfully well; *-ազնին* a. exciting admiration, charming, enchanting; *-ալի* a. wonderful, marvellous, worthy of admiration, surprising, amazing; *-ք* s. wonders, prodigy; *-ք ջրաբաշխականք*, hydraulic paradox; *-ածաղիկ* s. bot. balsamine, balsam; *-ակերտ, ից, աց* a. extremely well built or done, wonderful, astonishing, surprising; s. masterpiece; *եօթն -ք*, the seven wonders; *-ակերտեմ* va. to make, build or construct wonderfully well; *-ակերտուի̃* s. wonderful construction, grand & imposing monument, marvellous work, surprising fact; *-անազելի* a. very pretty, charming, fair; *-անամ* S. Սքանչ-; *-անկար* a. wonderfully painted; magnificently embroidered; * very clever (painter); *-անշան* a. wonderful, prodigious, miraculous; *-անորոգ* a. wonderfully renewed; *-անուն* a. renowned, very celebrated, famous; *-աշնորհ* a. very graceful, very charming; *-ապայծառ* a. very luminous, brilliant, resplendent; *-ապատիւ* a. very honourable; *-ապատում* a. extremely well narrated; relating wonders; mysterious; *-ապէս*, *-ատեսիլ*, *-ացուցանեմ*, &c. S. Սքանչել-, &c.; *-ափայլ* a. very resplendent, very brilliant, most luminous; *-ափառ* a. most majestic, - glorious, - august; *-ափառապէս* ad. wonderfully, marvellously, admirably; miraculously; majestically, gloriously; *-ափառութիւն* s. magnificence, august grandeur; wonders, marvels; *-չէկ* a. red, red hot, all on fire, incandescent, at a white heat; fiery, ardent, burning; –շունչ *a.* fire-breathing; vomiting fire, volcanic; furious, raging, ardent.

Հրաշք . շից *s.* miracle, marvel, wonder, prodigy, portent; monster; spectre, phantom, larvæ, ghosts; – իմաստութեան, prodigy of science, of wisdom; –շս գործել, to work a miracle; *fig.* to perform miracles, to do or work wonders; ի –շս զարմացման ածել, to surprise, to astonish, to stun, to amaze, to astound; ո՜վ –շիցս, what a wonder! good Heavens! Goodness gracious!

Հրաչափ *s.* pyrometer; –չեայ *a.* fire-eyed; –պահպանակ *s.* fire-screen; –պաշտ, &c. S. Կրակա–.

Հրապարակ, աց *s.* place, spot, ground; public or market-place, market, exchange; town-hall, town-house; concourse of people, assembly, the public, crowd; court, tribunal; good cheer, feast; արտաքին –ք դրանց, porch, portico, atrium, vestibule; տիեզերական, ահեղ –, last judgment; –մեհենից, gymnasium; S. Ըստ, Ընթացք, Թատր; ի –ս, ի –ի անդ, –աւ *ad.* in the public places, in public, publicly, notoriously, evidently, frankly, plainly, openly; – դնել, to consult, to deliberate; – առնել S. –եմ.

Հրապարակաբան *s.* public orator, haranguer, preacher; tax-collector, --gatherer; –եմ, –ութի S. Ատենաբանեմ, &c.; –գոյժ *a.* made public, published, divulged every where, rumoured abroad; – առնել, to publish, to make known far & wide, to divulge, to noise or rumour abroad; – լինել, to become public, to take wind, to be published, divulged; –խումբ *a.* public; – տեսարան, – spectacle; –խօս, աց *a.* pronounced in public; *s.* public speaker, haranguer, orator, speechmaker, declaimer; *ad.* publicly; – լինիմ or –խօսիմ *vn.* to pronounce or recite in public, to harangue, to address, to declaim, to recite; *to spout, to speechify; –խօսութի *s.* discourse pronounced in public, oration, harangue, sermon, declamation; –կալական *a.* democratic; –կալութիւն *s.* democracy; –կան *a.* public, notorious; solemn; –նախատ *a.* publicly reproved, blamed by every one; –նէծ լինիմ *vn.* to be publicly cursed; –շրջող *a.* street-pacing, roving, vagrant, wandering, tramping; –տես *a.* seen by all, public; –, –տեսիլ or –ցոյց առնել, to expose to public view, to show up in public; –քարոզ առնեմ *va.* to expose to infamy, to defame, to slander, to lampoon.

Հրապարակեմ, եցի *va.* to publish, to make public, to promulgate, to divulge; to declare, to disclose, to report.

Հրապարակութի *s.* publicity, divulgation, promulgation, making known.

Հրապարիսպ *a.* fire-walled; –պարփակ *a.* surrounded by fire.

Հրապետ *s.* ignipotent.

Հրապոյրք *s.* charms, attractions, allurements; lure, bait, wheedling, cajolery, flattery, enticement, solicitation, seduction; instigation, suggestion, impulse, incitement; – գեղոյ, charms of beauty; – հաճոյից, հեշտութե, the allurements of pleasure, of voluptuousness; պատիր –, deceitful baits; ի –րս ուրուք ըմբռնիլ, ելանել, հարկանիլ, to be seduced, misled, tempted, led astray, allured, enticed, decoyed; ի –րս ցոփութե դարձուցանել զոք, to entice to gluttony; to allure one to debauchery; արբուցանել ումեք –րս պղտորս, դժնեայս, to administer poison, to poison; *fig.* to seduce, to mislead, to pervert, to corrupt, to debauch, to lead astray, to bring into an error.

Հրապուրական *a.* attractive, enticing, alluring, engaging, seducing, insinuating, tempting, captivating.

Հրապուրանք S. Հրապոյրք.

Հրապուրացուցանեմ *va.* to overstrain a word or phrase, to pervert the meaning or sense of a passage.

Հրապուրեմ, եցի, –եցուցանեմ *va.* to allure, to attract, to entice, to decoy, to inveigle, to induce, to instigate, to seduce, to suggest, to wheedle, to dupe, to coax, to cajole, to flatter; to suborn.

Հրապուրիչ *s.* seducer, deluder; instigator; *a.* S. –րական.

Հրաջերմն *s.* scarlet fever.

Հրառու *a.* fire-bearing; – նուիրանոց, censer.

Հրասախ, ի *s.* league; –աչափ *s.* distance of a league.

Հրասուզեմ *va.* to engulph in a vortex of flame; to set fire to.

Հրավառ *s.* fire-lighter; stoker, fireman ; *mech.* bellows blower; *a.* ardent, inflamed, burning; -*ելիք s.* steel, tinder, match, &c.; -*եմ va.* to light, to inflame; -*ութիւն s.* bonfire.

Հրատ, ից s. fire; pyre; funeral pile; *fig.* fire, ardour; *ast.* Mars; -*ս արկանել, հարկանել,* to kindle, to light, to set on fire; -*անջ a.* tormenting, punishing with fire; -*ապ a.* ardent, burning; - *ջերմն* S. *Հրաջերմն.*

Հրատարակ, աց s. publisher, announcer, crier; bill, poster, advertisement; - *մարտի,* declaration of war; - *առնեմ* or -*եմ, եցի va.* to publish, to make public, to divulge, to promulgate; to denounce, to declare; to inform the public, to cry, to proclaim; to pronounce, to intimate; to spread a report; to post up, to set up a bill or paper, to publish; to edit; -*իչ,* -*ող s.* bill-sticker; publisher; editor; -*ութի,* -*ումն s.* publication, publicity, promulgation, proclamation.

Հրատարափ a. raining fire; -*տարր a.* igneous, fiery; -*տեմ va.* to change into fire; -*տես, ակ, իլ a.* like fire, flame-shaped; fire-coloured; -*տոչոր a.* burnt; -*տիկք s.* sparks; embers; squib; - *օդաձիգ,* sky-rocket.

Հրարուեստ s. pyrotechnics; -*տական a.* -nical; -*տութիւն* S. –.

Հրացայտ a. emitting flames; shining, sparkling, glittering; - *աչք,* fire-flashing eyes; -*ք s.* fire-works.

Հրացան, ից a. throwing, casting or shooting fire; *s.* gun, musket, fusil, piece, arquebuse, rifle, blunderbuss; - *բաղխիչ, դայլախազեայ, կախաղանաւոր, ասղնաւոր, կրկնահար, հողմահար, յետսախցիկ, որսոյ, թռչնորսական* –, percussion-, flint-, pendulum-, needle-, double-barrelled, air-, breech-loading, sporting- or shooting-, fowling- or birding-gun, musket or rifle; *բաղխիւն -ի,* musket-shot; *շռինդ -ի,* report of a gun; *հարուած -ի,* gun-shot wound; - *բարկութի, շանթք,* thunder, thunder-bolt; *լնուլ զ-,* to load a gun; *արձակել զ-,* to shoot, to let off, to discharge, to fire; *չյառնուլ հուր -ի,* to miss fire, to flash in the pan; S. *Հնչել,* &c.; -*ք,* hail of fire; musketry; -*աբուն s.* butt-end, stock; -*ակիր, կրաց s.* fusileer, musketeer, arquebuseer, rifleman; -*ահար առնեմ* or -*եմ va.* to shoot; S. *արձակել զՀրացան*; -*ութի s.* shower of fire; volley of musketry, discharge of fire arms; report, detonation; thunder-bolt.

Հրացուցանեմ va. to inflame, to set on fire, to burn; to make red hot, to ignite.

Հրաւէր, ւիրաց s. invitation; *սիրալիր* –, courteous –; - *հարսանեաց, յուղարկաւորութեան, և այլն,* – to a wedding, to a funeral, &c.; - *տալ,* to invite, to bid; *մերժել զ-ն,* to decline an invitation.

Հրաւիրակ, աց s. inviter, host, hostess; -*ան a.* inviting, alluring; *s.* person invited, guest.

Հրաւիրան s. S. *Հրաւէր*; predestination.

Հրաւիրեմ, եցի va. to invite, to desire, to invite to a feast or assembly; to convoke, to convene; *յառաջագոյն* –, to predestine; - *ի ճաշ,* to ask or invite to dinner.

Հրաւիրումն s. invitation.

Հրաւոր a. fiery; *s. ast.* Mars; -*փայլ a.* sparkling, shining as fire, luminous, brilliant; -*փորձ a.* tried by fire; -*փորձութի s.* proof by fire; -*փուշ s. bot.* pyracantha; -*քար s.* fire-stone, pyrite.

Հրդեհ, ից s. fire, conflagration; - *ի ծովու, ի նաւի,* ship on fire out at sea; fire on board ship; - *արկանել, հանել զ-,* to fire, to set on fire, to give to the flames; - *վառեցաւ,* it was burnt; S. *Հուր, Զրհան*; -*ական a.* combustible, incentive; -*ակէզ լինիմ vn.* to be burnt; -*արկու a. s.* incendiary; fire-brand; -*եմ, եցի va.* to burn, to kindle, to set fire to; -*իչ s.* incendiary; -*ութիւն,* -*ումն s.* conflagration, burning, combustion; inflammation.

Հրեղէն a. of fire, fiery, igneous; empyreal, celestial, spiritual, angelic; -*ք s.* the angels; - *երկինք,* the Empyrean.

Հրեշտակ, աց s. angel; deputy; messenger, envoy, ambassador, legate; courier, express; indication, sign, token; -*ք,* the angels, heavenly spirits; - *Հայրապետին Հռովմայ,* nuncio, the Pope's –; - *մարտի կամ հաշտութե,* herald; *պահապան* –, tutelary or guardian-angel; - *տօն,* angelus; *բարի -ք,* the good angels; *չար -ք,* the evil spirits; -*դ իմ*! my angel! my darling! -*ս առնել, առաքել, արձակել, յղել.* to send a messenger or ambassador.

Հրեշտակաբար ad. in an angelic manner, angelically; like a messenger; *-բնակ* a. inhabited by angels; *-գնաց առնեմ, լինիմ* va. to send an embassy or a deputation; *-լինել.* to be sent on an embassy, on a mission, on an errand or message; *-գնացութ̃ի* s. embassy; *-գումար, -գունդ* a. assembled, composed of angels; *-խառն* a. in the company of angels; *-խոտ, (խմի)* s. *bot.* angelica; S. *Թոքախոտ*; *-կան* S. *-յին*; *-կերպ* a. like an angel, angelic; *-կիր* a. endowed with angelic prerogatives; *-կրօն* a. living, behaving in an angelic manner, leading an angelic life; *-հանգէտ* a. like or resembling an angel, angelic; *-յին* a. angelic, belonging to an angel; *-նամ, ացայ* vn. to become an angel, to live angelically, to lead an angelic life; *-նման* a. *ad.* resembling an angel, like an angel; *-պետ, աց* s. archangel, chief or prince of the angels; *-պէս* ad. like an angel, angelically; *-սէր* a. fond of angels; *-վայել* a. proper, becoming to an angel, worthy of an angel, angelic; *-տես* a. that has seen an angel; *-տեսիլ, -տիպ* a. of celestial form, of angelic appearance, or beauty. [to herald.

Հրեշտակեմ, եցի va. to announce,

Հրեշտակերամ s. the hosts of the angels. [*-ս*, my -.

Հրեշտակիկ s. little angel, cherub;

Հրեշտակութիւն s. angelic nature; embassy, message, deputation, delegation; *-ս առաքել, առնել.* to send ambassadors, deputies, to depute, to send a commission.

Հրեշտակօրէն S. *-աբար.*

Հրետ, ից s. cannon, gun, piece of ordnance; *հաստարան -ի*, carriage; *գնդակ -ի*, (*ռումբ*) cannon-ball; *-պղնձի*, a bronze cannon; *փոշի -ի*, gunpowder; *արձակմունք -ից*, cannon shot; cannonade; *թնդիւն -ի*, report of a cannon; S. *Հնչիւն, Թնդիւն, Հրնչեմ*; *արձակել -ս*, to fire off, to fire or discharge a gun, to cannonade; *անգործ առնել զ- թշնամւոյն*, to dismount a gun; *թնդայ, որոտայ -ն*, the artillery thunders; *-ակոծ առնեմ, -ակոծեմ* S. *Հրետս արձակեմ*; *-ակոծութ̃ի* s. cannonade, -ding; *-աձիգ* s. gunner, artillery-man; - or *-արձակ լինել.* to fire a gun; *-եմ, եցի* va. to cannonade; *-ու̃մ* s. cannonade.

Հրէաբար ad. like a Jew, after the manner of the Hebrews; *-բանութիւն* s. hebraism; *-կան* a. jewish, hebrew, judaical; *-օրէնք*, the jewish law; *-հնութիւնք*, judaical antiquities.

Հրէայ, Հրեայ, հրէից s. jew, hebrew, israelite; *-ք*, the -s; *թաղ Հրէից*, jewry, jew's ward, quarter in a town.

Հրէանամ, ացայ vn. to become a hebrew, to embrace judaism; to judaize.

Հրէապետ, աց s. chief of the hebrew nation; *-պէս* S. *-բար.*

Հրէաստան, ի s. Judea; *-եայք, եայց* s. jews, hebrews, israelites.

Հրէարէն ad. in hebrew; a. S. *-կան*; *- ուսանել, խօսել, գիտել.* to learn, to speak, to know hebrew, the hebrew language or tongue. [daism.

Հրէացուցանեմ va. to convert to ju-

Հրէշ,ից s. monster; portent, pro-

Հրէու̃ի s. judaism. [digy, moon-calf.

Հրընկեցութիւն S. *Հրձգութիւն.*

Հրընկէց a. fire-hurling, thunder-striking, fulminating; *-բարկութիւն*, [thunder.

Հրթիռ S. *Հրատիկ.*

Հրիտակ, աց s. inheritance; legacy, bequest, gift by will, endowment; *-առնել.* to bequeath; *-ատար* s. heir; legatee. [tree.

Հրկենի s. *bot.* roucou- or annotto-

Հրկէզ a. burnt, kindled, on fire; s. fire; *- առնել.* to burn, to kindle, to consume by fire; *- լինել.* to burn, to be burnt or consumed by fire.

Հրկիզեմ, -զում S. *Հրկէզ առնեմ.*

Հրկիզութ̃ի, -ու̃մ s. burning, conflagration, fire.

Հրձգու̃մ s. act of casting fire; jet of fire; conflagration; thunderbolt.

Հրձիգ s. fire-brand, incendiary, burner; linstock; *-ք*, conflagration, fire; *- նաւ*, fire-ship; *- առնել.* to set on fire, to set flames to; *- լինել.* to be burnt, destroyed by burning.

**Հրճհրճուկ* S. *Աճառ.*

Հրճուալի, լեր, լից a. joyful, gay, cheerful, merry; *-կան* a. gladdening, cheery, joyous, mirthful; *-կից լինիմ* vn. to rejoice with, to congratulate.

Հրճուանք s. joy, mirth, rejoicing, cheerfulness, gaiety, sportiveness, delight, pleasure; *-նս ունեք կազմել. ի -նս ածել զոք*, to rejoice, to delight, to cheer; *ի -նս խնճոյից*, in the merriment of a feast.

Հրճուեցուցանեմ va. to rejoice, to divert, to amuse; *- զանելիս*, to delight the ears, to charm, to please.

Հրճուիմ, եցայ vn. to be joyful, in a merry mood, to thrill with joy, to leap for joy, to be transported with joy, to shout for joy, to be over-joyed, to exult, to rejoice greatly, to be in a rapture of joy, to be beside oneself

Հրճուողական S. *-ւական*. [with joy.

Հրշէջ s. steam-pump; engine.

Հրշտեմ vn. to fear, to be afraid.

Հրոս, ի, իւ s. militia men, troops; military banditti, horde; band, gang, crew; scout, rover, robber, plunderer; S. Կաւատ; *-ակ, աց* s. banditto, bandit; S. *Հրոս*; *-ակեմ* vn. to fall upon, to make an inroad, to invade, to sack, to plunder; *-իմ* vn. to rush, to fall upon impetuously.

Հրովարտակ, աց s. edict, decree; *գիր -ի*, chronicles, annals; *- առնել, հանել*. to issue a decree; *-ս առնել*, to make or publish edicts; *-աւոր* s. King's messenger.

Հրոտից s. the twelfth month of the ancient Armenian calendar.

Հրուանդան, աց s. headland, promontory, cape, foreland.

Հրուկ s. roucou, arnotto (dye).

Հրուն s. fiery nature; ardor, heat.

*Հրուշակ, Խր- s. helvà, a sweet meat.

Հրուտ a. ignited, burning.

Հօտ, ից s. flock, flock of sheep, of goats, fold; S. Յօտ; *fig.* the faithful, the universal Church.

Հօտաժողով a. collecting the scattered flock; *-կապուտ* s. cattle-stealer; **-աղ* s. shepherd-swain, country-lad, young ploughman; *-պետ, աց* s. pastor, chief of a flock; *fig.* bishop; *-պետութիւն* s. episcopacy; bishopric; *-սէր* a. careful, fond of one's flock; *-վատնիչ* a. dispersing, ruining or leaving one's flock a prey to wolves; *-րած, աց* s. shepherd, pastor; *-րան* s. sheepfold, fold.

**Հօտեմ, Հօտոց* S. Յօտեմ, Յօտոց.

Հօտէրէց S. *Հօտապետ*. [moss.

Հօտխոտ s. *bot.* lycopodium, club-

Հօրաբարոյ S. *Հայրա-*; *-մոյն* a. born of a noble, illustrious father, Eupator.

Հօրան, աց s. flock or herd of animals; *- լինել*, to jump, skip or leap for joy, to bound with joy.

Հօրաքեռադուստր sf. cousin, daughter of father's sister; *-որդի* s. cousin, son of father's sister; *-քոյր* sf. aunt, father's sister.

Հօրեղբայր s. uncle, father's brother; *-բօրադուստր* sf. cousin, daughter of father's brother; *-բօրորդի* s. cousin, son of father's brother.

Հօրու, ի, աւ s. step-father.

Հօրուտ, ի s. *bot.* tuberose.

Հօփալ, ի s. wood-pigeon.

Ձ

Ձ (*tzā*) *ձայ* s. the seventeenth letter of the alphabet, & the twelfth of the consonants; *ձ, ձ̄*, eighty; eightieth. — It has much affinity with the letter *ծ*, & is confounded sometimes with it; for example: *խնձոր, խնծոր*; *ընձայ, ընծայ*; *գձուձ, գծուծ*, &c.

Ձաքռտեմ vn. to tremble with age, to write in a trembling hand.

Ձագ, ուց s. the young of any animal; *- թռչնոց*, young of a bird, nestling, brood; young sparrow; *- հաւու*, chick, small chicken, pullet; *- կենդանեաց*, young one, little one of animals, pup, whelp, cub; S. Կորիւն, &c.; *-ունք*, the young or little ones, the progeny; *ճռիւն -ուց*, the chirping or twittering of nestlings; *-ու* or *-ի լեզու* S. *Ճնճղկի լեզու*; *- մատն*, little finger; *-ս հանել* (*հաւուց*), to brood, to sit on eggs; (*անասնոց*) to have young, to litter, to bring forth.

**Ձագագիր* s. bird-shaped initial letter; *-խառն* ad. together with their young; *-խոտ* s. *bot.* clove; pink, carnation; caryophyllata, avens, bennet; *-սնոյց լինիմ* vn. to bring up its young.

Ձագար, ի, աւ s. funnel, tun-dish.

Ձագարան s. nest; niche, cell. [pip.

Ձագանամ, Ձագեմ vn. to chirp, to

Ձագթոռնեայ s. great-great-grandnephew or niece.

Ձագիկ s. very young animal or bird.

Ձախ, ոյ or *ու* a. left; sinister; left-handed; *s.* left, left hand or side; ի –մէ, on or to the left; գիտել կամ չգիտել զաջ եւ զ–, to know or not to know the right hand from the left; *fig.* – good from bad; S. Ահեակ, Աջ.

Ձախաթեւ *s.* left arm; –կողմեան *a.* left, that is on the left; –կողմն *s.* left, left side; ի –, to the left; ննջեսցես ի – քո, you will sleep on your left side.

Ձախանամ *vn.* to be deteriorated.

Ձախլիկ *s.* left-handed person.

Ձախող, –ակ *a.* sinister, sinistrous, untoward, unfortunate, unlucky, bad, sorrowful, sad, unfavourable, contrary; ի –ակս, in misfortune, adversity or calamity; –նախանձ, zeal misunderstood; feigned, affected emulation; –ակի *ad.* sinistrously, unfavourably, awkwardly, untowardly, perversely, unluckily, unfortunately; *a.* S. Ձախողակ; – բարեպաշտութիւն, mistaken piety; – պատկառանք, bashfulness, sheepishness; առ – ամօթոյ, from mere shamefacedness.

Ձախողանք S. Ձախողութիւն.

Ձախողիմ, եցայ *vn.* to be unsuccessful, not to attain one's end, to find oneself wofully disappointed, to go to rack & ruin, to endure, undergo or suffer failure, to experience misfortune, to be unfortunate.

Ձախողութիւն *s.* adversity, misfortune, disaster, mischance, fall, disgrace, reverse, disappointment; –թե̄ հանդիպել, to experience great calamities, to be in distress.

Ձախոյ or ու *a.* left.

Ձախորդ, –ութիւն S. Ձախող, &c.

Ձակորճ *s. mus.* an Arm. note (ℛ).

Ձաձեմ, եցի *va.* to collect, to muster, to heap up.

Ձաղ, ու *s.* derision, mockery, jeering, laughter, laughing-stock; – առնել, to taunt, to rally, to scoff, jeer or laugh at, to mock, to make game or sport of, to turn into ridicule, to make laughing-stock of; – լինել, to make a fool of oneself, to expose oneself to the laughter of every body, to be laughed at, to be the laughing-stock of.

Ձաղագէմ *a.* shame-faced, ashamed, confused; –ծանակ *a.* exposed to laughter, turned into derision; dishonourable, infamous, ignominious, opprobrious; – առնել, to expose to to the laughter of every body, to make a spectacle of, to expose to ignominy, to defame; –կոծ առնեմ *va.* to beat, to box on the ears, to slap the face; to use harshly, to abuse, to insult.

Ձաղանք S. Ձաղ, Ձաղկանք; ի ծաղր եւ ի –նս լինել S. Ձաղ լինիմ.

Ձաղեմ, եցի *va.* to laugh at, to deride, to ridicule, to mock, to jeer, to make sport of; to put to shame, to affront, to vilify; to lead in triumph; to triumph, to conquer, to be triumphant, to obtain the victory; Պոմպէոս ձաղեաց երիցս, Pompey triumphed thrice. [quiz.

Ձաղիչ *s.* scorner, scoffer, derider,

Ձաղկ, ի, աւ *s.* rod, switch, stick, cudgel, whip; S. –անք; *a.* straight, erect, right; – հերք, մազ, &c., bristled up, set on end; –ահեր, –ամազ *a.* having the hair erect; –անք *s.* flagellation, whipping, scourging, cudgelling, flogging, drubbing, discipline, chastisement.

Ձաղկեմ, եցի *va.* to beat, to whip, to flog, to lash, to scourge, to flagellate, to discipline.

Ձաղութի̄, –ուե̄ն *s.* derision, mockery, laughter: triumph; ձաղել –ուե̄ն, –ուե̄ն յաղթութե̄ առնել, to triumph, to be triumphant, to conquer.

Ձայն, ից *s.* voice; sound; cry, shout; noise, rumour, clamour; term, word, speech, tongue, language; *mus.* tone, tune; –ք Պորփիւրի, the five universals, (term in logic); – թռչնոց, warbling of birds; – ցնծութե̄, cry, shout of joy; – աղաղակի, cry, clamour; cry of pain, moan, lament, groan; նուաղումն –ի, loss of voice; կերկերումն –ի, hoarseness, raucity; ի – բարձր, aloud; զօրաւոր, մեծավայելուչ, ախորժ, քաղցր, սաստկայոյզ, տկար, դողդոջ, թրթռուն, անախորժ, կերկերեալ or կերկեր, նուաղեալ –, loud or strong, grave or serious, agreeable, sweet or soft, passionate or pathetic, faint or weak, trembling, thrilling, tremulous or quivering, disagreeable or harsh, hoarse, failing voice; – թաւ or բամբ, սուր or զիլ, base, deep, soprano, shrill sound or voice; – բառնալ, արձակել, առնել, արկանել, առնուլ, &c., to cry, to utter, to send forth cries, to cry out, to shout, to clamour; – ածել, to cause a voice or cry to be heard; to cry; – տալ, to cry out, to exclaim, to shout; to speak, to apostrophize; to defy, to challenge; *ի – ասել*, to say, to pronounce aloud, to tell, to recite; *ի մի – պատասխանել*, to answer unanimously, with one accord; *աղաղակել ի – մեծ*, to cry with a loud voice; to shout, to clamour, to yell; *բարձրացուցանել կամ ցածուցանել զ–*, to elevate, to raise; to lower, to abase the voice; *բարձրացուցանել զ– աղաղակի*, to raise one's voice; *– բարձեալ գոչել*, to cry out, to vociferate; *– զկնի եդեալ կոչել զոք*, to call after one; *– տուեալ խրախուսել*, to exhort aloud; *– տալ միմեանց*, to provoke mutually, to defy; to shout on, to exhort, to animate, to inspirit, to cheer up, to inspire with courage, to excite; *– տալ մարտի*, to declare war, to declare oneself opposed to; *– տալ ընդդէմ երկնից խիզախել*, to lift up the head against high heaven, to be proud, arrogant, boastful; *–նր̄ դելաւ*, his voice failed him; *նուաղեալ է –ն*, he has a dying voice.

Ձայնաբանութիւն *s.* acoustics, phonics; *–բեր s.* speaking-trumpet.

Ձայնական *a.* vocal; tonic; *– գործիք*; wind instruments; *–կից a.* of the same opinion, unanimous, agreeing, of one mind; *mus.* singing with, in chorus; unisonous, in unison; *s. gr.* consonant; *– լինիմ* or *–կցիմ vn.* to agree, to be of one mind, unanimous; to play or execute a symphony; *mus.* to be in tune; to sing to, to accompany; *–կրական a. gr.* reciprocal; deponent; *–ակցութիւն s.* agreement, consent, unanimity; concert, harmony, symphony; *mus.* accompanying.

Ձայնահաս, ի *s.* compass or reach of voice, distance to which the human voice can reach; *–հաւ s.* chanticleer.

Ձայնամփոփ *s.* sounding-board; *–չափ, ի s.* sonometer; *–պետ s.* first singer; *–տու, աց a.* giving or emitting a voice or sound; echoing, sonorous; *s.* crier; awaker, rouser; *– եղջիւր*, acoustic or ear-trumpet; *– լինել*, to cause a voice or sound to be heard; to resound, to re-echo; to cry against, to defy; *–տուր a.* exhorting, exciting; S. *–տու*; *– լինել*, to dare, to defy, to challenge, to throw down the glove or gauntlet; to provoke, to instigate; *– ժամանակ*, day fixed for combat or duel; *–ք s.* noise, rumour, crash, resounding, sound, echo.

Ձայնարան *s. mus.* gamut, scale.

Ձայնարգել S. *–ամփոփ*.

Ձայնարկեմ, եցի *vn.* to utter a cry, to cry, to shout, to call out; to speak to, to address; *–կու a.* crying, uttering a cry; *s.* crier, weeper, wailer, lamenter; *– գուսան, կին*, mourner, mourning woman; *–կութի s.* sound, voice, cry; shout, exclamation; complaint, lamentation.

Ձայնարձակ *a.* aloud; sonorous.

Ձայնաւոր *a.* vocal; *s. gr.* vowel; **– պատարագ*, high-mass.

Ձայնգիւտ *s. mus.* tuning-fork.

Ձայնեղ *a.* having a loud or sonorous voice; sweet-voiced; canorous, harmonious.

Ձայնեմ, եցի *va.* to raise one's voice, to cry out, to exclaim, to vociferate; to call, to invite, to convoke; to pronounce, to utter, to address, to tell, to express; to name; *ի խրախոյս –*, to encourage, to inspirit, to give heart to.

Ձայնընկէց S. **Ձայնահաս**.

Ձայնիկ *s.* a low, gentle, sweet voice.

Ձայնորդ, աց *s.* diapason; *gr.* consonant. [sooty, pitchy.

Ձանձախարիթ *s.* soot; *a.* fuliginous,

***Ձանձամ** *a.* ugly, deformed; filthy, dirty, foul, impure.

Ձանձիր *a. s.* S. **Ձանձրալի**, **Ձանձրութիւն**; *– առնել*, to tire, to annoy, to plague, to importune, to tease.

Ձանձրալի, **Ձանձրանալի** *a.* tiresome, tedious, fastidious, troublesome; disgusting, cloying.

Ձանձրանամ, ացայ *vn.* to grow tired, to become wearied, annoyed, cloyed, disgusted; *ձանձրացեալ ի կենաց*, weary of life.

Ձանձրացկոտ *a.* easily growing tired.

Ձանձրացուցանեմ *va.* to tire, to fatigue, to trouble, to importune, to plague; *– զլսելիս*, to tease, to vex.

Ձանձրոյթ *s.* tedium; S. **Ձանձրութ**; *a.* S. **Ձանձրանալի**; *– առնել, լինել* S. **Ձանձրացուցանեմ** & **Ձանձրանամ**.

Ձանձրութիւն *s.* wearisomeness, tediousness, irksomeness, ennui, annoyance; laziness, idleness; *– մեծ պատճառել, տալ*, to annoy greatly, to tease or plague excessively.

Ձառ *a.* twisted, crooked; ill made, coarse, rough; *–ադէմ a.* grim-faced, surly, crabbed, horrid; impudent, brazen-faced.

Ձար, ի *s.* hair; horse-hair; mane; czar; *-ի a.* hairy; *-խոտ s. bot.* maiden's hair, adiantum; *- վայրի*, fern; *-մաղ s.* hair-sieve; *-ուհի sf.* czarina.

Ձաւար, ի *s.* wheat-meal; *- գարի*, pearl barley.

Ձգական *a.* attractive, alluring, engaging; fascinating; tight, well bent.

Ձգանաւոր *a.* tendinous; sinewy.

Ձգանք *s.* act of stretching or spreading; * braces; drying-place or room; *anat.* ligament, aponeurosis; tendon, sinew; *geom.* chord of an arc, subtense; *- հրացանի*, trigger. [line; rope, cord.

Ձգարան *s.* tenter-horse; clothes-

Ձգեմ, եցի *va.* to stretch, to spread, to extend; to throw, to hurl, to fling; to shoot, to dart; to draw; to attract, to entice, to allure, to decoy, to lure; to carry off, to bring, to drag, to drag along; to take or suck in, to suck; to inhale, to aspire, to breathe; to lengthen out, to prolong, to protract; *to leave; *- զօդ*, to respire, to breathe; *- զաղեղն*, to draw a bow; *- զնետ*, to let fly an arrow, to shoot; *- զսուրն*, to brandish; to make a sword-thrust or pass; S. Սուր; *- զթի*, to row, to impel by oars; *- զվարմ*, to lay snares, to spread nets; *- զլուծ*, to bear the yoke; *- զառագաստս*, to sail, to unfurl or set the sails; *- զձեռն*, to stretch or hold out one's hand; *յինքն -*, to attract, to allure, to entice; *յինքն - զանարգանս ամ͞յն*, to incur the public contempt or hatred; *յանձն - զցասումն ուրուք*, to bring indignation or wrath upon one's head, to draw it upon oneself, to expose oneself to anger of; *- ի կորուստ*, to lead to ruin or destruction; *- զկեանս*, to pass one's life or days; *- զբանս*, to provoke, to rouse, to excite to anger; *- առ ոք զհայհոյութ͞ե բան*, to load with insult or execration, to insult, to revile, to abuse; *ձգեաց անարատ զճանապարհս իմ*, he made my way smooth; *-իմ vn.* to tend towards, to lean, to incline; to linger, to last; to flag, to languish; to get on but slowly; *- ի բանս ուրուք*, to be allured, seduced; *- զհերաց*, to be caught by the hair; *- ջղաց*, to be strained, overstrained; *ձգեալ տարածանիլ*, to stretch out, to extend; *ձգեցաւ ընդ ամս տասն*, it lasted ten years; *սարդիոստայնք ձգեցան*, the spiders have woven their webs; *ի մի կէտ նպատակի ձգի ամ͞*, every thing in this world comes to an end; *մի ուրեք հեռի ձգիցիք երթալ*, go no farther; *եւ ձգի վարագոյրն*, & the curtain falls. [tion.

Ձգեռ *s.* belch, belching, eructa-

Ձգիչ *a.* attractive; overpowering, winning; *- զօրութիւն*, attractive power, attraction.

Ձգձգեմ *va.* to pull or haul about; *ձգձգեալ ի դատաստան*, dragged from one tribunal to another.

Ձգողական S. Ձգիչ. [molecular -.

Ձգողու͞ի *s.* attraction; *- մասանց*,

Ձգումն *s.* draught, drawing, traction; shooting; attraction; tendency, inclination; attachment; *- շնչոյ*, respiration, breathing; *- ըմպելեաց*, draught, gulp; *- վառարանի*, the draught of a chimney.

Ձգռտամ, ացի *vn.* to belch, to eruct.

Ձգտեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to stretch, to extend, to distend, to draw; to tighten, to stiffen.

Ձգտիմ, եցայ *vn.* to stretch, to extend, to spread; to reach, to arrive; to grow longer, to be prolonged, protracted; to drive at, to tend to, to abut in; to stretch oneself, one's limbs; to endeavour, to strive, to try, to seek; *- աչօք զհետ ուրուք*, to follow with the eyes; *- ը͞ ումեք*, to vie, to emulate, to rival, to strive with.

Ձգտումն *s.* tension, extension, tendency; distension, lengthening, erection, expansion; *- ջղաց*, tension of the nerves, convulsion.

Ձեզէն, Ձեզոյն *pron.* yourself, you yourself; *ad.* personally; *դուք ձեզէն տուք զիրաւ*, judge of it yourselves.

Ձեղուն, ուանց *s.* ceiling; *- նաւաց*, deck of a ship; *- գահոյց*, canopy; *- կառաց*, roof of a coach; *- քերանոյ*, palate; *- գլխոյ*, skull, cranium.

Ձեղուանահանք *s.* sky-light.

Ձեռագէտ *s.* artisan, artificer, mechanic; artistic production; *a.* skilful, expert; *-գիտութի s.* work of hands, manual labour, trade, calling; *-գիր, գրաց s.* manuscript, hand-writing; bond, obligation, bill, note; signature; *-գործ, աց a.* made with hands, manual, artificial; manufacturing, mechanical; *s.* manufacture, handiwork; *-գործական a.* of arts & manufactures, artificial, industrial, mechanical; *-գործեմ va.* to make with the hand, to manufacture, to work; *-գործի s.* tool, implement; *-գործութիւն s.* manufacture, handiwork, industry; *-գրեմ va.* to write with one's own hand; to sign, to subscribe; *-գրութի̃* S. *Ձեռագիր*.

**Ձեռալուայ* S. *Ձեռնալ–*.

Ձեռակալ S. *Ձերբա–*; *-կան a.* by hand, manual; subject, submissive; own, proper; *-կապ, այ s.* handcuffs, manacles; *-ս արկանել, դնել,* to handcuff, to put on handcuffs; *-կերտ, այ a.* made with the hand, manufactured; *s.* manufacture; *fig.* creature; building, town built by oneself; farm; craft, calling; *– իւր,* the work of his own hands; *-կերտեմ, -կերտիկ* S. *-գործեմ, -կերտ*; *-կոծ առնեմ* or *-կոծեմ va.* to strike with the hand, to beat with the fist; *-հիւս a.* woven by hand; *-հմուտ a.* skilful in art, expert, practised, versed; *-ձիր s.* small present, drink-money; bribe; *-մբացի ad.* with his hand, manually; *-սուն* S. *Ձեռնա–*; *-ստեղծ a.* created or produced by hand; *-սրբիչ s.* towel; *-տունկ a.* planted with one's own hand; *s.* tree –; *fig.* creature, being; pupil; client, dependent; *-րուեստ, տիկ, տակ s.* artisan; *a.* manual.

Ձեռբակալ S. *Ձերբ–*.

Ձեռէք s. glove; *ագուցանել -էս,* to –; *ագանել -էս,* to put on one's –s; *հանել զ-էս va.* to un–, to take another's –s off; *vn.* to un–, to pull or take off one's –s.

Ձեռն, ռին, ռամբ or *ձերբ, ձեռք, ռաց s.* hand; fist; arm; *fig.* strength, might, power, force, main strength; aid, succour, protection; *ի –, ը̄ – ad.* by, by means of, through the medium or channel of; *զձեռամբ,* as much as one can, according to one's power; *ի ձեռանէ,* coadjutor, assistant; *պաշտօնեայ ի ձեռանէ,* subaltern functionary; *առ –,* ready at hand, under one's hand, near, at hand; *առ – բառարան,* portative dictionary; *– ի ձեռանէ, – ը̄ –, – ի –,* from hand to hand, from one to another, from me to you, from you to him, &c.; *որ ը̄ ձեռամբ է,* subordinate; *հզօր ձեռամբ,* with main strength, with a strong army; *– օտար,* a strange hand; *յերկոցունց ձեռաց աջողակ,* ambidexter, right-&-left-handed person; *– հաւանութե̃,* consent, assent; *ձեռս ի կապ,* with one's hand tied; with folded arms; *fig.* idle; *ձեռս յետս կապեալ,* with one's hands tied behind; *-ք փապարեալք յաշխատութե̃,* hands hardened by toil; *մահահամբոյր ձեռամբ,* with a deadly hand; *– Տեառն,* the hand, Spirit or Word of God; *ը̄ ձեռին բաւականի, ը̄ կարի ձեռաց իւրոց,* according to one's strength, power or means; *ամբարձ զ– իւր ի տիրապետել,* he formed the project of seizing the chief authority; *ձեռօք իւրեանց հայթայթէին զպէտսն,* they lived by their labour; *ի ձեռանէ նր̄ վարէ իշխանութի̃,* he governs under him; *ի ձեռս քո է,* it is in your power, it depends on you; *չէր – նր̄ բաւական,* he could not, he had not the means; *ահա – իմ ը̄ քեզ,* my hand shall be with you; *յա̃մ տեղիս ուր միանգամայն հասանէր – իւր,* every where he could; *եղեւ – Տեառն ի վերայ իմ,* the hand of God was on me; *– տալ իրերաց,* to help or assist each other; *– տալ ի,* to consent to; *– տալ անմեղութե̃,* to support, sustain or uphold innocence; *– տալ,* to lend a hand to, to stretch out a helping hand, to aid, to succour, to assist, to help; *– արկանել,* to lay hands on, to seize, to take possession of; *– արկանել. – ի գործ արկանել* or *առնել,* to lay one's hand on, to put one's hand to, to set about, to undertake, to take in hand, to begin, to attempt, to try; *ի – տալ,* to hand over, to deliver over, to give up; *ձեռս բառնալ,* to lift up the hands; *ձեռս ամբառնալ,* to raise one's hand against; *դնել զանձն ի ձեռին իւրում,* to jeopard, to risk one's life; *– անձին հարկանել,* to boast, to brag, to vaunt, to plume or pique oneself, to be proud of, to take to oneself the credit of, to avail oneself of, to deem it an honour; *ձեռս յանձին հարկանել,* to oblige oneself to, (« on my head be it »); *ձեռս դնել,* to lay hands on, to ordain, to consecrate; to put one's signature to, to sign; *– տալ աղջկան,* to give one's hand, to consent to marry; *ը̄* or *զձեռամբ լինել,* to be in the hands of, under the power, in subjection to; *ունել ը̄ ձեռամբ,* to have ready at hand; *ընդ ձեռամբ առնել, նուաճել, արկանել ընդ ձեռամբ*, to bring under one's power, to subdue, to subjugate; *կալ ընդ ձեռամբ ուրուք*, to put oneself under the protection of; to submit, to yield; to be submissive; *ը̄ ձեռամբ անկանիլ, գալ ի ձեռս, ի ձեռս անկանել*, to fall into the hands of, to be taken or seized, to get caught; *ի ձեռս բերել*, to obtain, to procure, to entrap, to catch; *անկանել ի ձեռս ուրուք*, to fall into the power of; – *օգնականութիւն գտանել*, to find a helping hand, to be sustained by, favoured with; *զձեռանէ առնուլ, ունել, ձգել*, to take or lead by the hand; *ձեռամբ առնել*, to indicate, to point to with the hand; *զձեռամբ լինել*, to be able, sufficient, capable; *զձեռօք ածել*, to seize, to grasp; to arrest; *ի – առնուլ*, to obtain, to acquire; to re-acquire; to undertake, to begin; *տարածել զձեռս իւր առ ոք*, to open one's arms to; *ճողոպրել ի ներքուստ ձեռին ուրուք*, to escape from the hands or power of; – *մխել*, to meddle, to interfere; to set a hand to, to undertake; – *մխել յոք*, to raise the hand against, to lay violent hands on, to ill-treat; to put to death; *ի բաց կալ, ապստամբել ի ձեռանէ ուրուք*, to rebel, to throw off the yoke, to save or rescue from the hands of; – or *ձեռս ի գլուխ ելանել, դառնալ*, to be confounded by shame or grief, to be greatly abashed, or cast down; – *զձեռամբ փոփոխելով քարշել զչուանն*, to draw a cord, to tighten a rope hand over hand; – *արկանել զգանձիւն*, to try to rob the treasure; *լուանալ զձեռս* *fig.* to wash one's hands of, to clear oneself from; * – *ունել*, to be fortunate, to have a lucky hand; *ձեռին կատակ՝ գռեհկաց կատակ*, rough play is bear's play, joking with hands are jokes of blackguards; S. *Եղանեմ, Ընդգրկեմ, Կարկառեմ, Ձգեմ*, &c., &c.

Ձեռնագէտ *s.* S. **Ձեռա–**; chiromancer, palmister; *-գիծ s.* paraph; flourish (in writing); *-գիտական s.* chiromancy, palmistry; *-գիր, գրայ s.* signature; – *արկանել*, to put one's – or name to, to sign; *-գրեմ* S. **Ձեռա–**; *-դրելի s.* candidate for holy orders; *-դրեմ, եցի va.* to lay hands on the head of; to ordain, to confer the orders of the church; to consecrate; to anoint, to crown; *-դրիչ, -դրող a. s.* ordaining; he who orders; consecrator; *-դրութիւն s.* laying on of hands, ordination; consecration; anointing, coronation; *-զնին a.* tangible, palpable, material; *-լուայ s.* drainage water; excrement; *-ծու s.* juggler, conjurer, wizard; mountebank, tumbler; *-ծուի s.* juggling, trickery, trick, sleight of hand, sleight of hand tricks, legerdemain; *-կապ* S. **Ձեռա–**; *-կոտոր a.* maimed of a hand or of hands; *-ակնոց s.* spy-glass; opera-glass; *-հըմայ, -յուի* S. *-գէտ, գիտական*; *-ձգութիւն* S. **Ձեռնձ–**; *-ձիգ լինիմ vn.* to stretch out the hand; to make an attempt on, to encroach; *-աղաց s.* hand-mill; *-մած a. ad.* with joined or clasped hands; *-մերձ լինիմ vn.* to touch, to put the hand on; *-մխեմ* or *-մուխ լինիմ vn.* to put one's hand to, to undertake; to meddle with, to prepare or dispose oneself; – *անձամբ յանձն*, to lay violent hands on oneself, to commit suicide; *-պետ s.* chief foreman; *fig.* creator; *-ռութիւն s.* gout in the hands; *-սուն a.* nourished, brought up by hand; *s.* nursling, pupil, scholar; creature.

Ձեռնատ, ի *a.* one-handed, —armed; *-ուր լինիմ vn.* to surrender, to give in.

Ձեռնարկ, ի *s.* enterprise, undertaking; subscription, signature; argument, reasoning; *-եմ, եցի vn.* to put one's hand to, to undertake, to try, to attempt; to lay hands on, to make an attempt, to attack, to encroach; to argue, to reason, to dissert, to descant; *-ու, աց s.* contractor, undertaker; disputant, wrangler; *-ութիւն, -ումն s.* enterprise; attack, encroachment; argument, reasoning; objection.

Ձեռնարձակութիւն *s.* aggression, encroachment, usurpation.

Ձեռնարուեստ *s.* artisan; art, business; work.

Ձեռնբեկ *a.* broken-handed, one-handed.

Ձեռներէց *a.* enterprising, bold, audacious, daring; arrogant, insolent; *այր –*, a fussy fellow; meddling person; – *լինել*, to undertake, to venture, to dare, to have the boldness to; to presume, to encroach; to take too much liberty; – *առնել*, to embolden, to render insolent or presumptuous.

Ձեռներիցութիւն *s.* presumption, hardihood, arrogance; boldness, bravery, act of valour.

Ձեռնընդել *a.* manageable, tractable, supple, tamed, familiar, domestic; *-ումն s.* docility, suppleness, aptitude.

Ձեռնթափ լինիմ *vn.* to draw back one's hands, to withdraw from, to abandon, to forsake entirely; to extend one's empire, to conquer, to dominate; *- յամէ*, to abandon all, to throw the helve after the hatchet; to venture the saddle after loosing the horse.

Ձեռնկալեմ, եցի *vn.* to lend a helping hand, to help or succour; *-իմ vn.* to be helped, succoured, to find aid or assistance; *-լու, աց a.* lending a hand, assisting, succouring; *- լինել* S. *-լեմ*; *-լութիւն s.* aid, succour, assistance.

***Ձեռնկախ** *s.* pot, saucepan.

Ձեռնհաս *a.* able, capable; *- լինել, գտանիլ*, to be capable, able, clever, endowed with ability; to be within reach of, in the way to; *-ութիւն s.* ability, capacity.

Ձեռնձգութի *s.* stretching or holding out the hand; encroachment, usurpation.

***Ձեռնոց** S. **Ձեռէք**; *-ագործ, աց s.* glover; *-ավաճառ s.* glove-seller.

Ձեռնունայն *a.* empty-handed.

Ձեռնուրար *s.* maniple.

Ձեռնպահ լինիմ *vn.* not to touch, to take care, to avoid; *-պատրաստ ad.* immediately, forthwith, instantly.

Ձեռնտու *a.* lending a hand, helping, succouring, aiding, assisting; contributing, favourable; *- լինել*, to cooperate, to lend a help, to succour, to aid, to assist, to relieve, to contribute, to second, to favour; *-ութի s.* succour, aid, assistance; cooperation; means.

Ձեռնօգիկ *s.* muff. [one after another.

Ձետ, ոյ, ով *s.* tail; *- առ -*, - to -,

Ձեր, ոց, մէ *a.poss.* your; *ոչ խնդրեմ ինչ զ-*, I do not require anything of yours; *-ն pron.* yours.

Ձերբազատ *a.* emancipate, set free; major, of age; *- առնել*, to set free, to emancipate; *-իմ vn.* to be emancipated, set free; to be of age, to do without help; *-ութիւն s.* emancipation; majority.

Ձերբակալ *a. s.* taken, arrested, prisoner, captive; *- առնել. ըմբռնել* or *-եմ, եցի va.* to take, to seize, to arrest, to make prisoner, to take into custody, to apprehend.

Ձերբաձգումն *s.* tossing or throwing from hand to hand, or from one to another. [ռամբացի.

Ձերբասուն, -ացի S. **Ձեռնա-, Ձե-**

Ձերոյին *a.* your.

Ձեւ, ոյ, ով *s.* form, shape, figure; formula, form; mould, model; plan, design; dress, costume, apparel, garb; attitude, deportment, bearing, carriage; countenance, look, demeanour; *geom.* figure; *ի - ժառանգաւորի*, in the garb of a clergyman, in clerical attire; *ի - սովորական*, in private clothes; *պարզ* or *անպաճոյճ, ազնուական ունել -ս*, to have simple, noble, gentlemanly or ladylike manners; *- տալ*, to give a shape to; *առնուլ զ- կրօնաւորական*, to become a monk; *զայս - օրինակի*, in this way, thus, so; *գրեաց - բանից օրինակ զայս*, he wrote a letter thus conceived, or in these terms; *ի - առակաց*, allegorically.

Ձեւական *a.* for form's sake; *-կերպեմ, եցի va.* to form, to figure, to fashion; *-կերպութի s.* configuration, conformation; *-կերտական a.* plastic; *-կերտութի s.* - or plastice, modelling, moulding.

Ձեւանամ S. **Կերպարանիմ.**

Ձեւանշան *a.* painted, represented.

Ձեւացութիւն, -ումն, -ուցանեմ S. **Կերպարանութիւն, -նեմ.**

Ձեւափոխ լինիմ *vn.* to be transformed

Ձեւեմ, եցի *va.* to form, to figure, to fashion; to model, to cut out, to shape; to cross, to get over or across.

Ձեւիչ *s.* scissors.

***Ձեւոց, աց** *s.* square, carpenter's -.

Ձէթ, ձիթոյ, ով *s.* olive-oil; oil; olive; *կթել -*, to gather olives.

Ձի, ոց *s.* horse; *մատակախաղ, որձի -*, stallion, stone--; *մալեալ, որձատ -*, a gelding; *մատակ -*, mare; *ռազմամուղ -*, war--, charger; *որսոյ -*, hunter; *ասպարիզական -*, race--; *լծաբարձ, կառաձիգ -*, draught-, carriage or coach--; *ազատ -*, blood--; *հեծելութե -*, riding-, saddle--; *պալարակապ -*, prancer; *բեռնաբարձ -*, led, pack--; *սայլաձիգ -*, cart--; *- հեծանելի կամ կառաց*, a - fit to ride or drive; *- մեքենական*, --power; *մատաղ -, - փոքրիկ, (բուչու)*, nag, pony;

քուռակ ձիոյ, colt, foal, filly; ահիպարանոց, աշխոյժ, խրոխտ, եռանդուն, աներկիւղ, ուժեղ, հլու, հնազանդ, փափկերախ –, fiery or superb, high-mettled, prancing or frisky, spirited, bold, mettlesome, tractable, well-bitted or --broken, easy upon the hand –; խստերախ, ախտաւոր, անհլու, կատաղի or խենդ, կիցընկեց. խրչան –, hard-mouthed, vicious, untractable, furious or moon-eyed, restive or kicker, skittish horse; անպիտան –, jade; դեղձան, գորշ or մողոշիկ, պիսակ, ճանճկէն or ճանճաճերմակ, ճարտուկ, աշխէտ, ճարտուկ-ճանճկէն, շիկակարմիր or շառատ –, yellow-dun, grey, dappled, flea-bitten, piebald, chestnut or sorrel, roan, light-bay –; միս ձիոյ, --flesh; գաւակ ձիոյ, rump, croup, hind-quarter; բաշ ձիոյ, --hair; խար, կեր ձիոյ, forage, provender, --meat; ջրարբ ձիոց, --pond; աղբ ձիոյ, --dung; պայտ ձիոյ, --shoe; քերոց ձիոց, curry-comb; ողնուլար ձիոյ, crupper; տապճակ ձիոյ, --blanket or -cloth; վարաւանդ, կազմածք ձիոյ, horse-trappings; ընթացք ձիոյ, the paces of a –; ճախր ձիոյ, caracol, wheeling about; զբօսանք ձիոյ, a ride (on horseback); դարմանել զ–, to groom, to curry, to comb a –; պայտել զ–, to shoe a –; վարժել զ–, to break in a –; սանձել զ–, to master a –; ի – ելանել, վերելանել, աշտանակել, – ի ներքս տանել, առնուլ, &c., to ride, to get or mount on horseback, to take horse; երթալ ի –, to ride, to go on horseback; զգնալ, զբօսնուլ ձիով, to take a ride, to go on a party of ride, to go out for a ride; ճախր առնուլ ձիոյ, to caracole, to move in caracols, to wheel about; արձակերասան զ–ն առնել, to give a – the bridle, to gallop, to run full speed; խաղալ եւ ընդվզել ձիոյ, to prance, to rear; կատաղել ձիոյ, to run away, to take the bit between the teeth; իջանել, թափել զինքն ի ձիոյ, to dismount, to alight, to get down; շրջածել երախաձգութեամբ զ–, to lead a – hither & thither, to & fro; ձգեալ ի չորից ձիոց, drawn by four horses; –ն զուլամբ չոգաւ, թաւալեցաւ or նստաւ ը̄ նովաւ, his – fell under him, fell heels upwards; խխնջէ, վրնջէ –ն, the – neighs; որ ձրի էառ զ–ն՝ ոչ սպասէ սանձին, you must not look a gift – in the teeth; S. Լծեմ, Կառք, Հեծանիմ, &c.

Ձիաբոյժ *s.* veterinary surgeon, horse-doctor; –բոյծ *s.* horse-breeder; –բուժութիւն *s.* hippiatrice, horse or cattle surgery; –գետի, տւոյ *s.* hippopotamus, river-horse; –ագի *s. bot.* horse-tail; shave-grass; –գլուխ *a.* horse-headed; –գող *s.* horse-stealer; –ղէն S. Ասպա–; –թափ S. Ձիարշաւ; –լախուր *s. bot.* hipposelinum, bastard stone-parsley; –խաղաց *ad. a.* caracoling, wheeling about; * *s.* horse-dancer; –կան *a.* of or belonging to horses; *s.* horseman, rider; *zool.* sand-piper; –կերպ *a.* horse-shaped; –կորեակ *s. bot.* panic-grass, panickle; –հալած առնեմ *va.* to pursue or hunt on horseback; –մարտ, –տութի *s.* combat on horseback, cavalry fight; –մարտիկ *a.* fighting on horseback.

Ձիան *s. pl.* horses; –դամ *a.* whose issue is like the issue of horses, excessively luxurious. [boy; ostler.

*Ձիապան, աց *s.* horse-boy, stable-

Ձիասէր *a.* loving horses, fond of horses, of riding; –սպանութի *s.* horse sacrifice or immolation; –ստան, ի *s.* stable, stud; –, –ի, –ստաց, ի *s.* horse-fly, gad-fly, wasp; –վաճառ *s.* horse-dealer, --courser, --jockey; –վար, աց *s.* postillion, post-boy; horseman, rider; – արշաւեմ or –վարեմ *vn.* to manage, to govern or mount a horse; արշաւասոյր –, to gallop, – full speed; –վարականն *s.* horsemanship, equitation; –վարժ *s.* horse-breaker; horseman, rider; –վարժոց *s.* riding-school; –վարիկ *s.* jockey; –վարութի *s.* equitation; –վարուն *a.* fit or well adapted for riding (road or place); –տած S. –բոյծ; *–տոպրակ *s.* nose-bag: wallet, saddle-bags, valise. [a horse.

Ձիարկեմ, եցի *vn.* to ride, to mount

Ձիարձակ լինիմ, արշաւեմ *vn.* to give a horse the reins, to slacken the reins of a horse, to run full speed, to gallop, to ride or go at a gallop.

Ձիարձակարան *s.* hippodrome, circus; course, race-ground.

Ձիարշաւ S. Ձիընթացք; – առնել, խաղալ S. Ձիարձակ; –անք *s.* hippodrome; races, horse-races.

Ձիացուլ *s.* hippocentaur, centaur.

Ձիաւոր S. Հեծեալ; –իմ S. Ձիարկեմ; –ութիւն *s.* equitation.

Ձիգ *s.* shooting, act of shooting; texture; *a.* stretched, well tight; extended, vast; long, prolix; *ad.* long, a long while or time; *ի — արկանել*, to prolong, to protract, to lengthen; to flag, to droop; *— դնել*, to bend the bow; *— արշաւել* or *զհետ մտանել*, to run or pursue far; *ամիսս —ս*, for months together.

Ձիընթաց *a.* riding; *s.* stadium; *—ք* *s.* horse-races, races; course; *—ք* or *—արան* *s.* hippodrome; *—իկ* *a.* riding; *—ք* S. *Ձիընթացք*.

Ձիթագոյն *a.* olive-coloured; *—գործ, աց* *s.* oil-presser; *—գործութի* *s.* manufacture of olive-oil; *—լից* *a.* full of olive-oil; *—կութք* *s.* olive-harvest or crop; *—հան* *a.* pressing olives; *—ք* *s.* olive-press; oil-mill; *—աման* *s.* cruet-stand; *—պտուղ* *s.* olive; *—ստան, ի, —նեայք, եայց* *s.* olive-yard, grove, plantation of olive-trees.

Ձիթեմ, եցի *va.* to oil, to anoint with oil.

Ձիթենի *s.* olive-tree, olive; *— վայրենի*, wild —; *ծաղիկք —նւոյ*, olive-blossom; *լեառն —նեաց*, Mount of olives.

*__Ձիմէթ__ *s.* snow-blindness.

Ձիոտն, ոտունք *a.* horse-footed.

Ձիութիւն *s.* nature of a horse.

Ձիր, ձրից *s.* gift, grace, present, boon; faculty, talent; privilege, advantage; *մի ի —ս ինչ եւ ի շնորհս խօսել*, not to adulate or flatter; *— պերճախօսութե*, the gift of eloquence; *—եմ* *va.* to give, to make a gift or present.

Ձիւթ, ոյ, ով *s.* pitch, tar; *— ծամելի*, mastic; *—ալից*, *—աւոր* *a.* pitchy, sticky; *—աքար* *s.* pitch-ore, pitchblende, protoxide of uranium; *—եմ, եցի* *va.* to pitch.

Ձիւն, ձեան *s.* snow; *հատ ձեան*, —-flake; *մանր, խոշոր —*, fine —; large flakes; *հալեալ —*, thawed —; *կոյտ ձեան*, —-drift; *հիւս ձեան*, —-slip; *մոյկ ձեան*, —-shoe; *սպիտակ իբրեւ զ—*, as white as —, snowy white; *— գայ, իջանէ*, it snows; *—ն դիզանի*, the — gathers; *— բազում եկն*, it had snowed very hard, there had been a heavy fall of —; *ձեան գնտակս արձակել, ձգել*, to snow-ball.

Ձիւնաբեր *a.* bearing snow; *s.* great abundance of snow; snow storm; *fig.* calamity, evils, pain, grief; *—գոյն* *a.* snow-coloured, as white as snow, snowy; *—թաղ* *a.* covered with snow, snow-clad; *—թոյր* S. *—գոյն*; *—լիր*, *—լից* *a.* full of snow, snowy; *—խաղաղ* *a.* laden with snow; *—խառն* *a.* mixed with snow; *—ծաղիկ* *s.* snow-ball-tree; *—ծեծ* *a.* snow-beaten; *— լինել* *vn.* to snow-ball; *—կան* *a.* of snow, snowy; *s.* ice-house guardian; *—կերպիկ* *a.* snow-like; *—կիր* *a.* carrying snow; *—հեղձ լինիմ* *vn.* to be smothered in snow; *—հոր* *s.* ice-house or pit; *—նամ, ացայ* *vn.* to snow; to become like snow, to shine like snow; *—նման* *a.* snow-like; *—պատ* *a.* surrounded, covered with snow; — or *—պատ կատարք*, snow-capt, —-capped, —-crowned summits; *—ջուր* *a.* pure as snow; *s.* snow-water; *—սոյզ* *a.* buried in snow; *—ցուցանեմ* *va.* to cause to fall like snow; *—փայլ* *a.* shining, very white, candid as snow.

Ձիւնբեկ *s. bot.* snow-drop.

Ձիւնել *vn.* to snow; *—նէ*, it snows; *—նեաց*, it has snowed.

Ձիւնեղէն *a.* snowy; cold.

Ձլեմ, եցի *va.* to grub up, to break up.

Ձկնաբան *s.* ichthyologist; *—ական* *a.* -logical; *—ութիւն* *s.* -logy.

Ձկնաբուծութիւն *s.* pisciculture.

Ձկնականջ *s.* mussel, muscle, limpet; *—կեր* *s.* ichthyophagist, fish-eater; *a.* feeding on fish; *—կերպ* *a.* fish-like; fish-shaped; *—հան*, &c. S. **Ձկնորս**; *—ձու* *s.* botargo; *—մորթ* *s.* fish-skin; *—վաճառ* *s.* fishmonger; *—տեանք*, *—տեսանք* *s.* fish-pond, —-pool, —-reservoir; *—րան* *s.* fish-market; fishery; *—ւէտ* *a.* abounding in fish; *—քաղ* *s.* albatross.

Ձկնիկ *s.* small fish, fry; young fish.

Ձկնկիթ *s.* spawn; caviare.

Ձկնկուլ *s.* king-fisher, halcyon.

Ձկնորս, աց *s.* fisher, fisherman; *նաւակ, կարթ, երեքարձէն —ի*, fisher-boat, smack; —-hook; harpoon, fish-spear; *քաղաք —աց*, fisher-town; *—աբար* *a.* like a fisherman; *—ական* *a.* belonging to a fisherman, piscatory, fishing; *—ութի* *s.* fishing, fishery; fisher's calling.

Ձկնուղեղ *s.* spermaceti.

Ձկտեմ, **Ձմեռային**, &c. S. **Ձգտեմ**, **Ձմերային**, &c.

Ձմեռն, *ձմերան, ռունք, ռանց* *s.* winter; storm, tempest, hurricane; *fig.* affliction, trouble, grief; *խիստ, դժնդակ, տխուր, ցուրտ, չոր, անձրեւային, խոնաւ, մեղմ —*, very severe or hard, bitter, gloomy, cold, dry, rainy, damp, very mild winter; *պտուղք ձմերան*, winter-fruits; *պաշար ձմերան*, provisions for winter; *հանդերձ ձմերան*, winter-clothing; *ի ձմերան*, in winter; during the snowy or winter season; *ի մէջ ձմերան*, *ի խոր ձմերան*, in mid-winter, in the depth of, or in the inclemency rigour of winter; *անցեալ կամ այս* –, last or this winter; *անցուցանել զ– ի քաղաքի*, *ի գեղջ*. to spend the winter in town, in the country; – *առնուլ անկոց*, to winter, to suffer from the winter; *շնչեցին ձմերունք*, the wintry winds blew; *զբազում ձմերանց հալեցին զատանամանիս*, they have passed many hard winters.

Ձմեռնաբոյս *a.* vegetated, blossomed during winter; *-բեր a.* winter-

Ձմեռնակ *s.* chilblain. [bringing.

Ձմեռնահանգիստք *s.* winter quarters.

Ձմեռնահար *a.* winter-beaten; – *լինել vn.* to be damaged or injured by the winter.

Ձմեռնամուտ *s.* beginning of winter.

Ձմեռնային S. **Ձմերային**.

Ձմեռնանամ, *ացայ vn.* to become winter, to grow cold, to be as cold as in winter; to be exposed to the rigors of winter; to inure oneself to cold; *fig.* to be a prey to adversity, to be exposed to life's tempests; S. **Ձմերեմ**.

Ձմեռնասուն *a.* nourished in or during the winter.

Ձմեռնատունկ *s.* evergreen.

Ձմերական, *-ային a.* wintry, hibernal, winterly; *-ային ձիգ գիշերք*, the long winter evenings.

Ձմերային, *-այնի*, *-անի s.* winter, the winter season; *fig.* storm, tempest, hurricane; in winter, during the win-

Ձմերանոց *s.* barracks. [ter.

Ձմերատուն *s.* winter residence; winter apartment.

Ձմերեմ, *եցի vn.* to winter, to pass or spend the winter; to be in winter quarters; to lodge in barracks; *–լ նաւուց*, to pass the winter in harbour.

Ձմերնական, *-ային* S. **Ձմերական**.

Ձմերոց, *աց s.* house or place serving to winter in; winter quarters, barracks.

Ձմերուկ, *րկի s.* water-melon.

Ձնձի *s.* monk's hair-cloth.

***Ձնձում** *s.* unbroken kernel of the

Ձոխիմ *vn.* to err, to stray. [walnut.

Ձող, *ոյ*, *ով s.* bar, perch, pole, rod, vine-prop; perch (measure); *a.* straight.

Ձողաբարձ *a.* propped, supported; *s.* arbour, vine-arbour, bower, trellis-work; – *յօրինել*, *զարդարել*. to prop or support a vine, to adorn with arbours or bowers, to enclose with trellis-work, to embower.

Ձողակ, *ի s.* small perch or bar; – *հրացանի*, ramrod.

Ձողաչափ *s.* perch (measure); *-ութ s.* land-surveying, mensuration.

Ձողիք *s.* railings, posts & rails, palings, palisade.

Ձոյլ, *ձուլոյ a.* smelted, cast, founded; massive, heavy; pure, fine; *s.* font, cast; mass, ingot, wedge; weight, heaviness. [a torrent.

Ձոր, *ոյ s.* valley, vale, dale; bed of

Ձորաբաժին *a.* traversing a valley (river); *-գաւառ s.* province full of valleys; *-գիւղ s.* village in a valley; *-դաշտակ s.* small plain among valleys; *-լիր a.* inundating or overflowing valleys; *-խիտ a.* abounding in or full of valleys. [dingle, glen.

Ձորակ, *աց s.* little valley, dale,

Ձորաձեւ *a.* valley-shaped.

Ձորամէջ *s.* bottom of a valley; *-մուտ լինիմ vn.* to enter the valleys.

Ձորձ, *ոյ*, *ով s.* coat, dress, cloak.

Ձորձաբեր *a.* clothes-producing, furnishing the material for cloth, lanigerous; *-հերձ a.* rending one's garments; *-պատ a.* clothed, covered with clothes; *-տարած a.* hanging up or out clothes. [shabby coat.

Ձորձիկ *s.* mean vest, bit of cloth;

Ձորձիմ, *եցայ vn.* to be fit for making clothes. [shoes.

Ձորձմոյկ *s.* clothing & boots or

Ձու, *ոյ s.* egg; – *լողակաց*, eggs, spawn, roe; *-ի միջուկ*, *դեղնուց -ոյ*, yolk of an egg; *սպիտակուց -ոյ*, white of an egg; – *բոյնկալ*, nest–; – *վաղահաս*, rath –; – *հնացեալ*, stale –; – *անծնունդ*, *փուտ*, addled, rotten –; *խեցեպ -ոյ*, --shell; *միզն -ոյ*, the membrane of an –; * – *կարմիր*, Easter- -s; *Թերխորով* –, boiled -s; *պինդ* –, hard –; – *ի տապակի*, poached--s; fried--s; – *ածել*, *արկանել*, *ծրդել*, to lay eggs; *ի -ս նստել*, *տածել զ-ս*, to hatch, to sit on, to brood on.

Ձուաբեր *s.* laying-hen; *-ղեղ s.* omlet; *-լից a.* hard-roed, with spawn; *-ծին a.* oviparous; *-ծու*, *աց s.* egglayer, layer; *-ծութն* s. laying eggs; *-կերպ* a. oval, ovoid; *-ձեւ* a. oval, egg-shaped; *-անկ* a. without testicles, gelded; *-նոց* S. *-րան*; *-անցք* s. *anat.* oviduct, oviary duct; *-վաճառ* s. egg-seller; *-րան* s. ovary, ovarium; *-արդ* a. oval; s. omelet.

Ձուլած, *ոյ* s. font, cast; *-ոյ, ից* a. cast, smelted, founded; s. cast, image, &c.

Ձուլական a. fusible; *-ութիւն* s. fusibility. [smelting-house; ingot-mould.

Ձուլարան s. crucible; foundry;

Ձուլեմ, *եցի* va. to cast, to smelt, to found; to freeze, to harden by cold; to solidify; *-եսցեն զսուսերս իւրեանց ի խոփս*, they shall turn their swords into ploughshares.

Ձուլելի a. fusible.

Ձուլիչ, *-լող* s. founder.

Ձուլումն s. casting.

Ձուկն, *ձկանց* s. fish; *ast.* Pisces; *կապոյտ* –, silurus, sheat--; *կարմիր* –, gold –; – *ծովու*, salt-water –; *ձկան ականջ, մաշարար* S. Ձկնականջ. Խորնդատ; *ծովու ձկան արիւն* S. Կնիքեղ; *սակառի, սոսինձ, տապակ, փամփուշտ, թեփ, մորթն ձկան*, --basket, --glue or isinglass, --kettle, --maw, --scale, --skin; – *որսալ*, to –, to go a fishing; – *խորովել*, to grill, to broil –; – *տապակել*, to fry –; S. Ձկնա..., &c.

Ձունձ, *ձնձոյ* s. rag, tatter, old cloth; sack-, hair-cloth; *-թաւարծի*, coarse hairy cloth. [ly.

Ձրավաստակ a. working gratuitous-

Ձրեմ, *եցի* va. to give gratis, to make a present of.

Ձրի, *ձրոյ* s. gratuitousness; a. gratuitous, voluntary; *ad.* for nothing, gratis, free of cost, scot free, gratuitously; *-ք* s. gifts, presents.

Ձրիաբար S. Ձրի *ad.* *-կան* S. Ձրի a.; *-վարժ* s. foundation scholar; *-տուր* a. given gratis, gratuitous.

Ձրիութիւն s. gratuity.

Ձրձեմ, *եցի* va. to snatch away, to pluck off; to tear in pieces, to rend, to devour.

Ձրձիտ a. rapacious, lacerating.

Ձօն, *ից* s. present, gift; S. *-ի, -ումն*.

Ձօնարան s. offering place, altar.

Ձօնեմ, *եցի* va. to give, to present, to offer, to dedicate, to devote, to consecrate; to sacrifice; to initiate.

Ձօնի, *նեաց* s. offering, gift; mystery, mysticism; sacrifice; votaries of Venus, persons dedicated to obscene rites; *-ս տանել*, to offer.

Ձօնիչ a. offering; consecrating.

Ձօնումն s. offering, gift; dedication, sacrifice.

Ղ

Ղ (*ghăd*) *ղատ* s. the eighteenth letter of the alphabet, & the thirteenth of the consonants; *ղ, ղ̄*, ninety; ninetieth.

— It has much affinity with the letters *խ* & *լ*, & is sometimes confounded with them; for example: *մժեղ, մժեխ; բաղդ, բախտ: ղեղի, լեղի; ղողակ, լողակ; ղուղիլ, լուղիլ.*

— In foreign words with a comma placed above, thus *ղ̓*, it is always pronounced *լ*.

Ղակիշ, *կշի* s. intrenchment; encampment; camp; army; – *ածել, գործել*, to intrench, to throw up intrenchments, to pitch a camp.

Ղամբար, *աց* s. lamp; torch, flambeau; *-անշող, -ափայլ* a. flaming, shining, brilliant, resplendent, fulgid, glittering; *-եմ, եցի* va. to illuminate or adorn with festal lamps; to kindle, to inflame.

Ղամղայեալ a. embroidered, laced.

Ղանդանուն s. laudanum.

Ղանոն s. *Gr. w. mus.* organ.

Ղաշիկ S. Ղակիշ.

Ղարիկոն, *աց* s. *Gr. w. bot.* agaric.

Ղեակ, Ղեկ, *ղեկաց* s. rudder, helm, tiller; oar, scull.

Ղեկավար, *աց* s. steersman, helmsman; *fig.* director, governor, chief; *-եմ* va. to be steersman, to hold the helm, to steer a vessel; *fig.* to govern, to direct, to manage; *-ութ̄ի* s. steering a vessel; *fig.* government, direction, management.

Ղեղի S. Լեղի.

Ղենջակ, աց, -ջեակ, եկաց s. apron; jack- or roller-towel; towel, napkin.

Ղեր s. bot. S. Կոնձեղ.

Ղերձ, ից s. package.

Ղեւտական a. levitical; s. Leviticus.

Ղեւտացի s. levite.

Ղեւտիկոն s. Gr. w. Leviticus.

Ղողակ or Ղուղակ, Ղոյղ, Ղորկ, &c. S. Լողակ, Լոյղ, Ողորկ, &c.

Ղոյիոն s. an Indian bird.

Ղուղակեմ va. to hide; vn. to hide or conceal oneself.

Ղուղան, ի s. cylinder; roller.

Ղուղիմ, եցայ vn. to swim; to hide.

Ղուրան, ի s. the Koran.

Ղօղակ, աց s. swimmer; aquatic animal, fish; a. hidden.

Ղօղանջ, -անք S. -իւն; -եմ, եցի vn. to toll, to ring, to sound; to bark, to yelp, to howl, to bay, to growl; fig. to cry out, to snarl; -իւն, -ումն s. ringling, tinkle, tinkling; noise, sound, clang.

Ղօղեմ, եցի vna. to hide; va. to smooth or level with a roller; -եցուցանեմ va. to hide, to conceal.

Ղօղիմ, եցայ vn. to hide, to conceal oneself; to lurk, to crouch, to squat; to creep into; to swim.

Ղօղկիմ vn. to hide oneself.

Ղօղուն a. hiding oneself.

Ճ

Ճ (jē) ճէ s. the nineteenth letter of the alphabet, & the fourteenth of the consonants; ճ, ճ̃, hundred; hundredth.

— It has much affinity with the letters ծ & ջ, & is sometimes confounded with them; for example: ճիղ, ծիղ; ճկոյթ, ծկոյթ; ճանաչեմ, ծանեայ: բճիճ, բջիջ; դէճ, դէջ; կինճ, կինջ.

Ճագար, աց s. rabbit, coney; էգ, մատակ –, doe-r.; արու –, buck r.; ձագ –ի, young r.; որջ, դադարք –ի, r.-burrow, --hutch; կաղկանձել –ի, to squeak; ղօղել –ի, to squat, to lie squat or cowering.

Ճախանոց s. trave, horse's clog.

Ճախարակ, աց s. turner's wheel or lathe; small wheel, pulley; mar. block.

Ճախարակագործ, աց s. turner; pulley-maker; a. turned, made or fashioned in a turning lathe; -ձեւ a. pulley-shaped, round, rounded, circular; -ւոր a. furnished with pulleys; S. -գործ a.

Ճախարակեայ a. turned, formed or fashioned on a turner's wheel, in a lathe; fig. very well turned or made, well-finished, well formed.

Ճախարակեմ, եցի va. to turn, to fashion in a turning lathe; fig. to turn elegantly, to round, to polish, to ornament, to embellish, to beautify.

Ճախիճ, Ճախին S. Ճահիճ. [gy, miry.

Ճախճախուտ a. marshy, fenny, bog-

Ճախր s. flight, soaring; turn; tumble; wheeling about; caper, somerset; – առնուլ, to take wing or flight, to fly away, to fly up, to soar on high; to caper, to cut capers, to turn a somerset, to turn heels over head; S. Չի.

Ճախրանք S. Ճախր. [swiftly.

Ճախրասլաց a. flying or running

Ճախրեմ, -րիմ S. Ճախր առնում; բարձրագլուխ –, to carry one's head high; to prevail over, to be victorious.

Ճակ a. humid, damp, moist; female; s. mare.

Ճակաճան, աց a. lecherous, libidinous, lascivious, wanton, lewd; -ութ s. lecherousness, lasciviousness; whoredom; fornication.

Ճակատ, ուց s. forehead; – շինուածոց, face, front, frontispiece, elevation; – գրոց, frontispiece, title-page; եռանկիւնի –, fronton, pediment; – զօրու, բանակի, army drawn up in order of battle, troops in battle-array; rank, file, order; – առ –, face to face, vis-à-vis, front to front; – լայն, ցցուեալ, ճաղատ, խորշոմեալ, սպառնալից, large, protruding, bold, wrinkled, threatening –; զ– հարկանել, to strike one's –; յօրինել, յարդարել, կազմել, վառել զ–ն, to draw up in line of battle, to put in battle array, to offer battle, to face; – տալ, ի – մրտանել, -ս դնել, to attack the enemy in front, to fight, to combat; ելանել ի -, to engage in conflict, to attack, to assault; անկանել ի -ու, to be left dead on the spot; ի - եհան ընդէմ նց, he opposed them with ....; յառաջնում անդ -ու, in the first action or combat; - նր նսեմանայ, his countenance becomes gloomy.

Ճակատագիր, գրաց *s.* destiny, predestination, fate, fatality; doom, star, fortune; դառն, վեհ -, fatal, high destiny; -գրական *a.* fatal; *s.* fatalist, predestinarian; -գրեմ *va.* to predestine, to destine, to doom, to fate; յանմահութեն -գրեալ, born or destined to immortality; -գրութիւն *s.* fatalism,

Ճակատամարտ *s.* troops in battle array, army drawn up in order of battle; general engagement, pitched battle, war; *a.* fighting, belligerent; warlike; օր -ի. day of battle; - տալ. to wage, to make war, to fight; -իկ *a.* belligerent; -իմ, եցայ *vn.* to fight a pitched battle, to attack each other in front, to meet face to face, to encounter ; -մուղ *a.* rushing on the enemy.

Ճակատայարդար , աց *s.* one who marshals troops in order of battle; adjutant general, general. [--ground.

Ճակատատեղ , -ի *s.* battle-field ,

Ճակատեմ, եցի , -եցուցանեմ *va.* to put or arrange an army in order of battle, to draw up, to marshal, to array.

Ճակատիմ, եցայ *vn.* to be drawn up in battle array, to be marshalled for fight; to front the enemy; to join battle.

Ճակգարան *s.* child's rattle; castanets. [ղուկ.

Ճակնդեղ *s.* beet, beet-root; S. Բա-

Ճահ *a.* fit, proper, decorous, suitable, becoming, seemly, decent, befitting, convenient; *s.* fitness; ի - *ad.* properly, fitty, suitably, opportunely, conveniently, to the purpose; ի - է *v. imp.* it is fit, expedient, suitable, becoming; ի - լինել. գալ. պատահել, to suit, to be proper & suitable, to become, to be beseeming or seemly, right, proper, advisable ; ի - առնուլ, to avail oneself of, to profit by; to improve, to turn to account, to the best account; չիցէ ի -, is it not suitable? ի - թուէր նմա. ի - համարէր, he thought fit to; առաւել ի - գայ, it would be better, it would be more suitable, expedient, convenient; ոչ ի - թուեցաւ, it did not seem fitting or becoming; ոչ ի - պատահէին ակնկալութեն նր ելք գործոյն, his success did not answer his expectations, he was disappointed in his hopes.

Ճահաւոր S. Ճահ *a.*; -եմ S. Ճահեմ; - գգոյնս, to match colours; -ութիւն *s.* fitness, suitableness; decency, decorum.

Ճահելի *a.* suitable.

Ճահեմ, եցի , -եցուցանեմ *va.* to make convenient, to adapt, to fit, to suit, to accommodate.

Ճահիճ , հճի *s.* marsh , morass , swamp, fen, bog, slough, quagmire.

Ճահիմ S. ի Ճահ լինել.

Ճահող S. Ճահ *a.*; -ակի. -ապէս S. ի Ճահ *ad.*; -ասաց *a.* saying or said opportunely or suitably; -ութիւն *s.* fitness.

Ճահուկ *s.* troop, pack.

*Ճաղ S. Դագաղ.

Ճաղոտ *s.* thicket, bushy place, wood.

Ճաղատ, &c. S. Կնտակ.

Ճաղպատիմ, եցայ *vn.* to twist, to twine.

Ճաճանչ, ից, աց *s.* ray; light, glare, brilliancy, splendour; - Արքութեան, monstrance, re-.

Ճաճանչագեղ, -զարդ, -ւէտ, -ւոր *a.* radiant, brilliant, shining, refulgent, dazzling, beaming, glittering, sparkling, gleaming, resplendent, glistening, bright.

Ճաճանչանաւուխտ , -չաւուխտ *a.* gay with many colours, with gold & silver embroidery; *s.* embroidery.

Ճաճանչեմ, եցի *vn.* to glitter, to sparkle, to shine, to gleam, to glisten.

Ճամարտակ, աց *s.* quack, mountebank, charlatan; boaster, braggart, vaunter; bully, roisterer, blusterer; *a.* bombastic, puffed up, haughty; -եմ, եցի *vn.* to brag, to boast, to swagger, to bluster; -ութիւն *s.* quackery, charlatanry; bombast, fustian, turgidity, boasting, bragging.

Ճամբար, աց *s.* camp, encampment; -պատ *a.* beleaguered, besieged.

Ճամբրուկ *s.* game-bag of horse-hair.

Ճամկաւոր *a.* embellished, decorated, adorned; embroidered; -եմ, եցի *va.* to adorn, to decorate, to deck, to embellish; to embroider, to work.

Ճամուկ. մկաց *s.* decoration, ornament; embroidery.

Ճայ, ից *s.* jay.

Ճայեակ, եկի *s.* jackdaw, rook; — կանչէ, the — kaws.

Ճայթեմ, եցի *vn.* to shiver, to splinter, to split; to crackle, to crack, to crash; to burst, to blow up, to chap; -եցուցանեմ *va.* to make a loud noise, a crash, to cause to crackle, to crack, to burst; *fig.* to speak in a bombastic manner, to brag, to boast.

Ճայթիւն, -թիւք, -թումն *s.* great noise, crash, cracking, crackling, crick-crack; bursting, blowing up, [explosion.

Ճայիկ *s.* mare.

Ճայրոտ *a.* bleared, purblind; -եմ, եցի *va.* to darken, to dim, to obscure, to cloud; — զաչս, to dazzle, to hallucinate, to offuscate, to blind; -ութիւն *s.* offuscation of the sight, blearedness, purblindness.

Ճան, իջ *s.* small bone, ossicle, cockle.

Ճանակ, ի *s.* bezel or bezil.

Ճանաչական *a.* capable of discerning, intellectual; known.

Ճանաչելի *a.* recognizable.

Ճանաչեմ, ծանեայ, ծանիր, ծանուցեալ *va.* to know; to perceive, to remark, to recollect, to recognize, to discern, to comprehend, to conceive, to understand; չ—, not to know, to be unthankful, to forget; — զիրաւունս, to listen to reason.

Ճանաչիչ, -չող *s.* connoisseur, good judge; -չողութիւն, -չումն *s.* knowledge; recognition.

Ճանապարհ, աց *s.* way, road, route, street, path; issue; journey; mediation; means, way, manner, method, process; -ք մարմնոյ, the senses; — արքունի, highway, public road, thoroughfare; մարուն —, great thoroughfare; կիցք —աց, cross-road; անկոխ, զառտուղի —, by-way, by-path; — անգնաց, անկոխ, impassable road; տղմալից —, dirty or muddy road or street; — երկնից, the way of heaven, the path of virtue; աւուր միոյ —, a day's journey; — երից աւուրց, three day's journey; զ—այն, ի —ին, առ —աւ, զ—աւ *ad.* on the road, by the way, on a journey, during the journey; — արարեալ, on or by the way; — առնել, to go along, to travel, to undertake a journey; to open, to prepare a way; ի — անկանել, to set out on, to begin a journey, to start; — ունել, to advance, to go forward, to get on; անցանել զ—աւ, to take a wrong course, to go astray, to err; թիւրել զ—ս ուրուք, to mislead, to lead astray, to put out of the right way, to cause to err; արգելուլ, փակել, խափանել զ—, to interrupt or block the way, to stop up, to obstruct; դնել ի —, to see off on a journey; յաջողել զ—ս իւր, to prosper, to get on prosperously, to thrive; ի —ի իւրում երթալ, to go one's own way; *fig.* to pursue one's point; գնալ զ—ս or զ— ուրուք, to go by the same way as, to tread in the same steps; to follow, to imitate; ընդ որ —, by what road? by what way? which way? ը̅ ուղիղ —ն, straight forward; այս — հանէ ի գիւղ մի, this road leads to a village; զրուցատրութը̅ կարճի —ն, company shortens distance; S. Թիւր, Ընդմիջեմ, Հատ, Հարկանեմ, Հորդեմ, &c.

Ճանապարհագնաց *s.* traveller, passenger; -ութիւն *s.* travelling.

Ճանապարհադաւ *s.* highwayman; -կից *s.* travelling companion; fellow-traveller; fellow-passenger; -ք *s.* cross-way, --street, place where four roads meet; -ք ի քաղաքի, public square; -կցիմ *vn.* to travel with another, to be a travelling companion; -կցութիւն *s.* travelling company, — together; -ցոյց *s.* guide, conductor; — ցնել, to direct, to show or indicate the way, to guide.

Ճանապարհընթաց *s.* leader or guide.

Ճանապարհորդ, աց *s.* traveller, passenger, wayfarer; -ակից S. -հակից; -արան *s.* itinerary; -եմ, -իմ *vn.* to travel, to make a journey; to set off, to start, to take the road, to begin one's journey, to walk, to go; -ութիւն *s.* journey, way; — ընդ ծով, voyage; ծախք -թե, travelling expenses; — ը̅ ծով եւ ը̅ ցամաք, travels & voyages.

Ճանբակ *s.* calamba, agallochum.

Ճանդան, -դի *s. bot.* sandal-wood.

Ճանկ, **Ճանգ**, աց *s.* hook, tenter; drag-hook, cramp-iron; *mar.* grapnel, grappling-iron; claw, talon, paw, fang.

Ճանկխոտ *s. bot.* St. John's wort.

Ճանկճանկոտ *a.* clawed, furnished or armed with claws or talons.

Ճանճ, ից *s.* fly; եղանակ, ծիրտ, սատակիչ —ից, --time; --blow; --bane; զ— փիղ գործել, to exaggerate, to make mountains of mole-hills.

Ճանճաճերմակ *a.* black & white spotted; flea-bitten; S. Չի.

Ճանճասպան *s.* fly-bane.

Ճանճեան *s. pl.* flies.

Ճանճիկ, ճկի *s.* gnat, midge, small fly; – ածն Ակկարոնի, Baal-zebub the god of Ekron.

Ճանճիուն *s.* fly, flies.

Ճանճկէն S. Ճանճաճերմակ.

Ճանճորս, -ակ *s.* fly-catcher, --trap, catch-fly.

***Ճանճպան** *s.* dish-cover.

Ճանճվան *s.* waving fan, fly-flap, punka.

Ճաշ, ոյ *s.* dinner, noon-day meal; repast, entertainment, feast; -ոյ ժամ, the three canonical hours, Third, Sixth & Ninth; S. Ճաշաժամ; սպասք, սեղան, զանգակ -ոյ, dinner-service; --table; --bell; – անպաճոյճ, frugal meal or table; – գործել, to get dinner ready; – տանել, to give a dinner; – մեծ գործել, to give a grand dinner-party; պատրաստ է -ն, dinner is on the table; -ք զ-ս մղեն եւ ընթրիք զընթրեօք անցանեն, dinners follow dinners & suppers follow hard on suppers; S. Ժամ.

Ճաշագործ, աց *a.* dinner-giving; invited, asked to dinner, guest.

Ճաշաժամ *s.* dinner-hour, —time.

Ճաշակ, աց *s.* taste, flavour, savour; foretaste, prelibation, proof, gustation; drinking-vessel, cup, mug, glass, tumbler; measure of 2 gallons; դուզնաքեայ –, weak or slight effort; առնուլ զ-, to try, to taste, to relish; առնուլ զ- քաջասրտութե̄ նր̄, to prove his courage; -աւ զծով չափել, to empty the sea with a tea-spoon.

Ճաշակական *a.* gustative; -կից S. Ճաշակից; -ող *s.* taster, assayer; -ումն *s.* trial, tasting; -րան *s.* mouth, taste, palate; -ւորումն *s.* degustation; S. Ճաշակելիք.

Ճաշակելի *a.* that may be tasted, savoured, relished; -ք *s.* the taste.

Ճաշակեմ, եցի *va.* to taste, to try, to relish; to eat, to feed; to drink; *fig.* to experience; – զմահ, to die; – զաշխ, to enjoy the world or its pleasures; – զքաղցրութի̄ն խաղաղութե̄, to taste the sweets of peace.

Ճաշակեր *a.* dining.

Ճաշակեցուցանեմ *va.* to cause to taste, to give to eat.

Ճաշակից *s.* dinner- or table-companion, messmate, guest.

Ճաշակումն *s.* act of tasting or eating; Holy Communion; consumption.

Ճաշատեղ, այ, -տուն, -րան *s.* dining-hall, --room; refectory.

Ճաշեմ, եցի *va.* to dine, to take the noonday meal, to eat; – արտաքս, to dine out; – ը̄ս գնահատի, to dine by the bill of fare.

Ճաշիկ *s.* light dinner, frugal meal.

Ճաշկերոյթ *s.* dinner; treat, feast.

Ճաշոց, ի *s.* missal, mass-book; lectionary.

Ճապաղ *a.* spread, dispersed, scattered; *s.* diffusion, extension, dilatation; -եմ, եցի *va.* to spread, to disperse, to scatter; to divert, to entertain; – զինչս, to squander away, to waste, to dissipate; -իմ *vn.* to be scattered, dispersed; to occupy or busy oneself with, to apply oneself to; to take relaxation or recreation; -իք, եաց *s.* effusion, shedding, spreading; – արեան, blood-shed, effusion of blood, slaughter, carnage, butchery; -իս արեան գործել, հանել արեան -իս, արեան -եօք լնուլ, to slaughter, to butcher, to shed rivers of blood; բազում արեան -իք եղեն or գործեցան ի ճակատամարտին, rivers of blood were shed in that battle; S. Հեղում; -ումն *s.* dispersion; effusion; distraction; dissipation.

Ճապատիմ, եցայ *vn.* to glide or crawl like a serpent or worm, to twist about, to twine or coil round; to writhe.

Ճապկեմ, -կլտիմ, եցայ *vn.* to stretch oneself in yawning or awaking.

Ճապուկ *a.* creeping, crawling, cringing; winding, tortuous, sinuous; flexible, supple; ը̄ – *ad.* hurriedly, hastily, in haste; ը̄ – անցանել, to insinuate, to worm oneself in, to enter cautiously but hastily, to creep or steal in swiftly.

Ճապուռ, պռոյ *s.* claw, talon; lobster's or crab's claws.

Ճառ, ից *s.* discourse, harangue, oration, sermon, allocution; dissertation; history; treatise; narration, recital; – քարոզական, homily; – խրատական, parenesis; առ -ն, ը̄ս -ին *ad.* literally, to the letter; – արկանել, to deliver an oration or harangue, to make a speech, to preach a sermon; ի – առնուլ, to discourse, to speak, to talk; to write; – արկեալ խօսել, to descant, to hold forth, to converse, to talk, to discourse, * to spout, to speechify; *գրել զ–ս պատմութեանց ուրուք*, to write a biography.

Ճառագայթ, *ից s.* ray, beam, radiation; light, splendour, brightness, brilliancy; *geom.* radius; *– տանելի ast.* vector radius; *–ս արձակել*, to irradiate, to beam, to emit rays.

Ճառագայթաբեր *a.* beaming, luciferous, radiant; crowned with rays (Diana); *–ձեւ a.* lucid, fulgid, luminous; *–ձիգ*, *–նշոյլ*, *–արձակ a.* casting or emitting rays, radiant, sparkling, shining, brilliant, resplendent; *–տեսիլ*. *–ւէտ*, *–ւոր*. *–փայլ a.* radiant, luminous, blazing, bright, glittering.

Ճառագայթեմ, *եցի vn.* to radiate, to emit rays, to shine, to blaze, to dazzle, to glitter, to sparkle, to enlighten, to scintillate.

Ճառագայթումն *s.* irradiation, emission of rays, radiancy, radiance; *phys.* radiation.

Ճառագլուխ, *գլխի s.* commencement of a discourse or treatise, chapter; *–գրեմ va.* to write, to describe, to narrate.

Ճառական *a.* belonging to a discourse, discursive; narrated, described; *– իմաստք*, litteral sense; *–կցեմ va.* to write or narrate the same thing with another. [declamation.

Ճառասաց *s.* declaimer; *–ութիւն s.*

Ճառաստանք *s.* tiresome discourse, idle story, prattle, chat; cavil, dispute; *–անեմ*, *եցի vn.* to prate, to prattle, to chatter; to trifle, to talk idly; to cavil, to dispute; *–տող*, *աց s.* great talker, babbler, chatterer; caviller; declaimer.

Ճառելի *a.* that can be related.

Ճառեմ, *եցի va.* to discourse, to make a discourse; to treat; to narrate, to relate; to recount, to tell, to recite, to speak. [mons, selection of homilies.

Ճառընտիր, *տրի s.* collection of ser-

Ճատրակ. **Ճատրկուց**, *ի s.* chess, game of –; *– խաղալ*, to play at chess.

Ճար *s.* remedy, means, expedient; – or *– եւ Ճարակ գտանել*, to find a means or a way, to contrive, to think of a device, to contrive; *չիք –*. *ոչ գոյ –*, there is no way or means to, there is no help, it is done; it is past all cure, it is irremediable; S. **Ճարակ**.

Ճարակ, *աց s.* pasture, feed, food, forage, fodder, provender; pasture ground or land, meadow; *fig.* food, pasture, aliment, nourishment, prey; S. **Ճար**; *– հրոյ*, fuel, combustible; *– լինել*, to be food to, the prey of, a prey to; *հրոյ – լինել*, *մատնիլ*, to be a prey to the flames, to be burnt, devoured, consumed by fire; *սրոյ – լինել*, *մատնիլ*, to perish by the sword; *սրոյ – տալ*, to put to the edge of the sword, to slay; *– գտանել*, to spread over, to wind or creep about; *– տալ հերձուածոց*, to keep up, to foment divisions; *Ճար եւ – առնել*, to find a remedy; to repair, to redeem, to retrieve, to make reparation or amends for; *առ – ախտից*, for cherishing or caressing the passions; *բազմախողխող երկաթոյն նա տայր ի –*, he mowed them down with the murderous steel, or sweeping brand; *գիտութիւնք – են մտաց*, knowledge is the food of the mind.

Ճարակաբոյս *s.* plant fit for fodder; *–կից a.* foraging together; *–շատ a.* abounding in fodder, in pasture, very grassy; *–ւոր a.* pasturing, feeding.

Ճարակեմ, *եցի va.* to lead the flocks out to pasture, to feed, to pasture; to remedy, to cure; *fig.* to attack, to corrupt, to waste, to devour, to consume; *vn.* to pasture, to graze, to browse, to feed, to bait, to feed or live upon, to eat; to expand, to extend, to dilate, to propagate, to diffuse, to spread; to take root, to get rooted; to be cured; *– զանձն*, to fatten oneself; *բոցն հողմավար ծաւալեալ –կէր*, the flames, driven by the wind, continued to spread; *յանհնարինս –կէր ի սիրտս նց̃*, a deep wound rankled in their hearts; *ցաւն որ յոսկերս նր̃ –կէր*, a pain which penetrated to the very marrow of his bones. [pasture, to give to eat.

Ճարակեցուցանեմ, *va.* to feed, to

Ճարակիմ, *եցայ* S. **Ճարակեմ**.

Ճարակումն *s.* pasture, pasturage; dilatation, extension.

Ճարճատեմ, *եցի*, *–տիմ*, *եցայ vn.* to crack, to crackle, to crepitate; *–տիւն*. *–տումն s.* crackling, creaking, crepitation, crick-crack, crash, burst.

Ճարմանդ, *ի s.* clasp, hasp, buckle; button; loop, catch, hook; *– գրոց*, clasp; *խառնել զօղսն ը̄ –սն* or *–եմ va.* to put the taches into the loops, to clasp, to fasten, to hook.

Ճարճրուկ s. *bot.* dandelion, pissabed.

Ճարպ, ոյ, ի s. grease, fat, tallow; oil; *a.* fat, plump; – *խոզենի*, bacon, seam, hog's grease or fat; – *խոզենի հալեալ*, lard; – *ցորենոյ*, the finest flour of the finest wheat; *օծանել -ով*, to grease; *քառնալ զ-ն*, to skim; to scour, clean or purify from grease; *-ոյ զակամք գալ*, to become blind with rage.

Ճարպական (*թթուուտ*) *a.* stearic [(acid).

Ճարպապարարտ, *Ճարպաւոր* *a.* fat, greasy, full of grease, adipose.

Ճարպաւորական (*թթուուտ*) *a.* sebaric, pyroleic (acid).

**Ճարպիկ*, &c. S. *Ճարտար*, &c.

Ճարպիտ s. stearine.

Ճարպողական (*թթուուտ*) *a.* adipic [(acid).

Ճարպովին *ad.* with all its fat.

Ճարպութիւն s. greasiness; fatness, plumpness.

Ճարտասան, ի s. orator, rhetorician, rhetor, eloquent person; *-ական* *a.* oratorical; *-ն* S. *-ութի*; *-եմ, եցի* *vn.* to speak like an orator, to discourse with eloquence, to harangue, to declaim; *-ութի* s. rhetoric, oratory, oratorical art; eloquence, fecundity of expression, fluency of speech, richness of style.

**Ճարտավար, ի, աւ* s. ruler; ruling-[pen.

Ճարտար, աց *a.* dexterous, handy, industrious, ingenious, skilful, adroit, able, clever, expert; *fig.* artful, cunning, sharp, sly, shrewd, crafty; *s.* artisan, mechanic, artificer, master; *ad.* well, wisely, thoroughly, to the bottom; – *ի քանդակագործութի*, excelling in sculpture; – *ի կեղծաւորել*, adroit at dissembling, crafty; – *գիտել*, to know perfectly, thoroughly.

Ճարտարաբան, &c. S. *-խօս*, &c.; *-բար* *ad.* skilfully, artfully, dexterously, ingeniously, industriously, adroitly, cleverly; cunningly, craftily; *-գէտ* *a.* very skilful, – clever; good connoisseur; engineer; *-գիծ* *a.* having a good hand-writing; *-գիտութի* s. engineering; *-գոյն* *ad.* better; *-գործ* s. master workman, skilled artisan; artificer; artist; *a.* well made, executed with great skill; *-դէտ* *a.* very attentive, examining or exploring diligently; *-խաբ* *a.* deceiving adroitly; cunning, artful, astute; *-խօս, աց* *a.* speaking well, eloquent, fluent; *s.* good speaker, orator, declaimer; *-խօսեմ* *vn.* to speak with eloquence or art, as an orator; *-խօսութի* s. speaking well, fluency of speech, eloquence.

Ճարտարակ, աց *a.* industrious.

Ճարտարահան *a.* drawing, painting well; *-ձիգ* *a.* throwing or shooting skilfully; *-միտ* *a.* ingenious, industrious, witty, full of wit; *-մտեմ, եցի* *vn.* to tax one's ingenuity, to discover, to find out, to invent, to contrive; to sophisticate, to subtilize; *-մտութիւն* S. *Ճարտարմ-*.

Ճարտարանամ, ացայ *vn.* to apply oneself to, to study, to think of a device; to become industrious, ingenious, skilful, dexterous, adroit.

Ճարտարանկար *a.* painting skilfully, in a masterly manner; painted with art or skill.

Ճարտարանք s. ingenious invention, [fiction, artifice, cavil.

Ճարտարապետ s. architect; master, author; *a.* skilled, well versed, very skilful; *-ական* *a.* architectural, architectonic; *-եմ, եցի* *va.* to be the architect of, to build or construct with art; *-ութի* s. architecture; great skill or dexterity in art; *-պէս* *ad.* cleverly, skilfully, dexterously.

Ճարտարասան, &c. S. *Ճարտասան*, &c.; *-սոյզ* *a.* insidious, artful, crafty.

Ճարտարարուեստ S. *Ճարտարագործ*.

Ճարտարացուցանեմ *va.* to render skilful, dexterous.

Ճարտարեմ, եցի *va.* to exercise one's wits, to seek expedients, to devise means, to invent; to make use of stratagems, to use artifices, wiles, shifts; to pretend to be learned, to affect learning; *մի ճարտարեր առաւել, զի մի թիւրեսցիս*, let the cobbler stick to [his last.

Ճարտարիմաց S. *Հնար-*.

Ճարտարմտուի s. acuteness, perspicacity, penetration; dexterity, address, cleverness; sophistry, cavilling, pettifogging, sophism, subtlety, quirk.

Ճարտարութիւն s. art, skill, ability, dexterity, address; cunning, subtlety, artifice, prank, feint, policy, sharpness; penetration, sagacity, presence of mind; knowledge, erudition; genius, bent; *-թք* *ad.* dexterously, cleverly, adroitly; artfully, craftily, cunningly; *ձեռագործ, մշակական, տուրեւառիկ* –, manufacturing, agricultural, commercial industry; *լաւ -թէ*, lead plummet. [parsley.

Ճարտարուկ, **Ճարտրուկ** *s. bot.* wild

Ճարտուկ *a.* piebald, dapple-grey; - *ձի*, - horse; - *Ճանճկէն*, roan, rubican.

Ճգնազարդ, *-զգեաց*, *-զգեցիկ* *a.* hermitical, leading an ascetic or austere life, mortified, virtuous; - *կեանք*, penitent life; *-ժամ* *s.* crisis; *-կան* *a.* laborious, painful, critical, jeopardous; *-կից* *s.* fellow-sufferer; fellow-labourer, --workman; brother or companion in arms; *-սէր* *a.* inclined to an austere life; *-սուն* *a.* having led an austere life; *-րան* *s.* hermitage; *-ւոր* *s.* hermit, anchorite, solitary, recluse; martyr; combatant, warrior, champion, athlete; *a.* S. *-զգեաց*; *-ւորական* *a.* hermitical, ascetic, painful, laborious; - *կեանք*. ascetic life; *-ւորիմ* S. **Ճըգնիմ**; *-ւորութիւն* *s.* hermit's or ascetic life.

Ճգնեմ, *եցի*, *-եցուցանեմ* *va.* to force, to molest, to trouble, to vex, to torment; to endanger, to jeopard.

Ճգնիմ, *եցայ* *vn.* to torment or trouble oneself, to lead a laborious, painful life, to labour, to suffer much; to afflict one's body, to subdue one's passions, to devote oneself to an ascetic life, to mortify, to macerate; to strive, to endeavour, to make an effort, to exert oneself, to take pains; to combat, to resist; to venture, to risk, to jeopard oneself.

Ճգնողական S. **Ճգնական**.

Ճգնութիւն *s.* austere or ascetic life, austerity; penitence, mortification, maceration; fatigue, labour, trouble, effort; combat, resistance; danger, risk; - *մահու*. death-struggle, pangs, agony; *օր -թե դատաստանին*, the momentous day of the Last Judgment; *ամ -թք* *ad.* with the utmost care or diligence.

Ճգնումն *s.* combat, strife; S. *-ութի*.

Ճգունք S. **Ճիգն**.

Ճեղ. *ից* *a.* forehead bald; *s.* S. **Ճիւղ**.

Ճեղանակ, *-ղենակ*, *աց* *s.* plume or egret. [ches.

Ճեղեմ *va.* to divide in many bran-

Ճեղութի *s.* forehead baldness.

Ճեղքեմ, *-քում*, *քի* *va.* to cleave, to split, to rive, to rift; to crack, to chap, to crevice; to cut, to incise, to make an incision; to divide, to separate; to tear, to rend; to disunite, to sever; *-իմ* *vn.* to be split or cloven; to separate, to fall off, to become estranged, parted, severed.

Ճեղքուած, *ոյ* *s.* chink, cranny, rift, crack, fissure, cleft; cut, incision, slit, slash, gash, rupture, aperture, opening; *-ումն* *s.* splitting, cleaving, riving.

Ճեմ, *ից* *s.* walk, turn, turning; S. **Սանձ**; - *առնուլ*, *զբօսնուլ ի* - S. *-իմ*; - *զ-ի* *ad.* in taking a walk, walking; *գնալ - զ-ի*. to walk with a measured, haughty step.

Ճեմական, *աց* *a.* peripatetic; academician; *-ութի* *s.* peripatetism.

Ճեմարան *s.* place for walking, covered walk, walk, alley; school of the Peripatetics; academy, Institute; *fig.* dwelling, abode; throne; *-ք*. walk, gait, step; - *բանասիրական*, *գիտուեց*, Academy of belles-lettres, of sciences; *գաղղիական* -, the French Academy; *-ական* *a.* academic, -al; - *նիստ*, - sitting. [--path.

Ճեմեակ, *-միկ* *s.* foot-pavement,

Ճեմելի *s.* walk, covered walk; terrace, corridor, gallery; walk, gait; *ծառաստունկ* -, avenue, broad walk or alley, vista, boulevard.

Ճեմեցուցանեմ *va.* to walk, to take to walk. [walk, to walk out.

Ճեմիմ, *եցայ* *vn.* to walk, to take a

Ճեմիշ *s.* privy, water-closet; *երթալ ի* -, to go to stool. [silver.

Ճենապղինձ *s.* packfond, german

Ճենճ, *ոյ* *s.* froth, scum of boiled meat; -, *-եր*. *ոց* or *աց* *s.* smoke or odour of cooking or burning meat; *fig.* victim, holocaust, sacrifice.

Ճենճերահոտ *a.* having an odour of burnt grease. [whiz.

Ճենճերամ *vn.* to buzz, to hum, to

Ճենճերեմ, *եցի* *va.* to exhale an odour of cooking or burning flesh, a smell of roast meat; to burn; to sacrifice; *-իմ* *vn.* to burn, to be burnt; - *յիշատակաւ սիրոյ ուրուք*, to pine for, to languish; *-րեսցի զոհ քո*, may he accept your sacrifice!

Ճենճերոտիմ, *եցայ* *vn.* to be soiled with grease & smoke; to be half burnt.

Ճեպ, *ոյ* or *ի*. *ով* *s.* diligence, haste, speed, hurry; - *զ-ի*, - *ի -ոյ*, *-ով* *ad.* diligently, in haste; hastily, in a hurry, hurriedly, precipitately; - *շտա-*

պոյ, haste, alacrity; – տալ, –ս կացուցանել or

Ճեպեմ, եցի, –եցուցանեմ *va.* to hasten, to urge on, to forward, to quicken, to hurry, to despatch; – զընթացս, to accelerate, redouble or increase one's pace.

Ճեպընթաց *a.* running swiftly; *s.* diligence, stage-coach, coach; – երագութի, fast, express train; – լինել, to run or go at full speed.

Ճեպիմ, եցայ *vn.* to make haste, to be eager, in a hurry, to hasten, to despatch.

Ճեպումն *s.* alacrity, swiftness, quickness, eagerness, promptitude; assiduity. [terity, generation, progeny.

Ճետ, ից *s.* race, descendants, pos-

Ճերմակ S. Սպիտակ; – երիվար, a white horse; –աձի *a.* riding on –; –ե-

Ճեւեղիկ *s.* werewolf. [ղէն *s.* linen.

Ճիգն, ճգունք, ճգանց *s.* effort, endeavour, attempt, study; labour, work, pains, suffering, hardship, toil, fatigue; danger, hazard, jeopardy; crisis; conflict, contest, combat, fight; S. Ճգնութի; – ի – *ad.* close or hard by, one after the other, without intervals; ամ ճգամբք, with all one's strength or ability; ճգունք մարտի, the toils of war; տանել մեծամեծ ճգանց, to bear or sustain great hardships; զամ – յանձին ունել, թափել, ի մէջ առնուլ, բազում ճգունս տանել, to strive or struggle hard, to do one's best or utmost, to redouble one's endeavours, to make superhuman efforts; – դնել, to make an effort, to strive, to endeavour; դնել զյետին –, յետին ճըգամբք գուն գործել, to make a last effort, or final efforts.

Ճիկ *s.* cry; warbling, chirping; – հանել, to utter a feeble cry.

Ճիկռ *s.* sharp lance.

Ճիղ, ճղի S. Ճիւղ.

Ճիղմ *a.* young, tender; – հասակ, tender age, childhood.

Ճիճի, ճւոյ S. Ճճի. [lows.

Ճիճռուունք *s.* the twittering of swal-

Ճիմ, ճմի, ճմաւ S. Սանձ.

Ճիշդ, ճշդի *a.* just, exact, precise, correct, punctual, regular; strict, rigorous; sparing, scanty; sordid, niggard; *ad.* S. Ճշդիւ.

Ճիչ, ճչոյ or ճչի *s.* cry, shrill cry, shriek, screech, scream; squalling, wailing, outcry: աղիողորմ –, piteous cry; – առնուլ, բառնալ, զճչի հարկանել, to cry, to make a loud outcry, to shriek, to scream, to screech, to squall, to howl, to yelp, to whine; – բարձեալ աղաղակել, to utter piercing screams; –եմ S. Ճչեմ; ոչ այլ ինչ լսէր, բայց վայ զվայիւ –եալ, nothing was heard but shrieks & woe.

Ճիչկանք *s.* great noise, clatter, bawling, brawling.

Ճիպռ, ճպռի *s.* blearedness.

Ճիռ, ճռի, ճռաց *s.* small cluster of

***Ճիտ**, ճտի *s.* neck. [grapes.

Ճիտակ, աց *s.* collar, necklace, string, carcanet.

Ճիրան, ի, աց. ունք, անց *s.* claw, talon, nail, pounce; fang; paw; զան ցցել, to stretch out the claws; –ամբք խղել, to claw, to scratch; S. Մագիլ; –աւոր *a.* clawed, furnished with claws.

Ճիւ *s.* leg, foot; paw.

Ճիւաղ, աց *s.* monster; phantom, spectre; night-mare, incubus; –ք դըժոխայինք, the Furies; – շառաչեմ, to drone, to hum, to buzz, to whiz; –աբարոյ *a.* wild, ferocious, savage, inhuman; boorish, awkward; –ական *a.* strange, monstruous; –ութի *s.* monstruosity.

Ճիւղ, ոց *s.* branch, bough; stump, stock, stem; finger; – գետոյ, arm of a river; ի –ս բաժանիլ, to branch out, to ramify; թուել ի –ս մատանց, to count on the fingers.

Ճիւղագրութիւն *s.* genealogy.

Ճիք, ճիոց *s.* slime, mucous secretion of snails.

Ճկոյթ, ութի *s.* the little finger; կապել զոք ի –ն իւր, to conquer, to overcome.

Ճղեմ S. Ճճուեմ; *s.* S. Կնիւն.

Ճղճասիրտ, **Ճղճիմ** *a.* stingy, scurvy, niggard, sordid, covetous, miserly.

Ճղճղկէն *a.* branched, forked, bushy.

Ճղճմիմ *vn.* to become wrinkled.

Ճղճմճիմ, **Ճղմճմճիմ** *vn.* to be very sordid or grasping, close-fisted.

Ճղուղ *s.* wheel. [great noise.

***Ճղփամ** *vn.* to fall or plunge in with

Ճղփիւն, **Ճղփումն** *s.* noise, splash, plunge, rumour; sound of the lash.

Ճճեկեր *a.* worm-eaten, rotten.

Ճճի, ճճուոյ or ճըճոյ. –ք, ճճեաց *s.* worm, vermin, small worm; insect, animalcule; reptile.

Ճճուեմ, եցի *vn.* to chirp, to pip, to cheep; – *մէկայ*, to whisper, to murmur, to mutter, to grumble.

Ճմլեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to trample, to press, to squeeze, to crush, to bruise, to compress, to contuse; to soften, to move, to affect; *fig.* to trample on, to grind down, to oppress, to crush, to vex, to molest; – *զպտուղս*, to bruise fruits; – *զսիրտ*, to grieve, to oppress; – *զսիրտ ի գորով*, to affect, to melt, to move to pity; *ո՞չ իսկ սիրտք մեր ճմլէին ի մեզ*, did not our hearts burn within us?

Ճմլիմ, եցայ *vn.* to be trampled, squeezed, pressed, compressed; – *սրտի*, to be moved, affected, to melt away, to be faint with longing.

Ճմլումն *s.* pressing, squeezing; contusion, bruise; – *սրտի*, shrinking; – *պտղոց*, bruising.

*****Ճմուռ** *s.* gimour, an oriental sweet, (composed of small pieces of bread, honey, & butter, pressed together & [baked).

Ճնակ *s.* merry-thought.

Ճնճղկալեղու, Ճնճղկի լեղու *s. bot.* caryophyllata, herb-bennet; seed of the ash-tree.

Ճնճղուկ, ղկայ *s.* sparrow; – *ճճուէ, ճռուողէ*, the – chirps, chirrups, pips.

Ճնշական *a.* compressible; *-ութի* *s.* -bility, -bleness.

Ճնշաչափ, ի *s.* piezometer.

Ճնշելի *a.* compressible.

Ճնշեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to press, to squeeze, to compress, to express, to strain; to macerate, to mortify, to curb, to subdue, to repress, to constrain, to restrain; to oppress, to trouble; – *զմարմին*, to mortify, to macerate, to afflict the flesh.

Ճնշիմ, եցայ *vn.* to be pressed, compressed; oppressed.

Ճնշութիւն, -ումն *s.* compression, straining, pressing, squeezing; – *մարմնոյ*, mortification, maceration. [pipe.

Ճնշանունք *s. anat.* vagina or womb-

Ճշգրիտ, րտի *a.* exact, just, punctual, precise, categorical, strict, effective; –, *ճշգրտիւ* *ad.* S. *Ճշդիւ*; – *ասել* or *ասելով*, properly speaking.

Ճշգրտաբան *a.* veridical, truth-telling; *-եմ, եցի* *vna.* to speak truth, to assure, to verify, to prove, to demonstrate; *-ութի* *s.* truth of a discourse, veracity; *rhet.* acribology; *-գործ* *a.* exactly alike, the same; painted from nature; painting from life; *-գործեմ* *va.* to paint to life; *-հան, ից* *a.* strikingly, perfectly resembling, the same; hitting off or catching the exact likeness; – *կենդանագիր*, living likeness; *-պատում* S. *Ճշմարտա—*; *-քննին* *a.* rigorously examining.

Ճշգրտեմ, եցի *va.* to verify, to prove the truth, to certify, to assure; diligently or exactly to investigate; to seek with accuracy, to inform oneself minutely; – or *-եցուցանեմ* *va.* to resemble life itself, to depict faithfully, to cause to resemble; *ո՞ -եաց զզաւակն Յակոբայ*, who can number the seed of Jacob?

Ճշգրտութիւն *s.* truth; exactitude, punctuality; correctness, precision; likeness, naturalness.

Ճշդագնող *a.* beating down the price, haggling, cheapening, driving a hard bargain; *-պահանջ* *a.* rigorously exacted or exacting, rigorous, rigid, severe; *-վաճառ* *a.* sold or selling with difficulty, stintedly, with much ado.

Ճշդեմ, եցի *va.* to spare, to be saving, to economise, to be parsimonious, stingy; to settle, to adjust; S. *Ճշգրտեմ*.

Ճշդիւ. Ճշդով *ad.* justly, exactly, strictly, precisely, punctually; rigorously, austerely, scrupulously, sparingly, savingly, stingily, niggardly, scantily, frugally, meanly, miserably; – *դանկաւ*, exactly, to a little, to a farthing, to the point, rightly, accurately, punctually, in all its details. [gy.

Ճշդող *a.* thrifty, parsimonious, stin-

Ճշդութիւն *s.* exactness, punctuality, accuracy, precision, regularity; rigour, austerity; thrift, economy, parsimony, stinginess; *հատուցանել բազում -թբ*, to pay exactly, strictly, rigorously, to a farthing, with rigorous exactness.

Ճշմարիտ, րտից, տաց *a.* true, unquestionable, real, certain, sure; veridical, faithful, upright, frank, sincere; *ad.* in truth, truly, indeed, really, in realty, verily; – *իցէ*? is it true?

Ճշմարտաբան *a.* truth-speaking, truthful, veracious; *-եմ, եցի* *va.* to speak or tell the truth, to verify, to confirm; *-ութի* *s.* truthfulness, veracity; *-գոյն, ս* S. *Ճշմարիտ* *ad.*; *-դատ* *a.* judging equitably, just, equitable; -խօս, &c. S. -բան, &c.; -կորոյս *a.* truthless, that has lost the sight of truth; far from the truth, false; -հաւատ, ից *a.* orthodox, having a true belief, believing, faithful; of sound mind; -պաշտ *a.* worshipping truth; -պաշտութ̅ն *s.* adoration, worship of the truth; -պատում *a.* relating or narrating the truth; faithfully & truly reporting or reported, veridical, true, veritable; -պէս S. Ճշմարտիւ; -սէր *a.* truthful, sincere, upright; -սիրաբար *ad.* truthfully, sincerely, uprightly; -սիրու̅ն *s.* love of truth, veracity, sincerity, equity; -ատեաց *a.* enemy of truth, hating, detesting the truth; -տես *a.* seeing the truth; having no respect for persons, severe, perspicacious; -տեսիլ, -տիպ *a.* true, real, exact, striking; -ցուցանեմ S. Ճշմարտեմ; -ցուցիչ *s.* verificator; -քարոզ *a.* preaching truth; -քննին *a.* probing the truth; well examined, sure, certain.

Ճշմարտեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to aver, to verify, to certify, to justify, to assure, to show, to prove, to confirm.

Ճշմարտիւ *ad.* truly, in truth, certainly, undoubtedly, effectively, unquestionably, in conscience; really, in effect.

Ճշմարտութիւն *s.* truth; veracity; reality; sincerity; բուն -, plain truth; - իրաց, the bottom or basis of things; անպատրուակ ասել զ-, to tell the whole truth; աղարտել զ-, to offend against truth; -ք *ad.* S. Ճշմարտիւ.

Ճշմարտուսոյց *a.* teaching truth.

Ճշնարոտ *s. bot.* betony.

Ճոխ, ից, այ *a.* wealthy, opulent, rich; copious, rich, abundant, great, ample; powerful, mighty, potent, grand, high; *s.* master, lord, grand seigneur; -ք քաղաքին, the first or most distinguished citizens of a town, the magnates, grandees, noblemen, nobility; -ս ճեմել, to walk haughtily.

Ճոխաբան *a.* eloquent, fluent; - լինել or -եմ, եցի *va.* to speak imperiously, authoritatively, presumptuously; to abound in discourse, to amplify, to enlarge upon; to talk big, to boast, to brag; -ութ̅ն *s.* haughtiness, arrogance; amplification; boasting, bragging; *rhet.* elocution; -բար, -գոյնս *ad.* imperiously, with authority; opulently, richly, magnificently; amply, diffusely; -ճանութ̅ն *s.* pomp, ostentation, show, parade; -ճեմ *a.* copious, abundant; haughty, pompous, stately, lofty.

Ճոխանամ, ացայ *vn.* to have, take or exercise high authority or great ascendency over, to prevail, to rule over; to give oneself great airs, to lord it, to carry it like a lord, to signorise; to be proud, puffed up; to grow rich, to abound, to thrive, to make a fortune; - կործանմամբ այլոց, to build one's fortune on, or to raise oneself by the ruin of another.

Ճոխացուցանեմ *va.* to enrich, to make wealthy, to endow, to gift, to adorn; - զոք պարգեւօք, to load with kindness, to heap up benefits, presents, honours upon one, to overwhelm with gifts.

Ճոխճեմ, -եալ *a.* S. Ճոխաճեմ; having a majestic gait, walk, bearing or deportment.

Ճոխութիւն *s.* power, authority, influence, sway, empire; pride, haughtiness; riches, opulence; abundance, diffusion; -թք *ad.* nobly, magnificently; authoritatively, imperiously, arrogantly, haughtily, ostentatiously, pompously; Քո -դ, Your Lordship; - Highness; - Majesty.

Ճոխսիրութ̅ն *s.* love of power, ambition. [stick or cudgel.

Ճոկան, ի *s.* crook; crosier; loaded

Ճողեմ, եցի *va.* to take off the hair, to depilate; to arrange or play with the beard.

Ճողոպրեմ, եցի *va.* to deliver, to take away, to save, to free, to disengage, to set at liberty; - զանձն or -րիմ *vn.* to escape, to evade, to slip away, to get rid of, to disentangle; S. Մազապուր.

Ճողոպրումն *s.* deliverance.

Ճողորտիք S. Ճիք.

Ճողփիւն, -փումն S. Ճղփիւն.

Ճողքեմ, եցի *va.* to tear; to haul, to drag or draw along.

Ճոպան, աց *s.* rope, cord; halter.

Ճոպճոպիմ *vn.* to get bruised.

Ճոռոմ *a.* emphatic, declamatory; -ս խօսիլ S. -աբանեմ.

Ճոռոմաբան *a.* magniloquent, pompous; *s.* declaimer; -եմ, եցի *vn.* to boast, to vaunt, to speak pompously, to brag, to declaim, to spout, to tear a passion to tatters; *-ութիւն* *s.* magniloquence, pomposity, pompous nonsense, bombast, declamation.

Ճոռոմաբանամ, *ացայ* *vn.* to talk big, to boast, to brag, to bully, to be pretentious, to become arrogant.

Ճորտ, *ի* *s.* boy, domestic, waiter.

Ճուճ, **-ուլ* S. *Կայռին*.

Ճուռակ, **Ճուրակ**, *աց* *s.* merlin.

Ճչեմ, *եցի* *vn.* to cry, to scream, to squall, to shriek, to screech; to bawl, to groan, to complain, to lament.

Ճչիւն, **Ճչումն** *s.* cry, bawling, squalling, outcry; complaint, groaning, lamentation.

Ճչող *a.* brawling, noisy, squalling, clamorous; *- թռչուն*, screaming.

Ճպիռն, **Ճպռուռն**, **Ճպռան** *s.* cicada; *-*ճռճռայ*, *ճռնչէ*, the – chirrups.

Ճպուռ *s.* blearedness.

Ճռախիտ *a.* loaded with clusters of grapes, abounding in grapes.

Ճռաքաղ *s.* grape-gleaner; *- առնել*, *լինել* or *-եմ* *vn.* to glean, to gather grapes, to pick up the clusters; *fig.* to plunder, to lay waste; to consume, to destroy entirely, to exterminate; *-ութիւն* *s.* grape-gleaning.

Ճռինչ *s.* noise; creaking, screaking.

Ճռնեակ, ***Ճռնիկ** *s.* go-cart.

Ճռնչեմ, *-չիմ* *vn.* to creak, to screak.

Ճռնչիւն S. *Ճռինչ*.

Ճռուական երգ S. *Ճռուողումն*.

Ճռուեմ, **Ճռուողեմ**, *եցի* *vn.* to chirp, to cheep, to pip, to twitter, to chirrup, to warble, to sing.

Ճռուողեցուցանեմ *va.* S. *Ճռուեմ*; *fig.* to speak pompously, magniloquently, arrogantly.

Ճռուողումն *s.* warbling, twittering, chirping, singing of birds.

Ճրագ, *աց* *s.* candle, light, flambeau; taper; *յարդարել*, *լուցանել*, *շիջուցանել զ-ն*, to snuff; to light; to put out, extinguish or blow out a candle or light.

Ճրագաբերան, *աց* *s.* socket; *-գործ*, *աց* *s.* tallow-chandler, candle-maker, chandler; *-լոյց*, *լուցի* *s.* candle-lighter, lighting-stick; lighter, illuminator; lighting of candles or lamps; Christmas eve, Epiphany, Easter eve illuminations; public illumination; *-առնել*, to light a candle; *-կալ*, *-կիր* *s.* candlestick; candleholder; acolyte; *-ձեւ* *a.* lamp-shaped; *s.* *mar.* an ancient Greek oared-vessel, lychnis.

Ճրագու, *աց* *s.* tallow, suet, fat, grease.

Ճրամպլիտ S. *Ճիտակ*.

Ճփնի *s.* *bot.* camomile.

***Ճօլօրիկ** S. *Ճօճք*.

Ճօճ, *ից*, *-ան*, *աց* *s.* balancing, oscillation, vibration; clock, time-piece; S. *Ճօճք*; *a.* S. *Ճօճական*; *ճօճ առնուլ* S. *Ճօճեմ*.

Ճօճական *a.* oscillating, balancing, oscillatory.

Ճօճանակ, *աց* *s.* pendulum, balance; *mus.* cithern; rattle, clapper; *- փոխարինիչ*, grate-pendulum, compensation p.

Ճօճանոց *s.* weighing-machine; swipe; swing.

Ճօճեմ, *եցի* *va.* to oscillate, to vibrate, to balance; to jog, to wag; to swing, to rock, to dangle, to move to & fro, to push; *- զնիզակ*, *զսուր*, *զգեղարդն*, to brandish a lance, a sword, to hurl a dart or javelin.

Ճօճեմական *a.* S. *Ճօճական*; *fig.* ostentatious, pompous, gaudy, gorgeous, showy, proud.

Ճօճիմ, *եցայ* *vn.* to oscillate, to vibrate, to balance, to move up & down, or to & fro; to swing, to have a swing, to go in a swing; to see-saw, to have a game at see-saw.

Ճօճումն *s.* oscillation, balancing; swinging, rocking, dangling; see-sawing, see-saw motion; *ast.* nutation.

Ճօճք *s.* swing, see-saw, whirligig.

Ճօշ or **Ճաւշ**, *-ան* *s.* leather cuirass.

Մ

Մ (*man*) *մեն* *s.* the twentieth letter of the alphabet, & the fifteenth of the consonants; *մ*, *մ̃*, two hundred; two hundredth.

— It is sometimes changed into *ն*; for example: *ամբիծ-անբիծ*, *քամբասել-քանբասել*, *ըմբռնել-ընբռնել*.

— It enters sometimes in words as an expletive or as a mere ornament; thus, հաշել մաշել, հալել մալել, վարժել մարզել, աղօթել մաղթել, հաստ մաստ, աղխամաղխ, խաժամուժ.

Մագաղաթ, ից s. parchment; scroll; -ագործ, աց s. parchment-maker; -եայ a. of parchment; կազմ -, parchment-binding.

Մագարիկոն, ի s. bot. burdock, bur.

Մագիլ, գլաց, գլօք s. claw, talon, nail, paw; երկաթի -ք, torturing-hooks; ըմբռնել մագլօք, to seize with the claws or talons, to clutch, to grapple, to grasp, to hook.

Մագիստրիանոս, -տրոս, աց s. master; master of the horse; chief, magistrate; -տրութիւն s. magistracy.

Մագլաւոր a. furnished with claws, clawed.

Մագլեմ, -լցեմ, եցի vn. to claw, to scratch; to clutch, to catch; -, or ի վեր -, to climb up, to climb, to clamber up, to ascend.

Մագլցի ad. with the claws; - ելանել ի վեր S. ի վեր Մագլեմ.

Մագնան s. manganese, brown-stone.

Մագնեսիա s. magnesia-alba.

Մագնէս s. magnesium; -աքար s. magnesite, silicate of magnesia.

Մագնիս or **Մագնիտ**, աց, **Մագնեսատիս** s. loadstone, magnet; magnetic fluid.

Մագնիսական a. magnetic, -al; -ութի s. magnetism.

Մագնիսանամ vn. to be magnetized.

Մագնիսաչափ, ի s. magnetometer.

Մագնիսացումն S. -սումն; -ուցանեմ va. to magnetize, to polarize, to rub or touch with a loadstone; -ուցիչ a. magnetizing.

Մագնիսեմ S. **Մագնիսացուցանեմ**.

Մագնիսող s. magnetizer.

Մագնիսումն s. magnetizing.

Մագոգ S. Կկոց.

Մազ, ոց s. hair; hair, horse--; nap, shag; -ք, whip, lash; թուխ, սեաւ, խարտեաշ, շագանակագոյն, կարմիր, աղեբէկ, սպիտակ -, dark, black, light, chestnut-coloured, sandy, grey, white hair; գեղեցիկ, գանգուր, բարակ, կակուղ, երկայն -, beautiful, frizzled, fine, soft, long hair; յարդարեալ, մանեկաւոր or ոլորեալ, գալարուն, խոպոպի -, dressed, crisped, in ringlets, curled hair; կարճ, տափակ, դիզացեալ, խառնափնդոր, կարծր, իւղոտ -, short, straight, standing up, dishevelled, stiff, greasy hair; կեղծ -, false hair; -ք այծեաց, goat's hair; -իւ չափ ad. a hair's breadth farther; exactly, to a hair; ի -է ոչ վրիպիլ, to hit the mark; S. Հեր.

Մազաբեր a. bearing or producing hair, hairy; S. Հերագործ; -գործ a. made or woven of hair, of horse-hair; -պուր, -պուրծ գերծանիլ, ճողոպրիլ vn. to have a narrow or hairbreadth escape, to escape narrowly, with much difficulty, to save one's life; ոչ թողուլ -, to give no quarter, to cut down, to exterminate, to destroy utterly; միայն փախուցեալ կենդանի -, escaped alone with difficulty; S. Մահ.

Մազդ a. firm, solid, compact.

Մազդեզական a. Mazdean, Persian.

Մազդեզն, զանց s. a. Mazdeisnan, follower of Zoroaster; օրէնք, դեն -զանց, mazdeism.

Մազդութի s. density.

Մազեայ a. woven or made of hair.

Մազեկամաս s. garment of goat's hair, or camlet.

Մազեղ a. hairy, long-haired; shaggy.

Մազեղէն a. made or woven of hair, silicious, hairy; s. hair-cloth.

Մազխիլ, խլաց s. tweezers.

*__Մազկարօտ__ a. thinly-bearded.

Մազկռինչ a. in agony, dying, at the last gasp; - մերձ ի մահ լինել, to be very low, dying, to be giving up the ghost, in the pangs of death, on one's death-bed; -կառաչ հիւանդութիւն, mortal illness.

Մազմզկիմ vn. to shoot out small fibres.

Մազմզուկք s. radicles, fibres, comose, threads of the roots of plants.

Մազտաքէ, ի s. mastic; - գիհոյ, sandarac, gum of the junipeer-tree.

*__Մաթ__, ոյ S. Ռուփ.

Մաթեմատիկոս, աց s. mathematician.

Մաթիլ s. small louse.

Մաթուզ s. bot. arbutus-berry; -ենի or մաթզենի s. arbutus-shrub.

Մաժիստրոս, &c. S. **Մագիստրոս**.

Մալ s. wether, mutton; -եալ a. castrated; eunuch; -եմ, եցի va. to bruise, to mash, to crush; to break to pieces; to chew; to castrate, to geld.

Մալխ or **Մալուխ**, լխոյ s. camel; cable, hawser, rope; * wedge; դիւրին է մալխոյ մտանել ը̄ ծակ ասղան, it is easier for a camel to go through the eye of a needle.

Մալուծումն *s.* castration.

Մախազ, ից *a.* dissolute, debauched, lustful, wanton, lascivious; *-ութի* *s.* lust, lechery, lewdness, lubricity, wantonness.

Մախաթ, ոյ *s.* large or packing-needle; awl, pricker, bodkin.

Մախաղ, ից *s.* sack, bag, cloak-bag, knapsack, game-bag, wallet; basket, hamper; leather-bottle, travelling flask; *— հովուի*, shepherd's scrip, pouch, bag or satchel.

Մախամ, ացի *vn.* to envy, to be envious or jealous of; to grudge.

Մախանք *s.* envy, jealousy; spite, rancour, ill-will, grudge; *անարգ —*, livid rancour.

Մախիղ, -եալ *a.* filthy, impure, abominable.

***Մախոխ** *s.* a kind of sour soup, prepared with bran, pumpkins, &c.

Մախող *a.* envious, jealous; *-ական* *a.* malignant, ill-willed, spiteful, rancorous.

Մախր S. **Մարխ.**

Մած *a.* glued together, joined; adhesive, sticking, adherent; curdled, coagulated; dense, compact.

Մածաբոյս *s. bot.* mistletoe.

Մածան *a.* slimy, sticky, glutinous, viscid, viscous, clammy, gluey, tenacious; *-ել, ծի* S. **Մածուցանել**; *-ուի* *s.* viscosity, viscidity, glueyness, tenacity.

Մածանիմ, ծայ, Մածնում, ծեայ *vn.* to be glued, to stick or cling to, to adhere; to join, to unite; to curdle, to coagulate, to clot, to congeal.

Մածոյց *s.* gelatine, glue; *-ուցային* *a.* gelatinous; *-ուցումն* S. **Մածանութի.**

Մածուած, ոյ, -ումն *s.* pasting, gluing, soldering, cementing; conjunction, adhesion, fastening; coagulation, curdling; congelation.

Մածուն, ծնոյ *s.* curds, curdled milk, clotted cream; **— ծախել*, puss in the corner; **— ծախել խաղալ*, to play at puss in the corner.

Մածուցանել, ցի *va.* to paste, to glue, to solder, to join, to cement, to conglutinate, to fasten; to curdle, to coagulate, to clot, to congeal, to thicken.

Մածուցիկ S. **Մածան.**

Մակ, Մակա *pr.* on, upon, over, above.

Մակաբաժանումն *s.* subdivision; *-բանք* *s.* peroration; *-բառնամ* *vn.* S. **Ստանձնել**; *-բնակ* *a.* foreign, stranger; *-բերական* *a.* hypothetical, conjectural; *— շաղկապ* *gr.* illative; *-բերել, եցի* *vn.* to derive, to deduce, to infer, to conjecture, to suppose; *-բերութիւն* *s.* inference, conclusion, conjecture, supposition, hypothesis; *-գանչութի* *s. rhet.* epiphonema; *-գիծ* *a.* inscribed on or imprinted; *-գիր* S. **Վերնագիր**; *-գրել* *va.* to inscribe, to write upon, to entitle; to ascribe; to compose; *-գրութիւն* S. **Վերնագիր**; *-դրական* *a.* adjective, epithet; *— անուն*, surname; *-դրել* *va.* to impose, to lay on, to put upon, to superadd; to surname; *-դրութի* *s.* imposition, superposition; surname; *-լեզու*, epiglottis; *-ծել* *va.* to infer, to induce; *-ծութի* *s.* induction, consequence; *-կէտ* *s.* point or sign placed above or before a letter, as *ւ̇, 'ի*; *-ձի* *s.* horseman, rider.

Մակաղատեղ, ից *s.* fold, sheep-fold; pen, sheepcot.

Մակաղել, եցի, -եցուցանել *va.* to fold or pen sheep.

Մակաղիմ, եցայ *vn.* to be folded, in the pen, to halt, to rest, to repose, to lie down.

Մական, աց *s.* stick; *-ական խաղ* *s.* tourney, tilting-match; *-ակիր* *s.* mace-bearer; verger; *-ել, եցի* *va.* to cudgel, to beat.

Մականուանել *va.* to surname, to entitle; *-ուն* *s.* surname; title.

Մակասիւն *s.* epistyle.

Մակաշրջանակ *s.* epicycle; *— բոլորակ*, epicycloid.

Մակարդ, աց *s.* rennet, coagulum.

Մակարդակ, աց *a.* plane, plain, flat, level; *s.* plane, level surface; *-ագունտ* *s.* planisphere; *-աչափութիւն* *s.* planimetry.

Մակարդել, եցի *vna.* to curdle, to coagulate, to clot, to congeal.

Մակացական *a.* scientific; *-ցեալ, ցող, ցու* *a.* learned, skilled, erudite; *-ցութիւն* *s.* knowledge, erudition, science.

Մակաւասար *a.* plain, level, even, equal; *-ել* *va.* to put on a level with, to level, to make even; *phys.* to dip into a liquid up to a certain mark; *-ութի* *s.* level.

Մակբայ, ից *s.* adverb; *-ական* *a.* -ial; *-օրէն* *ad.* -ially.

Մակդիր, դրի *s.* adjective, epithet, attribute, predicate.

Մակեղոն, ի *s.* butcher's shop.

Մակեղուտ *a.* accessory, additional.

Մակեռակ, -եռորդ, աց *a.* sesquiter-

tian; *s. gr.* triphthong; -ռանկիւնի *s.* hexagon.

Մակերեւոյթ *s.* surface, superficies, area; outside.

Մակընթացութիւն *s.* flux or flow; – եւ տեղատուութ̃, the ebb & flow, tide.

Մակընթրակք *s.* lunch, luncheon.

Մակոյկ, ուկի *s.* skiff, wherry, bark, boat; – նաւու, yawl; հնդիկ –, canoe; -ուկավար, աց *s.* boatman, rower, oarsman; -ուկել *vn.* to go by boat; *va.* to row, to impel by oars.

Մակքառակ *a.* sesquiquartian; *s.* diapason.

Մահ, ու or ուան, ուց *s.* death, decease, departure from this life; massacre, slaughter, carnage, butchery; plague; – անասնոց, epizooty, murrain, rot; -ունք, mortality; արհաւիրք -ու, pangs, terrors of death; վճիռ -ու, sentence, decree of death; -ու չափ, mortally, to death; at the cost of one's life; մեղք -ու չափ, deadly or mortal sin; այն հիւանդութիւն չէ ի –, that illness is not to death, not mortal, or fatal; քեւ մազապուր եղէ ի -ուանէ, I owe you my life; բնական, երջանիկ, փառաւոր, յաւերժական –, natural, happy, glorious, eternal death; յանկարծական, անճողոպրելի, բռնական, տարաժամ, եղեռնական, աղետալի, ողբալի, ցաւագին, ամօթապարտ, խայտառակ –, sudden, certain, violent or unnatural, untimely, tragical, sad, deplorable, painful, shameful, ignominious death; մերձ ի – լինել, to be dying, near one's last moment, to breathe one's last, to be at the point of death, at the last gasp; ի դրունս -ու հասանել, to be at death's door; հիւանդանալ ի –, to be deadly sick; բնական -ուամբ մեռանել, to die a natural death; ը̅ -ուամբ արկանել, -ու պարտ առնել, to sentence, to condemn to death; ի – մատնել, տալ ի –, -ու սպանանել, to deliver to death, to put to death; երթալ ի –, to go in search of death; to rush on death; դիմադրաւ լինել, խիզախել ի –, to face, to dare death; խնդրել – անձին, to desire, to wish for death; երկնչել ի -ուանէ, to dread, to fear death; -ու հասանել, to meet death; խոցել առ ի –, to be mortally wounded; գ-ու գան հարկանել, to beat to death; -ու վախճանել, ճաշակել զ–, to die, to depart from this life; ածել -ուս, to carry or bring death; S. Ձերծուցանել, Կեանք, Մազկուփնչ, &c.

Մահաբեր, ից, աց *a.* mortiferous, death bringing, destructive, baleful, deleterious, deadly, fatal; -գոյժ, -գուշակ *a.* death-boding, announcing death; fatal, sad, disastrous, gloomy, mournful; քուն –, sleep the forerunner of death; -դեղ *s.* poison, venom, deadly potion; -դէմ *a.* wan, pale as death, livid; -զդեաց, -զդեստ *a.* baleful, deadly, mortal; -զեկոյց S. -գոյժ; -զէն *a.* armed with deadly weapons; -թոյն *a.* venomous, poisonous, deadly, mortiferous; -լոյծ *a.* destroying or overcoming death; -ծին *a.* death bearing, mortiferous, mortal; *s. chem.* azote.

Մահակ, աց *s.* large stick, club.

Մահակիր *a.* mortiferous, fatal, deadly, pestilential; գուբ –, sepulchre, grave, tomb; -կից լինիմ *vn.* to die with another, to share death with another; -կուլ լինիմ *vn.* to be swallowed up by death; -համբոյր *a.* punishing with death; -հանգիստ քուն *s.* repose of the dead; -հանգոյն *a.* deathlike; -հոտ *a.* savouring of death, deadly, murderous, sanguinary; -հրաւէր *a.* inviting, provoking or causing death.

Մահանամ, ացայ *vn.* to die, to expire; to faint; to mortify one's body.

Մահաչուկ S. -գոյժ; -շունչ *a.* pernicious, exhaling death, malignant, deathly; -պարտ, աց *a.* worthy of death, deserving death; condemned to death; – առնել, առ -ս ունել, to condemn to death; – լինել or -իմ *vn.* to deserve death; to be condemned to death; -պարտութիւն *s.* condemnation; -ռիթ *a.* causing death, mortiferous, mortal, pestilential; -տիպ *a.* death-like; – դէմք, pale face; -տու, -րար, աց *a.* death giving or causing.

Մահարձան *s.* monument, tomb; tower, turret; castle-keep, keep, donjon; bulwark, bastion.

Մահացան *a.* spreading death; -ցեալ *a.* dead; mortified; -ցու, աց *a.* deadly, mortal, mortiferous, pestilential; S. Մահկանացու; *s.* mortal; -ք, mortals; mankind; – մեղք, հիւանդութ̃, վէրք, թշնամի, deadly sin; mortal sickness; fatal wound; deadly enemy; -ցումն *s.* mortification; -ցուցանեմ *va.* to cause to die, to put to death, to slay, to kill; to mortify; *-ցուցիչ* *a.* killing, murderous; mortifying; *-քուն* *a.* entranced, lethargied.

Մահիկ. *հկաց* *s.* lunula, crescent, waxing or waining moon; crescent shaped ornament, lunette; meniscus; *- եղջիւրք*, the horns of a crescent.

Մահիճք. *հճաց* *s.* bed, couch, mattress; coffin; *- առկախեալ*, hammock; *երկաթի -*, iron bedstead; *- ծալածոյ*, folding-bed; field-bed; *- հովանաւոր*, canopy bed; *սիւնազարդ -*, four-post bedstead; *ի -ճս մահու*, on one's death-bed; *անկեալ դնիլ ի -ճս*, to take to one's bed, to keep one's bed, to be bed-rid; *ելանել յօտար -ճս*, *յանցանել ը -ճս իւր*, to defile another's bed; S. **Անկողին**.

Մահկանացու, *աց* *a.* mortal, subject to death; mortiferous, deadly; *հէք -քս*, we, poor mortals; *-թն* *s.* mortality, mortal state. [stead.

Մահճակալ, *աց* *a.* bed-rid; *s.* bed-

Մահմետական *a. s.* mahometan, mussulman; *-ութիւն* *s.* mahometanism, islamism.

Մահուչափ *a.* mortal, extreme; *ad.* mortally, to death; *- ատել*, to hate mortally, to bear a deadly hatred, to abhor, to loath.

Մահտարաժամ, *ից* *s.* sudden death, untimely -; plague, pestilence, contagion, infection, mortality.

Մահր. *ի* S. **Տուայր**.

Մաղ, *ից*, *աց* *s.* sieve, riddle, bolt, bolter; *կող -ից*, hoop of sieve; *- մեղուաց*, honey-comb, cell; *-աքախուն* *s.* coscinomancy; *-ագործ*, *աց* *s.* sieve-maker.

Մաղաղիմ, *եցայ* *vn.* to be burnt.

Մաղաս, *ոյ* *s.* phlegm, slime, snot, pituite, mucus; *-ական* *a.* pituitary; *-աւոր*, *-ոտ* *a.* pituitous, phlegmatic, catarrhal, mucous, glairy; *-կաթ*, *աց* *a.* epileptic; lunatic.

Մաղատեսակ *a.* cellular. [S. **Միաք**.

Մաղեմ *va.* to bolt, to sift, to riddle;

Մաղզմայ, *ից* *s.* patine; plate, dish.

Մաղթ *s.* asa or assa-fœtida (gum).

Մաղթ. *ից*, *-անք* *s.* prayer, entreaty, supplication, imploration; wish,

Մաղթ *s.* adhesive past. [desire.

Մաղթեմ, *եցի* *va.* to pray, to supplicate, to implore, to beseech; to wish, to desire; *բարիս - ումեք*, to wish one well.

Մաղթողական *a.* suppliant, entreating; deprecative; deprecatory.

Մաղկատեմ, *եցի* *va.* to bite, to sting, to prick, to nettle, to pique; to transpierce, to run through; *-տիչ*, *տող* *a.* biting; pungent.

Մաղձ, *ոյ*, *ի* *s.* bile, gall; *fig.* gall, spleen, rancour, wrath, choler; *սեաւ -*, black bile, atrabiliary humour; *անցք -ի*, gall-duct, --pipe; *աւազ -ի*, gall-stone; *ի դառնութե -ի կալ*, to be in a very bad humour; S. **Թափեմ**.

Մաղձաբանութիւն *s.* choledology.

Մաղձագոյն *a.* bile-coloured; *-դեղ* *s.* emetic; cholagogue; *-լից* *a.* bilious; *-խառն* *a.* choleric; *-խտ* *s.* cholera, --morbus; *-խտական* *a.* choleric; *-կան* *a.* biliary; *-յին անցք* *s. anat.* choledochus; *-յոյզ* *a.* bilious; nauseous; ill of the cholera; *-տար աման* *s.* gall-bladder; *-ւոր* *a.* bilious; choleric, hasty, irascible.

Մաղձընկալ *s.* choledochus.

Մաղձոտ S. **Մաղձաւոր**.

Մաղձութիւն *s.* bitterness, crabbedness, ill-humour, spite, gall.

Մաղունչք *s.* siftings. [plough.

Մաճ, *ոյ*, *ով* *s.* handle, stilt of a

Մաճակալ *s.* plough-man; *-ութիւն* *s.* ploughing. [cheese-cake.

Մաճառակ *s.* new-cheese, curd;

Մաճաս *s. anat.* basilica. [grapes.

Մաճառ, *աց* *s.* wine made of sour

Մաճկացուցանեմ *va.* to clot, to congeal. [mammà.

Մամ, *ոյ* *sf.* grand-mother, grand-

Մամոց, *ի* *s.* chyle; *փոխարկումն ի -*, chylifaction, chylosis; *-աբեր* *a.* chyliferous; *-ային* *a.* chylous, chylaceous; *- վտառք*, lacteal, chyliferous vessels. [vice.

Մամլակ, *ի* *s.* a vice; *- ձեռաց*, hand-

Մամխի, *խեաց* *s. bot.* sloe-bush, bullace-tree, wild plum-tree.

Մամոնայ, *ից* *s.* Mammon, god of riches; *fig.* riches, wealth.

Մամուլ. *մլոյ* *s.* press; wine-, cider-, oil--, &c.; *- պտուտակաւոր*, screw--; *- կերպասուց*, calender, hot--; *- տպագրութե*, printing--; *- ջրաբաշխական*, hydraulic, water--; *- դրամակոփ*, balancier beam.

Մամուխ, *մխոյ* *s. bot.* sloe, wild-plum.

***Մամուկ**, *-ի բոյն* S. **Սարդ**, *-ի ոստայն*.

Մամուռ, *մռոյ* *s.* moss; lichen; seaweed.

Մամռախնդիր *a.* searching among moss or sea-weed (birds); *-պատ a.* moss-covered, --grown; *-վարդ s.* the moss-rose; *-րմատ a.* full of sea-weed; *-ւոր*, *-մռոտ a.* mossy.

Մայեմ, *եցի vn.* to bleat; *ոչխար մայէ*, the sheep -s. [flagging.

*__Մայթ__, *ից s.* foot-, side-path, --way,

Մայիւն *s.* bleating.

Մայիս, *ի s.* May; *առաջին օր -ի*, --day; *ծաղկաքաղ լինել յառաջնում աւուր -ի*, to go maying; *յամսեանն -ի*, in the month of -.

Մայծրայ *s.* drinking-glass.

Մայռ, *ի s.* vein.

Մայտան, *ի* S. *Հրապարակ*.

Մայր, *մօր*, *մարբ*, *մարք*, *մարց s.* mother, mamma; matrix, mould; *fig.* mother, author, cause, source, spring, rise; S. *-ագիր*; *- անասնոց*, dam, mother; *- թռչնոց*, mother, hen; *մեծ -*, grand-mother; *- հասարակաց*, our common mother, earth; *- եկեղեցի*, *եկեղեցեաց*, mother church; cathedral, basilic; *- լեզու*, mother tongue; *- քաղաքաց*, metropolis, capital; *- արեւու*, the west, sun-set; *- վանից*, *մարց պետ*, abbess, prioress; *- գեղեցիկ*, nurse, wet--; foster-mother; *անգործութիւնն է - ամ ախտից*, idleness is the mother of all vice; *ազնիւ*, *գորովագութ -*, good, tender mother; *անպիտան*, *չար -*, bad, ill-natured mother; *- լինել*, to be a mother; *կորուսանել զ- իւր*, to lose one's mother; *ի - դարձուցանել*, to put out, to extinguish or blow out; *թաղել ի -ն ամյն*, to return to mother earth; *արեգակն ի -ն դառնայր* or *մտանէր*, the sun was setting.

Մայր, *եց*, *իւք s.* cedar; pine-tree; *a.* cedrine, made of cedar.

Մայրաբար *ad.* as a mother, motherly, maternally; *-գիր sf.* adopted mother; *-գորով*, *-գութ a.* full of maternal tenderness, care or love; *-դըռունք s.* the chief door or entrance; *-խողխող s.* a matricide; *-ծին a.* set & risen again (sun); born of incest; *-կան a.* maternal; *-կեր a.* eating its mother (viper, adder); *-կերտ a.* built of cedar; *-մած a.* prostrate, prone; *-յարկ a.* cedar-roofed.

Մայրան, *աց s.* inesting or grafting place, joint, knot. [օրինակ.

Մայրանման *a.* cedar-like; S. **Մայր-**

Մայրապականութիւն *s.* incest; *-պետ* S. **Մայրպետ**.

Մայրասէր *a.* loving one's mother, filial love; *-սպան s.* a matricide; *-սպանութիւն s.* matricide; *-ստանիկ a.* rich or abounding in forests; *-վանք s.* chief monastery, mother-house; *-տախտակ s.* board of cedar or pine; *-տանջ a.* vexing or tormenting one's mother; *-տեաց a.* hating one's mother; *-ւոր s.* pine forest; wood, forest; *-փայտեայ a.* cedrine, of cedar wood; *-փողոտ* S. *-խողխող*; *-քաղաք s.* metropolis, capital; *- վանք* S. **Մայրավանք**; *-քաղաքացի s. a.* native or inhabitant of a metropolis; metropolitan.

Մայրենի *a.* maternal, motherly; by mother's side; *- հաւ*, maternal grandfather; *-ք s.* mother's country or birth-place.

Մայրեւոր *s.* pine forest; woodman, hewer down or feller; *-ութիւն s.* wood-cutter's calling. [cavern, den, lair.

Մայրի *s.* wood, forest; trees, grove;

Մայրիկ *s.* mam, mamma, dear mother.

Մայրոլորտ *a.* surrounded by wood.

Մայրոստանիկ *s.* metropolis.

Մայրութիւն *s.* maternity, motherhood.

Մայրպետ *sf.* abbess, superior.

Մայրփայտեայ *a.* of pine wood; ce-

Մայրօրէն S. **Մայրաբար**. [drine.

Ման *s.* spinning; circular motion, turn, revolution; mina (measure); *- առնուլ*, **- գալ*, to turn, to move round; to take a walk; *- պտղոց*, bloom on

Ման or *-անայ*, *ի s.* manna. [fruit.

Մանանեխ, *ի*, *-նիխ*, *նխոյ s.* mustard, --plant, --seed; *անօթ -նխոյ*, mustard-pot; *հատ -նխոյ*, grain of mustard-seed; *սպեղանի ի -նխոյ*, mustard-plaster, poultice or cataplasm, sinapism.

Մանարան *s.* spinning-mill, factory; *- բամբակի*, cotton-mill; *- մետաքսի*, silk-mill.

Մանաւանդ *conj.* more, rather, better; *-*, *- զի*, *- թէ ad.* above all, chiefly, principally, especially.

Մանգ *s. bot.* mango; S. **Մանկ**.

Մանգաղ, *աց s.* (*ցորենոյ*) sickle, reaping-kook; (*խոտոյ*) scythe; *-ակ*, *աց s.* hedging-bill, bill-hook; pruning-hook.

Մանգանէզ (**Արջնաքար**) S. **Մագնոն**.

Մանգենի *s. bot.* mango-tree.

Մանգղիոն, աց s. engine of war, machine. [– Երեւակի, Saturn's ring.

Մանեակ, եկաց s. necklace, collar;

Մանելիք s. distaff.

Մանեկաձեւ a. collar-shaped, annular; –ւոր a. wearing a necklace; curled; – գունդ ast. armillary sphere.

Մանել, եցի va. to spin; to twist, to twine; to complicate; to weave.

Մանեւար, –ւոր, աց s. swath, band,

Մանիշ s. chem. iodine. [bandage.

Մանիշակ, աց s. bot. violet; –ագոյն a. --coloured, --hued; s. violet, – colour; –աւէտ a. full of violets.

Մանիչ s. spinner. [knavery.

Մանկ, ի, աւ s. cunning, wiliness,

Մանկաբար ad. like a child, childishly, in a puerile manner; –բարձ, աց s. surgeon-accoucheur, manmidwife; sf. midwife; – լինել, to deliver a woman, to perform the office of midwife; –բարձութիւն s. obstetrics, the science of midwifery; –բարոյ a. childish, puerile; S. –միտ; –բեր, աց a. parturient, confined, lying-in, in labour; – լինել, to be brought to bed, to be confined, delivered; –բերութիւն S. –ծնունդ; –բոյծ a. infant nourishing; –գող a. child-stealing; –գոյն a. youngest, younger, minor, under age; –գործել va. to beget, to procreate, to generate; –գործութիւն s. procreation, generation; –զրաւ a. childless; without heir; –ծնութիւն s. childbed, childbirth, confinement, labour, delivery, lying-in; երկունք –թեան, the pains of labour; մեռանել ի –թեան, to die in childbed; –ծու, աց s. school-master, pedagogue; –ծութիւն s. pedagogy; –կալ, աց s. wet-nurse; nurse, nursemaid; –կան a. infantile, puerile, childish; –կեր, աց a. eating one's own children; –կոտոր a. child-murdering; –կորոյս լինիմ vn. to miscarry, to abort; –կրթութիւն S. –վարժութիւն; –հասակ a. young; – աղջիկ, – girl; –հեղձ a. child suffocating; –մահ s. mortality among children; –մայր s. mother, young mother; –մարդ, աց s. young woman, maiden or girl; –մարզ, ից a. gymnastic; s. – master; –մարզարան s. gymnasium; –մարզութիւն s. gymnastics; –միտ a. weak minded, puerile; crazy, stolid, stupid; –մոլ, ից a. sodomite, pederast; –մոլութիւն s. pederasty, sodomy; –նամ, ացայ vn. to become as a child; to become strong & vigorous again, to grow young; –նոց s. infant school; –սէր a. fond of one's children; –սիրութիւն s. love of children; –սնութիւն s. nourishment, care, or education of children; –սպան, աց s. child-murderer, infanticide; –սպանութիւն s. childmurder, infanticide; –վարժ s. pedagogue; preceptor, tutor, teacher; –վարժական a. pedagogical; –վարժել va. to bring up or educate children, to instruct, to form by precept, to model; –վարժութիւն s. pedagogy; education, instruction; –տիպ a. young; –տռփի, –տռփութիւն S. –մոլ, –մոլութիւն; –րարութիւն S. –ծնութիւն; –ցուցանել va. to make young again, to re-invigorate, to restore to strength & health; –ւոր a. having children; childish; –ւորել vn. to machinate, to plot, to devise.

Մանկերամ s. troop, band or company of children. [or dear child.

Մանկիկ s. babe, baby; child, little

Մանկլաւիկ s. court-page, courtier.

Մանկութիւն s. infancy, childhood; youth; minority; S. **Մանկ**; քաջառոյգ, գեղածիծաղ, զբօսասէր, խայտալից –, lively, sprightly, playful, sportive or cheerful youth; անդստին ի –թէդ, from your earliest years, from your youth; ի գեղածաղիկ –ն, in the bloom of youth; in the prime of life; անցանել զառաջին –թն or ըզ տիս –թէ, to be past youth, « to be no chicken »; եւ – անցանէ, youth must have its time; S. Զուարթածաղիկ.

Մանկուկ S. **Մանկիկ**.

Մանկտեակ s. little boys.

Մանկտի, տւոյ s. infants, children, young people, youngsters, youth; servants, domestics; մանրիկ –, little children; հայ –, the Armenian youth.

Մաննայ, ից s. offering, gift.

Մանշական a. chem. iodic; –շատ s. iodate; –շուկ s. iodide, ioduret.

***Մանողակ** S. **Սարդ**.

Մանոց s. distaff; spindle.

Մանուած, ոց s. spinning; twisting; weaving; turn, bend, winding; fig. winding, complication, intricacy, intrigue, entanglement; – բանից, ambages, circumlocution, circuit, roundabout way; beating about the bush, circumlocutory speech; – մտածուէց, caprice, whim, fancy, freak; – ականջաց, helix, the outer margin of the ear; -ապատ, -աւալ *a.* winding, tortuous, meandering, sinuous; - շրջան, zigzag; crankles; -եմ *va.* to weave, to intertwine, to interweave; -ոյ, եց *a.* spun; twisted; winding, tortuous, zigzag; *fig.* full of circuits, complicate, intricate, knotty.

Մանուկ, նկան, նկունք, նկանց *s.* babe, baby, little child; young child, little boy, boy, lad; youngster, stripling; soldier, warrior; servant, domestic; - մատաղ, babe, infant; - տղայ, child, little boy; մանկունք եկեղեցւոյ, ուխտի մանկունք, clergy; choristers; մանկունք առագաստի, paranymphs, bridegroom's friends; - կնամարդի, effeminate young man; - նաւի, ship-boy, cabin--; - արքայի, court-page; ինքնակալն -, the young prince; մանկունք, my children; - գու, young man; - եմ ես, I am young; - տիովք վախճանեալ, dead in youth; S. Ընտրան, Մեր.

Մանուշակ, &c. S. **Մանիշակ**.

*__Մանչ__, -ուկ S. **Մանուկ**.

Մանր, նու, նունք, նունց *a.* small, minute, little, fine, subtile; slender, thin, slight; -, -նունս *ad.* scantily, in small portions, minutely; in retail, in detail; - or - - հատանել, կտորել, to cut into small bits or pieces, to mince, to hash, to divide into morsels; to cut thin; - փշրել, to pound, to beat small, to triturate, to grind, to crush; - պատմել, ասել, to relate or narrate minutely, circumstantially; - ժպտել, to smile; - - ծամել, to chew or masticate well, to chew the cud, to ruminate; *fig.* to examine, to study, to ruminate on; -նունս գրոշմել, to write or note down in detail; - միտ դնել, ի քննին արկանել, to ponder on, to consider or examine minutely, thoroughly.

Մանրագոր, աց *s.* mandrake, mandragorous.

Մանրագրութիւն *s.* micrography.

Մանրադէտ *s.* microscope; - լուսելեկտրական, photo-electrical -; -դիտական *a.* microscopical.

Մանրազնին S. -քննին; -թել, ից *s.* filament; fibril; -խիճ *s.* coarse sand, pebbles, gravel; -խոյզ *a.* searching or examining accurately; accurate, exact, punctilious; prying, inquisitive; - լինել or -խուզիւ քննել, to examine minutely, to scan, to sift; - լինել, to refine, to be critical, to subtilize; to be inquisitive; -խուզիւ հարցանել, to interrogate inquisitively; -խոտք *s.* grass, greensward, sward, grass-plot; -խրռիւ *s.* twigs, sticks; -ծաւալ *a.* undulated, -ting; -ծոյ կերակուր *s.* hash, gallimaufry, fricassee; -կարկատ *a.* patched, pieced together, cobbled; *fig.* absurd, flimsy, futile, fictitious; -կծիծ, -կծծի *a.* close-fisted, sordid, stingy, miserly, very avaricious; -կծու *a.* stinging, biting, pinching; -կտիտ առնեմ *va.* to narrate in detail, to give a full account of; -կրկիտ *a.* strict, formal, punctilious; *ad.* strictly, diligently; -հետեմ, եցի *va.* to investigate minutely, to search diligently; -ճճի *s.* small worm, animalcule; -մաղ *a.* finely sifted, minute, subtile; - փոշի, very fine powder or dust, atom, corpuscle; -մանեակ *s.* minute, second; -մանր *a.* very fine, minute, thin; -մասն *s.* small part or portion, particle; mosaic, --work; *a.* minute, detailed; exact, particular; - կտորել, to pound, to beat small, to triturate; ի -մասունս պարապել, to apply oneself to particulars; հանճար ամփոփեալ ի -մասունս, limited intelligence; միտք ցնդեալ ի -մասունս, a mind lost in details; -մասնաբար S. **Մանր** *ad.* -նկար *s.* miniature; -չափ *s.* micrometer; -պատում *a.* related in detail, told minutely; *ad.* in detail, minutely; - առնել, to enter into details, to describe, relate or recount circumstantially, to give a full & particular account; -պտուղ *a.* bearing small fruit or seed; -վաճառ *s.* retailer; grocer; -վէպք *s.* miscellanies; anecdotes; -տունկ *s.* small plant; -րան *s.* wooden-mortar; -ցոյց *s.* lens, magnifying glass; -ցօղ *s.* thin drizzle or dew; -քայլ *a.* short paced; *ad.* with small paces or steps, slowly; -քիստ *s.* small beard of corn; -քննին *a.* examined minutely, thoroughly; - առնել, to examine accurately, strictly, to the bottom.

Մանրելի *a.* triturable.

Մանրեմ, եցի *va.* to break or reduce to pieces, to grind, to pound, to bruise, to crush, to triturate; to hash, to mince.

Մանրերամ *a.* composed of small ones; - ձկունք, a great deal of small fry.

Մանրերգ *s.* madrigal.

Մանրերկրորդ *s.* a second, or 60th part of a minute; -երրորդ *s.* third, the

60th part of a second.

Մանրիկ, րկան, կունք, կանց a. minute, little, very small, tiny.

Մանրոստ a. having small branches.

Մանրուած, ոց s. shreds, scraps, morsels, bits, particles, minutiæ; –ոյ, ից a. cut into bits or pieces, hashed, minced, pounded, ground.

Մանրութիւն s. minuteness, thinness, tininess.

Մանրումն s. trituration.

Մաշ a. used up, worn out, old; s. bot. pea, peas; S. Հաշ եւ –.

Մաշածոյ or ծու, -կան a. consumable, corruptible; –կան լուսին, waning moon.

Մաշար, աց s. teeth of a saw.

Մաշարայ, ից s. flower or seed beds, garden-plot, parterre; –, -րական or -ական ախտ s. consumption, phthisis.

Մաշեմ, եցի va. to use up, to consume, to wear out, to waste; to corrode, to gnaw, to eat; to spoil, to destroy; to make thin or lean, to emaciate, to extenuate; to afflict, to mortify; – զժամանակ, to employ, consume, spend, or waste one's time; – զոգիս, to harass, to vex, to tease the mind with longing; – զխորհուրդս, to thwart, to baffle; –իմ vn. to be consumed, worn out, wasted, to get spoiled, to go to decay, to be destroyed; to grow thin or lean, to fall, pine or dwindle away; մաշեալ հանդերձ, worn out, thread-bare coat; – լուսնոյ, to change, to wane; զի՞ այսպէս մաշելով մաշիս յաւուրէ յաւուր, why do you grow thinner & paler day to day?

Մաշկ, աց, ից s. scarfskin, epidermis; membrane, tunic; film, pellicle; skin, hide; fleecy skin; fur coat, pelisse; a. worn out, used up; – մարդոյ med. derma; – գործոյ, dressed skin, tanned hide, leather; cordovan.

Մաշկաբանութիւն s. dermatology, treatise on the skin & its diseases.

Մաշկագործ S. Մաշկեղէն; s. leather-dresser, currier, tanner.

Մաշկազգեցիկ S. Մաշկեազգեաց; -թեւ a. dermopterous; hymenopteral; s. hymenopter; –հանդերձ a. S. Մաշկեազգեաց; s. garment of skin; –նափորտ a. clothed in leather.

Մաշկեազգեաց a. clothed with skins.

Մաշկեակ, եկաց s. furred gown, pelisse; sheepskin coat.

Մաշկեայ, կէից a. made of leather, of skin, membranous.

Մաշկեկագործ, աց s. furrier; –ուժ s. peltry, furriery.

Մաշկեղէն, Մաշկէ a. S. Մաշկեայ; s. garment of skins; գօտի –, leather girdle; ոտք –ք, web-footed; մարմին –, human skin; fig. mortal coil.

Մաշկեկավաճառ s. furrier, fur-dealer; –ութիւն s. fur-trade.

Մաշկեմ, եցի va. to skin, to flay, to gall; to strip off the hide.

Մաշուած, ոյ, –ումն s. wear, wear & tear, deterioration, consumption, use; corrosion; decay, decline; –ումն լուսնի, waning of the moon; լուսինն առնու աճումն եւ –ումն, the moon waxes & wanes.

Մաշուք s. worn out part.

Մաշտիմ, եցայ vn. to lose the hair, to become bald, depilated, bald-headed.

Մաշտոց, ի s. ritual, ceremonial.

Մառ s. fog; – գինւոյ, pearly nap upon wine; – or –ն s. sun-set, west; ի –ն մտանել, դառնալ, to go down, to set.

Մառախլամած, –պատ a. full of fog, foggy, hazy, cloudy; obscure, dim, gloomy; –լիմ, եցայ vn. to get foggy, to be hazy, cloudy; –լուտ a. foggy, hazy, misty, caliginous, cloudy.

Մառախուղ, խղոյ or խլոյ s. fog, haze, mist; darkness, obscurity; օր ամպոյ եւ –խղոյ, cloudy & tempestuous or stormy day.

Մառան, աց s. pantry, store-room, cellar, larder, buttery; wine-cellar, —vault, canteen; –ապետ or մառանապան s. butler, steward; vintner.

Մառոլ s. cos-lettuce.

Մաս, սին, սանց s. part; bit, piece, morsel; share, portion; lot, parcel; ration, allowance; contingent, quota; side, part, quarter, clime; minute; relics; holy or hallowed bread; – հաւատոյ, article of faith; մասունք բանի, the heads of a discourse; – բարի, the better part; – զգայական, սրտմըտական, ցանկական, sensitiveness; irascibility; concupiscence; մասամբ, ըստ մասին, ըստ մասնեայ, ի –է ad. in part, partly; partially, in parts; by halves; մեծաւ մասամբ, ըստ մեծի մասին, բազում մասամբ, ըստ առաւելագոյն մասին, for the most or greatest part, mostly, chiefly; յայսմ մասին, ի մասինդ յայդ-

միկ, on this side, on this consideration; *ի մասին*, for, instead of; – *առ* – or *առ մասին*, – –, piecemeal, in pieces, piece by piece, in shreds, limb by limb; *իմով մասամբ*, on my part, as for me; *աղօթից մասամբ*, as for, or with regard to prayers; *ի պարգեւի մասին*, in place of a gift, as a gift; *նմա եւ* –, he was allotted, he had for his share, or portion; it is fallen to his lot; – *ունել*, to participate in, to take a part or concern in; *ի բարեաց մասին առնուլ*, to take in good part; *ի չարի մասին առնուլ*, to take ill, or amiss; *գրաւիլ ը̅ մասամբք ախտից*, to be subject to certain vices; *չիք մեր* – *ը̅ Դաւթի*, we have nothing to do with David.

Մասնագէտ *s.* specialist; *–գիտութի* [*s.* speciality.

Մասնաժողով *s.* committee.

Մասնական *a.* partial; *gr.* partitive; *–կից* *a.* sharing in, participating; *–լինել*, to partake of, to be a party concerned, to take a share; *–կցութիւն* *s.* participation, share.

Մասնաչափ *s. ast.* vernier scale, [nonius.

Մասնատուփ *s.* pyx, ciborium.

Մասնաւոր *a.* particular, special; private; *–աբար*, *–ապէս* *ad.* particularly, specially, in particular; *–եմ, եցի* *va.* to communicate, to impart; to distribute, to divide, to share; to contribute, to give; *–իմ, եցայ* *vn.* to participate, to partake, to share in, to take part in, to be concerned, to interest oneself; – *ը̅ հարկաւ*, to contribute in some measure; *–ութի* *s.* particularity, speciality; singularity.

Մասնեմ, *–նիմ* S. **Մասնաւորեմ**, *–րիմ*.

Մասնիկ, *նկան* *s.* parcel; particle, [molecule.

Մասնկական *a.* molecular.

Մասնմուտ առնեմ *va.* to admit, to admit to a share or part in.

***Մասուր** *s.* seed-pod of the rose.

Մասուրայ *s.* stuffing pipe or reed.

Մատակ, *աց* *a.* dam, female.

Մատակախաղ *a.* in rut, neighing after, ready to mount, covering, mounting; – *ձի*, stallion, stud or entire horse, stone-horse; *–ութի* *s.* rut, heat, ardent desire, passion of horses; *–խումբ* *s.* stud of mares.

Մատակարար, *աց* *s.* administrator, manager; steward, provider, victualler; dispenser, distributor; – *վանից*, cellarer; *–ական* *a.* administrative; *–եմ, եցի* *va.* to administer, to manage; to distribute, to dispense; to victual, to provide, to stock, to store, to furnish; – *զՍբ. խորհուրդս*, to administer the sacraments; *–ութի* *s.* administration, management; economy; stewardship; dispensation, distribution.

Մատակպան, *աց* *s.* horse-breeder.

Մատաղ, *ղոյ* *a.* young, tender, new, fresh; *s.* child, little child; mortuary festival for the poor; – *հասակաւ*, – *յաւուրց*, very young; *ի* – *տիս*, in infancy, at so tender an age; *որթ* –, milk-fed calf.

Մատաղածին *a.* new-born; *s.* woman recently confined; *–կան* *a.* young; *–կոտոր* *a.* slain in infancy; *–հասակ* *a.* of tender age; *–ձի* *s.* colt, foal, nag, pony, cob; *–մայր* S. *–ծին* *s.*; *–նամ, ացայ* *vn.* to bloom again; to renew one's youth, to grow young again; *–տունկ* *a.* young, new, tender; *s.* young plant, sucker, layer, shoot, sapling, off-set, slip; *fig.* neophyte, proselyte; *թուփ* –, young shrub; – *նահատակ*, child-martyr.

Մատաղեմ, *եցի*, *–եցուցանեմ* *va.* to restore to youth, to make young again.

Մատաղերամ *a.* young; – *մանկտի*, little children; – *գառինք*, lambkins.

Մատաղորթ *a.* having lately calved.

Մատաղութիւն *s.* youth; growing young again.

Մատաղօրեայ *a.* young, tender.

Մատանեակ *s.* ringlet, small ring.

Մատանեհար *s.* seal- or signet-ring.

Մատանեմ, *եցի* *va.* to seal with a signet-ring, to seal up.

Մատանեմատն *s.* ring-finger.

Մատանի *s.* ring; signet-ring, seal, stamp; S. **Մատնոց**; *ոսկի*, *ադամանդեայ* –, gold-ring; diamond-ring; – *պատկերեալ*, cameo-ring; *հարսանեկան* –, wedding-ring; – *կրել*, to wear a ring; *կնքել –նեաւ*, to seal with a ring.

Մատեան, *ենից* *s.* book; parchment, scroll, roll, register; code, manuscript; *ա̃ծային*, *ա̃ծաշունչ –ք*, the Holy Scriptures, – Bible, – Writ; – *գունդ*, the immortal band (Persian cavalry); *–ենից դարան*, library; *ի –ենի հարկանել*, *տալ*, to write, to set down or couch in writing, to register, to record.

Մատենագէտ *a.* book-learned, lettered, learned, erudite, skilled in literature ; *s.* man of letters ; bibliographer; *-գիտութիւն s.* bibliography; *-գիր, գրաց s.* writer, author, bibliographer; book, writing; *a.* S. *-գրական*; *ընտիր* –, classic author; *յոռի* –, sorry writer, scrawler, scribbler; *-ք*, men of letters, the literati; *-գրական a.* bibliographical; historic; *-գրեմ va.* to write or compose a book; to put down in writing; to book, to register, to transcribe; *-գրութիւն s.* bibliography; literature; writing, book, work; *-դարան, -կալք, լաց s.* library; *փոքրիկ* –, book-case, book-shelves; *-մոլ a. s.* bookish, bibliomaniac; *-մոլութիւն s.* bookishness, bibliomania; *-յած a.* immersed in study or in books, well versed in literature; *-պատում a.* told in books; *ad.* narrating in books; *-պետ s.* librarian; *-սէր s.* bibliophilist, book-fancier; *-սիրութիւն s.* bibliophily; *-ւոր a.* historical; *-ւորեմ* S. *-գրեմ*.

Մատենիկ, նկան *s.* opuscule, short treatise, pamphlet, tract; – *գունդ* S. **Մատեան** –.

Մատղական, -ութիւն, -ղիմ S. **Մածան**, *-ութիւն, -իմ*.

Մատիտակալ, աց *s.* port-crayon, pencil-case.

Մատիտեղ *s. bot.* blood-wort, knot-grass.

Մատիտ *s.* pencil, lead–.

Մատն, տին, տանց *s.* finger; finger's breadth, inch; *mus.* tune, air, strain; *բոյթ* –, thumb; *ցուցական* –, forefinger; *միջին* –, middle finger; *մատանւոյ* –, ring-finger; *փոքր* –, little finger; *մատունք ոտից*, toe; *յօդք մատանց*, knuckles, finger joints; *մատունք նուագարանաց*, keys, keyboard, stop; *մատունք սանդղոց*, steps, stairs; *մատունք որթոյ*, shoots, branches or tendrils of a vine; – Այ, the finger or hand of God; *ծայրակտուր մատամբք*, with maimed fingers; *ուսոյց զմատունս իմ ի պատերազմ*, he taught my hands to war; *ի ծայր մատանց*, at the finger's ends; *ծայր մատանց ոտից*, tiptoe; *ճարճատել զմատունս*, to crack one's fingers; *-ն տանել*, to point at one; to denounce; *fig.* to defame, to laugh at, to scorn; *վաստակել մատամբք*, to live by one's labour; *ի մատունս գնալ*, to walk on one's toes, to walk tiptoe; *յոտն ի* – *յառնել*, to stand tiptoe; *մոռացկոտաց դ- կապել*, to resolve not to forget, to make a memorandum; *մատամբք ցուցանել*, to point at with the finger, to indicate; *ծայրիւ միայն մատին ճաշակել*, to taste, to taste slightly; *դնել մատունս ի վերայ բերանոյ*, to place a finger on the lips, to keep silence, to be benumbed; – *լինել va.* to betray; *vn.* to be betrayed; – *լինել անձին* or *անձամբ անձին*, to betray oneself, or one's own cause, to do oneself an injury; – *անձին իւրոյ գործել*, to kill oneself, to commit suicide, to make away with oneself; – *լինել իւրեանց արծաթոյն*, to lavish, to waste, to squander; – *լինել, եղանիլ*, to give or addict oneself to, to surrender, to give in; – *առնել*, – *եւ տուր լինել*, to betray; *արգելուլ, ըմբռնիլ մատին ի դռնամէջս*, to jamb one's finger in a door; S. Ճիւղ.

Մատնագործ *a.* done by hand; *-գրոշմ a.* written or sculptured by hand; *-ծաղիկ s. bot.* fox-glove, digitalis; *-հատ a.* cutting off or amputating another's finger; *-մուխ a.* thrusting in one's finger; – *զզուանօք փսխել*, to provoke vomiting with the finger; *-նիշ* S. *-ցոյց*; *-նշան ծաղկեցուցանեմ va.* to write, to compose, to trace; *-շուրթն s. med.* whitlow, panaris, felon; *-չափ, ի a.* a finger's width or depth; *s.* inch, digit, finger; *-ցոյց a.* pointing at, indicating with the finger; – *առնել, լինել*, to point at, to addict, to indicate; to betray; *fig.* to deride, to scoff, to ridicule, to quiz, to make a laughing-stock of; *-փոխ խաղացումն s. mus.* fingering, playing on, touching.

Մատնեակ or **Մատանակ** *s.* finger, hand; *ի* – *արկանել*, to seize, to take possession of, to subject, to subdue; to win complete power over.

Մատնեմ, եցի *va.* to betray, to denounce, to discover; to deliver up, to surrender; to abandon, to allow, to permit; – *ի ձեռս ուրուք*, to give into the hands of, at the mercy of, to deliver up; – *ի վտանգս*, to endanger, to expose to peril, to put in jeopardy; – *զոք գազանաց*, to throw to the wild beasts, to give as a prey to –; – *զոք սրոյ*, to kill, to slay; – *զանձն յանարգութիւն*, to debase, degrade or disgrace oneself; – *ի կամս փառամոլ հաճոյից իւրոց*, to sacrifice to one's ambition; – *զոք ի ծաղր եւ յայպանումն*, to quiz, to burlesque, to ridicule; – *զոք ամօ-*

թոյ, to cover with shame or confusion; — *զոք սատանայի*, to excommunicate; — *զխորհուրդս իւր*, to unbosom oneself to, to open one's mind to; *ոչ — զհամբերութի*, to be patient; *—իմ* *vn.* to be betrayed, denounced; to betray oneself, to give in, to surrender, to abandon oneself to, to be a prey to; — *ի գերութի*, to be or become a slave to; — *ի փախուստ*, to run away, to take to flight; — *ի նախանձ սրամտութե ուրուք*, to become a victim to the jealousy of; — *ի սուր*, to be put to the sword; S. **Ատեան**, **Աւար**, **Մահ**, **Պարտուն**, &c.

Մատնէք *s.* fluting, flutes.

Մատնիկ *s.* the little finger.

Մատնիչ *s.* traitor; felon, scoundrel.

Մատնոց *s.* thimble.

Մատնութիւն *s.* treachery.

Մատնտու *s.* traitor; informer, denouncer; — *լինել*, to betray, to denounce.

Մատնցոյց S. **Մատնացոյց**, &c.; — *նախատանօք* *ad.* villanously, contumeliously, ignominiously.

Մատոյց, *ուցի* *s.* access, approach; ascent, acclivity.

Մատուռն, *տրան*, *տրունք*, *տրանց* *s.* martyr's shrine; chapel, oratory.

Մատուտակ, *ի* *s. bot.* liquorice; *սուտ* —, wild —, milk-vetch, astragal; *—ի արմատ*, peony; *—իկ* *s. chem.* glycirrhizine.

Մատուցական *a.* presentable.

Մատուցանելի *a.* offering, presenting; S. *—ցական*.

Մատուցանեմ, *ցի* *va.* to draw or bring near, to advance, to put forward; to present, to offer, to dedicate; to sacrifice; *ի մէջ* —, to relate, to report.

Մատուցարան *s.* altar, place of offering.

Մատուցիչ, *—ցող* *s.* offerer; sacrificer; *—ցումն* *s.* presentation, offering, oblation, offer; celebration.

Մատչելի *a.* accessible, accostable.

Մատչիմ, *տեայ*, *տուցեալ* *vn.* to gain access, to approach, to draw near, to advance, to present or offer oneself, to come, to appear; to be presented, offered, celebrated; *յառաջ* —, to advance, to come or go forward; S. **Հուպ**, *ի* **Վեր**.

Մատռուակ, *աց* *s.* cup-bearer; butler; *—եմ*, *եցի* *va.* to be or become cup-bearer, to present drinks, to fill the glasses, to pour out wine; to administer, to distribute, to dispense; *—ութիւն* *s.* cup-bearer's charge or office.

Մատրանապետ *s.* chaplain; *—ութի* *s.* chaplainship.

Մատք, *տոց* *s.* temptation, impurity.

Մար, *ու* *s.* metretes or amphora (a liquid measure, the Roman about seven, the Attic about ten gallons).

Մար, *ի*, *աց* *s. a.* Mede; Median; — *s.* lord.

Մարագ, *ի* *s.* hayloft.

Մարախ, *ոց* *s.* locust; grass-hopper; *քաղցր* — S. **Մատուտակ**.

Մարանաթա *s. Syriac w.* Maran-atha, *it signifies*, the Lord comes, or, the Lord is come; (it was a form of threatening, cursing or anathematizing among the Jews).

Մարապարսացի *s. a.* Medo-Persian.

Մարաստան, *ի* *s.* Media.

Մարաջախտ, *ի* *s.* marshal.

Մարգ, *աց*, *—ագետին* *s.* mossy ground, turf, grass, pasture, herbage, meadow, mead; *geol.* marl.

Մարգարէ, *ից* *s.* prophet, seer; *սուտ* —, false —; *կին* —, prophetess; *փոքր —ք*, the Lesser prophets.

Մարգարէաբար *ad.* prophetically, like a prophet; *—գէտ* *a.* skilled in the prophecies; *—գիր* *a.* written by the prophets; *—ղրաւ* *a.* prophet-slaying, destroying the prophets; *—ծին* *a.* begetting a prophet; born of a prophetess; *—խօսն*, *—կան*, *—կիր* *a.* prophetic; — *ոգւով*, by a — spirit; *—կոտոր* *a.* massacring prophets; *—հայր* *s.* a prophet's father; *—հանգէտ* *a.* like a prophet; *—հրաշ* *a.* prophetic; *—ճառ* *a.* foretold, announced, or predicted by a prophet or by the prophets, declared prophetically, prophetic; *—նամ*, *ացայ* *vn.* to prophecy; to predict, to foretell; to play the prophet, to counterfeit; *—նոց* *s.* prophet's temple; *—շնորհ* *a.* having the gift of prophecy; *—պետ* *s.* chief of the prophets (Moses); *fig.* our Lord G.-C.; *—սպան* *a.* murdering prophets; *—տառ պատգամք* *s.* Scripture, the prophets; *—րան* S. *—նոց*; *—ցուցանեմ* *va.* to render prophetic, to cause to prophecy; *—քարոզ* *a.* preached by the prophets.

Մարգարէութի *s.* prophecy; the book of the prophets; *—ուհի* *sf.* prophetess.

Մարգարէօրէն *ad.* prophetically.

Մարգարիտ, *րտոյ* or *րտի*, *րտաց* *s.* margaret, pearl; *bot.* daisy; *chem.* margarine; շարք -րտաց, string of pearls; pearl necklace; ծաղկեալ -րտօք, pied with daisies; մի արկանէք զ-ս առաջի խոզաց, don't cast pearls to swine; S. Ընդելուզանեմ.

Մարգարտագեղ *a.* beautiful as a pearl; -գոյն *a.* pearl-coloured; -զարդ *a.* adorned with pearls, pearled; -խուռն *a.* full of pearls, pearly; - դաշտ, plain sprinkled with daisies; -ծին *a.* bearing or producing pearls; -հատ *s.* grain of pearl; - ատամունք, pearly teeth; -հիւս, -յեռ, -շար *a.* strung with pearls; -տեսիլ *a.* like a pearl; -փայլ *a.* bright as a pearl.

Մարգարտեայ *a.* of pearls, pearly; -երանգ *a.* pearl-coloured; -օրէն *ad.* like a pearl.

Մարգարօտ, ից *a.* feeding in meadows.

Մարգաց *s.* the eleventh month of the ancient Armenian calendar,(June).

Մարգիզ, աց *s.* marquis, marquess: marquee; -ուի̃ *s.* marquisate; -ուհի *sf.* marchioness.

Մարգճախին, խնի, -ճակ, աց *s.* marshy meadow.

Մարդ, ոյ *s.* man; mortal; the human race; կին -, woman; Որդի -ոյ, the Son of Man; - եւ ԱԾ, Man-God; բարի -, worthy or honest man, man of worth; գեղեցիկ -, handsome man; բարեսիրտ -, man of feeling, generous-hearted man; -ն անօրէնութեան, antichrist; յարդէ -, man of straw; a scare-crow; - ի -ոյ, from one man to another; ամ -, every man; արժանի -ոյ, manly; անարժան -ոյ, unmanly; ի բաց մերկանալ զ-ն հին, to put off the old man; - առ - կուտակիլ, to crowd or rush together, to press, to throng; արար ԱԾ զ-ն ի պատկեր իւր, God made man after his image; ի բարեբաստութի̃ -ոյս, for the happiness of mankind; S. Այր, Մարդիկ.

Մարդաբանութիւն *s.* anthropology; -բար S. Մարդկաբար; -բնակ *a.* inhabited by man; -գայլ *s.* chimera, bug bear, hobgoblin, ghost; -գերի *s.* captive, prisoner, slave; -գին *s.* slave-merchant, --buyer or dealer; purchase of slaves; -գլուխ *a.* man-headed; -գող *s.* man-stealer; -գողութի̃ *s.* man-stealing; -դարման *a.* nourished or cultivated by man; -դաւ *s.* assassin, murderer, man-slayer; -դաւան *a.* believing in Christ as man only, denying the divinity of Christ, Nestorian; - աւանդք or -դաւանութի̃ *s.* nestorianism; -դաւութի̃ *s.* murder, assassination; -դէմ *a.* of a human figure or countenance; -զգեստ *a.* clothed in human nature, incarnate, become man, made flesh; -զեն *a.* man sacrificing; -զենել, to immolate or sacrifice human victims; -ք *s.* human sacrifice or victim; -զոհ S. -զեն; -զոհուի, -զոհք S. -զենք; -թափ *a.* unpeopled, uninhabited, desert, wild; -թիւ *s.* enumeration or numbering of men; ը̅ -թուի, to each person, a-man, a-head; -լից full of man, peopled, very populous; -խանձ *a.* man-devouring, eager for human flesh; -խանձութի̃ *s.* greed of human flesh; -խառն *a.* hypostatically united with the human nature; -խիտ *a.* densely inhabited, crowded with inhabitants; S. -լից; -խնդիր *a.* searching, or in search of men; -խողխող, -խոշոշ *a.* slaughtering or massacring man, murderous, killing, bloody, sanguinary, cruel; *s.* cut-throat, homicide; -ծախ *a.* man consuming, causing the destruction of men; -ծին *a.* begetting a man; *s.* fabulous tree feigned to produce men.

Մարդակ, աց *s.* joists & beams of a house; ceiling, roof.

Մարդակազմութի̃ *s.* structure of the human body, physiology, anatomy; S. -բանութիւն.

Մարդակեր, աց *s.* cannibal, anthropophagus, man-eater; - լինել, to eat human flesh; -կերութի̃ *s.* anthropophagy, cannibalism; -կերպ *a.* human, having a human form or figure; after the men's manner; *s. zool.* anthropomorphite; -կերպեայք or եանք *s.* the anthropomorphites; աղանդ -կերպեայց, anthropomorphism; -կոյտ բազմութի̃ *s.* train or suite of domestics, numerous equipage; assembly of men, multitude of people, crowd, a crew of men; -կոտոր *a.* murderous, exterminating; - առնել, to kill, to put to the sword; -հաճ, -հաճոյ, ից *a.* insinuating, fawning, flattering, striving for favour, servile; -հաճեմ *vn.* to seek men's favour, to fawn, to flatter, to seek to please by servility; -հաճութի̃ *s.* fawning, adulation, flattery; respect for persons; -հասակ *a.* of the human height or form; of perfect form, well shaped (man); *s.* the human stature, size or height; -հարկ *s.* capitation, poll-tax, poll-money; -հոյլ հօտ *s.* multitude, crowd; -ձայն *s.* human voice; -ձեւ S. -կերպ; -մահ *s.* plague, pestilence; -մարտ *a.* making war on man; hostile to mankind; -մօտ *a.* near the habitation of men; ի -ի կեալ, to inhabit -; -նամ, ացայ *vn.* to become man, incarnate, to take human flesh or nature; -շահ *a.* edifying, exemplary, virtuous; affable, kind; -շատ *a.* well peopled, full of inhabitants, populous; -շատութն *s.* great multitude, dense population; -շէն S. -շատ; -շնորհ S. -շահ; -չափ *a.* of man's height or size; -պայն քաղ *s.* chimera, were-wolf; -պայք *s.* satyrs; -պաշտ, ից *s.* anthropolatra; *fig.* flatterer, fawner, adulator; -պաշտութն *s.* anthropolatry; *fig.* fulsome flattery, adulation; -պատկեր *a.* man-shaped, having the human form or figure; *s.* human image; -պէս S. Մարդկօրէն; -պուր or պուրծ S. Մաղապուր, &c.; -ռու *a.* biting man; -սանկ, ի *s.* litharge of silver, yellow, white litharge; -սեր *a.* advantageous to the propagation of the human race; -սէր *a.* philanthropic, humane, benevolent; kind, obliging, courteous, civil, gracious; tender, compassionate, charitable; -սիրաբար *ad.* benignly; -սիրական *a.* philanthropical; -սիրապէս *ad.* humanely, kindly, tenderly, with kindness, lovingly; -սիրեմ *va.* to be philanthropic, humane, to behave with kindness, to be compassionate, courteous; to be condescending; to receive courteously, to give a hearty welcome to, to honour; -սիրութիւն *s.* philanthropy, humanity, kindness, benignity, affability, benevolence, courteousness; condescension; welcome; -ք S. -սիրապէս; -սպան, աց *a.* murderous, homicidal; *s.* murderer, homicide, man-slayer; -սպանութն *s.* homicide, murder; - կամաւոր, wilful murder; - ակամայ, manslaugter; - յանզգուշս, homicide by misadventure; -ստան, աց *s.* place of reunion; -վաճառ *s.* slave-merchant or dealer; -վայելուչ *a.* meet for or worthy of man; -վար, աց *a.* S. -ծախ; civil, polite, urbane, courteous, complaisant, obliging, genteel, kind, affable; -վարութն *s.* civility, politeness, urbanity, courtesy, complaisance; -ատեաց, եցաց or ցից *a.* hating mankind, misanthropic; *s.* misanthrope, man-hater; -ատեսակ or սիլ S. -կերպ; -ատեցիկ S. -ատեաց; -ատեցութն *s.* misanthropy, hatred of mankind; -տունկ *s.* human race, human creature, man; *a.* human, rational; - բուրաստան, garden planted by man; -ցուլ *s.* minotaur, bucentaur; -ցուցանեմ *va.* to humanize, to civilize; to familiarize, to tame; -քաղաքացի or -ցի *s.* inhabitant or dweller in man; -քայլ *a.* walking as man.

Մարդելոյզ, լուզաց *a.* flattering, fawning, seductive; *s.* adulator, flatterer, sycophant, seducer; -լուզական *a.* adulatory, deceitful; -լուզութն *s.* adulation, flattery.

Մարդեղութիւն *s.* incarnation; our Lord's human nature; creation, generation or genealogy of mankind.

Մարդերեւոյթ S. Մարդակերպ.

Մարդընտել *a.* familiar, tame, docile.

Մարդիկ, դկան *s.* men, mankind, the human race, the world; ամ -, all men; որդիք մարդկան, the children of men; գրագէտ -, men of letters; -ս յարդարել, to make men of.

Մարդկաբար S. Մարդկօրէն; -խառն, &c. S. Մարդախառն, &c.

Մարդկական, -յին *a.* human; belonging to man, manlike; -պէս S. Մարդկօրէն.

Մարդկեղէն *a.* human.

Մարդկութիւն *s.* humanity, human nature; humanity, mankind; multitude, many people.

Մարդկօրէն *a.* human; *ad.* humanly, as a man, according to human nature.

Մարդպետ *s.* chief guardian of the harem, chief of the eunuchs, kislar-agasì; -ութն *s.* dignity, office or post of kislar-agasì.

Մարեմխոտ *s.* sweet marjoram.

Մարերեան ծառ *s.* may-pole.

Մարերի *s.* the tenth month of the ancient Armenian calendar, (May).

Մարզ, ից *s.* confine or frontier of a state, march, border; province, district; - դնել, to reduce to a province; -ք, exercise.

Մարզանդող, -նոն *s. bot.* pilosella, creeping mouse-ear.

Մարզանք *s.* exercise; gymnastic apparatus.

Մարզարան *s.* gymnasium.

Մարզեմ, եցի *va.* to instruct in athletic exercises; to inure to war; to exercise, to instruct, to initiate, to teach, to discipline, to form, to train, to civilize, to soften manners.

Մարզիկ *a.* exercised, inured; trained to war.

Մարզիչ *s.* instructor, teacher, one who disciplines, inures or trains to war.

Մարզումն *s.* teaching, training; instruction, exercise.

Մարզպան, աց *s.* governor of a march, of a county or province, exarch; *-ութիւն s.* government of a march, governorship of a province.

Մարզպետ S. **Մարզպան**.

Մարթ, ի *s.* means; *a.* possible; *- է v. imp.* it is possible, it may be so; it is fitting or proper; *-ական a.* ingenious; *-անամ* S. **Մարթեմ**.

Մարթանք *s.* stratagem; means, expedient, resource, remedy; skill, art, ability, cleverness, mastery; *-նօք ad.* ingeniously, cunningly.

Մարթելի *a.* possible; contingent; proper, fitting.

Մարթեմ, եցի *va.* to find means, to invent, to contrive, to find out.

Մարթեմ, թացի *vn.* to be able, possible, to have the power, faculty or means.

Մարթեցուցանեմ *va.* to render possible; to execute, to carry into effect, to accomplish.

Մարթի *v. imp.* it is possible; *զիա՞րդ - այդմ լինել*, how can these things be? *չ-, ոչ -*, it can't be, it is impossible; *-ցէ՞*, is it possible?

Մարթուն *a.* ingenious, clever, skilled; S. **Մարթ** *a.*; *չ- a.* inept, unfit, awkward.

Մարթուչ *a.* clever, skilful, expert.

Մարթուպատշաճ *a.* possible & proper.

Մարթչութիւն *s.* dexterity, ability, cleverness.

Մարի, րւոյ, րեաց *s.* hen.

Մարխ, ի *s.* resinous pine.

Մարկեղ, ի *s.* hoe.

Մարկեղիոնք *s.* Marcionites.

Մարկճակ մոմեայ *s.* statue of wax.

Մարճակ *s.* bed & bedding.

Մարմանդ, ի *s.* hot or temperate climates; pleasant meadow, delightful spot; greensward, lawn, grass-plot.

Մարմաջական *a.* pruriginous.

Մարմաջեմ, եցի *vn.* to itch, to feel an itching, titillation or pruriency, to have a tickling sensation; to feel a desire to scratch oneself; *fig.* to be excited, incited, provoked, tickled or pleased; *-եցուցանեմ va.* to cause to itch, to tickle, to titillate; to irritate, to exasperate; *fig.* to tickle, to please, to gratify.

Մարմաջիւն, -ջումն *s.* itching, pruriency; incitement, tickling, titillation; smart, burning, puncture.

Մարմառ *s. med.* St. Anthony's fire; *-ոտ a.* feeling a prickling, subject to a pricking sensation.

Մարմարակուռ, -չէն *a.* made or built of marble, marmorean; *-կոփ, -հատ s.* marble-cutter; *գործարան -հատաց*, marble-yard, --works; *-հանք s.* marble-quarry; *-պատ a.* covered or paved with marble.

Մարմարեայ, -եղէն *a.* of marble, marble, marmorean.

Մարմարիոն, աց *s.* marble; *a.* -, of marble; *կարծր իբրեւ զ-*, as hard as -; *-եայ* S. **Մարմարեայ**.

Մարմենի *s.* distaff.

Մարմին, մնոյ *s.* body; flesh; man, creature, mortal; corpse, dead body; carcass, carrion; body, consistency; whole, ensemble; *geom.* solid; *- առնուլ*, to become incarnate; *եւ Բանն - եղեւ*, & the Word was made flesh; S. **Երկնային**.

Մարմնաբանութիւն *s.* somatology; *-բոյծ a.* too indulgent to the appetites, carnal, sensual; *-գեղ a.* well shaped; *-գոյք s.* corporeal substances; creatures, mortals; *-գործեմ va.* to change into flesh; *-գործութի s.* incorporation, embodiment; *-զգած, -զգեաց, -զգեստ, -զգեցիկ a.* clothed with flesh, incarnate; corporeal, bodily, mortal; *-զգեցութի s.* incarnation; *-ղեղծ a.* impudic, sensual, libidinous; impotent, frigid, incapable of procreation; *-ղեղծութի s.* luxury, licentiousness, lechery, wantonness; impotence, frigidity; *-խորժ a.* pleasing or grateful to the senses; *-խորժութիք s.* sensual delights; pleasures; *-ծածուկ a.* hiding, covering the corpse (tomb), or the body (hair); *-ծին, ծնունդ s.* corporeal birth, according to the flesh; *-կալ s.* corporal, a fine linen-cloth on which the priest places the chalice at mass; *-կան a.* corporeal, bodily; mundane, worldly; carnal, sensual; *-կեր, աց a.* carnivorous; *-կերութի s.* use of flesh for food; *-կից a.* of the same nature; consanguineous; *s.* fellow-man; *-կրթանք s.* gymnastics, athletics; *-կրթ-*

թութի՟ s. bodily exercise; -հատ, այ s. anatomist, dissector; -հատական a. anatomical; -հատեմ, եցի va. to anatomize, to dissect; -հատութի՟ s. anatomy, dissection; -հատօրէն ad. anatomically; -հար., այ a. impotent, unhealthy, apoplectic, disabled, crippled; -ձեւ a. having a bodily form or figure, corporeal; -մարզ, ից s. gymnastics; gymnastic-master; -մոլ a. carnal, sensual, voluptuous; -մոլութի՟ s. sensuality, attachment to sensual pleasures; -յին S. -կան; -նամ, ացայ vn. to become incarnate; to take the human body or nature; -շարժութիւն s. tickling, titillation, stimulant; any movement of the body; -պահ, այ s. bodyguard, life-guardsman, yeoman of the guard; -պաշտ, ից s. worshipper of the flesh; sensualist; Apollinarian; -պատ a. clothed with a body, corporeal; -պատար a. enveloping the whole body; -պարար a. nourishing, fattening; voluptuous, gluttonous; -պէս ad. bodily, corporally; materially; carnally, sensually, lustfully; *fig.* essentially, really, substantially; -պիշ a. material; carnal, voluptuous; -ռիկ a. incarnate; -ռուի՟ s. incarnation; -սէր a. fond of carnal pleasures, sensual, carnal, voluptuous, mundane; -սիրութի՟ s. sensuality, lust, concupiscence; -սպան s. self-murderer, suicide; -վաճառ S. Մաս-; -տակ s. madragora root; -տանջ a. tormenting the body (pain); -տեաց a. despising carnal pleasures; -տեսակութի՟ s. materiality; -տեսիլ. -տիպ a. corporeal, of a - form; -րան s. place of incarnation, matrix; *fig.* our Lord's Mother; -ցուցանեմ va. to change into flesh; to embody, to incarnate; to figure, to impress with a form; -ւոր, ական a. corporeal, palpable, material; of or belonging to the body, bodily; carnal, fleshly, sensual, worldly; -ւորապէս ad. bodily; really, actually; -ւորութի՟ s. corporeity; incarnation; humanity; -փոխութիւն S. Հոգե-.

Մարմնեղ, այ a. fleshy, corpulent, fat, plump; -էն a. corporal, corporeal;

Մարմնիկ s. corpuscle. [S. Մարմնեղ.

Մարմնոյթք, -մնոյք s. bodily things, things appertaining to the flesh.

Մարուխ s. *bot.* S. Մատուտակ.

Մարսեմ, եցի vn. to digest; to concoct; -եցուցանեմ va. to cause to digest; -եցուցիչ, -սողական a. digestive.

Մարսողութիւն, **Մարսումն** s. digestion; concoction.

Մարտ, ից s. war, battle, combat; wrestling; dispute, quarrel: month of March; ի - պատերազմի պատրաստել, to prepare for war; ելանել ի - պատերազմի ի վերայ ուրուք, to take up arms against; - դնել. մղել ը՟ ումեք, տալ - պատերազմի ը՟դէմ ուրուք, to give battle, to make war on, to wage war; - ը՟ միմեանս հարկանել, - եդեալ կռուել, to fight, to combat, to attack; միշտ -իւ լինել ը՟ ումեք, to be in perpetual hot water with, to be continually at war with; - ի վերայ ուրուք յարուցանել, ի - պատերազմի գրգռել, to incite to battle, to excite or create war against; - պատերազմի էր նց՟ ը՟ միմեանս վ՟ս, they were at war for; անագորոյն -իւ պատերազմաւ, by a bloody battle, by a sanguinary conflict; -ն յերկոցունց կողմանց մնայր անպարտելի, the battle remained undecided; S. Պատերազմ.

Մարտադիր, դրաց s. agonotheta, athlotheta; -ծնոյց a. quarrelsome, contentious, litigious, wrangling; -կան a. of or belonging to war or battle, warlike; s. warrior, combatant; -կառք s. war-car or chariot; -կից s. companion in arms, fellow-soldier, comrade; adversary, antagonist, opponent; a. confederate, leagued, allied; - գունդք, auxiliary forces; - լինել, to fight in company; -կցութի՟ s. companionship in arms; alliance, confederacy; aid, succour; -մբոխ a. tumultuous, troubled, agitated by war; -յարդար S. -դիր.

Մարտան *int.* would to Heaven that! if it might be!

Մարտանկար, այ a. painting battle-scenes; - պատկերահան s. painter of battle-pieces; -սայլ s. waggon, ammunition--, powder-cart; -վայր, ի s. palestra, battle-field, or -ground; -ցու., աց s. weapons of war, (other than fire-arms); a. military, warlike.

Մարտընտիր s. brave, valiant soldier; -ք, choicest troops, the flower of, or the choice men in the army.

Մարտիկ, տկաց s. warrior, soldier, combatant; ի -ս մտանել, to rush to the field of combat.

Մարտիրոլէք s. *Gr. w.* martyrology.

Մարտիրոս, աց s. martyr; -ական a. of -; -ակից a. suffering a similar martyrdom separately or together; -այորդոր a. exhorting to martyrdom; -անամ, ացայ vn. to be a martyr, to suffer martyrdom, to undergo death in witness of the faith; -արան s. place of martyrdom; chapel or tomb of martyrs; -ապօլիս s. Martyropolis; -ացուցանեմ va. to martyrize; -ուի s. martyrdom; -ուհի sf. female martyr.

Մարտակոց, աց s. battery, bastion, bulwark; tower; ելեկտրական -, electric battery or machine; Վոլթայեան -, Voltaic battery, pile.

Մարտնչիմ, տեայ, տուցեալ vn. to fight, to combat, to make war, to engage in action; to quarrel, to dispute, to contest; - սկզբնամարտութք, to skirmish. [fencing-master.

Մարտուսոյց s. military professor;

Մարտուցանեմ, ցի va. to cause to fight, to provoke to combat; to defy, to challenge. [of war.

Մարտօրէն ad. according to the art

Մացառ a. thick, bushy; s. S. -ք.

Մացառախիտ a. bushy, full of bushes, thick-tangled, brakish, briery; -կան a. *chem.* sylvic; -ձեւ a. bushy-shaped, bushy; -ղօղ a. hidden among the bushes, sylvan, woody, rural.

Մացառուտ S. -ռախիտ.

Մացառք, ռաց s. thicket, covert, copse, wood; brushwood, underwood, bush, tuft; -ք աչաց, thich eye-lashes; սեւացուցանել թխացուցանել զ-ռսն ու բբօքն՝ ծարրօքն, to paint one's eye-lashes.

Մաւրիտանական a. Moorish, of the Moors, mauresque; - նկար, mauresque, moorish style of painting; arabesque; - կաքաւ, morris, morris-dance.

Մաքալուկ s. *zool.* drepanis, sand-martin or shore-bird.

Մաքառ, ի s. combat, fight; wrestling; contest, strife, litigation, quarrel, dispute; -եցուցանեմ S. Մարտուցանեմ; -իմ, եցայ vn. to combat, to fight, to come to blows; to wrangle, to quarrel, to dispute, to discuss, to argue; -ող a. combating, opposing; quarrelsome; -ումն S. Մաքառ.

Մաքի, քւոյ, քեաց s. ewe, sheep.

Մաքման s. handkerchief; thick cloth.

Մաքուր, քրոյ a. pure, neat, clean, unstained, unsullied; refined, purified; limpid, clear; *fig.* pure, modest, chaste; գրել զ-ն, to make a fair copy of. [toll.

Մաքս, ից s. excise, custom, duty, city

Մաքսանենգ, աց s. smuggler; վաճառք -աց, smuggled goods; - լինել, to be a smuggler, to smuggle; -ուի s. contraband, smuggling; -նոց s. custom-house; toll-house; -պետ s. director or chief officer of the custom-house, farmer general; -տուն S. -նոց; -ւոր s. custom-house officer, publican, tide-waiter; -ւորութիւն s. office or charge of a publican or custom-house officer; նստել ի -թեան, to sit at the receipt of customs.

Մաքսեմ, եցի va. to pass the custom-house, to receive or exact the custom or duty, to receive for the public revenue; *vn.* to pay the excise or customs dues.

Մաքրագործ, աց a. purifying, purificative; -եմ va. to purify, to cleanse; -ութի s. purification; sanctification.

Մաքրազարդ a. purified, pure, clean, clear, polished; splendid, bright; -եմ, եցի va. to purify, to cleanse, to polish; to embellish; -զգեաց, -զգեստ a. clean, spotless, very pure; virtuous, pious; -ծին a. begetting or begotten in purity; -կան a. S. Մաքուր; purgative, cathartic, cleansing; - դեղ, a purge; - տեսակ, nitre, saltpetre; - աղանդաւոր, puritan; վարդապետութի -աց, puritanism; -կենցաղ, -կրօն a. leading a pure life, chaste, modest, virtuous; -միտ a. clear-headed; -պէս ad. purely, neatly; chastely, modestly; merely, simply; -սէր a. fond of purity, of cleanliness; neat, tidy, clean; -սիրութի s. love of purity, of cleanliness; -րան s. purgatory; -րար, աց a. purifying; s. purifier; -փայլ a. shining, bright with cleanliness, candid, clear, pure, clean; glorious, virtuous.

Մաքրեմ, եցի va. to clean, to cleanse; to purify; to refine; to purge; to expiate, to sanctify; - զոճ, to refine the style; - զարիւն, to depurate or cleanse the blood; - զխաւարտս, զընդեղէնս, to pick or cleanse vegetables, pulse; - զանօթս խոհակերոցի, to scour, brighten or polish kitchen utensils. [սկւոյ, altar napkin.

Մաքրիչ a. purificatory; S. Ածելի; -

Մաքրողական a. purificative, depurative, purgative; detersive, abstersive; expiatory; *s.* depurative; purgative, purge; – *առնուլ*, to purge, to take a purge.

Մաքրութիւն *s.* purity, cleanliness; purification; depuration; expiation; neatness, tidiness; – *ջրոյ*, limpidity; – *օդոյ*, pureness, serenity, clearness.

Մաքրումն *s.* cleaning, cleansing; scouring.

Մգլահոտ *a.* musty, having a musty smell.

Մգլիմ, եցայ *vn.* to grow musty or mouldy, to mould: to strive, to strain.

Մետր, ից *s.* meter; *–ական a.* metrical; – *դրութի*, metrical system.

Մեզէն, Մեզոյն *ad.* by ourselves.

Մելամաղձ, &c. S. **Մեւամաղձ**, &c.

Մելան, ի, աւ *s. Gr. w.* ink; *–ագիծ a.* written, delineated with ink; *–առ s.* ink-stand.

Մեխակ, աց *s. bot.* clove; clove-tree; pink, carnation; *–ահոտ a.* smelling of cloves, clove-scented.

Մեծ, աց *a.* great; large, big; strong, powerful, mighty; rich, opulent; important, serious, considerable, momentous; –, – *իմն*, *–ս*, *–աւ*, *–ու ad.* greatly, highly, much, very much, too much, excessively; – *օր*, feast day, high day; – *դաշտ*, vast, spacious field or plain; – *ժամս*, *ժամանակս*, during many hours; for a long time; *զ– ժամս գիշերոյ*, a great part of the night; *ո՞չ է քեզ –*, is it not important?

Մեծաբան *a.* magniloquent, boastful, braggart, swaggering, blustering, gasconading, vainglorious, vauntful, pompous; *–ս բարբառել*, *խօսել* or *–եմ, եցի*, *–իմ, եցայ vn.* to brag, to gasconade, to boast of imaginary adventures, to pretend falsely to bravery, to be vainglorious, to swagger, to vaunt, to exaggerate, to talk big, to draw the long bow, to sound one's own trumpet, to assume a consequential look, to set up for a man of consequence; *–ութի s.* big words, exaggeration, bombast, boasting, bragging, rodomontade, fustian, gasconade; *–բարբառ a.* speaking loudly, stentorean, crying out, loud, noisy, clamorous, obstreperous, blustering, riotous; *ad.* aloud, loud, loudly; *–բաց a.* opened widely (wound); *–բեռն* S. *Ծանրա–*; *–բերձ a.* very high, very elevated; *–գանձ a.* very rich, – wealthy, – opulent; *–գեղ a.* very beautiful, lovely, graceful, charming; *–գին*, *–գնի a.* costly, very dear, most expensive, high-priced, too dear, precious, rich, magnificent, sumptuous; *–գնի ad.* dearly, at a very high price; – *գնել*, *վաճառել*, to buy or sell dearly, at a high price; *–գլուխ a.* large-headed; *–գնութի s.* preciousness, great worth; *–գոյն a.* greater, bigger; major, elder; *s.* maximum; *–գոչ a.* loud or high-sounding, noisy, blustering, roaring, clamorous, vociferous, obstreperous; *–գործ a.* noble, generous, magnificent; ostentatious; grand, imposing, stately, superb, magnificent; *–գործութի s.* magnificence, nobility, generosity; sumptuousness; munificent act; *–գութ* S. *Բազմագութ*; *–գրեմ va.* to esteem, to value, to prize or rate highly; *–գրոհ ad.* crowding in, rushing on in crowds; *–գէզ a.* heaped up, great, huge; *–զանգուած a.* very voluminous, bulky, large, enormous; *–զարդ a.* very splendid, glorious, majestical; *–զարմ a.* noble, great, of high rank; *–զբօս a.* very busy, full of business; *–զգի a.* of illustrious family or descent; *–զգութի s.* nobility, gentility, high lineage; *–զօր a.* all powerful, omnipotent; very strong, of a great force; powerful, potent, mighty; *np.* Megasthene; *–թեւ a.* wide-winged; *s. zool.* megaloptera; *–թիւ a.* very numerous, in great number; *–թոռ a.* having an extensive diocese; *–խոհ*, *–խորհուրդ a.* of exalted sentiments, noble-minded, magnanimous, generous, noble; *–խորհուրդ a.* mysterious, involving a great mystery; *–խոհութիւն s.* greatness of mind, high-mindedness, nobility of thought or sentiment, magnanimity, generosity; *–խումբ* S. *–թիւ*; *–խօս* S. *–բան*; *–ծախս a.* at a great expense, costly, expensive, sumptuous, magnificent, splendid, rich; *–ծառ a.* of lofty trees (wood); *–ծով s.* great sea, Ocean; *–կաթիլ a.* in great drops, raining violently, showering; *–կական a.* very plaintive, uttering loud lamentations; *–կանչ a.* having large ears, long-eared; *–կառոյց a.* built magnificently, grand, superb, splendid, sumptuous; *–կն a.* large-eyed; *–կոհակ a.* of heavy waves or billows; *–կոյտ a.* heaped up, enormous, massive; *–կառուց s. zool.*

coccothraustes,gross-beak,haw-finch; *-համբաւ* S. *-հռչակ*; *-հանդէս a.* famous, celebrated, glorious, illustrious; solemn, pompous, triumphant; *- փառօք, տօնիւ*, solemnly, splendidly, pompously, triumphantly; *-հանճար a.* very intelligent, talented, witty, very wise; *-հառաչ a.* sighing deeply or profoundly; *-հասակ a.* of lofty stature, tall; *-հատոր a.* voluminous; *-հարկի a.* honourable, respectable; *-հաց s.* grand dinner, magnificent repast; *a.* sumptuous, splendid; *- գործել*, to give a grand dinner-party; *-հաւատ a.* having great faith or belief in; *-հնար a.* all wise, omniscient; *-հոգի a.* magnanimous, generous; *-հոգութիւն s.* greatness of soul, high-mindedness, magnanimity; *-հռչակ a.* far-famed, very renowned, celebrated, of great repute; *ad.* aloud, loudly; *-հրաշ a.* very wonderful, astonishing, surprising; *-ձայն a.* loud, noisy, sounding, sonorous, resounding; *ad.* aloud, with loud cries or shouts, noisily, with hue & cry, clamorously; *- աղաղակել, կարդալ*, to cry with might & main, to roar out, to cry with all one's strength; *-ձիգ a.* very extensive, very vast; long-winded, diffuse, prolix, wordy; *- բանիւք*, diffusely, prolixly; *-մարմին a.* corpulent; very voluminous, immense; *-մարտ a.* victorious; *-մեծ a.* very great, grand, important, considerable; *- վարուք զարդարեալ*, virtuous; egregious, eminent; *-ք s.* the great; high life, fashionable society; great deeds, - things, - enterprises; *-, -ս ad.* greatly, extremely, very much, excessively; *-ս գործել*, to perform great actions; *-ս վազել*, to run swiftly; to gallop; *-ս խօսել, բարբառել, կոտորել* S. *-բանեմ*; *-մեծար a.* honorable, worthy of honour; *-մեծաբար a.* doing wonders; *ad.* much, very; *-մեղ, աց a.* sinning much, very sinful; *s.* great sinner; *-միտ a.* high-minded, conceited, proud, lofty, presumptuous; *-մուր a.* well fortified or munitioned; *-մտեմ, եցի. -մտիմ, եցայ vn.* to be high-minded, self-conceited, presumptuous; to grow proud, haughty, arrogant; *-մտութիւն s.* high-mindedness, haughtiness, superciliousness, pride, conceit, presumption; *-մօր, ի a.* very muddy or marshy; *s.* Medzamor, (an Armenian river); *-յաղթ a.* victorious, conquering, triumphant; great, enormous, huge, colossal; *-յամ a.* lengthy, long; *-յոյս a.* hopeful, confident; *- լինել*, to be hopeful, full of hope, buoyant with hope; *-յտ a.* chubby, chubby-cheeked, puffy, bloated; *-նամ, ացայ vn.* to grow, to increase in stature or size; to become larger, greater; to grow rich; to become renowned; *- մեծութիւն յոյժ*, to become very wealthy or immensely rich; *-նդամ a.* stout- or large-limbed; *-նիստ a.* extensive, vast, large; *-նձն a.* magnanimous, generous; S. *-հասակ*; *-նձնութիւն s.* magnanimity, greatness of mind, generosity; great stature, tallness; *-նուն a.* very renowned, famous, illustrious, celebrated, great, glorious; *-շահ a.* very profitable, advantageous, lucrative; *-շէն* S. *-կառոյց*; *-շուք a.* loaded with the highest honours; magnificent, splendid, grand, pompous, majestic, sumptuous, solemn; *ad.* with great honour; splendidly, pompously, sumptuously; *-չափ s. ast.* megameter; *-չեայ a.* large-eyed; keen or piercing-eyed; *-պաղատ a.* very suppliant, supplicating, beseeching; *-պայծառ a.* very luminous, very bright, shining, brilliant; sumptuous, imposing, pompous, most illustrious; *- յաղթանակ*, most brilliant victory; *-պանծ a.* boastful, bragging; superb, eminent, excellent, glorious; *- յաղթութիւն*, signal victory; *- լինել*, to praise or vaunt oneself too much, to pretend to, to boast; *-պաշտօն* or *տօնի s.* great solemnity; *-պատիւ a.* very honorable, very glorious; *ad.* honorably, splendidly, with great honour; *- մեծարել, առնել*, to load with honours; to welcome, to receive with honour, with open arms, to treat with great honour, to feast, to entertain; *-պատուեմ va.* to heap honours on, to honour magnificently; *-պատում a.* very extented, diffuse, prolix, long; *-պարգեւ a.* very magnificent, very liberal, generous; *- առնել, մեծարել*, to load with precious gifts; *- լինել յումեքէ*, to receive magnificent presents; *-պարծ a.* S. *-պանծ*; *-պէս ad.* greatly, much, very, too much, extremely, beyond measure, infinitely; remarkably, considerably; *- սխալիս*, you are greatly mistaken; *եւ այնոց - տագնապ*, it is a great embarrassment for them; *եւ այս - է*, it is a great advantage; *վկայութի̃ նորա - է յայսոսիկ*, his testimony is highly important in this cause; *-ջան a.* very diligent, careful, studious, industrious; toilsome, tiresome, hard, painful; *-սաստ a.* severe, austere, authoritative, imperious; awful, terrible; *-սար a. s. gr.* trochaic, trochee; *-սիրտ a.* large-hearted, generous; magnanimous; *-սպաս a.* magnificent, sumptuous, splendid, gorgeous, ostentatious; *-ստնի a.* full-breasted; *s.* gynæcamastos; *-սքանչ* S. *-հրաշ*; *-վայելուչ a.* very convenient, decorous; glorious, eminent, elegant; majestical, magnificent, august; *-վաստակ a.* meritorious, deserving, of great merit; S. *-ջան*; *-վերջ, ից s. gr.* iambus; *a.* iambic; *-վիճակ a.* of very extensive diocese; *-տարած a.* vast, spreading every where; *-տարր a.* of vast size or mass; *-տնութի̃ s.* wealth, opulence, riches; *-տուն a.* rich, wealthy, opulent; *s.* the wealthy, rich people, the rich; *-րանք s.* respect, honour, veneration, reverence, deference, homage, distinction; ceremony, compliments, respects; kind reception, welcome; *- հասարակաց*, universal esteem; *-նօք ad.* respectfully, honorably, with regard; *առնել -նս երեսաց ուրուք*, to have regard for; to hearken favourably to; *-նս դնել, առնել, ցուցանել* S. **Մ***եծարեմ*; *-րգեմ, եցի va.* to honour, to respect; *-րգի* or *գոյ a.* very respectable, estimable, reverend, venerable; *- լինել*, to be held in high esteem, to enjoy the esteem of, to be much esteemed by; *- առնել* S. **Մ***եծարեմ*; *-րգութի̃ s.* reverence; authority; *-րեմ, եցի va.* to respect, to honour, to reverence, to venerate, to treat with distinction, to compliment, to pay respect to; *-րոյ* or *րու* S. *-րգի*; *-ցոյց s. ast.* megascope; *-ցուսցէ s.* Magnificat; *-ցուցանեմ va.* to enlarge, to make to grow, to increase, to augment, to extend; to enrich; to render powerful, mighty; to favour, to befriend, to raise, to exalt, to dignify; to glorify, to celebrate; to magnify, to praise highly, to exalt, to extol; to amplify, to exaggerate; *-ւոր s.* superior, prior; *-ւորութիւն s.* priorship; *-փառ a.* majestic, glorious, august, illustrious; *-փառութի̃ s.* majesty, glory, celebrity; *-փարթամ a.* tremendously or excessively rich, very affluent, opulent; *-փափաք a.* very desirous, ardent, eager; *-փոյթ a.* very diligent; *-փոր a.* big-, pot- or paunch-bellied; *-քաղաք s.* great city, capital; *-քաղաքացի s.* citizen of the capital; *-քայլ a. -ս ad.* with hasty strides; *- գնալ*, to stride along, to make huge strides, to quicken one's step; *- քնթանալ*, to run as fast as the legs can carry, to run as hard as one can; *-քանակ a. s.* wholesale; *- վաճառ*, the - trade; *- մթերք վաճառաց*, wholesale warehouse; *-քիթ a.* bottle-nosed.

Մ*եծեղեռն a.* execrable, abominable; very wicked, heinous; *- ամբարշտութի̃*, horrible crime; *- յանցանք*, crime.

Մ*եծիմաստ, -մաց a.* of vast intellect, very wise, - learned, - ingenious.

Մ*եծութիւն s.* greatness, thickness, size, capaciousness; volume; grandeur, greatness, power, magnificence, majesty, elevation, exaltation; *fig.* capacity; *մեծափարթամ -*, great fortune, wealth; *Մական -ք*, human greatness; *լնուլ -թիւք*, to load with riches; *ի - հասանել*, to attain to dignity or honours; *կորուսանել զ-ս իւր*, to lose one's fortune; *մերկանալ ի -էց*, to sacrifice one's fortune; *-դ*, Your Grace.

Մ*եծուհի sf.* woman of quality, dame, lady, lady of rank.

Մ*եծուռն s.* tilt or tail hammer.

Մ*եծվայելչութիւն s.* magnificence, majesty.

Մ*եծօր s.* long day.

Մ*եկենաս, այ s.* Mecænas, patron.

Մ*եկին a.* explicit, clear, evident, formal, precise; distinct, only, sole; simple, ordinary, obscure; *ad.* clearly, explicitly, distinctly, precisely, expressly, intelligibly.

Մ*եկն a.* simple, easy, clear, evident, intelligible.

Մ*եկնաբան s.* paraphrast; *-եմ, եցի va.* to paraphrase; *-ութի̃ s.* paraphrase; *-բար -գոյնս* S. **Մ***եկին ad.*

Մ*եկնակ a.* distinct, one only; S. **Մ***եկին.*

Մ*եկնակազէն s.* marauder, freebooter, bandit; *-ձի a.* having only one horse.

Մ*եկնակի ad.* only, particularly; specially.

Մ*եկնական a.* explicable.

Մեկնահանդերձ *a.* clad in a single garment, having but one vest.

Մեկնանամ, *ացայ vn.* to retire, to go away, to remove to a distance.

Մեկնապէս S. **Մեկին** *ad.*

Մեկնաւոր *a.* alone, solitary.

Մեկնելի *a.* explainable.

Մեկնեմ, *եցի va.* to separate, to divide, to detach, to loose, to remove; to explain, to expound, to develope, to resolve, to interpret, to comment upon; to hold out or stretch forth; *- ի ստենէ*, to wean; *թուղթ մեկնելոյ*, bill of divorce; S. *Թիւր*. [remove.

Մեկնեցուցանեմ *va.* to separate, to

Մեկնիմ, *եցայ vn.* to separate, to disunite, to part, to get loose; to remove, to go away, to depart, to retire, to go out, to make off, to steal away; to abstain, to forbear; to leave off, to desist, to cease; to stretch; to explain oneself; *- ի ցամաքէ*, to bear off from the shore, to take sea-room, to stand out to sea; *- ի կնոջէ*, to give a bill of divorce; *- ի հիացումն*, to go into ecstasies. [expositor.

Մեկնիչ *s.* interpreter, commentator,

Մեկնողական *a.* explanatory.

Մեկնոց, *աց s.* cloak, mantle, surtout; *-ակ*, *աց s.* short cloak; mantlet; *-իկ s.* mantilla.

Մեկնութիւն *s.* explication, explanation, interpretation, commentary; separation, removal, retirement.

Մեկնօրէն *ad.* in explaining.

Մեկոն, *աց*, *-իոն*, *ի s. bot.* poppy.

Մեկուսանամ, *ացայ*, *-սիմ vn.* to remove, to go away, to retire, to stand aloof, to withdraw to a lonely place.

Մեկուսացուցանեմ, *-սեմ*, *եցի va.* to remove, to separate, to keep away, to put or place farther off.

Մեկուսի *pr. ad.* apart, aside, separately, in private, singly; *- առնել*, to remove, to alienate; *- կալ*, *լինել*, to remain aloof, to withdraw, to retire, to stand in dispart. [ment.

Մեկուսութի *s.* separation; retire-

Մեհեան, *ենի*, *նաց s.* fane, heathen temple; ara, altar; idol, image.

Մեհեկան *s.* the seventh month of the ancient Armenian calendar, February.

Մեհենագիրք *s.* ancient codices, pagan archives; hieroglyph; *-զարդ s.* neocorus, guardian or maintainer of the temples; *-զարդութի s.* office or duties of a neocorus; *-զերծ a.* plundering temples, sacrilegious; *-զերծութի s.* sacrilege, sacrilegious robbery; *-կալ*, *աց s.* chief-priest or president of a heathen temple; *-կան a.* of or belonging to a heathen temple; hieroglyphical; *-կապուտ* S. *-զերծ*; *-յին* S. *-կան*; *-նի s. pl.* heathen temples; *-շէն a.* temple building; *-պան* or *պետ* S. *Քրմապետ*; *-սէր a.* fond of temples; *-տեղի s.* place where heathen temples are built; *-տուն s.* heathen temple. [chain, jewel, trinket.

Մեհեւանդ, *աց s.* collar, necklace,

Մեղ *s.* fault; sin; *- դնել* S. **Մեղադրեմ**; *- ինչ առնել ումեք*, to wrong or do evil to; *քո է -ն*, it is all owing to you, it is your fault, you are wrong; *ոչ իմ է -ն*, I am not to blame, it is not my fault; *իւիք - ինչ ոչ արար ինձ*, he did not offend me in any way; *- ինչ ոչ գոյր նց*, they would be without fault; *այս կայ - եւ մեզ*, this is also partly our fault.

Մեղադիր *a.* blameable, blameworthy; *- լինել* S. *-դրեմ*; *-դրանք s.* blame, obloquy, accusation, reproof, reproach, reprehension; *-դրեմ*, *եցի va.* to find fault with, to blame, to accuse, to reproach, to censure, to reprove, to criminate, to condemn; *- ժամանակին*, to blame the want of time; *-դրութիւն* S. *-դրանք*.

Մեղական S. **Մեղանչական**.

Մեղայ, *ի s.* repentance, contrition, compunction, hearty sorrow; -! mea culpa! I have sinned!

Մեղանամ S. **Մեղանչեմ**.

Մեղանչական *a.* subject to sin, peccant, sinful; peccable; hurtful, detrimental, mischievous, pernicious, noxious; *-ութիւն*, *-չանք s.* peccability; wrong, offence, transgression, malice, wickedness.

Մեղանչեմ, *եցի vn.* to sin, to commit crime or fault, to transgress, to do amiss, to offend, to fail in duty, to err; to mistake; *va.* to wrong, to injure, to aggrieve, to do injury or harm, to harm, to be hurtful, to hurt, to be prejudicial or injurious to; *մահուչափ*, *ծանունս*, *թեթեւս -*, to sin mortally, grievously, lightly or venially; *զի՞ մեղայ*, what have I done?

Մեղանչումն *s.* sinning.

Մեղանք S. **Մեղք** ; *յանձն առնուլ զ-նս*, to confess one's faults.

Մեղապարտ, *ից* or *աց* *a.* guilty ; *-ութի* *s.* guilt, culpability, guiltiness.

Մեղայածին *a.* produced by sin.

Մեղացային *s.* sin-offering.

Մեղաւոր *a.* sinful ; iniquitous, wicked ; *s.* sinner.

Մեղեդի *s. Gr. w.* melody ; canticle, [song.

Մեղեխ, *աց* or *ոց* *s.* handle ; haft ; *-արկանել*, to put a handle to, to set in a handle ; to haft ; *հանել զ-*, to take off the handle, to take out of the handle ; to unhaft.

Մեղեսիկ, *սկի* *s.* amethyst ; garnet.

Մեղծ, *ի* *s.* soot, smut ; *fig. a.* prodigal, libertine, licentious.

Մեղկ, *ից* *a.* soft, loose, slack, flabby ; *fig.* weak, faint, nerveless, indolent, effeminate, languid, cowardly ; slothful, sluggish.

Մեղկախորհուրդ *a.* craven- or faint-hearted, poor-spirited, fickle-minded.

Մեղկանամ, *ացայ* *vn.* to soften, to become loose, to slacken, to mollify, to loosen ; *fig.* to become effeminate, to give oneself up to softness or effeminacy.

Մեղկասէր *a.* effeminate, luxurious, delicate, voluptuous ; *այր —*, sybarite ; *-սիրութի* *s.* love of luxury, effeminacy, idleness.

Մեղկացուցանեմ, *-կեմ*, *եցի* *va.* to soften, to loosen, to slacken, to mollify ; *fig.* to unman, to enervate, to effeminate, to emasculate, to render [cowardly.

Մեղկիմ S. **Մեղկանամ**.

Մեղկիչ *a.* softening ; enervating ; languishing.

Մեղկութիւն *s.* softness, loosening, relaxation, looseness, slackness ; *fig.* indolence, effeminacy, cowardice ; *-ք* *ad.* softly, indolently, effeminately, languishingly.

Մեղմ, *ոյ*, *ով* *a.* soft, mild, gentle, agreeable, tranquil ; *—*, *-ով* *ad.* softly, mildly, gently, agreeably.

Մեղմագնաց *a.* slow-paced ; *-գոյնս* S. **Մեղմ** *ad.* ; *-ժամ* *ad.* a long while, slowly ; *-խառն*, *-կան* *a.* mild, moderate, temperate.

Մեղմանամ, *ացայ* *vn.* to grow mild, to be softened, to become moderate or temperate ; to diminish, to abate, to relent.

Մեղմացուցանեմ *va.* to make mild, to soften, to moderate, to lenify ; to temper, to abate, to diminish, to sooth, to assuage, to mitigate, to allay, to alleviate.

Մեղմեխ, *աց* or *ից* *a.* insinuating, alluring, enticing, smirking ; unsincere, deceitful, subtile, fraudulent, wicked, malicious ; *-անք* *s.* dissimulation, affectation ; enticing ways, mincing air or manner, smirking, wheedling, incitement ; guile, deceit, fraud, wickedness, malice ; *— աչաց*, leer, sheep's eye, ogling ; *— ձայնից*, affected, wheedling voice ; *-եմ*, *եցի* *vn.* to simulate, to feign artfully, to dissemble ; to incite, to allure, to draw on ; to ogle ; *-ութիւն* S. *-անք*.

Մեղմիկ *ad.* softly, gently, slowly.

Մեղմիչ *a.* soothing, lenient, lenitive, composing.

Մեղմընթաց *a.* going slowly ; *- երագութիւն*, goods or luggage train, slow train. [slackening, assuagement.

Մեղմութի *s.* softening, mitigation,

Մեղուշ or *ուշ* *a.* S. **Մեղուական** ; *s.* purple-colour ; flesh- or rose-colour.

Մեղու, *աց* *s.* bee ; *ձագ -աց*, drone maggot ; *գունդ*, *պարք -աց*, swarm of bees ; *գործասէր*, *ճարտար —*, diligent, industrious bee ; *— բզզէ*, the bee buzzes ; *-աբոյծ*, *բուծից* *s.* apiarist ; *-աբոյն* *s.* hive, bee-hive ; *-աբուծութիւն* *s.* apiculture ; *-ագործ* S. *-բոյծ* ; *-գործութի* *s.* collecting, making honey ; *-ակն* *a.* gentle-eyed, having a soft or mild glance ; *-անոց*, *-ոց* *s.* bee-house, apiary ; *-աքաղ* *s. zool.* bee-eater.

Մեղուցանեմ, *ցի* *va.* to cause to sin or to transgress.

Մեղուօրէն *ad.* like bees.

Մեղսաբեր *a.* producing or causing sin ; *-թաթաւ* *a.* plunged, sunk in sin ; *-խորհուրդ* *a.* evil-minded, malicious ; *-ծին* *a.* born in sin ; *-մակարդ* *a.* hardened in sin, in iniquity ; *-սէր* *a.* inclined to transgress, delighting in sin, wicked, criminal ; *-սիրութի* *s.* love of evil ; *-քաւիչ* *a.* expiatory, expiating sin ; *-քաւութիւն* *s.* expiation.

Մեղսօրէն *ad.* sinfully, criminally.

Մեղր, *ղու* or *ղեր* *s.* honey ; *խորիսխ —*, —-comb.

Մեղրաբեր *a.* melliferous ; *-բուղխ* *a.* flowing with honey ; *-գործեմ* *va.* to make honey ; *-լեզու* *a.* honey-tongued, smooth-spoken ; *-խորիսխ* *s.* honey-comb; -ծորան, -կաթ, -հոս *a.* mellifluent, mellifluous, sweet; -ծուծ *s. bot.* melilot; hoar-hound; -համ *a.* honey-flavoured, honeyed; -մոմ *s.* wax, bee's wax; -պոպ *s.* water-melon; -ջուր *s.* hydromel, mead; -քար *s.* melitites.

Մեղրեմ, եցի *va.* to sweeten with [honey.

Մեղրուկ *s. bot.* honey-wort.

Մեղրօղի *s.* an intoxicating liquor made with honey.

Մեղք, ղաց *s.* sin, crime, iniquity, transgression, trespass; fault, error; offence, evil, malice; - փոքր, թեթեւ, peccadillo, venial fault; եօթն մահուչափ -, the seven capital sins; մահուչափ or մահացու, սկզբնական, ներգործական, վերապահեալ -, deadly or mortal, original, actual, reserved sin; վկայք մեղաց, false witnesses; վն̄ մեղացն, sin- or trespass-offering; անկանել ի մեղս, մեղս առնել, գործել, to sin, to transgress; ի մեղս արկանել, to cause to sin; խոստովանել զմեղս իւր, to confess one's sins; թողուլ զմեղս, to remit, to absolve sin; մեռանել ի մեղս, to die in sin; ի մեղս գրել զիմն, to impute a thing as a crime to; մեղս դնել S. **Մեղադրեմ.**

Մենաբնակ *a.* living alone; -զինիմ *vn.* to be armed or accoutred lightly; to be armed at all points; -խօսութ̃ի *s.* an aside, words spoken aside; monologue; -կեաց S. **Միայնակեաց**; -կերպ *a.* monotonous; -կերպութիւն *s.* monotony, sameness; -կեցութիւն *s.* solitary life, solitude; lonesomeness; -կռիւ S. -մարտ *a.*; -ճիւ *a.* hoofed, having hoofs; -մարտ *a.* gladiatorial; relating to duels; *s.* gladiator; duellist; S. -ութ̃ի; -մարտիկ *s.* gladiator, wrestler, gymnast, athlete; - կռիւ S. -մարտութ̃ի; - լինել, ոգորել or -մարտիմ *vn.* to fight a duel, hand to hand, in single combat; to wrestle, to struggle; -մարտութիւն *s.* single combat, duel, monomachy; wrestling; -մոլ *a. s.* monomaniac; -մոլութ̃ի *s.* monomania; -նամ, ացայ *vn.* to lead a retired or solitary life, to be alone, to live retired; -նուագ *s. mus.* solo; -նոց *s.* small room, cell; -, -ստան or -րան *s.* monastery, convent, cloister; -վաճառ *s.* monopolist; - լինել, to monopolize; -վաճառութ̃ի *s.* monopoly; -ւոր *a.* retired, alone, solitary; *s.* solitary, hermit, recluse; -ւորութիւն *s.* solitude.

Մենդոս, ի *s. zool.* mæna.

Մենթան, այ *s.* vest, garment.

Մենութ̃ի *s.* solitude, lonesomeness.

Մենտոր, ի *s.* mentor, guide.

Մենքենայ, &c. S. **Մեքենայ**, &c.

Մեռանիմ, այ *vn.* to die, to expire, to breathe one's last, to give up the ghost, to depart this life, to pay the last debt to nature; to mortify one's body; մահու -, to be punished with death, to suffer capital punishment; - ի մարտ պատերազմի, to die on the breach, to be slain in action; - ի վերայ ազգին, ի սէր հայրենեաց, to die for one's country; - քաջութբ̄, պատուով, to die on the field of honor; մերձ է ի -, he is at the last gasp, he is expiring, dying; ոպ̄ կեայ ոք այնպէս եւ մեռանի, people generally die as they live.

Մեռեալ *a.* dead, deceased, defunct; *s.* dead body, corpse; ը̄ -ս համարել, to believe or take for dead; օր մեռելոց, All Soul's day; ցուցակ մեռելոց, register of the dead; պաշտօն մեռելոց, office for souls in purgatory; S. **Ննջեցեալ.**

Մեռելաբան *s.* necrologist; -ական *a.* -gical; -ութ̃ի *s.* -gy; -թաղ, ից *s.* grave-digger, sexton; -ծին *a.* still-born; -կառք *s.* hearse; -կիր, կրաց *s.* corpse-bearer, bearer; -կոչութիւն *s.* evocation, raising up, calling up the dead; -հարցական *a.* necromantic; -հարցութ̃ի *s.* necromancy; -հարցուկ *s.* necromancer; -հմայ, &c. S. -հարցուկ, &c.; -շունչ *a.* breathing, mortal; -տիպ *a.* corpse-like; - դէմք, deadly pale face, livid face.

Մեռելոյթք *s.* funeral expenses; the goods of the deceased. [*fig.* idols, image.

Մեռելոտի, տւոց *a.* dead; *s.* carcass;

Մեռելութիւն *s.* deadness, want of animation, privation of life; mortality; mortification; - արգանդի, the being past bearing, impotence, sterility.

Մեռինայ (**Ակոնիտոն**) *s. bot.* aconite, [wolf's bane.

Մեռինէս *s. zool.* muræna, lamprey.

Մեռոն, ի, իւ or **աւ** *s.* holy oil, chrism; ointment, perfume; -եմ, եցի *va.* to confirm, to anoint with holy oil;

Մեռոտ *a.* mortal. [-իտ *s.* myricine.

Մեռուցանեմ, ցի *va.* to cause the death of, to put to death, to kill; to mortify ; -ցումն s. mortification.

Մեռօրէն ad. like a corpse ; -օրինակ a. deathlike.

Մեսեդի s. anthem at vespers.

Մեսիա, -յ, ի s. the Messiah, the Anointed, Christ.

Մեսիմ, եցայ vn. to be introduced or brought in, to be adopted.

Մեստիմ, եցայ vn. to be fortified or strengthened by, to be consolidated.

Մետալ, այ s. medal.

Մետաղ, ի s. metal, mineral; -ք, ղաց s. mine; fig. exile, banishment; դնել, արտասահմանել ի -ս, to banish, to exile, to send into banishment; արկանել ի -ս, to arrest, to imprison.

Մետաղագործ, աց s. metallurgist; -ական a. -gic; -ութիւն s. -gy.

Մետաղական a. metallic; -հան, աց s. miner; -ցուցանեմ va. to metallize; -ցուցումն s. metallization.

Մետասան, ից a. s. eleven; -ամեայ a.- years old; -անկիւն a. hendecagonal; s. hendecagon; -երորդ, աց a. s. eleventh; -եքեան or -քին, եցունց a. s. all the eleven; -ոտնեան or -վանգեան a. hendecasyllable; -օրեայ, րէից a. of eleven days.

Մետաքս,ից or աց s. silk; անգործ -, raw -; գործարան -ի, --manufactory.

Մետաքսագործ, աց s. silk-manufacturer, --merchant; a. producing silk; -ութի s. silk-manufacture, silk-mill; --husbandry, sericiculture.

Մետաքսահիւս a. woven or made with silk; -առէջ a. having the warp of silk; -վաճառ s. silk-mercer, -dealer; haberdasher, mercer; -վաճառութիւն s. silk-trade; mercery.

Մետաքսեայ, սէից, -սեղէն a. of silk, silky, silken; -ք s. silk-manufactures, --goods.

Մետէորայ, &c. S. Օդերեւոյթ, &c.; -րադիտակ s. meteoroscope. [lime.

Մետուլփեան a. supreme, high, sub-

Մետրապօլիտ, լտաց s. metropolitan; -պօլտութի s. dignity of a -; archbishopric.

Մեր, ոց a. poss. our; ours; s. our own; սրտիւք մերովք, with our heart; ի ձեռաց մերոց, from our hands; ի տան մերում, in our house, at home; կերպացեալ զմերս ի ս̃րյ Կուսէն, Christ took our nature upon him from the Virgin Mary.

Մերազգեայ S. -զնեայ; -զնանամ, ացայ vn. to be naturalized among us; to become a fellow-citizen, to share in our national rights; -զնեայ a. of our nation, national.

Մերախոհ a. conformable to our ideas; -կերպ a. of our form or nature, human, incarnate ; -կերպութիւն s. incarnation.

Մերային a. s. our; ours; -ս ազգի, to our nation; զ-ս սիրեմք, we love our own; ի մերայնոց իցես, are you one of ours?

Մերանիւթ a. of our nature, human; -սեռ, -սեր, ից a. of our nation, national; of our nature, our ; - բնութի, humanity; -ք s. our co-nationals, fellow-countrymen, compatriots; mankind, the human race ; -տիպ S. Մերակերպ. [from time to time; S. Երբեմն.

Մերթ ad. sometimes, now & then,

Մերժական a. repulsive ; expulsive.

Մերժելի s. rejectable.

Մերժեմ, եցի, **Մերժեցուցանեմ** va. to expel, to repel, to reject, to exclude, to drive out; to reprove, to disallow, to disapprove; to refuse, to deny; - զքուն, to disturb one's slumber; - զոք ի կենաց, to deprive of life, to slay.

Մերժիմ, եցայ vn. to be driven out, expelled or rejected; to abstain from, to forbear; to depart, to leave, to absent oneself, to retire.

Մերժումն s. expulsion; repulse, rebuff, refusal, denial; disapproval.

Մերինոս, ի s. merino; Spanish wool; merino sheep.

Մերկ, ոց or ից a. naked, bare; unadorned, plain, simple, evident; fig. impudent, brazen-faced; pr. without; ad. evidently, obviously, palpably; - ը̄ - մարտնչել, to wrestle naked.

Մերկաբար ad. nakedly, openly, plainly, clearly; -գլուխ a. bare-headed; ad. frankly, boldly, freely; -կռիւ a. gymnic; - ագոն, - games, wrestling, gymnastics; -ձուկն s. gymnote; -ղաքաղ S. Մերկիմաստակ ; -մարտ, տիկ s. bare athlete or wrestler; -ք, wrestling; -մարտութիւն s. wrestling naked.

Մերկանամ, ացայ vn. to undress oneself, to strip, to strip naked, to denude, to uncover, to unveil, to pull off, to throw off, to be discovered; va. to undress, to unclothe, to strip, to lay bare, to disrobe; to bereave, to unfurnish; – *զսիրտ*, to unbosom oneself to, to pour out one's feelings, to open oneself to; *ի բաց* –, to cast, put or leave off; *ի բաց – զամօթ*, to cast aside all sense of shame; – *յընչից*, to deprive oneself of one's property; – *զսուրն ի պատենից*, to draw, to bare or unsheath a sword; – *օձից*, to cast the skin; *այն ինչ կամէր առաւօտն ի գիշերոյն* –, *իբրեւ այգն զառաւօտն մերկանայր*, at dawn, at day-break, in the grey of the morning, at the peep of day; *յայսմ օրինակի զբանս իւր -նայր*, he thus expressed, or explained himself.

Մերկանդամ *a. ad.* quite naked; unarmed; *fig.* nakedly, openly, ingenuously; – *պտուղք*, *bot.* drupa.

Մերկանք S. **Մերկութիւն**. [drawn.

Մերկապատեան *a.* unsheathed,

Մերկապարանոց *a.* barenecked; *fig.* naked, clear, evident, open, frank; *ad.* nakedly, clearly, overtly, plainly; – *առնել*, to make evident, to reveal, to discover, to unveil; *ամ ինչ – կայ առաջի աչաց նր*, all things are naked & opened unto the eyes of him.

Մերկատարր *a.* naked, bare; *–տիզ a.* bare-armed; *–տիտ a.* bare-bosomed, bare-breasted.

Մերկացուցանեմ S. **Մերկանամ** *va.*

Մերկացուցիչ *s.* spoiler; plunderer.

Մերկեմ, կացի S. **Մերկանամ** *vna.*

Մերկիմաստակք, *–տասէրք s.* gymnosophists, (a sect of Indian philosophers who went naked, living in woods & feeding on herbs).

Մերկոտն *a.* bare-footed. [ed part.

Մերկութիւն *s.* nakedness; the nak-

Մերկուց, *ի* – *ad.* naked, bare, quite naked, nakedly.

Մերձ *a. pr.* near, nigh, next, close to, contiguous; *ad.* about, nearly; – *ը* –, very near, soon, in a short time; – *ի Վենետիկ*, near Venice; – *է ի մեզ*, it is near or quite close to us; – *առ միմեանս*, together, one with another, side by side; – *լինել*, to be near, ready at hand; to be on the verge or brink of, at the point of; – *լինել ի մահ*, to be at the point of death; – *ի վախճան լինել*, to be drawing to a close; to be approaching one's end; – *բազմիլ*, to sit near; – *դնել*, to propose; to confront, to compare.

Մերձազգական *a.* related, consanguineous.

Մերձակայ, ից *a.* near, nigh to, neighbouring, bordering on, adjacent; present; coming, next; imminent; *–իմ* S. **Մերձենամ**; *–կէտ s.* – *արեգական*, perihelion; – *երկրի*, perigee.

Մերձաւոր *a.* near, nigh, next; neighbouring, bordering on, adjacent, contiguous; approximate; akin, consanguineous; *s.* neighbour, friend, acquaintance; relation; – *ազգական*, near relation; *–ապէս ad.* approximately, -tively; *–արար* S. **Մերձաւորիչ**; *–եմ, եցի*, *–եցուցանեմ va.* to approach, to draw or bring near; to hold, take, possess, inherit or appropriate any thing in right of relationship; *–իմ, եցայ vn.* to approach, to go or come near, or towards, to go closer to; to be allied, related by marriage, to intermarry with, to marry into; *–իչ s.* near relation; *–ութիւն s.* proximity, neighbourhood, contiguity; approximation; familiarity; affinity, alliance by marriage; relationship, kindred; copulation.

Մերձենամ, եցայ *vn.* to approach, to accost, to draw near; to touch; to keep company with, to join, to be united; to know, to have carnal connection with. [proachment.

Մերձեցումն *s.* approaching, ap-

Մերձեցուցանեմ *va.* to approach, to draw near, to advance towards; to apply, to appropriate.

Մերձիմ S. **Մերձենամ**. [mission.

Մերձումն *s.* approach, access, ad-

Մերոյին, Մերոյն *a.* our.

Մերովի *ad.* voluntarily, freely, willingly; *–ն իսկ ականջօք*, with our own ears.

Մերովսանն *ad.* to the utmost of our power, as far as depends on us, our [best.

Մերունակ *a.* our; S. *–ակերպ*.

Մերուշան *s. bot.* marigold? [ner.

Մերօրէն *ad.* like us, after our man-

Մեց *s.* worm, wood-fretter; maggot; rottenness, putridity, corruption.

Մեցամէս, Մեցոտ *a.* worm-eaten, rotten, carious, putrid.

Մեցոտիմ *vn.* to become worm-eaten, rotten, to rot, to putrify, to be corrupted, spoilt.

Մեք, մեր, մեզ *pron.* we; us; – *ինքնին*, – *մեզէն*, ourselves; *զինչ – ողոր-*

մեղկքս, what poor creatures we are!

Մեքենաբան or գէտ s. mechanician; -գիտութի̃ s. mechanics; -գործ, աց s. machinist; mechanician; a. artful, masterly; very well made or done; -գործութի̃ s. machinery, engine-making, --works; -կան a. machinal; mechanical; - կազմութիւն, mechanism; - ձի, horse-power; -կանուի̃ s. mechanics.

Մեքենայ, ից s. machine, engine; fig. machination, cabal, plot, device, intrigue; բազմահնար -ք, sly, crafty dealings, intrigues, machinations; -ս խառնել S. Մեքենայեմ; - երկանիւ, վեցանիւ կամ ութանիւ, two-, six- or eight-wheeled machine; շոգեշարժ -, steam-engine; ջրաշարժ -, hydraulic m. or e.; տեղափոխ -, locomotive e.; - պարզ կամ կրկին արգասեօք, single- or double-acting e.; - պեղիչ, dredging-m., dredger; - ջրեղէն սիւնակաւ, water-pressure e.; - վերամբարձ, jack, lifting- or screw-jack; - ցցահար, steam pile-driving e.; - փչող, blast, blowing-e. or m.; - օդահան, air-pump, pneumatic m. or e.; գործարան -ի, engine-building, m.-factory, m.-manufactory; լուծել, քակել զ-, to take an engine to pieces, to dismount; յարդարել, կազմել զ-, to fit or put an engine together again, to mount; ի գործ արկանել զ-, to work an engine.

Մեքենայաբար ad. mechanically; -յարդար s. engine-fitter; -յաւոր, &c. S. Մեքենաւոր, &c.

Մեքենայեմ, եցի va. to contrive, to form, to project; to machinate, to plan, to plot, to intrigue, to cabal.

Մեքենայոյզ a. very shrewd, cunning, crafty; -պէս ad. mechanically; -յութի̃ S. Մեքենաւորութի̃; -վար, աց s. machine-driver; -ւոր a. furnished with machines; mechanical; full of contrivances; industrious, dexterous, handy, adroit; artful, sharp, sly, intriguing; -ւորեմ S. Մեքենայեմ; -ւորութի̃ s. contrivance, invention, machination, artifice, cunning, wile, piece of cunning.

Մեքենովլթ S. Խարխուլ.

Մեօքակերպ S. Մերօրէն.

Մզանոց s. filter.

Մզանք s. membrane, pellicle; secundine, after-birth; S. Մզումն.

Մզարան s. emunctory.

Մզեմ, եցի va. to press, to extract by pressing or squeezing, to squeeze out, to express; to filter, to distil; -իմ vn. to infiltrate; to distil, to trickle, to fall drop by drop.

Մզկիթ, կթաց s. mosque. [roides.

Մզնաձեւ a. membranous; s. cho-

Մզումն s. filtration, distillation.

Մէգ, միգի, գաւ or գով s. mist, fog, haze; թանձր -, dense fog, thick mist.

Մէզ, միզի or զոյ s. urine, water, piss; stale; մրուր միզոյ, urinary sediment. [urine, aperitive; s. diuretic.

Մէզմուղ a. diuretic, apt to provoke

Մէն, մենի a. one, only, sole; alone; ad. only, solely; - մի, each, every one, each one.

Մէջ, միջոյ, ով. -ք, միջաց or ոց, ովք or օք s. middle, midst; inside, interior, heart, bosom; loins, reins; ցաւք միջաց, lumbago; -ք or պորտ ընդոց bot. hilum of beans, &c.; հացի միջաւ, with the crum; ի - or ի միջի pr. in the midst or middle of, among, between, in, into, within; ի միջոյ, through, out of, from; ը̅ - pr. ad. by halves; between, among; in, into; through the medium of, by means of; - ը̅ - ad. from time to time, now & then, ever & anon; ց-ս, down or up to the waist; ի միջի ձերում, among you, in the midst of you; -գիշերոյ, midnight, twelve o'clock; ի -գիշերի, at night, in the night, by night; ը̅ - իւր, upon his loins or side; միջովք չափ ի վեր, or ի միջոյն եւ ի վեր, from the loins upwards; միջովք չափ ի խոնարհ, or ի միջոյն եւ ի խոնարհ, from the loins downwards; յապականութեան ի միջի, from or in the midst of corruption; պնդել զ-ս, to gird up one's loins, to put on a belt; խորտակել զ-ս, to break one's back; գօտի ածել ը̅ - իւր, to wear a belt, girdle or sash; արկանել քուրձ զմիջովք, to put or gird sackcloth on one's loins; սուսեր ը̅ - ածել, ածել սուր ը̅ -, to gird on a sword; ը̅ - հերձուլ, հատանել, to cut in halves; to split into two parts; բառնալ ի միջոյ, to annihilate, to utterly destroy, to exterminate; անցանել, կալ ի -, to come forward, to show or present oneself; ի - բերել, to produce, to bring forward or out, to cite, to expose; ի - անկանել, to interpose; փոյթ ի - առնուլ, to endeavour, to study, to try, to make any effort, to be solicitous;

դաշինս ի միջի հաստատել, to make an alliance; արի. անց ի —, arise, get up, come here; քերթածք նր̄ չեն ի միջի, his poems are lost; ը̄ — բանից մի անկանիր, do not interrupt another's discourse; S. Խորհուրդ.

Մէջերկրեայ, &c. S. **Միջ—**. &c.

Մէջնակէտ s. centre.

Մէջօր s. midday.

Մէջօրեայ, րէից s. midday, noon, noon-day; *a.* of noon.

Մէտ s. index of scales; weight, heaviness; moment, instant; oscillation; inclination, propensity; *a.* inclined or prone to, bent on; — առ —, — ի — *ad.* oscillating, balancing; undulating, floating; — ի — խոնարհել, to float, to undulate, to wave; — լինել, to be inclined, prone, to bend, to tend towards.

Մթագին *a.* obscure, dark, gloomy, dingy; —գնիմ, եցայ *vn.* to grow dark, gloomy, to be obscured or darkened, to darken; — աչաց, to grow dim; —գոյն *a.* dark, dark coloured.

Մթագնած *a.* gloomy, dark, obscure, dismal, dull, sombre; — լինել գլխով. to have the sight or reason obscured, to get drunk, to feel giddy, to feel one's head turn round; —ութիւն s. darkening, darkness.

Մթային *a.* obscure, dark, dusky.

Մթանամ, ացայ *vn.* to darken, to grow dark, to become dusk; *fig.* to dim, to obscure; to tarnish; — օդոյ, to begin to lower; — աստեղաց. to be eclipsed; — մտաց, to grow dim.

Մթապատ S. **Մթագնած**.

Մթար, աց *a.* black, smutty; s. blearedness; filth, dirt; —ուճ s. obscurity.

Մթացուցանեմ *va.* to darken, to obscure, to cloud, to dim; to blacken, to offuscate; *ast.* to eclipse; — զաւու ի գիշեր, to change day into night.

Մթեր, ից or աց s. mass, heap, pile, accumulation; provision, store, hoard; remainder; filth, dirt; — առ —, in a heap, like a heap, in quantity.

Մթերած, ոց s. heap, mass; —ոյ, ից *a.* heaped up, amassed, accumulated.

Մթերանոց s. warehouse, store—, magazine.

Մթերեմ, եցի *va.* to hoard up, to amass, to accumulate, to heap together; to warehouse, to house; to provision, to victual; — ոխս, ոխս —րեալս ունել, to bear a grudge, to have a spite against one; զ—րեալ թոյնան թափել ի բաց, to give vent to one's spite, to breathe out one's anger.

Մթին *a.* obscure, gloomy, dark; obscure, abstruse, occult, of difficult interpretation; — կեանք, life of obscurity; — վարս վարել, to live obscurely; to lead an austere life.

Մթխալ, ալ s. an ounce & a half.

Մթնագոյն *a.* dark coloured.

Մթնանամ, **Մթնիմ** S. **Մթանամ**.

Մթնոլորտ, ի s. atmosphere; —ական or —եան *a.* —pherical. [dimness.

Մթութիւն s. obscurity, darkness,

Մժեխ or —ղ, **Մժեղն**, **Մժիխ** or —ղ, **Մժիկ**, **Մժղիկ**, **Մժղուկ** s. gnat, mosquito; midge, any small fly; առաջնորդք կոյրք, որ զմժղուկս քամէք եւ զուղտս կլանէք, ye blind guides, who strain at a gnat & swallow a camel.

Մի *ad.* no, not, none; մի ասեր ինչ, say nothing about it; մի արդեօք, is it not? մի արդեօք դու իցես եգիպտացին, art not thou that Egyptian? is it not you? մի գուցէ, lest, for fear that; that it may not; մի երբեք, մի բնաւ, never, not at all; մի եւ մի, or մի եւ մի իւիք, beware! not at all, by no means, never; մի ... եւ մի, neither ... nor; մի եւս, never, not again, no more; մի եւս առներ, take care not to do so again; մի իւիք, by no means; մի եղիցի, մի լիցի, may it never be! God forbid! never; մի ոք, nobody; մի՞, perhaps? կերիցէ մի, neither should he eat; մի, մի վշտացուցանէք զիս, no, no, do not afflict me.

Մի, ոյ, ոջ, ում *a.* s. one; *ad.* first, firstly, in the first place; մի Ա̄Ծ, one God, one only God; ի մի, in one, together; առ մի սիւնակ, at, or by each column; առ այր մի, to each person, a-head, a-man; մի առ մի, մի ը̄ միոջէ, one by one, successively, from hand to hand; bit by bit, piece by piece, in detail, minutely, exactly; particularly, specifically, individually, distinctly; մի ը̄ միոջէ ասել, նշանակել, to specify, to go into detail; ժողովել ի մի, to collect, assemble or unite together; մի ոմ̃ն, one, one person; մին ի ն̃ջէ, one of them; մին կամ միւսն, either; either one or the either; մէն մի ի ն̃ջէ, every one of them; ոչ մին եւ ոչ միւսն, neither; neither one nor the other; ը̄ մի, ը̄ մի համար, conjointly with, together, at once; in one, like one & the same thing; մի եւ նոյն, the same; մի զմիոյ կնի, one after the other; մի՝ զի կոյր էր, եւ մի or երկրորդ՝ զի աղքատ էր, in the first place he was blind, in the next poor.

Մի մի, միոյ միոյ, միում միում *a. s.* each; every one; *ad.* one another; one by one; ըս̄ միոյ միոյ ամսոյ, monthly, month by month; մի առ միոջ, one after another, one on the other; մի զմիով, with emulation, surpassing one another, outvying; մի մի տարի, annually, every year, year by year; մի ը̄ միով, one under another, in a subordinate state; մի մի իշխան մի մի օր մատուցեն զընծայս, all the chiefs make daily offerings.

Միաբան, ից or **աց** *a.* unanimous, of one mind, agreeing; conformable, equal, uniform, analogous, similar, identical, the same; *ad.* with one accord, in concert, unanimously; *s.* S. -ակեաց; - հաւանութիւն, unanimity, concord, consent; - լինել, to agree, to conform to; -ական *a.* unanimous: monastic; - ձայնիւ, with one voice; -ք *s.* religious community; monastery; -ակեաց, եցաց *s.* monk, friar, cœnobite; -ակի *ad.* unanimously; -ամբոխ *a.* disturbing a community, turbulent, seditious; -եմ, եցի *va.* to agree, to cause to agree, to conciliate, to reconcile, to reunite, to match; to compose, to unite, to join; ի մի -, to reunite; - or -իմ, եցայ *vn.* to agree, to be of one mind or opinion, to consent, to comply; to be agreed, reconciled, to conform oneself; to unite, to join in one, to be matched; - ի չարիս, to conspire, to conjure, to plot; չ-, to disagree, to deny, to disown; - երկու երկու, to pair, to form couples or pairs; -ութ̄ի *s.* unanimity, agreement, concord, union, harmony, consent, good understanding; conciliation, re-, union; harmony, consonance, concordance, homophony, symphony, concert; conformity, fitness, suitableness; commonalty, community, communion; company, society, club, corporation, congregation; copulation; - թագաւորաց, alliance, confederation, league; - ի չարիս, cabal, plot, conspiracy; -ը̄ *ad.* unanimously, with one accord; -թը̄ կեալ, to live on good terms; քակտել զ-, to sow division in.

Միաբար *ad.* solely, singularly; -բարբառ *a.* having one language or speech; unanimous; *ad.* with one voice; -բարձ առնել *va.* to remove or take away every thing together; -բարոյ *a.* of the same character or disposition; -բերան *ad.* with one voice; -բնակ, աց *s.* co-habitant; Monophisite, that believes our Lord to have one nature only; -բնակութ̄ի *s.* co-habitation; -բնութ̄ի *s.* consubstantiality; -բոլոր վարս *s.* tresses, head of hair; -բոյս *a.* born together, twin; -բուն *a.* consubstantial; of the same nature or essence; natural, native; *bot.* having only one trunk or stem.

Միագիր *a. gr.* formed of a single vowel; -գլխապետ *s.* absolute prince; commander, general in chief; -գլխի *a.* one-headed, monocephalous; -գոյ *a.* having but one substance; unique of its kind; -գոյն *a.* monochromatic; of the same colour, uniform; -գործ *s.* fellow-labourer, cooperator, coadjutor; *ad.* working or acting together, cooperatively; -գումար, -գունդ S. Համագումար, -գունդ; -գօտեալ, -գօտի *a.* robust, vigorous, sturdy.

Միադաւան, ից *s. a.* unitarian, antitrinitarian; conformist; -դիմի *a.* uniform, simple.

Միազգի S. Համազգի; -զոյգ *a.* paired, conjoined, matched, equal; -զօր S. Համազօր. [-թիւ S. Համաթիւ.

Միաթերթ *a. bot.* monopetalous;

Միաժողով S. Համագումար.

Միալար *s.* monochord; -լեզու *a.* speaking the same language; -լուծ S. Միայար.

Միախառն *a.* temperate; -ութիւն *s.* temperance; -խոհ, -խորհուրդ *a.* of the same opinion or way of thinking, unanimous; *ad.* unanimously; -խումբ S. Համագունդ; -խուռն *a.* assembled, crowded; *ad.* in crowds, together, in a mass; -խօսիկ S. Միալեզու.

Միածալ, ի *a.* folio; -ծին *a.* Only-Begotten; - որդի, only son; -ծնութ̄ի *s.* the being only-begotten.

Միակ, աց *s.* unity, first number, one, 1; *a.* only one, alone, singular; -ք, the units, 1–9.

Միականմ S. Համականմ; -եայք, յց *s.*

Monothelites ; -ութ՟ի S. Համակամութ՟ի ; -կան a. only, sole, singular ; -կանի a. one-eyed, monocular ; -կեաց, եցաց a. living together; S. Միայնա– ; -կեղեւ a. having one bark or rind; -կենցաղ a. S. -կեաց ; monobious ; -կերպ a. uniform; monotonous; -կերպու՟ի s. uniformity ; monotony, sameness ; -կեցութ՟ի S. Միայնակեցութ՟ի ; -կէս-թթուուկ s. chem. sesquioxide; -կի a. sole, only ; միայն –, alone, quite alone ; -կից a. joined together ; -կնի a. married only once ; s. monogamist; -կնութ՟ի s. monogamy ; -կշիռ a. equal, of the same weight, equipollent ; -կողմանի a. paralytic, palsied, crippled ; one-sided ; ad. from one part only ; – լծով ձգել ակօս , to plough with a single ox ; -կողմն s. one side ; դնել, թողուլ ի –, to put aside, to leave; -կուղի a. simple ; – չուան, cord of a single twist; -կրօն a. of the same religion, coreligionary ; of similar habits ; uniform, conformable ; -կրօնու՟ի s. professing the same religion, conformity in religion ; unanimity ; conformity, uniformity ; -կցիմ vn. to unite with, to participate, to consent; -կցորդ a. conjoined, equal, partaking of.

Միահաղ, -ղոյն ad. all at once, together, altogether, quite, at once, entirely, collectively ; -համ a. conjoined, inseparable ; -համուր s. vote, suffrage; a. even, equal, like ; summed up ; – դնել, to vote, to come to the vote ; չէ ը –, that is not the same thing; -համուռ ad. collectively, altogether, generally, all at once; in all; in a crowd, in a mass ; եւ զի – ասացից, to say briefly, in short; -հայր S. Համահայր ; -հանդերձ S. Մեկնահանդերձ; -հանէք s. buffoonery, drollery ; -հառաչ ad. with one voice; in chorus; -հասակ S. Հասակակից ; -հարթ a. even, flat, smooth, equal, levelled; -հաւան a. unanimous, of the same opinion ; ad. unanimously ; -հաւատ, ից a. of the same religion, faith or belief; -հաւաք առնեմ va. to gather together, to collect in one ; -հեծան a. monarchical, absolute, despotic ; – իշխան, absolute master, monarch; – իշխանութ՟ի, absolute power, monarchy; – ունել, to reign absolutely ; – առնել, to make universal; -հեա or աի S. Միայար ; -հոմիմ S. Միանամ; -հոյլ ad. all together, in crowds, in troops.

Միաձայն ad. with one voice, unanimously; a. gr. one-vowelled; -իմ S. Ձայնակից լինիմ; -ութ՟ի S. Ձայնակցութիւն; -ձեռանի or ձեռն a. one-handed ; -ձեւ a. uniform, equal ; -ձեւութ՟ի s. uniformity ; -ձի ad. with one horse ; -ձոյլ a. like one mass, of one piece, massive, cast, molten ; -ձորձ S. Մեկնահանդերձ.

Միաղի s. monochord.

Միաճաշակ a. indiscriminately eatable ; a. ad. feeding but once a day; -ճնտի a. bot. of one trunk, unistirpis ; – ծառ, tall & straight stem.

Միամայր S. Միամօր ; -մասնեայ a. of one part ; simple ; -մարտ, &c. S. Մենամարտ, &c. ; -մեայ a. of one year, one year old ; -մեղ a. equally culpable or guilty ; s. accomplice ; -միտ a. simple-minded , ingenuous , simple , artless, innocent; good-natured, silly, simple, foolish ; faithful, attached, loyal, true, devoted ; -մոյկ ad. with one shoe ; -մտաբար ad. sincerely, ingenuously, candidly, artlessly ; simply, sillily, foolishly ; unadvisedly ; -մտական S. Միամիտ ; -մտեմ, եցի, -մտիմ, եցայ vn. to be candid, open, sincere, to behave sincerely ; to conduct oneself loyally or faithfully ; to ascertain, to verify, to become assured, persuaded, to believe, to acquiesce, to agree, to consent ; -մտութիւն s. plain-dealing, sincerity, innocence, ingenuousness, artlessness ; fidelity, faithfulness, loyalty ; simple-mindedness, simplicity, silliness, credulity ; -թը S. Միամտաբար ; -մօր, ոյ or ու a. one only, only, only begotten ; s. only child ; -մօրու՟ի s. state of an only child, or of a destitute person.

Միայար a. united, joined, attached, chained together ; continuous, continual ; immediate ; ad. at a single stroke, at one bout, in a moment, immediately, at the same time ; – տողել, to join together, to link, to chain; -եմ va. to join, to annex, to unite, to connect ; -յարկ a. one-storied ; -յարութ՟ի s. conjunction, concatenation, train, contiguousness, continuance, succession.

Միայն, ոյ, ով a. only, sole, singular ; alone, lonely ; simple, plain ; ad. solely, singly, singularly, simply ; solitarily; - թէ, - զի, it being well understood that, on condition that, provided that, unless; մի -, one only; ոչ -, not only; - միայնուկ, all alone, quite alone, by oneself, without company; - ը̄ -, face to face, tête-à-tête, * cheek by jowl.

Միայնաբար *ad.* only, simply; singularly.

Միայնագործ *a.* self-acting.

Միայնախօսութիւն *s.* soliloquy.

Միայնակ *a.* only, sole; *ad.* quite alone; -կեաց, եցաց *s.* S. Միանձն; *a.* monachal; -կեր *a.* eating alone, without company; -կեցական *a.* monachal, monkish, cœnobitical; -կեցանոց *s.* hermitage; cloister, monastery; -կեցուի̄ *s.* monastic or solitary life, monachism.

Միայնամարտիկ, &c. S. Մենամարտիկ &c.

Միայնանամ S. Մենանամ.

Միայնանոց, -ստան, -րան *s.* solitude, hermitage, monastery.

Միայնաւոր *a. s.* solitary, hermit; -ական *a.* only, indivisible: monastic; -ութի̄ *s.* solitude, solitary life, loneliness; S. Միայնակեցութիւն.

Միայնեակ, եկի S. Միակ.

Միայնիկ, -նուկ *ad.* alone, all alone, quite alone, by oneself.

Միայնուի̄ *s.* solitude, retreat, loneliness.

Միայնուհի *sf.* nun.

Միայօղ *a.* conjoined, connected, united, linked.

Միանամ, ացայ *vn.* to be united, joined, incorporated, identified.

Միանգամ *ad.* at once, only once, at one blow; որ -, whatever, whoever, whosoever; ոպ̄ -ն եւ միւսանգամն, as usual, as at other times; հարից զսա գեղարդեամբս - եւ ոչ կրկնեցից. I will transfix him with a single blow & he will have no need of a second.

Միանգամայն *ad.* all at once, together, unitedly, all at the same time, altogether; jointly, in concurrence, at the same time; all, quite; totally, entirely; - եւ, yet, even, also; - ասել, եւ - իսկ ասել, եւ զի - ասացից, upon the whole, after all, in a word, in short; ոչ - առնել, to repeat several times, over & over again.

Միանձն, ձին, ձունք, ձանց *s.* solitary being, anachorite, hermit; cœnobite, monk, friar, religious; *a.* only, alone, without company; -ական *a.* solitary, cœnobitical, monkish, monachal, monastic; conventual; unitarian; -նամ, ացայ *vn.* to retire, to live in solitude; to embrace a monastic life, to turn monk; -անոց S. Միայնանոց; -ութի̄ *s.* monachism, monastic life; solitude; -ուհի *sf.* nun.

Միանման *a.* uniform, equal; -նշան *a.* having or wearing the same mark, uniform; -նուն S. Համանուն.

Միաշաբաթ, ուց, -ի, թուոյ *s.* first day of the week, sunday; -շար *a.* continuous, uninterrupted; strung, arranged, conjoined; -շաւիղ *a.* walking in the same steps, conformable, like; -շնչուի̄ *s.* unanimity, concord; -շունչ *a.* unanimous, of one mind; -շուրթն S. Միալեզու.

Միաչափ *a.* of the same measure, equal.

Միապաղաղ *a.* in one mass, in one body, in a lump, massive; plain, simple; - ծով, smooth sea; -պաշտօն *a.* equally worshipped or honoured; -պատիւ S. Համապատիւ; -պար *a.* in the same chorus; at the same ball or dancing-party; -պարեգօտ *a.* wearing but one tunic; -պետ *s.* monarch; -պետական *a.* monarchical; *s.* monarchist, royalist; -պետեմ, եցի *vna.* to be a monarch, to reign or govern with absolute power, to have sovereign authority; - զ̃ծն, to be absolute master of the country, of the world; -պետութի̄ *s.* monarchy, monarchical government; absolute dominion; ը̄ -թ̄բ կալ, to adopt the monarchical form of government; հակառակորդ -թե̄, republican; -պէս *ad.* in the like manner, likewise, equally, evenly; indiscriminately; uniformly; -պիշ առնեմ *va.* to attract all eyes; - ինչ չառնեմ, to refuse to look at.

Միասահման *a.* having the same definition; having conterminous bounds or confines; -սայրի *a.* one-edged; -սայրիկ *s.* knife-blade; -սիրտ *a.* of one mind, unanimous; -սմբակ *a.* whole-hoofed, solipede; -սնաբար *ad.* together; -սնական *a.* consubstantial; simultaneous, common, compatible; united, only, sole; -սնականուի̄ *s.* consubstantiality; simultaneousness; compatibility; -սնուի̄ *s.* conjunction, connexion; -սնունդ *a.* fed, reared or brought up together; -ստեղն *a.* one-branched; -ստնի *a.* one-breasted; *sf.* Amazon; -ստուածեան *a. s.* monotheist; -ստուածութի̄ *s.* monotheism.

Միավանկ *a.* monosyllabic; *s.* -ble.

Միատակ *a.* of one layer or strat um; -տառ *s.* monogram; -տարազ *a.* uniform; *ad.* equally; -տարած *a.* equally spread or extended every where; -տարր *a.* massive, solid, compact, homogeneous; -տարրեմ *va.* to unite together, to combine; -տարրութիւն *s.* combination, union, homogeneousness; -տեսակ *a.* of one kind, uniform, like, equal; -տեսող *a.* seeing all at one glance; -տերեւ *a.* monophyllous; -տեւակ *a.* enduring or suffering with another; -տնութիւն *s.* cohabitation, living in the same house; -տոհմ *a.* of the same race, family or nation; -տուն *a.* living with, in the same house; *s.* co- [habitant.

Միացուցանեմ S. -ւորեմ.

Միաւոր *a.* united, joined; one, singular; equal, alike; *s. arith.* unit; -թիւք, the units, the simple numbers; -ական *a.* singular; indivisible; -ականութի̃ *s.* unity; union; -ակից *a.* conjoined; united; -եմ, եցի *va.* to unite, to join, to conjoin; to attach, to tie together, to glue together; to mix, to combine, to annex, to incorporate, to identify; to join together, to couple, to match, to pair; վերստին -, to reunite, to rejoin, to tie again; -իմ *vn.* to be united, joined, attached or tied together; to be mixed; coupled, matched; -ուի̃ *s.* union, junction, conjunction; adhesion, combination; reunion; incorporation; gluing; copulation, pairing; *fig.* unanimity.

Միափակ *a.* joined together, solid, firm, compact; -փառ *a.* S. Փառակից; unanimous; -փերթ *a.* of a single piece; -փոր *a.* born together, twin.

Միաքարոզ *a.* preaching uniformly or the same truth.

Միգազգած, -խառն, -մած, -յին, -պատ *a.* foggy, covered with mist or fog, caliginous, cloudy, dark, obscure, gloomy; -մած *a.* nebulous; -աստեղք *ast.* nebula.

Միգամ, ացի, -անամ, ացայ *vn.* to become dark, obscure; to get turbid; to begin to lower.

Միգապատեմ *va.* to cloud, to darken, to dim; -իմ *vn.* to get cloudy.

Միեղէն *a.* only, single, sole, simple; solitary; S. Միաքան.

Միեղջերու, ի *s.* monoceros, unicorn; - ծովային, sea--.

Միզապրաւ *a.* troubled with strangury, subject to the gravel; -, -ուի̃ *s.* strangury, gravel, dysury, ischury, stoppage, suppression or retention of urine, pain & difficulty in discharging the urine; -իմ, եցայ *vn.* to suffer from stone or strangury, to be afflicted with the gravel.

Միզական *a.* urinary; urinous; -թթուուտ, uric acid; -աման *s.* chamber-pot, urinal; -նոց *s.* pissing corner, retiring-place; -նցք *s.* the urinary passage, ureter; -շարժ *a.* diuretic, urinative, provoking urine; -չափ *s.* urinometer; -րան S. Միզանոց.

Միզարգել, &c. S. Միզապրաւ, &c.; -արձակ, աց *a.* diabetic, incontinent of urine; -արձակութի̃ *s.* diabetes, incontinence of urine; -աւառ S. -աման.

Միզեմ, եցի *vna.* to urine, to piss, to make water; - անասնոց, to stale; - ստէպ, to piss often but little; ոչ թողուլ յանմէ՝ որ զորմով միզիցէ, to destroy every male.

Միզերակ *s.* ureter.

Միզեցուցանեմ *va.* to cause to urine, to move or provoke urine; -ուցիչ S. Միզաշարժ.

Միզիա *s. chem.* urea.

Միզն, մզին. մզնիք, մզնեաց *s. anat.* aponeurosis; amnios; - խեղաց, meninges.

Միզող *s.* pisser; - յանկողնի, piss-a-bed.

Միզուկ *s. anat.* urethra.

Միզումն *s.* pissing; - արեան, piss blood.

Մի ը̅ս միոջէ S. Մի.

Մի թէ *ad.* is it? can it be? is it possible? perhaps? is it that?

Միթր, ի or մթրոյ *s. Gr. w.* mitre, tiara, infula.

Միլ, Միլոն *s.* mile.

Միլիոն, ի *s.* million; հազար -, a thousand -s, milliard; -երորդ, ի *s.* millionth.

Միծ, մծի *s.* mud, mire, dirt; puddle.

Միհր *s.* Mithra, sun, Persian god.

Միմեանսզրկուի̃ *s.* mutual damage.

Միմեանց, զ-նս, ի -, -ամբք *s.* to each other, to one another; զ-նս, one another, each other; ի -, from one another, one from another; ը̅ -նս, with one another; զկնի -, one after another; - դէմ ը̅դէմ, face to face, fronting, opposite; սէր առ -նս, mutual affection; յեղբայրսիրութե̃ առ -նս գթածք, kindly affectioned one to another with brotherly love; զ-բեռն բարձէք, bear ye one another's burdens; սիրել զ-նս, to love one another, to love reciprocally; ծառայել -, to injure one another; *զ-նս գովել*, to praise one another; *ի -նս ածել ըզդրունս*, to shut the doors; *բախել զ-նս*, to smite one another; *ի թիկունս հասանել -*, to help each other, to render mutual assistance; *ի պատիւ զ-ամբք եղանել*, in honour preferring one another; *-ամբք վ̅ր - պաղատել*, to pray for one another.

Միմեանցասէր *a.* loving mutually, affectioned one to another.

Միմոս, *այ s. Gr. w.* mime, mimic, clown, zani, buffoon, merry Andrew, pantaloon; *-ական a.* mimic, droll, ludicrous; *-ութիւն s.* mime, mummery, mimicry, buffoonery, harlequinade, drollery. [both.

Մին, *-ս*, *-դ*, *-ն a.* one; *- եւ միւսն*,

Մինաւոր *a. s.* solitary.

Մինովացուլ *s.* minotaur.

Մինութիւն *s.* solitude, loneliness.

Մինչ *pr. ad.* till, until, up to; to, as far as; when, at the time that; while, whilst; - or - *զի*, so that, in such a manner that; *այնպէս* ... - *զի*, so ... that; - *այս* - *այն*, mean time, meanwhile, in the mean time, whilst these things were doing, during that time, in the interim.

Մինչդեռ *ad.* when, while, at the time, as long as; - *տակաւին*, whilst, yet; *բայց - ունէին ի դիմի հարկանել միմեանց*, but just as the combat was about to commence; *խօսէի ը̅ նմա - տակաւին էր յանկողնի*, I spoke to him while he was yet in bed; - *խօսէր*, while he was speaking.

Մինչեւ *pr. ad.* until, till, as far as, to; even to; that; - *ցայժմ*, till now, up to the present, up to this time, hitherto; - *ցայդ վայր*, so far, as far as, to that place; - *ցայդր*, so far, as far as that, to there; - *ցայս վայր*, thus far, as far as this, to here; - *ուրանօ՞ր*, how far? - *ցամպս*, even to the clouds; *գայ ը̅ իս - ի Կարս*, he goes with me as far as Kars; *կաց* or *մնա - եկեսցէ*, wait till he comes; - *ցե՞րբ*, how long? *ոչ ելից - դարձցիս*, I will not go out until you return; - *ցբազում ամս*, during many years; - *զի*, so that, insomuch that; *այնպէս* or *այնչափ՝ զի*, so that; as well as; - *բազմաց իսկ ասել*, so that several people said.

Մինչչեւ *ad.* before, ere; not yet; - *ծագեալ արեգական*, before day, before sunrise; - *աւարտեալ ամին*, within the year; before a twelvemonth; - *եկեալ էր ն̅ր*, he had not yet come; - *մեռեալ իցեմ*, before I die.

Միշտ *ad.* always, at all times, continually, at every turn, incessantly, for ever, for ever & ever, perpetually, eternally; *a.* eternal; *ո̅պ -ն*, as usual, as before, as formerly. [sabre.

Միողնի *a.* one-edged; *s.* scimitar,

Միոստայնի *a.* woven in one piece, without seam.

Միոտանի *a.* one-footed, unipes.

Միորձի *a.* having but one testicle.

Միութիւն *s.* one, unit; unity, union, reunion; concord, accord.

Միջաբեկ *a.* broken-backed; hipshot; *fig.* disheartened, discouraged; - *լինել*, to break one's back; to become hipshot; *fig.* to be disheartened, to lose one's courage; - *առնել* or *-եմ, եցի va.* to break one's back, to strain the loins; to dishearten, to discourage; *-գար a.* rotten at the core; weak, useless; *-գետացի s. a.* Mesopotamian, inhabitant of Mesopotamia; *-գետք, տաց s.* Mesopotamia; *-գիշեր s.* midnight, twelve o'clock; *-գիտուի s.* divination or guessing the contents of; *-դրուի s. gr.* epenthesis; *-զգեստ s.* petticoat; *-զգեստիկ s.* under-petticoat; *-խառն a.* composed of knots, of nodes at intervals; *-ծեր s.* middle-aged man; *-ծովեմ vn.* to sail on the high seas, to go on the open sea.

Միջակ, *աց a.* middle, mean, middling; *s.* middle, centre; *-աձայն a.* middling voiced; *s.* middle-voice; *-ամար s.* the centre of heaven; *-ային a.* middling, indifferent, neither good nor bad, moderate.

Միջակէտ *s.* centre, central point; *gr.* point (.), full stop, period; *-կողք s.* middle ribs; *-կոտոր* S. **Միջաբեկ**; *-կութի s.* mediocrity; *-կուրծք s.* the middle or internal part of the thorax; *-կտուր առնեմ va.* to cut in the middle, to divide in two parts; - *լինել*, to be halved.

Միջահասակ *a.* of middling stature, middle-sized, about the middle height; middle-aged; *-հատուի s.* division by halves; interruption.

Միջամատն *s.* middle-finger; *-մբոխ լինիմ vn.* to plunge into the crowd; to crowd in; *-մուխ* *a.* entered, introduced; well versed in, initiated, instructed, intelligent, expert; free, frank, bold, daring; meddlesome; enterprising, adventurous, venturous; *- լինել*, to enter, to push in, to introduce oneself, to go forward or before; to intrude into, to thrust oneself forward, to intermeddle or interfere; to penetrate deeply, to pierce to the inmost parts, to dive into, to explore, to sift; to undertake, to have a hand in, * to have a finger in every body's pie; *- ձեռամբ գործել*, to act freely; *-մուտ լինիմ* or *-մտանեմ* *vn.* to go in, to introduce or obtrude oneself; to meddle with, to interfere, to intervene; *-մըտութիւն* *s.* intervention.

Միջանկեալ *a.* intermediate; intervening; *- խաղ* or *խաղարկութիւն*, interlude.

Միջաշաւիղ *s.* middle path or way; diameter; *-պատ* S. *Սփածանելի*; *-պինդ* *a.* girdled, bound round the body, lusty; *-սահման* *a.* middling, intermediate; *s.* middle, centre; *-վայր* *s.* middle, centre; interval; - or *-վար* *a.* moderate, temperate.

Միջատաբան *s.* entomologist; *-ական* *a.* -logical; *-ութիւն* *s.* -logy.

Միջատութիւն *s.* interruption.

Միջատք, *տաց* *s.* insects.

Միջարկութիւն *s.* interjection.

Միջեմ, *եցի* *va.* to cut, to shorten.

Միջերկնեայ *a.* that is in the middle of the heavens, medicelestial; *-կրական* *a.* mediterranean; - or *- ծով*, the Mediterranean; *-կրեայ*, *եայց* *a.* midland; *-ք* *s.* the midland provinces. [*s.* -tery.

Միջընդերեայ *a.* mesenteric; *-դերք*

Միջին, *ջնոյ* *a.* that is in the middle; middle; middling; intermediate; *-ք* *s.* midlent; *arith.* middle terms.

Միջնաբերդ *s.* citadel, tower; *-թիկունք* S. **Թիկնամէջ**; *-լուսին* *s.* full moon; *-ծիրանի* *s.* cloak lined with purple; laticlavium; *-կայմ* *s.* main mast; *-հայք* *s.* the heart, centre of Armenia; *-մարտիկ* *a.* fighting in the midst; *-յարկ* *s.* second floor or story; *-նիւ* *s.* centre, or middle part of a wheel; middle wheel; *-շէն* *s.* the centre of a village; *-շխարհ* *s.* centre, interior of a country, midland districts; *-պարիսպ* *s.* partition wall; rampart; *-տարր* *s.* water & air; *-տուն* S. **Միջնայարկ**.

Միջնարգել *s.* diaphragm. [diator.

Միջնեակ *s.* middle-man, agent, me-

Միջնողն *s.* back-bone, back.

Միջնորդ, *աց* *s.* mediator; intermedium, agent, go-between; negociator; medium; *- վաճառաց*, broker; *- հաշտութե*, reconciler, conciliator, intermediator, intercessor; *- լինել* or *-եմ*, *եցի* *va.* to mediate, to procure, to intercede, to interpose, to go between, to negociate; to intervene; *-եաց երդմամբ*, he confirmed it by an oath; *-ութի* *s.* intercession, mediation, interposition, intermeddling, intervention; negociation, medium; *- վաճառաց*, brokerage, brokage, agent's commission; *-թք* *ad.* mediately, through the medium of.

Միջնորմ *s.* party wall, partition.

Միջոց, *աց* *s.* middle, centre; space, interval, interstice; vacancy; division, separation; difference, distinction; empty space; *means, way; *- հացի* S. **Միջուկ**; *- անօթոց*, capacity; *- ծի*, interior, inside part; *- պատերազմաց*, truce, suspension of arms, armistice; *զ-աւ ռազմին*, during the conflict, in the hottest of the battle, thickest of the fight; *զ-աւ ճանապարհին*, on the way; during the journey; *ի -ի ամբոխին ամրանալ*, to take refuge among the crowd.

Միջուկ *s.* marrow, core, heart; *- հացի*, crum of bread; *- ձուոյ*, yolk of an egg; *- ընկուզոյ*, &c. kernel of a walnut, &c.; *- տնկոց*, pith; *- պտղոց*, core; *- գիսաւորաց*, nucleus of comets.

Միջօր S. **Միջօրեայ**; *զմիջաւուրբ*, at midday, about noon, towards midday; *-եայ*, *էից* *s.* noon, noon-tide, midday; the south; meridian; *a.* southern, meridional; half, semi; *- ջերմն*, intermittent fever.

Միջօրէ S. **Միջօրեայ**; *զ-իւ*, *ի-ի* *ad.* at noon; *-ական* *a.* of noon, meridian; - or *-շրջանակ*, meridian; *- գիծ*, meridian line.

Միս, *մսոյ* *s.* flesh; meat; *- դնդերային*, muscular flesh; *- մարդկային*, human flesh; *- երէոց*, venison; *- հաւուց*, &c., white meats, poultry; *- նապաստակի*, &c., brown meats, game; *- սպանդանոցի*, coarse meat, butcher's meat; *- որսոց*, fowls & game; *- պտղոց*, pulp; *հում*, *պախ*, *խորովեալ* –, raw, boiled, roast meat; – *ի կասկարայէ*, broiled or grilled meat; *մսոյ ջուր*, broth; – *ածել*, to fatten, to make fat; *կաթսայ մսոյ*, flesh-

Միսթաղ *s.* wardrobe keeper. [pot.

Միտ, *մտի*, *զմտաւ*. *միտք*, *մտաց*, *մտօք* *s.* mind, intellect, understanding; sense, judgement, reason, intelligence; thought, idea; intention, design, project; opinion; advice, counsel; meaning, intent; maxim; *ը̅ մտի*, *ը̅ –ս*, at one's will or pleasure; according to one's fancy, liking, desire, &c.; *ըմբռնումն մտաց*, apprehension, idea; *մարդկեղէն –ք*, human reason; *հասարակաց –ք*, good sense; *–ք անմտութե*, foolish thoughts; *–ք անարգութե*, reprobate sense; *–ք առակին*, the moral of the fable, or of the apologue; *ուղիղ մտօք*, in good faith; *պարզ մտօք*, frankly, sincerely, without artifice; *սրտի մտօք*, with all one's heart; *ազնուական –ք*, noble sentiment; *արդարակորով*, *խորախորհուրդ*, *վսեմ*, *հաստատուն* or *անյողդողդ*, *լուսաւորեալ*, *ընդարձակ*, *եռանդուն*, *սուր*, *թափանցող*, *արգասաւոր*, *հնարագիւտ –ք*, upright, profound, elevated, firm, enlightened, vast, lively, sharp or piercing, penetrating, fertile, inventive wit, mind or intellect; *թեթեւ*, *անարգասաւոր*, *շփոթ*, *ցրուեալ*, *տկար –ք*, frivolous or light, barren, confused, distracted, weak mind or intellect; *ունել ի մտի*, to have the design or intention, to propose to oneself, to project; *ի –ս լինել*, *գալ*, *–ս ուսանել*, to regain one's intellectual faculties, to be restored to one's senses, to awake; *դնել ի մտի*, *հաստատել ի –ս*, to form a resolution, to take into one's head, to be determined, to resolve, to project, to propose, to presume, to imagine; – *դնել*, to be attentive, to apply or devote oneself to, to observe, to regard, to consider with care, to think, to reflect; *ի –ս առնուլ*, to understand, to comprehend, to perceive, to conceive, to know, to remark; to study, to learn by heart; *զմտաւ* or *ը̅ – ածել*, to consider, to regard attentively, to meditate, to recollect, to imagine; *աշխատ առնել զ–ս*, to fatigue the mind, to rack one's brains; *անկանել ի մտաց*, to be out of one's mind or senses, to lose one's senses, to be crazy; *անկանել* or *ելանել ի մտաց*, to escape or slip from one's memory; to forget; *–ս դնել*, to admonish, to warn, to apprize of; *դնել ի մտի ուրուք*, to suggest, to insinuate, to hint, to intimate, to entangle, to involve; *ը̅ – մտանել*, *ը̅ մտի լինել*, to please, to gain one's affection or good will, to conciliate one's favour, to insinuate oneself in the good graces of, to win one's favour; *ը̅ – տանել*, to take offence at, to be offended, to take ill, to take a pique, to be nettled; *արկանել ի –ս*, to suggest, to inspire; *տալ ի – առնուլ*, to cause to understand; *փոխել զ–ս*, *շրջել ի մտաց*, to think better of, to change or alter one's mind or intention; *ի չար կամ ի բարւոք –ս առնուլ*, to take well or ill; *գերել զ–ս*, to captivate one's understanding; *ը̅ –ս անկանել ուրուք*, to occur to mind, to enter the imagination or thoughts; *հանել ինչ ի մտաց ուրուք*, to drive out of one's head, to persuade to the contrary; *–ս ունել*, to be witty; *ասել ի մտաց*, to say to oneself; *ընդ – արկանել*, to think, to recollect, to conceive; *բարգաւաճել*, *կրթել զ–ս*, to cultivate, to form the mind, to improve; *այսր անդր մաղել զ–ս*, to distract the mind; *անխիղճ –ս ունել*, to keep a clear conscience; *ի մտի պահել*, to keep in memory; *բարձրանալ ի –ս իւր*, to become proud, vain, puffed up; – *առնել*, to listen to, to mind, to agree with; *ը̅ –ս հարկանիլ*, to occur, to come to mind or memory, to recollect; *առնել ի մտաց իւրոց*, to do without intention, to do unintentionally; *առ ի –ս առնուլ*, to understand allegorically; *իսկ առ ի –ս*, & in mystic or allegorical sense; *բազումք ի –ս ունողաց*, the generality of intelligent persons, most witty people; *ոչ ոք ի –ս ունողացն*, no one of good sense, no sensible person; *եդեալ էր ի մտի*, he decided, he was resolved; *չառնում ինչ ի –*, I understand nothing of it, I don't understand it, I am quite at a loss; *անհնարին է ի – առնուլ զայն*, nothing can be known about it, it is impenetrable, it's marvellously obscure; *–ք իմ առ իս դարձան*, my mind was restored; *եւ ոչ ի –ս անգամ անկեալ էր նր*, he never even dreamed of it; *խորհէի եւ ասէի ը̅ –ս*, I thought &

said to myself; յորմէ ի – առնուլ է, whence it follows that; բազում անգամ եղեւ ինձ ի մտի, I was more than once tempted to, I several times intended to; գայ ի –ս իմ, it has just come into my thoughts, mind or head; ստէպ ի մտի իմում յեղյեղեմ զայն, I often repeated it to myself; այս են –ք բանիցս, this is the sense of the passage; նա չառնու ինչ ի –, he understands nothing of it, he knows nothing about it, it is Chinese to him; այսպէս եցոյց զչարութի մտաց իւրոց, thus he betrayed his malicious intention; S. Ըստ, Թափանցանց, Թուիչ or Թըռուչիմ, Խիղճ, Խորհուրդ, Հաճեմ, Համբառնամ, &c., &c.

Միտադրոյնս *ad.* readily, willingly.

Միտաչափ *s. mech.* momentum.

Միտեմ, եցի *va.* to incline, to lean, to bend, to bow, to bias; *vn.* to incline, to lean, to feel inclined or disposed for, to lean to the side of, to be biassed, to have an inclination for, to feel an attachment for, to adhere, to comply; մտեցաւ սիրտ նց զկնի նր, their hearts inclined to follow him; միտեալ *a.* tending, bent on, inclined or prone to; – ի չարն, prone to evil; inclined to mischief.

Միտութիւն, –ումն *s.* inclination, tendency, propensity, disposition; proneness; *ast.* inclination; –ումն ի չարն կամ ի բարին, good or evil propensities.

Միտք S. Միտ, միտք.

Միրգ, մրգաց or գոց *s.* fruit; S. Պտուղ.

Միւռիկինա S. Միւրիկէ.

Միւռինէս *s. Gr. w.* muræna, sea-eel.

Միւռոն S. Մեռոն.

Միւս, ոյ, ով *a.* other, another; different from, other than; –ն, the other; –ք զ–, one more than another; –ում աւուր, the other day; բայց եւ զ–ն պատմեցից, but I will tell you something else; S. Մի; – անգամ or

Միւսանգամ *ad.* another time, once more, afresh, anew, over again, again, bis; *a.* second, other, new.

Միւսիոն, աց, ից *s.* mosaic; –եայ *a.* -, in –; – յատակ, tesselated pavement.

Միւրիկէ *s. bot. Gr. w.* myrica, tamarisk; genista.

Միօրեայ, րէից *a.* of a day, ephemeral, lasting only a day; *ad.* a day only; – ջերմն, ephemera, ephemeral fever; – ճանճ, ephemera, ephemeral fly; – ճճի, ephemeron-worm; – գեղ, fleeting beauty.

Միօրինակ *a.* uniform, equal; monotonous; *ad.* uniformly, equally; – ձեւ, uniformity.

Մլաղաց, ից *s.* miller.

Մլար S. Մռայլ.

Մլաւեմ, եցի *vn.* to mew, to caterwaul, to cry as a cat; –ւիւն *s.* mewing, mew.

Մլմլեմ, եցի *va.* to rub one's eyes & face on awaking.

Մլուկն *s.* bug.

Մխախառն *a.* mixed with smoke, smoking, smoky.

Մխած *a.* tempered, casehardened.

Մխեմ, եցի *va.* to drive in, to force into or penetrate, to fasten in, to fix, to force down, to plunge; to pierce, to prick, to run through; to temper iron or steel, to caseharden; – ձեռն, to stretch, to extend or hold out the hand; – ձեռն յարիւն ուրուք, to imbrue the hands in the blood of; մխեաց զդաշոյնն ի լանջս նորա, he has plunged the dagger in his heart; S. Ձեռն.

Մխիմ, մխեցայ *vn.* to be driven, plunged into, to penetrate, to enter; to meddle, to get in; to begin, to commence, to undertake; – բարկութք, to be seized with rage, to be enraged.

Մխիթար, աց *a.* consoling, consolatory; *s.* consoler, comforter; S. –ութի; *np.* Mekhithar; – լինել, տալ, մատուցանել, to comfort, to console, to solace; – ինչ առնել մտաց, to flatter, to adulate, to wheedle, to coax, to allure; –ական *a.* consoling, comforting, consolatory, alleviating, soothing; –ակից լինիմ *vn.* to be consoled or comforted mutually; –անք S. –ութի; –եան *a.s.* Mekhitharist, -rian; –եմ, եցի *va.* to console, to soften, to soothe, to comfort, to relieve sorrow or vexation, to alleviate; –իմ, եցայ *vn.* to be consoled, comforted; –իչ *s.* consoler, comforter; *fig.* the Comforter, Paraclete, Holy Ghost; –ութի *s.* comfort, consolation, solace; *fig.* balm, balsam.

Մխիրճ հարկանեմ, Մխլճիմ S. Մխըրճիմ.

Մխկեմ *va.* to corrupt, to rot, to putrefy.

Մխմխանք *s.* pressure; press.

***Մխնոց** *s.* woman's long grey kitchen-dress.

Մխոց, ի, աւ *s.* act of plunging into; *mech.* piston; plunger; – ջրհանի, pump-piston; –աքուն *s.* piston-rod; –ափող *s.* barrel or chamber.

Մխումն *s.* tempering, steeping; immersion.

Մխուն S. Մուխ *a.*

Մխրճիմ, եցայ, -ճուկ հարկանեմ *vn.* to plunge, to sink, to drive, to rush, or dash into water, to duck; - ախտիւ, to plunge headlong into vice.

Մծղնագործութիւն, Մծղնէութիւն *s.* incest; lechery, lewdness, lust.

Մծղնեայ, նէից *a.* incestuous; lecherous, libidinous, lewd; *s.* name of various ancient sectaries.

Մկան, ի *s.* reins, loin, haunch, flank.

Մկանունք, նանց. Մկանք, նաց *s.* the back; *fig.* swell, waves, billows; հարկանել ը -նս, to beat, to flog, to flagellate, to scourge; բառնալ ի վերայ մկանանց, to load, to put a load on the [back.

Մկանուտ *a.* muscular.

Մկթամ, ացի *vn.* to turn up one's nose, to nose; to laugh at, to mock, to make game of.

Մկնագի *s.bot.* mouse-tail, myosurus, holoster; -գոյն *a.* mouse-coloured; -ականջ *s. bot.* mouse-ear, myosotis, forget-me-not; *med.* mumps; դեղին -, creeping mouse-ear, pilosella; -ակեր, -աճարակ *a.* gnawed or eaten by rats or mice; -անկ, աց *a.* murepollutus, polluted or contaminated by the presence of dead mice; -ապէս *ad.* like a mouse; -ապիղծ *a.* spoiled by mice or rats; -ասոխ *s. bot.* squill, sea-onion, scilla; գինի -ի, wine of squills, vinum scilliticum; -արջ *s.* mus-ursinus; -աքիս *s.* mus-araneus, shrew-mouse.

Մկնդահար *a.* struck with a halberd; -ւոր *s.* halberdier, pikeman.

Մկնդեղ *s.* rats-bane; - սպիտակ, arsenic; - դեղին, orpiment; - կարմիր, realgar, red arsenic.

Մկնորսակ, աց *s.* mouse-hunter, mouser; - գործի, mouse-trap; քաջ -, good mouser.

Մկնսոխ *s. bot.* daffodil, daffadown-[dilly.

Մկունդ, մկնդաց *s.* halberd; lance.

Մկունք, մկանց *s.* muscles; S. Մուկն.

Մկրատ, աց *s.* scissors; - մեծ, shears; -եմ, եցի *va.* to cut with scissors, to shear.

Մկրտատուն, -րան *s.* baptistery; [font, baptismal font.

Մկրտեմ, եցի *va.* to christen, to baptize; to wash, to purify by ablution; to bathe; *- զկաթն, զգինի, to put water into milk, wine; վերստին -, to rebaptize; -իմ *vn.* to receive baptism, to be baptized; to wash, to bathe or cleanse oneself; - արեամբ, to be martyrized.

Մկրտիչ *a.* baptizing, christening; [*np.* St. John the Baptist.

Մկրտութիւն *s.* baptism; washing, ablution, purification; martyrdom.

Մձութի *s.* darkness, spot, dirt.

Մղեղ, աց *s.* chaff; powder, ashes, dust; - հրոյ, spark; ի - փոխել, to turn to ashes, to be burnt to ashes; -ակ, աց *s.* fine ashes; *a.* burned to ashes; -եմ, եցի *va.* to levigate, to pulverize, to reduce into powder; to burn to ashes.

Մղեմ, եցի *va.* to push, to give a push to, to thrust, to push forward; արտաքս -, to unload, to discharge, to empty, to cast forth; - զմիմեանս, to press or crowd on one another; - պատերազմ, գճակատ, to fight, to make or wage war, to give battle to; - զախոյեան, to win, to conquer, to subdue, to depress, to prostrate; զհոգեւոր կռուին -, to fight against temptation; ընդէմ իրերաց զբարկութիւնն մղել, to be exasperated one against another; - զանասուն, to train to labour, to break in or teach animals to work; S. Ճաշ; -իմ *vn.* to be urged on or driven to, &c.; մղեցաւ մարտն այգուն, the battle was fought or took place in the morning.

Մղձամէտ *a.* subject to the night-[mare.

Մղձաւանջ, ի *s.* night-mare, incubus.

Մղձկեմ, եցի *va.* to choke, to stifle, to suffocate, to strangle; *fig.* to pain, to grieve, to vex, to torment; -իմ *vn.* to choke, to be suffocating; to be violently affected with spite, envy, grief or rage.

Մղձկուկ *s.* denseness (of smoke).

Մղձկուտ *a.* suffocating, stifling, oppressive, sultry.

Մղձուկ *s.* heart-break, anxiety, pain, pang, sore, anguish.

Մղղակ *s.* butt, mark, aim, target.

Մղողական *a.* impellent; expellent.

Մղոն, աց *s.* mile.

Մղումն *s.* impulsion, impulse, push.

Մղուտ *a.* foggy, misty, cloudy, caliginous.

Մղտագունութի *s.* obscurity, dark-[ness.

Մղտանամ S. Մթանամ.

Մղտափարատ *a.* dispelling darkness.

Մղօն *s.* impulse, impetus; - տալ, to give a push, to push, to impel.

Մմկիմ, եցայ *vn.* to soil, dirt or pollute oneself.

Մնամ, ացի *vn.* to remain, to stay;

to stop, to wait, to expect; to hope; to rest, to be at rest; to last, to consist, to hold out; S. Բարեաւ, Խաղաղութիւն, Կամ; մնացեալ *a. s.* remained, remainder, rest, residue; չմնալի *a.* transitory, transient, unstable, inconstant.

Մնայուն S. Մնացական.

Մնաս, ից, ուց *s.* mina (weight & money); pound; mark.

Մնաց, ից *s.* rest, halt, stop; *a.* stable, durable; S. Կաց մնաց; -ական *a.* permanent, stable, lasting, durable, solid; -ականութի̃ *s.* stability, permanence; -որդ, աց, -ուած, ոց *s.* rest, remnant, remainder; residue, relics; remains, fragments; -որդք or գիրք -որդաց, Paralipomena; -ուցանեմ *va.* to cause to remain, to stop, to put a stop to.

Մնինայ, ից *s.* weevil.

Մնշեմ, եցի *va.* to press, to bruise, to squeeze, to express.

Մնչեմ, եցի *vn.* to coo; to wail, to groan, to cry; *fig.* to sigh after, to long or burn for, to covet eagerly; մնչէ աղաւնի, the dove coos.

Մնչիւն *s.* cooing; wail, groan, cry.

Մնջիկ. Մնջուկ *ad.* without noise, silently, softly, gently, noiselessly.

Մնջկատակ *s.* pantomime.

Մշակ, աց *s.* husbandman, farmer, tiller, cultivator; man-servant, domestic, servant; -ական *a.* agricultural, rural, country; -ն *s.* the Georgics; -ելի *a.* arable, cultivable; -եմ, եցի *va.* to cultivate, to till, to plough, to manure; *fig.* to cultivate; to administer, to furnish, to supply; to serve, to wait on; -ութի̃ *s.* cultivation, husbandry, tillage, agriculture; *fig.* culture, cultivation; servitude.

Մշկահամ, -հոտ *a.* musk-scented, musked, muscadine, muscadel; -պորտ *a.* musk bearing or producing, moschiferous; - այծեամն, musk, moschifer, musk-animal, Tibet-musk.

Մշտաբար *ad.* always; -բարբառ *a.* speaking continually; -բացիկ *a.* always open; -բեր *a.* producing, bringing forth constantly; -բոյծ *a.* always eating, devouring, voracious, greedy, gluttonous; -բորբոք *a.* perpetually burning; inextinguishable; -բուխ or բուղխ *a.* flowing, gushing out continually, never failing, perennial; -բուն *a.* eternal, immutable; -գիլ *a.* perpetually rolling or turning round; -գիշեր *a. ad.* in perpetual darkness, always in the dark; -գնաց *a.* going or flowing continually; -գոյ *a.* everlasting, perpetual, eternal; -դալար *a.* evergreen; -դատ *a.* very tiresome, importunate, troublesome; -զեղ *a.* always running or flowing, falling continually; -զուարճ *a.* always merry; ever reviving; -լոյս *a.* always bright or luminous; -խաղաց S. Մշտագնաց; -խոհ *a.* always thoughtful; -խօս *a.* speaking or singing continually; -ծան *a.* well known; -ծիծաղ *a.* ever smiling, cheerful; -ծին *a.* ever fruitful; constantly producing; -կաթ S. Սերմնակաթ; -կայ S. Մշտագոյ; -կայլակ S. Մշտաբուխ; -կառոյց *a.* very solid, firm, stable, enduring for ever; -կատար *a.* annual; accustomed; established; -կիր *a.* continuous, quotidian; -ակն *s.* never failing spring; -կոխ *a.* trodden continually, frequented; -ճանապարհ, thoroughfare, public way; -կոյս *sf.* Ever Virgin; -հայց *a.* always praying or entreating; -հոս S. Մշտաբուխ; -մատոյց *a.* often offered or offering; -մարտ *a.* waging perpetual war, fighting continually; -մռունչ *a.* wailing constantly; continually begging, praying, beseeching; -յաղթ *a.* always victorious; -յուշ *a.* of eternal memory; ever memorable; -յօժար *a.* always inclined, willing, disposed, eager, assiduous; -նորոգ *a.* ever new, fresh; -նուէր S. Մշտամատոյց; -շարժ *a.* perpetually in motion; -շարժութի̃ *s.* perpetual motion; -չարչար *a.* enduring, suffering continually; always vexing or tormenting; - մեռելութի̃, continual mortification; -պայծառ *a.* permanently shining, clear or luminous; -պաշտօն *a.* instant in prayer, constant in worship, fervent, devout, pious; assiduous; -պիշ լինիմ *vn.* continually to fix one's eyes upon, to look at steadfastly or intently, to gaze at; -ջան *a.* very diligent, assiduous, indefatigable, unwearied; -սաղարթ *a.* aiophyllous, evergreen; unfading; -սառոյց *a.* everlastingly frozen; -վայելեալ *a.* enjoying or possessing continually; -վառ *a.* always lighted or burning; -տատան *a.* shaking, agitating, moving constantly; always tempest-tost or --beaten; -տեւ *a.* ever-during, permanent, perpetual; - տանել. to perpetuate; *-տիւ s.* eternal day; *-արթուն a.* always awake; *-արած a.* grazing, feeding continually; *-արտօսր a.* always in tears; *-փայլ* S. *Մշտապայծառ*; *-փափաք a.* always eager, desiring, wishing; *-փթիթ a.* always flourishing, blossoming or blooming.

Մշտիկ, *տկի*, *տկաւ s.* holy water-sprinkler, asperges-brush; – *զոպայի*, bundle of hyssop.

Մշտնջեան *a.* eternal, perpetual.

Մշտնջենաբար *ad.* perpetually, eternally, to eternity, for ever, without end; *-բուխ* S. *Մշտաբուխ*; *-կան* S. *Մշտնջենաւոր*; *-կարգ a.* fixed, permanently established, perpetual, inalterable; *-կաց a.* stable, immoveable, lasting perpetually, immutable; *-կեանց a.* living for ever or eternally; *-կից a.* co-eternal; *-ճիռ a.* always loaded or adorned with grapes; *-մռունչ* S. *Մըշտամռունչ*; *-նամ*, *-պէս* S. *Մշտնջենաւորիմ*, *-բար*; *-վառ* S. *Մշտավառ*; *-տես a.* eternally visible.

Մշտնջենաւոր, *-ական a.* perpetual, continual, eternal, everlasting, endless; – *շարժումն*, perpetual motion; *-աբար* S. *Մշտնջենաբար*; *-ակից* S. *Մշտնջենակից*; *-ակցութիւն s.* co-eternity; *-եմ*, *եցի*, *-իմ*, *եցայ va.* to perpetuate, to eternize; *vn.* to last perpetually, to be for ever; to be perpetuated; to continue, to exist, to be extant; to persist, to persevere; *-ութիւն s.* perpetuity, perpetuation, continuation, permanence, eternity.

Մշտօրեայ *a.* daily, quotidian; *ad.* daily, every day.

Մոգ, *ուց* or *աց s.* magician, astrologer; diviner, enchanter, wizard, sorcerer; fire-worshipper, follower of Zoroaster; wise man of the East.

Մոգական *a.* magical; *-ն s.* magic, magic art; *-կրօն* or *նիկ a.* professing the religion of the magi.

Մոգեան *s. pl.* magi or magicians.

Մոգեմ, *եցի va.* to practise or profess magic, to exercise the magic art, to bewitch, to enchant; – *զուշ եւ զուրուշ*, to cast a spell upon; to delight, to charm, to fascinate.

Մոգութիւն *s.* profession of a sorcerer; magic art, demonology, witchcraft, charm.

Մոգպաշտէ, *ից s.* priest's attendant; *-պետ s.* grand magician, archmagician, chief of wizards or magicians; *-պետութիւն s.* archmagic.

Մոդ, **Մոթ**, *ոց s.* bushel, muid.

Մոզանամ, *ացայ vn.* to remain, to last; to augment, to increase.

Մոզի, *զւոյ s.* bullock, young bull, sturk, steer.

Մոթխոթեմ *vn.* to repeat, to say over again, to inculcate, to impress deeply on the mind of youth.

Մոլ *s. bot.* suckers, sets, offshoots; *mud mixed with straw.

Մոլաբոյս *a.* wild, bad, useless; *-թզենի*, *-թուզ s. bot.* sycamore; caprificus; *-թուզ s.* sycamore figs or fruits; *-խինդ s.* hemlock; *-խոտ s.* weed; *սրբել ի -ոց*, to weed; *-խոտեմ*, *-իմ vn.* to be full of weeds; *-խումբ s.* furious mob; *-ձիթենի s.* wild olive-tree.

Մոլար *a.* wandering; erroneous, wrong, false, heretical; *s.* deceiver, perverter, seducer; *աստեղք -ք*, erratic stars, planets; *-անուն a.* bearing a false name, false, erroneous.

Մոլեբար S. **Մոլեգնաբար**.

Մոլեգին *a.* furious, raging, mad, outrageous, demoniacal, fanatical, enraged, desperate, rude, violent; – or *-գնաբար ad.* furiously, madly, passionately, with fury, violently; *-գնական* S. **Մոլեգին**; *-գնաճառ a.* erroneous, heretical; nonsensical, foolish; *-գնիմ*, *եցայ vn.* to be furious, to get into a rage, to fly into a passion, to be mad with rage; to be beside oneself, to go mad, to become deranged, to fall into extasy; *-գնոտ*, * աց a.* S. **Մոլեգին**; *-գնութիւն*, *-գնոյք s.* frenzy, fury, madness, rage, mania, wildness, transport; delirium eroticum, violent [passion.

Մոլեխինդ *s.* hemlock.

Մոլեկան S. **Մոլի**.

Մոլեմ, *եցի va.* to drive mad.

Մոլենախանձ *a.* cruelly jealous, eaten up by envy; fanatic.

Մոլեռանդն *a. s.* fanatic; *-դութիւն s.* [fanaticism.

Մոլի, *լւոյ a.* raving, furious, frenetic, maniac, mad; vicious, petulant, passionate; great, excessive.

Մոլիմ, *եցայ vn.* to lose one's senses, to go mad; to be in a passion, enraged; to be extravagantly fond of, to fall violently in love with, to be passionately in love; – *զհետ*, to bend one's whole soul to, to apply oneself entirely to, to dote upon, to be destracted with; մոլիս, Պաւղէ, Paul, thou art beside thyself.

Մոլինեան *a. s.* molinist; — վարդապետութիւն, molinism.

Մոլոշ, ի *s. bot.* mallow, marsh—.

Մոլոր *a.* strayed, erred; missed, mislaid, lost; S. **Մոլար**; *ad.* out of the way.

Մոլորակ, աց *s.* planet, wandering star; -ադէտ *s. ast.* planetarium; orrery; -ան *a.* wandering, vagrant; false, erroneous, heretical; deceitful; fallible; — աստղ, erratic star; -ն *s.* demon; antichrist; -ային դրութիւն *s.* planetary system; -աչափ *s.* planetolabe; -ատիպք *s.* planetoids.

Մոլորահողմ *a.* inconstant as the wind; *s.* changeable wind; -միտ *a.* in error; -նք *s.* wandering; error, roving course; -շաւիղ *a.* strayed; -շունչ *a.* perverting, suggesting or teaching error; -պատիր *a.* false, deceitful, fraudulent.

Մոլորեցուցանեմ *va.* to turn out of the way, to mislead, to lead astray; to bewilder, to deceive, to beguile, to seduce, to pervert, to suborn, to corrupt; -ուցիչ *s.* seducer, suborner, perverter, deceiver, corrupter.

Մոլորեմ, -րիմ, եցայ *vn.* to go out of one's way, to ramble, to rove, to wander, to stray, to go astray, to lose oneself, to be bewildered, to err, to fail; to fall into error, to be deceived, seduced, perverted; S. **Մոլիմ**; -եալ *a.* wandering; — աստղ, — star.

Մոլորութիւն *s.* wandering, straying, aberration; error, heresy; seduction, perversion, subornation, corruption; fury, mania, folly, frenzy, madness; — մտաց, mental aberration; ծայրայեղ —, sad extremity, excess; բազում դպրութիւնք զքեզ ի — դարձուցանեն, much learning doth make thee mad.

Մոլորումն S. **Մոլորութիւն**; դառնալ ի մոլորմանէ, to be convinced of one's error, to correct one's mistake.

Մոլութիւն *s.* fury, rage, mania, frenzy, madness, folly; violent passion; transport, enthusiasm; * vice, bad [habit.

Մոլուցք S. **Մոլեգնուցք**.

Մոխիր, խրոյ *s.* ashes; օր մոխրոյ, Ash-Wednesday; փոխարկումն ի —, cineration, in—; — լինել, to burn or reduce to ashes; ի — եւ յաճիւն դարձուցանել, to incinerate, to reduce to ashes; to lay in ashes, to waste or desolate; ապաշխարել մոխրով, to do penance; հուր ծածկեալ է մոխրով, fire lies under the ice; there is fire lurking under the ashes; S. **Թաւալիմ**.

Մոխրագոյն *a.* ash-coloured, ashy, grey; -թաւալ *a.* wallowing or rolling in ashes; -լից *a.* full of ashes, ashy; -խառն *a.* mixed or soiled with ashes; -կոյտ *s.* ash-heap, —hole; -հեղձոյց առնեմ *va.* to stifle, choke or suffocate with ashes; -մած *a.* prostrate in the dust; -մորթ *a.* dark skinned, sunburnt, tawny, brown; -յին *a.* cinerous; -նոց *s.* ash-hole, —pit, —pan; *fig.* Persian fire-temple; -շունչ լինիմ *vn.* to inhale ashes, to be suffocated with ashes; -չափ կարգ *s.* fixed or established measure of ashes; -պաշտ, ից or աց *s.* fire-worshipper; -պաշտութիւն *s.* fire-worship; -ջուր *s.* lixivium, lye, wash, lye-wash; լուանալ -ջրով, to wash, to lixiviate; -սէր S. **Մոխրապաշտ**; -տարած *a.* prone on the ashes; — խշտի, a bed sprinkled with ashes; -տեսակ *a.* like ashes, ashy; -տուն *a.* fire-temple; -տունկ *s. bot.* cineraria; -ցան *a.* sprinkled with ashes.

Մոխրացուցանեմ, Մոխրեմ, եցի *va.* to reduce to ashes.

Մոխրոց, աց *s.* S. **Մոխրանոց**; dunghill, —heap, -hole or —pit.

Մոծիր, ծրոյ *s.* charcoal-powder.

Մողէզ, ղեզի, **Մողիզ**, ի *s.* lizard.

Մողոշիկ, շկաց S. **Մոխրագոյն** & **Ձի**.

Մոմ, ոյ, ով *s.* wax, bee's wax; wax-candle, —light, taper; սպեղանի ի —ոյ (* մլհամ), cerate, medicated wax; — ճարպական, stearine candle; S. **Ճրագ**.

Մոմագործ, աց *s.* wax-chandler, —maker; -զօծ կտաւ *s.* oil-cloth, —skin; floor-cloth; -կալ, ի *s.* chamber- or flat-candlestick; taper-stand; -կան թթուուտ *s.* cerotic acid; -կերտ *a.* made of wax; գուբ —, cell, alveolus; -ձեւ *a.* like wax; -պատ *a.* waxed, cerated; * S. **Մոմպատ**; -վաճառ, աց *s.* dealer in wax, or in articles made of wax.

Մոմեայ *a.* waxen, made of wax.

Մոմեղէն *a.* S. **Մոմեայ**; *s.* S. **Մոմ**.

Մոմեղինակալ, աց *s.* candlestick.

Մոմնեմ, եցի *va.* to wax, to cere, to spread over or coat with wax.

***Մոմշոր** S. **Մոմազօծ կտաւ**.

Մոմոս, ի *s.* Momus; S. **Միմոս**.

*Մոմպատ, աւ (Գժատ, Կճատ) s.

*Մոմտակն S. Աշտանակ. [wax-taper.

Մոյթ, մութից, թիւք s. stay, support, prop, jamb, pillar, pilaster, stanchion, buttress; - դնել. to prop, to support, to shore up; - լարական mus. S. Էշ.

Մոյկ or **Մոյգ**, մուկաց s. galoche.

Մոյն s. beauty, floridity, grace, loveliness; a. beautiful, florid, lovely, graceful; զ— ամոյն առնել. զ—ս ի ամունութն փոխել. to make beauty fade, to spoil, alter or ruin the beauty of.

Մոյր, մուրոյ s. mendicity, beggary; alms; ի - ելանել. շրջել. to beg, to go begging, to ask charity, to beg alms, to mendicate; ի - տեսանել. to see any one in a begging state.

Մոնազն or **Մոնոզոն**, &c. S. Միայնակեաց, &c. [bot. tamarisk, myrica.

Մոշայ, ից, **Մոշավայրի**. **Մոշենի** s.

Մոռանամ, ացայ va. to forget, to be forgetful or unmindful of, to neglect; - զասելին, to be at a stand, to stop short, not to know what to say, to be put to a stand or to a non-plus; մի մոռանար զիս, don't forget me; * bot. forget-me-not; – or –իմ vn. to be forgotten, to fall into oblivion.

Մոռացկոտ, աց a. forgetful, unmindful, liable to forget; S. Մատն.

Մոռացութիւն, –ումն s. forgetfulness, want of memory; ի – գալ, անկանել. to fall into oblivion; ի խոր – անկանել, ի մոռացմունս խորոց մատնիլ, to be buried in oblivion; –ումն առնել or –ուցանեմ va. to forget, to cause to forget, to cause to fall into neglect.

Մոռացօնք s. forgetfulness; –նս առնել. ի –նս դարձուցանել, արկանել. to forget, to leave or bury in oblivion; - լինել. գալ. to forget, to forget oneself, to put out of one's memory; ի –նս ածել, to cause to forget. [the Magi.

Մովպետան մովպետ s. the chief of

Մովսիսաբեր a. proclaimed, promulgated or given by Moses; –գիր a. written by Moses; –դիր a. established or ordered by Moses; –սեան. –կան a. Mosaic; –կերտ a. built or constructed by Moses.

Մոր, ի s. blackberry; mulberry; –ենի s. brier, bramble; blackthorn, pyracantha.

Մորէ s. S. Թառափ; myrtle-tree.

Մորթ, ոյ s. skin, hide, pelt; leather; remains, relics, coil; - մարդոյ, derma, skin.

Մորթագործ, աց s. skinner, currier, leather-dresser, fell-monger; –ութիւն S. Խաղախորդութի; –զգեստ a. clad in skin; –զերծ a. skinned, deprived of the skin; - առնել. to skin, to deprive of the skin; to excoriate.

Մորթաղ, ից s. dressed skin, tanned hide; leather-bag; leather table-cover.

Մորթային a. cutaneous.

Մորթաներկ, աց s. skin-dyer.

Մորթանք s. skinning, flaying, act of depriving of the skin.

Մորթավաճառ s. dealer in skin, peltmonger; leather-seller.

Մորթեան s. pl. skins, hides.

Մորթեղէն a. leathern, leather.

Մորթեմ, եցի va. to flay, to skin, to deprive of one's skin; to cut the throat, to butcher, to slaughter; to

Մորթի, թւոյ S. Մորթ. [kill, to slay.

Մորթիկ s. sheepskin mat.

Մորի, րւոյ, րեաց s. den, lair; bot. S. Մոր & Մորենի. [green, fresh, tender.

Մորճ, **Մորշ** s. bough, branch; a.

Մորմ, ոյ s. bot. night-shade, banewort; strychnine, strychnia.

Մորմոք, –անք, –ումն s. heart-ache, --break, anguish, grief, distress, regret, displeasure.

Մորմոքեմ, եցի, –եցուցանեմ va. to give or cause great displeasure or regret, to afflict or grieve deeply, to pierce to the heart, to embitter, to harrow, to rend, to break the heart.

Մորմոքիմ, եցայ vn. to grieve, to be torn with pain, to be afflicted with spasms, to regret much, to be very sorry, greatly displeased; to be affected, touched, moved, to melt with compassion. [idiot, simpleton, dolt.

Մորոս, աց a. s. foolish, mad, insane,

Մորոսաբան a. talking nonsense; –ութիւն s. nonsense, foolish, extravagant or silly talk.

Մորոսական a. nonsensical, foolish; –միտ a. dull-witted, --brained.

Մորոսանամ, ացայ vn. to madden, to run or go mad. [less speech or talking.

Մորոսախօսութի s. foolishness, sense-

Մորոսութիւն s. stupidity, idiotism, extravagance, folly, madness.

Մորու S. Մօրուք.

Մոցեմ va. to remove, to put or set

aside, to separate; — ի կաթին սովորութենէ, to wean.

Մու, մոյր, մում S. Մի, ոյ, ում.

Մու, ի s. *bot.* meum, meum Athamanticum, spignel, fœniculum alpinum perenne.

Մուղ. մղոյ s. juice, extract, any liquid expressed, squeezed or obtained from fruits, &c.

Մութ, մթոյ, ով. **Մութն**, մթան s. obscurity, darkness, night; *a.* dark, obscure, gloomy; — անհնարին, frightful or thick darkness, impenetrable gloom; ընդ —. ի մթան, ի մթի *ad.* in darkness, in the dark, in the gloom.

Մուխ s. S. **Ծուխ**; temper; *fig.* proof, trial; *a.* tempered; steeled; red hot, fiery, burning.

Մուծանեմ, ծի *va.* to introduce, to give entrance, to cause to enter; to thrust or poke in, to insert; to conduct, to guide, to lead; to admit, to receive; to think, to excogitate, to invent; to adduce, to allege.

Մուծանող. -ծիչ *a.* introducing; *s.* introducer; -ծիկ *s.* gentleman usher; -ծումն *s.* introduction.

Մուկն, մկան. **Մկունք**, մկանց s. mouse; *pl.* mice; S. **Դնդեր**, **Մկունք**; ազգ մկանց, the micy tribe; — մեծ, rat; — վայրի, wood-mouse; — դաշտի, field-rat; — ջրային, craber, water-rat; — ալպեան, marmot; — լերանց, mountain-rat; — Փարաւոնի, ichneumon; S. **Հետահան** or **Հիլոս**; գեղացի եւ քաղաքացի —, the country mouse & the city mouse; ծակ, բոյն, աղբ, ականատ մկանց, mouse-hole; rat's nest; mouse-dung; mouse-trap; որսորդ մկանց, rat-catcher, mouse-hunter; (կատու) mouser; որսորդութիւն մկանց, mouse-hunt; — որսալ, to mouse, to catch a mouse; — չչէ, the mouse squeaks. [—, broken in or trained horse.

Մուղ *a.* tamed, tractable; երիվար

Մուղտ S. **Մղուտ**.

Մուճակ, աց *s.* shoes; slippers; S. **Կօշիկ** *with its derivations.*

Մումիայ, ի *s.* mummy; մոմազօծ կտաւ —ի, cerement, cere-cloth.

Մուն, մնոյ, ով *s.* flesh-worm; gnat, midge. [colour & beauty.

Մունաւոր *a.* having fine carnation

Մունետիկ, տկաց *s.* public crier, herald.

Մունջ, մնջոյ *a.* dumb, mute; S. **Համր**; — առնել, to strike dumb; — լինել, to be mute, to become dumb or speechless.

Մուշկ, մշկոյ *s.* musk; — երէ, moschifer; բէշկ մշկոյ, civet- or musk-cat.

Մուշտ *s.* fisticuff.

Մուշտակ, աց *s.* pelisse, fur; (ըզգեստ) furred gown or robe; վաճառականութիւն —ի, fur-trade; պատել —աւ, to fur; —ագործ, &c. S. **Մաշկեկագործ**, &c.

Մուռ S. **Զմուռ** & **Լուռ մուռ**.

Մուռունէս *s.* S. **Մորէ**; sea-eel.

Մուսա, յից *sf.* muse.

Մուսէոն, աց *s.* museum.

***Մուստառ** *s.* must.

Մուտ, մտի. -ք, մտից *s.* entrance, entry, coming or going in, introduction, access, approach, admission; gate, street-door, portal; porch, atrium, vestibule; income, revenue, rent; carnal knowledge; S. **Կանացի**; -ք արեւու, sun-set, setting, going down; the setting sun, the west; -ք արեւային, heliacal sun-set; -ք աստեղ *ast.* immersion; յելից մինչեւ ց-ս արեւու, from sun-rise to sun-set; — եւ ել or ել եւ —, income & expenses; — եւ ել նաւաց, arrival & departure of ships; -ք եւ ելք, entering & leaving; comers & goers; — ամսոյ, first day of the month; ի մտից արեւու *ad.* towards or near evening; ի -ս լինել or դառնալ արեւու, to disappear, to set; — առնել, to make one's entry, to enter, to go in; — or -ս գտանել, to be admitted, to have access, to be received; — եւ ել առնել, to come in & go out; իմանալ զ— եւ զել ուրուք, to know all a person's goings out & comings in, all his designs & actions; ժամս որոշել ել եւ մտից, to fix the times of audience; համարձակ — շնորհել առ ինքն, to give free access to him; ոչ գիտեմ զել եւ զ— իմ, I do not know how to act; խաղաղութիւն իցէ -դ քո, is peace with you? do you bring peace?

Մուր. մրոյ, ով *s.* lamp-black, pine-soot, soot, blacking; ink; սեաւ եւ —, miserable, wretched.

Մուրական *a.* begging, mendicant, poor; — or -ութիւն *s.* beggary, mendicity.

Մուրամ, ացի, -անամ, ացայ *va.* to beg, to mendicate, to ask alms, to solicit charity, to be a vagrant; *մուրացեալ կեանք*, a precarious life.

Մուրանք *s.* begging; alms.

Մուրացած, *-ի, -ոյ, -ու* *a.* begged, mendicated, borrowed; alien, foreign; pieced, patched up, mended.

Մուրացիկ, *ցկան* *s.* beggar, mendicant, supplicator; *a.* begged, borrowed; *- շրջել*, to go begging, to mump; S. **Մուրանամ**. [& **Մուրացիկ** *a.*

Մուրացկան, **Մուրիկ** S. **Մուրական**

Մուրկ, *մրկաց* *s.* roasted wheat.

Մուրկան շրջիմ S. **Մոյր**.

Մուրհակ, *աց* *s.* obligation, bond, contract, bill, note of hand, promissory note; bulletin, cedule, act, schedule, instrument, deed; *- աղաչանաց*, memorial, petition; *- ընդունելութե*, receipt, aknowledgment; *- հատուցման*, discharge, acquittance; *- արքունի*, decree, ordonnance, rescript, mandate; *պարգևաց -*, patent, letter patent, brevet, privilege, special grant; *- մոռացութե*, *- մոռացման յանցանաց*, amnesty, general pardon.

Մուրհակագիր, *գրաց* *s.* chirographer; memorial-writer, memorialist.

Մուրճ, *մրճոց* *s.* hammer; *- քարահատաց*, stone-cutter's pick; *կացաւոր -*, pick-axe, mattock.

Մուրող, *աց* *a. s.* mendicant; *-աբար* *ad.* like a beggar, in a precarious manner; *-ութիւն* *s.* mendicity.

Մուրտ, *մրտոյ* or *տի* *s. bot.* myrtle-tree; --berry; *-աստան* *s.* myrtle-grove.

Մուրց *s.* fist; *- առնել ը̄ միմեանս*, to box, to cuff, to fight with fists; *-ագի* *ad.* with the fists, with fisticuffs.

Մռայլ, *ից* *s.* mist, darkness, obscurity; shadow, shade; *a.* foggy, obscure, dark, dusk; shady, woody; *-եցուցանեմ* *va.* to darken, to obscure, to offuscate; *-ութիւն* *s.* darkness.

Մռզգայլիմ, *եցայ* *vn.* to devour, to gobble up, to eat like a hog, to swallow or gulp down, to stuff oneself.

Մռմռամ, *ացի*. **Մռմռեմ**, *եցի* *vn.* to murmur, to grumble, to mutter, to growl; *- ը̄ միմեանս*, to fall one upon another furiously or ferociously, tooth & nail, to be cruelly & obstinately bent against one another, to be mutually enraged; *մռմռեալ ալիք*, angry billows, surging waves.

Մռմռող *a.* murmuring, grumbling.

Մռմռումն *s.* murmur, growl.

Մռնչական *a.* roaring; S. **Մռմռող**.

Մռնչամ, *ացի*, *-չեմ, եցի* *vn.* to roar; to bellow, to low; to rage, to chafe, to fume, to burst into roaring; *մռնչէի առ. հեծութե սրտի իմոյ*, I have roared by reason of the disquietness of my heart.

Մռնչիւն, *-չումն* *s.* roar, roaring; bellowing, lowing, whining, shuddering; *-չող* *a.* roaring; bellowing; *-չողական* *a.* noisy, clamorous, resound-

Մռուղ *a.* dog-muzzled; --faced. [ing.

Մռուտ *a.* surly, cantankerous, crab-

Մռտութի *s.* rebellion, revolt. [bed.

Մսաբլուր S. **Մսեղէն**; *-բոյծ* *a.* fed with flesh; *- ճանճ* *s.* flesh-fly, meat-fly, blue-bottle. [butchery.

Մսագործ, *աց* *s.* butcher; *-ութի* *s.*

Մսադէզ *s.* heap of corpses, slaughter; *-զանգուած* *a.* carneous, fleshy; corporeal, earthly; *-լի, լեր, լեց* *a.* fle-

Մսակ, *աց* *s.* caruncle. [shy, brawny.

Մսակեր, *աց* *a.* flesh-eating, living upon flesh; carnivorous; *-ութիւն* *s.* flesh-food; *fig.* excess, debauch.

Մսահան, *աց* *s.* flesh-fork, --hook; *-հատ* *a.* abstaining from flesh; *- լինել* or *-իմ* *vn.* to abstain from meat.

Մսաճանճ S. **Մսաբոյծ**.

Մսամրցութիւն *s.* rivalry in gluttony, emulation in voracity.

Մսան, *ի*, *-ունք*, *նանց* *s.* fillet; gland.

Մսանաբանութի *s. anat.* adenology; *-գրութի* *s.* adenography; *-հատութի* *s.* being broken-backed; adenotomy.

Մսանուտ *a.* glandular.

Մսապատ *a.* clothed in flesh, incarnate; fleshy, plump.

Մսավաճառ, *աց* *s.* butcher; *մանուկ -ի*, -'s boy; - or *-անոց* *s.* meat-market; butcher's shop, butchery; *-ութի* *s.* butcher's calling.

Մսգին *s.* price of meat.

Մսեղ *a.* fleshy, corpulent, chubby, plump, fat, brawny; *-էն* *a.* made of flesh, fleshly, carnal, corporeal, earthly, mortal; *- յարկ*, mortal coil; *- բլուր*, man-mountain, giant.

Մսեղի *a.* S. **Մսեղէն**; *s.* living, living man or soul; *-ք*, men, mortals; animals. [cool, to refrigerate.

Մսեմ *va.* to chill, to make cold, to

Մսիմ, *մսեցայ* *vn.* to be or feel cold, to grow frigid, to suffer cold; to catch cold, to take a cold; *մսի ձեռն իմ*, my hands are cold.

Մսխեմ S. Ծախեմ, Վատնեմ.

Մսխող *a.* extravagant, spendthrift; -ութիւն *s.* lavishing, squandering.

Մսողիմ *vn.* to emaciate, to become extenuated.

Մսոտ or **Մսուտ** *a.* S. Մսեղ; touched with meat; contaminated.

Մսուտուտ օր *s.* flesh-day.

Մսուր, մսրոց *s.* crib, manger; stable; զուարակ ի մսրոյ, a fat calf; – or -ք բերանոյ, jaw bone or the interior of the mouth; – or կառք մսրի S. Յարդգող.

Մսրամուտ *a.* bred in the stable.

Մտաբախ *a.* crack-brained, cracked, crazed, frantic, frenetic, mad; -ութիւն *s.* insanity, madness, folly, frenzy; -բանեմ *vn.* to reflect, to reason, or revolve in one's mind; -բացութիւն *s.* sharpness, shrewdness, sagacity; -բերեմ, եցի *vn.* to recollect, to remember; to take it into one's head, to think, to purpose, to contemplate, to imagine, to conceive; to make an attempt, to attempt, to dare, to will, to be inclined to, to bring oneself to; to give oneself up to; ի կերակրիկ ինչ –, to obtain a bare livelihood; յապաշխարութիւն –, to repent, to be converted, to amend; ի նախանձ –, to be envious, jealous; S. Խեղդ; -բերեցուցանեմ *va.* to cause to think; to induce, to incite, to attract, to excite desire; -բերիկ լինիմ S. Մտաբերեմ; յանասուն –, to commit bestiality; -բերութիւն *s.* intent, intention, resolve; criminal attempt.

Մտադող *a.* wilfully forgetting, purposely omitting.

Մտադիր, դրաց *a.* attentive, careful, vigilant, diligent, exact; considerate; – լինել, to be attentive, to pay attention to, to mind, to attend to, to take heed to, to apply, to be assiduous; -դիւր *a.* diligent, prompt, ready; –, – ինն, – սրտով or կամօք *ad.* willingly, voluntarily, with good will, heartily, cheerfully, with pleasure; candidly, frankly, sincerely; -դիւրագոյն, -ս S. Մտադիւր *ad.*; -դիւրութիւն *s.* eagerness, diligence, goodwill, cheerfulness; -թք S. Մտադիւր *ad.*; -դրեմ *vn.* S. Մտադիր լինիմ; -դրութիւն *s.* attention, application, care, heed, heedfulness.

Մտաթափ *a.* brainless, giddy-brained, --pated, crack-brained, foolish, mad; -ութիւն *s.* mental derangement or alienation, lunacy, insanity, madness.

Մտախաբ, աց *a.* deceitful, deluding, seducing; -ութիւն *s.* seduction, deceit; -խոհ or խորհ *a.* pensive, thoughtful, musing; -լինել or -խոհիմ *vn.* to think, to muse, to reflect, to ponder, to rack one's brains; -խոհութիւն *s.* meditation, ponderation, reflection; -խոյզ *a.* investigating, examining.

Մտածական *a.* done after reflection; **s.* meditation; -ծեմ, եցի *va.* to think, to reflect, to meditate, to ponder, to consider, to muse, to weigh; -ծին S. Մտացածին; -ծութիւն *s.* thought, meditation, consideration, reflection, idea, imagination, fancy; ըստ իմում -թէ, as far as I can judge, according to my idea; -ծօրէն *ad.* considerately.

Մտակոյր *a.* mentally blind; -կոծ լինիմ *vn.* to be anxious, perturbed; to be vacillating, wavering; -կորոյս *a.* out of one's mind, extravagant, mad.

Մտահաճ *a.* presumptuous; to one's mind or liking, pleasing; -ոյ *a.* pleasing, agreeable, to one's liking; condescending, meek; -ութիւն *s.* presumption; prepossession, prejudice; -հաս *a.* comprehensible, easy to understand, intelligible, plain; -հասութիւն *s.* comprehension; -հարուստ *a.* witty, very intelligent, ingenious, lively; -հոսան *a.* fickle-minded, changeable.

Մտամոլորեմ *va.* to seduce, to pervert; – զինքն, to deceive oneself.

Մտայոյզ *a.* unquiet, thoughtful, wavering, agitated, undecided, perplexed, irresolute; – առնել, to disquiet, to perplex, to make uneasy, to cause anxiety; – լինել, to disquiet or fret oneself, to waver, to be agitated, vacillating, wavering, to be anxious, to be at a loss how to decide; -յուզումն *s.* agitation of mind, care, inquietude, perplexity; -յօժար S. Մտադիւր; -յօժարութիւն *s.* goodwill, eagerness, willingness.

Մտանելի *a.* entering, going in.

Մտանեմ, մտի, մուտ *vn.* to enter, to go or come in, to introduce, insinuate or intrude oneself; to penetrate into, to slip in; – առ ոք, առաջի ուրուք, to present oneself, to call on, to visit; – աղօթից առաջի ուրուք, to be heard, hearkened to; – առ ումեմն, to be a guest, to receive hospitality, to be lodged; - առ կին, to know a woman; - ի վերայ օտարի ամուսնոյ, to commit adultery; - ի or ընդ գիրկս, ը̄ աղեղն, to bend a bow; ի դատաստան, ի դատ -, to sue, to bring an action against, to summon before a magistrate or court of justice; ը̄ դատաւորաւ -, to act the judge; ը̄ երկիր -, to plunge into an abyss, to be engulphed, swallowed up; ընդ գետնին -, to be overwhelmed with shame, to hide one's confusion under the earth; - ի ծառայութի̄, to enter a person's service, to serve; - յորդեգրութիւն, to be adopted; երաշխաւոր -, to guarantee, to become security; - ի պայքար, to dispute, to contest; ի փորձ -, to prove, to try, to make an experiment; - ը̄ մերով մարդկութբ̄ս, to be clothed with our humanity; ի քուն -, to be overcome with sleep, to sleep, to lay to sleep; - արեգական, to go down, to set; ը̄ քիրտն -, to sweat, to work hard, to give oneself much trouble; - ի նաւ, to embark, to go on board a vessel; - ընդ անձին, to be at enmity with oneself; - ը̄ լծով or ը̄ ձեռամբ ուրուք, to submit, to become subject to; - դիւի ի մարդ, to possess; - ի ճաշ, to sit or be at table; S. Գինի, Խորհուրդ, Միտ, Փոխ, &c., &c.

Մտապահ լինիմ *vn.* to keep in mind, to remember; to have spite against one, to be rancorous; S. Մտայոյզ.

Մտառնեմ, եցի *vn.* to comprehend, to conceive, to understand; -առու, աց *a.* of good comprehension, intelligent; -առուն *s.* understanding, intelligence.

Մտավարժ, ից *a.* intelligent, clever, learned, erudite; -ութի̄ *s.* cultivated mind, ability.

Մտատես *a.* sharp, perspicacious, shrewd; -ութի̄ *s.* perspicacity, sharpness of wit; -տանջ *a.* unquiet, anxious, gloomy, full of care; - լինել, to be uneasy, disquieted, to grow anxious, to care for or about; -տանջու̄ն *s.* disquiet, disquietude, anxiety, care, anguish.

Մտացածին *a.* imaginary, chimerical, fictitious, fabulous, pretended, false, visionary, extravagant, fantastical; -ցեբար *ad.* wisely, sensibly, judiciously; -ցի *a.* reasonable, rational, sensible, intelligent, wise, judicious.

Մտաւոր *a.* intellectual, intellective, spiritual; intelligent, clever; -աբար *ad.* mentally; spiritually; wisely; mystically; -ական *a.* intellectual, spiritual; mental, ideal; -ութի̄ *s.* intelligence, good sense, judgment.

Մտափոխ լինիմ *vn.* to be out of one's wits, to become deranged, to be delirious.

***Մտեհան լինիմ** *vn.* to have escaped [the memory, to be forgotten.

Մտեմ, մտայ, ու S. Մտանեմ.

Մտերիմ, րմի, րմաց *a.* intimate, cordial, confident, familiar; *s.* favourite; - ծառայ, true or faithful servant.

Մտերմաբար *ad.* faithfully, sincerely, candidly; intimately, cordially, confidently, familiarly.

Մտերմական *a.* familiar.

Մտերմանամ, ացայ *vn.* to become familiar, to grow intimate, to obtain confidence.

Մտերմութիւն *s.* intimacy, cordiality, confidence, familiarity, strict, close or fraternal friendship; faithfulness, sincerity; -թբ̄ S. Մտերմաբար.

Մտղեմ, եցի *va.* to push strongly, to shake, to move.

Մտուցանեմ S. Մուծանեմ.

Մտրակ, աց *s.* whip; spur; *fig.* stimulus; - չուանեայ, whip-cord; - հեծելոց, riding-whip; հարուածք -աց, lash, cut, stroke of a whip; S. Կուշտ; -ավար *a.* whipped; spurred; - երիվար, post-horse; -եմ, եցի *va.* to horse-whip, to lash, to whip; to prick, to spur; to stimulate.

Մտրուկ, րկաց *s.* young ass; colt, foal, filly; *bot.* colt's foot.

Մրագիր *a.* written with ink; -գիր, -ղարդ *a.* dark with down, downy, furnished with soft dark hair; -ղարդ յօնք, black eye-brows; -թաթախ *a.* smoky, fuliginous, sooty; -յօն *a.* black eyebrowed, having dark bushy eye-brows.

Մրափ, Մրափեմ S. Նիրհ, Նիրհեմ.

Մրգաբեր, աց *a.* fruit-bearing, fructiferous; loaded with fruits; - ծառ, fruit-tree; -թափ *a.* fruitless; - առնել, to shake down the fruit; -լի *a.* full of fruit; -կեր, աց *a.* carpophagous; -մատոյց S. Պտղաբեր; -նոց *s.* orchard, plantation of fruit-trees; fruitery; -պահ, աց *s.* gardener, watcher; cottage; -ջուր *s.* fruit syrup or juice; -վաճառ, աց *s.* fruiterer, fruit-seller; -ւէտ *a.* abounding in fruit; -քաղեմ *va.* to gather fruits.

Մրգենի ծառ *s.* fruit-bearer.

Մրգեր, Մրգանք *s. pl.* fruitage.

Մրգիկ *s.* berry, small fruit.

Մրգուղ *a.* vile, abject, low, base, mean, despicable; obscure.

Մրել, եցի *va.* to smut, to blacken; *fig.* to asperse, to defame, to slander; - զարտեւանունս, to paint one's eyelids. [to burn.

Մրկել, եցի *va.* to roast, to toast,

Մրճաւոր *s.* pioneer; digger, delver.

Մրճոտ *a.* smoky, sooty, fuliginous; -ել, եցի *va.* to smoke, to blacken with soot, to soil, to dirty; -իմ *vn.* to blacken with smoke or soot.

Մրմնջել, եցի *va.* to murmur, to mutter, to mumble, to speak through the teeth; to sing low, to hum, to murmur gently; to grumble, to whine, to moan.

Մրմունջ, մնջոց *s.* murmur, whisper; low utterance, humming; moan, groan.

Մրմռել, -իմ, &c. S. **Մռմռալ.**

Մրոտ, &c. S. **Մրճոտ,** &c.

Մրուր, մրրոց *s.* dregs, lees, remains, grounds, sediment, dross, fæces, residuum; slime, mire, mud, ooze; - գինւոյ, tartar; S. **Գինեմրուր**; - իւղոյ, dregs, lees of oil; - մաղձային, biliary calculus; - միզական փամփշտի, stones in the bladder, urinary calculi; մաքրել զ—, to refine, to clarify, to purify; - տալ, to cause great grief or pain, to cause to suffer; to throw a slur or stigma on, to affront, to traduce, to slight, to revile, to injure; S. **Քամել.**

Մրջիմն, ջման. Մրջիւն, ջեան *s.* ant, emmet, pismire; մրջիւնք, կոյտ or բազմութիւն մրջեանց, ant-hill, --hillock; հարսնուկ մրջեանց, ant's eggs.

Մրջիւնոց *s.* ant-nest, --hole.

Մրջմնառիւծ, Մրջնառիւծ *s.* ant-eater, formica-leo; -կեր *a.* ant-eaten; *s.* ant-bear, --eater, myrmecophagus, tamandua.

Մրջմնոց *s. med.* pricking like the stinging of ants, formication; S. **Մրջիւնոց.**

Մրսիմ S. **Մսիմ.** [myrtle-wreath.

Մրտենի, Մրտի S. **Մուրտ**; պսակ —,

Մրտխոտակ *s. bot.* agaric. [teal.

Մրտիմն, տման *s. zool.* querquedula,

Մրրախառն, -կան, -տեսակ *a.* mixed with lees, full of dregs.

Մրրիկ, մրրկաց *s.* tempest, storm, foul weather; - ծովու, squall, gust of wind, high wind; - հողմոյ, blast, hurricane, whirlwind, tornado; - ծխոյ, dense smoke, cloud of smoke; - բոցոյ, volume of flames. [a sediment.

Մրրիմ, եցայ *vn.* to settle, to form

Մրրկաբեր *a.* gathering, threatening, stormy, tempestuous; -լից, -խառն *a.* tempestuous, boisterous, stormy, blustering, windy; -ծին *a.* causing or producing tempests; S. **Մրրկաբեր**; նշանք —ք, prognostics, signs which usher in the storm; -ծուփ, -յոյզ, tempest-tost, --beaten *a.* billowy, turbulent, very agitated, rough; -տարափ *a.* raining impetuously; - նետք, սլաքք, a storm of arrows.

Մրրկել, եցի *va.* to tempest, to produce a tempest, to trouble, to ruffle, to agitate violently; -իմ *vn.* to be tempest-tost or -tossed, to be driven, or whirled about, to be very agitated, rough; մրրկէր ծուխ ը̅ երկիր, curling clouds of smoke ascended to the skies.

Մրրութիւն, Մրրուկ S. **Մրուր.**

Մրցական S. **Ըմբիշ** & **Ըմբշական.**

Մրցակից, &c. S. **Մարտակից,** &c.

Մրցամարտք *s.* wrestling.

Մրցանակ, աց *s.* premium, prize or reward; fight, combat; տանել զ—, to win, to carry the prize, to bear away the bell; - առնուլ, to get, gain or obtain a prize.

Մրցանականք *s.* stratagem.

Մրցանք *s.* pugilism, boxing match; S. **Մրցումն.**

Մրցարան *s.* lists, arena; agonism.

Մրցել S. **Մարզել.**

Մրցիմ, եցայ *vn.* to box, to come to blows, to fight, to combat; to rival, to vie with, to compete; մրցելով իմն *ad.* with emulation, vying.

Մրցող *s.* competitor; rival.

Մրցութիւն, Մրցումն *s.* combat, fight, wrestling; competition, concurrence, rivalry.

Մցուել, եցի *vn.* to gorge, glut or cram oneself, to stuff & swill.

Մքռայ *s.* crevice in the earth, chink.

Մօտ *pr. ad.* near, nigh, next, close by, by; *a.* near, next; S. **Մերձ**; - այսր, near to this place; - առ —, - ի —, - ի -ոյ *ad.* quite near or close, contiguously, thickly; - ը̅ —, - ը̅ հուպ *ad.* soon, directly, instantly; ի or ը̅ -ոյ, ի -է, -ուստ, ի -ուստ *ad.* near, nearly, close by or to, next; soon, shortly, soon after; lately; ը̅ - աւուրս, shortly, soon; - լինել, to be near or close to, to approach, to draw near; *ի - կալ*, to stand near, to be present at, to attend; - *կարել*, to cut quite short; - *անցանել*, to pass close to, or hard by; - *է առ քեզ յորժամ կամիցիս՝ կարող լինել*, where there is a will there is a way.

Մօտաբնակ *a.* neighbouring, living or dwelling near; *-գնաց* *a.* accompanying, proceeding together, or in proximity; *-լուտ* *a.* imminent, impending, near, at hand, threatening; - *վտանգ*, imminent danger; - *լինել*, to be imminent, to threaten; *-կայ, ից*, *-կաց, աց* *a.* assisting, present, neighbouring, near, close to; *-կտուր լինիմ* *vn.* to be cut quite short, cut off at the roots; *-հաս, ից* *s.* accessit, the next to the best, second best; - *լինել*, to obtain honorable mention, to get honors; *-սեր* *a.* near; - *ազգական*, near relation; *-ւոր* *a.* near, next, neighbouring, assistant; present; S. **Մօտասեր**; *-ւորեմ*, *-իմ* *vna.* to approach; *-ւորութիւն* *s.* proximity, nearness, neighbourhood; *-քաղաք* *s.* city near the capital; suburb; borough; market-town.

Մօտեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to approach, to place next or near to, to approximate, to draw, bring or put near.

Մօտենամ, Մօտիմ, տեցայ *vn.* to approach, to approximate, to come, go or draw near, to be near.

Մօտեւոր S. **Մօտաւոր**.

Մօր, ից *s.* dirt, mud, mire, slime; puddle, pool, fen, marsh, bog.

Մօրաբար *ad.* like a puddle or marsh; *a.* marshy, fenny; muddy, miry; *-կան* *a.* muddy, marshy; *-հեղձ առնեմ* *va.* to suffocate in a marsh; *-մէջ* *a.* marshy, slimy; *-նամ, ացայ* *vn.* to stagnate, to be stagnant, to form a swamp or bog, to stand; *-սէր* *a.* moorish; - *հաւք*, moor-fowl.

Մօրատ or **Մուրատ** *a.* marshy, miry, [muddy; *s.* S. **Մօր**.

Մօրացեալ *a.* still, standing, stagnant.

Մօրաքեռադուստր *sf.* cousin, mother's sister's daughter; *-քեռորդի* *s.* cousin, mother's sister's son; *-քոյր* *sf.* aunt, mother's sister.

Մօրեղբայր *s.* uncle, mother's brother; *-բօրադուստր* *sf.* cousin, mother's brother's daughter; *-բօրորդի* *s.* cousin, mother's brother's son.

Մօրին S. **Մօրական**.

Մօրու, ից or *աց* *sf.* step mother.

Մօրուաձուկն *s.* gray-mullet, sur- [mullet.

Մօրուանի *a.* bearded.

Մօրուարձակք *s.* the temple.

Մօրուեղ, աց *a.* bearded, long- or thick-bearded.

Մօրուտ *s.* *bot.* tuberose.

Մօրուք, Մուրուք, րուաց *s.* beard; *աղեբէկ* -, gray-beard; *ադեղ, թաւ, անյարդար* -, a sorry, thick, uncouth or neglected beard; *մօրուօք դալարանալ ծնօտիցն*, to have the face covered with down, or soft hair; *մօրուս արձակել*, to grow a beard; *օր սափրելոյ զմօրուս*, shaving-day; *սափրել զմօրուս իւր*, to shave oneself; to get shaved; *ածելել զմօրուս ուրուք*, to shave any one, to trim; *աճեցուցանել զ-ւս*, to let one's beard grow; *ծաղկին - նք*, his beard begins to grow.

Մօրտ, -անամ S. **Մօր, -անամ**.

Յ

Յ (*he*) *յի* *s.* the twenty first letter of the alphabet, & the sixteenth of the consonants; *յ, յ*, three hundred; three hundredth.

Յաբեթական, -թեան *a.* of or belonging to Japhet; Armenian; - *տոհմ*, the Armenian nation, the Armenians.

Յագ, ոյ *s.* S. **Յագուրդ**; *a.* satiated, sated, glutted, cloyed, full; -, *ց-* *ad.* to satiety, to one's fill, to the full; *ց- ուտել եւ ըմպել*, to eat & drink one's bellyful.

Յագելի. **Յագենամ** S. **Յագեցուցիչ**. [**Յագիմ**.

Յագեցութիւն, -ութեան *s.* satiety, surfeit, repletion; *պատառիլ ի յագեցմանէ*, to burst with eating; *-ուցանեմ* *va.* to satisfy, to satiate, to sate; *կշտապինդ* -, to surfeit, to cloy, to glut, to stuff, to gorge; - *զցասումն իւր*, to vent one's wrath; *-ուցիչ* *a.* satisfying, satiating.

Յագիմ, եցայ *vn.* to be satisfied, to have one's fill; – յանչափս or կարի իմն, to glut, cram or gorge oneself with; չյագէր ի հայելոյ, he was never tired of looking at; յագեալ *a. chem.* saturated.

Յագութիւն, -ումն, -ուրդ *s.* satisfying; repletion; satiety, disgust; ի յագուրդ, for satiating; յագուրդ ասել, to say I have had enough; ուտել զյագուրդ, to eat one's fill; – առնել ագահութեան, to glut one's avarice; ի - փառամոլութեան իւրոյ, for satisfying his ambition; յագումն *s. chem.* saturation.

Յագչիմ *vn.* to fit, to fit well.

Յագգդեմ, եցի *va.* to push, to shove.

Յաղած or -ոյ *a.* immolated, sacrificed.

Յաղեմ, եցի *va.* to immolate, to offer up, to sacrifice to idols; -իմ *vn.* to be immolated to idols; to feed on meats offered to idols; to profane or render meats unclean by gnawing them.

Յախճապակ, աց, -ի, կւոյ *s.* porcelain, china, chinaware; -եայ *a.* china; -եմ *va.* to cover or ornament with porcelain; -եալ յատակ, tessellated pavement; -եալ յօրինուած, tessellation; mosaic.

Յախնթոր, -ադոյն *a.* rude, rough, common, vile, low, vulgar, trivial; servile. [city, boldness; S. Խուժդուն.

Յախուռ *a.* bold, audacious; *s.* auda-

Յախուռն *a.* audacious, venturesome, overhasty, inconsiderate, imprudent; *ad.* precipitately, headlong, furiously, impetuously, rashly, at a venture, or random, audaciously, insolently; indiscreetly, without discretion or consideration; – քաջութիւն, impetuous courage; – խիզախել, to venture headlong, to expose oneself to great peril. [*ad.*

Յախուրն, Յախրապէս S. Յախուռն.

Յախտիմ *vn.* to fall sick.

Յածական *a.* roaming, rambling.

Յածանք *s.* diversion, pastime.

Յածեղաձի *s.* piratical coasting vessel, epactroceles.

Յածեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to walk, to take or lead about, to conduct here & there; to veer, to turn about; to circulate; – զաչս, to turn, to roll one's eyes; շուրջ – զաչս, to glance over, or round about; տարաժամ զբերանն -, to eat out of season.

Յածիմ, եցայ *vn.* to travel, to visit different places, to rove, to ramble, to roam, to wander; to lounge; to stray; to circulate; – ը ծով եւ ը ցամաք, to travel by sea & land; S. Ընդվայր.

Յածումն *s.* wandering, travelling; circulation; round, turn, walk; agita-

Յածուն *a.* vagrant, wandering. [tion.

Յականեմ, եցի *va.* to look at, to gaze upon, to look intently at; to survey, to watch. (jewel & flower).

Յակինթ, կնթի, թաւ *s.* hyacinth

Յակնթակապ *a.* studded or set with hyacinths; -թեայ *a.* hyacinthine.

Յակոբիկ *a. s.* Dioscorian; -բուկ *s. bot.* morel or winter-cherry, alkekengi.

Յակովբեան *a.* of Jacob or James.

***Յակուրջի** *s.* see-saw; S. Ճօճք.

Յակրի, րւոյ *s. bot.* bramble, briar.

Յահ *s. Hebrew. w.* El, Elohim, God,

Յահուր, -դ S. Յախուռն. [Jehovah.

Յահրանամ, &c. S. Յանդգնիմ, &c.

Յաղագս *pr.* for, on account of, for the sake of, in consideration of.

Յաղադարձիմ *vn.* to be impertinent or insolent; to live dissolutely, to give oneself up to debauchery.

Յաղածոյք, յից *s.* salt-provisions.

Յաղեմ, եցի *va.* to salt, to season or

Յաղիչ *s.* salter. [flavour with salt.

Յաղումն *s.* salting.

Յաղթ *a.* great, large, huge, enormous, gigantic, vast, immense; strong; powerful, mighty, victorious; much, many, abundant, considerable.

Յաղթաբազուկ *a.* strong-armed; strong, robust, vigorous, very powerful; -բան *a.* convincing, convictive; -բերձ *a.* very high; sublime; -զգեաց *a.* victorious; -կան *a.* triumphal, victorious, triumphant; *s.* triumpher, conqueror, subduer; – լինել, to triumph over, to conquer; to excel; – երգ, triumphal song, epinicion; -հասակ *a.* of an immoderate height or size, gigantic, colossal; -հարեմ, եցի *va.* to conquer, to vanquish, to overcome, to subdue, to subjugate; to oppress, to vex, to torment; – բանիւ, to convince, to confound, to abash; -հարիչ *a.* convincing; oppressive; -հարութի *s.* defeat, subduing, subjugation; conviction; oppression; -մարմին *a.* large-bodied, big, stout, corpulent.

Յաղթանակ, աց s. prize or premium, palm, laurels; triumph, victory; reward, recompense; a. triumphant; -աւ ad. triumphantly, in triumph; - տանել, to obtain a triumph; - կանգնել ի վերայ, or -եմ, եցի va. to triumph, to receive or obtain the honour of a triumph, to be triumphant, to win the victory, to carry or bear away the palm; to prevail; -ող s. triumpher, conqueror.

Յաղթանդամ a. heavy, strong- or well-limbed, stout, corpulent, gigantic; -ութի s. stoutness, corpulency; size, height, tallness.

Յաղթանք s. victory.

Յաղթաջուր a. flowing rapidly, torrential, impetuous.

Յաղթասէր a. eager to win; contentious, quarrelsome, litigious; -սիրեմ vn. to desire to conquer; to delight in strife or quarrelling, to dispute, to contest; -սիրութի s. desire of victory; love of contradiction, contentiousness, quarrelsomeness, pugnacity, fractious temper.

Յաղթատու a. giving the victory.

Յաղթարան s. lists, battle-field; means of victory.

Յաղթեմ, եցի va. to vanquish, to overcome, to conquer, to subdue, to subjugate; to surpass, to excel, to prevail over; - պատերազմի, to conquer, to triumph; - ցաւոցն, to overcome or master one's grief or sorrow; - ա̃մ դժուարութեց կամ ներհակաց, to overcome all sorts of difficulties, to surmount every obstacle; - անձին, կամ կրից անձին, to conquer oneself, to get the victory over self; to overcome or subdue one's passions; - ի դատաստանի, to gain one's cause.

Յաղթեցուցիչ a. rendering triumphant over.

Յաղթկու, **Յաղթող** s. victor, vanquisher, conqueror; a. triumphant, victorious, glorious.

Յաղթողական S. **Յաղթական**.

Յաղթութիւն s. triumph, victory, success, advantage; S. **Յաղթանդամութիւն**; կատարեալ -, decisive victory; ունել, տանել, ստանալ զ-, to get the victory, to carry the day, to be victorious, to prevail over, to get the better or the mastery of; լի բովանդակ ունել or տանել զ-, to obtain a complete victory; մեծապանծ -ս ի գլուխ տանել, to gain great advantages over; կանգնել -ս ի վերայ, to triumph, to be triumphant.

Յաղթուկ s. S. **Յաղթկու**; trump at cards, (*turk.* գօզ).

Յաղթումն S. **Յաղթութիւն**.

Յաղկիմ, եցայ vn. to get spoiled, to be corrupted, decomposed.

Յաճախ, այ a. frequent, continual, incessant; prolix, long; much, full, copious, abundant; ad. frequently, often, continually; too much, too many; -ք s. continuity, perpetuity; հացք -աց, shew-bread.

Յաճախաբար S. **Յաճախ** ad.; -դէպ, -ս ad. very often, several times; -գունդ a. powerful, very numerous; - ճամբար, numerous army, innumerable throng; -գութ S. **Բազմագութ**; -կան a. frequentative; -կի S. **Յաճախ** a.; -պաշտ, -պաշտօն a. where religious ceremonies frequently take place; -պատում a. narrating many things; dogmatical; s. Stromata; -պէս S. **Յաճախ** ad.; -տես լինիմ vn. to appear in public frequently; -ւոր S. **Յաճախ** a.

Յաճախեմ, եցի va. to do often or frequently; to redouble, to multiply, to augment, to increase, to enlarge; vn. to frequent, to haunt, to visit often; to augment, to increase, to grow; to abound, to be plentiful, to superabound, to redound; to continue, to endure, to last, to remain.

Յաճախեցուցանեմ S. **Յաճախեմ** va.

Յաճախիմ, եցայ S. **Յաճախեմ** vn.

Յաճախող, -խորդ, աց s. frequenter; customer; -ութի s. custom, business.

Յաճախութիւն, -ումն s. frequency; abundance, great quantity or number, heap, redundance, affluence; frequenting, haunting.

Յամ, ոյ s. delay; -ով ad. late.

Յամայր a. long; - ամս, ամօք, for a number of years, for many years; կեցցես - ամս, may you live many years! live for ever!

Յամառ, աց a. obstinate, stubborn, selfwilled, wilful, headstrong, sullen, restive; tenacious; -անամ, ացայ, -եմ, եցի, -իմ, եցայ vn. to remain obstinate, to grow stubborn, to be stubbornly bent on, to be headstrong, refractory, obdurate; to persist in, to insist, to be bent on; -կոտ, -ոտ S.

Յամառ ; -ութի, -ումն *s.* obstinacy, stubbornness, restiveness, selfwill, prejudice, perverseness, fanaticism; stiffness, harshness, tenaciousness, obduracy; -թբ *ad.* obstinately, wilfully, stubbornly, obdurately.

Յամբայր *ad.* totally, entirely, quite; rashly, imprudently.

Յամբոյր *ad.* out of the way, unseasonably, beside the question.

Յամեմ, եցի. -ենամ, եցայ *vn.* to delay, to retard, to defer, to remain, to procrastinate; to tarry, to stay, to dally, to loiter, to lag, to while; to wait, to be patient; - ի գինւոջ. to continue drinking; to remain long over one's cup; - ի հաղորդութէ, not to receive often the Holy Sacrament.

Յամեմ, եցի. -եցուցանեմ *va.* to retard, to defer, to delay, to put off, to procrastinate; տէր իմ յամէ գալ, my lord delayeth his coming.

Յամենուստ, Ամենուստ *ad.* on all sides, from all parts.

Յամերամ *a.* eternal, perpetual, everlasting, endless; -ս *ad.* for many years, for ever & ever. [lope.

Յամոյր, մուրաց *s.* wild goat; ante-

Յամումն, -ուրդ *s.* delay, stop, stay, retarding.

Յամպար, Ամպար *s.* amber-gris; *bot.* (purple) sweet-sultan, mimosa farnesiana, acacia.

Յամր *a.* tardy, slow, long; sluggish, dull; *ad.* slowly, tardily, leisurely; sluggishly.

Յամրագնաց *a.* slow-going; -լեզու, -խօս S. Ծանրալեզու; -ծին *a.* born late; -հաւատ *a.* slow of belief; -նամ Յ. Յամեմ *vn.*; -շարժ *a.* slow-moving; -քայլ *a. ad.* with tardy or sluggish steps, slowly; - ընթանալ, to go slowly, to go with slow & cautious steps.

Յամրեղ *a.* very slow, very tardy.

Յամրընթաց *a.* slow-going; *s.* land-carriage, carriage by waggons.

Յամրութիւն *s.* slowness, tardiness, delay, retardation; sluggishness, idleness.

Յայ *s.* hue & cry, hoot, hooting, whoop; յայ յու առնել, վաշ եւ յայ կարդալ, հայ հուչ առնել, to hoot, to whoop, to ridicule, to scoff; to treat roughly, to molest, to importune.

Յայգորեմ, *better* Այգորեմ, եցի *vn.* to wish any one good morning; to go to salute or compliment a person every morning; ժամ -ելի, the hour of audience; տեղի -ելի, hall of audience.

Յայգման *ad.* early, very early, at day-break.

Յայթուեմ *vn.* to leap with joy.

Յայլակարծուց *ad.* unawares, unexpectedly. [then; -ու *a.* of that time.

Յայնժամ *ad.* then, at that time, just

Յայնկոյս *pr. ad.* over, on, on the other side, beyond, on that side; անցանել -, to cross over, to pass by, to go beyond; անցանել - Արարատայ, to pass Ararat; անցանել - Եփրատայ, to cross the Euphrates; S. Կոյս.

Յայնմ հետէ, - վայրի, &c. S. Հետէ, Վայր, &c.

Յայսկոյս *pr. ad.* here, on this side, this way; - յայնկոյս, on this side & on that, from one side & the other, here & there; ոմն - եւ ոմն յայնկոյս, some this way some that, some one way, some another; հայեցեալ - յայնկոյս, having glanced around; S. Կոյս.

Յայսմաւուրք, րաց *s.* legends, menology.

Յայսմ հետէ *ad.* hereafter, henceforward, henceforth, from this moment or hour, for the future. [Սակս.

Յայսմ վայրի. Յայս սակս S. Վայր,

Յայտ, ից *a.* evident, clear, manifest, plain, palpable, obvious; *ad.* evidently, obviously, plainly, clearly, manifestly; *s.* S. Յայտնութիւն; - է, - իսկ է, it is evident, clear; - իմն է, naturally, of course, certainly; այս - է զի, it is certain that; ապա - ուրեմն է, it is therefore clear that; - or ի - գալ, to appear, to be manifested, made known, evident, to be discovered or disclosed; - ածել, առնել, to declare, to make manifest, to display, to put or set forth, to shew, to prove; to signify, to name; - առնել զընդունելութի, to acknowledge the receipt of.

Յայտագոյն, -կան *a.* evident, apparent, plain, visible, manifest, clear; expressive, significative; -նախատ *a. ad.* blamed in public or publicly reproved; - առնել, to reprove openly; -լինել, to be publicly insulted; -նկատ *a.* visible, plain, evident; -նշան *a.* expressive, significative; -նուն *a.* conspicuous, eminent, renowned, celebrated, famous; -պատկեր *a.* representing, expressive; - մարդոյ, portrait, statue; -պատում *a.* narrated or narrating clearly; expounding clearly; *ad.* evidently, clearly; - առնել, to narrate clearly; to explain, to expound; -րան *a.* declarative, explanatory.

Յայտարար, աց *a.* declaratory; distinctive, characteristic; *s.* demonstrator; *arith.* denominator; exponent; -ութի *s.* declaration, exposition, manifestation, notification, statement or account; manifesto, manifest; prospectus, programme; - առնել, to make a manifestation.

Յայտերեւակ *a.* very well known.

Յայտ-յանդիման *pr.* before, in the presence or face of, in front of; *ad.* S. Յայտնապէս; *a.* notorious, publicly known, sensible, visible, evident; - ցուցանել, to expose, to explain, to make evident; - խայտառակել, to make a show of openly; -ակաց *a.* visible, palpable, notorious, evident; -ուն *s.* manifest proof, evidence, notoriety; -թք *ad.* openly, publicly, manifestly, visibly.

Յայտնաբան *a.* expounding, explaining, exposing; clear, perspicuous, obvious, plain; -եմ, եցի *va.* to explain, to expound, to expose, to illustrate, to make clear or evident; -իչ *s.* expounder, interpreter; -ութի *s.* explanation, exposition; -բար S. Յայտնապէս; -բարբառ *a.* speaking or spoken openly, manifestly; - վկայութիւն, undeniable or decisive witness or testimony; - խօսել, to speak openly, to speak out plainly; -դէմս S. Յայտնապէս; -կան *a.* manifest, declaratory, expressive; -նախատ S. Յայտա–; -պէս *ad.* evidently, manifestly, clearly, obviously, palpably, visibly; notoriously, publicly, openly, overtly; intelligibly, explicitly; without disguise, frankly, freely, boldly; -տեսիլ *a.* apparent, evident, public, visible to all.

Յայտնեմ, եցի *va.* to reveal, to disclose, to discover, to unveil, to unmask, to publish a secret, to make public; to manifest, to declare, to explain, to expound, to set forth, to state, to expose; to signify, to notify; to utter, to express; - զմիտս, զխորհուրդս իւր. to manifest one's designs, intentions, thoughts or opinions, to declare oneself, to speak out; - զանձն, to manifest oneself, to make oneself known.

Յայտնի *a.* evident, clear, manifest, notorious, recognizable, obvious, explicit, apparent, palpable, visible; *ad.* S. Յայտնապէս; - է, it is clear, it is evident, that is of course; - լինել, to be manifest, to appear; - առնել,

Յայտնիչ *a.* enunciative.[to manifest.

Յայտնութիւն *s.* evidence, manifestation, enunciation; disclosing, unveiling; apparition; revelation, Apocalypse; Epiphany, Tuelfth-day, --night; coming, appearing of our Lord; divine oracle; ծածուկ -ք, the Apocrypha. [թի. Յայտնապէս.

Յայտնումն. **Յայտնօրէն** S. Յայտնու-

Յայրատ, ից or աց *a.* impudent, immodest, wanton, unchaste, lecherous, lascivious, lustful, lewd, obscene; - or -ս *ad.* impudently, unblushingly, immodestly, lewdly, lustfully, obscenely.

Յայրատաբաց *a.* unblushing, shameless, brazen-faced, impudent, immodest; -հայեաց *a.* obscene-eyed, staring at impudently; -նամ, ացայ *vn.* to be devoid of modesty, to behave impudently, to lead an unchaste life; -տես S. -հայեաց.

Յայրատիմ, եցայ S. Յայրատանամ.

Յայրատութի *s.* immodesty, lasciviousness, lust, lewdness, obscenity.

Յանգ. **Յանկ**, աց *s.* term, end, finish; rhyme, cadence, numbers, termination, ending, desinence, harmony; *a.* convenient, suitable, congruous, becoming, apt, fit, adapted; quiet, good, kind, sweet, pleasing; - ելանել, հասանել, to be finished, accomplished; to expire, to end, to bound, to terminate; - հանել, տանել, to bring about, to succeed in; to complete, to put an end to, to finish.

Յանգադոյն *a.* in a proper manner, seasonably, becomingly, befittingly; -կան *a.* rhymed; accomplished, finished, ended; -կից *a.* well suited to one another, having affinity with, analogous, similar; -շեշտ S. Շեշտոլոր; -պարոյկ S. Պարոյկանուն; -ստեղծ, ից *s.* rhymer, rhymster; -ւոր S. Յանգ *a.*; -ւորիմ *vn.* to finish, to end; -ւորուի *s.* accomplishing, fulfilling.

Յանգեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to complete, to finish, to end; to render suitable, to adapt, to accommodate; to appropriate; to accord; to put into rhyme.

Յանգեմ, եցի. -գիմ, եցայ *vn.* to be ended, finished, bounded; to drive at, to tend to, to come to, to be reduced, to dwindle, to result; to discharge, to flow or to fall into, to empty itself.

Յանգուած *s.* S. Անկուած; rhyme, termination; *-ատաշեալ a.* well-worked or made.

Յանգութիւն *s.* relation, affinity, conformity, similarity; fitness, suitableness.

Յանգումն *s.* end, termination, close, conclusion; cadence; repose, rest; meeting, rencounter; *- ածել, բերել, տանել,* to put an end to, to finish, to terminate; *գալ ի -, գալ - կատարելութե,* to be perfected, to arrive at perfection.

Յանգուչն *ad.* S. Հանգուչն.

Յանգուցանեմ, ցի *va.* to draw on, to win, to attract, to charm, to captivate, to reconcile, to conciliate, to appease, to calm; to conclude, to terminate, to finish; *յինքն - զսիրտս,* to steal hearts, to win, to conciliate; *յինքն - զոք,* to win or bring over; *-ուցիչ a.* attractive, alluring, engaging, insinuating, winning, prepossessing.

Յանգչիմ, գեայ *vn.* to be attached or affectioned to, to get fond of, to conceive an affection or liking for; to repose, to cease.

Յանդգնաբար, -գոյնս *ad.* boldly, impudently, saucily, daringly, rashly, hardily, precipitately, audaciously, temerariously; *-գործ* or *-բար a.* acting rashly; *-խօս a.* speaking audaciously.

Յանդգնեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to render impudent or rash, to embolden.

Յանդգնիմ, եցայ *vn.* to dare, to be bold enough, to be audacious to do or say any thing, to have the hardihood or boldness to, to arrogate, to presume, to grow insolent or saucy; to venture, to attempt, to run the risk.

Յանդգնութի *s.* audacity, boldness, rashness, temerity, hardihood; impudence, sauciness, insolence, arrogance, presumption; licence, too great liberty; frolic, youthful pranks; *-թեամբ* S. Յանդգնաբար.

Յանդիման *pr. ad.* before, in the presence of, in the face or sight of, hard by, against, opposite, over against, in the view of, in the face, publicly, in public; *դէմ -,* face to face; front to front; *- իմ,* before me, in my presence; *- եկեղեցւոյ,* in face of the church; *- ամ̃ աշ̃ի,* in the face of the whole world; *- ամ̃ցն,* publicly, before all people; *ասել -,* to say to one's face; *- առնել, կացուցանել, ածել,* to present, to offer, to introduce, to represent, to exhibit, to set before the eyes, to shew, to remonstrate; *- առնել,* to reprove, to reproach, to blame; *- լինել, կալ,* to present oneself, to appear, to make one's appearance before, to shew oneself; *- մատչել, կալ,* to appear before.

Յանդիմանախօս *a.* saying to a person's face, in the presence of; contradicting, opposing; *-խօսութի s.* speaking face to face, dialogue, confabulation; *-կայ a.* opposed, present; *ad.* before, face to face; *- առնել,* to show, to prove, to demonstrate, to explain; *-կայութի s.* proof, argument, demonstration; reproach; *-կան a.* reprehensive, reproving; evident, manifest; *-կաց a.* present, assisting, in the presence of; *s.* assistant; *-կացութիւն s.* the being present, assisting, presence; proof, demonstration; *-մերժ a.* repelling or rejecting advice, spurning or despising admonition, insolent, insubordinate; *-պէս ad.* openly, obviously; evidently, clearly; *-տես a.* seeing face to face, clearly; *-բար, աց s.* presenter; *-բարութի s.* presentation; *-ւոր a.* apparent, plain, visible, evident; reproachful, reproving.

Յանդիմանեմ, եցի *va.* to reprehend, to reprimand, to blame, to reproach, to cast in one's teeth, to chide, to rebuke sharply, to revile, to rate, to scold; to present, to represent, to show, to demonstrate, to discover, disclose or unveil; to prove, to convince; *-իմ vn.* to be reprehended, reproached, chided; to be presented; discovered; convinced.

Յանդիմանիչ *s.* fault finder, censurer, admonisher; discover; demonstrative.

Յանդիմանութիւն *s.* reprehension, reprimand, admonition, correction, reproach; invective, scolding, chiding; representation, exposition; proof, demonstration, manifestation, statement; *ջուր -թե*, bitter water; *fig.* the waters of bitterness.

Յանդուգն, *դգունք a.* rash, foolhardy, audacious, adventurous, hardy, resolute, determined; *ad.* rashly, inconsiderately, audaciously, arrogantly, presumptuously, insolently, haughtily, petulantly; hardily, resolutely, determinedly.

Յանզգայիմ, *եցայ vn.* S. **Անզգայիմ**; to be or become apathetic; to be out of one's senses.

Յանիրաւի *ad.* unjustly, wrongfully, wrongly, unreasonably, iniquitously,

Յանխնայ S. **Անխնայ**. [illegally.

Յանկ, **Յանկա**..., &c. S. **Յանգ**, **Յանգա**... &c.

Յանկարծ *a.* sudden, unexpected, unforeseen; *ad.* unawares, unexpectedly, suddenly, on a sudden, abruptly, all at once; *int.* please God! would to God! may it please God; *- եթէ*, if by chance.

Յանկարծաբաց *a.* suddenly opened; *-բուխ a.* gushing forth unexpectedly; *-գիւտ a.* unexpectedly discovered; *-գոյն* S. **Յանկարծ** *ad.*; *-գործ a.* done suddenly; *-դէպ a.* happening unexpectedly, unforeseen, unexpected, unhoped or unlooked for; extraordinary, fortuitous, casual, accidental; *ad.* unawares, suddenly; by chance, fortuitously; *-զեղ անձրեւ s.* shower; *-թափ ad.* all at once, suddenly, impetuously, precipitately, inconsiderately, rapidly; *-ժողով a.* unexpectedly called together or assembled; *-խօս s.* improvisatore; extemporary speaker or poet; *-խօսեմ, եցի va.* to extemporize; to speak extemporally; to get up at a moment's notice; *-խօսութիւն s.* extemporizing; extempore speaking; improvisation; *-ծագ a.* shining forth or appearing suddenly; *-ծին a.* happening suddenly or unexpectedly; momentaneous, of short duration; *-կան a.* unexpected, unlooked for, unforeseen; *-կի a.* sudden, unexpected, unforeseen, unthought of, abrupt; *-, -իմն ad.* unawares, unexpectedly, quickly, suddenly, abruptly, all at once; *-հաս a.* happening unexpectedly, coming by chance, unlooked for, unexpected; S. **Յանկարծ** *ad.*; *- շտապ տագնապի, երկիւղ.* violent fright, panic, panic terror; *- մահ* or *օրհաս*, sudden, unexpected death; *-մահ a.* dead suddenly; *s.* sudden death; *- լինել*, to die a sudden death; *-շարժ a.* moved or moving suddenly; *-ցասումն լինիմ vn.* to be passionate, hasty, irascible.

Յանկարծերեւեաց *a.* momentarily seen. [*-ծօրէն* S. **Յանկարծ** *ad.*

Յանկարծոյն, *-ծում ժամու*, *-ծուստ*

Յանկարծօրեայ S. *-ծական*.

Յանկարծս *ad.* without suspicion, confidingly. [&c.

Յանկաւոր, **Յանկեմ**, &c. S. **Յանգ-**,

Յանհնարիցն *է*, **Յանհնարից** *գոյ v. imp.* it is impossible, it can't be done.

Յանձանձաբար *ad.* providently, carefully, diligently.

Յանձանձանք *s.* care, pains, solicitude, assiduity; management, gestion, expedition.

Յանձանձեմ, *եցի va.* to take care of, to pay attention to, to be careful of; to provide for, to protect, to treat with much care; to manage, to administer; to expedite.

Յանձանձիչ *s.* careful person, provider, protector, manager, director.

Յանձն *a.* recommended; **Այ** -! God be with you! Adieu! *- է, եղեւ, եղիցուք, եղեալ v. imp.* to resign, trust, submit, abandon or recommend oneself to; *- առնել* S. **Յանձնեմ**; *- առնուլ*, to assume responsability or care, to undertake to, to oblige or pledge oneself to do anything; *չառնուլ -*, not to accept, to deny, to refuse, to reject, to disallow; S. **Անձն**.

Յանձնաժողով *s.* commission; *անդամք -ոյ*, the members of the -; *- կարգել*, to appoint or name a -.

Յանձնապաստան *a.* presumptuous, arrogant, presuming, self-conceited, confident, consequential; *- լինել* or *-իմ vn.* to presume too much on oneself, to be self-conceited, arrogant, to trust to, or to rely on oneself, to assume a consequential air or look, to arrogate, to pretend to; *-ութիւն s.* presumption, self-conceit, consequentialness, arrogance; *-թք ad.* presumptuously, consequentially, arrogantly.

Յանձնառական *a.* acceptable, worth accepting or taking; voluntary, avowed, accepted; *- պատուիրան*, positive precept; *-առու, աց s.* commission-agent, factor; *-առուի s.* acceptance, acceptation, consent, engagement, avowal, approbation. [ment.

Յանձնավարձք s. commission-pay-

Յանձնարար, աց s. employer; principal; -ական a. in commission or recommandation; - ժողով, commission; - թուղթ, letter of recommendation; - - քահանայից, dimissory letter; - - դեսպանաց, credentials; -ուի s. commission, order; recommendation; mission; delegation; solicitation; -եմ, եցի va. to commission. [give a command.

Յանձնեկ, աց s. order; - առնել, to

Յանձնեմ, եցի va. to recommend; to deliver, to commend, to put or give into the hands of, to deposit; to resign, to leave; to intrust, to confide, to trust, to rely on; to impose, to charge, to order.

Յանձնկալութիւն s. acceptation.

Յանուար, ի s. January. [jansenism.

Յանսենեան s. a. jansenist; - աղանդ,

Յանսոուս S. Ընսոուս.

Յանց, ից s. fault; sin; -ական a. subject to sin, guilty, culpable.

Յանցանեմ, ցեայ, ցուցեալ vn. to commit a fault, error or crime; to transgress, to trespass, to sin; to fall in error, to fail, to do amiss, to stumble, to go astray; to abuse, to offend, to give offence, to wrong, to injure; S. Թեթեւ.

Յանցանք s. transgression, fault, wrong, offence, error, fall, sin, trespass, crime, delinquency; իմովս -նօք, through me, through my fault; -նս համարել ումեք, to impute as a crime to; S. Ընկենում, Թեթեւացուցանեմ.

Յանցաւոր a. faulty, guilty, delinquent, culpable, criminal; - օրինաց, transgressor, violator, criminal, delinquent; - զանձն դաւանել, խոստովանել, to confess one's fault, to plead guilty; -ութիւն s. culpability, transgression.

Յանցեմ, եցի, եալ S. Յանցանեմ.

Յանցեցուցիչ S. Յանցուցիչ. [ցանք.

Յանցուած, ոց, -ուի, -ուան S. Յան-

Յանցուցանեմ va. to cause to transgress or to sin, to induce to crime; -ուցիչ a. causing sin.

Յաշտ, ից s. idolatrous sacrifice or oblation; -ածին a. born through a sacrifice; -արար s. sacrificer, pagan priest.

Յաշաղ, ոյ s. fascination, evil-eye, charm; - or -անք s. envy, rancour; ill-will; -եմ, եցի, -իմ, եցայ vna. to envy, to be envious of, to pine away with envy, to be eaten up with envy; to bear malice, to disparage, sneer or rail at, to attack through ill-will or malevolence; -կոտ, աց a. envious, jealous, malicious, malivolent; fascinating, bewitching, enchanting; -ուի -ուան S. Յաշաղանք.

Յապահով a. sure, safe, secure, out of danger, assured; s. security, safety; place of safety, shelter; -ս լինել, to be in security, safe, sheltered; - or -ս առնել, to assure, to secure.

Յապահովագրեմ va. to secure, to insure, to assure; -գրող s. insurer, underwriter; -գրութի s. insurance, underwriting; մուրհակ -թէ, policy of insurance; S. Յապահովութիւն.

Յապահովանամ, ացայ vn. to be sure, certain, assured, tranquillized.

Յապահովացուցանեմ, -վեմ, եցի va. to assure, to reassure, to tranquillize, to remove a person's fears; to guarantee, to give security for.

Յապահովութիւն s. security, safety, surety, certitude; quiet, tranquillity.

Յապաղ a. very patient, very hopeful, long-suffering.

Յապաղանք s. delay, hinderance, retardation; adjournment, putting off, procrastination; առանց -նաց ad. without delay, forthwith, immediately, instantly, at once.

Յապաղեմ, եցի va. to defer, to put off, to procrastinate, to prorogue; to retard, to hinder, to stop, to protract, to delay; to prolong, to lengthen; to temporize; S. Յապաղիմ.

Յապաղեցուցանեմ S. Յապաղեմ va.; -ուցիչ a. retarding; hindering.

Յապաղիմ, եցայ vn. to delay, to tarry, to remain; to linger, to loiter, to be late. [suspensive.

Յապաղիչ a. delaying, prorogative,

Յապաղկոտ a. tardy, slow; loitering; temporizing.

Յապաղութիւն, -ուան s. delay, hinderance, impediment; putting off, delaying, protraction, procrastination, prorogation, respite; temporizing.

Յապայ, առ - ad. afterwards, next; S. Ապա.

Յապանաս, Յայպանաս, ի a. despising, scorning, contemning; s. despite, disdain; outrage; – *առնել*, to injure, to outrage, to affront; to curse.

Յապաւանք *s.* retrenchment, cutting off, suppression, diminuition; mutilation.

Յապաւեմ, եցի *va.* to retrench, to curtail, to diminish, to cut; to mutilate, to castrate; to cut off, to abridge; to suppress; – *զաւելորդ ուղէշս*, to prune, to lop, to trim, to cut; – *ըղծառս*, to detruncate; – *զթեւս*, to clip a bird's wings; – *զհերս*, to shear, to clip; to shave; – *զականջս*, to crop ears; –*ւիմ* *vn.* to be pruned, cut off, &c.; – *զերեսօք* or *առ երեսօք*, te be close shaven. [trenchant sword.

Յապաւիչ *s.* pruner, lopper; *սուր* –,

Յապաւումն S. **Յապաւանք**.

Յապուրակի *ad.* hastily, in a hurry, suddenly, quickly, at once.

Յաջող *a.* favourable, propitious, advantageous, prosperous, commodious; – *է*, it is favourable, &c.; it is time, it is the favourable moment; – *ելք*, happy issue.

Յաջողաբախտ *a.* lucky, fortunate.

Յաջողակ, աց *a.* adroit, clever, skilful, expert, capable, apt; industrious; nimble, expeditious, quick, alert; S. **Յաջող** & **Ջեռն**; –*աբար* *ad.* adroitly, dexterously, cleverly, skilfully, expertly, capably; –*ութի* *s.* dexterity, address, cleverness, aptitude, ingenuity, ability, skill, expertness. [handed.

Յաջողաձեռն *a.* S. **Յաջողակ**; lucky-

Յաջողապէս *ad.* prosperously, happily, commodiously.

Յաջողեմ, եցի *va.* to prosper, to make prosperous, to favour, to second, to facilitate; to direct, to govern; to do, to operate, to act; –*եաց մեզ ըստ բաղդի տեսանել*, we were so fortunate as to see; –*իմ* *vn.* to prosper, to be prosperous, successful or fortunate, to have great success, to thrive, to succeed in, to contrive to, to get on prosperously, to reach or attain one's aim, to come to a good issue, to terminate propitiously; – *ի վեր ք̃ զանկն_կալութիւն* or *զկարծիս*, to succeed against all probability; *ոչ* –, *չ*–, to be unsuccessful, to fail, to miss one's aim, to be baffled, to miscarry, to be greatly disappointed; *յաջողեսցիս, յաջողեսցի քեզ*, you will fully succeed; all will be well with you.

Յաջողուած, ոց *s.* prosperity.

Յաջողութիւն *s.* success, prosperity, good luck or fortune, thriving, happy state of affairs; efficacy, virtue; convenience, leisure, ease; opportunity, occasion; –*ք*, achievements, exploits, heroic acts; –*ք̃* *ad.* successfully, with success; – *ի դէպ գալ ումեք*, to be favoured, befriended; – *ըստ բաղդի լեալ նմա*, fortune befriended him, he had the fortune to; S. **Ըմպեմ**.

Յաջողումն S. **Յաջողութիւն**; – *տալ*, to ensure the success of.

Յաջորդ, աց *s.* successor; heir, inheritor; *a.* following, next; succeeding, subsequent, posterior; –*ք*, posterity; –*աբար* *ad.* successively, consecutively, one after the other; –*ական* *a.* successive, consecutive; –*եմ, եցի* *va.* to cause to succeed, to replace; – or –*իմ, եցայ* *vn.* to succeed, to come after, to follow next, to take the place of; to inherit, to stand next heir; to follow, to ensue, to result, to spring or proceed from; –*ութիւն* *s.* succession; inheritance; continuation, order, series; – *իրաց*, series of affairs; – *աղետից, եղեռնութեց*, succession, concatenation, series of misfortunes, of crimes.

Յառաջ, –ս *s.* front, front part, fore part; *a.* previous, former, prior, anterior; *ad.* before, in front, overagainst; previously, formerly, heretofore; first, at first, at the commencement; –, *եւ* –, afterwards, at a later period, in the sequel, eventually; –*քան* *pr.* before, ere; – *քան զարեւ*, before the sun was; – *ք̃ զա̃մ*, first, first of all, in the first place, before all things, first & foremost; – *ժամանակաւ*, anciently, formerly, long since, in days of yore; *ժամու* –, an hour before; – *եւ զկնի*, before & behind; *ոչ* – *ոչ զկնի*, neither before nor behind; – *կոյս*, forward; – *բերել*, to bring before, to present; to produce, to cause, to engender, to occasion; to allege, to adduce, to quote, to cite; – *բղխել* or *գալ*, to derive, to come or proceed from, to emanate; to ensue, to result, to be produced or born from; – *անցանել*, to make progress, to improve; – *ունել*, to present for choice; – *առնուլ*, to adduce, to draw, to bring; – *կալ, կալ* –, – *մատչել*, to present oneself, to come forward; -*մատչել*, to advance further; -*հետեւել*, to precede, to escort, to convoy; -*մատուցանել*, to cause to advance or to progress; to raise, to elevate, to promote; to bring to an issue; -*երթալ*, to advance, to gain ground, to progress, to improve; -*ածել*, to continue, to go on; -*վարել զբանսն*, to gather up the broken thread of conversation, to continue, to go on to say, to proceed in a discourse, to resume; *անդր եւս* - *տանել*, to push beyond, to stretch too far; -*արկանել*, -*ն դնել*, to propose, to put forward; -*իսկ ասացի*, I said already.

Յառաջաբաժին *s.* privilege, prerogative, special grant or endowment.

Յառաջաբան, *ից s.* preface, prologue, preliminary dissertation, prefatory discourse, preamble, exordium, prelude, prolegomena; *a.* speaking first; -*եմ*, *եցի vn.* to speak first; to open the proceedings; to make a preface or introduction; to give as a specimen; -*ութի s.* S. **Յառաջաբան**; the being the first to speak; prediction; -*բերական a.* pronounced, uttered; -*բերեմ* S. **Յառաջ բերեմ**; *vn.* to be produced; to advance, to progress; -*բերութիւն s.* presentation; preposition, propounding; pronunciation, utterance.

Յառաջագահ *a.* placed in the chief seat, seated in the highest place; *s.* president; -*ք*, precedency, primacy, the first, highest or most honourable place; -*գէտ a.* foreknowing, prescient; instructed beforehand; forewarned; -*գիտութիւն s.* prescience, foreknowledge; -*գիր a.* written beforehand; -*գիւտ a.* known or discovered precedently; pre-eminent; -*գնաց a.* preceding, foregoing, antecedent; -*գոյն a.* anterior, previous, precedent, former, prior; *ad.* before, heretofore, beforehand, antecedently, previously; formerly, anciently; -*աւուրբք*, some days before; -*քան*, before; *ի -գունէ*, a priori; -*գոյուի s.* pre-existence; -*գուշակ* S. **Նախա-**; -*գրեմ va.* to write about or treat of antecedently; -*գրեալ a.* predicted, foretold; aforesaid, above mentioned.

Յառաջադաս *a.* prior, placed before, having the precedence; pre-eminent; foregoing, precedent; -*եմ*, &c. S. **Նախադասեմ**, &c.; -*դէմ a.* advancing, progressing; improving, making proficiency; *ad.* forward; *s.* coryphæus; proficient; -*է*, he is advancing in his studies; *երթալ* - *եւ մեծանալ*, to improve; to increase in prosperity; *իւր անձն* - *յաջողէին*, that man prospered greatly; -*լինել* or -*դիմեմ vn.* to advance, to go forward, to progress, to make progress, to profit, to succeed; -*դիմութի s.* advancement, progress, improvement, amelioration; -*դիր a.* placed before, propounded; -*դրեմ*, *եցի va.* to set before, to propound; to propose; *vn.* to purpose, to project, to devise, to form a design or resolution; -*դրութի s.* proposition; design, project, intention.

Յառաջախաղ, -*աց a.* foregoing; progressive; -*գունդ*, advanced guard, vanguard; -*խաղացութիւն աստեղաց*, course of the stars; -*խոհ a.* premeditating, deliberating beforehand; premeditated; -*լինել*, to premeditate; to provide; -*խոհութիւն s.* previous deliberation, premeditation; -*խօս a.* foretelling, predicting; presuming to speak first; pert, petulant, saucy, rash; -*խօսութի s.* prediction, prophecy.

Յառաջածագ *s. mech.* resultant; -*ծանօթ a.* foreknown, predicted, foreseen; -*ծանօթութի s.* foreknowledge, foresight, presage; -*ծեմ*, *ծի va.* to produce, to create; -*ծու*, *աց s.* producer, author; -*ծուի s.* production, creation.

Յառաջակամ *a.* predisposed, spontaneous; -*ուի s.* predisposition, spontaneity; -*կառոյց a.* built or constructed previously; -*կատար a.* Perfect from all eternity; done or finished before; -*կարգ a.* pre-ordained, destined; decreed; first in order; -*կարգութի s.* first building or construction; -*կարկառ a.* prominent, jutting or leaning out; -*կաց a.* present, assisting; first in order or rank, primary, principal, chief; coryphæus; -*կողմն s.* the first place; the front, the fore part; -*կրթակ a.* familiarized or tamed beforehand.

Յառաջահայեաց *a.* provident, prudent, cautious; -*լինել*, to foresee; -*հաս a.* arrived before or first; -*պատիւ* or -*ուի s.* prerogative, privilege; -*հաւատ a.* believing first of all men;

-հոգակ, &c. S. Նախահոգ, &c.

Յառաջաձայն a. predicting, prophesying; predicted, prophesied; -եմ va. to predict, to prophesy; -ութիւն s. prediction, prophecy; -ձգութիւն s. promotion, advancement; -ձիգ; S. -կարկառ.

Յառաջամասն, -ութիւն S. Յառաջաբաժին; -մատոյց a. standing forward, presenting or offering oneself, eager, forward, earnest, assiduous; s. competitor; - լինել. to advance, to present or offer oneself, to be forward, eager, warm; -մարտ s. skirmish, brush; -, -իկ or -իչ s. skirmisher; champion; - զօրք, the flower of the army; -միտ a. generous, liberal; voluntary; - լինել. to offer, to give freely or spontaneously; to be full of good-will, ardour or eagerness; -մուխ ad. in pushing forward, in advancing; - երթալ, to open a way through & advance before all; -մուտ a. going in or entering before; -մտութիւն s. eagerness, good-will, cheerfulness.

Յառաջանամ, ացայ vn. to advance, to go or move forward, to precede, to walk on; to advance, to progress, to improve; to have beginning, rise or origin, to be born; -նիստ S. Նախագահ; -նցակ, -նցուկ s. the Passover; the Paschal lamb.

Յառաջաշաւիղ a. preceding; s. precursor, guide.

Յառաջաչափ s. the first rule or regulation.

Յառաջապահ, աց s. advanced post, sentry, sentinel; out-post, --picket; - դիտաւոր mar. look-out man, sentry; -պահեստ s. preservative, precaution; a. preservative, precautionary; -պատուեմ va. to prefer, esteem or honour more; -պատում a. announced, narrated beforehand.

Յառաջասաց, -եալ a. predicted, foretold, prophesied; -ութիւն s. prediction, prophecy; -սուն a. fed or brought up beforehand; -ստեղծ S. Նախաստեղծ.

Յառաջավաստակ a. working beforehand.

Յառաջատեմ va. to advance, to surpass; - or -տիմ, եցայ vn. to advance, to progress, to improve; to outstrip, to surpass, to excel; to push into, to penetrate; -տես, աց a. foreseeing; provident; S. Զգուշութիւն; - լինել. to foresee; -տեսութիւն s. foresight, prevision; -տեսուչ a. provident; -տուն s. S. Յառաջադիմութիւն; arith. progression; - հասակի, growth, increase; - ի պատուի, promotion; ի վատթարն -, getting worse, deterioration; demoralization.

Յառաջացոյց a. shewing or shewed beforehand.

Յառաջաքաղերթ a. big-, pot- or tun-bellied.

Յառաջգիտական a. foreknown; -գիտութիւն s. prescience.

Յառաջեմ, եցի vn. to precede, to forego, to go or march before; to be or get before, to advance, to move or go forward; to arrive before, to anticipate; to govern, to lead, to guide; ժամացոյց իմ -ջէ, my watch goes too fast; -ջէ գործն, the work is progressing.

Յառաջեպիսկոպոս s. archbishop.

Յառաջեցուցանեմ va. to advance, to push on, to urge on, to bring or drive forward, to accelerate, to quicken; to cause to advance, to help on.

Յառաջընթաց a. foregoing, preceding, previous, antecedent, precedent; s. fore-runner, precursor, outrider; antecessor, predecessor; - լինել. to precede, to forego, to fore-run, to outride; -ընծայ a. offered beforehand; s. first fruits; fig. the first proselyte.

Յառաջիմաց a. provident.

Յառաջխաղացութիւն s. advancement; artistic progress; -խօսութիւն s. prediction.

Յառաջձգուն S. Յառաջաձ-.

Յառաջմղումն s. mech. propulsion, propelling.

Յառաջնմէ ad. in the beginning, primitively; -նումն ad. first, firstly; antecedently.

Յառաջշարժութիւն s. progress, procession.

Յառաջոյ, -ջու ad. before, in time past, formerly; -ջուստ ad. before, on the front or front part.

Յառաջսարկաւագ S. Նախաս-.

Յառեմ, եցի va. to hold or stretch out or forth; to push or drive in, to cause to enter or penetrate, to fix in; - զաչս or զակն, to look at fixedly, to rivet one's gaze on, to gaze earnestly on, to have the eyes fastened upon; - զգլուխն ընդ պատուհանն, to face, to come to the window, to look out, to present oneself, to appear; - զձեռս, to stretch forth one's hand; -իմ vn. to stretch out the head to see; to stretch, to extend, to thrust; to fasten or stick on, to be fixed or fastened on, to heed,

to dwell on; — մտօք, ի խորհուրդս, to contemplate, to speculate upon, to meditate or consider attentively, to penetrate, to examine thoroughly; — յոք, յառեալ կալ or հայել յոք, to fix the eyes or the gaze on a person; — ի գուզնաքեայս, to be fond of trifles; աչք իւր անքթիթ յառեալ կային ի քաջազն, his eyes were fastened on that brave man.

Յառնեմ, յարեայ, արի, յարուցեալ *vn.* to rise, to arise, to get up, to rise or stand up, to rise again; to awake, to be roused, to wake out of sleep; to resuscitate, to come to life again, to live again; — ի մեռելոց, to rise from the dead; — ի վերայ, — ընդդէմ, — ոսոխ հակառակ ուրուք, to rise against, to rebel or stand up against, to revolt, to mutiny; անդրէն —, to rise anew, to get up again; յարեաւ միւս եւս խնդիր, another question arose; արի, arise! ո՛ն արիք, get up! արիք ընդառաջ նր̅, go to meet him; յարեաւ յաթոռոյն, he rose from his seat, he got up from his chair.

Յառնումն ի վերայ. assault, attack.

Յառում, ռայ, ռիր S. Յառիմ.

Յառումն *s.* gazing, stare; contemplation.

Յասմիկ, միկի, –մին or –մի *s. bot.* jessamine, jasmine.

Յասպի, պւոյ, –պիս, պսոյ *s.* jasper.

Յա̃ծուստ *ad.* from God, of God.

Յատակ, աց *s.* bottom; pavement; floor; ground, earth; the buttocks; — հայրենի or հայրենեաց, native land or country, birth-place, home; — գետոյ, canal, bed of a river; — աղիւսակերտ, brick pavement; — սալայատակ, stone pavement; — նաւու, keel of a ship; առ —աւ կործանել, քանդել մինչեւ ց— or —ս, to raze to the ground, to level or lay even with the ground, to demolish, to raze or pull down; to sap, to undermine; լի լինել գետոյն յա̃մ —ս իւր, to be swelled very high, to rise, to swell beyond, to overflow.

Յատակաբաց *a.* of which the bottom or bed is exposed; — բաժանել զծով, to divide the sea & lay bare its bed; –բուղխ *a.* growing straight; –ագիծ *s.* plan; առնուլ զ— քաղաքի, to trace or take the plan of a town; –նամ *vn.* to freeze, to be frozen; –ւոր *a.* solidly bottomed; paved.

Յատակեմ, եցի *va.* to raze to the ground, to cast down, to dismantle, to cast to the earth, to overthrow, to destroy, to demolish utterly; *fig.* to exterminate, to annihilate, to kill, to cause to perish; to pave, to flag, to cover with pavement.

Յատակընթացք *s.* practicable road.

Յատակինք *s.* dregs, lees, sediment; S. Մրուր.

Յատակիչ *s.* destroyer, exterminator; paviour.

Յատակումն *s.* paving.

Յատանեմ, ատի, Յատեմ, եցի *va.* to prune, to dress, to lop, to trim, to clip.

Յատանող *s.* pruner, lopper, vine-dresser.

Յատկաբանութի̃ *s.* idiom, idiotism; –բար *ad.* properly, specially, particularly, expressly, precisely; –կան S. Յատուկ *a.*; –նամ, ացայ *vn.* to be appropriated, separated, dintinguished; –պատում *a.* precise, narrated in detail, detailed, particularized; –պէս S. Յատկաբար; –ցուցանեմ *va.* to appropriate, to appropriate to oneself, to make one's own; –ցուցիչ *s. gr.* genitive or possessive case.

Յատկեղ *a.* own, essential.

Յատկութիւն *s.* property, attribute, particular, peculiarity, peculiar character; — լեզուի, the character or genius of a language.

Յատոց, աց, Յօտոց *s.* pruning-knife, --bill, hedge-bill, bill-hook.

Յատուկ *a.* proper, own, particular, special, peculiar, private; essential, natural; alone, separate; singular, unexampled, alone of its kind; cutting, sharp, taunting (answer); *ad.* S. Յատկաբար; — անուն, proper name.

Յատումն *s.* pruning, lopping.

Յար *a.* adjacent, adjoining, contiguous, next, attached, joined; equal, conformable; *ad.* always, continually, incessantly; — եւ նման, — եւ յարմար, quite alike, resembling; — միանգամայն, all at once; — եւեթ, — եւ հանապազ, successively, often, frequently, very often, many times.

Յարաբարդ *a.* heaped up; *gr.* compound of three words; –եմ *va.* to heap up, to agglomerate; to compound; to add; –ութիւն *s.* heap, accumulation; addition; –բարձր *a.* very high; –բաց *a.* ever-open; –բերական *a.* relative; –բերեալ *a. gr.* antecedent; –բերութի̃ *s.* relation, analogy, connexion, affinity, dependence, pertinence; ունել –, to relate to, to concern, to belong to, to be connected with; -բորբոք a. ever-burning, inflamed; -բուղխ S. Մշտա–; -բուսիկ a. ever-springing, ever reviving; -դայ S. Անպակաս; -դեմ, եցի va. to insolate, to expose to the sun or to the open air; to hang; -դոմ vn. to be near or present, to assist; -դոյ a. always present; inherent, innate, inborn; -դոյութիւն s. presence; -դումն s. insolation; -դալար a. s. evergreen; -դիր a. adjacent; -դրաբար ad. continuously; -դրական a. apposite, addible; affixed; -դրեմ, եցի va. to appose, to set, to subjoin, to add, to append, to affix; -դրութ̃ի s. apposition; addition, annexation; combination, composition; -զուարթ a. ever merry, cheerful, joyous; -զուարճ a. ever-pleasing; always green; -զօդ s. alloy, alloying; – տառից տպագրութ̃ե, type-metal; -թաթաւ a. always soiled or sullied, dirty; -թռեալ a. always flying, fluttering, or hovering; -ժամ a. continuous, assiduous; ad. at every hour, at all times, always, evermore, continually; -լեզ a. always licking; s. vampire, blood sucker; -խառնիմ vn. to be joined, united, mixed together; -ծիծաղ a. ever-smiling, cheerful, pleasant, merry, gay; -ծոյ a. fellow; -ծուփ a. always fluctuating, agitated, troubled; – ի փրփրադէզ կոհակաց, ever beaten by the foaming waves; -կայ a. ever-living, imperishable, everlasting, permanent, perpetual; ad. continually, always, incessantly; constantly, eternally; s. epact; gr. preter-imperfect; ast. celestial hemisphere; -կայանամ S. -կայիմ; -կայեմ, եցի va. to confirm, to affirm; to eternize, to perpetuate; -կայիմ, եցայ vn. to be permanent, stable, to continue, to last, to be perpetual, to endure for ever; -կայութ̃ի S. Մշտնջենաւորութ̃ի; -կատար s. gr. preter-perfect or compound; aorist; -կարգեմ va. to add, to subjoin, to conjoin; -կարգութիւն s. perpetual order; continuation; -կէզ a. perpetually burning or burnt; -կիրթ a. very erudite, learned; -կից a. adjoining, contiguous, joined, united, connected; accessory; – մասնիկ gr. particle, affix, suffix; -ք, accessories; attendant circumstances; -կոծ S. Յարածուփ; -կցաբար or պէս ad. conjointly, connectedly; accessorily; -կցեմ va. to join, to conjoin, to connect, to league; -կցիմ vn. to be joined, united, conjoined or connected; -կցութիւն s. conjunction, connexion, coherence, cohesion, adhesion; chem. affinity; – գաղափարաց, association of ideas; – ընտրական chem. elective affinity; -հետեւիմ vn. to follow always, inseparably to accompany; -հիւսեմ va. to join, to compound, to connect, to affix; to weave, to intertwine; -հիւսումն s. conjunction; texture; -հոլով a. always moving round; -ձայն a. mus. diatonic; – ձայնարան, – gamut; -ձգեմ va. to continue, to prolong, to cause to last; -ձգութիւն s. continuation, duration, prolongation; chem. affinity; -ձիգ a. prolonged, continual; s. gr. preter-imperfect; -ճօճ a. always oscillating or shaking; troubled or agitated continually; -մուր a. very solid, firm; thick; dark, obscure; յարամրի ի ներքս մտանել, to obtrude or introduce oneself by stealth, to insinuate or worm oneself into; -նամ, ացայ vn. to continue, to last, to remain, to persevere, to be perpetuated; to join, to unite, to be added; -նման a. ad. quite the same; -նուանեմ va. to denominate, to name, to call; -նուն a. denominative; concrete; -նունութ̃ի s. denomination; affinity or resemblence of words, paronomasia; -շարժ a. always in motion, inconstant; -շարժութ̃ի s. perpetual motion; mutation, alteration; -շեշտ, -շեշտոլոր a. accented on the penultimate; -շունչ հողմ s. trade-winds; -շրջիկ ունեմ va. to accompany every where; -պարոյկ a. circumflected on the penultimate; -պտուղ a. always fruitful; -ջան a. very diligent, indefatigable; -առնում, -առցեմ, ցի va. to assume together; to employ, to make use of continually; -սական s. paraphrastical; s. S. Յարասութ̃ի; -սաց, ից s. paraphrast, paraphraser; -սեմ, եցի va. to paraphrase; -սութիւն s. paraphrase; -տեւ, ւակ a. persevering, steadfast, permanent, everlasting; eternal, perpetual, endless; -տեւեմ vn. to persevere, to continue, to remain, to persist, to last, to subsist, to perpetuate; -տեւութ̃ի s. perseverance, assiduity; perpetuity, endless continuity, everlastingness; *-տիւ* *a.* always shining, ever luminous; *-արթուն* *a.* ever alert or awake; *-արկանել* *va.* to appose, to subjoin, to add; to confront; *-ցոյց* *s.* example, model; idea, design; prototype; paradigm; *-փթիթ* *a.* ever-shooting or blossoming; *-փոխ*, *-փոփոխ* *a.* inconstant, continually changing; *-փոխել* *va.* to change successively; *-քարշել* *va.* to attract.

Յարգ, *ի* *s.* price, value; valuation, estimation; esteem, consideration, high value or opinion, credit, merit, repute, reputation, fame; importance, weight; *- դրամոյ*, standard, quality.

Յարգական *a.* respectful, deferent.

Յարգանք *s.* respect, veneration, deference, reverence, consideration, esteem, regard; honour; compliments.

Յարգաւոր *a.* esteemed, valued, precious.

Յարգել, *եցի* *va.* to respect, to pay respect to, to honour, to render honour, to revere, to think very highly of, to value highly; to esteem, to value, to prize, to make much of, to account, to consider; to exercise, to employ, to make use of, to turn to account; *- զհանճար, զտաղանդ*, to employ or exercise one's talents.

Յարգի, *-գոյ* *a.* respectable, honourable, estimable, dear, precious, commendable; good; reverend; *- դահեկան*, current money; *օր -գոյ*, feast-day.

Յարգուէ. *-գուն* S. **Յարգանք**. *-գի*.

Յարդ, *ից* *s.* straw; *- մանրեալ*, chopped or small -; *-իւ պատել*, *լնուլ*, to cover, fill or stuff with -; *ծրարել -իւ*, to pack in -.

Յարդ, **Արդ**, *ուց* *s.* structure, form, ornament; *ի - եւ ի զարդ գալ*, to be formed; *ի զարդ եւ ի - եւ ի կերպարանս ածել*, to shape or form & embellish.

Յարդալից *a.* full of straw; *- անկողին*, straw-mattress, --bed; *-վաճառ* *s.* straw-dealer; *-տեսակ* *a.* like straw.

Յարդար *a.* fitted up, adorned, furnished, arranged, contrived.

Յարդարանք *s.* ornament; finery.

Յարդարել, *եցի* *va.* to fit up, to arrange, to adjust, to put in order; to fine, to refine; to form, to fashion, to dispose; to adorn, to embellish; to ameliorate, to improve, to better the condition; to make, to do; *mus.* to tune, to put in tune, to accord; *- զսեղան*, *զճաշ*, to get ready, to prepare, to get dinner ready; *- զանկողին*, to make the bed; *- զսենեակ*, to do the room; *- զեղունգունս*, to pare one's nails; *- զճրագ*, to snuff the candle; *- զհերս*, to adjust, dress or deck one's hair; *- զելս իրացն*, to organize, to regulate, to put in order; *ճակատ առ ճակատ -եալ*, drawn out in battle-array; *սեղան կազմ եւ -եալ*, table ready covered, a well spread table.

Յարդարիչ *a.* putting or setting in order, fitting up, preparing; adorning; *s.* orderer, regulator; refiner; *- ճրագի*, snuffers.

Յարդարումն *s.* dressing, fitting up, arrangement, adjustment; ornament, embellishment; *-ուն* S. **Յարդար**.

Յարդգող, *ի* *s.* galaxy, milky way.

Յարդիմ *vn.* to become straw.

Յարելութիւն *s.* adherence, conjunction, connexion.

Յարել, *եցի*, *-եցուցանել* *va.* to join, to attach, to tie, to annex, to affix, to add; to attribute, to impute, to ascribe; to admit to; *արատ ինչ - յոք*, to spot, to stain, to maculate, to defame; *յինքն -*, to become attached to.

Յարենամ, **Յարիմ**, *եցայ* *vn.* to be joined, united, attached to, to adhere; *fig.* to adhere, to be attached to; *- յոք*, to take the part of, to follow, to keep company with, to stand by the flag of; *- ի կարծիս*, *ի կողմն*, to embrace an opinion, to go over to the opinion, to adopt, to side with, to join a party; *- ի սէր կանանց*, to abandon oneself to lasciviousness.

Յարեւանամ, *ացայ* *vn.* to follow, to keep close to. [always.

Յարընթաց *a.* running or flowing

Յարթմնի *ad.* wide awake, waking.

Յարկ, *աց* *s.* roof; ceiling; story; *fig.* roof-tree, roof, home, house; shelter, refuge, cover; *- բնակութեան*, abode, dwelling; *ընդ -աւ* *ad.* under shelter, under cover, in security, secure or sheltered from; *- ի վիմի*, tomb, sepulchre; *բառնալ զ-ն*, to unroof.

Յարկաբնակ *a.* dwelling under a roof; *-ծածուկ* *a.* roofed, covered by a roof; under cover or shelter; buried in ruins; *-կից a.* dwelling under the same roof, in the same house, cohabiting.

Յարկանեմ, *կի, -նիմ, կայ, -կեմ, եցի vna.* to roof a building, to put the roof on; to spread like a pavilion; to cover, to hide; *ի վերայ քո որդն յարկցի*, the worms will cover thee.

Յարկաշինութիւն *s.* roofing.

Յարկաւոր *a.* roofed; storied, with stories.

Յարկիկ *s.* a small, wretched dwelling.

Յարկիչ *s.* roofer; *- կղմինտրոց*, tiler; *- հերձաքարիւ*, slater; *- յարդիւ*, thatcher.

Յարձակ *յարձակ ad.* frankly, boldly, intrepidly; *- խաղալ*, to advance rapidly, at double step.

Յարձակեմ, *եցի, -եցուցանեմ* S. *Արձակեմ.*

Յարձակիմ, *եցայ vn.* to assail, to affront, to attack, to storm the breach; to dash, rush or fall upon, to pounce upon with violence, to dart or fall on; *- ի ներքս*, to enter violently, forcibly, impetuously; *արտաքս -*, to make a sortie; *- ի դարանացն*, to leap from one's hiding-place; S. *Զհետ*; *- յոք*, to attack one; to affront, to provoke; *յիրեարս -*, to attack each other, to fall upon one another.

Յարձակումն *s.* assault, attack; aggression, invasion; *առնուլ -կմամբ*, to storm, to carry by storm; *յինքն ընդունել զ- ուրուք*, to sustain an assault, to resist an attack.

Յարմար, *այ a.* befitting, suitable, fit, proper, congruous, decorous; commodious, easy; competent, sufficient; capable, clever, apt, fit, qualified; *ad.* S. *Յարմարապէս.*

Յարմարաբան *a.* speaking cleverly or suitably; *-ութ̄ի s.* connexion, coherence; *-դիր a.* elegant (writer); *-դրական a.* syntaxical; *-դրեմ va.* to write correctly or elegantly; *-դրուի̄ s.* syntax; orthography; *-դրութիւն s.* symmetry, proportion; *-կան* S. *Յարմար a.*; *-կից a.* symmetrical, proportioned; analoguous; *-րանք* S. *Յարմարութ̄ի*; *-պէս ad.* suitably, well, fitly, properly, decently; *-վէպ a.* told or related in a befitting manner; *-ւոր* S. *Յարմար a.*

Յարմարեմ, *եցի va.* to adapt, to make proper or fit, to qualify, to proportion, to accommodate, to arrange, to adjust; *mus.* to tune, to accord, to put in tune; *-իմ vn.* to suit, to be proper or suitable, to befit, to become; to match, to square with, to sort; to correspond, to answer; to agree, to be adapted.

Յարմարուած, *-ութ̄ի, -ումն s.* fitness, suitableness, adaptability, conformity, analogy, congruity, concordance; proportion, symmetry; attitude, adaptation, application; aptitude, disposition, capacity, ability, sufficiency; *mus.* accord, harmony, concord.

Յարմնիմ, *նեցայ vn.* to root, to take root, to last, to continue, to be permanent.

Յարնչական *a.* relative, correlative; *-ուի̄ s.* relation, correlation.

Յարնչիմ, *չեցայ vn.* to relate or belong to, to concern, to regard.

Յարոյցք *s.* overflow, inundation.

Յարութիւն *s.* resurrection; act of rising; *fig.* elation, puffing up, pride, haughtiness; *օր -թե*, sunday; *-ական a.* pertaining to the resurrection; *-ակից a.* sharing or participating in the resurrection.

Յարումն *s.* adhesion, adherence, union; *fig.* attachment, adherence; *chem.* agregation.

Յարուվէճ *s.* continual disputation, contest, strife.

Յարուցանեմ, *ցի va.* to raise, to raise up, to cause to appear; to erect, to set upright; to awake, to wake up, to arouse; to revive, to resuscitate, to bring to life again; to stir up, to excite, to suscitate, to cause to revolt, to agitate, to move, to provoke; to raise, to build, to elevate, to erect, to set up, to construct; *- զաւակ*, to give sons or posterity; *զօր -*, to raise troops, to make levies of soldiers; *- հողմ ի ծովու*, to cause a wind to blow on the sea; *- վրէժխնդրութ̄ի*, to take revenge or vengeance; *- բանս*, to circulate false reports; *- զամբաստանութ̄ի*, to accuse, to charge; S. *Թշնամի.*

Յարուցիչ *a.* resuscitating, reviving, re-animating; *-ցումն s.* resuscitation; S. *Յարոյցք.*

Յաւագն *գամ.* **Յաւականիմ**, *եցայ vn.* to last, to endure, to be prolonged or protracted.

Յաւակնադեղց or *յեղց a.* audacious, rash, inconsiderate; *ad.* audaciously.

Յաւակնիմ, *եցայ vn.* to assume, to

arrogate, to take too much on oneself, to pretend to, to presume.

Յաւակնոտ. -կնութիւն S. Յանդուգն. Յանդգնութիւն.

Յաւանակ, ագ *s.* ass's foal or colt, young donkey or ass; -ական *a.* proper to foals or colts; կառք -ք, chariot races for yearlings at the Olympic games.

Յաւաստ. **Յաւեժ**, &c. S. Աւաստ. Յաւէժ, &c.

Յաւելադրեմ, **Յաւելեմ** S. Յաւելում.

Յաւելուած, ոյ *s.* addition, increase, overplus, surplus, accession, augmentation; rest, residue; - գրոց, մատենից, addition, supplement, appendix; - չարեաց, redundant malice; -ք որովայնի, excrement; թափել զ-ս որովայնի, to ease oneself, to go to stool.

Յաւելուածութիւն *s.* increase, increment; multiplication.

Յաւելում, լի *va.* to add, to increase, to augment; to join, to adjoin, to insert, to interpolate, to apply, to supply; to reckon, to add up; - խօսել, to repeat, to say again, to reply, to rejoin; - ի զօրութիւն, to redouble one's strength; - ոյժ ումեք, to sustain another's efforts; - զինչս իւր, to increase one's wealth; աւուրս յաւուրս -, to lengthen life; - զվարձս ծառայի, to raise the wages of a domestic; յաւել յիս զօրութիւն, it gave me new strength; եւ յաւել ծնանել, & then brought forth; ոչ եւս յաւելից անիծանել, I will never curse again; մի եւս յաւելուցուք տեսանել զերեսս իմ, see my face no more.

Յաւելում, լայ *vn.* to augment, to be multiplied, to grow, to increase, to be enlarged; to adhere to, to go over to, to add, to join, to incorporate; մեռաւ եւ յաւելաւ յազգ իւր, he died & was gathered to his fathers; S. Հայր.

Յաւելումն *s.* S. Յաւելուած; *arith.* addition.

Յաւերժ, &c. S. Յաւէրժ, &c.

Յաւէժ, ւէժի, ժաց *a.* perpetual, eternal, immortal; *ad.* always, without end, perpetually, eternally.

Յաւէժաբար S. Յաւէժ *ad.*; -զուարճ *a.* always cheerful, ever pleasing; always green; -լոյս *a.* perpetually bright; inextinguishable; -կան S. Յաւէժ *a.*; -նամ, ացայ *vn.* to be perpetual, to last for ever; -ցուցանեմ *va.* to perpetuate, to eternize, to immortalize.

Յաւէժութիւն *s.* perpetuity, eternity.

Յաւէտ *a. ad.* more; at most; much more, a great deal, better; rather, more worth while, so much the better, still more; - զի, above all, principally, especially; S. Յաւէժ *a. ad.*; - կամ նուազ, more or less.

Յաւէտազուարթ, -զուարճ S. Յաւէժազուարճ; -խաղաց S. Մշտա-; -հրաշ *a.* admirable, most wonderful, stupendous, marvellous; -նամ S. Յաւէժանամ; -սքանչ S. Յաւէտահրաշ; -ցուցանեմ S. Յաւէժա-; -փթիթ S. Մշտա-.

Յաւէտուղէշ *a.* evergreen.

Յաւէրժ, ից S. Յաւէժ *a.*; - քաջք, immortal heroes.

Յաւէրժական S. Յաւէժ *a.*; - հարսն or Յաւէրժահարսն *s.* nymph; - անտառաց, wood fairy, dryad, hamadryad.

Յաւէրժայիշատակ *a.* ever memorable.

Յաւէրժանամ S. Յաւէժանամ.

Յաւէրժանուագ *a.* singing continually.

Յաւէրժապէս S. Յաւէժ *ad.*

Յաւէրժացուցանեմ S. Յաւէժա-.

Յաւիտեան, ենից *s.* eternity; perpetuity; age; life; world; -, -ս *ad.* always, perpetually, eternally; -ենից, ի -ենից *ad.* ab eterno, from all eternity, since the world is world; ի -ենից որ ոչ լուաւ, such a thing was never heard of since the world began; -ս -ենից, for ever & ever, to all ages, ever world without end, everlastingly, eternally; հանդերձեալ -, future life; - ճի, duration of the world; -ենից *a.* eternal, perpetual; անանց -ք, eternity.

Յաւիտենադիր *a.* established from the beginning of the world, from time immemorial, perpetual, eternal.

Յաւիտենական *a.* eternal, perpetual, uncreate, immortal, without end; - կեանք, immortal life; - թշնամութիւն, bitter, irreconcileable, implacable or eternal enmity; -ն, the Eternal, the Everlasting One; -ութիւն *s.* eternity.

Յափշտակասէր *a.* rapacious, ravenous, greedy, usurping.

Յափշտակեմ, եցի *va.* to ravish, to carry off by force, to carry away with violence, to snatch, to bear off; to usurp; to rob, to pillage, to ravage, to plunder; - զմիտս, to charm, to enchant, to attract, to ravish or carry away the senses; – *զանձն*, to escape, to be saved or liberated; – *զսիրտ*, to enrapture, to captivate or enslave the heart; *յինքն* –, to appropriate, to usurp, to occupy or possess illegally; *–իմ vn.* to be ravished, carried away; ravaged, &c.; – *մտօք*, to fall into extasies or raptures; *–կեալ մինչեւ յերրորդ երկնից*, caught up to the third heaven; *–կեալ յանձնէ ի բաց*, enraptured, extatic, beside oneself; *–կելով ad.* hastily, in a hurry, precipitately.

Ցափշտակիչ, *–կող s.* ravisher, spoiler; *a.* ravenous, rapacious; *fig.* charming, delightful, ravishing, bewitching.

Ցափշտակութիւն *s.* ravishing, carrying off or away, ravage, usurpation, depredation; rapacity, rapine; – *կնոջ, աղջկան*, rape, abduction; – *մտաց*, enthusiasm, transport; extasy, rapture, ravishment; revery; – *իրաւանց եւ արդարութե*, corrupt justice; *լինել ի* –, to be plundered, pillaged, sacked; *մատնել ի* –, to give up pillage.

Ցափուցանեմ, *ցի va.* to quench, slake or allay thirst; to exhaust.

Ցափչիմ, *փեայ vn.* to be extinguished or quenched.

Ցափսիթերս երթամ *vn.* to crawl along; to go on all fours, on hands & feet; – *խաղալ*, to tumble, to fall head over heels, to turn a somersault.

Ցափրանամ, *ացայ vn.* to get tired or sick of, to be disgusted, to have lost all relish for, to be squeamish, over

Ցափրանք S. **Ցափրութի·** [fastidious.

Ցափրացուցանեմ *va.* to glut, to stuff, to surfeit; to tire of, to sicken, to disgust with, to cause to loathe; *–ուցիչ a.* loathsome, sickening, disgusting.

Ցափրիմ, *եցայ vn.* to abandon oneself to debauchery.

Ցափրութիւն *s.* disrelish, distaste, satiety, disgust, loathing.

Ցաքանքեմ *vn.* to wait hopingly.

Ցեզեր, *ի s.* crown.

Ցելուզակ, *աց s.* highwayman, brigand, bandit, assassin; *a.* thievish; *–աբար ad.* thievishly; *–ութի s.* plunder-

Ցե՛հ *int.* oh! ah! [ing, robbery.

Ցեղադարձական *a.* reprehensive, reproachful; *–ձեմ va.* to turn, to change; *–ձիմ vn.* to repeat, to reply; *–ձութի s.* mutation; perversity. [over.

Ցեղազեղում *vn.* to overflow, to run

Ցեղական *a.* variable, changeable.

Ցեղակարծ *a.* unexpected, unforeseen; –, *–ում* or *–ում ժամու ad.* unexpectedly, unawares; suddenly, all at once; *–ում պահու ի վերայ հասանել*, to surprise, to take by surprise.

Ցեղակից *a.* as inconstant as another. [*s.* inconstancy, fickleness.

Ցեղամիտ *a.* fickle-minded; *–մտու*

Ցեղանակ, *աց s.* S. **Եղանակ**; season; chapter; custom, habit, deportment, bearing, manners; *աղջիկ ոմն –աւ գովելի*, a praiseworthy girl; *–աւ իմն*, in any manner or way, anywise; *որո՞վ –աւ*, how? in what manner? *ը̄ քանի՞ –ս*, in how many ways? *ը̄ երկուց –աց*, in two ways; *ը̄ հինգ –ս*, in five ways; *եւ ոչ միով –աւ*, & in nowise; *–աւ կոչման ն̄ր*, according to his vocation; *որով* or *ոպ̄ի եւ իցէ –աւ*, in whatever way it be, in all ways, some way or other.

Ցեղանակաբար, *–գոյն ad.* figuratively, allegorically, symbolically, mystically, mysteriously; *–ւոր a.* changeable, mutable.

Ցեղանակեմ, *եցի va.* to change, to alter, to vary, to diversify; to remodel; to convert; to repeat, to reiterate, to say again; to trill, to warble, to sing harmoniously; *–կիչ a.* changing, diversifying. [modulation.

Ցեղանակութի *s.* change, variation;

Ցեղաշարժեմ *va.* to transport, to transfer.

Ցեղաշրջեմ *va.* to turn upside down, to turn topsy turvy, to upset, to overset, to turn over; to change, to convert, to transmute; *–շրջուկ* or

Ցեղափոխ *a.* subject to change, variable, mutable, fickle, inconstant; – *արկածք*, vicissitude, ups & downs; – *պատերազմունք*, chronic warfare; *–ական a.* revolutionary; *–եմ va.* to convert, to change, to transform; to degenerate; to translate; *–ութիւն s.* change, mutation, conversion, transformation, transmutation; revolution; vicissitude; alternation; *–ուկ a.* inconstant; *–ումն s.* S. **Ցեղափոխութի**; catastrophe; *շրջաբերական* –, roving, wandering.

Ցեղեմ, *ղիմ* S. **Ցեղում** & **Ճեղիմ**.

Ցեղլի *a.* unstable, transient.

Ցեղյեղակք, *կաց s.* solstice, tropics; – *ամառնային*, summer solstice.

Ցեղյեղեմ, *եցի va.* to change, to

convert, to transmute; to repeat, to re-iterate, to rehearse, to inculcate; to translate; – *ի մտի*, to turn over, to revolve in one's mind, to think over again, to reconsider; to ruminate, to ponder, to muse on; *ստէպ* –, *վեր ի վայր* –, to repeat eternally the same thing, to return often on the same subject, to twaddle, to harp always on the same string, to be ever talking about.

Յեղյեղութիւն *s.* versatility.

Յեղյեղուկ *s.* changing often, mutable, variable, fickle, inconstant, unstable, fleeting, flighty, unsteady, volatile; – *լեզուաւ*, double-tongued, --dealer; –*ս արկանել*, to make one's voice often heard.

Յեղյեղում, *ղի* S. **Յեղյեղեմ**.

Յեղյեղումն *s.* change, alteration, mutation, conversion; – *խօսից*, tautology, repetition; *ոտից* –, step, pace; *յեղյեղմունք արեգական*, the tropics; *յեղյեղմունք ժամանակաց*, changes or vicissitudes of the seasons.

Յեղուզակ S. **Յելուզակ**, &c.

Յեղում, *ղի va.* to change, to transmute; to translate; – *ի հայ բառ* or *լեզու*, to translate into Armenian, or Haïganian; – or [formed.

Յեղանիմ *vn.* to be changed, trans-

Յեղումն *s.* S. **Յեղյեղումն**; – *սրոյ*, rotation of a sword; *յեղմունք լուսնոյ*, the phases of the moon. [ning over.

Յեղց or **Ձեղց**, -*եալ a.* brimful, run-

Յենարան, *աց s.* prop, support, stay, buttress; *mech.* point of support, fulcrum, prop; – *նկարչի*, easel; maulstick; – *աթոռոյ կամ ձեռաց*, the arm or back of a chair; – *սանդղոց*, bannister of a stair-case; – *կառաց*, the arm-rests of a carriage; *աթոռ* –*աւ* S. **Թիկնաթոռ**.

Յենում, *յեցայ vn.* to lean upon, on or against; *fig.* to confide in, to rely on, to trust, to put one's trust or confidence in, to be based or grounded on; *va.* S. **Յեցուցանեմ**; – *յորմն*, to lean against the wall; – *ի ծառ*, to lean or set one's back against a tree; – *արմկամբ*, to lean on one's elbow; to rest one's elbows on; – *ի ցուպ*, to lean upon a stick; *կալ դատարկ յեցեալ յինչ*, to loll; – *ի ցուպ եղեգնեայ fig.* to trust to a broken reed, to hope in, to rely or depend upon one who has no power, no interest; – *յոք*, to rely, to depend upon a man's power, credit or protection; – *ի ծերութիւն*, to advance or grow in years, to age, to become or get old; – *ի հպարտութե̄ ամբարտաւանութե̄*, to grow proud, to be puffed up; – *ի վաղակաւորն*, to unsheath, to draw a sword; *ա̄մ ինչ ի նա յեցեալ կայ*, all depends upon him, all hope is in him; *յեցիր յիս*, lean upon me.

Յեռ *a.* set, studded, enchased.[day.

Յեռանդ *ad.* the day before yester-

Յեռեմ, *եցի*, **Յեռում**, *ռի va.* to set, to mount, to enchase, to stud; to fit in, to mortise; to connect, to join, to link, to concatenate, to tie, to attach; to insert, to interpolate, to intercalate; to compose, to weave, to entwine; – *մարգարիտս*, to string pearls; – *ը̄ պատուհանն*, to loll out of window; – *առ եղբայր իւր*, to visit one's brother, to pay him a visit.

Յեռումն *s.* setting, mounting, enchasing; fitting in, mortising; insertion, intercalation; connexion, concatenation.

Յեսան, *աց s.* whetstone; – *ածելւոյ*, *գմելինի*, hone; – *անուաձեւ*, grindstone; –*ասուր a.* sharpened, whetted; pointed, sharp; *սուսեր* –, trenchant sword; –*աւոր s.* grinder; –*եմ*, *եցի va.* to grind, to sharpen, to whet, to set; –*իչ*, –*ող s.* whetter, sharpener, setter.

Յետ *pr.* after, since, afterwards; – **Զատկի**, after Easter; – **Տրայիանոսի**, after Trajan; – *երկուց ամաց*, after two years; – *գալոյ քո*, after or since your arrival; – *մեկնելոյ քո*, since you set out; – *բազում ժամանակաց*, a long time since; – *սակաւուց*, a short time since, shortly after; – *այսորիկ*, – *այնորիկ*, after that, since that time, then, since, afterwards, after; – *որոյ*, after that; – *յառաջ*, before & behind; *ի* – *ընկենուլ*, to lay aside; – *դարձուցանել*, to bring back; – *դառնալ*, to return, to come back; – *կալ*, to recede from, to desist; – *հայիլ*, to look back; – *ընթադրել*, to retort, to repulse, to repel; * – *տալ*, to scratch the earth for food (as birds).

Յետագայ *a.* following, next, posterior, subsequent; –*գիր*, –*գրութի̄* or **Յ. Գ.** *s.* postscript, P. S.; –*դարձ a.* recurrent; retrograde; – *շարժումն*, – motion or movement; –*դիմեմ vn.* to go backward instead of forward; to unlearn, to go back, to make no progress; -խաղամ *vn.* to retrograde, to retrocede, to go backwards; -խաղաց, ից *a.* retrograde, backward; -խաղացութիւն *s.* retrogradation; -ծին *a.* born after; *s.fig.* neophyte, proselyte; -կողմն *s. mar.* poop, stern of a ship; S. Խելք; -հարիմ or հարկիմ *vn.* to fall or draw back, to withdraw, to retrocede; -մնաց *a.* surviving; inheriting; -ք, posterity, descendants, successors; -մտական *a.* adventitious, extrinsic; accidental, fortuitous, casual; -մտականաբար *ad.* accidentally; furtively, stealthily.

Յետեւախաղաց S. Յետախաղաց.

Յետի *a.* S. Յետին; behind, hinder.

Յետին, տնոյ *a.* last, furthest, ulterior, posterior; lowest, meanest; extreme, utmost, greatest, utter, uttermost; -ք, posterity; - օր, the day of judgment, doomsday; - չքաւորութիւն, utter misery, extreme poverty; - կարօտութիւն, extreme need; - կողմն S. Յետակողմն.

Յետկար, աց *s.* S. Մուրհակ; - դաշանց, contract.

Յետկոյս *s.* behind, hind part, back; -կուսէ, behind, from behind; -կուսէ կալ, to remain or stay behind; - ձգել, to put in the last place.

Յետնագոյն, ի -գունէ *ad.* a posteriori; -խոհութիւն *s.* tardy or late repentence; -ծեր *s.* a decrepid old man; -մեղ *a.* sinning last.

Յետնանամ, ացայ, **Յետնիմ**, եցայ *vn.* to be in arrear, behindhand; to stop, to tarry, to stay or lag behind; to want, to deprive oneself of; to be in a state of privation, to be destitute.

Յետնորդ, աց *a.* last; vile; destitute; -ք, posterity; -ք ոմանք երեւին, they shew themselves to be the basest among men.

Յետնութիւն *s.* lowest rank; extremity; posteriority.

Յետոյ *pr.* back, backward; behind; *ad.* after, then, since, afterwards, subsequently, posterior to, after that; - կողմանէ, backward; behind, from behind; - հուսկ, - յետուստ or ուրեմն, at last, finally, at length, in fine, in conclusion; - եւ առաջոյ, behind & before; - ապա, after; - ձերմէ, behind or after you; - գտանիլ, to be deprived of.

Յետոյք, զյետոյս *s.* back, fundament, arse, buttocks, bottom, breech; *fig.* things which are behind; - անասնոց, rump, hind-quarter, croup; - հաւու, rump.

Յետուստ *pr.* from behind; *ad.* after, at last; *s.* back, the buttocks; *fig.* nakedness; - ուրեմն, lastly; - կողմանէ, behind, from behind.

Յետս *ad.* behind, backward; - - *ad.* walking backwards; - - չոգան, they fell back; - ընդդէմ *ad.* backward; in an opposite sense, in the contrary directions, against the grain, in a wrong sense or way, contrariwise; *a.* contrary, against, opposite, inverse; ձախողակի - ընդդէմքն պատահեաց նմա, every thing went wrong with him; fortune was against him; - or - ընդդէմ դառնալ, to turn back, to retrace one's steps, to return, to go or come back; կապել զձեռս -, to tie the hands behind one; S. Զեռն; - կալ, կասել, to cease, to stop; to abandon, to leave; - կայուցանել, to hinder, to deter, to divert from; - հարկանել, to reject, to refuse, to confute, to disprove; - ընկենուլ, to reject, to contemn, to despise; - տանել, to abandon, to leave; - ունել, to hinder, to impede, to divert from; ձեռս - *ad.* with the hands tied behind.

Յետսագոյն *ad.* further behind, far off.

Յետսակողմն ձգիմ *vn.* to remain behind.

Յետսամիտ *a.* crossgrained, wrongheaded, perverse; foolish, stolid, half mad.

Յետսդարձութիւն *s.* return; contumacy, rebellion.

Յետսերեւակի *ad.* backwards, receding.

Յերազանամ, ացայ, **Յերազիմ**, եցայ *vn.* to dream, to have a dream or vision; to rave, to be light-headed; - յարթմնի, to dream wide awake; երազովք -, to dream dreams; - ստէպ, to have many unquiet dreams; երազ յերազեցայ ինձ, I have dreamed.

Յերազմոյն *a.* subject to dreams, full of dreams or fancies; *np.* Herazmuin.

Յերազող *s.* dreamer, visionary.

Յերասան *s.* inflammation or sores produced by the saddle from excess of riding; horseman's gonorrhœa; -ամ *vn.* to be sore from too much riding.

Յերեկուստ *ad.* yesterday's.

Յերիւրեմ, եցի *va.* to accommodate,

to suit, to arrange, to adjust; to form, to fashion, to give a relish or zest to; to compound, to compose, to combine; – զդէմս, to compose one's countenance.

Յերիւրումն *s.* adjustment.

Յերկար *a. ad.* long; a long or great while or time; – հիւանդանալ, to have a long illness.

Յերկարագոյն *ad.* lengthily, very long; –կեաց *a.* long living, long-lived; –լինել, to live long; –առնել, to lengthen life; –ձգեմ S. Յերկարեմ; – օր ի յօր, to procrastinate, to postpone or defer from day to day; –ձգեցան իրքն, that affair went on slowly; –ձգութիւն *s.* prolongation, protraction; –ձիգ S. Երկարաձիգ; –յուշ *a.* of happy memory; –նամ, ացայ S. Յերկարիմ; –ւոր S. Երկարաւոր.

Յերկարեմ, եցի *va.* to prolong, to prorogue, to delay, to put off, to protract, to spin out; ոչ – զկեանս իւր, to be short-lived; ոչ յերկարեսցէ աւուրս, let his days be few; առանց յերկարելոյ իսկ ասացից, in a word; զի –, in short, in fine; – or –իմ *vn.* to be prolonged, to last, to continue, to remain permanently.

Յերկարոգի *a.* long-winded.

Յերկարութիւն *s.* length; prolongation, prorogation.

Յերկուական *a.* doubtful, dubious, uncertain.

Յերկուանամ, ացայ *vn.* to doubt, to have doubts, to mistrust, to hesitate, to waver, to be in suspense; to suspect.

Յերկուանք *s.* doubt, hesitation, uncertainty.

Յերկուացուցանող *a.* causing doubt; disheartening.

Յեց *a.* supported by, propped against; *fig.* confided in or relied on; կալ – առ դրանն, to stop at the door; ը̄ միմեանս հարեալ – – գթոյն խանդաղատանաց, united by the bonds of mutual affection.

Յեցակէտ *s. mech.* point of support, fulcrum, prop.

Յեցամիտ *a.* resolute, constant, firm; obstinate.

Յեցուկ S. Յենարան.

Յեցուցանեմ *va.* to support, to shore or prop up.

Յէ *int.* o! oh! – մարգարէ, oh prophet! – տառապեալ, ah wretch!

Յիղդիմ or **Յեղդիմ** *vn.* to dry the waters off the earth.

Յիմար, աց *a.* out of one's senses, foolish, senseless, mad, crazy, silly; ծայրագոյն –, an arch-fool, an out-&-out fool.

Յիմարաբան *a.* prating; –եմ *vn.* to speak like a madman, foolishly, crazily; –ութիւն *s.* silly discourse, foolery, silliness; –բար *ad.* foolishly, sillily; wildly; –կան *a.* insensate, foolish; –կորոյս *a.* lost foolishly or imprudently; –միտ *a.* half-witted; fanatic; S. Յիմար; –նամ, ացայ *vn.* S. Յիմարիմ; to fool, to play the fool; –նոց *s.* lunatic asylum; –րար *a.* causing madness, driving mad; intoxicating.

Յիմարեմ, եցի, –եցուցանեմ *va.* to drive mad, to distract, to dement; *fig.* to infatuate, to charm, to bewitch, to fascinate, to bewilder; to intoxicate.

Յիմարիմ, եցայ *vn.* to lose one's senses, to go mad, to become foolish or deranged; – սիրով, ի սէր ուրուք, to fall violently in love with, to dote on, to be smitten with, to be passionately fond of; – ի գեղ ուրուք, to fall desperately in love with a person's beauty; – ի գութ երեսաց ուրուք, to be all flame for.

Յիմարութիւն *s.* alienation of mind, craziness, folly, madness; fatuity, silliness, simplicity; fury, intoxication; հոգի –թեան, spirit of infatuation.

Յինունք, յինանց *s.* the fifty days from Easter to Pentecost.

Յիշաչար, &c. S. Չարայուշ, &c.

*__Յիշատա'գիր__ *s.* album.

Յիշատակ, աց *s.* remembrance, recollection, memory; reminiscence, commemoration, mention; memorial; monument; –աց արժանի, worthy of memory, memorable; – ննջեցելոց, commemoration of the dead; – սրբոց, Saints' days, commemoration days; զոհ –ի, sacrifice or oblation in memory of; հաց –ի, bread for a memorial; –աց դպիր, amanuensis, secretary; ի –, in memory of; առ իմոյ –ի, for my sake, in remembrance of me; աղօտ –, a confused recollection of; –աւ, by the memory of; առ ի –է, in memory of; as a memorial; – առնել, to mention, to make mention of; ածել ի –, to recall, to recall to mind; to remind of, to recall to the memory of; պահել զ–, to keep or treasure up the memory of; պրծանիլ ի յուշոյ –աց, to have forgotten, to have no recollection of, not to recollect more.

Յիշատակագիր, գրայ *s.* memorial writer, memorialist; memorial; memory; -գրութիւն *s.* commentary, memoir, annals; -նոց *s.* monument, cenotaph, tomb; -րան *s.* memory, archives, annals; sepulchre, monument; album; - մատենից, գրոց, brief epilogue; -րար *a.* memorial, preserving the memory of; -ւոր *a.* memorable; -ւորութիւն *s.* mention; memory.

Յիշատակեմ, եցի *vn.* to remember, to recollect, to call to memory; *va.* to mention, to make mention of; to remind, to put in mind.

Յիշատակութիւն *s.* mention, quotation; memory, reminiscence, remembrance, recollection; commemoration; - առնել, to mention; գալ ի -, to be mentioned.

Յիշելի է *v. imp.* it is to be remembered.

Յիշելիք, լեաց *s.* keepsake, souvenir, memento, love-token : mass-dues.

Յիշելումն *s.* memory, remembrance.

Յիշեմ, եցի *va.* to bear in mind, to call to mind, to remember, to recollect; to record; յիշեա զիս, remember me; don't forget me; յիշե՞ս, do you remember? չյիշեմ զանունն, I don't remember his name, I have forgotten his name.

Յիշեցուցանեմ *va.* to put one in mind of, to remind, to recall to the memory of, to recollect, to remember, to bring to mind; to admonish, to warn; -ուցանող, -ուցիչ *s.* monitor, admonisher; prompter; S. Գրապանակ.

Յիշող *a.* remembering; -ական, -ութիւն *s.* memory; S. Յիշումն; սուր -ն, a good or happy memory; տկար -ն, unhappy memory.

Յիշոց, -ք, ցաց *s.* improper & offensive words, abuse names, insult, contumely.

Յիշոցատու or -ցնատու, աց *a.* using improper language, insulting, abusive, taunting, outrageous; - լինել, to call names, to abuse, to insult, to outrage, to injury, to revile, to use like a blackguard; -ութիւն *s.* abusive language, foul offence, low or blackguard abuse.

Յիշումն *s.* mention, commemoration, memory, remembrance.

Յիս տէր *int.* oh my lord! I pray you my lord! tell me my lord! յիս դարձ տէր, oh king hear us!

Յիսնագլուխ *a.* fifty-headed.

Յիսնակ, աց *s.* fifty; period or number of fifty; Advent; -ամուտ *s.* first day of Advent.

Յիսնամեայ, -մեան, մենից *a.* of fifty years; fifty years old; -մեայ ժամանակ, jubilee; -պատիկ *a. ad.* fifty times as much; -պետ *s.* captain of fifty; -ւոր *a.* fifty, containing the number fifty.

Յիսնեակ, եկաց *s. a.* fifty.

Յիսնեմեան S. Յիսնամեան.

Յիսներեակ, եկաց *a. s.* fiftieth; period of fifty days; Pentecost; jubilee.

Յիսներորդ, աց *a.* fiftieth; *s.* the Advent; ամն -, the fiftieth year, jubilee; -եմ, եցի *va.* to take the fiftieth part.

Յիսնեքեան or քին, նեցուն or ցունց *s.* every fifty.

Յիսնիցս *ad.* fifty times.

Յիսնօրեայ *a.* of fifty days; fifty days old.

Յիսուն, սնից *a.* fifty; -գլխի *a.* --headed; -ժամեան *a.* of - hours; -կանգնեան *a.* of - cubits.

ՅԻՍՈՒՍ, ի, իւ *s.* JESUS, the Redeemer, the Saviour, our Lord; -Քրիստոս, Յս Քս, Jesus-Christ, J.-C.; -աբար *ad.* like Jesus; -ածին *sf.* Holy Virgin, Mother of our Lord; -ական *a.* jesuitical; -ականութիւն *s.* jesuitism; -աւանդ *a.* taught, commanded or established by Jesus; -եան *s.* Jesuit.

Յիրարկեմ *vn.* to try, to strive, to tax one's ingenuity.

Յիրաւի *ad.* justly, deservedly; in truth, truly, surely, certainly, and indeed, in fact, yes.

Յիրեմ, եցի *va.* to attach, to connect, to unite; to stretch or hold out; to fix.

Յղանամ, ացայ *vn.* to conceive; to be pregnant, to be with child or young, to be in the family way.

Յղարկաւոր, &c. S. Յուղարկաւոր, &c.

Յղացութիւն, -ումն S. Յղութիւն.

Յղացուցանեմ *va.* to get with young, to impregnate, to fecundate.

Յղեկիր դահաւորակ *s.* chair for lying-in women; couch of misery.

Յղեմ, եցի *va.* to send to, to forward, to despatch; - զումեք, to send for, to send to search after.

Յղենամ S. Յղանամ.

Յղի, ղւոյ, ղեաց *a.* big, pregnant, in the family way; - լինել, to be with a child or young.

Յղկաքար *s.* emery.

Յղկեմ, եցի *va.* to rough-hew, to roughen down, to smooth, to plane, to polish; to burnish, to gloss; *fig.* to polish.

Յղկիչ *s.* polisher, burnisher.

Յղկոց *s.* polisher, burnishing-tool or -stick, sleck.

Յղկումն, *-ումն* *s.* polishing, burnishing, polish, gloss.

Յղութիւն *s.* conception, pregnancy, the being with young; breeding; *տօն -թե*, Feast of the Conception; *անարատ -*, Immaculate Conception.

Յղփանամ, *ացայ* *vn.* to overflow with, to run over; to gorge or glut oneself, to be filled, satisfied, crammed, stuffed; to be loaded with, to swim in plenty, to wallow or roll in wealth.

Յղփասէր *a.* gluttonous, glutton, gourmand.

Յղփացուցանեմ *va.* to gorge, to glut, to surfeit, to stuff, to cram.

Յղփութիւն *s.* plenty, abundance, satiety, surfeit; *կեալ ի -թե*, to live in clover.

Յժդող *a.* impudent, insolent, saucy; thrifty, niggard, niggardish.

Յո՞. Յո՞վ *ad.* where? *- երթաս?* where are you going? *յով եւ* *ad.* wherever, wheresoever.

Յոբելեան, *լենի* *s.* jubilee; *fig.* jubilee, festivity, rejoicing; *- ամ*, year of jubilee.

Յոբելիկ *s. Gr. w.* obelisk.

Յոգն, *յոգունք*, *գունց* *a.* much, many, more, several, numerous.

Յոգնաբաստիկ *a.* very lucky, fortunate; *-բար* *ad.* in many ways or manners; often, many times; *-բարբառ* *a.* sonorous, resounding, noisy, strepitous, stentorean; *-բեղուն* S. **Բազմա-**; *-բիծ* *a.* full of stains or spots, very much stained or soiled; *-բուն* *a.* numerous, many; *ad.* often; *-գէտ* *a.* polymathic; *-գլուխ* *a.* many headed, polycephalous; *-գնալի* *a.* practicable; *-գոյն* *a.* much more; *-զան* *a.* divers, many; *-զեղուն* *a.* very abundant, heaped up, superabundant; *-թախանձ* *a.* very importunate, tiresome, troublesome; *-թախիծ* *a.* very sorrowful, much afflicted; *-թիւ* *a.* in great numbers or quantities, very numerous, much, many; *-թշուառ* *a.* very wretched, unfortunate, oppressed by grief or misfortunes; *-խումբ* *a.* assembled in great multitudes or flocks, very numerous; *-խուռն* *a.* crowded, thronged; *-ծախող* *a.* exterminating; *-ծաւալ* *a.* very extended, vast; *-ծուփ* *a.* very agitated, much troubled; *-կան* *a.* numerous, many; *gr.* plural; *-կանակերպ* *a.* having a plural form; *-կանավերջ* *a.* having a plural termination; *-կի* *ad.* in the plural number; often, many times; *a.* S. **Յոգնական**; *-հանճար* *a.* very talented; polymathic; *-հոսան* *a.* flowing abundantly; *-հռչակ*, &c. S. **Բազմա-**, &c.; *-ճարակ* *a.* devouring, voracious; *-յարդար* *a.* well prepared, put in order, adjusted, dressed or adorned; *-նուն* *a.* polyonomic; *-շորթ* *a.* polychromic; *-չարչար* S. **Բազմա-**; *-չեայ* *a.* polyophtalmous; polyopic; polyommatic; *-պաճոյճ* *a.* highly ornamented; *-պատիկ* S. **Բազմա-**; *-ստուած* *s.* polytheist; *-ստուածութի* *s.* polytheism; *-տեսակ* *a.* protean, of many forms or shapes, divers, varied, multiple; *-տեսիլ* S. **Բազմա-**; *-տխուր* *a.* very sad, very melancholy.

Յոգնիմ, *եցայ* *vn.* to be tired, weary, fatigued.

Յոգնիմաստ *a.* very wise, learned, erudite.

Յոգնոսկի *a.* abounding in gold.

Յոգնօրէն *ad. a.* in several ways or fashions.

Յոգւոց-հանութիւն *s.* sigh, groan, lament.

Յոլով. *եց* *a.* much, great, much of, a great deal of; *-ք*, many, several; *-ք ի մարդկանէ*, most men, most people, the generality of mankind; *- անգամ*, many a time, often.

Յոլովագոյն *a.* more; much more, in greater number; *ad.* often, very frequently, generally; *-ծին* *a.* fecund, fertile, fruitful; *հայր - ազգատոհմի*, father of a numerous family; *- աւագ արամբք*, fruitful in great men; *-կեաց* *a.* long living; *-կի* *ad.* often, frequently, many times; *a.* much, more; *-ձեռն* S. **Բազմա-**; *-մեղծ* *a.* smoky, fuliginous, sooty; *-նամ*, *ացայ* *vn.* to increase, to augment, to grow, to multiply; *-ցուցանեմ*, *-վեմ*, *եցի* *va.* to cause to abound or increase, to augment, to multiply.

Յոլովեմ or *-իմ* S. **Յոլովանամ**.

Յոլովումն *s.* great number or quantity, multitude, abundance; plurality, multiplicity.

Յոխորտ, &c. S. **Խրոխտ** *with its derivatives.*

Յողալի, *լիք*, *լեաց* *a.* lazy, slothful, sluggish; inquisitive.

Յողամ, *ացայ* *vn.* to lie down negligently, to throw oneself down heedlessly to sleep, to stretch oneself down, to repose; to observe, to watch, to spy, to be on the watch for, to waylay, to lie in wait for, to lay snares or ambushes. [S. Յողամ,

Յողանամ, *ացայ vn.* to grow proud;

Յողացուցանեմ *va.* to render negligent: to make proud.

Յողդողդ, *աց a.* not firm, weak, tottering, unstable, unsteady; inconstant, mutable, vacillating, wavering, versatile, fickle, volatile; *–ամիտ a.* fickle-minded; *–եմ, եցի, –եցուցանեմ va.* to shake, to cause to totter, to waver, to be irresolute, to vacillate; to stir, to agitate, to trouble; *–ութի̃, –ումն s.* inconstancy, instability, levity, versatility, unsteadiness; *–ուն* S.

Յողն կամ, &c. S. Ողն. [Յողդողդ.

Յողնիմ, *եցայ vn.* to bend, to incline.

Յոյզ, *յուզի. –ք, յուզից s.* research, examination, investigation, inquiet; emotion, agitation, perturbation, trouble, confusion; *a.* troubled, agitated; *–սրտի,* emotion; *–ք խռովութեց,* troubles, broils; *– եւ խնդիր,* research, perquisition, chicane, pettifogging; *ի –ս կրից,* in the heat of passion; *ի նախկին –ս ցասման,* in the first impulse of indignation; *– առնել, ի – առնուլ, լինել ի – եւ ի խնդիր, – եւ խնդիր առնել,* to search into, to make researches, to investigate.

Յոյժ *ad.* too, very, more, much, considerably, very much, a great deal; – –, more & more, extremely, exorbitantly, excessively, exceedingly.

Յոյլ, *յուլից a.* slow, tardy, slothful, lazy; cowardly.

Յոյն, *յունի, նաց s. a.* Greek; *– լեզու,* Greek, the – tongue.

Յոյս, *յուսոյ, ով. –ք, յուսից s.* hope, hopes, expectation, longing; confidence, trust; *դեռածին, հաւաստի, կենդանի, եռանդուն, մխիթարիչ, մեծ, կոյր –,* renewed or reviving, well-grounded, lively, ardent, solacing, great, blind hope; *ընդունայն, տկար, անստոյգ, պատիր* or *խաբէական, սուտ, խուսափուկ, անմիտ –,* vain, weak, uncertain, delusive or deceitful, false, fleeting, foolish hope; *նշոյլք յուսոյ,* the rays of hope; *բառնալ զ–,* to take away or put out hope; *զհետ գնալ սնոտի յուսոյ,* to abandon oneself to chimerical hopes, to hunt a shadow; *սնոտի յուսով պարարել, ի սնոտի – կապել,* to nourish oneself with vain hopes; *քաղցր յուսով պարարել,* to hug oneself with the delightful hope; *գեղեցիկ յուսով պարարել, թարթափեցուցանել զոք,* to feed or entertain one with flattering hopes or chimeras, to keep one in suspense; to ridicule, to deride; *վհատիլ ի յուսոյ,* to lose hope; *հատանել զ– իւր,* to despair, to give up all hope, to be in despair; *յուսով կեալ,* to live in hopes; **դնել զ– իւր ի վերայ ուրուք,* to build on one's hopes; **– տալ,* to cause to conceive hopes, to give hope, to inspire with hopes; *ի դերեւ հանել զ– ուրուք,* to deceive one's hopes or expectations; **լնուլ, կատարել զ– ուրուք,* to fulfil a person's hopes; *ծփել ը̄ մէջ յուսոյ եւ երկիւղի,* to hover between hope & fear; *– է ինձ,* I have some hopes; *– մի այսպիսի է ինձ զի,* I hope that, I am in hopes that; *– իմ է,* that is my only hope; *փակեալ յա̃մ յուսոյ ակնկալութե̃,* hopeless; *– եւս շիջեալ էր յիս,* hope died within me; *բարձաւ ա̃մ – փրկութե̃,* all hope of safety was lost; *պակասեալ յա̃մ յուսոյ փրկութե̃,* despairing of life; *հատաւ – նր̃,* he despaired; *հատաւ – մեր,* our hope is vanished; *դու ես միակ – իմ,* all my hopes are in you; S. Հատանիմ; *արծարծել զ–,* to revive hope.

Յոյր, *իցa.* big, fat, plump, fat & lusty; *gr.* aspirate.

Յո՞յր *սակս* or *սակի ad.* why? on what account? for what reason?

Յոպնակ, *աց s.* rhæda, an ancient four-wheeled chariot. [plover.

Յոպոպ, *ոյ s.* hoopoo, pewet, lapwing,

Յոռածին *a.* low-born, ignoble, base.

Յոռանամ, *ացայ vn.* to become wicked or contemptible, to grow or get worse & worse, to be deteriorated; to debase, demean, degrade or disgrace oneself, to degenerate, to fall away.

Յոռացուցանեմ, Յոռե– *va.* to make worse, to spoil, to corrupt, to debase, to deteriorate; to underrate, to depreciate, to disparage. [or bad.

Յոռեակ, *եկի, կաց a.* rather wicked

Յոռեգոյն *a.* worse; *–ք զա̃մ,* worst.

Յոռի, *ւոյ, ւեաց a.* wicked, bad, defective, paltry, wretched, low, vile, sorry; unseemly, detestable.

Յոռութի̃ *s.* bad condition or quality, deterioration, degeneracy, decay.

Յո՞վ S. Յո՞.

Յովազ, *աց s.* panther.

Յովանակ S. Յաւանակ ; -ահեծ or -չու *a.* riding a young ass. [colt.

Յովատակ, աց *s.* stone-horse, stallion;

Յովտ, ի *s.* iota; *fig.* jot, tittle.

Յոտանաւոր or **Յոտնաւոր** *a.* upright, on foot, standing; - կալ. to stand up.

Յոտանաւորութիւն or **Յոտնկացուն** *s.* the standing upright.

Յորամ *vn.* to fret, to grieve, to worry or vex oneself, to be uneasy, agitated. [overflowing, superabundant.

Յորդ *a.* abundant, copious; plentiful,

Յորդաբորբ *a.* very hot, burning, stifling, suffocating; -բուղխ *a.* flowing abundantly, copious, abundant; -գնաց *a.* going or flowing rapidly; very impetuous, rapid, violent; -գութ S. Բազմա-; -դէմ S. Յորդաբուղխ; -լի *a.* brimful; -լոյս *a.* full of light, very luminous, shining; -խաղաց S. Յորդագնաց; -խօս *a.* fluent in speech, eloquent, wordy, glib; -հեղեղ *a.* falling in abundance; overflowing; -հոս or հոսան S. Յորդաբուղխ ; -հոսանք or հոսք *s.* flood or overflow of waters, torrent; -հոսիմ *vn.* to flow or fall copiously or in abundance ; -ձայն *a.* sonorous, loud; obstreperous; -նախանձ *a.* full of envy, very envious; -շունչ *a.* blowing strong, impetuous, violent; -ջուր *a.* abounding in water; -ռատ *a.* superabundant, very copious ; *ad.* abundantly, in large quantities, much, in torrents; -սահ S. Յորդաբուղխ; -սաց *a.* eloquent, fluent; -վտակ *a.* gushing, flowing copiously; -տարափ *a.* very showery.

Յորդելակ *a.* high, acute, shrill.

Յորդեմ, եցի *va.* to cause to abound or flow in abundance, to deluge with, to pour out abundantly; to augment, to increase; *vn.* to be full of, to abound, to superabound, to stream or flow copiously; to overflow, to run over; to flood; to be gorged with, to swim in abundance; - զափամբք, to overflow, to rise above the banks.

Յորդեռանդ, -ն *a.* very ardent, boiling, burning, fervent.

Յորդէգնաց S. Յորդագնաց.

Յորդիմ S. Յորդեմ *vn.*

Յորդոր *a.* exhorted, encouraged; prompt, ardent, diligent, eager, desirous; copious, abundant; *mus.* andante; *s.* exhortation ; - սրտիւ, կամաւորութբ̃, heartily, willingly, gladly; - փութով. diligently, eagerly, promptly, readily; - լինել, to exhort, to incite, to induce; - երգել, to sing andante; տալ ի - վաստակոյ, to inspire with the taste for labour, to incite to work.

Յորդորագոյնս *ad.* eagerly, cordially, with great pleasure, very willingly.

Յորդորախոյզ *a.* diligently investigating.

Յորդորակ, աց *s.* exhortation; parenesis; homily ; *a. mus.* andantino; -ան S. Յորդորիչ.

Յորդորամիտ *a.* full of ardour, eager, desirous, ardent, prompt, ready; - առնել, to exhort, to persuade; - լինել, to be eager, desirous.

Յորդորեմ, եցի *va.* to exhort, to persuade, to excite, to incite, to induce, to stimulate, to spur or urge on; to encourage, to animate, to inflame, to comfort; to multiply, to augment, to increase.

Յորդորեցուցիչ, **Յորդորիչ** *a.* exhorting, persuasive; engaging, winning; stimulating, animating.

Յորդորիմ, եցայ *vn.* to be exhorted, persuaded; animated, inflamed; - գթոյ աղեաց, to be touched, moved with compassion.

Յորդորութի̃ S. -ումն. Յորդութի̃.

Յորդորումն *s.* exhortation, persuasion, incitement, stimulus, spur, incentive, encouragement.

Յորդութիւն, -ումն *s.* abundance, affluence, superabundance, exuberance; outflow, overflowing, discharge, torrent, inundation; -թբ̃ *ad.* in torrents, abundantly, copiously; -թիւն արեան, rivers of blood; -թիւնք պատուհասից, plagues upon plagues.

Յորժամ *ad.* when; *conj.* since, as; - or յո՞ր ժամ, when? [profound.

Յորձ S. Որձ; -ախոր *a.* very deep,

Յորձան, աց *s.* current, stream, torrent; eddy, whirlpool, vortex; bubble, bubbling; foaming; *mar.* eddy-water; -ս առնուլ, to boil hard, violently or furiously.

Յորձանուտ *a.* flowing rapidly; impetuous, rapid; furious, noisy, clamorous; *s.* whirlpool; syrtis, quick-sand, moving sands.

Յորձնեռանդն *a.* boiling, foaming; agitated, furious, turbulent.

Յորձուտ *a.* sultry, suffocating.

Յորմէ հետէ *ad.* since, since that; -

մեկնեցար, since you set out; *քանի՞ ժամանակք են – այդ գործեցաւ*, how long is it since that was done? *Երկուամք են – մեռաւ*, it is two years since he died; *երեք աւուրք են – լուայ զայդ*, it is only three days since I was told so, or, since I heard it.

Յորոց հետէ *ad.* since.

Յորջորջ, *ից*, *-անք* *s.* appellation, name, denomination, title; *անուն -անաց*, surname; *-անօք* *ad.* by name only, nominally; *-եմ, եցի* *va.* to call, to name, to denominate, to qualify as, to give a name to, to entitle; to surname; *-իմ* *vn.* to be called, named, entitled, &c.; – *յանուն ուրուք*, to bear another's name, to be called after; *-ումն* *s.* S. Յորջորջանք; *փոփոխական*, *փոփոխեալ* or *այլաշրջիկ* –, metaphor.

Յո՞ր սակս *ad.* why?

Յորսայս *ad.* supinely, with one's face upward, lying on one's back; backwards; – *զարկուցանել*, to hurl or throw backwards, to overthrow, to upset, to throw down on the back, to stretch on the earth; – *կալ*, *խաղալ*, to lie down prone, flat on the face, to stretch at one's whole length; to fall backwards; – *կալ*, *լինել* *fig.* to be idle, negligent, neglectful, to stand with folded arms; *արկել ի* –, to throw down & bind strongly; – *անկանիլ*, to fall on one's back, backwards; – *կացի ի դալարւոջ*, I stretched myself on the grass; *յինքն -եալ անկանիլ*, to recede, to flow back; *մինչեւ յե՞րբ -եալ կաս ո՛վ վատ*, how long wilt thou sleep, o sluggard? *-եմ, եցի* *va.* to throw to the ground, backwards, to overturn, to knock down, to fell or strike to the earth; *-իմ* *vn.* to lie down on one's back, to sleep; *-ութիւն* *s.* overthrow.

Յո՛ւ S. Յա՛յ.

Յուդա, *-յ*, *այի* *s.* Judas, traitor; S. Համբոյր; *-ական* *a.* jewish, judaical; *-ապէս* *ad.* as Judas, like a traitor, treacherously, traitorously; *-եան* *a.* Jewish; *-ք*. the tribes of Israel; *-ութիւն* *s.* Judaism.

Յուզախնդիր *a.* searching, prying, investigating, scrutinizing; – *լինել*. to seek, to search, to make researches, to investigate, to scrutinize, to set out in quest of, ta make inquiries, to inquire after.

Յուզակ, *աց* *s.* S. Խուզարկու; inventor, author; inciter, agitator, instigator; *a.* seditious; – *ալիք*, agitated sea, heavy billows; *-ան* *a.* agitating, grievous, vexatious; – *շուն*, brach, questing- or setting-dog; *-ոյտ* *a.* boisterous, stormy, tempestuous.

Յուզարկ *a.* agitated, violently moved; *-եմ, եցի* *va.* to search, to investigate; *-ու*, *աց* *s.* inquirer; S. Խուզարկու; plunderer, marauder, spoiler, robber.

Յուզաքննին S. Յուզախնդիր.

Յուզեմ, *եցի* *va.* to seek, search or inquire after, to make search for, to ferret out, to hunt after; to examine, to discuss; to agitate, to move, to trouble; to excite, to incite, to provoke, to stir up, to move sedition; – *զծով եւ զցամաք*, to seek everywhere for, to ransack; – *խնդիրս*, to breed disputes, to excite quarrels; *-իմ* *vn.* to be moved, touched; to be agitated, troubled, upset, excited, provoked; to rise in rebellion, to rebel, to mutiny; *յուզին գութք իմ ի նա*, I yearn for him, I pity him; *յուզեցան գութք նր̅*, he was touched, moved with compassion; *յուզեաց զգութ իմ ի վերայ նր̅*, he moved my compassion for him.

Յուզումն *s.* search, research, perquisition; trouble, agitation; incitement, instigation; turbulence, confusion, tumult; – *խորհրդոց*, anguish, anxiety, affliction, pain; – *կրից*, hastiness, outburst; – *սրտի*, emotion, transport.

Յուլաբար *ad.* idly, lazily, slowly, carelessly.

Յուլանամ, *ացայ* *vn.* to be idle, to grow lazy, indolent; to neglect, not to care for.

Յուլացուցանեմ *va.* to cause to become idle, slothful, indifferent, to enervate, to demoralize.

Յուլիանիկք *s.* Julianist sectarians.

Յուլիս, *ի* or *լեայ* *s.* July; *յամսեանն -ի*, in the month of –.

Յուլութիւն *s.* idleness, laziness, slowth, negligence; cowardice.

Յո՛ւկամ *ad.* where one wishes; where you will, wherever you like.

Յուղարկ *s.* transport, expedition; *-երթալ*, *լինել*, to accompany, to attend, to escort, to convoy; *-աւոր* *a.* accompanying, escorting; *-ք* *s.* attendants, train, retinue, suit; – *ճառ*, funeral oration; *-աւորութիւն* *s.* funeral,

funeral train or procession; obsequies, burial; -եմ, եցի *va.* to accompany, to attend on, to escort; to lead, to conduct, to guide; to send, to expedite, to despatch, to forward; to perform the funeral obsequies; -իմ *vn.* to be accompanied; - յորովայն մահու, to be buried.

Յուղարկիչ *s.* sender; forwarding agent, transmitter.

Յուղարկութիւն, -ութե *s.* S. -կաւորութիւն; sending, expedition.

Յուղայացուցանեմ S. Յուլայացուցանեմ.

Յունաբանութիւն *s.* hellenism, grecism; -գէտ *s.* hellenist, grecian, grecist; -լեզու *a.* speaking Greek; Ionic; - հրեայ, Hebrew born in Greece, i. e. in captivity; -կան *a.* Greek; - հուր, greek fire; - ոճ, grecism; վարել ոճ -, to grecize, to grecianise, to render greek.

Յունապ, ից *s.* jujube; -ագոյն *a.* isabella, yellow-dun; -ի, պւոյ *s.* jujube-tree.

Յունասէր *s.* philhellene, -nist; -սիրութիւն *s.* philhellenism; -ստան, ի *s.* Greece.

Յունարէն *ad.* in Greek; *a.* Greek; ուսանել, գիտել, խօսել -, to learn or study, to know, to speak Greek.

Յունացուցանեմ *va.* to grecize, to grecianise.

Յունաքար *s.* antimony.

Յունիս, ի or նեայ *s.* June; յ'13 -ի, the thirteenth of -.

Յունուար or **Յունվար**, ի *s.* January.

Յուշ S. Ուշ; *ad.* S. Յուշիկ; -! *int.* take care! mind! - ածել, առնել, to recall to one's memory, to cause to remember, to remind; - լիցի քեզ, ձեզ, recollect, remember; - եղեւ նմա, he has remembered.

Յուշարար, աց *a.* causing to remember, recalling to a person's recollection, mind or remembrance, commemorative; suggesting, warning; *s.* prompter; -ութի *s.* act of reminding; warning, admonition, notice, advice.

Յուշիկ *ad.* slowly, softly, easily, leisurely; softly, gently, mildly; - գնալ, to go fair & softly; to walk gravely along.

Յուշկապարիկ, րկաց *s.* onocentaur; centaur, hippocentaur; siren, mermaid.

Յու պէտ S. Յուկամ.

Յուռթ S. Յուռութ; -անամ, ացայ *vn.* to be fertile, fruitful, fecund; -եմ, եցի *va.* to make amulets or charms, to enchant, to cast a spell over, to bewitch, to charm, to fascinate; -ի *a.* abundant; watered, irriguous; fecund, fertile, fruitful, productive; -իչ *s.* diviner, sorcerer, enchanter, magician, wizard; -ութիւն *s.* enchantment.

Յուռմարիմ *vn.* to murmur against, to bear rancour, to owe a grudge; -րութիւն *s.* ill-will, malice, rancour.

Յուռութ, ռթի. -ք, ռթից, -ուլունք *s.* enchantment, witchcraft, sorcery, magic; charm, fascination; amulet, talisman, charm, preservative, phylactery; -ս յուռթել S. Յուռթեմ.

Յուսաբար *ad.* hopingly; -բեկ S. Յուսահատ; -բեր *a.* hopeful; -դիր *a.* inspiring hope, inspiriting, reviving hope or courage, encouraging, animating; consoling; -դրական *a.* consolatory, comforting; exhortatory; -դրեմ, եցի *va.* to revive hope; to comfort, to encourage; -դրութի *s.* giving hope; comforting; hoping; -լի, -կան *a.* that may be hoped; -լիր, -լից *a.* full of hope or confidence, hopeful; -կիր *a.* bringing or bearing hope; -կնեալ or գնեալ *a.* waiting with hope; -կորոյս *a.* desperate, hopeless; -կտուր, -հատ *a.* in despair, without hope, comfortless, broken-hearted, disconsolate, discouraged, despondent; - առնել, to despair, to take away all hope, to drive to despair, to throw into despair; - լինել, to be in despair, to lose all hope, to be desperate, hopeless, to give oneself up despair, to despond, to be disheartened, to get discouraged; - զումեքէ, to despair of a person's life, to give over, to deem past recovery; -կցիմ *vn.* to hope together, to mutually encourage with hope; -հատաբար *ad.* desperately, despairingly; rashly; -հատական *a.* desperate, hopeless; - գործ, a desperate business, a hopeless affair; - հիւանդութի, a desperate disease; -հատեմ, -տիմ S. Յուսահատ առնեմ & լինիմ; -հատութիւն *s.* despair, hopelessness; despondency, faint-heartedness; առ -թէ, through despair; -թբ *ad.* desperately, past recovery, without hope; ի - մատնել, to deprive of all hope, to deliver or abandon to despair.

Յուսամ, ացայ *vn.* to hope, to expect; to trust, to confide; to promise or flatter oneself; – ի Տէր, առ ԱԾ̃, to trust in God.

Յուսապատար S. Յուսալիր. [hope.

Յուսացող, Յուսող a. hoping, full of

Յուսացուցանեմ va. to cause to hope, to inspire with hope, to promise, to flatter. [hope.

Յուսափափաք a. full of desire &

Յուրան, աց s. pyramid: rick, stack: decanter; -աձեւ a. pyramidal.

Յուրաստ լինիմ vn. to deny, to disown.

Յուրիսեան կրաքարինք. Jurassic lime-stone. [its derivatives.

Յոքն, քունք, Յոքնա... S. Յոգն with

Յստակ, աց a. clear, clean, pure, limpid; *fig.* pure, sincere, candid; manifest, evident, distinct; *ad.* clearly, cleanly, purely; distinctly, evidently, manifestly.

Յստակաբան s. purist; -ութի s. purism; -գոյն ad. very clearly, very distinctly; precisely; -խօս, ից a. speaking clearly, distinctly; -միտ a. single-minded, simple-hearted, sincere, ingenuous, candid; -մտաբար ad. simply, sincerely, innocently; -մտութիւն s. single-mindedness, simple-heartedness, sincerity, ingenuousness, candour; -նամ, ացայ vn. to clear up; to be clarified; -չափ s. eudiometer; -չափական a. -trical; -չափութի s. -try; -պատում առնեմ va. to narrate clearly, distinctly; -պէս S. Յստակ ad.; -ջուր a. of clear or limpid water; - աղբիւր, clear, limpid, crystal, pellucid fountain or spring; -սպաս a. very bright, without obscurity; -տես a. seeing clearly, clearsighted, perspicacious; -տեսութի s. clearsightedness, perspicacity.

Յստակեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to clean, to clear, to clarify, to render clear or limpid; to refine, to purify; to collect the refuse.

Յստակութի s. clearness, pureness, cleanness; limpidity; *fig.* purity, candour, sincerity, ingenuousness.

Յօդ, ից s. articulation, joint, juncture; bond, tie, link, connexion; *gr.* article; լուծեալ յամ -ից, paralytic; – – S. Յօշ յօշ.

Յօդաբան a. feigning, simulating; inventing lies; -թափ, ի s. equuleus, wooden horse used in torture; *a.* dislocated, put out of joint; -թափումն s. dislocation; -լոյծ a. with dislocated articulations; paralytic; -խաղաց առնեմ va. to dislocate, to put out of joint, to lux, to luxate; -կան a. compound; articular; *gr.* conjunctive; -կանութի s. compound; -կապ s. tie, bond, union, knot; *a.* articulated, composed of articulations; - մտերմութե, ընկերութե, bonds of friendship, ties of society; -կապիմ vn. to be united together; -կապութիւն s. junction, conjunction, bond, union, connexion; -կոտոր առնեմ, քակեմ va. to dislocate, to disjoin; to tear or rend in pieces, to dilaniate; -նամ, ացայ vn. to be articulate, jointed, attached; organized, formed; to associate, to take part in, to admit as member; -չափութիւն s. excellent organization, symmetry of parts; -պատ a. articulate, surrounded with articulations, corporeal; *fig.* well, tersely, elegantly composed or written; -ցաւ a. gouty; -ցաւական a. rheumatic, arthritic; -ցաւութիւն s. rheumatism, gout, arthritic disease, arthritis; -ցուցանեմ va. to articulate, to utter, to pronounce, to form; to fit, to suit, to organize; to associate, to elect or to return as member; -ւոր a. articulated, articular; articulated, uttered; well expressed, well turned, harmonious; -ւորեմ S. Յօդեմ; -ւորութիւն s. connexion, conformity, accordance, harmony.

Յօդեմ, եցի va. to join, to unite, to tie, to bind, to annex; to articulate, to pronounce, to utter; to feign, to contrive, to invent; to compose, to form.

Յօդուած, ից or ոց s. articulation, joint, knot; composition, construction; article, paragraph; -աւոր a. articulated; -ոյ, ից a. contrived, fictitious, artificial, imaginary; *gr.* compound.

Յօդումն s. connexion, harmony.

Յօժար a. well disposed, inclined, willing, well affected; prompt, ready, eager, desirous, anxious; - լինել, to be disposed or inclined to, in the mood for, to have an inclination for; - or

Յօժարաբար, -գոյն ad. eagerly, willingly, with pleasure, with good will, voluntarily, spontaneously, heartily; -կամ S. Յօժար a.; -կան a. spontaneous, willing; -միտ a. voluntary, well disposed, ready to, eager, ardent; - , - կամօք or -մտաբար ad. voluntarily, spontaneously, willingly, with good will, heartily; *-մտութի* *s.* goodwill, entire disposition, inclination, devotion, eagerness; *-նամ* S. **Յօժարիմ**; *-սէր* *a.* eager, desirous; *-տրական* *a.* liberal, generous, open-handed; *-ցուցանեմ* S. **Յօժարե-**; *-փոյթ* *a.* eager, ready to, disposed to; *ad.* eagerly; *-ք հակառակութեամբ*, contentious, litigious, quarrelsome.

Յօժարեմ, *եցի*, *-եցուցանեմ* *va.* to dispose, to incline, to excite, to inspire with inclination, to raise a desire or a passion for, to interest, to induce, to invite, to persuade.

Յօժարեմ, *եցի*, *-րիմ*, *եցայ* *vn.* to be disposed towards, inclined to, to have a liking for, to lean to, to have a mind or inclination for, to be in the mood for; to will, to wish, to desire, to be eager for.

Յօժարութի *s.* natural bent, disposition, inclination, propension, proneness, tendency, taste; *-թք* *ad.* willingly, voluntarily.

Յօդեմ, *եցի* *va.* to form, to fashion, to arrange, to set in order.

Յօն, *ի.* *-ք*, *նից* or *նաց* *s.* eyebrow; *fig.* lofty countenance, stately look, superciliousness, haughtiness; *-սեաւ*, *կամարաձեւ*, *թաւ*, *անօսր*, *նրբին*, *ի վայր անկեալ*. *ամբարհաւաճ*, *սպառնալից*, dark, finely arched, bushy, thin, small, hanging, haughty, threatening eyebrow; *ամբառնալ զ-ս*, *զ-ս վեր ի վայր տանել*, to raise the brows through superciliousness, to put on an arch look, to look arch; *վանել զ-ն*, to put off pomp or pride; *պռստել*, *ի վեր պրկել զ-ս*, to frown, to knit the brow, to look sour or angry; *զ-սն հանել*, to paint the eyebrows; *-օք ակնարկել*, to wink, to wink at.

Յօնակից *a.* having joined eyebrows; *-ընկել*, to knit the brow; *-ճօճ* *a.* knitting the brows nervously.

Յօնեղ *a.* heavy-browed, beetle-browed.

Յօշ յօշ *ad.* bit by bit, piecemeal, in pieces.

Յօշատեմ, **Յօշեմ**, *եցի* *va.* to cut to pieces, to cut up, to tear in pieces; *անդամ անդամ -*, to dismember, to tear limb from limb, to pull to pieces, to dilaniate; *- ընդ մէջ*, to divide in halves; to cut or break asunder; *- ըստ յօդից* (*զհաւս*, &c.), to carve meat.

Յօշուած, *ոյ* *s.* a joint of meat; dismembered part, segment; *-ումն* *s.* dismembering, dismemberment.

Յօսեմ, *եցի* or *սի* *va.* **Յօսնում** or **Յօսում**, *սայ* *vna.* to weave, to intertwine; to fornicate, to commit fornication; to violate, to force, to deflower; *- ի բոզս*, to whore, to be a whoremonger.

Յօսնական *a.* obscene, filthy.

Յօտ, *ոյ* or *ի* *s.* vine slips or cuttings, vine-branch.

Յօտեմ, **Յօտոց**, **Յօտումն** S. **Յատա-***նեմ*, &c.

Յօրայ, *ից* *s.* step-father; S. **Հօրու**.

Յօրան, *ոյ* *s.* sheaf of corn; rick, stack.

Յօրանամ, *ացայ* *vn.* to fatten, to grow fat; to stuff or gorge oneself; to live in effeminacy, idleness or debauchery, to wallow in voluptuousness, to pamper oneself; to become haughty, to enact the stately personage, to play the swell; *- սիգաքայլ*, to stalk, to walk proudly, to look big; *- ի խաղս*, *ի զբօսանս*, to pass the whole day in pleasure or amusement.

Յօրանչ or *-ջ* *s.* yawn; *-եմ*, *եցի* *va.* to yawn, to gape; *-ումն* *s.* yawning, gaping.

Յօրացումն *s.* luxury, voluptuousness.

Յօրինական *a.* dressed, adorned.

Յօրինեմ, *եցի* *va.* to fashion, to adapt, to fit to, to adjust; to arrange, to dispose, to organize; to get ready, to prepare, to provide with, to furnish, to order; to form, to trim, to adorn, to embellish; to compose, to write; to make, to construct, to build; *- պարս*, to dance; *- երգս*, *նուագս*, to sing, to modulate, to tune; *թատրոնական քերթուածս -*, to write a dramatic composition.

Յօրինիչ, *-նող* *s.* fitter; composer.

Յօրինուած, *ոյ* *s.* fitting up, adjustment; formation, fashion; composition, organization, structure; construction; furniture; embellishment, ornament, decoration; disposition; harmony.

Յօրինուածութիւն *s.* good order; discipline; care.

Յօրինումն S. **Յօրինուած**.

Ն

Ն (*noo*) նու *s.* the twenty second letter of the alphabet, & the seventeenth of the consonants; ն, ն̄, four hundred; four hundredth.

— It is sometimes changed into մ, for example: անբիծ, անբաւ, անբարիշտ; ամբիծ, &c.

— It is sometimes redundant; as բարբանջել, բառանջել, մարմանջել, instead of բարբաչել, &c.

— It sometimes takes the place of յ & ի articles, but rarely & improperly.

— Placed at the end of words it serves as a definite article, as: այրն, կինն, մանկունքն, the man, the woman, the boys; մինն ի նցէ մեռաւ, եւ միւսն կենդանի է, one of them is dead, the other is alive; մեծն Աղեքսանդր, Alexander the great; միանգամ յամին, երկիցս յաւուրն, &c. once a year, twice a day, &c.

— And sometimes it serves for ornament, as in the following: երկիւղն յորմէ խիթային – մինչ ոչն մեղանչէին – ոչ բարւոքն վկայեաց – ոչ միանգամն եւ միւսանգամն, &c.

— It is also sometimes joined to the first & second persons for the sake of euphony, as: ուր եսն եմ – զոր պաշտեմն, զոր ասեմն: — որում դուն վկայեցեր – զոր խորտակեցերն — վէս խօսէիրն, &c.

Նա, նորա. նոքա, նոցա *pron.* he, she; that, it; ուտէ նա, he or she eats; ուտեն նոքա, they are eating; խնդրեմ զնա, I am looking for him, her or it; ասեն նոքա, they say; նա է, it is he or she; անուն նորա, his, her or its name; ետու նոցա, I have given them.

Նա *conj.* but, however, nevertheless, yet; indeed, really, in fact; նա՛ է, that is, that is to say, i. e.; նա աւանիկ, նա աւասիկ, look there, look here; but, yet; նա եւ, also, even, likewise, again; moreover, besides; նա զի, նա մանաւանդ թէ, above all, the more; rather; նա եւ ոչ, neither, nor; not even; նա եւ արդ իսկ ոչ, not even now; նա ուրեմն, certainly: perhaps, it may be that: well; now, then.

Նաբաղեմ, եցի *va.* to contemn, to despise.

Նադրոն *s.* natron, nitre; – աղ, saltpetre; –ային *a.* nitric.

Նազաբան *a.* fulsomely praising, highly laudatory; -եմ, եցի *va.* to exalt, to extol, to eulogize, to load with praises; –ութի̄ *s.* eulogy, praise.

Նազանք *s.* show, train; magnificence, glory; mincing airs or manners, smirking, simpering.

Նազարարութի̄ *s.* reverence, respect, homage.

Նազարացի, ցւոյ *a.* Nazarean; *s.* Nazarene; – գոլ ի գինւոյ, to abstain from wine.

Նազելի *a.* excellent, praiseworthy, egregious, honourable, respectable; honest, brave, galant, reserved, grave, serious; delicate, nice, pretty, genteel, charming, gracious; գնացք –ք, majestic port or bearing; ձեւք –ք, languishing or languid air.

Նազեցուցանեմ *va.* to honour, to respect.

Նազիմ, եցայ *vn.* to pout, to be dainty, to give oneself airs, to stand upon ceremony, to make some difficulty, to be fussy, very particular, disdainful, overnice, to turn up one's nose, to simper, to smirk, to want asking, to hesitate; to play the bully, to set up for a beau, to boast or brag of, to pique or plume oneself; to put on the airs of a lord.

Նազող *s.* affected creature.

*__Նազուգ__ *s.* winder.

Նազովրեցի S. Նազարացի.

Նազովրի *s. Hebrew w.* sceptre.

Նաժիշտ. ժշտաց *sf.* maid-servant, female domestic, waiting-maid, or -woman.

Նախ *a.* first; *ad.* firstly, in the first place, at first; – ք̄, before, ere; –ք̄ զա̄մ, first of all.

Նախաբանեմ S. Յառաջաբանեմ; –նութի̄ S. Կանխաձայնութի̄; –բարբառ *a.* first to say; –բժիշկ *s.* chief-physician; –բնակ *a.* dwelling antecedently; –բնաւորիմ *vn.* to be from the beginning; to be pre-established; predes-

tined; -բոյս, -բուղխ a. spring up or produced before.

Նախագահ a. s. S. Յառաջագահ; -արքեպս, primate; - նստել, բազմել, լինել, to preside, to be the president, to hold the first place; -ք S. Նախաթոռք; -ական a. primatial; -եմ va. to preside over; -ութ̃ն s. presidency; precedency, primacy, primateship; -գաղափար s. prototype, architype, primitive model, original, idea, pattern; *gr.* primitive; - շինուածոյ, sketch, plan, model; -գաւիթ s. front-court; -գէտ S. Կանխագէտ; -գիծ a. traced, delineated before; s. delineation, sketch, outline, rough- or first-draught, minute: acrostic; -գիտուն S. Կանխա-; -գիր a. written before; prescribed; s. title; exordium, preamble; -գիւտ s. author, inventor; -գլուխ a. s. chief, principal; -գծեմ va. to sketch, to delineate, to outline; -գնաց a. gone before, preceded; s. precursor, forerunner; -գոլ, ոյ s. pre-existence; -գոյ, -գոյակ a. pre-existent; - էն, the First Being; -գոյն a. more ancient; *ad.* S. Յառաջագոյն; -գործ a. first acting or operating; made before; -գուշակ S. Կանխա-; -գտակ S. Նախագիւտ; -գրաւեմ va. to pre-occupy, to prepossess; -գրաւութիւն or ումն s. pre-occupation; -գրեմ va. to write beforehand; to prescribe; to say or mention before; -գրութիւն s. writing beforehand; prescription, usucaption.

Նախադաս a. set over, put above, promoted, preferred, superior; - առնել, համարել, to prefer; -ելի a. preferable; -եմ va. to set over, to put above, to promote; to prefer, to give the preference to, to esteem more; -ութիւն s. first order or rank, preference, precedence, pre-eminence; proposition, premises; -դատ a. discerning; -դատեմ va. to prefer, to put before; -դատութ̃ն s. prejudice, prepossession, prevention; -դիպիմ vn. to meet first; to happen before; -դիր, դրաց s. founder or institutor; *gr.* preposition; -դուռն s. entrance-door, portal; vestibule; *fig.* commencement; -դրունք s. propylæum; -դրութիւն s. preface, preliminary dissertation; design, project; *gr.* preposition.

Նախազգաց լինիմ vn. to have a presentiment of, to foresee, to forebode; -զգացումն s. presentiment, foreboding; -զգուշութ̃ն s. precaution; -զեկոյց S. Կանխա-.

Նախաթթուուկ s. *chem.* protoxide; -թիւ s. antedate; -թոռ S. Նախագահ; -թոռք s. first seat, highest place; -թուեմ va. to antedate.

Նախաժաման a. arriving before; -եմ vn. to come, arrive or get before, to get the start of; to outstrip, to outwalk; -ումն s. prevention.

Նախախնամ, -ական a. provident, careful; -եմ va. to provide, to be the providence of, to take care, to supply, to look, to preserve, to watch; -իչ a. providing, preserving, taking care; -ութ̃ն s. Providence; foresight, prevision, care.

Նախածանօթ a. known before; prescient, knowing beforehand; -ութ̃ն s. prenotion; prescience; -ծին a. created, born or produced first; bearing young for the first time; s. first-born; -ծնող s. first father or mother; -ք, forefathers, ancestors.

Նախակազմեմ va. to prepare; -կատար a. perfect in itself; finished or accomplished beforehand; -ք s. premices; -կարգ a. predestined, pre-established, predisposed; - բան, preliminary, preamble; -կարգեմ va. to preordain, to pre-establish, to predispose; to predestine; -կարգութիւն s. pre-establishment; -կարծ a. prejudiced; -կարծիք s. prejudice, prepossession; -կերտ a. built before or formerly; - արարչութիւն, creation of the world; -կրթական a. elementary, primary; -կրթանք s. preparatory exercises; elements, rudiments; -կրթեմ va. to instruct beforehand; to exercise, to prepare or form by exercise; -կրթութ̃ն s. primary instruction.

Նախահայեաց a. provident, foreseeing; -հայեցումն s. foresight; -հայր s. the primitive or first father, progenitor of the human race, Adam; patriarch; *fig.* author, inventor; -հարք s. the ancients; the Holy Fathers; -հաւ s. great-grandfather; -հոգ, -հոգակ a. provident; - խնամք, foresight; - զգուշութ̃ն, precaution; -հոգամ, &c. S. Նախախնամեմ, &c.; -հրաման a. commanded, ordered beforehand; -հրաւէր a. invited beforehand.

Նախաձայն, &c. S. Կանխաձայն, &c.; *-ձեռն a.* spontaneous, ready, willing; prompt; the first to volunteer; *– լինել ի կռիւ*, to commence the attack, to begin the fight; *-ձեռնեմ, եցի vna.* to undertake; to presume; to pre-elect; to promote, to raise, to exalt; to consecrate or ordain; *-ձեռնութիւն s.* enterprise.

Նախաղի *s.* colon, the great gut; rectum.

Նախաճաշ *s.* early breakfast; *ճաշակերպ –*, meat breakfast; a late substantial breakfast; *– առնել* S. Նախաճաշեմ; *-ակ s.* foretaste; *-ակիչ s.* taster, assayer; *-եմ vn.* to breakfast; *-իկ* S. Նախաճաշ; *-ճառ a.* predicted, foretold, prophesied; *– քարոզութիւն*, prediction, foretelling, prophecy; *-ճառեմ va.* to predict, to foretell, to prophesy; *-ճառութիւն s.* prediction, prophecy.

Նախամամ *sf.* great-grandmother; *-մայր s.* our first mother, the mother of mankind, Eve; the wives of the patriarchs; *-մասնութիւն s.* prerogative, privilege; *-մատոյց առնեմ va.* to promote, to prefer to any post or dignity; *-մարգարէ s.* the first prophet, Moses; *-մարդ s.* the first man, Adam; *-մարտիկ s.* fighting in the first rank; coryphæus, champion; *s.* skirmisher, sharpshooter; *-մարտկութիւն s.* skirmish; *-մեծար a.* preferable, better, preferred, most esteemed; *– առնել, ընտրել, համարել*, to prefer, to like better; *-մեծարութիւն s.* preference; *-է քան ad.* preferably; *-մեղ a.* first sinning (Eve); *-միջօրեայ a.* antemeridian; *-մուտ a.* presumptuous, arrogant; *-ք s.* portal.

Նախայայտ, *-նի a.* foreknown; *-յայտեմ va.* to manifest previously; *-յաջորդ s.* predecessor; *-յարաշեշտ a. gr.* accented on the penultimate; *-յարապարոյկ a. gr.* circumflected on the antepenult; *-յարձակ s.* the first to attack, skirmisher, sharpshooter; *– լինել*, to attack the first, to begin or engage the battle, to open the skirmish; *-յաւիտեան* or *տենական a.* existing before all ages, eternal, self-existent, increate; *– Որդի*, the Son of God before all eternity; *-յիշատակեալ a.* aforesaid, above-mentioned; *-յօժար a.* predisposed, willing; *-յօժարութիւն s.* predisposition.

Նախանկար *a.* delineated or designed beforehand; *s.* prototype, original; *-եմ va.* to sketch or describe beforehand; *fig.* to trace, to shadow, to delineate, to symbolize, to represent; *-ութիւն s.* figure, shading.

Նախանձ, *ու s.* envy, jealousy; rancour, hatred; emulation, rivalry; zeal, fervour, warmth; *տիրասէր –*, attachment, affection; zeal; *առ -ու ad.* enviously, invidiously; *– կրել յումեքէ*, to be envied; *-ու մաշիլ*, to pine away with envy, to be eaten up with envy; *ի – բարկութեան բրդիլ*, to burst with envy; *– առնուլ, բերել, ի – բերիլ, մտանել*, to envy, to be envious of, to grow jealous, to bear envy; to rival, to vie with; *– արկանել յոք, ի – ածել զոք*, to fill with jealousy or envy; to move, excite or provoke to emulation; *ի – գրգռել զոք*, to arouse the jealousy of, to create envy; *խնդրել զ–*, to revenge, to take vengeance; *վառիլ -ու ը̄*, to become jealous; *ի – վառիլ ը̄ ումեք*, to be jealous of; *– դնել*, to emulate, to rival; *ի – նմանութեան ուրուք կրթիլ*, to emulate a person, to desire to imitate him; *– առաքինութեան դնել ը̄ ումեք*, to desire to emulate a person's virtues; *– առնել*, to fascinate, to charm, to bewitch, to cast a spell on; *ո՜ անմիտ Գաղատացիք, ո՞ արար զձեզ*, o foolish Galatians, who hath bewitched you?

Նախանձաբեկ *a.* dying with envy, full of envy, envious, jealous; *– առնել*, to move to envy, to provoke to jealousy; *– լինել* or *-իմ vn.* to bear envy, to be tormented with envy; *-լից a.* full of envy, very invidious; *-խնդիր, -յոյզ a.* zealous, fervent, ardent; *s.* zealot, a zealous partisan; avenger; *-յուզութիւն s.* zeal, fervour, warmth; envy, jealousy; *-րկու a.* inspiring, raising or provoking envy; *-ւոր a.* zealous, full of zeal, desirous, ardent, fervent; emulous; *s.* zealot, emulator, rival, competitor; envious, jealous; *– լինել*, to be zealous; to bear envy, to be envious of; to vie with; *-ւորութիւն s.* zeal, emulation, rivalry; enviousness, jealousy; *վատ –*, paltry jealousy.

Նախանձելի *a.* enviable, worthy of envy; to be wished for, desirable.

Նախանձեցուցանեմ *va.* to raise envy, to cause envy, to excite or awake jealousy; *– ի բարի նախանձս*, to incite to emulation; – զԱծ, to excite the jealousy or anger of the Almighty.

Նախանձընդդէմ *a.* emulating, vying; jealous, rival, emulous, full of emulation; *ad.* with emulation, wying with each other; – ջանք, emulation, rivalry; – կիրք, jealousy; – լինել, գալ, to emulate, to vie with.

Նախանձիմ, եցայ *vn.* to bear envy, to envy, to be jealous of, to grow invidious; to rival, to vie with, to emulate; – զնախանձ Տ̄ռն, to burn with zeal for the Lord.

Նախանձկոտ, –ձոտ, –ձորդ, աց *a.* envious, jealous, invidious; emulous, rival.

Նախանձուկս արկանել *va.* to raise, inspire, cause or rouse envy or jealousy; – միմեանց, to grow mutually jealous; to emulate one another.

Նախանուն *s.* prenomen.

Նախաշաւիղ *s.* fore-runner, precursor; preliminary, introduction.

Նախաչար *s.* author or cause of all evil, the Devil.

Նախապահեստ *a. s.* preservative, prophylactic, preserver; *–պաշարումն s.* prejudice, prepossession, prevention; *–պապ s.* great-grandfather; *–պատիւ a.* worthy of the greatest honours, of greater consequence, first in dignity, most esteemed, honoured, preferred; – լինել ումեք, to be preferred to another, to obtain the preference; *–պատճառ s.* first cause, author (God); *–պատմելի a.* foretelling, predicting; *–պատմեմ va.* to tell, narrate or announce beforehand; *–պատմութիւն s.* ancient history; *–պատուար s.* counter-guard, rampart, parapet, bulwark; *–պատուեմ va.* to respect, to honour most, to pay the highest honour to; *–պատում a.*predicted, anounced beforehand; *–պատուութիւն s.* pre-eminence, preference, advantage; *–պատրաստեմ va.* to prepare beforehand, to predispose; *–պատրաստութիւն s.* preparation, predisposition; *–պարգեւ a.* given or granted beforehand; *–պարիսպ* S. Նախապատուար; *–պետ*, &c. S. Նահապետ, &c.; *–պտուղ s.* first fruit, premice.

Նախասահմանեմ *va.* to predestine; *–սահմանութիւն s.* predestination; *–սարկաւագ s.* archdeacon; *–սաց* or *ցիկ a.* predicted, foretold; *–սացութիւն s.* prediction; *–սենեակ s.* anteroom, antechamber, waiting-room; *–սերմանեմ va.* to sow previously; *–սկիզբն s.*first author, first principle, beginning, origin, source; chief, escort, guide; *–սպան s.*first-shooting; *–ստացող s.*first master; *–ստեղծ, ից, –ծիկ a.* created first; *–ստիճան a.* supreme, sublime; *–սրբեալ a.* presanctified.

Նախավախճան *a.* first dead (Abel); premature; *–եալք s.* the departed ancients; *–վաղ ad.* already long since; *–վաստակ a.* very laborious, most industrious; *–վերջընթեր a.* antepenult; *–վկայ s.* protomartyr, the first martyr, St. Stephen; *–վկայութիւն s.* first martyrdom; *–վկայուհի sf.*the first martyr; *–վճռեմ va.* to decree, to decide beforehand.

Նախատ *s.* insult, outrage, injury, opprobrium, shame, infamy; *a.* infamous, ignominious, opprobrious, base, villanous; despised, scorned, vile; – լինել. to become an object of scorn or ignominy, to be infamous.

Նախատական *a.* offensive, outrageous, abusive, insulting, injurious, defamatory; *–կոծ a.* loaded with insult, shame or abuse, insulted, affronted; – տանել, to load with abuse, to insult, to affront; – լինել, to be covered with opprobrium, loaded with abuse.

Նախատանք S. Նախատինք.

Նախատելի *a.* S. Նախատական; blameable, reprehensible, censurable.

Նախատեղեակ *a.* warned, acquainted with beforehand; *–տեղեկութիւն s.* foreknowledge, prescience.

Նախատեմ, եցի *va.* to insult, to injure, to offend, to outrage, to abuse, to load with injuries; to reproach, to blame, to censure.

Նախատես *a.* foreseeing, prescient; – լինել, to be provident; *–եմ, եցի vn.* to foresee; to prophesy; *–ութիւն s.* foresight, prevision; prophecy.

Նախատինք, տանաց *s.* wrong, affront, injury, offence, outrage; blame, reproach, censure; shame, dishonour, opprobrium, infamy, ignominy; *–նս դնել, գործել ումեք*, to affront, to wrong, to insult, to disgrace, to dishonour; լինել – ազգաց, to become the scorn of nations; բառնալ զ–նս, to wipe off the ignominy; ի –նս քո, for thy shame.

Նախատիչ *s.* insulter, offender, abuser, reviler, affronter, scoffer.

Նախատիպ S. Նախագաղափար; -տորդ S. Նախատիչ; -տուն *s.* first dwelling; -տուր *a.* given, granted or conceded before; -տօն or նակ *s.* eve of a feast.

Նախարար, աց *s.* satrap, proconsul, lord, governor of a province, prefect, mayor; -ք, magnates, grandees, noblemen; -ագունդ *a.* eomposed of satraps or nobles, princely; *s.* the nobility; -ազն *a.* of a noble or princely family; -ական *a.* lordly, seignorial, princely; -ակոյտ *a.* formed of nobles; -ապետ *s.* premier noble; -եան *s. pl.* satraps, seignors, grandees; -ութի *s.* satrapy, proconsulship, lordship, prefecture, mayoralty.

Նախաւոր *a.* former, anterior, original; -ութիւն *s.* priority.

Նախաքառորդ *s.* fore-quart, warning; -քարոզ *a.* first Gospel-preaching; *s.* preceding words, admonitions or discourses. [խագիտութիւն.

Նախագիտականն, -տութիւն S. Նա-

Նախդոյն *a.* first; *ad.* before, at first, formerly.

Նախդիր, դրաց *s. gr.* preposition.

Նախելուզակ *s.* archbrigand.

Նախեկեղեցի *s.* the first church.

Նախեղակ *a.* pre-existent, uncreated; -ղութիւն *s.* pre-existence.

Նախերախայրիք *s. pl.* primices; *fig.* the first-born.

Նախերգաբար *ad.* previously; as a prelude; -գան, ի. անք *s.* prelude, exordium, preamble, prologue, prologomena; -գել *vn.* to prelude; to make a preamble; -գութի S. Նախերգան.

Նախերէց *s.* dean; -րիցուի *s.* deanery; deanship.

Նախէ, ի *s.* the First Being, the Eternal; *a.* first, former; -ք *s.* antecedents, precedents. [forehand, to savour.

Նախըմպել *va.* to taste or try be-

Նախընթանամ *vn.* to precede, to forego.

Նախընթաց, ից, -իկ *s.* fore-runner, precursor, herald; *a.* antecedent, precedent, previous, anterior; -աբար *ad.* precedently; -ութիւն *s.* the fore-running; *fig.* progress, advancement.

Նախընթրակ, աց *s.* luncheon, lunch, collation; after-dinner meal, tea.

Նախընծայ *a.* given, offered previously; preliminary; *s.* premices; *ad.* primitively, at first; - օրինակ. first example; -եցեալ *a.* offered the first.

Նախընկալ *a.* received beforehand, forwarded antecedently; - լինել, to be received first.

Նախընտել *a.* very familiar, intimate; -տիր S. Ընտրելագոյն.

Նախիղձիկք *a.* pagan oracle; -կս բարբառել, to forebode, to presage.

Նախիմաց, ից *a.* knowing, acquainted with beforehand; prescient, provident; -ուի *s.* prescience, foreknowledge; presentiment.

Նախիր, խրաց *s.* herd of black-cattle.

Նախծին S. Նախածին.

Նախկի, -ն S. Առաջին. [terlings.

Նախճամէջ պար *s.* tripe, gut, chit-

Նախճիրք *s.* slaughter, carnage, blood; great loss, prejudice, waste; -րս արեան գործել, to slaughter; -րս գործեցին դժնդակս ըղէմ թշնամեաց, they made a dreadful slaughter of the enemy.

Նախնական *a.* primitive, ancient; primordial, primitive (soil); - թիւ, primary number.

Նախնի, նւոյ, նեաւ *a.* first, primitive, ancient, old; *s.* ancient, chief; -ք *s.* the ancients, ancestors, antecessors, forefathers; ի -նումն *ad.* anciently, formerly, in times past, in former ages.

Նախնուի *s.* priority; antiquity, age.

Նախողջոյն լինիմ *vn.* to salute first; to be the first saluted; -ք *s.* first salutation or greeting.

Նախորդ, աց *s.* predecessor; -ք, forefathers, ancestors.

Նախորմ *s.* outer wall, rampart.

Նախուստ, ի - *ad.* anciently, formerly, ab antiquo; *a.* first, ancient.

Նախջրհեղեղեան *a.* antediluvian.

Նահանգ, աց *s.* province, region, country; climate; Միացեալ -ք Ամերիկոյ, the United States of America, U.S.A.

Նահանջ, ից *s.* retreat, rout, defeat; *a.* bissextile; - ամ, leap-year; -ական *a.* intercalary; -ել, եցի *va.* to recant, to retract, to withdraw, to drive back, to revoke; to stop, to suspend, to hinder; -իմ *vn.* to retire, to recede, to withdraw, to fall back, to retreat; յետս -, to recoil, to recede, to go backwards; -ումն *s.* intercalation; solstice.

Նահապետ, աց *s.* patriarch, chief of a family; prince; -ական *a.* patriarchal; -ութ̃ի *s.* patriarchate; principality; family house.

Նահատակ, աց *s.* the first to begin a combat, champion, hero; martyr.

Նահատակաբար *ad.* valiantly, bravely; -դիր. դրաց *s.* agonotheta, athlotheta; -կից *s.* companion in arms or in martyrdom.

Նահատակեմ, եցի *va.* to cause to fight, * to set by the ears; to inflict martyrdom; -եցուցանեմ *va.* to exercise, to train, to discipline.

Նահատակիմ, եցայ *vn.* to take one's chance, to expose oneself, to attack, to be foremost in the battle, to charge the enemy; to fight, to struggle, to wrestle, to wage war; to make great efforts, to take much trouble, to persist; to exercise oneself, to practise; to devote oneself, to become a martyr; ի ճգնութե̃ վարս -, to lead an ascetic life.

Նահատակութ̃ի *s.* bravery, valour; great achievement, exploit, heroism; struggle, fight, wrestling, match; suffering, labour, tribulation, mortification; martyrdom.

Նահատակուհի *sf.* martyr.

Նաճա or -յ *s.* mat, rush-mat.

Նաճակ, **Նաչախ** *s.* hatchet; two-edged axe, bipennis; tomahawk.

Նամակ, աց *s.* letter, writing, missive, despatch, epistle; ցանկալի, երկայն, սիրալիր -, a pleasant, long or chatty, charming letter; երկտող -, a few lines, a note; քառէջեան -, a letter of four pages; թուղթ -ի, letter-paper; կշիռ -աց, letter-balance; տուն -աց, post-office; - կանխավճար, post-paid; - գրել. ը̄նունել, to write, to receive a letter; տալ զ-, to send a letter; փրկանաւորել զ-, to frank, to prepay, to pay the postage of a letter; թելադրել, ստորագրել, կնքել զ-, to dictate, to sign or subscribe, to seal a letter.

Նամակաբեր *a.* carrying a letter; *s.* S. Թղթաբեր; օր -ի, post-day; -գին *s.* postage, prepayment; postage stamp; -գիր. գրի *s.* letter-writer; - լինել. to write a letter; -գրական *a.* epistolary; -կալ *s.* letter-case; -կիր *s.* letter-carrier, postman, messenger, courier, post; -մատոյց *a.* letter-presenting; -նի, նւոյ *s. pl.* letters, epistles; - առնել, to write letters; -տուն *s.* post, post-office; գլխաւոր -տան, post-master; պաշտօնեայք -տան, post-office clerk; կնիք -տան, post-mark; մնալ ի -տան, poste restante, to be left at the post-office; -տուփ *s.* letter-box.

Նամէտ *a.* damp, moist, humid.

Նամիմ *vn.* to get humid, moist.

Նամփորտ *s.* S. **Նափորտ**; cloak, veil, women's long mantle.

Նայ,ից *a.* humid; *s.gr.* semi-vowel, liquid letters, լ, ղ, մ, ն, ր.

Նայադ, ի *s.* Naiad.

Նայապէս *ad.* as he or she, like him [or she.

Նայացուցանեմ *va.* to moisten, to wet; to water.

Նայեաց *s.* aspect, view, prospect, sight; situation, position.

Նայելիք *s.* eyes.

Նայեցած, ի, -ցողութիւն, -ցուած, ոյ *s.* look, sight, aspect; -ցուցանեմ *vn.* to cause to look at.

Նայիմ, եցայ *vn.* to look at, to cast the eyes on; to gaze at, to stare at; *fig.* to view, to gaze on, to behold; to mind, to take care.

Նանիր, նրոյ or րաց *a.* vain, useless, futile, frivolous; ի - *ad.* in vain, vainly, to no purpose, uselessly; ի - աշխատ լինել, to labour in vain.

Նանրագիր *a.* written in vain; -լեզու *a.* talking uselessly; speaking unjustly, slanderous, biting, satirical; -խոհութիւն *s.* vain thoughts; -խոհ. -խորհուրդ *a.* thinking of useless or chimerical things, building castles in the air; -կան S. **Նանիր**; -հաւատ *a.* incredulous, unbelieving; superstitious.

Նանրանամ, ացայ, **Նանրիմ**, եցայ *vn.* to become useless, to cease to be, to faint, dwindle or vanish away, to come to nothing; - ի խորհուրդս, to become wise in one's own eyes, conceited, infatuated.

Նանրասէր *a.* vain, vain-glorious; -սիրութ̃ի *s.* vanity, vain-glory.

Նանրացուցանեմ *va.* to render vain, [useless.

Նանրութիւն *s.* vanity, futility, frivolity; nothingness, inanity; injustice, iniquity, wrong.

Նաշ, ի *s.* bier, coffin; S. **Դագաղ**.

Նաշիհ, շհոյ *s.* finest quality of wheat flour.

Նապաստակ, աց *s.* hare, puss; *ast.* Lepus, the hare; արու -, buck-hare;

մատակ –, doe-hare; *ձագ –ի*, levret; *հետք –ի*, form, prick; *դեռնափոր* –, rabbit, cony; S. Ճագար; *–ի ականջ* s. *bot.* hare's ear; *–ի ոտն* s. *bot.* hare-foot, —wort.

Նաստիկ or **Նաստիփ** *s.* small cake, crumpet, bun.

Նատիր *s.* nadir; S. Ուղակէտ.

Նատր *s. chem.* sodium; *–ոն s.* soda, kali.

Նարգէս, *գիսի s. bot.* narcissus, daffodil.

***Նարգիլակ**, *ի s.* nutmeg.

Նարդեան *a.* of nard or spikenard; *– իւղ*, nard-oil, ointment of spikenard; *–դէս*, *դիսի s. bot.* giant-fennel, ferula; *–դոս*, *ի s. bot.* nard, spikenard, nardus Indica, (oil & perfume).

Նարինջ, *րնջի s.* orange; *քանդակ ի նարնջոյ*, conserve of oranges, marmalade; *շաքարապատ կեղեւ նարնջոյ*, candied orange-peel.

Նարկա, *յ s. zool.* torpedo, cramp-fish.

Նարկէս or *կիս* S. **Նարգէս**.

Նարմ *s.* quiet, stillness; *–աշարժ a.* gently undulating.

Նարնջագոյն *a.* orange-coloured; *–ծաղիկ s.* orange-blossom; *ջուր –ծաղկի*, orange-flower water; *–նոց s.* orange-walk; *–ջուր s.* orangeade; *–վաճառ*, *աց s.* orange-man; *– կին*, orange-woman; *–րան s.* orange-grove.

Նարնջենի *s.* orange-tree; *ջերմանոց –ջենեաց*, orange-conservatory.

Նարտ, *ից s.* backgammon; S. Տապլի; *խաղալ ի –*, to play at dice; *–ախտ* S. Տապեղ.

Նարօտ, *ուց s.* dye, tincture, hue; thread, ribbon or tissue of various colours; broidery or needle-work of divers colours; * cockade, rosette; *– կենաց*, thread of life.

Նարօտաներկ, *աց s.* dyer; *–ութիւն s.* dyeing.

Նաւ, *ուց* or *աց s.* ship, vessel, boat; S. **Նաւակ** & **Լաստ**; water-vessel, pitcher, urn, jar, earthen-vessel; *– քարեղէն*, basin or vase of stone; S. **Քարենաւ**; *– պատերազմիկ*, three benched galley, trireme; *– – մեծ*, line of battle-ship, man of war; *– հրձիգ*, fire-ship; *– հինից*, privateer, corsair; *– զօրագլխական*, admiral's ship, flag-ship; *– զրահեալ*, armoured ship, armour-plated ship; *– վաճառական*, merchant-man, —-ship, trading-vessel; *– շոգեմուղ*, steam-ship, steamer; *– առագաստաւոր*, sailing-boat; *– թեւճակաւոր*, row-boat; *գումարտակ –ուց*, fleet; *վարձ –ու*, freight; *վարձել զ–*, to freight or charter a vessel; *կպրով օծանել* or *կպրաձիւթել զ–*, to tar, to careen, to caulk a ship; *կպրաձիւթող –ուց*, caulker; *մտանել* or *ելանել*, *երթալ ի –*, to embark, to go on shipboard, to go on board a ship, to take a shipping; *ելանել ի –է*, to land, to go a-shore, to disembark; *դնել ի –*, to embark, to ship, to export; *հանել ի –է*, to disembark, to put a-shore, to unload goods; S. **Ջարկանիմ**, **Թիւրեմ**, **Թումբ**, **Խրիմ**, **Հանդրուան**, &c.

Նաւաբազմութիւն *s.* fleet; *–բաշխ s.* lake; *–բեկ a.* shipwrecked; *– նաւաստի*, *ծովագնացք*, the shipwrecked mariners or people, the survivors from a wreck; *– լինել*, to be shipwrecked, cast away; *–բեկիմ vn.* to run aground, to strand, to founder, to be lost; *–բեկութի s.* shipwreck, wreck; stranding; *–գնաց* or *–ցիկ a.* sea-faring, navigating, travelling by sea; *s.* navigator; voyager; *– լինել*, to navigate; to go by sea, to voyage; *–ք s.* navigable waters; *–գնացութի s.* navigation; voyaging; sea-faring; *–գործ*, *աց s.* ship-builder, naval constructor; *–գործուի s.* ship-building, naval construction; *կայարան*, *աւազան –թի*, navy-yard; dock, wet-dock, dock-yard.

Նաւազ, *աց* S. **Նաւաստ**.

Նաւալիւղ *լինիմ vn.* to navigate; *–խիճ s.* ballast; *–խումբ s.* squadron, navy; *հրամանատար –խմբի*, commodore.

Նաւակ, *աց s.* boat, bark, barge; *– գետոյ*, wherry, sculler; *– վենետկեան*, gondola; *տաճիկ –*, caic; *անգղիական –*, outrigger; *– նաւու*, yawl, skiff, shaloop; *– տափարակ*, ferry-boat, lighter; *վարձ*, *սակ –ի*, tariff, rate.

Նաւակալ, *աց s.* remora, echineis, suck-fish, achandes.

Նաւակաձեւ *a.* boat-shaped; *–կամուրջ s.* bridge of boats, pontoon-bridge; *–կայք s.* bay, road, road-stead, anchoring-ground, anchorage, harbour, haven, port; *–կան a.* naval; nautical; *– զօրութի*, sea-forces, marine, navy; *– գիտութի*, navigation, art of sailing; *–կառնեմ va.* to build a ship; *–կառոյց* S. **Նաւագործ**; *– լինել* S. **Նաւակառնեմ**; to navigate; to stear; *–կառու*, &c. S. **Նաւագործ**, &c.; *–կառուցական a.* fit for shipbuilding purposes; *–կատիք*, *տեաց s.* inauguration, dedication, consecration, *sagra;* feast, festival, rejoicing; S. Խթումն; առնել զ-իս շինուածոյ, to inaugurate a building; -իս առնել սեղանոյն, to dedicate or consecrate an altar; -կերտութիւն S. Նաւագործութիւն; -կիկ *s.* small boat, skiff, cock-boat; -կից *a.* voyaging together; *s.* fellow-voyager; -կոծ *a.* shipwrecked; - լինել. or -կոծիմ *vn.* to suffer shipwreck, to be lost, to perish by shipwreck; -կոծութիւն *s.* shipwreck; -կռիւք, -կռուութիւն S. Նաւամարտութիւն; -կցիմ *vn.* to sail together; -հանգիստ *s.* port, haven, harbour, sea-port; *fig.* the port of salvation; S. Նաւակայք; ընդարձակ, անքոյթ, գեղեցիկ -, a spacious, safe, fine harbour or port; - գետոյ, wharf, quay; հրամանատար -գստից, harbour-master; դիւրամերձենալի -, port accessible at any time of the tide; դժուարամուտ -, harbour with a bar; մտանել, հասանել, իջանել ի -, to harbour; (նաւ.) to sail into or enter harbour; (շոգենաւ.) to steam into harbour; հասանել ողջամբ ի -, to get safe into port; to arrive safe; նաւաբեկ լինել ի -գըստեան, to be wrecked in port; -հանդէս *s.* navy; -ձգուն *s.* towing, towage; -ձիգ *s.* tug-boat, tug, tow-boat; -շոգենաւու, steam-tug; - պարան, tow-rope; - լինել, to tow, to haul, to drag along; -ղօղակ, աց *a.* sea-faring; *s.* navigator, voyager; -մակոյկ *s.* yawl, pinnace; -մատոյց *s.* ladder; landing-place; -մարտ, -մարտիկ *a.* fighting at sea; *s.* naval fight; - լինել, to fight a battle at sea; - տորմիղ նաւաց, fleet, army; -մարտութիւն *s.* naval engagement; mock sea-fight, naumachy; -մուտ *a.* embarked; *s.* S. Նաւավար; - լինել, to embark; -շինութիւն S. Նաւագործութիւն; -չու *s.* way, passage, ferry; *a.* S. Նաւագնաց; -պետ *s.* captain, commander; -պետեմ, եցի *va.* to command, to steer or guide a vessel; to pilot; -պետութիւն *s.* command, steering, working, piloting a vessel; -ռաջք *s.* stem, prow, head.

Նաւասարդ, ի *s.* the first month of the ancient Armenian calendar, (August).

Նաւաստ, ի. -ի, տուց, տեաց *s.* sailor, seaman, mariner, sea-faring man, tar, jack-tar; -ք, seamen, sea-faring people, crew; -եմ *va.* to steer a ship; -ութիւն *s.* profession of a sailor; seamanship; steering of a ship; piloting; navigation.

Նաւավար, աց *s.* navigator; S. Նաւուղիղ; seaman, boatman, gondolier, rower; -եմ, &c. S. Նաւապետեմ, &c.

Նաւատիանոս, աց *a. s.* Novatian.

Նաւատորմ, ի, -իղ or իլ *s.* squadron, fleet; -իկ *s.* flotilla.

Նաւարան *s.* arsenal; dock-yard.

Նաւարար, &c. S. Նաւագործ, &c.

Նաւարկելի *a.* navigable; -կեմ, եցի *vn.* to sail, to navigate, to go to sea; S. Հողմ; -կող S. Նաւորդ; -կութիւն *s.* navigation, voyage at sea, passage.

Նաւացռուկ *s.* rostrum, beak-head, cut-water, knee of the head; -փայտ *s.* ship: forest-tree; S. Լաստենի; -քարշ, &c. S. Նաւաձիգ, &c.

Նաւելաստաց S. Նաւաստ; արգիական -ք, the Argonauts. [to go to sea.

Նաւեմ, եցի *vn.* to sail, to navigate,

Նաւթ, ից *s.* naphtha; -իտ *s.* -line.

Նաւթճեմ S. Նօթճեմ.

Նաւկնեար, ներոյ *s. pl.* boats.

Նաւորդ, աց *s.* navigator; passenger; S. Նաւաստ; -ք Արգեայ, the Argonauts.

Նաւուղիղ, ղղի, -ղղակ *s.* helmsman, steersman; pilot; -ղղութիւն *s.* S. Նաւապետութիւն; navigation; art of sailing, histiodromia; գիրք -թէ, treatise on Navigation.

Նաւվարձեմ *va.* to freight, to charter; -ձութիւն *s.* freighting, chartering.

Նափորտ, ի, ամք. ունք *s.* cloak, mantle; monk's long mantle; cope, chasuble; -անի *s. pl.* copes; -ապատ *a.* wearing a cope; -իկ *s.* small mantle, mantelet; dalmatic.

Նաքարակիտ, կտի *s.* a farthing, two mites, fourth part of a penny.

Նգաքեկեմ, Նգախարխար առնեմ, Նգեմ, եցի *va.* to demolish with levers or crow-bars, to dismantle, to throw down, to raze; -հար *a.* driving in a [stake.

Նգոյր *s.* three-legged table.

Նգոտիմ, տեալ *vn.* to grow mouldy, to get spoiled.

Նեարդ, ներդից *s.* fibre, string; ligament; tendon, sinew; -իտ *s.* fibrine; -ապատ *a.* fibrous, stringy, muscular, brawny; ligamentous; tendinous, sinewy; -ատեսակ *a.* cartilaginous.

Նեխ, ոյ *s.* putrefaction, rottenness, putrescence, corruption; infection, bad smell, stench, stink, fetidness;

chem. brome; *a.* corrupt, spoiled, putrid, stinking; *չարաթոյն* —, foul smell; — *անկաւ ի մարմինն*, it has began to putrefy.

Նեխական *a.* corruptible; S. **Նեխ** *a.*; -*հալած* *a.* antimephitic; -*հոտ* *a.* stinking, infected, putrescent, rotten, corrupt; -*հոտութի* *s.* infection, bad smell; -*շաղիղ* *a.* putrified, stinking, fetid; -*վայրք* *s.* fetid or stinking places.

Նեխեմ, եցի *va.* to putrefy, to corrupt, to rot; -*իմ* *vn.* to become putrid, to be corrupted, spoiled, rotten, [stinking.

Նեխուած *s.* corrupt sores.

Նեխութիւն, -ութն S. **Նեխ** *s.*

Նեխուր, ի *s.* apium, ache, wild celery, smallage.

Նեկաթ *s.* *Hebrew w.* sheep-master [or -owner.

Նեկտար, ի *s.* nectar.

Նեղ *a.* narrow, strait, close; *s.* narrowness, straitnes; *fig.* anxiety, grief, distress; -*ք*, strait; defile; *ի — արկանել, հասուցանել*, to reduce to distress or to straits, to constrain, to oblige, to compel, to force; to press, to urge, to embarrass; *ի — մտանել, անկանել*, to be pinched for means, to be in straitened circumstances, to be reduced to straits, to the last extremity, to be embarrassed, distressed.

Նեղաբերան *a.* narrow-mouthed; -*գարշապար* *a.* narrow-heeled; -*լանջ* *a.* narrow-breasted; -*ծերպ* *a.* creviced; -*հարութի* *s.* pain or uneasiness caused by constraint; -*հաւատ* *a.* doubting, hesitating, of little faith; -*նամ, ացայ* *vn.* S. **Նեղասրտիմ**; to be narrowed; *fig.* to become impoverished, to be reduced to misery; -*պատիմ*, &c. S. **Նեղասրտիմ**, &c.; -*պէս* *ad.* narrowly, straitly, hardly; sparingly; -*սատ*, -*սիրտ* *a.* impatient, touchy, crabbed, peevish, surly, surly-humoured, choleric, morose, irascible, passionate, hasty; -*սրտիմ, տեցայ* *vn.* to be impatient, fretful, to fidget, to lose patience, to be vexed; to be ill-tempered, cross, angry, irritated, exasperated; -*սրտութի* *s.* impatience, ill-temper, intolerance, vexation, irritation, exasperation, bursts or fits of passion or rage.

Նեղացուցանեմ *va.* to worry, to afflict, to torment, to vex.

Նեղափողոց S. **Նրբափողոց**.

Նեղեմ, եցի *va.* to narrow, to make narrow, to contract, to straiten, to restrain, to tie down, to press, to constrain; to give trouble, to disquiet, to incommode, to inconvenience, to importune, to annoy, to trouble, to torment, to harass, to infest, to plague, to molest, to maltreat, to oppress; -*զոք ամբոխին*, to crowd, to oppress, to press, to squeeze; *ժողովուրդքն նեղէին զնա*, he was oppressed by the throng; *էշն նեղեաց զինքն ը̅ որմն*, the ass thrust herself unto the wall.

Նեղիմ, եցայ *vn.* to be put to straits, to be constrained or necessitated; to be uneasy, disquieted, afflicted, troubled, tormented, vexed, molested; -*եւ մղիլ ի սեղան*, to be intruded upon or thrust in; to meddle with, to interpose.

Նեղիչ *a.* afflicting, troubling; molesting, oppressing, persecuting; distressing; vexatious, disquieting.

Նեղութիւն *s.* want of width or amplitude, narrowness, straitness; care, trouble, tribulation, grief, sorrow, affliction, inquietude, displeasure; fatigue, weariness; importunity, incommodiousness, annoyance, tedium; torment, worry, vexation, oppression.

Նեղում S. **Նեղեմ, իմ.**

Նեղուց, ի *s.* straits, channel; isthmus; pass.

Նեղսիրտ, &c. S. **Նեղասիրտ**, &c.

Նեմէ, ի, ւոց. մեայք *s.* Nemæan games; -*ական* *a.* Nemæan.

Նենգ, ի, աւ or *իւ* *s.* fraud, artifice, stratagem, wile, craft, guile, cunning; *a.* S. **Նենգաւոր**; -*աւ*, -*իւ*, -*ով* *ad.* with fraud, fraudulently, artfully, insidiously, maliciously, treacherously, knavishly; — *գործել*, to machinate, devise, hatch or frame a plot; -*կրել յումեքէ*, to be betrayed, defrauded, cheated.

Նենգաբանութիւն *s.* fallacy, falsehood, deceit; -*բար* S. **Նենգաւ** *ad.*; -*բարոյ*, -*գործ*, -*ժէտ* or *ժոտ* S. **Նենգաւոր**; -*խոհ* *a.* fraudulent, malicious, sly, guileful, cunning, crafty; -*խող* *a.* killing by surprise or treachery, guileful, assassinating; -*խօսութիւն* *s.* double-dealing; crafty speech, honied or delusive words, deceitful discourse; -*միտ* S. **Նենգախոհ**.

Նենգան, աց S. **Նենգ** *s.*; -*աւ*, -*ոք* S. **Նենգաւ**. [deceitful.

Նենգապատիր *a.* insidious, artful,

Նենգաւոր *a.* fraudulent, cunning, wily, sly, insidious; gloomy, sullen, saturnine; treacherous, disloyal, perfidious, felonious; roguish, swindling; *-եմ*, &c. S. *Նենգեմ*, &c.

Նենգեմ, *եցի va.* to defraud, to deceive, to cheat, to dupe, to cozen, to trick, to gull, to swindle; to circumvent; to betray; *-իմ vn.* to be deceived, betrayed, &c.; *- ի տեսութենէ*, to lose the sight, to become blind.

Նենգիչ *a.* knavish, roguish, cheating, crafty; falsifying, forging; stealing.

Նենգութիւն *s.* fraud, trick, artifice, craftiness, slyness, cheating; duplicity, deception, trickery, knavery; disloyalty, perfidy, felony, treason; swindling, roguery. [wood-louse.

Նեպակ, **Նեպուկ**, *ակց s.* milliped,

Նեռն, *ռին. ռինք s.* antichrist.

Նեսար, *ի*, *աւ s. Hebrew w.* neessarian; *նեղեալ -աւ*, energumenous, demoniacal. [*s.* nestorianism.

Նեստորական *a. s.* Nestorian; *-ութի*

Նետ, *ից s.* arrow, bolt, shaft, dart; *- օձ*, dart-snake, acontias, jaculum; *- առ ի յԱյ*, thunder; *-ս արձակել*, to shoot an arrow, to discharge or let fly arrows.

Նետաթափ S. *Նետաձիգ*; *-լից առնել va.* to pierce with many arrows; *-կալ*, *ակց s.* balista; arbalet, crossbow; catapult; *-հար a.* shot, pierced or wounded with an arrow; *-ձգող s.* archer, bowman; *-ձգումն s.* shooting, letting fly an arrow; *-ձիգ a.* drawing a bow; serving to launch an arrow; *s.* S. *Նետընկէց*; *- առնել. լինել*, to shoot, to let fly an arrow, to draw a [bow.

Նետեմ S. *Ձգեմ.*

Նետընկէց *s.* bow-shot.

Նետող S. *Նետաձգող*; *ազգ -աց*, Scythians, Sarmatians.

Ներ, *ի*, *ոյ s.* sister-in-law; *-*, *ք s.* period or cycle of six hundred years, or 600 months; *-*, *pr.* in, into; within; *ի - անձինդ*, in thyself; *- արհեստին*, skilled in art.

Ներածական *a.* introductory; *-ծեմ va.* to introduce; *-ծու*, *ի s.* introducer; *-ծութի s.* introduction; *-կրթեմ va.* to instruct well; *-միտ a.* endowed with intellect, reasonable, rational; *-մնեայ a.* monthly; *-մտեմ vn.* to enter, to introduce oneself; *-նիւթեմ va.* to infer, to deduce.

Ներանձն, *-ական* S. *Ներանձնաւոր*; *-նեամ vn.* to withdraw or seclude oneself from the world, to give oneself up to a spiritual life; *-ացեալ. -աւոր a.* living retired, solitary, secluded; devoted, spiritual; contemplative; *-ութի s.* solitude, secluded, contemplative or ascetic life; contemplation.

Ներբան *s.* sole of the foot; *- կօշկաց*, sole; *- գուլպայից*, foot; *-ափոկ s.* trowser-strap. [or *ութի s.* importation.

Ներբերեմ *va.* to import; *-բերութի*

Ներբող, *ից s.* eulogy, praise, encomium, panegyric.

Ներբողաբան S. *Ներբողիչ*; *-եմ* S. *Ներբողեմ*; *-ութի* S. *Ներբող.*

Ներբողական *a.* laudative; panegyrical, eulogistic. [panegyrics.

Ներբողանք *s. pl.* praises, eulogies,

Ներբողեան, *ենի* S. *Ներբող.*

Ներբողեմ, *եցի va.* to make the panegyric, the eulogy of; to give praises, to laud, to eulogize, to praise, to exalt.

Ներբողիչ *s.* panegyrist, eulogist.

Ներբուն *s.* trunk.

Ներգեւ, *ից a.* slim, slender, lean, thin, weak; languid, faint; *gr.* tribrachys; *-իմ*, *եցայ vn.* to become weak, lean, faint, to grow languid.

Ներգիւն *s. bot.* lotus; lotus plant.

Ներգոյ, *ից a.* internal, interior, inward; innate, natural; *-ական a.* commorative; *- հոլով*, - case.

Ներգործաբար *ad.* actively; *-ծական a.* active; *- բայ*, active verb; - *- քուէ*, active voice; *- շնորհք*, effective grace; *-ծակից a.* co-operative; *-ծեմ va.* to do, to act, to operate, to influence; *-ծութի s.* activity, energy, force, virtue; influence, operation; act, deed, work; *- հաւատոյ*, act of faith; *-ծօրէն ad.* effectively, in effect.

Ներդաշնակ *a.* harmonious; *s.* harmonica; *- ձայն*, harmonic sound; *-ապէս ad.* harmonically, harmoniously; *-աւոր a.* harmonious, harmonic, tuneful, cadenced, concerted; *-ութի s.* harmony, accord; symphony; concert.

Ներդեայ *a.* made of fibres or nerves.

Ներեայք *s.* Nereids, sea-nymphs.

Ներելի *a.* pardonable, excusable, remissible; *- մեղք*, venial sin.

Ներեմ, *եցի va.* to grant pardon for a fault, to pardon, to excuse, to forgive, to be indulgent; to permit, to allow; to tolerate, to endure, to suffer, to support; ներեցէք, I beg pardon; pardon me ; զայս ասեմ ներելով, I speak this by permission.

Ներընդունակ *a.* contingent, casual; -ութի̃ *s.* contingence, casualty.

Ներխորհուրդ *s.* arcane, secret or hidden sense or meaning.

Ներծովային *a.* marine.

Ներկ, ոյ *s.* tint, dye, colour; – կօշկաց, shoe-blacking.

Ներկագործ *s.* dyer. [*a.* dyed, colored.

Ներկած, ոյ *s.* spot, stain; – or -ոյ

Ներկական *a.* serving to dye.

Ներկայ, ից *a.* present, actual; *gr. a. s.* present; -անամ, ացայ *vn.* to present oneself; -ացուցանեմ *va.* to present; -ութիւն *s.* presence.

Ներկանեմ, կի *va.* to dye, to colour, to tinge; – ի կարմիր, to give a red dye to, to dye red.

Ներկանիւթ *s.* colour, colouring matter; -տուն *s.* dye-house; -տուփ *s.* colour- or paint-box; -րար *s.* dyer; -րարութի̃ *s.* dyeing; dye-works.

Ներկեմ, եցի *va.* S. Ներկանեմ; տալ ի ներկել, to give out to be dyed.

Ներկէս S. Նարկա.

Ներկիչ *s.* dyer.

Ներկոց *s.* dye-house. [spot.

Ներկուած, ոյ *s.* dye, colour; stain,

Ներկուռ *a.* S. Խիտ *a.*; well instructed, very erudite, learned, clever, imbued with science.

Ներհակ S. Հակառակ; -ակիր *a.* contrary, incompatible ; antipathetical; – ընութի̃, incompatibility; -հական, -ութի̃ S. Հակառակ, -ութի̃; -ութի̃ գունոց, contrast of colours.

Ներհմտութիւն S. Հմտութիւն.

Ներհոսանաչափ *s.* eudosmometer; -հոսումն *s.* eudosmose.

Ներհուն S. Ներկուռ.

Ներմարդանամ S. Մարդանամ.

Ներմարդկուի̃, -դութի̃, -մարմնութիւն *s.* incarnation.

Ներմեղական *a.* stained with sin.

Ներշնչական *a.* spiritual; -չիմ, եցայ *vn.* to be inspired, transported; -չուի̃ *s.* inspiration, transport.

Ներշրջական or ջանական *a.* encyclopedical; -ջանակք *s.* encyclopedia.

Ներող *a.* indulgent, condescending, forbearing, merciful, clement; – լինել, to be indulgent.

Ներողակրօն *a.* tolerant ; – միտք, խորհուրդ or -ութիւն *s.* toleration.

Ներողամիտ S. Ներող ; – քաղցրուք̃, with the greatest kindness; -մտուի̃ *s.* indulgence, condescension, clemency.

Ներողութի̃ *s.* indulgence ; pardon, remission, mercy, pity; -թեամբ *ad.* indulgently.

Ներութի̃, -ումն *s.* pardon; – խնդրել, to beg pardon or forgiveness, to apologize. [Ներքս.

Ներս, ի – *ad.* in, within, inside; S.

Ներվարժական *a.* instructive; -ժութիւն or ումն *s.* instruction, erudition, [discipline.

Ներտ, ից S. Նեարդ.

Ներտառական *a.* corporeal, material.

Ներտարամադրական, or դրեալ *a.* inward, innate, inborn ; – բան, idea, thought, conceit; -դրութի̃ *s.* natural disposition; conception, thought.

Ներտարամախոհական *a.* fictitious ; -խոհութի̃ *s.* meditation, thought.

Ներփակեալ *a.* enclosed within; -նամակս, the enclosed letter.

Ներքանոց *s.* any piece of furniture used as a couch, bedding.

Ներքեւ *pr.* under, below.

Ներքին, քնոց *a.* interior, internal, inner; intestine; intrinsic; intimate, cordial; underground, subterranean; – անկիւն, internal angle. [eunuch.

Ներքինանամ, ացայ *vn.* to become

Ներքինապետ *s.* chief of the eunuchs, S. Մարդպետ. [to geld, to castrate.

Ներքինացուցանեմ *va.* to eunuchate,

Ներքինի, նւոյ, նեաց *s.* eunuch; ձայն -նւոյ, shrill voice; – առնել, -ս խղել S. Ներքինացուցանել; անմօրուս են –, eunuchs have no beard.

Ներքնաբաժին *s.* subdivision; – առնել, to subdivide; -բերդ *s.* citadel; -գիր *s.* inscription; -գունդ *s.* troops of men, terrestrial or mortal hosts; -դրոշմ *a.* marked inside, inscribed; -խաղ *s. mus.* an Armenian note (՜); -լողակ or լուղակ *s.* diver; -խարիսխ *s.* pedestal, stand.

Ներքնակ, աց *s.* under-coat, – waistcoat; shirt-front; – կանանց, chemisette, habit-shirt, under-petticoat.

Ներքնական *a.* inferior, interior; -կողմն *s.* the interior part; -յարկ *s.* mezzanine, entresol; -տուն *s.* ground-floor; cellar.

Ներքնուղի S. Սորուղի.

Ներքոյ *a.* under, nether, lower; –, ի – *pr. ad.* under, below, beneath; in, within, through, inwardly, inside;

ի - արկանել. to subdue; ի - կացեալ. անկեալ. subject, submissive, dependent; պատել ի -, to line, to cover on the inside; -ք s. the inside, interior.

Ներքոյաբնակք s. antipodes.

Ներքուստ, ի - ad. internally, inwardly; below, beneath; inside, within, inwardly; from beneath, from below.

Ներքս, ի - ad. in, into, inside; մըտանել ի -, to go in, to enter; ընկալաւ զնա ի -, he took him in, he received him; եդաք ի - ի սենեակն, we placed it in the room.

Ներքսագոյն a. interior, internal, innermost; -դրեմ va. to imprint, to impress; -դրական a. intercalary; -դըրութ̄ի s. intercalation; -ծութ̄ի s. introduction; -կողմն s. interior, the inside part; -մուտ առնեմ va. to cause to enter, to introduce, to bring in.

Նեցուկ, ցկի s. stay, staff, prop; sustainer, support, upholder, buttress; -ս արկանել, to prop, to stay, to support; - ամրութ̄ե լինել ումեք, to be a support of, to uphold, to sustain, to protect; - կալ հաւատոց, to support religion, to be a supporter of religion; S. Յենարան.

Նզար a. weak, slender, slim, thin.

Նզով. ից s. anathema, excommunication, malediction, curse; imprecation, execration; լինել ի -ս, to become anathema, to be a subject of execration; առնել զոք ի -ս, տալ զոք ի -ս, to subject a person to execration; ը̄ -իւք կապել or անկանել, to be excommunicated or execrated; -ս արձակել, -ս ի վերայ կարդալ, to anathematize, to curse; -ս ի հետ արկանել or զկնի արձակել, to load with cursing, to curse, to execrate, to imprecate; to excommunicate.

Նզոված, ոյ s. anathema; a. excommunicated. [- ad. -cally.

Նզովական a. anathematical; իբրեւ

Նզովանք S. Նզով.

Նզովեմ, եցի va. to anathematize, to excommunicate; to curse, to condemn; to execrate, to imprecate; -իմ vn. to be excommunicated, anathematized; եղիցի նզովեալ, let him be anathema.

Նէ, ներա, զնէ pron. f. she, her.

Նէեղաս, այ s. H. w. neelassa; peacock.

Նէեսա s. H.w. nessa; ostrich.

Նժար, ից s. balance-scale.

Նժդեհ, -ակից, &c. S. Պանդուխտ, Պանդխտակից, &c.

Նժոյգ, ուգից s. fresh horse, relay, led-horse; prancer; courser; -ածիգ s. groom; -աւոր a. mounted on a courser, horseman, cavalier.

Նիազ a. poor, necessitous, indigent; մեզ ոչինչ - էր ի ձէնջ, we had no need of you; -եցուցանեմ va. to macerate, to mortify; -ութ̄ի s. want, necessity, indigence.

Նիգ, նգաց s. bolt, lock, padlock; lever, bar; traverse, cross piece of timber; trabs, trabeculæ (a meteor); - փայտեղէն, mortar; փակել նգօք, to bar, to bolt, to fasten with a padlock.

Նիզակ, աց s. lance, spear; pelta, clypheus; հարուած -ի, spear or lance-thrust; ի տէգ -ի վառեալ, armed with a lance, pikeman; անտառախիտ -ք, a forest of spears; սատակել -աւ գերանդւոյ, to slay with scythes.

Նիզակաբեկորք or բեկք s. broken spears; -բուն s. spear-staff or -shaft; -խուռն a. bristling with spears; -զօրք, company of pikemen; -կից s. fellow-soldier, comrade; ally, confederate; a. allied, leagued, confederate; -կուր առնեմ va. to subjugate with lance & spear; -կցիմ vn. to fight together; to be allied, leagued, to form a coalition with, to enter into an alliance, to league together; to help, to succour, to aid; -կցութ̄ի s. alliance, league, confederacy, coalition, confederation; -ձեւ a. lance or spear-shaped; -ջօջ a. ad. poising a javelin or brandishing a spear; -մուխ s. javelin-man; -տէգ s. the dart or the head of a lance; -ւոր s. lancer, pikeman, halberdier; - աստղ, lance-shaped meteor; -փակ a. surrounded or hemmed in by pikemen.

Նիզակընկէց լինիմ vn. to throw down one's arms & desert, to abandon one's post, to flee.

Նիզակիկ s. javelin, dart, short lance.

Նիկիադաւան a. holding or professing the doctrine of the council of Nice.

Նիկիական a. Nicean.

Նիկողայեցիք, -ցիաք s. Nicolaitans.

Նիհ, Նեհ s. list of prices, tax, rate, tariff.

Նիհար, աց a. thin, lean, meagre, gaunt, spare, skinny, scraggy; -անամ, ացայ vn. to grow lean or spare, to become thin, to fall away; *-ացուցանեմ va.* to make thin or lean, to emaciate, to extenuate, to weaken, to attenuate; *-ութիւն s.* leanness, thinness, emaciation, extenuation.

Նինուէաբար *ad.* like the Ninevites.

Նինջ *s.* slumber, sleep, repose; *մի՛ տար — արտեւանաց քոց*, give not slumber to thine eyelids.

Նիշ *s.* sign, mark; spot, speckle; *geom.* point; *այս —, այն —*, such a one, such; so & so; *յայս — աւուր*, in such a day.

Նիսան *s.* the first month of the Hebrews, Nisan, (March).

Նիստ, նստի *s.* sitting posture; position, situation; seat, residence, abode; property, possession; sitting, session, meeting; *— արքունական*, seat of Government, capital city; *— բանակի*, encampment; *ի — լինել*, to sit up, to sit down, to be seated; *ի — ննջել*, to sleep in a sitting posture; *— առնուլ*, to be tranquillized, allayed, lulled into security; *ի — գումարիլ*, to hold a sitting; *ի նստի անդ*, during the sitting, forthwith, before separating; *երեք նստիւ նկարել զկենդանագիր*, to paint a portrait in three sittings.

Նիտամ, ացի *va.* to invent, to contrive, to frame, to hatch, to plot.

Նիրհ *s.* light sleep, drowsiness, sleepiness, dozing; *— առնուլ, — անկանել ումեք* or *-եմ, եցի vn.* to fall into a doze, to begin to nod, to doze, to nap, to be drowsy, to drop off to sleep, to take a nap or snooze; *— ի քուն թանձրութէ*, to fall fast asleep or into a sound sleep, to be fallen into a deep sleep; *նիրհեալ ջրհորք*, waterless or dried wells; — or *-եցուցանեմ va.* to render drowsy or sleepy, to send to sleep; *— յօրորանի*, to lull or rock to sleep.

Նիրհումն S. **Նիրհ**.

Նիւ *s. bot.* wild-turnip.

Նիւթ, ոյ *s.* matter, body; element; substance; subject, matter; cause, reason, grounds; *-ք*, materials; *— հրոյ*, matchs, incentive, tinder; *— ցրիւ*. diffuse matter; *— եւ տեսակ*, form & matter; *խօսեսցուք զայսր -ոյ*, let us discourse on this subject.

Նիւթագործեմ *va.* to spin.

Նիւթական *a.* material; *-ութիւն s.* materiality; *-հաւաք a.* avaricious, grasping; *-պաշտ, ից s.* idolater; materialist; *-պաշտութիւն s.* idolatry; materialism; *-պէս ad.* materially.

Նիւթարկուն *s.* the subject proposed.

Նիւթացուցանեմ *va.* to give a material form or existence, to create, to produce, &c.

Նիւթաւոր *a.* material; liquid, fluid; *fig.* worldly-minded; *-իմ vn.* to be formed, to be composed of matter, to exist, to be.

Նիւթեղէն *a.* material, corporeal; *-ղինապէս ad.* materially; sensually; *-ղինութիւն s.* materiality; sensuality.

Նիւթեմ, եցի *va.* to spin, to twist; to weave, to plait; to prepare, to form, to project, to design; to cause, to produce, to excite; to contrive, to machinate, to plot; *— զնենգութիւն*, to weave plots or snares, to conspire, to plot, to lay snares; *դաւ —*, to frame or plot a treacherous design, to hatch treason; *կործանումն —*, to ruin, to cause the ruin of; *չարիս — ումեք*, to meditate evil against a person, the ruin of; *— խորհուրդս չարութեան*, to meditate gloomy, foul or heinous thoughts; *— անձին չարիս* or *զկորուստ*, to contrive one's own ruin; *— նիւթ*, to accumulate; *— զգործն*, to undertake, to execute, to put into execution; *լրբենի սէր նր՛ մահ նիւթեաց նմա*, his infamous passion cost him his life.

Նիւթիչ *a.* spinning; weaving.

Նիւթծուն S. **Թրծուն**.

Նիւթութիւն *s.* materiality; *-ումն s.* machination, plot.

Նիւս S. **Նուս** or **Նուք**.

Նխոթեմ, թի *va.* to push with force, to drive or thrust in, to fix.

Նկան, այ *s.* hearth- or griddle-cake; loaf.

Նկանակ, այ *s.* roll, manchet; *քանի — հաց ունիք*, how many loaves have you?

Նկատ *s.* human respect; *— լինել* or *-եմ, եցի vn.* to see, to look at, to regard, to observe, to examine, to consider, to contemplate, to reflect, to ponder on; to show or pay regard to; *-իչ a.* regarding, observing, contemplating; *-ութիւն, -ումն s.* observation, contemplation; regard, consideration.

Նկար, ուց *s.* painting, picture; image, figure, effigy; embroidery or needlework of divers colours; lively description; *ի -ու հանել*, to paint, to take or draw a portrait; to describe; S. **Թատրոնական**, **Մաւրիտանական**, &c.

Նկարագեղ *a.* picturesque; -գիծ *s.* painter; -գիր, գրաց *s.* description; picture, painting; representation, likeness, portrait; delineation, design, plan, model, form; style; text; S. Նկարագիծ; *a.* painted; described; պատկերակերպ -, portrait, likeness; - բնութ̃ե. the picture of nature; ըստ -գրին, literally; մեկնել ը՟ -գրին, to explain literally; -գործ *a.* variegated; -գրական *a.* representative; descriptive; picturesque; characteristic; literal; - իմաստիւք, literally; -գրեմ *va.* to paint, to represent; to pourtray, to depict, to paint, to describe, to give a description of; to characterize; -գրութ̃ի *s.* painting, representation, portrait, image, figure, delineation, sketch; description; *rhet.* hypotyposis, imagery.

Նկարագէմ *a.* painted; -գրոշմ *s.* character, letter; -կերպ *a.* painted, diversified with colours, variegated, checkered; embroidered; *s.* painting, image; -կերտ, աց or ից *s.* embroiderer; painter; *a.* of divers colours; figured; embroidered; -կերտեմ *va.* to paint; to embroider; -կերտութիւն *s.* painting; embroidery; -պաճոյճ *a.* painted, adorned with paintings; - տախտակ, picture, painting; -պատկեր *s.* image, portrait, effigy; -տիպ *s.* literal history; text; -ցոյց *a.* representing a picture or image.

Նկարեմ, եցի *va.* to paint; to represent, to figure, to form; to depict, to describe, to write; - ի միտս, to imagine, to fancy, to picture to oneself; - ի գրի, to write, to describe.

Նկարէն *a.* painted, coloured, variegated, varied with many colours; embellished with imagery; - պաստառք Հնդկաց, printed calico, chintz, cotton.

Նկարիչ *s.* painter; կենդանագիր -, portrait painter; կին -, paintress.

Նկարուն S. Նկարէն.

Նկարչական *a.* picturesque; -չութ̃ի *s.* painting; - իւղաթուրմ, oil-painting; - ջրաղանդ, water-colour painting.

Նկնախոհ *a.* mean-spirited, low-minded; -հասակ *a.* low-sized, short, little; -ձեւ *a.* mean in appearance, low, poor.

Նկնութիւն *s.* meanness, baseness, lowness, smallness, shabbiness.

Նկուղ, ից *s.* hollow, ditch, cave, cavern, grotto.

Նկուն *a.* vanquished, conquered, humbled, lowered, abased, depressed; base, abject, vile, low, contemptible, mean, poor, little, ignoble; - առնել, to conquer, to subdue, to bear or break down, to humble, to depress, to abase, to weaken, to harass, to mortify, to humiliate; - լինել, to be conquered, overcome, humbled, abased, worsted, to succumb, to yield to.

Նկրտեմ, եցի *va.* to push on, to induce, to incite; to promote, to advance.

Նկրտիմ, եցայ *vn.* to endeavour, to exert oneself, to take pains, to make great efforts, to strive hard, to do one's best.

Նկրտումն *s.* advancement, progress; effort, study, diligence.

Նհանգ, աց *s.* alligator, cayman.

Նմա *pron.* to him or her.

Նման, ից *a.* like, similar, resembling, approaching; equal, conformable, analogous; *ad.* similarly, in the same manner, alike, such; - է *v. imp.* it suits, it is proper, fit or becoming; it seems, it appears; ամենեւին - է նմա, he is as like him as can be; - զ-ն սիրէ, like loves like.

Նմանաբանութ̃ի *s.* imitating a person's voice or speech, mimicry; -բար *ad.* likewise, equally, in the same manner; -բերեմ *va.* to figure, to represent; -բոյժ *s.a.* homœopathist; - բժիշկ, homœopathic doctor; -բուժական *a.* homœopathic; - դեղ, - medicine; -բուժութ̃ի *s.* homœopathy; -գոյն S. Նման *a.* & *ad.*; -գործ *a.* counterfeited; *s.* counterfeiter; -գործեմ *va.* to counterfeit; -գործութ̃ի *s.* counterfeiting; forgery; -գրեմ *va.* to write a similar hand; to fac-simile; -գրութ̃ի *s.* fac-simile; -խօս *a.* imitating the human voice.

Նմանակ *a.* like.

Նմանական *a.* imitative; mimic; -ն *s.* mimicry; -կերպ *a.* uniform, conformable or resembling; -կերպիմ *vn.* to conform to, to become like, to resemble; -կերպութ̃ի *s.* similarity, conformity, uniformity, resemblance, analogy; -կի *ad.* likewise; -կիր *a.* subject to the same feeling or passions; -կից *a.* S. Նման; imitating, following; -ակցու̃ի *s.* conformity; imitation; -հան *a.* pourtraying faithfully; traced, counterdrawn; -հանեմ *va.* to trace, to counterdraw; -հանութիւն *s.* tracing, counterdrawing; -հաւասար *ad.* like, similarly, equally; *-հիւթ* *a.* formed of the same material; *-ձոյլ* *a.* stereotyped; *s.* stereotype; stereotype-plate; *-ձուլեմ* *va.* to stereotype; *-ձուլիչ* *s.* stereotyper; *-ձուլումն* *s.* stereotyping; *-մասն* *a.* composed of similar or equal parts; *-յանգ* *a. gr.* consonant; *-յանգութիւն* *s.* consonance, harmony, concord; *-պէս* *ad.* likewise, in like manner, in the same manner, conformably, equally, analogically; *-սեռ* *a.* of the same gender; *-սեր* *a.* of the same kind, family or species; *-վիշտ* *a.* subject to the same afflictions or pains; *-տառութիւն* *s.* alliteration; *-տիպ* S. *Նմանակերպ*; *-ցեղ* S. *Նմանասեր*.

Նմանելի *a.* imitable.

Նմանեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to render like, to assimilate, to conform, to equalize, to liken; to imitate, to counterfeit. [image, statue.

Նմանի S. *Նման* *a.*; *-ք* *s.* likeness,

Նմանեմ, եցի, -նիմ. եցայ *vn.* to be alike, similar, to resemble, to approach, to be equal with; to imitate, to follow, to tread in the steps of; *նմանեալ մարդկան*, in the human form; *նմանի* *v. imp.* it suits; it is very probable; *- եթէ*, it seems, it appears.

Նմանող, *-ակից* *s.* imitator; *- լինել*, to imitate, to follow, to endeavour, to resemble; to copy, to ape, to mimic; *-ութիւն* *s.* imitation; mimicry.

Նմանորդ, աց S. *Նմանող*.

Նմանութիւն *s.* similarity, resemblance, conformity, analogy; assimilation; comparison; uniformity, equality; imitation; likeness, image, effigy; figure, type, form : parable, example; *ըստ -թեան*, *ի -*, in imitation of, after the fashion of; *ըստ նմին -թեան*, in like manner, likewise; S. *Բերեմ*.

Նմանունակ, *Նմանցօրէն*, *Նմանօրէն* *ad.* likewise, equally; like, same, conformable.

Նմանօրինակ S. *Նոյնօրինակ*.

Նմին աղագաւ, *Նմին իրի* *ad.* for which reason, therefore, wherefor, on that account; consequently.

Ննջարան *s.* dormitory, bed-room.

Ննջեմ. եցի *vn.* to sleep, to slumber, to lie down, to go to bed; to repose, to rest; *fig.* to die, to expire, to depart this life; *- ընդ կնոջ*, to lie with a woman; *- արտաքոյ*, to lie abroad, out of doors; *- բացօթեայ*, *ընդ աստեղօք*, to sleep in the open air, to lie under the canopy of heaven; *- աչօք բացօք*, to sleep like a hare; *- ի Տէր*, to go to sleep in Jesus, to rest in God; *- ի հող մահու*, to sleep the sleep that knows no waking; *- ընդ հարս իւր*, to sleep with one's fathers.

Ննջեցեալ *a.* sleeping; dead in God, deceased, defunct; S. *Մեռեալ*; *աղօթք վասն ննջեցելոց*, prayer for the dead; *պաշտօն -ցելոց*, requiem, obsequies; S. *Պաշտօն*.

Ննջեցուցանեմ *va.* to lull, to put to sleep, to lay down, to put to bed; *- զկին ոք ի լանջս ուրուք*, to marry, to join in wedlock; *- զկոյս*, to deflower; *- զոք ի քուն յաւիտենից*, to slay, to kill.

Ննջիւն, *Ննջումն* *s.* sleep, repose, dormancy; decease, death, exit, transit; coition, copulation; *ի - խանդարհիլ* S. *Նիրհեմ*. [almond--oil.

Նշաձեւ *a.* almond-shaped; *-ձէթ* *s.*

**Նշայ, ի* *s.* starch.

Նշան, աց *s.* sign, mark; sign, signal, character, symbol; trace, vestige; sign, proof, token; omen; miracle, prodigy, wonder; ensign, colours, flag, standard, banner; the Holy Cross; betrothal, affiancing; seal, mark; central point, centre; aim, butt; *geom.* point; *- կռուոյ*, arms; *- յաղթութեան*, trophy, triumph, victory; *-* or *-ս տալ*, to give a sign, to beckon; to signify, to indicate; to affiance; *- առնուլ*, to take aim at, to level at; *ոչ եւս տալ կենաց*, to give no signs of life; *- անձրեւի է*, we shall have rain.

Նշանաբան *s.* watch-word, pass-word; *-ութիւն* *s.* signification; *-գիր*, *գրաց* or *գրոց* *s.* character, letter; register, archives; secretary; cipher; signature, paraph, flourish; *-ք*, alphabet; elements, rudiments; *-ք եգիպտականք*, hieroglyphs; *-գիւտ* *a.* noting down; *-գործ, աց* *a.* performing miracles, doing wonders; prodigious, marvellous; *s.* thaumaturgus, wonder-worker, miracle-monger; *-գործեմ* *va.* to work or perform miracles; *-գործութիւն* *s.* miracle, prodigy, sign; *-գրեմ* *va.* to characterize; to write, to compose; to note, to mark; to delineate; *-գրութիւն* *s.* character, letter; writing; note, annotation; *-դէտ* *s.* sign-observer, soothsayer, augur, aruspex; *-դիմակք* *s.* notable or important events; -գրոշմ s. character, letter; -գրոշմումն s. making the sign of the cross; -զգեաց S. Նշանագործ; -զգեստ s. uniform, regimentals; - սպասաւորաց, livery; -լոյծ s. diviner, astrologer, augur; -խեց s. iota, tittle; point; -խնդիր a. seeking signs or miracles.

Նշանակ, աց s. sign, mark; signal, indication, character, expression, proof; symbol; emblem; label, ticket; sign, miracle, prodigy; sceptre; sign-post; flag, colours, ensign; - հրոյ, smoke; flame; փողք -աց, signal trumpet, bugle; - դատապարտութե, judgment, sentence, condemnation; սր -ք, Sacred Elements; - հաւատոյ, symbol or formula of faith, Creed; -ք ախտից, symptoms; կանգնել յաղթութեան -, to raise a trophy, a monument of victory.

Նշանակաբար ad. symbolically, allegorically, mystically.

Նշանականական, Նշանական a. significative, expressive; symbolic; characteristic.

Նշանակապ a. fringed.

Նշանակապէս, -կաւ S. Նշանակաբար.

Նշանակաւոր a. significative; symbolic; remarkable, worthy of note, notable.

Նշանակեմ, եցի va. to signify, to denote, to betoken, to indicate, to declare, to notify, to express, to distinguish; to signalize; to characterize; to note, to mark, to remark; to figure, to represent, to mean, to signify, to have the sense or a meaning of; to cross, to make the sign of the cross; - զգիրս, to quote; - զվաճառս, to ticket.

Նշանակերտ S. Հրաշակերտ; -կիչ a. significative; -կիր s. ensign, ensign-or standard-bearer; -կութիւն s. signification, interpretation, meaning, sense; -տուր s. commandant, chief; general; -րձակ a. hung with flags; -ցեմ, ցի va. to make signs, to beckon, to nod, to wink; to indicate, to point out; -ցի ad. by signs; - խօսել, to speak -; - առնել ձեռամբ, to point at, to signify by hand; -ցոյց a. shewing a sign, signal-giving; s. formula; -ւոր a. signed, marked with a sign; special, signal, famous, remarkable, notable; symbolic, mystical; ensign-bearing; նաւ մի -աւ Դիոսկորայցւոց, a ship bearing the sign of Castor & Pollux.

Նշանեմ, եցի va. to put a sign or mark upon, to sign, to mark, to brand; to make a sign; to promise in marriage, to affiance, to betroth.

Նշաջուր s. almond-water; -տերեւ a. shaped like a almond-leaf.

Նշաւակ, աց s. mark, butt, aim, target; - or առակ -ի fig. spectacle, butt, object of derision, laughing-stock; առակ -ի կացուցանել, յառակ -ի դնել, to expose to the mockery or contempt of the people, to set up to public ridicule; տեսիլ -ի լինել, to make a show of oneself, to make oneself ridiculous to every body; -լինել, կալ, դառնալ, to become an object of opprobrium, to be a prey or victim to ignominy, to be exposed to dirision; - կալ կշտամբանաց, to be exposed to the darts of reproach or rebuke; եդին զիս - իւրեանց, they regarded me with horror, or as an abomination; եղիցին դիակունք -ը երեսս դաշտաց, the carcasses shall lie as dung upon the open field; - եղէ ես բազմաց, I was as a wonder unto many; S. Առակ; -ի նետաձգուն, skilful in archery.

Նշաւակելի a. shameful, infamous.

Նշաւակեմ, եցի va. to confound, to put to shame, to expose to public censure or to the ridicule of every one, to ridicule, to cry down, to defame, to slander, to lampoon; to lead in triumph.

Նշաւակութիւն s. spectacle, laughing-stock; shame, ignominy, opprobrium; nickname, by-name: hardy deed.

Նշաւոր or -ի կալ S. Կալ.

Նշդարենի, -րի s.bot. yoke-elm, hornbeam.

Նշենի, Նշի s. almond-tree.

Նշիտ s. chem. amygdalin.

Նշխար, աց s. bit, piece, particle, fragment; rest, residue; remains, mortal coil; consecrated bread, eulogia; -ք սրբց, relic; տուփ -աց, reliquary, shrine; - պատարագի, host, wafer; - կնքոյ, wafer; - գործել or կազմել, to make wafers; -ք եւ նշմարք Հայաստանի, the antiquities of Armenia, (Picturesque Armenia).

Նշխարակուժ s. host-box; -տուն s. place for making hosts or wafers.

Նշխարեմ, եցի vna. to remain over & above; to leave fragments; -եալ a. left, remained; - ոսկերք սրբց, relics; - կենաց իմ, my spark of life; the rest of my life.

Նշկահեմ, եցի *va.* to rise, to rise against, to revolt, to rebel, to mutiny, to rise in insurrection; to reject, to despise; – *զոք*, – *ի նեղքուստ ձեռին ուրուք*, to shake off the yoke, to free or rid oneself from another's domination. [disdain.

Նշկահութիւն *s.* rebellion; contempt,

Նշմար, *ի*. *–անք s.* mark, trace, sign, vestige, indication; – *գեղոյ*, some remains of beauty.

Նշմարեմ, եցի *va.* to catch a glimpse of, to see imperfectly, to perceive, to discover, to examine, to observe, to regard; *գետինն* –. to cast the eyes down, to look on the ground.

Նշմարեցուցանեմ *va.* to let see, regard or perceive.

Նշող S. **Նշոյլ. Շող**; *–ազարդ* S. **Նշուլ–**; *–եմ, եցի vna.* to glitter, to glisten, to shine, to sparkle, to flash.

Նշոյլ, *ուլից s.* light, shining; reflex, glimmer; – *խնդութեան*, ray or beam of joy; *աղօտ, մռայլ* –, faint glimmer, dim light.

Նշուլազեղ, *–զարդ*, *–փայլ a.* shining, gleaming, radiant, brilliant.

Նշուլեմ S. **Նշողեմ**.

Նշուտ *a.* full of almonds; abounding in almond-trees.

Նշտեր, *տրոյ*, *ով*. **Նշտրակ**, *աց s.* lancet; incision- or surgical-knife, bistoury; – *պայտարարաց*, fleam.

Նշօշ *s. bot.* telegonus.

Նոխազ, *աց s.* he-goat, goat; *–ադէմ a.* goat-faced; *–ական թթուուտ s. chem.* hircic acid; *–եան a.* goatish; *s. pl.* he-goats; *–երգու*, *գութիւն* S. **Ողբերգակ**, *–գութիւն*; *–իտ s. chem.* hircine; *–ոտն a.* goat-footed.

Նողկ, *–ալի* or *–տալի a.* nauseous, loathsome, fulsome; disgusting, detestable; tiresome.

Նողկամ, *ացայ*, **Նողկնում**, **Նողկտամ** *vn.* to be disgusted, to loathe, to feel sick or inclined to vomit; to abhor, to detest, to turn from with disgust.

Նողկանք *s.* disgust, nausea, qualms, rising of the stomach; abomination.

Նողկացուցանեմ *va.* to disgust, to nauseate, to make loathe or sick of; to repugnate, to cause to abhor; to tire, to weary; *–ուցիչ a.* disgusting, nauseous, loathsome.

Նողկութիւն or *–կտութիւն* S. **Նողկանք**.

Նոճ, *ի*, *–ի*, *ճւոյ s.* cypress; cyprus.

Նոճ, *–եայ*, *–ի a.* made of cypress-wood. [press.

Նոճիաճահ *a.* ornamented with cy-

Նոմիկոս, *աց s. Gr. w.* lawyer, jurisconsult; president.

Նոմիսմայ *s. Latin & Gr. w.* coin.

Նոմոս, *աց* or *ից s. Gr. w.* law, right.

Նոյական, **Նոյեան** *a.* of Noah.

Նոյանք *s.* Noah & his family.

Նոյեմբեր, *ի s.* November.

Նոյն, *նորին*, *նովին* or *միմք pron.* himself, herself, itself; he, she, it; *a.* even, equal, identical; *ad.* ditto, do, idem or id; the same, of the same kind, after the same manner, equally, conformably, identically; *մի եւ* –, the same; *ի* –, *ի նմին*, together, all at once; *ի* –, – *ը̅* –. *ը̅ –ս իսկ*, *ի մի եւ ի* –, *ի նմին ժամանակի*, – *ժամայն*, – *հետայն ad.* soon, very soon, quickly, in the same moment, immediately, directly; *–գործել*, to identify.

Նոյնաբան *s.* tautologist; *–ական a.* -gical; *–եմ, եցի vn.* to say over & over again, to repeat, to tautologize; *–ուի s.* repetition of words; *rhet.* tautology; literal translation; *–բար ad.* identically; uniformly, equally; *–գոյ* S. **Համագոյ**; *–զաւակ a.* being as brothers, having, as it were, the same father; *–ազգի*. *–կերպ* S. **Համազգի**. **Միակերպ**; *–հրաշ a.* equally wonderful; *–ձայնութիւն s.* homophony; *–ձեւ a.* isomorphous; uniform; *–ձեւութիւն s.* isomorphism; uniformity; *–մասն a.* isomerous; *–մասնութիւն s.* isomerism; *–յանգ*, *ուի* S. **Նմանայանգ**, *ութիւն*; *–նամ, ացայ vn.* to be the same or identical, to become identified; to unite with, to be equal; *–նման a.* quite the same; *–նշան* S. **Համանշան**; *–նուն a.* of the same name; S. **Համանուն**; *–սերմն a.* of the same family, consanguineous; *–վերջ a.* cadenced; *–տիպ a.* conform; *ad.* likewise; *–ցուցանեմ va.* to identify; to unite, to equal. [*ad.* S. **Նոյնպէս**.

Նոյնգունակ *a.* even, equal, same;

Նոյնութիւն *s.* identity, sameness.

Նոյնչափ *ad.* as much.

Նոյնպէս *ad.* after the same manner, in like manner, equally, as much as, as well as, also, idem.

Նոյնպիսի, *սւոյ*, *սեաց a.* even, like, equal, alike, the same.

Նոյնքան, *–ի ad.* as much.

Նոյնօրէն *ad.* likewise; *–օրին ad.* in the same day; immediately, forthwith; -օրինակ *a.* like, the same; -, զ- *ad.*

*Նոպայ *s. med.* period. [S. Նոյնպէս.

Նովանիք *s.* new-married couple; S. Նու. [writer, secretary; *a.* notarial.

Նոտար S. Նօտար; -ագիր *s.* short-hand

Նոտարգիր S. Նօտր.

Նոր, ոյ *a.* new, fresh, young; novel, recent, modern; strange, extraordinary, curious; inexperienced, unpractised, new, raw; *ad.* newly, lately, freshly, recently; - ինչ curiosity; - ովն Ղեւոնդիոս, like a second Leontius; - նորոգող բնութեան մերոյ, the Renewer of our nature; ամիս -ոյ, the month of first fruits; - - S. Նորանոր; ի -ումն or ումս *ad.* at present; under the new dispensation, according to the christian law; now, in the present age.

Նորա *pron.* to him or to her.

Նորաբան *s.* neologist; -ական *a.* -gical; -ութիւն *s.* -gy; -gism; -բեր *a.* recently conceded or granted; - ամն, the new year; -բողբոջ, -բոյս *a.* new-born, just brought forth, new, young, tender; -գին *a.* recently bought; -գիւտ *a.* new-fangled, newly invented or discovered, new, recent, modern; -գործ *a.* newly made, new, novel, fresh; strange, surprising, curious, paradoxical; -գործեմ *va.* to renovate, to renew; to restore; to do something new, extraordinary, miraculous; -գործութիւն *s.* renewing; a miracle, an extraordinary or marvellous thing, deed or act; -գրեմ *va.* to write anew; -դարձ S. Նորահաւատ; -զգեստ *a.* dressed in new clothes; -զուարճ *a.* new & merry; pleasant, grown green or flowering anew; -թեք *a.* new made; -լուրք *s.* news, novelty; զինչ - իցեն, what news? -խայծ ողկոյզ *s.* ripening grape; -խնդիր *s.* newsmonger; -խողխող *a.* just beheaded; -խոց *a.* wounded recently; -ծին, -ծնեալ *a.* new-born; regenerate; springing up afresh, budding anew; -ծնեալ յաւազանէ, just christened; կին -ծին, recently delivered woman; -ծնիմ or -ծնանիմ *vn.* to be regenerated; -ծնութիւն *s.* regeneration; -ծնունդ S. Նորածին; -կառոյց *a.* new-built; -կատար *a.* lately finished or ended; young, raw, inexpert; -կարգ *a.* lately recruited; -կերպ *a.* prodigious, portentous, monstruous; -կերտ *a.* newly built or constructed; strange, stupendous; newly ordained; -կերտեմ S. Նորագործեմ; -կնիք, կնքի, -կնունք *a.* newly baptized; converted; ordained; *s.* neophyte; -կտուտ *a.* ferociously tormented; -կրօն *s.* innovator; *a.* superstitious; -կրօնութիւն *s.* innovation or novelty in religious matters; superstition; -հաս *a.* arrived lately; precocious, early, premature; unexpected, sudden; young, fresh; -հասակ *a.* young, tender; -հարսն *sf.* new-married, bride; -հաւատ *a.* newly converted; *s.* neophyte, proselite; -հնար *a.* newly invented, modern, fashionable; -հրաշ S. Նորանշան; -ձայն *a.* strange, unheard of, innovated, invented or published lately; false, erroneous; -ձայնութիւն *s.* novelty, innovation; strangeness; -ձեւ *a.* new-fashioned, innovated, newly found out or invented; modish, capricious, fantastical; -ք *s.* fashion, mode, novelty; -ս ածել, ձեւել, մուծանել or -ձեւեմ *va.* to innovate, to introduce any novelty or innovation, fashion or mode; -ձեւիչ *s.* innovator; milliner; -ձեւութիւն *s.* innovation; mode, fashion; -ք, fancy articles; -ղանդ *a. s.* protestant; -ղանդութիւն *s.* protestantism; -ճաշակ *a.* having a novel taste, agreeable to the palate, delicious, exquisite; -մարզ S. Նորավարժ; -մուտ *a.* newly entered, young; *s.* novice; -ք *s.* innovation; -ս նորոգել, to introduce innovations or novelties; -մտութիւն *s.* the first day of a month. [own, his or her own.

Նորայ, ոյ, -ին, յնոց *pron.* one's

Նորանամ, ացայ *vn.* to become new, to be renewed; -նայ լուսին, it is new moon; -նկար *a.* newly painted; -նշան *a.* prodigious, marvellous, astonishing, surprising, wonderful; unheard of, extraordinary, incredible, paradoxical, phenomenal, monstruous; - ինչ, phenomenon, prodigy, paradox; -նշոյլ *a.* furnished with new light or glory, shining anew; ընդ այգն -, at early dawn, at the first dawning of aurora; -նոր *a.* quite new, quite recent; *ad.* anew, over again; -շէն *a.* new-built; -պաղ *a.* freshly frozen; -պարգեւ *a.* recently accorded, granted or given; -պէս *ad.* newly, recently, freshly; -պսակ *a.* newly crowned; - հայրապետան Լեւոն ԺԳ, Leo XIII, lately raised to the pontificate; *-սէր* a. fond of novelty or news, modish, fashionable; s. fashionist; *-սիրութիւն* s. love of novelty, modishness; *-սնունդ* a. newly fed, young, tender; *-ստեղծ, ից* a. newly created, produced or invented; *-ստեղծեմ, եցի. -ծնում, ծի* va. to create, to re-create, to make anew; *-սքանչ* S. *Նորանշան*; *-վարժ* a. inexperienced, unpractised, inexpert, young, novice; *- ձի*, unbroken horse; *-տեսակ* a. of a new kind or sort; *-տեսիլ* a. extraordinary, strange, paradoxical, prodigious, portentous; *-տիք* a. of tender age, young; *-տունկ* a. newly planted; s. young, small plant; *fig.* neophyte; *-տուր* a. lately given, novel, recent; *-րար* a. renewing, re-creating; newly done; *-րծաթ* s. packfond, German silver; *-ցոյց* S. *Նորանշան*; *-ցուցանեմ* va. to make new, to renew, to renovate; *-փառ* a. vain, vain-glorious, vaunting; s. heterodox, heretic; *-փառութիւն* s. vain-glory, vanity; heterodoxy, heresy; *-փետուր* a. moulted, new-feathered; *fig.* made young again, renewed, revived; *- զարդարիլ*, to moult, to get new-feathers, to put on new plumage; *fig.* to grow young again, to be revived; *-փթիթ* a. new-budded, new-blossomed, freshblown; *- ծաղիկ*, a tender or new-budding flower; *- գեղ գարնայնոյ*, budding graces of Spring; *- ստինք*, budding breasts; *-փոր* a. newly dug; engraved; *-քաղաք* s. new-city; *np.* Vagharshabad.

Նորեկ, այ a. new-come, newly arrived; *fig.* newly converted; *- հարսն*, bride, new-married; *- եղբայր*, novice; *- ի հաւատս*, neophyte.

Նորեմ, եցի S. *Նորոգեմ*; *-իմ* S. *Նորանամ*.

Նորընծայ a. newly offered, dedicated, ordained or consecrated; starting in life, entering in a profession or career, making one's outset; s. novice, probationer; *-արան* s. apartment for novices; *-ութիւն* s. outset, first steps, starting, setting out; novitiate, probationership, time of probation; *-ընկալ* a. newly obtained; *-ընտիր* a. newly elected or chosen; *- Աբբայ*, a — Abbot-General; *- լինել*, to enrol fresh troops, to recruit anew.

Նորի, րւոյ, րեաց a. premature, precocious; *-ք* s. first-fruits, premices; *օր նորեաց*, first-fruits' day.

Նորիմաց S. *Նորահնար*.

Նորին S. *Նորա*.

Նորոգ S. *Նոր*; *-ագործ* S. *Նորագործ*; *-այարդար* a. renewed, re-made, made up anew; *-ապէս* S. *Նոր* ad.; *-ատուր* S. *Նորատուր*.

Նորոգեմ, եցի va. to mend, to do up, to repair, to restore to the first condition or state, to put in good or better condition; to regenerate, to reform; *fig.* to renew, to renovate, to revive, to re-establish; *- զնկար*, to restore a picture; *-իմ* vn. to be renewed, restored, regenerated, re-established; *fig.* to revive, to come to life again.

Նորոգիչ s. reformer, innovator, regenerator.

Նորոգութիւն, -ութեան s. renewing, renovation, restoration, reparation, mending; reform, reformation; new birth, regeneration; growing young again; S. *Տոմար*.

Նորութիւն, -ութեան s. novelty; innovation.

Նորուս, -ութեան s. a. new-student or scholar.

Նորօրէն ad. in a new, unheard of or extraordinary manner, prodigiously; a. unheard of, extraordinary.

Նորօրինակ a. unexampled, strange, new, extraordinary, prodigious, unusual.

Նոցա pron. to them.

Նոցայք, յոց, -յինք s. their.

Նու, նուոյ. -ք, ոց, -անք, անց sf. daughter-in-law; sister-in-law, brother's wife.

Նուագ, աց s. music, song, air, tune, melody, strain; sonnet: cup, goblet, bowl, mug: fashion, manner; bout, time; *- ոսկի*, golden cup or goblet; *երեքսրբեան -*, trisagium, agiology; *յօրինել -ս*, to modulate, to sing; *հեշտացուցանել զ-ս*, to make a sweet concert or harmony; *զյաղթութեան -ս երգել*, to sing an epinicion, a triumphal song; *յերկարագոյն -օք զբանիւք անկանել*, to be prolix, to prolong the discourse; *զառաջին -ն, յառաջնում -ի*, the first time; *ի բազում -ս, ի -ս բազումս, յայլ եւ այլ -ս*, more than once, several or many times, over & over again; *ի միում -ի*, once, at once; all at once; *զմի - եւս*, once more; *մի միոյ -ի, առ մի -*, for once; *զայս մի եւս -*, once more, once again; *յերկարագոյն -օք*, long, a great while or time; *զվեց օրն մի մի -*, once a day for six days; *լուր զայս վերջին* —, hear for the last time.

Նուագաթուղթ *s.* music-paper; *-խաղ s.* melodrama; *-խումբ s.* orchestra; band; *-ծու, աց s.* musician; *-կից s.* accompanist; — *լինել*, to accompany; *-կցեմ va.* to accompany; *-կցութիւն s.* accompaniment; base; *-հանդէս s.* concert; *դահլիճ՝ -դիսի*, concert-room; *-մոլ a.* music-mad; *s.* melomaniac; *-մոլութի s.* melomania; *-յարդար, ից s.* musical composer; song-writer; lyric poet; *-րան s.* musical instrument; music- or song-book; — *փչողական, բերանաւոր, լեզուակաւոր*, wind, mouth, reed instruments; *-ւոր a.* musical, harmonious, cadenced, melodious; *-ւորեմ va.* to present the wine-cup, to hand a wine-glass.

Նուագեմ, եցի *va.* to sing; to give out the tune, to strike up; to play on a musical instrument, to execute, to perform; — *ընդ ումեք*, to accompany; — *սրնգաւ*, to play the flute.

Նուագերգութի *s.* music, song, melody.

Նուազ, ից *a.* of little consequence, inconsiderable, few in number; lesser, smaller, very slight, weak, little; thin, slender; base, low, vile; *ad.* not so much, less but little, not over; *ոչ ինչ* —, not less, not fewer; *յաւէտ կամ* —, more or less; *ոչ յաւէտ եւ ոչ* —, neither more nor less; — *առնել* S. **Նուազեցուցանեմ.**

Նուազաբան *a.* brief, laconic; *-դիւտ a.* rare; *-կան a.* diminutive, decreasing; — *պատկեր*, negative picture; *-միտ a.* short-witted; *-նամ* S. **Նուազիմ.**

Նուազեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to diminish, to reduce in bulk, to make less, to lessen, to reduce; to deduct, to abate, to retrench, to abbreviate, to shorten; to lower, to disparage, to depreciate; to extenuate, to emaciate, to attenuate; to eclipse, to throw into the shade; — *զգինս*, to lower the price, to cheapen; — *զարժէս*, to depreciate, to debase the value.

Նուազիմ, եցայ *vn.* to diminish, to grow less, to decrease; to be lessened, abated, lowered, brought down; *ast.* to be eclipsed.

Նուազութիւն, -ութե *s.* diminution, lessening, decrease, extenuation; want of, deficiency in, scarcity; rarity; discount, reduction, lowering; decline, wane, waning; eclipse; — *գնոյ*, reduction in price, abatement; *երթալ ի -ութե*, to fall, to decay, to decline.

Նուաղ, ից *a.* languid, languishing, weak, drooping, feeble, faint, pining away; less; dark, obscure; *gr.* subtile.

Նուաղանամ, ղենամ S. **Նուաղիմ.**

Նուաղեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to cause to languish, to make languid, to weaken, to enfeeble, to debilitate, to enervate, to cause to pine away; to darken, to obscure, to dim; to eclipse; to diminish.

Նուաղիմ, եցայ *vn.* to faint, to fail, to lose one's senses, to fall fainting, to fall into a swoon, to swoon or faint away; to languish, to grow weak, to wear oneself out; to diminish, to grow less, to decrease; to become dim, obscure, to be eclipsed; *-ղեալ անկանել*, to fall senseless; *-ղի սիրտ իմ*, my heart grows faint within me.

Նուաղութի, -ութե *s.* swoon, fainting, languor, languidness, weakness, fainting-fit, syncope; diminution, lessening, decrease.

Նուաճեմ, եցի *va.* to subdue, to vanquish, to conquer, to master, to keep under, to subject, to subjugate, to enslave, to reduce to slavery; *յինքն* —, to take possession of, to make oneself master; — *զզայրոյթ*, to repress one's anger or resentment.

Նուաճող *s.* subduer; tamer.

Նուաճութիւն, -ութե *s.* subjection, enslaving, submission, obedience; detention, possession.

Նուամ, ացի *vn.* to mew.

Նուաստ, ից *a.* humble, low, inferior, poor, mean, sorry, ignoble, vile, contemptible, cringing, servile.

Նուաստաբանեմ *vn.* to speak submissively; *-բար ad.* humbly, basely, vilely, ignobly; *-խոհ a.* low-spirited, poor-witted, weak-minded, abject, vile; meek, gentle, lowly in heart; — *միտք*, little minds; *-խոհութի s.* weakness of intellect; meekness, lowlines, humility; *-կան* S. **Նուաստ**; *-նամ, ացայ vn.* to humble, debase, undervalue or degrade oneself; *-ցուցանեմ va.* to humble, to abase, to lower, to degrade, to disparage; — *զանձն*, to humble or degrade oneself; *-ցուցիչ a.* degrading, debasing, vilifying.

Նուաստութիւն *s.* abasement, undervaluing, humiliation, abjection, baseness, degradation, meanness, vileness; *առանց -թէ*, without meanness.

Նուարտակ, *աց* s. *bot.* dittander, lepidium, cock's-foot; fumaria, fumiter, fumitory; *zool.* gold-finch.

Նուարտան, *աց* s. cover, covering; window-blind.

Նուէր, *ւիրաց* s. offer, offering, present, oblation; libation; sacrifice; *-ք*, liberality; S. **Զօհի**; *հաց նուիրաց*, shew-bread; *արգադիր -*, votive-offering.

Նուիկ or *-ճ* s. *bot.* snake-root, serpentaria, dragon-wort, tarragon.

Նուիրաբեր, *աց* a. carrying & offering a present, offering; *-գործ* a. sacrificing; *-գործեմ* va. to sacrifice, to celebrate mysteries; to consecrate, to effer; *-գործութիւն* s. celebration of mysteries, sacrifice, oblation.

Նուիրակ, *աց* s. usher, sheriff's officier, serjeant, lictor; nuncio; deputy; S. **Նուիրանոց**.

Նուիրական a. sacred, consecrated, holy, divine; *- եւ փրկաւէտ երգ*, toast, health. [sheriff.

Նուիրակապետ s. police captain,

Նուիրակատար a. consecrating, sacrificing; *s.* priest. [tion.

Նուիրակութ s. nunciature; deputa-

Նուիրամսակ s. holy or great month.

Նուիրան, *աց* s. temple, church; consecration; sacrifice.

Նուիրանոց s. libation-cup; chalice.

Նուիրատու, *աց*, *-տուր*, *տրից* a. offering, that offers the first-fruits to the Church.

Նուիրեմ, *եցի* va. to offer, to present, to give; to dedicate, to vow, to devote; to ordain; to consecrate; to sacrifice; - or *- նուէրս*, to pour out libations to; *- զանձն*, to devote, to sacrifice oneself; *- զդիս*, to honour idols with offering; *-եալ* a. to be ordained or consecrated; *- կռոց*, consecrated to idols; *-րող* a. offering; ordaining; *s.* priest; bishop.

Նուիրումն s. offer, oblation; dedication, inauguration; *- անձին*, self-

Նուկի S. **Ունկի**. [sacrifice, devotion.

Նումա s. China-orange, mandarin; *-յի* s. --tree.

Նումեծանակ s. chief citizen.

Նումիզմադայ s. *Gr. w.* money. [lily.

Նունուֆար s. *bot.* nenuphar, water-

Նուշ, *նշի* or *նշոյ* s. almond; *դառն -*, bitter -; *իւղ նշոյ*, --oil; *կաթ նշոյ*, milk of -s; *- շաքարապատ*, sugar-plums; *բլիթ ի նշոյ*, crisp--; --past.

Նուռն, *նռան*. *նռունք* s. pomegranate; *նռան ծաղիկ*, flower of wild --tree.

Նուս, *ոց* S. **Նուք**; *ի - երիվարի ելանել*, *նստել*, to mount on horseback, to take horse. [prescription, formula.

Նուսխայ, *ի* s. receipt, recipe; *med.*

Նուրբ, *նրբից* a. subtile, fine, slender, tenuous, lank, thin, slim; narrow; *gr.* subtile; *fig.* finespun, subtile, difficult, abstruse, obscure, profound; *ad.* subtilely; *- ձայն*, shrill voice; *- միտք*, subtle, acute, shrewd, perspicacious.

Նուք s. horseback; back; S. **Նուս**.

Նոքա, **Նոքին** *pron.* they.

Նպաստ, *ից* s. aid, assistance, succour, help, favour, subsidy, support, relief, resource, means; *ի -* *ad.* in support of, on behalf or in favour of; *- մատուցանել*, to aid, to succour, to help; to care, to take care; *- լինել* S. **Նպաստեմ**.

Նպաստամատոյց, *-ւոր* a. helping, succouring, propitious, favourable; *- լինել* or *-ւորեմ* S. **Նպաստեմ**; *-ւորութիւն* S. **Նպաստ**.

Նպաստեմ, *եցի* va. to help, to assist, to succour, to relieve; to second, to favour, to supply, to serve, to contribute.

Նպատակ, *աց* s. aim, butt, level, end; premium, prize; *fig.* object, goal, end, scope, view, purpose, design, intent; *կէտ -ի*, aim; *ուղղել ի -ն*, to take aim at, to aim, to level at, to point; *հարկանել ի -ն*, to hit the mark; *fig.* to attain one's end; *առնուլ կամ յափշտակել զ-ն*, to obtain the premium, to win the prize; *-եալ* a. prefixed, appointed, fixed; *-ադէտ* s. *ast.* collimator; *-դիտումն* s. collimation.

Նպար, *-ակ*, *աց* s. provision, store, victuals. [sions.

Նպարակաւոր a. laden with provi-

Նպարակեմ, *եցի* va. to victual, to provide with food.

Նպերտ a. poor & proud.

Նռնագոյն a. pomegranate-coloured; *s.* crimson; *- թաւիշ*, crimson velvet; *-ձեւ* a. pomegranate-shaped; *-քար* s. garnet. [*դրախտ նռնենեաց*, --grove.

Նռնենի s. pomegranate-tree; *-ք*,

Նսէհ, **Նսիհ**, **Նիս** s. breath, puff; *fig.*

destiny, fate, fortune; *վեհ –*, high destiny; *վայելել ի –*. to prosper, to lead a happy life.

Նսեմ, *այ* *a.* dark, dull, obscure, sad, gloomy, horrid; *s.* S. *Նսեմութիւն*.

Նսեմական, *–յին* S. *Նսեմ*.

Նսեմանամ, *ացայ* *vn.* to begin to lower, to darken, to become cloudy; to be darkened, obscured, overclouded, eclipsed, tarnished.

Նսեմաստուեր *a.* obscure, gloomy, dismal; *–խաւար*, thick darkness.

Նսեմացուցանեմ *va.* to darken, to bedim, to blacken, to offuscate, to tarnish; to eclipse. [tarnishing, dullness.

Նսեմութիւն *s.* obscurity, darkness;

Նսիր *s.* tribulation, difficulty, labour.

Նստած, *ոյ* *s.* excrement, dung; *chem.* residue, sediment, bottom. [life.

Նստական *a.* sedentary; *– կեանք*, –

Նստատեղ, *–ի* S. *Նստոյ տեղի*.

Նստարան, **Նստելի** *s.* bench, form, seat, chair.

Նստեմ, *եցի* *va.* to lower, to diminish; *– զերկաթ*, to fine down, to make subtile, to sharpen.

Նստիմ, *տայ*, *նիստ* *vn.* to sit down, to be seated; to repose; to lodge, to reside, to dwell; to be settled, to be resident; *– զօրաց*, to be encamped, to encamp; *շուրջ – զքաղաքաւ*, to besiege, to blockade, to block up; *ի դարան –*, to lie in ambush, in wait; to plot; *– ի սեղան*, to sit down to table; *– յաթոռ ի պէտս*, to go to stool, to evacuate; *– յինքեան*, to retire from business, to live alone; *– ի վերայ աւանդի*, to neglect one's deposit.

Նստողական S. *Նստական*.

Նստոյ տեղի *s.* anus, fundament, breech, bottom.

Նստոց, *աց* *s.* seat, residence; *– փեթակի*, the bottom of a bee-hive

Նստուած S. *Նստած* & * *Դիրք*.

Նստուկ, *ի –* *ad.* sitting. [ing.

Նստումն *s.* sitting down; evacuat-

Նստուցանեմ, *ցի* *va.* to place on a seat, to seat, to place, to put; to push in, to thrust; *– զզօրս*, to encamp. to pitch a camp; *– – զքաղաքաւ*, to besiege. [lass.

Նրան, *աց* *s.* sabre, scimitar, cut-

Նրբաբան *a.* subtile, quibbling, quirking; *–եմ* or *բայեմ* *vn.* to subtilize, to refine, to cavil, to sophisticate; *–ութի* *s.* subtility, cavilling, quibble, quirk, sophistry; *–բար* *ad.* subtilely, cunningly, acutely, subtly; *–լեզու* *a.* slow-tongued, stammering, stuttering; *–խնդիր* *a.* punctilious, particular, punctual; *–խօս* *a.* artful-tongued, speaking subtilely; *–կածան* S. *Նրբուղի*; *–կան* S. *Նուրբ*; *–կառափին* *a.* long-headed; *–կտաւ* *s.* cambric, lawn; *–հայեաց* *a.* subtle, keen, piercing, ingenious; *–ձայն* a slow of speech; * shrill-voiced; *gr.* subtile; *–մասն* *a.* of very thin parts; *–մասնաբար* *ad.* like atoms, with very fine particles; *–մարմին* *a.* snaky, lanky, thin, slender, slim, delicate, spare; *–միտ* *a.* subtle-minded, sharp-witted, subtle, piercing, keen, sagacious, witty; *–մտութի* *s.* sharp wit, subtle-mindedness, subtlety, sagacity, perspicacity, penetration; *–նամ*, *ացայ* *vn.* to be refined, to become more cunning or subtle; *–ցուցանեմ* *va.* to subtilize, to refine; to make thinner, to sharpen, to point; *–ւարտ* *a.* pointed, sharp; *–փողոց* *s.* lane, alley, narrow path; *–քիթ* *a.* thin-nosed; snouted; *–քնին* S. *Նրբախնդիր*.

Նրբեմ S. *Նրբացուցանեմ*.

Նրբիմաց S. *Նրբամիտ*.

Նրբին *a.* subtile; S. *Նուրբ*.

Նրբոստ *a.* thin or slender branched.

Նրբութի *s.* subtility, tenuity, slenderness, fineness, thinness.

Նրբուղի *s.* narrow way, footpath.

Նքթեմ, *եցի*, *–իմ*, *եցայ* *vn.* to be very hungry, to exhaust, to die, to pine away with hunger, to be dying of hunger, to be starved to death, to die of starvation; *նքթեալ* or *նքթի* *a.* exhausted or dying with hunger, famished, languid.

Նքողակ *s.* lake, small lake.

Նքողիմ, *եցայ* *vn.* to languish, to become faint, languid, to wear oneself out, to faint, to swoon.

Նքողումն *s.* debility, languor, atony.

Նքոյր, *ուրի* *s.* sieve, riddle.

Նօթ, *ի* *s.* minium, red lead, ruddle, vermilion. [ished, starved.

Նօթի, *թւոյ* *a.* fasting, hungry, fam-

Նօթձեմ, *եցի* *va.* to announce; to procure, to provide; to prepare, to furnish.

Նօթութի *s.* hunger; fast, fasting. [*tives.*

Նօսր, *սուէք* S. *Անօսր* *with its deriva-*

Նօսրահեր *a.* weak or thin-haired;

-հող *a.* having but a thin stratum of earth; -սանտր *s.* large-tooth comb.

Նօտար, աց *s.* notary; -եմ, եցի *va.* to write running hand; to draw up a deed; -ութիւն *s.* notary's functions or profession. [bleak wind, sirocco.

Նօտոս, աց *s. Gr. w.* south wind,

Նօտր or -գիր *s.* running hand, cursive, italic; -եմ, եցի *va.* to write running hand; *fig.* to examine minutely.

Շ

Շ (*sh*ā) *s.* the twenty third letter of the alphabet, & the eighteenth of the consonants; շ. շ̅, five hundred; five hundredth.

— It is sometimes changed into or confounded with the letters ս & ժ, as: աշտիճան, աստիճան; աշտուճ, աստուճ; նշդեհ, նժդեհ; աշխոյժ, աժխոյժ.

In foreign words, the letter s is often changed by us into շ; for example: sabbath, Semiramis, Simeon, Susan, Arsaces, &c. շաբաթ, Շամիրամ, Շմաւոն, Շուշան, Արշակ.

Շաբաթ, ու *s.* sabbath, --day, day of rest; repose, rest; saturday; week; աւագ, մեծ —, holy saturday; աւագ —, holy week; — -ուց, the grand or holy sabbath; -է ի —, ի -ու -ու, every week, weekly; — ի -է, from one sabbath to another; վարձել ի -ս, to let weekly; պղծել զ-, to break the sabbath; խատրանք -ու, sabbatism; ճ -ու ճանապարհի, a sabbath day's journey, (2000 cubits, i. e. about a mile); -ու *ad.* on the sabbath-day.

Շաբաթագիր, գրի *s.* hebdomadary or weekly newspaper; -լոյծ *s.* sabbath-breaker; -լուծութիւն *s.* --breaking; -խախիր S. Շաբաթապահ; -կան *a.* sabbatical; weekly, hebdomadary; -մուտ *s.* officer on duty for the week, septimarian; sabbath-eve; -նամ, ացայ *vn.* to keep, to observe sabbath; to cease from work, to repose, to rest; to be out of work; -պահ *a.* keeping the sabbath; *s.* sabbatharian; priest whose week it is to officiate; -ք *s.* weekly fast or abstinence; -ցուցանեմ *va.* to cause to keep the sabbath; to cause to rest or repose from work, to celebrate the sabbath; -ւոր *a.* septimarian, whose week it is to be on duty.

Շաբաթումն *s.* keeping the sabbath; cessation from labour, rest, holiday, vacation.

Շաբաթչեայ, չէք *s.* week's labour.

Շաբաթօրեայ *a.* of saturday.

Շագանակ, աց *s.* chestnut; Հնդիկ —, horse--; — մեծ, great or large —; -ագոյն *a.* chestnut-coloured, auburn, nut-brown; -ավաճառ *s.* chestnut-seller; -ենի *s.* chestnut-tree; (փայտ) chestnut-wood; Հնդիկ —, horse-chestnut-tree.

Շալակ, ի *s.* back, shoulder, load; hand-barrow, sedan; -ամասն *s.* half a horse-load; -եմ, եցի *va.* to put on the shoulders, to load; *vn.* to load oneself with, to take upon one's back.

Շալկող, ի *s.* help-burden, „crochet.”

Շականջեմ, եցի *vn.* to prick up the ears, to listen attentively.

Շահ, ից or ուց *s.* profit, interest, fruit, gain, lucre; advantage, good, benefit, utility, emolument; interest, usury; — Պարսից, Shah or king of Persia; — օգտի or օգտութիւն, utility; սէր -ու, love of lucre; ի — օգտի իւրեանց, for their advantage; for the benefit of them; ոչ առ ի — ինչ օգտի բարբառիմ, be sure I speak disinterestedly; ի -ս հարկանիլ, -ու զհետ լինել, կրթիլ, մտանել, to become avaricious, to be greedy of gain; -բերել, to be profitable, to profit, to produce gains; բառնալ զ- ուրուք, to clip a person's profits or gains; ի — ածել, to invest, to put out at interest; -ս առնել, to dance.

Շահաբեր *a.* profitable, lucrative, advantageous, gainful, fruitful, proficuous; նաւ —, merchant-ship; -դէտ *s.* speculator; -դիտեմ *vn.* to speculate; -դիտութիւն *s.* speculation; -զաւակ *s.* fruit, profit, interest; -ժողով *a.* greedy of gain, grasping; *s.* usurer; -խնդիր, &c. S. Շահասէր, &c.; -կան,

-կանացու *a.* lucrative, useful; -կից *s.* partner.

Շահապ. -ետ, աց *s.* vice-roy; governor; prefect; mayor; chamberlain; *fig.* guardian; - դաշտաց, dryad; - անտառաց, sylvan, satyr.

Շահասէր, սիրաց *a.* interested, selfish, venal, mercenary, covetous; -սիրութի *s.* love of gain, selfishness, covetousness, venality; -սպրամ. ի *s.* *bot.* basil; -ստան, ի *s.* seat of Government, capital, metropolis; -վաճառ, աց *s.* S. Շահավաճառութիւն; trader, merchant; - լինել. to trade, to traffic, to deal; -վաճառունի *s.* commerce, trade, traffic, business.

Շահատակ S. Նահատակ; -եմ, եցի, -իմ, եցայ *vn.* to face, to brave, to attack valorously, to assail, to lead the onset; -իւն, -ութի, -ումն *s.* attack, assault, valour, bravery, military expedition or enterprize, deeds, feats of arms, exploits; success, conquest, victory.

*Շահար, ի *s.* woody wild, forest; -ացի *a.* sylvan, savage, wild; -ունի *s.*

Շահարար, աց *a.* gaining. [sylvan.

Շահաւետեմ, իմ S. Շահիմ; -տութի *s.* utility, profit, fruit, advantage.

Շահաւէտ, ւէտաց, -ւոր *a.* profitable, advantageous, useful, fruitful, lucrative, interesting; -ւորաբար *ad.* advantageously, usefully, profitably; -ւորեմ, եցի *va.* to gain, to obtain, to acquire, to purchase; to buy; -ւորիմ, եցայ *vn.* to do good, to help, to avail; to profit, to derive advantage, to turn to account; -ւորութի *s.* profit, gain, advantage.

Շահեկան, -ացու S. Շահական; -նութիւն *s.* fruit, profit, advantage, gain, lucre; fertility, fecundity; enjoyment, pleasure, ease. [profit.

Շահեմ, եցի *va.* to cause to gain or

Շահեստ, ից *s.* gain, lucre.

Շահեցուցանեմ *va.* to be lucrative or profitable; to invest money profitably; *fig.* to instruct, to edify.

Շահէն, էնի *s.* yellow-legged hawk, æsalon, merlin, sparrow-hawk.

Շահընծայութի *s.* gain, profit, lucre; -ընկալ *a.* profitable, lucrative.

Շահիմ, եցայ *vn.* to gain or profit by, to make a profit, to draw an emolument from; to obtain, to win, to carry away or off; բազում -, to gain much, to make a great profit; - ըզկեանս, to escape, to save oneself from peril; - զմահ, to escape death, to have a narrow or hairbreadth escape; - զվիշտս եւ զվնաս, to avoid this harm & loss, not to suffer, to escape suffering; - զոք *fig.* to edify, to set a good example; չիք ինչ շահելոյ, there is nothing to be gained.

Շահոքրամ *s.* *bot.* clove, pink, carnation. [bert, nut, chestnut, &c.

Շահպալուտ *s.* *bot.* malabathrum; fil-

Շահպուրակ *s.* *bot.* * gilly-flower, stock; - դեղին, wall-flower. [ing-dew.

Շաղ. ից *s.* S. Յօղ; night-damp, even-

Շաղախ, ոյ *s.* cement, mortar; lute; slime, mire, mud: caltrop; star-thistle; *a.* soiled, sullied; foul, dirty; -աբեր *a.* mud-bearing (swallow); -անամ, ացայ S. Շաղախիմ; -եմ, եցի *va.* to cement, to plaster; to smear, to dirty, to soil, to contaminate; - զձեռս արեամբ, to imbrue one's hands in blood; -իմ, եցայ *vn.* to be splashed, soiled, dirtied; to imbibe, to absorb, to drink in, to soak up; -ումն *s.* cementation; dirtiness, contamination; *-ուտ *a.* muddy, miry.

Շաղակրատ, աց *s.* great talker, babbler, chatterer, tattler; talebearer, scold; -ք *s.* immodest dance, tarantella; -անք *s.* quackery; S. Շաղակրատութի; -եմ, եցի *vn.* to prate, to chat, to babble, to tattle, to prattle; -ութի, -ումն *s.* charlatanry, extreme verbosity, prating, chattering. [to stutter.

Շաղաղեմ *va.* to wrest; to stammer,

Շաղամաթ, ի *s.* thread; string, packthread, twine.

Շաղամանութիւն *s.* annexion.

Շաղաշար *a.* entwined, conjoined, united; *s.* *gr.* syllable; -եմ *va.* to entwine, to connect, to combine; to compaginate; -իմ *vn.* to be entwined, joined; to be attached, stuck; to conjoin, to match, to be coupled; -ութի, -ումն *s.* conjunction, connexion; interweaving, intertwining, wreathing; copulation.

Շաղաշոյտ or շուտ *s.* vagabond, good-for-nothing wretch, scamp, blackguard, scoundrel; *a.* dissolute, shameless, unblushing, brazen-faced; -շոութի *s.* scoundrelism, meanness, barefacedness, impudence, debauchery, licentiousness, libertinage.

Շաղապատ *a.* twined, twisted, wound round, entwined; *-եմ va.* to twine, to twist; to implicate, to involve; *-իմ vn.* to entwine, to twist round each other ; to be coupled.

Շաղաւաշուրթն *a.* insinuating, false, double-tongued; cheating, fraudulent.

Շաղափ, *ոյ s.* trepan, wimble, augur, piercer; *-իկ s.* gimblet.

Շաղբալու *s.* mimic, buffoon.

Շաղգամ, *ի s.* turnip; *- վայրի*, rape.

Շաղեմ, *եցի va.* to implicate, to involve; to mix, to mingle, to knead; to dilute; to soil, to stain; *-իմ vn.* to be mixed, kneaded; wrapt together, united; *fig.* to be implicated.

Շաղիղ. *ղղոյ s.* raw flesh; carrion, carcass, dead body. [parsley.

Շաղինար *s. bot.* bastard- or. fool's

Շաղկապ, *ապ s.* junction, bond, union; *gr.* conjunction; *-եմ, եցի va.* to join together, to conjoin, to unite; *-ումն s.* conjunction, connexion, concatenation.

Շաղղագործութի *s.* butcher's calling.

Շաղղակեր, *այ a.* sarcophagous, carnivorous; voracious; *-ութի s.* sarcophagy, devouring carrion; voracity.

Շաղղայեղց *a.* fat & lusty, corpulent,

Շաղումն *s.* mixing; wrapping. [bulky.

Շաղփաքանութի S. **Շաղփաղփանք**.

Շաղփաղփ. *ից s.* chatterbox; *a.* prattling, tattling, cackling; foolish, absurd; silly, insipid, mawkish; *-անք s.* idle stories, idle talk, chit-chat, tittle-tattle, cackle, talking to the wind; folly, nonsense, extravagance, absurdity; silliness, dotage, second infancy; *-եմ, եցի vna. -իմ, եցայ vn.* to talk nonsense, to tell idle stories, to babble, to gossip, to cackle, to tittle-tattle; to dote, to rave; *-ութի*, *-ումն s.* S. **Շաղփաղփանք**; *ի -թի զառածիլ*, to rave, to be delirious or frenetic; *-ուն*, *-ուտ* S. **Շաղփաղփ**.

Շամամ *s.* musk-melon.

Շամանդաղ, *այ* or *ից s.* fog, haze, mist; obscurity; atom, corpuscle; *ast.* cosmical matter; *- աչաց med.* suffusion, cataract; *-աձեւ a.* obscure, dim; like an atom; *-իմ vn.* to get muddy, dim. [*-ակ s.* small cane-field.

Շամբ, *ից s.* cane-brake, --field, fen;

Շամբշաքանեմ *vn.* to talk nonsense, to prate foolishly; *-բար ad.* foolishly; *-կան a.* foolish, mad; furious.

Շամբշանք S. **Շամբշութիւն**.

Շամբշիմ, *եցայ vn.* to become mad, to play the fool, to commit folly; to rage, to be in a fury, to be mad for, to eagerly long for, to fall madly in love, to be desperately in love, to be agitated by violent transports for, to love to distraction, to dote upon; to be wanton, lustful; *- ի կանայս*, to woo, to court, to rave, to be in love to extremity.

Շամբշութիւն *s.* folly, fury, mania, rage; *fig.* violent passion, love, fury, transport, gallantry, love intrigue; debauchery, lewdness.

Շամբուշ *a.* foolish, mad; extravagant, absurd; *fig.* carried away by passion, furious, maniac, mad for, dotingly fond of, love-stricken; lewd, libidinous. [*-տեղի*, cane-brake.

Շամբուտ *a.* full of canes or reeds;

Շամիրամակերտ, *-շէն a.* built by Semiramis; *s.* Semiramople, Van.

Շամղիտակ *s. bot.* symphytum, pulmonaria, comfrey, consound.

Շամշական, &c. S. **Շամբշական**, &c.

Շամշպետ *s.* tetrarch.

Շամշաութիւն *s.* tetrarchy.

Շամս *s. Persian w.* sun.

Շամրաշ *s. bot.* imperial-lily.

Շամրիտ, **Շամրատացի** *a. s.* Samaritan.

Շամրատութիւն *s.* samaritanism, Samaritan sect.

Շամփուր, *փրոյ s.* spit; * *ast.* Libra, the balance; *ի - հարկանել* S. **Շամփրեմ**. [small spit.

Շամփրակ. *այ s.* crown, diadem;

Շամփրակալ. *այ s.* spit-rack.

Շամփրեմ, *եցի va.* to spit, to put upon the spit; to run or to pierce through & through, to transpierce.

Շայեկան, &c. S. **Շահեկան**, &c.

Շանագլուխ *a.* dog-headed; *s.* dog-head; Anubis, cynocephalus; *zool.* cynocephalus, baboon, monkey; *bot.* dog's-head; *-զգեաց a.* cynic; *-լեզու s. bot.* cynoglossum, dog's-tongue, hound's tongue; *-կնճիթ a.* dog-muzzled; *-ձուկն s.* dog-fish; *-ճանճ s.* dog-tick, ricinus caninus; *-պատկեր a.* dog-faced; *s.* painted or sculptured dogs.

Շանթ or **Շանդ**, *ից s.* thunderbolt, lightning, thunder; fire, spark, flash; red hot iron; ingot; *հրավառ*, *բոցավառ*, *կայծ ակնացայտ*, *հրաշունչ*, *սպառ-*

նալից, ահաւոր –, the burning, flaming, gleaming, smoking, threatening, dreadful thunderbolt; *–ս արձակել*, to hurl thunderbolts, to fulminate; *հրացեալ –իւք պսակել զոք*, to crown with a bent, red hot spit.

Շանթական *a.* fulminating, fulminant; – *թթուուտ* *chem.* fulminic acid; *-կէզ* *a.* burning like a thunderbolt; – *առնել*, to fulminate, to strike with lightning; – *լինել*, to be lightning-struck; *–հար, այ* *a.* thunder-struck; *ad.* with a thunder-clap; like a clap of thunder; – *լինել*. to be struck by lightning, to be thunder-struck; – *առնել* or *–հարեմ, եցի* *va.* to fulminate, to strike with lightning; *–հարութիւն* *s.* thunder-clap; a peal of thunder; *-ձիգ* S. *Շանթընկէց*. [rod.

Շանթարգել *s.* conductor, lightning-

Շանթաքար *s.* meteoric stone, meterolite; S. *Երկնաքար*, *Օդաքար*.

Շանթընկէց *a.* thundering; fulminating; – *բարկուճ* *fig.* thunder; – *ամպք*, thunder-cloud.

Շանի *s.* dog's-meat, dog-porridge.

Շանախուր *s.* price of a dog; hire of a prostitute.

Շանփլին, *փնլի* *s.* dog's-dung.

***Շաշ** *s.* milk-diet, --food; * *-որդ* *s.* maker or dealer in milk products.

Շաչ S. *Շաչիւն*; *–եմ, եցի* *vn.* to make a noise, to rumble, to clash; to clack, to crack, to crackle; to boil violently, to burst, to blow up; to shiver, to crepitate; to rustle, to murmur; to thunder, to detonate; – *սուլնոց*, to hiss; to whistle; to whiz; – *մեղուաց*, *ճանճից*, to buzz, to hum; *-իւն*, *-ումն* *s.* noise, burst, crackling, crash; rustling, rumbling; report, clap, explosion; resounding; gurgling, murmur.

Շապիկ, *պկաց* *s.* shirt, linen; – *քահանայական*, alb; – *սարկաւագաց*, *դպրաց*, rochet, surplice; dalmatic, tunic; – *կանանց*, chemise, shift.

Շապկեմ *va.* to incrust, to plaster, to coat. [oneself.

Շապրումն *s.* over filling, cramming

Շառ *a.* S. *Շէկ*; * *s.* tumult.

Շառագեղ *a.* rather red, reddish; *-գլուխ* *a.* bloody, bloody-minded; *-գոյն* *a.* red, reddish; – *աչք կամ երեսք*, fiery or flashing eyes; S. *Տէնդ*; *-գունանք* S. *Շառագունութիւն*; *-գունացուցանեմ* or *գունե–* *va.* to cause to blush, to put to the blush, to shame, to confound; *-գունեմ, եցի*, *-գունիմ, եցայ* *vn.* to blush, to redden with shame, to be ashamed, confounded; *-նեցան երեսք նր ի ցասմանէ*, his face flushed with anger; (*յամօթոյ*), he turned quite red; *-գունութիւն* *s.* red, redness; *fig.* flush, blush, shame, bash- [fulness.

Շառայլ S. *Նշոյլ*.

Շառաշիղ, *շղաց* *s.* mass of rock salt; – *սառի*, block of ice; iceberg.

Շառաչ, *եմ* S. *Շաչիւն*, *չեմ*; *ի շաչելոյ կառաց նր, եւ ի շառաչելոյ անուոյն նր*, at the rushing of his chariots, & at the rumbling of his chariot-wheels; *-իւն*, *-ուկ*, *-ումն* S. *Շաչիւն*, *Թնդիւն*; *-ուկ* *s.* tinsel.

Շառաւեղ or *ւիղ*, *ղաց* *s.* shoot, sprout, twig, sucker, sprig; *fig.* offspring, scion, sons, descendants, posterity; beam of light, gleam, ray; branch, part, member of body; *geom.* S. *Ճառագայթ*; – *արմատոյ*, root-tips; – *անուոյ*, spoke of wheel; – *օրհնութեան*, blessed offspring; – *դառնութեան*, accursed progeny. [root.

Շառաւիղարմատ *a.* sprung from the

Շառաւիղեմ, *եցի* *va.* to send forth shoots, to throw out suckers, to sprout, to shoot, to bud, to put forth buds, to germinate; to generate, to procreate; to emit rays, to beam. [shoots.

Շառաւիղուղէշ *a.* sending forth

Շառաւն, *ւունք* *s.* camel.

Շառափ *s.* light, beam, shine; *-նաթափ* *a.* emitting rays; *-նայողով* *a.* radiant, refulgent; *-նատ* *a.* quite ashamed or abashed; *-ումն* *s.* shining.

Շառնաշ *s.* wild-pomegranate seed.

Շառտեմ, *եցի* *va.* to scarify; S. *Ցտեմ*.

Շատ, *ից* *a.* much, several, considerable, abundant, plentiful, copious, in great quantity; *ad.* much, too much, very, most; enough, sufficiently, as much as necessary; –. – *անգամ* *ad.* often, frequently; – *իսկ* *ad.* sufficiently; – *կամ սակաւ*, more or less; *ը* – *եւ ը սակաւ*, in all about; *փոքր ի –է*, somewhat, partly, a little; more or less; *ոչ ը – եւ ը փոքր*, in no wise, in no way; – *է* *v. imp.* enough, it is enough, sufficient, no more; – *է այդ*, that is enough; – *է զի*, it suffices that; provided that; – *ասել*, to be content; – *համարել*, to content oneself with;

-ք յայնցանէ, most of them, the greatest part of them; դեռ աւուր - կայ, much time still remains; ո՞չ իցէ քեզ - զի ..., does it seem to you a little thing that ...? ոչ երբեք ասեն -! they never say: Stop, enough! S. Օր.

Շատաբանութիւն s. talkativeness, verbiage, verbosity, loquacity; -խօս, աց a. talkative, verbose, loquacious, garrulous; prating, chattering, tattling, prattling; s. S. Շատխօս; - լինել S. Շատխօսել; -խօսութի s. multitude of words, loquacity, garrulousness; chit-chat, babble, tattle, prattle; -ծախ a. costly, dear, expensive; -կեաց a. long-lived, long-living; -կեր, աց a. s. eating a great deal, great eater, glutton, gormandizer, voracious, devouring, ravenous; -հանճար a. very talented, very intelligent; judicious; -հմտութի s. polymathy, great erudition, great experience; -մարդութի s. *better* Բազմա-; great or considerable population, multitude of men; -մարմին a. corpulent, bulky; -նամ, ացայ vn. to content oneself, to be content, to take up; to suffice, to be sufficient or enough; to multiply, to increase; - սակաւուք, փոքու, to be satisfied or content with a little, with any thing; -շուրջ, -շրջիկ, -շրջող a. roving, rambling, wandering; s. vagabond, vagrant, roamer, stroller, idler, lounger, loiterer; - լինել, to stroll, to roam, to rove, to ramble, to wander; -շրջութի s. stroll, lounge, wandering; -ջուր a. having a great deal of water, abounding with water; aqueous; -ցուցանեմ va. to content, to satisfy; to augment, to multiply.

Շատերդումն a. swearing much: s. great swearer, blasphemer.

Շատիմ S. Շատանամ.

Շատիմաստ a. very wise or intelligent.

Շատիցս ad. often.

Շատխօս, աց s. great talker, babbler, tattler; braggart; a. S. Շատախօս; -եմ, եցի vn. to talk too much, to use vain repetitions, to gossip, to prate, to chatter; to boast, to brag; -ութիւն S. Շատախօսութիւն.

Շատծլու s. *bot.* thistle.

Շատկերութիւն s. gormandizing, gluttony, voracity, greediness, ravenousness.

Շատնում S. Շատանամ.

Շատոյժ a. very strong, robust.

Շատութիւն s. great number of, great quantity, great deal, multitude, abundance, plenty.

Շատուսումնութի S. Շատահմտութի.

*Շաարար s. skin-sieve.

Շատրուան, աց s. tent, pavilion, marquee; water-spout, fountain, jet.

Շար, ից s. string, file, line, range, row, rank, order, long string, concatenation, chain, series, suite, train; multitude, great number; composition; sarus (period or cycle of 3600 years), century, epoch: crape, gauze, pall; * lace, lace-work; -ք մարգարտաց, string of pearls; ոսկի -, gold chain; -ք լերանց, mountain-chain; -ճանճից, swarm or lot of flies; - մրջմանց, swarm of ants; anthill; - շանց, pack, number of dogs; - ազգաբանութե, genealogy; ի -ի հարկանել, to register, to record, to set or write down; ի -ի արկանել, to string, to range, to rank; ի - արկեալ թուել, to enumerate, to number, to count; ի միում -ի հարեալ և մի համարել, to be enumerated in the same series; յանտեղեաց -ին է այս, it is very far from the purpose.

Շարաբ or Շարապ, ոյ or ի s. syrup.

Շարաբանեմ, եցի va. to compose, to write; to ratiocinate, to make a syllogism; -բանութիւն s. syllogism, sequence, chain of arguments; -գիր, գրաց s. composer, writer, author; S. Շարագրած; letter, character; -գծեմ va. to compose; -գոյր, ուրի s. cover; veil; - գրոց, cover or binding of a book, book-cover; -գրած, ի s. composition, wording; work, writing, works, treatise; memory, monument; -գրական a. historical; -գրեմ va. to compose, to write, to word, to put down in writing; to compile; -գրող s. composer; -գրութի S. Շարագրած; -դասեմ va. to range, to arrange in order, to set to rights, to dispose, to put in order, to lay out; -դասութիւն s. co-ordination, arrangement, order, disposition; *gr.* syntax; -դրական a. compound; composed; arranged, put in order; prosaic; -դրեմ, եցի va. to put together, in order, to arrange, to re-unite, to connect, to join, to combine; to construct, to make, to form; S. Շարագրեմ; -դրութի s. combination, conjunction, connexion; arrangement, disposition; construction; *gr.* syntax; S. *Շարադրած*; *-թուեմ va.* to enumerate in order; *-լծեմ va.* to conjoin, to join with, to unite; *-լրական a.* completive; *-խառն a.* compound, combined, united; *-խառնեմ va.* to mix together, to compound, to intermix, to intermingle; *-խառնութիւն* or *ումն s.* intermixture, compound, combination.

Շարած, ից S. *Շարադրած*; *-եմ va.* to arrange, to place or put in order; *-ծնեալ a.* cognate, born together; innate, inborn.

Շարակալու a. unitive.

Շարական s. hymn, canticle, melody; hymn-book, hymnology.

Շարակապութիւն s. adhesion; *-կարգեմ* S. *Շարադասեմ*; *-կցեմ va.* to conjoin, to chain or link together; *-կցութիւն s.* conjunction, chaining together; *-հիւս s.* writing, work; *-հիւսեմ va.* to compose; *-ձայն a.* consonant; *-ձայնութիւն* S. *Ձայնակցութիւն*; *-մանեմ va.* to interlace, to interweave, to intertwine, to lace, to join, to unite; *-մանութիւն s.* entwining, interweaving; *-մերձութիւն s.* adherence; *-յարեմ va.* to reunite, to join together; to continue, to join, to add; *-յարութիւն s.* continuation, sequel; *-պատմեմ va.* to narrate in order.

Շարաւ, ոյ s. pus, matter, ichor, sanies, purulence; rottenness; stench, stink; *- առնուլ,* to effervesce, to swell, to become inflamed.

Շարաւաբուղխ, -ղի or *ղից, -ծոր a.* purulent, full of pus or sanies, ichorous, sanious, putrid, rotten, fetid; *-հիւթ s. med.* ichoroides; *-հոտ a.* stinking, fetid; *- արիւն*, corrupt blood; *-* or *-հոտութիւն s.* stench, stink.

Շարաւանդ, ի or *-ն, դան s.* bonds, bands, fetters.

Շարաւոտեալ a. corrupted, stinking.

Շարեմ, եցի va. to range, to arrange, to set or put in order, to dispose; to marshal; *- զմարգարիտս*, to string pearls; *- զնշանագիրս*, to compose.

Շարժ, ից s. movement, motion; earthquake.

Շարժաբանութիւն s. cinematics; *-կան a.* moveable; S. *Շարժուն*; *-կանուի s.* mobility; dynamics; *-կից լինիմ vn.* to be moved together; *-հիմն a.* shaken from the foundations; *-ռիթ, -րան* S. *Շարժիչ*; *-ցոյց s.* polyorama.

Շարժեմ, եցի va. to move, to remove, to set in motion, to stir, to cause to move; to agitate, to shake, to flutter, to stagger; *fig.* to excite, to provoke, to rouse the feelings of, to move, to touch; *- զգլուխ*, to shake or toss one's head; *- զամ քար*, to leave no stone unturned, to move heaven & earth; *- զսիրտ*, to affect, to move to pity; *-իմ vn.* to be moved, stirred, shaken, staggered; fluttered, roused, agitated; to bestir oneself, to bustle about.

Շարժիչ s. motive, spring; mover; contriver.

Շարժիւն S. *Շարժումն*.

Շարժլեմ S. *Շարժեմ*.

Շարժող a. motive, moving; *-ական a.* moveable; *-ութիւն s.* mobility.

Շարժուած, ոյ s. movement; gesture, action; *սաստիկ* or *տարապայման* -, gesticulation; *-ս առնել ի խօսելն*, to gesticulate while speaking; *սաստիկ -ս առնել ի խօսելն*, to gesticulate, to be too full of action.

Շարժութիւն s. mobility; motion.

Շարժումն s. movement, motion, stir, stirring, nod, shake, toss; fluctuation, staggering; eccitation, provocation; *fig.* agitation, motion, impulse, commotion, emotion; gesture, action; earthquake; *ast.* movement; *զշարժմունս երակաց զննել*, to feel the pulse; S. *Ընդոստ*.

Շարժուն a. moveable, moving; versatile, unsteady, unsettled; *առաջին* - *ast.* the primum mobile; *- ի հողմոյ*, shaken by the wind; *- եւ անշարժուն ստացուածք*, personal & landed property.

Շարիաս, ի, իւ s. usury, illegal interest.

*Շարմաղ *s.* silk-sieve; **-ուն ալիւր s.* the finest flour.

Շարոց, աց s. file, row; *- քաղցրաւենեաց* S. **Շողագ*; *- մարգարտաց*, pearl necklace.

*Շարուած, *-ումն s.* the setting in order, arranging; marshalling.

Շարունակ a. continuous, continual, non-intermittent; *-աբար ad.* continually; *-եմ, եցի va.* to coutain, to enclose, to conserve; to continue, to last; *-ութի s.* continuation, continuity, succession.

Շաւաշարիւն S. *Նուիճ*.

Շաւաշար յաբոնիկ s. bot. aucupa japonica.

*Շաւառ or *Շաւերք s.* violin; guitar; S. *Վին*.

Շաւառն *s. bot.* cannacorus; calamus odoratus, sweet-scented flag.

Շաւիղ, *ւղայ s.* path, road, way, passage; trace, vestige, foot print; *fig.* conduct, deportment; – *մոլորակի ast.* orbit of a planet; – *երկաթակուռ* S. *Երկաթուղի.* [*fig.* sadness in mirth.

Շափառուկ *s.* obscurity in day-time;

Շափիղայ, **Շափիւղայ**, *ից s.* sapphire; *–ղաձեւ a.* --shaped; like a sapphire; *–ղեայ a.* of sapphire.

Շաքար, *ի*, *աւ s.* sugar; *մաքուր*, *ապխտակ* –, refined or lump –; *խակ* –, moist, brown or raw –; – *վանի*, – candy; *գործատուն –ի*, --mill; *զտարան –ի*, --refinery; *համեմել –աւ*, to –, to sweeten, to strew or sprinkle with –; *–աբուղխ a.* sacchariferous; *–բուղխ եղէգն* or *–աբոյս s.* the – cane; *–ագործ s.* confectioner, comfit-maker; sugar-baker; *–ագործութիւն s.* confectionery; sugar-manufactory; *–ական թթուուտ s. chem.* succharic or oxysuccharic acide; *–ահամ a.* sugar-flavoured, sugary; *սեխ* –, sugar-melon; *–աման s.* sugar-basin; *–ային a.* containing sugar; *–անուշ s.* sugarplum, comfit; burnt almond; *–աչափ s.* saccharometer; *–ավաճառ s.* sugarman, sugarmonger, confectioner; *–ացուցումն s.* saccharification; *–եղէն a.* saccharine; – or *–ք s.* sweetmeats, comfits, sweets; * *–կենի s.* sweet-apple, « morosino »; *–օղի s.* rum, taffia. [shoot.

Շաքիլ, *քլոյ s.* germ, bud, sprout,

Շաքլեմ, *իմ vn.* to bud, to sprout.

Շեղ, *ոյ* or *ի a.* oblique, in bias, aslant, diagonal; *առ ի* –, *առ* – *ad.* slopingly, overthwart, slanting, aslope; obliquely.

Շեղաբարոյ *a.* variable, light, inconstant; *–նիստ s.* rhomboid; *–անկիւն s.* lozenge, rhombus; *–նստական a.* rhombohedral; *–պէս ad.* indirectly.

***Շեղբ** or *–իկ s.* sword or knife blade.

Շեղեմ, *եցի va.* to bend, to bow; to cause to deviate or to swerve; *–իմ vn.* to slant, to slope, to incline; *fig.* to go astray, to turn aside or away, to deviate, to swerve, to go out of one's way; *շեղեալ անկիւն*, oblique angle; *շեղեալ քառանկիւն*, rhomboid.

Շեղութիւն, *–ումն s.* obliquity, bias, slant, slope, deviation; *ast.* aberration, deviation.

Շեղջ, *ից s.* heap, mass, pile, stock, hoard, accumulation; – *ցորենոյ*, stack, rick; – *խոտոյ*, hay-cock, mow; – – or *–ս –ս* S. **Շեղջաշեղջ**; – *կուտել*, *կուտել –ս –ս*, to heap up, to pile up.

Շեղջաբար *ad.* in heaps or piles; *–խատիրք s.* divination by observing heaps; *–կան a.* cumulative, ac–; *–կոյտ s.* S. **Շեղջ**; pile upon pile, towering heaps; *–կուտեմ va.* to collect, gather or heap together, to heap up, to amass, to pile up, to accumulate, to hoard; *–կուտեալ մեղօք*, laden with sins; *–շեղջ a.* massed, accumulated, heaped up; *ad.* in piles, masses or heaps.

Շեղջեմ S. **Շեղջակուտեմ.** [ate.

Շեղտամեղտ *a.* enervated, effemin-

Շեմ or **Շեամ**, *շեմոյ* S. **Սեամք.**

Շեշտ, *ից s.* shrill voice; *gr.* accent, acute accent (՛); *mus.* an Armenian note (՛); *ad.* S. **Շեշտակի**; – *ոլորիլ*, to end in a point.

Շեշտակի *ad.* acutely, pointedly, piercingly, sharply, keenly; instantly.

Շեշտաւոր *a. gr.* accented.

Շեշտեմ, *եցի va.* to aim or level a blow at; *gr.* to accentuate.

Շեշտոլոր, *–ակ s.* word accented on the last syllable; barytone. [acutely.

Շեշտոլորեմ *va.* to utter sharply,

Շեշտումն *s.* ending in a point, tapering, pyramidal form; *gr.* accentuation; *ի – անկանիլ*, to taper, to end in a point; *ի – յանգեալ*, pyramidal, pointed.

Շեպ *a.* steep, abrupt; *s.* declivity, slope; *անկանել ի* –, to fall in one's back, to fall supine.

***Շեռ**, **Շռեմ** S. **Մէզ**, **Միզեմ.**

***Շետիկ** *s.* fine hair-sieve. [of–.

Շեր *s.* storax; *գաւազան* –, stick

Շերամ, *ոյ s.* silk-worm.

Շերամաբանութիւն *s.* sericiculture; *–բոյծ s.* silk-grower; *–բուծութիւն s.* rearing of silk-worms, sericiculture.

Շերամանոց *s.* silk-worm house, silk-worm nursery, cocoonery.

Շերաս S. **Շերամ.** [ladle.

Շերեփ, *ոյ*, *ով s.* large spoon, soup-

Շերեփակոթ *s.* water-grasshoper; *–ձեւ a.* ladle-shaped.

Շերոց, *աց s.* storax-grove.

Շերտ, *ից s.* splinter of wood, chip, lath, strip, slip, part, morsel; – *պտղոց*, slice, bit, piece; – *տակառաց*, barrel-stave; – *կերպասու*, strip of fine linen; *ընդ – սանդղանցն*, through the balustrade.

Շերտակոտոր առնել *va.* to chip, to cut into chips or in pieces, to shiver, to shatter; -ւոր *a.* provided with a hatchet; armed with a spear; striped, streaked, streaky; - զօր, sapper; pikeman; - or -փակ փեղկ, blinds, Venetian blinds; - փակել, to surround with trenches, to circumvallate, to pallisade.

Շերտել, եցի *va.* to bark in strips, to streak, to stripe; *med.* to scarify; to cup.

Շեփոր, -այ, ից *s.* haut-boy; S. Փող.

*Շէգ or Շէք S. Ցայլք.

Շէկ, շիկայ *a.* of fawn colour, reddish, leonine, light, tawny.

Շէն, շինից *s.* inhabited place; village, hamlet; inhabitation; edifice; *a.* peopled, inhabited; in good state, prosperous; fertile, fruitful; happy, gay; ոչ միայն ի -ս, այլեւ յանշէնս, not only in inhabited but also in desert places; եւ որ -ն մնասցէ, & that which shall not be destroyed.

Շէր, շիրի *s.* cantilena, song, ditty; -ասաց *s.* improvisatore, poet.

Շըռծակ *s.* ureter.

Շթուշք, Շթիք *s.* splash.

Շթքել S. Շքթել.

Շիգղ, շգեղ *s.* buckle, clasp, hasp, button; decoration; - ոսկի, golden buckle or clasp.

Շիթ, շթից *s.* small drop, tear; - առ -, -ք -ք, drop by drop; - ի բերանոյ, saliva, drivel, slaver, slabber; -ք բանից, few words.

Շիթել, Շիթոց S. Խայթել, Խայթոց.

Շիլ, շլայ *a.* squint- or goggle-eyed; short- or dim-sighted; - ակնարկել, to goggle, to squint, to look askew.

Շիկագոյն S. Շէկ; -գումար *a.* gold-coloured; -թան *s.* lentil-soup; -կարմիր *a.* reddish, red; scarlet; - մորթ խոյոց, morocco, spanish leather; - փայտ, Brasil-wood, Queen's wood; -հեր *a.* light-haired; -փոկ *a.* made of red leather; -քար *s.* spinel-ruby.

Շիկերեայ *s.* roe-buck.

Շիկխարի or Շէկ- *s.* alkanet. [Շէկ.

Շիկն, -ոտ *a.* bashful, sheepish; S.

Շիկնել, եցի, -նիմ, եցայ S. Շառագունիմ. [slip of straw; little branch.

Շիղ, շղոյ *s.* fescue, mote; bit or

Շիղաքեր S. Շղաքեր; -դէտ *a.* beholding the mote in another's eye; *s.* censurer, fault-finder.

Շիճ, շճի, Շիճուկ or Շճուկ, ճկի *s.* whey, buttermilk; serum, serosity: grain spoilt by rain; - արեան, ichor.

Շիճխտակիմ *vn.* to be red with eating & drinking.

Շիմշիր *s. Persian w.* sword. [grasping.

Շինագահ *a.* avaricious, covetous,

Շինագլուխ S. Միջնաբերդ.

Շինած S. Շինուած.

Շինական *s.* country-man, —fellow, rustic, peasant, villager; *a.* rustic, gross, rude, impolite, uncivil, clownish, boorish; կին -, country-woman, peasantess; մանուկ -, country lad; աղջիկ -, country lass, cottage girl; -ք or -եր *s.* the peasants, peasantry, country people; -ագոյնս *ad.* rudely, coarsely, clownishly, boorishly; -ամիտ *a.* clod-pated, awkward, rough; -աշէն *a.* wisely governing & contenting the peasantry; -ուի̃ *s.* rustic life; *fig.* country manners, rusticity, clownishness, boorishness, awkwardness, rudeness; the peasants, the peasantry; -օրէն *ad. a.* country-fashioned.

Շինակեաց *a.* living in a village; *s.* burgher, villager; -միջ *s.* the middle or centre of a village or town; -մուտ լինիմ *vn.* to enter the villages or towns; -նիստ *a.* inhabited, peopled; flourishing, prosperous; -վայրք *s.* populated places or country; -րար, աց *a.* building many edifices; compiling good regulations; -ւան *s.* habitable place, inhabited town; the universe, the world.

Շինել, եցի *va.* to found, to build, to erect, to construct, to make; վերստին -, to rebuild, to build up again or anew; to renew, to restore; *fig.* to edify, to instruct, to set a good example.

Շինիչ *a.* edifying, exemplary.

Շինող *s.* builder, constructor; -ականն, -ութ̃ի *s.* art of building, architecture.

Շինուած, ոց *s.* building, edifice, fabric; *fig.* edification; - մարդկեղէն, human work; -աձեւ *a.* like an edifice; towering; -ոյ, ից *a.* constructed, made, done or got up with art, artificial.

Շինութիւն *s.* construction, building; *fig.* edification, moral profit; abundance, ease, prosperity; peace, tranquillity; good regulations.

Շինուած *s.* construction.

Շիշ, *շշից s.* glass bottle, bottle, phial; alabaster vase; *խցել զ-*, to cork; to put the stopper on; *բանալ զ-*, to draw the cork, to uncork; to take the stopper out of.

Շիշակ, *աց s.* lamb of a year old, yearling sheep.

Շիշք *s.* nape of the neck.

*__Շիպ__ S. Պաղլեղ.

Շիջական *a.* extinguishable; *fig.* transitory, superficial.

Շիջանիմ, *ջայ, ջիր vn.* to go out, to be extinguished or quenched; *fig.* to be dimmed, obscure; to pass away, to cease, to be buried in oblivion; to cool, to grow cool, to be quenched, to become extinct; to die peaceably.

Շիջանուտ *a.* extinguishable.

Շիջեալփառ *a.* whose glory is extinguished; inglorious, ignoble.

Շիջութիւն, *-ութեան s.* extinction; annihilation.

Շիջուցանեմ, *ցի va.* to extinguish, to put out, to quench; *fig.* to dim, to cloud, to obscure; to quench, to cool, to allay, to cool down; to stifle, to smother; to exterminate, to kill.

Շիջուցիչ *s.* extinguisher.

*__Շիտ__ *s.* pimple.

Շիտիտի *a.* languid, effeminate.

Շիրիկ *s.* sesame-oil.

Շիրիմ, *րմաց s.* tomb, sepulchre, urn, monument; *-ք*, cemetery; *մարմնածախ -*, sarcophagus; *- հոյակապ*, mausoleum; *- դատարկ*, cenotaph.

*__Շիրիշակ__ *s.* wooden padlock.

Շիրմակից *a.* buried in the same tomb or cemetery; *-ւոր a.* entombed, buried.

Շիւ, *շւոյ s.* husks of grapes, grounds or dregs of pressed grapes: warp-staff.

Շիւանք *s.* acute cry, shriek, scream.

Շիւղ S. Շիղ, &c.

Շիփոր, &c. S. Շեփոր.

Շլագոյն *a.* somewhat dark, obscure; short- or dim-sighted.

Շլակն S. Շիլ.

Շլամիտ *a.* short-witted, obtuse, stolid, stupid, senseless.

Շլան S. Մոխիր.

Շլանամ, *ացայ vn.* to become short-sighted; squint-eyed; blind; to feel quite dazed, to be dazzled; to grow dim, obscure; to become blunt.

Շլատ, &c. S. Ժլատ, &c.

Շլացութիւն, *-ութեան s.* dim-sightedness, squinting, blindness; dazzling, hallucination; *հարկանել -բ̃*, to strike blind; *հարկանել -թբ̃ զմիտս fig.* to beguile, dazzle, seduce or fascinate the imagination.

Շլացուցանեմ *va.* to blind; to blunt; *fig.* to dim, to dull, to deaden; *- զաչս*, to dazzle the eyes; *բարեբաղդութիւն -նէ զմեծատունս*, prosperity spoils the rich.

Շլացուցիչ *a.* dazzling, flaring; *գեղ -*, enchanting beauty.

Շլիմ, *շլեցայ* S. Շլանամ.

Շլմորեցուցանեմ *va.* to leave in doubt, to create suspicion, to make suspicious, to embarrass, to perplex.

Շլմորիմ, *եցայ vn.* to suspect, to doubt, to be uneasy, embarrassed, perplexed.

*__Շլնետակ__ *s.* under part of the chin.

Շլնի *s.* neck.

Շլոռ, **Շլոր**, &c. S. Սալոր, &c.

Շլոռոս *a. Gr. w.* yellowish, pale.

Շլութիւն S. Շլացութիւն.

Շկահ *s.* S. Շկահիւն; arrow-head; *-ական a.* noisy; *-եմ, եցի vn.* to whizz, to hiss, to whistle; to sound loud & shrill, to rush, whiz or whir through the air; *սուսերք շկահէին ընդ իրեարս շեշտակի*, the swords crossed; *-իւն s.* shrill or loud humming noise, hissing, whizzling; clack; *- զինուց*, clashing, clash; S. Թնդիւն.

Շկթիմ, *եցայ vn.* to make a show or parade of, to vaunt in, to boast or brag of, to plume oneself.

Շկօթակ առնեմ *va.* to banish, to exile, to drive away.

Շղաբեր *a.* bearing or carrying a blade of straw or a small branch.

Շղագիր *s.* running hand.

Շղագոյն *a.* smaller than a mote.

Շղաշ, *-ատեռ*, **Շղարշ** *s.* very transparent veil, gauze; crape.

Շղթայ, *ից s.* chain; chain, concatenation, continuity, series; *- ոսկի*, gold chain; *-ք գերութե̃*, the bonds of slavery; *արկանել ի -ս*, to chain, to enchain, to put in chains, irons or fetters; *խորտակել զ-ս*, to break one's chains.

Շղթայագործ, *աց a.* of chain mail, made of rings run one into another; chain-shaped, chained; *s.* chain-maker; *-գերծ a.* unchained; *-կապ a.* enchained, loaded with irons or chains; *-ձեւ, -աող a.* S. Շղթայագործ; *-ւոր a.* bound, chained.

Շղթայեմ, եցի va. to chain, to enchain; to link, join or unite together.

Շղթայօրէն ad. like a chain.

Շղոմարար, Շղուաբարոյ S. Շողոմաբար.

Շղուականք s. female fineries, show, dress, attire, &c.

Շղուրտաբարոյ a. savage, wild, ferocious.

*Շղփիք S. Շեղք.

Շճալից, -խառն, -յին a. serous; ichorous, full of matter.

Շճեմ, եցի vn. to be full of serosity, of matter; to liquefy, to be spoiled.

Շճուկ S. Շիճ, Շիճուկ.

Շմամ vn. to throw up, to vomit, to eruct or belch from much eating & drinking.

Շմբրոց, աց s. sack.

Շմոր s. tumult, trouble, discord; a. tumultuous, turbulent, agitated; -եցուցանեմ va. to trouble, to perturb, to upset; -իմ, եցայ vn. to be troubled, upset, agitated.

Շնաբար a. like a dog; -բարոյ a. dog-hearted, churlish, evil, biting; cynic; -բերան a. dog-mouthed; fig. biting, sarcastic, slanderous; -գայլ s. jackall; -գլուխ S. Շանագլուխ; -կան a. canine; doggish, cynical; -քաղց S. Շնքաղց; -կանութիւն s. cynism; -կաքիք a. dog-footed; -կերպ a. dog-shaped; ad. like a dog.

Շնամ, ացայ or ցի vn. to commit adultery; fig. to worship idols, to idolize; to usurp, to ravish.

Շնամիտ a. doggish, rascally, whorish; -նուն a. incestuous, adulterous.

Շնառ s. dog-theft.

Շնասէր a. libidinous, lascivious.

Շնաստղ s. ast. dog-star, Sirius.

Շնավանք s. house of Thondracian sectarians, (Paulicians).

Շնացեալ sf. adulteress; -ցող s. adulterer; -ցողական a. adulterine; -ցողութիւն S. Շնութիւն.

Շներամ s. pack of dogs; fig. company of lascivious persons.

Շնթեմ, եցի va. to flatter, to cajole, to coax, to fawn on, to cringe to.

Շնթող s. flatterer, fawner.

Շնիկ s. little dog, bow-wow; ast. Canis Minor, Canicula, dog-star, Sirius; բոնոնեան -, lapdog; - որսական, beagle; - հրացանի, cock; շնկային աւուրք, dog-days.

Շնլակ, Շնլափ a. licked by dogs.

Շնխաղող s. night-shade, morel, solanum; tithymalus, milk-thistle.

Շնծեր s. an adulterous old man.

Շնկնճիթ a. dog-muzzled; s. Scylla, nymph beloved by Glaucus & changed into the catulus or spotted shark (sea fish).

Շնմոլութի s. adultery; idolatry.

Շնյարկ s. dog-hole, --house, --kennel.

*Շնոհուոր s. cancer, gangrene.

Շնորդի a. bastard, misbegotten, base-born; s. bastard, natural son or daughter; adulterine child.

Շնորհ, ի, -ք, աց s. grace, Divine grace; favour, good offices, auspices, service, benefit; grace, gracefulness, charm, beauty; agreeableness, pleasing or graceful manners; thanksgivings, thanks; forgiveness, pardon, mercy, grace; gift, concession; merit, worth; the Graces; ի -ս, առ -ս, for, in favour of; by favour; ի նր -ս, -ս նմա առնելով, to please him, to do him the favour, to oblige him; ի -ս երեսաց քոց, thanks to you; in your behalf, for you; -իւ Տեառն, թագաւոր ..., by the grace of God, king ...; -արա, pray, do me the pleasure; լի -օք, most graceful; - or -ս ունել, -ս մատուցանել, to thank, to return thanks, to be thankful to; -ս արկանել, to be grateful, to acknowledge; -ս գտանել, to be in favour or in the good graces of, to please; -ս գտանել առաջի, or առաջի աչաց ուրուք, to find favour in the sight of any one, to find grace or favour with, to win the good graces of, to please, to be liked; -ս առնել ումեք, to favour, to gratify; to befriend, to forgive, to excuse, to remit; -աց տալ, to give gratuitously; Է -ս ինչ տալ, to discharge an obligation as if doing a fovour; զրկել ի -աց, to disfavour, to disgrace; մեռանել ի -ս, to die in a state of grace, in odour of sanctity; - ունիմ քեզ, thanks, I thank you, much obliged to you; S. Զեղումն.

Շնորհաբաշխ a. granting or distributing favours; -բաշխութի s. distribution of favours; gift of grace; -գիր a. written by divine grace; -գիւտ a. obtaining the divine grace, pleasing to God, favoured, dear, agreeable, grateful; -գործ a. produced by divine grace; -զարդ a. endued, adorned with graces, graceful, virtuous; -զեղծ a. unthankful; -լի or լից a. full of grace, most graceful; gracious, handsome, fine, beautiful, charming, genteel, fair; *pn.* Shenorhali (endued with grace), St. Nerses Glajensis; *-լոյս a.* pure, candid, bright.

Շնորհակալ *a.* grateful, obliged, beholden; *- լինել, -եմ, եցի* or *-իմ, եցայ vn.* to thank, to give or return thanks, to acknowledge; *-իք, եաց* S. Շնորհակալութիւն; *-ու* S. Շնորհակալ; *s.* pleasure; *- մտօք,* thankfully, gratefully; *-ութիւն s.* thanks, thanksgiving, gratitude, thankfulness; *-կան a.* donative, gratuitous; *-կարգութիւն s.* constitution by divine grace; *-կորոյս, բուսի a.* graceless, unthankful, ungrateful; *-հատոյց լինիմ vn.* to thank; to recompense; *-ձիր a.* granting gratuitously; given gratis; *-նորոգ a.* renewed through grace; *-շուք a.* graceful, handsome, charming, genteel, pretty, nice; *-պատար a.* full of grace; *-պատում a.* narrated gracefully; *-պարգեւ* S. Շնորհատու; *-պարտ, ից a.* much obliged, very grateful, mindful of benefits received; *- գոհութիւն,* gratefulness, gratitude, thankfulness; *- գտանիլ ումեք, - զանձն դաւանել առ ոք,* to be indebted for, to owe, to be under obligations, to be beholden to; *- կացուցանել զոք,* to oblige a person, to obtain a right to his gratitude; *- եմ բիւրուց խնամոցդ, ով եղբայր,* I am grateful to you for all your care, my brother; *-վաճառ a. s.* simoniac; *-վաճառութիւն s.* simony; *-տու a.* gracious, bestowing favours; *-տուութիւն* or *տրութիւն s.* gift of grace; donation, favour, liberality; *-տուր a.* granting or granted gratis; *-ւոր a.* graceful; *-ւորեմ, եցի va.* to grant favours, to endue or adorn with favours; to congratulate, to felicitate, to wish joy, to pay compliments; *-ւորութիւն s.* congratulation, felicitation.

Շնորհեմ, եցի *va.* to give as a present or favour, to make a present of, to grant, to accord, to concede, to gratify; to grant pardon, to pardon, to forgive, to remit; S. Շնորհուկս առնել; *չ-,* to refuse, not to grant, to withhold, to deny; *դու ինձ շնորհեցեր կեանս,* I owe you my life; *-իմ vn.* to be granted, accorded; *ի բարութէ իմմէ շնորհին կեանք ձեր,* you owe your life to my forbearance.

Շնորհութիւն *s.* thanks.

Շնորհուկք *s.* flattery, compliance, adulation; *-կս* or *առ -կս ad.* flatteringly, by flattery or adulation; *-կս առնել, խօսել, ասել,* to do or speak according to a person's known proclivities, to seek to please, to shew a particular regard for, to favour, to flatter, to adulate, to wheedle.

Շնորոր *s.* shoveller; ganza.

Շնութիւն *s.* canine nature: adultery, fornication; *fig.* idolatry; S. Ըմբռնիմ.

Շնչաբեր *a.* respiratory; *- երակ,* artery; *-իմ, եցայ vn.* to begin to breathe, to fetch breath, to respire; to become animated; *-ութիւն s.* respiration; animation; *-բոյս a.* vegetable; *s.* S. Կենդանաբոյս; *-խառն a.* between the teeth; muttering; *ad.* murmuringly; *-ծնութիւն s.* creation of the soul, animation; *-կալ անօթ s.* lung; *-կան a.* respiratory; S. Շնչաւոր; *-կապ a.* out of breath, faint, senseless, exanimate, lifeless; S. Շնչարգել; *-կեաց a.* having the breath of life, breathing; *-կիր* S. Շնչաւոր; *-կից a.* breathing together; *fig.* of the same mind or feeling, unanimous; *-հան, աց, -մուտ s.* air-hole, vent-hole, draft-hole; *-հեղձոյց a.* suffocating, stifling; *-նամ, ացայ vn.* to be animated, to live, to breathe, to respire.

Շնչառ *s. chem.* sucking-tube; *-ու a.* breathing; *-ութիւն s.* respiration.

Շնչասպառ *a.* mortal; *a. ad.* quite out of breath, panting for breath; *- առնել,* to put out of breath; *- լինել,* to put oneself or to be out of breath, to be panting or gasping; *- ընթանալ,* to run oneself out of breath; *-ութի s.* being out of breath, breathlessness.

Շնչարգել *a.* asthmatic; *-ութիւն s.* asthma, shortness of breath.

Շնչացուցանեմ *va.* to animate, to give a soul to, to cause to breathe, to vivify.

Շնչաւոր *a.* respiring, breathing, living, animal; *fig.* carnal, sensual, gross: spiritual; *- գործիք,* wind instruments; *-եմ* S. Շնչացուցանեմ; *-ութիւն s.* act of breathing, respiration, animation, vitality; sensuality.

Շնչափող *s.* wind-pipe, trachea, throttle; lung.

Շնչբորակ *s.* saltpetre.

Շնչելի *a.* respirable.

Շնչելոյզ, ուզի *s.* pneumatic; *- մեքենայ, -* machine, air-pump.

Շնչեմ, եցի *va.* to breathe, to respire, to puff; to blow; to inspire; *vn.* to exhale, to emit; – *զօդ.* to breathe, to take breath, to respire; *զհուր* –, to send forth or emit fire, to break into a volcanic eruption; – *չարախօսութն.* to whisper in the ears, to accuse in secret; *շնչեսցեն հողմք*, let the winds blow; let the storm rage; *շնչէ հողմն ուժգին*, the wind blows hard; *շնչեաց հողմ աջողակ*, a fair or favourable wind arose.

Շնչերակ, աց *s.* artery; – *թոքային*, pulmonary –; *-ական, -ային a.* arterial.

Շնչեցուցանեմ *va.* to cause to blow.

Շնչիւն *s.* blowing, whistling; hissing, hiss. [*թիւն s.* respiration.

Շնչող *a.* aspirating, sucking up; *-ու-*

Շնչորսական *a.* cavillous, captious, sophistical.

Շնչուկ *s.* the necessary livelihood.

Շնչումն *s.* breath, puff, wind; whistling; respiration, breathing; inspiration.

Շնջրի *s. zool.* otter; – *ծովային*, sea-otter, kind of seal; S. *Վիշապաձուկն.*

Շնւի or **Շնուի** *s. pl.* dogs.

Շնփին *s.* dog's-dung.

Շնքաղց *s. med.* cynorexy, bulimy, canine hunger or appetite.

Շնքիթ *s.* dog-muzzle.

***Շշակ** *s.* yearling sheep.

Շշի *s.* storax; S. *Շեր.*

Շշնջեմ, եցի *vn.* to whisper, to speak low, to murmur; to hum, to mutter, to grumble; *-են ականջք իմ*, my ears ring or tingle.

Շշնջիւն, -ջումն *s.* whispering, whisper, murmur; noise, rumour; *աղօտ* –, a hollow or rumbling noise; *fig.* a secret rumour.

Շշնջող *s.* whisperer.

Շշուկ *s.* noise, racket, uproar, clatter, hubbub, tumult.

Շշունջ S. *Շշնջիւն.*

Շոգ, ոյ *s.* solar heat, hot vapour.

Շոգանամ, ացայ *vn.* to evaporate, to vaporize.

Շոգեակ *s.* light vapour, a mist.

Շոգեգործի *s.* locomotive engine; *-լից a.* vapourous; *-կառք s.* railway-carriage, --truck; S. *Երթամ, Երկաթուղի*; *-նաւ s.* steam vessel, steamboat, steamer; – *թղթաբեր*, steam-packet; – *պտուտակաւոր*, screw-ship; *պատերազմիկ* –, war-steamer, man-of-war steamer; S. *Նաւ.*

Շոգի, գւոյ *s.* vapour, exhalation; breath; S. *Ընդունարան.*

Շոգիալից *a.* vapourous; *-մէգ a.* vapoury, misty, foggy, hazy; *-ցումն s.* vaporization, evaporation; *-ցուցանեմ va.* to vaporize.

Շոգմոգ, աց *s.* tale-bearer, tell-tale, backbiter, informer, slanderer; *a.* tale-bearing, slanderous; *-եմ vn.* to tell tales, to spread malicious or false reports, to slander, to speak ill of; to flatter; *-ութն s.* evil or malicious reports, delation, story, tale, report, backbiting, slander, scandal; flattery.

Շոգոլի *s.* vapour, exhalation.

Շոհ *s.* starch; *-եմ, եցի va.* to starch, to stiffen with starch.

Շող, ոց or *ից s.* ray, flash of light, beam; *-ս արձակել*, to emit or throw out rays, to beam.

Շողազարդ S. *Նշուլազարդ.*

Շողակաթ, ի *s.* stream of light, effusion of light; splendour, brightness, glory; cathedral of Etchmiadzin, & the feast of its dedication.

Շողամ, ացայ or *ացի vn.* to shoot or throw out rays, to beam, to glitter, to shine, to twinkle, to scintillate, to blaze, to flame, to flash, to glitter, to gleam, to sparkle.

Շողանամ *vn.* to get warm, to become heated, to burn.

Շողապէս *ad.* like a flash of light, beamingly, radiantly, brilliantly.

Շողացումն *s.* irradiation.

Շողացուցանեմ *va.* to cause to shine or to glitter, to give brightness to, to brighten; to warm, to inflame, to render incandescent; to brandish, to rotate.

Շողաւոր *a.* beamy, radiant, shining, effulgent, luminous, brilliant, sparkling, splendid.

Շողգամ S. *Շաղգամ.*

Շողէջ *s.* radiance, effulgence.

Շողիմ S. *Շողամ.*

Շողիւն *s.* splendour, brightness, blaze, flash; heat, red heat.

Շողիք S. *Լորձն, -ձունք.*

Շողշողենի, Շողշողուն S. *Շողաւոր.*

Շողշողիմ, եցայ S. *Շողամ.*

Շողշողումն *s. ast.* scintillation.

Շողոմ, աց *s.* adulator; *s.* flattery; *-ս առնել*, to flatter, to toady, to blandish.

Շողոմաբարոյ, -սէր, -բար *a.* flattering, adulating, cajoling, wheedling; *s.* adulator, flatterer, cajoler.

Շողոմել, եցի *va.* to flatter, to palaver, to cajole, to wheedle, to coax; to caress, to fondle.

Շողոմութիւն *s.* adulation, flattery, palaver, cajoling, coaxing, caresses, fondling, wheedling.

Շողոքորթ, &c. S. *Շողոմարար*, &c.

Շոճ, ի, Շոճի, ճւոյ *s.* pine, pine-tree, fir-tree; *պիստակ շոճւոյ*, pine-cone; *-ք, -իք* *s.* pine-grove.

Շոմին *s.* spinage; S. *Ծմել*.

Շոյտ *a.* quick, light, prompt, active, swift, nimble, agile, brisk, alert; *ad.* quickly, promptly, speedily, quick, fast.

Շոշականք *s.* show, ostentation, pompous display, parade; *-նս առնել* or *-կել, եցի* *vn.* to be given up to ostentation.

Շոշիմ *vn.* to putrefy, to rot.

Շոպ *s.* parching by the sun.

**Շոպագ* *s.* string of comfits.

Շոպել, Շոպշոպել, եցի *va.* to snatch away, to pluck off, to take away, to ravish, to carry off.

Շոր, ից *s.* cloth; vest, dress.

Շորեթափիմ *vn.* to be undressed.

Շորթել, եցի *va.* to assume wrongfully, to usurp, to appropriate, to take forcible possession of, to ravish, to ascribe or impute to oneself.

Շորիկ *a.* giddy-pated, wandering.

**Շորտել* S. *Շրջշրջել զթուղթս*.

**Շուագ* *s.* fore-court.

Շուայտ, -աբարոյ *a.* intemperate, gluttonous, drunken, crapulous; debauched, dissolute; *-անամ* S. *Շուայտիմ*; *-անք* S. *Շուայտութիւն*; *-ասէր լինիմ* *vn.* to take pleasure in crapulence or debauchery; *-իմ, եցայ* *vn.* to give oneself up to debauchery, to eat & drink to excess, to guzzle, to gormandize, to live in gross debauchery; *-ոտ* S. *Շուայտ*; *-ութիւն* *s.* low debauchery, guttling, intemperance, surfeit, excess, orgies, drunken revelry.

Շուառն, առունք S. *Նիզակ*.

Շուար, -ումն *s.* consternation, dismay, surprise, amazement, giddiness; *-եցուցանեմ* *va.* to stun, to astonish, to surprize; to baffle, to puzzle, to bewilder, to make giddy or dizzy; *-իմ, եցայ* *vn.* to be stunned, astonished, surprized, baffled or puzzled, embarrassed, bewildered, not to know what do or what way to turn.

Շութափ *a.* nimble, light-footed, swift, quick, agile, lithe; *-եմ* *vn.* to be hurried, to hasten, to make haste; *-ութի* *s.* agility, nimbleness, quickness, celerity; hurry, haste.

Շուկամէջ *s.* the middle of a market-place.

Շուկայ, ից *s.* market, bazaar, market-place.

Շուկատ *a.* fraudful, low, base, ignoble.

**Շուղայ* *s.* skein of silk, &c.

Շումրայ, ից *s.* wild fennel.

Շուն, շանց *s.* dog; *fig.* adulterer or adulteress; *ast.* Canis Major; S. *Շնիկ*; *մատակ* –, bitch; – *անպիտան*, cur; – *որսորդ*, hound, terrier, ranger; *որսական* – *ոտնակառոյց*, setter, pointer, setting-dog; – *մալեղ*, *գանգրամազ* or *լողակ*, water-dog; – *մեծականջ*, long-eared dog; – *տնպահ*, house-dog; – *պահապան*, watch-dog; *պահապան* – *հովուաց*, mastiff dog; *ցլամարտ* –, bull-dog; *շան լակոտիկ*, fisting cur; – *մատնիչ*, *խեռ*, *խածանող*, *կատաղի*, a treacherous, snarling, biting, mad dog; *խշտի* or *խղիկ շան*, dog-hole, dog-kennel; *կերակուր շան*, dog's-meat, dog-porridge; *ոջիլ շան*, dog-louse; *վազք շան*, dog-trot; *ցնկնիլ շան*, to whelp, to litter, to bring forth; *տալ կամ արկանել շանց*, to give or to send to the dogs; *կերակուր լինել շանց*, to go to the dogs; – *հաչէ*, *ոռնայ*, *կաղկանձէ*, *ղօղանջէ*, *կռնչէ* or *մրմռայ*, the dog barks, howls, whines, yelps, growls; *խոնջեալ իբրեւ զ*–, dog-weary, tired as a dog; * – *հաչան՝ չէ խածան*, a barking dog seldom bites; S. *Լակոտ*, *Շանա*... &c. *Շնա*..., &c.

Շունչ, շնչոյ *s.* breath, puff; wind, breeze; respiration; spirit, soul, life; *միով շնչով* *ad.* unanimously, with one accord; – *կլանել*, *առնուլ*, to breathe, to take breath, to recover one's breath, to respire; to repose, to rest, to take a little breath or respite; – *առնուլ լիաբերան*, to breathe freely; to draw a long breath; *հատանիլ շնչոյ*, to lose breath; *ի* – *վախճանին հասանել*, to be near to one's last breath; *ի մի* – *կլանել*, to swallow in one gulp, at a draught; *ամ* – *կենդանի*, all that has life; every living soul; *ց*– *վախճանին*, to one's last gasp; *մինչեւ ի վերջին* –*ն*, to the last moment; *ի յետին* –*ն հասեալ է*, he is at his last breath, in the pangs of death; *ցյետին* – *կենաց իմոց*, to the last moment of my life; – *վախճանին չեւ էր հասեալ*, he had not yet yielded his last breath; ը̄ վախճանել շնչոյն, while expiring; ի — հողմոց գեղածփեալ, at the mercy of the winds; S. Ընդ աղօտ, ծահահոտ.

Շուշան, այ *s.* lily; *pn.* Susan.

Շուշանաբեր *a.* bearing or producing lilies; -բոյծ *a.* feeding among lilies; -գոյն *a.* lily-coloured; -գործ, -զարդ *a.* worked or adorned with lilies; -հոտ *a.* lily-scented; -ձեւ *a.* lily-shaped; -նամ, ացայ *vn.* to become as a lily; -ցեալ *a.* lilied; -փայլ *a.* bright, fair or candid as a lily; adorned with lilies.

Շուշեմ, եցի *vn.* to be neglectful, to lose or waste one's time, to loiter.

Շուշմայ, ից *s.* sesame.

Շուշմիր *s.* cardamom.

Շուշտ *a.* doubtful, mistrustful.

Շուշտակ, այ *s.* handkerchief; hair-band; * — արեղայ or վարդապետ, a widowed priest.

Շուշփայ, ից *s.* fine linen; altar napkin, corporal.

*Շուռտ S. Ճիւաղ.

*Շուու *s. mus.* pipe, reed, willow-reed.

Շուտ *a. ad.* S. Շոյտ; *s. med.* pimple, pustule.

Շուտաբան, -խօս *a.* glib, fluent of speech; -ժիր *a.* nimble, diligent, active, ready; -հաս *a.* early, premature; -նամ S. Երագեմ *vn.*; -սաղաք S. Դիւրագայթ; -փոյթ *a.* quick, swift, hurried, precipituous; -փութութիւն S. Շութափուն.

Շուտով S. Փութով.

Շուտութիւն S. Արագութիւն.

Շուրթն, շրթան. շրթունք. թանց *s.* lip; edge, orifice; *fig.* tongue, word, mouth; *med.* lip; վերին —, upper-lip; ստորին —, under-lip; նուրբ, ուռոյց, թաւ, կարմրերփեան —, small or thin, swelled or blubber, thick, rosy lips; ունել լայնշի, շրջեալ, բոլորածիր շըրթունս, to have flat, turned up, well-formed lips; — գետոյ, river-side.

Շուրջ *ad. pr.* about, round, around, all round; roundabout, in the neighbourhood; from all sides, on every side; *s.* turn, round; ի —ն, around; — տեսանելիք, amphitheatre, — boxes; — զեկեղեցեաւ, round the church; — or ի — ածել, to lead to, to conduct around, to walk; — or ի — գալ. — անցանել, to take a walk, to make a tour, to walk, to promenade; — հայել, to look around; — առնուլ, to turn; — արկանել or պատել, պաշարել, to surround, to encompass, to encircle, to invest, to hem in, to beset; — բնակել, to dwell near, to be neighbouring; — տալ, to overturn, to upset, to overthrow; — տալ անձինն, to turn from side to side.

Շուրջանակաւ *a.* round, circular; *ad.* in a circle, circularly, round about; ելանելի —, winding-stairs, spiral-staircase; -կի *ad.* S. Շուրջ; round about; in a circle, circularly; *a.* circumjacent; *gr.* circumflex.

Շուրջառ, այ *s.* chasuble.

Շուրջգալի *a.* turning, winding; -գունեմ *va.* to colour, dye or stain all round.

Շուրջընթացք *s.* turn, round.

Շուփ *s.* suspicion; S. Շփումն.

Շուփայ, ից collyrium; eye-salve.

Շուք, շքոյ *s.* shadow, shade; veil, head-cover; honour, respect, consideration; splendour, brilliancy, lustre, glory, magnificence; pomp, parade; *fig.* protection; — եւ ձեւք, ceremonial, etiquette; — դնել, to honour, to pay honour, to respect, to consider, to compliment, to pay court to, to court; զամ — եւ զպատիւ դնել ումեք, to give all the respect & honour due; ի շքի եւ ի պատուի ունել, to hold in respect; զանձն ծանր եւ ի շքի ունել, to be grave or serious; — առնուլ, to be honoured or glorified; շքով *ad.* with honour, gloriously, magnificently, pompously.

Շչեմ, եցի *vn.* to hiss, to whistle; *fig.* to hoot.

Շչիւն, Շչումն *s.* hiss, hissing, whistling.

Շչող *a.* hissing; *s.* hisser.

Շպար, աց *s.* paint, rouge; plaster; -անկար *a.* painted, rouged; pretty; -անք S. Շպար; -ար *s.* painter; plasterer; -իմ, եցայ *vn.* to rouge, to paint the face with rouge, to fard.

Շպեմ *va.* to alum, to steep in alum-water.

Շպետ, աց *s.* shepherd; S. Հովիւ.

Շպլեղ or Շապլեղ *s.* alum.

Շռայլ, ից *s.* spendthrift; *a.* prodigal, lavish, wasteful, extravagant, profuse; licentious, lewd, dissolute; -ք *s.* licentiousness, lewdness, debauch; -ական *a.* intemperate, impudic; -ամիտ *a.* lewd-minded, lustful, inclined to debauchery; -իմ, եցայ *vn.* to be prodigal, to live lavishly, to squander, to waste, to dissipate, to lavish, to abandon oneself to debauchery, to lead a dissolute life; -ութի *s.* prodigality, profusion, luxe, waste, dissipation; debauchery, disorder, extravagance, luxury, excess.

Շռատ S. Միզադրաւ.

Շռէղ s. *bot.* asphodel, king's-spear.

Շռինդ s. noise, tumult, rumour, clamour, uproar, row; public rumour, report; ի – համբաւոյն, at the news or report of; -ն աղաղակի նց, their cries, shouts; ի – ահեղ պատերազմի, at the terrible news of war; at the dreadful preparations for war.

Շռինչ s. sound, flourish.

Շռնիճ or իտ s. basin, wash-hand basin.

Շռնչան, ան, ունք s. humming-top, whipping-top, peg-top.

Շռնչապահ s. head-stall; frontlet.

Շտամբաձայնութիւն s. *mus.* andantino.

Շռնօթ, աց s. wooden-pipe, water-conduit, gutter.

Շտապ, ի, աւ or իւ s. diligence, haste, hurry, promptitude, urgency; *a.* urgent, pressing; – տագնապի, too great haste, hurry, great urgency, hasty eagerness, precipitation; constraint, imperious or urgent obligation; pain, anguish, affliction, trouble; –, – –, առ –, -ով, -աւ *ad.* hastily, in haste, expeditiously, speedily, diligently; – տագնապաւ, with all possible speed or despatch, in a hurry, precipitately, post-haste; առանց -ոյ, without hurry; – տագնապի հասուցանել, ի վերայ դնել or ի վերայ հասուցանել, to urge, to press, to force, to compel, to oblige, to constrain; to grieve, to pain, to agonize, to harass; – քան զասելն, no sooner said than done; -անամ S. Շտապիմ; -եմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to hasten, to press, to urge, to hurry, to precipitate; -իմ, եցայ *vn.* to be quick, to hasten, to hurry, to precipitate; -ութի, -ումն S. Շտապ s.

Շտեմարան s. magazine, storehouse; butler's pantry; larder, buttery, pantry, store-room, cellar; secret chamber; treasury; bottom; *fig.* heart, the secrets of the heart, the affections, &c.; – ցորենոյ, granary, loft; – գինւոյ, wine-cellar, wine-vault; – փայտից, wood-house.

Շտեմարանալից *a.* filling granaries & magazines; stored in a granary; -պահ, -պետ s. warehouse-keeper, store-keeper; butler; cellarman; *fig.* the Supreme Master; -պետութիւն s. office of a store-keeper.

Շտեմարանեմ, եցի *va.* to warehouse, to store up, to house, to cellar; to treasure up; to lay or put by, to preserve.

*Շտիկ s. swelling, tumour.

Շտոգանեմ S. Շփոթեմ.

*Շրատ or Շռատ s. whey, serum.

Շրէղ, -ժ or -շ s. S. Շռէղ; glue, gluten.

Շրթնական *a.* labial.

Շրթնաշղթայ առասան s. running halter.

Շրթնատ s. lipless.

Շրթնաւոր *a.* lipped.

Շրշիւն s. murmur, rustling of leaves; ի – տերեւոց զարհուրի, he trembles at the fall of a leaf.

Շրուանդ s. grape-stalk.

Շրուշակ or Շրօշակ, աց s. nose-band; twitch; bridle; – or -շանակ s. nape.

Շրջաբան *a.* speaking periphrastically; -ակ *a.* encamped all round; -եմ, եցի *va.* to periphrase, to speak periphrastically; -ութի s. periphrase, circumlocution, roundabout way of expressing oneself; -բեկութի s. circumflexion of voice, uttering or pronouncing with circumflex accent; -բեր *a.* orbicular, spherical, round; -ք s. whirling or turning round; -բերական *a. s.* encyclical, circular; *a.* periodical; *fig.* vagabond; -բերիմ, եցայ *vn.* to turn round, to rotate, to move circularly; to revolve, to walk over, to take a round; -բերութի s. turn, circumvolution, periphery; *ast.* revolution; – աստեղական, զարտուղական, զուգընթացական, sideral, anomalistical, synodical revolution; -բեւեռային *a.* circumpolar; -բնակ, աց *a.* living in the neighbourhood, neighbouring, adjacent, circumjacent; -ք s. *geog.* periœcii, periœcians; -բնակութի s. circuit, territory; neighbouring towns or districts; -գայ, ից *a.* wandering, strolling, itinerant, prowling, vagabond; *s.* turn, circumvolution; circumference, periphery; հազար ամաց -ս անցուցանել զինքեամբ, to live for a thousand years; -գայական *a.* periodical, circular; -գայիմ, եցայ *vn.* to take a turn, a walk, to roam; to wander over, to stroll, to prowl, to turn round, to revolve; to go round, to circulate; -գայութի s. turn, walk, circulation; turn, rotation, revolution; -գայուն, -գնայ *a.* roaming, wandering; -գնայութիւն

s. going here & there, wandering; -գրական a. circumscriptive; -գրեմ va. to circumscribe; -դարձ a. circumvolving, moving around; -դրութիւն s. surrounding, enclosure; -զգեստ s. gown, dress; կէս -, petticoat; ներքին - -, under-petticoat; -խոյզ առնեմ va. to investigate; -կայ, ից a. in the neighbourhood, neighbouring, adjacent; -ք s. the environs, the country roundabout, neighbourhood; -կան a. turning, changing, shifting; s. change; -կտուր առնեմ va. to cut or trench all round; to prune or lop round; -հայեաց a. circumspect, cautious, discreet, considerate, prudent; - լինել, to look around, to observe, to explore, to spy out; -հայեցութիւն s. observation, attention, exploring, spying out; circumspection, caution, prudence, consideration, discretion; -հմայ s. gyromancian; -հմայութիւն s. gyromancy; -հնչեմ va. to spread every where.

Շրջան, այ s. turn, gyre, turning, circuit, revolution, circumvolution, circulation, conversion; course, cycle, period, circle, round; turning, wheeling, winding; sinuosity; change, vicissitude; - մեծ, period or cycle of five hundred & thirty-two years; -ք ջրուց, whirlpool, vortex; - զօրաց, evolution; - առնուլ, to turn, to make or take a turn; to turn or whirl round & round; to circulate, to revolve, to move; to spin round upon one leg. [or gyration.

Շրջանաժամ s. periodic revolution

Շրջանակ, այ s. circle, hoop; border, contour, outline, circumference; frame, frame-work, sash; enchasing; turn, circuit, ring; *ast.* cycle; -ք երկնից, the spheres; - կենդանականն, the zodiac; բեւեռային -, polar circle; -ք ապարանից, gallery, terrace, promenade; սիւնք -օք or -աւ, peristyle; -աւ *ad.* in a circle, in a ring, circularly; -ագործ, աց s. framer, borderer; -աւոր a. *ast.* armillary; -եալ a. furnished with a circle or frame; round, circular; -եմ, եցի va. to turn round, to revolve, to move in a circle; to frame, to border; -իմ vn. to revolve, to rotate; -ութիւն, -ումն s. roundness; rotation, circulation; -ումն s. framing.

Շրջանամակ s. a. encyclic, circular; -նաւոր a. periodic; -նաւորութիւն s. circumnavigation; -նիւ s. circular balance; -շամփուր s. turn-jack, turnspit; -չափութիւն, -չափումն s. circuit, ambit, circumference; -պահ, ից s. lifeguardsman; -պատ a. surrounding, ambient; s. turn, round, circumference, compass, outline, circuit, fence, wall, enclosure; *geom.* periphery, circumference; -պատեմ va. to surround, to compass, to encircle; to envelop; - or իմ vn. to take a turn; to turn round, to whirl; to be surrounded, enclosed; -պատութիւն s. circuit; -պատումն s. rotation; *fig.* circumlocution, ambages; -պարիսպ s. fortification, enclosure; -ռական a. circulating; - գլուխ, - capital; -ռիկ քանոն s. *geom.* alidade; -ռութիւն s. turn, gyre; -ստուերք s. *pl.* periscii; -սփիւռ a. extended roundabout, spread around; s. *phys.* medium; -տեսարան s. amphitheatre; -փակ a. enclosed all round; surrounded, invested; s. enclosure, fence, close; -փակեմ va. to shut up all round, to hem round or in, to enclose, to encircle, to surround, to beset; -փայլեմ va. to shine on all round, to cover or surround with light.

Շրջեմ, եցի va. to overturn, to upset, to turn over, to capsize, to throw down; to change, to transmute, to convert; *fig.* to turn aside, to pervert, to subvert; ի բաց -, to avert, to turn away, to divert; - զմիտս, ի մտաց, ի խորհրդոց, to deter, to dissuade, to dehort, to discouncil; ի փախուստ - զզօրս, to rout, to put to flight, to chase, to pursue hotly; - զգոյն, to discolour; - զբանն, to retract, to recant; S. Միտք.

Շրջեցուցանեմ va. to walk, to take or lead about; to turn, to twirl, to wind.

Շրջիմ, եցայ vn. to take a walk, to walk, to march, to go; to turn, to be changed, converted, transmuted; to fall back, to be upset; - ժամանակաց, changes, mutations or vicissitudes of time; - ի մտաց, ի խորհրդոց, to alter or change one's mind, to change sides; շրջեցաւ գոյն երեսաց նր, his countenance altered; S. Օր. [vagrant; S. Հուր.

Շրջմոլիկ a. straying, wandering,

Շրջշրջեմ, եցի va. to turn or whirl round & round; to change; to walk; S. Թուղթ; -իմ vn. to turn round, to turn, to move about; to walk; - աչաց, to roll one's eyes wildly; - *յանկողնի*, to be uneasy, to tumble & toss in one's bed, to move oneself restlessly from side to side.

Շրջշրջումն *s.* turning, wheeling; turn, change, vicissitude.

Շրջշրջուն *a.* turning in every direction or way, versatile.

Շրջող *s.* walker; vagabond.

Շրջուած, ոց *s.* change, mutation; turn, circuit.

Շրջումն *s.* act of walking, walk, going & coming; turn; change; overturning, upsetting.

Շրջուն *a.* overturned, upset.

Շրտնում, տեայ, տուցեալ *vn.* to take fright, to be startled, to start with fear; to take umbrage at, to be scared: to be dazzled.

Շրտումն *s.* umbrage, start; digression, alienation: dazzling.

Շրտուցանեմ, ցի *va.* to scare, to startle, to start: to dazzle, to hallucinate.

Շփանամ S. *Խենեշանամ.*

Շփաչափ *s. phys.* tribometer.

Շփացութիւն *s.* S. *Խենեշութիւն*; taking away, ravishing.

Շփեմ, եցի *va.* to rub, to scour: *fig.* to impute, to ascribe, to attribute, to accuse of, to charge with; - *ը̄ ափ*, to rub out in the hand.

Շփշփեմ, եցի *va.* to rub hard or often, to bruise, to clash.

Շփոթ, ից *s.* confusion, broil, embarrassment, trouble, disorder, tumult, uproar; *a.* confused, mixed, confounded, troubled, disordered, out of order; deranged, complicated; indistinct; *-ս յուզել, յարուցանել,* to excite confusion, trouble, sedition; *աղմուկ -ի յարուցանել,* to make a clatter, racket or uproar, to kick up a row; *յայն աղմուկ -ի*, in that disorder; S. *Աղմուկ.*

Շփոթաբանութիւն *s.* confused discourse; *-բար* *ad.* confusedly, indistinctly, topsy turvy.

Շփոթական S. *Շփոթ* *a.*

Շփոթանք S. *Շփոթումն.*

Շփոթեմ, եցի *va.* to confound, to mix, to jumble, to embroil, to complicate; to trouble, to put in disorder, to disorder, to derange, to harass, to embarrass, to bewilder; *-իմ* *vn.* to be confounded, in disorder, to become intricate, complicated; to become confused, troubled, to be overthrown, upset; *-եալ ես*, you look troubled.

Շփոթութիւն, -ումն S. *Շփոթ* *s.*

Շփող *s.* rubber.

Շփումն *s.* friction, rubbing.

Շքադիր, դրաց *a.* honouring, paying honour; *-ք* *s.* courtiers, attendants.

Շքալից *a.* honourable, glorious.

Շքամ, ացայ *vn.* to lord, to act the great man, to pique or plume oneself, to glory, to vaunt in.

Շքայլեմ, եցի *va.* to hinder, to stop, to prevent.

Շքաշոր *a.* dried in the shade.

Շքեղ, աց *a.* glorious, magnificent, rich, sumptuous, pompous, splendid, superb, majestic; honourable, august, illustrious, respectful, sublime; elegant, fair, handsome, genteel, agreeable.

Շքեղաբար *ad.* honourably, magnificently, splendidly, pompously, superbly, richly, nobly, majestically; *-գեղ* *a.* of great beauty; *-գոյն* *ad.* pompously, with great parade; *-զարդ* *a.* highly ornamented, richly adorned, magnificently dressed, splendid, magnificent, superb; *-զարդեմ, եցի* *va.* to adorn richly, to decorate, to embellish; *-նամ, ացայ* *vn.* to become pretty, beautiful, glorious, to be adorned; *-շուք* *a.* very beautiful, august, most superb; S. *Շքեղազարդ*; *-պանծ* *a.* majestic, illustrious, dignified; *-ցուցանեմ* *va.* to decorate, to adorn, to beautify, to embellish; to honour, to glorify; *-ւոր* S. *Շքեղ.*

Շքեղութիւն *s.* splendour, magnificence, pomp, sumptuousness, majesty; glory, honour, celebrity; beauty, elegance, comeliness: solemnity.

Շքթակ S. *Նարկա.*

Շքթանք *s.* impudence, barefacedness.

Շքթեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to agitate, to stir, to dabble, to paddle.

Շքթիմ, եցայ *vn.* to be brazen-faced, to lose every sense of shame, to behave shamelessly, impudently.

Շքողիմ *vn.* to starve, to die with hunger.

Շօթ, ից *s.* light cake, « brioche ».

Շօճ S. *Շոճի, Սոճի.*

Շօշանք S. *Շաղփաղփութիւն.*

Շօշափական S. *Շօշափողական*; *-ն* *s.* sense of feeling.

Շօշափելի *a.* tangible, palpable, tactile; *-ութի* *s.* tangibility, palpability, tactility.

Ճօշափելիք, լեաց *s.* touch, feeling, hand. [to handle; to graze.

Ճօշափեմ, եցի *va.* to feel, to touch,

Ճօշափիւն S. Սօսափիւն.

Ճօշափող *s. geom.* tangent; -ական *a.* tangential; - զօրութիւն, tangential force; - կողմնացոյց, tangential compass.

Ճօշափութիւն, -ման *s.* touch, feeling, taction, handling, contact, grazing; կէտ շօշափման, point of contact.

Ճօշիմ *vn.* to be harassed, vexed, tormented.

Ո

Ո (*wo*) ոյ or ուօ *s.* the twenty fourth letter of the alphabet & the sixth of the vowels; ո, ո̅, six hundred; six hundredth.

— It is changed sometimes into օ & ա, for example: սիրող-սիրօղ, մորուք-մօրուք, քող-քօղ; մոլոր-մոլար, խոհարար-խահարար, փողփողեալ-փաղփաղեալ, ընդոծին-ընդածին.

Ո, ոյր, ում. ոյք, ոյց *pron.* who, which; ո՞, ո՞ ոք, who? ո՞ ի ձէնջ իշխեսցէ առնել զայդ, who among you dare do that? ո՞ ոք ի մարդկանէ, who is he that ...? գիտեմ ո՛ է դա, I know who he is; ո՛ ոք եւ իցէ, whoever he may be; ո՞յր է մատեանս, whose book is this? զո՞ խնդրէք, whom do you seek? ո՞յր ես, who are you for? ո՞ւմ ասացեր, to whom have you spoken? ո՞ գիտէ, who knows? ո՞յք ոմանք իցեն, who are they who ...? ո՞ւմ ի կապելոց, to which of the prisoners? յո՞ւմ անձին, on which person? ո՞յք եմք, who are we? յո՞ երթաս, where? where are you going?

Ո՛, ո՛ ո՛ *int.* o! oh! ah! ո՛ ո՛ փախերուք, hollo there! run away! save yourselves! out of the way! ո՜ մեծի մարդասիրութեան Այ, oh the great mercy of God! ո՜ զարմանալի իրս, what wandrous thing is this! ո՛. այրն այն յիմարեալ է, look, that man has gone mad; ո՜ ստութեդ, ah! what a surprising falsehood, imposture is yours!

Ոբոլոս, ի *s. Gr. w.* obole, obolus.

Ոգեբերիմ *vn.* to recover one's breath or strength; -թախանձ *a.* anxious, eager; -թափ լինիմ *vn.* to be emaciated, exhausted; to wear oneself out; -լից *a.* spirituous; -խառնիմ, նեցայ *vn.* to be of one heart & one mind; -խառնութի *s.* union of soul, great attachment; -ծնութիւն *s.* creation or animation; -կան *a.* spiritual; -կիր S. Հոգեկիր; -կործան *a.* soul-destroying; broken in spirit, disheartened, disconsolate, despairing; -կորոյս S. Հոգեկորոյս; -հաշմ *a.* infatuated, foolish, stupid. [to say; to sing.

Ոգեմ, եցի *vn.* to utter, to pronounce,

Ոգեշահ, -շնորհ, -շունչ S. Հոգեշահ, &c.; -չափ *s.* spirit-gauge; -պահ *a.* life sustaining; *s.* necessary food, scarce food; -պահանջ *a.* requiring back life; depriving of life; mortal; -պարտ լինիմ *vn.* to be guilty of blood; -սէր S. Հոգեսէր; -սիրութի *s.* love of life; self-love; -սպան *a.* soul-depraving; -սպառ *a.* out of breath; exanimate, half-dead; *fig.* knocking down, killing; -վար, -վարիմ S. Հոգեվար, լինել ի -ս; -ւոր, &c. S. Հոգեւոր, &c.

Ոգի, ոգւոյ *s.* spirit; spirit, soul, ghost; breath, respiration; spirit, meaning, sense; genius; manes, shades, ghost, hobgoblin; life; heart; soul, energy, courage; puff, air, wind: die, dice; *chem.* spirits; - գինւոյ, spirit of wine, alcohol; S. Հոգի; - բանական, intelligence, reason; -ք խաւարի, the spirits of darkness; - կենդանութե, spirit of life; կենդանական -ք, animal spirits; -նախանձու, the spirit of jealousy; ոգւով չափ, with all one's soul, heartily, willingly; - առնուլ, կլանել, to breathe, to take breath, to breathe freely, to respire; to rest, to take repose, to revive, to acquire new strength or vigor; յ-ս ապաստան լինել, to be extremely downcast, depressed, prostrated, to be tormented; S. Ապաստան; յ-ս ապաստան առնել, to reduce to the last extremity; to exhaust, to harass, to vex; յոգւոցն պարզել ապաստան լինել, to be at the last extremity, near the last breath, to be dying; թափել զ- ուրուք, to keep in suspense; հարկանել զոք յ-, to sting, to gall to the quick; to deprive of life, to kill; դնել զ- ի ձեռին or ի բռին, զ- ի բռին ունել, to endanger oneself, to risk, brave or face death, to risk, expose or hazard one's life, to lavish or to be prodigal of life; յոգւոց ելանել, հանել, to sigh, to heave sighs; to groan; ոգւով չափ սիրել, to love to distraction; խռովիլ յ- իւր, to be disconcerted, perturbed or disturbed; գիտել յ- իւր, to know within oneself; արձակել, հանել, փչել զ-, to yield or give up the ghost, to breathe one's last, to expire; յոգւոցն ցամաքել, to die; տալ - կամ շունչ ի վէմս կճեայս, to give spirit or life to marble; ոգւով երգել, to sing with great expression; յ- խաղալ, to play at dice; եւ դարձաւ - իւր առ ինքն, his spirits returned, his strength revived; հաստատեցաւ -նր, he regained strength or vigor; քաղէին -ք նր, he fainted or swooned; դուն գործեալ ոգւովք չափ, risking his life; -ն էր դաւոյն, he was the soul of the conspiracy.

Ոգիակողմն s. seat of the soul.

Ոգորիմ, եցայ vn. to brandish the horns, to butt with the horns; to butt, to run against, to contend, to fight, to come to blows, to make war; ը̄ անձին -, to contend with oneself.

Ոդէոն, ի s. odeum (theatre).

Ոդիսական a. of Ulysses; s. Odyssey.

Ո՛ եւ պէս a. whoever it may be.

Ոզնի, նւոյ s. hedge-hog; - մեծ, porcupine; - ծովու, echinus marinus, sea-urchin, sea-egg; ձագ ոզնւոյ, hedge-pig. [walnut-husk.

*Ոզոխ s. green outer shell of walnut,

Ոզոր s. wicker, osier; osier-band, straw-band; -աձեծ առնեմ va. to strike with rods or osiers, to whip, to flog; -ահիւս a. woven of osiers.

Ոզորի s. water-willow, osier.

*Ոզրեմ, եցի va. to pinch.

Ոլեռն S. Ոլոռն.

Ոլիմպիադ, &c. S. Ողոմպիադ.

Ոլոռն, ռան. ռունք s. pea; chick peas; grain; globule: wood-worm, beetle; - -, drop by drop; պատիճ կամ կեղեւ ոլեռան, peascod, pea-shell; նմանք են միմեանց իբր հատք ոլոռանց, they are as like as two peas.

Ոլոռնաձեւ a. pea-shaped, round, spherical. [to grow round.

Ոլոռնանամ, ացայ vn. to conglobe,

Ոլոր, ից s. twisting, contortion, tension; intensity, force, stress; tresses; -ք բարեկամութեան, ties of friendship.

Ոլորաբոյս s. bot. spiræa or diosma; - կնձնային, ulmaria, dropwort.

Ոլորածոյ a. entangled, twisted; -գիծ geom. spire.

Ոլորակ, աց s. S. Ոլոր; flexion of voice, accent; gr. the acute ՛ grave ՝ circumflex ՞ accents; mus. tone; a note (՞); - աւագ, mode major; -կրտսեր, minor tune.

Ոլորան, աց s. S. Մամուլ; mech. peritrochium, lathe, axle-tree, wheel & axle, winch, windlass, crab, capstan; - ատամնաւոր, gear, wheel-gear, catching; - տարբերական, differential capstan.

Ոլորեմ, եցի va. to entwine, to twist, to twine, to wreathe, to braid, to plait; fig. to plot, to hatch, to frame.

Ոլորումն s. S. Ոլոր; mech. torsion.

Ոլորտ s. spire; -ագիծ s. spiral line; -աձեւ a. spiral, winding; -անամ, ացայ vn. to be circumscribed, bounded, limited; -անիւ s. mech. turbine, tube-wheel, horizontal water-wheel; -ապտոյտ a. winding, sinuous, meandering; -ացուցանեմ va. to circumscribe, to bound, to limit.

Ոլորտք, տից s. bounds, limits, extremities; ring, circuit, circumvolution; - երկրի, the universe; - երկնից, airy space, the vault of heaven; - բանից, ambages, circumlocution, tricks; ը̄ -ս մտանել (թռչնոց), to fly about or round; to flap, to flutter in the wind, to wheel about; * to turn on one's hands & feet like a wheel, to tumble, to fall head over heels, to turn a somerset. [bone.

Ոլոք, աց s. fibula, perone, shin-

Ոխ, ի. -ք, ից s. rancour, inveterate hatred, resentment, concealed hate; -ս ունել ը̄ ումեք, -ս պահել ումեք, -ս ի մտի ունել, to harbour resentment, to hate, to owe or bear a grudge, to have a grudge or spite against, to bear malice or ill-will; S. Մթերեմ.

Ոխաթափ լինիմ vn. to give vent to one's wrath, to discharge or vent one's rancour, to revenge oneself.

Ոխակալ, *աց* *a.* spiteful, rancorous, malevolent, outrageous, malicious, harbouring hate, revengeful; – *լինել*, to nourish hate; *–ութիւն* *s.* harbouring revenge, hatred, rancour.

Ոխալ, **Ոխանալ**, *ացայ* *vn.* to devise, to foment hatred; to resent an injury, to be resentful, bitter, hating.

Ոխապահ S. **Ոխակալ**.

Ոխացուցանել *va.* to create, to excite rancour, to exasperate, to provoke to enmity.

Ոխերիմ, **Ոխորիմ** *a.* nursing rancour, wrathful, rabid, furious, cruel, relentless; ill-natured, malevolent; – *թշնամի*, a sworn enemy, a mortal, declared, implacable or inexorable enemy; *fig.* arch-enemy, the devil; – *պատերազմ*, an obstinate, bloody battle; *ոխորիմք* *s.* antagonists or adversaries in a game. [anger, indignation.

Ոխութիւն *s.* S. **Ոխ**; revenge; wrath,

Ո՛հ *int.* alas! oh! ah! o! *վայեաց եւ ասէ, ո՛հ տէր*, he cried out & said, oh! my Lord! *ո՛հ ինձ տէր*, ah! oh! alas, oh dear! woe is me! *ո՛հ անմտութեան, ո՛հ կուրութեան*, oh what folly! oh what blindness! *ո՛հ եւ աւաղ աւուրն այնորիկ*, oh dreadful day! *ո՛հ հովիւք*, woe to the shepherds! *ո՛հ մոլորութիւն, ո՛հ յիմարութիւն*, oh what a mistake! what nonsense! *ո՛հ թէ*, would to God! *ո՛հ ո՛հ*, ha! ha! *ո՛հ ո՛հ օր*, woe, woe to the day!

Ողբ, *ոց* *s.* lamentation, complaint, groaning, wailing, moans, tears; *-ք*, elegy; *-ս առնուլ, յօրինել, զ-ս հարկանել* S. **Ողբամ**.

Ողբագին, *-լի* or *լից* *a.* lamentable, deplorable, plaintive; tragical; *ad.* lamentably, plaintively; *-կան* *a.* plaintive, sad, mournful; *-կից* *a.* condoling, deploring with another; *-կցիմ, եցայ* *vn.* to weep, to deplore or lament together; *-ձայն* *a.* plaintive; *ad.* with a lamentable tone; *s.* lamentation.

Ողբամ, *ացի* or *ցայ* *vna.* to lament, to bewail, to groan, to complain, to weep, to deplore; to wear mourning; *ողբա՛մ զքեզ Հայոց Տ՟, ողբամ զքեզ հանուրց հիւսիսականաց վեհագոյն*, I mourn for you, Armenia! I mourn for you, oh chief among the nations of the North!

Ողբերգակ, *աց* *a.* singing plaintively; *s.* singer of laments; tragedian, tragic author; *-ան* *a.* tragical.

Ողբերգել *va.* to sing in a plaintive voice, in a lamentable tone, to deplore, to lament; to compose a dirge, an elegy or a tragedy. [tragedy; elegy.

Ողբերգութիւն *s.* plaintive song, dirge;

Ողբերգէն *ad.* lamentably, plaintively.

Ողբէլալիք *s.* cries & tears.

Ողբումն *s.* cry, weeping, lamentation, complaint.

***Ողիկ ողիկ գամ** S. **Ողողանամ**.

Ողիմպիադ S. **Ողոմպիադ**.

Ողիմպոս, **Ողիւմբոս**, **Ոլիմպոս**, *ի* *s.* Olympus; heaven. [grapes.

Ողկոյզ, *ուզից* or *զաց* *s.* bunch of

Ողկուզաբեր, *-բոյծ* *a.* bearing or producing bunches of grapes; *-զարդ* *a.* furnished, adorned with bunches; *-լից* *a.* full of bunches; *-կան թթուուտ* *s.* *chem.* racemic acid; *-ւոր* *a.* loaded with clusters.

• **Ողկուզուկ** *s.* small bunch of grapes; *bot.* artemisia, mug- or moth-wort; goose-foot, botrys. [bunches.

Ողկուզօրէն *ad.* in clusters, in

Ողն, *ողին. ողունք, ողանց* *s.* spine, back-bone; chine, back; spinal marrow; – *նաւին*, deck of a ship; – *երկնի*, the highest heaven; *ողունք երկրի*, precipice, declivity; mountains; *բեկանել զ–*, to break the spine, to chine; – *անկանել*, to lie down, to lay oneself down, to stretch one's limbs; *fig.* to neglect, not to care for; *յ– երթալ*, to stretch oneself; to stretch out one's arms (in yawning or awaking); *յ– կալ*. to stand erect, to draw oneself up; *fig.* to grow proud; to become rebellious; *խստացուցանել զ–*, to stiffen one's neck, to be proud, stubborn, contumacious; – *առնուլ*, to lean against; *fig.* to find support; – *առնուլ ի վշտաց*, to breathe from one's troubles, to repose from care or affliction; – *բեկանիլ*, to sprain or break one's back or neck; *fig.* to end in smoke; to become discouraged, disheartened, desponding, to droop.

Ողնաբեկ *a.* brokenbacked, hipshot; *-յար*, *-ղար*, *ի* *s.* vertebra; spinal marrow; *-յար տանց*, beams; roof; *-ւոր* *a.* vertebrated; *-փայտ* *s.* keel, ship's bottom; *fig.* ship; Holy Cross.

Ողնդժնեայ *a.* headstrong, doggedly tenacious, pertinacious, obstinate.

Ողնիմ, եցայ *vn.* to be curved backwards.

Ողնոյց *s.* roof, top of a house.

Ողնուլար *s.* crupper.

Ողնուց *s.* skeleton or carcass of a ship.

Ողնատեռ *s.* galling on a horse's back, scratch on the withers, excoriation; *a.* wither-wrung, galled.

Ողոգոմեան, ենի *s. Gr. w.* Palm-Sunday.

Ողող *s.* inundation; alluvion.

Ողողակ *a.* immersed or submerged; *s.* diver; -ան *a.* alluvial, alluvious; -անն *s.* alluvion.

Ողողանամ, ացայ *vn.* to weep bitterly, to shed a shower of tears; to scream, to screech, to shriek.

Ողողանեմ, **Ողողեմ**, եցի *va.* to inundate, to cover with water; to immerse, to plunge, to dive; to rinse, to wash; -իմ *vn.* to be inundated; plunged in, immersed; - յանձրեւոյ, to be soaked through by the rain.

Ողողանիմ S. **Ողողանամ**.

Ողողանք *s.* effusion: shriek, loud scream, tears.

Ողողիչ *a.* inundating; bathing, immersing.

Ողողումն *s.* inundation, submersion; rinsing.

Ողոմպիադ, աց *s.* olympiad; -պիական *a.* olympic.

Ողորդ *a.* right; S. **Ուղղորդ**.

Ողորկ, ոց *a.* sleek, glossy, smooth, terse, polished; level, plane; *fig.* refined, sweet, affable, agreeable; artful, cunning, crafty; elegant, polite.

Ողորկաբանութիւն *s.* smoothness of speech, elegance of expression, eloquent language; -բար *ad.* smoothly; -կեղեւ *a.* smooth-barked; -յօն *a.* smooth-browed.

Ողորկանք *s.* polishing, smoothing, furbishing, burnishing.

Ողորկապատեան *a.* provided with a smooth or even shell; *s.* mollusk.

Ողորկարան *s.* sleeking-place.

Ողորկատարր *a.* smooth trunked; -տեսակ, սիկ or սիլ *a.* smooth, glossy, bright; -քար *a.* of cut stone.

Ողորկեմ, եցի *va.* to smooth, to level, to plane; to curry, to polish, to set a gloss upon, to make smooth or polished; to smoothen; to iron, to hot-press, to satin; S. **Ճողոմեմ**.

Ողորկիչ *s.* polisher.

Ողորկութիւն *s.* smoothness, polish, sleekness, glossiness; softness; delicacy.

Ողորմ, ոյ, ով *s.* pity, compassion; *a.* pity-stirring, piteous, pitiable, moving, touching, miserable, unhappy, unfortunate, sad, deplorable, dismal; -, -ս, - - *ad.* touchingly, humbly, in a suppliant manner; miserably, piteously, pitiably, deplorably, lamentably; compassionately; - խօսել, to speak pitifully or deplorably; յաղերս եւ յ- խոնարհեցուցանել, to touch, to excite or move to compassion, to inspire pity; անկցի - իմ առաջի քո, have compassion on me! have mercy on me!

Ողորմաբար S. **Ողորմ** *ad.*

Ողորմագին S. **Ողորմ** *a. ad.*

Ողորմած, աց *a.* merciful, charitable, compassionate; -ութի *s.* mercy, charity, clemency, pity, compassion; charity, alms, almsgiving, goodness; գործք -թէ, good deed.

Ողորմանք S. **Ողորմութիւն**.

Ողորմեաց, եցի *s.* The Miserere & its hymn (Armenian divine service).

Ողորմելի *a.* miserable, unhappy, poor, piteous, pitiable.

Ողորմիմ, եցայ *vn.* to take pity or compassion on, to commiserate, to be affected, moved to pity, to feel for, to sympathize with; to do good to, to benefit; ողորմիմ քեզ, I pity you.

Ողորմութիւն *s.* pity, mercy; alms, charity; - առնել, տալ, to give alms.

Ողորմուկս արկանեմ *va.* to excite to commiseration by loud laments, to touch with pity, to move.

Ողոց *s.* end of a fishing net.

***Ողուն** *s.* mill-funnel; spout of a mill-hopper.

Ողոք, ոյ, ով *s.* supplication, petition, entreaty, instance; insinuation, persuasion; *a.* suppliant, beseeching, mild, humble, insinuating, persuasive, attractive, fawning; -ով *ad.* softly, humbly, kindly; յ- ածել, to persuade, to soften, to affect; յ- անկանել, գեգերել, to supplicate, to beg humbly, to entreat, to pray earnestly.

Ողոքական S. **Ողոք** *a.*

Ողոքանք *s.* supplication, humble prayer, instance; softness, kind things, soft words, blarney; attraction, insinuation, persuasion; fondling, caress, cajoling, coaxing, fulsome flattery, adulation.

Ողոքաւոր *a.* suppliant; flattering.

Ողոքեմ, եցի *va.* to supplicate, to persuade mildly; to soften, to calm, to appease; to touch, to move to pity;

to fawn upon, to toady, to flatter.

Ողոքիչ S. Ողոքաւոր.

Ողոքումն S. Ողոքանք.

Ողջ, ոյ or այ *a.* alive, living; sound, safe; complete, entire, integral; wholesome; uninterrupted; – – *ad.* alive, all alive; altogether; – բովանդակ. wholly, entirely; – եկիր! welcome! you are welcome; – լեր or եր, keep yourself hearty; God speed you, good bye! – լեր Վարդապետ, hail Master! – լեր Թագուհի, Salve Regina! hail Mary! – երթ, go in peace, adieu, farewell; – մնասցեն, let them go to the devil; – մնա՛, adieu, take care of yourself, my kind wishes.

Ողջաբանութիւն *s.* the whole of a discourse; * sound doctrine; –բար *ad.* entirely, perfectly, wholly; –գուրանք *s.* embrace, embracing, clasping; –գուրեմ, եցի *va.* to receive lovingly, to embrace, to kiss; –խոհ, այ or ից *a.* thinking soundly, wise, sensible, judicious; chaste, modest, coy, maidenly, pure, honest; – միտք, good sense, honesty, plain-dealing; –խոհաբար *ad.* soundly; honestly, modestly, chastely; –խոհանամ, ացայ *vn.* to be in one's right senses; to be chaste, to observe chastity; –խոհացուցանեմ *va.* to render chaste, modest, sober, prudent, wise; –խոհութիւն *s.* sound judgment, wisdom, sagacity, good sense; chastity, pudicity, temperance, continence, modesty, sobriety, honesty; –խորհուրդ *a.* right-minded, sincere, frank, upright; –կէզ, կիզաց *s.* burnt offering, holocaust, sacrifice; –կիզեմ *va.* to offer a burnt offering, to sacrifice; –կիզութիւն or ումն *s.* offering a holocaust; –հաւատ *a.* orthodox.

Ողջամբ *ad.* safe & sound, soundly, safely, safe; quite, totally, entirely, completely; – դառնալ, հասանել, to return, to arrive safe; – եկիր, – տեսի զքեզ, you are welcome; երթ –, God keep you, God be with you, adieu!

Ողջամիտ *a.* right-minded, of sound judgment, in one's right senses, sensible, rational, reasonable, judicious; orthodox; – վարդապետութիւն, sound doctrine; – լինել, to be in one's right mind.

Ողջանամ, ացայ *vn.* to rocover one's health, to heal, to get cured of, to get well again.

Ողջանդամ *a.* perfect in body, sound in wind & limb; *ad.* safe & sound; entirely, wholly; –ութիւն *s.* perfection in all the members.

Ողջացուցանեմ *va.* to cure, to heal, to restore to health, to free from sickness or any harm; to complete, to render perfect; –ուցիչ *a.* healing, curative, balsamic. [salutation.

Ողջեգամ *vn.* to salute; *s.* salute,

Ողջընծայ S. Ողջակէզ.

Ողջիկ *ad.* entirely, wholly.

Ողջմտութիւն *s.* rightmindedness, good judgment, reasoning; rectitude, justice, sincerity, loyalty, probity; –թբ *ad.* soundly, sensibly.

*Ողջնութիւն *s.* health, toast.

Ողջոյն, ունի *s.* salute, salutation, greeting, compliments, kind regards; health, state of salubrity; – հրաժարական, leave-taking, adieu, farewell; – տալ, to salute; to compliment; հարցանել զողջունէ, տեսանել զ– ուրուք, to salute affectionately, with kind expressions; հարցանել զողջունէ ուրուք, to ask news of; տալ – հրաժարական, to take leave; to say good bye, farewell; –, – քեզ, – ը քեզ! good morning! good day! – իցէ քեզ? how do you do? how are you? – է, very well; – է քեզ? is all well with you? – է? do you bring good news? – է, health, peace, prosperity; – քեզ տունդ իմ սիրելի, – քեզ երկիր ծննդեան, – ! fare well sweet home! adieu my native land! adieu! [tirely, wholly, completely.

Ողջոյն *a.* all, entire, whole; *ad.* en-

Ողջութիւն *s.* health, good health, soundness of body; –թբ *ad.* safe & sound; peacefully.

Ողջունաբեր *a.* bearing a salutation or good news; – թուղթ, letter, epistle; –գիր *s.* letter of compliments; –լի, –կան *a.* of salutation, of compliments; –պատում *a.* narrating, telling good news; –տուութիւն *s.* salutation; –րան *s.* drawing-room, saloon; –ցոյց թուղթ S. Ողջունագիր.

Ողջունեմ, եցի *va.* to salute, to compliment; – ի հանգիստ ս̄բց առաքելոցն, to visit the sepulchres of the holy Apostles.

Ոճ, ոյ, ով *s.* style; phrase; method, system, formula; rank, order, manner, fashion, form; behaviour, conduct; dogma, doctrine: culm or stalk of gramineous plants: pannier, basket; *bot.* S. Բաղչասակ ; acre (measure of lands); ոճով *ad.* methodically; distinctly, precisely; continuously, in detail; suitably, properly, to the purpose; նովին ոճով, in the same style; – լեզուաց, the character or genius of a language; – ս̃բ Գրոց, language of the Scriptures; ճեմական, բանաստեղծական, ճարտասանական, արձանական, գոթայի, լակոնական, մարոտեան, մեղրածորան ոճ, academical, poetical, oratorical, lapidary, gothic, laconic, marotic, mellifluent or honied style; բարձր, վսեմ, վայելուչ, յարդարուն, պարզ, կորովի, քաղցր, հեշտ, բարեխառն ոճ, elevated or high, sublime, elegant, florid, simple, nervous, mellifluous, fluent or easy, temperate or moderate manner or style; ընտանի, կատակաբան, երկայնաբան, անհարթ, խիստ, թոյլ or տկար ոճ, familiar, burlesque, prolix or diffuse, harsh or rough, hard, languishing style; մաքրել զոճ, to purify, to refine the style; յոճ եւ ի կարգ մուծանել, to reduce to method, to put in order; ոճով մանր հայել, to fix, to rivet the attention; մանգաղ արկանել յոճ ընկերին, to put a sickle unto one's neighbour's standing corn; գարին յոճ կայր, the barley was green.

Ոճիր, ք, ս *s.* crime, guilt, criminal attempt, misdeed, villany, felony, ribaldry, vile wickedness; *a.* wicked, guilty, criminal; – եղեռան, crime; –ք ապիրատութե, excess; ածել յ–ս, to
[carry to excess.

***Ոճորք** S. Ձեղուն.

Ոճրագործ, աց *s.* scelerate, felon, villain, wretch; *a.* facinorous, ribald, flagitious, nefarious, profligate, felonious; –ութիւն *s.* villany, abomination, misdeed, impiety, profligacy, flagitiousness, execrable conduct, horrible crime.
[cave.

Ոմբոլոն *s. Gr.w.* subterranean, vault,

Ոմն, ուրումն, ումեմն· ոմանք, ոմանց *pron.* some, certain, some one, one; այր –, a man; կին – անուն Մարգարիտ, a woman named Margaret; ոմն քաղցեալ եւ ոմն արբեալ, one is dying of hunger while another is drunk; ոմանք մեծատունք եւ ոմանք աղքատք, some are rich & others poor; ցրուեցան ոմն յայս եւ ոմն յայն կոյս, they are scattered here & there; ոմանս տեսի անցանել ը̅ գետն, ոմանք ի լող, եւ ոմանք ի նաւակի, I saw several crossing the river, some swimming, others in a boat.

Ոմփորոն S. Եմփորոն.

Ո՛յ *int.* oh! what pain!

Ոյժ, ուժոյ or ժի *s.* force, strength, power, vigour, energy, virtue, valour; effort; weight; յուժոյ *ad.* strongly, vigorously; – տալ, to force, to make efforts; to give power, to authorize, to favour; – առնուլ, to gather strength; նոր – առնուլ, to gain new strength, to recover one's strength; յուժի լինել, to be in full vigour, in the prime of strength; անկանել յուժոյ, to feel one's strength failing, to lose strength, to become weakened or enervated; S. Թափեմ.

Ոյծ *a.* cold; *ad.* apart, aside; –ք *s.* hiatus, gap, chasm; *fig.* coldness.

Ոյն, ք *s.* habit, disposition; valour, strength.

Ոչոգի *a. ad.* apart, separately.

Ոչ *ad.* no, not, nor, none; ոչ կամիմ, I will not; ոչ գիտեմ, I do not know; ոչ կարեմ, I cannot; ոչ ... ոչ, neither... nor; ոչ սիրեմ զնա եւ ոչ երկնչիմ ի նմանէ, I neither love him nor fear him; բայց գիտէի ոչ, but I did not know it; ինչ ոչ ունի, he has nothing; ոչ առանց պատճառի, not without cause; յոչ կամաց, involuntarily, against one's will, by force; ոչ եթէ, not only; no; ոչ եւս, no longer; not yet; ոչ երբեք, ոչ բնաւ, never, not at all, no; ոչ ոք, no one, nobody, none, not one; ոչ ոք ի ձէնջ, no one among you; ոչ ոք ասասցէ քեզ, nobody will tell you; ոչ ոք գտցի այնչափ յանդուգն, no one will be hardy enough; ոչ զոք գտցես, you will not find any man; յոչ գոյից ի գոյ ածել, զոչսն ածել ի գոյանալ, to produce or create from nothing; շարժել յոչ բարիսն, to provoke to evil; այո կամ ոչ, yes or no; եղիցի ձեր բան, այոն՝ այո, եւ ոչն՝ ոչ, let your conversation be, yea, yea; nay, nay; ո՞չ or ո՞չ ապաքէն ասացի քեզ, did I not tell you? ոչ, Տէր, no, Sir; ո՞չ իսկ, is it not true that? ոչ միայն չողորմեալ, far from being touched; եւ ոչ իսկ մարդ է, he is no man; ո՞չ արդեօք զերծաւ, perhaps he
[is not freed; S. Եւ·

Ոչգոյ S. Չգոյ.

Ոչէ, ից *s.* nothing; void, vacuum;

հաստել յոչէից, to create from nothing; ստայօդ ոչէիցն երկիր պագանել, to adore false gods.

Ոչէանամ S. Ոչնչանամ.

Ոչէութիւն *s.* nothingness, void, nothing; յ– դառնալ, to be reduced to nothing.

Ոչինչ, ոչընչի *s.* not any thing, nought, void, nothing; *a.* none, no one, no, not any; *ad.* no, in no wise, not at all; – ամենեւին, nothing at all; գրեթէ –, almost nothing, scarcely any thing; – հեռի ի քէն, not very far from you; վ՟ն ոչընչից, for nothing; – իւիք, no how, in nowise, by no means; ստեղծել յոչընչէ, to create out of nothing; առնել յոչընչէ, to produce from void; յ– դարձուցանել, to reduce or bring to nothing, to annihilate; to nullify; յ– or առ – դրել. համարել, to hold or esteem as nothing, to care nothing for, to make no account of, to despise, to contemn; յոչընչէ յինչ գալ, to be raised or taken from nothing; ես – ասեմ, I say nothing; – պատճառս ունիս, you are wrong; որ չիք առողջութիւն՝ չիք եւ –, who has not health has nothing; – գիտեմ, I know nothing, I don't know.

Ոչխար, աց *s.* sheep, ewe; mutton; միս –ի, mutton; ոտն –ի, sheep's trotters; – մոլորեալ, wandering,lost sheep; վաճառանոց –ի, sheep-market; փարախ, գաւիթ –աց, sheep-cot, --fold, --pen; մայեն, բառաչեն –ք, sheep bleat; S. Խաշն, Կտուրք.

Ոչխարաբոյծ *s.*sheep-breeder,--master; –զգեստ *a.* clothed in sheepskin; *s. fig.* wolf in sheep's clothing; –զեն, զենութի *s.* sheep-slaughtering, --sacrificing; –զենն Տաճկաց, koorban-baïramì, (Turkish festival).

Ոչխարակ, աց *s.* lamb, lambkin.

Ոչխարանման *a.* sheep-like; –վաճառ *s.* sheep-dealer.

Ոչխարենի *a.* sheepy; *s.* sheepskin.

Ոչխարիկ S. Ոչխարակ.

Ոչխարութի *s.*sheepish nature; sheepishness.

Ոչնչանամ, ացայ *vn.* to be reduced to nothing, to be nullified, annihilated.

Ոչնչացուցանեմ *va.* to annul, to make null & void, to annihilate, to destroy.

Ոչնչութի *s.* nothingness, nothing; nullity.

Ոպլիտ *s. Gr. w.* hoplites.

Ոպնիազ S. Եբենոս.

Ոջիլ, ոջլոց or լաց *s.* louse, (*pl.* lice), vermin; մածանող –, crab-louse; – արմտեաց, grub, mite, weevil; S. Ուտիճ; քաղել զ–ս, մաքրել յոջլոց, to louse.

Ոջին *s.* fascine.

Ոջլադեղ *s. bot.* lice-bane, louse-wort.

Ոջլական *a.* pedicular; – ախտ *med.* – disease.

Ոջլակեր, աց *a.* louse-eaten; *s.* lice-eater; – լինել արմտեաց, to be blighted with insects & worms.

Ոջլոտ, աց *a.* lousy.

Ոռ, ի *s.* backside; S. Նստոյ տեղի, Երաստանք.

Ոռեկան *s. zool.* pygargus, Arabian vulture, hen-harrier.

Ոռնակ *s. zool.* ouarine, alouate.

Ոռնամ, ացի *vn.* to howl, to yell.

Ոռոգ, –անամ S. Առոյգ, –անամ.

Ոռոգանեմ, **Ոռոգեմ**, եցի *va.* to water, to bathe, to bedew, to wet.

Ոռոգումն *s.* watering; irrigation, sprinkling; water-retting, steeping; աւազան ոռոգման, retting-pool, --tank,--pit,--pond.

Ոսին *a.* lean, emaciated, etiolated, lank, puny, dry, parched.

Ոսլայ, –եմ S. Ծոհ, –եմ.

Ոսկեակ, եկայ or կի *s.* small quantity of gold; gold mine; *pn.* Aurelia.

Ոսկեակն S. Ոսկեքար.

Ոսկեբեր *a.* auriferous, gold-bearing; –բերան *a.* golden-mouthed; *pn.* St. John Chrysostom; –բեւեռ *a.* studded with gold; –բիւրեղ *s.* chrysoberyl; –բլուր *s.* golden hill; –բողբոջ *a.* produced like gold; –բոր *s. chem.* bore, boron; –բորակ *s.* borax; –բուղխ *a.* producing gold; –գեղմն *s.* Golden Fleece; –գիսակ *a.* golden-haired, having golden tresses; –գիր *a.* written in golden characters; *s.* chrysograph; –գլուխ *a.* gold-headed; –գոյն *a.* gold-coloured, yellow; –գործ, աց *s.* goldsmith; jeweller; *a.* golden, made of gold; –գօտի *a.* girdled with gold; –զարդ *a.* ornamented or embroidered with gold; –զգեաց *a.* arrayed in gold; –զմրուխտ *s.* chrysoprase; –զօդ *a.*fastened with gold; chased in gold; –զօծ *a.* gilded, gilt; golden; –զօծեմ, եցի *va.* to gild; զօծիչ *s.* gilder; –զօծութի or ումն *s.* gilding, gilt; –թել *a.* interlaced or interwoven with gold; embroidered with gold; *s.* gold-thread, --wire; – դիպակք, կերպասք, brocade; –թեւ *a.* golden-winged; –թիւ *s.* golden number; –ծաղիկ *s.* yellow flowered; *s. bot.* chrysanthemum, cornmarygold; -ծիր *a.* gold-bound; -ծիրանի *s.* golden purple; -ծղի *a.* golden-armed; -կազմ *a.* made of gold; adorned with gold; - երիվար, horse with gold accoutrements; - գիրք, book bound in gold; -կապարճ *s.* golden quiver; -կար *a.* sewed with gold thread; -կերտ S. Ոսկեկազմ; -կիղն *a.* golden-fleeced; -կուռ *a.* made or covered with massive gold, gold plated; -ք *s.* gold mine; goldsmith's shop; -հան, աց *s.* miner, gold-digger; - տեղի or -ք *s.* gold mine; gold-diggings; -հանդերձ S. Ոսկեզգեաց; -հանութիւն, -հատ *s.* gold-mining or -digging, gold-finding; -հեր *a.* yellow-haired; S. Ոսկեգիսակ; -հիւսեակ *a.* woven with gold; -հուռ or հուռն *a.* woven or embroidered with gold; laced with gold; -հուռազարդ *a.* gold fringed; -հրաշ *a.* golden; -ձեղուն *a.* with a gilded ceiling; -ձոյլ S. Ոսկիաձոյլ; -ձուկն *s.* gold-fish; gilt-head, aurata; -ղէն, ղինիկ *a.* golden, of gold, gilded, gilt; - դար, golden age; -ճաճանչ *a.* shining like gold, as bright or resplendent as gold; -ճամուկ *a.* embroidered with gold, covered with gold embroidery, spotted with gold, gold braided; -ման *a.* spun or woven with gold; -մոլ *a.* mad for gold; -ներկ S. Ոսկեգոյն; -նկար *a.* painted with gold; -նման *a.* gold-like; -շողեմ *vn.* to shine like gold; -շուք *a.* ornamented with gold; -պաճոյճ S. Ոսկեզարդ; -պատ S. Ոսկիապատ; -պատեան *a.* golden-sheathed; -պղինձ *s.* tombac, pinch-beck, sham gold; -պտուղ *a.* producing golden or gold-coloured fruits; *s.* Fructidor; -ջերմ *s.* Thermidor; -սաղարթ *a.* gold-leaved; *s.* gold-foil; -սանձ *s.* golden bridle; *a.* golden bridled; gold-bitted; -սար *a.* accoutred or caparisoned in gold; -սէր *a.* fond of gold, loving riches, avaricious; -սիրութիւն *s.* love of riches, avarice; -սմքուկ S. Սիրախինձոր; -սոսինձ *s.* chrysocol, gold-solder; -վարսեալ *a.* adorned with golden tresses; -տախտակ *a.* plated with gold; -տերեւ *a.* gold-leaved; -տիպ *s.* similor, pinchbeck; -տուփ *a.* having gold covers; bound in gold (book); -տուտ or տուտն *a.* gilt-tailed; gold-fringed or tasselled.

Ոսկերեմ, եցի *va.* to gild.

Ոսկերիչ *s.* goldsmith.

Ոսկերիտ *s.* osseine.

Ոսկերոտի S. Ոսկրոտի.

Ոսկերչութիւն *s.* goldsmith's art.

Ոսկեփայլ, -փառ *a.* shining, splendid as gold; -փետուր *a.* golden feathered; -փոկ *a.* having golden latchets; -փող *s.* golden trumpet; -փունջ *a.* like a gold tassel; *s.* golden or yellow bouquet; - հասկք, հունձք. golden ears; golden harvest; -քաղ *a.* collecting gold; -քանդակ *a.* gold plated; incrusted, embossed with gold; chased in gold; -քար *s.* chrysolite, peridote, olivine.

Ոսկէ ..., &c. S. Ոսկե ..., &c.

Ոսկէօղ *a.* adorned with, or wearing gold rings or buckles.

Ոսկի, կւոյ *s.* gold; gold coin; *a.* gold, golden, of gold; մուսխոննեան -, massive gold; - շանթաձիգ *chem.* aurum fulminans, fulminating gold; մանեակ -, gold necklace; - եղէգն *bot.* lysimachia, money-wort, loose-strife; S. Ընդելուզանեմ, Կշիռ.

Ոսկիաբան *s.* S. Ոսկեբերան; Chrysologus; -զէն *s.* gold armour; *a.* gold-armoured; -ծին *a.* born of gold; producing gold; -կազմ S. Ոսկեկազմ; -կալ *a.* carrying gold; -կան թթուուտ *s. chem.* auric acid, oxide of gold; -կապ *a.* woven with gold; -կառք *a.* having golden carriages; -կիր *a.* containing gold; -կուռ *a.* made of gold; - զգեստ, brocade; -կոփ *a.* sculptured in gold; -հատ *s.* gold nugget; small piece of gold; -ձոյլ *a.* cast in gold; of massive gold, golden; -մայր *s.* Aurea mater, (title of Diana); -յարկ *a.* golden-ceiled; -նակ *s.* gold money; -նամ, ացայ *vn.* to become gold, to be transmuted into gold; -պատ, աց, -պատակ *a.* covered with gold, gilt.

Ոսկիգիսակ *a.* golden-fleeced; -կըմբեայ or բէ *a.* having a golden boss; -վարսաւանդ S. Ոսկեսար.

Ոսկր, կեր, աց *s.* bone; տարաբուն -, process, apophysis; - արմատոյլեզուի, hyoides; անանուն -, ossa innominata; - ցայլից, os pectinis or pubis; - սրբանի, os sacrum; - կիտի, whale-bone; - փղաց, ivory; S. Փղոսկր; գերեզման ոսկերաց, charnel-house; փոխարկութիւն յ-, ossification; հաստատիչ խախտեալ ոսկերաց, bone-setter; կցել զ-ն բեկեալ, to bonset; փոխարկել յ-, to ossify; հանել զոսկերս, to bone, to take out the bones; դողացուցանել զոսկերս, to cause the bones to shake; S. Լեզու.

Ոսկրաբանութիւն s. osteology; -բեկ s. bone-crusher; a. bone-breaking; broken-boned; -բեկումն s. med. osteocope; -գրութիւն s. osteography; -զօդք s. joints, articulations; -կեր a. ossivorous; -հատումն s. osteotomy; -մածոյց s. osteocolla; bone-binder; -միզն s. periosteum; այտուցն -մզնի med. periostosis; -պատ a. shelled, shelly; -տուն s. ossuary, charnel-house; -քանց առնել va. to dislocate, to put out of joint, to disjoint, to luxate or lux; -քար s. osteolite.

Ոսկրեղէն a. bony, made or consisting of bone.

Ոսկրկուլ s. ossifrage, osprey, sea-eagle.

Ոսկրոտի s. bones, skeleton.

Ոսկրուտ a. bony, full of bones; *fig.* abstruse, obscure, difficult, knotty.

Ոսնիմ, եցայ vn. to be stunted, emaciated, withered; to etiolate, to dry up.

Ոսնումն s. astrophy, emaciation.

Ոսոխ, աց s. adversary, enemy, opposite; antagonist, rival, competing; -ասէր S. Հակառակասէր; -եմ, եցի, -իմ, եցայ vn. to be at law with, to accuse; to rival, to strive, to compete; զմիմեանս -, to surpass each other; -ութիւն s. enmity; rivality; opposition.

Ոսպն, պան s. lentile; *med.* freckles; -աթան s. lentile-soup; -աձեւ a. lentile-shaped, lenticular; - or - ապակի, lens, lenticular glass; - անգոյն, achromatic lens; - սանդղատեսակ, Fresnel lens; -աչափ a. as large as a lentile; -եայ a. lentile, of lentiles, made or pnepared with lentiles; S. Թան, Ծիկաթան; -ք s. lentiles; pulse.

Ոստ, ոց s. branch, bough; knot, joint: hill, height, hillock; -ք մատանց ձեռին, the fingers; -ովք վարակեալ, knotty, nodous, knobby, gnarly.

Ոստաբեկ առնել va. to break the branches; -խաղաց լինիմ vn. to leap from branch to branch; -խիտ a. branchy, ramous, full of branches; knotty, nodose; -կոտոր լինիմ vn. to have the branches broken; -յարձակ լինիմ S. Ոստանամ.

Ոստայն,ից s. texture, tissue, web, weft; -սարդի, cob-web, spider's web; խզել զ- կենաց, to cut the thread of life.

Ոստայնանկ, աց s. weaver; knitter; -եմ, եցի va. to weave; to knit; -ումն s. weaving; tapestry.

Ոստան, ի s. free city; chief-town, capital, seat of Government; royal guard; a. royal, kingly; * terrestrial.

Ոստանամ, ացայ vn. to branch out, to ramify, to shoot out; to become invigorated, ramified.

Ոստանեայ, -նիկ a. of the royal family, of the court; s. citizen, freeman; nobleman, noble, lord, courtier.

Ոստանիմ, նեայ vn. to burst forth, to fly or escape from, to go out of; ոստեան սանձք ի ձեռացն, the reins escaped from his hands.

Ոստասաղարթ a. adorned with leafy branches.

Ոստաքանց a. lopped, trimmed; - առնել, to lop off, to cut away, to sever, to trim, to prune; - լինել, to be pruned, lopped off; -ութիւն s. lopping, cutting off.

Ոստեղիա s. glutine.

Ոստեմ, եցի va. to shoot, to emit.

Ոստիկան, աց s. governor, prefect; inspector, surveyor, commissary; minister; -արան s. ministerial residence; -ութիւն s. prefecture; inspectorship; ministry, office.

Ոստին a. terrestrial; dry, arid, parched, adust, burnt up; - օձ, land serpent.

Ոստղ s. lime-twig; bird-lime, lime, viscum; - ծովային, marine glue.

Ոստնական a. terrestrial, continental.

Ոստնում, ոստեայ, ոստուցեալ vn. to leap, to jump, to take a leap, to bound, to gambol, to skip, to caper; to spring on or at, to rush or fall upon; to rush forward, to fly at.

Ոստոստեմ, եցի vn. to hop, to leap, skip or frisk about, to frolic, to trip along.

Ոստոստումն s. skipping, tripping, hopping.

Ոստումն s. leap, jump, skip, bound, gambol.

Ոստուցանեմ, ցի va. to cause to leap.

Ոստչիմ, ոստեայ S. Ոստնում.

Ոստրէ, -ոս, Ոստրիք s. *Gr.w.* oyster; shell-fish.

Ով pron. who, that, he that, whoever.

Ո՞վ or Ո՞. ո՞յր, որո՞վ pron. who? which? ո՞վ ոք, who? ո՞վ ի ձէնջ, who amongst you? ո՞վ է դա, ո՞վ է այրդ, who is this man? what man is that? ո՞յր է պատկերս, whose likeness is this? ո՞վ ես դու, who are you? զո՞վ առաւել սիրես, which do you like best? ո՞վ եւ ո՞վ իցեն որ երթայցեն, who will go? յո՞վ *ad.* where? յո՞վ երթաս, where are you going?

Ո՜վ *int.* o! oh! ho! ah! ha! alas! ո՜վ Ած իմ, o my God! ո՜վ աղետիցս, what a pity! S. Աղէտ; ո՜վ սքանչելեացս, what a wonder! wonderful! ո՜վ, զիա՜րդ վեհ է ազգասիրութիւն, ah! what a noble sentiment is patriotism! ո՜վ ժամանակ, ո՜վ բարք, ô tempora! ô mores! oh times! oh manners! to what a depth of corruption have our manners come! in what an age we live! ո՜վ ո, փախերուք յերկրէ հիւսիսոյ, ho, ho, flee from the land of the north!

Ովան *s.* sea-monster. [a desert.

Ովասիս, ի *s.* oasis, verdant spot in

Ովկիական, Ովկիանեան *a.* oceanic, of the Ocean. [deep; S. Թոհ եւ Բոհ.

Ովկիանոս, ի *s.* Ocean, the mighty

Ովսաննայ, ից *s. H. w.* hosannah; երգել -իւք, to sing -s.

Ոտանաւոր, աց *a.* having feet; walking, going on foot; rhythmical, measured, metrical; *s.* verse, rhyme, poetry; *ad.* on foot; անցանել ը̅ գետ յ-, to cross the river on foot; յ- or յ-ս կալ, to be on foot; զօրացոյց զոտս իմ յ-ս, He gave me strength to stand; -ս յօրինել, գրել -ս or -չափմամբ, to rhyme, to versify, to make verses, to write poetry or verses; գձուձ, յոռի -, mean, worthless verses, doggerel.

Ոտն, ոտին, ոտամբ. ոտք, ոտից *s.* foot, (*pl.* feet); foot of a mountain; foot, 12 inches; foot (measure in prosody); պատուանդան ոտից, foot-stool; կրուան ոտին, foot-hold; ոտից ցաւ, the gout, podagra; հատանող կոշտից ոտից, pedicure, corn-cutter; լուացումն ոտից, foot-bath, pediluvy; - -, - առ -, foot by foot, step by step, inch by inch, by little & little, by degrees, gradually; առ -, յոտս, առ ոտս, at the feet; near, at, to; յոտայ, standing, upright; յոտից, on foot, walking; - ը̅ ոտին, foot to foot; յոտից ցգլուխ or մինչեւ ցգլուխ, from head to foot, from top to toe; յոտին քում, at your coming; յ- կալ, to rise, to stand up; կալ ի վերայ ոտից, to stand upon one's legs; յոտին կալ, to be standing, on foot; to support or maintain oneself; յոտին ունել, to uphold, to support, to sustain; յ- կանգնիլ, to rise, to get up; - or առ - հարկանել, կոխել, ը̅ - հարկանել, to foot, to tread under foot, to trample upon; to despise: զ- յոտանէ փոխել, to take a step, to walk; զոտս ամբառնալ, - առնուլ, to start, to depart, to set out, to go away; զոտս արձակեալ հարկանել, to kick, to foot; զոտս ամբարձեալ փախչել, to scamper away, to be off; անկանել յոտս ուրուք, to fall prostrate at the feet of; - զոտամբ արկանել, to cross the knees; զոտն հարկանել առ բարկութեն, to stamp on the ground, to trample with anger or rage; զոտս ի բոյս հարկանել, to wander about the fields or among the mountains; զա՜մսին յոտին կացուցանել, to surpass all competitors; to surprise, to astonish; առ ոտս ուրուք խրատել, to be brought up at the feet of; առ ոտս կալ, to be present; զոտս հատանել, to take away, to destroy, to extirpate, to exterminate; S. Թինդ, Թնդիւն, Մատն.

Ոտնալուայ *s.* pediluvium; -լուացք *s.* basin or water for foot-bath; -լուացումն *s.* foot-bath; -լպիրծ *a.* slippery; -կապ, աց *s.* fetters; - ձիոց, horse-clog, shackle; պնդել յ-ս or -կապեմ *va.* to shackle, to fetter; to impede, to hinder, to stop, to clog; -կառեմ, եցի *vn.* to stop, to stay, to remain immoveable; to become embarrassed; -կացութիւն *s.* standing up; -կոխք *s.* treading or trampling under foot; յ-կոխս ընկենուլ, to throw under the feet; -կոխ առնել, to foot, to tread under foot, to trample upon; -կոտր առնեմ *va.* to break the feet; -հար, &c. S. Ոտնհար, &c.; -հարական *a.* insulting; -հետ, ից *s.* foot-print, --mark, --step, trace, vestige; -ձայն *s.* tramp, foot-fall; - անձրեւի, pattering of rain; - անձրեւի է, there is a noise of much rain falling; -ման *s.* shoe; S. Կօշիկ; -չափ *s. geom.* foot; *a.* of a foot, pedal.

Ոտնառ *a.* slippery, sliding; -ական *a.* stopping, impeding; -եմ, եցի *vn.* to slip, to slide, to glide, to take a false step; *fig.* to stumble, to trip, to commit a fault; *va.* to cause to slip; *-ու *a.* podagrical, gouty; -ութիւն *s.* slip, slipping, false step, foot-fall; *med.* podagra, the gout.

Ոտնատ *a.* one-footed, one-legged.

Ոտնատեղի *s.* ground for the foot, footing; S. Ոտնահետ; -տրոփ *a.* trampling with one's feet; - լինել, to stamp; *-ցաւ S. Ոտնաուռ; -ցաւուն s. gout in the feet; -աւոր a. footed, having feet; standing on feet; -փշուր a. ad. crushing or treading under foot; -փոխ s. foot-pace; - լինել vn. to make a step, to walk, to go forward foot after foot, to pace along; -փոխութն s. motion of the feet, footing, walking.

Ոտնբեկ a. broken-footed.

Ոտնզատոյց s. encumbrance, obstruction, hindrance.[ly, little by little.

Ոտնխիթի ad. slowly, gently, furtive-

Ոտնկայ s. foot-place, foot-hold; footman, domestic; *mus.* pedal; յ-ս ad. standing, upright; -կապ S. Ոտնակապ.

Ոտնկելիք, լեաց s. standing; footboard; stepping-stone; կործանել յ-լեաց, to overthrow, to upset, to throw down; անկանել յ-լեաց ի գետին, to fall at full length on the earth; բառնալ զոսոխն յ-լեաց, to raise one's fallen enemy; -կռիւ s. foot-hold; *fig.* occasion, pretext, motive; - լինել, to get a hold over.

Ոտնհար, աց a. malignant, rejoicing at another's suffering, malevolent, ill-natured; - լինել, to kick, to cause to fall; *fig.* to rejoice at another's woe, to be malignant, malevolent; to despise, to insult, to laugh at, to mock, to jeer; - լինել թշուառութե ուրուք, to insult one in his misfortune; -եմ, եցի va. to suppliant; S. Ոտնհար լինիմ; -ութն s. kick; *fig.* ill-will, ill-naturedness, malevolence; insult, sneer, derision, laugh.

*__Ոտնուրագ__ s. adze, addice.

Ոտնփոխ S. Ոտնափոխ.

Ոտնքայլեմ vn. to walk slowly, with measured steps.

Որ, ոյ, ով pron. who, which, what, that; որ միանգամ, որ ոք, who, whoever, whosoever; որք միանգամ, all they who; որ ինչ, what; which; all that; whatever; այրն որ գայ, the man who is coming; զոր դու գտեր, what you have found; եւ որ չար եւս է, որ չար ք̄ զա̃մ է, & what is worst of all; այրն զոր ես սիրեմ, the man whom I love; չգիտէ զոր գործէն, he does not know what he is doing; յորմէ, whence, therefore; որ եւ իցէ, whoever, whosoever; any thing whatever, aught; որ զինչ եւ իցէ, whatever or whatsoever it may be; be that as it may; ընտրեա զո՛ր եւ կամիս, choose which you please; որոյ աղագաւ, for this reason; որ բարիս գործէ, գտցէ զբարիս, who acts well will be rewarded; որ խնդրէ՝ առնու, he who asks will receive; ժողովեցին որ շատ եւ որ սակաւ, some have gathered much, some little; հանապազօր մեղանչեմք՝ որ խորհրդով, որ բանիւ, we continually sin either in thought or word.

Ո՞ր, Ո՛ր a. which? what? որո՞վ իշխանութ̄ք, with what authority? ո՞ր որդի է, who may that child be? յո՞ր իրս եւ յի՞նչ միտս առաքեաց, for what & why did he send? որո՞վ իւիք, by which? with what? յո՞ր վայր, up to where? յորո՞ւմ ժամու, at what hour? ո՞ր աղագաւ, why? for what reason? զորմէ՞ օրէ ասիցէ, & what day does he fix? զո՞ր օրէնք ունի, what law prevails? վ̄ ո՞ր արդար վաստակոց, for what just deserts? որո՞վք երեսօք հալածիցեն, with what effrontery they will drive away? գիտէ զիւրաքանչիւր ոք ը̄ կարգի՝ եթէ ո՛ր ը̄ որմէ իցեն, he knows each one by the order in which he comes; եւ որ այլ or այլն եւս, եւ որ ի կարգին, եւ որ ինչ ի կարգին, & so on, & so of the rest, et cetera, &c.

Որ *conj.* that; որ զի, that, in order that, so that; since, as; կարծեմ որ գայ, I believe that he will come; որ թէպէտեւ ն̄ք վեհք են, although they are superior.

Որակ, աց s. quality; colour; manner, form; -ական a. qualitative; -այեղց a. various, diverse; -անամ, ացայ vn. to be qualified; to be coloured; -յարիւն, to be changed into blood; -արար, -ացուցիչ a. qualifying; -ացուցանեմ va. to qualify; -աւոր a. qualified; -ութն S. Որակ.

Որայ, ոց s. sheaf, bundle; -ս կապել, to lay corn in sheaves, to bind up into sheaves, to tie in bundles.

Որբ, ոց s. orphan, orphan boy or girl; *fig.* a. derelict, desolate, abandoned, destitute; - մնալ ի հօրէ, ի մօրէ, to lose one's father, or mother; - մնալ յումեքէ, to be bereaved, to remain desolate.

Որբանամ, ացայ vn. to become an orphan, to be fatherless & motherless.

Որբանոց s. orphan-asylum. [able.

Որբասէր a. fond of orphans, charit-

Որբար S. Որպէս.

Որբութն s. orphanhood, orphanage.

Որդան S. Որպէս.

Որդոստա s. forum.

Որդունակ ad. as, like, how.

Որդ S. Ուրդ* & Որդն.

Որդան, – կարմիր s. cochineal; kermes; scarlet.

Որդանենի s. nopal, cochineal-tree.

Որդեակ, եկաց s. little child, boy or girl; – իմ, son, my son, my boy.

Որդեբար S. Որդիաբար; –բերութիւն S. Որդեծնութիւն; –գիր, գրաց s. a. adoptive, adopted; առնուլ յ–ս, to adopt as son; սնոյց զնա յիւր –ս, he nursed him like his own son; –գրաբար or պէս ad. adoptively; –գրական a. adoptive; –գրեմ va. to adopt; to affiliate; –գրութիւն s. adoption; affiliation; –զէն a. killing one's progeny; –ծին a. bringing forth a child; –ծնութիւն s. childbirth; procreation of children; –կեր a. eating or devouring its offspring; –կոտոր a. killing or destroying progeny; bereaved of children; –նուէրք, the sacrifice of one's own children; –առնել, to massacre children; –լինել, to be bereaved of one's children, to have had one's children slain; –կորոյս a. having lost one's children; –հայրութիւն s. Sabellianism, Socinianism; –պետութիւն s. uiarchy; –պէս ad. filially; –սէր a. fond of one's son, loving one's children; –սիրութիւն s. paternal, maternal love; –սնոյց a. carefully training one's children; –սպան a. killing one's own child, child-murdering; s. infanticide; –ք, –սպանութիւն s. child-murder, infanticide.

Որդի, դւոյ s. son, child; – Այ, Son of God, Only Son; –ք լուսոյ, խաւարի, the children of light, of darkness; հոդւոյ –, S. Որդեգիր; –ք բրուտից, potters; –ք որդւոց, nephews; – ի հօրէ, from father to son, successively; ըստ հօրն եւ –ն, like begets or produces like.

Որդիաբար ad. filially, like a son; –կան a. filial; –կիցք s. god-sons; sf. god-daughters; –կցիմ vn. to have the same god-father, to be god-sons; –նամ, ացայ vn. to become the son of; to be adopted by; –ատեաց a. hating one's progeny; –ցուցանեմ va. to adopt; to affiliate.

Որդիութիւն s. sonship, filiation.

Որդն, դան. դունք, դանց s. worm, vermin, grub; – երկրի, earth-worm; – փայտի. wood-worm; հնդիկ –, silkworm; – աղեաց or որովայնի, gut-worm, maw-worm; – միայնուկ, երէզ or երիզ –, tape-worm, tænia; – փորոտեաց ձիոց, bots; յորդունս համակիլ, to be full of worms, to be crawling with worms, to swarm with worms; S. Թաթաւիմ.

Որդնալից a. full of worms, crawling, maggotty, rotten; –ծին a. generating or producing worms; – առաջնորդ, Queen-bee; –կեր a. worm-eating; –հար a. worm-eaten, rotten, carious; – լինել, to become or grow worm-eaten; –նման a. worm-like; –պարար a. breeding worms; *fig.* fattening oneself to feed worms; –քանց լինիմ vn. to be worm-eaten.

Որդնեռաց a. all alive, swarming or crawling with worms.

Որդնիմ, եցայ vn. to grow worm-eaten, rotten.

Որդնոտ, ոց a. rotten; –իմ S. Որդնիմ.

Որդնուկ s. cochineal.

Որեար, երոյ s. people, men, folks, persons; աւագ –, nobility, noblemen, gentlemen.

Որզան S. Որպէս.

Որ էն, Որ եսդ s. I Am, He who is, God, the Supreme Being; S. Է, Եմ.

Որթ, ուց s. calf, (*pl.* calves); – դիեցիկ, sucking calf; միս –ու, veal; – խորովեալ, roast veal; մորթ –ու, calf-skin; S. Քեցեմ; – եղանց, fawn, young deer; – ծովային, seal, sea-calf, S. Փոկ; – ոսկի ձուլածոյ, golden calf.

Որթ, ոց s. vine; S. Ջամբիղ; *bot.* colocynthis; coloquintida, bitter apple (purgative); բեր –ոյ, grapes; տերեւ –ոյ, vine-leaf; ուռ –ոյ, vine-tendril; յօտք –ոյ, vine-branches, vine-cuttings; թօթափել or քաղել զտերեւս –ոյ, to strip away the superfluous vine-leaves.

Որթագլուխ a. calf-headed; s. Isis; golden calf of the Israelites; –տունկ s. vine-plant; * –րած s. calf-herd; –ւոր a. basket-carrying; –փայտ s. vine-wood; vine-branch, twig, sprig; –քար s. orthite.

Որթի S. Օրթի.

Որթիկ S. Որթուկ.

Որթիք, թեաց s. *pl.* vines.

Որթոդոքս, աց a. *Gr. w.* orthodox; –ական a. orthodoxical.

Որթոց s. vineyard; stalk of dried vine-cuttings: calf-house.

Որթուկ s. sucking calf, young calf.

Որի, որւոյ s. *zool.* rook.

Որիզ. –ն s. *Gr. w.* oryza, rice.

Որիշ *a.* distinct, separate; different, other; *ad.* separately, apart; – –, separately; distinctly.

Որիւքս *s. zool.* oryx, wild buck.

Ործ, *ոյ s.* belch, eructation, rising of the stomach.

Ործամ, *ացի va.* to belch; to feel inclined to vomit, to retch, to vomit.

Ործացուցանեմ *va.* to cause to belch; to convulse the stomach, to cause to vomit; *-ուցիչ a.* belching, eructive; vomitive, emetic.

Ործկամ, **Ործկամամ** S. **Ործամ**.

Որ կան *s.* things present, the present; *մի վստահիր յ-դ*, do not trust to the present.

Որկէն S. **Որպէս**.

Որկոր, *ոյ s.* œsophagus, gullet, throat; *fig.* gluttony; *զկնի -ոյ երթալ*, to give oneself up to gluttony.

Որկորադահ, *-ժէտ*, *-մոլ a.* gluttonous, greedy, gormandizing, voracious, ravenous; *- լինել*, to be gluttonous, greedy; *-ժէտութիւն*, *-մոլութիւն s.* gormandizing, gluttony, greediness, guttling, voracity; *-թբ ad.* gluttonously, greedily.

Որկորեայ, *րէից* S. **Որկրամոլ**.

Որկորեան *s. pl.* the gluttonous, gluttons.

Որկորուստ S. **Որկրամոլ**, *-ութիւն*.

Որկորստաբար *ad.* gluttonously.

Որկորստանամ S. **Որկրամոլիմ**.

Որկորստութիւն S. **Որկրամոլութիւն**.

Որկրամոլ, &c. S. **Որկորամոլ**, &c.; *-իմ vn.* to abandon oneself to gluttony.

Որձ, *ից a.* male. [the male sex.

Որձակոտոր առնեմ *va.* to destroy

Որձամոլ S. **Արուամոլ**.

Որձատ, *ի s.* capon. [– or *-եայ a.* of –.

Որձաքար, *ից s.* granite; free-stone;

Որձեւէգ S. **Արուէգ**.

Որձի *a.* not castrated, entire.

Որղան or *ղէն s. Gr. w. mus.* organ.

Որմ, *ոյ s.* wall; partition; *- ղորմայն ad.* from wall to wall; in groping, groping along; *քանդել զ-*, to unwall, to dismantle. [*-ք*, masonry.

Որմած *s.* enclosure, fence, precincts;

Որմածակ *s.* loop-hole; *-ծերպք s.* chink, cranny; breach, gap, opening; *-ծու*, *աց s.* mason, brick-layer; *-ծութիւն s.* mason's work, masonry; *-կալ*, *աց s.* curtain or arras, tapestry; *-կան a.* mural; *- շրջանակ*, mural cercle; *-կից a.* neighbouring; *-հատու a.* boring through a wall & passing; *-յեց a.* supported against a wall; *- ծառ*, wall-tree, espalier; *-նկար s.* fresco; *-շարժ լինիմ vn.* to be ruined, to be shaken down; *-շէն*, *շինաց s.* mason; *-րգել a.* walled up, enclosed by a wall; *- առնել*, to shut up within four walls, to imprison; *-րգելոց*, *-փակ*, *աց s.* enclosure, recinct, park, walled-in space; *a.* S. **Որմարգել**; *-փոր*, *աց a.* wall-piercing; *- լինել*, to pierce or bore through a wall; to steal; *-փորութիւն s.* the piercing a wall; theft.

Որմեմ, *եցի va.* to wall, to surround with walls, to close up with masonry, to wall up; to build.

Որմզդական *a.* Jupiter's, belonging to Jupiter; *- դիք*, Jupiter, Jove: Bacchus; *- տօն*, feasts in honour of Castor & Pollux; *- հուր*, sacred fire of the Persians; fire-worship, Persian sect; *- քաղաք*, Diospolis.

Որմզդապէս խաղ *s.* olympic game.

Որմզդիկ *s. bot.* flos Jovis.

Որմզդուհի *sf.* daughter or sister of king Hormisdas.

Որմիզդ, *մզդի s.* Oromizda; Jupiter.

Որմիսկ, *մսկի s.* nose- or ear-ring.

Որոգայթ, *ից s.* snare, trap, net, springe; ambush, ambuscade; S. **Լարեմ**; *անկանել յ-*, to fall into a snare; S. **Ըմբռնիմ**; *լարել զ- եւ ի նոյն հարկանիլ* or *շաղիլ*, to fall into one's own snares; *- դնել ումեք բանիւք*, to convict a person by his own words; *-ադիր*, *դրաց a.* setting or laying a snare; lying in wait; cunning, deceitful; *-աշատ a.* very perilous, most dangerous; S. **Բազմորոգայթ**; *-ապատրաստ a.* circumspective, cautious, prudent; *-արան s.* place full of snares, dangerous place; *-եմ*, *եցի va.* to set or lay snares or traps, to entrap; to wait in ambush for, to waylay; to surprise, to deceive; *-իմ vn.* to fall into a snare, to be caught, taken in a net; *-ող a.* lying in vait.

Որոթ *s.* liquid-measure, liquidometer; cyathus, (Roman measure, 12 ounces).

Որոճ, *ք s.* rumination, chewing the cud; *fig.* thought, meditation, reflexion; *- ածել*, *բերել յ-* S. **Որոճեմ**; *ազգի ազգի -ս որոճել*, to ruminate or meditate upon, to think over, to revolve in one's mind; *-ալից a.* well dilucidated, clear, distinct; *ad.* S. **Որոճողաբար**; *-ամ* S. **Որոճեմ**; *-ային a.*

ruminant, ruminating; *-ան* S. Որոճ; *-եմ, եցի, -իմ, եցայ vna.* to ruminate, to chew the cud, to chew again, to rechew; *fig.* to ruminate, to think, to muse on, to ponder; **-կամ* S. Յօրանջեմ; *-ող a.* ruminant; *-ողաբար ad.* ruminatingly, in a ruminating manner; distinctly, lucidly, clearly, plainly; *-ողութիւն, -ումն* S. Որոճ.

Որոմն, *ման s. bot.* aira, hair-grass, kockle; darnel, zizania, tares; weeds; *- ցանել fig.* to sow dissension, to create differences; *-ացան s.* sower of tares; *fig.* devil, sower of strife.

Որոնանամ, *ացայ vn.* to get dried up.

Որոնեմ, *եցի va.* to seek, to search, to inquire after or into, to make search, to ferret, to investigate, to rummage: to louse; *- զերկիր, զքաղաք,* to explore, to spy out.

Որոնող *a.* seeking, inquiring.

Որոնումն *s.* search, inquiry.

Որոշ *a.* distinct, separate, different; decisive, precise, clear; evident, certain; *-ք s.* step, stair, round; *-աբար, -ակի ad.* distinctly, clearly, plainly; decisively, positively, precisely; separately, specially; *-ական a.* disjunctive; *-եմ, եցի va.* to distinguish, to discern; to divide, to separate; to decide, to determine; to specify; to choose, to select; to excommunicate; *-իմ vn.* to detach or separate oneself; to be excommunicated; *-իչ, -ողական a.* definitive, determinative, distinctive, decisive; *-ողութիւն, -ութիւն, -ումն s.* distinction, division, separation; decision, definition, determination, resolution; difference; segregation; *-ումն յեկեղեցւոյ,* excommunication; *չորս որոշմունք տարւոյն,* the four seasons of the year; *-ումն առնել,* to come to a decision, to make up one's mind.

*Որոշտամ S. Յօրանջեմ. [away with.

Որոշտեմ, *եցի va.* to destroy, to do

Որոջ, *աց s.*lamb; *-ակ* or *իկ s.*lambkin.

Որովայն, *ից s.* belly, paunch; womb, uterus, matrix; *պտուղ -ի,* fruit of the womb, child; *հերձումն -ի,* gastrotomy; *կարան -ի,* gastroraphy; *կերակուր -ի,* * belly-timber; *յագուրդ -ի,* bellyful; *ծառայ -ի,* gastrolater, fond of one's belly, dainty; *կաղ յ-է մօր իւրոյ,* born-lame, lame from the womb; *խճողել զ-,* to cram or stuff one's belly or guts, to glut oneself; *գնալ ի վերայ -ի,* to go upon its belly, to crawl along; *անկանել ի վերայ -ի,* to fall down flat on the face; *ա̃ծացուցանել զ-ն,* to make a god of the belly; *որոց Ա̃Ծ -ն իւրեանց,* whose God is their belly; *ցաւէ - իմ,* my stomach aches.

Որովայնագնաց *a.* creeping, reptile; *-զգեաց a.* what she carries in her womb; *-ժետութիւն s.* gastronomy; *-ժէտ s.* gastronomist, epicure; *-խօս* S. Որովայնակոչ; *-ծութիւն s.* flux, laxity, looseness, diarrhœa, scouring; *-կոչ s.*ventriloquist; Pythoness; *-կոչութիւն s.* ventriloquism, –quy; *-հմայ s.* gastromancian; *-հմայութիւն s.* gastromancy; *-մաշկ s.anat.* peritoneum; *-մոլ, աց s.* gastromaniac; *-մոլութիւն s.* gastromany; *-պաշտ s.* gastrolater, belly-god; *-պաշտութիւն s.* gastrolatria; *-պարար, աց a.* pampering one's belly, addicted to intemperence, gluttonous, guzzling; *- լինել,* to pamper oneself, to be a greedy-gut, to be given to over feeding, to gormandizing or to gluttony; *-պարարութիւն s.* gormandizing, gluttony, voracity; *-սէր a.* thinking only of eating, gluttonous; *-սող a.* abdominary; *-ցաւութիւն s.* colic, bowel complaint; gastralgy; *-ցուցանեմ va.* to form a vase with a large belly; to make a very large or capacious vase. [because.

Որովհետեւ *conj.* since, as, whereas,

Որոտ, *ք s.* thunder; *- ը -, -ադոչ, -ալից a.* thundering; *-աձայն s.* thundering noise, rumbling, roll; *-ամ, ացի vn.* to thunder, to rumble, to roar; to detonate; *-ացող կազ,* explosive gas; *-ընդոստ a.* thundering; *ad.* frequently thundering; suddenly rumbling; *-իւն, -ումն s.* thunder; S. Թընդիւն; *որդիք Որոտման,* Boanerges, sons of Thunder. [cob; S. Ցին.

Որոր, *ի s. zool.* sea-mew, sea-gull,

Որորան, Որորոց, Որոց, *աց s.* cradle; S. Նիրհեմ. [to lull to sleep.

Որորեմ, *եցի va.* to cradle, to rock,

Որորք *s.* by-by, lullaby.

Որչափ, *ից, -իք, եաց, -ոյք, ոյց a.* how much, how many, how; as much as; *- եւս? - եւս առաւել?* how much more? *- անգամ?* how many times? *- ժամանակ?* how long? *- յիս է,* as much as in me lies, my best; *- կարեմ,* as much as I can; *- հնար է,* as much as possible; – եւ մեծատուն իցէ, however rich he may be; այնչափ յարգեմ զնա – զքեզ, I esteem him as much as I do you; եւ – յառաջ մատչէր, in proportion as he advanced; զորս – ոք հաւաստագոյն քննեսցէ, the more one sifts or investigates them, the more one...; – ի կենցաղումս կեամ, while I breathe this mortal breath; յ–ից զրկեցեր զանձն քո բարութեց! of how much you have deprived yourself! – ծնեալ էր զիս մայր իմ՝ այսպէս հանգիստ եւ անդորր քուն ոչ է եղեալ, never since my birth did I sleep so well; – մարդիկ, նոյնչափ կարծիք, as many men, as many [minds.

Որչափութիւն s. quantity.

Որպակ S. **Որպէս**.

Որպէս ad. as, the same as, like, almost, according to, conformably, how; when; – զի, in order that, that, to the end that, so that; because, for; – թէ, as if, as though; – զիարդ եւ իցէ, at all events, no matter what happens; – զիարդ եւ կամք իցեն, however they may wish, in whatever way one may wish it; մարդոյ – խոտոյ են աւուրք իւր, the days of man are like grass.

Ո՛րպէս, **Որպէ՜ս զի** int. how! what! indeed! – առանց քննելոյ են դատաստանք նր, how unsearchable are His judgments! –, մեռա՞ւ ուրեմն, what! he is dead!

Որպէսն s. the why, the wherefore.

Որպէտ a. no matter which.

Որպիսի, սւոյ, սեաց a. what; such that; – ինչ, as, such as, for instance; – ինչ իցէ ողջոյնս այս! what manner of salutation this might be! գիտես – ինչ տօնքն էին, you know what those festivals were; – եւ իցէ, whatever, whatsoever.

Որպիսութիւն s. quality, condition, state.

Որջ, ոց s. den, lair, kennel, burrow, hole; – աղուեսու, fox-hole.

Որջաբար ad. cave-like, like a cavern; –ձեւ a. den-like; –մուտ լինիմ vn. to retire to its den; –նամ, ացայ vn. to hide in a hole, to go to earth, to crouch or squat in a kennel; *fig.* to nestle, to creep into, to hide oneself; –սոյզ a. hiding in caves or burrows; –րան s. hiding-corner, lurking-place; [S. **Որջ**.

Որջիլ, ջլաց S. **Ոջիլ**, &c.

Որջլալից a. lousy, swarming with lice.

Որս, ոց s. chase, hunting, hunt, sport; prey; venison, game; զբօսանք –ոյ, field-sports; եղանակ –ոյ, shooting-season; այր հմուտ –ոյ, skilful hunter, a good sportsman, a mighty huntsman; պահապան –ոյ, game-keeper; – ձկանց, fishing, fishery; – թռչնոց, shooting, fowling; – աղուեսուց, fox-hunting; – վագերց, tiger-hunting; յ– հեծանել, to go a hunting or shooting; յ– ածել, to shoot wild beasts.

Որսաբանեմ, եցի va. to spy into or surprise a person's sentiments, to draw a person out, to cause a person to give involuntary evidence; –լից S. **Որսաշատ**; –կան a. hunting; s. S. **Որսորդ**; շուն –, hound, greyhound; բազէ –, trained hawk; թռչուն –, bird of prey; ձի –, hunter; –կից s. hunting- or fishing-companion.

Որսամ, ացայ or ցի va. to chase, to hunt, to go a hunting or shooting, to shoot; *fig.* to try or endeavour to win or to seduce, to wrap up or involve in snares, to surprise, to entrap; – հաւս, to fowl; S. **Ջուկն**; աղուէս –, to hunt a fox; – զհոգիս, to prey upon souls; – զոք, to catch or entrap a person, to insnare; *fig.* to captivate, to win; to entice, to attract, to allure, to flatter; – զսիրտ ուրուք, to gain a person's heart; – զոք բանիւ, to win a person with fair speech; – ինչ բանս ի բերանոյ ուրուք, to entangle a person in his own words; – զպատեհութիւն աւուրց, to watch the propitious moment or favourable occasion; – փառս կամ պատիւս, to go in search of honour or glory.

Որսայս, &c. S. **Յորսայս**, &c.

Որսամասն s. part of the produce of the chase.

Որսանք s. chase, hunting; hunting or fishing implements; *fig.* trap, trick.

Որսաշատ a. abounding in game; –պետ s. chief huntsman; –սէր, –տենչ a. fond of the chase, sportsman; –սիրութիւն s. love of sporting; –սուն a. full of game; –րան s. hunting-ground, chase; –փոխ լինիմ vn. to change the hunting-field, or the fishing-place.

Որսիկ s. small game.

Որսող s. hunter; *fig.* devil.

Որսորդ, աց s. hunter, huntsman, venator; – ձկանց, fisher, fisherman, piscator; կին –, huntress; – բանից, a pryer into other person's thoughts.

Որսորդաբար *ad.* like a hunter; *-խաբ* *a.* deceiving a hunter or angler; *-կան* *a.* S. Որսական; *-ն* *s.* the chase, the hunting art; *-պետ* *s.* chief huntsman, Master of the hounds. [S. Որս.

Որսորդութիւն *s.* hunting; shooting;

Որսօն, *ք* *s.* hunter; game-keeper.

Որրան, **Որրոց** S. Որորան. [ish.

Որցեմ, *եցի* *va.* to enrapture, to rav-

Որփէական *a.* Orphean.

Որփէոս *s.* Orpheus.

Որքան S. Որչափ; *-իցս անգամ* *ad.* how many times; *-ութիւն* *s.* quantity.

Որքին, **Որքիւն**, *քեան* *s. med.* herpes, tetter, ring-worm, impetigo; *-ոտ* *a.*

Ու *conj.* and, &. [herpetic, scabby.

*****Ուղեմ** S. Կամիմ.

Ութ, *ից* *a.* eight; *ութիցս քսան*, eightscore; *յամի Տ̃ն հազար - հարիւր եօթանասուն եւ -*, in the year of our Lord eighteen hundred & seventy eight, 1878.

Ութածալ *a.* in-octavo, 8vo; *-ղի* *a.* octachord; *-մասնեայ* or *նի* *a.* composed of eight parts; *-մեայ*, *-մեան*, *ութեմեան* *a.* octennial; *-մսեայ* *a.* eight months old; *-նիստ* *s.* octahedron; *-նիւ* *s.* octophorum; *-նկիւն* *s.* octagon; *-նկիւնի* *a.* octagonal, octangular; *-ստիճանեայ* *a.* having eight steps or stairs; of eight degrees or orders; *-չեայ* *a.* octonocular; *-պատիկ* *a.* octuple; *ad.* eight-fold, eight times as much; *-վանկ* *s. gr.* octosyllable; *a.*

Ութդիմի *a.* octohedrical. [-bic.

Ութեակ, **Ութերեակ**, *րեկաց* *a.* eight, octonary; eighth; the number eight; eight days.

Ութերորդ, *աց* *a.* eighth, 8th; *ad.* eighthly; *s.* octant; *- ձայն* *mus.* octave; *-եմ*, *եցի* *va.* to repeat eight times; to pay or to take the eight.

Ութեքեան *a.* all the eight.

Ութեւտասն *a.* eighteen; *-ածալ* *a.* in-18mo; *-ամեայ* *a.* eighteen years old.

Ութթեւեան *a.* eight-winged.

Ութիջեան *a.* eight-columned; *-ն Որոգինեայ*, Ottapla.

Ութիցս *ad.* eight times.

Ութկանգնեայ *a.* of eight cubits.

Ութոտուի *s. zool.* octopus.

Ութուտասն *a.* eighteen; *-ամեայ* *a.* - years old; - years since; *-երորդ* *a.* eighteenth, 18th; *-եքեան* or *քին* *s.* the whole eighteen.

Ութպատիկ S. Ութապատիկ.

Ութսիւնակ *s.* octostyle.

Ութսնամեայ *a.* octogenary.

Ութսնաւոր *a.* containing eighty.

Ութսներորդ, *աց* *a.* eightieth, 80th.

Ութսուն, *սնից* *a.* eighty.

Ութտերեւեան *a.* octopetalous.

Ութօրեայ, *րէից* *a.* of eight days;

Ուժ S. Ոյժ. [*-օրէք*, *էից* *s.* octave.

Ուժաբանութիւն *s.* dynamics; *-թափ* *a.* exhausted, drooping, faltering; *-չափ* *s.* dynamometer; *-տու*, *տաց* *a.* strengthening, fortifying, corroborating; *-ւոր* S. Ուժեղ, &c.

Ուժգին *a.* strong, great; violent, impetuous, vehement; - or *-ս* *ad.* strongly, vigorously, violently, vehemently; *-ս գանել*, to beat violently, unmercifully; *- առնուլ*, to take by force; *-ս ակնարկել*, to eye disdainfully, to regard ferociously; *-ս ընթանալ*, to be swift-footed, to run swiftly.

Ուժգնաբար, *-գոյն*, *-կի* S. Ուժգին *ad.* *-նամ*, *ացայ* *vn.* to gather strength, to get strong, to grow stronger, to be strengthened; to become prevalent, to predominate, to prevail over, to domineer; *-պէս* S. Ուժգին *ad.*; *-պիրկ* *a.* bound tightly; *-սիրտ* *a.* dauntless, fearless, courageous, valiant, intrepid; *-ցուցանեմ* *va.* to corroborate, to strengthen, to fortify; to give more intenseness, to augment, to increase; to render violent, impetuous.

Ուժգնութիւն *s.* vehemence, impetuosity, fury, violence, heat, ardour, intensity; force, strength, energy, vigour; efficacy, efficaciousness.

Ուժեղ, *աց* *a.* strong, robust, vigorous; valorous; powerful; *-ակ* S. Ուժեղ; *-անամ*, *ացայ* *vn.* to fortify or strengthen oneself; *-ութիւն* *s.* force, vigour, power.

Ուժեմ, *եցի* *vn.* to have strength, to be able, to resist; to oppose. [strong.

*****Ուժով** S. Ուժեղ; *-անամ* *vn.* to get

Ուլ, *ուց* or *ոց* *s.* kid; fawn; *-ենի* *s.* kid-skin; *-իկ* *s.* young kid.

Ուլն, *լան*. *լունք*, *լանց* *s.* neck; - or *ուլունք* *s.* pearl necklace; Venetian pearls, bead, glass-bead, bugle: knuckle-bones, cockle; *զուլամբ երթալ*, to fall headlong, head-foremost, to tumble, to fall; *fig.* to be plunged in sensuality; to be sunk in debauchery,to wallow in voluptuousness.

Ուլնադելութիւն *s.* stiff-neck, pain in the neck; *-խաղաց s.* dicer; cockle-player; *-փող s.* vertebral region, back & neck.

Ուլխ S. Ուղխ, &c.

Ուխտ, *ից s.* vow; wish, desire, prayer; compact, covenant, agreement; alliance, pact, treaty; order, congregation, comunity; clergy, churchmen; pilgrimage; *- աղի*, everlasting covenant; *-ք եւ դաշինք*, conditional promise, alliance; *մատեան -ի*. Holy Writ, the Bible; *տապանակ -ի*, the ark of the Covenant; *հին եւ նոր -*, the Old & the New Testaments; *- հաւատացելոց*, Christians; *- եկեղեցւոյ, մանկունք -ի*, clergy; *- կանանց*, nunnery; *-ի տեղիք*, holy places, sanctuaries, relics; *պարզ, հրապարակական, անլուծանելի -*, simple, solemn, indissoluble vow; *անխորհուրդ, անխոհեմ -*, indiscreet, imprudent vow; *- դնել*, to make a vow, vows; *- դնել ողջախոհութե̄*, to make a vow of chastity; *-ս կռել հրապարակաւ*, to make a solemn treaty; *- դնել* or *յ-մտանել ը̄ ումեք*, to make a treaty, or an alliance with any one, to be in treaty for; *կնքել - հաշտութե̄, - հաստատութե̄ առնել*, to make peace; *կալ յ-ին*, to remain faithful to one's vow; *կատարել զ-ն*, to accomplish one's vow; *անցանել զ-իւ, ջրել զ-ն, ապախտ առնել զ-իւր*, to break or violate one's vow; *անօրինել զ-ն*, to dispense with or exempt from a vow; *-իւք խնդրել*, to desire ardently, to long for eagerly; *երթալ յ-*, to go on a pilgrimage; *զ-ս իմ կատարեցից*, I will accomplish my vow.

Ուխտագնաց *s.* pilgrim; *-ութիւն s.* pilgrimage; *-դիր, դրաց a.* making a vow; being under a vow, Nazarean; allied, confederated; *- լինել*, to make a vow; to conclude a treaty; *-դրեմ, եցի vn.* to form an alliance or confederacy, to league; *-դրութի s.* making a vow; concluding a treaty; vow; profession; wish, desire; *-դրուժ, -դանց, ից s.* violator or breaker of a vow, of a convention; infringer, transgressor, offender; *a.* false-hearted, unfaithful, perfidious; *-դանցեմ vn.* to break or violate one's vow; *-դանցութի s.* violation of a vow, of a convention, contravention, breach, infraction of treaties; transgression; *-կալ, աց a.* observing, keeping a vow or convention, faithful, true, loyal, true-hearted; *-կան a.* votive; *-կատար a.* accomplishing one's vow; *-կից s.* companion in a vow; ally, confederate; *-նենգ*, &c. S. Ուխտազանց, &c.; *-պահ, աց* S. Ուխտակալ; *-պահութիւն s.* accomplishment, observance of a vow or convention, fidelity; *-տէր* S. Ուխտակալ; *-տեղի s.* sanctuary, holy place; *-րան s.* place where one makes a vow or convention; *-րար a.* complaisant, obliging, affable; *-ւոր a.* that has made a vow; allied; Nazarite; professed (monk or nun); *s.* pilgrim; *-ւորիմ, եցայ vn.* to vow, to devote or dedicate oneself to God; *fig.* to deprive oneself of, to abstain from; *-ւորութիւն s.* consecration, state or condition of a Nazarene, of a monk; vow, profession; pilgrimage.

Ուխտեմ, *եցի va.* to vow, to make a vow; to take the vows, to profess; to make or conclude a treaty, or covenant; to confederate, to enter into a mutual obligation; *- նուէրս*, to promise offerings; *ուխտեալ a.* professed (monk or nun).

Ուծակեր *a.* vegetarian; *-նամ, ացայ vn.* to cool down, to be estranged; to remove, to go out of, to abandon, to fail; *-ցուցանեմ va.* to cool, to damp, to estrange; to avert, to remove.

Ուղ, *ք s.* stairs; bridge; way or passage; S. Մուծ. [*կաւոր*, &c.

Ուղարկաւոր, Ուղարկեմ S. Յուղար-

Ուղեգնաց, *աց s.* traveller, passenger; *-ութի s.* travelling, journeying.

Ուղեդարձ *s.* return from a journey or voyage.

Ուղեկեալ *a.* returning from a journey or voyage, travelled.

Ուղեկից *s.* fellow-traveller, --passenger; *-ք*, retinue, train, attendants, suite, cortege; *- լինել* or *-կցիմ, եցայ vn.* to travel together, to accompany, to go with, to follow; to convoy; *-կցութի s.* travelling companion, accompanying, following, company; convoy.

Ուղեղ, *ուղղոյ s.* brain, brains; marrow; S. Թափեալ; *սենեակ ուղղոյ*, skull; *- ի գլուխ ունել*, to be judicious, in one's right senses; *մինչեւ ց-ոսկերաց*, to the very marrow of the bones; *-ական թթուուտ s. chem.* cerebric acid; -ային a. cerebral; medullar, medullary.

Ուղեչափ s. odometer.

Ուղերձ, ի s. gift, present, homage; address; - մատուցանել, to present an address; -եմ, եցի va. to make a present, to present, to offer, to give; to address; to push forth, to produce; to attract, to win with gifts, to seduce; to persuade, to induce; -ումն s. extension.

Ուղեցոյց s. guide, escort; itinerary; *mech.* sector-guide; - օտարականի, cicerone, guide; - լինել, to guide, to escort, to conduct.

Ուղեւոր s. traveller; passenger; ի ձեւ -ի, in travelling trim; -ական a. travelling; -եմ, եցի va. to guide, to conduct, to direct in the way, to put on the way; to send, to despatch, to forward; -իմ, եցայ vn. to set out on a journey, to start, to go to travel, to travel, to take a journey, to journey; -ութիւն s. journey, travels; itinerary; - ը̅ ցամաք կամ դարձ, the journey there & back; - ը̅ ծով եւ դարձ, the voyage out & home; ծախք -թեան, travelling expenses; ուղեւորիլ զանդարձն -, to go-one's last journey.

Ուղեշ, աց or ից s. branch, bough; shoot, slip; -ք եղջերուաց, tiers of the horns of deer, antlers; յապաւել զ-ս, to prune, to lop, to trim off the superfluous branches; -արձակ a. branched, branchy.

Ուղի, ղւոյ s. road, way, route, journey; passage; յ- արկանել, to send on a voyage, to start a person on a journey; յ- անկանել. ուղւոյ լինել, to set out, to start, to leave, to depart, to go away.

Ուղիղ. ուղղոյ a. right, straight, direct, vertical, upright; correct, accurate; *fig.* right, just, honest, loyal, equitable; *ad.* directly, straightly, vertically; uprightly, rightly, justly, well; s. S. **Ուղեղ**; - գիծ, right line; - անկիւն, right angle; - սիրտ, honest, loyal heart; - միտք, upright mind, just judgment; - առնել, to smooth, to prepare; to make ready the way; S. **Ուղղեմ**; - գնալ ի նպատակն, to come to the point, to aim at; - վարդապետել, to indoctrinate, to instruct in sound principles; - դատեցար, thou hast rightly judged.

Ուղխ, ից s. mountain stream, torrent, flood; ravine; -ք հոսանաց, հեղեղաց, torrents; -ք փափկութեան, river of pleasures; -ք արեան, a river of blood; իջին յաչացն -ք արտասուաց, he shed a flood of tears.

Ուղխաջուր s. torrent-water; -ք, torrents; - հեղեղատ, a flooded or swollen torrent; -ցան a. inundating, overflowing; -ւոր a. having small torrents.

Ուղխեմ va. to inundate; -իմ vn. to overflow.

Ուղխինահոս a. rushing like a torrent; torrential.

Ուղխօրէն ad. in torrents, torrentially.

Ուղկեան a. palm-long, four-inched, four finger's deep.

Ուղղաբան, &c. S. **Ուղղախօս**, &c.; -բար ad. rightly, well; sensibly, judiciously; -բարոյ a. good, just, upright, honest; -բերձ a. high and straight; well-shaped, straight, tall; գնալ -հասակաւ, to go haughtily, to hold one's head high; -բոյն s. brain-cavity; skull; -գիծ a. rectilineal, –lineous or –linear; -գիր a. correct, written correctly; s. orthographer; -գնաց a. walking upright; *fig.* walking in uprightness, full of rectitude, virtuous; -գնացութիւն s. orthodromy; -գործ a. well-doing, just; upright; -գրական a. orthographical; -գրեմ va. to correct, to rectify, to set right, to spell; to write correctly; -գրութիւն s. correction, rectification; *gr.* orthography; -դատ a. of right or just judgment, judging equitably, just, right; -դատութիւն s. sound, correct or right judgment, good sense; -դաւան, ից a. orthodox, catholic; -դրիմ vn. to become, to befit; -լից a. marrowy; pithy; plump, fat, greasy; -խոհ, &c. S. **Ողջամիտ**, &c.; -խօս, աց a. speaking well, correctly or justly; -խօսեմ, եցի va. to speak correctly or properly; -խօսութիւն s. orthology; -ծեմ va. to conduct directly; -ծուծ a. whose marrow is dried up; - առնել, to consume or suck the marrow; - առնել ցաւոց զոսկերս, to torment, to excruciate, to torture; -կան a. right, direct; s. *gr.* nominative; -կի a. right; *ad.* rightly, directly; correctly; -կշիռ S. **Արդարակշիռ**; -կտուր a. cut quite straight; -կցեմ va. to reunite well; -կտուց a. straight-beaked; -համբոյր S. **Ուղղա-**

դաւան ; -հայեաց *a.* perpendicular ; normal ; -գիծ, plumb-line ; -հայեցութիւն *s.* perpendicularity ; -հաւատ, ից *a.* orthodox ; -հաւատութիւն *s.* orthodoxy ; -ձայնութիւն *s.* correct pronunciation ; -ձեւեմ *va.* to direct ; to rectify ; S. ուղիղ Հաստատեմ ; -ձիգ *a.* in a direct line, direct, straight, vertical, perpendicular, upright ; -ձգութիւն *s.* perpendicularity ; -մարզութիւն *s.* orthopedy ; -միտ, մտաց *a.* sound- or right-minded, judicious, sensible, honest, upright ; -մտութիւն *s.* good sense, probity, integrity, honesty, sagacity ; -ղին *a.* cerebral ; -նկիւն *s.* orthogon, rectangle ; -նկիւնի *a.* orthogonal, right-angled, rectangular ; -շարժ *a.* moving straightly or evenly ; -շաւիղ *a.* straight (road) ; walking upright ; -շնչութիւն *s. med.* orthopnœa, orthopny ; -շունչ *a.* blowing straight ; -չափ *s.* square ; cathetometer ; կաղ -, bevel ; -պէս *ad.* right, rightly, well ; -ջերմ *s. med.* cerebral fever, brain-fever ; -սացութիւն *s.* sound doctrine ; -սիրտ *a.* single-hearted, upright, straightforward ; -ւորեմ S. Ուղղեմ ; -փալլոս *s.* ithyphallus ; -փառ, աց, -փառահաւատ *a.* orthodox, catholic ; -փառութի *s.* orthodoxy, catholicism ; -քննին *a.* searching the truth.

Ուղղեակ, եկի *s.* rudder, helm ; regulator ; S. Ղեակ.

Ուղղելի *a.* corrigible.

Ուղղեմ, եցի *va.* to make straight, to trim, to straighten ; to erect, to raise, to hold up ; to address, to direct ; to conduct, to govern, to rule ; to correct, to rectify ; to correct, to reclaim, to improve, to reform, to make better, to amend ; - զգնացս, զվարս, to regulate one's conduct or actions ; to repent, to amend ; - զսխալանս, to confess one's errors, to redeem one's faults ; - զբան, զխնդիր, to address, to direct one's words to, to question ; ատեան -, to assemble or convoke a council ; նիզակ ումեք -, to hurl a javelin at ; - զկայմ *mar.* to mast.

Ուղղընթաց *a.* straight (road) ; *fig.* just, virtuous.

Ուղղիչ *s.* corrector ; reformer ; rector, director ; conductor, leader ; driver, coachman ; steersman, helmsman ; S. Ղեակ ; *mech.* regulator, governor, moderator.

Ուղղորդ, աց *a.* straight, direct, perpendicular ; *ad.* directly, quite straight, perpendicularly, apeak ; -ութիւն *s.* perpendicularity.

Ուղղութիւն *s.* direction ; regularity ; *fig.* rectitude, uprightness, integrity, justice, equity ; correction, rectification, adjustment, amendment ; redress, reformation ; direction, tendency ; - վարուց, moral tendency, conduct, morality, morals ; - բարուց, correction of morals ; Գիրք -թեց, the Book of *Jasher* ; ածել յ-, to reclaim, to correct ; յ- գալ, to be reclaimed, corrected, to repent.

Ուղուկ, ղկի *s.* palm, hand, hand's-breadth, four inches.

Ուղտ, ուց *s.* camel ; մատակ -, she-camel ; տաճիկ -, dromedary ; զ-ուղձայն ածել, to bellow like a camel ; -տապան *s.* camel-keeper ; camel-driver ; -ափուշ *s. bot.* pine- or golden-thistle ; -աքաղ *s.* chimæra, fabulous monster half camel half deer ; -ենի *s.* camel-skin ; -երամակ *s.* drove or multitude of camels.

Ուղփ S. Արփի ; -աճեմ, -եան *a.* celestial, luminous, shining ; supreme.

Ումեկ *s.* zest, relish, much sweetness ; -աւոր *a.* kind, bountiful, beneficent.

Ումպ *s.* drinking, drink ; drinking-bout, draught, sip, gulp ; ըմպել - առ -, to sip ; թէպէտեւ յ- էր, although he was about to drink.

Ումպէտ, Ում եւ պէտ *a.* useless, worthless, futile, flimsy ; whatever, whatsoever ; *ad.* uselessly.

Ույդ, Ոյդ *s.* god of hell, Pluto.

Ուն *s.* having, taking, hold ; S. Ոյն.

Ունակ, աց *a.* having, containing ; -աբար *ad.* habitually ; -ական *a.* habitual ; habituated, inured ; innate, inborn ; -անամ, ացայ *vn.* to habituate, to accustom oneself ; -ացուցանեմ *va.* to habituate, to accustom ; -ութիւն *s.* S. Ուն ; habit, custom, accustoming, routine, practice ; -թք *ad.* by routine, by rote ; - -թք յաղթի, custom conquers custom.

Ունայն, ից *a.* empty, void ; vain, useless ; *ad.* in vain, vainly ; *s.* vacuum, void, vacuity.

Ունայնաբան, &c. S. Ընդունայնաբան, &c. ; -բար *ad.* vainly, to no purpose, uselessly ; -բոյս *a.* unfruitful, unprofitable ; -խոհ *a.* given to futile or vain thoughts; *-խոյզ a.* seeking useless things; *-կրօն a.* of vain religion; *s.* miscreant; *-հանդերձ a.* clotheless; *-հաւատ, ից a.* of false religion, infidel, misbelieving; of little faith, incredulous; *-ձայն բան, -ձայնութի s.* word or discourse void of meaning; chatter; erroneous doctrine; *-ձեռն a.* empty-handed; *ad.* with empty hands; *-միտ a.* empty-headed, *addle-headed, giddy; *-մտութիւն s.* empty-mindedness, senselessness, vanity, emptiness; *-նամ, ացայ vn.* to become empty, to be emptied; to vanish, to vanish or pass away, to go off in smoke, to disappear; to be deprived of, to remain without; to be debased, humbled; *-պարծ a.* vain, proud, vainglorious; *-ջան* S. Ջրաջան; *-սէր a.* vain, fond of vanities; *-սիրութի s.* love of vanity; *-վաստակ* S. Ջրավաստակ; *-վար, -րուեստ a.* attached to vain things, applying oneself to futilities; *-ցուցանեմ va.* to empty; to render vain or useless, to do away with; *- զանձն*, to be annihilated, to bow down to the dust, to debase or humble oneself; *-ցուցիչ a.* rendering vain; *-փառ a.* vainglorious.

Ունայնութիւն *s.* vanity; inutility, futility; *-թե պաշտամունք*, superstition; *- -թեց, ամ ինչ ունայն է*, vanity of vanities, all is vanity.

Ունդ, *ընդոց s.* chaff, straws, trifle.

Ունդ, *ընդոց s.* pulse, legume; grain, corn; *fig.* progeny, descendants; *-ակեր a.* feeding on legumes, vegetarian.

Ունելի *a.* holding, taking.

Ունելիք, *լեաց s.* tongs; pincers, pliers; nippers; snuffers; S. Մաղխիլ; *- խեցգետնոյ*, claws; *- շաքարի*, sugar-tongs; *- վիրաբուժից*, forceps; *- վարսավիրայի*, curling iron, curling tongs.

Ունելութիւն *s.* possession, dominion.

*__Ունետէր__ S. Կանամբի.

*__Ունեւոր__ *a.* rich; *-ուի s.* richness.

Ունիմ, *կալայ, կալ vn.* to have; to take, to hold, to possess, to occupy, to enjoy; to take, to stop, to retain; to seize upon, to become master of, to subject, to subdue; to contain, to enclose; to carry, to support, to sustain; to relate to, to refer to; to be able, to know how; *- առ, իբրեւ*, to esteem, to repute, to take for, to look upon as, to regard as; *- զտեղի*, to stand instead of, to supply the place of; *- զոք*, to stop one, to seize; *- զզգուշութի*, to take care, to watch; *- ի մտի*, to form a design or project, to propose to oneself, to think to; to retain; *զառաջս -*, to oppose, to resist, to impede, to hinder; to stand or go before; *զդէմ -*, to make head against, to face, to resist, to oppose, to fight; *- առ իւր զխորհուրդս*, to keep another's secret; *- զտունն*, to maintain the honour of the house; *պինդ - զխոստովանութի*, to keep the faith; *ի վայր - զբարկութի*, to refrain from anger, to control one's anger; *գութ - զմէնջ*, to have pity on us; *- զաղանդ, զուսումն*, to follow the doctrine, to be of the sect of; *ոչ առ ստուս ունիմ զձեզ*, I do not take you for liars; *զանձինս առ իմաստունս ունէին*, they thought themselves wise; *իբրեւ զմարգարէ ունէին զնա*, they looked on him as a prophet; *սրտմտութի կալաւ զնա*, he was enraged; *զի՞նչ ունիս առնել*, what have you to do? *կա՛լ զնա զեղջերացն*, take it by the horns; *հրամայեցին նմա - զգլուխ բազմականին*, they gave him the highest place at the feast; *տենդն կալաւ զնա*, the fever has seized him, he has caught a fever; *ունիմ ի Վենետիկ քսան եւ չորս ամ*, I stayed twenty-four years in Venice; *ահ կալաւ զիս*, fear seized me; *ի բանի մի ունիք*, never mind, do not care for that; *- ունէին իւղ՝ այլ...*, they had indeed oil, but...; *խօսել կալաւ*, he began to speak; *կալարուք զկիրճս ջրոցն*, seize the canals; *դիպող պատասխանեօք ունի զբերանս նց*, he silences them with opportune replies; *խօսիլ ոչ ունիմ, ոչ ունիմ ասել*, I cannot speak, I do not know how to speak; S. Խորհուրդ, Շնորհ, &c.

Ունծայ, *ի*, **Ունկի**, *կւոյ s.* ounce.

Ունկն, *կան s.* ear; *ունկունք*, handle; S. Ականջ; *- դնել, մատուցանել*, to give one's ear to, to lend an ear to, to listen, to hearken, to be attentive; *խօսել յունկանէ*, to speak in one's ear; to whisper; *- արկանել*, to obey; *չդնել յունկան*, to disobey; *զոր լուայք յունկանէ*, what has been confided to your year; *եհաս յ- նր*, it reached even his ears; *- դիք*! listen! attention! S. Թմբուկ.

Ունկնակալուր S. Ականջակալուր; *-խից a.* shutting one's ears; disobedient, contumacious; *-կան a.* auricular; *-կապիճք s.* concha, pavilion of the ear; *-մուտ a.* entering by the ear; *s.* earwig, forked-tailed insect; *-ցաւ s.* earache, otalgy; *-ւոր a.* ansated, having an ear or handle.

Ունկնդիր, *դրաց s.* auditor, listener, hearer; *a.* listening, obedient, docile, submissive; *-ք*, auditory, audience, the public; *- լինել* or *-դրեմ, եցի vn.* to lend one's ear to, to listen, to auscultate, to hear, to hearken to, to grant; to obey; *-դրասէր a.* loving to listen; docile; *-դրութիւն s.* listening; audience; auscultation; obedience.

Ունկն եւ բունկն *a.* heard by hearsay, auricular, doubtful.

Ունողութիւն *s.* possession; power, authority; *շուրջ -*, circuit, circumference.

Ունչք, *ընչաց s.* nose; mustachio; *սրբել զունչս*, to blow one's nose; *զընչովք առնել*, to trim one's mustaches, to twirl the mustaches; *ունչս առնել, ունել, ընկենուլ, յընչաց քերել, յընչացք բանալ*, to turn up one's nose at, to snap one's fingers at, to set at nought or at defiance, to take no notice of, to make no account of, to set light by, to despise, to scorn, to quiz, to laugh at, to ridicule.

Ունչատ *a.* noseless.

Ունջ, *ընջոց* or *աց s.* the inner side; bottom; earth; root; *soot; *յ- բերդին*, under the castle walls; *յ- լերին*. at the foot of the mountain; *ը̅ - տանել զոք*, to drag a person along the ground; *ը̅ - տանել զլերինս*, to raze the mountains to the ground, to level with the earth; *բրել զ-ս այգւոյ. պատառել զ-ս որթոյ*, to dig about the roots of vines.

Ուշ, *ոյ* or *ի s.* memory, remembrance; attention; intelligence, mind, sentiment, sense, instinct; **a.* late; S. Յուշիկ; *- եւ ուրուշ*, the senses; *- ի կուրծ ad.* attentively, carefully, heedfully; *-ի -ով ad.* with great attention, most attentively, more at leisure, diligently, carefully; *- առնել, առնուլ, ունել, դնել*, to pay attention, to be attentive, to have in view, not to lose sight of; to apply oneself to; to mind, to take care, to be heedful or cautious, to take good heed, to be on one's guard; to tend to, to aim at, to seek, to try, to endeavour, to strive; *յ- ածել, առնել, արկանել*, to recall to mind, to remember, to remind; S. Յիշեցուցանեմ; *յ- գալ, լինել. զ-ով գալ*, to bear in mind, to recollect, to call to mind, to remember; *յ-ի ունել. կապել*, to preserve in one's memory, to have recollection of, never to forget; *- ի կուրծս առնել*, to think, to meditate, to conceive or imagine the design of; *- ի կուրծս արկանել*, to take a thing for serious, in earnest; *զ- եւ զուրուշ գրաւել* S. Մոգեմ; *ը̅ոստուցանել զ-*, to excite the attention; *- ունել յոք*, to follow with the eyes; *յ- բերել* S. Յիշեմ; *յ-ի բերել*, to revive, to cause a person recover his breath, to quicken, to rouse; *- ունել*, to wait; *բառնալ յ-ոյ մտաց*, to cause to forget, to put out of one's head; *պրծանիլ յ-ոյ յիշատակաց*, to be forgotten; *յ- լինի ինձ, ինձ յ- անկանի*, I do remember; *- ի կուրծս անկաւ գրել*, the idea struck him to write, he conceived the idea of writing; *- ի կուրծս քաջալերէին զմիմեանս*, they incessantly encouraged one another; *չէ ի յ-ի մտաց*, he does not remember; *նմա ը̅ յ-ի կապեալ*, calling to his memory, reminding him; *- կալ*, attention! S. Զեղում, Կուրծք, &c.

Ուշաբարձ *a.* maddening; *-եալ a.* forgotten; S. Ուշագնաց; *-ութիւն s. med.* catalepsy; *-բեր լինիմ* S. Ուշաբերիմ; *-բերեմ, եցի va.* to recall to mind, to remember, to remind of; to cause to recover from a swoon, to cause one to come to again; *-բերիմ, եցայ vn.* to recover from a swoon, to come to life, to revive, to recover one's thoughts on senses; *-գնաց a.* out of one's mind; loosing one's senses, fainting, swooned; *- լինել*, to faint away, to swoon; *-դիր*, &c. S. Մտադիր, &c.; *-թափ a.* S. Մտաթափ; beside oneself, out of one's mind, having lost all sensation; *- լինել* or *-թափիմ, եցայ vn.* to be out of one's wits; to swoon or faint away; *-թափութիւն s.* amnesy; *-կալ, -կալու*, *-տու*, *-րար* S. Մտադիր.

Ուշեղ, *աց a.* of good memory; intelligent; *Արտաշէս -*, Artaxerxes Mnemon; *-ութիւն s.* good memory; intelligence.

Ուշիմ *a.* witty, intellegent, ingenious, sensible; judicious, wary, prudent; – *լինել*, to be attentive, wise, sagacious, to attend to; *–ութիւն s.* presence or penetration of mind, readiness of wit, intelligence, sagacity, acuteness.

Ուպան, *ի s. chem.* galbanum; benzoin, gum-benzoin.

Ուռ, *ոց s.* vine-branch; branch; S. Ուռենի; yew, yew-tree; – *վարսազեղ*, vine-branch with foliage & fruit.

Ուռամիջակ *a.* middle-sized.

Ուռան *s.* candlestick; S. Վառարան.

Ուռեակ, *եկաց s.* snare made of branches.

Ուռենազգոյն *a.* willowish.

Ուռենամ S. Ուռնում.

Ուռենի S. Ուռի.

Ուռեց or *էց*, *ք* S. Ուռոյց.

Ուռթեմ, *եցի va.* to fertilize, to render fertile; S. Յուռթեմ.

Ուռի, *ռւոյ*, *ռեաց s.* willow, osier; *վարսաւոր* or *վայրահակ* –, weeping willow; *գնդագլուխ* –, pollard-willow; *–ք*, willow-plot, --hedge, osier bed.

Ուռկան, *աց s.* net, netting, trammel-net; *fig.* snares; *–արկ*. *–աւոր a.* fishing with a net; *s.* fisher; *–եմ*, *եցի va.* to fish with a net, to fish; *fig.* to take as in a net, to catch, to draw into a snare.

Ուռկանոս *s. Latin w.* Vulcan, god of fire & of smiths; vulcano, Etna, Vesuvius, &c.

Ուռճազարդ, *–ղի* or *ղեր a.* flourishing, flowery, in full bloom or vegetation; filled up, abundant, plentiful; *–նամ*, *ացայ vn.* to be vigorous, rank, flourishing; *fig.* to be in a thriving or prosperous condition; to be full, brimful; to abound, to redound.

Ուռն, *ռան*. *ուռունք*, *ռանց s.* hammer; S. Սեպ; *fig.* oppressor; *հարուած ուռան*, --blow; *կոփիւն ուռանց*, hammering; – *հարկանել*, to hammer; – *դարբնոցի*, sledge- or forge--; – *մեծ*, sledge; – *ճոճան*, tilt--, tail--; – *ճակատաւոր*, front--, largest forge--; – *վերացման*, lift--; – *շոգեշարժական*, steam--; – *ժայռահերձ*, pounding--; – *ատամնաւոր mar.* claw- or fid--; – *ձեռաց*, hand--, up-hand--.

Ուռնադղորդ *a.* resounding; clanging; *ad.* with hammering; – *բոմբիւն*, hammer-blow; clang; – *հնչէին սալք*, the hammer-blows resounded on the anvil.

Ուռնած *s.* hammerer.

Ուռնակ, *ի s.* small hammer.

Ուռնաձեւ *a.* hammer-shaped.

Ուռնաւոր *s.* hammer-man.

Ուռնում, *ռեայ*, *ռուցեալ vn.* to be swollen, to swell, to puff up, to stuff out, to rise up; to bloat; *fig.* to be swollen or puffed up, to be inflated, to grow proud.

Ուռոյց *a.* swollen, puffy, bloated; *–ք s.* swelling, puffing, rising; tumour, bump; blister, pimple; *զնստուցանել զ–ս*, to assuage or cure a swelling.

Ուռութ, *ոյ s.* S. Յուռութ; sorcerer.

Ուռուցանեմ, *ցի va.* to swell, to puff out; to bloat; to stuff; to tumefy, to raise.

Ուռուցիկ *a.* swelled out, puffed up, bloated, turgent; swelling, puffing; *fig.* proud, fastuous, pompous; – *հողմն*, tempestuous or stormy wind, gust; – *ոճ*, turgid, inflated or fustian style; – *հերք*, wavy hair.

Ուռուցումն *s.* swelling, puffiness, bloatedness, turgescence, inflation, turgidity; *fig.* turgidness, bombast.

Ուռչիմ S. Ուռնում.

Ուս, *ոց s.* shoulder; back; – *շինուածոց*, wing of a building; *ելանել ի յերիվարի*, to ride, to mount, on horseback; *զուսովք արկանել*, to put on one's back; – *դնել*, to become stiff-necked, obstinate; *բարձր ուսովք չափ ի վեր*, taller by a head & shoulders; S. Ընդոստ, Թիակ.

Ուսած *a.* learnt; having finished a course of study.

Ուսանիմ, *սայ*, *սիր*. *սեալ vn.* to learn, to study, to read; to be instructed; to exercise oneself in; – *զդաս*, to learn, to study one's lesson; – *ի բերան*, to con over, to study by heart; S. Թոշակ; *ուսեալ a.* learned; erudite.

Ուսանող *a.* learning; *s.* student.

Ուսանոց *s.* shoulder-strap, --piece; ephod; epaulet; S. Վակաս.

***Ուսեմ** S. Շալակեմ.

Ուսընդանութ *ad.* worn crosswise.

Ուսի, *–ն* S. Հիւս ձեան.

Ուսող *s.* student, studier; mathematician; *–ութիւն s.* S. Ուսումն; mathematics.

Ուսումն *s.* study, lecture, teaching, instruction; doctrine, science; religion, sect; *ուսման ձեւ*, affectation, studied effort, endeavours; *առ ուսմանէ*, by instruction; *նուիրել յ– ըղ-*

ժամանակն, to consecrate all one's time to study; S. *Թեւակոխեմ*.

Ուսումնական *a.* scientific; mathematical; *s.* mathematician; scholar, learned man; *-ն* or *-ութիւն s.* mathematics; *-կից s.* fellow-student; schoolfellow; *-պահ լինիմ vn.* to preserve the knowledge or doctrine acquired; *-պետ* S. *Ուսուցչապետ*; *-սէր a.* fond of study, of learning, studious, diligent; lettered, erudite; *-սիրական a.* philomathical; *-սիրութիւն s.* studiousness, love of study; phylomathy; *-ատեաց a.* loathing study, hating science; *-ատենչ* S. *Ուսումնասէր*; *-ատեցութիւն s.* hatred for study; gross ignorance; *-տուր s.* teacher; mathematical master; *-րան s.* school; study; institution,

Ուսուցանելի S. *Ուսուցիչ*. [college.

Ուսուցանեմ, *ցի va.* to teach, to instruct in, to lecture, to be a teacher or professor of, to profess, to enlighten, to form, to make erudite or wise.

Ուսուցանող S. *Ուսուցիչ*; *-ութիւն s.* professorship.

Ուսուցիչ, *-ցող s.* professor, master, teacher, preceptor, instructor.

Ուսուցումն *s.* instruction, teaching, precept.

Ուսուցչական *a.* professorial.

Ուսուցչապետ *s.* chief assistant master, vice-principal; *-ութիւն s.* chief assistant mastership.

Ո՞ւստ, **Ո՞ւստ** *ուստեք ad.* whence? from where? from what place? which [way?

Ուստեմն S. *Ուստեք*.

Ուստեք *ad.* from some place; - -, from several places, in all directions; *ա̃մ* -, on all sides; from all quarters; *այլ* -, *այլուստ* -, from another side, elsewhere, in or from another part; *բազում* -, *յոլով* -, from many places; often, in many ways; *ոչ* -, *ոչ - այլ* -, from no other place, from no other part; *երկիւղ եւ ոչ* -, no fear; *ոչ - է իշխանութիւն, եթէ ոչ յԱ̃յ*, there is no power but from God; *ոչ գոյր - նմա պատերազմ*, no war was undertaken in his time.

Ուստի *ad.* whence, of which, of what; *conj.* so, for that reason, on that account; well, then, consequently, in consequence.

Ուստի՞ *ad.* whence? from where? from what place? from whom? from what? - *ճանաչես զիս*, how comes it that you know me? - *գաս*, whence comest thou? - *ես*, whence are you? - *է ինձ այս զի*, how is it that it happens to me? how is it that? - *եւ*, - *եւ իցէ*, from any place whatever, where you like. [boy, child.

Ուստր, *տեր. տերք, տերաց s.* son,

Ուտելի *a.* eatable, comestible; *s.* eater; *-ք*, food, eatables.

Ուտեմ, *կերայ, կեր va.* to eat; *fig.* to run through, to squander, to eat up, to waste, to consume; to eat away or up, to corrode; to fret; to consume, to devour; *անյագաբար* -, to eat greedily, to eat up, to devour; *եկեր զա̃մ կեանս իւր*, he lavished or squandered away all his fortune. [victuals.

Ուտեստ, *ից s.* food, nourishment,

Ուտիճ, *տճաց s.* worm, moth, grub, caterpillar; rust; *med.* cancer; *chem.* corrosive-sublimate, protochloride of mercury; - *ցորենոյ*, weevil; - *պանրոյ*, maggot, mite; - *փայտի*, pulsator, death-watch.

Ուտիչ *s.* eater; consumer.

Ուտիք *s.* flesh-day, meat-day; * - *ուտել*, to eat meat; *ոչ ա̃մ օր* -, *եւ ոչ երկիցըս զատիկ*, Christmas come but once a year.

Ուտճահալ *a.* worm-eaten, rotten.

Ուտումն *s.* eating.

Ուր *ad.* where, whither; *conj.* while; when, on; - *զի*, whereas; - *ուրեմն*, hardly, scarcely; at last, finally; - *ուրեք*, where, in whatever place, wherever; - *եւ*, - *եւ իցէ*, wherever, wheresoever, any where, no matter where; - *եւ իցեն*, wheresoever they may be, wherever they are.

Ո՞ւր *ad.* where? in what place? - *եմ*, - *իցեմ ես*, where am I? - *է նա*, where is he? - *գնաց*, where is he gone? - *եւ ուստի՞ եկն*, how & whence came he?

Ուրագ, *աց s.* hatchet, small axe.

Ուրախ *a.* light-hearted, gay, merry, joyful, jocund, cheerful, sportive, playful; - *առնել* S. *Ուրախացուցանեմ*; - *լինել*, to be cheerful, delighted, to rejoice, to feel glad, to have pleasure; to feed well, to feast; *-լեր!* hail! joy be with you! God keep you!

Ուրախաբեր *a.* bringing joy, rejoicing, diverting; *-լի*, *-լիր* or *լից a.* full of joy, joyful, cheerful, playful, jovial; *-կից s.* sharer in a person's joy; *a.*

congratulating; – *լինել*, to rejoice with; to congratulate, to felicitate, to wish joy to, to compliment; to feast together, to treat one another; *-կցութիւն*, *-միտ*, *-նամ* S. *Խնդակցութիւն*, &c.; *-րար* *a.* giving or inspiring joy, rejoicing, joyous, pleasant; *-ցուցանեմ* *va.* to rejoice, to give joy, to enjoy, to enliven; to revive; *-ցուցիչ*, *-ւէտ* S. *Ուրախարար*.

Ուրախութիւն *s.* rejoicing, joy, gaiety, mirth, merriment, pleasure; feast, festivity, entertainment; *-թբ̃* *ad.* joyfully, cheerfully, with pleasure; *-թբ̃ ուրախ լինել*, to overflow with joy; *առնել – մեծ*, to give a great banquet.

Ուրան, *ի* *s. chem.* uranium.

Ուրանալի *a.* deniable.

Ուրանամ, *ացայ* *vn.* to deny; to disavow, to disown, to disclaim; – *զհաւատս* or *ի հաւատոց*, to abjure one's faith, to apostatize, to turn apostate, to renounce, to forswear; – *զանձն*, to renounce, to deny oneself.

Ուրանաքար *s.* uranite.

Ուրանոս, *ի* *s. ast.* Uranus, (Georgium sidus, Herschel).

Ուրանօր *ad.* where; – *եւ կամիցիս*, where you like, wherever you please.

Ուրաստ *s.* S. *Ուրացութիւն*; *յ- լինել*, *կալ* S. *Ուրանամ*; *յ- լինել յերախտեաց*, to be unmindful of favours received, to pay a favour with ingratitude, to be ungrateful, unthankful.

Ուրար, *ի* *s.* stole; S. *Փող*.

Ուրացական *a.* negative.

Ուրացեալ, **Ուրացող** *s.* apostate, renegade or -do; *-ն Յուլիանոս*, Julian the Apostate.

Ուրացութիւն, *-ումն* *s.* denial, negation, disavowal; abjuration, apostasy; – *անձին*, self-denial, abnegation.

Ուրացուցանեմ *va.* to cause to deny or abjure.

Ուրացօրէն *ad.* like an apostate.

Ուրբաթ, *ու* *s.* friday; *աւագ* –, Good Friday; *-ալէզ*, *ի* *a.* friday-breaking, fast-breaking; *-այրք* *s.* Oorpataïrc (Friday-Caves), cave in Armenia where mass was celebrated every friday; *-ացուցանեմ* *va.* to cause to fast on friday; *յ-ացեալ* *a.* friday-like; – *դարու*, in the sixth century.

Ուրդ, *եց* *s.* conduct, water-pipe, channel, trench, gutter; drain; *-եմ*, *եցի* *va.* to drain; *-ոց* *s.* drainage.

Ուրեմն *conj.* then, consequently; *ad.* some where, in some place; *pr.* about, near; *a.* some, certain; *աստ* –, here; *անագան* –, too late, in the end, at last, after much time, finally; *վաղ* –, already, before; *վերագոյն* –, above; before; *զքառասնամենիւք – էր*, he was about forty years old.

Ուրեք *ad.* somewhere, in some place; *a.* one, some, certain; *s.* some place; *ոչ* –, no where; *թէ – դարձցէ ի տուն*, if he ever returns home; *ի քաղաքի* –, in a city; *ի տեղւոջ* –, in a place; *ա̃մ* –, every where; – –, in some places; – –, or *է* –, sometimes; *բազում* –, in many places.

Ուրիշ *a.* S. *Որիշ*; * other.

Ուրկածին *a.* producing leprosy.

Ուրկանամ, *ացայ* *vn.* to have the elephantiasis.

Ուրկանոց *s.* leper-house, lazar-house.

Ուրկոտ, *աց* *a.* leprous, lazar-like; *s.* lazar; *-ութիւն*, *-կութիւն* *s.* leprosy; elephantiasis; venereal disease.

Ուրոյն *ad.* separately, apart, aside, privately, severally; *pr.* without, except, excepting, save; *a.* separate, different, distinct; peculiar, particular, private, own, special, individual, proper; – – *ad.* separately, distinctly.

Ուրոյնանամ, &c. S. *Մեկուսանամ*, &c.

Ուրու, *աց* *s.* phantom, ghost.

Ուրուագիծ *s.* sketch; *-գիր* *s.* rough sketch or copy, rude outline, first draught; *a.* drawn; sketched, designed; *-գրեմ* *va.* to draw; to sketch, to design, to delineate; *-գրող* *s.* draughtsman; *-գրութիւն* *s.* drawing; sketch, draught; *-դէտ* or *դիտակ* *s.* phantasmagoria; *-դիտական* *a.* -gorical.

Ուրուական *a.* fantastic, imaginary, visionary, false, apparent, chimerical; *s.* shadow, image, phantom, spectre; idol, image; rough-draught, sketch; *-ք*, manes, shades, apparitions, ghosts, visions; *-ք մարդկան*, statue, likeness; – *պղծութիւն*, nocturnal pollution.

Ուրուանման *a.* insignificant, vain, idle, false; *-պաշտ* *a.* idolatrous; *-պէս* *ad.* falsely; apparently; *-րար* *s.* sorcerer; *-քար* *s.* graphite, plumbago.

Ուրուկ, *րկի*. *կաց*. *րկունք*, *կանց* *a.* leprous, infected with elephantiasis.

Ուրուշ S. *Ուշ*.

Ուրուր *s. zool.* buzzard.

Ուրջ S. Վերջ·

Ուրջու, ըրջուի, ուաց s. step-child, step-son or —daughter.

Ուրց s. bot. thyme.

Ոփ, ոց s. large hole, pit, ditch.

Ոփելեթին s. H. w. slingers.

Ոփի, ք, ոփեաց s. bot. white poplar.

Ոփիտէս s. Gr. w. ophite, serpentine marble.

Ոփրանտ or Ոֆրանկթ s. offering.

Ոք, ուրուք, ումեք. ոմանք, ոմանց s. some one, some body, any one; a. some, one, certain; այր ոք, a man; կին ոք, a woman; ա՟մ ոք, every one, every body; իւրաքանչիւր ոք, each one, any one; որ ոք, who, whoever, he that; ո՞ ոք, ո՞վ ոք, who? եթէ կայցէ՞ ոք այնչափ յանդուգն, is there any one bold enough? ոչ ոք, մի՛ ոք, no one, no body, none; ոչ սիրեմ զոք յարանցդ յայդցանէ, I love none of these men; երթիջիր առ այլ ոք, address yourself to some one else.

Ոքող, ի s. thistle; -իմ vn. to grow fierce, ferocious. [vinegar & water.

Ոքսիմելի s. Gr. w. oxymel, honey,

Չ

Չ (tchā) չա or չայ s. the twenty fifth letter of the alphabet, & the nineteenth of the consonants; չ, չ̄, seven hundred; seven hundredth.

— It is sometimes confounded with the letter ջ, as: հաչել-հաջել, յօրանչել-յօրանջել, կարկաչ-կարկաջ, &c.

— In foreign words, the letter c & ch is changed by us into կ; for example: Sicily, Cicero, Cilicia, &c., Սիկիլիա, Կիկերոն, Կիլիկիա.

Չ ad. no, not; չէր, it was not; չասեմ, I do not say; չգիտել, to ignore, not to know; չեմ հմուտ, I am ignorant; չասաց ինչ, he said nothing; չիք ինչ հնար, it is impossible, it cannot be.

Չազգ, ի s. a people which is not a people, foolish nation, rabble, mob.

Չազգականութիւն, Չազնուութիւն s. low birth, ignobility; vileness.

Չախորժական, Չախորժելի a. unpleasant, disagreeable, displeasing.

Չակերտ s. gr. mark of quotation, inverted commas (“ „).

Չահագին, Չահաւոր a. not enormous; not terrible.

Չաման, ոյ s. cumin; -ական թթուուտ s. chem. cuminic acid.

Չամբարտաւանութիւն s. humility.

Չամիչ, մչոյ or մչի s. raisins; S. Ճիւ.

Չամոքեալ a. indocile.

Չամչախունկ s. storax. [Չամչեղէն.

Չամչեայ, չէից s. plum-cake; a. S.

Չամչաչերեփ s. long-necked wooden water-pot: large spoon, ladle.

Չամչեղէն a. made of raisins.

*Չայ S. Թէյ, &c. [unchangeableness.

Չայլակերպութի s. unalterableness,

*Չայնիկ S. Թէյաման.

Չանթ s. tattered old shoe.

Չանձնաւոր a. unpersonal.

Չանորդի a. unfilial.

*Չանչ s. husks of pressed grapes.

Չանչաղոտիք s. rags, tatters.

Չանսական a. indocile, disobedient; indomitable, untameable.

Չանսացութիւն, Չանսաւորութիւն s. disobedience; contumacy.

Չանցաւոր a. not transitory, everlasting, eternal.

Չաշմակեմ S. Յանդիմանեմ.

Չաչ, ից. Չաչեր s. cutting or slip for planting; * turnip- or radish-leaves.

Չաջողութիւն S. Չյաջողութիւն.

Չաստուած, ոց s. false god, idol; -ուհի sf. goddess, false divinity.

Չար, աց a. bad, wicked; hurtful, sinister, dangerous; mischievous, malicious, spiteful, flagitious, iniquitous; s. evil, malice, wickedness, iniquity, perversity, impiety; trouble, affliction, disaster, misfortune; -, -աւ, -իւ, -եաւ or -ով ad. ill, badly, wickedly; ferociously, ruthlessly, without pity; -, -ն, այս -, demon, evil spirit; մահ -, plague, pest, pestilence; օր -, unlucky day; ժամանակ -, calamitous times; - ծառ, worthless tree; -ջուր, unwholesome, polluted, very bad water; - ամօթ, bashfulness, sheepishness; - or -իս առնել, գործել, to harm, to hurt or wrong any one; -աւ *կորուսանել*, to destroy cruelly, without pity or remorse; *զ-սն -աւ կորուսցէ*, he will miserably destroy the wicked men; *արար - առաջի Տ̃ն*, he did evil in the sight of the Lord; *եւ որ - ք զ̃մ է, այլ որ - եւսն է*, the most disagreeable that can be, the worst, the worst is that, what is worse; *զի մի - եւս ինչ լինիցի քեզ*, for fear lest something worse should happen; S. *Թուիմ*, *Հատուցանեմ*, *Օր*, &c.

Չարաբան, &c. S. **Չարախօս**, &c.; *-բախտ*, *-բաստ* or *տիկ* *a.* ill-fated, ill-omened, ill-starred, unlucky, unfortunate; unhappy, miserable, wretched; rascally, wicked, villanous, impious; *-բաստութ̃ի* *s.* evil omen; ill-luck, misfortune, mischance; unhappiness; *-բար* *ad.* S. **Չարաչար**; *a.* S. **Չարաբարոյ**; *-բարեմ*, *եցի* *vn.* to become wicked, bad, evil; *-բարոյ*, *ից* *a.* ill-natured, perverse, ill-bred, ill-trained, ill-mannered, spiteful, malignant, malicious, malevolent, evil-disposed, inclined to evil; immoral; *-լինել*, to be ill-mannered, uncivilized, rough, rude; *-բարոյք*, *-բարութ̃ի* *s.* ill-nature, wickedness, malignity, iniquity, malevolence; immorality; *-բեռնութ̃ի* *s.* insupportable yoke, unsufferable grievance; *-բեր* *a.* bringing ill, disasterous, fatal; *-բերան* *a.* evil-tongued, foul-mouthed; satirical.

Չարագազան *a.* fierce as a wild beast; *fig.* mordacious, biting; *-գան* *a.* well or soundly thrashed, beaten unmercifully; *-գանեմ* *va.* to beat severely, to thrash most cruelly, ferociously, barbarously, to load with blows, to bemaul; *-գաւառեայ* *a.* born in a humble village; *-գեղ* *a.* ill-favoured, deformed, ugly, monstruous; *-գիւտ* S. **Չարահնար**; *-գլուխ* *a.* ill-contrived, malignant, spiteful, malevolent, worst of all; *- երիվար*, untameable horse; *-գնիմ*, *եցայ* *vn.* to be afflicted, grieved, tormented; *-գոյժ* *a.* ill-boding, announcing bad news, fatal; *-գոյն* *a.* very bad, worse; more wicked: of a bad colour; *ad.* S. **Չարաչար**; *եւ որ -ն էր*, & that which was most deplorable; *-գոռ լինիմ* *vn.* to storm with rage; *-գործ*, *այ* *a.* evil-doing, wicked, delinquent, criminal, rascally, nefarious, felonious; *-գործաբաշխ* *s.* evil-star; *-գործաբար* *ad.* maliciously, malevolently; *-գործակից լինիմ* *vn.* to be an accomplice; *-գործեմ* *va.* to do mischief, to work evil, to injure; to frame plots or conspiracies, to conspire; *-գործիմ* *vn.* to become wicked, malignant; *-գործութիւն* *s.* malefaction, misdeed, wicked deed, spiteful or ill-natured action, wickedness, malignity, malice; *-գուշակ* *a.* inauspicious, evil-boding, ill-omened, sinister; *-գրգիռ* *a.* provoking, inciting to evil, malicious, wicked.

Չարադաժան *a.* very dangerous, most pernicious (serpent); *-գատ* *a.* spent with fatigue; *-դաւան* S. **Չարափառ**; *-դեւ* *s.* evil genius, devil; *a.* possessed with a devil; diabolical, wicked; *-դէմ* *a.* ill-featured, ill-shaped, misshapen, disfigured, ugly, horrible, shocking; *-դժնեայ* *a.* very ferocious; *-դիմութիւն* *s.* ill-look; *-դիւակ* S. **Չարադեւ** *a.*; *-դիւթ* *a.* malicious as a witchcraft, malefic; *-դիւութ̃ի* *s.* demoniacal wickedness, abominable malice; misadventure, very great misfortune.

Չարազգեայ or *գի* *a.* ignoble, obscure, low, vile; *-զինեալ* *a.* armed with malice; incited by the devil.

Չարաթիւր *a.* perverse, depraved; *-թոյն* *s.* very poisonous, very venomous, virulent; poisoned, envenomed, baleful, deadly.

Չարաժանի *a.* furnished with sharp teeth, claws; *-ժողով* *s.* conventicle.

Չարալեզու *a.* evil-tongued, slanderous; *-լլուկ* *a.* cruelly tormented, ill-treated, vexed, oppressed; very painful, very grievous; *- տանջել*, to torment, to torture; *- մեռանել*, to die under atrocious tortures; *-լուր* *a.* credulous of ill-tidings; *-ք* *s.* sad news; incredible woes, unheard of disasters.

Չարախնամ *a.* inclined to malice; *-խնդաց* *a.* rejoicing in another's woes; *-խոհ*, *-խորհուրդ* *a.* ill-intentioned, meditating, designing or planning evil, malignant, malicious; *-խորհրդութ̃ի* *s.* impious thought, evil counsel; perversity, malevolence; *-խոց* *a.* severely, dangerously wounded; *-խտական* *a.* hurtful, pernicious; *-խստավատ* *a.* very bad, cruel, intolerable, insufferable; *ad.* balefully; *- ցանկութիւնք*, evil, bad passions; *-խստավար* *a.* ferocious, cruel, inhuman; *ad.* cruelly; -

խրատ a. ill-counselling, perverting, leading astray; -*խօս*, *այ* or *ից* a. evil-speaking, slanderous, backbiting, tale-bearing, calumniating, detracting, defaming; - *լեզու*, venomous tongue, slanderer, backbiter; - *լինել* or -*խօսեմ*, *եցի* vn. to speak ill of, to slander, to detract, to calumniate, to accuse, to defame; to tittle-tattle, to gad about gossiping; -*խօսութի* s. slander, detraction, defamation, calumny, false accusation, aspersion; tittle-tattle, gossiping; - *մատուցանել զումեքէ*, to accuse a person.

Չարածառայ s. wicked or unfaithful servant; -*ծեր* s. incorrigible old man; -*ծնունդ* a. born of bad parents.

Չարակամ a. ill-willing, malevolent, ill-intentioned, malignant; *բարեկամ եւ* -, friend & enemy; -*կամութի* s. ill-will, malevolence, malignity; -*կեաց կեանք* s. wretched life; -*կեղ* a. presenting the characteristics of a malignant ulcer, pestilential, infectious, contagious; s. pestilence; -*կեղտ բարք* s. execrable, abominable, ignominious vices; -*կն*, -*կնեայ* a. evil-eyed, envious, malignant, malevolent; -*կնեմ*, *եցի* vna. to look on with an evil eye, with displeasure, enviously, to envy; -*կնճիռ* S. **Չարակամ**; -*կնութիւն* s. evil eye, malevolence, envy, jealousy; immodest, lascivious glance; -*կսկիծ* a. very painful or oppressive; -*կրութի* s. pain, suffering; ill usage.

Չարահալած a. healing, driving away pain & sickness; salutary; -*համ* a. ill-flavoured, ill-tasted; -*համբաւ* a. of ill-repute; defamed; - *առնել* or -*համբաւեմ* va. to defame, to disparage, to sneer at, to blacken, to asperse; -*համոզ* a. ill-insinuating, persuading, exhorting or inciting to evil; -*հատոյց լինիմ*, *գտանիմ* vn. to render evil for good; -*հարիմ* vn. to conceive an illicit affection for; -*հաւ*, *այ* a. of evil origin, bad, wicked; bad, unpleasant, disagreeable; -*հաւակ* s. author, origin of ill, of evil, of misery; -*հաւան* a. prone or disposed to evil; -*հաւատ* a. false, faithless, perfidious; -*հաւատութիւն* s. erroneous belief, error, perfidy; -*հաւեալ* a. spoilt, corrupt; diseased, contagious, infected; -*հաւութի* s. prejudice, presumption; -*հնար* a. meditating or contriving evil, malignant, malicious, bad, wicked; -*հնարութի* s. craftiness, astuteness, guile; -*հոտ* a. nasty-smelling, rancid, stinking, fetid, infected, foul; -*հոտութիւն* s. stench, stink, fetor; -*հռչակ* S. **Չարահամբաւ**.

Չարաձայն a. harsh-voiced; ill-sounding; *fig.* defamed; blaspheming; *gr.* cacophonic; -*ձայնութիւն* s. disagreeable or harsh voice; ill sound; *gr.* cacophony.

Չարաղանդ, *ից* a. impious, sectarian; -*ղէտ* a. very painful, very atrocious, insufferable, insupportable.

Չարաճճի s. destroying worm, evil beast; *fig.* a. mischievous, full of pranks, shrewd, artful, cunning.

Չարամահ a. worthy of a cruel death; *ad.* mortally, to death; - *առնել*, *սատակել*, to kill, to slay barbarously, to massacre; - *լինել*, *զմահ* - *մեռանել*, to die, to perish miserably; -*մահութի* s. cruel, barbarous, most painful death; -*մայր* s. a bad or wicked mother; unhappy mother; -*մանկ*, &c. S. **Խորամանկ**, &c.; -*մատեան* s. libel; -*մարդ* a. full of wicked people; -*մարտ* a. fighting with rabid fury; combatting with malice; -*մեռ* a. S. **Չարամահ**; slaying or killing barbarously; murderous; -*միտ* a. evil-minded, ill-intentioned, malevolent, malignant, malicious, wicked; cunning, crafty, cheating; -*մոյն* a. unhappy, miserable; *ad.* miserably, unhappily, pitifully; -*մոռաց* a. forgiving, without rancour, pardoning injury; -*մտութիւն* s. evil-mindedness, ill-intention, malevolence, malignity; cunning, wiliness, finesse.

Չարայաչաղ a. jealous, meanly envious, ill-wishing, malignant; -*յոյզ* a. perturbing, troubling; -*յուշ*, *ից* a. resentful, revengeful, rancorous, spiteful; - *լինել*, to bear or owe a grudge, to foment rancour or hate; -*յուշութի* s. resentment for injuries, revengefulness, rancour, spite; -*յր* s. a wicked man; -*յօժար* a. prone, disposed or inclined to evil.

Չարանախանձ a. extremely envious; vying in evil; -*նամ*, *ացայ* vn. to behave or act wickedly, to become worse, to fester, to rankle, to sour, to become exasperated; S. **Նախանձիմ**; -*նեխ* a. foul, very stinking; -*նենգ* a. false-hearted, perfidious, double-tongued; *- դաւաճանութի̄,* foul treachery; *-նիւթ* a. ill-contriving, malignant, malicious; *-նուն* a. of ill-repute.

Չարաշահ a. ill-gotten; *-շահութի̄* s. illicit gain, usury; *-շշուկ* a. disastrous, dismal, very grievous; baleful, atrocious, ferocious; *-շունչ* a. pestiferous, venomous, pernicious, deadly; *-շուք* a. bad, very ignoble, vile, infamous; wicked, ferocious, cruel; unfortunate, miserable, pitiful.

Չարաչար a. very ill, very bad, detestable, execrable; excessive, extreme, great, enormous; cruel, atrocious, unmerciful, insufferable; *ad.* very bad, worse, wickedly, cruelly, unmercifully; very, much, enormously, extremely, greatly; basely, miserably, detestably, abominably, execrably, devilishly; *- վարել. ի կիր ածել,* to misuse, to make a bad use of.

Չարապաշտ, ից a. impious; heretic; idolatrous; *-պաշտութիւն* s. impiety; heresy; idolatry; *-պաշտօն* a. idolatrous; *-պատահ* a. fatal, sinister; *-պատկեր* S. **Չարադէմ**; *-պէս* S. **Չարաչար** *ad.*; *-պիղծ* a. very filthy, slovenly.

Չարասաց S. **Չարախօս**; *-սերմն* a. producing evil fruit; *s.* wicked offspring; *-սէր* a. inclined to evil, perverse, evil-minded, malevolent, malignant, wicked, mischievous; *-սիրութի̄* s. love of evil, ill-will, perversity, malevolence, wickedness, malignity; *-սիրտ* a. evil-hearted, cutting; *-ստեղծ* a. ill-made, deformed, disfigured, very ugly; *-սրտութիւն* s. evil-heartedness, malign disposition, malevolence.

Չարավավաշ a. very lewd, very libidinous, lecherous; *-վայրագ* a. very ferocious.

Չարատանջ a. tormenting, fastidious, troublesome; *- լինել,* to be in difficulties, to suffer extremely; *-ատեաց* a. detesting malice or iniquity, benign, perfectly good, virtuous; *-ատես* s. pessimist, croaker; *-ատես, -ատեսիլ* a. of a horrible appearance, ill-looking, evil-faced, very ugly, dreadful, horrible; *-ատեցութի̄* s. hatred of vice or depravity, benignity, goodness, virtue.

Չարարար, այ a. evil-doing, mischievous, malevolent; pernicious, hurtful, harmful; unwholesome; *s.* evil-doer, malefactor; *-բարեմ, եցի* vn. to do evil, to harm, to injure; *-բարութի̄* s. evil-doing, malfeasance; *-րմատ* a. springing from a bad root; *-րուեստ, ից* a. malicious, artful, shrewd, cunning, knavish; *- հնարք,* artifices, intrigues; *-րուեստութիւն* s. artfulness, craft, shuffling, cheating.

Չարացուցանեմ va. to render bad, wicked or worse, to provoke or excite to evil; to incite to anger, to exasperate, to envenom.

Չարափառ, աց s. heterodox; *a.* heretical, erroneous; *-փառութիւն* s. heterodoxy; *-փուշ* a. very sharp, thorn-like, acuminated.

Չարդարութի̄ s. injustice, iniquity.

Չարեացապարտ, ից a. culpable, guilty.

Չարեօք S. **Չար** *ad.* & **Չարիք**.

Չարըմբեր a. enduring, suffering; *-ուի̄* s. suffering.

Չարժանի a. unworthy, undeserving; *-նուի̄* s. indignity.

Չարիմ vn. to be no more on good terms with, to be at variance with.

Չարիմաստ, -իմաց S. **Չարամիտ**; *-իմացութիւն* S. **Չարամտութիւն**.

Չարիք, րեաց, րեօք s. ill, misfortunes, adversity, disaster, calamity, misery, tribulation, disgrace; evil deeds, malice, iniquity, rascality; ill-usage, violence; *- ախտից,* the effects of the passions; *չարեօք* ad. badly; wickedly; mischievously; spitefully; *չարիս գործել,* to do evil, ill or wrong, to injure, to harm; *- խօսել զումեքէ,* to speak ill of, to slander; S. **Չարախօսեմ**; *չարեաց ի չարիս վերանալ* or *դիմել,* to rush from bad to worse, to grow or get worse & worse; *զփոքրագոյնն ընտրեա՛ ի չարիս,* of two evils choose the less.

Չարծաթսիրութի̄ s. indifference for money.

Չարհամբաւ a. fatal, disastrous.

Չարհոտ s. galbanum; S. **Մաղթ**.

Չարուեստ s. sly, pernicious art.

Չարութիւն s. wickedness, evil, malice, malignity, perversity, iniquity, perfidy; *-թբ̃* ad. wickedly, maliciously, malignantly.

Չարուտ a. unbecoming.

Չարչարական a. susceptible of pain, passible, passive; *-կիր* a. suffering, in pain; *-կից* s. fellow-sufferer; *a.* compassionate; *- լինել* or *-կցիմ, եցայ* vn. to suffer, endure or bear with another, to participate or share in another's

woe; to compassionate, to condole with, to commiserate; -կցութիւն s. suffering with another, participation in another's suffering; compassion.

Չարչարան, ի s. instrument of torture.

Չարչարանք, նաց s. passion, suffering, torment, pain, vexation, torture; – Քրի, our Lord's Passion; -նս կրել, to suffer; -ն or -նացն, Passover; առ քեզ արարից զ-նացն, I will keep or eat the Passover with you.

Չարչարաւոր a. tormenting, vexing.

Չարչարելի S. **Չարչարական**; -ութիւն s. passibility.

Չարչարեմ, եցի va. to torment, to harass, to molest, to pain, to ill-treat, to ill-use; -իմ vn. to suffer, to be tormented, vexed, harassed.

Չարչարիչ a. tormenting, afflicting.

Չարչարութիւն, -ութեան S. **Չարչարանք**.

***Չարպէչէր** s. woman's veil.

Չարւոք S. **Չար** ad.

Չաւասարիմ vn. not to be equalized or equalled.

Չաւատալի a. incredible.

Չաւատամ, ացի vn. to disbelieve; not to believe, not to give credit to.

Չափ, ուց or ոց s. measure; that by which any thing is measured; extent, dimension, measurement; quantity, dose; measure, bounds, compass; mediocrity; moderation; rule, proportion, measure; reach, value, capacity; boundary, limits, end; *mus.* measure, time; cadence, metre, foot, measure, rhythm; age of discretion, manhood; *a.* measured, regular, moderate; middle, moderate; *pr.* even, to, about, as, by, with; – ինչ, some, a little; -ով, with measure or moderation, moderately: in verse; -ով բան. բանք -աւ, verse, poetry; – հասակաւ, middle-sized; ի – հասեալ, of age, grown up, formed; ը͞ -ու, in proportion; ձեօք –, as much as you; արեամբ –, to blood-shed; ի – հասանել, to arrive at or to be in the flower of manhood; to become of age, to be grown up, adult, marriageable; ի – աւուրց հասանել, to be getting old; ի -ու ունել զանձն, գիտել զ- անձին, to conduct oneself with moderation, to restrain, to regulate oneself, to be master of oneself; ի -ու ունել, to confine within due limits, to limit, to keep within bounds, to restrain, to repress; զ- առնուլ, to measure, to prove, to weigh; to try, to feel; զա͞մ ինչ առնել -ով եւ կշռով, to do all by weight & measure; անդր ք͞ զ- անցուցանել, անցանել ը͞ –, to go rather too far, beyond bounds, to outstrip, to carry to excess; – դնել, – եւ սահման դնել, to place limits to, to moderate, to restrain; կալ ի -ու, to restrain oneself; to keep one's temper; ծախս առնել ը͞ -ու եկամտիցն, to spend in proportion to one's income; չկալ ի -ու, to make a bad use of, to misuse; առնուլ զ- հանդերձի, to take the measure for a coat; ճանաչել զ- անձին, to know one's ability; զառն – ոչ գիտել, to know not a man: not to know mankind, to be ignorant of human nature; ուխտել երդմամբ –, to confirm on oath; բրել զտեղին իբրեւ առն –, to dig a hole to a man's depth, to excavate the earth to the depth of a man's height; ունի սա – ժամանակի առաւել ք͞ զինն հարիւր ամաց, it has lasted for more then nine hundred years; ունի – ժամանակի հարիւր ամաց, it is a period of a hundred years, it is a century; հինգ հարիւրով –, about five hundred; S. Հինգ; միտք ն͞ր -ով, person of shallow intellect or weak mind; առաւել քան զ-ն, very much, immeasurably, exceedingly, extremely, excessively; միջովք – եւ բարձիւք –, from the loins to the thighs; զհասարակ գիշերաւ –, about midnight; գալով – բանին քոյոյ, when your word shall be proved true; լրացեալ է -ն, the measure is heaped up; *fig.* the cup is full.

Չափաբան s. versifier; -ութիւն s. versification; -բեր a. of a just measure, symmetrical; *fig.* moderate, regulated, of steady habits, temperate, sober; -բերական a. measured, proportioned, symmetrical; rhythmical, metrical; -բերապէս ad. proportionably, symmetrically, regularly; -բերեմ va. to reduce to order; to versify; -բերութիւն s. measure, symmetry, proportion; rhythm, meter; S. **Չափագիտութիւն**; -գէտ s. mathematician; -գիտական a. mathematical; -գիտութիւն s. mathematics; -զանց a. exaggerated, excessive; *rhet.* & *math.* hyperbolical; -զանցագիծ s. *math.* hyperbola; -զանցութիւն s. exaggeration, excess; *rhet.* hyperbole; -խօս a. moderate in one's speech, speaking guardedly; -ծոյ a. measur-

ed; metrical, rhythmical; -կան *a.* metrical; -կիր *a.* moderate, temperate; -կից *a.* equal, proportional, symmetrical; commensurable; -կցեմ, եցի *va.* to proportion, to equal, to symmetrize; -կցութիւն *s.* proportion, symmetry, analogy; commensurability; -հաս, ից, -հասակ *a. s.* grown up, adult, pubescent, marriageable.

Չափան, աց *s.* measure; measuring or measurement.

Չափառ *a.* potent, powerful, sublime; * *s.* moveable sheep-cote.

Չափարան *s.* calibre; size; capacity.

Չափաւոր *a.* of a just measure, measured, right, meet, proper, decorous, suitable; middling, moderate, tolerable, so so; moderate, sober, frugal; modest, discreet; -ակից լինիմ *vn.* to deign, to condescend, to have the goodness to, to favour; -ապէս *ad.* with measure, sufficiently, well enough, so so; tolerably, moderately, modestly, soberly; -եմ, եցի *va.* to keep within just bounds or due limits, to limit, to confine, to moderate, to temper, to restrain; - զանձն, to restrain oneself, to forbear, to refrain from; -ութիւն *s.* measure, moderation, limitation; modesty, temperance, mitigation; sufficiency, mediocrity.

Չափելի *a.* measurable.

Չափեմ, եցի *va.* to measure; to examine, to ponder, to weigh; to judge, to conjecture; to reward, to return like for like; to versify, to make verses; չափեաց նմա վեց չափոյն գարի, he gave him six measures of barley.

Չափող *s.* measurer; -ութիւն *s.* measurement; metrice or metrica.

Չափոյ, ից *a.* moderate, regulated; -ք *s.* measure, moderation; -իւք *ad.* moderately, with moderation; պատկառ կալ -ից, to be moderate.

Չափումն *s.* S. Չափողութիւն; exchange, reward, return.

Չափչգիտուն *s.* ignorance of one's true state.

Չբարերարութիւն *s.* want of disposition to do good; selfishness.

Չբարի, -ոք *a.* unwell, ill.

Չբարկութիւն *s.* calmness, mansuetude.

Չբնակաւոր, **Չբնաւոր** *a.* unnatural, against nature; -ք *s. med.* non-naturals.

Չբնակեալ *a.* uninhabited.

Չգազան *s.* a tame animal.

Չգիտանք *s.* ignorance; առ ի -նս, through ignorance, without knowledge, unknown to.

Չգիտու, -ն *a.* illiterate, ignorant, stupid.

Չգիւտ *s.* want, lack; առ -, for want of, in lieu of, in default of.

Չգոյ, ից *s.* nothing, not any thing, nought; առ ի -է, for want of; ի -է ի գոյ ածել, ի -ից հաստել, to create out of nothing; -ուն *s.* non-existence, nonentity.

Չգործոյք *s.* useless thing.

Չգործու *a.* good for nothing, idle.

Չեչ, ից *s.* trash, rubbish, trifles; pock-mark; * S. Չէչ; -աքար *s.* pumice-stone; -ոտ *a.* pocky.

Չեպիսկոպոս *s.* pseudobishop.

Չերէց *s.* pseudopriest, bad or unworthy priest.

Չեւ, **Չեւ եւս** *conj.* not yet; not till now; չեւ տեսեալ, before seeing.

Չզաղփաղփուն *a.* unshaken, firm, solid.

Չզարդ *s.* sorry plight, ill array.

Չէ, ից S. Չգոյ, Չիք, * Ոչ; չէ ինչ, no matter, that is nothing.

Չէական *a.* unessential.

Չէանամ *vn.* not to be, not to exist.

Չէզոք, աց *a.* neuter, indifferent; *gr.* neuter; -ական *a.* neutral; -անամ, ացայ *vn.* to neutralize each other; -ապէս *ad.* neutrally; -ացումն *s.* neutralization; -ացուցանեմ *va.* to neutralize; -ութիւն *s.* neutrality; indifference.

Չէութիւն *s.* the non-existent, the void; S. Չգոյութիւն.

*__Չէչ__ *s.* honeyless bee-hive; S. Ճիւ.

Չէք, չէից *s.* non existing things, nullity.

*__Չըր__ *s.* fountain-conduit of wood or stone.

Չժողովուրդ *s.* rabble, mob.

*__Չիլ__ *s.* spotted, speckled partridge.

Չիղջ, չըղջի *s.* bat.

Չինացի *a. s.* Chinese.

Չին եւ Մաչին *s.* China.

Չինչ, չընչի *s.* Ոչինչ.

*__Չիչխան__ *s.* green withe; *bot.* knee-holly, butcher's-broom.

Չիտ or **Ջիտ**, չըտի S. Ծիտ.

Չիք *vd.* there is not, there does not exist; չիք ոք բարի բայց մի Ած, no one is good save God only; զԲաբելոն իմ չիք տեսեալ, I have not seen Babylon; չիք ոք չիք ուրեք, there is no one; չիք որ գիտիցէ զայդ, no body knows that; չիք ոք որ եղծանել կարէ, no one can destroy it; չիք ինչ, there is nothing; չիք եւ չիք, indeed it is not.

Չիք, չըքի *s.* nothing, nothingness; nullity; առ չքի *ad.* for want of; ի չիք դարձուցանել, to reduce to nothing, to annihilate; չիք լինել, չիք յաչաց լինել, to come to nothing, to be annihilated, dissipated, to disappear, to vanish; – լուսնի, wane.

Չլուեալ *a.* unheard of; չլուելոյն առնել. to turn a deaf ear to, to desire not to hear, not to hear on that side.

Չլուր *a.* unheard of.

Չխաղոյք *s.* serious matters, no trifles.

Չխանդաղատանք *s.* unfeelingness, inhumanity.

Չխոստովանութիւն *s.* not confessing or professing.

Չկամութիւն *s.* unwillingness, ill-will.

Չկայ, -ուն *a.* ill-grounded, unstable, inconstant.

Չկենդանի *a.* lifeless; S. **Անկենդան**.

Չկեցու, աց *a.* lazy, idle, unoccupied, sluggish, slothful; -ի *s.* laziness, &c.

Չհամազգի *a.* of a different kind or species, not homogeneous; – գործել, to neutralize.

Չհամարեալ յազգս S. **Համարեալ**.

Չհանդուրժել *vn.* not to suffer.

Չհաւանական S. **Անհաւանական**.

Չհաւատալի *a.* incredible, beyond all belief; – թուէր, it seemed incredible, it would be difficult to believe it.

Չհլութիւն *s.* indocility.

Չձեռնհաս *a.* incapable, impotent, powerless.

Չղջիկան, աց S. **Չիղջ**.

Չղջկանման *a.* bat-like.

Չմարդու, &c. S. **Տմարդի**, &c.

Չմարթու, -ն *a.* incapable, awkward, clumsy, bungling; -թուն *s.* incapacity.

Չմեղ *a.* innocent, harmless.

Չմեղադրանք, -դրութիւն *s.* not blaming, not finding fault with.

Չմենի *s.* cornel-tree.

Չմիաբանութիւն *s.* disunion, disagreement, variance.

Չմնալի *a.* transitory, temporary, fleeting.

Չմշտնջենաւոր *a.* not eternal.

Չմոռացական *a.* ever memorable.

Չյանցուցեալ *a.* free from guile, innocent.

Չյաջողուն *s.* unsuccessfulness, misadventure, misfortune.

Չյարութիւն *s.* false resurrection.

Չյուսալի *a.* unhoped for; hopeless, desperate.

Չնաշխարհիկ *a.* celestial, divine, superhuman, supernatural; excellent, extraordinary, matchless, rare, singular; *s.* phenix.

Չնչիկ *a.* abject, very base, mean.

Չնչեան, **Չնչին**, չենոյ *a.* of nothing, of little value, puny, light, feeble, low, despicable, frivolous, futile, vain; very little, small; չնչինք *s.* thing of nought, trifles, bagatelle; լաւ է ասել ինչ չնչին, քան թէ չասել բնաւին, better talk about trifles than remain silent.

Չոգամ, չոգայ *vd.* S. **Երթամ**.

Չոխակալ, &c. S. **Անոխակալ**, &c.

Չողորմածութիւն *s.* uncharitableness, stinginess.

Չոր, ոյ *a.* dry; dried, arid, parched, dead; – հաց, dry bread; – ճաշակել, to fast on lenten diet.

Չորաբեկ *a.* dry, frugal; – հաց, dry toast; – սեղան, frugal table, light meal; -թուղ S. **Պաղատիտ**; * -կաղմած *s.* linen-drier; clothes-horse; -կեաց *a.* xerophagus, feeding on dried aliments; very abstemious; -կեր լինիմ *vn.* to live on dried things, to practise xerophagy; -կերութիւն *s.* nourishment composed of dried fruits, legumes or herbs, xerophagy; vegetarianism; rigorous abstinenee; -ճաշակ, &c. S. **Չորակեր**, &c.; -ային *a.* dry, arid, waste; -նամ, ացայ *vn.* to dry, to become dry; to wither, to dessicate; to dry up; -նուտ *a.* dry, arid; -նոց *s.* drying-room, --place; -ցումն *s.* drying, desiccation; -ցուցանեմ *va.* to dry, to dry up, to render dry; to decay, to wither; to drain, to lay dry; -ցուցիչ *a.* desiccative.

Չորեակ S. **Չորրեակ**.

Չորեքաղեան or ղի *s.* tetrachord; -ամեայ *a.* quadrennial; every four years; -ամսեայ or սեան S. **Չորսամսեան**; -անիւ *a.* four-wheeled; -անկիւն, -անկիւնի S. **Քառանկիւն**; -անկիւնենամ *vn.* to be quadrangular; -անկիւնութիւն *s.* quadrangularity, quadrature; -անուեան S. **Քառանուն**; -անուն *a.* quadrinomical; -արարուած *s.* tetralogy; -արիւր S. **Չորեքհարիւր**; -բաժին *a.* quadrifid; -բաշխ *s. math.* quadrinomial; *zool.* quadrisulcus; -գլխեան *a.* four-chaptered, having four chapters; – **Աւետարան**, the Four Gospels; -գրեան, ենի *a.* four-lettered, quadrilitteral, tetragrammato; -դեղեան *a.* tetrapharmaceous; -դիմեան or մի *a.* four-faced; -դրամեան *s.* tetradrachma; -եան, -ին, եցունց *a.* all the four; -եզերեան S. **Չորեքծագեան**; -երիվարեան *a.* drawn by four

horses; – կառք, a. coach & four; -զօրութիւն s. tetradynamics; -թերթեան a. bot. tetrapetaled; -թեւեան a. four-winged; four-armed; -թի s. mar. S. Չորեքկարգեան s.; -ժամանակեան a. having four seasons, four-seasoned (year); -ժամեան a. of four hours; -ժռի a. four-hinged (door); -ծագեան a. having four sides, extremities or parts; -կանգնեան a. of four cubits; -կարգեան a. formed of four courses, tiers or orders; four-coursed; s. mar. quadrireme; -կերպ, -կերպեան a. four-faced, -figured or -formed; -կին, կնաց a. quadruple, fourfold; ad. quadruply, four times as much; թիւք -ք alg. biquadratic numbers; հատուցից -, I will repay fourfold; -կնակի ad. four times; quadruply; -կնեմ, եցի va. to quadruple or quadruplicate, to increase fourfold; -կնութիւն s. quadruplication; -կողմեան a. quadrilateral; -կուղի a. twisted four times; -կուսեան a. quadratic; -կուսի a. squared; s. quadrate; -կուսութիւն s. quadrilateralness; quadrature; -կրկին a. doubled or folded four times; -հազարեան a. of four thousand; -հարիւր a. four hundred; -հարիւրորդ a. four hundredth; -հեգեան S. Չորեքվանկեան; -ձայնեան a. mus. four-voiced; -ձեղուանեայ a. four-storied; s. house four stories high; -ձեռնի s. quadruman; a. quadrumanous; -մասնեայ a. quadripartite; -մասնութիւն s. quadripartition; -մարմին a. four-bodied (fabulous animal); -յափք ad. on all fours; -անիստ s. tetrahedron; -նիւթեայ a. composed of four elements; -շաբաթ, ի or ու, -շաբաթի, թւոյ s. wednesday; S. Օր; -ոտանի a. tetrameter; -ուղի s. quadrivium; a. quadrivial; -պատիկ, &c. S. Չորեքկին, &c.; -սիւնեան s. tetrastyle; -տիք s. tetrastic; -վանկեան s. quadrisyllable; -վտակեան S. Քառավտակ; -տառեան a. four-booked (Gospel); -տասան a. fourteen; four times ten, forty; -տասանալուսնեայ գիշեր, full moon; -տասաներորդ, աց a. fourteenth; -տասանեքեան or քին, եցունց a. all the fourteen; -տասանօրեայ a. of fourteen days (full moon); -տարրեան a. of four elements; -տերեւ a. quadriphyllous; -փեղկեան s. quadrivalves; -օրեայ, րէից a. of four days; ad. the fourth day; – տենդ med. quartan, --ague; – տենդ թեթեւ, slight quartan-ague; – տենդ սաստիկ, very bad quartan-ague; -օրէիւք պահել, to fast four days; կերակրիլ չորեքաւուրբք միանգամ, to eat once in four days. [use.

*Չորթան s. dried curds for winter

*Չոր թթու s. pickled turnips to cook for winter use.

*Չորթնկուլ s. zool. gypaetus.

Չորին S. Չոր.

Չորիր a. fourth; – մասն, the fourth part, a quarter, quadrant.

Չորիցս ad. four times. [oxen.

*Չորոցք s. leading pair of draught

Չորութիւն s. dryness, arridity, de-

Չորուտ a. dry, arid. [siccation.

Չորս, ղ- S. Չորք. [or sources.

Չորսակնեան a. having four springs

Չորսամսեան a. of four months.

Չորսկոյս S. Չորեքկուսի. [քոտանի.

Չորսոտանի a. four-footed; s. S. Չոր-

Չորրեակ s. the number four; a. four.

Չորրեկ, ի S. Չորքոտանի.

Չորրորդ, աց a. fourth; ad. fourthly; s. four; quarter; – տասն, forty; չորից -աց զինուորք, four quaternions of soldiers; -ք, the marrying four times; the fourth marriage, or the fourth time married; -ապետ s. tetrarch; -ատիպ s. tetrameter; -ութիւն s. quaternity; -պետութիւն s. tetrarchy.

Չորք, րից a. four; – անգամ, four times; ի չորս գնալ, to go upon all fours; բարձեալ ի չորից, borne by four men; որ օր – էին ամսոյն, on the fourth, on the fourth of the month.

Չորքձիք s. a coach & four; quadriga.

Չորքոտանի s. quadruped.

Չու, ոյ s. way, road; journey, travel, voyage; departure; decamping; removal, removing; march, marching; campaign; expedition; – առնել. ի - անկանել, to begin a journey, to set out, to start, to go away, to leave, to remove; – առնել զօրաց, to decamp, to break up the camp, to march.

Չուան, աց s. twine, string, cord, rope; line, halter; -աձգումն s. stretching a cord; -աման, աց a. cord-twisting; s. rope-maker; -եայ, -եղէն a. made of cord; -եայ խարազան, scourge of cords, rope's end.

Չուառ, &c. S. Թշուառ, &c.

Չուարարութիւն s. departure, removing, removal, decampment.

Ջուեմ, *եցի* *vn.* S. *Ջու առնեմ*; *fig.* to die.

Ջուխագգեստ *a.* dressed in woollen cloth.

Ջուխայ, *ի* *s.* cloth, woollen cloth, wool-stuffs; *-ագործ, աց* *s.* woollen-draper; clothier; *-ագործութիւն* *s.* drapery, cloth-manufactory; *-վաճառ* S. *Ջուխայագործ*; *-վաճառութիւն* *s.* drapery, cloth-trade.

Ջուղղափառ *a.* unorthodox.

Ջում, *ջմոյ* S. *Հոյն*.

Ջունեւոր *a.* poor, moneyless.

Ջունկնդիր լինիմ *vn.* not to mind or listen, to be inattentive, to disobey.

Ջուտելի *a.* uneatable; unfit for food.

*__Ջոքոլատ__, *ի* *s.* chocolate; *բաժակ մի* -, a dish of -; *խառնիչ -ի*, --stick; *ըմպել* -, to drink -; *-ագոյն* *a.* --coloured; *-ագործ, աց* *s.* --maker; *-աման* *s.* --pot; *-վաճառ, աց* *s.* --dealer.

Ջպահեցողութիւն *s.* the disregarding fasts.

Ջպէտ *a.* useless, good for nothing, vile, bad, worthless; *-ս առնել*, not to care for or about, to do without, to dispense with, not to mind, to neglect, to pass over, to omit.

Ջպիտոյ *a.* useless; *-ք* *s.* useless things, futilities, trifles; *-անամ* *vn.* not to need.

Ջսնապարծութիւն *s.* unostentatiousness, simplicity.

Ջսուտ S. *Անսուտ*.

Ջվնասակար *a.* inoffensive, harmless; *-ութիւն* *s.* inoffensiveness, harmlessness.

Ջվշտասէր *a.* indolent, idle, indisposed to labour.

Ջտես, *աց* *a.* blind to, conniving at; *ը - առնել*, *-անելոյն առնել*, to close the eyes to, to pass over, to wink at.

Ջփոյթ *s.* negligence.

Ջքահանայ S. *Ջերէց*; *-ապետ* *s.* pseudopontiff; *-ութիւն* *s.* pseudobishopric.

Ջքանամ, *ացայ* *vn.* to come to nothing; to be annihilated, to perish, to vanish, to disappear.

Ջքաստան *s.* unfortunate country.

Ջքացուցանեմ *va.* to reduce or bring to nothing, to annihilate, to dissipate, to destroy.

Ջքաւոր *a.* needy, indigent, necessitous, poor, beggarly; *- եմ յամէ*, I possess nothing, I am pennyless; *- է*, he is in a state of necessity, of want, poverty or need; *-ական* *a.* profitless, unprofitable; *-իմ, եցայ* *vn.* to grow poor, to become needy, to want, to be in need, in extreme want, without resources, in straitened circumstances; *ոչ չքաւորէր ամենազօր ձեռն քո արձակել*, it was not difficult for Thy Almighty hand to send; *-ութիւն* *s.* want of necessary things, indigence, necessity, dearth, beggary, misery, poverty; penury; privation; *- գանձուց*, embarrassed state of the finances; *-թք կեալ*, to live in straitened circumstances, in poverty; *ի -ն կայ*, he is in great want, he is very poor.

Ջքիմ, *եցայ* S. *Ջքանամ*.

Ջքմեղ *a.* innocent, inculpable; *-ք* *s.* excuse, justification; *ի -ս առնել*, to excuse; *ի -ս* or *-իկս լինել*, to excuse or justify oneself, to dissemble; to hide or conceal oneself.

Ջքնաղ, *ից* *a.* rare, curious, admirable, charming, superb, excellent.

Ջքնաղագեղ *a.* very charming, graceful, elegant; *-գիւտ* *a.* rare, excellent, singular, matchless, unique, incomparable; *-դէմ* *a.* fine-looking, of a charming figure, handsome, graceful, beautiful; *-զարդ* *a.* magnificently adorned; *-կերպ* *a.* admirable, beautiful; *-կերտ*, *-շէն* *a.* magnificently constructed, sumptuous, superb, magnificent; *-ձեւ* *a.* fine-shaped; *-պէս* *ad.* excellently, admirably; *-տես*, *-տեսիլ* S. *Ջքնաղադէմ*.

Ջքնաղիմաց *a.* bewildering, astonishing.

Ջքնաղուի *s.* beauty, delicacy, gentility, grace, handsomeness, elegance, gracefulness.

Ջքոտի, *ւոյ*, *տեաց* *a.* vile, abject, worthless, despicable, mean.

Ջքոտիմ S. *Ջքանամ*.

Ջքութիւն *s.* annihilation; disappearance; *- խնդրոյ*, the knotty point of a question.

Պ

Պ (*bē*) *պէ* *s.* the twenty sixth letter of the alphabet & the twentieth of the consonants ; *պ*, *պ̃*, eight hundred; eight hundredth.

— It is sometimes used instead of the letters *բ* & *փ* ; as : *ամպ–ամբ*, *ոսպն–ոսբն* , *ամպարիշտ–ամբարիշտ* : *սեպհական–սեփական* , *կարապ–կարափ* . &c.

— In foreign words, the letter p is changed by us into *պ*; for example: Peter, Passover, Probus, &c., *Պետրոս*, *Պասքա*, *Պրոբոս*, &c.

Պագանեմ, *գի* *va.* to kiss; to adore; S. *Երկիր* & *Համբուրեմ*.

Պագշոտ, &c. S. *Պակշոտ*, &c.

Պաղուք S. *Պասուք*.

Պաժիտ *s. Gr. w.* S. *Ցանց*.

Պալասան S. *Բալասան* & *Մեռոն*.

Պալատ, *ի*, *-ն*, *տան* *s.* palace, hall; court; hotel; *-ական* *s.* courtier, gentleman of the court.

Պալար, *աց* *s.* aposteme, imposthume, abscess, suppuration, pustule : boss, stud; *- երանաց*, bubo ; *-ակապ* *a.* studded, adorned or set with studs; *-անամ*, *ացայ* *vn.* to draw to a head, to gather, to suppurate, to form an abscess ; *-ային* *a.* papillary ; *-աւոր* *a.* pustulous, pimply.

Պալլիուն *s. Latin w.* pallium. [beef.

Պախ, *ից* *a.* sodden, boiled ; *s.* boiled

Պախավէժ *a.* precipitated.

Պախարականք *s.* blame, contempt, reproach, reproof, reprehension.

Պախարակելի *a.* contemptible, blamable, despicable, reprehensible, censurable.

Պախարակեմ, *եցի* *va.* to blame, to reprove, to rebuke, to reproach, to find fault with, to reprobate, to disapprove, to condemn, to censure.

Պախարակութիւն S. *Պախարականք*.

Պախեմ S. *Պախիմ*.

Պախեցուցանեմ *va.* to frighten, to dismay, to strike with consternation, terror or dread, to terrify, to appal.

Պախեփ *a.* well boiled.

Պախիմ, *եցայ* *vn.* to be frightened at, struck with consternation.

Պախկոտ *a.* afraid, timid. [ment.

Պախճաւանդ, *աց* *s.* female orna-

Պախումն *s.* breakage, rupture ; split, cleft; *fig.* great fright, consternation, terror, dismay.

Պախուց, *խցոյ* *s.* halter, bridle; *թափել զ-* or *-աթափ լինել*, to break from the halters.

Պախրէ, *ից* *s.* money, effects, property, goods; provisions, victuals: cattle; *-իկ* *s.* some money.

Պակ, *ք* *s. French w.* female jewelry.

Պակաս, *ից* *a.* defective, imperfect; *ad.* less; *Իւ իւիք – իցեմ*, *զի՞նչ եւս -իցեմ*, what do I still want for? *զի՞նչ – է քեզ*, what do you want for? *-առնել*, to do without, to dispense with; to diminish; to deprive of; to destroy, to kill.

Պակասական *a.* privative ; defective; *-միտ* *a.* narrow-minded, crack-brained, senseless, insensate, foolish, stolid, silly; *-մտութիւն* *s.* narrow-mindedness, silliness, simplicity, foolishness; *-մօրուս* or *ուս* *a.* scant-bearded; *-ւոր* *a.* S. *Պակաս*; faulty; *- բայ*, defective verb.

Պակասեմ, *եցի*, *-սիմ*, *եցայ* *vn.* to fail; to want, to be wanting in, to lack, to run short; to lessen, to grow less, to diminish, to cease; to weaken, to swoon; to die; *ast.* to be eclipsed; *- լուսնի*, wane; *-եալ ի մտաց*, mad, foolish; *-եալ են ոգիք նց*, they are exhausted, worn out; *-եցին աչք իմ յարտասուաց*, my eyes are weary with weeping; *մի՞ թէ -եցայք իմիք*, have you perhaps wanted for any thing? *զի՞նչ այլ -սէր ինձ ի բարեբաստութի*, what was wanting to my happiness?

Պակասեցուցանեմ *va.* to lessen, to diminish, to decrease, to reduce; to deduct, to restrict; *- ի միջոյ*, to take away, to deprive of life.

Պակասորդ, *աց* *s.* want, fault.

Պակասութիւն *s.* want, failure, diminution, decrease; deficiency ; fault, imperfection; blemish, defect; dearth, penury; *ast.* eclipse; – *լուսնի*, wane.

Պակասումն *s.* wanting.

Պակեցուցանեմ S. **Պակուցանեմ**.

Պակնում, կեայ, կուցեալ *vn.* to be amazed, surprised, petrified with astonishment; to be frightened, appalled, terrified, dismayed, palsied or stupefied with fear; to be struck with terror; to shudder, to tremble.

Պակշեցուցանեմ *va.* to bewilder, to dazzle. [with, to fall in love.

Պակշիմ *vn.* to become enamoured

Պակշոտ, աց *a.* impudent, salacious, lascivious, libidinous, lewd, lecherous, licentious, libertine, obscene; *-աբար* *ad.* dissolutely, lavishly; *-ական* *a.* libidinous; *-եցուցանեմ* *va.* to take the eye, to attract all eyes; *-իմ, եցայ* *vn.* to give oneself up to lechery or lasciviousness, to lead a dissolute life, to live in debauchery; *-ութիւն* *s.* dissolute life, impurity, impudence, lust, lewdness, lasciviousness, lechery, obscenity.

Պակումն *s.* fright, start.

Պակուցանեմ, ցի *va.* to scare, to affright, to terrify, to strike with terror, amazement or stupor, to astound, to dismay; to chill, to make one's blood run cold, to dispirit, to damp the courage; – *ահիւ*, to chill with horror. [ful.

Պակուցանողական *a.* frightful, dread-

Պակուցումն *s.* fear, fright, terror, consternation, stupor, astonishment, stupefaction.

Պակչիմ, կեայ *vn.* S. **Պակնում**; to feel giddy, dizzy or stupefied with fear.

Պահ, ուց *s.* guard, guardianship; guard, sentry, mounting guard; watch; watching; hour, moment, time; guard, guard-house, post, vedette; prison; occupancy; siege; – *դուռն* S. **Պահակ**; – *ը̄* –, from time to time; *յայնմ -ու*, then, at that time; *ի -ուն յորում*, at the time when; *յառաւօտուն -ուն*, it was already the morning watch; *ի չորրորդում -ու գիշերոյն*, about the fourth watch at night; *ի* – [illegible], to keep the country; *ի – անձին*, to save his life; – *ունել*, to guard, to defend; to mount guard; *ի – արկանել. ունել. ի -ու առնուլ զոք*, to arrest, to put in prison; – *արկանել, ի – առնուլ*, to besiege, to occupy; *դնել ի* –, to keep or place in reserve.

Պահախոյզ *s.* very vigilant guard.

Պահակ, աց *s.* keeper, guardian, warden; guard, garrison; guard, sentry; – *դուռն*, Gates, straits; pass, defile; fortress, fortified place; – *մեղաց, մահու, կորստեան*, the Genius of death, Satan; – *ունել, վարել*, to compel, to constrain, to task, to force to villein service.

Պահակալ, աց *s.* guard; *-կայան, աց* *s.* guard, garrison; guard-house; *-կապետ* *s.* commandant of a garrison; *-կավար, աց* *a.* compelling to fatigue-duty or task-work; *-կափոխ լինիմ* *vn.* to change the guard, sentry or watch, to make the round.

Պահակեմ, եցի *vn.* to apply oneself to, to avail oneself of.

Պահակեր, աց *s.* overseer, surveyor; tutor; S. **Պահայոյզ**.

Պահակից լինիմ *vn.* to fast together.

Պահակութիւն *s.* mounting or keeping guard; villenage, statute labour, drudgery. [vedette.

Պահայոյզ *s.* guard, sentinel, sentry,

Պահանգ, աց *s.* iron or wooden tie-piece, binding-piece, notched-rail, brace; buttress, flying-buttress; *-ակապ* *a.* fastened, tied with a tie-piece; sustained by a buttress; *s.* S. **Պահանգ**; *-եմ, եցի* *va.* to brace; to prop with buttresses. [*յեակ*; *-ք*, garrison, guard.

Պահանորդ, աց *s.* S. **Պահայոյզ**. *Համա-*

Պահանոց *s.* prison, dungeon.

Պահանջ, ջից *s.* credit-side, credit; S. **Պահանջումն**.

Պահանջանք S. **Պահանջումն**.

Պահանջարան *s.* prætor's court, tribunal, court of justice, judgment-hall.

Պահանջելի *a.* exigible.

Պահանջեմ, եցի *va.* to exact, to recover, to require, to claim, to lay claim to; to examine, to discuss; – *զվնաս*, to claim, to challenge, to demand; – *ի դատաստանի*, to require; *ի բաց – յումեքէ զոգին*, to require one's soul of one; – *զամբարիշտս*, to punish or chastise the impious; *վրէժս* –, to avenge, to be avenged; *-իմ* *vn.* to be exacted, claimed; *դատաստան* –, to be compelled to give account of; *հզօրք հզօրագոյնս պահանջեսցին*, the rich shall suffer great torments.

Պահանջիչ *a.* exacting, requiring, demanding, reclaiming; *s.* pretender, claimant; *-ջող* *s.* exactor; receiver.

Պահանջումն *s.* exigence, demand, recovery, request, requisition; pretention; discussion; *անիրաւ* –, exaction, extortion; *յետս* – *ընչից*, claiming, claim.

Պահանք *s.* imprisonment.

Պահապան, *աց s.* guard, guardian, inspector, superintendent, overseer; sentry, sentinel; *–ք*, guard, guards, garrison; S. *Հմայեակ*; – *այգեստանի*, vineyard-keeper; S. *Հրեշտակ*.

Պահապանապետ *s.* captain of the guard.

Պահարան *s.* object serving to contain another or others, trunk, box, case, scrutoire, sheath, scabbard, cover, &c.; * vestry-room; – *նամակի*, envelope, cover; – *թղթոց*, pocket-book, portfolio; *–ել va.* to involve; to enclose, to envelop, to encase, to cover, to pack or wrap up; *–իկ s.* small envelope or cover.

Պահարկել, *եցի va.* to guard, to mount guard, to garrison, to mount sentry.

Պահացող *a.* abstaining, abstinent, fasting; *–ութիւն s.* abstinence, fast.

Պահացոյց S. **Պահայոյզ**.

Պահել, *եցի va.* to preserve, to keep, to maintain; to guard, to watch over; to preserve, to guarantee; to keep, to observe; to hide, to keep secret, to conceal; to abstain from, to fast; *լռութեան* –, to keep silence; – *զանձն յիմեքէ*, to refrain, to forbear, to avoid; *նմա պահեալ կայ* or *է*, it is reserved or destined for him to; S. **Խոստումն**.

Պահեստ, *ից s.* reserve; keeping; deposit, consignment; maintenance, keep; sequestration; *a.* placed or kept in reserve; – *հօտք խաշանց*, fattened sheep; *դնել ի –ի*, to put in reserve, to reserve; *դնել ի* –, to deposit, to consign; to put in prison; *կալ* or *լինել ի* – or *ի –ի*, to be in custody, in arrest, in prison.

Պահեցողութիւն S. **Պահացողութիւն**.

Պահկութիւն *s.* statute service, forced labour.

Պահնակ S. **Պահակ**; *–ել, եցի va.* to guard, to keep, to defend.

Պահնորդ S. **Պահանորդ**.

Պահող *a.* S. **Պահացող**; keeping, preserving.

Պահպան S. **Պահապան**.

Պահպանակ, *աց s.* guard, defender, protector; armour, cuirass; preservative; phylactery; – *զէնք*, defensive armour; – *լանջաց*, breast-plate; – *բազկաց*, armlet, bracelet, leather gauntlet; – *բարձից*, greaves, leg-piece; *վերտ* –, mail, coat of mail; *Ջղեայ եւ կաշեայ* –, leather-cuirass, buff jerkin.

Պահպանական *a.* preservative, defensive; *s.* phylactery; *–կից s.* fellow-guard or guardian; *–նամ, ացայ vn.* to be guarded, kept, protected; to beware, to take care or heed, to forbear; *–պետ* S. **Պահապանապետ**; *–րան s.* conservatory; post, post-house; shelter, refuge, asylum.

Պահպանել, *եցի*, *–եցուցանել va.* to guard, to preserve, to keep; to protect, to guarantee, to sustain, to defend; to shield, to screen, to secure or shelter from; to maintain, to entertain; – *զանձն*, to guard, to preserve oneself from; – *ի ցրտոյ*, to screen from the cold; *–իմ vn.* to be kept, guarded, protected.

Պահպանիչ, *–նող s.* preserver, guardian; defender, protector; *–նողական* S. **Պահպանական**; *–նոց s.* prison; *–նութիւն s.* preservation, guard, protection, defence; maintenance; observance, observation.

Պահսակաց *a.* fasting.

Պահք, *հոց s.* abstinence; fast; *մեծ*, *քառասնորդական* –, Lent; *օր պահոց*, fish-day, fast-day; *պահս պահել*, to abstain from meat; to fast.

Պաղ, *ից s.* frost, ice; sleet; * *a.* cold, icy, glacial, freezing; *հալել*, *լուծանել –ին*, to thaw, to melt, to liquefy; *–ձուլել*, to freeze, to ice.

Պաղան, &c. S. **Համետ**, &c.

Պաղանամ S. **Պաղիմ**.

Պաղանձաւ *s.* grotto; – *վերին*, stalactite; – *ստորին*, stalagmite.

Պաղապայծ, *–ական a.* limpid, pure; splendid, shining, bright.

Պաղատ S. **Պաղատանք**.

Պաղատախառն *a.* suppliant; *ad.* beseechingly, imploringly.

Պաղատանք *s.* supplication, imploration, instance, entreaty, prayer, invocation, request, solicitation; rogation.

Պաղատիմ, *եցայ vn.* to beg with submission, to implore, to supplicate, to pray or entreat earnestly, to sollicit, to beg for, to adjure, to beseech, to invoke, to intercede; *պաղատանս* –, to address the most earnest entreaties.

Պաղատիտ, *տտի*, *–տտիկ*, *տտկի s.* dried fig, string of dried figs, a frail.

Պաղատումն. Պաղէտ S. **Պաղատանք.**

Պաղիմ, եցայ *vn.* to freeze, to be frozen, to congeal, to coagulate, to thicken; to catch cold; – *յերկաթս*, to arm with cuirass.

Պաղլեղ. ի *s.* alum; *-ածին s.* aluminium; *-աքար s.* alunite; *-իկ s.* alumina; *-կատ s.* aluminate; *-ումն s.* aluming, [steeping in alum.

***Պաղլորակ** *s.* icicle.

Պաղմական *a.* oscillating, swinging, shaking.

Պաղումն *s.* freezing, congelation, coagulation; cooling, chilliness; *phys.* refrigeration.

Պաղպաղակ, ի *s.* specular stone; rock-crystal; *ice, ice-cream.

Պաղպաջ, ոջ *s.* shining pimple or eruption: lustre, glitter, brilliancy; *-եմ, եցի vn.* to shine, to sparkle, to glitter; *-ումն s.* splendour, brightness; *-ուն a.* shining, sparkling, brilliant; *-ունք s.* gallery, kiosk, canopy; sumptuous litter.

Պաճար, աց *s.* cattle; *-ք*, means, expedient, device; *-ս պաճարել*, to seek the means to, to resort to all sorts of expedients, contrivances or shifts.

Պաճարաբոյծ *s.* cattle-breeder; *-միտ a.* block-headed, stupid, silly, stolid, foolish.

Պաճարանք *s.* the gaining or procuring one's livelihood; subsistance, maintenance; food, victuals; means, way, remedy, expedient.

Պաճարապէս *ad.* bestially, brutally.

Պաճարարօտ *s.* pasture-land.

Պաճարեղէն *a.* bestial, brutal; *-ք s.* beasts, animals. [nature.

Պաճարեղութի *s.* bestiality, brute

Պաճարեմ, եցի, -րիմ, եցայ *vn.* to provide, to get, to come by; to try, to endeavour, to remedy, to find means; – *զկեանս*, to earn one's livelihood, to provide wherewith to live.

Պաճիտակ *s.* delicious condiments.

Պաճոյճ *a.* adorned, beautified, set off, decked, elegant; *s.* jewel, trinket; S. **Պաճուճան.**

Պաճուճաբան *s.* phrase-maker, bombastic, fulsome author, hireling writer, affected speaker; *a.* emphatical; *-եմ. եցի vna.* to speak elegantly; to overload a discourse with ornament; *-գործ, աց s.* jeweller; *-զարդ a.* bedizened, bedecked; adorned, embellished; studied, affected, finical; emphatic, elegant, pompous. [darling, deary.

Պաճուճակ *s.* chubby baby, little

Պաճուճան, ք, նաց *s.* attire, ornament, dress, studied or elegant toilette, finery; affectation, studied elegance; apparel, furniture; doll; *fig.* false appearance, counterfeit show, disguise.

Պաճուճապատանք *s.* doll, puppet, baby. [quettish, dandy.

Պաճուճասէր *a.* fond of finery, co-

Պաճուճեմ, եցի *va.* to deck, to attire, to embellish, to adorn, to beautify, to decorate, to bedizen, to bedeck; to paint, to plaster; to dissemble, to feign, to disguise; to give oneself airs; – *զմարմինն*, to embalm; S. **Դիակ**; *-եալ a.* S. **Պաճուճազարդ**; – *առասպելք*, cunningly devised fables; – *կերակուր*, skilfully dressed meats.

Պայ, ից *s.* fairy, elf.

Պայազատ, աց *s.* successor, heir, inheritor, descendant; noble, nobleman, prince, lord; *-եմ, եցի va.* to succeed, to inherit; to make oneself master of, to master, to domineer, to lord, to rule over; *-ութիւն s.* succession, inheritance, descent, lineage; nobility.

Պայազն, զանց *a.* noble. [like.

Պայակ S. **Պայիկ**; *-ան a.* fairy, fairy-

Պայեկեմ, կեալ *vn.* to wait; to serve.

Պայթեմ, -եցուցանեմ S. **Պայթուցանեմ.**

Պայթեմ, եցի, Պայթիմ, եցայ *vn.* to burst, to crack, to split, to shiver, to break, to cleave; *fig.* to be transported by pride, to be puffed up.

Պայթիւն. -թումն *s.* burst, crash, crack, eruption, rupture, explosion.

Պայթուցանեմ, ցի *va.* to burst, to cause to break, to shiver, to cleave, to break or burst open. [**Պայ.**

Պայիկ. յկաց *s.* guard, guardian; S.

Պայլ *s.* bailiff, city magistrate, magistrate. [ous.

Պայլիկեան *s. a.* Paulician; incestu-

Պայծառ, աց *a.* clear, limpid, pure; clear, serene, clean; gay; splendid, sparkling, brilliant, luminous, shining; bright, polished, clean; distinct, evident, plain; illustrious, glorious, far-famed, renowned, celebrated; *ի հանդերձս -ս*, arrayed in gorgeous apparel.

Պայծառաբան *a.* speaking brilliantly or eloquently; *-եմ, եցի vna.* to speak floridly; *-ութի s.* florid style;

elegance of expression; *-բերիմ vn.* to be adorned with fine fruits; *-գեղ a.* wonderfully beautiful, splendid & handsome; *-գոյն a.* very white, candid, very fair; *-գունութի s.* brightness of tint, splendid colour; *-զարդ a.* superbly ornamented, magnificent, splendid, superb; *-զարդեմ va.* to adorn with elegance; *-զարդութիւն s.* splendid ornament, embellishment, magnificence, glory; *-զգեաց. գեցից, -զգեստ a.* dressed splendidly, wearing brilliant garments; luminous, glorious; *- լինել. -զգենում* or *-զգեստիմ vn.* to dress oneself splendidly, to wear superb apparel, to bedizen or bedeck oneself elegantly; *-զգեստութի s.* luxury in dress; *-թեւ a.* brilliant-winged, superbly feathered; *-լոյս a.* very luminous, glittering, dazzling, refulgent; *-խօս a.* clear speaking; eloquent; *-կերպիմ* S. Պայծառանամ; *-կերպութիւն s.* Transfiguration; *-կերտ a.* magnificently built, superb; *-կշիռ a.* well-matched, very resembling; *-հրաշ a.* wonderful, amazing; *-նամ, ացայ vn.* to brighten, to become clear; to shine, to glitter, to sparkle, to be resplendent; *fig.* to shine, to render oneself illustrious, to flourish, to signalize or distinguish oneself, to be remarked, to become a person of note; *-նշան a.* glorious, illustrious; *-շինութիւն s.* sumptuous building; *-պէս ad.* splendidly, gloriously, pompously, magnificently; *-պսակ a.* crowned splendidly, wearing a brilliant crown; *-վայելուչ a.* very fine, magnificent; *-տեսիլ a.* of a shining aspect, luminous, brilliant; *-ցուցանեմ va.* to clear, to brighten, to render brilliant, to give splendour; *fig.* to cause to shine, to render illustrious, to distinguish, to celebrate; *- զբանս*, to render clear, to explain, to dilucidate; *-փայլ a.* shining, sparkling, glittering; *-փող s.* clarinet.

Պայծառերանգ *a.* bright coloured; *-երես a.* of a bright countenance, gay, cheerful, sprightly.

Պայծառութիւն *s.* clearness, light, brightness, splendour; lustre, brilliancy, magnificence, glory, celebrity, renown; magnitude; vivacity, serenity; limpidness, purity.

Պայղակենութի *s.* sect of the Paulicians.

Պայղակումն *s.* dazzling, hallucination

Պայման, այ *s.* condition, nature, state, quality, circumstance; condition, term, measure, rule, limitation, close; part, article, proposition, transaction; stipulation, agreement, treaty, bargain, compact, pact; *- անհրաժեշտ*, condition, *sine qua non*; *- ժամանակի*, appointment, assignation; *- կենաց*, condition, state, circumstance; *- նամակ*, original draft of a treaty or contract; *հարցուածոյ -աւ*, in an interrogatory manner; *-աւ ad.* upon condition, on terms; *- դնել*, to place or impose conditions, to make a contract, to contract, to bind oneself by contract; S. Ժամանակակէտ.

Պայմանագիր *s.* contract, covenant; *-դրութի s.* agreement, convention; *-ժամ s.* delay; *-կան, -ւոր a.* conditional.

Պայմանեմ, եցի *va.* to agree, to conclude a treaty, to stipulate, to contract; to article; to qualify, to limit.

Պայուսաիկ *s.* fifty pounds.

Պայուսակ, այ *s.* bag, pouch; *- որսոյ*, game-bag; *- ուղեւորաց*, cloak-bag; *- կշռոց նենգութե*, bag of false weights.

Պայռիք, ռեաց *s.* notch of an arrow.

**Պայտ,ից* *s.* iron, horse-shoe.

Պայտար, ի *s. Persian w.* horse-shoer, shoeing-smith, farrier; *-ութի s.* farriery.

Պայտեմ, եցի *va.* to shoe.

Պայքար, այ *s. Persian w.* debate, dispute, quarrel, strife, controversy; *գալ, մատչիլ, մտանել ի - ը̄ ումէք*, to open a question or controversy, to debate, to dispute; *-եմ, եցի, -իմ, եցայ vn.* to create strife, contests or law-suits, to litigate, to question, to dispute; to struggle hard, to fight, to battle; *-ումն* S. Պայքար.

Պան,ից *s.* round loaf, bread; honeycomb; *bot.* hen-bane.

Պանան S. Ադամաթզենի.

Պանդանդ S. Պատանդ.

Պանդեմի *a. Gr. w.* popular.

Պանդխտաբար *ad.* like a pilgrim; *-կան a.* travelling, wandering; *-կից s.* fellow-pilgrim; *-նամ* S. Պանդխտիմ; *-նոց s.* this earthly pilgrimage; hospice, inn for pilgrims, foreigners or other travellers, khan, caravanserai.

Պանդխտեցուցանեմ *va.* to cause to emigrate, to estrange, to convey, transport or remove from one's country, to cause to inhabit another place, to dwell elsewhere.

Պանդխտիմ, եցայ *vn.* to emigrate, to leave or quit one's country, to remove from, to be estranged; to go on a pilgrimage.

Պանդխտութիւն *s.* condition of an alien or stranger; emigration, transmigration, migration; pilgrimage.

Պանդոկ, ի, -ի, կւոյ *s.* hotel, inn, hostelry, tavern; *-ապան* or *պետ* *s.* inn- or tavern-keeper, host, landlord, master of an hotel; major-domo, house-steward; *կին -ի*, hostess; *-ապետութն* *s.* hostship, inn-keeper's calling; *-կնոջ*, hostess-ship. [silly, foolish.

Պանդոյր *a.* hare-brained, stupid,

Պանդորեան տուփ *s.* Pandora's-box.

Պանդորրութն *s.* stupidity, silliness, foolishness, simplicity, rusticity.

Պանդուխտ, դխտաց *s.* foreigner, emigrant, alien, stranger; pilgrim.

Պանդրեմ *va.* to propagate trees by layers of offsets, shoots or suckers, [to provine.

Պանդրի *s.* provining.

Պանթեռ, ոյ *Gr. w.* S. **Յովազ.**

Պանիր, նրոյ or **նրի** *s.* cheese; *- Հոլանտիոյ*, Dutch -; *գործել, մածուցանել* -, to make cheese; to curdle milk.

Պանծաբան *a.* eloquent, fluent; boasting; *-դոյն* *ad.* excellently, sublimely, eminently; *-լի* *a.* glorious, praise-worthy, laudable; magnificent, pompous, excellent, sumptuous; sublime, illustrious, renowned, distinguished.

Պանծամ, ացի, Պանծանամ, ացայ; Պանծանք S. **Պարծիմ; Պարծանք.**

Պանծացուցանեմ *va.* to praise, to vaunt, to glorify, to sing the praises of, to extol, to cry or preach up, to exalt, to flatter, to laud, to commend.

Պանծութն *s.* boasting, vaunting, bragging. [tium.

Պանկրատ, ի, -իոն *s. Gr. w.* pancra-

Պանրագործ, աց *s.* cheese-maker; *-ծին* *s. chem.* caseum, casein; *-վաճառ* *s.* cheese-monger; *-նամ* *vn.* to curdle, to coagulate as cheese.

Պանրուտի, ք *s.* milk-diet, fasting on lacteal products.

Պաշար, աց *s.* provision, viaticum, food, victuals; victualling, providing, provisions, stores, equipment; the Holy Sacrament.

Պաշարաբարձ *a.* carrying victuals; *s.* pack-horse or mule; *-ապինդ* *a.* well provisioned or furnished; *- առնել*, to victual, to provide, to store, to stock, to equip; *- լնուլ*, to stock or furnish with all sorts of provisions.

Պաշարեմ, եցի *va.* to besiege, to invest, to beset, to blockade, to occupy, to shut, to encircle, to enclose, to surround; *-եալք* *s.* the besieged.

Պաշարիչ, -րող *a.* besieging; *-ք* *s.* the besiegers.

Պաշարումն *s.* siege, investment, blockade, surrounding, occupancy; *- մտաց*, anxiety, preoccupation; *դնել զոտս ի պաշարման*, to fetter, to put into irons, to shackle; *ի - եւ յարգել արկանել*, to besiege, to lay siege to, to invest.

**Պաշուլակ* *s.* seed cucumber.

Պաշպաճ *s.* swelling, tumour.

Պաշտատական *s.* appanage.

Պաշտելի *a.* adorable, worshipful.

Պաշտելութն *s.* worship; idolatry; service.

Պաշտեմ, եցի *va.* to adore, to worship; to minister, to serve, to wait on; to administer, to confer; to officiate; to provide, to furnish; to exercise, to employ; *- զխորհուրդս*, to administer the Sacraments; *- զծառայութն*, to serve; *-իմ* *vn.* to employ, to use, to make use of, to avail oneself of, to adopt.

Պաշտումն *s.* worship, adoration; service; *- առնուլ*, to be served or ministered to.

Պաշտպան, աց *s.* defender, patron, protector, favourer; minister, servant; *- սբ*, patron saint, patron; *- դատի*, advocate, attorney; *- կալ, լինել ումեք*, to defend, to protect, to [assist.

Պաշտպանական *a.* defensive.

Պաշտպանակք *s.* royal service; life- [guard.

Պաշտպանաւոր *s.* client.

Պաշտպանեմ, եցի *vn.* to defend, to protect, to sustain, to favour, to support; to save, to preserve, to keep; to care, to take care; *- եւեթ անձին*, to do nothing but defend oneself, to remain on the defensive.

Պաշտպանիչ, -նողական *a.* defensive; *-նողութն* *s.* protectorate.

Պաշտպանութն *s.* defence, protection, guard, auspices, patronage, stay, support, favour; apology, intercession; service, office; ը. -իւ օրինաց, under the ægis of the Law.

Պաշտպանութիւն s. protection.

Պաշտօն, տամանց s. worship, adoration, latria, religion; service, office, ministry; ceremony, mystery; service, office; employment, function, duty, post, place; - ա̃ծային, divine worship; - կռոց, idolatry, the worship of idols; սնոտի -, superstition; - ննջեցելոց, burial service; burial; - բարի, piety, religion, fear of God; հասարակաց պաշտամունք, public functions; - or պաշտամունք, Olympic or public games; ի պաշտամանէ, by profession; Պաշտօնեայ Հասարակաց Պաշտամանց, the Minister of Public Worship; - առնել, to pay one's court to, to court, to flatter; - առնուլ, to be honoured or adored, to be ministered to; - հարկանել, տանել, to serve; ի պաշտաման կալ, to be in the ministry; պաշտել զ-, to exercise one's trade or calling; - տանել, to serve, to worship, to adore; ի - առնուլ, to adore; - մատուցանել Ա̃յ, to worship, to perform a service agreeable to God; ա̃ծական առնուլ -, to cause oneself to be adored like a god; ի - մտանել, to enter a person's service; - կատարել, to fulfil a function; կորուսանել զ-, to lose one's place; ունել, ժառանգել զ- ուրուք, to take a person's place, to replace one; - կատարել մը հոգւոյ ուրուք, to celebrate a mass for the repose of a person's soul; -ս երգոց կատարել, to sing psalms, to praise; - ինչ առնելով, - ինչ առնելոյ մը, through respect, for regard, by adulation.

Պաշտօնաբար *ad.* officially; -կալ, աց *s.* functionary; bureaucrat; -կալութ̃ի *s.* bureaucracy; -կան *a.* ministerial, official; - օրագիր, official paper, gazette; -կից *s.* colleague, coadjutor; fellow-servant, help-mate; -մատոյց լինիմ *vn.* to worship, to adore; -սէր *a.* devout, pious, religious; -սիրութիւն *s.* devotion, piety, religion; -տար, աց *s.* adorer; servant; functionary, official, minister; -տարութ̃ի *s.* service; ministry, office, charge, function; -տուն, -րան *s.* church, temple; Minister's residence; -րկ, ի *s.* worshipper; -ւոր *a.* idolatrous.

Պաշտօնեայ, նէից *s.* clerk, official, minister; servant, domestic, waiter, valet; administrator, officiating, deacon; *a.* religious, pious; - Արդարութ̃ե, Minister of Justice; S. Պաշտօն, Պատերազմ, &c.; - ա̃ծային վրէժխնդրութ̃ե, instrument of divine vengeance; -ք Therapeutæ, servants of God; -ք արքունեաց, courtiers.

Պաշտօներգութիւն *s.* divine office.

Պաշտօնուկք *s.* compliments, adulation, fulsome flattery.

Պապ, ի or ու, աց *s.* grand-father, --sire, * --dad; pope, pontiff.

*Պապադաւան, ից *a. s.* papist; -կան *a.* papal, pontifical; *s.* papist; - իշխանութ̃ի S. Պապութ̃ի; -կանութ̃ի *s.* papistry, popery.

Պապակ, ի *s.* excessive thirst, parching; -իմ, եցայ *vn.* to be very thirsty, to die of thirst.

*Պապանձեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to dumfound, to put to silence, to non-plus, to run down, to confound, to refute, to overcome.

Պապանձիմ, եցայ *vn.* to be silent, mute or speechless, to be unable to answer, to hold one's tongue, to be dumfounded, non-plussed.

Պապանձումն *s.* muteness, speechlessness.

Պապաչ or չ *s.* bleat; -եմ, եցի *vn.* to bleat; to stutter, to stammer; -իւն *s.* bleating.

Պապաս *s. Gr. w.* priest.

Պապենի, *-նական *a.* paternal, ancestral, hereditary.

Պապիր *s.* papyrus.

Պապկայ, ից *s.* parrot; էգ -, hen-parrot; S. Թութակ.

Պապութիւն *s.* papal see, papacy, popedom.

*Պապուկ, *Պապկլոր S. Նեպուկ.

Պապունիճ *s. bot.* camomile.

Պապչեակ, եկաց *a.* bleating; *s.* goat, &c.

Պառակ, աց *s.* sheep-park, --fold, --cot, pen; herd; flank; muffle-furnace; *a.* laid at full length; - խոզի, pork chop; - որթու, veal cutlet, cutlet; - գառին, lamb chop; - ոչխարի, chop, mutton chop; - - *ad.* in herds, in droves, in flocks; ի - դնել զտունկն *bot.* to lay the plant at length.

Պառակամայր *s.* a fattened calf.

Պառական *s.* hounds; ջոկ -աց, a pack of hounds.

Պառակեմ, եցի, -կիմ, եցայ *vn.* to lie down; to lie in ambush or in wait.

Պառակտեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to disunite, to divide, to disperse, to put at variance, to sow discord, to make a breach between.

Պառակտիմ, եցայ *vn.* to be disunited, dispersed, to be in dissension, to be split or torn into factions.

Պառակտութիւն, -ումն *s.* disunion, division, discord, dissension, faction.

Պառավատոս *s.* *Gr. w.* prevaricator, apostate, renegade.

Պառաւ, ոյ. ունք, անց *s.* old woman, beldam; -ական *a.* anile, senile; - առասպելք, idle story, tale, fable; - կրօնք, ridiculous superstition; -իմ, եցայ *vn.* to grow old, aged, to advance in age; to become old, ancient; -որդի *s.* son of an old woman; -ութիւն *s.* anileness, anility, old age of woman.

Պառկիմ *vn.* to lie down.

Պառնաս, -ու *s.* Parnassus; Muse.

Պառպղի *s.* *bot.* pepper-plant.

Պառպրիկ *s.* *bot.* pepper-wort.

*Պաս S. Պահք. [բաթ *s.* holy week.

Պասեք, ի, -ատօն *s.* Easter; -աշա-

Պասկուճ *s.* *zool.* gryphus, condor.

Պասուք, սքոյ *s.* great thirst.

Պաստառ, աց. ունք, անց *s.* fine linen or stuff, byssus; tapestry, carpet; blanket; - դամասկացի, damask.

Պաստառագործ, աց *s.* tapestry-worker; -ութիւն *s.* tapestry; -ելի or ելր *a.* hung with tapestry, draped, covered with drapery; - առնել, զարդարել, to hang with tapestry, to carpet, to mantle, to bedeck, to arrange tastefully; -կալ, աց *s.* fine linen-cover, bed-sheet, drapery, tapestry; - անկողինք, beds furnished with fine coverlets; -կալեմ, եցի *va.* to wrap up in a linen or sheet; to hang, to drape.

Պասքա, յի *s.* Passover; Easter; the paschal lamb.

Պասքանամ S. Պասքիմ. [thirst.

Պասքեցուցանեմ *va.* to cause great

Պասքիմ, եցայ *vn.* to be athirst, very thirsty, to be dying with thirst; *fig.* to pant or eagerly long for, to hunger & thirst after.

Պասքութիւն, -ումն *s.* excessive thirst, thirstiness; siccity, dryness, ardity.

Պասքուտ *a.* parched, dried.

Պատ, ի *s.* wall; turn, round; - ի -, - ի -է, - ի -ու *a.* complicate, intricate, knotty, ambiguous, dark, obscure; - ի - բանք, ambages, compass of words, circuit, roundabout way, shifts; - առնուլ, - գալ, to surround, to environ, to encompass, to hem in, to beset, to encircle, to gird, to inclose; - ի - բանիւք խօսել, to make use of circumlocutions, to periphrase, to speak periphrastically, to beat about the bush; - ի - խաղան գետք, the rivers seem to delight in a thousand windings.

Պատագրոս S. Պոտագրոս.

Պատահ, ից *s.* adventure, accident, contingency, casualty, occurence, incident, chance, hazard, fortuitous or unforeseen event; ըստ -ի or -ից *ad.* accidentally, by chance.

Պատահական *a.* accidental, casual, fortuitous, contingent; -ութիւն *s.* contingency.

Պատահար, աց *s.* S. Պատահ; sad adventure, grievous accident, serious case, misfortune, mischance, catastrophe; ըստ -աց *ad.* by chance, fortuitously; ի -է *ad.* unfortunately.

Պատահեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to cause to happen, to bring about, to compass.

Պատահեմ, եցի. -հիմ, եցայ *vn.* to meet, to meet one another; to arrive, to happen, to befall, to occur; to go to meet, to encounter, to oppose, to withstand, to resist, to come to blows, to grapple with, to kill; - ումեք մարտիւ, պատերազմաւ, to meet face to face, to attack in front, to war against; փախուցեալ յանձրեւէ՝ կարկըտի պատահէ, to leap out of the frying-pan into the fire. [talk, colloquy.

Պատահութիւն *s.* meeting, interview,

Պատահումն *s.* meeting; S. Պատահ; destiny; պատահմամբ, ըստ պատահման *ad.* accidentally, fortuitously, casually, incidentally, by chance; պատահմունք ի դէպ եկանէին նմա, chance, good fortune aided him; անցեալ էր -, it was no longer time.

Պատաղիճ *s.* tendril; *bot.* convolvulus; bindweed.

Պատաղիմ, եցայ *vn.* to occupy, busy or employ oneself, to give oneself up to, to apply oneself to. [ing.

Պատաղիչ *a.* embroiling; encumber-

Պատաղումն *s.* occupation, application.

Պատան, աց *s.* band, bandage, wrapper; truss; - մեռելոյ, shroud, winding-sheet, grave-clothes; -ագործ, աց *s.* truss-maker.

Պատանդ, *աց* *s.* hostage; pledge, gage; *տալ ի* —, to plight, to pledge, to offer as a pledge; *առնուլ ի* —, to take as a hostage or pledge; *ի* — *կալ*, to be hostage; *-առու* *a.* taking as hostage; *-եմ, եցի* *va.* to serve as hostage; to give or receive for hostage or pledge; to tie, to enlace, to bind; to involve, to contain, to enclose; *-իչ* *a.* S. **Պատանդառու**; enlacing, enclosing; *-ութն* *s.* the giving or receiving in hostage; S. **Պատանդ**.

Պատանեակ, *եկաց* S. **Պատանի**.

Պատանեկագիտութն S. **Մանկատռփութն**.

Պատանեկանամ, *ացայ* *vn.* to be adolescent; *fig.* to grow young again.

Պատանեկատռփիկ S. **Մանկատռփիկ**.

Պատանեկիկ *s.* child, boy.

Պատանեկութիւն S. **Պատանութիւն**.

Պատանի *s.* youth, adolescent, stripling, lad, young man; domestic, servant; waiter; groom; *անփորձ* —, inexperienced young man, younker, greenhorn, novice.

Պատանութն *s.* adolescence, youth.

Պատանուհի *sf.* young girl, virgin, maiden.

Պատառ, *աց* *s.* bit, slice; mouthful; piece, shred, strip; — —, in pieces, in rags; piecemeal; — *մի հացի*, a bit or piece of bread; *բրդել -ս -ս*, to cut in pieces or in bits; *ի մի* — *կլանել*, to devour, to take in one mouthful; — — *կոտորիլ*, to be lacerated, torn or cut to pieces, butchered; — — *յերկիր անկանիլ*, to fall off bit by bit, to decay gradually.

Պատառաբոյծ *a. s.* parasite, spunger, trencher-friend, hanger on, toad-eater; *-պատիր* *a.* bought, suborned; *-տուն* *a.* used, torn, old, worn out, threadbare, shabby, ragged, tattered; — *հանդերձ*, torn, ragged or tattered coat, rags, tatters; *-ս զգենուլ*, to be reduced to tatters; *-քաղ, աց* *s.* fork, table-fork.

Պատառեմ, *եցի* *va.* to tear, to tear to bits or pieces, to lacerate, to rend; to cleave, to cut, to divide, to slash; to break, to crack, to split, to burst; *յօշ յօշ* —, to cut to pieces, to dilaniate, to rend; *զմիմեանս* —, to tear each other; — *զթագաւորութիւն*, to break up the kingdom; — *զեզինս*, to slaughter oxen; — *զոք*, to kill; *ակօս* —, to furrow, to plough; — *զբանտն*, to break out of prison; — *զօրէնս*, to transgress, to violate; *-իմ* *vn.* to be torn or rent, &c.

Պատառիկ *s.* little bit, small piece, taste; fragment.

Պատառող *a.* rapacious; *-ութիւն* *s.* rapacity.

Պատառոտեմ, *եցի* *va.* to rend, to lacerate, to tear to pieces.

Պատառոտուն or *ռոտի* S. **Պատառատուն**.

Պատառուած, *ոց* *s.* rent, tear; rupture, crack, crevice, fissure, opening; chap, chink, slash, slit.

Պատառումն *s.* tearing, rending, laceration; eruption; *fig.* intestine broils, rupture, division, scission, disunion, party, faction.

Պատառուն S. **Պատառատուն**.

Պատասխան S. **Պատասխանի**; *-ական* *a.* responsive; *-ատու*, *աց* *a.* responsible, answerable, accountable; apologetical, exculpatory; *s.* respondent; apologist; *-ատուութն* or *տրութն* *s.* answering, answer; defence, apology, excuse; responsability; *-տարեմ, -եմ, եցի* *vna.* to answer, to make answer, to reply, to give answers or an answer; to defend, to apologize, to excuse; *այլ ընդ այլոյ* —, to reply evasively; — *իսկ ծանրացաւ*, he hardly deigned or condescended to reply.

Պատասխանի *s.* answer, response, reply; return, repartee, rejoinder; account, reason, defence, apology, excuse, justification; *հրաման -նւոյ*, oracle; *համարձակ, յանդուգն, խուսափական, նպաստամատոյց, հաստատի, դրական, ժխտական, լակոնական, աննշան, չոր, անմիտ, կարճ* —, haughty or imperious, impertinent, evasive, favourable, certain, positive, negative, laconic, insignificant, dry, foolish, curt or short reply; — *առնել*, to answer, to reply, to make answer to; — *տալ*, to answer for; to defend, excuse or justify oneself; *տալ վասն անձին* —, to plead one's own cause; *ընդունել զ*—, to receive the reply; *ի* — *նամակիդ*, in reply to your letter; *չընդունել զ*—, to receive no reply; *սպասել -նւոյ*, to await a reply; *չիք* —, there is no reply, no answer; S. **Ընդդէմ**.

Պատատ, *աց* *s.* load, burden, bundle, bale; package, roll; wrapper, cover.

Պատատանք *s.* wrapper, envelope; packing.

Պատատեմ, *եցի* *va.* to envelop, to

wrap up; to twine, to twist, to wind round, to entwine or interweave, to entangle; to implicate, to involve; – բեռինս, to pack up; *–իմ vn.* to wrap oneself up in; to embrace, to embrace each other; to gather round, to twist about, to cling, to hold fast on.

Պատատուկ, տկաց *s. bot.* American bindweed, liane; – կարմրածաղիկ, quamoclit, scarlet convolvulus, red jasmine.

Պատատումն *s.* twining, winding, [twisting; packing.

Պատար *a.* heaped up, full, brimful, rich, abundant, copious, overflowing.

Պատարագ, աց *s.* sacrifice, victim, immolation; mass; oblation, offering; present, gift; bribe; հանել –, to sacrifice; ձայնաւոր –, high-mass; Թիւ –, low mass; – վ̃ն ննջեցելոց, mass for the dead; պաշտել, մատուցանել զս̃բ –ն, to celebrate or say mass; տեսանել զ–, to attend mass.

Պատարագաբարձ, –բեր *a.* carrying or bringing gifts; –գործութիւն *s.* sacrifice; celebration of mass; –կից *a.* celebrating the mass together; –մատոյց *a.* offering, making a present; *s.* sacrificer; officiating priest; missal, mass-book; liturgy; –րան *s.* altar.

Պատարագեմ, եցի *va.* to sacrifice, to immolate, to offer, to give to God; to say or celebrate mass; *–իմ vn.* to be honoured with gifts.

Պատարագընկալ, ի *a.* receiving the [sacrifice (God).

Պատարագիչ *s.* officiating priest.

Պատարագիք, գեաց *s.* things destined to be sacrificed; mass-dues, alms.

Պատարեմ, եցի *va.* to fill abundantly, to fill up to the brim, to fill to overflowing, to heap up.

Պատարումն *s.* fulness, abundance, plenty, overflow; S. Ծայրալիր.

Պատարուն S. Պատար.

Պատգահիկ *a.* gentle, mild voiced.

Պատգամ, աց *s.* oracle; words; sentence; message, errand, order, ordinance; counsel, advice; –ս տալ, որոտալ, to deliver or utter oracles; ի –ս անկանել, to parley, to negociate, to enter into treaty; –ս առաքել առ ոք, to send to say.

Պատգամաբեր, աց *s.* messenger, news-bearer; –գիր *a.* writing oracles; *s.* prophet; sentence; –գնաց *s.* parliamentarian, negociator; – լինել, to parley, to negociate; –գնացութիւն S. Պատգամաւորութիւն; –խօս, աց *a.* oracular, giving oracles; – լինել, to pronounce or give an oracle; –նի *s. pl.* oracles; –տար, աց *s.* messenger; –ւոր *s.* deputy, messenger; envoy, courier, delegate, ambassador; diplomatist; *fig.* minister of God's word, angel, prophet, apostle; – լինել or –ւորեմ, եցի. –ւորիմ, եցայ *vn.* to be a messenger, ambassador or deputy, to go or to come as ambassador, to negociate, to go in mission; to treat by diplomacy, to be a diplomatist; –ւորութիւն *s.* message, deputation, mission, embassy; diplomacy.

Պատգարակ, աց *s.* hand-barrow, litter, sedan; հրեղէն –, instrument of torture, gridiron.

Պատեան, ենից *s.* sheath, scabbard; case; cover, envelope; scale, shell; hull, pod, cod, husk; rind, peel, bark; armour, cuirass; breast; արկանել զսուրն ի –ս, to sheathe, to put up; S. Մերկանամ.

Պատելիք *s.* band, bandage.

Պատեհ, ից *a.* convenient, proper, fit, suitable, decent; well-timed, timely, opportune, seasonable, propitious, favourable; *s.* opportunity, occasion, propitious moment; ի –, ը̃ –ի *ad.* conveniently, suitably; – է *v. imp.* it is fit, it is becoming; it is due; ի – լինել, to befit, to become; – համարիլ, to think proper, to deem it expedient; – or – ժամանակ գտանել, to find a favourable opportunity; – առնուլ, to seize the occasion, to strike the iron while it is hot; յօգուտ արկանել զ–, to avail oneself of, to profit by the opportunity; S. Կորուսանեմ.

Պատեհութիւն *s.* convenience, fitness, decency; opportunity, seasonableness, fitness of time, of circumstances; chance; չկորուսանել զ–, not to lose the opportunity; յօգուտ ի կիր արկանել զ–, to profit by the occasion, to avail oneself of the opportunity; կորուսանել զ–, not to seize the opportunity, to let the occasion pass, to let slip the opportunity.

Պատեմ, եցի *va.* to surround, to environ, to encompass, to enclose, to fence, to gird; to besiege, to invest, to beset; to surround, to beset, to hem in; to envelop, to pack up; to spread abroad, to circulate, to take or lead about; to veneer, to plate, to cover, to overlay; *պատել պաշարել զոք*, to make a ring round, to hem round; to beset; – *զվէրս*, to dress a wound; *անդ խոր լռութիւն պատէ զա՟մ*, great silence prevails there; *ահ պատեաց զնա*, he was struck by fear; S. *Շուրջ*; *-իմ* vn. to be placed round about, to be surrounded, enveloped, bound round; to take a turn, to circulate, to go round; to embrace; to be changed or transmitted; – *ուռկանաւ ի պաշարումն*, to be taken in a net, caught in a snare; *պատեցան զնովաւ երկունք իւր*, she was seized with the pains of labour; *պատեալ կճով*, covered with marble; S. *Երկն*.

Պատենագործ, *աց* s. sheath-maker; *-ութի* s. sheath-making; sheath-works; *-զէն*, *զինաց* a. cuirassed, furnished with armour; – *նաւ*, armoured ship; *-թեւ* a. coleopterous; *-ւոր* a. testaceous; *bot.* podded, husked.

Պատենիկ s. small zoophyte-shell.

Պատերազմ, *ի*, *ունք*, *աց* s. war, battle, combat, fight; *fig.* temptation; *առանին* or *քաղաքական* –, intestine or civil war; *Պաշտօնարան -ի*, War-Office; *Պաշտօնեայ* or *Ոստիկան -ի*, Minister of War; *պատրաստութիւնք -ի*, warlike preparations; *արիւնռուշտ* –, bloody battle; *մահացու* –, war to the death, deadly fight; *դաշտ -ի*, battle-field; *ըստ օրինաց -ի*, according to the laws of warfare; – *հրատարակել*, to declare war against; – *ահագին ի վերայ ուրուք յարուցանել*, to threaten with war; *պատրաստիլ ի* –, to prepare for war; *երթալ ի* –, to go to the wars; *առաջին նուագ մտանել ի* –, to be in one's first battle; *ձեռն արկանել ի* –, to undertake a war; *ի* – *գրգռել*, *գրգել*, to excite to war; to engage in war; – *յարդարել ընդդէմ*, to combat, to attack; *տալ* –, – *մղել*, to be at war, to make war, to war against, to give battle to, to fight a battle with; *եղեւ* – *խիստ յոյժ*, a bloody battle was fought; *գրգռել*, *բորբոքել զ–*, to excite, to kindle war; *սաստկացաւ -ն*, the combat was fierce; *կորուսանել զ-ն*, to lose the day, or a battle; *ի ժամանակս -ի*, in time of war; *արծաթով պնդի -ն*, gold is the sinew of war; S. *Ընտանի*, *Իր*, *Խանձեմ*, *Մարտ*, &c.

Պատերազմազարթոյց a. causing or exciting war; *fig.* quarrelsome; *-կան* a. warlike, martial; *-հրահանգք*, martial exercises; *-կից* s. fellow-soldier, comrade, companion in arms; ally; – *լինել*, to fight together; *-կուր լինիմ* vn. to be overcome & slain in battle; *-յաղթ* a. victorious; *-սէր* a. fond of war, delighting in war, warrior, belligerent, warlike; *-ատեաց* a. hating war; timid, coward; *-տու*, *աց* s. enemy; *-փորձ* a. experienced in warfare.

Պատերազմիկ a. S. **Պատերազմական**; s. desultory war; mimic warfare; – *նաւ*, man of war, ship of war; galley, trireme, three benched galley; – *երիվար*, war-horse, charger.

Պատերազմիմ, *եցայ* vn. to war, to make war, to combat, to fight; *fig.* to be at war with, to be tempted; – *ի վերայ ազատութէ*, to defend liberty; – *զմահու պատերազմ*, to wage a war of extermination; *զբարիւոք պատերազմն* –, to fight a good fight; *մեծապէս -զմեալք զառաքինութէ զհանդէս*, fighting valiantly where virtue is at stake; *առանց -զմելոյ*, without firing a shot, without striking a blow.

Պատերազմիչ, *-մող* s. warrior, fighting-man, combatant, belligerent; enemy, adversary; a. warlike, fit for war.

Պատժածու S. **Պատժող**; *-կան* a. punitive, penal, repressive; – *օրէնք*, penal law; *-կանութիւն* s. penality; *-կից* s. companion in chastisement; a. subject to the same pain; *-հալած լինիմ* vn. to avert the deserved punishment; *-նակ*, *աց* s. glass, calyx, cup; *-պարտ*, *ից* a. deserving punishment, found guilty, punishable, culpable, criminal; *-պարտեմ*, *եցի* va. to declare guilty; to condemn, to punish; *-պարտութի* s. culpability; condemnation; *-սէր* a. atrocious, delighting to torment; *-րան* s. place or instrument of punishment; *-ւոր* a. condemned, punished, chastised; guilty, culpable, delinquent, villanous; S. **Պատժական**.

Պատժելի a. punishable.

Պատժեմ, *եցի* va. to punish, to chastise, to correct, to inflict punishment or correction.

Պատժող s. punisher; *-ութի* s. punishment.

Պատիժ, *տժոյ* or *տժի*, *տժոց* s. pain, punishment, chastisement, correction, penitence; – *մահու*, condemnation, sentence; *առանց պատժոյ* or *պատժի* *ad.* with impunity; *անկանիլ ը̄ պատժով*, to incur, to deserve punishment; *- տալ*, to order punishment or penance; *դնել - ի վերայ*, to inflict punishment or chastisement; *զանիրաւութե -ս արկանել զնովաւ*, to punish his injustice.

Պատիճ, *տճոյ* *s.* elephant's trunk, proboscis; *bot.* follicle, univalvular pericarp, seed-vessel, husk, pod, shell.

Պատիմ S. **Պատեմ**.

Պատինճան S. **Պատնջան**.

Պատիր *a.* deceiving, captious, false, deceitful, fallacious, delusive, sophistical, feigned, dissembled, concealed, artificial, illusory, vain; seducing, untrue, lying; *-ք* *s.* deception, deceit, fraud, cheat, illusion, delusion, vanity, sophistry, feint, error, falsehood, lie; cunning, craft, wile; *ի -ս արկանել*, to deceive, to gull, to dupe, to lead into error.

Պատիւ, *տուոյ* or *տուի*, *տուոց* *s.* honour, token of esteem, homage, glory; respect, veneration, reverence, regard, consideration; honours, preferments, dignities, degrees, offices, titles; testimonial, prize, gift, presentation; *gr.* sign of abbreviation (⏑); *խոստումն պատուոյ*, word of honour; *Լեգէոն պատուոյ*, Legion of honour; *- արքունի*, diploma of merit; *ի -*, in honour of; *պատուով* *ad.* honourably; *լի պատուով*, loaded with honours; *ի - հասանել*, to rise to dignities; *ի պատուի լինել*, to be in honour, in consideration; *ի - առնուլ*, *բազում պատուովք պատուել*, to load with honours, to pay great honours to, to raise to the highest honours; to set one up upon the pinnacle of glory, to raise one up to the skies; *ի մեծի պատուի լինել*, to be raised to the highest pitch of fortune; *- անձին համարել*, to take to oneself the credit of, to deem it an honour; *- ընծայել*, to pay honour; *- առնել*, *դնել*, to do honour to, to be an honour or a credit to; *- առնել սեղանոյ*, to do honour to a meal; *պատուով պատուեք զիս*, you do me a great deal of honour, too much honour; *-ս արժանաւորաց*, honour to whom honour is due; S. **Թեկն**, **Հասանեմ**, **Միմեանց**, &c.

Պատկան, *-աւոր* S. **Պատշաճ**.

Պատկանաւորութ̄ն *s.* convenience, suitableness, decency.

Պատկանդարան *s.* fit vessel; quiver, case for arrows. [-ճիմ.

Պատկանեմ, *-նիմ* S. **Պատշաճեմ**,

Պատկանութ̄ի S. **Պատկանաւորութ̄ի**.

Պատկառ *a.* respectful, modest, bashful; *s.* S. **Պատկառանք**; *- կալ*, *լինել*, to pay attention, to attend to, to watch, to give oneself up to, to apply oneself or one's thoughts or mind to, to tend to, to subject oneself to; *- կալ օրինաց*, to observe the law; *- կալ արդարութ̄ե*, to be just, right, upright; *- կալ յիրաց ինչ*, to avoid, to shun.

Պատկառանք *s.* respect, reverence, veneration, regard; modesty; bashfulness, coyness, shame, reserve, blushing, blushes; the private parts; *-նօք* *ad.* respectfully; bashfully, blushingly; *-նս ածել*, to create respect in, to inspire or impress with respect, to breathe respect.

Պատկառելի *a.* venerable, august; respectful, bashful; shameful; *- զանձն ցուցանել*, to make oneself respected; *- գործել*, *ընծայեցուցանել*, to render respectable, to cause to be respected.

Պատկառեմ, *եցի*, *-եցուցանեմ* *va.* to fill with respect, to put to shame, to abash, to confound, to cover with shame, to make blush, to put to the blush.

Պատկառեմ, *եցի*, *-ռիմ*, *եցայ* *vn.* to be ashamed, confused, to blush at, to redden with shame; to respect, to be respectful; to mind, to take care of, to beware.

Պատկառոտ, *ոյ* *a.* bashful, coy, ashamed, sheepish, timid, shy; *-ութ̄ի* *s.* bashfulness, coyness, sheepishness, confusion, shyness.

Պատկառութիւն S. **Պատկառանք**.

Պատկառուկ *s.* *bot.* sensitive plant, mimosa; *-ս արկանեմ* S. **Պատկառեցուցանեմ**.

Պատկառումն S. **Պատկառանք**.

Պատկեր, *աց* *s.* icon, image, effigy; painting, picture, representation; likeness, figure, portrait; statue, idol; sight, visage, face; design, project, plan; type, symbol; doll; *-ք*, the Divine Persons; *- աւուրն*, the day of the week or month; hymn for the day; *գեղեցիկ -աւ*, of fine presence, of noble aspect; ըստ -ի, in the image of, in the likeness of; ի սոյն -, in this way or manner; S. Համառօտագիծ.

Պատկերաբանութիւն s. iconology; -բեկ s. iconoclast, image-breaker; -գիր, գրաց s. portrait-painter; effigy; iconographist; -գործ, աց s. painter; sculptor; -գործութիւն s. painting; sculpture; -գրական a. iconographical; -գրեմ va. to take or draw the likeness or portrait of; to pourtray, to paint, to depict, to describe; -գրութի̅ s. portrait-painting; description, painting; iconography; -դէտ s. spectroscope; -զարդ a. illustrated, adorned with engravings or pictures, illuminated; - յօրինել, to illustrate, to adorn with engravings, to illuminate; -զգեստ լինիմ vn. to be like, to resemble; -կազմ s. painter; -կան վերլուծութի̅ s. *chem.* spectral analysis; -կերպ a. painted; - նկարագիր, portrait, likeness; -կից a. of the same figure, conformable, resembling, like; - լինել, to conform, to take the form of, to resemble; -կուռ s. sculptor; -կցութի̅ s. conformity, resemblance, likeness; -հան, աց s. portrait-painter; -հանութի̅ s. painting; -ձոխ a. strikingly handsome; -մարտ s. iconomachus; -մարտութի̅ s. iconomachy, iconoclasty, war against images; -նամ, ացայ vn. to be reflected in, to be the picture of, to take the form, to be formed, printed, impressed, represented; *fig.* to make oneself conformable, like; -պաշտ, ից s. iconolater; idolater; -պաշտութի̅ s. iconolatria; idolatry; -սէր a. fond of images; *fig.* idolatrous; s. amateur of pictures; -տիպ S. Պատկերակերպ; -ցոյց S. Պատկերադէտ & Խորադիմայ; -ցուցանեմ or

Պատկերեմ, եցի va. to paint, to form, to figure, to put on a form; to represent, to impress or imprint; to conform; - ի միտս, to picture or represent to oneself, to fancy.

Պատկերիմ S. Պատկերանամ.

Պատկերումն s. striking resemblance; fancy, imagination.

Պատկին կեամ or **Պատկինիմ** vn. to be ingrafted.

Պատկինեմ, եցի va. to graft; S. Պատուաստեմ.

Պատկութիւն s. redoubling.

Պատճառ, աց s. cause, author; occasion, matter; principle, origin; reason, subject, motive; fault, offence, misdeed, crime; pretext, excuse, subterfuge; -աւ, ի -ս *pr.* on account of, for the sake of, for, because of, out of regard for; under pretence of; ի -ս քո, for your sake, for you; - տալ, to give occasion to; -ս առնուլ, to take as a pretext, to pretend, to allege; - լինել, to be the cause or author of; to dissemble; -ս ի մէջ ածել, to allege, plead, urge or adduce reasons; բառնալ զ-ս, to take away the motive or grounds; պատճառել -ս մեղաց, to seek excuses for sins; առանց իրաւացի -ի, without a real motive, causelessly, groundlessly, unreasonably.

Պատճառաբանեմ, եցի vn. to reason; -բանութիւն s. etiology, reasoning; -գրեմ, եցի va. to adduce a reason in excuse, to excuse oneself; -գրութի̅ s. pretext, excuse, plea; -խնդիր, գրաց a. seeking pretexts or subterfuges; -կան a. causative, causal; -կանութի̅ s. causality; -կից s. accomplice in the cause.

Պատճառանք s. cause, motive; pretext, excuse, cloak, colour; -նօք, under pretence of; վա՞ն որո՞յ, վա՞ն որո՞ց or յի՞նչ -նաց, why? for what cause? ամբարտաւանութե̅ -նօք, on account of pride; զբօսանաց -նաւ, for walking; պէսպէս -նօք, under different pretexts; բառնալ զ-նս, to take away the pretext.

Պատճառաւոր a. caused, occasioned; created, done, made; guilty, culpable; -իմ vn. to take for motive.

Պատճառեմ, եցի, -ռիմ, եցայ vn. to cause, to do, to occasion, to make, to produce; to pretend, to seek pretexts, to take as an excuse, to allege; to dissemble, to feint; - զանգիտութի̅, to play the simpleton.

Պատճէան, -ճէն, ից, -ճիկ s. double, copy, duplicate, transcript, minute; letter, writing, edict, decree.

Պատմաբան s. tale-teller; S. Պատմիչ; -եմ S. Պատմեմ; -ութի̅ s. narration, history, historical account; -գիր, գրաց s. historiographer, historian; - մատեան, book of history; -գրական a. historical; -գրեմ va. to write history; -գրող S. Պատմագիր; -գրութիւն historiography, history; -կան a. historical, narrative; - հոլով *gr.* narrative case; -կից a. relating or writing the same history or annals; *—րան* s. memoirs, annals.

Պատմեմ, *եցի* *va.* to narrate, to relate, to recount, to recite, to tell, to report, to expose, to debit an account, to say by retail; to publish, to manifest, to announce; *երկինք պատմեն զփառս Այ*, the heavens proclaim the glory of God.

Պատմիչ s. historian, narrator; interpreter; — *վարուց*, biographer, S. *Կենսագիր*.

Պատմող s. narrator, historian; *—լինել*. to relate, to tell, to announce.

Պատմութիւն s. history; narration, recital, account; tale; explanation, exposition; — *վարուց*, biography, S. *Կենսագրութիւն*; — *արտաքնոց*, profane history; — *սբ Գրոց*, Sacred History; *Գիրք* or *Յիշատակք —եց*, Stromatum; *կարգել զ-* S. *Պատմագրեմ*; *ի — արկանել* S. *Պատմեմ*.

Պատմուճակ, *աց* s. wardrobe keeper; *վանք* or *տուն —աց*, wardrobe.

Պատմուճան, *աց* s. stole, long vest, garment, tunic, cassock; *գեղեցիկ —ք*, fine clothes; *Թխատեսակ —*, dress coat; — *հանդերձից* or *փոխանակաւ*, a suit of new clothes; *—ակիր* s. portmanteau; *—ապատառ լինիմ* *vn.* to tear one's clothes; *—ասփած տանեմ* *va.* to dress, to clothe; *—եալ* a. clothed, dressed.

Պատնէշ, *նիշաց* s. rampart, intrenchment, barricade, stockade, barrier, bastion, bulwark; — *պաշարման*, circumvallation, contravallation, siege, blockade; *պատել — պաշարմամբ*, to besiege; *դնել — շուրջ զքաղաքաւ*, to invest a city; — *ածել*, *արկանել*, *կանգնել*, *պատել*, to intrench, to throw up intrenchments, to intrench or fortify oneself, to surround with ramparts or trenches, to barricade, to palisade; to fortify with bastions.

Պատնիշափակ s. intrenchment; dam; dyke; turnpike.

Պատնջան, *ի* s. egg-plant, melongena, mad-apple; melongena frixa.

Պատշաճ, *ից* a. suitable, pertinent, proper, seemly, decorous, becoming, convenient, congruous, fit, decent, conformable, analogous, proportioned; just, reasonable; *—ք* s. decency, decorum, propriety, conveniency; *ըստ —ի* or *—ից* *ad.* conveniently, duly, a propos, pertinently, decently, seemly, seasonably; — *է*, *պարտ եւ — է*, it is proper, suitable, right, it becomes; *չէ —*, it is not seemly or befitting; *ըստ ոչ —ի*, unseasonable; *լնուլ զպարտս —ից*, to behave with propriety, decorum, good breeding or politeness.

Պատշաճաբար *ad.* properly, suitably, decorously, decently, with propriety.

Պատշաճական, *—ւոր* S. **Պատշաճ** *a.*

Պատշաճեմ, *եցի*, *—եցուցանեմ* *va.* to render convenient, to make fit, to adapt, to adjust, to suit, to apply; to proportion; to appropriate.

Պատշաճիմ, *եցայ* *vn.* to be suitable or conformable, to suit, to agree; to belong, to pertain, to coincide, to match; to concern, to regard.

Պատշաճող *a.* suitable, fit; symmetrical; *—ութիւն* s. suitableness, congruity, conformity; decorum, decency; relation, analogy, proportion, symmetry.

Պատշաճութիւն s. S. **Պատշաճողութիւն**; building, construction; *—ումն* s. orientation, finding the cardinal points.

Պատշգամ, *—ք*, **Պատշկամ**, *—ք*, *աց* s. side chamber; projecture, balcony, verandah, belvidere, terrace; porch.

Պատշգամեալ *a.* terraced.

Պատշէկ or *շէն* s. ray, brightness.

Պատշիր s. authentic rescript.

*__Պատոյտ__ s. bandage.

Պատուաբանեմ *va.* to speak with respect, to honour, to praise, to extol; *—բար* *ad.* honourably; pompously; *—գրութիւն* s. *gr.* abbreviation; *—գիր*, *գրաց* *a.* honouring, bearing respect; honorary; *—գրուն* s. respect, honour, reverence; *—լից* *a.* loaded with honour.

Պատուած, *ոց* s. turn, winding, sinuosity, twisting; *—ք բանից*, circuitous expression; *—ոյ*, *ից* *a.* twined, wound round, entwined; full of sinuosities; *—օրէն* *a.* obscure, abstruse, dark.

Պատուակալ *a.* honourable.

Պատուական *a.* honourable, respectable, estimable, venerable; precious, rare, excellent, exquisite; noble; *Հայր —*, Reverend Father; *—ք* s. noblemen, nobility, principal persons; *[illegible]ատ —ս ունել զոք*, to hold or have in honour; — *ամ ժողովրդեան*, respected by all people.

Պատուականագիւտ *a.* rare, excellent, very precious; *-դոյն* a. most honourable; most precious; *-նամ, ացայ* vn. to become precious or excellent.

Պ*ատուականութիւն* s. high value, elevated price; excellence, pre-eminence, rarity; nobleness.

Պ*ատուակից* a. equal in honour or rank; *-կցութիւն* s. parity of rank; partecipation in the same honour or glory.

Պ*ատուամատոյց* a. rendering honour & respect; *-մոլ* S. **Պ***ատուասէր*.

Պ*ատուանդան, աց* s. foot-stool; pe-
Պ*ատուանուն* s. title. [destal; socle.

Պ*ատուասէր* a. eager for honours, greedy of glory, ambitious, desirous of praise or distinction; vain-glorious, vain; generous, bounteous, obliging, officious; *-սիրաբար* ad. ambitiously; vainly; honourably, generously, obligingly; *-սիրական* a. honorary; *- բանք*, compliments; *-սիրապէս* S. **Պ***ատուասիրաբար*; *-սիրեմ* va. to covet, to be ambitious of, to seek glory, fame or distinction; to make it a point of honour to, to treat generously or honourably, to oblige; to honour, to glorify; to compliment; *-սիրութիւն* s. immoderate desire of honour or glory, ambition, vain-glory, point of honour; generosity, liberality; obligingness.

Պ*ատուաստ, ից* s. graft, graff; inoculation, vaccination, cow-pox; insertion, addition; conjunction, union; *Թարախ -ի*, pus, vaccine matter; *-իւ որդի*, adoptive son; *-իւ հայր*, putative, adoptive father; *-ակիր* a. grafted; inoculated; *-եմ, եցի* va. to engraft, to graft; to inoculate, to vaccinate; to insert, to interpolate; to annex, to join, to reunite, to attack; *-իմ* vn. to be grafted; inoculated; *-իչ* s. grafter; inoculator; (*կորոց*) grafting-knife; *-ումն* s. grafting; inoculation, vaccination; conjunction.

Պ*ատուար, աց* s. bulwark, rampart, bastion, barrier, epaulment; beam, rafter; ceiling; *- լինել հայրենեաց*, to be a bulwark of one's country; *-աւոր* a. constructed of, or made with beams, ceiled; walled; balustrated; *-եմ, եցի* va. to wall; to gird with parapets.

Պ*ատուարժան* a. worthy of honour.

Պ*ատուաւոր* a. honourable, respectable; honorary; honest; s. noble, magnate, dignitary; *-ք*, nobility; *-ութիւն* s. dignity, nobility; honour, respect.

Պ*ատուելի* a. honourable.

Պ*ատուեմ, եցի* va. to honour, to render honour & respect, to respect, to esteem, to venerate, to revere, to glorify, to favour; *- զախտն*, to caress, to cherish, to flatter, to humour the passions; *յառաջ -*, to esteem most, to prefer.

Պ*ատուէր* s. commandment, order, injunction; precept; warrant, commission; instruction, lesson; ordinance, decree; *- տալ, դնել*, to give orders or directions, to command, to order, to charge, to dispose, to enjoin; to commission, to intrust with a message; *- հրամանի ի վերայ դնել*, to order; to appoint, to decree; - or - *հրամանի ընդունել*, to receive orders
Պ*ատուիչ* a. honouring. [to.

Պ*ատուիրակ, աց* s. envoy, deputy; commissary, emissary, agent, mandatary, proxy; *-ութիւն* s. deputation.

Պ*ատուիրան, աց* s. commandment, precept, law, command, order; *անցանել զ-օք*, to transgress, to violate, to break, to infringe; *-աւ հրամայել*. to order expressly.

Պ*ատուիրանագիր* s. mandate, order; warrant, writ; *-դիր, դրաց* a. commanding, ordering, disposing; *-զանց, ից* s. transgressor, infringer, prevaricator; sinner; *-զանցութիւն* s. transgression, infraction, prevarication; disobedience, sinning; *-կատար*; *-կատարութիւն* S. **Պ***ատուիրանապահ*; *-զանցութիւն*; *-պահ, աց* s. observer of precepts; a. fulfilling what is prescribed; *-պահութիւն* s. observance, fulfilment of a commandment or order; *-վանդութիւն* s. transgression, breaking or violating the law.

Պ*ատուիրեմ, եցի* va. to command, to order, to enjoin, to impose, to charge, to prescribe; to recommend.

Պ*ատուհան, ից* s. window, casement; dormer-window; sky-light; niche, wall-press; sluice, flood-gate; chimney; fig. senses; *վանդակ -ի*, blinds, Venetian blinds; *-ք բացան երկնից*, it rains pailfuls; S. **Կ***արկառիմ*, **Հ***այիմ*.

Պ*ատուհաս, ից* s. punishment, chastisement, pain, correction; scourge, revenge; threat, threatening tone; reprimand, reproach, rebuke; *պատիժ*

-ի, severe punishment; - մահու, sentence or punishment of death, capital punishment; տեղի -ի, exile; - ազգի մարդկան, the scourge of human kind; - կապել ի վերայ, to inflict a punishment; կրել խիստ -, to be severely punished; առնել -, to threaten.

Պատուհասագոյն, -լից, -կան *a.* very threatening, reproachful or scolding; severe, punishing, chastising; vendicative, cruel; -կիր լինիմ *vn.* to be punished, to bear the punishment; -կից լինիմ *vn.* to be chastised together; -կոծ առնեմ *va.* to punish, to chastise, to condemn to punishment; to load with reproaches, to scold, to threaten, to speak in a threatening tone; - լինել, to be punished, chastised; to be scolded, threatened; -կոծս արձակել, to crush with reproachs & threats.

Պատուհասեմ, եցի *va.* to punish, to chastise, to correct; to avenge; to scold, to chide, to reproach, to reprimand; to threaten.

Պատուհասիչ *s.* punisher, avenger.

Պատուհասողական *a.* invective, reprehensive.

Պատուճ *s.* winding, wrapping up; shrouding.

Պատուողական *a.* honorary.

Պատսպարան *s.* asylum, refuge, retreat, shelter, cover; protection, patronage, defence, prop, support; resources; - լինել, to be the refuge of, to protect, to defend, to take under one's protection.

Պատսպարանեմ *better* **Պատսպարեմ**, եցի *va.* to surround, to encircle, to enclose, to shut in; to protect, to prop, to defend, to sustain; to shelter, to screen, to cover; to fortify, to restore; to return, to restore, to give back.

Պատսպարեցուցանեմ S. Պատսպարեմ.

Պատսպարիմ, եցայ *vn.* to be enclosed, surrounded; to take refuge, to seek shelter, to retire, to be under cover, to shelter or defend oneself; to recover oneself, to get up; to get heart, to regain courage; to return, to reinhabit, to dwell in, to remain, to repose.

Պատսպարութիւն S. Պատսպարան.

Պատրախառն *a.* deceitful, captious, delusive.

Պատրած *a.* deceived, seduced.

Պատրական S. Պատիր.

Պատրանք *s.* deceit, cheat, fraud, imposition, seduction, trick, imposture; mistake, error; illusion, deception; աստղ -նաց, erratic star, planet; ի -նս արկանել, -նս մատուցանել, to deceive, to cheat, to seduce, to induce or lead into error; S. Ըմբռնիմ.

Պատրաստ, ից *a.* prepared, ready, disposed, in condition; active, quick; at hand, near at hand, disposable; *ad.* warely, softly, slowly; - առնել, to prepare; - լինել, to prepare oneself; to be disposed; to be prompt or resolute; ի -ի ունել, to hold in readiness; to stand in readiness, to be ready; - կալ S. Պատկառ կամ.

Պատրաստաբան *a.* apt at a reply, ready witted; -բար *a.* promptly, readily, eagerly, with great alacrity; -կան S. Պատրաստ *a.*

Պատրաստեմ, եցի *va.* to prepare, to make or get ready, to put in condition; to provide with, to dispose, to put in order, to fit, to dress; - բանս ի բերան ուրուք, to prompt, to suggest; -եցուցանեմ *va.* to cause to prepare.

Պատրաստիմ, եցայ *vn.* to prepare oneself, to get ready, to put oneself in a condition to, to make preparations, to take one's dispositions; to beware of, to take care or heed, to mind.

Պատրաստիչ *s.* preparer, disposer, dresser; provider.

Պատրաստութ̃ի *s.* preparation, preparative, disposition; furniture, household goods; train, equipage; precaution, attention, vigilance; -թք *ad.* spontaneously, voluntarily, readily.

Պատրեմ, եցի *va.* to deceive, to cheat, to seduce, to dupe, to defraud, to circumvent, to surprise; to abuse.

Պատրիարգ or րք, աց *s. Gr. w.* patriarch; - Հայոց, patriarch of the Armenians, Catholicos; -ական *a.* patriarchal; -անոց, -արան *s.* patriarchate, patriarch's residence or see; -ութ̃ի *s.* patriarchate, patriarchship, patriarchy.

Պատրիկ, րկաց *s. Latin w.* patrician, noble; *pn.* Patrick.

Պատրիչ *s.* deceiver, imposter; seducer; *a.* S. Պատրող.

Պատրինջ *s. bot.* balm-mint, garden-balm, melissa hortensis; ջուր պատրնջի, carmelite water.

*__Պատրկալ__, ի *s.* socket-rest.

Պատրկութիւն *s.* patriciate.

Պատրող *a.* deceitful, fallacious, captious; *-աբան a.* fraudulent, cheating, lying; *-աբանութի̅ s.* fallacy, fraud, imposture, lie; *-աբար ad.* deceitfully, by fraud; *-ական a.* S. Պատրող; seductive, flattering, fawning; *-ութի̅ s.* deceit, cheat, imposition, fraud, trick.

Պատրոյգ or *ոյկ, ուկի s.* wick; match; *- վիրաց*, lint, linament, scraped lint.

Պատրուակ, *աց s.* veil, cover; mask, cloak, appearance; fiction, pretext, excuse; *- թղթոյ*, envelope; address; *ը̅ -աւ*, under the appearance; *-եմ, եցի va.* to cover, to veil, to mask, to palliate; to pretend.

Պատրուճակ, *աց s.* beast for sacrifice or food: appanage, pension.

Պար, *ու. -ք, րուց s.* dancing, dance; ball; ballet; choir, chorus; company, assembly, circle; troop, band; herd, drove, flock; *- աստեղաց*, chorus of the stars; S. Ատամն, Մեղու, &c.; *- առնուլ*, to dance; to surround, to encompass, to encircle; *- առնուլ, գալ, յօրինել, խմբել, -ս բոլորել, տալ* or *պարել, ի - անցանել*, to dance, to leap, to hop, to jump; to caracole; *- արկանել*, to surround, to environ; *-ս տալ*, to gather together.

Պարաբառնամ *vn.* to raise around; to sustain, to support; to take away, to suppress; *-բուրեմ va.* to spread an odour everywhere.

Պարագայ, *ից a.* circumjacent; *s.* circumstance; particular, detail; turn, revolution; *-ց ամօք*, for many or long years; *-ութի̅ s.* turn, revolution, period; *-գլուխ s.* coryphæus, chief of a choir or company; *fig.* leader, chief, head, first; *- լինել*, to be at the head of, to be the chief, to march at the head of, to lead, to conduct; to give the signal, to set the example, to take the initiative; *-գրեմ va.* to circumscribe, to confine, to limit; to comprehend, to contain; to describe; to trace or draw the first strokes, to sketch the outline of; to rough-draw; *-գրուի̅ s.* circumscription, limitation; description; outline, sketch, rough-draught; *-գօտիմ vn.* to gird oneself; *-դիտեմ va.* to look around; to observe, to consider, to ponder; *-զատեմ va.* to set at absolute liberty, to free totally; *-լնում va.* to fill completely; *-խմբիմ vn.* to be gathered all together, to flock together; *-խընդուի̅ s.* merry dance; *-ծածկեմ va.* to cover on all sides, to envelope, to surround, to wrap up, to bury; *-ծածուկ a.* enveloped, completely covered or wrapped up.

Պարակ, *աց s.* mermaid, siren.

Պարականոն *a.* irregular, anomalous; *-կից s.* partner, fellow-dancer; *a.* of the same company; *- լինել* or *-կցիմ vn.* to dance or sing together; to enter a company or society, to accompany, to associate oneself with; *-կցութի̅ s.* ballet-company; chorus; association, fellowship; *-հանդէս s.* ball; *-ձեւ a.* circular, round; *-յածիմ vn.* to circulate, to take a turn; *-յածումն s.* turn, circulation, revolution.

Պարան, *աց s.* cord, rope, cable; *-ք*, cordage, ropes; *- կտաւուց*, clothes-line; *- նաւու mar.* shrouds, ship's cable. [retire.

Պարանիմ, *եցայ vn.* to return, to

Պարանոց, *աց s.* neck; throat; *- ծովու*, isthmus; strait; *- սրուակաց*, neck; S. Զոյգ; *անկանել զ-աւ*, or *ի վերայ -ի ուրուք*, to fall upon the neck of; *գնալ ի բարձր -*, to walk proudly or majestically, to strut; *կորացուցանել, դարձուցանել զ-*, to take to flight, to flee, to run away.

Պարանոցաթաղ *a.* immersed or sunk up to the neck; *-տանջ a.* very high.

Պարանոցուտ *a.* isthmus-like.

Պարանցիկ *s.* ballet; *-ս առնել*, to dance.

Պարապ, *ոյ s.* leisure, leisure-time, cessation, respite, vacation; being without work or employment, want of occupation, rest, having nothing to do, idleness; convenient time, favourable opportunity; *a.* S. Պարապորդ; *ժամանակ, օր -ոյ*, favourable moment; vacation, holidays; *-ով ad.* leisurely, at one's leisure or ease; *- առնուլ*, to rest, to cease from work, to be unoccupied, at leisure; to take time, to find a favourable moment; *ի -ս դեգերիլ*, to be idle; *-ոյ լինել*, to rest, to repose; *- խնդրել*, to seek a convenient time, to lose no opportunity; *- բերել, տալ, լինել, - կացուցանել զինքն*, to take time to, to occupy oneself with, to give oneself to, to apply oneself to; *- ժամ տալ*, to give time;

- ունել, to have time or leisure; - առնել, to empty; զի՞ կայք -, why are you idle? եթէ իցէ քո -, if you have time.

Պարապատեմ *va.* to surround, to encircle, to environ; -իմ *vn.* to scratch oneself, to stretch, to yawn on awaking.

Պարապեմ S. Պարապիմ.

Պարապետ *s.* S. Պարագլուխ; dancing-master.

Պարապեցուցանեմ *va.* to occupy, to employ, to give work to; to exercise, to keep in exercise; to empty; to take away, to remove.

Պարապիմ, եցայ *vn.* to be occupied, employed, busy, to apply oneself to, to attend to, to devote oneself to, to study, to be steady, assiduous; to rest, to take repose; to be vacant, void; եկեսցէ յորժամ եւ պարապեսցէ, he will come when convenient to him.

Պարապնդեմ *va.* to bind in every part, to pinion, to garrott; -պնդումն *s.* circumligation.

Պարապորդ, աց *a.* unoccupied, idle, unemployed, lazy, slothful; vacant, void, empty.

Պարապութի *s.* inactivity, idleness, disoccupation; occupation, application, exercise, study; leisure, opportunity, ease.

Պարապումն *s.* S. Պարապութիւն; scholium, commentary; - առնուլ, to take time or leisure.

Պարառաբար *ad.* round about; taken all together; -ռական *a.* comprehensive; - հոլով *gr.* circumlative case.

Պարառաչ S. Պարագլուխ.

Պարառեմ, եցի *va.* to comprise, to include, to comprehend, to encompass, to embrace, to take in; to envelop, to beset, to invest.

Պարառութի *s.* comprehension, containing, embracing; syllepsis; party, assembly; - առաքինութեց, the union of all the virtues.

Պարասահմանեմ *va.* to define; to relegate, to exile, to banish; -սքօղեմ; -տեսեմ S. Պարածածկեմ; -դիտեմ.

Պարար *a.* fattened, fat, plump; *s.* S. Պարարումն.

Պարարակ, աց *a.* S. Պարար; *s.* fatling.

Պարարեմ, եցի *va.* to fatten; - զերկիր, to manure; - զոք սնոտի յուսով, to feed or entertain one with hopes, to beguile, to lull, to fool one with fair promises, to take to a fool's paradise; - զաչս, to feast, charm or delight the eyes; -իմ *vn.* to grow fat or stout, to fatten; - սնոտի յուսով, to feed one's fancy, to lull oneself with, or feast upon false hopes.

Պարարումն *s.* fattening; -ուն S. Պարար *a.*

Պարարտ, աց or ից *a.* fattened, fat, obese, lusty, plump, oily, greasy, unctuous; nutritious, succulent; rich, fertile, fruitful.

Պարարտաբեր, -բոյս *a.* rich, fertile, prolific, abundant, copious; -գոյն or գոյնս *ad.* thoroughly, fully; long, in detail; -համ *a.* very sapid, well flavoured, extremely grateful to the palate; -մարմին *a.* plump, fleshy, corpulent, obese; -նամ, ացայ *vn.* to fatten, to grow fat, to become fat & plump; -րօտ *a.* rich in pasture; -ցուցանեմ *va.* to fatten, to make fat; - զերկիր, to manure, to dung, to fertilize.

Պարարտութիւն *s.* fat; corpulence, stoutness; manure; sap; oiliness; produce, abundance, riches.

Պարաւանդ, աց *s.* tie, rope, cord, bonds, iron, fetters; -եմ, եցի *va.* to tie, to bind, to pinion, to put in chains or fetters.

Պարաւոր *s.* chorus-singer; chorister; *a.* dancing, appertaining to dancing; surrounded, encircled.

Պարաւորակ, աց *s.* dancer.

Պարաւորիմ, եցայ *vn.* to dance in company.

Պարաւորութիւն *s.* dancing in company, ballet, ball, chorus; assembly, company, reunion.

Պարբերական *a.* circular; periodical; - աստեղք, periodical stars; -ութի *s.* periodicity.

Պարբերութի *s.* revolution, circulation, turn; period.

Պարգեւ, աց *s.* gift, present; donation, favour, grace, gratification, munificence, liberality; premium, rimuneration, recompense; salary, pension; ի -, ի -ի, ի -ի մասին, as a gift, as a present; -աւ առնել զոք, to lavish gifts or benefits on, to gift; S. Լնում, Ճոխացուցանեմ.

Պարգեւաբաշխ *a.* giving, distributing presents, liberal; *s.* donor; -եմ S. Առատաձեռնեմ; -ութի *s.* distribution of presents; of prizes; liberality, generosity; -բեր *a.* bringing presents;

-գիւտ a. finding favour, favoured; *-լից առնել* va. to load with gifts; *-խնդիր* a. seeking or asking a present or favour; *-կան* a. given, accorded, granted; *- երկիր*, the Land of Promise; *-ձիր* S. *Պարգեւաբաշխ*; *-պետ* s. president of the games, giver of prizes.

Պարգեւառու, *-ու*, *աց* s. donee, person to whom any thing is given or bequeathed by will.

Պարգեւասէր a. fond of making presents, liberal, generous, large-hearted, open-handed, munificent; *-տու*, *աց* s. donor; remunerator; *-տուութիւն* s. gift, donation; *-տրել* S. *Պարգեւել*; *-րան* s. place for distribution of gifts; *fig.* place of grace, church.

Պարգեւեմ, *եցի* va. to give, to make a present, to present with, to make largesses, to give freely & munificently, to distribute generously or liberally; to reward.

Պարգեւընկալ S. *Պարգեւառու*.

Պարգեւիչ S. *Պարգեւատու*.

Պարեգօտ, *ից* s. tunic, cloth, coat; morning gown; *-աւոր* s. ecclesiastic, monk; *-իկ*, *ակունք* s. short tunic; *-իմ* vn. to put on a tunic. [cipice.

Պարեխ, *ից* s. rock, cliff, steep, pre-

Պարեկ s. explorer, out-rider, sentinel, keeper, guardian.

Պարեկապան, *աց* s. watch, guard, patrol; *-ս հանել*, to place sentinels.

Պարեմ, *եցի* va. to dance with, to dance in company, to perform a ballet; *- երգս*, to sing & dance in a ring.

Պարենապահ, *աց* s. guardian of provisions, store-keeper. [livelihood.

Պարենաւորիմ vn. to earn one's

Պարենիկ s. scanty fare, scarse nourishment; *հազիւ զառօրեայ -ն հայթհայթել*, to live from hand to mouth.

Պարերգ s. cantata; *-ակ*, *-ող*, *աց* s. chorus-singer; *-ութիւն* s. ballad; madrigal; chorus.

Պարզ, *ի*, *ով* a. simple; serene, calm; pure, clear, clean; simple, sincere, genuine; clear, evident; s. serenity, sereneness, fine weather, clear sky, serene atmosphere; evening stillness; morning freshness; *ad.* simply; *ի -ի*, *ի -ով* ad. with a clear sky.

Պարզաբան S. *Պարզախօս*; *-եմ*, *եցի* va. to clear up, to unravel, to unriddle, to solve; *-բար* ad. simply; clearly, explicitly; sincerely; *- ասել*, in a word, in short, in fine; *- ասացից*. frankly, to be plain with, openly, ingenuously, without reserve; *-խօս*, *աց* a. speaking clearly, distinctly, explicit, intelligible, clear; *- լինել*, to speak clearly; *-կան* S. *Պարզ* a.; *-կրօն* s. puritan; *-կրօնութիւն* s. puritanism; *-միտ* a. simple-minded, sincere, ingenuous, candid, artless, good-natured; simple, silly, foolish, imbecile; *-մտութիւն* S. *Պարզմտութիւն*; *-չափ* s. *phys.* eudiometer; *-չափութիւն* s. eudiometry; *-տումար* s. a simple & compendious almanack.

Պարզեմ, *եցի* va. to simplify; to clarify, to filter; to clear, to purify; to expand, to slacken; to unfold, to unroll, to untwist, to display, to spread, to put or set forth; to unravel, to clear up, to disentangle, to develop, to explain, to expound, to illustrate; *- զդրօշս*, to hoist, to infurl a flag, to let fly the ensign, to display the colours; *- առագաստս*, to heave out, to set a sail; *-իմ* vn. to be simplified; to be clarified, filtered; to become clear, to be purified; to be cleared up, solved, unravelled or elucidated; to grow calm or serene; to extend, to stretch out, to be unfolded, displayed or unrolled; *- մեկնիլ*, to depart, to go away; *- ոգւոց*, to be at the last gasp; *պարզեցան զուարթացան դէմք նր*, his countenance brightened; S. *Ոգի*. [ly, confidently.

Պարզերես a. frank, bold; *ad.* open-

Պարզկայ, *-ին օդ* S. *Պարզ* s.

Պարզմտութիւն s. simplicity, good nature, artlessness, plainness, sincerity, candour, ingenuousness; foolish credulity, singleness, silliness, simplicity. [sky.

Պարզորոտ a. thundering in a clear

Պարզուած, *ոց* s. tension, distension.

Պարզութիւն s. simplicity; purity, cleanness; simplicity, sincerity; clarification, clarifying; serenity, clearness, calm weather; explication, development; *ազնուական -*, noble sim-

Պարզուղիղ ad. simply. [plicity.

Պարզումն s. *chem.* decolouring, clarification. [bar, cross-bar; curtain-rod.

Պարզունակ, *աց* s. bolt; padlock;

Պարզուտ, *ի* s. strainer, filter, colander, cullendar, skimmer; beaked-cruet.

Պարէն, *ենից s.* maintenance, food, nourishment, subsistence, victuals, provisions, stores; *աւուրն* –, daily bread, daily board; *զաւուրն հայթ-հայթել* or *գտանել* –, to gain or earn one's livelihood. [Paris.

Պարէտ, *աց s.* ephor; – *Տրովացի*,

Պարթենոն, *ի s.* Parthenon.

Պարթեւ, *աց a. s.* Parthian; Parthia; *–ք*, the Parthians; *–ական a.* Parthian; *–անամ*, *ացայ vn.* to take the air, tone or manners of the Parthians, to speak in Parthian; *–արէն ad.* in the Parthian language. [mat.

Պարիխ, *աց s.* mat, straw- or rush-

Պարիկ, *րկաց s.* siren, mermaid; fairy; *zool.* tom-tit, tit-mouse, mesen- [gia, muskin.

Պարիչ *s.* dancer.

Պարիսպ, *րսպաց s.* wall, rampart, fortification.

Պարխուրց *s.* autumnal blast.

Պարծ *ad.* proudly, haughtily; *–շըրջիլ*, to walk ostentatiously, in a stately manner, to bridle up, to carry the head high, to strut, to strut about, to stalk along.

Պարծական *a.* vaunting, boasting.

Պարծանք *s.* vaunt, boast, show, ostentation, pride; glory, splendour; decorum, honour; *–նս տալ անձին մն*, to pique or plume oneself on, to glory in; *–նս համարիլ*, to be proud of, to be boasted or vaunted of, to make it one's boast to.

Պարծենողութի S. **Պարծումն**. [ious.

Պարծեցուցանեմ *va.* to render glor-

Պարծիմ, *եցայ vn.* to glory, to vaunt, to boast, to brag, to hector, to praise oneself; to put oneself forward, to aim at winning distinction, to preach up oneself, to make a merit of, to affect haughty airs, to play the braggart, to swagger, to be vain-glorious, proud or vain of; *պանծացեալ* –, to pride oneself, to look big, to be proud of; *պարծիմ գոլ*, I have the honour to be ...

Պարծուկ or *ոյկ a.* boastful, vaunting, bragging, vain-glorious, self-conceited, swaggering, blustering; *s.* braggart, swaggerer, braggadocio, hector, bully.

Պարծումն *s.* vaunting, boasting.

Պարծունակ *a.* of great merit, praiseworthy, glorious.

Պարկ, *աց s.* sack; bag, purse, budget, wallet, satchel; – *զօրաց*, knapsack; – *թղթաբերի*, courier's bag.

Պարկայ *sf.* Fatal Sister, Fate; *իլ –ից*, the thread of –.

Պարկացիր *a.* scattered through the [woods.

Պարկենի S. **Ծիրանենի**.

Պարկեշտ, *ից* or *աց a.* modest, virtuous, chaste, pudic, maidenly, pure; sober, moderate, temperate, frugal; discreet, well-behaved.

Պարկեշտաբան *a.* reserved in one's speech, speaking modestly; *–ութիւն s.* modest or decent discourse; *–բար ad.* modestly, chastly; decently; *–բարոյ a.* modest in one's behavour, decent; *–գեղ a.* discreet & modest; *–ժողով a.* composed of virtuous persons; *–կան* S. **Պարկեշտ**; *–կրօն a.* behaving modestly, modest, virtuous, chaste, pure; *–միտ a.* chaste-minded; *–նամ*, *ացայ vn.* to be modest, to lead a chaste life, to know how to compose one's demeanour; to be moderate, reserved or circumspect, to abstain, to be sober; *–նոց s.* place of chastity, monastery, holy retreat; *–սէր a.* virtuous, modest, pudic; *–սնունդ* or *սուն a.* well behaved, brought up in modesty, modest, chaste, virtuous; *–րար s.* giver of chastity; *–ցուցանեմ va.* to render wise or modest, continent or abstinent, to give an air of decency.

Պարկեշտութի *s.* modesty, decency, decent bearing, carriage, demeanour or deportment, honesty; chastity, pudicity, purity, bashfulness; moderation, temperance, abstinence, frugality, sobriety; gravity, stateliness, reverend aspect; *–ք* S. **Պարկեշտաբար**.

Պարկեշտուհի *sf.* S. **Պարկեշտ**.

Պարկէն, *ենից s.* trench, moat, ditch.

Պարկուկ S. **Ծիրան**.

Պարկուճ, *կճոյ s. bot.* follicle, shell, pericarp, capsule, pod, husk, cod.

***Պարկօշ** *s.* wood-pigeon, ring-dove.

Պարհեմ, **Պարհք** S. **Պահեմ**, **Պահք**.

Պարմայեմ, *եցի va.* to try, to expe-

Պարման, *ի*, *–ի s.* young man. [rience.

Պարշար, &c. S. **Պաշար**, &c. [tion.

Պարողութի *s.* dancing; turn, revolu-

Պարոյկ, *ուկի s. gr.* circumflex (՞); *mus.* an Armenian note (⌒); *–անուն a.* circumflexed on the last syllable.

Պարոյր *s.* turn, gyre, round, circle; helix, spire, spiral; show, crowd; *–ք*, eating & drinking, feasting; – *առնուլ*.

to turn, to redound, to draw back.

Պարոն, *աց* s. *Latin w.* baron; * S. Տէր; *-ութի* s. barony; *-ուհի* sf. baroness. [va. to collect, to gather.

Պարութայ, *ից* s. collection; *-թեմ*

Պարուկանամ, *-կիմ* vn. *gr.* to be circumflexed.

Պարումն s. dancing, dance.

Պարունակ, *աց* s. orb, sphere, circle, circuit, orbit; *– բան*, circumlocution, periphrasis, roundabout phrase; *-աց Գիրք* or *-ախօսք*, Anchoraton, treatise by St. Epiphanius against heresy.

Պարունակաձեւ *a.* spherical, round.

Պարունական *a.* comprehensive.

Պարունակեմ, *եցի va.* to surround, to encompass, to encircle; to comprehend, to contain, to enclose, to embrace; *-իմ vn.* to be surrounded or contained. [city.

Պարունակութի *s.* contents; capa-

Պարուս, *-ան*, *ի* s. rush-rope, coarse rope of hay.

Պարուտակ, *աց* s. *anat.* pellicle, membrane, tunic; S. Խելապատակ; *– պտղոց bot.* pericarpium, follicle, capsula. [the membrane.

Պարուտակատ առնեմ *va.* to break

Պարուտակիմ *vn.* to roll one over another as waves.

Պարուրաձեւ *a.* helicoidal, screw-shaped, spiral, helical; *s.* screw, helix; *– աջադարձ*, right spired screw; *– ձախադարձ*, left spired screw.

Պարուրեմ, *եցի va.* to surround; to envelop, to cover, to conceal, to enclose, to shut up; – or *ի բաց –*, to strike out, to eliminate, to take away, to retrench, to trim round.

Պարպատեմ, *եցի va.* to fill to overflowing; to break, to burst; *-իմ vn.* to be full to overflowing; to burst, to be broken, burst.

Պարպատիւն, *-տումն* s. filling up, overflowing; rupture, bursting, rent, tear; crash; *ուտել ց– որովայնի*, to eat to bursting, to burst with eating.

Պարս, *ից* s. sling: swarm of bees; *քարինս արձակել -իւ*, to sling.

Պարս, *a.* Persian; *-ք* s. Persia. [list.

Պարսատիկ s. sling: cross-bow, arba-

Պարսաւ, *ից* s. blame, reprehension, injury, outrage, infamy, vituperation, criticism, censure; *a.* blamable; *– լինել*, to be blamed, criticized, carped, animadverted.

Պարսաւաբախտութիւն s. discontent with one's lot; *-գիր* s. libel; pamphlet; libeller, pamphleteer; *-գէտ*, *-դիր* *a.* blaming, carping, critical, criticizing, fault-finding; *s.* censor, critic, fault-finder, Zoilus; *– լինել* S. Պարսաւեմ; *– կայ զամէ*, he finds fault with everything.

Պարսաւանք s. S. Պարսաւ s.; *-նս դնել*, *է -նօք առնել* S. Պարսաւեմ; *-նս տալ ի փառս իւր*, to sully one's reputation. [carping, fault-finding.

Պարսաւասէր *a.* fond of criticism,

Պարսաւելի *a.* blamable, blameworthy, reprehensible, censurable.

Պարսաւեմ, *եցի va.* to blame, to reproach, to find fault with, to carp, to criticize, to vituperate, to animadvert, to condemn, to censure.

Պարսաւոր s. slinger.

Պարսաքար s. sling-stone; *-եմ, եցի va.* to sling, to throw or cast stones with a sling.

Պարսեմ, *եցի va.* S. Պարսաքարեմ; to spring up, to burst out, to jump forth.

Պարսիկ, *սկաց a. s.* Persian; Persia.

Պարսկադէն s. the Persian religion; *-կան*, *-յին a.* Persic; Persian; *– հաւ*, peacock; *– ծոց*, the Persian Gulf; *-կորոյս a.* Persia-conquering; *-նամ, ացայ vn.* to imitate or become Persian, to adopt the Persian tongue, tone or manners; *-պան* S. Պահանորդ; *-ստան* s. Persia.

Պարսկերէն *ad.* in Persian; *s.* Persian, the Persian tongue.

Պարսմայր *sf.* queen-bee.

Պարսպագոյն *a.* well walled; *-հատ a.* wall piercing (thief); *-ձեւ a.* wall-shaped; *-մարտ a.* beseiging; defending; *-մարտիկ s.* battering engine, seige-train; *-շինութի s.* fortification; *-պահ*, *աց s.* guard, rounds; *– լինել*, to guard the wails or fortifications; *-ւոր*, *-փակ a.* encircled with a wall, fortified; *-ւորեմ* or

Պարսպեմ, *եցի va.* to encircle with a wall, to wall; to construct or elevate a rampart, to fortify; to separate by a wall; *fig.* to protect, to shelter; – or *ի բաց –*, to separate, to divide, to send away, to remove.

Պարտ, *ոյ. -ք*, *տուց s.* debt, duty, obligation, engagement; due; active debt, credit; tribute, tax, impost;

cause, reason, author; *a.* in debt to, indebted, accountable, responsible; guilty, culpable; – *բաշխք*, tribute due; *–ոյ տէր*, creditor; *– է*, *էր*, &c. *v. imp.* there must, there ought; it is right, it is necessary; *– եւ արժան էր*, it was necessary; *չէ –*, *ոչ է –*, *ոչ է – եւ պատշաճ*, it must not be, it is not right, just or lawful; *չէ – կենաց*, he is unworthy of life; *– վարկանել*, to think proper, to deem expedient; *արկանել ՚ի -եօք*, to cause to run into debt, to get into debt, to be involved in debt; *մտանել ՚ի -եօք*, to run into debt; to lay oneself under obligations; *բազում -ս ունել*, *լի -եօք լինել*, to be over head & ears in debt; *– անձին համարել*, to assume the obligation; *հատուցանել զ-ս իւր*, to discharge or pay a debt; *հատուցանել զ-ս երախտագիտութե*, to discharge a debt of gratitude; *հատուցանել զ-ս իւր առ հայրենիս*, to pay one's debt to one's country; *– առնել*, to render culpable, to impute, to accuse; to condemn; S. *Թոյլ*, *Պատշաճ*, &c.

Պարտադիր *a.* obligatory; *-թուղթ* *s. com.* bond; *– երկաթուղւոյ*, railroad-bond.

Պարտակ *s.* mask, veil, cover.

Պարտական *s.* debtor; *a.* indebted; responsable, obliged; culpable, guilty; due, fit, convenient; *– առնել*, to cause to run into debt; to oblige; *– լինել*, to remain debtor, to run into debt; to be obliged or subject; *իւրն եղիցի անձին իւրում –*, his blood shall be on his own head; *-ութի* *s.* obligation.

Պարտակեմ S. **Պատրուակեմ**.

Պարտակից *s.* fellow-debtor; *-հատոյց* *a.* paying one's debts; *-հատուի* *s.* redemption, buying out, off or up; *-մասն* *s.* instalment, partial payment; *– տալ*, to give or pay by instalments; *-մուրհակ* *s.* note payable to order.

Պարտանք *s.* charm, talisman.

Պարտապահանջութիւն *s.* exacting payment, exaction of a debt.

Պարտապան, *աց* *s.* debtor; culprit; *– լինել*, to owe, to be indebted; *-ուի* *s.* obligation, bounden duty, bound.

Պարտառու, *աց* *a.* borrowing; guaranteeing payment of another's debt, becoming bail or surety, respondent, answerable.

Պարտասեմ, *եցի*, *-եցուցանեմ* *va.* to tire out, to weary, to fatigue too much, to harass, to jade, to overweary, to worry, to fag, to exhaust, to debilitate, to extenuate; *-եցուցիչ* *a.* tiring, fatiguing, toilsome, wearisome, grievous, burdensome; overwhelming, crushing.

Պարտասիմ, *եցայ* *vn.* to grow tired, to be too much fatigued, to tire or weary oneself, to become weak, debilitated, exhausted.

Պարտավճար S. **Պարտահատոյց**.

Պարտատէր *s.* creditor.

Պարտաւոր *s.* debtor; culprit; *a.* obliged; culpable; condemned; *– առնել* or *-եմ*, *եցի*, *-եցուցանեմ* *va.* to find fault with, to lay the fault on, to accuse, to blame; to render or declare guilty or culpable, to judge, to condemn, to sentence; to plunge one into debt; to oblige, to engage; *-իմ*, *եցայ* *vn.* to be declared guilty, to be culpable, judged, sentenced, condemned; to run into debt; to be bound; *-ութի* *s.* fault, guilt; condemnation; debt; duty; obligation, engagement.

Պարտբաշխի *s.* tribute, tax, contribution; assessment.

Պարտեմ, *եցի* *va.* to worst, to overcome, to vanquish, to conquer, to subjugate, to subdue; *– զչարչարանս*, to suffer with fortitude, to bear up against pain or torments.

Պարտէզ, *տիզաց* *s.* garden; *– բանջարոյ*, kitchen–; *– պտղոյ*, fruit–, orchard; *տնկաբանական –*, botanical–; *ածու պարտիզի*, – plot or bed; *նրբուղիք պարտիզի*, – walks; *գծել զձեւ պարտիզի*, to lay out a –; *մշակել զ–*, to garden; S. *Թի*.

Պարտիզապան, *-բար* S. **Պարտիզպան**; *-քար* *s.* lapis lazuli.

Պարտիզիկ *s.* small garden.

Պարտիզպան, *աց* *s.* gardener, horticulturist; *-ութի* *s.* gardening, horticulture.

Պարտիմ, *տէի* *vn.* to owe, to contract debts, to become indebted, to be bound; to be obliged, beholden to; ought, must.

Պարտիմ, *եցայ* *vn.* to be conquered, to have the worst of it; *յափշութի –*, to be confounded, astounded, astonished, surprised; *պարտեցաւ պատերազմի*, a part was subdued.

Պարտիք, *տեաց* *s.* debt; duty; *տալ զ-իս*, to pay dear for, to smart for, to be punished, to have the smart of.

Պարտոխաթափ *a.* venting secret rancour; – լինել, to give way to one's resentment, to vent one's wrath, to be revenged, to upbraid most outrageously, to slander or attack from private hate.

Պարտութի̃ *s.* overthrow, defeat, discomfit; subjection; ի – մատնել, դարձուցանել, արկանել, ընկղմել, to overcome, to conquer, to defeat, to rout, to overthrow; ի – մատնիլ, to be vanquished, conquered, defeated, routed, to lose the battle, to be discomfited; – խոստովանել, to succumb, to yield, to give up, to cede, to surrender, to deliver up the arms, to submit; to avow or know one's weakness.

Պարտուկ *a.* seeking pretexts.

Պարտումն *s.* the act of conquering or of being conquered; S. Պարտութի̃.

Պարտուպատշաճ *a.* suitable, decent, fit, due.

Պարտք S. Պարտ.

Պարտքաշ *s.* Fasgard, Persian sect & book.

Պարփակ *s. fig.* guard, shield; –արան *s.* refuge, recovery; –եմ *va.* to envelop, to enclose, to encircle, to surround, to shut in; to circumscribe, to comprehend; – թագաւ, to crown, to gird the brows with a crown; –ուի̃ *s.* surrounding; –ումն *s.* circumscription.

Պաւղիանոս, աց *s. a.* Paulinician, Paulinist, Samosatene.

Պաքար, այք *s. H. w.* oxen, cattle.

Պաքսիմատ, Պաքցամատ, ից *s.* biscuit, sea—.

Պեգաս, –ոս *s.* Pegasus.

Պեկար S. Բեկար.

Պեհիարոն *s. bot.* arum, colocasia.

Պելագոս, աց *s. Gr. w.* pelagus, the ocean, the sea, the mighty deep, the depths of the sea, the world of waters; արշի–, archipelago; Տիւռենական –, Tuscan sea; Պոնտական –, Black sea; Կասպիական –, Caspian sea.

Պեղական *s.* shell-fish.

Պեղեմ, եցի *va.* to hollow, to excavate, to dig, to delve; to sap, to mine, to sink; – գուբս, հորս, to open a trench, to sink a well; զարտասուաց աղբիւրս –, to shed tears.

Պեղումն *s.* hollowing out, excavation, digging.

Պենտաթլոս, ի *s. Gr. w.* pentathlon, quinquertium.

Պենտակոստէ, Պենտեկոստէ, ից *s. Gr. w.* Pentecost.

Պետ, աց *s.* chief, commander; – վարժից, master; – հարց, patriarch; – մարց, abbess; – գաւառաց, prefect, governor.

Պետանամ, ացայ *vn.* to be chief or head, commander, to command, to reign over, to bear sway over.

Պետմոգ *s.* the entire history of the Persian religion.

Պետութի̃ *s.* command, rule, reign, sway, domination, dominion, authority, power; government, state, kingdom, empire; –ք, powers (2d hierarchy of angels); հոգեւոր –ք, ecclesiastical principalities, bishops, &c.

Պետրեան or Պետրոսեան *a.* Peter's, of Peter; –րեան վէմ, St. Peter; St. Peter's successors; –ք *s.* followers, colleagues or companions of St. Peter.

Պերետուտ *s. Gr. w.* inspector, visitor.

Պերեւեթ *s.* garb, attire, dress, * turn-out, rig-out; tinsel; –եմ, եցի *va.* to bedizen, to dress up, * to rig out, to trick out; –իմ *vn.* to dizen or trick oneself out, to adonise.

Պերեւեշաք, ուց *s.* mustaches; curls of the beard.

Պերիարմենիաս *s. Gr. w.* Aristotle's « De Interpretatione ».

Պերիպատետիկեան or պատիկեան *a. s. Gr. w.* peripatetic.

Պերճ, ից *a.* illustrious, famous, distinguished, celebrated, renowned; elegant, magnificent, excellent; pompous, sumptuous, fine, rich, superb; proud, haughty, stiff & starched; – or –ս *ad.* proudly, haughtily; pompously; – եւ պաճոյճ *ad.* richly & magnificently; –ս խօսել, to speak elegantly.

Պերճաբան *a.* eloquent; –եմ, եցի *vna.* to speak or treat eloquently; –ութի̃ *s.* eloquence; –գոյնս *ad.* with much ostentation; –խօս *a.* eloquent; – լինել, to speak eloquently, fluently; –խօսութի̃ *s.* eloquence; –նամ, ացայ *vn.* to be proud of, to act the master, to make parade or show of, to strut, to pique oneself on, to tower or rise above, to domineer, to lord over; to abound, to increase.

Պերճանք *s.* boast, boasting, bragging, vaunting; ostentation, pomp, show; gorgeousness, parade, finery.

Պերճապաճոյճ *a.* richly ornamented, gorgeous, sumptuous, rich; –պայծառ *a.* egregious, illustrious; most serene; -պսակ *a.* splendidly crowned; -սէր *a.* ostentatious, loving pomp & show; -սիրութիւն *s.* ostentatiousness, love of display; -սոսորդ *a.* neighing fiercely; -ցուցանեմ *va.* to render illustrious, to exalt, to raise, to glorify.

Պերճութիւն *s.* magnificence, elegance; pride, presumption, arrogance; S. Պերճանք.

Պերող, -ոտ *s.* collar, neck-band.

Պեւեսկի, Պեւկէ, կեաւ *s.* pine; lighted pine-branch, fire-stick, firebrand.

*Պզեմ *vn.* to leap about as calves.

Պէգասոս, ի *s.* Pegasus.

*Պէծ *s.* a little.

Պէյ, ի *s.* bey; -ութիւն *s.* beylik.

Պէշտապիկ *s. Persian w.* nag, pony; courser; *a.* mounted on a courser.

Պէս *pr.* as, like; - գունակ, as; - զայս օրինակ, thus, in this manner or way; *ad.* almost, nearly.

Պէսպէս *a.* diverse, varied, different; of divers colours, variegated; precious, excellent. [difference.

Պէսպիսութիւն *s.* variety, diversity,

Պէտ S. Պէտք; - առնել, to take care, to care, to do the needful or necessary; - լինել, to be necessary; ո եւ -, whoever, whosoever; որչափ -, as much as you will or wish; - է *v. imp.* it must be, it is necessary; չէ -, it need not be, it is unnecessary; չեն ինչ ինձ - աղօթք, I do not want prayers; ինձ ոչ է - զայնմանէ, I care not about.

Պէտք, պիտոյից *s.* necessaries, the necessary, the needful; need, want, necessity, indigence; exigence, necessity; use, employ; business; *rhet.* concise narration; - or - մարմնոյ, needs, jobs, going to stool; ի պէտս, for use or service; for; յի՞նչ պէտս, for what use or purpose? why? - կենաց, the necessities of life; - են, - է, ի պէտս է, it must, it is necessary; չեն -, it must not, it is not necessary; յոչինչ պէտս, in vain, uselessly; - յանձին ունել, to have care, to be concerned, to reck; պէտս ունել, to want, to need, to be or to stand in want of; ի պէտս գալ, to be useful or serviceable; պէտս առնել, պիտօք վարել, to use, to make use for, to avail oneself of; պէտս ունել զիմեքէ, to devote or apply oneself to; զպէտս հոգւոյն հատուցանել or վճարել Տն̃ն, to breathe one's last, to die; պէտս ունիմ or - են ինձ երթալ, I must go; նստիլ ի պէտս, վճարել զպէտս մարմնոյն, to go to stool, to evacuate the bowels.

Պժգալի *a.* abominable, execrable, loathsome, disgusting, hateful, detestable.

Պժգամ, ացայ or ցի *vn.* to detest, to hold in aversion, to abhor, to loathe, to hate, to execrate.

*Պժոժ (Բժոժ) *s.* cocoon.

Պիգասոս or Պէգասոս *s.* Pegasus.

Պիզմ *s.* discord or obstinacy.

*Պիժիկ *s.* spots on the human nails.

*Պիլիլիկ S. Ճռնչան.

Պիլօր S. Բիւրեղ.

Պիծակ, աց *s.* wasp, drone, hornet, ox-fly, gad-fly; բոյն -աց, wasp's nest.

Պիհ S. Պարենիկ.

Պիղծ, պղծոց *a.* impure, unclean, profane; filthy, foul, dirty, abominable, detestable, execrable; - առնել S. Պղծեմ. [pinna-marina.

Պին, այ, Պինայ, ից *s. Gr. w.* pinna,

Պինասպաս, ի, այք, -եակ, եկի *s. zool.* pinnophylax; prawn, shrimp.

Պինդ, պնդոյ *a.* firm, steady; hard, solid, strong, fast, compact, close, stiff; constant, immoveable, steadfast, firm, infrangible, unshaken; -, պնդով *ad.* strongly, steadily; - կալ, to hold fast, to preserve, to persist; - ունել, to hold firmly to, to retain.

Պինդոս, ի *s.* Pindus.

Պինչ or -ջ, պնջաց *s.* the nostrils.

Պիչ ունիմ S. Պչնում.

Պիսակ, աց *a.* spotted, speckled, motley, dapple; S. Բորոտ; *s.* speckle, spot, mark; ephelis; small-pox; -ացեալ S. Պիսակ *a.*; -ոտ, -ոտիմ S. Բորոտ, Բորոտիմ; -ութիւն, -ուց S. Բորո- [տութ.

Պիսիդոն, ի *s. Gr. w.* Neptune.

Պիստակ *s. Gr. w.* pistachio, --nut; -ենի *s.* pistachio-tree.

Պիտակ, աց *a.* false, improper, abusive, adventitious, extrinsic; degenerate, bastard; *s.* note, letter, bill, card; - ի պարտուց, innocent, guiltless, faultless.

Պիտակաբար *ad.* abusively, falsely, improperly; catachrestically; - վարել, to abuse, to use improperly.

Պիտականամ, ացայ *vn.* to degenerate, to fall away.

Պիտականունութիւն *s.* catachresis; *-թբ ad.* by name only, abusively.

Պիտակութի̃ *s.* abuse, impropriety; bastardy; *rhet.* catachresis.

Պիտամ, Պիտանամ, *ացայ vn.* to want, to be in want of; to be necessary, useful.

Պիտանանամ, *ացայ vn.* S. Պիտանամ; to use, to employ, to make use of.

Պիտանացու, *աց a.* necessary, useful, advantageous; *-ք*, necessaries, the needful; *ոչ ումեք է -*, it is useful to no one; *ոչ ևս իմիք է -*, it is no longer good for anything; *-ցանեմ va.* to render useful, to make profitable. [*s.* usefulness.

Պիտանաւոր S. Պիտանացու; *-ութի̃*

Պիտանի *a.* useful, profitable, advantageous, necessary; good, excellent.

Պիտանուի̃ *s.* utility, profit, advantage; use, employ.

Պիտառեմ, *եցի va.* to deliver oracles, to foretell, to predict; to use, to make use of.

Պիտառութի̃ *s.* word, oracle, prediction; testimony, witness; use, employ; want, necessity; work; writing, useful treatise.

Պիտարկիմ *vn.* to serve, to be useful.

Պիտաւոր *a.* useful; *-իմ, եցայ vn.* to want, to be wanting; *-ութի̃ s.* want, indigence; necessity; witness, testimony.

Պիտի *v. imp.* one must, it is necessary; *սակաւիկ ինչ պիտեցաւ*, it was within a hair's breadth of.

Պիտոյ *a.* necessary; suitable; *- է* S. Պիտի; it is becoming, proper, suitable; *զի՞ ևս - են մեզ վկայք*, what need have we of witnesses? *-անամ* S. Պիտանամ; *-ութի̃* S. Պիտանութի̃.

Պիտոյք, *ոյից s.* want, indigence, necessity; the needful; S. Պէտք.

Պիտուս *s. Gr. w.* pine, pine-tree.

Պիրկ *a.* tight; *- ձգել*, to stretch tightly.

Պիւթագիր *s.* book of Pythian oracles; *-գորաս pn.* Pythagoras; *-գորեան s. a.* Pythagorean.

Պիւթի, *-ա s.* Pythian games. [ess.

Պիւթոն or *թիոն s.* Pythia; Python-

Պիւռիոն, *ի s. Gr. w.* pyrheum, Persian Fire-altar.

Պիւրամիդ or *միտ s. Gr. w.* pyramid; *-մուդէս a. Gr. w.* pyramidal.

Պլակինդի, &c. S. Պղակունդ.

***Պլէճ** *s.* buffalo-calf.

Պլղամ S. Մաղաս, &c. [skin.

***Պլոկեմ** *va.* to strip, to despoil; to

***Պլորեմ** S. Փաթութեմ.

Պլուզ S. Փոքրիկ & Կապուտակ.

***Պլութ** *s.* pointed ear, goat's ear.

***Պլպլամ** S. Փայլիմ.

***Պլօճ** *a.* globular.

Պլոր S. Բիւրեղ.

Պղակունդ or *կունտ s.* pastry; cake, pie; *-բագործ, աց s.* pastry-cook.

Պղատան *s. Gr. w.* platane, plane-tree.

Պղատոնական, *-նեան a.* Platonic; *s.* Platonist; *- սէր*, platonic love; *-կանութի̃ s.* platonism. [en shot or bullets.

Պղեմբատ *s. Lat. w.* plumbatæ, lead-

Պղերգ, *ից* or *աց a.* idle, lazy, supine, negligent; *-աբար ad.* lazily, slothfully, supinely; *-անամ, ացայ vn.* to be idle, to neglect; *-անք s.* Պղերգութի̃; *-իմ, եցայ* S. Պղերգանամ; *-ութի̃, -ութ̃ s.* idleness, laziness, supineness, negligence; *ի - հատանիլ*, to abandon oneself to sloth, to live in idleness.

Պղինձ, *պղնձոյ s.* copper; copper-coin; *- ծխեալ*, yellow copper, brass, bronze, tombac; *- հրաքարային*, copper pyrites, yellow copper-ore; *- երփներանգ*, variegated copper-ore, phillipsite.

Պղծաբան *a.* turpiloquent, foul-mouthed, nasty, ribald, filthy, obscene, blaspheming, cursing; *-ութի̃ s.* turpiloquence, obscene language, filthy discourse; *-գործ, աց a.* doing shameful or filthy things, immodest, impure, dirty, obscene, lascivious; *-գործախօս a.* blaspheming; *-գործութի̃ s.* filthy action, impurity, lewdness, filthiness, obscenity; *-դաւան a.* of an impure faith; *-զոհ a.* sacrificing to unclean idols; *-լեզու a.* foul-tongued, obscene; *-լից a.* full of filth, sunk in nastiness, dirty, impure, lewd; *-խառն* S. Պիղծ; *-խօս* S. Պղծաբան; *-հաւատութի̃ s.* impure religion; *-մատոյց a.* unclean, impure, sacrilegious; *-նոց s.* house of ill-fame; idol-temple; *-նուն a.* of an abominable name.

Պղծանք S. Պղծութիւն.

Պղծաշուրթն *a.* of unclean lips.

Պղծասէր *a.* given to filthiness, immodest, impudic, impure.

Պղծեմ, *եցի va.* to soil, to contaminate, to stain, to spot; to profane, to pollute, to abuse; to abhor, to detest,

to execrate; – զկոյս, to violate, to [dishonour.

Պղծիչ *s.* profaner.

Պղծութիւն *s.* contamination, stain, filth, obscenity, lewdness, impurity, debauchery; profanation, pollution; abomination, execration; – կուսի, violation, rape; ի – մատնել զանձն, to [prostitute oneself.

Պղծուտ S. Պիղծ.

Պղնձագամ *a.* copper-nailed, copper-fastened; –գիր *s.* calcographer; –գոյն *a.* copper-coloured, bronzed; *s.* calcedony, chalcedony; –գործ, աց *s.* coppersmith, brass-founder; brazier, tinker; *a.* copper, bronze; –գործութի *s.* coppersmith's art or calling; –գրութի *s.* calcography; –ղօծումն *s.* coppering; –ալից, –խառն *a.* coppery, cupreous, alloyed with copper; –խեցի *s.* chalcoceramus; –կան թթուուկ *s.* *chem.* copper oxide; –կերտ *a.* made of copper; –կուռ, –կռածոյ *a.* cast in copper or in bronze; –հանք, նաց, հատք. տից *s.* copper-mine; exile; ի –հատս տալ, to exile, to condemn to the copper-mines; –ձայն *a.* bronze-voiced; –ձոյլ *a.* in massive bronze; –նամ, ացայ *vn.* to be coppered, changed into bronze; –նիգ *a.* having a copper bolt; –պատ *a.* covered with copper, coppered; –քար *s.* chalcolite; calamine, smithsonite.

Պղնձեան, ձեղէն, –ձի, ձւոյ *a.* copper, made of copper; –ձիք *s.* copper utensils, cauldron, copper kettle; –ձոտ *a.* copper-coloured.

***Պղող** *s.* addled-egg.

Պղպեղ, ի *s.* pepper; – լոսեալ, ground or pounded –; համեմել –աւ, to –; –աման *s.* —box; –ի *s.* *bot.* —plant; –իտ *s.* *chem.* peperine.

Պղպղուն *a.* quite full, brimful.

Պղպջակ, աց *s.* air- or water-bubble, globule, froath, foam; –աձեւ *a.* bubble-shaped; –եմ. եցի *vn.* to bubble up, to boil fast, to froth; to simmer, to be in ebullition.

Պղպջամ. –անամ S. Պղպջակեմ.

Պղպջումն *s.* bubbling.

Պղտոր, ոյ, –ական *a.* not clear or pure; (ջուր) turbid, troubled, muddy; (գինի) thick; (օդ) obscure, misty, foggy, gloomy; *fig.* erroneous, perverse; – հայելի, dim looking-glass.

Պղտորեմ, եցի *va.* to muddy, to disturb, to make turbid, to mix, to mingle; to thicken; *fig.* to disturb, to discompose, to cause trouble, to perplex, to confound, to perturb; –իմ *vn.* to grow turbid, muddy or thick; *fig.* to become confused, disconcerted, to be unsettled, in disorder; պղտորի երկին, it is getting overcast; there will be a storm presently; յականէ աղբերն պղտորեալ է ջուր նր, the fish begins to stink at the head.

Պղտորութիւն, –ումն *s.* turbidness, muddiness; *fig.* trouble, broil, agitation, disorder, confusion.

Պճեղն, պճղան. պճղունք *s.* instep, ankle, ankle-bone; foot; S. Խսոր.

Պճինք, Պճիւն *s.* ornament.

***Պճկեմ** *va.* to pull out or to pieces hairs, feathers, flowers & similar, S. Փեճեկեմ.

Պճղնաւոր *a.* descending to the heels; *s.* toga, long gown or robe.

Պճնազեղիմ *vn.* to bedeck or ornament oneself gaily; –զարդ *a.* bedecked, ornamented, embellished; –զարդեմ S. Պճնեմ; –յօրէն S. Պճնազարդ.

Պճնանք *s.* studied finery, coquetry, coquettishness.

Պճնապաճոյճ *a.* highly adorned, well dressed; –պայծառ *a.* brilliantly adorned; –սէր *a.* smart, spruce, coquettish, elegant, fond of finery, of dress, flaunting, gaudy, beauish, spanking, flaring; – լինել, to love finery, to dress oneself finely, to flaunt about fine & tawdry; –ւոր *a.* bedecked, adorned; –ւորեմ or

Պճնեմ, եցի *va.* to embellish, to bedeck, to adorn, to beautify, to set off, to trim studiously, to bedizen, to trick out; –իմ *vn.* to bedizen oneself with coquetry & too great attention to effect, with studied neatness.

Պճնող *a.* coquettish, foppish, spruce, dandy; S. Պճնասէր; –ական *a.* ornamental; –ութի *s.* dandyism, affectation in dress.

Պճնութի, –ումն *s.* ornament, dress, embellishment; S. Պճնանք.

Պճռեմ *va.* S. Պտռեմ; to play on the lyre; զյօնս ի վեր –, to raise the brows in sign of dissent.

Պնակ, աց *s.* dish; bowl, porringer, wooden bowl; մխել զձեռն ի – ը̄ ումեք, to eat together, at the same table, to be a table-companion; –աձեւ *a.* dish-shaped; –անի *s. pl.* plates & dishes.

Պնակիտ, կտի s. *Gr. w.* writing-tablet, table-book; – *ծոցոյ*, tables, memorandum-book; – *նկարչի*, painter's-pallet; – *գրաշարի*, galley, composing galley, pan.

Պնդագոյնս *ad.* firmly, tightly, strongly; steadily, steadfastly; constantly, earnestly, diligently; – *չարախօսէին զինէն*, they stood & vehemently accused me; *–դեսպան s.* estafet, express, courier; *–կազմ a.* strong, robust; brave, daring, gallant, courageous, manful; hard, firm, solid, steady; *–կազմեմ va.* to give heart, to encourage, to fortify; to consolidate, to strengthen; *–կազմութիւն s.* robustness, stoutness, vigour; consistence, density, solidity, hardness; *–կապ a.* strongly tied or bound, firm, steady; *–կարգ ի վարս*, very rigorous, austere; *–ձիգ a.* strong-armed, valiant; *–նամ, ացայ vn.* to grow stronger, to become hard or tough, to harden, to be strengthened; *–պարանոց a.* stiff-necked; *–պէս* S. Պնդագոյնս; *–սրտեմ* S. Սրտապնդեմ; *–ցուցանեմ va.* to strengthen, to affirm, to consolidate, to harden, to stiffen; – *զորովայն*, to bind, to constipate; *–ցուցիչ a.* astringent, binding, costive; *–փակ* S. Ամրափակ; *–քարշ a.* well curved or arched.

Պնդեմ, եցի *va.* to affirm, to fortify, to consolidate, to confirm, to strengthen; to tighten, to strain, to restrain, to draw closer, to bind faster, to tie tight; to constrain, to enforce, to press; to invigorate, to corroborate, to encourage, to inspirit, to remove one's fear; to persist, to insist, to urge, to be bent upon, to pretend, to maintain; – *զմէջ* or *գօտի ը մէջ*, to gird up one's loins; to arm or prepare oneself; – *զանձն*, to refrain oneself, to keep within bounds; – *զանձն ընդդէմ*, to provide against; – *զհաւատս*, to confirm the faith; *–իմ vn.* to harden, to grow tough; to insist, to sustain, to be obstinate; to pretend; to run, to go quick; S. Ջկնի, Ջհեա; *ի պահս –*, to be rigorous in fasting.

Պնդութիւն *s.* consistence, solidity, fixity, hardness, density, consolidation; steadiness, firmness, constancy; stiffness, severity, obstinacy; strength, vigour; sustained, unflagging or continued effort, endeavour, care, solicitude, diligence; – *որովայնի*, constipation, costiveness; *պահք –թե*, rigorous fasting; *բազում, մեծաւ* or *փութոյ –թք ad.* carefully, diligently, eagerly, cordially, earnestly. • [--box.

Պնչադեղ, *–խոտ s.* snuff; *տուփ –ոյ*,

Պնչատ, *աց a.* flat- or snub-nosed; noseless; *–եմ vn.* to cut off the nose.

Պշնեմ or Պշնում, *պշեայ vn.* to gaze, to stare, to look at fixedly, to fasten or fix one's eyes upon, to look upon attentively, to consider, to observe, to contemplate; S. Հայիմ.

Պշումն *s.* fixed gaze, stare.

Պշուցանեմ, *ցի va.* to cause to look at fixedly or attentively, to cause to rivet one's gaze on.

Պշրակ S. Պրշակ.

Պշրիմ *vn.* to grow dim, to see dimly.

Պոդիրի *s. Gr. w.* gown, long robe.

Պոզան *s. pl.* horns. [& Լոմխաս.

*Պոլոճ S. Ճճի; * *–իկ* S. Երիկամունք

Պոկ or Պուկ *s.* organ-pipe; * onion

Պոլիպոդ, *ի s.* polypus. [stalk.

Պողոպատ, Պողովատ, *ից s.* steel; *–եմ va.* to steel; *–իկ a.* steely; *fig. s.*

*Պողոսակ *s.* press-screw. [steel, sword.

Պողոտ, *–այ, ից s.* high-way; thoroughfare, broad street.

*Պոճիճակ S. Ծոծորակ.

*Պոճկեմ S. Պճկեմ.

Պոման, *–եմ* S. Պայման, *–եմ.*

Պոմպիլոս *s. Gr. w. zool.* pompilus, nautilus, a species of remora.

Պոյտ, *պուտոյ. –ն, պուտան s.* pot, earthen or metal pot, broth-pot; *bot.* S. Պուտ. [*va.* to fillip, to give a fillip.

*Պոնդ *s.* fillip; *–ս հարկանել* or *–եմ*

Պոնտացի *a. s.* Pontius.

Պոնտոս *a.* Pontius; *s.* Pontus, the Euxine or Black sea. [puce.

Պոչ, *ոյ s.* tail; virile member; pre-

Պոչիւն *s.* bellowing, lowing.

Պոպզակ *s. bot.* St. John's wort, hy-

*Պոպկեմ S. Կեղեւեմ. [pericum.

*Պոպոկ *s.* walnut-husk; S. Փեճեկ.

Պոռնիկ, *նկաց a. s.* fornicator; letcher, whore-monger; adulterer; – *կին*, prostitute, abandoned or debauched woman, harlot, street-walker, courtezan, whore, strumpet, wench, trull; adulteress.

Պոռնկախառնիչ *s.* pander, pimp; *sf.* procuress, go-between, bawd; *–կան a.* meretricious, dissolute; *–կերպ a.*

whorish, impudic, lascivious, letcherous ; -յոյզ s. inspector of brothels; -նամ S. Պոռնկիմ ; -նոց s. house of ill-fame, brothel; *fig.* high-place, heathen temple, idol-house ; -պատիր a. enticing to lewdness, obscene ; -պէս ad. like a harlot or prostitute ; -սէր a. frequenting brothels ; s. whore-monger ; -տուն , -րան S. Պոռնկանոց.

Պոռնկեմ, եցի , -եցուցանեմ va. to cause to commit fornication, to prostitute, to abandon to prostitution ; *fig.* to induce to idolatry, to idolize.

Պոռնկիմ, եցայ vn. to commit fornication, to abandon oneself to prostitution, to lewdness, to be prostituted; to commit adultery ; *fig.* to worship idols, to idolize.

Պոռնկորդի s. whore-son, bastard.

Պոռնկոց S. Պոռնկանոց.

Պոռնկութիւն s. fornication, prostitution, whoredom, harlotry.

Պոռոչիւն S. Պոչիւն.

Պոռոտ , -ախօս , -ող a. boastful , bragging, vaunting ; emphatic ; speaking aloud, crying, bawling, brawling, noisy, squalling; s. bully, braggart, [hector.

Պոսիդոն , ի s. Neptune.

Պոտագրոս a. Gr. w. gouty.

Պոր s. swan ; S. Կարապ.

Պորանի s. stew, ragout.

Պորոմիմ vn. to contract the tongue on tasting acids.

Պորտ , ոյ s. navel, umbilicus ; belly; middle , centre ; - երկրի , mount, mountain ; - կամարաց , key-stone of an arch; - ի վեր , -յորսայս ad. supinely, with one's face upward ; -ոյ ծառայ , slave to one's belly, gormand, * greedy-gut.

Պորտաբոյծ , -պարար S. Որովայնապարար ; -լար s. navel-string, umbilical cord, umbilicus funiculus ; -կան a. umbilical ; -ւոր a. umbilicate.

Պորփիւր s. Gr. w. porphyry ; -ականութիւն s. porphyrisation, grinding with a muller, pulverization ; -ածէն a. Gr. w. porphyrogenous.

Պուէտական a. poetical.

Պուէտեմ va. to versify, to poetize, to make or write poetry.

Պուէտէս , -տիկոս , աց s. Gr. w. poet; philosopher ; -տիկոսութիւն s. poetry, [poesy; poem.

Պուէտ S. Պուէտէս.

Պուղ s. *Latin* w. bull, pope's letter.

*Պուխերիկ s. chimney.

Պուղեմ, եցի va. to push, to repulse, to remove , to disperse , to scatter [about.

Պունիկեան a. Punic.

*Պուշ a. short-sighted.

*Պուպրիկ s. toy, plaything, doll.

Պուտ s. *bot.* anemone, wind-flower ; poppy , corn-poppy; * drop ; * pock-mark, --hole ; * winter salad prepared with walnuts.

Պուտական s. Buddhist, sectary of Buddha ; -ութի s. buddhism.

Պուտնարդ s. large pot or kettle, copper, boiler ; basin, laver.

Պուտուկ , տկաց s. pot, small pot, saucepan.

Պուրակ , աց s. wood, forest, grove ; -ացիր S. Պարկացիր. [դանակերպ.

*Պուրճ pl. պրճեր S. Բուրգն & Կեն-

Պչրանք s. affectation, studied elegance, finery ; primness, prim ways, smirking, mincing air, simpering, alluring manners , enticing looks or ways , coquetry ; prudery, prudishness ; peevish temper, disdainful airs, grimaces ; S. Ընդվայրայօն ; ը -նս դալ or

Պչրեմ, Պչրիմ, եցայ vn. to give oneself affected ways, to simper, to be dainty, to mince , to be disdainful, overnice, to play the prude ; to adonize, to be studiously elegant, to be dandy or foppish ; to be well dressed, very spruce.

Պչրող a. affected, simpering, coquettish, prudish, lackadaisical, grinning ; finical. [lascivious glance.

Պչրուճ s. immodest attire ; wicked,

*Պպլուկ s. eye, bud, germ, shoot.

Պռաստ S. Պրաստ.

Պռեճն , ից s. male wild fig-tree.

Պռեստեր s. Gr. w. prester, hot & scorching wind, typhoon.

Պռզօղ s. enemy, adversary. [dean.

Պռիմիկուռ s. *Latin* w. primicerius,

*Պռնչեմ vn. to bleat like goats.

Պռոյգ , ուգի , գաց s. paraphernalia, portion, dowry, dower. [mus.

Պռոտոպապ s. Gr. w. pontifex maxi-

Պռոտոստրատոր s. Gr. w. General commanding the cavalry. [Master.

Պռոտոֆրօնդէս s. Gr. w. Doctor ,

Պռուգած af. portioned, endowed ; -գեմ, եցի va. to portion, to give a portion, to endow.

*Պռուկ s. muzzle, snout.

Պռստեմ, եցի vn. to be cross, ill-tempered, to make a wry face, to turn up one's nose, to be disdainful; *յունօք* – S. *Յօն.*

Պռօսխումէ *Gr. w.* proschume, (let us be attentive).

Պսակ, *աց s.* crown, diadem; crown, prize, premium, reward; circle, coping, top, crowning, brim, frame, edge, cornice, parapet, battlement; coronation, achievement, accomplishment; nuptials, espousals, marriage, nuptial blessing; – *դպրաց*, tonsure, shaven crown; – *ծաղկեայ*, wreath, garland, chaplet; – *ի փշոյ*, crown of thorns; – *սրբոց*, halo, glory, nimbus; – *Կուսին*, chaplet, beads, string of beads; – *արեգական*, halo around the sun; – *տարւոյ*, the course of the year; – *պարծանաց*, *փառաց*, crown of honour, of glory; *հիւսել* –, to weave a garland or chaplet; – *դնել ումեք*, to marry.

Պսակադիր, *դրաց a.* crowning; marrying; *-ս առնել* or *-դրեմ va.* to marry, to give the nuptial blessing; *-զարդ a.* adorned with a crown, crowned; *-զգեաց a.* bearing a crown, crowned; *-զգեցութիւն s.* crowning with flowers; *-կալ*, *աց s.* lining of a crown; *-կապ a.* crowned; crowning; *-կիր a.* wearing a crown; *-կից a.* crowned with another; *s.* sharer in the crown, in empire; *-համբար* or *հաս կէտ s.* place where prizes are kept & distributed; *-հիւս a.* crowned; *-ձեւ a.* crown-shaped, coronal; *-նուն a.* whose name is Crown (Stephen); *-պաճոյճ* S. *Պսակազարդ*; *-սէր a.* faithful or tender (bridegroom or bride); *-ւոր a.* crowned; *s.* laureat; prince, king, &c.; *-ւորիմ vn.* to be crowned, rewarded.

Պսակեմ, *եցի va.* to crown, to wreath; to reward, to recompense; to give the nuptial blessing, to marry; *fig.* to crown, to achieve, to accomplish; *-իմ vn.* to be crowned; to be married; *fig.* to be achieved, accomplished.

Պսակիչ *s.* crowner; achiever.

Պսակումն *s.* coronation; crowning.

Պսեմ or *-ն s.* rose-thorn.

Պտեկ *s.* small pot; gallipot.

*__Պտղեմ__ *va.* to scoop out, to scratch the earth for food as birds.

Պտեղն, *տղան s.* pinch; – *մի պնչադեղոյ*, a – of snuff.

*__Պտըտուկ__ *s.* gig, whipping-top.

*__Պտըտուր__ *s.* sheep's dung.

Պտխիմ, *եցայ vn.* to give or addict oneself to, to be fully occupied, immersed in.

*__Պտկատ__ *a.* having one dry nipple.

Պտկաւոր *a.* full of buds or calycles.

Պտկեմ, *եցի*, **Պտկիմ**, *եցայ vn.* to bud, to shoot forth buds, to shoot, to sprout, to germinate.

Պտկունք, *կանց s. pl.* S. *Պտուկ.*

Պտղաբեր, *աց a.* bearing or producing fruit, fructiferous; productive, fruitful, fructuous, fertile; offering; – *ծառ*, fruit-tree; – *լինել* or *-եմ*, *եցի*, *-իմ*, *եցայ vna.* to fructify, to bear fruit, to bring forth, to produce; to offer; to render fertile; to profit; *-իչ* S. *Պտղաբեր*; *-ութիւն s.* fructification; fertility; offering, oblation; *-բոյծ* S. *Պտղալի*; *-զարդ*, *-զուարճ a.* adorned with fruits; *-զարդիմ vn.* to be adorned with fruits; *-թափ a.* fruitless, stripped of fruit; *-լի*, *լիր* or *լից a.* full of or loaded with fruits, rich, fertile, prolific; *-լուծ s.* staff for carrying grapes; *-խայծ a.* ripe, dark or deep coloured, spotted, speckled; *-խայծութիւն s.* the beginning to ripen, dark or deep colour of fruits; *-խունկ s.* musk fruit or tree; *-ծին*, &c. S. *Պտղաբեր*, &c.; *-կան a.* of fruit.

Պտղակն *a.* blear-eyed.

Պտղակորոյս *a.* fruitless, unfruitful, sterile, barren; *-կորուսութիւն s.* loss of fruits; *-հասութիւն s.* ripeness, maturity; *-հատ a.* fruit gathering; *-ճոխ* S. *Պտղալի*; *-նոց s.* fruit-loft, fruitery; *-սէր a.* fond of fruits; *-վաճառ s.* fruiterer, green-grocer; *-տու*, &c. S. *Պտղաբեր*, &c.; *-տուն s.* fruit-house; S. *Պտղանոց*; *-ւէտ* S. *Պտղալից*; *-ւէտեմ va.* to render fruitful, to fecundate, to fertilize; *-ւէտութիւն s.* abundance of fruits; fertility; *-ւոր* S. *Պտղալից*; *-ւորեմ* S. *Պտղաւէտեմ*; *-քաղ առնեմ* or *լինիմ vn.* to glean, to lease; *-քաղեմ va.* to gather, to amass fruits; *-քանդ* or *քանդակ a.* sculptured with various fruits.

Պտղեղ S. *Պտղալի*; *-ութիւն s.* fertility, abundance.

Պտղի *s. Gr. w.* elm-tree.

Պտղիմ, *եցայ vn.* to germoliate; * to imbibe.

Պտղովին *ad.* together with the fruit.

*__Պտղուց__ *s.* pinch.

Պտոյտ, *ուտի. -ք*, *ուտից s.* eddy, whirlpool, vortex; – *հողմոց*, whirlwind, hurricane, squall, storm; – *գլխոյ*, vertigo, giddiness, dizziness, swimming in the head; – *առնուլ*, to turn or whirl round & round, to eddy.

Պտուկ, *պտկոց s.* button, bud, eye; nipple; S. **Պուտուկ**; *պտկունք կովու*, *ոչխարի*, &c., udder, dug, teat.

Պտուղ, *պտղոց s.* fruit; fruits; *fig.* fruit, produce, effect, result; tip of finger; – *աչաց*, pupil, eye-ball, apple of the eye; *չորս – խունկ*, four grains of incense; *դալար*, *կանաչ*, *վաղահաս*, *հասուն*, *չոր*, *փտեալ –*, fresh, green or unripe, premature, ripe, dried, rotten fruit; *կեղեւ պտղոց*, peel, paring; *կեղեւել զ-ս*, to pare, to peel; to decorticate, to strip; – *տալ*, *բերել*, to bear, to yield, to produce fruits; – *քաղել*, to gather, to pluck, to pick fruit; *fig.* to reap the fruit of, to derive benefit from.

Պտուտաբար *ad.* like a vortex, whirling, eddying.

Պտուտակ, *աց s.* screw; windlass, hand winch; wheel & axle; * whirligig; – *խոր* or *մայր*, hollow or female screw; screw-box, nut; – *մանրաչափական*, micrometrical screw; – *վերակոչ*, nut-screw; – *օդահան*, ventilating screw; – *Արքիմեդեայ*, Archimedes' screw, spiral pump; – *Հոլանդացի*, Dutch screw-pump; – *անվախճան* or *անեզր*, endless or perpetual screw, worm, creeper, conveyer.

Պտուտանամ *vn.* to turn, to twist; S. **Թոթովեմ**.

Պտուտեմ, *եցի*, *-իմ*, *եցայ vna.* to turn, to veer, to whirl round.

Պտուտիկ S. **Պտոյտք**.

Պտուտկեմ *va.* S. **Պտուտեմ**; to screw, to screw down or on; *vn.* to feel giddy, dizzy, to have a swimming in the head.

Պտռեմ, *եցի va.* to excavate, to hollow or dig out; to seek for, to investigate.

Պտսզեմ or *կեմ*, *եցի vn.* to sport, to dance, to leap as children in the lap, to coax, to fondle, to caress; to sport or play as small animals.

Պրախ *s. bot.* S. **Պրաս**.

Պրակ, *աց s.* wood, thicket, grove, bush: work, writing; chapter, paragraph or article; *–ք Առաքելոց*, the Acts of the Apostles; – *թղթոյ*, ream of paper; – *կտաւոց*, *չուխայից*, entire piece of linen or woollen cloth, bale, pack; *–ք ուսման*, lesson.

Պրակագեղ *a.* wooded, planted with trees, bushy, leafy.

Պրակապատճէն *a.* divided in several articles.

Պրակսաւթոյք *s. Gr. w.* apocryphal books on the Apostles.

Պրակտոր *s. Gr. w.* tax-gatherer or collector.

Պրահմականութիւն *s.* brahmanism; *–մայ*, *ից s.* brahmin.

Պրաս, *ից s. bot.* leck.

Պրասի *s. bot.* horehound, marrubium.

Պրաստ, *ի*, *-ն s. Gr. w.* suburb.

Պրետոր, *աց s. Latin w.* prætor; prætorium, judgment seat or hall; General's tent; *–ական a.* prætorian; *–ութի s.* prætorship.

Պրիոն, *pl. –է s. Gr. w.* saw-fish.

Պրիսկ, *պրսկի s. bot.* turbith, thapsia, bastard turbith.

Պրիստէ S. **Պրիոն**.

Պրծանիմ, *ծայ vn.* to escape, to evade, to break, slip or get away or off; – *յուշոյ*, to escape the memory, to be forgotten; – *ի ձեռաց*, to escape from, to slip from between the fingers, to be lost.

Պրծեմ, *եցի va.* to save, to deliver, to rescue.

Պրկանք *s.* tie, bond, ligament.

Պրկեմ, *եցի va.* to bind, to strain, to tighten, to tie tight, to pinion; to stretch, to lengthen out; S. **Ցօն**.

Պրկոց, *աց s.* instrument of torture, rack.

Պրկումն *s.* stretching, tension.

***Պրճուկ** *s.* nerve, sinew.

Պրշակ, *աց s.* roof, ceiling.

Պրոպոսիդոսունի *s. Latin w.* provostship.

***Պրուճ** *s.* cavity, hollow.

***Պրպտեմ** S. **Որոնեմ**.

Պրտու, *ոյ s.* rush, bulrush; papyrus; *–ամած a.* woven of rushes with pitch; *–եայ*, *–եղէն a.* made of rush or papyrus; *s.* rush-mat; rush-garments; *–թուղթ*, papyrus-scroll.

***Պրրի** S. **Ձղալ**, **Հոյն**.

Պրքէ *s. Arabic w.* reservoir, basin.

Պրօն, *ի s.* carded wool or goat's hair; lint, scraped linen; *–ագործ s.* weaver of goat's hair.

Պօա *s. zool.* boa, boa-constrictor.

***Պօղ**, *–լախ* S. **Շլոռոս**.

***Պօղոսակ** S. **Պողոսակ**.

Պօղոսեան *a. s.* follower of St. Paul; *–ք*, St. Paul's companions.

***Պօտիղ** *s.* large louse full of blood.

Ջ

Ջ (*tshē*) *ջէ* s. the twenty seventh letter of the alphabet & the twenty first of the consonants; *ջ*․ *ջ̅* , nine hundred; nine hundredth.

— It is sometimes confounded with the letters *չ* & *ճ*; as: *խնջոյք-խնճոյք*, *ջղջիկան-չղջիկան*, *կնջիթ-կնճիթ*, *ճանջ-ճանճ*, &c.

Ջաբրոն or *բուն* s. *French w.* hood, cowl, frock; *-աւոր* s. capuchin monk.

*__Ջաթ__ s. millet-bread.

Ջալհանք, *անց* s. heathen feasts.

Ջալոտ, *ից* s. cudgel, club; whip-thong; kerbatch, knout.

Ջախեմ or **Ջաղխեմ**, *եցի* *va.* to crush, to crack, to break, to dash or break to pieces, to bruise, to smash.

Ջախումն s. fracture, breakage.

*__Ջախջ__ s. bier, coffin.

Ջախջախ *a.* crushed, shattered, broken; weak, fragile; s. click & spring work (in watches).

Ջախջախանք s. breaking up, cutting into small pieces; rout, defeat, havoc, carnage.

Ջախջախեմ, *եցի* *va.* to crush or break up totally, to pound, to triturate.

Ջախջախիւն or *խումն* S. **Ջախջախանք**.

Ջախջախուն S. **Ջախջախ** *a.*

Ջահ, *ից* s. light, torch, flambeau, link; candelabra, chandelier; *ast.* facula, bright spot on the sun.

Ջահաբորբոք *a.* burning or shining like a torch; *-բուն* s. chandelier; candlestick; *-ղարդեմ* *va.* to illuminate, to light up; *-զգեաց*, *եցից*, *-զգեստ*, *ից* *a.* bearing or carrying light, luminous, splendid; *-լուցութի* s. torch-light; bon-fire; *-կալ* s. lamp-post; *-կիր* *a.* carrying a lamp or a torch; s. lamp-bearer, torch-bearer; *-նամ* *vn.* to blaze, to shine; *-նման* *a.* torch-like; *-վառ* *a.* blazing, refulgent; *-վառութի* s. illumination; *-ցուցանեմ* *va.* to shine like a torch, to irradiate; *-ւոր* *a.* shining, luminous, brilliant; *-ճեմք*, torch-light procession; *-ւորեմ*, *եցի* *va.* to illuminate, to enlighten, to render luminous; *-փայլ* *a.* bright as a torch-light, blazing, brilliant, refulgent.

Ջահեմ, *եցի* *vna.* to shine like a torch, to blaze, to flash, to glitter.

Ջահընկալ *a.* flambeau carrying; s. acolyte; *-ութի* state of an acolyte, acolyteship.

Ջաղացպան s. miller.

Ջաղացք, *ցաց* s. mill; *փոշի -ցաց*, mill-dust.

Ջաղբ, *ից*, *-ադոյն չիթք* s. sudden shower, heavy shower.

Ջաղեմ *va.* to strengthen.

*__Ջաղջ__ s. superfluous branches to be pruned.

Ջամբ, *ից* s. nourishment, food; *-ակեր* *a.* at nurse, sucking; *-եմ*, *եցի* *va.* to nourish, to give to eat or to suck, to feed, to suckle, to foster, to rear.

Ջամբելիք, *լեաց* s. pap.

Ջամբռ s. *French w.* chamber; *-լայն* s. *English w.* chamberlain.

Ջայլ, *ից*, *-ի*, *լեաց* s. multitude, crowd, quantity; company of mourners or weepers; repeated bursts of weeping, wailing.

Ջայլամն, *մանց*, *-լեամն*, *եմանց* s. ostrich.

Ջայլիմ, *եցայ* *vn.* to assemble to bewail.

Ջայլոտ, *ից* s. pizzle; S. **Ջալոտ**.

Ջան, *ից* or *ուց* s. diligence, care, study, work; *զուր -*, labour lost, labour in vain; *- դնել*, *տանել*, *յանձին ունել* S. **Ջանամ**.

Ջանակից լինիմ *vn.* to study, to labour in company.

Ջանահնար լինիմ *vn.* to endeavour, to strive, to strive hard, to make every efforts, strenuous attempts, to try all means, to exhaust oneself with exertion.

Ջանամ, *ացայ* or *ցի* *vn.* to exert oneself, to endeavour, to study, to be diligent, to hasten, to take care, to do one's possible; to take pains, to labour, to weary, to exhaust; *ը̅ ոգիս -*, to sigh; to groan.

Ջանասէր *a.* diligent, active, careful, laborious, painstaking, studious, assiduous, hardworking; *-սիրութիւն* s. diligence, care, close application, assiduity, steadiness, painstaking.

Ջանացուցանեմ *va.* to cause exertion, to render diligent, to constrain, to give impulsion to, to push forward, to urge on, to spur on. [idiot.

Ջանգ a. unhealthy; stupid, imbecile,

Ջանգհեծ a. *ast.* waning.

Ջանոտ S. *Ջանասէր*.

Ջանջիլ a. pure, clean, well-bleached: *s.* cambric lawn.

Ջասմ s. chimera; *a.* chimerical.

Ջատագով, աց s. apologist, advocate, defender, protector, patron; *-լինել, կալ, մտանել* S. *Ջատագովեմ*; *-ելի* a. excusable, justifiable, warrantable; *-եմ* va. to defend, to sustain, to plead, to excuse, to justify; *- զանձն*, to defend, justify or excuse oneself; *-ութի* s. apology, defence, protection, justification, excuse, pleading.

Ջատակիմ vn. to be established firmly & securely.

Ջատուկ, տկաց s. conjurer, sorcerer, wizard; *sf.* divineress, sorceress, witch, enchantress; *fig.* vixen, scold.

Ջարդեմ, եցի va. to cut or break in pieces, to undo, to break, to shatter, to smash; to kill.

Ջարդումն s. cutting in pieces.

Ջարդոց, աց s. rout, defeat; pinking-machine.

Ջեռանիմ, Ջեռիմ S. *Ջեռնում* & *Ջերանիմ*; *- ախտիւ*, to be afflicted with disease, to fall sick, ill.

Ջեռացուցանեմ S. *Ջեռուցանեմ*.

Ջեռլի, ք, լեաց a. heating, warming oneself.

Ջեռնում, ռայ vn. to get warm, to warm oneself, to be warmed; *fig.* to burn, to grow warm, hot, angry or excited, to chafe; *- յարեւու*, to bask in the sun; *ջեռեալ նստել ի վերայ ձուոց*, to sit on eggs, to sit brooding, to hatch; *իբրեւ արեւն ջեռնոյր*, when the sun spread his beneficent heat.

Ջեռումն s. heating, burning, inflammation.

Ջեռուցանեմ, ցի va. to warm, to heat, to make hot or warm; to boil; *կարի իմն* –, to overheat; *- զանկողին*, to warm a bed. [ing; *-ական* a. heating.

Ջեռուցանող a. calefactory, warm-

Ջեռուցիչ a. calorific; heating, too exciting; *s.* copper, kettle, boiler, pipkin; chaffing-dish; *- անկողնոյ*, warming-pan.

Ջեռուցումն s. heating.

Ջեր, ոց s. fine weather; heat, caloric, warmth; *a.* warm, hot; serene, fine, clear.

Ջերանիմ, րայ vn. to warm oneself, to get warm; to catch a fever, to fall sick; to burn, to be excited, inflamed, infuriate; *զցաւ* or *զքուն մահու* –, to become deadly sick, to die; *- յախտս*, to plunge into vice; *առ պատկերս կռոց* –, to give oneself up to [idolatry.

Ջերաչափ, ի s. calorimeter.

Ջերաջերմ a. S. *Ջերմաջերմ*; *- ընդերք*, palpitating entrails; *- արիւն*, reeking blood.

Ջերացուցանեմ S. *Ջեռուցանեմ*.

Ջերի s. *ast.* stag.

Ջերիմ S. *Ջերանիմ*. [mild.

Ջերին a. warm, hot; serene, calm,

Ջերմ, ոյ a. warm; serene, calm; *fig.* ardent, burning, fervid, fiery, passionate; tender, affectionate; *s.* heat, warmth; hot viands; *- է*, it is warm; S. *Ջերմն*.

Ջերմաբազմապատկիչ s. thermo-multiplier; *-բեր* s. calorifero, hot-air stove; *-գոլ* s. heat, warmth, caloric; *-գոյն* a. very hot; impassioned, ardent, fervent; *ad.* warmly, eagerly, fervently, passionately; *-գութ* S. *Գորովագութ*; *-դէտ* s. thermoscope; *-դրունք* s. Thermopolis; *-խառն* a. hot; *-կան* a. warm, ardent; *-կաջուր* s. hot water; *-կիծ* a. burning, ardent; *- առնել*, to burn; *-կիծս* ad. hotly, warmly; *-հոտ* a. warm; *-ձայն* a. still small voiced, tenderly cooing; *-ղբիւր* s. thermo-electric; *-յին* a. warm; *- ջուրք*, thermal baths, warm springs; *-յութի* s. fever; *-նամ* S. *Ջերանիմ*; *-նդամ* a. having warm limbs; warm, lively; *-նոց* s. stove; hot- or green-house, conservatory; *-նցիկ* a. *phys.* diathermal, diathermanous, possessing free permeability to heat; *-շարժ* s. *phys.* calorimotor, (galvanic ejecting apparatus), deflagrator.

Ջերմաչափ, ի s. thermometer; *- բնական*, natural –; *- բուսական*, vegetable –; *- օդեղէն*, air- or atmospherical –; *- ալքոհլեան*, spirit –; *- տարբերական*, differential –; *- մետաղական*, metallic –; *- ծայրագոյն ջերմութե կամ ցրտութե*, maximum- & minimum-–, self-registering –, register-–; *- հարիւրամասն*, centigrade –; *- Րէօմիւրի, Ֆարէնհայթի*, Reaumur's –, Fahrenheit's –; *-ն բարձրացաւ, խոնարհեցաւ միով աստիճանաւ*, the – has ascended, has fallen one degree; *-ն* *միով աստիճանաւ ի վեր կամ ի խոնարհ է ջ̄ զրոյ*, the - is one degree above or below zero; *-ագիր* s. thermometrographer; *-ական* a. thermometrical.

Ջերմաջերմ a. very hot, ardent, burning, boiling; warm, full of warmth, fervent, impassioned, affectionate, very tender; *ad.* all hot, piping hot; quite fresh or new; warmly, ardently, eagerly, fervently; *-ջուրք* s. warm mineral waters or springs, thermæ, baths; *-սենեակ* s. hot-bath, vapour-bath; *-րան* s. heating apparatus; fire-pan; *-րգել* s. screen; *-ցոյց* S. *Ջերմագէտ*; *-ցուցիչ* a. calefactory; *-քանակ* s. *phys.* calory, unit of heat; *-քանակութիւն* s. calorimetry.

Ջերմելեկտրական a. thermo-electrical; *-ութի* s. thermo-electricity.

Ջերմեռանդ, *-ն* a. warm, ardent; devout, fervent; *-ուի* s. warmth, ardour; devotion. [ish.

Ջերմընկալ a. liable to fever; fever-

Ջերմիկ s. warm victuals.

Ջերմին a. rather warm, hot; fiery.

Ջերմկալ a. feverish.

Ջերմն, *ման* s. fever; heat; *- եթող զիս եւ կալաւ զնա*, the fever left me & has seized him; *վերստին կալաւ զիս* -, my fever has returned.

Ջերմնաբեր a. fever-giving; *-կալ* S. *Ջերմընկալ*; *-կան* a. febrile, feverish; *-հալած* a. febrifuge, antifebrile.

Ջերմնեակ a. tender, affectionate.

Ջերմնկալ, *-մնոտ*, *-մոտ* S. *-մընկալ*.

Ջերմութիւն s. heat, warmth; caloric; fever, fever-heat; calefaction, warming; temperature; *թագուն*, *ճառագայթեալ*, *տեսակարար* -, latent, radiant, specific heat; *- առաձգուն կամ գոլորշացման*, steam-generating heat; *- սփռեալ* or *ցրեալ*, diffused heat; *- կեդրոնական*, central heat.

Ջերմուկք, *մկաց* S. *Ջերմաջուրք*; *երթալ ի -կս*, to go to a watering-place, to go to the baths.

Ջերոտ a. lukewarm, temperate.

Ջերոց, *աց* s. winter quarters; hothouse. [wonderful!

Ջե՛ք, *Ջէք* int. how! oh! o strange!

Ջիլ or *Ջիղ*, *ջղաց* s. nerve, sinew; fibre, string; whip; *fig.* nerve, sinews, force, vigour; *- տեսաբանական*, optic nerve; *լուծանիլ ջղաց*, to become enervated; *զ-ս հարկանել ուրուք*, to shock a person's nerves, to frighten, to terrify; *զ-ս հատանել ուրուք* *fig.* to hurt a person's nerves, to weaken, to enervate.

Ջին, *ջնաց* s. cudgel, stick, wand.

Ջինջ a. pure, clean, clear, polished, bright. [curate, diligent, careful.

Ջիրդ a. continuous, assiduous, ac-

Ջիք s. perihelion.

Ջլաձիգ a. convulsive; *- լինել*, to have the nerves strung, to have fits; *-ձգտումն* s. fit, convulsion; *-պինդ* a. nervous, vigorous, sinewy, robust, strong; *- առնել*, to give strength to, to fortify the nerves, to render robust; *-ռու* s. nerve-artery.

Ջլատեմ, *եցի* va. to enervate, to shock the nerves, to unnerve, to weaken.

Ջլացուցանեմ, *Ջլեմ*, *եցի* va. to nerve, to strengthen the nerves, to corroborate, to invigorate.

Ջլեայ a. sinewy, nervous.

Ջլուտ a. furnished with nerves, sinewy, nervous.

Ջղալուծ s. instrument for binding the nerves; *-խոտ* s. *bot.* plantain, cock's head, way-bread; *-կապ* a. bound with the nerves; *-ցաւական* a. neuralgic; *-ցաւութի* s. neuralgia.

Ջղեայ, &c. S. *Ջլեայ*, &c.

**Ջղերայ* S. *Մինլքոր*, *Որիկայ*.

Ջղջ, *Ջրղջ* a. humid, damp, muddy.

Ջղջիկան s. bat.

Ջնար, *աց* s. cithern, harp, lyre; *-ախէժ* or *-ակ*, *ի* s. sandarac; varnish; glaze; *-ակեմ*, *եցի* va. to varnish; to glaze; *-ահար*, *-աւոր*, *աց* s. harper, harp-player. [to cane, to whip.

Ջնեմ, *եցի* va. to beat, to cudgel,

**Ջնթեմ* va. to collect, to gather; to win at play. [horse.

Ջնիբայ s. *Arabic w.* relay, fresh

Ջնջագիր a. expunged, cancelled, erased, effaced; *-կան* a. cancellable.

Ջնջան, *աց* s. duster, rubbing-cloth, rubber; *fig.* expiator, atoner, reparer; *- խոհակերոցի*, dish-clout.

Ջնջեմ, *եցի* va. to clean, to dust, to purge, to wipe; to efface, to scratch out, to erase, to cancel, to expunge; to abolish, to annul; to destroy, to undo, to suppress; to extirpate, to exterminate; *- զդաշինս*, to cancel, to annul, to make void a contract.

Ջնջիչ s. effacer; expiator.

Ջնջոց s. S. *Ջնջան*; *fig.* purification;

cure, recovery; - առնել, to purify, to consecrate, to sacrifice.

Ջնջումն s. abstersion, cleaning; effacing, erasure; abolition, abrogation, cassation; suppression; extinction, extirpation, extermination; - դաշանց, cancelling, annulling of contracts.

Ջոլիր, լրաց s. troop, band, company, flock, group; -ս տալ, առնուլ, to enrol soldiers, to levy troops; -ս առղել, to collect a multitude, to raise a troop; -ս ջախջախս ջարդոցաց հատուցանել, to make a slaughter.

Ջոլորեմ, եցի va. to assemble troops, to muster, to gather in crowds, to call together; -իմ vn. to flock together, to form groups, to gather together, to
Ջոլորէք, Ջոլորք S. Ջոլիր. [assemble.
Ջոլրաբար ad. in troops, in multi-
Ջոխ s. cudgel, club. [tudes.

Ջոկ, ոց or **ից** s. S. Ջոլիր; split hair; - առ - S. Ջոլրաբար; -ս առնել, to make a distinction or difference; to sow division.

Ջոկադասակարգութ̃ի s. classification, order, arrangement; -դիր s. convener, assembler; gr. compound; -դրեմ, եցի va. to separate, to set apart; -ման a. gr. copulative, conjunctive; -մանեմ va. to connect, to join; -նամ, ացայ va. to flock together.

Ջոկատ, ի s. troop, company, band,
Ջոկարան s. receptacle.[detachment.
*__Ջոկեմ, եցի__ va. to distinguish, to se-
Ջոշիր s.opopanax.[parate, to detach.
*__Ջոջ__ a. great, grand.

Ջով s. leafy branch; -անամ, ացայ vn. to become rank, thick, to flourish, to shoot forth, to grow.

*__Ջովլի__ s. besom, broom.

Ջորդան s. gutter.

Ջորեակ, եկաց s. grub, caterpillar.
Ջորեան s. pl. mules. [mule-driver.
Ջորեպան, -տես, աց s. muleteer,

Ջորի, րւոյ, րեաց s. mule, he-mule; մատակ -, mule, she-mule; մտրուկ ջորւոյ, mule colt.

Ջութակ, աց s. violin, fiddle; violoncello; - հարկանել, to play the violin or fiddle; -ահար s. violinist, violin-player, fiddler.

*__Ջուլհակ__ S. Ոստայնանկ.

Ջուխտակ s. pair.

Ջուր, ջրոյ, ջրով or **ջուրք. -ք, ջրոց** or **ջուրց** s. water; juice; a. liquid, watery; օրհնեալ -, holy water; չած ջրոյ, water-god; անոյշ, ըմպելի, պաղ or զով, գաղջ, տաք, եռացեալ, հանքային, ծծմբային, աղային -, good or potable, drinkable, cold or fresh, tepid, hot, boiling, thermal, sulphurous, saline water; - մսոյ, broth, S. Արգանակ; գաւաթ մի, դոյլ մի -, a glass, a bucket or pail of water; դոյլ մի լի -, a pailful of water; ը̅ - եւ ը̅ ցամաք, by sea & land; տեղատուութի եւ մակընթացութ̃ի ջուրց, tide, flux & reflux, ebb & flow; երթալ զջրոյ, to go to fetch water; - հանել, to draw water; - ըմպել, to drink water; - հեղուլ, թափել, առնել -, to make water, to piss, to urine; - տալ, to water, to sprinkle; to water, to give to drink to; եռացուցանել զ-, to warm, to boil water; - արկանել ձեռաց ուրուք, to pour water on a person's hands; լաւ է - հորի քան զգինի յոռի, pure water is better than bad wine; S. Թակարդ, Ըմպեմ, &c.

Ջուրբուռթէք, էից s. hydromancy, prediction by water; -թոյց, թուցի s. hydromancian.

Ջրաբաք, -ոյ s. bot. water-cresses; -բաժ a. drowned; -ք s. submersion; -բաժին a. dividing waters; -բանութ̃ի s. hydrology; -բաշխ, -իք s. pond, pool; hydraulicist; * distributor or guardian of the water for irrigation in the vineyards; -բաշխական a. hydraulic; -բաշխութիւն s. hydraulics; -բեր S. Ջրբեր; -բոյժ s. hydrotherapist; -բուժական a. hydrotherapical; -բուժութ̃ի s. hydrotherapia; -բուղխ a. springing, gushing or spouting out water, watery; -ք s. S. Ջրբուղխ.

Ջրագինի s. wine & water; thin wine; -գիր s. hydrographer; -գնաց s. rivulet; -գողեալ, &c. S. Ջրգող, &c.; -գոյն a. water-coloured; -գրական a. hydrographical; -գրութ̃ի s. hydrography.

Ջրադարձք, ձից s. canal, stream, conduit, aqueduct.

Ջրազօրութ̃ի s. hydrodynamics.

Ջրաթաթախ a. soaked or wet through with water; - լինել, to be drenched or wet to the skin; -թթուուտ s. chem. hydracide. [clock.
Ջրաժամացոյց s. clepsydra, water-

Ջրալի, -լեր or **լից** a. full of water, aqueous, waterish; - ուռոյց med. hydrosarca; - փոշտանկութի med. hydrocele; - պալար med. œdema.

Ջրախառն *a.* mixed with water; *-խառնեմ va.* to mix with water, to dilute; *- զգինի, զկաթն*, &c. to adulterate with water (wine, milk, &c.); *-խողխող* S. *Ջրահեղձ*; *-խոտ s. bot.* nasturtium indicum, indian cress, acriviola, cardamindum.

Ջրածին *a.* S. *Ջրածնունդ*; *s. chem.* hydrogen; *-ծնունդ a.* born of water, aquatic; *-ծու*, &c. S. *Ջրաքարշ*, &c.; *-ծուփ a.* working in the water (fisher).

Ջրակայութիւն S. *Ջրակշռութիւն*; *-կան* S. *Ջրային*; *-կարիճ s. zool.* water-scorpion, scorpœna, father-lasher, cottus; water-eft; *-կիր* S. *Ջրկիր*; *-կշռական a.* hydrostatical; *-կշռորդ, -կշռոց, աց s.* hydrostatic balance; *-կշռութիւն s.* hydrostatics; *-կոյտ s.* body, mass or puddle of water, plash, pool; *mech.* reach; *-ստորին*, down or lower water-course; *- վերին*, upper water-course; *-կուտակ a.* flooded, swollen, inundated.

Ջրահեղ անդամ *s.* penis; *-հեղձ, ձիկ* or *ձոյց a.* drowned; *- տանել*, to drown; *- լինել (ակամայ)*, to be drowned; (*կամաւոր*) to drown oneself; *-հմայ*, &c. S. *Ջուրբուռթոյց*, &c.; *-հոս a.* pouring, shedding water; *-հուր s.* water with fire.

Ջրաղաց, *աց s.* water-mill; *-ապան s.* miller.

Ջրաճճիք *s.* infusoria.

Ջրամած *a.* covered with rain clouds; *-մատոյցք s.* hydroparasts, aquarians (sectaries); *-ման s.* water-pot; *-մարգք s.* marshy meadow; marsh; *-մբար s.* reservoir, tank, cistern; *-մղահոս s.* conduct, canal.

Ջրայարկ *a.* covered with water, inundated; *-յեղց a.* full of water; *-յին a.* aqueous, aquatic, watery; *s.* aquatic animal; *- հիւթ*, watery or serous humour; *- հողմ*, stormy wind; *- թռչուն*, water-fowl; *-յոյզ a.* fishing.

Ջրանամ, *ացայ vn.* to become aqueous, watery; to liquefy; *-ներկ, -նկար s.* water-colours, --paintings; *-նիւ s.* water-wheel; *-նոց s.* basin, reservoir; pond, pool; *-նց, -նցիկ, -նցք s.* canal, channel.

Ջրաշեղջ S. *Ջրշեղջ*.

Ջրաչարչար *a.* tormented or tormenting with water; *-չափ, ի s.* hydrometer; water-gage; *-չափութիւն s.* hydrometry.

Ջրապակի *s.* hydrophane, aqueous opal, resinous quartz; *-պատ a.* surrounded or covered with water, flooded, inundated; *-պար s. phys.* ludion; *-պղպեղ s.* hydropepper.

Ջրառատ *a.* abounding in water; *-ռու s.* garden conduit; *-ք*, house-tops, tiles, roofs.

Ջրասէր *a.* fond of water, loving water, aquatic; *-սոյզ a.* plunged into water, immersed; drowned; *- զանգակ*, diving-bell; *- տանել*, to plunge into water, to sink, to submerge; *- լինել*, to be submerged, drowned; *-սուզակ a.* diving; *s.* diver; *-սուն a.* aquatic.

Ջրավախ *a.* hydrophobial; *-ութիւն s.* hydrophobia.

Ջրատ *s. chem.* hydrate; *-եալ a.* hydrated; *-եսակ a.* water-like; *-ութիւն s. chem.* conversion in hydrate; *-ուն* S. *Ջրամբար*.

Ջրարբ *a.* water-drinking; *s.* S. *Ջրարբք*; *-եցութիւն s. mar.* leakage, leaking; *-ի a.* irrigated, full of water; aquatic; pervious, spungy; *-ութիւն* S. *Ջրըմպութիւն*.

Ջրարբք, *բից s.* horse-pond, watering-place, pool.

Ջրարգել *s. mech.* float-board.

Ջրացան *a.* sprinkling with water; *s.* pump; *-ութիւն s.* act of sprinkling with water; *-ցիր a.* wet, damp, moist, humid; S. *Ջրացան*.

Ջրաւոր *a.* watery, irriguous; *s.* S. *Ջրկիր*.

Ջրափակ *a.* surrounded by water, by the sea.

Ջրաքարշ *a. s.* hydragogue; *-ութիւն s.* hydragogy.

Ջրբեր, *աց s.* water-carrier.

Ջրբուղխ, *բղխաց s.* fountain; water-spout; basin.

Ջրգետ *s.* river.

Ջրգող, *աց*, *-եալ a.* dropsical, dropsied, hydropical; *-իմ, եցայ vn.* to suffer from, to be ill of the dropsy, to become or grow dropsical; *-ութիւն s.* dropsy; *- որովայնի*, ascites, common dropsy; *- գլխոյ*, hydrocephalus; *- աչաց*, hydrophthalmia; *- պորտոյ*, hydrophalus; *- սրտակրանաց*, hydrocardy; *- փամփշտի*, hydrocele; *- կրծից*, hydrothorax; *- ականջաց*, hydrotite.

Ջրդեղ *s.* iron-varnish; *-եմ va.* to temper iron.

Ջրդիմ, *եցայ vn.* to strive, try or assiduously endeavour.

Ջրելեկտրական *a.* hydro-electric.

Ջրեղէն *a.* watery, aqueous; *- լերինք*, billows, waves.

Ջրեմ, *եցի va.* to destroy, to efface; to cancel, to expiate, to absolve : to water.

Ջրեփոյց *s.* water-bath, balneum-mariæ.

Ջրէջք *s.* conduit, aqueduct; channel.

Ջրըմպու *s.* water-drinker, total abstainer, teetotaler; *-թիւն* *s.* drinking water only, teetotalism; watering; water-drinking.

Ջրընկէց *a.* humid, damp, swampy, marshy, fenny; - *տեղի*, marshy place.

Ջրթափեմ *vn.* to make water; *fig.* to be of age, to attain puberty, to be pubescent, marriageable.

Ջրժողով S. **Ջրշեղջ**.

Ջրի *a.* aqueous, liquid; insipid, [tasteless.

Ջրիկ *s.* drop of water.

***Ջրխաշ** *s.* pap, gruel.

Ջրխնդիր *a.* seeking water.

Ջրխոտ *s.* water-radish; S. **Ջրկոտեմն**.

Ջրխոյց *s. med.* hydroderme, anasarca.

Ջրկայք *s.* pond, pool, puddle.

Ջրկիր, *կրաց* *s.* water-carrier.

Ջրկոտեմն or *տիմն* *s.* meadow-cress, cardamine, lady's smock, cuckoo-flower.

Ջրհան, *աց* *s.* drawer of water; *s. mech.* pump; - *բաղադրեալ*, *ձգիչ եւ ճնշիչ*, lift & force -, sucking & forcing -, double-acting -; - *շնչող*, sucking, lifting or drawing -; - *մղիչ*, forcing--, --set; - *հրդեհի*, steam--, engine, fire-engine; - *կեդրոնախոյս զօրութբ̄*, centrifugal -; - *կրելի*, portable fire-engine; - *հոլովական*, rotatory, rotary -; - *սնուցիչ*, feed--; - *օդային*, air- , pneumatic--.

Ջրհանութիւն *s.* drawing water.

Ջրհեղ *s.* urine; *-ի աման*, bladder, vesicle; - *մարմին* S. **Ջրահեղ**.

Ջրհեղձ S. **Ջրահեղձ**.

Ջրհոս, *ի* *s. ast.* Aquarius, the water-[bearer.

Ջրհոր *s.* well; cistern; - *արդեզեան*, Artesian-well; - *ծծիչ*, absorbing or draining well, bog, cesspool.

***Ջրհորդան** *s.* gutter, conduit.

Ջրմխեմ *va.* to plunge into water, to submerge, to drown; - *զնաւ* *mar.* to launch; *-իմ* *vn.* to be plunged into water, submerged; - *նաւու* *mar.* to founder, to go down, to sink.

Ջրմոյր *a.* begging, asking for water.

Ջրմուղ, *մղայ* or *ղից* *s.* water-pipe, conduit, aqueduct.

Ջրշեղջ or *շիղջ* *s.* cistern, tank; pond;

Ջրշուն S. **Ծնջրի**. [broad pool, lake.

Ջրողող *a.* inundated.

Ջրոտ *a.* aqueous, watery; juicy.

***Ջրորդան** *s.* gutter.

Ջրումն S. **Ջնջումն**.

Ջրուոր *a.* drawing water; water-[carrying.

***Ջրպանտ** *S. **Ջրաբաշխ**.

Ջրջրուկ S. **Ջրոտ**.

Ջրվէժ *s.* water-fall; S. **Փարավազ**.

Ջրտուն *s.* privy furnished with water, water-closet.

***Ջրփչեմ** *va.* to sprinkle, to spurt water over with the mouth.

Ջրօրհնէք, *նեաց* *s.* benediction of the waters (on the Epiphany).

Ռ

Ռ (*rā*) *ռա* *s.* the twenty eighth letter of the alphabet & the twenty second of the consonants; *ռ*, *ռ̄*, thousand; thousandth.

— It is sometimes confounded with the letter *ր*; for example: *ջեռնում-ջերանիմ*, *ռաբբի-րաբունի*, *ձմեռն-ձմերան*, *ռամ-րամ*, &c.

— When used as an initial it generally indicates foreign words.

Ռաբբի, *ք* *s. H. w.* Rabbi; master, [doctor.

Ռաբբունի *s.* my master, my lord.

Ռազմ, *ից*. *ունք*, *անց* *s. Persian w.* battle-array, rank, line, order; battle, war; - *առնել*, *կարգել զ-ն*, to marshal, to array; - *գնել*, *ի - մտանել*, to make war, to fight, to assail; *հատանել զ— պարուց զօրաց*, to put to rout, to disperse, to defeat, to discomfit.

Ռազմագէտ *s.* strategist; *-գիտական* *a.* strategical; *-գիտութի̄* *s.* strategy; *-հար* *a.* defeating, dispersing, conquering; *-մթեր* *s.* ammunition, military stores; *-մուտ* *a.* inured to war; martial; *-ւոր* *a.* warlike.

Ռազմիկ *a.* martial; *-մայր* *s.* warrior; *-միմ* *vn.* to make war.

Ռակայ, *ից* *s. H. w.* raca, fool, dolt, blockhead, madcap.

Ռահ, *ից* *s. Persian w.* way, road;

– *գործել, հորդել,* to travel, to go on a journey.

Ռահադրուռն *s.* door-keeper in Paradise; *–կից* *s.* fellow-traveller; *–հորդ* *s.* traveller; guide, escort.

Ռահան, ի *s. bot.* basil; *սուտ* –, mercury, dog's caul.

Ռահեմ *vn.* to go, to march.

Ռահինախուռն *a.* stormy, tempestuous.

Ռահորդեմ *va.* to start on a journey.

Ռահվիրայ *s.* road-mender, road-maker; pioneer.

Ռամ, ից S. **Ռամիկ** & **Րամ.**

Ռամղարկի արուեստ *s.* cabalistic or magical note or writing.

Ռամիկ, մկաց *a.* vulgar, low, plebeian, popular, common, vile, trivial; *s.* the vulgar, the common people, lower orders; *ադէտ –ն,* the ignorant mob.

Ռամիկսպաս *s.* camp-follower.

Ռամկաբարոյ *a.* coarse, low-mannered, clownish; *–ծին* *a.* low-born; *–կան* *a.* vulgar, popular, common, trivial.

Ռամկապետ *s.* democrat; *–աբար* *ad.* democratically; *–ական* *a.* democratic; *–ութ̃ի* *s.* democracy.

Ռամկապէս S. **Ռամկօրէն.**

Ռամկավար, աց *s.* demagogue; *–ական* *a.* demagogical, factious; *–ութ̃ի* *s.* demagogy.

Ռամկութ̃ի *s.* demagogy; vulgarity.

Ռամկօրէն *ad.* vulgarly, popularly, trivially, commonly.

Ռայ, ից *s. Persian w.* ensign of victory; *–ք,* pomp, show, luxury.

Ռասիմ *s. H. w.* troop of explorers.

Ռաստ *s. Persian w.* thick cloud.

Ռատ *a. Persian w.* great.

Ռատինէճ *s.* turpentine.

***Ռափաթա** S. ***Փաթաթ.**

***Ռափիկ** *s.* fellow, friend.

Ռաքիա *s. Gr. w.* sound of breakers on the shore; reflux, ebb.

Ռբունայ S. **Առհաւատչեայ.**

Ռեկ, աց *s. Gr. w.* chink, crack, crevice; broken wave.

Ռեմակալ S. **Ռիմակալ.**

Ռեմոն or **Ռիմոն** *s.* earnest, pledge.

Ռետական S. **Ռետինական.**

Ռետին, տնի, իւ. Ռետն, տին, տամբ *s. Gr. w.* resin, rosin, cedar-resin, colophony; – *բեւեկն,* pine-resin; – *կենաց,* balm of life.

Ռետինական, Ռետնային *a.* resinous.

***Ռէղ** *s.* cattle dung, manure.

Ռժգութիւն S. **Ռշտութիւն.**

Ռիմ *s.* wickedness; *–ակալ* *a.* rancorous, resentful.

Ռիշտ, ոշտաց *a.* niggardly, penurious, sordid, parsimonious, mean.

Ռմբակոծ, աց *s.* bombardier; *–եմ* *va.* to bombard; *–ու̃ի* *s.* bombardment.

Ռմբաձիգ *s.* grenadier; – *լինել,* to bombard; *–ձգութ̃ի* *s.* bombardment.

Ռմբաւոր *s.* halberdier.

Ռմբաքար *s.* ballista-stone; ballista, catapult.

Ռմբիկ, բկաց *s.* howitzer-shell; hand-grenade.

Ռմբկէն *s.* mortar.

Ռնգախօս *s.* snuffler; *–եմ* *vn.* to snuffle, to speak through the nose; *–ութ̃ի* *s.* snuffling, nasitas; *–կան* *a.* nasal; *–ձայն* *a.* snuffling, having a nasal twang; *–վար լինիմ* *vn.* to scent, to smell.

Ռնգեղջիւր *s.* rhinoceros.

Ռնգունք, գանց *s.* nostrils; S. **Ռնգաղօտ.**

Ռշտանամ *vn.* to become griping, sordid.

Ռշտու̃ի *s.* penuriousness, niggardness, stinginess, avariciousness.

Ռոճիկ, ճկաց *s. Persian w.* appointment, salary, pension, pay, hire, wages; maintenance.

Ռոճկակեր, աց *s.* pensioner, stipendary.

Ռոշնաբանու̃ի *s.* plain-dealing, artless saying.

***Ռոշնակ** *s. bot.* salsola, kali.

Ռոշնական *a.* artless, ingenuous.

Ռոշնու̃ի *s.* artlessness, ingenuousness, simplicity, candour, sincerity.

Ռումբ, ռմբաց *s.* shell, bomb, grenade; *–ս արձակել,* to shell, to fire shells, to shoot bombs.

Ռունգն, ռնգան *s.* nose; *pl.* S. **Ռընգունք.**

***Ռուպ** *s.* quarter, fourth part, fourth.

Ռուսաբնակ *a.* dwelling in Russia.

Ռուփ or *–պ* *s.* rob, inspissated juice.

***Ռուք** *s.* outside corner of a building.

Ռօշնա *s.* marcasite, iron-pyrites; *bot.* matricaria, feverfew, cardiaca, mother-wort.

Ս

Ս (*sē*) սէ *s.* the twenty ninth letter of the alphabet & the twenty third of the consonants; ս, ռ, two thousand; two thousandth.

— It is sometimes confounded with the letter շ; as : աստիճան-աշտիճան, աստուճ-աշտուճ; & also in foreign names it is changed into s, Սիմոն-Շմաւոն, Սամարացի-Շամրացի.

— It is sometimes placed at the beginning of words either for ornament or emphasis, & sometimes it is left out; for example : ստածել-տածել, ստաշխն-տաշխն, սքօղել-քօղել, սթափել-թափել, &c.

— When it is used with other consonants at the beginning of words, it is generally pronounced ըս & not սը; as : սթափ-ըսթափ, ստերջ-ըստերջ, ստգիւտ-ըստգիւտ, սկիզբն-ըսկիզբն, &c. &c.

— On the contrary, when the word begins with the syllable սու or սի, than it is pronounced սը both in its derivatives & in its cases, save some exceptions; for example : սուգ-սըգոյ-սըգալ, սուտ-սըտոյ-սըտել, սիկ-սըկանալ, սին-սընոտի-սընանալ.

— Sometimes at the end of adjectives it changes them into adverbs, as : մեծամեծս greatly, երագս quickly, պնդագոյնս instantly, խստագոյնս harshly, &c.

— It is frequently used as a substitute for the letter ք in the plural; as, չէք ինչ հնարս, արտասուսն փարատեցաւ, նոր է սքանչելիդ, &c.

— As a demonstrative pronoun in the first person at the end of words it signifies *this*, *that;* for example : կինս զոր ետուր, this woman given me by you; զոր ասեմս, what I say; տէրս եւ վարդապետս, I who am a lord and master. And sometimes it is used for ornament, as : յորոց միջի ես բնակեալս եմ, among whom I live; զոր ինչ եսս գործեմ, that which I do; զոր այսս խօսի, what he says; ոպ̄ եւ եսս եմ, as I am; վն̄ իրայս այսոցիկ, for these things; զոր այժմս ասացի, what I have just now said.

Սա, սորա. սմա, սովաւ. սոքա, սոցա, սոքօք. սայք, սայց *pron.* this, that; սոյն սա, this one, he himself; սա է, it is he: that is to say; սա աւասիկ *conj.* however, yet, still.

Սաբա *a.* old, aged, in years.

Սաբակ or -ք *s. H. w.* wreathen work.

Սաբաւովթ or ւօթ, այ *s. H. w.* sabaoth, hosts, armies. [*s.* sabellianism.

Սաբելական *a. s.* sabellian; -ութի

Սաբեկ, այ *s. H. w.* thicket; *fig.* pardon. [-էութիւն *s.* sabeism.

Սաբէական *a. s.* sabean; -ութի or

Սագ, ագ *s.* goose (*pl.* geese); արու -, gander; ձագ -ի, gosling; - վայրի, gannet, soland goose, anser bassanus; - չչէ, the goose cackles. [gular.

Սագաշէն *s.* goose's foot; *a.* trian-

Սագունակ S. Այսգունակ.

Սադա or այ, ի *a. H. w.* almighty.

Սադայէլ, ի *s. H.w.* the devil, lucifer, satan. [of the Temple.

Սադերովթ *s. H. w.* sateroth, ranges

Սադիր S. Ծոթոր.

Սադուկեցի, ցւոց *a. s.* sadducean; աղանդ -ցւոց, sadducism.

Սադրանք *s.* instigation, suggestion, excitation, stirring up, solicitation, persuasion; counsel.

Սադրեմ, եցի *va.* to persuade, to advise, to excite, to suggest, to insinuate, to stir up, to provoke, to induce; to help, to contribute; to be the means of, to procure; to contrive, to invent, to form; to betray, to give up, to deliver. [ing, insinuating.

Սադրիչ, -րող *a.* exciting, suggest-

Սաթ, աց *s.* electrum, amber, yellow amber; սեւ -, black amber.

Սաթնուկ *s.* sponge; S. Սպունգ.

Սալ, ից *s.* anvil; slab, paving or flag stone; sheet of metal, plate.

***Սալա** *s. Turkish w.* basket; -գոյգ *s.* --maker; -կապ *a.* paved; - ածել, to pave, to flag.

Սալամանդր *s. Gr. w.* salamander, quenchfire; - ջրային, water-eft.

Սալամ, *-ք, աց. -ունք* *s. zool.* francolin, heath-cock.

Սալայատակ *a.* paved with flag-stones; *s.* pavement; foot-pavement, foot-path.

Սալանամ, *ացայ* *vn.* to petrify, to become stone, to harden into stone.

Սալասմբակ *a.* stone-hoofed, solid hoofed; *s.* steed, courser.

Սալար *pl.* *-անի* S. **Սաղար**.

Սալարիմ, *եցայ* *vn.* to take refuge, to hide oneself.

Սալարկ *a.* paved; *s.* pavement; *-եմ, եցի* *va.* to pave; *-իչ* *s.* paviour.

Սալաքար *s.* flag-stone, flag; *-եմ* *va.* to pave with -s.

Սալէթին *s.* pearl barley.

Սալիխայ *s. bot.* laurus cassia.

Սալոն, *ի* *a. Gr. w.* foolish, mad.

Սալովբայ S. **Սիղղոբայ**.

Սալոր, *ոյ* or *ի* *s.* plum; *- դամասկեան*, damson; *- վայրենի*, sloe, wild plum; *- չոր*, prune, dried plum, French plum; *օշարակ ի -ոյ*, plum-wine; *-ի* *s.* plum-tree; *-իք* *s.* plum-orchard.

*__Սալպատոր__ *s.* ishghembè-dolmassì, (minced meat & rice wrapped in pieces of tripe).

Սալուտ *a.* stony, hard, rough.

Սախտ *s.* saddle; *-եմ* *va.* to saddle.

Սակ, *աց* *s.* reckoning, measure, account, number; condition, position, state, manner; impost, rate, duty, tax, imposition, tribute; order; convention, contract, agreement; budget; tariff; *- արկանել ը̅ ումեք*, to come to terms about the price, to bargain for, to contract, to strike a bargain for, to stipulate, to come to an agreement, to settle; *եւ որ ի սոյն -ի*, & of other similar ones; *եւ որ այլ եւս սոյն -ի իրք*, & of other like things; *որոց -ի են*, among whom are; *եւ որ սոյն -ի են*, & so forth, & so on, et cætera; *ո՞չ դահեկանի միոջ - արկեր ը̅ իս*, didst not thou agree with me for a penny?

Սակամոնի or *մունի, նեաց* *s. Gr. w. bot.* scammony, purging bind-weed.

Սակայն *conj.* but, notwithstanding, nevertheless, however, yet, always, besides, moreover.

Սակառ, *աց, -ի, ռեաց* *s.* basket, hamper; S. **Զամբիղ**.

Սակարան *s.* the Exchange.

Սակարկու, *աց* *s.* bargainer; *-թիւն* *s.* bargain, agreement, convention, contract.

Սակաւ, *ուց* *a.* few in number, inconsiderable, moderate, small, slender; *ad.* somewhat, less; *- -, առ - -*, little by little, by degrees, by little & little, insensibly; *- անգամ, - երբեք*, rarely, seldom; *ոչ -*, many, much, not less; *- ինչ, -ս, առ - մի*, few, not very, somewhat, rather, a little; *առ - մի, ի - ժամանակի, յետ -ուց*, shortly, in a short time, for a moment; *յետ - միոյ*, shortly after; *-ուք*, with few attendants: in few words, briefly, in short; *ոչ -ք ի նոցանէ*, many of them; *Ճաշակեցի - մի մեղր*, I ate some or a little honey; *մարթի եւ ի -էն՝ - տալ*, a little may be offered even of a little; S. **Տատանամ**.

Սակաւաբան *a.* curt, dry, brief, concise in speaking, pauciloquent; *-ութիւն* *s.* concise discourse, brevity of speech, pauciloquy; *-բնակ* *a.* thinly inhabited; unpeopled; *-գէտ* *a.* furnished with but little knowledge; *-գիծ* *a.* in few lines, short; *-գին* *a.* low priced, cheap; *-գնաց* *a.* used by but few passengers; *-գնի* *ad.* cheaply; *-գոյ* *a.* brief, short; *-զաւակ* *a.* having but few children; *-զօր* *a.* of little strength; *-թերթ* *a.* scanty leaved; *-թիւ* *a.* few in number, not numerous; *-ժամանակ, կեայ* or *կեան* *a.* of short duration, temporary; *-խնամ* *a.* requiring but little care; *-խօս* S. **Սակաւաբան**; *- լինել*, to speak but little, to be taciturn; *-կեաց, կեցայ* *a.* short-living; *- լինել*, to be short-lived; *-կեր, աց* *a.* frugal, sober; *-կերութիւն* *s.* sobriety; *-կեցութիւն* *s.* living but a short time, short life; *-համբեր* *a.* restless, hasty, impatient; *-հանդերձ* *a.* lightly clothed; *-հաւատ* *a.* of little faith, hesitating, vacillating; *-ձեռն* *a.* of little strength, few in number, inconsiderable, accompanied by but few people; *ad.* thinly attended; *- գունդ*, a handful of soldiers; *-մասնեայ* *a.* summary, concise, brief, short, abridged; *-մարդ* *a.* thinly peopled; *-մարդութիւն* *s.* want of population; *-մեան, ենից* *a.* of tender age, young; *-մեղ* *a.* having but very few sins; *-միտ* *a.* short-witted, dull; *-մտութիւն* *s.* narrow entry; *-նամ, ացայ* *vn.* to lessen, to grow less, to diminish, to decrease, to be reduced; *-նիստ a.* narrow; *-պետական a.* oligarchical; *-պետութիւն s.* oligarchy; *-պէտ a.* thrifty, frugal, sober, moderate; *-պիտութի s.* thriftiness, contentedness, moderation, frugality, sobriety; *-պտուղ a.* having but little fruit; S. **Սակաւազաւակ**; *-ջան a.* done with slight fatigue; *-ջուր a.* scarce in water; *-վախճան a.* transient, of short duration; *-տար a.* containing but little, not capacious, narrow; *-տեսիլ s.* smallness in appearance; *-տեսուի s.* short-mindedness; *-տերեւ a.* few-leaved; *-տող a.* composed of a few lines; *- բանիւք*, in few words; *-տոյժ a.* with little damage; *-տուն a.* in a few verses or lines, brief, succinct; *-ցուցանեմ va.* to diminish, to reduce in number, to lessen, to make less; *-ւոր a.* few in number, inconsiderable, little; *-ւորութիւն s.* small number, scarcity.

Սակաւերամ *a.* of a small flock or herd; *-երեւեայ a.* seldom seen, rare.

Սակաւժամանակեայ or *կեան* S. **Սակաւաժամանակ**.

Սակաւիկ, *- ինչ*, *- մի ad.* a few, very few, almost none, almost nothing; in a moment or instant; *- մի եւ*, *- միւս եւս եւ*, *- ինչ պիտոյ՝ եւ*, little is wanting to, there was but little wanting, it would but a little.

Սակաւոտն *a.* of but few feet in height.

Սակաւուի *s.* small number or quantity, smallness, slenderness, scantiness, paucity; rarity.

Սակաւունակ *a.* having but a few.

Սակաւուք S. **Սակաւ**.

Սակաւօրեայ *a.* having but few days; lasting a short time, ephemeral.

Սակեմ S. **Սակ արկանեմ**.

Սակեր, *ք*, *աց s. Latin w. sacer*, rescript, decree.

Սակմիմ *vn.* to languish, to become [faint.

Սակուղաջուր *s.* gum sagapen.

Սակուր, *կրի*, *կրաւ s.* double-edged axe, battle-axe; S. **Սակր**.

Սակռ *pl. -ուք s. zool.* saker, goshawk; [bittern.

Սակս, *ի - pr.* on account of, for, by reason of, in order to, for the sake of, with respect to, in consideration of, touching, concerning; *յայն -*, that is why, for which reason, for that purpose, on that account, therefore; *յայս -*, it is why, for this purpose or reason, on this account, consequently; *- է՞ր*, why? for what reason? *ի ձեր -*, for you, for your sake, on your account, in respect to you; *յո՞յր -*, for whose reason? why? *յոր* or *յոյր -*, *- որոյ*, on which account, therefore; *-՝ զի*, because.

Սակր, *կեր*, *կերք* or *կրով s.* hatchet, axe; S. **Սակեր**; *-ապետ s.* chief personage, magnate; *-աւոր s.* one armed with an axe, axeman; sapper.

Սակրոս S. **Սկարոս**.

Սահ *s.* slip, slide: troop, phalanx: *shoot, sprout; *-ական a.* labent.

Սահանաբաց *a.* heavy, torrential, deluging; *-խաղաց a.* furious as a torrent; *-կան*, *-հոս a.* flowing like a cataract, impetuous, grand; *-կարկաջ*, *-ձայն a.* noisy as a cataract, resounding, obstreperous; purling; *-սոյզ a.* drowned by a cataract; *-փակ s. mech.* sluice, lock, water- or flood-gate; dam, mill-dam.

Սահանք *s.* water-fall, cascade, cataract; S. **Սահանափակ**; water-fall of a weir; sheet of water.

Սահարկիմ *vn.* to slide, to slip down.

Սահելի *a.* fleeting, transitory.

Սահեմ S. **Սահեցուցանեմ**, **Սահիմ**.

Սահեցումն *s.* sliding, slipping; *fig.* mental perturbation, vacillation, agitation, irresolution.

Սահեցուցանեմ *va.* to cause to glide, to slip; *fig.* to agitate.

Սահիմ, *եցայ vn.* to slip, to slide, to glide; to flow, to be flowing, to run out, to pass over, to roll or glide on; to be agitated, to hurry along or away, to err, to wander, to yield to; *- ի վերայ սառի*, to skate; *- ի մտաց*, to slip from, to escape the memory; *սահեալ անցանել*, to run; to elapse, to glide away; *սահեալ աստղ*, shooting star; *սահեցաւ*, he slipped, his foot or feet slipped.

Սահման, *աց s.* bound, term, circumscription; bounds, limits, confines, frontier, borders; extremity, sphere; definition; statute, rule, regulation; decision, determination; jurisdiction, extent; department; neighbourhood, district, provinces; *-ք*, outskirts, suburbs; *-ք հաւատոյ*, articles of faith; *- երկրի*, *կալուածոց*. landmark; *- հաստանել*, to fix the boundaries of; *յարգար -ս ամփոփել զիմն*, to reduce to its proper limits; *- դնել*, to bound, to fix bounds to, to limit, to end; -դնել անձին, to propose, to deliberate, to resolve; երդնուլ երդումն -աւ, to bind oneself by an oath; անցանել ը̅ -, to overstep, to pass the limits or boundaries; -աւ ասել, to say briefly; յաղետալի - հասուցանել, to reduce to a deplorable state; S. Զէն.

Սահմանաբար *ad.* definitively; -գլուխ *s.* frontiers, confines, boundary line, bounds, limits; -գոչ *a.* resounding or murmuring from shore to shore; -դիր *a.s.* constituent; institutor, legislator; - ժողով, the Constituent; -դրական *a.* constitutional; *s.* constitutionalist; - միապետութիւն, constitutional monarchy; -դրեմ, եցի *va.* to fix the boundaries; to constitute, to order, to regulate, to establish, to determine, to decide; -դրեալ կէտ, the appointed day or time; -դրութիւն *s.* fixing the boundary, setting up landmarks; constitution; statute; ordinance, regulation; decision; definition; -կալ, աց *s.* prefect, governor; *a.* bordering upon, confining, conterminous, limitary; -կան *a.* bordering upon, adjacent to; definitive; *gr.* indicative; բանիւ -աւ կապել, to excommunicate; -կից, -կողմն *a.* circumjacent, bordering, close to, adjacent, neighbouring; -կցութիւն *s.* neighbourhood; -չափ, ից *s.* demarcator; -չափութիւն *s.* decisive measure; meter; -պահ, աց *s.* frontier guard; lord of the marches, provincial governor; - զօրք, frontier garrison or guard; -րկու, աց *a. s.* constituent; -ւոր *a.* bounded, limited, circumscribed; -փոխ լինիմ *vn.* to change the boundaries; to change the ancient statutes; to transmigrate, to pass from one place to another; -փոխութիւն *s.* change of the ancient laws or statutes; trasmigration, emigration; -քար *s.* mile-post, --stone.

Սահմանեմ, եցի *va.* to bound, to limit, to set bounds to, to circumscribe; to define, to determine, to fix, to decree, to establish, to institute; to regulate, to decide, to resolve, to propose, to deliberate, to stipulate, to prescribe; to destine, to design, to affect; to consist, to measure, to weigh; յառաջագոյն or յառաջ -, to predestine; - սահմանս զանձնէ իւրմէ, to bind oneself by an oath to; - անդր քան, to confine, to banish, to exile; -իմ *vn.* to have for boundaries; to be bounded, limited; to contain, to comprehend; to be measured; constituted, established; defined; մահուամբ -, to submit to death, to die; սահմանեալ ժամանակ, epoch decided on, fixed time.

Սահմանիչ *s.* definer; horizon.

Սահմանորդ S. **Սահմանակից**.

Սահմանօրէն S. **Սահմանաբար**.

Սահմի *s.* the third month of the ancient Armenian calendar, March.

Սահնակ *s. mech.* slide-bar, guide.

Սահուկ S. **Լպիրծ**.

Սահումն *s.* sliding, slipping, fall.

Սահուն *a.* slippery; fugitive, wandering, runaway.

Սաղամանդր, աց, -այ, ից S. **Սալամանդր**.

Սաղապ *a.* slippery, failing, frail, wavering, unsteady, inconstant, fickle; -աճեմ *s.* slow going, gentle movement; -եցուցանեմ *va.* to turn aside, to pervert, to seduce; to exercise; -իմ, եցայ *vn.* to exercise oneself in; -ումն *s.* exercise.

Սաղար, աց *s. Persian w.* general in chief: troop from which the generals were elected; փուշտիպան -, general commanding the Guards; -անք *s. pl.* the generals.

Սաղարդ or -թ, ուց, ից or աց *s.* leaf, leafy branch; *fig.* long hair.

Սաղարթաբեր *a.* bearing or producing leaves, frondiferous; -դեղ *a.* adorned with leaves, leafy; - որթ, vine adorned with leafy branches; -զարդ, զուարթ or զուարճ *a.* leafy, verdant, green, covered with leaves; -թափ *a.* stripped of leaves, leafless; -լի *a.* full of leaves, leafy; -խիտ *a.* of a thick foliage, leafy; -ծաղիկ *a.* covered with leaves & loaded with flowers; -ճեմ; -ճոխ S. **Սաղարթազուարճ**; -խիտ; -նամ, ացայ *vn.* to shoot forth leaves, to sprout, to be leafy, green; -պատ *a.* covered with leaves; -տունկ *s.* green tree; -ւոր *a.* leaved, leafy; -ւորիմ S. **Սաղարթանամ**; -փթիթ *a.* sprouting, budding.

Սաղարթիմ, եցայ S. **Սաղարթանամ**.

Սաղարթումն *s.* shooting forth branches & leaves.

Սաղարթուն S. **Սաղարթալի**.

Սաղարութիւն *s.* generalship.

Սաղաւարտ, ից *s.* casque, helm,

helmet, head-piece, morion; Armenian mitre; *-աւոր* a. helmeted; *-իմ, եցայ* vn. to wear a helmet or mitre.

Սաղմն, *մին* s. embryon, fœtus; *-առնուլ* S. **Սաղմնաւեմ**; *-աբոյն մզանք* s. amnios, secundine, after-birth; matrix, womb, uterus; *-անամ* S. **Սաղմնաւեմ**; *-անցութիւն* s. abortion, premature birth; *-աւեմ, եցի* vna. to conceive, to be with child; S. **Յղանամ**; *-աւեցուցանեմ* va. to cause to conceive; S. **Յղացուցանեմ**; *-աւութիւն* s. conception; S. **Յղութիւն**.

Սաղմոս, *աց* s. *Gr. w.* psalm; --book, psalter; – *ասել*, to recite or sing psalms; to play on the harp, to sound the lyre; S. **Ծայր**; *-աբանեմ* va. to repeat the psalms; to compose psalms; *-ական* a. salmodic; *-ք* s. psalms; *-ակից* a. singing psalms together; *-անուագ*, *-ասաց* a. reciting, singing psalms, praising; s. psalmist; *-ասացութիւն* S. **Սաղմոսերգութիւն**; *-արան* s. psaltery, harp, decachord, dulcimer, tympanum; psalter, psalm-book; *-ափոխ* s. a psalm; *-եմ, եցի* vna. to recite, chant or sing psalms; *-երգ*, *աց*, *-երգեաց*, *գիչ*, *գող* or *գու*, *աց* s. psalmist, psalm-singer; *-երգեմ* va. to sing psalms, to praise; *-երգութիւն* s. psalm-singing, psalmody; *-իկ* pl. *-կունք* s. small psalter; short psalm; *-ողոգ* s. psalm-singer, clerk; *-ողոգութիւն* s. psalm-singer's office; *-ողութիւն*, *-ութիւն* S. **Սաղմոսերգութիւն**.

Սամայել *H. w.* S. **Սադայել**.

Սամարուհի *sf.* Samaritan.

Սամարտիկոս a. tumultuous.

Սամետ, *-է*, *-էք* or *այք*, *-ի*, ***Սամեթել** s. leather thong of the yoke, knot of the yoke. [or potion.

Սամթաջուր s. dill- or fennel-water

Սամիթ, *մթի* or *մթոյ* s. anise, dill; fennel; – *վայրենի* or *ծովային*, samphire, crithmum.

***Սամիր** s. large millet.

Սամիք, *մեայ* s. yoke, wooden collar for draught oxen; *fig.* whip-staff, tiller-shaft, tiller ropes.

Սամոյր, *մուրայ* s. sable; – or

Սամուրենի s. sable-skin.

Սամսարեմ vn. to strut along or about, to look grand.

Սամտի *sf.* strumpet!

***Սայա** s. women's long gown.

Սայապէս S. **Սապէս**.

Սայթաք a. fickle, inconstant, unsteady, changeable; agile, quick, nimble; *-եմ, եցի* vn. to slip, to stumble, to trip, to take a false step, to fall; *fig.* to falter, to waver, to be unsettled, to go astray, to err; *-եմ, եցուցանեմ* va. to cause to slip or stumble, to trip up; *fig.* to lead astray, into error, to delude; *-ումն* s. stumbling, slip, false step, fall; *fig.* error, aberration.

Սայլ, *լից* s. waggon, chariot, cart; *ast.* arcturus; boötes; *-ագործ*, *աց* s. cartwright, wheelwright; *-ակ*, *աց* s. small cart, truckle, dray-cart; – *ձեռնաձիգ*, barrow, hand-barrow; *-ակառք* s. baggage-waggon; ammunition-waggon; *-ակերպ աստեղք* s. *ast.* arctus; Charle's wain, the Great Bear; ursa major; *-ավաստակ* s. barrow-man; *-ատունք* a. living in carts, nomads, wandering, errant; *-այից* s. shaft of a vehicle; *-իկ* s. wheel-barrow; *-իա* s. wheel-chair; *-որդ*, *աց* s. carter, waggoner, driver, carrier.

Սայր, *րից* s. edge, sharpness; S. **Սար**; *սատակել ի – սուսերի*, to put to the edge of the sword; *-ադիր* s. edge; *-ասուր* a. well pointed, sharp, cutting, piercing, trenchant; – *սուսեր*, trenchant glave. [prow.

Սայրուց s. *mar.* the interior of the

Սան, *նից* s. kettle, boiler, caldron, saucepan, stewpan; *chem.* still, cucurbite; – **Պապենի** *chem.* Papin's digestor, athanor, digesting-furnace.

Սան, *ուց*, *-ական* s. nursling, foster-child; pupil, scholar; godchild; *-ակիցք* s. children having the same godfather; *-ահայր* s. godfather; *-ամայր* *sf.* godmother. [Sanir.

Սանայիրասերմ a. grown on mount

Սանդատասականք s. contempt, scorn.

Սանդ, *ից* s. pounding-mortar; – *հրեղէն*, petard.

Սանդալ, *ի* or *ոյ* s. sandal; *փայտեղէն* –, wooden--; *-աւոր* a. shod with or wearing -s; *-իկ* s. small –, slip-shoe, slipper. [crush in a mortar.

Սանդահարեմ, *եցի* va. to pound or

Սանդարամետ, *ի*. *-ք*, *տաց* or *տից* s. Tartarus, hell; *-ք երկրի*, the deep caverns of the earth, abyss, hell, pit; –, *-ական*, *-ային* a. tartarean, hellish, infernal, satanical, devilish; – *դիք*, the infernal divinities; – *տօնք*, dionysia, dionysiaca; -ականք s. demons, devils, the damned, souls of the dead, shades, spirits; -ապետ or [Pluto.

Սանդարապետ s. god of Hades,

Սանդխոտն s. pestle; - մեքենական, crushing- or stamping-mill; - մեծ, large heavy pestle; - փոքրիկ, small

Սանդղաձեւ a. ladder-shaped. [pestle

Սանդղամատն s. round, step.

Սանդուխք or դուղք, դղոց s. staircase, stairs, ladder; երկբացիկ -, double ladder, trestles; ծալածոյ -, folding ladder; - չուանեայ, rope-ladder, foot-rope; - հրդեհի, fire-ladder, --escape; - պաշարման, scaling-ladder; - շրջանակաւ, winding staircase; ելանել ը̅ -ղս, to go up stairs; իջանել ի սանդղոց, to come down stairs; ելանել ի վեր սանդղովք, to scale, to climb over, to escalade; ելանել սանդղովք ի պարիսպս, to scale the walls.

Սանեղբայր s. S. Սանակիցք; godchild's brother.

Սանձ, ուց, օք s. bit, curb, bridle, rein, snaffle; fig. check, curb; - զօրութենաչափ mech. dynanometrical brake, friction-brake; -ս դնել, to put a check upon, to curb, to put a term to; -ս արկանել S. Սանձեմ.

Սանձաբեկ, -կոծ առնեմ or -կոծեմ S. Սանձահարեմ; -կալ S. Երասանակալ; -կոտոր a. breaking the reins, untameable, indomitable; - լինել, to break loose, to break the bridle; -հարեմ, եցի va. to bridle, to curb, to check, to rein; to subdue, to break in; -հարումն s. bridling, reining, curbing, repressing; առանց -թն, dissolutely, impetuously; -րար s. bridle-maker; -րարականն s. bridle-making; -րկու, աց a. reining, checking, breaking in; -րկութն S. Սանձահարութն; -րձակ a. unbridled, unruly, unrestrained, unchecked, lawless; dissolute, loose; - զերասանակն թողուլ, to give a horse his head, to slacken the reins.

Սանձեմ, եցի va. to bridle, to break in; to rein in, to check, to hold in, to repress, to conquer, to abate, to mortify.

Սանձումն s. check, restraint, curb.

*Սանտերք s. weaver's large comb.

Սանտր, ի or ոյ. տերք s. comb; *row of toes; - նեղատամն, small-toothed comb; - լայնատամն, large-toothed -; - փղոսկրեայ, ivory -; խոզանակ սանտեր, --brush; քսակ սանտեր, --case; - ոստայնանկայ, weaver's -; - կանեփի, վշոյ, hatchel, flax--, hemp--; - բրդոյ, card to comb wool. [maker.

Սանտրագործ, -վաճառ s. comb-

Սանտրեմ, եցի va. to comb.

*Սանտրուկ s. bot. S. Ճռէղ & Ճրէղ; -ք s. combings.

Սանտրումն s. hackling, hemp or flax dressing; combing, carding.

Սապատ, ից s. trunk, coffer, safe; basket; S. Զուգեմ; - ուղտու, camel's hump; - ողին, hump, humpback, gibbosity; -ակ, աց s. casket; hand-basket; -աւոր s. pedler, hawker, huckster, petty dealer; -ողն a. crook- or hump-backed, gibbous; s. hunch-

Սապէնէթ S. Պրակաւթոյք. [back.

Սապէս ad. thus, so, in this manner.

*Սապղար S. Խեղ, Հաշմ.

*Սապոն, ի s. soap; S. Օճառ.

Սապռ Arabic w. S. Հալուէ.

Սառ, &c. S. Սառն, &c.

Սառայածին a. born of Sarah.

*Սառատ s. coarse large sieve.

Սառելի a. gelable.

Սառիմ, եցայ vn. to freeze, to be frozen, to glaciate, to congeal; *- պտղոց, ծաղկանց, to be frost-bitten, nipped by the frost.

Սառն, ռին. ռանց s. ice, frost; glazed frost; crystal; a. frozen; կտոր սառանց, piece or block of ice.

Սառնաբեր, -գործ a. producing frost or ice, ice-cold, frosty, freezing; -գոյն a. ice-coloured; -լիճ s. frozen lake; -կան a. glacial, icy; -կերպ a. ice-like, icy, glassy, crystalline, translucent, pellucid; s. crystalloid, hyaloid, crystal form; -կոյտ s. glacier; -հալ a. thawed, melted, liquefied; -հար a. frost-bitten; -հրդեհ s. cold & hot beyond endurance (hell); -ձեւ S. Սառնակերպ; -մած a. surrounded or covered with frost or ice, frozen, ice-bound; -մանիք, նեաց s. ice; frost, icy cold; շնչեն ցրտաշունչ -, sharp & biting winds blow; -մանուտ a. very cold, icy, freezing; -յին a. icy, glacial; crystalline; -նամ S. Պաղիմ; -նման a. ice- or crystal-shaped; -շէն a. built with ice; -պատ S. Սառնամած; -ջուր s. chem. water of crystallization; -սառոյց a. extremely cold, freezing, glacial, icy, chilling; -սեր a. icy, cold, stony, cruel; -սոյզ a. caught in the ice, frost- or ice-bound; -տես *a. chem.* hyaline, glassy; - or տեսակ S. Սառնակերպ; -տուն, -րան *s.* ice-house; -ցուցանեմ S. Սառուցանեմ.

Սառնեղէն *a.* frosty.

Սառնորակ *a.* crystalline; *s.* jelly; - բուսական, pectine; - հիւթն աչաց, crystalline humour.

Սառնութիւն *s.* nature of ice, iciness.

Սառնում, Սառչիմ S. Պաղիմ.

Սառնոց *s.* ice-house. [glazed frost.

Սառոյց, ուցի *s.* frost, icy cold; ice,

Սառումն *s.* congelation; կէտ սառման, freezing point.

Սառուցանեմ, ցի *va.* to freeze, to ice, to frost, to chill, to congeal, to coagulate; -ցեալ *a.* frozen; - ծով, North sea or Frozen Ocean; - գօտի, frigid zone. [ing.

Սասան *s.* S. Սասանումն; *a.* trembl-

Սասանեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to shake, to jog, to jolt, to stagger; to move, to astonish; to frighten, to terrify; - զոմն ուրուք յերկրէ իւրմէ, to cause a person to emigrate.

Սասանիմ, եցայ *vn.* to be shaken, to totter; to tremble, to shudder; to be dismayed, cast down; - ի հիմանէ, to shake to its very foundations; սասանեալ կալ, to stand abashed.

Սասանոտ or նուտ *a.* moveable; - դաշտ, the sea.

Սասանութիւն, -ումն *s.* shaking, staggering, tottering; quailing, shudder, thrill, trembling; earthquake.

Սաստ, իզ *s.* bitter, angry reproof, scolding, rebuke, threat, menace; chastisement; - իշխանակերպ, մեծավայելուչ, majesty; - իշխանական, authority, haughtiness; - աչաց, piercing glance; ի - մատչել ը̄ ումեք, to reproach bitterly, to scold sharply.

Սաստական *a.* threatening; -բար *s.* scolder.

Սաստեմ, եցի *va.* to reprimand angrily, to rebuke, to scold, to speak authoritatively, in a threatening tone, to threaten, to apostrophize, to bid or order imperiously; to hush, to still, to quiet.

Սաստիկ, տկայ *a.* excessive, extreme, great, grievous, enormous; intense, violent, vehement, impetuous, strong, lively, ardent, fiery; rigid, rigorous, rude, severe, austere, insupportable; - ագէտ, downright or perfectly ignorant person; - or -ս *ad.* vehemently, vigorously, impetuously, strongly, with all one's force, power or strength; greatly, excessively, extremely, grievously, violently, sharply, harshly, rigidly, severely, rigorously.

Սաստիչ *s.* a scold, chider, rebuker.

Սաստկաբար, -գին, գոյն or գոյնս S. Սաստիկ *ad.*; -բուրումն *s.* great fragrance; -խօս *a.* chirping, chattering excessively; -կան *a.* great, terrible, violent; - մակբայ *gr.* intense adverb; - մասնիկ *gr.* increasing particle; -կոծ *a.* severely reprimanded, sharply reproached or harshly punished; - առնել, to load with reproaches, to reprimand severely, to rebuke sharply, to huff, to lecture, to taunt, to chide, to burst or launch out bitter invectives, to break out in scolding or upbraiding; - լինել, to be sharply reprimanded, harshly scolded; -կսկիծ S. Դառնակսկիծ; -հարուած *a.* struck brutally; -հոլով *a.* turning or revolving rapidly; -ձայն *a.* rolling, resounding, roaring; -յաղթ S. Քաջայաղթ; -յոյզ *a.* very agitated, moved, in great emotion; - սէր, ardent love; -նամ, ացայ *vn.* to increase in force, in intensity, to be strengthened by, increased, to grow; to be enraged, very angry; - մարտին, to become exasperated, to grow most ferocious; -նայր հրաման թագաւորին, the king's order was pressing; -նդամ S. Յաղթանդամ; -շառաչ *a.* very noisy, clattering; - հնչէին զանգականին, all the bells rang a full peal; -շունչ *a.* blowing violently; -պահանջ *a.* required rigorously or severely exigible; severe, rigid, inexorable; -պատիժ *a.* rigid, severe, excessive, atrocious; -պէս S. Սաստիկ *ad.*; -ջինջ S. Ընաջինջ; -սառոյց S. Սառնասառոյց; -վէր *a.* severely wounded; -տեսակ *a.* atrocious, horrible, cruel; -ցուցանեմ *va.* to render intense, violent or strong, to strengthen, to augment, to increase; - պատերազմն, to foment, to exasperate warfare; to turn the enemy's flank; - զհրամանն արքունի, to enforce the king's command.

Սաստկութի *s.* intensity, vehemence, impetuosity, rage, violence; rigour, rigidity, severity, rudeness; grievousness, enormity, extremity.

Սատակ *s. dead body; corpse of an unbeliever; *a.* simple, single; unadorned; – *սպիտակ*, quite white; – *մարդ զՔս ասել*, to declare our Lord a mere man.

Սատակամահ *լինիմ, մեռանիմ vn.* to die a cruel death, to perish miserably.

Սատակեմ, *եցի va.* to kill, to slay, to massacre, to put to death, to take away life, to butcher, to slaughter, to exterminate, to extirpate; to destroy, to overthrow, to make havoc of, to get rid of; *–իմ vn.* to perish, to die; to be destroyed or exterminated.

Սատակիչ *s.* that kills, that puts to death cruelly, exterminator, extirpator, destroyer.

Սատակումն *s.* extermination, extirpation, death, havoc, destruction; *ի – մատնիլ*, to perish; *սատակմունս առնել*, to make carnage; *կոտորել ի –*, to destroy utterly, to exterminate.

Սատակչական *a.* mortal, deadly, fatal, mortiferous, lethal, murderous, destructive.

Սատան, *ի, իւ s.* adversary, opponent, antagonist, enemy; Satan; – *յարուցանել ումեք*, to stir up an adversary, to raise or create difficulties, to raise objections to.

Սատանայ, *ի, իւ s.* Satan, demon, devil, evil spirit; S. **Սատան** & **Բանսարկու**.

Սատանայազգեաց S. **Սատանայակիր**; *–զէն a.* incited to, possessed by a devil; *–խօս a.* treating or dealing with the devil; *–ծին a.* born of Satan; *–կան a.* devilish, satanical, diabolical; *–կիր a.* possessed by a devil, raging, furious, demoniacal; *–կուր a.* enticed, allured by the devil; *–միտ a.* evil-minded, as wicked as the devil, very malicious, diabolical, devilish; *–նամ, ացայ vn.* to become a devil, to be malevolent; *–պաշտ a.* devil-worshipping; sold to the devil; *–սէր a.* fond of the devil; *–ցուցանեմ va.* to cause to become devilish, diabolical; *–ւոր* S. **Սատանայական**.

Սատանայինք *s.* things of the devil.

Սատանայոտ *a.* furious, raging, demoniacal.

Սատանայութիւն *s.* devil's nature; devilry; malignity; witchcraft, devilish trick.

Սատապ, *ոյ s.* mother of pearl; S. **Փեգենայ**.

Սատար, *աց s.* workman, artisan, operative; labourer, husbandman; weaver, help, succour, aid; helper, assistant, auxiliary; fellow; cause, author; – *պատմութե*, additional professor of history; *– լինել* or *–եմ, եցի va.* to help, to assist, to aid, to cooperate, to contribute, to serve; to do, to labour; *–ութի s.* help, succour, assistance, co-operation; fellowship, admission; woollen-trade.

Սատեր, *այ*, **Սատր**, *տեր s. Gr. w.* stater, didrachm (money & weight); *–անամ vn.* to raise to dignities.

Սատիր *s. Gr. w.* satyr, faun; *– or *սատուր* S. **Սակր**, **Սակուր**; *–ական a.* satirical.

Սատոն *s. Gr. w.* satum, setier, (2 English gallons, or 16 English pints of wine).

Սատր, *ի* or *ոյ s.* thin silken crape; napery; seat, sofa, settee, settle.

Սատրապ, *ից*, *–եա s.* satrap, lieutenant of a county, prefect; *–ութիւն s.* satrapy.

*__Սատրեմ__ *va.* to plant separately.

Սար, *ոյ* or *ից s.* height, eminence, top, summit, peak; cape, promontory, point; *–ք*, furniture, moveables, equipage; harness; all that follows, rest.

Սարաբարձր *a.* high-topped, very high or elevated, lofty.

*__Սարած__ *a.* varnished.

Սարակ *s.* small height, upland, hill: mare, brood mare.

Սարակինոս, *աց s.* Saracen.

Սարահարթ *a.* flat-topped; *s.* table-land.

Սարանամ, *ացայ vn.* to become elevated, to appear high; *fig.* to take ill, to be or get angry; not to deign to.

Սարապիս, **Սերապիս** *s.* Serapis, Apis.

Սարաս, *ի s.* form, fashion, manner, resemblance; custom, habit, usage; *յայնմ –ի*, in that state; *ըստ –ի*, so as, as; *այսպիսի –իւ*, so, in such a manner.

Սարասիմ, *եցայ vn.* to be affected by.

Սարատակ, *աց s. zool.* tinnunculus or kestrel.

Սարատան *s. Arabic w. ast.* Cancer.

Սարաւանդ, *–ակ*, *աց s.* cape, headland, promontory, foreland; *–եմ, եցի va.* to build altars in high places; *–իմ vn.* to sit in high; to tower; to be of very ancient lineage.

Սարաւոյթ *s.* edifice built on high, terrace.

***Սարբի** *s.* emporium of corn or flour, granary.

Սարբնայ or **Սարբինայ** *s.* vine-trellis.

***Սարգեմ** or *կեմ va.* to make ready.

Սարդ, *ից s.* spider; *bot.* laurel, bay-tree; *zool.* starling; *երդաբնակ, նըստուկ, ուղղընթաց, շեղընթաց, թելհան, սփռող, թափառուկ, մոլար, ոստին, ջրային -ք*, house-, sedentary, retrigrade, laterigrade, spinner, snaring, vagrant, erratic, land-, water-spiders; *արագ* or *ժիր, նուրբ, կայտառ, խիզախ* or *արի, ճարտար* or *ճարպիկ, հնարագէտ, հանճարեղ, գիտուն, վաստակաւոր, արթուն* -, agile, cunning, quick, prompt, skilful, industrious, ingenious, knowing, laborious, vigilant spider; *կախուկ, վերնակառ* or *վերամբարձ, մանողակ, փորեղ* or *տղընդեր, տգեղ* or *մախեղ, անհեդեդ, սոսկալի, թունաւոր -ք*, hanging, suspended, spinning, big-bellied, ugly, deformed, frightful, venomous spiders.

Սարդաբոյն S. **Սարդիոստայն**; *-խոտ s. bot.* spider-wort, anthericum ossifragum; *-նկու a.* woven by a spider, as thin or fine as a cobweb.

Սարդեղունգն *s.* sardonyx.

Սարդենաբեր *a.* produced by the laurel, lauriferous, bay.

Սարդենեան, *-դենի a.* laurel.

Սարդենի, *-դի, դւոյ s.* laurel.

Սարդիոն, *այ s.* cornelian.

Սարդիոստայն, *ից s.* cobweb, spider's web; *սրբել զ-ս*, to sweep down the -s; - *ձգել ծածկոյթ զերեսօք*, to hind behind a cobweb, to try to conceal what is manifest, to cover with pretexts.

Սարդոնեան *a.* sardonian; - *ծաղր*, - laughter; risus sardonicus.

***Սարդոյ**, *-ոստ* S. **Սարդիոստայն**.

Սարեակ, *-եկ, այ s.* black-bird.

Սարեկիկ *s.* finch, chaffinch.

Սարեմ *vn.* to threaten, to cry out against.

Սարեփթուհի *sf.* Sareptan.

Սարիկ *s. zool.* sarigoy, opossum.

Սարիք, *րեաց s.* cord, band, rope, chain; - *նաւու mar.* rigging.

Սարկարան *s.* crater, cup, large goblet; *քամել զ-*, to drink off, to quaff.

Սարկաւագ, *ագ. ունք, գաց s.* deacon; servant, minister; *աւագ -*, archdeacon; *-ական a.* diaconal; *-ակից s.* fellow-deacon; *-անոց, -ատուն, -արան s.* vestry-room, vestry; *-ապետ s.* archdeacon; *-եմ, եցի va.* to serve, to minister, to attend; *vn.* to be served or attended; *-ութիւն s.* deaconship, deaconry; service, ministry; *-ուհի sf.* deaconess; abbess.

Սարկեաւառք or *-եւառք s.* horny tips of birds' claws; S. **Մագիլ**.

Սարմատ, *այ, -ացի a. s.* Sarmatian; *-իա s.* Sarmatia.

Սարոյ, *ից s.* pine-tree.

Սարոստանիք or *նեայք s.* mountaineers.

Սարուած, *-ութիւն s.* instrument, tool, apparatus, harness, furniture; *նաւ կազմեալ ամ սարութք*, ship complete in stores & rigging.

Սարուփարթայ *s.* baggage-train, stores, implements of war.

Սարսատեցուցանեմ, **Սարսատիմ**, *եցայ vna.* to dry, to dry up.

Սարսատումն *s.* drying, dryness.

Սարսարակ *s. zool.* field-fare.

Սարսարեկ *s. zool.* woodcock.

Սարսափ *s.* shuddering, consternation, great fear, panic, horror; *-ելի a.* frightful, dreadful, tremendous, appalling, horrible, terrible; enormous, stupendous, wonderful; *-եմ* S. **Սարսափիմ**; *-եցուցանեմ va.* to cause terror, to strike with consternation, to cause to shudder or shiver with fear or horror; *-իմ, եցայ vn.* to quake with fear, to be horror-struck, seized with consternation, to have one's hair stand on end; - *ոսկերաց*, to be terrified, horrified; - *ի ցրտոյ*, to shiver with cold; *սարսափեցան ոսկերք իմ*, a cold shiver ran through my whole frame; *-իւն s.* start, thrill, cold shiver, shudder; *-ումն* S. **Սարսափ**.

Սարսելի S. **Սարսափելի**.

Սարսեմ, *եցի vn.* to quake, to totter, to start, to feel a thrill of fear, to shudder, to tremble, to quiver.

Սարսեցուցանեմ *va.* to shake, to cause to totter or shiver with fear.

Սարսիմ, *եցայ*, **Սարսնում** or **Սարսչիմ** S. **Սարսեմ**.

Սարսումն S. **Սարսափումն**.

Սարսուռ, *ռոյ s.* shivering, cold chill, chilliness, trembling, terror; *-առնուլ* or *ունել զոք*, to quake with fear, terror or horror.

Սարսռագին, *-լի* or *լից a.* horrible, terrible, fearful, tremendous.

Սարսռամ, *ացայ vn.* to quake, shake, shiver or tremble; – ի ցրտոյ, to shiver with cold, to quake all over.

Սարսռասէր or սէր a. tremulous, undulating. [shiver or to tremble.

Սարսռացուցանեմ va. to cause to

Սարսռել S. Սարսափել. [սռամ.

Սարսռեմ, ռիմ or ռում S. Սար-

Սարսռուտ a. moveable, everchanging, unstable.

Սարտնում or Սարտչիմ, տեայ, տուցեալ vn. to be shocked at, estranged, alienated, to have an aversion to, to withdraw, to abandon; to be horrified, scared, to take umbrage; – ի ստենէ, to be weaned, disaccustomed.

Սարտուցանեմ, ցի va. to rebuff, to spurn, to repulse, to shock, to estrange, to cause a separation, to alienate, to detach; to scare, to startle, to cause or give umbrage to; – ի ստենէ, to wean, to disaccustom. [ding.

Սարտուցիչ a. disgusting, forbid-

Սարփինայ, ից s. arbour, vine-ar-

Սաւան, աց s. sheet. [bour, bower.

*Սաւառայ s. shrill fife or whistle.

Սաւառնազարդ a. adorned, furnished with wings; –թեւ a. whirring, flapping the wings, flying about, hovering, soaring; –ձայն a. humming, buzzing; –նամ S. Սաւառնիմ; –պատ a. surrounded or covered by wings; –տարած a. spread (wings).

Սաւառնիմ, եցայ vn. to flap the wings, to flutter about, to hover, to soar, to fly high. [flight, flying about.

Սաւառնումն s. flapping, fluttering,

Սաւուղաբար ad. like Saul.

Սաւոք s. black poplar.

*Սափալ a. flat. [true, lying.

Սափաստուտ a. Gr. w. quite false, un-

Սափարայ s. fife.

Սափիրայ Gr. w. S. Շափիւղայ.

Սափոր, ոց s. urn, amphora, pot, pitcher, jug, jar. [barber's calling.

Սափրականն or Սափրողականն s.

Սափրեմ, եցի va. to shave, to shear; S. Մօրուք; –իմ vn. to get shaved.

Սափրիչ s. barber, hair-dresser.

Սափրումն s. shaving; hair-dressing.

Սափրող sf. tire-woman.

Սաքափաթանք s. sycophancy; juggling tricks. [large hood or cowl.

Սաքուլայ, ի, իւ or ով s. Latin w.

Սաքրեմ, եցի, Սաքրիմ, եցայ vn. to hide oneself.

Սգագործ a. mournful, dreary, doleful, sad; –զգած a. in mourning; lugubrious; – լինել, to be in mourning; –զգեաց, –զգեստ a. wearing or clad in mourning; – լինել, to wear or to put on mourning; –թափեմ vn. to leave off mourning, to go out of mourning; –լի a. mournful, lugubrious, sorrowful, sad, fatal, gloomy; –կից լինիմ or –կցիմ vn. to go into mourning, to complain, deplore or condole with or together, to commiserate.

Սգամ, ացայ or ցի vn. to be in, or to wear mourning, to mourn; to afflict oneself, to be sorrowful, to regret, to be moved, to bewail, to lament, to deplore.

Սգայական, &c. S. Ձգայական, &c.

Սգապատ a. covered with black or mourning; –սէր a. fond of mourning; –սիրութիւն s. immoderate love of mourning; –տեսակ or սիկ S. Սգալի; –ցուցանեմ va. to grieve, to sadden, to afflict; –ւոր a. in mourning; mournful; սուգ առնուլ –օք, to wear mourning; –ւորիմ vn. to mourn; –ւորութի S. Սուգ.

Սգումն s. mourning; grief, pain.

Սեամք, սեմոց s. threshold; doorpost, jamb.

Սեաւ, սեւոյ a. black; fig. sad, gloomy; s. ink; negro; black; –փայտ S. Եբենոս; –ական a. black, dark, obscure. [empress; pn. Augusta.

Սեբաստէ or Սեւաստէ a. sf. august;

Սեբաստոս or Սեւաստոս a. s. august; emperor; pn. Augustus.

Սեբենի, Սեբին, Սեբինէ s. Gr. w. palm-leaf vest, garment made of palm-leaves.

Սեթեւեթ s. garb, dress, ornament, attire; affectation, primness; paint; – or –եալ a. embellished, adorned, pompous; finical, affected; –աբար ad. with inflated language; –անք s. finery, gewgaws, tinsel; –եմ, եցի va. to dress up, to trim or trick out, to bedizen, to bedeck, to embellish, to ornament; to paint, to plaster.

Սեղաս, Սեղք s. Gr. w. shooting star.

Սեղէս, Սեղին s. L. w. chair, throne.

Սեխ, ի or ոյ s. melon; շերտ –ի, slice of –; – մշկահոտ, musk-melon; –տատան, աց, –աստանի s. melon-bed; –ենի s. melon-plant; –ենիք s. melon-ground or -garden. [rocco, cordwain.

Սեկ, ի or ոյ s. dressed leather, mo-

Սեկագործ, *աց* s. cordwainer, morocco-dresser; *-եմ* va. to dress like morocco, to morocco; *-ութ՟ն* s. morocco-dressing, --trade; *-կազմ* a. bound in morocco; *-փերթ* s.morocco-

***Սեկեմուկ** S. Ջիղջ. [piece.

Սեկունդիկուռ s. *L.w.* secundicerus.

Սեկտեմբեր S. Սեպտեմբեր.

Սեղակ a. *Gr. w.* cartilaginous.

Սեղան, *ոց* s. table, board; meal, food, table; altar; banker's counter; *աւագ —*, grand, high altar; *— գրելոյ*, writing-table; *— խոհակերոցի*, kitchen-table; dresser; *— մարմարեայ*, marble-table; *— գործոյ*, work-table; *սփռոց —ոյ*, table-cloth; *անօթք, սպասք —ոյ*, plates & dishes; *պատառաքաղ, դանակ, դրգալ —ոյ*, table-fork, --knife, --spoon; *զրոյցք ի —ի*, table-talk; *— յարդարել, ուղղել, դնել*, to lay out a table, to spread the table; *— ուղղել*, to erect or place an altar or Communion-table; *բազմել ի —*, to sit down to table; *ծառայել —ոյ*, to wait at table; *ի —ի լինել*, to be at table; *ելանել ի —ոյ*, to rise from table; *բառնալ զ—*, to take away, to clear the table; *ծախք —ոյ*, table-expenses; S. Կողոպտեմ, Ճաշ, Պատիւ; s. *geom.* trapezium.

Սեղանաբոյծ or *բուտ* S. Պատառաբոյծ; *-դիր* a. spreading the table, laying the cloth; *-ղերծ* S. Սեղանակապուտ; *-կազմ* a. S. Սեղանադիր; s. waiter, servant; house-steward; temple-erector; *-կապուտ, պտից* a. sacrilegious, impious; s. profaner, spoiler; *-կապտութ՟ն* s. sacrilege, profanation; *-կից* s. commensal, messmate, fellow-boarder; *— լինել* or *-կցիմ* vn. to eat at the same table, to mess together; *-կցութ՟ն* s. commensality; *-մեծար* a. condescending, accepting to sit at another's table; *-յարդար, աց, -յօրէն, րինաց* s. head waiter, butler, chief steward; carver; *-նամ* vn. to be formed into an altar-table, to become a sacrifice; *-նենգ* s. traitor, domestic traitor, betrayer; *fig.* one guilty of sacrilege, profaner; *-պետ* s. cellarist; *-սպաս* a. fond of good eating; *-տիպ* s. *geom.* trapezoid; *-տուն* S. Ճաշատուն; *-ւոր* s. banker, changer; *տալ* or *արկանել զարծաթ ի —ս*, to place money in a bank at interest, to put out money to interest; *-ւորեմ, եցի* va. to wait at table, to spread the table, to serve up; to give to eat; *fig.* to make known the word of God, to feed with the bread of life; *-ւորիմ* vn. to eat, to feed upon.

Սեղանորդ S. Սեղանակից.

Սեղեխ, *աց* s. fornicator, whore-keeper; suitor, gallant, sweet-heart, admirer; *-աբար* ad. like a lover, in a coquettish manner; *-ասպանութ՟ն* s.

Սեղխ, &c. S. Սեխ. &c. [lover-murder.

Սեղմ a. close, dense, compact, firm, strait, narrow, compressed, confined.

Սեղմաբան a. curt, concise; *-կան* a. astringent; *-նամ, ացայ* vn. to be contracted, compact, compressed, restricted, to press close, to grow narrower; *-պէս* ad. densely, closely, strictly, narrowly; *-ւոր* S. Սեղմ.

Սեղմեմ, *եցի* va. to render compact, to restrain, to constrain, to restrict, to restringe, to cramp, to contract; to squeeze, to strain, to press; *-իմ* vn. S. Սեղմանամ.

Սեղմութիւն s. the being compact, hardness, firmness, density; restriction, restraint; pressing, squeezing.

Սեմագիր, *գրաց*, **Սեմիար**, *աց* s. tachygrapher; *-գրութ՟ն* s. tachygraphy.

Սեմական a. semitic.

Սեմփոր S. Խոստուկ.

Սենատոր, *աց* s. *L. w.* senator.

Սենգեղոս s. *Gr. w.* chancellor.

Սենեակ, *նեկաց* s. chamber; cabinet, closet; S. Հարսն; *fig.* concubine; *— միանձանց*, cell; *— հարսին*, nuptial bed, thalamus; *— ուսման*, study.

Սենեկակից a. dwelling in the same chamber, comrade; *-մուտ* a.secluded; *-պան, աց* s. chamberlain; *-պանութ՟ն* s. chamberlain's office; *-պետ* s. Lord High Chamberlain; *-պետութ՟ն* s. office or charge of High Chamberlain; *-ւոր* s. recluse, solitary, hermit. [hut.

Սենեկիկ s. small room, cabin, cell,

Սեպ, *ոց* or *ից* s. peak, point, summit of a rock, steep rock; peg, wedge; a. steep, cragged, a-peak, precipitous.

Սեպաձեւ a. cuneiform; *-նամ* vn. to end in a point, to be steep or pointed; *-տափն* s. *mech.* catch, tipper, gib's end, stop, tappet; *-ցեալ* a. a-peak, steep; *-ցուցանեմ* va. to cut vertically, to escarp, to cut steep down; *-ւոր անիւ* s. *mech.* stop-, cog- or curb-wheel.

Սեպեան s. *Gr. w.* sepia, cuttle-fish.

Սեպհական a. proper, special, particular, specific, one's own; noble, illustrious, egregious; *-ք* s. one's own part, property or heritage; *- էր նմա*, it was specially his, it was his lot; *-աբար*, *-ապէս* ad. as one's own, - propriety; *-ացուցանեմ*, *-եմ*, *եցի*, *-եցուցանեմ* va. to appropriate, attribute, ascribe or impute to oneself; *-ութիւն* s. appropriation; propriety; attribute, attribution; nobility.

Սեպուհ, *պհաց* s. peer, noble, gentleman, patrician, esquire; Sebooh, (name of mount in Armenia); *- ազատք*, the highest nobility; *- գունդն ազատաց*, knighthood, chivalry, squire-

Սեպտեմբեր, *ի* s. September. [hood.

Սեռ, *ից* s. kind, species, race, generation; nature, complexion; *height; gr. gender; *- եւ տեսակ*, the genus & the species; *մարդկային -*, mankind; *հայկական -*, the Armenian nation.

Սեռաբար ad. generally, universally; *-զգային* a. co-national, consanguineous; *-կան* a. generic; general, universal; gr. genitive; *-կնաձեւ* a. of an universal or resplendent form, (the Cross); *-կոտոր* a. of several species, diversified, various, subdivided, heterogeneous; *-ձեւ* a. round or spherical; *-նամ* vn. to become genus.

Սեռեմ va. to harden; *-իմ* vn. to be hardened.

Սեռն, *ռին* s. axle, axis, pivot; a. clean, pure, clear, limpid; sincere, true, simple; *-ութիւն* s. clearness, cleanness, purity. [progeny or race.

Սեռութիւն s. the being of the same

Սեռօրէն ad. generically.

Սեր, *ից* s. kind, race, species; sex; cream; gr. gender; *- գինեմրրոյ*, cream of tartar; *գեղեցիկ -*, the fair sex, womankind; *գալ ի ծնունդ եւ ի -*, to increase & multiply.

Սերական a. genital; prolific; generic, sexual; gr. genitive; - or *-ք* s. the sex, the genitals; *ի բաց հատանել զ-ս*, to castrate, to geld.

Սերանամ S. **Սերիմ**.

Սերաւորեմ, *եցի* va. to multiply, to reduce into one kind.

Սերափիմ s. pl. H·w. Seraphim.

Սերեալ a. sprung from, born of.

Սերեկ s. S. **Սեկ**; leather-lid, --cover; *-եմ*, *եցի* va. to close jars with bladder.

Սերեմ, *եցի* va. to procreate, to beget, to engender, to give rise to, to propagate.

Սերիմ, *եցայ* vn. to be born of, to draw one's origin from, to descend from, to be procreated, multiplied by generation; to spring, to issue, to derive, to proceed from.

Սերկ ad. to-day, this very day; *- եւ վաղիւ*, *զ- եւ զվաղիւ*, to-day & to-morrow; *-ածին* a. born to-day; *-եան* a. of to-day; *ի -*, *ի - աւուր* or *աւուրս*, *- օր* S. **Սերկ**. [*կեւլի*, quiddany.

Սերկեւիլ, *եւլի* s. quince; *սինձ սեր-*

Սերկեւլի, *լւոյ* s. quince-tree.

Սերմակրեմ va. to conceive.

Սերմահեղձումն s. causing abortion.

Սերմանական a. seminal; *-կորոյս* a. seed-loosing (the earth); *-հան*, *աց* s. sower; *-հանութիւն* s. sowing; *-մատոյց* a. producing seeds; *-նամ*, *ացայ* vn. to seed, to run to seed; *-րկու* s. sower; begetter, procreator; *-ցան* s. S. **Սերմանահան**; drill, sowing machine, corn-drill; *-ցու*, *աց* a. destined or kept to be sown; *-ւոր* a. provided with seed, seedy; *-քաղ*, *աց* s. gleaning, gathering or picking up seeds; s. fig. babbler, tale-bearer, telltale; *- լինել*, to criticize, to find fault with, to censure.

Սերմանելի a. fit to be sown.

Սերմանեմ, *եցի* va. to sow, to disseminate, to spread or cast the seed; to procreate; *- սերմն*, to seed; *ժամանակ սերմանելոյ*, seed- or sowing-

Սերմանիչ, *-նող* s. sower. [time.

Սերմանիք, *նեաց* s. seeds; *պարտէզ -նեաց*, seed-plot.

Սերմանումն s. sowing.

Սերմն, *ման. մունք* or *մանք*, *մանց* s. seed, grain; berry; corn, pulse, &c.; fig. progeny, race, descendants; germ, bud, seeds, cause, principle; bot. cotyledon; *- արութե* med. sperm; *- ձկանց*, spawn; *- շողգամի*, rape-seed; *ի - տալ ցորեան*, to sow corn; *ելանել արութիւն սերման*, to be afflicted with gonorrhea; *- առնուլ կնոջ*, to conceive.

Սերմնաբանեմ va. to play the telltale, to babble; *-բանութիւն* s. spermatology; *-կաթ* a. gonorrheic, ill of the gonorrhea; *-կաթութիւն* s. gonorrhea; *-կան* a. seminal; spermatic; *-կեր* a. feeding on seeds or grain; *-կերութիւն* s. eating pulse; loss of sons; *-հեղութիւն* s. voluntary pollution; *-ռիմ* &c.

S. Ցղանամ, &c.; -վաճառ s. seedsman; sf. seedswoman; -վարութի s. sowing; -րան s. bot. anther, seedlip, seedlop; -րկեմ, եցի va. to sow; -րկութիւն s. power of conception; act of procreation; -փակ s. bot. umbone, pistil.

Սերմներթութի s. pollution; gonorrhea. [child or young.

Սերմնընկալ af. conceived, with

Սերովբէ, -բիմ S. **Սրովբէ.**

Սերումն s. procreation, generation.

Սերուն a. having procreative or generative virtue, fecund, prolific.

Սերունդ, ընդոց s. offspring, scion, progeny, race, lineage, line, descent, posterity, descendants, generation.

Սերտ, ից a. solid, firm, hard, compact, constant, fix, stable, strong; fig. true, sincere, close, intimate, cordial; -, -իւ ad. firmly, constantly; voluntarily, willingly; sincerely, intimately, closely; - առաքինութի, solid virtue; - սիրով, tenderly, affectionately, cordially; - սիրել, to love sincerely, with all one's heart, passionately; - աղօթել, to pray intensely, warmly, earnestly, eagerly.

Սերտանամ S. **Սերտիմ.**

Սերտաշէն a. very solid, stable.

Սերտեմ, եցի va. to strengthen, to fix, to make firm, to establish, to consolidate; *to learn, to study; -իմ vn. to be strengthened by, consolidated, to gather strength from.

Սերտութիւն s. solidity, firmness, hardness, constancy; phys. fixation.

Սեւ S. **Սեաւ.**

Սեւագիր s. ink; a. written with ink, delineated with black lines; -գոյն a. black, dark-coloured, blackish, dark, swarthy; -գործ a. rendering black, blackening; -գորշ a. blackish, obscure, gloomy; -գունդ a. composed of a black troop; s. black band or troop (of devils, rascals, &c.); -գեղ s. ink; -դէմ a. black-faced; s. negro; -զգած, -զգեստ a. clothed in black, in mourning; -զգեստ s. mourning suit; -թոյր or թորմի a. black; fig. dark, gloomy, dismal, sullen, foul, base.

Սեւակ, ի, աւ s. ink.

Սեւակն a. black-eyed.

Սեւակոշտեալ a. full of black clods.

Սեւակաղնի s. bot. quercus nigra.

Սեւամաղձ s. black bile, atrabiliary humour, spleen; -ոտ a. melancholy, splenetic, atrabilious; gloomy, mournful; -ութի s. melancholy, black choler or bile, hyp, hypocondria, -sis; -մեղր s. burnt sugar, caramel; -մորթ a. brown-skinned; s. black man, moor, negro; gipsy; -մօրուս a. black-bearded; -յատակ a. melampygus; S. Թաւայատակ; -յին S. Սեաւ; -նամ, ացայ vn. to blacken, to be or become black, to grow dark or brown; -ներկ a. black-dyed, black; -ստոս s. S. Սեբաստոս; count, earl; -ստոսութի s. county, earldom; order of knighthood; -տեսակ S. Սեւաթոյր; -ցուցանեմ or

Սեւեմ, եցի va. to blacken, to render black, to imbrown; to paint black.

Սեւաքար S. **Թերթաքար.**

Սեւեռ, աց or **ից** s. nail, stud; -ագոյն, -ակապ, -ապինդ a. nailed, studded, fixed, well-fastened; -ապէս ad. fixedly, firmly; -եմ, եցի va. to nail, to stud, to fasten with a nail, to fix well; to attach, to stick; -իոք s. Severian heretics; -ութի or ումն s. fixation; fixed or rooted idea.

Սեւերամ s. black flock; S. **Սեւագունդ**; -րես a. black-faced, shameful.

Սեւ եւ մուր a. black all over; S.

Սեւենի S. **Սեբենի.** [**Մուր.**

Սեւոտն a. black-footed; pn. Melampus. [- աչք, black eyes.

Սեւորակ a. blackish, brown, dusky;

Սեւորդիք s. Sēwortic, Blacksons or Smithsons, (name of an Armenian race whose father was named Sēv or Black).

Սեւութիւն s. blackness, black or brown colour, swarthiness.

Սեւուկ a. nigro; S. **Սեւորակ.**

Սեւուհի sf. negress, negro-woman.

Սեւ սաթ S. **Սաթ.**

Սեփական, &c. S. **Սեպհական,** &c.; -ազունդ s. troops composed of nobles.

Սէ, սերա or **սարա. սէք** or **սայք, սացա** pron. f. S. **Սա, սորա.**

Սէգ, սիգաց a. imperious, high, haughty, supercilious, arrogant, proud, superb; - առ հանդերձ, fond of dress, smart, spruce, dandy; - առնուլ S. **Սիգամ.** [squitch -, dog's -, weed.

Սէզ, սիզոյ s. bent-grass, couch--,

Սէր, սիրոյ s. love; affection, fondness, tenderness; inclination, delight, liking, taste, fancy; love, passion, flame, salacity, love-suit; charity, supernatural love, christian charity; agapæ, love-feasts; kiss; - կանանց, hymen, vulva; *fig.* the quiver of love; – վաղանցուկ, amour, intrigue, love-affair; յօդակապք, ոլորք սիրոյ, ties, bonds of love; հանգոյց, տոմսակ, գաղտնիք, երգ, վէպք, ընծայ սիրոյ, love-knot, --letter, --secret, --song, --tale, --toy; – առ Ած, առ ընկերն, ազատութեան, հայրենեաց, արուեստից, փառաց, առաքինութեան, love of God; of our neighbours or fellow-creatures; of liberty; of our country; of arts; of glory; of virtue; ամուսնական, մայրական or մայրենի, հայրական, որդիական –, connubial or conjugal, maternal, paternal, filial love or affection; – անձնական, self-love, egoism, solipsism; – ածային, երկնային, մաքուր or սբ., նորաբողբոջ, փոխադարձ, համեստ, օրինաւոր, եռանդուն, սաստիկ, բուռն, անչափ, հաստատուն, հաւատարիմ, յաւիտենական, divine, celestial, pure, rising, reciprocal or mutual, honest, lawful, ardent, lively, violent, extreme, constant, faithful, eternal love; մոլենախանձ –, jealousy; – երկրային, յողդողդ, անցաւոր, զգայական, մարմնական, անկարգ, պիղծ, յանցաւոր, եղեռնաւոր, earthly, inconstant, fleeting or transitory, sensual, carnal, illicit, lustful, culpable, criminal love; վայելել սիրով, to make love to, to fall in love with, to court, to woo; հալիլ մաշիլ սիրով, to burn, to languish with love, to be love-sick; հատուցանել – ը̄ սիրոյ, to give love for love, to re-love; – ազդել, to inspire with a passion; դիւթել, բորբոքել զ–ն, to philter, to charm; – ցուցանել, to show or demonstrate love for; առնել –, to be courteous, amiable, friendly; to do or confer favours; ուտել զ–, to eat together, to make love-feasts; դնել – ի բերան, to kiss, to embrace; սիրով *ad.* lovingly, tenderly, affectionately; with pleasure, willingly; ի – Այ. for God's sake; ի – իմ, for me, for my sake; արա ինձ –, do me the kindness or the pleasure to; ամ սիրով, very willingly; – իմ! my love! my dear! S. Խառնեմ, Հարկանիմ.

Սէրարփի *s.* S. Սրովբէ; focus of love.

Սէրոնսիրտ *s.* gentle breeze?

Սէրսէրիմ *s. H. w.* Song of Solomon.

Սթար *s. Latin w.* horse-trapping, --cloth, caparison; -եմ *va.* to harness a horse, to caparison.

Սթափ *a.* awake, sprightly, lively, watchful, quick, prompt, speedy; -ական *a.* entertaining, diverting, amusing, recreative, distractive; -անք *s.* sprightliness, liveliness, sportiveness, entertainment, diversion, sports, relief; watchfulness; -եմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to awaken, to enliven, to inspirit, to refresh, to recreate, to revive; to cheer, to exhilarate, to divert; -եցո՛ զխելս մտաց քոց, *fig.* awake from your mental stupor; S. Թափեմ; -իմ, եցայ *vn.* to wake up, to be lively, renewed, to recover, to come to oneself again; to brighten up, to be cheerful, to divert or amuse oneself; – ի գինւոյ, to grow sober again, to get sober; – ի քնոյ, to shake off sleep; -ութիւն or ումն *s.* awaking; refreshment, distraction, diversion, pastime; sobering.

Սթեր *s. bot.* wild nard, azarum, valerian.

Սիբիլլայ, ի *sf. Gr. w.* sibyl.

Սիբինկոն or **Սիբնկոն** *s. Gr. w.* pig's-skin bag.

Սիգ S. **Սիւք**.

Սիգաճեմ *a.* strutting; *ad.* with stately step; – գնացք, majestic gait, walk, bearing or port; -իմ or

Սիգամ, ացայ or ցի *vn.* to strut, to stalk, to walk in a proud manner, with an air of ostentation or self complacency; to bridle up, to give oneself airs, to carry one's head too high.

Սիգանձն S. **Սիգապանծ**.

Սիգանք *s.* air, pride, ostentation.

Սիգաշարժ *a.* undulating, curling or rippling gently; -պանծ *a.* haughty, ostentatious, stately; -սար *a.* highly caparisoned; -ւոր *a.* superb (horse); -քայլ *a.* walking or curvetting proudly.

Սիգղ, սիգեղ, աց, օք *s.* decoration, distinction of honour: seal; S. **Սինկղ**.

Սիգնոն, ի, **Սիգնայք**, յից *L. w.* S. **Նշան**.

Սիգութիւն *s.* haughtiness, pomp, ostentation; softness, effeminacy.

Սիզաբերիմ *vn.* to grow spontaneously & abundantly as weeds or grass; -բոյս *a.* gramineous, grass-like; *s.* gramineous plant; -կան *a.* grassy; -ւէտ or

Սիզուտ *a.* weedy, grassy, abounding in weeds, in grass.

Սիկ, սկոյ *s.* slime, mud, ooze, mire, slough, dirt; deposit, sediment, dregs, lees.

Սիկարեան *a. Latin w.* murderous; *s.* hired assassin.

***Սիկլիկ** *s.* sleet; hoar-frost.

Սիկղ, *սկեղայ* s. *H. w.* shekel.

Սիղիգն s. *Gr. w.* S. Նաշիհ; fine-wheaten bread, French-roll.

Սիղիգոն S. Սուսր.

Սիղղոբայ, *ից* s. *Gr. w.* syllable.

*__Սիմակ__ s. wool prepared for spinning.

Սիմէս s. *L. w.* half-piaster.

Սիմինդր or *տր* s. *Gr. w.* semolina.

Սիմոնական *a.* simoniacal; *-ութի* or **Սիմոնեան** *ախտ* s. Simony.

Սիմոնացի s. Simonian.

Սին, *սնոյ* *a.* empty, void; destitute; vain, useless; s. *bot.* service- or sorb-apple; service- or sorb-apple tree.

Սինդոն S. Սնդոն.

Սինեալ *a.* emptied, void, empty.

Սինլքեալ, *ելոց*, *-լքոր*, *աց* *a.* refuse; low, despicable, vile; – or – *ժողովրդեան*, – *խուժան*, riffraff, dregs & refuse of the people, mob, rabble, scum of the people, the unwashed, the many-headed, beggarhood.

Սինկղ, *կեղայ* s. Cerberus.

Սինկղիտիկոս, *աց* s. *Gr. w.* senator.

Սինկղիտոս, *աց* s. *Gr. w.* senate; *-ական* *a.* senatorial; *-ութի* s. senatorial dignity.

Սինձ, *սնձոյ* s. gluten; mordant; preserved fruits, conserves, preserves, jam; S. Փշատ.

Սինտեկնոս *Gr. w.* S. Որդիակիցք.

*__Սինօռ__, *ի* S. Սահման.

Սիպէ S. Սեպեան.

Սիսեռն, *սռան* or *սեռան* s. chick-peas.

Սիտղ s. *L. w.* water-pot, bucket.

Սիր s. damp weather; *a.* effeminate; – s. *Fr. w.* sire.

Սիրաբան S. Բանասէր; *-բար* S. Սիրելապէս; *-բողբոջ*, *-բուխ* *a.* born of or produced by love, effect of love; *-բորբոք* *a.* burnt with love; *-բուն* *a.* whose base or root is love; *-զեղ* or *զեղուն* *a.* filled with love or affection, affectionate, loving; *-թռիչ* *a.* love-winged; *-լի* or *լիր* *a.* full of love, of affection, of tenderness, kindness or good-will, affectionate, obliging, kind; *-կամութի* S. Լաւակամութի; *-խնձոր*, (Պոլոտիկ) s. love-apple, tomata; *-կան* *a.* amiable, benign; amatory, loving, amorous; affectionate; *-կից* *a.* mutually loving; *-հար* *a.* love-stricken, loving, amorous; *-հարիմ*, *եցայ* *vn.* to fall in love with, to be enamoured of, smitten with, to burn for; *-հարութի* s. love-struck, falling in love; love-suit; *-հարուստ* S. Սիրազեղ; *-ձայն* *a.* eloquent, persuasive, sweet-spoken; *-մայր* *sf.* affectionate mother.

Սիրամարգ s. peacock; *էգ* –, pea-hen; *ձագ* *-ի*, pea-chick; – *գոչէ*, the peacock cries or screams; *նազել* or *սիգալ ող գ-*, to plume oneself; to boast; *-աշատ* *a.* abounding in peacocks.

Սիրայ, *ից* s. *Gr. w.* mat; rush-tress, hay-rope; *սէր ի -է* *ad.* file by file, line by line, in series.

Սիրայեղց S. Սիրալիր; *-յին* *a.* dear, amiable; burning with love; *-յորդ* *a.* fervent, ardent; *-յորդոր* *a.* lovingly persuading; exhorting by love; *-շարժ* *a.* inciting to love; incited by love; *-պատար* S. Սիրալիր; *-ջան* *a.* done or executed with a fond enthusiasm; *-սլաց* *a.* presented, offered with love; *-սնունդ* or *սուն* *a.* nursed affectionately, lovingly, tenderly; – *սան*, dear nursling; *-սուր* *a.* borne on the wings of love; *-ստեղնեալ* S. Սիրաբողբոջ; *-ստուած* *a.* beloved of God; *-տարփ* *a.* passionately fond, smitten, deeply in love, over head & ears in love; – *ամարիլլիս* *bot.* agapanthus umbellatus; *-տխուր* *a.* melancholy & in love, smitten with love & melancholy; *-տոչոր* *a.* glowing with love; *-րկու* *a.* in love, smitten, amorous.

Սիրեգոն s. *Gr. w.* shrine.

Սիրելական *a.* loving, amicable, friendly, affable, kind; – *դեղ*, philter; *-պէս* *ad.* amiably, kindly, lovingly, affectionately, tenderly, courteously; charitably.

Սիրելի *a.* amiable, dear, beloved, vell-beloved; affectionate, benign, kind; s. favourite, darling, lover; *-դ իմ*, my dear; – *ընծայել*, to render amiable; – *է ինձ*, I prefer; – *է քեզ գեղեցիկն*, the beautiful affects you; – *է ինձ կարծել*, I should think; – *է ինձ տեսանել ի քեզ*, I am very happy to see in you; – *էր ինձ բարերարել*, I had placed all my happiness in doing good.

Սիրելութիւն s. loving; amiability, kindness, love, affection, tenderness, sympathy, fellow-feeling.

Սիրեմ, *եցի* *va.* to love, to be fond of, to have an affection or a liking for, to cherish, to like, to be pleased, to take pleasure or delight in, to delight in; – զմիմեանս, to love one another, to be fond of each other; ըստ անձին –, to love as oneself; – իբրեւ զբիբ ական, to love as the apple of one's eye; – մինչեւ ցշունչ վախճանին, to love to one's last breath; խանդակաթ, տարփանօք, սաստիկ, բոլորով սրտիւ or յա̃մ սրտէ, ոգւով չափ, ի վեր ք̃ զա̃մ, անկեղծ սիրով –, to love tenderly, passionately or dotingly, to distraction, with all one's heart, with all one's soul, above all, sincerely; զմի սէր –, to love with equal affection; –իմ *vn.* to be loved, beloved.

Սիրենա *sf. phys.* Sirene.

Սիրընթաց *a.* friendly, agreeing together.

Սիրիչ, Սիրօղ *a.* loving, fond of; *s.* amateur, lover; – նկարուց, amateur of pictures; – երաժշտութե̃, dilettante, (*pl.* dilettanti); – գեղարուեստից, virtuoso, (*pl.* virtuosi); – ազատութեան, փառաց, lover of liberty, of glory; չես դու – մարդահաճութե̃, you do not like flattery; – է նա գրենոյ, books are his passion; – եմ ես տնկաբանութե̃, I have a great taste for botany.

Սիրողաբար or պէս S. **Սիրելապէս.**

Սիրողութի̃, Սիրումն *s.* love, predilection.

Սիրուհի *a. sf.* S. **Սիրելի.**

Սիրուն *a.* amiable, dear, pretty, darling, gracious, handsome, charming; S. **Սիրող.**

Սիրտ, սրտից *s.* heart; heart, soul, mind, intellect, memory, intelligence; courage, spirit, heart; heart, inmost thought; heart, centre; առ սրտի *ad.* through anger; սրտի դիւր, ease, pleasure, contentment, satisfaction; բարութի̃, խստութի̃ սրտի, kindness, hardness or obduracy of heart; լքումն սրտի, faintheartedness, despondency; ուղիղ, անկեղծ սրտիւ, sincerely, openheartedly, openly; բոլորով սրտիւ, ի բոլոր սրտէ, յա̃մ սրտէ, սրտի մտօք, with all one's heart or soul, heartily, with good will, willingly, voluntarily; կրթել զ–, to form the mind or character; հեռացուցանել յանձնէ զ–ս, to alienate good will; գերել զ–, to captivate, to gain the heart or affection; յինքն արկանել զ– ուրուք, to gain a person's good will; յափշտակել զ–ս, to charm or gain all hearts; գորովել, ժառանգել զ–, to touch, to move, affect or stir, to possess the heart; իջանել ի խորս սրտին, to descend into one's heart; թափանցել ի խորս սրտին, to penetrate the inmost recesses of one's heart; տալ, նուիրել զ– իւր, to give one's heart; խոտորեցուցանել զ–, to pervert, to deprave the heart; խօսել ը̅ սրտի, to speak to the heart; ասել ի սրտի իւրում, to say within oneself, to say in one's heart; սրտի մտօք վաստակել, to labour heartily, to take to heart, to occupy oneself seriously with; – ի բերան շրջել, to seek painfully for; սրտի դիւր լինել, to be in a state of contentment or tranquillity, to feel pleased, comfortable, contented; զեղուլ զ– իւր առաջի Ա̃յ, to open one's heart before God; հայրական, մայրական, գոլոր, զգայուն, խաղաղ or անդորր, խաղաղաւէտ, երախտագէտ, ազնուական, բարի, ազնիւ, վսեմախոհ, վեհ, անվեհեր –, paternal, maternal, tender, feeling or sensible, calm, pacific, thankful, noble, good, excellent, elevated (high-minded), great, intrepid or dauntless heart; անզգայ, ապերախտ, խիստ, ապականեալ, վատ, անգութ, անողորմ, չար, լքեալ –, unfeeling or insensible, ungrateful, flinty or obdurate, spoilt or corrupt, craven or dastard, hard(hearted), unmerciful or pitiless, cutting, drooping, dejected or despondent heart; խորհուրդք մեծամեծք ի սրտէ գան յառաջ, great thoughts take their rise in the heart; –ն բաբախէ, թնդայ, the heart palpitates; արկ ի –իմ, he placed in my heart, he inspired me; անկցի գութ ի – քո, let your heart be touched; նուաղեալ էր – ն̃ր, his heart was weak; հրճուէր ի սրտի, he rejoiced from the bottom of his heart; եթէ ուրուք – առնուցու՝ կերիցէ, let him eat it if he has the heart to, if he has courage enough; –իմ գելանի, my heart is moved; – ի բերանն էր, he struggled with death; որ յաչաց հեռացաւ՝ ի սրտէ հեռացաւ, out of sight, out of mind; S. **Զուարթանամ, Խորք, Կեղեքեմ, Մերկանամ, Ցանգուցանեմ, Շարժեմ,** &c. &c.

Սիւղոբայ S. **Սիղղոբայ.**

Սիւն, սեանց *s.* column, pillar; – չորեքկուսի, pilaster; անջրպետ սեանց, intercolumnation; շարք սեանց, colonnade; – ամպ or ամպոյ, pillar of cloud; S. **Շրջանակ.**

Սիւնաբարձ *a.* supported by pillars

or columns; -գաւիթ *s.* peristyle; -գլուխ *s.* capital, chapiter.

Սիւնակ, աց *s.* little column; ելեկտրական -, electric pile.

Սիւնական, -կեաց, եցաց *a.* stylites, living on a column; -ձեւ *a.* column-shaped; -մուտ S. Սիւնակեաց; -նման, -ատեսիլ *a.* column-like; -պատ *a.* surrounded with columns; *s.* peristyle.

Սիւնբոլոն *s. Gr. w.* symbol, creed.

Սիւնեքոսական *a. Gr. w.* continuous.

Սիւնկղիտոս S. Սինկղիտոս.

Սիւնհոդ, -ոս, աց *s. Gr. w.* synod; -ական *a.* synodal.

Սիւրբալախուր S. Հինգտերեւեան.

Սիւք, **Սիք**, սքոյ, **Սիգ** *s.* breeze, gentle wind; S. Էրան.

Սիփոն S. Կնձափող.

Սլանամ, ացայ *vn.* to soar, to take a lofty flight, to fly high; to rush, to dart, to rush on, upon or down; սլացեալ աստղ, falling star.

Սլացութիւն or ումն *s.* soaring, flight.

Սլացուցանեմ *va.* to cause to fly [swiftly.

Սլացք *s.* start, flight, sally.

Սլաք, աց *s.* shaft, arrow, dart; stiletto; style, needle; - ժամացուցի, hand; - ժամուց, hour-hand; - վայրկենից, minute-hand; -ալեզու *a.* sharp-tongued, biting, cutting, poignant; -եալ *a.* sharp-pointed, piercing, keen.

***Սլեխ** or **Սլեհ** *s.* arms, armour.

Սլեմ S. Սուլեմ.

Սլիկ *s.* French-beans.

Սխալ *a.* wrong, mistaken, faulty; less; *s.* fault, error, mistake; միով - ամս քառասուն, 40 years wanting one.

Սխալագիր *a.* full of errors or mistakes, incorrect. [sy, drunken.

Սխալակ *a.* staggering, reeling, tip-

Սխալական *a.* liable to error, fallible, frail; -ութիւն *s.* fallibility.

Սխալակիմ, եցայ *vn.* to stagger, to reel, to be a staunch toper, to be tipsy. [ness, intoxication.

Սխալակութիւն or ումն *s.* drunken-

Սխալանք *s.* fault, mistake, error, oversight, failing, blunder.

Սխալաւոր S. Սխալական.

Սխալեմ, եցի, -լիմ, եցայ *vn.* to fail, to be wanting, to err, to commit an oversight, to be led into mistakes, to mistake; to sin, to fall into error, to go astray; to make a false step, to stumble, to trip; մեծամեծս -, to make gross blunders.

Սխալեցուցանեմ *va.* to cause to commit faults, to lead into error; to cause to sin.

Սխալոտ S. Սխալական.

Սխալութիւն or ումն S. Սխալանք.

Սխտոր S. Խստոր; *-դուշ *s.* wooden mortar.

Սխրագործ *a.* working or doing wonders, enchanting, astonishing, wondrous, prodigious, stupendous; -ալի *a.* wonderful, surprising, admirable, charming; -նամ, ացայ *vn.* to admire, to be charmed, astonished, to marvel, to wonder, to be extremely surprised, wrapped in wonder, amazed, to stand thunderstruck; -սարսու, -ատեսիլ S. Սխրալի; -ցուցանեմ *va.* to ravish, to enrapture, to delight, to strike with admiration, to charm, to be the delight, the charm of; -ցուցիչ *a.* stupefactive; -ւոր *a.* stupendous, wonderful. [to grow thin or lean.

Սխրիմ *vn.* to become extenuated,

Սխրումն *s.* wonder, marvel, amazement. [split, to gape, to crack.

Սկալիմ *vn.* to open in chinks, to

Սկալինեան *a. Gr. w.* scalene, having the sides & angles all unequal.

Սկախառն *a.* slimy, oozy, muddy, miry, sloughy.

Սկահ, ի *s.* cup, bowl, goblet; - աշտանակայ, drip-receiver. [ping-glass.

Սկահակ, աց *s.* small cup, mug; cup-

Սկահակալ, աց *s.* saucer. [ment.

Սկահաձեւ *a.* cup-shaped; *s.* - orna-

Սկայ, ից *s.* giant; - կին, giantess; - անարի, huge giant; -աբար S. Հսկայաբար; -ագործ, &c. S. Հսկայաձեւ, &c.; -ամարտ or մարտութիւն *s.* gigantomachia, war of the giants; -անման *a.* giant-like; -աչափ S. Հսկայաձեւ; -ընթաց *a.* walking like a giant; -ուն *s.* giantship.

Սկանամ, ացայ *vn.* to change into slime, to form a deposit, to settle; գինիդ սկանայ, your wine is torbid.

Սկանջեմ S. Ծականջեմ.

Սկարոս, ի *s. Gr. w. zool.* scarus.

Սկաւ *s.* piece of mat.

Սկաւառակ, աց *s.* plate; *ast.* disk; - գլխոյ, scull, cranium.

Սկաքար *s.* limonite.

Սկեմ S. Հսկեմ; -իմ S. Սկանամ.

Սկեպտականութիւն *s.* scepticism.

Սկեպտիկեան *a. s.* sceptic.

Սկեպտոր *s. L. w.* exceptor.

Սկեսուր, սրայ *sf.* mother-in-law; S. Կեսուր.

Սկեսրայր, սրէից *s.* father-in-law; S. Կեսրայր.

Սկետայ *s. Gr. w.* whip, lash, scourge.

Սկզբնաբան լինիմ or -բանեմ *va.* to describe or treat of antiquities, or of ancient times; -բոյս հասակ *s.* tender age, infancy; -գիր *a.* written from the beginning; initial letter; original, text, autograph; -գոյութիւն *s.* pre-existence, antiquity; -զօր *a.* first among the powers (angelic hierarchy); -ժառանգ *a. s.* the first heir from all eternity; -լոյս, լուսի *s.* primitive light, origin or author of light; -ծին S. Նախածին; -կան *a.* primitive, original, radical, pristine, primordial, first, initial; elementary; S. Մեղք; -ն *s.* beginning; -կից *a.* co-etaneous, co-eval, equal in age or antiquity; -հայր, &c. S. Նախահայր, &c.; -մարտուն S. Նախամարտկութիւն; -նամ, ացայ *vn.* to begin, to commence; -չար S. Նախաչար; -պատճառ *a. s.* first or principal cause, first author, source, spring; -պետութիւն *s.* supreme hierarchy; -պտուղ S. Նախապտուղ; -սեր *a.* propagated first; - բողբոջք, the first offshoots or branches; -տառ *s.* first letter, initial; -տարր *a.* radical; *s.* element; -տիպ S. Նախատիպ; -ւոր *a.* commenced, created; primitive, first; -ւորեմ S. Սկսանիմ; -ւորութիւն S. Սկզբումն.

Սկզբնեղութիւն *s.* the first existence or creation.

Սկզբնուն, **Սկզբումն** *s.* beginning, outset, opening, initiative, first steps, first appearance; priority.

Սկէծածկոց *s.* chalice-cover, veil.

Սկի, սկւոյ *s.* cup, bowl; chalice.

Սկիզբն, սկզբանց *s.* beginning, commencement, outset; origin, principle; cause, matter, author, mother, motive, birth, base, foundation; principle, maxim; prelude, proem, exordium; սկզբունք անընդմիջականք, immediate principles; սկզբունք Արքիմեդեայ, Archimedes' principles; ի սկզբանէ or սկզբանէ, ի սկզբնուստ *ad.* in the beginning, at first, originally, firstly, primitively; անդուստ or անդստին ի սկզբանէ, from the very beginning or outset, from the first, *ab ovo, ab antiquo;* ի սկզբանէ ցկատարածն, from beginning to end; ի սկզբանէ Ճի, since the creation of the world; ի սկզբանէ էր Բանն, in the beginning was the Word; - առնել or առնուլ, ունել S. Սկսանիմ.

Սկիթռոն *s. Gr. w. ast.* skythron, (kind of telescope).

Սկիհ S. Սկի.

Սկիպտոս *s. Gr. w.* thunderbolt.

Սկիւռ *s. zool.* squirrel; թռիչ -, flying--; - գանչէ, the - growls.

Սկնդեալ *a.* sealed.

Սկնդիկ or դուկ, դկի *sf.* forlorn, desolate, deserted wife; *a.* barren.

Սկունդ, սկնդաց *s.* small dog, poodle, lap-dog; - ատամունք, canine teeth.

Սկուռ *s. L. w.* axeman, hangman.

Սկուտեղ, սկտեղ, **Սկտեղ**, աց *s.* disk, plate, tray; basin, charger.

Սկռեմ *va.* to strangle; * to bake well.

Սկսական *a.* begun or beginning.

Սկսանիմ, **Սկսնում**, սկսայ *vn.* to begin, to commence, to initiàte, to set about, to enter upon, to start, to make one's outset; to give the signal for or of, to fall to, to undertake, to prepose, to put in train; to be born, begun or commenced; վերստին -, to begin again, anew, afresh or over again; to recommence; տալ -, to cause to commence.

Սկսանող, **Սկսնակ**, **Սկսող**, աց *s.* beginner, novice.

Սկսուած, ոց, **Սկսումն** *s.* beginning, start, debut, first appearance or performance; prelude.

Սկտեղաձեւ *a.* disk-shaped.

Սհակ *s.* tower.

Սղաբար *ad.* briefly, a little, by & by; -գիր *s.* stenographer, short-hand writer; -գրական *a.* short-hand, stenographical; -գրեմ *va.* to take down or write in short-hand; -գրուն *s.* short-hand, stenography; -կան S. Սուղ; -ձայն *a. gr.* brief, subtle, thin; -մանակ *s. mus.* quick time; -նամ, ացայ *vn.* to become briefer or shorter, to shorten; to become or get dearer, to rise in price.

Սղանգն *s. bot.* birth- or hard-wort.

Սղապէս *ad.* seldom, rarely; -վաճառ *s.* vendor at exhorbitant prices.

Սղար, -եմ S. Պաշարումն, -րեմ.

Սղացուցանեմ *va.* to shorten, to make brief; to raise the price of.

Սղեմ, **Սղիմ** S. Սղացուցանեմ, Սղանամ.

Սղոխ or **Սողոխ**, խից *s.* gentle breeze, soft wind, zephyr; S. Եղան; piece or block of ice; -ք ալեաց, curls, small waves.

**Սղոն* *s.* broken ice (in a river).

Սղոց, աց *s.* saw ; *zool.* saw-fish ; -ձեռաց, hand-saw ; -աձեւ *a.* saw-like, --shaped, dentellated, toothed ; -աձուկն *s.* saw-fish ; -եղջիւր *a.* having saw-shaped horns ; -եմ, եցի *va.* to saw, to cut with a saw ; -ի, ցւոյ, ցեաց *s. bot.* holm-oak, evergreen oak ; -իկ *s.* hand-saw ; -իչ *s.* sawyer ; փոս սղոցաց, saw-pit ; -ումն *s.* sawing, cutting; saw-yard, --mill ; -ուք *s.* saw-dust.

Սղութիւն *s.* brevity ; exiguity ; dearness, costliness, high price.

Սմբակ, աց *s.* hoof ; առ - պղտորել ջուրս, to foul or muddy water by walking through it ; -ադնաց *a.* trodden down, trampled upon ; -ակոխ առնել or -ակոխեմ *va.* to trample down with cavalry ; -ահամ *a.* tasting like water fouled by horses ; -աւոր *a.* hoofed.

Սմբատակ *s.* frog or frush, (hollow part of a horse's hoof).

Սմբուլ *s. bot.* spikenard.

Սմբուկ S. Պատինճան.

Սմին իրի or վասն *conj.* for this reason.

Սմնակ *s. bot.* eastern poppy.

Սմպատակ *s.* basalt; S. Փորձաքար; -աձեւ *a.* basaltiform; -ային *a.* basaltic.

Սնաբանութիւն S. Ընդունայնաբանութիւն.

Սնակուշտ *s.* side, loin, flank.

Սնամահակ or հիկ ելանեմ *vn.* to be baffled, balked, disappointed, deceived ; -մէջ *a.* empty, void ; -նամ, ացայ *vn.* to become empty, to be emptied; -նիմ, սնայ *vn.* to be nourished, fed, maintened ; to be brought up, reared, educated, instructed.

Սնանկ, աց *a. s.* insolvent, bankrupt; -անամ, ացայ *vn.* to fail, to become bankrupt ; -ութիւն *s.* failure, bankruptcy.

Սնապաշտ, ից *a. s.* superstitious ; -ական *a.* superstitious ; -ութիւն *s.* superstition.

Սնապարծ, ից, -իկ *a.* vain-glorious, conceited, vain, boastful, bragging, swaggering, bullying ; -իմ *vn.* to be vain, to grow proud, to swagger, to play the bully, the braggart ; -ութիւն *s.* vanity, vaunting, boasting, rodomontade, ostentation, conceit, ambition.

Սնավաստակ *a.* working uselessly, loosing one's labour ; -ութիւն *s.* labour in vain, labour lost.

Սնար, ի, -ք, րից *s.* side of the head, head; pillow, bolster ; ի -ս լերին, on the mountain-top ; ը̄ -ս, ի -ից, at the side of; ի -ս նր̄, at his pillow ; ը̄ -ս գահոյից, at the bed's head.

Սնացուցանեմ *va.* to render useless.

Սնափառ, աց or ից *a.* greedy of glory, fond of vain glory, full of vanity, ambitious ; -եմ, եցի, -իմ, եցայ *vn.* to be full of vain glory, to pride oneself, to pique oneself on, to boast, to brag, to vaunt ; -ութիւն *s.* avidity of vain or false glory, pride, ambition, vanity, self-conceitedness, foppishness.

***Սնգլուխ** S. Սիւնագլուխ.

Սնգիմ *vn.* to neigh, to snort.

Սնդոյր, ուրի or րոյ, րաւ *s.* paint, rouge ; ի - շպարիլ, to use paint, to rouge, to paint, to bedaub oneself or one's face.

Սնդուրեմ, եցի *va.* to paint ; -րիմ, եցայ *vn.* to paint, to fard one's face.

Սնդիկ, դկի *s.* mercury, quick-silver.

Սնդկապանդ or զօդ *s. chem.* amalgam; -զօդումն *s.* amalgamation.

Սնդմայ, ից *Gr. w.* S. Կապանք.

Սնդոն, ի *s. Gr. w.* sindon, Tyrian stuff, cloth, linen ; sheet ; table-cloth; S. Մարմնակալ.

Սնդու or ոյ, -ուս *s.* light silk, taffeta, tabby.

Սնդուկ or **Սնտուկ** S. Արկղ.

Սնին S. Սին & Ոսին.

Սնկեցող, **Սնկող** *a.* indigent, poor.

Սնկենի *s.* cork, cork-tree.

Սնկիմ, եցայ *vn.* to be costive, constipated, bound.

***Սնկուալ** or արք *s.* tandour-eye, stove-eye.

Սնկութիւն *s.* indigence, poverty, necessity, need.

***Սնկոտտեմ** S. Հեծկլտամ.

Սնձնի or **Սնձենի** *s.* larch-tree.

Սնձումն *s.* mordanting.

Սննդական *a.* nutritive, nutritious, alimentary ; -կից *a.* nursed, bred or brought up together, co-etaneous ; *s.* familiar, friend, comrade, fellow.

Սննդարար S. Սննդական.

Սննիկոն, ք *s.* chrytomancy, divining by means of barley ; -ս արկանել, to divine by -.

Սնոպար, ի *Ar. w. bot.* S. Գինձ.

Սնոտի, տւոյ, տեաց *a.* useless, vain, futile, frivolous, worthless ; chimerical, idle.

Սնոտիք, տեաց *s.* vanity, foolery ; vain & trifling things, trifles, bawbles, trinkets, gew-gaws, knick-knacks ; foppery, silliness, nonsense ; ի -իս *ad.* in vain, uselessly ; գնալ զհետ սնո-

տեաց, to run after follies; *սնոտեօք զբօսնուլ*, to be taken up with trifles, to trifle time away, to fiddle-faddle.

Սնոտիաբարբառ *a*. feigned, false, calumnious; *-գործ a*. made in vain, vain; superstitious; *-ժողով a*. assembled uselessly; *-խօս* S. *Ընդունայնաբան*; *-պատիր a*. futile & false, fallacious; *-սէր a*. fond of futilities, running after vanity, occupied with trifles.

Սնոտիմ, *եցայ vn*. to become vain; to be reduced to nothing.

Սնութիւն *s*. emptiness; barrenness.

Սնունդ, *սննդեան s*. nutrition, nourishment, alimentation; nutriment, aliment, food, maintenance, subsistance; *mech*. feeding; *fig*. nurture, instruction, education; *տեղի սննդեան որբոց*, orphan-house.

Սնուցանեմ, *ցի*, *սնո՛ va*. to nourish, to feed, to maintain; to foster, to instruct, to breed, to bring up.

Սնուցանող, *-ցիչ*, *-ցող a*. nutritious, nutritive; *s*. nurse, fosterer.

***Սնչիկ** *s*. winter pear.

Սնփարա *s*. emery.

***Սնքար** *s*. pedestal, base of a column.

Սոդոմական *a. s*. sodomite, pederaste; *-ութիւն s*. sodomy, pederasty.

Սոթ *a*. firm, solid; *-ահեր a*. thick-haired; hirsute.

***Սոթտեմ**, *եցի va*. to turn or tuck up.

Սոխ, *ոյ* or *ից s*. onion; bulb, bulbous root; *դալար* -, scallion, green onion; *- մանր*, shallot; *-աբեր a*. bulbiferous.

Սոխակ, *այ s*. nightingale, philomela, luscinia: porphyrio (a water-fowl); *- երգէ*, *գեղգեղէ*, the night-
Սոխաձեւ *a*. bulbiform.[ingale sings.
Սոկինեան *a. s*. Socinian; *- աղանդ*,
Սոկրատեան *a*. socratic.[socinianism.

Սող *s. a*. crawling; creeping; cringing; *ի* - or *-ս ad*. creepingly, on all fours.

Սողամ, *ացի* S. **Սողիմ** & **Սողոսկիմ**.

Սողեցուցանեմ *va*. to cause to creep or crawl.

Սողիմ, *եցայ vn*. to creep, to crawl on the belly, to wriggle; *- ը̅ երկիր*, to crawl along on the ground; to drag or draw oneself along. [ficial (roots).
Սողկագնաց *a*. creeping; *bot*. super-

Սողմիմ, *եցայ vn*. *fig*. to glide, to creep into, to slip, to steal, to penetrate into, to find its way in.

Սողմոն, *ի* S. **Լոսդի**.

Սողնաբանութիւն *s*. erpetology.

Սողնակ, *այ s*. reptile: bolt; *mech*. slide, slide-valve; *-ան a*. crawling, creeping; *- ախտ med*. erysipelas; *-եմ va*. to lock; *երկիցս -եալ a*. double-locked.

Սողնահար *a*. bitten by reptiles.

Սողոբայ S. **Միղղոբայ**. [monic.
Սողոմոնական, *-մոնեան a*. Solo-
Սողոպումն *s*. sliding, stumbling, fall.
Սողոսկանք S. **Սողոսկումն**.

Սողոսկեմ, *եցի va*. to cause to glide in, to instil, to insinuate, introduce or bring in cleverly, to foist; *-իմ vn*. to crawl often, to creep, to meander, to wind, to go trailing along; to be introduced or brought in; S. **Սողմիմ**.

Սողոսկիչ *a*. insinuating; slippery, sliding. [tion; S. **Սողոպումն**.
Սողոսկումն *s*. insinuation, introduc-

Սողոսկուտ *a*. slippery, failing, fleeting, perilious, deceitful.

Սողուն, *ղնոց s*. reptile; *a*. creeping; *- ցաւ med*. gangrene.

Սողուսկ or **Սողուկ** *a*. slippery.

Սոճի S. **Ճոճի**. [immersion.
Սոյզ, *ք s*. hollow, cavity, hole; *ast*.
Սոյլ S. **Սուլումն**.

Սոյն, *սորին*, *սմին*, *սովին pron*. this, that, he, self, the same; *զ- հետայն ad*. afterwards, soon, shortly, directly; *ի - ad*. immediately.

Սոյնպէս *ad*. thus, in this way, in like manner, equally, so.

Սոյնպիսի S. **Այսպիսի**.

Սոյնօրին *ad*. to-day. [ably.
Սոյնօրինակ *ad*. so, thus, conform-
Սոնիճ S. **Արճնդեղ**.

Սոնոպրի *s*. pistachio-tree. [sus.
Սոնք *a*. big, fat, plump; *gr*. molos-

Սոնքանամ, *ացայ vn*. to fatten, to grow fat, stout, corpulent; *fig*. to be puffed up, to become proud, haughty.

Սոպռ S. **Բիրտ**. [of sixty years.
Սոս, *ից s*. *Chaldean w*. sossus, space

Սոսինձ *s*. paste, glue, lip-glue; *-ձկան*, isinglass, ichthyocolla, fish-glue.

Սոսկ *a*. simple; common, ordinary; depraved, devoid; *gr*. sharp, acute; *ad*. simply, solely; *s*. terror, horror; *a*. horrible.

Սոսկալի *a*. horrible, terrible, dreadful, ghastly, hideous, formidable, frightful; *մեծաւ -լեօք*, greatly wondering.

Սոսկական *a.* simple, pure; vulgar, ordinary; private; S. Սոսկալի; *s.* foot-soldier; —, — ոք or մարդ, a private person, an individual, person of retired or secluded habits; — կեանք, private life; —ք ոմանք, some private persons.

Սոսկամ, ացայ *vn.* to be greatly afraid, to tremble, to shudder with horror, to dread, to fear; սոսկացեալ դողալ, to be horror-struck, terrified, to quake with terror.

Սոսկանամ, ացայ *vn.* to lay aside, to leave off, to discard; to give up, to abandon, to renounce, to deprive oneself of; *gr.* to be softened. [horribly.

Սոսկապէս *ad.* simply, solely, only:

Սոսկավիթխար *a.* gigantic, colossal, huge, monstruous.

Սոսկացուցանեմ S. Զարհուրեմ.

Սոսկութիւն *s.* privation, voluntary poverty.

Սոսկումն *s.* horror, great fear, trembling, shuddering, terror, dread, dismay, fright, apprehension; — հերաց, bristling up of the hair; դողումն եւ — կալաւ զբանակն, a panic spread through the army; — պատահեաց ինձ, I was seized with horror; — ածել, բերել, to terrify, to strike with horror, to make one's hair stand on end.

Սոսնձեմ, եցի *va.* to paste, to glue.

Սոսնձումն *s.* pasting; *mar.* tarring.

Սոսորդ, ի or ոյ *s.* throat, gullet, gorge: uvula; —եմ, եցի *va.* to gargle.

Սով, ու *s.* famine, dearth, scarcity, penury; hunger; ի —ու *ad.* by famine.

Սովաբեկ *a.* starving, famished; — առնել, to make suffer famine, to famish, to starve; —լլուկ *a.* famished, suffering from famine or hunger; —մահ *a.* dying of starvation; — առնել, to starve to death; — կորնչել, լինել or —մահիմ *vn.* to be starved to death, to die of hunger. [famish.

Սովեցուցանեմ *va.* to starve, to

Սովիմ, եցայ *vn.* to be tormented with famine, with hunger, to be famished, starved, to suffer through hunger.

Սովոր, ից *a.* accustomed, used to, inured, trained; customary, usual, habitual, wont; familiar; — լինել, to be accustomed or used to; ոպ̄ — էր, as he was wont to, as he was in the habit of.

Սովորաբար *ad.* habitually, as usual, customarily, ordinarily, commonly, usually, mostly, generally.

Սովորական *a.* usual, common, ordinary, customary, habitual, familiar; —ութի̄ *s.* the being usual; the becoming habitual; —կի S. Սովորաբար & Սովորական.

Սովորեցուցանեմ *va.* to accustom, to habituate; to bring up, to train, to form, to teach.

Սովորեմ, եցի, —րիմ, եցայ *vn.* to be accustomed, habituated, to get used or inured, to grow familiar with, to be in the habit or practice of, to take a bent, to practise; — հրոյ, to become accustumed to the fire; — աշխատութե̄, to become inured to, to inure oneself to labour, to become industrious; յանիրաւութե̄ —, to become obdurate or hardened in iniquity.

Սովորոյթ, րութից, Սովորութի̄ *s.* custom, habits, manners, usage, practice, use, bent; արդի, նոր —, mode, new fashion; S. Հնանամ; հնացեալ —ք, ancient customs; տարադէպ, դժպատեհ —, abuse, corrupt practice; չար, յոռի, գարշ —, bad habit, ugly way, sad or nasty trick; ը̄ —թե̄, according to custom, as usual; ը̄ ոչ —թե̄, out of use or custom, unusual; ը̄ —ե̄ իւրում, as is his wont, according to his custom; մեք չունիմք —, it is not our custom to, we are not in the habit of; երկրորդ բնութի̄ է —, use is second nature; S. Ունակութիւն.

Սովորք, րից *s.* use, habit.

Սոր, ոյ *s.* hole, bore, opening, orifice, mouth; den, lair, cave, cavern; *mech.* mill-trough; * mill-hopper; * boulders, large pebbles.

Սորամուտ *a.* entering, hiding in holes & secret places; lonely, solitary; — լինել, to enter, to nestle, to creep into, to hide in, to kennel, to live retired, to lead a retired life, to withdraw into solitude.

Սորայ, ոյ *pron. a.* his, hers, its.

Սորեկ *a. H. w.* sorech, choicest, most excellent; * *bot.* Indian millet.

Սորեմ, եցի *vn.* to flow, to run out, to leak; to creep into a hole; — աչաց, to become weak, to have the sight fail or grow dim, to water; սորեալ աչք, hollow, sunken eyes.

Սորեցուցանեմ *va.* to cause to flow

or fall ; to weaken the sight.

Սորնջան *s. bot.* hermodactyl.

Սորսորեմ, *եցի vn.* to flow out often, abundantly ; to leave the ranks, to be dispersed, to disband.

Սոցայ, *ոց pron. a.* theirs ; of those.

Սուաղիմ *vn.* to faint from hunger.

Սուարիմ *a. H. w.* vile, bad.

Սուգ, *սգոյ s.* mourning; grief, sorrow, affliction, weeping, sadness; *աւուրք սգոյ*, time of mourning; *հանդերձ սգոյ*, mourning clothes; – *առնուլ. ունել.* to go into mourning, to wear mourning ; to be sunk in grief, to be desolate, afflicted; *ի – մտանել. լինել. նստիլ.* to be in mourning; – *զգենուլ.* to put on mourning, to be clad in mourning; *Թողուլ զ–*, to leave off mourning, to go out of mourning; – *առնուլ ի վերայ ուրուք*, to mourn for, to weep over, to bewail; *ի – համակեալ կալ ընդ* ..., to be inconsolable for ...; *ի – դառնութեան ընկղմեալ կայր*, he gave himself up to bitter grief; S. Ընկղմիմ. [white handkerchief; veil.

Սուդար, *ի. ունք s. L. w.* sudarium,

Սուզակ *s. chem.* precipitate.

Սուզական *a.* immerged, submerged; *–ն. – կէտ* or *–կէտ s.* nadir; antarctic pole; *–ումն s.* submersion; *ast.* waning.

Սուզանեմ, *զի.* **Սուզեմ**. *եցի va.* to plunge, to sink, to immerge; to cover, to hide; *–իմ vn.* to be plunged under, sunk; to be hidden, lost, to disappear, to perish.

Սուին, *սուսնոյ. ք. սուսինք s.* spear; bayonet; *ձգել զ–*, to bayonet; *–ահար a.* bayonetted; *–աւոր a.* armed with a bayonet. [to receive with hisses.

Սուլեմ, *եցի vna.* to whistle ; to hiss,

Սուլիչ *s.* whistle ; – *ահընկէց*, alarm-whistle.

Սուլումն *s.* whistling; hissing.

Սուլտան *s. Ar. w.* sultan ; *–անամ vn.* to become a –; *–ութիւն s.* dignity of a –; *–ուհի sf.* sultana, sultaness.

Սուղ, *սղից a.* little ; brief, short, succinct, concise; *dear, high-priced; *gr.* short; *s. mus.* an Armenian note (°); – *ինչ, իմն* or *մի*, a little; – *ինչ յառաջ*, some time before; – *ինչ կանխագոյն*, a little before; – *ինչ զկնի*, some time after; *յաւելից այլ եւս – ինչ*, one word more; *ի – բանս, – բանիւ*, in few words; – *իշխանութիւն, իշխանք* S. Սակաւապետութիւն.

Սուղական *a.* light, thin, slender, flimsy. [fleeting dream.

Սուղանուրջ նինջ *s.* light sleep with

Սուղասակաւ *a.* a little less, little,

*__Սումաթ__ *s.* large table-cloth. [less.

Սուն, *սնոյ s.* S. Սնունդ & Սան; *a.* little; – *մի ad.* a little.

Սունակ, *աց s.* short spear, javelin.

Սունակոթ *s.* staff, javelin-shaft.

Սունաւոր S. Սուինաւոր.

Սունկ, *սնկոյ. –ն. սնկան s.* mushroom; cork ; *pumice ; *med.* fungid excrescence, fungus ; *bot.* sonchus, sow-thistle; – *թունաւոր*, toadstool; *համեմանք ի սնկոյ*, mushroom sauce, ketchup; *ածու սնկոյ*, mushroom bed.

*__Սուսամպար__ *s. bot.* amaracus, marjoram. [Satan.

Սուռնաք *s. H. w.* prince of death,

Սուսեր, *այ s.* sword, glaive, sabre, falchion, blade, brand; – *միասայրի*, backsword; – *զուին*, side arms, edge or steel weapons ; – *աղուես bot.* erysimum, hedge-mustard; *կամար –ի*, sword-bolt ; *ժապաւէն –ի*, sword-knot; *յարդարիչ –ի*, sword-cutler; *հարուած –ի*, sword-thrust; *մերկանալ զ–*, to draw one's sword; *կռուել –աւ*, to fight with swords; *ի սայր –ի*, at the sword's point; – *ի ձեռին*, sword in hand; S. Մէջ. Սուր.

Սուսերակալ, *–կիր s.* sword-armed guard; protospatharius; *–կուռ a.* armed wilh a sword; *–հար առնեմ va.* to wound or kill with a sword; – *լինել*, to be wounded or killed with a sword-thrust; *–ձիգ a.* drawing the sword, able, fit for war; *ad.* sword in hand; *–մարտ* or *տիկ s.* swordsman; gladiator; – *լինել.* to fight sword in hand; *–մարտութի s.* swordsmanship; sword-play; *–մերկ a.* with naked sword; *ad.* S. Սուսերաձիգ; *–ւոր a.* sworded, wearing a sword. [lead, minium.

Սուսր, *ի s.* ruddle, red ochre or

Սուտ, *ստոյ a.* false, untrue, lying, deceitful, fallacious; *s.* falsehood, untruth, story, lie, fib; *ad.* falsely; *թեթեւ –*, white lie ; innocent falsehood; – *երդումն*, perjury, false oath; – *վկայ*, false witness; *–քՙք*, false christs, antechrists; *ամենեւին –*, absolutely false; – *խօսել. ասել.* to tell untruths, to lie; – *առնել* or *ի – հանել*, to contradict most flatly, to give the lie to; to shew the falsehood of, to deny, to gainsay; ի – հանել զկայսրն, to deny the accusation made before the emperor; եդաք – զյոյսն մեր, we trusted in lies. [lium; S. Ամեթոս, Կարկեհան.

Սուտակ, այ a. lying; - or -ն s. bdel-

Սուտակասպաս, այ or ից, -ու, այ a. false, flattering, adulating, wheedling; -եմ vn. to flatter artfully, to toady, to cajole, to blandish, to wheedle; -ութիւն s. flattery, adulation, blandishment.

Սուտամեռուկ a. shamming dead, simulating death; -նուն a. only in name, false; pseudonymous; -պատում S. Ստապատում, &c. [titious.

Սուտկերպարանեան a. feigned, fic-

Սուտմուտ a. false, untrue, lying.

Սուտաքրիստոսք S. Սուտ.

Սուր, սրոյ s. sword, sabre, glaive, rapier, steel, knife, &c.; *fig.* plague; bulimy; *mus.* an Armenian note (՛); ի – սուսերի մաշել. ը̅ – հանել, կոտորել ի –, to put to the sword, to kill, to destroy, to perish; զսրով երթալ, to fall on a sword; ի – արկանել, to put to the sword; հարկանել սրով սուսերի, to strike with the edge of the sword; սրով վախճանիլ, to perish by the sword; – ի կող or ի կողս ուրուք ձգել, to run one through, to plunge a sword in the adversary's side, to bury a dagger in a person's heart; անկանիլ ի – սուսերի, to fall under the edge of the sword; ի – անկանիլ, to fall by the sword; – ի կող ընկերի իւրոյ ձգել, to kill each other with the sword; ը̅ ինքեանց -ն ելանել, to fall on their own swords, to commit suicide; S. Թանամ, Թափեմ, Մերկանամ, Պատեան, Սուսեր, &c.

Սուր a. sharp, pointed, piercing, cutting, trenchant; penetrative, acute, perspicacious, keen, subtle, lively; *s.* sharpness; *ad.* sharply; *gr.* acute accent; – ձայն, sharp sound, shrill voice; – աչք, ակն, keen sight; – ականջ, sharp ear; – համ, acrid savour; – ցաւ, acute pain; – ունկն կալջիր խրատու հօր քոյ, be most attentive to your father's advice.

Սուրակն, -կոխ S. Սրակն, Սրակոխ.

Սուրամ, ացի vn. to run swiftly, speedily, to dash, to rush or fall upon, to dart, to gallop, to rush down or headlong.

Սուրբ, սրբոյ a. holy, sacred; pure, clean, exempt, spotless, stainless, immaculate; divine, godly, innocent; *s.* saint; *patron; *ad.* holily; -ն սրբց, the Holy of Holies; – առնել, to sanctify, to purify; – առնել զԱծ, to glorify God; – առնել զանձն, to offer, consecrate or devote oneself.

Սուրբընկալ a. containing relics.

Սուրիմաց a. sharp-witted, acute, penetrating.

Սուրհանդակ, այ s. courier, express, messenger, estafet; S. Երթամ; -ութիւն s. courier's office; -օրէն ad. like a courier, very swiftly.

Սուրճ, սրճոյ s. coffee; – անապակ, black –; – կաթնախառն, – & milk; – ջրախառն, strong –; ժամ սրճոյ, —-time; եփել, ըմպել –, to make –; to drink –.

Սոփեստ, ից, -էս or -ոս s. *Gr. w.* sophist; sage, philosopher; -ական a. sophistical; -ութիւն s. sophistry, sophism. [ing; ոսկի -այ, gold of Ophir.

Սոփեր s. *H. w.* sopher, book, writ-

Սոփէ, ի s. *H. w.* letter, character.

Սպաթար, ի s. *Gr. w.* chief-hangman.

Սպահ, ից s. spahi; sepoy.

Սպայ, ից s. army, troops, warriors, cavalry; officer; -ք զօրուն, the officers of an army; -ազօր s. troops; -ակոյտ a. composed of warriors; of cavalry; *s.* the staff of an army; -ապետ s. brigade-major.

Սպանախ, ից s. spinage. [measure.

Սպանակ s. an ancient Egyptian land-

Սպանանեմ, սպանի va. to kill, to slay, to put to death, to take away life, to assassinate, to massacre, to slaughter, to cut the throat of, to behead, to execute; – զմիմեանս, to kill each other; – զկրակ, to put out, to extinguish, to quench fire; S. Ընթադրութիւն; -իմ, սպանայ vn. to be killed, to meet one's death.

Սպանդ, ից s. murder, butchery, slaughter, massacre, carnage; immolation, sacrifice; *bot.* ruta muraria, wall-rue, harmala; իբրեւ զոչխար ի –, like sheep for the slaughter.

Սպանդագործ s. butcher; -եմ va. to immolate, to sacrifice victims or animals.

Սպանդանոց s. slaughter-house.

Սպանդարամետ, ի s. Bacchus; -ական a. of Bacchus, bacchic, convivial, drinking; – պաշտամունք, convivial meeting, libations, drinking bout; -ք, dionysia, dionysiaca, bacchanals, orgies.

Սպանդարան *s.* place for sacrificing.

Սպանդունիք *s.* Grand Master of the slaughterers, (title of an Armenian satrap, who superintended immolations).

Սպանիական *a.* Spanish.

Սպանիացի *s.* Spaniard; *-ք*, the -s.

Սպանիչ, *-նող* *a.* killing, murderous; *s.* assassin, murderer, homicide.

Սպանողական *a.* sanguinary, bloody, cruel; murderous.

Սպանողութիւն *s.* murder, assassination.

Սպանոս, *աց* *a.* Spanish; *s.* Spaniard.

Սպանութիւն, *-ութեան* *s.* killing, murder, homicide, assassination; execution, butchery, slaughter, carnage, massacre.

Սպառ *s.* end, term, consumption; *-*, *ի -* *ad.* totally, entirely, quite, all, thoroughly; *մինչեւ ի -*, to the last extremity; utterly; *մինչեւ ի - ազգին Արշակունեաց*, till the extinction of the dynasty of the Arsacides; *մինչեւ ի - շնչոյն*, to the last breath; *- եբարձ զայն ի միջոյ*, he achieved its destruction.

Սպառազէն, *զինաց* *a.* armed at all points, armed from head to foot, cap-a-pie; *-զինական* *a.* military, warlike; *-ն* *s.* managing of the shield, shield-exercise; *-զինեմ* *va.* to arm, to arm at all points, totally; to equip, to fit out; *-զինիմ* *vn.* to buckle on one's armour, to be clad in armour, to be armed cap-a-pie; *-զինումն* *s.* complete armour, arms, accoutrements, harness, fitting out; *-ք մարտի*, preparatives for war.

Սպառածախի լինիմ *vn.* to be wholly consumed.

Սպառեմ, *եցի* *va.* to exhaust, to consume, to dissipate, to absorb, to swallow up, to eat, to devour; to complete, to finish, to destroy, to ruin, to reduce to nothing; *-իմ* *vn.* to be consumed, drained, exhausted; to decay, to dry up, to finish, to cease, to stop; *սպառեալ էին ոգիք նց*, they were exhausted, quite tired; *սպառէր զօրութիւն նր*, he wore himself out, his strength declined.

Սպառիչ *s.* consumer.

Սպառնալից *a.* full of threats or menaces; *-լիք*, *լեաց* *s.* threat, menace; insult, bravado; *-կան* *a.* threatening, menacing.

Սպառնամ, *ացայ* *va.* to threaten, to menace, to utter threats against; *կործանումն -*, to threaten with ruin.

Սպառնանկատ *a.* eyeing in a threatening manner.

Սպառնումն, *-ուման* *s.* threat, threatening tone.

Սպառուած, *ոյ* or *ի* *s.* end, term, extremity; summit, top.

Սպառումն *s.* exhaustion, consumption, consummation, destruction, loss; cessation, termination, term.

Սպառսպուռ, *ի -* *a.* total, entire, complete, extreme; *ad.* extremely, to the last extremity, utterly, entirely, totally.

Սպաս, *ուց* *s.* service, office, function, employment; want, requisite; furniture, ornaments, trimmings, apparel, moveables, luggage, clothes, goods, service of plate, vessels, utensils; dinner-service; meats, victuals, repast, dinner, treat, feast; pomp, train, equipage; care, earnestness, solicitude; *-ք եկեղեցւոյ*, church ornaments, decorations, plate, chalice, &c.; *ի - հայրենեաց*, in the public service; *- ունել*, *տանել*, *հարկանել*, *ի -ու կալ*, to serve, to take service, to minister; *- ունել կրակի*, to worship fire; *- տանել կռոց*, to worship idols; *լինել ի -ու պաշտաման ուրուք*, to serve, to be in service; *հարկանել տալ ումեք պետին -*, to pay the last honours; *- տանել ախտից*, to obey the passions; *ածական մատուցանել անձին -*, to be one's own idol; *- առնել*, to attend well, to care, to keep, to guard, to watch, to spy, to lie in wait for; to eat, to dine; *- ուտել* or *կերակրել*, to regale, to entertain, to give an entertainment; *- արկանել*, *դնել*, to prepare the requisites for the Mass; *զբաղեալ էր ի բազում -ու*, he was oppressed by a multitude of things, he was very busy.

Սպասալար *s.* general of the army; *- գունդ*, picked cavalry; *-ութիւն* *s.* generalship.

Սպասակալ *a.* waiting, attending; *-ութիւն* *s.* service; *-կից* S. *Պաշտօնակից*.

Սպասահարկեմ *va.* to serve; *-հարկութիւն* *s.* service, office, function; administration; *վարժել ի -*, to inure or accustom to service.

Սպասառաք լինիմ *vn.* to be sent to service; *-առու* *a.* served, honoured, respected; -տարութիւն S. Սպասահարկութիւն; -տուն s. S. Սարկաւագանոց; cupboard for gold & silver plate; -բար, այ a. serving, providing, purveying; s. functionary.

Սպասաւոր s. attendant, servant, valet, domestic, waiter; lictor, usher; S. Գործակալ; -ակ S. Սպասակալ; -ական a. belonging to servants or to service, servile; s. servant; -ակից S. Պաշտօնակից; -եմ, եցի vn. to serve, to wait on, to assist; to administer, to bestow, to confer; - փառաց ուրուք, to serve to a person's glory; - հրամանի, to fulfil, accomplish or execute an order or command; -իմ vn. to be served; -ութիւն s. service, office, ministry; administration, dispensation; - հարկանել, մատուցանել, կատարել, լինել. to serve, to be a servant, to do service to, to attend, to wait upon; -ուհի sf. maid-servant, maid.

Սպասեակ, եկաց s. S. Սպասաւոր; guardian; sf. assistant, helper, sick woman's nurse.

Սպասեմ, եցի vn. to hope for, to expect, to wait for, to look for, to look forward to; to observe, to watch, to spy; to serve; to be reserved for.

Սպասեփ S. Խոհակեր.

Սպասիկ, սկաց s. servant.

Սպասիչ a. waiting for.

Սպասկապետութիւն s. intendancy; -թեան իշխան, High Steward.

Սպասումն s. waiting, expectation, expectance, hope.

Սպատաղանք s. Gr.w. softness, luxury.

Սպարակ s. bot. fustic, Indian saffron.

Սպարակիր S. Ասպարակիր.

Սպարապետ s. generalissimo, general in chief; -ութիւն s. rank of general in chief.

Սպարափակ S. Վահանափակ.

Սպեղանեմ, եցի va. to plaster, to poultice, to put on or apply a plaster, to cure, to dress a wound, to bind up.

Սպեղանի s. plaster, poultice, salve, unguent, ointment, pomatum; diachylum, cerate, cataplasm; -ս ի վերայ դնել S. Սպեղանեմ.

Սպետափառ a. noble, chivalrous, gallant.

Սպեւուտ a. covered with honourable scars.

Սպէտ S. Սապատ.

Սպի, սպւոյ, սպեաց s. cicatrix, scar, seam, mark; fig. stain, spot, stigma; - կեղեքածի, scratch; ածել զ-ս ի բժշկութիւն, to heal up, to cicatrize, to close; -անամ, ացայ vn. to skin over, to become cicatrized, healed, whole; -ացուցանեմ va. to leave a scar on, to scar; to stain, to spot.

Սպին s. S. Սեպեան; -ք s. Gr. w. sphynx (pl. –es).

Սպիտ s. chem. albumen; -եմ va. to albumenize.

Սպիտակ, աց a. white; s. white, white lead, ceruse; silver coin; - մարգարտեայ, pearl-powder, --white; - զինկի, zinc-white, oxide of zinc; ի -ս, dressed in white; - առնել, to whiten.

Սպիտակագիր s. white writing; white chalk; -գոյն a. white, white-coloured, whitish; -դեղ s. flake white; -զգեաց, եցից, -զգեստ, ից a. dressed in white; - Քորք, Nuns consecrated to the Holy Virgin; -թոյր or թորմի S. Սպիտակագոյն; -լիք s. grey hair, hoariness; -խայտ a. spotted with white, speckled, dapple-grey, grey; -խառն a. black & white, grey; -ծղի a. white-armed; -կիղն a. white-fleeced; -հանդերձ S. Սպիտակազգեստ; -հեր a. white-haired; -ձի a. mounted on a white horse; -ձիգ ջորիք s. white draught mules; -մազ a. white (colour of animal's coat); -մարմին a. white-bodied, --fleshed, of clear complexion; -մորթ a. white-skinned; s. albinos; -մօրուս a. white-bearded; -յեղց a. very white, all white; -նամ, ացայ vn. to whiten, to become white; -նդամ a. white-membered; -նիշ a. spotted, marked with white; -պատուտատ a. striped with white; -սեւ a. brown; whitish; -վարսք s. white hairs; -րան or -ւրան S. Յարդգող; -րար a. whitening, rendering white; -ցումն s. chem. dealbation, whitening, bleaching, blanching; -ցուցանեմ va. to whiten, to render white, to bleach, to blanch; -փայլ, -փառ a. snowy-white, very candid, of dazzling whiteness.

Սպիտակերամ a. of white flock; -երանգ a. white-coloured.

Սպիտակիմ, եցայ S. Սպիտականամ.

Սպիտակութիւն s. whiteness, white; candidness, splendour; - հերաց, hoariness; - լանջաց, պարանոցի, snowy bosom, ivory whiteness, alabaster of the neck.

Սպիտակուց s. white of an egg, albumen; med. white scale of lepers; - աչաց, white of the eye, conjunctiva, sclerotica; – կիտի, spermaceti; cetine. [-յին a. albuminous.

Սպիտաձեւ s. chem. albumenoid;

Սպնգագոյն , -նման , -ատեսակ a.

Սպնգութի s. sponginess. [spongy.

Սպուդ , սըպդոյ s. Pers. w. food composed of butter & of dried curds.

Սպուդէք , էից s. Gr. w. monks devoted to study.

Սպուժեմ, եցի vna. to put off, to delay, to defer, to neglect, not to care for.

Սպուժում s. delay, deferring, temporizing ; negligence , carelessness , heedlessness.

Սպունգ , պնգի or գոյ s. sponge; սուտ –, bastard –, alcyonium; – ըլանոսկւոյ, spongy platina; սրբել, ջնջել սպնգաւ, to sponge, to clean or wipe off with a sponge; ընդ սպնգով ծածկել զերկաթ, գնեա, to admonish kindly, to warn gently.

Սպուռ S. **Սպառասպուռ**.

Սպտուր, տրոյ s. dung of ruminating animals.

Սպրդանեմ S. **Սպրդիմ**.

Սպրդեմ, եցի va. to insinuate, to introduce gently, to bring in privily, to foist, to thrust on; – or

Սպրդիմ, եցայ vn. to introduce, insinuate or worm oneself in, to glide or creep into, to penetrate, to dive into.

Սպրդում s. insinuation.

Սպրկիկ , **Սպրկուկ** a. neat , tidy , spruce, clean, terse.

Սռիճք , **Սռինչք** , **Սռիչ** s. blast, hiss, whistle, sound, song.

Սռնակ , աց s. axle-tree, axle.

Սռնակալ, ի S. **Սաթ**.

Սռնապան , աց s. leg-armour, greaves.

Սռնչանք S. **Ճռնչան** & **Սռինչք**.

Ստաբան S. **Ստախօս** ; -եմ vna. to lie, to tell lies, untruths, stories; -ուի S. **Ստախօսութիւն**; -բար ad. falsely, mendaciously; -գիր a. false, mendacious, lying; -գոյ a. not existing, fancied, imaginary, chimerical.

Ստադ , ի , -իոն , աց s. Gr. w. stadium; furlong; զվկայուէն -ն ստանալ, to gain the crown of martyrdom.

Ստադատ a. judging falsely; -լեզու, -խօս, աց a. speaking lies, lying, mendacious; s. liar, impostor, fibber, story-teller; -խօսութի s. lying tale, fictitious story, falsehood, untruth, imposture.

Ստածեմ S. **Տածեմ**; -ծին a. lie-inventing; romancing; -ծում S. **Տածում**.

Ստակարծ , -ող a. thinking falsely or erroneously; -ութի s. false opinion, fallacy, error.

Ստահակ , աց a. wrongheaded, headstrong, petulant, insubordinate, undisciplined ; impertinent , insolent ; knavish, rascally, roguish; -ս իմանալ, to rebel; -ս գնալ or -եմ, եցի vn. to grow insolent, to become a rascal, to disobey, to revolt, to plague, to behave badly ; -եցուցիչ a. rendering insubordinate; -ութիւն s. waywardness, insolence, petulance, insubordination, mutiny; -թք գնալ, to behave in a disorderly manner.

Ստահամբաւ a. renowned falsely.

Ստամբակ , աց a. indocile, morose, disobedient , reluctant, untractable, froward, restive; austere, rude, harsh, rigorous, severe; -եմ, եցի vn. to oppose, to resist, to be obstinate, to disobey, to rebel, to be insolent; -ուի s. indocility, disobedience, insolence, rebellion; rudeness, severity, rigour.

Ստամոքս , -ս , աց s. Gr. w. stomach; belly; ոչ գոյ յիս – կերակրոյ, I have a weak digestion; – իմ ցաւէ, I have the stomach-ache; -ական a. stomachic, gastric; – հիւթ , gastric juice; -ացաւ , ի a. having a pain in the stomach; s. stomach-ache.

Ստայօդ , ից or աց a. suppositious, false, feigned, fictitious, artificial, invented, fabulous, imaginary, chimerical, romantic , story-telling; -ութի s. fiction, feint, dissimulation, falsity.

Ստանամ, ացայ vn. to acquire, to gain, to obtain, to get; to have, to possess, to hold; to purchase, to buy: to create; վերստին –, to regain, to re-acquire, to recover; փառս –, to achieve glory.

Ստանձնեմ S. **Ըստանձնեմ**.

Ստանուէր a. pseudoclerical; -նուն S. **Սուտանուն**.

Ստաշխն , խին s. Gr. w. storax; essence or oil of myrrh.

Ստապատիր a. false, fallacious, fictitious ; -պատում a. story-telling, romancing, fabulous, lying.

Ստացագիր s. receipt, discharge.

Ստացական a. acquired, possessed, adventitious; gr. possessive; created, made.

Ստացիչ, -ցող s. possessor, occupier; purchaser, buyer: creator.

Ստացուած, ոյ s. purchase, acquisition, property, possessions, goods, substance, power: creature; -աշատութիւն s. great quantity of goods; S. Ընչաւէտութիւն; -ասէր S. Ընչասէր; -ատէր s. owner, proprietor; -ութիւն s. riches, opulence.

Ստացումն s. acquisition, gain, possession.

Ստացուցանեմ va. to cause to possess or acquire.

Սնոտացուցանեմ va. to prove to be false, to render vain, to adulterate.

Ստացք, ցից S. Ստացումն.

Ստափառ a. infatuated with false opinions; -ութիւն s. false opinion.

Ստաքտիկէ *Gr. w.* S. Ստաշխն.

Ստգիւտ, &c. S. Ըստգիւտ, &c.

Ստեղագունդ s. go-cart.

Ստեղանամ, ացայ vn. to collocate or settle oneself.

Ստեղեմ va. to collocate, to place, to settle, to establish.

Ստեղի s. *mus.* Armenian modulated chants.

Ստեղծ բանի s. poet.

Ստեղծաբանեմ va. to invent, to find out, to forge; -բանութիւն s. poetry; fiction, invention; -գործ, ի s. creator; -գործական a. creative; -գործեմ va. to create; -գործութիւն s. creation; -գիր a. innate, inborn; -կան a. created; invented, factitious, forged; plastic; -կանութիւն s. plasticity, moulding, modelling; -կից լինիմ vn. to be created together.

Ստեղծանեմ, ծի va. to create, to produce from nothing; to form, to figure; to find out, to invent, to contrive, to forge.

Ստեղծիչ, -ծող s. creator; inventor, author.

Ստեղծուած, ոյ s. creature; invention, production.

Ստեղծուածոյ, ք, ց a. invented, devised, fictitious, false.

Ստեղծում, ծի S. Ստեղծանեմ.

Ստեղծումն s. creation; invention.

Ստեղն, ղան or ղին. ղունք s. branch, bough, shoot; stalk, stem, trunk; *anat.* focil; *gr.* dactyle; *mus.* key, stop; S. Ստեղի; *bot.* umbel; - ծխոյ, pillar of smoke; ստեղունք աշտանակաց, branches of a candelabrum; ստեղունք եղջերուաց, antlers or branches of stags' horns; ստեղունք դաշնակի, keys, key-board, finger-board of a piano-forte; - արձակել, to branch out, to ramify; -աձիգ a. ramifying, ramified; -աչափութիւն s. dactyle meter; -աւոր a. branchy; -իմ, եցայ vn. to shoot, to sprout, to bud forth, to pullulate, to grow.

Ստեմ, եցի vn. to lie, to fib, to tell untruths, stories, to impose upon; to give the lie to, to belie; - ուխտին, to break one's promise, word or vow.

Ստեպղին, ղնոյ or նի s. carrot; վայրենի -, parsnip; վայրի -, madder, athamantha.

Ստեր s. *Gr. w.* stere (cubic meter; 35.317 cubic feet).

Ստերդմնութիւն s. perjury, false oath.

Ստերդումն s. perjurer; a. taking a false oath, perjuring.

Ստերիւր a. strayed, erred, roving, astray; -եմ, եցի va. to lead astray, to turn aside, to put out of the right way, to cause to err, to pervert; to distort, to wrest, to misinterpret, to misconstrue; -իմ, եցայ vn. to go astray, to be led astray, to leave the right path, to wander, to err, to fail; -ումն s. deviation, wandering, error.

Ստերլին s. sterling.

Ստերջ, ի or ոյ a. sterile; -անամ, ացայ, -իմ, եցայ vn. to become sterile, barren, to be past breeding; -ութիւն s. sterility.

Ստեւ, ոյ s. hair, camel's hair; -աթափումն s. *chem.* unhairing, scraping off the hair; -եղէն a. of camel's hair.

Ստէծ s. weaver's small staves.

Ստէպ, ստիպոյ, ով or աւ s. speed, haste, alacrity, diligence; *a.* frequent, instant; *ad.* frequently, often, instantly; - - *ad.* quickly, hastily; very often, continually, incessantly; ստիպաւ or պով *ad.* in haste, in a hurry, quick, fast, with great speed or alacrity; eagerly, hotly; - կալ, to persevere in, to be assiduous, stedfast in, constant in, to apply or addict oneself to.

Ստի. ստուոյ s. honour.

Ստիխար s. *Gr. w.* sticharium, Greek ecclesiastical garment.

Ստին, ստեան. ք, ստեանց s. breast, bosom; teat; *fig.* source, spring; -ք արուի, pap; - կովու, ոչխարի, &c., nipple, udder, dug; ի ստեան, at the breast; մանուկ ի ստեան, sucking-child; գօտեւորեալ առ ստեամբ, girt about the paps; կերակրել ստեամբ, to suckle, to give suck, to give the breast to; դիել զ-ս, to suck, to draw the breast; S. Հաստուցանեմ; անկանիլ ստեանցն , forming or rounding of the breasts in adolescence ; տալ ստեանց , to give milk; ի ծուծ ստեանցն կախեալ , hanging to her breast; -ք անկան քեզ , thy breast are fashioned; յոյս իմ ի ստեանց մօր իմոյ , my hope from my mother's womb.

Ստիպաբար , -գոյն , -պէս S. Ստէպ *ad.*

Ստիպեմ , եցի *va.* to press, to constrain, to oblige, to force, to necessitate, to pursue closely; to solicit, to urge, to hasten, to hurry, to expediate; -իմ *vn.* to be pressed, constrained, forced, obliged; to make haste, to hurry; ստիպիմ ի սիրոյ սրտիս , I cannot resist the desire to...

Ստիպողական *a.* pressing, urgent, imperious. [pressure.

Ստիպումն *s.* constraint, urgency,

Ստիւգական *a.* Stygian.

Ստիւրակ *s. Gr. w.* storax.

Ստիքերոն , աց *s. Gr. w.* verse ; հինգ - գիրք , the five poetical books of the Bible.

Ստիքս , Ստիք *s. Gr. w.* element, point, note; line, verse; -եմ , եցի *va.* to put or divide in verses, to versify.

Ստկեմ , եցի *va.* to adulate, to flatter.

Ստնահատոյց *a.* weaned.

Ստնանեմ , եցի *va.* to surmount, to prevail; to hurt, to injure, to wrong, to prejudice, to damage.

Ստնգամ , ացի *vn.* to be taken with a spasm; -գանոտ *a.* spasmodic; -գանք *s.* spasm.

Ստնդեայ or աց , դի or դիայ , դիացիկ , &c. *a.* at the breast, sucking; - տղայ , sucking-child; - հասակ , infancy; -դիեմ *vn.* to suck. [-աց , lullaby.

Ստնտու , այ *sf.* nurse, wet--; երգ

Ստոծանի *s. anat.* diaphragm.

Ստողոգի *s. Gr. w.* chanting of the psalms by alternate voices.

Ստոմ *s. Gr. w.* sword-edge.

Ստոման , աց , -իք , եաց *s. Gr. w.* pot, pitcher; - մի մեղու , a cruse of honey.

Ստոյա , յ *s. Gr. w.* portico, porch.

Ստոյգ , ուգաց *a.* true, just, certain, sure, indubitable, assured, positive, infallible, veritable, real, authentic, genuine; *ad.* surely, certainly, assuredly, to be sured, by all means.

Ստոյիկեան *a.* stoical; *s.* stoic ; - աղանդ , stoicism.

Ստոր *s.* bottom, the under or lower part; ի -, under, underneath, below; ի -է , from under, from below or beneath; downwards.

Ստորաբաժանեմ *va.* to subdivide; -բաժանումն *s.* subdivision; -բեր , &c. S. Վայրաբեր , &c.; -բնակ *a.* living upon the earth ; -գաւառ *a.* earthly, terrestrial, mundane; -գիր *s.* inscription; signature ; -գրական *a.* descriptive; -գլուխ *ad.* with the head downwards ; -գրեմ *va.* to subscribe ; to sign; to depict, to describe; to trace, to figure, to design; -գրող *s.* signer, subscriber; -գրութիւն *s.* subscription; signature ; description; -դաս *s.* lower or inferior class; -դասական *a. gr.* subjunctive ; -դասեմ *va.* to submit, to place or put under; to subordinate; to subdue, to overcome; -դրական , &c. S. Ենթադրական , &c.; -կախիմ *vn.* to be hung up, suspended; -կայ , եց *a.* subaltern, inferior, subject, subordinate, serving; sublunary, terrestrial; -կայիմ *vn.* to be subdued, subject to; -կայութիւն *s.* submission, subjection, subordination; -կէտ *s.* comma; -կտուր առնեմ *va.* to shorten, to dock, to cut, to retrench; -յին *a.* inferior; terrestrial, mundane ; -ք *s.* terrestrials, mortals, mankind ; -նախանձ S. Գետնանախանձ ; -նկիմ , կայ *vn.* to fall down, to precipitate ; to fall under, to submit, to yield, to be subject to, to undergo ; -նկեալ *a.* subject, subdued; -նշանեմ *va.* to subscribe; -ջնջեմ *va.* to destroy utterly ; -ռաքեմ *va.* to send down ; -սաբար *ad.* affirmatively; -սական *a.* affirmative; -սեմ *va.* to affirm, to say yes, to consent, to confirm; -սուզական *a.* liable to submersion; -սուզեմ *va.* to submerge, to immerse, to send to the bottom, to ingulf; -սութիւն *s.* affirmation.

Ստորատ *s.* antarctic pole; comma.

Ստորաքարշ S. Գետնաքարշ.

Ստորեայք or րէք , րէից *s.* sublunary or terrestrial things.

Ստորերկրեայ , ց *a.* underground; *a. s.* subterranean; անցք - , tunnel.

Ստորեւ *s.* the inferior part, the underneath; *a.* inferior, lower; - or ի - *pr. ad.* under, beneath, underneath, down, below. [or roller.

Ստորի , րւոյ , րեաց *s.* weaver's beam

Ստորին , րնոյ *a. s.* inferior, low; lower part or end, bottom; subterranean; tartarus, hell; - Հայք , Lower Armenia; - Ասորիք, Cœlesyria; -ք երկրի, bowels of the earth; ի -ս մըտանել, to set, to go down, to disappear.

Ստորմիք, միս s. hidden places.

Ստորնագոյն a. lower, lowest.

Ստորնակ, աց s. under garment.

Ստորնական, -յին a. inferior; earthly, terrestrial; -քարշ S. Գետնաքարշ.

Ստորնեայք, այց s. S. Ստորեայք & Ստորին; sublunarians.

Ստորոգական a. categorical; -գելիք s. attribute; -գեմ, եցի va. to specify, to express; to ascribe, to attribute; -գութիւն s. predicament, class; category, kind.

Ստորովենի *Gr. w.* S. Սոճի.

Ստորոտ, ից s. foot of a mountain; skirt of a robe or cloak; train of a gown; առ -ով լերինն, at the foot of the mountain; -աքարշ a. trailing one's gown, clothed in trailing robes; - պատմուճան, trailing gown; - ճեմելիք, promenade in gown & train.

Ստորուղի s. tunnel.

Ստորուստ. ի - ad. from below, beneath or under.

Ստուար, աց a. large, great, voluminous; thick, dense; strong, lusty; *gr.* harsh, close; - գունդ, բանակ, numerous, powerful army; - ծանրութիւն, great weight.

Ստուարաբուն a. of great girth; -թղթեայ a. boarded; -թղթեմ va. to board; -թուղթ s. boards; pasteboard; -դիտակ. &c. S. Հաստատադէտ, &c.; -ծառ a. furnished with great trees; s. large tree; -կարկառ a. made of massive pieces or stones; very large, very voluminous; -ձայն a. *gr.* harsh, hard; -ձեռն a. great, numerous, powerful; -մած S. Թանձրամած; -նամ, ացայ vn. to thicken, to grow thick or large, to enlarge; to become or grow larger, bigger, stouter, fatter; to increase in size, to grow; -սայր a. thick & sharp-pointed; -ստեղն a. heavy-branched; -ցուցմն s. *phys.* magnifying power; -ցուցանեմ va. to thicken, to enlarge; to augment, to increase; *phys.* to magnify.

Ստուարութիւն s. largeness, thickness.

Ստուգաբան a. truthful, veracious; true, real, veritable; s. etymologist; -ական a. etymological; -ապէս ad. truly; -եմ, եցի vna. to tell the truth; to verify, to explain; to trace the etymology or derivation of a word; -ութիւն s. truthfulness, veracity; etymology; -օրէն ad. etymologically.

Ստուգաբար ad. truly; -գէտ a. knowing thoroughly, well informed; certain, sure, true, certified, verified; -գիր a. authentic; written with certainty; -գրեմ va. to write with certainty; to rectify; -գրութիւն s. authentic writing; ratification; -խօս a. truth-speaking, truthful; -հաւատ a. orthodox; -հմուտ a. very erudite, learned, most expert or skilful; -պատում S. Ճշմարտապատում; -պէս ad. certainly, truly, verily, in truth, without doubt; -տեսութիւն s. sharp-sightedness; *fig.* keenness of vision.

Ստուգեմ, եցի va. to certify, to verify, to assure, to affirm, to aver, to prove; to examine thoroughly, to inform oneself of the truth of, to enquire, to ascertain; to trace etymologies.

Ստուգիչ s. verifier.

Ստուգիւ S. Ստուգապէս.

Ստուգն s. *anat.* œsophagus.

Ստուգութիւն s. certainty, verity, assurance, verification.

Ստուեր, աց s. shadow; *fig.* shadow, figure, sign; -ք, shade, manes, ghost, spectre, spirit; սին -, vain shadow; -ք մահու, shades of death; the dark grave; -ք գիշերոյ, the shades of night; - երեկորին, the evening shades; - եւ լոյս ի նկարս (Լուսաստուեր). light & shade in painting, chiaro-oscuro; - արկանել ի նկարս. to shade a drawing; իբրեւ զ- անցանել. to pass away like a shadow; իբրեւ զ- են կեանք մարդոյ. life is but a fleeting shadow.

Ստուերաբանեմ, եցի vna. to speak darkly, with a veiled meaning; -բանութիւն s. circumlocution, ambages; -բար ad. obscurely, shadowy; -բոյս s. *bot.* shadow-grass; a. producing darkness (night); -գիծ a. shadowed, figured; -գիր, գրաց s. sketch, draught, outline; draughtsman, pattern-drawer; -գրեմ va. to sketch, to rough-draw, to delineate, to trace; to draw, to represent, to figure; -գրութիւն s. sketch, delineation, outline; sciagraphy; -խիտ a. skittish, starting; -ծածեմ va. to darken, to throw into the shade, to eclipse, to offuscate, to obscure, to dim, to tarnish; -կան a. shaստեանցն , forming or rounding of the breasts in adolescence ; եռալ ստեանց , to give milk; ի ծուծ ստեանցըն կախեալ , hanging to her breast; -ք անկան քեզ, thy breast are fashioned; յոյս իմ ի ստեանց մօր իմոյ , my hope from my mother's womb.

Ստիպաբար , -գոյն, -պէս S. Ստէպ *ad.*

Ստիպեմ, եցի *va.* to press, to constrain, to oblige, to force, to necessitate, to pursue closely; to solicit, to urge, to hasten, to hurry, to expediate; -իմ *vn.* to be pressed, constrained, forced, obliged; to make haste, to hurry; ստիպիմ ի սիրոյ սրտիս , I cannot resist the desire to...

Ստիպողական *a.* pressing, urgent, imperious. [pressure.

Ստիպումն *s.* constraint, urgency,

Ստիւգական *a.* Stygian.

Ստիւրակ *s. Gr. w.* storax.

Ստիքերոն , աց *s. Gr. w.* verse ; հինգ - գիրք , the five poetical books of the Bible.

Ստիքս , Ստիք *s. Gr. w.* element, point, note ; line, verse ; -եմ, եցի *va.* to put or divide in verses, to versify.

Ստկեմ, եցի *va.* to adulate, to flatter.

Ստնահատոյց *a.* weaned.

Ստնանեմ, եցի *va.* to surmount, to prevail; to hurt, to injure, to wrong, to prejudice, to damage.

Ստնգամ, ացի *vn.* to be taken with a spasm; -գանոտ *a.* spasmodic; -գանք *s.* spasm.

Ստնդեայ or աց , դի or դիայ , դիացիկ , &c. *a.* at the breast, sucking; -տղայ , sucking-child ; - հասակ , infancy ; -դիեմ *vn.* to suck. [-աց , lullaby.

Ստնտու , աց *sf.* nurse, wet--; երգ

Ստոծանի *s. anat.* diaphragm.

Ստողոգի *s. Gr. w.* chanting of the psalms by alternate voices.

Ստոմ *s. Gr. w.* sword-edge.

Ստոման , աց , -իք , եաց *s. Gr. w.* pot, pitcher; - մի մեղու , a cruse of honey.

Ստոյա , յ *s. Gr. w.* portico, porch.

Ստոյգ , ուգաց *a.* true, just, certain, sure, indubitable, assured, positive, infallible, veritable, real, authentic, genuine; *ad.* surely, certainly, assuredly, to be sured, by all means.

Ստոյիկեան *a.* stoical; *s.* stoic ; - աղանդ , stoicism.

Ստոր *s.* bottom, the under or lower part; ի -, under, underneath, below; ի -է , from under, from below or beneath; downwards.

Ստորաբաժանեմ *va.* to subdivide; -բաժանումն *s.* subdivision; -բեր , &c. S. Վայրաբեր , &c.; -բնակ *a.* living upon the earth ; -գաւառ *a.* earthly, terrestrial, mundane; -գիր *s.* inscription; signature ; -գրական *a.* descriptive; -գլուխ *ad.* with the head downwards ; -գրեմ *va.* to subscribe ; to sign; to depict, to describe; to trace, to figure, to design; -գրող *s.* signer, subscriber; -գրութիւն *s.* subscription; signature; description; -դաս *s.* lower or inferior class; -դասական *a. gr.* subjunctive ; -դասեմ *va.* to submit, to place or put under; to subordinate; to subdue, to overcome; -դրական , &c. S. Ենթադրական , &c.; -կախիմ *vn.* to be hung up, suspended; -կայ , ից *a.* subaltern, inferior, subject, subordinate, serving; sublunary, terrestrial; -կայիմ *vn.* to be subdued, subject to; -կայութիւն *s.* submission, subjection, subordination; -կէտ *s.* comma; -կտուր առնեմ *va.* to shorten, to dock, to cut, to retrench; -յին *a.* inferior; terrestrial, mundane ; -ք *s.* terrestrials, mortals, mankind ; -նախանձ S. Գետնանախանձ ; -նկիմ, կայ *vn.* to fall down, to precipitate; to fall under, to submit, to yield, to be subject to, to undergo ; -նկեալ *a.* subject, subdued; -նշանեմ *va.* to subscribe ; -ջնջեմ *va.* to destroy utterly ; -ռաքեմ *va.* to send down ; -սաբար *ad.* affirmatively ; -սական *a.* affirmative ; -սեմ *va.* to affirm, to say yes, to consent, to confirm; -սուզական *a.* liable to submersion; -սուզեմ *va.* to submerge, to immerse, to send to the bottom, to ingulf; -սութիւն *s.* affirmation.

Ստորատ *s.* antarctic pole; comma.

Ստորաքարշ S. Գետնաքարշ.

Ստորեայք or րէք , րէից *s.* sublunary or terrestrial things.

Ստորերկրեայ , ց *a.* underground; *a. s.* subterranean ; անցք - , tunnel.

Ստորեւ *s.* the inferior part, the underneath ; *a.* inferior, lower ; - or ի - *pr. ad.* under, beneath, underneath, down, below. [or roller.

Ստորի , րույ , րեաց *s.* weaver's beam

Ստորին , րնոյ *a. s.* inferior, low; lower part or end, bottom; subterranean; tartarus, hell; - Հայք , Lower Armenia; - Ասորիք, Cœlesyria; -ք երկրի, bowels of the earth; ի -ս մըտանել, to set, to go down, to disappear.

Ստորմիք, միս s. hidden places.

Ստորնադոյն a. lower, lowest.

Ստորնակ, աց s. under garment.

Ստորնական, -յին a. inferior; earthly, terrestrial; -քարշ S. Գետնաքարշ.

Ստորնեայք, այց s. S. Ստորեայք & Ստորին; sublunarians.

Ստորոգական a. categorical; -գելիք s. attribute; -գեմ, եցի va. to specify, to express; to ascribe, to attribute; -գութիւն s. predicament, class; category, kind.

Ստորոզենի Gr. w. S. Ոռճի.

Ստորոտ, ից s. foot of a mountain; skirt of a robe or cloak; train of a gown; առ -ով լերինն, at the foot of the mountain; -աքարշ a. trailing one's gown, clothed in trailing robes; - պատմուճան, trailing gown; - ճեմելիք, promenade in gown & train.

Ստորուղի s. tunnel.

Ստորուստ, ի - ad. from below, beneath or under.

Ստուար, աց a. large, great, voluminous; thick, dense; strong, lusty; gr. harsh, close; - գունդ, բանակ, numerous, powerful army; - ծանրութիւն, great weight.

Ստուարաբուն a. of great girth; -թղթեայ a. boarded; -թղթեմ va. to board; -թուղթ s. boards; pasteboard; -գիտակ. &c. S. Հաստատագէտ. &c.; -ծառ a. furnished with great trees; s. large tree; -կարկատ a. made of massive pieces or stones; very large, very voluminous; -ձայն a. gr. harsh, hard; -ձեռն a. great, numerous, powerful; -մած S. Թանձրամած; -նամ, ացայ vn. to thicken, to grow thick or large, to enlarge; to become or grow larger, bigger, stouter, fatter; to increase in size, to grow; -սայր a. thick & sharp-pointed; -ստեղն a. heavy-branched; -ցումն s. phys. magnifying power; -ցուցանեմ va. to thicken, to enlarge; to augment, to increase; phys. to magnify.

Ստուարութիւն s. largeness, thickness.

Ստուգաբան a. truthful, veracious; true, real, veritable; s. etymologist; -ական a. etymological; -ապէս ad. truly; -եմ, եցի vna. to tell the truth; to verify, to explain; to trace the etymology or derivation of a word; -ութիւն s. truthfulness, veracity; etymology; -օրէն ad. etymologically.

Ստուգաբար ad. truly; -գէտ a. knowing thoroughly, well informed; certain, sure, true, certified, verified; -գիր a. authentic; written with certainty; -գրեմ va. to write with certainty; to rectify; -գրութիւն s. authentic writing; ratification; -խօս a. truth-speaking, truthful; -հաւատ a. orthodox; -հմուտ a. very erudite, learned, most expert or skilful; -պատում S. Ճշմարտապատում; -պէս ad. certainly, truly, verily, in truth, without doubt; -տեսութիւն s. sharp-sightedness; fig. keenness of vision.

Ստուգեմ, եցի va. to certify, to verify, to assure, to affirm, to aver, to prove; to examine thoroughly, to inform oneself of the truth of, to enquire, to ascertain; to trace etymologies.

Ստուգիչ s. verifier.

Ստուգիւ S. Ստուգապէս.

Ստուգն s. anat. œsophagus.

Ստուգութիւն s. certainty, verity, assurance, verification.

Ստուեր, աց s. shadow; fig. shadow, figure, sign; -ք, shade, manes, ghost, spectre, spirit; սին -, vain shadow; -ք մահու, shades of death; the dark grave; -ք գիշերոյ, the shades of night; - երեկորին, the evening shades; - եւ լոյս ի նկարս (Լուսաստուեր), light & shade in painting, chiaro-oscuro; - արկանել ի նկարս, to shade a drawing; իբրեւ զ- անցանել, to pass away like a shadow; իբրեւ զ- են կեանք մարդոյ, life is but a fleeting shadow.

Ստուերաբանեմ, եցի vna. to speak darkly, with a veiled meaning; -բանութիւն s. circumlocution, ambages; -բար ad. obscurely, shadowy; -բոյս s. bot. shadow-grass; a. producing darkness (night); -գիծ a. shadowed, figured; -գիր, գրաց s. sketch, draught, outline; draughtsman, pattern-drawer; -գրեմ va. to sketch, to rough-draw, to delineate, to trace; to draw, to represent, to figure; -գրութիւն s. sketch, delineation, outline; sciagraphy; -խրտ a. skittish, starting; -ծածեմ va. to darken, to throw into the shade, to eclipse, to offuscate, to obscure, to dim, to tarnish; -կան a. shady, shadowy, obscure; figurative, symbolical; S. Ստուերանկար; -կերպ a. shadow-like; figurative; -կոչութի՟ s. sciamancy; -հալած a. dispersing shadow or darkness (light); -հող s. umber, umbra; -մած a. covered with shadow, shadowed, shady, dark, obscure; -մարտութիւն s. sciamachia; -նամ, ացայ vn. to be covered with shadow, immersed in shade, darkened, obscured; to grow cloudy, dark; -ներկ S. Ստուերահող; -նիստ, նստող, -նստեալ a. sitting in the shade; living in obscurity; -չափութի՟ s. gnomonics; -պատ S. Ստուերամած; -պէս ad. like a shadow; darkly, obscurely; -տեմ va. to dim, to obscure; -տեսակ a. shadow-like, dark, obscure; fleeting, passing; -տուն (Նկարատուփ) s. camera obscura; -րկեմ va. to shadow, to shade; to shade a drawing; -րկութիւն s. geom. projection; -ցոյց s. gnomon; -ցուցանեմ va. to cover with shadow, to shadow, to shade, to darken, to obscure; to hide, to veil, to overshadow; to give shade.

Ստութի՟ s. falsehood, untruth, story, fib, falseness, falsity; ցուցանել զ—, to give the lie to; to belie.

Սըտուկ a. S. Ստախօս; adulating.

Ստունդանեմ, եցի vn. not to like listen to, or consent to, to disobey, to contravene; -դանող a. indocile, disobedient; -դանութիւն or -ումն s. contempt, disobedience, indocility.

Ստռոբիլոս s. Gr. w. water-sprout; top, whipping-top, peg-top.

Ստրատ Gr. w. S. Զօրավար; -եգոս, &c. S. Սպարապետ, &c.

Ստրատիգին or գիոն s. Gr. w. general's tent, habitation, or quarters, headquarters.

Ստրկածին a. born of a slave; -մեծար a. honouring slaves; -յին a. slavish, servile; -նամ, ացայ vn. to be or become a slave, a servant; -պէս ad. like a slave, slavishly, servilely; -ցուցանեմ va. to reduce to slavery, to enslave, to enthral.

Ստրկեմ vn. to become a slave.

Ստրկից s. fellow-slave.

Ստրկութի՟ s. slavery, bondage, yoke, servitude, subjection.

Ստրոբողոն Gr. w. S. Սոճի.

Ստրոմ s. Gr. w. strombus, turbinite, (a testaceous univalve).

Ստրոմբիւղ Gr. w. S. Ստռոբիլոս.

Ստրուկ, ստրկաց s. slave; vassal, subject, serf; servant; — ընդոծին, slave born in the house.

Ստրոփեմ va. to spin round.

Ստրջանամ, ացայ vn. to repent, to regret, to rue, to be seized with repentance, touched with contrition.

Ստրջանք or ջումն s. repentance, regret, concern, sorrow, grief, remorse, compunction.

Ստրջացուցանեմ va. to cause to repent.

Սրաբերան S. Սայրասուր; -գլուխ a. long-headed; sharp-witted; — լեառն, pinnacled mountain; -զէն a. armed with sharp weapons; — կառք, chariots armed with scythes; -թեւ a. acute-winged; — or -թռիչ a. flying swiftly; -խաղ s. fencer; S. Զինախաղ, &c.; -խողխող a. killed, slain with a sword; -ծայր a. pointed, sharpened; -ծութի՟ s. pestilence, plague, epidemy, contagion, mortality.

Սրակն a. keen-sighted, piercing-eyed; fig. clear-sighted, perspicacious; -ութի՟ s. piercing sight; fig. perspicuity, clear-sightedness; -կոխ or -կոտոր առնեմ va. to put to the sword; -կտուց a. sharp-beaked; — կօշիկ, pointed shoe.

Սրահ, ից s. drawing-room, hall, saloon; curtain; church-porch, portico, court; corridor.

Սրահակ, աց s. small hall; small curtain, hanging, tapestry, arras; — հարսանց, curtained bed; -աձեւ a. curtain-shaped; -անք S. Սայիկեան.

Սրահայեաց a. eagle-eyed; having a penetrating glance.

Սրաձայն a. shrill-voiced.

Սրամ vn. to desire earnestly, to long for, to sigh after.

Սրամահ առնեմ va. to kill with a sword, to put to the edge of the sword; — լինել, to fall by the sword; -մերկ S. Սուսերամերկ; -մէտ a. acuminated, pointed; very sharp or cold; -միտ a. acute-minded, sharp-witted, clear-sighted, subtle, penetrating, quick, ingenious; -մխեմ vn. to be well-tempered, hardened; -մտութի՟ s. acumen, acuteness, clear-sightedness, subtilty, perspicuity, penetration, sagacity; -նամ, ացայ vn. to be pointed, sharp, to end in a point; to pass rapidly, to fly, to go quickly, to fleet away, to rush on, to precipitate, to rush on headlong; to be soured, exasperated, to chafe at; ի բաց –, to disappear, to fly away, to vanish.

Սրանկիւն *a.* acute-angled; *s.* acute angle; – եռանկիւն, oxygon.

Սրավար *a.* moving quickly, rapid, swift, impetuous, violent; -իմ *vn.* to go swiftly, to run rapidly, to hasten.

Սրատես, -իլ. &c. S. **Սրակն**. &c.

Սրարբեցուցանեմ *va.* to charm, to astound, to stun; -բիմ *vn.* to be raptured.

Սրափողոտ *a.* having the throat cut; *ad.* with one's throat cut; -փուշ *s.* bramble, briar.

Սրբաբան *a.* singing the Trisagium; -եմ, եցի *va.* to sing the Trisagium, to sanctify, to hallow, to laud; -ութիւն *s.* Trisagium, hymn; -բար *a.* holily; -բերան *a.* pure-mouthed; -գիր *s.* hagiographer; -ք, hagiographic books; -գործ, ի *a.* consecrating; sanctifying; -գործեմ *va.* to consecrate; to sanctify; -գործութիւն *s.* consecration; sanctification; -գումար *a.* composed of saints, venerable; -գունդ *a.* of holy assembly; -գրեմ *va.* to correct; -գրիչ or գրող *s.* corrector; -գրութիւն *s.* correction; -դեղ *s.* purgative; – առնուլ, to take a purgative, to purge; – տալ, to purge; -զան *a.* sacred; *s.* His Holiness, His Grace; -զանեմ, եցի *va.* to consecrate; to deify, to idolize; -զգեստ *a.* clothed in a holy or white raiment; holy, pious, godly, divine; -զնաբանութիւն *s.* hagiology; -զնագիրք *s.* Holy Writ, Bible; -զնական S. Նուիրական; -զնութիւն *s.* holiness; – ձեր, Your Holiness; -լոյս *a.* enlightening the spirit, of spiritual light, pure, holy; -կան *a.* holy, pure, chaste; -կեաց, եցայ, -կրօն *a.* irreproachable, pure, chaste, godly, saintly, saint-like, holy; -կցորդ *a.* partaking of holiness; -համ *a.* calm & gentle, clear & sweet; -հայեաց *a.* pudic or modest-looking, pure; perspicacious; -հետ *a.* leading to holiness, sacred; -ձայնեմ S. **Սրբաբանեմ**; -ձիգ *a.* abstaining rigorously; -մատոյց *a.* offered piously, with reverence; -մաքուր *a.* very pure, holy; -միտ *a.* holy-minded, pure, pudic; -մտեմ *vn.* to have a pure heart or mind; -մտութիւն *s.* holy-mindedness.

Սրբան, ի *s.* anus, fundament; * -ք *s. med.* lochia, (evacuations from the womb after childbirth).

Սրբանամ, ացայ *vn.* to be holy, sacred, consecrated or set apart, to consecrate or devote oneself; -նուէր S. **Սրբամատոյց**; -պահ *a.* containing relics: fasting rigorously; *s.* reliquiary, shrine; -ք or -պահութիւն *s.* rigorous abstinence; -պէս *ad.* holily, without stain, chastely; -պիղծ *a.* sacrilegious; *s.* profaner; -պղծութիւն *s.* sacrilege, profanation; -ջունջ or ջինջ S. **Բնաջինջ**; -սաց, &c. S. **Սրբաբան**, &c.; -սէր *a.* fond of holiness, loving chastity; -սիրտ *a.* holy-hearted; -սնեալ, -սնունդ or սուն *a.* brought up in piety, godly, pure; -վայելուչ *a.* fit for saints; -վայր *s.* holy place; – տաճար, august temple; -տաշ *a.* well polished, bright; -տեսիլ *a.* seeing clearly; of calm, pure, holy aspect; -տուն *s.* vestry-room, sacristy; -տուփ *s.* cyborium, pyx; ծածկոց -տփոյ, pyx-cover; -րան *s.* sacred asylum, sanctuary; temple, church, &c.; *a.* sanctifying, expiatory; -րար, աց *a.* sanctifying, saving, wholesome; – շնորհք, sanctifying or saving grace; -րարութիւն *s.* sanctification; -ցուցանեմ *va.* to sanctify; to consecrate; to canonize; -ցուցումն *s.* sanctifying; consecration; canonization; -փայլ *a.* shining in holiness, pure, clean, holy; * -քար *s.* polished marble; -քննիչ *s.* inquisitor; -քննութիւն *s.* inquisition; **Ատեան** -թէ, the Inquisition, the Holy Office.

Սրբեմ, եցի *va.* to sanctify, to consecrate; to purify; to clean, to wipe off, to wipe dry, to spunge up; to expiate; to offer, to dedicate; to observe, to keep religiously; *med.* to absterge, to cleanse, to deterge; – զմօրուս, to shave the beard; – զեղունգունս, to pare the nails; – զուռս, to prune, to lop; հրով –, to refine by fire; – զցորեան, to winnow.

Սրբիկ S. **Սպրկիկ**.

Սրբիչ *a.* sanctifying; purifying, cleaning; *med.* abstergent; *s.* razor; – ձեռաց, towel; – բաժակի, the purificatory.

Սրբկեր *a.* abstaining from meats.

Սրբութիւն *s.* holiness; purification; purity, cleanliness, neatness; expiation; offering; sanctuary; * Communion; *fig.* chastity, modesty; innocence, integrity, candour; *med.* abstersion; – -թեց or – ռբց, the Holy of Holies; – -թեց or ռբ -եց, most sacred; յարկ -թե, temple, church, &c.; – ձեր, Your Holiness; -թբ *ad.* holily.

Սրբուհի *af.* holy; *sf.* saint; Holy [Virgin.

Սրեան, ․ք *s. pl.* swords.

Սրեղջիւր *a.* sharp-horned.

Սրեմ, եցի *va.* to grind, to sharpen, to whet, to point, to set, to give an edge, to acuminate; *fig.* to spur, goad or urge on, to stimulate, to rouse up, to excite, to stir.

Սրընթաց *a.* running or flowing violently, impetuous, rapid; – գետ, rapid river; -իւք գալ, to hasten, to run with the utmost haste; -ութն *s.* rapid course, impetuosity.

Սրթամ *vn.* to run out of breath.

Սրիկայ, ից *a. s.* ruffian, rascal, scoundrel, varlet, hired-assassin, brig- [and.

Սրիկոն *s.* minium.

Սրինգ, սրնգաց *s.* flute; flageolet; fife; syringe; – հաւորսաց, bird-call; – հովուական, shepherd's pipe, reed; նուագել սրնգաւ, to play the flute; to pipe.

*Սրծէլ *s.* goldsmith's pincers.

*Սրճակաթ *s.* coffee & milk; -նոց *s.* coffee-pot; -ստան, աց *s.* coffee-plantation; -րան *s.* coffee-house; – ի պանդոկի, coffee-room; -րար, աց *s.* coffee-house keeper.

Սրճենի *s. bot.* coffee-plant.

Սրճիա *s. chem.* caffeine.

Սրնգահար, աց *s.* flute-player.

Սրնգեմ *vn.* to play the flute; to hiss, to whistle; to bray?

Սրոհունդ *s. bot.* St. John's wort.

Սրովբէ, **Սրոբէ**, ից *s. H. w.* seraph; -ք, seraphim.

Սրովբէաբնակ, -գաւիթ *a.* where the seraphim dwell; -գումար, -գունդ, -խումբ *a.* where the seraphim assemble; *s.* chorus of seraphim; -կան *a.* seraphic; -մաքուր *a.* pure, holy as a seraph; -նման *a.* seraph-like; -նշան *a.* representing the seraphim; -պահ *a.* guarded by seraphim; -ջոկ *a.* crowded by seraphim; -սարաս S. Սրովբէանման; -սպաս *a.* served by seraphim; -տես *a.* seraph-seeing (Isaiah); seraph-figured (saint Mesrob); -տիպ *a.* resembling a seraph; -փակ *a.* surrounded or guarded by seraphim.

*Սրորիկ *s. zool.* coddy-muddy, larus.

Սրոց, ի S. Ցեսան.

Սրուակ, աց *s.* phial, flagon, bottle; cruet; gauge; – վիրաբուժից, cupping-glass.

Սրութիւն *s.* sharpness, acuteness, keenness, point; subtilty; rapidity, velocity, speed, celerity; – մտաց, acumen; – ձայնի, shrillness.

Սրուկ *a.* rather sharp; *s.* flageolet.

Սրումն *s.* sharpening, setting, grind- [ing.

Սրունկն *a.* good-, sharp-eared.

Սրունք, նից *s.* leg, shank.

Սրսկապան, աց *s.* cabinet, lady's private room, boudoir; nuptial bed, thalamus; bed-curtain.

Սրսկարան, աց *s.* perirrhanterium; holy-water pile.

Սրսկեմ, եցի *va.* to sprinkle, to be-, to asperse, to water, to spill, to shed, to spirt out, to bathe lightly.

Սրսկիչ *s.* aspersorium, aspergile; holy-water sprinkler.

Սրսկումն *s.* aspersion, besprinkling.

*Սրսուռ *s.* frozen snow-flake.

Սրտաբաբախ *a.* palpitating; – լինել, to palpitate; -բեկ *a.* broken-hearted, discouraged, dejected, despondent; astonished, frightened; – առնել, to dishearten, to discourage, to deject, to take away a person's courage, to disconcert; to dismay, to frighten, to strike with astonishment; – լինել, to be broken-hearted, disheartened, down cast, dispirited, desponding, to lose or want courage; to be frightened, dismayed; -բեկեմ, -բեկիմ S. Սրտաբեկ առնեմ, լինիմ; -բեկութիւն *s.* faint-heartedness, dejection, despondency, discouragement, consternation; -գէտ *a.* knowing all hearts; -գին *a. ad.* with all one's heart; -գոչ *a.* crying, imploring heartily; -գունք *s. anat.* auricles of the heart; -թափ *a.* disheartened, dismayed, struck with consternation; -թափումն *s.* consternation, dismay; -թունդ S. Սրտաբաբախ; -լիր *a.* hearty, sincere; *ad.* heartily, sincerely; -խոց *a.* heart-sick, deeply afflicted; -կաթ *a.* very desirous, anxious, longing for, amorous; – առնել, to make one's mouth water; to inflame with desire, to enamour; -կէզ *a.* heart-broken, --wounded; -կիզեմ *va.* to grieve deeply, to break one's heart; to rend the heart, to harrow;

-կոտոր or կտուր S. Սրտաբեկ & Թօթափիմ; -կրանք s. *anat.* pericardium; -հաճոյ *a.* grateful, delightful, pleasing; -հանուն *s.* bantering, jeering, mocking; -ձեւ *a.* heart-shaped; -ճմլիկ S. Սրտաշարժ; -յօժար *ad.* willingly; -նամ, ացայ *vn.* to take heart or courage, to be inspirited; -շարժ *a.* pity- or heart-stirring, pitiable, grievous, touching, moving, affecting; -պախ առնեմ *va.* to strike with consternation, to terrify, to appal; -լինել, to be struck with terror, to be dismayed, greatly afraid; -պինդ *a.* re-animated, encouraged; courageous, intrepid; -պնդեմ *va.* to re-animate, to encourage, to inspire with courage, to revive, to put new spirits into, to raise again or restore a person's spirits; -պնդիմ *vn.* to be re-animated, to take courage, to recover one's spirits; -պնդութիւն *s.* bravery, courage, heart, boldness; -ռիմ *vn.* to take to heart, to get angry, to chafe; -ռուչ *a.* touching the heart, moving, affecting, tender; touched, moved; eager, desirous, burning for; angry, displeased, shocked, wounded, exasperated; heart-offending, mournful, heart-piercing; -տես *a.* knowing the thoughts of the heart; -տրոփ *a.* palpitating, trembling for; desirous, longing for; -ցաւ *a.* heart-sick; compassionate, sorry, afflicted; -ցաւութիւն *s.* compassion, pity; distress, anguish, grief; *med.* heart-burn; -թբ *ad.* compassionately, pitifully; -ցուցանեմ *va.* S. Սրտապնդեմ; to affect, to touch.

Սրտեայ *a.* courageous, intrepid, spirited, bold, lively; այր -, a man of heart. [ent, tender.

Սրտեռանդն *a.* ardent, eager, ferv-

Սրտկեղ *a.* heart-burning, --rending, --wounding, poignant, bitter.

Սրտհեշտութիւն *s.* heart's ease.

Սրտմտական *a.* choleric, irascible; -ն *s.* irascibility.

Սրտմտեմ, եցի, -իմ, եցայ *vn.* to lose one's temper, to be angry, out of all patience, indignant, in a passion, provoked, irritated, exasperated, enraged; սրտմտեցաւ բարկուն ՚ի յոյժ, he was seized with rage; -եցուցանեմ *va.* to make angry, to put in a passion, to irritate, to enrage, to exasperate, to put out of all patience, to excite to anger, to vex, to plague.

Սրտմտութն *s.* indignation, passion, vexation, anger, ire, spite, wrath, rage; շիջուցանել զբոց -թե, to stifle, smother or suppress the fire of one's indignation; S. Հրաբորբոք.

Սրտնեղիմ, &c. S. Նեղասրտիմ, &c.

Սրտնիմ. **Սրտնում**, &c. S. **Սրտմտիմ**, [&c.

Սրտուկ *s.* little heart; *bot.* sap.

Սրտցաւուն *s.* cardialgy; S. **Սրտացաւ**-.

Սփածանելի *s.* cincture, apron, linen girdle; dressing-gown. [apron.

Սփածանեմ *va.* to gird with an

Սփածանիմ, ծայ *vn.* to put on an apron, to gird oneself with a cloth; to put on, or to wear a dressing-gown; քուրձս -, to clothe oneself in sack- or hair-cloth. [ing with.

Սփածումն *s.* the girding, or cloth-

Սփարիմ S. **Փարիմ**.

Սփիռ, **Սփիւռ** *a.* spread, dispersed; diffuse, extended; sporadical; *ad.* scattered about, spread here & there; - ծախիւք, profusely, with great expense, splendidly; -ք *s.* dispersion, spreading out, scattering; the Sporades; dispersed nations; ի -ս ծաւալել, to disperse, scatter or spread everywhere.

Սփիւռից *Gr. w.* S. **Սփիրից**.

Սփոփ S. **Սփոփանք**.

Սփոփական *a.* relieving, cheering up, consolatory, comfortable.

Սփոփանք *s.* relief, alleviation, solace, ease, consolation, soothing, comfort, balm; diversion, recreation.

Սփոփեմ, եցի *va.* to relieve, to allay, to ease, to soothe, to assuage, to console, to comfort, to soften, to appease; to rejoice, to divert, to recreate; - զվիշտս, to calm, to assuage, to charm away, to beguile one's sorrow or grief.

Սփոփութիւն, -ումն S. **Սփոփանք**.

Սփռեմ, եցի *va.* to spread, to disseminate, to disperse, to scatter, to strew, to sow, to propagate, to diffuse; to pour out or forth, to open; սփռել ծաղիկս, to strew with flowers.

Սփռիչ *s.* iron-bar, cross- or crowbar, tenon. [expansibility.

Սփռողական *a.* expansive; -ութն *s.*

Սփռոց, այ *s.* table-cloth.

Սփռումն *s.* expansion.

Սփրից, այ *s.* *Gr. w.* basket.

Սքանչանամ, ացայ *vn.* to admire, to

be admired, astonished, amazed, surprised, to wonder at, to marvel, to be wonderstruck, entranced, in extacy.

Սքանչանք, -*չացումն* s. admiration, wonder, astonishment, amazement, ravishment, extacy.

Սքանչացուցանեմ *va.* to render admirable, to make wonderful, to astonish, to surprise, to amaze, to ravish, to strike with wonder, to enrapture; -*ցուցիչ* *a.* charming, surprising, ravishing, bewitching, wonderful.

Սքանչելաբար S. Սքանչելապէս; -*գեղ* *a.* of surprising beauty, charming, graceful, fine; -*գործ* *s.* thaumaturgus, wonder-worker; *a.* miraculous, prodigious, wonderful; -*գործեմ* *vna.* to do wonderful things, to work miracles; to do miraculously or wonderfully well; -*գործութիւն* *s.* doing wonders, working miracles; prodigy, miracle, portent; -*զօր* *a.* of prodigious power, wonderfully strong, admirable in strength; omnipotent; -*լուր* *a.* worthy to be heard; -*ծին* *a.* miraculously bringing forth; -*կան* S. Սքանչելի; -*կերպ* *a.* astonishing, surprising; of an admirable form or aspect; -*հրաշ* *a.* prodigious, stupendous, wonderful, marvellous, divine; -*շուք* *a.* wonderful, superb, majestic, very glorious, imposing; -*պայծառ* *a.* magnificent, very splendid, brilliant, dazzling; -*պատում* *a.* related or told wonderfully well; S. Հրաշապատում; -*պէս* *ad.* admirably, delightfully, astonishingly, marvellously, wonderfully, divinely, excellently, pre-eminently, to admiration; by a miracle, miraculously, prodigiously; -*տես*, -*տեսիլ* or *տեսիկ* *a.* charming, ravishing, beautiful to behold, imposing, delighting the eye, graceful, superb; -*բար* S. Սքանչելագործ; -*րուեստ* *a.* admirable, stupendous; -*ցուցանեմ* *va.* to render admirable, marvellous; -*փառ* S. Հրաշափառ.

Սքանչելի *a.* admirable, wonderful, astonishing, surprising; prodigious, marvellous, miraculous; charming, excellent.

Սքանչելիք, *լեաց* *s.* sign, miracle; prodigy, wonder, marvel, phenomen; -*լիս առնել*, to perform or work miracles; *fig.* to do wonders; *ո՜վ* -*լեացս* *int.* wonderful! marvellous! stupendous! good Heavens! Goodness gracious!

Սքանչելուն *s.* excellence.

Սքանչումն, **Սքանչք** *s.* admiration, wonder; *ի* -*չումն կրթիլ*, to be amazed, astonished, surprised.

Սքեմ, *ի*, *աւ* *s.* *Gr. w.* monk's dress, monkish habit; S. Ձեւ; - *առնուլ*, to become friar, to turn monk; (*կուսանաց*) to take the veil; *թողուլ զ-*, to throw off the cowl; *ոչ եթէ - ինչ առնէ կրօնաւոր*, 't is not the cowl that makes the friar; -*աձեւ* S. Սքեմաւոր; -*առութի* *s.* the taking the religious habit; -*արկէք* *s.* the ceremony of giving or taking the habit or the veil; -*աւոր* *a.* dressed in a monkish habit; *s.* monk or nun; -*աւորիմ* S. Սքեմառնում; -*աւորութի* S. Սքեմառութիւն.

Սքինոս, *ի* *s.* *Gr.w.* sedge, rush; rush-rope.

*Սքլիմ *vn.* to be mute with fear or astonishment.

Սքօղ, *ից* *s.* veil; vest.

Սքոլաստիկոս *a. s.* *Gr. w.* scholastic.

Սքողեմ, **Սքօղարկեմ**, *եցի* *va.* to veil, to muffle up, to cover with a veil.

Սքողումն *s.* act of veiling, covering, wrapping up.

Սօթ S. Սրատուկ *bot.*

Սօլեր, *աց* *s.* *Fr. w.* shoe; *երկաթագամ* -*ք*, hobnailed shoes.

Սօս, *ից* *s.* plane-tree, platane; white poplar; *a.* *fig.* stately, lofty, haughty, proud; clear (colour); - *երիվար*, high-mettled, prancing, fiery or spirited horse.

Սօսանուէր *a.* offered to plane-trees; -*սարաս* *a.* platane-like, sumptuous, elegant.

Սօսաւիւն, **Սօսափիւն** *s.* noise, murmur, sough, breath; trembling, agitation; - *սաղարթուց*, rustling of the leaves; - *հողմոց*, hollow or rumbling noise of the winds.

Սօսափիմ *vn.* to tremble with fear.

Սօսի S. Սօս.

Սօսիւն *s.* murmuring of the breeze.

Վ

Վ (*vēv*) *s.* the thirtieth letter of the alphabet, & the twenty fourth of the consonants ; *վ, վ՟.* three thousand; three thousandth.

— It is often used at the beginning of words, & sometimes at the end, but very rarely in the middle.

— In consequence of the similarity of its pronunciation, it is often confounded with *ւ* & *ու*; for example : *երիվար-երիւար, վավաշ-վաւաշ, օթեվան-օթեւան. բուրվառ-բուրուառ, թվական-թուական*, &c.

— It is frequent in proper names, as **Վ***արդան*, **Վ***ասակ*, **Վ***աղարշ*, &c. Vartan, Vassages, Valarces, &c., and in those cases where the Greeks use ου or β; the Armenians anciently used *բ* instead of the Greek β, but in later times *վ* was substituted in order to approach the Greek pronunciation; as : *Բասիլիոս-Բարսեղ-Վասիլ. Բասիլիսկոս-Վասիլիսկոս, Բեկտոր-Վիկտոր*, &c. The Greek ω answers to our *ով*, ov or ô long, & ο to *ո*, also written *աւ*.

*__Վ__*ագ* *s.* mill-conduit.

Վ*ագեմ* S. **Ս***ուրամ*.

Վ*ագերաձի* *s.* streaked, striped, brindled horse; zebra.

Վ*ագր, գեր, երաց* *s.* tiger; *մատակ* –, tigress; *կորիւն վագեր*, tiger cub; –*ակերպ* *a.* tiger-shaped.

Վ*ազ, ք, ից* course ; leap, jump, gambol, caper, antics, gallop; palpitation; *a.* neighing after; *ի* –, – *առ* – *ad.* swiftly, at full speed; by fits & starts; –*ս առնուլ*, to run, to gallop, to gambol, to frisk about, to play antics.

Վ*ազեմ, եցի* *vn.* to run swiftly, impetuously; to leap, to bound, to spring or dart forward, to clear at a single bound; to overstep, to surpass, to transgress, to trespass; – *սրտի*, to flutter, to throb, to palpitate; – *զոմամբ*, to revolt against; to despise; *ի բաց* –, to pass away, to fly away; *յօրէնսն* –, to inveigh against the law; *վազեալ անցանել*, to overpass, to cross, to leap over, to outleap; *յաղատութեանն* – *փառս*, to lift up the horns against, to rebel, to rise in rebellion; to get proud, to become presumptuous.

Վ*ազեցուցանեմ* *va.* to cause to run.

*__Վ__*ազնատ, ի* *s.* cream cheese; curds.

Վ*ազումն* *s.* running, course.

Վ*ազվազեմ* *vn.* to skip or frisk about, to run here & there.

Վ*ազք* S. **Ս***ահանք*.

Վ*աթարիկ* S. **Վ***ատթար*.

Վ*աթսնականգնեան* *a.* of sixty cubits; –*մեայ* *a.* sixty years old; –*մեան, ենից*, –*մենի* *a. s.* sexagenarian; –*պատիկ* *a. ad.* sixtyfold, sixty times as much; –*ւոր* *a.* containing the number

Վ*աթսնեակ, եկի* *s.* three score.[sixty.

Վ*աթսներորդ* *a.* sixtieth; s. sexagesi-

Վ*աթսնեքեան* *s.* all the sixty. [ma.

Վ*աթսնիցս* *ad.* sixty times.

Վ*աթսուն, սնից* *a.* sixty.

Վ*ախ, խից* *s.* steep place, precipice; * S. **Ե***րկիւղ*; – *ի* –*է* *a.* steep, cragged; *ի* –*ից արկանել, ընկենուլ, մղել* or *հոսել*, to precipitate, to throw headlong down; *անկանիլ* or *մղիլ ի* –*ից*, to be cast down a precipice.

Վ*ախեմ*, –*եցուցանեմ* S. **Ե***րկնչիմ*, **Ե***րկեցուցանեմ*.

Վ*ախկոտ*, –*ութի* S. **Ե***րկչոտ*, –*ութի*.

Վ*ախճան, ի* *s.* end, term; end, scope, object; issue, event, end, result; accomplishment, finishing, conclusion, close; end, extremity; end, demise, decease, death, exit; *ցմեծ* –, long time, a long while; –, *ի* –*ի* *ad.* in fine, finally, at last, at length, after all, in the last place; *ց*–, to the end; *ի* – *ամին*, at the year's end; *ի* –*ի աւուրց*, in the future; *ի* – *աւուրցս այսոցիկ*, in these latter times; – *բանիս*, in a word; the pith of my argument; – *եհաս նմա*, he died; *ընկալաւ զարժանահասն* –, he died as he merited; *ի* – *կենաց իւրոց*, in his last days, towards the close of his life; *մերձ ի* – *լինել*, to be at one's final agony; – *առնուլ*, to draw to a close or end, to cease, to end, to expire; – *առնել*, to make an end of, to put an end or term to, to come to a conclusion, to decide, to end; *տանել զոք ի —*, to send to perdition, to put to death; — *դնել*, to bring to a close, to conclude, to terminate, to finish, to end.

Վախճանական, *—ւոր* *a.* final, last; having an end.

Վախճանեմ, *եցի* *va.* to finish, to put an end to, to terminate, to end, to conclude, to accomplish, to achieve, to consumate; to execute, to kill; — *զաւուրսն*, *զկեանս*, *—նեալ զաւուրս իւր մեռանել*. to end one's days, one's life, to make one's exit, to depart this life, to die.

Վախճանեցուցանեմ *va.* to take away life, to slay, to put to death, to kill.

Վախճանիմ, *եցայ* *vn.* to pass from life to death, to expire, to breathe one's last, to die; to be finished, consumed, to be drawing to a close, to terminate, to end; — *լցեալ աւուրբք*, to die full of years, to die very old; *—նեալ* *a.* dead, deceased, departed, defunct.

Վախուտ *a.* steep, rugged, cragged, abrupt, precipitous.

Վախվախեմ S. Երկնչիմ.

Վակական, *աց* *a.* in season, ripe.

Վակաս, *ի* *s.* superhumeral, amice or amict of the Armenian priests; ephod, high priest's girdle; — *լանջանոց*, deacon's stole; *—ակիր*, *—աւոր* *a.* wearing an amice or an ephod.

Վակասիր *a.* sticking.

Վակժոյժ լինիմ, **Վակժուժեմ** or *—ժիմ* *vn.* to grapple, to clutch strongly with the hand, to lock one's arms round, to hug, to hold fast on, to cling to.

Վա՜հ *int.* ah! o! alas!

Վահագն *pn.* Vahaken; Hercules; Apollo.

Վահան, *աց* *s.* shield, pavice, buckler; *mech.* lid, cover; *pn.* Vahan; S. Կումբ; *բռնակալք —ի*, handle of a shield; — *հաւատոյ*, *օրինաց*, shield, defender of the faith, of the law; *—ադրօշ* *a.* carrying a buckler; *—ակ*, *աց* *s.* small shield, target; shield-shaped clasp; tinsel, spangle; — *երեսաց*, visor; *—ակիր* *s.* esquire; S. Վահանաւոր; *—ակից* *s.* fellow-soldier; *—ակոճիկ* *s.* *anat.* thyroid cartilage; *—ակցութիւն* *s.* battle array; *—աձուկն* *s.* turbot, dab, brill; *—ամարտութիւն* *s.* fight between shield-bearers; *—ավառ* *a.* armed with a shield; *—աւոր* *a.* furnished with a shield; *s.* shield-bearer; *—աւորիմ* *vn.* to be armed or furnished with a buckler; *—ափակ*, *աց* *a.* protected by a buckler; *s.* trench fortified with shields; — *առնել*, to cover, protect or defend with a buckler; *—ընկեց լինիմ* *vn.* to throw away the shield, to throw down one's arms.

Վաղ *a.* ancient, old, former; *ad.* anciently, formerly, once on a time; early, betimes, soon, quick; * *s.* to-morrow; — *քաջ*, very early; — *քաջ ը̄ առաւօտն*, at the break of day or of dawn, at the peep of day, very early in the morning, at dawn; — *ուրեմն*, in byegone times, of old, long ago, a long time ago; *ի — ժամանակս*, anciently, formerly; *ի — ժամանակաց*, time out of mind; — *ը̄ փոյթ*, soon, quick; forthwith, directly; — *կամ անագան*, *եթէ — եթէ անագան*, sooner or later; *ոչ կարի — ոչ յոյժ անագան*, neither too soon nor too late; *ո՞չ — իսկ ասացի քեզ*, did I not tell you before?

Վաղագոյն *a.* sooner; prior, before; *քան զբանն — եղեւ գործն*, no sooner said than done; *—զեկոյց* S. Կանխագէկոյց; *—զրաւ* *a.* frail, perishable; *—թառամ* or *թարշամ* *a.* soon withering or fading away; *—կատար* *s.* *gr.* plu-perfect tense; *—կարծ* S. Յանկարծ; *—կարծեմ* *vn.* to conjecture, to surmise.

Վաղակաւոր *s.* dagger, poniard; sword, sabre, hanger, cutlass, scimitar; *a.* sworded, armed with a sword or dagger.

Վաղահաս *a.* arriving early, quick, prompt; early, precocious, premature, untimely; *—հասիկ* *a.* arriving early; *—հասութիւն* *s.* prematureness, precocity; *—հասուկ* *a.* early, precocious; blooming early; *fig.* inconstant, fickle-minded, unsteady, versatile; *—հոգակ* *a.* provident; *—հուպ մահ* *s.* premature death; *—մահ*, *—մահուկ* *a.* dying prematurely, young; — *լինել*, to die prematurely, young, before the time, in the bloom of one's youth, in the prime of life; *—մեռ*, *ռիկ* or *ռուկ* S. Վաղամահ; — *մահ*, premature death; *—մեռուկ* *s.* *bot.* juncus rotundus aromaticus, schœnanth; *—մուսնիկ բարք* *s.* disposition to marry early; *—յագ* or *գու* *a.* satiating quickly; *—յարոյց* *a.s.* early-riser; — *լինել*, to be up very early;

-նցիկ or ցուկ a. passing, transitory, perishable, ephemeral, fugitive, instantaneous, momentary; -շէջ a. extinguishing quickly; -պատիր a. easily deceived or duped; -ւեր a. soon ruined; -փոխուկ լինիմ vn. to be unstable, fickle, changeable; -փուլ a. soon falling or perishing; -փուտ a. quickly rotting, corruptible.

Վաղեմի a. ancient, old, antiquated.

Վաղեփեայ a. soon ripe, early.

Վաղ է փոյթ S. Վաղ.

Վաղժամանակեայ or կեան S. Վաղեմի; - հնութիւն, antiquity.

Վաղիւ, ղուի s. to-morrow, next day, the following day; - or ի -, ի - անդր, the morrow, the day after, on the morrow, to-morrow; ի - անդր յետ մահու նր, the day after his death; վն երկիւղի վաղուեանն, for fear of the future; զկնի վաղուին, after to-morrow; ի միւս -ն, ի միւսում -, the day after to-morrow; վաղուենէ ի - առնել, to put off from day to day.

Վաղհասուկ S. Վաղահասուկ.

Վաղճան S. Վախճան.

Վաղնջականութիւն s. antiquity. [since.

Վաղնջեան, ի -ջենէ հետէ ad. long

Վաղնջուց a. ancient, old; -, ի - or ի - հետէ ad. anciently, formerly, long since; ի - ժամանակաց, of yore, time out of mind, from time immemorial.

Վաղորդայն, ոյ or ի a. morning; -, ի - ad. in the morning, early.

Վաղորդեայն, Վաղուեան a. of to-morrow; ի վաղորդեայն աւուրն, the day following; ի վաղուեան գիշերին, to-morrow night.

Վաղու եւս, Վաղուց, ի Վաղուց, ի Վաղուց հետէ ad. already, formerly, a long time ago, anciently; long since.

Վաղուց a. ancient, old, of yore, of other times. [swiftly, rapidly.

Վաղվաղ ad. quickly, very fast,

Վաղվաղակի ad. soon, directly, suddenly, incontinently, immediately, in haste, in a hurry.

Վաղվաղատես a. quicksighted; -ւոր a. smart, nimble, quick, ready, active.

Վաղվաղեմ, եցի vn. to haste, to hasten, to be in haste, to make haste, to be quick, to be hasty or precipitate.

Վաղվաղընկէց a. throwing hastily.

Վաղվաղկոտ, Վաղվաղուկ or ղուն a. hasty, quick, lively, brisk, ready, speedy, prompt, precipitate.

Վաղր, ղեր s. sabre, cutlass, hanger; S. Սակր; -աւոր a. armed with a sabre.

Վաղցասումն a. easily offended, touchy, hasty, irascible, passionate, wrathful; - լինել, to be hasty, irascible, quick to get angry, easily [provoked.

Վաղ քաջ S. Վաղ.

Վաճառ, այ or ուց s. business, trade, commerce, dealings, merchandise, goods, wares, commodities; market, sale, purchase; market-place, hall, mart, fair; -ք, provisions; S. Մեծաքանակ; փոքրաքանակ -, retail trade; ի - արկանել, to sell, to put up or offer for sale; - լինել, to be sold, to be on sale; S. Հատանիմ.

Վաճառաբերեմ va. to import; -բերութիւն s. importation; imports; -գիր s. bill; -խաբուն s. cheat, swindlery; -կան s. merchant, trader; tradesman, shopkeeper, dealer; մեծաքանակ կամ փոքրաքանակ -, wholesale-, retail-dealer; S. Նաւ; -կանութիւն s. commerce, trade, dealings, business; -առնել, to carry on commerce, to trade, to deal, to traffic; -կից s. partner, correspondent; -կուր a. selling or sold wretchedly; - առնել, to sell; - լինել, to be sold; -կցութիւն s. partnership, company; -հանեմ va. to export; -հանութիւն s. exportation; exports; -նոց s. market, bazaar; mercery; -շահ a. commercial, mercantile, trading; s. opulent merchant, rich treader; - քաղաք, mercantile city; - լինել, to trade, to deal, to traffic, to gain; ի - արկանել or -շահիկ լինել, to invest in trade, to speculate; -շահութիւն s. gain, lucre, profit; S. Շահավաճառութիւն; կենցաղօգուտ -, benefit that commerce confers on the world; -պետ s. provost of the guilds; -սէր a. avaricious, greedy of gain; -սիրութիւն s. inclination for commerce: illicit trade; -տեղի, -րան s. market-place, bazaar; emporium; counting-house; -րկու, այ s. broker, middle man, agent; - ձիոց, jockey; -րկութիւն s. brokerage, commission, agency; -փող or փողոց S. Վաճառանոց.

Վաճառեմ, եցի va. to sell, to debit, to sell off; - այսքանոյ, to sell at...; քանո՞յ -ռես, how much? what is the price? S. Մեծագնի; - զոք ի ձեռս ուրուք, to give up, to deliver, to betray.

Վաճառիկ a. saleable, marketable,

venal; – լինել. to be sold, disposed of.

Վաճառող *s.* seller of, dealer in.

Վաճառումն *s.* sale, selling.

Վայ, *ից* or *ոց* *s.* woe, cry of pain or grief, lament, wail, moans; disaster, calamity, misfortune; – ղ-իւ աղաղակել or ճիչել. to cry bitterly, to wail, to lament aloud, to deplore, to complain; – կարդալ անձին, to create misfortunes for oneself; արդարեւ –ի են արժանի, they are truly unhappy; –! *int.* woe! alas! oh! ah! – քեզ! woe to you! – ինձ! – զիս! – զինեւ! woe is me! how unhappy I am! – – քաղաքդ մեծ! woe! woe to the great city!

Վայել S. Վայելք; – է, – են, – է, – են *v. imp.* to befit, to become, to be beseeming or seemly, to be proper; ոչ – են, it is not fit, it is unbecoming.

Վայելելի *a.* worthy of enjoyment; enjoying.

Վայելեմ, *եցի* *va.* to enjoy, to taste of, to possess, to have the enjoyment of; to relish, to taste with pleasure; *vn.* to become, to fit, to sit well on; to be proper, suitable, meet, to beseem; – յարդասիս քրտանց, to enjoy the fruit of one's labours; հանդերձս այս վայելէ քեզ, this coat fits you well.

Վայելեցուցանեմ *va.* to cause to enjoy; to cause to participate; * to dress well.

Վայելուած S. Վայելք.

Վայելումն *s.* enjoyment; convenience.

Վայելուչ *a.* convenient, suitable, proper, congruous, pertinent, decent, becoming, fit; well made or shaped, comely, elegant, prepossessing, genteel, pretty, graceful; enjoyable, enjoying; –ս *ad.* elegantly.

Վայելչաբան *a.* eloquent; –ութ̄ն *s.* eloquence, fluency of speech; *rhet.* elocution; –բար *ad.* suitably, decently, properly, pertinently, aptly, justly; comely, elegantly, genteelly, prettily, graciously; –գեղ *a.* very good-looking, handsome, lovely, fascinating, charming, prepossessing, graceful, fair, beautiful; –դիտակ *a.* of fine aspect, well-shaped, good looking; –զարդ *a.* highly ornamented, elegantly adorned; –կան *a.* becoming, elegant; –կանութ̄ն *s.* decency, suitableness, propriety, conveniency; –կից *a.* equally decorous; enjoying together; –հիւս S. Գեղեցկահիւս; –նամ, ացայ *vn.* to be distinguished, to render oneself illustrious, to be remarked; to enjoy; –նայ *v. imp.* it becomes, it is fitting.

Վայելչանք S. Վայելչութ̄ն.

Վայելչապէս S. Վայելչաբար.

Վայելչացուցանեմ *va.* to adorn, to embellish, to decorate; to delight.

Վայելչաւոր *a.* proportionate.

Վայելչու̄ն *s.* suitableness, proportion, propriety, decency, conveniency; decorum, dignity, nobleness; comeliness, elegance, grace, beauty, splendour; enjoyment, use; delight, pleasure, advantage; – երեսաց, comeliness, loveliness, attractiveness.

Վայելք, *լից* *s.* enjoyment, possession; delight, joy, pleasure; convenience.

Վայեմ, *եցի* *vn.* to whine, to cry out, to deplore, to lament aloud; *va.* to utter woes, to menace with woe.

Վայթեմ, *եցի* *va.* to empty, to pour out; to spread, to diffuse, to cause to flow or fall.

Վայիւն, **Վայումն** *s.* whining, cry, shout, lamentation, groan, moan.

Վայր, *աց* or *ից* *s.* place, spot, space, extent, part, ground; field, plain, camp, country; անհուն –ք, immense, vast spaces; յայսմ –ի, here, in this place; now; յայնմ –ի, there, in that same or very place; then; մինչեւ ցայս –, thus far, to this place; until now; յոր –, in which place, wherever; – մի, առ – մի, a short time, a moment, an instant, a little; ը –, in vain, vainly; ի –, below, under, beneath; S. Ջէն, Վեր; յայլում –ի, somewhere else, in another place; ի վերուստ մինչեւ ի –, from top to bottom; from head to foot; գազանք –ի, wild beasts; մեղր ի –է, wild honey; ի –ի բնակել, to live in the open air, in camp; –ս հատանել, to go a long way; ղ-օք գալ, to go around, round about, to go here & there; ղ-օք ածել զաչս, to look round about; ի մի – գալ, to assemble, to resort to one place; ընդ – հարկանել, to abandon, to forsake, to cast off, to desert; ի – հարկանել, արկանել, to disparage, to sneer at, to defame, to slander; ի – շարժել, to beat down, to overthrow; զաչս ի – արկեալ, looking down, with one's eyes cast or bent down; ցո՞ր – նեղութեանց հասի ես, to what trouble have I brought myself!

Վայրաբան S. Ընդունայնաբան; -բար S. Վայրապար; -բեր, աց or ից a. drawing or inclining downwards, descending; fig. mundane; sensual; -բերեմ S. Իջուցանեմ; -բերիմ vn. to incline, to lean or draw downwards, to descend, to come down, to be carried down; -բնակ a. living in the open air; wild, savage; deserted, uncultivated; լինել խորանաւ ի -ս, to dwell in tents; - լինել or -բնակիմ vn. to live in wild or desert scenes.

Վայրագ, աց a. ferocious, fierce, wild, savage, inhuman, cruel.

Վայրագաբար ad. ferociously, cruelly: -գամիտ S. Վայրենամիտ; -գայիմ S. Իջանեմ; -գանամ, ացայ vn. to become savage, wild or rude, to grow fierce, worse; -գասուն a. savage; -գաւիթ s. court-yard, vestibule, lobby; -գիմաստ S. Վայրենամիտ; -գնաց a. vagrant, erratic, vagabond; lewd, libidinous; -գութի s. rudeness, ferocity, wildness.

Վայրադասեմ va. to postpone; -թեւեմ vn. to fly low; -խոյզ a. inquisitive; -խուզութիւն s. inquisitiveness; -կան a. local; - փոփոխումն, translocation; -կեաց a. S. Վայրաբնակ; local; -կնեմ vn. to look down; fig. to be allured by worldly things; -հակ a. prone, inclined, downwards, sloping; -հայեաց a. looking down; fig. malicious, tricky, sly; -հաչ a. barking, baying vainly; -հար a. common, ordinary; vagabond, dissolute; vain, chatty; -ձիգ a. sloping, inclining downwards; -յածիմ vn. to wander, to go wandering; -յարկ s. ground-floor; -յին a. impracticable, desert; wild; -նկեալ a. fallen, demoralized.

Վայրապար ad. in vain, uselessly, vainly, to no purpose; a. vain, useless, futile, insignificant, common; -ազարդ a. coquettish, given to dress; -ախօս S. Ընդունայնաբան; -ացասումն a. getting angry needlessly, causelessly.

Վայրապետ s. toparch.

Վայրասուն a. savage.

Վայրավատիմ S. Վայրավատնիմ; -վատին a. scattered about, dispersed, sporadical; -վատնիմ vn. to be dispersed, scattered, thrown here & there; -վատնումն or տումն s. dispersion; -րկու S. Արբան; -ցան a. scattered about; -ցուցանեմ va. to depress, to lower, to humble, to abase; -փակ a. circumscribed, bounded, limited, encircled, enclosed, surrounded, shut in on all sides; -քարշ a. S. Գետնաքարշ; - խորհուրդք, mean, grovelling, base thoughts; -քարշութիւն s. fig. giving oneself up to the vanities of the world, vileness, baseness.

Վայրեմ, եցի va. to disperse, to sow; -իմ vn. to be dispersed; distracted.

Վայրենաբար ad. like a savage, cruelly; -բարոյ a. of savage nature or character, churlish, clownish, intractable, unsociable, rustic, coarse, rude; -բնակ a. living in the wilds, savage; -կան a. wild; barbarous; -կեր a. feeding on venison; -միտ a. fierce, wild, savage, brutal, barbarous, ferocious, cruel; -նամ, ացեալ vn. to become savage, to grow inhuman, brutal, ferocious, cruel; -ցուցանեմ va. to brutalize, to render savage or ferocious; to exasperate, to enrage.

Վայրենի a. wild; rustic, unmannerly, clownish, boorish, ill-bred, uncivil, savage, ferocious, fierce; -նութի s. savage nature, inhumanity, fierceness, ferocity, cruelty, brutality.

Վայրէջք s. descent, going down.

Վայրի a. wild, savage.

Վայրիկ մի ad. a moment, a little time, an instant; եւ ոչ -, not a single instant, not one moment; -եւս՝ եւ... little was wanting to..., it was very near..., it almost...

Վայրիմ S. Վայրեմ.

Վայրիջանեմ, ջեաց, -ջիմ, ջեալ vn. to descend, to come down.

Վայրկեան, եանի, նից or նեաց; Վայրկենի s. minute, moment, instant, point; - or - մի ad. a moment, a little time; ի - ժամանակի, ի միում վայրկենի, in a moment, at that moment, instantly; directly, incontinently, instantaneously; S. Ժամ.

Վայրկենական a. of a minute; instantaneous, momentary. [pole.

Վայրուղի s. phys. cathode, negative

Վայրուստ, ի - ad. from below; - ի վեր, upwards. [terrestrial.

Վայրօթեագ a. living on this earth,

Վան s. repulse; S. Վանք.

Վանագոյն a. crystalline.

Վանական s. cenobite, monk; prior, superior, abbot; a. conventual, claustral, monastical, cenobitical; -ութի *s.* priorship, priorate, dignity of a prior; monachism, monastic or conventual life; *-կեաց, եցաց s.* monk, friar; *-կից a.* cohabiting, dwelling in the same convent or house.

Վանակն *s.* crystal, rock--; crown-glass.

Վանակրեայ *s.zool.* hawk's bill turtle.

Վանահայր *s.* prior, superior, abbot, archimandrite; *-պան, աց s.* baggage-guard; *-տու, աց, -տուր s.* inn-keeper, host, hospitable person; *- դիք,* Jupiter hospitalis; *-տուն s.* monastery; *-տրեմ եցի va.* to harbour, to receive into one's house or hotel, to entertain, to welcome; *-տրութիւն s.* hospitability; *-ւոր s.* guest or host; *-քար s.* tourmalin, lyncurium.

Վանգ S. **Վանկ**; *-ապէս ad.* syllabically; *-եմ va.* to syllable; *-իւն s.* sound of the flute.

Վանդակ, *աց s.* network; cage; grate, gridiron; grating; window-blinds, persian; lattice, trellis; baluster, balustrade, railing; balcony, terrace, belvedere; S. **Ջամբիղ**.

Վանդակագործ *a.* composed of bars, grated, latticed; *s.* lattice, grating; wire-netting, wire-work; balustrade, baluster; *-կապ a.* furnished with rails or bars, grated; *-կերպ a.* of trellis or lattice-work; *-պան s.* grated parlour; *-պատ, աց* or *ից a.* enclosed by a grating; *s.* bars, grating, trellis; *- պատուհանաց,* window-grating, lattice; blinds.

Վանդակեմ, *եցի va.* to grate, to bar, to trellis, to lattice; *- զբեռինս,* to cord a bale, to bind up as with netting; *- զգունդս,* to levy, to assemble, to muster soldiers.

Վանդականակ S. **Վանդակ**.

Վանդեմ, *եցի va.* to undo, to destroy, to ruin, to upset, to overthrow, to overcome; *-իմ vn.* to be infected with, to have contracted or caught a disease.

Վանդումն *s.* ruin, destruction; *ածել -,* to devastate, to desolate, to ruin, to lay waste.

Վանեայ *a.* crystal; *ակն - s.* crystal.

Վանեար, *երոյ* S. **Վաներ**.

Վանեմ, *եցի va.* to drive out, to expel, to thrust or push back or aside, to chase, to drive away, to pursue; to repel, to beat off or back, to attack, to defeat, to rout, to conquer.

Վաներ, *ոյ, -այք, յից s. pl.* S. **Վանորայ**.

Վաներէց *s.* butler, house-steward, major-domo; chaplain; S. **Վանահայր**.

Վանեցի S. **Վանական**.

Վանի or **Ակն** – S. **Վանակն**.

Վանիկ, *նկունք, նկանց s.* small dwelling, cottage, hut; cell.

Վանիչ S. **Վանողական**.

Վանկ, *ից s.* sound, voice; *gr.* syllable; *mus.* tune.

Վանողական *a.* expulsive; repulsive.

Վանորայ or *օրայ, ք, ց,* **Վանորեայ** or *օրեայ, ք, րէից* or *րեայց s.pl.* monasteries, convents; *fig.* monks, cenobites.

Վանումն *s.* expulsion; repulsion.

Վանք, *նայ, նից* or *նուց s.* convent, monastery, cloister, friary; lodging, dwelling, home, habitation, abode; house, mansion; hotel; inn, hostelry; cabin, hut; *- կուսանաց,* nunnery, convent; *վանս ունել,* to stay, to lodge, to take up one's lodgings, to dwell, to stop; *փակել ի վանս,* to cloister, to shut up in a convent.

Վա՜շ *int.* bravo! courage! cheer up! come! ho! –! –! bravo! bravo! oh! oh! ha! ha! –! woe! alas! ah! oh! – *- ինձ!* o happy me! lucky fellow that I am! S. **Յայ**.

Վաշեակ *a.* laudable, praiseworthy.

Վաշխ, *ից* or *ուց s.* usury, illegal interest; *-իւ, ի -ու ad.* with usury, upon usury.

Վաշխաժողով, *-կեր, -մփոփ, -առու, աց s.* usurer; *-ժողովութիւն, -առութիւն s.* usury, jobbing, unfair interest; *-սէր, -վաճառ, -տու a.* usurious, practising usury.

Վաշխեմ, *եցի va.* to practise usury, to lend on usury, at unlawful interest; *դահեկանս -,* to lend money on usury.

Վաշտ, *ից* or *ուց s.* battalion; *-անամ, ացեալ vn.* to be divided in battalions; *-ապետ s.* major; *-իկ, ակաց, -կան s.* soldier in camp; *-կութիւն s.* bravery.

Վաչ or *-է, ից s.* carriage-hood; covered waggon; *-աւոր* or *-կառուն* S. **Այլատունք**.

Վառ, *ի a.* ardent, burning, inflamed, on fire; shining, brilliant; *mus.* grave; bass; *s.* fire, ardour, brilliancy, splendour; standard, banner; purple, royal mantle, veil, tulle, gold brocade, royal robes; — *ձայն mus.* (գկ.) the sixth metre in the Armenian hymnal; S. Խաչվառ; — *ի* — *a.* glittering, sparkling, resplendent.

Վառապան, *աց s.* cuirass.

Վառարան *s.* S. Կրակարան; — *ապակւոյ* focus; — *օդամուղ*, draught chimney.

Վառեակ or *ռեկ s.* pullet, chick, chicken; — *բիբէ*, the — pules.

Վառելիք, *լեաց s.* arms, armour.

Վառեկիկ *s.* little or young chick.

Վառեմ, *եցի va.* to light up, to set fire to, to fire; *fig.* to fire, to inflame, to enliven, to inspirit, to vivify, to cheer, to raise the spirits of, to urge on, to excite, to rouse; to arm, to equip, to fit out; to put on, to attire, to dress, to bedeck; *վառել բորբոքել*, to inflame, to heat, to electrify, to fill with enthusiasm, to enrapture, to fire; — *դրօշս*, to hoist the colours.

Վառեցուցանեմ *va.* to kindle, to light; *fig.* to arm or equip.

Վառիմ, *եցայ vn.* to take fire, to be kindled, lighted, to be on fire, to burn; to arm oneself, to take up arms, to fly to arms; to equip oneself; S. Զէն, Նախանձ. &c.; *վառեցաւ բորբոքեցաւ fig.* he was filled with indignation, disgust, anger.

Վառիչ *s.* kindler, lighter.

Վառուած, *ոց s.* arms, armour.

Վառումն *s.* kindling, lighting; burning, inflammation.

Վառվառիմ *vn.* to be on fire; to shine out, to blaze, to glow.

Վառվառուկ, **Վառվռուկ** *s. bot.* madwort, alyssum.

Վառօդ, *ի s.* gunpowder, powder; — *բամբակի*, pyroxyline, gun-cotton, explosive cotton; *շտեմարան —ի*, powder-magazine; *—ագործ*, *աց s.* gunpowder maker; *—ապետ s.* superintendent of powder-mills; *—արան s.* powder-mill; — *նաւու mar.* powder-room.

Վասիլիսկոյ or *կոս s. Gr. w.* basilisk, cockatrice; S. Արքայիկ օձ.

Վասն *pr.* for, by reason of, for the sake of, on account of, in consideration of, considering, touching, concerning, upon the subject of; as to, as for, with respect to; — *սիրոյն Ա՟յ*, for the love of God; — *իմ*, for me, for my sake; as for me, for my part; — *թեթեւ ինչ յանցանաց*, for a slight fault; — *երկիւղի*, for fear of; — *ընտրելոց*, in favour of the elect; — *զի*, for, because, wherefore; — *է՞ր*, why? for what reason? — *այնր* or *այնորիկ*, — *այդր* or *այդորիկ*, — *այսր* or *այսորիկ*, for that reason, therefore, to that end, on that account; — *ո՞յր*, for which? for whom? — *որոյ*, why, therefore, by reason of which, consequently, wherefore; — *անգիտութեան*, through ignorance, ignorantly; — *խաչի քո պատուականի*, by means of Thy most precious Cross, through Thy intercession; S. Մեղք.

Վասնէր *s.* the reason, the wherefore; *զ—ն հարցանել* or *խնդրել*, *գիտել*, to ask, to know the —.

Վաստակ, *ոց s.* work, labour, toil; pains, trouble, fatigue; merit, worth, service; profit, gain, earnings; *a.* tired, fatigued; — *ծառայութեան*, service rendered; — *ձեռաց*, handiwork; — *արքունի*, military service; Գիրք *—ոց*, Geoponics; — *առնել*, to tire, to fatigue, to weary; — *լինել*, to labour, to work, to toil, to work hard, to strive, to fatigue or tire oneself with, to be fatigued or tired.

Վաստակաբեկ *a.* worn out with fatigue, overweary, tired, fatigued, harassed; — *առնել*, to overweary, to tire out, to fag, to jade, to overburden with labour, to break down with fatigue; — *առնել զերիվարն*, to strain, to over-ride or overwork a horse; — *լինել*, to overwork or overfatigue oneself, to be wearied with, crushed, worn out, harassed, faint or spent with fatigue, to knock oneself up, to work oneself to death; *—կից a.* labouring with another; *s.* fellow-labourer; *—նուէր a.* offering one's labour; *—սէր a.* fond of labour, laborious, painstaking, hard working, indefatigable, industrious, diligent; *—ւոր a.* fatiguing, labouring, giving oneself trouble, laborious; meritorious, well deserving; tired, weary; *s.* husbandman; — *այր*, a man of merit, a deserving man.

Վաստակեմ, *եցի va.* to work, to labour at, to do; * to gain, to acquire, to earn; — *զերկիր*, to till, to dig, to cultivate; — or *—կիմ*, *եցայ vn.* to labour, to fatigue, to give oneself trouble; to be fatigued, tired; to deserve well, to merit, to be worthy of; — *սրտի*, to feel annoyed, to be wearied, disgusted; *սրտի մտօք* –, to labour earnestly, to work with a will, with zeal; *անհնարինս* –, to labour excessively, to work like a galley-slave, to drudge, to sweat; *-կէին ձեռօք իւրեանց*, they wrought with their own hands.

Վատ, *ац* *a.* bad, wicked, vile, low; cowardly, weak, pusillanimous, dastardly, craven-hearted, unmanly, poor- or mean-spirited; idle, lazy, slothful, sluggish; *s.* damage, loss, hurt, ruin, misfortune; – *անուն*, infamy, brand of infamy; – *արանց*, the most cowardly of men, the basest of wretches.

Վատաբախտ, *-իկ* *a.* unhappy, unfortunate, unlucky, ill-starred; *-ութի* *s.* unhappiness, misfortune, ill or bad luck; misery, calamity; *-բաստիկ* S. *Վատաբախտիկ*; *-բար* *ad.* cowardly; *-բարոյ*, &c. S. *Չարաբարոյ*, &c.; *-դրոհութի* *s.* lowness of birth, low extraction; abjectness, vileness; *-զգի* *a.* of mean extraction, of base birth, low-born, vile, ignoble; *-զգութի* S. *Վատադրոհութի*; *-խառն* *a.* of bad constitution, quality or temper; bad, hurtful; unhealthy; *-խառնութիւն* *s.* bad temperament, evil disposition, ill nature; – *օդոյ*, inclemency of the weather; *-խնդիր*, *դրաց* *a.* seeking evil; impudic; *-խորհուրդ*, *հրդաց* *a.* evil-minded, wicked, malicious; wanting in judgment, silly, stupid, foolish; *-խորհրդութի* *s.* evil counsel, malignity, iniquity; *-խտարակ* *a.* ill-starred, luckless, unfortunate; – *առնել*, to render unhappy, to oppress; to discomfit, to overcome; *-խրատ*, *ից* *a.* suggesting or counselling evil; *-խօս* S. *Չարախօս*; *-կերպ* S. *Տգեղ*; *-համ* *a.* unpleasant, disagreeable, disgusting; *-համբաւ* *a.* of ill repute, infamous, defamed, discredited; – *լինել*. to be in ill repute; – *առնել* or *-համբաւեմ* *va.* to defame, to discredit, to decry, to disparage, to cast a stain, or to put a slur upon; *-համբաւութի* *s.* bad repute, infamy, disrepute, discredit; *-հաճոյ* *a.* disagreeable; *-հիւթ* *a.* cacochymic; *-հիւթութի* *s.* ill state of the humours, cacochymy; *-հոտ* S. *Չարահոտ*; *-ձայն* *a.* jarring, discordant, harsh, cacophonic; *-ձայնութի* *s.* cacophony; *-ձի* *a.* ill-horsed; *-ղութի* *s.* constipation of the bowels, costiveness; *-մահ* *a.* dead miserably; – *լինել*, *մեռանել*, to die or perish miserably; *-մարմին* S. *Վատառողջ*; *-մտութի* *s.* inconsideration, thoughtlessness; malicious intention; evil disposition; *-յոյս* *a.* hopeless, in despair, desperate; *-նամ*, *ացայ* *vn.* to be or become cowardly, pusillanimous, faint-hearted; to grow idle or lazy, slothful; *-նշան* *a.* notorious, infamous, disgraceful, ignominious; *-նուն* S. *Վատահամբաւ*; *-շնորհ* S. *Ապաշնորհ*; *-ռողջ* *a.* of frail or weak constitution, sickly, delicate, puling, gracile, thin, valetudinarian, languid, weak; *-ռողջութի* *s.* ill-health, delicate complexion; *-ռու*, *աց* *a.* dull-witted, obtuse; *-սիրտ*, *սրտաց* *a.* fainthearted, chickenhearted, fearful, timid, timorous, pusillanimous, cowardly, craven; *ընդէ՞ր -ք էք*. why are you fearful? *-սրտեմ*, *եցի*, *-սրտիմ*, *եցայ* *vn.* to want heart, to be cowardly, to lose courage, to be afraid, discouraged; *-սրտութիւն* *s.* want of courage, cowardice, poltroonery, cowardliness, pusillanimity, weakness, despondency, loss of heart; *-վարք* *a.* lewd, dissolute; *-տոհմակ* or *միկ* S. *Վատազգի*; *-փառ*, *աց* *a.* inglorious; ignoble, obscure; vile, abject; S. *Չարափառ*; *-փառութի* *s.* infamy, ignominy, baseness.

Վատեմ, *եցի*, **Վատիմ**, *եցայ* *vn.* to be weak of sight; to have sore eyes; *աչք իւր վատեալ էին*, his eyes were dim.

Վատթար, *աց* *a.* bad, wicked, low, vile, base, contemptible, ignoble, degenerate, unworthy, puny, sorry; cowardly.

Վատթարագոյն *a.* worse, more wicked; *-գործ*, *աց* *a.* evil-doing, wicked, malicious; *-զգի* S. *Վատազգի*; *-կեանք* S. *Վատավարք*; *-նամ*, *ացայ* *vn.* to grow worse, to degenerate, to debase or degrade oneself, to fall into baseness, to be marred, spoiled; to succumb, to be beaten; *-պէս* *ad.* badly, ill; *-տես* S. *Յայրատատես*; *-ցուցիչ* *a.* rendering worse; spoiling, destroying.

Վատթարեմ, *եցի* *va.* to render worse, to cause to degenerate, to debase, to corrupt, to deteriorate, to alter; to weaken, to abase, to undo, to defeat, to rout; to insult, to defame, to dishonour; to despise; *-իմ* *vn.* to grow worse & worse; S. *Վատթարանամ*.

Վատթարիկ S. *Վատթար.*

Վատթարութիւն s. deterioration, alteration, marring, debasement, corruption, decay, degeneracy, depravity; meanness, vileness, cowardice; defeat, rout; insult, affront.

Վատիմ S. *Վատեմ* & *Վատանամ.*

Վատիրակ s. bot. nux montana.

Վատնեմ, եցի va. to dissipate, to consume, to use up, to lavish, to scatter, to dilapidate, to fritter away, to waste, to run through, to exhaust; - *զինչս*, to waste one's substance or goods, to squander away one's fortune.

Վատնիչ or *նող s.* lavisher, dissipator, spendthrift, squanderer, waster, prodigal.

Վատնութիւն or *ումն s.* dissipation, waste, dilapidation, prodigality; loss, havock, dispersion.

Վատշուէր, ւիրաց a. bad, wicked, malicious, perverse, froward: infamous, unchaste: wretched, miserable, unhappy. [unlucky; inauspicious.

Վատոտն a. unfortunate, ill-fated,

Վատութի s. laziness, idleness; cowardice, dastardliness, poltroonery, pusillanimity; vileness, meanness, cringing; worthlessness; ingratitude; wickedness; *-թք ad.* cowardly, unmanly, basely, meanly; *անուն -թէ*, ignominy, shame, dishonour, stain, slur, stigma, opprobrium; *ի - հատանիլ*, to give oneself up to idleness or sloth; - *յանձն առնուլ, ի - խոնարհիլ*, to bow & cringe, to be guilty of meanness, to behave meanly.

**Վատուժ a.* weak, debilitated; thin, emaciated, spare, meagre, slender.

Վար, ք s. tillage, ploughing, tilth, husbandry; ploughed land; culture; use, employment; **pr.* down, below; *a.* common; *-ս վարել, հարկանել, ցելուլ, կակղել*, to plough, to furrow, to dig, to cultivate land; *ի - առնուլ, արկանել*, to use, to make use of, to practise, to exercise; *ի - երկոց մտանել*, to apply oneself to work, to labour; *ի - տալ*, to lend, to loan.

Վարագոյր, գուրաց s. curtain; *fig.* veil; - *պատուհանաց, մահճաց*, window--; bed--; - *դրան*, door--; - *թատրոնի*, -, drop-scene; - *մետաքսեայ*, silken -; - *ծալածոյ, զսպանակաւոր*, roller- or spring-blind; *ձգել զ-*, to draw the -; to draw down the blind; *բանալ զ-*, to open or to draw back the -; *փակել զ-*, to shut the -; *-աւ խօսել*, to speak under a pretext.

Վարագուրաձիգք s. sacerdotal apartments in the temple.

Վարագուրեմ, եցի va. to veil, to cover, to hide.

Վարազ, աց s. wild-boar; boar; - *խանչէ*, the - grunts; *ժանիք -ի*, razors; *-աբար ad.* like a wild-boar, furiously; *-ագիր s.* sculptured with the figure of a wild-boar; *-թեւք s.* beam-feathers; *-ախատուն* S. *Վարազաբար*; *-անամ, ացայ vn.* to become like a wild-boar, to become infuriate, ferocious, outrageous; *-անման a.* boar-like; *-աջեղք s.* the greater nerves; *-ացուցանեմ va.* to change into a boar, to render ferocious; to put in a rage, to drive mad; *-ափողոց s.* wide street; *-ենի s.* boar's-skin; boar's-flesh; *-օրէն* S. *Վարազաբար.*

Վարակ, աց s. knot; knob; *զ-ն կապանաց արձակել*, to untie or loosen a knot.

Վարակեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to impede, to embarrass, to entangle, to engage, to involve; to communicate, to give; to infect, to taint; *-իմ vn.* to be embarrassed, to get entangled, encumbered; to be catching or infectious, to spread, to communicate itself; to catch a disease; to be infected, tainted, contaminated; S. *Ախտ.*

Վարակոտ a. knotty.

Վարակումն s. entanglement, embarrassment, labyrinth, puzzle, scrape; infection, contagion.

Վարան, ի, -ք, նաց s. embarrassment of mind, agitation of spirit, want of determination, perplexity, hesitation, uncertainty, vacillation, irresolution; *-ք մտաց*, mental agony, grief, anguish, intense anxiety; *ի -ս տագնապի մտանել, ի -ի կալ*, to hesitate, to be uncertain, to be at a loss, in a great perplexity; *ի -ս լինել*, to be uncertain whether, to be in suspense, undecided; *կեալ ի -ս*, to remain in suspense, to be undeceided what course to take, what to do; *ի -ս տարակուսի անկանել*, to be involved in difficulties, in great embarrassments; *ի -ս տարակուսի կալ*, to be in the utmost perplexity; *ի -ս արկանել զոք*, to cause disturbance of mind, to create uncertainty, to perplex, to embarrass; – է ինձ ամ ուստեք, I am quite embroiled, perplexed, embarrassed, troubled, I do not know what to do, what course to take, where to turn; ի –ս տարակուսին, as he was in this state of embarrassment, in this extremity.

Վարանական a. perplexed, irresolute, uncertain, wavering.

Վարանեմ, եցի va. to entwine in, to wind around, to involve, to tangle, to knot; to lay snares, to wait in ambush; – or -եցուցանեմ va. to throw into uncertainty, to render perplexed, to embarrass, to puzzle.

Վարանիմ, եցայ vn. to be beset, seized or caught; to hesitate, to be uncertain, embarrassed, in suspense, to vacillate, to waver, to float, * to haw, to boggle; to lie in ambush, in wait for, to plot; to apply one's thoughts or one's mind to; վարանեալ կայր, he was at a loss how to ...

Վարանումն S. Վարանք.

Վարապան, աց s. nose-band; snaffle; muzzle.

Վարապանակ, աց s. sagum, great coat; cassock, brigandine, coat of mail, hauberk, hocqueton, cuirass.

Վարատական a. sent as a colony, dispersed, scattered; vagabond, wandering; s. colonist, planter.

Վարատեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to drive away, to scatter, to disperse, to defeat, to rout, to destroy.

Վարատիմ, եցայ vn. to be dispersed, scattered; to desert, to go over.

Վարատումն s. scattering, dispersion; defeat, rout, destruction.

Վարար, ից or աց a. lascivious, wanton, unchaste; -եմ, եցի vn. to luxuriate, to be riotous, lustful, to give oneself up to libertinism, to lead a dissolute life.

Վարաւանդ s. horse-harness, --trappings; -ապան s. stable-man, groom, lackey, ostler.

Վարգիմ, եցայ vn. to run, to gallop; -գիչ a. running; very rapid, violent, impetuous.

Վարդ, ից s. rose; եղանակ -ից, --season; մշտափթիթ –, monthly –, semperflorens; – հարիւրթերթի, centifolia; մամռաւոր –, moss--; դամասկեան –, damask –; – վայրի, wild –, eglantine; դեղին –, single yellow –; կոկոն, բողբոջ -ից, --bud; գոյն -ի, --colour; փայտ -ի, rosewood; կարմրագեղ, ծիրանեփեան, գեղեցիկ, քաղցրաբոյր, գեղափթիթ, փշալից, թարշամ –, scarlet, purple, beautiful, perfumed or odorous, full-blown, thorny, faded –; -ք մանկութե, այտից, շրթանց նը, the -s of youth, of his cheeks, of his lips; պսակ ի -ից, crown or wreath of -s; քաղել –, to gather -s; չիք – անփուշ, no – without a thorn; S. Խնկութիւն.

Վարդաբեր a. rose-bearing; -ք s. rose-garden; -բուխ a. producing roses; -գեղ a. as beautiful as a rose; -շրթունք, rosy lips; -գոյն a. rose-coloured, rosy, roseate; -թուփ s. rose-bush; -խտ, * -ծոց s. the measles; roseola; -կարմիր a. of a lively red, rosy; – այտք, rosy cheeks; -հոտ a. rose-scented, roseate, as fragrant as a rose; -ձեւ a. rose-shaped; -մատն a. rosy-fingered; – բանայ Արշալոյս զդրունս արեւելից, the – Morn opens the gates of the East; -յատակ a. rose-strewn (pavement); -նման a. rose-like, resembling a rose; -նոյշ s. conserve of roses; -պայ քաղ S. Եղէրուաքաղ.

Վարդապետ, աց s. « vartabed », doctor; lecturer, professor; master, preceptor; school-master; archimandrite; – օրինաց, doctor of laws; -ածաբանութե, doctor in divinity, D.D.; – բժշկութե, doctor in physic, M.D.; S. Թեկն, Օրէնսդէտ; -աբար ad. doctorially, dogmatically, magisterially, imperiously; -ական a. doctoral, doctrinal, magisterial, preceptorial; didactic; dogmatical; – աստիճան, Doctor's degree; -անոց, -արան s. school; a. very erudite, learned, versed; -եմ, եցի va. to indoctrinate, to lecture, to dogmatize; to teach, to instruct in, to catechise; -իմ vn. to be instructed, teached, to learn, to study; -ոց s. school; -ութիւն s. doctrine, dogma, tenets; teaching, instruction, precept, maxim, sentiment; theory; doctor's degree, lectureship; – or աստիճան -թէ, doctorate; քրիստոնէական –, catechism; S. Ձեղում va.; -ուհի sf. mistress, school--, teacher; -օրէն S. Վարդապետաբար.

Վարդապսակ a. rose-crowned; -ջուր s. rose-water; -սարդ s. bot. oleander, rose laurel; -ստան s. place abounding in rose-plants, rose-garden; *-սփիւռ* *a.* strewed with roses; *-վառ, ի* *s.* Transfiguration of our Lord; *-տես, տեսակ* or *տիպ* *a.* rose-like; *-րան* *s.* rosary, string of beads, chaplet; *-ւիշկ* S. Վարդաջուր; *-փայտ* *s.* rosewood; *-փթիթ* *a.* blooming as a rose.

Վարդենի *s.* rose-bush, --tree; *pn. f.* Rose; *վայրի* —, dog-rose, hip-rose; *-ք*, rosery, ground planted with rose-bushes. [for painters).

Վարդենիկ *s.* roset, (a red colour

Վարդիւղ *s.* rose-oil, ottar, otto of [roses.

Վարդմնի *s.* rose-bush.

Վարդուտ *a.* abounding in rose-trees.

Վարդուն *s. chem.* rhodium (metal).

Վարելի *a.* arable.

Վարեմ, եցի *va.* to labour, to cultivate, to plough, to till; to sow; to lead, to conduct, to guide; to lead away, to drive, to cause to go; to chase away, to drive out, to expel, to dispossess; to draw or carry along, to drag along; to direct, to guide, to govern, to rule, to manage; to use, to employ, to make use of, to handle, to wield; to thrust in, to drive into, to fix in; S. Վարիմ; — *ամենազօր իշխանութե՟*, to wield absolute authority; *գերի* or *ի գերութի՟* —, to catch, to make captive, prisoner, to reduce to slavery; — *զկեանս, կենցաղ*, to live; *դատ* —, to act against, to pursue to justice; to be concerned in a law-suit; — *ի խաղաղութիւն*, to make peace, to pacify, to appease, to accomodate; — *զճանապարհ*, to travel; to go, to walk, to march; — *զնաւ*, to navigate, to steer a ship; *յառաջ* —, to drive forward; to urge or push on; S. Դատ, Թի, Տարապարհակ, &c.

Վարզ, ից *s.* wand, stick, rod.

Վարժ, ից *a.* exercised, practised, versed, erudite, skilful, accustomed, inured, trained; *s.* exercise, instruction, study, science; — *երիվար*, a broken or trained horse; *-ք չափականք*, study of mathematics; — *լինել*, to be practised or well versed in; *լինել ի -ս ուսման*, to be studying, learning; to be at school or at college; *ի — կացուցանեմ* S. Վարժեմ; *անցուցանէր -իւք զբազում գիտնովք*, his erudition surpassed that of very many learned men; *կատարեցի զ-ս իմաստասիրականին*, I have passed in philosophy.

Վարժական *a.* practical, fit or apt to exercise; *-նոց* *s.* school, pension, [institution.

Վարժանք S. Վարժ *s.*

Վարժապետ, աց *s.* professor, master, teacher; school-master; preceptor, tutor, instructor; gymnasiarch, ludimagister; — *իմաստասիրութե՟*, professor of philosophy; — *օրէնսգիտութե՟, բժշկութե՟, ա՟ծաբանութե՟*, law-, physic-, divinity-professor; *-աբար* *ad.* professorially; *ex professo*; *-ական* *a.* professorial; *-ակից* *s.* joint-professor, assistant, colleague; *-արան* *s.* normal, training school; *-եմ, եցի* *va.* to be a professor or teacher of, to teach, to profess; *-ութիւն* *s.* professorship; *-ուհի* *sf.* mistress.

Վարժասէր S. Ուսումնասէր; *-րան* *s.* college, gymnasium; grammar-school; *-ւոր* S. Վարժ *a.* [professors.

Վարժեար *s. pl.* schools, institutions;

Վարժելիք, լեաց *s.* cavesson, bit.

Վարժեմ, եցի *va.* to exercise, to train, to inure, to bring up, to form, to instruct, to tutor, to accustom, to use, to cultivate; — *զերիվար*, to break in a horse; — *զանձն* or

Վարժիմ, եցայ *vn.* to exercise oneself in, to practise, te get used, accustomed or inured, to grow familiar with; to be formed, instructed; — *աշխատութե՟*, to get inured to work; *ի դպրս վարժեալ*, brought up in letters, educated or well versed in literature.

Վարժեցուցանեմ *va.* to instruct, to educate, to discipline.

Վարժիչ S. Ուսուցիչ. [bird.

Վարժնականիչ *a.* blazoned with a

Վարժողական *a.* instructive, didact-

Վարժոց S. Վարժանոց. [ic.

Վարժութիւն or *ումն* *s.* exercise, practice, use; instruction, culture, discipline, study.

Վարժուն S. Վարժ *a.*

Վարժք S. Վարժ *s.*

Վարիմ, եցայ *vn.* to behave, to conduct oneself, to go on, to act, to treat; to make use of, to use, to employ; to be conducted, carried, to go; S. Զհետ; *ո՟պ եւ միտք իւր վարէին*, as his own propensities dictated.

Վարիչ *s.* goad, spur, whip; *fig.* conductor; rector, director; governor; *a.* leading into captivity, driving out;

fulfilling, carrying into effect.

Վարկ, *ից* or *աց* s. opinion, advice; esteem, consideration, reputation, high value; account, sum; judgment, sentence; tribute, tax; *տեարք -ի*, arbiters of strife, judges; *զարդարակ հատուցէք -*, pronounce a sentence worthy of ...

Վարկագրեմ S. **Վարկանիմ**.

Վարկած, *ից* s. conjecture, opinion, hypothesis, supposition.

Վարկանիմ, *կայ* vn. to conjecture, to judge, to presume, to think, to deem, to find, to esteem, to look upon as, to repute or regard as; *արժանի* -, to think, deem or find worthy.

Վարկանումն s. opinion, judgment.

Վարկատրեմ va. to pronounce, to manifest, to deliberate, to decide.

Վարկեմ, *եցի* va. to close in, to surround, to envelope.

Վարկպարազի ad. additionally, over & above, by the way, by accident, incidentally; negligently, carelessly, unheedingly, for form's sake; a. unessential, accessory, secondary, supplementary, extra, useless, frivolous, vain.

Վարձ, *ուց* s. stipend, salary, hire, pay, wages; emoluments, perquisities; retribution, recompense, payment; letting out on hire, hiring, renting; *-ք տան*, rent, house-rent; *- բժշկի*, physician's fees; S. **Նաւ**; *տուն ի -ու տալի*, house to let; *-ս արկանել, դնել*, to contract, to make an agreement, to agree; *ի -ու ունել, առնուլ*, to rent, to farm, to hire; *mar.* to freight, to charter; *ի -ու տալ*, to let on hire, to let out, to lease; *ի -ու ունել զտուն*, to rent a house; *հատուցանել զ-ս տան*, to pay house-rent; *տալ զարծաթ ի -ու*, to put out money to interest; *արժանի է մշակն -ու իւրոյ*, the labourer is worthy of his hire.

Վարձաբեր a. bringing pay or a reward; *-խնդիր* a. asking wages, requiring a stipend, mercenary.

Վարձակ, *աց* sf. cantatrice, singer, songstress, ballad-singer; dancer; strumpet, whore.

Վարձակալ, *աց* s. farmer; *-կան* a. meritorious, deserving of recompense; *-հատոյց* s. remunerator; a. remunerating; *-լինել* S. **Վարձատրեմ**; *-հատուի* S. **Վարձատրութիւն**.

Վարձան, *աց* S. **Վարձ**.

Վարձանակ, *աց* s. reward, recompense.

Վարձանք s. portion, dowry; hire of an harlot; S. **Կապէնք**.

Վարձառու, *աց* a. receiving a salary, a recompense; *-թի* s. the receiving a salary or remuneration.

Վարձատրեմ, *եցի* va. to remunerate, to recompense, to reward, to requite; *-տրութիւն* s. remuneration, recompense, retribution, requital, reward.

Վարձաւոր a. hired, paid, mercenary; s. renter, tenant, lessee; journeyman, day-labourer; *-ական* a. hoping for reward, interested; *-եմ* va. to take at a fixed price; to hire, to keep in pay; *-իմ* vn. to merit, to obtain a reward, to be recompensed or rewarded; *-ութիւն* S. **Վարձկանութիւն**.

Վարձելի a. to let; *տուն -*, house -.

Վարձեմ, *եցի*, *-իմ*, *եցայ* vna. to hire, to take on hire, to farm, to rent; to let out on hire; to gain, to get, to acquire; *- զարծաթ, զքանքար*, to put money at interest; *- զկին*, to endow, to enrich with a portion; *- զօրս*, to enlist mercenaries; *- զսենեակ*, to rent a room; S. **Նաւ**.

Վարձկան, *աց* a. saleable, venal; s. hireling, paid or hired man, servant, mercenary, day-labourer, workman; farmer; sf. mistress, courtezan, harlot.

Վարձկանագրիչ s. salaried clerk or secretary; a vile, mercenary, or hack writer.

Վարձկանական S. **Վարձական**.

Վարձկանեմ, *եցի*, *-եցուցանեմ* va. to hire, to take on hire; *-իմ* vn. to be hired, to serve or work for money.

Վարձկանութիւն s. mercenariness, venality; mercenary soldier or troop.

Վարձնատ S. **Վաղնատ**.

Վարձող s. letter out on hire; *- կառաց կամ ձիոց*, livery-stable keeper.

Վարձում va. to let, to let out on a lease.

Վարձումն s. letting out; leasing.

Վարձուոր S. **Վարձաւոր**.

Վարճոխ or *ղ* s. oats; S. **Վարսակ**; *-ուտ* a. full of, or abounding in oats.

Վարմ, *ից* s. net, netting; snare; *-արկեմ* va. to catch, to take in a net.

Վարնգենի or *կենի* s. cucumber-plant.

Վարշամակ, *աց* s. handkerchief; towel, napkin, linen; head-band, —cover, veil; amict; *-պատ* a. bound round with a napkin, wrapped up in a linen, swathed round; -եալ *a.* linen.

Վարոց, աց *s.* switch, stick, rod, verge; penis, member, genitals; -աւոր *s.* verger, beadle, mace-bearer, lictor, usher of the black rod, serjeant; -եմ *va.* to beat, to cudgel.

Վարութիւն art of riding or driving; *fig.* government.

Վարուժան, -ակ, աց *s.* male bird, cock.

Վարումն *s.* duration.

Վարուն *a.* beaten, trodden, used, frequented; - ճանապարհ, well frequented road, well beaten track.

Վարունգ, րնկոյ *s.* cucumber; S. Կիտրոն; մանր -, gherkin; S. Թթուուտ, Իշուկ.

Վարչական a governmental; -ն *s.* S. Վարչութիւն.

Վարչահարութիւն *s.* cudgelling, beating with a staff.

Վարչութիւն *s.* government, direction, conduct; triangular table of laws.

Վարս, ք,ից *s.* hair, head of hair, locks, tresses; *fig.* foliage, leafy branches, leaves, green dress; *ast.* coma, beams; -ք գիսաւորի, beams or tail of a comet; -ք Բերենիկեայ, Berenice's hair, coma Berenicis; -ք առիւծու, ձիոյ, mane; -ք գեղածփեալ, waving, flowing locks; S. Հիւսակ; հողս արկանել զ-իւք, to cover the head with ashes; S. Հեր. Մազ.

Վարսագեղ *a.* having a fine head of hair, adorned with tresses; *ast.* furnished with rays; *bot.* leafy, covered with leaves; -ութիւն *s.* thickness, abundance or beauty of hair; -գիսակ S. Վարսաւոր.

Վարսակ, աց *s.* oats.

Վարսակալ, աց *s.* ornament for the hair, riband, frontlet, diadem; -կան *a.* hair.

Վարսամ, ի *s.* comet; *med.* epilepsy; S. Վարդ; -նահար *a.* lunatic.

Վարսավիրայ or ւիրայ,ից *s.* hairdresser, --cutter; barber.

Վարսաւոր *a.* hairy, long-haired; *ast.* blazing-tailed; *bot.* comose, leafy, tufted; *s.* Nazarite; comet; -եմ S. Վարսեմ; -իմ *vn.* to be leafy, dressed in green, clothed or covered with leaves.

Վարսեմ, եցի *va.* to drive in, to fix, to thrust in, to plant.

Վարտիք, տեաց *s.* drawers; - գեղջկաց, breeches, small-clothes.

*Վարցաւ *s.* *med.* gastritis.

Վարք, րուց *s.* life, habits, manners, conduct, behaviour, morals; use, employment; անարատութիւն վարուց, morality; ընտիր, բարեկիր -, good morals; անարատ, անբիծ -, pure morals; գեղեցիկ վարովք վարեցան, they led a good life; որք գերաշխարհիկք են վարուք, who show themselves pure of heart; է երբեք զի եւ - անբարիք ծնանին օրէնս բարիս, good laws are often produced by evil customs.

Վարքայ, ից *s.* bark, barge, boat.

Վաւաշ, ից or աց *a.* luxurious, profligate, licentious, dissolute, lewd, rakish, libertine, lecherous, obscene; -ական *a.* unchaste, immodest, libidinous; -ամոլ *a.* given to lechery, abandoned to lust, lost in depravity and dissoluteness; -անամ, ացայ, -եմ or -իմ *vn.* to follow ill courses, to abandon oneself to debauchery, to luxuriate in coarse sensual pleasures, to wallow in lust, to be sunk in debauchery; -ոտ S. Վաւաշ; -ոտաբար *ad.* profligately, licentiously, lasciviously, dissolutely; -ոտեմ S. Վաւաշեմ; -ոտութիւն, -ութիւն *s.* profligacy, libertinism, dissolute life, debauchery, lewdness, dissoluteness, rakishness, obscenity, whoredom.

Վաւեր S. Վաւերական.

Վաւերաբար *ad.* authentically, validly, legitimately.

Վաւերական *a.* authentic, valid, legitimate; - or -ն *s.* seal, signet, ring; - մատանի, signet-ring; - արքունի, great seal; -ութիւն *s.* authenticity, validity; legalization, authorization; ratification, sanction.

Վաւերացուցանեմ *va.* to authenticate, to legitimate, to make valid; to legalize, to ratify, to approve; to authorize, to empower.

Վաւերութիւն S. Վաւերականութիւն.

Վաք *s.* a constellation.

Վեհ, ից *a.* sublime, majestic, imposing, high, elevated, superior, grand, noble, generous; divine, godlike, supernatural, celestial, heavenly; *s.* the Supreme Being; - կերպարան, imposing aspect; - ինձ Արտաշէս Պարթեւ քան զՄակեդոնացին Աղեքսանդր, Artaxerxes the Parthian seems to me to be superior to Alexander the Macedonian.

Վեհագոյն *a.* superexcellent, supreme, eminent; -գունութիւն *s.* superiority, pre-eminence.

Վեհազն *a.* noble, grand; – *տէր*, my lord, your lordship.

Վեհանձն *a.* magnanimous, generous; *–ութի s.* magnanimity, generosity.

Վեհանամ, *ացայ vn.* to be exalted, ennobled or elevated; *–նման a.* deiform, godlike, heroic, illustrious; *–պետ a. s.* sovereign; *–պետութիւն s.* sovereignty; *–վայր a.* august, magnificent; *–ցուցանեմ va.* to exalt, to elevate, to extol, to deify; *–փառ a.* majestic, august, royal; *–փառութի s.* majesty; – *Ձեր*. Your –.

Վեհեր S. **Վեհերոտ**; *–եմ, եցի, –իմ, եցայ vn.* to be afraid, downcast, discouraged, to be a coward, to take fright, to lose courage, to shrink for fear of, to be held back by fear, to quail before, or at sight of danger; to start back, to recoil; to grow lazy, indolent; *–կոտ, –ոտ, աց a.* weak, wanting courage or heart, fearful, timid, cowardly, pusillanimous, craven; idle, slothful; *ի փոյթ մի –ոտք*, not slothful in business; *–ոտիմ* S. **Վեհերեմ**; *–ութի* or *ութն s.* fear, timidity, want of courage, of heart, faint-heartedness, cowardice, poltroonery, pusillanimity; sloth, remissness, indolence, idleness, sluggishness.

Վեհիմաց *a.* divinely inspired.

Վեհինաճեմ *a.* endowed with supernatural excellence, most glorious.

Վեղար, *աց s.* hood, cowl; *–աւոր a.* hooded, wearing a hood; *s.* capuchin [friar or nun.

Վեշ S. **Վեց**.

Վեշտապատիկ *a.* sextuple, sixfold.

Վեշտասան, *ից a.* sixteen; *–ածալ a.* decimo-sexto, 16mo, in sixteens; *–ամեայ a.* sixteen years old; *–երորդ, աց a.* sixteenth, 16th; *–եքին s. pl.* all the sixteen; *–օրեայ a.* of sixteen days.

Վեռ S. **Խեռ** *a.* [keeper.

Վեստարխ *s. L. & G. w.* wardrobe-

Վեր, *ի – ad.* above, upon, on, over; on high, high, high up; *վեր ի վայր, ի վեր եւ ի վայր*, up & down, high & down, upside down; topsy turvy; frequently; *ի վեր եւ ի խոնարհ*, up & down, always, incessantly, at every moment, ever; *ի վեր անդր*, above; up there; *ի վեր քան զամ*, above all; *վեր ի վայր կործանել*, to turn upside down, to turn topsy turvy, to upset, to overset; *վեր ի վայր շրջել*, to turn over, to overthrow, to overturn; to disorder, to disturb; *ի վեր մատչել*, to go higher up, to ascend; *ի վեր ունել*, to bear up, to support, to sustain, to prop; *ի վեր հանել. բերել*, to elevate, to raise on high; *fig.* to discover, to manifest, to unmask, to unveil, to denounce, to disclose, to reveal; *ակն ի վեր տալ*, to lift up one's eyes, to look up, to raise one's head; *ձի ի վեր առնուլ*, to ride, to mount on horseback; *ի վեր գալ անկոյն bot.* to peep out heads, to pullulate & grow, to sprout, to bud; *ի վեր կացուցանել զապանեալն*, to raise from the dead, to bring to life again; *ի վեր ք̄ զբան*, ineffable; inexplicable; *ի վեր է այս ք̄ զկար զօրութե իմոյ*, that is beyond my power; *ի վեր քան զպայման մերասեր բնութե*, above humanity; *որ ի վեր անդր ասացաք*, as we have already said; S. **Ձէն**, **Նուամ**, **Հիմն**, **Յեղյեղեմ**, &c.

Վերաբաղադրութի *s. chem.* recomposition; *–բան a.* analogous; *–բանական a.* analogical; *–բանեմ va.* to analogize; *–բանութի s.* analogy; *–թք ad.* analogically; *–բացուի s.* explanation, exposition; *–բերական a.* relative; *–բերապէս ad.* relatively; *–բերեմ, բեցի* or *րի va.* to elevate, to raise; to appose, to subjoin, to superadd; to manifest, to disclose; to utter, to pronounce; to translate; to present, to offer; to attribute, to ascribe, to refer; *med.* to eructate, to retch, to vomit, to cast up, to reject; *–իմ vn.* to be elevated, carried up, to ascend, to rise; to be referred, to belong to, to regard, to concern; *–բերութիւն s.* elevation, rise, ascension; presentation, offering, Anaphora; relation, reference, regard; *med.* eructation, vomiting; *rhet.* anaphora; *– ունել*, to be in correspondence or relation with; *–բուսանիմ vn.* to grow again, to be produced anew.

Վերագալուստ *s.* return, coming back; *–գամ* or *գայիմ vn.* to supervene, to happen, to befall; to descend, to come; *–գիր* S. **Վերնագիր**; *–գլխաւորեմ* or *գլխեմ va.* to conclude, to recapitulate, to sum up, to abridge; *–գլխութիւն s.* epilogue; conclusion; *–գնաց a.* going, rising up; *–գոյն a.* higher, superior, more elevated; *–, ի –* or *գոյնս ad.* above; firstly, before, antecedently; *-գոչեմ vna.* to cry out, to exclaim; to predict; *- առ Ած*, to invocate divine help; *-գուշակիչ* S. *Կանխագուշակ*; *-գրեմ va.* to write upon, to inscribe; to attribute, to refer to; to write above, before; *-գրութիւն s.* inscription, epigraph.

Վերադառնամ *vn.* to return, to go back; *-դասեմ va.* to put in the first place, to prefer before others; *-դարձ s.* return; *-դարձիմ* S. *Վերադառնամ*; *-դարձութիւն s. rhet.* anastrophe; *med.* ileus, iliac passion, miserere, anaphora; *-դարձուցանեմ va.* to cause to return; to transport, to transfer; *-դէտ* or *դիտող s.* overseer, inspector; bishop; *-դիտեմ va.* to look up, to gaze at, to contemplate; to consider, to examine, to scrutinize; *-դիր, դրի, դրաւ a.* imposed, added, additional; *s.* imposition, addition; epithet, adjective; *math.* exponent, index; *gr.* article (*ս, դ, ն*); *mus.* a note; *- տարւոյ*, &c., epact; *-դրական* S. *Վերադիր a.*; *- անուն*, surname; *-դրեմ, եցի va.* to impose, to put upon, to add, to join.

Վերաթեւեմ *vn.* to fly away, to take flight; *- յերկինս*, to be borne to heaven; *-թթուուկ s. chem.* suroxide, peroxide, hyperoxide; *-թուեմ va.* to number or count from the first to the last.

Վերախառնիմ S. *Ոգեխառնիմ*.

Վերածագ *a. phys.* emergent; *-ծագող a.* shining from on high; *-ծածկոյթ* S. *Վերմակ*; *-ծական a.* reductive; anagogical, anagogetical; *-ծայրեալ a.* reaching the summit or top; *-ծելի a.* reducible; *-ծեմ, ծի va.* to elevate, to raise, to bear on high; to reduce; *- զոք ի զառածանացն*, to reclaim a person from disorderly or ill conduct; *-ծխութիւն s.* suffumigation; *-ծնեմ, եցի, եալ va.* to regenerate, to endow with new life, to cause to be born again, to revive, to reproduce; *-* or *-ծնիմ vn.* to be regenerated or born again; *fig.* to spring up anew, to revive, to come to life again; *-ծնութիւն s.* regeneration; resurrection; *-ծութիւն* or *ումն s.* reduction; anagogy.

Վերականգնեմ *va.* to raise again, to restore, to set up again; *-կանգնումն s.* rising, restoration; *-կատարեմ va.* to accomplish or fulfill totally, perfectly; *-կարգեմ va.* to put in the highest seat, to place above all; *-կարդամ va.* to cry out, to exclaim; to implore, to invoke; *-կացու, աց s.* superintendent, overseer, intendant, inspector, director; prefect, governor; protector, defender, guardian; *-կացութիւն s.* superintendence, management, inspection, intendance, direction; prefecture, government; protection, assistance; *-կենցաղիմ vn.* to revive, to be reanimated, to come to life again; to outlive, to survive; *-կնարկեմ, -կնեմ, եցի vn.* to look on high, to lift up one's eyes; *-կնքեմ va.* to confirm, to affirm, to re-establish; *-կոչեմ va.* to invoke, to implore, to call on; to recall, to call back; to surname, to call; *-կոչութիւն s.* name, appellation; *-կտրեմ va.* to cut off, to retrench.

Վերահայեաց *a.* meditating, contemplating; *-հայեցիկ լինիմ vn.* to superintend, to oversee; *-հայեցող a.* applying oneself to, investigating thoroughly; *s.* star-gazer, astronomer; *-հայեցողութիւն s.* contemplation, meditation, elevation of the mind, intellect or thoughts; *-հայցեմ va.* to ask from above, to implore, to invoke; *-հանգչիմ vn.* to sit upon, to take rest, to repose; *-հանգուցանեմ va.* to give repose in paradise; *-հաս a.* urgent, earnest, imminent; *-հասութիւն s.* imminence, nearness; *-հասու լինիմ vn.* to understand, to apprehend, to catch; *- առնեմ va.* to cause to know, to enlighten; *-հնչեմ va.* to exclaim, to raise the voice, to cry out.

Վերաձայն *ad.* aloud, loudly; *-ձայնեմ va.* to cry or pronounce aloud, to vociferate, to proclaim; to call, to name; *-ձգեմ va.* to uplift, to stretch; to carry up, to elevate, to raise; *-ձգողն երկնից*, the Spreader of the high heavens; *-ձեռնեմ va.* to give a helping hand; *-ձեւութիւն s.* anamorphosis.

Վերաղ *s. chem.* supersalt, acid salt.

Վերաճառեմ *va.* to repeat, to treat again; to state above; *-ճառութիւն s.* repetition, explanation; *-ճումն s.* progress; increase.

Վերամարտիկ *s.* defender; *- լինել հայրենեաց*, to fight for one's country, in defence of one's native land;

-մաքրեմ S. Վերասրբեմ; -մբառնամ, բարձի va. to raise, to elevate, to lift up on high; -մբառնամ, բարձայ vn. to be raised up, to surpass, to dominate, to command; -մբարձ a. raised on high, lifted up, ascending; ascensive; *ad.* bearing, carrying in the arms, raising from the earth; -մբարձահան a. bearing, carrying or leading on high; -մբարձումն s. sublimation; -մբարձայած or ծու a. star-gazing; -մբարձութ̄ի s. elevation, height, excellence, sublimity.

Վերայ. ի – *pr.* on, upon; over, above; for, in behalf of, on account of; յայնր –, upon that; about that; ի – ամ̄ի, above all, before all else; յորոց – աշտարակն անկաւ, on whom the tower fell; ի ճշմարտութե̄ – չեւ է հասեալ, he has not yet heard the truth; յաւելին ցաւս ի ցաւոց –, they increased my sorrows, they added to my grief; կործանումն նմա ի – կայր, he was on the brink of ruin, on the point of ruining himself; հարուածս ի – նց հասուցանէին, they charged them with the massacres; առած ի – Արաբացւոց, threatening announcement for Arabia; փակեմ զդուռն ի – ս, I shut the door behind me; S. Կամ, Հասանեմ.

Վերանամ, ացայ *vn.* to rise, to soar, to ascend, to mount; to vanish, to disappear; to go away, to leave, to escape; վերացեալ հպարտացեալ կալ, to swell with pride, to be puffed up, to become presumptuous; ի վերանալ Հայոց թուականութեան յամն ՆՁ·, at the beginning of the Armenian era 480; -նորոգեմ *va.* to renew; -նորոգութ̄ի *s.* renewal, renewing; -նստիմ *vn.* to sit on, to take a seat on, to be seated or placed on; to mount, to ride.

Վերաշինութ̄ի *s.* rebuilding; -շնչեմ *vn.* to breathe; -շնչութ̄ի or ումն *s.* respiration, breathing; - հողմոց, blowing of the wind; -շրթնութ̄ի *s. anat.* anastomosis.

Վերաչափութիւն *s.* anametrisis; -չուեմ *vn.* to go upwards, to fly on high.

Վերապատմեմ *va.* to praise aloud, openly, to extol, to cry up, to celebrate; -պատուելի *a.* reverend; -պատուեմ *va.* to revere, to honour, to respect; -պատուութ̄ի *s.* reverence.

Վերառաքեմ *va.* to send on high; -ռնում, առի *va.* to take or carry on high, to raise, to heave up; to receive, to take home; to glow, to leap with joy, to exult; յածուէ – դրք, to place among the gods; յածուի վերառեալ լինել, to receive divine honours.

Վերասլանամ *vn.* to fly upwards, to soar; -սրբեմ *va.* to purify again.

Վերատեսուչ *s.* director; bishop; -տեսչութ̄ի *s.* direction; -տոկոսիք *s.* anatocism.

Վերարկեմ, եցի *va.* to palliate, to veil, to cover, to cloak, to shroud; -րկու, աց *s.* over-coat, mantle, cloak; coverlet, quilt; – ձիոյ, horse-cloth; caparison.

Վերացեալ *a.* raised, heightened; *fig.* absent; *math.* abstract; -ցումն *s.* elevation, exaltation; abstraction; -խաչի, exaltation of the Cross; -ցուցանեմ *va.* to raise, to lift on high, to set up; – մտօք, to abstract.

Վերափոխեմ *va.* to transport, to convey, to bear or carry on high, to transform; -փոխումն *s.* Assumption; demise, decease, death.

Վերաքարոզ լինիմ or -քարոզեմ *va.* to preach, to announce, to publish, to divulge.

Վերբերական *a.* relative; -բերեմ S. Վերաբերեմ; -բերիմ *vn.* to rise to the surface, to float, to swim on; – ի ջուրց, to rise from the waves.

Վերելակ, աց, -լեակ *a.* mounting, ascending, ascensional; *s.* rider, cavalier, horseman; -եմ, եցի *vn.* to mount on, to ascend; – ի նաւ, to go on board ship, to embark; – սանդղք, to ascend, to scale.

Վերելք *s.* ascent, ascension, acclivity; staircase; *ast.* ascendant.

Վերեռակ S. Մակեռակ.

Վերերգակ *a.* to be sung aloud; -սաղմոսք, gradual psalms; -գեմ *va.* to sing loudly, to fill the air with song, to warble, to trill; to extol, to praise highly, to laud, to magnify.

Վերերեւիմ *vn.* to appear, to shoot forth, to be born, produced; -ւոյթ *a.* apparent, superficial; *ad.* superficially; -ւոյ̄ի *s.* appearance; superficies, surface. [նիմ *vn.* to receive, to accept.

Վերընդունակ S. Վերընկալ; -դու.

Վերընծայեմ *va.* to present, to offer.

Վերընկալ *a.* receiving, containing, sustaining, carrying.

Վերընձիւղեմ *vna.* to repullulate, to shoot or bud again.

Վերին, *րնոյ* *a.* that is above, high, upper, superior; celestial; outward, exterior, external; S. Երեւք.

Վերխվայրեմ *va.* to move up & down; – *զյօնս*, to wink.

Վեր ի վերոյ *a.* apparent, superficial, feigned, affected; *ad.* superficially, apparently, affectedly; – *ունելով գիտութիւն*, without a thorough knowledge of, having a smattering of; *երկիր պագին նմա* –, they feigned to worship him.

Վերլուծաբար *ad.* analytically; –*ծական* *a.* analytic, analytical; –*ք* *s.* analytics; –*ծանեմ* *va.* to analyze, to resolve; –*ծիչ* *s.* analyser, analyst; –*ծութիւն* *s.* analysis.

Վերծանեմ, *նեայ* *va.* to read, to recite; –*նող* *s.* reader; lecturer; –*նութիւն* *s.* reading, recitation.

Վերճեմիմ *vn.* to go, to fly on high.

Վերմակ, *աց* *s.* coverlet, counterpane, quilt.

Վերմիք *s.* ethereal places.

Վերմղումն *s.* pressure.

Վերնաբերդ *s.* citadel, castle; –*գաւառ* *s.* upper or higher region; ethereal region; *ի –ս Հայոց*, in Upper Armenia; –*գիր* *s.* epigraph, inscription, title; –*նամակի*, superscription or direction of a letter; –*գոյն* *a.* upper, superior, higher; –*գրեմ* *va.* to place, to engrave an inscription; to ascribe, to attribute; –*դուռն* *s.* high gate; floodgate, sluice; stocks, ceps; –*զարդ* *a.* varnished; flowery, redundant; –*զգեստ* *s.* great coat, over- or upper-coat; –*խազ* *s. mus.* an Armenian note (Γ̃); –*խարիսխ* *s.* abacus, capital; –*խնամ* *a.* providential; – *Տեսչութիւն*, Divine Providence.

*__Վերնակ__ *s.* upper mill-stone.

Վերնական *a.* superior, celestial; aerial, ethereal; S. Վերին; *s.* angel; –*կառոյց* *a.* built on high, celestial; –*կենցաղ* *a.* of divine or celestial behaviour, pious, angelic, godly; –*կողմն* *s.* upper side or part; –*կրօն* S. Երկնակրօն; –*ձեղուն* S. Վերնայարկ; –*մաշկ* *s. anat.* epidermis; –*մարտ* *a.* warring against the Most High, against the celestial powers; –*մարտութիւն* *s.* combat, war with Heaven; –*յարկ* *s.* the highest floor, garret, attic; *fig.* palate; *պատուհան –ի*, garret-window; *բնակիչ –ի*, garretteer; –*յին* S. Վերին, Վերնական; –*պարգեւ* S. Երկնաձիր; –*տուն* *s.* highest floor or story, upper room; guest-chamber; high place, heathen temple; belvidere, gallery, terrace; *fig.* palate; *երկրորդ* –, the second floor; – *եկեղեցւոյ*, women's gallery in churches; –*տուող* *a.* giving from Heaven, granting from on high; *s.* the great Giver; –*փեղկ* *s.* upper or skin-covering of a tent; * outer-shutter.

Վերնոտ, *աց* *a.* aerial, ethereal; *med.* cataleptic; –*իմ* *vn.* to be subject to catalepsy; S. Լուսնոտ, &c.; –*ութիւն* *s.* catalepsy. [pole.

Վերնուղի *s. phys.* anode, positive

Վերոյ, *ի* – *pr. ad.* up, upon, above; beyond; over, aloft; *ի – կողմանէ*, from above; *ի – քան*, above, over; – *գրեալ*, written above.

Վերոանեմ *vn.* to mount, to go up step by step, gradually.

Վերուստ *a.* high, superior; *ի* – *ad.* from above, from on high, from heaven; from the beginning; – *ի վայր*, from top to bottom; *անդուստ ի* –, from ancient times, from the beginning; *ի – եւ ի սկզբանէ այնպիսիք էին*, they were so from the beginning; *յառաջագոյն ի – գիտէի զայս*, I knew that long since.

Վերջ. *ից* *s.* end, finish, conclusion, close; end, extremity, bound, limit; tail; back; the rear of the army; cadence, fall; –*ք* S. Վերջաւոր *s.*; *ի* –, *ի –է*, *ի –ոյ*, after, behind, at last, after all, in conclusion, finally, lastly; *ի – կոյս*, backwards, back, behind; *ի – նահանջել*, to draw back, to repress, to hold in, to check, to restrain; *ի – հասանել* *fig.* to have already one foot in the grave; *ի – կոյս գնալ*, to go backwards; *ի –ի թեւոյն անկեալ*, assailed the army in the rear; *հարէք ի –ս նց*, destroy the enemy's rear; *ի* – or *ի –է եկեալք*, survivors, posterity; *ժամանակաւ ի –է*, latest or nearest; *ի –ոյս երթեալ զօրէն չար գազանի*, given to perversity as a beast; – *բանիս այս*, the pith of my discourse is this; *եկն ի –ն*, he was at his life's end.

Վերջաբան, –*ութիւն* *s.* conclusion, peroration; epilogue; –*լոյս* *s.* crepuscule, twilight; –*ծին* *a.* born after;

posthumous; *-կացութ̄ն* s. the remaining back, receding, desistance; *-կողմն* s. backside; stern; *-մնաց* a. remaining back; outliving, surviving; *-մնացութիւն* s. survivorship.

Վերջայք s. last days, last years of life; *ի -յս* ad. on the wane, at the close of one's life, in one's declining days, in the sere & yellow leaf.

Վերջանահանջ լինիմ S. **Վերջոտնիմ**.

Վերջանամ, ացայ vn. to remain back, to be behind; to abandon, to leave off, to desist, to renounce; to fail, to want, to be short of; to die.

Վերջապահ, աց s. rear-guard; **-պէս* ad. at last, at length, finally, in fine; *-սպետ* s. reindeer; *-տանջ* a. anapæstic; s. anapæst; *-տիպ* a. published after death, posthumous; *-տօնակ տօն* s. feast after feast; *-ցուցանեմ* va. to withhold, to retain, to keep back, to detain; to deprive of; *-ւոր* a. bordered, trimmed, fringed; last, final; s. border, hem, selvage; fringe, trimming; pinking, ribbon, galloon; *զարդարել ի -ս*, to fringe, to border, to bind with ribbon, to pink; *-ւորուն̄* s. *mus.* cadence; finale, the last performance.

Վերջեանք s. the last; *ի -նան* ad. lastly, in the last place, after all.

Վերջեմ, եցի va. to hold back, to deter, to withhold, to cause to loiter or while away.

Վերջընթեր a. last but one; penultimate.

Վերջին, ջնոյ a. posterior, ulterior; last, extreme, final; *չորք -ք մարդոյ*, the four last things, (death, judgment, heaven & hell).

Վերջնական a. final, last, extreme; peremptory.

Վերջոտնիմ, եցայ vn. to go backwards, to fall back, to recede, to retreat, to give way.

Վերսաստկուն̄ s. impetuosity, violence.

Վերսաստութիւն s. emphasis.

Վերստեայ a. aforesaid, above-mentioned.

Վերստին ad. once more, anew, over again, afresh, again, repeatedly.

Վերտ a. mail, made of mail, of chains, meshed, linked, woven; s. coat of mail; network; *զրահք -ք*, cuirass, hauberk; *շապիկս -ս զգենուլ*, to wear a coat of mail.

Վերտառական a. epigrammatical; *-ռանամ* vn. to be resolved, to be reducible to its elements; *-ռեմ* va. to reintegrate, to reduce to elements; *-ռող* s. epigrammatist; *-ռութ̄ն* s. reform, regeneration; epigram; inscription; title.

Վերտաւորեմ va. to strengthen, to fortify.

Վերտեմ, եցի, -իմ, եցայ vn. to dance, to hop, to jump, to skip about; to put on a cuirass, to wear a coat of mail.

Վերօրհնեմ va. to praise highly, to extol, to exalt, to cry up to the skies.

Վեց, ից a. six.

Վեցաբար ad. in six ways or manners; *-խորշ* a. hexagonal.

Վեցակ, -ի S. **Վեցեակ**.

Վեցակուսի a. six-angled; ad. in six manners; *-մեայ* a. sexennial; six years old; *-մսեայ* a. of six months, six months old; - or *-ժամանակ*, six months, half year; *-մսական* a. half-yearly; *-նիստ* a. hexahedral; s. hexahedron; *-նկիւն, -նկիւնի* a. hexagonal; s. hexagon; *-ղի* a. six-stringed; s. hexachord, six-stringed instrument; *-նձնական* a. containing six persons; carrying six persons; *-չափ* a. s. hexameter; *-չեայ* or *չի* a. six-eyed; *-պատիկ* a. sextuple, sixfold; *-քլեան* a. of six spans.

Վեցդանգեան a. worth six farthings.

Վեցդարեան a. of six ages or epochs.

Վեցեակ, Վեցերեակ a. s. six; sixth.

Վեցերիր ad. sixthly.

Վեցերորդ, աց a. sixth, 6th; sixthly; s. sextant; *mus.* sixth.

Վեցեքեան or *քին, եցունց* s. the whole six; a. all the six.

Վեցթեւեան a. six-winged.

Վեցիջեան a. six-columned; *-ք* s. Hexapla.

Վեցիր a. sixth.

Վեցիցս ad. six times.

Վեցկանգնեան a. of six cubits.

Վեցկին a. six times as much, sextuple, sixfold.

Վեցհազար a. six thousand; *-ակ, -եակ* a. of six thousand years; s. six thousand years; *-եան, -ամեան* S. **Վեցդարեան**.

Վեցհարիւր a. six hundred; *-որդ* a. six hundredth, 600th.

Վեցձեռնի a. six-handed.

Վեցմատեան or *մատնի* a. six-fingered.

Վեցոստեան a. six-branched.

Վեցոտանի or *անեայ* a. six-footed, hexapod.

Վեցսիւնեան a. hexastyle.

Վեցտողեան s. hexastic, sextain.

Վեցօրեայ *a.* of six days; *s.* hexameron.

Վեցօրինակք S. Վեցիշեանք.

Վզան *a.* haughty, uncontrolled, stiff-necked; *-իմ vn.* to become proud, imperious; *-ոց s.* neck-cloth, cravat, stock, collar; *- կանանց*, necklace, string, carcanet; *-ութի s.* haughtiness, stiff-neckedness; *-ուտ* S. Վզան.

Վզեան S. Զեան, Վնաս.

Վզենակ, *աց s.* expense; detriment.

Վզենկեցուցանեմ *va.* to cause to pay damages, to make amends; *-կիմ vn.* to make amends, to pay damages, to make compensation.

Վզիմ S. Ընդվզիմ.

Վզուրկ, **Վզըրկ**, **Վզրուկ** *a. Pers. w.* great.

Վէգ, *վիգաց s.* dispute, debate, contest, discussion, variance, contestation, quarrel, wrangling: knucklebones, cockal; *ի - գալ ընդ ումեք*, to dispute or wrangle, to debate, to contest, to discuss.

Վէճ, **Վիճից** *s.* quarrel, controversy, litigation, contention, difference; S. Վէգ.

Վէմ, **Վիմաց** *s.* stone; rock; *- անկեան*, corner stone, head-stone; *- շափիղայ*, sapphire; *ի վիմէ ասր ստանալ*, to squeeze oil from marble, to desire impossibilities.

Վէպ, *վիպաց s.* history, narration, tale, story, account; romance; poem, poetry.

Վէս, *վիսաց a.* highflown, arrogant, proud, saucy, insolent, haughty, fierce; harsh, hard-hearted, cruel, inhuman, brutal; cross, crabbed, surly, peevish; *-ական a.* arrogant; *ad.* haughtily; *-ութի s.* arrogance, insolence; cruelty.

Վէստ or **Վեստ**, *ից a.* great, noble, illustrious.

Վէտ *s.* scratch, incision, cut; *fig.* rippling, gentle motion; *- մետաղական chem.* moire metallic, crystallized tin-plate; - -, rippling, waving gently, flowing, undulating; *-ս -ս*, curling, rippling gently, playfully; - - or *- ի - խաղալ*, to ripple, to undulate, to rise in small waves, to swell with a gentle breeze; *ալիք կուտակին -ք -ք*, the surging waves accumulate.

Վէր, *վիրաց s.* sore, wound; ulcer; - or *հիւթ վիրի*, sanies, matter, pus, gore; *կեղեւ վիրաց*, scab, scurf; S. Պատրոյգ; *- սրտի*, heart-sore, --ache, --break, --burn; *-ս առնել*, *-ս ի վէրայ դնել*, to wound, to cover with sores, to ulcerate; *-ս ընդունել*, to be wounded; *դարմանել զ-ս*, to dress, to cure a wound; *ցաւ վիրին խստանայր*, the pain caused by the wound became insupportable; *տայ -ս եւ ինքն ոչ առնու*, he wounds others but receives no hurt.

Վթար *s.* damage, hurt, wrong; *-եմ, եցի va.* to damage, to injure, to wrong; to waste, to spoil, to destroy; *-իմ vn.* to suffer damage, to get spoiled; to get out of repair; *-ութի* or *ումն s.* waste, deterioration, ruin, destruction.

Վթիկ *s.* young gazelle; pricket.

Վիգ *s.* vigour, force, aid, succour.

Վիգն, or **Վիկն** *s. bot.* vetch; *-եայ a.* vetchy.

Վիզ, *վզի s.* neck, crag; *- ամբառնալ*, to become rebellious, proud, insubordinate.

Վիթ, *վթի*, *-ն s.* gazelle; antelope.

Վիթխարի, *րեաց a.* colossal, gigantic, of great stature, of enormous magnitude; *- արձան*, colossus; *- այր*, giant; *-րութի s.* gigantic stature or size.

Վիթոմն, *եայ* S. Հարցուկ.

Վիժած, *աց a.* abortive; *s.* abortion.

Վիժակ, *աց s.* curtain, veil, hangings, tapestry; water-spout, jet; S. Վիժանք; *- զինուց*, sheath for arms.

Վիժանուտ *a.* fluid, running, flowing.

Վիժանք *s.* course, current, flux, flow, stream; abortion, miscarriage.

Վիժաքրանիմ *vn.* to drudge, to toil & moil, to be in a profuse perspiration, to sweat blood.

Վիժեմ, *եցի va.* to have an abortion, a premature birth, to miscarry, to abort, to slink, to be brought to bed before time; *vn.* to flow, to run, to gush or spout out, to be shed, poured out; *-եցուցանեմ va.* to cause to flow.

Վիժում S. Վիժեմ *vn.* & Վիժեցուցանեմ.

Վիժումն S. Վիժանք.

Վիհ, *վհաց* or *վհից s.* abyss, gulf, chasm; chaos; hell, the bottomless pit; grave, tomb; great distance; *a.* profound, deep; *անդնդախոր -ք ծովու*, the depths of Ocean; *- թշուառութեան*, depths of misery.

Վիճաբան *a.* contentious, quarrelsome, disputatious, wrangling; *s.* litigant, controvertist; *-ական a.* litigious, polemical; *-եմ, եցի*, *-իմ, եցայ* S. Վիճեմ; *-ութի s.* dispute, debate, contest, strife, controversy, question, discussion; *-բար ad.* contentiously.

Վիճակ, *այ s.* lot, chance, destiny, fate, fortune; ballot, suffrage, vote, voice; lot, state, condition; lot, portion, share; lottery; sorcery; inheritage, possession; fief, farm; department, district, liberties, precinct, extent of jurisdiction, territory; diocese; clergy; situation, condition, fortune, rank, quality, dignity, office, employment, profession; *-ս արկանել*, to draw or cast lots, to ballot, to vote; to practise witchcraft; *- արկանել ի վերայ իրիք*, to cast lots or to draw for anything; *-աւ տալ*, to give through lottery; *ետուն -ս նց*, they drew their names by lot; *եւ ել վիճակն Մատաթեայ*, & the lot fell upon Matthias.

Վիճակագրական *a.* statistical; *-գրութիւն s.* statistics; *-խաղ s.* lottery; *շահել ի -ի*, to win in the lottery; *-կալ, այ s.* feudatory, farmer; successor; *-կից a.* having the same lot or fate; *s.* copartner, sharer, fellow; *-հանութիւն s.* lottery; ballot, voting by ballot; *-յին a.* diocesan; *-տուութիւն s.* the assigning destinies; *-րկու, աց s.* voter; *-րկութիւն s.* ballot, ballotting, voting; *-ւոր s.* clergyman, ecclesiastic; incumbent; *- եպիսկոպոս*, diocesan, bishop; *-ւորիմ, եցայ vn.* to be chosen by lot, destined by fortune, to inherit; *-ւորումն s.* share, inheritance, portion; chance; benefice, ecclesiastical dignity or state.

Վիճակեմ, *եցի, -եցուցանեմ va.* to give or distribute by lot, to allot, to assign in lots, to appoint; to indicate as heir, to put in possession of an inheritance, or of a benefice; to give a title to orders.

Վիճակընկալ *a. s.* diocesan; *-ընկեցութիւն s.* lot, chance; witchcraft; *-ընկեց a.* casting lots.

Վիճակիմ, *եցայ vn.* to fall or arrive by chance, to be appointed by lot, to fall to the lot, to happen, to obtain by chance; to inherit; *դիւրազգաց բնութիւն է վիճակեալ*, he has sensibility for his lot.

Վիճասէր *a.* fond of disputing, contentious, quarrelsome, litigious.

Վիճեմ, *եցի*, **Վիճիմ**, *եցայ vn.* to dispute, to argue, to contest, to squabble, to wrangle, to discuss, to debate, to brawl, to quarrel, to attack, to fight.

Վիճողաբար, *-պէս ad.* contentiously.

Վիճութիւն or *ումն* S. **Վէճ**.

Վիմաբուխ *a.* issued from a rock; *-գիր, գրաց s.* lithographer; lithography, lithograph; - or *-գրական a.* lithographical; *-գրարան s.* lithographic printing-office; *-գրեմ va.* to lithograph; *-գրութիւն s.* lithography; *-գլումն s.* the rolling of stones; throwing stones; *-դարան a.* hidden in a rock, in a cavern, in ambush, waiting for among the rocks; *-դրական, -խարիսխ a.* founded on a rock; *-խառն a.* stony, pebbly; *-ծին a.* producing stones; produced by stone; *-կան a.* stony; stone: living in a stone; *-կառույց, -կերտ a.* built of stones; *-կարծր a.* as hard as stone; *-հատ, աց a.* cut from stone; *s.* S. **Քարահատ**; *-ձեւ a.* stony, stone-like; *-ձօնձ s.* rock; *-մէջ s.* interval among rocks, cavern, cave; *-նամ, ացայ vn.* to become stone, to change into stone, to be petrified; to grow hard; *-շէն a.* built of stone; *-սոյզ a.* entering, hiding among or under stones; *-տաշ a.* in free-stone, in polished stone; *-տուեմ va.* to change into stone, to petrify, to harden; *-տիպ*, &c. S. **Վիմագիր**, &c.; *-րգել a.* shut in, enclosed or surrounded by rocks.

Վիմարդ, *-եայ* or *եան a.* resembling a stone, stone-like, stony, stone.

Վիմացուցանեմ *va.* to make stone, to render as a stone, to petrify, to harden, to strengthen.

Վիմափոր *a.* hollowed in the rock; *s.* S. **Քարահատ**; *-փուլ a.* crushed under fallen rocks or stones.

Վիմեղէն *a.* stony, stone.

Վիմուտ *a.* full of or abounding in stones, stony, pebbly; *-ք*, stony place.

Վին, *ւնաց s.* lute; *- հարկանել*, to play the -.

Վիշապ, *աց s.* dragon; leviathan; typhon, vortex, whirlpool, exhydria; *ast.* dragon, draco; *- ծովային*, araneus piscis, quaviver, weever; *- ձուկն*, cachalot.

Վիշապաբար *ad.* like a dragon, furiously, fiercely; *-գլուխ a.* dragon-headed; *s. bot.* dragon's-head, dracocephalum; *-զունք s.* descendants of Astyages; *-զօր a.* very robust, excessively strong; *s.* dragoon.

Վիշապակ, *աց s.* small or young dragon; *– թռուցիկ* S. *Փառան*.

Վիշապական աստեղք *s. ast.* serpentarius; *-կերպ a.* dragonish, dragonlike; *-կիր s.* draconarius, dragon-bearer; *-ձայն a.* dragon-voiced; *-ձեւ a.* dragon-shaped; *-ձուկն s. zool.* otter-pike, sea-dragon; shark; orc; *-մարդ s.* half-dragon–half-man; *-մարտ a.* fighting with a dragon; *-մուխ a.* tempered or imbrued in dragon's blood; *-նամ, ացայ vn.* to become a dragon, to change into a serpent; *-շունչ a.* dragon-breathed; *-ռիւծ s.* dragon-like monster, half-lion-half-dragon, chimera; *-տուտն a.* dragonee, dragon-tailed; *-րիւն s. bot.* dragon's-blood; S. *Խրուկ*; *-քաղ a.* dragon-slaying, hydra-killing; *-քար s. geol.* draconites.

Վիշապիկ *s.* dragonet.

Վիշապոտն *a.* dragon-footed. [pent.

Վիշապօրէն *ad.* like a dragon or ser-

Վիշտ, *վշտի, վշտաց s.* inconvenience, discomfort, displeasure, vexation, pain, trouble, grief, affliction, sorrow, suffering, torment, tribulation; *-ք ամպրոպաց*, tempest, foul weather; *– դառնութեան*, bitter grief, desolation; *դժնդակ -ք*, great hardships, misfortunes; *ի վշտէն, առ վշտի, առ վշտի վտանգին ad.* through affliction, tribulation or grief; *-ս հասուցանել*, to grieve, to pain, to concern, to distress, to cause sorrow, to afflict, to vex; *ի -ս մտանել*, to grieve at, to be pained at, to take to heart, to sorrow for, to be afflicted; *– է ինձ*, I am greatly concerned at, it is with pain that I...; *բազում-ք ի վշտաց հասանէին ազգին*, many disasters successively fell on the nation; *ամ̃ փափկութե̃ Հայոց եհաս ի -ս վտանգի*, all the pleasures of the Armenians were changed for extreme dangers; *ի վշտի մաշեն զանձինս*, they consume themselves with mourning; *չիք ինչ հեշտի առանց վշտի*, no joy without alloy.

Վիպագիր, *գրաց s.* historiographer, historian; *-գործ, աց s.* romantic-poet, poet, romance-writer; *-գրեմ va.* to write history; *-պատում a.* narrating history; *-սան, աց s.* romancer; novelist; S. *Վիպագործ*; *-սանական a.* historical; romantic; *-սանեմ, եցի va.* to relate, to narrate; to write romance; *-սանութիւն s.* history; romance; novel; poetical work; *-սանօրէն ad.* historically; romantically.

Վիպեմ, *եցի va.* to relate, to tell, to recount, to recite, to narrate. [cloak.

Վիռ, *-ոն Gr. w. s.* over-coat, mantle,

Վիսաբարոյ *a.* proud by nature, harsh, haughty.

Վիսանամ, *ացայ vn.* to be haughty, to grow proud; to be harsh, cruel, cross-grained, waspish, shrewish.

Վիսացուցանեմ *va.* to render haughty, hard, inhuman, crabbed.

Վիսութիւն S. *Վէսութիւն*.

Վիրաբերան *s.* opening of a wound; *-բոյժ s.* surgeon; *-բուժական a.* surgical, chirurgical; *-բուժութիւն s.* surgery.

Վիրագ, *աց a.* fierce, ferocious, tyrannous, brutal; *s.* wild beast; *-ութի̃ s.* ferocity, brutality.

Վիրալից *a.* full of wounds, covered or riddled with wounds, ulcerous; *– առնել*, to cover with wounds; *-խոտ s. bot.* wound-wort.

Վիրած S. *Վիրաւոր*.

Վիրահատ, *աց s.* surgeon.

Վիրամ, *ացի va.* to shave.

Վիրաչափ, *ի s.* probe.

Վիրապ, *աց s.* oubliette, dungeon of death; *խոր –*, deep dungeon, profound gulf, bottomless pit.

Վիրառնուն *s.* act of being wounded, state of ulceration.

Վիրաւոր *a.* wounded, ulcerated; *-եմ, եցի va.* to wound, to ulcerate; *-իմ vn.* to be wounded; *-իչ s.* wounder; *-ութի̃ s.* wound, hurt; *med.* lesion.

Վիրգ, *-ք s.* club, staff; pebble, stone; *-ահան s.* missive weapon, sling.

Վիրեմ S. *Վիրաւորեմ*.

Վկայ, *ից s.* witness, testifier; voucher; martyr; *Ա̃ծ ինձ –*, God is my witness; *– լինել*, to be a witness of, the witnesses of, to be admitted as evidence; *– կոչել*, to summon as witness; to invoke or call on to witness; *– առնուլ*, to take to witness.

Վկայաբան *s.* martyrologist; *-ութի̃ s.* martyrology; *-գիր s.* certificate, testimonial; ticket; diploma; *– ծննդեան*, certificate of birth; *– բարի վարուց*, certificate of character, testimonial, certificate of good conduct; *-կան a.* testifying, testimonial; belonging to martyrs; *s.* certificate, diploma; *-կից a.* bearing witness with another; *s.* fellow-martyr; - *լինել*, to attest together, to vouch for with another; *-նոց* S. Վկայարան; *-սէր a.* fond of martyrs; *-րան s.* martyr's tomb or chapel.

Վկայեմ, եցի *va.* to witness, to bear witness, to give evidence, to testify, to depose, to attest, to vouch, to certify; to acknowledge, to own; to approve; *vn.* to be martyrized, to suffer martyrdom; *սուտ* -, to give false evidence, to bear false witness, to perjure; *վկայ անիրաւ վկայեաց զանիրաւութի*, he has perjured himself, he has borne false witness; *վկայեմ օրինացն թէ բարւոք են*, as the law is good I approve it; *Պետրոս եւ Պօղոս վկայեցին յամս Ներոնի*, Peter & Paul were tortured in Nero's reign; *վկայեն միտք իմ*, I am convinced, I am conscientiously persuaded.

Վկայութիւն *s.* witness, testimony, evidence, deposition, attestation; opinion, authority; certificate; allegation, citation; martyrdom; - *յաւիտենից*, eternal witness; - *տալ, դնել*, to bear witness or testimony to, to testify; to protest; - *ի մէջ բերել, մատուցանել*, to quote, to cite; *ը̃ -թե̃ ամ̃ ՚ցի*, according to universal opinion.

Վկայուհի *sf.* martyr.

Վկայումն S. Վկայութիւն.

Վկայօրէն *ad.* like a martyr.

Վկանդեմ, եցի *va.* to beat off, to drive or beat back, to rout, to scatter, to disperse, to defeat, to crush, to discomfit.

Վհատ *a.* disheartened, faint-hearted, discouraged, despondent.

Վհատեմ, եցի *va.* to discourage, to dishearten, to cast down, to dispirit, to deject, to unnerve; - or *-իմ, եցայ vn.* to lose courage, to droop, to be disheartened, to despond, to despair, to be disconsolate; *-եցուցանեմ* S. Վհատեմ *va.*; *-եցուցիչ a.* discouraging, disheartening.

Վհատումն *s.* discouragement, faintheartedness, dejection, despondency, grief, languor, despair.

Վհկահարցու or *ցուկ s.* soothsayer, sorcerer, conjurer.

Վհկութիւն *s.* sorcery, witchcraft, divination, magic.

Վհուկ, վհկաց *s.* conjurer, sorcerer, wizard, magician; *sf.* prophetess, pythoness, witch, sorceress.

Վճար *s.* payment, pay, requital, retribution, compensation; discharge; acquittance, receipt; end, finish; *ի* -, received; - *առնել*, to finish, to bring to an end or conclusion, to accomplish.

Վճարանք S. Վճարումն.

Վճարելի *a.* payable, to be paid.

Վճարեմ, եցի *va.* to finish, to end, to complete, to bring to an end, to terminate, to carry out, to perform, to fulfil, to conclude; to recompense, to restore, to compensate; to pay, to acquit, to discharge, to settle; to deliver, to release, to free from, to rid of, to disentangle, to set free; to forbid, to prohibit, to obstruct, to hinder; - *զկեանս*, to end one's life, to depart this life, to die; - *զոք ի կորուստ*, to despatch, to kill; - *զպարտս*, to pay, to settle a debt; - *զհաշիւն*, to pay a balance; *գործս* -, to despatch business; *զիրս դատաստանին արեան* -, to condemn to capital punishment; - *զհաճոյսն*, to content, to satisfy; *զառաջի եդեալ ճանապարհն* -, to finish the journey undertaken; *ոչ ինչ կարացին ի ժամուն* -, they could do nothing at that moment; *անձամբ ինչ ոչ կարէր* -, he could do nothing alone; *չոր թզով եւեթ զպէտսն վճարէր*, he satisfied his hunger with dried figs alone; *վճարեցէք զնա ամ̃ իրօք*, provide for all his requirements; *վճարեաց մտ̃ նր̃ հայրն*, his father resolved to kill him; *տեսից եթէ ը̃ աղաղակին վճարիցե՞ն*, I shall see if their works equal their cry? *լինել ի միջի եւ չլինել՝ զնոյն վճարէ*, to be there or not is the same thing; *ածպաշտութբ̃ վճարեցին զկեանս*, they led a pious life to the end.

Վճարիմ, եցայ *vn.* to be accomplished, finished; to be done, effected; to be paid, discharged, acquitted; to die; to get rid of, to be delivered; - *ի կենաց*, to finish one's days, to die; *սպառնալիք նր̃ ինչ ոչ կարացին* -, his threats were useless; *վճարեալ է չարութի̃ առ ի նմանէ*, his malignity is excessive; *այն արշաւան թագաւորին այսպիսի դարձիւ վճարեցաւ*, such was the end of the king's journey; *հրեշտակն աւետիս տուեալ կնոջն՝ վճարեցաւ*, the angel, having delivered his message to the woman, disappeared; *ընդէ՞ր յարգանդէ ի գերեզման ոչ վճ-*

ճարեցայ, why was I not carried from the womb to the grave? անճառելեաւդ ձրիւ՝ մերայինովքդ վճարիս, in exchange for your inestimable gifts, we beseech you to accept our trifles; վճարեալ է գործդ, it is a bargain; վճարեալ է վն իմ, my business is done, it is all over with me; յորժամ կամէրն —՝ բարբառ արձակեաց, when he wished to die, he cried out; ամ ինչ վճարեալ է վն իմ, it is all up with me.

վճարող s. payer; paymaster.

վճարումն s. accomplishment, execution, carrying out; delivery, release; death; payment, pay.

վճիռ, վճռոյ s. sentence, award, judgment, decree, decision, act, ordinance; sentence, maxim; a. decisive, peremptory; - բանիւք, with a peremptory voice; - հատանել, առնել, բերել, ի վերայ ածել, դնել, տալ, to issue a warrant or writ, to sentence, to adjudge, to judge, to declare, to pronounce, to ordain, to condemn; to deliberate, to decide, to resolve, to decree; to enact, to order; - մահու հատանել, ի վերայ դնել, to sentence to death, to sign a death-warrant.

վճիռն S. Ճռուողումն.

վճիտ a. clear, pure, clean; - ջուր, limpid, crystal, pellucid water.

վճռաբար ad. sententiously, decisively, peremptorily, decidedly, definitively; -բեկ Ատեան s. the Court of Cassation; -գիր s. official report; -կան a. decisive, peremptory, definitive; criminal, guilty; -կանք s. crimes passed under sentence; -ջինջ S. Վըճռաբեկ.

վճռեմ S. վճիռ հատանեմ.

վնաս, ուց s. wrong, prejudice, injury, detriment; damage, harm, hurt, loss, grievance; ill, fault, sin, injustice, mischief; - հասուցանել, տալ, գործել S. վնասեմ; -ուք վաճառել, to sell at a loss; ի - ուրուք, at the peril, at the loss, at the detriment, at the expense of a person; ոչ մեծ ինչ է -ն, there is no great harm done; ի - իւր շրջեցաւ իրն, the affair turned out to his disadvantage; էր գիր -ունր գրեալ. his accusation was written above; զինչ - է իմ, what fault have I? - է քեզ գինին, wine is bad for your health; որ - գործէ՝ նոյն եւ հատուսցէ, he that does the damage must answer for it.

վնասաբանեմ va. to accuse, to find fault with, to blame, to lay the fault on; -բեր a. causing damage, loss or harm, offensive, hurtful, prejudicial; -կար a. hurtful, pernicious, injurious, disadvantageous, detrimental, prejudicial; bad, wicked; guilty; -կարութի s. hurtfulness, damage, prejudice, danger; - օդոյ, inclemency of the weather; -մտուի s. malignity, malevolence, ill-will, malice.

վնասանք s. pl. damages, injuries.

վնասապարտ a. guilty, criminal; -եմ va. to accuse, to blame; -ութի s. guiltiness, guilt, culpability; -սեր a. malign, mischievous, malicious, wicked; -տեաց S. Չարատեաց; -բար S. վնասակար; -ցու a. corruptible.

վնասեմ, եցի va. to hurt, to injure, to prejudice, to damage, to bring loss or harm, to offend, to wrong, to shock, to wound; - միմեանց, to injure one another.

վշագործ s. flax-weaver or dresser.

վշեայ, վշեղէն a. flaxen, linen.

վշկապարի, -ք s. the Furies, Erynnies, Eumenides.

վշտաբեկ a. afflicted, worn out, bowed down by suffering; -բերական a. pain-giving, distressing, sad, painful, grievous, woeful; -բերութի S. վիշտ; -գին a. afflicted, sorrowful, deeply grieved, in pain, in affliction; doleful, grievous, sad, vexatious, hard, mournful, painful; -գնելի a. passionate; -գնեմ, եցի va. to afflict, to grieve, to concern, to pain, to distress, to cause sorrow to, to vex, to torment; -գնիմ, եցայ vn. to be afflicted, sorry, concerned, pained or grieved at, to take to heart; -գնութի S. վիշտ; -զգեաց S. վշտակիր; -լի or լից a. full of affliction, sorrowful, anxious, very afflicted; perplexing, afflicting, vexatious; -ծին a. born to sorrow; -ծնուի s. the bearing in sorrow; -կան a. sad, afflicting; -կեաց a. living in trouble or care, unfortunate, wretched, miserable; -կեցութիւն s. trouble, affliction, suffering, calamity; -կիր a. harassed, enduring or suffering pain or trouble, distressed, drudged; -կից a. sympathizing, sensible to another's woe, compassionate, condoling with; - լինել ումեք. to grieve or condole with, to sympathize in suffering, to partake one's grief, to share in one's affliction, to take pity on, to pity, to commiserate, to compassionate; *-կտուտ* S. Վշտաբեկ; *-կրեմ va.* to suffer; *-կրութի s.* suffering, grief, sorrow, trouble, anxiety; *-կցաբար ad.* compassionately, sympathizingly; *-կցիմ, եցայ* S. Վշտակից լինիմ; *-կցութիւն s.* sympathy, compassion, commiseration, condolence; *-հան, աց a.* afflicting oneself or toiling needlessly; suffering willingly; *-հար a.* afflicted, pained, grieved, distressed, vexed, plagued, tormented; *-մբեր a.* suffering, patient; severe; *-մբերութի s.* sufferance, patience; maceration, mortification; *-նամ, ացայ vn.* to suffer, to endure, to bear; to be sad, afflicted, to sorrow, to mourn, to be deeply grieved, to have one's heart full of affliction, to fret for; to be offended, vexed, irritated; *-չարչար* S. Վշտակիր; *-տես, աց a.* in distress, in pain, plagued, discomposed, suffering; *-տեսութի s.* suffering, trouble, grief, plague, disquietude; *-ցուցանեմ va.* to cause displeasure, to sadden, to offend, to afflict, to grief, to plague, to discompose, to vex, to torment.

Վշտըմբեր S. Վշտամբեր.

Վշտոլիմ *vn.* to be greatly concerned or grieved.

Վոլթայաչափ *s.* voltameter; *-յական* or *յեան a.* voltaic; *-յականութիւն s.* voltaism. [animals.

Վոհմակ, *աց s.* herd, drove, flock of

Վոհուկ S. Վհուկ. [wind, aquilon.

Վոռէ, *ից -աս s. Gr. w.* boreas, north-

Վուլ *s. L. w.* bubble; bull; bulla.

Վուշ, Վշոյ *s.* flax; tow, hards of flax, flaxen tow, stuffing; *mar.* oakum.

Վուռ or Վիռ, *վռոց* S. Ուռն.

Վուվու, *ք s.* cooing; *-ս արկանել, արձակել,* to coo.

Վռամական կրակ *s.* Orosmades, god of the ancient Persians, inextinguishable fire. [bellious.

Վռգող *a.* headlong, rash, bold, re-

Վսեմ, *ից a.* sublime, eminent, high, elevated, grand, august, noble, excellent.

Վսեմաբան *a.* most eloquent, sublime in speech; *-ութի s.* sublime language; praise, encomium; *-զարմ a.* of high or illustrious lineage; *-խոհ a.* sublime in thought, sublime genius; high-hearted; *-խոհութիւն s.* extraordinary wit, great sagacity, acumen, genius; *-խօս* S. Վսեմաբան; *-կան* S. Վսեմ; *-միտ a.* high-minded, endowed with an elevated mind, with lofty sentiments, noble, magnanimous; *-մտութի s.* high-mindedness, magnanimity; *-նամ, ացայ vn.* to rise above, to excel, to surpass; *-պատիւ a.* most excellent; *-պետ s.* head, chief, excellency, eminence; *-պետութիւն s.* principality, chief power, highest dignity; *-պէս ad.* sublimely, eminently, excellently; *-փառ a.* most eminent; *-փառութի s.* eminence.

Վսեմութի *s.* sublimity, elevation, highness, excellence, eminence, grandeur.

Վսեր *a.* S. Վէս & Հէք; *s.* boldness, effrontery; S. Վզանութի; *ի - գալ,* to grow bold, to withstand, to oppugn, to impugn, to contend, to dispute; *-ական, -ամիտ, -ային* S. Վսեր *a.*

Վստահ *a.* confiding, trusty, unsuspicious; *- լինել,* to be sure, reassured; to trust; *- առնել,* to strengthen, to reassure, to remove one's fears, to give one's word for; *- եմ զի,* I am sure, I am convinced that, I do not doubt that; *- լերուք յիս,* rely, reckon on me; *ոչ էր - յերեւելիս,* he had not placed his hopes in wordly things.

Վստահաբար *ad.* confidingly, trustingly, confidently, boldly; hopefully.

Վստահանամ, *ացայ vn.* to be assured, to trust to, to confide in, to rely on, to have confidence in, to put one's trust in, to place confidence in, to rely or reckon on; to hope; *va.* to trust with, to confide to, to commit to, to put into the hands of, to deposit; *չ-,* to distrust, to mistrust, to suspect, to be mistrustful; *յինքն* or *յանձն -,* to rely on oneself, to presume, to have a great conceit of oneself, to assume too much.

Վստահարան *s.* assurance, security, prop, stay, support.

Վստահացուցանեմ *va.* to assure, to reassure, to inspire confidence, to embolden, to give hopes.

Վստահեմ, *-հիմ* S. Վստահանամ.

Վստահութիւն *s.* trust, confidence, reliance on, assurance, security, conviction; expectation, hope; consignment, deposit; *-թ̃ք* S. Վստահաբար.

Վտակ, *աց* s. brook, rivulet, stream, small river or current of water; *– արտասուաց, արեան* fig. flood, stream; *–ս արտասուաց հեղուցանել*, to shed a flood or torrent of tears; *բազում –ս արեան հեղուլ*, to cause immense bloodshed; S. Հեղումն.

Վտակալից *a.* streamy, abounding in brooks or rivers, well irrigated; *-խաղաց* *a.* flowing, abundant, very copious; *-հոս* *a.* streaming; *-յեղց* *a.* overflowing; *– արտասուօք*, eyes swimming with tears; *-նամ, ացայ* vn. to stream down, to fall or flow as a river; *-նի* s. pl. brooks, rivulets; *-վայրք* s. places interspersed with rivers or brooks; *-րբու* *a.* watered, irrigated with rivulets.

Վտակիկ s. rill, streamlet, brooklet.

Վտակիմ S. Վտականամ.

Վտակօրէն *ad.* like a river, copiously, overflowingly.

Վտանգ or *նկ, ից* s. peril, danger, risk, chance, hazard, ill, misfortune; punishment; *-աւ* *ad.* perilously, hazardously, dangerously; *ի – արկանել, դնել ի –ի, մատնել ի –*, to put in jeopardy, to endanger, to compromise; *ի – արկանել զանձն*, to put oneself in jeopardy, to risk or venture oneself; *ի –ի լինել*, to be in jeopardy, to incur danger, to run risk; *խուսել, փրկիլ ի –ից*, to shun danger, to avoid perils; *նաւն ի –ի կայր խորտակել*, the ship was in danger of being wrecked; *– ի վերայ կայր նր̃*, he was in peril; *– է նմա*, he is in danger, he runs the risk of…; *-աւ կենացն*, at the risk of his life; *-աւ անձինս*, at the peril of my life.

Վտանգագործ *a.* dangerous; *-կան* *a. gr.* circumstantial; *-կից լինիմ* vn. to be a companion in danger, to encounter risks or dangers together; *-ւոր* *a.* perilous, dangerous, hazardous; in danger, exposed in jeopardy; sad, fatal, disastrous; *– ժամանակ*, critical moment; *– վայրկեան*, crisis.

Վտանգեմ, *եցի, -եցուցանեմ* va. to put in peril, to endanger, to expose, to venture, to hazard, to put in jeopardy, to risk; to ill-treat, to importune, to torment; *– զառողջութ̃ի*, to ruin the health.

Վտանգիմ, *եցայ* vn. to be in peril, in jeopardy, to risk, to run danger.

Վտառ, *աց* s. multitude, band, flock, herd; *anat.* pore; *-ք ձկանց*, shoal of fish; *– –*, in herds, in troops or flocks; *-ապահ* s. herd, herdman, herdsman; porter, door-keeper.

Վտարական *a.* chasing, driving out, expulsive; *– լինել*, to be driven out, banished, exiled.

Վտարանդեմ, *եցի* va. to drive away, to expel, to banish, to exile, to expatriate, to cause to wander or stray; *– ի ծառայութ̃ի*, to reduce to slavery, to lead into bondage.

Վտարանդի, *դւոյ, դեաց, -կ* *a.* banished, exiled; vagabond, wandering; uncertain, in doubt, doubtful; *-ք* s. exile; *fig.* anguish; *– առնել*, to cause to wander; *– տալ*, to deliver up, to betray; *զգազանացն բարս առեր, եւ – ետուր զազնուականութ̃իդ*, false to your original nobility of soul, you have fallen to the level of the beasts of the forest.

Վտարանդիմ, *եցայ* vn. to be exiled, expatriated; to be uncertain.

Վտարանդութ̃ի or *ումն* s. slavery, bonds; banishment, exile, expatriation; exodus, emigration; uncertainty.

Վտարանջեմ, *եցի* vn. to revolt, to rebel, to rise up against, to mutiny.

Վտարանջութ̃ի s. revolt, rebellion, insurrection, mutiny.

Վտարեմ, *եցի* va. to dislodge, to remove, to expel, to drive away, to send off, to banish, to exile; to usurp, to seize, to assume wrongfully; *-եցուցանեմ* va. to drive from home, to cause to become fugitive, wandering, houseless, homeless.

Վտարիմ, *եցայ* vn. to go away, to roam, to wander.

Վտարութիւն or *ումն* s. expulsion, banishment; wandering.

Վտաւակ, *աց* s. under waistcoat, shift, shirt, &c.; petticoat.

Վտաւան, *աց* s. stadium; *իբրեւ -աւ*, as it were a bow-shot.

Վտաւատ, *աց* s. lappet, skirt.

Վտիտ, *վտտի* *a.* lean, meagre, scraggy, skinny, gaunt, spare, slender, thin, lank, sorry, dry; *– մարմնով*, lean-fleshed.

Վտտանամ S. Վտտիմ.

Վտտեմ, *եցի* va. to make lean or thin, to emaciate, to weaken.

Վտտիմ, *եցայ* vn. to grow lean, to

fall away, to become thin, emaciated, weakened.

Վտտութի̃ s. leanness, meagreness, spareness, thinness; emaciation, extenuation, weakness.

Վրան, աց s. tent, pavilion; – ժամու, Tabernacle; – հարկանել, կանգնել, to pitch a tent, to dress a pavilion; ի –ս բնակել, to dwell in tents; բառնալ զ–ն, to strike a tent.

Վրանաբնակ, աց, –իչ a. dwelling, living in tents, nomad, bedwin; ազգ –աց, wandering tribe; –կից a. dwelling in the same or a neighbouring tent; –յարկ s. the inmost division or room in a tent; –նման a. tent-shaped; –պահ s. tent-keeper; –ատեղք s. encampment. [– եկեղեցի, portable altar.

Վրանեայ a. tent- or pavilion-like;

Վրացերէն a. Georgian; ad. in the – language.

Վրացի a. s. Georgian; – կոճ s. bot. hellebore, bear's foot; տարաղ – կոճակի s. bot. agaric, mushroom.

Վրդուտ a. stony, abounding in stones, pebbly.

Վրդով, ից S. Վրդովումն; –ասէր a. restless, turbulent, seditious, mutinous; –եմ, եցի, –եցուցանեմ va. to alarm, to rouse, to disquiet, to trouble, to disturb, to perturb, to agitate; –իմ, եցայ vn. to be alarmed, disquieted, disturbed, agitated, to be out of one's reckoning; –իչ a. alarming, startling, disquieting; seditious; –ութի̃ or ումն s. alarm, trouble, disquiet, restlessness, agitation, confusion, disorder, tumult.

Վրէժ, վրիժուց s. revenge, vengeance; ի –, in return, in requital; առնուլ, խնդրել, հանել զ–ն, –ս պահանջել, հանել զքէն վրիժուն, to avenge, to revenge, to avenge oneself, to take vengeance, to be revenged, to have revenge; –ս լուծանիլ, պահանջիլ, տալ, to suffer vengeance, to bear punishment, to pay dear for, to smart for; ի – նախատանաց դստեր իւրոյ, to avenge his daughter; առից ի նմանէ զ–իմ, I will revenge myself on him, he shall pay me dearly; խնդրեաց զ– զրկելոյն, he avenged the wrongs of him who suffered; հատուցից –ս թշնամեաց իմոց եւ ատելեաց իմոց հատուցից, I will be avenged of my enemies & I will requite them who hate me; եօթն –ս լուծցէ, he shall be avenged seven fold.

Վրէժխնդիր, դրաց a. revengeful, vindicative, avenging; – լինել, to call for vengeance, to be revenged; –խնդրութիւն S. Վրէժ.

Վրէպ, ք s. fault, defect; want, privation, deprivation; a. defective, wanting, failing in, deprived of; ոչ – ի ճշմարտուէ̃, likely, probable; – ելանել, գտանիլ, to want, to fail, to miss, to be deprived of; to be rendered useless, inefficacious, to be deluded, annulled.

Վրիժաբեր a. vindictive; –գործ, աց a. evil-doing, spiteful, wicked, nefarious; –գործութի̃ s. ill deed, spiteful action.

Վրիժակ, աց a. S. Վրէժխնդիր; s. defensive weapon; means of defence; –ք կնճի, razors; –ք փղի, tusks of an elephant; –ազէն a. armed with a weapon of offence; s. vindictiveness; –եմ, եցի vn. to make use of defensive weapons; – զոք, to slay with a weapon.

Վրիժապարտ, ից a. guilty, worthy of being punished; –ուի̃ s. guiltiness, wickedness.

Վրիժառու S. Վրէժխնդիր.

Վրիպագործիմ vn. to spoil, to be spoiled; –գութ a. inconstant in love; –գրեմ va. to make mistakes in writing; –լուր a. hearing erroneously, understanding one thing for another.

Վրիպած s. fault, error, mistake.

Վրիպակ, աց s. error, mistake; failing, fault, perversity; unforeseen event, accident, casualty, hazard, chance; a. wanting, failing, wrong, mistaken, false, erroneous, perverse; –աւ ad. by mistake, erroneously; accidentally, casually, by chance; – տպագրուէ̃, erratum, pl. errata; – ժամանակագրական, anachronism; – գտանիլ, to wander, to go astray, to deviate. [s. fallibility.

Վրիպական a. faulty, fallible; –ուի̃

Վրիպակութիւն s. failing, fault; accident.

Վրիպամիտ a. erroneous.

Վրիպանուն S. Սուտանուն.

Վրիպանք s. error, fault, misunderstanding, oversight, blunder, mistake; delusion, deception, frustration, disappointment.

Վրիպասէր S. Չարասէր.

Վրիպարհեստ բժիշկ *s.* quack, mountebank, charlatan.

Վրիպեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to cause to fail or miss, to turn aside, to mislead, to deceive, to delude, to pervert; to deprive of, to take away; S. Մաղ; -եցուցիչ *s.* deceiver, knave, cozener, hoaker.

Վրիպեմ, եցի, -պիմ, եցայ *vn.* to be mistaken, to commit an oversight, to err, to miscarry, to be under a mistake; to be deceived, frustrated, deluded, disappointed; to turn away, to swerve, to go astray, to wander; -ի մտաց, to escape from one's memory; ոչ վրիպեաց բան մի, not one word remained without its effect; վրիպեալ քան բժշկութիւն, past cure, incurable, hopeless.

Վրիպիչ *a.* frustratory, annulling.

Վրիպութիւն or ումն S. Վրիպանք.

Վրձին, ձնի *s.* brush; - նկարչաց, brush, pencil; - զգեստուց, հերաց, ատամանց, եղնգանց, &c., clothes-brush, hair--, tooth--, nail--.

Վրձնեմ, եցի *va.* to brush.

Վրնիկ S. Մատաղ *a.*

Վրնջապատպչեակ or չակ *a.* bleating.

Վրնջեմ, եցի *vn.* to neigh; *fig.* to neigh after. [*fig.* furious lust.

Վրնջիւն or ջումն *s.* neigh, neighing;

Վրնջողական *a.* neighing; *fig.* concupiscible; -ն *s.* concupiscence.

Վրնջողութիւն S. Վրնջիւն.

Տ

Տ (*deune*) տիւն *s.* the thirty first letter of the alphabet, & the twenty fifth of the consonants; տ, տ̃, four thousand; four thousandth.

— On account of its similarity of sound, it is sometimes confounded with դ & թ; for example: ընտել-ընդել, տոփել-դոփել, տրամ-դրամ, բանտ-բանդ; կատսայ-կաթսայ, չիտ-չիթ, &c.

— At the beginning of words it is sometimes a negative particle; for example: գեղ-տգեղ, գէտ-տգէտ, տհաս, տմարդի, տքնութիւն.

— Between words it is sometimes an augmentative particle, as բեկանել-բեկտանել, քակել-քակտել, ոլորք-ոլորտք, փեռեկել-փեռեկտել, նողկալ, նողտկալ.

— In foreign words, the Greek τ & the Latin *t* are changed by us into տ. as, Πέτρος-Petrus-Պետրոս, Αριστοτέλης-Aristoteles-Արիստոտէլ.

Տաբատ *a.* linen, of linen; *s.* pantaloons, trowsers; -աձիգ *s.* brace, a pair of braces. [loaded.

Տաբեռնի *s. L. w.* tavern; *a.* over-

Տաբուն *a.* unnatural, monstruous.

Տագնապ, աց *s.* anxiety, anguish, restlessness, embarrassment, perplexity, agitation, alarm, trouble; crisis; haste, precipitation; -աւ *ad.* in haste, hastily, with all possible speed, in a hurry, hurriedly, precipitately; anxiously, with anxiety; - մտաց, grief, anxiety, mental torture, constraint, heaviness of heart, oppression; - մահու, pangs or agony of death, death-struggle; արկանել, մատնել ի -ս անհնարինս, to embarrass extremely, to place in a strait, in a scrape, embarrassment or perplexity; արկանել զանձն ի -, to embarrass oneself; կալ ի -ի, to be in trouble, anxiety or embarrassment; հասանել ի յետին -, to be reduced to extremities; եղիցի - հեթանոսաց, the nations shall be plunged in consternation; եկն յանկարծակի դողումն եւ -, a sudden fear fell on them; ամ - հասցէ ի վերայ նր, every kind of grief shall fall upon him; ըմբռնեալ յանլոյծ - հասանէր, he found himself embarrassed by that insuperable necessity; - էր նմա յամ կողմանց, he was hemmed in by necessities; - մեծ էր նմա, he had extreme difficulty, he turned on all sides; հարից զամ երիվարս -աւ եւ զհեծեալս նր յիմարութբ, I will turn the horses into stone & their riders will I stultify; յետին - կալաւ զնա, he was brought to the last extremity; փոյթ եւ - եղեւ ի ջուրս, the waters rivalled each other; S. Շտապ, &c.

Տագնապափոյթ *a.* urgent, pressing, earnest; – *ստիպաւ* *ad.* hurriedly, most hastily.

Տագնապեմ, *եցի*. –*եցուցանեմ* *va.* to put to trouble, to embarrass, to perplex, to puzzle, to torment, to grieve; to constrain, to force, to tease, to importune; to urge, to hasten, to solicit, to quicken; *ահիւ* –, to strike with terror, to appal, to terrify; –*եցուցիչ* *a.* pressing, urgent.

Տագնապիմ, *եցայ* *vn.* to be grieved, distressed, disturbed, embarrassed, to be torn with anguish, to be in great pain; to have an urgent & pressing necessity, to be in despair; to be hurried, in haste; *տագնապէր ջերմամբ մեծաւ*, he had been seized with a violent fever. [ent, acute, sharp.

Տագնապիչ *a.* cogent, urgent, viol-

Տագնապութիւն or *ումն* S. Տագնապ.

Տագր, *գեր*, *երայ* *s.* brother-in-law (husband's brother).

Տաժան, *ի* *a.* worn out by fatigue, overwhelmed with labour, weary, tired out; –*աբար* *ad.* painfully, with much trouble, laboriously, with difficulty; –*ագործ* *a.* working hard, very laborious; troublesome, tiresome; –*ալից*, –*ական*, –*աշատ*, –*աւոր*, –*ելի* *a.* painful, grievous, hard, difficult, incommodious, vexatious, laborious, fatiguing, tiring, toilsome, annoying, rude, heavy; –*աքայլ* *a.* walking with difficulty; –*եմ*, *եցի* *va.* to fatigue, to tire, to overdo, to harass, to oppress, to vex; –*իմ*, *եցայ* *vn.* to give oneself trouble, to have much trouble, to toil, to be fatigued, worn out with fatigue, to drudge, to work hard; –*իք*, –*ութի*, –*ումն* or

Տաժանք *s.* great fatigue, much labour, trouble, toil, weariness, pain, hard work, drudgery.

Տալ, *ից* *sf.* sister-in-law (husband's sister); –*այր* *s.* brother-in-law (sister-in-law's husband).

Տալի *a.* donable; *s.* giver, donor; –*ք*, liabilities, debts.

Տալիթա *sf.* *H. w.* talitha; – *կումի*, – cumi! damsel, arise! – *սարկաւագ*, deaconess.

Տախտ, *ից* *s.* throne, seat, bench.

Տախտակ, *աց* *s.* board, plank, shelf, table, tablet; tables; book; *ast.* S. Երկնայոյց; – *երկաթի*, iron-plate, sheet-iron; – *մետաղեայ*, plate of metal; –*ք վկայութեան*, the tables of the decalogue; – *դատաստանաց*, breastplate, pectoral, rational; – *նկարուց*, canvass, wood, &c.; – *ճատրակի*, chess-board; – *զստի*, the hollow of the thigh; – *խոհանոցի*, trencher.

Տախտակագործ *a.* built of wood or of planks (ship); –*մած*, *ից* *a.* covered with boards, planks, boarded, planked, floored; wainscotted; *s.* wooden floor; scaffolding; wainscot; – *նաւու*, deck; – *առնել*. *գործել*, to wainscot, to plank, to board, to floor; –*փակ* *a.* laminated.

Տախտակեայ *a.* wooden.

Տախտաձեւ *a.* throne-shaped.

Տախտապար *a.* stretched on the earth; *ի* – *արկանել* or –*եմ* *va.* to stretch on the earth; to beat down, to overthrow.

Տած, *ից* *s.* care, heed, charge.

Տածեմ, *եցի* *va.* to care, to take care of, to preserve; to nourish, to maintain, to sustain, to feed; to cultivate; to foment, to stir up; – *զախտս*. to cherish, to flatter vices; – *զխռովութիւն*, to foment disturbances; S. Ձու. [ing, nutritious.

Տածիչ or *ծող* *a.* nutritive, nourish-

Տածողական *a.* nutritive, alimentary.

Տածողութիւն, **Տածութիւն** or *ումն* *s.* care; food, nourishment, sustenance; fomentation.

Տակ, *ից* or *աց* *s.* bottom, under part or side; root; race, row, range, string; * *bot.* beet; – *առնուլ*, to take root, to be rooted; *խոստ* –*աւ մեծաւ*. great provision; **մամլոյ* –, in the press.

Տակախիլ *առնեմ* or –*կոտոր խլեմ* or *առնեմ* *va.* to root up, to pluck up by the roots, to extirpate.

Տակառ, *աց* *s.* barrel, cask, puncheon, butt; tun; *խից* –*ի*, spigot; *ծորակ* –*ի* tap; *շերտ* or *կողք* –*աց*, staff.

Տակառագործ, *աց* *s.* cooper; –*ութի* *s.* cooperage.

Տակառակ, *աց* *s.* cask, keg.

Տակառաչափ *s.* *mar.* ton, 2240 lbs; –*ումն* *s.* tonnage, burden.

Տակառապետ *s.* chief cup-bearer, butler; –*եմ* *va.* to give to drink; –*ութի* *s.* office or dignity of a butler, butlership.

Տակառիկ *s.* cask, hogshead. [ship.

Տակաւ *ad.* by little & little, by slow degrees, insensibly; yet, still; – –, little by little, slowly, by degrees.

Տակաւին, - *եւս* *ad.* again, more, still more, some more; yet, as yet, still; little by little.

Տակերատիպ *s.* daguerreotype; -typer; *a.* -typed; *-տպեմ* *va.* to daguerreotype; *-տպութի̃* *s.* daguerroetypy.

Տակռի, *ռաց*, -ճ or -չ *s.* *bot.* fibre, filament; - *ծառոց*, top-root.

Տաղ, *ից* *s.* verse, poem, ode; canticle, hymn; *med.* cautery; stamp, mark, print.

Տաղախ, *ոյ* *s.* cement; *chem.* mortar.

Տաղական *a.* rhythmical.

Տաղանդ, *ոց* or *աց* *s.* talent (weight); *fig.* talent, ability, parts, attainments; - *ոսկի*, golden talent; *-աւոր* *a.* talented, of talent.

Տաղաչափ, *ից* *s.* versifier; *-եմ* *va.* to versify; *-ութիւն* *s.* versification; verses. [maker.

Տաղասաց, *ից* *s.* song-writer, ballad

Տաղատարափ S. **Տեղատարափ**.

Տաղարան *s.* song-book.

Տաղաւար, *աց* *s.* tabernacle, tent, booth; hut, lodging, cabin, vine-arbour; scene, stage; - *մրգապահաց*, fruit-house; *-ակից* *a.* dwelling together; S. **Վրանակից**; *-ահարք*, *րաց*, *-ահարութի̃* or *-աշինութի̃* *s.* erecting a tabernacle or pavilion, building a hut or cottage; *տօն -ահարաց*, feast of tabernacles; scenopegia; *-եմ*, *եցի*, *-իմ*, *եցայ* *vn.* to dwell in tents or in huts; *-իկ* *s.* hut, a poor cottage.

Տաղեմ, *եցի* *va.* to cauterize.

Տաղերգութիւն *s.* ode.

Տաղոսեմ S. **Ժողովեմ**.

Տաղտ *s.* disgust, distaste, loathing.

Տաղտաղտ, **Տաղտաղտիմ** S. **Տաղտկալի**, **Տաղտկամ**.

Տաղտապանք *s.* annoyance, pain, anxiety, anguish; *-պեմ*, *եցի* *va.* to annoy, to disturb, to importune, to trouble, to molest; *-պիմ*, *եցայ* *vn.* to be distressed, harassed, uneasy, annoyed, plagued.

Տաղտկալի or *լից* *a.* displeasing, disgusting, tiresome, fastidious, loathsome; *-լուր* *a.* tedious, wearisome to hear.

Տաղտկամ, *-կանամ*, *ացայ* *vn.* to be disgusted, wearied, sick or tired of, to loathe, to nauseate; *տաղտկացեալ եմ ի մարդկանէ*, I am weary of men.

Տաղտկանք S. **Տաղտկութիւն**.

Տաղտկացուցանեմ *va.* to tire, to disgust, to put out of conceit, to annoy, to sicken, to plague.

Տաղտկոտ *a.* squeamish.

Տաղտկութի̃ *s.* displeasure, disgust, dislike, aversion, nausea; annoyance, vexation, trouble.

Տաղտուկ *a.* wearisome, tedious, tiresome, bothering, troublesome; idle, cowardly, tedious to oneself; *s.* S. **Տաղտկութիւն**.

Տաճար, *աց* *s.* temple, fane, church; palace, court, hotel; banqueting-hall; banquet, feast; - *խորհրդոյ*, council-hall, House of Parliament.

Տաճարախիտ *a.* many roomed; *-կան* *s.* knight templar; *-կապուտ*, *-կողոպուտ*, &c. S. **Սեղանակապուտ**, &c.; *-կից* *s.* table-companion; *-յարդար* *s.* guardian or minister of a temple; *-նամ* *vn.* *fig.* to become a temple of the Holy Ghost; *-պետ* *s.* house-steward; chief-captain; high-priest; governor or ruler of the feast, high seneschal; S. **Հացերէց**; *-ցուցանեմ* *va.* *fig.* to convert the soul into a temple.

Տաճիկ, *ճկաց* *s.* Arab; Turk; *a.* Arabian; Turkish; swift-footed; - *ձի*, barb, Barbary or Arabian horse; - *ասորի*, Canaanite; S. **Ուղտ**.

Տաճկաբար *ad.* like a Turk, in the Turkish fashion; *-բնակ* *a.* inhabited by Turks; *-բնոյթ* *a.* of Turkish character; *-կան* *a.* Turkish; *-հպատակ* *s.* Turkish subject; *-նամ*, *ացայ* *vn.* to become or turn Turk; *-սէր* *a.* *s.* philoturk; *-սորի* *s.* Canaanite; Phenician; *-ստան* *s.* Turkey; - **Ասիոյ**, **Եւրոպիոյ**, Asiatic, European -; *-ստանեայք* *s.* *pl.* Arabs; Turks; *-ցուցանեմ* *va.* to convert to Muhammedanism.

Տաճկինակ, *աց* *s.* whip, rod; whipping, thrashing. [the being Turkish.

Տաճկութիւն *s.* Turkish nationality,

Տամ, *ետու*, *տուր*, *տուեալ* *va.* to give, to present, to offer; to concede, to grant, to bestow; to provide, to furnish, to lend; to give up, to deliver, to abandon, to expose; to make, to render, to produce, to cause; - *զանձն*, to apply to, to addict oneself to; to give oneself up to, to abandon oneself to; - *խօսել*, to cause to speak; - *պատասխանի*, to answer, to reply, to respond; S. **Պատասխանի**; *չ- դուլ եւ դադար*, to give neither peace nor rest, to disturb continually; — *իշխանութն*, to invest or intrust with authority; *վկայագիր, անցագիր* —, to deliver a certificate, to grant a passport; *մրցանակ, վարձս* —, to decree rewards, to award prizes or premiums; — *ածել*, to cause to bring; — *գերեզմանի*, to bury, to inter; — *ի բանտ*, to put in jail or prison, to imprison; *ժողով* —, to come together, to assemble, to reunite, to meet, to hold a meeting; *քարամբք* —, to strike with stones; *տաց զքեզ յազգ մեծ*, I will make of you a great nation; *տացէ՛ քեզ տէր լինել*, may you be! *չէ տուեալ ամ̃յն*, it is not every one that can…; *զորս ը ձեռամբ ձերով ետու*, which I put in subjection to you; *ես ետու տանել զուլդ*, I have sent the kid; *Հօրն իւրում ետ տանել*, he sent to his father; *տուր բերել ինձ փայտս մայրս*, send me cedar wood; *եա զանձն իւր երթալ*, he went; *զլէգէոնս այսոցն՝ անդնդոց տայ*, he sends the legions of devils into the pit; *զպատիժս տայցեն յաւիտենից տանջանաց*, they will suffer eternal punishment; *զմեզ ի կորուստ եւ յոչէութիւն տան*, they load us with evil & annihilate us; *մի տայք մեռանել*, do not leave to die; S. Դէպ, Ծանօթ, Ձեռն, Ճարակ, Մատեան, Տեղի, &c. &c.

Տամալ, *ոյ, -ի, լւոյ s.* house-top, terrace.

Տամկ *a.* humid, moist, wet, damp; *-անամ, ացայ vn.* to be wet, moistened, to become humid, moist; *-աբնակ a.* of wet or moist nature; *-ացուցանեմ va.* to moisten, to damp, to wet, to dew, to bedew, to soak, to steep; *-ութիւն s.* humidity, moisture, dampness.

Տամուկ S. Տամկ.

Տամոջէլ, **Տամուժէլ** *sf. Fr. w.* damsel, girl, young lady.

Տանելի *a.* portable.

Տանեստան, *աց s.* flat roof; platform.

Տաներես *s.* elevation or front of a building, frontispiece; *-րէց s.* chaplain.

Տանիմ, *տարայ, տար va.* to carry, to carry away or off, to bear off, to take or convey away, to lead, to bring, to fetch away, to transport; to drive at, to tend or lead to; to hold, to contain, to comprise, to include, to comprehend; to bear, to suffer, to endure; to carry to an end, to accomplish, to crown; *vn.* to be brought, conducted, led; *յինքն* —, to appropriate to oneself, to assume wrongfully, to arrogate, to lay claim to; *ը մի* —, to take exception or offence at, to find fault with; — *եւ ածել ինչ*, to publish, to celebrate, to make public; S. Բաց, Գլուխ, Խնամ, &c.

Տանիք, *նեաց s.* roof, roofing, house-top.

Տանձ, *ից s.* pear; *-աջուր s.* perry; *-ենի s.* pear-tree; *-իկ s.* small pear or pear-tree.

Տանողական *a.* carrying, sustaining, bearing, supporting.

Տանուտէր *s.* master of a house, head of a family; landlord, householder; patriarch, chief of a tribe or race; — *տարւոյ ast.* the Sun's house; *-աբար ad.* absolutely, despotically, independently; *-ական a.* appertaining to the head of a house, feudal; *-ացոյց s.* zodiacal ephemeris; *-ութն s.* condition or authority of the master of a house, or of the chief of a tribe; feudality.

Տանջական *a.* suffering torment or punishment.

Տանջանական *a.* tormenting, torturing, inflictive, penal; *-կից a.* sharing in torture; *-րան s.* rack, instrument of torture; *-ւոր a.* in tortures, in torment; tormenting; *s.* torturer, executioner.

Տանջանք *s.* torment, torture, punishment, suffering, pain, plague, grief; *-նս ածել ի վերայ*, or *արկանել զգըլխով ուրուք* S. Տանջեմ.

Տանջելի S. Տանջիչ.

Տանջեմ, *եցի va.* to torment, to torture, to rack, to afflict, to cause to suffer, to harrow; *-իմ vn.* to be tormented, to suffer tortures; *զանհնարին տանջանս տանջի*, he suffers cruel torments; *տանջին զանմահ մահն*, they die eternal death.

Տանջիչ *a.* torturing, setting on the rack; *s.* tormentor, torturer, executioner.

Տանջողական S. Տանջանական.

Տանջումն, **Տանջք** S. Տանջանք.

Տանտալ *s. phys.* tantalum; *pn.* Tantalus; *-ական a.* tantalizing; *տանջանք* —, tantalism.

Տանտէր S. Տանուտէր.

Տանտիկին *sf.* mistress of a house, matron; housewife; *-տիկնութիւն s.* authority of a mistress or matron.

Տաշ *s.* rasping, scraping, smoothing, polishing; *-ածոյ, ից a.* planed, cut, polished, smoothened; *-եղ* or *-իղ, ից s.* chip, shaving; *-եմ, եցի va.* to rough-hew, to roughen down, to chip, to square, to plane, to smooth, to

Տաշխ or -ն S. Սատաշխն. [polish.

Տաշտ, ից s. cup, mug; bowl, basin; vat, trough; tub, bucket, wash- or lye-tub; basket; *bot.* layer, slip, offset; vine-branch, --shoot; - խմորոյ, kneading-trough, hutch; - խնկոց, bed of spices; S. Խնկանոց; - որմածուայ, hod, tray.

Տաշտագեղ *a.* putting forth fine shoots; -թաղ *s.* layer, slip, provine, shoot, sprig of a vine, &c.; - առնել, to lay vines, &c., to provine, to propagate the vine by layers, to plant with slips; -խիլ լինիմ *vn.* to have branches torn away; to be rooted up or out; - առնել, to root out, to pull up, to pluck up. [tions; libatorium.

Տաշտակ *s.* chalice for offering liba-

Տաշտաւոր *a.* full of, or loaded with vine-branches; - անիւ *mech.* overshot mill-wheel.

Տապ, ոյ, ով *s.* heat, ardour, warmth, solar heat; inflammation; over-excitement; foaming or frothing of the sea, storm; -ագին *a.* very hot, burning, ardent, scorching.

Տապալ *a.* prostrate, fallen down; *ad.* S. Թաւալագլոր; - յերկիր կործանել, to fall down; to be struck dead on the spot.

Տապալած, ի *s.* fall, ruin.

Տապալական *a. gr.* declinable.

Տապալեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to fell or throw to the ground, to beat down, to prostrate, to overturn, to overthrow, to upset; to subvert, to demolish, to destroy, to ruin; to roll, to turn; - զխորհուրդս ուրուք, to destroy a person's projects; S. Խոշ; -իմ *vn.* to be fallen down, overthrown, to fall or go to ruin; to roll, to tumble; գելոյր տապալէր երկդիմի մտօք, he tortured himself with uncertainty; տապալեալ անկաւ երիվարն, the horse fell, was broken down; տապալեցաւ ի մէջ ոտից ն̃ր Սիսարա, Sisera rolled under her feet.

Տապալի *s.* backgammon, tricktrack.

Տապալիչ *a.* beating down, overthrowing, ruining.

Տապալումն *s.* throwing down, overturning, subversion, ruin, fall; rolling; *gr.* declension.

*****Տապախ** *med.* S. **Տապաստ**.

Տապախառն, -ի S. **Տապագին**; -խարշ *a.* burning; - առնել, to burn; - լինել, to burn, to be burnt.

Տապակ, աց *s.* frying-pan; S. Վահանակ; -եմ, եցի *va.* to fry, to fricassee; -եղ *a.* very hot, burning; - լինել, to be scorched up; -իմ *vn.* to be fried; to be parched with thirst; -ումն *s.* [frying.

Տապայեղց S. **Տապագին**.

Տապան, աց *s.* large box or trunk; Noah's ark; coffin, bier; tomb, sarcophagus, sepulchre, urn; -ագիր *s.* epitaph.

Տապանակ, աց *s.* chest, box, coffer, small trunk; poor's box; tabernacle; S. Ուխտ; - պրտուեայ, ark of bulrushes; -ակիր *s.* Tabernacle-bearer.

Տապանաձեւ *a.* coffer-shaped.

Տապանամ, ացայ *vn.* to grow warm, to be excessively hot, to be burnt, scorched; to be in a fever.

Տապանատեղ *s.* niche or place for a sarcophagus; -տուն *s.* cemetery, burial-ground; - եկեղեցւոյ, church-yard; -քար *s.* tomb-stone.

Տապանիմ, եցայ *vn.* to be buried.

Տապաստ, ի *s.* mat, carpet; *med.* mange, scab in cattle; - արկանել, to strike or fell to the ground, to stretch dead, to kill on the spot; - անկանել, to be struck dead, to fall dead on the spot, to be slain; - անկանել ի փոշւոջ, to bite the dust or the ground, to be killed; - անկանել ի սայր սուսերի, to fall by the edge of the sword.

Տապաստակ, աց *s.* mattress; cushion. [spot.

Տապաստիմ *vn.* to fall dead on the

Տապար, աց *s.* hatchet, axe; դնել զ- առ արմին, to lay the axe to the tree; -աւոր *a.* axe-bearing; *s.* sapper.

Տապացուցանեմ *va.* to warm, to heat, to overheat, to burn; -ուցիչ or

Տապեան *a.* ardent, burning.

Տապեղ, ի *s.* play-ground; backgammon-table; -ուլունք *s.* dice.

Տապեռանդն S. **Տապեան**.

*****Տապզէ** *a.* unchaste, lewd.

Տապիմ S. **Տապանամ**.

*****Տապղքեր** *s.* carpenter's plane.

Տապճակ *s.* horse-cloth, housing.

Տապումն *s. phys.* calefaction.

Տառ, ից *s.* S. **Տարր**; letter, character; letter, epistle; book; ա̃ծեղէն -ք, the Holy Scriptures; մարգարէական -ք, the prophecies; -ք կանոնականք, canons, constitutions, statutes, writ-

Տառագծական *a.* literary. [ten laws.

Տառադարձումն *s.* anagram; առնել –, to anagrammatize; յօրինող -թէ, anagrammatist; յօրինումն -թէ, anagrammatism.

Տառաղան, աց *s.* basket, hamper.

Տառապագին, -կան *a.* unhappy, wretched, miserable; -նամ S. Տառապիմ.

Տառապանք *s.* tribulation, affliction, anguish, distress, grief, trouble, vexation, pain, torment, fatigue, misery, misfortune, disaster.

Տառապեալ *a.* loaded with misfortunes, with trouble, poor, pitiable, unhappy, miserable.

Տառապելութիւն *s.* misery; poverty.

Տառապեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to trouble, to afflict, to oppress, to molest, to maltreat, to vex; to violate, to dishonour, to deflower; -եցուցանես զաղխսս իմ, I am afflicted by your woes; -եցուցիչ *a.* afflicting, afflictive, grievous, vexing, tormenting.

Տառապիմ, եցայ *vn.* to grieve at, to be pained, uneasy, afflicted, tormented, vexed, to be unhappy, miserable; տառապէաք խնդրէաք զքեզ, we have sought thee sorrowing.

Տառապումն S. Տառապանք.

Տառատիպ *a.* written; *s.* copyist; -տոկ, աց *s.* military coat or mantle, cassock, capote; doublet, jerkin; -տպեալ *a.* written, engraved; -տպութիւն *s.* writing, engraving.

Տառեխ, աց *s.* herring.

Տառեղն *s.* stork; heron.

Տասանորդ, աց *s.* tenth part, tithe; decime or dime; առնուլ զ-ն, to decimate, to tithe, to collect tithes; -ական *a.* decimal; S. Կոտորակ; -ելի *a.* tithable; -եմ, եցի *va.* to decimate, to tithe, to take tithes; -իչ *s.* tither, tithe proctor; -ութիւն *s.* decimation, tithing.

Տասն, սին. սունք, սանց *a.* ten; ի -ամսոյն, on the tenth of the month; -անգամ *ad.* ten times; - -, by tens.

Տասնաբանեայ օրէնք *s.* Decalogue; -լիտր *s.* decalitre, 2. 2 imp. gals; -ղի *a.* ten-stringed; *s.* decachord, lyre, harp; -կրամ *s.* decagram, 5. 64 drams avoirdupoids, or 154 grains troy; -մատնեայ *a.* ten-fingered; -մեայ, մէից, -մեան, մենից *a.* decennial, of ten years; ten years old; -մեդր *s.* decameter, 31. 81 Engl. feet; -մսեայ *a.* of six months; -յարկ *a.* ten-storied; -նկիւն *s.* decagon; -պատիկ, &c. S. Տասնպատիկ, &c.; -պետ *s.* decurion, corporal; -ստեր *s.* decastere, 13. 08 cubic yards; -ւոր *a.* denary, ten, half-a-score. [calogue.

Տասնբանեան պատգամք *s.* the De-

Տասնեակ, եկի *a.* ten, half-a-score;

Տասնեան *ad.* by tens. [*s.* decade.

Տասնեկին *ad.* tenfold. [decade.

Տասներեակ, րեկի *s.* tenth part;

Տասներիր *ad.* for the tenth time, tenthly. [tenthly.

Տասներորդ, աց *a.* tenth, 10th; *ad.*

Տասնեքեան or քին, եցունց *s.* the whole ten; *a.* all the ten.

Տասնիցս *ad.* ten times.

Տասնկանգնեայ *a.* of ten cubits.

Տասնհազար *s.* ten thousand; S. Բիւր; -հարուածեայ or ծեան *a.* of the ten plagues; -հրամանեան *a.* of ten dogmas. [donkeys.

Տասնյովանակեան *a.* drawn by six

Տասնոտնեան *a.* decempedal; ten-footed.

Տասնորդ, աց *s.* decime, tenth part; -ական S. Տասանորդական; -ալիտր *s.* deciliter, 0, 176 imp. pint; -ակրամ *s.* decigram, 1,5432 grain or gr. troy; -ամեդր *s.* decimeter, 3. 937 Engl. inches; -աստեր *s.* decistere, 3. 5316 cubic feet.

Տասնութիւն *s.* ten, the number ten.

Տասնպատգամեան S. Տասնբանեան.

Տասնպատիկ *a.* decuple, tenfold; *ad.* ten times as much; -ատկեմ, եցի *va.* to decuple, to increase tenfold.

Տասնպետ *s.* decemvir; -ութիւն *s.* decemvirate.

Տասնսիւնեան *a.* decastile.

Տասնվանկեան *a.* decasyllabic.

Տասնփեղկեան *a.* of ten curtains, shutters, pieces or breadths. [meron.

Տասնօրեայ *a.* of ten days; *s.* deca-

Տաստակ S. Տախտակ.

*Տատա *s.* daddy, dad, papa.

Տատամսական *a.* perplexed, uneasy, uncertain.

Տատամսիմ, եցայ *vn.* to be embarrassed, disturbed or pained in mind, to have difficulty in deciding, to hesitate, to waver, to be unsettled, uneasy, concerned, in trouble.

Տատամսութիւն *s.* vexatious perplexity, titubation, hesitation, wavering, inquietude, embarrassment.

Տատան *a.* shaky, tottering, vacillating; *s.* swing, see-saw; S. Տատանումն; *կալ ի -ի* S. Տատանիմ; *- առնել*, to swing, to send up & down, to see-saw; *-ական a.* hesitating, doubtful; *-եմ, եցի va.* to jog, to stagger, to shake, to swing, to oscillate, to wag, to toss, to agitate; to bandy about, to titubate, to vacillate; *-իմ, եցայ vn.* to jog, to wag, to totter, to vacillate, to flutter about, to struggle, to tremble, to be shaken, agitated, staggered; to hesitate, to waver, to be in suspense; *-ումն s.* jogging, jostling, staggering, shaking, tottering, vacillating, trembling.

Տատասկ, *աց s. bot.* star-thistle; caltrop; *- երկաթի*, iron-thistle, instrument of torture; *-աբեր*, *-ածին* or *ծնունդ a.* thistle-bearing.

Տատրակ, *աց s.* turtle-dove; *ձագ -ի*, young -; *- վուվուս արձակէ*, the - coos: *bot.* eryngo, sea-holly.

Տար *a.* far off, distant, remote; *- աշխարհ հատանել* or *հարկանել*, *երթալ ի - աշխարհ*, *ի - աշխարհս ընթանալ* or *անցանել*, to travel abroad; *ի - աշխարհէ գալ*, to return from abroad.

Տարաբաժանիմ *vn.* to start from, to remove, to expatriate oneself; *-բաժին a.* divided, separated, removed; separating, removing; *- հանել*, *կացուցանել*, to alienate, to transfer, to separate; to expatriate; *ելանել -*, to abandon one's country; *-բան a.* irrational, incongruous; *-բարձ a.* taken away, carried off; *-բարձիմ vn.* to be taken away; to be divided; *-բարձութն s.* division; *-բեր a.* moved, agitated; unlike, different; *-բերեմ, եցի va.* to bear here & there, to shake, to agitate, to move, to stir; *-բերիմ, եցայ vn.* to be borne about, to be shaken, agitated; to differ, to be unlike; *-բերուի s.* agitation, shaking; difference, diversity; *-բնակ a.* living abroad, expatriated; excluded; *- լինել*, or *-բնակիմ vn.* to dwell abroad, afar off; to estrange oneself, to be removed; *-բնակութն s.* act of living at a distance, removal, pilgrimage; *-բուն a.* unnatural, contrary to nature; far from one's country or home, abroad.

Տարագիր *a.* proscribed, removed, driven away, expatriated, banished, exiled; *- առնել, լինել* S. Տարագրեմ & Տարագրիմ; *- ելանել ի կենաց*, to pass from this world; *ի հայրենի ընչից - գտանիլ*, to be disinherited; *-գծեալ a.* counterfeit, base; *- դահեկան*, - coin, false money; *-գնաց a.* expatriated, banished, estranged; *-գործ a.* misplaced, unbecoming, useless; *- առնել*, to render useless, inefficacious, to cause to miscarry, to foil, to delude; *-գրեմ va.* to proscribe, to banish, to exile, to drive away, to remove, to exclude; *-գրիմ vn.* to be proscribed, banished or excluded; *-գրութն s.* proscription, ban, banishment, exile, exclusion, transportation, expatriation; *-զատեմ va.* to discern, to distinguish; *-դէմ a.* far, far off, far distant, remote; *- գնալ*, *դէմ եդեալ - գնալ*, to go afar, abroad, to be estranged, to leave one's native land, to go from home; *-դէպ a.* unsuitable, improper, unbecoming, undue, disagreeing, absurd, extravagant; *թէ ի հանդէպս եւ թէ ի -դէպս*, *per fas et nefas*, by right or wrong; *-դիմիկ a.* travelling abroad; *-դիմութիւն s.* the travelling abroad.

Տարազ, *ուց s.* form, fashion, manner, way; furniture; *alg.* formula; - or *գործ -ու*, clever work, artistic production; *գրահաշուական -*, algebraic formula; *- խօսից*, style; S. Վրացի; *ի - քաղաքացի*, in plain, in private clothes; *ի - եկեղեցական*, in clerical attire, dressed like a clergyman; *զգեցաւ աշխարհական -*, he dressed like a layman.

Տարազագործ, *աց s.* clever manufacturer, master; *-ութն s.* weaver's art, woollen manufacture.

Տարազարդ *a.* ungraceful, unadorned; deformed, ugly; *-ուի s.* ungracefulness; deformity; *-զգեստ a.* unclothed.

Տարաժամ *a.* mistimed, ill-timed, inopportune, unseasonable, untimely; premature; *ad.* unseasonably, inopportunely, at the wrong time or moment, out of season; prematurely; too late, when too late; *s.* S. Տարաժամութիւն; *- հասակաւ*, not full grown, young; *- ծերանալ*, to age prematurely; *-իլ աւուր*, to decline, to be on the decline, to begin to go down, to begin to be night; ի -ել աւուրն, towards nightfall; -ի օրն, it is getting late, the daylight fades, the day wanes, the sun is going down; -եալ է օրս, the day is already on the decline, it is drawing towards night; -ու S. **Տարաժամ** *ad.*; -ութ՟ի *s.* unseasonableness, importunity; tardiness, nightfall.

Տարալածեմ, եցի *va.* to chase, to expel, to drive away; -լեզու *s.* a different tongue; -լուծական *gr.* disjunctive; -լուծեալ *a.* dissolved, disjoined, spoiled; -լսեմ S. **Ստունգանեմ**; -լսութիւն *s.* disobedience.

Տարախտ *s.* epidemy; -ական *a.* epidemical; -խօս, &c. S. **Թոթովլ**, &c.

Տարած, ից *a.* spread out, extended, stretched out; extensible; - or -ածք *s.* extent, extension; volume, bulk, size; show, display.

Տարածական *a.* ductile, extensive, extensible, dilatable, expansible; - հեղուկ, elastic fluid; -ութ՟ի *s.* ductility, extensibility, expansibility, dilatability.

Տարածանեմ or ծեմ, եցի *va.* to spread, to extend, to stretch out, to dilate; to unfold, to open, to spread out, to display; to propagate, to diffuse, to spread abroad, to strew, to spread; -իմ *vn.* to be spread, stretched out, extended; to be propagated, spread out; անկեալ կան մահու -ծեալ, slain they lay stretched on earth; դրօշքն -ծանէին, the banners were displayed; ագիտութ՟ի յաշխարհի -ի, ignorance is spreading over the world; -ծեցաւ յամենեսին, it became general; S. **Համբաւ**, &c.

Տարածանք *s.* extent, extension, diffusion, spreading.

Տարածատակ *a.* of a spreading root.

Տարածող, աց *s.* volume; - արկանել, to spread, to extend.

Տարածութ՟ի or ումն *s.* extent, dimension, latitude; dilatation, extension, expansion, diffusion; propagation, spread, reach, sphere; տարածմունք *med.* tetanus, lock-jaw.

Տարածուն S. **Տարածական**.

Տարակայ, &c. S. **Բացակայ**, &c.; -կանամ, ացեալ *vn.* to constitute itself, to proceed, to issue; -կասկած *a.* unsuspecting, unsuspicious; unexpected; -կարծ *a.* unthought of, unlooked for, unforeseen; absurd, strange, extraordinary; - լինել, to form strange suspicions; -կաց *ad.* aloof, from afar; -կացութիւն *s.* distance; -կենդրոն S. **Արտակենդրոն**.

Տարակոյս, կուսից *s.* doubt, uncertainty, wavering, vacillation, irresolution, hesitation, embarrassment; tribulation, anguish, anxiety; *a.* doubtful, uncertain; ի -կուսի կացուցանել, ի - արկանել, to cause to doubt, to call into question; կալ ի -կուսի, to doubt, to be in doubt, to waver; - ի -ս կցել, to multiply doubts, questions; չիք ինչ -, there is no doubt; undoubtedly.

Տարակորզեմ *va.* to pull up, to root out, to pluck up; -կուսական *a.* doubtful, uncertain, ambiguous; dubitative; -կուսանամ S. **Տարակուսիմ**; -կուսանք S. **Տարակոյս**; ը՟ն -կուսանօք անկանել, to be called in question; ը՟ն -կուսանօք արկանել, to call into question; -կուսելի S. **Տարակուսական**; -կուսեմ, եցի *va.* to cause to doubt, to create doubts, to cause doubts to; - or -կուսիմ, սեցայ *vn.* to doubt, to have doubts, to question, to hesitate, to be irresolute, embarrassed, to demur; - ի գիւէ, to become furious, to rage like a madman; -կուսութի, -կուսումն *s.* S. **Տարակոյս**; argument, objection.

Տարահաճելի *a.* disagreeable; -հանգիստ *a.* restless, uneasy; -հասակ *a.* tender, very young.

Տարաձայն *a.* dissenting; -եմ, եցի, -իմ, եցայ *vn.* to dissent, to disagree, to differ, to be at variance; -ութ՟ի *s.* dissension, disagreement, variance, discord, strife; -ձեւ *a.* deform.

Տարամերժ *a.* reprobate, cast out, rejected, thrown out; disowned, disapproved; -եմ *va.* to cast out, to reject, to reprobate; to expel, to drive away; to disown, to disapprove; -ութ՟ի *s.* reprobation; -միտ *a.* senseless, foolish; -մտութ՟ի *s.* foolishness.

Տարայ, ի *s.* jar; * tare, tare & tret.

Տարանկիւն *s.* rhomb, lozenge; -ային *a.* rhomboidal, rhombic; -անիստ *s.* rhomboid, rhomboheder.

Տարաշխարհ *s.* distant country, remote region, abroad, foreign lands; -, -եայ, -իկ *a.* S. **Տար**; foreign, exotic; *s.* foreigner, stranger, traveller, pilgrim.

Տարապայման *a.* exorbitant, excessive, unbounded, inordinate, extravagant, immoderate, enormous; -պաշտ a. heathen; -պատկան a. unadapted, unfit, useless, unsuitable; -պարհակ վարել va. to oppress, to compel, to constrain, to vex, to tax unmercifully; -պարտ a. wrong, undue, unjust, unreasonable; unnecessary, needless, useless, vain; - or ի - ad. unduly, in vain, uselessly, without reason, improperly, wrongfully; - ամօթ, bashfulness, sheepishness; հոգալ ի բանս -ս, to believe in idle gossip; -պարտարօտ a. feeding on illusions; fig. feeding negligently; -պարտուց or ի - S. Տարապարտ ad.

Տարասահման առնել or -սահմանել va. to banish, to exile, to drive away, to remove; -սուզիլ vn. to be engulfed, swallowed up, precipitated, sunk to the bottom; -սեռ a. heterogeneous; -սեռութիւն s. heterogeneity; -ստուերք s. heteroscians.

Տարավարժ a. acclimated; -ել va. to acclimate, to acclimatize; -իլ vn. to get accustomed to a climate or place; -ութիւն s. acclimation.

Տարատարափ a. scattered about, spread here and there; -տորոհել va. to disjoin, to separate, to remove.

Տարացոյց S. Յարացոյց, Օրինակ; -ցուցաբանութիւն s. speaking metaphorically, parable, allegory, metaphor; -ցուցական a. allegorical; -ցուցումն s. speaking in parables; -ցուցօրէն ad. exemplarily.

Տարափ, ոյ s. shower, abundant rain; - ձեան, flake of snow; տեղ եւ - նետից, a shower of arrows; a cloud of darts; ծակոտեալ ի -ոյ նետից, pierced with a hundred arrow wounds; -անման a. showery; flaky.

Տարափառ a. unglorious.

Տարափել, եալ vn. to rain or to snow heavily.

Տարափոխիկ a. contagious, epidemical, infectious, catching; - ախտ, contagion, epidemical disease, infection; - լինել or -փոխիլ vn. to be contagious, catching; -փոխութիւն s. contagion; -փումն s. heavy fall of rain.

Տարբաղդատ a. gr. casual; -բեղուն a. bastard.

Տարբեր, ից or աց a. different, unlike, various, diverse, dissimilar, sundry; -ք s. difference; -ական a. differential; agitated, vacillating; -ապէս ad. differently; -ել, եցի va. to difference, to diversify, to distinguish, to vary, to change; - or -իլ, եցայ vn. to differ, to be unlike or different, to stand out, to be distinguished; to be agitated, to flutter, to waver, to turn on all sides; -ութիւն s. difference; dissimilitude, diversity, variety, distinction, disparity; shade; agitation, inconstancy, wavering; ast. course; վերելական - ast. ascensional difference.

Տարգալ, ի s. table-spoon; S. Դրգալ.

Տարեգիր s. annalist; -ք, annals; -գլուխ s. new year, new year's day; S. Կաղանդ; -գրութիւն s. annals.

Տարեդարձ s. anniversary; - ծնընդոց, birthday; կատարել զ- ծննդոց, յաղթութէ, to keep the anniversary of a birth; to commemorate a victory.

Տարելից s. end of the year.

Տարեկան a. yearly, annual, anniversary, once a year; s. year; solemnity, feast, festival; etesian or trade-winds; օր -ի or -աց, anniversary, - day; կարգեցին ամ յամէ զօրն զայն տօն -աց, it was ordered that this day be annually commemorated; ոչ դոյր երթեւեկ տօնից -աց նր, no one frequented his festivals any longer; յաւուր նշանաւորի -աց, on the festival day.

Տարեմուտ S. Տարեգլուխ.

Տարերգող a. dissonant, discordant.

Տարեցոյց s. almanack, annuary, annual register.

Տարեւոր, -ական a. annual, yearly; S. Հողմ; դառն -, teg; դահեկանաց -, yearly stipend; -ութիւն s. annuity.

*Տարթ s. dried sheep's dung.

Տարթորական s. talent (money).

Տարժան a. unworthy; S. Տաժան, &c.

Տարի, րւոյ, րեաց s. year, twelvemonths; պարականոն -, embolismic year; տարուոջէ ի -, տարւոյ տարւոյ, տարւոյ - ad. annually, yearly, year by year, every year; ի տարւոջ, in the year; per annum, a year; S. Ամ, Թողութիւն.

Տարիթիւրէ s. Pers. w. seat of jurisprudence.

Տարիչ a. carrying away, leading into captivity.

Տարլուծումն s. corruption.

Տարմ, ից s. S. Տարմահաւ; - or -թռչնոց, flock, flight of birds; - - or Տարմաբար ad. in flocks, in troops, in great numbers; -բանք s. a multitude of talkers.

Տարմալ, -ակ *s.* sack; pocket; skirt.

Տարմահաւ *s.* starling.

Տարմանամ, ացեալ *vn.* to flock together, to form troops.

Տարմաջուր *s.* starling-water.

Տարմատար S. **Տարմաբար**.

Տարող *a.* leading, bringing, conducting; -ութիւն *s.* transport, transportation, carriage; capacity.

Տարորիշ, or որոշ, ից *a.* distinct, different, separate.

Տարորոշաբար *ad.* distinctly.

Տարորոշեմ *va.* to distinguish, to separate, to divide.

Տարորոշութիւն *s.* distinction, separation, division; -ումն *s. med.* secretion.

Տարուբեր, աց *a.* agitated, tossed about, driven here & there; carrying or bringing merchandise; *s.* agitation; - բանից messenger; -եմ, եցի *va.* to agitate, to toss about, to stir, to drive here & there; to repeat; -իմ *vn.* to hesitate, to vacillate, to be in suspense; to carry messages, to negotiate, to parley; to trade, to carry on commerce. [–, carrying to absurdity.

Տարումն S. **Տարողութիւն**; յանտեղի

Տարտամ, աց *s.* unsteady, irresolute, perplexed, wavering, indeterminate, uncertain, cowardly, slothful, sluggish, idle; – տագնապի տարակուսանաց, painful thoughts, mental anguish; -իմ, եցայ *vn.* to be irresolute, undecided, uncertain; to grow slothful, lazy; to move slowly; -ութիւն *s.* want of determination, irresolution, indecision, uncertainty, embarrassment, perplexity; cowardice, poltroonery; sloth, idleness.

Տարտարոս, աց *s.* Tartarus, hell; մշտագիշեր –, the gloomy Tartarus; -ական *a.* tartarean, hellish, infernal.

Տարր, տարեր. երք, երաց *s.* element, elementary substance or matter; տարերք, elements; rudiments; տարերք կենաց, the elements of life; ըստ տարերց աշխարհի, according to the worldly maxims.

Տարրաբան *s.* chemist; -ական *a.* chemical; -ութիւն *s.* chemistry; -բաշխութիւն *s.* decomposition; -բար *ad.* in an elementary state or form, elementally, rudimentally; materially; -գէտ, -լոյծ, &c. S. **Տարրաբան**, &c.; -լուծութիւն *s.* decomposition; -կան *a.* elemental, elementary, uncompounded

Տարրանամ, ացայ *vn.* to be compounded of elements, to be reduced to elements, to be produced, formed, to exist, to be; to incorporate, to adhere, to be united, attached; to be inculcated, impressed or imprinted; բանիւ տարրացեալ մարմինք, created beings furnished with reasoning faculties; Սողոմոն տարրանայր ի խորս էակաց, Solomon penetrated the secrets of nature; յերկիւղի նորա տարրացուք, let us keep his fear in our hearts; տարրացեալ են ի սիրտ իմ, they have penetrated to my inmost soul; տարրացաւ խաւարն ի վերայ երկրի, darkness covered the face of the earth; տարրացեալ առ Աստուած սիրով, bound to God by love.

Տարրապաշտ, ից *s.* fetich; fetich-worshipper; -ութիւն *s.* fetichism; object-worship; -պէս S. **Տարրաբար**; -տռփութիւն *s.* immoderate love or desire of terrestrial things; idolatry; -ցուցանեմ *va.* to element, to compound of elements, to constitute, to produce, to form, to give being to; to incorporate, to attach together, to mix, to unite; to inculcate, to impress; -ւոր *a.* S. **Տարրական**; material, corporeal; -ւորութիւն *s.* materiality, [corporeity.

Տարրեղէն S. **Տարրաւոր**.

Տարրիչ *a.* creating, producing, making.

Տարրութիւն *s.* elementariness, elementarity, substance, existence; elements, rudiments. [constitution.

Տարրումն *s.* incorporation, union,

Տարփ, ոյ *s.* ardent desire; love.

Տարփալի *a.* desirable, wishful; kind, dear, beloved; -ծու, աց *s.* lover, wooer, sweetheart, beau, gallant, fop; *sf.* lover, mistress, sweetheart; -կան *a.* relating to love, erotic.

Տարփամ, ացայ *vn.* to wish for ardently, to long or sigh for, to covet eagerly; to burn with desire or passion, to be in love.

Տարփանք *s.* love, passion, ardent desire, over-eagerness; բայց զի՞նչ-քեզ առասպելքն իցեն, why are you so fond of fables?

Տարփատենչ *a.* ardently longing for, sighing after, very desirous.

Տարփաւոր S. **Տարփածու**.

Տարփող *a.* amorous, loving, fond; desirous, covetous.

Տարփողեմ *va.* to announce loudly, with shouts & cries, to cry aloud, to shout; to celebrate, to publish.

Տարփութի or *ումն* S. **Տարփանք**.

Տարօրէն *a.* unreasonable, unlawful, illecit, iniquitous, wicked; *ad.* unlawfully, illegally, unjustly, contrary to equity, iniquitously, wickedly; *-ութի s.* injustice, wrong, iniquity, improbity, wickedness.

Տարօրինակ *a.* unlike, dissimilar, unequal, extraordinary, strange, eccentric, odd, singular, uncouth, outlandish.

Տաւաղեմ, *եցի va.* to aggregate, to assemble, to reunite, to collect, to gather together; *-իմ vn.* to be aggregated, united or collected together.

Տաւիղ, *ւղաց s.* psaltery, harp, dulcimer; *հարկանել զ—* or

Տաւղեմ, *եցի va.* to play on the harp.

Տաւիղապճիռ *s.* harper, harpist.

Տափ, *ք*, *-եր s.* plain, flat country or district; - or * *-ակ* S. **Տափարակ** *a.* *-ագունդ s.* planisphere; *-աթաթ a.* palmipede; *-ակատես a.* plane figured, plane; *-ակողմն s.* flat side, plain, flat ground; *-ակութի s.* flatness, vapidness; *-աձուկն s.* skate, ray, thornback.

Տափան *s. agr.* harrow; *-ամ, ացայ vn.* to be flattened; *-եմ va.* to harrow.

Տափատերեւ *a.* planifolius, planipetalous.

Տափարակ, *աց a.* flat, level, plane, smooth, even, shorn; *s.* plain; esplanade, glacis; *-աձեւ a.* planiform; *-եմ, եցի va.* to flat, to flatten, to plane; *-ութի s.* S. **Տափակութի**; flattening.

Տափափուշ *s. bot.* tribulus terrestris, caltrop, thistle. [camoys.

Տափաքիթ *a.* flat- or snub-nosed;

Տափեմ, *եցի va.* to harrow.

Տափերական *s.* extremities or flat sides of a bridge.

Տափերես *a.* flat- or bull-faced.

Տափնչութիւն *s.* flat-nosedness.

Տափողն *s.* back-bone.

Տափունչ S. **Տափաքիթ**.

Տաք, *ից a.* warm, hot; S. **Ջերմ**; * *-գեղ* S. **Պղպեղ**; *-իմ, եցայ vn.* to get or become warm; *-ութի s.* warmth, heat, caloric; *-ումն s.* getting warm; *-սատ s. Gr.w.* rank, line, order; *-տուն s.* warming- or stove-room.

Տգեղ, *ոյ*, *ոց a.* ill-favoured, ill-featured, unsightly, ugly, deformed, hideous, squalid; foul, villanous, bad; *-աբան* or *բարբառ a.* turpiloquent, foul-mouthed; *-անամ*, *ացայ vn.* to grow ugly, to become deformed, to disfigure oneself; *-ացուցանեմ va.* to deform, to render ugly, to disfigure,

Տգեղծ S. **Տգեղ** & **Տխեղծ**. [to distort.

Տգեղութիւն *s.* ugliness, deformity, ill-featuredness, unsightliness; *անհնարին —*, frightful ugliness, hideousness.

Տգէտ *a.* ignorant; unlearned, untaught, illiterate; idiotic, silly, simple.

Տգիտաբար *ad.* ignorantly, unlearnedly, unskilfully; *-բարոյ a.* stupid, heavy, dull, lazy; *-կան a.* ignorant; *-նամ, ացայ vn.* to be ignorant, unaware of, unacquainted with.

Տգիտանք *s.* ignorance.

Տգիտութի *s.* ignorance, nescience, rudeness, rawness, unskilfulness; *մեծ*, *թանձրամած*, *սոսկալի —*, great, utter, gross, complete ignorance; *առ -թե ad.* through ignorance; *զգածնուլ -ք*, *թաւալիլ ի -թե*, to live, to wallow in ignorance.

Տգոյն, *ից a.* colourless, pale, faded.

Տգունիմ S. **Այլագունիմ**.

Տգունութի *s.* colourlessness, discoloration, paleness.

Տեառնաբար *ad.* like Jesus; *-բարբառ a.* pronounced by our Lord; *-գալուստ a.* relating to the advent of our Saviour; *-գիր a.* ordered by Jesus; signed with the sign of the cross; *-գրեմ va.* to sign with the cross, to make the sign of the cross; *-գրութի s.* sign of the cross; *- կնքոյ*, baptism; *-ժողով a.* assembled together in God's name; *-կան s.* offering for the poor; *a.* divine; *-կողմն* or *- կոյս s.* our Lord's side; *-մայր* S. **Տիրամայր**; *-նման խաչ s.* the true cross.

Տեառնեղբայր *s.* the Saviour's brother, (St. James Ap.).

Տեառնընդառաջ, *ի s.* Candlemas-day, Purification, Penthesis.

Տեառնորդի *s.* Son of God; son of a freeman or noble; *-ք*, sons of illustrious families.

Տելետի *s. Gr.w.* consecration.

Տեղ, *ոյ*, *ոց s.* shower, abundant rain: spot, place; post; *յամ -*, every where; always; *ի -*, instead, in substitution for, in the place of; *անցանել ի - ուրուք*, to stand instead of, to supply the place of, to substitute, to replace; S. **Տեղի**; *տեղային ի ձեզ գերկնաւոր շնորհիցն*, heavenly graces rained thick upon you; — *ոսկի տեղայր ի փեսայութեն Արտաշիսի*, gold fell in showers at the nuptials of Artaxerxes.

Տեղագիր *s.* topographer; *-գրական a.* topographical; *-գրութիւն s.* topography; *-ղանական a.* parallactical; *-ղանութի s.* parallax; *-ղերծ a.* driven from a place or post, removed; *-թափ առնեմ va.* to set free from a place; *-լի a.* raining abundantly; *-ծու a.* producing abundant rain; *-կալ, աց a.* fixed in place, firm, stable, immovable, constant, stationary; *s.* lieutenant; vicar; capitular; substitute; *-կալութի s.* stability, firmness; lieutenancy; vicegerency, vicariate; substitution; *-կան a.* local; *med.* topical; — *դեղ med.* topic.

Տեղամ, *ացի, ա՛*, **Տեղեամ**, **Տեղեմ**, *ղեայ*, **Տեղում** *va.* to cause to rain heavily, to open the windows of heaven; *fig.* to shower down, to rain abundantly; *vn.* to shower, to rain hard, to pour; *նետս — ի վերայ ուրուք*, to send a shower of arrows; *տեղաց ի նոսա մանանայ*, manna rained down upon them; *տեղայր մարգարիտ ի հարսնութեն Սաթինկան*, pearls were showered round at the nuptials of Sathinig; *նետք տեղային*, arrows fell in showers; *Զե՛ւս, տեղա՛ ի մեզ փորձութիւն*, o great Jupiter, load us with evils! *կայծակունք տեղացին*, thunderbolts fell.

Տեղաշարժ *a. s.* locomotive; *-ութի s.* locomotion; *-պահ, աց s.* vicar, capitular, substitute; lieutenant; *-պահութի s.* lieutenancy; S. **Տեղակալութի**; *-տարափ s.* very heavy shower, pelting or drenching rain, floods, torrents of rain; heavy fall of snow or hail; — *լինել սպառնալեօք fig.* to rain threats; *ետես զնետս — խաղացեալ*, he saw a storm of arrows coming; *-տու a.* hospitable; *-տութիւն s.* reflux, ebb; S. **Մակընթացութի**; *-ցումն s.* raining in torrents; *-ւոր a.* local; *-փոխ a.* changing place, translocating, transferring, displacing; transferred, displaced; — *լինել*, to change place, to be translocated, to move from place to place; *-փոխեմ va.* to translocate, to transport, to carry off from one place to another, to transfer, to displace, to remove; *-փոխումն s.* change of place, translocation, displacing, removal; locomotion; *ast.* translocation; S. **Տեղապահութիւն**.

Տեղեակ, *ղեկաց a.* well informed, instructed, skilled, versed in, intimately acquainted with, expert; *s.* little place.

Տեղեկաբար *ad.* eruditely, with knowledge, skilfully, well; *-գոյն ad.* thoroughly, to the bottom, minutely, in detail; — *քննել*, to examine thoroughly, to go to the bottom of, to sift; *-գիրք s. mus.* finger-board, keys; *-նամ, ացայ vn.* to be informed of, instructed in, acquainted with, to make inquiries, to acquire instruction or knowledge, to inquire, to teach oneself; *-րան s.* intelligence office; *-ցուցանեմ va.* to inform, to instruct, to give knowledge of, to acquaint with, to teach, to apprize of.

Տեղեկիկ S. **Տեղեակ** *s.*

Տեղեկութիւն *s.* information, knowledge, instruction, notice; *վեր ի վերայ ինչ* —, general information; *տալ* —, to inform, to instruct; — *առնուլ*, to inform oneself, to make inquiries.

Տեղի, *ղւոյ, ղեաց s.* place, spot, site; occasion, opportunity; *ast.* point, lieu; *հասարակ —ք rhet.* common-place topics; *հասարակաց —ք*, public places, squares, &c.; *ս̄բ —ք*, holy place; the Holy Land; — *ապաւինի*, refuge, shelter, retreat, cover; *առ տեղեաւս*, here; *ի* — or *ի տեղւոջ*, in the room of, instead of, in lieu or place of; *ի —ս —ս, տեղեաց տեղեաց*, in different places, in some or several places; *ը̄ ա̃մ —ս*, in all places, every where; omnipresent; *առ տեղեաւն*, there, in the very place; just then, for that time, for a short time; *ունել զ—*, to supply the place of, to substitute for, to take or fill the place of, to succeed; *ունել զառաջին* —, to hold or occupy the most advantageous place, to be on the side of the wall; *զ— առնուլ, ունել*, to stop, to cease to go, to rest, to take repose, to halt; *անկանել ի տեղւոջ*, to be left dead on the spot; — *առնել ումեք*, to give the first place to a person; — *տալ ումեք*, to yield, to give up, to acquiesce, to consent, to condescend, to submit; — *տալ իմիք*, to expose oneself, to give hold; - տալ յիմեքէ or յումեքէ, to evade, to avoid, to draw back, to withdraw, to retire, to depart, to go away; շրջէր փախստական տեղւոյ ի -, as a fugitive he wandered; բանին իմոյ չիք - ի ձեզ, my words have no place in you; - տուր գնա՛, get thee hence! S. Թասր, ժահահոտ.

Տեղումն S. Տեղացումն.

Տենդ, ի, իւ *s.* fever; - շառագոյն, scarletina febris, scarlet-fever; -ոտ, ոց *a.* feverish; -ոտիմ, եցայ *vn.* to be in a fever.

Տենչ or **Տենջ**, ից S. Տենչանք.

Տենչալի *a.* desirable, enviable; dear.

Տենչամ or **Տենչանամ**, ացայ, **Տենչիմ**, եցայ *vn.* to desire, to wish, to envy, to covet, to burn for; տենչայ Սաթենիկ տենչանս զարտախուր խաւարտն, Sathinig is seized by a violent desire for curled endive.

Տենչանք, **Տենչութիւն** or ումն *s.* desire, wish, envy, avidity, cupidity, covetousness, longing for.

Տենչող *a.* desirous, eager, covetous, anxious, greedy.

Տեռ, ից *s.* gauze, crape, thin veil: galling; callosity, corn.

Տեռազերծ *a.* unveiled, brazen-faced, impudent; *s.* spoiler, despoiler; -անել or -եմ *va.* to unveil, to raise the veil; to despoil, to strip, to rob, to spoil.

Տեռատես, աց *af.* troubled with the bloody flux; -ութիւն *s.* bloody flux; hemorrhoids or piles.

Տեռեմ, եցի *va.* to gall, to rub the skin off, to graze, to excoriate; to render callous, hard as a corn; -իմ *vn.* to have the skin rubbed off; to become callous, to harden.

Տես, ոյ *s.* sight, view; spectacle, scene; aspect, look, figure, face; vision, apparition; visit; ի - երթալ, to go to see, to call upon, to pay a visit to; չ-ոյն առնել, to pretend not to see; - առնել ի բանակն, to send forth spies; ակն ունիմք -ոյն Այ, we desire to see God; եկն ի - իմ, he came to see me, he called upon me.

Տեսաբան *s.* optician; -ական *a.* optical; -ութիւն *s.* optics; -բար *ad.* visibly; -գիր *s.* scenographer; -գրական *a.* scenographical; -գրութիւն *s.* scenography.

Տեսակ, աց *s.* species; sort, kind, race; fashion, manner, way; form, figure, appearance, look; sight, countenance, aspect, air; image, idea; dress, costume; *gr.* form, species; *a.* visible; հաղորդել կրկին -աւ, to receive the Communion in both kinds; սեռ՝ կենդանի, - մարդ, եւ տարբերութիւն բանական, genus animal, species man, whose distinctive characteristic is the faculty of reason.

Տեսակագործեմ *va.* to specify, to qualify, to form, to figure; -գործումն *s.* specification, qualification, formation.

Տեսակակից *a.* of the same idea.

Տեսական *a.* visible, apparent, plain; theoretical, contemplative, speculative; perspicacious, sharp; prophetical, prescient, foreknowing; *phil.* formal, special; -ն *s.* theory; - ազն, ազգ, տոհմ, the nation, race, tribes of Israel; -ն ընդ զգայութ̄բ անկանի, the visible is subject to the senses.

Տեսականամ, ացայ *vn.* to be specified, qualified, formed, figured.

Տեսականեմ *va.* to give being & form; S. Տեսակագործեմ.

Տեսականումն *s.* visibility, contemplation.

Տեսակարար *a.* specific; -եմ *va.* to specify; -ողութիւն *s.* specification.

Տեսակաւոր *a. gr.* specified.

Տեսակութիւն *s.* look, countenance.

Տեսանելի *a.* visible; seeing; -ք *s.* organ of sight, the eyes; S. Ճուրջ; -ութիւն *s.* visibility.

Տեսանեմ, սի, տես *va.* to see, to perceive; to regard, to contemplate; to observe, to consider, to remark, to examine; to know; to provide, to supply, to furnish; to take care of, to tend; to go to see, to visit; to spy, to watch; տեսանելով *ad.* apparently, in appearance; by sight; գեղեցիկ տեսանելով, handsome, beautiful; կոյսս գեղեցիկ տեսանելով, fair girls, charming maidens; շինեցին սեղան մեծ տեսանելով, they built an altar of immense size; որ խուժադուժ եւս էր տեսանելով, who was still more barbarous in appearance; - զմիմեանս պատերազմաւ, to engage in war amongst themselves; to grapple with each other; - զպէտս ուրուք, to provide with necessaries; զտուն -, to manage household or domestic affairs; չ-ոյն առնել, to pretend not to see; տեսէք զինչ լսէք, pay attention to what you hear; *տեսջիր, զամենայն արարացես*, take care to work all the wonders; *Ա̃Ծ տեսցէ իւր ոչխար յողջակէզ*, God will provide himself with a lamb for the burnt offering; *հիւանդ էի եւ տեսէք զիս*, I was sick, & you visited me; *տես ինձ*, see, you see; *ապա թէ ոչ՝ տեսից վճ̃ .քո*, if not you will see how I will pay you; *տես քեզ արս զօրաւորս*, choose valiant men to accompany you.

Տեսանող *a.* seeing; *s.* prophet, seer; *-ագուշակ a.* predicted, foretold, prophesied; *-ական a.* visual; prophetic; *-ն s.* the eyes; *-ութիւն s.* vision, sight; prophecy.

Տեսաչափ, *ի s.* optometer.

Տեսասէր *a.* fond of seeing.

Տեսարան *s.* theatre, spectacle; scene; sight, the eyes; landscape, scenery; watch-tower; look-out man, top-man; vedette; *շուրջ* -, amphitheatre; - *աշխարհի լինել*, to be a subject of scorn or opprobrium.

Տեսարանագրական, &c. S. **Տեսագրական**, &c.; *-դիտակ s.* opera-glass; *-կան a.* scenic, theatrical; *-յաղթութի̃ s.* theatrocracy; *-սէր a.* fond of spectacle; *-ցոյց s.* diorama.

Տեսարանեմ, *եցի va.* to put upon the stage, to represent, to perform, to expose to public view, to make a spectacle.

Տեսաւոր *a.* visible, apparent; *-իմ, եցայ vn.* to make oneself seen, to become visible, to be in sight, to appear; to have an interview, a meeting; *-ութիւն s.* theory; vision; the eyes; interview.

Տեսիլ, *սլեանց s.* aspect; appearance, look, sight, view; air, mien, visage, image; spectacle, representation; vision, apparition, phantom, spectre, dream; phenomenon; contemplation; theory, idea; *գեղեցիկ* -. - *գեղոյ*, beauty, loveliness; *գեղեցիկ տեսլեամբ*, handsome, beautiful, charming; *երկնային* -, celestial vision; - *դիմաց*, figure, physiognomy; *ի - ածել*, to represent, to perform, to put upon the stage; - *լինել աշխարհի*, to be made a spectacle unto the world; - *տեսանել*, to have a vision; *արար տօն տեսլեան խաղու*, he held a festival with public games; *ի - ամ̃ցն*, before all men, or all eyes; *եղեւ բան Տ̃ն առ Աբրամ ի տեսլեան*, God spoke in a dream to Abram; *տեսլեամբ բնութ̃ն պարապել*, given to the contemplation of nature; - *աչացն է հաւատարիմ եւ ոչ լուր ականջացն*, hearing is believing but seeing has no fellow.

Տեսլական *a.* special, formal; *-նկար, այ s.* scene; landscape; landscape-painter; *-սէր a.* fond of seeing.

Տեսլարան *s.* circus, theatre, spectacle, scene; sight, the eyes; *-ական a.* theatrical, scenic; - *ցոյց*, theatre, spectacle; *-աձեւ a.* theatre-shaped.

Տեսող *s.* seer; spectator; *-ագոյն a.* very perspicacious, of subtle intelligence; *-ական a.* visual; contemplative, ascetic, intellectual; *-ականութ̃ի s.* the contemplative faculty; contemplative life; *-ութ̃ի s.* S. **Տեսանողութի̃**; theorem; *ast.* vision, visibility; *-ունակ a.* prophetic.

Տեսուած, *ոյ s.* intelligence, flash of wit, conceit, witticism.

Տեսութի̃ *s.* sight, vision, look, view; theory, plan, speculation; visit; contemplation, consideration; idea, conception, knowledge, notion; vision, dream; prophecy; ecstacy; *-թ̃ն* or *դիտական ասպարէզ*, field of view or vision; *համառօտ* -, cursory view, short notice, sketch; *հասարակաբար -թ̃բ*, at or with a single glance, in a summary way.

Տեսութ̃ն S. **Տեսութի̃**.

Տեսուն *a.* visible.

Տեսուչ, *սչի s.* inspector, director, overseer, intendant, guardian; *fig.* bishop.

Տեսչական *a.* providential.

Տեսչաւորեմ *vn.* to take care of, to tend, to provide.

Տեսչութի̃ *s.* Providence; direction, inspection, superintendance, survey, watch: incarnation: police; government; *ա̃ծական, վերին* -, Divine Providence.

Տետր, *ի, -ակ, այ s. Gr. w.* quire of paper, stitched-book, copy-book; pamphlet; *-ասկել s. Gr. w.* τετρασκέλης; *-եմ, եցի va.* to stitch; *-ող s.* stitcher.

Տերեւ, *ոյ s.* leaf, *pl.* leaves; - *ծաղկանց*, corolla, petal; *տատանիլ ո̃պ* -, to quiver like an aspen leaf; *եւ - չանկանի թէ Ա̃Ծ չկամի*, no leaf falls but God's will drops it.

Տերեւաբեր *a.* leaf-bearing, petaliferous; *-բուխ a.* producing leaves; *-ժամանակ*, spring time, spring; *bot.*

frondescence, foliation; -գոյն a. vegetable green; s. chlorophyllus; -զարդ a. adorned with leaves or foliage; -զգեաց or զգեստ a. clothed, covered with leaves, leafy, green; -զուրկ a. despoiled of leaves; -թափ a. deprived, stripped of leaves, leafless; stripping or despoiling of leaves; - առնել, to pluck or strip off leaves; - լինել, to shed or lose leaves; -լի or լից a. full of leaves, leafy; -խիտ a. thick with leaves, leafy, bushy; -կոյտք s. heaps of dried leaves; -մած, -շատ S. Տերեւախիտ; -մերկ S. Տերեւազուրկ; -շարժ a. shaking or quivering like an aspen leaf; -պատ a. girt with leaves; - լինել, to be -; -սաղարթ S. Վարսաւոր bot.

Տերեւաստ s. bot. camelia.

Տերեւընկէց S. Տերեւաթափ.

Տերեւիկ s. small leaf.

Տերեւիմ, եցայ vn. to leaf, to put forth or produce leaves, to be covered with foliage, to become green.

Տերեւնիճ s. bot. phyllitis, hart's-tongue, asplenium.

Տերեփուկ, Տերուկ, Տերփուկ s. bot. greater & lesser centaury; bull-weed.

Տեւ s. duration; * oak or elm leaves for fodder; ի - ad. durably, lastingly, for ever; ի - երթալ or պահիլ S. Տեւեմ.

Տեւական a. durable, permanent, stable, persisting, lasting; -ութի or

Տեւականութիւն s. constant duration, permanence, stability, persistence; constancy, perseverance.

Տեւեմ, եցի vn. to last, to persevere, to continue; to endure, to support, to bear; - ի մարմնի, to live, to subsist; ժուժկալեալ տեւէր չարչարանաց, he patiently suffered the tortures.

Տեւթիէդէս s. Gr. w. cuttle-fish, sepia.

Տեւողական S. Տեւական.

Տեւողութի, Տեւութի, Տեւումն S. Տեւականութիւն.

*Տեւուոր s. leaf-gatherer (for fodder).

*Տեփուր s. wooden disk or plate.

Տզենի s. bot. ricinus, palma Christi, castor-oil plant.

Տզզամ, ացի vn. to buzz, to hum.

Տզզանք s. buzz, hum, buzzing.

Տզրկախոտ s. bot. chick-weed, pimpernel, samolus; -ձեւ a. leech-shaped.

Տզրուկ, րկի s. leech; fig. blood-sucker; bot. S. Բզրուկ; դնել -ս, to apply leeches.

Տզօր, աց a. powerless, impotent, weak, feeble, languid.

Տէգ, տիգաց s. pike; spade in cards; - մօրուաց, fresh beard, down, downy beard; ի - նիզակի or նիզակաց, ի սուր - նիզակի, with the lance, with arms; with lance or spear thrusts; ի - նիզակի տապալեցի զնա, I brought him down with a lance thrust; տիգօք աչաց ակնարկել, to glare at, to frown at, to dart an angry or threatening look, to look daggers at; տիգօք աչաց խաղաց ի վերայ իմ, he sharpened his eyes upon me, he frowned on me.

Տէգընկէց a. hurling a javelin; s. discobolus, quoit-player; tilter; - լինել, to joust, to tilt; to play at quoits.

Տէր, տեառն. տեարք, տերանց or տեարց s. God, the Lord; Sir, lord, master, Mister, M^r.; possessor, owner, master; Reverend, Rev.; ո՜վ -, Lord! o Lord! good God! Heavens! goodness! good gracious! - արքայ! Sire! - իմ արքայ! o King! o Majesty! - իմ, My Lord; - Թովմաս, M^r. Thomas; Rev. Thomas; - բայի gr. objective or accusative case; - լինել. կալ, to be or become master of, to be lord over, to rule, to overcome, to master; յամի Տ͞ն, in the year of our Lord, Anno Domini, A. D.

Տէրութի s. Estate, State; domination, rule, power; sovereignty, empire; Barony, lordship; -ք, the dominions, (2^d hierarchy of angels); - Ձեր, Your Majesty; առաջի քոյոյ հզօր -թեդ, before your high Majesty; -քո ազգէ մինչեւ յազգ, your dominion endures throughout all generations.

Տէրունական a. Lord's, dominical; - աղօթք, the Lord's prayer; - տուն, church; - օր, sunday; - գիրք, Holy Scriptures.

Տէրունատուր a. given by the Lord.

Տէրունեան, -ունի S. Տէրունական.

Տէրունուստ or ի - ad. from God, on the Lord's side.

Տժգին a. depreciated; s. undervalue.

Տժգնեմ va. to depreciate, to underrate, to undervalue.

Տժգնութիւն s. depreciation.

Տժգոհ a. discontent, malcontent, dissatisfied; - լինել or -իմ, եցայ vn. to be discontented, displeased; -ութի s. malcontent, discontent or discontentment, dissatisfaction.

Տժգոյն *a.* colourless, discoloured, pale, wan, ghastly, leaden-hued, livid.

Տժգունեմ *va.* to discolour, to cause to lose colour, to render pale, to tarnish; *-իմ vn.* to lose colour, to fade, to become wan, to grow pale. [paleness.

Տժգունութիւն *s.* want of colour,

Տի *int.* come now! come on! courage! – *նա conj.* rather, it is better; moreover; *s.* S. **Տիք**.

Տիաթիկ *Gr. w.* S. **Դիաթիկ**.

Տիբ or *-ս Ar. w.* S. **Ռուփ**.

Տիգաբուն *s.* pike-staff, shaft of a spear; rest of a lance; *-խոց a.* wounded by a lance or pike; – *առնել*, to wound with a lance; *-ւոր s.* lancer, pikeman, halberdier.

Տիգանք *s.* roots.

Տիգեալ *a.* growing, new (beard).

Տիգեմ, *եցի va.* to lance, to strike with a lance.

Տիդք, *դաց s.* fore-arms, arms.

Տիեզերաբանական *a.* cosmological; *-բանութիւն s.* cosmology; *-գիտական*, &c. S. **Տիեզերաբանական**, &c.; *-գիր*, *գրի s.* cosmographer; *-գոչ a.* resounding throughout the universe; *-գրաւ a.* occupying all the world; *-գրական a.* cosmographical; *-գրութիւն s.* cosmography; *-դատ a.* of the last judgment; *-դաւ a.* deceiving all the world; *-լուր a.* heared throughout the universe; *-խօս a.* spoken or published through all the world; *-ծաւալ a.* spread over the world, everywhere; *-ծնութիւն s.* cosmogony; *-կալ*, *այ s.* master, conqueror of the universe; *-կալեմ*, *եցի vn.* to become lord of the whole universe, to conquer, subject or subjugate the world; *-կալութիւն s.* universal dominion, rule over the whole world; *-կան a.* cosmical, universal, general, œcumenical; *-կանութիւն s.* œcumenicity; *-կեցոյց a.* saving the world, all-saving; *-կոյտ a.* assembled with all the world; *-հռչակ a.* known all the world over, known to the whole world; *-հրաշ a.* universally wondered at, marvelled at by all the world, by every one; *-պատ a.* surrounding the universe; *-պետ* S. **Տիեզերակալ**; *-սասան a.* making every one, or all the world tremble; *-սոյզ a.* overflowing, submerging or drowning all the world; *-տարած a.* spread through the whole world; *-տօնակ a.* celebrated or feasted by all the world; *-քարոզ a.* preached, published to all the world.

Տիեզերք, *րաց s.* the universe, the whole world, the earth, macrocosm; *ը̄ -րս*, *ը̄ ա̃մ* or *ընաւ -ս*, *ը̄ ոլորտս -րաց*, throughout the world, every where; *առնել -րս անապատ*, to reduce the earth to a waste.

Տիզ, *տզոց s.* tick, acarus; Mexico-seed, castor-oil, ricinine oil.

*__Տիլ__, *տլոյ* S. **Տիղմ**.

Տիկ, *տկաց s.* leather bottle, goat's skin; – *գինւոյ*, a skin of wine; – *հովուաց*, bagpipe.

Տիկին *sf.* mistress, Mrs, dame, lady; princess, queen, empress; *Վիկտորիա տիկնանց* –, Queen Victoria; – *մանկամարդ*, young lady, miss, damsel; – *երկնից fig.* queen of heaven, moon; – *վանաց*, superioress, abbess.

Տիկնակիւ *s.* gum-mastic (of Chios).

Տիկնանման *a.* lady-like. [Majesty.

Տիկնութիւն *s.* ladyship; Highness,

Տիկնունի *a.* womanish; womanly; – *ապարանք*, gynecæum, women's apartment, S. **Խորոպձին**; – *գունդ*, party, group or bevy of ladies.

Տիկաեսակ *a.* skin-like; – *գործել*, to inflate or blow out as a goat's skin.

Տիղմ, *տղմոյ s.* mire, mud, slime, dirt, filth, soil, slough, muck; S. **Թաթաւիմ**, **Թաւալիմ**; *ի քարշ ածել ընդ* –, to drag in the mud; *fig.* to cover with shame; *մաքրել զ–*, to rub off the dirt, to perfrigate, to clean, to brush [off.

Տի նա S. **Տի**.

Տինանամ *vn. Gr. w.* πριαπίζειν.

Տիպ, *տպի* or *տպոյ*, *տպաց s. Gr. w.* type, model, example, pattern; manner; figure, image, form; expression; style; impression, stamp, print, mark; edition; *anat.* hymen, the virgineal membrane; *-ք կերպարանաց*, feature, lineament, character; *-ք մեռելոյ*, phantom, ghost, shadow; – *կերպարանաց բանից*, style; *այսու տպով*, in this manner or way; *ի* –, similar, like, conform, in the form of; *վաթսուներորդ* –, sixtieth edition; *բերել զ– ուրուք*, *իրիք*, to be like, to resemble, to have likeness to. [pattern, sampler.

Տիպար, *այ s.* type, model, example,

Տիտ *s.* breast, bosom.

Տիտաղ *s. chem.* diastasis; *-աչափ*, *ի s.* diastasimeter, distance-meter.

Տիտան, *այ*, *-իք*, *նեաց sf.* nurse.

Տիտան *s.* Titan; *chem.* titanium; *-ականն, -եան* *a.* gigantic, titanic; *-եմ, -իմ* *vn.* to be gigantic.

Տիւեռն, ռան *s.* crocodile.

Տիտղոս, աց *s. L. w.* title.

Տի՛ր S. Տի՛; *– ծն անդր, – ծն ի բա՛ց տար,* oh! shocking! fye! fye upon you! God forbid!

Տիրաբանեմ, եցի *vna.* to speak imperiously, lordly; seriously, sensibly; *-բար* S. Տիրապէս; *-բնակ* *a.* where God lives or dwells; *-գէտ* *a.* knowing the Lord; *-գիծ* or *գիր* *a.* written or traced by God; *-գլուխ* *a.* independent, free; *ad.* as a master, independently, assolutely, freely; *-գոյն* S. Բուն; *-գունդ* *a.* levied, assembled by the nobles; *-դաւ, -դրուժ* *a.* betraying one's master, faithless, traitorous, treacherous, false; *-զօր* *a.* strengthened by God; *-ծին* S. Ածածին; *-կան* *a.* dominical; divine; feodal; lordly, predominant, prevailing, despotic, absolute, sovereign, supreme; own, proper; *– պատկեր,* God's image or likeness; *– իշխանութիւն,* absolute power; *-կին* *sf.* mistress, matron; *-կիր* *a.* carrying, bearing or containing the Lord; *-կից* *a.* co-equal in dignity; *-կոյտ* *a.* formed of nobles; *-հաւաք* *a.* gathered together in the Lord's name; *-հրաւէր* *a.* called or invited by the Lord; *-ձիր* *a.* given or granted by God; *-ճան* *a.* knowing one's master or lord; *-մայր* *sf.* Mother of God, the Holy Virgin, mother of our Lord; *fig.* a priest's mother; *-մատնիչ* S. Տիրադաւ; *-մարտ* *a.* waging war against the Lord, against Heaven; *-մարտութի* *s.* fight, war against God; *-մեծար* *a.* honoured by the Lord; *-նամ, ացայ* *vn.* to make oneself master of, to become master, to rule, to dominate, to govern, to have dominion over, to sway; to pass under the dominion; *-նարգ* *a.* despising one's master; *-նենգ* *a.* plotting against one's master; *-նման* *ad.* like our Lord; *-նուէր* *a.* dedicated or consecrated to God; *-նուն* *s.* pronoun; *-շօշափ* *a.* feeling God; *-պատիւ* S. Տիրամեծար; *-պատուստ* *a.* woven or made by the Lord; *-պատուեմ* *va.* to honour, to pay homage as to God, truly to revere; *-պատուէր* *a.* ordained by God; *-պարգեւ* S. Տիրաձիր; *-պետ* *s.* despot; *-պետական* *a.* despotic; *-պետեմ, եցի* *va.* to domineer, to rule, to lord over; *-պետող* *s.* ruler; *-պետութի* *s.* domination; despotism, absolute authority; *-թք* *ad.* despotically; *-պէս* *ad.* lordly, imperiously, authoritatively, sovereignly, absolutely; in effect, properly, truly, verily; *a.* proper, own, real, true, genuine, veritable; *– ազատ,* really free; *– հաւատք,* true faith; *– բարի,* real good; *– խօսելով,* properly speaking; *եթէ – կամիս գիտել,* if you will to know thoroughly; *-սէր* *a.* fond of, attached, devoted to one's master; *-սիրութի* *s.* love, attachment, devotion to one's master, zeal, warmth, affection; *-սուն* *a.* well-educated, well-brought up; *-սպան, ից* or *աց, -սպանու* *a.* slaying one's master; *-վաճառ* *a.* selling one's master; *-տեաց* *a.* hating one's master; *-տիպ* *a.* Lord-like, divine; *-րար, ի* *a.* rendering master or lord, giving possession or power over; *-ցու, ի* *s.* lecturer; clerk; chorister; *-ցուցանեմ* *va.* to render or make master, to cause to rule or govern; to authorize, to empower; to effectuate, to fulfil; *-ւանդ* *a.* transmitted or handed down by the Lord; *-ւորագոյն* *a.* first, chief, highest, greatest; *-փառական* *a.* befitting our Lord's glory; *-քարող* *a.* according to our Lord's will.

Տիր գիր *s.* Tir (Persian god), Hermes; S. Հերմէս.

Տիրեմ, եցի *va.* to bear sway, to reign over, to rule; to become master, to seize, to conquer, to occupy, to hold, to possess, to subject; to predominate; *vn.* to become subject, to pass under the rule or dominion of; *տիրելդ ամ̃յն,* your power over all; *կամ տիրելո՞վ տիրեսցես մեզ,* or shall we be subject to your rule? *տիրեսցեն երկրին,* they shall possess the earth; *տիրեցին նց առիւծքն,* they were caught by lions; *յորժամ ի նիւթ ինչ տիրէ հուր,* when any thing is set on fire; *ոչ տիրէին նմա տանջանքն,* torture had no power over him; *դու տիրես զօրութեց ծովու,* thou rulest the proud waves; *արքայութի նր ամ̃յն տիրէ,* (his kingdom embraces all), all shall be subject to his kingdom.

Տիրեցուցանեմ S. Տիրացու-.

Տիրող *a.* ruling; prevailing, predominant; *s.* ruler, master; *-աբար* S. Տիրապետ; –ութիւն or [power.

Տիրութ̃ի *s.* domination, authority,

Տիրուհի *sf.* the blessed Virgin; mistress or lady; *քաղաք –*, capital.

Տից *s.* dainty food; excellent meal.

Տիւ, *տուընջեան s.* day; *ast.* –, day-time; *– եւ գիշեր*, nyctemeron; *ի տուէ* or *ի տուընջեան*, during the day, by day, in the day-time; *ի լուսապայծառ* or *ի լոյս տուընջեան*, in broad day light; *Զ –ն ողջոյն*, all day long; *ի տուէ եւ ի գիշերի*, *զ– եւ զգիշեր*, day & night, night & day; *չեւ խոնարհեալ տուընջեան*, before the end of the day, before nightfall; *արփիաճաճանչ –*, fine day, fine weather; *ի տուընջենիս յայսմիկ*, this day, to-day; S. Օր.

Տիւր դիք *s.* Mercury, Tir.

Տիւփոն *s. Gr. w.* typhon.

Տիփտիկոն, *ի s. Gr. w.* diptycha.

Տիք, *տիոց s.* age, years, time of life; century; *– մանկութ̃ե*, infancy, tender age, first period of life; *անլիութ̃ի տիոց*, immaturity, unripe age; *– ծերութ̃ե*, old age; *ի տղայ տիոց*, *անդստին յառաջին տիոցն*, from one's infancy; from one's boyish or girlish days, from boyhood or girlhood; *ի մատաղ* or *ի մանուկ տիոց*, from one's earliest years; *ի հասակ եւ ի տիս հասեալ*, grown up; *ի կատարեալ տիս հասեալ*, arrived at years of discretion; *յերեքտասանամեան տի*, thirteen years old; *մանկագոյն տիովք*, young, in infancy; *ի նոյն տիս հասակաց*, *հաւասար տիօք*, of the same age, coetaneous; S. Մատաղ. [with mud.

***Տղիմ** *vn.* to get splashed, covered

***Տղխամ** *s.* talisman; S. Թիլ.

Տղմեմ, *եցի va.* to macerate, to

***Տղչակ** S. Ճիռ. [mortify.

Տղփին *Gr. w.* S. Դեղփին.

Տխատանք *s.* sadness, grief, affliction, sorrow; mourning.

Տխատիմ, *եցայ vn.* to grieve, to fret, to be afflicted, sorry, to deplore, to bewail; to be in mourning for.

Տխեղծ *a.* young, in infancy; deformed, disfigured, ugly, sorry, bad; *–անամ vn.* to be spoiled, disordered, corrupted; *–ութիւն s.* imperfection; deformity; infancy, youth.

Տխմար, *այ a.* simple, foolish, idiotic, ignorant; *–աբար ad.* sillily, foolishly, senselessly, ignorantly; *–ութ̃ի s.* ignorance, simplicity, silliness, idiocy.

Տխուր *a.* cheerless, sad, afflicted, grieved, gloomy, sorrowful, melancholy; sullen, morose, surly, peevish; sombre, gloomy, dismal, dull, dark, obscure; *– տրտմութ̃ի գիշերոյն*, the thick darkness of the night; *ընչացուցանել զ– գիշերն*, to dispel that horrible darkness.

Տխրագին *a.* sad, melancholy; *ad.* sadly, sorrowfully; *–դէմ a.* dejected, sorrowful; *ad.* with a dejected air; *–լի* or *լից a.* full of sadness or affliction, greatly dejected, oppressed with sorrow; *–կան a.* sad, dreary, grievous, doleful, mournful; *–կանութ̃ի s.* sadness, sorrow, melancholy; *–նամ vn.* to lose splendour, to become insigni-

Տխրանք S. Տխրութիւն. [ficant.

Տխրասէր *a.* fond of, or loving sadness, melancholy; *–տեսակ* or *տեսիլ a.* sullen, gloomy, dismal, sombre.

Տխրերանգ *a.* sad-coloured, brown, black.

Տխրեցուցանեմ *va.* to sadden, to afflict, to grieve, to weigh on the spirits; *–ուցիչ a.* sad, sorrowful, vexatious.

Տխրիմ, *եցայ vn.* to be sad, sorry, afflicted, chagrined, to grieve, to take to heart; to wither, to fade.

Տխրութ̃ի *s.* sadness, grief, sorrow, chagrin, dejection, melancholy.

Տկար, *աց a.* feeble, weak, debilitated; powerless, impotent, infirm, languid, faint; small, slight, slender, trifling; fragile, frail.

Տկարաբար *ad.* feebly, faintly, slightly; *–կողմն s.* weak side; *–միտ a.* weak-minded, poor-spirited, dull-witted, imbecile; *–մտութիւն s.* weak-mindedness, slowness, stupidity, dulness, imbecility.

Տկարանամ, *ացայ vn.* to lose strength, to become weak, to be weakened, to decay; to become infirm, unwell, indisposed, poorly, to fall sick; to be incapable, unable; to have the weakness to ...; to be scandalized; *– ի հաւատս*, to be of little faith; *որում –նայ եւ ոչ ինչ*, nothing is impossible with Him.

Տկարանոց S. Հիւանդանոց.

Տկարատարր *a.* of weak materials.

Տկարացուցանեմ *va.* to weaken, to debilitate, to render feeble, infirm, to enervate, to unnerve, to cast down, to deject.

Տկարութիւն *s.* weakness, debility, imbecility, infirmity; languor, extenuation; impotency; indisposition, sickness; fragility; S. Տկարամտութի; -*ածել* or *արկանել զԱծ.* to accuse God of weakness.

Տկեղա *a.* simple-minded.

Տկճոր *s.* S. Տիկ & Գրեխ; – *առնուլ.* to take a clyster.

Տկուտ *a.* low, hollow, intrenched.

Տհալ *a.* indigestible.

Տհաճ *a.* displeased, discontent, crabbed, cross, sulky, morose, surly, peevish, pouting; –*լինել*, -*եմ* or -*իմ* *vn.* to be displeased, discontented, sulky; -*ութի* *s.* displeasure, discontent, disgust, dislike; disagreement; sulkiness.

Տհաս, *ից* *a.* unripe, immature; *fig.* very young, ignorant, unpractised, inexpert, raw, crude; -*ութի* *s.* unripeness, immaturity, crudeness, crudity; ignorance.

Տձեւ *a.* deformed, ugly, unshapely, ill made; -*եմ* *va.* to deform, to disfigure; -*ութի* *s.* deformity, ugliness.

Տղայ, *ոց* *s.* infant, baby, child; stripling, youth, lad; *fig.* simple-minded, innocent; novice, ignorant; – *մանուկ*, little child.

Տղայաբար *ad.* like a child, childishly, girlishly; -*բարոյ* or *բու* *a.* childish, puerile; light, silly, imprudent; -*դիտակ* *a.* of tender age, young; -*թաղ* or *թաղումն* *s.* child's funeral; -*խողխող* S. Տղայակոտոր; -*կան* *a.* childish, puerile, infantine; boyish, girlish; -*կից լինիմ* *vn.* to be a child like the others; -*կոտոր* *a.* child-slaying; -*հանճար*, -*միտ* *a.* child- or simple-minded, of child-like simplicity; -*հեղձ* *a.* smothering, drowning children; -*մտութի* *s.* child- or simple-mindedness, simpleness, simplicity; lightness, silliness, imprudence; -*նամ*, *ացայ* *vn.* to be or become a child; to behave as a child; to act the child; *fig.* to grow or become young again; -*նման* *a.* child-like; -*պէս* S. Տղայաբար; -*սնոյց* *s.* nurse; -*սպան* *a.* child-murdering; *s.* infanticide; -*սպանութի* *s.* child-murder, infanticide; -*ցուցանեմ* *va.* to restore to youth; -*ւուրց* *a.* infantine, very young.

Տղայերամ *a.* where is an assemblage of children.

Տղայիկ *s.* little child, baby, bantling.

Տղայութիւն *s.* infancy, childhood, puerility, childishness; girlhood, girlishness; *զ-թեն ի բաց խափանել*, to put away childish things, to renounce puerilities.

Տղայօրէն S. Տղայաբար & Տղայական.

Տղեմ, **Տղիմ** *vn.* to begin or to wish to move.

Տղընդեր *a.* tun- or big-bellied.

Տղիղ. *տղղից* *s.* dregs, lees.

*__Տղկիմ__ *vn.* to imbibe, to absorb.

Տղմաբնակ *a.* living, dwelling in the dirt or mud; -*դին* *a.* mixed with mud, muddy; brown; -*թաթաւ* *a.* dabbled, covered with mire, all over or quite dirty; -*թաւալ* *a.* rolling, wallowing or draggling in the mud; -*լի*. *լեր* or *լեց* *a.* full of mud, muddy, dirty, miry, filthy; -*խառն* *a.* mixed with mud, sloughy, sloppy; -*խոր* *a.* deep in mud; -*ծնունդ* *a.* born of mud; -*կան* *a.* like mud, muddy; -*կերպ* *a.* dirt-like; -*ձայն* *a.* foul-tongued, dirty, nasty; -*յին* *a.* muddy, miry; -*նամ*, *ացայ* *vn.* to get dirty, to be dabbled or covered with mire, to draggle in the mud; -*սէր* *a.* fond of mud, wallowing; *fig.* fond of sin; -*սոյզ* *a.* sunk in mud; -*տարած* *a.* muddy, full of mud; -*տեսակ* *a.* like mud; -*տիպ* S. Տղմակերպ; -*ցուցանեմ* *va.* to bespatter with mud, to dirty, to soul, to foul.

Տղմուտ S. Տղմալից; -*ք* *s.* bog, quagmire, marshy land.

Տղտենի S. Տուղտ.

Տմախիղ *a.* willing; *ad.* willingly.

Տմահանամ *vn.* to become immortal, to be immortalized.

Տմարդի, *դւոյ*, *դեաց*, -*կ* *a.* disobliging, uncivil, impolite, gross, rough, rude, clownish, rustic, brutal, cruel, ferocious, barbarous, inhuman.

Տմարդութի *s.* impoliteness, incivility, ungraciousness, rudeness, grossness, rusticity, brutality, barbarity, inhumanity; -*թբ* *ad.* disobligingly, uncivilly, roughly, rudely, churlishly, boorishly, brutally, cruelly, barbarously, inhumanly.

Տմոյն *a.* discoloured, wan, sallow, pale; gloomy, sorry, sullen, mournful; - *առնել*, to discolour, to cause to fade; S. Մոյն.

Տմունութի *s.* paleness, wanness; S. Մոյն.

Տնաբաժին *a.* dividing verses (point).

Տնադիտականն *s.* œcomancy, divination by domestic accidents.

Տնազ s. *Ar. w.* scorn, derision.

Տնակ, այ s. small house, cottage, cabin, hut.

Տնակալ, այ s. householder, master of the house; -կան a. domestic, household, family, private; - անտեսութիւն, domestic economy; S. Առտնին, Ընտանի; -կից a. living, lodging or dwelling in the same house, cohabiting; neighbouring; - լինել, to live in the same house, to cohabit; -կցութիւն s. dwelling together, cohabitation; -հարկ s. house-tax.

Տնանկ, այ a. poor, indigent, impoverished, ruined; s. bankrupt; -աբար *ad.* poorly, penuriously, in poverty; -անամ, ացայ vn. to lose wealth, to decay, to go to ruin, to become poor, needy or necessitous; to be expelled, driven out or deprived of one's house, to be forsaken, abandoned; to fail, to become a bankrupt; -անոց S. Աղքատանոց; -ացուցանեմ va. to impoverish, to make poor, to render indigent; -իմ S. Տնանկանամ; -ութիւն s. poverty, indigence, beggary; impoverishment; bankruptcy; ի վերջին -թեան կայ, he is reduced to extremities, he is at his last shift, in utmost distress, in a despairing condition; -օրէն a. *ad.* like a poor man; S. Տնանկաբար.

Տնաշէն a. erecting, building a house; S. Տնարար; -շինութիւն s. house-building, construction; S. Տնարարութիւն; -պան, այ s. guardian, door-keeper, porter; a stay-at-home; -պանութիւն s. house-keeper's calling or office; domestic life, staying at home; -ռութիւն s. dispossession, expropriation; -սէր a. fond of home, domestic, retired, sedentary; - լինել, to delight in domestic or sedentary life; -սուն a. home-bred, homeborn, nourished, brought up at home, domestic, private; tame; -սպասեակ a. staying at home; -րար, այ s. housekeeper; sf. housewife; a. thrifty, housewifely, frugal; -րարուի s. housekeeping, housewifery; husbandry, thrift; -րդել a. homely, sedentary, retired; -ւեր a. whose house is destroyed, ruined, homeless; *S. Վատնիչ.

Տնիկ, անկան. անկունք, կանց s. S. Տնակ; nest.

Տնկաբան s. botanist; -ական a. botanical; -ուի s. botany; -բեր a. bearing or producing plants or trees; -գէտ, &c. S. Տնկաբան, &c.; -գործ, այ a. s. planter, gardener; *fig.* Creator; -գործեմ va. to cultivate, to plant; -գործութիւն s. cultivation, plantation; -գրութիւն s. phytography; -լուչ sf. housewife; -խիտ a. thick with plants; thick, branchy, bushy; -խօսութիւն s. phytology; -ծոյ a. planted; -կան a. vegetable, vegetative, vegetating; innate, inborn; possessive, adventitious; -կանուի s. vegetation; -կից a. springing up, shooting forth, or vegetating together, planted together; inborn, innate, natural; participating; -կոտորութիւն s. felling of trees; -կցութիւն s. participation; -հատ, այ a. wood- or plant-cutting; s. feller.

Տնկաղ s. potash; կիզիչ -, caustic -.

Տնկասաղարթ a. well adorned with leaves; -սէր a. fond of botany; -րան s. garden; green-house; -րար, &c. S. Տնկագործ, &c.

Տնկարկ, այ s. planter; -եմ va. to plant; -ութիւն s. plantation.

Տնկաւէտ a. abounding with plants; -ւոր S. Տնկական; -ւորիմ vn. to flourish; -քար s. phytolite.

Տնկեմ, եցի va. to plant; to constitute, to place, to establish, to collocate.

Տնկեցութիւն s. plantation.

Տնկիչ s. planter.

Տնկից S. Տնակից.

Տնկուած, ոյ s. plant, or anything planted.

Տնկումն s. plantation, planting.

Տնպահ, &c. S. Տնապան, &c.; -արան s. porter's lodge.

Տնտես, այ s. steward, economist, manager, bursar; - վանաց, cellarist; - եկեղեցւոյ, church-warden; - ածային օրինաց, dispenser of the divine precepts.

Տնտեսաբար *ad.* economically, thriftily; providently, providentially, mysteriously; -կան a. economical; S. Տնօրինական; -ն s. economy; -վարեմ va. to govern economically, wisely; -րան s. steward's office; administration.

Տնտեսեայք s. economy.

Տնտեսեմ, եցի va. to manage, to have the direction, to regulate; to economize; to govern, to rule, to dispose; to dispense, to distribute, to provide, to administer.

Տնտեսութիւն s. economy; stewardship, housekeeping, management, direction, administration, distribution; Providence; the mystery of the incarnation; *տնային, քաղաքական* –, domestic, political economy.

Տնտղիմ *vn. med.* to swell, to tumify.

Տնօրէն *s.* S. **Տնտես**; director, manager, administrator; *-ութիւն s.* S. **Տնտեսութիւն**; disposition, measure; *-թեան տեղիք*, the Holy places.

Տնօրինաբար S. **Տնտեսաբար**; *-կան a.* economical, administrative; relating to the incarnation of our Lord; *-տեղիք*, the Holy Land; *-րան s.* place of our Saviour's passion.

Տնօրինեմ, եցի *va.* S. **Տնտեսեմ**; to dispose; to dispense with, to exempt from; – *բարւոք զկեանս*, to lead a more regular life; *vn.* S. **Մարդանամ.**

Տնօրինումն *s.* dispensation; – *խնդրել, տալ, ընդունել*, to demand, to grant, to obtain a –.

Տոգիմ *vn.* to pant for; S. **Տոգորիմ.**

Տոգոր, ից *s.* imbibition, impregnation, absorption, saturation; *fig.* great erudition; *-եմ, եցի va.* to imbibe, to impregnate, to saturate; to penetrate, to dive into; *-իմ vn.* to imbibe, to soak, to be penetrated, saturated with, to become impregnated with; *-իչ a. chem.* saturant.

Տոխղուք *s.* tart or pie.

Տոծիկ S. **Մժեխ.**

Տոկ, ոյ *s.* persistence, resistance, patience; duration; *a.* resisting, persisting, durable, lasting; *ի* – or *-ս ad.* long, a long time; *ի – անկանել, ձգել*, to be prolonged, protracted, to last; – *ունել*, to have duration; *ի – կտտել* or *տանջել*, to subject to lingering torture.

Տոկամ, ացի *vn.* to resist, to persist, to support, to endure, to bear, to maintain, to suffer.

Տոկացուցանեմ *va.* to corroborate, to strengthen, to fortify, to consolidate.

Տոկոս S. **Տոկոսիք.**

Տոկոսառու, ի *s.* usurer.

Տոկոսեմ, եցի *va.* to extort usury, to lend upon usury.

Տոկոսիք, սեաց *s. Gr. w.* birth; *fig.* illegal profit, usury, exorbitant interest; *-սեօք ad.* with usury.

Տոկուն S. **Տոկ** *a.*

Տոհմ, ից or *աց s.* family, tribe, house, race, line, lineage, extraction.

Տոհմագիրք, *-թիւք s.* genealogy, pedigree; *-կան a.* of good family, high-born, illustrious, noble, patrician; national; *s.* relation, kindred; *-ք*, produce, fruit, revenue, harvest; *-կանութիւն s.* high birth, nobility; production, fertility; *-կից, -յին a.* of the same family, descent or lineage, related, consanguineous; *-յին s.* abundant, rich produce; *-պետ s.* chief of a family or race; *-ւորութիւն s.* nobility.

Տոհմիկ S. **Տոհմական.**

Տոհմիմ *vn.* to take rise or origin, to descend from.

Տոհմորոշ առնեմ *va.* to distinguish or separate according to family or tribe.

Տոհմութիւն *s.* parentage, consanguinity.

Տոհորակեմ *vn.* to strut, to flaunt.

Տող, ից *s.* line; row, file, rank; series.

Տողաբան *a.* loquacious, garrulous, chattering, talkative; *-բար ad.* in rank, in files, in line, by series; *-գլուխ s.* break, new paragraph; *a.* at the head of a line; *-գիր a.* ranged in line; *-գրեմ, եցի va.* to put in a straight line; *-գրութիւն s.* ranging in line; *-կան a.* well ranged, regulated, in order; *-մէջ s.* interline; lead, space-line.

Տողան, ի *s.* row, range, series, course, chain, train, concatenation.

Տողանի *a.* S. **Տողական**; continual; *ad.* in series, by order, successively.

Տողանիմ *vn.* to descend or arrive in order; to be classified, arranged methodically.

Տողաշար *s.* lines, sheet of lines.

Տողեմ, եցի *va.* to thread, to string; to arrange, to place or put in order, to classify; to draw up, to range, to marshal, to array; to write, to compose.

Տողիք, *ղեաց*, *-ղուկք*, *ղկաց*, *-ղունք*, *նից*. **Տողք**, *ղից s.* saliva, spittle, slaver, drivel, pituite, phlegm.

***Տոճնիմ, եցայ** *vn.* to be reduced to paste, to be overdone.

Տոմար, աց *s. Gr. w.* tome, volume; book; calendar, almanack; *նորոգումն -ի*, Reform of the Calendar; – *Լեւոնի*, Dogmatical Letter of Pope Leo I to the Patriarch Flavian.

Տոմարագէտ *a.* skilled in almanack-making; *-կան a.* relating to the calendar.

Տոմս, ից, -ակ, աց *s. Gr. w.* roll, scroll; note, letter, lines; card, billet; ticket; – *երթուդարձի*, ticket there

& back, return ticket; մահազդոյժ –, announcement of decease; invitation to a funeral ; –հարսանեկան, announcement of matrimony.

Տոյժ, տուժի. ք, տուժից s. S. Տուգան; damage, loss, disadvantage, prejudice, injury, wrong; տուժիւք անձին, at one's expense ; փոխարինել տուժիցն, to indemnify, to recompense.

Տոլի s. vine.

Տոչկեմ, եցի va. to torment, to harass, to vex, to ill-treat.

Տոչոր S. Տոչորումն; –ական a. burning; –եմ, եցի va. to burn, to set on fire, to fire; –իմ vn. to be burning, on fire, in a glow, to glow ; fig. to be fired, to long, to burn, to be eager or impatient; –եցայ յառ քեզ տռփանացդ, thy love burned in my heart; –եցուցանեմ va. to burn ; –իչ a. burning, devouring; –ումն s. burning, conflagration, torrefaction; ardour, fervor.

Տոռական. Տաւրիկեան a. Crimean.

Տոռն, ռին or ռան. ռունք, ռանց s. rope, cord, string, twine ; fig. tie, band, bond, link ; – շան, leash ; –իմ, եցայ, եալ vn. to be tied by a string.

Տոռոմ, ոյ s. handle.

Տորքանական a. obscure or prolix.

Տորքանեմ va. to be prolix, redundant.

Տորդ, ի s. cob-web, spider's web.

Տորդիկ s. turdus, field-fare, thrush.

Տորմիղ or – նաւաց s. fleet; S. Նաւատորմ.

Տորոմեցուցանեմ va. to inflate, to swell.

Տորոմիմ, եցայ vn. to swell, to bloat, to puff up; to rot, to putrefy.

Տորոն, ի s. madder; – Զմիւռնիոյ, alizari, Smyrna madder; –ին s. chem. garancine.

Տորտ, ոյ s. tartar, dregs, sediment; –ական, –ային a. tartaric.

Տորր, ից s. vine-shoot, --branch; –ական a. hard, stiff, tough; –անոց s. bot. nursery; –եմ, եցի vn. to bud, to shoot, to sprout, to put forth buds.

Տուայտ a. suffering, troubled as with dropsy; –անք. –եմ. –իմ S. Տառապանք, –պեմ, –պիմ; –ութի S. Տառապանք.

Տուայր, ի s. wedding presents; dower.

Տուար, աց s. cattle.

Տուարած, ի s. pastor, shepherd; –ական a. pastoral, bucolic; s. pastor; eclogue; –ատափ s. pasture-land.

Տուբիղ s. Tobe or Tybi, (the fifth month of the ancient Egyptian solar year).

Տուգան, ի, –ք, նաց s. amends, fine, mulct, penalty, indemnity, damages, amends, compensation; zool. toucan; –եմ, –իմ S. Տուժեմ, –ժիմ.

Տուգատ or կատ a. weak, feeble, frail; S. Ներդեւ; * s. ducat (silver, 5 fr. 50 c. ; golden, 11 fr. 50 c.).

Տուժապարտ a. amenable to fine.

Տուժեմ, եցի va. to amerce, to fine, to mulct, to punish with a fine; –իմ vn. to pay a fine, to indemnify, to make amends, to recompense.

Տուիչ. տըւչի, չաց s. giver, donor.

Տուկ, ից. Դուքս s. L. w. duke, guide, leader, general, chief.

Տուղտ, ղտոյ s. bot. marsh-mallow, althæa; արքունի –, althæa frutex.

Տուղրայ. ի, իւ s. Turk. w. tougra, royal monogram.

Տումար S. Տոմար.

Տուն, տան, տանց s. house, habitation, home; house, family, race, nation; family, household; goods, fortune; house, commercial house; couplet, strophe, stanza, verse; – Ադամայ, the human race, mankind; – Թորգոմայ, the Armenian nation; – Թագաւորի or արքայի, the king's household; – մատենագրաց, &c., library ; – Պղատոնեայ, Plato's Academy or school; տառ –ն sf. Vesta ; փայտակերտ, աղիւսակերտ, քարաշէն or քարուկիր –, wooden, brick, stone house; հանգիստ, բնակելի, լաւ, մեծ, փոքրիկ, գեղեցիկ, տձեւ or անպիտան –, commodious, inhabitable, good, large, small, fine, wretched house; հիմունք, որմունք տան, the foundations, the walls of a house; վարձելի կամ վաճառելի –, house to be let or sold; – ի տանէ, տանէ ի –, from house to house; արտաքոյ տան, ը̅ –ն, out, not at home; ի տան, at home; կալ ի տան, to stay, to be at home; ելանել ի տանէ, to go out; մեկնել ի տանէ, չուել, te remove, to move; դառնալ, գնալ ի –, to go home again, to come home, to go home; – վարձել, to let a house; վարձել զտուն, to let his house; – շինել or կառուցանել, քանդել, to build, to pull down a house; ական հատանել զտան, to break into a house; շրջել տանէ ի –, to wander from house to house; S. Ըստ, Թափեմ, Հուր, Վարձ, &c.

Տունկ, տնկոց s. plant, shrub, tree ; planting; տնկել –, to set plants, to plant trees; լու տնկոց zool. podura.

Տունջեան, ջենի, ջենէ *s.* day, daytime; – or -ջենական, -ջենային, -ջէն *a.* day's, belonging to the day, diurnal.

Տուող *a.* giving; *s.* giver; *chem.* manipulator; -ութիւն or [pulation.

Տուումն *s.* gift, donation; *chem.* mani-

Տուչութի *s.* gift, donation; collation; tradition; giving in, delivery, surrender; – օրինաց, legislation, forming laws; – եօթանասնից, the Septuagint.

Տուուէճ S. Սալամբ & Դուուէճ.

Տուռն *s.* heap, mass, pile; – – *ad.* in heaps. [հանդերձի, train; skirt.

Տուտն, տըտան *s.* extremity; tail; –

Տուր, տրոյ, -ք, տրոց *s.* giving; donation, gift, presents; alms; duty, taxes, impost; -ք առատ՝ առնեն զբարեկամ զուարթ, short reckonings make long friends.

Տուրեւառ, ից *s.* commerce, traffic, trade; interchange, exchange; conference, communication, correspondence, frequentation, society; – շնչոյ, respiration, breath; – ամուսնութեց, marriages, weddings; դադարումն -ից, stagnation of business, of affairs; ի յետին – շնչոյն, at the last moment or gasp; – առնել, to trade, to traffic, to negotiate; ի – գեղարդանցն ճայթիւն որոտման ելանէր, a sound as of thunder proceeded from the clash of the spears; S. Թեւակոխեմ.

Տուրեւառ, -իկ *a.* commercial, mercantile, trading; -իկ *s.* merchant, trader; -իկք, or -իկ փոփոխումն, շահաւետութի, վաճառք, commerce, trade; ի -իկ վաճառս ը ուրուք բերել, to trade, to negotiate, to traffic.

Տուրեւառութի S. **Տուրեւառիկք**; – շնչոյ, respiration.

Տուրժ, ից, -իմ S. **Տոյժ**, **Տուժիմ**.

Տուրատուութի *s.* tax giving, paying tribute, being tributary.

Տուրք S. **Տուր**, ք.

Տուփ, տփոյ *s.* box, case, chest; S. Խնկաման; book-case; *arith.* small square; – սահուն *phys.* movable, running or drop-box; չքնաղագիւտք ի յակունս՝ պահին ի –ս մանունս, precious things are packed in small parcels.

Տոփան, աց *s.* batlet, rammer; beetle, ram; tewing-beetle.

Տոփեմ, եցի *va.* to beat with a batlet; to ram, to drive in; to tread und-

Տոփիչ S. **Տոփան**. [er foot.

Տոփիւն *s.* noise of beating, crash.

Տոքսական *a. Gr. w.* toxical, poisonous; – դեղ, toxic, poison.

Տպագիր, գրի *a.* published, printed; *s.* typographer; publisher; edition, impression; -գրական *a.* typographical; -գրատուն *s.* printing-house; -գրեմ *va.* to stamp, to mould, to cast, to model, to shape; to print, to publish; -գրիչ or գրող *s.* typographer, printer; publisher; -գրութի *s.* typography, impression, printing; edition, impression. [topaz.

Տպազիոն or ոն, աց or ից *s. Gr. w.*

Տպանամ, ացայ *vn.* to be printed, stamped or impressed.

Տպարան *s.* printing-press, —office; -ապետ *s.* superintendent of the –.

Տպացուցանեմ S. **Տպաւորեմ**.

Տպաւոր *a.* typical, original; figured; printed, marked, impressed; -աբար *ad.* symbolically, mystically, anagogically; -ագոյն *a.* more or very like, precise, genuine, true; -ս *ad.* precisely; – ասացից, properly speaking; կամ – ասել, or more correctly to say; -եմ, եցի *va.* to form, to figure, to model; to imprint, to print, to mark; to grave, to engrave; to inculcate, to impress; -ութի *s.* impression, stamp, print, mark, figure, form; *fig.* impression; *chem.* fixation; – գործել յոք, to produce an impression on a person.

Տպեմ, եցի *va.* to print; -իմ *vn.* to be

Տպող S. **Տպագրող**. [printed.

Տռիտոն *s. Gr. w. med.* intermitting ague, tertian fever, tertian.

Տռփիք, տռփից *s.* eros, lust; S. **Տըռ-**

Տռնաւոր *a.* callous, hard. [փանք.

Տռփական *a.* concupiscible, sensual, libidinous, amorous.

Տռփամ, **Տռփանամ**, ացայ *vn.* to love to distraction, to be madly in love with; to love tenderly, to covet, to long for, to desire ardently, to wish eagerly, to burn for, to be athirst for.

Տռփանք *s.* amours, amorous desire, concupiscence; cupidity, strong desire, ardent wish; եղանակ -նաց անասնոց, rutting-season, —time. [*s.* Cupid.

Տռփաւոր *a.* libidinous, luxurious;

Տռփելի *a.* desirable, worthy of pos-

Տռփիմ S. **Տռփամ**. [session.

Տռփող *a.* desirous; amorous.

Տռփոտ *a.* passionate, impassioned, amorous, smitten with love or desire.

Տափութիւն or ումն S. Տափանք.

Տատաղեղն s. *zool.* screech-owl.

Տտիպ, տտպալի or պոյ *a.* sour, rough, sharp, acerb, hard, tart, astringent, acrid, pungent; – գինի, racy or brisk

Տտնաւոր *a.* tailed. [wine.

Տտոց *s.* draught-house.

Տտուն, տտնոյ S. Տուտն.

Տտպեմ *va.* to sour, to render acrid; -իմ *vn.* to grow sour.

Տտպութիւն *s.* sour taste, acidity, acrity, pungency, acerbity, harshness.

Տտքանաց մեղր S. Ծորածոյ մեղր.

Տտքեմ, եցի *vn.* to like.

Տրակ, այ S. Տոմսակ.

Տրական *s. gr.* dative; *a.* dative; -կից *a.* granting or according together.

Տրամ *a.* firm, solid, substantial, hard, resisting; – երկիր, solid earth; – գործել, to render firm.

Տրամաբան *s.* logician; -աբար *ad.* logically; -ական *a.* logical; -եմ, եցի *va.* to reason; -ութիւն *s.* logic; սուտ –, paralogy; -օրէն *ad.* logically; -գիծ S. Տրամաչափ; -գէտ *s. ast.* diopter, *pl.* dioptra; -դրեմ, եցի *va.* to dispose; -դրութիւն *s.* disposition; *gr.* class of verbs; -լար *s.* perpendicular, plumb line; -խոհ *a.* judicious, reasonable; -խոհութիւն *s.* judgment, reasoning; -խօս, ից *s.* dialectician; dialogist; -խօսութիւն *s.* dialectics; dialogue; -միտ S. Տրամախոհ; -նամ, ացայ *vn.* to become firm, to harden, to solidify, to grow hard or tough; -նկիւն *s.* diagonal; -նկիւնաբար *ad.* diagonally; -նկիւնի *a.* diagonal; -նշանակ *a.* philosophic, historical; -շրջիմ *vn.* to go round about, to travel over, to wander here & there; -չափ, ի *s.* diameter; -չափական *a.* diametrical; -չափապէս *ad.* diametrically; -տեմ, եցի *va.* to divide equally; -տութիւն *s.* equal division; -տպաւորեմ *va.* to impress well, to imprint solidly. [inguish, to separate.

Տրամորոշեմ *va.* to divide, to dist-

Տրամեմ, եցի *va.* to harden, to con-

Տրամիկ S. Տրամ. [solidate.

Տրապիզ, աց *s. Gr. w.* trapese, table; *geom.* trapezium; -աձեւ *a.* trapeziform, trapezoidal; *s.* trapezoid; -իտ, աց *s. Gr. w.* money-changer; table-companion, messmate. [stone.

Տրապոլ *s.* tripoli; – ագնիւ, rotten

Տրասէր, սիրաց *a.* generous, liberal.

Տրատէ S. Ստաչիւն.

Տրգալ S. Տարգալ.

Տրեխ, աց *s.* sandal; wooden-shoe, clog; – հովուի, calage; -ագործ, աց *s.* --maker; -աւորիմ, եցայ *vn.* to put on saldals.

Տրէ, ի *s.* the fourth month of the ancient Armenian calendar, (Novemb-

Տրէզ, տրիզի *s. Pers. w.* hem. [er).

Տրիբուն, ի *s. L. w.* tribune; -ական *a.* tribunitial; -ութիւն *s.* tribuneship.

Տրիգոն, ի *s. Gr. w.* pastinax, puffin, poison-fish, sting-ray.

Տրիէր, ի *a. Gr. w. mar.* three-banked or benched; – նաւ, three-benched galley, trireme.

Տրիվղոն *s. Gr. w.* plate, disk.

Տրիտոն *s. Gr. w.* Triton, sea-god.

Տրիտուր *s.* reward, recompense, retribution, requital.

Տրիփ or Տիրփ S. Տռփի. [sis.

Տրմես, մեսաց *s. Gr. w.* triens, trimes-

Տրմխեմ, եցի *va.* to rake, to gather with a rake, to racle.

Տրմղութիւն *s.* inexperience.

Տրմուխ *s.* rake; hay--.

Տրմուղ, մղի *a.* inexperienced, inexpert, raw, unpractised, new; untamed, wild.

Տրոհ, ից *s. mus.* division.

Տրոհակ, աց *s. gr.* disjunctive sign, divisible point. [ive.

Տրոհական *a.* disjunctive; adversat-

Տրոհեմ, եցի *va.* to divide, to sort.

Տրոհութիւն or ումն *s.* division; abduction; *gr.* diæresis; *chem.* sorting,

Տրոյախաղք *s.* Trojan games. [choice.

*Տրորեմ, եցի *va.* to grind, to pound, to crush; to dissolve, to dilute, to spoil.

Տրորիմ, եցայ *vn.* to rot, to become rotten, to grow putrid or corrupt, to spoil; to fester.

Տրորումն *s.* corruption, putrefaction, rottenness; festering.

Տրուպ, տրպի, պաց *a.* humble, lowly, unworthy, inferior, least, vile, ab-

Տրոփական *a.* noisy. [ject, despicable.

Տրոփեմ, եցի *vna.* to stamp on the ground; to trample or tread under foot; ոտս or զոտս – ի վերայ, to despise, to insult, to outrage. [ling.

Տրոփիւն or փումն *s.* tramp, tramp-

Տրոքիլոս *s. Gr. w.* trochilus, gold-crested wren.

Տրպանամ *vn.* to degenerate, to become abject, vile, mean, base.

Տրտմաբար *ad.* sadly, sorrowfully;

-գին *a.* much afflicted, sad, melancholy, oppressed with grief; unpleasant, afflicting, grievous; -զգեաց or զգեստ *a.* mourning, dejected, gloomy, sorrowful, mournful; -լի or լից *a.* full of affliction, doleful, sorrowful, sad, unhappy; -ծին *a.* causing or producing sadness; -ծնութիւն *s.* the bringing forth with sorrow; -կան *a.* saddening, painful, vexatious, provoking; -կից լինիմ *vn.* to compassionate, to be afflicted for another, to share another's grief or care; -կցութիւն *s.* compassion, condolence; -հալած *a.* care-dispelling, comforting; -հաղորդ *a.* mingled with sadness; -սէր *a.* fond of sadness, melancholy, pensive; -բար *a.* saddening, afflicting.

Տրտմեմ, եցի, -եցուցանեմ *va.* to displease, to discontent, to afflict, to chagrin, to pain, to grieve; to cast a gloom over, to darken.

Տրտմիմ, եցայ *vn.* to be displeased, afflicted, grieved, chagrined, to sorrow, to take to heart, to repine, to fret.

Տրտմութիւն *s.* sorrow, chagrin, affliction, dejection, sadness, melancholy; S. Ընկղմիմ.

Տրտնջական *a.* grumbling, complaining.

Տրտնջամ S. Տրտնջեմ.

Տրտնջանք S. Տրտունջ.

Տրտնջեմ, եցի *vn.* to grumble, to murmur, to complain, to cry out, to quarrel.

Տրտնջիւն, -ջողութիւն, -ջութիւն or ջումն S. Տրտունջ.

Տրտնջող *s.* complainer, grumbler, murmurer, quareller.

Տրտում *a.* sad, sorry, afflicted, chagrined, melancholy, dull; *ad.* sadly; - լինել, to be sorry, grieved, to have one's heart full of affliction or sorrow.

Տրտունջ, տրտնջոյ *s.* complaint, grumbling, murmur, lament, cry, quarrel; *a.* complaining, murmuring; - ունել, to make a complaint, to complain; - լինել S. Տրտնջամ; - առնել, to dissatisfy, to discontent.

Տրցակ, աց *s.* bundle, bunch; - խոտոյ, truss, bottle; - փայտի, faggot, bundle of wood; - մագնիսական, pencil of magnetic rays; առնել - or -եմ, եցի *va.* to truss, to tie in a bundle, to bottle, to bind up in faggots.

Տրփական, Տրփամ, &c. S. Տոփական, &c.

*Տրփամ *vn.* to palpitate, to throb, to flutter; S. *Կոտտամ.

*Տցակ *s.* S. Տրցակ; sack; pocket.

Տփիկ *s.* small box, casket, jewel-case; *bot.* lion's foot, leontopodium.

*Տփկիմ *vn.* to be flattened, to shrink; to sit, to squat.

*Տքամ, ացի *vn.* to moan, to whine, to whimper, to pule.

Տքնաբար տանիմ S. Տարապարհակ վարեմ.

Տքնասէր *a.* vigilant; Akimitan.

Տքնեմ, եցի, Տքնիմ, եցայ *vn.* to be vigilant or watchful, to be awake, to watch.

Տքնեցուցանեմ *va.* to keep up, to keep awake.

Տքնութիւն *s.* sleeplessness, wakefulness, vigil, vigilance, watch.

Տօթ, ոյ *s.* hot weather, great or ardent heat, burning atmosphere, solar heat, sunburning; *a.* hot; -ոյ *ad.* during the heat; - ամարայնոյ, summer heat; հարկանիլ ի -ոյ, to be corrupt, to rot, to putrefy.

Տօթագին *a.* very hot, burning; -ժամ or ժամանակ *s.* hot hours of the day; ի -ժամու աւուրն, in the heat of the day; -ժամու or ի -ժամու *ad.* during the heat; -խարշ, -կէզ, -հար *a.* parched with heat; -յին *a.* hot; -նամ, ացայ *vn.* to be consumed by heat, to burn; -ցուցանեմ *va.* to burn with heat.

Տօթութիւն *s.* great heat.

Տօմար S. Տոմար.

Տօն, ից *s.* feast, solemnity, festival, celebration; - նշանաւոր, հանդիսաւոր or մեծահանդէս, extraordinary, solemn feast; օր -ի, feast-day, holiday; ամենաժողով -, fair day, market day; - անուան, saint's day; - ամ Սրբոց, All-Saints'day, All Hallows day; - մարմնոյ եւ արեան Տ̃ն, Corpus Christi day; - անմեղ Մանկանց, Childermas-day; սրբել, խմբել, կատարել, տօնել զ-, to keep, to observe, to celebrate a feast; շնորհաւորել ուրուք զ- իւր, to wish a person many happy returns of the day; S. Տարեկան.

Տօնախմբեմ *va.* to solemnize, to celebrate, to feast, to keep a holiday; -խմբութիւն *s.* celebration of a feast, solemn reunion, solemnity, festivity, festival, solemnization, feast, commemoration, holiday; -կան *a.* festive, festival; holy, solemn, public; - օր, feast-day, holiday; - գիրք S. Տօնացոյց; -կանութիւն *s.* feast; -կարգ *s.* regulations concerning a feast-day; -կարգեմ *va.* to fix or establish a commemoration or feast-day; *-կից լինիմ vn.* to feast, to celebrate a feast in company, to solemnize together; *-հրաման a.* containing the regulations concerning feast-days; *-մակ, -աց s.* church-calendar, table of lessons for the day; lectionary, service-book; *-մերձ օր s.* a day near a feast; *-նամակ, -պատճառ s.* book or treatise on feast-days; *-պետ s.* chief of a feast or solemnity; chairman of a banquet, host, inviter; *-սէր a.* fond of feasts or solemnities; *-սիրութի s.* love of festivals; *-վաճառ s.* fair, public market; *-տեղի s.* festive hall or board, place where festivals are held; *-ցոյց s.* calendar of feasts or high days, ordo, directory, rubric.

Տօնեմ, *եցի va.* to feast, to keep holiday, to celebrate, to solemnize.

Տօնընծայք *s.* New year's gift, reciprocal gifts on festive occasions.

Տօնուտ S. **Տօնական**.

Տօսախ, *ից s. bot.* box, box-tree; *փայտ -ի*, box-wood; *-ի a.* box-wood, made of box.

Ր

Ր (*rē*) *րէ s.* the thirty second letter of the alphabet, & the twenty sixth of the consonants; *ր*, *ր̄*, five thousand; five thousandth.

— It is sometimes confounded with *ռ*, as: *մրմռամ-մռմռամ, ձերբակալ-ձեռբակալ, ձմեռն-ձմերան*. Also with the *լ* & *ղ* letters, as: *սրանամ-սլանամ, բելխար-պէլխալ, * տեսեր-տեսել եմ, * ըսեր-ասել եմ*. And also with the *յ*, *աներկբար-աներկբայ*|, *երեկոր-երեկոյ, անդորր-անդոյր*.

— It is sometimes redundant in words; for example: *բարժանեմ-բաժանեմ, տարժանիմ-տաժանիմ, տուրժիմ-տուժիմ*.

— There are but few words which commence with this letter, & those are either abbreviations or foreign words; it is rather used as a medial & final.

Րաբուն, *ից s. H. w.* my master, my lord; master, doctor.

Րաբունաբար *ad.* masterly, doctorally, like a master; *-կան a.* masterly, doctoral; *-պետ s.* chief master or doctor, pontiff; our Lord & Master Jesus Christ; *-րան s.* residence of a bishop or patriarch.

Րաբունեմ, *եցի va.* to teach, to instruct, to give precepts.

Րաբունի *s. H. w.* rabbi, master, doctor, instructor; *-նեաց պետ*, chief-rabbi.

Րաբունօրէն S. **Րաբունաբար**.

Րախ *maimed of the word* **Ուրախ** or **Խրախ**, S. *there with its derivatives.*

Րախճան S. **Խրախճանք**.

Րակերտ, &c. S. **Հրաշակերտ**, &c.

Րահետ S. **Արահետ**.

Րահիրաք *ad.* in haste, hastily.

Րամ, *-եմ*, &c. S. **Երամ**, &c.

Րամկական *a.* whole, total, all together.

Րամօրէն *a.* total; *ad.* totally.

Րաւդոս *s. Gr. w.* rod; *phys.* beams of light.

Րենական *a.* divine.

Րենատես *a.* seeing or who saw God.

Րետեմ *va.* to drive a coach; *mar.* to steer.

***Րոմ** S. **Ճաքարօղի**.

Րոպ or *-է*, *ից s.* second; instant, moment; the world, the universe; Europe.

Րոպէահամար *a.* counting the seconds; casting one's nativity.

Րոտեմ, *եցի va.* to assemble, to reunite; to beseech, to beg; to drive away.

Րոտին *a.* vile, abject, despicable, miserable.

Րոտումն *s.* assemblage, reunion; prayer; *րոտմամբ սրտի*, with palpitating heart.

Րուպ S. **Տրուպ**.

***Րօք**, *ից* S. **Աղէկատ**.

Ց

Ց (*tzoe*) *ցոյ s.* the thirty third letter of the alphabet, & the twenty seventh of the consonants; *ց*, *ց̄*. six thousand; six thousandth.

— It is sometimes confounded with the letters *զ*, *ձ* & *ջ*; as: *փլուցանեմ–փլուզանեմ*, *ը̄ելուցանեմ–ը̄ելուզանեմ*; *յեղց–յեղձ*, *քարց–քարձ*; *առնիցէք–առնիջիք*. *կեցցէք–կեցջիք*.

— As a prefix to words it is a sign of the dative; for example: *ասէ ցՏէր*. he says to the Lord; *մինչեւ ցայժմ*, until now; *մինչեւ ցե՞րբ*, to or till when? *մինչեւ ցօրս ցայս*, up to this day.

— *Pr.* to, as far as; till; *ցայդ վայր եկեսցես*, heither shalt thou come, come thus far! *ցմեծ ժամս*, for long time; *կասկածեմ ցառաւօտն, եւ հասեալ յառաւօտն՝ երկնչիմ ցերեկոյն*, suspicions assail me till morning light, from break of day fear torments me till evening.

Ցաբի, *բւոյ s. bot.* erythroxylum?

Ցախ, *ոյ s.* branches, brushwood; furze; birch-tree; maple; – *մօրուք*, matted beard; * *–աւել s.* birch-broom; *–եայ a.* birchen; S. **Ցախիճան**; *–եմ*, *եցի va.* to rake, to harrow; *–իճան s. a.* maple-wood; *–սարեկ s. zool.* wren; gold-hammer.

Ցած, *ոյ* or *ի a.* low, lower; *fig.* humble, lowly, modest, moderate, mild, docile, good; low, vile, abject, ignoble, base, mean, grovelling, worthless; – *հայելով*. looking down, modestly.

Ցածագին *a.* cheap; *ad.* cheaply; *–գնաց a.* slow-gowing, gentle-moving; *–խօս a.* speaking in a low voice; *–նամ vn.* to go down.

Ցածիկ *ad.* in a low voice.

Ցածնում, *ծեայ vn.* to become or grow low, to go down, to subside, to fall, to diminish, to lower, to be humbled; to calm, to stoop, to be appeased; *med.* to go down, to subside.

Ցածոգի *a.* sweet-tempered, meek, submissive.

Ցածութիւն *s.* lowness; *fig.* modesty, moderation, sobriety, decency; humiliation; humility; vileness, meanness, baseness; *–թբ̄ ad.* with a lowly air, meekly, modestly; meanly, basely.

Ցածումն *s.* calm, quiet, tranquillity.

Ցածուն, *ծնոյ a.* humble, meek, modest, moderate, sober, good; low, lower; – *վայրք*, lowlands; – *խորհուրդ*, wise or prudent counsel.

Ցածուցանեմ, *ցի va.* to lower, to put or bring down, to stoop; to reduce, to abate, to diminish, to lessen; to abase, to debase, to disparage, to humiliate; to soften, to assuage, to calm, to moderate, to appease, to allay, to tranquillize; *ցածոյց Տէր շուրջ զինեւ*, the Lord has given me peace on all sides.

Ցականեմ or *նիմ*, *եալ vn.* to be in want, in a miserable state, without resources, to be reduced to extremities; *–եցուցանեմ va.* to reduce to want, to impoverish, to make unhappy.

Ցակն, *կան*, *կանք s.* want, need, indigence, poverty, misery.

Ցամաք, *աց a.* dry, arid; *s.* terra firma, continent, mainland; – *կղզի*, peninsula; – *երկիր*, dry land; *հաց* –, dry bread; – *փայտ*, dry wood; – *աչօք*, with tearless or dry eyes; *զ– ծարաւոյն շիջուցանել*, to quench or allay thirst; *յածիլ ը̄ ծով եւ ը̄ –*, to scour sea & land; *անցանել ը̄ –*, to pass dry-footed, dry-shod; *ելանել* or *իջանել ի –*, to land, to go ashore or on shore; *հասանել ի –*, to reach the shore; *– երթալ*, *անցանել*, to travel by land.

Ցամաքաբնակ *a.* dwelling on the continent, on terra firma; *–թեւ a. ad.* without turning a hair, safe & sound; *–կան* S. **Ցամաքային**; *–կէա s.* sea-shore, country-side, beach, coast; *–կղզի s.* peninsula; *–յատակ a.* dried, without water; *–յին a.* terrestrial, continental; dry, arid; *–ք*, denizens of terra firma; – *իրք*, solid food; *–չափ*, *ից s.* land-measurer, surveyor; *–չափութիւն s.* land-measuring, surveying.

Ցամաքեմ, *եցի* S. **Ցամաքիմ** and

Յամաքեցուցանեմ *va.* to dry, to dessicate; to dry up, to parch, to render arid; to drain, to dry up, to exhaust; *-ուցիչ a.* drying, withering, dessicative.

Յամաքընթաց *a.* travelling by land.

Յամաքիմ, եցայ *vn.* to dry, to dry up; to drain, to be exhausted; to wither, to fade, to die; *- յոգւոց,* to expire, to breath one's last, to die; *- զօրութեան,* to grow weak, to lose strength, to fall away, to languish; *- սիրոյ,* to grow indifferent; *ցամաքեալ a.* dry, arid; *- գօտի,* torrid zone; *ստինք -ք,* flabby breasts, withered teats; *ոսկերք -ք,* dried bones.

Յամաքութիւն or *ումն s.* dryness, aridity, siccity; drying up, draining; withering, leanness, exhaustion; *-ումն սիրոյ,* indifference, coolness.

Յամաքուտ *a.* dry, arid, parched.

Յայգ, ոյ *s.* night; - or *գ- ad.* nightly, by night, during the night; *գ- եւ ցերեկ,* night & day, day & night; by night & by day.

Յայգագնաց *a.* prowling by night; *-ս առնել,* to cause to march by night; *-զուարճ s. bot.* marvel of Peru; *-խումբ* S. **Յայգահանդէս**; *-կանթեղ s.* night-lamp; float-light; *-կռիւ մարտ s.* nocturnal combat; *-հանդէս s.* evening party; *-նոց հանդերձ s.* night-dress, --gown; *-նուագ s. mus.* serenade; *-տալ,* to serenade; *-պահ, աց s.* night-sentry; *-պաշտօն s.* nocturn (religious service in the night); *-ցնոր a.* [dreaming.

Յայգերգ *s.* serenade.

Յայգութի *s.* night, night time or hour, the whole night; *բղխումն -թե,* nocturnal pollution. [night.

Յայգօթ առնեմ *va.* to leave out at

Յայդ վայր *ad.* so far, as far as that, to that place, there.

Յայթեմ, &c. S. **Յայտեմ,** &c.

Յայժմ *ad.* until now.

Յայլք or *ղք s.* groin.

Յայն S. **Յայնքան**; *-ժամ, -վայր ad.* until or up to that time, hour or epoch, till than; *-քան ad.* so, so much, to such a degree. [down to there.

Յայսվայր *ad.* here, to this place;

Յայս ցայն *ad.* both as to this & to that, considering both sides of the case.

Յայսքան *ad.* thus far; till here.

Յայսօր *ad.* hitherto, to this day, till to-day, until now.

Յայտ, ք *s.* jet, gush, spirt, splash; *- ջրոյ,* jet d'eau, water-spout, fountain; *mech.* condensing jet; *- լուսոյ,* sudden ray.

Յայտեմ, եցի *va.* to spout, to cause to gush out, to spirt out; to shine, to beam, to emit rays; *տիղմ-,* to splash, to bespatter; *-իմ vn.* to gush, to spout out, to spring up, to break, to burst.

Յայտուկ S. **Յայտումն**; *-ք տղմոյ,* splash of mud.

Յայտումն *s.* S. **Յայտ**; squirt, gushing, spirting; breaking; flashing, reflection; *- սերման,* ejaculation.

Յայտք S. **Յայտ**.

Յան, ից *s.* sowing; dispersion; S. * **Յռօն**; *a.* scattered, disseminated, spread; *- եւ ցիր, ցիր եւ -,* scattered about, dispersed every where; *ad.* here & there; *- եւ ցիր առնել. կացուցանել, սփռել,* to scatter here & there, to disperse; *- աստ անդ հարցանել,* to interrogate (a scholar) promiscuously.

Յանգ, &c. S. **Յանկ,** &c.

Յանեմ, եցի *va.* to sow, to strew; to spread, to scatter, to diffuse; to sprinkle, to besprinkle.

Յանկ, ոյ *s.* hedge, fence, enclosure, boundary, wall; index, catalogue, list, table: desire, love, lust; *anat.* secundine, after-birth; *ad.* always, continually; *պատել, փակել -ով,* to surround with hedges, to fence in; *- արկանել,* to hedge in, to encompass, to surround.

Յանկալի *a.* desirable, to be wished for, longed for, much sought after, amiable, dear; *- պարզութի,* amiable simplicity; *- է ինձ,* I desire, I wish for, I would that, I dream of nothing but; *-ք s.* whatever is pleasing, desirable or dear; *-ք աչաց,* that which is pleasing to the sight; *անզաւակեցից զ-իս որովայնից նց,* I will slay their dearest sons.

Յանկական *a.* concupiscible; *-ն s.* concupiscence; *-կատար a.* high-built (wall); *-կարկատ a.* hedge-repairing, restoring a wall.

Յանկամ, Յանկանամ, ացայ *vn.* to desire, to wish, to envy, to covet, to long for; to desire inordinately, to covet greedily.

Յանկամոլ *a.* lustful, libidinous.

Յանկապատ *a.* hedged in, surrounded with hedges; *-առ a.* hedge-breaking; *-եմ va.* to surround with hedges; to encompass, to encircle.

Ցանկաջան S. Աշտաջան.

Ցանկասէր *a.* amorous, lecherous, lewd, voluptuous, sensual, libidinous; -սիրեմ *vn.* to desire passionately; -սիրութիւն *s.* passion, love, lust, sensuality, lechery, concupiscence; զվաւաշոտ -թբ թեւակոխել, to abandon oneself to voluptuousness.

Ցանկատեսակ *a.* pretty, fine, nice-looking; -բար *a.* tempting, delicious; -րգել, -րկեմ S. Ցանկապատ, -պատեմ; -ցող *a.* desirous, covetous, greedy; *s.* desirer; -ցողական S. Ցանկական; -ցուցիչ S. Ցանկաբար; -փակ S. Ցանկապատ.

Ցանկեմ, եցի *va.* to surround with hedges, to hedge or wall in, to enclose, to encircle; - զհամարս տանց, to divide into chapter & verse.

Ցանկոտ, աց *a.* lascivious.

Ցանկորդ *a.* assiduous, continual; *ad.* ever, continually; -եմ, եցի *va.* to frequent, to haunt; *vn.* to continue, to persevere, to perpetuate, to last.

Ցանկութիւն *s.* desire, longing, envy; will, pleasure; sensual pleasures, lust, concupiscence, voluptuousness, sensuality, passion, love; cupidity; -փառաց, ambition; գալ ի -, to desire, to wish; լինել ի -թէ մեծի, to desire ardently, to wish for eagerly; առնել ը̃ -թէ անձին, to act according to one's caprice.

Ցանկումն *s.* desiring.

Ցանումն *s.* sowing.

Ցանց, ից *s.* net, seine; net-work; *fig.* snare; *anat.* S. Ցանցատեսակ; սփռել զ-, to spread nets; անկանել ի -ս, to be caught, taken in a net; to be snared, netted, entrapped.

Ցանցակերպ *a.* retiform, reticular.

***Ցանցառ** *a.* thin, scarce, rare; *s.* glade.

Ցանցատեսակ *s. anat.* retina, net-like tunic or innermost coat of the eye.

Ցանցարկ, աց *s.* haul, cast of a net; *a.* casting nets.

Ցանցեմ, եցի *va.* to fish with nets, to take or catch in a net.

Ցանցորդ, աց *s.* seiner, fisherman.

Ցասկոտ, աց *a.* inclined to anger, hasty, irascible, passionate, choleric; -ութիւն *s.* irascibility.

Ցասմնալի *a.* wrathful, angry.

Ցասմնական or **Ցասնական** *a.* fit to excite anger; irascible; -ն *s.* irascibility.

Ցասնում, սեայ, սիր, սուցեալ *vn.* to lose one's temper, to put oneself in a passion, to fall or fly into a passion, to fire up, to be indignant, very cross, greatly incensed, violently enraged, angry, vexed, exasperated; -տարապարտուց, to fire up at the least thing, to be easily provoked, put out.

Ցասումն *s.* anger, indignation, passion, wrath, ire, rage, fury; ի - ածել, to provoke, to anger, to incense; գրգռել զ- ուրուք, to rouse or stir up wrath, to put into a passion; թափել զ- բարկութէ, to vent one's anger or spleen; մեծապէս ցասմամբ եռալ ախտից, to be aggravated, to become worse; լինել ցասմամբ ը̃ ումեք, to be angry with, to quarrel with a person.

Ցասուցանեմ, ցի *va.* to offend, to rouse the indignation of, to put in a passion, to irritate, to incense, to chafe, to provoke, to exasperate.

Ցասչիմ, սեայ S. Ցասնում.

Ցատեղի *s.* point?

Ցարասի *s. bot.* broom, genista, birch.

Ցարդ, - եւս, - իսկ *ad.* until now, still, yet; - եւս ոչ, not yet.

Ցաւ, ոց *s.* pain, ill, suffering; *fig.* sorrow, grief, affliction, displeasure, bitterness; regret; disease, illness; -ովք *ad.* painfully, sorrowfully, sadly; դառնակսկիծ -, sharp, smarting, poignant or bitter pain; - սրբազան, epilepsy, falling sickness; -ք ցանկութէ, concupiscence; ի -ս լինել, -ս կրել, տանել or բերել -ոց, to suffer or endure pain, to feel unwell, to be in pain, full of pain; զմահու -ջերանիլ, to be ill of a fatal disease; մեղմել զ-ս, to calm, to allay, assuage or lull pain; դժոխըմբեր կալաւ զիս -, a cruel pain seized me; փարատեցան յինէն -ք իմ, I have no more illness, I am free from pain; - է or -է ինձ, it displeases me, I am vexed, I am very sorry; S. Ըմբռնիմ.

Ցաւաբեր *a.* causing pain, dolorous; hurtful, unwholesome; -գար, աց *a.* unhealthy, infirm, sickly, broken down, feeble, weak; -գին *a.* painful, doleful, afflicted, sorrowful, dismal, mournful; *ad.* dolefully, dolesomely, painfully, sadly; - ձայնիւ, in a mournful tone; - սիրտ, sorrowful heart; - անէծք, atrocious curse; - կեանք, tiresome life.

Ցաւագնեմ, եցի, -գնիմ, եցայ *vn.* to

be in pain, to have a pain, to be ill, to suffer; to pain, to be afflicted, vexed, chagrined, sorry.

Ցաւագնոտ S. Ցաւագար; *-եմ, -իմ* *vn.* to fall sick, to be ailing, poorly; *-գնութ̃ն* *s.* pain, grief, affliction, tribulation; condolence, compassion.

Ցաւալի or *լից* *a.* painful, doleful, grievous, sad.

Ցաւած, *ի* *a.* suffering, infirm, ill; afflicted, wretched; *-ութ̃ն* *s.* illness, sickness, pain.

Ցաւակից *a.* condoling with, compassionate, feeling for; *- լինել.* to condole with, to commiserate, to share in another's affliction, to be compassionate, to sympathise with, to pity; *-կցաբար* *ad.* compassionately, sympathisingly; *-կցեմ, -կցիմ* S. Ցաւակից լինիմ; *-կցութիւն* *s.* condolence, compassion, sympathy; *թուղթ -թ̃ն*, letter of condolence.

Ցաւահալած, *ից* *a.* antimorbous, curing, dispelling diseases.

Ցաւանանկիմ, *եցայ* *vn.* to last.

Ցաւասէր *a.* merciful.

Ցաւատեմ, *եցի* *va.* to cut or tear up.

Ցաւացածոյց *a.* assuasive, lenient.

Ցաւացուած, *ի* *s.* pain.

Ցաւեցուցանեմ *va.* to cause pain or sorrow, to pain, to afflict.

Ցաւէ, *ւեն*, *ւեաց*, *ւեցին*, *ւեսցէ* *v. imp.* to be in or to suffer pain or grief; to be displeased, to regret, to be sorry; to be afflicted, to grieve; to compassionate, to pity, to complain; *ցաւէ գլուխ իմ*, my head aches, I have a pain in my head, I have the headache; *ցաւեցին ոտք իւր*, he suffered from a pain in his foot; *ոչ ումեք ցաւէ ը̅ իս*, nobody pities me; *ցաւէ ինձ ի վերայ քո*, I pity you, I weep for you; *ցաւեա՞ց ձեզ վ̅ն իմ*, were you sorry for me? did you feel compassion for me? *ոչինչ ցաւէր նմա վ̅ն քո*, he had no compassion for you.

Ցաւիմ, *եցայ* *vn.* to have a pain, an ailing; to be afflicted, chagrined; to regret; S. Ցաւէ.

Ցաւոտ S. Ցաւած.

*__Ցաքան__, *ի* *s. agr.* scarifier; *-եմ, եցի* *va.* to scarify.

Ցելեմ, *լեցի*, *լեա՛*, *-լում*, *լի*, *ցե՛լ* *va.* to rend, to break, to split, to cleave, to cut, to divide lengthways; *-լում, լայ* *vn.* to be torn, rent; to be split, cloven; *ցելաւ յերկուս*, it was rent in twain.

Ցելումն *s.* cleaving, rending; cleft, rent.

Ցեխ, *ոյ* S. Ցիխ; *-ոտ*, &c. S. Ցխոտ, &c.

Ցեխիք ձեռալուայի *s.* dirty water, slops.

Ցեծ, *ոյ* *s.* ibis, Egyptian bird.

Ցեղ, *ից* *s.* tribe, caste, race, branch; *-ից -ից*, various, diverse.

Ցեղակարգութ̃ն *s.* separation of one tribe from another; *-կից* *a.* of the same tribe, family or race; *-կցութ̃ն* *s.* identity of tribe.

Ցեղապետ *s.* patriarch; chief of a race, tribe or clan; *-ական* *a.* patriarcal; *-եմ, եցի* *va.* to be chief or patriarch of a tribe; *-ութ̃ն* *s.* dignity of a chief, patriarchship.

Ցեղացեղ, **Ցեղ եւ ցեղ** *s.* various tribes or clans; *a.* diverse, varied; *ad.* diversely.

Ցեղընտիր *a.* of a different tribe or clan; *- առնել* or *լինել*, to distinguish one tribe or family from another; *-տրութիւն* *s.* distinction of one tribe from another.

Ցեղիմ, *եցայ* *vn.* to descend or derive from, to take origin.

*__Ցեռ__ S. Որովայնածութիւն.

Ցետ S. Ձետ.

Ցե՞րբ *ad.* till when? how long?

Ցերեակ, **Ցերեկ** *ad.* by day, in daytime, during the day, in broad daylight; *զցայգ եւ զցերեկ*, day & night; *զ—, զօրն ցերեկ*, all day long.

Ցերեկապահ *s.* day-sentry.

Ցերեկութ̃ն *s.* daytime, duration of a day, the whole day.

Ցերեկօթ, *ի* *s.* day-school.

Ցերեկօթիկ *s.* day-scholar; *a.* *-դպրոց*, day-school.

Ցեց, *ոյ* *s.* moth, worm, wood-fretter, moth-worm; *med.* ring-worm, herpes; *-ակեր* *a.* moth-eaten, worm-eaten; *-ակերիմ* *vn.* to be worm-eaten; *-ամէց* S. Ցեցակեր.

Ցիխ, *ցխոյ* *s.* mud, mire, dirt; *ը̅-դալ.* to get splashed, to be covered with mud.

Ցին, *ցնոյ* *s. zool.* kite; *- ծովային*, kite-fish, milvago.

Ցինդ, **Ցինկ**, *ցնկոյ* or *կի* *s. bot.* meadow-rue, thalictrum.

Ցիռ, *ցռոյ*, *ցռուց* *s.* onager, wild ass; *- խանչէ*, the - brays.

Ցիր, *ցրիւ*. *-ք* *s.* dispersion; vast open space; - or *- եւ ցան* *a.* dispersed, scattered about, spread; S. Ցան; *- ը̅ - լինել. - վայրայան լինել*, to be dispersed, scattered about, spread over; – *եւ ցան մտօք*, absent-minded, distracted. [scattered around.

Ցիրապահակք *s.* guards or sentries

Ցիրդ, *ցրդոյ*, **Ցրդի** *s.* briar, bramble; *bot.* pimpernel, burnet: smilax, rough bindweed; S. **Գի**; *ցրդոյ պտուղ*, juniper-berries.

Ցից, *ցցոյ* *s.* pale, stake, pile; peg, pin; *a.* upright, erect, straight; acute, sharp; *դատապարտել ի –*, to sentence to be empaled; *հանել. վարսել ի –*, to empale.

Ցիւ, *ցուոց* *s.* tiling, roof; *ընդ* or *զցուոցն կախել*, to let down through

Ցիւոկիմ S. **Ցոկիմ**. [the roof.

Ցլադլուխ *a.* bull-headed; *s.* Bucephalus; *zool.* bull-head; *–դէմ* *a.* bull-faced; *–ձեւ* *a.* bull-shaped; *–մարտութիւն* *s.* bull-fight, --feast, --baiting; *–շուն* *s.* bull-dog; *–փիղ* *s.* chimera, half-bull-half-elephant.

Ցլեղջիւր *a.* tauricornous.

Ցլիկ *s.* steer, bullock; *pn.* Tzelig.

Ցլիտ *s. chem.* taurine.

Ցխատեսակ *a.* muddy, dirty.

Ցխոտ *a.* miry, covered with mire; *–եմ, եցի* *va.* to dirt, to bemire; *–իմ, եցայ* *vn.* to soil oneself, to get dirty.

Ցմախ, *ի* *s. bot.* water-parsley, apium palustre: white hellebore, veratrum; *–տակ* *s.* veratrum root.

Ցնդաբար *ad.* here & there.

Ցնդական, **Ցնդելի** *a.* volatile; *–ութի* *s.* volatility.

Ցնդեմ, *եցի* *va.* to dissipate, to disperse; to volatilize, to exhale, to evaporate, to vanish; – *զմիտս ուրուք*, to distract, to divert from, to turn from or away; – *զոք յարտօսր*, to excite a person's compassion, to move, to affect; *–իմ* *vn.* to be dissipated, dispersed; to be turned to vapour, to be evaporated, volatilized, exhaled; * to be in one's dotage, to twaddle, to dote, to get heedless; – *յարտասուս*, to melt in tears; – *մտօք*, to be wrapt or absorbed in contemplation, to be absent in mind, inattentive.

Ցնդումն *s.* dispersion, dissipation; volatilization, exhalation, evaporation; – *գլխոյ*, *մտաց*, inattention, distraction.

Ցնծալի, *լից* *a.* joyful, joyous, merry, cheerful, blithe, gay, exhilarated.

Ցնծամ, *ացայ*, *ծա* *vn.* to rejoice, to be joyful, to be transported with happiness, to be full of merriment.

Ցնծացուցանեմ *va.* to rejoice, to gladden, to make joyous, to exhilarate, to delight.

Ցնծութիւն *s.* exultation, rejoicing, cheerfulness, blithesomeness, mirth, joy, exhilaration; – *զգենուլ*, to be festive, joyous, gladsome, blithe.

Ցնկնիմ, *եցայ* *vn.* to bring forth, to litter, to have young; – *շան*, to pup; – *կատուի*, to kitten; – *գազանաց*, to cub; – (*ծնանել*) *կովու*, to calve; – (*ծնանել*) *խաշանց*, to lamb; – (*ծնանել*) *գրաստուց*, to foal; – *այծի* (*ծնանել*), to kid.

Ցնոր, *ի* *better* *–ք*, *րաց* *s.* giddiness, delirium, raving, vertigo, frenzy, madness; phantom, shadow, whimsical fancy, vision, illusion, imagination, fantasy, chimera; *–ք անդոհականք*, *անժպիտք*, horrible visions, fantastic apparitions.

Ցնորական *a.* imaginary, fanciful, fantastic, illusory, chimerical, extravagant, air-built; *–կոծ* *a.* deranged, frantic, delirious, frenzied, raving, mad; – *առնել*, to strike with frenzy, to torment with madness; – *լինել*, to be a prey to delirium, to be tormented by a diseased imagination, to be infatuated.

Ցնորեմ, *եցի*, *–եցուցանեմ* *va.* to cause giddiness, to induce to idle fancy, vagaries, day dreams, to building castles in the air, to creating oneself illusions, to running after chimeras or vain show, to seduce, to infatuate, to craze, to drive mad.

Ցնորիմ, *եցայ* *vn.* to be delirious, deranged or light-headed, to feel giddy, dizzy, to be crazy, to talk nonsense, to rave; to be beside oneself, to wander, to run mad; to create oneself illusions, to build castles in the air. [lirium, folly; illusion; distraction.

Ցնորումն *s.* wandering of mind, de-

Ցնցեմ S. **Ցունց տամ**; – *զձեռս*, to shake hands.

Ցնցղաձեւ *a.* perforated with many holes, like the rose of a watering-pot.

Ցնցղանամ, **Ցնցղկանամ** *vn.* to gush forth, to spout out.

Ցնցոտաւոր *a.* dressed in tatters, in rags; *s.* tatterdemalion, ragamuffin.

Ցնցոտեմ, *եցի* *va.* to piece, to patch.

Ցնցոտի, *տւոյ*, *տեաց*, *–կ*, *–տուն* *a.*

worn out, old, ragged, tattered; *s.* old clothes, rags, tatters, rubbish.

Ցնցուղ, *ցղոյ, ղով* *s.* pipe, conduit, duct, tube; watering-pot; besprinkling; dispersion.

Ցնցումն *s. phys.* (electric) shock.

Ցոլ S. **Ցոլք**; — — *ցոլալ*, to sheen.

Ցոլական *a.* shining, sheeny.

Ցոլամ, **Ցոլանամ**, *ացայ* *vn.* to shine, to sparkle, to glitter; to reflect, to be reflected, to reverberate, to flash.

Ցոլացիկ *a.* reflecting, reverberatory.

Ցոլացումն S. **Ցոլումն**.

Ցոլեմ S. **Ցոլանամ**.

Ցոլացուցանեմ *va.* to reflect, to reverberate; to emit, to exhale, to send forth; *-ուցիչ* *s.* reflector; *a.* reflective, reverberant.

Ցոլումն *s.* reflection, reflex, reverberation; sparkling, flashing, lightening. [*ցումն.*

Ցոլք *s.* reflections; flashes; S. **Ցոլա-**

Ցող, *-ուն* S. **Ցօղուն**.

Ցողկ *s. zool.* millepede; S. **Նեղուկ**.

Ցոյց, *ցուցից* *s.* showing, indication, mark, index, sign, testimony; demonstration, evident proof; show, appearance, parade, ostentation; spectacle, laughing-stock, butt; *հաստատուն —*, plain proof; *— բարեկամութեան*, show of friendship; *— մեծարանաց*, demonstration of respect; *ի —, ի —ս, ի —ս ինչ*, only for show, for pretence, for ostentation; *—ս առնել*, to shew, to show off, to make parade or display of, to display; *առնել ինչ ի —ս մարդկան*, to do any thing so as to be seen of men, ostentatiously, for mere shew, to obtain applause fraudulently; *լինել ի —ս*, to be exposed to mockery or contempt, to be the laughing-stock, the butt of; *զոմանս — առնել ի խրատ այլոց*, to hold up to opprobrium for example to others.

Ցորեան, *ենոյ* *s.* wheat; corn, grain; *տուրք ցորենոյ*, cornage; *փոխինդ ի ցորենոյ եւ ի կաթանէ*, frumenty; *հարկանեն ճճիք զ—*, weevils destroy corn.

Ցորեկ S. **Ցերեկ**.

Ցորենաբաշխ *a.* wheat-distributing; *-բեր* *a.* bearing or producing wheat; *-գոյն* *a.* wheat-coloured; *-հատ, ից* *s.* grain of wheat, grain; *-մորթ* *a.* wheat-coloured, sallow; *-շահ* *a.* profiting by corn; *-շատ* *a.* abounding in wheat; *-վաճառ* *s.* corn-merchant, corn-chandler; seedsman; *-վաճառութիւն* *s.* corn trade. [*ցո՞րժամ*, how long?

Ցորժամ *ad.* till, until, as long as;

Ցորչափ S. **Ցորքան**. [*վայր*, how far?

Ցոր վայր *ad.* where, whither; *ցո՞ր*

Ցորքան *ad.* as long as, during, whilst; *ցո՞րքան*, until when? how long?

Ցու, *ոց* S. **Ցիւ**.

Ցուլ, *ցլուց* *s.* bull; *ast.* Taurus, the Bull; *— վայրի*, ure-ox, urus; *միս, մորթ ցլու*, bull-beef; bull's-hide; *բառաչ, պոչիւն* or *պոռոչիւն ցլու*, bellowing, lowing; *— բառաչէ*, the bull bellows; *զոհ ցլուց*, taurobolium. [cavity.

Ցուղ ականջաց *s.* auricular tube or

Ցում or *-ն* *s.* humour, matter, pus, sanies. [shake, to agitate, to stir.

Ցունց *s.* shock, shake; *— տալ*, to

Ցուպ, *ցպոյ* *s.* stick, switch, rod; beams or rays of light; *— ծերութեան իմոյ* *fig.* the staff of my old age; *— պանդխտաց*, Jacob's-staff; *— հովուի*, shepherd's crook; *— կաղաց*, crutch; *— հնդիկ*, ebony; *— եպ̃սական*, pastoral staff, crosier; *— ի ձեռին*, stick in hand; *շրջել ի ցպոյ*, to go or walk with crutches.

Ցուրտ, *ցրտոյ* *a.* cold; *fig.* cold, senseless, silly, stupid, insipid; vain, frivolous, trifling; *s.* cold, chill; *— մարդ*, cold, frigid, unconcerned, indifferent person; *— ցաւ*, piercing cold; *— պատճառք*, poverty of argument; *— մահահամբոյր*, chill of death; *— սաստիկ*, a violent or biting cold; *սոսկալի, խիստ, անտանելի, թափանցող —*, horrible, bitter, insupportable, piercing cold; *— է*, it is cold; *սարսռացեալ դողալ ի ցրտոյ*, to tremble all over with cold, to be benumbed with cold; *պատսպարիլ ի ցրտոյ*, to provide against the cold; *վարժիլ ցրտոյ*, to be inured to cold; *— առնուլ*, to take cold, to catch cold; *դի — յերկիր ընկենուլ*, to kill on the spot, to strike, a cold corpse, to the ground; S. **Ընդարմանամ**.

Ցուց, *ցցոյ*, *-ք* *s.* shouts of joy; air, song, glee, ditty, ballad; pomp, show; *— բառնալ*, to sing a song.

Ցուցակ, *այ* *a.* showing, indicating; *s.* indicator, sign, mark, token; catalogue, index, table, list; repertory; Ritual; hand, index; *math.* co-efficient; *— վաճառուց*, inventory; *— մեռելոց*, table of mortality; *— կերակրոց*, bill of fare; *— արգելեալ գրոց*, index expurgatorius, list of prohibited books.

Ցուցական *a.* demonstrative, indicative; - *դերանուն gr.* demonstrative pronoun; S. Մատն; - *առնել*, to demonstrate, to evince, to evidence, to prove, to show; *-ապէս ad.* ostentatiously, with vain show.

Ցուցակումն *s.* demonstration, proof, reason; *ածել ի -*, to show, to manifest; *յանէութէ ի - ածել*, to create, to give being, to cause to exist.

Ցուցամատն *s.* forefinger.

Ցուցամոլութիւն *s.* vainglory, ostentatiousness.

Ցուցանակ *s.* index, token, sign.

Ցուցանեմ, *ցի va.* to shew, to indicate, to designate, to point out; to cause to be seen or known, to expose, to declare, to represent; to demonstrate, to proof; - *զանձն թէ ած իցէ*, to pretend to be a god.

Ցուցիչ *s.* indicator; *a.* S. Ցուցական.

Ցուցումն *s.* exposition; indication; demonstration, proof.

Ցոփ, *ի a.* garrulous, glib, chattering; loose, disordered, dissolute, lewd.

Ցոփաբան *a.* silly-talking, nasty, indiscreet, unbridled; debauched, licentious; *-ութիւն s.* coarse language, idle prating; *-բերան a.* loose- or filthy-tongued; *-գնաց a.* leading a dissolute life; *-ք* or *-գնացութի s.* dissolute life, disorderly conduct; *-կեաց* S. Ցոփագնաց; *-հայեաց a.* lewd-faced, brazen, shameless; *-միտ a.* loose-minded; low-minded; *-մտեմ vn.* to pique oneself extremely; *-նամ, ացայ vn.* to follow ill courses, to lead a dissolute life, to rush headlong into vice.

Ցոփանք S. Ցոփութիւն.

Ցոփասիրտ *a.* lewd, indecent, profligate, licentious.

Ցոփացուցանեմ *va.* to debauch, to lead into wrong courses, to corrupt, to vitiate, to pervert.

Ցոփոգի *a.* effeminate.

Ցոփութիւն *s.* profligacy, disorder, libertinism, licentiousness, debauchery, lewdness, scandalous behaviour.

Ցռակաթեալ *a.* dripping from snout

Ցռեչ S. Ցիռ. [& jaws.

Ցռկակապ *s.* muzzle; nose-band; *-ձեւ a.* snout-shaped; *-նաւ s. mar.* rostral, beaked ship, galley; - *մեծ*, galeas; - *փոքր*, galiot; S. Հնգաթի; *-ւոր a.* long-nosed, snouted.

Ցռկեղ, *ոց a.* thick muzzled.

Ցռկիմ, *եցայ vn.* to jut out, to project, to protrude; to spout or rush out.

Ցռուկ, *ցռկի* or *կոյ s.* snout, muzzle; *mar.* rostrum, cut-water, prow; *կապել զ- եզին*, to muzzle the ox; - *հարկանել ի ջուրսն*, to plunge the nose & mouth under water. [tezek.

*Ցռօն *s.* dried cow-dung for fuel,

Ցտեմ, *եցի va.* to graze, to rub the skin off, to scratch, to bruise, to notch, to jag; to make incisions, to cut; to wrest, to extort, to carry off; *med.* to scarify, to cup; - *զհերս*, to tear out one's hair; *-իմ vn.* to bruise oneself, to rub the skin off, to scratch oneself. [*րաց*, plucking out of the hair.

Ցտումն *s.* scratch, cut, bruise; *-հե-*

Ցրակ *a. chem.* diasphorous.

Ցրան, *ի s.* squirt, spirt, sprinkling.

Ցրդենի, Ցրդի S. Ցիրդ.

Ցրեմ, *եցի va.* S. Ցրուեմ; to transgress, to violate, to break, to infringe; - *զխորհուրդս*, to reveal secrets; to thwart the projects, to counteract the designs, to baffle the devices of a person; - *զինչս*, to lavish, to waste, to squander, to run through, to dissipate; - *զմիտս*, to distract, to divert, to call off; - *զխաւար*, to dispel the darkness.

Ցրիչ *a.* S. Ցրուիչ; divergent; *phys.* diffusive; *opt.* dispersive.

Ցրիւ *ad.* dispersedly, here & there; - *արկանել*, to scatter about.

Ցրուեմ, *եցի va.* to disperse, to dissipate, to scatter, to spread; to rout, to disperse, to put to the rout, to destroy; - *զտառս*, to distribute the letters, to take down the types; S. Ցրեմ; *-իմ vn.* to disperse, to spread; to be scattered or dispersed; - *մտաց*, to divert one's attention or mind from; - *ը̄ երեսս երկրի*, to spread all over the world. [dissipating.

Ցրուիչ *s.* dispersor; *a.* dispersing,

Ցրումն, Ցրուումն *s.* dispersion, diffusion, scattering; *-մտաց*, distraction; - *ուխտի*, violation, transgression.

Ցրտաբան *a.* talking insipidly, mawkish, dull, stupid, silly, witless; *-եմ, եցի vn.* to jest or talk sillily or insipidly, to talk nonsense; *-ութիւն s.* nauseous speech or conversation, insipid talk, silliness, nonsense; *-բեկ*, &c. S. Ցրտահար, &c.; *-բեր a.* causing cold, frigorific; *-բուխ a.* cool, fresh;

-գին *a.* very cold; *ad.* coolly, coldly; -կէզ S. Ցրտահար; -կիր *s. phys.* cryophore; -հար *a.* struck, benumbed with cold; *bot.* blasted, spoiled by cold; - առնել, to chill, to benumb with cold; to dazzle, to blast; - լինել or -հարիմ, եցայ *vn.* to become rigid, stiff, benumbed with cold, to be frozen; -հարութիւն *s.* numbness, stiffness; - անկոց, blasting, blast.

Ցրտամ S. Ցրտանամ.

Ցրտային *a.* cold, frigid.

Ցրտանամ, ացայ *vn.* to become cold, to grow cool, chilly; to be seized with cold, to catch cold; *fig.* to become lukewarm, to grow cool; to talk nonsense, to prate.

Ցրտաշունչ *a.* blowing cold, frosty, sharp, biting; -չափ *s. phys.* psychrometer; -սառոյց *a.* freezing, icy, glacial, frigid; -ցումն *s.* refrigeration; -ցուցանեմ *va.* to cool, to chill, to freeze; *fig.* to cool; -ցուցիչ *a.* frigorific; refrigerant.

Ցրտըմպութիւն *s.* catching cold.

Ցրտին *a.* cold.

*Ցրտնխած *s.* chilblain.

Ցրտութիւն *s.* cold, coldness, frigidity, chilliness; *fig.* coolness.

Ցրտունակ կուժ *s.* alcarraza, - vessel, wine- or water-cooler.

Ցրցուն *a.* rent, torn, tattered, in rags.

Ցրցտեմ, եցի *va.* to rend, to tear or [lacerate.

Ցրօնք, նից *s.* dispersion.

Ցցահար *a.* pile-driving; S. Մեքենայ; *s.* pile-driver; - ոլորանաւոր, pile-driving engine with pincers; - չուանաձիգ, ringing pile-engine.

Ցցապատնէշ *s.* palisade, stockade.

Ցցասացութիւն *s.* singing a song or ballad.

Ցցեմ, եցի *va.* to thrust down, to drive in, to fix, to plant, to set up, to erect, to raise.

Ցցութիւն *s. bot.* shoot, sprout, ger-[mination.

Ցցուեմ, եցի, Ցցուիմ, եցայ *vn.* to shooth forth, to sprout, to pullulate; to be planted, set up; - հերաց, to stand erect, on end, to bristle up.

Ցցումն *s.* driving or thrusting in, standing up.

Ցցունազարդ *a.* crested; tufted, [plumed.

Ցցունք, նից *s.* curl, ringlet, lock; egret, tuft of feathers, plume; - սաղաւարտի, crest of a helmet; - թըռչնոց, crest, comb.

Ցփսի, սւոյ *s.* serge, camlet stuff, woollen stuff; S. Խարազն; - ազնիւ, shawl.

Ցքապործ *s.* brandy-distiller; -հան *s.* alembic, still; -յին *a.* alcoholic; -չափ *s.* alcohometer; -վաճառ *s.* brandy-seller.

Ցքի, ցքւոյ *s.* alcohol, spirits of wine; brandy, arrack; - հանեալ ի պտղոց, cider.

Ցօղ, ոյ *s.* dew; շիթ -ոյ, dew-drop; - քաղցրածաւալ, the gently-falling dew; - քաղցրութէ, the benign dew.

Ցօղաբեր *a.* roriferous; -բուխ *a.* rorifluent; -գին *a.* dewy; cool, fresh, refreshing; *ad.* coolly, freshly; -գնեմ *va.* to refresh; -լի or լից, -խառն *a.* full of dew, wet with dew, dew-besprinkled; -ծին *a.* S. Ցօղաբեր; born of dew; - որդ, dew-worm; -կերպ *a.* like dew, dewy; -հար *a.* mildewed, blasted; -հոս S. Ցօղաբուխ; -նամ, ացայ *vn.* to grow cool, to cool, to be refreshed; to drop with dew; -պաճոյճ *a.* sprinkled with dew; -տարափ *a.* as a dew-drop; *s.* fall of dew; -ըկեմ, եցի *va.* to bedew, to besprinkle; to refresh; -ցուցանեմ *va.* to cool, to refresh; -ւոր *a.* full of or sprinkled with dew; ամպ -, mist, fog.

Ցօղեմ, եցի *va.* to dew; to bedew, to sprinkle or cover with dew, to besprinkle, to wet, to water; - անձրեւ, to rain; - արտօսր, to shed tears, to weep; - բերանով, to sprinkle with the mouth; ցօղէ, the dew falls; ամպք ցօղեցին ջուր, the clouds melted in rain.

Ցօղիկ *s.* fine or gentle dew.

Ցօղէջք *s.* fall of dew.

Ցօղումն *s.* falling of dew, roration.

Ցօղուն, ղնոյ or ղուան *s.* stalk, stem, blade; straw: rinsing; *a.* dewy, dew-besprent.

Ւ

Ւ (*yune*) *ւիւն s.* the thirty fourth letter of the alphabet & the seventh of the vowels; *ւ, ւ̄*, seven thousand; seven thousandth.

— It is used both as a vowel & as a consonant. As a vowel for example in the words *իւրաքանչիւր, ուխտ*, &c., and as a consonant in the words *հաւատ, սեաւ, հիւանդ*, &c.

— It is only used as a medial & final letter, & sometimes serves for the consonant *վ*; as, *օթեւան-օթեվան, երիւար-երիվար, վաւաշ-վավաշ*, &c., or for the diphthong *u*, as, *հւսւս* instead of *հիւսիւս*.

— There is no proper word beginning with this letter, but on account of its affinity with the letter *հ*, it is sometimes substituted for it.

— Joined with *ի* (*իւ*), it is generally pronounced like the French *u*; as, *գիւր, հիւր, գիւթ*; & preceding the *ո* (*ու*) is pronounced like the English *oo*. Preceded also by *ա* (*աւ*), was anciently pronounced *o*; as, *աւրհնեմ-օրհնեմ, աւր-օր*.

— It is sometimes used instead of the suffixes *ի* & *յ*; as, *ւայգմանէ-յայգմանէ, ւիւրաքանչիւր-յիւրաքանչիւր*.

— In poetry, it is sometimes used instead of the conjunction *եւ* or *ու*.

— Instead of the Greek υ, *իւ* is frequently used; as Κύριλλος-*Կիւրեղ*, Κυριακή-*Կիւրակէ*.

Ւ' *conj.* and, &.

Ւիւթ, &c. S. **Հիւթ**, &c.

Ւիւծիմ, &c. S. **Հիւծիմ**, &c.

Ւիւն *s. Gr. w.* ἰός, poison: the letter *ւ*; – *անգր*! S. **Օն** *անդր*.

Ւիւս, &c. S. **Հիւս**, &c.

Փ

Փ (*pure*) *փիւր s.* the thirty fifth letter of the alphabet, & the twenty ninth of the consonants; *փ, փ̄*, eight thousand; eight thousandth.

— It is used, but rarely, instead of the letters *բ* & *պ*; as, *փաղառութի–բաղառութի, գերփել–գերբել; կարափ–կարապ, փոր-պոր, փայքար–պայքար*.

— In foreign words, the Greek φ & the Latin *ph* are changed into *փ*; as, φιλοσοφία–philosophia–*փիլիսոփայութի*.

Փագրոս, *այ s. Gr. w. zool.* phagrus or pagrus, sea-bream.

Փագամ, **Փագան** *s.* head-band, veil.

***Փաթաթ** *s.* patat, tandoorer's pad, padded disk used by bakers to press the dough for loaves against the sides of the tandoor.

***Փաթաթանք** *s.* fasciation, bandage; packet, pack.

Փաթաթեմ, *եցի va.* to wrap up, to envelope; to bandage, to wind round.

Փաթանք, *-թեթք s.* packet, bundle, fagot; envelope; amulet.

Փաթերակ *առնում*, **Փաթերակիմ** *vn.* to be fascinated.

Փաթոյթ or *ութ s. mus.* an Armenian note (∂).

Փաթութեմ S. **Փաթաթեմ**.

Փալանգ S. **Փաղանգ**.

Փալկոն *s. L. w.* Falcon, (a Sicilian god).

Փախ *s.* flight; – *ի* –, running away.

Փախստուած S. **Փախստեայ**.

Փախնում, *խեայ* S. **Փախչիմ**.

Փախուստ, *խստեան* or *ստի s.* flight, escape; evasion, subterfuge, shift, tergiversation; – *զօրաց*, rout, defeat, overthrow; *ի – դարձուցանել*, to put to flight, to rout; *ի – մտաբերել*, to meditate flight; – *առնուլ*, *ի – դառնալ*, *անձապարել*, *երթալ*, *մտանել*, *լինել*, *կալ*, to take to flight, to flee, to run away, to turn one's back, to turn tail.

Փախուցանեմ, *ցի va.* to put to flight, to cause to flee, to drive away, to dislodge; *-ցիչ* *a.* putting to flight.

Փախչելի *a.* avoidable: fleeting, transitory.

Փախչիմ, խեայ, խուցեալ *vn.* to flee, to run away, to escape, to get away, to evade, to elude, to avoid.

Փախչկոտ, աց S. **Փախստական.**

Փախչութիւն S. **Փախուստ.**

Փախստական *s.* fugitive, deserter, runaway; *a.* fugitive, fleeing; *fig.* fleeting, transient; – *ծառայ*, runaway slave; – *առնել, արկանել, հանել, վարել, տալ*, to put to flight; – *լինել, գնալ, երթալ, դառնալ, անկանել, դիմել*, to take to flight, to turn tail, to run away; *-ութիւն* *s.* flight, escape; *-կից* *a.* escaped or escaping together.

Փախստեայ, տէից. -տէութիւն, S. **Փախստական,** &c. [-նիմ.

Փածանելի , -նիմ S. **Ափածանելի,**

Փածուցանեմ *va.* to put in paper.

Փակ, ոյ or **ի** *s.* fastening, lock, padlock; stick; *a.* shut; – *արկանել*, to lock, to padlock, to latch, to bolt, to shut.

Փակագիծ *s.* parenthesis; *-գիր* *s.* monogram; cipher; *-թել* *s. phys.* reophore; *-կալ, աց* *s.* turnkey, door-keeper; *mus.* key-board, keys; – or *-ղակ, աց* *s.* lock; valve.

Փական, ի, -ք, նաց *s.* fastening, lock, padlock, latch, bolt; key.

Փակարան *s.* cloister, enclosure; conclave.

Փակդուրակ S. **Փանդուրակ.**

Փակեղն, ղան *s.* turban; head-dress, --band, fillet, band; hood, cowl; S. **Վակաս** & **Ուրար**; –, *ղունք* *s.* head-dress, veil.

Փակեմ, եցի *va.* to shut, to close; to shut up, to enclose, to fence in, to bar; to shut, to lock; *ի ներքս* –, to shut up, to beset, to hem round, to encircle, to surround, to encompass; – *ի բանտի*, to imprison, to put in jail; – *զբան*, to conclude, to close, to end; – *ինչ յումեքէ*, to prohibit, to forbid; – *զարգանդ* (*կնոջ*), to procure sterility; – *զոք ի ձեռս ուրուք*, to deliver up, to betray; *ի ներքս փակեալ*, herein enclosed; *փակեալ էին ընդ իշխանութեամբ մահու*, they were subject to death; *փառքն Ա.յ զքեզ փակեսցին*, may divine glory encompass you! S. **Դուռն, Ցոյս.**

Փակնում, կեայ *vn.* to be shut in or up.

Փակոց, աց S. **Փակաղակ.**

Փակում, կի, փակ *va.* to shut.

Փակումն *s.* shutting, fastening.

Փակուցանեմ, ցի *va.* to attach, to stick, to cement.

Փակչուտ *a.* sticky, tenacious.

Փահլ *s.* horse, stallion. [*a.* friable.

Փաղ, ից *s. zool.* phalarope, sea-duck;

Փաղագոյ *a.* heterogeneous; *-կատարական* *a.* perfecting totally; *-կերպ* S. **Համակերպ.**

Փաղաղեմ, եցի *va.* to devoure, to consume; to burn.

Փաղաղիչ *a.* devouring, ravenous.

Փաղանգ, աց *s. Gr. w.* phalanx, legion; troop; *-ամուշկ* *s. bot.* lavender, spica.

Փաղանուն *a.* univocal; synonymous; *s.* synonym, *pl.* synonyma; *-աբար, -ակի, -ապէս* *ad.* univocally; synonymously.

Փաղառական *a.* syllabic; *-ռեմ* *va.* to form syllables, to spell; *-ռութի* *s.* syllable.

Փաղարիկ S. **Փաղ** *s.*

Փաղաքշաբան *a.* smooth-tongued, flattering, bland; *-բար* *ad.* with adulation, blandishingly.

Փաղաքշական *a.* flattering, caressing, coaxing; *gr.* diminutive; – *բառ*, term of endearment.

Փաղաքշանք *s.* endearments, caresses, wheedling, coaxing; flattery, adulation, palaver.

Փաղաքշեմ, եցի *va.* to caress, to fondle, to coax, to wheedle, to cajole, to flatter, to fawn, to adulate.

Փաղաքշոտ, աց *a.* fawning; seductive; *-շութի* S. **Փաղաքշանք.**

Փաղաքուշ, .քշայ *a.* caressing, coaxing, wheedling; *s.* flatterer, fawner, toadeater, adulator, smooth-tongued fellow, sycophant.

Փաղեմ, եցի *va.* to conjoin, to unite.

Փաղերութի *s.* frothy whiteness.

Փաղիժ *s. zool.* phalangium, tarantula, (a venomous insect, whose bite is supposed to be cured by music.)!

Փաղղական *a. fig.* devouring or burning; lascivious.

Փաղղոս *s. Gr. w.* Phallus; penis.

Փաղութի *s.* period of a discourse.

Փաղփ, .ք, ից, իւք *s.* sheen, refulgence, lustre.

Փաղփաղիմ *vn.* to shine, to glitter, to gleam.

Փաղփաղող *a.* bleating; growling.

Փաղփաղուն S. **Փաղփուն.**

Փաղփեցուցանեմ *va.* to cause to shine or glitter, to give brightness to.

Փաղփիմ, *եցայ* S. **Փաղփաղիմ**.

Փաղփիւն, **Փաղփումն** *s.* brilliancy, brightness, splendour.

Փաղփուն *a.* lustrous, brilliant, shining, glittering; *s.* tinsel, spangle.

Փամփուշտ, *փշտի s.* bladder, vesicle; – *ապակեղէն*, balloon; – *հրետի*, gun cartridge; – *հրաձիգ*, fusee; S. **Հրատիկք**; – *լողական*, air-bladder.

Փայառութիւն *s.* slipping, stumbling.

Փայեթոն, *ի*, *իւ* or *աւ s. Gr. w.* Phaëton.

***Փայիկ** *s.* footman.

Փայլ, *ից s.* shine, brilliancy, lustre, glitter, splendour; *a.* shining, brilliant, glittering; – *ի* –, extremely bright, dazzling; *ad.* sparklingly; – *դ-ի տալ* S. **Փայլեմ** *vn.* [*-ծուն a.* brilliant.

Փայլածող or *ծու*, *ի s. ast.* Mercury;

Փայլական, *ի s.* pyramid.

Փայլակեմ S. **Փայլատակեմ**; *-եցուցանեմ va.* to cause to flash or flare.

Փայլակն, *կան s.* lightning, flash of lightning; *սրավար*, *արագաթռիչ իբրեւ զ-*, quick, swift as lightning.

Փայլակնաբար *ad.* like a flash of lightning; *-բորբոք a.* ardent, vivid as a flash of lightning; flashing, dazzling; *-կերպ a.* like lightning; *-հար a.* striking like a thunderbolt; – *առնել*, to fulminate, to lighten; *-ձեւ a.* like lightning, very luminous, radiant, coruscant; *-նամ vn.* to flash like lightning, to gleam transiently; *-նման* S. **Փայլակնակերպ**; *-նշոյլ a.* bright as a flash of lightning; *-տարած a.* gleaming flashes; extending, diffused as a lightning flash; *-տեսիլ a.* resembling a flash of lightning, flashing, flaring; *-ցայտ a.* emitting flashes, flashing, sparkling. [flash, light.

Փայլակումն *s.* flashing; lightning;

Փայլատակեմ, *եցի vn.* to lighten; to throw out sparks, to scintillate, to sparkle, to gleam, to shine; *va.* to cause to flash or sparkle; – *զփայլատակունս*, to make the lightning flash; *բոց ածային յաչաց նր -կէր*, divine fire flashed from his eyes; *-կէ v. imp.* it lightens; *-եցուցանեմ* S. **Փայլատակեմ** *va.*; *կայծակունս յաչաց* –, to flash fire from the eyes.

Փայլատակն *pl. -կունք s.* lightning, flash; spark; brightness, brilliancy; thunderbolt.

Փայլատակումն *s.* lightning, flashing; coruscation, scintillation, fulguration; sparkling; thunderbolt; *-կմամբ սատակել*, to thunderstrike; *-կունս տեղալ*, to rain lightnings & thunderbolts.

Փայլեմ, *եցի vn.* to shine, to glitter, to gleam, to flash, to sparkle, to glisten, to be resplendent; *va.* to cause to shine, to give a lustre or brightness to, to polish, to furbish, to burnish; *խնդութին փայլէ յաչս նր*, joy shines in his looks; *-եցուցանեմ* S. **Փայլեմ** *va.*; * – *զկօշիկս*, to black or polish shoes; *-եցուցիչ s.* polisher.

Փայլիմ S. **Փայլեմ** *vn.*

Փայլիւն *s.* brightness, lustre, refulgence, brilliancy, splendour.

Փայլող *a.* shining; *s.* S. **Փայլածու**.

Փայլումն *s.* resplendence.

Փայլուն *a.* clear, polished, bright, shining, sheen, splendid, brilliant; – *պղինձ*, brass, yellow copper; *-ակ a.* resplendent.

Փայլփայլումն *s.* resplendency.

Փայծաղն, *ղան s.* spleen, milt; *-ացաւ a.* spleen-sick, troubled with the spleen, splenetic; *s.* spleen, melancholy; *-ոտ a.* splenetic, splenish.

Փայծեղն, *ղան* or *ծղան* S. **Փայծաղն**; *-իճ s. bot.* spleen-wort, miltwaste, ceterach; S. **Տերեւնիճ**.

Փայտ, *ից s.* wood; tree; – *կենաց*, the Holy-Rood, the Cross; *bot.* tree of life, lignum-vitæ, guaiacum, thula or thuya; – *խնկոց*, odorous, scented wood; – *իւղոյ*, olive-wood, olive; *չնչին* –, fragile wood; – *այրելի*, fire-wood; – *հարկանել*, *պատառել*, to cut wood; to cut down, to fell; – *ընկենուլ*, to draw or cast lots; *կախել զ-է*, to crucify.

Փայտաբեր, *ից a.* producing wood; *s.* wood-carrier; *-գործ a.* made of wood, wooden; *-ծուխ s.* wood-coal, charcoal.

Փայտակ *s. chem.* pyrolignite.

Փայտակերտ *a.* built of wood, wooden; *s.* wooden bulding, scaffolding, plank; *-կերտիկ s.* nest made of twigs; *-կիր s.* wood-carrier; *-կոյտ s.* heap or pile of wood; pyre, funeral pile; *-կոտոր*, *ից s.* wood-cutter; *-կոփ s.* carpenter, joiner; *-հատ* or *հար*, *աց s.* woodsman, wood-cutter, --cleaver, feller; axe, hatchet; *-հատութիւն* or *-հարութիւն s.* wood-cutting, felling, clearing; -մած a. mar. planked, covered with wood, wainscotted; -յարկ a. wooden roofed; s. wooden roof; -յին a. ligneous, woody; -նամ, ացայ vn. to become wood, to be changed into wood; fig. to be benumbed, to become stiff; -շատ S. Փայտաւէտ; -պաշտ, ից a. s. tree-worshipper, idolater; -պաշտութիւն s. tree-worship, idolatry.

Փայտատ, այ s. hatchet, axe; hoe, mattock, spade, pick-axe.

Փայտաւէտ a. abounding in forests, woody, sylvan, woodland; -քաղ, ից a. s. wood-gatherer; -քար s. lignite.

Փայտբեր S. Փայտաբեր.

Փայտեայ, -եղէն a. of wood, wooden, woody.

Փայտիկ s. small wood.

Փայտկոփութիւն s. carpentry, woodwork.

*Փայտոջիլ S. Մլուկն.

Փայտոտն s. easel, wooden horse.

Փայտփոր s. zool. wood-pecker; կանանչ —, hick-wall, hickway; — ծովային, sea-pik, pica marina.

Փայփայանք s. pretty ways, caressing, coaxing; cajoling, fawning, flattering.

Փայփայեմ, եցի va. to pet, to take great care of, to nurse tenderly, to fondle, to caress, to make much of; to fawn upon, to cajole, to flatter.

Փանաք, ի S. Փանաքի; -ապէս ad. meanly, poorly.

Փանաքի, քւոյ, քեաց a. weak; mean, vile, worthless, contemptible, poor, miserable.

Փանաքիմաց a. weak- or poor-minded, of slender parts; -ութիւն s. slender wit, mediocrity, weakness or poverty of mind.

Փանաքութիւն s. weakness, slenderness, smallness, meanness.

Փանդամ S. Փադամ.

Փանդանդեմ va. to enclose, to surround.

Փանդանեմ va. to rend asunder, to tear to pieces, to dilaniate.

Փանդեռն, դռան, -դիռ, դռայ, -դիռն, դռանց s. mus. pandura, three-stringed guitar; trumpet.

Փանդուրակ, այ s. Pers. w. son of a carpenter.

Փանդռնակ s. mus. jew's harp.

Փանդռնահար s. player on the pandura, guitar-player, guitarist; trumpeter.

Փաշաման s. Pers. w. anguish, affliction; blame, reproach; — կրել, to suffer invectives; to receive reproaches.

Փապ, -ար, այ s. crevice, rift, cleft; cave, cavity, hollow, hole; a. hollow.

Փապարեմ, եցի, -րիմ, եցայ vn. to become callous, to harden.

Փառ s. S. Մեղեդի; thin skin, pellicle, cuticle, film, husk; anat. secundine.

Փառաբանական a. laudable; -կից a. praising with another; glorified together; -բանեմ, եցի va. to laud, to praise, to glorify; -բանիչ a. praising, glorifying; -բանութիւն s. laud, praise, glory, honour; -բաստութիւն s. happiness; -զարդ, ից a. adorned with glory, glorious; -զարդեմ, եցի va. to cover with glory, to load with honours, to render glorious; -զարդութիւն s. glorious ornament, glory, honour; -զնոտի s. ast. Mars; -խնդիր, դրաց a. seeking for glory, ambitious, vainglorious; -խնդրութիւն s. ambition; -կից a. equally glorious, having the same glory as another, sharing another's glory; -կցութիւն s. identity of glory; -հեղ a. very glorious, majestic; -մոլ, ից or աց a. greedy of glory, vain, very ambitious; -մոլիմ vn. to thirst for glory; -մոլութիւն s. inordinate love of glory, insatiate or immoderate ambition; -սէր a. fond of glory, full of vanity, ambitious, vain; -սիրեմ vna. to be fond of glory, to aspire but to glory; -սիրութիւն s. love of glory, ambition, vanity; -տենչիկ a. greedy of fame, thirsting after glory; -տրեմ, եցի va. to praise, to laud, to glorify; -տրութիւն s. laud, exaltation, glorification; -ցի S. Փառաւոր; -ւազեան a. of high family, princely.

Փառաւոր a. glorious, illustrious; -առնել, to pay honours to, to glorify, to praise, to celebrate, to extol; -լինել, to be glorious, glorified, honoured, extolled; -ակից a. glorified with another; -ապէս ad. with much honour, gloriously, magnificently, pompously; -եալ a. glorified, glorious; -եմ, եցի, -եցուցանեմ va. to glorify, to render honour & glory, to honour, to exalt, to praise, to magnify, to celebrate; -ընկալ a. praiseworthy; -իչ a. glorifying; -ութիւն s. glorification; glory, magnificence, pomp, splendour; -թեամբ S. Փառաւորապէս.

Փառորսակ a. fishing for praise.

Փառունակ a. glorious.

Փառք, ռաց s. glory; honour, praise,

fame, renown, celebrity; majesty, splendour, magnificence; *փառօք* ad. gloriously, with glory, pompously, splendidly; *Ճշմարիտ, անարատ* or *անստգիւտ, անեղծ, անկապուտ, շքեղ, յաւերժական* –, true, spotless, solid, real, great, imperishable glory; *սուտ, փախստական, սնոտի, կորստական* –, false, fleeting, vain, perishable glory; *սիրել զփառս*, to love glory; *փառս ստանալ*, to acquire fame or glory; *փառաց ի փառս բարձրանալ*, to be raised or exalted to the highest pitch of glory; *ընթանալ ի փառս*, to be in a fair way to glory; *անկապուտ փառս անձին համարել*, to put one's chief glory in; *ուղիղ փառս ունել*, to be of an orthodox belief or profession, to have a catholic sense; *տալ փառս Այ*, to glorify God, to give or render glory to God, to thank God; *վն փառաց մեռանել*, to die for glory; *անկանել փառօք*, to fall gloriously; *յաւերժացուցանել զփառս իւր*, to make one's glory eternal; *կնիք տալ փառաց*, to put the seal to one's fame; *տենչալ փառաց, ղակատիլ զհետ փառաց*, to aim at glory, to pursue glory; *աղարտել զփառս իւր*, to tarnish one's glory, to stain one's reputation; *աղօտացուցանել, նսեմացուցանել զփառս իւր*, to obscure, darken or efface one's glory; *անկանել ի փառաց*, to abase, degrade or dishonour oneself; *առանց փառաց*, inglorious; *փառաւորեալ փառօք*, covered with glory, with laurels, renowned, famous; *շքեղապանծ փառօք*, with extraordinary splendour; *փառս քեզ համարեսջիր*, make it your aim & glory to...; *տեսէք, մի գուցէ քակտեսջիք ի փառացդ*, take care not to lose your renown; *անմահական փառս յաւելցէ քեզ այս*, this will bring you immortal glory; *նսեմացեալ անհետանայր գոդցես եւ – նր զոյգ ընդ բաղդին*, his glory seemed to be eclipsed with his fortune; *ի փառս Այ*, to the glory of God; – *Հօր*, &c., the « Gloria Patri », &c.; – *Տն*! – *Այ*! glory to God! God be praised! thank God! – *քեզ, Տէր*, glory to Thee, o God; – *ի բարձունս Այ*, glory to God in the highest; *Որում միայնոյ վայելեն* –, to Whom alone glory belongs.

Փաս s. pitcher, jug.

Փասեան or *սիան* s. pheasant; *էգ* –, hen –; *արու* –, cock –; *ձագ* –, pheasant-poult; – *ծովային*, sea-pheasant, cracker, pin-tail duck; *–աբոյծ* s. pheasant-breeder; *–արան* or *–ոց* s. pheasantry, pheasant-walk.

Փաստ, *ից* s. reason, ground, argument, proof.

Փաստաբան s. lawyer, attorney, advocate, barrister, counsel; *–ական* a. argumental, argumentative, oratorical; *–եմ, եցի* va. to reason, to seek or allege reasons, to adduce grounds or motives, to plead, to argue; *–ութ̃ի* s. argumentation, reasoning, pleading; advocacy, bar.

Փաստական a. causative; gr. accusative; *–պատիր* a. groundless, causeless, deceitful; *–սէր* a. cavilling, litigious, querulous, contentious; *–ւոր* a. guilty, culpable, unworthy.

Փաստաբանական a. blameable; gr. causal.

Փասր s. a wind, phasser.

Փասքուս, *քսի* a. chattering, prattling, tale-bearing, whispering, slanderous, back-biting.

Փասքսեմ, *եցի* vn. to tattle, to repeat, to whisper, to murmur or grumble, to tell tales, to speak ill of, to slander.

Փարաղ or **Փարաձ** s. scissors?

Փարազունք s. Hebr. w. suburbs, boroughs, market-towns: noblemen, magnates.

Փարախ, *ից* s. fold, sheep--, pen, cattle-shed; fig. church, convent, hotel, &c.; *ժողովել ի* –, to bring back to the fold; *–ապետ* S. *Վանահայր*; *–եմ, եցի* va. to stable, to put in a stable, to gather into the fold.

Փարայ s. erotic plant.

Փարատ a. detached, disunited, dispersed, removed; *–եմ, եցի* va. to dissipate, to disperse, to scatter, to remove, to drive away, to destroy, to take away; vn. to be dissipated, dispelled, removed, to vanish; – *զհոգս*, to charm away, to beguile care; *–եցուցանեմ* S. **Փարատեմ** va.; – *զցաւս*, to soothe, to allay pain; – *զտրտմութ̃ի*, to drive away melancholy; *–իչ* a. dissipating, taking away, dispelling, removing; *–ումն* s. removing away, dissipation.

Փարաւաղեմ, *եցի*, *–ղս տամ* va. to comfort, to console, to solace, to cheer, to amuse.

Փարաւաթեմ S. Փերեւեատեմ.

Փարաք *s.* brach, setting-dog; *a.* libidinous; *-ումն s.* luxury.

Փարգաստ *int.* pooh! pshaw! nonsense!

Փարելի *a.* affecting, moving, touching; amiable, dear; *s.* offscum, offscouring, S. Ջնջան; *- առնել, ասել,* to conjure, to beseech, to entreat, to beg, to supplicate.

Փարեմ, եցի *va.* to embrace, to take in, to encompass, to contain; *vn.* S. Փարիմ.

Փարթ, ի *s.* grease; tripe.

Փարթամ, ից *a.* opulent, wealthy, rich; abundant, copious; *-անամ, ացայ vn.* to become or grow rich, to thrive; *-աշնորհ a.* generous, liberal; *-ապէս ad.* copiously, abundantly; *-ացուցանեմ va.* to enrich, to render rich, to make wealthy; *-ութ̃ի s.* riches, opulence, abundance, wealth.

Փարթար *conj.* at least.

Փարիմ, եցայ *vn.* to embrace, to clasp in one's arms, to throw one's arms round, to hug, to fold or lock in one's arms; to surround, to encircle; *- զմիմեամբք,* to embrace mutually; *- զիւիք,* to apply oneself, to give oneself up to; *- զփառօք,* to be ambitious; S. Մունդ.

Փարիսաբար *ad.* like a pharisee; *-կան a.* pharisaical, hypocritical; *-կանութիւն s.* pharisaism.

Փարիսեցի, ցւոց *s.* pharisee; *fig.* -, hypocrite; *-ութիւն s.* pharisaism, hypocrisy.

Փարուազ *s. Ar. w.* skirt.

Փարումն *s.* embrace, hug, clasp, fond pressure.

Փարչ, Փարջ, ի *s.* water-pot, jug, flagon, tankard.

Փարսախ *s. Pers. w.* parasang, ancient Persian measure of length = 4 stadii or about 4 miles. [- *խաղալ* S. Կոճատ.

Փարտ *a. Ar. w.* odd, uneven; *գար եւ*

*__Փարտեմ__ S. Փերեւերտեմ & Ջնջեմ.

*__Փարտիչ__ or **Փարթոց** *s.* oven-cloth or broom.

Փարփառ *a.* bright-eyed, mild-looking.

Փարփար *s. zool.* moor- or water-hen, coot, fen-duck, S. Հաւալուսն; *bot.* securidaca, emerus, hatchet-vetch.

Փափագ or **Փափաք, -անք** *s.* desire, wish, eagerness, longing; *-ելի a.* desirable, covetable; *-եմ, եցի vn.* to desire, to wish, to long for, to want; *-է տեսանել զքեզ,* he desires to see you; *-եցուցանեմ va.* to excite the wish for, to render desirous, to inspire desire; *-ումն* S. Փափաք; *կատարել, լցուցանել զ-,* to content, to satisfy; *որով ի - ածէ զնս,* with which he excited desire in their hearts.

Փափկագոյն *a.* more delicate; *-լի a.* delicious, delightful, charming; *-խօս a.* gentle-voiced, sweet-tongued; *-կան* S. Փափկալի; *-կեաց a.* tender, delicate, living delicately, leading a dainty life, foppish, effeminate, voluptuous; *-լինել* S. Փափկանամ; *-կեր, աց a.* dainty-mouthed, nice, sweet-toothed; *-կերութ̃ի s.* daintiness, delicateness, nicety; *-կեցութ̃ի s.* delicate or voluptuous life, daintiness, softness, delicacy, effeminacy; *-ձայն a.* tender-voiced; *-մորթ a.* soft-skinned; *-նամ, ացայ vn.* to soften, to become tender, soft; *fig.* to become nice, delicate, to get soft or effeminate, to live in idleness, in pleasures, to pamper oneself, to give oneself up to effeminacy or voluptuousness; *- յանկողինս,* to throw oneself listlessly or lazily on divans or couches, to sleep in soft beds; *- որովայնիւ,* to addict oneself to epicurism; *տօն փափկացեալ,* a duly kept feast or festival.

Փափկանք S. Փափկութիւն.

Փափկասէր *a.* fond of softness, of delights, dainty, voluptuous, effeminate; *-սիրութ̃ի s.* love of delicacy, of delights, voluptuousness, effeminacy; *-սիրտ a.* tender- or soft-hearted, feeling, sensible; *-սնոյց a.* bringing up delicately; *-սնունդ, -սուն a.* brought up delicately, petted, delicate, nice; *- մանուկ,* petted, spoilt child, child cockered too much, brought up in lavender; *- կեանք,* softness; *-վանկ a.* child-voiced; *-վար a.* wanting delicate care; *-ցուցանեմ va.* to soften, to render tender; to take the greatest care of, to pet, to render delicate, soft; *- զծոմականս աւուրս,* to banquet on fast days.

Փափկերախ, ից *a.* soft-mouthed, tractable, docile.

Փափկիկ, Փափկին *a.* very delicate, dainty, most tender, young, fresh, new.

Փափկութ̃ի *s.* delicacy, tenderness; effeminacy, daintiness, delight, pleasure, voluptuousness; *- խղճի,* scrupulousness of conscience, scrupulosity; *- իմաստից,* niceties or delicacies of thoughts; *- սրտի, ախորժակի,* delicacy of heart; - of taste; *- կերա-*

կրոց, luxurious feeding, delicacies, dainty meats, good living; *արօտք -է*, pleasant pastures; *պարտէզ -է*, garden of delights; *օր -է*, holiday; *ի հանդերձս -թէ զարդարեալ*, tastefully, daintily clothed or dressed; *ընկղմիլ ի -ս*, to revel in voluptuousness; S. *Հաստանեմ*.

Փափուկ, *փկի* *a.* delicate, soft, dainty, voluptuous; delicious, tender, nice, exquisite; charming, gentle, graceful; holy, sacred; *-ս ad.* delicately, tenderly, gently; *- ախորժակ*, fine taste; *- խիղճ*, tender or scrupulous conscience.

Փաքամ *vn. med.* to wheeze.

Փեբրուարիոս *s. L. w.* February.

Փեգանայ or *-գենայ*, *ից s. bot.* ruta, rue; *վայրի -*, wild rue, ruta sylvestris, harmala.

Փեթակ, *աց s.* hive, bee-hive.

Փեղկ, *ից s.* tent-curtain, curtain; linen; breadth; *- լերանց*, side or spur of mountains; *- պատուհանաց*, shutter; *-իմ vn.* to be divided in two.

Փելմոնի *s. Chald. w.* phelmoni, such a one; *ելմոնի -*, or *- ելմոնի*, in such & such a place.

Փեճեկ, *-ճոկ*, *ի* or *ոյ s.* shell, husk; *- պտղոց*, rind, peel, paring; *- ծառոց*, bark; *- ընկուզի*, nut-shell; *- ձուոյ*, egg-shell; *- ընդեղինաց*, pod, cod, husk; *- խեցեմորթից*, oyster- or tortoise-shell; scale; *- արեւելեան*, coculus Indicus, fisher's berry.

Փեճկիտ *s. chem.* pycrotoxine.

Փեճոկեմ, *եցի va.* to bark, to peel, to pare; *- զընկոյզ*, to shell nuts.

Փենիտ *s. Pers. w.* refined sugar; candy. [corn-flower; S. *Հողմածաղիկ*.

Փենեայ, *ի s. Gr. w. bot.* blue-cyanus,

Փենունա *s. bot.* betony.

Փեռեկեմ, *եցի va.* to cleave, to rend, to tear, to divide, to open, to break, to burst; *-կիմ vn.* to be divided, separated, to be in discord, to disagree; *-կեալ կոկորդ*, open-mouth; gaper; *-կուած s.* lode; *-կումն s.* opening, cleft, aperture, chasm.

Փեռեկտիմ S. **Փեռեկիմ**.

Փեսայ, *ից s.* spouse, bridegroom; husband; son-in-law; *-ածու*, *աց s.* bride's man or maid, paranymph; *-ական a.* pertaining to the bridegroom, marital, conjugal; *-անամ*, *ացայ vn.* to espouse, to marry a person's daughter, to be or become a son-in-law; *-անուէրք s.* espousals, nuptials; *-ացուցանել va.* to marry, to give one's daughter in marriage; *-արան s.* wedding-chamber; nuptial bed; *-իմ* S. **Փեսայանամ**; *-ութիւն s.* nuptials, marriage, wedding; *-օրէն ad.* like a bridegroom. [paranymph.

Փեսաւէր, *ւիրաց s.* bride's man,

Փետ, *ից s.* pluck, pull.

Փետեմ, *եցի va.* to pull or pluck out, to depilate; *- զփետուրս*, to pluck or strip off feathers; *- զհերս*, *զմօրուս*, to tear out the hair or beard; * *- զոք*, to fleece a person.

Փետիւն *s.* tearing out of the hair.

Փետուր, *տրոց s.* feather; *նուրբ*, *մանր -ք*, down, soft feathers; * *խոշոր -ք*, master or longest quills; *յարդարել զ-ս*, to preen, cleanse or dress the feathers; *աւել ի փետրոց*, feather-broom.

Փետտեմ S. **Փետեմ**.

Փետրազարդ *a.* plumigerous, plumy; *-թափ a.* featherless, stripped of feathers, plumeless, bare, plucked; *- առնել*, to pick, to shake the feathers, to pluck; *- լինել*, to moult, to change feathers; *-լի*, *լիր* or *լից a.* well-feathered, covered with feathers, plumy; *պաղլեղ -*, plumeallum; *-մօրուս a.* wattled; *-սայր a.* feather-edged; *- տախտակ*, feather-edge; *-վաճառ s.* feather-seller; *-ւոր a.* feathery, feathered, plumous; *-ւորութիւն s.* plumosity; *-փոխ լինիմ vn.* to moult; *-փոխութիւն s.* moulting; *ժամանակ -թէ*, moulting-time.

Փետրիկ *s.* soft feather, down.

Փետրոտանի *s.* plumipede.

Փետրուար *s. L. w.* February. [pedlar.

Փերեզակ, *աց s.* huckster; *շրջող -*,

Փերեւեզեմ, *թեմ*, *տեմ* or *ւերտեմ եցի vn.* to dress oneself with studied elegance, with affected neatness, with too great attention to effect, to be very spruce or smart; to bridle up, to strut, to carry proudly, to walk with affected dignity.

Փերթ, *ից s.* piece, bit; *-եմ*, *եցի va.* to tear, to rend, to lacerate.

Փերփերքարի *s. bot.* samphire, parsley-pert, crithmum. [laca sativa.

Փերփերան *s. bot.* purslain, portu-

Փեցի, *ցւոյ*, *ցեաց a.* one-handed;

Փէք *a.* miserable. [one-armed.

Փթթազարդ *a.* in full bloom.

Փթթեմ, եցի va. to put or shoot forth, to cause to blow or blossom, to deck with flowers; -իմ vn. to sprout, to germinate, to shoot; to blow, to bloom, to blossom, to open; S. Ընդ.

Փթթինազարդ a. beautifully flowering, bloomy.

Փթիթ s. shoot, sprout, blossoming, blooming; a. blossomed, flowered; ի -ս հարկանիլ, to blow.

*Փթիր s. dried cow-dung for fuel.

Փթուր s. powder, dust, sand, &c.

Փթրանք s. particle, fragment, grain.

Փթրիմ, եցայ vn. to dry up, to fall to dust. [friable, frangible.

Փթրտուկ a. reducible to powder,

Փիլակէ s. Gr. w. prison, jail.

Փիլաք, ի, -ս s. Gr. w. ast. phylax.

*Փիլթայ, ից s. med. lint, scraped lint.

Փիլիկոն or կուան, -լիպան s. Pers. w. large cross-bow, arbalist.

Փիլիսոփայ, ից s. Gr. w. philosopher: chorister, singer; -ական a. philosophical; -եմ S. Իմաստասիրեմ; -ութի s. philosophy. [sophers.

Փիլիսոփայապետ s. chief of the philo-

Փիլիսոփոս, աց S. Փիլիսոփայ.

Փիլոն, ի s. Gr. w. cloak, mantle; priest's mantle; -աւոր a. wearing a mantle.

Փիծ, փծի or ծոյ a. spotted, stained, sullied, dirty; unclean, impure, obscene.

Փիղ, փղաց s. elephant; - մատակ, she -, female -; գոչիւն փղի, trumpeting of the -, « barrit »; S. Ժանիք.

Փիճի, ճւոյ s. bot. pine-tree; S. Հաճարի, beech-tree.

Փին s. excrement; - բերել or գալ ը̄ բերանն, - ը̄ բերան գալ med. iliac passion, twisting of the intestines, volvulus, S. Վերադարձութիւն.

Փինատ a. Gr. w. poor, miserable.

Փիստակ, աց s. fir-cone, pine-cone.

Փիւղ s. S. Փիղ; fish-scale; - or -ակէ s. Gr. w. arrest, prison.

Փիւնիկ, նկի or նկան s. Gr. w. S. Արմաւ; phenix; Phœnician; - աշխարհ, Phœnicia.

Փիւսիկեան or Փիւսկեան a. Gr. w. physical; s. physician; natural philosopher. [w. basket, pannier.

Փիւրիդ or րիտ, րտան, րտունք s. Gr.

Փլած, ի s. rubbish, ruin.

Փլանամ vn. ast. to wane, to diminish.

Փլանիմ, փլայ, փլեալ or փլուզեալ vn. to fall, to fall or sink in or down, to crumble, to fall or go to ruin.

Փլատ a. falling, crumbling; -ակ S.

*Փլաւ s. pilau, stewed rice. [Փլած.

Փլիթ a. lazy, cowardly, pusillanim-

Փլիմ S. Փլանամ. [ous.

Փլուզանեմ, զի S. Փլուցանեմ.

Փլուզումն, Փլումն s. destruction, ruin, waste.

Փլուցանեմ, ցի, փլ՛ va. to beat down, to cause to fall, to destroy, to demolish, to ruin; to rout, to defeat, to disperse. [S. Փխրելի.

Փխրան, աց s. piece, bit, particle; a.

Փխրաքար s. tufa stone.

Փխրելի a. friable, frangible.

Փխրեմ, եցի va. to pound, to crush, to crumble, to bruise, to grind; to roast, to toast, to torrefy.

Փխրուն a. friable. [contamination.

Փծանք s. spot, impurity, foulness,

Փծեմ, եցի va. to stain, to foul, to sully, to maculate, to contaminate.

Փծիկ S. Փիծ. [contaminated.

Փծկիմ vn. to be stained, sullied,

Փծուժ S. Փծանք. [bad, vile, abject.

Փծուն a. soiled, dirty, impure, filthy,

Փղակոյտ a. ad. with many elephants; - բազմութի, herd of elephants; -հեծեալ a. mounted on an elephant; -պան, աց s. cornac, elephant-driver, mahout; -պետ s. chief-cornac; -քաղ s. half-elephant-half-goat, chimera.

Փղիշտ, Փղշտացի a. s. Philistine.

Փղձկալի a. moving, touching.

Փղձկամ, ացայ, ցեալ. Փղձկիմ, եցայ, կեալ vn. to be deeply grieved at, to have one's heart full of pity, to be much touched, moved; փղձկեցաւ յարտասուաց, his eyes filled with tears. [weep, emotion: spleen.

Փղձկումն, Փղձուկ s. inclination to

Փղոմոս s. Gr. w. bot. mullein, shepherd's-club, torch-weed, verbascum.

Փղոսկր s. elephant's tusk, ivory; -այ, -եայ, րէից a. ivory, made of ivory; s. S. Փղոսկր. [elephant.

Փղորդի s. elephant's foal, young

Փղփջանամ S. Պղպջանամ.

Փճոք S. Փեճեկ. [dung-beetle.

Փնդեռն, դռան. դռունք s. scarab,

*Փնդռեմ or Փնտռեմ S. Յուզեմ.

*Փնթի a. dirty, filthy.

Փնչեմ, եցի vn. to puff, to blow; to sneeze; S. Մռնչեմ.

Փնչիւն s. bellowing; sneeze.

Փշաբեր, ից or աց, -բոյս a. producing thorns, spiniferous; -զգած, -զգեստ a. covered with thorns, thorny; -լից a. full of thorns or briars, thorny, braky, prickly, briery; -խիլ a. extirpating briars; - շրջել, to pull up, to root out thorns or briars; -ծին a. bearing thorns; -կերպ a. thorn-like; -հիւսակ a. woven of thorns; -մոլ, -յեղց a. choked with briars, full of thorns; -նամ, ացայ vn. to grow thorny, to bristle with thorns; *fig.* to have one's hair stand on end from terror, to be horror-struck; -նիւթ a. made of thorn; - պսակ, crown of thorns.

Փշատ, ից s. zizyphus rubra.

Փշատեսակ a. thorny; S. Փշակերպ.

Փշատի s. *bot.* zizyphus lotus, seedra.

Փշաքաղ S. Փշախիլ; *-իմ S. Քստմնիմ.

Փշեայ, **Փշեղէն** a. thorny, spiny, made of thorns.

Փշիկ s. small thorn; *gr.* apostrophe [(՚).

Փշիտ, **Փշտի** s. farthing, mite.

Փշոտ, ից a. thorny, spinous, S. [Փշալից.

Փշտիպան S. Փուշտիպան.

Փշրանք s. *pl.* crumbs, scraps, small [bits, morsels.

Փշրելի a. triturable.

Փշրեմ, եցի va. to grind to dust or powder, to pound, to bruise, to crush, to triturate, to pulverize; to crumble.

Փշրումն s. trituration, pulverization.

Փոթ, ից s. fold, plait, gather; wrinkle; -եմ, եցի va. to fold, to plait; to wrinkle, to contract; -իմ vn. to be folded or plaited; to wrinkle, to pucker, to shrink, to shrivel up.

Փոթոթ, -ահամ, -ային a. astringent, rough, harsh, sharp, acerb; -ութիւն s. astringency, acrity, acerbity.

Փոթոր s. top, whipping-top; -եմ, եցի va. to spin round.

Փոթորիկ, րկաց s. tempest, storm, hurricane, whirlwind; -ս յարուցանել, to raise a tempest; - ել, a tempest burst, a storm arose; S. Մրրիկ.

Փոթորկամ, ացեալ, -կիմ, եցայ, կեալ vn. to whirl, to whirl round; to rush on like a tempest, impetuously; -կեալ a. stormy, tempestuous; impetuous.

Փոթորուն a. very deep.

Փոթուած, ոց, **Փոթութիւն** s. folding, plaiting, fold.

Փոթատեմ va. to irritate or bite the tongue or palate.

*****Փոշիլ** S. Կրկուտ.

Փոխ, ոց or ից s. loan, borrowing; anthem, response, antistrophe, antiphon; - առ -, *-ն ի -, by turns, reciprocally, alternatively, mutually; խնդրել -, to ask in loan; - տալ, to lend, to make a loan; - առնուլ, to receive as a loan, to borrow; ը̅ -ս մտանել, to be overburdened by loans, to be obliged to beg; -ով կեալ, to live upon trust, or upon credit.

Փոխաբաշխեմ va. to retribute, to requite, to remunerate, to reward; -բերաբար *ad.* metaphorically; -կան a. metaphorical, figurative, allegorical; -բերեմ, եցի or րի, րեա va. to transfer, to transport; to transpose; to translate, to change: to reward: to succeed; -բերուն or ումն s. transport; translation, removal; allegory; *rhet.* metaphor; -բնակ a. translocated, foreign; -բնակեցուցանեմ va. to translocate, to change residence or place; -բնակիմ vn. to emigrate, to remove; -բնակութիւն s. emigration; -բուսանիմ vn. to change nature, to be transformed; -գնացութիւն s. transmigration; -գործեմ va. to execute the like, to make a copy; -գործութիւն s. taking a copy, copying; -գրեմ va. to transcribe, to copy; -գասեմ va. to transfer; -դարձ s. reciprocity, return, recompense, compensation; a. reciprocal, mutual, respective, alternative; -անկիւնք *geom.* alternate angles; -դարձաբար *ad.* reciprocally, mutually, alternatively, vice-versa; -դարձեմ, եցի va. to recompense, to reward; to return like for like; -դարձութիւն s. reciprocity; compensation; -դրական a. contagious, infectious, S. Տարափոխիկ; -դրապէս *ad.* similarly; -դրելի a. transmissible, transportable; -դրեմ, եցի va. to transpose, to transfer, to transport, to displace; to remove; to copy; to translate; vn. to depart from this world, to die; -դրութիւն s. transport, transposition, transmission, translation; removal; -կերպեմ, եցի va. to transform, to metamorphose, to transmute, to change; -կերպութիւն s. transformation, metamorphosis, change; *rhet.* trope; -կոչեալ a. invited, called on; -հատոյց լինիմ or գտանիմ va. to repay a loan; to reward, to remunerate; -ձայնք s. anthem; -ձեւեմ, &c. S. Փոխակերպեմ, &c.; -մբարձեալ a. taken up, translated to heaven; -մուանութիւն s. metamery;

allelogony; allelobasy; *-յեղյեղեմ* *va.* to convert reciprocally, to the contrary; *-յեղութն* *s.* mutation, change.

Փոխան *pr.* instead of, in the place of, for; S. **Փոխանորդ**.

Փոխանագիր *s.* bill of exchange, bill, note, draft; *փոխանցել զ-*, to endorse a note or bill; S. **Ընդունելութիւն**.

Փոխանակ *pr.* instead of, in place of; in exchange or in return for, as a reward for; *– նր*, in his place; *– ընդ*, instead of; *– զի*, whereas; for as much as, since, because; *անձն քո – անձին նր*, your life shall be surety for his; *ասել – ուրուք*, to say in a person's name.

Փոխանակ, *ի* *s.* substitute; lieutenant; vicar; successor; exchange, barter, compensation; *-աւ* *ad.* by turns, alternatively, reciprocally, mutually; *– արքայի*, vice-roy; *– բդեշխի*, vice-consul; proconsul; *– հանդերձից*, change of clothes, changes of raiment; *արարի – քո զԵգիպտոս*, I have given Egypt as your ransom.

Փոխանակաբանեմ, *եցի* *vn.* to answer, to contradict, to gainsay; *-բար* *ad.* in one's name; *-կալ* S. **Տեղակալ**; *-կավարձութն*, *-կատուցութիւն* *s.* remuneration, recompense; *-կագիր* S. **Փոխանագիր**.

Փոխանակեմ, *եցի* *va.* to exchange, to make an exchange, to barter; to substitute for, to fill the place of; to succeed; to permute, to alternate; to compensate, to counterbalance; *– զտեղի*, to take the place of, to substitute for; *– զանձն ի վերայ ճշմարտութե*, to give oneself for the truth; *– զոք ի վերայ ապահովութե հասարակաց*, to sacrifice a person for the public safety; *– զկեանս իւր ի վերայ ուրուք*, to hazard one's life in defence of a person; *զմահ ը̄ կենաց –, քան*..., to die rather than yield...

Փոխանակութն *s.* change, exchange, barter, counter-change; supplying the place, substitution; succession, permutation; turn, vicissitude; *– բդեշխի*, vice-consulship; proconsulship.

Փոխանկիւն *s.* allogone.

Փոխանորդ, *աց* *s.* substitute, representative; vicegerent, vicar; successor; compensation, equivalent; *– արքայի*, vice-roy; *– պատրիարքի*, patriarch's vicar general; *– բանալեաց*, duplicate key; false key; *-եմ*, *եցի* *va.* to substitue, to fill or take the place of, to succeed to; *– զկեանս*, to die; *-ութիւն* *s.* substitution, succession; vicarship, vicariate; permutation, exchange; compensation.

Փոխանուն, &c. S. **Դերանուն**, &c.; *-աբար* *ad.* denominatively; *-ութիւն* *s.* *rhet.* antonomasia.

Փոխանցաբար *ad.* transitorily; *-ցական* *a.* moveable, strolling; *gr.* transitive; *-ցեմ*, *եցի* *va.* to transmit, to hand down; *vn.* to be converted, turned, changed or transformed; S. **Փոխանագիր**; *-ցիչ* *s.* endorser; *-ցումն* or *ցումն* *s.* transmission; transition; endorsement; *mech.* translation.

Փոխապարտ, *ից* *s.* debtor.

Փոխառու, *աց* *s.* borrower; *-ութն* *s.* borrowing.

Փոխաստեղծեմ S. **Փոխակերպեմ**.

Փոխավաճառութիւն *s.* commerce.

Փոխատուութն S. **Տուռադարձութն**; *-տու*, *աց* *s.* lender; *-տուութն* *s.* loan; *-տրական* *a.* successive; *-տրեմ*, *եցի* *va.* to restitute, to requite, to recompense; S. **Փոխադրեմ**; *-տրութն* *s.* restitution, restoration, retribution, recompense; change, mutation; lending.

Փոխարէն, *րինաց* *s.* recompense, compensation, retribution, remuneration, reward; return, requital, satisfaction, revenge; *pr.* in exchange or return for, instead of, for; *ad.* reciprocally; *– վնասուն*, amends, indemnity, reparation; *– այցելութն*, return visit; *դարձ -րինի*, condign recompense; *տանել զդարձ -րինի*, to give like for like; *հատուցանել զ- վնասուն*, to make up to, to indemnify for.

Փոխարէնատրութն *s.* recompense.

Փոխարինեմ, *եցի* *va.* to compensate, to return, to reward, to content, to satisfy, to acknowledge; to indemnify, to requite; *-նիչ* *s.* compensator; *-նութն* or *նումն* *s.* compensation.

Փոխարկական *a.* mutable.

Փոխարկեմ, *եցի* *va.* to convert, to change, to turn, to transform; *-կիմ ի խելաց*, to become mad; *-կիչ* *s.* *phys.* commutator; *-կութիւն* or *կումն* *s.* conversion, change.

Փոխ-արքայ *s.* vice-roy, vizier; *-ական* *a.* vice-regal; *-ութի* *s.* viceroyalty, viceroyship.

Փոխաւորեմ *va.* to borrow.

Փոխելաբանեմ *vn.* to talk nonsense, to rave, to dote; *-լանամ, ացայ vn.* to go mad; *-լապատճառ լինիմ vn.* to adduce or allege pretexts, to make pretence of, to feign, to counterfeit; *-լութիւն s.* mental alienation, madness, insanity.

Փոխեմ, եցի *va.* to change, to convert, to transform, to modify; to remove, to displace, to transfer, to transport; to succeed; to translate; *- զհրամանս* or *զիրաւունս Տեառն*, to transgress God's commandments; *- զհանդերձս*, to change one's clothes; *- զշապիկ*, to shift one's shirt or shift; *- զբնակութիւն*, to shift one's quarters, to remove; *- զկարծիս*, to alter or change one's mind; *- զպատիժ*, (*ամոքել*) to commute a punishment; *- զաչս յերկինս*, to raise the eyes to heaven; *- ի հայ լեզու*, to translate into Armenian; S. *Լեզու*.

Փոխիմ, եցայ *vn.* to change, to be changed or modified; to be transported, to leave, to remove, to go, to pass; *- յԾ̃է, - յաստեացս*, to depart this life, to cease to live, to die; *- ի կատաղութիւն*, to break or fall into a fit of rage; *- մտօք ի …*, to transport oneself in thought to …

Փոխընդեայք *s.* food made of the flour of parched corn, as helvà, &c.

*__Փոխընդխաշ__ *s.* hasty-pudding; *- ի կաթանէ*, frumenty.

Փոխինդ, խնդոյ *s.* flour of parched corn; hasty-pudding made of butter & honey.

*__Փոխնորդ__ *s.* change of clothes.

Փոխորդ, աց, -ի *s.* interest, fruit of loans; *-ութիւն s.* tradition.

Փոխումն *s.* change, mutation; *- յԾ̃է*, passing from this world to the next, exit, decease, death; *- Ս. Կուսի*, Assumption.

Փոծորեմ S. *Պղտորեմ*.

Փոկ, ոց or *աց s.* thong, leather thong, strap, girth; leather whip; *zool.* phoca, seal, sea-calf; *- գօտի*, leather belt; *- անվախճան mech.* endless strap.

Փոկակապ *a.* bound with thongs; *-հանութիւն, -ձեւութիւն s.* art or calling of a cordwainer, saddler or harness-maker, &c.

Փոկեայ *a.* leathern.

*__Փոկէմաղ__ *a.* leather-sieve.

Փոկոտն *a.* web-footed, fin--, fin-toed.

Փոկուռի *s.bot.* black-alder, frangula.

Փող, ից *s.* throat; neck: street; corridor, lobby, passage, gallery; *- սրուակի*, neck or gullet of a bottle; *ունել զոք զ-ից*, to seize or take one by the throat, to arrest.

Փող, ոց *s.* trumpet, horn; *fig.* apostle; tube, pipe; conduit, canal; reed: asper, mite, sou, halfpenny; money; *- ականջաց*, ear-trumpet; *ձայնատար -*, speaking-trumpet; *- երգեհոնի*, organ-pipe; *- ծխաքարշի*, shank of a tobacco-pipe; *- գրչի*, barrel; *- հրազինուց*, gun-barrel; *- կապարեայ*, lead-pipe, conduit-pipe; S. *Խողովակ, Եղէգն*; *հովուի - bot.* water-plantain, alisma; *հնչիւն -ոց*, blast of trumpet; *ի ձայն -ոց*, by sound of trumpet; *- հարկանել, հնչեցուցանել*, to trumpet, to sound the trumpet, to wind or blow the horn, to play on the horn.

Փողաբար *ad.* like a tube; *-գոչ a.* sonorous as a trumpet.

Փողակ, աց *s.* tube-shaped shrine; *anat.* bronchia.

Փողական *a.* pertaining to the trumpet; *-կապ, ի s.* cravat, neck-cloth, stock; *-կարդաց a.* warning by sound of trumpet; S. **Փողահար**; *-կացաւ s. med.* bronchitis; *-կցութիւն s.* band of trumpets; *-հար, աց s.* trumpeter, horn-blower, cornetter; *-հարումն s.* trumpet sounding; *-ձեւ a.* trumpet-shaped; tube-shaped, cilindrical; *-նշան s.* trumpet-signal; *-ս հարկանել*, to signal with the trumpet; *-պատ s.* comfort, comforter.

Փողար, աց *s.* minstrel; S. **Փողահար**; *-ական արուեստ*, trumpeter's vocation.

Փողացաւ *s. med.* angina, quinsy, mumps, the croup, diptheria; *a.* attended with angina, having a quinsy.

Փողաւոր *a.* gluttonous.

Փողեան *s. pl.* pence, moneys.

Փողեմ, եցի *vna.* to trumpet, to announce with the trumpet, to sound the horn, to intimate or warn by sound of a trumpet; to cause to march on to the sound of the trumpet; *vn.* S. *Հորդան տամ*.

Փողերակ *s. anat.* jugular vein, aorta.

Փողերանոց *s.* the Mint; *ոստիկան -ի*, Master of the Mint.

Փողերգեմ S. **Փող** *հարկանեմ*.

Փողնոց *s.* neck-chain, necklace, collar.

Փողոչ s. zool. lamprey, murena, suck-
Փողոչուկ s. hair-net, --bag. [stone.

Փողոտեմ, եցի va. to cut the throat, to behead, to slaughter, to kill; - զմիմեանս, to cut each other's throats.

Փողոտիչ s. cut-throat ; -տումն s.
Փողորակ S. Ագուգայ. [murdering.

Փողոց, աց s. street; մանր -, narrow-street, alley; -ք վաճառաց, mercery, mercer's shops; -ք գնացից ջրոյ, water-pipe, --conduit; ի -ի, in the open street; - տալ, կտրել, կազմել, թողուլ, to open a way, to fray a way, to cut a road through the enemy.

Փողոցաձեւ a. street-shaped; -մէջ s. middle of a street; -յարդար a. furnished with corridors.

Փողպատ s. neck-cloth, neckerchief.

Փողրակ, աց s. S. Ագուգայ; pipe ; - ծծողական, suction-pipe; - փախստի, blast-- , eduction-pipe.

Փողփողեալ a. woven , furnished with fringes or trimmings, fringed.

Փողփողիմ, եցայ vn. to play in the light, to shine, to glitter, to sparkle, to gleam, to sheen, to blaze, to twinkle, to scintillate, to coruscate; to trim, to adorn with fringes; to cause to shine, to
Փոճոկ, &c. S. **Փեճեկ**. &c.[emit rays.

Փոյթ, փութոյ or **թի, թով** s. care, solicitude, study, attention, entreaty; diligence, promptitude, activity, celerity, hast, hurry; a. active, diligent, careful, prompt, vigilant, assiduous; - պնդութէ, eagerness, assiduity, interest, care; -, ք̄ -, - ք̄ -, - -, - ի փութոյ ad. diligently, soon, promptly, hastily; փութոյ պնդութ̄ ad. eagerly, carefully, earnestly, ardently, passionately; - առնել, ունել, դնել. - ի մէջ առնուլ. - յանձին ունել. to be anxious or zealous about, to apply oneself with diligence to, to take to heart, to be warm about, to endeavour or strive to; - տանել. to take care of, to care, to solicite, to watch; - ի մէջ առեալ, seriously, earnestly; մեզ չէ -, that is no matter to us, what is that to us ? չէ -, չէ ինչ -, no matter, never mind, it is nothing; ոչ զի զաղքատաց ինչ - էր նմա, not that he cared for the poor; - մեծ էր նր̄ այսմ, he took great care of that; ոչ - ինչ առնեմ. I don't care, it is no matter to me; ամ̄ - նց̄. all their care, effort or thought; զի՞ - է, what does that matter? what does it signify? what of that? զի՞ - է քեզ, what is that to you? what does it matter to you ? զի՞ - է ինձ, what does it concern me? what does it matter to me ? nonsense! - ինչ չառնէր, he did not take it into account, he took no heed of it; չէ - ինձ, it is no matter to me, it is all the same to me, I don't care about it, I am indifferent about it; չառնեն ինչ - զիմեքէ, they care for nothing.

Փութարագ a. diligent, prompt, lively, active. [zealous.
Փութեռանդն a. fervent, ardent,

Փութընթաց a. quick, swift, rapid.

Փոշահող a. the soil of which is as the sand of the desert; -ջուր a. of turbid or muddy water.

Փոշեզգած, -լից, -խառն a. covered with or full of dust, dusty; -հող a. mixed with dust; s. dusty soil; -տեսակ a. like dust, powdery ; very small, thin, light ; -տեսակութիւն s. atom, mote, minute particles. [water.
Փոշէջուր s. barley-flour mixed with

Փոշի, շւոյ, շեաց s. dust; - or - հրացան, gun-powder, powder; - կաղնւոյ, tan, oak-bark ; - շաքարի. powder-sugar; - իւղեփեցաց, sweet-powder; - հերաց. hair-powder; տուփ փոշւոյ հերաց, powder-box ; ամպ փոշւոյ, a cloud or whirlwind of dust; դնել ինչ ի -, ի - դարձուցանել, to powder, to grind to dust, to reduce to powder, to pulverize; լնուլ փոշւով. to cover or sprinkle with dust; ի - դառնալ. to be reduced to powder, to be pulverized; to crumble into dust, to moulder away; - յարուցանել. to raise a dust; ք̄ - թաւալիլ. to roll in the dust; թօթափել զ-, to dust, to beat the dust out of, to shake off the dust, to free from dust; - դէզադէզ ամբառնայր յամպս հասանէր , a thick cloud of dust rose up to the skies ; - ամպաձեւ մրրկեալ դիզացեալ ծածկէ զերկին, a cloud of dust arose & obscured the heavens; S. Մանրամաղ, Վառօդ, Ջա-
Փոշիանամ S. ի **Փոշի** դառնամ.[ղացք.
Փոշիացուցանեմ S. ի **Փոշի** դարձու-
Փոշիչ S. **Փուրսիչ**. [ցանեմ.

Փոշկացեալ a. reduced to dust; digested.

Փոշոտ a. dusty, covered with dust; -իմ, եցայ vn. to be covered with, or full of dust.

Փոշտ, ի s. *anat.* scrotum; *-անկ*, *աց* s. scrotocele; *-մսեղէն*, sarcocele; - or

Փոշտանկաւոր a. affected with scrotocele, ruptured.

Փոշտանկութիւն S. **Փոշտանկ** s.

Փոս, *ոց* or *ից* s. ditch, pit, foss; trench, hollow; grave; - or *-ս հատանել, գործել, փորել*, to dig a ditch, to ditch, to trench; - *հատանել քաղաքին*, to intrench, to circumvallate.

***Փոսահատ** s. grave-digger; *-հերձ* a. excavated, hollow.

Փոսացուցանեմ, **Փոսափորեմ**, **Փոսեմ**, *եցի* S. **Փոս հատանեմ**.

Փոսուռայ, *ից* s. *Gr. w.* fire-fly; *-անթեւ*, glow-worm.

Փոստ s. measure, 10th part of a pot.

Փոսփոր, ի s. *Gr. w.* phosphorus, S. **Լուսածին**, &c.; *-ական* a. phosphoric; *-ականութիւն* s. phosphorescency.

Փոր, *ոյ* or *ի* s. belly, abdomen, paunch; womb, bowels, entrails; concavity, cavity, hollow; side, part; S. **Բուռ**; *zool.* S. **Պոր**; sea-scorpion, father-lasher, scorpæna; *a.* hollow, empty, void; - *անօթոց*, capacity of vases; - *նաւի* *mar.* keel, ship's bottom, careen; - *սեխի*, seed-pulp of melon.

Փորագրեմ va. to engrave, to grave; - *ժանտաջրով*, to etch; *-գրող* s. engraver; - *ի փայտի*, wood--; - *ժանտաջրով*, etcher; *-գրութի* s. engraving; - *լուսագրական*, heliographic -; *պողպատային* -, steel--; *փայտեղէն* -, wood--, wood-cut; - *ժանտաջրային*, etching; *վաճառական -եց*, print-seller.

Փորած, *ի* or *ոյ* S. **Փորուած**; *-ոյ* S. **Փորուածոյ**.

Փորակ S. **Ջորակ**.

Փորահան a. Cæsarian; *-մոլ* a. indiscreet, light of tongue, tattling, babbling; *-նկեալ* a. without seam.

Փորանց s. diarrhœa.

Փորացաւ, *ի*, *-ութի* s. belly-ache, pain in the bowels; colick, gripes; *-ցուցանեմ զանձն* va. to bend forward; *-փողոց* a. with hollowed streets.

Փորեմ, *եցի* va. to dig, to hollow, to ditch, to excavate, to hollow out; to sap, to undermine; to engrave, to notch, to jag; - *զաչս*, to tear out the eyes.

Փորիբաց a. open in front (the Armenian chasuble).

Փորիչ S. **Բրիչ**.

Փորձ, *ոյ* or *ի* s. trial, test, proof, attempt; specimen, sample; experience, proof; endeavour, undertaking, enterprise, expedient; trial, adversity, misfortune; temptation; probation; *a.* experienced, expert, practised; approved, tried, pure; *ի -ոյ* ad. by or from experience; *խիստ* -, a hard trial; *բազմամեայ* -, experience; *բնագիտական* -, physical experiment; *-ով ուսեալ*, taught by experience; *լինել* -, to be experienced, versed, exercised; *զ- առնուլ*, - *փորձել*, *ի - մտանել*, to experience, to make an experiment of, to attempt, to make attempts, to try, to assay, to prove, to experiment; *ի - արկանել*, to put to the trial or test, to torture; - *փորձել վերստին*, to renew an attempt, to make a new effort; *ի վերջին - մատուցանել զինն*, to put to the final proof; *ի մահու - գալ*, to prove death, voluntarily to encounter death; *Հայաստան նախ զ- առ զօրութեն նր̅*, Armenia was the first to feel his strength; *ը̅ նոր -- հանդիսի էանց նա*, he was put to a new trial; *մատեաւ եւ յարդարսն - մահու*, even the righteous were in mortal danger; *գիտելով զ- առն*, well knowing what a man he is; *զգանից զ- առ*, he was beaten; - *է*, he is experienced, he has much practice; - *արծաթոյ եւ ոսկւոյ ի բովս*, gold & silver are tried in the furnace; S. **Ջէն**.

Փորձական a. experimental; empiric; tried, proved; *-ութի* s. empiricism; *-կից* a. tried or experienced together.

Փորձան, *աց* s. proof, assay, trial; tentative.

Փորձանակից S. **Փորձակից**; *-ւոր* a. tried, tempted.

Փորձանք s. temptation; evil, tribolation, misfortune, disaster, mischance; S. **Փորձան**.

Փորձապետ s. arch-tempter, the devil.

Փորձառական a. experimental; *-ք* s. touch-needles, assaying piece or slip; *-ռու*, *աց* a. experienced, expert; *-ռութիւն* s. experience.

Փորձաքար s. touch-stone.

Փորձեմ, *եցի* va. to attempt, to try, to experiment, to make an experiment of; to prove, to assay, to put to the test; to tempt, to sound, to try; to tempt, to allure, to entice; *-իմ* vn. to be tried, tempted; to try, to endeavour, to seek; to be purified, refined.

Փորձիչ, *-ձող* s. trier; tempter; assayer; S. **Հէն**.

Փորձուճ *s.* temptation; misfortune, calamity; * - *ունել*, to be tempted to; *ի - արկանել, տանել*, to lead into temptation; *յաղթել -թէ*, to resist temptation; *յաղթիլ, ընկճիլ ի -թէ*, to succumb to temptation.

Փորոն, ի *s. L. w.* forum. [bellow.

Փորոտամ or *տեմ* *vn.* to roar, to

Փորոտի, տւոյ. ք, տեայ *s.* entrails, intestines, bowels, guts; pith, heart, kernel; *-տեայ a.* intestinal.

Փորուած, ոց *s.* hollow, cavity, excavation; notch, score, hole; *- խելաց*, the ventricles or cavity of the brain; *-ոյ, ից a.* hollow. [tion.

Փորումն *s.* hollowing out, excava-

Փորուրար *s.* stole. [groove.

Փորոք, աց *s.* ditch, cavity, hollow;

Փորչէ S. Սեկղ.

***Փորքշութիւն** S. Որովայնածութիւն.

***Փո՛ւ** *int.* pooh! fie! fie for shame!

Փութ, -ս *ad.* hastily, soon; *- - տանել*, to rend, to tear in pieces.

Փութաբան *a.* speedy in speech, quick speaking; *-եմ, եցի vn.* to speak too fast, & too indistinctly; *-բար* S. Փութապէս; *-լի a.* pressing, important, desirable; *-լուր a.* quick-eared; *fig.* intelligent, sharp-witted; *-կամ a.* earnest, diligent; *-ճեմ a.* swift of foot.

Փութամ, ացայ, ա՛ or *ացի՛ր vn.* to make haste, to hasten, to be quick, eager, to hurry; to strive, to endeavour; to be diligent, to apply oneself to; *չ-*, to be slow, not to hurry, to take one's time; *փութալով առնել զինչ*, to do anything in a hurry; *փութա՛*, quick! make haste! *փութա՛, էջ այտի*, come down quickly! *յայն միայն փութայր*, he dreamed of nothing else than ...; *յայն առաւել փութամ զի*, my chief desire is to; *եւ զիա՛րդ փութամ մինչեւ կատարեսցի*, & how am I straitened till it be accomplished!

Փութամահ *a.* hastening death, causing death quickly; *-մոռաց a.* forgetful, oblivious, of short memory; *-նակի, -պէս ad.* in haste, hastily, diligently, promptly, rapidly, quickly, soon; *-ջան a.* diligent, eager, careful, attentive, studious; *-սիրտ a.* eager, impatient, in haste; *-ցումն s.* haste, eagerness, ardour, zeal; *-ցուցանեմ va.* to make haste, to hasten, to urge, to solicit, to accelerate, to dispatch, to expedite; *-ցուցիչ a.* urgent, earnest; *-ւոր a.* diligent, careful, attentive, heedful. [quick, speedy, prompt.

Փութկոտ *a.* very diligent, active,

Փութով՝ Փութոտ S. **Փութանակի.** **Փութաւոր.** [**Փութապէս.**

Փութութիւն S. **Փութացումն**; *-թք* S.

Փուլ *s.* crumbling, falling, fall; *ast.* wane; *-ք*, ruins, rubbish; *ի - ածել*, to ruin, to destroy, to crumble; *ի - գալ*, to go to ruin; *լուսինն ի - է*, the moon is waning.

Փուլոս *s. Gr. w.* smoke; *a.* smoky.

Փուխ, -ր *a.* friable, crumbling.

Փուղծ *a.* soft, damp, moist.

Փունդ S. Կաղապար.

***Փունճ** S. Ծոպ.

Փունջ, փնջի *s.* root or stalk; bunch, nosegay, bouquet; *- հրեղէն*, bouquet, girandole, crowning-piece; *-ս յօրինել*, to make a nosegay.

Փուշ, փշոյ *s.* thorn, spine, prickle; *bot.* thistle; *mus.* an Armenian note (՛); *- ձկան*, bone, fish-bone; *- պսակ*, crown of thorns.

Փուշտիպան, աց *s. Pers. w.* body-guard, satellite, life-guard; *- զօրք*, guard-house.

Փուռն, փռան *s.* oven; bake-house; kiln; *ծակ փռան*, kiln-hole; *- հացագործի*, baking-oven; *- խորովածոյ*, Dutch oven; *- հասարակաց*, common, parish oven; *- խոհակերոցի*, kitchen-range; *- խնայողական*, economical stove, soup-kitchen; *- կղմինտրի*, brick-kiln; *- կրելի*, portable oven; portable air furnace; *ի -* or *փռան*, in the oven; *ջեռուցանել զ-*, to heat the oven, to charge, to fill; *արկանել ի -ն*, to put in the oven; S. Թ·ի.

***Փուռնիթ** *s.* misshapen loaf.

Փուտ, փտոյ *a.* rotten, putrid, spoiled; *s.* rottenness, corruption, putrefaction; *- ատամանց*, caries, cariosity;

Փուտկայ *s.* caravanserai. [S. Աւան.

Փուրծ *s.* broken piece, bit, chip, splinter, fragment; *- կտաւոյ*, shearings or flue of linen or cloth, stuff, hards. [law-suit.

Փուրսիշ *s. Pers. w.* process, action,

Փուրփուզնայ *s.* poorpoozna, (kind of grapes).

Փուք, փքոյ *s. Pers. w.* breath, wind; intestinal gas, fart, wind, flatulency, windiness; swelling, puffiness; *fig.* turgidness, bombast; *- հպարտութէ.* gust or fit of pride; *անձայն -*, noiseless fart, fizzle, foist; *-ս արձակել. հանել -ս*, to fart, to let a fart, to break wind; (*անձայն*) to fizzle, to foist; *-արձակող*, farter; fizzler, foister.

Փուքսիա *s. bot.* fuchsia; — *ծիրանեգոյն*, — coccinea.

Փուքք, *փքոց s.* bellow, pair of bellows; *mech.* blast, blast engine; *mus.* bag-pipe; *bot.* follicle, seed vessel; — *ձեռաց*, snapper bellows; *պարզ* —, single bellows; — *դարբնաց*, smith's or forge bellows; — *երգեհոնի*, organ-bellows; — *կրկին հողմով.* double bellows.

Փոփոդանք *s.* palliation, relief, solace; *-դեմ, եցի va.* to palliate, to relieve, to lighten; *-դիչ a.* palliative, easing.

Փոփոխ *a.* alternate, mutual, reciprocal; *ad.* alternatively, by turns, mutually, reciprocally.

Փոփոխական *a.* changeable, variable, changing, mutable, varying, inconstant; restless, unsettled, unsteady; transmutable, alterable; *-ութիւն s.* variability, mutability; transmutability; *-կի* S. **Փոփոխ** *ad.*

Փոփոխամիտ *a.* fickle-minded, fickle, unsteady, unsteadfast, inconstant, volatile; *-մտութիւն s.* fickle-mindedness, fickleness, inconstancy.

Փոփոխելի *a.* subject to change, mutable; transmutable.

Փոփոխեմ, *եցի va.* to change, to alter, to turn, to convert, to vary, to modify, to permute, to transform, to transmute.

Փոփոխիչ *s.* changer, modifier.

Փոփոխութիւն or *ումն s.* change, mutation, alteration, variation, conversion, permutation, transformation, transmutation; change, vicissitude, turn; commutation; season; *փոփոխումնք արեգական*, tropic; — *անուանց*, tropology, allegory.

Փոքր, *քու. քունք. քունց a.* little, small; few; inconsiderable, trifling; minor; — *ինչ.* — *մի*. somewhat, a little; *փոքու իմն*, in few; almost; *յետ փոքու, զկնի փոքու ինչ, յետ — ինչ*, shortly after, in a short time, shortly; *ի փոքուստ*, from small matters; *ի փոքուն*, in small things; *ի փոքուստ* or *փոքրուստ*, in infancy, yet young; — —, *առ* — —, *ըստ փոքու փոքու*, *առ ի* — —, by little & little, little by little, by degrees, insensibly; — *մի յառաջ*, shortly before; — *մի եւս՝ եւ.* — *միւս եւս*, — *ինչ՝ եւ*, little was wanting, there was little wanting to, almost, nearly; — *միւս եւս եւ անկանէի*. I was very near falling in; — *մի եւս սասանեալ էին ոտք իմ*, my feet were near sliding; — *ինչ համարել. վարկանել.* — *իմն թուել յաչս*. to hold as trifles, to consider as insignificant; *ի փոքունս յարեալ հայել*, to stand upon trifles, to lay much stress upon things of no importance; S. **Ընդ**, **Տատ**, &c.

Փոքրաբան *a.* low-speaking; *-ութիւն s.* low expression; *-գին a.* cheap, of little value; *-գլուխ a.* small-headed; *-գոյն a.* smaller; minor; *-կն a.* small-eyed; *-հասակ a.* short-sized, short, little; *-հոգի a.* pusillanimous; impatient, hasty; *-հոգութիւն s.* pusillanimity; *-մեայ a.* of short duration, transitory; *-մտութիւն* S. **Փոքրահոգութիւն**; *-նամ* S. **Փոքրկանամ**; *-չեայ a.* pink-eyed; *-տար a.* narrow; *-տեսակ* or *տեսիլ a.* of small size, little; *-ցուցանեմ* S. **Փոքրկացուցանեմ**; *-ցոյց s.* microscope; *-*ւոր* S. **Ճորտ**; *-քանակ a.* retailing; S. **Վաճառ** & **Վաճառական**.

Փոքրեմ, *եցի va.* to shave; to trim, to cut the hair; — *զհերս իւր*, to cut one's hair, to have the hair cut.

Փոքրիկ, *րկան. րկունք, կանց a.* very little, quite small, tiny, wee, slender, scanty, petty, slight; minor.

Փոքրկանամ, *ացայ vn.* to grow less or shorter, to shorten, to become smaller, to be lessened, diminished, to decrease.

Փոքրկապէս *ad.* little by little, by degrees.

Փոքրկացուցանեմ *va.* to render less, to make smaller, to shorten, to lessen, to decrease, to diminish; to extenuate.

Փոքրկութիւն *s.* littleness, smallness, tenuity, diminution, decrease, lessening; extenuation.

Փոքրոգի *a.* pusillanimous; short-witted, shallow, weak-minded; light, easy; *բեռն* —, light burden; — *առնել*, to lighten, to lessen, to ease; *-գութիւն s.* lightness, slenderness; pusillanimity; low-mindedness, baseness, cowardliness.

Փոքրութիւն S. **Փոքրկութիւն**.

Փչեմ, *եցի vna.* to blow, to breathe; to swell, to inflate; to expire; to die; S. **Հոգի** & **Ոգի**; *հողմն փչէ*, the wind blows.

Փչեցուցանեմ *va.* to blow, to swell.

Փչողական *a.* wind; – *նուագարանք*, wind-instruments.

Փչումն *s.* blowing, breath.

***Փչուչ** *s.* blow-pipe.

***Փչոք** S. **Փեճեկ**.

Փռանգ or *նկ*, *աց* *a. L. w.* frank, French; European; *ազգն –աց*, the Franks, (German tribe who conquered France). [ber of a curia.

Փռատոր, *աց* *s. Gr. w.* φράτωρ, mem-

Փռեմ S. **Սփռեմ**. [ness, distraction.

Փռենիտ, *աց* *s. Gr. w.* frenzy, mad-

Փռընքտամ *vn.* to boast, to become haughty, insolent, to fume, to puff, to

Փռիւգացի *a. s.* Phrygian. [chafe.

Փռնապան, *աց* *s.* baker, oven-keeper.

Փռնգամ, *ացի*, **Փռնչեմ**, *եցի* *vn.* to sneeze; to cry, to bellow; to neigh.

***Փռոց**, *ի* *s.* cloth, table-cloth; – *սեղանոյ*, altar-cloth; *սփռել զ–*, *արկանել –*, to lay the cloth; *բառնալ զ–*, to remove the cloth; *–ակ ի* *s.* napkin.

***Փռռան**, *ի* *s.* kite, paper-kite.

Փսալմոս *s. Gr. w.* psalm.

Փսալտ, *աց* *s. Gr. w.* psalmist.

Փսենաս *s. Gr. w.* fig-insect, cynips, gall-insects.

Փսիաթ *s. Gr. w.* mat, rush-mat; *–ագործ* *s.* mat-maker; *–եայ* *a.* made of mat; woven with rushes; *–ին* *s.* small mat; tissue of rushes.

Փսխած, *ի* *s.* vomit; *շուն դառնայ ի – իւր*, the dog returns to his vomit.

Փսխեմ, *եցի* *vna.* to vomit, to cast or throw up, to puke, to spew; *–եցուցանեմ* *va.* to cause to vomit; *–եցուցիչ* *a.* vomitive, emetic; *դեղ –* *med.*

Փսխումն *s.* vomiting. [puke, puker.

Փստածաղիկ *a.* pronounced on the top of tongue.

Փստղենի *s. bot.* pistachio-tree.

Փստուղ, *տղոյ* *s.* pistachio.

Փտական *a.* corruptible.

Փտանամ S. **Փտիմ**.

Փտեմ, *եցի* *va.* to rot, to let rot, to corrupt, to render putrid, to putrefy, to spoil; – or

Փտիմ, *եցայ* *vn.* to rot, to become or get rotten, to be corrupted, spoiled; *փտեալ ատամն*, carious tooth.

Փտղեմ, *եցի* *va.* to pinch, to test the ripeness of fruit.

Փտութիւն *s.* S. **Փուտ**; – *ոսկերաց*, caries, cariosity; – *տնկոց*, brown rust, cariosity.

Փրանգ or *նկ*, *աց* *s.* S. **Փռանգ**; frank (10 pence).

Փրզունդ *s. Pers. w.* child, boy.

Փրթանիմ, *թայ*, *թուցեալ* *vn.* to be detached, broken, to break off, to come off. [en part, bit, fragment.

Փրթուած, *ոյ* *s.* detached or brok-

Փրթուցանեմ, *ցի* *va.* to detach, to separate, to take away; – *զմածուցեալն*, to unglue, to unsolder; – *զնետն*, to let fly an arrow; – *զբեւեռեալն*, to unnail, to unhook; – *զշղթայն*, to unchain, to unfetter, to unshackle. [faggots.

Փրխայ, *խց* *s. Gr. w.* dry brushwood,

Փրծանիմ, *ծայ*, *ծեալ* or *ծուցեալ* *vn.* to be detached, taken away, to escape, to break away, to shake off, to get rid of; S. **Ցիշատակ**.

Փրծուցանեմ, *ցի* *va.* to detach, to save, to deliver, to free, to set free.

Փրկագործ, *աց* *a.* salutary; *s.* saver, deliverer; redeemer, saviour; *–եմ* *va.* to save, to redeem; *–ութի* *s.* delivery, redemption. [wholesome.

Փրկական *a.* redeeming, salutary;

Փրկան S. **Փրկանք**; *–ակ*, *ի* *a.* offering oneself as ransom for others.

Փրկանաւորեմ, *եցի* *va.* to deliver or save by means of ransom, to redeem; S. **Նամակ**. [redemption.

Փրկանաւորութիւն *s.* ransoming,

Փրկանք *s.* ransom, price of redemption; ransoming; redeeming, deliverance; *–նամակի*, prepayment, postage.

Փրկարան *s.* means of salvation; of

Փրկաւէտ S. **Փրկական**. [redemption.

Փրկեմ, *եցի* *va.* to save, to deliver, to liberate, to redeem.

Փրկիչ *s.* Saviour, Redeemer, saver, liberator; *թուական* or *թուականութի* **Փրկչին**, christian era.

Փրկութի *s.* salvation; liberation, recovery, deliverance, redemption; ransom; – or *–ք*, *–թեանց*, *զոհ –թե*, victim, peace-offering; *–աբեր*, *–ագործ* *a.* salutiferous, causing health,

Փրկումն S. **Փրկութի**. [salutary.

Փրկչական *a.* Saviour's, Redeemer's.

Փրփուր, *փրոց* *s.* froth, foam, scum; slaver, drivel; – *օճառի*, soap-lather; – *ի վեր բերել*, to froth, to foam; *ի բաց առնուլ* or *բառնալ զ–ն*, to skim, to scum, to despumate.

Փրփրադէզ *a.* covered with foam or froth, frothy, foaming; – *ալիք*, foaming billows; *-լից a.* full of foam, foamy, frothy; *-ծին a.* born of sea-foam (Aphrodite); *-կան a.* spumous; *-հան, ի s.* skimmer; slice.

Փրփրամ, *րեամ, ացայ*, **Փրփրանամ**, *ացեալ vn.* to foam, to froth, to spume, to mantle; to slaver; – *օճառի*, to lather. [foam-like.

Փրփրատեսակ *a.* resembling froth,

Փրփրեղջիւր *a.* aphriceronous.

Փրփրեմ, *եցի va.* to cause to froth, to cover with foam; *vn.* S. **Փրփրամ**; – *առ կատաղութե*, to foam with rage, to fume with anger. [*մեռուկ*.

Փրփրեմ, *ի s. bot.* portulaca; S. Ան_

Փրփրերախ *a.* foaming-mouthed, slobbering, slavering, drivelling; – *երիվար*, foaming courser or steed.

Փրփրեցուցանեմ S. **Փրփրեմ** *va.*

Փրփրիմ S. **Փրփրամ**.

Փըքամ, *ացայ* or *ացի vn.* to spout or blow water from the nostrils.

Փցնութի *s.* inutility, uselessness, bad quality; *bot.* rust or blight of trees.

Փցուն, *ցնոյ a.* bad, useless, vile, abject, despicable; *bot.* carious, rotten.

Փքալի or *լիր a.* windy, flatulent.

Փքաղիք *s.* artery.

Փքամ *vn.* to hiss; – or

Փքանամ, *ացայ vn.* to swell, to be swollen; *fig.* to be puffed up, elated, to grow proud, to be swollen with pride, to take a pride in one's successes, to be bloated with pride & presumption.

Փքանք, **Փքացումն** *s.* swelling, inflation; *fig.* puffiness, wind, pride, vanity.

Փքացուցանեմ *va.* to bloat, to swell, to inflate; *fig.* to puff up, to swell, to elate; *-ուցիչ a.* windy, flatulent.

Փքին, *փքնի, նաւ, նաց s.* shaft, arrow, dart, javelin; *ի քէն եւ անդր է -ն*, the arrows are beyond thee.

Փքոցուռոյց *a.* swollen, bloated, inflated, puffy, turgid, high-flown, fustian, bombastic, emphatic.

Փքումն S. **Փքանք**.

Փքուռոյց S. **Փքոցուռոյց**.

Ք

Ք (*ké*) *քէ s.* the thirty sixth letter of the alphabet, & the thirtieth of the consonants; *ք*, *ք̅*, nine thousand; nine thousandth. *Ես եմ այբ եւ քէ, սկիզբն եւ կատարած, (ես եմ ալֆա եւ ով, առաջին եւ վերջին)*, I am Ipe & Ké, the beginning & the ending, (I am Alpha & Omega, the first & the last).

— It is sometimes changed for the letters *գ, կ, խ*; for example: *հէք-հէգ, թաքչել-թագչել; ծասքել-ծասկել, պասքիլ-պասկիլ; Աքտարք-Ախտարք, Ղռեքեր-Ղռախար.*

— The Greek χ is changed by us into *ք*, as Χριστός-*Քրիստոս*.

Քալա *int.* I say! holla! hallo!

Քալաք *s.* circle, orb.

Քած, *ից sf.* bitch; Scylla; *a.* female.

Քածուարոտ, *աց a.* castrated; *s.* eunuch.

Քածքոր *s. med.* mange, dog-itch.

Քակ, *ք a.* unsewed, ripped, disjoined, separated; *s.* separation.

Քակեմ, *եցի va.* to undo, to unmake, to untie, to loosen, to unbind, to detach; to disjoin, to disunite, to dissolve, to resolve; to destroy, to demolish, to beat down; to take to pieces, to take asunder, to dismount; – *զկարեալն*, to unsew, to unstitch, to rip up; – *զհիւսեալն*, to unweave, to unravel; – *զբեռինս*, to unpack; – *զբարձս*, to dislocate, to put out of joint, to disjoint; – *զազդերս*, to make hip-shot, to dislocate one's thighs; – *զոք յաթոռոյ*, to depose from the throne; – *զբարեկամս*, to part, to separate, to sever; *զկնի քակելոյ տօնիցն*, the holidays being finished. [&c.

Քակիչ *a.* destroying; *s.* destroyer,

Քակողական *a.* destructive.

Քակոր, *ոյ s.* animal excrement, ordure; – *արջառոյ*, cow-dung, manure.

Քակուած, ոյ or ի s. dissolution, rupture; unsewing, rip; a. unsewn, ripped.

Քակումն s. S. Քակտումն; unravelling, solution, enodation.

Քակուտ, **Քակտելի** a. dissoluble, dissolvable; destructible.

Քակտեմ, եցի va. to undo totally, to decompose, to destroy; to dissolve; to divide, to separate; -իմ ի փառաց, to lose one's renown.

Քակտիչ a. destructive; s. destroyer.

Քակտութ̃ն or ումն s. dissolution, decomposition, separation, rupture, destruction, total ruin.

Քահանայ, ից s. priest, clergyman.

Քահանայագործ a. officiating; -եմ va. to consecrate; to ordain priest; -ուն̃ s. consecration; -թաղ s. priest's funeral; -կան a. sacerdotal, priestly; -ք, priests; -կից s. brother-priest, colleague; -նամ, ացայ vn. to take orders, to become or to be ordained priest; to perform the duties of priest; -պետ, աց s. high priest, chief priest; pontiff; hierarchy; -ն Հռովմայ, sovereign pontiff; -պետաբար ad. pontifically; -պետական a. pontifical; -պետեմ, եցի vn. to be or become high priest or pontiff; to perform the duties of pontiff; -պետութ̃ն s. dignity of a high priest, pontificate; hierarchy; -պէս ad. like a priest, sacerdotally; -վարութ̃ն s. sacerdotal order or function; -րան s. temple, church, holy place; priest's residence; *-ցու, աց S. Ձեռնադրելի; -ցուցանեմ va. to ordain priest.

Քահանայեմ, եցի vn. to hold priest's office.

Քահանայութ̃ն s. priesthood; hierarchy; -ուհի sf. priestess.

Քահեմ S. Քաւեմ.

Քաղ, ից s. he-goat, goat; bot. weedings; - հանել S. Քաղահան առնեմ.

Քաղադիր or դրոն s. mat.

Քաղածոյ or ծու s. collection, compendium, anthology; chem. extract, spirit; a. collected, compiled.

Քաղակ, աց s. young kid.

Քաղահան s. weed-hook; - առնել va. to weed, to hoe, to pluck up weeds; fig. to scan, to sift, to pick out, to select, to choose; -հեղձոյց լինիմ vn. to be choked by weeds.

*__Քաղան__ s. log of wood, beam of timber.

Քաղաք, աց s. town, city; S. Թագաւորեալ, Մայր; ի -ս -ս, ը -աց -աց, -ի -ի, in every city or town, every where; -է ի -, from one town to another; արտաքս ք̃ զ-ն, out of town; ընակիչք -ի, towns-people, towns-folk; վիճակ, սահման -ի, township.

Քաղաքաբերդ s. place, fortress; -բնակ s. townsman, inhabitant of a town, citizen, cit, burgess; - լինել, to live in a town; -գիւղ or գեղ s. small town, village; market town, borough; -գէտ a. s. politician, statesman; մեծիմաստ -, great -; -գիտութ̃ն s. politics, polity; -գլուխ s. mayor, city magistrate; -գրիմ vn. to be naturalized; -դուռն s. city-gate; -ժողով a. composed of all the towns-people; s. public meeting; popular assembly; -ընկերութ̃ն society; -կան a. civil, political, civic; citizen; S. Քաղաքավար; s. politics; -կանութ̃ն s. policy, polity; S. Քաղաքավարութ̃ն; -կիրթ or կրթեալ a. civilized; -կից a. of the same town; s. fellow-citizen, fellow-townsman; -կրթեմ va. to civilize; -կրթուն̃ s. civilization; -կցուն̃ s. fellow-citizenship; -մայր S. Մայրաքաղաք; -մարտութ̃ն s. civil war; war between city & city; -մէջ s. the centre or chief square of a city; -մուր s. fortified town; -յարդար a. built with taste, embellished; -յին S. Քաղաքական; -ք, citizens, towns-people; -նամ, ացեալ vn. to become a town; to be peopled like a town; -նի s. towns; -նիստ a. town-like; -նօրէն ad. politically; -շինութ̃ն s. civic order, police; -պահ, աց s. policeman; -պետ, աց s. governor of a town; chief magistrate or mayor of a town; -պետարան s. town-hall; -պետուն̃ s. mayoralty; -առու, աց s. conqueror of a city; -սէր a. loving one's native place, patriotic; -վար, աց a. political; civil, polite, courteous, mannerly; -վարեմ, եցի, -վարիմ, եցայ vn. to behave well, to conduct oneself honestly; to rule with wisdom; -վարութ̃ն s. behaviour; policy; police; good breeding, civility, urbanity, courtesy, politeness, affability; - կենաց, personal conduct; անստգիւտ -, unimpeachable morality or integrity; ծայրացեալ -, deep policy; -տուր s. betrayer of the city, traitor; -ցի, ցւոյ, ցեաց a. of the same country; s. townsman, citizen, burgess; -ք, towns-people, --folk; -ցուցանեմ va. to make like a city; -ւէր a.

town destroying ; *-ւորութիւն* s. civility, politeness; honesty, virtue.

Քաղաքիկ s. small town.

Քաղաքկնեար, *երոյ* s. pl. small towns.

Քաղաքովին ad. with all the inhabitants.

Քաղաքորմ s. wall of a town, fortification, rampart; interval between two lines of defence.

Քաղբան, *այ* s. Gr. w. galbanum; *-երեւելի*, transparent -.

Քաղդեայ, *դէից* s. Chaldean; caster of nativities; astrologer, soothsayer; *-դէական* a. Chaldaic, astrological; *-դէարէն* ad. in Chaldee; *-դէացի* a. s. Chaldean; *-ք*, the Chaldeans; *-դէութիւն* s. judiciary astrology, horoscope, nativity.

Քաղեան a. born of a goat.

Քաղեմ, *եցի* va. to gather, to gather together, to collect, to assemble, to amass; to draw, to extract; to pick, to pluck up, to take away; *- զոգիս, զշունչ ուրուք*, to keep in suspense, to amuse, to keep at bay; *- բանս ի բերանոյ ուրուք*, to catch something out of one's mouth; *fig.* to get cunningly into the confidence of one, to obtain his secret surreptitiously; *սկսաւ ոգի նր քաղիլ ի նմանէ*, he began to faint away; *լոյս իմ քաղի*, my life is consuming; S. Ընկոյզ. &c.

Քաղթնատ, &c. S. Թոթով, &c.

Քաղիրթ, *ղրթայ* s. tripe; *վաճառանոց քաղրթի*, tripe-stall.

Քաղկեդոնիկ s. calcedony, calcedonius.

Քաղհանեմ va. S. Քաղ հանեմ; *- ձեռօք*, to handweed.

Քաղոց, *ի* s. the fifth month of the ancient Armenian calendar, (Dec. - Jan.).

Քաղուածոյք s. extract, abridgment, abstract, epitome.

Քաղրան s. earthen dish.

Քաղրթավաճառ s. tripe-man, --seller.

Քաղրթեղ a. tun-bellied.

Քաղց, *ոյ* or *ի* s. hunger; a. hungry; *- դժնդակ, ուժգին, անհնարին*, violent, canine, ravenous appetite or hunger; *յուզել զ-*, to excite, sharpen or quicken the appetite; *-իւ հարկանիլ*, to be hunger-beaten, to be or feel hungry; *մեռանել առ -ոյն*, to starve, to die of starvation; *հարկանել զ-*, to stay or satiate hunger.

Քաղցական a. where starvation is felt.

Քաղցանամ S. Քաղցնում.

Քաղցաւոր, *-ցեալ* a. hungry, starving, famished.

Քաղցելաբար ad. like a famished person, greedily.

Քաղցենամ S. Քաղցնում.

Քաղցեցուցանեմ va. to cause hunger, to famish, to starve.

Քաղցկեղ, *ի* s. med. cancer, gangrene, mortification; impetigo, moist tetter.

Քաղցնում, *ցեայ*, *ցեալ* vn. to feel hungry, to be hungry, famished; *fig.* to hunger after, to thirst for, to be greedy of, thirsty or eager for.

Քաղցու, *ոյ* s. must, new wine; *-ալից* a. full of or drunk with new wine.

Քաղցուենի a. sweet; gentle.

Քաղցութիւն or *ուն* s. hunger.

Քաղցուցանեմ S. Քաղցեցուցանեմ.

Քաղցր, *ցու. ցունք*, *ցունց* a. sweet, delicious; mild, pleasant, agreeable, charming, amiable, affable, dear, beloved; s. sweetness, honey; - or *-ցունս* ad. sweetly, softly, gently, pleasantly, nicely; *- հայեցուածք*, mild looking; *- բնաւորութիւն*, good-temperedness; *- բարք*, gentle manners; *- յիշատակ*, pleasing remembrance; *- է տեսանել*, it is pleasant to see; *- է նց*, it is a pleasure for them to; *- է ինձ*, I should like; *- էր մեզ տեսանել*, we saw with pleasure.

Քաղցրաբաժակ a. bearing sweet wine; *-բան* a. sweet-spoken, mealy-mouthed, smooth-tongued; flattering; *-բանութիւն* s. sweet tongue, kind things, honeyed, fine or soft words, flattering discourse, flattery, wheedling, blarney; *-բար* ad. sweetly, softly, gently, mildly; *-բարբառ* a. honey-tongued; sweet-voiced, melodiously singing; *-բարոյ* a. sweet- or good-tempered, affable, condescending; *-բարութիւն* s. good-temperedness, mildness, meekness; *-բեր* a. bearing sweets, producing agreeable fruits; *-բոյր* a. sweet-smelling, odoriferous, sweet-scented, fragrant; *-բուխ* a. mellifluous, sweet; *-լից* a. full of sweetness; *-լուր* a. agreeable, sweet to the ear; gentle, docile, submissive; *-խառն* a. mixed with sweetness, sweet; mild, soft, temperate; *- բանք*, honeyed words; *-խառնութիւն* s. temperature; *-խորժ* a. agreeable to the taste, sweet to the palate; *-խօս* or *խօսիկ* a. speaking or singing sweetly, sweet, harmonious, tuneful; S. Քաղցրաբան; *-ծաղիկ* a. adorned with fine flowers;

-ծաւալ *a.* spread or sprinkled gently; *-կան* *a.* sweet; *-կարկաչ* *a.* purling, murmuring gently; *-կն* *a.* sweet-eyed; *-համ* *a.* sweet-tasted, savoury, delicate, delicious; *-համբոյր* *a.* sweet, demure, affable, obliging, complaisant, kind; *-համութիւն* *s.* savouriness, relish; *-հայեաց* *a.* mild-looking; fine, graceful; *-հնչակ* or *հնչիւն* *a.* soft-sounding, harmonious; *-հոս* *a.* flowing gently; *-ձայն* *a.* sweet-voiced, melodious, tuneful, musical; *- բարբառով*, melodiously; *-ձայնութիւն* *s.* sweet voice, melody, harmony, euphony, music; *-թեամբ իւրով*, by his harmonious voice; *-դի* *a.* well tuned, harmonious; *-ճաճանչ* *a.* gently beaming; *-ճաշակ* S. *Քաղցրահամ*.

Քաղցրան *s. chem.* glycium, beryllium.

Քաղցրանամ, *ացայ* *vn.* to become or grow sweet, mild; *fig.* to soften down, to relent; *-նինջ* or *-նիրհ քուն* *s.* sweet, gentle sleep; *-նիւթ* *s.* grape sugar; *-նշոյլ* *a.* spreading a subdued light; *-նուագ* *a.* causing harmonious chants to be heard; *-շունչ* *a.* gently blowing; *-պատիր* *a.* flattering, deceiving; *-պարզ աչք* *s.* soft eyes, gentle glance; *-պէս* *ad.* sweetly, gently, softly; *-պտուղ* *a.* bearing or producing pleasant fruits; *-սէր* *a.* fond of sweets; *-սիգ* or *սիք* S. *Քաղցրաշունչ*; *-սինձ* *s. chem.* gelatine sugar; *-սնոյց* *a.* brought up tenderly, in delicacy, delicate; *-վաճառ* *s.* confectioner; *-տենչ* *a.* sweet & desirable (sleep); *-տես* or *տեսիլ* *a.* fine-looking, graceful, handsome; *-տուր* *a.* given with gentleness, by fair means (order); *-բեր* *a.* producing sweet things; *-ցուցանեմ* *va.* to sweeten, to render sweet; *med.* to edulcorate; *fig.* to soften, to temper, to calm, to allay; *-ցուցիչ* *a.* soothing, demulcent, emollient; *med.* edulcorant; *-ւենի* *s.* sweets, comfits, preserves; *-քուն* *a.* of sweet sleep.

Քաղցրեմ S. **Քաղցրանամ**.

Քաղցրենի *a.* sweet.

Քաղցրերգութիւն *s.* sweet song, melody, hallelujah.

Քաղցրիկ *a.* sweet, benign, dear, darling.

Քաղցրին *s. chem.* glycerine.

Քաղցրութիւն *s.* sweetness, suavity; saviour; softening; gentleness, affability, meekness, amability, benignity, amenity, urbanity; *-թբ̃* *ad.* sweetly, softly, gently, mildly; *-թբ̃ օձն ի ծակէն ելանէ*, a smooth tongue draws even the serpent out of his hole, (gentleness is better than force).

Քաղցրուսոյց *a.* teaching with gentleness; pleasant to learn.

Քամ, *ոյ* *s.* juice; gravy; jelly.

Քամակ, *աց* *s.* back, back-bone, spine; *-աբեկ*, *-ակոտոր* *a.* broken-backed, hipshot; *fig.* cast down, cowed, craven, dismayed; *-ակոր* *a.* humped, hump-backed.

Քամահաբար *ad.* scornfully, disdainfully, slightingly; *-կան* *a.* contemptible, despicable.

Քամահանք *s.* contempt, scorn, disdain; *-նս առնեմ* or

Քամահեմ, *եցի* *va.* to despise, to scorn, to disdain, to slight, to set at nought, to take no heed of, to make no account of; *-հելի* *a.* despicable.

Քամահիչ *a.* scornful, contemptuous.

Քամեմ, *եցի* *va.* to press, to squeeze, to extract, to wring; to strain, to filter; to drain, to cause to flow; *fig.* to exhaust, to drain, to use up, to empty; *- զբաժակ*, to swallow up, to drain the cup; *- զբաժակ մինչեւ ցմրուր*, to drink the cup to the dregs, to swallow the pill; *- զա̃մ մրուրս դառնութեան բաղդին*, to drain or exhaust the rigours of fate; *յինքն -*, to suck, to imbibe, to draw in; *արտասուօք յաչաց նր̃ քամէին*, he wept bitterly; *հողմով -*, to winnow; *քամիմ* *vn.* to be swollen.

***Քամի**, *մւոյ* *s.* wind; flatulency; S. *Հողմ*.

***Քամոց**, *աց* *s.* filter, strainer, cullender, straining-bag.

Քամուած, **Քամուք** *s.* pressing, ooze, residue; *chem.* residuum.

Քայլ, *ից* *s.* pace, step, stride; *- մի ոտին*, a foot of earth; *- առ -*, *- -* *ad.* step by step; *ը̃ - -*, at each step; *հազար -*, mile; *առնուլ զառաջին -*, to take the first steps, to break the ice; *-ս փոխել*, to step, to walk; *եւ - առ - յուշիկ ընթաց՝ վարեալ տանի քաջ անդր ի բաց*, fair & softly goes far in a day.

Քայլափոխ, *ից* *s.* motion of the feet, step, pace, walk, gait; *-եմ* or

Քայլեմ, *եցի* *vn.* to step, to take a step, to walk, to stride, to go.

Քայռ, *ից*, *-ամանեակ* *s.* necklace, collar, carcanet.

Քայքայանք *s.* S. **Քայքայումն**; anxiety, mental trouble.

Քայքայեմ, *եցի* *va.* to dissolve, to undo, to destroy, to take to pieces; to disperse, to break up; - զմիտս, to dissipate, to distract; - զխաւար, to chase the darkness; -իմ *vn.* to be dissolved, destroyed; to be dispersed, spread over; - յոք, to be violently fond of.

Քայքայութ͞ն or ումն *s.* dissolution, destruction, division, separation; looseness; - մտաց, dissipation.

Քայքայուն *a.* wanton, loose, lewd.

Քան *pr.* more than, more, under, beneath, over; as, as well as, as much as; - or - եթէ, - թէ *conj.* that; more, than; անդր -, further, beyond; ոչ ոք - զնա, no one but he; առաւել - զերեսուն եւ հինգ ամք են իմ, I am more than thirty five years old; զքեզ ընտրեաց - զազգս ա͞մ, he choosed thee before all the nations; պատրաստ եմք մեռանել - անցանել ը͞ն օրէնս հայրենիս, we are ready to die, rather than violate our country's laws; հատու - զա͞մ սուր, much keener than any other sword; ո՞րքան խաղաղութ͞ն է ի տունս շինականաց - ի տունս թագաւորաց, when will peace reign alike in the cottage & in the palace!

Քանաբա՞ր *ad.* in how many ways?

Քանակ, աց *s.* quantity, measure; -ագէտ *a.* knowing the quantity; -ական *a.* quantitative; -անամ, ացայ *vn.* to be limited in quantity; -ւոր *a.* having a quantity; -եմ, եցի *va.* to assign the quantity; to measure; to contain, to comprehend.

Քանակի՞ *ad.* in how many ways?

Քանակութ͞ն *s.* quantity.

Քանանացի, **Քանանիդաս** or -իտ *a. s.* Canaanite.

Քանասար, -եան, -իկ *a.* wolf-like, ferocious, fierce.

Քանդ, ի, -ակ, աց *s.* carving, sculpture, chiselling, chasing; notch; cameo; բարձր -ակ, relief, relievo, embossment.

Քանդակագործ, աց sculpture; chiselling; sculptured or chased object; sculptor, carver; chaser; *a.* sculptured, carved, chiselled, notched; -գործի *s.* graving-tool, chisel; -գործութ͞ն *s.* sculpture, carving, chiselling, chasing.

Քանդակածոյ S. -դակագործ *a.*

Քանդակեմ, եցի *va.* to sculpture, to carve, to chisel; to notch, to cut.

Քանդակիչ *s.* sculptor, carver; chaser, chiseller.

Քանդեմ, եցի *va.* to demolish, to destroy, to beat, to knock or pull down, to subvert, to overturn, to ruin, to dismantle, to råse; to ravage, to devastate, to desolate; S. **Քանդակեմ**.

Քանդիչ *s.* destroyer, ravager, despoiler.

Քանդուած, ոյ S. **Քանդակ** * & **Քանդումն**.

Քանդուկ, դկաց *s.* jar, large earthen vessel to contain corn.

Քանդումն *s.* demolition, destruction, dismantling.

Քաներորդ, աց *a. s.* what, which.

Քանզի *conj.* for, because, since, considering that, whereas, inasmuch as, though.

Քանի, նոյ or նւոյ. նիք, նեաց *a.* how! how much! *ad.* what? how much? how many? *s.* quantity; - անգամ? how many times? - առաւել! - եւս! how much more! with still more reason; - ամաց է? how old is he? - ժամանակք են? how long is it? - մարտ պատերազմի մղեցաք! how often have we fought! ի - աւուրս? in how many days? ի -ան ամսոյն? on what day of the month? - ինչ պարտիս? how much do you owe? - գնոյ or քանո՞յ վաճառեցեր, how much did you sell it for? at what price did you sell it? քանո՞յ գնեցեր, how much did you give for it? at what price did you buy it? - մի, some; աւուրս - մի, some days; քանի՜ քանի՜, how! how much! how often! how many times! քանի՜ գեղեցկացար եւ քանի՜ քաղցրացար, how fair & how pleasant art thou! - գեղեցիկ է առաքինութ͞ն! how lovely is virtue! ո՜հ, - վեհ է հայրենասիրութ͞ն! how sublime is patriotism!

Քանիութիւն *s.* quantity.

Քանիպատիկ *ad.* how many more?

Քանիս, **Քանիցս**, **Քանիցս** անգամ *ad.* how many times? քանիցս անգամ, every time that.

Քանիօն *a.* S. **Քանի**; -! - եւս! - առաւել? how much more! with still more reason.

Քանիօնութիւն *s.* quantity, number, measure.

Քանի՞ օրինակ *ad.* in how many manners or ways?

Քաննակ *s.* table.

Քանոն or ոնի, ոլ, աց *s. Gr. w.* ruler, rule, square; *fig.* rule, guide, model, principle; S. **Կանոն**; -ական *a.* regular.

Քանորդ, աց *s. arith.* quotient.

Քանուն S. **Քանոն**.

Քանցանք *s.* hard work, hard labour.

Քանցեմ, եցի *va.* to lacerate, to tear in pieces, to rend asunder; to separate, to detach, to divide; – *զոսկերս*, to bone.

Քանցումն *s.* laceration, tearing.

Քանքատեմ S. Գանգատեմ.

Քանքար S. Տաղանդ; *-ազերծեմ va.* to take away, to snatch away, to rob, to despoil; *-աթաքոյց a.* hiding one's talent; *-աւոր a.* having talents; of the weight, or value of a talent.

Քաշ *s.* S. Քարշ, Անակուշտ; *gr.* S. Պատիւ; false religion, sect; *mus.* S. Փուշ; * ocà, two pounds weight; *ի – բերել*, to cause the coupling of animals.

Քաշեմ *va.* S. Քարշեմ; * to graft, to inoculate.

Քաշկագործ *a.* felt, made of felt.

Քաշկէն *s.* barley-bread.

***Քաշկու առնեմ** S. ***Քաշեմ.**

Քաշմ S. Կապնդեղ. [builder.

Քաշտի *s. Pers. w.* ship; *-կ s.* ship-

Քաուշու S. Խիժ առաձգական.

Քապրցախ S. Կապպար.

Քաջ, աց *a.* brave, gallant, valiant, courageous, intrepid, valorous, manful, stout, bold, daring; good, honest, worthy; clever, excelling in, of good abilities, fit for; noble, distinguished, eminent; *s.* hero; tutelar genius; S. Աղձաւանջ; *ad.* good, well, right, suitably, very, much, very much; *– աւրանց*, emperor, Cæsar, Augustus; *– ի բաց*, very far; very, much, much more; *կարի –, կարի իսկ –*, very well, as well as can be; *– է*, that will do, that is settled; well, very well! *– լեր!* courage! be of good cheer! S. Կարի, Վաղ.

Քաջաբան, -իկ *a.* well-spoken, abounding in words, eloquent, fluent; *-բանութիւն s.* eloquence, fluency of speech; *-բաստիկ a.* happy, fortunate; *-բար ad.* bravely, valiantly, courageously, boldly, heroically; *-բարութի s.* probity, integrity, honesty; fortune, good fortune; *-բեր, ից a.* producing much, very fertile, fruitful; *-բերութի s.* fertility, fecundity; *-բերուն, -բերրի* S. Քաջաբեր; *-բոլոր a.* well turned; *-բոյս* or *բուսիկ a.* well sprouted, flourishing; *fig.* good-tempered; well affected; *-բուսութի s.* fine vegetation; *fig.* good temper or nature; happy disposition; *-բուտ a.* well nourished or fed.

Քաջագանգուր *a.* well curled, curly-haired; *-գեղեցիկ a.* very pretty, graceful, charming; *-գնաց a.* light-footed, nimble; *-գոյն ad.* very well; *-գործութիւն s.* great deed, achievement, exploit, feat; *-գօտի a.* having the clothes well tucked up, or well girdled round the body, agile, brisk, active, alert, lithe.

Քաջադարման *a.* well or carefully cultivated; *-դէտ a.* watching, looking well over; *-դիպութի s.* opportunity; *-բ ad.* opportunely, at the proper time.

Քաջազարմ, -զդի, &c. S. Քաջատոհմ, &c.; *-զեկ a.* well warned, very clear, plain, evident; *-զէն a.* well armed; *այր –*, man at arms; *-զինեալ* S. Քաջազուն; *-զուարթ, -զուարճ a.* flourishing, full-blown; cheerful, brisk, joyous, merry-looking; *-զուգութի s.* well proportion; *-զուն, զնոյ. զունք. զանց a.* noble, valiant; *s.* hero; *-զօր a.* very strong, powerful, mighty; *-զօրութի s.* vigour, valour, power.

Քաջաթոյր *a.* of a fine colour; *-թուխ a.* very dark, as black as ebony; *– հերք*, raven locks; *-թռիչ a.* soaring very high. [dustrious.

Քաջաժիր *a.* very active, quick, in-

***Քաջալ** *a.* bald, hairless.

Քաջալանջ *a.* high-breasted, broad-breasted, robust, intrepid; *-լաւ a.* very good, excellent, honest, upright; *– այր*, honest man; *-լաւութիւն s.* excellence, probity, honesty; *-լեզու a.* fluent, eloquent; *-լեր a.* encouraging, inspiriting; *– լինել. -ս մատուցանել. տալ*, to rouse the courage, to give heart to, to inspirit; S. Քաջալերեմ; *-ս առնուլ*, to pluck up courage, to take heart, to cheer up; *-լերական a.* exhortative, encouraging; *-լերեմ, եցի va.* to encourage, to give courage, to animate, to reanimate, to invigorate, to incite, to embolden, to cheer up; *-լերիմ vn.* to take courage, to be inspirited; *-լերեա՛ց*, courage! be courageous, take heart, don't be disheartened, cheer up! *-լերիչ a.* encouraging; *-լերութիւն s.* encouragement, exhortation, comfort; courage; *-լուր a.* attentive, mindful, docile, meek.

Քաջախառնութիւն *s.* temperature; good temper; *-խնամող* S. Բարեխնամ; *-խոհ a.* judicious, wise, prudent; *-խոտ* *a.* abounding in grass or fodder; *-խորհուրդ a.* giving or suggesting good counsel, wise; *-խորհրդութ̅ի s.* good sense, wisdom, prudence; *-խօս*, &c. S. Քաջաբան, &c.

Քաջածաղիկ *a.* well blossomed, adorned or ornamented with pretty flowers, full-blown, flourishing; *-ծանօթ a.* well known; well versed, expert; *-ծառ a.* well timbered, abounding in woods; *-ծեր a.* enjoying a vigorous old age; *-ծերու̅ի s.* a prosperous or happy old age; *-ծնութ̅ի s.* the having many children; fecundity, fruitfulness; *-ծնունդ a.* having many children, prolific, fecund; fruitful, rich, fertile.

Քաջակազմ *a.* well prepared, dressed; strong constitutioned; *-կազմու̅ի s.* good furniture; strong or iron constitution; *-կալ a.* possessed, demoniacal; *-կարգ a.* well ordered, regulated, disposed; *-կարգութ̅ի s.* good order, nice disposition; *-կարծրագոյն* S. Անպարտելի; *-կերպ a.* sightly, comely, handsome; *-կերպութ̅ի s.* sightliness, comeliness; *-կիրթ a.* well disciplined, educated, instructed, versed or exercised; *-կորով a.* very robust, vigorous, valorous; S. Քաջաձիգ; *-կուռ a.* very solid, well beaten or hammered; *-կրօն a.* very religious.

Քաջահաճոյ *a.* very pleasant, most agreeable; *-հայեաց a.* sharp-eyed, acute-looking; *-հայր* S. Հօրամոյն; *-հանճար a.* very talented, full of intelligence, witty; *-հասակ a.* of lofty stature, tall, well-shaped; *-հասկ a.* well-eared; fertile in grain; *-հատ a.* very sharp, keen, edged; *-հաւ s. zool.* ibis; *-հաւատ a.* very faithful; most confiding; *-հաւատու̅ի s.* great faith; *-հմուտ a.* very erudite, well versed, skilful, very learned; *s.* bachelor; *-գիտու̅եց*, bachelor of sciences; *- լինել իմիք*, to be well acquainted with, to be a connoisseur in, to know thoroughly; *-հմտութ̅ի s.* vast erudition, great knowledge; *- դպրութ̅եց*, baccalaureate of sciences; *-հնար a.* very clever, ingenious, witty; *- լինել*, to task one's ingenuity, to set one's wits to, to exert or strain oneself; *-հնչող a.* loud, resounding, very sonorous, canorous; *-հոգի a.* lively, courageous, resolute, determined; *-հող a.* fertile, rich; *-հով a.* very cool, very agreeable, fresh; *-հոտ a.* sweet-smelling, pleasant, balmy, odoriferous; *- լինել*, to have an agreeable odour; *-հոտութ̅ի s.* sweet smell, scent, perfume.

Քաջաձայն *a.* sweet-voiced, euphonic, harmonious, sonorous, resonant; *-ձայնութ̅ի s.* powerful or agreeable voice; euphony, harmony; *-ձի a.* well-horsed, mounted on a good horse; skilful in horsemanship; *-ձիգ a.* holding well, dexterous, clever; well-bent.

Քաջաղեղն *a.* having a strong bow; skilful in archery.

Քաջամանկութ̅ի *s.* fortune to have good children; *-մասն a.* lucky, happy; *-մասնութ̅ի s.* fortune, prosperity, felicity; *-մատն a.* skilful in playing (music); *-մարմին a.* endowed with strength, vigorous, strong, robust; *-մարտ* or *մարտիկ a. s.* warlike, martial, brave soldier; *-մարտութիւն s.* bravery, valour; *-միտ a.* sharp-witted, very intelligent, full of wit; *-մուխ a.* very shrewd; *- լինել*, to penetrate; *-մտութ̅ի s.* sharp-mindedness, genius, intelligence, sagacity.

Քաջայաղթ *a.* victorious, bright, signal; *s.* famous conqueror; *-յայտ a.* very clear, plain, very evident, obvious; *- առնել*, to throw light on, to clear up, to bring to light, to put in evidence; *- լինել*, to be as plain as day, to be quite evident; *-յանդուգն a.* very bold, most audacious or daring, hardy, dauntless; *ad.* boldly, daringly, hardily; *-յարմար a.* very suitable, becoming, very fit or proper, apt, appropriate; *-յարմարութ̅ի s.* fitness, aptitude, right proportion; adaptability; harmony; *-յոյս a.* full of hope, well secured, in good hopes, full of faith or reliance; *-յուշ a.* endowed with a good memory; *-յուսութ̅ի s.* great hope or assurance; *-յօժար a.* well disposed, very willing, very diligent.

Քաջանամ, *ացայ vn.* to set forth one's value or worth, to make oneself known, to shew one's courage or energy, to exert one's abilities, to excel; *-նդամ a.* well membered, strong-limbed, well-shaped; *-նուն a.* highly renowned, far-famed, celebrated, very famous; *-նունու̅ի s.* renown, celebrity.

Քաջապաճար *a.* abounding in cattles, full of cattle; -*պատրաստ* *a.* quite ready; -*պերճ* S. *Գերապանծ*; -*պէս* *ad.* bravely, courageously, valiantly, stoutly, resolutely; -*պինդ* *a.* very solid, firm, constant; strong, robust, vigorous; *ad.* stoutly, strongly, vigorously; -*պնդութի* *s.* solidity, firmness; vigour, sustained effort, unflagging force; -*պտղութի* *s.* fertility, fruitfulness, abundance; -*պտուղ* *a.* producing much or good fruits, abundant, fertile, fruitful. [water, irriguous.

Քաջաջուր *a.* abounding in good

Քաջառատ *a.* very abundant; generous, liberal; -*ռնաբար* *ad.* like a valiant man, gallantly, valiantly; -*ռողջ* *a.* very healthy, of good constitution, sound of body, in perfect health; -*լինել*, to be well, to enjoy health; -*ռողջութիւն* *s.* good health, soundness of body, plumpness; -*ռոյգ* *a.* in the full vigour of youth, in the springtime of life, lively, brisk, vivacious, vigorous; -*ռու* *a.* learning with facility, very intelligent.

Քաջասեւ *a.* very black; -*սէր* *a.* loving truly; -*սիրտ* *a.* stout-hearted, courageous, intrepid, fearless; *ad.* courageously; -*սլաց* -*սլացիկ* *a.* swiftly pouncing or springing on; -*սնութի* *s.* good nurture or education; -*սնունդ* *a.* well nurtured or brought up; -*սուր* *a.* very pointed, very cutting; -*ստուեր* *a.* shadowy, well shaded, umbrageous; -*սրունք* *a.* well-legged, strong-limbed; -*սրտեմ, եցի*. -*սրտիմ, եցայ* *vn.* to take courage, to be animated; -*սրտութիւն* *s.* courage, stout-hartedness, intrepidity.

Քաջավազիկ *a.* light- or swift-footed; -*վայելուչ* *a.* very suitable, very decent; very elegant, handsome, charming; -*վարժ* *a.* well exercised, well instructed, expert, highly versed in; *s.* licentiate; - *օրէնսգիտութե*, licentiate in law; -*վարժուի* *s.* great exercise, great practice; licentiate's degree.

Քաջատես or *տեսիկ* *a.* far-seeing, far-sighted; *fig.* far-piercing; -*տեսուի* *s.* far-sightedness, sharp sight; -*տոհմ* or *տոհմիկ* *a.* high-born, of good birth, noble, illustrious; -*տոհմութիւն* *s.* high birth, nobility.

Քաջարի *a.* very brave, valiant, gallant, valorous, courageous; -*րշաւ* *a.* light-footed, running swiftly; - *լինել*, to run fast, to gallop; -*րուեստ* *a.* industrious, ingenious, clever, skilful; -*րութի* *s.* act of courage or valour, great bravery, prowess.

Քաջացուցանեմ *va.* to render courageous, brave, to inspire courage, to give heart, to reanimate, to revive.

Քաջաւէտ *a.* very brave, valiant, doughty.

Քաջափայլ *a.* very bright, brilliant, splendid, illustrious, superb; -*փառ* *a.* very glorious, majestic, magnificent; -*փառութի* *s.* majesty, magnificence; -*փոյթ* *a.* very diligent, active, very quick; -*փորձ* *a.* very experienced, most expert.

Քաջաքարոզ *a.* good preaching. [ous.

Քաջեան *a.* noble, high born, illustri-

Քաջեռաց *a.* well boiled, overheated.

Քաջերգող *a.* singing well, musical.

Քաջերէ *a.* abounding in games.

Քաջեփ *a.* well cooked, well done, done to a turn; - *առնել*. to cook well.

Քաջընթաց, -*իկ* *a.* nimble, light-footed, swift, quick; *s.* courier, express. [to understand, intelligible.

Քաջընկալ *a.* comprehensible, easy

Քաջընտիր *a.* choice, select, picked; - *զօրք*, choice troops, picked soldiers.

Քաջիկ *ad.* well, very well, properly, as it ought to be.

Քաջիմաց *a.* sharp-witted, acute.

Քաջողկոյզ *a.* well loaded with grapes; - *գինի*. generous wine.

Քաջողջութի S. *Քաջառողջութիւն*.

Քաջորդի *a.* having virtuous or illustrious children; good, dutiful. [ous.

Քաջորեար *s. pl.* the brave, the valor-

Քաջորկոր *a.* gluttonous.

Քաջութի *s.* valour, courage, bravery, manhood, gallantry; stoutness, vigour, force; exploit, achievement, heroic acts; virtue, nobility, integrity; -*թբ* *ad.* bravely, manfully, stoutly, courageously, valiantly, valorously; *ստոյգ* -, true courage; - *ցուցանել*, to display courage; - *առնուլ*, to take heart, to cheer up.

Քաջուղէշ *a.* fine-branched.

Քաջունակութիւն *s.* dexterity.

Քաջուշ, -*եղ*, *աց* *a.* very intelligent, full of wit, ingenious; - *է մանուկդ*. there's good stuff in that boy; -*ութի* *s.* great intelligence, sharpness of wit, good, happy disposition.

Քաջուսումն s. well instructed, learned; fond of science; -ութիւն s. great learning, vast erudition, well grounded knowledge; fondness for science, learning well. [a. keeping well the rules.

Քաջօրէն ad. bravely, courageously;

Քառ, ից a. four.

Քառաբաժ or բաշխ a. divided in four parts; -գիր a. four-lettered; -գլուխ a. four-chaptered; four-headed; -դէմ, -դիմակ or դիմի a. four-faced, square; s. tetrahedron; -թեւ, -թեւեան a. four-winged; -թթուուկ s. chem. quatracide; -թի s. quadrireme; -թիւ a. s. four; -ժանի a. four-toothed, --tusked; -ծալ a. s. quarto, 4o. [ռակի.

Քառակ, աց a. s. four; -աբար S. Քառակի.

Քառականգնեայ or կանգուն a. of four cubits; -կարգեան a. having four strata, layers or tiers; -կերպ, -կերպեան a. having four forms; -կի ad. in four manners or ways; -կողմն, -կողմեան a. qnadrilateral; square; -կուսեակ s. magic square; -կոյս S. Քառակուսի; -կուսեմ, եցի va. to square; -կուսի, սւոյ a. s. square; - արմատ, - root; - թուոյ, - of a number; -կուսումն s. geom. quadrature; - բոլորակի, quadrature or squaring of the circle; -հատոր a. four-volumed, in four volumes; -հոլով a. turning or rolling in four manners; ի - եղանակս տարւոյ, in all seasons; -ձետ a. four-tailed; -ձի a. drawn by four horses; -ձիք s. quadriga; -մանակ a. gr. tetrachronous; -մանեակ s. necklace, collar; -մասնեայ a. having four parts; -մեայ a. of four years, quadrennial; - ժամանակ, four years; -միլիոն s. quatrillon; -նիւ a. four-wheeled; -նիւթ or նիւթեայ a. composed of four matters or elements; -նկիւն a. quadrangular; s. tetragone; - վանաց, cloister; -նկիւնի a. having four angles, quadrangular; -շուրթն a. four-lipped, --pointed, --ended; -պատիկ a. quadruple; -պատկեմ, եցի va. to quadruple; -պատկութիւն s. quadruplication; -ռաջ or ջեայ a. divided in four branches (river).

Քառասայր, րեան or րի a. four-edged; -սնաթիւ a. forty; -սնակատար պահք s. lent; -սնահասկ a. forty-eared; -սնաղի s. forty-chorded or stringed; -սնամեայ, մէից, -մեան, մեանց a. quadragenarious; of forty years; -սնամումն s. age of forty years; -սնապահ a. keeping lent; -սնեակ, -սներեակ s. quarantine; -սնեայ a. forty; -սներորդ or սնորդ, աց a. fortieth; -ք s. lent; -սնեքեան or քին, նեցունց a. all the forty; -սնիցս ad. forty times; -սնորդական a. quadragesimal; -սնօր, ի s. forty days; -սնօրեայ, րէից a. of forty days; -սուն, սնից a. forty; Սբ -ք, the forty martyrs of Sebaste; էր ամաց -սնից, he was forty years old; ամս երկու և -սնիւ, forty two years; քաղաքս ութ առ -սնիւք, forty eight cities; -սուն -սուն զպահքն լուծանել, to break the fast once in forty days.

Քառավանկ a. quadrisyllable; -վըտակ a. of four streams; -տարրեան S. Քառանիւթ; -տեսակ S. Քառակերպ; -տեսիլ a. four-faced; -քայլ, -քեայ a. quadruped, four-footed, four-legged.

Քառեակ, եկի a. s. four; mus. fourth.

Քառեամ s. four years.

Քառեռակ s. dozen.

Քառերանգ a. four-coloured.

Քառիցս ad. four times.

Քառոն s. Gr. w. Charon (the ferryman of the Styx).

Քառոտանի a. s. quadruped.

Քառորդ, աց s. fourth; quarter, fourth part; quarter of an hour; *quadrant; - լուսնի. quarter; S. Ժամ; -ութիւն s. ast. quadrature; chem. quartation.

Քառուղի s. cross, cross-ways.

Քառունակ a. four, containing four.

Քառսափ s. carsaph, a wind.

Քառօրեայ S. Չորեքօրեայ.

Քասիոփէ, Կասսիոպէ sf. Cassiope.

Քասղեւ s. Chisleu, the ninth month of the Hebrews.

Քասքնելի a. dreadful, horrible.

Քասքնեմ, եցի, -նիմ, եցայ vn. to be afraid greatly, to shudder with fear, to thrill with horror, to be horror-struck; -նեցուցանեմ va. to frighten, to startle, to scare, to dismay, to terrify; -նեցուցիչ a. frightful, terrific.

Քատակ, աց s. likeness, resemblance, conformity, form, proportion; -եմ, եցի va. to liken, to assimilate, to form, to proportion; -իմ vn. to resemble, to be conformable; -ութիւն S. Քատակ.

Քար, ի, իւ or ամբ. ինք, անց, ամբք s. stone; - պատուական, precious stone, jewel, gem; - դժոխային chem. infernal stone, caustic; - կրային, limestone; - ծանրակշիռ, ponderous, heavy spar, cawk; - մանրիկ, small stone,

pebble, gravel; *հարկանել -իւ*, *քարկոծել -ամբք*, to stone, to lapidate, to stone to death; *հալածել -ամբք*, to pelt with stones; *չթողուլ*, *չմնալ - ի -ի վերայ*, not to leave, not to remain one stone standing; *հարկանել զոտն զ-ի*, to strike the foot against a stone; *միով -ամբ զերկուս պարսաքարել*, (*բ աջ եւ բ ահեակ յաջողել*), to kill two birds with one stone; S. **Կաթն**, **Շարժեմ**, &c.

Քարաբլուր *s.* cragged rock, rough, steep rock; *-բոյս s.* rocella, alga tinctoria, lichen, cinereus terrestris, white moss; *-բուխ a.* flowing or springing forth from a rock; *-գագաթն*, *-գլուխ a.* craggy topped; *-գիր*, &c. S. **Վիմագիր**, &c.; *-գնաց a.* wandering among mountains, among rocks, in craggy places; *-գործ*, *աց a.* stony, of stone, made of stone; *s.* S. **Քարակոփ**; *med.* gravel, stone; *-դէզ s.* mass of stones.

Քարադր, *ի s. Gr. w. zool.* plover, pluvialis, lapwing; or jaundice-bird, icterus, galbula.

Քարադրօշ, *ից* S. **Քարակոփ**; *-թոշ* or *թոթոշ s.* stellion, newt; *-ժայռ* or *ժեռ*, *ից s.* sharp rock, steep rock, crag : *a.* rough, rocky, craggy; *-լեառն s.* rocky mountain; *-լեռնակ s.* rocky hill; *-լից a.* full of stones, stony; *-առնել*, to fill or block up with stones; *-խաչ s.* stone-cross; *-խառն a.* mixed with stones; *-խիտ a.* abounding in stones; *-խունկ s.* bdellium; *-ծեծ a.* pelted with stones, stoned, lapidated; *- պատառիլ*, to be stoned to death; *-ծերպ s.* cavern, cave. [--trellis.

Քարակ, *աց s. Gr. w.* vine-hedge,

Քարակարկառ *s.* heap of stones; *ad.* like a heap or pile of stones; *-կերտ a.* stone, built of stone; *- տուն*, stone-house; *-կիր s.* stone-carrier; S. **Քարուկիր**; *-կոյտ s.* heap of stones; *-կոչկոծ* S. **Քարածեծ**; *- առնել*, to stone, to lapidate; *-կոշտք s.* block of stone; precipice, ravine; *-կուռ*, *-կոփ*, *աց a.* made or built of stone; *s.* stone-cutter, --mason; sculptor, carver; *-կոփութի s.*stone-cutter's calling or art; *-կտուր a.* cut from stone; steep, rugged; *-հալած s. mech.* rail-guard, sweeper, fender; *-հատ*, *աց s.* stone-cutter; paviour's beetle or rammer; *-ք* or *-հանք s.* quarry, stone-pit; *-հար*, *ի a. med.* troubled with the stone or gravel, nephritic; *-ձգութիւն s.* stone-throw; stoning, lapidation; *-ձգող* or *ձիգ a.* throwing stones; *-ձիգ լինել*, *-ձիգս առնել*, to fling or throw stones; *-ձիգ*, *-ք s.* stone's throw; *-ձիւթ s.* petroleum; *-ձկունք s.* ichthyolites.

Քարաղ *s.* rock-salt, mineral-salt.

Քարաման *s.* cross-shaped distaff.

Քարայատակ *a.* paved with stones; *s.* pavement; *-յարկ a.* stone-roofed; *-յին a.* stony.

Քարայր, *ից s.* grotto, cave, cavern.

Քարանամ, *ացայ vn.* to turn to or become stone, to be changed into stone, to be petrified; *fig.* to be stoned, hardened, obdurate.

Քարանձաւ S. **Քարայր** & **Քարաժայռ**; *-ամուտ a.* dwelling in a grotto.

Քարանման *a.* stone-like.

Քարանանուխ *s. bot.* wild-mint, pennywort; bird's-foot-trefoil. [stone-work.

Քարաշէն S. **Քարակերտ**; *-շինուի s.*

Քարապաշտ, *ից s.* stone-worshipper, idolater; *-ութի s.* stone-worship, idolatry; *-պատուար a.* stone-walled, fortified; *s.* stone-wall.

Քարաջարդ *a.*ground between stones.

Քարասերմնիկ *s. bot.* lithospermum, cromil, stone-crop, gold-moss; *-սիրտ a.* stone-hearted, flinty--, hard--, obdurate; *-սրտիմ*, *եցայ vn.* to have a heart of flint; to be stony-hearted, cruel, obdurate.

Քարավաղ *s.* waterfall, cataract; *-վէժ a.* precipitated, fallen or thrown headlong; struck with a stone, stoned; *- առնել*, *արկանել*, to precipitate, to fling or hurl headlong; to stone, to cast stones; *- լինել*, to fling, cast or throw oneself headlong; *-վէժք* S. **Քարաձգութիւն**; *-վիժեմ*, *ժիմ* S. **Քարավէժ առնեմ**, *լինիմ*; *-վիժութի s.* precipitation, falling headlong; steep, precipice; *-վրէժ առնեմ va.* to throw stones revengefully.

Քարացումն *s.* petrification; *-ցուցանեմ va.* to petrify, to turn into stone, to stone; *fig.* to harden, to obdurate.

Քարափն *s.* steepy side, bank or shore, precipice; *- ժայռին*, edge or verge of a rock.

Քարափոր S. **Վիմափոր**.

Քարաքաղ *a.* cleared from stones; *-քիւ* S. **Քարաքուփ**; *-քոս*, *ի s.* S. **Քարաքոյս**; *med.* morphew; *-քուի s.* cavern, grotto.

Քարբ, ից s. aspic, basilisk, cockatrice; -ածնունդ a. born of an aspic.

Քարբեկ s. bot. stone-break, saxifrage, alchemilla or lady's mantle.

Քարգմնական, Քարգմնոսական a. royal.

Քարեայ, Քարեղէն a. made of stone, stony, stone.

Քարեկարկուտ s. hail of stones.

*Քարեղ S. Քարաձիւթ.

Քարենաւ s. boat-shaped stone vase used by grape-pressers.

Քարեպարիսպ s. stone-wall.

Քարընդգոան s. stumbling-block, --stone; - լինել, to stumble over a stone, to trip, to stumble; -եմ, եցի va. to serve as a stumbling-block, to cause to stumble, fail or fall, to trip up, to supplant.

Քարընկէց, կեցի a. throwing, flinging or casting stones; s. balista, catapult; - բարբառ fig. biting words; իբրեւ - մի, a stone's cast or throw; - առնել, to precipitate; - լինել, to throw stones; fig. to fling at one; -ութիւն s. act of throwing stones, lapidation.

Քարթակ, ի s. zool. gudgeon.

Քարթընչումն s. murmur, grumbling, murmuring.

*Քարթու a. stale.

Քարիբդ, ի s. Charybdis.

Քարխոտ s. bot. the great consound; symphytum, solidago, golden rod; S. Ճամղլխտակ.

Քարծկեղ s. med. κηρίον, favus.

Քարկոթող s. obelisk, cippus; S. Կոթող.

Քարկոծ a. stoned; - առնել, to stone; -անք S. Քարկոծումն; -եմ va. to stone, to lapidate, to kill by stoning; -ութիւն or ումն s. stoning, lapidation.

Քարկուռ s. stone-cutter.

Քարկոփ S. Քարակոփ.

Քարհատ, ի s. stone-cutter's or quarry-man's pick.

Քարձ, ից a. thin-bearded; -ագին a. beardless; -ուկ S. Քարձ.

Քարճիկ s. bird's crop, maw, craw.

*Քարճին s. wild pear.

*Քարմաղ s. wire sieve for gravel.

Քարմարցանկ s. litharge; S. Մարդասանկ.

Քարշ S. Քարշումն; ի -, ը - ad. trailingly, creepingly; ը or ի - ածել, արկանել, ձգել, to train, to trail, to draggle, to drag or draw along; ի - գնալ, to crawl, to creep in the belly.

Քարշած, ոյ, Քարշահետ s. serpent's trail.

Քարշանք S. Քարշումն.

Քարշեմ, եցի va. to draw, to drag, to pull or haul about, to drag along, to lead away; - յինքն, to attract, to win, to gain or bring over; - ը գետին, to drag on the ground; - առ դատաւորն, to lead or drag before the judge, to bring to justice; յարտասուս -, to stir to pity, to affect, to move; - զոք fig. to defame, to slander, to bite; -իմ vn. to be led, drawn, dragged, trailed; - ը երկիր, to crawl along on the ground, to creep; - ը փոշի, to be dragged along in the dust.

Քարշողական a. attractive.

Քարշումն s. attraction, act of drawing to, dragging or drawing along.

Քարոզ, ից or աց s. herald, crier; preacher; musician; preach, sermon; - լինել, կարդալ, to announce, to publish, to herald, to proclaim; - տալ, to preach, to make or to preach a sermon.

Քարոզակ, ի s. caduceus, wand; Aaron's rod; -ան a. preaching; -ն s. proclamer, herald; -ից s. fellow-preacher.

Քարոզեմ, եցի va. to herald, to proclaim by heralds, to announce publicly, to publish loudly, to cry; to preach; թագաւոր -, to proclaim king; - յանապատի, to preach in the desert; - օրինակաւ անձին, to practise what one preaches, to be the first to set an example to others.

Քարոզիչ s. herald, crier; promulgator; preacher; missionary, missioner.

Քարոզութիւն s. act of proclaiming, of publishing by means of heralds, promulgation; preaching; mission.

Քարոս S. Կարոս.

Քարոսկր s. ossa petrosa, ossa temporum.

Քարորմ s. stone-wall.

Քարուակ a. infamous, disparaged, disgraced, blasted; - կալ, to bear, to pocket an affront, to put up with an insult, to behave in an infamous manner, to behave brutally, filthily; -անութիւն, -անք s. ill treatment, outrage, dishonour, brand or stigma, infamy, disgrace, opprobrium, turpitude, crime.

Քարուկ s. small stone, pebble.

Քարուկիր s. (wall of) cemented stones; a. S. Տուն.

Քարուպայ s. Pers. w. yellow amber.

Քարուտ, ից a. full of stones, rough, [stony.

Քարուքրադ S. Քարհատ.

Քարսոն or Կարսոն s. bot. parsley.

Քարկատեմ, եցի va. to hack or hew to pieces, to kill.

Քարտ, ից. -էղ. իղաց, -էն, ենի, -էս, իսաց s. Gr. w. card, paper, parchment; cartoon, pasteboard; letter; book.

Քարտուղար, աց s. secretary; chancellor; -ան s. secretary's office; -ութ s. secretaryship.

Քարքաշ s. mus. an Armenian note [(ր✓).

Քացախ, ոյ s. vinegar; acid; համեմաւոր —, aromatic vinegar.

Քացախաթան s. oxymel; -աման s. vinegar-cruet; -ային a. acetic; -չափ, ի s. acetimeter; -վաճառ s. vinegar-maker, --seller.

Քացախեմ, եցի, -եցուցանեմ va. to sour, to render sour or acid.

Քացախիկ s. chem. acetine.

Քացախիմ vn. to taste acid, to turn sour, acid, sharp.

Քացախութիւն s. acidity, sourness.

Քացախուտ a. acetous, acid, pungent; fig. corrupt, spoiled; * s. stewed [fruit.

Քացխակ, ի s. chem. acetate.

Քաւ conj. not, no, never, not at all; int. away with! go along! fye! for shame! pr. without, besides, except; - յինէն, far be it from me, God save me! - լիցի ինձ ի Տռնէ. God preserve me! - քեզ, - լիցի, - մի լիցի, no! God forbid! - լիցի քեզ, far be such thoughts from thee; - լիցի մեզ, we will not, we don't like; - ի մէնջ. God preserve us, God save us; ձն անդր, - լիցի, oh! never! fye! fye upon it!

Քաւարան s. place or instrument of expiation; purgatory; * catafalco; -րար S. Քաւիչ.

Քաւդ, ից s. astrological trifles.

Քաւդեայ, դէից s. magian, magician, wizard; -դէական a. magical; -դէութ s. magic; astrology.

Քաւեմ, եցի va. to expiate, to atone for; to justify; to propitiate, to satisfy, to conciliate, to render favorable or propitious; Ած, քաւեա զիս զմեղաւորս, God, be merciful to me, a sinner; քաւեալ եմ ես, I am innocent.

Քաւթարինէ s. zool. lynx.

Քաւիչ a. expiatory, propitiatory; -լինել, to expiate.

Քաւութ s. expiation, atonement, pardon, propitiation; - or սեղան -ի, libation; propitiatory; զոհ -թէ, sin-offering; -աբեր a. expiatory.

Քաւչապետ, &c. S. Քահանայապետ.

Քափուր, ի s. camphor; bot. --tree.

Քափրախառն a. camphorate.

Քաքար, աց s. cake, bun, pastry, wafer, simnel, hearth-cake.

Քեզէն, Քեզոյն ad. of or by thyself; pr. thou alone.

Քեծ a. faint, weak, languid.

Քեղակարոս s. bot. oreoselinum, mountain-parsley; chærophyllum, sweet-fern, chervil.

Քեղանամ, ացայ vn. to govern, to be at the helm, to steer.

Քեղավար, ից a. steered; s. steersman, helmsman.

Քեղաւոր a. furnished with a rudder.

Քեղի, ղւոյ, ղեաց s. mar. rudder, helm, tiller; - կառաց, pole, carriage-[pole, shaft.

Քեղոյսերմ S. Կապնդեղ.

*Քեմոն S. Չաման.

Քեմխտական a. leathern, parchment.

Քեմխտապատ a. covered with leather.

Քեմուխտ, մխտոյ s. leather, Mo-[rocco leather.

Քենայր, Քենեկալ s. brother-in-law (sister-in-law's husband).

Քենի, նւոյ sf. sister-in-law (wife's [sister).

Քեռադուստր sf. niece (sister's daughter).

Քեռայր, առն s. brother-in-law (sis-[ter's husband).

*Քեռէկին sf. maternal uncle's wife.

Քեռի, ռւոյ, ռեաց s. uncle (mother's brother).

Քեռորդեակ, -դի s. nephew.

Քետայ, ի s. Ar. w. letter, writing.

Քետուրածին, -կան a. born of, or descended from Keturah.

Քերած, ոյ s. shaving, planing, scraping, smoothing; -ոյ, ից a. scratched out, scraped, polished.

Քերական s. grammarian; grammar; * spelling-book, primer; -ական a. grammatical; -ութ s. grammar; -օրէն ad. grammatically.

Քերանք s. act of scraping, scratching or rubbing off; med. abrasion; S. [Քերիչ.

Քերդած, &c. S. Քերթած.

Քերեթիմ s. H. w. cherethim, archers, bowmen.

Քերեմ, եցի va. to erase, to scratch out; to scrape, to scratch, to grate, to graze, to rasp, to plane, to polish; to rub the skin off, to excoriate, to flay, to lacerate, to torture; to take away, to remove, to annul; to engrave, to inscribe, to write; – *առ*, to graze, to touch slightly; – *առ ափամբք*, to skirt, to coast along, to keep close to the shore; – *զափամբք mar.* to go terra a terra, to sail along the coast; *զամօթն ի բաց* –, to lay aside all sense of shame; S. Ունչք.

Քերթած, *աց* S. **Քերթուած**.

Քերթեմ, *եցի va.* to flay, to strip, to excoriate, to peel off: to make, to compose, to write; to versify, to poetize. [grammarian.

Քերթող, *աց s.* poet; philologer;

Քերթողաբանեմ, *եցի vn.* to speak or write like a poet, to poetize, to versify; *–բար ad.* poetically; *–կան a.* poetical; grammatical; *ազատութիւն* –, poetical license; *–հայր s.* prince or father of poets, of grammarians.

Քերթողութիւն S. **Քերթուած**.

Քերթողուհի *sf.* poetess.

Քերթուած, *ոց*, **Քերթութի** *s.* poetry, poem, verse; grammar.

Քերիչ *s.* scraper; rasp, grater, eraser; rake; plane; planer, polisher; iron-harrows, combs or hooks of iron, instruments of torture; – *ձիոց*, curry-comb; – *շաքարի*, sugar-rasp.

Քերծէ, *ոյ s.* grey hound.

Քերծեմ, *եցի*, **Քերծում**, *ծի*, *քերծ va.* to strip off, to peel, to bark, to pare; to shave.

Քերոբ, **Քերովբ**, *ից*, *–է*, *ից*, *–իմ*, *աց*, **Քերուբ**, *ից s.* cherub, *pl.* cherub-[im.

Քերովբէական *a.* cherubic.

Քերոց S. **Քերիչ**. [rasping.

Քերուած, *ոց s.* scratch; scraping,

Քերումն *s.* scratching, scraping; excoriation. [insula, (Crimea).

Քերսոն, *ի s. Gr. w.* chersonese, pen-

Քերքեմ, *եցի va.* to drive away, to repulse. [*–իմ vn.* to be wounded.

Քերքեշեմ, *եցի va.* to gall, to wound;

Քերքեշ or *էս s. bot.* acorus, sweet-rush, --cane.

Քեց *a.* detached, divided, separated.

Քեցեմ, *եցի va.* to detach, to separate, to extrange, to remove, to take away; – *ի սանենէ զորթն*, – *զմանուկն ի կաթին սովորուէ*, to wean; – *զսիրտ յՃէ*, *ի հեշտութեց*, to wean or detach one's heart from worldly matters.

Քեցումն *s.* detachment, separation.

Քեքումն *s.* horse laugh, loud lough.

Քեքուրա *s.* belching, eructation.

Քեքրամ *vn.* to belch, to eruct.

Քէ *s.* omega, end.

Քէն, *քինու s.* rancour, inveterate hate, spite, ill-will, resentment; revenge; *ի – վրիժուց*, out of or from hatred; – *պահել*, *ի –ս մտանել*, to bear or owe a grudge, to bear malice or ill-will, to bear hard; – *ի մտի ունել*, to keep alive resentment for an injury; – *ունել ընդ ումեք*, to have a grudge or spite against; *հանել զվրէժ քինու*, *խնդրել զ– վրիժուց*, to be revenged, to revenge oneself.

***Քէնթ** *sf.* female of domestic animals, she-cat, bitch, &c.

Քէշ, *ից s. Pers. w.* sect; *–ակարկատ a. s.* sectarian.

Քթան *s.* flax, linen; *–ազգեստ a.* wearing a linen cloth; *–եայ a.* flaxen, linen. [*առնուլ զ–*, to take –.

Քթախոտ *s.* snuff; *տուփ –ոյ*, --box;

Քթանոց *s.* oil-filter.

Քթափողք *s.* nostrils.

Քթեթ *s.* flaxen cord.

Քթեր, *ոյ s.* flower end of fruits.

Քթթելիք *s.* winking, blinking of the eye; twinkling, trice.

Քթթեմ, *եցի vn.* to winkle, to twinkle, to wink, to blink; *ի – ական*, in a twinkling, in a trice, in no time, as if by magic; *արագագոյն քան զքթթել մի ական*, swifter than lightning.

Քթթումն, **Քթիթ** S. **Քթթելիք**.

Քթոց S. Կողով.

Քթուեմ, *եցի va.* to louse; to flea.

Քիթ, *քթաց s.* nose; – *կենդանեաց*, snout, muzzle; *մեծ*, *փոքր*, *սրածայր*, *շրջեալ*, *տափակ* –, a large, big or bottle, little, pointed, turned up, snub or flat nose; *զ–ս ի վեր տանել*, to turn up the nose, to look scornful, haughty; *այսրէն ընդ –ան դառնալ*, to get into the nose, to go the wrong way in swallowing.

Քիլ, *քլի*, *քլաւ s.* space between the tips of the thumb & forefinger; – or

Քիղ *s.* detractor, slanderer, traducer, informer; spy.

Քիղոս, *ի*, *իւ s. Gr. w.* aliment, food.

Քիմեռ *s. Gr. w.* chimera.

Քիմեռոն *s. Gr. w.* frigid zone.

Քիմիա *s. Gr.* or *Ar. w.* chemistry; alchymy; S. Տարրաբանութիւն, &c.

Քիմք, *քմաց s.* palate; *fig.* liking, caprice, fancy; *ըստ քմաց*, by whim, humorously, capriciously, fantastically;

ի քմաց, according to one's fancy, liking, &c.; ընդ քիմս ծաղրել, to laugh constrainedly, from the teeth outward; լեզու նորա ի քիմս իւր կցեցաւ, his tongue clove to his palate.

Քինաթադոյց *a.* rancorous, spiteful; -խնդիր *a.* revengeful, vindictive, malevolent; - լինել, ելանել, to revenge oneself; - եղեւ մահու նորա, he revenged his death; -խնդրութիւն *s.* revenge, vengeance; -կալութիւն *s.* harbouring revenge or rancour; -հան, -հատոյց, &c. S. Քինախնդիր, &c.

Քինամ, Քինանամ, ացայ *vn.* to bear a grudge, to nourish hate, to resent.

Քինայոյզ S. Քինախնդիր; -պահ *a.* harbouring resentment for an injury, resentful, rancorous; -պահութիւն *s.* resentment, remembrance of an injury, spite, ill-will; -ւոր *a.* hate-breathing; -ւորութիւն or

Քինութիւն *s.* resentment, hatred, rancour.

Քիչ *a. Pers. w.* few, some, S. Սակաւ.

Քիս, քսոյ *s.* kind of chalk or whiting.

Քիսամն, ման *s. bot.* wood- or heath-pease, ervum, orobus, bitter vetch, fitch.

Քիստ, քստոյ *s.* awn, beard of corn.

Քիրտն, քրտան, տամբ. տունք or տինք, տանց *s.* perspiration, sweat; *fig.* fatigue, labour, hard work, toil, hardship; - մահու, death-sweat, perspiration preceding death; առատ, կծու, գարշահոտ, թթու -, copious, acrid, fetid, sour or unpleasant perspiration; ը̄ - մտանել or հարկանիլ, ի քրտան լինել, to sweat, to perspire, to transpire, to be all in a perspiration; ի քրտունս համակիլ, ողողիլ յաւէշ քըրտան, to be all over in a sweat, to be bathed in perspiration; քրտամբք երեսաց հայթայթել զկեանս, to earn one's bread or livelihood by the sweat of one's brow; հարայ ը̄ - ցուրտ. I fell into a cold sweat; - ցուրտ ը̄ անդամանն իջանէր, a cold sweat ran from all his members; S. Ապաժոյժ, Թաթաւիմ.

Քիւ, քուոյ. քուաւ *s.* eaves-lath, penthouse, cornice; - տան, eaves of a house; - քարայրի, entrance to a cavern, mouth of a cave; ը̄ քուաւ, under cover, sheltered.

*Քիւր S. Յոփ.

Քլաչափ *s.* measure, distance between tips of thumb & forefinger extended; span.

Քծինք *s.* caresses, fondling, endearment, coaxing, fawning; wooing, court, courtship, gallantry; ածել ի -նս, to tame, to domesticate, to familiarize; գալ ի -նս, to grow tame, to be tamed; -նս տալ, ի -նս հարկանիլ S. Քծնիմ.

Քծնաբան *a.* sweet-spoken.

Քծնի *a.* caressing, affectionate, coaxing, flattering; wooing, courting.

Քծնիմ, եցայ *vn.* to endeavour to please, to affect, to caress, to flatter, to fondle; to court, to woo, to pay one's court to, * to go a courting.

Քծնութիւն or ութիւն *s.* S. Քծինք; flattery, affected airs, adulation.

Քծուար, աց *s.* wedge, ingot.

Քղամիդ, աց or մդաց *s. Gr. w.* chlamys, mantle, cloak.

Քղանցաւոր *a.* bordered, hemmed, fringed, edged, trimmed.

Քղանցք, ցից *s.* skirt of a cloak, lappet of a coat, border, tail; fringe, trimming.

Քջքջեմ, եցի *va.* to tear, to rend, to tear in pieces, to reduce in tatters.

Քմաղորդ, -խորժ *a.* pleasant, agreeable.

Քմին *s. Pers. w.* watch, ambush; *a.* in watch.

Քմծաղրեմ *va.* to quiz, to laugh at.

Քնալից *a.* sleepy, overcome with sleep

Քնած, -եալ *a.* S. Քնէած; -ու *a.* sleep-begetting, somniferous, soporific; - դեղ, narcotic, opiate.

Քնակից լինիմ *vn.* to sleep together.

Քնահատ, աց *a.* sleepless; -ութիւն *s.* sleeplessness; -շրջիկ *a.* sleep-walking; *s.* somnambulist; -շրջութիւն *s.* sleep-walking, somnambulism; -սէր *a.* fond of sleep, drowsy, sleepy.

Քնար, աց or ից *s.* lyre; viol, harp; *ast.* Lyra; - հարկանել, to play on or sound the lyre.

Քնարական *a.* lyrical; - քերթողութիւն, lyric poetry.

Քնարահար, աց *s.* lyrist; -ութիւն *s.* lyre-playing.

Քնարաձայն *a.* sweet-toned.

Քնարան *s.* bed, couch, sleeping-room, dormitory; *fig.* grave, tomb; - մանկան, crib, cradle.

Քնարգել *a.* hindering sleep, keeping awake.

Քնարերգ, -ակ, աց *a.* lyrical; *s.* lyric author or poet; -ութիւն *s.* lyrics, lyric poetry.

Քնարուկ *s. bot.* cucio-fora? cuci (the fruit).

Քնեայ, Քնէած, ից *a.* sleepy, drowsy; lethargic.

*Քներք S. Քունք.

Քնէութիւն *s.* sleepiness, drowsiness,

lethargy; - *մահաքուն*, trance, lethargic sleep. [whilst eating.

Քնթմթամ *vn.* to move nose & mouth

Քնթռնեցուցանեմ *va.* to move the muzzle about.

Քնթռնոց *s.* folds of serpents; rings or wrinkles in the elephant's trunk.

Քնին *s.* examination; *ի - առնուլ*, to examine, to consider, to ponder; to argue, to discuss; *ի - գալ*, to be examined, criticized; *ի - արկանել*, *մտանել*, *լինել*, to examine, to study, to criticize.

Քննաբան *s.* critic, censor; *-ական* *a.* critical; *-եմ, եցի* *va.* to criticize, to censure; *-ութիւն* *s.* criticism, censure; *-խնդիր* *a.* investigating, making researches, seeking inquisitively; - *արատոյ*, fault-finder; *-խօսութիւն* *s.* criticism; S. **Քննադատութիւն**; *-կան* *a.* of examination; *-կից* *a.* examining together; *-ջոյղ լինիմ*, *խնդրեմ* *va.* to make a diligent search, to investigate, to make researches; *-սէր* *a.* fond of examination, desirous or eager to know how, curious; *-սիրութիւն* *s.* passion for research, desire of information, curiosity.

Քննեմ, *եցի* *va.* to examine, to study, to investigate, to discuss; to censure, to control; to meditate, to consider, to think; S. **Տեղեկագոյն**; *-իմ* *vn.* to be examined, to undergo an examen.

Քննիչ *s.* examiner; inquisitor; controller; fault-finder; critic; - *գրոց*, censor.

Քննողութիւն or **Քննութիւն** *s.* examination; research, discussion; inquiry, inquest, inquisition; control; thorough investigation; - *խղճի*, self-examination; *ի - մտանել*, to examine; *ը̅ -թը̅ անցանել*, to pass the censorship; *ընդ -թը̅ արկանել*, to examine, to control; to criticize, to censure.

Քննումն *s.* examination.

Քնու, *-կ* S. **Քնէած**.

Քնցատեմ S. **Քծնիմ**.

Քնցեղ *s.* clod, glebe, lump of earth; *fig.* obscene word or jest.

Քնքշական *a.* delicate, soft.

Քնքշամ S. **Քնքշեմ**.

Քնքշանք *s.* pretty ways, mincing manner, smirking, prettiness, nicety, daintiness; caress, endearment, fondling.

Քնքշեմ, *եցի* *vn.* to smirk, to be treated delicately, to cuddle or indulge oneself, to be nice, dainty, to give oneself airs; *-եցուցանեմ* *va.* to render delicate, to pamper, to pet, to fondle, to coddle, to make much of.

Քնքշիմ S. **Քնքշեմ**.

Քնքուշ *a.* delicate, tender, soft, morbid, pretty, darling, mincing; *s.* puss.

Քշեմ, *եցի* *va.* to chase, to drive away or out, to expel.

Քշոց, *աց* *s.* fly-flap, fan; keshotz, flabellum, ringing-instrument agitated by the deacons during the Armenian & Greek Mass.

Քշտեմ, *եցի* *va.* to lop off, to trim, to prune; to cut, to retrench.

Քո, *քոյ*, *քոյով* *pron.* thy; *a. poss.* thine; *իմն եւ քո պատճառք ա̃մ դատի* or *կռուոյ*, « mine & thine » are the causes of all law-suits. [ers.

Քոթանակ, *աց* *s.* cloth; cover; draw-

Քող, *ոյ*, *ով*. *s.* veil, cover; - *հարսանեաց*, nuptial veil.

Քողաբորբ *s. gr.* amphimacer; *-զարդ* *a.* veiled, adorned with a veil; *-խլընդրեմ* *va.* to discover, to unveil, to unmask; *-ծածուկ* *a.* concealed by a veil,

Քողակ *s.* sweet-gum. [veiled.

Քողաձեւեմ *va. fig.* to veil, to cloak, to shroud; *-ձիգ* *a.* veiled-headed, wearing a veil, veiled; *fig.* coy, shy, modest, timid; drawing the veil; *-ղօտ* *s. gr.* amphibrach; *-նոց* *s.* head-veil; *-սուզեմ*, *-րկեմ*, *եցի* *va.* to veil, to conceal, to hide, to cover; *-րկումն* *s.* veiling or concealing.

Քողընկէց *a.* unveiled, bare-headed, brazen-faced, unblushing, shameless.

Քոյին *a. poss.* thy, thine.

Քոյինագործ *a.* made by thee or by thyself, thy; *-զէն* *a.* armed by thyself; *-կրօն* *a.* belonging to thy religion; *-հրաման* *a.* ordered or imposed by thee or by thyself; *-նիւթ* *a.* done, produced by thee; *-շունչ* *a.* inspired by thee; *-ջան* *a.* done with thy diligent care; *-ստեղծ* *a.* created by thee; *-տուր* *a.* given by thee. [ter; nun.

Քոյր, *քեռ*, *քերբ* · *քորք* · *քերց* *s.* sis-

Քոյրադիր, *-թիւ* *s.* adopted sister; *-ատեաց* *a.* hating one's sister.

Քոշքեմ, **Քոշքոտեմ**, *եցի*, *-տիմ*, *եցայ* *vn.* to scratch oneself, to stretch & yawn.

Քոռ, *ից* *s. H. w.* corus, bushel; strike.

Քոս, *ոյ*, *ով* *s. med.* itch, scurf, scab.

Քոսաբոյս *s. bot.* scabious.

Քոսոտ, *ոյ a.* itchy, scurfy, scabby, scabbed; *-իմ, եցայ vn.* to be infected [with the itch.

Քոսոտութի S. Քոս.

Քովթար, *-ովթ, այ s. H. w.* epistyle, [capital.

Քորեմ, *եցի va.* to scratch.

Քորեպիսկոպոս *s.* chorepiscopus, rural bishop, suffragan; *-ութի s.* dignity of a –, rural bishopric.

Քուական *a.* cubic; *-հարցութիւն s.* cybomancy, indovination by means of cubes or dice; *-ւոր a.* eaved, furnished with an eaves-lath.

Քուէայ, **Քուէ**, *էից s. Gr. w.* cube, die; suffrage, vote, ball, ballot; *տուփ քուէից*, urn, ballot-box; *միաբան քուէիւք*, by an unanimous vote; *-արկանել, տալ, ձգել*, to vote, to ballot, to come to the vote, to poll.

Քուերորդի S. Քեռորդի.

Քուերք *s. pl.* sisters.

Քուղայ S. Կապիճ.

Քուէարկու, *աց s.* voter; *-թիւն s.* balloting, voting, ballot; *գաղտնի –*, vote by ballot; *արդասիք -թե*, result of the poll; *– խնդրել*, to demand a poll; *-թը ընտրել*, to elect by ballot; *– առնել*, to poll, to go to the poll; *ներկայ լինել -թե*, to be present at the poll; *մասնակից լինել -թե*, to take part in the ballot.

Քուէհամար, *ի s.* summing up of votes, counting of votes by ballot.

Քուղ, *քղոյ s.* tow, thread, string, yarn.

***Քուղայ** *s.* wooden water-vessel, pail, bucket; *mech.* mill-hopper; *– կաթին*, milk-pail.

Քուճապ *s.* coarse or obscene word, [coarse language.

Քումայթ *a.* light, bay, chestnut.

Քուն, *քնոյ, ով s.* sleep, slumber, nap, rest, repose, pause; *– մահու*, sleep of death; *քաղցր, անուշ, հանդիստ, խաղաղ, փրկաւէտ, կենսանորոգ –*, soft, agreeable, tranquil, calm, healthy, refreshing slumber; *թեթեւ, ընդհատ, անհանգիստ, յուզեալ* or *խռովեալ, դժնդակ, ծանր, վտանգաւոր, մահացու –*, light, broken, agitated, troubled, hard, heavy, dangerous, mortal sleep; – or *ի – լինել, երթալ, քնոյ տալ զանձն*, to sleep, to go to sleep, to lie down, to repose; *զքնով անկանիլ, ի – մտանել*, to be overcome with sleep, to fall asleep; *ննջել – յաւիտենից*, to sleep the sleep that knows no waking; *ի – առնել*, to send to sleep; (*յօրորանի*), to lull or rock to sleep; *խոր ի – լինել*, to be in a sound sleep, to sleep soundly; *ճաշակել ըզքաղցրութիւն քնոյ*, to enjoy sleep; *ի – գտանել զոք*, to find a person asleep; *խռովել, ընդհատել, խափանել զ–*, to trouble, to disturb or break one's sleep, to awake, to rouse; *իբրեւ – ը արթնուն լինել*, to be half asleep; *հատանիլ քնոյ յաչաց*, to lose one's sleep; *– քաղցրանինջ հատեալ էր յարտեւանաց նր*, calm sleep was unknown to him; *փախեաւ յինէն –*, sleep fled far from me; *այս ի – տանի*, that causes sleep; *ընկղմեալ ի – թանձրութեան*, buried in sleep, fast asleep; *– հատեալ է յաչաց իմոց զցայգ եւ զցերեկ*, I sleep neither night nor day, I am sleepless; S. Զարթնում, Ընդոստ, Թօթափեմ, &c.

Քունեմ, *եցի vn.* to sleep, to repose, to take rest; to lie with, to sleep with a woman, to know her; *– ընդ հարս*, to sleep with one's fathers; *-եցուցանեմ va.* to send to sleep.

Քունք *s.* temple, side of the head.

Քուշանաբար *ad.* like the Tartars.

Քուշկէն *s.* deaconess' stole.

Քուշնայ, *ի s. Pers. w. bot.* bitter-vetch; S. Գինձ.

Քուշտընգիր or *անդուր Pers. w.* S. [Ըմբիշ.

***Քուչորիմ** *vn.* to squat, to sit as fowls.

Քուպիճ *s. zool.* musket-hawk, tarsel, [male sparrow-hawk.

Քուռ S. Քոռ & Քուռակ.

Քուռաթ, *ռիաթ* or *ռութ, ի s.* leek.

Քուռակ, *այ*, **Քուռի** *s.* colt, foal; *sf.* [filly.

***Քուռնիթ** *s.* rath or rare egg.

Քուսիթայ, *ից s.* monk's cap, cowl, capuche, hood, cuculla.

Քուրական *a.* sister's, sisterly.

Քուրայ, *ից s.* cupel, crucible; S. [Հալոց.

Քուրասիրութիւն *s.* sisterly love.

Քուրացումն *s.* cupellation.

Քուրձ, *քրձի s.* hair-cloth, sack--; sack; *– զգենուլ*, to put on, or to wear hair-cloth.

Քուրմ, *քրմաց s.* heathen or pagan [priest.

Քուք, *քքոյ s.* scorpion, knotty cudgel, iron rod; *fig.* groan, moan, wail, sigh; *-ամ, ացայ vn.* to groan, to moan, to wail, to sigh heavily.

Քչփորիկ *s.* tooth-pick.

Քռահոտ *s.* offensive smell, stink, [fetidness.

Քռթենաւոր S. Խարազնազգեաց.

Քռի, ք, քռեաց *a.* fetid, stinking.

Քռոնեսոս *Gr. w.* S. Քերսոն.

Քռստեմ զյօնս *va.* to knit one's brows, to be haughty.

Քսակ, աց *s.* purse, little bag, satchel; pack, packet; – արծաթոյ, purse, flat-purse, money-bag, bill-case, portfolio; – հասարակաց ունել, to have the same, or a common purse.

Քսակագին *a.* bought very dear, at a high price; -գործ *s.* purse-maker, --seller; -կալ, աց *s.* purser, agent, major-domo, steward; -հատու, աց *s.* cut-purse, pick-pocket. [scent-bag.

Քսակիկ *s.* fob, small pocket; sachet;

Քսան, ից *a.* twenty; -ակողմ S. Քսանանիստ; -ամեակ or -եմեակ, եկի *s.* the twentieth year; -ամեայ, մէից, -ամեան, մենից *a.* twenty years old; of twenty years; -անիստ *s.* icosahedron; -անկիւն *s.* icosigone; -ապատիկ *a. ad.* twenty times as much; -եակ *a. s.* a score of, about twenty ...; -եմեան S. Քսանամեան; -երորդ, աց *a.* twentieth; -եւհինգամեան *a.* of twenty five years; -եւութամի *a.* of twenty eight years; -եքեան, -եքին, եցունց *a. s.* all the twenty; -իցս *ad.* twenty times; -օրեայ *a.* of twenty days, icosimeron.

Քսեմ, եցի *va.* to whisper, to make false or indiscret reports, to report, to tell tales, to detract, to intrigue, to denounce, to defame.

Քսեստ, ից *s. Gr. w.* sextary; pitcher, jar; measure of 12 bushels, or 2 English gallons; -ութի S. Քսութիւն.

Քսին *s.* plants, vegetables.

Քսիչ S. Քսու. [fish.

Քսիւփիէ *s. Gr. w.* xiphias, sword-

Քսիք, քսեաց S. Քսութի; քսիս մատուցանեմ S. Քսսեմ. [S. Քսութի.

Քսմոս S. Քսու; -եմ S. Քսեմ; -ուի

Քսու, աց *a. s.* tale-bearer, informer, tell-tale, slanderer, backbiter; -թիւն *s.* tale-bearing, story, report, tale, delation, secret accusation.

Քսուկ *s. bot.* oxyacantha.

Քսսեմ, &c. S. Քսեմ, &c.

Քստմնածածան *a.* mighty, roaring, awe-compelling (Ocean); -փուշ *a.* terrifying, striking with horror, making one's hair stand on end, horrible, fearful, awful.

Քստմնելի S. Քստմնափուշ & Սխրալի.

Քստմնեմ, եցի, **Քստմնիմ**, եցայ *vn.* to have one's hair stand on end, to feel the hair of one's head stand erect, to be horror-struck, to shudder with fear; քստմնեալ դիզացան բաշք առիւծուն, the lion bristled up his mane; S. Հեր.

Քստմնեցուցանեմ *va.* to make one's hair stand on end, to cause to shiver, shudder, thrill with fear; to jar upon, to irritate the nerves.

Քստմնումն or **Քստումն** *s.* thrill, great dread, cold shiver or shudder of

Քսփուս S. Փասքուս. [horror.

Քրածեփ *s.* cement composed of powdered charcoal & clay.

Քրայ S. Քուրայ; -ական *a.* metallic, mineral; -նիւթ. metal, mineral, ore.

Քրեւս, ի S. Կարոս.

Քրէական *a.* S. Քրայական; criminal, enormous, horrible; – մեղք, յանցանք, high treason; – մետաղք. mine, galleys, place of detention for crimin-

Քրէկիքուր *a.* impure, foul, nasty. [als.

Քրթմնջանք S. Քրթմնջիւն.

Քրթմնջեմ, եցի *vn.* to murmur, to complain, to growl, to grumble, to mutter, to mumble; -ջիւն, ջեան *s.* murmur, complaint, grumbling, hum, growling, mumble; -ջող *a.* grumbling, growling, complaining, mumbling; -ջումն S. Քրթմնջիւն. [prasus.

Քրիսոպրաս, -ոս *s. Gr. w.* chryso-

Քրիստիանոս, աց *Gr. w.* or

Քրիստոնեայ, նէից *a. s.* christian; -նէաբար *ad.* like a christian, christianly; – կեալ. to live –. to lead a life worthy of a christian; -կան *a.* christian; * *s.* catechism; -նէանման *a.* christian-like; -նէասէր *a.* fond of christians; -նէացուցանեմ *va.* to christianize, to make christian, to convert to christianity; -նէութիւն *s.* christianism, christianity; christendom.

ՔՐԻՍՏՈՍ, Քս, ի, իւ *s. Gr. w.* CHRIST, the Anointed, Jesus Christ, Messiah, the Saviour of the world; սուտ –. antechrist.

Քրիստոսաբար *ad.* like Jesus Christ; -բեր *a.* brought by the Saviour; -գործ *a.* made by J. C.; -գունդ *a.* assembled by J. C.; -դաւան, ից *a.* professing the faith of J. C., christian; -դիր *a.* established or ordered by J. C.; -դրոշմ *a.* signed by J. C., or with the sign of the Cross, or with Christ's name; -զարդ *a.* adorned by J. C.; –

զգեաց, եցից, -զգեստ, իւ *a.* bearing J.C. in one's soul, christian; *pn.* Christopher; *-զգեստեմ, եցի* *va.* to christen, to baptize, to make christian; *-զօր* *a.* strengthened by J. C.; called to be a soldier of Christ; *-ծանօթ* *a.* having the knowledge of J. C., knowing J. C., christian; *-ծին* *af.* Christipara, Mother of Christ; *-կան* *a.* of J. C., belonging to J. C., Christ's; *-հաւատք*, christianity; *-կարգ* S. *Քրիստոսադիր*; *-կեցոյց* *a.* saved by J. C.; *-կիր* S. *Քրիստոսազգեաց*; *-կոչ* *a.* called or invited by J. C.; *-կրօն* S. *Քրիստոսադաւան*; living like a christian; *-հաճոյ* *a.* pleasing or agreeable to J. C.; *-ձիր* S. *Քրիստոսատուր*; *-մարտ* *a.* waring against J. C., antichristian; *-մարտութիւն* *s.* war against J. C.; the denying the divinity of Christ; *-մեծար* *a.* honoured by J. C.; *-մերձ* *a.* near unto J. C.; *-մուտ գալուստ* *s.* the first & the second coming of Christ; *-նշան* *a.* bearing or representing the sign of J. C.; *s.* emblem of christianity, the Cross; *-նորոգ* *a.* restored by J. C.; *-նուէր* *a.* offered, consecrated to J. C., holy, divine; *-շահ* *a.* simoniacal; *-պատում* *a.* narrated or taught by J. C.; *-պսակ* *a.* crowned by J. C.; *-առաք* *a.* sent by J. C.; *-սէր, սիրաց* *a.* fond of J. C., loving J. C., devout, pious; *-սիրութիւն* *s.* piety, love of Christ; *-սպան, իւ* *a.* crucifying J. C.; *-վաճառ* *a.* selling or betraying J. C.; *-ատեաց, եցաց* *a.* hating, detesting J. C.; *-տունկ* *a.* planted by J.C.; *-տուր* *a.* given by J. C.; *-ւանդ* *a.* transmitted, given or taught by J. C.; *-փոխան* *a. s.* Christ's vicar.

Քրիստոսեան, .ք, ց *a.* Christ's, of J. C.; christian, faithful.

Քրիստոսընկալ *a.* having received J. C.; bound up in J. C.

Քրիստոսիմաստ *a.* sharing in the spirit & knowledge of J. C.

Քրիստոսին S. *Քնեան.*

Քրիստոսունակ *a.* having or bearing J. C. in the heart.

Քրիստոսուրաց *a.* denying J. C.

Քրձազգած, -զգեաց, -զգեստ *a.* clothed in hair-cloth; *– լինել*, to put on, or to wear sack-cloth. [*s.*S.*Քուրձ.*

Քրձեայ, -եղէն *a.* made of sack-cloth;

Քրմաժողով *a.* assembled by heathen or pagan priests; *-կին* *sf.* wife of a heathen priest; *-նամ, ացայ* *vn.* to become a pagan priest, to perform the functions of priest of a divinity; *-նոյշ, նուշայ* *sf.* daughter or wife of a heathen priest, priestess; *-պետ* *s.* heathen pontiff.

Քրմորդի *s.* son of a pagan priest.

Քրմութիւն *s.* heathen priesthood; *մեծ* –, pagan pontificate.

Քրմուհի S. *Քրմանոյշ*; *-հութիւն* *s.* pagan priestesshood. [chronological.

Քրոնիկոն, ի *s. Gr. w.* chronicle; *a.*

Քրոնոգրափիւս *s. Gr. w.* chronologist.

Քրովբէ, իւ S. *Քերովբէ.*

Քրովբէաբնակ *a.* dwelt in by the cherubim; *-գումար* *a.* levied or assembled by cherubim; *-կան* *a.* cherubic, angelical; *-պէս* *ad.* like a cherub, angelically.

Քրաիկար *s. Pers. w.* a worship among the ancient Persians; good & faithful minister.

Քրտնաբեր *a.* sudoriferous, sudorific, diaphoretic; *-դին* *a.* all over in perspiration, bathed in sweat; *-զանգ* *a.* steeped in sweat (bread); *-թոր* *a.* dripping sweat; *-լի, լիր* or *լից* *a.* full of sweat, in a profuse perspiration; *-խոնջ* *a.* fatigued to perspiration; *-ծին* *a.* born of, or produced by sweat; *-հար* *a.* sweat-struck, sweating profusely, too much fatigued; S. *Քրտնաբեր*; *-ջան* S. *Քրտնախոնջ*; *-ցուցանեմ* *va.* to cause to sweat or perspire, to throw into a perspiration.

Քրտնեմ, եցի, Քրտնիմ, եցայ *vn.* to sweat, to perspire, to transpire, to be in a perspiration; to work much, to toil, to drudge, to sweat, to strive hard: to sweat out, to exude, to exsudate; to transude.

Քրտնութիւն *s.* sweat, perspiration; *fig.* sweat, endeavour, fatigue.

Քրտնում S. *Քրտնիմ.*

Քրտնումն *s.* transudation; exudation; oozing out.

Քրտոն *s.* minister, servant.

Քրքջանք, նաց, Քրքիջ. քջի *s.* hearty laugh, loud or derisive laughter, burst of laughter; *– բառնալ*, to burst out a laughing, to burst into a loud derisive laugh, to laugh outright or immoderately, to roar with laughter; *– կալ.* to be laughed at, derided, scorned.

Քրքիր *a.* ploughed, soft, friable.

Քրքմագոյն *a.* saffron-coloured; -.

ցան *a.* strewn with saffron; -ւէտ *a.* abounding in saffron or in crocus.

Քրքմեղ *s. bot.* Arabian bean.

Քրքմօղի *s.* usquebaugh, whiskey.

Քրքուիմ, եցայ *vn.* to vaunt, to boast, to brag, to be proud of.

Քրքում, քմոյ *s.* crocus, saffron; *chem.* crocus; - վայրենի, սուտ -, carthamus, bastard or mock saffron, safflower; հնդիկ -, curcuma, turmeric, terra merita.

Քրքջեմ, եցի *vn.* S. Քրքիջ բառնամ; *med.* to itch excessively, to tickle.

Քրքռեցուցանեմ *va.* to heap up, to accumulate, to increase.

Քրքրանք *s.* looseness, dissoluteness, softness.

Քրքրեմ, եցի *va.* to search or dive into, to investigate carefully, to examine with care; to agitate, to undo, to destroy; - զմիտս, to excite, to rouse up or awake the mind, to stimulate; - զախորժակ, to sharpen, to quicken the appetite.

Քրքրեցուցանեմ *va.* to excite, to stir up, to agitate.

***Քցիմ** *s.* flaw, agnail.

Քքուանք *s.* distraction, upsetting, confusion, agitation, emotion; groaning, complaint, outcry.

Քքուիմ, ւեցայ *vn.* to moan, to howl, to sigh; to be agitated, confused: to laugh out loud; S. Քրքուիմ.

Քքումն *s.* commotion, compassion.

Քօղ, &c. S. Քող, &c.

Քօղեայք, Քօղէք, էից *s.* ruffle.

Քօշ, ից *s.* he-goat, buck; -անման *a.* goat-like; -եմ S. Գօշեմ; -ումն *s.* leap of a wild beast on its prey.

Օ

Օ (*o*) . *s.* the thirty seventh letter of the alphabet, & the eighth of the vowels.

— It was introduced in the Armenian alphabet towards the end of the XIIth century to facilitate or distinguish the two different pronunciations of the syllable աւ, which is generally pronounced ā*v* when followed by a vowel; as, աւետարան, աւագան, աւազ; on the contrary, when followed by a consonant, it is pronounced like the English *o*; as, աւգնեմ, աւրհնեմ, աւժանդակ, աւրէնք.

Օգն *s.* help, aid, assistance, succour; յ— գալ, հասանել, to help, aid or succour a person; յ— կոչել, to call for help.

Օգնական *a.* aiding, assisting, helping, auxiliary; *s.* aid, helper, assistant, adjutant, coadjutor, colleague; - զօրք, auxiliary forces, reinforcements, auxiliaries; - լինել, to help, to aid, to give help to, to succour; - լինել միմեանց, to help one another; - իւր առնուլ, to profit by, to avail oneself of; զխաւար - առեալ, under cover or favour of the darkness; -եմ S. Օգնեմ; -ութի *s.* S. Օգնութի; alliance, league; co-operation, collaboration; -թեամբ Այ or Տռն, with the help of God, God willing, God helping.

Օգնեմ, եցի *va.* to aid, to succour, to assist, to second, to back; to be good for, to serve, to favour, to sustain; - միմեանց, to help one another.

Օգնութիւն *s.* aid, succour, assistance, help, furtherance, support, stay, prop; favour, relief, resource, means; forces; դրամական -, pecuniary aid, relief, subsidy, grant; փութալ, հասանել յ— ուրուք, to hasten to a person's aid.

Օգոստա *sf.* august, empress; - Տիրուհի, Holy Virgin, Queen of heaven & earth; -բնակ *a.* imperial; -կան *a.* august, majestic, grand, magnificent; -ք *s.* cæsars, emperors; -փառ S. Օգոստական.

Օգոստոս, ի *s.* August; *pn.* Augustus.

Օգուտ, օգտի *s.* utility, profit, interest, advantage, emolument, gain, lucre; *a.* useful, advantageous; great, much; - or յ— է, օգտի է, են *v. imp.* it is good for, it is useful, profitable; գտանել զ— իւր, to find one's interest; - քաղել, to derive or reap benefit from; - լինել, to be useful, advantageous, to serve; վաստակել յ— Ազին, to work for the public weal; յ— արկանել, յ— ի կիր or ի վար արկանել, յ— անձին վա-

րել, յ— իւր շրջել, առնուլ, to profit by, to avail oneself of, to turn to account, to turn to the best account; *յաչս գնել զամ ի շահ օգտի անձին,* to sacrifice all to one's interest; *վասն օգտի քո է, յ— քոյին է,* it is for your good, for your interest; *զ— ժամս աւուրն,* the greater part of the day; S. Շահ.

Օգտաբար *ad.* usefully, advantageously; *—բեր a.* profitable, useful, lucrative, fruitful; *—ժողով, —խնդիր, —ծարաւ a.* self-interested, selfish, covetous; *—կար, աց a.* useful, profitable, advantageous, favourable; *—կարութիւն s.* utility, usefulness, advantage, good; *—մատոյց* S. Օգտաբեր; *—սէր, սիրաց a.* fond of one's profit or gain, very interested; *—ցոյց a.* showing profit or utility.

Օգտեմ, եցի *vn.* to profit, to boot, to be advantageous or profitable, to fructify; *—եցուցանեմ va.* to interest, to give an interest, to advantage, to profit, to benefit, to improve.

Օգտիմ, եցայ *vn.* to profit, to derive use or advantage from, to take advantage of, to turn to account, to reap benefit from.

Օգտիք, Օգտութիւն S. Օգուտ.

Օդ, ոյ or *ի s.* air; weather; wind, light wind, breeze: shoe, boot, half-boot, &c.; *կանացի օդք,* lady's boot; *պարզ, անոյշ* or *քաղցրասիւք, բարեխառն, հանդարտ, գեղեցիկ, լաւ, զով, ծծելի օդ,* serene, mild, temperate, calm, fine, good, cool, breathable air or weather; *ցուրտ, չոր, փոփոխական, անհաստատ, վատ, վնասակար, վատառողջ, ժանտ, ապականեալ, խոնաւ, ամպամած, մրրկայոյզ օդ,* cold, dry, changeable, inconstant, bad weather; deadly or deleterious, unwholesome, infectious, corrupt or foul air or atmosphere; damp, overcast or cloudy, tempestuous or stormy weather; *արկածք օդոյ,* the injuries of the weather; *յօդս, ընդ օդս,* in vain, vainly, sillily; at venture or random; *բանք, խորհուրդք ը̅ օդս,* idle talk, silly words, empty discourse, vain, extravagant designs, castles in the air; *ը̅ օդս խօսել, հարկանել,* to talk idly, to beat the wind, to talk to the winds; *— առնուլ,* to air oneself, to take an airing or walk; *— փոխել,* to have a change of air, to go abroad, to go into the country; *պղտորի օդն,* it is bad or foul weather; *թօնուտ են օդք,* we shall have rain; *խաղաղին, պարզին օդք,* it is getting fair again, it is clearing up; *մեղմանան, զովանան օդք,* it is growing mild, cool; *օդք զրահից,* the extremity or break in armour; S. Հողմ.

Օդաբաժին *s.* climate, clime; *—բան a.* idly speaking, talking to the winds; *s.* aerologist; S. Օդերեւութաբան, &c.; *—բանական a.* aerological; *—բանութիւն s.* aerology; *—բեր a.* aeriferous; *—գիտութիւն s.* aerognosy; *—գիր s.* aerographer; *—գնաց a.* traversing, moving, flying in the air; *—գոյն a.* azure, cerulean; *—գործ, աց s.* shoe-maker; *—գունդ s.* aerosphere; aerostatic balloon; *—գրական a.* aerographical; *—գրութիւն s.* aerography; *—դիւթ,* &c. S. Օդահմայ, &c.; *—դիւր a.* variable, changeable, uncertain as the wind; *—զննութիւն s.* aeroscopy; *—զօրական a.* aerodynamical; *—զօրութիւն s.* aerodynamics; *—թեւ a.* swift as the wind; *—թռիչ a.* flying in the air, very swift, like the wind; *—խաղաց* S. Օդագնաց; *—խառն a.* mixed with air; *—խիտ a.* full of or condensed with air; hermetical; *—խոնաւ a.* affected by damp, damped by the atmosphere; *—կայուն* S. Օդակշռուն; *—կան a.* aerial, etherial; raised in the air; *—կառոյց a.* situated or built in the air, aerial; *—կառք s.* atmospheric or pneumatic railway; *—կերպ a.* aeriform; *—կշռական a.* aerostatic; *—կշռութիւն s.* aerostatics; *—հան, ի s. mech.* the air-pump; *—հերձիկ a.* cutting, cleaving the air; *—հմայ s.* aeromancian; *—հմայութիւն s.* aeromancy; *—հոտ s.* vapour, exhalation; *—հրահան s.* fire syringe; *—ձեւութիւն s.* shoemaker's calling; *—ձիգ a.* inhaling air; *— ջրհան,* suction-pump; *—մուղ a.* expelling air; *— ջրհան,* force pump; *—մուտ a.* open, aired, ventilating; *s.* air-hole, casement, window, door; *—յած a.* wandering in the air, in space; *—յատակ a.* whose floor or pavement is in the air; *—յին* S. Օդական; *—նամ, ացայ vn.* to be changed or resolved into air; to be transparent as the air; *—նաւորդ s.* aeronaut; *—նաւորդութիւն s.* aeronautics; *—նման a.* air-like, aeriform; *—շունչ a.* blowing in the air; *—չափ, ի s.* aerometer, air-poise; barometer; *-ն բարձրանայ, իջանէ* or *խոնարհի*. the barometer is rising, is falling; *-չափութ՟ի* s. aerometry; *-չու* a. travelling through the air; s. aeronaut; *-պար*, *-պարիկ* a. floating, flying through the air; *-պարիկ* s. balloon, air- or aerostatic-balloon; *-պարութ՟ի* s. aerostation.

Օդառ *լինիմ* vn. to catch a cold; *-ութիւն* s. cold.

Օդասուն a. nourished by air, aerivorous; *-վախ* s. a. aerophobous; *-վախութիւն* s. aerophobia; *-վար, աց* a. driven through the air; *-վարիմ* vn. to fly in the air; *-տեսակ* S. **Օդանման**; *-փոխ* s. ventilator, fan, air-trap; *-փոխեմ* va. to change the air, to ventilate, to air; to aerify; *-փոխութ՟ի* s. change of air, taking a walk, going into the country, going abroad; ventilation, airing; *-քար* s. aerolite.

Օդեղէն a. airy, aerial.

Օդենի s. sheepskin with the wool on: a. sheepskin, of sheepskin.

Օդերեւոյթ s. meteor; *-ութաբան* s. meteorologist; *-ութաբանական* a. meteorological; *-ութաբանութիւն* s. meteorology; *-ութադիտակ* s. meteoroscope; *-ութանման* a. meteor-like.

Օդընկալ a. containing air; s. air-vessel; *-կէց մարմին* s. projectile; *-կէցութիւն* s. projection.

Օդի, *օդւոյ. ք, դեաց* s. sheep.

Օդիկ s. sheepskin; fur coat, pelisse.

Օդոլորտ s. atmosphere; *-ային* a. atmospherical.

Օդոյի sf. goddess of the air, Hera.

Օդոց s. state of the weather.

Օթ. *ից* s. pernoctation, passing the night in a place; sleeping place, lodging, inn; evening; *առ* -, towards dusk, in the evening; *առ - դադարել ուրեք*, to pass the night in a place, to make a halt; - *առնել*, to stop or stay with, to logde at; *գնացեալ ընդ անապատ -ս երկուս*, journeying two nights in the desert.

Օթագայանամ, *ացայ, -յիմ, եցայ -գանամ, ացայ* vn. to lodge, to pass the night in, to sojourn, to dwell, to stay in a person's house.

Օթակից *լինիմ* vn. to lodge, to dwell together, to live under the same roof.

Օթանոց, **Օթարան** s. lodging or sleeping place, inn, hotel, hostelry.

Օթեակ, *եկի* s. S. **Օթ**; bivouac; - *զգենլոյ զուսանաց*, dressing-room; *-ս առնել* S. **Օթեվանեմ**; to bivouac.

Օթեգանամ S. **Օթագայիմ**.

Օթեկ, *-ան* a. stale, hard; S. **Հաց**.

Օթեմ S. **Օթիմ**.

Օթեվան, **Օթեւան**, *աց* s. inn, hostelry; dwelling, lodging, habitation, convent; a day's journey; *երանաւէտ - արդարոց*, the happy abode of the just; *-ս առնել, առնուլ* or *ունել*, to lodge in, to dwell in, to reside in, to live in, to inhabit; *ո՞ւր են -ք քո*, where do you live? *հեռի երեսուն -օք*, thirty day's journey distant.

Օթեվանաւոր a. hospitable; s. host, innkeeper.

Օթեվանեմ, *եցի* va. to receive into one's house or hotel, to lodge, to harbour; *-նիմ* or

Օթիմ. *եցայ* vn. to take up one's lodgings, to stay, to sojourn.

Օթոց, *աց* s. sleeping-place, bed-room; blanket; carpet, tapestry, hangings, arras; S. **Վերարկու**.

Օժանդակ, *աց* a. aiding, helping, assisting, auxiliary, subsidiary; confederate, allied; - *բայ*, auxiliary verb; - *գունդ*, auxiliary troop; *-եմ. եցի* va. to aid, to succour, to assist, to protect, to favour, to support, to sustain; *-ութ՟ի* s. aid, succour, assistance, support, protection.

Օժընդակ s. S. **Օժանդակ**, &c.; courier, runner.

Օժիտ, *ժտից* or *ժտաց* s. marriage-portion, dowry, endowment; gift, present.

Օժտաբեր a. bearing gifts; - *լինել*, to bring a portion or dowry; to make a present; *-կան* a. dotal.

Օժտեմ, *եցի* va. to portion, to assign a dower, to endow with a fortune; to offer, to make a present.

Օժտութիւն S. **Օժիտ**.

Օծ s. unction; anointing-oil.

Օծակից a. anointed together.

Օծանելիք, *լեաց* s. ointment, salve, unguent, pomatum, pomade.

Օծանեմ, *օծի, օծ* va. to anoint; to consecrate; - *ոսկւով*, to gild; - *արծաթով*, to silver; - *զանձն իւղով անուշիւ*, to pomatum, to perfume one's person; S. **Իւղ**.

Օծեալ a. anointed, consecrated; s. king, priest, &c.; *-ն Ա՟յ*, the Lord's Anointed; *-ն*, Christ, the Messiah.

Օծելութիւն s. the being anointed; unction.

Օծութիւն, **Օծումն** s. S. **Օծելութ՟ի**;

anointing, consecration; վերջին օծումն, extreme unction.

Օձ, ից s. serpent, adder, snake; — or — աւաղակ, the devil; — խարամանի, dipsas or dipsade; — շչէ, the serpent hisses; S. Քաղցրութիւն.

Օձաբար ad. like a serpent; -բարոյ a. cunning, artful; -բնակ a. inhabited by serpents; -բորբ a. abounding or swarming with serpents; -դեղ s. bot. baldmony, S. Բոդ; -թոյն a. poisonous as an asp; -լեզու s. bot. ophioglossum, adder's tongue; -խած a. bitten by a serpent; -խաղացք s. serpent-charmers: Ophitæ (sectarians); -խառն a. infected with serpents; -խուիւ a. snaky-haired, Gorgon- or Medusa-headed, having the head bristling with serpents; -կալ, ի a. holding a serpent; s. ast. serpentarius; -կերպ a. serpent-like; -կոխ a. trampling serpents under foot; -կոչ a. calling, charming serpents; -ք s. Psylli; -կուճ s. serpentine, --stone, ophites; -հալած a. driving away serpents; -հար S. Օձախած; -հարութիւն s. serpent-bite; -ձեւ a. snake-shaped, snaky; full of turnings & windings, going or running winding about, zigzag, crankling; s. zigzag, crankle; -ձուկն s. eel, conger; -մարտ a. inimical to serpents; s. ophiomacus; ichneumon; -նամ, ացեալ vn. to become a serpent, or like a serpent; to be changed into a serpent, to turn into a snake; -նման a. resembling a serpent, serpent-like, serpentine; -շունչ a. serpent-breathed; -պաշտ, աց a. worshipping serpents, ophialatrous; -պաշտութիւն s. serpent-worship, ophialatry; -պատիր a. deceived by the serpent; -պտոյտ a. serpentine, winding, meandering, sinuous, tortuous, crankling; S. Օձաձեւ; — խողովակ, chem. worm of a still; serpentine-pipe; -ջամբ a. given by the serpent to eat; -սանդր s. zool. ophioctene, scolopendra, millepede; -սերունդք s. Ophiogenes or -genæ; -սպան a. serpent killing; -տանջ a. tormented by a serpent; -տեսիլ S. Օձակերպ; -ցաւ s. med. erysipelas; -փայտ s. snake-wood; -փող s. mus. ophicleide; -քար S. Օձակուճ.

Օձեակ, եկի s. cock, hammer. [um.

Օձի դեղ s. bot. viper's bugloss, echi-

Օձիք, օձեաց s. collar; — շապկաց, shirt-collar; զօձիս պատառել, to rend one's garments. [ill-naturedness.

Օձութիւն s. serpentine nature; fig.

Օձուտ a. swarming or infested with serpents.

Օձտեմ, եցի va. to divide, to disunite, to separate, to detach, to sever, to part, to distract, to divert from; to dissipate, to disperse, to scatter; to sow discord or strife; to tear, to lacerate; vn. to be divided, dissipated, &c., to dissent.

Օձտումն s. separation, disunion, dissension; dispersion; tearing to pieces.

Օղ, ից or ոյ s. ring, slide; curl, ringlet; — շղթայի, link; — ճարմանդի, button-hole.

Օղալամք, աց s. staple, ring-staff.

Օղակ, ի s. ring, slide; -աւորք s. pl. annelides.

Օղակոճիկ s. anat. cricoides.

Օղաձեւ a. ring-shaped, circular.

Օղամանեակ s. ring; ferrule; — ոտից որսական թռչնոց, varvels.

Օղաւոր a. ringed; curled in ringlets.

Օղերձ, &c. S. Ուղերձ, &c.

Օղի, օղւոյ s. strong drink, spirit, brandy; S. Ցքի.

Օղիշկ s. rossolis, liqueur.

Օղուն s. S. Ողուն; a. delightful, charming, enchanting.

Օճան, ի s. assistance, favour, protection, goodness, grace; առնուլ —, to gain one's cause.

Օճառ, աց s. soap; S. Օշնան & Աճառ;

bride's dress, furniture, ornaments,

Օճիր S. Ոճիր. [&c.; means, remedy.

Օն s. cheer, shout of encouragement; — առնուլ, to cheer up, to pluck up courage; օն, օն առ, օն առեալ int. now! come! cheer up! courage! bravo! օն անդր, oh fie! for shame! pshaw! avaunt! back! stand back! off or away with you! օն անդր ի բաց կաց, be off! go away! begone! get you gone! օն արի, rise up! come! օն եկայք, come along! օն արիք գնասցուք, up with you! let us go! օն եկայք եւ մեք, let us go too; օն արիք, arise! get up! օն եւ օն, so, in this or that way, thus, such; certainly, to be sure, assuredly; օն եւ օն արասցէ ինձ Ած եւ օն եւ օն յաւելցէ եթէ ոչ մահու մեռանիցիս, may God strike me if you die not! օն եւ օն արասցեն ինձ դիք եւ օն եւ օն յաւելցեն եթէ, the gods do so unto me, & more also, if…; ո՛չ եւ ոչ արասցեն քեզ ածք եւ ո՛չ եւ ոչ յաւելցեն եթէ, may the gods load or afflict you with every evil if…; ո՛չ եւ ոչ արասցէ ԱԾ Դաւթի եւ ո՛չ եւ ոչ յաւելցէ եթէ, so & more also do God unto the enemies of David, if…; ո՛չ ի բաց թողցուք, oh too much! leave off! have done! [God! God grant it!

Օ՜շ. Օ՜շ թէ *int.* would to God! please

Օշ. Օշակ. ի *s.* gum ammoniac, ammoniacum. [salt, sal ammoniac.

Օշակային *a.* ammoniacal; — աղ, —

Օշատեմ S. Յօշատեմ.

Օշարակ, աց *s.* syrup, sherbet.

Օշեմ S. Յօշեմ.

Օշինդր, դրի *s.* worm-wood, absinth.

Օշնայ, ից *s.* mistletoe, lichen.

Օշնան, ի *s.* kali, glass-wort, soap-

Օսարդ S. Աւսարդ. [wort.

Օսլայ. ի *s.* starch; գործարան -ի, --manufactory; -ական *a.* amylic; -ակերպ *a.* amylaceous; -եմ, եցի *va.*

Օսխ S. Ոսխ. [to starch.

Օտար, աց *s. a.* stranger; foreign; remote, distant; other; extraordinary, strange; *ad.* vainly, in vain, unjustly, wrongfully. [stranger.

Օտարաբար *ad.* strangely; like a

Օտարադէտ S. Օտարատեսուչ.

Օտարազգի, գւոյ, գեաց, -գին *a.* of an another nation, foreign, outlandish.

Օտարալեզու *a.* speaking another language, foreign.

Օտարախառն *a.* crossed, cross-bred; *s.* crossing with another species; տալ or խառնել զանասունս յ-ս, to cross animals, to cross-breed; -խորթ *a.* spurious, bastard, illegitimate; -խորհուրդ or -խոհ *a.* excentric, strange, odd, fantastical, extravagant; S. Այլափառ. [ger; foreign, stranger.

Օտարածին, ծնաց *a.* born of a stran-

Օտարակալութիւն *s.* foreign yoke; -կան *a.* foreign, alien; *s.* stranger, foreigner; -կերպ *a.* of another form or appearance, diverse, different; -կերպութիւն *s.* extravagance; -կողմն կոյս *s.* foreign land, abroad; զօրաժողով լինել յ- կուսաց, to recruit abroad.

Օտարահալածութ͞ի *s.* inhospitality.

Օտարաձայն *a.* of a different language; disagreeing, dissenting or -tient; — ուսմունք, strange doctrines; -ձեւ *a.* odd-shaped.

Օտարամահ լինիմ *vn.* to die in a foreign land or country, to die abroad; -մերժ *a.* inhospitable; -միտ *a.* S. Օտարախոհ; singular, whimsical; -մուտ *a.* adventitious, foreign.

Օտարանալի *a.* alienable, transferable; -նամ, ացայ *vn.* to become a stranger, to adopt foreign manners & customs; to estrange oneself, to go away, to leave; *fig.* to be alienated, estranged, disunited, disaffected; -նշան *a.* unusual, extraordinary, strange, singular, out of the way; -նոց *s.* place where strangers are lodged, guest's house, residence for foreigners; hospice for pilgrims or other travellers.

Օտարաշխարհացի. հեայ or հիկ *a.* exotic, foreign; -շխարհիկ երթանալ, to become a pilgrim.

Օտարապաշտ *a.* of false religion, unorthodox, heterodox; -պէս S. Օտարաբար.

Օտարասեռ, սեր or սերմ *a.* heterogeneous, dissimilar; S. Օտարազգի; -սէր, սիրաց *a.* fond of strangers, hospitable; -սիրեմ *va.* to be fond of strangers, to welcome foreigners, to be hospitable, to entertain strangers; -սիրութիւն *s.* kindness to strangers, hospitality; -սպան. ից *a.* murdering strangers, hospitocidal; -սպանութ͞ի *s.* stranger-murder, hospitocide; -ստան S. Օտարանոց.

Օտարատեաց *a.* hating strangers, inhospitable; -տես, &c. S. Հիւրասէր, &c.; -տեսակ *a.* of another kind, form or manner, diverse, different; -տեսուչ *a.* meddling with another's things, bearing envy, envious; -տեցութիւն *s.* hatred of strangers, inhospitality; -տուն S. Օտարանոց; -տունկ *a. bot.* degenerate, wild.

Օտարացեղ *a.* of another tribe, foreign, heterogeneous; -ցեղութ͞ի *s.* heterogeneousness; -ցուցանեմ *va.* to alienate, to estrange; to alienate from affection, to disaffect, to avert, to turn aside or away, to detach, to wean; -յիւրմէ տէ, to send from home, to remove, to send abroad, to expatriate; -ցուցիչ *a.* estranging, alienating; strange, paradoxical; -ցուցումն *s.* estrangement, alienation.

Օտարափառ *a.* heterodox, heretical; -ութիւն *s.* heterodoxy.

Օտարընկալ, &c. S. Հիւրընկալ. &c.

Օտարին *a.* another's, not one's own.

Օտարիտ *Pers. w.* S. *Փայլածու.*

Օտարոտի, *տւոյ*, *տեաց* *a.* strange, foreign, alien; new, strange, extravagant; diverse, different; *-ք* *s.* false gods, idols.

Օտարութի̄ *s.* condition of a strange; alienation, estrangement, separation; unlikeness, difference; strangeness, extravagancy; elimination, proscription; absence, pilgrimage; abroad, foreign lands.

Օտարուհի *sf.* stranger, foreigner.

Օտարուսումն *a.* following, holding or teaching new or strange doctrine; *չլինել –*, not to hold strange doctrines.

Օտարուստ, *յ–* *ad.* from another part, elsewhere, from any other place.

Օտարսիրութ̄, &c. S. **Օտարասիրութ̄.**

Օր, *աւուր. աւուրք*, *ուրց* *s.* day, daytime; *fig.* time, days, life; *արգոյ օր*, week-day; *օր գործոյ*, work-day; *օր տօնի*, feast-day, holiday; *օր ծննդոց*, birth-day; *օր հանդիսի*, day of solemnity; *ուտիք օր*, flesh-day; *օր պահոց*, fast day; *օր մոխրոց*, ash-wednesday; *տօն աւուրց յաւուրս*, universary solemnity; *գեղեցիկ*, *գեղածիծաղ օր*, fine, splendid day; *բարենշան*, *երջանիկ*, *երանաւէտ օր*, fortunate, happy, lucky day; *չարագուշակ օր*, unlucky day; *այս* or *զայս օր*, to-day; *օր ը̄ մէջ*, *օր ը̄ օրն*, every other day; *օր յօրէ*, from day to day; *օր ը̄ օրէ* *a.* quotidian; *ad.* day by day, daily, every day, more & more; *օր աւուր. աւուր աւուր*, *աւուրց յաւուրս*, daily, every day; *առ օրին*, *նոյն օրին*, the same day, in the same day, presently, soon; *զօրն ցերեկ*, *զօրն ողջոյն*, *զօրն ի բուն*, all day, all day long, during the livelong day, from morning till night; *զօր ա̃մ*, every day, diurnal; all day long; *մինչեւ ցօր հասարակ*, till noon; *աւուրն*, a day; *յաւուր միում*, *ի միում աւուրց*, *օր մի*, one day, a day, one fine day, some fine day; *յերկրորդում աւուր*, the day after, next day; *ի միւսում աւուր*, the day after, to-morrow; *հետեւեալ օրն*, the following day; *յետ երկուց աւուրց*, two days after; *յերիր աւուր*, in three days; *ի նմին աւուր*, the same day; *ի նմին իսկ աւուր*, the very same day; *յօրէ յառաջնմէ*, from the first day; *զա̃մ աւուրս*, every day, for ever; *յաւուրս մեր*, in our days, in these days, in our time; *յաւուրս յետինս*, in the latter days, latterly; *յաւուրսն յայնոսիկ*, in those times or days; *յաւուրս նորա*, under him, during his time; *որ օր*, the day that; *զաւուրս*, many days, long time; *միով օրով*, of a day; *օր ի յօր* or *օր յօր առնել*, to put off from day to day, to procrastinate, to defer, to delay; *օր սահմանել*, to fix a day; *կալ զօրս ցերեկ դատարկ*, to waste the day, to remain idle all day; *համարել զաւուրս*, to count the days; *մեռանել լի աւուրբք*, to die full of days; *շրջել աւուրն*, the passing of the day; *բառնալ զծանրութի̄ աւուրն*, to bear the burden of the day; *դեռ աւուր շատ կայ*, it is not yet late, it is yet early; *մինչ աւուր կայ*, while it is day; *զա̃մ աւուրս կենաց իւրոց*, for his whole lifetime; *երկայնին*, *կարճին աւուրք*, the days grow or are growing longer, shorter; *երեք ժամ է աւուրն*, it is three o' clock a. m.; *ոչ յետ բազումինչ աւուրց*, in a few days, soon, shortly; *տային նմա աւուրն նկանակ մի*, they gave him a loaf daily; *արկանէր վիճակ օր յօրէ եւ ամիս յամսոյ զի ո̊ղ̄ կորուսցէ*, he cast lots to see in what month & on what day he should lose him; *եկն օր յաւուրց*, or *եղեւ օր մի յաւուրց հիւանդացաւ*, one day he fell sick; *մանուկ ծնեալ առ օրին*, new-born babe; *օրն խոնարհեցաւ յոյժ*, the day gave place to evening; *շատ է աւուրն չար իւր*, sufficient for the day is the evil thereof; S. *Հասարակ*, *Կատարեալ*, *Վախճանեմ*, *Խոնարհիմ*, *Կարճանեմ*, *Տարաժամիլ*, &c. &c.

Օրաբեր *a.* bringing day, luciferous; *-բնակ լինիմ* *vn.* to sojourn for a day; *-գիշեր* *s.* day & night, a whole day, twenty four hours; *-գիր*, &c. S. *Լրագիր*, &c.; *-գնաց* *s.* a day's journey; *-գրութիւն* *s.* diary, journal; *-թիւ*, *թուի* *s.* day's work; day of the month; *-խնդիր լինիմ* *vn.* to note lucky & unlucky days; *-կան* *a.* diurnal; daily; day's or daily earnings or wages; *-հաշիւ* *s.* day's account; day-book, journal; *-հաս* S. *Օրհաս*; *-հմայք* *s.* ephemancy; *-մկրտիչք* *s.* Ephionithes, daily baptists; *-մուտք* *s.* daily service.

Օրան, *աց* *s.* bundle of corn, sheaf, shock, stack.

Օրաչար *s.* fatal, unlucky or inauspicious day; *-պակաս* *a.* wanting some or a few days; -պահ or հակ, աց s. day-sentry; -պահիկ s. livelihood, daily bread; -պարէն a. living from hand to mouth.

Օրաս s. Gr. w. ὅρασις; halo.

Օրավար S. Լծվար & Արավար.

Օրացի a. of every day, daily, quotidian; -ցոյց s. almanack, calendar; -ցու a. lasting several days.

Օրաւոր a. diurnal, ephemeral; *fig.* short-lived, temporary; -ակ s. ephemereuta, hebdomadary.

*Օրեմ S. Որորեմ.

Օրեր s. S. Որեար; * days; -ք, աց s. imprecation, malediction, curse.

Օրէն, օրինի *better* Օրէնք, օրինաց s. law; precepts; faith, religion; constitution; rule, regulation; right; principle, maxim; usage, uses, custom; institution; condition, fashion, mode: district, canton, province; -ք, or սր՝ անապական -ք, the Eucharist, the Holy Sacrament or Communion; -աւետեաց, guerdon or gift to a bringer of good news; -ք քահանայապետական, decretals; հմուտ քահանայապետական օրինաց, decretalist, canonist; -ք կանանց, menses, menstrua, catamenia; -ք, or Գիրք Բ. օրինաց, or Երկրորդումն օրինաց, Deuteronomy; -ք ազգաց, the law of nations; -ք մտաց, principles; -պատուոյ, decoration, insignia, badge; -ք անօրէնք, corrupt practice, abuses; -ք հզօրագունին, the law of might, the good old rule; հակառակ, ընդդէմ օրինաց, against all rule, illegally; ածային, յաւիտենական, բնական, հին, նոր, աւետարանական, գրաւոր, քաղաքական, զինուորական -ք, divine, eternal, natural, ancient, new, evangelical, written, civil, military law; գրաւոր -ք, statute law; օրինօք, ը͞ օրինաց or օրինի *ad.* according to law, legally, legitimately, lawfully; duly, suitably, regularly, properly; խնդրել -ս, to come to Communion; տալ -ս, to administer the Sacrament; -ս առնուլ, հաղորդել օրինաց, to receive the Sacraments, to communicate; արժանի լինել օրինաց, to be worthy of receiving the Sacrament; -ս դնել, հաստատել S. Օրինադրեմ; -ս դնել, to dictate or lay down laws; to give laws to, to prescribe laws; -ս տալ, to give laws; պահել զ-ս, to keep, to obey the laws; ը͞ -ս համարել, to lay down or state as a principle; խոտորել յօրինաց, to swerve, to depart or deviate from the laws; անցանել զօրինօք, to transgress, to violate the law; բառնալ, ջնջել զ-ս, to abolish, to repeal, to abrogate a law; բազում օրինօք հակառակել, to resist or oppose in many ways; լինել ի կանանց օրինի or ի կանանց -ս, to have the menses; ի կանանց օրինաց պակասել, to cease to be after the manner of women; եթէ - իցէ ասել, if it may be said; - է, it may be, it is allowed, one may; - էր նմա, he was allowed to; - էր քեզ, you might; օրէ՞ն իցէ, իցէ՞ -, is it allowed to? չէ -, it is not permitted to; յետ օրինայն կցորդութե, after the Holy Communion; -ս իւր կալեալ էր, he holded as a maxim or principle; -ս կարծեցին անձանց, they believed themselves permitted to; զա͞մ ինչ - համարի ի լրումն ըղձից իւրոց, he avails himself of every means in order to satisfy his desires; ը͞ օրինի փարիսեցւոյն, like the pharisee; S. Վարք.

Օրէնսգէտ a. skilled in the law; s. legist, jurisconsult, lawyer, civilian; Doctor in Law, L. L. D.; - առնել, to initiate in the laws, to indoctrinate in jurisprudence; -գիտութիւն s. Jurisprudence, the Law; ուսանել զ-, to study law.

Օրէնսդիր, դրաց, -դրիչ s. law-giver, --maker, legislator; - or -դրական a. legislative; -դրեմ, -դրութի S. Օրինադրեմ, &c.

Օրէնսերէն a. following the law; *ad.* according to the old law.

Օրէնսզանց &c. S. Օրինազանց, &c.

Օրէնսխոտոր S. Օրինազանց.

Օրէնսհաստիչ a. law-making.

Օրէնսուսոյց s. professor of jurisprudence, legist, lawyer; a. legislative, instructive.

Օրէնսպահ S. Օրինապահ; -պահանջ a. zealous for the law, exacting perfect observance of the law.

Օրընթրիք s. dinner bespoke for a certain day: day's earnings or wages.

Օրըստօրեայ or ըէ, ըէից a. daily, of every day, quotidian, diurnal.

Օրթի s. *Gr. w.* ὀρθοί, stand up!

Օրինաբար *ad.* legally, lawfully, conformably; -գէտ S. Օրէնսգէտ; -գիրք s. code, laws; law-book; -գիր S. Օրէնս-

դիր; *-դրեմ, եցի va.* to establish, to give laws; to ordain, to decree, to enact, to emanate, to prescribe; *-դրութի̃ s.* law-giving, --making, legislation; legislature; law, decree, ordinance; constitution; institution; *-զանց, ից a.* transgressing, breaking law; *s.* transgressor, law-breaker, prevaricator, infractor; *- լինել,* to violate the laws, to prevaricate; *-զանցութիւն s.* transgression, offence, prevarication, infraction of the law.

Օրինակ, *աց s.* example, model, exemplar, original; transcript, copy; idea, shadow, image; drawing, design, plan, project, representation; form, manner, way, sort, figure; sample, pattern, specimen; *gr.* paradigm; *pr.* as, in imitation of, after the fashion of, by way of, like ...; *- զայս, զ- զայս, զայս -, զայս ձեւ -ի, ը̄ սմին -ի, պէս զ- զայս ad.* in this manner or way, thus, so; *զայն -, զնոյն -, ը̄ նմին -ի,* in that way, in the same way, likewise; *զոր -, -ի աղագաւ, - իմն,* for example, for instance; *- իմն,* let us say, we will suppose; *ը̄ -ի,* after the manner of, according to the example of, in imitation of, like; *սմին -աւ,* like that, in that way; *ա̃ծահրաշ -աւ,* in a divine way; *որով -աւ եւ է* or *իցէ,* in whatever way it may be; *բարի, չար, չքնաղ, գեղեցիկ -,* good, bad, rare, fine example; *մի՛ նեղել զն̃ս միով իւիք -աւ,* do not in any way molest them; *- տալ,* to give or set the example; *- առաջի ընծայել,* to indicate as an example; *- առնուլ,* to take for example or for model, to follow; *- զանձն ընծայեցուցանել, կացուցանել,* to shew or set oneself an example of; *-աւ իւրով քաջալերել,* to encourage by one's example; *նմանել, հետեւել -ի ուրուք,* to imitate, to fellow a person's example; *ա̃ծակերպ - բարձրանալ,* to pretend to be equal to God; *- եկաց թագաւորաց,* he was the model of kings; S. **Կամ**.

Օրինակաբար *ad.* like an example; in a figurative sense, figuratively; *-գիծ a.* book-copying; *s.* copyist, transcriber, scribe; *-գիր, գրաց s.* writer, author, historian, &c.; *-գրութիւն s.* composing or writing a work or book, writing; *-կան a.* figurative.

Օրինական S. **Օրինաւոր**; *-կատար a.* fulfilling the laws (J. C.); *-կարգ a.* established, sanctioned by the law; *-կեմ, եցի va.* to copy, to transcribe; to figure, to trace, to delineate, to represent, to show; to give or present as example or model; *- զանձն ը̄ կարգօք,* to be subject to the law; *-կիր* S. **Օրինապահ**; *-կումն s.* copying; likeness, resemblance.

Օրինապահ, *աց a.* fulfilling, observing or keeping the law; *-ութիւն s.* keeping, obeying or fulfilling the law; *-պատգամք s.* the laws or oracles of God; *-պատում s.* interpreter of the laws, legist; *-պէս ad.* S. **Օրինաբար**; according to the ancient law.

Օրինաւոր *a.* legal, legitimate, lawful, permitted, conformable to the law or to custom; legal, juridical, canonical; valid, efficacious, in due form; *s.* legist, doctor in law; *- ցուցանել, կացուցանել,* to legitimate, to authorize, to sanction; *-ական a.* legitimate; *s.* legitimist; *-ականութի̃ s.* legitimacy; *-եմ, եցի va.* to legalize, to legitimate; *-ութի̃ s.* legality, legitimity; legalization, authentication.

Օրինեմ S. **Օրինադրեմ**.

Օրինող *s.* ædile; agrinomist.

Օրիորդ, *աց sf.* girl, maid, virgin, maiden, damsel; young lady; *- ազնուական,* gentle-woman; *- շքադիր,* maid of honour; *-ն Մարիանէ,* Miss Marian; *-ութի̃ s.* maidenhood, virginity.

Օրկանոց S. **Ուրկանոց**.

Օրհաս, *ի, աւ s.* extremity, last moment, agony, death; fate, destiny, fatality; *- մահու,* the point of death, death's-door; *յ- իւր ճեպել,* to run to one's ruin; *ժամանէ յ- վախճանին,* his last hour is at hand.

Օրհասաբեր *a.* mortal, deadly, fatal; *-կան a.* in the pangs of death, at the last gasp, dying, expiring; S. **Օրհասաբեր**.

Օրհասարակ *s.* midday, noon, noontide, twelve o'clock.

Օրհն S. **Օրհնութիւն**.

Օրհնաբան *a.* singing hymns, lauding, praising God; *-եմ, եցի va.* to sing hymns, to bless, to exalt, to give praises; *-ութի̃ s.* benediction, praise, canticle, hymn.

Օրհնանուն *a.* Whose name is blessed.

Օրհնառաք *a.* blessing, praising, lauding.

Օրհնարան *s.* chaplet, rosary.

Օրհնեալ *a.* blessed; holy; consecrated; - գու ի Տն̃է, God bless you; - է Ած̃, Heaven be praised.

Օրհնեմ, եցի *va.* to bless, to shower down or bestow blessings on; to bless, to consecrate, to offer; to bless, to glorify, to sing hymns, to praise; to bless, to prosper, to speed; to salute, to greet: to curse, to blaspheme; - զսեղան, to say grace, to ask a blessing; - զոք յերեսս, to curse a person to his face; ո՞չ օրհնեցի զքեզ, didn't I curse you nicely?

Օրհներգու or գող S. Օրհնիչ; -թիւն *s.* hymn, canticle, praise.

Օրհնիչ *s.* blesser, praiser, glorifier.

Օրհնութիւն *s.* benediction, blessing, doxology; praise, laud, hymn, canticle; blessings, great abundance, plenty, prosperity, wealth; gift, present; consecration; the Eucharist; eulogy; relics; *mus.* instruments; - -թեց, the Song of Songs, the song of Solomon; - սեղանոյ, grace before meat; - տալ, to bless, to pronounce the blessing; առնուլ -, to receive the blessing, to be blessed; to receive presents; յ-ս համարել, to consider as a great blessing; հայր, տո՛ւր ինձ զ- քո, father, your blessing.

Օրհնութիւնաբեր *a.* bringing blessing or benediction; - ցուցակ, Ritual.

Օրոց S. Որորան.

Օրուկ S. Ուրուկ.

Օրօրք *s.* by-by, lullaby.

Օցտեմ &c. S. Օձտեմ, &c.

Օփրանտ *s. Fr. w.* offering.

Ֆ

Ֆ (fē) ֆէ *s.* the thirty eighth letter of the alphabet, & the thirtieth of the consonants.

— It was taken at the time of the Crusaders from the Greek, in order to facilitate the writing of foreign words. The ancients used in its stead the letter փ; as, φυσικός—փիւսիկեան.

— It is consequently pertinent only to modern Armenian, & if found in some early writers, the words are of foreign derivation.

Ֆարսանգ S. Փարսախ.

Ֆարտ S. Փարտ, կոճատ.

Ֆիզիգայ, &c. S. Բնագիտութիւն.

Ֆիորին, աց *s.* florin.

Ֆռանգ S. Փռանկ.

Ֆրանցէս *a.* French; S. Գաղղիացի.

Ֆրանք, աց *s.* frank.

Ֆրեր or **Ֆռեր** *s. Fr. w.* brother; -ք, Crusaders; Templars, Knights templars.

ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՔ

Աբաս Abas.
Աբգար Abgarus, Abgar.
Աբդիաս Abdias, Obadiah.
Աբդլմսեհ Abdulmeseh.
Աբեդնագով Abed-nego.
Աբեններ Abner.
Աբեսողոմ Absalom.
Աբէլ Abel.
Աբիաթար Abiathar.
Աբիբաս Abibas.
Աբիգեա *f.* Abigail.
Աբիկ *f.* Avice.
Աբիմելէք Abimelech.
Աբիոս Abia, -h.
Աբիսակ Abisag.
Աբիրոն Abiron.
Աբիւդենոս Abydene.
Աբուբեքիր Abubekr.
Աբրահամ Abraham.
Ագաբոս Agabus.
Ագագ Agag.
Ագաթա *f.* Agatha.
Ագաթանգեղոս Agathangelus.
Ագաթոկղէս Agathocles.
Ագամեմնոն Agamemnon.
Ագապի *f.* Agapy.
Ագար *f.* Hagar.
Ագենովր Agenor.
Ագեսիղայոս Agesilaus.
Ագիս, Ագիտոս Agis.
Ագնէս *f.* Agnes.
Ագոնց Գիւվէր (Գեր. Ա.) Akontz Köver.
Ագրիկոլա Agricola.
Ագրիպպաս Agrippa.
Ագրիպպինա *f.* Agrippina.
Ադամ Adam.
Ադդէ Addey.
Ադոկտոս Adoctus.
Ադոնիա Adonia.
Ադոնիբեզեկ Adonibesech.

Ադրամմելէք Adrammelech.
Ադրիանոս Adrian, Hadrian, -us.
Ազայէլ Azael.
Ազարիա Azariah.
Ազնիւ Bon.
Աթանագինէ Athanagenes.
Աթանաս, -իոս Athanasius.
Աթանասիա *f.* Athanasia.
Աթենագորաս Athenagoras.
Աթենաս Athena, Minerva, Pallas.
Աթենոդոր Athenodorus.
Աժդահակ Astyages.
Ալբերտ Albert.
Ալբինա *f.* Albina.
Ալբինոս Albinus.
Ալեքսիանոս Alexis.
Ալեքսիոս Կոմնենոս Alexius Comnenus.
Ալթէա *f.* Althæa.
Ալիկ *f.* Alice, Alicia.
Ալոզիոս Alwise, Lewis.
Ալպերիկ Alperice.
Ալփէոս Alpheus.
Ալփոնսոս Alphonso.
Ալփրեդոս Alfred.
Ալֆիէրի Alfieri.
Ակակիոս Acacius.
Ակիւղաս Aquila.
Ակիփսիմոս Achipsimus.
Ակլայէ *f.* Aglaia.
Ահարոն Aaron.
Աղաթոն Agathon.
Աղաւնի *f.* Colomba.
Աղեքսանդր Alexander, Sanders.
Աղեքսանդրա *f.* Alexandra.
Աղկիբիադ Alcibiades.
Աղկիոն Halcyone.
Ամաղէկ Amalek.
Ամասիա Amasia (patriarch).
Ամբակում Habakuk.
Ամբրոսիոս Ambrose, Ham.

ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՔ

Աբաս	Abas.
Աբգար	Abgarus, Abgar.
Աբդիաս	Abdias, Obadiah.
Աբդլմսեհ	Abdulmeseh.
Աբեդնագով	Abed-nego.
Աբեններ	Abner.
Աբեսողոմ	Absalom.
Աբէլ	Abel.
Աբիաթար	Abiathar.
Աբիբաս	Abibas.
Աբիգեա	*f.* Abigail.
Աբիկ	*f.* Avice.
Աբիմելէք	Abimelech.
Աբիոս	Abia, -h.
Աբիսակ	Abisag.
Աբիրոն	Abiron.
Աբիւդենոս	Abydene.
Աբուբեքիր	Abubekr.
Աբրահամ	Abraham.
Ագաբոս	Agabus.
Ագագ	Agag.
Ագաթա	*f.* Agatha.
Ագաթանգեղոս	Agathangelus.
Ագաթոկլէս	Agathocles.
Ագամեմնոն	Agamemnon.
Ագապի	*f.* Agapy.
Ագար	*f.* Hagar.
Ագենովր	Agenor.
Ագեսիղայոս	Agesilaus.
Ագիս, Ագիտոս	Agis.
Ագնէս	*f.* Agnes.
Ագոնց Գիւվէր (Գեր. Սա.)	Akontz Köver.
Ագրիկոլա	Agricola.
Ագրիպպաս	Agrippa.
Ագրիպպինա	*f.* Agrippina.
Ադամ	Adam.
Ադդէ	Addey.
Ադոկտոս	Adoctus.
Ադոնիա	Adonia.
Ադոնիբեզեկ	Adonibesech.
Ադրամելէք	Adrammelech.
Ադրիանոս	Adrian, Hadrian, -us.
Ազայէլ	Azael.
Ազարիա	Azariah.
Ազնիւ	Bon.
Աթանագինէ	Athanagenes.
Աթանաս, -իոս	Athanasius.
Աթանասիա	*f.* Athanasia.
Աթենագորաս	Athenagoras.
Աթենաս	Athena, Minerva, Pallas.
Աթենոդոր	Athenodorus.
Աժդահակ	Astyages.
Ալբերտ	Albert.
Ալբինա	*f.* Albina.
Ալբինոս	Albinus.
Ալեքսիանոս	Alexis.
Ալեքսիոս Կոմնենոս	Alexius Comnenus.
Ալթէա	*f.* Althæa.
Ալիկ	*f.* Alice, Alicia.
Ալոզիոս	Alwise, Lewis.
Ալպերիկ	Alperice.
Ալփէոս	Alpheus.
Ալփոնսոս	Alphonso.
Ալփրեդոս	Alfred.
Ալֆիէրի	Alfieri.
Ակակիոս	Acacius.
Ակիւղաս	Aquila.
Ակիփսիմոս	Achipsimus.
Ակլայէ	*f.* Aglaia.
Ահարոն	Aaron.
Աղաթոն	Agathon.
Աղաւնի	*f.* Colomba.
Աղեքսանդր	Alexander, Sanders.
Աղեքսանդրա	*f.* Alexandra.
Աղկիբիադ	Alcibiades.
Աղկիոն	Halcyone.
Ամաղէկ	Amalek.
Ամասիա	Amasia (patriarch).
Ամբակում	Habakuk.
Ամբրոսիոս	Ambrose, Ham.

Ամեդէոս Amedeus.
Ամելիա *f.* Amelia.
Ամերիկոս Americus (Vespucius).
Ամի *f.* Amy.
Ամիլկար Hamilcar.
Ամինտաս Amyntas.
Ամոն Ammon.
Ամովս Amos.
Ամփիտրիոն Amphitryon.
Այաքս Ajax.
Այետիոս Ætius.
Այիթալաս Aïthalas.
Այծեմնիկ *f.* Dorcas.
Անակ Anag.
Անակլետոս Anacletus.
Անակրէոն Anacreon.
Անահիտ *f.* Anaitis, Diana, Dy.
Անան Anan.
Անանիա, -ս Anania.
Անաստաս Anastasius.
Անաստասիա *f.* Anastasia.
Անատոլ, -իոս Anatolius.
Անատոլա *f.* Anatola.
Անաքարսիս Anacharsis.
Անաքսագորաս Anaxagoras.
Անաքսարքոս Anaxarchus.
Անաքսիմանդրոս Anaximander.
Անաքսիմենէս Anaximenes.
Անգեղոս Angelus, Angelo.
Անգէ, -ոս Haggai, Aggee.
Անդիպաս Antipas.
Անդրանիկ Protogenes.
Անդրէաս Andrew.
Անդրոմաք *f.* Andromache.
Անդրոնիկոս Andronicus.
Անթառամ *f.* Amaranth.
Անթիմոս Anthimus.
Անթուսա *f.* Anthusa.
Անիկտոս Anictus.
Անճէլա *f.* Angela.
Անճէլինա *f.* Angelina.
Անմեղուկ S. Իննովկենտ.
Աննա *f.* Anna, Ann, Anne, Hanna.
Աննիբաղ Hannibal, Annibal.
Աննիկ *f.* Nan, Nancy, Nanny.
Աննիս *f.* Annis.
Անոյշ *f.* Anoosh.
Անուշաւան Anooshawan.
Անսելմոս Anselm, -o.
Անտենոր Antenor.
Անտիգոնոս Antigonus.
Անտիոպէ *f.* Antiope.
Անտիոքոս Antiochus.
Անտիպատրոս Antipater.
Անտոն, -իոս Antonius, Anthony, Thony.
Անտոնիա, Անտոնինա *f.* Antonia.
Անտոնինոս Antoninus, Antonine.
Աշխէն *f.* Ashkhen.
Աշոտ Ashod, Asotus.
Աշուշայ Ashoosha.
Ապեղէս Apelles.
Ապիրատ Apirate.
Ապողինար Apollinarius.
Ապողոդորոս Apollodorus.
Ապողոն Apollo, Apollus.
Առան Aran.
Առաքել Arachel.
Առնոլդոս Arnold.
Ասանէթ *f.* Asenath.
Ասթինէ *f.* Vashthi, Asthiny.
Ասկանիոս Ascanius.
Ասկլեպիադէս Asclepiades.
Ասկղեպիոս Æsculapius.
Ասողիկ Asolice.
Աստարտէ *f.* Astarte.
Աստիադէս Astiades.
Աստղիկ *f.* Stella, Aphrodite, Venus.
Աստուածատուր Theodatus.
Աստրուբաղ Hastrupal.
Ասքանազ or նաս Ashchenaz, Ascenes.
Ատա *f.* Adah.
Ատել *f.* Adela.
Ատելայիտ *f.* Adelaide.
Ատելինա *f.* Adeline.
Ատոլփոս Adolphus.
Ատոմ Atom.
Ատտիկոս Atticus.
Ատտիլաս Attila.
Ատրներսեհ Aternarses.
Արամ Aram, Aramus.
Արամազդ Jupiter, Zeus.
Արայ Ara; — Գեղեցիկ, — the Fair.
Արբակ Arbaces.
Արգեսիլայոս Argesilajus.
Արգոս Argus.
Արեգ, Արիգա *f.* Herica.
Արետ Aretas.
Արէս Ares, Mars.
Արթուր Arthur.
Արիադնէ *f.* Ariadne.
Արիոբարզան Ariobarzanes.
Արիոս Arius.
Արիոսդոյ Ariosto.
Արիստակէս Aristaces.
Արիստարքոս Aristarchus.
Արիստիդէս Aristides.
Արիստիպպոս Aristippus.
Արիստոբուլոս Aristobolus.
Արիստոդէմ Aristodemus.
Արիստոտել Aristoteles, Aristotle.

Արիստոփան Aristophanes.
Արիստոքսէն Aristoxenes.
Արծրունի Ardzeroony.
Արկադ, -էոս Arcadius.
Արմայիս Armais.
Արմենակ Armenace.
Արմինիա *f.* Armenia.
Արշակ Arsaces.
Արշամ Arsames, Arsham.
Արուսեակ *f.* Mattutina, Aurora.
Արսէն, -իոս Arsen, Arsenius.
Արտակ Artace.
Արտաշէս Artaxias, Artaxes.
Արտաշիր Artaxerxes; - Երկայնաձեռն, - Longimanus, Macrochir.
Արտաւազ Artabasus.
Արտաւազդ Artabazes, Artavasdes.
Արտաւան Artaban, -us.
Արտափեռնէս Artaphernes.
Արտեմիս *f.* Artemis, Diana.
Արրիանոս Arrian.
Արփաքսադ Arphaxad.
Արքելայոս Archelaus.
Արքիմեդէս Archimedes.
Աւագ Magnus.
Աւգերեան (ՀՀ. Մ. և Յ.) Awker, Aucher.
Աւգոստինոս Augustinus.
Աւգոստոս Augustus.
Աւետիս Avedis.
Աւետիքեան (Հ. Գ.) Awedikian.
Աւրա *f.* Aura.
Աւրեղիա *f.* Aurelia.
Աւրեղիանոս Aurelian.
Ափրոդիտէ, -ս *f.* Aphrodite, Venus.
Աքաաբ Ahab.
Աքազ Achaz.
Աքիա Achia.
Աքիմելէք Achimelech.
Աքիովր Achior.
Աքիւլլէս, Աքիլլաս, Աքիւղէս Achilles.

Բաբ Bab, Babus.
Բաբիկ Babig.
Բագարատ Pancratius, Bagarat, Bagrat.
Բագոս Bacchus (St.).
Բագրատունի (Հ. Ա. Կ.) Bagratoony.
Բազ Bas or Basus.
Բազուկ Basoock.
Բալդուինոս Baldwin.
Բակուր Pacorus, Bachorus.
Բահաղ Baal.
Բահլ Balkh.
Բաղաամ Balaam.
Բաղակ Balak.
Բաղտասար Balteshazzar, Baltasar.
Բայազիտ Bajazeth.
Բառնաբաս Barnaby, Barnabas.
Բասիլիդէս Basilites.
Բասիլիոս Basil.
Բասիլիսկոս Basiliscus.
Բարաղամ Barlaam.
Բարաքիա Barachias.
Բարդածան Bardezanes.
Բարթուղիմէոս Bartholomew.
Բարշամ Barsam.
Բարշամին Barsamina.
Բարոնիոս Baronius.
Բարուք Baruch.
Բարսեղ Basil.
Բաքոս Bacchus, Dyonisus.
Բելիսար Belisarius.
Բելփեգովր Beelphegor.
Բեկենտ Vincent.
Բեկտոր Victor.
Բենեդիկտոս Benedict, Bennet.
Բենիամին Benjamin, Ben.
Բեռնարդ, -ոս Bernardus, Bernard.
Բերենիկէ *f.* Berenices.
Բերթա *f.* Bertha.
Բերիոս, Բերոսոս, Բիւռիոս Berosus.
Բերսաբէ Berth-sheba.
Բէեղզեբուղ Beelzebub.
Բէթսաբէ *f.* Bathsheba.
Բէլ Bel, Belus.
Բիբի *f.* Bibiana.
Բիւրասպի Piurasby, Byraspy.
Բոնավենտուրա S. Պոնավենդուրա.
Բուբուլ *f.* Bubula.
Բուզանդ Byzant.
Բրիարէ Briareus.
Բրիգիտա S. Պրիճիդա.
Բրիտաննիկոս Britannicus.
Բրունոն Brunone.
Բրուտոս Brutus.

Գաբէլէտտի (Տէր Յ.) Cappelletti.
Գաբինիոս Gabinius.
Գաբրիէլ Gabriel.
Գագիկ Kakig.
Գազմիր Casimir.
Գալանոս Galano.
Գալբա Galba.
Գալիլէոս Galileo.
Գալուստ Kaloost; S. Պոնավենդուրա.
Գաղենոս Galenus, Galien.
Գաղերիոս Galerius.
Գամաղիէլ Gamaliel.
Գայետան, -ոս Gajetan.
Գայիանէ *f.* Gaïaney.
Գանիմեդէս Ganymedes.
Գառնիկ Garnice.
Գասպար Jasper.

Գարեգին Carekin.
Գեդէոն Gideon.
Գելասիոս Gelasius.
Գեղամ Kelam, Speciosus.
Գեղեցիկ *f.* Speciosa, Bella.
Գեննատիոս Gennatius.
Գեննարիոս Gennarius, Januarius.
Գերարդոս Gerardus.
Գերմանիկոս Germanicus.
Գերմանոս Germain.
Գերտրուդա *f.* Gertrude.
Գէորգ George.
Գիարա S. Մաքրուհի.
Գիլբերտոս Gilbert.
Գիլիպպոս Gilippus.
Գիսակ Kisace.
Գիսանէ Gisaney.
Գիւտ Kiud, Küde.
Գլակ Kelace.
Գլոդիլտէ *f.* Clotilda.
Գղերիկոս Clericus.
Գնէլ Kenél.
Գոդարդոս Godard.
Գոթ, Գութ Goth.
Գոլոմպա S. Աղաւնի.
Գոհարինէ *f.* Gemma.
Գողիաթ Goliath, Goliah.
Գոնրատ Conrad.
Գորգոն Gorgo, -n.
Գորդիոս Gortius.
Գուլիէլմոս William, Will, Bill, Billy.
Գուշար Gooshar.
Գուրգէն Koorken.
Գուրիաս Gurias.
Գրակքոս Gracchus.
Գրատիա *f.* Grace.
Գրատիանոս Gratianus.
Գրիգոր, -իոս Gregorius, Gregory; - Լուսաւորիչ, - the Illuminator; - Նարեկացի, - Naregatzy; - Նազիանզացի, - Nazianzen; - Նիւսացի, - of Nyssa.
Գրիգորիս Gregorin.
Գրոտիոս Grotius.

Դադան Dathan.
Դալիլա *f.* Dalilah.
Դամասոս Damasus.
Դամարիս *f.* Damaris.
Դամիանոս Damianus.
Դամոկլէս Damocles.
Դամոն Damon.
Դան Dan.
Դանիէլ Daniel, Dan.
Դարեհ Darius.
Դաւիթ David, Davy.
Դափնէ *f.* Daphne.
Դեբորա *f.* Deborah, Deb, Debby.
Դեդալոս Dædalus.
Դեկիոս, Դեկոս Decius.
Դեմետր Demeter, Ceres.
Դեմետրիոս Demetrius.
Դեմոսթենէս Demosthenes.
Դերենիկ Derenice.
Դեւկալիոն Deucalion.
Դէովկիս Deioces.
Դիագորաս Diagoras.
Դիդէ, Դիդոն, Դիդով Dido.
Դիմոկրատէս Democrates.
Դիմոկրիտոս Democritus.
Դինա *f.* Dinah.
Դինդորէդդոյ Tintoretto.
Դիոգինէս Diogenes.
Դիոդորոս Diodorus.
Դիոկղետիանոս Diocletianus, Diocletian.
Դիոմիդէս Diomedes, Diomed.
Դիոն Dion.
Դիոնեսիոս Dionysius, Denis.
Դիոնիս Dionysus, Bacchus.
Դիոս Jupiter.
Դիոսկորիդէս Dioscorides.
Դիոսկորոս Dioscorus.
Դիոնա *f.* Diona.
Դիցիանոս Tiziano.
Դոլաբելլա Dolabella.
Դոմետ, -իանոս Domitianus, Domitian.
Դոմինիկոս Dominic.
Դոմնա *f.* Domna.
Դորոթէա *f.* Dorothea, Dorothy, Doll, Dolly.
Դորոթէոս Doroteus.
Դրակոն Draco, Dracon.
Դրուսիլլա *f.* Drusilla.
Դրուսոս Druso, Drusus.

Եբէ *f.* Hebe.
Եբորա Ebora.
Եգեսիպպոս Hegesippus.
Եգերիա *f.* Egeria.
Եգիդիոս Ægidius; S. Վահան.
Եդիթ *f.* Edith.
Եդիպոս Œdipus.
Եդուարդ Edward, Ned, Teddy.
Եզեկիա Hezekiah, Ezechias.
Եզեկիէլ Ezekiel, Ekiel.
Եզնիկ Yeznig.
Եզր Ezra, Esdras.
Ելեկտրա *f.* Electra.
Ելէանովրա, Ելէոնորա *f.* Eleanor, Eleonora.
Ելիզա *f.* Eliza.
Ելոյիզա *f.* Eloisa, Heloisa.
Ելպիս *f.* Elpis.
Եղիա Elijah, Elias, Eliah.
Եղիազար Eleazar.

Եղիշէ Elisha. [Betty, Lizzie, Lizzy.
Եղիսաբէթ *f.* Elisabeth, Bess, Bet,
Եղիսէ, -է Elishah.
Եմիլիա *f.* Emilia, Emily.
Եմիլիոս Emilius.
Եմմա *f.* Emma.
Եմպեդոկլէս Empedocles.
Ենէաս Æneas.
Ենովս Enos.
Ենովք Enoch.
Եպամինոնդ Epaminondas.
Եպիկուրոս Epicurus.
Եպիկտետոս Epictetus.
Եպիմենիդէս Epimenides.
Եպիփան Epiphanius.
Եռնեստ Ernest.
Եսայի, -աս Esaias, Isaiah.
Եսաւ Esau.
Եսթեր Esther, Hetty.
Եսիոդոս Hesiodus, Hesiod.
Եսկուլապ Æsculapius.
Եսովպոս Æsop.
Եսքիլոս Æschylus.
Եսքինէս Æschines.
Ետկար Edgar.
Երանեակ, -նուհի *f.* Beatrice, Fortune.
Երանոս Irenæus.
Երանուհի *f.* Felicia.
Երասմոս Erasmus.
Երատով *f.* Erato.
Երեմիա, -ս Jeremiah, Jerry.
Երիդանոս Eridanus.
Երինէ *f.* Irene.
Երինոս Erinius.
Երմինիա *f.* Herminia.
Երմինիոս Herminius.
Երմոգենէս Hermogenes.
Երմողայոս Ermolaus.
Երմոնէ *f.* Hermiona.
Երոստրատոս Herostratus.
Երուանդ Erwant.
Երսիլիա *f.* Hersilia.
Եւա *f.* Eva.
Եւագորաս Evagoras.
Եւագր Evagrius.
Եւանդր Evander.
Եւգինէ *f.* Eugenia.
Եւգինէոս Eugenius.
Եւդոքսիա *f.* Eudoxia.
Եւլալիա *f.* Eulalia.
Եւկլիդէս Euclides, Euclid.
Եւմենէս Eumenes.
Եւնիկէ *f.* Eunice.
Եւնոմիոս Eunomius.
Եւողոս Æolus.
Եւպրաքսիա *f.* Eupraxia.
Եւսեբիա *f.* Eusebia.
Եւսեբիոս Eusebius.
Եւստաթէոս Eustathius.
Եւստաքէոս Eustachius, Eustace.
Եւստրատիոս Eustratius.
Եւտիքէս, -քիոս Eutichius, Eutyches.
Եւտիքոս Eutychus.
Եւրիդիկէ *f.* Eurydice.
Եւրիպիդէս Euripides.
Եւփիմէ *f.* Eupheme.
Եւփրոսինէ *f.* Euphrosyna *or* ne.
Եփրեմ Ephraim.

Զաբուղոն Zabulon.
Զապել *f.* Isabella, Nib, Tib.
Զարեհ Zareh.
Զարմայր Zarmaïr.
Զարմանդուխտ *f.* Zarmandookhd.
Զարուհի *f.* Zaroohy.
Զաւան Zavan.
Զաւէն Savinus.
Զաւինա *f.* Savina. [Zachary, Zach.
Զաքարիա, -ս Zachariah, Zacharias,
Զաքէոս Zaccheus.
Զեբեդէոս Zebediah.
Զենոբ Zenobius.
Զենոբիա *f.* Zenobia.
Զենոն Zenon, Zeno.
Զեւս Zeus, Jupiter.
Զեւքսիս Zeuxis.
Զոյէ *f.* Zoe.
Զոյիլոս Zoilus.
Զոսիմոս Zosimus.
Զրադաշտ Zoroaster, Zerdust.
Զրուան Saturnus, Saturn, Zerwan.
Զօրաբաբէլ, Զօրոբաբէլ Zorobabel.
Զօրայ Zorah.

Էակոս Æacus.
Էաս Տ. Այաքս.

Թադուհի *f.* Thakoohy, Regina.
Թադէոս Thaddeus.
Թաթուլ Thathool.
Թալիլէոս Thalileus.
Թաղէս Thales.
Թամար *f.* Thamar.
Թասսոյ Tasso.
Թարա Terah.
Թարաթայ Tharatha.
Թեկղ *f.* Tecle, Thecle.
Թեսէոս Theseus.
Թեսպիս Thespis.
Թետիս *f.* Thetis.
Թերեզա *f.* Theresa, Tit.
Թերսիտէս Thersites.

Թէմիստոկլէս Themistocles.
Թէոդոս Theodosius.
Թէոդոսիա *f.* Theodosia.
Թէոդորա *f.* Theodora.
Թէոդորոս Theodorus.
Թէոկրիտոս Theocritus.
Թէոփիլա *f.* Theophila.
Թէոփիլոս Theophilus.
Թէոփրաստ, -ոս Theophrastus.
Թոմազէոյ Tommaséo.
Թոմաճեան (Հ. Ե.) Thomagian.
Թոմսըն Thompson.
Թոռնիկ Thornig.
Թովմաս Thomas, Tommy, Tom.
Թորգոմ Thorgoma, Thoghorma.
Թորոս S. Թէոդորոս.
Թուկիդիտէս Thucydites.

Ժընըվիեւ *f.* Genevieve.

Իբրահիմ Ibrahim.
Իգնատիոս Ignatius.
Իդա *f.* Ida.
Իդիպոս Œdipus.
Իզապէլ S. Զապէլ.
Իկարոս Icarius, Icarus, Icarion.
Ինաքոս Inachus.
Ինճիճեան (Հ. Ղ.) Ingigian.
Իննովկենտ, -իոս Innocent.
Իսահակ Isaac.
Իսիդորոս Isidorus.
Իսիս Isis.
Իսկուհի *f.* Isgoohy, Alethea.
Իսմայէլ Ismael.
Իսոկրատ Isocrates.
Իսրայէլ Israel.
Իրաւափառ S. Թէմիստոկլէս.
Իրենէոս Irenæus.
Իրենէ *f.* Irene.
Իրիս Iris.
Իփիգենի *f.* Iphigenia.
Իփիկրատ Iphicrates.

Լաբան Laban.
Լակտանտիոս Lactantius.
Լամարդին Lamartine.
Լամբրոնացի S. Ներսէս.
Լայոկոոն Laocoon.
Լանկթամուր Tamerlane, Timour.
Լարունդաս Larunda.
Լաւինիա *f.* Lavinia.
Լաւոմետոն Laometon.
Լաւրա *f.* Laura.
Լաւրենտիոս Laurentius, Lawrence.
Լետտիկէ *f.* Lettice.
Լեւկիպպոս Leucippus.
Լեւոնիդաս Leonidas.
Լեւոն, Լէոն Leon, Livon, Leo.
Լէոբոլդ Leopold.
Լէոնորա *f.* Leonora.
Լըպրեօն Lebrun.
Լիա *f.* Lia, Leah.
Լիկինիոս or նէս Licinius.
Լիկուրգոս Lycurgus.
Լիւդիա *f.* Lydia, Lydy.
Լիւիա *f.* Livia.
Լիւիոս Livius, Livy.
Լիւսանդր Lysander.
Լիւսիաս Lysias.
Լիւսիմաք, -ոս Lysimachus.
Լիւսիպպոս Lysippus.
Լոբէ *f.* Love. [Ludovicus.
Լուդովիկ, -ոս, Լուդուիկ Louis, Lewis,
Լուիզա, Լուիճիա *f.* Louisa, Luigia,
Լուկանոս Lucan. [Lou.
Լուկիա S. Լուսիա.
Լուկինա *f.* Lucina.
Լուկուլլոս Lucullus.
Լուկրետիա *f.* Lucretia.
Լուկրետիոս Lucretius.
Լուսաբեր *f.* Lucifer, Mattutina.
Լուսաւորիչ S. Գրիգոր.
Լուսիա *f.* Lucy.
Լուտեր Luther.
Լոք Locke.
Լոքման Lockman.
Լօրենցիոս S. Լաւրենտիոս.

Խադ Khat.
Խաչատուր, Խաչիկ Khachiadoor.
Խարիթա *f.* Charity.
Խոսրով Khosroes.
Խոսրովանոյշ *f.* Khosrovanoosh.
Խոսրովիդուխտ *f.* Khosrovidookhd.
Խորենացի S. Մովսէս.
Խորէն Khoren.

Կադմոս Cadmus.
Կալիբսոյ *f.* Calypso.
Կալիգուլա Caligula.
Կալիմաքոս Callimachus.
Կալինիկէ *f.* Calinice.
Կալիստոս Callisto.
Կալիստրատոս Calistratus.
Կալլիոպէ *f.* Calliope.
Կալպուռնիա *f.* Calpurnia.
Կալվին Calvin.
Կակոս Cacus.
Կամբիւս, -էս Cambyses.
Կամիլլա *f.* Camille.
Կամիլլոս Camillus.
Կամսար Camsarus.

Կայէն Cain.
Կայիոս Caius.
Կանդակէ *f.* Candace.
Կանդիտոս Candidus.
Կասանդրա *f.* Cassandra.
Կասսիոպէ *f.* Cassiope, -a.
Կատարինէ *f.* Catharine, Katharine, Kate, Katie, Kitty.
Կատիլինա Catilina.
Կատոն Cato.
Կատուլլոս Catullus.
Կարապետ Garabed, (precursor, St.
Կարդոս Cardus. [John the Baptist).
Կարէն Caren.
Կարլոտտա *f.* Charlotte.
Կարոլինէ *f.* Carolina.
Կարոլոս Charles.
Կելեստինէ *f.* Celestina.
Կեկիլիա *f.* Cicely, Cecil, Cis.
Կեկրոպ Cecrops.
Կեսար Cæsar; Յուլիոս –, Julius –.
Կեսնէր Gessner.
Կերբերոս Cerberus.
Կեփաս Cephas.
Կիաքսար Cyaxares.
Կիկերոն Cicero.
Կիկլոպ Cyclop.
Կիմոն Cimon.
Կինկիննատոս Cincinnatus.
Կիննա Cinna.
Կիպրիանոս Cyprianus, Cyprian.
Կիրակոս or Կիւր– Ciriacus, Cyriaque.
Կիւբելէ *f.* Cybele.
Կիւրեղ Cyrillus, Cyril.
Կիւրոս Cyrus.
Կլարա S. Մաքրուհի.
Կլայեցի S. Ներսէս.
Կլելիա *f.* Clœlia.
Կլէմէնտինա *f.* Clementina.
Կլէոպատրա *f.* Cleopatra.
Կլիմաքոս Climachus.
Կղարք Clarke.
Կղեմէս Clement.
Կղէարքոս Clearchus.
Կղէոբուղ Cleopulus.
Կղէոպա Cleophas.
Կղոդիա *f.* Claudia.
Կղոդիոս Claudius, Claude.
Կոդրոս Codrus.
Կոզմաս Cosmo, Cosmus.
Կոլտոնի Goldoni.
Կոլտսմիթ Goldsmith.
Կոծծի Gozzi.
Կոմիտաս Comitas.
Կոմնենոս Comnenus.
Կոնդոպրէ Godfrey.
Կոնոն Conon.
Կոնփուկիոս Confucius.
Կոպեռնիկոս Copernicus.
Կոռնակ Cornace.
Կոստանդ Constantius.
Կոստանդիա *f.* Constance. [tantine.
Կոստանդիանոս Constantinus, Cons-
Կոստանդին Constantinus.
Կոստանդինա *f.* Constantine.
Կոստանդոս Constant.
Կոստաս Constans.
Կորբուլոն Corbulo.
Կորիննա *f.* Corinna.
Կորիոլանոս Coriolanus.
Կորիւն Corewn.
Կորխ Core.
Կուէնտոլին *f.* Gwendolen.
Կուինտիլիանոս Quintilianus.
Կուիտոյ Guy; – Արէնի, Guido.
Կուպիդոն Cupid.
Կուռնելիա *f.* Cornelia.
Կուռնելիոս Cornelius.
Կուսդաւոս Gustavus.
Կուրտիոս Curtius.
Կտեսիաս Ctesias.
Կրասոս Crassus.
Կրատիպպոս Cratippus.
Կրեսոս Crœsus.
Կրիտիաս Critias.

Համազասպ Hamazaspes. [poohy.
Համազասպուհի *f.* Hamazaspe, -zas-
Համամ Hamam.
Համան Haman.
Համասփիւռ *f.* Hamaspewr.
Համբարձում Hambartzoom.
Համլէտ Hamlet.
Հայկ Haïg, Haicus; Orion.
Հայկանոյշ *f.* Haïganoosh.
Հայրապետ Haïrabed.
Հասան Hasan.
Հարման Hermann.
Հարոլտ Harold.
Հաւանակ Hawanag.
Հեթում Hethoom, Hayton, Aïton.
Հելվետիոս Helvetius.
Հեկտոր Hector.
Հեղի Eli.
Հեղինէ *f.* Helen, Helena, Nel.
Հեղիոդորոս Heliodorus.
Հեմմա S. Եմմա.
Հենրիկեդդա *f.* Henrietta, Harryot.
Հենրիկոս Henry, Hall, Harry.
Հերա *f.* Hera.
Հերակլ, -էս Heraclius.
Հերակլիդէս Heraclides.

Հերակլիտոս Heraclitus.
Հերմէս Hermes, Mercury.
Հերշէլ Herschel.
Հերոդոտոս Herodotus.
Հերոնիմոս Hierom, Jeremy, Jerome.
Հերովդէս Herod, Herodes.
Հերովդիադա *f.* Herodias.
Հերքիւլէս Hercules.
Հեփեստոս Hephæstus, Vulcanus.
Հիլարիոն Hilary, Hilarius.
Հիմէն Hymen.
Հիմիլկոն Himilco.
Հիպերիքոս Hiperichius.
Հիպոկրատ Hippocrates.
Հիպպողիտոս Hippolytus.
Հիւսիքոս Hesychius.
Հիւրկանոս Hyrcanus.
Հիւրմիւզ (Գեր. Գ. եւ Ե.) Hürmüz.
Հմայեակ Hemajace.
Հոհէնլոյէ Hohenlohe.
Հողոփեռնէս Holophernes.
Հոմեր, -ոս, -ոն Homerus, Homer.
Հոշիոս Hoschius (Sidonius).
Հումպոլդ Humbolt.
Հռամեսէս Ramesses, Ramses.
Հռաքէլ S. Ռաքէլ.
Հռեգուլոս Regulus.
Հռեմոս Remus.
Հռիփսիմէ *f.* Ripsimia, Sima.
Հռիքարտոս Richard, Dick.
Հռոդոլփոս Rudolphus.
Հռոմուլոս Romulus.
Հռութ *f.* Ruth.
Հրահատ Phraates, Herahat.
Հրանտ Herant, Oronte.
Հրաչեայ Herachia (fire-eyed).

Ղազար, -ոս Lazarus.
Ղամէք Lamech.
Ղարալամպոս Charalambus.
Ղետովա *f.* Latona.
Ղերուբնա Lerupna.
Ղեւի Levi.
Ղեւոնդ Leon, Leontius.
Ղինոս Linus.
Ղոնգինոս Longinus.
Ղովտ Lot.
Ղուկաս Luke.
Ղուկուլլոս S. Լուկուլլոս.
Ղունկիանոս Lucianus.

Ճէնկիզխան Jenghis or Chingis Khan.
Ճոնսըն Johnson.

Մաբէլ *f.* Mabel.
Մագդաղենէ *f.* Magdalene, Madeline,
Մագիստրոս Magistrus.[Maudlin,Maud.
Մագոգ Magog.
Մադիլտէ *f.* Matilda.
Մաթուսաղայ Methuselah.
Մաժան Majan.
Մակաբէ Macchabœus, Maccabi.
Մակար Macar, -ius.
Մակբեթ Machbeth.
Մակեդոն Macedon, -ius.
Մահմէտ Mahomet, Mohammed.
Մաղաքիա Malachi.
Մաղքոս Malchus.
Մամաս Mamas.
Մամբրէ Mambres.
Մամիկոնեան Mamigonian J.
Մանասէ Manasseh, -es.
Մանաւազ Manawaz.
Մանդակունի Mantagoony J.
Մանեթոն Manetho.
Մանէ *f.* Mane.
Մանի Manes, Manichea.
Մանիշակ *f.* Violet.
Մանլիոս Manlius.
Մանծոնի Manzoni.
Մանուէլ Emmanuel.
Մանուկ Manoog.
Մանփրետ Manfred.
Մաշտոց Mashtotz.
Մապիյեոն Mabillon.
Մասիյեոն Massillon.
Մասինիսա Masinissa.
Մասկարոն Mascaron.
Մատաթիա, -ս Matthias.
Մատթէոս Matthew, Mat.
Մարգարիտ, -ա *f.* Margaret, Margery,
Madge, Marget, Margy, Meg.
Մարթա *f.* Martha, Matty, Patty.
Մարիամ *f.* Mary, Maria.
Մարիամիկ *f.* Poll, Polly.
Մարիանէ *f.* Marian.
Մարիաննա *f.* Marianne.
Մարիբաս (Կատինա) Mar-Ibas.
Մարիոս Marius.
Մարկեղոս Marcellus.
Մարկիանոս Marcian, -us.
Մարկիոն Marcion.
Մարկոս Mark, Marcus; --Անտոնինոս,
--Antony; --Աւրելիանոս, Marcus-
Մարտիալէս Martial. [Aurelius.
Մարտինոս Martin.
Մարտիրոս Martirus.
Մաւրիկիոս S. Մօրիկ.
Մաքիավէլլի Machiavel, -li.
Մաքսիմիանոս Maximianus.
Մաքսիմիլիանոս Maximilian.

Մաքսիմոս Maximus.
Մաքրուհի *f.* Clara; Macrian.
Մեդասդազիոյ Metastasio.
Մեդէա *f.* Medea.
Մեդուսա *f.* Medusa.
Մելքոն Melchior.
Մելիտոս Melitus.
Մելպոմէն *f.* Melpomene.
Մելքիսեդեկ Melchizedech.
Մեկենաս Mecænas, Mœcenas.
Մեհենդակ Mehentace.
Մեհրուժան S. Մերուժան.
Մեղքող *f.* Milcah.
Մեմնոն Memnon.
Մենանդր Menander.
Մենելաւոս Menelaus.
Մենտոր Mentor.
Մեռկիւռիոս Mercurius, Mercury.
Մեսիա, -յ Messiah.
Մեսսալինա *f.* Messalina.
Մեսրոպ Mesrop, Mesrobe.
Մետելլա *f.* Metella.
Մետելլոս Metellus.
Մետրոփանոս Metrophanes.
Մերովպէ *f.* Merope.
Մերուժան Meroosean.
Մեփիստոփել Mephistopheles.
Միդաս Midas.
Միլետոս Miletus.
Միլոն Milo, Milon.
Միլտիադէս Miltiades.
Միլտոն Milton.
Միհր Mithras.
Միհրան Mihran.
Միհրդատ Mithridates.
Միհրշապուհ Mihrsapore.
Մինաս Minas.
Մինովս Minos.
Միսաք Mishach.
Միսայել Mishael.
Միրրա *f.* Myrrha.
Միւռոն Myron.
Միքայել Michael, Mick, Mike.
Միքել-Անճելոյ Michael-Angelo.
Միքիաս Micah.
Մխիթար Mekhithar.
Մկրտիչ Baptist, Bap.
Մնեմոսինէ *f.* Mnemosyne.
Մշակ Meshace.
Մոլիէռ Molière.
Մողոք Moloch.
Մոնդի Monti V.
Մոնիկա *f.* Monnica.
Մոնֆոքոն Montfaucon.
Մովաբ Moab.
Մովսէս Moses; – Խորենացի, – Khoronese.
Մորփէոս Morpheus.
Մուկիոս Սկեւոլա Mucius Scævola.
Մուշեղ Mooshegh, Mushel.
Մուսէոս Musæus.
Մուստաֆա Moustapha.
Մուր Moore.
Մուրատ Amurath; Moorat.
Մուրդքէ Mordecai.
Մօրիկ Mauritius, Maurice, Morris.

Յաբէթ Japetus, Japheth.
Յազկերտ Jezdegerd, Isdegerde, Isdigerdes.
Յակինթ *f.* Hyacinthia.
Յակոբ Jacob.
Յակոբոս James, Jemmy.
Յակովբիա *f.* Jaquet; Joan.
Յանոս Janus.
Յանսենիոս Jansenius.
Յասոն Jason.
Յարութիւն Paschal.
Յաւերժ *f.* Eterne.
Յաւերժուհի *f.* Perpetua.
Յեզաբել *f.* Jezabel, Isabel.
Յեզանդուխտ *f.* Jezandookhd.
Յեսու Joshua, Jos.
Յեսսէ Jesse.
Յերոբովամ Jeroboam.
Յեփթայէ Jephthah.
Յիսուս Jesus.
Յոբ Job.
Յոբիանոս Jovian.
Յոբնաղ Juvenal, –is.
Յոնիա Jonia.
Յովաբ Joab.
Յովակիմ Joachim.
Յովաս Joash.
Յովաքազ Jehoahaz.
Յովէլ Joel.
Յովիանոս Jovianus.
Յովիդայէ Jehoiada.
Յովհան, -նէս John, Johnny, Jack; – Ոսկեբերան, John Chrysostom.
Յովհաննա *f.* Johanna, Jane, Jinny.
Յովհաննէս Մկրտիչ John Baptist.
Յովհաննինա *f.* Joan, Jin, Jennet, Jenny.
Յովնաթան Jonathan.
Յովնան Jonah, Jonas.
Յովսափատ Jehoshaphat.
Յովսեպոս Josephus (Flavius).
Յովսէփ Joseph, Joe.
Յովսիա Josiah.
Յուգուրթ Jugurtha.
Յուդա Judah.
Յուդիթ *f.* Judith.
Յուլիա *f.* Julia.
Յուլիանէ *f.* Juliana.

Յուլիանոս Julian, -us.
Յուլիոս Julius.
Յուղիտա *f.* Julietta, Julia.
Յուսիկ Jusice, Isichius.
Յուսուփ Jousouph.
Յուստիանէ *f.* Justina.
Յուստիանոս Justinian, -us.
Յուստինոս Justin, -us.

Նաբաղ Nabal.
Նաբոլէոն Napoleon.
Նաբովթ Naboth.
Նաբուգոդոնոսոր Nebuchadnezzar.
Նաբունասար Nabonassar.
Նաբուպաղասար Nabopalasar.
Նազար Nazarius.
Նաթան Nathan.
Նաթանայէլ Nathaniel, Nat, Natty.
Նարեկացի S. Գրիգոր.
Նարկիս Narcissus.
Նաւում Nahum.
Նեբրովթ Nimrod.
Նեեման Naaman.
Նեեմի Nehemiah.
Նեղոս Nileus, Nilus.
Նեմեսիս *f.* Nemesis.
Նեպոս Nepos.
Նեստոր Nestor, -ius.
Ներոն Nero.
Ներուա Nerva.
Ներսեհ Nerseh; - or
Ներսէս Narses; - Շնորհալի կամ Կլայեցի, - the Graceful *or* Clajensis; - Լամբրոնացի, - Lambronese; - Պարթեւ, - the Parthian.
Նեւտոն Newton.
Նեքաւով Neco, Necho.
Նեքտառինէ S. Կատարինէ.
Նէարքոն Nearkus.
Նէոկլէս Neocles.
Նէոպտողոմէոս Neoptolemus.
Նիկանովր Nicanor.
Նիկեփոր Nicephorus.
Նիկիաս Nicias.
Նիկոդեմոս Nicodemus.
Նիկողայոս Nicholas, Nicol, Nick.
Նիկոմեդէս Nicomedes.
Նիկոն Nicon.
Նինոս Ninus.
Նինուաս Ninias.
Նիոբէ *f.* Niobe.
Նիւքար Nucar.
Նշան Nishan.
Նոյ Noah.
Նոյեմզար *f.* Noemzara.
Նոյեմի *f.* Naomi.
Նովատիանոս Novatianus.
Նուարդ *f.* Nooward.
Նումա Numa.
Նումերիանոս Numerianus.
Նունէ *or* նի *f.* Nunia.
Նուշիրվան Nushirwan.

Շադոպրիան Chateaubriand.
Շահնշահ Shahenshah.
Շամբաթ Shambath, Sabbatai.
Շամիրամ *f.* Semiramis.
Շապուհ Sapor, (Shapur).
Շարայ Sharah.
Շարտէն Chardin.
Շէքսբիր Shakspeare.
Շիլլէր Schiller.
Շիղայ Silas.
Շմաւոն S. Սիմոն.
Շնորհալի Shenorhaly S. Ներսէս.
Շուշան *f.* Susannah, Susan, Lily.
Շուշանիկ *f.* Sue, Sukey.

Ոգիգէս Ogyges.
Ոդիսեւս Ulysses.
Ոթելլոյ Othello.
Ոթոն Otho.
Ոլիբեր Oliver.
Ոլիմբիա, Ոլիմպիադա *f.* Olympia.
Ոլիմպիոդորոս Olympiodorus.
Ոկտաւիա *f.* Octavia.
Ոկտաւիոս Octavius, Octavianus.
Ոնեսիմոս Onesimus.
Ոնորիոս Honorius.
Ոնուփրիոս Onuphrius.
Ոսիան Ossian.
Ոսիրիս Osiris.
Ոսկան Wosgan.
Ոսկար Oscar.
Ոսկի Wosky.
Ովիդիոս Ovid, -ius.
Ովսէ Hosea.
Ովքոս Ochus.
Ոտին Odin.
Որատիոս Horatius, Horace.
Որդենսիա *f.* Hortensia.
Որեստէս Orestes.
Որիբասիոս Oribasius.
Որիոն Orion.
Որլանդոս Orlando.
Որմզդան Hormisdan.
Որմիզդ Hormisdas (king); **Ormuzd (god).**
Որոգինէս Origen, -es.
Որսուլա *f.* Ursula.
Որփէոս Orpheus.
Ուաշինկդըն Washington.
Ուսերիոս Usserius.

Ուրանիա *f.* Urania.
Ուրբանոս Urban, –us.
Ուրիա Uriah.
Ուրիէլ Huriel.
Ոքոզիա Ahaziah, Ochozias.

Չամչեան (Հ. Մ.) Chamich.
Չիչիլիա S. Կեկիլիա.

Պալէոլոգ Palæologus.
Պալլադիոս Palladius.
Պալմիրա *f.* Palmyra.
Պաղտասար S. Բաղտասար.
Պայրն (Լորտ) Lord Byron.
Պանդալէոն Pantaleon.
Պանդորա *f.* Pandora.
Պապ Pape, Papus.
Պատրիկ Patrick.
Պատրոկլէս Patrocles.
Պարթենոպէ *f.* Parthenope.
Պարթէն *or* Թեր Parthen.
Պարիս Paris.
Պարմենիդէս Parmenides.
Պարոյր Baruir.
Պարպարոսսա Barbarossa.
Պաւղինէ, –նա *f.* Paulina.
Պաւղոս Paulus, Paul.
Պաւսանիաս Pausanias.
Պեգասոս Pegasus.
Պեղագիա *f.* Pelagia, Pelage.
Պեղագիոս Pelagius.
Պեղասգոս Pelasgus.
Պեղոպիդաս Pelopidas.
Պենելոպէ *f.* Penelope.
Պետաւիոս Petavius.
Պետրոս Peter.
Պերդիկկաս Perdiccas.
Պերիկլէս Pericles.
Պերոզ Peroses, *or* –sas (Firoze).
Պերսեփոնէ *f.* Proserpine.
Պերսէոս Perseus.
Պէռփեռուժէն Porphyrogenite.
Պիա *f.* Pia.
Պիգմալիոն Pygmalion.
Պիղատոս Pilate.
Պիգոս Picus.
Պինդար Pindarus.
Պիոն Pionius.
Պիոս Pius.
Պիսիստրատոս Pisistratus.
Պիստոս *f.* Pistis.
Պիւթագոր Pythagoras.
Պիւթիա *f.* Pythia.
Պիւթիաս Pythias.
Պիւռոն Pyrrho, Pyrrhon.
Պիւռոս Pyrrhus.
Պիւֆոն Buffon.
Պլինիոս Plinius, Pliny.
Պլուտարքոս Plutarch.
Պղատոն Plato.
Պղաւտոս Plautus.
Պղուտոն Plutus, Pluton.
Պողեմոն Polemon.
Պողիբիոս Polybius.
Պողիկեւտիս Pollux.
Պողիկրատէս Polycrates.
Պոմոնա *f.* Pomona.
Պոմպէոս Pompeus, Pompey.
Պոմպիլիոս Pompilius.
Պոմպոնիոս Pomponius.
Պոնավենդուրա Bonadventure.
Պոպպէա *f.* Poppœa.
Պոսիդոն Neptun.
Պոսիդոնիոս Posidonius.
Պոսիւէ Bossuet.
Պորկիա *f.* Portia, Porcia.
Պորփիւր Porphyrius.
Պուալոյ Boileau.
Պուլքերիա *f.* Pulcheria.
Պուրտալու Bourdaloue.
Պտղոմէոս Ptolomæus, Ptolemy.
Պրիամոս Priamus.
Պրիճիդա *f.* Bridget, Biddy.
Պրիսկիլլա *f.* Priscilla.
Պրոբոս Probus.
Պրոկղ Procul, –us.
Պրոկոպիոս Procopius.
Պրոմիթէոս Prometheus.
Պրոպերտիոս Propertius.
Պրոտագորաս Protagoras.
Պրոտէոս, Պրոտեւս Proteus.
Պօղ Paul.
Պօղիկարպոս Polycarp, –us.
Պօղիկտոս Polyeucte.
Պօղոս S. Պաւղոս.
Պօքքաչչիոյ Boccaccio.

Ջախջախեան (Հ. Մ.) Chakhchakh.
Ջեռոնիմոս S. Հերոնիմոս.

Ռախաբ *f.* Rachab.
Ռասին Racine.
Ռափայէլ Raphael.
Ռաքէլ *f.* Rachel.
Ռեբեկա *f.* Rebekah, Rebecca, Becky.
Ռէա *f.* Rhea.
Ռէթէոս Retheus.
Ռէօմիւռ Reaumur.
Ռընեար Regnard.
Ռոբերտ, –ոս Robert, Rob.
Ռոբովամ Rehoboam.
Ռոզա S. Վարդ, Վարդուհի.

Ռոզալիա *f.* Rosalia.
Ռոմանոս Romanus.
Ռոմելոս Romelus.
Ռոմէոյ Romeo.
Ռուպէնս Rubens.
Ռոքոս Roch.
Ռուբէն Reuben.
Ռուբինոս Rubinus.
Ռուսսոյ Rousseau.
Ռստակէս S. Արիստակէս.
Ռօլէն Rollin.
Ռօսսինի Rossini.

Սաբա *f.* Sheba.
Սաբէլ Sabellius.
Սաբինա *f.* Sabina.
Սաթինիկ *f.* Sathinig, Sathinice, Sathiney.
Սալադին Saladin.
Սալուստիոս Sallustius.
Սահակ Isaac.
Սահականոյշ *f.* Sahaganoosh.
Սաղմանասար Salmanassar.
Սաղմոնէոս Salmoneus.
Սաղոմէ *f.* Salome.
Սամոնաս Samonas.
Սամուէլ Samuel, Sam, Sammy.
Սամսոն, Սամփսոն Sampson, Samson.
Սանատրուկ Sanatruce.
Սանդուխտ *f.* Sandookhd.
Սառա *f.* Sarah, Sal, Sally.
Սասան Sassan.
Սատուռնոս Saturn.
Սարգիս Sergius.
Սարդանապաղ Sardanapalus.
Սաւուղ Saul.
Սափփոլ Sappho, Sapho.
Ստուարդ Stuart, Stewart.
Սեբաստիանոս Sebastian.
Սեբերիանոս Severianus.
Սեդրակ Shadrach.
Սելեւկոս Seleucus.
Սեղբեստրոս Silvester, Sil.
Սեմ Shem.
Սենեկա Seneca.
Սենեքերիմ Sanacherib.
Սենեէրի Segneri.
Սեսոստր Sesostris.
Սեպուհ Sebooh.
Սերապիս Serapis.
Սերգիոս Sergius.
Սերոբէ Seraphin, -us.
Սերենա *f.* Serena.
Սեւերոս Severus.
Սէթ Seth.
Սէլիմ Selim.
Սէկիւռ Ségur.
Սիբիլլա *f.* Sibyl.
Սիգիսմունդ Sigismund.
Սիլլա Sylla.
Սիմէոն, Սիմոն Simeon, Simon.
Սիմոնիդէս Simonides.
Սիսակ Sisace.
Սիսարա Sisera.
Սիսիանոս Sisianus.
Սիրուն *f.* Amabilis; Bella.
Սիւլէյման Soliman.
Սիւղիանոս Solianus.
Սկեւոլա Scœvola.
Սկիպիոն Scipio.
Սմբատ Sembat.
Սոզոմենոս Sozomenus.
Սոկիանոս Socianus.
Սոկինոս Socinus.
Սոկրատ Socrates.
Սողոմէ *f.* Solomy.
Սողոմոն Solomon, Sol.
Սողոն Solon.
Սուարէզ Suarez.
Սուիդաս Suidas.
Սուլպիկիոս Sulpicius, Sulpitius.
Սուրէն Suren.
Սուրիոս Surius.
Սուքիաս Sukias.
Սոփիա *f.* Sophia, Sophy, Soph.
Սոփոկլ Sophocles.
Սոփոնիա Zephaniah.
Սոփրոնիա *f.* Sophronia.
Սպարտակոս Spartacus.
Սպեւսիպպոս Speusippus.
Սպինոզա Spinosa.
Սպիրիդոն Spiridion.
Ստաթէոս S. Եւստաթէոս.
Ստանիսլաւ Stanislaus.
Ստեփանիա *f.* Stephania, Fanny.
Ստեփանոս Stephen.
Ստրաբոն Strabo.
Սրապիոն Serapion.
Սրբուհի *f.* Serpoohy; Moll, Molly.
Սքալիկեր Scaliger.

Վախթանգ Vakhthanges.
Վահագն Vahaken, Hercules.
Վահան Vahan, Ægidius.
Վահէ Vahé.
Վահրամ Vahram.
Վաղարշ Valarses.
Վաղարշակ Valarsaces.
Վաղենտինոս Valentine, Val.
Վաղենտիանոս Valentinian.
Վաղերիա *f.* Valeria.
Վաղերիանոս Valerian.
Վաղերիոս Valerius.

Վաղէս Valens.
Վաղինակ Valinace.
Վառվառէ *f.* Barbara, Barbe.
Վասակ Vasace.
Վասիլ Basil.
Վասիլուհի *f.* Vasiloohy, Basilla.
Վարազդատ Varasdate.
Վարաժ Varase.
Վարդ Vard, Rose.
Վարդան Vardan.
Վարդենի, -դուհի *f.* Rose.
Վարոս Varus.
Վարրոն Varro.
Վեհ Superius.
Վեսպասիանոս Vespasian.
Վերոնիքա *f.* Veronica.
Վիկտոր Victor, Victorius.
Վիկտորիա *f.* Victoria.
Վինկենտիոս, Վինչենցիոս Vincent, Vin.
Վինիփրետա *f.* Winifred.
Վիտրուվիոս Vitruvius.
Վիրգիլիոս Virgil.
Վիրգինիա *f.* Virginia.
Վիքլիֆ Wickliff.
Վլաս, -իոս Blase, Blasius.
Վշտասպ Hystaspes.
Վոլթէռ Voltaire.
Վռամ Varanes, (Bahram).
Վռամշապուհ Veramsapor.
Վրթանէս Verthanes.
Վրոյր Vruir.

Տաբիթա *f.* Tabitha.
Տագէս Tages.
Տաթեւ S. Եւստաքէոս.
Տակիտոս Tacitus.
Տաճատ Dagiade, Tagiatius.
Տանգրետ Tancred.
Տանդէ Dante.
Տանտալոս Tantalus.
Տարագոս Taracus.
Տարկուինիա *f.* Tarquinia.
Տարկուինոս Tarquin.
Տելեմաք Telemachus.
Տերենտիա *f.* Terentia.
Տերենտիոս Terence.
Տերէոս Tereus.
Տերտիոս Tertius.
Տերտուղիանոս Tertullian.
Տիբեր, -իոս Tiberius.
Տիբուղլոս Tibullus.
Տիգրան Tigranes : Tygrinus (St.).
Տիգրանուհի *f.* Tigranoohi.
Տիմոթէոս Timotheus, Timothy, Tim.
Տիմոն Timon.
Տիսիփոն Tisiphone.
Տիտանիա *f.* Titania.
Տիտոս Titus.
Տիրան Tiranium : Tyrannio (St.).
Տիրիթ Tirith.
Տիրուհի *f.* Diroohy.
Տիրտէոս Tyrtæus.
Տիւրոն Tiro.
Տոմինիքինոյ Dominichino.
Տովբիթ Tobias, Toby.
Տորք Dork.
Տուբիա *f.* Toby.
Տուլլիա *f.* Tullia.
Տրայիանոս Trajan, -us.
Տրդատ Tiridates.
Տրիտոն Triton.
Տրիփոն Tryphon.

Ցոլակ Tzolace.

Փաբիանոս Fabian.
Փաբիոլա Fabiola.
Փաբիոս Fabius.
Փաբրիկիոս Fabricius.
Փալարիս Phalaris.
Փաղերիոս Phalerius.
Փայեթոն Phaethon.
Փառանձեմ *f.* Pharanzem.
Փառնակ Pharnaces.
Փառնաս Pharnas.
Փառնաւազ Pharnouas.
Փարաւոն Pharaoh.
Փարսման Pharasman.
Փաւստինա *f.* Faustina.
Փաւստոս Faust, Faustus.
Փեբոս Phœbus.
Փեբրոնէ *f.* Phebronia, Febronia.
Փեդրա *f.* Phædra.
Փեդրարքա Petrarca.
Փեդրոս Phœdrus.
Փելիքս Felix.
Փեստոս Festus.
Փիբէ *f.* Phœbe.
Փիդիաս Phidias.
Փիլեմոն Philemon.
Փիլիկտիմոն Philictimon.
Փիլիպպինա *f.* Philippina.
Փիլիպպոս Philip, Phil.
Փիլոկտետ Philoctetes.
Փիլոմելա *f.* Philomela.
Փիլոն Philo the Jew.
Փիլոստրատոս Philostratus.
Փիւնիկ Phœnix.
Փլաբիանոս Flavianus.
Փլամինիոս Flaminius.
Փլորա *f.* Flora.
Փլորենտիա *f.* Florence.

Փոկաս Phocas.
Փոկիոն Phocion.
Փոտ Photius.
Փոտինոս Photinus.
Փորտունէ *f.* Fortune.
Փռիքսոս Phryxus.
Փսամետիկոս Psammetichus.
Փսիքէ *f.* Psyche.
Փրանկիսկիա *f.* Frances, Fan.
Փրանկիսկոս Francis, Frank.
Փրաւորտ Phraortes.
Փրեդերիկ, **-ոս** Frederic, Fred.

Քամ Ham.
Քանան Canaan.
Քանովա Canova.
Քերոբէ Cherubin, -us.
Քիապրերա Chiabrera.
Քիլոն Chilon.
Քիրոն Chiron.
Քլարա *f.* Clara.
Քոլոմպոս Columbus.
Քոռնէյլ Corneille.
Քսանթիպպոս Xanthippus.
Քսաւեր, **-իոս** Xavier, Xaverius.
Քսենոկրատ Xenocrates.
Քսենոփան Xenophanes.
Քսենոփոն Xenophon.
Քսեստոս Sixtus; - Ե, - the Fifth.
Քսերքսէս Xerxes.
Քրիսիպպոս Chrysippus.
Քրիստափոր Christopher.
Քրիստինէ *f.* Christina, Christiana.
Քրիստոս Christus, Christ.
Քրոմուէլ Cromwell.
Քորէճճիոյ Correggio.

Օգոստինոս, &c. S. **Աւգոստինոս**.
Օթոն Otho.
Օշին Awshin.
Օտայ Ota, Awta.
Օքսենտիոս Auxence, Auxentius.

Ֆանի *f.* Fanny, Fan.
Ֆարէնհայդ Fahrenheit.
Ֆաւստինա S. **Փաւստինա**.
Ֆենելոն Fenelon.
Ֆերտինանտ, **-ոս** Ferdinand.
Ֆիլոմենա *f.* Filomena.
Ֆիմի *f.* Euphemia.
Ֆիրտուսի Firdoucy.
Ֆլէշիէ Fléchier.
Ֆլէօրի Fleury.
Ֆլորենցիա S. **Փլորենտիա**.
Ֆոհի Fohi, Fo, Foe.
Ֆրանչիսկոս &c. S. **Փրանկիսկոս**, &c.
Ֆրանքլին Franklin.
Ֆօտինէ *f.* Photina.

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆՔ

Աբանդ, Հաբանդ Abande, Hapante.
Աբդերա Abdera.
Աբիւդոս Abydos.
Աբրահամեանք Descendants or followers of Abraham.
Ագուլիս Akoolis.
Ագրականդ Agrigentum.
Ադրիա Adria, Hadria.
Ադրիական the Adriatic.
Ադրիանուպոլիս Adrianople.
Ազախ Asoph.
Աթենացի Athenian.
Աթէնք Athens.
Աթոս Athos.
Ալաման Germany, Deutschland.
Ալանք Alani.
Ալզաս Alsatia.
Ալիս Halys.
Ալճէրի Algiers.
Ալպանիա Albania, Arnaootleek; -ցի, Albanian.
Ալպեան Alpian; - լերինք, the Alps.
Ալպիոն Albion.
Ալփէոս the Alpheus.
Ախերոն S. Աքերոն.
Ախուրեան Akhoorian.
Ակառնանիա Acarnania.
Ակն Aghen.
Ակոռի Agory.
Ակուիտանիա Aquitain.
Աղբակ Albach.
Աղեքսանդրիա Alexandria.
Աղթամար Aghthamar.
Աղիկառնիա Halicarnassus.
Աղձնիք Alznick, Alznia.
Աղուան Albanese; -ք, Alvania or Albania; the Albaneses.
Ամազոնք Amazons.
Ամաղէկ Amalekite.
Ամասիա Amasia.
Ամերիկա America; -ցի, -n.
Ամիդ Amida, Diarbekir.

Ամստերդամ Amsterdam.
Այրարատ Ararat.
Անատոլիա Anatolia, Natolia.
Անգղիա England; -ցի, English.
Անգոնա Ancona.
Անդիլլեան կղզիք the Antilles.
Անթափ Anthep.
Անի Any.
Անկիւրիա Ancyra, Angoora; -ցի, Ancyrian.
Անտալուսիա Andalusia.
Անտիոք Antioch, Antakia.
Անտվերպիա Antwerp, -en.
Աշտիշատ S. Յաշտիշատ.
Ապարան Aparan.
Ապեննեանք the Apennians.
Ապուլիա Apulia.
Ասիա Asia; -ցի, Asiatic.
Ասկաղոն Aschalon.
Ասորեստան Assyria; -եայք, the Assyrians.
Ասորի Syrian; -ք, Soria, Syria.
Ասպահան S. Սպահան.
Ասսիզ Assisi.
Աստապատ Astapat.
Աստրախան, Աժտէրխան Astrakhan.
Ասփաղտիտէս ծովակ Asphaltites lake.
Աշքանազեանք Ashkenaz.
Ատանա Adana.
Ատիճէ Adige.
Ատլանդական the Atlantic.
Ատտիկեցի Atticus; -կէ Attica.
Ատրպատական Atropatene, Aderbigan.
Արաբացի Arab; -բիա Arabia.
Արագոնիա Aragon.
Արածանի Aradzany, Euphrates.
Արամեանք Armenians.
Արարատ Ararat; -եան, of -.
Արբելա Arbela.
Արգոլիս Argolis.
Արգոս Argos.
Արիանոսք, Արիոսեանք Arians.

Արծրունի Ardzeruny.
Արկադիա Arcadia.
Արմաւիր Armavir.
Արմորիկա Armorica.
Արշակաւան Arshagawan.
Արշակունիք Arsacides.
Արշամուշատ Arsamosata.
Արշարունիք Arsharunia.
Արշիպեղագոս the Archipelago.
Արտազ Ardaz.
Արտաշատ Artaxata.
Արտաւիլ Ardebil.
Արցախ Artzakh.
Աւենտին the Aventine.
Աւլիս Aulis.
Աւկսպուրկ, Աւգոստա Augsburg.
Աւստրալիա Australia.
Աւստրիա Austria, Œstreich ; -ցի, Austrian.
Ափրիկեցի African; -կէ, Africa.
Աքայիա Achaia.
Աքերոն the Acheron.
Աքուիլէա Aquileia.
Աֆղանիստան Affghanistan.

Բաբելոն Babylon, Babel.
Բագարան Bagaran.
Բագրատունիք Bagratides.
Բագրեւանդ Bagrewand.
Բադակոնիա Patagonia.
Բալերմոյ Palermo.
Բակտրիա Bactria.
Բահլ Balk.
Բաղէշ Betlis.
Բաղտատ Bagdad.
Բասեն Bassen.
Բասրա Bassora.
Բարբարոսաց աշխարհ Barbary.
Բարիզ Paris.
Բարձր Հայք Upper Armenia.
Բարմա Parma.
Բաւիա Pavia.
Բեթղէհէմ Beth-lehem.
Բեթսայիդա Bethsaida.
Բելգիա Belgium.
Բենեւէնդ Benevento.
Բեշտ Pesth.
Բերիա Haleb, Aleppo.
Բերուճիա Perugia.
Բէգին Pekin.
Բէթէլ Bethel.
Բէովտիա Beotia.
Բիաչէնցա Piacenza.
Բիզա Pisa.
Բիէմոնդ Piedmont.
Բիւզանդացի. Byzantin ; -դիոն Byzantium.
Բիւթանիա Bithynia.
Բոնոնիա Bologna.
Բոսփորոս the Bosphorus.
Բորդուգալ S. Լուսիտանիա.
Բորիսթենէս the Borysthenes.
Բուլղարք Bulgaria.
Բրանդեբուրգ Brandenburgh.
Բրեդոն Briton.
Բրիտանիա Britain; -ցիք, Britanians.
Բրուսիա Prussia, Preussen.

Գազա Gaza.
Գալիլիա Galilee ; -ցի, Galilean.
Գաղաադ Galaad.
Գաղատիա Galatia ; -ցի, -n.
Գաղղիա Gallia, France, Gaul; -ցի. French, Gaul ; -ցիք. the Gauls, the French.
Գամիրք Cappadocia.
Գայիրէ Cairo.
Գանգէս Ganges.
Գանձակ Gantzack.
Գառնի Garny.
Գարդման Guardman.
Գեթսեմանի Gethsemane.
Գեհոն Gihon.
Գեննեսարէթ Gennesareth.
Գենուա Genoa.
Գերմանիա Germany ; -ցի, German.
Գլուխ Բարեյուսոյ the Cape of Good Hope.
Գոբենհակէն Copenhagen.
Գոթ, Գութ, Գութք Goths.
Գոթլանտիա Gothland.
Գողգոթա Golgotha.
Գողթն Colthen.
Գոմոյի լիճ the Lake of Como.
Գոմոր Gomorrah.
Գոպլենց Coblentz.
Գուգարք Gugaria.
Գրակքեանք the Gracchi.
Գրանատա Granada.
Գրեմոնա Cremona.

Դակիա Dacia, Transylvania.
Դաղմատիա Dalmatia.
Դամասկոս Damascus (Sham-el-Kebeer).
Դանայիդք f. the Danaides.
Դանեցի Dane.
Դանիա Denmark, Danemark.
Դանուբ the Danube.
Դավրէժ Tauris.
Դարանաղի Daranalia.
Դարբանդ Derbent.
Դելտայ Delta.
Դեկապոլիս Decapolis.
Դեղփէ Delphi, Delphos.
Դերջան Dertchian.
Դիոսպոլիս Diospolis.

Դիկտէ Dicte.
Դիրոլ the Tyrol.
Դկլաթ S. Տիգրիս.
Դոդոնիա Dodona.
Դորիա Doris.
Դուին Dwin.
Դուրին Turin, Augustus Taurinorum.

Եբրայեցի Hebrew.
Եբրոս Ebro, Hebrus.
Եգեան ծով the Ægean sea.
Եգիպտացի Egyptian; -տոս Egypt.
Եդեմ Eden.
Եդեսիա Edessa, Urfah.
Եդոմ Idume, Idumæa; -այեցի, Idumean.
Եթովպիա Ethiopia; -ցի, -n.
Ելլադա S. Յունաստան.
Ելեւսիս Eleusis.
Ելլեսպոնտոս Hellespont.
Եկբատան Ecbatan.
Եմեսա Emessa.
Եուդլանտ Jutland.
Եպիդաւրոս Epidaurus.
Եպիւռոս Epirus.
Ետնա the Ætna.
Ետրուրիա Etruria.
Երասխ Araxes, Aras.
Երեւան Erivan.
Երզնկա Arzingian, Erzinga.
Երիդանոս Eridanus.
Երիննայք f. Erinnys.
Երիքով Jericho.
Երուանդակերտ Erwantacerta.
Երուանդաշատ Erwantaxata.
Երուսաղէմ Jerusalem.
Եւբիա Eubæa, Negroponte.
Եւդոկիա Eutochia, Tokat.
Եւոլիա Æolia.
Եւտիքականք Eutychians.
Եւրոպացի European; -պիա Europe.
Եւքսինեան Euxine.
Եփեսացի Ephesian; -սոս Ephesus.
Եփրատ Euphrates.

Զակինթոս Zacynthus, Zante.
Զանկիպար Zanguibar.
Զարեհաւան Zarehawan.
Զելանդիա Zealand.
Զմիւռնիա Smyrna.
Զուիտերզէ Zuyderzee.
Զուիցերի S. Հելվետիա.

Էթիլ Volga.
Էլպա Elba.
Էջմիածին Echmiadzin.
Էտինպուրկ Edinburg.
Էրզիւրիւմ, Էրզռում Erzroom, Erzeroum, Arsdroom.

Թաբոր Tabor.
Թաթարաց աշխարհ Tartary.
Թամիզ Thames.
Թեբայիդ Thebais.
Թեբէ Thebæ.
Թեսաղոնիկէ Thessalonica, Salonichi.
Թեսսաղիա Thessaly; -ցի, Thessalian.
Թերմոպիլէ Thermopylæ.
Թեւտոնք Teutones, Teutoni.
Թէոդոսիա Caffa, Theodosia.
Թէոդոսուպոլիս, Թէոդուպոլիս Theodosiopolis; S. Կարին.
Թոլետոյ Toledo.
Թոլոզա Tolosa; Toulouse.
Թոսքանա Toscan, Tuscany.
Թորգոմեանք Descendants of Thorgoma, Armenians.
Թորդան Thordan.
Թունետոն Tunis.
Թուրին S. Դուրին.
Թուրք Turks.
Թուրքաստան Turkey, Turkestan.
Թրակիա Thrace.
Թրանսիլվանիա Transylvania.
Թրասիմենոս Trasimenus.
Թրեստ, Թրիէստ Triest.

Իբերիա Iberia.
Իդումէա Idumea.
Իթակէ Ithace.
Իլիոն Ilion, Ilium, Troy.
Իկարիա Icaria.
Իռլանտա Ireland; -ցի, Irish.
Իսլանտա Iceland.
Իստրիա Istria, Histria.
Իսրայէլացի Israelite.
Իվերնիա Hibernia, S. Իռլանտա.
Իտալացի Italian; -լիա Italy.

Լակեդեմոն Lacedæmon, Sparta, Mistra.
Լակոնիա Laconia.
Լամպսակոն Lampsacus.
Լամբրոն Lambron; -ացի Lambronese.
Լապիթեայք Lapithes, Lapithæ.
Լատին Latin, European; -աց երկիր, Latium.
Լաւոդիկէ Laodicia, Latakia.
Լաւրետոն Loretto.
Լափոնիա Lapland.
Լեպանդոյ ծոց the Gulf of Lepanto.
Լեհաստան Poland.
Լեմնոս Lemnos, Stalimene.
Լեմպերկ Lemberg.
Լեսբոս Lesbos.
Լեւկադիա Leucadia, Santa Maura.

Լիբանան Libanus, Mount –.
Լիբիա Libya, Africa.
Լիբսիա Leipsic.
Լիգուռնա Leghorn.
Լիթուանիա Lithuania.
Լիկիա Lycia.
Լիմ Lim.
Լիսպոնա Lisbon.
Լիվոնիա Livonia.
Լիվըրբուլ Liverpool.
Լիւդիա Lydia.
Լիւրիկէ Illyria; *-կեցի*, -n.
Լոկրիս Locris.
Լոմպարտիա *or* Լոնգոբարդիա Lombardy.
Լոնդինոն, Լոնդոն, Լոնտրա London.
Լորէն Lorain.
Լուգդոն, Լիոն Lyons.
Լուչերնա Lucerne.
Լուպիանա Laybach, Lublana.
Լուսիտանիա Lusitania, Portugal; *-ցի* Portuguese.
Լուտետիա Paris.
Լուքսեմպուրկ Luxemburg.
Լուքքա Lucca.

Խազախ Cossack.
Խարբերդ Kharpurt.
Խափշիկք S. Հապէշ.
Խլաթ Khelath.
Խոյ Khoy.
Խորասան Khorassan.
Խորեան, Խորնի Khorny.
Խուժաստան Khousistan.
Խրիմ the Crimea.
Խրուաթ Croat; -ք, Croatia.

Ծաղկոտն Dzalgoten.
Ծոփք Sophene.

Կալաբրիա Calabria.
Կալեդոնիա Caledonia.
Կալիցիա Galicia.
Կալլիպոլիս Callipolis, Gallipoli.
Կալկութա Calcutta.
Կամենից Kamenetz.
Կամպանիա Campania.
Կապադովկիա Cappadocia.
Կապան Capan.
Կապուա Capua.
Կասպից *or* Կասպիական ծով the Caspian sea.
Կաստիլիա Castile.
Կատանիա Catana.
Կարթագինէ Carthage.
Կարթուսեանք Certusian.
Կարին Garin, Erzrum; S. Էրզրում.
Կարմելոս the Carmel.
Կարմիր ծով the Red-Sea.
Կարս Cars.
Կարքեդոն Carthage.
Կափառնաում Capernaum.
Կաֆա Caffa.
Կելեսիւրիա Cælesyria.
Կեղտք Celt.
Կենտաւրոսք Centauri.
Կեսարիա Cæsarea, Mazaca.
Կեփաղոնիա Cephalonia.
Կիզիկոն Cyzicus.
Կիթերոն Cithæron.
Կիլիկիա Cilicia, Karamania.
Կիկղոպայք Cyclopes.
Կիպրոս Cyprus; *-րացի*, Cyprian.
Կիւկլադայք Cyclades.
Կիւրենէ Cyrene.
Կլայ Kaley; S. Հռոմկլայ.
Կոկիտոս Cocytus.
Կողբ Colp.
Կողոնիա Cologne, Coln, Köln.
Կողքիս Colchis.
Կոմպոստէլլա Compostella.
Կոստանդիա Constantina.
Կոստանդնուպոլիս Constantinople, Stambool.
Կոստանցա Costance.
Կովկաս Caucasus.
Կորդուք Corduene, Gordyene.
Կորկիւրա Corcyra, Corfu.
Կորճայք Corgia.
Կորնթոս Corinth; *-թացի*, -ian.
Կուդոնիա Copenhagen, Kjöbenhavn.
Կուինէա Guinea.
Կուր գետ Cyrus, Goor, Kour.
Կուրան Curan.
Կրետէ Creta, Candia.
Կրման Carmania, Kirman.

Հալէպ Haleb, Aleppo.
Հաղբատ Halbat.
Համպուրկ Hamburg.
Հայ Armenian; -ք, Descendants of Haicus, the Armenians.
Հայաստան Hajastan, Armenia.
Հայկաշէն Haïgashen.
Հայկավան Haïgawan.
Հայք Armenia; *մեծ* –, Armenia Major; *փոքր* –, Armenia Minor.
Հաննովէր Hannover.
Հապէշ Abyssinia; the -ns.
Հավանա the Havana *or* Havannah.
Հարպեայք Harpiæ.
Հասսիա Hesse.
Հարք Hark.
Հելլեսպոնտոս the Hellespont, the Dardanelles.
Հելլէնք Hellenes, Hellenists, Greeks.
Հելվետիա Helvetia, Switzerland,

Schweitz; *ցի*. Swiss.
Հերակլեան արձանք Hercules' Pillars.
Հերակլէա Heraclea.
Հերգուլանոն Herculaneum.
Հերձեկովինա Herzegovina.
Հիմալայա Himalaya.
Հիւրկանիա Hyrcania.
Հնդիկ Indian, Hindoo; -ք *or* [Indies.
Հնդկաստան Hindostan, India; the
Հոլանտա Holland; -ցի, Dutch, Hol-
Հունգարիա Hungary. [lander.
Հոնք Hunni, Huns.
Հռենոս Rhine.
Հռոդանոս Rhône.
Հռոդոս Rhodes.
Հռոմկլայ Room-Kaley.
Հռովմ Rome; -այեցի, Roman.
Հրեայ Jew; -ք. the Jews.
Հրէաստան Judæa.

Ձորափոր Tzoraphor.

Ճաբոն S. Յաբոն.
Ճաւա Java, Jahva.
Ճենովա Genoa.
Ճինեւրա Geneva.
Ճիպրալդար Gibraltar.
Ճորոխ S. Փիսոն.

Մազանդարան Mazandaran.
Մաժակ S. Կեսարիա.
Մալակա Malaga.
Մալդա Malta.
Մակեդոնիա Macedonia.
Մակոնցա S. Մոգունտիա.
Մակուրան Magooran, Mekeran.
Մակտեպուրկ Magdeburg.
Մաղթեղջիւր Amalthea.
Մայորքա Majorca.
Մանազկերտ Manazcerta.
Մանդուա Mantua; -ցի, -n.
Մանիքեցիք Manichæans.
Մասիս Masis, Ararat.
Մատակասգար Madagascar.
Մատերա Madeira. ,
Մատրաս Madras.
Մատրիտ Madrid.
Մարաթոն Marathon.
Մարանդ Marant.
Մարաստան Media.
Մարգաստան Marcastan.
Մարկիոնացիք Marcionites.
Մարմարա Marmara.
Մարոկկ Marocco.
Մարսիլեա Marseilles.
Մարք Medes, Medians.

Մաւրիտանիա Mauritania; -ցի, Moor.
Մեդացի Median.
Մեդիոլան S. Միլան.
Մեդք S. Մարք.
Մելիտինացի Maltese; -նէ Malta.
Մեմփիս Memphis.
Մեսինա Messina.
Մետինէ Medina.
Մերտին Merdin.
Մեքսիկոյ Mexico.
Մէնչըսդըր Manchester.
Մէոնիա Mæonia.
Մէքքէ Mecca.
Միլան Mediolanum, Milan.
Միջագետք Mesopotamia. [the – Sea.
Միջերկրական Mediterranean; – ծով,
Մծբին Nisibin.
Մոգունտիա Mayence, Maintz, Mentz.
Մոլտաւիա Moldavia.
Մողոլք Mungles, Moguls.
Մոնագոյ Munich, München.
Մոսկովք Moscovites; -վաց աշխարհ,
Մոսքա Moscow. Moscovy.
Մոտենա, Մուտինա Modena.
Մորաւիա Moravia.
Մուշ Moosh.
Մուսայք Musæ, Muses.
Մուսուլ Mossoul.

Յաբոն Japan; -ացի, -ese.
Յաշտիշատ Jastishat.
Յաւա S. Ճաւա.
Յոյն Greek; -ք, the -s.
Յոնիա Jonia. [sapath.
Յովսափատու Ձոր The Valley of Jo-
Յորդանան Jordan.
Յուդայաստան Judæa.
Յունաստան Greece.

Նազարէթ Nazareth.
Նազովրացի Nazarite, Nazarene.
Նախջուան Naxuana, Nakhchivan.
Նայադք *f.* the Naiades *or* ds.
Նանսի Nancy.
Նարեկ Nareg.
Նաւառա Navarra.
Նաքսոս Naxos, Naxia.
Նեղոս Nile. [litan.
Նէապոլիս Naples; -պոլսեցի Napo-
Նէմէա Nemea.
Նիակարա Niagara.
Նիծծա Nice.
Նիկիա Nicæa, Ixnik.
Նիկոմիդիա Nicomedia, Iznimid.
Նինուէ Nineveh.
Նովկորոտ Novogorod.

Նոր-Եորք New York.
Նոր-Զելանտա New Zealand.
Նորմանտիա Normandy.
Նորվեգիա Norway; -ցի, Norwegian.
Նուբիա Nubia.
Նումանտիա Numantia.
Նումիդիա Numidia.
Նպատ Nepat, Nephates.

Շամ Sham, S. Դամասկոս.
Շամիրամակերտ Semiramacerta.
Շամրին Samaria.
Շիրազ Shiras.
Շիրակ Sirace.
Շիրակաւան Sciragawan.
Շիրվան Shirvan.
Շօշ Susiana.

Ոլինթոս Olynthus.
Ողիմպոս Olympus.
Որլէան Orleans.
Ոստան Ostan.
Ոստրոգոթք the Ostrogoths.
Ովկիան Ocean.
Ովկիանիա Oceania.
Որմի Oormiah, Wormy.
Որոտն Woroten.
Ուդրէխդ Utrecht.
Ուէսդ-Ֆալիա Westphalia.
Ումբրիա Umbria.
Ուոշինկդըն Washington.
Ուտի Oody.
Ուտիկէ Utica.
Ուտինոն Utinum, Udine.
Ուրալ Oural.
Ուրհայ S. Եդեսիա.

Չինաստան, Չինաց աշխարհ China.

Պատաւիա Batavia.
Պադոս Padus (Po).
Պալատինատ Palatinate.
Պալդիկ the Baltic.
Պալդիմոր Baltimore.
Պալմիրա Palmyra.
Պաղեստին Palestina.
Պամփիւլիա Pamphylia.
Պայազիտ Bayazid.
Պանորմոն Panormus, Palermo.
Պաննոնիա Pannonia.
Պառնասոս Parnassus.
Պատաւիոն Patavium, Padua.
Պատէն Baden.
Պարթեւք Parthians.
Պարչելոնա Barcelona.
Պարս, -ք Persia; -իկ, Persian.
Պարսկահայք Persarmenia.
Պարսկաստան Farsistan, Persia.
Պաւիերա Bavaria.
Պափլագոնիա Paphlagonia.
Պելկրատ Belgrade.
Պելասգեանք Pelasgians.
Պելոպոնէս Peloponessus, Morea.
Պենկալ Bengal.
Պեռլին Berlin.
Պեսարապիա Bessarabia.
Պետրպուրկ Petersburg.
Պէյրութ Beyrout.
Պիթլիզ Bidlis.
Պիսիդիա Pisidia.
Պիրենէանք Pyreneens.
Պիրման Birman.
Պլակենտիա Placentia, Piacenza.
Պլատէա Platea.
Պոլոնեա Bologna.
Պոհեմիա Bohemia.
Պոմերանիա Pomerania.
Պոմպէ Bombay.
Պոնտոս Pontus; ծով -ի, the Euxine.
Պոսդըն Boston.
Պոսնիա Bosnia.
Պոտիդէա Potidæa.
Պորտոյ Bordeaux.
Պուխարա Bukharia.
Պրազիլ Brazil.
Պրինտիզի Brindisi.
Պրիւսէլ Bruxelles.
Պրոպոնտիս Propontis.
Պրուսա Bursa.

Ջուղայ Zulpha.

Ռադիսպոնա Ratisbon.
Ռակուսա Ragusa.
Ռաւեննա Ravenna.
Ռիփեան Riphean.
Ռոմանիա Romagna.
Ռուս Russian; -ք, -s; Russia.
Ռուսաստան Russia.

Սաբա Sheba.
Սաբաւդիա Saubadia, Savoy.
Սագաստան Segestan.
Սադուկեցիք Sadducee.
Սալեռնոյ Salerno.
Սակսոնիա Saxony.
Սահարա Sahara.
Սաղամինա Salamis.
Սաղեմ Salem.
Սամարիա Samaria.
Սամոթրակէ Samothrace.
Սամոս Samos, Samus.

Սասուն Sassoon.
Սարակինոսք Saracens.
Սարակոսա Saragossa.
Սարդիկէ Sardis.
Սարդինիա Sardinia.
Սարմատիա Sarmatia.
Սաւոյա Savoy.
Սաքսոնիա Saxony.
Ստոքհոլմ Stockholm.
Ստուտկարտ Stuttgard.
Ստրազպուրկ Strasburg.
Սեաւ ծով the Black Sea.
Սեբաստիա Sivas, Sebaste.
Սելեւկիա Seleucia.
Սէյլան Ceylon.
Սենեկամպիա Senegambia.
Սեպուհ Sebooh (mount).
Սերվիա Servia.
Սիամ Siam.
Սիդոն Sidon, Saide.
Սիլեզիա Silesia.
Սիկիլիա Sicily; -ցի, -lian.
Սիկիոն Sicyon.
Սիմ Sim (mount).
Սինա Sinai.
Սինէացի Chinese; -ցւոց աշխ. China.
Սինոպ Sinope.
Սիոն Sion *or* Zion.
Սիպերիա Siberia.
Սիս Sis.
Սիրակուսա Syracuse.
Սիւնիք *or* Սիսական Sünik *or* Sissagan.
Սիւրիա Syria, Soristan.
Սիւքէմ Shechem.
Սկանտինաւիա Scandinavia.
Սկիւթացի Scythian; -ք, Scythes.
Սկիւթիա Scythia, Tartary.
Սկլաւոնիա Sclavonia.
Սկովտիա Scotland.
Սմբատաւան Sempadawan.
Սմոլենսքոյ Smolensk, -o.
Սմրղանդ Samarcand.
Սոգդիանէ Sogdiana.
Սոդոմ Sodom.
Սոկինեանք Socinians.
Սորէնդոյ Sorrento.
Սուէզ Suez.
Սուէտք Sweden.
Սուրաթ Surat, Soorat.
Սպահան Ispahan.
Սպանիա Spain; -ցի, Spaniard.
Սպարտա Sparta.
Սփիցպէրկ Spitzbergen.

Վատերլու Waterloo.
Վալաքիա Wallachia.
Վաղարշակերտ Valarsacerta.
Վաղարշապատ Valarsapate.
Վաղարշաւան Valarsawan.
Վալենտիա Valencia, Valentia.
Վան Van.
Վանանդ Vanant.
Վանդալք Vandals.
Վասակաշէն Vassagashen.
Վասպուրական Vasbooragan.
Վարդանակերտ Vartanacerta.
Վարշաւիա, Վարսավիա Warsaw.
Վենետիկ Venice.
Վեսուվ Vesuvius.
Վերոնա Verona.
Վերսայլ Versailles.
Վիեննա Vienne.
Վիշապաքաղաք Vishabacalack.
Վիչենցա Vicenza.
Վիսիգոթք Visigoths.
Վիրք Georgians, Iberians; S. Վրաստան.
Վիւրդեմպերկ Wurtemberg.
Վոլկա Wolga.
Վոլսկեանք Volsci.
Վուլքանոյ Volcan.
Վրաստան Georgia.
Վրկան Hyrcania; -այ ծով. Hyrcanum Mare.

Տաթեւ Datew.
Տաճիկք the Turks.
Տաճկաստան Turkey.
Տամիէտ Damietta.
Տայք Daïk (Taocki).
Տանայիս Tanais.
Տանձիք Dantzic.
Տարենտոն Tarentum.
Տարսոն Tarsus, Tarsoon.
Տարտանէլլի Dardanelles.
Տարօն Taron.
Տաւալակիր Dhawalaghiri.
Տաւրիս Tauris.
Տենեդոս Tenedos.
Տեմիսվարինոն Themeschwar.
Տիարպէքիր Diarbekir.
Տիբերիս Tiber.
Տիգրանակերտ Tigranocerta.
Տիգրիս Tigris, Hiddekel.
Տիզբոն Ctesiphon.
Տիտանեանք the Titans.
Տիւրոս Tyrus, Sur.
Տնեպեր Dnieper.
Տնեստեր Dniester.
Տորոս, Տաւրոս Taurus.
Տուրուբերան Toorooperan.
Տրայիանուպոլիս Trajanopolis.
Տրապիզոն Trebizond.
Տրէզտա Dresden.

Տրէվէրի Trier, Treves.
Տրովադա, Տրոյիա Troy; -ցի, -an.
Տփխիս Tiflis.

Ցուրիք Zurich.

Փայտակարան Païdagaran.
Փասիս Phasis.
Փարսալիա Pharsalia.
Փիլադելփիա Philadelphia.
Փիսոն Pison.
Փիւնիկէ, Փիւնիկիա Phœnice.
Փլորենտիա Florence.
Փղշտացի Philistine.
Փոկէա, Փովկիս Phocæa; -ցի, Phocian.
Փռիւգիա Phrygia.

Քալիֆորնիա California.
Քաղդէացւոց աշխարհ Chaldea.
Քաղկեդոն Calcedon.
Քանանու երկիր Cananea, Canaan.
Քանատայ Canada.
Քանարեան կղզիք the Canaries, Fortunate Islands.
Քանտիա Candia.
Քերոնիա Chæronea.
Քերսոն Chersonesus.
Քէնդէրպըրի Canterbury.
Քիլի Chili.
Քոչինչին Cochin China.
Քորեբ Oreb.
Քորսիքա Corsica.
Քորֆու Corfu.
Քրաքովիա Cracovia.
Քրիստիանիա Christiania.
Քուպա Cuba.
Քուրլանտիա Coûrland.
Քուրդիստան Koordistan.

Օտեսսա Odessa.
Օքսֆորտ Oxford.

Ֆէրրարա Ferrara.
Ֆլանտրա Flanders.
Ֆռանքֆորդ Frankfort.
Ֆռիպուրկ Freyburg, Friburg.

				ERRATA	CORRIGE
Page	5	Line	40	tast	taste
»	155	»	30	to be fellow-... . .	to be a fellow- ...
»	168	»	46	laborius	laborious
»	246	»	40	չունենալ	*չունենալ
»	261	»	7	northern lights, &c.	the zodiacal light;
»	417	»	35	barvest	harvest

Price 20 Fr.